

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၏

အမှတ် (၂၉) ကျမ်းစာ

သီလက္ခန္ဓာသာသနီကာ

တတိယအုပ်

[ပါဠိတော်နိဿယ နောက်ဆက်တွဲပါသည်။]

နယုဘာမားအော့(ပိ)ဆက်ပို့ငှက်ပုံနှိပ်တိုက်
အမရပူရမြို့

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း

ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စာမူခွင့်ပြုချက်
အမှတ် (၂၄၈/၂၀၀၁) (၄)

စာအုပ်စာတမ်း စာနယ်ဇင်း မျက်နှာပိုး
ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခွင့်ပြုချက်အမှတ် (၂၀၄/၂၀၀၁) (၄)

ခုနှစ် ၂၀၀၃ ခုနှစ် ပေပတ်ဝါရီလ။

အုပ်စု ၂၀၀၀

အကြိမ် ပဉ္စမအကြိမ်

တန်ဖိုး ()

ကွန်ပျူတာစာစီ နယူးဘားမား မဟာဂန္ဓာရုံ အမရပူရမြို့။

ထုတ်ဝေသူ ဦးမောင်မောင် (မြ ၀၃၂၇၁)
မဟာဂန္ဓာရုံစာပေ ဝိန်းတန်းရပ်
အမရပူရမြို့။

ပုံနှိပ်သူ ဦးမောင်မောင် (မြ ၀၁၈၂၄)

နယူးဘားမားအော့(ပ်)ဆက်ပီဒူကပုံနှိပ်တိုက်၊
မဟာဂန္ဓာရုံ မြင်းမူကျောင်း၊ အမရပူရမြို့။

မှတ်ဖွယ်အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

[က]

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
အကသံကထိ	၁၃၄
အကုတောဘယ်	၄၈၆
အက္ခရာဝဏ္ဏပန၊ ပုတ္တမံသုပမ	၃၂
အက္ခရံ (အမည်)	၃၁၂
အက္ခရပူဘောဒ	၃၁၆
အက္ခိတ္တော၊ အနုပတ္တုဋ္ဌော	၄၇၁
အက္ခိဒလံ-အက္ခိပဋလံ	၅၀
အခုဒ္ဒါဝကာသော	၄၇၅
အဂ္ဂဋ္ဌာဒိဒါနေန	၆၄
အဂ္ဂါဇာတ်တော် (ကောသောဟိတ)	၄၄၅
အစူယော (အစူဂမာ)	၂၆၄
အစလော၊ အသမ္ပဝေဓီ	၃၃၅
အစွာယိက	၁၃၇
အစ္စော	၁၈၆
အဆဋ္ဌိ	၁၁၁
အဇ္ဇတဂ္ဂေ	၂၆၃
အဇ္ဈာဝသတိအဖွင့်	၃၀၁
အဋ္ဌင်္ဂသမန္တာဂတိ အာဟာရံ	၃၃
အဋ္ဌဝိဓောပိ အတ္တော	၇၃
အမုယောဂ၊ ဒီဃပါသား	၁၁၈
အမော၊ ဣဿရော	၄၇၂
အတ္တ (အတ္တ) ကမ္မာ	၂၂
အတိထိ (အတိထိလည်း ရှိ၏)	၄၉၈
အဒ္ဓဿာမ	၆၀၆
အဓိတေနဋ် ဝိဒတိအထူး	၃၁၉
အနဂ္ဂိပတ္တိကာ	၄၂၅
အနတ္တာဓိနော	၁၄၁
အနုမိဋ္ဌိတပစ္စုတ္တရဏ	၁၀၅
အနဘိသမ္ဘုဏမာနော	၄၁၇
အနဝယော	၃၂၂
အနာစာရဘာဝသာရဏိယံ	၃၅၆
အနိစ္စုတ္တောဒန	၁၈၁
အနုပပန္နော	၄၁၀
အနုပဝစ္ဆေယျ	၁၇၀
အနေကဝိဟိတံ	၅၄၁
အနေဋ္ဌဂလာ	၄၇၉

အပ္ပဋိကူလံ (ပါရာဇိကဏ်နှင့်ညှိ)		၂၂၉
အပဏ္ဏတ္တိကဘာဝံ		၂၁၇
အပ္ပနိဇ္ဈိသံ		၁၁၇
အပရပ္ပစ္စယော		၄၅၇
အပသာဒေသာမိ		၃၅၄
အပါယမုခါနိ		၄၁၇
အမွဉ်နာမ ဝိရူ		၄၀၄
အဘာကုဋိကော		၄၉၄
အဘိက္ကန္တံ-ဂမနံ		၁
အဘိညာဉ်ဖြင့် မန္တန်ပြု		၄၃၆
အဘိနိန္ဒာမေသိ		၅၄၈
အဘိဘူတော မုဒု ဟောတိ		၃၃၅
အဘိလာပမတ္တမေဝစေတံ		၄၆၉
အဘိသိတ္တ မင်းအများ		၃၇၂
အဘိသဒ္ဓေ (ဓနွေ) တိ		၁၆၂
အတ္ထောကာသော		၁၂၄
အယမုဋ္ဌိကာ		၄၂၅
အရဟတ္တနိက္ခုဋေန		၂၂၁
အရိယသီလိ		၄၈၉
အရိယာတို့ ကာမခံစားပုံ		၂၅၀
အဝိနာဘာဝတောကို စိစစ်		၂၂၁
အဝိမိမနသမ္ပန္နော		၄၅
အဿတ္တိ ၂ ထပ် သက်ခွင်		၃၆၃
အသန္တ (ဋ္ဌိ) ဝါကျ		၂၉၃
အသမပေက္ခဏေ မောဟော		၇
အသမ္မောဟပဋိဝေဓော		၂၀၆
အသာမပါကာ		၄၂၅
အသိတေ - ဝိက္ခပါတဘောဇနေ		၇၂
အဟိကဉ္စုကံ		၁၉၂
အဟိနိန္ဒိယ ဖြစ်ပုံ		၁၉၁
အိုအို ရှင်များ၊ သတိထားလော		၄၃
အာဂန္တက ၂ မျိုး		၅၄
အာစာရပဏ္ဏတ္တိ		၁၅၄
အာဇာဏျနိဒါနံ		၁၃၇
အာထဗ္ဗဇာဝေဒ		၃၁၇
အာဒိတ္တံ၊ သမ္ပဇ္ဇလိတံ		၃၉၈
အာနုပုဗ္ဗိကထာ		၄၅၄
အာဇာမိကော၊ ဒုက္ခိတော		၁၃၈

အာယမုခံ		၁၆၉
အာဝဇ္ဇေတွာ		၅၁
အာဝဟေတွာ		၄၀၁
အာဝါဟ၊ ပိဝါဟ		၃၉၁
အာဝိဘာဝံ၊ တိရောဘာဝံ		၅၄၁
အာသယတော		၇၈
အာသဝက္ခယပုဒ်၌ ဒွေဘော်		၂၀၄
အာသဝတို့၏ ဒုက္ခပရိယာယ်		၂၀၈
အာသဝတို့ကိုသာ ယူရပုံ		၂၀၉
ဣဏံ		၁၃၅
ဣဏဋ္ဌာ စသည်		၂၃
ဣတရိတရပစ္စယ		၉၂
ဣတိဟာသကျမ်း		၃၁၈
ဣဒ္ဓိဝိဓာယ		၅၄၁
ဣတ္တာ၊ ဂဟပတိကာ		၃၅၉
ဥစ္စာရပဿာဝကမ္မ		၇၉
ဥစ္ဆာဒနဓမ္မော		၁၈၂
ဥစ္ဆာစရိယ		၄၂၄
ဥတ္တရံ		၃၉၅
ဥတ္တာနပဒ၊ ဂစ္ဆိရတ္တ		၂၂၅
ဥဒကဂဏ္ဍသံ		၂၈
ဥဒကသကတံ ဝိယ နိစ္စလော		၃၂
ဥဒယနှင့် ဝယကို ဟောတော်မူပုံ		၁၈၄
ဥန္တရိယိဿတိ (ဥန္တိယိဿတိ)		၄၀၆
ဥပဒ္ဒဝေထ		၁၄၆
ဥပနိဿယသမ္ပန္နောအရဟတ္တံ		၃၄
ဥပမာသမ္ပာဒနံ		၁၈၇
ဥပ္ပလိနီ		၁၇၂
ဥဠိတောဒကော		၁၆၉
ဥဿကိတ ပရိသကိတော		၁၄၉
ဧတ္တကပရမာ		၅၁၆
ဧတ္တကံ ဒုက္ခံ၊ န ဣတော ဘိယျော		၂၀၅
ဧဋ္ဌမုဂေါ၊ (ဧဋ္ဌမုဂေါ)		၅၁၁
ဩတ္တာကော		၃၇၈
ဩနိတ (ဩဏိတ) ပတ္တပါဏံ		၄၅၂
ဩမတ္တ၊ အဓိမတ္တ		၃၈
ဩဝဋ္ဌိကာယဝိ		၁၆၈
ကဋ္ဌေ၊ ဒဗ္ဗိ		၇၅

[ဃ]

မှတ်စွယ်အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

ကဏ္ဍ (နာမ)			၃၉၃
ကထာပလာပိ			၃၅၇
ကန္တရ			၁၂၁
ကပိလဝတ္ထု			၃၈၅
ကမ္မဇတေဇော			၁၇
ကရဇကောယ			၁၆၂
ကလျာဏဝါက္ခရာ			၃၉၄, ၄၇၇
ကလျာဏဝါစော			၄၇၆
ကလ္လော သိ			၄၄၈
ကာကဏီကမတ္တော			၁၃၆
ကာယပရိဟာရိက			၁၀၈
ကာယ (ကုဗ္ဗိ) ပရိဟာရိယ			၁၀၃
ကာယသက္ကိ			၄၄
ကာလေနကာလံ			၁၇၀
ကာဠကတိလက			၁၁၅
ကိစ္ဆေန ကသိရေန			၁၄၉
ကိဏှာ (ကဏှာ)			၃၆၀
ကိလေသာ မနှိမ်နိုင်လျှင် ရပ်			၂၄
ကုတ္တဝါဠေဟိ			၄၄၀
ကုဟာပနံ (ပိမ္မာပနံ)			၄၂၁
ကေဠျာ			၃၁၆
ကေဏိယဇဋ္ဌိလော			၄၂၄
ကောစာဟံ ကေစ			၄၈၂
ကောတုဟလမင်္ဂလိကော			၂၆၀
ကောလညော			၃၄၉
ကောလိယမင်း			၃၉၀
ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပေါ			၁၁၁
ခဏေ ခဏေ ဝေဒနာ			၅၉
ခတော အယံ			၂၇၀
ခါရိပိဓံ (ပိဝိဓံ)			၄၁၇
ခိဏာသဝသာမဏေ			၄၁၈
ခုရဓာရူပမံ			၄၂၀
ခုရပ္ပံ			၄၀၅
ခေမန္တဘူမိ			၁၅၀
ဂဏာစရိယော			၄၉၈
ဂဏီဘူတာ			၄၆၃
ဂတိ၏ အနုတ်များ			၃၂၈
ဂတိယော (ဒွေယေဝ)			၃၂၈

မှတ်ဖွယ်အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

[၄]

ဂရု-ဘာရိယံ			၃၂၄
ဂါဝီနု ပဗ္ဗဇိတောနု			၂၈
ဂိရိဂုဏ်			၁၂၃
ဂိတံ, ပဝုတ္တံ			၄၃၅
ဂေါတ္တနှင့် ကုလ			၃၆၈
ဂေါရူပံ			၃၅၉
ဂေါရူပါနံ			၁၈
ယရမာဝသံ			၂၄၆
စက္ကရတနံ			၃၃၆
စက္ကဝတ္တိ၏ ဝစနတ္ထ			၃၃၁
စဏ္ဍာ, ဖရုသာ, လဟုသာ			၃၆၉
စတုတ္ထဇ္ဈာနပမာ			၁၇၅
စဝမာနေ, ဥပပဇ္ဇမာနေ			၅၅၁
စသဒ္ဓါ၏ အနက်များ			၁၈၉
စာတုဒ္ဓိသော			၁၀၉
စာတုရန္တော			၃၃၃
စာပလ္လော			၄၉၀
စာရိကံ စရမာနော			၂၈၀
စိတ္တကမ္မရူပကာနိ			၇
စိတ္တကြိယဝါယောဓာတုဝိပ္ပာရ			၃၈
စိန္တာမယ, သုတမယဉာဏ်			၂၀၂
စိဝရ်ကုဋ်ဒဏ္ဍကေ			၆၁
စုဏ္ဏိကဏ္ဍရိယာပထာ			၈၅
စေတီအကြီး အငယ် ရှိခိုးနည်း			၁၃
စေတောခိလ			၂၀
စေတောပရိယဉာဏ			၅၄၅
စေတောဝိနိဗန္ဓ			၂၁
ဆရာဟု ကိုးကွယ်လျှင် သရဏဂုံ မဖြစ်			၂၄၅
ဆာယာရူပကမတ္တံ			၄၄၇
ဆိုထိုက်သော အကြွင်းယူနည်း			၁၉၈
ဇယံဝိဟာရ			၂၈၉
ဇနပဒထာဝရိယပ္ပတ္တော			၃၃၄
ဇနပဒိနော			၂၇၆
ဇနေတသ္မိ			၄၁၁
ဇဝနေ ပိဏ္ဍာပါတိယဓုတင်္ဂီ			၃၂
ဇဠေ, ဇဠမူဂေ			၅၁၁
ဇာတ နိဝါသ အာဂတ			၄၆၅
ဇာတိဝါဒဝိနိဗန္ဓာ			၄၁၄

ဇာတိဝါဒေါ			၄၁၃
ဉာဏ်ပိပ္ပယုတ် သရဏဝံ			၂၃၈
ဉာဏ်တော်ကွန်ယက်၌ ဝင်ပုံ			၂၉၂
ဉာဏ (နာဏ) ၏ ဓာတ် ပစ္စည်း			၃၃၂
ဉာဏေ၊ သမေဓ			၃၃၂
တတ္ထကပါလေ			၄၂
တဒဝသရိအဖွင့်			၂၉၄
တဿ အနုပ္ပယောဂတ္တာ			၃၀၃
တာဏ် လေနံ (ဏ်)			၄၀၂
တာပသပဗ္ဗဇ္ဇာ			၄၁၉
တိက္ခတ္တံ ပဒကိဏ်			၂၆၉
တိဋ္ဌန္တိ ဓရန္တိ			၂၁၆
တိဏ် ဝိယ			၁၅၈
တုဏှိ မာသိနေသု			၅၄
တံ ကာရဏ် အဂရူ			၄၀၀
တံသမဂ္ဂီ			၂၃၆
ဒက္ခိဏာပထော			၄၀၃
ဒက္ခော			၁၆၅
ဒန္တဝတ္ထလိကာ			၄၂၆
ဒသသဟဿီ			၂၉၂
ဒဟန္တိ			၃၇၈
ဒဟရကာလ၌ ပြုပြင်ရပုံ			၁၈၃
ဒဟရော၊ ယုဝါ			၁၉၆
ဒုတ္တယော ပလ္လင်္ကေ			၁၂
ဒါရုယန္တဿ			၆၃
ဒိဗ္ဗ + သောတ			၅၄၃
ဒိဝါပဓာနိကာ			၃၄၈
ဒုက္ခော နိဓောရောဟု ဟောတော်မူရပုံ			၂၀၇
ဒူတ၊ ခလိတ			၄၇၈
ဒူရတောဝအနက်			၅၁၈
ဒွေကထာနာမ န ကထိတပုဗ္ဗာ			၉
ဓညဇီ အနက်			၃၀၆
ဓမ္မစက္ခု			၂၇၂
ဓမ္မရာဇာ			၂၆၅
ဓမ္မေန သမေဓအနက်			၂၅၇
ဓာတုသမတာ			၃၅၅
ဓာတ် ၄ ပါး၏ သဘာဝ			၄၁
နဂရူပကာရိကာ			၄၄၁

မှတ်ဖွယ်အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

[ဆ]

နဋကအမှန် (နာဋက)			၂၇၉
နဋကိတ္တိ သြရောဓ			၃၈၇
နတ်ကိုးကွယ်မှုနှင့် သရဏဂုံ			၂၄၇
နာဂဝဋ္ဋိက စေတီယရက္ခေ			၆၈
နာပရံ ကုတ္တတ္ထာယ			၂၁၄
နာမည်ကျော်ရုံဖြင့် မကပ်ထိုက်			၃၂၄
နာနာဝေရလူကာ			၄၆၅
နိက္ခိတ္တဓုရော			၂၀
နိက္ခိတမုခါ ဝိယ			၄၉၅
နိယက္ခာ			၃၁၅
နိတမ္ပ၊ နိက္ခမ္ပ			၁၂၁
နိဒ္ဒါဘိဘူတ			၉၉
နိဗ္ဗတ္တနိကာ၊ တဏှာ			၂၀၆
နိဗ္ဗန္တ (နိဗ္ဗန္တ) စာရိကာ			၂၉၁
နိဗ္ဗိသေဝနံ			၂၉၃
နိဗ္ဗာဒေတိ			၃၇၅
နိမိတ္တကမ္မာဒိမိစ္ဆာဝိဝ			၆၅
နိရာမဂန္ဓာ			၄၃၈
နိသဋ္ဌပရိစ္ဆတ္တံ			၃၀၉
နိဿန္တတော			၇၉
နိလမက္ခိကာ			၇၁
ပကတညနာ			၁၄၈
ပကတိသာဝက			၃၅
ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ			၂၇၅
ပညာဏ်			၅၁၂
ပညာတတ်လေ ယဉ်ကျေးလေ			၃၆၅
ပဋပဋာယန္တာ			၄၃
ပဋိက္ခန္ဓ-နိဝတ္တနံ			၁
ပဋိစရိဿသိ			၃၉၇
ပဌမံ တာဝ			၂၇
ပဏ္ဍိတက			၄၄၉
ပဏ္ဍိပလာသိကာ			၄၂၆
ပဏိပါတော			၂၄၀
ပဒကော၊ ဝေယျာကရဏော			၃၁၈
ပဒပ္ပမာဏဌာနံ			၃၅၁
ပဗ္ဗ၊ သန္နိ၊ ဩဓိ			၄၂
ပဗ္ဗတသင်္ခေပေ			၂၁၇ (၅၅၉)
ပဗ္ဗာနံ သမဉ္ဇနပသာရဏ			၅၈

ပဗျာဟာသိ			၃၉၃
ပယတ်			၄၃၁
ပရမနိပစ္စကာရော			၂၄၀
ပရိပ္ပရတိ			၁၆၄
ပရိဗန္ဓကရဏ			၁၀၄
ပရိမုခံ သတိ			၁၂၇
ပရိယာပုဏာမိ			၄၉၉
ပရိသုဒ္ဓေ စသည့်			၅၃၅
ပလ္လတီ			၁၂၅
ပလာပ (ယ) နာကာရံ			၁၁၅
ပလာလပုဉ္ဇံ			၁၂၅
ပလ္လောမော			၄၀၇
ပဝတ္တဖလဉ္စ ၂ နည်း			၄၂၆
ပဝတ္တာရော (မန္တာန်)			၄၃၄
ပဝါရဏာ သင်္ဂဟ			၂၈၇
ပသေ (သေ) နဒိ			၃၀၇
ပါမောဇ္ဇိ သောမနသံ			၁၄၀
ပါရဂူ (စာပေါက်ရံသာ)			၃၁၄
ပါရိ			၃၀၀
ပါသာဒိကတ္ထံ (တ္ထံ)			၃၅၅
ပါဟုနေ			၄၁၀
ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တ			၁၂၅
ပိတာမဟယုဂါ			၄၆၈
ပီတိမနုဿ			၁၅၉
ပုထုဇဉ်သစ္စာ၌ အသာဆုံးမင်း			၂၇၄
ပုဋ္ဌောသေန, ပုဋ်သေန			၅၀၁
ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိညာဏ			၅၄၇
ပုရာဏကထာ			၃၁၈
ပေါက္ခရာသောဒီ (တိ)			၂၉၇
ပေါနီနုပုဉ္ဇံ			၁၉
ပေါတ္တကဇ္ဈပံ			၆၇
ပေါရိ			၄၇၇
ပေါသိနီ			၁၇၄
ပံသုပိသာစက			၄၉၆
ဖရုသဝါစာ မဖြစ်			၃၇၇
ဖုဋ္ဌသရိရော			၂၂၃
ဗလက္ခာရေန			၁၅၇
ဗလမတ္တာ			၁၄၀

မှတ်ဖွယ်အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

[ဈ]

ဗာဠုဂါလာနော		၁၃၉
ဗိမ္ဗိသာရ		၄၆၂
ဗုဒ္ဓလက္ခဏာကျမ်းကို ပြဟ္မာတို့ သင်ပေး		၃၂၆
ဗုဒ္ဓနှင့် စက္ကဝတ္တိတို့ လက္ခဏာအထူး		၃၃၀
ဗုဒ္ဓအရပ်တော် တိုင်းသူ		၄၈၅
ဗုဒ္ဓေါပိ ဗုဒ္ဓဿ ဝဏ္ဏံ ဂါထာ		၄၉၉
ဗောဓနေယျ		၂၈၁
ဗောဓနေယျ ဗန္ဓဝ		၂၉၂
ဗျတ္တော-ကုတိကတ္တဗ္ဗေသု		၃၀၀
ဗျတ်ရေက (စ) သဒ္ဒါ		၂၄၉
ဗျာပါဒေါ၊ ပူတိကုမ္မာသ		၁၃၂
ဗျူဟိ အန္တအနက်		၁၃၆
ပြဟ္မညာယ		၄၉၁
ပြဟ္မဝဏ္ဏိ (ဝစ္ဆသိ)		၄၇၄
ဘဝဂ်၌ ၂ နည်းဖွင့်		၅၁
ဘတ္တဝိယ		၁၆၃
ဘဿ (သွ) ပုဋေန		၄၁၁
ဘဿာ		၃၇၀
ဘိန္နပတိဋ္ဌာ		၂၇၀
ဘုရိယော		၁၄၂
ဘုမ္မဇာလံ နာမ		၃၈၃
ဘေရဝ်		၁၉၀
ဘောဂေ ဘုဒ္ဓေယျထမှလျှူ		၂၄၆
မဏ္ဍလ ၃ မျိုး		၂၈၅
မန္တဏိ ဝစနတ္ထ		၃၁၃, ၄၃၅
မန္တပဒံ		၄၃၅
မနောမယံ		၁၉၁
မဟာပုရိသ၌ မဟာဏိအနက်		၃၂၇
မဟာပုရိသလက္ခဏာ		၃၂၁
မဟာမတ္တော		၄၆၄
မဟာသမ္မတ		၃၇၉
မာန နိမ္မဒနတ္ထံ		၃၆၇
မုတ္တဟရိကတ်		၁၀၁
မုသလ၊ ဟတ္ထကိစ္စံ		၇၄
မူလပိဘုဇာဒိ (ဥက္ကဋ္ဌာ)		၃၀၃
ယညေ (ထာလိပါဂေ)		၄၀၉
ယထာကထအဖွင့်		၃၂၅
ယထာကထနိ (ယထာကထံ)		၄၈၈

ယထာလာဘ ယောဇနာ			၂၁၉
ယာဝတိကာ ယာနဿဘူမိ			၃၄၈, ၆၀၅
ယုတ္တယောဂဿ			၁၀၃
ယုတ္တဝိယ. . . ကုဇ္ဈိ			၂၇၇
ယေ ဒူရေ သန္တိကေ			၅၄၄
ယေန ကာမံ			၁၁၃, ၅၂၉
ရက္ခိတသီလမေဝ ဝန္တာမိ			၅၁၄
ရဋ္ဌ, ဇနပဒ			၄၉၃
ရတနဇာ ဝစနတ္ထများ			၃၃၆
ရတနာ ၃ ပါးကို မလေးစားမှု			၂၃၆
ရထူပတ္ထရေ			၄၃၃
ရထုံ (ရထံ)			၁၉၉
ရသေ့သည် သာသနာယုတ်ကြောင်း			၄၁၉
ရာဇာဏိတ် ဘဏိတ်			၄၃၄
ရာဇာဏိ အစ္ဆရိယဓမ္မ			၃၃၀
ရာဇာဏိ သင်္ဂဟဝတ္ထု			၃၃၀
ရာဟုအသုရိန်			၄၈၇
ရုက္ခမူလ, ပဗ္ဗတ			၁၂၀
လဋ္ဌကိကာ			၃၇၄
လာခါရသပရိကမ္ဘ			၂၉၈
လုနုနပလုနုနဋ္ဌေန			၁၂၉
လောကာယတကျမ်း [ဗြဟ္မဇာလသုတ် မဇ္ဈိမသီလ၌လည်း ရေးခဲ့ပြီ။]			၃၂၀
ဝက်မုခပိဋကဒိ			၁၉၇
ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ			၄၇၃
ဝနပတ္ထံ			၁၂၃
ဝယော			၁၄၀
ဝါဒသံယဋ္ဌေ			၄၀၁
ဝါယုဝေဂသမုပိဋိတာ			၈၁
ဝါသိဝါသီ			၁၀၃
ဝိစိတကာဠကံ			၄၃၉
ဝိစိတာဝိ			၃၃၄
ဝိတဏှဝါဒသတ္ထံ [ဗြဟ္မဇာလသုတ် မဇ္ဈိမသီလ၌လည်း ရေးခဲ့ပြီ။]			၃၂၀
ဝိနေယျသတ္တာ			၂၈၈
ဝိမုတ္တစိတ်			၅၄၆
ဝိရဇံ, ဝိတမလံ			၂၇၁
ဝိရူပရူပံ			၃၉၉
ဝိလမ္ဘိတ			၄၇၈
ဝိလောကိတကြည့်ပုံ			၄၈

မှတ်ဖွယ်အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

[၉]

ဝိဝဋ္ဌဒ္ဒေါ			၃၄၂
ဝိဝိတ္တံ၊ သုညံ			၁၁၆
ဝိသုဒ္ဓါယ			၅၄၄
ဝိသုဒ္ဓေန			၅၄၉
ဝိရုဏ်ရူပါ			၃၄၀
ဝုဗ္ဗသီလီ			၄၇၅
ဝုတ္တံ (ဝုဋ္ဌ) ဝဿ			၂၈၈
ဝုတ္တံ၊ ပရိဝုတ္တံ			၂၁၂
ဝေဌကနဋပဿာဟိ			၄၃၉
ဝေသာရဗ္ဗပွတ္တာ			၄၅၇
ဝေါရောပေသီ			၂၆၅
သကဏိကံ			၁၉၇
သင်္ကဋိတမုခေါ			၄၉၅
သကေ အာစရိယကေ အပ္ပဋံ			၃၂၄
သိကြား လာ၍ကု			၃၉၉
သန္တန္တဇာရိနော			၄၂၀
သဇ္ဇာဝုဇော			၁၅၇
သဇ္ဇောတိဘူတံ			၃၉၈
သတ္တမော ပုရိသော			၄၇၀
သတိဖြင့် မှတ်နေရုံကို သမ္ပညေဟု မဆိုရ			၄
သန္တုဋ္ဌာ			၉၂
သတ္တဿဒံ စသညံ			၃၀၄, ၅၆၆
သန္တောသ အမျိုးမျိုး			၉၃
သဒ္ဓေ			၄၀၉
သန္နိဋ္ဌ (သန္နိဒ္ဓိ)			၄၇၈
သန္ဓေတုံ (သန္ဓေန္တဿ)			၁၆၅
သမ္ပညေဇီ ဝစနတ္ထ			၁
သမ္ပဇာနကာရီ			၃
သပ္ပာယဇီ ဝစနတ္ထ			၆
သဗ္ဗညုဗျူဟံ သိအောင် ဖော်ပြော			၄၃၂
သဗ္ဗာဝတော			၁၆၄
သဗ္ဗံ စေတသာ			၄၇
သမဝါယေ			၅၆
သမဝေပါကိနီ ဂဟဏီ			၄၆၈
သမသမော			၅၀၈
သမန္နေသိ			၄၄၃
သမာနောဝ ထည့်ရကျိုး			၃၆၅
သမိဒ္ဓိ သမ္ပတ္တိ			၃၀၆

သမိတိတ် (သမုပဗျူဠံ)			၄၃၅
သမ္ဗုဒ္ဓါဝဋ္ဋနိမာယာ			၄၂၉
သမုဒါဂမတော			၄၁၅
သမုဒယောဋ္ဌိ သံဃိအနက်			၂၀၆
သမ္မောဒိအဖွင့် ဝါကျခွဲ			၃၅၂
သယာနောဋ္ဌိ သမာနော မထည့်ရ			၈၄
သရဏဆိုင်ရာများ			၂၃၂
သရသလက္ခဏာပဋိဝေဓ			၂၀၆
သရီရပရိကမ္ဘ			၁၂
သရီရမာသုက (လမ်းလျှောက်)			၂၉၀
သဟဓဋ္ဌိကော (ပဉ္စော)			၃၉၇
သာကာရံ သဉ္စဒ္ဒေသံ			၅၄၈
သာကျာ (သာကိယာ)			၃၉၂
သာတ္ထကသမ္ပူဇညဉ် အတ္ထဇီအနက်			၄
သာဓုကာရံ			၂၂၂
သာမုတ္တံသိကာ			၄၅၅
သိက္ခာကျမ်း၊ နိရုတ္တိကျမ်း			၃၁၇
သီခါပတ္တသမ္ပူဇည			၃၆
သိပ္ပံ + သမ္ပုဏ်			၂၁၇
သီတာ ဝါရီဓာရာ			၁၇၀
သီတာလုကဿ			၆၄
သီလခန္ဓာဝါရီ			၂၉၅
သီလပရိဓာတာ ပညာ			၅၁၀
သုဇံ			၅၀၅
သုဘော၊ ဇာတိမာ			၁၈၅
သုရာသောဏ္ဏ၊ ဓူတ္တ			၃၁
သုသာန			၁၂၃
သုရာ			၃၄၀
သေလျှင် သရဏဂုံဖျက်			၂၅၄
သံဃသံဃီ			၄၆၃
သံဃီ ဂဏီ			၄၉၇
သံသုဒ္ဓဂဟဏီကော			၄၆၀
ဟန္တဇီ အနက်များ			၂၆၈
ဟရတိ ပစ္စာဟရတိ စသော ၄ မျိုး			၁၁
ဟိနေ ပဏီတေ စသည်			၅၅၁
ဟုတ္တာ ထည့်ရကျိုး			၃၀၈
ဟေဠုပရိယာယေန			၅၃

သီလက္ခန္ဓာအဋ္ဌကထာ

ဘာသာဋီကာ

D

သတိသမ္ပဇဉေကထာ အဖွင့်

၂၁၄။ သတိသမ္ပဇဉဘာဇနီယမိ-သတိသမ္ပဇဉဘာဇနီယံ။ ဝါ-သတိသမ္ပဇဉကို အကျယ်ဝေဘန်ရာ ပါဠိရပ်၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) တာဝ-အာလောကိတ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌေ-သော၊) အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ဂမနံ-သွားခြင်းကို၊ အဘိက္ကန္တံ-နှုတ်၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ နိဝတ္တနံ-ပြန်နစ်ခြင်းကို၊ ဝါ-နောက်ဆုတ်ခြင်းကို၊ ပဋိက္ကန္တံ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။ တဒုဘယမိ-ထို ၂ ပါးစုံကိုလည်း၊ စတုသု-၄ ပါးကုန်သော၊ ဣရိယာပထေသု-တို့၌၊ လဗ္ဘတိ-ရအပ်၏။

သတိသမ္ပဇဉဘာဇနီယမိ။

။အဋ္ဌကထာစာအုပ်တို့၌ “သတိသမ္ပဇဉဘာဇနီယမိ” ဟု ရှိသော်လည်း ဋီကာတို့၌ “သမ္ပဇဉဘာဇနီယမိ” ဟုသာ ရှိ၏။ ပါဠိတော်၌ သတိကို အကျယ်ပြတော် မမူဘဲ “အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ သမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ” စသည်ဖြင့် သမ္ပဇဉကိုသာ အကျယ်ပြတော်မူသောကြောင့် ဋီကာပါဠိရှိက ကောင်းသကဲ့သို့ ထင်၏။ သို့သော် သမ္ပဇဉ ဖြစ်တိုင်း သတိက ပါရသောကြောင့် သမ္ပဇဉကို အကျယ်ဝေဘန်လျှင် သတိကိုလည်း ဝေဘန်ပြီးဖြစ်ရကား ပါဠိတော်၌လည်း “ကထဉ္စ မဟာရာဇ သတိသမ္ပဇဉေန သမန္နာဂတော” ဟု သတိပါ ထည့်ထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

သမ္ပဇဉ။

။သမန္တတော (သံအဖွင့်) +ပကာရေဟိ (ပအဖွင့်) +ဇာနာတီတိ သမ္ပဇာနော-ထက်ဝန်းကျင်+အပြားတို့ဖြင့်+သိတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ (တနည်း) သမန္တတော+ပကဋ္ဌံဝါ သဝိသေသံ+ဇာနာတီတိ သမ္ပဇာနော၊ ဤနည်း၌ ပကို ပကဋ္ဌံဟုလည်းကောင်း ပကဋ္ဌံကို သဝိသေသံဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏။ တစ်မျိုးနှင့် တစ်မျိုး (အဘိက္ကန္တ သိပုံနှင့် ပဋိက္ကန္တ သိပုံ စသည်ဖြင့်) မတူထူးခြား ကွဲပြားအောင် သိတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ သမ္ပဇာနဿ+ဘာဝေါ သမ္ပဇဉ။

အဘိက္ကန္တံ၊ ဂမနံ။

။အဘိက္ကန္တံကို “ဂမနံ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “အဘိ+ကမုဓာတ်သည် “သွား” ဟူသော အနက်ကို ဟော၍၊ တပစ္စည်းသည် ဘောအနက်ဟောဟုသိစေ၏။ ပဋိက္ကန္တံကို “နိဝတ္တနံ” ဟု ဖွင့်ရာ၌လည်း “ပဋိက္ကမနံ ပဋိက္ကန္တံ” ဟု ဘာဝသာဓနကိုပင် ပြသည်။ [ဂမနန္တိ ဣမိနာ အဘိက္ကမနံ အဘိက္ကန္တံတိ ဘာဝသာဓနမာဟ၊ တထာ ပဋိက္ကမနံ ပဋိက္ကန္တံတိ ဝုတ္တံ နိဝတ္တနံတိ၊ -ဋီကာသစ်။]

တာဝ-ဌိတ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌေ-သော) ဂမနေ-သွားခြင်း၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ပုရတော-ရှေ့သို့၊ ကာယံ-ကိုယ်ကို၊ အဘိဟရန္တော-ရှေးရှုဆောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အဘိက္ကမတိ နာမ - သွားသည်မည်၏၊ ပဋိနိဝတ္တန္တော-ပြန်နစ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဋိက္ကမတိ နာမ-နောက်သို့ ဆုတ်သည် မည်၏။

ဌာနေပိ-ရပ်ခြင်း၌လည်း၊ ဌိတကောဝ-ရပ်လျက်သာလျှင်၊ (ဧဝံဖြင့် ခြေ လှမ်းခြင်းကို ကန့်)၊ ကာယံ-ကိုယ်ကို၊ ပုရတော-ရှေ့သို့၊ ဩနာမေန္တော-ညွတ် စေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အဘိက္ကမတိ နာမ-ရှေ့တိုးသည်မည်၏၊ (ကာယံ-ကို)၊ ပစ္ဆတော-နောက်သို့၊ အပနာမေန္တော-ဖဲ့၍ ညွတ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဋိက္ကမတိ နာမ-နောက်ဆုတ်သည်မည်၏၊ နိသဇ္ဇာယ-ထိုင်ခြင်း ၌၊ နိသိန္နကောဝ-ထိုင်လျက် သာလျှင်၊ (ဧဝံဖြင့် ရပ်ခြင်း၊ သွားခြင်းကိုကန့်)၊ အာသနဿ-နေရာထိုင်ခဲ့၏၊ ပုရိမအင်္ဂါဘိမုခေါ-ရှေ့အင်္ဂါသို့ ရှေးရှုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သံသရန္တော-ရွေ့ရှား သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အဘိက္ကမတိ နာမ-ရှေ့တိုးသည် မည်၏၊ ပစ္စိမအင်္ဂပုဒေသံ-

မှတ်ချက်။ ။အခြားနေရာ၌ ရှေ့သို့သွားခြင်းကိုသာ “အဘိက္ကန္တ” ဟု ခေါ်ရ သော်လည်း ဤနေရာ၌ ဌာန-နိသဇ္ဇာ-ဂမနတို့ကိုပါ ယူရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ရှေ့သို့ သွားခြင်း ဖြစ်စေ၊ မသွားဘဲ ရှေ့တိုးခြင်း ဖြစ်စေ၊ လာခဲ့ရာသို့ ပြန်သော ပြန်သွားခြင်း ဖြစ်စေ “သွားခြင်း” အားလုံးကို “အဘိက္ကန္တ” ဟု ယူပါ၊ ထို့ကြောင့် “ဂမနံ” ဟု ဖွင့်သည်၊ အခြားနေရာ၌ ဆွမ်းခံ ပြန်သော ပြန်ခြင်းမျိုးကိုပါ “ပဋိက္ကန္တ” ဟု ခေါ်ရသော်လည်း ဤနေရာ၌ ဌာန- နိသဇ္ဇာ- သယနတို့တွက် အဘိက္ကန္တ-ပဋိက္ကန္တ ကိုလည်း ယူလိုသောကြောင့် နောက်ဆုတ်ခြင်းကိုသာ “ပဋိက္ကန္တ” ဟု ယူပါ၊ ထို့ကြောင့် “နိဝတ္တနံ” ဟု ဖွင့်သည်။

ဋီကာသစ်။ ။ဂမနဂ္ဂေတ္တ နိဝတ္တေတွာ အနိဝတ္တေတွာ ဂမနံ၊ နိဝတ္တနံ ပန နိဝတ္တိမတ္တမေဝ (ဆုတ်နစ်ခြင်း-နောက်ဆုတ်ခြင်းမျှသာတည်း) အညမညမုပါဒါန ကြိယာ မတ္တဉ္စေတံ ဒွယံ (ရှေ့တိုးခြင်းကို ထောက်၍ နောက်ဆုတ်ခြင်း၊ နောက်ဆုတ်ခြင်းကို ထောက်၍ ရှေ့တိုးခြင်း၊ ဤသို့ အချင်းချင်း ကပ်ယူအပ်သော ကြိယာ ၂ပါးပင် ဖြစ်သည်။)

အဘိဟရန္တော ပဋိနိဝတ္တန္တော။ ။အဘိဟရန္တောတိ ဂမနဝသေန ကာယံ ဥပ နေန္တော၊ ပဋိနိဝတ္တန္တောတိ တတော (ထိုရောက်ရာ အရပ်မှ) ပုန နိဝတ္တန္တော၊ ပြန်နစ်ပြီး၍ ဆက်သွားရာ၌ကား အဘိက္ကမနဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ရှေ့၌ “နိဝတ္တေတွာ ဂမနံ” ဟု ဆိုခဲ့သည်။

အာသန၊ပေ၊ဘိမုခေါ။ ။အာသနဿာတိ ဝိဌကာဒိအာသနဿ (အင်းပျဉ် စသော ထိုင်ခဲ့၏)၊ ပုရိမအင်္ဂါဘိမုခေါတိ အဋ္ဌနိကာဒိ (အပေါင် အစရှိသော) ပုရိမာဝယဝါ ဘိမုခေါ၊ သံသရန္တောတိ သံသပုန္တော၊ဋီကာသစ်။

နောက်အင်္ဂါအရပ်သို့၊ ပစ္စာသံသရန္တော-ပြန်၍ ရွှေ့ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပဋိက္ကတိနာမ-နောက်ဆုတ်သည်မည်၏။ နိပဇ္ဇနေပိ-လျောင်းခြင်း၌လည်း။ ဧသေဝနယော။

သမ္မဇာနကာရီ ဟောတိတိ-ကား၊ သမ္မဇေညန-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာဉာဏ်ဖြင့်၊ သဗ္ဗကိစ္စကာရီ-အဘိက္ကန္တ အစရှိသော အလုံးစုံသောကိစ္စကို ပြုလေ့ရှိသည်။ (ဟောတိ)။ [“ရှေ့တိုးမှု နောက်ဆုတ်မှုကို ပြုလေ့ရှိသည်” စသည်ဖြင့် ဆိုင်ရာကိစ္စကိုဖော်၍ ပါဠိတော်၌ အနက်ပေးပါ။] ဝါ-တစ်နည်းကား၊ သမ္မဇေညမေဝ-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ ဉာဏ်ကိုသာ၊ ကာရီ-ပြုလေ့ရှိသည်။ (ဟောတိ)။ ဟိ-မှန်၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ အဘိက္ကန္တာဒိသု - သွားခြင်းအစရှိသော ကိစ္စတို့၌၊ သမ္မဇေည-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်ကို၊ ကရောတေဝ-ပြုသည်သာ၊ ဝါ-အမြဲပြု၏။ ကတ္ထစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော ကိစ္စ၌၊ သမ္မဇေည ဝိရဟိတော-သမ္မဇေညမှကင်းသည်၊ န ဟောတိ။

ဧသေဝနယော။

။ဧသေဝနယောတိ ဣမိနာ နိပဇ္ဇဿေဝ အဘိဗုဒ္ဓံ သံသပ္ပန ပဋိအာသပ္ပနာနိ ဒသေတိ၊ ဌာနနိသဇ္ဇာသယနေသု ဟိယော ဂမနဝိမုရော (သွားခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်သည်) (ဟုတွာ) ကာယဿ ပုရတော အဘိဟာရော၊ သော အဘိက္ကမော၊ ပစ္ဆတော အပဟာရော ပဋိက္ကမောတိ လက္ခဏံ-ဋီကာသစ်။

သမ္မဇာနကာရီ။

။သမ္မဇာနကို “သမ္မဇေညန” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “သမ္မဇာန” အရ ဉာဏ်ကိုလူပါ၊ ကာရီ၌ ကရဓာတ်၏ ကံကိုမူ “သဗ္ဗကိစ္စ” ဟု ထည့်သည်။ “ဘယ်ကိစ္စမဆို ကိစ္စအားလုံးကို ဉာဏ်ပညာဖြင့်ပြုလေ့ရှိသည်” ဟူလို၊ [သမ္မဇာနန-ကောင်းစွာ အပြား အားဖြင့် သိခြင်း၊ သမ္မဇာန-ခြင်း၊ နာပစ္စည်း နှောင်းရာ၌သာ ဉာဏ် ဖော်ပြသောကြောင့် “သံ+ပ+ဉာ+နာ၊ ယု၊ နာကိုချေ၊ “သမ္မဇာနေန+ကာရီ သမ္မဇာနကာရီ” ဟု တတိယာတပျရိသံသမာသံပြုပါ။]

သမ္မဇေညမေဝ ဝါ။

။ဤနည်း၌ကား “သမ္မဇာန-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိခြင်းဟူသော ဉာဏ်ကို (သိတတ်သော ဉာဏ်ကို) +ကာရီ သမ္မဇာနကာရီ” ဟု ဒုတိယာ တပျရိသံသမာသံပြုပါ၊ ဧဝံဖြင့် “ဉာဏ်မပါဘဲ မည့်သည့်ကိစ္စကိုမျှ မပြု” ဟု ကန့်ပါ၊ ဤနောက်နည်း၏ အနက်ကို ခိုင်မြဲစေလိုသောကြောင့် “သောဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [သော ဟိတိ အာဒိနာ ဒုတိယဝိကပ္ပဿ သမတ္တနံ၊ သမ္မဇေညန္တိ ဣမိနာ သမ္မဇာနသဒ္ဓဿ သမ္မဇေညပရိယာယတာ ဝုတ္တာ၊ - ဋီကာသစ်၊ ဤသို့ပရိယာယဖြစ်သောကြောင့် သမ္မဇာနကို သမ္မဇေညနှင့် အနက်တူအောင် ဘာဝသာဓန ပြုရသည်၊ “သတော သမ္မဇာနော” ၌ သမ္မဇာန ပုဒ်ကဲ့သို့ ကတ္ထုသာဓန မပြုရ။]

သမ္မဇေည ကရောတေဝ။

။“သမ္မဇေညကို ပြုသည်သာ၊ ဝါ-အမြဲပြုသည်” ဟု ဆိုသောကြောင့် ကာရီ၌ တဿိလ ဣပစ္စည်းအတွက် နိစ္စယောဂ အနက်ကို သိရ၏။ [သမ္မဇာနဿ-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိခြင်းကို၊ ဝါ-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိတတ်

တတ္ထ-ထိုသမ္ပဇာနကာရီ ဟောတိ ဟူသောပါဌ်၌၊ (လဗ္ဘမာနံ-သော)၊ သမ္ပဇာန-သမ္ပဉ္ဇသည်။ [သမ္ပဇာနနှင့် သမ္ပဉ္ဇ အရတူသောကြောင့် “သမ္ပဇာန ကာရီ ဟောတိမှ သမ္ပဇာနကို “သမ္ပဉ္ဇ” ဟု ဆိုသည်။] သာတ္ထကသမ္ပဇာန- သာတ္ထကသမ္ပဉ္ဇာရ်း၊ သပ္ပိယသမ္ပဇာန- သပ္ပိယသမ္ပဉ္ဇာရ်း၊ ဂေါစရသမ္ပဇာန- ဂေါစရသမ္ပဉ္ဇာရ်း၊ အသမ္မောဟသမ္ပဇာန-အသမ္မောဟသမ္ပဉ္ဇာရ်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ စတုဗ္ဗိဇံ- ၄ ပါးအပြားရှိ၏၊ တတ္ထ-ထို ၄ ပါးတို့တွင်၊ (သာတ္ထကသမ္ပဇာန စသော ၄ ပုဒ်တို့၌စပ်)၊ အဘိက္ကမနစိတ္တေ- ရှေ့သို့သွားကြောင်းစိတ်သည်၊ ဥပ္ပန္နေ- ဖြစ်လသော်၊ စိတ္တဝသေနေဝ-စိတ်၏ အလိုအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဂန္ဓာ-မသွားမူ၍၊ [စိတ္တဿ ဝသေနေဝ၊ စိတ္တဝသံ အနုဂတေနေဝါတိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်။] မေ- ငါ့အား၊ ဝါ-ငါ၏၊ ဧတ္ထ-ဤရှေ့အရပ်သို့၊ ဂတေန-သွားခြင်းဖြင့်၊ အတ္ထော-တရား အားဖြင့် တိုးပွားခြင်းသည်၊ အတ္တိကိန္နု-ရှိအံ့လော၊ နတ္ထိ ကိန္နု-မရှိအံ့လော၊ ဣတိ- သို့၊ အတ္တာနတ္ထံ-တိုးပွားခြင်း မတိုးပွားခြင်းကို၊ ပရိဂ္ဂဟေတွာ-ပိုင်းခြားကာ ယူပြီး၍၊ (သဒ္ဓတ္ထ)၊ ဝါ-ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ပြီး၍၊ (အဓိပ္ပာယတ္ထ)၊ [ပရိဂ္ဂဟေတွာတိ တုလယိတွာ တိရေတွာ ပဋိသင်္ခါယာတိ အတ္ထော-ဋီကာ။] အတ္ထပရိဂ္ဂဟာနံ-တိုးပွား ခြင်းကို ပိုင်းခြား၍ ယူခြင်းသည်၊ ဝါ-တိုးပွားခြင်းကို ပိုင်းခြား၍ယူကြောင်းဉာဏ် သည်၊ သာတ္ထက သမ္ပဇာန-သာတ္ထကသမ္ပဉ္ဇမည်၏၊ (တိုးပွားခြင်းနှင့်တကွဖြစ် သော အဘိက္ကန္တစသည်ကို ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သူ၏ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာဉာဏ်မည်၏)။

သော ဉာဏ်ကို+ကာရော-ပြုခြင်းတည်း၊ သမ္ပဇာနကာရော-ခြင်း၊ သမ္ပဇာနကာရော ယဿ အတ္ထိတိ သမ္ပဇာနကာရီ၊ ဤသို့လည်း အဋ္ဌကထာမှ တစ်နည်း ဋီကာတို့ ကြံကြသည်၊ ဤအလို ကိတ်ဏိပစ္စည်းမဟုတ်၊ အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ် (ဤ)ပစ္စည်းတည်း။]

မှတ်ချက်။

။ဤ အဖွင့်ကို ထောက်လျှင် သွားမှု ရပ်မှု ထိုင်မှု လျောင်းမှု ရှေ့တိုးမှု နောက်ဆုတ်မှုစသော အလုပ်ကိစ္စဟူသမျှ၌ သတိဖြင့် မှတ်နေရုံကို သမ္ပဉ္ဇ ဟု မဆို၊ နောက်၌ ပြုအပ်လတံအတိုင်း ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိမှသာ သမ္ပဉ္ဇ ဟု ဆိုလိုကြောင်း ကို သတိပြုခဲ့ပါ။

သာတ္ထက သမ္ပဉ္ဇေ။

။အတ္ထသဒ္ဓါသည် “အတ္ထော ပယောဇနေ၊ ပေ၊ ဝုဗ္ဗိယံ ဓနေ” စသော အဘိဓာန် (၇၈၅)လာ အနက်တို့တွင် ဝုဗ္ဗိအနက်ကို ယူစေလို၍ နောက်၌ “အတ္ထောတိ၊ ပေ၊ ဓမ္မတော ဝုဗ္ဗိ-တရားနည်းလမ်းအားဖြင့် တိုးပွားခြင်း”ဟု ဖွင့်သည်၊ အတ္ထေန သဟ ယံ ဝတ္တတိတိ သာတ္ထကံ၊ (သမာသန္တ-က ပစ္စည်း၊) သာတ္ထကဿ-တိုးပွားခြင်းနှင့်တွက် ဖြစ်သော အဘိက္ကန္တစသည်ကို+သမ္ပဇာန-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်တည်း၊ သာတ္ထကသမ္ပဇာန-ဉာဏ်။ [သပ္ပာယသမ္ပဉ္ဇစသည်တို့၏ အနက်ကို အကျယ် ရောက်မှ ရေးပါမည်။]

စ-ဆက်၊ တတ္ထ-ထို သာတ္ထကသမ္ပလေ့ဟူသော ပါဠိ၌၊ အတ္ထောတိ-အတ္ထ ဟူသည်ကား၊ စေတိယဒဿန ဗောဓိ သံဃတ္ထေရ အသုဘဒဿနာဒိဝသေန- စေတိတော်ကို ဖူးမျှော်ခြင်း၊ ဗောဓိပင်ကို ဖူးမျှော်ခြင်း၊ သံဃာတော်ကို ဖူးမျှော်ခြင်း၊ ထေရ်ကြီးကို ဖူးမျှော်ခြင်း၊ အသုဘရှုခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဓမ္မတော-တရားအားဖြင့်၊ (တရားဘက်၌)၊ ဝုဇ္ဈိ-တိုးပွားခြင်းတည်း၊ [အစနှင့် အဆုံး၌သာ ဒဿန ပါသောကြောင့် “အာဒိအန္တဒိပကနည်း” ဟု မှတ်ပါ။] ဟိ-ချဲ့၊ စေတိယံဝါ-စေတိတော်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဗောဓိဝါ-ဗောဓိပင်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဒိသ္မာပိ-ဖူးမြင်ရ၍လည်း၊ ဗုဒ္ဓါရမဏ-ဘုရားဟူသော အာရုံရှိသော၊ (ပီတိ-ပီတိကို၊ ဥပ္ပါဒေတွာ-ဖြစ်စေ၍လည်းကောင်း၊) သံဃဒဿနေန-သံဃာတော်ကို ဖူးမြင်ရခြင်းကြောင့်၊ သံဃာရမဏ - သံဃာတော်ဟူသော အာရုံရှိသော၊ ပီတိ-ပီတိကို၊ ဥပ္ပါဒေတွာ-ဖြစ်စေ၍ လည်းကောင်း၊ တဒေဝ-ထို ပီတိကိုပင်၊ ခယဝယတော-ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်းအားဖြင့်၊ သမ္မသန္တော-သုံးသပ်လသော်၊ အရဟတ္ထ-အရဟတ္ထဖိုလ်သို့၊ ပါပုဏာတိ-ရောက်နိုင်၏၊ (ဤသို့ တရားဘက်၌ တိုးပွားမှု ဖြစ်သည်။)

ထေရေ-ထေရ်တို့ကို၊ ဒိသ္မာ-ဖူးမြော်ရ၍၊ တေသံ-ထို ထေရ်ကြီးတို့၏၊ ဩဝါဒေ- ဩဝါဒ၌၊ ပတိဋ္ဌာယ-တည်၍၊ (အရဟတ္ထ ပါပုဏာတိ)၊ အသုဘ-အသုဘကို၊ ဒိသ္မာ-ရှုရ၍၊ တတ္ထ-ထို အသုဘအာရုံ၌၊ ပဌမဇ္ဈာနံ-ပဌမဈာန်ကို၊ ဥပ္ပါဒေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ တဒေဝ-ထိုပဌမဈာန်ကိုပင်၊ ပေ၊ ပါပုဏာတိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတေသံ-ဤစေတိတော် အစရှိသည်တို့ကို၊ ဒဿနံ-ဖူးမြော်ရခြင်းကို၊ သာတ္ထကံ တိ-သာတ္ထကဟူ၍၊ (မယာ) ဝုတ္တံ၊ ပန-ဝါဒန္တရကား၊ ကေစိ-အချို့သော အဘယဂီရိ ဝါသီဆရာတို့သည်၊ အာမိသတောပိ-ဆွမ်းစသော အာမိသအားဖြင့်လည်း၊ ဝုဇ္ဈိ-တိုးပွားခြင်းသည်၊ အတ္ထောယေဝ-အတ္ထပင်တည်း၊ (ဆွမ်းခံသွားရာ၌ ဆွမ်းစသော အာမိသကို ရခြင်းလည်း အတ္ထပင်ဖြစ်၏)၊ (ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်နည်း)၊ တံ-ထိုအာမိသကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ဗြဟ္မစရိယာနုဂ္ဂဟာယ-သာသနာ့ ဗြဟ္မစရိယ၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ခိုးမြှောက်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ ပဋိပန္နတ္တာ-ကျင့်ရသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ ဝဒန္တိ။

ဋီကာသစ်။

။သံဃဒဿနေနံ ဥပေါသထပဝါရဏဒိ အတ္ထာယ ဂမနံ သင်္ဂဟိတံ သံဃဒဿနဖြင့်ပင် သံဃဥပသံ သံဃပဝါရဏာအစရှိသော သံဃကိစ္စအကျိုးငှာ သွားခြင်းကို သိမ်းယူအပ်ပြီ၊ အာဒိသဒ္ဓေန (ဒဿနာဒိ၌ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်) ကသိဏ ပရိကမ္မာဒိနံ သင်္ဂဟော၊ သင်္ဃေပတော ဝုတ္တံ တဒတ္ထမေဝ ဝိဝရိတံ စေတိယံဝါတိ အာဒိဝုတ္တံ၊ အရဟတ္ထံ ပါပုဏာတိတံ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသော ဧသ၊ သမထ ဝိပဿနုပ္ပါဒနံပိ ဟိ ဘိက္ခုနော ဝမီယေဝ-အရဟတ္ထဖိုလ် မရဘဲ သမထဝိပဿနာကို ဖြစ်စေခြင်းလည်း တိုးပွားခြင်းပင်။

ပန-ကာ၊ တသ္မိံ ဂမနေ-ထိုသွားခြင်း၌၊ (သာတ္ထကသမ္ပဇဉေ၏ အစွမ်းဖြင့် သိမ်းဆည်းအပ်ပြီးသော အတ္တရုံသော ထိုသွားခြင်း၌)၊ သပ္ပာယာ သပ္ပာယံ-လျောက်ပတ်သောသွားခြင်း မလျောက်ပတ်သော သွားခြင်းကို၊ ပရိဂ္ဂဟေတွာ-ပိုင်းခြားကာ ယူပြီး၍၊ ဝါ-ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၊ ဆုံးဖြတ်ပြီး၍၊ သပ္ပာယပရိဂ္ဂဏှန်-လျောက်ပတ်သော သွားခြင်းကို သိမ်းယူခြင်းသည်၊ ဝါ-လျောက်ပတ်သော သွားခြင်းကို သိမ်းယူကြောင်းဉာဏ်သည်၊ သပ္ပာယ သမ္ပဇဉေ-သပ္ပာယ သမ္ပဇဉေ မည်၏။

ဣဒံ-ဤ သပ္ပာယ သမ္ပဇဉေဟူသည်၊ သေယျထာ-အဘယ်နည်း၊ တာဝ-ဗောဓိဒဿန စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌံ-သော) စေတိယဒဿနံ-စေတီတော်ကို ဖူးမြော်ခြင်းသည်၊ သာတ္ထကံ-တိုးပွားခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်ပါပေ၏။ ပန-ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ စေတိယဿ-ကို၊ မဟာပူဇာယ-ကြီးစွာ ပူဇော်ခြင်း၌၊ ဝါ-ကြီးစွာ ပူဇော်ပွဲ၌၊ ဒသ ဒွါဒသ ယောဇနန္တရေ-ဆယ်ယူဇနာ၊ တစ်ဆယ့်နှစ်ယူဇနာအတွင်း၌၊ ဝါ-ဆယ်ယူဇနာ၊ တဆယ့်နှစ်ယူဇနာအတွင်းက၊ ပရိသာ-ပရိသတ်တို့သည်၊ သစေသန္နိ ပတန္တိ-အကယ်၍ ကောင်းစွာကြရောက်ကုန်အံ့၊ (အကယ်၍ စုဝေးကုန်အံ့)၊ (ဧဝံသတိ) အတ္တနော - ၏၊ ဝိဘဝါနုရူပါ - စည်းစိမ်အား လျောက်ပတ်ကုန်သော၊ ဣတ္ထိယော ပိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပုရိသာ ပိ-တို့သည်လည်းကောင်း။

တသ္မိံ ပန။ ။သာတ္ထကသမ္ပဇဉေကိုပြုပြီး၍ သပ္ပာယသမ္ပဇဉေကိုပြုလိုသောကြောင့် “တသ္မိံ ပန” စသည်မိန့်၊ “တသ္မိံ ပနာတိ သာတ္ထက သမ္ပဇဉေဝသေန ပရိဂ္ဂဟိတအတ္ထေ” ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ဤအတိုင်းအနက်ကျယ်ပေးထား၏။ ဤပုဒ်ကိုလည်း “သပ္ပာယပရိဂ္ဂဏှန်” ၌စပ်၊ “ထိုသွားခြင်းကိစ္စ၌ (သွားခြင်းကိစ္စအတွက်) သပ္ပာယကို သိမ်းယူခြင်း” ဟူလို။

သပ္ပာယ သမ္ပဇဉေ။ ။သပ္ပာယ၌ “သ-မိမိဘို့ +ပ-အပြားအာဖြင့်+အာယ-ဖြစ်ပေါ်လာ” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏။ ပုဒ္ဒေဘော်ပြု၍၊ “သပ္ပာယ-လျောက်ပတ်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဖြစ်သည်။ သပ္ပာယဿ-မိမိအား လျောက်ပတ်သောသွားခြင်း စသည်ကို၊ သမ္ပဇဉေ သပ္ပာယသမ္ပဇဉေ။ [သပ္ပာယဿ အတ္တနော ဟိတဿ (ပတိရူပဿ ဝါ) သမ္ပဇာနန္တံ သပ္ပာယသမ္ပဇဉေ-ဋီကာများ။]

စေတိယဒဿနံ တာဝ။ ။“သာတ္ထကဖြစ်သမျှသည် သပ္ပာယဖြစ်သည်သာ” ဟု တစ်စုံတစ်ယောက်မှာ တွေးတောစရာရုံသောကြောင့် သာတ္ထကဖြစ်တိုင်းလည်း သပ္ပာယမဖြစ်ဟု ပြခြင်းငှာ “စေတိယဒဿနံ တာဝ” စသည်ကိုမိန့်သည်။ [ရှေ့၌ “စေတိယဒဿနံ ဗောဓိသံဃထေရ အသုဘဒဿနာဒိ” ဟု ပြခဲ့သည့်အစဉ်အတိုင်း ချဲ့လိမ့်မည်။]

မဟာပူဇာယ။ ။မဟာတီ+ပူဇာ မဟာပူဇာ၊ “ဘုရားပွဲကြီး” ဟူလို၊ ထိုသို့သော ဘုရားပွဲတော်အခါ၌ ဆယ်ယူဇနာအတွင်း တစ်ဆယ့်နှစ်ယူဇနာ အတွင်းရှိ မြို့ရွာတို့က ပရိသတ်အများပင် စုရုံး လာရောက်ကြလေသည်။

ပဋိယတ္တာ-တန်ဆာဆင်ခြင်းဖြင့် ပြင်ဆင်အပ်ကုန်သည်။ (ဟုတွာ)။ (ရှေးက “တန်ဆာဆင်ခြင်းနှင့် စပ်ကုန်သည်” ဟု ပေးသည်)။ စိတ္တကမ္မ ရူပကာ နိဝိယ-ဆန်းကြယ်စွာပြုအပ်သော ပန်းချီရုပ် ပန်းပုရုပ်တို့ကဲ့သို့၊ သဗ္ဗရန္တိ-လှည့်လည်တတ်ကြကုန်၏။ စ-သည်သာမကသေး၊ တကြ-ထိုပရိသတ်တို့၌၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ ကုဋေ-အလိုရှိထိုက်သော၊ အာရမဏေ-အာရုံ၌၊ လောဘော-လောဘသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ အနိဋ္ဌေ-အလိုမရှိထိုက်သော၊ (အာရဏေ)၊ ပဋိယော-ဒေါသသည်၊ (ဟောတိ)၊ အသမပေက္ခနေ-မညီမမျှ ကြည့်ရှုခြင်း၌၊ မောဟော-မောဟသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ကာယသံသဂ္ဂါပတ္တိဝါ-ကာယသံသဂ္ဂအာပတ်သို့သော်လည်း၊ အာပဇ္ဇတိ-ရောက်တတ်၏၊ ဇီဝိတ ဗြဟ္မစရိယာနံ-အသက်၊ သာသနဗြဟ္မစရိယတို့၏၊ အန္တရာယောဝါ-အန္တရာယ်သည်သော်လည်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့ ဖြစ်လသော်၊ တံဌာနံ-ထို ဘုရားပွဲအရပ်သည်၊ အသပ္ပာယ်-မလျောက်ပတ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဝုတ္တပ္ပကာရ အန္တရာယာဘာဝေ-ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော အန္တရာယ်၏ မရှိခြင်းသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လသော်)၊ သပ္ပာယ်-လျောက်ပတ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဗောဓိဒဿနေပိ-ဗောဓိပင်ကို ဖူးမျှော်ခြင်း၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-တည်း။

စိတ္တကမ္မ ရူပကာနိ။ ။ကရိယတေတိကမ္မံ၊ စိတ္တံ-ဆန်းကြယ်စွာ၊ ကမ္မံ-ပြုလုပ်အပ်သော ပန်းချီဆေးရေးမှု ပန်းပုထုလုပ်မှုတည်း၊ စိတ္တကမ္မံ-မူ၊ စိတ္တကမ္မေန+ ကတာနိ+ ရူပကာနိ စိတ္တကမ္မရူပကာနိ၊ ဤသို့ ဝိဂ္ဂဟပြုစေလိုသောကြောင့် “စိတ္တကမ္မကတာ ပဋိမာယောဝိယ” ဟု ဋီကာ၌ ပဌမနည်းဖွင့်သည်။

တစ်နည်း။ ။ယန္တရားစက်ခလုပ်ဖြင့် လက်လှုပ် ခြေလှုပ် စသည်ဖြစ်အောင် ဆန်းကြယ်စွာ ပြုလုပ်အပ်သော အရပ်တို့ကို “စိတ္တကမ္မရူပကာ” ဟု တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။ [ယန္တပယောဂေနဝါ ဝိစိတ္တကမ္မာ (ဆန်းကြယ်စွာ ပြုလုပ်အပ်ကုန်သော) ပဋိမာယောဝိယ၊] ဤအလို “ကရိယန္တေတိ ကမ္မာနိ၊ စိတ္တံ-ဆန်းကြယ်စွာ၊ ကမ္မာနိ စိတ္တကမ္မာနိ” ဟု ပြု၍ ရူပကာနိ နှင့် ကမ္မဓာရဲတွဲပါ။

အသမပေက္ခနေ မောဟော။ ။ဂေဟသိတ အညာဏုပေက္ခာဝသေန-ကာမဂုဏ်တည်းဟူသော အိမ်၌မှီသော (ဉာဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်) မောဟနှင့်ယှဉ်သော ဥပေက္ခာ၏အစွမ်းဖြင့် (အိမ်သူအိမ်သားတို့၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော မောဟနှင့်ယှဉ်၍ လျစ်လျူရှုသော ဥပေက္ခာ၏အစွမ်းဖြင့်) အာရမဏဿ-အာရုံကို၊ အယောနိသော-ဖြင့်၊ ဂဟဏံ-ယူခြင်းသည်၊ အသမပေက္ခနံ-မညီမညွတ် ရှုခြင်းမည်၏။ -ဋီကာ။

ကာယ၊ပေ၊အန္တရာယော။ ။မာတုဂါမကို တို့သောအားဖြင့် ကာယသံသဂ္ဂအာပတ်သို့ ရောက်တတ်၏၊ ဆင်စသည်တို့၏နင်းမိခြင်း၊ လူအချင်းချင်း တိုးဝှေ့ နင်းမိခြင်းကြောင့် ဇီဝိတ၏အန္တရာယ် ဖြစ်တတ်၏၊ မာတုဂါမကို မြင်ရခြင်း စသည်ကြောင့် လူထွက်ချင်စိတ် ပေါက်ကာ ဗြဟ္မစရိယအန္တရာယ် ဖြစ်တတ်၏။

သံဃဒဿနံ ပိ-သံဃာတော်ကို ဖူးမျှော်ခြင်းသည်လည်း၊ သာတ္ထကံ-ကြီးပွားခြင်းနှင့် တကွဖြစ်၏။ ပန-ထိုသို့ပင် ကြီးပွားခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ မနုဿေသု-လူတို့သည်၊ အန္တောဂါမေ-ရွာ၏အတွင်း၌၊ မဟာမဏ္ဍပ်-ကြီးစွာသော မဏ္ဍပ်ကို၊ ကာရေတွာ-ဆောက်လုပ်စေ၍၊ သဗ္ဗရတ္ထိ-အလုံးစုံသော ညဉ့်ပတ်လုံး၊ ဓမ္မဿဝနံ-တရားနာခြင်းကို၊ ကရောန္တေသု-ပြုကုန်လသော်၊ ဝုတ္တပ္ပကာရေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့်ပင်လျှင်၊ [“ဒသဒ္ဓါဒသ ယောဇနန္တရေ ပရိသာသနိပတန္တိ” ဟု ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့်ပင်။] ဇနသန္နိပါတောစေလူအများ၏ ကောင်းစွာကျရောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အန္တရာယောစ-အန္တရာယ်သည်လည်းကောင်း၊ သစေ ဟောတိ-အံ့၊ ဧဝံ-ဤသို့ ဖြစ်လသော်၊ တံဌာနံ-ထိုသံဃာတော်ရှိရာ အရပ်သည်၊ အသပ္ပာယ် ဟောတိ၊ အန္တရာယာဘာဝေ-အန္တရာယ်၏ မရှိခြင်းသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လသော်)၊ သပ္ပာယ် (ဟောတိ)၊ မဟာပရိသ ပရိဝါရာနံ-များစွာသော ပရိသတ် အခြံအရံရှိကုန်သော၊ ထေရာနံ-ထေရ်ကြီးတို့ကို၊ ဒဿေနေပိ-ဖူးမျှော်ခြင်း၌လည်း၊ ဧသေဝနယော။

အသုဘဒဿနံပိ-အသုဘရှုခြင်းသည်လည်း၊ သာတ္ထကံ-တိုးပွားခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်၏။ စ-ဆက်၊ တဒတ္ထဒီပနတ္ထံ-ထိုအသုဘကို ရှုခြင်း၏ တိုးပွားခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကို ထင်ရှားပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဣဒံ-ဤ ဆိုအပ်လတံကား၊ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုတည်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဒဟရဘိက္ခု-ရဟန်းငယ်သည်၊ သာမဏေရံ-သာမဏေကို၊ ဂဟေတွာ-ခေါ်၍၊ ဒန္တကဋ္ဌတ္တာယ-ဒန်ပူအကျိုးငှာ၊ ဂတော-သွားပြီ၊ သာမဏေရော-သည်၊ မဂ္ဂါ-သွားရိုးလမ်းမှ၊ ဩက္ကမိတွာ-ဖဲ၍၊ ပုရတော-ရှေ့သို့၊ ဂစ္ဆန္တော-သွားလသော်၊ အသုဘံ-အသုဘကို၊ ဝါ-သူသေကောင်ကို၊ ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ ပဌမဇ္ဈာနံ-ပဌမဈာန်ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတွာ-ဖြစ်စေပြီး၍၊ တဒေဝ-ထို ပဌမဈာန်ကိုပင်၊ ပါဒကံ-အခြေခံကို၊ ကတွာ၊ သင်္ခါရေ-သင်္ခါရတို့ကို၊ သမ္မသန္တော - (အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု) သုံးသပ်လသော်၊ တိဏိ-

ထေရာနံ၊ပေ၊ဧသေဝနယော။

။တစ်ရံတစ်ခါ၌ တရားနာဘို့ရန် မိန်းမ

ယောက်ျား လူအများပင် နာမည်ကျော် ဆရာတော်အထံ၌ ဝိုင်းအုံလာတတ်ကြရကား ဘုရားပွဲကြီး၌ ဆိုအပ်ခဲ့သော နည်းအတိုင်း အာပတ်သို့လည်း ရောက်တတ်၊ အန္တရာယ်လည်းဖြစ်တတ်သည်။

တဒတ္ထဒီပနတ္ထံ။

။အသုဘဒဿနဿ သာတ္ထကဘာဝသင်္ခါတဿ အတ္ထဿ

ဒီပနတ္ထံ၊-ဋီကာသစ်၊ တဿ (အသုဘဒဿနဿ)-ထို အသုဘရှုခြင်း၏၊ အတ္ထော-တိုးပွားမှုရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်တည်း၊ တဒတ္ထော-ထို၏ အနက်၊တဒတ္ထဿ- ထိုအသုဘရှုခြင်း၏ တိုးပွားမှုရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကို၊ဒီပနံ တဒတ္ထဒီပနံ၊ တဒတ္ထဒီပနံ+အတ္ထော တဒတ္ထဒီပနတ္ထော၊ သဝိဘတ်ကို အံ့ပြု၍ “တဒတ္ထဒီပနတ္ထံ” ဟု ဖြစ်သည်။

၃ ပါးကုန်သော၊ ဖလာနိ-ဖိုလ်တို့ကို၊ သစ္စိကတွာ-မျက်မှောက်ပြု၍၊ ၂ပရိမဂ္ဂတ္ထာယ-အထက်ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်အကျိုးငှာ၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ပရိဂ္ဂဟေတွာ-ပိုင်းခြားကာယူ၍၊ အဋ္ဌာသိ-တည်ပြီး။

ဒဟရော-ရဟန်းငယ်သည်၊ တံ-ထို သာမဏေကို၊ အပဿန္တော-မမြင်လသော်၊ သာမဏေရာတိ-သာမဏေဟူ၍၊ ပက္ခောသိ-ခေါ်ပြီး၊ သော-ထို သာမဏေသည်၊ မယာ-သည်၊ ပဗ္ဗဇိတဒိဝသတော-ရှင်အဖြစ်သို့ ရောက်ရာနေ့မှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ ဘိက္ခုနာ-ရဟန်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဒွေ-၂ မျိုးကုန်သော၊ ကထာနာမ-စကားတို့မည်သည်ကို၊ န ကထိတပုဗ္ဗာ-ရှေး၌မပြောအပ်ကုန်၊ အညသ္မိ-ဤနေ့မှ အခြားသော၊ ဒိဝသေဝိ-နေ့၌လည်း၊ ၂ပရိ-အထက်၌၊ ဝါ-အထက်ဖြစ်သော၊ ဝိသေသံ-တရားထူးကို၊ နိဗ္ဗတ္တေသာမိ-ဖြစ်စေရတော့အံ့၊ ဣတိ စိန္တေတွာ-ကြံ၍၊ ကိ ဘန္တေတိ-ဘာပါတုန်း အရှင်ဘုရားဟူ၍၊ ပဋိဝစနံ-တဖန်စကားကို၊ ဝါ-စကားတုန့်ကို၊ အဒါသိ-ပေးလိုက်ပြီး။

စ-ဆက်၊ ဧဟိ-လာခဲ့လော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-ပြောဆိုအပ်သော်၊ ဧကဝစနေနေဝ-တခွန်းတည်းသော စကားဖြင့်သာလျှင်၊ အာဂန္ဓာ-လာ၍၊ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ ဣမိနာ မဂ္ဂေနေဝ-ဤလမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဂန္ဓာ-သွား၍၊ မယာ-တပည့်တော်သည်၊ ဌိတောကာသေ-ရပ်ရာအရပ်၌၊ မဟုတ္တံ-တမဟုတ်လောက်၊ ပုရတ္တာဘိမုခါ-အရှေ့အရပ်သို့ ရှေးရှုမျက်နှာမူကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ တာဝ ဩလောကေထ-ကြည့်ပါကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟ-လျှောက်ပြီး၊ [ဩလောကေထနှင့် လိုက်အောင် “ပုရတ္တာဘိမုခါ” ဟု ဆရာတို့ နိဿယ၌ ရှိသည်။] သော-ထိုရဟန်းသည်၊ တထာ-ထို သာမဏေ လျှောက်အပ်သည့်အတိုင်း၊ ကတွာ-ပြု၍၊ တေန-ထို သာမဏေသည်၊ ပတ္တဝိသေသမေဝ-ရောက်အပ်သော တရားထူးသို့ပင်၊

ဒွေ ကထာနာမ။ ။ရဟန်းက ခေါ်သောအခါ ပြန်၍ ထူးသောအားဖြင့် စကားတုန့် ပေးခြင်းသည် ရှင်ဖြစ်သည်မှစ၍ ထိုသာမဏေ၏အမြဲပြုကျင့်အပ်သော အလေ့အကျင့်တည်း၊ ခေါ်သည်ကို ပြန်၍ မထူးခြင်းကား ၂ ခုမြောက် အလေ့အကျင့်ဖြစ်၏၊ ထို ၂ ခုမြောက် အလေ့အကျင့် မရှိသည်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဒွေ ကထာနာမ နကထိတပုဗ္ဗာ” ဟု ဆိုသည်။

ဋီကာသစ်။ ။ဒွေ ကထာတိ ဟိ ဝစနကရဏာ ကရဏကထာ-ခေါ်ကြောင်း စကားကို လိုက်နာ၍ ပြုခြင်း၊ မပြုခြင်းဟူသော စကား ၂ ခုသည် “ဒွေကထာ” မည်၏၊ တတ္ထ ဝစနကရဏကထာယေဝ ကထိတပုဗ္ဗာ၊ ဒုတိယာ နကထိတပုဗ္ဗာ၊ တသ္မာ သုဗ္ဗစတ္တာ (ထိုသို့ ပြောဆိုဆုံးမ၍ လွယ်ကူသော စကားရှိသူ၏ အဖြစ်ကြောင့်) ပတိဝစန မဒါသီတိ အတ္ထော။ [ဆိုလိုရင်းမှာ - ဒုတိယသည် စကားပြောခြင်း (ကထာ) မဟုတ်၊ ပြန်၍မထူးဘဲ တိတ်တိတ်နေခြင်းသာဖြစ်၏၊ သို့သော် ပြောရမည့်စကားကို မပြောသောကြောင့် “ကထာ” ဟု တင်စား၍ ခေါ်ထားသဖြင့် “ဒွေ ကထာ” ဖြစ်ရသည်-ဟူလို။]

ပါပုဏ္ဏာတိ-ရောက်ပြီ၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ အသုဘံ-အသုဘသည်၊ ဒွိန္ဒု-
၂ ပါးကုန်သော၊ ဇနာနံ-သာမဏေ၊ ရဟန်းတို့၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ ဇာတံ-
ဖြစ်ပြီ၊ (ဣဒံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုတည်း၊ ဤသို့ ရှေ့စကားကို ပြန်၍
လှည့်ပါ။)

ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ သာတ္ထံ-တိုးပွားခြင်း
နှင့် တက္ကဖြစ်သည်၊ (သမာနံ)ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဝါ-ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော၊
ဧတံ-ဤအသုဘသည်၊ ပုရိသဿ-ယောက်ျားအား၊ ဝါ-ယောက်ျား၏အတွက်၊
မာတုဂါမာသုဘံ-မာတုဂါမ အသုဘသည်၊ အသပ္ပာယံ-မလျှောက်ပတ်၊ မာတုဂါ
မဿစ-မာတုဂါမအားလည်း၊ ဝါ-မာတုဂါမ၏ အတွက်လည်း၊ ပုရိသာသုဘံ-
ယောက်ျား အသုဘသည်၊ အသပ္ပာယံ၊ သဘာဂမေဝ-သဘောတူသော အသုဘ
သည်သာ၊ သပ္ပာယံ-၏၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ သပ္ပာယပရိဂ္ဂဏှနံ-လျှောက်ပတ်သော
အရာကို သိမ်းယူခြင်းသည်၊ ဝါ-လျှောက်ပတ်သောအရာကို သိမ်းယူကြောင်းဉာဏ်
သည်၊ သပ္ပာယသမ္ပဇေ နာမ-မည်၏။

ပန-ကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပရိဂ္ဂဟိတသာတ္ထကသပ္ပာယဿ-သိမ်းဆည်းအပ်ပြီး
သော သာတ္ထက၊ သိမ်းဆည်းအပ်ပြီးသော သပ္ပာယရှိသောရဟန်း၏၊ အဋ္ဌတ္တိ
သာယ-၃၈ ပါးသော၊ ကမ္မဋ္ဌာနေသု-ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင်၊ [ပါဠိတော်၌ အာကာသ
ကသိုဏ်းနှင့် အာလောက ကသိုဏ်းမပါသောကြောင့်၊ “၃၈” ပါးဟု ဆိုသည်။]
အတ္တနော-မိမိ၏၊ စိတ္တရူစိတံ-စိတ်သည် ကြိုက်နှစ်သက်အပ်သော၊ ကမ္မဋ္ဌာနသင်္ခါ
တံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ဆိုအပ်သော၊ ဂေါစရံ-အာရုံကို၊ ဥဂ္ဂဟေတွာ-သင်ယူ၍၊ ဘိက္ခာ

ဧဝံ သပ္ပာယပရိဂ္ဂဏှနံ။ ။ဧဝံဖြင့် ကပ်နေသော “သဘာဂမေဝ သပ္ပာယံ” ကိုသာ
ပြန်၍ ညွှန်းသည်မဟုတ်၊ “န ပုရိသဿ မာတုဂါမာသုဘံ” စသော အသပ္ပာယကိုသာလည်း
ပြန်၍ ညွှန်းသည်မဟုတ်၊ “သစေ ပန စေတိယဿ မဟာပူဇယ” စသော သပ္ပာယ အသပ္ပာယ
ဆိုင်ရာ စကားအားလုံးကို ပြန်၍ညွှန်းသည်။

ပရိဂ္ဂဟိတံ၊ပေ၊သပ္ပာယဿ။ ။သာတ္ထကံစ+သပ္ပာယံစ သာတ္ထကသပ္ပာ
ယံ၊ ပရိဂ္ဂဟိတံ+သာတ္ထကသပ္ပာယံ ယေနာတိ ပရိဂ္ဂဟိတသာတ္ထက သပ္ပာယော၊ တေန (ထို
ပရိဂ္ဂဟိတသာတ္ထကသပ္ပာယဿ ဟူသောပါဌ်ဖြင့်) ယထာနုပုဗ္ဗိကံ (အကြင် အကြင်အစဉ်
အတိုင်း ဆိုအပ်ပြီးသော) သမ္ပဇေပရိဂ္ဂဟဏံ (သမ္ပဇေ ၂ ပါးကို သိမ်းဆည်းခြင်းကို)
ဒဿေတိ၊-ဋီကာသစ်။

ဥဂ္ဂဟေတွာ။ ။ဆရာ အထံ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်နည်း သင်ယူခြင်းကို
“ဥဂ္ဂဟေတွာ” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ သင်ယူရာ၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဖြစ်ပုံထိအောင် သင်ယူရသော
ကြောင့် “ယထာ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧဝံ ဥဂ္ဂဟကောသလ္လဿ သမ္မာဒနဝသေန
(ဥဂ္ဂဟကောသလ္လဉာဏ်ကို ပြီးစီးစေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) ဥဂ္ဂဟေတွာ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

စာရဂေါစရေ-ဆွမ်းခံလှည့်လည်ရာ ဟူသောဂေါစရ၌၊ တံ-ထို ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို၊ ဂဟေတွာဝ-ယူ၍သာလျှင်၊ ဂမနံ-သွားခြင်းသည်၊ ဂေါစရ သမ္ပဇည်နာမ-ဂေါစရ သမ္ပဇည်မည်၏။ (ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို၊ ဆွမ်းခံသွားရာအရပ်၌ ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်မည်၏။) [စာအုပ်တို့၌ “ရူစိယံ” ဟု ရှိသော်လည်း ဣပစ္စည်းဖြစ်လျှင် “ရောစိယံ” ဟု ရှိရမည်ဖြစ်သောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ အမှန် ကြိုက်နှစ်သက်အပ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း တပစ္စည်း ဖြင့် “ရူစိတံ” ဟု ရှိသင့်သည်။]

တဿ-ထို ဂေါစရသမ္ပဇည်ကို၊ အာဝိဘာဝနတ္ထံ-ထင်စွာဖြစ်စေခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဣဒံ စတုက္ကံ-ဤ စတုက္ကကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ ဣမ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဧကစော-အချို့သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဟရတိ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အသွား၌သာဆောင်၏။ [ဆွမ်းခံသွားရာအခါ၌သာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆောင်၏။] န ပစ္စာဟရတိ-အပြန် မဆောင်၊ [ဆွမ်းခံပြန်ရာအခါ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မဆောင်၊] ဧကစော (ဘိက္ခု) ပစ္စာဟရတိ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အပြန်၌သာ ဆောင်၏။ န ဟရတိ-အသွား၌ မဆောင်၊ ဧကစော၊ (ဘိက္ခု) ပန-သည်ကား၊ နေဝဟရတိ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အသွား၌လည်း မဆောင်၊ န ပစ္စာဟရတိ-အပြန်၌လည်း မဆောင်၊ ဧကစော (ဘိက္ခု)၊ ဟရတိစ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အသွား၌လည်းဆောင်၏၊ ပစ္စာဟရတိစ-အပြန်၌လည်းဆောင်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (ဣဒံ စတုက္ကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ)။

တတ္ထ-ထို ၄ မျိုးသော ရဟန်းတို့တွင်၊ ယော ဘိက္ခု-သည်၊ ဒီဝသံ-တစ်နေ့ ပတ်လုံး၊ စင်္ကမေန-စင်္ကြံသွားခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိသဇ္ဇာယစ-ထိုင်ခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ အာဝရဏီယေဟိ-ကုသိုလ်တရားကို ပိတ်ပင်တားမြစ်တတ်ကုန် သော၊ ဓမ္မေဟိ-နိဝရဏတရားတို့မှ၊ စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ ပရိသောဓေတွာ-ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ် စေပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-သုတ်သင်ပြီး၍လည်းကောင်း၊ ရတ္တိယာ-ညဉ့်၏၊ ပဌမယာမေ-ပဌမယာမ၌၊ တထာ-ထို့အတူ စိတ်ကို သုတ်သင်ပြီး၍ လည်း ကောင်း၊ မဇ္ဈိမယာမေ-မဇ္ဈိမယာမ၌၊ သေယျံ-အိပ်ခြင်းကို၊ ကပ္ပေတွာ-ပြုပြီး၍၊

ဟရတိ ပစ္စာဟရတိ။ ။ဟရတိတိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ပဝတ္တနဝသေန နေတိ၊ ယာဝ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကမာ အနုယုဇ္ဇတိတိ အတ္ထော (ဆွမ်းခံသွားသည်မှ စ၍ ဆွမ်းခံပြန်ချိန်တိုင်အောင် မပြန်မီအတွင်း၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာထုတ်ခြင်းကို “ဟရတိ” ဟု ခေါ်သည်-ဟူလို)၊ န ပစ္စာဟရတိတိ အာဟာရူပယောဂတော ယာဝဒိဝါဌာနူပသင်္ကမနာ ကမ္မဋ္ဌာနံ နပဋိနေတိ (အာဟာရ၌ ယှဉ်ရာ အခါမှ-ရွာတွင်းဝယ် ဆွမ်းစားပြီးရာအခါမှစ၍ နေနေရာဌာနသို့ ကပ်ဝင်သည်တိုင်အောင် ကမ္မဋ္ဌာန်း နှလုံးသွင်းခြင်းကို “ပစ္စာဟရတိ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အပြန်ဆောင်ခြင်း” ဟု ခေါ်သည်-ဟူလို) -ဋီကာသစ်။ [ဆွမ်းစားသောအခါ ဆွမ်းခံခြင်းကိစ္စ ပြီး၏၊ ထို့ကြောင့် ရွာတွင်း၌ ဆွမ်းစား အခါကို “ဟရတိ” အရ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အသွားဆောင်ခြင်း၌ သွင်းဟန်တူသည်။]

ပစ္ဆိမယာမေပိ-ပစ္ဆိမယာမိ၌လည်း၊ နိသဇ္ဇစက်မေဟိ-ထိုင်ခြင်း၊ စကြီသွားခြင်းတို့ ဖြင့်၊ ဝိတိနာမေတွာ-လွန်စေ၍၊ ပဂေဝ-စောစော၌ပင်၊ ဝါ-စောစောကပင်၊ စေတိ ယင်္ဂဏ ဗောဓိယင်္ဂဏဝတ္ထံ-စေတိယင်ပြင်တော်၌ ပြုထိုက်သောကျင့်ဝတ်၊ ဗောဓိ ပင် ယင်ပြင်တော်၌ပြုထိုက်သော ကျင့်ဝတ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဗောဓိရုက္ခေ-ဗောဓိပင် ၌၊ ဥဒကံ-ရေကို၊ အာသိဉ္စိတွာ-သွန်လောင်းပြီး၍၊ ပါနီယံ-သောက်ရေကိုလည်း ကောင်း၊ ပရိဘောဇနီယံ-သုံးရေကိုလည်းကောင်း၊ ပစ္စုပ္ပာယေတွာ-ရှေးရှုတည်စေ ပြီး၍၊ (သံဃာတော်အတွက် တည်စေပြီး၍)၊ အာစရိယုပဇ္ဈာယဝတ္တာဒိနိ- အာစရိယဝတ် ဥပဇ္ဈာယဝတ် အစရှိကုန်သော၊ သဗ္ဗာနိ-ကုန်သော၊ ခန္ဓကဝတ္တာနိ- ခန္ဓက၌လာသော ဝတ်တို့ကို၊ သမာဒါယ-ကောင်းစွာယူ၍၊ ဝါ-ဆောက်တည်၍၊ ဝတ္ထတိ-ကျင့်၏။

သော-ထို ရဟန်းသည်၊ သရီရပရိကမ္ပံ-ကိုယ်၌အဖန်ဖန် ပြုထိုက်သော အမှုကို၊ ဝါ-ကိုယ်လက် သုတ်သင်မှုကို၊ ကတွာ၊ သေနာသနံ-အိပ်ရာ နေရာ ကျောင်းသို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ ဒွတ္တယော-၂ ခု သော်လည်းဖြစ်ကုန်၊ ၃ ခုသော် လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပလ္လင်္ကေ-တင်ပလ္လင်တို့ပတ်လုံး၊ ဥသုဗ္ဗံ-ကိုယ်ငွေ့ကို၊ ဂါဟာ ပေန္တော-ယူစေလျက်၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ အနုယုဉ္စိတွာ-အားထုတ်၍၊ [ထိုနေ့ အတွက် စ၍ အားထုတ်မှုကို ရည်ရွယ်၍၊ “ကမ္မဋ္ဌာနံအနုယုဉ္စိတွာ”ဟုဆိုသည်။] ဘိက္ခာစာရ ဝေလာယံ-ဆွမ်းခံ လှည့်လည်ချိန်၌၊ ဥဌဟိတွာ-ထ၍၊ ကမ္မဋ္ဌာနသီသေ နေဝ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အဦးပဓာန ပြုသဖြင့်သာလျှင်၊ ပတ္တစီဝရံ-သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ [“ပတ္တောပိ အစေတနော၊ ဟတ္တာပိ အစေတနာ” စသည်ဖြင့် အသမ္မောဟသမ္ပဇေ၌ ပြအပ်လတံသောနည်းအတိုင်းယူ၍။] သေနာသနတော- အိပ်ရာ နေရာကျောင်းမှ၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ မနသိကရောန္တောဝ- နှလုံးသွင်းရင်းသာလျှင်၊ စေတိယင်္ဂဏံ-စေတိယင်ပြင်တော်အနီးသို့၊ ဂန္ဓာ-ရောက်၍၊

သရီရပရိကမ္ပံ။ ။ပရိကရိယတေ-အဖန်ဖန် ပြုအပ်၏။ ဣတိ ပရိကမ္ပံ-သရီရေ- ကိုယ်၌+ပရိကမ္ပံ-အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် (နေ့စဉ်) ပြုထိုက်သော မျက်နှာသစ်ခြင်း၊ ကျင်ကြီး ကျင်းငယ်စွန်ခြင်းစသော အမှုတည်း။ သရီရပရိကမ္ပံ-မူ [သရီရပရိကမ္ပံတိ မုခဓောဝနာဒိ သရီရပဋိဇ္ဇနံ၊ -ဋီကာသစ်။]

ဒွတ္တယော ပလ္လင်္ကေ။ ။ညောင်းသည့်အတွက် တင်ပလ္လင်ကို ၂ ခါ ၃ ခါပြင်၍ ခွေခြင်းကို “ပလ္လင်္ကေ” ဟု ဆိုဟန်တူ၏။ ထိုသို့ ၂ ကြိမ်သို့မဟုတ် ၃ ကြိမ်လောက်ပြင်၍ ခွေရာ ကာလတိုင်အောင် အထိုင်ကြာသောအခါ ကိုယ်မှာ အငွေ့ရလာ၏။ ထိုသို့ ကိုယ်ငွေ့ရစေခြင်းကို “ဥသုဗ္ဗံ ဂါဟာပေန္တော” ဟု ဆိုသည်။ [ဒွေဝါ+တယောဝါ ဒွတ္တယော (သင်္ချောဘယပဒဗဟုဗ္ဗိဟိ) “ဒွေတယော” ကား ၂ ခု ၃ ခု တပြိုင်နက် မရနိုင်သောကြောင့် မကောင်းပါ။]

(ကမ္မဋ္ဌာန်-မူလကမ္မဋ္ဌာန်းသည်။) ဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်-ဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းသည်။ သစေဟောတိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ တံ-ထိုမူလကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ အဝိသဇ္ဇေတွာဝ-မစွန့်မူ၍သာလျှင်၊ စေတိယင်္ဂဏံ-စေတိယင်္ဂပြင်တော်သို့၊ ပဝိသတိ-ဝင်နိုင်၏။

(ကမ္မဋ္ဌာန်-မူလကမ္မဋ္ဌာန်းသည်။) အည-ဗုဒ္ဓါနုဿတိမှ အခြားသော၊ ကမ္မဋ္ဌာန်-သည်။ စေဟောတိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ သောပါနမူလေ-လှေခါးရင်း၌၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ ဟတ္ထေန-လက်ဖြင့်၊ ဂဟိတဘဏ္ဍာ-ယူအပ်ခဲ့သောဘဏ္ဍာကို၊ (ထပေတိ)ဝိယ-ချထားသကဲ့သို့၊ (တထာ)၊ တံ-ထိုအခြားသောကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ထပေတွာ-ချထားခဲ့၍၊ ဗုဒ္ဓါရမဏံ-ဘုရားဟူသော အာရုံရှိသော၊ ပိတိ-ပိတိကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ စေတိယင်္ဂဏံ-သို့၊ အာရုယျ-တက်၍၊ မဟန္တံ-ကြီးသော၊ စေတိယံ-စေတိတော်သည်၊ စေ(ဟောတိ၊ ဧဝံသတိ)၊ တိက္ခတ္ထံ-၃ ကြိမ်၊ ပဒက္ခိဏံ-အရိုအသေကို၊ ကတွာ-၍၊ စတုသု-၄ ပါးကုန်သော၊ ဌာနေသု-အရပ်တို့၌၊ ဝန္တိတဗ္ဗံ-ဝပ်ချရာ၏၊ ခုဒ္ဒကံ-ငယ်သော၊ စေတိယံ-သည်၊ စေ(ဟောတိ၊ ဧဝံသတိ)၊ တထေဝ-ထိုအတူ ၃ ကြိမ်သာလျှင်၊ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ၊ အဋ္ဌသု-၈ ပါးကုန်သော၊ ဌာနေသု ဝန္တိတဗ္ဗံ၊ စေတိယံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဗောဓိယင်္ဂဏံ-သို့၊ ပတ္တေနာပိ-ရောက်သော ရဟန်းသည်လည်း၊ ဗုဒ္ဓဿ - အလုံးစုံသောတရားတို့ကို သိတော်မူသော၊

သစေ၊ပေ၊အဝိသဇ္ဇေတွာ။ ။ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းရင်း စေတိယင်္ဂပြင်တော် အနီးသို့ ရောက်သောအခါ (မိမိ နှလုံးသွင်းခဲ့သော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း ဖြစ်လျှင်) ထို ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စွန့်ဘွယ်မလိုပါ၊ နှလုံးသွင်းမြဲတိုင်း နှလုံးသွင်း၍ ယင်္ဂပြင်တော် သို့ ဝင်နိုင်ပါသည်။

အညစေ၊ပေ၊တံထပေတွာ။ ။နှလုံးသွင်းအပ်ခဲ့သော မူလကမ္မဋ္ဌာန်းက ဗုဒ္ဓါ နုဿတိမှတစ်ပါး အခြားကမ္မဋ္ဌာန်း ဖြစ်နေလျှင် (ဘုရားရှင်၌ အာရုံမရောက်မည် စိုးသော ကြောင့်) ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးမသွင်းဘဲ (ပစ္စည်းတခုခုကို လက်မှ ချထားသကဲ့သို့) ချထားပြီးမှ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ခေတ္တမျှ ပြောင်းလွှဲယူပြီး၍ ယင်္ဂပြင်တော်သို့ဝင်ပါ-ဟူလို။

မဟန္တံ၊ပေ၊ဝန္တိတဗ္ဗံ။ ။ထိုရဟန်းမှာ မူလကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် အချိန်ကြာမြင့်စွာ မကွဲကွာ စေလိုသောကြောင့် စေတိတော်ကြီးလျှင် ၄ ဌာန၊ ငယ်လျှင် ၈ ဌာန၌တည်၍ ၄ခါ ၈ခါ ဝပ်ချပါ-ဟု ဆိုသည်။ မူလ အားထုတ်ရင်းကမ္မဋ္ဌာန်းက ဗုဒ္ဓါနုဿတိဖြစ်လျှင်ကား ကြာမြင့်စွာ ပင် ဘုရားကို အာရုံပြု၍ အကြိမ်ကြိမ် ဝပ်ချနိုင်၊ လက်အုပ်မိုး၍ ရှိခိုးနိုင်ပါသည်။

စေတိယံ ဝန္တိတွာ။ ။“စေတိယံ ဝန္တိတွာ ၊ပေ၊ ဗောဓိ ဝန္တိတဗ္ဗာ” ဟု စေတိယဝန္တန ကို ပုဗ္ဗကာလအဖြစ်ဖြင့် ဆို၏။ ထိုသို့ ဆိုခြင်းကား “စေတိတော်က ဓာတ်တော်တည်ရာ သာရီရိကဖြစ်၍ ဗောဓိပင်က ပရိဘောဂဖြစ်သည့်အတွက် သာရီရိကသည် သာ၍အလေးပြု ထိုက်သောကြောင့်” ဟု ဋီကာ၌ အကြောင်းပြ၏။ သို့သော် ထိုအကြောင်းကို ဋီကာသစ်

ဘဂဝတော-၏။ သမ္မုခါဝိယ-မျက်မှောက်တော်၌ကဲ့သို့၊ နိပစ္စကာရံ-ရိုသေ ပျပ်ဝပ်မှု ပြုခြင်းကို၊ ဒဿေတွာ-ပြ၍၊ ဗောဓိ-ဗောဓိပင်ကို၊ ဝန္တိတဗ္ဗာ။ [နိပတနံ-ပျပ်ဝပ်ခြင်း၊ နိပစ္စံ-ခြင်း၊ တဿ+ကာရော နိပစ္စကာရော။]

သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ စေတိယံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဗောဓိဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ပတိသာမိတဌာနံ-သို့မှီး သိမ်းဆည်းအပ်ရာအရပ်သို့၊ ဂန္ဓာ-သွား၍၊ ပတိသာမိတဘဏ္ဍာကံ-သို့မှီး သိမ်းဆည်းအပ်သောဘဏ္ဍာကို၊ ဟထေဓန-လက်ဖြင့်၊ ဂဏှန္တောဝိယ-ယူသူကဲ့သို့၊ နိက္ခိတ္တကမ္မဌာနံ-ချထားအပ်ခဲ့သော ကမ္မဌာန်းကို၊ (ပုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဌာန်းမဟုတ်သောကြောင့် ခေတ္တခဏမျှ အာရုံမပြုဘဲ ထားအပ်ခဲ့သောကမ္မဌာန်းကို)၊ ဂဟေတွာ၊ ဂါမသမိပေ-ရွာ၏အနီး၌၊ ကမ္မဌာနသီသေနေဝ-ကမ္မဌာန်းကို အဦးပဓာနပြုသဖြင့် သာလျှင်၊ စိဝရံ-ကို၊ ပါရပိတွာ-ရုံပြီး၍၊ ဂါမံ-သို့၊ ပိဏ္ဍာယ-ဆွမ်းအလို့ငှာ၊ ပဝိသတိ။ [တောကျောင်းဖြစ်၍ စောစောက သင်္ကန်းမရုံဘဲ ရွာအနီးရောက်မှ ရုံသည်။]

အထ-ဆွမ်းခံဝင်ရာ၊ ထိုအခါ၌၊ နံ-ထိုရဟန်းကို၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ နော-ငါတို့၏၊ အယျော-အရှင်သည်၊ အာဂတော-ကြွလာပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ ပစ္စုဂ္ဂန္ဓာ-ရှေးရှုတတ်သွား၍၊ ဝါ-ခရီးဦးကြိုဆို၍၊ ပတ္တံ-သပိတ်ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အာသနသာလာယဝါ-နားနေရာ ဇရပ်၌သော်လည်းကောင်း၊ [ဤပုဒ်ကို ပါစိတ်ဘာသာဓီကာ၊ ဘူတဂါမဝဂ်၊ ပဌမသေနာသနသိက္ခာပုဒ်၌ ဖွင့်ခဲ့ပြီ။] ဂေဟေဝါ-အိမ်၌သော်လည်းကောင်း၊ နိသီဒါပေတွာ-ထိုင်စေပြီး၍၊ (ယာဂုံ-ယာဂုကို၊ ဒတွာ-၍)၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ ဘတ္တံ-ဆွမ်းသည်၊ န နိဌာတိ-မပြီးဆုံးသေး၊ တာဝ-ထိုဆွမ်း မပြီးသေးမီ၊ (ဆွမ်းမကျက်သေးမီ)၊ ပါဒေ-ခြေတို့ကို၊ ဓောဝိတွာ-ဆေးပြီး၍၊ တေလေန-ဆီဖြင့်၊ မက္ခေတွာ-သုတ်လိမ်းပြီး၍၊ ပုရတော-ရှေ့၌၊ တေ-ထိုလူတို့သည်၊ နိသီဒိတွာ-ထိုင်၍၊ ပဉ္စဝါ-ပြဿနာကိုသော်လည်း၊ ပုစ္ဆန္တိ-မေးတတ်ကြကုန်၏၊ ဓမ္မဝါ-တရားကိုသော်လည်း၊ သောတုကာမာ-နာလိုကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

မနှစ်သက်၊ ထို့ကြောင့် ဆွမ်းခံသွားရာ လမ်းကျသောကျောင်းတွင်း၌ စေတီတော်က အရင်တွေ့ရသောကြောင့် အရင်ဆိုခြင်း ဖြစ်၏၊ ဗောဓိကို အရင် တွေ့လျှင်လည်း “ဗောဓီ ဝန္တိတွာ ၊ပေ၊ စေတိယံ ဝန္တိတဗ္ဗံ” ဟု ဆိုနိုင်သည်သာ၊ ၂ မျိုးလုံး မရှိလျှင်လည်း ၂ မျိုးလုံးကိုပင် ရှိခိုးဖွယ် မလိုပါ၊ အမြဲပြုရမည့် ဝတ်မဟုတ်ဘဲ တွေ့မှ ကြုံမှ ပြုရမည့်ဝတ် ဖြစ်ပါသည်”-ဟု ဆိုသည်။

ယာဂုံ ဒတွာ။ “ယာဂုံ ဒတွာ” ပုဒ်သည် ရှေးစာအုပ်များ၌ မပါ၊ ပါရှိသော စာအုပ်အတိုင်း စဉ်းစားလျှင် “ယာဂုသောက်ပြီးမှ ခြေဆေးသည်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသောကြောင့် မကောင်းပါ၊ ထို့ကြောင့် “ယာဂုံ ဒတွာ” မပါခြင်းသာ ကောင်းပါသည်။

သစေပိ န ကထာပေဋိ-အကယ်၍ပင် မဟောစေကုန်ဦးတော့၊ (ဧဝံသတိပိ)၊ ဇနသင်္ဂဟတ္ထံ-လူတို့ကို ချီးမြှောက်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဓမ္မကထာနာမ-တရားစကား မည်သည်ကို၊ ကာတဗ္ဗာယေဝ-ပြုထိုက်သည်သာ၊ ဣတိ၊ အဋ္ဌကထာစရိယာ-ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်၊ ဝဒန္တိ-မိန့်ကြကုန်၏၊ ဟိ (ယုတ္တံ)-ထိုစကားသင့်၏၊ ကမ္မဋ္ဌာနဝိနိမုတ္တာ-ကမ္မဋ္ဌာန်းမှ လွတ်သော၊ ဓမ္မကထာနာမ-တရားစကားမည် သည်၊ နတ္ထိ၊ တသွာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ လူတို့ကို ချီးမြှောက်ဖို့ရန် တရားစကား မည်သည်ကို ပြုထိုက်သည်ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတို့ မိန့်ကြကုန်သည်၏ အဖြစ်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းမှ လွတ်သော တရားစကားမည်သည်၏ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အဦးပဓာနပြုသဖြင့်သာလျှင်၊ ဓမ္မကထာ-တရား စကားကို၊ ကထေတွာ-ဟောပြောပြီး၍၊ ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ-ဖြင့်ပင်၊ အာဟာရ- အာဟာရကို၊ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ-သုံးဆောင်ပြီး၍၊ အနုမောဒနံ-ဆွမ်းအနုမောဒနာကို၊ ကတွာ။ [ဤနေရာတိုင်အောင် “ဟရတိ” ၏ နယ်ဟု မှတ်ပါ။] နိဝတ္တမာနောပိ-

ဇနသင်္ဂဟတ္ထံ။ ။ “ငါမှ မဟောလျှင် ဤဒါယကာတို့အား မည်သူ ဟောမည် နည်း” ဟု တရားကို ချီးမြှောက်သည့်အနေအားဖြင့် ထိုဒါယကာတို့ကို ချီးမြှင့်ခြင်းငှာ (သူတို့က မတောင်းပန်စေကာမူ) တရားဟောရမည်။

တသွာ ၊ပေ၊ ကထေတွာ။ ။ “ဓမ္မကထာ ဟိ” ဟူသော ရှေ့ဝါကျသည် “ဓမ္မ ကထာနာမ ကာတဗ္ဗာယေဝတိ အဋ္ဌကထာစရိယာ ဝဒန္တိ” ၏ ဒဠိဝါကျဖြစ်၍ အပ္ပဓာန တည်း၊ “ဓမ္မကထာနာမ ၊ပေ၊ ဝဒန္တိ” ကား ပဓာနတည်း၊ ထို့ကြောင့် တသွာဖြင့် ပဓာနဝါကျကို လှမ်း၍ စွဲရခြင်းသည် ထုံးစံဖြစ်၏၊ သို့သော် ဋီကာတို့၌ ပဓာန - အပ္ပဓာန ၂ ဝါကျလုံးကိုပင် စွဲကြသည်၊ ဤပုဒ်ကို “ဓမ္မကထာ ကထေတွာ” ၌ စပ်။

ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ။ ။ မိမိနှလုံးသွင်းအပ်ခဲ့သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို လက်မလွှတ်ဘဲ ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ဆက်သွယ်သော တရားစကားကို “ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ ဓမ္မကထာ” ဟု ဆိုသည်။ [နောက် “ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ အာဟာရံ” ၌ကား အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ၊ ဓာတုဝဝတ္ထာန်တို့ကို “ကမ္မဋ္ဌာန” ဟု ယူသင့်၏၊ သို့သော် ဋီကာသစ်၌ “ဒုတိယပဒေပိ ဧသေဝ နယော-မိမိ နှလုံးသွင်းလာခဲ့သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အဦးပဓာနပြုသဖြင့် စားရမည်” ဟု ဖွင့်လေ သည်၊ စဉ်းစားပါ။]

နိဝတ္တမာနောပိ။ ။ ဤ၌ “နိဝတ္တိယမာနောပိ” ဟုလည်းကောင်း၊ “နိဝတ္တိယ မာနောဟိပိ” ဟုလည်းကောင်း မူအမျိုးမျိုး ရှိ၏၊ ပိသဒ္ဒါသည် လာတုန်းက ခရီးဦးကြိုဆိုပုံကို ပေါင်းသော သမ္ပိက္ကနတည်း၊ ထို့ကြောင့် “နိဝတ္တမာနောပိ” ဟု ရှိသင့်သည်၊ “ရောက်လာ တုန်းက ခရီးဦး ကြိုဆိုကြရုံသာမက ပြန်တော့လည်း လိုက်ပို့ကြသည်” ဟုလို့။

မှတ်ချက်။ ။ အနုမောဒနံ ကတွာ၌လည်း “ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ” ကို လိုက်စေရမည့် အဓိကာရဟု ဋီကာဆို၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် ဆွမ်းခံလာသည်မှ စ၍ ရွာတွင်း ဆွမ်းစားပြီးနောက် အနုမောဒနာ ပြုပြီးသည့်တိုင်အောင် ဟရတိ၏ နယ်ဟုလည်းကောင်း၊

ပြန်နစ်ပြန်သော်လည်း၊ မနုဿဟိ-လူတို့သည်၊ အနုဂတောဝ-အစဉ်လိုက်ပို့အပ်သည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ)၊ ဂါမတော-ရွာမှ၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ တတ္ထ-ထိုရွာပြင်ဘက်၌၊ တေ-ထိုလူတို့ကို၊ နိဝတ္တေတွာ-ပြန်နစ်စေ၍၊ မဂ္ဂ-ကို၊ ပဋိပဇ္ဇတိ-၏။

အထ-ထွက်လာရာ ထိုအခါ၌၊ နံ-ထိုရဟန်းကို၊ ပုရေတရံ-ရှေးဦးစွာ၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်ပြီး၍၊ ဗဟိဂါမေ-ရွာပြင်ဘက်၌၊ ကတဘတ္တကိစွာ-ပြုအပ်ပြီးသော ဆွမ်းကိစ္စရှိကုန်သော၊ သာမဏေရဒဟရတိက္ခူ-သာမဏေ၊ ရဟန်းငယ်တို့သည်၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ ပစ္စုဂ္ဂန္တာ-ရှေးရှုတက်သွား၍၊ ဝါ-ခရီးဦး ကြိုဆို၍၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ ပတ္တစီဝရံ-သပိတံ သင်္ကန်းကို၊ ဂဏန္တိ-လှမ်းယူကြကုန်၏၊ [တောကျောင်းဖြစ်၍ ကျောင်းထိအောင် မဆိုင်းဘဲ ရွာပြင်ဘက်ဝယ် ရေရှိရာအရပ်၌ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးလေ့ ရှိကြသည်။] ပေါရာဏကဘိက္ခု-ရှေး၌ ဖြစ်သော ရဟန်းတို့သည်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဥပဇ္ဈာယော-ဥပဇ္ဈာယ်တည်း၊ အာစရိယော-ဆရာတည်း၊ [ဓမ္မာစရိယ စသော ဆရာတည်း။] ဣတိ-ဤသို့၊ မုခံ-မျက်နှာကို၊ ဩလောကေတွာ-ကြည့်၍၊ ဝတ္ထံ-ဝတ်ကို၊ န ကရောန္တိ ကိရ-မပြုကြကုန်သတတ်၊ သမ္ပတ္တပရိစ္ဆေဒေနေဝ-ရောက်လာသော ရဟန်းတို့၏ အပိုင်းအခြားဖြင့်သာလျှင်၊ (ဝတ္ထံ-ကို) ကရောန္တိ။

နိဝတ္တမာနောပိမ္မ စ၍ ဒိဝါဌာနသို့ ဝင်သည့်တိုင်အောင် ပစ္စာဟရတိ၏ နယ်ဟုလည်းကောင်း ခွဲခြားရမည်ကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ ဋီကာတို့၌ကား “န ပစ္စာဟရတိတိ အာဟာရူပယောဂတော ယာဝဒိဝါဌာနပသကံမနာ ကမ္မဌာနံ န ပဋိနေတိ”ဟု ပစ္စာဟရတိ၏ နယ်ကို ဆွမ်းစားသည်မှစ၍ သတ်မှတ်ခဲ့သည်၊ ထိုဋီကာပါရှိသည့် ပျက်၍ နေလေသလားဟု တွေးမိ၏၊ ထို့ကြောင့် “မည်သည့်အလုပ်မှ မည်သည့်အလုပ် အထိကို ဟရတိ၊ သို့မဟုတ် ပစ္စာဟရတိ” ခေါ်သည်ဟု အတိကျ မသတ်မှတ်ဘဲ သာမညအားဖြင့် ဆွမ်းခံသွားခိုက်၌ ကမ္မဌာန်း ဆောင်သူကို ဟရတိ၊ ပြန်လာခိုက်၌ ကမ္မဌာန်းဆောင်သူကို ပစ္စာဟရတိဟု ခွဲခြားပါ။

ပေါရာဏကဘိက္ခုကိရ။ ။သပိတံသင်္ကန်းကို လှမ်းယူသော ဒဟရတိက္ခူတို့သည် ထိုထေရ်၏ တပည့်များ မဟုတ်ကြ၊ ထို့ကြောင့် “သပိတံသင်္ကန်းကို လှမ်းယူကြ၏ ဟူသော စကားသည် မှန်နိုင်ပါမည်လော”ဟု စောဒနာဘွယ် ရှိသောကြောင့် “ပေါရာဏကဘိက္ခု” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ရှေးရှေးက ရဟန်းများသည် မိမိ၏ ဆရာဥပဇ္ဈာယ်ဖြစ်မှ ဝတ်ပြုကြသည် မဟုတ်၊ ရောက်လာသော အစဉ်အားဖြင့် ဝတ်ပြုကြရိုးဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ထိုစကားသည် မှန်ပါ၏” ဟုလို။

ဋီကာသစ်။ ။ပေါရာဏကဘိက္ခုတိ အာဒိနာ ပေါရာဏကဘိက္ခုဒဿနေန ယထာဝုတ္တမတ္ထံ ဒဋ္ဌံ ကရေတိ၊ သမ္ပတ္တပရိစ္ဆေဒေနေဝတိ ပရိစိတော (ရင်းနှီးသူ) အပရိစိတော (ရင်းနှီးသူ မဟုတ်) ဣတိအာဒိဝိဘာဝံ အကတွာ သမ္ပတ္တကောဋိယာ ဧဝံ (ရောက်လာသော အပိုင်းအခြားအတိုင်းသာ၊ အရင်ရောက်သော ထေရ်ကို အရင်ဝတ်ပြုခြင်း စသည်ဖြင့်) သမာဂမမတ္တေနေဝတိ အတ္ထော-တွေ့ကြုံဆုံမိကာမျှဖြင့် ဝတ်ပြုကြသည်။

တေ-ထိုသာမဏေ ရဟန်းငယ်တို့သည်။ တံ-ထိုရဟန်းကို၊ ပုစ္ဆန္တိ-မေးကြကုန်၏။ (ကိ)။ ဘန္တေ၊ ဧတေ မနုဿာ-တို့သည်။ တုမ္မာကံ-အရှင်ဘုရားတို့၏။ ကိ-အဘယ်သည်။ ဟောန္တိ-ဖြစ်ပါကုန်သနည်း၊ (တစ်နည်း) ကိ ဟောန္တိ-အဘယ်သို့ တော်စပ်ပါကုန်သနည်း၊ မာတိပက္ခတော-မယ်တော်ဘက်မှ၊ သမ္ပန္နာ (ကိ)-စပ်ပါကုန်သလော၊ ပိတိပက္ခတော-ခမည်းတော်ဘက်မှ၊ သမ္ပန္နာ (ကိ)။ ဣတိ-ဤသို့၊ (ပုစ္ဆန္တိ) ကိ-အဘယ်ကို၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ ပုစ္ဆတ-မေးကြကုန်သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးအပ်သော်၊ တုမေသု-အရှင်ဘုရားတို့၌၊ ဧတေသံ-ဤလူတို့၏၊ ပေမံ-ချစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဗဟုမာနံ-များစွာ မြတ်နိုးခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ (ဒိသွာ ပုစ္ဆာမ)၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ အာဂုဿော-တို့၊ ယံ-အကြင်မှုကို၊ မာတာပိတူဟိပိ-မယ်တော် ခမည်းတော်တို့ သော်မှလည်း၊ ဒုက္ကရံ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ပြုအပ်၏၊ ဝါ-ပြုနိုင်ခဲ့၏၊ တံ-ထိုအမှုကို၊ ဧတေ-ဤလူတို့သည်၊ အမ္မာကံ-ငါတို့၏အပေါ်၌၊ ဝါ-ငါတို့အတွက်၊ ကရောန္တိ-ပြုကြကုန်၏၊ နော-ငါတို့၏၊ ပတ္တစီဝရဗ္ဗိ-သပိတ်သင်္ကန်းသည်လည်း၊ ဧတေသံ-ဤလူတို့၏၊ သန္တကမေဝ-ဥစ္စာချည်းသာတည်း၊ ဧတေသံ-ဤလူတို့၏၊ အနုဘာဝေန-အာနုဘော်ကြောင့်၊ ဘယေ-ဘေးဖြစ်ရာအခါ၌၊ (မင်းပြောင်း မင်းလွှဲဘေးဖြစ်ရာ အခါ၌) [ပရစက္ကာဒိဘယေ-တစ်ပါးသော မင်းတို့၏ အာဏာစက်ဘေးဖြစ်ရာ မင်းပြောင်း မင်းလွှဲအခါ၌။] ဘယံ-ဘေးကို၊ နေဝဇာနာမ-မသိခဲ့ကြရကုန်၊ ဆာတကေ-ငတ်မွတ်ခေါင်းပါး အစာရှားရာအခါ၌၊ [ဒုဗ္ဘိက္ခေ။] ဆာတကံ-မွတ်သိပ်ဆာလောင် ခြင်း ဘေးကို၊ နဇာနာမ-မသိခဲ့ကြရကုန်၊ အမ္မာကံ-တို့အား၊ ဥပကာရိနော-လျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုလေ့ရှိကုန်သော၊ ဤဒိသာနာမ-ဤကဲ့သို့ရှိအပ်သော လူတို့မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ တေသံ-ထိုလူတို့၏၊ ဂုဏေ-ဂုဏ်တို့ကို၊ ကထေန္တော-ပြောဆိုလျက်၊ ဝါ-ပြောဆိုရင်း၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏၊ အယံ-ဤရဟန်းကို၊ ဟရတိ န ပစ္စာဟရတိတိ-ဟူ၍၊ ဝါ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အသွားဆောင်၍၊ အပြန်မဆောင်သော ရဟန်းဟူ၍၊ ဂုစ္ဆတိ။

ပန-ကား၊ ယဿ-အကြင် ရဟန်း၏၊ ဝါ-သည်၊ ပဂေဝ-စောစောကပင်၊ ဂုတ္တပ္ပကာရံ-ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော၊ ဝတ္တပဋိပတ္တိ-ဝတ်အကျင့်ကို၊ (စေတိ ယင်္ဂီဏဝတ်၊ ဗောဓိယင်္ဂီဏဝတ် အစရှိသည်ကို)၊ ကရောန္တဿ-ပြုစဉ်၊ ကမ္မဇတေဇာ-ကံကြောင့်ဖြစ်သော ဝမ်းမီးသည်၊ ပဇ္ဇလတိ-တောက်၏၊ အနုပါဒိန္နကံ-

ကမ္မဇတေဇော။ ။ “ကံကြောင့်ဖြစ်သောမီး” ဟူသည် စားသောက်သမျှ အစာရေတို့ကို ကြေကျက်စေနိုင်သော “ပါစကတေဇာ” ဟု ခေါ်အပ်သော ဝမ်းမီးတည်း၊ ထိုဝမ်းမီးသည် ဆာယာရကျိသ်နှင့် တူ၏၊ [မိမိ၏ သစ်ပင်ရိပ်သို့ ဝင်လာသူကို ဖမ်းယူနိုင်သော အခွင့်ရသည့် ရကျိသ်ဘီလူးကို “ဆာယာရကျိသ်” ဟု ခေါ်၏၊ ရကျိတွာ-ဖမ်းထားအပ်သူကို စောင့်ရှောက်၍+အသတိ (ဘက္ခတိ) - စားတတ်၏၊ ဣတိ ရက္ခသော၊] ထို ရကျိသ်သည်

အနုပါဒိန္ဒကဖြစ်သော အစာကို၊ မုဗ္ဗိတွာ-လွတ်၍၊ ဥပါဒိန္ဒက-ဥပါဒိန္ဒက ဖြစ်သော ဝမ်းရေကို၊ ဂဏ္ဍာတိ-ယူ၏။ (လောင်၏)။ သရီရတော-ကိုယ်မှ၊ သေဒါ-ချွေးတို့သည်၊ မုစ္ဆန္တိ-လွတ်ကုန်၏။ ဝါ-ထွက်ကုန်၏။ ကမ္မဋ္ဌာနဝိထိ-ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ လမ်းကြောင်းဖြစ်သော အာရုံသို့၊ နာရောဟတိ-မတက်နိုင်၊ [နာရောဟတိ၏ ကတ္တားကို “သောဘိက္ခု” ဟု ထည့်] (တသွာ-ကြောင့်၊ ထိုသို့ ကမ္မဋ္ဌာနဝိထိသို့ မတက်နိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ပဂေဝ-စောစောကပင်၊ ပတ္တစီဝရံ-သပိတ်သင်္ကန်းကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဝေဂသာ-လျင်မြင်စွာ၊ စေတိယံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဂေါရူပါနံ-နွားတို့၏၊ ဝါ-နွားအပေါင်းတို့၏၊ နိက္ခမနဝေလာယမေဝ-ခြံမှထွက်ရာ အချိန်အခါ၌ပင်၊ ဂါမံ-သို့၊ ယာဂုဘိက္ခာယ-ယာဂုဆွမ်း အလို့ငှာ၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ယာဂု-ယာဂကို၊ လဘိတွာ-ရ၍၊ အာသနသာလံ- နားနေရာ ဇရပ်သို့၊ ဂန္တသွား၍၊ ပိဝတိ-သောက်၏။

အစာရှိလျှင် အစာကို စား၏၊ အစာမရှိလျှင် ဖမ်းထားအပ်သူကို စား၏၊ ထို ဝမ်းမီးသည်လည်း အစာအိမ်၌ ထမင်းစသော အစာရှိလျှင် ထိုအစာကို လောင်၏၊ အစာမရှိလျှင် ဝမ်းရေကို လောင်သည်။

မှတ်ချက်။ ။အစာ၌ ကမ္မဇရုပ် မပါသောကြောင့် “အနုပါဒိန္ဒက” ဟု ခေါ်၏၊ ဝမ်းရေ၌ ကမ္မဇရုပ်ပါသောကြောင့် “ဥပါဒိန္ဒက” ဟု ခေါ်သည်၊ ရှေးစာအုပ်များ၌၊ “ကမ္မဇတေဇောဓာတု” ဟု ဓာတုသဒ္ဒါ ပါနေသည်မှာ “ကမ္မဇတေဇောတိ ဂဟဏီ (အစာကို ယူတတ်သော ဝမ်းမီးကို) သန္ဓာယာဟ” ဟူသော ဋီကာနှင့် မညီပါ၊ ဋီကာနှင့် မညီရုံသာမက ဝမ်းမီးကို “ကမ္မဇတေဇောဓာတု” ဟု ဓာတုထည့်၍ မသုံးဘဲ “ကမ္မဇတေဇော” ဟုသာ သုံးလေ့ရှိပါသည်။

ကမ္မဋ္ဌာနဝိထိ။ ။“ခုဒ္ဒါပရိဿမေန ကိလန္တကာယဿ သမာဓာနာဘာဝတော”ဟု ဋီကာ၌ အကြောင်းပြ၏၊ ဆာလောင်ခြင်းဖြင့် ပင်ပန်းခြင်းကြောင့် နွမ်းနယ်သော ကိုယ်ရှိသူမှာ သမာဓိမရနိုင်သောကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းသို့ မတက်ရောက်နိုင်။ [ဤသို့ အကြောင်းလိုရာ၌ အကြောင်းကို ထည့်၍ ဖွင့်ခြင်းသည် ကျမ်းဆရာတို့၏ ထုံးစံတည်း၊ “နာရောဟတိ” နောက်၌ “သော ပဂေဝ” ဟု ဆက်ဘို့ရန် “တသွာ” ထည့်ပါ ဟု ဋီကာသစ် ဆို၏၊ ထိုသို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းသို့ မတက်နိုင်သောကြောင့် ထိုရဟန်းသည် စောစောကပင် သပိတ်သင်္ကန်းယူ၍ ဆွမ်းခံသွားဘို့ အရေးတကြီး ပြုရသည်၊ -ဟူလို။]

ဂေါရူပါနံ၊ပေ၊ဝေလာယ။ ။ဂေါရူပါနန္တိ ဂုန္တံ၊ ဂေါသမူဟာနံ ဝါ-ဋီကာသစ်၊ ပဌမနည်းအလို ရူပသဒ္ဒါအနက်မရှိ၊ ဒုတိယနည်းအလို “ခန္ဓေ ဘဝေ၊ ပေ၊ ဝပူသုစ”ဟူသော အဘိဓာန် (၈၂၆)လာ ရူပသဒ္ဒါ၏ အနက်တို့တွင် ခန္ဓအနက်ကိုပင် “သမူဟ” အနက်ဟု ဆိုဟန် တူသည်၊ “နိက္ခမနဝေလာ” ဟူသည် စားကျက်သို့ သွားဘို့ရန် ခြံမှထွက်ချိန်တည်း၊ [ရှေးက အစာစားချိန် များများရအောင် နွားများကို ခြံမှအစောကြီးထုတ်၍ စားကျက်သို့ ပို့ကြသည်။]

အထ-ယာဂုသောက်ရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ ဒွတ္တိက္ခတ္တံ-၂ ကြိမ် ၃ကြိမ်၊ ဝါ-၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ်၊ အဇ္ဈောဟရဏမတ္တေနေဝ-သောက်မျိုကာမျှဖြင့် သာလျှင်၊ ကမ္မဇတေဇော-ကံကြောင့် ဖြစ်သောဝမ်းမီးသည်၊ ဥပါဒိန္နကံ-ဥပါဒိန္နက ဖြစ်သော ဝမ်းရေကို၊ မုဗ္ဗိတွာ-လွှတ်၍၊ အနုပါဒိန္နကံ-အနုပါဒိန္နက ဖြစ်သော အစာကို၊ ဂဏှာတိ-ယူ၏၊ ယဋ္ဌသတေန-အိုးတစ်ရာဖြင့်၊ နှာတောဝိယ-ရေချိုးရသူ ကဲ့သို့၊ တေဇောဓာတုပရိဋ္ဌာဟနိဗ္ဗာယနံ-တေဇောဓာတ်ပူလောင်ခြင်း၏ ငြိမ်းအေး ခြင်းသို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ ကမ္မဋ္ဌာနသီသေန-ဖြင့်၊ ယာဂု-ကို၊ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ-ဘုဉ်းပေး ပြီး၍၊ ပတ္တဉ္စ-သပိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ မုခဉ္စ-ခံတွင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဓောဝိတွာ- ဆေးပြီး၍၊ အန္တရာဘတ္တေ-ဆွမ်း၏အကြား၌၊ (ဆွမ်းမစားမှီ)၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ မနသိ ကတွာ-နှလုံးသွင်းပြီး၍၊ အဝသေသဋ္ဌာနေ-ယာဂုခံရာအရပ်မှ ကြွင်းသော အရပ်၌၊ ပိဏ္ဏာယ-ဆွမ်းအလို့ငှာ၊ စရိတွာ-လှည့်လည်ပြီး၍၊ ကမ္မဋ္ဌာနသီသေန-ဖြင့်၊ အာ ဟာရဉ္စ-အာဟာရကိုလည်း၊ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ-ဘုဉ်းပေးပြီး၍၊ တတော-အာဟာရကို ဘုဉ်းပေးပြီးရာ ထိုအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ ပေါဒါနုပုဒီ-အဆက်မပြတ်၊ ဝါ-အဆင့် ဆင့်၊ ဥပဋ္ဌဟမာနံ-ထင်လာသော၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ အာဂစ္ဆတိ- ပြန်လာ၏၊ အယံ-ဤရဟန်းကို၊ ပစ္စာဟရတိ နဟရတိတိ-ဟူ၍၊ ဝါ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အပြန်ဆောင်၍၊ အသွားမဆောင်သော ရဟန်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

ပေါဒါနုပုဒီ။ “ပုမာနံ-ယောက်ျားတို့ကို၊ ဝါ-လူတို့ကို၊ ခနတိ-တူးဖောက်သတ်ဖြတ် တတ်၏၊ ကုတိ ပုဒေါ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ (ဝါဏမူလ) မြား၏အရင်းကို “ပုဒ်” ဟု ထောမနိမိဆို၏၊ ပုဒီ+အနုဂတော+ပုဒေါ ပုဒါနုပုဒေါ-ရှေ့မြားရင်းသို့ အစဉ်လိုက်သော နောက်နောက်မြားရင်း၊ ပုဒါနုပုဒ်ဿ + ဘာဝေါ ပေါဒါနုပုဒီ-ရှေ့မြားရင်းသို့ အစဉ်လိုက်သော နောက်မြားရင်း၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ မြားအဆက်ဆက်။ [ဘာဝအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ ရှေ့ပုကို ဝုဒ္ဓိပြုလျှင် “ပေါဒါနုပုဒီ” ဟုသာ ဖြစ်ခွင့်ရှိ၏၊ စာအုပ်တို့၌ကား နောက်ပုဒ်၌လည်း ဝုဒ္ဓိရောက်နေ၏၊ မဇ္ဈေဝုဒ္ဓိဟု ကြိတြဖန်ဖန်ကြိလျှင် ဖြစ်နိုင်ပါသည်၊ သို့သော် မကောင်းလှ။]

ဆက်ဦးအံ့။ “မြားအဆင့်ဆင့်သည် အဆက်မပြတ်သကဲ့သို့ ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အဆက် မပြတ်ထင်လာခြင်းသည် မြားအဆင့်ဆင့်နှင့် တူရကား သဒိသုပစာရ၊ တစ်နည်း-ဥပမာ တဒ္ဓိတ် ဆင့်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအဆက်မပြတ် ထင်လာခြင်းကိုလည်း “ပေါဒါနုပုဒီ” ဟု ဆိုရသည်၊ အံဝိဘတ် ကား ကြိယာဝိသေသနတ္ထတည်း။ [ပေါဒါနုပုဒ်န္တိ-ကမ္မဋ္ဌာနာနုပဋ္ဌာနဿ အနဝစ္ဆေဒ ဒဿနမေ တံ၊ ဥတ္တရုတ္တရိန္တိ အတ္ထော၊ ယထာ ပေါဒါနုပုဒီ ပဝတ္ထာယ သရပဋိပါဋိယာ အနဝစ္ဆေဒေါ- ပေါဒါနုပုဒီ ဟူသော ဤသဒ္ဓါသည် ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အဆက်မပြတ်ပုံကို ပြကြောင်း သဒ္ဓါတည်း၊ “အထက်အထက်၌” ဟု အဓိပ္ပာယ်နက်ဖြစ်၏၊ ဥပမာ-အဆက်ဆက်ဖြစ်သော မြားအစဉ်၏ အဆက်မပြတ်ခြင်း ကဲ့သို့တည်း၊ ဧဝမေတဿာပိ ကမ္မဋ္ဌာနုပဋ္ဌာနဿာတိ ဝုတ္တံဟောတိ၊- ဋီကာသစ်။]

စ-ဆက်၊ ဒေသာ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ယာဂုံ-ကို၊ ပိဝိတွာ-သောက်ပြီး၍၊ ဝိပဿနံ-ဝိပဿနာကို၊ အာရဘိတွာ-အားထုတ်ပြီး၍၊ ဗုဒ္ဓသာသနေ-ဘုရားသာသနာတော်၌၊ အရဟတ္တံ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပတ္တာ နာမ-ရောက်သူတို့မည်သည်၊ ဂဏနပထံ-ဂဏန်း၏ လမ်းကြောင်းသို့၊ ဝိတိဝတ္တာ-လွန်ကုန်ပြီ၊ သီဟဠဒီပေယေဝ-သီဟိုဠ်တစ်ကျွန်းတည်း၌ပင်၊ တေသု တေသု ဂါမေသု-ထိုထို ရွာတို့၌၊ အာသနသာလာယံ-နားနေရာ စရပ်ဝယ်၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ ယာဂုံ-ကို၊ ပိဝိတွာ-ပြီး၍၊ အရဟတ္တံ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပတ္တာ-ရောက်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ တံ အာသနံ-ထိုနေရာ အရပ်သည်၊ န အတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ပန-ကား၊ ယော-အကြင်ရဟန်းသည်၊ ပမာဒဝိဟာရီ-မေ့မေ့လျော့လျော့ နေလေ့ရှိသည်၊ နိက္ခတ္တဓုရော-ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်မှု၌ ချထားအပ်ပြီးသော လုလ္လရှိသည်၊ (ပမာဒဝိဟာရီကို သရုပ်ဖော်သည်။) ဟောတိ၊ သဗ္ဗဝတ္တာနိ-အလုံးစုံသော ဝတ်အကျင့်တို့ကို၊ ဘိန္နိတွာ-ဖျက်၍၊ [ဝတ်တို့ကို မပြုသောအားဖြင့် ဖျက်၍။] ပဉ္စဝိစေတောခိလ ဝိနိဗန္ဓစိတ္တော-ငါးပါး အပြားရှိသော စေတောခိလနှင့် ယှဉ်သောစိတ်၊ ငါးပါးအပြားရှိသော စေတော ဝိနိဗန္ဓနှင့် ယှဉ်သောစိတ်ရှိသည်။

နိက္ခတ္တဓုရော။

“ပမာဒေ စာန္တိကေ ဓုရော” အဘိဓာန် (၁၀၀၅)လာ အနက် တို့တွင် ဓုရသဒ္ဒါသည် ပမာဒဝိရိယ အနက်ဟောတည်း၊ နိက္ခတ္တော-ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှု၌ (မပြုလုပ်ဘဲ) ချထားအပ်ပြီးသော + ဓုရော-အားပါးထုတ်လျက်၊ ဆောင်ရွက်ကြောင်းဝိရိယ သည်၊ ယေနာတိ နိက္ခတ္တဓုရော။ [ဘာဝနာနုယောဂေ အနုက္ခတ္တဓုရော (မြှောက်ပင့်အပ်သော လုလ္လမရှိသူ)၊ အနာရဒ္ဓဝိရိယော-အားထုတ်အပ်သော ဝိရိယမရှိသူ-ဋီကာသစ်။]

ပဉ္စ ဝိစေတော။

“ပဉ္စဝိစေတောခိလ၊ ပဉ္စဝိစေတော ဝိနိဗန္ဓ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ စိတ္တနှင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ တွဲပါ၊ ဗုဒ္ဓ-ဓမ္မ-သံဃ-သိက္ခာ၌ ယုံမှားသံသယ ဖြစ်ခြင်းဟူသော ဝိစိကိစ္ဆာ ၄ ပါးကိုလည်းကောင်း၊ သီတင်းသုံးဘော်တို့၌ စိတ်တိုတတ် အမျက်ထွက်တတ်သော ဒေါသကိုလည်းကောင်း “ပဉ္စဝိစေတော ခိလ”ဟု ဆိုသည်။ ထို ဝိစိကိစ္ဆာ ၄ ပါး၊ ထို ဒေါသ၊ ဤ ၅ ပါးနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ရှိသူသည် “ပဉ္စဝိစေတောခိလစိတ္တ”မည်၏။

စေတောခိလ။

“ခိလဓာတ်သည် ခက်မာခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ စေတော တေဟိ ခိလတိ ထဒ္ဓဘာဝံ အာပဇ္ဇတိတိ စေတော ခိလာနိ-စိတ်၏ ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ဝိစိကိစ္ဆာဒေါသတို့၊ ဘုရား စသည်၌ သဒ္ဓါမဖြစ်ဘဲ ယုံမှားမှု ဝိစိကိစ္ဆာဖြစ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သီတင်းသုံးဘော်တို့၌ စိတ်ဆိုးခြင်းသည်လည်းကောင်း စိတ်၏ ခက်ထန်ကြောင်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာ ၄ ပါးနှင့် ဒေါသကို “ပဉ္စဝိစေတော ခိလ”ဟု ခေါ်ရသည်။

(ငါးပါး အပြားရှိသော စိတ်၏ ခက်မာကြောင်းဖြစ်သော ဝိစိကိစ္ဆာ ဒေါသနှင့် ယှဉ်သောစိတ်၊ ငါးပါး အပြားရှိသောစိတ်ကို အထူးထူးအပြားပြား နှောင်ဖွဲ့ တတ်သော လောဘနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ရှိသည်။) (ဟုတွာ)။ ဝိဟရန္တော-နေလျက်၊ ကမ္မဋ္ဌာန် နာမ-ကမ္မဋ္ဌာန်းမည်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိသေး၏၊ ဣတိ သည်ပိ-ဤသို့သော အမှတ်သညာကိုလည်း၊ အကတွာ-မပြုမူ၍၊ ဂါမံ-ကို၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ ပဝိသံတွာ-၍၊ အနန္တလောမိကေန-ရဟန်းတို့အား မလျှောက်ပတ်သော၊ ဂိဟိသံသဂ္ဂေန-လူတို့နှင့် ရောနှောခြင်းဖြင့်၊ သံသဌော-ရောနှောသည်၊ (ဟုတွာ)။ စရိတွာစ-လှည့် လည်ပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဘုဒ္ဓိတွာစ-စားပြီး၍လည်းကောင်း၊ တုဇ္ဈော-ကမ္မဋ္ဌာန်း မမှီး၊ အချည်းနှီးသည်၊ (ဟုတွာ)။ နိက္ခမတိ-ထွက်လာ၏၊ (ရွာမှ ပြန်၍ထွက်လာ ၏)၊ အယံ-ဤရဟန်းကို၊ နေဝ ဟရတိ န ပစ္စာဟရတိတိ-ဟူ၍၊ ဝါ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆွမ်းခံအသွားလည်း မဆောင်၊ အပြန်လည်း မဆောင်သော ရဟန်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ။

တစ်နည်း:-ခိလသဒ္ဓါသည် ကစဝရသဒ္ဓါ ခါဏုသဒ္ဓါတို့၏ ပရိယာယ်တည်း၊ စိတ်၏ အမှိုက်သရိုက်နှင့် တူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ လယ်ထင်း၌ ငှက်တွေနှင့် တူသောကြောင့် လည်းကောင်း ဝိစိကိစ္ဆာ-ဒေါသကို “ပဉ္စဝိဓ စေတောခိလ”ဟု ခေါ်သည်။ [စေတော ခိလာတိ စိတ္တဿ ဗန္ဓဘာဝေါ (ဝိပြိုဟ်နက်ကို ဖွင့်သည်)၊ ကစဝရဘာဝါ ခါဏုကဘာဝါ (သဒိသုပစာ ကို ဖွင့်သည်)-စေတောခိလသုတ် အဋ္ဌကထာ။ . . ယသ္မာ တေဟိ ဥပ္ပန္နေဟိ စိတ္တံ ဥဉ္ဈာပိဇာတံ ဌာနံဝိယ အမနုဉ် (အမှိုက်ရှိသော အရပ်ကဲ့သို့ နှစ်သက်ဖွယ်မကောင်း)၊ ခေတ္တံဝိယစ ခါဏုက နိစိတံ အမဟပ္ပလံ ဟောတိ (သစ်ငှက်တွေ စီနေသော လယ်ကဲ့သို့ များသောအကျိုးလည်း မရှိ)-စေတောခိလသုတ် ဋီကာ။]

စေတော ဝိနိဗန္ဓ။ ။ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာကာမ၌ တပ်မက်သောရာဂ၊ မိမိ ကိုယ်၌ တွယ်တာသောရာဂ၊ အပြင် ရူပါရုံ၌ တပ်မက်သောရာဂ၊ ယာဝဒတ္ထံ ဥဒရာဝဒေဟကံ ဘုဒ္ဓိတွာ-စားချင်တိုင်း ဗိုက်ပြည့်အောင်စားပြီး၍၊ သေယျသုခံ-ညောင်စောင်းအင်းပျဉ် ခုတင် စသော အိပ်ရာ၌ အိပ်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ချမ်းသာမှုကိုလည်းကောင်း၊ ပဿသုခံ-လက်ပဲ လက်ယာနံပါးတို့၏ ပြောင်းလွဲ၍အိပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာမှုကိုလည်းကောင်း၊ မိဒ္ဓ သုခံ-အိပ်၍ပျော်ခြင်း အိပ်၍ကောင်းခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာမှုကိုလည်းကောင်း၊ အနု ယုတ္တော ဝိဟရတိ၊ ဤသီလ ဤအကျင့်ကြောင့် ထင်ရှားသောနတ်မင်း၊ သို့မဟုတ် မထင်ရှား သော နတ် ဖြစ်ရလိမ့်မည်ဟု မြှော်လင့် တောင့်တခြင်း၊ ဤ ၅ မျိုးသည် ကုသိုလ်တရားများ မတိုးပွားအောင် စိတ်ကို ဖွဲ့တုပ် ချုပ်ကိုင်ထားတတ်သောကြောင့် စေတောဝိနိဗန္ဓ မည်၏၊ မှန်၏-ဤပြအပ်ခဲ့သော ရာဂ လောဘ ဖြစ်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသမျှ၌ ဈာန် မဂ် ဖိုလ်ရဖို့ ကုသိုလ်ကို မဆိုထားဘိ၊ သာမန် ကုသိုလ်မျှပင် မတိုးပွားနိုင်တော့။ [စေတော ဝိရူပံ နိဗန္ဓိယတိ ဧတေဟိတိ စေတောဝိနိဗန္ဓာ-စိတ်ကို ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ဖွဲ့တုပ် ချုပ်ကိုင် ထားတတ်ကုန် သော လောဘတရားတို့-အဝုတ္တကတ္ထုသာဓန။] ဤ ၅ ပါးနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ရှိသူသည် ပဉ္စဝိဓစေတော ဝိနိဗန္ဓစိတ္တမည်၏။ မူလပံ၊ စေတောခိလသုတ် ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ အကျယ်ရူပါ။

ပန-ကား၊ ယော အယံ-အကြင်သို့သော ဤရဟန်းကို၊ ဟရတိစ ပစ္စာဟရတိ စာတိ-ဟူ၍၊ ဝါ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အသွားလည်းဆောင်၊ အပြန်လည်းဆောင်သော ရဟန်းဟူ၍၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်ပြီ၊ သော-ထိုရဟန်းကို၊ ဂတပစ္စာဂတိကဝတ္ထ ဝသေနေဝ-ဂတပစ္စာဂတိကဝတ်၏ အစွမ်းဖြင့်ပင်လျှင်၊ ဝါ-ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့်တကွ ဆွမ်းခံသွားခြင်း၊ ဆွမ်းခံပြန်ခြင်းရှိသော ကျင့်ဝတ်၏ အစွမ်းဖြင့်ပင်လျှင်၊ ဝေဒိ တဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

ဟိ-ချဲ့၊ အတ္တကာမာ-မိမိ၏ စီးပွားချမ်းသာကို လိုလားကုန်သော၊ ဝါ-မိမိကို လိုလားကုန်သော၊ ဝါ-တရားကို လိုလားကုန်သော၊ ကုလပုတ္တာ-အမျိုးကောင်းသား တို့သည်၊ သာသနေ-သာသနာတော်၌၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-ရှင်ရဟန်းပြုပြီး၍၊ ဒသဝိ-ဆယ်ပါးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝိသမ္ပိ - အပါးနှစ်ဆယ်သည်လည်းကောင်း၊ တိသမ္ပိ-အပါးသုံးဆယ်သည်လည်းကောင်း၊ စတ္တာလီသမ္ပိ-အပါးလေးဆယ်သည်

ဂတပစ္စာဂတိကဝတ္ထ။ ။ဘာဝနာနှင့်တကွဖြစ်၍ ဆွမ်းခံသွားခြင်း၊ ဆွမ်းခံ ပြန်ခြင်းရှိသော ဝတ်သည် ဂတပစ္စာဂတိကဝတ် မည်၏၊ ဂတစ-ဘာဝနာနှင့်တကွ ဆွမ်းခံ သွားခြင်းလည်း၊ ပစ္စာဂတံ စ ဂတပစ္စာဂတံ၊ ဂတပစ္စာဂတံ ယဿ အတ္ထိတိ ဂတပစ္စာဂတိကံ (ဝတ္ထံ)။

အတ္တကာမာ။ ။အတ္တနော ဟိတသုခံ ဣစ္ဆန္တာ၊ ဓမ္မစ္ဆန္တဝန္တောတိ အတ္ထော-ဇီကာ၊ “ကာမေန္တိတိ ကာမာ၊ အတ္တနော+ဟိတ သုခံ+ကာမ အတ္တကာမာ”ဟု ပြု၍ ဟိတ သုခပုဒ် အကြေကြိပါ၊ မိမိ၏ ဟိတသုခကို လိုလားသူသည် တရားကို လိုလားသူ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “တရားကို လိုလားသူတို့”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ၊ ဘာကြောင့်နည်း... ဓမ္မောတိ ဟိတံ-ဓမ္မဟူသည် ဟိတ (အကြောင်းစီးပွား)တည်း၊ သုခဉ္စ တန္တိမိတ္တကံ (သုခလည်း ထို ဟိတ ဟူသော ဓမ္မလျှင် အကြောင်းရှိ၏)၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်တည်း၊-ဇီကာသစ်။

တစ်နည်း။ ။ပညာရှိတို့သည် မိမိဟူသော အတ္တနှင့်ဓမ္မကို တစ်ထပ်တည်း သဘော တူ ထားကြ၏၊ ဓမ္မဟူသည်လည်း အတ္တဘောဟူသော အတ္တ၌ အကျုံးဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် အတ္တအရ ဧကဒေသျှပစာရအားဖြင့် ဓမ္မကိုယူ၍ “အတ္တာနံ+ကာမေန္တိတိ အတ္တကာမာ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုရာ၌ “မိမိကိုလိုလားသူတို့”ဟု အနက်ထွက်သော်လည်း “တရားကို လိုလားသူတို့” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ပင်ဖြစ်နိုင်သည်။ [အထဝါ ဝိညုနံ (ပညာရှိတို့၏ အယူအားဖြင့်) နိဗ္ဗိ သေသတ္တာ (အတ္တနှင့် ဓမ္မတို့ အထူးမရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း) အတ္တဘာဝပရိယာပနန္တတ္တာ စ (ဓမ္မက အတ္တဘော၌ အကျုံးဝင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တာနာမ ဓမ္မော (အတ္တ မည်သည် ဓမ္မပင်တည်း)၊ တံ ကာမေန္တိ ဣစ္ဆန္တိတိ အတ္တကာမာ၊-ဇီကာ။]

အတ္တကာမာ။ ။ယဇုစာအုပ်တို့၌ “အတ္တကာမာ”ဟု ပါရှိ၏၊ အတ္တသဒ္ဒါသည် ဟိတအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “အတ္တကာမာ-(တရားမကင်းသော) စီးပွားကို လိုလား သူတို့၊ ဝါ-စီးပွားတည်းဟူသော ဓမ္မကို လိုလားသူတို့”ဟု အနက်မှတ်ပါဟု ဇီကာသစ်၌ တစ်နည်း ဖွင့်သေး၏။

လည်းကောင်း၊ ပညာသမ္ပိ-အပါးငါးဆယ်သည်လည်းကောင်း၊ သတမ္ပိ-အပါး
တစ်ရာသည်လည်းကောင်း၊ ဧကတော-တပေါင်းတည်း၊ ဝသန္တာ-နေကုန်လသော်၊
ကတိကဝတ္ထံ-ကတိကဝတ်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဝိဟရန္တိ-နေကြကုန်၏၊ (ကိ-အဘယ်
သို့၊ ကတိကဝတ္ထံ ကတွာ ဝိဟရန္တိ) အာဝုသော-အရှင်ဘုရားတို့၊ တုမေ-အရှင်
ဘုရားတို့သည်၊ ဣဏဋ္ဌာ-ကြွေးမြည် နှိပ်စက်အပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ န ပဗ္ဗဇိ
တာ-ရှင်ရဟန်းပြုခဲ့ကြကုန်သည် မဟုတ်ပါ၊ ဘယဋ္ဌာ-ဘေးသည် နှိပ်စက်အပ်ကုန်
သည်၊ (ဟုတွာ)၊ န ပဗ္ဗဇိတာ၊ ဇီဝိကာပကတာ-အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းသည်
လူ့အဖြစ်မကင်းအောင် ပြုအပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ န ပဗ္ဗဇိတာ၊ ပန-အဟုတ်
ကား၊ ဒုက္ခာ-ဝဋ်ဆင်းရဲမှ၊ မုစ္စိတုကာမာ-လွတ်ခြင်းငှာ အလိုရှိကြကုန်သည်၊
(ဟုတွာ)၊ ဧတ္ထ-ဤသာသနာတော်၌၊ ပဗ္ဗဇိတာ-ရှင် ရဟန်းပြုခဲ့ကြပါကုန်ပြီ၊
တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဂမနေ-သွားခြင်း ကုရိယာပုတ်၌၊ ဥပ္ပန္နကိလေသံ-ဖြစ်သော
ကိလေသာကို၊ ဂမနေယေဝ-သွားခြင်း ကုရိယာပုတ်၌သာ၊ နိဂ္ဂဏှာယ-နှိပ်ကြပါကုန်၊
တထာ-ထိုအတူ၊ ဌာနေ-ရပ်ခြင်း ကုရိယာပုတ်၌၊ (ဥပ္ပန္နကိလေသံ-ကို၊ ဌာနေ
ယေဝ-ရပ်ခြင်း ကုရိယာပုတ်၌သာ၊ နိဂ္ဂဏှာယ-ကုန်) နိသဇ္ဇာယ-ထိုင်ခြင်း ကုရိယာ
ပုတ်၌၊ (ဥပ္ပန္နကိလေသံ-ကို၊ နိသဇ္ဇာယ-ထိုင်ခြင်း ကုရိယာပုတ်၌သာ၊ နိဂ္ဂဏှာယ)
သယနေ-လျောင်းခြင်း ကုရိယာပုတ်၌၊ ဥပ္ပန္နကိလေသံ-ကို၊ သယနေဝ-လျောင်း
ခြင်း ကုရိယာပုတ်၌သာ၊ နိဂ္ဂဏှာယ-နှိပ်ကြပါကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ (ကတိကဝတ္ထံ ကတွာ
ဝိဟရန္တိ)။

တေ-ထို ရဟန်းတို့သည်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ကတိကဝတ္ထံ-ကတိကဝတ်ကို၊ ကတွာ၊
ဘိက္ခာစရံ-ဆွမ်းအလိုငှာ လှည့်လည်ရာအရပ်သို့၊ ဝါ-ဆွမ်းခံရွာသို့၊ [စရန္တိ ဧတ္တာတိ
စာရော၊ ဘိက္ခာယ+စာရော ဘိက္ခာစာရော။] ဂစ္ဆန္တာ-သွားကုန်လသော်၊ အမူ
ဥသဘဥသဘ အမူဂါဝုတ ဂါဝုတန္တရေသု-တစ်ဥသဘဝက်၊ တစ်ဥသဘ၊
တစ်ဂါဝုတ်ဝက်၊ တစ်ဂါဝုတ်အတွင်းတို့၌၊ ပါသာဏာ-ကျောက်တုံး ကျောက်ခဲတို့
သည်၊ ဟောန္တိ-ရှိတတ်ကုန်၏၊ တာယ သညာယ-ထိုကျောက်တုံး ကျောက်ခဲ
အမှတ်အသားဖြင့်၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ မနသိကရောန္တာဝ-နှလုံးသွင်းကုန်လျက်သာလျှင်၊

ဣဏဋ္ဌာ စသည်။ ။အဋ္ဌဓာတ်သည် ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏၊
အဋ္ဌိယန္တေ ဝိဋ္ဌိယန္တေတိ အဋ္ဌာ၊ ဣဏေန+အဋ္ဌာ ဣဏဋ္ဌာ၊ ဘယဋ္ဌာ၌လည်း နည်းတူ၊ “ဘယ”
ဟူသည် မင်းပြစ်မင်းဒဏ်ခံရမည့် ရာဇဝတ်မှုဘေး စသည်တည်း၊ ဇီဝိကာယ-အသက်မွေး
ဝမ်းကြောင်းသည်+အပကတာ-လူ့ဘောင်မှ ကင်းအောင် ပြုအပ်သူတို့တည်း၊ ဇီဝိကာပကတာ-
တို့၊ “အသက်မွေး ချောင်အောင် ရဟန်းပြုလာသူတို့”ဟူလို၊

တာယ သညာယ ၊ပေ၊ ဂစ္ဆန္တိ။ ။ငါသည် ကမ္မဋ္ဌာန်း နှလုံးသွင်း၍လာခဲ့ရာဝယ်
“ယခုအခါ ဤမျှတိုင်အောင်သော အရပ်သို့ ရောက်ပြီ”ဟု ထို ကျောက်တုံး အမှတ်အသားဖြင့်
သိ၍ သွားကြသည်၊ ကျောက်တုံး အမှတ်အသား မရှိခဲ့သော် ကမ္မဋ္ဌာန်းနှလုံးသွင်းရင်း လာခဲ့

ဂစ္ဆန္တိ၊ ကဿစိ - အမှတ်မထား၊ တစ်ပါးပါးသော ရဟန်း၏။ ဂမနေ-သွားခြင်း ကုရိယာပုတ်၌၊ ကိလေသော-ကိလေသာသည်။ သစေ ဥပ္ပန္နတိ-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ (စေသတိ)၊ တထေဝ-ထိုသွားခြင်း ကုရိယာပုတ်၌သာ၊ နံ-ထိုကိလေသာကို၊ နိဂ္ဂဏှာတိ-နှိပ်၏။ တထာ-ထိုသွားခြင်း၌သာ ကိလေသာကို နှိပ်သောအခြင်းအရာ ဖြင့်၊ အသက္ကောန္တော-မစွမ်းနိုင်လသော်၊ တိဌတိ-ရပ်ရ၏။ အထ-ရပ်ရာ ထိုအခါ ၌၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ ပစ္ဆတော-နောက်မှ၊ အာဂစ္ဆန္တောပိ-လိုက်လာသော ရဟန်း သည်လည်း၊ တိဌတိ-၏။

သော-ထိုရဟန်းသည်၊ (ပဋိစောဒေတွာ-စသည်တို့၌စပ်)၊ အယံ ဘိက္ခု-ဤ နောက်မှလာသော ရဟန်းသည်၊ တုယံ-အသင်၏၊ ဥပ္ပန္နတိတက္ကံ-ဖြစ်သော အကြံ ကို၊ ဇာနာတိ-သိ၏။ ဝါ-သိပါသကော၊ တေ-အသင့်အား၊ ဇေတ-ဤသို့ သူတပါးက သင်၏အကြံကို အသိခံရခြင်းသည်၊ အနန္တစ္စဝိကံ-မလျောက်ပတ်၊ [“အနန္တစ္စဝိကံ-လျောက်ပတ်ပါ၏လော” ဤသို့လည်း ရှေးစာအုပ်တို့၌ ရှိ၏၊ ပဋိစောဒေတွာ ပါဌ်ကိုထောက်လျှင် ဤပါဌ်က ကောင်းသကဲ့သို့ထင်၏။] ကုတိ-ဤသို့၊ အတ္တာနံ-မိမိကိုယ်ကို၊ ပဋိစောဒေတွာ-တဖန်စောဒနာ၍၊ ဝိပဿနံ-ဝိပဿနာကို၊ ဝဇေတွာ-တိုးပွားစေ၍၊ တထေဝ-ထိုရပ်ခြင်း ကုရိယာပုတ်၌သာ၊ အရိယဘူမိ-အရိယာတို့၏ နယ်မြေသို့၊ ဝါ-အရိယာတို့၏ ဖြစ်ရာအခိုက်အတန့်သို့၊ ဩက္ကမတိ- သက်ရောက် ၏။ တထာ-ထိုကိလေသာကို နှိပ်သောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အသက္ကောန္တော-မစွမ်း နိုင်လသော်၊ နိသီဒတိ-ထိုင်ရ၏။ အထ-ထိုင်ရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ ပစ္ဆတော-နောက်၌၊ ဝါ-နောက်မှ၊ အာဂစ္ဆန္တောပိ-လိုက်လာသော ရဟန်းသည် လည်း၊ နိသီဒတိ-ထိုင်ရ၏။ ကုတိ-ဤသို့ အစရှိသော၊ သောယေဝနယော-ထိုနည်း ပင်တည်း။

သောကြောင့် “မည်သည့်အရပ်သို့အရပ်သို့ရောက်ပြီ” ဟု သတိမထားနိုင်ဘဲ ရှိကြလိမ့်မည်၊ [တာယ သညာယာတိ တာဒိဿာယ ပါသာဏသညာယ၊ ကမ္မဋ္ဌာန မနသိကာရေန ဧတ္တကံ ဌာနမာ ဂတောတိ ဇာနန္တော ဂစ္ဆန္တိတိ အဓိပ္ပာယော၊-သစ်။]

အသက္ကောန္တော တိဌတိ။ ။သွားခြင်း ကုရိယာပုတ်၌သာ ထိုကိလေသာကို နှိပ်ခြင်း ဌာ မတတ်နိုင်လျှင် ရပ်ရ၏။ ဘာကြောင့်နည်း-ကမ္မဋ္ဌာနဝိပယုတ္တစိတ်ဖြင့် ခြေကို မလှမ်းလို သောကြောင့်တည်း၊ နောက်က ရဟန်းသည်လည်း ထေရ်စဉ်အားဖြင့် လာခဲ့သည့်အတွက် ထိုရဟန်းကို လွန်တက်၍ မသွားလိုသောကြောင့် ရပ်ရသည်။

သောယေဝ နယော။ ။“အယံဘိက္ခု၊ တုယံ ဥပ္ပန္နတိတက္ကံ ဇာနာတိ” စသည်ဖြင့် ရပ်ခြင်း ကုရိယာပုတ်တုန်းက မိမိကိုယ်ကို အပြစ်တင်သော အကြံနည်းကို ဆိုခဲ့၏။ ထိုင်ခြင်း ၌လည်း ထိုနည်းအတိုင်းပင်၊ “မိမိကို စောဒနာသည်” ဟူလို၊ ဆက်ဦးအံ့-ရဟန်းတော်အများ စီတန်း၍ ဆွမ်းခံလာရာ၌ မိမိကရပ်နေ-ထိုင်နေလျှင် နောက်ကပါလာသော ရဟန်းအများ လည်း ရပ်နေရ-ထိုင်နေရပေလိမ့်မည်၊ ထိုအခါ အားလုံးပင် ဆွမ်းမခံရသောကြောင့် ဆန္ဒဘတ္တ

အရိယဘူမိ-သို့၊ ဝါ-သို့၊ ဩက္ကမိတုံ-သက်ရောက်ခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တောပိ-မစွမ်းနိုင်ပြန်သော်လည်း၊ တံ ကိလေသံ-ကို၊ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ-ခွာ၍၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ မနသိကရောန္တော-နလုံးသွင်းလျက်သာလျှင်၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏၊ ကမ္မဋ္ဌာနဝိပ္ပယုတ္တေန-ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် မယှဉ်သော၊ စိတ္တေန-စိတ်ဖြင့်၊ ပါဒံ-ခြေကို၊ န ဥဒ္ဓရတိ-မကြွမြှောက်၊ (ကမ္မဋ္ဌာနဝိပ္ပယုတ္တေန စိတ္တေန ပါဒံ)၊ စေ ဥဒ္ဓရတိ-အကယ်၍ ကြွမြှောက်မိအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ကြွမြှောက်မိလသော်)၊ ပဋိနိဝတ္တိတွာ-ပြန်နစ်၍၊ ပုရိမပါဒေယေဝ-ရှေ့ခြေရာ၌သာ၊ ဝါ-ရှေ့ခြေရာသို့သာ၊ ဧတိ-ပြန်လာ၏၊ [ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် မယှဉ်သော စိတ်ဖြင့် ကြွလှမ်းခဲ့ရာ ခြေလှမ်း (ခြေရာ)ကို “ပုရိမပါဒေ”ဟု ဆိုသည်၊ ပုရိမပါဒေ ယေဝါတိ ပဌမံ ကမ္မဋ္ဌာနဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေန ဥဒ္ဓရိတပါဒ ဝဋ္ဌဇ္ဇေယေဝ၊-ဋီကာသစ်။] ကောဝိယ-အဘယ်ထေရ်ကဲ့သို့နည်း၊ အာလိန္ဒကဝါသီ-အာလိန္ဒက အရပ်၌နေလေ့ရှိသော၊ မဟာဖုဿဒေဝတ္ထေရောဝိယ-မဟာဖုဿဒေဝ ထေရ်ကဲ့သို့တည်း။

ကိရ-ချဲ့၊ သော-ထိုမဟာဖုဿဒေဝထေရ်သည်၊ ဧကူနဝိသတိဝဿာနိ-တစ်ဆယ့်ကိုးနှစ်တို့ပတ်လုံး၊ ဂဟတပစ္စာဂတိကဝတ္ထံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့်တကွ ဆွမ်းခံသွားခြင်း၊ ဆွမ်းခံပြန်ခြင်း ရှိသောဝတ်ကို၊ ပူရေန္တောဧဝ-ဖြည့်ကျင့်လျက်သာလျှင်၊ ဝိဟာသိ-နေပြီ၊ မနုဿာပိ-လူတို့သည်လည်း၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-လမ်းခရီးအကြား၌၊ ကသန္တာစ-ထွန်ယက်ကုန်စဉ်လည်းကောင်း၊ ဝပန္တာစ-စိုက်ပျိုးကုန်စဉ်လည်းကောင်း၊ မဒ္ဒန္တာစ-ကောက်နယ်ကုန်စဉ်လည်းကောင်း၊ ကမ္မာနိ-အလုပ်တို့ကို၊ ကရောန္တာစ-ပြုကုန်စဉ်လည်းကောင်း၊ ထေရံ-ထေရ်ကို၊ တထာ-ထိုအခြင်းအားဖြင့်၊ (ကမ္မဋ္ဌာနဝိပ္ပယုတ္တစိတ်ဖြင့် လှမ်းမိရာ ခြေရာသို့ ပြန်၍သွားသော အခြင်းအရာအားဖြင့်)၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားနေသည်ကို၊ အဒ္ဓသံသု-မြင်ကြရကုန်ပြီ။ [အချို့စာအုပ်တို့၌

(ဆွမ်းငတ်ခြင်း) ဘေးဖြစ်စရာရှိ၏၊ ထိုဘေးကိုမြင်၍လည်း ယောနိသော မနသိကာရကို တိုးပွားအောင် ကြိုးစားရသည်” ဟူသော ဤအကြောင်းအရာကိုလည်း နောက်ကရဟန်း၏ သိခြင်းဖြင့် သွင်းယူနိုင်သောကြောင့် အဋ္ဌာကထာ၌ တိုက်ရိုက်မဆိုတော့။ [ပစ္ဆတော အာဂစ္ဆန္တာနံ ဆိန္ဒာတတ္တဘာဝဏယေနာပိ ယောနိသောမနသိကာရံ ပရိဗြူဟေတိတိ ဣဒမ္ပိ ပရဿ ဇာနနေ နေဝ သင်္ဂဟိတန္တိ ဒဌဗ္ဗံ။-ဋီကာသစ်။]

အာလိန္ဒက၊ပေ၊ထေရောဝိယ။

။“န ကမ္မဋ္ဌာနဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေန ဥဒ္ဓရတိ-

စသော စကားကို ဆိုသင့်ရာဌာန မဟုတ်ဘဲဆိုထားသည် မဟုတ်လော၊ ဤသို့ ကျင့်ဘူးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကား အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ပါနည်း” ဟု ယုံမှားဖြစ်သူက မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အာလိန္ဒက ဝါသီ မဟာဖုဿဒေဝတ္ထေရော ဝိယ” စသော စကားကို ဆိုရသည်၊ [အာလိန္ဒကဝါသီ မဟာဖုဿဒေဝတ္ထေရော ဝိယာတိ အာဒိနာ အဋ္ဌာနေယေဝေတံ ကထိတံ၊ ကွာယံ ဧဝံ ပဋိပန္နပုဗ္ဗောတိ အာသကီ နိဝတ္တေတိ၊-ဋီကာသစ်။]

အဒ္ဓသံသု မပါ။ သုဒ္ဓံ ဟုရှိသောကြောင့် ပြန်လှည့်ဖွယ်မလို။] ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ အယံ ထေရော-ဤထေရ်သည်၊ ပုနပ္ပုနံ-အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ နိဝတ္တိတွာ-ပြန်နစ်၍၊ ဂစ္ဆတိ-သွားနေ၏။ မဂ္ဂမူဠောကိန္နု-လမ်း၌တွေဝေနေရောသလော၊ ဝါ-မျက်စိလည်လမ်းမှား နေလေရောသလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ ကိဗ္ဗိ-တစ်စုံတစ်ခုကို၊ ပမုဋ္ဌောကိန္နု-ပျောက်လေရောသလော။ [မုသ-နဿနေဓာတ်။] ဣတိ-ဤသို့၊ သမုလ္လပန္နိ-အချင်းချင်းပြောကြကုန်၏။ သော-ထိုထေရ်သည်၊ တံ-ထိုစကားကို၊ အနာဒိယိတွာ-အလေးမြတ်အားဖြင့် မယူမူ၍၊ ကမ္မဋ္ဌာနယုတ္တစိတ္တေနဝ-ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ယှဉ်သောစိတ်ဖြင့်သာလျှင်၊ သမဏဓမ္မံ - ရဟန်းတရားကို၊ ကရောန္တော-ပြုလသော်၊ ဝိသတိဝဿပ္ပန္နဓရေ-အနှစ်နှစ်ဆယ်၏ အတွင်း၌၊ အရဟတ္တံ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပါပုဏိ-ရောက်ပြီ။

စ-ဆက်၊ အဿ-ထိုထေရ်၏၊ အရဟတ္တပ္ပတ္တဒိဝသေယေဝ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရာနေ့၌ပင်၊ အဿ-ထိုထေရ်၏၊ စင်္ကမနကောဋိယံ-စင်္ကြံ၏အစွန်၌၊ [အဿသည် ရှေ့နောက်ကိုငဲ့သော ဥဘယာပေက္ခ၊ ကာကောလောကနည်းတည်း။] အဓိဝတ္ထာ-နေသော၊ ဒေဝတာ-နတ်သည်၊ အင်္ဂုလီဟိ-လက်ချောင်းတို့ဖြင့်၊ ဒီပံ-မီးရောင်ကို၊ ဥဇ္ဇာလေတွာ-တောက်ပစေ၍၊ ဝါ-ထွန်းပြ၍၊ အဋ္ဌာသိ-တည်ပြီ၊ စတ္တာရော-လေးယောက်ကုန်သော၊ မဟာရာဇာနောပိ-နတ်မင်းကြီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ [စတ္တာရောပိဟု ဝိသဒ္ဓါရှိသည်ကား စာသွားမကောင်း။] ဒေဝါနံ-နတ်တို့၏၊ ဣန္ဒြော-အရှင်ဖြစ်သော၊ သက္ကောစ-သိကြားမင်းသည်လည်းကောင်း၊ သဟမ္ပတိ-သဟမ္ပတိမည်သော၊ ဗြဟ္မာစ-ဗြဟ္မာသည်လည်းကောင်း၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ဆည်းကပ်ရာ အရပ်သို့၊ အာဂမံသု-လာကြကုန်ပြီ။ [စာအုပ်တို့၌ “အဂမံသု-သွားကြကုန်ပြီ”ဟု ရှိ၏။]

စ-ဆက်၊ တံ ဩဘာသံ-ထို အရောင်အဝါကို၊ ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ ဝနဝါသိ-တော၌ နေလေ့ရှိသော၊ မဟာတိဿတ္ထေရော-မဟာတိဿထေရ်သည်၊ တံ-ထို မဟာဗုဿဒေဝထေရ်ကို၊ ဒုတိယဒိဝသေ-ဒုတိယနေ့၌၊ ပုစ္ဆိ-မေးလျှောက်ပြီ၊ (ကိ)၊ ရတ္တိဘာဂေ-ညဉ့်အဖို့၌၊ အာယသ္မတော-အရှင်ဘုရား၏၊ သန္တိကေ-အထံ၌၊ ဩဘာသော-အရောင်အဝါသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပါပြီ၊ သော ဩဘာသော-ထို အရောင်အဝါသည်၊ ကိ-အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ) ထေရော၊ ဝိက္ခေပံ-အထူးထူး အပြားပြား ပစ်ပယ်ခြင်းကို၊ ကရောန္တော-ပြုလိုသည်၊ (ဟုတွာ) ဩဘာသော နာမ-အရောင်အဝါမည်သည်၊ ဒီပေါဘာသောပိ-မီးရောင်သည်လည်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ မဏိဩဘာသောပိ-ပတ္တမြားရောင်သည်လည်း၊ ဟောတိ၊ ဣတိ ဝေမာဒိ-ဤသို့ အစရှိသောစကားကို၊ အာဟ၊ တတော-ထိုသို့ ဝိက္ခေပကို

ပြုခြင်းကြောင့်၊ တုမေ-အရှင်ဘုရားတို့သည်၊ ပဋိစ္စဒေသ-ဖုံးထားကြကုန်၏။ ကုတိ-ဤသို့လျှောက်၍၊ နိဗ္ဗေဒါ-စကားဖြင့် နောင်ဖွဲ့အပ်သည်။ (ဟုတွာ) အာမာတိ-ဟူ၍၊ ပဋိဇာနိတွာ-ဝန်ခံ၍၊ အာရောစေသိ-ရဟန္တာဖြစ်ကြောင်းကို ပြောရပြီ။ [နိဗ္ဗေဒါ နေရာ၌ “နိဗ္ဗေဒါ”ဟု မူကွဲရှိ၏။ ကောင်းမည်မထင်။] စသည်သာမကသေး၊ ကာဠဝလ္လိမဏ္ဍပဝါသိ-ကာဠဝလ္လိမဏ္ဍပံ၌ နေလေ့ရှိသော၊ မဟာနာဂထွေရော-မဟာနာဂထေရ်သည်၊ (ဂတပစ္စာဂတိကဝတ္ထံ-ကို) (ပူရေတိ) ဝိယ-ဖြည့်ကျင့်သကဲ့သို့၊ (တထာ ဂတပစ္စာဂတိကဝတ္ထံ-ကို၊ ပူရေတိ-ဖြည့်ကျင့်၏။) ကိရ-ချဲ့၊ သောပိ-ထို မဟာနာဂထေရ်သည်လည်း၊ ဂတပစ္စာဂတိကဝတ္ထံ-ကို၊ ပူရေန္တော-ဖြည့်ကျင့်လျက်၊ ပဌမံ တာဝ-တစ်ဆယ့်ခြောက်နှစ် ဖြည့်ကျင့်ခြင်းမှ ရှေးဦးစွာ၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရားအား၊ ဝါ-၏။ မဟာပဓာနံ-ကြီးစွာသော လုလ္လတော်ကို၊ ဝါ-မြတ်သောလုလ္လတော်ကို၊ ပူဇေဿာမိ-ပူဇော်အံ့၊ ကုတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဆဗ္ဗဿာနိ-၆ နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ [“သတ္တဝဿာနိ-၇ နှစ်တို့ပတ်လုံး” ဟု စာအုပ်တို့၌ရှိ၏။] ဌာနစက်မမေဝ-ရပ်ခြင်း စကြိုသွားခြင်းကိုသာ၊ အဓိဌာသိ-ဆောက်တည်ပြီ။

ပဌမံ တာဝ။

တာဝသဒ္ဓါလည်း ဤနေရာ၌ ပဌမအနက်ဟောသာ ဖြစ်သင့်၏။

ထို့ကြောင့် တစ်ပုဒ်ထည်းဖြစ်လျှင် မတင့်တယ်၊ အနက်တူ ၂ ပုဒ်ဖြစ်လျှင်ကား ဝေဝေဆာဆာ ရှိသောကြောင့် တင့်တယ်၏။ ထိုသို့ တင့်တယ်ခြင်းဟူသော ပဒသောဘနအကျိုးငှာ အနက် တူ ၂ ပုဒ်ကို ဆိုသည်။ [ပဒသောဘနတ္ထံ ပရိယာယဝစနံ-ဋီကာသစ်။]

မဟာပဓာနံ။

ဘဂဝတော ဒုက္ကရစရိယံ၊ [မဟာပဓာနံ အဖွင့်၊] အမှာကံ

အတ္ထာယ လောကနာထေန ဆဗ္ဗဿာနိ ကတံ ဒုက္ကရစရိယမေဝ အဟံ ယထာဗလံ ပူဇေဿာ မိတိ အတ္ထော။ [အဌကထာဝယ် “သတ္တဝဿာနိ” ဟု ရှိရာ၌ ဤ ဋီကာကိုထောက်၍ “ဆဗ္ဗဿာနိ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်းမည်ထင်သည်။] ပဋိပတ္တိပူဇာယေဝဟိ ပသတ္တတရာ သတ္တု ပူဇာ၊ န တထာ အာမိသပူဇာ-ပဋိပတ်ဖြင့် ပူဇော်ခြင်းသည်သာ အလွန်ချီးမွမ်းဖွယ်ကောင်း သော သတ္တုပူဇာဖြစ်သည်။ ဆွမ်းစသော အာမိသဖြင့် ပူဇော်ခြင်းမှာ ထိုကဲ့သို့ ပသတ္တတရ မဖြစ်ပါ။ ဤအဖွင့်ကို ထောက်၍ သီလ သမာဓိ ပညာ သိက္ခာ ၃ ပါးကို ကျင့်သောအားဖြင့် ပူဇော်ခြင်းသာ ဘုရားအလိုတော်ကျသည် ဟု မှတ်ပါ။

ဌာနစက်မမေဝ။

အဓိဌာန်ထိုက်သော ကုရိယာပုတ်အဖြစ်ဖြင့် ဌာနစက်မကို

ဆိုသည်။ အိပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်းကိုကား တမင်ဆောက်တည်နေဖွယ် မလို၊ ဧဝံဖြင့် နိသဇ္ဇာသယန ဟူသော ကုရိယာပုတ် ၂ ပါးကို ကန့်သော်လည်း စားမှု ဥစ္စာရပဿာဝအမှုတို့၌ မထိုင်လျှင် မဖြစ်နိုင်ပါ။ ထိုသို့ မထိုင်လျှင် မဖြစ်နိုင်သော ကိစ္စမှတစ်ပါးသော ကိစ္စတို့၌ ထိုင်ခြင်း လျောင်း ခြင်းကိုသာ ဧဝံဖြင့် ကန့်သည်-ဟု မှတ်ပါ။ [ဌာနစက်မမေဝါတိ အဓိဌာတဗ္ဗကုရိယာပထ ဝသေန ဝုတ္တံ၊ န ဘောဇနကာလာဒီသု အဝဿံ ကတ္တဗ္ဗနိသဇ္ဇာယပဋိက္ခေပဝသေန၊ ဧဝသဒ္ဓေန ဟိ ကုတရာယ နိသဇ္ဇာယ သယနဿစ နိဝတ္တနံ ကရောတိ-ဋီကာသစ်။]

ပုန-တစ်ဖန်၊ သောဠသဝဿာနိ-တစ်ဆယ့်ခြောက်နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ ဂတပစ္စာကတိကဝတ္ထံ-ကို၊ ပူရေတွာ-ဖြည့်ကျင့်ပြီး၍၊ အရဟတ္တံ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပါပုဏိ-ရောက်ပြီ၊ သော-ထို မဟာနာဂထေရ်သည်၊ ကမ္မဋ္ဌာနယုတ္တေနော-ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ယှဉ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ စိတ္တေန-ဖြင့်၊ ပါဒိ-ခြေကို၊ ဥဒ္ဓရန္တော-ကြွလှမ်းလျက်၊ ဝိပ္ပယုတ္တေန-ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် မယှဉ်သော၊ (စိတ္တေန-ဖြင့်၊ ပါဒေ-ခြေကို၊) ဥဒ္ဓတေ-ကြွလှမ်းအပ်သော်၊ (ကြွလှမ်းမိလျှင်၊) ပဋိနိဝတ္တန္တော-ပြန်နစ်လျက်၊ [ကမ္မဋ္ဌာနသမ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့် ကြမြောက်ခဲ့ရာ ခြေရာသို့ပြန်ခြင်းကို ဆိုသည်၊ ဘူဝါဒိ ဝတုဓာတ်ဖြစ်၍ “ပဋိနိဝတ္တေ”ဟု မရှိရ။] ဂါမသမိပံ-ရွာ၏ အနီးသို့၊ ဂန္ထာ-ရောက်၍၊ ဂါဝိနန္ဒားဝါမလေလော၊ ပဗ္ဗဇိတောနု-ရဟန်းလေလော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာသင်္ကနီယပဒေသေ-ယုံမှားထိုက်ရာ အရပ်၌၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ စီဝရံ-ကို၊ ပါရပိတွာ-ရုံ၍၊ ကစ္ဆကန္တရတော-လက်ကတီးကြားဝယ် လွယ်ထားအပ်သော ရေဗူးမှ၊ ဥဒကေန-ရေဖြင့်၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဓောဝိတွာ-၍၊ ဥဒကဂဏ္ဍာသံ-ရေငုံခြင်းကို၊ ကရောတိ-၏၊ ကိကာရဏာ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ (ဥဒကဂဏ္ဍာသံ-ကို၊ ကရောတိ-ပြုရသနည်း၊) မေ-ငါအား၊ ဘိက္ခံ-ဆွမ်းကို၊ ဒါတုဝါ-ပေးလှူခြင်းငှာသော်လည်းကောင်း၊ ဝန္နိတုဝါ-ရှိခိုးခြင်းငှာသော်လည်းကောင်း၊ အာဂတေ-လာကုန်သော၊ မနုဿေ-တို့ကို၊ ဒီဃာယုကာ ဟောထာတိ-ဒီဃာယုကာ ဟောထဟူ၍၊ ဝါ-ရှည်သော အသက်ရှိသူတို့ ဖြစ်ကြပါစေသတည်းဟူ၍၊ ဝစနမတ္တေနပိ-ပြောဆိုအပ်သော စကားမျှကြောင့်လည်း၊ ကမ္မဋ္ဌာနဝိက္ခေပေါ-ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ ပျံ့လွင့်ခြင်းသည်၊ မာအဟောသိ-မဖြစ်ပါစေလင့်၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံစည်ခြင်းကြောင့်၊ (ဥဒကဂဏ္ဍာသံ ကရောတိ)။

ဂါဝိနန္ဒာ၊ ပေ၊ ပဒေသေ။ “ဂါမသမိပံ”အရ အလွန်အနီးကို ယူမည်စိုး၍ “ဂါဝိနန္ဒာ၊ ပေ၊ အသင်္ကနီယပဒေသေ”ဟု သမိပ၏ သရုပ်ကို ပြသည်။ “ဟိုက ဝါဝါဟာ နွားဝါမလေလား၊ ရဟန်းလေလား”ဟု ယုံမှားလောက်ရာအရပ်ဟု ဆိုသဖြင့် သမိပအရ “သိပ်နီးသောအရပ် မဟုတ်၊ မနီးမဝေးအရပ်”ဟု သိသာသည်။

ဥဒကဂဏ္ဍာသံ။ ။ဂဗ္ဘိဓာတ်+ဥသန် ပစ္စည်းဖြင့် “မုခပူရဏယောဂျေ-ခံတွင်း၌ ပြည့်ခြင်းငှာ လျောက်ပတ်သော+တောယေ-ရေ၌” ဟု ထောမနိမိဆို၏။ ထို့ကြောင့် ရေကို ပါးစပ်ပြည့်အောင် ငုံထားခြင်းကို၊ “ဥဒကဂဏ္ဍာသံ” ဟု မှတ်ပါ။ ဂဗ္ဘိဓာတ်လည်း သန္နိဓယအနက်ဟောတည်း၊ ဂဏ္ဍာတိ ဧတေနာတိ ဂဏ္ဍာသော-ရေ၏ ပါးစပ်၌ စုနေကြောင်းဖြစ်သော ငုံခြင်း။ ဥဒကဿ ဂဏ္ဍာသော ဥဒကဂဏ္ဍာသော။ [ဋီကာသစ်၌ “ဥဒကာ ဝဂဏ္ဍကာရကံ-ဟု ဖွင့်၏။ အဝဂဏ္ဍာ ဟူသည် ပါး၌ အနာဗုက္ခသို့ မိုမောက်နေခြင်း၊ ပါးစောင်၌ ထားခြင်းတည်း။ ထိုအနက်က ဤ၌ မဖြစ်သင့်သောကြောင့် ထိုအဖွင့်ကို စဉ်းစားပါ။

ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ အဇ္ဇ-ယနေ့သည်။ ကတိမီ-အဘယ်တိထီတို့၏ ပြည့်ကြောင်းပါနည်း။ [တိထီကိုငဲ့၍ “ကတိမီ” ဟုဆိုသည်။ ကတိန္ဒ+ ပူရဏီ ကတိမီ။] ဣတိ-သို့၊ ဒိဝသံဝါ-နေ့ရက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခု ဂဏာနံဝါ-ရဟန်းအရေအတွက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စဝါ-ပြဿနာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပုစ္ဆိတော-မေးအပ်သည်။ (သမာနော) ပန-ဖြစ်သော်ကား၊ ဥဒကံ-ကို၊ ဂိလိတွာ-မျိုချ၍၊ အာရောစေတိ-ဖြေဆို၏။ ဒိဝသာဒီနိ-နေ့အစရှိသည်တို့ကို၊ ပုစ္ဆကာ-မေးသူတို့သည်။ သစေ န ဟောန္တိ-အကယ်၍ မရှိကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ နိက္ခမနဝေလာယ-ရွာမှထွက်ရာ အခါ၌၊ ဂါမဒ္ဒါရေ-ရွာတခါးပေါက်၌၊ နိဌာဘိတွာဝ-ထွေး၍သာလျှင်၊ ယာတိ-သွား၏။ [“ဌဟ” ဓာတ်မရှိ၊ တံထွေးစသည် ထွေးခြင်း အနက်၌ “ဌဘ” ဓာတ်သာ ရှိသည်။]

စ-သည်သာမကသေး၊ ကလမ္ပတိတ္ထဝိဟာရေ-ကလမ္ပတိတ္ထကျောင်းတိုက်၌၊ ဝဿူပဂတာ-ဝါသို့ ကပ်ကုန်သော၊ ပညာသ-ငါးကျိပ်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်။ (ကမ္မဋ္ဌာနယုတ္တေနဝ-သော၊ စိတ္တေန-စိတ်ဖြင့်၊ ပါဒံ-ကို၊ ဥဒ္ဓရန္တိဝိယ-ကြွလှမ်း ကြကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ ကမ္မဋ္ဌာနယုတ္တေနဝ စိတ္တေန ပါဒံ၊ ဥဒ္ဓရတိ-ကြွလှမ်း၏။) [နောက်၌ “ကလမ္ပ တိတ္ထဝိဟာရေ ဝဿူပဂတာ ဘိက္ခုဝိယစ ကမ္မဋ္ဌာန ယုတ္တေနဝ စိတ္တေန ပါဒံ ဥဒ္ဓရန္တော”ဟု လာလိမ့်မည်။] ကိရ-ချဲ့၊ တေ-ထို ရဟန်းတို့သည်။ အာသဠိပုဏ္ဏမာယံ-ဝါဆိုလပြည့်နေ့၌၊ ကတိကဝတ္တံ-ကို၊ အကံသု၊ (ကိ) အရဟတ္တံ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ အပ္ပတွာ-မရောက်မူ၍၊ ဝါ-မရောက်မချင်း၊ အညမညံ-အချင်း ချင်း၊ နာလပိဿာမ-စကားမပြောကြစတမ်း၊ ဣတိ (ကတိကဝတ္တံ အကံသု) စ-ဆက်၊ ဂါမံ-သို့၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ ပဝိသန္တာ-ဝင်ကုန်လသော်၊ ဥဒကဂဏ္ဌာသံ-ရေငုံခြင်း ကို၊ ကတွာ၊ ပဝိသိသု-ကုန်ပြီ၊ ဒိဝသာဒီသု-နေ့ အစရှိသည်တို့ကို၊ ပုစ္ဆိတေသု-မေးအပ်ကုန်လသော်၊ ဝုတ္တနယေနဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ပဋိပဇ္ဇိ သု-ကျင့်ကြကုန်ပြီ၊ [“ဥဒကံ ဂိလိတွာ အာရောစေတိ”ဟု ဆိုအပ်ခဲ့သော နည်းဖြင့် သာ ကျင့်ကြသည်။]

တတ္ထ-ထိုရွာ၌၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ နိဌာဘနံ-ရေထွေးခြင်းကို၊ (ငုံထားအပ် သော ရေကို ထွေးခြင်းကို) ဝါ-ရေထွေးရာအရပ်ကို၊ ဒိသွာ၊ ဇာနိသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ) အဇ္ဇ-ယနေ့၊ ဧကော-တစ်ပါးသည်၊ အာဂတော-ကြွလာ၏၊ အဇ္ဇ၊ ဒွေ-၂ ပါးတို့ သည်၊ (အာဂတာ)၊ ဣတိ (ဇာနိသု)၊ ဧဝဉ္စ-ဤသို့လည်း၊ စိန္တေသု-ကြံကြကုန်ပြီ၊ (ကိ) ကိန္နုခေါ-အသို့နည်း၊ ဧတေ-ဤရဟန်းတို့သည်၊ အမေဟိယေဝ-ငါတို့နှင့် သာလျှင်၊ သဒ္ဓိ၊ န သလ္လပန္နိ-စကားမပြောကြကုန်လေသလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ မညမညံပိ-အချင်းချင်းလည်း၊ (န သလ္လပန္နိ-စကားမပြောကြကုန်လေသလော)

အညမညပိ-လည်း၊ သစေ န သလ္လပန္နိ-အကယ်၍ စကားမပြောကြကုန်အံ့၊
 (ဧဝံသတိ) အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ ဝိဝါဒဇာတာ-ဖြစ်သော ငြင်းခုံခြင်း ရှိကြကုန်သည်၊
 ဘဝိဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတံ၊ (ဣတိ စိန္တေသံ)၊ [ဤတွင် စိန္တနာကာရ ပြီးပြီဖြစ်၍၊
 “ဘဝိဿန္တိတိ” ဟုရှိလျှင် ကောင်း၏၊ မရှိလျှင် ထည့်ပါ။] ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီး၍၊
 (ဣတိတစ်လုံး အကြေကြံ)၊ ဧဝ-လာကြကုန်၊ နေ-ထိုရဟန်းတို့ကို၊ အညမည၊
 ခမာပေဿာမ-သည်းခံစေကြကုန်စို့၊ ဝါ-ကန်တော့စေကြကုန်စို့၊ ဣတိ-ဤသို့
 ပြော၍၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံသောလူတို့သည်၊ ဝိဟာရံ ဂန္တာ၊ ပညာသာယ-ငါးကျိပ်
 သော၊ ဘိက္ခုသု-တို့တွင်၊ ဒွေပိ-၂ ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဧကော
 ကာသေ-တစ်ခုတည်းသောအရပ်၌၊ နာဒ္ဒသံသု-မတွေ့ကြရကုန်။

တတော-ထိုသို့ မတွေ့ရခြင်းကြောင့်၊ တေသု-ထို ယောက်ျားတို့တွင်၊ ယော
 ပုရိသော-သည်၊ စက္ခုမာ-ဉာဏ်စက္ခုရှိ၏၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ အာဟ၊ (ကိ)၊
 ဘော-အမောင်တို့၊ ကလဟကာရကာနံ-ခိုက်ရန်ပြုတတ်သော ရဟန်းတို့၏၊
 ဝသနောကာသော-နေရာအရပ်သည်၊ ဤဒိသော-ဤကဲ့သို့၊ ရှုအပ်သည်၊
 နဟောတိ-မဟုတ်ပါ၊ စေတိယင်္ဂဏ ဗောဓိယင်္ဂဏ-စေတိယင်္ဂဏ၊ ဗောဓိယင်္ဂဏ
 ကို၊ သုသမ္ပဋ္ဌ-ကောင်းစွာ တံမြက်လှည်းအပ်ပြီ၊ သမ္ပဇ္ဇနိယော-တံမြက်စည်းတို့ကို၊
 သုနိက္ခိတ္တာ-ကောင်းစွာ ထားအပ်ကုန်ပြီ၊ ပါနီယံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိဘော
 ဇနီယံ-ကိုလည်းကောင်း၊ သူပဋ္ဌာပိတံ-ကောင်းစွာ တည်စေအပ်ပြီ၊ ဣတိ (အာဟ)၊
 [ဥပ+ဌာဓာတ်သည် အကမ္မကဖြစ်၏၊ ဤ၌ “ပါနီယံ ဘောဇနီယံ” ဟု ကံရှိသော
 ကြောင့် ထိုကံကို ကာရိတ်ဝင်မှဟောနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဣပပစ္စည်းဖြင့်
 “သူပဋ္ဌာပိတံ” ဟု ပါဠိမှန်ရှိပါစေ] တေ-ထိုလူတို့သည်၊ တတောဝ-ထိုအရပ်မှပင်၊
 နိဝတ္တာ-ပြန်နစ်ကုန်ပြီ၊ တေပိ ဘိက္ခု-တို့သည်လည်း၊ အန္တောတေမာသေယေဝ-
 ဝါတွင်းသုံးလအတွင်း၌သာလျှင်၊ အရဟတ္တံ ပတ္တာ၊ မဟာပါရဏာယ-
 သီတင်းကျွတ်လပြည့် မဟာပါဝရဏာနေ၌၊ ဝိသုဒ္ဓိပဝါရဏာ-စင်ကြယ်သော
 ပဝါရဏာကို၊ ပဝါရေသု-ဖိတ်ကြရကုန်ပြီ၊ [ရဟန္တာအဖြစ်ဖြင့် ပဝါရဏာပြုရခြင်း
 ကို “ဝိသုဒ္ဓိပဝါရဏာ” ဟု ဆိုသည်။]

[ဆိုအပ်ပြီးသော ဥပမာစကားတို့ကို နိဂုံးအုပ်လျက် ဆွမ်းခံဝင်ပုံကိုပြလို၍
 “ဧဝံ ကာဠဝလ္လိမဏ္ဍပဝါသီ” စသည်ကို မိန့်သည်။] ဧဝံ-ဤ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်း
 ဖြင့်၊ ကာဠဝလ္လိမဏ္ဍပဝါသီ-ကာဠဝလ္လိမဏ္ဍပံ၌ နေလေ့ရှိသော၊ မဟာနာဂတ္ထေရော
 ဝိယ-မဟာနာဂထေရ် ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကလမ္မတိတ္ထဝိဟာရေ-ကလမ္မတိတ္ထ
 ကျောင်းတိုက်၌၊ ဝဿူပဂတဘိက္ခုဝိယစ-ဝါကပ်ကုန်သော ရဟန်းတို့ကဲ့သို့လည်း
 ကောင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာနယုတ္တနေဝ-ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ယှဉ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ “ကမ္မဋ္ဌာန
 မနုယုတ္တနေဝ” ဟု တချို့စာအုပ်၌ ရှိ၏။] စိတ္တေန-ဖြင့်၊ ပါဒံ-ခြေကို၊ ဥဒ္ဓရန္တော-

ကြွလှမ်းလျက်၊ ဂါမ သမိပ-ရွာ၏အနီးသို့၊ ဂန္ထာ-ရောက်၍၊ ဥဒကဂဏ္ဍသံ-ရေငုံခြင်းကို၊ ကတွာ၊ ဝိထိယော-လမ်းတို့ကို၊ သလ္လက္ခေတွာ-မှတ်သား၍၊ ယတ္ထ-အကြင်လမ်း၌၊ သုရာသောဏ္ဍဓုတ္တာဒယော-သေရည်ကြူးသူ၊ မိန်းမကြူးသူ အစရှိကုန်သော၊ ကလဟကာရကာ-ခိုက်ရန်ပြုတတ်သူတို့သည်လည်းကောင်း၊ စက္ကဟတ္ထိအဿာဒယောဝါ-ကြမ်းသောဆင်၊ ကြမ်းသောမြင်းအစရှိသော သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ တံ ဝိထိ-ထိုလမ်းသို့၊ ပဋိပဇ္ဇတိ-သွား၏။

[ထိုဆွမ်းခံသွားပုံကိုပြလို၍ “တတ္ထစ” စသည်မိန့်] စ-ဆက်၊ တတ္ထ-ထိုလမ်း၌၊ ပိဏ္ဍာယ-ဆွမ်းအလိုငှာ၊ စရမာနော-လှည့်လည်လသော်၊ တုရိတတုရိတောဝိယ-အလွန်လျင်မြန်သကဲ့သို့၊ ဇဝေန-အဟုန်ဖြင့်၊ န ဂစ္ဆတိ-သွားသည်မဟုတ်၊ ဟိ-မှန်၊ ဇဝေန-အဟုန်ဖြင့်၊ ကိဉ္စိ - တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ပိဏ္ဍပါတိယဓုတဂီနာမ-

ဝိထိယော သလ္လက္ခေတွာ။ ။လမ်းတစ်လမ်းသို့ ရောက်ပြီးသောအခါ ဟိုဟိုဒီဒီ မကြည့်ရအောင် ထိုလမ်းသို့မဝင်မီ သုရာ သောဏ္ဍ၊ ဓုတ္တ၊ ဟတ္ထိ အဿ စသည်တို့ ရှိမရှိကို ရှေးဦးစွာ မှတ်သားခြင်းကို “ဝိထိယော သလ္လက္ခေတွာ” ဟု ဆိုသည်။ ဤသို့ ကြည့်ဘွယ်လည်း မလိုသောကြောင့်ပင် “ပါသာဒိကေန အဘိက္ကန္တေန ပဋိက္ကန္တေန” စသည်ဖြင့် ဆွမ်းခံဝင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကြည်ညိုဘွယ်ကို ထိုထိုပါဠိရပ်၌ တွေ့ရသည်။

သုရာသောဏ္ဍ။ ။ “သုဏ-ဟိသယံ” ဓာတ်နောင် သုစွည်းဖြင့် “သုဏ္ဍာ-သေရည်၊ သေရည်ဆိုင် (အရက်ဆိုင်)” ဟု ဖြစ်၏။ သုဏာတိ ဟိသတိ-သောက်သူကို ညှဉ်းဆဲတတ်၏။ ဣတိ သုဏ္ဍာ၊ သုဏ္ဍာယံ-သေရည်၌+အဘိရတော-အလွန်မွေ့လျော်သူတည်း၊ သောဏ္ဍော-သူ၊ သုဏ္ဍာနောင် အဘိရတအနက်၌ အဏ် (ဏ) ပစ္စည်းသက်၊ ဝိပြိုဟ်အခိုက်ဝယ် “သေရည်၌ အလွန်မွေ့လျော်သူ (သေသောက်ကြူးသူ)” ရသော်လည်း နိပ္ပန္နပြီးသောအခါ အလွန် မွေ့လျော်သူ (ကြူးသူ) သာမန်ကို ဟောသောကြောင့် “သုရာယံ+သောဏ္ဍော သုရာသောဏ္ဍော” ဟု သုရာသဒ္ဒါဖြင့် ဝိသေသနပြုရသည်။ ဥပမာ-“တိလတော+ဇာတံ တေလံ” ၌ “နှမ်းမှဖြစ်သောဆီ” ဟု ဝိပြိုဟ်နက်ဖြစ်သော်လည်း “တေလံ” ဟု ပုဒ်ပြီးသောအခါ ဆီသာမည်ကို ဟောသောကြောင့် “တိလတေလံ၊ ဝသာတေလံ” စသည်ဖြင့် ဝိသေသနပြုရ သကဲ့သို့တည်း။

သမာသောစ တဒ္ဓိတောစ၊ ဝါကျုတ္တေသု ဝိသေသကာ၊
ပသိဒ္ဓိယံ တု သာမညံ၊ တေလံ သုဂတ စီဝရံ။

ဓုတ္တ။ ။ဓုတ္တပုဒ်ပြီးပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ ပဌမ ပါရာဇိက-သိက္ခာပဒ ဝိဘင်္ဂအခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဣတ္ထိဓုတ္တ (မိန်းမကြူးသူ၊ သုရာဓုတ္တ (သေရည်ကြူးသူ၊ အက္ခဓုတ္တ (ကြွေအန်ကြူးသူ) ဟု အမျိုးမျိုးရှိသော်လည်း သုရာဓုတ္တကို သုရာသောဏ္ဍဖြင့် ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် ကျန် ၂ မျိုးကိုသာ ယူပါ။

န ဇဝေန ဂစ္ဆတိ။ ။ဤပါဠိဖြင့် အဆောတလျင် (ပြာရိပြာရာ) ဆွမ်းခံသွားခြင်းသည် လျှပ်ပေါ်လော်လီသူ (လောဘကြီးသူ) ဖြစ်သောကြောင့် ထိုသို့သွားခြင်း၏ မသင့်တော်ကြောင်းကို ပြသည်။

ပိတ္တပါတ်စုတင်မည်သည်။ န အတ္ထိ-မရှိ၊ ပန-အန္တယကား၊ ဝိသမဘူမိဘာဂပုတ္တံ-မညီမညွတ်သော မြေအဖို့သို့ရောက်သော၊ ဥဒကသကဋ္ဌံဝယ-ရေလှည်းသည် ကဲ့သို့၊ နိစ္စလော-လှုပ်ရှားခြင်းမရှိသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဂစ္ဆတိ-ဆွမ်းခံသွား၏။

စ-ဆက်၊ အနုဃရံ-အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သောအိမ်သို့၊ ဝါ-အိမ်စဉ်အတိုင်း၊ ပဝိဋ္ဌော-ဝင်ပြီးသည်၊ (သမာနော-ဖြစ်လသော်) ဒါတုကာမံဝါ-လောင်းလှူခြင်းငှာ အလိုရှိသူကိုလည်းကောင်း၊ အဒါတုကာမံဝါ-လောင်းလှူခြင်းငှာ အလိုမရှိသူကိုလည်းကောင်း၊ သလ္လက္ခေတွာ-မှတ်သားပြီး၍၊ တဒနုရူပံ-ထို လောင်းလှူခြင်းအားလျော်သော၊ [ဘိက္ခာဒါနာနုရူပံ။] ကာလံ-အခါကို၊ အာဂမေန္တော-ဆိုင်းငံ့လျက်၊ ဘိက္ခံ-ဆွမ်းကို၊ ပဋိလဘိတွာ-ရ၍၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ အန္တောဂါမေ-ရွာတွင်း၌၊ ဝါ-ရွာတွင်းဝယ်၊ (ယထာ ဖာသုကေ-အကြင်အကြင် ချမ်းသာသော၊ ပတိရူပေ-လျောက်ပတ်သော၊ ဩကာသေ)ဝါ-အရပ်၌သော်လည်းကောင်း၊ ဗဟိဂါမေ-ရွာပ၌၊ ဝါ-ရွာပဝယ်၊ (ယထာဖာသုကေ ပတိရူပေ ဩကာသေ) ဝါ-၌သော်လည်းကောင်း၊ [ဤသို့ လိုက်ပေးမှ အာဓာရ အာဓာရချင်း ဝိကပ်ပြုရိုးနှင့်ညီသည်။] ဝိဟာရမေဝ-ကျောင်းသို့သာလျှင်၊ ဂန္တာ-လာ၍၊ ယထာဖာသုကေ ပတိရူပေ၊ ဩကာသေဝါ-၌သော်လည်းကောင်း၊ နိဿိတိတွာ-ထိုင်၍၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ မနသိကရောန္တော-နှလုံးသွင်းလျက်၊ အာဟာရေ-အာဟာရ၌၊ ပဋိကူလသည-စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်ဟူသော သညာကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ အက္ခဗ္ဘန္တနဝဏလေပန ပုတ္တမံသူပမဝသေန-လှည်းဝင်ရိုးကို ဆီသုတ်လိမ်းခြင်းဟူသော ဥပမာရှိစားခြင်း၊ အနာကို ဆေးလိမ်းခြင်းဟူသော ဥပမာရှိသောစားခြင်း၊ သား၏ အသားကို စားခြင်းဟူသော ဥပမာရှိသော စားခြင်းတို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပစ္စဝေက္ခန္တော -

ဥဒကသကဋ္ဌံ။ ။ရေကိုဆောင်ကြောင်းလှည်း (ရေလှည်း) ကို “ဥဒကသကဋ္ဌံ” ဟုခေါ်၏။ “ဥဒကာဟာရသကဋ္ဌံ” ဟုဆိုလိုလျက် အာဟာရပုဒ် အကြေကြို၊ [ဋီကာစာအုပ်တို့၌ “ဥဒကသာရသကဋ္ဌံ” ဟုရှိ၏၊ ပါဠိပျက်ဟန်တူသည်။] “ရေလှည်းသည် မညီညွတ်သောလမ်းသို့ ရောက်သောအခါ မလှုပ်မရှားဘဲ တအိအိ သွားသကဲ့သို့” ဟုလို၊ [လှုပ်ရှားလျှင်ကား ရေတွေ ဖိတ်ကုန်လိမ့်မည်။]

အက္ခဗ္ဘန္တနဝေယနံ။ ။အက္ခန္တနံ-လှည်းဝင်ရိုးတို့ကို+အပ္ပန္တနံ-ဆီဖြင့် သုတ်လိမ်းပေးခြင်း (လှည်းစာထိုးပေးခြင်း) တည်း၊ အက္ခဗ္ဘန္တနံ-ခြင်း။ [အဘိ+အပ္ပဓာတ်ဖြစ်၍ “အပ္ပန္တနံ” ဟုဖြစ်၏။] ဝဏသု-အနာကို+လေပနံ-ဆေးလိမ်းခြင်းတည်း၊ ဝဏလေပနံ-ခြင်း၊ ပုတ္တမံသသု-ခရီးခဲ၌ သေရှာသော သားကလေး၏ အသားကို+ခါဒနံ-ခဲစားခြင်း၊ ပုတ္တမံသ- ခြင်း၊ ခါဒနပုဒ်အကြေကြို၊ ထိုဥပမာ ၃ မျိုးနှင့်အလားတူစွာ ခန္ဓာကိုယ် တည်းဟူသောလှည်းကို မကျိုးအောင် အစာစားရခြင်း စသည်ဖြင့် ဥပမေယျကို သိပါ။

ဆင်ခြင်လျက်၊ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ-ရှစ်ပါးသောအင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသော၊ အာဟာရံ-အာဟာရကို၊ အာဟာရေတိ-အာဟာရကိစ္စကို ဖြစ်စေ၏။ ဝါ-စားမျိုး၏။ [အာဟာရံဟူသော နာမ်ပုဒ်နှင့် ပဝတ္တနအနက်၌ ဣပစ္စည်း သက်ထားသည် ဟုကြံပါ။ ဣကို ဧပြု။] ဒဝါယ-ရွာသူသားငယ်တို့ကဲ့သို့ မြူးတူးပျော်ပါး ကစားခြင်း ဌာ၊ (အာဟာရံ-ကို)၊ နေဝ (အာဟာရေတိ)-အာဟာရကိစ္စကို ဖြစ်စေသည်မဟုတ်၊ မဒါယ-လက်ဝှေ့၊ လက်ပန်းသည် စသူတို့ကဲ့သို့ ဗလမာန် ပုရိသမာန်ဟူသော မာန်ရစ်ခြင်းဌာ၊ (အာဟာရံ) န (အာဟာရေတိ)၊ မဏ္ဍနာယ-နန်းတွင်းသူ ပြည်တန်းဆာမတို့ကဲ့သို့ ကိုယ်လက်အင်္ဂါ ပြည့်ဖြိုးခြင်းဌာ၊ (အာဟာရံ) န (အာဟာရေတိ)၊ ဝိဘူသနာယ-ဂ္ဃမ်းသမား ကချေသည်တို့ကဲ့သို့ အရေအဆင်း ကြည်လင်ခြင်းဌာ၊ အာဟာရံ န အာဟာရေတိ။ [ပေယျာလဖြင့် “အာဟာရံ အာဟာရေတိ” ကိုမြှုပ်ထားသည်။ “ယာဝဒေဝ ဣမဿ ကာယဿ ဌိတိယာ” တို့ကား “အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ” ၌ ပါသွားပြီ။]

စ-ဆက်၊ ဘုတ္တာဝိ-ဆွမ်းစားပြီးသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဥဒကကိစ္စံ-ရေ၏ ကိစ္စကို၊ ကတွာ၊ မဟုတ္တံ-တမဟုတ်မျှ၊ ဘတ္တကိလမထံ-ဆွမ်းကြောင့်ဖြစ်သော ပင်ပန်းခြင်းကို၊ ပဋိပ္ပဿဗ္ဗေတွာ-ငြိမ်းစေပြီး၍၊ ပုရေဘတ္တံ-ဆွမ်း၏ ရှေ့အဘို့၌၊ ဝါ-ဆွမ်းစားရာကာလ၏ ရှေ့အဘို့၌၊ (ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ မနသိကရေတိ) ယထာ-

အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ။ ။၁-ယာဝဒေဝ ဣမဿ ကာယဿ ဌိတိယာ၊ ၂-ယာပနာယ၊ ၃-ဝိဟိသုပရတိယာ၊ ၄-ဗြဟ္မစရိယာနုဂ္ဂဟာယ၊ ၅-ဣတိ ပုရာဏဉ္စ ဝေဒနံ ပဋိဟဒီမိ၊ ၆-နဝဉ္စ ဝေဒနံ နဥပ္ပါဒေဿာမိ၊ ၇-ယာဩစ မေ ဘဝိဿတိ၊ ၈-အနဝဇ္ဇတာစ။ [ဤတွင် ၈ ပါးပြည့်၏။ “ဖာသုဝိဟာရေစ” ကား ဘောဇဉ်၏အကျိုးရတည်း။ “နေဝဒဝါယ” စသော ရှေ့၄ ပါးမှာ ပယ်မြစ်အပ်သော အင်္ဂါ ၄ ပါးတည်း။---ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ၊ ပိဏ္ဏပါတပစ္စ ဝေက္ခဏာအဖွင့်၊ ထို၌ အခြားတစ်နည်းကိုလည်း ပြထားသေး၏။

ဥဒကကိစ္စံ ၊ပေ၊ ပွဿဗ္ဗေတွာ။ ။ဆွမ်းစားပြီး၍ “ရေကိစ္စကို ပြုခြင်း” ဟူသည် ရေချိုး ခြင်းတိုင်အောင် ရေနှင့်စပ်သော ကိစ္စတည်း။ “ဘတ္တကိလမထံ” ဟူသည် ဆွမ်းစားပြီး၍ အိတိတိ ဖြစ်နေခြင်း ထမင်းဆီရစ်နေခြင်းတည်း။ [အခြားနေရာ၌ “ဘတ္တသမ္ပဒေါ” ဟု ဆိုသည်။] ထိုကို ငြိမ်းစေခြင်းဟူသည် တမဟုတ်လောက် အိပ်ခြင်းပင်တည်း။ [ဒိဝါ သုပန္နေန ယာဝ နှာတဿ ဘိက္ခုနော ကေသာ န သုက္ခန္တိ၊ တာဝ သုပိတွာ ဝုဋ္ဌတိဿာမိတိ ဥဿာဟေန သုပိတဗ္ဗံ-ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ၊ သုတ္တဝိသဋ္ဌိသိက္ခာပုဒ် အဖွင့်။]

ပုရေဘတ္တံ။ ။ပုရေဘတ္တ ပစ္ဆာဘတ္တသည် နေ့အတွက် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ချိန် တည်း။ ပုရိမယာမ ပစ္ဆိမယာမကား ညဉ့်အတွက် ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ချိန်တည်း။ မဇ္ဈိမယာမ မှာ အိပ်ချိန်ဖြစ်၍ ချန်ထားသည်။

နှလုံးသွင်းသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ပစ္စာဘတ္တံ-ဆွမ်း၏ နောက်အဖို့၌လည်း
ကောင်း၊ ဝါ-ဆွမ်းစားရာကာလ၏ နောက်အဖို့၌လည်းကောင်း၊ ပုရိမယာမံ-
ပုရိမယာမံ၌လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆိမယာမံ-ပစ္ဆိမယာမံ၌လည်းကောင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန
မေဝ-ကိုသာ၊ မနသိကရောတိ-၏၊ အယံ-ဤရဟန်းကို၊ ဟရတိစ ပစ္စာဟရတိ
စာတိ-ဟူ၍၊ ဝါ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အသွားလည်းဆောင်၊ အပြန်လည်းဆောင်သော
ရဟန်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ။

ပန-ဆက်၊ ဟရဏပစ္စာဟရဏသင်္ခါတံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆွမ်းခံ အသွား၌လည်း
ဆောင်ခြင်း၊ အပြန်၌လည်းဆောင်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ ဣဒံ ဂတပစ္စာဂတဝတ္ထံ-
ဤဂတပစ္စာဂတဝတ်ကို၊ ပူရေန္တော-ဖြည့်ကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥပနိဿယ
သမ္ပန္နော-အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ ယဒိဟောတိ-အကယ်
၍ ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ပဌမဝယေ ဧဝ-ပဌမအရွယ်၌ပင်၊ အရဟတ္တံ-အရဟတ္တ
ဖိုလ်သို့၊ ပါပဏာတိ-ရောက်နိုင်၏၊ ပဌမဝယေ-၌၊ နောစေ ပါပဏာတိ-အကယ်၍
မရောက်အံ့၊ အထ-ထိုသို့ မရောက်လသော်၊ မဇ္ဈိမဝယေ-မဇ္ဈိမအရွယ်၌၊ (ပါပ
ဏာတိ)၊ မဇ္ဈိမဝယေ-၌၊ နောစေ ပါပဏာတိ၊ အထ-သော်၊ မရဏသမယေ-
သေခါနီးအခါ၌၊ (ပါပဏာတိ)၊ မရဏသမယေ-၌၊ နောစေ ပါပဏာတိ၊ အထ-
သော်၊ ဒေဝပုတ္တော-နတ်သားသည်၊ ဟုတွာ (ပါပဏာတိ)၊ ဒေဝပုတ္တော ဟုတွာ
နောစေ ပါပဏာတိ၊ (အထ-သော်)၊ ဗုဒ္ဓေ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အနုပ္ပန္နေ-ပွင့်တော်
မမူမီ၊ (သာသနာပကာလ၌)၊ နိဗ္ဗတ္တော-ဖြစ်ရသည်၊ (သမာနော-ဖြစ်လတ်သော်)၊
ပစ္စေကဗောဓိ-ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်ကို၊ သစ္စိကရောတိ-မျက်မှောက်ပြုနိုင်၏။

ဥပနိဿယသမ္ပန္နော။

။ဥပ (ဘုသော) - လွန်ကဲသော၊ ဝါ-အကြီးသော +
နိဿယော-မှီရာအကြောင်းတည်း၊ ဥပနိဿယော-ကြောင်း၊ ထို “မှီရာအကြောင်း” ဟူသည်
ရှေးရှေးဘဝ၌ ပြုအပ်သော ကောင်းမှုတည်း၊ “ပဌမအရွယ်၌ အရဟတ္တဖိုလ်ရလောက်သော
ဥပနိဿယနှင့် ပြည့်စုံသူ (ကောင်းမှုရှိခဲ့သူ) ဖြစ်လျှင် ဂတပစ္စာဂတဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်သော
ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပဌမအရွယ်၌ပင် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရနိုင်ပါသည်” ဟူလို။

မှတ်ချက်။

။ဥပနိဿယနှင့်လည်းပြည့်စုံ ဂတပစ္စာဂတဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း
စသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုလည်းရှိမှ အရဟတ္တဖိုလ်ရနိုင်သည်၊ ဥပနိဿယရှိသော်လည်း
ဂတပစ္စာဂတဝတ်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းစသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှု မရှိလျှင်လည်းကောင်း၊
ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှု ရှိစေကာမူ ဥပနိဿယနှင့် မပြည့်စုံလျှင်လည်းကောင်း အရဟတ္တဖိုလ်
မရနိုင်-ဟု မှတ်ပါ။

နောက်နောက်သို့လည်းလိုက်စေ။

။ဤ ဥပနိဿယသမ္ပန္နောပုဒ်ကို နောက်
နောက်သို့လည်း လိုက်ပါစေ၊ ထို့ကြောင့် မဇ္ဈိမအရွယ်၌ အရဟတ္တဖိုလ်ရလောက်အောင်
ဥပနိဿယနှင့် ပြည့်စုံလျှင် မဇ္ဈိမအရွယ်၌ ရနိုင်၏ ၊ပေ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဖြစ်လောက်အောင်

ပစ္စေကဗောဓိ-ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်ကို၊ နော စေ သစ္စိကရောတိ-အကယ်၍ မျက်မှောက် မပြုနိုင်သေးအံ့၊ အထ-ထိုသို့မျက်မှောက် မပြုနိုင်လတ်သော်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ သမ္မုဒိဘာဝေ-မျက်မှောက်၏အဖြစ်၌၊ (သာသနာတော်တွင်း၌)၊ ဗာဟိယော-ဗာဟိယမြို့၌ဖြစ်သော၊ ဒါရုစိရိယော-ဒါရုစိရိယမည်သော၊ (ရဟန်း မပြုမီက သစ်သားဖြင့် စီအပ်သော အဝတ်ကိုဝတ်သောကြောင့် ဒါရုစိရိယ မည်သော)၊ ထေရောသေယျထာပိ-ထေရ်ကဲ့သို့၊ ခိပ္ပာဘိညော-လျင်စွာသိတတ် သော ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်၏၊ သာရိပုတ္တော-သော၊ ထေရောသေယျထာပိ-သို့၊ မဟာပညောဝါ-ကြီးသော ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်သည်သော် လည်း၊ (ဟောတိ)၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော-သော၊ ထေရော သေယျထာပိ-သို့၊ မဟိဒ္ဓိကောဝါ-ကြီးသော တန်ခိုးရှိပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ မဟာ ကဿပေါ-သော၊ ထေရော သေယျထာပိ-သို့၊ ဓုတဝါဒေါဝါ-ဓုတင်၏အကျိုးကို

ဥပနိဿယဟူသော ကောင်းမှုပါရမီက နှစ်အသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ကာလပတ်လုံးဖြည့်ခဲ့ ပြီးဖြစ်လျှင် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဖြစ်နိုင်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အရှင်သာရိပုတြာကဲ့သို့ ဖြစ်နိုင်ပုံ စသည်ကိုလည်း သိပါ။

ပကတိသာဝက။ ။ အဂ္ဂသာဝကတို့၌ တစ်သင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း၊ အရှင်မဟာ ကဿပစသော မဟာသာဝကတို့၌ ကမ္ဘာတစ်သိန်းဟု ပါရမီဖြည့်ရာကာလ သတ်မှတ်ချက်ရှိ၏၊ မဟာသာဝကတွင် မပါဝင်သော ရိုးရိုးရဟန္တာများကို ပကတိသာဝကဟုခေါ်၏၊ ထို ပကတိ သာဝကများအတွက်ကား ပါရမီဖြည့်ရာကာလ သတ်မှတ်ချက်မရှိ၊ ရှေးရှေးဘဝတို့၌ နိဗ္ဗာန်ကို ရည်မှန်း၍ “ဝိဝဋ္ဋနိဿိတ”ဟု ဆိုအပ်သော နိဗ္ဗေဘာဂိယကုသိုလ်ကို ပြုခဲ့ခြင်းသည်ပင် ဥပနိဿယနှင့် ပြည့်စုံခြင်းဖြစ်၏၊ ထိုသို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤဘဝ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ကြိုးစား လျှင် ပကတိသာဝကရဟန္တာဖြစ်နိုင်၏။

ဋီကာသစ်။ ။ ယဒိ ဥပနိဿယသမ္ပန္နော ဟောတိတိ ဣဒံ ဒေဝပုတ္တော ဟုတွတ်တိ အာဒိသုပိ သမ္ပုဇ္ဈိတဗ္ဗံ၊ တတ္ထ ပစ္စေကဗောဓိယာ ဥပနိဿယသမ္ပဒါ ကပ္ပာနံ ဌေ အသင်္ချေယျာနိ သတသဟဿဉ္စ တဇ္ဇာ (ထို ပစ္စေကဗောဓိအား လျောက်ပတ်သော) ပုညဉာဏသမ္ဘာရ သမ္ဘရဏံ ၊ ပေ၊ ဣတရေသံ ပန (ပကတိသာဝကတို့အတွက်ကား) အတိတာသု ဇာတိသု ဝိဝဋ္ဋုပနိဿယဝသေန ကာလနိယမမန္တရေန (ကာလသတ်မှတ်ချက်ကို ကြည့်၍) နိဗ္ဗတ္တိတံ နိဗ္ဗေဘာဂိယကုသလံ (လောဘ ဒေါသ မောဟ အတုံးအခဲကို ဖောက်ခွဲနိုင်ခြင်း အဖို့ရှိသော ကုသိုလ်တည်း)။

မှတ်ချက်။ ။ ပကတိသာဝကတို့အတွက် ကမ္ဘာချီ၍ ပါရမီဖြည့်ဖွယ်မလို၊ “အတိတာသု ဇာတိသု”ဟု ဆိုသောကြောင့် လွန်ခဲ့ပြီးသော ဘဝအတော်များများ၌ နိဗ္ဗာန်ကို ရည်မှန်း၍ ကောင်းမှုကို ပြုခဲ့လျှင် ရဟန္တာဖြစ်နိုင်ရကား ယခုသာသနာတော်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်မှုစသော ဝိဝဋ္ဋနိဿိတကုသိုလ်ရှိသူသည် အရိမတ္တေယျဘုရားရှင်လက်ထက်တော်၌ ကျွတ်တမ်းဝင်လိုပါလျှင် ပကတိသာဝကဖြစ်ဖို့ရန် သေချာသည်ဟု မှတ်ပါ။

ပြောဟောခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ အနုရုဒ္ဓေါ-သော၊
ထေရော သေယျထာပိ-သို့၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုကောဝိ-ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်
သည်သော်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ ဥပါလိ-သော၊ ထေရော သေယျထာပိ-သို့၊ ဝိနယ
ဓရောဝါ-ဝိနည်းကို ဆောင်နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ မန္တာဏီ
ပုတ္တော-မန္တာဏီပုတ္တော့မ၏ သားဖြစ်သော၊ ပုတ္တော-မည်သော၊ ထေရော သေယျ
ထာပိ-သို့၊ ဓမ္မကထိကောဝိ-တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်း၊ (ဟောတိ)၊
ရေဝတော-မည်သော၊ ထေရော သေယျထာပိ-သို့၊ အာရညိကောဝိ-တော၌
နေခြင်း အလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ အာနန္ဒော-မည်
သော၊ ထေရော သေယျထာပိ-ကဲ့သို့၊ ဗဟုသုတောဝါ-များသော သုတရှိသော
ပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ ဗုဒ္ဓပုတ္တော-ဘုရားသားတော်ဖြစ်သော၊
ရာဟုလော-မည်သော၊ ထေရော သေယျထာပိ-သို့၊ သိက္ခာကာမောဝါ-သိက္ခာ
၃ ပါးကို လိုလားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်
အပ်၏။

ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဣမသ္မိ စတုက္ကေ-ဤစတုက္က၌၊ ယွာယံ (ယော+အယံ)-
အကြင်ရဟန်းသည်၊ ဟရတိစ-ဆွမ်းခံအသွား၌လည်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုဆောင်၏၊
ပစ္စာဟရတိစ-ဆွမ်းခံအပြန်၌လည်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုဆောင်၏၊ တဿ-ထိုရဟန်း၏၊
ဂေါစရသမ္ပဇဉ်-ဂေါစရသမ္ပဇဉ်သည်၊ သိခါပတ္တံ-အထွဋ်အထိပ်သို့ ရောက်သည်၊
ဟောတိ။

ပန-ကား၊ အဘိက္ကမာဒိသု-ရှေ့သို့သွားခြင်း အစရှိသည်တို့၌၊ ဝါ-ရှေ့တိုးခြင်း
အစရှိသည်တို့၌၊ အသမ္ပယုနံ-မတွေဝေခြင်းသည်၊ ဝါ-မတွေဝေကြောင်းဉာဏ်
သည်၊ အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်-အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ် မည်၏။

သေယျထာပိ။ ။ “သေယျထာပိ ထေရော” စသည်ကား ထိုထို ခိပ္ပာဘိညအဖြစ်
စသည်၌ ဧတဒဂ်ရသော ရဟန္တာများကို သက်သေထုတ်ပြသော စကားတည်း၊ ထို ရဟန္တာများ
၏၊ အကြောင်းအရာကို အင်္ဂုတ္တိုရ် ဧကနိပါတ် ဧတဒဂ္ဂဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာတို့ကိုကြည့်၍ သိနိုင်ပါ
သည်။

သိခါပတ္တံ။ ။ သိခါသဒ္ဓါသည် ဦးစွန်းဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ ဦးစွန်းသည်
လူတွင် ဦးထိပ်၌ဖြစ်သကဲ့သို့ အလုံးစုံပြည့်စုံနေသော ဂေါစရသမ္ပဇဉ်လည်း ထိပ်ဆုံးသို့
ရောက်နေသောကြောင့် “သိခါပတ္တံ” ဟု ဆိုသည်၊ သိခါဝိယာတိ သိခါ၊ သိခံ+ပတ္တံ သိခါပတ္တံ၊
[သိခါပတ္တံတိ ကောဋိပ္ပတ္တံ နိဋ္ဌာနပတ္တံ-ဋီကာသစ်။]

အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်။ ။ အသမ္ပယုနံ-အဘိက္ကမ စသည်တို့၌ (အတ္တသွားသည်
ငါသွားသည်ဟု ဗာလပုထုဇဉ်တို့ တွေဝေသကဲ့သို့) မတွေဝေခြင်း၊ အသမ္မောဟော-ခြင်း၊
အသမ္မောဟောဇဝ-သမ္မောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်သည်ပင်+သမ္ပဇဉ်-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့်
သိတတ်သောဉာဏ်တည်း၊ အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်-ဉာဏ်။

တံ-ထို အသမ္မောဟသမ္ပညေကို၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်လတ်သောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗ-
၏။ ဣဓ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ အဘိက္ကမန္တောဝါ-ရှေ့သို့သွားသော်
လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရှေ့တိုးသော်လည်းကောင်း၊ ပဋိက္ကမန္တောဝါ-ပြန်သော်လည်း
ကောင်း၊ ဝါ-နောက်ဆုတ်သော်လည်းကောင်း၊ အန္တဗာလပုထုဇ္ဇနာ-ဉာဏ်စက္ခု
ကင်းပ၍၊ ဖျင်းအသောပုထုဇဉ်တို့သည်၊ အဘိက္ကမာဒိသု-တို့၌၊ ဝါ-တို့၌၊ (သမ္မယုန္တိ
၌စပ်) အတ္တာ-အတ္တသည်၊ အဘိက္ကမတိ-ရှေ့သို့သွား၏၊ ဝါ-ရှေ့တိုး၏၊ အတ္တနာ-
အတ္တသည်၊ အဘိက္ကမော-ရှေ့သို့သွားခြင်းကို၊ ဝါ-ရှေ့တိုးခြင်းကို၊ နိဗ္ဗတ္တိတော-
ဖြစ်စေအပ်ပြီ၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊ အဟံ-ငါသည်၊ အဘိက္ကမာမိ-
၏၊ မယာ-သည်၊ အဘိက္ကမော နိဗ္ဗတ္တိတော၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊
သမ္မယုန္တိ ယထာ-တွေဝေကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ၊ အသမ္မယုန္တော-မတွေဝေသည်၊
(ဟောတိ)။ [အသမ္မယုန္တောနောက်၌ ပိုဒ်ရှိစေ၊ အသမ္မယုန္တော၏ စပ်ပိုဒ်မရှိသော
ကြောင့် “ဟောတိ” ဟု ထည့်သည်၊ ရှေ့နေရင်းနိဿယ၌ ဂါထာအဆုံးဝယ် “ဣတိ
မနသိကရောတိ” ဟု ထည့်၍ စပ်သတတ်။]

ဟိ-ချဲ့၊ အဘိက္ကမာမိ-ရှေ့သို့သွားအံ့၊ ဝါ-ရှေ့တိုးအံ့၊ ဣတိ-သို့၊ စိတ္တေ-သည်၊
ဥပ္ပဇ္ဇမာနေ-ဖြစ်လသော်၊ တေနေဝ စိတ္တေန-ထိုစိတ်နှင့်ပင်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ စိတ္တသမု
ဋ္ဌာနာ-စိတ်ဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော၊ ဝါ-စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဝါယောဓာတု-
ဝါယောဓာတ်သည်၊ ဝိညတ္တိ-ကာယဝိညတ်ကို၊ ဇနယမာနာ-ဖြစ်စေလျက်၊ ဥပ္ပဇ္ဇ
တိ-ဖြစ်၏၊ (ဥပါဒ်၏)၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝါယောဓာတ်၏ ကာယဝိညတ်ကို

အတ္တာ၊ ပေ၊ အဟံ။ ။ “အတ္တာ အဘိက္ကမတိ၊ ပေ၊ နိဗ္ဗတ္တိတော” ဖြင့် အတ္တဟု
စွဲလမ်းတတ်သော ဒိဋ္ဌိဂါထာကို ပြ၏၊ “အဟံ အဘိက္ကမာမိ၊ ပေ၊ နိဗ္ဗတ္တိတော” ဖြင့် “ငါ” ဟု
စွဲလမ်းတတ်သော မာနဂါထာကို ပြ၏၊ ထိုဒိဋ္ဌိ မာန ၂ ပါးလုံးပင် တဏှာလောဘနှင့် ယှဉ်ရကား
“ငါ၏သွားခြင်း”စသော တဏှာဂါထာကိုလည်း သဟစရဏနည်းအားဖြင့် ပြပြီးဖြစ်တော့၏။

အဘိက္ကမာမိတိ စိတ္တေ။ ။ “တထာ အသမ္မယုန္တော-ထို အန္တဗာလပုထုဇဉ်တို့
တွေဝေသကဲ့သို့ မတွေဝေ”ဟု ဆိုပြီးနောက်၊ ထိုမတွေဝေမှုသည် ယနဝိနိဗ္ဗောဂဉာဏ်ရှိသူ၌
သာ ဖြစ်နိုင်ရကား ယနဝိနိဗ္ဗောဂဉာဏ် ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “အဘိက္ကမာမိတိ စိတ္တေ”
စသည်ကို မိန့်သည်၊ ဤနေရာ၌ “အဘိက္ကမာမိတိ ဟိ စိတ္တေ”ဟု ဟိပါလျှင် ကောင်း၏၊ မပါ
လျှင် ထည့်ပါ။ [ယန-ရုပ်နာမ် ပူးတွဲလျက်လည်းကောင်း၊ ရုပ်ချင်း နာမ်ချင်း ဆက်တွဲလျက်
လည်းကောင်း (တစ်ခုထဲ ထင်ရလောက်အောင်) တခဲနက် ဖြစ်နေသည်ကို+ဝိနိဗ္ဗောဂ-အသီး
အသီး ခွဲခြား စိတ်ဖြာ၍ သိတတ်သောဉာဏ်။]

ဝိညတ္တိ ဇနယမာနာ။ ။ သွားလိုသောစိတ်ကြောင့် ဝါယောဓာတ်ဖြစ်သောအခါ
ထို ဝါယောဓာတ်၏ ထူးခြားသောအမူအရာ ဝိကာရကို “ဝိညတ်”ဟု ခေါ်၏၊ ထို ဝိညတ်သည်
ပရမတ်အစစ် မဟုတ်၊ ဝါယောဓာတ်၏ ဝိကာရ (ထူးခြားသော အမူအရာ) သာ ဖြစ်သော

ဖြစ်စေလျက် ဥပါဒ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတုဝိပ္ပာရ ဝသေန-စိတ်၏အမူအရာဖြစ်သော အလိုဆန္ဒကြောင့် ဝါယောဓာတ်၏ လှုပ်ရှား ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ကာယသမ္ပတော-ကိုယ်ဟု သမုတ်အပ်သော၊ အယံ အဋ္ဌိသယံ တော-ဤ အရိုးအပေါင်းသည်၊ ဝါ-ဤ အရိုးစုသည်၊ အဘိက္ကမတိ-ရှေ့သို့သွား၏၊ ဝါ-ရှေ့တိုး၏။

ဧဝံ-သို့၊ အဘိက္ကမတော-ရှေ့သို့သွားသော၊ ဝါ-ရှေ့တိုးသော၊ တဿ-ထိုအရိုး စု၏၊ ဧကေကပါဒုဒ္ဓရဏေ-တစ်ဖက်တစ်ဖက်သောခြေကို ကြွမြှောက်ရာအခါ၌၊ (ကြွမြှောက်ခိုက်၌)၊ ပထဝီဓာတု-ပထဝီဓာတ်လည်းကောင်း၊ အာပေါဓာတု- အာပေါဓာတ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွေ-၂ ပါးကုန်သော၊ ဓာတုယော-ဓာတ်တို့ သည်၊ ဩမတ္တာ-ညံ့သော အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သည်၊ မန္တာ-ညံ့ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ- ကုန်၏၊ ဣတရာ-ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ်မှတပါးကုန်သော၊ ဒွေ-၂ ပါးကုန် သော တေဇော ဝါယောဓာတ်တို့သည်၊ အဓိမတ္တာ-လွန်ကဲသောအတိုင်းအရှည်

ကြောင့် ဥပါဒ်ခြင်းသဘော မရှိ၊ ထို့ကြောင့် “ဝိညတ္တိ ဥပါဒယမာနာ” ဟု မဆိုဘဲ “ဇနယမာနာ” ဟု ဆို၍ ဝါယောဓာတ်ကိုယ်တိုင်ကား ဥပါဒ်ရသောကြောင့် “ဝါယောဓာတု ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု ဆိုသည်။

စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတု။ “စိတ္တဿ+ကိရိယာ စိတ္တကိရိယာ-စိတ်၏အမူအရာ” ဟူသည် အလိုဆန္ဒတည်း၊ ထိုအလိုဆန္ဒကြောင့် စိတ္တဇဝါယောဓာတ်သည် လှုပ်ရှားရ၏၊ ထို လှုပ်ရှားမှုကို “စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတုဝိပ္ပာရ” ဟု ဆိုသည်။ [ကာယိကကရဏန္တိ-ကာယဒွါ ရပ္ပဝတ္ထစိတ္တကိရိယံ၊ အဓိပ္ပာယ်န္တိ အတ္ထော၊-အဋ္ဌသာလိနီ၊ ကာယကမ္မဒွါရအဖွင့် မူလဋီကာ။] ဋီကာသစ်၌ကား စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတုကို “ကိရိယမေစိတ္တသမုဋ္ဌာနဝါယောဓာတု” ဟု ဖွင့်လေ၏၊ မူလဋီကာနှင့် မညီပါ၊ အနက်လည်း မရှင်းပါ။

ဝိပ္ပာရဝသေန။ “ဝိစလနာကာရသင်္ခါတကာယဝိညတ္တိ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ ဖရဓာတ်၏ ဗျာပန-စလန ၂ နက်တို့တွင် စလနအနက်ကို ယူစေ၏၊ ဝိပ္ပရဏံ ဝိပ္ပာရော၊ ထို ဝါယောဓာတ်၏ လှုပ်ရှားခြင်းဟူသည် “ကာယဝိညတ်ပင်တည်း” ဟု သိစေလို၍ “သင်္ခါတ ကာယဝိညတ္တိ” ဟု ဖွင့်သည်၊ [ဝိညတ်မပါဘဲ ဝါယောဓာတ်ချည်းဖြစ်ရာ၌ ရုပ်ကလာပ်သည် ရွှေ့၍ မဥပါဒ်၊ မူလနေရာ၌သာ ဥပါဒ်၏၊ ဝိညတ်ပါမှ နေရာရွှေ့၍ ဥပါဒ်သည်၊ ရွှေ့၍ရွှေ့၍ ဥပါဒ်ခြင်းကိုပင် “လှုပ်ခြင်း” ဟု ခေါ်သည်။

ဩမတ္တာ၊ ပေ၊ အဓိမတ္တာ။ ဩမတ္တာ-အဝမတ္တာ လာမကပ္ပမာဏာ၊ ခြေကိုကြွ မြှောက်ခြင်းဟူသော ဥဒ္ဓရဏ အခိုက်၌ ဓာတ်ကြီး ၄ ပါးတို့ အတူဖြစ်ကြရာဝယ် “ပထဝီနှင့် အာပေါသည် ညံ့သောအတိုင်းအရှည် ရှိကုန်၏” ဟူရာဝယ် သတ္တိညံ့ခြင်းကိုဆိုလို၏၊ “တေဇော နှင့်ဝါယောတို့ လွန်ကဲသောအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်၏” ဟုဆိုရာ၌လည်း သတ္တိထက်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ [တသ္မာ ဣမာသံ ခွိန္နမေတ္ထ သာမတ္ထိယတော အဓိမတ္တတာ၊ တထာ အဘာဝတော ပန ဣတရာသံ ဩမတ္တတာတိ၊-ဋီကာသစ်။]

ရှိကုန်သည်။ ဗလဝတိယော-အားရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ အတိဟရဏဝီတိဟရဏေ သု-မူလဌာနကိုလွန်၍ ဆောင်ရာအခါ၊ ရှောင်လွှဲ၍ဆောင်ရာအခါတို့၌၊ ဝါ-မူလ ဌာနကိုလွန်၍ ရှေ့ခြေရောက်ရုံဆောင်ရာအခါ၊ ရှေ့ခြေကို အထူးလွန်၍ ဆောင် ရာအခါတို့၌၊ တထာ-ထို့အတူတည်း။

အနဂတ အနဂမက။ ။ခြေထောက်၌ရှိကြသော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အထက် အထက်သို့ ရွှေ့၍ ရွှေ့၍ ဥပါဒ်ခြင်းကို “ခြေမြှောက်ခြင်း”ဟု ခေါ်ကြ၏။ ထိုသို့ အထက်သို့ရွှေ့ ရာ၌ (မီးသည် အထက်သို့ မီးလျှံတက်သကဲ့သို့ ထို့အတူ) တေဇော(မီး) ဓာတ်၏အစွမ်းကြောင့် အထက်အထက်သို့ ရွှေ့၍ ဥပါဒ်ရကား ဥဒ္ဓရဏ (ကြွမြှောက်)အခိုက်၌ တေဇောဓာတ်သည် အနဂတပဓာနဖြစ်၏။ မီးတောက်ကို လေက ကူညီ၍ ပင့်ပေးသကဲ့သို့ ဝါယောဓာတ်သည် တေဇောဓာတ်၏ အနဂမက (နောက်လိုက်) အကူအညီဖြစ်၏။ [အနဂတ-အစဉ်လိုက်အပ်၊ အနဂမက-အစဉ်လိုက်တတ်။]

တထာ ၊ပေ၊ ဟရဏေသု။ ။မြှောက်ခြင်းဟူသော ဥဒ္ဓရဏကိစ္စပြီးသောအခါ မြှောက်ထားအပ်သောခြေကို ရှေ့သို့ တိုးရ၏။ ထိုသို့ ရှေ့တိုးမှုကို “အတိ-မူလနေရာကို လွန်၍+ ဟရဏ-ခြေကို ဆောင်ခြင်း”ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ ရှေ့တိုးရာဝယ် သစ်ငုတ်စသည်ကို ရှောင်ခြင်း ငှာသော်လည်းကောင်း၊ ရှေ့၌ ရောက်ပြီးသောခြေကို မတိုက်မိအောင် ရှောင်ခြင်းငှာသော် လည်းကောင်း ထို ငုတ်စသည်နှင့် ထို ခြေ၏ဘေးမှ ခြေကို ဆောင်ခြင်းကို “ဝိ-မယျဉ်အောင်+ အတိ-လွန်၍+ဟရဏ-ခြေကိုဆောင်ခြင်း”ဟု ခေါ်၏။ [ဌိတဌာနံ အတိတ္ထမိတ္တာ ပုရတော ဟရဏံ အတိဟရဏံ၊ ခါဏုအာဒိပရိဟရဏတ္ထံ ပတိဌိတပါဒယဋ္ဌနာ ပရိဟရဏတ္ထံ ဝါ ပဿေန ဟရဏံ ဝီတိဟရဏံ-ဋီကာသစ်။]

တစ်နည်း။ ။မြှောက်ပြီးသောအခါ ရှေ့ခြေတိုင်အောင် ခြေကို ဆောင်ခြင်းသည် “အတိ-မူလဌာနကိုလွန်၍+ဟရဏ-ဆောင်ခြင်း”မည်၏။ ရှေ့ခြေကို ကျော်လွန်၍ ဆောင်ခြင်း သည် “ဝီတိ-အထူးသဖြင့် လွန်၍+ဟရဏ-ဆောင်ခြင်း”မည်၏။ [ယာဝ ပတိဌိတပါဒေါ၊ တာဝ အာဟရဏံ အတိဟရဏံ၊ တတော ပရံ ဟရဏံ ဝီတိဟရဏံတိ အယံဝါ ဧတေသံ ဝိသေသော (ဤကား အတိဟရဏ ဝီတိဟရဏတို့၏ အထူး)။]

တထာဟု ညွှန်ပုံ။ ။ထိုအတိဟရဏ ဝီတိဟရဏအခိုက်၌ ဝါယောဓာတ်သည် အနဂတ (အစဉ်လိုက်အပ်သော) ပဓာနဖြစ်၏။ ဘာကြောင့်နည်း. . . ပကတိလေသည် ထိုထို ဤဤ ယိမ်းယိုင်အောင် လှုပ်စေသကဲ့သို့ ခြေကို ရှေ့သို့ရောက်အောင် လှုပ်စေရမည့် အရာ ဌာနဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ တေဇောဓာတ်ကား ထို ဝါယောဓာတ်ကို အားပေးကူညီသော အနဂမက အပဓာနဖြစ်၏။ ဤသို့ ဥဒ္ဓရဏတုန်းကကဲ့သို့ အနဂတ အနဂမကချင်း မတူသော် လည်း တေဇော ဝါယောအဖြစ်ဖြင့်ကား တူသောကြောင့် “တထာ”ဟု ညွှန်နိုင်ပါသည်။ [သတိပိ စေတ္ထ အနဂမကာနဂန္တဗ္ဗတာဝိသေသေ တေဇောဓာတု ဝါယောဓာတု ဘာဝမတ္ထံ သန္ဓာယ တထာသဒ္ဓဂ္ဂဟဏံ ကတံ-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ဓာတ်ကြီး ၄ ပါးတို့တွင် ပထဝီ အာပေါသည် လေးလန်သော သဘောရှိသော ဂရုသဘာဝ ရုပ်များတည်း။ တေဇော ဝါယောသည် ပေါ့သောသဘောရှိသော လဟုသဘာဝ ရုပ်များတည်း။ ထို့ကြောင့် ပါဒုဒ္ဓရဏ စသည်၌ တေဇော ဝါယောတို့၏ သတ္တိ

ဝေါသဇ္ဇနေ-ခြေကို စွန့်လွှတ်ရာခဏ၌၊ ဝါ-ခြေကို အောက်ချရာခဏ၌၊ တေဇောဓာတု-လည်းကောင်း၊ ဝါယောဓာတု-လည်းကောင်း၊ ဣတိ၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဓာတုယော-တို့သည်၊ ဩမတ္တာ မန္တာ ဟောန္တိ၊ ဣတရာ-ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ်မှတစ်ပါးကုန်သော၊ ဒွေ-၂ ပါးကုန်သော တေဇော ဝါယောဓာတ်တို့သည်၊ အဓိမတ္တာ ဗလဝတိယော (ဟောန္တိ) သန္နိက္ခိပနသန္နိရုဇ္ဈနေသု-တည်ရာ အပြင်ဝယ် ခြေကိုကောင်းစွာချရာခဏ၊ ဖိ၍နင်းရာခဏတို့၌၊ တထာ-ထို့အတူတည်း။

သည် ထင်ရှား၍ ဝေါသဇ္ဇန စသည်၌ ပထဝီ အာပေါတို့၏ သတ္တိသည် ထင်ရှားလတ်၊ ထိုသို့ သတ္တိအပြောင်းအလွှဲ ဖြစ်ရခြင်းမှာလည်း စိတ္တဇရုပ်များဖြစ်၍ စိတ်အစွမ်းကြောင့် ဟု မှတ်ပါ။ ထိုသို့ စိတ္တဇရုပ်များ ပြောင်းလွှဲသောအခါ ကမ္မဇေသော တိဇရုပ်များလည်း စိတ္တဇရုပ်နှင့် အလားတူဖြစ်ကြရတော့သည်သာ။

မဟာဋီကာ။

။ယထာ ပါဒဿ ဥဒ္ဓရဏံ သိဇ္ဈတိ၊ တထာ ပဝတ္ထစိတ္တသမုဋ္ဌာန ရူပေသု ဧကံသတော တေဇော ဝါယောဓာတုနံ အဓိမတ္တာ ကုစ္ဆိတဗ္ဗာ၊ သလ္လဟုကသဘာဝတာယ တာသံ၊ တတော ဧဝစ ဣတရာသံ (ပထဝီ အာပေါတို့၏) ဩမတ္တာ (ကုစ္ဆိတဗ္ဗာ၊ ကသ္မာ)၊ ဂရုသဘာဝတ္ထာ၊ တံ သမ္ပန္နတ္တာ ပန သေသံ တိသမုဋ္ဌာနရူပံ တဂ္ဂတိကမေဝ ဟောတိ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်-မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသ အဖွင့်။

ဝေါသဇ္ဇနေ။

။ဝိ+အဝ+သဇ္ဇ၊ ဝိဥပသာရကြောင့် သဇ္ဇဓာတ်သည် စွန့်လွှတ်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ အဝဥပသာရကြောင့် “အောက်သို့ စွန့်လွှတ်ခြင်း”ဟု ဖြစ်၏။ အတိဟရဏ ဝိတိဟရဏတို့ဖြင့် ခြေကို အောက်သို့မကျအောင် ဆောင်ထားခဲ့ ထိန်းထားခဲ့၏။ ယခုအခါ ထိန်း၍ ဆောင်၍ မထားတော့ဘဲ အောက်သို့ စွန့်လွှတ်ခြင်းကိုပင် “ခြေကို အောက်သို့ချခြင်း”ဟု ခေါ်သည်။

ဩမတ္တာ၊ ဗလဝတိယော။

။ခြေကို အောက်သို့ချရာ၌ တေဇော ဝါယောဓာတ် ၂ ပါးတို့သည် သတ္တိညှစ်ကုန်၏။ [ထိုဓာတ် ၂ ပါး အားကောင်းနေလျှင် ခြေသည် အောက်သို့ ကျလိမ့်မည် မဟုတ်။] ပထဝီ အာပေါဓာတ် ၂ ပါးတို့သည် သတ္တိ အားကောင်းကုန်၏။ ထို ၂ ပါးတွင်လည်း ခြေကို အောက်သို့ချရာ၌ အာပေါဓာတ်သည် အနုဂတပဓာနဖြစ်၏။ ပထဝီဓာတ်ကား ထို အာပေါဓာတ်ကို အားပေး ကူညီရသော အနုဂမဏ အပဓာနဖြစ်သည်။

ဋီကာ။

။ယသ္မာ ပထဝီဓာတုယာ အနုဂတာ (အစဉ်လိုက်အပ်သော) အာပေါဓာတု ဝေါသဇ္ဇနဿ ပစ္စယော၊ ဂရုတရသဘာဝါ ဟိ အာပေါဓာတူတိ၊ ဝေါသဇ္ဇနေ ပထဝီဓာတုယာ (သည်) တဿာ အနုဂတဘာဝေါ၊ တသ္မာ တာသံ ဒွိန္ဒုမေတ္ထ သာမတ္ထိယတော အဓိမတ္တတာ၊ ဣတရာသဉ္စ ဩမတ္တာတတိ ဒဿေန္တော အာဟ “ဝေါသဇ္ဇနေ ၊ပေ၊ ဗလဝတိယော”တိ။

တထာ ၊ပေ၊ သန္နိရုဇ္ဈနေသု။

။“သံ-ကောင်းစွာ+နိက္ခိပန-ချခြင်း”ဟူသည် ခြေကို မြေကြီးစသော တည်ရာအရပ်၌ ထိစေခြင်းတည်း။ [နိပုဗ္ဗ၊ ခိပဓာတ်၊ ယုပစ္စည်းဖြစ်၍ နိက္ခိပန ရှိပါစေ၊ ဣပစ္စည်းဖြင့်သာ “နိက္ခေပေါ”ဟု ရှိရသည်။] “သံ+နိ+ရုဇ္ဈန”ဟူသည် တည်ရာအရပ်၌ ထိပြီးနောက် ဖိ၍နင်းခြင်းတည်း။ ထိုအခိုက်အတန့်တို့၌ ပထဝီဓာတ်သည် အနုဂတ

တတ္ထ-ထိုသွားရာအခါ၌၊ ဝါ - ထိုဥဒ္ဓရဏစသော ခြောက်ပါးတို့တွင်၊ ဥဒ္ဓရဏ-ခြေကို ကြွမြှောက်ရာခဏ၌၊ ပဝတ္တာ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါရူပဓမ္မာ-ရုပ်နာမ်တရားတို့သည်၊ အတိဟရဏံ-ရှေ့သို့ လွန်အောင် ဆောင်ရာခဏသို့၊ ဝါ-ရှေ့ခြေရောက် အောင် ဆောင်ရာခဏသို့၊ န ပါပုဏန္တိ-မရောက်ကြကုန်၊ တထာ-ထိုအတူ၊

ပဓာန အကြောင်းဖြစ်၏။ အာပေါဓာတ်ကား အကူအညီ အနုဂမက အပဓာနဖြစ်သည်။ ဘာကြောင့်နည်း... ထိုမှု ဖိမှုသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗသဘောရှိ၏။ ထို ဖောဋ္ဌဗ္ဗ အထိအဖိုက်စွကို ပထဝီဓာတ်ကသာ ဆောင်နိုင်၍ အာပေါဓာတ်က မဆောင်နိုင်သောကြောင့်တည်း။ [ဤသို့ ဝေါသဇ္ဇနတုန်းကကဲ့သို့ အနုဂမက-အနုဂတချင်း မတူသော်လည်း ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် အဖြစ်ဖြင့် တူသောကြောင့် “တထာ”ဟု ညွှန်လေသည်။]

ဋီကာ။ ။ယသွာ ပန အာပေါဓာတုယာ အနုဂတာ ပထဝီဓာတု သန္တိကိပ္ပနဿ ပစ္စယော၊ ပတိဋ္ဌာဘာဝေ ဝိယ ပတိဋ္ဌာပနေပိ တဿာ သာတိသယကိစ္စတ္တာ (တည်ရာ၏ အဖြစ်၌ကဲ့သို့၊ တည်စေခြင်း၌လည်း-ထိခြင်း၌လည်း ထို ပထဝီဓာတ်၏ သာတိသယကိစ္စရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊) အာပေါဓာတုယာ တဿာ အနုဂတ ဘာဝေါ၊ တထာ ဃဉ္ဇန ကိရိယာယ ပထဝီဓာတုယာ ဝသေန သန္တိရုဇ္ဈနဿ သိဇ္ဈနတော တတ္ထာပိ ပထဝီဓာတုယာ အာပေါဓာတုအနုဂတဘာဝေါ၊ တသွာ ဝုတ္တံ “တထာ သန္တိကိပ္ပန သန္တိရုဇ္ဈနေသု”တိ။

မှတ်ချက်။ ။ပြအပ်ပြီးသော အဓိပ္ပာယ်များကို ကောက်ချက်ချ၍ ပထဝီဓာတ်နှင့် အာပေါဓာတ်သည် မိတ်ဖက်ဖြစ်၍၊ တေဇောဓာတ်နှင့် ဝါယောဓာတ်သည် မိတ်ဖက်ဖြစ်၏ ဟု လည်းကောင်း၊ ပထဝီဓာတ်နှင့် ဝါယောဓာတ်သည် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍၊ အာပေါဓာတ်နှင့် တေဇောဓာတ်သည် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏ဟုလည်းကောင်း ရှေးဆရာတို့ဆိုကြသည်။

- [အထ်] ၁။ မြေနှင့် ရေ၊ မိတ်ဆွေတော်ကြ၊ သဘာဂ။
မီးနှင့် လေ၊ မိတ်ဆွေတော်ကြ၊ သဘာဂ။
- ၂။ မြေနှင့် လေ၊ မိတ်ဆွေမစပ်၊ ပဋိဃတ်။
မီးနှင့် ရေ၊ မိတ်ဆွေမစပ်၊ ပဋိဃတ်။

ဝေါသဇ္ဇန ၊ပေ၊ သန္တိရုဇ္ဈန။ ။ဝေါသဇ္ဇနဓမ္မတ္ထ ပါဒဿ ဩနာမနဝသေန ဝေါသဂေါ-ခြေကို အောက်သို့ ညွှတ်စေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် စွန့်လွှတ်ခြင်းသည် ဝေါသဇ္ဇန မည်၏။ တတော ပရံ ဘူမိအာဒီသု ပတိဋ္ဌာပနံ သန္တိကိပ္ပနံ၊ ပတိဋ္ဌာပေတွာ နိမဒ္ဓနဝသေန (တည်စေပြီးနောက် ဖိ၍ နင်းခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်) ဂမနဿ သန္တိရောဓော (သွားခြင်း၏ ချုပ်ခြင်း ရပ်ခြင်းသည်) သန္တိရုဇ္ဈနံ-ဋီကာသစ်။ [သန္တိရုဇ္ဈနံကို “ဂမနဿ သန္တိရောဓော”ဟု အနက် ဖွင့်ခြင်းကို စဉ်းစားပါ။ “ပွတ်ချုပ်၍ ဖိနှိပ်၍ နင်းခြင်း”ဟုသာ အနက်ဖြစ်သင့်ပါသည်။]

တတ္ထ ၊ပေ၊ န ပါပုဏန္တိ။ ။တတ္ထာတိ တသ္မိ အဘိက္ကမနေ၊ တသ္မိဝါ ဝုတ္တေသု (ထိုသွားရာခဏ၌ ဆိုအပ်ခဲ့ကုန်သော) ဥဒ္ဓရဏာဒီသု ကောဋ္ဌာသေသု၊ ဥဒ္ဓရဏေတိ ဥဒ္ဓရဏာက္ခဏေ၊ ရူပါရူပဓမ္မာတိ ဥဒ္ဓရဏာကာရေန ပဝတ္တာ ရူပဓမ္မာ၊ တံ သမုဋ္ဌာပကာအရူပဓမ္မာစ၊

အတိဟရဏေ-အတိဟရဏခဏသိ၊ ပဝတ္တာ-ကုန်သော၊ (ရူပါရူပဓမ္မာ) ဝီတိဟရဏံ-ရှောင်လွှဲ၍ ဆောင်ရာခဏသိ၊ ဝါ-ရှေ့ခြေကိုလွန်၍ ဆောင်ရာခဏသိ၊ (န ပါပုဏန္တိ-ကုန်) ဝီတိဟရဏေ-ဝီတိဟရဏခဏသိ၊ ပဝတ္တာ-သော၊ (ရူပါရူပဓမ္မာ) ဝေါသဇ္ဇနံ-ခြေကို စွန့်လွှတ်ရာ ခဏသိ၊ ဝါ-ခြေကို အောက်ချရာခဏသိ၊ (န ပါပုဏန္တိ) ဝေါသဇ္ဇနေ-ဝေါသဇ္ဇနခဏသိ၊ ပဝတ္တာ-နံသော၊ (ရူပါရူပဓမ္မာ) သန္နိက္ခိပနံ-တည်ရာ အပြင်ဝယ်ခြေကို ကောင်းစွာ ချရာခဏသိ၊ (န ပါပုဏန္တိ) သန္နိက္ခိပနေ-သန္နိက္ခိပနခဏသိ၊ ပဝတ္တာ-နံသော၊ (ရူပါရူပဓမ္မာ) သန္နိရုဇ္ဈနံ-ဖိ၍ နင်းရာခဏသိ၊ န ပါပုဏန္တိ-ကုန်။

တတ္ထ တတ္ထေဝ-ထိုထို ဥဒ္ဓရဏ အစရှိသော ခဏသိပင်၊ ပဗ္ဗံ ပဗ္ဗံ-တစ်ဆစ်စီ တစ်ဆစ်စီ၊ သန္နိ သန္နိ-တစ်စပ်စီ တစ်စပ်စီ၊ ဩဓိ ဩဓိ-တစ်ပိုင်းစီ တစ်ပိုင်းစီ၊ ဟုတ္တာ-၍၊ တတ္ထကပါလေ-ခြစ်ခြစ်ပူသော အိုးခင်း၌၊ ပက္ခိတ္တတိလာနိ ဝိယ-ထည့်

[ခြေကိုမြှောက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ကြသော ရုပ်တရား၊ ထိုရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော နာမ်တရားတို့သည်။] အတိဟရဏံ န ပါပုဏန္တိ ခဏမတ္တာဝဋ္ဌာနတော (ထို ရုပ်နာမ်တရားတို့က တစ်ခဏမျှသာ တည်ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း)-ဋီကာ။

တတ္ထတတ္ထေဝ။ ။ယတ္ထ ယတ္ထ ဥဒ္ဓရဏာဒိကေ ဥပ္ပန္နာ၊ တတ္ထတတ္ထေဝ န ဟိ ဓမ္မာနံ ဒေသန္တရသင်္ကမနံ အတ္ထိ၊ (ပရမတ္ထတရားတို့၏ အရပ်တစ်ပါးသို့ ပြောင်းရွှေ့နိုင်ခြင်း မရှိ) လဟုပရိဝတ္တနတော-လျင်မြန်သော အပြောင်းအလွှဲ ရှိခြင်းကြောင့်တည်း၊-ဋီကာသစ်။

ပဗ္ဗံ၊ သန္နိ၊ ဩဓိ။ ။ကျမ်းစာတို့၌ သဘောတူအနက်တို့၏ ပဌမပရိစ္ဆေဒ ဒုတိယ ပရိစ္ဆေဒစသော အပိုင်းကဲ့သို့ ပဌသဒ္ဓါသည် ပရိစ္ဆေဒအနက်ကို ဟော၏။ [ပဗ္ဗံပဗ္ဗံတိ ပရိစ္ဆေဒံ ပရိစ္ဆေဒံ-ဥဒ္ဓရဏအခိုက်၌ ရုပ် နာမ်တို့က သဘောတူ တစ်ဆစ်တစ်ပိုင်း၊ အတိဟရဏအခိုက်၌ ရုပ်နာမ်တို့က သဘောတူ တစ်ဆစ်တစ်ပိုင်း၊ စသည်။] သန္နိသဒ္ဓါလည်း သဘောတူရာ အစပ်အထုံးအဖွဲ့ကို ဟော၏၊ သန္နိသန္နိတိ ဂဏ္ဍိဂဏ္ဍိ-တစ်ထုံးတစ်ဖွဲ့တစ်စပ်၊ ဩဓိသဒ္ဓါလည်း အရေးအသား အပိုင်းအခြားအနက်ကိုပင် ဟော၏။ [“ကိလေသောဓိ-မဂ္ဂေါဓိ”ဟူရာ၌ကဲ့သို့တည်း၊ အဝဓိယတေ-ပိုင်းခြား၍ ထားအပ်၏၊ ဣတိ ဩဓိ။] သို့သော် ပဗ္ဗံနှင့် အနက်ကွဲအောင် “ဘာဂံဘာဂံ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်၊ ဤ ၃ ပုဒ်လုံးပင် ပရိယာယ်ချည်းတည်း။

တတ္ထကပါလေ။ ။တပတိ-ပူလောင်၏၊ ဣတိ တတ္ထံ၊ တတ္ထံ စ + တံ + ကပါလံ စာတိ တတ္ထကပါလံ-ပူလောင်နေသော အိုးခင်း။ [ကပ္ပန္တိ ဇီဝိတံ ဧတေနာတိ ကပါလံ-ထို အိုးကဲ့သို့ ထည့်၍ လှော်ခြင်းစသည်ကို ပြုသောအားဖြင့် အသက်မွေးမှုကို ပြုကြောင်း အိုးကွဲ-အိုးခင်း။]

အပ်သော နှမ်းတို့ကဲ့သို့၊ ပဋပဋာယန္တာ-ပဋပဋဟု အသံပြုကုန်သကဲ့သို့ ဖြစ်၍၊
ဘိဇ္ဇန္တိ-ပျက်ကုန်၏။

ပဋပဋာယန္တာ။ ။နာမ်တရားတို့၏ ဖြစ်ရာဇာဏကို မဆိုထားဘိ၊ ရုပ်တရားတို့၏
သော်မှလည်း ဖြစ်ရာဇာဏသည် အလွန်မြန်၏။ အပြေးသွား၍ နေချခြင်းကို သာယာကြသော
နတ်သားတို့သည် ရှိကုန်၏။ အလွန်လည်း အပြေးမြန်ကြကုန်၏။ ထို နတ်တို့သည် ခြေ၌လည်း
ကောင်း၊ ဦးခေါင်း၌လည်းကောင်း သင်တုန်းအသွားများကို ဖွဲ့ချည်ထားပြီးလျှင် အထက်
အောက် ဖွမ်းကစား၍ ပြေးကြကုန်၏။ ထိုအခါ အထက်သင်တုန်းသွားနှင့် အောက်သင်တုန်း
သွားတို့သည် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပေါင်းဆုံမိကြကုန်၏။ ထိုပေါင်းဆုံမိရာ ခဏထက်ပင် ရုပ်
တရားတို့၏ ဖြစ်ရာဇာဏသည် သာ၍ လျင်မြန်ပါသေး၏။ ထို့ကြောင့် လှော်အပ်သော နှမ်းတို့၏
ကွဲပျက်ခြင်းကို (တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီကြည့်၍ မဖြစ်) “ကွဲပျက်ကြောင်းကို ဖျစ်ဖျစ် (ပဋပဋ)”
ဟူသော အသံဖြင့်သာ မှန်းဆ၍သိရသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ “သင်္ခတတရားတို့၏ လျင်မြန်လှစွာ
သော ပျက်ခြင်းကိုလည်း ဖြစ်ခြင်းဖြင့်သာ မှန်းဆနိုင်သည် (ဖြစ်လျှင် ပျက်ရမည်သာ”ဟု
မှန်းဆနိုင်သည်)ကို ပြလို၍ “ပဋပဋာယန္တာ”ဟု မိန့်သည်။

ပုဒ်ပြီးပုံ။ ။ပဋသဒ္ဒါသည် “ဖျစ်-ဖျစ် (ပဋပဋ)”ဟူသော အသံကို အတုပြုသော
အနုကရဏသဒ္ဒါတည်း။ “အနုကရောတိ - မူလအသံကို အတုပြုတတ် (တူတတ်)၏။ ဣတိ
အနုကရဏ”ဟု ပြုပါ။ ထို ပဋ အသံက အထပ်ထပ်ဖြစ်သောကြောင့် အာဘိက္ခညအနက်၌
“ပဋပဋ”ဟု ၂ ပုဒ်ဖြစ်၏။ [ဝိစ္ဆာဘိက္ခညေသု ဒွေ-မောဂ္ဂလ္လာန်၊ ၁-ကဏ္ဍ၊ ၅၄ သုတ်။] “ပဋပဋ”
ဟူသော ဒုတိယန္တနာမ်ပုဒ်နောင် ကရောတိအနက်၌ “သဒ္ဓါဒီနိ ကရောတိ”ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်
(၅-ကဏ္ဍ၊ ၁၀ သုတ်ဖြင့်) အာယပစ္စည်းသက်၍ အန္တပစ္စည်းထပ်လျက် “ပဋပဋာယန္တာ”ဟု
ပြီး၏။ “ထိုအသံကို တကယ်ပြုသည်မဟုတ်၊ ထို အသံကို ပြုသကဲ့သို့ ဖြစ်၍ ပျက်ကြသည်”ဟု
ဆိုလိုသည်။ [“တဋတဋာယန္တာ”ဟု ရှိသောပါဌ်ကို မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၌ ပယ်သည်။]

ဋီကာသစ်။ ။ဥပ္ပါဒဝသေန ပဋပဋသဒ္ဓံ အကရောန္တာပိ ကရောန္တာပိယာတိ
အတ္ထော၊ တိလဘေဒလက္ခဏံ ပဋပဋာယန္တံ ဝိယ ဟိ သင်္ခတဘေဒလက္ခဏံ ဥပ္ပါဒေါ၊ (ကသွာ)
ဥပ္ပန္နာနံ ဧကန္တတော ဘိန္နတ္တာ (ဖြစ်သမျှ သင်္ခတရုပ်နာမ်တို့၏ ဧကန်ပျက်ရကုန်သည်၏ အဖြစ်
ကြောင့် သင်္ခတတရား၏ ပျက်ခြင်းကို ဖြစ်ခြင်းဥပါဒ်ဖြင့် မှတ်သားရတော့သည်။)

[ဆာဏ်] အိုအိုရှင်များ၊ သတိထားလော.....၊ သွားဆဲကာလ၊ ခါသမယဝယ်၊
ပဌမခြေလှမ်း၊ ရုပ်-နာမ်တန်းတို့ လှမ်းဒုတိယ၊ မရောက်ကြဘူး၊ ဒုတိယ
လှမ်း၊ ရုပ်-နာမ်တန်းလည်း၊ လှမ်းတတိယ၊ မရောက်ကြပင်၊ တစ်လှမ်း
တွင်လည်း၊ မြှောက်စဉ်တစ်မျိုး၊ ရှေ့တိုးတစ်ဖုံ၊ လွန်ပုံတစ်ဝ၊ အောက်
ချတစ်ခင်း၊ ထိခြင်းတလွေ၊ ဖိနင်းစေ့အောင်၊ တစ်ရွေရွေမြန်း၊ အခန်းခန်း
၌၊ တစ်လှမ်းပိုင်းခြား၊ အစိတ် ၆ ပါးဝယ်၊ သွယ်သွယ်နာမ်တန်း၊ ရုပ်
အတန်းတို့၊ နှမ်းအိုးခင်းထက်၊ နှမ်းတွေကျက်သို့၊ ဖြစ်-ပျက်နေရ၊
အနိစ္စသည်၊ ဒုက္ခ-အနတ္တချည်းတည်း။

တတ္ထ-ထိုရှေ့သို့သွားရာ၌၊ ကော ဧကော-အဘယ်သူ တစ်ယောက်သည်၊ အဘိက္ကမတိ-ရှေ့သို့သွားသေးသနည်း၊ (န အဘိက္ကမတိ ဧဝ-ဘယ်သူတစ်ယောက်မျှ ရှေ့သို့ မသွားသည်သာ၊) ကဿဝါ ဧကဿ-အဘယ်သူတစ်ယောက်၏မူလည်း၊ အဘိက္ကမနံ-ရှေ့သို့ သွားခြင်းသည်၊ (သိယာ-ဖြစ်ရာသနည်း၊ န သိယာ ဧဝ-ဘယ်သူတစ်ယောက်၏ ရှေ့သို့ သွားခြင်းမျှ မဖြစ်ရာသည်သာ၊) ဟိ-မှန်၊ ပရမတ္ထတော-ပရမတ္ထအားဖြင့်၊ ဓာတူနံယေဝ-ဓာတ်တို့၏သာ၊ ဂမနံ-သွားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) [ဧဝဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဟူသော အတ္တ၏ သွားခြင်းကို ကန့်သည်။] ဓာတူနံ (ဧဝ)-၏သာ၊ ဌာနံ-ရပ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) ဓာတူနံ (ဧဝ)-တို့၏သာ၊ နိသဇ္ဇနံ-ထိုင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) ဓာတူနံဧဝ-တို့၏သာ၊ သယနံ-လျောင်းခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) [တစ်နည်း၊ (ကသွာ-ကြောင့်၊ န အဘိက္ကမတိ-ဘယ်သူတစ်ယောက်မျှ ရှေ့သို့ မသွားသနည်း၊ န သိယာ-ဘယ်သူ တစ်ယောက်၏ ရှေ့သို့ သွားခြင်းမှ မဖြစ်ရာသနည်း၊) ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊ ပရမတ္ထတော-အားဖြင့်၊ ဓာတူနံယေဝ ဂမနံ (ဟောတိ)၊ ပေ၊ သယနံ (ဟောတိ)၊ (တသွာ-ကြောင့်၊ န အဘိက္ကမတိ-ဘယ်သူတစ်ယောက်မျှ ရှေ့သို့ မသွား၊ န သိယာ-ဘယ်သူ တစ်ယောက်၏ ရှေ့သို့ သွားခြင်းမျှ မဖြစ်။)]

တသ္မိ တသ္မိ ကောဌာသေ-ထိုထို ဥဒ္ဓရဏစသော အဖို့အစဉ်၊ ရူပေန-ရုပ်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ အည-အခြားသော၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတေ-ဖြစ်၏၊ အည-သော၊ စိတ္တံ-သည်၊ နိရုဇ္ဈတိ-ချုပ်၏၊ အဝီစိ-အကြားမရှိဘဲ၊ အနုသမ္ပန္နော-အဖန်ဖန်

တတ္ထကော၊ ပေ၊ အဘိက္ကမနံ။ ။အန္တဗာလပုထုဇဉ်တို့က “အတ္တာ အဘိက္ကမတိ-အတ္တသည် သွား၏”စသည်ဖြင့် ယူဆပုံကို ရှေ့၌ပြခဲ့ပြီ၊ ထိုအယူကို ချေပသည့်အနေအားဖြင့် “ကော ဧကော အဘိက္ကမတိ၊ ကဿ ဝါ ဧကဿ အဘိက္ကမနံ”ဟု စောဒနာစကားကို ဆိုသည်။ ထိုသို့ စောဒနာရာ၌ “နာဘိက္ကမတိ-ဘယ်သူမျှ မသွား”ဟုလည်းကောင်း၊ “ကဿဝါ ဧကဿ အဘိက္ကမနံ (သိယာ)”၌ “န သိယာ”ဟုလည်းကောင်း ထည့်နိုင်သောကြောင့် အဖြေပါပြီး ဖြစ်နေ၏။

ပရမတ္ထတော၊ ပေ၊ သယနံ။ ။ထိုသို့ အဖြေပါပြီးဖြစ်သော စကားကို ထောက်ခံသော ဒဋ္ဌိကရဏတည်း၊ (တစ်နည်း) “ကသွာ”ဟု ထည့်၍ “ဟိ (ယသွာ)”ဟု ပေးပြီးလျှင် “တသွာ”ဟု ထည့်၍လည်း ကာရဏဝါကျအဖြစ်ဖြင့် ဋီကာသစ် ဖွင့်၏၊ သင့်သည်သာ၊ [အထဝါ ကော ဧကော၊ ပေ၊ အဘိက္ကမနံတိ စောဒနာယ ပရမတ္ထတောဟိတိ အာဒိနာ သောဓနာ ဝုတ္တာ”ဟု ဋီကာသစ် တစ်နည်းဖွင့်သည်ကား စဉ်းစားဖွယ်ဖြစ်၏၊ ဘာကြောင့်နည်း... “ကော အဘိက္ကမတိ”ဟု ဆိုလျှင် “နာဘိက္ကမတိ”ဟု စကားကျအားဖြင့် အဖြေရပြီးဖြစ်သောကြောင့် တည်။]

သဒ္ဓိ ရူပေန။ ။ဤပုဒ်ကို ဂါထာ၌ပါသော ဥပ္ပဇ္ဇတိ - နိရုဇ္ဈတိတို့၌ စပ်ပါ၊ “သဒ္ဓိ ရူပေန စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”သည် စိတ်ဖြစ်လျှင် ဖြစ်ရသော စိတ္တဇရုပ်များကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း၊ “သဒ္ဓိ ရူပေန စိတ္တံ နိရုဇ္ဈတိ” သည် ယခုချုပ်မည့် စိတ်မဖြစ်မီ လွန်ခဲ့သော

စပ်နေသော ရုပ်နာမ်အစဉ်သည်၊ နဒိသောတောဝ-ဖြစ်ရေအယဉ်ကဲ့သို့၊ ဝတ္ထုတိ-ဖြစ်နေ၏။ ဣတိ-ဤကား မတွေဝေပုံတည်း။ [နေရင်း နိဿယ၌ “ဣတိ၊ မနသိကရောတိ-နှလုံးသွင်း၏” ဟု ပေးသတတ်၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော စကားသည် မတွေဝေပုံကိုပြသော စကားသာတည်း။] ဧဝံ-သို့၊ အဘိက္ကမာဒိသု-ရှေ့သို့သွားခြင်းအစရှိသည်တို့၌၊ အသမ္ပယုန-မတွေဝေခြင်းသည်၊ ဝါ-မတွေဝေကြောင်းဉာဏ်သည်၊ အသမ္မောဟ သမ္ပဇည်နာမ-မည်၏။ ဣတိ-ဤကား အပြီးတည်း၊ အဘိက္ကန္တေ၊ ပေ၊ ဟောတိတိ ပဒဿ-၏။ အတ္ထော-သည်၊ နိဋ္ဌိတော။

ပန-ကား၊ အာလောကိတေ ဝိလောကိတေတိ ဧတ္ထ-ဤပါ၌၌ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ပုရတော-ရှေ့သို့၊ ပေက္ခန္တံ-ကြည့်ခြင်းသည်၊ အာလောကိတံနာမ-အာလောကိတမည်၏။ အနုဒိသာပေက္ခန္တံ-ဘေးစောင်းအရပ်ကိုကြည့်ခြင်းသည်။

၁၇ ချက်မြောက် စိတ်နှင့် အတူဖြစ်ခဲ့သော ရုပ်ကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း။ “(မည်သည့် နည်းနှင့်မဆို) စိတ်ဖြစ်တိုင်း ရုပ်ဖြစ်၍၊ စိတ်ချုပ်တိုင်း ရုပ်ချုပ်ရသည်” ဟု ဆိုလိုသည်။

အညံ စိတ္တံ။ ။စိတ်ဟူသမျှသည် ၂ ပါးပြိုင်၍ ဖြစ်လေ့မရှိ၊ ရှေ့စိတ်ချုပ်ပြီးမှ (ထိုစိတ်၏ အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုချက်အရ) သင့်လျော်သော နောက်စိတ်တပါးဖြစ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် သဘာဝအစဉ်အားဖြင့် အညံ စိတ္တံ နိရုဇ္ဈတိသည်ရှေ့၊ အညံစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိက နောက်မှ ယောဇနာရမည်။ မှန်၏-“သဒ္ဓါအစဉ်သည် အနက်စဉ်မှ တမျိုးဖြစ်၍ အနက်စဉ်ကလည်း သဒ္ဓါအစဉ်မှ တစ်မျိုးဖြစ်နိုင်ပါသည်ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ သို့သော် နိဿယ အနက်ပေးရာ၌ကား သဒ္ဓါအစဉ်အတိုင်းပင် ပေးရတော့သည်။ [အညံ စိတ္တံ နိရုဇ္ဈတိ၊ အညံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ယောဇေတဗ္ဗံ၊ အညော ဟိ သဒ္ဓတ္တမော၊ အညော အတ္တတ္တမော။]

အဝီစိ မနုဿဗ္ဗန္ဓော။ ။“စိတ်တစ်ပါးချုပ်ပြီးမှ အခြားစိတ်တစ်ပါးဖြစ်လျှင် ထိုစိတ် ၂ ပါး၌ အကြားရှိနေပါသလော” ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့် “အဝီစိ မနုဿဗ္ဗန္ဓော” စသည်ကို မိန့်သည်။ ရှေ့စိတ်နှင့် နောက်စိတ်၏အထူးကို မသိသောပုထုဇဉ်တို့က “ရှေ့စိတ် နောက်စိတ်ကို ၂ ပါးမဟုတ်၊ တစ်ပါးတည်းသာ” ဟု ထင်ရလောက်အောင် အကြားမရှိဘဲ ဆက်စပ်လျက်ဖြစ်နေပါသည်။ ဥပမာ-မြစ်ရေစီးသည်ကို ကြည့်ရာ၌ ရှေ့ရေနှင့် နောက်ရေကို တစ်ခုတည်း ထင်ရလောက်အောင် အကြာမရှိ ဆက်စပ်သကဲ့သို့တည်း။ [နတ္ထိ ဝီစိ (အန္တရံ) ယဿာတိ အဝီစိ၊ ကြိယာဝိသေသန (ဘာဝနပုံသက) ဖြစ်၍ “အဝီစိ” ဟု ထားသည်။ အနုအနု-အဖန်ဖန်+သဗ္ဗန္ဓော-ဆက်စပ်နေသော (ရုပ်အစဉ်) နာမ်အစဉ်တည်း၊ အနုသဗ္ဗန္ဓော-စဉ်။]

အာလောကိတံ။ ။ဘူ-စုလောကဓာတ်သည် ဒဿနအနက်ကို ဟော၏။ အာ ဥပါသာရသည် အဘိဗုဒ္ဓ (ရှေးရှု) အနက်ကိုဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ပုရတော ပေက္ခန္တံ” ဟု ဖွင့်သည်။ အာလောကီယတေ-ရှေးရှု (ရှေ့သို့) ကြည့်ခြင်း၊ အာလောကိတံ-ခြင်း၊ “အဘိဗုဒ္ဓ+လောကနံ အာလောကိတံ” ဟုလည်း ပြုနိုင်၏။ [ပေက္ခန္တံ၌ ပပုဗ္ဗ+ဣက္ခဓာတ်၊ ယုကို အနု၊ နကို ဣဗြူ။]

ဝါ-ရှေ့ရှုကြည့်အပ်သော အရပ်သို့ အစဉ်လိုက်သော ဘေးအရပ်ကို ကြည့်ခြင်းသည်။ [“အထောင့်အရပ်သို့ ကြည့်ခြင်းသည်”ဟု မပေးသင့်။] ဝိလောကိတံနာမ-ဝိလောကိတမည်၏။ အညာနိပိ-အာလောကိတ ဝိလောကိတမှ အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်သို့လည်းကောင်း၊ ဥပရိ-အထက်သို့လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆိမ-နောက်သို့လည်းကောင်း၊ ပေက္ခဏာဝသေန-ကြည့်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဩလောကိတဥလ္လောကိတအပလောကိတာနိ-ဩလောကိတ၊ ဥလ္လောကိတ၊ အပလောကိတတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ရှိကုန်၏။ တာနိ-ထိုဩလောကိတ၊ ဥလ္လောကိတ၊ အပလောကိတတို့ကို၊ ဣမ-ဤသမ္ပညေအရာ၌၊ (ဘဂဝတာ) န ဂဟိတာနိ-ယူတော်မမူအပ်ကုန်၊ ပန-အန္တယကား၊ သာရုပ္ပဝသေန-ရဟန်းတို့အား လျောက်ပတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဣမာနေဝ-ဤအာလောကိတ ဝိလောကိတတို့ကိုသာ၊ (ဘဂဝတာ)၊ ဂဟိတာနိ-ကုန်ပြီ၊ [အောက်သို့ ငုံ့ကြည့်ခြင်း၊ အထက်မော်ကြည့်ခြင်း၊ နောက်ပြန်ကြည့်ခြင်းတို့ကား ရဟန်းအား မလျောက်ပတ်၍ မယူတော့-ဟူလို။] ဝါ-တစ်နည်း၊ ဣမိနာ မုခေန-ဤအဦးပဓာနဖြစ်သော အာလောကိတ ဝိလောကိတဖြင့်၊ သဗ္ဗာနိပိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တာနိ-ထိုဩလောကိတ ဥလ္လောကိတ အပလောကိတတို့ကို၊ ဂဟိတာနေဝ-ကုန်သည်သာ၊ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [“ဣမိနာ မုခေန”ကို ထောက်၍ “အာလောကိတေ ဝိလောကိတေ”ဟူသော စကားကို ပဓာနနည်းဟု မှတ်ပါ။ ဥပလက္ခဏာနည်းဟုလည်း ဋီကာသစ်ဆို၏။]

ဝိလောကိတံ။ ။ဝိသည် အဘိဓာန် (၁၁၇၂)လာ အနက်တို့တွင် အနဘိမုခ (ရှေးရှုမဟုတ်)အနက်တည်း၊ အကြင်အရပ်သို့ ရှေးရှု၍ သွား၊ ရပ်၊ ထိုင်နေ၏။ ထို ရှေ့တည့်တည့်အရပ်ကို ကြည့်ခြင်းသည် အာလောကိတမည်၏။ [အထောင့်အရပ်သို့ ရှေးရှုနေသောအခါ ထို အထောင့်အရပ်ကို ကြည့်ခြင်းသည်လည်း အာလောကိတပင်တည်း။] ထို ရှေးရှုနေသော အရပ်အားလျော်သော ဘေးတစ်ဘက်အရပ်ကိုကြည့်ခြင်းသည် ဝိလောကိတမည်၏။ [အရပ်ရှစ်မျက်နှာတွင် အထောင့်အရပ်ကို ကြည့်ခြင်းကို “ဝိလောကိတ”ဟု မဆိုလို။]

ဋီကာ။ ။ယသ္မာ ယံ ဒိသာဘိမုခေါ ဂစ္ဆတိ တိဋ္ဌတိ နိသီဒတိဝါ၊ တဒဘိမုခံ ပေက္ခဏံ အာလောကိတံ၊ တသ္မာ တဒနုဂတ ဝိဒိသာလောကနံ (ထို ရှေးရှုအရပ် အားလျော်သော ရှေးရှုမဟုတ်သော အရပ်ကို ကြည့်ခြင်းသည်) ဝိလောကိတံတိ အာဟ ဝိလောကိတံ နာမ အနုဒိသာပေက္ခဏန္တိ။ [အနု-ရှေးရှုကြည့်အပ်သောအရပ် အားလျော်သော+ဒိသာ-ဘေးအရပ်တည်း၊ အနုဒိသာ-ရပ်။]

ဣမိနာဝါ၊ ပေ၊ ဂဟိတာနေဝ။ ။သမ္ပဇန ပရိဘဏ္ဍာဒိကရဏေ (တံမြက်လှည်းခြင်း၊ ကြမ်းပြင်ကို အပြေအပြစ်ပြုခြင်း (ကြမ်းတိုက်ခြင်း) စသည်ကို ပြုရာအခါတို့၌) ဩလောကိတဿ(အောက်သို့ ငုံ့ကြည့်ခြင်း၏လည်းကောင်း၊ ဥလ္လောကဟရဏာဒိသု (အထက်

တတ္ထ-ထိုအာလောကိတ ဝိလောကိတတို့၌၊ (သာတ္ထကသမ္ပဇဉ် စသည်၌ စပ်) အာလောကေသာမိ-ရှေးရှုကြည့်အံ့၊ ကုတိ-သို့၊ စိတ္တေ-သည်၊ ဥပ္ပန္နေ-ဖြစ်လတ်သော်၊ စိတ္တဝသေနဝ-စိတ်၏ အလိုဖြင့်သာလျှင်၊ အနောလောကေတွာ-မကြည့်မှ၍၊ အတ္ထပရိဂ္ဂဏှနံ-တိုးပွားခြင်းကို သိမ်းယူခြင်းသည်၊ ဝါ-တိုးပွားခြင်းကို သိမ်းယူကြောင်းဉာဏ်သည်၊ သာတ္ထကသမ္ပဇဉ်-သာတ္ထကသမ္ပဇဉ်မည်၏၊ [ရှေ့၌ အတ္ထကို “ဓမ္မတော ဝဓိ”ဟု ဖွင့်ခဲ့သည်။] တံ-ထိုသာတ္ထကသမ္ပဇဉ်ကို၊ အာယသန္တံ နန္ဒ-အရှင်နန္ဒကို၊ ကာယသက္ခိ-ကိုယ်အားဖြင့် မျက်မြင်ရှိသူကို၊ ဝါ-ကိုယ်တွေ့မျက်မြင်သက်သေကို၊ ကတွာ, ဝေဒိတဗ္ဗ-၏။

ဟိ-မှန်၊ ဧတံ-ဤသုတ်တော်ကို၊ ဘဂဝတာ, ဝုတ္တံ-ပြီ၊ (ကိံ) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ နန္ဒဿ-သည်၊ ပုရတ္ထိမာ ဒိသာ-အရှေ့အရပ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ အာလောကေတဗ္ဗာ-ရှေးရှုကြည့်ထိုက်သည်၊ သစေ ဟောတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိံ) သဗ္ဗ-အလုံးစုံသော၊ စေတသာ-စိတ်ဖြင့်၊ သမန္နာဟရိတွာ-ကောင်းစွာဆောင်၍၊ ဝါ-နှလုံးသွင်း၍၊

မျက်နှာကြက်မှ ပိုးမျှင်ကို ပယ်ရာအခါ အစရှိသည်တို့၌၊ ဥလ္လောကိတဿ (မော်၍ကြည့်ခြင်း၏လည်းကောင်း)၊ ပစ္ဆတော အာဂစ္ဆန္တ ပရိဿယ ပရိဝဇ္ဇနာဒီသု (နောက်မှလာသော ဘေးရန်ကို နောက်သို့ လှည့်ကြည့်၍ ရှောင်ရာအခါ စသည်တို့၌) အပလောကိတဿ (နောက်သို့ ကြည့်ခြင်း၏လည်းကောင်း) သိယာသမ္ဘဝေါ (ဖြစ်သင့်ရာသေး၏) ကုတိ အာဟ ကုမိနာဝါ မုခေန၊ ပေ၊ ဂဟိတာနေဝါတိ၊-ဋီကာ။

အာယသန္တံ နန္ဒ။

။ဘုရားညီတော် နန္ဒမင်းသားသည် ရဟန်းပြုပြီး၍ ဝိပဿနာ အားထုတ်သောအခါ သာတ္ထကသမ္ပဇဉ်ကို ရှေ့သွားပြု၍ ကြည့်လေ့ရှိရာ၌ သက်သေခံဖြစ်၏၊ မှန်၏-အရှင်နန္ဒသည် ကုန္ဒေမစောင့်စည်းမှုကြောင့် သာသနာတော်ဝယ် မပျော်ပိုက်နိုင်ဘဲ ရှိနေလေရာ၊ သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ စောင်းချိတ်၍ ပြောသံကို ကြားရသောကြောင့် လွန်စွာ ဟိရိ ဩတ္တပ္ပဖြစ်လျက် (ရှေးကလည်း ကုန္ဒိယသံဝရ၌ အဓိကာရရှိခဲ့သောကြောင့်) မည်သည့် အရာကို ကြည့်ကြည့် သာတ္ထကသမ္ပဇဉ်ကို ရှေ့သွားပြု၍ ကြည့်လေ့ရှိသည်။

ကာယသက္ခိ။

။သဟ+အက္ခိနာ ယော ဝတ္တတိတိ သက္ခိ-မျက်စိဖြင့် မြင်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သူ၊ ကာယေန-ကိုယ်အားဖြင့် + သက္ခိ-မျက်မြင်ဖြစ်သူတည်း၊ ကာယသက္ခိ-သူ၊ ကိုယ်တွေ့မျက်မြင်ဖြစ်သူသည် ထိုထိုကိစ္စ၌ သက်သေခံဖြစ်သကဲ့သို့ ကုန္ဒေကိုစောင့်စည်း၍ သာတ္ထကသမ္ပဇဉ်ကို အသုံးပြုရာ၌ အရှင်နန္ဒသည် သက်သေခံဖြစ်သည်။ [ကာယသက္ခိတိ ကာယေန သစ္စိကတဝန္တံ (မျက်မှောက်ပြုခြင်းရှိသူကို) ပစ္စက္ခကာရိနံ (မျက်မှောက်လက်တွေ့ ပြုလေ့ရှိသူကို)၊-ဋီကာဟောင်း။]

သဗ္ဗံ စေတသာ။

။“သဗ္ဗေန တေန ကမ္မကာရကစိတ္တေန သမန္နာဟရိတွာ”ဟု သဂါထာဝဂ္ဂ၊ မာရသံယုတ်၊ ဒုတိယဝဂ်၊ အဋ္ဌပတ္တသုတ်၌ ဖွင့်၏၊ ဤအဖွင့်ကိုထောက်၍ သဗ္ဗံ၌ တတိယာအနက်ဝယ် ပဌမာသက်သည်ဟု ယူပါ၊ “အလုံးစုံသောစိတ်ဖြင့် ကောင်းစွာဆောင်ခြင်း” ဟူသည် ထိုသို့ကြည့်ရာ၌ စိတ်ကို အကုသိုလ်မဖြစ်အောင် သတိထားခြင်း၊ ဉာဏ်ဖြင့်

နန္ဒော-သည်၊ ပုရတ္ထိမံ ဒိသံ-ကို၊ အာလောကေတိ-ရှေးရှုကြည့်၏။ (ကိ-အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်း၍၊ အာလောကေတိ-နည်း) ဧဝံ-ဤသို့၊ မေ-ငါ၏၊ ဝါ-ငါသည်၊ ပုရတ္ထိမံ ဒိသံ-ကို၊ အာလောကယတော - ရှေးရှုကြည့်လသော်၊ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿာ- အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿဖြစ်ကုန်သော၊ ပါပကာ-ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာဓမ္မာ- အကုသိုလ်တရားတို့သည်၊ န အန္ဓာဿဝိဿန္တိ-အစဉ်မလိုက်ကုန်လတ်၊ ဣတိ- ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ အာလောကေတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ တတ္ထ-ထိုအရှေ့အရပ်ကို ရှေးရှုကြည့်ရာ၌၊ သမ္ပဇာနော-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိသည်၊ ဟောတိ၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ နန္ဒဿ-သည်၊ ပစ္ဆိမာဒိသာ-အနောက်အရပ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပေ၊ ဥတ္တရာဒိသာ-မြောက်အရပ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပေ၊ ဒက္ခိဏာဒိသာ-တောင်အရပ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပေ၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်အရပ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဥလ္လောကေတဗ္ဗာ-မော့၍ကြည့် ထိုက်သည်၊ သစေ ဟောတိ၊ ဧဝံသတိ-သော်)၊ ပေ၊ အဓော-အောက်အရပ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဩလောကေတဗ္ဗာ-ငုံ၍ကြည့်ထိုက်၏)၊ ပေ၊ အနုဒိသာ-အထောင့်အရပ် သည်၊ ဝါ-ကို၊ အနုဝိလောကေတဗ္ဗာ-လှည့်၍ကြည့်ထိုက်သည်၊ (သစေ) ဟောတိ- အံ၊ (ဧဝံသတိ၊) သဗ္ဗံ-သော၊ စေတသာ-ဖြင့်၊ သမန္နာဟရိတ္တာ-၍၊ ဝါ-၍၊ နန္ဒော- သည်၊ အနုဒိသံ-အထောင့်အရပ်ကို၊ အနုဝိလောကေတိ-လှည့်၍ကြည့်၏၊ (ကိ၊ အနုဝိလောကေတိ) ဧဝံ-သို့၊ မေ-ငါ၏၊ ဝါ-သည်၊ အနုဒိသံ-ကို၊ အနုဝိလောကယ တော-လှည့်၍ကြည့်လသော်၊ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿာ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ပါပကာ- န်သော၊ အကုသလာဓမ္မာ-တို့သည်၊ န အန္ဓာဿဝိဿန္တိ-လတ်၊ ဣတိ-ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ (အနုဝိလောကေတိ) ဣတိ-သို့၊ တတ္ထ-ထို အထောင့်အရပ်ကို လှည့် ၍ကြည့်ရာ၌၊ သမ္ပဇာနော-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ (အဋ္ဌင်္ဂုတ္တိုရံ ပဌမ ပံ၊ မေတ္တာဝဂ်၊ နန္ဒသုတ်၊) ဣတိ-သို့၊ (ဝုတ္တံ)။

ဆင်ခြင်ခြင်းတည်း။ [အန္ဓာဿဝိဿန္တိ နေရာဝယ် “အန္ဓာသဝေယျံ” ဟု မူကွဲရှိ၏၊ ပါဠိတော် ရင်း၌ “အန္ဓာသဝိဿန္တိ” ဟု ရှိသည်၊ အနု + အာ + သုဓာတ်သည် ဂတိအနက်ဟော၊ “အနုဂစ္ဆိဿန္တိ” နှင့် အနက်တူ မှတ်ပါ။]

ဣတိဟ တတ္ထ သမ္ပဇာနော။ ။ “ဣတိ သာတ္ထကသမ္ပဇာနော” ဟု မူကွဲရှိ၏၊ သို့သော် “ဣတိဟ တတ္ထာတိ ဧဝံ တတ္ထ” ဟု ထိုအဋ္ဌကထာဖွင့်သောကြောင့် “ဣတိဟ တတ္ထ သမ္ပဇာနော” သာ မူရင်းဖြစ်သည်၊ ဣတိဟ၌ ဟ အနက်မရှိ၊ ဋီကာသစ်၌ “ဣတိတိ ဣမိနာ အာလောကနေန” ဟု ဖွင့်၏၊ အခြား “ဣတိ” ကို ဖွင့်ဟန်တူသည်။

ဥဒ္ဓံ အဓော အနုဒိသာ။ ။ “ဥဒ္ဓံနှင့်လိုက်အောင် ဥလ္လောကေတဗ္ဗာ၊ အဓောနှင့် လိုက်အောင် ဩလောကေတဗ္ဗာ၊ အနုဒိသာနှင့်လိုက်အောင် အနုဝိလောကေတဗ္ဗာ” ဟု ကြိယာ ထည့်ရသည်။

အဝိစ-သည်သာမကသေး၊ ဣဓာပိ-ဤအာလောကိတ ဝိလောကိတအရာ၌လည်း၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေ့အဘိက္ကန္တ ပဋိက္ကန္တအရာ၌၊ ဝုတ္တစေတိယဒဿနာဒိဝသေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော စေတိတော်ကို ဖူးမျှော်ခြင်းအစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်ပင်လျှင်၊ (အာလောကိတဿ စ-ရှေးရှုကြည့်ခြင်း၏လည်းကောင်း၊ ဝိလောကိတဿ စ-ဘေးအရပ်ကို ကြည့်ခြင်း၏လည်းကောင်း၊) သာတ္ထကတာစ-တိုးပွားခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သပ္ပာယတာစ-လျှောက်ပတ်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ - ၏၊ [အာလောကိတ ဝိလောကိတဿာတိ အာနေတွာ သမ္ပန္နော။]

ပန-ကား၊ (သပ္ပာယသမ္ပညေမှတစ်ပါး ဂေါစရသမ္ပညေကား၊) ကမ္မဋ္ဌာနဿ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ အဝိဇဟနမေဝ - မစွန့်ခြင်းသည်ပင်၊ ဂေါစရသမ္ပညေ-မည်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ စက္က-ဤဂေါစရသမ္ပညေအရာ၌၊ (တစ်နည်း၊) စက္က-ဤအာလောကိတ ဝိလောကိတအရာ၌၊ ခန္ဓဓာတုအာယတနကမ္မဋ္ဌာနိကေဟိ-ခန္ဓကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဓာတုကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ အာယတနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ကမ္မဋ္ဌာနဝသေနေဝ-ဖြင့်သာ၊ (အာလောကနံ-ရှေးရှုကြည့်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝိလောကနံ-ဘေးအရပ်ကို ကြည့်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ကာတဗ္ဗံ-ပြုထိုက်၏၊) ဝါ ပန-သည်သာမကသေး၊ ကသိဏာဒိကမ္မဋ္ဌာနိကေဟိ - ကသိုဏ်း အစရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အဦးပဓာနပြုသဖြင့်သာလျှင်၊ အာလောကနံ ဝိလောကနံ ကာတဗ္ဗံ၊ [“အဗ္ဘန္တရေ အတ္တာနာမ” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်လတ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို “ကမ္မဋ္ဌာနသီသေနေဝ” ဟုဆိုသည်။]

အဗ္ဘန္တရေ-ကိုယ်တွင်း၌၊ အာလောကေတာဝါ-ရှေးရှုကြည့်တတ်သည်မူလည်းဖြစ်သော၊ ဝိလောကေတာဝါ-ဘေးအရပ်ကို ကြည့်တတ်သည်မူလည်းဖြစ်သော၊ အတ္တာနာမ-အတ္တမည်သည်၊ နတ္ထိ၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ [နောက်၌ “ပဇာနနံ ပနေတ္ထ” ဟု ရှိလတ်ဖြစ်၍ “အာလောကေဿာမိတိ ပန”ဟု ပန ပါနေသည်ကား ပိုဟန်တူသည်။] အာလောကေဿာမိ-ရှေးရှုကြည့်အံ့၊ ဣတိ-သို့၊ စိတ္တေ-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေ-ဖြစ်လသော်၊ [“ဥပ္ပဇ္ဇမာနမတ္တေ”ဟု ရှေးစာအုပ်တို့၌ရှိ၏၊] တေနေဝစိတ္တေန-ထိုစိတ်နှင့်သာလျှင်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနဝါယောဓာတု-စိတ်ဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော ဝါယောဓာတ်သည်၊ ဝါ-စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်သည်၊ [“စိတ္တသမုဋ္ဌာနဝါယောဓာတု”ဟု ဝါကျလည်းရှိ၏။] ဝိညတ္တိ-ကာယဝိညတ်ကို၊ ဇနယမာနာ-ဖြစ်စေလျက်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတု ဝိပ္ပာရဝသေန-စိတ်၏အမူအရာဖြစ်သောဆန္ဒကြောင့် ဝါယောဓာတ်၏ လှုပ်ရှားခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဟေဋ္ဌိမံ-အောက်၌ဖြစ်သော၊ အက္ခိဒလံ-မျက်လွှာသည်၊ အဓော-

အောက်သို့၊ သီဒတိ - နစ်မြုပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဥပရိမံ-အထက်၌ ဖြစ်သော၊ (အက္ခိဒလံ-သည်) ဥဒ္ဓံ-အထက်သို့၊ လဃေတိ-ခုန်တက်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော၊ ယန္တကေန-ယန္တားစက်ဖြင့်၊ ဝိဝရန္တော နာမ-ဖွင့်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (မျက်လုံးကို ဖွင့်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မည်သည်။) နတ္ထိ-မရှိ၊ တတော-ထိုသို့ အောက်မျက်လွှာ၏ အောက်သို့သက်ခြင်း၊ အထက်မျက်လွှာ၏ အထက်သို့ တက်ခြင်းကြောင့်၊ စက္ခုဝိညာဏံ-စက္ခုဝိညာဉ်သည်။ ဒဿန ကိစ္စ-မြင်ခြင်းကိစ္စကို၊ သာဓေန္တံ-ပြီးစေလျက်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပဇာနနံ-အပြားအားဖြင့် သိခြင်းသည်။ ဧတ္ထ-ဤ အာလောကိတ ဝိလောကိတအရာ၌၊ အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ် နာမ-မည်၏။

[စက္ခုဝိညာဉ်စသော သဘာဝဓမ္မ၏ကိစ္စကို သိခြင်းဟူသော အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်သာ မကသေး၊ မူလပရိညာ စသောအားဖြင့် အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်လည်း ရှိသေးသည်ဟု ပြလို၍ “အပိစ” စသည်မိန့်။] အပိစ-သည်သာမကသေး၊ မူလပရိညာ အာဂန္တုက တာဝကာလိကဘာဝသေနပိ-အရင်းမူလကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၊ အာဂန္တုကအဖြစ်၊ တာဝကာလိက၏ အဖြစ်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်း၊ ဧတ္ထ-ဤ အာလောကိတ ဝိလောကိတအရာ၌၊ အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်-ကို၊ ဝေဒိတဗျံ။

တာဝ-အာဂန္တုကဘာဝ၊ တာဝကာလိကဘာဝတို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌေန-ညွှန်ပြအပ်သော၊) မူလပရိညာဝသေန-အရင်းမူလကို သိခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ် ဝေဒိတဗျံ) ဘဝဂီဝဇ္ဇနဉ္စေတ-ဘဝင် အာဝဇ္ဇန်းသည်လည်း ကောင်း၊ ဒဿနံ-မြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဉ်သည်လည်းကောင်း၊ သမ္ပဋိစ္ဆန္တံ-

အက္ခိဒလံ စသည်။ ။အက္ခိဒလံတိ အက္ခိပဋုလံ၊ အစော သီဒတိတိ ဩသီဒန္တံ ဝိယ (အောက်သို့ နစ်မြုပ်သကဲ့သို့) ဟေဋ္ဌာ ဂစ္ဆတိ၊ ဥဒ္ဓံ လဃေတိတိ လဃေန္တံဝိယ ဥပရိ ဂစ္ဆတိ။ [လယ်ဓာတ်သည် ဘူ-စု ၂ ပိုင်းတည်း။] ယန္တကေနာတိ အက္ခိဒလေသု ယောဇိတ ရဇ္ဈယော ဂဟေတွာ (မျက်လွှာတို့၌ တပ်အပ်သောကြိုးတို့ကို ကိုင်၍) (ပရိဗ္ဘမန စက္ကေန (ချာချာလည်စေတတ်သော စက်ဖြင့်)၊ တတောတိ တထာ အက္ခိဒလာနံ ဩသီဒန ဥလ္လယံနတော၊-ငိုကာသစ်။

မူလ ပေ၊ ဝသေနပိ။ ။မနောဒွါရိကဇော၏ အရင်းမူလ (ရှေ့သွား)ဖြစ်သော ပဉ္စဒွါရိကဇော (သို့မဟုတ် ဘဝင်မှစ၍ ပဉ္စဒွါရိကတစ်ဝီထိလုံး)ကို မူလ ဟု ခေါ်၏။ ထို မူလကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းသည် “မူလပရိညာ”မည်၏။ ပဉ္စဒွါရိဉ်ဖြစ်သော ဇောတို့၏ အာဂန္တုက အဖြစ်သည် “အာဂန္တုကဘာဝ”မည်၏။ ပဉ္စဒွါရိဉ်ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းအစ ဝုဋ္ဌောအဆုံးရှိသော စိတ်တို့၏ဖြစ်ရာကာလ တစ်ခဏမျှ တည်သည်၏ အဖြစ်သည် (အခိုက်အတန့်၏ အဖြစ်သည်) “တာဝကာလိကဘာဝ”မည်၏။ အဓိပ္ပာယ်မှာ အကျယ်၌ ထင်ရှားလတံ။

သမ္ပုဋ်စွဲ၍နားသည်လည်းကောင်း၊ သန္တိရဏံ - သန္တိရဏသည်လည်းကောင်း၊
ဝေါတ္ထပနံ-ဝုဋ္ဌာသည်လည်းကောင်း၊ သတ္တမံ-သော၊ ဇေနံ-ဇောသည်လည်း
ကောင်း၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏။ [ဟိသဒ္ဓါပါလျှင် ကောင်း၏၊ မပါလျှင်ထည့်ပါ။] ဟိ-
ချဲ့၊ တတ္ထ-ထို ၇ ပါးသော စိတ်တို့တွင်၊ ဘဝဂီ-ဘဝင်သည်၊ ဥပပတ္တိဘဝဿ-
ဥပပတ္တိဘဝ၏၊ အင်္ဂကိစ္စံ-ပဓာန ဖြစ်သော အစိတ်အပိုင်း၏ကိစ္စကို၊ သာယေမာနံ-
ပြီးစေလျက်၊ ပဝတ္တတိ။

တံ-ထိုဘဝင်ကို၊ အာဝဋ္ဌေတွာ-လည်စေ၍၊ ကိရိယမနောဓာတု-ကြိယာဖြစ်
သော မနောဓာတ်သည်၊ (ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းကို ဆိုသည်။) အာဝဇ္ဇကိစ္စံ-အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ
ကို၊ သာယေမာနာ-ပြီးစေလျက်၊ (ပဝတ္တတိ)။ [ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းကို ဆိုသော်လည်း
“ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန”ဟု မသုံးဘဲ ပဌာန်းပါဠိတော် အသုံးအတိုင်း “ကိရိယမနောဓာတု”
ဟု သုံးသည်။] တန္တိရောဓာ-ထိုကိရိယမနောဓာတ်၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ [အနန္တရ

ဘဝဂီ။ ။“ဘဝ+အင်္ဂ” ဟုခွဲ၊ ဘဝကို “ဥပပတ္တိဘဝဿ” ဟု ဖွင့်၏။ “ကမ္မဘဝ
ဥပပတ္တိဘဝ” ဟု ဘဝ ၂ မျိုးရှိသည်တွင် ဥပပတ္တိဘဝကို ယူပါ-ဟူလို၊ ထိုဥပပတ္တိဘဝ
ဟူသည် ကံကြောင့်ဖြစ်ရသော ကမ္မဇရုပ် ဝိပါတ် နာမက္ခန္ဓာ အစဉ်တည်း၊ ထိုရုပ်နာမ် ခန္ဓာ
အစဉ်ဖြစ်သော တစ်ဘဝတစ်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေနှောင် ဘဝင်ဖြစ်ရကား ထိုဘဝင်သည် ဥပပတ္တိ
ဘဝ၏ အရင်းအစ ပဓာနအစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်၊ ဤအလို “ဘဝဿ-ဥပပတ္တိဘဝ၏+အင်္ဂ-
အရင်းအစ ပဓာနအစိတ်တည်း၊ ဘဝဂီ-စိတ်” ဟု အနက်မှတ်ပါ။ [အင်္ဂကိစ္စံ သာယေ မာနန္တိ
ပဓာနဘူတံ အင်္ဂကိစ္စံ နိပ္ပာဒေန္တံ၊ သရိရံ ဟုတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဘဝဂီ ဟိ ပဋိသန္တိ သဒိသတ္တာ
ပဓာနံ အင်္ဂ၊ ပဓာနဉ္စ သရိရံတိ (အထည်ကိုယ်) ဝုစ္စတိ၊-ဋီကာသစ်။]

တစ်နည်း။ ။ပဋိသန္ဓေ စိတ်ဖြစ်ပြီးသောအခါ ဘဝင်ဆက်၍ မဖြစ်လျှင်လည်း
ကောင်း၊ ဝိထိတစ်ရပ် ပြတ်ပြီးသောအခါ ဘဝင်ဆက်၍ မဖြစ်လျှင်လည်းကောင်း စိတ်အစဉ်နှင့်
တကွ ရုပ်အစဉ်ပြတ်ရလိမ့်မည်၊ ထိုသို့ပြတ်လျှင် တစ်ဘဝ အဆုံးသတ်ရလိမ့်မည်၊ ထိုသို့ ဥပပတ္တိ
ဘဝ၏မပြတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်လည်း “ဘဝဂီ” ဟု ခေါ်ရသည်၊ ဤအလို
“ဘဝဿ-ဥပပတ္တိဘဝ၏+အင်္ဂ (မပြတ်ခြင်း)၏ အကြောင်းတည်း၊ ဘဝဂီ-ကြောင်း” ဟု အနက်
မှတ်ပါ။ [အဝိဇ္ဈေဒ ပဝတ္တိဟေတုဘာဝေန ဝါ ကာရဏကိစ္စံ သာယေမာနံတိ အတ္ထော၊-
ဋီကာသစ်။] သဂြိုဟ်၊ ဝိထိမုတ်၊ မရဏုပုတ္တိစတုတ္တံ “ဘဝဿ အင်္ဂဘာဝေန” ဟူသောပုဒ်ဝယ်
ဤနောက်နည်းကိုသာ ဖွင့်ပြလေ့ရှိကြသည်၊ ရှေ့နည်းအတိုင်းလည်း အဓိပ္ပာယ်ရနိုင်ပါ၏။

တံ အာဝဋ္ဌေတွာ။ ။အာပုဗ္ဗ၊ ဝဋ္ဌဓာတ်၊ ဧကပစ္စည်းဖြင့် “အာဝဋ္ဌေ”ဟူသော
ပုဒ်သည် “လည်စေခြင်း”အနက်ကို ဟော၏၊ ထိုဘဝင်ကို “လည်စေခြင်း”ဟူသည် ထိုဘဝင်
အစဉ်ကို ဆက်၍ မဖြစ်စေခြင်း ပြန်လည်စေခြင်းတည်း။ [အတိတ ဘဝင်စသော ဘဝင် ၃
မျိုးလုံးကို သာမညအားဖြင့် “တံ”ဟု ဆိုသည်၊ ထို ၃ မျိုးတွင် နောက်ဆုံး ဘဝင်ပစ္စေဒကိုသာ
ပြန်လည်စေရာရောက်သည်။]

ပစ္စည်း ဖြစ်ကြောင်းပြလို၍ “တန္တိရောဓာ”ဟု ဟိတ်အနက်ကို ဆိုသည်။] စက္ခုဝိညာဏ်-စက္ခုဝိညာဏ်သည်၊ ဒဿနကိစ္စ-မြင်ခြင်းကိစ္စကို၊ သာယေမာနံ-လျက်၊ (ပဝတ္တတိ)၊ တန္တိရောဓာ-ထိုစက္ခုဝိညာဏ်ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝိပါကမနောဓာတု-ဝိပါကဖြစ်သောမနောဓာတ်သည်၊ (သမ္ပုဋ္ဌိစွန်းကို ဆိုသည်)၊ သမ္ပုဋ္ဌိစွနကိစ္စ-သမ္ပုဋ္ဌိစွန်းကိစ္စကို၊ သာယေမာနာ-လျက်၊ (ပဝတ္တတိ)၊ တန္တိရောဓာ-ထိုဝိပါကမနောဓာတ်၏ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝိပါကမနောဝိညာဏဓာတု-ဝိပါကဖြစ်သောမနောဝိညာဏဓာတ်သည်၊ (သန္တိရဏကို ဆိုသည်)၊ သန္တိရဏကိစ္စ-သန္တိရဏကိစ္စကို၊ သာယေမာနာ (ပဝတ္တတိ)၊ တန္တိရောဓာ - ထိုဝိပါကမနောဝိညာဏဓာတ်၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ ကိရိယမနောဝိညာဏဓာတု-ကြိယာဖြစ်သော မနောဝိညာဏဓာတ်သည်၊ (မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းကို ဆိုသည်)၊ ဝေါတ္ထပနကိစ္စ-ဝုဋ္ဌောကိစ္စကို၊ သာယေမာနာ-ပြီးစေလျက်၊ (ပဝတ္တတိ)၊ တန္တိရောဓာ-ထိုဝုဋ္ဌော၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ သတ္တက္ခတ္တံ-၇ ကြိမ်၊ ဇဝနံ-ဇောသည်၊ ဇဝတိ-စော၏။

တတ္ထ-ထိုဇော ၇ ကြိမ်တို့တွင်၊ ပဌမဇဝနပိ-ပဌမဇော၌လည်း၊ (“န ဟောတိ” ၌စပ်) အယံ-ဤသူကား၊ ဣတ္ထိ-မိန်းမတည်း၊ အယံ-ဤသူကား၊ ပုရိသော-ယောက်ျားတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ရဇန ဒဿန မုယုနဝသေန-တပ်မက်ခြင်း၊ စိတ်ဆိုးခြင်း၊ တွေဝေခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ အာလောကိတ ဝိလောကိတနာမ-ရှေးရှုကြည့်ခြင်း၊ ဘေးအရပ်ကို ကြည့်ခြင်းမည်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဒုတိယဇဝနပိ-၌လည်း၊ ပေ၊ သတ္တမဇဝနပိ-၌လည်း၊ (န ဟောတိ)၊ ပန-အနွယ်ကား၊ ဧတေသု-ဤဇော ၇ ကြိမ်တို့ သည်၊ ယုဒ္ဓမဏ္ဍလေ-စစ်မြေပြင်၌၊ ယောဓေသုဝိယ-စစ်သား

ပဌမဇဝနပိ ရဇန စသည်။

။ပဉ္စဒွါရဇောတို့သည် အလွန် အားသေးကြ၏။

အားသေးသောကြောင့် ရဇန (ရာဂ) ဒုဿန (ဒေါသ) မုယုန (မောဟ) အထင်အရှား မဖြစ်နိုင်ကြ၊ အာဝဇ္ဇန်း ဝုဋ္ဌောက အယောနိသော မနသိကာရဖြစ်၍ (မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းလျှင်) အကုသိုလ်ဇောကား စောပါ၏။ သို့သော် ကံ အထမြောက်အောင်ကား မတတ်နိုင်။

ဋီကာ။

။ပဌမဇဝနပိ ပေ၊ န ဟောတိတိ ဣဒံ ပဉ္စဒွါရဝီထိယံ ဣတ္ထိ ပုရိသောတိ

ရဇနာဒိနံ အဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ တတ္ထ ဟိ အာဝဇ္ဇန ဝေါဌပနာနံ အယောနိသော အာဝဇ္ဇန ဝေါဌပနဝသေန ဣဌေ ဣတ္ထိရူပါဒိမ္ပိ လောဘမတ္တံ (လောဘသာမည)၊ အနိဌေပ ပဋိယမတ္တံ (ဒေါသသာမည) ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ မနောဒွါရေ ပန ဣတ္ထိ ပုရိသောတိ ရဇနာဒိ ဟောတိ၊ တဿ (ထို မနောဒွါရဇော၏) ပဉ္စဒွါရဇဝနံ မူလံ၊ ယထာ ဝုတ္တံဝါ သဗ္ဗံ ဘဝဂီဒိ (မူလံ)၊ ဧဝံ မနောဒွါရဇဝနဿ မူလဝသေန မူလပရိညာ ဝုတ္တာ၊ [ပဉ္စဒွါရဝီထိ၏နောက်၌ တဒနုတ္တိက မနောဒွါရဇောတွေ လိုက်ရသောကြောင့် ပဉ္စဒွါရကို မနောဒွါရ၏မူလဟု ဆိုသည်။]

တို့ကဲ့သို့၊ ဟေဋ္ဌပရိယဝသေန-အောက်အထက်၌ဖြစ်သော ပြောင်းလွဲခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဘိဇ္ဇိတွာ-ပျက်၍၊ ပတိတေသု-ကျကုန်ပြီးလသော်၊ (“ပဉ္စဒွါရဝီထိ ချုပ်ပြီးသော်” ဟူလို၊) အယံ-ဤသူကား၊ ဣတ္ထိ-တည်း၊ အယံ-ဤသူကား၊ ပုရိသော-တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ရဇ္ဇနာဒိဝသေန-တပ်မက်ခြင်းအစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အာလောကိတဝိလောကိတံ ဟောတိ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တာဝ-စွာ၊ ဧတ္ထ-ဤအာလောကိတ ဝိလောကိတ အရာ၌၊ မူလပရိညာဝသေန အသမ္မောဟ သမ္ပဇညံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပန-ကား၊ (မူလပရိညာ၏ အကျယ်မှတစ်ပါး အာဂန္တုကဘာဝ၏ အကျယ် ကား၊) စက္ခုဒွါရေ-စက္ခုဒွါရ်၌၊ ရူပေ-ရူပါရုံသည်၊ အာပါတံ-ရှေးရှုကျခြင်းသို့၊ ဝါ- ထင်ခြင်းသို့၊ အာဂတေ-ရောက်လတ်သော်၊ ဘဝင်္ဂစလနတော-ဘဝင်္ဂစလနမှ၊ ဥဒ္ဓံ- အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌၊ သကကိစ္စနိပ္ပာဒနဝသေန-မိမိကိစ္စကို ပြီးစေ ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ အာဝဇ္ဇနာဒိသု-အာဝဇ္ဇန်း အစရှိသောစိတ်တို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ- ဖြစ်ပြီး၍၊ နိရုဒ္ဓေသု-ချုပ်ပြီးကုန်လတ်သော်၊ အဝသာနေ-အဆုံး၌၊ ဇဝနံ-ဇောသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တံ-ထိုဇောသည်၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ ဥပ္ပန္နာနံ-ဖြစ်ပြီးကုန်သော၊ အာဝဇ္ဇနာဒိနံ- အာဝဇ္ဇန်း အစရှိသောစိတ်တို့၏၊ ဂေဟဘူတေ-အိမ်သဖွယ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ စက္ခု ဒွါရေ-စက္ခုဒွါရ်၌၊ အာဂန္တုကပုရိသောဝိယ-ဧည့်သည်ယောက်ျားသည်ကဲ့သို့၊ ဟောတိ-၏။

ဟေဋ္ဌပရိယဝသေန။ ။ဟေဋ္ဌာ စ + ဥပရိ စ ဟေဋ္ဌပရိ ဟေဋ္ဌပရိ-၌+ပဝတ္ထော- ဖြစ်သော ပြောင်းလွဲခြင်းတည်း၊ ဟေဋ္ဌပရိယော-ခြင်း၊ ရှေးရှေးစိတ်၏ ပျက်ခြင်းသည် အောက် ၌ဖြစ်သော ပြောင်းလွဲခြင်း၊ နောက်နောက်စိတ်၏ ပျက်ခြင်းကား အထက်အထက်၌ဖြစ်သော ပြောင်းလွဲခြင်းတည်း။ [ဟေဋ္ဌပရိယဝသေန ဘိဇ္ဇိတွာ ပတိဘူတေသုတိ ဟေဋ္ဌိမဿ ဥပရိမဿစ အပရာပရံ ဘင်္ဂပုတ္တိ (ဘင်၏ဖြစ်ခြင်းကို) အာဟာ-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ဋီကာသစ်စာတို့၌ “ဟေဋ္ဌပရိယဝသေနာတိ ဟေဋ္ဌာစ ဥပရိစ ပရိ ဝတ္ထမာနဝသေန၊ အပရာပရံ ဘဝင်္ဂပုတ္တိဝသေနာတိ အတ္ထော”ဟု တွေ့ရ၏။ “ဧတေသု ပေ၊ ပတိတေသု-ဤ ဇော ၇ ကြိမ်တို့သည် အောက် အထက် ပြောင်းလွဲခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ကျကုန် လသော်”ဟူရာ၌ ဇော ၇ ကြိမ်အကြားဝယ် အဆက်ဆက် ဘဝင်မဖြစ်နိုင်ရကား စာပျက်နေ ဟန်တူပါသည်။ “ဘင်္ဂပုတ္တိဝသေနာတိ အတ္ထော”ဟုသာ ဖြစ်သင့်ပါသည်။

ဂေဟဘူတေ စက္ခုဒွါရေ။ ။စက္ခုဒွါရ်၌ ရူပါရုံ ထင်လာသည်ရှိသော် ပဉ္စဒွါရာ ဝဇ္ဇန်းစသော စိတ်တို့သည် ဖြစ်ကြရ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် စက္ခု ဒွါရသည် စက္ခုဒွါရိကစိတ်တို့၏ဖြစ်ရာ အိမ်နှင့်တူ၏။ ထို့ကြောင့် “ဂေဟဘူတေ”ဟု ဆိုသည်။

တံ ပေ၊ အာဂန္တုကပုရိသော။ ။ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ပေ၊ ဝုဋ္ဌောစိတ်တို့သည် ဇော၏ အလျင်ဖြစ်ကြရသောကြောင့် အာဝါသိကနှင့် တူ၏။ ဇောတို့ကား နောက်မှ ဖြစ်ရသော ကြောင့် အာဂန္တုကနှင့်တူသည်။

တဿ-ထိုဇော၏၊ (ရဇ္ဇန ဒုဿန မုယုနံ၌စပ်၊) ပရဂေဟေ-သူတစ်ပါးအိမ်၌၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုကို၊ ယာစိတုံ-တောင်းခြင်းငှာ၊ ပဝိဋ္ဌဿ-ဝင်ပြီးသော၊ အာဂန္တုက ပုရိသဿ-ဧည့်သည်ယောက်ျား၏၊ ဂေဟဿာမိကေသု-အိမ်ရှင်တို့သည်၊ တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊ အာသိနေသု-နေကုန်လသော်၊ အာဏာကရဏံ-အာဏာပြုခြင်းသည်၊ န ယုတ္တံယထာ-မသင့်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ အာဝဇ္ဇနာဒိနံ-အာဝဇ္ဇန်းအစရှိသောစိတ်တို့၏၊ ဂေဟဘူတေ-သော၊ စက္ခုဒြါရေ-၌၊ အာဝဇ္ဇနာဒိသုပိ-အာဝဇ္ဇန်း အစရှိသောစိတ်တို့မှသော်လည်း၊ အရဇ္ဇန္တေသု-မတပ်မက်ကုန်သော်လည်းကောင်း၊ အဒုဿန္တေသု-အမျက်မထွက်ကုန်သော်လည်းကောင်း၊ အမုယုန္တေသုစ-မတွေဝေကုန်သော်လည်းကောင်း၊ ရဇ္ဇနဒုဿနမုယုနံ-တပ်မက်ခြင်း၊ အမျက်ထွက်ခြင်း၊ တွေဝေခြင်းသည်၊ အယုတ္တံ-မသင့်၊ ဣတိဧဝံ-သို့၊ အာဂန္တုကဘာဝဝသေန-အာဂန္တုက၏အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အသမ္မောဟသမ္ပလည် ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [အာဝဇ္ဇနာဒိသုပိ၌ ပိသည်အိမ်ရှင်နှင့်တူသော အာဝဇ္ဇန်းစသည်ကို ချီမြှောက်သော သမ္မာဝနာဇောတကတည်း၊ “ထို အိမ်ရှင်ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းအစရှိသည်တို့ သော်မှ ရဇ္ဇန စသည်ကို မပြုနိုင်ကြလျှင် ဧည့်သည်ဖြစ်သော ဇောတို့အတွက်မှာ အထူးပြောစရာ မလိုတော့ပါ”ဟူလို။]

ပန-ကား၊ (အာဂန္တုကဘာဝ၏အကျယ်မှတစ်ပါး၊ တာဝကာလိကဘာဝ၏အကျယ်ကား၊) စက္ခုဒြါရေ-၌၊ ဝေါတ္ထပနပရိယောသာနာနိ-ဝုဋ္ဌောအဆုံးရှိကုန်သော၊ ယာနိ ဧတာနိ စိတ္တာနိ-အကြင်စိတ်တို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ တာနိ-ထိုစိတ်တို့သည်၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ-သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ တတ္ထ တတ္ထေဝ-ထိုထိုစိတ္တက္ခဏ၌ပင်၊ ဘိဇ္ဇန္တိ-ပျက်ကုန်၏၊ အညမည-အချင်းချင်း၊ န ပဿန္တိ-မမြင်လိုက်

အာဂန္တုက ၂ မျိုး။ ။အာဂစ္ဆတိတိ အာဂန္တုကော-သူအိမ်သို့ ရောက်လာသူ (ဧည့်သည်)၊ ထို အာဂန္တုကသည် အတိထိ၊ အဗ္ဗာဂတအားဖြင့် ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် မကြာမကြာ လာတတ်သောကြောင့် အလေ့အကျင့်ရပြီးသော ဧည့်သည်ကို “အတိထိ အာဂန္တုက” ဟု ခေါ်၏၊ အလေ့အကျင့်မရှိသေးသော ယခုမှရောက်လာသော ဧည့်သည်ကို “အဗ္ဗာဂတ အာဂန္တုက”ဟု ခေါ်၏၊ ဤနေရာ၌ အဗ္ဗာဂတ အာဂန္တုကကို ယူပါဟု ဋီကာသစ် ဆိုသည်၊ အတတိဂစ္ဆတိ-သွားတတ်၏၊ ဣတိ အတိထိ၊ အတဓာတ်၊ ဣထိနံပစ္စည်း၊ အဘိ အာဂစ္ဆတိ-ယခုမှလာတတ်၏၊ ဣတိ အဗ္ဗာဂတော။ [အဘိ+အာ+ဂမု-တ။]

တဏှိ မာသိနေသု။ ။တဏှိသဒ္ဓါသည် “မောနမဘာသနံ တုဏှိ”ဟု အဘိဓာန် (၄၂၉)ရှိသောကြောင့် အဘာသန အနက်ဟောနိပါတ်တည်း၊ သက္ကတ၌ “တုဏှိ”ဟု ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤကာရန္တလည်း ဖြစ်သည်၊ အာသိနေသု၌ အာသဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ဣအာဂုံ၊ တကို နပြု၊ ဒေါသိနာပုဒ်ကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် “တုဏှိ+အာသိနေသု”၌ ဝါစာသိလိဋ္ဌအကျိုးငှာ (မိ) အာဂုံလာထားသည်ဟု ကြံပါ။

လိုက်ကြရကုန်၊ ကူတိ-ထို့ကြောင့်၊ ကုတ္တရာနိ-တိုလျကုန်သည်။ [“မတည်မရပ် လျင်စွာ သွားတတ်ကုန်သည်”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေး။] တာဝကာလိကာနိ-အခိုက်အတန့် တို့သည်။ [“အဖြစ်အပျက်ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ထိုမျှလောက်သော ကာလရှိ ကုန်သည်”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေး။] ဟောန္တိ။

တတ္ထ - ထိုစကားရပ်၌၊ (အယံ - ဤဆိုအပ်လတ်ကား၊ ဥပမာ - တည်း၊) [တတ္ထာတိ တသ္မိံ ဝစနေ အယံ ဥပမာတိ အတ္ထော။] ဧကသ္မိ-တစ်ခုသော၊ ယရေ-အိမ်၌၊ သဗ္ဗေသု-ကုန်သော၊ မာနသကေသု-လူပေါင်းတို့သည်၊ မတေသု-သေပြီး ကုန်လသော်၊ အဝသေသဿ-ကြွင်းကျန်သော၊ ဧကဿ-တစ်ယောက်သော၊ တင်္ခဏညောင်-ထိုခဏ၌ပင်၊ မရဏဓမ္မဿ-သေခြင်းသဘောရှိသူ၏၊ နစ္စဂီတာဒိ သု-ကခြင်း၊ သီဆိုခြင်းအစရှိသော ပျော်ရွှင်မှုတို့၌ အဘိရတိနာမ-အလွန်မွေ့လျော် ခြင်းမည်သည်၊ န ယုတ္တာယထာ-မသင့်သကဲ့သို့၊ ဧကမေဝ၊ ဧကဒ္ဒါရေ-တစ်ခုသော ဒွါရ၌၊ သသမ္ပယုတ္တေသု-သမ္ပယုတ်တရားနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ အာဝဇ္ဇနာဒိသု- အာဝဇ္ဇန်း အစရှိသောစိတ်တို့သည်၊ တတ္ထတတ္ထေဝ - ထိုထိုစိတ္တကွဏ၌ပင်၊ မတေသု-သေပြီးကုန်လသော်၊ (ချုပ်ပြီးကုန်လတ်သော်၊) အဝသေသဿ- ကြွင်းကျန်သော၊ တင်္ခဏေယေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ မရဏဓမ္မဿ-သေခြင်းသဘော ရှိသော၊ ဇဝနဿာပိ-ဇော၏လည်း၊ [ပိသဒ္ဒါဖြင့် အဘိရတိအယုတ္တချင်းတူသော ကြောင့် ဥပမာနတုန်းက မရဏဓမ္မဿကို ပေါင်း။] ရဇ္ဇန ဒုဿနမုယနဝသေန- ဖြင့်၊ အဘိရတိနာမ န ယုတ္တာ၊ ကူတိ ဧဝံ-သို့၊ တာဝကာလိကဘာဝဝသေန- ဖြင့်၊ အသမ္မောဟသမ္ပဇည် ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကုတ္တရာနိ။ ။“အစီရဋ္ဌိတိကာနိ-ကြာမြင့်စွာ ကာလပတ်လုံး တည်တံ့ခြင်းမရှိ ကုန်”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏၊ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သတည်း၊ သက္ကတ၌ “ကုတ္တရ”သည် ပါဠိ၌ “ကုတ္တရ” ဟု ဖြစ်၏၊ အခြားအနက်များနှင့်တကွ “နီစ-အနိဋ်၊ အတို”အနက်ကို ဟော၏၊ “ကုဏ်ဓာတ်၊ တွရပ်ပစ္စည်း”ဟု ဆို၏၊ ပါဠိ၌ ကုဓာတ်၊ တွရပ်ပစ္စည်းဟု မောဂ္ဂဏ္ဌာနံ၊ ၅-ကဏ္ဍ (၅၄)သုတ်၌ ဆို၏၊ “ဧတိ-သွားတတ်၏၊ (ရပ်တည်၍ မနေတတ်)၊ ကူတိ ကုတ္တရော (ကုတ္တရော)”ဟု သဒ္ဒတ္ထ ဖြစ်၏။ [သုတ်ကြီးဖြင့် စီရင်။]

တာဝကာလိကာနိ။ ။ကုတ္တရာနိကို “တာဝကာလိကာနိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ “ဥဒယဗ္ဗယပရိစ္ဆိန္နော တာဝ တတ္ထကော ကာလော ဧတေသံတိ တာဝကာလိကာနိ” ဟု ဋီကာသစ်ပြု၏၊ “တာဝ+ကာလော ဧတေသံတိ တာဝကာလိကာနိ”ဟု ပြုစေလိုရင်းတည်း။ [ဧတေသံ-ဤစိတ်တို့၏၊ တာဝ-ထို အဖြစ်အပျက် (ဥပါဒ် ဘင်)ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော အတိုင်း အရှည်ရှိသော+ကာလော-သည်၊ အတ္ထိ၊ ကူတိ တာဝကာလိကာနိ-ငှားရမ်း၍ ယူခြင်းကို တာဝ ကာလိကဟု ဆိုရာ၌ကား ခေတ္တသုံးစွဲခြင်းဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ကာလကို ထိုမျှလောက်သော ကာလဟု ခေါ်၍ ထိုခေတ္တမျှ သုံးစွဲရာကာလရှိသည်ကို တာဝကာလိကဟု ခေါ်သည်။]

အပိစ-သည်သာမကသေး၊ ခန္ဓာ၊ ဝေ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာဝသေနပိ-ခန္ဓာကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ အာယတနကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ ဓာတ်ကိုဆင်ခြင်ခြင်း၊ ပစ္စည်းကို ဆင်ခြင်ခြင်းတို့၏အစွမ်းဖြင့်လည်း၊ ဧတံ-ဤ အသမ္မောဟသမ္ပညေကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [ပိသဒ္ဓါဖြင့် မူလပရိညာ အာဂန္တုကတာဝကာလိကဘာဝဝသေနကို ပေါင်း။] ဟိ-ချဲ့၊ ဧတ္ထ-ဤခန္ဓာအစရှိသော တရားအပေါင်း၌၊ ဝါ-ဤခန္ဓာအစရှိသော တရားအပေါင်းတွင်၊ စက္ခုစေဝ-စက္ခုပသာဒသည်လည်းကောင်း၊ ရူပါစ-ရူပါရုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ရူပက္ခေန္ဓာ-ရူပက္ခန္ဓာတည်း၊ ဒဿနံ-မြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဉ်သည်၊ ဝိညာဏက္ခေန္ဓာ-တည်း၊ တံ သမ္ပယုတ္တာ-ထိုစက္ခုဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာသည်၊ ဝေဒနက္ခေန္ဓာ၊ (တံ သမ္ပယုတ္တာ-သော၊) သညာ-သည်၊ သညက္ခေန္ဓာ၊ (တံ သမ္ပယုတ္တာ-ထိုစက္ခုဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်ကုန်သော၊) ဖဿာဒိကာ-ဖဿအစရှိသော တရားတို့သည်၊ သင်္ခါရက္ခေန္ဓာ-တည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ ပဉ္စန္ဒ-ကုန်သော၊ ဧတေသံ ခန္ဓာနံ-ဤခန္ဓာတို့၏၊ သမဝါယေ-အတူပေါင်းစု၍ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဝါ-အကြောင်းညီညွတ်ခြင်းသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လသော်၊) အာလောကနဝိလောကနံ-ရှေးရှုကြည့်ခြင်း၊ ဘေးအရပ်ကိုကြည့်ခြင်းသည်၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏၊ တတ္ထ-ထိုခန္ဓာ ၅ ပါး၏ အစွမ်းဖြင့် အာလောကန ဝိလောကန၏ ထင်ရှားခြင်းကြောင့်။ [တတ္ထာတိ အာလောကန ဝိလောကနေ ပညာယမာနေ၊ နိမိတ္တတ္ထေ စေတံ ဘုဗ္ဗံ။] ကော ဧကော-အဘယ်သူတစ်ယောက်သည်၊ အာလောကေတိ-ရှေးရှုကြည့်သေးသနည်း၊ (န အာလောကေတိ ဧဝံ-အဘယ်သူတစ်ယောက်မျှ ရှေးရှုမကြည့်နိုင်တော့သည်သာ၊) ကော (ဧကော)-သည်၊ ဝိလောကေတိ-ဘေးအရပ်ကို ကြည့်သေးသနည်း၊ (န ဝိလောကေတိ ဧဝံ-အဘယ်သူတစ်ယောက်မျှ ဘေးအရပ်ကို မကြည့်နိုင်တော့သည်သာ)။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ [ခန္ဓပစ္စက္ခဏာမှတစ်ပါး အာယတနပစ္စဝေက္ခဏာကား၊] စက္ခု-စက္ခုပသာဒသည်၊ စက္ခယတနံ-စက္ခယတနတည်း၊ ရူပံ-ရူပါရုံသည်၊ ရူပါယတနံ-ရူပါယတနတည်း၊ ဒဿနံ-မြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဉ်သည်၊ မနာယတနံ-မနာယတနတည်း၊ ဝေဒနာဒယော-ဝေဒနာအစရှိကုန်သော၊ သမ္ပယုတ္တာဓမ္မာ-သမ္ပယုတ်တရားတို့သည်၊ ဓမ္မာယတနံ-ဓမ္မာယတနတည်း၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ စတုန္ဒ-ကုန်သော၊ ဧတေသံ အာယတနာနံ-ဤအာယတနတို့၏၊ သမဝါယေ (သတိ) အာလောကနဝိလောကနံ-သည်၊ ပညာယတိ-၏၊ တတ္ထ-ထိုအာယတန

သမဝါယေ။ ။သံ + အဝ + အယ-ဏပစ္စည်း၊ သံ-တပေါင်းတည်း၊ အဝ-သက်ဝင်၍ (စု၍) +အယ-ဖြစ်တတ်သော အကြောင်းအပေါင်း၊ အကျိုးတစ်ခုကို အတူပြုလေ့ရှိသော အကြောင်းတို့၏ အပေါင်းမိခြင်း၊ ဤနေရာ၌ အာလောကန ဝိလောကနအမှုကို အတူပြုလေ့ရှိသော ခန္ဓာ ၅ ပါးတို့၏ ပေါင်းမိခြင်းတည်း။ [“သမဝါယေတိ သာမဝိယံ” ကား အဓိပ္ပာယ်ထွက်သည်။]

၄ ပါး၏အစွမ်းဖြင့် အာလောကန ဝိလောကန၏ ထင်ရှားခြင်းကြောင့်၊ ကောဇကော-သည်၊ အာလောကေတိ-သေးသနည်း၊ (နအာလောကေတိ ဇေ-တော့သည်သာ၊) ကော (ဇကော)-သည်၊ ဝိလောကေတိ-နည်း၊ (န ဝိလောကေတိ ဇေ)။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ [အာယတနပစ္စဝေက္ခဏာမှတစ်ပါး ဓာတုပစ္စဝေက္ခဏာကား၊] စက္ခု-စက္ခုပသာဒသည်၊ စက္ခုဓာတု-စက္ခုဓာတ်တည်း၊ ရူပံ-ရူပါရုံသည်၊ ရူပဓာတု-ရူပဓာတ်တည်း၊ ဒဿနံ-မြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဉ်သည်၊ စက္ခုဝိညာဏဓာတု- စက္ခုဝိညာဏဓာတ်တည်း၊ တံ သမ္ပယုတ္တာ-ထိုစက္ခုဝိညာဏဓာတ်နှင့် ယှဉ်ကုန်သော၊ ဝေဒနာယော-ဝေဒနာ အစရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တရားတို့သည်၊ ဓမ္မဓာတု-ဓမ္မဓာတ်တည်း၊ ဇဝံ-ဤသို့လျှင်၊ စတုန္တံ-ကုန်သော၊ ဇတာသံဓာတုနံ-ဤဓာတ်တို့၏၊ သမဝါယေ (သတိ)، အာလောကန ဝိလောကနံ-သည်၊ ပညာယတိ-၏၊ တတ္ထ-ထိုဓာတ် ၄ ပါးတို့၏အစွမ်းဖြင့် အာလောကန ဝိလောကန၏ ထင်ရှားခြင်းကြောင့်၊ ကော ဇကော-သည်၊ အာလောကေတိ-နည်း၊ (န အာလောကေတိ ဇေ၊) ကော(ဇကော) ဝိလောကေတိ-နည်း၊ (န ဝိလောကေတိ ဇေ)။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ [ဓာတုပစ္စဝေက္ခဏာမှတစ်ပါး၊ ပစ္စယဝေက္ခဏာကား၊] စက္ခု-စက္ခုပသာဒသည်၊ (ဒဿနဿ-စက္ခုဝိညာဉ်၏)၊ နိဿယပစ္စယော-နိဿယပစ္စည်းတည်း၊ ရူပါ-ရူပါရုံတို့သည်၊ (ဒဿနဿ၊) အာရမဏပစ္စယော-အာရမဏပစ္စည်းတည်း၊ အာဝဇ္ဇနံ-ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည်၊ (ဒဿနဿ၊) အနန္တရ သမနန္တရူပ နိဿယ နတ္ထိဝိဂတပစ္စယော-အနန္တရပစ္စည်း၊ သမနန္တရပစ္စည်း၊ အနန္တရူပနိဿယပစ္စည်း၊ နတ္ထိပစ္စည်း၊ ဝိဂတပစ္စည်းတည်း၊ အာလောကော-အရောင်အလင်းသည်၊ ဥပနိဿယပစ္စယော-ပကတူပနိဿယပစ္စည်းတည်း၊ ဝေဒနာဒယော-ဝေဒနာအစရှိသောတရားတို့သည်၊ သဟဇာတာဒိပစ္စယာ-သဟဇာတအစရှိသောပစ္စည်းတို့တည်း။

ဥပနိဿယော။ ။အဘိဓမ္မာနည်းအားဖြင့် “ရာဂါဒယော၊ သဒ္ဓါဒယော၊ ပုဂ္ဂလော၊ ဘောဇနံ၊ ဥတု၊ သေနာသနံ”ဟုသာ လာ၏။ အာလောကစသည် မပါ၊ ထို့ကြောင့် “အာလောကသည် စက္ခုဝိညာဉ်အား ပကတူပနိဿယဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏”ဟုဆိုရာ၌ သုတ္တန်၌လာသော ပကတူပနိဿယဟု ဋီကာသစ်ဆိုသည်။

သဟဇာတာဒိ ပစ္စယာ။ ။ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရတို့က စက္ခုဝိညာဉ်အား သဟဇာတ အညမည သမ္ပယုတ္တ အတ္ထိ အဝိဂတစသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ [ရှေးစာအုပ်များ၌ အာဒိသဒ္ဓါမပါဘဲ “သဟဇာတ ပစ္စယော”ဟု ရှိသောကြောင့် “နိဒဿနမတ္တမေတံ-နိဒဿနနည်း”ဟု ဋီကာသစ်ဆို၏၊ ယခုစာအုပ်တို့၌ အာဒိပါသောကြောင့် နိဒဿနနည်း မဟုတ်တော့။]

ဧဝံ-သို့၊ ဧတေသံ ပစ္စယာနံ-ဤ ပစ္စည်းတို့၏၊ သမဝါယေ-အတူပေါင်းစု၍ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဝါ-အကြောင်း ညီညွတ်ခြင်းသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လသော်၊) အာလောကန ဝိလောကနံ-သည်၊ ပညာယတိ-၏၊ တတ္ထ-ထိုပစ္စည်းတို့၏ အစွမ်းဖြင့် အာလောကန ဝိလောကန၏ ထင်ရှားခြင်းကြောင့်၊ ကော ဧကော-သည်၊ အာလောကေတိ-နည်း၊ (န အာလောကေတိ ဧဝ)၊ ကော (ဧကော)-သည်၊ ဝိလောကေတိ-နည်း၊ (န ဝိလောကေတိ ဧဝ)။ [“အဝိစ ခန္ဓာယတနဓာတုပစ္စယ ပစ္စဝေက္ခဏဝသေနပိ”ဟူသော မူလစကားကို ပြန်၍ အုပ်လိုသောကြောင့် ဣတိ ဧဝ စသည်ကို မိန့်။] ဣတိ ဧဝံ-သို့လျှင်၊ ဧတ္ထ-ဤ အာလောကိတ ဝိလောကိတအရာ၌၊ ခန္ဓာယတနဓာတုပစ္စယ ပစ္စဝေက္ခဏဝသေနပိ-ခန္ဓာတို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ အာယတနတို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ ဓာတ်တို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊ ပစ္စည်းတို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်း၊ အသမ္မောဟသမ္ပလေ-ကို၊ ဝေဒိတဗွံ-ထိုက်၏။

[အာလောကိတ ဝိလောကိတကို ဖွင့်ပြပြီး၍ ပါဠိတော် အစဉ်အတိုင်း သမဉ္စိတေ ပဿာရိတေကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် သမဉ္စိတေ စသည်မိန့်။] သမဉ္စိတေ ပဿာရိတေတိ-ကား၊ ပဗ္ဗာနံ-အဆစ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-အဆစ်ရှိကုန်သော၊ ဟတ္ထပါဒါနံ-လက်ခြေတို့ကို၊ သမဉ္စိနပဿာရဏေ-ကွေးခြင်း၊ ဆန့်ခြင်း၌၊

ပဗ္ဗာနံ။ ။ဤပုဒ်သည် ဟတ္ထပါဒါနံ၏ ဝိသေသနတည်း၊ ထို့ကြောင့် “လက်ခြေတို့၏ အဆစ်တို့ကို ကွေးလိုက်ဆန့်လိုက်လျှင် လက်ပါ-ခြေပါ ကွေးပြီးဆန့်ပြီးဖြစ်တော့၏၊ (တစ်နည်း) “ပဗ္ဗ ဧတေသံ အတ္ထိတိ ပဗ္ဗာ” ဟု အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ်ပြု၍ အဆစ်ရှိသော လက်ခြေတို့ကို ယူပါ။

ဋီကာသစ်။ ။ပဗ္ဗာနံတိ ပဗ္ဗဘူတာနံ၊ တံသမဉ္စနပဿာရဏေနဝ (ထိုအဆစ်တို့ကို ကွေးခြင်း၊ ဆန့်ခြင်းဖြင့်ပင်) ဟိ သဗ္ဗေသံ ဟတ္ထပါဒါနံ သမဉ္စန ပဿာရဏံဟောတိ၊ ပဗ္ဗမေတေသံတိ ဝါ ပဗ္ဗာ၊ ယထာ-သဒ္ဓေါတိ၊ ပဗ္ဗဝန္တာနံတိ အတ္ထော။ [ဤဋီကာသစ်အလို “ပဗ္ဗာနံ ဟတ္ထပါဒါနံ” ဟု ရှိပုံရ၏၊ စာအုပ်တို့၌ကား “ဟတ္ထပါဒါနံ” မပါသော မူကွဲလည်းရှိ၏။]

သမဉ္စနပဿာရဏေ။ ။သံ+ဣဉ္စ-အာယာမေ (ဆွဲငင်ခြင်း) ဟူသော ဓာတ်ဖြင့် “သမဉ္စန” ဟုလည်းကောင်း၊ သံ+အဉ္စ (ဣဇိ) ဓာတ်ဖြင့် “သမိဉ္စိတ” ဟုလည်းကောင်း ပါဠိ ၂ မျိုးပင် အရေးအသားရှိ၏၊ ဣဉ္စဓာတ်သည် တုမ်လုပ်ခြင်း အနက်ကိုသာ ဟောသောကြောင့် လည်းကောင်း “ကောင်းစွာ+ဆွဲခြင်း” ဟူသည် “ကွေးခြင်း” ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသောကြောင့်လည်းကောင်း “သမဉ္စိတေ၊ သမဉ္စနံ” ဟူသော ရှိသင့်မည် ထင်ပါသည်၊ သို့သော် ဓာတ္တုတ္ထသင်္ဂဟ၌ ကား “သမိဉ္စိတံဝါ ဗာဟံ ပဿာရေယျ” ဟု ဣဉ္စဓာတ်နေရာ၌ ပုံစံထုတ်ထားသည်၊ သမဉ္စန၌ ယုပစ္စည်းကား သမဉ္စိတေ၌ တပစ္စည်း၏ ဘောအနက်ပြတည်း၊ ပဿာရဏံ၌ ပ+သရဓာတ်၊ ကာရိတ်ကြေ၊ ယုပစ္စည်း၊ “ကောင်းစွာ ပြန့်စေခြင်း” ဟု သဒ္ဓတ္ထ၊ “ဆန့်ခြင်း” ဟု ဝေါဟာရတ္ထ ဖြစ်၏။

(သမ္မဇာနကာရီ ဟောတိ၌စပ်) တတ္ထ-ထိုကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်း၌၊ (အတ္ထပရိဂ္ဂဏှနံ ဌိစပ်) စိတ္တဝသေနေဝ-စိတ်၏ အလိုအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ-စိတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ သမညနပသာရဏံ-ကို၊ အကတွာ-မပြုမူ၍၊ ဟတ္ထပါဒါနံ-တို့ကို၊ သမညနပသာရဏပစ္စယာ-ကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ အတ္တာနတ္ထ-ဓမ္မအားဖြင့် တိုးပွားခြင်း မတိုးပွားခြင်းကို၊ ပရိဂ္ဂဏှိတွာ-ပိုင်းခြားကာယူပြီး၍၊ (ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ပြီး၍) အတ္ထပရိဂ္ဂဏှနံ-ဓမ္မအားဖြင့် တိုးပွားခြင်းကို ပိုင်းခြား၍ယူခြင်းသည်၊ (ဓမ္မအားဖြင့် တိုးပွားခြင်းကို ပိုင်းခြား၍ယူကြောင်း ဉာဏ်သည်)၊ သာတ္ထကသမ္ပဇန-မည်၏။

တတ္ထ-ထိုကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်း၌၊ (“အတ္တာနတ္ထပရိဂ္ဂဏှနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဌိစပ်) ဟတ္ထပါဒေ-လက်ခြေတို့ကို၊ အတိစိရံ-အလွန်ကြာမြင့်စွာ၊ သမညေတွာဝါ-ကွေး၍ သော်လည်းကောင်း၊ ပသာရေတွာဝါ-ဆန့်၍သော်လည်းကောင်း၊ ဌိတဿ-တည်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ခဏေခဏေ-ခဏတိုင်းခဏတိုင်း၌၊ ဝေဒနာ-ဝေဒနာသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ [အချို့စာအုပ်တို့၌ “ဝေဒနာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ” ဟုရှိ၏၊ “ခဏေခဏေ”ဟု ပါပြီးဖြစ်၍ တစ်ခဏတစ်ခဏ၌ ဝေဒနာတစ်ခုသာဖြစ်ရကား “ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟူသော ဧကဝုစ်ကြိယာက ကောင်း၏။] စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ ဧကဂ္ဂတံ-တစ်ခုတည်းသော

စိတ္တဝသေနေဝ။

။စိတ္တရစိယာ ဧဝ (ဝသသဒ္ဓါ “အလို” အနက်ဟော)၊ စိတ္တသာမတ္တိယာဝါ (ဝသသဒ္ဓါ “အစွမ်း” အနက်ဟော)၊ “အတ္ထရိသည် ဖြစ်စေ မရှိသည်ဖြစ်စေ ကွေးလို ဆန့်လိုသောစိတ်ကို အစဉ်လိုက်သဖြင့်” ဟု ဆိုလိုသည်။

ခဏေခဏေ။

။အတိစိရံပေ၊ ပသာရေတွာဝါ ဌိတဿ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ကြာရှည်စွာ (အကြာကြီး) ကွေး၍ဖြစ်စေ ဆန့်၍ဖြစ်စေ နေသူအတွက် ထိုသို့နေဆဲ ခဏမှာ ဒုက္ခဝေဒနာ အဆက်မပြတ် ဖြစ်တတ်သောကြောင့် “ခဏေခဏေ”ဟု အာဘိက္ခည အနက်၌ ၂ ပုဒ်ဆိုထားသည်။ [မောဂ္ဂလ္လာန် (၁)ကဏ္ဍ၊ ဝိစ္စာဘိက္ခညေသုဒ္ဓေ (၅၄) သုတ်ဖြင့် ခဏေ ၁ ပုဒ်ကို အာဘိက္ခညအနက်၌ ၂ ပုဒ်ပြု၊ ဋီကာသစ်၌ “ဗျာပနိစ္ဆာဝစနံ” ဟု ဆိုသည်ကို ဝိစ္စာလက္ခဏာ မရှိသောကြောင့် စဉ်းစားပါ။]

ဝေဒနာ။

။သန္တမ္ဘနာဒီဟိ ရူဇနာ ဝေဒနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ အာဒိနာ ပရမ္မရ ပယောဇနံ ဒသေတိ၊ ကြာရှည်စွာ ကွေးထားခြင်းဟူသည် အကြောတို့ကို ကွေးနေစေခြင်းတည်း၊ ထိုသို့ အကြောတို့၏ ကွေးနေခြင်းကြောင့် သွေးလေတို့သည် ကောင်းစွာမလျှောက်ကြရ၊ သွေးလေ မလျှောက်ရခြင်းကြောင့် သန္တမ္ဘန (လက်ခြေတောင့်တင်းမှု) စသည်တို့ဖြစ်၏၊ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ထုံကျင် ကိုက်ခဲခြင်းဝေဒနာဖြစ်၏၊ [ကြာရှည်စွာ ထိုင်နေသောအခါ ခြေကျင်ခြင်း စသော ဝေဒနာမျိုးတည်း၊ ဆန့်၍ အိပ်နေသောအခါလည်း တောင့်တင်းသော ဝေဒနာတစ်မျိုး ဖြစ်သေး၏။] ထို့ကြောင့် တရားထဲ၌ စိတ်မတည်ကြည်၊ စိတ်မတည်ကြည်မှုကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်း မတိုးတက်ဘဲ ကျဆင်း၏၊ ထို့ကြောင့် ဈာန်စသောတရားထူးကို မရ၊ ဤသို့ မကောင်းကျိုး အဆက်ဆက်ကို ပြသည်။

အာရုံရှိသည်။ ဝါ-တည်ကြည်ခြင်းကို၊ န လဘတိ-မရ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်-ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်၊ ပရိပတတိ-လျော့ကျ၏၊ ဝိသေသံ-ဈာန်အစရှိသော တရားထူးကို၊ နာဓိဂစ္ဆတိ-မရနိုင်။

ပန-အန္တယကား၊ ကာလေ-ကွေးသင့်ရာအခါ၌၊ သမညန္တဿ-ကွေးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ ကာလေ-ဆန့်သင့်ရာအခါ၌၊ ပသာရေန္တဿ-ဆန့်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း၊ တာ ဝေဒနာ-ထိုဝေဒနာတို့သည်၊ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ-မဖြစ်ကုန်၊ [ဤ၌ ကား “ခဏေခဏေ” မပါသောကြောင့် ဗဟုဝုဇ်ကြိယာက ကောင်းသည်။] စိတ္တံ-သည်၊ ဧကဝု-တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၊ ဝါ-တည်ကြည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ကမ္မဋ္ဌာန်-ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်၊ ဖာတိ-တိုးပွားခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏၊ ဝိသေသံ-ဈာန်စသော တရားထူးကို၊ အဓိဂစ္ဆတိ-ရနိုင်၏၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အတ္တာနတ္ထ ပရိဂ္ဂဏှန်-ဓမ္မအားဖြင့် တိုးပွားခြင်း မတိုးပွားခြင်းကို သိမ်းယူခြင်းကို၊ ဝါ-သိမ်းယူ ကြောင်းဉာဏ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

ပန-အဗ္ဗိတစ်ပါးကား၊ အတ္ထေ-ဓမ္မအားဖြင့် တိုးပွားခြင်းသည်၊ သတိပိ-ရုံပြန် သော်လည်း၊ သပ္ပာယာသပ္ပာယံ-လျောက်ပတ်သော အရပ်၊ မလျောက်ပတ်သော အရပ်ကို၊ ပရိဂ္ဂဏှိတော-၍၊ သပ္ပာယပရိဂ္ဂဏှန်-လျောက်ပတ်သော အရပ်ကို ပိုင်း ခြား၍ ယူခြင်းသည်၊ ဝါ-လျောက်ပတ်သော အရပ်ကို ပိုင်းခြား၍ ယူကြောင်း ဉာဏ်သည်၊ သပ္ပာယသမ္ပည်း-မည်၏၊ တတြ-ထိုသပ္ပာယ အသပ္ပာယကို သိမ်း ဆည်းခြင်း၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတုံကား၊ နယော-အပရိဂ္ဂဟဏ၏ အပြစ်ကို သိကြောင်းနည်းတည်း။

ကိရ-ချဲ့၊ မဟာစေတိယင်္ဂီဏေ-မဟာစေတိယင်ပြင်တော်၌၊ ဒဟရဘိက္ခု- ရဟန်းငယ်တို့သည်၊ သဇ္ဈာယံ-သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ ဝါ-စာအံ့ခြင်းကို၊ ဂဏုန္တိ-ယူကြ ကုန်၏၊ တေသံ-ထိုရဟန်းငယ်တို့၏၊ ပိဋ္ဌိပဿေသု-နောက်ကျောဘေးတို့၌၊ ဒဟရ

တတြာယံ နယော။ ။သပ္ပာယသပ္ပာယ အပရိဂ္ဂဏှနေ ဝတ္ထုသန္တဿ သင်္ခါတော နယော-သပ္ပာယ အသပ္ပာယကို မသိမ်းဆည်းခြင်း၌ ဝတ္ထုကြောင်းကို ပြခြင်းဟူသောနည်း တည်း၊ ဝတ္ထုတို့သည် မသိမ်းဆည်းခြင်း၏ အပြစ်ကိုပြသော ဝတ္ထုချည်းတည်း၊ ထိုသို့ အပရိဂ္ဂ ဟဏအပြစ်ကို ပြသဖြင့် ပရိဂ္ဂဟဏ၏ အကျိုးကိုလည်း ပြပြီးဖြစ်တော့၏။

မဟာစေတိယင်္ဂီဏေ။ ။သိဟိန္ဒိကျွန်းဝယ် ဒုဋ္ဌဂါမဏိ အဘယမင်းတည်ထား အပ်သော ဟေမမာလီမည်သော စေတီတော်သည် အတောင် တစ်ရာနှစ်ဆယ်မြင့်သော ကြောင့် “မဟာစေတိယ”ဟု နာမည်တော်ရ၏၊ ထိုစေတီတော်၏ ဥပစာဖြစ်၍ ကောင်းစွာ ပြုပြင်အပ်သော မြေအပြင်ကို “စေတိယင်္ဂီဏ”ဟု ခေါ်သည်။ [ဘူမိပ္ပဒေသေ စေတ္ထ အင်္ဂဏံ ၊ပေ၊ တသ္မာ ဥပစာရဘူတေ သင်္ခိတေ ဘူမိပ္ပဒေသေတိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်။]

ဘိက္ခုနီယော-ဘိက္ခုနီယံတို့သည်၊ ဓမ္မ-ကို၊ သုဏန္တိ-နာကြကုန်၏။ တကြ-ထို
ရဟန်းငယ်တို့တွင်၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဒဟရော-ရဟန်းငယ်သည်၊ ဟတ္ထံ-
လက်ကို၊ ပသာရန္တော-ဆန့်လသော်၊ ကာယသံသဂ္ဂံ-ကိုယ်ဖြင့်နှီးနှောခြင်းသို့၊
(မိမိ၏ကိုယ်ဖြင့် ဘိက္ခုနီကိုယ်၌ ရောနှောခြင်းသို့) ပတွာ-ရောက်၍၊ တေနေဝ
ကာရဏေန-ထိုအကြောင်းကြောင့်ပင်၊ ဂိဟီ-လူဝတ်ကြောင်သည်၊ ဇာတော-ဖြစ်ရ
ပြီ၊ [ထိုကာယသံသဂ္ဂံဖြစ်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ သာသနာတော်၌ မပျော်မွေ့
သောကြောင့် လူထွက်သည်။]

အပရော-တစ်ပါးသော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ပါဒံ-ခြေကို၊ ပသာရေန္တော-ဆန့်လတ်
သော်၊ အဂ္ဂိမှိ-မီး၌၊ ပသာရေသိ-ဆန့်မိပြီ၊ အဋ္ဌိ-အရိုးကို၊ အာဟစ္စ-ထိခိုက်၍၊
ပါဒေါ-သည်၊ ဈာယိ-လောင်ပြီ။ [ဈေဓာတ်၏ ဒဟန (မီးလောင်ခြင်း) အနက်ကို
ဟောရာ၌ အကမ္မကတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပါဒေါဈာယိ” ဟုဆိုသည်။ သကမ္မက
နေရာ၌ကား “အဂ္ဂိနာ-ဖြင့်၊ ကုဋ္ဌိ-ကို၊ ဈာပေတိ-လောင်စေ၏” ဟု ကာရိတ်ဝင်
ရသည်။] အပရော-သော၊ (ဘိက္ခု ပါဒံ ပသာရေန္တော) ဝမ္ပိကေ-တောင်ပို၌၊
ပသာရေသိ-ပြီ၊ သော-ထိုရဟန်းကို၊ အာသီဝိသေန-လျင်သောအဆိပ်ရှိသော
မြွေသည်၊ ဒဋ္ဌော-ကိုက်အပ်ပြီ၊ အပရော-သော၊ (ဘိက္ခု ပါဒံ ပသာရေန္တော)
စီဝရကုဋ္ဌိဒဏ္ဍကေ-သင်္ကန်းကျောင်း၏ ဒုတ်တန်းငယ်၌၊ ပသာရေသိ-ပြီ၊ တံ-
ထိုရဟန်းကို၊ မဏိသပ္ပေါ-မဏိမည်သော မြွေသည်၊ ခုံသိ-ကိုက်ပြီ၊ တသ္မာ-ထို့
ကြောင့်၊ ဧဝရူပေ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ အသပ္ပာယေ-မလျှောက်ပတ်သော
အရပ်၌၊ အပသာရေတွာ-မဆန့်မူ၍၊ သပ္ပာယေ-လျှောက်ပတ်သောအရပ်၌၊
ပသာရေတဗ္ဗံ-ဆန့်ရာ၏၊ ဣဒံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-ဤကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်း၌၊
သပ္ပာယသမ္ပဇည်း-တည်း။

ပန-ကား၊ ဂေါစရသမ္ပဇည်း-ဂေါစရသမ္ပဇည်းကို၊ မဟာထေရဝတ္ထုနာ-မဟာ
ထေရမည်သော ဆရာတော်၏ဝတ္ထုဖြင့်၊ [ဧဝံ နာမကဿ ထေရဿ ဝတ္ထုနာ။]
ဒီပေတဗ္ဗံ-ပြထိုက်၏၊ ကိရ-ချဲ့၊ မဟာထေရော-မဟာထေရမည်သော ဆရာတော်
သည်၊ ဒီဝါဌာနေ-နေနေရာအရပ်၌၊ နိသိန္နော-နေသည်၊ (ဟုတွာ) အန္တေဝါသိကေ
ဟိ-အနီးနေတပည့်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ကထယမာနော-ပြောဆိုလသော်၊ သဟသာ-

စီဝရကုဋ္ဌိဒဏ္ဍကေ။

။မဟာစေတီယင်ပြင်ဝယ် သင်္ကန်းမိုး သင်္ကန်းကာ ကျောင်း
ငယ်ပြု၍လည်း စာအံကြ၏၊ ထို့ကြောင့် သင်္ကန်းကျောင်းငယ်၌ သင်္ကန်းမိုးဖို့ ကာဖို့ တန်းထား
အပ်သော ဒုတ်ချောင်းငယ်ကို “ဒဏ္ဍက”ဟု ခေါ်၏၊ ထို ဒုတ်ချောင်းငယ်ပေါ်၌ တက်နေသော
မဏိမည်သော သီဟိုဠ်မြွေတစ်မျိုးက ကိုက်သည်။ [စီဝရကုဋ္ဌိယာ စီဝရဆဒနတ္ထာယ ကတ
ဒဏ္ဍကေတိ အတ္ထော၊ မဏိသပ္ပေါနာမ သီဟဠဒီပကေ ဝိဇ္ဇမာနာ ဧကော သပ္ပဇာတိတိ ဝဒန္တိ
၊ဗေ၊ တသ္မာ န နီလသပ္ပာဒိ (မြွေစိမ်း) ဣမေ မဏိသပ္ပေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗော-ဋီကာသစ်။]

အဆောတလျင်၊ ဟတ္ထံ-လက်ကို၊ သမိဉ္ဇေတွာ-ကွေး၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ယထာ
ဌာနေ-အကြင်အကြင် တည်ရာအရပ်၌၊ (ထားမြဲတိုင်းသော အရပ်၌)၊ ထပေတွာ-
၍၊ သဏိကံ-ဖြည်းဖြည်း၊ သမဉ္ဇတိ-ကွေးပြန်၏၊ တံ-ထို မဟာထေရမည်သော
ဆရာတော်ကို၊ အန္တေဝါသိကာ-အနီးနေတပည့်တို့သည်၊ ပုစ္ဆိသု-မေးလျှောက်
ကုန်ပြီ၊ (ကိံ) ဘန္တေ၊ ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ သဟသာ-အဆောတလျင်၊ ဟတ္ထံ-
ကို၊ သမိဉ္ဇေတွာ-၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ယထာဌာနေ-၌၊ ထပေတွာ-၍၊ သဏိကံ-
ဖြည်းဖြည်း၊ သမိဉ္ဇိတ္ထ-ကွေးတော်မူပါကုန်သနည်း၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိသု)။

အာဝုသော-ငါ့ရှင်တို့၊ အဟံ-သည်၊ ယတော-အကြင်အခါမှ၊ ပဌာယ-စ၍၊
ကမ္မဌာနံ-ကို၊ မနသိကာတုံ-နှလုံးသွင်းခြင်းငှာ၊ အာရဒ္ဒေါ-အားထုတ်ပြီ၊ (တတော-
ထိုအခါမှ၊ ပဌာယ-၍)၊ မေ-သည်၊ ကမ္မဌာနံ-ကို၊ မုဉ္ဇိတွာ-လွှတ်၍၊ ဟတ္ထော-
လက်ကို၊ န သမဉ္ဇိတပုဗ္ဗော-ရှေး၌မကွေးအပ်ချေ၊ ဝါ-မကွေးအပ်ဘူးချေ၊ ဣဒါနိ
ပန-ယခုအခါ၌ကား၊ မေ-ငါသည်၊ တုမေဟိ-သင်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ကထယမာနေန-
စကားပြောနေသည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ကမ္မဌာနံ-ကို၊ မုဉ္ဇိတွာ-၍၊ သမဉ္ဇိတော-ကွေး
အပ်ပြီ၊ (ကွေးမိပြီ)၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ယထာဌာနေ-၌၊ ထပေတွာ-
၍၊ သမဉ္ဇိ-ကွေးပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ ဘန္တေ၊ သာဓု-ကောင်းပါပေ၏၊ ဘိက္ခုနာ
နာမ-ရဟန်းတော်မည်သည်၊ ဧဝံပေန-ဤသို့ သဘောရှိသည်၊ ဘဝိတဗ္ဗံ-ဖြစ်
ထိုက်ပါ၏၊ [“ဧဝံ+ရူပံ (သဘာဝေါ) ယဿ”ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ “ဧဝံ”ဟု ပကတိ
ပြုရ၏၊ ထို့နောက် နိဂ္ဂဟိတံကိုချေ။] ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ကြပြီ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊
ဧတ္တာပိ-ဤကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်း၌လည်း၊ ကမ္မဌာနာဝိဟေနမေဝ-ကမ္မဌာန်းကို
မစွန့်ခြင်းကိုပင်၊ ဂေါစရသမ္ပဇညန္တိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အပ္ပန္တရေ-ကိုယ်တွင်း၌၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ သမဉ္ဇန္တောဝါ-ကွေးတတ်
သည်မူလည်းဖြစ်သော၊ ပသာရေန္တောဝါ-ဆန့်တတ်သည်မူလည်းဖြစ်သော၊ အတ္တာ
နာမ-အတ္တမည်သည်၊ နတ္ထိ၊ ပန-အနွယ်ကား၊ ဝုတ္တပ္ပကာရစိတ္တကိရိယ ဝါယော
ဓာတုဝိပ္ပာရေန-ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော စိတ်၏ အမူအရာဖြစ်သော

ဧဝမေတ္တာပိ။

“အပိဖြင့် ရှေ့၌ (အောက်၌) ပြအပ်ပြီးသော အာလောကိတ
ဝိလောကိတအဖို့ကိုခွဲသည်”ဟု ဋီကာသစ်ဆို၏၊ အပိသဒ္ဓါသည် အပေက္ခာအနက်ဟော ဟု
ဆိုလိုသည်၊ သို့သော် အပေက္ခာဟူသည် အကွရာပါဒယော၌ အပိသဒ္ဓါကဲ့သို့ ရှေ့ဆိုအပ်ပြီး
ကို ထပ်၍ဆိုသောအားဖြင့် ခွဲခြင်းသဘောရှိ၏၊ ၂ ခု မကွဲသောကြောင့် ပေါင်း၍မဖြစ်၊ ဤ၌
ကား “အာလောကိတ ဝိလောကိတနှင့် သမဉ္ဇိတ ပသာရိတ”ဟု ၂ မျိုးလည်းကွဲ၏၊ ဂေါစရ
သမ္ပဇညချင်းလည်း တူ၏၊ ထို့ကြောင့် သမဉ္ဇိတ ပသာရိတကို ပေါင်းသော သမ္ပိက္ကနသာ
ဖြစ်ထိုက်၏ဟု ထင်ပါသည်။

ဆန္ဒကြောင့် ဝါယောဓာတ်၏ လှုပ်ရှားခြင်းကြောင့် သုတ္တာကမူနဝသေန-ကြိုးကိုင်ငံခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဒါရုယန္တဿ-သစ်သားဖြင့် ပြုအပ်သော အရုပ်၏။ (သစ်သားရုပ်၏) ဟတ္ထပါဒစလနံ ဝိယ - လက် ခြေတို့၏ လှုပ်ရှားခြင်းကဲ့သို့၊ သမဉ္ဇနပသာရဏံ-ကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏။ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ပရိဇာနနံ-ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းကို၊ ဧတ္ထ-ဤကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်း၌၊ အသမ္မောဟသမ္ပဇညတံ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သံဃာဋီပတ္တစီဝရဓာရဏေတိ ဧတ္ထ-ဤပါဌ်၌၊ သံဃာဋီစီဝရာနံ-သင်္ကန်းကြီးဧကသီ သင်းပိုင်တို့ကို၊ နိဝါသနပါရူပနဝသေန-ဝတ်ခြင်း၊ ရုံခြင်း၊ ရမ်းခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပတ္တဿ-သပိတ်ကို၊ ဘိက္ခုာပဋိဂ္ဂဟဏာဒိဝသေန-ဆွမ်းကို ခံယူခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပရိဘောဂေါ-သုံးစွဲခြင်းသည်၊ ဓာရဏံနာမ-ဓာရဏမည်၏။

တတ္ထ-ထိုသံဃာဋီစီဝရဓာရဏ၊ ပတ္တဓာရဏတို့တွင်၊ တာဝ-ပတ္တဓာရဏမှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌေ-သော၊) သံဃာဋီစီဝရဓာရဏေ-သံဃာဋီစီဝရဓာရဏ၌၊ (သမ္ပဇည-သမ္ပဇညကို၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗံ) နိဝါသေတွာဝါ-ဝတ်၍လည်းကောင်း၊ ပါရုပ်တွာဝါ-ရုံ၍လည်းကောင်း၊ ပိဏ္ဍာယ-ဆွမ်းအကျိုးငှာ၊ စရတော-လှည့်လည်သော ရဟန်း၏၊ အာမိသလာဘော-အာမိသကို ရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သီတဿ

သုတ္တာကမူနဝသေန။ ။ယန္တေ ယောဇိတသုတ္တာနံ အာဝိဇ္ဇနဝသေန-ယန္တားအရုပ်၌ တပ်အပ်သော ကြိုးတို့ကို (လူက) ဆွဲငင်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ [ဤ၌ အာကမူနကို အာ+ဝိ+အဉ္ဇဓာတ်ဖြင့် “အာဝိဇ္ဇန”ဟု ဋီကာဖွင့်ကိုထောက်၍ “ကွေးခြင်း”အနက်၌လည်း “သမဉ္ဇန”ပုဒ်သည်သာ သင့်သည်ဟု မှတ်ပါ။]

ဒါရုယန္တဿ။ ။သက္ကတ၌ “ယတြိ-သင်္ကောစေ”ဟူသော ဓာတ်၊ အစ်ပစ္စည်းဖြင့် “ယန္တ”ဟု ဖြစ်သကဲ့သို့ ပါဠိ၌လည်း “ယတိ-သင်္ကောစေ (တွန့်ခြင်း)”ဟူသော ဓုရာဒိဓာတ်ဖြင့် အ ပစ္စည်းသက်၊ နိဂ္ဂဟိတလာ၍ပြီးသော “ယန္တ”သဒ္ဒါသည် ယန္တားအနက်ကို ဟော၏။ ယန္တယတိ-တွန့်တတ်၏။ ဣတိ ယန္တံ၊ ဒါရုနာ-သစ်သားဖြင့်+ကတ်+ယန္တံ ဒါရုယန္တံ၊ “သုတ္တာနုကမူနဝသေန ဒါရုယန္တဿ ဟတ္ထပါဒစလနံဝိယ”ကို ကြည့်၍ ယခုခေတ် ရုပ်သေးရုပ်ကို “ဒါရုယန္တ”ဟု ယူပါ။ [ဋီကာသစ်၌ ယာဓာတ်ကြံ၍ “တံတံ ကြိယံ ယာတိ ပါပုဏာတိတိယန္တံ”စသည်ဖြင့် ပြုလေ၏။]

သံဃာဋီစီဝရာနံ။ ။ပါဠိတော်၌ “သံဃာဋီ ပတ္တစီဝရ”ဟု အစဉ်ရှိသော်လည်း ၂ ထပ်သင်္ကန်းကြီးဟူသော သံဃာဋီ၊ ဧကသီ သင်းပိုင်ဟူသော စီဝရ၊ ထို ၂ မျိုးလုံးပင် အသုံးတူသောကြောင့် ပတ္တ၏ ရှေ့နောက်ဖြစ်သော သံဃာဋီစီဝရကို ပေါင်း၍ပြသည်။ ဤသို့ ပေါင်း၍ပြသဖြင့် ဂန္ထဂရု (ကျမ်းကြီးလေးမျှ) ကို ပယ်ရခြင်းအကျိုးရှိ၏။ ဤပုဒ်ကို နောက်၌ရှိသော နိဝါသန ပါရူပနနှင့် အစဉ်အတိုင်းမတွဲဘဲ သင်းပိုင်ဟူသော စီဝရကို နိဝါသနနှင့်လည်းကောင်း၊ သံဃာဋီနှင့် ဧကသီဟူသော စီဝရကို ပါရူပနနှင့်လည်းကောင်း ထိုက်သလို တွဲစပ်ပါ။-ဋီကာသစ်။

ပဋိဿာတာယာတိ အာဒိနာ-သီတဿ ပဋိဿာတာယ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တပ္ပကာရောယေဝ-ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော အပြားရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ (ပစ္စဝေက္ခဏာအဖြစ်ဖြင့် ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော အပြားရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊) အတ္ထော စ-ဓမ္မအားဖြင့် တိုးပွားခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အတ္ထောနာမ-အတ္ထမည်၏၊ တဿ-ထိုအတ္ထ၏၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ သာတ္ထကသမ္မဇဉ်-သာတ္ထကသမ္မဇဉ်ကို၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏။

ပန-ကား၊ (သာတ္ထကသမ္မဇဉေ အကျယ်မှတစ်ပါး၊ သပ္ပာယ်သမ္မဇဉေအကျယ်ကား၊) ဥဏှပကတိကဿ-အပူဟူသော ပင်ကိုယ်သဘောရှိသော ရဟန်းအားလည်းကောင်း၊ ဒုပ္ပလဿစ-အားမရှိသော ရဟန်းအားလည်းကောင်း၊ သုခုမံ-သိမ်မွေ့သော၊ စီဝရံ-သည်၊ သပ္ပာယ်-လျောက်ပတ်၏၊ သီတာလုကဿ-များသော အအေးရှိသောရဟန်းအား၊ ယနံ-တခဲနက်ထူထဲသော၊ ဒုပဏ္ဍ-၂ ထပ်ရှိသော သင်္ကန်းသည်၊ (သပ္ပာယ်-၏၊) ဝိပရိတံ-ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော သင်္ကန်းသည်၊ အသပ္ပာယ်-မလျောက်ပတ်၊ ယဿကဿစိ-အကြင်အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော ရဟန်းအား၊ ဇိဏ္ဏံ-ဆွေးမြေ့သော သင်္ကန်းသည်၊ အသပ္ပာယ်မဝ-သည်သာ၊ ဟိ-မှန်၊ အဂ္ဂဋ္ဌာဒိဒါနေန-အဖာ အစရှိသည်ကို ပေးရခြင်းအားဖြင့်၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ တံ-ထိုဆွေးမြေ့သောသင်္ကန်းသည်၊ ပလိဗောကေရံ-အနှောက်အယှက်ကိုပြုတတ်သည်၊ ဟောတိ။ [“ကသ္မာ အသပ္ပာယ်”ဟု ထည့်၍ “ဟိယသ္မာ”ဟုလည်း တစ်နည်းပေးပါ။]

ဥဏှပကတိကဿ။ ။ဥဏှ + ပကတိ ယဿာတိ ဥဏှပကတိကော၊ အပူဟူသော ပင်ကိုယ်သဘောရှိသူ၊ နဂိုရ်က အခိုးအငွေ့ ကောင်းသောကြောင့် သင်္ကန်းထူထူကို ဝတ်နေလျှင် လေပိတ်၍နေရကား သာ၍ အခိုးအငွေ့များဖွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ထူသော သင်္ကန်းသည် သပ္ပာယ်မဖြစ်။ [ဥဏှပကတိကဿာတိ ဥဏှာလုကဿ၊ ပရိဋ္ဌာဟဗဟုလကာယဿ-ဋီကာသစ်။]

သီတာလုကဿ ယနံ ဒုပဏ္ဍ။ ။သီတံ + ဗဟုလံ ယဿာတိ သီတာလုကော အာလုတဗ္ဗဟုလေသုတ်ဖြင့် ဗဟုလအနက်၌ အာလုပစ္စည်းသက်၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှာ ယနဖြစ်သော ဒုပဏ္ဍ (၂ ထပ်) သင်္ကန်းသည် သပ္ပာယ်ဖြစ်၏၊ ဒုပဏ္ဍကို နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ဆိုသည်၊ ဘာကြောင့်နည်း... ဥတုဒ္ဓဋ-အငွေ့များသော ဂိုဒေါင်စသည်၌ ကြာမြင့်စွာ ထားအပ်သည်ဖြစ်၍ နည်းနည်းဆွေးနေသော အဝတ်များကို သင်္ကန်းချုပ်ရာ၌ “၄ ထပ် သင်္ကန်းကြီး၊ ၂ ထပ် ဧကသီ သင်းပိုင်ချုပ်နိုင်၏၊ ပံသုကူအဝတ်ဖြစ်မှု အလိုရှိသလောက် ထပ်နိုင်၏”ဟု ခွင့်ပြုတော်မူသောကြောင့်တည်း။

အဂ္ဂဋ္ဌာဒိဒါနေန။ ။ဥဒ္ဓရိတ္တာ-ရိနေသော အဝတ်အသားကို ထုတ်နှုတ်၍၊ အလ္လိယာပနဒဏ္ဍံ-ထို အပေါက်နေရာ၌ ငြိကပ်စေအပ်သော အဝတ်ပိုင်းသည်၊ အဂ္ဂဋ္ဌံ-မည်၏၊ “အဖာ”ဟု ခေါ်ကြသည်၊ အာဒိသဒ္ဓေန တုန္နကမ္ဘာဒိနိ (စုတ်နေသဖြင့် အပ်ချုပ်ရမှု အစရှိသည်တို့ကို) သင်္ကတိ-ဋီကာသစ်။

ပဋုဏ္ဏဒုက္ကလာဒိဘေဒံ-ပဋုဏ္ဏတိုင်း၌ဖြစ်သော ပိုးချည်သင်္ကန်း ဘွဲ့ဖြူသင်္ကန်း အစရှိသော အပြားရှိသော၊ လောဘနိယစီဝရံ-လောဘ၏ အာရုံဖြစ်သော သင်္ကန်း သည်၊ (လိုချင်စရာကောင်းသော သင်္ကန်းသည်) တထာ-ထိုအသပ္ပာယပင်တည်း၊ [လောဘဿ+ဟိတံ လောဘနိယံ၊ ဣယပစ္စည်း၊ န အာဂုံ။] ဟိ-မှန်၊ တာဒိသံ- ထိုကဲ့သို့ရှိအပ်သော သင်္ကန်းသည်၊ အရညေ-တော၌၊ ဧကကဿ-တစ်ပါးတည်း သော ရဟန်း၏၊ နိဝါသန္တရာယကရံ-နေခြင်း၏အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သည်လည်း ကောင်း၊ ဇီဝိတန္တရာယကရောပိ-အသက်၏ အန္တရာယ်ကိုသော်မှ ပြုတတ်သည် လည်းကောင်း၊ ဟောတိ။ [ခိုးသူ ဒါးပြတို့က လိုချင်စရာကောင်းသောကြောင့် ထိုအန္တရာယ်များ ဖြစ်နိုင်သည်၊ ဤ၌လည်း ကသွာဟု ထည့်၍ ယသွာဟု ပေးပြီးလျှင် ရှေ့ဝါကျကို ပြန်လှည့်သောအားဖြင့်လည်း အနက်ပေးနိုင်၏။]

ပန-ကား၊ နိပ္ပရိယာယေန-ပရိယာယ်မဟုတ် မုချအားဖြင့်၊ (“အသပ္ပာယ်” ၌စပ်) ယံ-အကြင်သင်္ကန်းသည်၊ နိမိတ္တကမ္မာဒိမိစ္ဆာဇီဝဝသေန-နိမိတ်ပြုခြင်း အစရှိသော အမှု၊ မိစ္ဆာဇီဝတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်ပြီ၊ ဝါ-ရပြီ၊ (တံ စ-

တထာ ပဋုဏ္ဏဒုက္ကလာဒိ။ ။တထာသဒ္ဓါသည် အသပ္ပာယမေဝကို ငင်သော အနုကဗုဒ္ဓတ္ထအနက်တည်း၊ ပဋုဏ္ဏတိုင်း၌ဖြစ်သော ပိုးချည်အဝတ်သည် ပဋုဏ္ဏမည်၏၊ ဝါက ဝိသေသမယံ-ဝါချည်အထူးဖြင့် ရက်အပ်သော၊ သေတဝဏ္ဏံ-ဖြူသော အဆင်းရှိသော အဝတ် သည်၊ ဒုက္ကလံ-ဒုက္ကလမည်၏။ [ပဋုဏ္ဏဒေသေ ပါဏကေဟိ သဉ္စာတဝတ္ထံ ပဋုဏ္ဏံ၊ ဝါက ဝိသေသမယံ သေတဝဏ္ဏံ ဒုက္ကလံ-ဋီကာသစ်။]

နိပ္ပရိယာယေန။ ။ဤပုဒ်ကို တံ အသပ္ပာယ်၌စပ်၊ ပြအပ်ခဲ့သော အဝတ်များသည် အာပတ်လည်း မသင့်-အကုသိုလ်လည်း မတိုးပွားသောကြောင့် အကြောင်းအားလျော်စွာ တစ်ရံတစ်ခါ သပ္ပာယ်ဖြစ်နိုင်စရာ ရှိပါသေး၏၊ မိစ္ဆာဇီဝ (ကုလဒ္ဓသန စသော) အကြောင်း ကြောင့် ဖြစ်သောသင်္ကန်းနှင့်၊ အကုသိုလ်တို့ပွား၍ ကုသိုလ်ဆုတ်ယုတ်စရာရှိသော သင်္ကန်း ၂ မျိုးကား မည်သည့်အခါ၌မျှ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်မျှ သပ္ပာယ်အဖြစ်တော့-ဟူလို။

နိမိတ္တကမ္မာဒိ မိစ္ဆာဇီဝ။ ။မိမိအားလျှအောင် အရိပ်နိမိတ်ပြုခြင်း (“သင်တို့က ပိုးထည်တွေ ဝတ်ကြသကဲ့” စသည်ဖြင့် ပိုးသင်္ကန်းလျှအောင် အရိပ်နိမိတ်ပြုခြင်း)သည် နိမိတ္တ ကမ္မမည်၏၊ အာဒိဖြင့် ဩဘာသ ပရိကထာတို့ကိုယူပါ၊ [ထို အကျယ်ကို ပါရာဇိက၊ ဆဌ သံဃာဒိသေသံအဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] မိစ္ဆာ+အာဇီဝန္တိ ဧတေနာတိ မိစ္ဆာဇီဝေါ- ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ စက်ဆုပ်တော်မူအပ်သော ကုလဒ္ဓသန အနေသနအမှုကို မိစ္ဆာဇီဝဟု ခေါ်သည်၊ [နိမိတ္တကမ္မာဒိစ+မိစ္ဆာဇီဝေါစာတိ နိမိတ္တကမ္မ မိစ္ဆာဇီဝေါ”ဟု ပြု၊ တရံတခါ ပုလ္လိနံသမာဟာရ လည်း ရှိနိုင်ပါ၏၊ ဋီကာသစ် နောက်နည်းကို ရေးသည်၊ အနေသန ၂၁ ပါးကို အဋ္ဌသာလိနိ ဘာသာဋီကာ၊ ကာမကုသိုလ်နိဒ္ဒေသအဖွင့်၊ မူလဋီကာနိဿယ၌ ပြထားပြီ။]

ထို သင်္ကန်းသည်လည်းကောင်း၊) ယံ-အကြင်သင်္ကန်းကို၊ သေဝမာနဿ-မှီဝဲသုံးဆောင်သော၊ အဿ-ထိုသင်္ကန်းရှင် ရဟန်း၏၊ အကုသလာ-န်သော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ အဘိဝဇ္ဇန္တိ-တိုးပွားကုန်၏၊ ကုသလာ-ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ-တို့သည်၊ ပရိဟာယန္တိ-ဆုတ်ယုတ်ကုန်၏၊ တံစ-ထိုသင်္ကန်းသည်လည်းကောင်း၊ အသပ္ပာယံ-မလျှောက်ပတ်၊ ဝိပရိတံ-ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော သင်္ကန်းသည်၊ သပ္ပာယံ-၏၊ တဿ-ထိုလျှောက်ပတ်သောသင်္ကန်း၏၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဧတ္ထ-ဤ သံဃာဋီစီဝရ ဓာရဏအရာ၌၊ သပ္ပာယသမ္ပညေ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာနာဝိဇယနဝသေန-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မစွန့်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဂေါစရသမ္ပညေစ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။

အဗ္ဘန္တရေ-ကိုယ်တွင်း၌၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ စီဝရံ-ကို၊ ပါရူပန္တော-ရန်းတတ် ရုံတတ်သော၊ အတ္တာနာမ-အတ္တမည်သည်၊ နတ္ထိ၊ ပန-အနွယ်ကား၊ ဝုတ္တပ္ပကာရစိတ္တကြိယဝါယောဓာတု ဝိပ္ပာရေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော စိတ်၏ အမူအရာဖြစ်သောဆန္ဒကြောင့် ဝါယောဓာတ်၏ လှုပ်ရှားခြင်းကြောင့်ပင်၊ စီဝရပါရူပနံ-သင်္ကန်းကို ရန်းခြင်း ရုံခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏။

တတ္ထ-ထိုသင်္ကန်းကို ရန်းရာ ရုံရာ၌၊ ဝါ-ထိုသင်္ကန်း၊ ကိုယ်တို့တွင်၊ စီဝရံပိ-သင်္ကန်းသည်လည်း၊ အစေတနံ-စိတ်စေတနာ မရှိ၊ ကာယောပိ-ကိုယ်သည်လည်း၊ အစေတနော-စိတ်စေတနာမရှိ၊ စီဝရံ-သည်၊ န ဇာနာတိ-မသိ၊ (ကိံ) မယာ-သည်၊ ကာယော-ကိုယ်ကို၊ ပါရူပိတော-ခြုံအပ်ပြီ၊ ဣတိ (န ဇာနာတိ) ကာယောပိ-

ကမ္မဋ္ဌာနာဝိဇယနဝသေန။

“ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မစွန့်” ဟူရာ၌ သမညန ပသာရဏအခန်းဝယ် မဟာထေရဝတ္ထုကို ပြခဲ့၏။ အာလောကိတ ဝိလောကိတအခန်းဝယ် “တဿ ဧတ္ထ ခန္ဓဓာတု အာယတန ကမ္မဋ္ဌာနိကေဟိ”စသည်ဖြင့် နှလုံးသွင်းနေကျဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မစွန့်ပုံကို ပြခဲ့၏။ အဘိက္ကန္တပဋိက္ကန္တအခန်းဝယ် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မစွန့်သော ဂတ ပစ္စာဂတဝတ်ကို ပြခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ဤ၌လည်း နှလုံးသွင်းနေကျ ကမ္မဋ္ဌာန်းတစ်မျိုးကို မစွန့်ဘဲ သံဃာဋီစီဝရကို ဆောင်ခြင်းကိုပင် “ဂေါစရသမ္ပညေ”ဟု ယူသင့်၏။ ဋီကာသစ်၌ “ဝက္ခမာန ကမ္မဋ္ဌာနဿ အဝိဇယနဝသေန”ဟု ဆိုသောကြောင့် “အဗ္ဘန္တရေ အတ္တာနာမ” စသည်ကို ရည်ရွယ်ဟန်တူ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ထိုစကားရပ်သည် အသမ္မောဟသမ္ပညေကို ပြသော စကား ဖြစ်၍ စဉ်းစားသင့်၏။

အဗ္ဘန္တရေ အတ္တာနာမ။

“အသမ္မောဟသမ္ပညေကို ပြလို၍ “အဗ္ဘန္တရေ”စသည် မိန့်၊ အဗ္ဘန္တရသဒ္ဓါသည် “အတွင်း”ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ အတွင်းဟူသည် မိမိ၏ ရုပ်နာမ် ခန္ဓာအစဉ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “အဗ္ဘန္တရေတိ အတ္တနော သန္တာနေ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်။

တတ္ထ စီဝရံပိ။

“ဤဝါကျ၌ စီဝရ၏ စိတ်စေတနာ မရှိခြင်းကို ပြသော စကား သည် လိုရင်းမဟုတ်၊ စီဝရ၌ စိတ်စေတနာ မရှိကြောင်းမှာ အများသိပြီးဖြစ်၍ ဥပမာသဘော အားဖြင့်သာ ပြသော စကားတည်း၊ ကာယ၏ စိတ်စေတနာ မရှိကြောင်းကား ပြလိုရင်းဖြစ်၏။

သည်လည်း၊ န ဇာနတ်၊ (ကိ) အဟံ-ငါကို၊ စိဝရေန-သင်္ကန်းသည်၊ ပါရပိတော-
 ခြံအပ်ပြီ၊ ဣတိ (န ဇာနတ်၊) ဓာတုယောဝ-ဓာတ်တို့သည်သာ၊ ဓာတုသမူဟံ-
 ဓာတ်အပေါင်းကို၊ ပဋိစ္ဆာဒေန္တိ-ဖုံးလွှမ်းကြကုန်၏၊ (ကိသ္မိဝိယ-အဘယ်၌ကဲ့သို့
 နည်း၊) ပဋပိလောတိကာယ-အဝတ်အပိုင်းဖြင့်၊ ပေါတ္တကရူပပဋိစ္ဆာဒနေဝိယ-ညဲ
 မင်းရုပ်ကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း၌ကဲ့သို့တည်း၊ ဝါ-ယမင်းရုပ်ကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း၌ကဲ့သို့တည်း၊
 တသ္မာ-ထိုသို့အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ကာယ၏ စိတ်
 စေတနာမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သုန္နရံ-ကောင်းသော၊ စိဝရံ-ကို၊ လဘိတွာ-
 ရ၍၊ ဝါ-ရလတ်သော်၊ သောမနဿ-ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို၊ နေဝကာတဗ္ဗံ-မပြုထိုက်၊
 အသုန္နရံ-မကောင်းသော၊ (စိဝရံ-ကို) လဘိတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ ဒေါမနဿ-
 နှလုံးမသာယာခြင်းကို၊ န (ကာတဗ္ဗံ)-မပြုထိုက်။

ထို့ကြောင့် ဤဝါကျသည် “အဗ္ဘန္တရေ အတ္တာ နာမ၊ ပေ၊ နတ္ထိ”ဟူသော ရှေ့စကားကို ထင်ရှား
 ပြသော ဝါကျတည်း၊ မှန်၏-“အတွင်း၌ အတ္တမရှိ”ဟူသော စကားကိုပင် “ကာယသည် စိတ်
 စေတနာမရှိ”ဟူသော စကားဖြင့် ထင်ရှားစေသည်။

ပေါတ္တကရူပ။ ။ထောမနိဓိ၌ မြေညက်၊ သစ်သား၊ အဝတ်၊ သားရေ၊ ကြေး၊
 ရွှေ ငွေ စသော ရတနာတို့တွင် တစ်ခုခုဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော အရုပ်ကို ပုည၊ သုတ္တံ၌ ကန်
 ပစ္စည်းသက်၍ “ပုညက”ဟု ဆို၏၊ ပါဠိ၌ “ပေါတ္တက”နှင့် သဘောတူပင်တည်း၊ ဓာတုတ္တသင်္ဂဟ
 ၌ ပုတ္တဓာတ်ကြ၍ “ပုတ္တောစု ဗန္ဓနာဒရာ နာဒရေ”ဟု မိန့်၏၊ အရုပ်၌ လက်စသည်ကို ပေါင်း
 ဖွဲ့၍ ထားအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အရုပ်ဖြစ်၍ မလေးစားအပ်သောကြောင့်လည်း
 ကောင်း၊ ဆင်းတုတော် အရုပ်ဖြစ်မှု လေးစားအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း “ပုတ္တိယတေ-
 ပေါင်းဖွဲ့အပ်၏၊ ဝါ-မလေးစားအပ်၊ ဝါ-လေးစားအပ်၏၊ ဣတိ ပေါတ္တကော”ဟု ပြု၊ ညဲမင်းရုပ်
 ဟုလည်းကောင်း၊ ယမင်းရုပ်ဟုလည်းကောင်း ရှေးကအနက်ပေးကြသည်၊ ဋီကာသစ်၌ကား
 ကိယာဒိ ပုသဓာတ်ကြ၍ တစ်မျိုးဖွင့်သွားလေ၏။ [အောက်ပါ ဝါထာသည် ထောမနိဓိဝါထာ
 တည်း၊ အနက်ကို အဓိပ္ပာယ်ကြည့်၍ သိပါ။]

မြီဒါဝါ ဒါရုဏာဝါပိ၊ ဝတ္ထေနာပျုထ စမ္ပနာ၊
လောဟာဒီဟိ ကတံ ဝါပိ၊ ပုညမိတုဘိဓိယတေ။

တသ္မာ နေဝသုန္နရံ။ ။ဤဝါကျသည် ဖလဝါကျဖြစ်ရကား ရှေ့၌ ပြအပ်ပြီးသော
 “အဗ္ဘန္တရေ အတ္တာနာမ၊ ပေ၊ နတ္ထိ”ဝါကျ “တတ္ထ စိဝရဗ္ဗိ”စသော ဝါကျသည် ထို ဖလဝါကျ၏
 အကြောင်းကိုပြသော ဝါကျများဖြစ်ရတော့၏၊ ပဌမဝါကျအလို “တသ္မာ-ထိုသို့ အတ္တမှ ကင်း
 ဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်”ဟု စွဲ၊ ဒုတိယဝါကျအလို “ထိုသို့ ကာယ၏ စိတ်စေတနာ မရှိ
 သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်”ဟု စွဲပါ၊ တသ္မာတိ အစေတနတ္တာ၊ အတ္တသုညဘာဝတောဝါ-
 ဋီကာသစ်၊ ဤပြခဲ့သော အကြောင်းကြောင့် “သုန္နရစိဝရကို ရရာ၌လည်း သောမနဿမဖြစ်
 ရခြင်း စသော ဣတရိတရ သန္တောသ (ရသမျှဖြင့် တင်းတိမ်ရခြင်း) အကျိုးကို ရသည်”ဟူလို။

ဟိ-ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြဦးအံ့၊ နာဂဝဓိက စေတိယရုက္ခာဒိသု-နဂါး တို့၏နေရာ တောင်ပို့၊ စေတီ၊ သစ်ပင် အစရှိသည်တို့၌၊ ကေစိ-အချို့သူတို့သည်၊ မာလာဂန္ဓဓူမဝတ္ထာဒိဟိ-ပန်း၊ နံ့သာ၊ အခိုး၊ အဝတ် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ [အမွှေး တိုင်မှ ထွက်သော မီးခိုးကို “ဓူမ”ဟု ဆိုသည်။] သက္ကာရံ-အရိုအသေပြုခြင်း၊ ပူဇော်ခြင်းကို၊ ကရောန္တိ-ပြုကြကုန်၏၊ ကေစိ-တို့သည်၊ ဂူထမုတ္တကဒ္ဒမဒက္က သတ္တပုဟာရာဒိဟိ-ကျင်ကြီး၊ ကျင်ငယ်၊ ရွှံ့ညွန့်၊ ဒုတ်၊ ဓားစသော လက်နက်တို့ ဖြင့် ပုတ်ခတ်ခြင်း အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ အသက္ကာရံ-မရိုမသေ မလေးမစားမှုကို၊ (ကရောန္တိ) တေဟိ-ထိုအရိုအသေပြုခြင်း၊ မရိုမသေပြုခြင်းတို့ကြောင့်၊ နာဂဝဓိက ရုက္ခာဒိယော-နဂါး၏နေရာတောင်ပို့၊ စေတီသစ်ပင် အစရှိသည်တို့သည်၊ သောမ နသံဝါ-ဝမ်းမြောက်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဒေါမနသံဝါ-နှလုံးမသာယာခြင်းကို လည်းကောင်း၊ န ကရောန္တိ(ယထာ)-မပြုကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ သုန္ဓရံ-သော၊ စီဝရံ-ကို၊ လဘိတွာ-၍၊ ဝါ-ရလတ်သော်၊ သောမနသံ-ကို၊ နေဝ ကာတဗ္ဗံ-ထိုက်၊ အသုန္ဓရံ-သော၊ (စီဝရံ-ကို) လဘိတွာ-၍၊ ဝါ-လတ်သော်၊ ဒေါမ နသံ-ကို၊ န (ကာတဗ္ဗံ) ကူတိ ဧဝံ-သို့၊ ပဝတ္ထပဋိသင်္ခါနဝသေန-ဖြစ်သော ဆင် ခြင်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဧတ္ထ-ဤ သံယာဋ် စီဝရဓာရဏအရာ၌၊ အသမ္မောဟ သမ္ပဇည်း-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပတ္တဓာရဏေပိ-သပိတ်ကို ဆောင်ခြင်း၌လည်း၊ ပတ္တံ-ကို၊ သဟသာဝ- အဆောတလျင်သာလျှင်၊ အဂ္ဂဟေတွာ-မယူသေးမူ၍၊ ဣမံ-ဤ သပိတ်ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ပိဏ္ဍာယ-ဆွမ်းအလို့ငှာ၊ စရမာနော-လှည့်လည်လသော်၊ ဘိက္ခံ- ဆွမ်းကို၊ လဘိဿာမိ-ရလိမ့်အံ့၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ပတ္တဂ္ဂဟဏပစ္စယာ-သပိတ်ကို ယူခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ပဋိလဘိတဗ္ဗအတ္ထဝသေန-ရထိုက်သော အကျိုး၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ သာတ္ထကသမ္ပဇည်း-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

ပန-ကား၊ ကိသဒုဗ္ဗလ သရီရဿ-ကြုံလိုသောကိုယ်ရှိသောရဟန်း၊ အားမရှိ သောကိုယ်ရှိသောရဟန်းအား၊ ဂရုပတ္တော-လေးသောသပိတ်သည်၊ အသပ္ပာ ယော-မလျှောက်ပတ်၊ [ခွန်အားဗလနည်းသောကြောင့် လေးလံသော သပိတ်ကို

နာဂဝဓိက စေတိယရုက္ခေ။ ။မြွေနဂါးတို့၏နေရာ တောင်ပို့ကို “နာဂါနံ နိဝါသော ဝဓိကော”အရ “နာဂဝဓိက”ဟု ခေါ်၏၊ စေတောဝိယ-စိတ်မဟုတ်သော်လည်း စိတ်ကဲ့သို့+ ကရိယတေ-ပြုအပ်၏၊ ဣတိ စေတိယော၊ ကရိယတေအနက်၌ ဣယပစ္စည်း၊ မိမိစိတ်ကို မိမိအလေးပြုအပ်သကဲ့သို့ နတ်ကြီးသောသစ်ပင်၊ နတ်ရဲသစ်ပင်ဟု သမုတ်အပ်သော သစ်ပင် ကိုလည်း လေးစားအပ်သောကြောင့် “စေတိယ”ဟု ခေါ်၏၊ [ထိုဝဓိက-ထိုသစ်ပင်တို့ကို အချို့က အလေးပြု၍ အချို့က အလေးမပြုသကဲ့သို့၊ ဤကာယကိုလည်း အချို့က ဂရုစိုက် ၍ အချို့က ဂရုမစိုက်သောကြောင့် ဤဥပမာကို ပြရသည်။]

မဆောင်နိုင်ရကား သပ္ပာယ်မဖြစ်။] ယဿ ကဿစိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော ရဟန်းအား၊ စတုပဉ္စဂဏ္ဌိကာဟတော-ဖွဲ့တုပ်အပ်သော ၄ ဖွဲ့ ၅ ဖွဲ့ရှိသော၊ ဝါ-ဖွဲ့တုပ်အပ်သော ၄ ဖွဲ့ ၅ ဖွဲ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဒုဗ္ဗိသောဓနီယော၏ ဟေတုမန္တ ဝိသေသန) ဒုဗ္ဗိသောဓနီယော-ခဲယဉ်းသဖြင့်ဆေးကြော သုတ်သင်ထိုက်သော သပိတ်သည်၊ အသပ္ပာယောဝ-မလျောက်ပတ်သည်သာ၊ ဒုဒ္ဒေါတပတ္တောပိ-မစင်မကြယ် ဆေးကြောအပ်သောသပိတ်သည်လည်း၊ န ဝဇ္ဇတိ-မအပ်၊ စ-ဆက်၊ တံ-ထို ၂ မျိုးသော သပိတ်သည်၊ ဓောဝန္တဿေဝ-ဆေးစဉ်ပင်၊ ဝါ-ဆေးတုန်းမှာပင်၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ ပလိဗောဓော-အနှောက်အရှက်သည်၊ ဟောတိ။ [သူ့ကို ကြာရှည်စွာဆေးနေရသဖြင့် စာအံ့ရခြင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း နှလုံးသွင်းရခြင်း၏ အနှောက်အရှက်သည်-ဟူလို၊ တံ ဓောဝန္တဿေဝါတိအာဒိ တဒုဘယဿာပိ အသပ္ပာယဘာဝေ ကာရဏံ-ဋီကာသစ်။] ပန-ဆက်၊ မဏိဝဏ္ဏပတ္တော-ပတ္တမြားအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသောသပိတ်သည်၊ လောဘနိယော-လောဘ၏အာရုံသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊) စီဝရေ-သင်္ကန်း၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ အသပ္ပာယော-မလျောက်ပတ်။ [ဝုတ္တနယေနေဝ-ဖြင့် “တာဒိသံဟိ အရညေ ဧကကဿ နိဝါသန္တရာယ ကရံ” စသည်ဖြင့် သင်္ကန်း၌ ပြအပ်ခဲ့သောအပြစ်ကို ညွှန်းသည်။]

စတုပဉ္စဂဏ္ဌိကာဟတော။ ။ကွဲအပ်နေသောသပိတ်၏ အက်ကြောင်းအရာကို ထပ်၍ မကွဲမအပ်အောင် သေးငယ်သောကြေးနန်းကြိုးစသည်ဖြင့် ဖွဲ့တုပ်ထားအပ်သည်ကို “ဂဏ္ဌိကာ” ဟုခေါ်၏၊ စတ္တာရောဝါ-၄ ဖွဲ့သော်လည်းဖြစ်ကုန်သော+ပဉ္စဝါ-၅ ဖွဲ့သော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော+ဂဏ္ဌိကာ-အဖွဲ့တို့တည်း၊ စတုပဉ္စဂဏ္ဌိကာ-တို့၊ အာဟတာ- ဖွဲ့တုပ်အပ်ကုန်သော+စတုပဉ္စဂဏ္ဌိကာ ယဿာတိ စတုပဉ္စဂဏ္ဌိကာ ဟတော၊ အဇ္ဈာဟိတောကဲ့သို့ ဝိသေသန နောက်ကျသည်။

တစ်နည်း။ ။စတုပဉ္စ ဂဏ္ဌိကာဟိ-တို့သည် + ဟတော-ဖျက်ဆီးအပ်သော တင့်တယ်မှုသည်၊ ယဿာတိ စတုပဉ္စ ဂဏ္ဌိကာဟတော၊ [အာဟတ စတုပဉ္စဂဏ္ဌိကော (ပဌမနည်း၊) စတုပဉ္စဂဏ္ဌိကာဟိ ဝါ ဟတသောတော၊ (ဒုတိယနည်း၊)-ဋီကာ၊ ဝိနည်း-ပါစိတ်၊ ဥိနပဉ္စ ဗန္ဓနသိက္ခာပုဒ်၌ ၅ ဖွဲ့ရှိသောသပိတ်ကို သုံးစွဲခွင့်ပြုသော်လည်း ဤ၌ကား ဆေးသောအခါ အချိန်ကြာသဖြင့် ပလိဗောဓဖြစ်သောကြောင့် အသပ္ပာယဟု ဆိုသည်။]

ဒုဒ္ဒေါတပတ္တောပိ။ ။ဤသပိတ်ကား ဆေးတုန်းက အဆီစသော အာမိသကျန်သောကြောင့် ဒုဒ္ဒေါတ-မစင်မကြယ် ဆေးအပ်သည်ဖြစ်၍ “န ဝဇ္ဇတိ-ဆွမ်းခံခြင်းငှာ မအပ်” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသပိတ်ဖြင့် ဆွမ်းခံလျှင် သန္နိမိဖြစ်၍ စားသောအခါ အာပါတ်သင့်သည်-ဟူလို၊ [အကျယ်ကို ပါစိတ်-ဘောဇနဝဂ်၊ သန္နိမိကာရ သိက္ခာပုဒ်၌ ရှုပါ။]

ပန-ကား၊ (ပရိယာယ အသပ္ပာယမှတစ်ပါး နိပ္ပရိယာယ အသပ္ပာယကား၊) နိမိတ္တကမ္မာဒိဝသေန-နိမိတ်ပြုခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ လဒ္ဓေါ-ရအပ်သောသပိတ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ (“ဧကန္တ အသပ္ပာယော” ဌိစပ်) ယ-အကြင်သပိတ်ကို၊ သေဝမာနဿ-မှီဝဲသော၊ အဿ-ထိုသပိတ်ရှင်ရဟန်း၏၊ အကုသလာ ဓမ္မာ အဘိဝဗ္ဗန္တိ၊ ကုသလာ ဓမ္မာ ပရိဟာယန္တိ၊ အယံစ-ဤသပိတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဧကန္တအသပ္ပာယောဝ-ဧကန် မလျောက်ပတ်သည်သာ၊ ဝိပရိတော-ပြောင်းပြန်ဖြစ်သောသပိတ်သည်၊ သပ္ပာယော၊ တဿ-ထိုလျောက်ပတ်သောသပိတ်၏၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-စပ်သဖြင့်၊ ဧတ္ထ-ဤ ပတ္တဓာရဏအရာ၌၊ သပ္ပာယသမ္ပဇေ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာနာဝိဇယနဝသေနော-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မစွန့်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ပင်၊ ဂေါစရသမ္ပဇေ-ဂေါစရသမ္ပဇေကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။

အဗ္ဘန္တရေ-၌၊ ကောစိ-သော၊ ပတ္တံ-သပိတ်ကို၊ ဂဏှန္တော-ကိုင်တတ်သော၊ အတ္တာနာမ-အတ္တ မည်သည်၊ နတ္ထိ၊ ပန-အနွယ်ကား၊ [ရှေ့၌လည်း ဤပနမျိုး ပါခဲ့သည်။] ဂုတ္တပ္ပကာရစိတ္တကြိယဝါယောဓာတုဝိပ္ပာရဝသေနော-ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော စိတ်၏အမူအရာဖြစ်သောဆန္ဒကြောင့် ဝါယောဓာတ်၏ လှုပ်ရှားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ပင်၊ ပတ္တဂ္ဂဟဏနာမ-သပိတ်ကို ကိုင်ခြင်းမည်သည်၊ ဟောတိ၊ တတ္ထ-ထိုသပိတ်ကို ကိုင်ရာ၌၊ ဝါ-ထိုသပိတ်၊ လက်တို့တွင်၊ ပတ္တောပိ-သပိတ်သည်လည်း၊ အစေတနော-စိတ်၊ စေတနာ မရှိ၊ ဟတ္တာပိ-လက်တို့သည်လည်း၊ အစေတနာ-စိတ် စေတနာမရှိကြကုန်။

ပတ္တော-သည်၊ အဟံ-ငါ့ကို၊ ဟတ္ထေဟိ-လက်တို့သည်၊ ဂဟိတော-ကိုင်အပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ န ဇာနာတိ-မသိ၊ ဟတ္တာပိ-လက်တို့သည်လည်း၊ ပတ္တော-ကို၊ အမှေဟိ-ငါတို့သည်၊ ဂဟိတော-ပြီ၊ ဣတိ၊ န ဇာနန္တိ-ကုန်၊ ဓာတုယောဝ-လက်ဟု သမုတ်အပ်သော ဓာတ်ကြီး ၄ ပါးတို့သည်သာ၊ ဓာတုသမူဟံ-သပိတ်ဟု သမုတ်အပ်သော ဓာတ်ကြီး ၄ ပါးအပေါင်းကို၊ ဂဏှန္တိ-ကိုင်ကြကုန်၏၊ (ကိသ္မိဝိယ-အဘယ်၌ကဲ့သို့နည်း၊) သဏ္ဌာသေန-သံညှပ်ကြီးဖြင့်၊ အဂ္ဂိဝဏ္ဏပတ္တဂ္ဂဟဏေဝိယ-မီး၏အဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသောသပိတ်ကို ကိုင်ခြင်း၌ကဲ့သို့တည်း၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပဝတ္ထပဋိသင်္ခါနဝသေန-ဖြစ်သော ဆင်ခြင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဧတ္ထ-ဤသပိတ်ကိုကိုင်ရာ၌၊ အသမ္မောဟသမ္ပဇေ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။

အဂ္ဂိဝဏ္ဏ ပတ္တဂ္ဂဟဏေ။ ။မီးဖုတ်ထားအပ်သည်ဖြစ်၍ မီးကဲ့သို့ ရဲနီသောခွက်ကို “အဂ္ဂိဝဏ္ဏပတ္တ” ဟု ဆိုသည်၊ နှစ်သက်မှု ရာဂစသော မီးအပူကို ဖြစ်စေတတ်သော သပိတ်အတွက် အဂ္ဂိဝဏ္ဏပတ္တကို ဥပမာပြုခြင်းသည် သင့်လျော်ပါပေ၏။

အပိ စ-သည်သာမကသေး၊ ဆိန္ဒဟတ္ထပါဒေ-ပြတ်သော လက် ခြေရှိကုန်သော (အနာထ မနုဿေဌစပ်) ဝဏမုခေဟိ-အနာဝတို့မှ၊ ပဌရိတပုဗ္ဗလောဟိတ ကိမိကုလေ-ယိုထွက်သော ပြည်၊ သွေး၊ ပိုးအမျိုးမျိုးရှိကုန်သော၊ နီလမက္ခိက သမ္ပရိကိဏ္ဏေ-ယင်မမဲရိုင်းတို့သည် ထက်ဝန်းကျင် ဝိုင်းအုံအပ်ကုန်သော၊ အနာထ သာလာယံ-ကိုးကွယ်ရာမဲ့သူတို့၏နေရာ ဇရပ်၌၊ နိပန္နေ-လျောင်းနေကုန်သော၊ အနာထမနုဿေ-ကိုးကွယ်ရာမဲ့သော လူတို့ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်ရ၍၊ ယေ ပုရိသာ-တို့သည်၊ ဒယာလုကာ-များသော သနားခြင်းရှိကုန်၏၊ တေ-ထို ယောက်ျားတို့သည်၊ တေသံ-ထိုကိုးကွယ်ရာမဲ့သော လူတို့၏၊ ဝဏမတ္တစောဠကာနိစေဝ-အနာ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အဝတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကပါလာဒီဟိ-အိုးခြမ်းကွဲ အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဘေသဇ္ဇာနိစ-ဆေးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပနာမေန္တိ-အနီးသို့ ညွှတ်စေကြကုန်၏။

တတ္ထ-ထိုသို့ညွှတ်စေရာ၌၊ စောဠကာနိပိ-အဝတ်တို့သည်လည်း၊ ကေသဗ္ဗိ-အချို့သူနာတို့အတွက်၊ သဏ္ဌာနိ-သိမ်မွေ့နုညသော အဝတ်တို့သည်၊ (ပါပုဏန္တိ-ရောက်ကုန်၏။) ကေသဗ္ဗိ-တွက်၊ ထူလာနိ-ထူထဲကြမ်းတမ်းကုန်သော အဝတ်တို့သည်၊ ပါပုဏန္တိ-ကုန်၏၊ ဘေသဇ္ဇကပါလကာနိပိ-ဆေးထည်ရာ အိုးခြမ်းကွဲတို့သည်လည်း၊ ကေသဗ္ဗိ-တွက်၊ သုသဏ္ဌာနာနိ-ကောင်းသော သဏ္ဌာန်ရှိသော အိုးခြမ်းကွဲတို့သည်၊ (ပါပုဏန္တိ) ကေသဗ္ဗိ-တွက်၊ ဒုဿဏ္ဌာနာနိ-မကောင်းသော သဏ္ဌာန်ရှိသော အိုးခြမ်းကွဲတို့သည်၊ ပါပုဏန္တိ တေ-ထိုသူနာတို့သည်၊ တတ္ထ-ထိုသို့ရောက်လသော်၊ ဝါ-ထိုသို့ရောက်ခြင်းကြောင့်။ [တသ္မိ ပါပုဏနေ ဘာဝ လက္ခဏေ၊ နိမိတ္တေ ဝါ ဧတံ ဘုမ္မံ။] သုမနာ ဝါ-ကောင်းသောစိတ်ရှိကုန်သည် သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဝမ်းမြောက်ကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဒုမ္မနာဝါ-မကောင်းသော စိတ်ရှိကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဝမ်းနည်းကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ န ဟောန္တိ-ကုန်၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ သုမနာဝါ-လည်းကောင်း၊ ဒုမ္မနာဝါ-လည်းကောင်း၊ န ဟောန္တိ-နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဝဏပဋိစ္ဆာဒနမတ္ထေနေဝ-အနာကိုဖုံးလောက်ရုံ အတိုင်းအရှည်ရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ စောဠကေန-အဝတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အဝတ်ကိုလည်းကောင်း၊

အပိစ။ ။အသမ္မောဟသမ္ပဇေအတွက် သံဃာဋီစီဝရကို တစ်ခြား၊ ပတ္တကိုတစ်ခြား ခွဲ၍ပြသောနည်းမှတစ်ပါး ပေါင်း၍ပြသောတစ်နည်းကို “အပိစ”ဟု ဆိုသည်။ [အပိစာတိ အာဒိနာ သံဃာဋီစီဝရပတ္တဓာရဏေသု ဧကတော အသမ္မောဟသမ္ပဇေ ဒဿေတိ-ဋီကာသစ်။]

နီလမက္ခိကာ။ ။ညှိသောယင်ကောင် (ယင်မမဲရိုင်း ဟုလည်းခေါ်၏) ထို ယင်တို့သည် အနာတို့၌ အအူကို အုတ်တစ်ရကား ထို အအူတို့ကို အနယဗျသန (စီးပွားမဲ့ ပျက်စီးခြင်း)ကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ထိုယင်တို့ကို ပြသည်။

ဘေသဇ္ဇပဋိဂ္ဂဏဟမတ္ထေနော-ဆေးကို ခံယူလောက်ရုံအတိုင်းအရှည်ရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ကပါလကေနစ-အိုးခြမ်းကွဲဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ တေသံ-ထိုသူနာတို့ အား၊ အတ္ထော-အလိုသည်၊ (ဟောတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့) ဧဝမေဝ-ဤအတူ သာလျှင်၊ ယော ဘိက္ခု-သည်၊ စီဝရံ-ကို၊ ဝဏစောဠကံဝိယ-အနာဖုံးကြောင်း အဝတ်ကိုကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဘေသဇ္ဇကပါလကံ ဝိယစ-ဆေးထည့်ရာ အိုးခြမ်းကွဲကိုကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပတ္တေ-၌၊ လခွံ-ရအပ်သော၊ ဘိက္ခံ-ဆွမ်းကို၊ ကပါလေ-၌၊ ဘေသဇ္ဇမိဝစ-ဆေးကိုကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သလ္လက္ခေတိ-မှတ်ထင်၏၊ ဝါ-ရှု၏၊ အယံ-ဤရဟန်းကို၊ သံဃာဋီပတ္တစီဝရဓာရဏေ - သင်္ကန်းကြီး၊ သပိတ်၊ သင်းပိုင် ဧကသီကို ဆောင်ခြင်း၌၊ အသမ္မောဟသမ္ပဇဉေ-အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်အားဖြင့်၊ ဥတ္တမသမ္ပဇာနကာရိတိ-မြတ်သောသမ္ပဇဉ်ကို ပြုလေ့ရှိသူဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

အသိတာဒိသု-အသိတ အစရှိသည်တို့၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) အသိတေတိ-ကား၊ ပိဏ္ဏပါတဘောဇန-ဆွမ်းကိုစားခြင်း၌လည်းကောင်း၊ (“သမ္ပဇာနကာရီ”၌စပ်၊) ပီတေတိ-ကား၊ ယာဂုအာဒိပါနေ-ယာဂုအစရှိသော သောက်ဖွယ်ကို သောက်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ခါယိတေတိ-ကား၊ ပိဋ္ဌခဇ္ဇာဒိခါဒနေ-အမှုန့်

မတ္တေန ၊ပေ၊ အတ္ထော။ ။“စောဠကေန၊ ကပါလကေနတို့၌ အတ္တသဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် နာဝိဘတ်ကို ကံအနက်၌သက်”ဟု ဋီကာသစ်၌ ပဌမနည်းပြ၏၊ သို့သော် ကျမ်းစာတို့၌ ကံအနက်ကိုလိုရာဝယ် ဒုတိယာသာ သက်လေ့ရှိ၏။ [ပါရာဇိကဋ္ဌကထာ၊ သံဃာပဏာမ၊ ကုသလတ္ထိကာနိပုဒ်အဖွင့် ဘာသာဋီကာ၌လည်း။]

မှတ်ချက်။ ။သင်္ခါရဒုက္ခ စသည်တို့ဖြင့် အမြဲ ရောဂါဖြစ်လျက် ကျင်နာခံခက်၍ နေသော ခန္ဓာကိုယ်၏ အသုံးအဆောင်ဖြစ်ကြသော သင်္ကန်း သပိတ်တို့အတွက် အနာဖုံးစရာ အဝတ်၊ ဆေးထည့်စရာ ခွက်တို့ကို ဥပမာပြခြင်းသည် သင့်လျော်၏ ဟု နှလုံးသွင်း၍ ဤဥပမာတို့ကို ပြထားသည် ဟု မှတ်ပါ။

ဥတ္တမ ၊ပေ၊ ကာရီ။ ။သိမ့်မွေ့သောသဘောကို မှတ်သားနိုင်သော သမ္ပဇဉ်ဖြစ်၍ “ဥတ္တမသမ္ပဇာန”ဟု ဆိုသည်၊ ဤအလို ဥတ္တမကို သမ္ပဇာန၌စပ်၊ (တစ်နည်း) ရှေ့၌ ပြခဲ့သော သမ္ပဇာနကာရီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ထက် သာလွန်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သောကြောင့် “ဥတ္တမသမ္ပဇာနကာရီပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ဆိုသည်၊ ဤအလို ဥတ္တမကို ကာရီ၌စပ်။ [သုခုမတ္ထသလ္လက္ခဏေန ဥတ္တမဿ သမ္ပဇာနဿ ကရဏသီလတ္တာ၊ ပုရိမေဟိစ သမ္ပဇာနကာရီ ဟိ ဥတ္တမတ္တာ ဥတ္တမသမ္ပဇာနကာရီ-ဋီကာသစ်။]

အသိတေ။ ။“အသ-စားခြင်း” ဟူရာ၌ “ဘာကိုစားသနည်း”ဟု ကံကိုငဲ့၏၊ ထို့ကြောင့် အသိတကြိယာဖြင့်ပင် ကံနှင့်တကွသော စားခြင်းအနက်ကိုဟောနိုင်ရကား “အသိတေတိ ပိဏ္ဏပါတဘောဇန”ဟု ပိဏ္ဏပါတဟူသော ကံအထူးကိုထည့်၍ အသဓာတ်၏ စားခြင်းအနက်ကို ဖွင့်သည်၊ ပီတေ စသည်တို့၌လည်း နည်းတူ-ဋီကာသစ်။

ခဲဖွယ် အစရှိသော ခဲဖွယ်ကို ခဲခြင်း၌လည်းကောင်း၊ [ခါယိတေ၌ “ခေ-အဒနေ” ဟူသောဓာတ်တည်း၊ ဧကို အာယပြု။] သာယိတေတိ-ကား၊ မဇ္ဈိမဏိတာဒိ သာယနေ-ပျားရည်၊ တင်းလဲရည် အစရှိသော သာယာဖွယ်ကို သာယာခြင်း၌ လည်းကောင်း၊ [သာယိတေ၌ “သာ-အဿာဒေ”ဟူသော ဓာတ်၊ ဒိဝိဒိ ယပစ္စည်း။] တတ္ထ-ထိုအသိတ အစရှိသည်တို့၌၊ နေဝ ဒဝါယာတိ အာဒိနာ-နေဝ ဒဝါယ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော၊ အဋ္ဌဝိဓောပိ- ရှစ်ပါးအပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ အတ္ထော-အကျိုးသည်၊ အတ္ထောနာမ-အတ္ထ မည်၏၊ တဿေဝ-ထိုအကျိုး၏သာလျှင်၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-စပ်သဖြင့်၊ သာတ္ထကသမ္ပဇဉ် ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပန-ကား၊ လူခပဏိတတိတ္ထမဇ္ဈရာဒိသု-ကြမ်းတမ်းသော အစာ၊ မွန်မြတ် သော အစာ၊ ခါးသောအစာ၊ ချိုဆိမ့်သော အရသာရှိသောအစာ အစရှိသော အစာတို့တွင်၊ [အချို့စာအုပ်တို့၌ “မဇ္ဈိမဇ္ဈာဒိသု”ဟု ရသသဒ္ဓါ ပါနေသည်ကား မဇ္ဈိမဒိရင်းကပင် ရသအနက်ကို ဟောပြီးဖြစ်သောကြောင့် မကောင်းပါ။] ယေန ဘောဇနေန-အကြင်ဘောဇဉ်ဖြင့်၊ ယဿ-အကြင်ရဟန်းအား၊ ဖာသု-ချမ်းသာ သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ တံ-ထိုဘောဇဉ်သည်၊ တဿ-ထိုရဟန်းအား၊ အသပ္ပာယံ-မလျောက်ပတ်၊ ပန-ကား၊ (ပရိယာယ အသပ္ပာယမှတစ်ပါး၊ နိပ္ပရိယာယ အသပ္ပာယကား၊) ယံ-အကြင်ဘောဇဉ်ကို၊ နိမိတ္တကမ္မာဒိဝသေန-နိမိတ်ပြုခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပဋိလဒ္ဓံ-ရအပ်ပြီ၊ (တံစ-ထို ဘောဇဉ်သည်လည်း ကောင်း၊) ယံ-အကြင်ဘောဇဉ်ကို၊ ဘုဉ္ဇတော-စားသော၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ အကုသလာဓမ္မာ-အကုသိုလ်တရားတို့သည်၊ အဘိဝဇ္ဇန္တိ-တိုးပွားကုန်၏၊ ကုသလာ ဓမ္မာ-ကုသိုလ်တရားတို့သည်၊ ပရိဟာယန္တိ-ဆုတ်ယုတ်ကုန်၏၊ တံ စ-ထိုဘောဇဉ် သည်လည်းကောင်း၊ (ထိုရဟန်း၏ အကုသိုလ်တရားတို့၏ တိုးပွားကြောင်း၊ ကုသိုလ်တရားတို့၏ ဆုတ်ယုတ်ကြောင်း ဘောဇဉ်သည်လည်းကောင်း၊) ဧကန္တ အသပ္ပာယမေဝ-ဧကန် မလျောက်ပတ်သည်သာ၊ ဝိပရိတံ-ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ဘောဇဉ်သည်၊ သပ္ပာယံ-လျောက်ပတ်၏၊ တဿ-ထိုလျောက်ပတ်သော ဘောဇဉ်

အဋ္ဌဝိဓောပိ အတ္ထော။

။အဋ္ဌပ္ပကာရောပိ ပယောဇနဝိသေသော၊-ဋီကာသစ်၊

ပိဏ္ဏပါတ၏ အဋ္ဌဝိဓောပိအကျိုးကို ရှေ့ “အဋ္ဌဝိသမန္နာဂတံ အာဟာရံ အာဟာရေတိ”ဟူသော “ဟရတိစ ပစ္စာဟရတိစ”အခန်း၌ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ၊ ထို နည်းသည် မဟာသိဝထေရ်၏ ဝါဒတည်း။ [“နေဝ ဒဝါယာတိ ဧကံ အင်္ဂီ” စသည်ဖြင့် ပြအပ်သော အခြားတစ်နည်းလည်း ရှိသေး၏၊ ထိုနည်းကို ဤနေရာ၌ အလိုမရှိအပ်၊ ဘာကြောင့်နည်း-“နေဝ ဒဝါယ”စသော ၄ ပါးသည် ဆွမ်း၏ အကျိုးမဟုတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဤနေရာ၌ကား “အဋ္ဌဝိဓောပိ အတ္ထော” ဟု အကျိုးပယောဇဉ်ကိုသာ ပြလိုရင်းဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။]

၏။ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-စပ်သဖြင့်၊ ဧတ္ထ-ဤအသိတ အစရှိသည်တို့၌၊ သပ္ပာယ သမ္ပဉ္ဇေ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာနာဝိဇယနဝသေနဝ-ဖြင့်ပင်၊ ဂေါစရသမ္ပဉ္ဇေ စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

အတ္တန္တရေ-၌၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဘုဉ္ဇကော-စားတတ်သော၊ အတ္တာ နာမ-အတ္တမည်သည်၊ နတ္ထိ၊ ပန-အန္တယကား။ [အချို့စာအုပ်၌ ပန မပါ။] ဝုတ္တပ္ပ ကာရစိတ္တကြိယဝါယောဓာတုဝိပ္ပာရေနဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော စိတ်၏ အမူအရာဖြစ်သော ဆန္ဒကြောင့် ဝါယောဓာတ်၏ လှုပ်ရှားခြင်းကြောင့်သာ၊ ပတ္တပ္ပ ဋီဂ္ဂဟဏ်နာမ-သပိတ်ကို အကပ်ခံခြင်းမည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ စိတ္တကြိယဝါယော ဓာတုဝိပ္ပာရေနဝ-သာ၊ ဟတ္ထဿ-လက်ကို၊ ပတ္တေ-၌၊ ဩတာရဏ်နာမ-ချခြင်း မည်သည်၊ ဟောတိ၊ စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတုဝိပ္ပာရေနဝ-သာ၊ အာလောပ ကရဏ်-ဆွမ်းလုတ်ကို ပြုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အာလောပဥဒ္ဓရဏ်-ဆွမ်း လုတ်ကို သပိတ်မှထုတ်ဆောင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ မုခဝိဝရဏဉ္စ-ပါးစပ်ကို ဖွင့်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏၊ [ဝိပ္ပာရေနဝ၌ ဧဝံ၊ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္တကို ပြလို၍ “န ကောစိ” စသည်ကို မိန့်သည်။] ကောစိ-တစ်စုံတစ်ခု သောအတ္တသည်၊ ကုဉ္ဇိကာယ-သံကောက်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ယန္တကေနဝါ-ယန္တားစက်ဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ ဟနကဋ္ဌိနိ-မေးရိုးတို့ကို၊ န ဝိဝရတိ-ဖွင့်ပေး သည် မဟုတ်။ [ယန္တကပုဒ်၏ သဒ္ဓတ္တကို ရှေ့သမဉ္ဇိတပသာရိတအခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဋီကာသစ်၌ကား ရှေ့၌ ယာဓာတ်ဟု ကြံခဲ့ပြီးလျှင် ဤ၌ ယတဓာတ်ကြံပြန်၏။]

စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတုဝိပ္ပာရေနဝ-သာ၊ အာလောပဿ-ဆွမ်းလုတ်ကို၊ မုခေ-ခံတွင်း၌၊ ထပနံ-ထားခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဥပရိဒန္တာနံ-အထက်သွားတို့ ၏၊ မုသလကိစ္စသာဓနံ-ကျည်ပွေ့ကိစ္စကို ပြီးစေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဟေဋ္ဌိမ ဒန္တာနံ-အောက်သွားတို့၏၊ ဥဒုက္ခလကိစ္စသာဓနံ-ဆုံငယ်ကိစ္စကို ပြီးစေခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ဇိဝှာယ-လျှာ၏၊ ဟတ္ထကိစ္စသာဓနဉ္စ-လက်ကိစ္စကို ပြီးစေခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏။

ပတ္တပ္ပဋီဂ္ဂဟဏံ။ ။ “ဂဟဏံ” ဟု မဆိုဘဲ “ပဋီဂ္ဂဟဏံ” ဟု ဆိုသောကြောင့် “အကပ်ခံခြင်း”ဟု သိစေလိုသည်။ ထိုသို့ အကပ်ခံရာ၌ ကပ်သူ (ပေးသူ)က ကာယ-ကာယ ပဋိဗဒ္ဓ-နိသဂ္ဂိယ ၃ မျိုးတွင် တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ပေးခြင်း၊ အကပ်ခံသော ရဟန်းက ကာယ-ကာယပဋိဗဒ္ဓ ၂ မျိုးတွင် တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ယူခြင်းဟူသော အင်္ဂါစုံမှ အကပ်မြှောက်သောကြောင့် “တိဓာ ဒေန္တေ ဒွိဓာ ဂါဟံ သန္ဓာယာဟ”ဟု ဋီကာသစ်ဆိုသည်။

မုသလကိစ္စ ဟတ္ထကိစ္စ။ ။ ကြေညက်အောင်ပြုခြင်း၊ ကိုက်ချေခြင်းကို မုသလကိစ္စ ဟု ဆိုသည်။ အစာကို အထက်ဘက် အောက်ဘက်လှည့်ပတ်၍ ပေးခြင်းကို ဟတ္ထကိစ္စဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် “ဇိဝှာဟတ္ထ ပရိဝတ္တကံ”ဟု ဆိုသည်။

ဣတိ-ဤသို့၊ တတ္ထ-ထိုခံတွင်းထဲ၌၊ [တတ္ထာတိ ဟတ္ထကိစ္စသာမနေ၊ ဘာဝလက္ခဏေ၊ နိမိတ္တေ ဝါ ဘုမ္မံ-ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ စဉ်းစားပါ။ ဤအလို “တတ္ထ-ထိုသို့ လက်ကိစ္စကို ပြီးစေလသော်၊ ဝါ-ထိုသို့ လက်ကိစ္စကို ပြီးစေခြင်းကြောင့်”ဟု ပေးရလိမ့်မည်။] အဂ္ဂဇိဝှာယ-လျှာဖျား၌၊ တနုကဓေဋ္ဌော-ကျသောတံထွေးသည်လည်းကောင်း၊ မူလဇိဝှာယ-လျှာရင်း၌၊ ဗဟလဓေဋ္ဌော-ပျစ်သောတံထွေးသည်လည်းကောင်း၊ (အာလောပံ-ဆွမ်းလုတ်ကို၊ ဝါ-အစာကို၊) မက္ခေတိ-လိမ်းကျ၏။ ဟေဋ္ဌာဒန္တဥဒုက္ခလေ-အောက်သွားတည်းဟူသော ဆုံငယ်၌၊ ဇိဝှာဟတ္ထပရိဝတ္တကံ-လျှာတည်းဟူသော လက်သည် ထက်ဝန်းကျင်ပြန်လည်စေအပ်သော၊ ဓေဋ္ဌောဒကေန-တံထွေးတည်းဟူသော ရေသည်၊ တေမိတံ-စိုစေအပ်သော၊ ဥပရိဒန္တမုသလသဉ္စုက္ခိတံ-အထက်သွားတည်းဟူသော ကျည်ပွေ့သည် ကောင်းစွာ ကြိတ်ချေအပ်ပြီးသော၊ တံ-ထိုဆွမ်းလုတ်ကို၊ ဝါ-ထိုအစာကို၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ ကဋ္ဌုနာဝါ-ငွန်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဒဗ္ဗိယာဝါ-ယောက်မဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အန္တော-ခံတွင်း၏ အတွင်းသို့၊ ပဝေသေန္တောနာမ-ဝင်စေတတ်သူ မည်သည်၊ ဝါ-သွင်းတတ်သူ မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဝါယောဓာတုယာဝ-ဝါယောဓာတ်ကြောင့်သာ၊ ပဝိသတိ-ဝင်သွား၏။

ပဝိဋ္ဌံ ပဝိဋ္ဌံ-ဝင်လာပြီး ဝင်လာပြီးသောအစာကို၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော၊ ပလာလသန္တာရံ-ကောက်ရိုးအခင်းကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဓာရေန္တောနာမ-ဆောင်တတ်သူမည်သည်၊ (ခံယူတတ်သူ မည်သည်၊) နတ္ထိ၊ [နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ပလာလကို ညွှန်ပြထားသည်၊ အောက်က ခံစရာဟူသမျှကို ယူနိုင်၏။] ဝါယောဓာတုဝေသေနောဝ-ဝါယောဓာတ်၏ အစွမ်းကြောင့်သာလျှင်၊ တိဌတိ-တည်၏၊ [မြေကိုခံသောရေကို လေသည် ပင့်မြှောက်ထားသကဲ့သို့၊ စားအပ်သောအစာကို ဝါယောဓာတ်သည် အစာအိမ်၌ တည်နေအောင် မြှောက်ပင့်ထားသည်။]

ဌိတံ ဌိတံ-တည်ပြီး တည်ပြီးသောအစာကို၊ ကောစိ-သော၊ ဥဒ္ဓန္တံ-ဖိုခနောက်ကို၊ ကတွာ၊ အဂ္ဂိ-မီးကို၊ ဇာလေတွာ-တောက်စေ၍၊ ပစန္တောနာမ-ချက်တတ်သူမည်သည်၊ နတ္ထိ၊ တေဇောဓာတုယာဝ-တေဇောဓာတ်ကြောင့်သာ၊ ပစ္စတိ-ကျက်၏၊ [အချို့စာအုပ်၌ “တေဇောဓာတုယေဝ-သည်ပင်၊ ပစတိ-ချက်၏” ဟု ရှိ၏။] ပက္ကံ ပက္ကံ-ကျက်ပြီး ကျက်ပြီးသော အစာကို၊ ကောစိ-သော၊ ဒက္ကကေနဝါ-ဒုတ်ချောင်း

ကဋ္ဌုနာ၊ ဒဗ္ဗိ။ ။ “ပုမေ ကဋ္ဌုနာ ဒဗ္ဗိတ္ထိ”ဟု အဘိဓာန် (၄၅၈)၌ ဇွန်း၊ ယောက်မ၊ ယောက်ချို အနက်ဟော ပရိယာယ် ၂ ပုဒ်ဟု ဆို၏။ ဤနေရာ၌ ၂ ပုဒ်ခွဲ၍ ဆိုထားသောကြောင့် “ကဋ္ဌုနာ ဘိက္ခု ဒတွာန၊ အပ္ပတွာ အမတံ ပဒံ”ကို ထောက်၍ “ကဋ္ဌုနာ-ဇွန်း၊ ဒဗ္ဗိ-ယောက်မ”ဟု ခွဲပါ။

ငယ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ယဋ္ဌိယာဝါ-နှင့်တံဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဗဟိ-
ဝမ်းပြင်ဘက်သို့၊ နီဟာရကောနာမ-ထုတ်ဆောင်တတ်သူမည်သည်၊ နုတ္တိ၊
ဝါယောဓာတုယေဝ-ဝါယောဓာတ်သည်သာ၊ နီဟရတိ-ထုတ်ဆောင်၏။

ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော အပြားဖြင့်၊ ဝါယောဓာတု-ဝါယောဓာတ်သည်၊
ပတိဟရတိစ-ခံတွင်းရောက်အောင် ရှေးရှုလည်းဆောင်၏။ ဝီတိဟရတိစ-ဝမ်း
တွင်း၌ ရောနေအောင်လည်း ဆောင်၏။ (တစ်နည်း) အတိဟရတိစ-ခံတွင်းဝကို
လွန်စေလျက်လည်း ဆောင်၏။ ဝီတိဟရတိစ-ဝမ်းတွင်း၌ ရောက်ပြီးသော အစာ
ကို နံဘေးမှ ရှောင်လွှဲ၍လည်း အစာသစ်အိမ်သို့ဆောင်၏။ ဓာရေတိစ-အစာသစ်
အိမ်၌လည်း ဆောင်ထား၏။ ပရိဝတ္ထေတိစ-ထက်ဝန်းကျင်လည်း လည်စေ၏။
သဉ္စုဏ္ဏေတိစ-ကောင်းစွာလည်း ကြိတ်ချေ၏။ ဝိသောသေတိ စ-ခြောက်လည်း
ခြောက်သွေ့စေ၏။ နီဟရတိစ-ဝမ်းတွင်းမှ အပြင်သို့လည်း ထုတ်ဆောင်၏။

ဣတိ ဝါယောဓာတု။ ။ဣတိ သဒ္ဓါသည် ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားကို ပြန်၍ ညွှန်း
သော သဒ္ဓါတည်း။ “ဆိုအပ်ပြီးသော အပြား”ဟူသည်လည်း “ဝါယောဓာတုယာဝ ပဝိသတိ”
စသော အပြားတည်း။ ဆိုအပ်ပြီးသောအပြားရှိသော စကားရပ်ကိုပင် ဓာတ် ၆ ပါးဖြင့် ထင်ရှား
ပြသည်။ [ဣတိတိ ဝုတ္တပ္ပကာရမတိ ဒိဿတိ-ဋီကာသစ်။] ဓာတ် ၆ ပါးကား ပထဝီစသော
၄ ပါးနှင့် အာကာသဓာတ် ဝိညာဏဓာတ်တည်း။

ပတိဟရတိ ဝီတိဟရတိ။ ။ခံတွင်းသို့ ရှေးရှုဆောင်မှုကို “ပတိဟရတိ”ဟု ဆို၏။
ခံတွင်းမှ တစ်ဖန် ဝမ်းတွင်း၌ ရောနှောနေအောင် ပြုလျက် ဆောင်မှုကို “ဝီတိ (ရောနေအောင်)
ဟရတိ”ဟု ဆို၏ [ပတိဟရတိတိ ယာဝ မုခါ (ခံတွင်းအပေါက်တိုင်အောင်) ဟရတိ၊ ဝီတိဟရတိ
တိ ကုစ္ဆိယံ ဝီတိမိဿံ ကရောန္တော ဟရတိ။] စာအုပ်တို့၌ “ပတိဟရတိ”ဟု တွေ့ရသော်လည်း
နောက်နည်း၌ အတိကို “အတိက္ကာမေန္တော”ဟု ဖွင့်ပုံကိုထောက်၍ ဤနည်း၌လည်း “အတိ”
ဟုပင် ရှိသင့်မည်ထင်သည်။

တစ်နည်း။ ။အတိဟရတိတိ မုခဒ္ဓါရံ အတိက္ကာမေန္တော ဟရတိ-ခံတွင်းပေါက်ကို
လွန်စေလျက် (ဝမ်းတွင်းရောက်အောင်) ဆောင်၏။ [ဤအလို “ပတိ”မဟုတ်၊ “အတိ”ပုဒ်
သာတည်း။] ဝီတိဟရတိတိ ကုစ္ဆိဂတံ ပဿတော ဟရတိ-ဝမ်းတွင်း၌ ရောက်ပြီးသော
အာဟာရကို ဘေးမှ ရှောင်လွှဲ၍ (အစာသစ်အိမ်သို့) ဆောင်၏။ ဤအလို “ဝီတိဟရတိ-
ရှောင်၍ ဆောင်၏”ဟု ဆိုလိုသည်။

ဓာရေတိ ဝေ၊ နီဟရတိ။ ။အစာသစ်အိမ်၌ ဆောင်ထားခြင်းကို “ဓာရေတိ”ဟု
ဆို၏။ ထို အစာသစ်အိမ်၌ အထက် အောက် လှည့်ပတ်ခြင်းကို “ပရိဝတ္ထေတိ”ဟုလည်းကောင်း၊
ထို အစာသစ်အိမ်၌ ကြေညက်အောင် ပြုခြင်းကို “သဉ္စုဏ္ဏေတိ”ဟုလည်းကောင်း ဆိုဟန်
တူသည်။ [ခံတွင်းအပြင်ဘက်၌ ပရိဝတ္ထန သဉ္စုဏ္ဏနကို ဆိုလိုမည်မထင်။] ထိုအစာကို ခြောက်
သွေ့စေခြင်းကို “ဝိသောသေတိ”ဟု ဆို၏။ သို့သော် အလွန်ခြောက်ကပ်၍ မသွားစေ၊ ဝမ်းတွင်း
မှ အပြင်သို့ ထုတ်ဆောင်ခြင်းကို “နီဟရတိ”ဟု ဆိုသည်။

ပထဝီဓာတု-ပထဝီဓာတ်သည်၊ ဓာရေတိစ-၏၊ ပရိဝတ္ထေတိစ-၏၊ သဉ္စုဏ္ဏေတိစ-၏၊ ဝိသောသေတိစ-၏၊ အာပေါဓာတု-အာပေါဓာတ်သည်၊ သိနေဟေတိစ-စိုးလည်းစိုစေ၏၊ အလ္လတ္တံ-စိုသည်၏အဖြစ်ကို၊ အနုပါလေတိစ-စောင့်လည်းစောင့်၏၊ တေဇောဓာတု-ဝမ်းမီးဟူသော တေဇောဓာတ်သည်၊ အန္တော-အတွင်းသို့၊ ပဝိဋ္ဌံ-ဝင်လာသော အစာကို၊ ပရိပါစေတိ-ထက်ဝန်းကျင် ကြေကျက်စေ၏၊ အာကာသဓာတု-အာကာသဓာတ်သည်၊ အဉ္စသော-လမ်းသည်၊ ဟောတိ-၏။

[အာဟာရ၏ ဝင်ခြင်း၊ အထက်အောက်လည်ခြင်း၊ ထွက်ခြင်းစသည်တို့အတွက် လမ်းဖြစ်၏၊ အဘိဓာန်၌ “အဉ္စသံ”ဟု နပုလ္လိန်ရှိ၏။] ဝိညာဏဓာတု-မနော ဝိညာဏဓာတ်သည်၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုအစာကိုရှာခြင်း၊ စားမျိုးခြင်း အစရှိသော ကိစ္စ၌၊ သမ္မာပယောဂံ-ကောင်းစွာ အားထုတ်ကြောင်း လုလ္လကု၊ အန္ဓာယ-စွဲ၍၊

ပထဝီဓာတု ၊ပေ၊ **ဝိသောသေတိ။** ။ဓာရဏစသော ကိစ္စ ၄ မျိုးကို ဝါယောဓာတ်က ပြုလုပ်ရာ၌ ပထဝီဓာတ် အကူအညီပါမှ ပြုလုပ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကိစ္စများကို “ပထဝီဓာတ်ကလည်း ပြုလုပ်သည်”ဟု ဆိုသည်။

အလ္လတ္တံ အနုပါလေတိ။ ။ဝါယောဓာတ်က ဝိသောသန (ခြောက်သွေ့စေ) မှုကို ပြုရာ၌ အလွန်ခြောက်၍ မသွားအောင်လည်းကောင်း၊ တေဇောဓာတ်က ကျက်စေရာ၌ လည်း အလွန်ကျက်၍ မသွားအောင်လည်းကောင်း၊ အလွန်စို၍ မသွားစေဘဲ စိုသင့်သမျှ သင့်တော်ရုံ စိုအောင်လည်းကောင်း၊ စောင့်ရှောက်၏။

သမ္မာပယောဂ မန္ဓာယ။ ။အာဟာရကို ရှာခြင်းကိစ္စ၊ စားမျိုးခြင်းကိစ္စ စသော ကိစ္စအရပ်ရပ်၌ ထိုမှုသည် မနောဝိညာဏဓာတ်၏ သဘောတည်း။ ထို သိခြင်း၏ အကြောင်းလည်းဖြစ်သော ထို ကိစ္စစုကို ပြီးစေတတ်သည်လည်းဖြစ်သော လုလ္လဝီရိယသည် သမ္မာပယောဂ (ကောင်းသော မှန်သော ပယောဂ) မည်၏။

အာဘုဇတိ။ ။“အာဘုဇတိ - နှလုံးသွင်း၏” ဟု ဆိုသော်လည်း ကတ္တာက “ဝိညာဏဓာတု”ဟု ရှိသောကြောင့် “ဝိဇာနာတိ-သိ၏”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။ ဝိညာဏဓာတ်သည် အာဟာရရှာရခြင်းကိုလည်း သိ၏၊ စားမျိုးရခြင်း၊ အစာကြေခြင်း မကြေခြင်း စသည်ကိုလည်း သိ၏၊ ထိုသို့ သိရာ၌ အာဝဇ္ဇန်းက ရှေ့သွားရှိသောကြောင့် “ဝိဇာနာတိ”ဟု တိုက်ရိုက်မဆိုဘဲ “အာဘုဇတိ-နှလုံးသွင်း၏”ဟု ဆိုသည်။

တစ်နည်း။ ။သမ္မာပယောဂဟူသည် သမ္မာပဋိပတ် (ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း) တည်း။ ထို သမ္မာပယောဂပဋိပတ်ကို အကြောင်းပြု၍ “အပ္ပန္နရေ အတ္တာနာမ ကောစိ ဘုဉ္ဇနကော နတ္ထိ”စသည်ဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း၊ နှလုံးသွင်းရုံမျှ မက၊ ဝိညာဏဓာတ်ဖြင့်သိခြင်းကို “သမ္မာပယောဂ မန္ဓာယ အာဘုဇတိ”ဟု ဆိုသည်။ [အထဝါ သမ္မာပယောဂေါ နာမ သမ္မာပဋိပတ္တိ၊ တမန္ဓာယ အာဂမ္မ အပ္ပန္နရေ အတ္တာနာမ ကောစိ ဘုဉ္ဇနကော နတ္ထိတိ အာဒိနာ အာဘုဇတိ သမန္ဓာဟရတိ၊ ဝိဇာနာတိတိ အတ္ထော၊-ဋီကာသစ်။]

အာဘူဇတိ-နှလုံးသွင်း၏။ ဝါ-နှလုံးသွင်းသောအားဖြင့် သိ၏။ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ပဝတ္ထု ပဋိသင်္ခါနဝသေန-ဖြစ်သော ဆင်ခြင်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဧတ္ထ-ဤ အသိတ အစရှိသည်တို့၌၊ အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်-ကို၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏။

[ပဋိကူလဘာဝ ပစ္စဝေက္ခဏာအားဖြင့် အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်ဖြစ်ပုံ တစ်နည်းကို ပြလိုသောကြောင့် “အပိစ”စသည်ကို မိန့်။] အပိစ-သည်သာမကသေး၊ ဂမနတော-ဆွမ်းခံသွားရခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပရိယေသနတော-အိမ်စဉ်လှည့်ကာ ရှာဖွေရခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပရိဘောဂတော-သုံးဆောင် စားသောက်ရခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အာသယတော-(အချင်းချင်း မရောယှက်ဘဲ အပိုင်းအခြားအားဖြင့် ဖြစ်တည်တတ်သော) သလိပ်, သည်းခြေ, သွေး, ပြည်ဟူသော အာသယ ၄ ပါးအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိဓာနတော-စုဝေးတည်နေရာ အစာသစ်အိမ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အပရိပတ္တတော - မကြေမကျက်ခင်အားဖြင့်

အာသယတော။ ။အစာသစ်အိမ်၏ အထက်၌တည်သော သည်းခြေ, သလိပ်, ပြည်, သွေး ဤ ၄ ပါးကို “အာသယ” ဟု ခေါ်၏။ ဘုရား, ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ, စကြာမင်းတို့၌ ထို ၄ ပါးတွင် ၁ ပါးသာရှိ၏။ ဘုန်းကံညီသူတို့၌ကား ၄ ပါးလုံးရှိ၏။ ထို ၄ ပါးတွင် လွန်ကဲသော တစ်ပါးပါးသည် ဝင်လာသောအစာကို လူး၍ လိမ်းကျံ၍ ပေးလိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်ရကား အစာ၌ ထိုအာသယတစ်မျိုးမျိုး လူးပြီးဖြစ်တော့၏။

ဝစနတ္ထ။ ။အာသယတိ (ဧကန္တံ ပဝတ္ထမာနောပိ ကမ္မပလေန ဝဝတ္ထိတော ဟုတွာ) မရိယာဒဘာဝေန (အာဇာနိအဖွင့်) အညမည အသက်ရတော သယတိ တိဌတိ ပဝတ္ထတိတိ အာသယော-ထို ၄ မျိုးသည် တစ်ပေါင်းတည်း အတူဖြစ်ရပါသော်လည်း ကံအစွမ်းသည် အချင်းချင်းမတူအောင် ပိုင်းခြားအပ်သည်ဖြစ်ရကား အချင်းချင်း မရောယှက်ရအောင် အပိုင်းအခြားအားဖြင့် ဖြစ်တတ် တည်တတ်သောကြောင့် ထို ၄ ပါးသည် အာသယမည်၏။

မှတ်ချက်။ ။“အာ+သယ” ၌ အာသည် မရိယာဒအနက်ဟောတည်း။ အစာအိမ်၏အထက်၌ တစ်ပေါင်းတည်း အတူဖြစ်ရသော်လည်း ကံက ပိုင်းခြားထားအပ်သည့်အတွက် တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး မတူအောင် သည်းခြေ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း, သလိပ်စသော အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း ဖြစ်ရတည်ရသည်-ဟူလို။ [ပြအပ်ခဲ့သော သာဓကသည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာတည်း။ ဤ သီလက္ခန်ဋီကာများ၌ကား “ဧတ္ထ” ဟု ထည့်၍ အဓိကရဏသာဓန ပြုကြ၏။ မဟာဋီကာအလိုမှာ-“မရိယာဒဘာဝေန သယတိ ပဝတ္ထတိ တိဌတိတိ အာသယော” ဟု ကတ္ထုသာဓနသာ ဖြစ်သည်။]

နိဓာနတော စသည်။ ။နိသည် နိဗ္ဗာန်အနက်ဟော၊ ဓာဓာတ်သည် ဌာနအနက်ဟော ဟုကြံ၍ “နိဓေတိ ယထာဘူတော အာဟာရော နိဓိတော (စည်အပ်သည်) ဟုတွာ တိဌတိ ဧတ္ထတိ အာမာသယော (အစာသစ်အိမ်ကို) နိဓာနံတိ ဝုစ္ဆတိ။ ဝမ်းမီး မချက်အပ်သေးမီ အခိုက်အတန့်၌ ဆင်ခြင်ဘွယ်ကို “အပရိပတ္တတော” ဟု ဆို၏။ ဝမ်းမီးချက်အပ်ပြီးမှ ဆင်ခြင်ဘွယ်ကို “ပရိပတ္တတော” ဟု ဆိုသည်။

လည်းကောင်း၊ ပရိပတ္တတော-ကြေကျက်ပြီးအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖလတော-ဆံပင်၊ မွေးညှင်းစသော အကျိုးရင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိဿန္နတော-ယိုစီးစိမ့်ထွက်သော အကျိုးဆက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမ္မက္ခန္တတော-အလုံးစုံအကုန်အစင် လူးလဲခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဣတိဇေ-ဤသို့ ဒသဝိပဋိကူလဘာဝပစ္စဝေက္ခဏတောပိ-ဆယ်ပါးအပြားရှိသော စက်ဆုပ်ရွံရှာဘွယ်၏ အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းအားဖြင့်လည်း၊ ဧတ္ထ-ဤအသိတ အစရှိသည်တို့၌၊ အသမ္မောဟသမ္ပဇဉ်-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗ-၏၊ ပန-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤ ပဋိကူလ ပစ္စဝေက္ခဏ ဇာနည်၌၊ ဝိတ္တာရကထာ-အကျယ်ဖြစ်သော စကားကို၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌၊ အာဟာရပဋိကူလသညာနိဒ္ဒေသတော-အာဟာရပဋိကူလသညာ နိဒ္ဒေသမှ၊ ဂဟေတဗ္ဗာ-ယူထိုက်၏။

ဥစ္စာရပဿာဝကမ္မေတိ-ကား၊ ဥစ္စာရဿစ-ကျင်ကြီးကိုလည်းကောင်း၊ ပဿာဝဿစ-ကျင်ငယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကရဏေ-ပြုခြင်း၌၊ ဝါ-စွန့်ခြင်း၌၊ (သမ္မဇာနကာရီ ဟောတိ၌စပ်၊) [ဥစ္စာရနှင့် ပဿာဝကို ခွန်တွဲ၍၊ “ကရဏံ ကမ္မံ”ဟု ပြုပြီးလျှင် “ဥစ္စာရပဿာဝဿ၊ (တစ်နည်း) ဥစ္စာရပဿာဝါနံ+ကမ္မံ ဥစ္စာရပဿာဝကမ္မံ”ဟု ကမ္မတ္ထဓမ္မိတပျူရိသံ ပြုစေလိုသည်။] တတ္ထ-ထိုကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကို စွန့်ခြင်း၌၊ ပတ္တကာလေ-လျောက်ပတ်သောအခါ၌၊ ဝါ-အစာ၏ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ရာအခါ၌၊ ဥစ္စာရပဿာဝ-ကို၊ အကရောက္ခဿ-မပြုသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ-မစွန့်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သကလသရီရတော-အလုံးစုံသော

ဖလတော။ ။ “ဖလတိ နိပ္ပဇ္ဇတိတိ ဖလံ”နှင့်အညီ ကြေကျက်ပြီးသော အာဟာရ၏ ကောင်းစွာကြေလျှင် ကေသာ လောမာ စသောအားဖြင့် ပြီးစီးသော အကျိုး၊ ကောင်းစွာမကြေလျှင် နူနာ ပွေး ဝဲ စသောအားဖြင့် ပြီးစီးသောအကျိုးကို “ဖလံ”ဟု ခေါ်၏။

နိဿန္နတော။ ။ ရေတွေပြန်၍ စီးပွားသကဲ့သို့ အာဟာရအတွက် မျက်စိမှ မျက်ခွေး၊ နားမှ နားခွေး စသည်ဖြင့် ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်တိုင်အောင် ထိုထို အပေါက်မှ ယိုစီးစိမ့်ထွက်သော အကျိုးဆက်ကို “နိဿန္နံ”ဟု ဆို၏။ [“သန္တုပဿာဝေ (ယိုစီးခြင်း)”ဟူသော ဓာတ်သည် သတ္တတ၌ “သုန္တု”ဟု ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ပျောက်သော (ယံ)အစား (သံ)လာ၍ “နိဿန္နံ”ဟု သ ခွေဘော်ရှိရသည်။] အာဟာရ၏ စားသောအခါ လက် နှုတ်ခမ်း လျှာတို့၌ လူးလဲပုံမှစ၍ မစင်အဖြစ်ဖြင့် ခွါရ၌ လူးလဲမှုတိုင်အောင် “သမ္မက္ခန္တံ”ဟု ဆိုသည်။

ပတ္တကာလေ။ ။ “ဂတ ပတ္တ ယုတ္တသဒ္ဓါတို့ သမာနတ္ထ (အဓိပ္ပာယ်အနက်အားဖြင့် တူသော အနက်ရှိကုန်၏)”ဟု ဆိုကြ၏၊ ထို့ကြောင့် “ပတ္တကာလေတိ ယုတ္တကာလေ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်၊ တစ်နည်း-ပတ္တသဒ္ဓါသည် ရောက်ခြင်းအနက်ကိုပင် ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ယထာပုတ္တေန ဝါ တေဇေန (တေဇောဓာတ်ကြောင့်) ပရိပစ္စန္တော (ကျက်ခြင်းကြောင့်) ဥစ္စာရပဿာဝဘာဝံ ပတ္တကာလေ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်၏၊ ၂ နည်းလုံးပင် “ပတ္တံ”ပုဒ်သာ ရှိသင့်၏၊ “ပတ္တကာလေ-ကျက်ရာအခါ၌”ဟု မှကွဲရှိသည်မှာ မကောင်းပါ။

ကိုယ်မှ၊ သေဒါ-ချွေးတို့သည်၊ မုစ္ဆန္တိ-လွတ်ကုန်၏၊ ဝါ-ထွက်ကုန်၏၊ အက္ခိနိ-မျက်စိတို့သည်၊ ဘမန္တိ-ချာချာလည်ကုန်၏၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဧကဂ္ဂံ-တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၊ ဝါ-တည်ကြည်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ အညေ-ချွေးထွက်ခြင်း အစရှိသည်မှ အခြားကုန်သော၊ ရောဂါစ-ရောဂါတို့သည်လည်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ပန-အနွယ်ကား၊ (ပတ္တကာလေ ဥစ္စာရပဿာဝံ) ကရောန္တဿ-ပြုသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ-စွန့်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ တံ-ထိုချွေးထွက်ခြင်း အစရှိသော မကောင်းကျိုးသည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ [သဗ္ဗတံတိ သေဒမုစ္ဆနာဒိကံ။] ဣတိအယံ-ဤချွေးထွက်ခြင်းအစရှိသော မကောင်းကျိုးတို့၏ မဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဧတ္ထ-ဤကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကို စွန့်ခြင်း၌၊ အတ္ထော-အကျိုးတည်း၊ တဿ-ထိုအကျိုး၏၊ ဝသေန-အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝါ-စပ်သဖြင့်၊ သာတ္ထကသမ္ပညေ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

ပန-ကား၊ အဌာနေ - မသင့်လျော်သောအရပ်၌၊ ဥစ္စာရပဿာဝံ-ကို၊ ကရောန္တဿ-ပြုသောရဟန်း၏၊ အာပတ္တိ-အာပတ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ အယသော-အကျော်အစောမဲ့သည်၊ ဝမုတိ-တိုးပွား၏၊ ဇီဝိတန္တရာယော-အသက်၏ အန္တရာယ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ပတိရူပေ-သင့်လျော်လျောက်ပတ်သော၊ ဌာနေ-အရပ်၌၊ (ဥစ္စာရပဿာဝံ-ကို)၊ ကရောန္တဿ-၏၊ သဗ္ဗံ-သော၊ တံ-ထိုအာပတ်သင့်ခြင်း အစရှိသော မကောင်းကျိုးသည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဣတိ ဣဒံ-ဤအာပတ်သင့်ခြင်း အစရှိသော မကောင်းကျိုးတို့၏ မဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဧတ္ထ-

သေဒါ မုစ္ဆန္တိစသည်။ ။ဝေဂသန္ဓရဏေန (ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်၏ ထွက်လိုသော အဟုန်ကို ကောင်းစွာဆောင်ထားရ-အောင်ထားရသည့်အတွက်) ဥပ္ပန္နပရိဋ္ဌာဟတ္တာ (ဖြစ်သော ပူလောင်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်) သကလသရီရတော သေဒါ မုစ္ဆန္တိ၊ တတောယေဝ (ထိုသို့ အောင်ထားရသည့်အတွက် ပူလောင်ခြင်းကြောင့်ပင်) အက္ခိနိ ပရိတ္တမန္တိပေ၊ အညေစ သူလ (တံကျင်ကဲ့သို့ ထိုးကျင်သောရောဂါ) ဘဂန္ဓရာဒယော (ဘဂန္ဓါရ်-ဂရင်ဂျီ အစရှိကုန်သော) ရောဂါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။

အဌာနေ။ ။အဌာနေတိ မနုဿာမနုဿပရိဂ္ဂဟိတေ ခေတ္တဒေဝါယတနာဒိကေ (လူတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော လယ်ယာ၊ နတ်တို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော နတ်စင် နတ်ကွန်း နတ်ရှိသောသစ်ပင်၌) တာဒိသေ ဟိ ကရောန္တံ ကုဒ္ဓါ မနုဿာ (လယ်ယာပိုင်ရှင် လူတို့သည် လည်းကောင်း) အမနုဿာဝါ (ပိုင်ရှင် နတ်တို့သည်လည်းကောင်း) ဇီဝိတက္ခယံ ပါပေန္တိ။

အာပတ္တိ။ ။ဘိက္ခုနီပါစိတ်-လသုနဝဂ်-နဝမသိက္ခာပုဒ်၌ စိမ်းစိုသော ကောက်ပင်ပဲပင်ရှိရာအရပ်၌ ဥစ္စာရပဿာဝံကို စွန့်လျှင် ဘိက္ခုနီတို့၌ ပါစိတ်၊ ဘိက္ခုတို့၌ ဒုက္ခဋ္ဌ ဟု ပညတ်တော်မူသည်။ [အာပတ္တိတိ ပန ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီနံ ယထာရပံ ဒုက္ခဋ္ဌ ပါစိတ္တိယော-ဋီကာသစ်။]

ဤသင့်တော်ရာအရပ်ဝယ် ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကို စွန့်ခြင်း၌၊ သပ္ပာယ်-လျောက်ပတ်၏။ တဿ-ထိုလျောက်ပတ်သောစွန့်ခြင်း၏။ ဝသေန-အားဖြင့်၊ ဝါ-စပ်သဖြင့်၊ သပ္ပာယ်သမ္ပဇည်-ကိုလည်းကောင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာနာဝိဟေနဝသေန-အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဂေါစရသမ္ပဇည်စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗွဲ-၏။

အဗ္ဘန္တရေ-ကိုယ်တွင်း၌၊ ဥစ္စာရပဿာဝကမ္ပ-ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်စွန့်မှုကို၊ ကရောန္တော-ပြုတတ်သော၊ အတ္တာနာမ-အတ္တမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ပန-အနွယ်ကား၊ စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတုဝိပ္ပာရေနေဝ-ကြောင့်သာ၊ ဥစ္စာရပဿာဝကမ္ပ-ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်စွန့်မှုသည်၊ ဟောတိ-၏။ ပန-ဆက်၊ ဂဏ္ဏေ-မြင်းဗု အနာသည်၊ ပဏ္ဏေ-မှည့်ရင့်လသော်၊ ဂဏ္ဏဘေဒေန-မြင်းဗုအနာ၏ ပေါက်ကွဲခြင်းကြောင့်၊ ပုဗ္ဗလောဟိတံ-ပြည်၊ သွေးသည်၊ အကာမတာယ-အလိုမရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-အလိုမရှိဘဲ၊ နိက္ခမတိ ယထာ-ထွက်ရသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အတိဘရိတာ-အလွန်ပြည့်သော၊ ဥဒကဘာဇနာ-ရေအိုးမှ၊ ဥဒကံ-ရေသည်၊ အကာမတာယ-ဖြင့်၊ ဝါ-ဘဲ၊ နိက္ခမတိယထာစ-လည်းကောင်း၊ ဧဝံ-ဤ၊ အတူ၊ ပတ္တာသယမုတ္တဝတ္ထိသု-အစာကျက်အိမ်၊ ကျင်ငယ်၏တည်ရာ ဆီးအိမ်တို့၌၊ သန္နိစိတာ-စုဝေးတည်နေကုန်သော၊ ဥစ္စာရပဿာဝါ-တို့သည်၊ ဝါယုဝေဂသမုပ္ပိဋ္ဌိတာ-ဝါယောဓာတ်အဟုန်သည် ထက်ဝန်းကျင် အောက်သို့ နှိပ်ချအပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်) အကာမတာယဝိ-အလိုမရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်လည်း၊ ဝါ-ဘဲလည်း၊ နိက္ခမန္တိ-ကုန်၏။

အတိဘရိတာ။ ။ဘရဓာတ်သည် ပေါသန (မွေးမြူခြင်း) ဓာရဏ (ဆောင်ထားရခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ ဘူဝိဒိတည်း၊ “အတိ+ဘရိတာ-အလွန်ဆောင်ထားအပ်”ဟူသည် အလွန်ပြည့်နေခြင်းပင်တည်း။ [ဣတ္ထိလိန်လည်း ဖြစ်နိုင်၊ ဟိတ်အနက်လည်း မဟုတ်၊ စုရာဒိဝိုဏ်းလည်း မဟုတ်သောကြောင့် “အတိဘရိတာယ၊ အတိဘာရိတာယ”ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊ ဥဒကဘာဇနာ၏ ဝိသေသနမျှသာ ဖြစ်ထိုက်သည်။]

ဝါယုဝေဂသမုပ္ပိဋ္ဌိတာ။ ။ဝါယောဓာတုယာ ဝေဂေန (ဝါယုဝေဂ အဖွင့်) သမန္တတော (သံအဖွင့်) အဝပိဋ္ဌိတာ (ဥသည် အဝ၏ ကာရိယဖြစ်၍၊ ဩ၏ ဝိပရိတ် ဥပြုထားသည်ဟု သိစေသည်) နိက္ခမနဿစေတံ ဟေတုဝစနံ-ဋီကာသစ်၊ “ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်”ဟု ထည့်၍ ပေးစေလိုသည်။

အကာမတာယဝိ။ ။“အတ္တ ရှိ၏” ဟု အယူရှိသူတို့က “ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်တို့သည် အတ္တ၏ စွန့်လိုမှုကြောင့် ထွက်လာကြရ၏”ဟု အယူရှိကြ၏။ ထိုအယူကို တားမြစ်ခြင်းငှာ “အကာမတာယ”ဟု ဆိုသည်၊ နတ္ထိ ကာမော ယေသံတိ အကာမာ-အလိုဆန္ဒ မရှိကြသော ဥစ္စာရပဿာဝတို့၊ အကာမာနံ+ဘာဝေါ အကာမတာ။ [အတ္တနော အနိစ္ဆာယ အပ္ပယောဂေန ဝါယောဓာတုဝိပ္ပာရေနေဝ နိက္ခမတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ-ဋီကာသစ်။]

ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ နိက္ခမန္တော-ထွက်သော၊ [“နိက္ခမန္တော-ထွက်ပြီးသော”
ဟု အတိတ်ရှိလျှင် ကောင်း၏။] သော အယံ ဥစ္စာရပဿာဝေါ-ထိုကဲ့သို့သော
ဤကျင့်ကြီး ကျင့်ငယ်သည်၊ တဿ ဘိက္ခုနော-ထိုရဟန်း၏၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊
(သန္တကော-ဥစ္စာသည်၊) နေဝ ဟောတိ-မဟုတ်၊ ပရဿ-သူတစ်ပါး၏၊ (သန္တကော-
သည်၊) နဟောတိ၊ ကေဝလံ-ကိုယ့်ဥစ္စာ သူ့ဥစ္စာမဖက်သက်သက်၊ သရီရနိဿ
န္တောဝ-ခန္ဓာကိုယ်၏ အကျိုးဆက်သည်သာ၊ ဟောတိ။

ယထာကီ-ဥပမာ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊ ဥဒကတုမ္ပတော-ရေဗူးမှ၊ ပုရာဏုဒကံ-
အဟောင်းဖြစ်သော ရေကို၊ ဆဉ္ဇေန္တဿ-စွန့်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တံ-ထိုအဟောင်းဖြစ်
သော ရေသည်၊ အတ္တနော-၏၊ (သန္တကံ-သည်၊) နေဝ ဟောတိ-မဟုတ်၊ ပရေသံ-

သောပနာယံ ၊ပေ၊ ဥစ္စာရပဿာဝေါ။ ။ရေ့ဝါကျ၌ “သန္တိတာ ဥစ္စာရပဿာဝါ”
ဟု ဗဟုဝင်ဆိုပြီးလျှင် ဤ၌ ဧကဝုဏ်ဆိုပြန်၏။ ထို၌ အသမာဟာရဒွန်ကိုပြု၍၊ ဤ၌ သမာဟာရ
ဒွန်ကို ပြသဖြင့် “သမာဟာရ ဒွန်၌လည်း တချို့နေရာဝယ် ပုလ္လိန်ရှိနိုင်ပါ၏” ဟု ပြရခြင်း
အကျိုးရှိ၏။ မှန်၏-သမာဟာရဒွန်၌ “နပုံ-ဧကတံ” ဟု လက္ခဏာ ၂ ရပ်ရှိသော်လည်း ဧကတ္ထ
ဖြစ်ခြင်းသာ မြဲသောလက္ခဏာဟု မှတ်ပါ။ [ပုလ္လိဂံဝစနံ သမာဟာရဒွန္တေ ပုလ္လိဂံပယောဂဿ
သမ္ပတာ ဒဿနတ္ထံ၊ ဧကတ္ထမေဝ ဟိ တဿ နိယတလက္ခဏန္တိ-ဋီကာသစ်။]

နေဝ အတ္တနော န ပရဿ။ ။ထိုကျင့်ကြီး ကျင့်ငယ်သည် မဇ်မကွက် စွန့်အပ်
ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် မိမိ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်တော့၊ မည်သူ့အားမျှလည်း ပေးသော အားဖြင့်
စွန့်အပ်သည် မဟုတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း (ပေးစကားမူ မည်သူကမျှ လက်ခံမည်
မဟုတ်လောက်အောင်) စက်ဆုတ်ဖွယ် ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း သူတစ်ပါး၏ ဥစ္စာ
လည်း မဟုတ်တော့ချေ။

သရီရနိဿန္တောဝ။ ။“ဂမနတော ၊ပေ၊ နိဿန္တတော”ဟု ပြအပ်ခဲ့သော ဆယ်ပါး
တွင် နိဿန္တကိုဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် “ခန္ဓာကိုယ်မှ ယိုစီးစိမ့်ထွက်သော အကျိုးဆက်မျှသာ
ဖြစ်သည်”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။

ယထာကီ ယထာ။ ။သမ္မောဟဝိနောဒနီ-ဈာနဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ၌ “ယထာ
ကီ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျ သီးခြားရှိပြီးမှ “ယထာ ဥဒကတုမ္ပတော ၊ပေ၊ ပဋိဇ္ဇေနမတ္တမေဝ ဟောတိ၊
ဧဝံတိ ဧဝံ ပဝတ္ထ ၊ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ”ဟု ရှိ၏။ ဤအဋ္ဌကထာ စာအုပ်များ၌ “ယထာ ကီ”လည်း
မပါ၊ “ဧဝံတိ”လည်း မပါ၊ “ယထာ”ဟု ရှိသောကြောင့် “ယထာကီ”ကို အပိုဟုလည်းကောင်း၊
နိဝုံးဝါကျ၌ နိဒဿနတ္ထ ဧဝံရှိသောကြောင့် “ဧဝံတိ”ကိုလည်း အပိုဟုလည်းကောင်း ယူဆ၍
နောက်ဆရာတို့ ပယ်ထားကြဟန်တူသည်၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ပခုက္ကူနိဿယသစ်၌ ကျေးဇူးရှင်
ဆရာတော် မိန့်တော်မူသည်။

အနက်ပေးပုံ။ ။“ယထာကီ-ဥပမာအဘယ်ကဲ့သို့နည်း”ဟူသော အမေးနှင့် လိုက်
အောင် ပဋိဇ္ဇေနမတ္တမေဝ-သာ၊ ဟောတိ ယထာ-ကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူတည်း”ဟု ပေးလိုက်
ပါသည်။ ဧဝံတိ၌ ကတိသည် သဒ္ဓါအစဉ်ကို ညွှန်၍၊ ထို့နောက် ဧဝံကား အနက်အစဉ်ကို
ညွှန်ပြသော နိပါတ်တည်း၊ ကုဗ္ဗေဝံနှင့် သဘောတူ၏။

သူတစ်ပါးတို့၏ (သန္တကံ-သည်) န ဟောတိ-မဟုတ်၊ ကေဝလံ-ကိုယ့်ဥစ္စာ သူဥစ္စာ မဖက်၊ သက်သက်၊ ပဋိဇေဂ္ဂန မတ္တမေဝ-ရေဗူးကို သုတ်သင်ခြင်းမျှသည်သာ၊ ဟောတိယထာ-သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူတည်း၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ပဝတ္ထပဋိသင်္ခါနဝသေန-ဖြစ်သော ဆင်ခြင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဧတ္ထ-ဤကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကိုစွန့်ခြင်း၌၊ အသမ္မောဟသမ္ပဇေဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဂတာဒိသု-ဂတ အစရှိသည်တို့၌ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ဂတေတိ-ကား၊ ဂမနေ-သွားခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဌိတေတိ-ကား၊ ဌာနေ-ရပ်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ နိသိန္ဓေတိ-ကား၊ နိသဇ္ဇာယ-ထိုင်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ သုတ္တေတိ-ကား၊ သယနေ-အိပ်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဇာဂရိတေတိ-ကား၊ ဇာဂရဇာတိ-နိုးကြား၌လည်းကောင်း၊ ဘာသိတေတိ-ကား၊ ကထနေ-ပြောဆိုခြင်း၌လည်းကောင်း၊ တုဏှိဘာဝေတိ-ကား၊ အကထနေ-မပြောဆိုခြင်း၌လည်းကောင်း၊ (သမ္ပဇာနကာရိဟောတိ၌စပ်။)

ဂတေတိ ဂမနေ စသည်။ ။(တ)ပစ္စည်း၏ ဘောအနက်ကို သိစေလို၍ “ဂမနေ” စသည်ဖြင့် ဖွင့်သည်။ မဟာသိဝထေရ်၏ ဝါဒကို ပြရာ၌ “စက်မနကာလေ၊ ဌိတကာလေ” စသည်ဖြင့် ပြသောကြောင့် “ဂတေ-ဂမနေ-သွားရာအခါ၌” စသည်ဖြင့် အဓိကရဏအနက် ဖြစ်သင့်သော်လည်း “တုဏှိဘာဝေ”၌ကား အဓိကရဏသာနေ မရနိုင်၊ တုဏှိဘာဝေ၌ ဘာဝသဒ္ဓါက “ဆိတ်ဆိတ်နေခြင်း” ကြိယာကိုသာ ဟောနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ဂတေ-ဂမနေ” စသည်တို့၌ ဘာဝသာနေသာ သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၍ “သွားရာအခါ၌” စသည်ကို အဓိပ္ပာယ်ထွက် မှတ်ပါ။

မေးဖွယ်။ ။ “အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ သမ္ပဇာနကာရိ ဟောတိ” ၌ “အဘိက္ကန္တေ ဝုစ္စတိ ဂမနံ” ဟု ဖွင့်ခဲ့၏။ ဤ၌လည်း “ဂတေတိ ဂမနေ” ဟု ဖွင့်ပြန်ရာ ထို ဂမနံ ၂ မျိုးသည် အဘယ်သို့ ထူးပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-“အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ” အရ သွားခြင်းသည် ဆွမ်းခံသွားခြင်း စသောအားဖြင့် ခရီးအရှည် သွားခြင်းတည်း၊ “ဂတေ” အရ ဤသွားခြင်းကား ကျောင်းထည်းဝယ် ဟိုအနား ဒီအနားသို့ သွားခြင်းစသော နုတ်နုတ်ဖွဲ့ဖွဲ့ သွားခြင်းတည်း၊ ထိုသို့ သွားခြင်း ကုရိယာပုတ်အားဖြင့် တူသော်လည်း ဤသို့ “အရှည်သွား၊ အတိုသွား” အားဖြင့် ကွဲပြားပါသည်။

အဋ္ဌကထာ။ ။ဧတ္ထစ ဧကော ကုရိယာပထော (တစ်ခုတည်းသော သွားခြင်း ကုရိယာပုတ်သည်) ဒွိသု ဌာနေသု အာဂတော (အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ အရာ၊ ဂတေ ဌိတေ အရာအားဖြင့် ၂ ပါးသော ဌာနတို့၌ လာ၏။) သော ဟေဌာ အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေတိ ဧတ္ထ ဘိက္ခာစာရဂါမံ ဂစ္ဆတောစ အာဂစ္ဆတောစ အဒ္ဓါနဂမနဝသေန ကထိတော၊ ဂတေ ဌိတေ နိသိန္ဓေတိ ဧတ္ထ ဝိဟာရေ စုဏှိကပါဒုဒ္ဓါရ ကုရိယာပထဝသေန ကထိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော-သမ္မောဟဝိနောဒနိ-ဈာနဝိဘင်္ဂ။ [ဘိက္ခာစာရ ဂါမံ ဝိဟာရေတို့ကို နိဒဿနနည်းဟု ကြံပါ။ ဆွမ်းခံ သွားခြင်း၊ ကျောင်း၌ သွားခြင်းမှတစ်ပါး အခြားနေရာဝယ် ခရီးရှည် ခရီးတို သွားမှု များ၌လည်း ရနိုင်ပါသည်။]

ဟိ-ချေ၊ (ဂတေနှင့် စပ်၍ ချေဦးအံ့) (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဂစ္ဆန္တော-သွားလသော်၊ ဝါ-သွားစဉ်၊ (အဟံ)၊ ဂစ္ဆာမိ-သွား၏၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း၊ ပဇာနာတိ-အပြားအားဖြင့် သိ၏၊ ဌိတော-ရပ်သည်၊ (သမာနော-ဖြစ်လတ်သော်၊ ဝါ-ဖြစ်စဉ်)၊ (အဟံ)၊ ဌိတော-ရပ်သည်၊ အမှိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိဝါ-လည်း၊ ပဇာနာတိ-၏၊ နိသိန္နော-ထိုင်သည်၊ (သမာနော-သော်၊ ဝါ-စဉ်)၊ (အဟံ)၊ နိသိန္နော-ထိုင်သည်၊ အမှိ-၏၊ ဣတိဝါ-လည်း၊ ပဇာနာတိ-၏၊ သယာနော-လျောင်းလတ်သော်၊ ဝါ-လျောင်းစဉ်၊ [သယာနော၌ အာနပစ္စည်းသည် မာနပစ္စည်းကဲ့သို့ လက္ခဏာအနက်ကို ဟောနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် လက္ခဏာအနက်ကို ဟောဖို့ရာ “သမာနော” ဟု ထည့်ဖွယ် မလိုတော့။] (အဟံ)၊ သယာနော-လျောင်းသည်၊ အမှိ-၏၊ ဣတိဝါ-လည်း၊ ပဇာနာတိ-၏၊ [ဤသုတ်၌ “ဂစ္ဆန္တောဝါ ဂစ္ဆာမိတိ ပဇာနာတိ” သာ လိုရင်းတည်း။] ဣမသ္မိသုတ္တေ-ဤမဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၌၊ အဒ္ဓါနုက္ကရိယာပထာ-ကြာမြင့်စွာသောကာလ၌ ဖြစ်ကုန်သော ဣရိယာပုတ်တို့ကို၊ ဝါ-ရှည်သောခရီး၌ ဖြစ်ကုန်သော ဣရိယာပုတ်တို့ကို၊ ကထိတာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

အဘိက္ကန္တေ၊ ပေ၊ ပသာရိတေတိ-ဟူသော၊ ဣသ္မိ (သုတ္တေ)-အဘိက္ကန္တေ၊ ပေ၊ ပသာရိတေဟူသော ဤပါဠိရပ်၌၊ မဇ္ဈိမာ-အလယ်အလတ်သွားခြင်း၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-အလယ်အလတ် ခရီး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ (ဣရိယာပထာ-တို့ကို၊ ကထိတာ-ပြီ) [ဤ၌လည်း “အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ” သာ ပြလိုရင်းတည်း။] ပန-

ဂစ္ဆန္တောဝါ စသည်။ ။ဤဝါကျများလည်း ဂတေနှင့်စပ်၍ သွားခြင်းအထူးကို ပြသော ဝါကျများတည်း၊ ဂတ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရ သဘောဖြစ်သောကြောင့် ထိုဟိတိ ဝိတ္ထာရ ဇောတက အနက်ပေးကြသည်၊ နောက်၌ တသွာဟု ရှိသောကြောင့် ကာရဏဇောတကလည်း ပေးနိုင်ပါ၏၊ “ဣမသ္မိ သုတ္တေ” ဟူသည် ဒီဃနိကာယ် မဇ္ဈိမနိကာယ် တို့၌လာသော မဟာသတိ ပဋ္ဌာနသုတ် ပါဠိတော်တည်း။

အဒ္ဓါနု ကုရိယာပထာ။ ။စိရကာလပဝတ္တကာ (ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး ဖြစ်ကုန်သော) ဒီဃကာလိကာ (ရှည်သောကာလ၌ ဖြစ်ကုန်သော) ဣရိယာပထာ၊ [ဤအလို အဒ္ဓါနု သဒ္ဓါသည် စိရကာလ အနက်ဟောတည်း၊ “အဒ္ဓါနု+ပဝတ္တာ+ဣရိယာပထာ အဒ္ဓါနု ကုရိယာပထာ” ဟုပြု။] အဒ္ဓါနုဂမန ပဝတ္တကာဝါ (အခွန်ရှည်သော ခရီးသွားခြင်းကို ဖြစ်စေ တတ်ကုန်သော) ဒီဃမဂ္ဂိကာ (ရှည်သောခရီး ရှိကုန်သော) ဣရိယာပထာ၊-ဋီကာသစ်။ [နောက်နည်းအလို အဒ္ဓါနု သဒ္ဓါသည် ဒီဃမဂ္ဂ အနက်ဟောတည်း။]

မဇ္ဈိမာ။ ။ဘိက္ခာစာရာဒိဝေသေန ပဝတ္တာ နာတိစိရကာလိကာ (အလွန် မကြာသောကာလ၌ ဖြစ်ကုန်သော) နာတိဒီဃ မဂ္ဂိကာဝါ (အလွန် မရှည်သောခရီး ရှိကုန်သော) ဣရိယာပထာ။

အဖို့တစ်ပါးကား၊ ဂတေဌိတေ၊ပေ၊ ဇာဂရိတေတိ ဣဓ-ဟူသော ဤပါဠိရပ်၌၊ ခုဒ္ဒကစုက္ခိကဏ္ဍရိယာပထာ-ငယ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ နုတ်နုတ်ဖွဲ့ဖွဲ့ဖြစ်ကုန်သော ကုရိယာပုတ်တို့ကို၊ ကထိတာ-ပြီ၊ [ဤ၌လည်း “ဂတေ” သာ ပြလိုရင်းတည်း၊ ဌိတေ စသည်တို့ကား တွဲဘက်ဖြစ်၍ ပါနေသည်။] တသ္မာ-ကြောင့်၊ တေသုပိ-ထိုဂတ ဌိတ စသည်တို့၌လည်း၊ ဝုတ္တနယေနော-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်သာ၊ သမ္ပဇာန ကာရိတာ-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိမှုကို ပြုလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

ပန-ဝါဒန္တရကား၊ တိပိဋကမဟာသိဝတ္ထေရော-တိပိဋကမဟာသိဝထေရ် သည်၊ အာဟ-မိန့်၊ (ကိံ) ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ စိရံ-ကြာမြင့်စွာ၊ ဂန္ဓာဝါ-ခရီးသွားပြီး၍သော်လည်းကောင်း၊ စက်မိတွာဝါ-စကြိုသွားပြီး၍သော်လည်းကောင်း၊ အပရဘာဂေ-နောက်အဖို့၌၊ ဌိတော-ရပ်သည်၊ (ရပ်ခြင်းကုရိယာပုတ်နှင့် ပြည့်စုံသည်၊) (ဟုတွာ၊) ဣတိ-ဤသို့၊ ပဋိသန္ဓိကွတိ-စဉ်းစား၏၊ (ကိံ) ဂမန ကာလေ-သွားရာအခါ၌၊ (သွားရာအခါတုန်းက၊) ပဝတ္တာ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါရူပ

စုက္ခိက ကုရိယာပထာ။ ။ဝိဟာရေ (ကျောင်းတိုက်၌) အညတ္ထဝါ (ကျောင်းမှ တစ်ပါးသောအရပ်၌) ဣတော စိတောစ ပရိဝတ္တနာဒိဝသေန ပဝတ္တာ၊ အပ္ပမတ္တက ဘာဝေန (နည်းသောအတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) စုက္ခ ဝိစုက္ခိယဘူတာ (နုတ်နုတ်ဖွဲ့ဖွဲ့ အထူး နုတ်နုတ်ဖွဲ့ဖွဲ့ဖြစ်ကုန်သော) ကုရိယာပထာ။ [စုရာဒိ စုက္ခဓာတ်သည် ပိသဏ (မှုန့်မှုန့် ညက်ညက် ကြိတ်ချေခြင်း) အနက်ကိုဟော၏၊ မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ကြိတ်အပ်သော အမှုန့်ကဲ့သို့ နုတ်နုတ်ဖွဲ့ဖွဲ့ သွားခြင်းတို့ကိုလည်း “စုက္ခာဝိယာတိ စုက္ခိကာ” ဟု ပြ၍ စုက္ခိကဟု ခေါ်ရသည်။] “ခုဒ္ဒကစုက္ခိက ကုရိယာပထာ” ဟု မူကွဲရှိရာ၌ကား “ခုဒ္ဒကာ (ဟုတွာ) စုက္ခိကာ ခုဒ္ဒကစုက္ခိကာ” ဟု ပြ၍ ကုရိယာပထာနှင့် ကမ္မဓာရဲ သမာသိတွဲပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဈာနဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ၌ အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ တစ်မျိုး၊ ဂတေ တစ်မျိုးဟု ၂ မျိုးသာခွဲသောကြောင့် အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေအရ အဒ္ဓါနဂမန (ခရီးရှည်သွားခြင်း) ကိုယူသည်၊ ဤ၌ကား မဟာသတိပဋ္ဌာန ပါဠိတော်လာ ဂစ္ဆန္တောဝါ ဂစ္ဆာမိတိစသော ဂမနကို လည်းယူသောကြောင့် ၃ မျိုးခွဲရသည်အတွက် အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေအရ မဇ္ဈိမကုရိယာပုတ် (ခရီးလတ် သွားခြင်း) ကို ယူထားသည်-ဟု မှတ်ပါ။

တသ္မာ တေသုပိ။ ။တသ္မာတိ ဧဝံ အဝတ္တာဘေဒေန (သွားခြင်းအခိုက်၊ ရပ်ခြင်း အခိုက် စသော အခိုက်အတန့် အထူးအားဖြင့်) ကုရိယာပထဘေဒ မတ္တဿ ကထနတော (ကုရိယာပုတ် အထူးမျှကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊) ဤအလို “တသ္မာ-ထိုသို့ ဂတေဌိတေ စသည်တို့က အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေစသည်တို့မှ ထူးသော ကုရိယာပုတ် အထူးအပြားမျှကိုသာ ဟောတော်မူကြောင်းသဒ္ဓါ၏ အဖြစ်ကြောင့်” ဟု အနက်ကျယ် မှတ်ပါ။ ထိုအကြောင်းကြောင့် အဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေစသည်ဝယ် ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းအတိုင်း ဤ ဂတေ ဌိတေ စသည်တို့၌ သမ္ပဇေ ၄ ပါးကို ပြုလေ့ရှိကို သိပါ။

ဓမ္မာ-ရုပ်နာမ်တရားတို့သည်၊ ဧတ္ထေဝ-အဲဒီသွားရာအခါ၌သာ၊ နိရုဒ္ဓါ-ချုပ်ခဲ့ကုန်ပြီ၊ ကုတိ-သို့၊ (ပဋိသန္ဓိကွတိ) အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဂတေ-သွားခြင်း၌၊ ဝါ-သွားရာအခါ၌၊ သမ္ပဇာနကာရိနာမ-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိခြင်းဟူသောဉာဏ်ဖြင့် သွားမှုကို ပြုလေ့ရှိသူမည်၏။ [သမ္ပဇာနကာရိပုဒ်၏အဖွင့်ကို ဤကထာရှေ့နား၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဇ္ဈာယံ-သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ ကရောန္တောဝါ-ပြုလျက်သော်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ ဝိသဇ္ဇန္တောဝါ-ဖြေဆိုလျက်သော်လည်းကောင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ မနသိကရောန္တောဝါ-စိတ်၌ ပြုလျက်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-နှလုံးသွင်းလျက်သော်လည်းကောင်း၊ စိရံ-ကြာမြင့်စွာ၊ ဌတွာ-ရပ်ပြီး၍၊ အပရဘာဂေ-ရပ်ရာကာလမှ နောက်အဖို့၌၊ နိသိန္နော-ထိုင်သည်၊ (ဟုတွာ) ကုတိ၊ ပဋိသန္ဓိကွတိ၊ (ကိံ) ဌိတကာလေ-ရပ်ရာအခါ၌၊ ပဝတ္တာ ရူပါရူပဓမ္မာ၊ ဧတ္ထေဝ-အဲဒီ ရပ်ရာအခါ၌သာ၊ နိရုဒ္ဓါ-ကုန်ပြီ၊ ကုတိ၊ (ပဋိသန္ဓိကွတိ) အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဌိတေ-ရပ်ခြင်း၌၊ ဝါ-ရပ်ရာအခါ၌၊ သမ္ပဇာနကာရိနာမ-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိခြင်းဟူသောဉာဏ်ဖြင့် ရပ်မှုကို ပြုလေ့ရှိသူမည်၏။

ယော-သည်၊ သဇ္ဈာယာဒိကရဏဝသေနဝ-သရဇ္ဈာယ်ခြင်း အစရှိသည်ကို ပြခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ပင်လျှင်၊ [ရှေ့ “သဇ္ဈာယံဝါ ကရောန္တော” နှင့် ထပ်သောကြောင့် “ပင်လျှင်” ဟု ပေးသည်။] စိရံ-ကြာမြင့်စွာ၊ နိသိဒ္ဓိတွာ-ထိုင်ပြီး၍၊ အပရဘာဂေ-နောက်အဖို့၌၊ ဥဌာယ-ထ၍၊ ကုတိ၊ ပဋိသန္ဓိကွတိ၊ (ကိံ) နိသိန္နကာလေ-ထိုင်ရာအခါ၌၊ ပဝတ္တာ ရူပါရူပဓမ္မာ၊ ဧတ္ထေဝ-အဲဒီ ထိုင်ရာအခါ၌သာ၊ နိရုဒ္ဓါ-ကုန်ပြီ၊ ကုတိ၊ (ပဋိသန္ဓိကွတိ) အယံ-သည်၊ နိသိန္နော-ထိုင်ခြင်း၌၊ ဝါ-ထိုင်ရာအခါ၌၊ သမ္ပဇာနကာရိနာမ-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိခြင်းဟူသောဉာဏ်ဖြင့် ထိုင်မှုကို ပြုလေ့ရှိသူမည်၏။

ပန-ကား၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိပန္နကော-လျောင်းသည်၊ (ဟုတွာ) သဇ္ဈာယံ-သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ ကရောန္တောဝါ-ပြုစဉ်သော်လည်းကောင်း၊ (ပြုရင်းသော်လည်းကောင်း)၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ မနသိကရောန္တောဝါ-နှလုံးသွင်းစဉ်သော်လည်းကောင်း၊ (နှလုံးသွင်းရင်းသော်လည်းကောင်း)၊ နိဒ္ဓံ-အိပ်ပျော်ခြင်းသို့၊ ဩက္ကမိတွာ-သက်ရောက်၍၊ အပရဘာဂေ-နောက်အဖို့၌၊ ဥဌာယ-ထ၍၊ ကုတိ ပဋိသန္ဓိကွတိ (ကိံ)၊ သယနကာလေ-အိပ်ရာအခါ၌၊ ပဝတ္တာ-ကုန်သော၊ ရူပါရူပ

ဥဌာယ။ ။ဂမနဋ္ဌာန နိသဇ္ဇာတို့သည် အစဉ်ရှိသကဲ့သို့ နိသိဒ္ဓနနှင့် သယနအတွက် “ထိုင်ပြီး+လျောင်း” ဟူသောအစဉ်၏ အမြဲမဖြစ်နိုင်သောကြောင့် နိသိဒ္ဓိတွာ၏ နောက်၌ သယနကြိယာကို မပြဘဲ၊ ဥဌာယကြိယာကို ပြသည်။ [ဂမနဋ္ဌာန နိသဇ္ဇာနိဝိယ နိသိဒ္ဓန သယနဿ ကမဝစနမယုတ္တံ ယေဘုယျေန တထာ ကမာဘာဝတောတိ ဥဌာယ မိစ္ဆေဝ ဝုတ္တံ၊ ဋီကာသစ်။]

ဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဧတ္ထေဝ-အဲဒီအိပ်ရာ အခါ၌သာ၊ နိရုဒ္ဓါ-နိဗ္ဗာန်၊ ဣတိ (ပဋိသန္ဓေကွတိ၊) အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သုတ္တေ-အိပ်ပျော်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဇာဂရိတေစ-နိုးခြင်း၌လည်းကောင်း၊ သမ္ပဇာနကာရိနာမ-မည်၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသွာ)-အကြင်ကြောင့်၊ ကိရိယမယပဝတ္တာနံ-ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့၏ အမှုအရာကြိယာကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော မနောဒွါရိကဇောစိတ်တို့၏၊ ဝါ-အာဝဇ္ဇန်းဒွေး၏ ကိစ္စဟူသော ကြိယာသည် ပြုအပ်ကုန်သော ဆဒ္ဓါရိကဝီထိစိတ်တို့၏၊ (နိဒ္ဒေၤကြမ္မန

ကိရိယမယပဝတ္တာနံ ဟိ။ ။“အဘယ့်ကြောင့် သုတ္တ ဇာဂရိတ ၂ မျိုး၌ သမ္ပဇာနကာရိတစ်မျိုးသာ ရနိုင်သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကိရိယမယ ပဝတ္တာနံဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်၊ “ဇာဂရိတ နာမာတိ”ဟု ဣတိသဒ္ဓါပါသောကြောင့် ဟိကို ကာရဏဇောတက ဟု တစ်နည်း ကြံရသည်၊ ကြိယမယ ပဝတ္တတို့၏ မဖြစ်ခြင်းကို သုတ္တဟု ခေါ်၍၊ ဖြစ်ခြင်းကို ဇာဂရိတဟု ခေါ်၏၊ ဇာဂရိတမဖြစ်သေးမသမျှ သုတ္တ၌ သမ္ပဇာနကာရိ မဖြစ်နိုင်၊ သုတ္တ မဖြစ်လျှင်လည်း ဇာဂရိတဟု ခေါ်စရာမရှိ၊ ထို့ကြောင့် ထို ၂ မျိုးအပေါင်းအတွက် သမ္ပဇာနကာရိတစ်မျိုးသာ ရနိုင်သည်-ဟူလို။

ဝစနတ္ထ။ ။ကရဏံ-ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ပြုခြင်း၊ ကိရိယာ-ခြင်း၊ [စိတ်ဖြင့် ကြံစည်ခြင်း တရားနှလုံးသွင်းခြင်းကို “စိတ်ဖြင့်ပြုခြင်း”ဟု ခေါ်ရသည်။] ကိရိယံ-ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ပြုခြင်းဟူသော အမှုအရာကို+နိဗ္ဗတ္တန္တိ-ဖြစ်စေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ကိရိယမယာနံ၊ နိဗ္ဗတ္တအနက်၌ မယ ပစ္စည်းသက်၊ ပကတရတော ဝတ္တန္တိ (ပရိဝတ္တန္တိ)တိ ပဝတ္တာနိ-အပြားအားဖြင့်ဖြစ်တတ်သော (အဖန်ဖန် ပြောင်းလဲတတ်သော) စိတ်တို့၊ ကိရိယမယာနိစ+တာနိ+ပဝတ္တာနိစာတိ ကြိယမယ ပဝတ္တာနိ၊ ဤနည်း၌ ကိုယ်မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ်ဟူသည် မနောဒွါရိကဇောစိတ်သာတည်း။ [ပဉ္စဒွါရိကဝီထိစိတ်တို့သည် ကိုယ်မှု (ကာယဝိညတိ) စသည်ကို မဖြစ်စေနိုင်။]

တစ်နည်း။ ။အာဝဇ္ဇန်းဒွေး၏ ကိစ္စသည် ကိရိယာမည်၏၊ ထို အာဝဇ္ဇန်းဒွေး၏ ကိစ္စသည် ပြုအပ်သောစိတ်တို့သည် ကိရိယာမယတို့မည်၏၊ ကိရိယာယ+ပကတာနိ ကိရိယမယာနိ၊ ပကတအနက်၌ မယပစ္စည်းသက်၊ (တစ်နည်း) အာဝဇ္ဇန်းဒွေး၏ ကိစ္စကြောင့်ဖြစ်သော စိတ်တို့သည် ကိရိယာမယတို့မည်၏၊ ကိရိယာယ(ကြောင့်)+နိဗ္ဗတ္တန္တိ ကိရိယမယာနိ၊ နိဗ္ဗတ္တအနက်၌ မယပစ္စည်း၊ ကိရိယမယာနိစ+တာနိ+ပဝတ္တာနိစာတိ ကိရိယမယပဝတ္တာနိ၊ ဤနည်း၌ ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း၏ကိစ္စသည် ပြုအပ်သော (ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ ကိစ္စကြောင့်ဖြစ်သော) စိတ်ဟူသည် ပဉ္စဒွါရိကဝီထိစိတ်တည်း၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ ကိစ္စသည် ပြုအပ်သော (ကိစ္စကြောင့်ဖြစ်သော) စိတ်ဟူသည် မနောဒွါရိကဝီထိစိတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဆဒ္ဓါရိကဝီထိစိတ်အားလုံး ရသည်။

စိတ္တာနံ မူကွဲ။ ။ပဝတ္တာနံ နေရာဝယ် “စိတ္တာနံ”ဟု မူကွဲရှိ၏၊ “ပဝတ္တာနံ”အရလည်း စိတ်တို့ကိုပင် ရသောကြောင့် အဓိပ္ပာယ်မပျက်ပါ၊ သို့သော် အဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာဋီကာတို့နှင့် မညီဟုဆို၍ ရှေးပါဌ်မဟုတ်ဟု ဋီကာသစ် ပယ်ထားသည်။ [အဘိဓမ္မဋီကာယံ (ဈာနဝိဘင်း မူလဋီကာ၌) ကာယာဒိကိရိယာမယတ္တာ အာဝဇ္ဇနကိရိယာ သမုဋ္ဌိတတ္ထာစ ဇဝနံ၊

ကာလေ-အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ သက်ရောက်ရာအခါ၌) အပ္ပဝတ္တံ-မဖြစ်ခြင်းသည်၊ သုတ္တံနာမ-အိပ်ခြင်းမည်၏။ [“သောပုံ”ဟု မူကွဲရှိသည်ကား “သုတ္တေ ဇာဂရိတေ” ၏ အဖွင့်ဖြစ်သောကြောင့် ကောင်းမည်မထင်။] ပဝတ္တံ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဇာဂရိတံ နာမ-နိုးခြင်းမည်၏။ (ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အယံ သုတ္တေစ ဇာဂရိတေစ သမ္ပဇာန ကာရိနာမ)။

ပန-ကား၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဘာသမာနော-ပြောဆိုလတ်သော်၊ အယံ သဒ္ဓေါနာမ-ဤ သဒ္ဓါရှိမည်သည်၊ ဩဌေ-နှုတ်ခမ်းတို့ကို၊ ပဋိစ္စစ-စွဲ၍လည်း ကောင်း၊ ဒန္တေ-သွားတို့ကို၊ (ပဋိစ္စ)စ-လည်းကောင်း၊ ဇိဝံ-လျှာကို၊ (ပဋိစ္စ)စ-လည်း ကောင်း၊ တာလုံ-အာစောက်ကို၊ ပဋိစ္စစ-လည်းကောင်း၊ စိတ္တဿ-၏၊ တဒနုရူပံ-ထိုသဒ္ဓါရှိအားလျော်သော၊ ပယောဂံ-လုံ့လကို၊ ပဋိစ္စစ-လည်းကောင်း၊ ဇာယတိ-

သဗ္ဗမ္ပိ ဝါ ဆဒ္ဓါရပ္ပဝတ္တံ ကိရိယာမယပဝတ္တံနာမာတိ။ . . . ကိရိယာမယတ္တာသည် ဇေနံ၏ ဟိတံ၊ အာဝဇ္ဇနကိရိယသမုဋ္ဌိတတ္တာသည် သဗ္ဗမ္ပိ ဆဒ္ဓါရပ္ပဝတ္တံ၏ ဟိတံတည်း။ အနုဋီကာ၌ ကိရိယာမယဝယ် မယအတွက် အနက်မရှိကြ၍ ပဌမဟိတံကို ဖလပစာပြဟုလည်းကောင်း၊ ဒုတိယဟိတံကို ကာရဏပစာပြဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။]

မှတ်ချက်။ ။သုတ္တေကို “သယနေ”ဟု ဖွင့်ခဲ့၏။ ဒိဝါသေယျသိက္ခာပုဒ်၌ (ပဌမ ပါရာဇိကဝိနိတဝတ္ထု၌) ပိဋ္ဌိပသာရဏ (အိပ်မပျော်ဘဲ ကျောက်ကုန်းကို အိပ်ရာ ခုတင် ပလက် ကုလားထိုင် စသည်၌ ဆန့်မှု)ကိုလည်း သယန၌ သွင်းယူရ၏။ ဤသယန၌ကား ဇာဂရိတေနှင့် တွဲ၍ဆိုထားသောကြောင့် ထို ပိဋ္ဌိပသာရဏမှုကို မယူရ၊ ဘဝင်အစဉ်အားဖြင့် အိပ်ခြင်းဟူ သော သယနကို ယူရမည်”ဟု သိစေလို၍ “ကိရိယာမယ ပဝတ္တာနံ ဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဇာဂရိတသဒ္ဓသန္နိဓာနတော စေတ္တ ဘဝင်္ဂေါတ္တရဏဝသေန နိဒ္ဒေါက္ကမနမေဝ သယနံ၊ န ပန ပိဋ္ဌိပသာရဏမတ္တန္တိ ဒေသေတိ ကိရိယာမယပဝတ္တာနံတိ အာဒိနာ၊-ဋီကာသစ်။]

အပဝတ္တံ။ ။“ဝိထိစိတ်တို့၏ မဖြစ်ခြင်းသည် သုတ္တမည်၏”ဟူသော စကားကို တိုက်ရိုက် မုချတ္တဟု ယူလျှင် ဝိထိ၏ ရှေ့အဖို့ နောက်အဖို့ဖြစ်သော ဘဝင်အစဉ်ဖြစ်ရာအခါ ကိုလည်း သုတ္တံ၌ သွင်းယူရမည်ကဲ့သို့ ဖြစ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် အပဝတ္တံဟူသော ဤစကားကို နိတတ္တဟု မယူဘဲ နေယျတ္တ (ဆောင်ယူထိုက်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိသောစကားဟု မှတ်၍ ဝိထိ၏ရှေ့နောက် ဘင်အခိုက်ကိုလည်း သုတ္တံ၌ မယူဖို့ရာ “နိဒ္ဒေါက္ကမနကာလေ-အိပ်ပျော်ရာ အခါ၌”ဟု ပုဒ်တစ်မျိုးကို ဆောင်ယူ၍ “အိပ်ပျော်ရာအခါ၌ ဝိထိစိတ်တို့၏ မဖြစ်ခြင်းဟူသော အပဝတ္တံ”ကို ယူပါ။ [အပဝတ္တန္တိ နိဒ္ဒေါက္ကမနကာလေ အနုပ္ပဇ္ဇနံ သုတ္တံ နာမာတိ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော၊ နေယျတ္တဝစနံ ဟိ ဣဒံ၊-ဋီကာသစ်။]

ဩဌေစ ပဋိစ္စစသည်။ ။စကားပြောရာကာလ၌ အသံသည် မိမိဆိုင်ရာ ဌာန် အားလျော်စွာ ဖြစ်သည်ကား မှန်၏။ သို့သော် မည်သည့်ဌာန်၌ဖြစ်သည်ဖြစ်စေ နှုတ်ခမ်း လျှာစသည်တို့၏ လှုပ်ရှားမှုကား ရှိရသေးသည်သာ၊ ထို့ကြောင့် “ဩဌေစ ပဋိစ္စ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [ကိဉ္စာပိ သဒ္ဓေါ ယထာဌာနံ ဇာယတိ၊ ဩဌစလနာဒိနာ ပန ပယောဂေန ဇာယတိ၊ န ဝိနာ တေန ပယောဂေနာတိ အဓိပ္ပာယော၊-ဋီကာသစ်။]

ဖြစ်ရ၏။ ဣတိ-သို့၊ သတော-မှတ်သားသည်၊ သမ္မဇာနော-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့်သိသည်၊ (ဟုတွာ) ဧဝံ-သာလျှင်၊ ဘာသတိ-ပြောဆို၏၊ (အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဘာသိတေ-ပြောဆိုခြင်း၌၊ သမ္မဇာနကာရိနာမ-မည်၏၊) ဝါပန-တစ်နည်းကား၊ စိရံ-ကြာမြင့်စွာသော၊ ကာလံ-ကာလပတ်လုံး၊ သဇ္ဈာယံ-သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ ကတွာဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ကထေတွာဝါ-ဟော၍သော်လည်းကောင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ပဝတ္ထေတွာဝါ-ဖြစ်စေ၍သော်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ ဝိသဇ္ဇေတွာဝါ-ဖြေဆို၍သော်လည်းကောင်း၊ [ဤပုဒ်တို့ဖြင့် ဘာသိတကိုပြသည်။] အပရဘာဂေ-နောက်အဖို့၌၊ တုဏှိဘူတော-ဆိတ်ဆိတ်ဖြစ်၍ဖြစ်သည်၊ (ဟုတွာ) ဣတိ-သို့၊ ပဋိသဉ္စိက္ခတိ-ဆင်ခြင်၏၊ (ကိံ)၊ ဘာသိတကာလေ-ပြောဆိုအပ်ရာအခါ၌၊ ဥပ္ပန္နာ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါရူပဓမ္မာ-ရုပ်နာမ်တရားတို့သည်၊ ဧတ္ထေဝ-အဲဒီပြောဆိုအပ်ရာအခါ၌သာ၊ နိရုဒ္ဓါ-ချုပ်ခဲ့ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ (ပဋိသဉ္စိက္ခတိ) အယံ-သည်၊ ဘာသိတေ-ခြင်း၌၊ သမ္မဇာနကာရိနာမ-မည်၏။

ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တုဏှိဘူတော - ဆိတ်ဆိတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၊ (ဟုတွာ) စိရံ-ကြာမြင့်စွာ၊ ဓမ္မံဝါ-တရားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာနံဝါ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ မနသိကတွာ-နှလုံးသွင်း၍၊ အပရဘာဂေ-၌၊ ဣတိ ပဋိသဉ္စိက္ခတိ၊ (ကိံ)၊ တုဏှိဘူတကာလေ-ဆိတ်ဆိတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်ရာအခါ၌၊ ပဝတ္ထာ ရူပါရူပဓမ္မာ၊ ဧတ္ထေဝ-အဲဒီ ဆိတ်ဆိတ်ဖြစ်ရာအခါ၌သာ၊ နိရုဒ္ဓါ-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ၊ (ပဋိသဉ္စိက္ခတိ) ဟိ-မှန်၏၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဥပါဒါရူပပပ္ပဝတ္တိယံ-သဒ္ဓါယတနဟူသော ဥပါဒါရုပ်၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ သတိ-ရှိလတ်သော်၊ ဘာသတိနာမ-ပြောဆိုသည်မည်၏၊ အသတိ-မရှိလတ်သော်၊ တုဏှိဘဝတိနာမ-ဆိတ်ဆိတ်ဖြစ်သည်မည်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (တံ-ထိုဘာသိတေတုဏှိဘာဝေ

အပရဘာဂေ ဣတိ။ ။ရှေးဝါကျတို့၌ အပရဘာဂေ၏ နောက်ဝယ် “ဌိတော” စသည်ဖြင့် ကြိယာပုဒ်ပါသော်လည်း ဤဝါကျ၌ကား ကြိယာထည့်လျှင် “ဘာသိတော” ဟု ထည့်ရလိမ့်မည်၊ ထိုဘာသနကြိယာကား ပဋိသဉ္စိက္ခန- (ဆင်ခြင်မှု) နှင့် ဆန့်ကျင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဘာသိတေ” ဟု မထည့်ဘဲ “အပရဘာဂေ ဣတိ ပဋိသဉ္စိက္ခတိ” ဟုသာ ဆိုသည်။

ဥပါဒါရူပပပ္ပဝတ္တိယံ ဟိ။ ။“ဘာသိတေ တုဏှိဘာဝေ” ဟု ပါဠိတော်၌ ခွဲခြားတော်မူ၏၊ ဘာသနနှင့် တုဏှိဘာဝသည် သဘောချင်းကွဲမှ ခွဲခြားသင့်၏၊ သဘောချင်းမကွဲလျှင် မခွဲခြားသင့်-ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဥပါဒါရူပပပ္ပဝတ္တိယံ ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ သဒ္ဓါယတနဟူသော ဥပါဒါရုပ်၏ ဖြစ်ခြင်းရှိရာ အခါ၌ ဘာသိတ (စကားပြောမှု) ဖြစ်၍ ထိုသဒ္ဓါယတန မဖြစ်ရာအခါ၌ တုဏှိဘာဝ ဖြစ်သောကြောင့် သဘောချင်း ကွဲပါသည်-ဟူလို၊ [“ဥပါဒါရူပ”ဟု သာမညဆိုသော်လည်း “သဒ္ဓါယတန ဥပါဒါရုပ်”ကို ယူပါ။]

၂ မျိုးတွဲ၍ ခွဲခြင်းသည်၊ ယုတ္တံ-သင့်မြတ်၏။) အယံ-သည်၊ တုဏှိဘာဝေ-ဆိတ်ဆိတ်၏ အဖြစ်၌၊ သမ္ပဇာနကာရီနာမ-မည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ (တိပိဋကမဟာသိဝတ္ထေရာ-သည်၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ ဤသို့ ရှေ့ပြန်လှည့်ပါ။)

မဟာသိဝတ္ထေရေန-မဟာသိဝထေရ်သည်၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီးသော၊ အသမ္မောဟဓုရံ-အသမ္မောဟပဓာနရှိသော၊ တယိဒံ-တံ+ဣဒံ (ဝစနံ)-ထိုစကားကို၊ (“ယော စိရံ ဂန္ထာဝါ၊ ပေ၊ သမ္ပဇာနကာရီနာမ”ဟူသောစကားကို)၊ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တေ-မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၌၊ (ဒီဃနိကာယ် မဇ္ဈိမနိကာယ်ဝယ် သံဂါယနာတင်အပ်သော မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၌)၊ အဓိပ္ပေတံ-အလိုရှိအပ်၏၊ ဣမသ္မိပန သာမညဖလေ-ဤသာမညဖလသုတ်၌ကား၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ စတုဗ္ဗိမံ-၄ ပါးအပြားရှိသော၊ သမ္ပဇေညံ-သမ္ပဇေညကို၊ လတ္တဝိ-ရအပ်၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ဤသာမညဖလသုတ်ဝယ် အလုံးစုံသော သမ္ပဇေည ၄ ပါး၏ ရအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ၊ ဧတ္ထ စ-ဤဂတေ ဌိတေစသည်၌လည်း၊ စတုန္နံ-ကုန်သော၊ သမ္ပဇညာနံ-တို့၏၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-စပ်သဖြင့်၊ သမ္ပဇာနကာရိတာ-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိခြင်းဟူသောဉာဏ်ဖြင့် ဂတဌိတစသော အမှုကို ပြုလေ့ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

အသမ္မောဟဓုရံ။ ။ဓုရသဒ္ဒါသည် ဤနေရာ၌ ပဓာနအနက်ဟောတည်း၊ ပဓာနကိုပင် “ဇေဋ္ဌကံ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်၊ ပြခဲ့သော မဟာသိဝထေရ်၏ စကား၌ ဂတေဌိတေစသည်တို့အတွက် သမ္ပဇေည ၄ ပါးတွင် အသမ္မောဟ သမ္ပဇေညကိုသာ ပဓာနပြု၍ မိန့်တော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် မဟာသိဝထေရ်၏ ထိုစကားကို မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်အတွက်သာ အလိုရှိထိုက် (မှတ်သားထိုက်)၏၊ ဤသာမညဖလသုတ်၌ အလိုမရှိထိုက်ပါ-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။မဟာသိဝထေရ်၏ စကား၌ “အသမ္မောဟပဓာနရှိ၏”ဟု ဆိုသဖြင့် အခြားသမ္ပဇေည ၃ ပါးကိုကား အပဓာနအားဖြင့် ဆိုရာရောက်၏၊ ထို့ပြင် “အသမ္မောဟဓုရံ”ဟူသော စကားသည် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၌ အလိုရှိအပ်ခြင်း၏ အကြောင်းပြလည်း ဖြစ်သောကြောင့် အတွင်း၌ ဟိတ်အနက်ရှိသော ဟေတုဂဗ္ဘ (ဟေတုမန္တ) ဝိသေသနဟု ဋီကာသစ်ဆိုသည်။

ဣမသ္မိပန ဟန၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ။ဤသာမညဖလသုတ်တော်သည် ရဟန်းအဖြစ်၏ အကျိုးထူးကို ပြသော ဒေသနာတော်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် သမ္ပဇေည ၄ ပါးလုံးကိုပြမှ ရဟန်းအဖြစ် (ရဟန်းဘဝ)၏ အကျိုးရပုံထင်ရှားသောကြောင့် သမ္ပဇေည ၄ ပါးလုံးပင် ပဓာနဖြစ်၏၊ သို့ဖြစ်၍ အဘိက္ကန္တစသည်တို့၌ သမ္ပဇေည ၄ ပါးဖြင့် ဖွင့်ဆိုအပ်ခဲ့သော နည်းအတိုင်းပင် ဤဂတေဌိတေစသည်၌လည်း သမ္ပဇေည ၄ ပါးလုံးဖြင့်သာ သမ္ပဇာနကာရိဖြစ်ပုံကို သိထိုက်ပါသည်။

စ-ဆက်၊ သမ္မဇာနကာရီတိ-သမ္မဇာနကာရီဟူကုန်သော၊ သဗ္ဗပဒေသု-အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့၌၊ သတိသမ္ပယုတ္တဿေဝ-သတိနှင့် ယှဉ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ သမ္မဇေဉဿ-သမ္မဇေဉ၏၊ ဝေသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ အတ္ထော-အနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ဟိ-မှန်၊ အယံ-ဤအဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ သမ္မဇာနကာရီစသော အကျယ်သည်၊ သတိသမ္ပဇေညေန သမန္နာဂတောတိ ဧတဿ ပဒဿ-ဟူသော ဤဥဒ္ဒေသပုဒ်၏၊ ဝိတ္ထာရော-အကျယ်တည်း။ [“ကသွာ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျထည့်၍ “ဟိ(ယသွာ) အယံ-သည်၊ ပေ၊ ဝိတ္ထာရော-တည်း၊ (တသွာ)၊ သမ္မဇာနကာရီတိ-န်သော၊ ပေ၊ အတ္ထော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏” ဤသို့လည်း ကာရဏဝါကျကြံ၍ ပေးနိုင်၏။] ပန-ကား၊ (တစ်နည်း) ပန-ချီးမွမ်းဖွယ်ရာ သမ္မာဝနာကား၊ ဝိဘင်္ဂပွကရဏေ-ဈာနဝိဘင်းကျမ်း၌၊ သတော၊ ပေ၊ ပဋိက္ကမတိတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဧတာနိ ပဒါနိ- ဤအဘိက္ကန္တေ ပဋိက္ကန္တေ အစရှိသောပုဒ်တို့ကို၊ ဝိဘတ္တာနေဝ-အကျယ်ဝေဘန်အပ်ကုန်သည်သာ။ [“သတော” ဟု တိုက်ရိုက်ထည့်၍ ဟောတော်မူသောကြောင့် “သတိ၏လည်း ဝိတ္ထာရဖြစ်ကြောင်းမှာ သာ၍သေချာသည်” ဟူလို။]

ဧဝံ ခေါ မဟာရာဇာတိ (ပဒဿ)-၏၊ (အတ္ထော၌စပ်)၊ ဧဝံ-သို့၊ သတိသမ္ပယုတ္တဿ-သတိနှင့်ယှဉ်သော၊ သမ္မဇေဉဿ-၏၊ ဝေသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-စပ်သဖြင့်၊ အဘိက္ကမာဒိနိ-ရှေ့သွားခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ပဝတ္ထေန္တော-ဖြစ်စေသောရဟန်းသည်၊ သတိသမ္ပဇေညေန-နှင့်၊ သမန္နာဂတောနာမ-ပြည့်စုံသူမည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ အတ္ထော-အနက်ကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏။)

သမ္မဇာနကာရီ။ ။ဤပုဒ်၏ အနက်ကို ရှေ့၌ “သမ္ပဇေညေန သဗ္ဗကိစ္စကာရိ သမ္မဇေဉဿဝါ ကာရီ” ဟု ဖွင့်ခဲ့ပြီ၊ ထိုအဖွင့်အတိုင်းဆိုလျှင် ဉာဏ်သာရ၍ သတိမရဘဲ ဖြစ်နေ၏၊ သို့သော် ဉာဏ်ယှဉ်ရာစိတ်တိုင်း၌ သတိယှဉ်သည်သာ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် သမ္မဇာနကာရီဟု လာသမျှ၌ “သတိနှင့်ယှဉ်သော သမ္ပဇေညေန” ဟုချည်း သိပါ-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။“သတိနှင့်ယှဉ်သော သမ္ပဇေညေန” ဟူရာ၌ “သတိသည် အပဓာန နောက်လိုက်မျှဖြစ်၍ သမ္ပဇေညဿ ပဓာနခေါင်းဆောင်” ဟု မမှတ်ရ၊ “တရား ၂ ပါးလုံးပင် ဆိုင်ရာကိစ္စ၌ အင်တူအားတူ ပဓာနဖြစ်ကြသည်” ဟု မှတ်ပါ။

ဧဝံခေါ၊ပေ၊ဟောတိ။ ။ဤဝါကျကား ပါဠိတော်၌ သတိသမ္ပဇေညေန သမန္နာဂတော အကျယ်၏ နိဂုံးကိုပြသော နိဂမနဝါကျတည်း၊ ဤ နိဂုံးဝါကျ၌ ပါဠိတော်ဝယ် “သတိသမ္ပဇေညေန သမန္နာဂတော ဟောတိ” ဟု သတိကိုထည့်၍ မိန့်တော်မူပုံကို ထောက်လျှင်လည်း သမ္မဇာနကာရီ ပုဒ်တိုင်း၌ သတိကိုပါ ယူရကြောင်းသည်လည်းကောင်း၊ သတိနှင့် သမ္ပဇေညေတို့ အင်တူအားတူဖြစ်ကြောင်းသည်လည်းကောင်း သာ၍ ထင်ရှားသည်။

သတိသမ္ပဇေညေနကထာအဖွင့် ပြီး၏။

D

သန္တောသကထာ အဖွင့်

၂၁၅။ ကုဓ ပေ၊ ဟောတီတိ ဧတ္ထ-ကုဓ ပေ၊ ဟောတိဟူသော ဤပါဌ်၌၊ သန္တုဋ္ဌောတိ-ကား၊ ကုတရိတရပစ္စယသန္တောသေန-ကောင်းဆိုး ၂ ရပ်၊ အမှတ်မထား၊ တစ်ပါးပါးသော ပစ္စည်းဖြင့် တင်းတိမ်ရောင်ရဲခြင်းနှင့်၊ ဝါ-ကောင်းသော ပစ္စည်းမှတစ်ပါး ညံ့သောပစ္စည်း၊ ညံ့သောပစ္စည်းမှတစ်ပါး ကောင်းသော ပစ္စည်းဟူသော ရရာပစ္စည်းဖြင့် တင်းတိမ်ရောင်ရဲခြင်းနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံသည်၊ (ဟောတိ-၏)။

သန္တုဋ္ဌော။ ။သံ + တုသဓာတ်၊ တ ပစ္စည်း၊ တုသဓာတ်သည် တုဌိ (နှစ်သက်ခြင်း)အနက်ကို ဟော၏။ သန္တုဿတိ-(ရသမျှ ရှိသမျှ သင့်တော်သမျှဖြင့်) အားရ နှစ်သက်တတ်၏။ (သဒ္ဓတ္ထ)၊ ဝါ-တင်းတိမ် ရောင်ရဲတတ်၏။ (ဝေါဟာရတ္ထ)၊ ကုတိ-ကြောင့်၊ သန္တုဋ္ဌော-သန္တုဋ္ဌမည်၏။ ဤသို့ ပုဒ်နက် ဝိဂြိုဟ်နက်အတိုင်း ဖွင့်လျှင် သန္တုဋ္ဌအမည်ရခြင်း၏အကြောင်း ဖြစ်သော သန္တောသ (အလောဘ) တရားသည် မထင်ရှားနိုင်၊ ထို့ကြောင့် သန္တောသတရား ထင်ရှားအောင် “ကုတရိတရပစ္စယ သန္တောသေန သမန္နာဂတော”ဟု ဖွင့်သည်။ ဤသို့ ဖွင့်သော အခါ “သန္တောသေန” အရ အကြောင်းဖြစ်သော သန္တောသတရားလည်း ထင်ရှား၏။ ထို သန္တောသနှင့် ပြည့်စုံသော သန္တုဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်လည်း ထင်ရှား၏။ [“သမန္နာဂတော”ဟု ဖွင့်သော်လည်း သန္တုဋ္ဌော၌ အဿတ္ထိတဒ္ဓိတဟု မမှတ်ရ။]

ကုတရိတရပစ္စယ။ ။ကုတရသဒ္ဓါသည် အနိယမ (အမှတ်မရှိ)ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ “ကုတရ+ကုတရ”ဟု ၂ ပုဒ်ဆိုသောအခါ ယံကိစ္ဆိသဒ္ဓါနှင့် အနက်တူ၏။ ထို့ကြောင့် “အမှတ်မထား တစ်ပါးပါး”ဟု အနက်ပေးရသည်။ [ကုတရသဒ္ဓေါ ဟိ အနိယမဝစနော၊ ဒွိက္ခတ္တံ၊ ဝုစ္စမာနော ယံကိစ္ဆိသဒ္ဓေန သမာနတ္ထော ဟောတိ၊-ဋီကာသစ်၊-ဝိနည်း၊ မဟာဝဂ္ဂ-စီဝရက္ခန္ဓက ဋီကာလည်း ဤအတိုင်းဖွင့်သည်။]

တစ်နည်း။ ။ကုတရသဒ္ဓါသည် အညသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်တည်း။ ထို့ကြောင့် ပဏီတမှ တစ်ပါးသော ဟိန်ကို ကုတရဟုလည်းကောင်း၊ ဟိန်မှတစ်ပါးသော ပဏီတကို ကုတရဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏။ မှန်၏-ကုတရအမည်သည် အချင်းချင်း ထောက်ဆ၍ ရအပ်သောအမည်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ညံ့သည်မူလည်းဖြစ်သော ကောင်းသည်မူလည်း ဖြစ်သော (ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး အမျိုးမျိုးသော) သင်္ကန်းစသောပစ္စည်းကို “ကုတရိတရ ပစ္စယ”ဟု မှတ်ပါ။ [ကုတရော စ + ကုတရော စ ကုတရိတရော၊ (သမာဟာရဒ္ဓန် ပုလ္လိန်) ကုတရိတရော စ + သော + ပစ္စယောစာတိ ကုတရိတရပစ္စယော။]

ဋီကာ။ ။အထဝါ ကုတရံ ဝုစ္စတိ ဟိန်၊ ပဏီတတော အညတ္တာ၊ တထာ-ပဏီတံ ကုတရံ၊ ဟိန်တော အညတ္တာ၊ အပေက္ခာသိဒ္ဓါ ဟိ ကုတရိတရတာတိ (ကုတရိတရ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကုတရိတရအမည်သည် အချင်းချင်း ထောက်စာ၍ ပြီးသောအမည်တည်း၊) ယေန ဓမ္မေန (အကြင် အလောဘတရားကြောင့်) ဟိနေနဝါ ပဏီတေနဝါ စီဝရာဒိပစ္စယေန သန္တုဿတိ၊ ယော တထာ ပဝတ္ထော (ထို ရောင်ရဲခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော) အလောဘော ကုတရိတရပစ္စယသန္တောသော။

ပန-ဆက်၊ သော ဧသ သန္တောသော-ထို သန္တောသသည်၊ ဒွါဒသဝိစော-
၁၂ ပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ သေယျထိဒံ-ဤ ၁၂ ပါး အပြားဟူသည်
အဘယ်နည်း၊ စီဝရေ-သင်္ကန်း၌၊ ယထာလာဘ သန္တောသော-ယထာလာဘ
သန္တောသလည်းကောင်း၊ ယထာဗလသန္တောသော-ယထာဗလသန္တောသလည်း
ကောင်း၊ ယထာသာရူပသန္တောသော-ယထာသာရူပသန္တောသလည်းကောင်း၊ ဣတိ-
သို့၊ တိဝိစော-၃ ပါးအပြားရှိ၏၊ ပိဏ္ဏပါတာဒီသု-ဆွမ်း အစရှိသည်တို့၌၊ ဧဝံ-
ဤအတူတည်း၊ (“၃ ပါးစီ အပြားရှိ၏”ဟူလို)။

ယထာလာဘသန္တောသ။ ။လဘနံ လာဘော၊ လာဘဿ + အနုရူပံ ယထာ
လာဘံ၊ ယထာလာဘံ-မိမိမှာ ရခြင်းအားလျော်စွာ + သန္တောသော-တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်း
တည်း၊ ဝါ-တင်းတိမ်ရောင့်ရဲကြောင်း အလောဘတည်း၊ ယထာလာဘ သန္တောသော-ခြင်း၊
ဝါ-ဘ။ [ယထာလာဘံ (အတ္တနော လာဘာနုရူပံ) သန္တောသော ယထာလာဘသန္တောသော၊
သေသပဒဒွယေပိ ဧသေဝနယော၊-ဋီကာ။]

တစ်နည်း။ ။လဗ္ဘတိတိ ဝါ လာဘော (ရအပ်သောပစ္စည်း)၊ ယော ယော+
လာဘော ယထာလာဘံ (ဝိစ္စာအဗျယိဘောသမာသံ)၊ ယထာလာဘံ-အကြင်အကြင်ရအပ်
သော ပစ္စည်းဖြင့်+သန္တောသော ယထာလာဘသန္တောသော။ [ယထာဗလ၌ ဗလဟူသည်
ကာယဗလ (ကိုယ်၏အား) တည်း၊ ယထာသာရူပံ၌ သာရူပဟူသည် ပကတိဒုဗ္ဗလ-ဇရာဒုဗ္ဗလ
စသူတို့အား သင့်လျော် လျောက်ပတ်သည်၏ အဖြစ်တည်း၊ သာရူပန္တိ ပကတိဒုဗ္ဗလာဒီနံ
အနုစ္ဆဝိကတာ၊-ဋီကာ။]

ယထာဗလသန္တောသ။ ။ပဌမနည်းအလို “မိမိ ကာယဗလအားလျော်စွာ+
တင်းတိမ် ရောင့်ရဲခြင်း” ဟု ဖြစ်၍၊ ဒုတိယနည်းအလို “အကြင် အကြင် ကာယဗလအတိုင်း+
တင်းတိမ် ရောင့်ရဲခြင်း” ဟု ဖြစ်၏။ [ဋီကာသစ်၌ကား “ဗလဿ+အနုရူပံ ပဝတ္တတိတိ ယထာ
ဗလံ” ဟု ပြု၍ “ကာယဗလအား လျော်စွာဖြစ်သောပစ္စည်းကို အရကောက်၏၊ “ယထာသဒ္ဓါ
လည်း “ဖြစ်၏” ဟူသော ကတ္တုသာနေအနက်နှင့်တကွ အနုရူပအနက်ကို ဟောနိုင်၏” ဟု
ကြံလေသည်။]

ယထာ သာရူပသန္တောသ။ ။“သ+ရူပ” ဟု ခွဲ၍ “သမာနံ+ရူပံ ယဿာတိ
သရူပေါ-ပကတိဒုဗ္ဗလစသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် တူသော+သဘောရှိသော ပစ္စည်း” ဟု ပြုပါ။
သမာနကို (သ) ပြု၊ သရူပဿ-တူသော သဘောရှိသော ပစ္စည်း၏ (ပကတိဒုဗ္ဗလစသော
ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် သဘောတူသောပစ္စည်း၏) +ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သဘောတူခြင်း၊
လျောက်ပတ်ခြင်းတည်း၊ သာရူပံ-ခြင်း၊ ဤသို့ကြံသင့်၏၊ ဤသို့ ကျပစ္စည်းသက်၍ ဘာဝတဓိတိ
အနက်ကြံခြင်းသည် “အနုစ္ဆဝိကတာ” ဟု ဘာဝအနက်ဟော တာပစ္စည်းဖြင့်ဖွင့်သော ဋီကာနှင့်
လည်း လျော်၏၊ ပဌမနည်းအလို “လျောက်ပတ်သည်အားလျော်စွာ+တင်းတိမ် ရောင့်ရဲခြင်း”
ဟုဖြစ်၍ ဒုတိယနည်းအလို “အကြင်အကြင်လျောက်ပတ်သည့်အတိုင်း+တင်းတိမ် ရောင့်ရဲ
ခြင်း” ဟု ဖြစ်၏။ [ဋီကာသစ်၌ကား “သာရူပံ” ပုဒ်ကို တစ်မျိုးကြံလေ၏။]

အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတုံကား၊ တဿ-ထို တစ်ဆယ့်နှစ်ပါး အပြားရှိသော သန္တောသ၏၊ ပဘောဒဝဏ္ဏနာ-အထူးအပြားကို ဖွင့်ခြင်းတည်း၊ (အထူးအပြားသို့ အစဉ်လိုက်သောအဖွင့်တည်း)၊ ဣဓ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သုန္ဒရံဝါ-ကောင်းသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ အသုန္ဒရံဝါ-မကောင်းသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ စီဝရံ-ကို၊ လဘတိ-ရ၏၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ တေနေဝ-ထိုရအပ်သောသင်္ကန်း ဖြင့်သာ၊ ယာပေတိ-မျှတ၏၊ အညံ-ရအပ်သောသင်္ကန်းမှ အခြားသောသင်္ကန်းကို၊ န ပတ္တေတိ-မတောင့်တ၊ လဘန္တောပိ-ရပြန်သော်လည်း၊ န ဂဏှာတိ-မခံယူ၊ အယံ-ဤတင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းသည်၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ စီဝရေ-၌၊ ယထာ လာဘသန္တောသော-ယထာလာဘသန္တောသမည်၏၊ (မိမိ၏ ရခြင်းအားလျော်စွာ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းမည်၏၊ ဝါ-အကြင် အကြင်ရအပ်သောပစ္စည်းဖြင့် တင်းတိမ် ရောင့်ရဲခြင်းမည်၏။)

ပန-ကား၊ ပကတိဒုဗ္ဗလောဝါ-ပင်ကိုယ်အားဖြင့် အားမရှိသည်သော်လည်း ကောင်း၊ အာဗာဓ ဇရာတိဘူတောဝါ-အနာသည် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်၊ ဇရာသည် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ အထ ဟောတိ-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ ဂရုစိဝရံ - လေးသောသင်္ကန်းကို၊ ပါရပန္နော - ရန်းရ ရှံရသည်ရှိသော်၊ အထ

ပဘောဒ ဝဏ္ဏနာ။ ။ပဘောဒဿ-ဆိုအပ်ပြီးသော ၁၂ ပါးပြားသော သန္တောသ ကို+ဝဏ္ဏနာ-ဖွင့်ခြင်းတည်း၊ ပဘောဒဝဏ္ဏနာ-ခြင်း၊ [ယထာဝုတ္တံ ပဘောဒံ+အနုဂတာ+ဝဏ္ဏနာ ပဘောဒဝဏ္ဏနာ-ဆိုအပ်ပြီးသော တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးအပြားသို့ အစဉ်လိုက်သော+အဖွင့်” ဟု ဋီကာသစ်ဆို၏၊ ထိုအလို အနုဂတပုဒ် အကြေကြိပါ။]

အညံ၊ပေ၊ န ဂဏှာတိ။ ။“အညံ န ပတ္တေတိ-ရအပ်ပြီးသောသင်္ကန်းမှ အခြား သင်္ကန်းကို မတောင့်တ” ဟူသော စကားဖြင့် အပတ္တပတ္တနာဘာဝ (မရအပ်သေးသည်ကို တောင့်တတတ်သောတဏှာ၏ မရှိခြင်း) ကို ပြ၏၊ ထိုအပတ္တပတ္တနာတဏှာ၏ မရှိခြင်းသည် အပ္ပိစ္ဆတာဝုဏ်ကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်၏၊ ဤသို့ အပ္ပိစ္ဆတာဝုဏ်နှင့် ရောနေသောကြောင့် ထို အပ္ပိစ္ဆတာကို တားမြစ်၍ ဤ သန္တောသ သရုပ်ပေါ်အောင် ပြခြင်းငှာ “လဘန္တောပိ န ဂဏှာတိ” ဟု မိန့်ရပြန်သည်၊ ဤ “လဘန္တောပိ န ဂဏှာတိ” ဖြင့် ပတ္တပတ္တနာဘာဝ (ရောက်အပ် ရအပ်သည်ကို တောင့်တတတ်သောတဏှာ၏ မရှိခြင်း) ကို ပြသည်၊ ပေးသောအခါ မယူဘဲ “တော်ပါပြီ၊ ပြည့်စုံပါပြီ” ဟု ဆိုခြင်းသည် “ရှိပြီးပစ္စည်းဖြင့် တင်းတိမ်ခြင်း” ဟူသော သန္တောသ၏ လက္ခဏာတည်း။

ပကတိဒုဗ္ဗလ၊ သဘာဂ။ ။အနာရောဂါလည်းမရှိ၊ အိုမင်းမစွမ်းလည်းမဟုတ်ဘဲ ပင်ကိုယ်ကပင် အားနည်းသူကို “ပကတိယာ+ဒုဗ္ဗလော”အရ “ပကတိဒုဗ္ဗလ” ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသည် ရရှိသောသင်္ကန်းက လေးနေလျှင် ပေါသောသင်္ကန်းဖြင့်လဲ၍ သုံးစွဲနိုင်၏၊ ထိုသို့ သုံးစွဲရာ၌ အလဇ္ဇီဒုဿီလတို့နှင့် လဲလျှင် မအပ်သောကြောင့် “သဘာဂေန”ဟု ဆိုသည်၊ သီလာဒိနာ သမာနော+ဘာဂေါ ယဿာတိ သဘာဂေါ-သီလ စသောအားဖြင့် တူသောအဖို့ ရှိသူ။

ကိလမတိ-အကယ်၍ ပင်ပန်းအံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) သော-ထိုရဟန်းသည်၊ သဘာဝေန-သဘောတူသော၊ ဘိက္ခုနာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ တံ-ထိုလေးသောသင်္ကန်းကို၊ ပရိဝတ္တေတွာ-လဲလှယ်၍၊ လဟုကေန-ပေါသောသင်္ကန်းဖြင့်၊ ယာပေန္တောပိ-မျှတပြန်သော်လည်း၊ သန္တုဋ္ဌောဝ-တင်းတိမ်ရောင့်ရဲသူသည်သာ၊ ဟောတိ၊ အယံ-ဤတင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းသည်၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ စီဝရေ-၌၊ ယထာဗလသန္တောသော-ယထာဗလသန္တောသမည်၏၊ (မိမိ၏ ကာယဗလအားလျော်စွာ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းမည်၏၊ ဝါ-အကြင် အကြင်ကာယဗလအတိုင်း တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်း မည်၏။)

အပရော-တစ်ပါးသော ရဟန်းသည်၊ ပဏီတပစ္စယလာဘီ-မွန်မြတ်သော ပစ္စည်းကို ရလေ့ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ဒုပဋ္ဌစီဝရာဒိနံ-၂ ထပ်သင်္ကန်းအ စရှိသည်တို့တွင်၊ အညတရံ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။

ပရိဝတ္တေတွာပေ၊ သန္တုဋ္ဌောဝ။

“သင်္ကန်းကို လဲ၍ဝတ်သည့်အတွက် သန္တောသနှင့် ဆန့်ကျင်လေသလား” ဟု ယုံမှားဘွယ်ကို တားမြစ်ခြင်းငှာ “သန္တုဋ္ဌောဝ” ဟု ဧဝသဒ္ဓါထည့်၍ ဆိုသည်၊ “ပရိဝတ္တေတွာ” အရ လဲခြင်းသည် အတြိစ္ဆာ (ထိုဟာ၌ လိုခြင်သော လောဘ) ကြောင့်မဟုတ်၊ ကျန်းမာရေးအတွက် အကျိုးထူးရှိသောကြောင့် လဲခြင်းဖြစ်ရကား သန္တောသနှင့် မဆန့်ကျင်ပါ။

ယာပေန္တောပိ။

“ယာပေန္တော+အပိ၊ အပိကို ဂရဟာဇောတက သမ္ဘာဝနာ သမုစ္စည်း ဟု မှတ်ပါ၊ လဟုကစီဝရနှင့် လဲ၍ သုံးစွဲခြင်းသော်မှ သန္တောသတရားနှင့် မဆန့်ကျင်ဘဲ (သန္တုဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်) ဖြစ်တုံသေး၏၊ “မလဲဘဲ သုံးစွဲရာ၌ကား သန္တုဋ္ဌဖြစ်ကြောင်းမှာ ဆိုဘွယ်ရာမရှိ” ဟု သမ္ဘာဝနာကို ဆည်းသည်-ဋီကာသစ်။

ဒုပဋ္ဌစီဝရာဒိနံ အညတရံ။

“စီဝရအတွက် သန္တောသကို ပြရာဌာနဖြစ်ပါလျက် “ဒုပဋ္ဌစီဝရာဒိနံ” ဟု အာဒိဖြင့် အခြားပစ္စည်းများကို ထည့်၍ပြခြင်းသည်၊ “တိုက်ရိုက်ယူအပ်သော ဆွမ်း သင်္ကန်း ကျောင်း ဆေး ပစ္စည်း ၄ ပါးမှ ကြွင်းသမျှပစ္စည်း၌ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲမှုသည် စီဝရသန္တောသ၌ ပါဝင်၏” ဟု ပြရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ပတ္တစသော ပစ္စည်းများ၌ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲမှု ဟူသမျှကို စီဝရသန္တောသ၌ ပါဝင်သည် ဟု မှတ်ပါ။

ဋီကာသစ်။

“စီဝရနိဒ္ဒေသေပိ (စီဝရနိဒ္ဒေသဖြစ်ပါလျက်လည်း) ဒုပဋ္ဌစီဝရာဒိနံ အညတရံတိဝစနံ ယထာရုတ် (ဆိုအပ်သည့်အတိုင်း၊ ဝါ-တိုက်ရိုက်) ဂဟိတာဝသေသ ပစ္စယသန္တောသဿ စီဝရသန္တောသေ သမဝရောဓိတာဒဿနတ္ထံ။

မူကွဲ။

“ပတ္တစီဝရာဒိနံ၊ ပဋ္ဌစီဝရာဒိနံ” ဟု ပါဌ် ၂ ထွေရှိ၏၊ ထိုတွင် စီဝရာဒိနံ၌ အာဒိဖြင့် သပိတ်တို့ကို ယူနိုင်ရကား သပိတ်အနက်ဟော ပတ္တသဒ္ဓါသည် မသင့်၊ ပဋ္ဌ ပုဒ်ကသာ အဝတ်ကိုဟော၏၊ စီဝရဖြင့် သင်္ကန်းမချုပ်ရသေးသော အဝတ်ကို ယူခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ပဋ္ဌလည်း မဟုတ်နိုင်၊ ပဋ္ဌသဒ္ဓါသည် အထပ်အလွှာအနက်ကို ဟောသောကြောင့် “ဒုပဋ္ဌစီဝရာဒိနံ” ဟု မူရင်းဖြစ်မည်ထင်သည်။

မဟတ္တစီဝရံ-များသောအဖိုးရှိသော သင်္ကန်းကို၊ လဘိတွာဝါ-ရ၍သော်လည်းကောင်း၊ ဗဟူနိ-များစွာကုန်သော၊ စီဝရာနိ-တို့ကို၊ လဘိတွာဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ဣဒံ-ဤသင်္ကန်းသည်၊ စိရပဗ္ဗဇိတာနံ-ရဟန်းပြုပြီး၍ ကြာမြင့်သောကာလရှိကုန်သော၊ ထေရာနံ-ထေရ်တို့အား၊ (အနုရူပံ-လျောက်ပတ်၏၊) ဣဒံ-သည်၊ ဗဟုဿုတာနံ-များသောသုတရှိကုန်သော ရဟန်းတို့အား၊ အနုရူပံ-၏၊ ဣဒံ၊ ဝိလာနာနံ-ဝိလာနတို့၏အတွက်၊ (ဟောတု-ဖြစ်ပါစေတော့၊) ဣဒံ၊ အပ္ပလာဘိနံ-နည်းသောလာဘ်ရှိသော ရဟန်းတို့၏အတွက်၊ ဟောတု၊ ဣတိ-ဤသို့နှလုံးသွင်း၍၊ ဒတွာ-ပေးလှူပြီး၍၊ တေသံ-ထိုထေရ်အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ပုရာဏစီဝရံ-အဟောင်းဖြစ်သော သင်္ကန်းကို၊ ဂဟေတွာဝါ-ယူ၍သော်လည်းကောင်း၊ သင်္ကာရကုဋ္ဌာဒိတော-အမှိုက်ပုံ အစရှိသော အရပ်မှ၊ နန္တကာနိ-အဖျားအနားမရှိအောင် စုတ်ပြတ်ကုန်သော အဝတ်တို့ကို၊ ဥစ္စိနိတွာ-ရွေးချယ်၍၊ (အမှိုက်ပုံထဲမှ ရွေးချယ်၍၊) တေဟိ-ထိုအဝတ်တို့ဖြင့်၊ သဃိာဋီ-သင်္ကန်းကို၊ ကတွာဝါ-

ထေရာနံ စိရပဗ္ဗဇိတာနံ။ “ထေရ်ကော အယမာယသ္မာ မလ္လကောတိ အာဒိသု-ထေရမည်သော ဤအရှင်သည် လက်ဝှေ့သမားကြီးတည်း၊ ဤသို့အစရှိသည်တို့၌” ထေရဟူသော နာမည်ပညတ်လည်းရှိသောကြောင့် “စိရပဗ္ဗဇိတာနံ”ဟု ဝိသေသန ပြုရသည်။ “စိရပဗ္ဗဇိတဖြစ်၍ ဆယ်ဝါရပြီးသော ထေရ်”ဟူလို၊ (တစ်နည်း) “ထေရ်ဖြင့် ထိုကျောင်းတိုက်၌ အကြီးဆုံး သံဃာ့ထေရ်ကိုယူ၍၊ စိရပဗ္ဗဇိတာနံဖြင့် ထိုထေရ်မှကြွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများကိုယူပါ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။ သို့သော် “ထေရာနံ”ဟု ဗဟုဝုစံဖြင့် ဆိုသောကြောင့် သံဃာ့ထေရ်တစ်ပါးလည်း မဖြစ်နိုင်ရကား စဉ်းစားသင့်၏။ [ထေရာနံတိ ဝါ သံဃဏ္ဍေရံ ဝဒတိ၊ စိရပဗ္ဗဇိတာနံတိ ပန တဒဝသေသေ ဝုဗ္ဗဘိက္ခူ-ဋီကာသစ်၊ စိရပဗ္ဗဇိတာနံ ယေသံတိ စိရပဗ္ဗဇိတာ။]

သင်္ကာရကုဋ္ဌာဒိတော။ “ကစဝရရာသိအာဒိတော-ဋီကာသစ်၊ ထောမနိဓိ၌ ကုဋ္ဌသဒ္ဒါသည် ဧညေရာသိစသော အနက်ဟောလည်း ရှိ၏။ ဤ၌ ကစဝရရာသိ အနက်ဟောတည်း၊ ကုဋတိ ဃနီဘဝတိ-တခဲနက်စု၍ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ကုဋော။

နန္တကာနိ။ “နန္တကံ ကပ္ပဋော ဇိက္ခဝသနံတု ပဋစ္စရံ-အဘိဓာန် (၂၉၃)၌ အဝတ်စုတ်ကို “နန္တက”ဟု ဆို၏။ နတ္ထိ အန္တော ယေသံတိ နန္တကာနိ-အဖျားအနား မရှိလောက်အောင် စုတ်ပြတ်နေသော အဝတ်တို့။ [ဝိမာနဝတ္ထု အဋ္ဌကထာ၌ကား “အနန္တကာနိ”ဟု ပါရှိသောကြောင့် (အ)ကို အနက်မရ နိပါတ်မျှဟု ဖွင့်သတတ်၊ “န+အန္တက”ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ နကို အန် မပြုသောအခါ “နန္တက”ဟုလည်းကောင်း၊ အန် ပြုသောအခါ “အနန္တက”ဟုလည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏-ဟု ဋီကာသစ်ဆိုသေး၏။]

သဃိာဋီ။ “သံဃဋီယတေ-ကောင်းစွာ ဆက်စပ်၍ ချုပ်အပ်၏၊ ဣတိ သံဃာဋီ”ဟု ပြု၍ သင်္ကန်း ၃ ထည်လုံးကိုပင် ဤနေရာ၌ “သံဃာဋီ”ဟု ခေါ်သည်။ ရသမျှ အဝတ်စုတ်တို့ကို ဆက်စပ်၍ ချုပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် သင်္ကန်းကြီးသာမက သင်းပိုင်သော်လည်း ချုပ်၊ ဧကသီသော်လည်း ချုပ်ရပေလိမ့်မည်။

ပြု၍သော်လည်းကောင်း၊ ဓာရေန္တောပိ-ဆောင်ပြန်သော်လည်း၊ သန္တုဋ္ဌောဝဟောတိ၊ အယံ-ဤတင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းသည်၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ စိဝရေ၊ ယထာသာရပုသန္တောသော-မည်၏၊ (သင့်တော်သည်အားလျော်စွာ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းမည်၏။)

[သင်္ကန်း၌ သန္တောသဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး၊ ဆွမ်း၌ သန္တောသဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဣဓ ပန”စသည်မိန့်။] ပန-ကား၊ ဣဓ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ လူခံဝါ-ကြမ်းသည်မူလည်း ဖြစ်သော၊ ပဏီတံဝါ-မွန်မြတ်သည်မူလည်း ဖြစ်သော၊ ပိဏ္ဏပါတ်-ဆွမ်းကို၊ လဘတိ-ရ၏၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ တေနော-ထိုရအပ်သော ဆွမ်းဖြင့်သာ၊ ယာပေတိ-မျှတ၏၊ အည-ရအပ်သော ဆွမ်းမှ အခြားသော ဆွမ်းကို၊ န ပထွေတိ-မတောင့်တ၊ လဘန္တောပိ-ရပြန်သော်လည်း၊ န ဂဏှာတိ-မခံယူ၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ အယံ-ဤတင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းသည်၊ ပိဏ္ဏပါတေ-ဆွမ်း၌၊ ယထာလာဘသန္တောသော-မည်၏။

ပန-ကား၊ ယော-အကြင်ရဟန်းသည်၊ အတ္တနော-မိမိအတွက်၊ ပကတိဝိရုဒ္ဓါ-ပင်ကိုယ်အားဖြင့် ဆန့်ကျင်သည်မူလည်းဖြစ်သော၊ (နဂိုအတိုင်းမတဲ့သည်မူလည်းဖြစ်သော၊) ဗျာဓိဝိရုဒ္ဓါ-အနာကြောင့် ဆန့်ကျင်သည်မူလည်းဖြစ်သော၊ ပိဏ္ဏပါတ်-ကို၊ လဘတိ-၏၊ အဿ-ထိုရဟန်းအား၊ ပရိဘုတ္တေန-ဘုဉ်းပေးအပ်ပြီးသော၊ ယေန-အကြင်ဆွမ်းကြောင့်၊ အဖာသု-မချမ်းသာခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ [ဝိရုဒ္ဓ ဖြစ်ပုံကို ထင်ရှားပြသည်။] သော-ထိုရဟန်းသည်၊ သဘာဂဿ-သဘောတူသော၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ တံ-ထိုဆွမ်းကို၊ ဒတွာ-၍၊ တဿ-ထိုရဟန်း၏၊ ဟတ္ထတော-လက်မှ၊ သပ္ပာယဘောဇနံ-လျှောက်ပတ်သော ဘောဇနံကို၊ ဘုဉ်တွာ-၍၊ သမဏဓမ္မ-ရဟန်းတရားကို၊ ကရောန္တောပိ-ပြုပြန်သော်လည်း၊ သန္တုဋ္ဌောဝ-သည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ အယံ-ဤတင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းသည်၊ ပိဏ္ဏပါတေ-၌၊ ယထာဗလသန္တောသော-မည်၏။

ယထာသာရပုသန္တောသ။ ။“သာရပု”ဟူရာ၌ “ရောဂါ စသည်အား လျှောက်ပတ်သင့်တော်သော သင်္ကန်း”ဟု ဤနေရာ၌ မမှတ်ရ၊ “သင့်သလို၊ တော်သလို၊ လျော်သလို ဖြစ်သောသင်္ကန်း”ဟု မှတ်ပါ၊ ဘာကြောင့်နည်း-ပုရာဏစီဝရသည်လည်းကောင်း၊ နန္ဒက (အဝတ်စုတ်)ကို ချုပ်ထားသော သင်္ကန်းသည်လည်းကောင်း၊ ရောဂါစသည်အား လျှောက်ပတ်သော သင်္ကန်းဖြင့်ဖို့ မလွယ်ကူသောကြောင့်တည်း။

သမဏဓမ္မံ ကရောန္တောပိ။ ။“သပ္ပာယဖြစ်သော ပစ္စည်းကို ရှာမီးခြင်း၊ သုံးဆောင်ခြင်းသည် ရဟန်းတရား အားထုတ်မှုကို ဦးတည်၍ ရှာမှီးမှ သင့်လျော်၏”ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ် အထူးကို ပြခြင်းငှာ “ယာပေန္တောပိ”ဟု မဆိုဘဲ “သမဏဓမ္မံ ကရောန္တောပိ”ဟု ဆိုသည်။

အပရော-တစ်ပါးသော ရဟန်းသည်၊ ဗဟုံ-များစွာသော၊ ပဏီတံ-မွန်မြတ်သော၊ ပိဏ္ဍပါတ်-ကို၊ လဘတိ-၏၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ တံ-ထို ဆွမ်းကို၊ စီဝရံ ဝိယ-သင်္ကန်းကိုကဲ့သို့၊ ထေရစိရပဗ္ဗဇိတဗဟုသုတ အပ္ပလာဘဂိလာနာနံ-ရဟန်းပြုပြီး၍ ကြာမြင့်သောကာလရှိသော ထေရ်၊ များသော သုတရှိသော ရဟန်း၊ နည်းသောလာဘ်ရှိသော ရဟန်း၊ ဂိလာနရဟန်းတို့အား၊ ဒတွာ-ပေးလှူ၍၊ တေသံ-ထို ထေရ်အစရှိသော ရဟန်းတို့၏၊ သေသကံဝါ-အကြွင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပိဏ္ဍာယ-ဆွမ်းအလို့ငှာ၊ စရိတွာ-လှည့်လည်၍၊ မိဿကာဟာရံဝါ-ရောနှောသော အာဟာရကိုသော်လည်းကောင်း။ [ဆန်၊ ပဲနောက် အစရှိကုန်သော အမျိုးမျိုးသော စပါးမျိုး ပဲမျိုးတို့ကို ရော၍ ကြိုချက်အပ်သော အာဟာရကို “မိဿကာဟာရ”ဟု ခေါ်သည်။] ဘုဉ္ဇန္တောပိ-ဘုဉ်းပေးပြန်သော်လည်း၊ သန္တုဋ္ဌောဝ-သာ၊ ဟောတိ-၏၊ အယံ-သည်၊ အဿ-၏၊ ပိဏ္ဍပါတေ-၌၊ ယထာသာရူပသန္တောသော-မည်၏။

[ဆွမ်း၌ သန္တောသဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး၊ ကျောင်းအိပ်ရာနေရာ၌ သန္တောသဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဣဓပန”စသည်မိန့်။] ပန-ကား၊ ဣဓ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ မနာပံဝါ-မြတ်နိုးအပ်သည်မူလည်းဖြစ်သော၊ အမနာပံဝါ-မမြတ်နိုးအပ်သည်မူလည်းဖြစ်သော၊ သေနာသနံ-ကျောင်းအိပ်ရာနေရာကို၊ လဘတိ-၏၊ သော - ထိုရဟန်းသည်၊ တေန - ထိုရအပ်သော ကျောင်းအိပ်ရာနေရာဖြင့်၊ သောမနဿံ-ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို၊ နေဝ (ဥပ္ပါဒေတိ)-မဖြစ်စေ၊ ဒေါမနဿံ-နှလုံးမသာယာခြင်းကို၊ န ဥပ္ပါဒေတိ-စေ၊ အန္တမသော-အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ တိဏသန္တာရကေနပိ-မြက်အခင်းလည်း ဖြစ်သော၊ (ဤပုဒ်ကိုထောက်၍ “သေနာသနံ” အရ အိပ်ရာနေရာကိုပါ ယူလိုက်ရသည်။) ယထာလဒ္ဓေနေဝ-အကြင် အကြင် ရအပ်သော ကျောင်း အိပ်ရာနေရာဖြင့်သာ၊ တုဿတိ-နှစ်သက်၏၊ ဝါ-တင်းတိမ်ရောင့်ရဲ၏၊ အယံ-သည်၊ အဿ-၏၊ သေနာသနေ-၌၊ ယထာလာဘသန္တောသော-မည်၏။

ပန-ကား၊ ယော-အကြင်ရဟန်းသည်၊ အတ္တနော-မိမိအတွက်၊ ပကတိ ဝိရုဒ္ဓံ ဝါ-လည်းဖြစ်သော၊ ဗျာဓိဝိရုဒ္ဓံဝါ-လည်းဖြစ်သော၊ သေနာသနံ-ကို၊ လဘတိ-၏၊ ယတ္ထ-အကြင်ကျောင်းအိပ်ရာ နေရာ၌၊ ဝသတော-နေသော၊ အဿ-ထိုရဟန်းအား၊ အဖာသု-မချမ်းသာခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ တံ-ထိုကျောင်း အိပ်ရာနေရာကို၊ သဘာဂဿ-သဘောတူသော၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ ဒတွာ-၍၊ တဿ-ထိုရဟန်း၏၊ သန္တကေ-ဥစ္စာဖြစ်သော၊ သပ္ပာယသေနာသနေ-လျှောက်ပတ်သော ကျောင်းအိပ်ရာနေရာ၌၊ ဝသန္တောပိ-နေပြန်သော်လည်း၊ သန္တုဋ္ဌောဝ-သာ၊ ဟောတိ-၏၊ အယံ-သည်၊ အဿ-၏၊ သေနာသနေ-၌၊ ယထာဗလသန္တောသော-မည်၏။

အပရော - အခြားသော ရဟန်းသည်၊ မဟာပုညော - ကြီးသောဘုန်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)။ [ရှေးစာအုပ်များ၌ “ဟောတိ” ဟု ရှိ၏၊ မကောင်း။] လေဏမဏ္ဍပ ကူဋ္ဌာဂါရာဒီနိ-လိုဏ်၊ မဏ္ဍပံ၊ စုလစ်မွန်ချွန် အထွဋ်ရှိသော ကျောင်းအစရှိကုန်သော၊ ဗဟူနိ-များစွာကုန်သော၊ ပဏိတသေနာသနာနိ-မွန်မြတ်သော ကျောင်းအိပ်ရာ နေရာတို့ကို၊ လဘတိ-ရ၏။ [အချို့စာအုပ်တို့၌ “ယာနလေဏ” ဟု ရှိ၏၊ သေနာသနကို ပြသောအရာဖြစ်၍ “ယာန” လိုမည် မထင်၊] သော-ထိုရဟန်းသည်၊ တာနိ-ထိုလိုဏ်အစရှိသော မွန်မြတ်သော ကျောင်းအိပ်ရာနေရာတို့ကို၊ စီဝရာဒီနိ ဝိယ-သင်္ကန်း အစရှိသည်တို့ကိုကဲ့သို့၊ ထေရ၊ ပေ၊ ဝိလာနာနံ-တို့အား၊ ဒတွာ-၍၊ ယတ္ထကတ္ထစိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသောကျောင်း၌၊ ဝသန္တောပိ-နေသော်လည်း၊ သန္တုဋ္ဌောဝ-သည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ အယံ-သည်၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ သေနာသနေ-ကျောင်း အိပ်ရာနေရာ၌၊ ယထာသာရူပသန္တောသော-မည်၏။

ဟိ-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (တစ်နည်း) ယောပိ-အကြင်ရဟန်းသည်လည်း၊ ဥတ္တမသေနာသနံနာမ-ကောင်းမြတ်သော ကျောင်းအိပ်ရာ နေရာမည်သည်၊ ပမာဒဌာနံ-မေ့လျော့ခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်းတည်း၊ တတ္ထ-ထိုကောင်းမြတ်သော ကျောင်းအိပ်ရာနေရာ၌၊ နိသိန္နဿ-နေသော ရဟန်း၏၊ ထိနမိဒ္ဓံ-ထိနမိဒ္ဓသည်။

ယော ဟိ ဥတ္တမ။ ။ဤ အဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ “ယော ဟိ” ဟု ရှိသော်လည်း အင်္ဂုတ္တရ၊ ဧကနိပါတ၊ ဝိရိယာရမ္မဝဂ် (၅) သုတ် အဋ္ဌကထာ၌လည်းကောင်း မဇ္ဈိမနိကာယ် မူလပံ၊ ဩပမ္မဝဂ်၊ ရထာဝိနိတသုတ်၌လည်းကောင်း “ယောပိ” ဟု ရှိ၏၊ ထိုစာရှိက ကောင်း၏၊ ဤ၌ “ဟိ” ဟု ရှိသောကြောင့် “ဟိ သဒ္ဓေါစေတ္ထ ပက္ခန္တရဇောတကော” ဟု နိကာသစ် ဖွင့်ရလေသည်။

နည်း ၂ ပါးအထူး။ ။သေနာသန၌ ယထာသာရူပနှင့်စပ်၍ နည်း ၂ မျိုးပြထား၏၊ ထိုတွင် ပဌမနည်း၌ “သော စီဝရံဝိယ ထေရ၊ ပေ၊ ဒတွာ” ဟု ဆိုသောကြောင့် “လဒ္ဓဝိသဇ္ဇန (ရအပ်ပြီးကိုစွန့်သော) အားဖြင့် သာရူပဖြစ်ပုံကိုပြ၏” ဟု လည်းကောင်း၊ ဒုတိယနည်း၌ “ပတ္တမိ န သမ္ပဋိစ္ဆတိ” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ရောက်လာသော သေနာသနကို လက်မခံသောအားဖြင့် သာရူပဖြစ်ပုံကို ပြ၏” ဟု လည်းကောင်း ခွဲပါ။

နိဒ္ဒါဘိဘူတဿ။ ။နိဒ္ဒါ+အဘိဘူတ-“အိပ်ခြင်းသည်+နှိပ်စက်အပ်” ဟု ဆိုသောကြောင့် “မိမိသဘောအတိုင်း အိပ်လို၍ အိပ်ရခြင်းမဟုတ်၊ နိဒ္ဒါ နှိပ်စက်အပ်သောကြောင့် အိပ်ရသည်” ဟု ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိနမိဒ္ဓ ဖြစ်ပေါ်လာသဖြင့် စိတ်စေတသိတ်တို့သည် ထိုင်းထိုင်းမှိုင်းမှိုင်းဖြစ်ကာ မကျန်းမမာသူကဲ့သို့ ဖြစ်ရ၏၊ ထိုအခါ ထိုထိုအာရုံတို့၌ ပြန်ပြန် ပြုပြုမဖြစ်တော့ဘဲ ဝီထိစိတ်အစဉ်ပြတ်၍ ဘဝင်အစဉ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ထိုသို့ ဘဝင်အစဉ် ဆက်ကာဆက်ကာဖြစ်ခြင်းကို “နိဒ္ဒါ-အိပ်ပျော်ခြင်း” ဟု ခေါ်သည်၊ နိ-ဘူ-ဒိ-ဒါဓာတ်သည် အဝဓဏ္ဍန အနက်ကို ဟော၏၊ နိဒ္ဒါယတိ - ဝီထိအစဉ်ကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်တတ်၏၊ ဝါ-

ဩက္ကမတိ-သက်ရောက်၏။ နိဒ္ဒါဘိဘူတဿ-အိပ်ပျော်ခြင်းသည် လွမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ပဋိဗုဒ္ဓတော-နိုးသောရဟန်း၏။ ပါပဝိတက္ကာ-ယုတ်မာသော အကြံတို့သည်၊ ပါတုဘဝန္တိ-ထင်ရှားဖြစ်ကုန်၏။ [ရှေးစာအုပ်များ၌ “ကာမဝိတက္ကာ-ကာမကို ကြံစည်ခြင်းတို့သည်” ဟု ရှိ၏။ ပဏီတသေနာသန၌ ဗျာပါဒဝိတက် ဝိဟိသာဝိတက်တို့ ဖြစ်ဖို့ထက် ကာမဝိတက် ဖြစ်ဖို့က နီးစပ်သည်။] ဣတိ-သို့၊ ပဋိသမ္ဘိက္ခိတ္တာ-စဉ်းစားဆင်ခြင်၍၊ တာဒိသံ-ထိုကဲ့သို့ရှုအပ်သော၊ သေနာသနံ-ကျောင်းအိပ်ရာနေရာကို၊ ပတ္တပိ-ရောက်အပ် ရအပ်သည်ကိုလည်း၊ န သမ္ပမ္ဘိတ္တိ-လက်မခံ၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ တံ-ထိုကျောင်းအိပ်ရာနေရာကို၊ ပဋိက္ခိပ္ပိတ္တာ-ပယ်မြစ်၍၊ အဗ္ဘောကာသရုက္ခမူလာဒိသု-လွင်တီးခေါင် သစ်ပင်၏ အနီးအောက် အစရှိသောအရပ်တို့၌၊ ဝသန္တောပိ-သော်လည်း၊ သန္တုဌောဝ-သည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ အယမ္ပိ-ဤတင်းတိမ် ရောင့်ရဲခြင်းသည်လည်း၊ အဿ-၏၊ သေနာသနေ-၌၊ ယထာသာရူပသန္တောသော-မည်၏။

[သေနာသန၌ သန္တောသ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး၊ ဘေသဇ္ဇ၌ သန္တောသဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဣဓ ပန” စသည်မိန့်။] ပန-ကား၊ ဣဓ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ လူခံဝါ-ကြမ်းသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ ပဏီတံဝါ-မွန်မြတ်သည် မူလည်းဖြစ်သော၊ ဘေသဇ္ဇံ-ဆေးကို၊ လဘတိ-ရ၏၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ယံ-အကြင်ဆေးကို၊ လဘတိ-၏၊ တေနေဝ-ထိုရအပ်သော ဆေးဖြင့်သာ၊ တုဿတိ-နှစ်သက်၏၊ ဝါ-တင်းတိမ်ရောင့်ရဲ၏၊ အညံ-ရအပ်သောဆေးမှ အခြားသောဆေးကို၊ နပတ္တေတိ-မတောင့်တ၊ လဘန္တောပိ-ရပြန်သော်လည်း၊ န ဂဏှာတိ-မခံယူ၊ အယံ-သည်၊ အဿ-၏၊ ဂိလာနပစ္စယေ-ဂိလာန၏ ရောဂါ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဆေးပစ္စည်း၌၊ ယထာလာဘသန္တောသော-မည်၏။

အိပ်တတ်၏။ ဣတိ နိဒ္ဒါ၊ နိဒ္ဒါယ+အဘိဘူတော နိဒ္ဒါဘိဘူတော။ [နိဒ္ဒါဘိဘူတဿာတိ ထိန မိဒ္ဓေါက္ကမနေန (ထိနမိဒ္ဓ၏ သက်ရောက်သည့်အတွက်) စိတ္တစေတသိကဂေလညဘာဝတော (စိတ် စေတသိတ်တို့၏ မကျန်းမာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဘဝင်္ဂသန္တတိ သင်္ခါတာယ နိဒ္ဒါယ အဘိဘူတဿ၊ နိဒ္ဒါယန္တဿ (အိပ်ပျော်နေသော) ဣတိ အတ္ထော၊-ဋီကာသစ်။]

ပဋိဗုဒ္ဓတော။ ။ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း အန္တပစ္စည်းဖြင့် “ဂစ္ဆတော” ကဲ့သို့ “ပဋိဗုဒ္ဓတော” ဟု ပါဠိမှန်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “တထာရူပေန အာရမဏန္တရေန ပဋိဗုဒ္ဓန္တဿ” ဟု အန္တ ပစ္စည်းဖြင့် ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။ “ပဋိဗုဒ္ဓနတော-နိုးခြင်းကြောင့်” ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။ “နိုးခြင်းကြောင့် ကာမဝိတက်များ ဖြစ်ကြသည်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသော်လည်း ကျမ်းဆရာ၏ အလို မဖြစ်နိုင်၊ ထိုအနက်ကို ယူစေလိုလျှင် “ပဋိဗုဒ္ဓနေန” ဟုသာ ထားပေလိမ့်မည်။

ပန-ကား၊ ယော-အကြင်ရဟန်းသည်၊ တေလေန-ဆိုဖြင့်၊ အတ္တိကော-အလိုရှိသည်၊ (သမာနော-ဖြစ်ပါလျက်၊) ဖါဏိတံ-တင်လဲကို၊ လဘတိ-၏၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ တံ-ထိုတင်လဲကို၊ သဘာဂဿ-သဘောတူသော၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ ဒတွာ-၍၊ တဿ-ထိုရဟန်း၏၊ ဟတ္ထတော-လက်မှ၊ တေလံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍သော်လည်းကောင်း၊ အညဒေဝ-အခြားသောဆီကိုသာ၊ ပရိယေသိတွာဝါ-ရှာမှီး၍သော်လည်းကောင်း၊ ဘေသဇ္ဇံ-ကို၊ ကရောန္တောပိ - ပြုပြန်သော်လည်း၊ သန္တုဋ္ဌောဝ-သာ၊ ဟောတိ-၏၊ အယံ-သည်၊ အဿ-၏၊ ဂိလာနပစ္စယေ-၌၊ ယထာဗလသန္တောသော-မည်၏။

အပရော-အခြားသော ရဟန်းသည်၊ မဟာပုညော-ကြီးသောပုဉ်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ၊) ဗဟုံ-များစွာသော၊ တေလမဓုဖာဏိတာဒိပဏိတဘေသဇ္ဇံ-ဆီ၊ ပျားရည်၊ တင်လဲအစရှိသော မွန်မြတ်သောဆေးကို၊ လဘတိ-၏၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ တံ-ထိုဆီအစရှိသော မွန်မြတ်သောဆေးကို၊ စီဝရံဝိယ-ကိုကဲ့သို့၊ ထေရစိရပဗ္ဗဇိတဗဟုသုတအပ္ပလာဘဂိလာနာနံ-တို့အား၊ ဒတွာ-၍၊ တေသံ-ထိုထေရ်အစရှိသော ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ-တို့၏၊ အာဘတေန-ဆောင်အပ်သော၊ ယေနကေနစိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသောဆေးဖြင့်၊ ယာပေန္တောပိ-မျှတသော်လည်း၊ သန္တုဋ္ဌောဝဟောတိ၊ (အယမဿ ဂိလာနပစ္စယေ ယထာသာရူပသန္တောသော)။

ပန-ကား၊ [ရှေး၌ကား နည်း ၂ မျိုးကိုပြရာ၌ “အဝိစ” ဟု ရှိခဲ့၏။] (တစ်နည်း) ပန-သည်သာမကသေး၊ [“ယထာသာရူပသန္တောသအတွက် အခြားတစ်နည်း ရှိသေးသည်” ဟူလို၊] ယော-အကြင်ရဟန်းသည်၊ ဧကသ္မိံ-တစ်ခုသော၊ ဘာဇနေ-ခွက်၌၊ မုတ္တဟရိတကံ-နွားကျင်ငယ်ဖြင့် ထုံအပ်သော ဖန်ခါးသီးကို၊ ထပေတွာ-

မုတ္တဟရိတကံ။ ။မုတ္တေန-နွားကျင်ငယ်ဖြင့် + ပရိဘာဝိတံ-အဖန်ဖန်ထုံအပ် (စိမ်အပ်) သော+ဟရိတကံ-ဖန်ခါးသီးတည်း၊ မုတ္တဟရိတကံ-သီး၊ ဤနည်း၌ “ပရိဘာဝိတံ” အလည်ပုဒ်ကြေ၊ (တစ်နည်း) မုတ္တိတ္ထ-စွန့်ပစ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ မုတ္တံ၊ [ရုဓာဒိ မုစဓာတ် အတိတ်ဟောတ ပစ္စည်း။] မုတ္တံစ+တံ+ဟရိတကံစာတိ မုတ္တဟရိတကံ၊ ပုတ်သောကြောင့် အိမ်၌အသုံးမကျ၍ လူတို့စွန့်ပစ်အပ်သော ဖန်ခါးသီးကို “မုတ္တဟရိတကံ” ဟု ခေါ်သတတ်၊ သို့သော် ပုတ်နေလျှင် ဆေးဘက်ဝင်စရာမရှိသောကြောင့် သဒ္ဓါနေသင့်သော်လည်း သဘာဝကျမည်မထင်၊ “ပုတိမုတ္တဘေသဇ္ဇံ” ပုဒ်၌လည်း နည်းတူ။

ဋီကာသစ်။ ။မုတ္တဟရိတကန္တိ ဂေါမုတ္တ ပရိဘာဝိတံ၊ ပုတိဘာဝေန ဝါ မောစိတံ ဆဉ္စိတံ ဟရိတကံ၊ ဣဒါနိ ပန ပေါတ္ထကေသု ဂေါမုတ္တဟရိတကန္တိ ပါဌော၊ သော န ပေါရာဏပါဌော၊ တဗ္ဗဏ္ဏနာယ ဝိရုဒ္ဓတ္တာ-ယခုစာအုပ်များ၌ “ဂေါမုတ္တ ဟရိတကံ” ဟု ပါဌရှိ၏၊ ထိုပါဌသည် ရှေးပါဌမဟုတ်၊ အကြောင်းကား-ပြအပ်ပြီးသော ရှေးဋီကာအဖွင့်နှင့် ဆန့်ကျင်သောကြောင့်တည်း၊ ဤသို့ဆိုသော်လည်း အဘိဓာန် (၂၇၅) ၌မူ ပုတိမုတ္တ၏ ပရိယာယ်မှာ “ဂေါမုတ္တ” ဟုသာ ရှိသည်။

ထား၍လည်းကောင်း၊ ဧကသ္မိ-သော၊ (ဘာဇနေ-၌) စတုမဓုရံ-၄ ပါးသောအချို့ အဆိမ့်ရှိသောဆေးကို၊ [ဆေးအရာဖြစ်ပါလျက် ဋီကာ၌ “ဒဓိ” ပါနေသည်ကို စဉ်းစားပါ။ ဒဓိသည် ဆေးမဟုတ်၊ ယာဝကာလိကသာတည်း။] (ထပေတွာ-လည်းကောင်း) ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ ယံ-အကြင်ဆေးကို၊ (ဂဏှိတုံ-ယူခြင်းငှာ) ဣစ္ဆသိ-အလိုရှိ၏၊ (တံ-ထိုဆေးကို) ဂဏှာဟိ-ယူပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုစ္စမာနော-လျှောက်အပ်သော်၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ တေသု-ထိုဆေး ၂ မျိုးတို့တွင်၊ အညတရေနပိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသောဆေးဖြင့်လည်း၊ ရောဂေါ-ရောဂါသည်၊ သစေ ဝူပသမ္ပတိ-အကယ်၍ ငြိမ်းအေးနိုင်အံ့၊ အထ-ထိုသို့ ဖြစ်လသော်၊ မုတ္တဟရီ တကံနာမ-နွားကျင်ငယ်ဖြင့် ထုံအပ်သောဖန်ခါးသီး မည်သည်ကို၊ ဗုဒ္ဓါဒိဟိ-ဘုရား အစရှိသော သူတော်သူမြတ်တို့သည်၊ ဝဏ္ဏိတံ-ချီးမွမ်းတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ စတုမဓုရံ-ကို၊ ပဋိကိပ္ပိတွာ-ပယ်၍၊ ရတ္တဟရီတကေနေဝ-နွားကျင် ငယ်ဖြင့် ထုံအပ်သော ဖန်ခါးသီးဖြင့်သာ၊ ဘေသန္တံ-ဆေးကို၊ ကရောန္တော-ပြုလ သော်၊ ပရမသန္တုဋ္ဌောဝ-လွန်မြတ်သော သန္တောသဖြင့် တင်းတိမ်ရောင်ရဲသည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ အယမဿ ဂိလာနပစ္စယေ ယထာသာရူပသန္တောသော။

ပန-ဆက်၊ ဒွါဒသဝိဓေန-၁၂ ပါး အပြားရှိသော၊ ဣမိနာ ဣတရီတရ ပစ္စယသန္တောသေန-ဤအမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသောပစ္စည်းဖြင့် တင်းတိမ်ရောင်ရဲ ခြင်းနှင့်၊ သမန္နာဂတဿ-ပြည့်စုံသော၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ တိဏိ-၃ ထည်ကုန်သော၊

စတုမဓုရံ ၊ပေ၊ ဝဏ္ဏိတံ။ ။စတုမဓုရေါ စပ်နည်းကို ဗိမ္ဗိသာရမင်းအခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ “ဗုဒ္ဓါဒိဟိ ဝဏ္ဏိတံ” ဟူသောစကားကို “ပူတိမုတ္တဘေသန္တံ နိဿာယ ပဗ္ဗဇာ” ဟူသော ဝိနည်း-မဟာဝဂ္ဂ ပဗ္ဗဇကထာ၌လာသော ဩဝါဒအခန်းကို ရည်ရွယ်၍ဆိုသည်။

ပရမသန္တုဋ္ဌောဝ။ ။စတုမဓုနှင့် မုတ္တဟရီတက ၂ မျိုး ယှဉ်၍ပေးရာဝယ် မုတ္တဟရီ တကကို ဆေးလုပ်သည့်အတွက် အပ္ပိစ္ဆတာဂုဏ်လည်းရှိ၊ သန္တောသဂုဏ်လည်းရှိသောကြောင့် “ပရမေန-လွန်ကဲသော သန္တောသဖြင့်+သန္တုဋ္ဌော-တင်းတိမ်ရောင်ရဲသောပုဂ္ဂိုလ်တည်း” ဟု ဆိုရသည်။

ဒွါဒသ ၊ပေ၊ သန္တောသေန။ ။သန္တောသအပြားသည် သင်္ကန်းအတွက် ၂၀၊ ဆွမ်းအတွက် ၁၅၊ ကျောင်းအတွက် ၁၅၊ ဆေးအတွက် ၂၀ အားဖြင့် ခုနစ်ဆယ်ရှိပါသော်လည်း ထိုအားလုံးကို ချုံး၍ ၁၂ ပါးဟု ပြထား၏၊ အကျယ်ကို စတုတ္ထ အင်္ဂုတ္တရ-မဟာအရိယဝံသသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။

ဣမိနာ ၊ပေ၊ ဝဏ္ဏိ။ ။[“သန္တုဋ္ဌ” သဒ္ဓါသည် ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရကောက်ရသော ပုဂ္ဂလာဓိဌာနသဒ္ဓါတည်း၊ “သန္တောသ” သဒ္ဓါကား အလောဘကို အရကောက်ရသော ဓမ္မာဓိဌာနသဒ္ဓါတည်း။] “သန္တုဋ္ဌော ဟောတိ” ဟူသော ပုဂ္ဂလာဓိဌာန ဒေသနာတော်၌ ရထိုက်သော သန္တောသတရားတို့ကို ဖွင့်ပြပြီး၍ ယခုအခါ ထိုသန္တုဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်အား လျောက်ပတ်သော ပရိက္ခရာကိုလည်းကောင်း၊ “ကာယပရိဟာရိကေန စိဝရေန၊ ကုမ္ဘိပရိဟာရိကေန ပိဏ္ဍပါတေန”

စီဝရာနိ-သင်္ကန်းတို့လည်းကောင်း၊ ပတ္တော-သပိတ်လည်းကောင်း၊ ဒန္တကဋ္ဌစ္ဆေဒန ဝါသီ-ဒန်ပူကိုဖြတ်ကြောင်း ပဲခွပ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဒန်ပူကိုဖြတ်ကြောင်း ဒါးငယ် လည်းကောင်း၊ ဧကာ-တစ်ချောင်းသော၊ သူစိ-အပ်လည်းကောင်း၊ ကာယဗန္ဓန- ခါးပန်းကြိုးလည်းကောင်း၊ ပရိဿာဝနံ-ပုဝါရေစစ်လည်းကောင်း၊ (လက်ကိုင်ပုဝါ ကဲ့သို့သော ရေစစ်တည်း၊ ဓမ္မကရိုဏ်ရေစစ်မဟုတ်၊) ဣတိ-သို့၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပါးကုန် သော၊ ပရိက္ခရာ-ပရိက္ခရာတို့သည်၊ ဝဋ္ဌန္တိ-အပ်ကုန်၏၊ စ-ဆက်၊ တိစိဝရဉ္စ၊ ပေ၊ ဘိက္ခုနောတိ-ဟူသော၊ ဧတံ-ဤဂါထာစကားကို၊ (ပေါရာဏအဋ္ဌကထာသု) ပိ- ရှေးအဋ္ဌကထာတို့၌လည်း၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ (“ဤဂါထာသည် ရှေးအဋ္ဌကထာ၌သာ လာ၏၊ ပါဠိတော်၌မလာ” ဟု နှိုကာဆို၏၊) [တိစိဝရဉ္စ-၃ ထည်သောသင်္ကန်း သည်လည်းကောင်း၊ ပတ္တောစ-သပိတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါသီ-ပဲခွပ်သည် လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဒါးငယ်သည်လည်းကောင်း၊ သူစိစ-အပ်သည်လည်းကောင်း၊ ဗန္ဓနံ-ခါးပန်းကြိုးသည်လည်းကောင်း၊ ပရိဿာဝနေန-ပဝါရေစစ်နှင့်တကွ၊ အဋ္ဌ- ကုန်သော၊ ဧတေ-ဤပရိက္ခရာတို့သည်၊ ယုတ္တယောဂဿ-အားထုတ်အပ်ပြီးသော ဘာဝနာအားထုတ်မှုရှိသော၊ ဝါ-ဘာဝနာအားထုတ်မှု၌ယှဉ်သော၊ ဘိက္ခုနော- ၏၊ (ပရိက္ခရာ-ပရိက္ခရာတို့တည်း။)]

သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သော၊ တေ-ထိုပရိက္ခရာတို့သည်၊ ကာယပရိဟာရိကာပိ- ကိုယ်ကိုဆောင်နိုင် မွေးမြူနိုင်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ကုစ္ဆိပရိဟာရိကာပိ-ဝမ်းကို ဆောင်နိုင် မွေးမြူနိုင်ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ကထံ-အဘယ်သို့

ဟူသော ပါဠိတော်နှင့်အညီ ထိုပရိက္ခရာတို့၏ ကာယပရိဟာရိယ၊ ကုစ္ဆိပရိဟာရိယဖြစ်ပုံကို လည်းကောင်း ပြလိုသောကြောင့် “ဣမိနာ ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။

ဒန္တကဋ္ဌစ္ဆေဒနဝါသီ။ ။ဝါသီ တု တစ္ဆနိတ္ထိယံ-အဘိဓာန် (၃၉၃) ၌ “ပဲခွပ်” ဟု ရှိ၏၊ ထောမနိမိ၌ “ကုဌာရိဘေဒ (ပုဆိန်အထူး)” ဟု ဆို၏၊ ဝါသီ-ဝါသီ ပါ၌ ၂ မျိုးရှိ၏၊ “ကုဌာရိ-ဓားမ၊ တံစည်း” ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ ဤနေရာ၌ ကြိုကိုဖြတ်၊ အုံးခွဲခွါစသည်ပြုနိုင် သောကြောင့် ဓားငယ်တစ်မျိုးသာ ဖြစ်သင့်မည်ထင်သည်။ [“ဒန္တကဋ္ဌစ္ဆေဒန” သည် ဥပလက္ခဏ မျှသာ၊ အခြားကိစ္စကို ပြုလုပ်ရာ၌လည်း အသုံးဝင်၏။]

ယုတ္တယောဂဿ။ ။ယောဂ၌ ယုဇဓာတ်သည် အားထုတ်ခြင်းအနက်ကိုဟော၏၊ ယုတ္တော+ယောဂေါ ယဿာတိ ယုတ္တယောဂေါ-အားထုတ်အပ်ပြီးသော ဘာဝနာအားထုတ်မှု ရှိသူ (ဘာဝနာကို အားထုတ်ပြီးသူ) (တစ်နည်း) ယောဂေ+ယုတ္တော ယုတ္တယောဂေါ-ဘာဝနာ အားထုတ်မှု၌ယှဉ်သူ (ဘာဝနာ အားထုတ်နေသူ)။

ကာယပရိဟာရိယာ။ ။နောက်၌ “ပရိဟရတိ ပေါသေတိ” ဟု ကတ္တာအနက် ဖွင့်သောကြောင့် “ပရိဟရန္တိတိ ပရိဟာရိယာ၊ (ပရိ+ဟရ-ဏျ၊ ဣအာပုံ “ပရိဟာရိက” ဟု ရှိရာ၌ ယကို ကပြ၊) ကာယံ+ပရိဟာရိယာ ကာယပရိဟာရိယာ” ဟု ပြုပါ။ [ဋီကာသစ်၌

သနည်း၊ တာဝ-သပိတ်စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌ-ညွှန်ပြအပ်သော၊) တိစီဝရံ-
 ၃ ထည်သောသင်္ကန်းသည်၊ (ပရိဟရတိ၊ ပေါသေတိ၊ ဟောတိတို့၌စပ်၊) နိဝါသေ
 တွာစ-သင်းပိုင်ကို ဝတ်၍လည်းကောင်း၊ ပါရပိတွာစ-ဧကသီ၊ သင်္ကန်းကြီးကို
 ရန်း၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရုံ၍လည်းကောင်း၊ ဝိစရဏကာလေ-လှည့်လည်ရာ
 အခါ၌၊ ကာယ-ကိုယ်ကို၊ ပရိဟရတိ-ဆောင်နိုင်၏၊ ပေါသေတိ-မွေးမြူနိုင်၏၊
 ဣတိ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ဣတိ-ထိုသို့ဆောင်နိုင် မွေးမြူနိုင်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာယပရိဟာရိကံ-ကာယပရိဟာရိကံ မည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊
 စီဝရကဏ္ဍေန-သင်္ကန်းအနားဖြင့်၊ ဥဒကံ-ရေကို၊ ပရိသာဝေတွာ-စစ်၍၊ (ရေစစ်
 မရှိသောအခါဝယ် စစ်၍၊) ပိဝနကာလေ-သောက်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊
 ခါဒိတဗ္ဗဗလဗလဂဟဏကာလေစ-ခဲစားထိုက်သော သစ်သီးငယ်၊ သစ်သီးကြီး
 ကို ခံယူရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ကုစ္ဆိ-ဝမ်းကို၊ ပရိဟရတိ-၏၊ ပေါသေတိ-၏၊
 ဣတိ-အားဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ဣတိ-ကြောင့်၊ ကုစ္ဆိပရိဟာရိကံ-ကုစ္ဆိပရိဟာရိကံမည်
 သည်၊ ဟောတိ-၏။

ပတ္တောပိ-သပိတ်သည်လည်း၊ တေန-ထိုသပိတ်ဖြင့်၊ ဥဒကံ-ရေကို၊ ဥဒ္ဓရိတွာ-
 ထုတ်ဆောင်၍၊ နှာနကာလေ-ရေချိုးရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ ကုဋိပရိဘဏ္ဍာ
 ကရဏကာလေစ-ကျောင်းငယ်ကို သန့်ရှင်းအောင်ပြုရာအခါ၌လည်းကောင်း၊
 ကာယပရိ ဟာရိကော-ကိုယ်ကိုဆောင်နိုင် မွေးမြူနိုင်သည်၊ ဟောတိ၊ အာဟာရံ-
 အာဟာရကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ဘုဉ္ဇနကာလေ-ဘုဉ်းပေးရာအခါ၌၊ ကုစ္ဆိပရိဟာရိ
 ကော-ဝမ်းကို ဆောင်နိုင် မွေးမြူနိုင်သည်၊ (ဟောတိ)။

ဝါသိပိ-ပဲခွပ်သည်လည်း၊ ဝါ-ဓားငယ်သည်လည်း၊ တာယ-ထိုပဲခွပ်ဖြင့်၊ ဝါ-ထို
 ဓားငယ်ဖြင့်၊ ဒန္တကဋ္ဌန္တေနကာလေ-ဒန်ပူဖြတ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ မဇ္ဇပိဋ္ဌာနံ-
 ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်တို့၏၊ အင်္ဂါပါဒစီဝရကုဋိဒဏ္ဍကသဇ္ဇနကာလေစ-အပေါင်

“ကာယဿ ဝါ ပရိဟာရော ပေါသနမတ္တံ ပယောဇနံ ဧတေဟိတိ ကာယပရိဟာရိယာ” ဟု
 တစ်နည်းပြသေး၏၊ လဟုကနည်းဖြင့် အဿတ္ထိတဒ္ဓိတိကို ပြဟန်တူ၏၊ နောက်၌ ဋီကာဟောင်း
 လည်း ဤနည်းပြဦးလတ်၊ ထိုအလို “ကိုယ်ကိုဆောင်ရုံ မွေးမြူနိုင်ရုံ အကျိုးရှိသော ပရိက္ခရာ
 တို့” ဟု ပေးပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ကိုယ်၏ အပြင်ပကိစ္စ၌ ကိုယ်အား ကျေးဇူးများသောပစ္စည်းကို
 “ကာယပရိဟာရိယ” ဟုလည်းကောင်း၊ စားသောက်ဘွယ်ကိစ္စ၌ ကျေးဇူးများသော ပစ္စည်းကို
 “ကုစ္ဆိပရိဟာရိယ” ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်ဟု ခွဲခြားပါ။

ပရိဘဏ္ဍကရဏ။ ။ဘဒ္ဒိဓာတ်သည် စုရာဒိဖြစ်မှု မင်္ဂလအနက်ကို ဟော၏၊
 ရေဆေးခြင်းစသော အမှုသည် ကြက်သရေမင်္ဂလာရှိအောင် ပြုမှုပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပရိ
 ဘဏ္ဍာယတိ ဧတေနာတိ ပရိဘဏ္ဍော-ထက်ဝန်းကျင် ကြက်သရေမင်္ဂလာဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော
 ဆေးကြောသုတ်သင်မှု” ဟု ကြံပါ။

အခြေတို့ကို ပြုစီရင်ရာအခါ သင်္ကန်းကျောင်းငယ်၏ ဒုတိယတန်းငယ်ကို ပြုစီရင်ရာ အခါ၌လည်းကောင်း။ [အချို့စာအုပ်တို့၌ “မဇ္ဇန” ဟုရှိ၏။ ဝါသိဖြင့် ချောအောင် ပွတ်တိုက်၍ မကောင်းပါ။] ကာယပရိဟာရိကာ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဥစ္ဆေဒန နာဠိကေရာဒိတစ္ဆနကာလေ-ကြံကိုဖြတ်ရာအခါ အံ့သီးအစရှိသည်တို့၏ အခွံကို ခွာရာအခါ၌၊ ကုစ္ဆိပရိဟာရိကာ (ဟောတိ)။

သူစိပိ-အပ်သည်လည်း၊ စီဝရသိဗ္ဗနကာလေ-သင်္ကန်းချုပ်ရာ အခါ၌၊ ကာယ ပရိဟာရိကာ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ပူဝါ-မုန့်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဖလံဝါ-အသီး ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝိဇ္ဇိတွာ-ထိုးဖောက်၍၊ ခါဒနကာလေ-ခဲစားရာအခါ၌၊ ကုစ္ဆိ ပရိဟာရိကာ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ကာယဗန္ဓနံ-ခါးပန်းကြိုးသည်၊ ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့၍၊ (ပန်း၍)၊ ဝိစရဏကာလေ-လှည့်လည်ရာအခါ၌၊ ကာယပရိဟာရိကံ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဥစ္ဆေဒနာဒိနိ-ကြံအစရှိသည်တို့ကို၊ ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့စည်း၍၊ ဂဟဏကာလေ- ယူရာအခါ၌၊ ကုစ္ဆိပရိဟာရိကံ-သည်၊ (ဟောတိ)။

ပရိဿာဝနံ-ပုဝါရေစစ်သည်၊ တေန-ထိုပုဝါရေစစ်ဖြင့်၊ ဥဒကံ-ရေကို၊ ပရိဿာဝေတွာ-စစ်၍၊ နှာနကာလေ-ရေချိုးရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ သေနာသန ပရိဘုဏ္ဍကရဏကာလေစ-ကျောင်း အိပ်ရာနေရာကို သန့်ရှင်းအောင်ပြုရာအခါ ၌လည်းကောင်း၊ ကာယပရိဟာရိကံ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ပါနီယံ-သောက်ရေကို၊ ပရိဿာဝနကာလေ-စစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း။ [“ပါနီယပါဏကပရိဿာ ဝနကာလေ-သောက်ရေထည်းဝယ် ပိုးငယ်တို့ကို စစ်ရာအခါ၌လည်းကောင်း” ဟု လည်း မူကွဲရှိ၏။] တေနေဝ-ထိုပုဝါရေစစ်ဖြင့်ပင်၊ တိလတဏှာလပုထုကာဒိနိ- နှမ်း၊ ဆန်၊ မုန့်ဆန်း၊ အစရှိသည်တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ခါဒနကာလေ-ခဲစားရာ အခါ၌လည်းကောင်း၊ ကုစ္ဆိပရိဟာရိယံ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ တာဝ-နဝပရိက္ခာရ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဌာ-သော) အယံ-ဤရှစ်ပါးသော ပရိက္ခရာသည်၊ အဋ္ဌပရိက္ခာရိကဿ-ရှစ်ပါးသောပရိက္ခရာရှိသော ရဟန်း၏၊ ပရိက္ခာရမတ္တာ- ပရိက္ခရာအတိုင်းအရှည်တည်း။ [ပရိက္ခာရပမာဏံ-ဋီကာသစ်။] ပန-ကား၊ နဝပ ရိက္ခာရိဿ-၉ ပါးသောပရိက္ခရာရှိသော ရဟန်းအား၊ ဝါ-သည်၊ သေယျံ-အိပ်ရာ နေရာသို့၊ ပဝိသန္တဿ-ဝင်လတ်သော်၊ တတြဋ္ဌကပစ္စတ္ထရဏံဝါ-ထိုအိပ်ရာနေရာ၌

မဇ္ဇကာဒိနိ။ ။မဇ္ဇဗျူမပုပ္ဖံ-သစ်မည်ဇည် (မယ်ဇယ်) ပင်၏၊ ပန်းသည်၊ မဇ္ဇကံ နာမ၊ မက္ခိကာမဇ္ဇဟိ ကတပူဝါ-ယင်ပျားငယ်တို့ပြုအပ်သောပျားမုန့်၊ ဤသို့ ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ ယုဒစာအုပ်များ၌ “ပုထုကာဒိနိ” ဟု မူကွဲရှိသည်။

တတြဋ္ဌကပစ္စတ္ထရဏံ။ ။တတြ-ထိုအိပ်ရာ၌+တိဌတိတိ တတြ၌၊ သုတ္တ၌ ကပစ္စည်း၊ “ကိုယ်ပိုင်အဖြစ်ဖြင့် အဓိဌာန်တင်၍ မထားအပ်ဘဲ ထိုအိပ်ရာ၌ အမြဲရှိနေသောအိပ်ရာအခင်း” ဟူလို၊ [တတြဋ္ဌကပစ္စတ္ထရဏန္တိ အတ္တနာ အနဓိဌဟိတွာ တတ္ထေဝ တိဌနကပစ္စတ္ထရဏံ- ဋီကာ။]

တည်သော အခင်းသည်သော်လည်းကောင်း၊ ကုဋ္ဌိကာဝါ-သံကောက်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝဋ္ဋတိ-အပ်၏။ ဒသပရိက္ခရာရိကဿ-ဆယ်ပါးသော ပရိက္ခရာရှိသော ရဟန်းအား၊ နိဿိဒနံဝါ-နိဿိဒ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ စမ္မခဏ္ဍဝါ-သားရေပိုင်းသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝဋ္ဋတိ-၏။ ပန-ကား၊ ဧကာဒသပရိက္ခရာရိကဿ-၁၁ ပါးသော ပရိက္ခရာရှိသော ရဟန်းအား၊ ကတ္တရယဋ္ဌိဝါ-တောင်ဌေးသည်သော်လည်းကောင်း၊ တေလနာဋ္ဌိကာဝါ-ဆီကျည်တောက်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆီဗူးသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝဋ္ဋတိ-၏။ ဒွါဒသပရိက္ခရာရိကဿ-၁၂ ပါးသော ပရိက္ခရာရှိသော ရဟန်းအား၊ ဆတ္တဝါ-ထီးသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဥပါဟနံဝါ-ဖိနပ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝဋ္ဋတိ-၏။

စ-ဆက်၊ ဧတေသု-ဤအဋ္ဌပရိက္ခရာရိက အစရှိသော ရဟန်းတို့တွင်၊ အဋ္ဌပရိက္ခရာရိကောဝ-ရှစ်ပါးသော ပရိက္ခရာရှိသော ရဟန်းသည်သာ၊ သန္တုဋ္ဌာ-တင်းတိမ်ရောင့်ရဲသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတရေ-အဋ္ဌပရိက္ခရာရဟန်းမှ အခြားသော နဝပရိက္ခရာရိကအစရှိသော ရဟန်းတို့သည်၊ အသန္တုဋ္ဌာ-မတင်းတိမ်မရောင့်ရဲကုန်၊ မဟိစ္ဆာ-များသောအလိုရှိကုန်၏၊ မဟာဘာရာ-များသောပရိက္ခရာဝန် ရှိကုန်၏၊ (တစ်နည်း) မဟာဂဇာ-ဆင်ပြောင်ကြီးနှင့်တူကုန်၏၊ ဣတိ-သို့၊ နဝတ္တဗ္ဗာ-မဆို

ကုဋ္ဌိကာဝါ။ ။ကျောင်း အိပ်ရာနေရာသို့ ဝင်သောအခါ ရှေးခေတ်က သံကောက်ဖြင့် တံခါးကိုဖွင့်ရသောကြောင့်၊ ယခုခေတ်၌ သော့ဖြင့်ဖွင့်ရသောကြောင့် ထိုသံကောက် (ထိုသော့) လည်း နဝမပရိက္ခရာအဖြစ်ဖြင့် အပ်၏၊ ဝါသဒ္ဓါ၏ ဝိကပ်အနက်ကြောင့် ပစ္စတ္ထရဏဖြစ်စေ၊ ကုဋ္ဌိကာဖြစ်စေ တစ်မျိုးသာ နဝမပရိက္ခရာဖြစ်နိုင်သည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ပစ္စတ္ထရဏ၊ သို့မဟုတ် ကုဋ္ဌိကာကို “နဝမမြောက် ပရိက္ခရာ” ဟုဆိုရာ၌ ဆိုအပ်ပြီးသောရှစ်ပါးကိုထောက်၍သာ ၉ ပါးမြောက်ဟု ဆိုသည်၊ ထိုပစ္စတ္ထရဏ-ကုဋ္ဌိကာတို့က ၉ နံပါတ်၌ မြဲသောကြောင့်ဆိုသည် မဟုတ်ပါ၊ ထိုပရိက္ခရာ ၂ မျိုးသည် အမြဲဆောင်ရမည့် ပရိက္ခရာလည်း မဟုတ်ပါ၊ ဒသမစသည် ဆိုရာ၌လည်း နိဿိဒန-စမ္မခဏ္ဍတို့က အမြဲ ၁၀ နံပါတ်မဟုတ်ရ၊ ၉ နံပါတ်လည်းဖြစ်နိုင်၊ ၁၁ နံပါတ်လည်းဖြစ်နိုင်၊ စသည်ဖြင့်သိပါ။

ဧတေသုစ ပေ၊ န ဝတ္တဗ္ဗာ။ ။သန္တုဋ္ဌာဟူသော ပါဠိတော်အရ သန္တုဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်ကို ပြရာ၌ ပရိက္ခရာရှစ်ပါးဖြင့်သာ ရောင့်ရဲသူကို ပြသင့်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧတေသု စ” စသည်ကို မိန့်ရသည်၊ နဝပရိက္ခရာရိကပုဂ္ဂိုလ်မှ စ၍ ဒွါဒသပရိက္ခရာရိကတိုင်အောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်များကိုလည်း သန္တုဋ္ဌစသည် မဟုတ်ဟု မဆိုနိုင်ပါ-ဟူလို။

မဟာဘာရာ။ ။မဟန္တော+ဘာရာ (ပရိက္ခရာဝန်သည်) ယေသံတိ မဟာဘာရာ၊ ဋီကာဟောင်း၌ကား “မဟာဂဇာ” ဟူသောပါဠိကိုတွေ့၍ “ဒုပ္ပေါသဘာဝေန (မိမိကိုယ်တိုင်လည်းကောင်း၊ ဒါယကာတို့သည်လည်းကောင်း မွေးမြူခက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) မဟာဂဇာ ဝိယ-ဆင်ပြောင်ကြီးနှင့် တူကုန်၏၊ ဣတိ မဟာဂဇာ” ဟု ဖွင့်လေသည်။

ထိုက်ကုန်၊ ဟိ-မှန်၊ ဧတေပိ-ဤနဝပရိက္ခာရိကအစရှိသော ရဟန်းတို့သည်လည်း၊ အပ္ပိစ္ဆာဝ-နည်းသောအလိုရှိကုန်သည်သာ၊ ဝါ-အလိုမရှိကုန်သည်သာ၊ သန္တုဋ္ဌာဝ-တင်းတိမ်ရောင့်ရဲကုန်သည်သာ၊ သုဘရာဝ-လွယ်ကူစွာ မွေးမြူ အပ်ကုန်သည်သာ၊ သလ္လဟုကဝုတ္တိနောဝ-ပေါသော အသက်မွေးခြင်းရှိကုန်သည်သာ၊ (ဟောန္တိ)။

ပန-ထိုသို့ပင် နဝပရိက္ခာရိက အစရှိသောရဟန်းတို့၏ အပ္ပိစ္ဆာ အစရှိသည် ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣမံ သုတ္တံ-ဤသာမညဖလ သုတ်တော်ကို၊ တေသံ-ထိုနဝပရိက္ခာရိက အစရှိသော ရဟန်းတို့၏၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-စပ်သဖြင့်၊ န ကထေသိ-ဟောတော်မူသည်မဟုတ်၊ အဋ္ဌပရိက္ခာရိ ကဿ-အဋ္ဌပရိက္ခာရိကရဟန်း၏၊ ဝသေန-ဖြင့်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ကထေသိ-မူပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း၊) (ကသွာ-ကြောင့်၊ အဋ္ဌပရိက္ခာရိကဿ-၏၊ ဝသေန၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊) ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊ သော-ထို အဋ္ဌပရိက္ခာရိကရဟန်းသည်၊ ခုဒ္ဒကဝါသိဉ္စ-ပံ့ခွပ်ငယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-ဓားငယ် ကိုလည်းကောင်း၊ သူစိဉ္စ-အပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိသာဝနေ-ရေစစ်ပုဝါ၌၊ ပက္ခိပိ တွာ-ထည့်ပြီး၍၊ ပတ္တဿ-သပိတ်၏၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ ထပေတွာ-ထားပြီး၍၊

ဘဂဝါ ပန။ ။နဝ ပရိက္ခာရိကစသော ရဟန်းတို့ကိုလည်း အပ္ပိစ္ဆာစသည်ဖြင့် ဆိုအပ် ဆိုနိုင်ပါလျှင် “ထို နဝပရိက္ခာရိကစသော ရဟန်းတို့နှင့် စပ်သဖြင့်လည်း ဤဒေသနာ တော်ကို ဘုရားဟောတော်မူလိုပါသလော” ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဘဂဝါ ပန” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ဘုရားရှင်ကတော့ အဋ္ဌ ပရိက္ခာရိကရဟန်းနှင့် စပ်သဖြင့်သာ ဤဒေသနာ တော်ကို ဟောတော်မူပါသည်-ဟူလို။

သောဟိ ၊ပေ၊ နဟောတိ။ ။အဋ္ဌပရိက္ခာရိကရဟန်းနှင့် စပ်သဖြင့် ဤဒေသနာ တော်၏ ဟောတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကို အဘယ်ထောက်၍ သိနိုင်ပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ် ရှိသောကြောင့် “သောဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ အဋ္ဌပရိက္ခာရိကရဟန်းသည်သာ ဝါသီစသည် ကို သပိတ်၌ထည့်ကာ သပိတ်ကိုလွယ်၍ တိစီဝရိတ်ကို ကိုယ်၌ဝတ်လျက် ရန်းလျက် ပခုံးပေါ် တင်လျက် ခါးပန်းကိုပန်းလျက် အပိုမပါဘဲ သွားနိုင်သောကြောင့် “သော ကာယပရိဟာရိ ကေန စီဝရေန” စသော ပါဠိတော်နှင့် လျော်ရကား အဋ္ဌပရိက္ခာရိကရဟန်းအတွက် ဒေသနာ တော်ကို ဟောတော်မူသောကြောင့် သိနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။သော ဟိ စသော ဤဝါကျကို ဉာဏဟေတုဝါကျ ဟု ဋီကာသစ် ဆို၏၊ မှန်၏-ဝစနိယဖြစ်သော အနက်ဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် ပရိက္ခရာရှစ်ပါးမျှ ယူဆောင်သွားပုံကို ပြလိုက်လျှင် ဝါစကဖြစ်သော ထိုပါဠိတော်အတွက်လည်း အကြောင်းပြပြီး ဖြစ်တော့၏၊ ထို့ကြောင့် ဤဝါကျကို ထိုပါဠိတော်အတွက် အဋ္ဌပရိက္ခာရိကကို ရည်ရွယ်၍ ဟောတော်မူ ကြောင်းကိုပြသော ဉာဏဟေတုဝါကျ ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ [ဝစနိယဿ ဟေတုဘာဝ ဒဿနေန ဟိ ဝါစကဿာပိ ဟေတုဘာဝေါ ဒဿိတောတိ။]

ပတ္တ-ကို၊ အံသကူဋေ-ပခုံးစွန်း၌၊ လဂ္ဂေတွာ-ချိတ်၍၊ [ဤနေရာ၌ သပိတ်အိတ် ပါမှဖြစ်မည်ထင်သည်။] တိစိဝရံ-၃ ထည်သောသင်္ကန်းကိုလည်းကောင်း၊ ဗန္ဓနံ-ခါးပန်းကြိုးကိုလည်းကောင်း၊ [အချို့စာအုပ်၌ “ဗန္ဓနံ” မပါ။] ကာယပဋိဗန္ဓ-ကိုယ်နှင့်စပ်သည်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ယေန-အကြင်အရပ်သို့၊ (ပက္ကမိတုံ-ဖဲသွားခြင်း ငှာ၊ ကုစ္ဆတိ-အလိုရှိ၏၊ တေန-ထိုအရပ်သို့၊) ကုစ္ဆကံ-အလိုရှိတိုင်း၊ သုခံ-ချမ်းသာစွာ၊ ပက္ကမတိ-ဖဲသွားနိုင်၏၊ [“ယေနိစ္ဆကံ”ဟု ရှိသောပါဌ်အတိုင်း ပေးလိုက်သည်၊ “ယဒိစ္ဆကံ” ဟု ရှိရာ၌၊ “ယံ-အကြင်အရပ်သို့၊ (ပက္ကမတိတုံ ကုစ္ဆတိ၊ တံ-ထိုအရပ် သို့၊) ကုစ္ဆကံ သုခံ ပက္ကမတိ” ဟု ပေးပါ။] အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ-သည်၊ ပဋိနိဝတ္တေတွာ-ပြန်နစ်၍၊ (ကျန်နေသည်ကိုယူဘို့ရန် ပြန်နစ်၍၊) ဂဟေ တဗ္ဗနာမ-ယူထိုက်သောဝတ္ထုမည်သည်၊ နဟောတိ-မရှိ၊ (ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အဌပရိက္ခာရိကဿ ဝသေန၊ ကထေသိ-မူပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ။)

ဣတိ-ဤသို့၊ ဣမဿ ဘိက္ခုနော-၏၊ သလ္လဟုကုတ္တိတံ-ပေါသောအသက် မွေးခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒဿေန္တော-ပြတော်မူလိုသော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ သန္တုဋ္ဌော၊ ပေ၊ စိဝရေနာတိ အာဒိ-အစရှိသောစကားကို၊ အာဟ၊ [ဤဝါကျကို ဋီကာသစ်၌ “လဒ္ဓဂုဏ” ဟု ဆိုသော်လည်း နိဂုံးဟုသာ ထင်သည်။] တတ္ထ-ထို သန္တုဋ္ဌော အစရှိသောစကားရပ်၌၊ ကာယပရိဟာရိကေနာတိ-ကား၊ ကာယပရိဟ ရဏမတ္တကေန-ကိုယ်ကိုဆောင်နိုင်ရုံ မွေးမြူနိုင်ရုံ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ (“စိဝ ရေန” ၌စပ်။) ကုစ္ဆံ ပရိဟာရိကေနာတိ-ကား၊ ကုစ္ဆံ ပရိဟရဏမတ္တကေန-ဝမ်းကို ဆောင်နိုင်ရုံ မွေးမြူနိုင်ရုံ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ (“ပိဏ္ဍပါတေန” ၌စပ်။) [စားလောက်ရုံ၊ ဝတ်လောက်ရုံဖြင့်-ဟူလို။]

သမာဒါယေဝ ပက္ကမတိတိ-ကား၊ အဌပရိက္ခာရမတ္တကံ-ရစ်ပါးသော ပရိက္ခရာ မျှဖြစ်သော၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသောပစ္စည်းကို၊ ဂဟေတွာဝ-ယူ၍သာ၊ ကာယပဋိဗန္ဓ-ကိုယ်နှင့်စပ်သည်ကို၊ ကတွာဝ-ပြု၍သာ၊ (ဂဟေတွာကို ထပ်ဖွင့်သည်၊) ဂစ္ဆတိ-

ပရိဟရဏမတ္တကေန။ ။ပရိဟရဏံ+မတ္တာ ယဿာတိ ပရိဟရဏမတ္တံ (စိဝရံ)၊ ပိဏ္ဍပါတောင့်လျှင် “မတ္တာ” ဟု ချပါ၊ ဤအဖွင့်ဖြင့် “ကာယဿ+ပရိဟာရော ကာယပရိဟာ ရော၊ ကာယပရိဟာရော ယဿာတိ ကာယပရိဟာရိကော” ဟူသော အဿတ္ထိဝိဂ္ဂဟကို ပြသည်။ [ဋီကာ၌ “ယဿ” ဟု မပြဘဲ “ကာယပရိဟာရော (ပယောဇနံ) ဧတေနာတိ ကာယ ပရိဟာရိကံ” ဟု ပြ၏။] [“ဧတေန-ဤသင်္ကန်းကြောင့်” ဟု ပေးပါ။] ဤတဒ္ဓိတ်ကို “အတ္ထုတ္တ (အတ္ထိ အနက်ရှိသော) တဒ္ဓိတ်” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဧတေန” ဟုလည်း ဝစနတ္ထပြုနိုင်၏ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်၊ သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ကား “အဿ ယဿ၊ အသ္မိ သ္မိ” ဟုသာ အညပုဒ်ကို သုံးစွဲလေ့ရှိ၏။ [ဋီကာသစ်၌ “ကာယပရိဟာရိကပုဒ်ကို ဘာဝပုဓာန ဘာဝလောပဆိုသည် ကိုကား “စိဝရေန” ဟူသော စပ်ပုဒ်ထောက်၍ ကောင်းမည်မထင်ပါ။]

သွားနိုင်၏။ မမ-ငါ၏။ ဝိဟာရော-ကျောင်းတည်း။ ပရိဝေဏံ-ပရိဝုဏ်တည်း။ ဝါ-ကျောင်းဝိုင်းတည်း။ ဥပဌာကော - အလုပ်အကျွေး ဒါယကာတည်း။ ဣတိ၊ အာသင်္ဂေါဝါ-ကပ်ငြိခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဗဒ္ဒေါဝါ-ဖွဲ့မိခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ နဟောတိ-မဖြစ်၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ဇိယာ-လေးညို့မှ၊ မုတ္တော-လွတ်သော၊ သရော ဝိယ-မြှားသည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ယူထာ-ဆင်အပေါင်းမှ၊ အပက္ကမန္တော-ဖဲသွားသော၊ မဒ္ဒဟတ္ထိဝိယစ-မုန်ရစ်သော ဆင်သည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတံ-အလိုရှိအပ် အလိုရှိအပ်သော၊ သေနာသနံ-ကျောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝနသဏ္ဍံ-တောအုပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ရုက္ခမူလံ-သစ်ပင်၏ အနီးအောက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝနပဏ္ဏာရံ-တော၌ရှိသော တောင်ဝှမ်းကိုလည်းကောင်း၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တော-သုံးစွဲလျက်၊ ဧကောဝ-အဖော် မမှီး၊ တစ်ပါးတည်းသာ၊ တိဌတိ-ရပ်၏။ ဧကောဝ-သာ၊ နိသီဒတိ-ထိုင်၏။ သဗ္ဗိရိယာပထေသု-အလုံးစုံသော ဣရိယာပုတ်တို့၌၊ ဧကောဝ-တစ်ပါးတည်းသာ၊ အဒုတိယော-၂ ပါးမြောက် အဖော်မရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ (အာပဇ္ဇတိ ဌှစ်စပ်) စာတုဒ္ဓိသော ၊ပေ၊ ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပောတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝဏ္ဏိတံ-ဖွင့်တော်မူအပ်သော၊ ဝါ-ချီးမွမ်းတော်မူအပ်သော၊ ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပတံ-ကြံ့၏ဦးခေါင်း၊ ချိုတစ်ချောင်းနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇတိ-ရောက်၏။

ဂါထာနက်။

။(ယော ပုဂ္ဂလော - ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ ဖြစ်ဘို့ရာဟု၊ လွန်စွာကြိုးကုတ်၊ အားထုတ်သော အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) စာတုဒ္ဓိသော-ချမ်းချမ်းသာသာ၊ နေဘို့ငှာလျှင်၊ နေရာသတ်မှတ်၊ ၄ ပါးသောအရပ်ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဗြဟ္မဝိဟာ၊ ဖြန့်ဖို့ငှာလျှင်၊ နေရာသတ်မှတ်၊ ၄ပါးသောအရပ်ရှိသည်လည်းကောင်း၊

အာသင်္ဂေါ ဗဒ္ဒေါ။

။မမာယနတဏှာယ-ငါ၏ဥစ္စာဟု ပြုတတ်သော (မြတ်နိုးတတ်သော) တဏှာဖြင့်၊ အာသင်္ဂေါ-ကပ်ငြိခြင်း။ [အာသဉ္စနံ အာသင်္ဂေါ။] ပရိဂ္ဂဟတဏှာယ-ငါဥစ္စာဟု သိမ်းပိုက်တတ်သောတဏှာဖြင့်၊ ဗဒ္ဒေါ-ဖွဲ့မိခြင်း၊ [ဗဇ္ဈနံ ဗဒ္ဒေါ၊ “ဗန္ဓော” ဟုလည်းမူကွဲရှိ၏။ သူတစ်ပါးက မိမိကို နှောင်ဖွဲ့ခြင်းမဟုတ်၊ မိမိက ဖွဲ့မိနေခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ဒိဝိဒီအကမ္မက ဗဓောတ်ဖြင့် “ဗဒ္ဒေါ” က ကောင်းမည်ထင်သည်။]

စာတုဒ္ဓိသော။

။စတုသု ဒိသာသု သုခ ဝိဟာရိတာယ (အရပ် ၄ မျက်နှာတို့၌ ချမ်းသာစွာနေရခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်) သုခဝိဟာရိဌာန ဘူတာ၊ [စတဿော+ဒိသာ ဌှစ်စပ်၊] ဧကံ ဒိသံ ဖရိတွာဝါတိ အာဒိနာနယေန (“အရပ်မျက်နှာတစ်ခုကို မေတ္တာဖြန့်၍” အစရှိသောနည်းဖြင့်) ဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာဖရဏဘူတာ စတဿော+ဒိသာ ဧတဿာတိ စတုဒ္ဓိသော၊ သော ဧဝ စာတုဒ္ဓိသော (သွတ္တ၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ စာတုဒ္ဓိသော ဟု ဖြစ်၏။) တစ်နည်း-“စတဿော+ဒိသာ စတုဒ္ဓိသံ” ဟု ရှေးဦးစွာ ဒီဂုတွဲ၍ “ချမ်းသာစွာနေရာဌာန-ဗြဟ္မဝိဟာရ ဖြန့်ရာဌာန-” ဟူသော ထို ၄ ပါးသောအရပ်ရှိသောကြောင့် “စတုဒ္ဓိသံ ယဿ အတ္ထိတိ စာတုဒ္ဓိသော” ဟု အဿတ္ထိအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်လျှင်၊ သွတ္တတဒ္ဓိတိ မဆင့်ရတော့၊ ဤသို့လည်း တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။

အပ္ပဋိယောစ-သတ္တဝါသင်္ခါရ၊ ဟူသမျှ၌၊ ဘယအတွက်၊ မထိပါး မနှိပ်စက်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ - မည့်သည့်ဘေးမျှ၊ မိမိကို မထိပါး မနှိပ်စက်အပ်သည်လည်းကောင်း၊ ဣတရိတရေန-အမှတ်မထား၊ တစ်ပါးပါးသောပစ္စည်းဖြင့်၊ ဝါ-ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး၊ အမျိုးမျိုးသော ပစ္စည်းဖြင့်၊ သန္တဿမာနော-အညီအမျှ၊ အားရနှစ်သက်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အညီအမျှ၊ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲသည်လည်းကောင်း၊ ပရိဿယာနံ-တွင်းပနှစ်တန်၊ ဘေးရန်အန္တရာယ်တို့ကို၊ သဟိတာ-အဓိဝါသနာရှိ၍ သည်းခံနိုင်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဝီရိယစသည်ဖြင့် လွှမ်းမိုးပယ်ရှားနိုင်သည်လည်းကောင်း၊ အဆမ္ဘိ-ကြောက်ရွံ့ထန်ပြင်း၊ ကိုယ်ခက်တရော်

အပ္ပဋိယော။ ။တာသုဇေ ကတ္တစိ သတ္တေဝါ သင်္ခါရေဝါ (သစ်ပင် စသောသင်္ခါရ၌သော်လည်းကောင်း) ဘယေန (မိမိက ကြောက်ခြင်းကြောင့်) န ပဋိဟနတိ (မညှဉ်းဆဲမဖျက်ဆီး၊) သယံဝါတေန (ထို ကြောက်ခြင်းသည်) န ပဋိဟညတိ (မညှဉ်းဆဲအပ်) ဣတိ အပ္ပဋိယော၊ ဋီကာသစ်၌ကား တေန နေရာဝယ် “တေဟိ” ဟု ရှိ၏။ “ထို သတ္တဝါသင်္ခါရတို့သည်” ဟု ပေးစေလိုဟန်တူသည်။ [ပဋိဟနတိတိ ပဋိယော (ပဌမနည်း၊) ပဋိဟညတိတိ ပဋိယော (ဒုတိယနည်း၊) န+ပဋိယော အပ္ပဋိယော။]

သန္တဿမာနော။ ။ဣတရိတရေနတိ ဥစ္စာဝစေန ပစ္စယေန၊ သကေန သန္တေန၊ သမမေဝ တုဿနကော (သကေနစသော ၃ မျိုးသည် သံဃါအဖွင့်၊) ဤအဖွင့်ကိုကြည့်လျှင် ဣတရိတရေနကို သံဃါအနက်ဖြစ်သော သကေန၊ သန္တေန၌စပ်မှသာဘာဝကျမည်၊ ရှေ့ ၂ နည်းအတွက် ပေါင်း၍ “ဣတရိတရေန သန္တဿမာနော-ကောင်းဆိုးနှစ်ဝ၊ ရသမျှရှိ၊ မိမိဥစ္စာဖြင့် တင်းတိမ်ရောင့်ရဲသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကောင်းဆိုးနှစ်ပါး၊ ထင်ရှားရှိသောဥစ္စာဖြင့် တင်းတိမ်ရောင့်ရဲသည်လည်းကောင်း” ဟု အနက်ပေးပါ။ နိဿယ၌ကား “သမမေဝ” ဟု တတိယအဖွင့်အတိုင်း ဣတရိတရေနကို သန္တဿမာနောနှင့်မပေါင်းဘဲ ပေးထားသည်၊ သမဟူသည် အကောင်းအတွက်လည်း လောဘမဖြစ်၊ မကောင်းအတွက်လည်း ဒေါသမဖြစ်ဘဲ ထိုပစ္စည်း၌ သမဖြစ်အောင် စိတ်ထားခြင်း-ညီတူညီမျှစိတ်ထားခြင်းတည်း။

ပရိဿယာနံ။ ။ကာယစိတ္တာနိ (ထိုသို့) ပရိစ္စ (ပရိ+ဣစ္စ-ထက်ဝန်းကျင်ရောက်၍) သယန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ ပရိဿယာ၊ ကာယစိတ္တာနိ ပရိဿယန္တိ အဘိဘဝန္တိတိ ပရိဿယာ၊ သီဟဗျဉ္ဇစသော ဗာဟိရဘေးရန်၊ ကာမစ္ဆန္ဒစသော အဇ္ဈတ္တိက ဘေးဥပါဒ်တို့တည်း။

သဟိတာ။ ။ဤ၌ တုပစ္စည်းရှိသောကြောင့် ပရိဿယာနံကို ဆဋ္ဌိကံဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်၊ မည်သည့်ကိစ္စ၌မဆို မိမိကသာ အနာခံခြင်းကို “အဓိဝါသနာရှိ” ဟု ခေါ်၏။ အပြင်ရန်ပေါ်လာသောအခါ သည်းခံသူကို “သဟိတာ” ဟု ဆိုသည်၊ သဟဓာတ်သည် သည်းခံခြင်းအနက်ဟော၊ (တစ်နည်း) ဝီရိယစသော တရားတို့ဖြင့် ထိုအပြင်ရန် အတွင်းရန်တို့ကို ပယ်ရှားနိုင်သူကို “သဟိတာ” ဟု ဆို၏။ ဤနည်း၌ သဟဓာတ်သည် အဘိဘဝနအနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “ဝီရိယာဒိ ဓမ္မေဟိစ ယထာရဟံ ခန္တာ၊ ပဟန္တာစာတိ အတ္ထော” ဟု ၂ နည်းဖွင့်သည်။

ဖြစ်ခြင်း မရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-တရားနှလုံး၊ အမြဲသုံး၍၊ ကျင့်ထုံးမသွေ၊ ဖြစ်၍နေ၏။ (သော ပုဂ္ဂလော-ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ ဖြစ်ဘို့ရာဟု၊ လွန်စွာကြိုးကုတ်၊ အားထုတ်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။) ဧကော-မခေါ်အပို့၊ ဖေါ်မလိုဘဲ၊ တစ်ကိုယ်တည်းသာ၊ ခဂ္ဂဝိသာဏကပေါ-ကြံ၏ဦးခေါင်း၊ ချိတစ်ချောင်းနှင့် တူသည်ဖြစ်၍၊ စရေ-ကျင့်ကြံကြိုးကုတ်၊ အားထုတ်နိုင်ရာသတည်း။

ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ တမတ္ထံ-ပရိက္ခရာရှစ်ပါးကိုယူ၍ ဖဲသွားနိုင်၏ဟူသော ထိုအနက်ကို၊ ဥပမာယ-ဥပမာဖြင့်၊ သာဓေန္တော-ပြီးစေလိုသည်။ (ဟုတွာ)၊ သေယျထာပီတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တတ္ထ-ထိုသေယျထာပိ အစရှိသောစကားရပ်၌၊ ပက္ခိသကုဏောတိ-ကား၊ ပက္ခယုတ္တော-

အဆမ္ဘိ။ ။တောင့်တင်း ခိုင်မာခြင်းအနက်ဟော ထဘိဓာတ်ဖြင့် “ထမ္မနံထမ္မော၊ ထမ္မော ယဿ အတ္ထိတိ ထမ္ဘိ” ဟု ဖြစ်ပြီးမှ ထကိုဆပြ၍ “ဆမ္ဘိ-တောင်းတင်းခိုင်မာခြင်းရှိသူ” ဟု ဖြစ်၏။ ကြောက်စရာအာရုံတစ်ခုခုနှင့် ကြုံသောအခါ ခန္ဓာကိုယ်သည် မလှုပ်နိုင်အောင် ခိုင်မာတောင့်တင်း၍ နေတတ်၏။ ထိုသို့ဖြစ်မှုကို “ကိုယ်ခက်တစ်ရော်ဖြစ်ခြင်း” ဟု ခေါ်၏။ န+ဆမ္ဘိ အဆမ္ဘိ။ [ထဒ္ဒဘာဝကရဘယာ ဘာဝေန အဆမ္ဘိ။]

ဧကော စရေ။ ။ဧက သဒ္ဓါသည် အသဟာယ အနက်ဟောတည်း။ စရေ၌ ဇယျဝိဘတ်ကို စွမ်းနိုင်ခြင်း သက္ကာ အနက်ဟော ဟု ယူ၍ “ဧကာကီ ဟုတွာ စရိတံ သက္ကာဏေယျ” ဟု ဋီကာဖွင့်၏။

ခဂ္ဂဝိသာဏကပေါ။ ။ကျွဲလောက်ပမာဏရှိ၍ ဦးချိုတစ်ချောင်းသာ ရှိသော ကြုံသတ္တဝါကို “ခဂ္ဂ” ဟု ခေါ်၏။ ကပ္ပ သဒ္ဓါသည် သဒိသ အနက်ဟောတည်း။ ထိုတစ်ပါးတည်း နေလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကြုံ၏ တစ်ချောင်းတည်းသော ဦးချိုနှင့်တူသည်-ဟူလို။ [ခဂ္ဂေါဝိယ-သန်လျက်နှင့်တူ၏။ ဣတိ ခဂ္ဂေါ (သန်လျက်နှင့်တူသောဦးချို)၊ ခဂ္ဂေါ ယဿ အတ္ထိတိ ခဂ္ဂေါ-သန်လျက်နှင့်တူသော ဦးချိုရှိသောကြံ။]

တမတ္ထံ။ ။ပါဠိတော်၌ “သမာဒါယေဝ ပက္ကမတိ၊ သေယျထာပိ မဟာရာဇ” ဟု အစဉ်ရှိသောကြောင့် ဥပမာဖြင့် ပြီးစေအပ်သော အနက်ဟူသည် “သမာဒါယေဝ ပက္ကမတိ” ဟူသော အနက်ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် တမတ္ထံ၌ တဖြင့် “သမာဒါယေဝ ပက္ကမတိ” ကိုညွှန်းသည်ဟု မှတ်ပါ။ ဆရာတော်၏နိဿယ၌ကား “ခဂ္ဂဝိသာဏကပ္ပတံ အာပဇ္ဇတိ” ကို ရည်ရွယ်၍ “တမတ္ထံ-ထိုရဟန်း၏ တစ်ပါးတည်းဖြစ်၍သာလျှင် ကြုံချိနှင့်တူသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း ဟူသောအနက်ကို” ဟု ပေးတော်မူသည်။

ပက္ခိ သကုဏော။ ။တစ်ချို့ငှက်၌ လေ၏ တိုက်ခတ်မှုစသည်ကြောင့် အတောင် ပျက်စီးသွားတတ်၏။ အချို့ငှက်ငယ်ကား အတောင်မပေါက်သေး၊ ထိုငှက်တို့ကို တားမြစ်လို၍ “ပက္ခိ” ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ “ပျံဘို့ရန် အတောင်ရှိသောငှက်” ဟူလို၊ “ပက္ခယုတ္တော”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “ပက္ခော အဿ အတ္ထိတိ ပက္ခိ” ဟု နိစ္စယောဂ အဿတ္ထိအနက်၌ ဤပစ္စည်း ဟု ပြသည်။ [ထောမနိဓိ၌ သကဓာတ် ဥနန်ပစ္စည်းဖြင့် “သကုဏော” ဟု ရှိ၏။

အတောင်နှင့်ယှဉ်သော၊ သကုဏော-ငှက်သည်၊ ချေတီတိ-ကား၊ ဥပ္ပတတိ-အထက်သို့ သွား၏၊ ဝါ-ပျံသွား၏။

ပန-ဆက်၊ (တစ်နည်း) ပန-ပိဏ္ဏတ္တကို ပြဦးအံ့၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတံကား၊ ဧတ္ထ-ဤသေယျထာပိအစရှိသော စကားရပ်၌၊ သင်္ခေပတ္ထော-အကျဉ်းချုပ်အနက်တည်း၊ သကုဏာနာမ-ငှက်တို့မည်သည်၊ အသုကသို့ ပဒေသေ-ထိုမည်သော အရပ်၌၊ ရုက္ခော-သစ်ပင်သည်၊ ပရိပက္ကဖလော-ထက်ဝန်းကျင် မှည့်ရင့်သော အသီးရှိ၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဥ-တွာ-သိ၍၊ နာနာဒိသာဟိ-အထူးထူးသောအရပ်တို့မှ၊ အာဂန္တာ-လာ၍၊ နခပတ္တတုဏ္ဏာဒီဟိ-ခြေသည်း၊ အတောင်၊ နှုတ်သီး အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ တဿ-ထိုသစ်ပင်၏၊ ဖလာနိ-အသီးတို့ကို၊ ဝိဇ္ဇန္တာ-ထိုးဖောက်ကုန်လျက်၊ ဝိဓနန္တာ-ခါတွက်ကုန်လျက်၊ ခါဒန္တိ-ခဲစားကုန်၏။ [“နခဖြင့် ထိုးဖောက်၊ ပတ္တဖြင့် ရိုက်ခတ်၊ တုဏ္ဏဖြင့် လှုပ်ခါသည်” ဟု အဓိပ္ပါယ်မှတ်ပါ။ “နခမုခတုဏ္ဏာဒီဟိ” ဟု ရှေးစာအုပ်တို့၌ ရှိ၏၊ ပတ္တ မပါ။]

ဣဒံ-ဤအသီးသည်၊ အဇ္ဇတနာယ - ယနေ့၌ဖြစ်သော စားဘို့အကျိုးငှာ၊ (ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတံ) ဣဒံ-သည်၊ သွာတနာယ-နက်ဖန်၌ဖြစ်သော စားဖို့အကျိုးငှာ၊ ဘဝိဿတိ-တံ၊ ဣတိ-သို့၊ တေသံ-ထိုငှက်တို့၏၊ (စိန္တာ-အကြံသည်) န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ပန-ဆက်၊ ဖလေ-အသီးသည်၊ ခိဏေ-ကုန်လသော်၊ ရုက္ခဿ-သစ်ပင်၏၊ အာရက္ခံ-အစောင့်အရှောက်ကို၊ နေဝ ထပေန္တိ-မထားကြကုန်၊ တတ္ထ-ထိုသစ်ပင်၌၊ ပတ္တဝါ-အတောင်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ နခံဝါ-ခြေသည်းကိုလည်းကောင်း၊ တုဏ္ဏဝါ-နှုတ်သီးကိုသော်လည်းကောင်း၊ န ထပေန္တိ-မထားခဲ့ကြကုန်၊

မောဂ္ဂလ္လာန်-ဣဒံ (၁၀၁) သုတ်၌ က အနုဗန်ရှိသော ဥနပစ္စည်းဖြင့် “သကုန” ဟု လည်းကောင်း၊ နကို ဣပြု၍ “သကုဏ” ဟု လည်းကောင်း ပါ၌ ၂ မျိုးရှိ၏၊ သက္ကောတိ-ပျံခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏၊ ဣတိ သကုနော (သကုဏော)။]

ချေတီ ဥပ္ပတတိ။ ။ကောင်းကင်သို့တက်သွားခြင်း ပျံခြင်းအနက်ဟော ဘူဝါဒိ ဒီဓာတ်ဖြင့် ဤကို ပြော၍ “ချေတီ” ဟု ဖြစ်၏၊ ဥပ္ပတတိ၌ ဥသည် ဥဒ္ဒံအနက်ဟော၊ ပတဓာတ်သည် ဂတိအနက်ဟော၊ “ဥပ္ပတ-အထက်သို့သွားခြင်း” ဟူသည် ပျံတက်ခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ချေတီကို “ဥပ္ပတတိ” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖွင့်သည်။

ဝိဓနန္တာ။ ။“ဝိတုဒန္တာ” ဟု မူကွဲရှိ၏၊ ဋီကာ၌လည်း “ဝိဘိန္ဒန္တာ၊ ဝိစာလေန္တာဝါ” ဟု ဖွင့်၏၊ ဝိဘိန္ဒန္တာသည် ဝိတုဒန္တာနှင့် လျော်၏၊ ဝိစာလေန္တာသည် ဝိဓနန္တာနှင့် လျော်၏။

အဇ္ဇတနာယ။ ။ဘဝအနက်၌ တနပစ္စည်းသက်သည်ဟု ပြလို၍ “အဇ္ဇဘဝတ္ထာယ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ စာအုပ်တို့၌ “ဘာဝတ္ထာ” ဟု ရှိသည်မှာ ပါဠိပျက်ဟန်တူသည်၊ အဇ္ဇ-ယနေ့၌၊ ဘဝံ-ဖြစ်သော စားခြင်းတည်း၊ အဇ္ဇတနံ-ခြင်း၊ သွေ+ဘဝံသွာတနံ၊ သဝိဘတ်ကို အာယပြု၍ “အဇ္ဇတနာယ” စသည်ဖြစ်၏။

အထခေါ-စင်စစ်ကား၊ တသို့ရုက္ခေ-ထိုသစ်ပင်၌၊ အနပေက္ခော-ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိသည်။ ဟုတွာ-၍၊ ယော-အကြင်ငှက်သည်၊ ယံ ဒိသာဘာဂံ-အကြင် အရပ်မျက်နှာအဘို့သို့၊ (ဂန္တု-သွားခြင်းငှာ)၊ ဣစ္ဆတိ-အလိုရှိ၏။ သော-ထိုငှက်သည်၊ တေန-ထိုအရပ်မျက်နှာအဖို့သို့၊ သပတ္တဘာရောဝ-မိမိအတောင်ဟူသော ဝန်ရှိသည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ)၊ ဥပ္ပတိတွာ-ပျံ၍၊ ဂစ္ဆတိ (ယထာ)-သို့၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ အယံ ဘိက္ခု-ဤရဟန်းသည်၊ နိဿဂေါ-ကပ်ငြိခြင်းမရှိသည်၊ နိရပေက္ခော-ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ယေန-အကြင်အရပ်သို့၊ (ပက္ကမိတုံ-ဖဲသွားခြင်းငှာ၊ ကာမော-အလိုသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တေန-သို့)၊ ကာမံ-အလိုရှိတိုင်း၊ ပက္ကမတိ-ဖဲသွား၏၊ [တစ်နည်း၊ ယေနကာမံ-အကြင်အကြင် အလိုရှိတိုင်း၊ ဝါ-အကြင်အကြင်အလိုရှိရာသို့၊ ပက္ကမတိ-၏။] တေန-ထို့ကြောင့်၊ သမာဒါယေဝ ပက္ကမတိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ (အယံ)-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ (သင်္ခေပတ္တော-အကျဉ်းဖြစ်သော အနက်တည်း)။

သပတ္တဘာရောဝ။ ။သဿ (အတ္တနော) +ပတ္တံ သပတ္တံ-မိမိ၏ အတောင်၊ သပတ္တံ ဘာရော ယဿာတိ သပတ္တဘာရော၊ ဧဝံဖြင့် အတောင်မှတစ်ပါး အခြားသော ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကို ကန့်။

ယေန ကာမံ။ ။“ယတ္ထ အတ္တနော ရုစိ၊ တတ္ထ” ဟု ဋီကာသစ် ပဌမဖွင့်၏။ ယေနကို “ယတ္ထ” ဟု လည်းကောင်း၊ ကာမံကို ရုစိဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၍ အနိယမရှိသောကြောင့် “တတ္ထ” ဟု နိယမထည့်သည်၊ ဤ၌ ကာမံကို ရုစိဟု ဖွင့်ခြင်းကို စဉ်းစားသင့်၏။ ကာမသဒ္ဓါ သည် ပုညိန်ရှိသောကြောင့် ကာမံသည် ဒုတိယန္တသာ ဖြစ်သင့်၏။ ထို့ကြောင့် “ယေန-အကြင် အရပ်၌+ (ကာမော-အလိုသည်၊ အတ္ထိ၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်သို့) ကာမံ-အလိုရှိတိုင်း” ဟု သာ အနက်ပေးသင့်ပါသည်။

တစ်နည်း။ ။“ဘာဝနပုံသကံဝါ ဧတံ၊ ယေန ယထာ ပဝတ္တော ကာမောတိ ဟိ ယေနကာမော၊ တံ၊ ယထာကာမန္တိ အတ္တော” ဟု ဒုတိယတစ်နည်း ဖွင့်ရာ၌ “ယေနကာမံ” ကို သမာသ်ပုဒ်ဟု ဆိုလို၏။ ယေနလည်း ယထာ၏အနက်ဟော နိပါတ်တည်း။ “ယောယော+ကာမော ယေနကာမံ”ဟု အဗျယိဘောသမာသ်ပြု၊ “ယထာကာမံ-အကြင်အကြင် အလိုရှိတိုင်း” ဟု ကြိယာဝိသေသနအနက်ပေးရသကဲ့သို့ “ယေနကာမံ” ကိုလည်း ကြိယာဝိသေသနအနက်ပေးပါ-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ယထာကာမံ၌လည်း “ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် + ကာမော-အလိုသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် + ကာမံ-အလိုရှိတိုင်း”ဟု ၂ ပုဒ်ခွဲ (ဝါကျ) လုပ်၍လည်း အနက်ပေးနိုင်ပါသည်။

သန္တောသကထာအဖွင့် ပြီး၏။

D

နိဝရဏပုဟာနကထာ အဖွင့်

၂၁၆။ သော ဣမိနာစာတိ အာဒိနာ-သော ဣမိနာစ အစရှိသော ပါဠိဖြင့်၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ ဒသေတိ-ပြတော်မူသနည်း၊ အရညဝါသဿ-တော၌နေခြင်း၏၊ ပစ္စယသမ္ပတ္တိ-အကြောင်း အဆောက်အဦ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဒသေတိ-ပြတော်မူ၏၊ ဟိ-ခဲ၊ ယဿ-အကြင်ရဟန်း၏၊ စတ္တာရော-၄ ပါးကုန်သော၊ ဣမေ ပစ္စယာ-ဤအကြောင်း အဆောက်အဦတို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ တဿ-ထိုရဟန်း ၏၊ အရညဝါသော-တော၌နေခြင်းသည်၊ န ဣဇ္ဈတိ-မပြီးစီး၊ (အထမမြောက်- ဟူလို)။

တိရစ္ဆာနဂတေဟိ ဝါ-တိရစ္ဆာန်တို့နှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဝနစရကေတိ ဝါ-တော၌လှည့်လည်သော မုဆိုးတို့နှင့်သော်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ ဝါ-နှိုင်းယှဉ်၍၊ ဝတ္တဗ္ဗတံ-ပြောဆိုထိုက်သည်၏အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇတိ-ရောက်၏၊ အရညေ-တော၌၊ အဓိဝတ္ထာ-စိုးအုပ်၍နေကုန်သော၊ ဒေဝတာ-နတ်တို့သည်၊ ဧဝဇ္ဈပဿ-

သော ဣမိနာစာတိ။ ။ပါဠိတော်၌ “သော ဣမိနာစ အရိယေန သီလက္ခန္ဓေန သမန္နာဂတော”စသည်ဖြင့် ရွေး၍ အကျယ်ပြုအပ်ပြီးသော သီလ၊ ဣန္ဒြိယသံဝရ၊ သတိသမ္ပဇည၊ သန္တောသ ၄ ပါးကိုပင် ဤနေရာ၌ အကျဉ်းချုပ်ပေါင်း၍ ပြပြန်၏။ “ထိုသို့ ပေါင်း၍ပြခြင်းသည် အဘယ်အကျိုးရှိပါသနည်း”ဟု ပုစ္ဆာထုတ်ဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သော ၊ပေ၊ ကိ ဒသေတိ”ဟု ပုစ္ဆာထုတ်ပြီးလျှင် “အရညဝါသဿ ပစ္စယသမ္ပတ္တိ ဒသေတိ”ဟု ကိုယ်တိုင်ဖြေသည်။ [ပစ္စယ သမ္ပတ္တိတိ သမ္ဘာရပါရိပူရိ-တောကျောင်း၌နေရခြင်း၏ အကြောင်းအဆောက်အဦ၏ ပြည့်စုံ လုံလောက်ခြင်းကို-ဋီကာသစ်။]

ဣမေ စတ္တာရော ၊ပေ၊ န ဣဇ္ဈတိ။ ။အရိယသီလက္ခန္ဓ၊ အရိယဣန္ဒြိယသံဝရ၊ အရိယသတိသမ္ပဇည၊ အရိယသန္တောသ ဤ ၄ ပါးကို “စတ္တာရော ပစ္စယာ”ဟု ဆိုသည်၊ ပါဠိတော်ကြည့်ပါ၊ ဤ ၄ ပါးမရှိလျှင် တောကျောင်းနေရခြင်းသည် မပြည့်စုံ၊ “မပြည့်စုံ”ဟူသည် အကျိုးမရှိခြင်းတည်း။

တိရစ္ဆာန ဝေ၊ သဒ္ဓိ ဝတ္တဗ္ဗတံ။ ။“အကျိုးမရှိရုံသာ မက၊ အကျိုးမဲ့တောင် ဖြစ်တတ်သေး၏” ဟု ပြလို၍ “တိရစ္ဆာနဂတေဟိ ၊ပေ၊ အယသော ပတ္ထရတိ” ဟု မိန့်သည်၊ “သဒ္ဓိ ဝတ္တဗ္ဗတာ” ဟူသည် နှိုင်းယှဉ်၍ ပြောဆိုထိုက်ခြင်းတည်း၊ “မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်၏ တောကျောင်း၌ နေခြင်းကတော့ တိရစ္ဆာန်တွေ၊ မုဆိုးတွေ၊ တောထဲနေသလိုပါဘဲ” ဟု နှိုင်းယှဉ်၍ ပြောထိုက်သည်-ဟူလို။

ဋီကာသစ်။ ။ဋီကာသစ်၌ “သဒ္ဓိ” ကို ရှေးပါဌ်မဟုတ်ဟု ပယ်၏၊ မပယ်ထိုက်ပါ၊ ပြခဲ့သော အဓိပ္ပာယ်အတိုင်း သဒ္ဓိ ပါသင့်ပါသည်။ “ဝတ္တဗ္ဗတံ-နေထိုက်သည်၏အဖြစ်သို့” ဟု တစ်နည်းဖွင့်ခြင်းလည်း ကောင်းမည်မထင်ပါ၊ ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သော “ဧဝဇ္ဈပဿ ၊ပေ၊ မိဂါနံ အဋ္ဌဝိဝါသသဒိသော ဟောတိ” လည်း ဝတ္တဗ္ဗတံ၏ သာကေမဖြစ်ဘဲ “သဒ္ဓိ ဝတ္တဗ္ဗတံ” ၏ သာကေသာ ဖြစ်ထိုက်ပါသည်။

ဤသို့သဘောရှိသော၊ ပါပဘိက္ခုနော-ယုတ်မာသော ရဟန်းအား၊ (အလမတ္ထ သမ္ပဒါန်၊) ဝါ-၏၊ (“ဝါသ” ဌာနပိ) အရညဝါသေန-တော၌ နေခြင်းဖြင့်၊ ကိ- အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဘေရဝသဒ္ဓံ-ကြောက်မက်ဖွယ်အသံ ကို၊ သာဝေန္တိ-ကြားစေကြကုန်၏၊ ဟတ္ထေဟိ-လက်တို့ဖြင့်၊ သီသံ-ဦးခေါင်းကို၊ ပဟရိတွာ-ပုတ်ခတ်၍၊ ပလာပနာကာရံ-ပြန်သွားစေလိုခြင်း အခြင်းအရာကို၊ ကရောန္တိ-ကုန်၏၊ အသုကော-သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ အရည-တောသို့၊ ပဝိသိတွာ- ဝင်၍၊ ဣဒ္ဓုက္ကဒ္ဓပ္ပပါပကမ္ပံ-ဤမည်ဤမည်သော မကောင်းမှုကိုလည်း၊ အကာသိ- ပြုပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အယသော-အကျော်စောမဲ့သည်၊ ပတ္ထရတိ-ပြန်နဲ့၏။

ပန-အနွယ်၊ ယဿ-အကြင်ရဟန်း၏၊ စတ္တာရော-န်သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ- တို့သည်၊ အတ္တိ-န်၏၊ တဿ-ထိုရဟန်း၏၊ အရညဝါသော-တော၌နေခြင်းသည်၊ ဣဇ္ဈတိ-ပြီးစီး၏၊ ဟိ-မှန်၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ သီလံ-သီလကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္ဓော-ဆင်ခြင်လသော်၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ကာဠကံဝါ-အမဲကွက်ကို သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အမဲကွက်နှင့်တူသော ရုန်းရင်းသောအပြစ်ကိုသော်လည်း ကောင်း၊ တိလကံဝါ-မဲ့ပြောက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-မဲ့ပြောက်နှင့်တူသော သိမ်မွေ့သော အပြစ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အပဿန္တော-မမြင်ရသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပီတိ-ပီတိကို၊ ဥပ္ပာဒေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ တံ-ထိုပီတိကို၊ ခယဝယတော-ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်းအားဖြင့်၊ သမ္ပသန္တော-သုံးသပ်လသော်၊ အရိယဘူမိ-အရိယာတို့၏ နယ်မြေသို့၊ ဝါ-အရိယာတို့၏ အခိုက်အတန့်သို့၊ ဩက္ကမတိ-သက်ရောက်နိုင်၏၊ အရညေ-၌၊ အဓိဝတ္ထာ-စိုးအုပ်၍နေကုန်သော၊ ဒေဝတာ-တို့သည်၊ အတ္တမနာ- မိမိစိတ်ရှိကုန်သည်၊ ဝါ-နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဘဏန္တိ-ပြောကြကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောခြင်းကြောင့်၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ ဥဒကေ - ရေ၌၊ ပက္ခိတ္တတေလဗိန္နုဝိယ-ထည့်အပ်သော ဆီပေါက်သည်ကဲ့သို့၊

ပလာယနာကာရံ။ ။ပလာယဓာတ်သည် ပြေးခြင်းအနက်ကိုဟော၏၊ “ပြေးခြင်း အခြင်းအရာကိုပြု”ဟူသည် ပြေးဖို့ရန် ဟန်ပြင်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုအဓိပ္ပာယ်သည် မဖြစ် နိုင်၊ ဂတိအနက်ဟော ပလဓာတ် ကာပေပစ္စည်းဖြင့် “ပလာပနာကာရံ-(တောမှ ရွာသို့)ပြန် သွားစေလိုခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကို”ဟု ရှိလျှင် ကောင်းမည်ထင်သည်။ [ဋီကာသစ်၌ လည်း “ပလာပနာကာရံ”ဟု တွေ့ရ၏။]

ကာဠကံ တိလကံ။ ။ကာဠော ဟုတွာ ဇာယတိတိ ကာဠကော (အမဲကွက်)၊ ကာဠကောဝိယ ကာဠကံ-အမဲကွက်နှင့်တူသော ရုန်းရင်းကြမ်းတမ်းသောအပြစ်၊ တိလကော ဝိယ တိလကံ-မဲ့နှင့်တူသော သိမ်မွေ့သောအပြစ်။ [ဣဒ ပန ပဏ္ဏတ္တိ ဝိတိက္ကမသင်္ခါတံ ထုလ္လဝဇ္ဇံ ကာဠကသဒိသတ္တာ ကာဠကံ။ မိစ္ဆာဝိတိက္ကမသင်္ခါတံ အဏုမတ္ထဝဇ္ဇံ တိလကသဒိသတ္တာ တိလကံတိ အယံ ဝိသေသော၊-ဋီကာသစ်။]

ယသော-အကျော်အစောသည်၊ ဝိတ္တာရိတော-လွန်စွာဖြစ်သော ပြန့်နှံ့ခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ။ [“ဝိတ္တာရိကော-ကျယ်ပြန့်ခြင်းရှိသည်”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။]

တတ္ထ-ထိုသော ကုမိနာ အစရှိသောစကားရပ်၌၊ ဝိဝိတ္တန္တိ-ကား၊ သုည- လူတို့မှ ကင်းဆိတ်သော၊ အပ္ပသဒ္ဓံ-နည်းသော လူသံရှိသော၊ ဝါ - လူသံမရှိ သော၊ အပ္ပနိဿိသံ-နည်းသော မြို့ရွာတွန်သံရှိသော၊ ဝါ-မြို့ရွာတွန်သံ မရှိသော၊

ဝိတ္တာရိတော။ ။သဉ္ဇာတော ဝိတ္တာရော ယဿာတိ ဝိတ္တာရိတော၊ ကုတပစ္စည်း “ဝိတ္တာရိကော”ရှိလျှင် ကုတပစ္စည်း၊ နတ်တို့၏ အဆင့်ဆင့်ပြောခြင်းကြောင့် ယသသည် ပြန့်နှံ့သကဲ့သို့၊ အယသပြန့်နှံ့တုန်းကလည်း နတ်တို့၏ အဆင့်ဆင့် ကြားစေခြင်းကြောင့် ပြန့်နှံ့ရသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဝိဝိတ္တံ၊ သုည။ ။ဝိဝိတ္တံ၌ ဝိပုဗ္ဗ ဝိစဓာတ်သည် ကင်းဆိတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “သုည”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝိဝိစ္စတိ-ကင်းဆိတ်၏၊ ကုတိ ဝိဝိတ္တံ၊ သတ္တတ၌ သူချသည် ပါဠိ၌ သုညဟု ဖြစ်၏။ “သုနာယ-သုအသက်ကို သတ်ခြင်းငှာ+ဟိတံ-လျောက်ပတ်၏၊ ကုတိ သူချ”ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏။ “သတ်ခြင်းငှာ လျောက်ပတ်သောအရပ်”ဟု ဆိုသဖြင့် “ထိုသတ်မှုကို သိမည့်လူမရှိသော အရပ်”ဟု ဆိုရာရောက်သောကြောင့် “သုည”ဟု ဆိုလျှင် “လူမှ ကင်းဆိတ်သော-လူမရှိသောအရပ်”ဟု သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိဝိတ္တံ-လူတို့မှ ကင်းဆိတ်သော”ဟု အနက် ဖြစ်သည်။

ဇနကဖြင့် ဧညယူ။ ။လူသည် အသံကိုဖြစ်စေတတ်သော ဇနက (အကြောင်း) တည်း၊ အသံကား လူသည် ဖြစ်စေအပ်သော ဧည (အကျိုး) တည်း၊ သုညဖြင့် ဇနကဖြစ်သော လူတို့မှ ကင်းဆိတ်ပုံကို တိုက်ရိုက်ပြသောကြောင့် ဧညဖြစ်သော လူအသံမှ ကင်းဆိတ်ပုံကိုလည်း ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ပြပြီးဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် သုညကိုပင် “အပ္ပသဒ္ဓံ အပ္ပနိဿိသံတိ အတ္ထော”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဖွင့်သည်။

ဋီကာသစ်။ ။ဝိဝိတ္တသဒ္ဓေါ ဇနဝိဝေကေတိ အာဟ-သုညတိ၊ တံ ပန (ထိုလူတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကိုကား) ဇနသဒ္ဓံ နိဿိသာဘာဝေန ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ (ကသွား) သဒ္ဓကဏ္ဍတ္တာ ဈာနဿ (ဝိဝိတ္တ၌ရအပ်သော ဈာန်က အသံဟူသော ဆူးငြောင့်ရိုးအသံကြားလျှင် ဈာန်မှ ထရသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊) ကုတိ ဒဿေတုံ အပ္ပသဒ္ဓံ အပ္ပနိဿိသန္တိ အတ္ထောတိ ဝုတ္တံ၊ ဇနကဂ္ဂဟဏေနေဝ ဟိ ကုဓ ဧညံ ဂဟိတံ။

အပ္ပသဒ္ဓံ။ ။အပ္ပသဒ္ဓါ၏ အပ္ပက (အနည်းငယ်) အနက်ယူလျှင် “အပ္ပသဒ္ဓ-နည်းသော အသံရှိ”ဟု ဆိုသောကြောင့် “နည်းနည်းပါးပါး အသံရှိသေး၏”ဟု ထင်မှတ်ဖွယ် ရှိ၏။ ဤသို့ သဒ္ဓါအလိုအားဖြင့် အသံတည်းဟူသော အနက်သည် ကြွင်းကျန်နေသေး၏။ အမှန်ကား “လူသံမရှိ”ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါအားဖြင့် ကျန်စေကာမူ အနက်အားဖြင့် အကြွင်းအကျန်မရှိရကား “လူသံမရှိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။ (တစ်နည်း) “အပ္ပါဗာဓေတံ စ-အနာမရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်း၊ သဉ္ဇာနာတိ-ကောင်းစွာသိ၏”ဟူရာ၌ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ “အပ္ပဟရိတေ-စိမ်းစိုသော ကောက်ပင် ပဲပင် မရှိသောအရပ်၌”ဟူရာ၌ကဲ့သို့လည်းကောင်း အပ္ပသဒ္ဓါသည် “အဘာဝ (မရှိ)အနက်ဟော”ဟု မှတ်ပါ။

(သေနာသနံ ဘဇေတိ၌စပ်) ကုတိ အတ္ထော-နက်၊ ဟိ-မှန်၊ ဧတဒေဝ-ဤအသံ မရှိခြင်းဟူသောအနက်ကိုပင်၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ ဝိဘဏေ-ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၌၊ ဝိဝိတ္တန္တိ၊ ပေ၊ ဝိဝိတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [ဝိဝိတ္တန္တိ-ကား၊ သန္တိကေ-မြို့ရွာ၏အနီး၌၊ သေနာသနံ-ကျောင်းသည်၊ စေဝိ ဟောတိ-အကယ်၍ပင် ဖြစ်စေဦးတော့၊ စ-ထိုသို့ပင်ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ တံ-ထိုကျောင်း သည်၊ ဂဟဋ္ဌေဟိ-လူဝတ်ကြောင်တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗဇိတေဟိ-ရှင် ရဟန်းတို့ နှင့်လည်းကောင်း၊ အနာကိဏ္ဏံ-မရောပြွမ်း၊ တေန-ထိုသို့မရောပြွမ်းခြင်းကြောင့်၊ တံ-ထိုကျောင်းသည်၊ ဝိဝိတ္တံ-ဝိဝိတ္တမည်၏၊ (ရှေးစာအုပ်တို့၌ “ဝိဝိတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ”ဟု ရှိ၏၊ ပါဠိတော်၌ ဝုစ္စတိ မပါ။)]

ဧတ္ထ-ဤနေရာ၌၊ သေတိစေဝ-အိပ်လည်း အိပ်ရ၏၊ အာသတိစ-ထိုင်လည်း ထိုင်ရ၏၊ ကုတိ-ထို့ကြောင့်၊ (တံ-ထိုနေရာသည်၊) သေနာသနံ-မည်၏၊ ဧတ-ဤသေနာသနဟူသော အမည်သည်၊ မဇ္ဇဝိဌာဒီနံ-ညောင်စောင်း အင်းပျဉ် အစရှိသည်တို့၏၊ အဓိဝစနံ-အမည်တည်း၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ သေနာသနန္တိ၊ ပေ၊ သေနာသနန္တိ-ဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ (ဈာနဝိဘင်းပါဠိတော်၌ မိန့်တော်မူပြီ) [သေနာသနံတိ - ကား၊ မဇ္ဈောပိ-ညောင်စောင်းသည်လည်း၊ သေနာသနံ-သေနာသနမည်၏၊ ဝိဌံပိ-အင်းပျဉ်သည်လည်း၊ (သေနာသနံ-မည်၏၊) ဘိသိပိ-ဘုံလျှိုသည်လည်း၊ (သေနာသနံ-မည်၏၊) ဗိမ္မောဟနံပိ-ခေါင်းအုံးသည်လည်း၊

အပ္ပနိဏ္ဍိသံ။ ။အဘိဓာန်၌ သဒ္ဒနှင့် နိဏ္ဍိသသည် “အသံ” အနက်ဟောချင်း တူသော်လည်း ဤနေရာ၌ လူတို့၏ ပကတိပြောရိုးအသံကို “သဒ္ဒ”ဟုလည်းကောင်း၊ မြို့(ရွာ) တို့မှ စုပေါင်း ပြောဆိုအပ်သောအသံကို “နိဏ္ဍိသ”ဟုလည်းကောင်း ခွဲပါ၊ ဤနိဏ္ဍိသကိုပင် “မြို့ရွာတွန်သံ”ဟု ဆိုကြသည်။ [အပ္ပသဒ္ဒန္တိစ ပကတိ သဒ္ဒါဘာဝမာဟ၊ အပ္ပနိဏ္ဍိသန္တိ နဂရ နိဏ္ဍိသဒ္ဒါ သဒ္ဒါဘာဝ-ဋီကာသစ်။]

ဧတဒေဝ၊ ဝိဘဏေ။ ။ဝိဝိတ္တံကို “အပ္ပသဒ္ဒ အပ္ပနိဏ္ဍိသံ”ဟု ဖွင့်ခဲ့၏၊ ဤ မိမိ ဖွင့်အပ်ပြီးသော အနက်ကိုပင် ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်နှင့် နှီးနှော၍ ပြလိုသောကြောင့် “ဧတ ဒေဝ ဟိ သန္ဓာယ ဝိဘဏေ ဝုတ္တံ”ဟု မိန့်သည်၊ ထို ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ “တဉ္စ အနာကိဏ္ဏံ ဂဟဋ္ဌေဟိပိ ပဗ္ဗဇိတေဟိပိ”ဟူသော စကားနှင့် ဤ၌ “အပ္ပသဒ္ဒ အပ္ပနိဏ္ဍိသံ”ဟူသော စကား သည် အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် ထပ်တူကျပါသည်-ဟူလို။ [ဧတဒေဝါတိ နိဿဒ္ဒတံယေဝါ-ဋီကာ။]

သေနာသနံ။ ။“သေတိစေဝ အာသတိစ ဧတ္ထ”သည် ဝိဂြိုဟ်ပြတည်း၊ သေတိ ဧတ္ထာတိ သေနံ၊ (သိဓာတ် ယု ပစ္စည်း)၊ အာသတိ ဧတ္ထာတိ အာသနံ၊ (“အာသ-ဥပဝေသနေ” ဓာတ်၊ ယု ပစ္စည်း)၊ “ဧတ္ထ”ဟု အာဓာရတစ်ခုတည်းဖြင့် အရတူပြသောကြောင့် “သေနံစ+ တံ+အာသနံစာတိ သေနာသနံ”ဟု ကမ္မဓာရဲတွဲပါ၊ အိပ်၍လည်းဖြစ်၊ ထိုင်၍လည်းဖြစ်သော ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်စသော အိပ်ရာနေရာ။ [ဋီကာသစ်၌ “စတ္ထ (ဒွန်) သမာသံ”ဟု ဆိုသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

(သေနာသနံ-မည်၏။) ဝိဟာရောပိ-ကျောင်းတိုက်ကြီးသည်လည်း၊ (သေနာသနံ-၏။) အဗုယောဂေါပိ-ဂဠုန်တောင်အလား၊ အမိုး ၂ ဖက်ထားအပ်သော ပြာသာဒ် ရှည်သည်လည်း၊ (သေနာသနံ။) ပါသာဒေါပိ-၄ ထောင့်ရှိသော ပြာသာဒ်သည် လည်း၊ (သေနာသနံ။) ဟမ္ပိယံပိ-ပြာသာဒ်ဦးပြင်းသည်လည်း၊ (သေနာသနံ။) ဂုဟာပိ-ဂူသည်လည်း၊ (သေနာသနံ။) အဇ္ဈောပိ-ပြအိုးသည်လည်း၊ (သေနာသနံ။) မာဠောပိ-တန်ဆောင်းသည်လည်း၊ (သေနာသနံ။) လေဏံပိ-လိုဏ်သည်လည်း၊ (သေနာသနံ။) ဝေဠုဂုမ္မောပိ-ဝါးရံသည်လည်း၊ (သေနာသနံ။) ရုက္ခမူလံပိ-သစ်ပင် ၏အနီးအောက်သည်လည်း၊ (သေနာသနံ။) မဏ္ဍပေါပိ-မဏ္ဍပ်သည်လည်း၊ သေနာ သနံ-မည်၏။ ဝါပန-သည်သာမကသေး၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်သို့၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ပဋိက္ခမန္တိ - ရှေးရှုသွားကြကုန်၏။ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ ဧတံ-ဤအရပ်သည်၊ သေနာသနံ-မည်၏။]

အဝိစ-တစ်နည်းကား၊ (ပါဠိတော်နည်းမှတစ်ပါး၊ အဋ္ဌကထာနည်းကား၊) ဝိဟာရော-ကျောင်းတိုက်ကြီးလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဂုဟာ-ဂူလည်းကောင်း၊ ဣတိ ဣဒံ-ဤသေနာသနသည်၊ ဝိဟာရသေနာသနံ နာမ-ဝိဟာရသေနာသနမည်၏။ ဝါ-နေရာကျောင်းဟူသော အိပ်ရာနေရာမည်၏။ မဇ္ဈော-ညောင်စောင်းလည်း ကောင်း၊ ပေ၊ ဣတိ ဣဒံ-ဤသေနာသနသည်၊ မဇ္ဈဝိဌသေနာသနံနာမ-မည်၏။ ဝါ-ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်နှင့်စပ်သော အိပ်ရာနေရာမည်၏။ စိမိလိကာ-အဝတ် ကြမ်းလည်းကောင်း၊ စမ္ပခက္ခော-သားရေပိုင်းလည်းကောင်း၊ တိဏသန္တာရော- မြက်အခင်းလည်းကောင်း၊ ပဏ္ဏသန္တာရော-သစ်ရွက်အခင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ ဣဒံ-ဤသေနာသနသည်၊ သန္တတသေနာသနံနာမ-မည်၏။ ဝါ-အခင်းဖြစ်သော အိပ်ရာနေရာမည်၏။ ဝါပန-သည်သာမကသေး၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်သို့၊ ဘိက္ခု- တို့သည်၊ ပဋိက္ခမန္တိ - ရှေးရှုသွားကြကုန်၏။ ဣတိ ဣဒံ-ဤသေနာသနသည်။

ဝိဟာရော အဗုယောဂေါ။

။ [မဉ္ဇူ၊ ဝိဋ္ဌ၊ ဘိသိ၊ စိမိလိကာ၊ စမ္ပက္ခက္ခောတို့ကို

ကင်္ခါဘာသာဋီကာ ပဌမ-ဒုတိယသေနာသနသိက္ခာပုဒ်တို့၌ ပြခဲ့ပြီ။] ဝိဟာရော ပါကာရ ပရိစ္ဆိန္နော သကလော အာဝါသော၊ ကျောင်းတိုက်တစ်ရပ်လုံးကို “ဝိဟာရ”ဟု ဆိုလိုသည်။ အဗုယောဂေါတိ ဒီဃပါသာဒေါ၊ ဂရုဠသဏ္ဌာန ပါသာဒေါတိပိ ဝဒန္တိ။ [ဂဠုန်၏ အတောင်ကဲ့သို့ ဘေး ၂ ဖက်သာ ဖြန့်ကား၍ အမိုးချထားသောကြောင့် ၄ ဘက် အမိုးမဟုတ်၊ အလျားရှည် ပြာသာဒ်ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။]

ပါသာဒေါ၊ ဟမ္ပိယံစသည်။ ။ပါသာဒေါ စတုရသုပါဒေါ-၄ ထောင့်ရှိသော

ပြာသာဒ်၊ “ဒွေ ကဏ္ဍိကာနိ ဂဟေတွာ ကတော ဒီဃပါသာဒေါ-အထွတ် ၂ ခုတို့ကို ယူ၍ ပြုအပ်သောပြာသာဒ်ရှည်”ဟုလည်း တစ်နည်းဖွင့်၏။ ဟမ္ပိယ၏ ပုံစံနှင့်တကွ အဋ္ဌမာဠတို့ကို နိသဂ္ဂိယ ဒုတိယကထိနသိက္ခာပုဒ်၏ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

ဩကာသသေနာသနနာမ-မည်၏။ ဝါ-အရပ်ဖြစ်သော အိပ်ရာနေရာမည်၏။ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ သေနာသနံ-အိပ်ရာနေရာသည်။ စတုပ္ပိမံ-၄ ပါးအပြားရှိသည်။ ဟောတိ-၏။ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ တံ-ထိုကျောင်းအိပ်ရာနေရာကို၊ သေနာသနဂ္ဂ ဟဏေန-သေနာသနသဒ္ဓါဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတမေဝ-သိမ်းယူအပ်သည်သာ၊ ပန-ထိုသို့ ပင် အလုံးစုံသော ကျောင်းအိပ်ရာနေရာကို သေနာသနသဒ္ဓါဖြင့် သိမ်းယူအပ်ပါ သော်လည်း၊ ဣမ-ဤသာမညဗလသုတ်၌၊ သကုဏသဒိသဿ-ငှက်နှင့်တူသော၊ စာတုဒ္ဓိသဿ-၄ ပါးသော အရပ်မျက်နှာရှိသော၊ အဿ ဘိက္ခုနော-ထိုရဟန်း အား၊ အနုစ္ဆဝိကံ - လျောက်ပတ်သော၊ သေနာသနံ-ကို၊ ဒဿေန္တော-ပြတော်မူ လိုသည်၊ (ဟုတွာ) အရည် ရုက္ခမူလံတိ အာဒိ - အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ-ပြီ။

တတ္ထ-ထိုအရည် ရုက္ခမူလံ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ အရည်တိ-ကား၊ ဣန္ဒြိယ-ရွာတံခါးပုံ၊ ဗဟိ-ပြင်ဘက်သို့၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ (ဝါ-ထွက်လိုက် သည်ရှိသော်)၊ (ယံ ဌာနံ-အကြင်အရပ်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏။) [ဋီကာသစ်၌ “ပဝတ္တံ” ဟု ထည့်လေ၏။] သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ ဧတံ-ဤအရပ်သည်၊ အရည်-အရည် မည်၏။ ဣတိ ဣဒံ-ဤအရည်သည်၊ ဘိက္ခုနီနံ-ဘိက္ခုနီတို့၏၊ ဝါ-တို့နှင့်၊ ဝသေန- အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-စပ်သဖြင့်၊ အာဂတံ-လာသော အရည်တည်း၊ ပန-ကား၊ ပစ္ဆိမံ- နောက်ဆုံး၌ဖြစ်သော၊ ဝါ-အနီးဆုံးဖြစ်သော၊ ပဉ္စဓနသတိကံ-ကုပ်လုပ်လေးတာ၊ အပြန်ငါးရာရှိသော၊ သေနာသနံ-ကျောင်းသည်၊ အာရညကံနာမ-အာရညက မည်၏။ ဣတိ ဣဒံ-ဤအာရညကသေနာသနသည်၊ ဣမဿ ဘိက္ခုနော-ဤ ရဟန်းအား၊ အနုရူပံ-လျောက်ပတ်သော ကျောင်းတည်း၊ တဿ-ထိုကျောင်း၏၊ လက္ခဏံ-အမှတ်အသားကို၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌၊ ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသေ-ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ ဌာ၊ (မယာ-သည်)၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

ဣဒံ ဘိက္ခုနီနိဝသေန။ ။ ဘိက္ခုနီ-တတိယသံဃာဒိသေသံ ပါဠိတော်၌ “ဧကဝါ ဂဏဗျာ ဩဟိယေယျာတိ အဂါမကေ အရညေ”ဟု ရှိ၏။ ထို အရညဟူသည် ရွာ၏အပြင်ဘက် ကို ခေါ်အပ်သော အရည်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “အရညန္တိ နိက္ခမိတွာ”စသည်ဖြင့်လာသော အရည် ကို “ဘိက္ခုနီတို့နှင့် စပ်၍ မှတ်အပ်သောအရည်”ဟု ဆိုသည်။ ထို ပါဠိတော်ရင်းမှာ အဘိဓမ္မာ- ဈာနဝိဘင်း၌လာသော ပါဠိတော်သာတည်း။

ဣမဿ ဘိက္ခုနော အနုရူပံ။ ။ [လေးဆရာတို့ ကိုင် နေကျလေးသည် ညှို့မတင်ရ သေးလျှင် ၄ တောင်ထွာရှိ၏။ ညှို့တင်ထားသောအခါ လေးသည် ကုပ်နေ၏။ ထိုအခါ၌ ၄ တောင်သာရှိ၏။ ဤသို့ ကုပ်နေအောင် ပြုလုပ်အပ်သောလေးကို “ကုပ်လုပ်လေး”ဟု ခေါ်၏။] ထိုလေးဖြင့် တိုင်းတာသောအခါ အပြန်ငါးရာရှိသော တောသည် ဝိဝိတ္ထသေနာသနသို့ ကပ်ဝင် သော ဤရဟန်းအား လျောက်ပတ်သောအရည်တည်း၊ “အာရညကံ နာမ ၊ပေ၊ ပစ္ဆိမံ”ဟူသော ဤ ပါဠိတော်သည် ဝိနည်း-နိသဂ္ဂိယပါစိတ်၊ သာသင်္ကသိက္ခာပုဒ်၌လာသော ပါဠိတော်တည်း။

ရုက္ခမူလန္တိ-ကား၊ ယံကိဉ္စိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော၊ သန္တုတ္ထာယံ-
အေးမြသော အရိပ်ရှိသော၊ (နောက်၌ “သီတာယ ရုက္ခတ္ထာယာယ” ဟု ရှိလိမ့်မည်။
ထို့ကြောင့် “သန္တုတ္ထာယံ” ဟူသော မူကွဲကို စဉ်းစားပါ။) ဝိဝိတ္တရုက္ခမူလ-လူတို့မှ
ကင်းဆိတ်သော သစ်ပင်၏အနီးအောက်သို့၊ (ဘဇတိ ဌှပ်စပ်)၊ ပဗ္ဗတန္တိ-ကား၊
သေလံ-တောင်သို့၊ (ဘဇတိ ဌှပ်စပ်)၊ ဟိ-ချဲ့၊ တတ္ထ-ထိုရုက္ခမူလ၊ ပဗ္ဗတတို့၌၊
ဥဒကသောဏ္ဍီသု-ရေအိုင်တို့၌၊ ဥဒကကိစ္စံ-ရေကိစ္စကို၊ ကတ္တာ-ပြုပြီး၍၊ သီတာယ-
အေးမြသော၊ ရုက္ခတ္ထာယာယ-သစ်ပင်ရိပ်၌၊ နိသိန္နဿ-ထိုင်နေသော ရဟန်း၏၊
နာနာဒိသာသု-အမျိုးမျိုးသော အရပ်ဆယ်မျက်နှာတို့သည်၊ ခါယမာနာသု-ထင်ရှား
ကုန်လသော်၊ သီတေန-အေးမြသော၊ ဝါတေန-လေသည်၊ ဗီဇိယမာနဿ-ယပ်
ခတ်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဧကဂ္ဂံ-တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၊ ဝါ-
တည်ကြည်သည်၊ ဟောတိ-၏။

ဤသို့ ဝိနည်း၌လာသော်လည်း သုတ္တန်မှယူအပ်သောနည်းဖြစ်သောကြောင့် “သုတ္တန္တ ပရိ
ယာယအရည” ဟု မှတ်ပါ။ ဝိနည်းဒေသနာအတိုင်း ယူအပ်သော အရညမှာ ဒုတိယပါရာဇိက
၌လာသော “အရည နာမ ထပေတွာ ဂါမဉ္စ ဂါမူပစာရဉ္စ” ဟု ဆိုအပ်သော အရညတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ဤစကားအရ ရွာမှ ကုပ်လုပ်လေးတာ အပြန်ငါးရာဝေးသော
တောကျောင်းဖြစ်သော သုတ္တန်အရည၊ ရွာ-ရွာ၏ဥပစာမှ တစ်ပါးသော တောဟူသော ဝိနည်း
အရည၊ ရွာတံခါးခုံမှထွက်လျှင် အရည ဟု ခေါ်ရသော အဘိဓမ္မာအရည ဟု အရည ၃
မျိုး ရှိကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မာအရညသာ ပရိယာယ်မဟုတ် မုချအရညဖြစ်၍၊
သုတ္တန်- ဝိနည်းအရညတို့မှာ ပရိယာယ်အရညသာ ဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း မှတ်ပါ။

ရုက္ခမူလံ။ ။မူလံ ဘေ သန္တိကေ မူလ-စသော အဘိဓာန် (၈၅၁) ၌လာသော
အနက်တို့တွင် ဤ၌ မူလသဒ္ဒါသည် သန္တိက (သမိပ) အနက်ဟောတည်း။ သမိပဆိုသော်
လည်း ပင်လုံး၏အနီးဖြစ်ရကား “သစ်ပင်အောက်” ဟု အများခေါ်နေသော မွန်းတည့်အခါ
အရိပ်ပြန့်ရာအရပ်ပင်ဖြစ်သည်။

ပဗ္ဗတန္တိ သေလံ။ ။“သီလာ ပစုရာ အသ္မိတိ သေလော” ဟု ပြုလျှင် ကျောက်
တောင်ကိုသာ “သေလ” ဟု ခေါ်ရမည်ဖြစ်၏။ သို့သော် သဒ္ဒိသုပစာ၊ အတင်ရဋ္ဌိအားဖြင့်
မြေ တောင်၊ ကျောက်တောင်၊ ၂ ပါးစုံရောသောတောင်၊ ဟု တောင် ၃ မျိုးလုံးကိုပင်
သေလသဒ္ဒါ က ဟောနိုင်သောကြောင့် ပဗ္ဗတကို သေလဟု ဖွင့်သည်။

တတ္ထ ဟိ ၊ပေ၊ ခါယမာနာသု။ ။တတ္ထဟိတိ အာဒိနာ တဒုတယဿ (ထို ရုက္ခ
မူလ၊ ပဗ္ဗတ ၂ မျိုးလုံး၏) အနုရူပတံ (ထို ရဟန်းအား လျောက်ပတ်သော အရပ်၏အဖြစ်
ကို) ဒသေတိ၊ ဒိသာသု ခါယမာနာသုတို့ ဒသသု ဒိသာသု အဘိဓမ္မာဘေဒန (မိမိ၏ ရှေ့ရှု
အဖြစ်ဖြင့်) ဒိဿမာနာသု (မြင်အပ်ကုန်လသော်) [တောင်ပေါ်ကနေ၍ ကြည့်သောအခါ
တောင်၏အောက်ကိုပါ မြင်ရသောကြောင့် “ဒသသု ဒိသာသု” ဟု ဆိုသည်။] ဤ ဒသသု
ဒိသာသု ခါယမာနာသုသည် ဧကဂ္ဂစိတ္တဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းပြတည်း။ “ထိုသို့ အရပ်
ဆယ်မျက်နှာလုံး ထင်ရှားခြင်းကြောင့်လည်း စိတ်တည်ကြည်စရာ ရှိပါသည်” ဟူလို၊ တစ်နည်း-

ကန္တရန္တိ (ဧတ္ထ)-၌၊ ဥဒကံ-ရေကို၊ ကံ-ကဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ တေန-
ထိုရေသည်၊ (တစ်နည်း) ကေန-ရေသည်၊ ဒါရိတံ-ခွဲအပ်သော၊ ဥဒကေန-ရေသည်၊
ဘိန္တံ-ခွဲအပ်သော၊ ပဗ္ဗတပဒေသံ-တောင်အရပ်သို့၊ (ဘဇတိ၌စပ်၊) ယံ-အကြင်
အရပ်ကို၊ နိတမ္မန္တိပိ-နိတမ္မဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-တောင်ခါးပန်းဟူ၍လည်း
ကောင်း၊ နိကုဉ္ဇန္တိပိ-နိကုဉ္ဇဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-ချောက်ကြားဟူ၍လည်းကောင်း၊
ဝဒန္တိ-ခေါ်ဝေါ်ကြကုန်၏။ တံ ကန္တရံ-ထိုချောက်ကြားအရပ်သို့၊ (ဘဇတိ ၌စပ်)။

“ထိုသို့ အရပ်ဆယ်မျက်နှာလုံး ထင်းထင်းကြီး ဖြစ်နေသောကြောင့် ထိုအရပ်တို့မှ လေသည်
ယပ်လေခတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်” ဟူလို၊ ဤအလို “ဒေသသု ဒိသာသု ခါယမာနာသု”
သည် “ဗီဇိယမာနသ” ၏ အကြောင်းပြဖြစ်သည်-ဟု ကေစိဆရာတို့က ဆိုလိုကြသတတ်။

ကန္တရံ။ ။ “အဏ္ဏော နီလံ၊ ပေ၊ ဒကဉ္စ ကံ” ဟု အဘိဓာန် (၆၆၁) ၌ ကသဒ္ဒါကို
ဥဒကဏိပရိယာယ် ဟု ဆို၏။ ထို့ကြောင့် “ကံ ဝုစ္စတိ ဥဒကံ” ဟု ဆိုသည်။ [ဋီကာသစ်၌
“ပိပါသ ဝိနောဒနကာရကတ္တာ” ဟိတ်ထည့်သောကြောင့် “ပိပါသဝိနောဒနံ ကရောတိတိ
ကံ” ဟု ဝစနတ္ထပြပါ။ ကရဓာတ် ကွပ်စွည်း။] ဒရဓာတ်သည် ဘူ-စုဖြစ်မှု ဘောဒန (ခွဲခြင်း)
အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ကေန+ဒါရိတံ” ကို “ဥဒကေန+ဘိန္တံ” ဟု ဖွင့်သည်။
“ပဗ္ဗတပဒေသံ” အရ တောင်ပေါ်မှကျလာသော ရေအဟုန်ကြောင့် တစ်ဖြည်းဖြည်းကွဲနေသော
တောင်ချောက် ကို “ကန္တရံ” ခေါ်သည် ဟု မှတ်ခဲ့ပါဦး။

နိတမ္မံ၊ နိကုဉ္ဇံ။ ။ “ယင်း ကန္တရကို နိတမ္မဟုလည်းကောင်း၊ နိကုဉ္ဇဟုလည်းကောင်း
ခေါ်ကြသည်” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ထို နိတမ္မ-နိကုဉ္ဇတို့သည် ကန္တရနှင့် အထည်ခြပ်မကွဲဘဲ
နာမည်သာ ကွဲသည်” ဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ထောမနိဓိဝယ် ကန္တရကို “ဂြိဟာကာရေ-အိမ်
သဏ္ဌာန်ရှိသော (အိမ်နှင့်တူသော) ဝိရိနိတမ္မဒေသေ-တောင်ခါးပန်းအရပ်” ဟု ဖွင့်သည်။
ဤအဖွင့်ကိုကြည့်လျှင် ကန္တရနှင့် နိတမ္မသည် ပရိယာယ်ဟု သိသာ၏။

နိကုဉ္ဇံ။ ။ “လတာဒိပိဟိတောဒရေ-နွယ်အစရှိသည်တို့ပိတ်ဖုံးအပ်သော အတွင်း
ရှိသော၊ ကုဉ္ဇေ” ဟု ဝါစပုတိအဘိဓာန်ဖွင့်၍ “ကုဉ္ဇေ” ကိုကား “သမန္တာ လတာဒိဟိအတ္တာဒိတေ
(ဖုံးအပ်သော) မဇ္ဈသုညေ (အလယ်၌ အခေါင်းချည်းသာဖြစ်သော) ပဗ္ဗတာဒိနော ဌာန
ဘေဒေ” ဟု ဖွင့်၏။ ဤ၌ “ပဗ္ဗတာဒိနော” ဟု အာဒိဖြင့်ဆိုအပ်သောကြောင့် တောင်အရပ်သာ
မက၊ မြစ်ရေစားသဖြင့် ချောက်ကြားဖြစ်နေသော မြစ်၏အဆက်အသွယ်အရပ်ကိုလည်း
ယူနိုင်ပြန်၏။

မူလဋီကာ။ ။ ထိုသို့ ယူနိုင်သောကြောင့် ဈာနဝိဘင်း မူလဋီကာ၌ “နိတမ္မန္တိပိ
နိကုဉ္ဇန္တိပိ ယံ ဝဒန္တိ တံ ကန္တရန္တိ-ဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ အပဗ္ဗတပဒေသေဝိ-တောင်မဟုတ်သော
အရပ်၌လည်း၊ [အပ်ဖြင့် ပဗ္ဗတပဒေသကို ပေါင်းပါ။] ဝိဒ္ဓုဂ္ဂနဒိနိဝတ္တနပဒေသံ-အထူးအသွား
ခက်သောမြစ်ရေ၏ ဆုတ်နစ်ရာအရပ်ကို ကန္တရန္တိ ဒေသေတိ” ဟု ဖွင့်သည်။ [“နဒိနိဝတ္တန”
ဟူသည် မြစ်ကြီးမှရေသည် ကမ်းအပြင်သို့ ဖြာ၍ထွက်သွားပြီးနောက် ပြန်၍ဆုတ်နစ်ရာ
အရပ်တည်း၊ ထိုအရပ်သည် ကြာသောအခါ ချောက်ဖြစ်နေတော့၏။ ရေသည် ခွဲအပ်သော
ကြောင့် “ကန္တရံ” ဟူသော အမည်နှင့်လည်း လျော်၏။]

ဟိ-ချေ၊ တတ္ထ-ထိုချောက်၌၊ ရဇတပဋ္ဌသဒိသာ-ငွေပြားနှင့်တူသော၊
ဝါလိကာ- သဲသည်၊ ဟောတိ-ရှိ၏၊ မတ္ထကေ-ချောက်၏အထက်၌၊
မဏိဝိတာနိဝိယ-ပတ္တမြား မျက်နှာကြက်ကဲ့သို့၊ ဝနဂဟန-တောပိတ်ပေါင်းသည်၊
(ဟောတိ-ရှိ၏) မဏိခန္ဓ သဒိသံ-ပတ္တမြားတုံးနှင့်တူသော၊ ဥဒကံ-ရေသည်၊
သန္ဓတိ-စီးနေ၏၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ ကန္ဓရံ-မွေ့လျော်ဖွယ် ချောက်သို့၊
ဩရုယျ-သက်ဆင်း၍၊ ပါနီယံ-သောက်ရေကို၊ ပိဝိတွာ-သောက်ပြီး၍၊ ဂတ္တာနိ-
ကိုယ်တို့ကို၊ သိတာနိ-အေးမြသည် တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝါလိကံ-သဲကို၊
ဥဿာပေတွာ-စုပုံ၍၊ (“အထက်သို့ တက်စေ၍” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏၊)
ပံသုကူလစီဝရံ-ပံသုကူသက်န်းကို၊ ပညပေတွာ-ခင်း၍၊ (သဲပုံ ပေါ်၌ခင်း၍၊)
နိသိန္ဓဿ-ထိုင်လျက်၊ သမဏဓမ္မံ-ရဟန်းတရားကို၊ ကရောတော-
ပြုသောရဟန်း၏၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဧကဝ္ဂံ-သည်၊ ဟောတိ-၏။

မေးဖွယ်။ ။မူလဋီကာဖွင့်အပ်သော နဒီနိဝတ္ထနအရပ်သည် “ကန္ဓရ”ဟူသော
နာမည်နှင့် လျော်လျှင် အဋ္ဌကထာ၌ “ဥဒကေန ဘိန္နံ ပဗ္ဗတပဒေသံ (တောင်အရပ်)”ဟူသော
စကားနှင့် မဆန့်ကျင်ပါလော-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-အဋ္ဌကထာ၌ “ပဗ္ဗတပဒေသံ”
ဟူသော စကားသည် နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ဆိုအပ်သော (ဥဒါဟရုဏ်ပြု) စကားဖြစ်သော
ကြောင့် မူလဋီကာအဖွင့်သည် အဋ္ဌကထာစကားနှင့်လည်း မဆန့်ကျင်ပါ။

မူကွဲ။ ။စာအုပ်တို့၌ “နဒီတုမ္ဘန္တိပိ နဒီကုဉ္ဇန္တိပိ”ဟု တွေ့ရ၏၊ ဈာနဝိဘင်း
အဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ “နိတုမ္ဘန္တိပိ နဒီကုဉ္ဇန္တိပိ”ဟု တွေ့ရ၏၊ ထိုစာအုပ်တို့၌ နဒီသဒ္ဓါပါနေခြင်း
မှာ မူလဋီကာ၏ “ဝိဒုဂ္ဂနဒီနိဝတ္ထနပဒေသံ”ကို ထောက်၍ ပါနေခြင်းသာတည်း၊ အမှန်အားဖြင့်
နဒီသဒ္ဓါ ပါဖွယ်မလိုပါ၊ ဘာကြောင့်နည်း-မူလဋီကာ၌ “အပဗ္ဗတ ပဒေသေပိ”ဟု ပိသဒ္ဓါဖြင့်
ဆိုရကား ပဗ္ဗတပဒေသကို ပေါင်းပြီးဖြစ်နေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထို ပဗ္ဗတပဒေသ
သည် နဒီနှင့် မစပ်သော နိကုဉ္ဇန္တိဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း၊ “နိတုမ္ဘ”ဟုလည်း
အဘိဓာန်၌ မရှိ၊ “နိတမ္ဘ”ဟုသာရှိ၏၊ ထိုနိတမ္ဘကိုလည်း ကန္ဓရ၏အဖွင့်၌ ထောမနိဓိ ပြသော
ကြောင့် နိတမ္ဘပါ၍သည်သာလည်းကောင်း၊ နဒီ မပါသော နိကုဉ္ဇန္တိပါ၍သည်သာလည်းကောင်း
ပါ၍မှန်ဟု မှတ်ပါ။

ဝစနတ္ထ။ ။နိ + တမ (ဣစ္ဆာယံ)ဓာတ်၊ ဗပစ္စည်းဖြင့် “နိတမ္ဘ”ဟု ဖြစ်၏၊
ကာမုကေဟိ-ကာမလိုက်စားသူတို့သည်၊ နိရိဘရံ-မက်မက်မောမော၊ တဗျတေ-အလိုရှိအပ်၏၊
ဣတိ နိတမ္ဗော-ခါး၏ အောက်ပိုင်းဖြစ်သော မိန်းမတို့၏ တင်ပါးအရပ်တည်း၊ တောင်ခါးပန်း
လည်းထိုအရပ်နှင့်တူသောကြောင့် “နိတမ္ဘ”ဟု ခေါ်ရသည်၊ နိ+ကု+ဇနဓာတ် ၃ (၌အနုဗန်
ရှိသော အ)ပစ္စည်း၊ နိသည် နိဿေသအနက်ဟော၊ ကုသည် မြေကြီးအနက်ဟော၊ နိဿေ
သေန(ကျောက်မြေ၊ ပကတိမြေ ဟု မခွဲခြားဘဲ) အကြွင်းမရှိသောအားဖြင့်+ကုယံ-မြေ၌+
ဇာယတေ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ နိကုဉ္ဇံ၊ (ပိသောဒရာဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ ရုပ်ပြီးအောင်စီရင်)၊ လတာဒိ
ပိဟိတောဒရ-နွယ်စသည်တို့ဖြင့် ဖုံးအပ်သော အတွင်း၌ လိုဏ်ခေါင်းဖြစ်သော ချပ်ကြားအရပ်-
ထောမနိဓိကိုဆိုသည်။

ဂိရိဂုဟန္တိ-ကား၊ ဒွိန္ဒ-၂ လုံးကုန်သော၊ ပဗ္ဗတာနံ-တောင်တို့၏၊ အန္တရေ-အလယ်၌၊ ဝိဝရံ-တိုက်ခန်း၊ စသည်နှင့်တူသော အခေါင်းသို့၊ (ဘဇတိ ဌိစပ်၊) ဝါ-တစ်နည်း၊ ဧကသ္မိယေဝ-တောင်တစ်လုံးတည်း၌ပင်၊ ဥမင်သဒိသံ-ဥမင်လိုက်နှင့်တူသော၊ မဟာဝိဝရံ-ကြီးစွာသော အကြားသို့၊ (ဘဇတိ ဌိစပ်၊) သုသာနလက္ခဏံ-သုသာန်၏လက္ခဏာကို၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌၊ (မယာ၊) ဝုတ္တံ-ပြီ။

ဝနပတ္တန္တိ-ကား၊ ဂါမန္တံ-ရွာ၏ အပိုင်းအခြားကို၊ အတိတ္တမိတ္တာ-ကျော်လွန်၍၊ မနုဿာနံ-လူတို့၏၊ အသဉ္စရဏဌာနံ-လှည့်လည်ရာ မဟုတ်သော အရပ်သို့၊ (ဘဇတိ ဌိစပ်၊) [“အနုပစာရဌာနံ-ဥပစာမဟုတ်သော အရပ်သို့”ဟုလည်း ရှိ၏။]

ဂိရိဂုဟံ။ ။“ဒွိန္ဒ ပဗ္ဗတာနံ အန္တရေ ဝိဝရံ” ဤအဖွင့်အလို “ဂုဟာဝိယာတိ ဂုဟာ၊ ဂိရိနံ-အလွန်နီးကပ်စွာ တည်နေသော တောင် ၂ လုံးတို့၏+ဂုဟာ-ဂူနှင့်တူသော အကြားတည်း၊ ဂိရိဂုဟာ-ကြား”ဟု ပြုပါ။ “ဧကသ္မိယေဝဝါ ဥမင်သဒိသံ မဟာဝိဝရံ”ဟူသော အဖွင့်အလို “ဂိရိမိ-တောင်တစ်လုံးတည်း၌+ဂုဟာ-ဥမင်လိုက်ဂူနှင့်တူသော အကြားတည်း၊ ဂိရိဂုဟာ-ကြား”ဟု ပြုပါ။

ဥမင်သဒိသံ။ ။ဤပုဒ်ကို ဧကသ္မိယေဝနှင့်သာ တွဲစပ်၍ “မဟာဝိဝရံ”ကိုကား ၂ ပုဒ်လုံးနှင့် တွဲစပ်ပါ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ သို့သော် ဋီကာဟောင်းအလို ဝိဝရံပုဒ် တိုက်ရိုက် ပါသည်ဟု မှတ်ပါ။ [ဤဥမင်ကို “သုဒဂီ”ဟု ဖွင့်၍ သုဒဂီကို “ဘူမိဃရ-မြေအိမ်”ဟု ဖွင့်သည်။ မဟောသဇဇာတ်တော်လာ ဥမင်ကား အလျားရှည် လိုက်ခေါင်းကြီးတည်း။]

မှတ်ချက်။ ။ယခုစာအုပ်များ၌ ပဌမနည်းဝယ် “ဒွိန္ဒ ပဗ္ဗတာနံ အန္တရံ-အကြားသို့”ဟု ရှိ၏။ ဋီကာဟောင်း၌ကား ပဌမနည်းဝယ် “ဝိဝရန္တိ ဒွိန္ဒ ပဗ္ဗတာနံ မိတ္ထော (အချင်းချင်း) အာသန္နတရေ ဌိတာနံ ဩဝရကာဒိ သဒိသံ ဝိဝရံ”ဟု ရှိသောကြောင့် ရှေးစာအုပ်များ၌ “အန္တရေ ဝိဝရံ”ဟု ပါ၍ရှိဟန်တူသည်။ ဋီကာသစ်၌ကား “နောက်နည်းမှ မဟာဝိဝရံကို ရှေ့သို့ ယူ၍ စပ်ရမည်”ဟု ဖွင့်လေ၏။ နိဿယ၌မူကား ဋီကာဟောင်းအတိုင်း ပေးထားပါသည်။ [တောင် ၂ လုံး နီးကပ်စွာ တည်နေရာဝယ် ဆက်စပ်ရာဌာန၌ တိုက်ခန်း စသည်နှင့်တူသော အပေါက်အကြားရှိ၏။ ထိုအပေါက်အကြားသို့ ဝင်၍ တရားအားထုတ်သည်-ဟူလို။]

သုသာနံ။ ။“ဆဝကို သု၊ သယနကို သာနပြု၍ သုသာန” ဖြစ်သည်ဟု အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသူစိ ဆို၏။ ဆဝဿ-သူသေကောင်၏၊ သယနံ-အိပ်ရာအရပ်တည်း၊ သုသာနံ-သူသေကောင်၏ အိပ်ရာအရပ်၊ ဝါ-သုသာနံ၊ သချိုင်း။ [ထောမနိမိ၌ “သေတိအကြာတိ သာနံ- အိပ်ရာသချိုင်း၊ သီဓာတ်+အာနဗ်ပစ္စည်း၊ သွဿ-သူသေကောင်၏+သာနံ-အိပ်ရာတည်း၊ သွသာနံ-ရာ”ဟု ပြု၏။ သွသည် ဆဝ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိ၌ “ဆဝဿ+သာနံ သုသာနံ”ဟု ပြုပါ။ ဆဝကိုလည်း သုပြု။]

ဝနပတ္တံ။ ။ပတ္တံ၌ ပပဗ္ဗ+ထာဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ထာဓာတ်သည် ဌာနအနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ပ+တိဌန္တိ ဧတ္ထ ဝိဝေကကာမာ ယထာဓိပ္ပေတ ဝိသေသာဓိဂမေနာတိ ပတ္တံ”ဟု မူလပဏ္ဏာသ - ဝနပတ္တသုတ်ဋီကာ၌ ဖွင့်သည်။ [ထာဓာတ်၏ ဓာတ်နက်ဖြစ်သော

ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ (မနုဿာ၊) န ကသန္တိ-မထွန်ကြကုန်၊ န ဝပန္တိ-မစိုက်ကြကုန်၊ (တံ-ထိုအရပ်သို့၊ ဘဇတိ ၌စပ်၊) တေနော-ထို့ကြောင့်ပင်၊ ဝနပတ္တန္တိ၊ ဝေ၊ အဓိဝစနန္တိ အာဒိ-အစရှိသော၊ (ယံ-အကြင်စကားသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တံ-ထိုစကားကို၊ အာဟ-ဟောတော်မူပြီ၊ [ဝနပတ္တန္တိ ဝနပတ္တိဟူသော၊ ဧတံ-ဤအမည်သည်၊ ဒုရနံ-ဝေးကုန်သော၊ သေနာသနာနံ-ကျောင်းတို့၏၊ အဓိဝစနံ-အမည်တည်း၊-ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၊ အာဒိဖြင့် ယူဖွယ်များကို နိကာ၌ ရှုပါ၊ ထိုနိကာစကားတို့ဖြင့် “လူသူမနီးသော တောကြီးမြိုင်ကြီးထဲကကျောင်း”ဟု ပြသည်။]

အဗ္ဘောကာသန္တိ-ကား၊ အတ္တန္တံ-အမိုးအကာမရှိသော လွင်တီးခေါင်သို့၊ (ဘဇတိ၊) ပန-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤလွင်တီးခေါင်၌၊ (စိဝရကုဋ်-သင်္ကန်းကျောင်းငယ်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဝသိတုံ-နေခြင်းငှာ၊) အာကခံမာနော-အလိုရှိလတ်သော်၊ ဝါ-

“တိဋ္ဌန္တိ”ဖြင့် ဝိဂ္ဂဟပြခြင်းတည်း။ “ပကာရေန+ထန္တိ ဧတ္တာတိ ပတ္တံ”ဟု ဓာတ်ရင်းအတိုင်းလည်း ပြနိုင်ပါ၏။] ဝိဝေကကို အလိုရှိသော ယောဂီတို့၏ (အလိုရှိအပ်သော တရားထူးကိုရခြင်းကြောင့်) အပြားအားဖြင့် တည်နေရာအရပ်။

ဝနပတ္တကျောင်း။ ။“ဝနေသု+ပတ္တံ ဂဟနဌာနေ (သစ်ပင်တို့ဖြင့် ရှုပ်နေသော အရပ်၌) သေနာသနံ ဝနပတ္တံ”ဟု ဆက်၍ဖွင့်၏။ “ဂဟနဌာနေ သေနာသနံ”သည် ဝနပတ္တံ၏ အရကောက် သရုပ်ပြတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝနပတ္တံ”ဟူသည် “(ပြအပ်ခဲ့သော အရညကင် ဓုတင်ရသည့်) အရညထက်ပင် ဝေးသော၊ လူအများတို့ သွားလာ လုပ်ကိုင်ရိုးမဟုတ်သော တောသစ်ပင်ကြီးတို့ဖြင့် ရှုပ်နေသော တောအရပ်တည်း”ဟု မှတ်ပါ။ ဤအဖွင့်နှင့်အညီ “ဝနပတ္တံ-တောကြီးမြိုင်ဗွေ၊ သစ်ပင်တွေဖြင့်၊ ရှုပ်နေသောအရပ်”ဟု ပေးပါ။

နိကာသစ်။ ။“ပတ္တော တု သာနု နိတ္ထိယံ” ဟူသော အဘိဓာန် (၆၀၇)လာ ပတ္တသဒ္ဒါသည် တောင်၌ညီညွတ်သော အပြင်ကို ဟော၏။ ထို ပတ္တနှင့် တူသောကြောင့် ဤတောကျောင်းနေရာကိုလည်း “ပတ္တံ” ခေါ်သည်ဟု ယူဆ၍ “ပတ္တသဒိသံ+ဝနံ ဝနပတ္တောတိ ဝိသေသနပရနိပါတော ဌဋ္ဌဗ္ဗော”ဟု နိကာသစ်ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်သည် “ဝနေသု+ဂဟနဌာနေ သေနာသနံ”ဟူသော ဝနပတ္တသုတ်နိကာနှင့် မညီပါ။ တောမြိုင်ကြီး၏ အတွင်းဖြစ်သောကြောင့် တောင်အပြင်ကဲ့သို့ ညီညွတ်သော မြေအရပ်လည်း မဟုတ်နိုင်ပါ။ ဝနပတ္တံဟုလည်းကောင်း၊ ဝနပန္တံဟုလည်းကောင်း ပါဠိအမျိုးမျိုးရှိသေး၏။ ထိုပါဠိများသည် ပြအပ်ခဲ့သော မူလပဏ္ဏာသ နိကာနှင့် မညီပါ။

အဗ္ဘောကာသ။ ။အဘိ-အလုံးစုံသောအရပ်တို့၏ ရှေးရှုဖြစ်သော၊ ဝါ-အလုံးစုံသော အရပ်တို့၌ ရှေးရှုသော+ဩကာသော-အရပ်တည်း။ အဗ္ဘောကာသော-ရပ်၊ အမိုးလည်း မရှိ၊ အကာလည်းမရှိသောကြောင့် အရပ်အားလုံး၏ ရှေးရှုဖြစ်နေ၏။ မိမိတည်းဟူသော လွင်တီးခေါင်ကလည်း အရပ်အားလုံးသို့ ရှေးရှုနေ၏။ ထိုအရပ်ကိုပင် “လွင်တီးခေါင်-လွင်ပြင်”ဟု ခေါ်ရသည်။

အလိုရှိသော ရဟန်းသည်၊ စီဝရကုဋီ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝသတိ-နေနိုင်၏။ [ဒုတ်ချောင်းတို့ကို တန်းလုပ်ပြီးလျှင် သင်္ကန်းဖြင့် အမိုးအကာ လုပ်ထားသော ကျောင်းငယ်ကို “စီဝရကုဋီ”ဟု ခေါ်သည်။] ပလာလပုဉ္ဇန္တိ-ကား၊ ပလာလရာသီ-ကောက်ရိုး ပုံသို့၊ (ဘဇတိ)၊ ဟိ-ချဲ့၊ မဟာပလာလပုဉ္ဇတော-ကောက်ရိုးပုံကြီးမှ၊ ပလာလ-ကောက်ရိုးကို၊ နိကဉ္စိတွာ-ဆွဲထုတ်၍၊ (အလယ်လောက်မှ ဆွဲထုတ်၍)၊ ပဗ္ဗာရ လေဏသဒိသေ-တောင်ဝှမ်းနှင့်တူ၊ လိုက်နှင့်တူကုန်သော၊ အာလယေ-နေရာ တို့ကို၊ ကရောန္တိ-ပြုလုပ်ကုန်၏။ ဂစ္ဆဂုမ္မာဒိနမ္ပိ-ချုံပိတ်ပေါင်း အစရှိသည်တို့၏လည်း၊ (ဂုမ္မသဒ္ဒါ အပေါင်းအနက်ဟော၊) ဥပရိ-အထက်၌၊ ပလာလ-ကို၊ ပက္ခိပိတွာ- ပစ်တင်၍၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ နိသိန္နာ-ထိုင်ကုန်လျက်၊ သမဏဓမ္မ-ရဟန်းတရား ကို၊ ကရောန္တိ-ပြုတတ်ကြကုန်၏။ တံ-ထို ၂ မျိုးသော ကောက်ရိုးအစုကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ ဧတံ-ဤပလာလပုဉ္ဇဟူသော စကားကို၊ (ဘဂဝတာ)၊ ဂုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

ပစ္ဆာဘတ္တန္တိ-ကား၊ ဘတ္တဿ-ဆွမ်း၏။ ဝါ-ဆွမ်းစားရာကာလ၏။ ပစ္ဆတော-နောက်၌၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တောတိ-ကား၊ ပိဏ္ဍပါတပရိယေသနတော-ဆွမ်းကို ရှာမှီးရာအရပ်မှ၊ (ဆွမ်းခံရာအရပ်မှ)၊ ပဋိက္ကန္တော-ပြန်လာသည်၊ (ဟုတွာ၊ နိသိဒ္ဓတိ၌စပ်)၊ ပလ္လင်္ကန္တိ-ကား၊ သမန္တတော-ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ ဥရုဗဒ္ဓါသနံ-ပေါင်တို့ကို ဖွဲ့ခွေခြင်းအားဖြင့် ထိုင်နေခြင်းကို၊ အာဘုဇိတွာတိ-ကား၊ ပဇ္ဇိတွာ-ဖွဲ့၍။

ပလာလပုဉ္ဇ။ ။ကောက်ရိုးပုံကြီးမှ အလယ်က ကောက်ရိုးတို့ကို ဆွဲထုတ်လိုက်သော အခါ အလယ်၌ အခေါင်းကြီးဖြစ်နေ၏။ ထိုအခေါင်းကြီးသည် အပေါ်၊ နောက် ကျောနှင့် ဘေးတစ်ဖက်သာရှိ၍ အခြားဘေးတစ်ဖက်မရှိလျှင် တောင်ဝှမ်းနှင့်တူ၏။ ဘေး ၂ ဘက်လုံး ရှိလျှင် လိုက်နှင့်တူ၏။ ပတ်လည်ဝိုင်းနေသော ချုံပိတ်ပေါင်း စသည်တို့၏ အထက်၌ ကောက်ရိုး တင်ထားလျှင်လည်း ပလာလပုဉ္ဇပင်ဖြစ်၏။

ပိဏ္ဍပါတ ပဋိက္ကန္တော။ ။“ပိဏ္ဍပါတပရိယေသန”ဟု ဆိုလိုလျက် ပရိယေသန ပုဒ် အကျေကြ၍ “ပိဏ္ဍပါတ”ဟု ဆိုသည်။ “ပဋိက္ကန္တ”ဟူသည် အဘိက္ကန္တ ပဋိက္ကန္တ၌ကဲ့သို့ ပြန်လာခြင်းတည်း။ “ဆွမ်းခံပြန်လာ”ဟု ဆိုလိုသည်။ “ပစ္ဆာဘတ္တံ”ဟု ဆိုသောကြောင့် “ရွာတွင်း အာသနသာလာ စသည်၌ ဆွမ်းစားခဲ့ပြီ”ဟု သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် ဆွမ်းခံပြန်ပြီးသောအခါ ဆွမ်းစားနေဖွယ်မလိုရကား “ပလ္လင်္က အာဘုဇတိ”စသည်ဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်ပုံကို ပြသည်။

ပလ္လင်္က။ ။“ပရိ+အင်္ဂ”ဟု ခွဲ၊ ပရိကို “သမန္တတော”ဟု ဖွင့်၍၊ အင်္ဂကို “ဥရုဗဒ္ဓါသန”ဟု ဖွင့်သည်။ “ဥရု”ဟု ဆိုသော်လည်း ဥရုနှင့်တကွ ခြေသလုံးတိုင်အောင် ယူပါ။ “သမန္တတော-ပတ်ဝန်းကျင်”ဟူရာ၌ “ခပ်ဝိုင်းဝိုင်း”ဟု ဆိုလိုသည်။ အင်္ဂ (အင်္ဂ)ဓာတ်သည် ဂတိအနက်၊ လက္ခဏအနက်ကို ဟော၏။ ဤနေရာ၌ ဂတိအနက် ယူပါ။ “သမန္တတော-ပတ်ဝန်းကျင်အားဖြင့်၊ ဝါ-ခပ်ဝိုင်းဝိုင်းအားဖြင့်+အင်္ဂနံ-ပေါင်နှင့်တကွသော ခြေတို့၏ဖြစ်ခြင်း”ဟူသည်

ဥဇ္ဇ ကာယံ ပဏိဓာယာတိ-ကား၊ ဥပရိမံ-အထက်ပိုင်းဖြစ်သော၊ သရီရံ-ကိုယ်ကို၊ ဥဇ္ဇ-ဖြောင့်ဖြောင့်၊ ဝါ-စန့်စန့်၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ အဋ္ဌာရသ-တစ်ဆယ့်ရှစ်ချောင်းကုန်သော၊ ပိဋကဏ္ဍကေ-ကျောက်ဆူးရိုးတို့ကို၊ (“ပိဋကဏ္ဍကဋ္ဌိကေ” ဟုလည်း ရှိ၏၊ အနက်တူပင်၊) ကောဋိယာ-အစွန်းတစ်ခုဖြင့်၊ ကောဋိ-အစွန်းတစ်ခုကို၊ ပဋိပါဒေတွာ-ရှေးရှု ထိစေ၍၊ (နိဿိဒတိ ဌိစပ်၊) ဟိ-အကျိုးကား၊ ဧဝံ-ဤသို့ ကျောက်ဆူးရိုးတို့ကို အချင်းချင်း ထိစေ၍၊ နိသိန္နဿ-ထိုင်သောရဟန်း၏၊ စမ္ပမံသ နှာရူနိ-အရေ၊ အသား၊ အကြောတို့သည်၊ န ပဏမန္တိ-အောက်သို့ မညွတ်ကုန်၊ (အိ၍ မနေကုန်၊) အထ-ထိုသို့မညွတ်ခြင်းကြောင့်၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ (ယာ ဝေဒနာဌိစပ်၊) တေသံ-ထိုအရေ အသား အကြောတို့၏၊ ပဏမနပစ္စယာ-အောက်သို့ ညွတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (အိ၍နေခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊) ခဏေ ခဏေ-ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌၊ ယာ ဝေဒနာ-အကြင် ဝေဒနာတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ-ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ တာ-ထိုဝေဒနာတို့သည်၊ နပ္ပဇ္ဇန္တိ-မဖြစ်ကုန်တော့၊ တာသု-ထိုဝေဒနာတို့သည်၊ အနပ္ပဇ္ဇမာနာသု-မဖြစ်ကုန်လသော်၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဧကဂ္ဂံ-တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၊ ဝါ-တည်ကြည်သည်၊ ဟောတိ၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-သည်၊ န ပရိပတတိ-ထက်ဝန်းကျင် မလျှောကျ၊ ဝုဒ္ဓိ-ကြီးပွား

အချင်းချင်း ယှက်တင်ထားခြင်းတည်း၊ ထိုသို့ တင်ထားခြင်းကို “ဦရုဗဒ္ဓ+အာသန-ပေါင်တို့ကို ဖွဲ့သောအားဖြင့်+နေခြင်း”ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုသို့ တင်ထားပြီးနောက် အာဘုဇိတွာ အရ ခွေလိုက်သောအခါကျမှ “တင်ပလ္လင်+ခွေ”ဟု ပြောရိုးအဓိပ္ပာယ်ဖြစ်လာသည်၊ ဋီကာသစ်၌ကား ဦရုဗဒ္ဓါသနံကို ကြည့်၍ “ပရိ (သမန္တတော)+အင်္ဂနံ အာသနံ (ထိုင်ခြင်း) ပလ္လင်္ဂော”ဟု ဖွင့်လေသည်၊ ထိုအဖွင့်၌ အင်္ဂနံကို အာသနံဟု ဖွင့်ခြင်းကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဟု မှတ်ပါ။

ဥဇ္ဇံ ပေ၊ ပဋိပါဒေတွာ။ ။ထိုင်နေသောကြောင့် အောက်ပိုင်းကိုယ်သည် ဥဇ္ဇ မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ကာယံကို “ဥပရိမံ သရီရံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ အဋ္ဌာရသ ပိဋကဏ္ဍကေ စသည် ကား ကာယကို ဖြောင့်ဖြောင့်ထားပုံကို သရုပ်ဖော်သော စကားတည်း၊ စန့်စန့်မထိုင်ဘဲ လျှော့၍ထိုင်လျှင် နံရိုးအချင်းချင်း ထပ်နေသောကြောင့် အကြောတွေလည်း တွန့်နေရကား သွေး လေ ကောင်းစွာ မလျှောက်နိုင်သောကြောင့် ညောင်းလွယ်သည်။

ဧဝံ ပေ၊ ဥပဂစ္ဆတိ။ ။ထိုသို့ ကောဋိအချင်းချင်း ထပ်၍မနေစေဘဲ ထိရုံသာ ထိစေခြင်း၏အကျိုးရကို ပြလို၍ “ဧဝံ”စသည်ကို မိန့်သည်၊ ထိုသို့ နံရိုးတို့ကို ထိရုံသာ ထိစေ ခြင်းကြောင့် “န ပဏမန္တိ-စမ္ပမံသ နှာရူတို့သည် အောက်သို့အိ၍ ကျ မနေကုန်”ဟူလို၊ ထို့ နောက် အဆက်ဆက် အကျိုးရပုံကိုပြလို၍ “အထဿ”စသည်ကို မိန့်သည်။

န ပရိပတတိ ပေ၊ ဥပဂစ္ဆတိ။ ။န ပရိပတတိတိ န ဝိဂစ္ဆတိ (ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံမှ မကင်း၊) ဝီထိ န ဝိလယေတိ (ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းစဉ်ကို မကျော်လွှား၊) တတော ဧဝ ပုဗ္ဗေနာပရံ ဝိသေသပုတ္တိယာ (ရှေ့အစဉ်မှ နောက်အစဉ်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ ထူးခြားခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်) ဝုဒ္ဓိ ဖာတိ ဝေပုလ္လံ ဥပဂစ္ဆတိ-ဋီကာသစ်။

ခြင်းသို့၊ ဖာတိ-စည်ပင်ခြင်းသို့၊ (ဝေပုလ္လ-ပြန်ပြောသည်၏ အဖြစ်သို့) ဥပဂစ္ဆတိ-
ကပ်ရောက်၏။ [အခြားအဋ္ဌကထာတို့၌ “ဝေပုလ္လ” မပါ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းက အခြား
တစ်နေရာသို့ ပြန်နဲ့ဖွယ်မလိုသောကြောင့် မပါခြင်းက သဘာဝကျ၏။]

ပရိမုခံ သတိ ဥပဋ္ဌာပေတွာတိ-ကား၊ ကမ္မဋ္ဌာနာဘိမုခံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသို့
ရှေးရှု၊ သတိ-သတိကို၊ ထပယိတွာ-ထား၍၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ မုခသမိပေ-ခံတွင်း၏
အနီးဖြစ်သော နှာသီးဖျားအထက်နှုတ်ခမ်းဖျား၌၊ (သတိ-ကို)၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဝါ-
ထား၍၊ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ တေနေဝ-ထို့ကြောင့်ပင်၊ (ထိုသို့ ပရိမုခံသဒ္ဓါ၏

ပရိ၊ ပေ၊ ဥပဋ္ဌပေတွာ။ ။ပရိသည် အဘိသဒ္ဓါ၏ပရိယာယ် ဥပါသာရတည်း။
ထို့ကြောင့် ပရိမုခံကို “အဘိမုခံ” ဟု ဖွင့်၍ ရှေးရှုအပ်သော ကံပုဒ်ကို “ကမ္မဋ္ဌာန” ဟု
ထည့် သည်။ “ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသို့ ရှေးရှု” ဟူလို၊ “ဥပဋ္ဌာပေတွာ” ၌ ဥပအနက်မရှိဟု
သိစေလို၍ “ထပယိတွာ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဌာဓာတ် ကာပေ ပစ္စည်းဖြင့် “ဌာပေ” ကို ထပဓာတ်
စုရာဒိ ကာယပစ္စည်းဖြင့် “ထပယ” ဟု ဖွင့် ခြင်းတည်း။ “တည်စေ” ဟူသည်
“ထားခြင်းပင်တည်း” ဟူလို၊ (တစ်နည်း) “ဥပ+ထပေတွာ” ဟု မူလကပင် ထပဓာတ်ဖြင့်ဖြစ်၍
ဥပအနက်မရှိ ဟု သိစေလိုသောကြောင့် ထပယိတွာဖွင့်သည် ဟု ကြံပါ။

မှတ်ချက်။ ။စာအုပ်တို့၌ “ဌပယိတွာ” ဟု မုဒ္ဒဇဌ အက္ခရာဖြင့် ရှိ၏။ ဌာဓာတ်
ကာပယပစ္စည်း ဖြစ်သောကြောင့် “ဌာပယိတွာ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ ယခု ရှိရင်းပါ၌တို့၌
“ဌာ+ကာပေ” မှ ကာအနုဗန်ကိုချေလျှင် “ဌာ+အာ” ဟု ဖြစ်၏။ ထိုအာ ၂ လုံးကို တစ်လုံးတည်း
ရသာ ပြုဖို့ရန်မှာ သဘာဝကျပါ။ ဥပဋ္ဌပေတွာ၌လည်း “ဥပဋ္ဌာပေတွာ” ဟုပင် ရှိစေလိုကြပါ
သည်။ ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ ထပဓာတ်ကြည့်ပါ။ သို့သော် “ပတိဌ ပယောဇယတိ၊ ပတိဌာပေတိ၊
ပတိဌာပယတိ၊ ပတိဌပေတိဝါ” ဟု အာချတ်ရူပသိဒ္ဓိ “ဂုဟ ဒုသာနံ ဒီယံ” သုတ်အဆက်၌
ပြထားသောကြောင့် “ဌပေတွာ” စသည်တို့သည် ရှေးကပင် ရှိခဲ့သောရုပ်များ ဖြစ်သည်”
ဟုကား မှတ်ယူရပေမည်။ သို့မဟုတ်-ထို ပတိဌပေတိဝါသည် နောက်ထည့်ပါ၌သော်လည်း
ဖြစ်စရာ ရှိ၏။

မုခသမိပေဝါ ကတွာ။ ။ဤဒုတိယနည်း၌ ပရိသဒ္ဓါသည် သမိပအနက်ဟော
တည်း။ “ကတွာ” သည် ဥပဋ္ဌပေတွာ၏ အဓိပ္ပာယ်နက်တည်း။ “ထား၍” ဟူသာ သဒ္ဓတ္ထဖြစ်
သည်။ “နှာသိကဂ္ဂေဝါ မုခနိမိတ္ထေဝါ” ဟူသော ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်ဖြင့် မုခသမိပကို
သရုပ် ဖော်သည်။ “ပရိမုခံ-ခံတွင်း၏အနီးဖြစ်သော နှာသီးဖျား (နှာခေါင်းဗုဒ္ဓအဖျား၊
အထက်နှုတ်ခမ်း ဖျားအရပ်” ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။“သတိကို နှာသီးဖျား၊ သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းဖျား၌ ထားမှု”
ဟူသည် အာနာပါဏအာရုံကို ယူရာ၌ ထိုလေ၏ ထိရာအရပ်ဝယ် သတိထားခြင်းတည်း။
ဤ၌ကား အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပါဠိတော်၌ မတွေ့ရ၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “မုခဿ
သမိပေဝိယ စိတ္တေ နိဗ္ဗဉ္ဇဥပဋ္ဌာပနဝသေန ကတွာတိ ဂုတ္တံ ဟောတိ” ဟု ဖွင့်လေသည်။
“မုခ၏ အနီး၌ သတိကို ထားရသကဲ့သို့ စိတ်၌ သတိကို ဖြစ်စွာထား၍” ဟူလို၊
ဤသို့ဖွင့်သော်လည်း ဈာနဝိဘင်းပါဠိတော်၌ပင် “အယံ သတိ၊ ပေ၊ နာသိကဂ္ဂေဝါ
မုခနိမိတ္ထေဝါ” ဟု ဟောတော်မူ

မုခသမိပအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊) ဝိဘဏ်-ဈာနဝိဘင်းပါဠိတော်၌၊ အယံ သတိ၊ ပေ၊ ဥပဋ္ဌာပေတွာတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တံ-ပြီ။ [အယံသတိ-ဤသတိသည်၊ နာသိကဓဂေါ-နာသီးဖျား၌သော်လည်းကောင်း၊ (နာခေါင်းဗု၏ အဖျား၌သော်လည်းကောင်း၊ မုခနိမိတ္တေါ-မုခ၏ အမှတ်အသားဖြစ်သော အထက်နှုတ်ခမ်းဖျား၌သော်လည်းကောင်း၊ ဥပဋ္ဌိတာ - ကပ်၍တည်သည်၊ သူပဋ္ဌိတာ-ကောင်းစွာကပ်၍တည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ပရိမုခံသတိ ဥပဋ္ဌာပေတွာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်၏။]

အထဝါ-တစ်နည်းကား၊ ပရိတိ-ပရိဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌာ-ထက်ဝန်းကျင် ယူခြင်းအနက်ရှိ၏၊ ဝါ-သိမ်းဆည်းခြင်းအနက်ရှိ၏၊ မုခန္တိ-မုခံ ဟူသောသဒ္ဓါသည်၊ နိယျာနဋ္ဌာ-ထွက်မြောက်ခြင်းအနက်ရှိ၏၊ သတိတိ-သတိ ဟူသောသဒ္ဓါသည်၊ ဥပဋ္ဌာနဋ္ဌာ-ကပ်၍တည်းခြင်းအနက်ရှိ၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ပရိမုခံသတိန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်၏၊ ဧဝံ-သို့၊ ပဋိသမ္ဘိဒါယံ-ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိ တော်၌၊ (ဓမ္မသေနာပတိနာ-တရားစစ်သူကြီး ဖြစ်တော်မူသော အရှင်သာရိပုတြာ သည်၊) ဝုတ္တနယေနပိ-ဟောတော်မူအပ်သော နည်းဖြင့်လည်း၊ ဧတ္ထ-ဤပရိမုခံ

သောကြောင့် “မုခသမိပဝိယ စိတ္တေ” ဟူသော ဋီကာသစ်အဖွင့်ကို စဉ်းစားပါ၊ မိမိကား “ပရိမုခံ၏ ရသင့်သမျှအနက်တို့ကို အတ္ထုဒ္ဓါရ အဖြစ်ဖြင့်ထည့်၍ အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်” ဟု ထင်သည်။

အထဝါ။ “ပရိတိ ပရိဂ္ဂဟဋ္ဌာ” စသော ပါဠိသည် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ အာနာပါနကထာ၌လာသော ပါဠိတော်တည်း၊ “ပရိဂ္ဂဟ-သိမ်းဆည်း” ဟူသည် အသမ္မောသဟု ခေါ်အပ်သော သတိကို သိမ်းဆည်းခြင်းတည်း၊ “ပရိဂ္ဂဟိတ-သိမ်းဆည်းအပ်” ဟု အနက် မှတ်ပါ၊ ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗထာ ဂဟိတာသမ္မောသတာယ-အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ယူအပ်ပြီးသော အသမ္မောသ (သတိ) ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိဂ္ဂဟိတ-ထက်ဝန်းကျင် ယူအပ်သည်ကို၊ ဝါ-သိမ်းဆည်းအပ်သည်ကို” ဟု ဋီကာတို့ဖွင့်ကြသည်။

နိယျာန။ “သမ္မောသဟူသော ဆန့်ကျင်ဘက်မှ ထွက်မြောက်ခြင်းကို “နိယျာန” ဟု ဆို၏၊ ဤနေရာ၌ သမ္မောသမှ ထွက်မြောက်တတ်သော သတိကိုပင် “နိယျာန” အရ ယူရသည်၊ ထို့ကြောင့် “ပရိစ္စတ္ထသမ္မောသပဋိပက္ခတာယစ နိယျာနံ-စွန့်လွှတ်အပ်ပြီးသော သမ္မောသဟူသော ဆန့်ကျင်ဘက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် (သမ္မောသဟူသော ဆန့်ကျင်ဘက် ကို စွန့်လွှတ်ပြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) သမ္မောသမှ ထွက်မြောက်တတ်သည်ကိုလည်းကောင်း” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ [သမ္မောသ-ဟူသည် အာရုံ၏ပျောက်ပျက်ကြောင်း မေ့လျော့ကြောင်း ပမာဒတည်း၊ အသမ္မောသကား ထိုပမာဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်သတိတည်း။]

ဝေနတ္ထ။ “ပရိဂ္ဂဟိတ၊ နိယျာန ၂ ပုဒ်လုံးပင် သတိကို အရကောက်ရသောကြောင့် ပရိဂ္ဂဟိတေတိ ပရိဂ္ဂဟိတာ-သိမ်းဆည်းအပ်သောသတိ၊ နိယျာတိတိ နိယျာနာ၊ “ပရိဂ္ဂဟိတာ+ ဟုတ္တာ+နိယျာနာ+ပရိဂ္ဂဟိတနိယျာနာ”ဟု ကမ္မဓာရေပြ၊ [အချို့စာအုပ်တို့၌ “ပရိဂ္ဂဟိတနိယျာန

သတိဟူသော ပါဠိ၌၊ အတ္ထော-အနက်ကို၊ ဒဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏။ တကြ-ထိုပဋိ သမ္ဘိဒါမဂ်နည်း၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတံကား၊ သင်္ခေပေါ-အကျဉ်းတည်း၊ သတိ- သတိကို၊ ပရိဂ္ဂဟိတနိယျာနံ-သိမ်းဆည်းအပ်သည်ဖြစ်၍ သမ္မောသမှထွက်မြောက် တတ်သည်ကို၊ ကတ္တာ-ပြု၍၊ ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ (သင်္ခေပေါ-တည်း။)

၂၁၇။ အဘိဇ္ဈံ လောကေတိ ဧတ္ထ-အဘိဇ္ဈံလောကေဟူသော ဤပါဠိ၌၊ လုဇ္ဈနပလုဇ္ဈနဌေန-ပျက်တတ် အပြားအားဖြင့်ပျက်တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ပဉ္စ - ၅ ပါးကုန်သော၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ-ဥပါဒါန်၏ အာရုံဖြစ်သော

သတိ”ဟု သမာသ်ရှိ၏။ ဋီကာတို့၌ “ပရိဂ္ဂဟိတနိယျာနန္တိ”ဟု သီးခြားခွဲလျက်ရှိ၏။ “ကတ္တာ” ဟု ရှိရာ၌ “သုဝဏ္ဏံ ကဋကံ ကရေတိ”ကဲ့သို့ ဒွိကမ္မကရှိတတ်သည်။] ဤနည်း၌ ပရိမုခံ သတိ ဥပဌပေတွာ၏ ဆိုလိုရင်းမှာ-“ပရမံ သတိနေပတ္တံ-အလွန်သတိ၏ ရင့်ကျက်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဥပဌပေတွာ-ဖြစ်စေ၍”ဟု ဆိုလိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။“ဝိဝိတ္တံ သေနာသနံ ဘဇေတိ အရည်” စသောပါဠိဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာအားလျော်သောကျောင်းကို ပြသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ နိဿိဒတိပါဠိဖြင့် တွန့်ဆုပ်မှု ပျံ့လွင့် မှုမရှိခြင်းအဖို့ဖြစ်သော ငြိမ်သက်သော ဣရိယာပုတ်ကိုပြ၏။ [ဣရိယာပုတ် ၄ ပါးတွင် ထိုင်ခြင်း ဣရိယာပုတ်သည် အငြိမ်သက်ဆုံးဖြစ်၏။ အိပ်ခြင်း ဣရိယာပုတ်သည် စိတ်ကို တွန့်ဆုတ်စေတတ်၊ ငိုက်မျည်းစေတတ်၏။ သွားခြင်း၊ ရပ်ခြင်းဣရိယာပုတ်တို့ကား စိတ်ကို ပျံ့လွင့်စေတတ်သည်။] ပလ္လင်္ဂီ အာဘုဇိတွာဖြင့်ကား ထိုင်ခြင်း၏ ခိုင်မြဲပုံကို ပြ၏။ [ဆောင့် ကြောင့်ထိုင်ခြင်း စသည်တို့မှာ ကြာကြာ မထိုင်နိုင်သောကြောင့် ခိုင်မြဲသော ထိုင်ခြင်းမဟုတ်။] ပရိမုခံ သတိ ဥပဌပေတွာဖြင့် အာရုံကို သိမ်းဆည်းခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြ၏။ [“ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံသို့ ရှေးရှုအာရုံပြု၍ သတိကို ထားရသည်”ဟူလို။] -ဋီကာ။

လုဇ္ဈန ပလုဇ္ဈနဌေန။ ။လောက၌ လုဇ္ဈာတ်၊ ဣ ပစ္စည်း၊ လုဇ္ဈာတ်သည် နဿန (ပျက်စီးခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ “လုဇ္ဈတိတိ လောကော-ပျက်တတ်သောကြောင့် လောက”ဟု ဝစနတ္ထပြုရသည်။ လုဇ္ဈာတ်ဖြင့် “လုဇ္ဈနဌေနာတိ လောကော”ဟုသာ ဖွင့်သင့်၏။ သို့သော် “လုဇ္ဈန-ပျက်”ဟူရာ၌ “ဗျာဓိအစရှိသော အမျိုးမျိုးသော အပြားတို့ဖြင့် ပျက်”ဟု အဓိပ္ပာယ်ပြလို၍ “ပလုဇ္ဈနဌေန”ဟု အပိုထည့်၍ ဖွင့်သည်။ [ပလုဇ္ဈနတာယာတိ ဗျာဓိအာဒိ ပကာရေတိ ဘိဇ္ဇနတော ဝိနဿနတော-မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ဋီကာသစ်၌ “လုစ”ဓာတ်ဖြင့် “လုစွန”ဟု ဆို၏။ ရှေးစာအုပ်များ ၌ “လုစွနဌေန”ဟုသာရှိ၍ ယခုစာအုပ်များနှင့် အဘိဓမ္မအဋ္ဌကထာ၌သာ “လုစွန ပလုစွနဌေန” ရှိသည်ဟုလည်း ဆို၏။ ထိုတွင် လုစဓာတ်သည် စကို ကပြုဖို့ရန် လွယ်ကူသောကြောင့် ရုပ်ပြီးကောင်းသော်လည်း ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ မတွေ့ရ။ လုဇ္ဈနပလုဇ္ဈန၌ အနက်အမျိုးမျိုး ပေးကြ ပုံနှင့်တကွ ထို အနက်များ၏ မှားပုံကို အဋ္ဌသာလိနိဘာသာဋီကာ မာတိကာ လောကိယာပုဒ် အဖွင့်၌ ပြထားပြီ။

ခန္ဓာတို့သည်၊ လောကော-လောကမည်၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ၅ ပါးသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့၏သာ လောကမည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ပဉ္စသု-ကုန်သော၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓသု-တို့၌၊ ရာဂ-ရာဂကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ ကာမစ္ဆန္တ-ကာမစ္ဆန္တ နိဝရဏကို၊ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ-ပယ်ခွာ၍၊ (ဝိဟရတိ ၌စပ်၊) ဣတိ အယံ-ဤဆိုအပ် ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-ဤအဘိဇ္ဈံ လောကေဟူသော ပါဌ်၌၊ အတ္ထော-တည်း။... ဝိဂတာ ဘိဇ္ဈေနာတိ-ကား၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန-ခွာခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပဟိနတ္တာ-ပယ်အပ်

ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ။ ။ဥပါဒါနမည်သော တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် လောကီတရား ကိုသာ အာရုံပြုနိုင်၏။ ထို ဥပါဒါန၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာကို “ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ”ဟု ဆိုရကား “ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ”အရ လောကီခန္ဓာ ငါးပါးကိုသာ ယူရသည်။ ထို့ကြောင့် “ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ လောကော”ဟု မိန့်သည်။ “လုဇ္ဇတိတိ လောကော-ပျက်တတ်သောကြောင့် လောက”ဟု ဆိုလျှင် လောကုတ္တရာခန္ဓာတို့လည်း ဘင်ခဏ၌ ပျက်တတ်ရကား လောကအမည် ရသင့်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ ထိုအမေး၏ အဖြေကိုလည်း ထိုလောကီယာပုဒ် အဖွင့်၌ ပြထားပြီ။

တသ္မာ ၊ပေ၊ ရာဂံ ပဟာယ။ ။ [တသ္မာတိ ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာနမေဝ လောက ဘာဝတော-ဋီကာသစ်။] ပါဠိတော်၌ “အဘိဇ္ဈံ လောကေ ပဟာယ”ဝယ် အဘိဇ္ဈံကို “ရာဂံ” ဟု ဖွင့်၏။ အဘိဇ္ဈာယတိ ဝိဇ္ဇတိ (မက်မောတတ်၏) အဘိကင်္ခတိ ဧတယာတိ အဘိဇ္ဈာ- အလွန်အလှိုရှိကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် အဘိဇ္ဈာမည်၏”ဟု ဋီကာအတိုင်း ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ရာဂ (လောဘ)ကို အရကောက်ပါ။

ကာမစ္ဆန္တံ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ။ ။နောက်၌ “ပဉ္စနိဝရဏေ အပ္ပဟိနေ”ဟု အဘိဇ္ဈာ စသည်ကိုပင် နိဝရဏအမည်ဖြင့် ပြလတ်ဖြစ်သောကြောင့် ရာဂကိုပင် ကာမစ္ဆန္တနိဝရဏ ဟု ဖွင့်၍၊ ပဟာယကို “ဝိက္ခမ္ဘေတွာ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ဝိက္ခေမ္ဘေတွာ”ဟု ဆိုသော်လည်း ထိုအချိန်၌ ဈာန်မရသေးသောကြောင့် ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ပယ်ခွာနိုင်သည်မဟုတ်သေး၊ တဒင်္ဂပဟာန် ဖြင့်သာ ပယ်နိုင်သေး၏။ တဒင်္ဂပဟာန်ဖြင့် ပယ်သော်လည်း ဈာန်ရအောင် အားထုတ်နေသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သောကြောင့် အတော်ကြာအောင် ခွာနိုင်ရကား “ဝိက္ခမ္ဘေတွာ”ဟု ဆိုသည်။ [ဝိက္ခမ္ဘန္တံ တဒင်္ဂပဟာနဝသေနေဝ အနုပ္ပါဒနံ အပ္ပဝတ္တနံ (မဖြစ်စေခြင်း)-ဋီကာသစ်။]

ဝိက္ခမ္ဘန ၊ပေ၊ ပဟိနတ္တာ။ ။ဤစကားသည် သဒိသုပစာရ စကားသာတည်း။ ဈာန်မရသေးသောကြောင့် အစစ်အမှန် ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ပယ်နိုင်သေးသည် မဟုတ်ပါ။ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ပယ်ထားသကဲ့သို့ အလွန်ကြာမြင့်စွာ ပယ်ထားနိုင်သောကြောင့် “ဝိက္ခမ္ဘန ဝသေန ပဟိနတ္တာ”ဟု ဆိုပါသည်-ဟူလို။ [ပဟိနတ္တာတိ ဟိ တထာပဟိနသဒိသတံ (ထို ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ပယ်အပ်သည်နှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကို) သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ ကသ္မာတိ စေ၊ ဈာနဿ အနဓိဂတတ္တာ-ထိုအချိန်၌ ဈာန်ကို မရအပ်သေး၊ ဈာန်ရဖို့ရန် အားထုတ်ခိုက်ဖြစ် သောကြောင့်တည်း-ဋီကာသစ်။]

ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဂတာဘိဇ္ဈေန-ကင်းသော အဘိဇ္ဈာရှိသော၊ န စက္ခုဝိညာဏသဒ္ဓိသေန-စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် တူသည်မဟုတ်သော၊ (စေတသာ ဝိဟရတိ၌စပ်၊) ကူတိ အတ္ထော-နက်၊ အဘိဇ္ဈာယ စိတ္တံ ပရိသောစေတိတိ-ကား၊ အဘိဇ္ဈာတော-အဘိဇ္ဈာမှ၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပရိမောစေတိ-လွတ်စေ၏၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်ပြုလတ်သော်၊ တံ-ထိုစိတ်ကို၊ သာ-ထိုအဘိဇ္ဈာသည်၊ မုဗ္ဗတိစေဝ-ယခုလည်း လွတ်ဆဲ၊ မုဗ္ဗိတွာ-လွတ်ပြီး၍၊ ပုနစ-နောင်တဖန်လည်း၊ န ဂဏှာတိ-မယူ၊ ဧဝံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ ကူတိ အတ္ထော-နက်။

ဗျာပါဒပဒေါသံ ပဟာယာတိ အာဒီသုပိ-ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-ဤနည်းပင်တည်း၊ ကူမိနာ-ဤကောဓဖြင့်၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဗျာပဇ္ဇတိ-ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်တတ်၏၊ ပူတိကုမ္မာသာဒယော ဝိယ-ပုတ်သော

ဝိဂတာဘိဇ္ဈေန။ ။ [“ဝိဂတာဘိဇ္ဈေန စေတသာ ဝိဟရတိ” ဟု ပါဠိတော်၌ ရှိ၏။] “အဘိဇ္ဈာကင်းသောစိတ်”ဟူရာ၌ စက္ခုဝိညာဉ် စသည်ကဲ့သို့ အဘိဇ္ဈာ (လောဘ) မယှဉ်သောကြောင့် “ဝိဂတာဘိဇ္ဈစိတ်”ဖြစ်ပါသလောဟု မေးဖွယ်ရှိရကား “ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ပဟိနတ္တာ”ဟု ဟိတ်ထည့်သည်၊ “စက္ခုဝိညာဉ်စသော စိတ်တို့၌ အဘိဇ္ဈာ လောဘသည် ထုံးစံသဘာဝအတိုင်းပင် မယှဉ်၊ ထိုသို့ အဘိဇ္ဈာ မရှိသောကြောင့် ဝိဂတာဘိဇ္ဈစိတ်ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ ဝိက္ခမ္ဘန၏အစွမ်းဖြင့် အဘိဇ္ဈာကို ပယ်အပ်ပြီးသောကြောင့် ဝိဂတာဘိဇ္ဈစိတ်ဖြစ်သည်” ဟူလို။

န စက္ခုဝိညာဏသဒ္ဓိသေန။ ။ ရှေးစာအုပ်တို့၌ “စက္ခုဝိညာဏသဒ္ဓိသေနာတိ အတ္ထော”ဟု န မပါဘဲရှိ၏၊ “န စက္ခုဝိညာဏ သဒ္ဓိသေနာတိ အတ္ထော”ဟု န အက္ခရာ ရှိပါစေ။ [ဧဝံ ပန ပုဗ္ဗဘာဝနာယ တထာ ပဟာနတော ယေဝေတံ ဝိဂတာဘိဇ္ဈံ နာမ၊ နတု စက္ခုဝိညာဏမိဝ သဘာဝတော အဘိဇ္ဈာဝိရဟိတတ္တာတိ ဒဿေတုံ န စက္ခုဝိညာဏသဒ္ဓိသေနာတိ ဝုတ္တံ-ဋီကာသစ်။]

ယထာ တံ ပေ၊ ကရောတိ။ ။ [တံကို နိပါတမတ္ထံ၊ တံ စိတ္တံဝိ။] “အဘိဇ္ဈာမှ စိတ်ကို သုတ်သင်၏”ဟူရာ၌ ယခုကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံယူတုန်းလည်း အဘိဇ္ဈာကို စွန့်လွှတ်ထား၏၊ နောင်အခါလည်း အဘိဇ္ဈာကို မယူ (မယှဉ်စေ)၊ ဤသို့ပြုခြင်းကို “အဘိဇ္ဈာမှ စိတ်ကို သုတ်သင်ခြင်း”ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ပြလို၍ “ယထာ တံ ပေ၊ ဧဝံ ကရောတိတိ အတ္ထော”ဟု ဖွင့်သည်။

ဗျာပါဒ ပေ၊ ဧသေဝ နယော။ ။ ဝိဂတာဘိဇ္ဈေန စေတသာ၌ ပုဗ္ဗဘာဝဘာဝနာဖြင့် အဘိဇ္ဈာကို သုတ်သင်ထားသောကြောင့် ဝိဂတာဘိဇ္ဈစိတ်ဖြစ်ရသကဲ့သို့ ထိုအတူ နောက်စိတ်များ၏လည်း ပုဗ္ဗဘာဝဘာဝနာဖြင့် သုတ်သင်ထားသောကြောင့် အဗျာပန္နဖြစ်ပုံ၊ ဝိဂတထိနမိဒ္ဓဖြစ်ပုံ၊ အနုဒ္ဓတဖြစ်ပုံ၊ နိဗ္ဗိစိက္ခာဖြစ်ပုံကို သိပါ”ဟု ညွှန်ပြလို၍ “ဗျာပါဒ ပေ၊ ဧသေဝနယော” ဟု မိန့်သည်။ [အဘိဇ္ဈာကို မပယ်မီက အားထုတ်အပ်သော ဘာဝနာကို ပုဗ္ဗဘာဝဘာဝနာဟု ဆိုသည်။]

မုယောမုန့် အစရှိသည်တို့ကဲ့သို့၊ ပုရိမပကတိ-ရှေ့၌ဖြစ်သော ပင်ကိုယ်သဘောကို၊ ဝိဇဟတိ-စွန့်တတ်၏။ ဣတိ-ထိုသို့ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော-ထိုကောသေည်၊) ဗျာပါဒေါ-ဗျာပါဒမည်၏၊ (ယော-အကြင်ကောသေည်၊) ဝိကာရာပတ္တိယာ - ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းအားဖြင့်၊ (ပဒုဿတိ၏ ပျက်စီးပုံပြသော ကြိယာဝိသေသန၊) ပဒုဿတိ-ပျက်စီးတတ်၏။ ဣတိ-ထိုသို့ပျက်စီးတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော-ထိုကောသေည်၊) ပဒေါသော-ပဒေါသမည်၏၊ (သုဒ္ဓကတ္တုသာနေ၊) ဝါ-တစ်နည်း၊ (ယော-အကြင်ကောသေည်၊) ပရံ-သူတစ်ပါးကို၊ ပဒုသေတတိ ဝိနာသေတိ-ပျက်စီးစေတတ်၏၊ ဝါ-ပျက်ဆီးတတ်၏။ ဣတိ - ထိုသို့သူတစ်ပါးကို ပျက်စီးစေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော-ထိုကောသေည်၊) ပဒေါသော-မည်၏၊ (ဟေတုကတ္တုသာနေ၊) ဥဘယမ္ပိ-၂ ပါးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဧတံ-ဤဗျာပါဒပဒေါသဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ကောဓသေဝ-ကောဓတစ်ခုတည်းကိုပင်၊ အဓိဝစနံ-ဟောသော သဒ္ဓါတည်း။

ထိနံ-ထိနဟူသည်၊ စိတ္တဂေလည်-စိတ်၏ မကျန်းမာသည်၏အဖြစ်တည်း၊ မိဒ္ဓံ-မိဒ္ဓဟူသည်၊ စေတသိကဂေလည်-စေတသိက်တို့၏ မကျန်းမာကုန်သည်၏ အဖြစ်တည်း၊ ထိနဉ္စ-ထိနလည်း၊ မိဒ္ဓဉ္စ-မိဒ္ဓလည်း၊ ထိနမိဒ္ဓံ-ထိနမိဒ္ဓံ၊ အာလောက

ဗျာပဒ္ဓတိ ဣမိနာ။ ။ဣမိနာပါ၌ဖြင့် “ဗျာပဒ္ဓတိ ဧတေနာတိ ဗျာပါဒေါ” ဟု ကရုဏာသင်္ခရံ ပြ၏။ ဗျာပဒ္ဓတိကို “ဝိ+အာပဒ္ဓတိ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်ပြီးလျှင် နောက်၌ ဝိကာရာပတ္တိယာကို ထောက်၍ ဝိကို “ဝိကာရအနက်” ဟု မှတ်ပါ။ ထို ဝိကာရသို့ရောက်ခြင်းကိုပင် “ပုရိမပကတိ ဝိဇဟတိ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။

ပူတိကုမ္မာသာဒယော။ ။ရှေ့သဘောစွန့်ပုံကို ထင်ရှားစေလို၍ “ပူတိကုမ္မာသာဒယောဝိယ” ဟု ဥပမာပြသည်။ သိုးသော မုယောမုန့်သည် မသိုးမိရှေ့က ပင်ကိုယ်အတိုင်း ဆိုလျှင် စားဘို့ရာ ကောင်းသောသဘောရှိ၏။ ယခု သိုးသောအခါ ထိုပင်ကိုယ်သဘောကို စွန့်သကဲ့သို့ ဗျာပါဒဖြစ်သောစိတ်လည်း ဗျာပါဒဇောဝီထိ မဖြစ်မီ ဘဝင်အခိုက်အတန့်တုန်းက ဖြူစင်သော သဘောရှိ၏။ ဗျာပါဒ (ဒေါသ) ဇောဝီထိဖြစ်သောအခါ ထိုသဘောကို စွန့်သည်-ဟူလို။ [ပုရိမပကတိတိ ပရိသုဒ္ဓပဏ္ဏရသဘာဝံ။]

ဥဘယံ ।ပေ၊ အဓိဝစနံ။ ။ဗျာပါဒသဒ္ဓါ ပဒေါသသဒ္ဓါ ၂ ပါးလုံးပင် ကောဓ (ဒေါသ) ကို ဟောသော သဒ္ဓါချည်းဖြစ်၏။ ထိုသို့ အနက်တူသောကြောင့် “ဗျာပါဒေါစ+သော+ပဒေါသောစာတိ ဗျာပါဒပဒေါသော” ဟု ကမ္မဓာရဲတွဲပါ-ဟူလို။

ထိနံ ।ပေ၊ ဂေလည်။ ။ဓမ္မသင်္ဂဏီ-ထိနမိဒ္ဓနိဒ္ဓေသ ပါဠိတော်၌ ထိနကို “စိတ္တဿ အကလျတာ-စိတ်၏မခန့်ကျန်းသည်၏အဖြစ်” ဟုလည်းကောင်း၊ မိဒ္ဓကို “ကာယဿ (စေတသိက်အပေါင်း၏) အကလျတာ” ဟုလည်းကောင်း ဟောတော်မူ၏။ ထိုပါဠိတော်အတိုင်း “ထိနံ စိတ္တဂေလည်၊ မိဒ္ဓံ စေတသိကဂေလည်” ဟု ဖွင့်သည်။ အကလျနှင့် ဂေလည်သည် သဘောတူတည်း၊ ထိုသို့ခွဲ၍ ဂေလည်ဖြစ်ရပုံမှာ အဘိဓမ္မာသဘောအတိုင်းပင် ဖြစ်သည်။

သညီတိ-ကား၊ ရတ္တိပိ-ညဉ့်အခါ၌သော်မှလည်း၊ ဒိဝါ-နေ့အခါ၌၊ ဝါ-နေ့အခါတုန်းက၊ ဒိဌာလောကသဉ္ဇာနနသမတ္ထာယ-မြင်အပ်ပြီးသော အရောင်အလင်းကို မှတ်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊ ဝိဂတနီဝရဏာယ-ကင်းသော ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏရှိသော၊ ဝါ-ထိနမိဒ္ဓ နီဝရဏမှကင်းသော၊ ပရိသုဒ္ဓါယ-ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော၊ သညာယ-သညာနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံသည်၊ (“ဟုတ္တာ ဝိဟရတိ” ၌ စပ်၊) သတော သမ္ပဇာနောတိ-ကား၊ သတိယာစ-သတိနှင့်လည်းကောင်း၊ ဉာဏေနစ-ဉာဏ်နှင့်လည်းကောင်း၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံသည်၊ (ဟုတ္တာ ဝိဟရတိ၊) ဣဒံ ဥဘယံ-ဤသတိသမ္ပဇေ ၂ ပါးစုံကို၊ အာလောကသညာယ-အာလောကသညာအား၊ ဥပကာရတ္တာ-လျော်သောကျေးဇူးကိုပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝုတ္တိ-

အာလောက သညီ။ ။“အာလောက သဉ္ဇာနနသမတ္ထာယ ၊ပေ၊ သညာယ” ဖြင့် သဉ္ဇာနာတိတိ သညာ၊ အာလောကေ-အရောင်အလင်း၌+သညာ-ဖြစ်သောသညာတည်း၊ အာလောကသညာ” ဟု ပြ၏၊ သမန္နာဂတောဖြင့် သညီ၌ ဤပစ္စည်းသည် အတ္တိ (အသတ္တိ) အနက်ရှိသော ဤပစ္စည်းတည်း၊ ထိုအတ္တိအနက်ကိုဟောရာ၌ “ပဟူတေစပသံသာယံ” စသော အနက်တို့တွင် ညဉ့်အခါ၌သော်မှ မှတ်နိုင်သောကြောင့် “အတိသယအနက်ကိုပါ ဟော၏” ဟု ပြသည်။ [အတိသယတ္ထ ဝိသိဌဿ ဟိ အတ္တိအတ္ထဿ အဝဗောဓကော အယမိကာရေတိ ဒဿေန္တော ရတ္တိဗ္ဗိတိ အာဒိမာဟ။]

ရတ္တိပိ ဒိဝါ။ ။ဒိဝါကို ဒိဌ၌စပ်၊ ရတ္တိကို သမတ္ထာယ ၌စပ်၊ ပိ (အပိ) ကား သမ္ဘာဝနာ ဇောတက၊ နေ့အခါတုန်းက မြင်ထားအပ်ပြီးသော မီးရောင် နေရောင်စသည်ကို ညဉ့်အခါ၌သော်မှ မှတ်နိုင်သေး၏၊ နေ့အခါဝယ် ရှေ့ပိုင်းက မြင်အပ်ပြီးသောအာလောကကို ထိုနေ့နောက်ပိုင်း၌ မှတ်နိုင်ပုံနှင့်၊ ရှေ့ပိုင်း ညဉ့်အခါ၌ မြင်အပ်ပြီးသော အာလောကကို ထိုည၌ နောက်ပိုင်း၌ မှတ်နိုင်ပုံကိုကား အထူးပြောဖွယ်မလိုတော့ပါဟု ဂရဟာအနက်ကို ဆည်းသည်၊ ဤသို့ ရတ္တိပိ၌ ပိသဒ္ဓါ တစ်ခုတည်းက ဒိဝါအတွက်ပါ ပြပြီးဖြစ်သောကြောင့် “ဒိဝါပိ” ဟု စာအုပ်တို့၌ရှိသော ပိသဒ္ဓါကို မလိုအပ်တော့၊ မူလပဏ္ဏာသ၊ စူဠဟတ္ထိပဒေါပမသုတ် အဋ္ဌကထာ၌လည်း ဤ ပိသဒ္ဓါမပါ။ [ဋီကာသစ်၌ကား ရတ္တိပိဒိဝါပိကိုပင် မှန်ယူ၍ ဖွင့်သွား လေသည်။]

သတော သမ္ပဇာနော။ ။သမန္နာဂတော ဟု ဖွင့်သော်လည်း အသတ္တိ မပြုရ၊ “သရတိတိ သတော၊ သမ္ပဇာနာတိတိ သမ္ပဇာနော” ဟု ကတ္ထုသျာဓ်ပြု၍ ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရကောက်ပါဟု ဋီကာသစ် မိန့်သည်။

ဥပကာရတ္တာ။ ။“ဝိဂတဘိဇ္ဈေန” စသော ရှေ့တရားတို့၌ ဤသတိသမ္ပဇေ ၂ ပါးကို မဟောဘဲ၊ အဘယ့်ကြောင့် ဤ ထိနမိဒ္ဓ ပဟာနအခန်းကျမှ ဟောတော်မူရသနည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “အာလောကသညာယ ဥပကာရတ္တာ” ဟု မိန့်သည်၊ ဤသတိ သမ္ပဇေ ၂ ပါးက အာလောကသညာအား ကျေးဇူးများသောကြောင့် ဤ၌သာ ဟောတော် မူရသည်၊ “ကျေးဇူးများ” ဟူရာ၌ သညာချည်းမပြီး၊ သတိသမ္ပဇေလည်း ပါဦးမှ အာလောက သညာ ဖြစ်နိုင်သည်-ဟူလို။

ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ . . . ဥဒ္ဓစ္စဥဒ္ဓစ္စလည်း၊ ကုက္ကစ္စဥဒ္ဓစ္စလည်း၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကစ္စ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကစ္စ။ [ဒွန်သမာသ်ကိုပြသည်။] . . . တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆောတိ-ကား၊ ဝိစိကိစ္ဆ- ဝိစိကိစ္ဆာကို၊ တရိတွာ-လွန်၍၊ အတိက္ကမိတွာ-လွန်၍၊ ဌိတော-တည်သည်၊ (ဟုတွာ ဝိဟရတိ) ကုဒ်-ဤတရားသည်၊ ကထံ-အဘယ်ပြားအားဖြင့်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်ပါလိမ့် မည်နည်း)၊ [၂ ပုဒ်ရှိသော စာအလို ၂ ခါပေး။] ကုတိဇေဝံ-သို့၊ နပုဝတ္ထတိ- မဖြစ် တတ်၊ ကုတိ-ထို့ကြောင့်၊ အကထံကထိ-အကထံကထိမည်၏၊ ကုသလေသု ဓမ္မေသုတိ-ကား၊ အနဝဇ္ဇေသု-အပြစ်မရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-တို့၌၊ (အကထံကထိ ၌စပ်) ကုမေ-ဤတရားတို့သည်၊ ကုသလာနုခေါ-အပြစ်မရှိသော တရားတို့လေ လော၊ [“ကုသိုလ်တို့လေလော” ဟု မပေးရ။] ကထံ-အဘယ်အပြားအားဖြင့်၊

အတိက္ကမိတွာ ဌိတော။ ။ပုဗ္ဗဘာဝဘာဝနာဖြင့် လွန်ခြင်းကို “တရိတွာ အတိက္က မိတွာ” ဟု ဆိုသည်၊ တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆော၌ တိဏ္ဏဝယ် တရဓာတ်-တပစ္စည်းတည်း၊ ထိုတပစ္စည်း၏ အတိတ်အနက်ကိုပြလို၍ “အတိက္ကမိတွာ ဌိတော” ဟု ဌိတပုဒ်ကို ထည့်၍ဖွင့်သည်၊ “လွန်၍+ တည်တန့်” ဟု ဆိုသောကြောင့် “တိဏ္ဏ” အရ “လွန်ပြီး” ဟု အနက်ယူပါ-ဟူလို၊ ဝစနတ္ထကိုကား “တိဏ္ဏာ+ဝိစိကိစ္ဆာ ယေနာတိ တိဏ္ဏ ဝိစိကိစ္ဆော” ဟု ပြုပါ၊ “ဝိစိကိစ္ဆ+တရိတွာ-ဝိစိကိစ္ဆာကို+ လွန်၍” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဝိစိကိစ္ဆာသည် လွန်မြောက်အပ်သောတရား” ဟု သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့် တိဏ္ဏာကိုလည်း “တရိယိတ္ထ-လွန်မြောက်အပ်ပြီ၊ ကုတိ တိဏ္ဏာ” ဟု ပြုပါ။

အကထံကထိ။ ။ကထိယတိ ဧတာယာတိ ကထာ၊ ကထံ ကုတိ-အဘယ်သို့ ပါလိမ့်ဟူ၍+ပဝတ္ထာ-ဖြစ်သော+ကထာ-ပြောဆိုကြောင်း ဝိစိကိစ္ဆာတည်း၊ ကထံကထာ-ဤ၊ ကထံကထာ ယဿ အတ္ထိတိ ကထံ ကထိ (ဘယ်လိုပါလိမ့်ဟု ဖြစ်သောပြောဆိုကြောင်း ဝိစိကိစ္ဆာရှိသူ) န+ကထံကထိ အကထံကထိ။ [ကထမိဒံတိ ပဝတ္ထိယာ ကထံကထာ ဝိစိကိစ္ဆာ- “ဤဟာသည် ဘယ်လိုပါလိမ့်” ဟု ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာသည် ကထံကထာမည်၏၊- ဋီကာ၊ ဤဋီကာအလို “ကထမိဒံ ကထမိဒံ” ဟု ၂ ထပ်မံရှိရ။]

ဋီကာသစ်။ ။“ကထမိဒံ ကထမိဒံတိ ပဝတ္ထတိတိ ကထံကထာ-ဤတရားသည် ဘယ်လိုပါလိမ့်၊ ဤတရားသည် ဘယ်လိုပါလိမ့်ဟု ဖြစ်တတ်သောကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာသည် ကထံကထာမည်၏” ဟု ဋီကာသစ်၌ ဝိဂ္ဂဟပြု၏၊ ဤအလို ကထံကထံ ၂ ပုဒ်နောင် ပဝတ္ထတိ အနက်၌ အ ပစ္စည်းသက်သော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။

အနဝဇ္ဇေသု။ ။ကုသလသဒ္ဓါ၏ “အာရောဂျ၊ ဣဌ ဝိပါက၊ အနဝဇ္ဇ၊ ဆေက” အနက်တို့တွင် ဤ၌ အနဝဇ္ဇအနက်ဟောတည်း၊ အနဝဇ္ဇ ဟု ဆိုသဖြင့် ဣဌဝိပါကဖြစ်သော ကုသိုလ်သာ မက၊ အပြစ်မရှိသော အဗျာကတတို့ကိုပါယူနိုင်သည်၊ ဤကုသလေသု ဓမ္မေသု ပုဒ်ကို အကထံကထိနှင့် တွဲစေလိုသောကြောင့် “ကုမေ နုခေါ ကုသလာ၊ ပေ၊ နဝိစိကိစ္ဆတိ” ဟု ဖွင့်၏၊ န ကံတိကား န ဝိစိကိစ္ဆတိ၏ အနက်ပြတည်း။

ဝါ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ဣမေ-ဤတရားတို့သည်၊ ကုသလာ-အပြစ်မရှိ
လေကုန်သနည်း၊ ဣတိဇေ-သို့၊ န ဝိစိကိစ္ဆတိ-မယ့်မှားတတ်၊ နကင်္ခိတိ-မယ့်မှား
တတ်၊ ဣတိအတ္ထော။

အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-ဤသုမင်္ဂလဝိလာသိနီမည်သော ဒီဃနိ
ကာယ် အဋ္ဌကထာ၌၊ သင်္ခေပေါ-အကျဉ်းတည်း၊ ပန-ဆက်၊ ဣမေသု နီဝရ
ဏေသု-ဤနီဝရဏတို့၌၊ ဝစနတ္ထလက္ခဏာဒိဘေဒတော-ဝစနတ္ထ၊ လက္ခဏာ
အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ယံ-အကြင်အစီအရင်သည်၊ ဝါ-အကြင်အစီ
အရင်ကို၊ ဝတ္ထဗွံ-ဆိုထိုက်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ တံ သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသော
အစီအရင်ကို၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌၊ (မယာ) ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ (ဆိုခဲ့ပြီ)။

၂၁၈။ ပန-ဆက်၊ [“ပန-အဖို့တစ်ပါးကား”ဟု ဆရာတော်၏ နိဿယ၌
ပေး၏။] သေယျထာပိ မဟာရာဇာတိ-သေယျထာပိ မဟာရာဇအစရှိသော၊ ယာ
အယံ ဥပမာ-အကြင်ဥပမာကို၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တတ္ထ-ထို ဥပမာ၌၊
ဣဏံ အာဒါယာတိ-ကား၊ ဝဇ္ဇိယာ-အတိုးအပွားဖြင့်၊ ခနံ-ဥစ္စာကို၊ (ကြွေးမြီကို)
ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ (“ကမ္မန္တေ-အလုပ်တို့ကို၊ ပယောဇေယျ-ယှဉ်စေရာ၏”၌စပ်)။

လက္ခဏာဒိ။ ။ အာဒိဖြင့် “ပစ္စယ (အကြောင်း) ပဟာန (ပယ်ပုံ) ပဟာယက
(ပယ်တတ်သောတရား) စသည်တို့ကို ယူပါ။ ထို ပစ္စယစသည်ကိုလည်း ဘေဒအားဖြင့် ဆိုထိုက်
ပါသည်”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ [“ဤဝစနတ္ထ လက္ခဏစသည်တို့၏ အပြားကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ဆိုအပ်
ပြီ”ဟု ညွှန်ပြသော်လည်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ပဌမဈာန်ခန်းကိုပြရာ၌ နီဝရဏတို့၏ ဝစနတ္ထလက္ခဏာ
ကို မတွေ့ရပါ။ ပဟာန ပဟာယကဟူသည်ကား “ဝိတက္ခော ထိနမိဒ္ဓဿ” စသည်နှင့်အညီ
“ဝိတက်သည် ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်၏” စသော စကားကို ဆိုလိုဟန်တူသည်။ ထို၌ ဝိတက်သည်
ပဟာယက၊ ထိနမိဒ္ဓသည် ပဟာတဗ္ဗတည်း၊ ထိုစကားကား ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ပါသည်။ ဝစနတ္ထနေရာ
၌ ရှေးဋီကာစာအုပ်များဝယ် “ဝစနလက္ခဏာဒိဘေဒတော” ဟု ရှိ၏။]

ဣဏံ။ ။ ထောမနိမိ၌ “ရိဏ” ဟု ရှိ၏။ ရိသည် သရတွင်ပါဝင်သော ရိတည်း။
ရိဓာတ်-ဂတိ အနက်ဟော၊ ဣ ပစ္စည်းမှ (က်) ကိုချေ၊ တ ကို နပြု၊ နကို ဣ ပြန်၍ “ရိဏ”ဟု
ဖြစ်၏။ ပါဠိ၌ ဣဓာတ်ကြ၍ “ဣဏ” ဟု ဖြစ်၏။ “ဧတိ ဝုဒ္ဓိ ဂစ္ဆတိ-တို့ပွားခြင်းသို့ ရောက်တတ်
၏၊ ဣတိ ဣဏံ” ဟု အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသူစိ၌ ဝိဂ္ဂဟပြု၏။ ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၌ တနာဒိ
ဣဏု ဓာတ်ကြ၍ “ပုနဒေယျတ္ထံ-ပြန်၍ပေးဆပ်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဣဏောတိ
ပါပုဏာတိတိ ဣဏံ” ဟု ပြုသည်။ “အ ပစ္စည်း” ဟု ကြံပါ။ ထို “ဣဏ” ဟူသည် အတိုးဖြင့်
ချေးယူအပ်သော ကြွေးမြီတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝဇ္ဇိယာ ခနံ”ဟု ဖွင့်သည်။

ဗျန္တိ ကရေယျာတိ-ကား၊ ဝိဂတန္တ-ကင်းသော အကြွင်းအကျန်ရှိသည်ကို၊ ဝါ-အကြွင်းအကျန်မရှိသည်ကို၊ ကရေယျ-ပြုရာ၏။ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာ ဖြင့် ပြုအပ်သော်၊ တေသံ-ထို ကြွေးမြီတို့၏။ ကာကဏိကမတ္ထောပိ-တစ်ပြား၏ ၄ ဖို့တစ်ဖို့ အတိုင်းအရှည်ရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဝါ-တစ်ချင်းရွေး အတိုင်းအရှည် ရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ပရိယန္တောနာမ-အကြွင်းအကျန်မည်သည်၊ နာဝသိဿတိ-မကြွင်းကျန်တော့၊ ဧဝံ-ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ကရေယျ-ရာ၏။ သဗ္ဗသော-အလုံးစုံအားဖြင့်၊ (အတိုးရော အရင်းပါ) ပဋိနိယျာတေယျ-အပ်နှင်း ရာ၏။ ဝါ-ဆပ်ရာ၏။ ဣတိ အတ္ထော-နက်။

ဗျန္တိ။ ။ “ဝိ + အန္တ” ဟု ခွဲ၊ ဝိ သည် ဝိဂတအနက်ဟော၊ အန္တသည် ပရိယန္တ အနက်ဟော၊ ထို့ကြောင့် “ဝိဂတန္တ” ဟုလည်းကောင်း၊ “ပရိယန္တော နာမ” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။ အန္တသဒ္ဒါသည် (အဘိဓာန် ၇၉၁ ၌ မပါဘဲ ထောမနိမိ၌လာသော) သေသ အနက် ဟောတည်း။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ပရိယန္တောတိ ဒါတဗ္ဗသေသော (ဆပ်ပေးထိုက်သော အကြွင်း)” ဟု ဖွင့်သည်။ [ဝိဂတော + အန္တော ဗျန္တော၊ ဗျန္တော ယဿာတိ ဗျန္တိ (ဣဏံ) သုခကာရီဒါနံကဲ့သို့ “န္တိ” ဟု ရဿရှိစေ၊ ဣယာဝိသေသနအနက်၌ ဒုတိယာသက်၍ “ဗျန္တိ- ကင်းသော အကြွင်းအကျန်ရှိအောင်၊ ဝါ-အကြွင်းအကျန်မရှိအောင်” ဟု ပေးပါ။]

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ ဗျန္တ၌ အန္တအတွက် အဝသာန အနက်ကြံ၍ “ဗျန္တိ-ကင်းသော အဆုံး (အပိုင်းအခြား) ရှိအောင်” ဟု ပေးရိုးရှိ၏။ ထို အနက်အတိုင်း “ကင်းသော အဆုံးအပိုင်း အခြားရှိ” ဟု ဆိုလျှင် “အဆုံးအပိုင်းအခြားမှ ကင်း၏။ ဝါ-မဆုံးနိုင်” ဟု ဆိုရာရောက်၍ “ကြွေး မဆုံးသေး” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသောကြောင့် ဆိုလိုရင်းမှ ပြောင်းပြန်ဖြစ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် စဉ်းစား ပါ၊ အောက်ပါလင်္ကာသည် “ဗျာဓိသေသော ရိဏသေသော” သော ထောမနိမိကိုမှီးသော လင်္ကာဖြစ်သည်။

[ဆောင်] ရောဂါ အကြွင်း၊ ကြွေး အကြွင်းနှင့်၊ မီးကြွင်းတစ်ဖန်၊ ရန်ကြွင်းမှန်၊
ကျန်လျှင် မကောင်းတည်း။

ယထာ ၊ ပေ၊ ကရေယျ။ ။ ဝိဂတန္တဖြစ်ပုံကို ထင်ရှားပြလို၍ “ယထာ ၊ ပေ၊ ဧဝံ ကရေယျ” ဟု မိန့်သည်။ ထို ကြွေးမြီတို့ကို တစ်ရွေးမျှ မကျန်အောင် ပြုသည်-ဟူလို။ [တေသံတိ ဝဗ္ဗိယာ ဂဟိတာနံ ဣဏဓနာနံ-အတိုးဖြင့် ယူအပ်ကုန်သော ထို ကြွေးမြီဥစ္စာတို့၏-ဋီကာသစ်။]

ကာကဏိကမတ္ထောပိ။ ။ အပိဟူသော ဂရဟာဇောတကကြောင့် “ကာကဏိက” ဟု ခေါ်အပ်သော ငွေသည် အနည်းဆုံး တန်ဖိုးရှိသော (တစ်ပြားထက် မများသော၊ ရှေးက တစ်ပြား၏ ၃ ဖို့တစ်ဖို့ တစ်ပိုင်းထက်မများသော) ငွေသာ ဖြစ်ထိုက်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထောမနိမိ၌ “ကာကိဏီ (နီ)” ကို ပဏစတုတ္ထသ (ပဏ ဟု ခေါ်ရသော ရောင်းဝယ်ရာ၌ အသုံးပြုအပ်သော ပိုက်ဆံ၏ ၄ ပုံ တစ်ပုံ) ဟု ဖွင့်သည်။ [အာယာရာမဆရာတော်၏ အမရကောသနိဿယ (၂၅) ဝဂ် (၉) ဂါထာ၌ “ကာကိဏီ-ပိုက်ဆံတစ်ပြား၏ ၄ ဖို့ တစ်ဖို့” ဟု

တတော နိဒါနန္တိ-ကား၊ အာဏဏျနိဒါနံ (အာနဏျနိဒါနံ)-ကြွေးမြီမရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (လဘေထ၊ အဓိဂစ္ဆေယျ တို့၌စပ်) ဝါ-ကြွေးမြီ မရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ (ပါမောဇ္ဇေ၊ သောမနဿ တို့၌စပ်) ဟိ-မှန်၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ (အဟံ) အဏဏော (အနဏော)-ကြွေးမြီ မရှိသည်၊ အမှီ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-သို့၊ အာဝဇ္ဇန္တော-ဆင်ခြင်လတ်သော်၊ ဗလဝပါမောဇ္ဇေ-

ပေးတော်မူ၏။ “ပဏစတုတ္ထံသ” ဟူသော ထောမနိမိနှင့် အလျော် ပေးတော်မူဟန်တူပါ သည်။ “ဝါ-တစ်ချင်းရွေး” ဟု တစ်နည်းပေးသည်မှာ လာလတုံ ဋီကာသစ်ကို မှီတော်မူဟန်တူ ပါသည်။

ဋီကာသစ်။ ။ကာကဏိကမတ္တံ နာမ ဧကဂုဉ္ဇာမတ္တံတိ (တစ်ချင်းရွေး-တစ်ရွေးသား အတိုင်းအရှည်ရှိ၏ဟူ၍) ဝဒန္တိ၊ ဒိယဒ္ဓဝိဟိမတ္တံတိပိ (ကောက်စပါးတစ်လုံးခွဲ အတိုင်းအရှည် ရှသော ငွေဟူ၍လည်း) ဝိနယဋီကာယံ ဝုတ္တံ။ [ဂုဉ္ဇာ-တစ်ချင်းရွေး(တစ်ရွေး)ဟူသည် “စတ္တာရော ဝိဟယော ဂုဉ္ဇာ”ဟု အဘိဓာန် (၄၉၇)၌ ဆိုသောကြောင့် ကောက်စပါး ၄ လုံးနှင့် ညီမျှ၏။ ထို့ကြောင့် ဝိနယဋီကာ၌ ဆိုအပ်သော “ကောက်စပါး တစ်လုံးခွဲငွေ”ကို “ကာကဏိက”ဟု ယူခြင်းသည် သက္ကတ၌ ပဏစတုတ္ထံသဟူသော အဆိုနှင့် နီးစပ်သေး၏။]

ဝိဂ္ဂဟ။ ။“ကကံ + အဏတိတိ ကာကိဏီ”ဟု ထောမနိမိ ဝိဂ္ဂဟပြု၏။ အဏ ဓာတ်နောင် အဏိပစ္စည်းသက်၍ ပိသောဒရာဒိဂိုဏ်းဟု ဆို၏။ ကကံ-လျှပ်ပေါ်လော်လီသည် ၏အဖြစ်ကို၊ အဏတိ-မြည်တတ်၏။ ဣတိ ကာကိဏီ (နီ)-ချင်ချင်ဟု ကနွဲ့ကယသံမြည်တတ် သော ပိုက်ဆံအသေးစား-ဟူလို၊ ထို ကာကိဏီသည်ပင် ကကံ+အန နောင် ဣပစ္စည်းသက်၍ ဣတ္ထိလိနံဖြစ်သောကြောင့် “ကာကဏိက”ဟု ဖြစ်၏။ ပိသောဒရာဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ အ၌ ဝုဒ္ဓိ မပြုရ၊ က၌ ဝုဒ္ဓိပြု၊ ကာကဏိကာမတ္တာ (ပမာဏံ) ယဿာတိ ကာကဏိကမတ္တာ (ပရိယန္တော) ဟု ပြု။

ဋီကာသစ်။ ။ဋီကာသစ်၌ “ကာ-အနည်းငယ်သော+ကဏော-ဆန်ကွဲ ဆန်ကျိုး တည်း”ဟု ပြု၍ ကာကဏောဝ+ပမာဏံ အဿာတိ ကာကဏိကံ (ပမာဏအဿတ္ထိအနက် ၌ ဣကပစ္စည်း၊) ကာကဏိကမေဝ ကာကဏိကမတ္တံ (မတ္တ အနက်ထူး မရှိ၊ တဗ္ဗော)ဟု ကြံ လေသည်။ ကာကိဏီသဒ္ဓါ ကာကဏိကာသဒ္ဓါသည် ငွေ၏ ပမာဏကို ပြသောသဒ္ဓါတည်း။ ဆန်ကျိုး ဆန်ကွဲသည် ငွေ၏ ပမာဏကိုပြသော အသုံးမဟုတ်၊ ဝိဟိသဒ္ဓါသည်သာ ငွေ၏ ပမာဏကိုပြသော သဒ္ဓါဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်အကြံကို စဉ်းစားကြပါ။

အာဏဏျနိဒါနံ။ ။နတ္ထိ + ဣဏံ ယဿာတိ (အနိဏော-ဟု ဖြစ်သင့်လျက် တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် နိဉ္စ နကို ဣ၊ ဣကို အ ပြု၍) အာဏဏော”ဟု ဖြစ်၏။ [သီဟိုဠ်မှ၌ “အနဏော”ဟုလည်း ရှိ၏။] အာဏဏဿ + ဘာဝေါ-အာဏဏျ၊ အာဏဏျမေဝ-ကြွေးမြီ မရှိသူ၏ အဖြစ်သည်ပင် + နိဒါနံ-ပါမောဇ္ဇသောမနဿ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတည်း။ အာဏဏျနိဒါနံ-ကြောင်း၊ ဤအလို နိဒါနံ၌ သိကို ဟိတ်အနက် သက်စေ၍ “အာဏဏျဟေတု အာဏဏျကာရဏာတိ အတ္ထော”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်။ (တစ်နည်း) အာဏဏျ + နိဒါနံ ယဿာတိ အာဏဏျနိဒါနံ (ပါမောဇ္ဇေ၊ သောမနဿ)။

အားကြီးသော ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို လဘတိ-ရ၏။ သောမနဿ-ကောင်းသော စိတ်ရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သုခဝေဒနာကို အဓိဂစ္ဆတိ-ရ၏။ တေန-ကြောင့်၊ လဘေတယ ၊ပေ၊ သောမနဿန္တိ-ဟူ၍၊ ဂုတ္တံ။

၂၁၉။ ဝိသဘာဂဝေဒနုပ္ပတ္တိယာ-သဘောမတူသော ဝေဒနာ၏ဖြစ်ခြင်း အားဖြင့်၊ ကကစေန-လွှဖြင့်၊ (ဆိန္ဒတိ)ဣဝ-ဖြတ်သကဲ့သို့၊ စတုဣရိယာပထ-၄ ပါးသော ဣရိယာပုတ်ကို၊ [ရှေးစာအုပ်တို့၌ “သဗ္ဗိရိယာပထ-အလုံးစုံသော ဣရိယာပုတ်ကို”ဟု ရှိ၏။] ဆိန္ဒန္တော-ဖြတ်လျက်၊ အာဗာဓတိ-လွန်စွာ နှိပ်စက် တတ်၏။ ဣတိ၊ အာဗာဓော-မည်၏။ အဿ-ထိုယောက်ျား၏။ သော-ထိုမူလ အနာရောဂါသည်၊ အတ္တိ-၏။ ဣတိ၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ အာဗာဓိကော- မည်၏။ တံ သမုဋ္ဌာနေန - ထိုမူလအနာရောဂါဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော၊

ပါမောဇ္ဇ၊ သောမနဿ။ ။ “ငါ့မှာ ကြွေးမြီဟူသော ပလိဗောဓမှ လွတ်ပြီ” ဟု တွေး၍ အားကြီးသော ပါမောဇ္ဇကိုလည်း ရ၏၊ “အသက်မွေးဘို့ရန် အရင်းအနှီးလည်းကျန် သေး၏” ဟု တွေး၍ သောမနဿကိုလည်း ရသည်။

ဝိသဘာဂဝေဒနုပ္ပတ္တိယာ။ ။ လူ၏ ခန္ဓာအစဉ်သည် ကုသိုလ်၏ အကျိုးဝိပါက် အစဉ်ဖြစ်၏။ အနာရောဂါ ဖြစ်သောအခါ ဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်၏။ ထို ဒုက္ခဝေဒနာသည် ကုသိုလ် ခန္ဓာအစဉ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏။ သုခဝေဒနာကား ထိုခန္ဓာအစဉ်နှင့် သဘောတူ၏။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခဝေဒနာကို “ဝိသဘာဂဝေဒနာ-ခန္ဓာအစဉ်၏ သဘောမတူသော ဝေဒနာ” ဟု ခေါ်ရသည်။ [ထိုဝေဒနာဖြစ်ခြင်းသည်ပင် နှိပ်စက်ရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် “ဖြစ်ခြင်းအား ဖြင့်” ဟု ကြိယာဝိသေသနအနက်ပေးရသည်။]

ကကစေန ဝ သဗ္ဗိရိယာပထ။ ။ အနာရောဂါနှိပ်စက်အပ်သူသည် ရပ်၍လည်း မနေနိုင်၊ လမ်းလည်း မလျှောက်နိုင်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ထိုင်၍လည်း မနေနိုင်၊ လျောင်း၍လည်း ကောင်းကောင်း မနေနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဣရိယာပုတ် ၄ ပါးလုံးကိုပင် လွှဖြင့် ဖြတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။

အာဗာဓော။ ။ ဗာဓာတ်သည် နှိပ်စက်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “အာဗာဓတိတိ ပိဋေတိ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ ဤအလို အာဥပသာရသည် အနက်သီးခြားမရှိ၊ အာကို ဘုသတ္ထကြံ၍ “အာ (ဘုသော)+ဗာဓတိတိ အာဗာဓော” ဟုလည်း ပြုကြ၏။ ထို အာဗာဓဟူသည် လေစသော ဓာတ်ကြီး ၄ ပါးတို့၏ (ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် ညီညီမျှမျှ မဖြစ်ဘဲ) ဖေါက်ပြန်သော အခိုက်အတန့်တည်း။ ထိုသို့ ဓာတ်ကြီး ၄ ပါး၏ ဖေါက်ပြန်မှုကြောင့် ဖျားနာ ခြင်း၊ အနာပေါက်ခြင်း၊ လေထိုးခြင်း စသည်တို့ ဖြစ်ကြရသည်။ [ဆေးဟူသည်လည်း ထို ဓာတ်ကြီး ၄ ပါးကို အညီအမျှ သမဖြစ်အောင် စွမ်းနိုင်သော ဓာတ်ကြီး ၄ ပါးပင်တည်း။]

အာဗာဓိကော ဒုက္ခိတော။ ။ သွာဿ (သော+အဿ) အတ္တိဖြင့် အဿတ္တိ အနက်၌ ဣကပစ္စည်းသက်၍ “အာဗာဓိက” ဖြစ်သည်ဟု ပြ၏။ ဒုက္ခိတော၌ကား ဒုက္ခသဒ္ဓါက တာရကာဒိဂိုဏ်း၌ ပါဝင်သောကြောင့် “သဗ္ဗာတံ တာရကာဒိတိတော” ဟူသော မောဂ္ဂဇ္ဈာန်-

ဒုက္ခေဒုက္ခဗြဟ္မံ၊ ဒုက္ခိတော-လွန်စွာဖြစ်သော ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်။ (“အဿ-
 ဖြစ်ရာ၏” ဌဝပ်၊) (ယော - အကြင်ယောက်ျားသည်၊) အဓိမတ္တဂိလာနော-
 လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်ရှိအောင် မကျန်းမာသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊
 (သော-သည်၊) ဗာဠဂိလာနော-မည်၏။ [“ဗာဠဂိလာနောတိ အဓိမတ္တဂိလာနော”
 ဟု ရှိလျှင်ကား သာ၍ရှင်းသည်။] နစ္ဆာဒေယျာတိ-ကား၊ အဓိမတ္တဗျာဓိပရေတ
 တာယ-လွန်ကဲသောအတိုင်းအရှည်ရှိသော အနာရောဂါသည်နှိပ်စက်အပ်သည်၏

ဏာဒိ (၄၅) သုတ်ဖြင့် သဉ္စာတအဿတ္ထိ အနက်၌ ဣတပစ္စည်းသက်ရသည်။
 “လွန်စွာဖြစ်သော ဒုက္ခရှိသူ” ဟု ပေးပါ။ [ဗျာဓိ+သဉ္စာတော ဧတဿာတိ ဗျာဓိတံ၊ ဧသ
 နယော ဒုက္ခိတံတိ ဧတ္ထပိ-တိကင်္ဂုတ္တရ၊ ဒေဝဒူတဝဂ် ဋီကာ။]

ထို ၂ ပုဒ် အထူး။ ။အာဗာဓိကော၏ နောက်၌ ဒုက္ခိတောကို “တံသမုဋ္ဌာနေန
 ဒုက္ခေန” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် မူလအနာရောဂါကို “အာဗာဓ” ဟု ခေါ်ပါ။ အာဒိမ္မိ-အစ၌+
 ဗာဓတိ-နှိပ်စက်တတ်၏။ ဣတိ အာဗာဓော။ [အာသည် အာဒိအနက်ဟောဟု ကြံပါ။]
 အနာ ရောဂါရှိသူကို “အာဗာဓိက” ဟု ခေါ်သည်။ ထို အာဗာဓလျှင် အရင်းခံရှိသော
 (ထိုအနာရောဂါကြောင့် ဆက်ကာဆက်ကာဖြစ်သော) စိတ်ဆင်းရဲ ကိုယ်ဆင်းရဲမှုကို ဒုက္ခဟု
 ခေါ်၏။ လွန်စွာ ဖြစ်သော ထိုဒုက္ခရှိသူကို “ဒုက္ခိတ” ဟု ခေါ်သည်။

ဋီကာသစ်။ ။ဒုက္ခဝေဒနာယ အာဗာဓဘာဝေ (ဒုက္ခဝေဒနာ၏ အာဗာဓအမည်
 ရခြင်း၌) အာဒိမ္မိ + ဗာဓတိတိ အာဗာဓောတိ ကတွာ “အာဗာဓသင်္ခါတေန မူလဗျာဓိနာ
 အာဗာဓိကော၊ အပရာပရံ သဉ္စာတဒုက္ခသင်္ခါတေန အနုဗန္ဓဗျာဓိနာ ဒုက္ခိတောတိ
 အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ [ပဌမ အနာရောဂါကို အာဗာဓ၊ နောက်ဆက်ရောဂါဝေဒနာကို
 ဒုက္ခဟု ခွဲပါ-ဟူလို။]

ဗာဠဂိလာနော။ ။ဂိလေဓာတ်သည် ကိလမ (ပင်ပန်း) အနက်ကို ဟော၏။ ယု
 ပစ္စည်းဖြင့် “ဂိလာန” ဟု ဖြစ်၏။ ဂိလာယတိ-ပင်ပန်းညှိုးနွမ်း၏။ ဣတိ ဂိလာနော၊ ဗာဠကို
 “အဓိမတ္တ” ဟု ဖွင့်၏။ ဗာဠ+ဂိလာနော ဗာဠဂိလာနော၊ “ဓာတုသင်္ခယေန-လေစသောဓာတ်
 တို့၏ ကုန်ခန်းလျော့ပါးခြင်းကြောင့်၊ ပရိက္ခိဏသရိရော-ကုန်ခန်းသော ကိုယ်ရှိသူ” ဟု ဋီကာ၌
 သရုပ်ဖော်၏။ “ပိန်ချုံးနေသူ” ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။

နစ္ဆာဒေယျ။ ။ဤကာရန္တ ဆဒိဓာတ်သည် ဣစ္ဆာယံ-လိုချင်ခြင်း (စားလိုခြင်း
 သောက်လိုခြင်း) ၌ ဖြစ်၏။ စုရာဒိဂိုဏ်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “န ရုစ္ဓေယျ” ဟု ဣစ္ဆာအနက်ကို
 ဖွင့်သည်။ ဤ ရုစ္ဓေယျကို ကံဟောဟု ယူ၍ ပါဠိတော်၌ ဘတ္တံ+အဿမှ အဿကိုလည်း
 ကတ္တာဟောဟု ဋီကာသစ်ဆိုလေ၏။ သို့သော် “ယဿဒါတုကာမောရောစတေ” အနက်နှင့်
 အညီ ရောစနတ္ထသမ္ပဒါနိဆိုလျှင် သဒ္ဓါနည်းနှင့် တိုက်ရိုက်ညီ၍ ရုစ္ဓေယျလည်း ဒိဝါဒိကတ္တု၊
 ရုပ်ဟူသာ ကြိုသင့်ပါသည်။ ထိုသို့ကြိုမှလည်း “နစ္ဆာဒေယျ” ဟူသော ကတ္တုရုပ်နှင့် လိုက်လျော
 မည်။ [အဓိမတ္တဗျာဓိပရေတတာယာတိ အဓိမတ္တဗျာဓိ ပီဠိတတာယ၊ “ပရေတ=ပရံ+ဣတ-
 အလွန်ရောက်အပ်”ဟူသော သဒ္ဓတ္ထကို “နှိပ်စက်အပ်”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်သည်။]

အဖြစ်ကြောင့်၊ န ရှုစွေယျ-မနှစ်သက်ရာ၊ ဗလမတ္တာတိ-ကား၊ ဗလမေဝ-အားသည် ပင်တည်း၊ စ-ဆက်၊ ဗလံ-အားသည်၊ အဿ-ထိုယောက်ျား၏၊ ကာယေ-ကိုယ်၌၊ န ဘဝေယျ-မရှိရာ၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ တတောနိဒါနန္တိ-ကား၊ အာရောဂျနိဒါနံ-အနာရောဂါ မရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (လဘေတ၊ အဓိဂစ္ဆေယျ တို့၌စပ်၊) ဝါ-အနာရောဂါမရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ (ပါမောဇ္ဇ၊ သောမနဿံ တို့၌စပ်၊) ဟိ-မှန်၊ တဿ-ထိုယောက်ျားသည်၊ ဝါ-၏၊ (အဟံ) အရောဂေါ-အနာရောဂါမရှိသည်၊ အမှီ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-သို့၊ အာဝဇ္ဇယတော-ဆင်ခြင်လသော်၊ တဒုဘယံ-ထို ပါမောဇ္ဇ၊ သောမနဿံ ၂ ပါးစုံသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ (ဘဂဝတာ) လဘေတ၊ ပေ၊ သောမနဿန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ။

၂၂၀။ န ပေ၊ ဝယောတိ-ကား၊ ကာကဏိကမတ္တံပိ-တစ်ပြား၏ ၄ ဖို့ တစ်ဖို့မျှလည်း၊ ဝါ-တစ်ချင်းရွေးမျှလည်း၊ (ကိဉ္စိ၏ အဖွင့်၊) ဘောဂါနံ-စည်းစိမ်တို့၏၊ ဝယော-ကုန်ခန်းပျက်စီးခြင်းသည်၊ န ဘဝေယျ-မရှိရာ၊ (န အဿ၏အဖွင့်၊) တတောနိဒါနန္တိ-ကား၊ ဗန္ဓနာ-အနှောင်အဖွဲ့မှ၊ ဝါ-ထောင်မှ၊ မောက္ခနိဒါနံ-လွတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (လဘေတ၊ အဓိဂစ္ဆေယျတို့၌စပ်၊) ဝါ-လွတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ (ပါမောဇ္ဇ၊ သောမနဿံတို့၌စပ်၊) သေသံ-

ဗလမတ္တာ။

။ဒိဋ္ဌိဂတ၌ ဂတကဲ့သို့ မတ္တာအတွက် သီးခြားအနက် မရှိ၊ တတ္ထာဝ ဝုတ္တိ (ထိုဗလ၏ အနက်၌ ဖြစ်ခြင်းရှိသော သဒ္ဓါ)ဟု ယူ၍ “ဗလမေဝ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဧဝံဖြင့် မတ္တာ၏ ပမာဏစသော အနက်ကို ကန့်ပါ၊ ဋီကာ၌ကား မတ္တသဒ္ဓါ၏ အပ္ပကအနက်ကို ယူ၍ “အပ္ပမတ္တကံဝါ ဗလံ ဗလမတ္တာ”ဟု အဋ္ဌကထာမှ တစ်နည်းကြံသေး၏။

မှတ်ချက်။

။ဤဗလမတ္တာကို နစဿ ကာယေ၌ န (ဘဝေယျ)ဝယ် စပ်ရမည် ဖြစ်၍ “အနည်းငယ်သော အားသည် မရှိရာ”ဟု အနက်ဖြစ်နေ၏၊ အနည်းငယ်သောအားမျှ မရှိလျှင် အမှန်သေရတော့မည်ဖြစ်၏၊ ဤပါဠိတော်၌လာသော ယောက်ျားကား သေရမည် မဟုတ်ပါ၊ ထို့ကြောင့် မတ္တာအတွက် အနက်မရှိကြသော အဋ္ဌကထာနည်းက သဘာဝကျ၏၊ ပြန်၍ ကျန်းမာရာ၌ကား မတ္တ၏ အပ္ပကအနက် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ပါမောဇ္ဇ သောမနဿံ။

။အဋ္ဌကထာ၌ “အရောဂေါမှီတိ အာဝဇ္ဇယတော တဒုဘယံ ဟောတိ”ဟု ဆိုသောကြောင့် “အနာရောဂါ ကင်းပေပြီ”ဟု ဆင်ခြင်ခြင်းသည် “ပါမောဇ္ဇ သောမနဿံ ၂ ပါးစုံ၏ အကြောင်းတည်း”ဟု ဆိုလို၏၊ ဋီကာတို့၌ကား “ရောဂါမှ လွတ်ပြီဟု ဆင်ခြင်ခြင်းသည် ပါမောဇ္ဇ၏အကြောင်းဖြစ်၍ ငါ့မှာ အားရှိသေး၏ဟု ဆင်ခြင် ခြင်းသည် “သောမနဿံဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း”ဟု ပါဠိတော်စာသွားကို ကြည့်၍ ခွဲကြသည်။

ဝယော။

။“ဝိ+အယ”ဟု ခွဲ၊ ဝိသည် ဝိရုဒ္ဓအနက်ဟော၊ အယသည် ဖြစ်ခြင်း အနက်ဟော၊ “ဖြစ်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်”ဟူသည် ပျက်ခြင်း၊ ကုန်ခန်းခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝယောတိ ခယော ဘဂေါ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်။

ကြွင်းသော အစီအရင်ကို၊ ဝုတ္တနယနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ၊ သဗ္ဗပဒေသု-အလုံးစုံသော တတိယ၊ စတုတ္ထ၊ ပဉ္စမဥပမာအစုတို့၌၊ ယောဇေတဝ္ဗ-ယှဉ်စေထိုက်၏။

၂၂၁-၂၂၂။ အနတ္တာဓိနောတိ-ကား၊ အတ္တနိ-မိမိ၌၊ အဓိနော-စပ်သူသည်၊ န (အဿ)-မဖြစ်ရာ၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ရူစိယာ-အလိုအားဖြင့်၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုကို၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ ဝါ-ပြုခွင့်ကို၊ န လဘတိ-မရ၊ ပရာဓိနောတိ-ကား၊ ပရေသု-သူတစ်ပါးတို့၌၊ အဓိနော-စပ်သူသည်၊ (အဿ-ဖြစ်ရာ၏)၊ ပရသေဝ-သူတစ်ပါး၏သာ၊ ရူစိယာ-အလိုအားဖြင့်၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်ရ၏၊ န ယေန ကာမံ ဂမောတိ-ကား၊ ယေန ဒိသာဘာဂေန-အကြင်အရပ်အဖို့ဖြင့်၊ အဿ-ထိုယောက်ျား၏၊ ဂန္တု-ငှာ၊ ကာမော-အလိုသည်၊ ဟောတိ-၏။ [မူကွဲ၌ “ဂန္တုကာမတာ-သွားလိုသူ၏ အဖြစ်သည်”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဂန္တုကာမော-သွားခြင်းငှာအလိုသည်”ဟုလည်းကောင်း ပေးပါ။] ဂမနာယ-သွားခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆာ-အလိုသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ တေန-ထိုအရပ်ဖြင့်၊ ဂန္တု-ငှာ၊ ဝါ-ကို၊ န လဘတိ-မရ။

သေသံ သဗ္ဗပဒေသု။ ။ “သေသ-အကြွင်း”ဟူသည် “တဿ ဟိ ဗန္ဓနာ မုတ္တော မှီတိ အာဝဇ္ဇယတော တဒုဘယံ ဟောတိ၊ တေန ဝုတ္တံ၊ ပေ၊ သောမနဿတိ”ဟူသော တတိယဥပမာအစုအတွက် စကားကြွင်း၊ “တဿ ဟိ ဒါသဗျာ မုတ္တောမှီတိ အာဝဇ္ဇယတော တဒုဘယံ ဟောတိ၊ တေန ဝုတ္တံ၊ ပေ၊ သောမနဿတိ”ဟူသော စတုတ္ထ ဥပမာအစုအတွက် စကားကြွင်း၊ “တဿ ဟိ ခေမန္တဘူမိ အနုပ္ပတ္တောမှီတိ အာဝဇ္ဇယတော တဒုဘယံ ဟောတိ၊ တေန ဝုတ္တံ၊ ပေ၊ သောမနဿတိ”ဟူသော ပဉ္စမ ဥပမာအစုအတွက် စကားကြွင်းတည်း၊ သဗ္ဗပဒေသု၌ ပဒ သဒ္ဓါသည် ကောဌာသအနက်ဟောတည်း။ [သဗ္ဗပဒေသုတိ တတိယာဒီသု တီသု ကောဌာသေသု၊ ဋီကာသစ်။] ဝုတ္တနယဟူသည် ပဌမ ဒုတိယအစုတို့၌ ပြုအပ်ပြီးသော “သော ဟိ အဏဏောမှီတိ”စသော ပဌမနည်းနှင့် “အရောဂေါမှီတိ”စသော ဒုတိယနည်းတည်း။

အနတ္တာဓိနော။ ။ အဓိနောကို “အဓိ+က္ကနော”ဟု ခွဲ၊ အဓိ-အဓိဂတံ-ရအပ်သော+က္ကနံ-အစိုးရသူ၏အဖြစ်သည်၊ ယဿာတိ အဓိနော၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ အဓိနသဒ္ဓါသည် “အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ရှိသူ-အစိုးရသူ”ဟုလည်းကောင်း၊ “အာယတ္တ-စပ်သူ”ဟုလည်းကောင်း အနက်ဟောတည်း၊ အတ္တနိ+အဓိနော အတ္တာဓိနော (မိမိ၌ အစိုးရသူ၊ ဝါ-မိမိ၌ စပ်သူ)။ [သာမိဿရာဓိပတိ စသော သုတ်ဥပဒေသနှင့်အညီ ဣဿရအနက်ရှိသော အဓိန အာယတ္တ ပဋိဗဒ္ဓတို့နှင့်ယှဉ်ရာ၌ သတ္တမုန္တ တားလေ့ရှိသည်။] န+အတ္တာဓိနော အနတ္တာဓိနော။

ယေနကာမံ ဂမော။ ။ ယေနကာမံသည် “ယထာကာမံနှင့် အနက်တူသော အဗျယိဘောသမာသံ”ဟု ရှေ့၌ ယေနကာမံ ပက္ခမတိတုန်းက ဖွင့်ခဲ့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် “ယေန ကာမံ-အလိုရှိတိုင်း၊ ဂမော-သွားနိုင်သည်”ဟု ပါဠိတော်၌ ပေးပါ၊ အဋ္ဌကထာ၌ “ယေန ဒိသာဘာဂေန” စသောအဖွင့်ကား အဓိပ္ပာယ်ထင်ရှားအောင် ဖွင့်ခြင်းသာတည်းဟု ကြိမိပါသည်။

ဒါသဗျာတိ-ကား၊ ဒါသဘာဝါ-ကျွန်၏အဖြစ်မှ၊ (မုစ္ဆေယျ ဌိစပ်)၊
 [“ဒါသဿ+ ဘာဝေါ ဒါသဗျ”ဟု ဘာဝအနက်၌ ဗျပစ္စည်းသက်။]
 ဘုဒ္ဓိဿောတိ-ကား၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ သန္တကော-ဥစ္စာသည်၊ (ဟောတိ)၊
 တကော နိဒါနန္တိ-ကား၊ ဘုဒ္ဓိဿနိဒါနံ-ကျွန် မဟုတ်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော
 အကြောင်းကြောင့်၊ (လဘေထ၊ အဓိဂစ္ဆေယျတိ၌စပ်)၊ ဝါ-ကျွန် မဟုတ်သူ၏
 အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ (ပါမောဇ္ဇံ၊ သောမနဿတိ၌စပ်)၊
 ကန္တာရဒ္ဓါန မဂ္ဂန္တိ-ကား၊ ကန္တာရံ-ရေကို လွန်စေရာ

သို့သော် ဋီကာ၌ကား “ယေန ဂန္တူ ကာမော၊ တေန ကာမံ (အလိုအတိုင်း) ဂမော န ဟောတိ”
 ဟု ပါဌသေသထည့်၍ အနက်ပေးစေလိုသောကြောင့် “ယေန ဒိသာဘာဂေန”စသည်ဖြင့်
 ဖွင့်သည်ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။စာအုပ်တို့၌ “ဂန္တူကာမတာ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဂန္တူကာမော”ဟု
 လည်းကောင်း မူအမျိုးမျိုး ရှိ၏။ “ဣစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဂမနာယ”သည် ထိုပုဒ်၏ အဖွင့်တည်း၊ ထို့
 ကြောင့် ဂန္တူကို “ဂမနာယ”ဟုလည်းကောင်း၊ ကာမော ဟောတိကို “ဣစ္ဆာ ဟောတိ”ဟု
 လည်း ကောင်း ဖွင့်ရကား “ဂန္တူကာမော ဟောတိ”ဟုသာ ရှိသင့်ပါသည်။

ဘုဒ္ဓိဿော။ ။ဘုဒ္ဓ သဒ္ဓါသည် လက်ရုံးအနက်အပြင် ကရ (လက်သာမည)
 အနက်ကိုလည်း ထောမိနိဓိ၌ ဖွင့်၏။ ဣသဓာတ်သည် အန္တေသ (ရှာခြင်း)، ဣစ္ဆာ၊
 ဂတိအနက်တို့ကို ဟောသော်လည်း ဓာတူနံ အနေကတ္ထတ္တာနှင့်အညီ ဤနေရာ၌ ပေသအနက်
 ဟောဟု ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြ၏။ ဧသိတဗ္ဗော ပေသိတဗ္ဗော-စေခိုင်းအပ် စေခိုင်းနိုင်၏။ ဣတိ
 ဣဿော၊ ဣသဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း။ ဘုဇောဝိယ-မိမိလက်ကိုကဲ့သို့+ဣဿော-စေခိုင်းအပ်
 စေခိုင်းနိုင်သူတည်း။ ဘုဒ္ဓိဿော-သူ၊ ကိုယ့်လက်ကို ကိုယ်သာပိုင်၍ ကိုယ်အလိုရှိသလို
 ပြုစေနိုင်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုလည်း (ပိုင်ဆိုင်သူ အရှင်သခင် မရှိဘဲ) အလိုရှိသလို
 စေခိုင်းနိုင်သောကြောင့် “ဘုဒ္ဓိဿ”ဟု ခေါ်ရသည်။

မှတ်ချက်။ ။“အဒါသော တု ဘုဒ္ဓိဿောထ”ဟု အဘိဓာန် (၅၁၆)နှင့်အညီ ကျွန်
 အဖြစ်မှလွတ်၍ ဒါသ မဟုတ်သူသည်လည်းကောင်း၊ တစ်သက်လုံးပင် ဒါသ မဟုတ်သူသည်
 လည်းကောင်း ဘုဒ္ဓိဿမည်၏။ ထို့ကြောင့် ဥပသမ္ပဒကံ-အနုသာသနအခန်း၌ “ဘုဒ္ဓိဿော-
 ကျွန် မဟုတ်သူသည်၊ အသိ-ဖြစ်ပါ၏လော”ဟုသာ ပေးပါ။ နဂိုက ကျွန်ဖြစ်ခဲ့သူ မဟုတ်သော
 ကြောင့် “သူ့ကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်သူသည်”ဟု မပေးပါနှင့်။

အတ္တနော သန္တကော။ ။ဤအဋ္ဌကထာဖွင့်သည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာတည်း။ တချို့
 မှာ မိမိကိုယ်သည် (ကျွန်ဖြစ်နေသည့်အတွက်) ကိုယ်မပိုင်၊ ကိုယ့်ဥစ္စာမဟုတ်၊ အရှင်သခင်
 တို့၏ဥစ္စာ ဖြစ်နေ၏။ ဘုဒ္ဓိဿ ဖြစ်သူကား ကိုယ့်ကိုယ်သည် ကိုယ့်ဥစ္စာဖြစ်၏။ [ဘုဒ္ဓိဿနှင့်
 စပ်၍ အခြားအနက်များကို ဝိနည်း မဟာဝဂ္ဂ၊ မဟာခန္ဓက ဒါသကထာ ဘာသာဋီကာ၌
 ပြထားပြီ။]

ကန္တာရဒ္ဓါနမဂ္ဂေါ။ ။က သဒ္ဓါသည် “ရေ”ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ ရေမရှိ
 သောကြောင့် ထိုခရီးခဲသွားသူတို့သည် ရေကိုယူ၍ သွားရ၏။ ထိုခရီးခဲကို ရေပါမှ လွန်မြောက်
 နိုင်သောကြောင့် ရေသည် ထိုခရီးခဲကို ကျော်လွန်စေနိုင်သော အဓိက အရာဝတ္ထု ဖြစ်၏။

ဖြစ်သော၊ ဝါ-ရေဖြင့် လွန်မြောက်အပ်သော၊ အခွါနမဂ္ဂ-အခွန်ရှည်သောခရီးကို၊ နိရုဒ္ဓက-ရေမရှိသော၊ ဒီဃမဂ္ဂ-ရှည်သော ခရီးကို၊ (ပဋိပဇ္ဇေယျ ဌာဝပ်) ကူတိ အတ္ထော-နက်၊ တတော နိဒါနန္တိ-ကား၊ ခေမန္တဘူမိ နိဒါနံ-ဘေးကင်းရာ မြေအရပ် သို့ ရောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (လဘေထ၊ အဓိဂစ္ဆေယျ ဌာဝပ်) ဝါ-ဘေးကင်းရာ မြေအရပ်သို့ ရောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ (ပါမောဇ္ဇံ၊ သောမနဿ ဌာဝပ်)။

ဣမေ၊ ပေ၊ အပ္ပဟိနေတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အပ္ပဟိန ကာမတ္တန္တနိဝရဏံ-မပယ်အပ်သေးသော ကာမတ္တန္တနိဝရဏကို၊ ဣဏသဒိဿ- ကြွေးမြီနှင့်တူသည်ကိုလည်းကောင်း၊ သေသာနိ-ကာမတ္တန္တနိဝရဏမှ ကြွင်းသော နိဝရဏတို့ကို၊ ရောဂါဒိသဒိသာနိ-ရောဂါ အစရှိသည်တို့နှင့် တူသည်တို့ကိုလည်း ကောင်း၊ ကတ္တာ-ပြု၍၊ ဒဿေတိ-ပြတော်မူ၏၊ တတြ-ထိုသို့ ပြတော်မူရာ၌၊ အယံ- ဤဆိုအပ်လတုံကား၊ သဒိသတာ-တူကုန်သည်၏အဖြစ်တည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ ယော-

ထို့ကြောင့် “ကံ+တာရေန္တိ ဧတ္ထာတိ ကန္တာရော”ဟု ဋီကာတို့ပြုကြသည်။ ရေမရှိသည့်အတွက် သွားဖို့ရန် ခဲယဉ်းသောကြောင့် ခရီးခဲ ဟု မြန်မာပြန်ကြသည်။ [အနုဒကတာယ ကံ (ပါနီယံ) တာရေန္တိ ဧတ္ထာတိ ကန္တာရော၊-ဋီကာသစ်။] အခွါနသဒ္ဓါသည် ဒီဃသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်း။ ကန္တာရောနှင့် ကမ္မရာရဲ တွဲပါ။

မှတ်ချက်။

။အဘိဓာနပုဒ်ပိကာ၌ “ကေန တရန္တိ အတိက္ကမန္တိ ယံတိ ကန္တာရော (အဝုတ္တကမ္မသာဓန၊ ကနောက် နိဂ္ဂဟိတံလာ၊ နံ ပြု) ရေဖြင့် လွန်အပ်သော ခရီးခဲ”ဟု ပြု၏။ “တရိတဗ္ဗောတိ တာရော (ဏ ပစ္စည်း)၊ ကေန+တာရော ကန္တာရော”ဟု ဝုတ္တကမ္မသာဓန လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဤသို့ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း ကံ၌ နိဂ္ဂဟိတံကို မချေရသောကြောင့် အလုတ္တ သမာသံကြံ၍ “ကံ+တာရေန္တိ ဧတ္ထ”ဟု ဋီကာတို့ ပြုကြဟန်တူသည်။

ခေမန္တဘူမိ နိဒါနံ။

။“ခေမံ အပ္ပဋိဘယံ”ဟု ပါဠိတော်၌ ရှေ့ဝါကျရှိသော ကြောင့် တတောဖြင့် ခေမန္တဘူမိကို ပြန်ညွှန်သည်။ ခေမန္တ၌ အန္တသည် (သုတ္တန္တကဲ့သို့) အနက် သီးခြားမရှိ၊ တဗ္ဘာဝုတ္တိတည်း၊ နောက်၌ အန္တအနက်ရှိ ကြိယောနည်းလာဦးလတုံ၊ ခေမန္တာ+ ဘူမိ ခေမန္တဘူမိ၊ ဘူမိဖြင့် ဘူမိသို့ ရောက်ခြင်းတိုင်အောင် ယူပါ။ ဥပမာ-သတ္တဟာရကံ ဝါဿ ပရိယေသေယျ၌ “ရုာ၍ ချထားခြင်း”တိုင်အောင် သိခါပတ္တ (အထွတ်အထိပ်ရောက်သော) အနက်ကို ယူရသကဲ့သို့တည်း။

သဒိသတာ။

။သဒိသာနံ-တူသော ဥပမာန ဥပမေယျတို့၏+ဘာဝေါ-ဖြစ် ကြောင်းဖြစ်ရာ တူခြင်းဟူသော အစပ်သမ္ပန်တည်း။ သဒိသတာ-ဗန်၊ ဤ ဝိဂြိုဟ်နှင့်အညီ ဥပမာနနှင့် ဥပမေယျ ခြပ် ၂ ခုတို့၏ တူခြင်းသဘောသည် ထိုခြပ် ၂ ခုကို ဥပမာန ဥပမေယျ အဖြစ်ဖြင့် ဆက်စပ်ပေးရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် အစပ် (အဆက် အသွယ်) သမ္ပန်ကို “သဒိသတာ”ဟု ဆိုသည်။ ဤ သဒိသတာကိုပင် “ဥပမာ”ဟုလည်း ခေါ်ရသည်။ [ယေန ဣဏာဒိနံ ဥပမာနဘာဝေါ ကာမဆန္တာဒိနဉ္စ ဥပမေယျဘာဝေါ ဟောတိ၊ သော နေသံ ဥပမာနောပမေယျသမ္ပန္နော သဒိသတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-ဋီကာ။]

အကြင် ယောက်ျားသည်၊ ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့၏၊ ကုဏ်-ကြွေးမြီကို၊ ဂဟေတွာ-
၍၊ ဝိနာသေတိ-ပျက်စီးစေ၏၊ ဝါ-ဖျက်ဆီး၏၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ ဝါ-
ကို၊ တေဟိ-ထိုကြွေးရှင်တို့သည်၊ ကုဏ်-ကြွေးမြီကို၊ ဒေဟိ-ပေးလော၊ ဝါ-ဆပ်
လော၊ ကုတိ-သို့၊ ဝုစ္စမာနောပိ-ပြောဆိုအပ်သော်လည်းကောင်း၊ ဖရသံ-ကြမ်းတမ်း
သောစကားကို၊ ဝုစ္စမာနောပိ-လည်းကောင်း၊ ဗဇ္ဈမာနောပိ-နှောင်ဖွဲ့အပ်သော်
လည်းကောင်း၊ ဝဓိယမာနောပိ-နှိပ်စက်အပ်သော်လည်းကောင်း၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံ
တစ်ခုကို၊ ပဋိဗ္ဗာဟိတုံ-တားမြစ်ခြင်းငှာ၊ [“ဆန့်ကျင်ဘက် အားထုတ်ခြင်းငှာ”ဟု
သဒ္ဒတ္ထလည်း ပေးပါ။] န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံကို၊ တိတိက္ခတိ-
သည်းခံရ၏၊ (ကသွာ-ကြောင့်၊ သဗ္ဗံ-ကို၊ တိတိက္ခတိ-နည်း၊) ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊
အဿ - ထိုယောက်ျား၏၊ တံ ကုဏ် - ထိုကြွေးမြီသည်၊ တိတိက္ခကာရဏံ-
သည်းခံရခြင်း၏ အကြောင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ (တသွာ-ကြောင့်၊ သဗ္ဗံ-ကို၊
တိတိက္ခတိ-၏)။

ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယမှိ-အကြင်ဝတ္ထု
၌၊ ကာမစ္ဆန္နေန-ကာမစ္ဆန္ဒဖြင့်၊ ရဇ္ဇတိ-တပ်မက်၏၊ တဏှာသဟဂတေန-တဏှာ
ဖြင့်၊ ဝါ - တပ်မက်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော တဏှာဖြင့်၊ တံ ဝတ္ထု-ထိုဝတ္ထုကို၊
[(တစ်နည်း) ယံ ဝတ္ထု-အကြင် ဝတ္ထုကို၊] ဂဏှာတိ-ယူ၏၊ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊
တေန-ထိုဝတ္ထုသည်၊ ဖရသံ-ကြမ်းတမ်းသော စကားကို၊ ဝုစ္စမာနောပိ-သော်
လည်းကောင်း၊ ဗဇ္ဈမာနောပိ - သော်လည်းကောင်း၊ ဝဓိယမာနောပိ - သော်

ပဋိဗ္ဗာဟိတုံ။ ။ “ပဋိပုဗ္ဗာရိတုံ-ပြန်၍ ပုတ်ခတ်ခြင်းငှာ”ဟုလည်းကောင်း၊
“ပဋိပုဗ္ဗာရိတုံ- ပြန်၍ ဖြန့်ခြင်းငှာ”ဟု လည်းကောင်း မူကွဲရှိ၏၊ ဋီကာသစ်၌ “ဖရသံဝစနာဒိကံ
ကဉ္စိ ပဋိ သေဓေတုံ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “ပဋိဗ္ဗာဟိတုံ”ပါ၌သာ ဋီကာဖွင့်နှင့် ညီ၏၊
ဗာဟဓာတ်သည် အားထုတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ပတိဇ္ဈေးရှိသောကြောင့် “ဆန့်ကျင်ဘက်
အားထုတ်ခြင်း” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏၊ “တားမြစ်ခြင်း”အနက်ကား ဝေါဟာရတ္ထည်း။

တဏှာ သဟဂတေန။ ။ အဘိဓာန် (၈၃၃)၌ လာသော သဟဂတသဒ္ဒါ၏
အနက်တို့တွင် တဏှာဝအနက်၌ ဖြစ်၏၊ “တဏှာဘူတေန ကာမစ္ဆန္နေန တံ ကာမစ္ဆန္ဒဿ
ဝတ္ထုဘူတံ ပုဂ္ဂလံ မမေတံတိ (ငါ့ဥစ္စာဟူ၍) ဂဏှာတိ၊ သဟဂတသဒ္ဒေါ ဟေတ္ထတဏှာဝမတ္ထော-
ဋီကာသစ်။ [“တပ်မက်တတ်သည်၏ အဖြစ်နှင့်+တကွဖြစ်သော”ဟု အနက်ပေးလျှင်လည်း
တဏှာကိုပင် ရသောကြောင့် ထိုအနက်သင့်၏၊ အဋ္ဌသာလိနီ ကာမကုသိုလ်အဖွင့် ဘာသာ
ဋီကာ၌ ရှုပါ။] စ

တံ ဝတ္ထု ဂဏှာတိ။ ။ တံ ဝတ္ထု ကို “တံ ကာမစ္ဆန္ဒဿ ဝတ္ထုဘူတံ ပုဂ္ဂလံ”ဟု
ဋီကာတို့၌ တွေ့ရသည်၊ ထိုဝါကျသည် ကာမစ္ဆန္နေန ရဇ္ဇတိကို ထပ်၍ဖွင့်သော ဝါကျဖြစ်သော
ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နောက်၌ “သော တေန”ဟု နိယမဝါကျရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း
“ယံ ဝတ္ထု”ဟု ရှိမှ စာသွားမှန်သည်၊ ဋီကာတို့၌လည်း “တံ”ဟု ပါ၌ပျက်နေဟန်တူ၏။

လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗ-ကို၊ တိတိက္ခတိ - ရ၏။ (ကသွာ သဗ္ဗ တိတိက္ခတိ) ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊ အဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ သော ကာမစ္ဆန္ဒော-ထိုကာမစ္ဆန္ဒသည်။ တိတိက္ခကာရဏံ-သည်။ ဟောတိ။ (ကိမိဝ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊) ယရသာမိ ကေဟိ-အိမ်ရှင်တို့သည်။ ဝဓိယမာနာနံ-နှိပ်စက်အပ်ကုန်သော၊ ဣတ္ထိနံ-တို့၏။ တိတိက္ခာဝိယ-သည်ခံခြင်းကဲ့သို့တည်း။ (တသွာ သဗ္ဗ တိတိက္ခတိ) ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဣဏံ-ကြွေးမြီကို၊ (ဒဌဗ္ဗ) ဝိယ-မှတ်ထိုက်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ) ကာမစ္ဆန္ဒော-ကာမစ္ဆန္ဒကို၊ ဒဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏။

ပန-ကား၊ (ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏ၏ ကြွေးမြီနှင့် တူပုံမှတစ်ပါး ဗျာပါဒနိဝရဏ၏ ရောဂါနှင့်တူပုံကား) ပိတ္တရောဂါတုရော-သည်းခြေရောဂါဖြင့် မကျန်းမမာသော ယောက်ျားသည်။ မဓုသက္ကရာဇီသု-များ၊ သကာ အစရှိသော အာဟာရတို့ကို၊ ဒိန္နေသုပိ-ပေးအပ်ကုန်သော်လည်း၊ ပိတ္တရောဂါတုရတယ-သည်းခြေရောဂါဖြင့် မကျန်းမမာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေသံ-ထိုများ၊ သကာ အစရှိသော အာဟာရတို့၏၊ ရသံ-အရသာကို၊ န ဝိန္နတိယထာ-မရသကဲ့သို့၊ တိတ္ထကံ တိတ္ထကံတိ-ခါးတယ် ခါးတယ်ဟူ၍၊ ဥဂ္ဂိရတိယေဝ ယထာ-ထွေးပစ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူပင်၊ ဗျာပန္နစိတ္တော-ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်သော စိတ်ရှိသောရဟန်းသည်။ ဟိတကာမေဟိ-စိပွားကို လိုလားကုန်သော၊ အာစရိယုပဇ္ဈာယေဟိ-ဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့သည်။ အပ္ပမတ္တကမ္မိ-အနည်းငယ်မျှလည်း၊ ဩဝဒိယမာနော-ဆုံးမအပ်သော်၊ ဩဝါဒိ-အဆုံးအမကို၊ န ဂဏှာတိ-မနာယူ၊ အတိဝိယ-

တိတိက္ခကာရဏံ။ ။ “ခန္တိ ပရမံ တပေါ တိတိက္ခာ” ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် တိတိက္ခာအစစ်၌ အဒေါသပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်မဟာကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို အရကောက်ရ၏။ ဤ တိတိက္ခာသည် ထို အဒေါသပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်မဟုတ်၊ တဏှာရာဂ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သာ ဖြစ်ရကား တိတိက္ခာခန္တိနှင့် ခန္တိချင်းတူသောကြောင့် သဒိဿပစာရအားဖြင့် တိတိက္ခာခန္တိ ဟု ခေါ်ရသည်။ [တိတိက္ခာ သဒိသောစေတ္တ ရာဂပစာနော အကုသလစိတ္တုပ္ပါဒေါ တိတိက္ခာတိ ဝုတ္တော-ဋီကာသစ်။] အခြေခံသာ ကာမစ္ဆန္ဒ-ရာဂဖြစ်၏။ သည်းခံနေဆဲ အခိုက်၌ကား ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်လည်း ဖြစ်မည်သာ။

ယရသာမိကေဟိ။ ။ “ယရဿ သာမိကဉ္စတေဟိ သဿု သဿု ရသာမိကေဟိ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ ဗဟုဝုစံဖြစ်သောကြောင့် သဿုသဿုရတို့ကိုပါ ထည့်၍ ဖွင့်ဟန်တူ သည်။ သို့သော် သဿု သဿုရတို့၏ နှိပ်စက်မှုကို သည်းခံရာ၌ ကာမစ္ဆန္ဒကြောင့် မဟုတ်နိုင် ရကား “ယရသာမိက”အရ လင်ယောက်ျားကိုသာ ယူသင့်ပါသည်။ “ယောက်ျားအများ မိန်းမ အများတို့၏ ဖြစ်တတ်သော အလေ့ဖြစ်သောကြောင့် ဗဟုဝုစံဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထားသည်” ဟု ကြံပါ။

အလွန်အကဲသာလျှင်၊ မေ-တပည့်တော်၏ အပေါ်၌၊ တုမေ-အရှင်ဘုရားတို့သည်၊ ဥပဒ္ဒဝေထ-နှိပ်စက်မှုကို ပြုကြကုန်၏။ ဣတိ အာဒိနိ-ဤသို့အစရှိသော စကားတို့ကို၊ ဝတ္ထု-ပြောဆို၍၊ ဝိဗ္ဗမတိ-လူထွက်၏။ [“ဣတောစိတောစ အာဟိဏ္ဏတိ” ဟုလည်း ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ “ထိုထို၍၍ လှည့်လည်၏”ဟု ပေးပါ။ သို့သော် အဋ္ဌကထာ၏ အဘော် ကျမည်မထင်။] ဝိတ္တရောဂါတုရတာယ-သည်းခြေရောဂါဖြင့် မကျန်းမမာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော ပုရိသော-သည်၊ မဓုသက္ကရာဒိနံ-ပျား၊ သကာအစရှိသော အာဟာရတို့၏၊ (ရသံ-အရသာကို၊ န ဝိန္ဒတိ)ဝိယ-မရသကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ) ကောဓာတုရတာယ-ကောဓဖြင့် မကျန်းမမာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဈာနသုခါဒိဘေဒံ-ဈာန်ချမ်းသာ အစရှိသော အပြားရှိသော သာသနရသံ-သာသနာတော်၏ အရသာကို၊ န ဝိန္ဒတိ-မရ၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့လျှင်၊ ရောဂေါ-ကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော)ဝိယ-သို့၊ ဗျာပါဒေါ-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏။

ပန-ကား၊ (ဗျာပါဒနိဝရဏ၏ ရောဂါနှင့်တူပုံမှတစ်ပါး၊ ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏ၏ နှောင်အိမ်နှင့် တူပုံကား) နက္ခတ္တဒိဝသေ-နက္ခတ်ပွဲသဘင်နေ့၌၊ ဗန္ဓနာဂါရေ-နှောင်အိမ်၌၊ ဝါ-ထောင်၌၊ ပဒ္ဓေါ-နှောင်ဖွဲ့အပ်သော၊ (အချုပ်ခံနေရသော) ပုရိသော-သည်၊ နက္ခတ္တဿ-နက္ခတ်ပွဲသဘင်၏၊ အာဒိ-အစကို၊ နေဝ (ပဿတိ) ယထာ-မမြင်လိုက်ရသကဲ့သို့၊ မဇ္ဈိ-အလယ်ကို၊ န (ပဿတိ)ယထာ-သို့၊ ပရိယော သာနံ-အဆုံးကို၊ န ပဿတိ ယထာ-သို့၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ ဒုတိယ ဒိဝသေ-ဒုတိယနေ့၌၊ မုတ္တော-အချုပ်ထောင်မှ လွတ်သည်၊ (သမာနော-သော်၊

ဥပဒ္ဒဝေထ။ “ဥပဒ္ဒဝံ ကရောထ”ဟု ဋီကာဟောင်းဖွင့်၏။ ဥပဒ္ဒဝံဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် ကရဓာတ်၏ အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ ဣကို ဧပြုထားသော နာမဓာတ် ဟု ဆိုလိုဟန်တူ၏။ ထိုပါဌ်အတိုင်းဆိုလျှင် “တုမေ ဥပဒ္ဒဝေထ”ဟု ရှိရလိမ့်မည်။ မေကိုလည်း ဆဋ္ဌိယန္တုကြ၍ “အပေါ်၌”ဟု ဥပရိအနက်ကို အပိုစွက်ရလိမ့်မည်။ “မေ-အား”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ သမ္ပဒါနိအခန်းကို သတိပြုပါ။ ယခုစာအုပ်တို့၌ကား “တုမေ ဟိ ဥပဒ္ဒုတာ”ဟု ရှိ၏။ နောက်မှ ပြင်ကြဟန်တူသည်။

သာသနရသံ။ “ဈာနာဒိဘေဒံ”ဟူသော ဝိသေသနကိုကြည့်၍ “သာသနဿ+ရသော သာသနရသော”ဟု ပြုပါ။ [အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ နိဂုံး၌ “ပဋိပတ္တိရသဿာဒံ” နှင့် အဓိပ္ပာယ်တူပင်တည်း။] “သာသနမေဝ ဝါ ရသံ” ဟု ကမ္မဓာရဲ တစ်နည်း ဖွင့်သေး၏။ အဋ္ဌကထာ၏ အဘော်ကျမည် မထင်။

န ဝိန္ဒတိ။ “ဝိဒဓာတ်သည် ရူဓာဒိဖြစ်မှု ဝိသံသန၊ လာဘ၊ တုဋ္ဌိအနက်ကို ဟော၏။ ဤ၌ “လာဘ”အနက်တည်း။ ဋီကာသစ်၌ “နာနဘဝတိ၊ န ဇာနာတိ”ဟု ဖွင့်သေး၏။ ထို အနက်များကို ဘူဝါဒိ၊ စုရာဒိ ဝိဒဓာတ်ကသာ ဟော၍ “ဝိန္ဒတိ”ဟူသော ရူဓာဒိဓာတ်က မဟောနိုင်ပါ။

“န ဒေတိ”၌စပ်) ဟိယျော-ယမန်နေက၊ နက္ခတ္တံ-နက္ခတ်ပွဲသဘင်သည်၊ အဟော မနာပံ-ဪ... မြတ်နိုးဖွယ်ကောင်းပေစွ၊ နစ္စံ-ကပုံ ကဟန်သည်၊ အဟော (မနာမံ)-စွ၊ ဂီတံ-သီဆိုပုံ သီဆိုဟန်သည်၊ အဟော (မနာပံ)-စွ၊ ဣတိ အာဒိနိ- ဤသို့အစရှိသော စကားတို့ကို၊ သုတ္တာပိ-ကြားရ၍လည်း၊ ဝါ-ကြားရပါသော် လည်း၊ ပဋိဝစနံ-စကားတုံကို၊ န ဒေတိ ယထာ-မပေးနိုင်သကဲ့သို့၊ ကိကာရဏာ- ကြောင့်၊ (ပဋိဝစနံ၊ န ဒေတိ-နိုင်သနည်း)၊ နက္ခတ္တဿ-နက္ခတ်ပွဲသဘင်၏၊ ဝါ- ကို၊ အနနုဘူတတ္တာ-မခံစားအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ပဋိဝစနံ၊ န ဒေတိ- မပေးနိုင်) ဧဝမေဝ-လျှင်၊ ထိနမိဒ္ဓါဘိဘူတော-ထိနမိဒ္ဓသည် လွမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ် သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဝိစိတ္တနယေ-ဆန်းကြယ်သော နည်းရှိသော၊ ဓမ္မဿဝနေ- ကြားနာအပ်သော တရားသည်၊ ပဝတ္ထမာနေပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ တဿ-ထို တရားပွဲ၏၊ အာဒိ-ကို၊ နေဝ (ဇာနာတိ)-မသိလိုက်ရ၊ မဇ္ဈံ န(ဇာနာတိ)၊ ပရိယော သာနံ န ဇာနာတိ၊ သောပိ-ထိုရဟန်းသည်လည်း၊ ဓမ္မဿဝနေ-ကြားနာအပ်သော တရားပွဲသည်၊ ဥဋ္ဌိတေ-ထပြီးလတ်သော်၊ ဝါ-ပြီးဆုံးလတ်သော်၊ ဓမ္မဿဝနံ- ကြားနာအပ်သောတရားသည်၊ အဟော-ဪ... ကောင်းပါပေစွ၊ ကာရဏံ- အကြောင်းပြပုံသည်၊ အဟော-ပေစွ၊ ဥပမာ-ဥပမာပေးပုံသည်၊ အဟော-ပေစွ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဓမ္မဿဝနဿ-ကြားနာအပ်သော တရား၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဘဏမာနာနံ-ပြောကုန်သော ရဟန်းတို့၏၊ (ဝစနံ-ကို)၊ သုတ္တာပိ-ကြားရ၍လည်း၊ ဝါ-ကြားရပါသော်လည်း၊ ပဋိဝစနံ-ကို၊ န ဒေတိ-နိုင်၊ ကိကာရဏာ-ကြောင့်၊ (ပဋိဝစနံ န ဒေတိ)၊ ထိနမိဒ္ဓဝသေန-ထိနမိဒ္ဓ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဓမ္မကထာယ- ဟောအပ်သော တရား၏၊ ဝါ-ကို၊ အနနုဘူတတ္တာ-မခံစားအပ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ (ပဋိဝစနံ န ဒေတိ)၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဗန္ဓာဂါရံ-နှောင်အိမ်ကို၊ ဝါ- ထောင်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ဝိယ-သို့၊ (တထာ-တူ)၊ ထိနမိဒ္ဓံ-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-မှတ်ထိုက်၏။

ပန-ကား၊ (ထိန မိဒ္ဓနိဝရဏ၏ နှောင်အိမ်နှင့်တူပုံမှတစ်ပါး၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ နိဝရဏ၏ ကျွန်နှင့်တူပုံကား)၊ နက္ခတ္တံ-နက္ခတ်ပွဲသဘင်ကို၊ ကိဠန္တောပိ-ကစားရ ပါသော်လည်း၊ ဝါ-ကစားရသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဒါသော-ကျွန်သည်၊ အစွာယိကံ- အဆောတလျှင် ဖြစ်စေထိုက်သော၊ ဣဒံ နာမ-ဤမည်သော၊ ကရဏီယံ-ပြုဖွယ် သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ သီဃံ-လျင်မြန်စွာ၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်သို့၊ (ပြုဖွယ်ရှိရာ ထိုအရပ်သို့)

အစွာယိကံ။

။အတိ+အာယိကံ၊ အတိ သဒ္ဓါသည် သီဃအနက်ဟော၊ အာယိကံ

၌ ဣဓာတ်-ကာရိတ်ကျေ၊ ဣပစ္စည်း၊ ဣ အနုဗန်ချေ၊ ဣလာ၊ ယကို ကပြ၊ အာယိတဗ္ဗံ ပဝတ္ထေဗ္ဗန္တိ အာယိကံ၊ သီဃံ+အာယိကံ အစွာယိကံ၊ လျင်စွာ ဖြစ်စေထိုက်သော ကိစ္စ။ [သီဃံ ပဝတ္ထေတဗ္ဗကိစ္စံ အစွာယိကံ၊ သီဃတ္ထော ဟိ အတိသဒ္ဓေါ၊ ပါဏာတိပါတောတိ အာဒိသု ဝိယ-ဋီကာသစ်။]

ဂစ္ဆာဟိ-သွားလော၊ နော စေ ဂစ္ဆတိ-အကယ်၍ မသွားအံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) တေ-သင်၏၊ ဟတ္ထ ပါဒံဝါ-လက်ခြေကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကဏ္ဏနာသံဝါ-နားရွက်နာခေါင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဆိန္ဒာမိ-ဖြတ်အံ့၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တော-သည်၊ (သမာနာနော-လသော်၊) [“ဝုတ္တော သော”ဟု ရှိလျှင် “သော”ပို၏။] သီယံ-လျင်မြန်စွာ၊ ဂစ္ဆတိယေဝ ယထာ-သွားရသည်သာလျှင်ဖြစ်သကဲ့သို့၊ နက္ခတ္တဿ-နက္ခတ်ပွဲသဘင်၏၊ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ-အစ အလယ် အဆုံးကို၊ အနုဘဝိတုံ-ခံစားခြင်းငှာ၊ ဝါ-ခံစားခွင့်ကို၊ န လဘတိ ယထာ-မရသကဲ့သို့၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ (န လဘတိ-မရသနည်း၊) ပရာဓိနတာယ-သူတစ်ပါးတို့၌ စပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (န လဘတိ)။

ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ ဝိနယေ-ဝိနည်းပိဋကတ်၌၊ အပကတညုနာ-အဆုံးအဖြတ်ကို သိသူမဟုတ်သော၊ ဝါ-ပင်ကိုယ်သဘောကို သိသူမဟုတ်သော၊ ဘိက္ခုနာ-သည်၊ (အချို့စာအုပ်၌ ဘိက္ခုနာ မပါ၊) ဝိဝေကတ္ထာယ-ဝိဝေကအကျိုးငှာ၊ အရညံ-တောသို့၊ ပဝိဋ္ဌေန-ဝင်ပြီးသည်၊ (သမာနေန)ဝိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ကိသ္မိဉ္စိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသော အရာ၌ပင်၊ အန္တမသော-အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ ကပ္ပိယမံသေပိ - အပ်သော ဝက်သားစသည်၌သော်လည်း၊ အကပ္ပိယမံသသညာယ-မအပ်သော ဝံသားစသည်ဟု ဖြစ်သောသညာသည်။ [ကပ္ပိယမံသေပိတိ သူကရမံသာဒိကေပိ၊ အကပ္ပိယမံသသညာယာတိ အစ္စမံသာဒိသညာယ။] ဥပ္ပန္နာယ-ဖြစ်လသော်၊ ဝိဝေကံ-ဝိဝေကကို၊ [တော၌ ဆိတ်ငြိမ်စွာ နေရခြင်းကို။] ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ သီလဝိသောနေတ္ထံ-သီလကို သုတ်သင်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝိနယဓရဿ-ဝိနည်းဓိရ်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊ ဂန္ထဗ္ဗံ-သွားရာသည်၊ ဝါ-သွားရသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဝိဝေကသုခံ-ဝိဝေက၌ဖြစ်သော ချမ်းသာကို၊ အနုဘဝိတုံ-ခံစားခြင်းငှာ၊ ဝါ-ခံစားခွင့်ကို၊ န လဘတိ-မရ၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ (န လဘတိ၊) ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စာ ဘိဘူတတာယ-ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စသည် လွမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (န လဘတိ၊) ဣတိ ဧဝံ-လျှင်၊ ဒါသဗျံ-ကျွန်၏ အဖြစ်ကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ဝိယ-သို့၊ (တထာ၊) ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-၏။

ဝိနယေ အပကတညုနာ။ ။ “ဝိနယေတိ ဝိနယက္ကမေ-ဝိနည်းပါဠိတော်အစဉ်၌၊ အကုသလေန”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ “ဝိနည်းအရာ၌”ဟု ဆိုလိုသည်။ အပကတညုနာကိုလည်း “အကုသလေန”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ “ပကတံ-အပြားအားဖြင့် ပြုအပ်ပြီးသော (နိဌာနံ-ပြီးဆုံးသော) ဝိနိစ္ဆယံ ဇာနာတိတိ ပကတညု”ဟု ဋီကာသစ် ဝိဂ္ဂဟပြု၏။ မိမိကား ပသဒ္ဓါကို အာဒိကမ္မအနက်ဟောကြ၍ “ပကတံ-အစပဌမပြုအပ်သော သဘောကို (သဘောရင်းကို)+ဇာနန္တိတိ ပကတညုနော”ဟု ပါရာဇိကဏ် ဗာဟိရနိဒါန်း၌ ဖွင့်ပြခဲ့ပါသည်။ န+ပကတညု၊ အပကတညု။

ပန-ကား၊ (ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ နိဝရဏ၏ ကျွန်အဖြစ်နှင့် တူပုံမှတစ်ပါး ဝိစိကိစ္ဆာ နိဝရဏ၏ အခွန်ရရှိသော ခရီးခဲနှင့် တူပုံကား၊) ကန္တာရဒွါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော-အခွန် ရှည်သော ခရီးခဲကို သွားသော၊ ပုရိသော-သည်၊ စောရေဟိ-သူပုန်တို့သည်၊ (ဝိလုတ္တ၊ ပဟတတိ၌စပ်၊) မနုဿာန-လူတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဝိလုတ္တောကာသ- လူယက်အပ်ရာ အရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပဟတောကာသဉ္စ-ပုတ်ခတ်အပ်ရာ အရပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒိသွာ-တွေ့ရ၍၊ ဒဏ္ဍကသဒ္ဓေနပိ-သစ်ခက် ဒုတ်ချောင်း သံကြောင့်သော်မှလည်းကောင်း။ [သာခါဒဏ္ဍက သဒ္ဓေနပိ။] သကုဏသဒ္ဓေနပိ- ငှက်သံကြောင့်သော်မှလည်းကောင်း၊ စောရာ-တို့သည်၊ အာဂတာ-လာကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဥဿကီတပရိသကီတောဝ - အောက်အဖို့အားဖြင့် ယုံမှားခြင်း၊ ထက်ဝန်းကျင် ယုံမှားခြင်းရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-၏၊ ဂစ္ဆတိပိ-သွားလည်းသွား ၏၊ တိဋ္ဌတိပိ-ရပ်လည်း ရပ်၏၊ နိဝတ္တတိပိ-ပြန်လည်း ပြန်နစ်၏၊ ဂတဌာနတော- ရောက်အပ်ပြီးသော အရပ်ထက်၊ အဂတဌာနမေဝ-မရောက်အပ်သေးသော အရပ်သည်သာ၊ ဗဟုတရ-သာ၍များသည်၊ ဟောတိ၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ ကိစ္ဆေန-ဆင်းရဲသဖြင့်၊ ကသိရေန-ပင်ပန်းသဖြင့်၊ ဝါ - ကသိကအောက်ဖြင့်၊

ဥဿကီတ ပရိသကီတော။ ။ဋီကာသစ်၌ “အဝသကီတောစေဝ (ဥဿကီတော ၌ အဝ၏ ဝိပရိတ် ဥပြုထားသည်ဟု ပြသည်၊) သမန္တတော သကီတောစ (ပရိကို သမန္တတော ဟု ဖွင့်သည်၊) ဆိုလိုရင်းမှာ “အတိဝိယ သကီတော (အနက်တုသဒ္ဓါ ၂ ချက်ဆင့်၍ ထားသော ကြောင့် အတိသယအနက်ဟော)”ဟု ဆိုလိုသည်၊ သကီတော၌ သကိဓာတ်၏ သင်္ကာ၊ ကြာသ၊ ဂတိ ၃ နက်တွင် ဤနေရာ၌ ဝိစိကိစ္ဆာ၏ ဥပမာဖြစ်သောကြောင့် သင်္ကာ (ယုံမှားခြင်း) အနက်ဟောဟု မှတ်ပါ၊ ဂစ္ဆတိပိ စသည်ကား ယုံမှားပုံကိုပြသော စကားတည်း။

ဂစ္ဆတိပိ ၊ပေ၊ နိဝတ္တတိပိ။ ။ဂစ္ဆတိပိတိ ထောက် ထောက် ဂစ္ဆတိပိ၊ ဂစ္ဆန္တော ပန တာယ ဧဝ ဥဿကီတ ပရိသကီတတာယ တတ္ထတတ္ထ တိဋ္ဌတိပိ၊ ဤဒိသေ ကန္တာရေဂတော (ဤကဲ့သို့ ခရီးခဲ၌ သွားနေရသူမှန်လျှင်) ကော ဇာနာတိ ကိ ဘဝိဿတိတိ နိဝတ္တတိပိ (ဤ ကဲ့သို့သော ခရီးခဲ၌ သွားနေရသူသည် ဘာဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ဘယ်သူသိနိုင်မှာလဲ ဟု တွေးတော ကာ သွားလိုက်၊ ရပ်လိုက်၊ ပြန်လိုက်ဖြစ်နေသည်-ဟူလို။)

ကိစ္ဆေန ကသိရေန။ ။ဤ ၂ ပုဒ်သည် ပရိယာယ်ဖြစ်၏၊ မြန်မာ၌လည်း အပင်ပန်း ခံမှ ရောက်ရခြင်းကို “ဆင်းဆင်းရဲရဲနှင့် ရောက်ရ၊ ကသိကအောက်နှင့် ရောက်ရ”ဟု ပရိယာယ် သုံးကြသည်၊ တစ်နည်း “ကယ်ကဒုက္ခဖြင့် ပင်ပန်းခြင်းကို ကိစ္ဆ၊ စေတသိကဒုက္ခဖြင့် ပင်ပန်း ခြင်းကို ကသိရ”ဟု ခွဲပါ၊ ထို ၂ ပုဒ်လုံးပင် သက္ကတ၌ “ကြိစ္ဆ”ပုဒ်မှ လာသည်၊ [ကြိတဓာတ်၊ ရက်ပစ္စည်း၊ ဓာတွန် တကို ဆပြု၊ စ် လာ၊ “ကြိတတိ ဆိန္နတိ-မိမိကိန်းရာ သက္ကဝါကို ဖြတ်တောက်တတ်၏၊ ဣတိ ကြိစ္ဆ (ကိစ္ဆော)” အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသူစိ၌ကား “ကိရ-ဝိက္ခိပနေ၊ ကိရတိ သုခံ ကိစ္ဆ”၊ “ကသ-ဂမနေ၊ ဣရော၊ အပုည ကသတိတိ ကသိရ်-မကောင်းမှုသို့ ရောက်သော ဒုက္ခ”ဟု ပြုသည်။]

ခေမန္တဘူမိ-ဘေးတို့၏ ကုန်ခြင်းဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော မြေသို့၊ ပါပုဏာတိဝါ ယထာ-ရောက်သော်လည်း ရောက်တတ်သကဲ့သို့၊ န ဝါ ပါပုဏာတိ ယထာ-မရောက်သော်လည်း မရောက်တတ်သကဲ့သို့။

ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ယဿ-အကြင် ရဟန်း၏၊ အဋ္ဌသု-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ဌာနေသု-အရာတို့၌၊ ဝိစိကိစ္ဆာ-တွေးတောယုံမှားခြင်းသည်၊ ဥပ္ပန္နာ-ဖြစ်သည်၊ ဟောတိ၊ သော-ထို ရဟန်းသည်၊ ဗုဒ္ဓေါ နုခေါ-ဘုရားအစစ်လေလော၊ နော ဗုဒ္ဓေါ နုခေါ-ဘုရားအစစ် မဟုတ်လေသလော၊ ဣတိ အာဒိနာ-ဤသို့ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ဝိစိကိစ္ဆန္တော-တွေးတောယုံမှားလျက်၊ အဓိမုစ္ဆိတွာ-စွဲစွဲမြဲမြဲ နှလုံး သွင်း၍၊ ဝါ-ဆုံးဖြတ်၍၊ [သဒ္ဓါဓိမောက္ခဖြင့် ဗုဒ္ဓအစစ်ဘဲ စသည်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်း ကို ဆိုသည်။] သဒ္ဓါယ-သဒ္ဓါတရားဖြင့်၊ ဂဏှိတုံ-ယူခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်း နိုင်၊ အသက္ကောန္တော-မစွမ်းနိုင် သည်၊ (ဟု တွာ၊) မဂ္ဂံ ဝါ-မဂ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ ဖလံဝါ-ဖိုလ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ န ပါပုဏာတိ-မရောက်။

ဣတိ-ဤသို့၊ ကန္တာရဒ္ဓါနမဂ္ဂေ-အခွန်ရှည်သော ခရီးခဲ၌၊ စောရာ-တို့သည်၊ အတ္ထိ-ရှိကုန်လေသလော၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်လေသလော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပုနပ္ပုနံ-အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ အာသပ္ပနပရိသပ္ပနံ-အစစွာ ရွှေ့ရှားခြင်း၊ ထက်ဝန်းကျင် ရွှေ့ရှားခြင်းကို၊ ဝါ-အစစွာ ရွှေ့ရှားခြင်း၊ အဆင့်ဆင့် ရွှေ့ရှားခြင်းကို၊ [သပ္ပဓာတ် သည် ဂတိအနက်ကိုဟော၏၊ အာရုံတစ်ခု၌ မတည်ဘဲ ရွှေ့၍ရွှေ့၍ သွားခြင်း ကိုပင် “အာ-အစ+ပရိ-ပတ်ဝန်းကျင်၊ ဝါ-အဆင့်ဆင့်၊ ရွှေ့ရှားခြင်း (ယုံမှားခြင်း)ဟု ခေါ်သည်။] အပရိယောဂါဟနံ-ဉာဏ်ဖြင့် မသက်ဝင်နိုင်ခြင်းကို၊ စိတ္တဿ-၏။

ခေမန္တဘူမိ။

။ခေမန္တ၌ အန္တသဒ္ဓါ၏ တဗ္ဘာဝဝတ္ထိဖြစ်ပုံကို ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ။

“ဘယဿ ခီယနံ ဝါ ခေမော၊ ဘေး၏ ကုန်ခြင်း၊ ခေမောဝ အန္တော ယဿာတိ ခေမန္တာ၊ ခေမန္တာစ+သာ+ဘူမိစာတိ ခေမန္တဘူမိ-ဘေး၏ကုန်ခြင်းဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော မြေ”ဟု ဤနေရာဝယ် ဋီကာသစ်၌ တစ်နည်းပြုသေး၏။

အဋ္ဌသု ဌာနေသု။

။ဗုဒ္ဓေ ကင်္ခတိ၊ ဓမ္မေ၊ သံယေ (အရိယာသံဃာတော်၌)၊

သိက္ခာယ (အဓိသီလစသော သိက္ခာ၌)၊ ပုဗ္ဗန္တေ (အတိတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် အဖို့၌)၊ အပရန္တေ၊ ပုဗ္ဗန္တပရန္တေ၊ ဣဒပ္ပတ္တယတာ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နသု (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ကြောင်း ကျိုး ဆက်စပ်ပုံ၌) ကင်္ခတိ”ဟု ဈာနဝိဘင်းစသည်၌ လာသော ရှစ်ဌာနတည်း။

ဆမ္ဘိတတ္ထံ။

။ရှေ့၌ ထဘိဓာတ်ဖြင့် တောင့်တင်းခိုင်မာခြင်းအနက်ကို ဖွင့်ခဲ့ပြီ။

ခန္ဓာကိုယ်က တောင့်တင်း ခိုင်မာနေသော်လည်း အတွင်းအပြင် လှုပ်ရှား၍နေသောကြောင့် ဤနေရာ၌ “အရညသညာယ ဥပ္ပန္နံ ဆမ္ဘိတဘာဝံ ဟဒယမံသ စလနံ”ဟု ဋီကာဖွင့်ဟန်တူ၏။ ဓာတ်ရင်းမှာ ထဘိဓာတ်သာတည်း၊ ဆဘိဓာတ်ဟု ဓာတ်ကျမ်း၌ မရှိ။

ဆန္ဒတတ္ထံ-တုန်လှုပ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဥပ္ပါဒေန္တော-ဖြစ်စေလျက်၊ ခေမန္တပ္ပတ္တိယာ-
ဘေးတို့၏ ကုန်ခြင်းဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော မြေသို့ရောက်ခြင်း၏၊
အန္တရာယံ-အန္တရာယ်ကို၊ ကရောတိ ယထာ-ပြုသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဝိစိကိစ္ဆာဝိ-
သည်လည်း၊ ဗုဒ္ဓေါနုခေါ-လေလော၊ န ဗုဒ္ဓေါနုခေါ-လေသလော၊ ဣတိ အာဒိနာ-
သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ပုနပျုနံ၊ အာသပ္ပနပရိသပ္ပနံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ အပရိယောဂါဟနံ-
ကို၊ စိတ္တဿ-၏၊ ဆန္ဒတတ္ထံ-ကို၊ ဥပ္ပါဒယမာနာ-ဖြစ်စေလျက်၊ အရိယဘူမိပ္ပတ္တိ
ယာ-အရိယာတို့၏နယ်မြေသို့ ရောက်ခြင်း၏၊ အန္တရာယံ-ကို၊ ကရောတိ-၏၊ ဣတိ-
ဤသို့၊ ကန္တာရဒွါနမဂ္ဂေါ-ကို၊ ဒဌဗ္ဗောဝိယ၊ (တထာ)၊ ဝိစိကိစ္ဆာ-ကို၊ ဒဌဗ္ဗာ။

၂၂၄။ [အပ္ပဟိန ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏစသည်တို့၏ ဣဏစသည်တို့နှင့် တူပုံကို
ပြပြီး၍ ပဟိနကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏစသည်တို့၏ အာဏဏှစသည်တို့နှင့် တူပုံကို
ပြခြင်းငှာ “ဣဒါနိ”စသည်မိန့်။] ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ သေယျထာပိ မဟာရာဇ
အာဏဏှန္တိ ဧတ္ထ-ဤပါ၌၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ပဟိနကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏံ-ပယ်အပ်ပြီး
သော ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏကို၊ အာဏဏှသဒိသံ-ကြွေးငြိမ့်သူ၏ အဖြစ်နှင့်တူသည်
ကိုလည်းကောင်း၊ သေသာနိ-ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏမှ ကြွင်းသော နိဝရဏတို့ကို၊
အာရောဂျာဒိသဒိသာနိ-အာရောဂျ အစရှိသည်တို့နှင့် တူသည်တို့ကိုလည်း
ကောင်း၊ ကတွာ၊ ဒဿေတိ-ပြတော်မူ၏၊ တတြ-ထိုသို့ပြတော်မူရာ၌၊ အယံ-
ဤဆိုအပ်လတုံကား၊ သဒိသတာ-တူကုန်သည်၏အဖြစ်တည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ ပုရိသော-
သည်၊ ဣဏံ-ကြွေးမြီကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ ကမ္မန္တေ-အလုပ်တို့ကို၊ ပယောဇေတွာ-
ယှဉ်စေ၍၊ (လုပ်ကိုင် ၍)၊ သမိဒ္ဓတံ-ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်သို့၊ ပတ္တော-ရောက်
သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဣဒံ ဣဏံနာမ-ဤကြွေးမြီမည်သည်၊ ပလိဗောဓမ္မလံ-
အနှောက်အယှက် ခံရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေတွာ-
ကြံ၍၊ သဝဓိကံ-အတိုးအပွားနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဣဏံ-ကို၊ နိယျာတေတွာ-
အပ်နှင်း၍၊ ဝါ-ဆပ်၍၊ ပဏ္ဏံ-စာချုပ်ကို၊ ဖာလာပေယျ-ဆုတ်ပစ်စေရာ၏၊
[ကြွေးယူတုန်းက ယူရာရက်၊ အတိုးယူပုံ၊ ပြန်၍ ဆပ်ဖို့ရက်ကို မှတ်သားထားသော
စာချုပ်ကို ဆုတ်ပစ်စေရာ၏။] . . . အထ-ကြွေးရှင်းပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-
ထိုယောက်ျား၏ အထံသို့၊ တတော-ကြွေးရှင်းပြီးရာ ထိုအခါမှ၊ ပဌာယ-စ၍၊

တတြာယံ သဒိသတာ။

။ကာမစ္ဆန္ဒစသော နိဝရဏတို့ကို မပယ်ရသေးပုံကို

ပြသော စကားအဖို့၌ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းကို အစဉ်လိုက်၍ ကာမစ္ဆန္ဒကို ပယ်ခြင်းစသည်
တို့က ကြွေးမြီကင်းခြင်းစသည်နှင့် တူပုံကို သိနိုင်ပါသည်။ မှန်၏-အကြင် အပိုင်းအခြားအားဖြင့်
ကာမစ္ဆန္ဒ စသည်တို့သည် ကြွေးမြီစသည်တို့နှင့် တူကုန်၏၊ ထို အပိုင်းအခြားအားဖြင့်ပင်
ကာမစ္ဆန္ဒကိုပယ်ခြင်းစသည်တို့သည် ကြွေးမြီကင်းခြင်းစသည်တို့နှင့် တူကြလေတော့၏။

ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ ဒုတိ-တစ်မန်ကို၊ နေဝပေသေတိ-မစေလွှတ်
 တော့၊ ပဏ္ဏ-သတိပေးစာရွက်ကို၊ န (ပေသေတိ)-မပေးပို့တော့၊ [“မည့်နေ့ရက်၌
 ပြန်၍ ဆပ်ဖိုရန် အချိန်စေ့ပြီ”ဟု သတိပေးကြောင်း စာရွက်ကိုလည်း မပို့တော့။]
 သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ ဣဏသာမိကေ-ကြွေရှင်တို့ကို၊ ဒိသ္မာပိ-မြင်ရ၍လည်း၊
 (အာသနာ-နေရာမှ၊ ဥဌာတုံ-ထခြင်းငှာ၊) သစေ ဣစ္ဆတိ-အကယ်၍ အလိုရှိအံ့၊
 (ဧဝံသတိ၊) အာသနာ-မှ၊ ဥဌဟတိ-ထ၏၊ (အာသနာ-မှ၊ ဥဌာတုံ-ငှာ၊) နောစေ
 ဣစ္ဆတိ-အကယ်၍ အလိုမရှိအံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) (အာသနာ-မှ၊) န ဥဌဟတိ ယထာ-
 မထသကဲ့သို့၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ (န ဥဌဟတိ-နည်း၊) တေဟိ-ထိုကြွေးရှင်တို့နှင့်၊
 သဒ္ဓိ-တကွ၊ နိဇ္ဈေပတာယ-လိမ်းကျခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အလဂ္ဂ
 တာယ-ငြိကပ်ခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (တစ်နည်း) နိဇ္ဈေပတာယ-လိမ်းကျ
 ခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသော၊ အလဂ္ဂတာယ-ငြိကပ်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၊ (န ဥဌဟတိ ယထာ-ကဲ့သို့၊) ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ အယံ
 ကာမစ္ဆန္ဒောနာမ - မည်သည်၊ ပလိဗောဓမ္မလံ - အနှောက်အရှက်ခံရခြင်း၏
 အကြောင်းအရင်းတည်း၊ ဣတိ စိန္တေတွာ-၍၊ ဆ-၆ ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ-အသုဘ
 ကမ္မဋ္ဌာန်း စသောတရားတို့ကို၊ ဘာဝေတွာ-တိုးပွားစေ၍၊ ဝါ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေ
 ၍၊ ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏံ-ကို၊ ပဇဟတိ-ပယ်စွန့်၏၊ ပန-အမှာစကားချပ် ညှပ်လိုက်
 ဦးအံ့၊ ဆ-၆ ပါးကုန်သော၊ တေ ဓမ္မေ-ထို အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းစသော တရားတို့ကို၊
 မဟာသတိပဋ္ဌာနေ-မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၌၊ ဝဏ္ဏယိဿာမ-ဖွင့်ကုန်အံ့။
 [ဤဒီဃ နိကာယ်၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ သတိပဋ္ဌာနသုတ်ကို ညွှန်သည်။]

နိဇ္ဈေပတာယ။ ။နေသမ္ပန္နဘာဝေန (ဥစ္စာအားဖြင့် အဆက်အသွယ်မရှိသည့်
 အတွက်) အဝိလိမ္မနတာယ (လိမ်းကျခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ “ဥစ္စာ အဆက်အသွယ်
 တည်းဟူသော လိမ်းကျခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်” ဟူလို၊ အလဂ္ဂတာယ၌လည်း “ဥစ္စာ
 အဆက်အသွယ်ဟူသော ငြိကပ်မှုမရှိ” ဟုပင် ဆိုလိုသည်၊ ထို ၂ ပုဒ်ကို ပရိယာယ်ဟု ဆို၏၊
 (တစ်နည်း) နိဇ္ဈေပတာယသည် အလဂ္ဂတာယ၏ ဝိသေသနတည်းဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သေး၏၊
 “လိမ်းကျခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသော အလဂ္ဂတာဖြစ်သည်” ဟူလို၊ [ရုဓာဒိ လိပဓာတ်ဖြင့်
 “လိမ္မနံ လေပေါ” ဟု ပြု၊ နတ္ထိံ+လေပေါယဿာတိ နိဇ္ဈေပေါ (ပုရိသော၊) နိဇ္ဈေပဿ+ဘာဝေါ
 နိဇ္ဈေပတာ။]

ဆ ဓမ္မေ ဘာဝေတွာ။ ။ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အသုဘ
 အာရုံကိုသင်ယူခြင်း၊ အသုဘဘာဝနာကို အားထုတ်ခြင်း၊ စက္ခုစသော ဣန္ဒြေ ၆ ပါးကို
 စောင့်စည်းခြင်း၊ ဘောဇန ဓမ္မညုတာရှိခြင်း၊ ကလျာဏမိတ္တရှိခြင်း၊ လျောက်ပတ်သော
 စကားကိုပြောခြင်း၊ ဤ ၆ ပါးကို မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်စေခြင်း၊ တိုးတက်ပွားများစေခြင်းကို
 “ဘာဝေတွာ” ဟု ဆိုသည်။

ဧဝံ-သို့၊ ပဟိနကာမတ္တန္တဿ-ပယ်အပ်ပြီးသော ကာမတ္တန္တရှိသော၊ တဿ-ထိုရဟန်း၏၊ (သင်္ဂေါ၊ ဗဒ္ဒေါ၊ ကိလေသာ ကိစ္ဆိစပ်) ဝါ-ထိုရဟန်းသည်၊ (ပဿတော ဌိစပ်)၊ ဣဏမုတ္တဿ-ကြွေးမြီမှလွတ်ပြီးသော၊ ပုရိသဿ-၏၊ ဣဏသာမိကေ-ကြွေးရှင်တို့ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်ရ၍၊ ဘယံ-ကြောက်ခြင်းသည်၊ နေဝ ဟောတိ ယထာ-သို့၊ ဆမ္ဘိတတ္ထံ-ကိုယ်တုန်လှုပ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ န ဟောတိ ယထာ-သို့၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ပရဝတ္ထုမှိ-တစ်ပါးသော အာရုံဟူသောဝတ္ထု၌၊ သင်္ဂေါ-ကပ်ငြိခြင်းသည်၊ နေဝ ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဗဒ္ဒေါ-စပ်ဖွဲ့မိခြင်းသည်၊ န ဟောတိ၊ ဒိဗ္ဗာနိ-နတ်၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါနိပိ-ရူပါရုံတို့ကိုသော်မှလည်း၊ ပဿတော-မြင်ရလသော်၊ ကိလေသော-ကိလေသာသည်၊ န သမုဒါစရတိ-ကောင်းစွာအထက်အထက်၌ မဖြစ်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အာဏဏျမိဝ-ကြွေးမြီမရှိသူ၏ အဖြစ်ကိုကဲ့သို့၊ ကာမတ္တန္တပ္ပဟာနံ-ကာမတ္တန္တကို ပယ်ခြင်းကို၊ အာဟ-ဟော တော်မူပြီ။

ပန-ကား၊ ပိတ္တရောဂါတုရော-သည်းခြေရောဂါဖြင့် မကျန်းမာသော၊ သော ပုရိသော-သည်၊ ဘေသဇ္ဇကိရိယာယ-ဆေးကုမှုဖြင့်၊ တံ ရောဂံ-ထိုသည်းခြေရောဂါကို၊ ဝူပသမေတွာ-ငြိမ်းအေးစေပြီး၍၊ တတော-ငြိမ်းအေးစေပြီးရာ ထိုအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ မဓုသက္ကရာဒိနံ-ပျား၊ သကာ အစရှိသောအာဟာရတို့၏၊ ရသံ-အရသာကို၊ ဝိန္ဒတိ ယထာ-ရသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ အယံ ဗျာပါဒေါနာမ-ဤဗျာပါဒမည်သည်၊ မဟာအနတ္ထကရော-ကြီးစွာသော စီးပွားမဲ့ကို ပြုတတ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဆ-ကုန်သော၊ ဓမ္မေ-မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းစသော တရားတို့ကို၊ ဘာဝေတွာ-တိုးပွားစေပြီး၍၊ ဝါ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေပြီး၍၊ ဗျာပါဒ

နေဝသင်္ဂေါ န ဗဒ္ဒေါ။ ။ပရဝတ္ထုမှိတိ အာရမဏဘူတေ ပရသ္မိ ဝတ္ထုသ္မိ၊ မမာယနာဘာဝေန (ငါ့ဥစ္စာဟုပြုခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်) နေဝ သင်္ဂေါ၊ ပရိဂ္ဂဟာဘာဝေန (ကိုယ်ပိုင်သိမ်းပိုက်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်) န ဗဒ္ဒေါ၊-ဋီကာသစ်။

ဒိဗ္ဗာနိပိ ရူပါနိ။ ။အပိသည် သမ္ဘာဝနာဇောတက၊ ဒိဗ္ဗ ရူပါရုံတို့ကိုသော်မှ မြင်ရသည်ရှိသော် ကိလေသာ မဖြစ်တုံသေး၏၊ “ထို့အောက်ကျသော လူရူပါရုံတို့ကို မြင်ရာ၌ ကိလေသာ မဖြစ်ခြင်းမှာ အထူးပြောဘွယ် မလိုတော့” ဟု ဂရဟာအနက်ကို ဆည်းပါ။

ဆ ဓမ္မေ။ ။ဗျာပါဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မေတ္တာအာရုံကို သင်ယူခြင်း မေတ္တာဘာဝနာကို အားထုတ်ခြင်း၊ ကမ္မဿကတာ (ရန်သူကိုမြင်လျှင် ဒေါသမဖြစ်ဘဲ ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသည် အဖြစ်ကို နှလုံးသွင်းခြင်း၊) ပဋိသင်္ခါနဗဟုလတာ (အသင့်အားဖြင့် ဆင်ခြင်မှုများဖြင့်)، ကလျာဏမိတ္တရှိခြင်း၊ သပ္ပာယ်ကထာကို ပြောဆိုခြင်း၊ ဤ ၆ ပါးတည်း။

နီဝရဏံ-ဗျာပါဒနီဝရဏကို၊ ပဇဟတိ-ပယ်စွန့်၏။ သဗ္ဗနီဝရဏောသု-အလုံးစုံသော နီဝရဏတို့၌၊ ဆ-ကုန်သော၊ ဓမ္မေ-တို့ကို၊ မဟာသတိပဋ္ဌာနေယေဝ-မဟာသတိ ပဋ္ဌာန်သုတ်၌ပင်၊ ဝဏ္ဏယိဿာမ-ဖွင့်ကုန်အံ့။ [ရှေ့၌ “မဟာသတိပဋ္ဌာနေ” ဟု ပါခဲ့သောကြောင့် ဤ၌ “ဧဝ” ထည့်၍ ဆိုသည်။] စ-ဆက်၊ ကေဝလံ-ပယ်ကြောင်း တရားတို့နှင့် မဖက် သက်သက်၊ တေယေဝ-ထို ၆ ပါးသော တရားတို့ကိုသာ၊ ဝဏ္ဏယိဿာမ-ဖွင့်ကုန်လတ်သည်ကား၊ န-မဟုတ်သေး၊ ယေပိ-အကြင်တရား တို့ကိုလည်း၊ ထိနမိဒ္ဓါဒိနံ-ထိနမိဒ္ဓအစရှိတို့ကို၊ ပဟာနာယ-ပယ်ခြင်းငှါ၊ ဘာဝေ တဗ္ဗာ-တိုးပွားစေထိုက်ကုန်၏၊ ဝါ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေထိုက်ကုန်၏၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံ ကုန်သော၊ တေပိ-ထိုပယ်ကြောင်း တရားတို့ကိုလည်း၊ တတ္ထေဝ-ထိုမဟာသတိ ပဋ္ဌာန်သုတ်၌သာ၊ ဝဏ္ဏယိဿာမ-ဖွင့်ကုန်တော့အံ့။

ဧဝ-ဤသို့၊ ပဟိနဗျာပါဒေါ-ပယ်အပ်ပြီးသော ဗျာပါဒရှိသော၊ သော-ထို ရဟန်းသည်၊ (“သမ္ပဋိစ္စိတွာ သိက္ခာတိ”တို့၌စပ်၊) ပိတ္တရောဂဝိမုတ္တော-သည်းခြေ ရောဂါမှ လွတ်ပြီးသော၊ ပုရိသော-သည်၊ မဓုသက္ကရာဒိနံ-တို့၏၊ ရသံ-ကို၊ သမ္ပိယာ ယမာနော-ကောင်းစွာ မြတ်နိုးမှုကိုပြုလျက်။ [သမ္ပိယာနောင် ကရဓာတ်၏ အနက် ၌ အာယပစ္စည်းသက်။] ပဋိသေဝတိ ယထာ-မှီဝဲသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ၊ အာစာရ ပဏ္ဏတ္တိအာဒိနံ-ပြုကျင့်ဖွယ်ကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ် အစရှိကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-သိက္ခာပုဒ်တို့ကို၊ သိရသာ-ဦးခေါင်းဖြင့်၊ သမ္ပဋိစ္စိ တွာ-ခံယူ၍၊ သမ္ပိယာယမာနော-လျက်၊ သိက္ခာတိ-ကျင့်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အာရောဂုမိဝ-အနာရောဂါမရှိသူ၏ အဖြစ်ကိုကဲ့သို့၊ ဗျာပါဒပွ ဟာနံ-ဗျာပါဒကို ပယ်ခြင်းကို၊ အာဟ။

ပန-ကား၊ (ဗျာပါဒပွဟာန၏ အာရောဂုနှင့်တူပုံမှတစ်ပါး၊ ထိနမိဒ္ဓပွဟာန၏ ဗန္ဓနာမောက္ခနှင့်တူပုံကား။) [စာအုပ်တို့၌ ပနမပါ၊ ပါမှကောင်းသည်။] နက္ခတ္တ ဒိဝသေ-နက္ခတ်ပွဲနေ့၌၊ ဗန္ဓနာဂါရုံ-နှောင်အိမ်သို့၊ ပဝေသိတော-ဝင်စေအပ်ပြီး

အာစာရပဏ္ဏတ္တိ အာဒိနိ။ ။စာရိတ္တသီလနှင့် စပ်သော သိက္ခာပုဒ်ပညတ်တော် ကို “အာစာရပဏ္ဏတ္တိ”ဟု ခေါ်သည်။ ခန္ဓက၌ များသောအားဖြင့် လာသော အကျင့်သိက္ခာပုဒ် များတည်း။ “အာဒိဖြင့် မပြုမကျင့်ရ ဟု တားမြစ်အပ်သော ဝါရိတ္တပဏ္ဏတ္တိသိက္ခာပုဒ်များကို ယူပါ”ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။

ပဝေသိတော။ ။ပဝေသိယိတ္တ-ဝင်စေအပ် (သွင်းအပ်)ပြီ၊ ဣတိ ပဝေသိတော၊ နက္ခတ်ပွဲမတိုင်မီကပင် ရန်သူတို့ကဖမ်း၍ နက္ခတ်သဘင်ကို မခံစားရအောင် ချုပ်နှောင်ထား အပ်သူကို “နက္ခတ္တဒိဝသေ ပေ၊ ပုရိသော”ဟု ဆိုသည်။ (တစ်နည်း) နက္ခတ်ပွဲနေ့မှပင် ထို ပွဲ၏ အရသာကို မခံစားနိုင်အောင် ဖမ်း၍ ချုပ်နှောင်ထားအပ်သူကို “နက္ခတ္တဒိဝသေ ဗန္ဓနာ ဂါရုံ ပဝေသိတော”ဟု ဆိုသည်။ ဤသို့ ၂ နည်းဖွင့်ရခြင်းကား ရန်သူတို့၏ ချုပ်နှောင်ထားရာ၌

သော၊ ဝါ-သွင်းချအပ်ပြီးသော၊ သော ပုရိသော-ထိုယောက်ျားသည်၊ အပရသ္မိ-
 နောက်တစ်ကြိမ်ဖြစ်သော၊ နက္ခတ္တဒိဝသေ-၌၊ [အပ္ပမတ္တော ဟုတွာ၊ အနုဘဝိတွာ၊
 ဥဒါနေသိ၌စပ်၊] ပုဗ္ဗေပိ-ရှေး၌လည်း၊ (ရှေးတုန်းကလည်း၊) အဟံ-ငါ့ကို၊ ပမာဒ
 ဒေါသေန-မေ့လျော့ခြင်းဟူသော အပြစ်ကြောင့်၊ ဗဒ္ဓေါ-နှောင်ဖွဲ့အပ်ပြီ၊ တေန-
 ထိုသို့နှောင်ဖွဲ့အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ နက္ခတ္တံ-ထိုနက္ခတ်ပွဲကို၊ နာနုဘဝိ-
 မခံစားလိုက်ရ၊ ကုဒါနိ-၌၊ အပ္ပမတ္တော-မမေ့မလျော့သည်၊ ဘဝိဿာမိ-ဖြစ်တော့
 အံ၊ ကုတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့် မမေ့မလျော့
 လသော်၊ အဿ-ထိုယောက်ျား၏၊ ပစ္စတ္တိကာ-ရန်သူတို့သည်၊ ဩကာသံ-ဖမ်းယူ
 ခွင့်ကို၊ န လဘန္တိ-မရကြကုန်၊ ဧဝံ-ဤသို့ရန်သူတို့ ဖမ်းယူခွင့်မရလောက်အောင်
 သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အပ္ပမတ္တော-မမေ့မလျော့သည်၊ ဟုတွာ၊ နက္ခတ္တံ-
 နက္ခတ်ပွဲကို၊ အနုဘဝိတွာ-ခံစား၍၊ နက္ခတ္တံ-နက္ခတ်ပွဲသည်၊ အဟော-ဪ...
 ကောင်းပါပေစွ၊ ကုတိ-သို့၊ ဥဒါနံ-ဥဒါန်းကို၊ ဥဒါနေသိ ယထာ-ကျူးရင့်သကဲ့သို့၊
 [ဥဒါနံ ဥဒါနေသိပုဒ်တို့၏ ရုပ်ပြီးပုံကို အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ
 နိဒါနကထာ သာဂရစိန္တာအဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။] ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ကုဒံ
 ထိနမိဒ္ဓနာမ-ဤထိနမိဒ္ဓမည်သည်၊ မဟာအနတ္တကရံ-ကြီးစွာသော စီးပွားမဲ့ကို
 ပြုတတ်၏၊ [ထိနမိဒ္ဓဖြစ်နေလျှင် ဒိဋ္ဌဓမ္မိကစသော စီးပွားကို မပြုနိုင်၊ ထိုသို့မပြုနိုင်
 သည့်အတွက် ဒိဋ္ဌဓမ္မိကစသော စီးပွားကို ယုတ်လျော့စေခြင်းကို အရင်းခံ၍
 ကြီးစွာသော စီးပွားမဲ့ကို ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်စေတတ်၏။] ကုတိ-ဤသို့
 ကြံ၍၊ ဆ-ကုန်သော၊ ဓမ္မေ-တို့ကို၊ ဘာဝေတွာ-၍၊ ဝါ-၍၊ ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏံ-
 ထိနမိဒ္ဓ နီဝရဏကို၊ ပဇာတိ-ပယ်စွန့်၏။

သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ပဟိနထိနမိဒ္ဓေါ-ပယ်အပ်ပြီးသော ထိနမိဒ္ဓ
 ရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ အနုဘဝန္တော၊ အရဟတ္တံ၊ ပါပုဏာတိတို့၌စပ်၊) ဗန္ဓနာ-
 အနှောင်အဖွဲ့မှ၊ မုတ္တော-လွတ်ပြီးသော၊ (ပဌမနက္ခတ်ပွဲတုန်းက အချုပ်ခံရခြင်း
 မှ လွတ်ပြီးသော) ပုရိသော-သည်၊ သတ္တာဟမ္ပိ-၇ ရက်ပတ်လုံးလည်း၊ နက္ခတ္တဿ-

နက္ခတ်ပွဲသဘင်ကို မခံစားနိုင်အောင် ရည်ရွယ်ချက်ရှိသောကြောင့်တည်း၊ ထို ရည်ရွယ်ချက်
 ရှိပုံကိုလည်း “ပုဗ္ဗေပိ အဟံ ပမာဒဒေါသေန ဗဒ္ဓေါ”စသော စကားဖြင့် သိသာသည်။
 [ပ+ဝိသ+ ဧ၊ တ၊ ဧ ကို ကြံ ပြ။]

ဆ ဓမ္မေ။ ။အတိဘောဇနေ နိမိတ္တဂ္ဂါဟော (အလွန်လေးစားခြင်း၌ ထိနမိဒ္ဓ၏
 အကြောင်းဟု ယူခြင်း၊ အတိဘောဇနေ ထိနမိဒ္ဓဿ နိမိတ္တဂ္ဂါဟော၊-မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်
 ဋီကာ၊ ဋီကာဟောင်း၌ န နိမိတ္တဂ္ဂါဟော ဟု ပါ၌ဖျက်၏၊) ကုရိယာပထသမ္ပရိဝတ္တနတာ
 (ကုရိယာပုတ်ကို ပြောင်းလွှဲခြင်း၊) အာလောကသညာကို နှလုံးသွင်းခြင်း၊ အဗ္ဘောကာသဝါသော၊
 ကလျာဏမိတ္တတာ၊ သပ္ပာယကထာ။

နက္ခတ်ပွဲ၏။ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ-အစ၊ အလယ်၊ အဆုံးကို၊ အနဘဝတိယထာ-ခံစားရသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဓမ္မနက္ခတ္တဿ-တရားတည်းဟူသော နက္ခတ်ပွဲ၏။ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ-ကို၊ အနဘဝန္တော-ခံစားလျက်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ-ပဋိသမ္ဘိဒါတို့နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ အရဟတ္တံ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပါပုဏာတိ-ရောက်၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဘဝဂါ-သည်၊ ဗန္ဓနာ-အနှောင်အဖွဲ့မှ၊ မောက္ခမိဝ-လွတ်ခြင်းကိုကဲ့သို့၊ ထိန မိဒ္ဓပ္ပဟာနံ-ထိန မိဒ္ဓကို ပယ်ခြင်းကို၊ အာဟ-ပြီ။

ပန-ကား၊ (ထိန မိဒ္ဓပ္ပဟာန၏ ဗန္ဓနာမောက္ခနှင့် တူပုံမှတစ်ပါး ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စပ္ပဟာန၏ ဘုဒ္ဓိဿနှင့်တူပုံကား၊) ဒါသော - ကျွန်သည်၊ ကမ္မိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ယောက်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ မိတ္တံ-မိတ်ဆွေကို၊ ဥပနိဿာယ-မှီရ၍၊ (မှီရခြင်းကြောင့်၊) သာမိကာနံ-သခင်တို့အား၊ ဓနံ-ဥစ္စာကို၊ ဒတ္တာ-ပေးပြီး၍၊ (နဂိုက ကြွေးမပေးနိုင်သည့်အတွက် ကျန်ခံရခြင်းကြောင့် ကြွေးဆပ်ပြီး၍၊) အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ဘုဒ္ဓိဿ-တော်လှန်သူကို၊ ဝါ-ကျွန်မဟုတ်သူကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ တတော-တော်လှန်ပြီးရာ ထိုအခါမှ၊ ပဌာယ-စ၍၊ ယံ-အကြင်အမှုကို၊ (ကာတုံ၊) ကုစ္ဆတိ-အလိုရှိ၏၊ တံ-ထိုအမှုကို၊ ကရောတိယထာ-ပြုနိုင်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဣဒံ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ နာမ-ဤဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စမည်သည်၊ မဟာအနတ္တကာရံ-ကြီးစွာသော စီးပွားမဲ့ကို ပြုတတ်၏။ [အခြားသော ဝိနည်းဓိုရ်နှင့် စပ်နေရသည့်အတွက် ဝိဝေကကို စွန့်၍ ဝိနည်းဓိုရ်အထံ သွားရခြင်းစသည်ဖြင့် မဟာအနတ္တကို ပြုတတ်သည်။] ဣတိ-ဤသို့ကြ၍၊ ဆ-ကုန်သော၊ ဓမ္မေ-တို့ကို၊ [ဗဟုသုတတာ၊ ပရိပုစ္ဆကတာ၊ ဝိနယေ ပကတညုတာ၊ ဝုဗ္ဗသေဝိတာနှင့် ရိုးရာ ၂ ပါးတည်း။] ဘာဝေတွာ-၍၊ ဝါ-၍၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ-ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စကို၊ ပဇာတိ-၏။

သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ပဟိနဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စော-ပယ်အပ်ပြီးသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စရှိသည်၊ (ဟုတွာ၊ နေက္ခမ္မပဋိပဒံ ပဋိပဇ္ဇတိ၌ စပ်၊) ဘုဒ္ဓိဿော-တော်လှန်ပြီးသော၊ ဝါ-ကျွန်မဟုတ်သော၊ ပုရိသော-သည်၊ ယံ-အကြင်အမှုကို၊ (ကာတုံ-ငှာ၊) ကုစ္ဆတိ-အလိုရှိ၏၊ တံ-ထိုအမှုကို၊ ကရောတိ-၏၊ တံ-ထိုယောက်ျားကို၊

ဓမ္မနက္ခတ္တဿ။ ။ကြားနာအပ်သော တရားသည်ပင် (သူတော်ကောင်းတို့အတွက် နှစ်သက်ပျော်ရွှင်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်ရကား) နက္ခတ်ပွဲနှင့် တူ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် “တရားပွဲ-ဓမ္မသဘာ”ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ [ယထာဝုတ္တသောတဗ္ဗဓမ္မသင်္ခါတဿ မဟဿ (ပူဇော်ပွဲ)၊ သာဓူနံ ရတိဇနနတော ဟိ ဓမ္မောပိ ဆဏသဒိသဌေန (နက္ခတ်ပွဲနှင့်တူသည့်အတွက်) နက္ခတ္တန္တိ ဝုတ္တော-ဋီကာသစ်၊ ဓမ္မသင်္ခါတံ - တရားနာရခြင်းဟု ဆိုအပ်သော + နက္ခတ္တံ ဓမ္မနက္ခတ္တံ။]

ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ ဗလက္ခာရေန-အားကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-အားဖြင့် အလိုရှိအပ်သော အမှုကို ပြုခြင်းဖြင့်၊ တတော-ထိုအလုပ်မှ၊ (သူ အလိုရှိတိုင်း ပြုနေအပ်သောအလုပ်မှ) န နိဝတ္တေတိ ယထာ-မနစ်စေနိုင်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ၊ ယထာသုခံ-ချမ်းသာသည်အားလျော်စွာ၊ နေက္ခမ္မပဋိပဒံ-နိဝရဏတို့မှ ထွက်မြောက်ကြောင်းအကျင့်ကို၊ ပဋိပဇ္ဇတိ-ကျင့်၏၊ တံ-ထိုရဟန်းကို၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကန္တံ-သည်၊ ဗလက္ခာရေန-ဖြင့်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ တတော-ထို အကျင့်မှ၊ န နိဝတ္တေတိ-မနစ်စေနိုင်၊ တသ္မာ ဘဂဝါ၊ ဘုဒ္ဓိဿဝိယ-တော်လှန်သူကဲ့သို့၊ ဝါ-ကျွန်မဟုတ်သူကဲ့သို့၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကန္တုပ္ပဟာနံ-ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကန္တုကို ပယ်ခြင်းကို၊ အာဟ။

ပန-ကား၊ (ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကန္တုပ္ပဟာန၏ ဘုဒ္ဓိဿနှင့် တူပုံမှတစ်ပါး၊ ဝိစိကိစ္ဆာ ပဟာန၏ ခေမန္တဘူမိသို့ ရောက်ခြင်းနှင့်တူပုံကား၊) ဗလဝါ-အားရှိသော၊ ပုရိသော၊ ဟတ္ထသာရံ-လက်၌ရောက်သော ဥစ္စာနှစ်ကို၊ [ဟတ္ထေ-လက်၌+ဂတော-ရောက်ရှိနေသော၊ (လက်ထဲမှာ ပါလာသော)+သာရော-စိန် ရွှေ စသော ဥစ္စာနှစ်တည်း၊ ဟတ္ထသာရော-နှစ်။] ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ သဇ္ဇာဝုဓော-ပြင်ဆင်အပ်ပြီးသော လက်နက်ရှိသည်၊ သပရိဝါရော-ရဲစွမ်းသတ္တိ လုံ့လရှိသော အခြေအရံနှင့်တကွ ဖြစ်သည်၊ (ဟုတွာ) ကန္တာရံ-ခရီးခဲကို၊ ပဋိပဇ္ဇေယျယထာ-သွားရာသကဲ့သို့၊ တံ-

ဗလက္ခာရေန။

“ဗလဿ-အားကို+ကရဏံ-ပြုခြင်း (အသုံးပြုခြင်း)၊ ဗလက္ခာရော-ခြင်း၊ (တစ်နည်း) ဗလေန-ဖြင့်+(အတ္တနာ ကုစ္စိတဿ-မိမိအလိုရှိအပ်သော အမှုကို၊ ဝါ-နှိပ်စက်မှုကို) ကရဏံ-ပြုခြင်း၊ ဗလက္ခာရော-ခြင်း”ဟု ပြပါ။-ဋီကာသစ်။

နေက္ခမ္မပဋိပဒံ။

“နိဝရဏတို့မှ ထွက်မြောက်ကြောင်းအကျင့် ဖြစ်သောကြောင့် ဥပစာရဘာဝနာကိုပင် “နေက္ခမ္မပဋိပဒါ”ဟု ခေါ်သည်။ [ဤနေရာ၌ ဈာန်မရသေး၊ ပုဗ္ဗဘာဂ သမထဘာဝနာအခိုက်သာ ဖြစ်သေး၏၊ ထို့ကြောင့် ဥပစာရဘာဝနာကို ယူရသည်၊ နိက္ခမတိ ဧတေနာတိ နေက္ခမ္မ၊ နိ+ကမု+ဏှပစ္စည်း၊ နေက္ခမ္မံစ+တံ+ပဋိပဒါစာတိ နေက္ခမ္မပဋိပဒါ။]

ဗလဝါ။

“ဗလဟူသည် ဤနေရာ၌ ခရီးခဲဝယ် ရန်သူတို့ကို ပယ်ဖျက်နိုင်သော အားတည်း၊ ထိုအားသည် နည်းနည်းပါးပါးရှိသူမဟုတ်၊ ရန်သူကို နှိမ်နင်းနိုင်လောက်အောင် လွန်လွန်ကဲကဲရှိကြောင်းကို ပြလို၍ အတိသယအနက်ဖြင့် အထူးပြုအပ်သော အဿတ္ထိအနက်၌ ဝန္တုပစ္စည်းဖြင့် “ဗလဝါ”ဟု ဆိုသည်။ [ဗလဝါတိ ပစ္စတ္တိကဝိမေခသမတ္တေန ဗလေန ဗလဝါ၊ ဝန္တုသဒ္ဒဿ အတိသယတ္ထဝိသိဋ္ဌဿ အတ္တိ အတ္တဿ ဗောနေတော၊-ဋီကာသစ်။]

သဇ္ဇာ ပေ၊ ဝါရော။

“စုရာဒိ သဇ္ဇဓာတ်သည် သင်္ခတ-ပြုစီမံခြင်း (အသင့်ပြင်ဆင်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏၊ သဇ္ဇိယိတ္တာတိ သဇ္ဇံ၊ [သဇ္ဇဓာတ်၊ ဏာ ပစ္စည်း။] သဇ္ဇံ+အာဝုဓံ ယေနာတိ သဇ္ဇာဝုဓော-ခရီးသွားရာ၌ အသင့်ပြင်ဆင်အပ်ပြီးသော လေးစသော လက်နက်

ထိုယောက်ျားကို၊ စောရာ-သူပုန်တို့သည်၊ ဒုရတောဝ-အဝေး၌ပင်၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ ပလာလေယျယထာ-ပြေးကုန်ရာသကဲ့သို့၊ (ဗလဝန္တ သဇ္ဇာဝုဓ သပရိဝါရဖြစ်သော ကြောင့် ပြေးကုန်ရာသကဲ့သို့) သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ သောတ္တိနာ-ချမ်းသာသဖြင့်၊ တံ ကန္တာရံ-ကို၊ နိတ္ထရိတွာ-လွန်မြောက်၍၊ ခေမန္တံ-ဘေးကင်းရာအရပ်သို့၊ ပတ္တော-ရောက်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဟဋ္ဌတုဌော-ရွှင်လန်းနှစ်သက်သည်၊ အဿယထာ-ဖြစ်ရာသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ၊ ဘိက္ခု-သည်၊ အယံ ဝိစိကိစ္ဆာနာမ-ဤဝိစိကိစ္ဆာမည်သည်၊ မဟာ အနတတ္ထကာရိကာ-ကြီးစွာသောစီးပွားမဲ့ကို ပြုတတ်၏၊ [သမ္မာပဋိပတ်ကို တားမြစ်သောအားဖြင့် မဟာအနတ္တကိုပြုတတ်သည်။] ကုတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဆ-ကုန်သော၊ ဓမ္မေ-တို့ကို၊ ဘာဝေတွာ ဝိစိကိစ္ဆံ ပဇဟတိ။ [ဆဓမ္မအရ ရှေ့ပြဲခဲ့သော ဗဟုသုတတာစသော ၃ ပါးနှင့် အဓိမောက္ခ ဗဟုလတာ၊ ကလျာဏမိတ္တာ၊ သပ္ပာယကထာတို့တည်း။]

သော-ထိုရဟန်းသည်။ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပဟိနဝိစိကိစ္ဆော-ပယ်အပ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဗလဝါ-အားရှိသော၊ ပုရိသော-သည်၊ သဇ္ဇာဝုဓော-ပြင်ဆင်အပ်ပြီးသော လက်နက်ရှိသည်၊ သပရိဝါရော-ရဲစွမ်းသတ္တိလှလှရှိသော အခြွေအရံနှင့်တကွဖြစ်သည်၊ နိဗ္ဗယော-ဘေးမရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ စောရေ-သူပုန်တို့ကို၊ တိဏံဝိယ-မြက်ကိုကဲ့သို့၊ (မြက်လောက်မျှ)၊ အဂဏေတွာ-ကြောက်မက်ဘွယ်အဖြစ်ဖြင့် မရေတွက်မူ၍၊ သောတ္တိနာ-ချမ်းသာသဖြင့်၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ ခေမန္တဘူမိ-ဘေးမရှိရာ မြေအရပ်သို့၊ ဝါ-ဘေးတို့၏၊ ကုန်ခြင်းဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသောမြေအရပ်သို့၊ ပါပဏာတိယထာ-ရောက်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဒုစရိတကန္တာရံ-ဒုစရိတ်တည်းဟူသော ခရီးခဲကို၊ (ဝိစိကိစ္ဆာ အရင်းခံ၍

ရှိသူ၊ ယခုခေတ် သေနတ်စသော လက်နက်ရှိသူ၊ အခြွေအရံဟူရာ၌ ကြောက်ရွံ့တတ်သော သတ္တိနဲ့သော အခြွေအရံများကိုမဆိုလို၊ သူရ-ရဲစွမ်းသတ္တိရှိသော၊ ဝီရ-လှလှဝီရိယဖြင့် ထထကြွကြွရှိသော၊ သေဝက-မိမိကိုဆည်းကပ်သောအခြွေအရံများကို ယူစေလိုသောကြောင့် “သူရဝီရသေဝက ဇနဝသေန သ ပရိဝါရော” ဟု ဖွင့်သည်။

တိဏံဝိယ။ ။မြက်ပင်ကို ကြောက်စရာအဖြစ်ဖြင့် ရေတွက်ရိုးမရှိသကဲ့သို့၊ တောပုန်းဓားမြတို့ကိုလည်း ကြောက်စရာအဖြစ်ဖြင့် မရေတွက်တော့၊ ယခုကာလ၌လည်း အရေအတွက်မသွင်းလောက်သူကို “အတွက်မရှိ” ဟု ပြောရိုးပြုကြသည်။ [တိဏံ ဘယဝသေန န ဂဏေတိ ဝိယ-ဋီကာသစ်။]

ဒုစရိတကန္တာရံ။ ။ဝိစိကိစ္ဆာ ဖြစ်နေလျှင် ဗုဒ္ဓ ဓမ္မစသည်၌ မယုံကြည်တော့၊ ထိုသို့ မယုံကြည်သူသည် ကောင်းသောအကျင့်ကို ကျင့်ဘို့ရန်ထက် မကောင်းသောအကျင့်ကို ကျင့်ဘို့ရန်သာ အားသန်တော့၏၊ ဘာကြောင့်နည်း-အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာအရင်းခံပါသော သတ္တဝါတို့၏ စိတ်အစဉ်သည် မကောင်းမှု၌သာ မွေ့လျော်တတ်သောကြောင့်တည်း။

ဖြစ်သော ဒုစရိုက်တည်းဟူသော ခရီးခဲကို) နိတ္ထရိတွာ-လွန်မြောက်၍၊ ပရမံ-မြတ်သော၊ ခေမန္တဘူမိ-ဘေးမရှိရာ မြေအရပ်ဖြစ်သော၊ အမတ်-အမြိုက်ဖြစ်သော၊ ဝါ-သေခြင်းမရှိသော၊ မဟာနိဗ္ဗာန်-မြတ်သောနိဗ္ဗာန်သို့၊ ပါပုဏာတိ-ရောက်ရ၏၊ တသွာ-ကြောင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ခေမန္တဘူမိဝိယ-ဘေးမရှိရာ မြေအရပ်သို့ ရောက်ခြင်းကိုကဲ့သို့၊ ဝိစိကိစ္ဆာပဟာနံ-ဝိစိကိစ္ဆာကို ပယ်ခြင်းကို၊ အာဟ။

ပါမောဇ္ဇ ဇာယတီတိ-ကား၊ တုဋ္ဌာကာရော-နှစ်သက်သူ၏အခြင်းအရာသည်၊ ဝါ-နှစ်သက်ပုံအခြင်းအရာသည်၊ ဇာယတိ-ဖြစ်၏၊ ပမုဒိတဿ ပီတိဇာယတီတိ-ကား၊ တုဋ္ဌဿ-နှစ်သက်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သကလသရီရံ-အလုံးစုံသော ကိုယ်ကို၊ ဝါ-တစ်ကိုယ်လုံးကို၊ ခေါဘယမာနာ-ချောက်ချားစေနိုင်သော၊ ပီတိ-ဖရဏာ ပီတိသည်၊ ဇာယတိ-ဖြစ်၏၊ ပီတိမနဿကာယော ပဿမ္ဘတီတိ-ကား၊ ပီတိ

ယခုခေတ်၌ ပရလောက မယုံကြည်သူတို့သည် မကောင်းသောအလုပ်ကို ရဲရဲ လုပ်ကြသကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာသည် သဲကန္တာရကြီးနှင့်တူသော ဒုစရိုက်ခရီးကို သွားနေရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်၍ ဝိစိကိစ္ဆာကို ပယ်ခြင်းကား ဒုစရိုက်ကို ပယ်ခွာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်ရပေသည်။

တုဋ္ဌာကာရော။ ။ပါမောဇ္ဇကို “တုဋ္ဌာကာရ” ဟု ဖွင့်သည်။ “တုဋ္ဌဿ+အာကာရော- နှစ်သက်သူ၏အခြင်းအရာ” ဟူသည် အားရပါးရနှစ်သက်ခြင်း မဟုတ်သေး၊ နှစ်သက်ပုံ အခြင်း အရာမျှသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပါမောဇ္ဇကို “နုသောပီတိ” ဟု ခေါ်ရသည်။ [တုဋ္ဌာကာရောတိ ဣမိနာ ပါမောဇ္ဇနာမ တရုဏပီတိံ ဒဿေတိ၊ သာ ဟိ တရုဏတာယ ကထမ္ပိတိ တုဋ္ဌာဝတ္ထာ တုဋ္ဌာကာရမတ္ထိ-ဋီကာသစ်။]

ပမုဒိတဿ ပီတိ။ ။ပမုဒိတဿကို တုဋ္ဌဿဟု ဖွင့်၏၊ နုသောပီတိဖြင့် နှစ်သက်နေသူမှာ ပီတိ (အားကြီးသောပီတိ) ဖြစ်ပေါ်လာသည်၊ ထိုပီတိသည် မိမိနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်ကြောင့် ပဏီတဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေ၏၊ ထိုပဏီတစိတ္တဇရုပ်တွေသည် တစ်ကိုယ်လုံး ပြန့်နှံ့ရကား တစ်ကိုယ်လုံးပင် (ပင်ကိုယ်အနေမှကောင်းသော ဖောက်ပြားခြင်းဖြင့် ဖောက်ပြားကာ) ချောက်ချားသကဲ့သို့ ဖြစ်ရလေသည်။

ပီတိမနဿ။ ။ပီတိသဟိတံ ပီတိ၊ သဟိတပုဒ် အကြေကြံ၊ “ပီတိ + မနော ယဿာတိ ပီတိမနော” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုစေလို၍ “ပီတိသမ္ပယုတ္တစိတ္တဿ” ဟု အနက်ပြရုံသာ ဖွင့်သည်။ [ပီတိသဟိတံ ပီတိ၊ ဥတ္တရပဒလောပေန၊ ကိပန တံ-မနော၊ ပီတိ+မနော ဧတဿာတိ ပီတိမနော၊ တဿ ပီတိမနဿ၊ တယိဒံ အတ္ထမတ္ထမေဝ ဒဿေန္တော ပီတိသမ္ပယုတ္တစိတ္တဿာတိ အာဟ-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ဤသို့ သဟိတပုဒ် အကြေကြံ ခြင်းသည် “ပီတိသုခေကဂ္ဂတာသဟိတံ” စသည်ဖြင့် ပါဠိတော်၌ပင် သဟိတပုဒ်ကို သုံးစွဲရိုးရှိသောကြောင့်တည်း၊ ဋီကာသစ်၌ကား-“ပီတိယာ+သမ္ပယုတ္တံ+မနော ယဿာတိပိဝဇ္ဇတိ” ဟု သမ္ပယုတ္တအလယ်ပုဒ် အကြေကြံလေ သေး၏။

သမ္ပယုတ္တစိတ္တဿ-ပီတိယှဉ်သောစိတ်ရှိသော၊ ပုဂ္ဂလဿ-ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ နာမကောယော - (စိတ်၊ စေတသိက်ဟူသော) နာမ်အပေါင်းသည်၊ ပဿန္တတိ-ငြိမ်းအေး၏၊ ဝိဂတဒရထော-ကင်းသော ကိလေသာအပူရှိသည်၊ ဝါ-ကိလေသာအပူမှ ကင်းသည်၊ ဟောတိ။

သုခံ ဝေဒေတီတိ-ကား၊ ကာယိကံ-ကိုယ်၌ဖြစ်သော၊ (သုခံ)ပိ-သုခကိုလည်းကောင်း၊ စေတသိကံ-စိတ်၌ဖြစ်သော၊ သုခံပိ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒယတိ-ခံစားရ၏၊ စိတ္တံသမာဓိယတီတိ-ကား၊ ဣမိနာ နေက္ခမ္မသုခေန-ဤနိဝရဏတို့မှထွက်မြောက်ကြောင်း သုခဖြင့်၊ သုခိတဿ-လွန်စွာဖြစ်သော ချမ်းသာခြင်းရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ (သဗ္ဗာတအဿတ္ထိအနက်၊ ဣတပစ္စည်း၊) ဥပစာရဝသေနပိ-ဥပစာရသမာဓိ၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အပ္ပနာဝသေနပိ-အပ္ပနာသမာဓိ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ စိတ္တံ-သည်၊ သမာဓိယတိ-တည်ကြည်၏။

ကာယော ပဿန္တတိ။ ။ကာယလဟုတာစသည်၌ ကာယအရ စေတသိက်ခန္ဓာအပေါင်းသာရသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား ပီတိနှင့်ယှဉ်သော စိတ်စေတသိက်အပေါင်းကို ယူရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ကာယောအရ နာမကာရကို ဖွင့်သည်။ ကာယပဿန္တိ စိတ္တပဿန္တိ ဖြစ်နေခြင်းကို ပဿန္တတိအရ “ပဿန္တိ” ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဝိဂတဒရထော” ဟု မိန့် သည်။ [ရူပကာယကိုကား “သကလသရီရံ ခေါဘယမာနာ” ဟု ယူခဲ့ပြီ၊ ကာယောတိ ဣဓ သဗ္ဗောပိ အရူပကလာပေါ အဓိပ္ပေတော၊ ပေ၊ ပဿန္တိဒ္ဒယဝသေနဝ ဟေတ္ထ ပဿန္တနမ ဓိပ္ပေတံ၊-ဋီကာသစ်။]

သုခံ ဝေဒေတီတိ။ ။ဝုတ္တပ္ပကာရာယ ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာယ ဝသေန စေတသိကသုခံ ပဋိသံဝေဒေန္တောယေဝ (စေတသိကသုခကို ခံစားရင်းပင်) တံသမုဋ္ဌာန ပဏီတ ရူပဖုဋ္ဌသရီရတာယ ကာယိကမ္ပိ သုခံ ပဋိသံဝေဒေတိ (ထို သုခအရင်းခံရှိသောစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇပဏီတရုပ်တို့က တစ်ကိုယ်လုံး ပြန့်နှံ့သောအခါ အခြား တိဇရုပ်တို့နှင့် တွေ့ထိ၏၊ ထိုသို့ ထိသောအခါ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံဖြစ်၍ သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်ဖြစ်၏၊ ထိုကာယဝိညာဉ်နှင့် ယှဉ်သော သုခကို “ကာယိကသုခ” ဟု ခေါ်၏။) ဣတိ ဝုတ္တံ ကာယိကမ္ပိ စေတသိကမ္ပိ သုခံ ဝေဒယတီတိ၊-ဋီကာ။

ဣမိနာ၊ ပေ၊ နေက္ခမ္မသုခေန။ ။သုခံ ဝေဒေတီတိ ဧဝံ ဝုတ္တေန သံကိလေသနိဝရဏပက္ခတော နိက္ခန္တတ္တာ ပဌမဇ္ဈာနပက္ခိကတ္တာစ ယထာရဟံ နေက္ခမ္မသင်္ခါတေန ဥပစာရသုခေန အပ္ပနာသုခေနစ၊ သမာဓာနမ္ပေတ္တ တဒုဘယေနဝ (ပဌမဈာနဝိထိ၌ ဖြစ်သော သုခတို့တွင် ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘူ အခိုက်အတန့်၌ဖြစ်သော သုခသည် ဥပစာရသုခဖြစ်၍ ပဌမဈာန်အခိုက်၌ဖြစ်သော သုခကား အပ္ပနာသုခဖြစ်၏၊ ထို ၂ မျိုးအခိုက်၌ ယှဉ်သော သမာဓိကိုပင် “ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိ” ဟု လည်း ခေါ်သည်။) ဣတိ ဝုတ္တံ ဥပစာရဝသေနပိ အပ္ပနာဝသေနပိတိ၊-ဋီကာသစ်။

နိဝရဏပ္ပဟာနကထာ အဖွင့် ပြီး၏။
D

ပဌမဇ္ဈာနကထာ အဖွင့်

၂၂၆။ ပန-ဆက်၊ [ပြတ်ပြီးကို ဆက်သည်၊ ရှေးနိဿယ၌ ပက္ခန္တရဇောတက ဟု ယူ၏။] သော၊ ပေ၊ ဝိဟရတိတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ ဥပစာရ သမာဓိနာ-ဥပစာရသမာဓိဖြင့်၊ စိတ္တေ-စိတ်ကို၊ သမာဟိတေ-ကောင်းစွာ အာရုံ၌ ထားအပ်ပြီးသော်၊ ဝါ-တည်ကြည်ပြီးသော်၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဝိသေသဒဿနတ္ထံ- အကျိုးထူးကို ပြခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ အပ္ပနာသမာဓိနာ-အပ္ပနာသမာဓိ ဖြင့်၊ စိတ္တေ-ကို၊ သမာဟိတေ-သော်၊ ဝါ-သော်၊ တဿ သမာဓိနော-ထိုပဌမဈာန် အစရှိသော သမာဓိ၏၊ ပဘောဒဒဿနတ္ထံ-အထူးအပြားကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ လည်းကောင်း၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။

သော ဝိဝိဇ္ဇေဝံ၊ ပေ၊ ဝုတ္တံ။ ။ပါဠိတော်၌ “စိတ္တံ သမာဓိယတိ” ဟု ဥပစာရ သမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိ ၂ မျိုးလုံးကို ဟောတော်မူပြီး ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်အကျိုးငှာ သမာဓိ တို့ကိုပြသော “သော ဝိဝိဇ္ဇေဝံ ကာမေဟိ-အစရှိသော စကားကိုထပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ပါ သနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်၊ “သော၊ ပေ၊ အာဒိ ပန ဝုတ္တံ” ဟု မိန့်သည်၊ ထိုဝါကျကို မြန်မာပြန်လျှင် အဖြေဖြစ်တော့၏။

ဥပရိ ဝိသေသဒဿနတ္ထံ။ ။“ဥပစာရသမာဓိဖြင့် စိတ်တည်ကြည်ပြီးသည်မှ အထက်” ဟူသည် ပဌမဈာန် သမာဓိ ဒုတိယဈာန် သမာဓိစသော သမာဓိများတည်း၊ မှန်၏- ဒုတိယဈာန်စသည်ကို ရအောင် အားထုတ်ရာ၌လည်း “ပါမောဇ္ဇံ ဇာယတိ၊ ပေ၊ စိတ္တံသမာဓိ ယတိ” ဟူသော ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာနှင့်တကွ ဥပစာရသမာဓိများဖြစ်ရသေးသည်သာ၊ ထိုဒုတိယ ဈာန် စသည်သည် ထို ဥပစာရသမာဓိ၏ ဝိသေသ (အကျိုးထူး) တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဥပစာရ သမာဓိနာအရ ဒုတိယဈာန် စသည်တို့၏ ရှေ့ဖြစ်သော ဥပစာရသမာဓိကိုလည်း ယူပါ၊ ထိုဥပစာရသမာဓိ၏အကျိုးကို ပြတော်မူခြင်းငှာ “သော ဝိဝိဇ္ဇေဝံ ကာမေဟိ” စသည်ကို ဟောတော်မူပါသည်။

သမာဓိနော ပဘောဒဒဿနတ္ထံ။ ။“သုခိနော စိတ္တံ သမာဓိယတိ” တုန်းက ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိ ၂ မျိုးလုံးနှင့် ဆက်ဆံအောင် သာမညအားဖြင့် ဆိုခဲ့သော်လည်း “သမာဓိနော ပဘောဒ” ၌ ဤသမာဓိကား အပ္ပနာသမာဓိသာတည်း၊ ပါဠိတော်၌ ပဌမဈာန် နောက်ဝယ် ဒုတိယဈာန်စသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပဌမ အဘိညာဉ်စသည်ကိုလည်းကောင်း ဟောတော်မူ၏၊ ထိုဈာန်အဘိညာဉ်တို့သည် အပ္ပနာသမာဓိ၏ အထူးအပြားတို့တည်း၊ ထိုအပြားကို ပြခြင်းငှာလည်း “သော ဝိဝိဇ္ဇေဝံ” စသည်ကို ဟောတော်မူသည်။

ဋီကာသစ်။ ။အပ္ပနာသမာဓိနာတိ ပဌမဇ္ဈာနာဒိ အပ္ပနာသမာဓိနာ၊ ပေ၊ ပဘောဒ ဒဿနတ္ထံတိ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိ ဝိဘာဂဿစေဝ ပဌမာဘိညာဒိ ဝိဘာဂဿစ ပဘောဒ ဒဿ နတ္ထံ။ [တဿ သမာဓိနော၌ တဿဖြင့် ပဌမဈာန်စသော သမာဓိကို ညွှန်ပြအပ်ပြီးဖြစ်၍ ဝိဘာဂအရ ဒုတိယဈာန်သမာဓိမှစသော အထက်သမာဓိအပြားကို ယူရသည်၊ ပဌမဈာန် သမာဓိ၏ အထူးအပြားသည် ဒုတိယဈာန်သမာဓိ စသည်ဖြစ်၍၊ ဒုတိယဈာန်သမာဓိ၏ အထူး အပြားသည် တတိယဈာန်စသော သမာဓိများဖြစ်၏၊ ထိုဈာန်သမာဓိ၏ အထူးအပြားသည် အဘိညာဉ် သမာဓိတည်း။]

ဣမမေဝ ကာယန္တိ-ကား၊ ဣမံ ကရဇကာယံ-ဤ ကရဇကာယကို၊
 [ပါဠိတော် ၌ ရှေ့နားဝယ် “ကာယော” ဟု ပါခဲ့သောကြောင့် “ဣမမေဝ” ဟု
 ဧဝံထည့်သည်။ သို့သော် အရကောက်ချင်းကား မတူကြ၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌
 ဧဝံအနက် မဖွင့်ဘဲ “ဣမံကရဇကာယံ” ဟုသာ ဖွင့်သည်။ ဧဝံကို အနက်မရှိကြပါ။
] အဘိ သန္ဓေတိတိ (အဘိသဒ္ဓေတိတိ)-ကား၊ တေမေတိ-စုံစေ၏။

ကရဇကာယံ။ ။ “ဝိတိမနဿ ကာယော” တုန်းကကဲ့သို့ ကာယံအရ နာမ
 ကာယကို ယူရမည်ဟု ထင်မှားမည် စိုးသောကြောင့် “ကရဇကာယံ” ဟု ဖွင့်သည်။ ကရဇကာယ
 ဟူသည် ဤရုပ်ခန္ဓာကိုယ်တည်း။ ရုပ်ခန္ဓာဟူသည်လည်း ကမ္မဇရုပ်အစဉ်၊ စိတ္တဇရုပ်အစဉ်၊
 ဥတုဇရုပ်အစဉ်၊ အာဟာရဇရုပ်အစဉ်တည်း။ ထိုရုပ်ခန္ဓာအစဉ်အတိုင်းတွင် မဟာဘူတ ၄
 ပါးသည် အထည်ကိုယ်အမာခံ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ကရဇကာယံတိ စတုသန္တတိရူပသမုဒါယ
 ဘူတံ စာတုမဟာဘူတိကကာယံ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်။

ဝစနတ္ထ။ ။ ကရိယတိ ဝဠာသယေတိ ကရော-သားအိမ်၌ ပြုအပ် (ထည့်ထား
 အပ်) သောကြောင့် အမိ၏သွေး အဘ၏ သုတ်သည် “ကရ” မည်၏။ (တစ်နည်း) ကရောတိ
 ပုတ္တေ နိပ္ပတ္တေတိတိ ကရော-သားသမီးတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ထိုသုတ်သွေး ၂
 မျိုးသည် “ကရ” မည်၏။ ကရတော-မိဘတို့၏ သုတ်သွေးကြောင့်၊ ဇာတော-ဖြစ်သော
 ကိုယ်တည်း။ ကရဇော-ကိုယ်၊ အန္တဇ လောဗုဒ္ဓအဖြစ်ဖြင့် အမိဝမ်း၌ ဖြစ်ရသော စတုသန္တတိ
 ရုပ်အပေါင်းတည်းဟူသော ခန္ဓာကိုယ်ရ၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဩပပါတိက-သံသေဒဇသတ္တဝါတို့လည်း ပါဠိတော်၌ ပြုအပ်သော
 သမာဓိကို ရနိုင်ကြ၏။ သို့သော် ဂဗ္ဘသေယျကသတ္တဝါတို့က မျက်မြင်အားဖြင့် သမာဓိရပုံ
 ထင်ရှားသောကြောင့် ဂဗ္ဘသေယျကကာယကိုသာ ပြတော်မူသည်။ [“ဂဗ္ဘသေယျက ပုဂ္ဂိုလ်
 တို့က သမာဓိရပုံများသောကြောင့်” ဟုလည်း ဋီကာသစ်၌ အကြောင်းပြသေး၏။ သို့သော်
 ပြဟွာတို့လောက် မများနိုင်သောကြောင့် ထိုအကြောင်းပြကိုကား စဉ်းစားပါ။]

ရူပကာယကိုသာ ယူရပုံ။ ။ နာမကာယလည်း ဝိဝေကဇပီတိသုခမှ ရအပ်သော
 အထောက်အပံ့ကြောင့် သမာဓိ တိုးတက်နိုင်ပါပေ၏။ သို့သော် နောက်၌ “ဣမမေဝ ကာယံ
 အဘိသန္ဓေတိ၊ ပရိသန္ဓေတိ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော သဒ္ဓန္တရိက် (အနီး၌ဖြစ်သော
 သဒ္ဓါ) က “တစ်ကိုယ်လုံးစုံစေ၏” ဟု ဆိုသောကြောင့် ထို သဒ္ဓန္တရိက်ကို ထောက်၍ စုံစေနိုင်ရာ
 ရုပ်ခန္ဓာ (ကရဇကာယ) ကိုသာ ယူရပါသည်။ [အဘိသဒ္ဓေတိတိအာဒိ သဒ္ဓန္တရာဘိသမ္ပန္န
 တော ဟိ ရူပကာယောဧဝ က္ကဓ ဘဂဝတာ ဝုတ္တောတိ အဓိဂမိယတိ (သိအပ်သိနိုင်ပါသည်။)
 (ဘာကြောင့်နည်း) တဿေဝ အဘိသဒ္ဓနာဒိကြိယာယောဂုတ္တာ (ထိုရူပကာယ၏သာ
 အဘိသဒ္ဓန ပရိသဒ္ဓန စသော ကြိယာအား လျောက်ပတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။)-
 ဋီကာသစ်။]

အဘိသန္ဓေတိ (အဘိသဒ္ဓေတိ)။ ။ အဘိ+သန္တူဓာတ်သည် ပဿဝ (ယိုစီးခြင်း)
 အနက်ကို ဟော၏။ သဒ္ဓါဓာတ်ကား ကိလေဒ (စိုစွတ်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ “တေမေတိ”
 အဖွင့်ကို ထောက်လျှင် သဒ္ဓါဓာတ်နှင့် သာ၍လျော်၏။ ဋီကာသစ်၌ကား “အဝဿုတဘာဝံ”
 ဟု သန္တူဓာတ်၏ အနက်ကိုပင် ဖွင့်လေသည်။

သွေဟေတိ-စေးကပ်စေ၏။ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ကိုယ်အရပ်၌၊ ပဝတ္ထပီတိသုခ-ဖြစ်သောပီတိ သုခရှိသည်ကို၊ ကရောတိ-ပြု၏။ ပရိသန္ဓေတိတိ (ပရိသန္ဓေတိတိ)-ကား၊ သမန္တတော-ထက်ဝန်းကျင်၌၊ သန္ဓေတိ (သန္ဓေတိ)-စိုစေ၏။ . . . ပရိပူရေတိတိ-ကား၊ ဘဉ္စ-ဖားဖိုကို၊ ဝါ-သားရေအိတ်ကို၊ ဝါယုနာ-လေဖြင့်၊ ပူရေတိဝိယ-ပြည့်စေသကဲ့သို့၊ ပူရေတိ-ပြည့်စေ၏။ ပရိပူရတိတိ-ကား၊ သမန္တတော-

တေမေတိ။ ။တိမဓာတ်သည် ကိလေဒအနက်ကို ဟော၏။ စုရာဒိလည်း ရှိပါ၏။ သို့သော် ဤ၌ ကာရိတ်ဝင်သော ဟေတုကတ္တရုပ်သာတည်း။ သွေဟေတိသည် တေမေတိ၏ အဖွင့်တည်း။ သိနိဟဓာတ်လည်း စိုခြင်းအနက်ကိုပင် ဟော၏။ “စို” ဟူရာ၌ ပဏီတဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်တွေ တစ်ကိုယ်လုံး ပြန့်နှံ့နေသောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ် (ကရဇကာယ) သည် ခြောက်ကပ်ကပ်ဖြစ်မနေဘဲ စိုစိုဖတ်ဖတ် ဖြစ်နေခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗတ္ထ ပဝတ္ထပီတိသုခံ ကရောတိ” ဟု ဖွင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤအဖွင့်များကို ထောက်၍ “ဣမေဝ ကာယံ ဝိဝေကဇေန ပီတိသုခေန အဘိသန္ဓေတိ-ဤကာယကို ဝိဝေကဇပီတိသုခဖြင့် စိုစေ၏” ဟူသော ကိလေဒအနက်သာ ဖြစ်နိုင်၏။ “ယိုစီးစေ၏” ဟူသော အဘိဿဝအနက်ကား မဖြစ်နိုင်ပါ။ အဘိဿဝအနက် မဖြစ်နိုင်လျှင် သန္တုဇာတ်လည်း မသင့်၊ သဒ္ဓါဇာတ်သာ သင့်တော့သည်ဟု မှတ်ပါ။

ပဝတ္ထပီတိသုခံ။ ။ပဝတ္ထ+ပီတိသုခံ ယဿာတိ ပဝတ္ထပီတိသုခေါ (ကရဇကာယော) ဤသို့ ပဝတ္ထပီတိသုခအရ ကရဇကာယနှင့်အရတူသောကြောင့် သဗ္ဗတ္ထနှင့်အရမတူနိုင်၊ ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ကိုယ်၌” ဟု မပေးရ၊ “အလုံးစုံသောအရပ်၌” ဟု ပေးပါ။ “သဗ္ဗတ္ထ-ခန္ဓာကိုယ်၏ အလုံးစုံသောအရပ်၌+ပဝတ္ထ-ဖြစ်သောပီတိသုခ” ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။“သော ဣမမေဝကာယံ အဘိသန္ဓေတိ” ၌ သောအရလည်း ကရဇကာယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ရ၏။ ကာယအရလည်း ကရဇကာယရ၏။ ထို့ကြောင့် အဘေဒဘေဒပစာရဟု ကြံပါ။ (တစ်နည်း) သောအရ ခန္ဓာ ၅ ပါးလုံးရ၍ ကာယံအရ ရူပက္ခန္ဓာသာ ရသောကြောင့် အပေါင်း+အစိတ် ကွဲပြားသည်ဟုလည်း ကြံပါ။ ထိုရဟန်းသည် တစ်ကိုယ်လုံးကို စိုစေလိုသော စိတ်ဆန္ဒမရှိသော်လည်း တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပဏီတရုပ်တွေ ပြန့်နှံ့နေရကား စိုစေသကဲ့သို့ပင် ကြံဆ၍ ပြောဆိုအပ်သော ပရိကပ္ပ စကားဟုလည်း မှတ်ပါ။

ဘဉ္စဝိယ ပူရေတိ။ ။သက္ကတ၌ ဘက္ကတသည် ပါဠိ၌ “ဘဉ္စာ” ဟု ဖြစ်၏။ ဘဿတိ ဒိပ္ပတိ ဧတာယာတိ ဘဉ္စာ-မီးတောက်အောင် မှုတ်ကြောင်းဖြစ်သော ဖားဖို၊ “ရွတ်တီး” ဟုလည်း ခေါ်၏။ ဘသဓာတ်၊ တပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော ဘဉ္စာသဒ္ဓါသည် ပန်းဘဲသွားတို့ အသုံးဖြစ်သော ဖားဖိုအနက်ကို ဟော၏။ သားရေဖြင့် လုပ်အပ်သော အရာဝတ္ထု ဖြစ်သောကြောင့် “ဘဉ္စာ စမ္ပပသိဗ္ဗကံ (သားရေအိတ်)” ဟု အဘိဓာန် (၅၂၆) ၌ ဆိုသည်။ ထိုဖားဖိုကို လေဖြင့် ပြည့်စေသကဲ့သို့ ဤကရဇကာယကိုလည်း ဝိဝေကဇပီတိသုခဖြင့် ပြည့်စေသည်။

ထက်ဝန်းကျင်၌၊ ဖရတိ-ဖြန့်၏။ [“ဖုသတိ-ထိ၏”ဟု ရှိသည်ကား မူကွဲ။] သဗ္ဗာဏတော ကာယဿာတိ-ကား၊ အဿ ဘိက္ခုနော-ထိုရဟန်း၏၊ သဗ္ဗ ကောဌာသဝတော-အလုံးစုံသော ကောဌာသရှိသော၊ ကာယဿ-ကရဇကာယ၏၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဥပါဒိန္နကသန္တတိပဝတ္တိဌာနေ-ကမ္မဇရုပ်အစဉ်၏ ဖြစ်ရာ

ပရိပ္ပရတိ။

။ [သက္ကတ၌ “သွရ” ဟု ရှိသောကြောင့် သ်အစား ဒွေဘော်လာ သည်။] ဤကရဇကာယကို ဝိဝေကဇပီတိသုခဖြင့် ပရိ-ထက်ဝန်းကျင်+ဖရတိ-ဖြန့်၏။ ပရိကို “သမန္တတော” ဟု ဖွင့်၍ ဖရတိကို “ဖရတိ” ဟုပင် ဖွင့်သင့်၏။ သျှာမူ၌ “ဖရတိ” ဟုပင် ရှိပါ သတဲ့၊ စာအုပ်တို့၌ကား “သမန္တတော ဖုသတိ” ဟု တွေ့ရ၏။ ဋီကာသစ်လည်း ဖုသတိကြိယာကို အတည်ပြု၍ “သမန္တတော ဖုဌော ဘဝတီတိ အတ္ထော၊ ဖုသနကြိယာယေဝေတ္ထ ဥပပန္နာ၊ န ဗျာပနကြိယာ-တွေ့ထိခြင်းကြိယာသာ သင့်၏၊ ပြန့်နှံ့ခြင်းကြိယာ မသင့်” ဟု ဖွင့်သွားလေ သည်။

ဖရတိသာ သင့်ပုံ။

။ “ကရဇကာယကို ပီတိသုခဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ဖြန့်၏” ဟူသောအနက်သည် ပီတိသုခကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ပြန့်နှံ့ခြင်းကို ရည်ရွယ်သော ကြောင့် အလွန်သင့်မြတ်လျက်ရှိ၏။ “ဖရဏာပီတိ သကလသရီရ ဖရိတွာ (ဖြန့်၍) တိဌတိ” ဟု အဌသာလိနီ၌ ရှိသောကြောင့် ဖရဓာတ်သည် သကမ္မကလည်း ရှိ၏။ နောက်၌ “အဏုမတ္တပိ ဌာနံ ပဌမဇ္ဈာနသုခေန အပုဋ်နာမ န ဟောတိ” ဟူသောစကားနှင့်လည်း ရှေ့နောက်ညီ၏။ ထို့ကြောင့် ဖရတိပါဌ်သည် အလွန် သင့်မြတ်၏။

ဖုသတိ မသင့်ပုံ။

။ ဖရဓာတ်၏ ဖုသနအနက်ကို ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ မတွေ့ပါ။ ဗျာပနအနက်ကား အလွန်ထင်ရှားစွာရှိပါသည်။ ကရဇကာယဝယ် ပီတိသုခဖြစ်ခြင်းကို ဆိုလို ရင်းဖြစ်ရကား “အိမ်ရှင်သည် အိမ်ကို ရေဖြင့်ထိတွေ့၏” ဟု အဓိပ္ပာယ်မဖြစ်နိုင်၊ “အိမ်ကို ရေဖြင့်စိုစေ၏၊ ဖြန်း၏၊ ပြန့်နှံ့စေ၏” ဟုသာ ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ “ရဟန်းသည် ကရဇကာယကို ပီတိသုခဖြင့် ထိတွေ့၏” ဟု မဖြစ်နိုင်၊ “ဖြန့်၏၊ ပြန့်နှံ့စေ၏” ဟုသာ ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဖုသတိပါဌ်သည် မသင့်ပါ။

သဗ္ဗာဏတော။

။ “သဗ္ဗကောဌာသဝတော” ဟု ဖွင့်သည်။ ကောဌာသဟူသည် ကရဇကာယ၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော ဆဝိမံသလောဟိတ (တစ်နည်း-ကေသာ လောမာ နဒါ) စသော ကောဌာသတို့တည်း။ သဗ္ဗံ ဧတဿ အတ္ထိတိ သဗ္ဗဝါ (ကာယော)-အလုံးစုံ အစိတ်အပိုင်းရှိသော ကရဇကာယ၊ ဤဋီကာသစ်၌ “ဂုဏဝါ” ကို ဥပမာပြု၍ “သဗ္ဗဝါ” ဟု တွေ့ရ၏။ မေတ္တာဘာဝနာအခန်း၊ သဗ္ဗာဝန္တ လောကံကိုဖွင့်သော ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ၌ကား “သတ္တဝိသယော သဗ္ဗသဓ္ဓေါ၊ သောစ ဒီယံကတွာ ဝုတ္တော ၊ပေ၊ သဗ္ဗာဝန္တံ သဗ္ဗသတ္တဝန္တံတိ အာဟ” ဟု ဗွာဒီယဖြင့် ဖွင့်သည်။

ကိဉ္စိ ၊ပေ၊ ဌာနံ။

။ ပါဠိတော်၌ နာဿကိဉ္စိဝယ် ကိဉ္စိကို “ဥပါဒိန္နက ၊ပေ၊ ဌာနံ” ဟု သရုပ်ဖော်သည်။ ကာယပဿာဒ ဘာဝရုပ်တို့နှင့် တကွဖြစ်သော ဥပါဒိန္နက ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ပြန့်နှံ့ရာအရပ်ဝယ် အရေ အသား အသွေးတို့သည် အစဉ်လိုက်အပ်သော အဏုမြူလောက် ဖြစ်သောအရပ်ကို “ကိဉ္စိ” ဟု ဆိုသည်။ “ကိဉ္စိ-စိုးစဉ်းအနည်းငယ်သောအရပ်” ဟူလို။

ဌာန၌၊ ဆဝိမံသလောဟိတာနုဂတံ-အရေ အသား အသွေးတို့သည် အစဉ်လိုက် အပ်သော (“အရေ အသား အသွေးပါရှိ၍ ခြောက်မနေသော” ဟူလို၊) အဏုမတ္တံ ပိ-အဏုမြူမျှ ပမာဏရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဌာနံ-အရပ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပဌမဇ္ဈာန သုခေန-ပဌမဈာန်ချမ်းသာသည်၊ အဖုဋ်နာမ-မဖြန့်အပ်သော အရပ်မည်သည်၊ န ဟောတိ-မရှိ။

၂၂၇။ ဒက္ခေတိ-ကား၊ ဆေကော-ကျွမ်းကျင်သော၊ နှာနိယစုဏ္ဏာနိ-ရေချိုးကြောင်း ဆပ်ပြာမှုန့်တို့ကို၊ ကာတုဉ္ဇေဝ-ပြုခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ပယောဇေ တုဉ္ဇ-ရောစပ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ သန္ဓေတုဉ္ဇ-တစ်ပေါင်းတည်း ဆောင်ခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ ဝါ-အခဲပြုခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ပဋိဗလော-လျော်သော အားရှိသော၊ ဝါ-စွမ်းနိုင်သော၊ (နှပကော၊ နှာပကန္တေဝါသီ ၌စပ်။)

ပဌမဇ္ဈာန သုခေန။ ။ပဌမဈာန် သုခသည် တစ်ကိုယ်လုံး၌ မပြန့်နိုင်ပါ။ ထို ပဌမဈာန် သုခကြောင့်ဖြစ်သော ပဏီတ စိတ္တဇရုပ်သာ ပြန့်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အကြောင်း သုခ၏အမည်ကို အကျိုး စိတ္တဇရုပ်၌ တင်စားသော ကာရဏူပစာရအားဖြင့် “ပဌမဇ္ဈာန သုခေန” ဆိုသည်ဟု မှတ်ပါ။ [အဖုဋ်နာမ န ဟောတိတိ ယတ္ထယတ္ထ ကမ္မဇရုပ် တတ္ထတတ္ထ စိတ္တဇရူ ပဿ အဘိဗျာပနတော၊-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။“ယတ္ထ ယတ္ထ ကမ္မဇရုပ်” ကို ထောက်၍ “ဥပါဒိန္နက သန္တတိ” တုန်းကလည်း ကမ္မဇရုပ်ကိုသာ ဥပါဒိန္နကဟု ယူခဲ့ရသည်။ [အချို့နေရာ၌ကား ဥပါဒိန္နဟု မဆိုဘဲ ဥပါဒိန္နကဟု ဆိုလျှင် ကမ္မဇရုပ်ရှိသော ခန္ဓာကိုယ်ကို ယူရသည်။] အဖုဋ်၌လည်း ဖရဓာတ်၏ ပြန့်နှံ့ခြင်း အနက်ကိုသာ ယူသင့်ပါသည်။ [စေတသာ ဖုဋေတိ စိတ္တေန ဖရိ တော၊-ဧကဂုံတ္တရ၊ ကာယဂတာသတိဝဂ္ဂဋီကာ။]

ဒက္ခေတိ။ ။ဒက္ခဓာတ်သည် သီယ အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ဒက္ခတိ ကိစ္စာ ကိစ္စေသု သီယံ ပဝတ္တတိတိ ဒက္ခေ-ကိစ္စအငယ် အကြီးဟူသမျှတို့၌ လျင်စွာဖြစ်တတ်၊ ပြီးစီး အောင်ပြုလုပ်တတ်၍ ဖျတ်လတ် သွက်လက်သောဉာဏ် ရှိသူသည် “ဒက္ခ” မည်၏။ ထို့ကြောင့် “ဆေကော” ဟု လည်းကောင်း၊ ဆေကောကို “ပဋိဗလော” ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်၍၊ ထိုစွမ်း နိုင်ရာကိစ္စကို “နှာနိယစုဏ္ဏာနိ ကာတုစေဝ” စသည်ဖြင့် ဖွင့်သည်။ ဤသို့ ဖွင့်ခြင်းမှာလည်း ပါဠိတော်ဝယ် “ကံသထာလေ နှာနိယစုဏ္ဏာနိ အာကိရိတာ” စသော သဒ္ဒန္တရိုက်ကို ထောက်၍ လည်းကောင်း၊ နှာပက နှာပကန္တေဝါသီတို့ကိုပြရာ ပကရဏအားဖြင့်လည်းကောင်း ဖွင့်ခြင်း တည်း။ [ဆိဒိဓာတ် ဣပစ္စည်းဖြင့် “ဆေက” ဟု ဖြစ်၏။ ဆိန္နတိ-မလိုရာကိုပယ်၍ လိုရာကို ရွေးချယ်ဖြတ်တောက်တတ်၏။ ဣတိ ဆေကော၊ ပတိရူပံ+ဗလံ ယဿာတိ ပတိဗလော-ထိုကိစ္စအားလျော်သောအားရှိသူ။]

ကာတု၊ ပယောဇေတု၊ သန္ဓေတု။ ။ဆပ်ပြာခဲ ပြုလုပ်သောအခါ ဆိုင်ရာအမှုန့် တို့ကို သီးခြားပြုလုပ်ရ၏။ ထိုပြုလုပ်မှုကို “ကာတု” ဟု ဆိုသည်။ ထိုအမှုန့်ပြုပြီးနောက် တဆ၊ နှစ်ဆစသော အဆအားဖြင့် သင့်တော်သလိုရောစပ်ခြင်းကို “ပယောဇေတု” ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ ရောစပ်ပြီးနောက် ရေဖြင့်နယ်၍ အခဲပြုလုပ်မှုကို “သန္ဓေတု” ဟု ဆိုသည်။

ကံသတ္တာလေတိ-ကား၊ ယေနကေနစိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော၊ လောဟေန-ကြေးဖြင့်၊ ကတဘာဇနေ-ပြုအပ်သောခွက်၌၊ (အာကိရိတာ ၌စပ်၊) ပန-ဆက်၊ မတ္တိကဘာဇနံ-မြေခွက်သည်၊ ထိရံ-ခိုင်မြဲသည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ သန္ဓေန္တဿ-တစ်ပေါင်းတည်း ဆောင်စဉ်၊ ဝါ-အခဲပြုစဉ်၊ ဘိဇ္ဇတိ-ကွဲတတ်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တံ-ထိုမြေခွက်ကို၊ န ဒဿေတိ-ပြတော်မမူ။ . . . ပရိပ္ပေသကံ ပရိပ္ပေသကံတိ-ကား၊ သိပ္ပိတာ သိပ္ပိတာ-သွန်းဖြန်း၍ သွန်းဖြန်း၍၊ သန္ဓေယျာတိ-

“သံ (သမ္ပိန္နောတွာ)-ပေါင်း၍+နေတုံ-ဆောင်ခြင်း” ဟူသည် ဆပ်ပြာခဲ ပြုခြင်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ပိဏ္ဍကရေယျ” ဟု နောက်၌ ဖွင့်လိမ့်မည်။ “သန္ဓေတုံ-စိုစေခြင်းငှာ” ဟု မူကွဲရှိသည်ကား “ပိဏ္ဍ ကရေယျ” ဟူသော လာလတုံအဖွင့်နှင့် မလျော်ပါ။

ကံသတ္တာလေ။ ။သက္ကတ၌ “ညာလံ” ဟု ရှိသောကြောင့် ရှေ့ပုဒ်နှင့် တွဲသော အခါ ဒွေဘော်ရှိရသည်။ ကံသသ္မာဒိသည် ကြေးတစ်မျိုး (ကြေးဖြူ) ကို ဟော၏ဟု အဘိဓာန် (၉၀၅) ၌ ဆို၏။ “ယေန ကေနစိ လောဟေန” ဟု ဆိုသောကြောင့် ကြေးနီ ကြေးဝါစသော ကြေးအမျိုးမျိုးကိုလည်း ဟောနိုင်စရာရှိ၏။ ကံသေန+ကတံ+ထာလံ+ကံသတ္တာလံ။

မတ္တိကဘာဇနံ။ ။ဥပမာသာမညကို ပြခြင်းမဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် မြေခွက်ကို မပြပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “မတ္တိကဘာဇနံ ပန” စသည်မိန့်။ “အခဲလုပ်ဘို့ရန် အမှုန့်တို့ကို ရေဖြန်း၍ ရေဖြန်း၍ နယ်သောအခါ မြေခွက်သည် ကွဲတတ်ကြောင့် မြေခွက်ကို ပြတော်မမူပါ” ဟူလို။

သန္ဓေန္တဿ။ ။သံ+နီဓာတ်သည် “ပေါင်း၍+ဆောင်” ဟု သဒ္ဒတ္ထ၊ “ပိဏ္ဍိကရဏ-အပေါင်း (အခဲ) ပြုခြင်း” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်၏။ ထို့ကြောင့် သံ+နီ+အန္တပစ္စည်းဖြင့် “သန္ဓေန္တဿ” ဟု ပါဠိမှန်ရှိပါစေ၊ “သန္ဓေန္တဿ” ကား ပါဠိပျက်တည်း၊ [စုဏ္ဏံ သန္ဓေတဗ္ဗန္တိ နာနစုဏ္ဏံ ဥဒကေန တေမေတွာ ပိဏ္ဍိ (အခဲတို့) ကာတဗ္ဗာ-ဝိနယ မဟာဝဂ္ဂ မဟာခန္ဓက၊ ဥပဇ္ဈာယဝတ္ထ အဋ္ဌကထာ။] “သန္ဓေယျာတိ၊ ပေ၊ ပိဏ္ဍ ကရေယျ” ၌လည်း နည်းတူ။ [ဤပုဒ်ကို “အနာဒရလက္ခဏေစေတံ သာမိဝစနံ” ဟု မှီကာသစ်ဆို၏။ ကစွည်းဘာသာမှီကာ ကာရက “အနာဒရေစ” သုတ်၌ အကျယ်ပြထားပြီ။]

ပရိပ္ပေသကံ။ ။ပရိ-ပတ်ဝန်းကျင်+ဖုသနံ-သွန်ဖြန်းဖြင်း၊ ပရိပ္ပေသော-ခြင်း၊ ဤနေရာ၌ ဖုသဓာတ်သည် ပရိသိဉ္စန အနက်ဟောတည်းဟု မှီကာသစ်ဆို၏။ [သက္ကတ၌ “သွရံသ” ဟု ရှိသောကြောင့် “ပရိပ္ပေသ” ဟု ဒွေဘော်လာရသည်။] ပရိပ္ပေသော ယေဝ ပရိပ္ပေသကော၊ သုတ္တံ၌ က ပစ္စည်း၊ ကြိယာဝိသေသန (ဘာဝနပုံသက) အနက်၌ ဒုတိယာသက်၍ “ပရိပ္ပေသကံ” ဟု ဖြစ်၏။ “ဝိစ္ဆာဘိညေသု ဒွေ” ဟူသော မောဂ္ဂဏ္ဌာန်၊ ၁ ကဏ္ဍ (၅၄) သုတ်ဖြင့် ခွဲ ရုပ်ပြ။

မှတ်ချက်။ ။“ပိဏ္ဍကဗေပကံတိ ပိဏ္ဍံ ဥက္ခိပိတာ ဥက္ခိပိတာ၊ ကာယပ္ပစာလကံတိ ကာယံ ပစာလယိတာ ပစာလယိတာ” ဤသို့ စသည်ဖြင့် သေခံယအဋ္ဌကထာတို့ ဖွင့်လှေရှိကြ၏။ ထိုသို့ ဖွင့်ရာဝယ် အာဘိက္ခညအနက်၌ ဃဏ် (ဃ အနုဗန် ဣ အနုဗန်ရှိသော အပစ္စည်း) သက်ဟု မောဂ္ဂဏ္ဌာန် ၅ ကဏ္ဍ၊ ၆၃ သုတ် နိဿယ၌ မိန့်တော်မူ၏။

ကား၊ ဝါမဟတ္ထေန-လက်ဝဲလက်ဖြင့်၊ ကံသလတ္ထာလံ-ကြေးခွက်ကို၊ ဂဟေတွာ-
ကိုင်၍၊ ဒက္ခိဏဟတ္ထေန-လက်ျာလက်ဖြင့်၊ ပမာဏယုတ္တံ-အတိုင်းအရှည်နှင့်ယှဉ်
သော၊ (သင့်တော်ရုံဖြစ်သော၊) ဥဒက-ရေကို၊ သိဗ္ဗိတွာ သိဗ္ဗိတွာ-သွန်ဖြန်း၍
သွန်ဖြန်း၍၊ ပရိမဒ္ဒန္တော-နယ်လျက်၊ ပိဏ္ဏံ-အခဲကို၊ ကရေယျ-ပြုရာ၏။

သွေဟာနုဂတာတိ-ကား၊ ဥဒကသိနေဟေန-ရေတည်းဟူသော အစေးသည်၊
အနုဂတာ-အစဉ်လိုက်အပ်သည်၊ သွေဟပရေတာတိ-ကား၊ ဥဒကသိနေဟေန-
ရေတည်းဟူသောအစေးဖြင့်၊ ပရိဂတာ-ထက်ဝန်းကျင်ဖြစ်သည်၊ ဝါ-ပြန့်သည်၊
သန္တရ ဗာဟိ ရာတိ - ကား၊ အန္တောပဒေသေန စေဝ -
အတွင်းအရပ်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဗဟိပဒေသေနစ-အပြင်အရပ်နှင့်လည်းကောင်း၊
သဒ္ဓိ-တကွ၊ သဗ္ဗတ္ထကမေဝ-အလုံးစုံသောအရပ်၌ ဖြစ်လောက်အောင်သာလျှင်၊
ဥဒကသိနေဟေန-သည်။

ထိုအတိုင်းဆိုလျှင် ဤ၌လည်း ပရိပ္ပောသကံ တစ်ပုဒ်တည်းကပင် “သိဗ္ဗိတွာ သိဗ္ဗိတွာ” ဟူသော
အာဘိက္ခညအနက်ကို ဟောနိုင်၏ဟု ယူဆွယ်ရုံရကား ပရိပ္ပောသကံ တစ်ပုဒ်ပိုသည်ဟု ကြံသင့်
ပေသည်။

သွေဟာနုဂတာ။ ။သိနေဟနှင့် သေဟသည် သဘောတူ၏။ သက္ကတ၌ သို့ဟ
ဓာတ်၊ ပါဠိ၌ “သိနိဟ” ဓာတ်ဟု ရှိ၏။ ဣ ပစ္စည်း၊ နိဉ္စိ ဝုဒ္ဓိပြု၊ သွေဟေန-ရေတည်းဟူသော
အစေးသည်+အနုဂတာ-အစဉ်လိုက်အပ်သော ဆပ်ပြာခဲတည်း၊ သွေဟာနုဂတာ၊ “ဆပ်ပြာခဲ
တစ်ခဲလုံး၌ ရေတည်းဟူသောအစေးသည် ပြန့်နှံ့လျက်ရှိသည်” ဟူလို။

သွေဟပရေတာ။ ။ပရေတာ၌ “ပရိ+ဣတာ” ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ ဣဓာတ်သည် ဂတိအနက်
ရှိသောကြောင့် “ဥဒကသိနေဟ ပရိဂတာ” ဟု ရှေးစာအုပ်တို့၌ အဖွင့်ရှိသည်၊ ထိုပရိဂတာ
ကိုပင် “ပရိတော+ဂတာ-သမန္တတော+ဖုဋ္ဌာ” ဟု ဋီကာဟောင်းဖွင့်သည်၊ ဋီကာသစ်၌ “ဥဒက
သိနေဟေန ပရိဂ္ဂဟိတာ” ဟူသော ပါဠိကိုယူ၍ “ပရိတော+ဂဟိတာ” ဟု ဖွင့်သွားလေသည်၊
ပရေတာ၏ ပရိဂ္ဂဟိတအနက် ဖြစ်ဖို့ရန်မှာ ခဲယဉ်းလှ၏။ [“သွေဟာနုဂတာ” ဖြင့် အတွင်းသို့
အစဉ်လိုက်ပုံကိုပြု၍၊ “သွေဟပရေတာ” ဖြင့် အပြင်၌လည်း ရေအစေးဖြင့် သိမ်းခြုံပြီးသား
ဖြစ်ပုံကို ပြ၏။ ထို ၂ မျိုးသော အဓိပ္ပာယ်ကိုပင် “သန္တရဗာဟိရာ ဖုဋ္ဌာ သွေဟေန” ဟု
ဆိုသည်။]

သန္တရဗာဟိရာ။ ။အန္တရ (အတွင်းအရပ်)+ဗာဟိရ (အပြင်အရပ်) အန္တရော
စ+ဗာဟိရောစ အန္တရဗာဟိရံ၊ သဟ+အန္တရဗာဟိရေန ယာ ဝတ္တတိတိ သန္တရ ဗာဟိရာ၊
ပါဠိတော်၌ “ဖုဋ္ဌာ သွေဟေန” ဟု စပ်ပုဒ်ရှိသည်၊ “အတွင်းအပြင်အရပ်နှင့်တကွ ဆပ်ပြာခဲ
သည် ရေအစေးဖြင့် ပြန့်နှံ့လျက်ရှိသည်” ဟူလို။

သဗ္ဗတ္ထကမေဝ။ ။သဗ္ဗတ္ထ-ဆပ်ပြာခဲ၏ အလုံးစုံသောအရပ်၌ +ပဝတ္ထော
(သွေဟော) သဗ္ဗတ္ထကော၊ ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ ဒုတိယာသက်၍ “သဗ္ဗတ္ထကံ” ဟု ဖြစ်၏၊
ရေအစေးသည် ဆပ်ပြာခဲ၏ အလုံးစုံသောအရပ်၌ ပြန့်နှံ့နေသည်-ဟူလို။ [ဋီကာသစ်၌
“သဗ္ဗတ္ထ+ပဝတ္ထနံ သဗ္ဗတ္ထကံ” ဟု ပြုလေ၏။]

ဖုဋ္ဌာ-ဖြန့်အပ်သည်။ (ဟောတိ)။ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ နပုဋ္ဌရဏီတိ-ကား၊ စ-
ထိုသို့ပင် အတွင်းအပြင်နှင့်တကွ ရေအစေးသည် ဖြန့်အပ်ပါသော်လည်း၊ ဗိန္နု၊
ဗိန္နု-တစ်စက်တစ်စက်၊ ဥဒကံ-ရေကို၊ နပုဋ္ဌရတိ-မယ့်ချ၊ [“သာယံနာနိယပိဏ္ဍိ”
ဟု ကတ္တားရှိသောကြောင့် “ဥဒကံ” ကို ဒုတိယန္တကြိမ် “ဓေန ခီရံ ပုဋ္ဌရတိ” ၌ကဲ့
သို့ “မယ့်ချ” ဟု အနက်ပေးပါသည်။] ဟတ္ထေနပိ-လက်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
ဒွိဟိ- ၂ ချောင်းကုန်သော၊ အင်္ဂုလီဟိပိ-လက်ချောင်းတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တိဟိ-
၃ ချောင်းကုန်သော၊ အင်္ဂုလီဟိပိ-လည်းကောင်း၊ ဂဟေတုံ-ယူခြင်းငှာ၊ သက္ကာ-
တတ်ကောင်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဩဝဠိကာယပိ-ပုဆိုးခါးပိုက်၌သော်မှလည်း၊
ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ ဝါ-ထည့်ထားခြင်းငှာ၊ (သက္ကာ ဟောတိ) ဣတိ အတ္ထော။

မှက်ချက်။ ။ “သဗ္ဗတ္ထကမေဝ” ဟူသော ဤ ကြိယာဝိသေသနသည်
သန္တရဗာဟိရ ဤအနက်ကို အဖြောင့်ပြောသော တပွာကဋီကရဏတည်း။ ထို့ကြောင့်
သန္တရဗာဟိရ၌လည်း “သန္တရဗာဟိရံ” ဟု ကြိယာဝိသေသနရှိလျှင် သဗ္ဗတ္ထကံနှင့်
လိုက်လျောရုံမက၊ “သဒ္ဓိံ ၊ ပေ၊ ဗဟိပဒေသေန” ဟူသော အဖွင့်နှင့်လည်း
သာ၍လိုက်လျောမည် ထင်သည်။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် “သန္တရဗာဟိရံ” ကိုလည်း ဗဟုဗိဟိမကြိဘဲ
တပျရိသ်ကြိရလိမ့်မည်။

နစ ပုဋ္ဌရဏီ။ ။ နာနိယပိဏ္ဍိတစ်ခဲလုံး၌ ရေအစေးတွေ အတွင်းအပြင်ပြန့်နေလျှင်
“ရေမယ့်ပေဘူးလား” ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိသောကြောင့် “စ-ထိုသို့ပင် အတွင်းအပြင်နှင့်တကွ
ရေအစေးသည် ဖြန့်အပ်ပါသော်လည်း၊ န ပုဋ္ဌရဏီ-တစ်စက်တစ်စက် ယုံထွက်ခြင်းမရှိပါ”
ဟု ပါဠိတော်၌ပင် မိန့်တော်မူသည်။ [“သန္တရဗာဟိရံ”ဖြင့် ဆပ်ပြာတစ်ခဲလုံး၌ ရေသည်
ပြန့်နွဲ့ နေကြောင်းကို ပြ၏။ “နစ ပုဋ္ဌရဏီ”ဖြင့် ရေတွေ ပြန့်နေသော်လည်း ရေ မယ့်ကြောင်း၊
ယခု ခေတ် ဆပ်ပျာခဲများလို မာနေကြောင်းကို ပြသည်။]

သက္ကာ ဟောတိ ၊ ပေ၊ အတ္ထော။ ။ ဤဝါကျကား ရေမယ့်ပုံ ရေမစိုပုံကို ထင်ရှား
ပြသော တပွာကဋီကရဏဝါကျတည်း။ ရေ မယ့်သောကြောင့် လက်ဖြင့် ဆုပ်ယူခြင်းငှာလည်း
ကောင်း၊ လက်ချောင်း ၂ ချောင်း ၃ ချောင်းဖြင့် ကိုင်ယူခြင်းငှာလည်းကောင်း ရနိုင်ရုံ မက၊
ပုဆိုးခါးပိုက်ထဲ၌ပင် ထည့်၍ ယူနိုင်ပါသေးသည်-ဟူလို။

ဩဝဠိကာယပိ။ ။ အဝဝဠူနံ-အောက်၌ လုံး (ဝိုင်း) ခြင်း၊ ဩဝဠော-ခြင်း၊
ဩဝဠော ယဿာ အတ္ထိတိ ဩဝဠိတာ၊ “ခါးပိုက်၏အောက်၌ ဝိုင်းနေသောကြောင့် ဩဝဠိကာ”
ဟု ဆိုသည်။ ပုဆိုးတောင်ရှည်၏ အိတ်ထောင့်လည်း “ဩဝဠိကာ”ပင်တည်း။ ပိ (အပိ)သည်
ရေ မယ့်ခြင်းကို ချီးမြှောက်သော သမ္ဘာဝနာဇောတကတည်း။ “ရေမယ့်သောကြောင့် ခါးပိုက်
(ပုဆိုး အိတ်ထောင့်) ထဲတောင်မှ ထည့်၍ ယူနိုင်ပါသေးသည်”ဟူလို။ [ဋီကာသစ်၌ တစ်မျိုး
ဖွင့်လေသည်။]

ပဌမဇ္ဈာနကထာအဖွင့် ပြီး၏။

ဒုတိယဇ္ဈာနကထာ အဖွင့်

၂၂၉။ ဒုတိယဇ္ဈာနသုခူပမာယံ-ဒုတိယဈာန် ချမ်းသာ၏ ဥပမာ၌၊ (အတ္ထောဇေဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) ဥပ္ပိဒေါဒကောတိ-ကား၊ ဥပ္ပိန္နဥဒကော-ထိုထို ရေကြောတို့မှ စိမ့်ထွက်သော ရေရှိသော၊ (ဥဒကရဟဒေါ-ရေအိုင်တည်း၊) ဟေဋ္ဌာ-အောက်မှ၊ ဥပ္ပိန္နိတွာ-ဖောက်ထွက်၍၊ ဥဂ္ဂစ္ဆနကဥဒကော-လျှံတတ်သော ရေရှိသော၊ (ဥဒကရဟဒေါ-သည်၊) န-မဟုတ်၊ ပန-အဟုတ်ကား၊ အန္တောယေဝ-ရေအိုင်၏အတွင်း၌ သာ၊ ဥပ္ပိန္နနကဥဒကော-စိမ့်ထွက်သော ရေရှိသော၊ (ဥဒကရဟဒေါ-တည်း၊) ဣတိ အတ္ထော။ . . . အာယမုခံတိ-ကား၊ အာဂမနမဂ္ဂေါ-ဝင်လာကြောင်းလမ်းသည်၊ (“နေဝ အဿ-မရှိရာ” ဟု ပါဠိတော်၌စပ်၊) ဒေဝေါတိ-ကား၊ မေယော-မိုးသည်၊ (“န အနုပ္ပဝေစ္ဆေယျ” ၌စပ်၊) ကာလေန ကာလံတိ-ကား၊ ကာလေ ကာလေ-

ဥပ္ပိဒေါဒကော။ ။ဥပ္ပိဒ+ဥဒက၊ ဥပုဗ္ဗ + ဘိဒဓာတ်သည် အထက်သို့ တက်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ ဘိဒဓာတ်ဖြစ်သော်လည်း ဖောက်ခွဲ-ပေါက်ကွဲဟူသော အနက်ကို မယူရ၊ အောက်မြေတွင်း၌ ရှိသော ရေကြောမှတို့မှ စိမ့်၍ ထွက်ခြင်းအနက်ကို ယူပါ။ တာဟိ တာဟိ ဥဒကသိရာဟိ-ထိုထိုရေကြောတို့မှ၊ ဥပ္ပိန္နတိ-အထက်သို့ စိမ့်၍ ထွက်တတ်၏။ ဣတိ ဥပ္ပိဒံ၊ (အပစ္စည်း၊) ဥပ္ပိဒံ + ဥဒကံ ယဿာတိ ဥပ္ပိဒေါဒကော (ဥဒကရဟဒေါ)၊ ဒကို တပြုလျှင် “ဥပ္ပိတောဒကော” ဟု ဖြစ်၏။

ဥပ္ပိန္နဥဒကော။ ။ဥပ္ပိဒကို “ဥပ္ပိန္န” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် ဥပ္ပိဒ၌ ဘိဒဓာတ်ဟု ထင်ရှားစေ၏။ ဘိန္န၌ကား ဘိဒဓာတ်၊ တပစ္စည်းတည်း။ ဥပ္ပိန္နံ+ဥဒကံ ယဿာတိ ဥပ္ပိန္နဥဒကော။ [နဒိတိရေ ခတကူပကောဝိယ (မြစ်ကမ်း၌ တူးအပ်သော ရေတွင်းကလေးကဲ့သို့) ဥပ္ပိန္နနကဥဒကော (စိမ့်ထွက်သော ရေရှိသော ရေအိုင်)-ဋီကာ၊ ဤဋီကာ၌ မြစ်ကမ်း ရေတွင်း ကလေးကို ဥပမာပြသောကြောင့် “ဥပ္ပိတောဒကော” အရ “အောက်ရေကြောတို့မှ စိမ့်၍ တက်လာ သောရေ” ဟု သိသာ၏။]

နဟေဋ္ဌာ၊ ပေ၊ အတ္ထော။ ။“ဥပ္ပိန္နဥဒကော” ဟု ဆိုသော်လည်း အောက်ရေကြောတို့မှ အထက်သို့ ဖောက်ထွက်ပြီးနောက် (ရေအားကောင်းသဖြင့်) “ရေအိုင်ကိုလျှံ၍ ထွက်သွားသော ရေရှိသော ရေအိုင်” ဟု အနက်မမှတ်ရ၊ “ရေအိုင် အတွင်းမှာပင် စိမ့်ထွက်နေသော ရေရှိသော ရေအိုင်” ဟု အနက်မှတ်ပါ-ဟူလို၊ ဘာကြောင့်နည်း. . . ဒုတိယဈာနသုခ၏ တစ်စိမ့်စိမ့် ချမ်းမြေ့နေပုံကို ပြသော ဥပမာ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ [လျှံထွက်သော ရေအတွက်ကား “ဟေဋ္ဌာ ဥဂ္ဂစ္ဆနဥဒကံ ဟိ” စသည်ဖြင့် အပြစ်ပြုလိမ့်မည်။]

အာယမုခံ။ ။ပါဠိတော်၌ “ဥဒကဿ အာယမုခံ-ရေ၏ ဝင်ကြောင်းအပေါက်” ဟု ရှိ၏။ ထိုအပေါက်ဟူသည် လမ်းပင်ဖြစ်သောကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “အာဂမနမဂ္ဂေါ” ဟု ဖွင့်သည်။ အာယ၌ အာပုဗ္ဗ၊ ဣဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ အာဂမနနှင့် အနက်တူ၏။ အာယတိ ဧတေနာတိ အာယော-ရေ၏ ဝင်လာကြောင်း၊ အာဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ အာဂမနော (မဂ္ဂေါ)၊ အာယောစ+သော+မုခဉ္ဇာတိ အာယမုခံ။

ရွာသင့်ရာ အခါတိုင်း အခါတိုင်း၌၊ အန္တဒ္ဓမာသံဝါ-လခွဲတိုင်း လခွဲတိုင်း၌သော် လည်းကောင်း၊ ဝါ-လခွဲတစ်ကြိမ်သော်လည်းကောင်း၊ အနုဒဿာဟံဝါ-ဆယ် ရက်တိုင်း ဆယ်ရက်တိုင်း၌သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆယ်ရက် တစ်ကြိမ်သော် လည်းကောင်း၊ (“န အနုပုဝေစ္ဆေယျ” ၌စပ်) ကုတိအတ္ထော၊ ဓာရုံတိ-ကား၊ ဝုဋ္ဌိ-မိုးရေကို၊ န အနုပုဝေစ္ဆေယျာတိ-ကား၊ န ပဝေသေယျ-မသွင်းရာ၊ န ဝသေယျ-မရွာရာ၊ ကုတိအတ္ထော။ [အချို့စာအုပ်တို့၌ “နစ” ဟု တွေ့ရ၏။ ပါဠိတော်၌ “ဒေဝေါစ” မှ စကို ယူထားဟန်တူသည်။ အနက်ပေး၍ မကောင်းပါ။] ... သီတာ ဝါရိဓာရာ ဥဗ္ဗိန္ဒိတွာတိ - ကား၊ သီတ-အေးမြသော၊ ဓာရုံ - ရေအယဉ်သည်။

ကာလေနကာလံ။ ။ဝိပြိုဟ်ပြု၍ မရသောပုဒ်ကို ရှဉ့်ပုဒ်ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤကာလေနကာလံကိုလည်း ဧကောဧကာယပုဒ်ကဲ့သို့ ရှဉ့်ပုဒ်တစ်မျိုးတည်းဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ အနက်မှာ “ကာလေ ကာလေ-ရွာသင့်ရာ အခါအခါတိုင်း၌” ဟု ဖြစ်သည်။ [ကာလေန ကာလန္တိ ရှဉ့်ပုဒ်၊ ဧကော ဧကာယာတိ အာဒိဝိယ-ဋီကာသစ်။] ထို “ရွာသင့်ရာ အခါတိုင်း” ဟူသည် “အမူမာသတိုင်း၊ သို့မဟုတ် ဒဿာဟတိုင်းတည်း” ဟု သိစေလို၍ “အန္တဒ္ဓမာသံဝါ အနုဒဿာဟံဝါတိ အတ္ထော” ဟု သရုပ်ဖော်သည်။ အနုသည် ဝိစ္ဆာအနက်ဟော၏။ “အနုအနု+ အဒ္ဓမာသံ အန္တဒ္ဓမာသံ” ဟု ဝိစ္ဆာအဗျယိဘောပြု၊ အနုဒဿာဟံ၌လည်း နည်းတူ။

န အနုပုဝေစ္ဆေယျ။ ။ “နပုဝေသေယျ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် အနုပုဝေစ္ဆေယျ၌ အနု+ပ+ဝိသဓာတ်ဟု သိရ၏။ “သမ္မာဓာရုံ” ဟု ကံရှိသောကြောင့် “ဝင်စေ” ဟု အနက်ပေး ဖို့ရန် ကာရိတ်ကြေသည်ဟု ကြံပါ။ “ဒေဝေါစ န ကာလေနကာလံ သမ္မာဓာရုံ အနုပုဝေစ္ဆေယျ- မိုးသည်လည်း ရွာသင့်ရာ အခါအခါတိုင်း ကောင်းစွာမိုးရေကို မဝင်စေ၊ ဝါ-မသွင်း” ဟူရာ၌ “မိုးလည်း မကြာမကြာ မရွာ” ဟု ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် “နဝသေယျ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဝိသ၌ ဝိ၏ကုကို ဧဝုဒ္ဓိ၊ မောဂ္ဂလ္လာန် ၅-ကဏ္ဍ၊ ဂမယမိသာသဒိသာနံ ဝါ ခွင် (၁၇၃) သုတ်၏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သ်ကို ခွင်ပြုပါ။ ဋီကာသစ်၌ကား “ဝသေယျကို ကြည့်၍ ဝဿသဒ္ဓါမှ ဖြစ်သော ဝစ္ဆ” ဟု ကြံသွားလေသည်။ “ဝေ” ဟု ဝုဒ္ဓိရှိသောကြောင့် ထိုအကြံကို စဉ်းစားပါ။

သီတာ ဝါရိဓာရာ။ ။ပါဠိတော်၌ “ဓာရာ” ဟု ကုတ္တိလိန်ရှိသော်လည်း နပုလိန် လည်း ရှိကြောင်းကို သိစေလို၍ “သီတံ ဓာရံ” ဖွင့်သည်ဟု ဋီကာသစ်ကြံ၏။ အဘိဓာန်၌ ဓာရာသဒ္ဓါ ကုတ္တိလိန်သာရှိသည်။ စိမ့်၍ထွက်သော ရေဟူသမျှသည် အေးမြသည်ချည်း ဖြစ်သောကြောင့် “သီတံ” ဟု ဘူတကထနဝိသေသန ပြုသည်။ ဋီကာသစ် ၌ကား ဟောင်းသော သစ်ရွက် သစ်ခက် မြက်စသည်တို့၏ မရှိခြင်းကြောင့် “သေတံ-ဖြူစင်သော” ဟု တစ်နည်း ဖွင့်သေး၏။ သို့သော် ဖြူစင်ခြင်းအနက်ကို သီတသဒ္ဓါကသာဟော၍၊ သီတသဒ္ဓါက မဟော သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဤ၌ “သီတာ” ဟု ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ စဉ်းစားပါ။

(တစ်နည်း) ဝါရီ-ရေသည်၊ ဥဂ္ဂန္ဓာ-အထက်သို့စိမ့်တက်၍၊ ရဟဒံ-ရေအိုင်ကို၊ ပူရမာနံ-ပြည့်စေလျက်၊ (အဘိသန္ဓေယျ စသည်တို့၌ စပ်။) [ဥတ္တိန္ဒိတွာကား အပို။] . . . ဟိ-ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ကသွာ-ကြောင့်၊ ဥတ္တိတော ဒကော ရဟဒေါ ဂဟိတော-နည်း၊) ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်မှ၊ ဥဂ္ဂန္ဓနကဥဒကံ-စိမ့်ထွက်သော ရေသည်၊ ဥဂ္ဂန္ဓာ ဥဂ္ဂန္ဓာ-လျှံတက်၍ လျှံတက်၍၊ ဘိဇ္ဇန္တံ-ဖျာထွက်လသော်၊ ဥဒကံ-ကို၊ ခေါဘေတိ-ချောက်ချားစေ၏၊ ဝါ-လှုပ်ရှား စေ၏၊ စတူဟိ-၄ ပါးကုန်သော၊ ဒိသာဟိ-အရပ်တို့မှ၊ ပဝိသနဥဒကံ-ဝင်လာသော ရေသည်၊ ပုရာဏ၊ ပေ၊ ဒီဟိ-ဟောင်းနွမ်းသော သစ်ရွက်၊ မြက်၊ ထင်း၊ ဒုတ်ချောင်း အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဥဒကံ-ကို၊ ခေါဘေတိ-၏၊ ဝါ-၏၊ ဝုဋ္ဌိဥဒကံ-မိုးရေသည်၊ ဓာရာနိပါတပုဗ္ဗဋ္ဌကေဟိ-ရေအယဉ်၏ ကျရောက်ခြင်း၊ ထိုကျရောက်ခြင်းကြောင့်

ဥဂ္ဂန္ဓာ၊ ပေ၊ ပူရယမာနံ။ ။ “ဥတ္တိန္ဒိတွာ” ကို “ဥဂ္ဂန္ဓာ” ဟု ဖွင့်၏။ “အေးမြသော ရေသည် အထက်သို့ စိမ့်တက်၍ ထိုရေအိုင်ကို ပြည့်စေသည်” ဟူလို၊ ပူရယမာနံ၏ နောက်၌ “ဥတ္တိန္ဒိတွာ” ဟု တွေ့ရသေး၏။ “ဥဂ္ဂန္ဓာ” ဟု ဖွင့်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် “အပို” ဟု ထင်သည်။

မူကွဲ။ ။ “သီတာ ဝါရီဓာရာ ဥတ္တိန္ဒိတွာတိ သီတာ ဝါရီဓာရာ တံရဟဒံ ပူရယ မာနာ ဥတ္တိန္ဒိတွာ” ဟု ရှိ၏။ ထိုမူကွဲ၌ “ပူရယမာနာ-ပြည့်စေလျက်” ဟု ဆိုပြီးနောက် “ဥတ္တိန္ဒိ တွာ” ဟု ရှိလျှင် “ဖောက်ထွက်၍” ဟူသာ အနက်ပေးရလိမ့်မည်။ ထိုဖောက်ထွက်သော ရေသည် လျှံတက်သောရေနှင့် သဘောတူရကား ဤရေအိုင်အတွက် အလိုရှိအပ်သော ရေမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် စဉ်းစားပါ။

ဟေဋ္ဌာ ဥဂ္ဂန္ဓနက၊ ပေ၊ နဟောတိတိ။ ။ ပါဠိတော်၌ ဥတ္တိတောဒကရေအိုင်ကို ယူထား၏။ “တဿ နေဝဿ၊ ပေ၊ အာယမဒံ” ဖြင့် အပြင်မှ ဝင်လာသော ရေကိုလည်းမယူ။ “ဒေဝေါစ န၊ ပေ၊ အနုပဝစ္ဆေယျ” ဖြင့် မိုးရေကိုလည်းမယူ။ “ထိုသို့ ဥတ္တိတောဒက ရေအိုင်ကိုသာ ယူ၍ အခြားရေအိုင်ကို မယူခြင်းသည် အဘယ်အပြစ်ကြောင့်ပါနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသော ကြောင့် “ဟေဋ္ဌာ ဥဂ္ဂန္ဓနကဥဒကံ ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ နောက်ဆုံး၌ ဣတိပါသောကြောင့် ကသွာဟု ထည့်၍ “ဟိ ယသွာ” ဟုလည်း ပေးရသည်။ ဣတိကိုလည်း “ဥတ္တိတောဒကော ဝရဟဒေါ ဂဟိတော” ဟု ထည့်၍ စပ်ပါ။ [ကသွာ ပနေတ္ထ ဥတ္တိတောဒကော ဝရဟဒေါ ဂဟိတော၊ န ဣတရောတိ အာဟ-ဟေဋ္ဌာ ဥဂ္ဂန္ဓနကဥဒကံ ဟိတိ အာဒိ-ဋီကာ။]

ဓာရာ၊ ပေ၊ ပုဗ္ဗဋ္ဌကေဟိ။ ။ ဋီကာဟောင်း၌ “ဓာရာနိပါတပုဗ္ဗဋ္ဌကေဟိတိ ဓာရာ နိပါတေဟိ ဥဒကပုဗ္ဗဋ္ဌကေဟိစ၊ ဖေဏပဋ္ဌလေဟိစာတိ ဝတ္ထဗ္ဗံ” ဟု ဆို၏။ “ဖေဏပဋ္ဌလေဟိ” ဟု ထည့်သင့်သည်-ဟူလို၊ ဋီကာသစ်၌ကား “ဓာရာနိပါတ ပုဗ္ဗဋ္ဌကေဟိတိ ဥဒကဓာရာ နိပါတေဟိစ တတောယေဝ ဥဋ္ဌိတ ဥဒကပုဗ္ဗဋ္ဌက သင်္ခါတေဟိ ဖေဏပဋ္ဌလေဟိစ” ဟု ပုဗ္ဗဋ္ဌကနှင့် ဖေဏပဋ္ဌလကို အရတူဖွင့်သွားလေသည်။ အမှန်အားဖြင့် “ပုဗ္ဗဋ္ဌက-ရေပွက်” နှင့် “ဖေဏ ပဋ္ဌလ-ရေမြုပ်လွှာ” သည် အရမတူသင့်ပါ။

ဖြစ်သောရေပွက် ရေမြုပ်လွှာတို့ဖြင့်၊ ဥဒကံ-ကို၊ ခေါဘေတိ-၏၊ ဝါ-၏၊ ပန-
ကား၊ သန္တိသိန္နမေဝ-ငြိမ်သက်သည်သာလျှင်၊ ဟုတွာ၊ ဣဒ္ဓိနိဗ္ဗိတမိဝ-တန်ခိုးဖြင့်
ဖန်ဆင်းအပ်သော နတ်ရေစင်ကဲ့သို့၊ ဥဗ္ဗိဇ္ဇမာနံ-စိမ့်ထွက်သော။ [စာအုပ်တို့၌
“ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ” ဟု ရှိ၏၊ မကောင်း။] ဥဒကံ-သည်၊ ဣမံ ပဒေသံ-ဤအရပ်ကို၊
ဖရတိ-ဖြန့်၏၊ ဣမံ ပဒေသံ-ကို၊ နဖရတိ-မဖြန့်၊ ဣတိ-ဤသို့ဆိုဘွယ်သည်၊ နတ္ထိ-
မရှိ၊ တေန-ထိုရေသည်၊ အဖုဏ္ဏကာသောနာမ-မဖြန့်အပ်သော အရပ်မည်သည်၊
နဟောတိ-မရှိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ဥဗ္ဗိဒေါဒကော-စိမ့်ထွက်သော ရေရှိသော၊
ဥဒကရဟဒေါဝ-ရေအိုင်ကိုသာ၊ ဂဟိတော-ယူတော်မူအပ်ပြီ။)

တတ္ထ-ထိုဥပမာစကားရပ်၌၊ ရဟဒေါ - ရေအိုင်ကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော) ဝိယ-
သိထိုက်သကဲ့သို့၊ (တထာ-ထို့အတူ) ကရဇကာယော-ကရဇကာယကို၊ (ဝေဒိတ
ဗ္ဗော) ဥဒကံ-ကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗံ) ဝိယ-ကဲ့သို့၊ (တထာ) ဒုတိယဇ္ဈာနသုခံ-ဒုတိယဇ္ဈာန်
ချမ်းသာကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗံ) သေသံ-ကြွင်းသော အဘိသန္ဓေတိစသော ပုဒ်အပေါင်း
ကို၊ ပုရိမနယေနေဝ-ရှေ့နည်းဖြင့်သာ၊ ပဌမဈာန သုခပမာ၌ ဆိုအပ်ပြီးအတိုင်း
သာ၊) ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဒုတိယဇ္ဈာနကထာအဖွင့် ပြီး၏။

D

တတိယဇ္ဈာနကထာ အဖွင့်

၂၃၁။ တတိယဇ္ဈာနသုခပမာယံ - တတိယဇ္ဈာန်ချမ်းသာ၏ ဥပမာ၌၊
(အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ဧတ္ထ (ပေါက္ခရဏိယံ)-ဤရေကန်၌၊ ဥပ္ပလာနိ-
ဥပ္ပလမည်သော ကြာရုံတို့သည်၊ သန္တိ-ရှိကုန်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဥပ္ပလ
မည်သော ကြာရုံတို့ ရှိရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (သာ-ထိုရေကန်သည်၊) ဥပ္ပလိနိ-
ဥပ္ပလိနိမည်၏၊ သေသပဒဒ္ဒယေဝိ-ကြွင်းသော ပဒုမိနီ၊ ပုဏ္ဏရိကိနီဟူသော ပုဒ်
၂ ပါးအပေါင်း၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-ဤနည်းပင်တည်း။

ဥပ္ပလိနီ။ ။“ဥပ္ပလာနိ ဧတ္ထ သန္တိ” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ဥပ္ပလတွေ များစွာ
ရှိသော ရေအိုင် (ကြာကန်) ရ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဥပ္ပလာနိ” အရလည်း ကြာတစ်ပင်သာမက၊
ကြာချုံ (ကြာရုံ) တစ်ခုလုံးကိုယူရသည်၊ [ဥပ္ပလာနိတိ ဥပ္ပလဂစ္ဆာနိ၊-ဋီကာ။] ပဟူတ
အသာတ္ထိ အနက်၌ (ဤ) ပစ္စည်းသက်၍ “ဥပ္ပလိ” ဟု ဖြစ်ပြီးမှ ပေါက္ခရဏိကဲ့သို့ ကုန်ပစ္စည်း
ထပ်သက်၍ “ဥပ္ပလိနီ” ဟု ဖြစ်သည်၊ ပဒုမိနီ-ပုဏ္ဏရိကိနီတို့၌လည်း နည်းတူ။ [ဋီကာသစ်၌
“ဧတ္ထ ဥပ္ပလ ဝနေ” ဟု စွဲလေသည်၊ ဝနေသည် ဥပ္ပလိနီနှင့် လိန်မတူပါ၊ ဥပ္ပလာနိ ဧတ္ထ
သန္တိတိ ဥပ္ပလိနိတိ ဂစ္ဆလတာပိ ပေါက္ခရဏိပိ ဝုစ္စတိ၊ ဣဓ ပန ပေါက္ခရဏိယံ၊ ဧဝ
မိတရေသုပ္ပါ-မဟာဝဂ္ဂ၊ ဗြဟ္မယာစနကထာအဖွင့် ဝိမတိ။]

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤ ၃ ပုဒ်တို့၌၊ (ဝိနိစ္ဆယော ဌဝပ်) ဝါ-ဤကြာ ၃ မျိုးတို့တွင်၊ (ဥပ္ပလံ ပဒုမံ ပုဏ္ဏရိကံတို့၌စပ်) သေတရတ္တနီလေသု-ကြာဖြူ ကြာနီ ကြာညိုတို့တွင်၊ ယံကိဉ္စိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော၊ ဥပ္ပလံ-ကြာသည်၊ ဥပ္ပလမေဝ-ဥပ္ပလသာမည်၏။ ဥပုသကသတပတ္တံ-ယုတ်လျော့သော တစ်ရာသောရွက်ချပ်ရှိသော၊ ဝါ-တစ်ရာအောက် ယုတ်လျော့သော ရွက်ချပ်ရှိသော ကြာသည်၊ ပုဏ္ဏရိကံ-ပုဏ္ဏရိကံကြာမည်၏။ သတပတ္တံ-တစ်ရာ၊ တစ်ရာမက များသောရွက်ချပ်ရှိသောကြာသည်၊ ပဒုမံ-ပဒုမကြာ၏။ ဝါ-တစ်နည်း၊ ပတ္တနိယမံ-ရွက်ချပ်ဖြင့် မှတ်သားခြင်းကို၊ ဝိနာပိ-ကြည့်၍လည်း၊ သေတံ-ကြာဖြူသည်၊ ပဒုမံ-ပဒုမာကြာမည်၏။ [ဖြူရုံသာမက ရွက်ချပ်လည်း များရလိမ့်ဦးမည်၊ အဖြူသက်သက် ရွက်ချပ်မများလျှင် သေတုပ္ပလနှင့် ရောသွားဖွယ်ရှိ၏။] ရတ္တံ-ကြာနီသည်၊ ပုဏ္ဏရိကံ-ကြာပုဏ္ဏရိကံမည်၏။ ဣတိ အယံ - ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-ဤ ၃ ပုဒ်တို့၌၊

ဧတ္ထစ။ ။ဥပ္ပလ စသည်တို့၏အထူးကို ပြလို၍ “ဧတ္ထစ” စသည်ကို မိန့်သည်။ “ဥဒကေ ယုဝတီတိ ဥပ္ပလံ” ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ရေ၌ ပေါလော ပေါ်တတ်သော ကြာဟူသမျှကို “ဥပ္ပလံ” ဟု ခေါ်နိုင်သော်လည်း ပဒုမ-ပုဏ္ဏရိကံတို့ကို သိခြားယူလတ်ဖြစ်သောကြောင့် ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် အခြားကြာများကိုသာ ဥပ္ပလဟု ခေါ်ရ၏။ ထို ဥပ္ပလကြာသည် ကြာဖြူ ကြာနီ ကြာညိုဟု ၃ မျိုးရှိ၏။

ပဒုမ၊ ပုဏ္ဏရိကံ။ ။သတပတ္တံ၌ သတ သဒ္ဓါသည် ဗဟုသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ် ဟု ဋီကာတို့ဆိုကြ၏။ ထို့ကြောင့် တစ်ရာမက များသော ရွက်ချပ်ရှိသောကြာကိုလည်း ယူနိုင်သည်။ ဥပုသကသတပတ္တံ၌ကား သတသဒ္ဓါသည် တစ်ရာဟူသောအနက်ကိုသာ ဟောသင့်၏။ ထိုသို့ယူမှ “ဥပုသကသတ-တစ်ရာအောက် ယုတ်လျော့” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ပတ္တသဒ္ဓါလည်း ကြာပွင့်၏ ပွင့်ချပ်ကိုဟော၏။ ထို့ကြောင့် “များသော ပွင့်ချပ်ရှိသောကြာသည် ပဒုမ၊ ပဒုမလောက် မများ သော ပွင့်ချပ်ရှိသောကြာသည် ပုဏ္ဏရိကံ” ဟု ခွဲသည်။

ပတ္တနိယမံ ဝိနာ။ ။ပွင့်ချပ် အနည်းအများဖြင့် မမှတ်ဘဲ အရောင်ဖြင့် မှတ်၍ ခွဲလျှင် “ပွင့်ချပ်များသော ဖြူသောအဆင်းရှိလျှင် ပဒုမ၊ နီသောအဆင်းရှိလျှင် ပုဏ္ဏရိကံ” ဟု ဤ အဋ္ဌကထာဆို၏။ အဘိဓာန် (၆၈၆) ၌ကား “ပုဏ္ဏရိကံ သိတံ ရတ္တံ၊ ကောကနဒံ ကောကာသကော” ဟု အဖြူကို ပုဏ္ဏရိကံ၊ အနီကို (ကောကနဒဟု ခေါ်အပ်သော) ပဒုမ” ဟု ပြောင်ပြန်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ လောကေ ပန “ရတ္တံ ပဒုမံ၊ သေတံ ပုဏ္ဏရိကန္တိပိ ဝုစ္စတိ” ဟု လောကအခေါ်တစ်မျိုးကို ပြသည်။

မှတ်ချက်။ ။“ပဒံ ယထာ ကောကနဒံ သုဂန္ဓံ” ဟု အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ပဉ္စကနိပါတ်၊ စတုတ္ထပံ၊ ၅-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်၌ဆိုသောကြောင့် ပဒု ပဒုမနှင့် ကောကနဒ၏တူကြောင်းကိုသိပါ။ ကောကကို စက္ကဝဂ်ဒုဂ် ဟု ထောမနိမိ ဆို၏။ ဤ ဋီကာသစ်၌ ကောကကို “ကောကမည်သော သုနခ” ဟု ဖွင့်၏။ အဘိဓာန်၌ “ကောက-ဝံပုလေ” ဟု ဆိုသည်။ “ကောကေ-စက္ကဝဂ် ဒုဂ်တို့ကို+နာဒယတိ-တွန်မြူးစေတတ်၏။ ဣတိ ကောကနဒေါ၊ နဒဓာတ်၊ အ ပစ္စည်း၊ ကာရိတ် အနက် အတွင်းငုပ်သည်ဟု ထောမနိမိ ဆို၏။

ဝါ-ဤကြာ ၃ မျိုးတို့၌၊ ဝိနိစ္ဆယော-အဆုံးအဖြတ်တည်း၊ [ရှေ့၌ “ဧတ္ထ” ဟု ပါခဲ့ပြီ၊ ထိုဧတ္ထလည်း ဤဝိနိစ္ဆယော၌ စပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ဤ“ဧတ္ထ” သည် ပိုဟန် တူ၏။]

ဥဒကာနုဂ္ဂတာနိတိ-ကား၊ ဥဒကတော-ရေမှ၊ န ဥဂ္ဂတာနိ-မတက်ကုန်သေးသော၊ ဝါ-မပေါ်ထွက်ကုန်သေးသော၊ အန္တောနိမုဂ္ဂပေါသိနိတိ-ကား၊ ဥဒကတလဿ-ရေအပြင်၏၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ နိမုဂ္ဂါနိယေဝ-နစ်မြုပ်ကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟုတွာ၊ ပေါသိနိ-ကြီးပွားခြင်းရှိကုန်သော၊ ဝဗ္ဗိနိ-ကြီးပွားခြင်းရှိကုန်သော၊ (ဥပ္ပလာနိ စသည်၌စပ်)၊ ဣတိအတ္ထော၊ သေသံ-ကြွင်းသောပုဒ်အပေါင်းကို၊ ပုရိမနယေနေဝ-ရှေ့နည်းဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

ဥဒကာနုဂ္ဂတာနိ။ ။ဥဒကတော-မှ+အနုဂ္ဂတာနိ-အထက်သို့ မပေါ်တက်ကုန်သေးသော ကြာတို့တည်း၊ ဥဒကာနုဂ္ဂတာနိ-ကြာတို့၊ ဤသို့ “ဥဂ္ဂတာနုဂ္ဂတာနိ” ဟု ဝိသေသနပြုရခြင်းမှာ ပါဠိတော်၌ “ယာဝ စဂ္ဂါ ယာဝ စ မူလာ သိတေန ဝါရိနာ အဘိသဒ္ဓါနိ” စသည်ဖြင့် အဖျားတိုင်အောင် စိုစေပုံကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့်တည်း၊ ရေမှပေါ်ထွက်ပြီးဖြစ်လျှင်ကား အဖျားတိုင်အောင် မစိုစေနိုင်သောကြောင့် “ယာဝ စ အဂ္ဂါ” ဟူသောစကားနှင့် ဆန့်ကျင်နေ လိမ့်မည်-ဟူလို။

အန္တောနိမုဂ္ဂပေါသိနိ။ ။ပူသဓာတ်သည် ဝဗ္ဗိအနက်ကို ဟော၏၊ အန္တော-ရေ၏အတွင်း၌+နိမုဂ္ဂါနိ-နစ်မြုပ်နေသော ကြာတို့တည်း၊ အန္တော နိမုဂ္ဂါနိ-တို့၊ ပူသနံ-ကြီးပွားခြင်း၊ ပေါသော-ခြင်း၊ (ဏ ပစ္စည်း)၊ ပေါသော ဧတေသံ အတ္တိတိ ပေါသိနိ၊ [“ပေါသိ” ဟု ဤပစ္စည်းသက်ပြီးနောက် နပုလ္လိန်ဖြစ်၍ ယော ဝိဘတ်ကို နိပြု၊ ဥပ္ပလာနိ ပဒုမာနိ ပုဏ္ဏရိကာနိနှင့် အရတူတည်း။] အန္တော နမုဂ္ဂါနိ ဟုတွာ ပေါသိနိ အန္တောနိမုဂ္ဂ ပေါသိနိ၊ “ဥဒကာနုဂ္ဂတာနိ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ရေထဲ၌ပုတ်နေသလောဟု တွေးတောဖွယ်ရှိ၍ ဤဝိသေသနကို မိန့်တော်မူပြန်သည်၊ “ပုတ်၍မနေ၊ ရေထဲ၌ ကြီးပွား၍နေသည်” ဟူလို။

တတိယဇ္ဈာနကထာအဖွင့် ပြီး၏။

D

စတုတ္ထဇ္ဈာနကထာ အဖွင့်

၂၃၂-၂၃၃။ စတုတ္ထဇ္ဈာန သုခုပမာယံ-စတုတ္ထဈာန်ချမ်းသာ၏ ဥပမာ၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ပရိသုဒ္ဓေန စေတသာ ပရိယောဒါတေနာတိ ဧတ္ထ-ဤပါရှိ၍၊ နိရုပက္ကိလေသဋ္ဌေန-ဥပက္ကိလေသ မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (စိတ္တံ-သည်)၊ ပရိသုဒ္ဓံ-ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်၏၊ ပဘဿရဋ္ဌေန-ပြီးပြီးပြတ် ထွက်သောအရောင် ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (စိတ္တံ) ပရိယောဒါတံ-ထက်ဝန်းကျင် ဖြူစင်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

ဩဒါတေန ဝတ္ထေနာတိ-ဟူသော၊ ကုဒ်-ဤစကားကို၊ ဥတုဖရဏတ္ထံ-အနွေး
 ငွေ့ဖြန့်ပုံကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [ကုဒ်တိ ဩဒါတဝစနံ၊
 ဥတုဖရဏတ္ထံတိ ဥဏှဥတုနော ဖရဏဒဿနတ္ထံ-ဋီကာ။] ဟိ-ချဲ့၊ ကိလိဋ္ဌဝတ္ထေန-
 ညစ်နွမ်းသောအဝတ်ဖြင့်၊ ဥတုဖရဏံ-အနွေးငွေ့ကို ဖြန့်ခြင်းသည်၊ နဟောတိ-
 မဖြစ်၊ [များစွာမဖြစ်သည်ကို ဆိုလိုသည်၊ အနည်းငယ်တော့ ဖြစ်ပါသေး၏။
] တဇီဏ ဓောတပရိသုဒ္ဓေန-ထိုခဏ၌ ဖွပ်လျှော်အပ်ပြီး ဖြစ်၍ ထက်ဝန်းကျင်
 စင်ကြယ် သောအဝတ်ဖြင့်၊ ဥတုဖရဏံ-သည်၊ ဗလဝံ-အားရှိသည်၊ ဟောတိ။

ဟိ-ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊
 ကုမိဿာယ ဥပမာယ-ဤဥပမာ၌၊ ဝတ္ထံဝိယ-အဝတ်ကိုကဲ့သို့၊ ကရဇကာယော-
 ကရဇကာယကို၊ (ဒဌဗော)၊ ဥတုဖရဏံ ဝိယ-အနွေးငွေ့ကို ဖြန့်ခြင်းကိုကဲ့သို့၊
 စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခံ-စတုတ္ထဈာန်သုခကို၊ (ဒဌဗ္ဗံ)၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ သုနာတဿ-
 ကောင်းစွာရေခိုးပြီးသော၊ ပရိသဿ-ယောက်ျားသည်၊ ဝါ-၏၊ ပရိသုဒ္ဓံ-ထက်ဝန်း

ပရိသုဒ္ဓံ ပရိယောဒါတံ။ ။ကိလေသာ အညစ်အကြေးတို့မှ စင်ကြယ်သောကြောင့်
 ပရိသုဒ္ဓံဖြစ်၏။ ထို ပရိသုဒ္ဓံဖြစ်ပြီးသော စတုတ္ထဈာန်စိတ်သည် ထပ်၍ ထပ်၍ ပွားစေသော
 အခါ ပြီးပြီးပြန် အရောင်ထွက်သကဲ့သို့ ထင်ရလောက်အောင် ဖြူစင်လာ၏။ ဥပမာ-ရွှေသည်
 သုဓန္တ (အညစ်အကြေးကို မှုတ်လွှင့်ပြီး) ဖြစ်၍ ပရိသုဒ္ဓံဖြစ်ပြီးနောက်၊ ပွတ်တိုက်ပေးမှသာ
 အရောင်ထွက်လာသကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် “ပဘဿရဌေနပရိယောဒါတံ” ဟုမိန့်သည်။
 [ယသ္မာ ပန ပရိသုဒ္ဓိယာဇဝ ပစ္စယဝိသေသေန ပဝတ္ထိဝိသေသော ပရိယောဒါတတာ
 (စင်ကြယ် ခြင်း၏ပင် အကြောင်းအထူးကြောင့် ဖြစ်ပုံအထူးသည် ပရိယောဒါတ အဖြစ်တည်း၊)
 သုဓန္တ သုဝဏ္ဏဿ (အညစ်အကြေးတို့ကို မှုတ်လွှင့်ပြီးသော ရွှေ၏) နိယံသနေန ပဘဿရတာ
 ဝိယ-ဋီကာ။]

ဩဒါတေန ၊ပေ၊ ကုဒ်။ ။“ဩဒါတေန ဝတ္ထေန” ဟူသောစကား၌ “ဩဒါတ-
 ဖြူစင် သန့်ရှင်း” ဟူသော ဤစကားကိုရည်ရွယ်၍ “ကုဒ်” ဟု ဆိုသည်၊ သာမန်အဝတ်ကို
 မပြဘဲ ဩဒါတအဝတ်ကို ပြခြင်းသည် ထိုအဝတ်၌ ကိုယ်ငွေ့ဟူသော အနွေးငွေ့ကိုဖြန့်ပုံကို
 ပြရခြင်းအကျိုးရှိ၏။ “အဝတ်က ညစ်ပေနေလျှင် အငွေ့ကောင်းကောင်း မခံနိုင်ပါ” ဟူလို။
 [ခန္ဓာကိုယ်ကလည်း အညစ်အကြေး များလောက်အောင် ရေမချိုး၊ ရေတစ်ဘက် မပွတ်လျှင်
 လည်း ကိုယ်ငွေ့ကောင်းကောင်း မထွက်ပါ။]

စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခံ။ ။“စတုတ္ထဈာန်သုခက တစ်ကိုယ်လုံးကိုဖြန့်ခြင်းသည် ကိုယ်
 ငွေ့က အဝတ်ကိုဖြန့်ခြင်းနှင့် တူ၏” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ပရိသုဒ္ဓေန စေတဿာ” ဟု
 စိတ်ကို နာမည်တပ်ခဲ့သော်လည်း ထိုစိတ်ဖြင့် စိတ်နှင့်ယှဉ်သောသုခကို
 သဟစရဏနည်းအားဖြင့် ယူရသည်ဟု မှတ်ပါ။ ထို့ပြင်-စတုတ္ထဈာန်စိတ်၌ (စတုတ္ထနည်းအရ)
 သုခဝေဒနာ မယှဉ်ပါသော်လည်း ဥပေက္ခာဝေဒနာကိုပင် (အလွန်ငြိမ်သက်သောကြောင့်)
 “သုခ” ဟု ဆိုထားကြောင်းကို လည်း မှတ်ပါ။

ကျင် စင်ကြယ်သော၊ ဝတ္ထိ-အဝတ်ကို၊ သသီသံ-ဦးခေါင်းနှင့်တကွဖြစ်သော ကိုယ်ကို၊ ပါရပိတ္တာ-ခြံခြံ၊ နိသိန္နဿ-ထိုင်လသော်၊ သရီရတော-ကိုယ်မှ၊ ဥတု-အငွေ့သည်၊ သဗ္ဗမေဝ-အလုံးစုံသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဝတ္ထိ-အဝတ်ကို၊ ဖရတိ (ယထာ)-ဖြန့်သကဲ့သို့၊ ဝတ္ထဿ-၏၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ အဖုဋ္ဌောကာသော-မဖြန့်အပ်သော အရပ်မည်သည်၊ နဟောတိ (ယထာ)-မရှိသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-အတူ၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခေန-စတုတ္ထဈာန်သုခသည်၊ ဘိက္ခုနော-ရဟန်း၏၊ ကရဇကာယဿ-ကရဇကာယ၏၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဩကာသော-အရပ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ အဖုဋ္ဌော-မဖြန့်အပ်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဣတိဧဝံ-ဤသို့၊ ဧတ္ထ-ဤ ဥပမာ၌၊ အတ္ထော-အနက်ကို၊ ဒဌဗ္ဗော-၏။

ပါဠိတော်။ ။ပါဠိတော်၌ “သေယျထာပိ မဟာရာဇ ပုရိသော ဩဒါတေန ဝတ္ထေန သသီသံ ပါရပိတ္တာ နိသိန္နော အဿ၊ နာဿ ကိဉ္စိ သဗ္ဗာဝတော ကာယဿ ဩဒါတေန ဝတ္ထေန အဖုဋ္ဌ အဿ” ဟု ရှိ၏၊ ဤ ပါဠိတော်ကိုကြည့်လျှင် “အဝတ်သည် ဖြန့်တတ်သော ကတ္တာ၊ ခန္ဓာကိုယ်၏ မည်သည့်အရပ်မဆို ဌာနဟူသမျှသည် ဖြန့်အပ်သော ကံ”ဟု သိသာ၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် ဥပမေယျ၌ “ကရဇကာယသည် ဖြန့်အပ်သောကြောင့် အဝတ်ခြံ အပ်သော ကာယနှင့်တူ၍၊ စတုတ္ထဈာန်စိတ် (သုခ) သည် ဖြန့်တတ်သောကြောင့် အဝတ်နှင့် တူ၏” ဟု ဆိုမှ ဥပမာနှင့် ဥပမေယျ ထပ်တူကျစရာရှိပါသည်။ ဤအတိုင်းပင် အင်္ဂုတ္တရ အဋ္ဌကထာ၌ တစ်နည်း ဖွင့်ထား၏၊ နောက်၌ ပြထားပါသည်။

သို့သော် ဣမိဿာယ ဟိ-စသော ဤအဋ္ဌကထာ၌ကား “ဝတ္ထဝိယ ကရဇကာယော ဥတုဖရဏဝိယ စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခ” ဟု ပြောင်းပြန်ဆိုထား၏၊ ထိုအဆိုအတိုင်းပင် ဋီကာ၌ “ဥတုဖရဏသဒိသေန စတုတ္ထဇ္ဈာနသုခေန ဖရိတဗ္ဗတ္တာ” ဟု အကြောင်းပြ၍ ထောက်ခံ ဖွင့်သွား၏၊ ဆိုလိုရင်းကား-“စတုတ္ထဈာန်သုခသည် ဖြန့်အပ်သောကြောင့် ကာယသည် အဝတ် နှင့်တူ၏” ဟူလို၊ ဤအလို အဝတ်လည်း ကိုယ်ငွေ့သည် ဖြန့်အပ်သော ကံဖြစ်တော့၏၊ ဤ အတိုင်းပင် လောကီလူများကလည်း အဝတ်ကို ကိုယ်ငွေ့၏အခြားသို့ မရောက်အောင် ခြံထား သော အရာဝတ္ထုဟု ယူကြလေသည်။

ဋီကာသစ်။ ။ဤဥပမာနှင့်ဥပမေယျသည် ပါဠိတော်အသွားအတိုင်း တိုက်ရိုက် ယူ၍မရသောကြောင့် ပါဠိတော်ဝယ် “သဗ္ဗာဝတော ကာယဿ ဩဒါတေန ဝတ္ထေန” ၌ ကာယဿအရ ထိုကာယကိုမှီသော (ထိုကာယကို ခြံထားသော) အဝတ်ကိုယူ၍ “ဝတ္ထေန” အရ ထိုအဝတ်ကြောင့် ကိုယ်ငွေ့ဖြန့်ရပုံကို ယူပါဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် “နေယျတ္ထတော ဟိ အယံ ဥပမာ ဝုတ္တာ-ဤဥပမာကို နေယျတ္ထနည်းအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ပြီ” ဟု ဋီကာသစ်ဆိုသည်။

အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာ။ ။ပဉ္စကအင်္ဂုတ္တိရ်၊ ပဌမပံ၊ ပဉ္စဂီကဝဂ်၊ (၇) သုတ် အဋ္ဌကထာ ၌ကား “စတုတ္ထဇ္ဈာန စိတ္တမေဝ ဝါ ဝတ္ထဝိယ၊ တံ သမုဋ္ဌာနရူပံ ဥတုဖရဏဝိယ၊ ယထာ ဟိ ကတ္တစိ ကတ္တစိ (အချို့အချို့သော ကိုယ်အရပ်၌) ဩဒါတဝတ္ထေ ကာယံ အဖုဋ္ဌသန္ဓေပိ တံသမုဋ္ဌာ နေန ဥတုနာ (ထိုအဝတ်ကြောင့်ဖြစ်သော အငွေ့သည်) သဗ္ဗတ္ထကမေဝ ကာယော ဖုဋ္ဌော

ပန-ဆက်၊ စတုန္ဒ-၄ ပါးကုန်သော၊ ကမ္မမသံ ဈာနာနံ-ဤဈာန်တို့၏၊ အနုပဒဝဏ္ဏာနာစ-အစဉ်အတိုင်းသောပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘာဝနာနယောစ-ဘာဝနာနည်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ-၌၊ (မယာ) ဝုတ္တော-ဆိုအပ်ပြီ၊ ကုတိ-ထို့ကြောင့်၊ ကုမ-ဤသုမင်္ဂလဝိလာသိနီမည်သော ဒီဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာ၌၊ (မယာ) န ဝိတ္ထာရိတော-မချဲ့အပ်၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်း အရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ (ပဌမဈာန်ကို ရသည်မှစ၍ စတုတ္ထဈာန်ရသည်တိုင်အောင်သော စကားအစဉ်ဖြင့်၊) ဧသ-ဤရဟန်းကို၊ (န ဝေဒိတဗ္ဗောဌ်စပ်၊) ရူပဇ္ဈာနလာဘီယေဝ-ရူပဈာန်ကိုသာ ရခြင်းရှိသူတည်း၊ န အရူပဇ္ဈာနလာဘီ-အရူပဈာန်ကို ရခြင်းရှိသူမဟုတ်၊ ကုတိ-သို့၊ န ဝေဒိတဗ္ဗော-မသိထိုက်၊ (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ကုတိ-သို့၊ န ဝေဒိတဗ္ဗော-နည်း၊) ဟိ-(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ အဋ္ဌသု-

ဟောတိ၊ ဧဝံ စတုတ္ထဇ္ဈာန သမုဋ္ဌာပိတေန သုခမ သုခေန သဗ္ဗတ္ထကမေဝ ဘိက္ခုနော ကာယော ဖုဋ္ဌော ဟောတိတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော” ဟု တစ်နည်းဖွင့်သေး၏၊ ထိုအဖွင့်သည် ပါဠိတော်အသွားနှင့် လျော်သကဲ့သို့ထင်၏၊ သို့သော် အင်္ဂုတ္တရဋီကာက မဖွင့်ပါချေ။

ဟောတော်မူလိုရင်း။ ။ပဌမနည်းအလို “ကိုယ်ငွေ့က အဝတ်ကိုဖြန့်သည်ဖြစ်စေ၊ အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ ဒုတိယနည်းအလို “အဝတ်၏အငွေ့က ကိုယ်ကိုဖြန့်သည်ဖြစ်စေ၊ အလွန်ငြိမ်သက်သော စတုတ္ထဈာန်သုခ (ဥပေက္ခာ) နှင့် ယှဉ်သောစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်တွေသည် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပြန့်နှံ့၍နေရကား ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်မှာ ထိုဈာန်ချမ်းသာ၏အရသာကို လက်တွေ့ခံစားရသည်” ဟု ဟောတော်မူလိုရင်းဟု မှတ်ပါ။

ဧတ္တာဝတာ ။ပေ၊ န ဝေဒိတဗ္ဗော။ ။ပဌမဇ္ဈာနာဓိဂမပရိဒီပနတော (ပဌမဈာန်ရပုံကို ပြကြောင်းစကားမှ) ပဌာယ စတုတ္ထဇ္ဈာနာဓိဂမပရိဒီပနာ (စတုတ္ထဈာန်ရပုံကို ပြကြောင်း စကားတိုင်အောင်သော) တာဝတာ ဝစနတ္ထမေန၊ လဘနံ လာဘော၊ သောဧတဿာတိ လာဘီ၊ ရူပဇ္ဈာနာနံ+လာဘီ ရူပဇ္ဈာနလာဘီ-ဋီကာသစ်၊ ပါဠိတော်၌ ရူပဈာန်သာတိုက်ရိုက်လာသောကြောင့် ထိုယောဂီရဟန်းကို “ရူပဈာန်ကိုသာ ရ၍ အရူပဈာန်ကို မရသော ရဟန်း” ဟု မသိထိုက်ပါ-ဟူလို။

န ဟိ ။ပေ၊ ဟောတိ။ ။“အဘယ့်ကြောင့် အရူပဈာန်ကို မရသော ရဟန်း” ဟု မသိထိုက်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “န ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ (ရူပဈာန်စတုတ္ထနည်းအရ သမာပတ် ၄ ပါးနှင့် အရူပဈာန် သမာပတ် ၄ ပါးဟူသော) သမာပတ်ရှစ်ပါး၌ ဝိသိဘော်ရအောင် လေ့လာမှုမရှိလျှင် အဘိညာဉ်ကို မရနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အထက်၌လည်း၊ ဝိပဿနာမှစ၍ အဘိညာဉ်တို့ကို ပြတော်မူလတုံဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ထိုရဟန်းကို “အရူပဈာန်ကို မရသော ရဟန်း” ဟု မသိထိုက်ပါ-ဟူလို၊ ဤစကားအရ “အဘိညာဉ်ကို ရရာ၌ အရူပသမာပတ်သည် မကင်းစကောင်းသောကြောင့် ဖြစ်သည်” ဟု သိသာ၏။

ကုန်သော၊ သမာပတ္တိသု-သမာပတ်တို့၌၊ စုဒ္ဓသဟိ-၁၄ ပါးကုန်သော၊ အာကာရေဟိ-အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊ စိဏ္ဏဝသိဘာဝ-လေ့လာအပ်ပြီးသော ဝသီဘော်ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝိနာ-ကြဉ်၍၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ အဘိညာဓိဂမော-အဘိညာဉ်ကို ရခြင်းသည်၊ န ဟောတိ-မပြစ်၊ (တသ္မာ ဣတိ န ဝေဒိတဗ္ဗော) ပန-ထိုသို့ပင် ရူပဈာန်ကိုသာ ရခြင်းရှိ၍ အရူပဈာန်ကိုရခြင်းရှိသူမဟုတ်ဟု မသိထိုက်ပါသော်လည်း၊ ပါဠိယံ-ပါဠိတော်၌၊ ရူပဇ္ဈာနာနိယေဝ-ရူပဈာန်တို့သည်သာ၊ အာဂတာနိ-လာကုန်၏၊ (ကထိကေန-တရားစကားကို ပြောပြသော ရဟန်းသည်၊) အရူပဇ္ဈာနာနိ-အရူပဈာန်တို့ကို၊ အာဟရိတွာ-ဆောင်၍၊ ကထေတဗ္ဗာနိ-ပြောပြထိုက်ကုန်၏။

မေးဖွယ်။ ။အရူပဈာန်တို့လည်း မရလျှင်မပြီး အရေးကြီးသော ဈာန်ဖြစ်ပါလျက် ပါဠိတော်၌ အရူပဈာန်တို့ကို အဘယ်ကြောင့် ဟောတော်မမူဘဲ ရူပစတုတ္ထဈာန်၌သာ တန်ရပ်တော်မူပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-အဘိညာဉ်ကိစ္စကို ရွက်ဆောင်သောအခါ ရူပစတုတ္ထဈာန်ကို အခြေခံပြု၍ ရွက်ဆောင်ရသောကြောင့် ရူပစတုတ္ထဈာန်၌သာ တန်ရပ်တော် မူပါသည်။ “အရူပဈာန်တို့က အသုံးမဝင်သောကြောင့် မထည့်ခြင်း မဟုတ်ပါ” ဟူလို။ [ကသ္မာ၊ တာသံ (ထိုအဘိညာဉ်တို့၏) တပ္ပာဒကဘာဝဝိညာပနတ္ထံ (ထိုစတုတ္ထဈာန်ဟူသော အခြေခံရှိ ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို သိစေခြင်းအကျိုးငှာ) တထေဝ ဌတွာ ဒေသနာ ကတာ၊ န ပန အရူပါဝစ ရဇ္ဈာနာနံ ဣဓ အပ္ပယောဂတော (အရူပဈာန်တို့က ဤနေရာ၌ မယှဉ်စေထိုက် (အသုံးမပြု ထိုက်) သောကြောင့် မဟုတ်ပါ)-ဋီကာသစ်။]

စတုတ္ထဈာနကထာအဖွင့် ပြီး၏။

D

ဝိပဿနာဉာဏကထာ အဖွင့်

၂၃၄။ သော၊ ဝေ၊ အာနဉ္စပုပ္ဖတ္တေတိ-ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ (ဒဿေတိ၌ စပ်၊) စုဒ္ဓသဟိ-ကုန်သော၊ အာကာရေဟိ-တို့ဖြင့်၊ အဋ္ဌသု-ကုန်သော၊ သမာပတ္တိသု-တို့၌၊ စိဏ္ဏဝသိဘာဝေါ-လေ့လာအပ်ပြီးသော ဝသီဘော်ရှိသော၊ သော ဘိက္ခု-ထိုရဟန်းသည်၊ (အဘိနိဟရတိ၊ အဘိနိန္ဒာမေတိတို့၌ စပ်၊) ဣတိ-ဤအနက်ကို၊

သော၊ ဝေ၊ ဒဿေတိ။ ။“သော ဧဝံ သမာဟိတေ” ၌ သောဖြင့် အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပြပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “စုဒ္ဓသဟာကာရေဟိ၊ ဝေ၊ ဘိက္ခု” ဟု မိန့်သည်။ သမာပတ် ရှစ်ပါးတွင် ရှေ့ ၄ ပါးကို နိတတ္ထ ယထာရုတနည်းအားဖြင့် ဟောတော်မူ၏၊ နောက် အရူပသမာပတ် လေးပါးကိုကား နေယျတ္ထနည်းအားဖြင့် ယူရသည်။ ထိုသမာပတ်ရှစ်ပါးတို့၌ တစ်ဆယ့်လေးပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ဝသီဘော် အလေ့အလာရပြီးသော ဘိက္ခုကို “သော” ဟု ပြန်၍ ညွှန်းသည်-ဟူလို။

ဒသေတိ-ပြတော်မူ၏။ ဧတ္ထ-ဤသော ဧဝံ သမာဟိတေ အစရှိသော ပါဠိ၌၊ သေသံ (အတ္ထဇာတံ)-ကြွင်းသော အနက်ကို၊ (သော၏ အနက်မှ ကြွင်းသော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေအစရှိသော ပုဒ်တို့၏ အနက်ကို) ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌၊ ဝုတ္တနယေန-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

ဉာဏဒဿနာယ စိတ္တံ အဘိနိဟရတိတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ မဂ္ဂညာဏမ္ပိ-မဂ်ဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဖလညာဏမ္ပိ-ဖိုလ်ဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗညုတညာဏမ္ပိ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပစ္စဝေက္ခဏညာဏမ္ပိ-ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာညာဏမ္ပိ-ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဉာဏဒဿနန္တိ-ဉာဏဒဿနံဟူ၍၊ ဝုတ္တတိ-ဆိုအပ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ပါဠိတော် ရှေးစာအုပ်များ၌ “ပုနစ ပရံ မဟာရာဇ ဘိက္ခု သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ” ဟု ရှိ၏။ “ဘိက္ခု” ဟု ရှိပြီးမှ “သော” ဟု နောက်က ထားရိုး မရှိသောကြောင့် စဉ်းစားပါ။ ဋီကာသစ်၌ကား ထိုပါဠိကိုပင် အတည်ယူ၍ “ပုနစ ပရံ မဟာရာဇ ဘိက္ခုတိ ဝတ္တပိ ကိမတ္ထံ ဒသေတိ သောတိ ပဒံ ပုန ဝုတ္တန္တိ စောဒနာယ အာဟ သော၊ ပေ၊ ဒသေတိတိ” ဟု ဖွင့်သေးသည်။ နောက်ပြင်စာအုပ်များ၌ကား “ပုနစ ပရံ မဟာရာဇ ဘိက္ခု” ပုဒ်အားလုံးကိုပင် ပယ်ထားသည်။

မိမိအယူ။ ။မိမိကား “ပုနစ ပရံ မဟာရာဇ သော ဧဝံ သမာဟိတေ” ဟု ရှိစေ လို၏။ ဘာကြောင့်နည်း-ဤသုတ်သည် သာမညဖလတို့ကို တစ်ပါးပြီးတစ်ပါး အဆင့်ဆင့် မြင့်ပုံကို မဟာရာဇာအား ဟောတော်မူရာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ပုနစ ပရံ မဟာရာဇ”ပုဒ် တို့သည် ဧကန်ပါရမည့်ပုဒ်များ ဖြစ်၏။ ဘိက္ခုပုဒ်ကား ပါဖွယ် မလိုပါ။ ထိုသို့အစအစ၌ အချီစကား ပါလာသောကြောင့်ပင် အာသဝက္ခယအဘိညာဉ်တိုင်အောင် သာမညဖလ တစ်ပါး တစ်ပါးအဆုံး၌ “ဣဒံပိ ခေါ မဟာရာဇ သန္နိဋ္ဌိကံ သာမညဖလံ” စသည်ဖြင့် နိဂုံးထည့်တော်မူသည်။ [“ဧဝမေဝ ခေါ မဟာရာဇ ဘိက္ခု” ဟူသော ဥပမာနိဂုံးစကား၌ကား “သော” အစား “ဘိက္ခု” ဟု ရှိခြင်းသည် ကောင်းပါ၏။]

သေသမေတ္တ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။သေသ၏ အပါဒါန်ကို သော၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို ခံ၍ ထိုအနက်မှ ကြွင်းသော “ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ” စသော ပုဒ်များတို့၌ ဆိုထိုက်သော အနက်များကို “သေသ” အရ ယူပါ။ သေသန္တိ ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေတိ အာဒိသု ဝတ္တဗ္ဗံ-ဋီကာ၊ [ဋီကာသစ်၌ “သေသံ” ဟူသော နပုလ္လိန်နှင့် လိုက်အောင် “ဝတ္တဗ္ဗံ သာမိပ္ပာယံ အတ္ထဇာတံ” ဟု အပိုထည့်သည်။]

ဉာဏဒဿနံ။ ။ဉာဏဒဿနပုဒ်သည် ဤဝိပဿနာဉာဏ်မှ တစ်ပါးသော အခြားဉာဏ်တို့၌လည်း ထင်ရှားသော အထင်ရူဠိပုဒ်တည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုအခြားဉာဏ်တို့ကိုပါ အတ္ထုဒ္ဓါရအဖြစ်ဖြင့် ပြလိုသောကြောင့် “ဉာဏဒဿနန္တိ မဂ္ဂဉာဏံပိ ဝုတ္တတိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဪယျံ-သိထိုက်သော တရားတို့ကို၊ ဇာနာတိ၊ ဣတိ ဉာဏံ၊ တံ ဪယျံ-ထိုသိထိုက်သော တရားကို၊ ပစ္စက္ခံ ကတ္တာ-မျက်မှောက်ပြု၍ (မျက်စိအောက်၌ ရောက်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်အောင်ပြု၍)၊ ပဿတိ-မြင်တတ်၏၊ ဣတိ ဒဿနံ၊ ဉာဏံ + တံ + ဒဿနံစာတိ ဉာဏဒဿနံ-သိတတ် မျက်မှောက်ပြု၍ မြင်တတ်သော ဉာဏံ။]

ဟိ-ချေ၊ [အာဝုသော-ငါ့ရှင်၊ ကိန္နခေါ-အဘယ်သို့ပါနည်း၊ ဉာဏဒဿန
ဝိသုဒ္ဓတ္ထံ-သိမြင်တတ်သော မဂ်ဉာဏ်၏ စင်ကြယ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဘဂဝတိ-
မြတ်စွာဘုရား၌၊ (ဘုရားအထံတော်၌)၊ ပြဟ္မစရိယံ-မြတ်သော အကျင့်ကို၊
ဝုဿတိ-ကျင့်သုံးအပ်ပါသလော၊-(မဇ္ဈိမနိကာယ်၊ မူလပံ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။)] ဣတိ
ဧတ္ထ-ဤပါဠိရပ်၌၊ မဂ္ဂဉာဏံ-ကို၊ ဉာဏဒဿနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊
[အညော - အခြားသော၊ အလမရိယဉာဏဒဿနဝိသေသော - ကိလေသာကို
ဖျက်ဆီးခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော စင်ကြယ်သော ဉာဏ်အမြင်အထူးရှိသော၊ အဓိ
ဂတော-သိအပ် ရအပ်သော၊ ဖာသုဝိဟာရော-ချမ်းသာစွာ နေရကြောင်းဖြစ်သော၊
ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မော-မြတ်သော စာယီအရိယာလူတို့၏ တရားဟူသည်၊ အယံ-
ဤဖိုလ်တရားပင်တည်း၊ (မဇ္ဈိမနိကာယ်၊ မူလပံ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။)] ဣတိ ဧတ္ထ-
၌၊ ဗလဉာဏံ-ကို၊ (ဉာဏဒဿနန္တိ ဝုတ္တံ)။ [ကာလာမော-ကာလာမအန္တယ်
ဖြစ်သော၊ အာဠာရော-အာဠာရရသေ့သည်၊ သတ္တာဟကာလကံတော-ကွယ်လွန်
ပြီး၍ ၇ ရက် ရှိပြီ၊ ဝါ-၇ ရက်လောက်က ကွယ်လွန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဘဂဝတောပိ-
၏လည်း၊ ဉာဏဒဿနံ-ဉာဏ်အမြင်သည်၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှားဖြစ်တော်မူပြီ၊ (ပိဋ္ဌင်
နတ်ကိုဆည်း၊ လာလျှောက်သော နတ်၌သာ ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ မြတ်စွာဘုရားမှာ
လည်း ဖြစ်တော်မူသည်-ဟုလို... (ဝိနည်းမဟာဝဂ္ဂ၊ ပဉ္စဝဂ္ဂိယကထာ)။] ဣတိ
ဧတ္ထ-၌၊ သဗ္ဗညုတာညာဏံ-ကို၊ (ဉာဏဒဿနန္တိ ဝုတ္တံ)။ [မေ-ငါ၏၊ ဉာဏဉ္စ-
သိလည်း သိတတ်သော၊ ဒဿနံ-မြင်လည်း မြင်တတ်သော
ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည်၊ ဥဒပါဒိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ မေ-၏၊ စေတောဝိမုတ္တိ-စိတ်၏
ကိလေသာတို့မှ လွတ်ကြောင်း ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ (ပါဠိတော်များ၌
“စေတော” မပါ၊) အကုပ္ပာ-မပျက်စီးနိုင်တော့၊ အယံ-ဤဇာတိသည်၊ အန္တိမာ-
အဆုံး၌ ဖြစ်သော၊ ဇာတိ-ဇာတိတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (ဥဒပါဒိ)-(ဝိနည်းမဟာဝဂ္ဂ၊
ပဉ္စဝဂ္ဂိယကထာ)။] ဣတိ ဧတ္ထ-၌၊ ပစ္စဝေက္ခဏညာဏံ-ကို၊ (ဉာဏဒဿနန္တိ
ဝုတ္တံ)၊ ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရသာမညမှ တစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသကား၊ ဣဓ -
ဤသာမညဗလသုတ်၌၊ ဉာဏ ဒဿနာယ စိတ္တန္တိ (ဧတ္ထ)-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊
ဣဒံ ဝိပဿနာဉာဏံ-ကို၊ ဉာဏ ဒဿနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ-
ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [ဝိပဿနာဉာဏ်ခန်း ဖြစ်၍ “ဣဒံ”ဟု ထည့်ဟန်တူသည်။
]

ဝိပဿနာဉာဏံ။

။ဝိပဿနာဉာဏံ ဥေယျသင်္ခါတေ တေဘူမကသင်္ခါရေ
(တို့ကို) အနိစ္စာဒိတော ဇာနာတိ (ထို့ကြောင့် ဉာဏမည်၏)၊ ဘင်္ဂါနုပဿနတော စ ပဋ္ဌာယ
တေ (ထိုတေဘူမကသင်္ခါရတို့ကို) ပဿတိ၊ တသ္မာ ယထာဝုတ္တဋ္ဌေန ဉာဏဒဿနံနာမ ဇာတန္တိ
ဒဿေတိ ဣပေနာတိ အာဒိနာ။

အဘိနိဟရတိတိ-ကား၊ ဝိပဿနာဉာဏဿ-ဝိပဿနာဉာဏ်၏။ နိဗ္ဗတ္တနတ္ထာယ-ဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ (စိတ္တံ-ကို) တန္နိန္ဒ-ထိုဝိပဿနာဉာဏ်သို့ ညွှတ်နေသည်ကို၊ တပေါဏ-ထိုဝိပဿနာဉာဏ်သို့ ကိုင်းနေသည်ကို၊ တပ္ပတ္တာရံ-ထိုဝိပဿနာဉာဏ်သို့ ရှိုင်းနေသည်ကို၊ ကရောတိ-ပြု၏။ ရူပိတိအာဒိနံ-ရူပီအစရှိသော ပုဒ်တို့၏။ အတ္ထော-ကို၊ ဝုတ္ထောယေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသည်၊ (ဗြဟ္မဇာလသုတ်၊ ဥစ္ဆေဒဝါဒအဖွင့်၌ ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ၊) ဩဒနကုမ္မာသုပစယောတိ-ကား၊ ဩဒနေနစေဝ-ထမင်းသည်လည်းကောင်း၊ ကုမ္မာသေနစ-မုယောမုန့်သည်လည်းကောင်း၊ ဥပစိတော-ကပ်၍စီအပ်ပြီ၊ ဝါ-ဆည်းပူးအပ်ပြီ၊ ဝမ္မိတော-တိုးပွားစေအပ်ပြီ။ [“ဩဒနေနစေဝ-ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကုမ္မာသေနစ-ဖြင့်လည်းကောင်း”ဟု ပေးလျှင် “ကမ္မေန-ကံ သည်”ဟု ထည့်ပါ။] . . . အနိစ္စုတ္တဒနံ၊ ပေ၊ ဓမ္မောတိ (ဇေတိ)-၌၊ ဟုတွာ-ဖြစ်ပြီး၍၊ အဘာဝဌေန-မရှိခြင်းဟူသော အနက်ကြောင့်၊ အနိစ္စဓမ္မော-မမြဲသည်၏ အဖြစ်

အဘိနိဟရတိ။ ။ “စိတ်ကို ရှေးရှုဆောင်” ဟူသည် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြစ်ဖို့ရန် စိတ်ကို ထိုဉာဏ်သို့ ညွှတ်နေ၊ ကိုင်းနေ၊ ရှိုင်းနေအောင် ပြုခြင်းတည်း။ ယခုအခါ စာအဓိပ္ပာယ် စသော တစ်စုံတစ်ခုသော အာရုံကို သိလိုလျှင် မသိမီ ထိုအဓိပ္ပာယ်သို့ စိတ်ကို ညွှတ်နေ ကိုင်းနေ ရှိုင်းနေအောင် ပြုရခြင်းမျိုးတည်း။

ဩဒနံ၊ ပေ၊ စယော။ ။ [တစ်ဝက် ကျက်ရုံ ပြုတ်အပ်သော ဘောဇဉ်တစ်မျိုးကို “ကုမ္မာသ” ဟု ခေါ်ကြောင်းကို ပါစိတ်၊ ဘောဇနဝဂ် ပဌမပဝါရဏာသိက္ခာပုဒ် ကင်္ခါဘာသာ ဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။] “ဥပစိတော ဝမ္မိတော” ကို ကြည့်၍ “ဥပစိယတေတိ ဥပစယော-ကပ်၍ စီအပ်” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏။ ကြီးပွားစေအပ်ကား အဓိပ္ပာယ်ထွက်တည်း။ ဩဒနကုမ္မာသကို စားသော အခါ အာဟာရဇရုပ်တွေ ဖြစ်၏။ ထိုဟာရဇရုပ်တို့ကို မူလရှိပြီးရုပ်များ၌ ကပ်၍ကပ်၍စီအပ်သောအခါ ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်၏ ကြီး၍ကြီး၍လာခြင်းကို “ဩဒန ကုမ္မာသ+ဥပစယ” ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဩဒနကုမ္မာသကို ပဓာနနည်းအားဖြင့် ဆိုသည်။ အခြား အာဟာရ အားလုံလည်း ခန္ဓာကိုယ်ကို ကြီးပွားစေနိုင်သည်သာ။ [ဩဒနကုမ္မာသေဟိ+ဥပစယော ဩဒန ကုမ္မာသုပစယော၊ ဝဇ္ဇာပိယတေတိ ဝမ္မိတော၊ ကာရိတိကြေ၊ ဋီကာသစ်၌ “ဥပစယတိ ဝါ ဝမ္မတိတိ” ဟု ကတ္တုရုပ်ဖွင့်သေးသည်ကား ကောင်းမည်မထင်၊ ဘာကြောင့်နည်း-ကာယက မစိတတ်၊ မတိုးပွားတတ်သောကြောင့်တည်း။]

အနိစ္စုတ္တဒနံ၊ ပေ၊ ဓမ္မော။ ။ ဒွန်၏နောက်၌ရှိသော ဓမ္မသဒ္ဒါသည် အနိစ္စ+ဥစ္ဆာဒနစသော ရှေ့ပုဒ်တိုင်း၌ ယှဉ်စပ်နိုင်သောကြောင့် “အနိစ္စဓမ္မော၊ ပေ၊ ပရိမဒ္ဒနံ ဓမ္မော” ဟု ဖွင့်၏။ ထို ဓမ္မသဒ္ဒါလည်း သဘာဝအနက်ဟော ဟု သိစေလိုသောကြောင့် ဋီကာ၌ “အဒ္ဓ၊ ဝသဘာဝေါ” စသည်ဖြင့် ဖွင့်သည်။

အနိစ္စဓမ္မော။ ။ အနိစ္စ၏သဘောကို “ဟုတွာ-ဥပါဒ် အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ပြီး၍+အဘာဝ- မရှိတော့ခြင်း” ဟု ပြသည်။ ဖြစ်ပြီးလျှင် တည်မြဲမနေဘဲ ပျက်သောကြောင့် မမြဲကြောင်း ထင်ရှားသည်-ဟူလို။ [ဤနေရာ၌ အနိစ္စသဒ္ဒါသည် မမြဲသောကာယကို ဟော၏။ ဓမ္မသဒ္ဒါကား

ဟူသောသဘောရှိ၏။ ဒုဂ္ဂန္ဓဝိဃာတတ္ထာယ-မကောင်းသောအနံ့ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ တနုဝိလေပနေန-ပါးပါး လိမ်းကျခြင်းအားဖြင့်၊ ဥစ္ဆာဒနဓမ္မော-အထက်၌ ဖုံးလွှမ်းရခြင်းသဘော ရှိ၏။

အင်္ဂပစ္စင်္ဂါဗာဓဝိနောဒနတ္ထာယ-အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ ညောင်းညာ ကိုက်ခဲခြင်းကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ခုဒ္ဒကသမ္မာဟနေန-ငယ်သော ဆုပ်နယ်ခြင်းအားဖြင့်၊ (သာသာယာယာ ဆုပ်နယ်ခြင်းအားဖြင့်) ပရိမဒ္ဒနဓမ္မော-ထက်ဝန်းကျင်

မမြဲခြင်းသဘောကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “အနိစ္စဘာဝ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ် အကြေကြံပါ။ “မမြဲသောကာယ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ မမြဲခြင်းသဘော” ဟူလို၊ အနိစ္စော+ဓမ္မောယဿာတိ အနိစ္စဓမ္မော၊ ပဘင်္ဂရတာယ-အပြားအားဖြင့် ပျက်စီးတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အဒ္ဓါဝသဘာဝေါ-ဋီကာ၊ စာအုပ်တို့၌ “ပဘင်္ဂ” ဟု ရှိ၏။ ထောမနိဓိ၌ ပပုဗ္ဗ+ဘန္ဓဓာတ်၊ ယုရစ်ပစ္စည်းဖြင့် “ပဘင်္ဂရ” ဟု ရှိသည်။]

ဥစ္ဆာဒနဓမ္မော။

။စုရဒဒိ ဆဒ (ဆဒိ) ဓာတ်သည် သံဝရဏ (စောင့်ရှောက်ဖုံးအုပ်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ ဥစ္ဆာဒနံ-အထက်၌ လိမ်းကျသောအားဖြင့် ဖုံးအုပ်ရခြင်းဟူသော+ဓမ္မော ယဿာတိ ဥစ္ဆာဒနဓမ္မော၊ ဖုံးအုပ်ခံရပုံ ထင်ရှားအောင် ဋီကာ၌ “ဥစ္ဆာဒေတဗ္ဗတာ (ဖုံးအုပ်ထိုက်သည်၏ဟူသော)+သဘာဝေါ” တဗ္ဗပစ္စည်း တာပစ္စည်းဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ထူဖွင့်သည်။ ထိုဖုံးထိုက်သည်၏အဖြစ်ဟူသည် ဖုံးအုပ်ခံရခြင်းကြိယာပင်တည်း။ ဤသို့ နံသာရေကျကလေးဖြင့် အသားအရေအပေါ်၌ ခပ်ပါးပါး ဖုံးထားခြင်းကိုပင် “လိမ်းကျခြင်း” ဟု ဝေါဟာရတ္ထအားဖြင့် ခေါ်ရသည်။ ထိုသို့ လိမ်းကျပေးသောအခါ မကောင်းသောကိုယ်နံ့ ပျောက်သွားသောကြောင့် “ဒုဂ္ဂန္ဓဝိဃာတတ္ထာယ” ဟု ထည့်သည်။

ဋီကာသစ်။

။ဣမဿ ပူတိကာယဿ ဒုဂ္ဂန္ဓဘာဝတော ဂန္ဓောဒကာဒိဟိ ဥဗ္ဗဋ္ဌန ဇာတိကော (ပွတ်တိုက်ပေးရခြင်း) ဝိဓိမ္မန (လိမ်းကျပေးရခြင်း) သဘောရှိ၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဥစ္ဆာဒနေန ဟိ ပူတိကာယေ သေဒဝါတ ပိတ္တ သေမှာဒိဟိ (တို့ကြောင့်) ဂရုဘာဝ ဒုဂ္ဂန္ဓာနံ (လေးလံသည်၏အဖြစ်၊ မကောင်းသော အနံ့တို့၏) အပဂမော ဟောတိ။ [ဤဋီကာ၌ “ဥဗ္ဗဋ္ဌန” ကို ကြည့်၍ “ဥစ္ဆာဒနဓမ္မော-ပွတ်တိုက်ရခြင်းသဘောရှိ၏” ဟု ပေးကြ၏။ တနုဝိလေပန သည် ပွတ်တိုက်ဖို့ရန် မဟုတ်၊ အသားအရေ၏အပေါ်၌ ဖုံးသောအားဖြင့် လိမ်းကျဖို့ရန်သာ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအနက်ကို အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်လည်းကောင်း ဆဒ (ဆဒိ) ဓာတ်၏ အနက် အားဖြင့်လည်းကောင်း စဉ်းစားပါ။]

ပရိမဒ္ဒနဓမ္မော။

။မဒ္ဒဓာတ်သည် ကြိတ်ချေ ဆုပ်နယ်-နင်းနှိပ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ အကြီးအကျယ် ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဆုပ်နယ်ခြင်းသည် လက်ဝှေ့သမားတို့၏ လက်ရုံးတိုးပွားခြင်း အကျိုးငှာ ဖြစ်၏။ ဤ၌ကား ကိုယ်၊ လက်၊ အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ အညောင်းပြေရုံ ဆုပ်နယ်ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် “ခုဒ္ဒက သမ္မာဟနေန” ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ [ပရိမဒ္ဒနဓမ္မောတိ ပရိမဒ္ဒိတဗ္ဗတာ သဘာဝေါ-ဋီကာသစ်။]

ဆုတ်နယ်ရခြင်းသဘောရှိ၏။ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဒဟရကာလေ-ငယ်ရွယ်သူ၏အခါ၌၊ ဝါ-ငယ်ရွယ်စဉ်အခါ၌၊ ဥရုသု-ပေါင်တို့၌၊ သယာပေတွာ-အိပ်စေပြီး၍၊ ဂဗ္ဘာဝါသေန-အမိဝမ်း၌ နေခဲ့ရခြင်းကြောင့်၊ (အမိဝမ်း၌ ကုပ်ကုပ်ကလေး နေခဲ့ရခြင်းကြောင့်၊) ဒုဿဏ္ဏိတာနံ-မကောင်းသောသဏ္ဌာန်ရှိကုန်သော၊ (ပုံပန်းမလှ၊ အချိုးမကျကုန်သော၊) တေသံတေသံ အင်္ဂါနံ-ထိုထိုအင်္ဂါတို့၏၊ သဏ္ဌာနသမ္မာဒနတ္ထံ-သဏ္ဌာန်ကို ကောင်းစွာ ဖြစ်စေခြင်းအကျိုးငှာ၊ အဉ္စနပိဋနာဒိဝသေန-ဆွဲငင်ခြင်း၊ ဖိနှိပ်ခြင်း အစရှိသည်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ ပရိမဒ္ဒနဓမ္မော-ထက်ဝန်းကျင် နှိပ်နယ်ရခြင်းသဘောရှိ၏။ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-သို့ကလောက်၊ ပရိဟရိတော-ရွက်ဆောင်အပ်သည်၊ (သမာနော)ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဘေဒနဝိဒ္ဓသနဓမ္မော-ပျက်စီးခြင်း၊ ဖရိဖရဲ

ဒဟရကာလေ။ ။ဧဝံ အနိယမိတကာလဝသေန (မည်သည့်အချိန်အရွယ်၌ ပရိမဒ္ဒနအမှုကို ပြုရသည်ဟု ကာလသတ်မှတ်မှုမရှိပဲ) အတ္ထံ ဝတွာ ဣဒါနိ နိယမိတကာလဝသေန (“ဖွားပြီးစ သူငယ်အရွယ်” ဟု အချိန်အရွယ်ကာလကို သတ်မှတ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်) အတ္ထံ ဝဒတိ ဒဟရကာလေတိ အာဒိနာ၊ ဤအလို “ဒဟရကာလေ” စသောစကားကို ပရိမဒ္ဒနဓမ္မအတွက် တစ်နည်း အနက်ဖွင့်ဟု မှတ်ပါ။ ဝါသဒ္ဓါကိုကား တစ်နည်းအနက်ဖွင့်ဖြစ်ကြောင်း သိလောက်သောကြောင့် မထည့်တော့ဟုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဝါသဒ္ဓါ ကြေသည်ဟုလည်းကောင်း ဋီကာသစ်ဆို၏။ ယခုစာအုပ်များ၌ကား တိုက်ရိုက်ပါနေသည်။

ဆက်ဦးအံ့။ ။ဖွားပြီး၍ မကြာသေးသော ကလေးတို့၏ ကိုယ်၊ လက် စသော ပုံသဏ္ဌာန်တို့သည် အမိဝမ်း၌ ကိန်းအောင်းခဲ့ရသောကြောင့် မလှမပ အချိုးမကြပဲ ဖြစ်နေတတ် ကြ၏။ ထို့ကြောင့် နားလည်သောမိခင်တို့သည် မွေးဖွားပြီး၍ အလွန်မကြာသေးသော ကာလ၌ (ကလေးများ၏ လက်၊ ခြေ စသည်ကို ပြုပြင်၍ရလောက်ရာ အချိန်အခါ၌) ကလေးငယ်ကို မိမိ၏ ခြေဆင်းထားသော ပေါင်ပေါ်ဝယ်အိပ်စေ၍ နှာခေါင်းကလေးက ပုနေလျှင် နှာခေါင်း ကလေးကို ဆွဲ၍ဆွဲ၍ ပေးခြင်း၊ မဖြောင့်လျှင် ဖြောင့်အောင် (သွယ်တန်းနေအောင်) ပြုပြင် ပေးခြင်း၊ လက် ခြေတို့ကို ဖြောင့်အောင် ပြုပြင်ပေးခြင်း၊ နဖူး၊ နှာရောင်၊ နောက်စေ့တို့ကို မောက်နေ ကောက်နေလျှင် သာသာယာယာဖိပေးခြင်း စသည်တို့ဖြင့် ပြုပြင်ပေးကြ၏။ ထိုသို့ ပြုပြင်ရခြင်းသဘောရှိသည်ကို “အဉ္စနပိဋနာဒိဝသေန ပရိမဒ္ဒနဓမ္မော” ဟု ဆိုသည်။ [အဉ္စနဓမ္မတ္ထ အာကမုနံ၊ ပိဋနံ သမ္မာဟနံ (ဆုတ်နယ်ခြင်း) ။]

မှတ်ချက်။ ။ရှေးစာအုပ်တို့၌ ဒုဿဏ္ဏိတာနံနောက်ဝယ် “ဝိနာမိတာနံ-ဖေါက်ဖေါက်ပြန်ပြန် ညွတ်စေအပ်ကုန်သော” ဟု ရှိ၏။ နောက်ပြင်စာအုပ်တို့၌ ထိုပါ၌ မရှိ၊ ဋီကာသစ်၌ “မိတန္တိ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော၊ တေန ယထာပမာဏံ (ပမာဏအားလျော်၍) မန္တဝါ (တစ်နည်း-သာသာယာယာ)” ဟု တွေ့ရ၏။ ထို မိတ်ပါ၌လည်း ယခုစာအုပ်တို့၌ မပါ။ “မိတံ အဉ္စနပိဋနာဒိဝသေန” ဟု ရှိသည်။ ပိဋနာဒိ၌ အာဒိဖြင့် သမဉ္ဇန (ကွေးပေးခြင်း၊ ဥဂ္ဂမန (မြှောက်ပေးခြင်း) စသော ပြုပြင်ဖွယ်များကို ယူပါ။

ပြန်ကြသောအားဖြင့် ပျက်စီးခြင်းသဘော ရှိသည်။ (ဟုတွာ)။ ဘိဇ္ဇတိစေဝ-
ပျက်လည်းပျက်စီး၏။ ဝိကိရတိစ-ဖရိဖရဲလည်း ပြန်ကြ၏။ ဧဝံ သဘာဝေါ-ဤသို့
ပျက်စီးခြင်း၊ ဖရိဖရဲ ပြန်ကြခြင်းသဘောရှိ၏။ ဣတိ အတ္ထော-နက်။ . . . တတ္ထ
(တေသု ရူပိ စာတုမဟာဘူတိကော အာဒိသု)-ထို ရူပိ စာတုမဟာဘူတိကော
အစရှိသောပုဒ်တို့တွင်၊ ဆဟိ-၆ ပါးကုန်သော၊ ပဒေဟိ-ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ သမုဒယော-

ဘိဇ္ဇတိစေဝ ဝိကိရတိစ။

။ဘေဒနကို “ဘိဇ္ဇတိ” ဟု ဖွင့်၏။ ဥစ္ဆာဒန ပရိမဒ္ဒန
အမှုတို့ဖြင့် ရွက်ဆောင်အပ် (ကြီးပွားစေအပ်) စေကာမူ၊ ပျက်ချိန်တန်လျှင် ပျက်တတ်၏။
[“ကာယဿ ဘေဒါ” ဟု အခြားနေရာ၌ လာသောကြောင့် ဘိဇ္ဇန (ပျက်ခြင်း) ဟု အနက်
မှတ်ပါ။] ဤသို့ပျက်ပြီးနောက် တစ်စုံတစ်ခုမျှ အသုံးမကျတော့သည်ကို “ဝိကိရတိ-ဖရိဖရဲ
ပြန်ကြ၏” ဟု ဆိုသည်။ ဤဝိကိရတိသည် ဝိဒ္ဓံသန၏ အနက်ဖွင့်တည်း။ [ဝိ+ဝံသဓာတ်သည်
ဝိဒ္ဓံသနအနက်ကို ဟော၏။ “ဖျက်ဆီး” ဟု သကမ္မကဖြစ်သော်လည်း ဤနေရာ၌ “ဖရိဖရဲ
ကြသောအားဖြင့် ပျက်စီး” ဟုအကမ္မကအနက်သာဖြစ်သင့်သည်။]

တတ္ထ။

။ဤအခန်းသည် ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ပြရာအခန်းတည်း။ ဝိပဿနာ
ဉာဏ်ဆိုလျှင် ဥဒယဗ္ဗယကို ရှုရ၏။ ဥစ္ဆာဒန ပရိမဒ္ဒနစသည်တို့ကို ရှုခြင်းသည်
အဘယ်နည်းဖြင့် ဥဒယဝယတွင် ပါဝင်နိုင်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ဥဒယဝယကို
ရှုခြင်း ဖြစ်ကြောင်းကို ထင်ရှားစေခြင်းငှာ “တတ္ထ” စသည်ကို မိန့်သည်။

ရူပိ စာတုမဟာဘူတိကောတိ အာဒိသု။

။“တတ္ထ” အရ နောက်၌
အစိတ် ထုတ်အပ်သော “ရူပိ စာတုမဟာဘူတိကော” စသော ၉ ပုဒ်ကိုပင် စွဲရ၏။ [တတ္ထ
အစွဲ၊ စိတ်မရဲမူ၊ နောက်လွှဲအစု၊ အစိတ်ရှု၊ ရောယူပေါင်း၍စွဲ။] “ရူပိ စာတုမဟာဘူတိကောတိ
အာဒိသု” အရလည်း ထို ၉ ပုဒ်ပင်ရ၏။ ထို့ကြောင့် “ရူပိ စာတုမဟာဘူတိကောတိ အာဒိသု”
ပါ၌သည် ရှေးနိဿယ တို့၌ ထည့်၍စွဲအပ်သော အစွဲမှ ယူထားအပ်သော အပိုသာ
ဖြစ်သင့်သည်။

ဆဟိ ပဒေဟိ။

။ရူပိ၊ စာတုမဟာဘူတိကော၊ မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝေါ၊ ဩဒန
ကုမ္မာသုပစယော၊ ဥစ္ဆာဒနဓမ္မော၊ ပရိမဒ္ဒနဓမ္မော ပုဒ်တို့တည်း။ ထိုတွင် စာတုမဟာဘူတိကော
စသော ၃ ပုဒ်သည် အဖြစ် ဥဒယကို ပြသောပုဒ်များ ဖြစ်ကြောင်းထင်ရှား၏။ ရူပိ၊ ဥစ္ဆာဒန
ဓမ္မော၊ ပရိမဒ္ဒနဓမ္မတို့ကား အဘယ်နည်းဖြင့် ဥဒယကို ပြပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား။

။“ရူပိ” ဟု ဆိုလျှင် “ရုပ်ရှိ၏” ဟု သာမည အနက်ကိုသာ မယူဘဲ၊
ရုပ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဥတု-အာဟာရရုပ်တို့ကိုလည်း ယူနိုင်၏။ ထိုဥတုအာဟာရ
ရုပ်အားဖြင့် “ရုပ်ရှိ၏” ဟု ဆိုလျှင် ဥတုကြောင့်ဖြစ်၏၊ အာဟာရကြောင့်ဖြစ်၏ဟူသော
အကြောင်းသမုဒယကိုလည်း ရူပိသဒ္ဓါက ပြရာရောက်တော့သည်။ [ရူပိ၌ ဤပစ္စည်းသည်
“ပဟူတေပ သံသယံ” စသောအနက်တို့တွင် သံသဂ္ဂ (အကြောင်းနှင့်ရောနှောခြင်း) အနက်
ထူးရှိသော အဿတ္တိအနက်ဟော ဟု မှတ်ပါ။] ဥစ္ဆာဒန ပရိမဒ္ဒန ဟူသော ၂ ပုဒ်လည်း
ထိုသို့ တနုဝိလေပနဖြင့် ပွတ်ခြင်း နှိပ်နယ်ခြင်းကြောင့် ကောင်းသောသဏ္ဌာန်ရှိသော ရုပ်တို့၏
ဖြစ်ခြင်း (ဥဒယ) ကိုပင် ပြသည်။

ဖြစ်ခြင်းကို၊ ကထိတော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ အနိစ္စပဒေန-အနိစ္စပုဒ်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-
တက္ခ၊ ပစ္ဆိမေဟိ-နောက်၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒွိဟိ-၂ ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ အတ္တဂံမော-ချုပ်ခြင်း
ကို၊ (ကထိတော-မူအပ်ပြီ)။ . . . ဧတ္ထ သိတံ ဧတ္ထ ပဋိဗဒ္ဓတိ-ကား၊ စာတုမဟာဘူတိ
ကေ-၄ ပါးသော မဟာဘူတအတိပြီးသော၊ ဝါ-၄ ပါးသော မဟာဘူတကြောင့်
ဖြစ်သော၊ ဧတ္ထကာယေ-ဤကိုယ်၌၊ နိဿိတဗ္ဗ-မှီသည်လည်းကောင်း၊ ပဋိဗဒ္ဓဗ္ဗ-
စပ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)။ ၂၃၅။ သုဘောတိ-ကား၊ သုန္ဓရော-ကောင်း
သော၊ ဇာတိမာတိ-ကား၊ ပရိသုဒ္ဓါကရသမုဋ္ဌိတော-ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော
ပတ္တမြားထွက်ရာအရပ်မှ ကောင်းစွာ ထွက်သော၊ သုပရိကမ္မကတောတိ-ကား၊

အနိစ္စ၊ ပေ၊ **အတ္တဂံမော**။ ။အနိစ္စဟူသည် ကာယ၌ပါသော ရုပ်တို့၏ ဘင်ခဏ
၌ ပျက်ခြင်းတည်း။ . . . ဘေဒနဟူသည် ကာယဿ ဘေဒါအရ မရဏအခါ၌ ခန္ဓာကိုယ်၏
ပျက်စီးခြင်းတည်း၊ ဝိဒ္ဓသနကား အသုံးမကျအောင် ပျက်ခြင်းတည်း၊ [ဤ ၃ ပုဒ်ဖြင့် အတ္တဂံမ
(ဝယ) လက္ခဏာကို ပြသည်။]

သိတံ, ပဋိဗဒ္ဓံ။ ။ပါဠိတော်၌ “ဣဒ္ဓ ပန မေ ဝိညာဏံ” အရ ဝိညာဉ်ဟူသည်
ဝိပဿနာစိတ်တည်း။ [“ဣဒ္ဓ” ဟူသော အနီးဟော သဒ္ဓါဖြင့် ထိုအချိန်၌ ဖြစ်နေသော
ဝိပဿနာစိတ်ကို ညွှန်ပြသည်။] ထိုဝိပဿနာဝိညာဉ်သည် ခန္ဓာကိုယ်တွင် ပါဝင်သော
ဟဒယ ဝတ္ထု၌ မှီသောကြောင့် “ဧတ္ထ သိတံ-ဤကိုယ်၌ မှီ၏” ဟု လည်းကောင်း၊
ထိုကာယနှင့်ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်သည့်အပြင် ထိုကာယ၌ ရှိသောရုပ်တို့ကို အာရုံပြုသောကြောင့်
“ဧတ္ထ ပဋိဗဒ္ဓံ-ဤကိုယ် ၌စပ်၏” ဟု လည်းကောင်း မိန့်တော်မူသည်။ ကာယ၌ မှီ၍
ကာယနှင့်စပ်နေရသောကြောင့် ကာယကဲ့သို့ သမုဒယအတ္တဂံမ သဘောရှိသည်-ဟူလျှ်။

သုဘော။ ။သုဠု-လွန်စွာ+ဘာတိ-တောက်ပ၏။ ဣတိ သုဘော၊ သု+ဘာဓာတ်၊
အပစ္စည်း၊ မဏိ၏ ကောင်းသောဂုဏ်တို့တွင် အရောင်တောက်ခြင်း ဂုဏ်သည်လည်း တစ်ပါး
ပင်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “သုန္ဓရောသည် သဒ္ဓတ္ထမဟုတ်၊ ဂုဏ်အနက်မျှကိုသာ ဖွင့်သောပုဒ်တည်း”
ဟု မှတ်ပါ။ [“သုဘော-လွန်စွာတောက်ပသော၊ ဝါ-လွန်စွာတောက်ပသည့်အတွက် ကောင်း
သော” ဟု ပါဠိတော်၌ အနက်ပေးပါ။]

ဇာတိမာ။ ။ဇာတိ+အဿ အတ္တိတိ ဇာတိမာ၊ ပသံသာ အနက်ထူးရှိသော
အဿတ္တိအနက်၌ မန္တပစ္စည်းသက်၊ “ကောင်းသော ဇာတိရှိသော၊ ဝါ-အမျိုးကောင်းသော”ဟု
ပါဠိတော်၌ ပေးပါ။ ထိုသို့ အမျိုးကောင်းခြင်းလည်း သန့်ရှင်းသော ပတ္တမြားကျောက်မြေမှ
ထွက်ခြင်းကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပရိသုဒ္ဓါကရသမုဋ္ဌိတော” သည် ဇာတိမန္တဖြစ်ခြင်း၏
အကြောင်းရင်းကို ပြသော ပုဒ်တည်း။ [အာကရသဒ္ဓါသည် သတ္တုအမျိုးမျိုး ကျောက်အမျိုးမျိုး
ထွက်ရာအရပ်ကို ဟော၏။] [အဋ္ဌသာလိနီ-စိတ္တုပ္ပာဒကဏ္ဍ၊ နိဒ္ဒေသဝါရ၊ မနာယတန
ပုဒ်အဖွင့် ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။]

ဋီကာ။ ။ကုရုဝိန္နကဇာတိအာဒိ ဇာတိဝိသေသောပိ-ပတ္တမြားနီ အစရှိသော
အမျိုးဇာတ် အထူးသည်လည်း၊ မဏိနော-၏၊ အာကာရပရိသုဒ္ဓိမူလကောဝေ-ထွက်ရာ
ကျောက်မြေ၏ စင်ကြယ်ခြင်းလျှင် အရင်းခံရှိသည်သာ၊ ဣတိ အာဟ - ပရိသုဒ္ဓါရသမုဋ္ဌိ

သုဌ-ကောင်းစွာ၊ ကတပရိကမ္မော-ပြုအပ်ပြီးသောပရိကမ်ရှိသော၊ အပနီတ ပါသာဏသက္ခရာ-ပယ်ရှားအပ်ပြီးသော ကျောက်ခဲကျောက်စရစ် ရှိသော၊ အစ္ဆောတိ-ကား၊ တနုစ္ဆဝိ-ပါးသော အရေရှိသော၊ ဝိပ္ပသန္နောတိ-ကား၊ သုဌ-လွန်စွာ၊ ပသန္နော-ကြည်လင်သော၊ သဗ္ဗကာရသမ္ပန္နောတိ-ကား၊ ဓောဝန ဝေဓနာဒိဟိ-ဆေးကြောခြင်း၊ ဖောက်ထွင်းခြင်း အစရှိကုန်သော၊ သဗ္ဗေဟိ-အလုံးစုံကုန်သော၊ အာကာရေဟိ - အခြင်းအရာတို့နှင့်၊ သမ္ပန္နော-ပြည့်စုံသော၊

တောတိ။ [ကုရူဝိန္ဒသဒ္ဓါသည် ဤနေရာ၌ ပဒုမရာဂ-ရတ္တမဏိ (ပတ္တမြားနီ) အနက်ကို ဟော၏။ ထိုမဏိ၏ ဝေဠုရိယဖြစ်ကြောင်းကို ပါဠိတော်၌ ပြ၏။ ဝေဠုရိယ၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုကား ဆရာ တော်၏ အဘိဓာန်နိဿယ (၄၉၁) ဂါထာ၌ ရှုပါ။]

သုပရိကမ္မကတော။

။ပရိကမ္မဟူသည် တစ်ကြိမ်ဖြင့် မပြီးဘဲ အဖန်ဖန်ပြု အပ်သော အမှုတည်း။ ပတ္တမြား၌ လုံးထွေး၍ ကပ်၍ပါနေသော ကျောက်ခဲ ကျောက်စရစ် စသော အပြစ်တို့ကို ဖယ်ရှားခြင်းကိစ္စသည် အထပ်ထပ်ပြုအပ်သော ကိစ္စတည်း။ ထို့ကြောင့် “ သုဌကတပရိ ကမ္မော ” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖွင့်ပြီးနောက် “ အပနီတပါသာဏ သက္ခရာ ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်သည်။ [သုကို သုဌဟုလည်းကောင်း၊ ပရိကမ္မကတောကို ရှေ့နောက်ပြန်၍ “ကတပရိကမ္မော” ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်သောကြောင့် သုကို ကတ၌ စပ်ရကြောင်း ထင်ရှား၏။ ကတံ+ပရိကမ္မံ ယဿာတိ ပရိကမ္မကတော၊ သုဌ+ပရိကမ္မကတော သုပရိကမ္မကတော။]

အစ္ဆော။

။ဒဿနံ-ကြည့်ရှုခြင်းကို၊ န+ဆိန္နတိ-မဖြတ်တတ်၊ ဣတိ အစ္ဆော၊ ကြည်လင်သောကြောင့် ကြည့်ရှုခြင်းကို မဖြတ်သော (မပြတ်ကြည့်ရှုရသော) ပတ္တမြားစသည်ကို “အစ္ဆ” ဟု ခေါ်၏။ န+ဆိဓာတ်၊ ကပစ္စည်း၊ ကအနုပန်ချေ၊ မပြတ်ကြည့်ရလောက်အောင် အကြည့်ခံနိုင်ခြင်းမှလည်း အရေပါးသောကြောင့် ဖြစ်ရကား “တနုစ္ဆဝိ” ဟု အကြောင်းကို ဖွင့်သည်။ [ဆဝိယာ သဏှဘာဝေန အဿ အစ္ဆတာ၊ နသယံတဿ-ကျောက်တစ်ခုလုံး၏ သိမ်မွေ့သောကြောင့် မဟုတ်၊-ဋီကာ။]

ဝိပ္ပသန္နော။

။ဝိကို သုဌဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ သဒ္ဓတ္ထမှာ ဝိသေသနအနက်သာ တည်း။ အထူးကြည်လင်ခြင်းမှလည်း တနုစ္ဆဝိဖြစ်သောကြောင့်ပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အစ္ဆော ၏ နောက်၌ ဝိပ္ပသန္နော ဟု အဓိပ္ပာယ်ပေါ်အောင် ထပ်၍ ဟောတော်မူသည်။ [တတောယေဝ (ထိုသို့တနုစ္ဆဝိဖြစ်ခြင်းကြောင့်ပင်) ဝိသေသန ပသန္နောတိ ဒဿေတုံ သုဌ ပသန္နောတိ ဝုတ္တံ-ဋီကာသစ်။]

သဗ္ဗကာရသမ္ပန္နော။

။အသုံးပြုဖို့ရန် ထိုက်တန်သော ပတ္တမြား ရတနာ၏ အခြင်း အရာဟူသည် ပတ္တမြား၌ကပ်နေသော ကျောက်မှုန့်များကို ဆေးကြောသုတ်သင်၍ပြီးခြင်း၊ အမဲစက်စသည်ကို ပယ်ရှားခြင်း အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ချည်ဖြင့် သိဖို့အကျိုးငှာလည်း ကောင်း ထိုးထိုက် ဖောက်ထိုက်သော ဌာနတို့ကို ထိုးပြီးထွင်းပြီး ဖြစ်ခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဓောဝန၊ ဝေ၊ သမ္ပန္နော” ဟု ဖွင့်သည်။ [ပါသာဏာဒိသု ဓောတတာ ဓောဝနံ၊ ကာဠကဒိ အပဟရဏတ္ထာယစေဝ သုတ္တေန အာဝုနနတ္ထာယစ ဝိဇ္ဇိတဗ္ဗတာ ဝေဓေန၊ အာဒိသဒ္ဓေန တာပ (မီးကင်ခြင်း) သဏှကရဏာဒိနံ (သိမ်မွေ့အောင်ပြုခြင်း အစရှိသည်တို့ကို) သင်္ဂဟော-ဋီကာ သစ်။]

(မဏိ၊ ဝေဠုရိယောတို့၌စပ်) နီလံတိအာဒိဟိ-နီလံအစရှိသော ၃ ပုဒ်တို့ဖြင့်၊ ဝဏ္ဏ သမ္ပတ္တိ-အဆင်း၏ပြည် စုံခြင်းကို၊ ဒဿေတိ-ပြတော်မူ၏။ [အာဝုဓိတသုတ္တဿ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိ။] ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) (ကသွာ-ကြောင့်၊ နီလံတိအာဒိဟိ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိ ဒဿေတိ-နည်း၊) ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊ တာဒိသံ-ထိုကဲ့သို့ရှိအပ်သော ချည်သည်၊ ဝါ-ကို၊ (အဆင်းနှင့်ပြည့်စုံသော ချည်သည်၊ ဝါ-ကို) အာဝုတံ-ထိုးသီအပ်သည်၊ (သမာနံ-သော်) ပါကဋ်-ထင်ရှားသည်၊ ဟောတိ၊ (တသွာ နီလံတိအာဒိဟိ ဝဏ္ဏ သမ္ပတ္တိ ဒဿေတိ။) [လည်းပင်း စသည်၌ဆွဲဖို့ရန် ကြိုးသွင်းသောအခါ အရောင် ရှိသောကြိုးကို သွင်းလိုက်မှ ထိုကြိုးကို ထင်ထင်ရှားရှားမြင်ရသည်။-ဟူလို။]

ဧဝမေဝခေါတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါ၌၌၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်လတုံသော နည်းဖြင့်၊ ဥပမာသမ္မာဒနံ-ဥပမာကို ပြီးစေခြင်းကို၊ (တစ်နည်း) ဥပမာသံသန္ဓနံ-ဥပမာကို ဥပမေယျနှင့် နှီးနှောခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ မဏိ-ပတ္တမြားကို၊ (ဒဌဗ္ဗော) ဝိယ-မှတ်ထိုက်သကဲ့သို့၊ (တထာ-ထို့အတူ) ကရဇကာယော-ကရဇကာယကို၊ (ဒဌဗ္ဗော-၏) အာဝုတသုတ္တံ-ထိုသီအပ်သော ချည်ကို၊ (ဒဌဗ္ဗံ) ဝိယ-သို့၊ (တထာ)၊ ဝိပဿနာညာဏံ-ဝိပဿနာညာဏ်ကို၊ (ဒဌဗ္ဗံ-၏) စက္ခုမာ-ကောင်းသောမျက်စိရှိသော၊ ပုရိသော-ကို၊ (ဒဌဗ္ဗော) ဝိယ-သို့၊ (တထာ)၊ ဝိပဿနာ လာဘီ-ဝိပဿနာညာဏ်ကို ရခြင်းရှိသော၊ ဘိက္ခု-ကို၊ (ဒဌဗ္ဗော-၏) ဟတ္ထေ-လက်၌၊ ကရိတွာ-ပြု၍၊ ဝါ-ထား၍၊ ပစ္စဝေက္ခတော-ဆင်ခြင်သော ယောက္ခား အား၊ အယံ ခေါ မဏိတိ-အယံ ခေါ မဏိ အစရှိသည်ဖြင့်၊ မဏိနော-ပတ္တမြား၏၊ အာဝိဘူတကာလော-ထင်ရှားဖြစ်ရာအခါကို၊ (ဒဌဗ္ဗော) ဝိယ-သို့၊ (တထာ)၊ ဝိပဿနာညာဏံ-ကို၊ အဘိနိဟရိတွာ-(ကာယသို့) ရှေးရှုဆောင်ပြီး၍၊ နိသိန္နဿ-နေသော၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ စာတုမဟာဘူတိကကာယဿ-၄ ပါးသောမဟာဘူတံ တို့ကြောင့် ဖြစ်သောကိုယ်၏၊ အာဝိဘူတကာလော-ကို၊ (ဒဌဗ္ဗော) တတြိဒံ သုတ္တံ အာဝုတန္တိ-တတြိဒံ သုတ္တံ အာဝုတံအစရှိသည်ဖြင့်၊ သုတ္တဿ-ချည်၏၊ အာဝိဘူတ ကာလော - ကို၊ (ဒဌဗ္ဗော) ဝိယ - သို့၊ (တထာ)၊ ဝိပဿနာညာဏံ-ကို၊ အဘိ

ဥပမာသမ္မာဒနံ။ ။ဋီကာသစ်၌ “အယမေတ္ထ ဥပမာသမ္မာဒနေ (ဥပမာကို ပြီးစေခြင်း၌) ကာရဏဝိဘာဝနာ (အကြောင်းကို ထင်စွာပြခြင်းတည်း) ဟု နောက်၌ဖွင့်ထားသောကြောင့် ဥပမာနနှင့် ဥပမေယျကို နှီးနှော၍ ပြခြင်းကိုပင် “ဥပမာသမ္မာဒနံ” ဟု ဆိုလိုသည်။ [ပြင်ထားသော စာအုပ်များ၌ “ဥပမာသံသန္ဓနံ” ဟု ရှိ၏။ အဓိပ္ပာယ်မှာ သဘောတူပင်တည်း၊ တချို့နေရာ၌ “ဥပမာ သမ္ပုဋိပါဒန-ဥပမာနကို ဥပမေယျနှင့် ကောင်းစွာ ဆက်စပ်စေခြင်း” ဟုလည်း သုံးစွဲလေ့ရှိသည်။]

နိဟရိတွာ-၍၊ နိသိန္နဿ-သော၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ တဒါရမဏာနံ-ထိုကရုဇကာယ ဟူသောအာရုံ ရှိကုန်သော၊ ဖဿပဉ္စမကာနံဝါ-ဖဿလျှင် ငါးပါးမြောက်ရှိ ကုန်သောတရားတို့၏လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗစိတ္တစေတသိကာနံဝါ-အလုံးစုံသော စိတ်စေတသိတ်တို့၏လည်းကောင်း၊ (တဒါရမဏဿ-ထိုကရုဇကာယဟူသော အာရုံရှိသော) ဝိပဿနာညာဏဿေဝဝါ-၏သာလျှင်လည်းကောင်း၊ အာဝိဘူတ ကာလော-ကို၊ (ဒဌ ဗ္ဗော)၊ ဣတိ-သို့၊ (ဥပမာသမ္မာဒနံ-ကို၊ (တစ်နည်း၊) ဥပမာ သံသန္ဓနံ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗ-၏)။ . . . စ-ဆက်၊ ဣဒံဝိပဿနာဉာဏံ-ဤဝိပဿနာ ဉာဏ်သည်၊ မဂ္ဂညာဏာနန္တရံ - မဂ်ဉာဏ်၏ အနန္တရပစ္စည်းသည်၊ (ဟောတိ)၊

တဒါရမဏာနံ။ ။တဒါရမဏာနန္တိ ကာယသည်တ ရူပဓမ္မာရမဏာနံ (ကရုဇ ကာယဟုခေါ်အပ်သော ရုပ်တရားလျှင် အာရုံရှိကုန်သော) ဤပုဒ်ကို ဖဿပဉ္စမကာနံ၊ စိတ္တ စေတသိကာနံ၊ ဝိပဿနာညာဏဿေဝ ၃ ပုဒ်၌ ဝိသေသနစပ်။

မှတ်ချက်။ ။ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ လာသည့်အတိုင်း ရှေးဦးစွာ “ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ စေတနာ၊ စိတ်” ဟူသော ဖဿပဉ္စမကတရားကို ပြ၏။ ထို့နောက် ဝိပဿနာ ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်ဘက် စိတ် စေတသိတ်အားလုံးကို ဒုတိယပြ၏။ [ဖဿပဉ္စမကလည်း ဝိပဿနာ ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်ဘက်သာ ဖြစ်ရမည်။] ထို့နောက် ပဓာနဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုပြ၏။ ပဓာန ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားစေလို၍ “ဝိပဿနာဉာဏဿေဝ” ဟု ဧဝံဖြင့်ဆိုသည်။ [ဉာဏဿနေရာ၌ ဝိညာဏဿရှိလျှင် “ဣဒဉ္စ ပန မေ ဝိညာဏံ” ဟူသော ပါဠိတော်နှင့် သာ၍ ထပ်မံ၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “ဝိညာဏဿေဝ” ဟု ရှိသည်။]

ဣဒံ ဝိပဿနာဉာဏံ။ ။ဝိပဿနာဉာဏ်တွင် အထွဋ်အထိပ်ဖြစ်သော ဂေါတြဘူ ဉာဏ်ကို ရည်ရွယ်၍ “မဂ္ဂညာဏနန္တရံ” ဟု ဆိုသည်။ ထို ဂေါတြဘူဉာဏ်ကို ယူလိုက်သဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်အားလုံးကိုလည်း ယူပြီးဖြစ်တော့၏။ [တတ္ထ မဂ္ဂညာဏနန္တရံတိ သိခါပတ္တ ဝိပဿနာဘူတံ ဂေါတြဘူညာဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ တဒေဝ ဟိ အရဟတ္တမဂ္ဂဿ သဗ္ဗေသံဝါ မဂ္ဂဖလေန မနန္တရံ ဟောတိ၊ ပဓာနတော ပန တဗ္ဗဝနေနေဝ သဗ္ဗဿာပိ ဝိပဿနာဉာဏဿ ဂဟဏံ ဒဌဗ္ဗံ၊ အဝိသေသတော (အခြား ဝိပဿနာဉာဏ် ဂေါတြဘူဉာဏ်ဟု အထူးမပြသော အားဖြင့်) တဿ ဣဓ ဝုတ္တတ္တာ-ဋီကာသစ်။]

မဂ္ဂညာဏာနန္တရံ။ ။ဝိပဿနာဉာဏ်သည် မဂ်ဉာဏ်အား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုနိုင်သောကြောင့် “မဂ္ဂညာဏာနန္တရံ” ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် “မဂ္ဂညာဏာနန္တရ- မဂ်ဉာဏ်၏ အခြားမဲ့ဖြစ်၏” ဟု မပေးရ၊ “မဂ်ဉာဏ်၏ အနန္တရပစ္စည်း (မဂ်ဉာဏ်အား အနန္တရ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးသောပြုသောတရား)” ဟု ပေးရသည်။ [“အနန္တရ-အကြားမရှိ” ဟူရာ၌ ရှေ့ဖြစ်သော အနန္တရလည်း ရှိ၏၊ “တဿာ နန္တရမေဝ” စသည်ဖြင့် လာရာ၌ နောက်ဖြစ်သော အနန္တရလည်းရှိ၏၊ ဤ၌ ရှေ့ဖြစ်သော အနန္တရကိုယူပါ။]

မှတ်ချက်။ ။မဂ္ဂညာဏာနန္တရံ၌ မဂ္ဂအရ မဂ် ၄ ပါးလုံးကိုလည်းကောင်း၊ အရဟတ္တ မဂ်ကိုသာလည်းကောင်း ဖွင့်ကြ၏။ ထိုတွင် အဘိညာဉ် ၆ ပါးနှင့်စပ်၍ ပြအပ်သောစကား ဖြစ်သောကြောင့် အာသဝက္ခယ အဘိညာဉ်ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ကိုယူမှ ပကရဏ အားလျော်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဧဝံ သန္တေပိ-ဤသို့ ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ယသွာ-ကြောင့်၊ အဘိညာဝါရေ-အဘိညာဉ် ၆ ပါး၏ ဝါရကို၊ အာရဒ္ဓေ- အားထုတ်အပ်ပြီးလသော်၊ ဧတဿ-ဤဝိဿနာဉာဏ်၏၊ အနန္တရာ-အဘိညာဉ် ၆ ပါးတို့၏ အကြား၌၊ ဝါရော-အလှည့် အကြိမ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့။ [လောကီ အဘိညာဉ်ကို ပြပြီးသည့်အခါ အာသဝက္ခယ အဘိညာဉ်ကိုဆက်၍ အာကဇေယျသုတ်စသည်၌ ပြလေ့ရှိ၏၊ ထိုအတိုင်း ဆက်၍ ပြသောအခါ ဝိပဿနာဉာဏဝါရ အခွင့်မရတော့-ဟူလို။] တသွာ-ကြောင့်၊ ဣဓေဝ-အဘိညာဉ် ၆ ပါးတို့၏ ရှေ့ဖြစ်သော ဤအရာ၌ပင်၊ ဒဿိတံ-ပြတော်မူအပ်ပြီ။

စ-သည်သာမကသေး၊ ယသွာ-အကြင်ကြောင့်၊ အနိစ္စာဒိဝသေန-အနိစ္စအစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အကတသမ္ပသနဿ-ပြုအပ်ပြီးသော သမ္ပသနဉာဏ်မရှိသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ-သည်၊ ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ-ဒိဗ္ဗသောတ အဘိ

ဧဝံ သန္တေပိ။ ။ဤပုဒ်သည် ပန (တထာပိ) ကဲ့သို့ စောဒက၏ အာဘောဂကို လက္ခဏာ အရစ်တင်သော (စောဒက၏ အာဘောဂကို မနှစ်သက်ကြောင်းပြသော) နိပါတ် ၂ ခုအပေါင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပန (တထာပိ) ရှေ့က ကိဉ္စာပိဝါကျရှိသကဲ့သို့ ဤဝါကျ၏ ရှေ့ကဝါကျ၌ ကိဉ္စာပိထည့်လျှင် “ကိဉ္စာပိ ဝိပဿနာညာဏံ မဂ္ဂညာဏာနန္တရံ” ဟု စောဒကာဘောဂကို ချီးမြှောက်သောဝါကျ ဖြစ်နိုင်၏။ ဧဝံသန္တေပိကိုလည်း တသွာ ၃ ချက်၏နောက်၌ ရှိသော “ဣဓေဝ (ဣဓေ အာဒိတောဝ) ဒဿိတံ” ၃ ချက်၌ စပ်ပါ။ ထိုစပ်ရာပုဒ်ကိုကြည့်၍ အောက်ပါ စောဒနာဝါကျ ဖြစ်နိုင်သည်။-

အာစရိယ... နန ဝိပဿနာညာဏံ မဂ္ဂညာဏာ နန္တရံ၊ အထ ကသွာ ဣဓေဝ (အဘိညာဉ် ၆ ပါးတို့၏ ရှေ့ဖြစ်သော ဤအရာ၌ပင်) ဒဿိတံ... ဤသို့ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “ယသွာ ပနိဒံ ဝိပဿနာညာဏံ မဂ္ဂညာဏာနန္တရံ ဟောတိ ၊ပေ၊ စောဒနာလေသံ ဒသေတွာ ပရိဟရန္တော ဣဒ္ဓ ဝိပဿနာညာဏံ အာဒိမာဟ” ဟု မိန့်သည်။

အန္တရာဝါရော။ ။အဘိညာဉ်တို့ကို စ၍ အားထုတ်သောအခါ ဤဝိပဿနာဉာဏ်သည် အဘိညာဉ်၏လက္ခဏာ မရှိသောကြောင့် လောကီအဘိညာဉ် ငါးပါး၏အပြီး အာသဝက္ခယအဘိညာဉ်၏ ရှေ့၌ ဝင်ဖို့ရန် အလှည့်အကြိမ်မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ထိုအဘိညာဉ်တို့၏အကြား၌ ဝင်ခွင့်မရသည့်အတွက် ဤစတုတ္ထဈာန်၏ အခြားမဲ့၌ ဟောတော်မူရသည်။

ယသွာ စ။ ။စသဒ္ဓါသည် သမုစည်းအနက်ရှိ၏။ “ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ဤနေရာဝယ် ပြရခြင်း၌ ထိုဆိုအပ်ပြီးသောအကြောင်းသာမက အခြားအကြောင်းလည်း ရှိသေး၏” ဟု ဆည်းသည်။ စ သဒ္ဓါကို အတ္တန္တရဝိကပ္ပန (အနက်တစ်မျိုးကို သီးခြား စီရင်သောဝိကပ်) အနက်ဟော” ဟုလည်း ဆိုကြသေးသတတ်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌... .

“အတ္တန္တရဒဿနမ္ပိ၊ စ သဒ္ဓေါ ယဒိ ဒိဿတိ၊

သမုစယေ ဝိကပ္ပေ သော၊ ဂဟေတဗ္ဗော ဝိဘာဝိနာ” ဟု မိန့်သည်။

ဉာဏ်ဖြင့်၊ ဘေရဝံ-ကြောက်တတ်သူ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါ-ကြောက်မက်ဖွယ်
 ကောင်းသော၊ သဒ္ဓိ-အသံကို၊ သုဏ္ဏတော-ကြားရသော်လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗေနိ
 ဝါသာနုဿတိယာ-ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဉ်ဖြင့်၊ ဘေရဝေ-ကုန်သော၊
 ဝါ-ကုန်သော၊ ခန္ဓေ-ခန္ဓာတို့ကို၊ အနုဿရတော-အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့
 ရသော်လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ-ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့်၊ ဘေရဝံ-သော၊
 ဝါ-သော၊ ရူပံပိ-အဆင်းကိုလည်း၊ ပဿတော-မြင်ရသော်လည်းကောင်း၊ ဘယ
 သန္တာသော-ကြောက်ခြင်း၊ ထိတ်လန့်ခြင်းသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ အနိစ္စာဒိ
 ဝသေန-ဖြင့်၊ ကတသမ္ပသနဿ-ပြုအပ်ပြီးသော သမ္ပသနဉာဏ်ရှိသော ယောဂီ
 ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ (ဘယသန္တာသော-သည်၊) န (ဥပ္ပဇ္ဇတိ)-မဖြစ်၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊
 (ယသ္မာအတွင်းရှိ ၃ ဝါကျကို အကျယ်ပြန်၍) အဘိညာဉ်-အဘိညာဉ်သို့၊ ပတ္တဿ-
 ရောက်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဘယဝိနောဒနဟေတုသမ္ပာဒနတ္ထမ္ပိ-ဘေးကို
 ပယ်ဖျောက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ပြီးစီးစေခြင်း အကျိုး
 ငှာလည်း၊ ဣဒံ-ဤဝိပဿနာဉာဏ်ကို၊ ဣဝေဝ-အဘိညာဉ် ၆ ပါးတို့၏ ရှေ့ဖြစ်
 သော ဤအရာ၌ပင်၊ ဒဿိတံ-ပြီ။

အပိစ-ရှေ့နည်းသာ မကသေး၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတံ ဝိပဿနာသုခနာမ-
 ဤဝိပဿနာချမ်းသာမည်သည်၊ မဂ္ဂဗလသုခသမ္ပာဒကံ-မဂ်ချမ်းသာ ဖိုလ်ချမ်းသာ
 ကို ပြီးစေတတ်သော၊ ပါဠိယေက္ကံ-အသီးအခြားတစ်ပါးသော၊ သန္နိဋ္ဌိကံ-ကိုယ်တိုင်
 တွေ့မြင်ခြင်းကိုထိုက်သော၊ သာမညဗလံ-ရဟန်းအဖြစ်၏အကျိုးတည်း၊ တသ္မာဝိ-
 ထို့ကြောင့်လည်း၊ အာဒိတောဝ-အဘိညာဉ် ၆ ပါးတို့၏အစဉ်ပင်၊ ဣဒံ-ဤ
 ဝိပဿနာဉာဏ်ကို၊ [“အာဒိတောဝ”ဟု ပါပြီးဖြစ်၍ “ဣဒံ”အပို။] ဒဿိတံ၊
 ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဘေရဝံ။ ။ဘိရုနော+ဣဒံ ဘေရဝံ (ကြောက်တတ်သူ၏ ဥစ္စာ) “ကြောက်တတ်
 သူ၏+ဥစ္စာ”ဟူသည် ကြောက်စရာကောင်းသော အာရုံတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ကြောက်မက်ဖွယ်
 အာရုံ”ဟု ပေးကြသည်။ [ဘိဓာတ် ကြ၊ ပစ္စည်းဖြင့် (ကံ) အနုဗန်ချေ၍ “ဘိရု”ဟု ဖြစ်၏၊
 ဘယံ+သိလံ ယဿာတိ ဘိရု။]

အပိစ။ ။ပါဠိတော်အစဉ်ရှိသည့်အတိုင်း အသင့်ဆုံးတစ်နည်း ပြလို၍ “အပိစ”
 စသည်ကို မိန့်သည်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်ကြောင့် ပါမောဇ္ဇ ပီတိ ပဿဒ္ဓိတို့ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပြီး
 သောအခါ ဖြစ်ပေါ်လာသောသုခကို “ဝိပဿနာသုခ”ဟု ခေါ်၏၊ ထိုဝိပဿနာသုခသည်
 မဂ္ဂဗလသုခကို ဖြစ်စေနိုင်သော သန္နိဋ္ဌိက သာမညဗလတည်း၊ ထိုသို့ သီးခြားသာမညဗလ
 ဖြစ်သောကြောင့် အဘိညာဉ်တို့၏အစဉ် သီးခြားပြတော်မူသည်။ [ဤနည်းသည် ပါဠိတော်
 အစဉ်နှင့် နှိုင်းနှိုင်းမိသောကြောင့် အသင့်ဆုံးနည်း ဟု ဆိုကြသတော်။]

ဝိပဿနာဉာဏကထာအဖွင့် ပြီး၏။

မနောမယိဒ္ဓိဉာဏကထာအဖွင့်

၂၃၆-၂၃၇။ မနောမယိတိ-ကား၊ မနေန-အဘိညာဉ်စိတ်ကြောင့်၊ ဝါ-အဓိဋ္ဌာန်စိတ်ကြောင့်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်သော၊ [နိဗ္ဗတ္တိတံကို အတည်ပြုလျှင် “မနေန-သည၊ နိဗ္ဗတ္တိတံ-ဖြစ်စေအပ်သော”ဟု ပေးပါ။] သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂိန္တိ-ကား၊ သဗ္ဗေဟိ-ကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ စ-အင်္ဂါကြီးတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ ပစ္စင်္ဂေဟိ စ-အင်္ဂါငယ်တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ သမန္နာဂတံ-ပြည့်စုံသော၊ [သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂ်နောင် နိစ္စယောဂအနက် ထူးရှိသော အဿတ္ထိအနက်၌ (ဤ)ပစ္စည်း၊ ဤပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့် အဓိပ္ပာယ်ကို ပြဟ္မဇာလသုတ်၊ ဥစ္ဆေဒဝါဒအဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။] အဟိနိန္ဒိယိတိ-ကား၊ သဏ္ဌာန ဝသေန-ပုံသဏ္ဌာန်၏အစွမ်းဖြင့်၊ အဝိကလိန္ဒိယံ-မချို့တဲ့သော ကုန္ဒေရှိသော၊ (“ကာယံ အဘိနိဗ္ဗာတံ” ၌စပ်၊) ဟိ-မှန်၊ (မချို့တဲ့သော ကုန္ဒေရှိ၏ဟူသော စကားသည် မှန်၏။) ဣဒ္ဓိမတာ-တန်ခိုးရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နိမ္မိတရူပံ-ဖန်ဆင်း အပ်သော ရုပ်ပုံသည်၊ (သဒိသမေဝ ဟောတိ၌စပ်၊) ဣဒ္ဓိမာ-တန်ခိုးရှင်သည်၊ ဩဒါတော-ဖြူသည်၊ သစေ (ဟောတိ)-အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ တမ္ပိ-ထိုနိမ္မိတရုပ်သည်လည်း၊ ဩဒါတံ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ (ဣဒ္ဓိမာ)၊ အဝိဒ္ဓ ကဏ္ဍော-မဖောက်အပ်သောနား ရှိသည်၊ (မျိုးရိုးစာရိတ္တအလိုက် နားမဖောက်သည်၊) သစေ (ဟောတိ)-အံ့၊ (ဧဝံသတိ) တမ္ပိ-ထိုနိမ္မိတရုပ်သည်လည်း၊ အဝိဒ္ဓကဏ္ဍံ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိဧဝံ-သို့၊ သဗ္ဗကာရေဟိ-အလုံးစုံသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊ တေန-ထိုတန်ခိုးရှင်နှင့်၊ သဒိသမေဝ-တူသည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ မုဉ္ဇမ္မာ

မနောမယံ။ ။နိဗ္ဗတ္တအနက်၌ မယပစ္စည်းသက်သည် ဟု သိစေလို၍ “မနေန+နိဗ္ဗတ္တံ” ဟု ဝိပြုဟ်ဖွင့်သည်။ [မယသဒ္ဓေါ အပရ၊ ပညတ္တိ၊ ဝိကာရ၊ ပဒပူရဏ၊ နိဗ္ဗတ္တိအာဒိသု အနေကဏ္ဍေသု အာဂတော၊ ဣဝ ပန နိဗ္ဗတ္တိအတ္ထေတိ ဒဿေတုံ မနေန နိဗ္ဗတ္တိတိ ဝုတ္တိ-ဋီကာသစ်၊ စာအုပ်တို့၌ “နိဗ္ဗတ္တိတံ” ဟု ရှိသည်ကား ဤဋီကာနှင့်လည်းကောင်း၊ “မနောမယောတိ ဈာနမနေန နိဗ္ဗတ္တော” ဟူသော ပြဟ္မဇာလသုတ်၊ ဥစ္ဆေဒဝါဒအဖွင့် အဋ္ဌကထာနှင့်လည်းကောင်း မညီပါ။ နောက်ရိုက်ဋီကာ စာအုပ်များ၌ကား “မနေန နိဗ္ဗတ္တိတံဟုချည်း ပြင်လျက်ရှိ၏။ “မနေန” အရ “အဘိညာဉ်စိတ်ကြောင့်” ဟုလည်းကောင်း “အဓိဋ္ဌာန်စိတ်ကြောင့်” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်ကြ၏။ သင့်သည်ချည်းသာ၊ ဘာကြောင့်နည်း... အဘိညာဉ်ဝိထိဖြစ်မှ ထိုနိမ္မိတရုပ်ပေါ်လာသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုနိမ္မိတရုပ်ပေါ်လာဖို့ရန် အဓိဋ္ဌာန်ဝိထိလည်း ဖြစ်ရသောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။ ပါဒကဏ္ဍာန်၊ ပရိကမ်နှင့်၊ တစ်ဖန်ပါဒက၊ ဖြစ်ပြီးမှ၊ ကျတုံအဘိညာ။]

အဟိနိန္ဒိယံ။ ။မျက်စိ နားစသော ကုန္ဒေတို့၏ (ပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့်) အပြည့်အစုံ ပါရှိခြင်းကို “အဟိနိန္ဒိယံ” ဟု ဆိုသည်။ ထိုစက္ခုစသော ပုံသဏ္ဌာန်များလည်း “ကမလာဒိသဒိသ သဏ္ဌာန မတ္တဝသေန (ကြာပွင့်ဖတ် အစရှိသည်တို့နှင့် တူသောသဏ္ဌာန်မျှ၏အစွမ်းဖြင့်) ဖြစ်ကြ၏။ န ရူပါဘိယာတာရဟဘူတပသာဒါဒိန္ဒိယဝသေန (စက္ခုန္ဒေ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် အဝိကလိန္ဒိယဖြစ်သည် မဟုတ်)-ဋီကာ၊ ဤစကားအရ ထိုနိမ္မိတရုပ်၌ ဇီဝိတိန္ဒြေ လည်း မရှိဟု မှတ်ပါ။

ဣသိကံတိအာဒိ-မုဉ္ဇမှာ ဣသိကံအစရှိသော၊ ဥပမာတ္ထယံပိ-ဥပမာ ၃ ပါး အပေါင်းကိုလည်း၊ သဒိသဘာဝဒဿနတ္ထမေဝ-တူသည်၏အဖြစ်ကို ပြတော်မူခြင်းအကျိုးငှာသာ၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဟိ-ချဲ့၊ တဿ-ထိုဖြူဆံမြက်၏၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ မုဉ္ဇသဒိသာဇေ-ဖြူဆံမြက်နှင့် တူသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဣသိကာ-အဆံသည်၊ ဟောတိ၊ [ဣသိကာပုဒ်၏ ပါဌ်မှန်နှင့် အနက်မှန်ကို မြဟူဇာလသုတ် အဋ္ဌကထာ ပုဗ္ဗန္တကပ္ပိကသဿတဝါဒအဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။] ကောသိသဒိသောယေဝ-သန်လျက်အိမ်နှင့် တူသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ အသိ-သံလျက်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဝဇ္ဇာယ-လုံးသော၊ ကောသိယာ-သန်လျက်အိမ်၌၊ ဝဇ္ဇဇေဝ-လုံးသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ အသိ-ကို၊ ပက္ခိပန္နိ-ထည့်ကြရကုန်၏၊ ပတ္ထဋ္ဌာယ-ပြားသော၊ (ကောသိယာ-၌)၊ ပတ္ထဋ္ဌဇေဝ-ပြားသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ (အသိ ပက္ခိပန္နိ)။

ကရုဏ္ဍာတိ ဣဒမ္ပိ-ကရုဏ္ဍာဟူသော ဤအမည်သည်လည်း၊ အဟိကဉ္စကဿ-မြွေရေ၏၊ နာမံ-အမည်တည်း၊ ဝိလိဝကရုဏ္ဍဿ-နီးဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သောကြုတ်၏၊ (နာမံ-သည်)၊ န-မဟုတ်၊ (ကသွာ-ကြောင့်၊ ကရုဏ္ဍာတိ ဣဒမ္ပိ-သည်လည်း၊ အဟိကဉ္စကဿ-၏၊ နာမံ-သည်၊ ဟောတိ-သနည်း၊) ဟိ(ယသွာ)-ကြောင့်၊ အဟိကဉ္စကော-သည်၊ အဟိနာ-မြွေနှင့်၊ သဒိသဘာဝ-တူသည်သာ၊

အာဒိဥပမတ္ထယံပိ ဟိ။

။ပါဠိတော်၌ “မုဉ္ဇမှာ ဣသိကံ” စသည်ဖြင့် ဥပမာ ၃ မျိုးပြထား၏။ ထိုဥပမာ ၃ မျိုးကိုလည်း ဣဒ္ဓိမန္တနှင့် နိမ္မိတရုပ်၏တူကြောင်းကိုပြခြင်းအကျိုးငှာသာ ဟောတော်မူအပ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဇေဝံ သဗ္ဗကာရေဟိ တေန သဒိသမေဝဟောတိ” ဟု ဆိုအပ်သောစကားသည် မှန်၏-ဟူလို၊ [ဥပမတ္ထယံပိ၌ အပိသည် “တေန သဒိသမေဝ ဟောတိ”ကို (သဒိသကို ပြခြင်းတူသည့်အတွက်) ပေါင်းသောသမ္ပိက္ကနတည်း။

]

မူကွဲ။ ။“ဥပမာမတ္ထံ၊ ယံ ပိဟိ” ဟု မူကွဲရှိ၏။ ထိုမူကိုလည်း ဋီကာသစ် ဖွင့်သေး၏။ သို့သော် “ဥပမာမတ္ထံ” ဟူသော စကားနှင့် “သဒိသဘာဝ” ဟူသော စကားသည် အသံကွဲသော်လည်း အနက်ဆံမှာ အတူပင်ဖြစ်နေ၏။ (“သဒိသဘာဝ-တူသော ဥပမာန ဥပမေယျ ၂ ခုတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတူမျှခြင်း (ဥပမာ)”ဟု အနက်ထွက်၏။ “ဥပမာနောပမေယျာနံ၊ သမမ္ပတ္ထံ သိယောပမာ”-ဥပမာအလင်္ကာရ။] ထို့ကြောင့် ဒဠိယ-ဒဠိကရဏ ခွဲခြားချက်မရှိသော စကား ၂ ရပ် (၂ ဝါကျ)ကို မဆိုထိုက်ရကား ထို မူကွဲပါဌ်ကို ဆရာတို့ နှစ်သက်တော်မမူကြ။

အဟိကဉ္စကဿ။

။ကဉ္စကသဒ္ဓါသည် နိမ္မောက (မြွေရေ) အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ကရုဏ္ဍသဒ္ဓါကား နီးစသည်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ကြုတ်-ပခြပ်ကိုဟော၏။ ဤနေရာ၌ ကရုဏ္ဍအရ ကြုတ်-ပခြပ်ကို မယူရ၊ ပခြပ်ကဲ့သို့ မြွေ၏အပေါ်က အုပ်ထားသော အရေခွံကို ယူစေလို၍ “အဟိကဉ္စကဿ နာမံ”ဟု ဖွင့်သည်။

ဟောတိ-၏။ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ ကရုဏ္ဍာတိ ဣဒမ္ပိ-သည်လည်း၊ အဟိကဉ္စကဿ-၏။ နာမံ-သည်၊ ဟောတိ-၏)။ [ကရုဏ္ဍာမှ အဟိကို အဘယ်သို့ ထုတ်နိုင်ပါအံ့နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တတ္ထ”စသည်ကို မိန့်။] တတ္ထ-ထို ဥပမာစကားရပ်၌၊ ပုရိသော အဟိ ကရုဏ္ဍာ ဥဒ္ဓရေယျာတိ-ဟူ၍၊ ဟတ္ထေန-လက်ဖြင့်၊ ဥဒ္ဓရမာနောဝိယ-ထုတ်သကဲ့သို့၊ ကိဉ္စာပိ ဒဿိတော-အကယ်၍ကား ပြတော်မူအပ်ပါပေ၏။ အထခေါ-ထိုသို့ပင် ပြတော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ စိတ္တေနော-စိတ်အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ-စိတ်ကူးဖြင့်သာလျှင်၊ အဿ-ထိုမြွေကို၊ ဥဒ္ဓရဏံ-မြွေရေမှ ထုတ်ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

ဟိ-ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ အဟိနာမမြွေ (နဂါး)မည်သည်၊ သဇာတိယံ-မိမိဇာတ်၌၊ ဌိတော-တည်သည်၊ (ဟုတွာ) ကဋ္ဌန္တရံဝါ-သစ်သားတို့၏ အကြားကိုသော်လည်းကောင်း၊ ရုက္ခန္တရံဝါ-သစ်ပင်၏ အကြားကိုသော်လည်းကောင်း၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ တစတော-အရေမှ၊ သရီရနိကဗုဒ္ဓပွယောဂသင်္ခါတေန-ကိုယ်ကိုထုတ်ကြောင်း ပယောဂဟုဆိုအပ်သော၊ ထာမေန-အားအစွမ်းဖြင့်၊ (ပဇာတိ ၌စပ်) သရီရံ-မိမိကိုယ်ကို၊ ခါဒယမာနံဝိယ-ခဲစားသကဲ့သို့ဖြစ်သော၊ ပုရာဏတစံ-အရေဟောင်းကို၊ ဇိဂုစ္ဆန္တော-စက်ဆုပ်သည်၊ (ဟုတွာ) ဣတိ-သို့၊ စတုဟိ-၄ ပါးကုန်သော၊ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ-ဤ

ဝစနတ္ထ။

။ကရုဋိတဗ္ဗော ဘာဇောတဗ္ဗော-ဝေဖန်ထိုက်၏။ ဣတိ ကရုဏ္ဍော၊ ပေဠာ-ပုတ်၊ ကြုတ်၊ ပခြပ်၊ ဖာ၊ ကရုဋိတဗ္ဗော ဇိဂုစ္ဆိတဗ္ဗော-စက်ဆုပ်ထိုက်၏။ ဣတိ ကရုဏ္ဍော (နိမ္မောကော)၊ ဤသို့ စက်ဆုပ်ထိုက်သောကြောင့်ပင် “သရီရံ ခါဒယမာနံ ဝိယ ပုရာဏတစံ ဇိဂုစ္ဆန္တော”ဟု မိန့်သည်။ [ပုရာဏတစံ ဇိဂုစ္ဆန္တောတိ ဇိဏ္ဏတာယ (ဟောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ကတ္တစံ မုတ္တံ (တချို့နေရာ၌ ကိုယ်မှလွတ်နေ ကွာနေသော) ကတ္တစံ ဩလမ္ပိတံ (တချို့နေရာ၌ တွဲကျနေသော) ဇိဏ္ဏတစံ ဇိဂုစ္ဆန္တော-ဋီကာသစ်။]

တတ္ထ ကိဉ္စာပိ။

။“ကရုဏ္ဍာ”ဟူသော အမည်သည် မြွေအရေ၏ အမည်ဖြစ်လျှင် “အဟိ ကရုဏ္ဍာ ဥဒ္ဓရေယျ”ဟူသော ပါဌ်ဖြင့် “အဟိကို မြွေရေမှ ထုတ်ရာ၏”ဟု မိန့်တော်မူရာ၌ အဘယ်နည်းဖြင့် ထုတ်၍ ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တတ္ထ ကိဉ္စာပိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ လက်ဖြင့် ဆွဲထုတ်သကဲ့သို့ ပြတော်မူအပ်ပါသော်လည်း အမှန်မှာ-လက်ဖြင့် ထုတ်ခြင်း မဟုတ်၊ စိတ်ကူးဖြင့် ထုတ်ခြင်းသာဖြစ်သောကြောင့် “အဟိ ကရုဏ္ဍာ ဥဒ္ဓရေယျ”ဟု ဥဒ္ဓရဏကြိယာဖြစ်နိုင်ပါသည်-ဟူလို။

သဇာတိယံ ဌိတော။

။အဟိနော နာမ ပဉ္စသုဌာနေသု သဇာတိ နာတိဝတ္တန္တိ (မိမိဇာတ်ကို မလွန်နိုင်ကြ၊) ဥပပတ္တိယံ စုတိယံ ဝိသဋ္ဌနိဒ္ဒေသိက္ခမနေ (လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် အိပ်ပျော်ရာအခါ)၊ သမာနဇာတိယာ မေထုနပ္ပဋိသေဝနေ (ဇာတ်တူနဂါးမနှင့်အတူ မေထုန်မှီဝဲရာအခါ)၊ ဇိဏ္ဏတစာပနယနေတိ ဝုတ္တံ သဇာတိယံ ဌိတောတိ-ဋီကာသစ်။

အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ သယမေဝ-ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ ကဉ္စုကံ-အရေကို၊ ပဇဟတိ-ပယ်စွန့်၏။ တတော-ထိုအရေမှ၊ အညေန-အခြားသူသည်၊ ဥဒ္ဓရိတုံ-ဆွဲထုတ်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ စိတ္တေန-အားဖြင့်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဥဒ္ဓရဏံ-ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ ဣဒံ-ဤဥပမာစကားရပ်ကို၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဣမဿ ဘိက္ခုနော-ဤရဟန်း၏၊ သရီရံ-ကိုယ်သည်၊ မုဉ္ဇာဒိသဒိသံ-ဖြူဆံမြက် အစရှိသည်နှင့်တူ၏။ နိမ္မိတရူပံ-နိမ္မိတရုပ်သည်၊ ဣသိကာဒိသဒိသံ-အဆံအစရှိသည်နှင့် တူ၏။ ဣတိ ဣဒံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-ဤမနောမယိဒ္ဓိဉာဏကထာ၌၊ ဩပမ္ပသံသန္ဓနံ-ဥပမာနကို ဥပမေယျနှင့် နှီးနှောခြင်းတည်း၊ ပန-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤမနောမယိဒ္ဓိဉာဏကထာ၌၊ နိမ္မာနဝိဓာနံ-ဖန်းဆင်းပုံအစီအရင်ကိုလည်းကောင်း၊ ပရတော-နောက်၌၊ ဣဒ္ဓိဝိဓာဒိပဉ္စအဘိညာကထာစ-ဣဒ္ဓိဝိဓာဒိပဉ္စသော ၅ ပါးသော အဘိညာဉ်နှင့် စပ်သောစကားကိုလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗကာရေန-အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌၊ မယာ ဝိတ္ထာရိတာ-ချဲ့အပ်ပြီ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တတ္ထ-ထိုဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ ဣဓ-ဤပါဠိတော်၌၊ ဥပမာမတ္ထမေဝ-ဥပမာမျှသည်သာ၊ အဓိကံ-ပိုလွန်၏၊ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ဖွင့်အပ်သော ပါဠိတော်မှ ပိုလွန်၏)။

စတုဟိ ကာရဏေဟိ။

။၁-သဇာတိယံ ဌိတော၊ ၂-ကဋ္ဌန္တရံ၊ သို့မဟုတ်-ရုက္ခန္တရံ နိဿာယ၊ ၃-ထာမ၊ ၄-ဇိဝုစ္ဆာအားဖြင့် အကြောင်း ၄ ပါးတည်း၊ ဤအကြောင်းကြောင့် မြွေနဂါးတို့ အရေလဲကြရသည်။

မနောမယိဒ္ဓိဉာဏကထာအဖွင့် ပြီး၏။

ဣဒ္ဓိဝိညေဏာဒိကထာ အဖွင့်

၂၃၉။ တတ္ထ - ထိုဥပမာစကားရပ်၌၊ ဆေကကုမ္ဘကာရာဒယော ဝိယ-ကျွမ်းကျင်သော အိုးလုပ်သမား အစရှိသူတို့ကိုကဲ့သို့၊ ဣဒ္ဓိဝိညေဏာလာဘီ-ဣဒ္ဓိဝိညေဏ်ကို ရခြင်းရှိသော၊ ဘိက္ခု-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ သုပရိကမ္မကတမတ္တိကာ ဒယောဝိယ-ကောင်းစွာ ပြုအပ်ပြီးသော ပရိကမ်ရှိသော မြေညက်အစရှိသည်တို့ကိုကဲ့သို့၊ ဣဒ္ဓိဝိညေဏံ-ဣဒ္ဓိဝိညေဏ်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတဘာဇနဝိကတိ အာဒိကရဏံ ဝိယ-အလိုရှိအပ် အလိုရှိအပ်သော ခွက်အထူးအစရှိသည်ကို ပြုခြင်းကိုကဲ့သို့၊ တဿ ဘိက္ခုနော-၏၊ ဝိကုဗ္ဗနံ-အထူးထူးအပြားပြားပြုလုပ်ဖန်ဆင်းခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၂၄၉။ ဒိဗ္ဗသောတဓာတုဥပမာယံ-ဒိဗ္ဗသောတဓာတ်၏ ဥပမာ၌၊ (ကန္တာရဂူဟဏံ အကတွာ ခေမမဂ္ဂံ ဒဿေန္တော အာဟတိ၌ စပ်) ယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်၊ ကန္တာရဒွါနမဂ္ဂေါ-အခွန်ရှည်သော ခရီးသည်၊ သာသကော-ရွံ့ရှားဖွယ်နှင့် တကွဖြစ်သည်။ သပ္ပဋိဘယော-ဘေးရန်နှင့် တကွဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ တတ္ထ-ထိုအခွန်ရှည်သောခရီးခွဲ၌၊ ဥဿကီတပရိသကီတေန-အောက်အဖို့အားဖြင့် ယုံမှားခြင်းရှိ၊ ထက်ဝန်းကျင် ယုံမှားခြင်းရှိသည်။ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) အယံ-ဤသည်ကား၊ ဘေရိသဒ္ဓေါ-စည်ကြီးသံတည်း၊ အယံ-ကား၊ မုဒိင်္ဂသဒ္ဓေါ-မုရိုးစည်သံတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝဝတ္ထပေတံ-ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်းငှာ၊ န သက္ကာမတတ်နိုင်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ကန္တာရဂူဟဏံ-ကန္တာရသဒ္ဓါကို ယူခြင်းကို၊ အကတွာ-မပြုမူ၍၊ ခေမမဂ္ဂံ-ဘေးတို့၏ ကုန်ရာလမ်းကို၊ (ဘေးကင်းသောလမ်းကို၊) ဒဿေန္တော-ပြတော်မူလိုသည်။ (ဟုတွာ)၊ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နောတိ-ဟူ၍၊ အာဟ။

(ကသ္မာ၊ ခေမမဂ္ဂံ-ကို၊ ဒဿေတိ-နည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ အပ္ပဋိဘယံ-ဘေးရန် မရှိသော၊ ခေမမဂ္ဂံ-ကို၊ သီသေ-ဦးခေါင်း၌၊ သာဓူကံ-အဝတ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ (တစ်နည်း) သီသေ သာဓူကံ ကတွာ-ခေါင်းပေါ် အဝတ်တင်၍၊ သဏီကံ-ဖြေးဖြေး၊ ပဋိပန္နော-သွားရသော ယောက်ျားသည်၊ ဝုတ္တပ္ပကာရေ-ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်သော အပြားရှိကုန်သော၊ သဒ္ဓေ-အသံတို့ကို၊ (ဘေရိသဒ္ဓစသော အသံတို့ကို) သုခံ-ချမ်းသာစွာ၊ ဝဝတ္ထပေတိ-ပိုင်းခြားမှတ်သားနိုင်၏။ (တသ္မာ

အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော။ ။ဒိဗ္ဗသောတဓာတုဥပမာ၌ ခရီးသွား ယောက်ျားကို ပြတော်မူရာဝယ် နိဝရဏပ္ပဟာနဝါရတုန်းကကဲ့သို့ ကန္တာရသဒ္ဓါနှင့်တကွ ကန္တာရဒွါန မဂ္ဂကို ပြတော်မူဘဲ အဘယ့်ကြောင့် ကန္တာရသဒ္ဓါ မပါသော အဒ္ဓါနမဂ္ဂကို ပြတော်မူပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယသ္မာ ကန္တာရမဂ္ဂေါ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဥဿကီပရိသကီတောပုဒ်ကို ရှေ့နိဝရဏပ္ပဟာနကထာ၌ ဖွင့်ခဲ့ပြီ။]

အပ္ပဋိဘယံ ဟိ။ ။အပ္ပဋိဘယံ ဟိတိအာဒိ ပန ခေမမဂ္ဂဂူဟဏကာရဏဒဿနံ (ခေမမဂ္ဂကို ယူရခြင်း၏ အကြောင်းပြ စကားတည်း) ထို့ကြောင့် ကသ္မာဟု ပုစ္ဆာဝါကျထည့်၍၊ ဟိယသ္မာဟု ပေးရသည်။ [ဝါတာတပါဒိနိဝါရဏတ္ထံ သီသေ သာဓူကံ ကတွာ-လေခတ်ခြင်း၊ နေပူခြင်းစသော ဘေးကို တားမြစ်ခြင်းငှာ ဦးခေါင်းပေါ်၌ အဝတ်ကို တင်၍ သွားသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ဥပမာပြရာ၌ သရုပ်ပေါ်အောင် ပြခြင်းသည် ဥပမေယျအတွက် သာ၍ နားလည်စေရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ အကြောင်း ဥဒါဟရဏံ ဝိသေသန ဝိသေသန စသည်တို့နှင့် ပြည့်စုံသောစကားသည် ကြည့်ရှုနားထောင်သူ ပညာရှိအများ၏ လေးစားနှစ်သက်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ကျမ်းဆရာတို့သည် ထိုအာလုံးကို စုံသင့်သမျှစုံအောင် ပြလေ့ရှိပေသည်။

ခေမမဂ္ဂံ ဒဿေတိ) တဿ-ထိုယောက်ျားအား၊ ဝါ-ထိုယောက်ျား၏ (စိတ်၌) သဝဓန-ကြားရခြင်းဖြင့်၊ (ကြားရရုံဖြင့်) တေသံ တေသံ သဒ္ဓါနံ-ထိုထို အသံတို့၏၊ အာဝိဘူတကာလော-ထင်ရှားဖြစ်ရာ အခါကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော)ဝိယ-သိထိုက်သကဲ့သို့၊ (တထာ)၊ ယောဂိနော-ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဝါ-ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ (စိတ်၌)၊ ဥရ သန္တိကဘေဒါနံ-အဝေးအနီး အပြားရှိကုန်သော၊ ဒိဗ္ဗာနဉ္စေဝ-နတ်၌ ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ မာနုသကာနဉ္စ-လူ၌ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ အာဝိဘူတကာလော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော။

၂၄၃။ စေတောပရိယညာဏူပမာယံ - စေတောပရိယညာဏ်၏ဥပမာ၌၊ ဒဟရောတိ-ကား၊ တရုဏော-နုပျိုသော၊ ယုဝတိ-ကား၊ ယောဗ္ဗနေန-ကောင်းသောအရွယ်နှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံသော၊ မဏ္ဍနကဇာတိကောတိ-ကား၊ ယုဝါ-လုလင်ပျိုသည်၊ သမာနောပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အာလသိယော-ပျင်းရိသူသည်၊ န-မဟုတ်၊ ကိလိဋ္ဌဝတ္ထသရီရော-ညစ်နွမ်းသောအဝတ်ရှိသော ကိုယ်ရှိသူသည်၊ န-မဟုတ်၊ အထခေါ-စင်စစ်ကား၊ မဏ္ဍနပကတိကော-တန်ဆာဆင်တတ်သူ၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသူတည်း၊ ဒိဝသဿ-နေ၏၊ ဝါ-တနေလျှင်၊ ဒွတ္တယောဝါရေ-၂ ကြိမ်၊ ၃ ကြိမ်တို့ပတ်လုံး၊ နှာယိတွာ-ရေချိုးပြီး၍၊ သုဒ္ဓဝတ္ထပရိဒဟနအလင်္ကာရကရဏသီလော-သန့်ရှင်းသောအဝတ်ကို ဝတ်ဆင်ခြင်း၊ တန်ဆာဆင်မှုကိုပြုခြင်း အလေ့ရှိသူတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။

ဒဟရောယုဝါ။ ။“ဒဟရ” အရ ဥတ္တာနသေယျက (ပတ်လက်အိပ်နေရသော) ကလေးငယ်ကို ယူမည်စိုး၍ “ယုဝါ-လုပျို” ဟု ပါဠိတော်၌ ဝိသေသနပြုရသည်။ ထို့ကြောင့် ဒဟရောကို “တရုဏော-နုပျိုသော” ဟု ဖွင့်၍၊ ယုဝါကိုလည်း (ပါဠိတော်၌ မဏ္ဍနကဇာတိကောဟူသော နောက်ဝိသေသနပုဒ်ကို ထောက်၍) “ယောဗ္ဗနေန သမန္နာဂတော-ကောင်းသော အရွယ်နှင့် ပြည့်စုံသူ” ဟု ဖွင့်သည်။ [“ယောဗ္ဗန” ပုဒ်ပြီးပုံကို ကစွည်းဘာသာဋီကာ ဘာဝတဒ္ဓိတံ နဏ်ပစ္စည်းပုံစံ၌လည်းကောင်း၊ ဣ ဝိသမာဒိဟိသုတ်၌လည်းကောင်း ၂ နည်းပြထားပြီ။]

မဏ္ဍနကဇာတိကော။ ။မဏ္ဍနသီလော မဏ္ဍနော (သဒ္ဓ ၂၀၊ မဏ္ဍတ္ထရုစာဒိဟိယုသုတ်ဖြင့် ယုပစ္စည်းသက်)၊ မဏ္ဍနောယေဝ မဏ္ဍနကော၊ (သုတ္တံ၌ ကပစ္စည်း)၊ ဤအလို “မဏ္ဍနက”အရ ပုဂ္ဂိုလ်ရသောကြောင့် ဇာတိနှင့် အရတူအောင် ဘာဝပွန်ဓာနကြံပါ။ မဏ္ဍနကော (တန်ဆာဆင်လေ့ရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော) + ဇာတိ ယဿာတိ မဏ္ဍနကဇာတိကော၊ တန်ဆာဆင်လေ့ရှိပုံကို ထင်ရှားစေခြင်းငှာ “ဒိဝသဿ ၂၀၊ သီလောတိ အတ္ထော”ဟု ဖွင့်သည်။ “တစ်နေ့လျှင် ရေကို ၃ ကြိမ်လောက်ချိုး၍ ဖြူစင်သန့်ရှင်းသောအဝတ်ကို ဝတ်ကာ တန်ဆာလေ့ရှိသော လူပျိုဖြစ်သည်”ဟူလို။

သကဏိကန္တိ-ကား၊ ကာဠတိလဝင်္ဂမုခ ဒူသိပိဋကဒီနံ-မည်းနက်သော အဆင်းရှိသော နှမ်းစေ့ပမာဏရှိသော မဲ့, ဖောက်ပြန်သော ကိုယ်အင်္ဂါ၊ မျက်နှာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဝက်ခြံဖု အစရှိသည်တို့တွင်၊ (တစ်နည်း၊) ကာဠတိလကဝင်္ဂမုခဒူသိပိဋကဒီနံ-မည်းနက်သော အဆင်းရှိသော တင်းတိပ်၊ နှမ်းစေ့ပမာဏရှိသော မဲ့, ဖောက်ပြန်သော ကိုယ်အင်္ဂါ၊ မျက်နှာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဝက်ခြံဖု အစရှိသည်တို့တွင်၊ အညတရေန-တစ်ပါးပါးသော အပြစ်အားဖြင့်၊ သဒေါသ-အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော မျက်နှာကို၊ (ဇာနေယျ ဌိစပ်)။

တတ္ထ-ထိုဥပမာစကားရပ်၌၊ တဿ-ထိုလူလင်ပျိုအား၊ ဝါ-သည်၊ မုခ နိမိတ္တ-မျက်နှာရိပ်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခတော - ကြည့်ရှုဆင်ခြင်လသော်၊ မုခေ - မျက်နှာ၌၊ ဒေါသော-အပြစ်သည်၊ (တစ်နည်း၊) မုခဒေါသော-မျက်နှာ၌အပြစ်၊ အပြစ်မဟုတ်သော အရာသည်၊ ပါကဋေ-ထင်ရှားသည်၊ ဟောတိ-၏၊ [ဋီကာ၌ “မုခဒေါသော”

သကဏိက။ “ကဏိကသဒ္ဓေါ ဒေါသပရိယာယော”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ ထိုဒေါသဟူသည်လည်း ကာဠတိလကစသော အပြစ်တည်း၊ ကာဠတိလပမာဏာ-မဲသော နှမ်းစေ့ပမာဏရှိကုန်သော၊ ဗိန္ဒုဝေါ-အပြောက်တို့သည်၊ ဝါ-မဲ့တို့သည်၊ ကာဠတိလကနိ”ဟု တစ်ပုဒ်တည်းလည်းကောင်း၊ “ကာဠာဝါ ကမ္မာသာ-တစ်နည်း၊ မဲသော အပြောက်ကွက်တို့သည်၊ (အနီအနက် အမျိုးမျိုးသော မဲ့တို့သည်) ကာဠတို့မည်၏၊ ယေ သာသပဗီဇကောတိပိ ဝုစ္စန္တိ-ယင်းအပြောက်တို့ကို မုန်ညင်းစေ့ပမာဏရှိသော ညှင်းပြောက်တို့ဟုလည်း ဆိုအပ်ကုန်၏။ [တင်းတိပ် ဟုလည်း ဆိုကြသည်၊] တိလပမာဏာ-နှမ်းစေ့ပမာဏရှိကုန်သော၊ ဗိန္ဒုဝေါ-အပြောက်တို့သည်၊ ဝါ-မဲ့တို့သည်၊ တိလကနိ၊ [ဤနည်း၌ ကာဠတစ်ပုဒ်၊ တိလကတစ်ပုဒ်ဟု ၂ ပုဒ်မှတ်ပါ။]

ဝင်္ဂမုခ ပိဋကဒီနံ။ “ဝင်္ဂကို ဝိ+အင်္ဂဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ယ် လာလျှင် “ဝိယင်္ဂ”ဟု ဖြစ်၏။ “ဝိပရိဏာမ+အင်္ဂ-ဖောက်ပြန်သော (မလှသော အချိုးမကျသော) အင်္ဂါ”ဟုလျှင်၊ လူပျိုပေါက် အရွယ်ရောက်သူတို့၏မျက်နှာ၌ ပေါက်တတ်သော ဝက်ခြံကို “မုခပိဋက”ဟု ခေါ်၏။ (ယောဗ္ဗနုပိဋကဒယော-အရွယ်ရောက်သူတို့၏ အဖု အစရှိကုန်သော၊ မုခဒူသိပိဋက-မျက်နှာ၏အလှကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အဖုတို့တည်း၊ ယေ ခရပိဋကတိပိ ဝုစ္စန္တိ-ယင်းအဖုတို့ကို ကြမ်းသောအဖု (ဝက်ခြံ)တို့ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏)-ဋီကာသစ်။ [ဒြပ်စက် ဖျက်ဆီးတတ်သော အနာဟူသမျှကို “ပိဋက”ဟု ခေါ်ရသော်လည်း ဤနေရာ၌ ဝက်ခြံကိုသာ “ပိဋက”ဟု ယူရသည်။]

မုခဒေါသော။ “မုခေ-မျက်နှာ၌ + ဂတော-ရောက်သော (ပေါက်သော) + ဒေါသော-အပြစ် အနာအဆာတည်း၊ မုခဒေါသော-ဆာ၊ မုခဒေါသကို ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့်ဆိုသည်၊ မုန်ကြည့်သောအခါ မုခဒေါသလည်း ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် မုခဒေါသကိုလည်း ယူရသည်၊ (တစ်နည်း) မုခဒေါသ၌ အသရကိုချေလျှင် “မုခဒေါသ”ဟု ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် သာမညနိဒ္ဒေသနည်း၊ ဧကသေသနည်းအားဖြင့် “မုခဒေါသ”အရ မျက်နှာဝယ် အပြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အပြစ်မရှိကိုလည်းကောင်း ယူပါ၊ (တစ်နည်း) “မုခဒေါသောပိ”ဟု

ဟု ရှိသည်။] ဧဝံ-သို့၊ စေတောပရိယညာဏာယ-စေတောပရိယညာဏ်အကျိုးငှာ၊ စိတ္တံ-ကို၊ အဘိနိဟရိတွာ-ရှေးရှုဆောင်ပြီး၍၊ နိသိန္နဿ-နေသော၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့၏၊ သောဠသဝိဓံ-၁၆ ပါးအပြားရှိသော၊ (ပါဠိတော်၌ “သရာဝါ စိတ္တံ”စသော ၁၆ ပါးအပြားရှိသော၊) စိတ္တံ-သည်၊ ပါကဋ်-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

၂၄၅။ ပုဗ္ဗေနိဝါသညာဏူပမာယံ-ပုဗ္ဗေနိဝါသညာဏ်၏ ဥပမာ၌၊ တံ ဒိဝသံ-ထိုနေ၌၊ ကတကြိယာ-ပြုအပ်သောအမှုအရာသည်၊ ဝါ-ပြုအပ်သော ကိစ္စသည်၊ ပါကဋာ-ထင်ရှားသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တံ ဒိဝသံ-၌၊ ဂါမတ္ထယမေဝ-ရွာ ၃ ရွာ အပေါင်းကိုသာ၊ ဂဟိတံ-ယူတော်မူအပ်ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုဥပမာစကားရပ်၌၊ ဂါမတ္ထယဂတပုရိသော - ရွာ ၃ ရွာအပေါင်းသို့ သွားပြီးသော ယောက်ျားကို၊

ဆိုလိုလျက် အဝိသဒ္ဓါ အကျေကြံ၍ ထိုအပ်ဖြင့် မုခအဒေါသကိုဆည်းပါ။ [သရာဂ သဒေါသ စသော မကောင်းသောစိတ်သည် မုခဒေါသနှင့်တူ၏၊ ဝိတရာဂ၊ ဝိတဒေါသစသော ကောင်းသော စိတ်သည် မုခအဒေါသနှင့်တူ၏၊ ထို့ကြောင့် ၂ မျိုးလုံးယူဖို့ရန် ဋီကာတို့ပြကြသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤ ပြအပ်ခဲ့သော စကားရပ်၌ (၁) ဥပလက္ခဏနိဒဿနနည်း၊ (၂) သာမညနိဒ္ဒေသနည်း၊ (၃) ဧကသေသနည်း၊ (၄) အဝိ အကျေကြံသောနည်းဟု ၄ နည်းကိုပြခဲ့၏။ ထို ၄ နည်းတွင် သာမညနိဒ္ဒေသနည်းကို ပုဒ်ချင်းတူရာ၌သာရနိုင်၏။ ကျန် ၃ နည်းကား ဝိရူပကသေသ ပြခြင်းအားဖြင့် ပုဒ်ချင်းမတူရာ၌လည်း ရနိုင်သည်။

ဝတ္ထဗ္ဗဿာဝသိဋ္ဌဿ၊ ဂါဟော နိဒဿနာဒိနာ၊
အဝိသဒ္ဓါဒိလောပေန၊ ဧကသေသနယေနဝါ၊
အသမာနေ သဒ္ဓေ တိဓာ၊ စတုဓာစ သမာနကေ၊
သာမညနိဒ္ဒေသတောပိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိဘာဝိနာ။

ဂါမတ္ထယမေဝ။ ။“ပါဠိတော်၌ ရွာ ၃ ရွာကိုသာ အဘယ့်ကြောင့် ဥပမာအဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်ပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တံ ဒိဝသံ ၊ပေ၊ ပါကဋာ ဟောတိတိ”ဟု မိန့်သည်။ ရွာ ၃ ရွာဟူသည် တစ်နေ့တည်း၌ သွား၍ ပြန်နိုင်လောက်သောအရပ်တည်း။ ထိုရွာတို့၌ တစ်နေ့အတွက် ပြုအပ်သမျှကိစ္စသည် ပြန်၍ စဉ်းစားသောအခါ အဘိညာဉ်မရသောရိုးရိုး လူအားပင် ထင်ရှားတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထို တစ်နေ့တည်း၌ သွားအပ်ပြီးသော ရွာ ၃ ရွာကိုသာ ဥပမာအဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်ပါသည်-ဟူလို။

ဆက်ဦးဆုံး - ရွာ ၃ ရွာကို ဥပမာပြခြင်းသည် ကာမ - ရူပ - အရူပ ဘဝ ၃ ပါးနှင့် လျော်အောင်ပြခြင်းလည်းဖြစ်၏။ မှန်၏-“မဟာဘိနိဟာရ (ဘုရားအလောင်း စသူ)တို့မှ တစ်ပါးသော ပုဗ္ဗေနိဝါသညာဏ် ရသူတို့အားလည်း ဘဝ ၃ ပါးတို့၌ မိမိပြုအပ်ခဲ့သော ကိစ္စသည်များသောအားဖြင့် ထင်ရှားလာတတ်၏”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ရွာ ၃ ရွာကို ယူခြင်းဖြင့် ပြအပ်ပြီးဖြစ်တော့သည်။-ဋီကာ။

(ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ဝိယ-ကဲ့သို့၊ (တထာ) ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏလာဘီ-ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်ကို ရခြင်းရှိသော ရဟန်းရှိသောရဟန်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ တယော-၃ ပါးကုန်သော၊ ဂါမာ-တို့ကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော)ဝိယ-သို့၊ (တထာ) တယော-ကုန်သော၊ ဘဝါ-ဘဝတို့ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ တဿ ပုရိသဿ-အား၊ ဝါ-၏၊ (စိတ်၌) တီသု-ကုန်သော၊ ဂါမေသု-တို့၌၊ တံ ဒိဝသံ-၌၊ ကတကြိယာယ-၏၊ ဝါ-၏၊ အာဝိဘာဝေါ-ထင်စွာဖြစ်ခြင်းကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော)ဝိယ၊ (တထာ) ပုဗ္ဗေနိဝါသာယ-ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ စိတ္တံ-ကို၊ အဘိနီဟရိတွာ-ရှေးရှုဆောင်၍၊ နိသိန္နဿ-နေသော၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ ဝါ-၏၊ (စိတ်၌) တီသု-န်သော၊ ဘဝေသု-ဘဝတို့၌၊ ကတကြိယာယ-၏၊ ဝါ-၏၊ ပါကဋ ဘာဝေါ-ထင်ရှားသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

တီသု ဘဝေသု ကတကြိယာယ။ ။အဘိသမ္မရာယေသု (ရှေးရှု ကောင်းစွာ ရောက်အပ်ပြီးသော အတိတ် တမလွန်ဘဝတို့၌) ပုဗ္ဗေ (ရှေး၌လည်းကောင်း) ဒိဋ္ဌဓမ္မေ ပန ဣဒါနိ ပုဗ္ဗေစ (မျက်မှောက်ဘဝ၌ကား ယခုလည်းကောင်း ရှေးအတိတ်၌လည်းကောင်း) ကတ ကိစ္စဿ၊ “ပါကဋဘာဝေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော”၌စပ်၊-ဋီကာသစ်။ [ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော ကြောင့် “အဘိသမ္မရာယ”အရ အတိတ်တမလွန်ကို ယူလိုက်သည်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤဋီကာသစ်၌ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝဝယ် ရှေ့ကာလ၌ ပြုအပ်ပြီးကိစ္စ၏ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်အား ထင်လာပုံကိုပြသော်လည်း ပါရာဒိကဌကထာ=ပုဗ္ဗေနိဝါသကထာ၌ ကား “ပုဗ္ဗေနိဝါသံတံ သမနန္တရာတိတံ ဘဝံ အာဒိ ကတွာ တတ္ထ တတ္ထ နိဂုတ္တကုန္ဒသန္တာနံ” ဟု အတိတ်ဘဝကိုသာ ပြထားသည်၊ ပစ္စုပ္ပန်အတွက်မှာ ရိုးရိုးသတိ ရိုးရိုးသညာအားဖြင့် ထင်ရှားနိုင်ပါသည်။

ဒိဗ္ဗစက္ခုပမာယံ။ ။စာအုပ်တို့၌ “ဝိထိ သဉ္ဇရန္တေတိ အပရာပရံ သဉ္ဇရန္တေ” ဟု ရှိ၏၊ ဋီကာသစ်၌ “ပါဠိယံ ရထိကာယ ရထံ သဉ္ဇရန္တေတိ အညာယ ရထိကာယ အညံ ရထံ သဉ္ဇရန္တေတိ အတ္ထော”ဟု တွေ့ရ၏၊ ရထဿ+ဟိတာ ရထိကာ-မြင်း ရထား နွားရထား မော်တော်ကားစသော ရထားတို့၏ စီးပွားဖြစ်သော (သွားစရာဖြစ်သော) လမ်းမသည် ရထိကာ မည်၏၊ ဟိတအနက်၌ ဣကပစ္စည်း။

ရထံ-ရထျံ။ ။လမ်းဟူသော အနက်ကိုဟောရာ၌ ရှေးဋီကာသစ် စာအုပ်ဝယ် ရထံဟု ရှိသော်လည်း “ရထျံ”ဟူသော မူရင်းပါရှိသော်လည်းမည်ထင်သည်၊ ဘာကြောင့်နည်း- “ရထဿ+ ဟိတာ ရထျာ”ဟု ပြသောအခါ ဟိတအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်လျှင် ရထိကာနှင့် အနက်တူ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ “ရထိကာယ ရထျံ သဉ္ဇရန္တေ”ဟု ရှိမှ ကောင်း မည်ထင်သည်။ [ရထျသည်ပင် ထျကို ဆပြု၍ ဒွေဘော်လာသောအခါ “ရစ္ဆာ”ဟု ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ရထျာ-ရစ္ဆာကို အနက်တူဟု မှတ်ပါ။]

ထောမနိဓိ။ ။“ရထဿ (တဒ္ဓမနဿ) + ယောဂျာ-ရထား၏သွားခြင်းအား+ သင့်လျော်သောလမ်းသည် ရထျာမည်၏”ဟု ဆို၏၊ ယောဂျအနက်၌ ယတ်ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးစေ ၏၊ ဣတ္ထိလိန်တည်း။

၂၄၇။ ဒိဗ္ဗစက္ခုပမာယံ-ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်၏ ဥပမာ၌၊ ရထုံသဉ္ဇရန္တေတိ-ကား၊ အပရာပရံ-အခြားတစ်လမ်း အခြားတစ်လမ်းသို့၊ သဉ္ဇရန္တေ-လှည့်လည်သွားလာ ကုန်သော၊ (မနုဿေ၊ ပဿေယျ၌စပ်)၊ ဝီထိ သဉ္ဇရန္တေတိဝိ-ဝီထိ သဉ္ဇရန္တေဟူ၍ လည်း၊ ပါဠိတော်ပါဌ်သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိသေး၏၊ တဿ ပါဠိတော်ပါဌ်၏) အယမေဝတ္ထော-ဤဆိုအပ်ပြီးသော အပရာပရံ သဉ္ဇရန္တေဟူသော အနက်ပင်တည်း။

တတ္ထ-ထိုဥပမာစကားရပ်၌၊ နဂရမဇ္ဈေ-မြို့၏အလယ်၌၊ သိဃံတကမ္ပိ-လမ်းဆုံလမ်းမ၌၊ ပါသာဒေါဝိယ - ပြာသာဒ်ကိုကဲ့သို့၊ (တထာ၊) ဣမဿ ဘိက္ခုနော-ဤရဟန်း၏၊ ကရဇကာယော-ကရဇကာယကို၊ ဒဌဗ္ဗော-၏၊ ပါသာဒေ-၌၊ ဌိတော-တည်သော၊ စက္ခုမာ-ကောင်းသောမျက်စိရှိသော၊ ပုရိသောဝိယ-သို့၊ (တထာ၊) ဒိဗ္ဗစက္ခု-ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်သို့၊ ပတွာ-ရောက်ပြီး၍၊ ဌိတော-သော၊ အယမေဝဘိက္ခု-ဤရဟန်းကိုပင်၊ (ဒဌဗ္ဗော၊) ဂေဟံ-အိမ်သို့၊ ပဝိသန္တာဝိယ-ဝင်သူ တို့ကိုကဲ့သို့၊ (တထာ၊) ပဋိသန္တိဝသေန-ပဋိသန္တေ၏အစွမ်းဖြင့်၊ မာတုကုစ္ဆိယံ-အမိ ဝမ်း၌၊ ပဝိသန္တာ-ဝင်သောသတ္တဝါတို့ကို၊ (ဒဌဗ္ဗော၊) ဂေဟာ-အိမ်မှ၊ နိက္ခမန္တာဝိယ-ထွက်သူတို့ကိုကဲ့သို့၊ (တထာ၊) မာတုကုစ္ဆိတော-မှ၊ နိက္ခမန္တာ-ထွက်သော သတ္တဝါ တို့ကို၊ (ဒဌဗ္ဗော။) [ရှေးစာအုပ်တို့၌ “ပဝိသန္တော”ဟု ဧကဝုဏ်ရှိ၏၊ ဋီကာသစ်၌လည်း ဧကဝုဏ်ပင်ရှိ၏၊ သို့သော် ပါဠိတော်၌ “ဂေဟံ ပဝိသန္တိ နိက္ခမန္တိ”စသည်ဖြင့် ရှိသော ကြောင့် ဗဟုဝုဏ်က ကောင်းမည်ထင်သည်၊ ထို့ကြောင့် နောက်စာအုပ်များ၌ ဗဟုဝုဏ်ပြင်ထားကြ၏။] ရထိကာယ - ရထားလမ်းတစ်ခုမှ၊ ရထုံ-ရထားလမ်း

အပရာပရံ သဉ္ဇရန္တေ။ ။ဤအနက်သည် “ဝီထိ သဉ္ဇရန္တေ”-သို့မဟုတ် “ရထုံ သဉ္ဇရန္တေ”မျှဖြင့် မဖြစ်နိုင်၊ ရထိကာနှင့်ကွဲမှ “ရထားလမ်းတစ်ခုမှ ရထားလမ်းတစ်ခုသို့ လှည့်လည်ကုန်သော”ဟု အနက်ဖြစ်သောအခါ “အပရာပရံ သဉ္ဇရန္တေ-အခြားတစ်လမ်းမှ အခြားတစ်လမ်းသို့ လှည့်လည်ကုန်သော”ဟု အဓိပ္ပာယ်နက်ထွက်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဝီထိ သဉ္ဇရန္တေ (ရထုံ သဉ္ဇရန္တေ)တို့သည် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ တစ်ပိုင်းကိုသာယူ၍ ပြထားသောပုဒ် ဟု မှတ်ပါ။ သို့မဟုတ် “ရထိကာယ”ပုဒ် ကျနေသည်ဟုသော်လည်း ကြံပါ။

ဝိဒိသဉ္ဇရန္တေတိ ပါဠော။ ။“ဝိဒိသဉ္ဇရန္တေ”ဟု မူကွဲရှိသတတ်၊ ထိုမူကွဲသည် သမာသ်ပုဒ်တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်သောကြောင့် မကောင်းပါ။ ဘာကြောင့်နည်း-အန္တပစ္စယန္တပုဒ်နှင့် သမာသ်အဖြစ် နည်းပါးသောကြောင့်တည်း၊ လမ်းအနက်ကိုဟောရာ၌ “ဝိဒိ”ဟုလည်း မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ဝိဒိသဉ္ဇရန္တေသည် မူကွဲလည်း မဖြစ်နိုင်၊ “ရထုံ သဉ္ဇရန္တေ”ဟု ရှိခဲ့၍ “ဝီထိ သဉ္ဇရန္တေ” ကို မူကွဲပါဌ်ဟု ယူစေလိုသည်။ [နောက်ပြင် စာအုပ်များ၌ကား ပဌမပါဌ်၌ “ဝီထိ သဉ္ဇရန္တေ” ဟုလည်းကောင်း၊ မူကွဲ၌ သံ မပါဘဲ “ဝီထိ စရန္တေ”ဟုလည်းကောင်း တွေ့ရ၏၊ သို့သော် သံသဒ္ဓါ မပါလျှင် အပရာပရံ သဉ္ဇရဏမဖြစ်နိုင်သောကြောင့် စဉ်းစားပါ။]

တစ်ခုသို့၊ [ဝီထိ-လမ်းတစ်ခုသို့၊] သဉ္စရန္တာဝိယ-လှည့်လည်သူတို့ကဲ့သို့၊ (တထာ) အပရာ-အခြားတစ်ဘဝမှ၊ အပရံ-အခြားတစ်ဘဝသို့၊ သဉ္စရဏကသတ္တာ-လှည့်လည်ကုန်သော သတ္တဝါတို့ကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗာ) ပုရတော-ရှေ့၌၊ အပ္ပောကာသဌာနေ-လွင်တီးခေါင် အရပ်ဖြစ်သော၊ မဇ္ဈ-အလယ်ဖြစ်သော၊ သိဃာဋ္ဌကေ-၌၊ နိသိန္နာဝိယ-နေသူ တို့ကဲ့သို့၊ (တထာ) တီသု-န်သော၊ ဘဝေသု-တို့တွင်၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုဘဝ တစ်စိတ်၌၊ နိဗ္ဗတ္တသတ္တာ-ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့ကို၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗာ) ပါသာဒတလေ-၌၊ ဌိတပုရိသဿ-အား၊ (ဝါ-၏စိတ်၌) တေသံ မနုဿာနံ-တို့၏၊ အာဝိဘူတကာလောဝိယ-ထင်ရှားဖြစ်ရာ အခါကဲ့သို့၊ (တထာ) ဒိဗ္ဗစက္ခု ဉာဏာယ-ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ စိတ္တံ အဘိနိဟရိတွာ၊ နိသိန္နဿ-နေသော၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ (ဝါ-၏စိတ်၌) တီသု၊ ဘဝေသု-တို့၌၊ နိဗ္ဗတ္တသတ္တာနံ-ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့၏၊ အာဝိဘူတကာလော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

စ - ဆက်၊ ကုဒံ - ဤတီသု ဘဝေသု နိဗ္ဗတ္တသတ္တာနံဟူသော စကားကို၊ ဒေသနာသုခတ္ထမေဝ-ဟောပြောရာ၌ လွယ်ကူခြင်းအကျိုးငှာသာ၊ (အာစရိယေ ဟိ-ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်၊) ဝုတ္တံ-မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ အရူပေ-အရူပဘုံ၌၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဿ-ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်၏၊ ဂေါစရော-ကျက်စားရာအာရုံသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ကုတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏၊ (တစ်နည်း) စ-ဆက်၊ ကုဒံ-ဤသတ္တေ

ကုဒဉ္စ ပေ၊ ဝုတ္တံ။ ။ [ကုဒံတိ တီသု ဘဝေသု နိဗ္ဗတ္တသတ္တာနန္တိ ကုဒံ ဝစနံ-ဋီကာ။] ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်သည် ရူပါရုံကိုသာ အာရုံပြုရကား ရုပ်မရှိသော အရူပဘဝ၌ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်ဖြင့် အာရုံမပြုနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်အကျိုးငှာ အရူပသတ္တဝါတို့ကိုပါ ထည့်၍ “တီသု ဘဝေသု နိဗ္ဗတ္တသတ္တာနံ”ဟူသော ဤစကားကို ဆိုရပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကုဒဉ္စ ပေ၊ ဝုတ္တံ”ဟု မိန့်သည်၊ ဒေသနာကို လွယ်ကူစေခြင်းအကျိုးငှာ ဤစကားကို ဆိုပါသည်-ဟူလို။

ရဲ့ဦးအံ - ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်အတွက် အရူပသတ္တဝါကို မရထိုက်၍ ချန်လိုသောကြောင့် “ထပေတွာ အရူပဘဝံ”ဟု ဖြစ်စေ၊ “ဒွီသု ဘဝေသု”ဟု ဖြစ်စေ ဆိုလိုက်လျှင် ပြောဟောရာ၌ မလွယ်ကူ၊ နာယူသူတို့ သိလွယ်ဖို့ရာလည်း မလွယ်ကူ၊ ထို့ကြောင့် ဒေသနာတော်၏ ဟောဖို့ရန် လွယ်ကူ၊ သိဖို့ရန်လည်း လွယ်ကူခြင်းအကျိုးငှာ “တီသု ဘဝေသု နိဗ္ဗတ္တသတ္တာနံ”ဟု ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့ မိန့်ဆိုရသည်-ဟူလို။ [ဤအဓိပ္ပာယ်အတိုင်းဆိုလျှင် ဤသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာဆရာသည် ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့၏ စကားကိုပင် ဖွင့်ရသောကြောင့် ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့၏ စကားကို ရှင်းလင်းရာ ရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်ဆရာ မနှစ်သက်သည့်အတွက် တစ်နည်းဖွင့်ပြန်သည်။]

ဋီကာသစ်။ ။ပါဠိတော်ဝယ် “ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ပေ၊ သတ္တေ ပဿတိ စဝမာနေ ဥပပဇ္ဇမာနေ” စသည်ဖြင့် သတ္တဝါသာမညကို ဟောတော်မူရကား စတုဝေါကာရသတ္တဝါတို့ကိုလည်း သိမ်းယူရာရောက်သောကြောင့် “ကုဒံ-သတ္တေ ပဿတိ စဝမာနေ ဥပပဇ္ဇမာနေစသော ဤစကားတော်ကို” ဟု အစွဲတစ်မျိုးကို ပြသည်၊ ဤသို့ ပြသောကြောင့် “ကုဒဉ္စ ပေ၊ ဝုတ္တံ”

ပဿတိ စဝမာနေ ဥပပဇ္ဇမာနေ စသော စကားတော်ကို၊ ဒေသနာသုခတ္ထမေဝ-
 သာ၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ (ကသွာ-ကြောင့်၊ ကုဒံ-ကို၊ ဒေသနာ
 သုခတ္ထမေဝ-ငှာသာ၊ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ကုတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊)
 ပန (ယသွာ)-ကြောင့်၊ အရူပေ ဒိဗ္ဗစက္ခုဿ ဂေါစရော နတ္ထိ၊ ကုတိ-ကြောင့်၊
 (ကုဒံ ဒေသနာသုခတ္ထမေဝ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ ကုတိ၊ ဝိညာယတိ၊) [ပဌမနည်း၌
 လည်း ဤကဲ့သို့ ကသွာထည့်၍ ပေးနိုင်ပါ၏။]

ဟူသော စကားကို ပါဠိတော် စာသွားကို ရှင်လင်းပြသော စကားဟု ဆိုလိုသည်။ မှန်၏-
 “ထပေတွာ အရူပဘဝံ စဝမာနေ” စသည်ဖြင့် ဝိသေသနထည့်၍ ဟောတော်မူလျှင် ဟောရာ၌
 လည်း မလွယ်ကူဘဲ ထောင့်နေ၏။ နာယူသူတို့သိဖို့ရာလည်း (အရူပဘဝံ အကြောင်းသိပြီး
 မဟုတ်လျှင်) မလွယ်ကူ၊ ထို့ကြောင့် ဟောလွယ်သိလွယ်ဖို့ အကျိုးငှာ သာမညအားဖြင့် “စဝ
 မာနေ ဥပပဇ္ဇမာနေ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူရပေသည်။

ဣဒ္ဓိဝိညေဏာဒိကဏာအဖွင့် ပြီး၏။

အာသဝက္ခယညဏကဏာ အဖွင့်

၂၄၈။ သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေတိ-ဟူသော၊ ကု-ဤအာသဝက္ခယညဏ
 ကို ပြရာဌာန၌၊ ဝိပဿနာပါဒကံ-ဝိပဿနာ၏ အခြေခံဖြစ်သော၊ စတုတ္ထဇ္ဈာန
 စိတ္တံ-စတုတ္ထဈာန်စိတ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ အာသဝါနံ ခယညာဏာယာတိ-

ဝိပဿနာ၊ ပေ၊ စိတ္တံ။ ။ “သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ” ၌ စိတ္တအရ ရူပ
 စတုတ္ထဈာန်စိတ်ကိုချည်း ယူရသော်လည်း ထိုရူပစတုတ္ထဈာန်သည် ရှေ့ဆိုအပ်ပြီးသော စကား
 ၅ ရပ်၌ လောကီအဘိညာဉ်၏ အခြေခံဖြစ်၏၊ ဤနေရာ၌ကား အာသဝက္ခယညဏကို ရဖို့ရန်
 ဖြစ်သော ဝိပဿနာညဏ၏ အခြေခံဖြစ်သည်။-ဟူလို၊ “အခြေခံ” ဟူရာ၌ ဤစတုတ္ထဈာန်ကို
 ဝင်စားပြီးနောက် ဝိပဿနာညဏ ဖြစ်တော့မည်ဖြစ်ရကား “ဝိပဿနာညဏ၏ နီးစွာသော
 အကြောင်း ပဒဋ္ဌာန်ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုလိုသည်။

ဝိပဿနာညဏ် အပြား။ ။ ပစ္ဆိမဘဝိက ဗုဒ္ဓအလောင်းတော်နှင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓ
 အလောင်းတော်တို့၏ ဝိပဿနာညဏ်သည် မိမိဘာသာ ကြံစည်စဉ်းစားသော စိန္တာမယ
 ညဏ်မှ တိုးတက်ကြီးပွားသော သယမ္ဘညဏ် (အလိုလိုဖြစ်ပေါ်လာသောညဏ်) ဖြစ်၏၊ [စိန္တာ-
 စဉ်းစားခြင်းကြောင့်+နိဗ္ဗတ္တ-ဖြစ်သောညဏ်ကို “စိန္တာမယညဏ်” ဟု ခေါ်သည်။] အခြားပုဂ္ဂိုလ်
 တို့၏ ဝိပဿနာညဏ်သည် ဆရာသမားစသူတို့အထံမှ ကြားနာအပ်သော သုတမယညဏ်
 ဖြစ်ပြီးမှ တိုးတက်ကြီးပွားသော ပရောပဒေသညဏ် ဖြစ်၏၊ [သုတ-ကြားနာရခြင်းကြောင့်+
 နိဗ္ဗတ္တ-ဖြစ်သောညဏ်ကို “သုတမယညဏ်” ဟု ခေါ်၏၊ ပရ-သူတစ်ပါးတို့က+ဥပဒေသ-
 ညွှန်ပြခြင်း ရှိသောညဏ်၊ ထိုထက် အကျယ်ကို နှိုင်းကာတို့၌ ရှုပါ။]

ကား၊ အာသဝါနံ-အာသဝေါတရားတို့ကို၊ ဝါ-တို့၏။ ခယဉာဏနိဗ္ဗတ္တနတ္ထာယ-
ကုန်စေတတ်သော၊ (ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော) အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကိုဖြစ်စေခြင်း
အကျိုးငှာ၊ (စိတ္တံ အဘိနိဟရတိ အဘိနိန္ဒာမေတိ တို့၌စပ်)။

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤ အာသဝါနံ ခယဉာဏာယဟူသောပါဌ်၌၊ (အာသဝါနံ
ခယောတိ-၌စပ်)၊ မဂ္ဂေါပိ-မဂ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဖလံပိ-ဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊
နိဗ္ဗာနံပိ-နိဗ္ဗာန်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘဂ္ဂေါပိ-ဘင်္ဂဏကိုလည်းကောင်း၊ အာသဝါနံ
ခယောနာမ-အာသဝါနံခယောမည်၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ ခယေ၊ ပေ၊
ဉာဏံတိ ဧတ္ထ-ဟူသောဤပါဌ်၌၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်ကို၊ အာသဝါနံ ခယောတိ-ဟူ၍၊
ဝုတ္ထော။ [ခယေ-အာသဝေါတရားတို့ကို ကုန်စေတတ်သော အရဟတ္တမဂ်၌၊
("အာသဝါနံ-တို့၏+ခယေ-ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်၌" ဟုလည်း
ပေးပါ။) ဉာဏံ-ဉာဏ်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ အနုပ္ပာဒေ-အာသဝေါတရားတို့၏ မဖြစ်
ကြောင်း အရဟတ္တဖိုလ်၌၊ ဉာဏံ (အတ္ထိ)-သုတ္တန္တမာတိကာ ပါဠိတော်။] အာသဝါနံ
၊ပေ၊ ဟောတိတိ ဧတ္ထ-၌၊ ဖလံ-ဖိုလ်ကို၊ (အာသဝါနံ ခယောတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္ထံ၊)
[အာသဝါနံ-တို့၏၊ ခယာ-ကုန်ပြီးခြင်းကြောင့်၊ သမဏော-သမဏသည်၊
ဟောတိ- မဇ္ဈိမနိကာယ်၊ မူလပံ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။]

အာသဝါနံခယဉာဏာယ။ ။ဉာဏယ၌ စတုတ္ထိ သဝိဘတ်ကို အာယပြုထား
သည်ဟုလည်းကောင်း၊ ထို သဝိဘတ်သည် တဒတ္ထသမ္ပဒါနိအနက်၌ ဖြစ်၏ဟုလည်းကောင်း
သိစေခြင်းငှာ "ခယဉာဏ နိဗ္ဗတ္တနတ္ထာယ" ဟု "နိဗ္ဗတ္တနတ္ထ" ပုဒ်ကို ထည့်၍ဖွင့်သည်၊ [တဿ-
ထိုဝိပဿနာဉာဏ်၏+အတ္ထော-အကျိုးဖြစ်သောအာသဝက္ခယဉာဏ်တည်း၊ တဒတ္ထော-ဉာဏ်၊
နိဗ္ဗတ္တနတ္ထ-၏+အတ္ထော-အကျိုးတည်း၊ နိဗ္ဗတ္တနတ္ထော-ကျိုး။]

ခယေဉာဏံ၊ ပေ၊ မဂ္ဂေါ။ ။"ပါပဓမ္မေ-မကောင်းမှုတို့ကို+ခေပေတိ-ကုန်စေ
တတ်၏၊ ဣတိ ခယော (မဂ္ဂေါ)" ဟု ဋီကာသစ် ဝိဂ္ဂဟပြု၏၊ ဋီကာဟောင်း၌လည်းအလားတူ
ရှိ၏၊ "ခိဓာတ်၊ ကာရိတ်ကြေ၊ အပစ္စည်း" ဟု ကြိဟန်တူသည်၊ ထိုပါပဓမ္မတို့၏ ကုန်ခြင်းသည်
အာသဝေါ ကုန်ခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ခယေ ဉာဏံ" ၌ ခယသဒ္ဒါကို "အာသဝါနံ
ခယော" နှင့် အနက်တူ ဟု ဆိုလိုသည်။ [အဋ္ဌသာလိနိ သုတ္တန္တမာတိကာ အဆုံးနား၌
"ခယေ ဉာဏံ အနုပ္ပာဒေဉာဏံ" တို့ကို ထိုအဖွင့်နှင့်လျော်အောင် ခယကို ကာရဏသုခဝိဂ္ဂဟ
ပြုခဲ့ရသည်၊ ဟေတုကတ္တုသုခ၊ ရလတ်က၊ ကရဏသုခ၊ ရမြဲမှတ်။]

အာသဝါနံ၊ ပေ၊ ဖလံ။ ။"သမေသီတိ သမဏော" အရ ကိလေသာ အာသဝေါ
တို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို "သမဏ" ဟု ခေါ်ရကား ထိုသမဏအမည် ရသူသည်
အာသဝေါတို့ကို ကုန်စေပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "အာသဝါနံ ခယာ သမဏော"
ဟု မိန့်တော်မူသည်၊ ဖိုလ်ကို "ခယ" ဟု ဆိုရာ၌ "ခိယိသုအာသဝါ ဧတ္ထာတိ ခယော" ဟု
ဋီကာသစ် ဝိဂ္ဂဟပြု၏၊ ခယာကိုကား "ခယာတိစ ခိဏတ္တာ (ကုန်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်) ဣတိ
အတ္ထော" ဟု ဖွင့်သည်။

ပရဝဇ္ဇာနုပဿိဿ၊ ပေ၊ အာသဝက္ခယာတိ ဧတ္ထ-ဌံ၊ နိဗ္ဗာန်-ကို၊ (အာသဝါနံ ခယောတိ ဝုတ္တံ)။ [ပရဝဇ္ဇာနုပဿိဿ-သူတစ်ပါးတို့၏ အပြစ်ကို အဖန်ဖန်ရှုလေ့ ရှိသော၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ ဥဇ္ဈာနသညိနော-ကဲ့ရဲ့ခြင်း၌ အမှတ်သညာရှိသော၊ တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)၊ အာသဝါ-အာသဝေါတရားတို့သည်၊ ဝဗုဒ္ဓိ-တိုးပွားကုန်၏၊ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အာသဝက္ခယာ-အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ရာနိဗ္ဗာန်မှ၊ အာရာ-အဝေးကြီးတည်း၊ ဓမ္မပဒ-မလဝဂ်၊ ဥဇ္ဈာနသညိတ္ထေရဝတ္ထု။]

အာသဝါနံ၊ ပေ၊ အန္တရဓာနံတိ ဧတ္ထ-ဌံ၊ ဘင်္ဂေါ-ဘင်ခဏကို၊ ဝါ-ပျက်စီးခြင်း ကို၊ (အာသဝါနံ ခယောတိ ဝုတ္တော)။ [အာသဝါနံ-တို့၏၊ ခယော-ကုန်ခြင်းသည်၊ ဝယော-ကင်း၍ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဘေဒေါ-ပျက်စီးခြင်းသည်၊ အနိစ္စတာ-မမြဲကုန် သည်၏၊ အဖြစ်သည်၊ အန္တရဓာနံ-ကွယ်ပျောက်ခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ)-အဘိဓမ္မာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဝိဘင်္ဂ၊ အကုသလမူလက ဝိပါကနိဒ္ဒေသ။] ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရသာမည မှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသကား၊ ဣဓ-ဤအာသဝါနံ ခယညာဏာယဟူသော ပါဠိ၌၊ နိဗ္ဗာန်-ကို၊ အဓိပေတ-အလိုရှိအပ်၏၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေါပိ-အရဟတ္တမဂ်သည် လည်း၊ ဝဇ္ဇတိယေဝ-သင့်သည်သာ။

ဧတ္ထ နိဗ္ဗာန်။ ။ဤဝါထာသည် ဓမ္မပဒ-မလဝဂ်-ဥဇ္ဈာနသညိတ္ထေရဝတ္ထု ဂါထာ တည်း၊ ထို အဋ္ဌကထာ၌ “အရဟတ္တမဂ္ဂသင်္ခါတာ အာသဝက္ခယာ”ဟု ဖွင့်၏၊ ဤ၌ကား အာသဝတို့ကို တိုးပွားစေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ခါရတို့ကိုလည်း တိုးပွားစေသောကြောင့် “ဝိသင်္ခါရ”ဟု ခေါ်အပ်သော နိဗ္ဗာန်မှ ဝေးသူပင်ဖြစ်တော့၏၊ ထို့ကြောင့် “အာသဝက္ခယ” သဒ္ဓါသည် ဝိသင်္ခါရကိုလည်း ဟောနိုင်၏ဟု ယူဆ၍ “ဧတ္ထ နိဗ္ဗာန်”ဟု မိန့်သည်။

အာရာ၊ ပေ၊ အာသဝက္ခယာ။ ။ဗိယန္တိ ဧတ္တာတိ ခယော၊ အာသဝါနံ+ခယော အာသဝက္ခယော၊-အာသဝတို့၏ ကုန်ရာနိဗ္ဗာန်၊ [အာသဝါနံ+ခယော၏ အတ္ထုဒ္ဓါရကို ပြရာ ဌာနဖြစ်သော်လည်း ထို အာသဝါနံ ခယောသည် “အာသဝက္ခယ”ဟူသော သမာသ်ပုဒ်နှင့် အနက်တူဖြစ်သောကြောင့် “အာသဝက္ခယ”ပုဒ်ကိုလည်း ထုတ်ပြသည်၊ သက္ကတ၌ ကနှင့် ရှု ဆင့်လျက်ရှိသောကြောင့် “က္ခ”ဟု ဒွေဘော်လာရသည်။] အာရာသဒ္ဓါကား ဒုရအနက်ဟော နိပါတ်တည်း၊ ဋီကာသစ်၌ “အရာ”ဟု အ-ရသာဖြင့်လည်း ပြသေး၏။

အာသဝါနံ ခယော။ ။“ဗိယန္တိ-ကုန်ခြင်း၊ ခယော-ခြင်း”ဟု ပြ၍ အာသဝတို့၏ ဘင်ခဏ၌ ချုပ်ခြင်းကို “အာသဝါနံ ခယော”ဟု ဆိုသည်၊ ဝယော ဘေဒေါ စသည်ကား ခယော၏ ဝေဝုဇ်ပရိယာယ် စကားလှယ်ပုဒ်များတည်း။

နိဗ္ဗာန်....မဂ္ဂေါပိ။ ။ဤ အာသဝါနံ ခယညာဏာယပါဠိ၌ “အာသဝါနံ ခယ” အရ နိဗ္ဗာန်ကို ယူနိုင်၏၊ ဘာကြောင့်နည်း-ဝိပဿနာဉာဏ်မှ တက်၍ အရဟတ္တမဂ်ရသော အခါ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ အာသဝေါတို့ကို ကုန်စေရသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အရဟတ္တမဂ်

စိတ္တံ အဘိနီဟရတိတိ-ကား၊ ဝိပဿနာ စိတ္တံ-ဝိပဿနာစိတ်ကို၊ တန္နိန္ဒ-
 ထို အာသဝက္ခယဉာဏ်၌ ညွတ်သည်ကို၊ တပေါဏံ-ထို အာသဝက္ခယဉာဏ်၌
 ကိုင်းသည်ကို၊ တပ္ပဗ္ဗာရံ-ထို အာသဝက္ခယဉာဏ်၌ ရှိုင်းသည်ကို၊ ကရောတိ၊
 [တန္နိန္ဒတိ တသ္မိ အာသဝါနံ ခယညာဏေ နိန္ဒံ၊ သေသံ တဿေဝ ဝေဝစနံ၊
 ဋီကာသစ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်တုန်းကလည်း “တဿံ ပေါဏံ ဝကီ (ကောက်ကိုင်း)،
 ပဗ္ဗာရံ နီစံ (နိမ့်)”ဟု ဖွင့်ခဲ့ပြီ။]

သော ဣဒံ ဒုက္ခံတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိ
 တဗ္ဗော) ဒုက္ခံ-ဒုက္ခသစ္စာသည်၊ ဧတ္ထကံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊ (ဤ တဏှာ
 ကြဉ်ထား၊ တေဘူမကတရားဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိ၏) ဣတော-ဤ တဏှာ
 ကြဉ်ထား၊ တေဘူမကတရားထက်၊ ဘိယျော-အလွန်၊ န-မရှိတော့၊ ဣတိ-သို့၊
 သဗ္ဗပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဒုက္ခသစ္စံ-ဒုက္ခသစ္စာကို၊ သရသလက္ခဏ ပဋိ
 ဝေဓေန-မိမိ၏ သဘောလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းအားဖြင့်၊ ယထာဘူတံ-
 မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ၊ ပဇာနာတိ-အပြားအားဖြင့် သိ၏၊ ဣတိ
 အတ္ထော။

သည် နိဗ္ဗာန်နှင့် မကင်းရကား အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကိုလည်း “အာသဝါနံ ခယ”
 အရ ယူရသည်၊ ဤအလို “အာသဝါနံ-တို့၏၊ ခယညာဏာယ-ကုန်ရာနိဗ္ဗာန်ကို သိသော
 အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်အကျိုးငှာ”ဟု ပေးပါ။ “အာသဝါနံ ခယ”အရ အရဟတ္တမဂ်ကို အရကောက်
 ရာ၌ကား “အာသဝါနံ-တို့၏၊ ခယညာဏာယ-ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော (ကုန်စေတတ်သော)
 အရဟတ္တမဂ်၌ဖြစ်သော ဉာဏ်အကျိုးငှာ”ဟု ပေးပါ။ [ဤ အရကောက်ကို ကြည့်၍
 ခယညာဏ နိဗ္ဗတ္တနတ္ထာယ၌ ၂ နက်ပေးနိုင်သည်။] အခြား အောက်မဂ်များလည်း
 ကိလေသာတို့ကို ထိုက် တန်သမျှကုန်စေကြ၏၊ သို့သော် ဥက္ကဋ္ဌနည်းအားဖြင့်
 အရဟတ္တမဂ်ကိုသာ ယူရသည်။]

ဣဒံ ဒုက္ခန္တိ။ ။ပါဠိတော်၌ “ဣဒံ ဒုက္ခံ”ဟု ဣမသဒ္ဓါဖြင့် ညွှန်ပြသောကြောင့်
 ထိုရဟန်းက ဒုက္ခသစ္စာကို မျက်မှောက်အားဖြင့် သိပုံကိုပြတော်မူ၏၊ ထိုသို့ပြရာ၌ “အခြား
 သစ္စာတို့နှင့် မရောအောင် ပိုင်းခြား၍လည်း သိ၊ အကြွင်းအကျန်မရှိအောင် သိသည်”ဟုလည်း
 ပြလို၍ “ဧတ္ထကံ ဒုက္ခံ၊ န ဣတော ဘိယျော”ဟု ထည့်၍ ဖွင့်သည်၊ ထိုအဖွင့်၌ “ဧတ္ထကံ
 ဒုက္ခံ-ဒုက္ခသစ္စာသည် ဤတဏှာကြဉ်ထား၊ တေဘူမကတရားသာရှိ၏”ဟု ဆိုသဖြင့် ကျန်သမျှ
 တရားတွေသည် ဒုက္ခသစ္စာမဟုတ်ဟု ပိုင်းခြား၍ သိပုံကို ပြ၏၊ “န ဣတော ဘိယျော-ဒုက္ခ
 သစ္စာသည် ဤတဏှာကြဉ်သော တေဘူမကတရားထက် အပိုမရှိ”ဟု ဆိုသဖြင့် “ဒုက္ခသစ္စာ
 အတွက် အကြွင်းအကျန်မရှိတော့”ဟု ပြသည်၊ ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗတ္ထိ ဒုက္ခသစ္စံ-
 ဒုက္ခသစ္စာအားလုံး” ဆိုသည်။

သရသ၊ ပေ၊ ပဋိဝေဓေန။ ။ပါဠိတော်၌ “ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ”ဟု ရှိ၏၊
 ဒုက္ခသစ္စာ၏ သဘောလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိမှသာ “ယထာဘူတသိ”ဟု ဆိုနိုင်ကြောင်း
 ပြလို၍ “သရသလက္ခဏ ပဋိဝေဓေန”ဟု ကြိယာဝိသေသနထည့်၍ ဖွင့်သည်။

တဿ ဒုက္ခဿ-ထိုဒုက္ခကို၊ နိဗ္ဗတ္တိကံ (နိဗ္ဗတ္တနိကံ) - ဖြစ်စေတတ်သော၊ တဏှစ-တဏှာကိုလည်း၊ အယံ-ဤတဏှာသည်၊ ဒုက္ခသမုဒယော-ကြွင်းသော အကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလသော် ဒုက္ခ၏ဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (သရသ လက္ခဏပဋိဝေဓေန ယထာဘူတံ၊ ပဇာနာတိ-၏) တဒုဘယံပိ-ထိုဒုက္ခ သမုဒယ ၂ ပါးစုံသည်လည်း၊ ယံ ဌာနံ-အကြင်နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော အကြောင်းသို့၊ ပတ္တာ-

သရသလက္ခဏ ပဋိဝေဓေန။ ။“ရသိတဗ္ဗော ဇာနိတဗ္ဗောတိ ရသော” အရ ဒုက္ခသစ္စာ၏ သိထိုက်သောသဘောကို “ရသ”ဟု ခေါ်၏။ ဥပမာ-ဒုက္ခသစ္စာတွင်ပါဝင်သော ဒေါသ၏သဘောသည် ရသတည်း၊ သဿ-မိမိဟူသော ဒုက္ခသစ္စာ၏+ရသော-သဘောတည်း၊ သရသော-ဘော၊ ထိုသဘောသည်ပင် ထိုတရားကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် လက္ခဏလည်းမည်၏။ လက္ခိတဗ္ဗံ အနေနာတိ လက္ခဏံ၊ သရသောစ+သော+လက္ခဏံစာတိ သရသလက္ခဏံ၊ ပဋိဝိဇ္ဇနံ ပဋိဝေဓော။

ပဋိဝေဓ ၂ မျိုး။ ။ဤ ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းသည် အာရုံပြုသောအားဖြင့် သိခြင်း ဟူသော အာရမဏပဋိဝေဓ၊ တွေ့ဝေခြင်းမရှိသောအားဖြင့် သိခြင်းဟူသော အသမ္မောဟ ပဋိဝေဓအားဖြင့် ၂ ပါးအပြားရှိ၏။ မဂ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍သိခြင်းကို “အာရမဏပဋိဝေဓ” ဟု ခေါ်၏။ မဂ်သည် နိဗ္ဗာန်မှတစ်ပါးသော အခြားသစ္စာ ၃ ပါးကို အာရုံမပြုနိုင်၊ သို့သော် ထိုသစ္စာ ၃ ပါးအပေါ်၌ တွေ့ဝေခြင်းမရှိဘဲ ရှင်းပြီးလင်းပြီး ဖြစ်နေခြင်းကို “အသမ္မောဟတော+ ပဋိဝေဓော”အရ “အသမ္မောဟ ပဋိဝေဓ”ဟု ခေါ်သည်။ [အသမ္မောဟပဋိဝေဓောတိစ- ဟူသည် လည်း၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ တသ္မိဉာဏော-ထိုမဂ်ဉာဏ်သည်၊ ပဝတ္ထေ-ဖြစ် လတ်သော်၊ ပစ္စာ-မဂ်ဖြစ်ပြီးရာကာလမှ နောက်၌၊ ဒုက္ခသစ္စဿ-၏၊ သရူပါဒိပရိစ္ဆေဒေ-သရုပ် အစရှိသည်ကိုပိုင်းခြားခြင်း၌၊ သမ္မောဟော-သည်၊ န ဟောတိ၊ တထာ-ထိုသို့ နောင်အခါဝယ် သမ္မောဟ မဖြစ်နိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ပဝတ္ထိ- မဂ်ဉာဏ်၏ဖြစ်ခြင်း တည်း၊-ဋီကာ။]

တဿ ပေ၊ နိဗ္ဗတ္တိကံ။ ။နိဗ္ဗတ္တေတိတိ နိဗ္ဗတ္တနာ၊ နိဗ္ဗတ္တနာယေဝ (သုတ္တံ၌ ကပစ္စည်းသက်၍) နိဗ္ဗတ္တနိကာ။ [အချို့စာအုပ်၌ ဣ ပစ္စည်းဖြင့် “နိဗ္ဗတ္တိကံ” ဟု လည်း ရှိ၏။] ဤ နိဗ္ဗတ္တိကံပါရှိဖြင့် “ဖြစ်စေတတ်” ဟု အနက်ထွက်သောကြောင့် “သမုဒေတိ ဧတသ္မာတိ သမုဒယော-ကြွင်းသောအကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလသော် ဖြစ်ရာအကြောင်း၊ ဒုက္ခဿ-၏+သမုဒယော ဒုက္ခသမုဒယော” ဟူသော ဝစနတ္ထကိုပြု၏။ ဘာကြောင့်နည်း- “ဖြစ်စေတတ်” ဟု ဆိုလျှင် “ဖြစ်ကြောင်း” နှင့် အဓိပ္ပာယ်တူသောကြောင့်တည်း။

သံ၏အနက်။ ။သမုဒယော၌ သံသည် သမောဓာန (ပေါင်းခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ တဏှာသည် သူ့ချည်းသက်သက် ဒုက္ခကိုမဖြစ်စေနိုင်၊ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရစသော အကြောင်းများနှင့် ပေါင်းမိမှ (အခြားအကြောင်းများလည်း ပါမှ) ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ဥပမာ- တဏှာက ဇာတိကိုဖြစ်စေရာ၌ အဝိဇ္ဇာ၏ ဘဝအပြစ်ကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း၊ ကံဟူသောသင်္ခါရတို့က ဘဝကိုဖြစ်စေခြင်းဟူသော အကြောင်းတို့နှင့်ပေါင်းမိမှ တဏှာက ဇာတိဒုက္ခကို ဖြစ်စေသကဲ့ သို့တည်း။

ရောက်၍၊ ဝါ-ရောက်ခြင်းကြောင့်၊ နိရုဇ္ဈတိ-ချုပ်၏၊ တေသံ-ထိုဒုက္ခသမုဒယ ၂ ပါးတို့၏၊ အပ္ပဝတ္တိ-မဖြစ်ကြောင်း မဖြစ်ရာဖြစ်သော၊ တံ နိဗ္ဗာန်-ကို၊ အယံ- ဤနိဗ္ဗာန်သည်၊ ဒုက္ခနိရောဓော-ဒုက္ခ၏ ချုပ်ကြောင်းချုပ်ရာတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (သရသလက္ခဏပဋိဝေဓေန ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ)။

ယံ ဌာနံ ပတွာ။ ။ဌာနသဒ္ဒါသည် ကာရဏအနက်ကို ဟော၏။ နိဗ္ဗာန်သည် မဂ်၏ အာရမဏပစ္စည်းဖြစ်သော အကြောင်းတည်း၊ “ပတွာ” ၏ ကတ္တားသည် “တဒုဘယံ” တည်း၊ ထို ဒုက္ခ သမုဒယ ၂ ပါးစုံသည် နိဗ္ဗာန်သို့ အာရုံပြုသောအားဖြင့် မရောက်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခ သမုဒယ ၂ ပါးစုံရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အာရုံပြုသောအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ခြင်း ကို ထိုဒုက္ခ သမုဒယ ၂ ပါးစုံ၏ ရောက်ခြင်းကဲ့သို့ တင်စား၍ (တဒုဘယဖြစ်သော ဒုက္ခ သမုဒယအစိတ်၏ အမည်ကို အပေါင်းပုဂ္ဂိုလ်၌ တင်စား၍) ဧကဒေသုပစာရအားဖြင့် “တဒုဘယံ ပတွာ” ဟု ဆိုသည်။ [ပတွာကို နိရုဇ္ဈတိ၌စပ်၊ “ရောက်၍+ချုပ်၏” ဟု သမာနကာလ ဝိသေသနအနက်၌ တွာ ပစ္စည်းသက်။]

တစ်နည်း။ ။ပတွာ၌ တွာပစ္စည်းကို ဟိတ်အနက်၌ သက်စေ၍ “ပတွာ-ထို ၂ ပါးစုံရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ရောက်ခြင်းကြောင့်၊ တဒုဘယံ နိရုဇ္ဈတိ” ဟု ဖြစ်နိုင်၏။ ဤနည်း၌ နိရုဇ္ဈတိ၏ ကတ္တားသည် တဒုဘယံတည်း၊ ပတွာ၏ ကတ္တားကား တဒုဘယရှိသောပုဂ္ဂိုလ် တည်း၊ ဤသို့ ကတ္တားကဲ့သည်ဟု ထင်၏။ ဋီကာသစ်၌ကား “တဒုဘယံ” သည်ပင် ဟိတ်အနက် ပေးရာ၌လည်း ကတ္တားဖြစ်၏ဟု ယူဆ၍ “အသမာန ကတ္တုကေဝိယ သမာနကတ္တုကေဝိ တွာပစ္စယဿ ဟေတွတ္ထေ ပဝတ္တိ သဒ္ဓသတ္ထေသု ပါကဇ္ဇာ” ဟု ဆိုသည်။ [ယံ ဌာနံ ပတွာ ယံ နိဗ္ဗာန် မဂ္ဂဿ အာရမဏပစ္စယဌေန ကာရဏဘူတံ အာဂမ္မ၊ ပတွာတိစ တဒုဘယဝတော (ထို ၂ ပါးစုံရှိသော) ပုဂ္ဂလဿ ပတ္တိ တဒုဘယဿ ပတ္တိဝိယာတိ ဝုတ္တံ၊ ပတွာတိ ဝါ ပါပုဏန ဟေတု၊-ဋီကာ။]

အပ္ပဝတ္တိ။ ။နိဗ္ဗာန်သည် ဒုက္ခသမုဒယတို့၏ မဖြစ်ခြင်းမျှဖြစ်သော အဘာဝ ပညတ်မဟုတ်၊ မဖြစ်ကြောင်းတရားတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အပ္ပဝတ္တိ နိမိတ္တံ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ ဤအလို “ပဝတ္တန္တိ ဧတာယာတိ ပဝတ္တိ၊ န+ပဝတ္တိ အပ္ပဝတ္တိ-ဒုက္ခသမုဒယတို့၏ မဖြစ်ကြောင်း နိဗ္ဗာန်”ဟု ပြုပါ။ [ပဝတ္တိပုဒ်က တိ ပစ္စည်းဖြစ်၍ ဣတ္ထိလိနိရှိသောကြောင့် “ဧတာယ”ဟု လည်းကောင်း၊ တေသံကိုထောက်၍ ဗဟုဝစ်လည်းကောင်း၊ ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်၊ ဋီကာသစ်၌ “ပဝတ္တတိ ဧတေန”ဟု တွေ့ရ၏၊ သတိပြုပါ။] “တေ ဝါ န ပဝတ္တန္တိ ဧတ္တာတိ အပ္ပဝတ္တိ-ထို ဒုက္ခသမုဒယ ၂ ပါးတို့၏ မဖြစ်ရာနိဗ္ဗာန်”ဟု ဋီကာ၌ တစ်နည်းပြုသေး၏။

မှတ်ချက်။ ။ရှေ့၌ “တဒုဘယံ နိရုဇ္ဈတိ-ထိုဒုက္ခ၊ သမုဒယ ၂ ပါးစုံချုပ်၏”ဟု ဆိုခဲ့၏။ ဤ၌ “ဒုက္ခနိရောဓော-ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာ”ဟု (သမုဒယ မပါဘဲ) ဆိုသောကြောင့် ရှေ့ နောက် ဆန့်ကျင်သကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ သို့သော်-သမုဒယတုန်းက “ဒုက္ခသမုဒယော”ဟု ဟော တော်မူခဲ့သောကြောင့် ဤ၌လည်း “ဒုက္ခနိရောဓော”ဟု ရှေ့နောက် ညီအောင် ဟောတော်မူ သည်၊ ဒုက္ခချုပ်လျှင် ဒုက္ခကို ဖြစ်စေတတ်သော တဏှာလည်း ချုပ်သောကြောင့် “တဒုဘယံ ယံ ဌာနံ ပတွာ နိရုဇ္ဈတိ”ဟု ဆိုခဲ့သည်။

တဿ-ထိုဒုက္ခနိရောဓဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့၊ သမ္မာပကံ-ကောင်းစွာ ရောက်စေတတ်သော၊ အရိယမဂ္ဂံ စ-အရိယာမဂ်ကိုလည်း၊ အယံ-ဤအရိယမဂ်သည်၊ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ-ဒုက္ခ၏ချုပ်ကြောင်းချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော၊ ဝါ-ဒုက္ခ၏ချုပ်ကြောင်းချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ-အကျင့်တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ သရသလက္ခဏပဋိဝေဓေန ယထာဘူတံ ပဇာနာတိတိ အတ္ထော။ [အစနှင့် အဆုံးသာ “သရသလက္ခဏပဋိဝေဓေန ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ” ဟု အာဒိအန္တဒီပကနည်းအားဖြင့် ပြသောကြောင့် အလယ်သစ္စာ ၂ ပါး၌လည်း ထည့်၍ပေးရသည်။]

ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ သဇ္ဈပတော-သရုပ်အားဖြင့်၊ သစ္စာနိ-သစ္စာ ၄ ပါးတို့ကို ဒဿေတွာ-ပြတော်မူပြီး၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ကိလေသဝသေန-အာသဝဟူသော ကိလေသာနှင့်စပ်သဖြင့်၊ ပရိယာယတော-ပရိယာယ်အားဖြင့်၊ (သစ္စာနိ-တို့ကို) ဒဿေန္တော-မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ) ဣမေ အာသဝါတိ အာဒိ-ကို၊ အာဟ။ [ကိလေသဝသေနာတိ အာသဝသင်္ခါတ ကိလေသဝသေန-ဋီကာ။]

သမ္မာပကံ။ ။သစ္စိကရဏဝသေန-မျက်မှောက်ပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ သမ္ပဒေဝ-ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ပါပကံ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ “သမ္မာ+ပါပေတိတိ သမ္မာပကော (အရိယမဂ္ဂေါ)” ဟု ပြုပါ၊ ဤသို့ ဟေတုကတ္တုသင်္ခလံကို ပြသဖြင့် ဂါမိနီ၌လည်း “ဂမယတိတိ ဂါမိနီ-ရောက်စေတတ်”ဟု ဟေတုကတ္တုသင်္ခလည်းကောင်း၊ “ဂစ္ဆတိ ဧတာယာတိ ဂါမိနီ”ဟု ကရဏသင်္ခလည်းကောင်း ပြသည်ဟု မှတ်ပါ၊ ဒုက္ခနိရောဓံ+ဂါမိနီ-ရောက်စေတတ်သော အကျင့်တည်း၊ (တစ်နည်း) ဒုက္ခနိရောဓဿ+ဂါမိနီ-ရောက်ကြောင်းအကျင့်တည်း၊ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ-ကျင့်။

မှတ်ချက်။ ။ဋီကာသစ်၌ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီနှင့် ပဋိပဒါကို သမာသံတွဲထား၏၊ သို့သော် ပါဠိတော်များ၌ “ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီယာ ပဋိပဒါယ”စသည်ဖြင့် သမာသံမတွဲဘဲ တွေ့ရ သည်သာ များ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ+ပဋိပဒါ”ဟု ဝါကျသာ ရှိသင့်ပါသည်။

ပရိယာယတော။ ။ပရိယာယတော၏နောက်၌ ဒဿေန္တော၏ ကံကို “သစ္စာနိ” ဟု ထည့်ပါ၊ “ပရိယာယ်အားဖြင့် သစ္စာ ၄ ပါးတို့ကို ပြလိုသည်ဖြစ်၍”ဟူလို၊ ချဲ့ဦးအံ့-ပရိယာယသဒ္ဓါသည် ကရဏစသော အနက်တို့အပြင် ဝေဝစန အနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ ထို အာသဝတို့ကို ဒုက္ခသစ္စာဟူသော နာမည်တစ်မျိုးဖြင့်ပြခြင်းကို “ပရိယာယ”ဟု မှတ်ပါ၊ အာသဝေါတရားတို့က ဒုက္ခသစ္စာအမည်ရလျှင် တဏှာ နိဗ္ဗာန် မဂ္ဂင်တို့လည်း ထိုအာသဝ နာမည်နှင့် ဆက်စပ်၍ အာသဝသမုဒယ၊ အာသဝနိရောဓ၊ အာသဝနိရောဓဂါမိနီပဋိပဒါ အမည်များ ရကြတော့သည်၊ ဤသို့ “ဒုက္ခ သမုဒယ”စသော နာမည်မဟုတ်ဘဲ “အာသဝသမုဒယ”စသော နာမည်ကိုပင် “ပရိယာယ်အားဖြင့် ရအပ်သောနာမည်”ဟု ဆို၏၊ [ယသ္မာ အာသဝါနံ ဒုက္ခသစ္စပရိယာယော၊ တပ္ပရိယာပန္နတ္တာ သေသသစ္စာနဉ္စ သမုဒယာဒိပရိယာယော အတ္ထိ၊ တသ္မာ

တဿ၊ ပေ၊ ပဿတောတိ-ကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဇာနန္တဿ-သိသော၊ ဧဝံ-သို့၊ ပဿန္တဿ-မြင်သော၊ တဿ ဘိက္ခုနော-ထိုရဟန်း၏၊ (စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ ဌာဝပံ၊) (ဣမိနာ-ဤ ဣဒံ ဒုက္ခံတိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ အစရှိသောပါဌ်ဖြင့်၊) ဝိပဿနာ ယ-ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ကောဋိပ္ပတ္တံ-အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော၊ မဂ္ဂံ-လောကုတ္တရာမဂ်ကို၊ ကထေသိ-ဟောတော်မူပြီ၊ ကာမာသဝါတိ-ကား၊ ကာမာသဝတော-ကာမာသဝမှ၊ (ဝိမုစ္စတိ ဌာဝပံ)။

ဝုတ္တံ ပရိယာယတောတိ-ဋီကာသစ်၌ “တပုရိယာပန္နတ္တာ” နေရာဝယ် တံ သမ္ပန္နတ္တာ-ထို အာသဝနှင့် စပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်”ဟု ဟိတ်တစ်မျိုးထည့်သည်။]

အာသဝတို့ကိုသာ ယူရပုံ။ ။အခြားကိလေသာတို့ကို သစ္စာ ၄ ပါး ပရိယာယ် အားဖြင့် မယူဘဲ အာသဝတို့ကိုသာ ယူခြင်းမှာလည်း “အာသဝါနံ ခယညာဏာယ”ဟု စတည် ခဲ့သော ရှေ့စကားနှင့် လိုက်လျောခြင်းအကျိုးငှာတည်း၊ ထိုသို့ လိုက်လျောစေတော်မူလိုသော ကြောင့်ပင် နောက်၌လည်း “ကာမရာဂါပိ စိတ္တံ”စသည်ဖြင့် မသုံးဘဲ “ကာမာသဝါပိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ”စသည်ဖြင့် အာသဝနာမည်ကို အသုံးပြုတော်မူသည်၊ [အာသဝါနံယေဝ စေတ္ထ ဂဟဏံ အာသဝါနံ ခယညာဏာယာတိ အာရဒ္ဓတ္တာ၊ တထာဟိ ကာမာသဝါပိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိတိ အာဒိနာ အာသဝဝိမုတ္တိသိသေနဝ (ပဓာနနည်းအားဖြင့်သာလျှင်) သဗ္ဗကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တိ ဝုတ္တာ-ဋီကာ။]

တဿ၊ ပေ၊ ပဿတော။ ။ဇာနတော ပဿတောတို့သည် တဿနှင့် အရတူ သော ဆဋ္ဌိဧကဝစနန္တပုဒ်တို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် “တဿ ဘိက္ခုနော ဧဝံ ဇာနန္တဿ ဧဝံ ပဿန္တဿ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ပါဠိတော်၌ “သော ဣဒံ ဒုက္ခံတိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ”မှစ၍ “ဧဝံ ဇာနတော ဧဝံ ပဿတော”တိုင်အောင်သော စကားဖြင့် လောကီဝိပဿနာမဂ်နှင့် လောကုတ္တရာမဂ်တိုင်အောင်သော မိဿကမဂ် (လောကီ လောကုတ္တရာ ရောသောမဂ်)ကို ဟောတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် “သဟ ဝိပဿနာယ ကောဋိပ္ပတ္တံ မဂ္ဂံ ကထေသိ”ဟု မိန့်သည်။ [ကထေသိ၏ ကရိုဏ်းကို “ဣဒံ ဒုက္ခံတိ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိတိ အာဒိနာ”ဟု ဋီကာ ထည့်သည်။]

တစ်နည်း။ ။ဇာနတော ပဿတောတိ ဝါ ဟေတုနိဒ္ဒေသောယံ (ဤ ဇာနတော ပဿတောဟူသော သဒ္ဒါသည် ဟိတ်အနက်ကို ညွှန်ပြသော သဒ္ဒါတည်း၊) ဇာနနဟေတု ပဿနဟေတု ကာမာသဝါပိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိတိ ယောဇနာ၊ ဤသို့ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်း အနက်ယောဇနာပုံကို ဋီကာ၌ ပြသေး၏၊ ဤဋီကာနည်း၌ တောပစ္စည်းဟုလည်းကောင်း၊ ဇာန ပဿတို့လည်း ဘောအနက်၌ အပစ္စည်းသက်ထားသော ပုဒ်များဟုလည်းကောင်း ကြံပါ၊ ဤသို့ တစ်နည်းပြခြင်းလည်း ဝိမုစ္စတိ၌ စပ်၍ “ဇာနတော+ဝိမုစ္စတိ” “သိခြင်းကြောင့်+လွတ်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူစေလိုသောကြောင့် ဖြစ်ဟန်တူသည်။

မေးဖွယ်။ ။ဇာနတော ပဿတောကို ဟိတ်အနက်ကြံ၍ ဝိမုစ္စတိ၌စပ်လျှင် သိမြင်တတ်သောဉာဏ်နှင့် လွတ်တတ်သော မဂ်သည် တစ်ပြိုင်နက်ဖြစ်ရကား အဘယ်နည်း ဖြင့် အကြောင်းအကျိုး (ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်) ဖြစ်နိုင်ပါမည်နည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-

ဝိမုတ္တတိတိ ကုမိနာ-ပါဌ်ဖြင့်၊ မဂ္ဂက္ခန္ဓာ-မဂ်ခဏကို၊ ဒဿေတိ-ပြတော်မူ၏။
ဝိမုတ္တသ္မိတိ ကုမိနာ-ပါဌ်ဖြင့်၊ ဖလက္ခန္ဓာ-ဖိုလ်ခဏကို၊ (ဒဿေတိ၊) ဝိမုတ္တမိတိ
ဉာဏ် ဟောတိတိ ကုမိနာ-ပါဌ်ဖြင့်၊ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်-ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ကို၊
(ဒဿေတိ၊) ခိဏာဇာတိတိ အာဒိတိ-တို့ဖြင့်၊ တဿ-ထို ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်၏၊
ဘူမိ-ဖြစ်ရာ အာရုံကို၊ (ဒဿေတိ၊) ဟိ-မှန်၊ တေန ဉာဏေန-ထို ပစ္စဝေက္ခဏာ
ဉာဏ်ဖြင့်၊ ခိဏာသဝေါ-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပစ္စဝေက္ခန္ဓော-ဆင်ခြင်လသော်၊
ခိဏာဇာတိတိ အာဒိနိ-ခိဏာဇာတိအစရှိသော အကြောင်းအရာတို့ကို၊ ပဇာနာ
တိ-အပြားအားဖြင့် သိ၏။

သဟဇာတပစ္စည်းသည် တပြိုင်နက်ဖြစ်ရာ၌ အကြောင်းအကျိုး ကွဲသောပစ္စည်းတည်း။ ဤ၌
ဇာနတော ပဿတောအရ သိမြင်တတ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ကို အကြောင်းပစ္စည်းဟုလည်း
ကောင်း၊ ဝိမုတ္တတိအရ ထို သမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်သော မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်ဟုလည်း
ကောင်း ယူလျှင် “ဇာနတော ဝိမုတ္တတိ-သိခြင်းကြောင့်+လွတ်” ဟု အကြောင်း အကျိုးဖြစ်နိုင်
ပါသည်။ [ဓမ္မာနံ ဟိ သမာနကာလိကာနံပိ ပစ္စယ ပစ္စယုပ္ပန္နတာ သဟဇာတကောဋိယာ
လဗ္ဘတိ-ဋီကာ၊ ပါဠိတော်၌ ဒိဌာသဝ မပါခြင်း၏အကြောင်းကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ
ဝိဇ္ဇတ္တယအခန်း၌ ပြထားပြီ။]

ဝိမုတ္တတိ။ ။“အာသဝတို့မှ လွတ်ဆဲ” ဟု ပစ္စယုပ္ပန်ကြိယာဖြင့် ဟောတော်မူသော
ကြောင့် “ဤဝိမုတ္တတိဖြင့် မဂ်ခဏကို ပြသည်” ဟု ဆိုသည်။ ပရိညာဘိသမယ (ပိုင်းခြားသိခြင်း)
သမ္ဘိကရိယာဘိသမယ (မျက်မှောက်ပြသောအားဖြင့် သိခြင်း) ဘာဝနာဘိသမယ (မိမိသန္တာန်
၌ ဖြစ်စေသောအားဖြင့် သိခြင်း) ပဟာနာဘိသမယ (ပယ်သောအားဖြင့် သိခြင်း) ဟူသော
အဘိသမယ ၄ မျိုးတွင်ကား ဤဝိမုတ္တတိပါဌ်ဖြင့် အာသဝတို့ကို ပယ်တတ်သော ပဟာနာဘိ
သမယကို ပြ၏။ ရှေ့ဘိသမယ ၃ မျိုးကိုကား ဇာနတော ပဿတော ပါဌ်ဖြင့် ပြသည်-ဟု
ဋီကာမိန့်သည်။ [အဘိသမယ ၄ ပါးဟူသည် မဂ်ကိစ္စ ၄ ပါးပင်တည်း။]

ဝိမုတ္တသ္မိ။ ။ဝိ+မုဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ဤ တပစ္စည်းသည် အတိတ်အနက်ကို
ဟောရကား “စိတ်သည် အာသဝတို့မှ လွတ်ပြီးပြီ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိမုတ္တသ္မိ
ပါဌ်ဖြင့် ဖိုလ်ခဏကို ပြ၏” ဟု ဆိုသည်။ [ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် တစ်ပါးအတွက် မဂ်ခဏမှနောက်၌
ယခုအချိန်တိုင်အောင် “လွတ်ပြီး အတိတ်” ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း အစပဌမလွတ်ပြီးဖြစ်သော
အတိတ်ခဏကိုသာပြလို၍ “ဝိမုတ္တသ္မိတိ ကုမိနာ ဖလက္ခန္ဓာ” ဟု အဌကထာမိန့်သည်-
ဋီကာသစ်။]

ဝိမုတ္တမိတိ ဉာဏ်။ ။“ငါ၏စိတ်သည် အာသဝတို့မှလွတ်ပြီ” ဟူသော အတွေး
အသိဉာဏ်သည် ဖိုလ်စိတ်ဖြစ်ပြီးနောက် ဘဝင်ထိုက်တန်သမျှခြားပြီးမှ ဖြစ်၏။ ထိုဉာဏ်ကိုပင်
(ပြန်၍ ဆင်ခြင်သောကြောင့်) ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် “ကုမိနာ ပစ္စဝေက္ခ
ဏာဉာဏ်” ဟု မိန့်သည်။ [“ဝိမုတ္တမိတိ ဉာဏ်” ဟူသည် လွတ်ပြီးအရဟတ္တဖိုလ်ကို သိသော
ဉာဏ်တည်း။ ထိုအရဟတ္တဖိုလ်ကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ကို တိုက်ရိုက်ယူလိုက်

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှ ၊ပေ၊ အံ၊ အဿ-ထို ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ကတမာဇာတိ-အဘယ်ဇာတိသည်၊ ခိဏာ-ကုန်သနည်း၊ ကတဉ္စ-အဘယ်သို့လျှင်၊ နံ-ထိုကုန်ပြီးသော ဇာတိကို၊ ပဇာနာတိ-သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ တာဝ-အနာဂတ် ဇာတိစသည်မှ ရှေးဦးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာ-သော) အဿ-ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အတိတာ-သော၊ ဇာတိ-သည်၊ န ခိဏာ-ကုန်သည် မဟုတ်၊ (ကသွာ)၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးဦး၌ပင်၊ ခိဏတ္တာ-ကုန်ခဲ့ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ အနာဂတာ-သော၊ (ဇာတိ)-ဇာတိသည်၊ န (ခိဏာ)-ဟုတ်၊ (ကသွာ)၊ အနာဂတေ-အနာဂတ်တရား၌၊ ဝါယာမာဘာဝတော-အားထုတ်မှု၏ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း၊ ပစ္စုပ္ပန္နာ-သော၊ (ဇာတိ)-ဇာတိသည်၊ န (ခိဏာ)-ဟုတ်၊ (ကသွာ)၊ ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ-ထင်ရှားရှိနေသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ပန-အနွယ်ကား၊ မဂ္ဂဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊ အဘာဝိတတ္တာ-မဖြစ်စေအပ် (မပွားစေအပ်) သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (မိမိသန္တာန်၌ မဂ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ခဲ့လိုရှိလျှင်) ဧကစတုပဉ္စဝေါကာရဘဝေသု-ဧကဝေါကာရဘဝ၊ စတုဝေါကာရဘဝ၊ ပဉ္စဝေါကာရဘဝတို့၌၊ ဧကစတုပဉ္စက္ခန္ဓပုဗ္ဗဘေဒါ-တစ်ပါးသော ခန္ဓာ၊ ၄ ပါးသောခန္ဓာ၊ ၅ ပါးသော ခန္ဓာအပြားရှိသော၊ ယာဇာတိ-သည်၊ ဥပ္ပဇေယျ-၏၊ သာ-ထိုဇာတိသည်၊ မဂ္ဂဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊ ဘာဝိတတ္တာ-ကြောင့်၊ အာယတိ-နောင်အခါ၌၊ အနုပွားဓမ္မတံ-ဖြစ်ခြင်းသဘောမရှိသည်၏ အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇနေန-ရောက်ခြင်းအားဖြင့်၊ ခိဏာ-ကုန်ပြီ၊ [ဤစကားဖြင့် “ကတမာဇာတိ ခိဏာ” ၏ အဖြေကို ပြသည်၊ အနာဂတ်ဇာတိကို ကုန်စေရာ ရောက်ပါသည်-ဟူလို။] တံ-ထိုကုန်ပြီးသော ဇာတိကို၊ သော-ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မဂ္ဂဘာဝနာယ-မဂ်ကို ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်၊ ပဟိနကိလေသေ-ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာတို့ကို၊ ပစ္စဝေက္ခိတ္တာ-ဆင်ခြင်၍၊

သဖြင့် အခြားပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်တို့ကိုလည်း အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် ယူထိုက်၏” ဟု ဋီကာသစ်ဆို၏။ . . . တဂ္ဂဟဏေန ပန အဝိနာဘာဝတော သေသာနိ နိရဝသေသာနိ ဂဟေတဗ္ဗာနိ-ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤ၌ “တဒဝိနာဘာဝတော” ဟူသော အကြောင်းပြသည် မကောင်းလှ၊ ဘာကြောင့်နည်း။ . . . ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည် မဂ္ဂဖလ နိဗ္ဗာန ပဟိနကိလေသ အာရုံတို့တွင် တစ်စိတ်ကိုသာဆင်ခြင်မှုလည်း ရှိနိုင်၏၊ တစ်ချို့ကိုသာ ဆင်ခြင်လျှင် အခြားမဆင်ခြင်အပ်သောအာရုံတို့နှင့် ကင်း၍ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် နိဒဿနနည်းဟု ယူမှကောင်းမည်ထင်သည်။

အမှာ။ ။ခိဏာ ဇာတိမှစ၍ နာပရံ ဣတ္ထတ္တာယတိုင်အောင် အဓိပ္ပာယ်များကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ ဝေရဉ္စကဏ္ဍ ဝိဇ္ဇတ္ထယအခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ သို့သော် ဤ၌ တစ်ချို့ခက်ရာကို ထပ်၍ ပြပါဦးမည်။

ကိလေသာဘာဝေ-ကိလေသာတို့၏ မရှိခြင်းသည်၊ (သတိ)၊ ဝိဇ္ဇမာနံပိ-ထင်ရှား ရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ကမ္မံ-ကံသည်၊ အာယတိ-၌၊ အပ္ပဋိသန္တိကံဝ-ပဋိသန္ဓေ အကျိုးမရှိသည်သာ၊ ဝါ-ပဋိသန္ဓေကို မဖြစ်စေနိုင်သည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ- သို့၊ ဇာနန္တော-သိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပဇာနာတိ-၏၊ [ဤစကားဖြင့် “ကထဉ္စ ပဇာနာတိ” ၏ အဖြေကို ပြသည်၊ “ကံသည် အကျိုးမပေးနိုင်တော့ရကား ဇာတိ မရှိ တော့ကြောင်းကို သိနိုင်ပါသည်” ဟူလို။]

ဝုသိတန္တိ-ကား၊ ဝုတ္တံ ပရိဝုတ္တံ-ထက်ဝန်းကျင် ကျင့်သုံးအပ်ပြီ၊ ဗြဟ္မစရိယန္တိ- ကား၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ-မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို၊ (ဝုသိတံ၌စပ်) ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကေန-ကလျာဏပုထုဇ္ဇနပုဂ္ဂိုလ်နှင့်၊ သဒ္ဓိ- တကွ၊ သတ္တ-ခုနစ်ယောက်ကုန်သော၊ သေက္ခာ-သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဗြဟ္မစရိယ ဝါသံ-မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးခြင်းကို၊ ဝသန္တိနာမ-ကျင့်သုံးဆဲတို့မည်၏။ [ဝါသံနှင့် ဝသန္တိကို အဘေဒဘေဒပစာဟု ကြုံ၊ (တစ်နည်း) “ဗြဟ္မစရိယဝါသံ- ကျင့်သုံးအပ်သော မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို” ဟုသော်လည်း ပေးပါ။] ခိဏာသဝေါ- ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝုတ္တဝါသော-ကျင့်သုံးအပ်ပြီးသော ဗြဟ္မစရိယဝါသရုံ၏၊ ဝါ- ဗြဟ္မစရိယဝါသကို ကျင့်သုံးပြီးပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သော-ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဗြဟ္မစရိယဝါသံ-မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးခြင်းကို၊ ဝါ-ကျင့်သုံး အပ်သော မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တော-သော်၊ ဝုသိတံ ဗြဟ္မစရိယန္တိ-ဟူ၍၊ ပဇာနာတိ။

ကတံ ကရဏီယန္တိ-ကား၊ စတူသု-၄ ပါးကုန်သော၊ သစ္စေသု-တို့၌၊ စတူဟိ- န်သော၊ မဂ္ဂေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ပရိညာပဟာနသစ္စိကိရိယာဘာဝနာဝသေန-ဒုက္ခသစ္စာ ကို ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၊ သမုဒယသစ္စာကို ပယ်ခြင်း၊ နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်

ဝုတ္တံ၊ ပရိဝုတ္တံ။ ။ဝုသိတံ၌ ဝသဓာတ် တပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့် “ဝုတ္တံ” ဟု ပရိယာယ်ပုဒ်ဖြင့် ဖွင့်၏၊ ဝုတ္တံ၌ “နေအပ်ပြီ” ဟု အနက်ယူမည်စိုး၍ “ပရိဝုတ္တံ-ကျင့်သုံးအပ်ပြီ” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖွင့်သည်၊ ပါရာဇိကဌကထာ၌ “ကတံ စရိတံ” ဟု ထပ်ဖွင့်သေး၏၊ ဤအဌကထာ၌ မပါ။

ခိဏာ။ ။ဗြဟ္မစရိယဝါသော နာမ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ နိဗ္ဗတ္တန မေဝါတိ အာဟ ပရိဝုတ္တံတိ၊ မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းဟူသော ဗြဟ္မစရိယမည်သည် မေထုန်ရှောင်ကြဉ်မှုမှစ၍ လောကီသီလ သမာဓိဝိပဿနာများနှင့်လည်းကောင်း၊ လောကုတ္တ ရာမဂ်နှင့်လည်းကောင်း ဆိုင်၏၊ ဤ၌ကား အမြတ်ဆုံးကို ညွှန်ပြသော ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသ နည်းအား ဖြင့် မဂ်ကိုယူရ၏၊ ထို မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ဖြစ်စေခြင်း၊ ဖြစ်အောင် ကျင့်ခြင်းကို “ဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးခြင်း” ဟု ခေါ်၏၊ ထိုကျင့်သုံးခြင်းကိစ္စသည် အရဟတ္တဖိုလ်ကိုရပြီးရာ ယခုအခါ၌ ပြီးပြီဖြစ်သောကြောင့် “ပရိဝုတ္တံ” ဟု အတိတ် တပစ္စည်းဖြင့် မိန့်တော်မူသည်။ [သမန္တတော နိရဝသေသေန (ပရိအနက်) ဝသိတံ၊ ပရိစိဏန္တိ အတ္ထော၊-ဋီကာသစ်။]

ပြခြင်း၊ မဂ္ဂသစ္စာကို မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်စေခြင်းတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ သောဠသဝိဇ္ဇာ-
၁၆ ပါးအပြားရှိသော၊ ကိစ္စ-ကိစ္စကို၊ နိဌာပိတံ-ပြီးဆုံးစေအပ်ပြီ၊ တေန တေန
မဂ္ဂေန-ထိုထိုမဂ္ဂဖြင့်၊ ပဟာတဗ္ဗကိလေသာ-ပယ်ထိုက်သော ကိလေသာတို့ကို၊
ပဟိနာ-ပယ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဒုက္ခမူလံ-ဒုက္ခ၏ အမြစ်အရင်းဖြစ်သော သမုဒယသစ္စာ
ကို၊ သမုစ္ဆန္တံ-အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ
(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ပုထုဇ္ဇနကလျာဏကောသယော-ကလျာဏပုထုဇ္ဇာ အစရှိသော
ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ တံ ကိစ္စ-ထိုမဂ္ဂကိစ္စကို၊ ကရောန္တိ-ပြုဆဲတို့တည်း၊ ခိဏာသဝေါ-
သည်၊ ကတကရဏီယော-ပြုအပ်ပြီးသော မဂ္ဂကိစ္စရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ တသ္မာ၊
သော-ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ကရဏီယံ-ပြုထိုက်သော မဂ္ဂကိစ္စကို၊
ပစ္စဝေက္ခန္တော-သော်၊ ကတံ ကရဏီယန္တိ-ဟူ၍၊ ပဇာနာတိ။

ကိစ္စ၊ နိဌာပိတံ။ ။မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးရာ၌ မဂ်တစ်ပါးလျှင် ပြုဖွယ်ကိစ္စ
၄ ပါးရှိ၏၊ ၄ ပါးကား-ဤဇာတိစသည်သည် ဒုက္ခတည်းဟု ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြား၍သိခြင်း
ပရိညာကိစ္စ၊ တဏှာဟူသော သမုဒယသစ္စာကို ပယ်ခြင်း ပဟာနကိစ္စ၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော နိရောဓ
သစ္စာကို မျက်စိအောက်၌ ရောက်နေသကဲ့သို့ မျက်မှောက်ပြုခြင်း သစ္စိကိရိယကိစ္စ၊ မဂ္ဂသစ္စာ
ကို မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်း ဘာဝနာကိစ္စတည်း၊ မဂ် ၄ ပါးအတွက် မဂ်၏ကိစ္စ ၁၆ ချက်သည်
ဧကန်ပြုထိုက်သော ကရဏီယတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကရဏီယံကို “စတုသု သစ္စေသု ၊ပေ၊
သောဠသဝိဇ္ဇာ ကိစ္စ”ဟု ဖွင့်သည်၊ နိဌာပိတံကား ကတံ၌ တပစ္စည်း၏ အတိတ်အနက်ကို
ထင်ရှားစေသော အဓိပ္ပာယ်ထွက်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။“ကရိယိတ္တာတိ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊ ပြု၍ ပြီးပြီ”ဟူသော အတိတ်
သကမ္မကကြိယာကို အကမ္မကဓာတ်ဖြင့် ဖွင့်လျှင် ကာရိတ်ပါမူ အဓိပ္ပာယ်ညီမျှ၏၊ ထို့ကြောင့်
နိ+ဌာ-ဏာပေပစ္စည်း၊ တပစ္စည်းဖြင့် “နိဌာပိတံ-ပြီးဆုံးစေအပ်ပြီ”ဟု ဖွင့်သည်၊ အချို့နေရာ၌
“နိဌိတံ”ဟု ပါဠိပျက်နေတတ်၏။

တေနတေန ၊ပေ၊ အတ္ထော။ ။ဒုက္ခ၊ နိရောဓ၊ မဂ္ဂတို့၌ ပရိညာ၊ သစ္စိကိရိယ၊
ဘာဝနာဖြစ်ခြင်းတို့သည် သမုဒယကိလေသာတို့ကို ပယ်ခြင်းအကျိုးငှာသာ ဖြစ်ကုန်၏၊
ကိလေသာကို ပယ်ခြင်းသာ လိုရင်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “တေန တေန ၊ပေ၊ ပဟိနာ”ဟု မိန့်၍
“ဒုက္ခမူလံ သမုစ္ဆန္တိ အတ္ထော”ဟု လိုရင်းဖြစ်သော ဒုက္ခမူလ သမုဒယဖြတ်ပြီးပုံကို အဓိပ္ပာယ်
ပြသည်။

ပုထုဇ္ဇန ၊ပေ၊ ပဇာနာတိ။ ။“အဘယ်ကြောင့် ထိုရဟန်းသည် ပစ္စဝေက္ခန္တော
ဉာဏ်ဖြင့် မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို သိသောအခါ “ကတံ-ပြုအပ်ပြီးပြီ”ဟု အတိတ်အဖြစ်ဖြင့် သိပါ
သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပုထုဇ္ဇန ကလျာဏကောသယောဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်၊
အာဒိဖြင့် သေက္ခတို့ကိုယူပါ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များသည် ပစ္စုပ္ပန်ပြုဆဲသာဖြစ်၏၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်ကား
အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရပြီးသောကြောင့် ပြုပြီးဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ကတံ”ဟု အတိတ်အဖြစ်ဖြင့်
သိပုံကို ပြသည်။

နာပရံ ကုတ္တတ္ထာယာတိ-ကား၊ ကုဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ (နတ္ထိ ဌှပ်)၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ (ကတ္တဗ္ဗံ ဌှပ်)၊ ကုတ္တဘာဝါယ-၁၆ ပါး ဤသို့ပြားသော မင်္ဂကိစ္စတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာအလိုငှာ၊ ဧဝံ သောဠသကိစ္စဘာဝါယ-၁၆ ပါးသော မင်္ဂကိစ္စတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ မင်္ဂကိစ္စ ၄ ပါးအလိုငှာ၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ကိလေသက္ခယာယ-

နာပရံ ကုတ္တတ္ထာယ။ ။အပရံကို “ပုန ကတ္တဗ္ဗံ မဂ္ဂဘာဝနာကိစ္စ”ဟု ဖွင့်သည်။ “အပရံ”ဟု သာမညဆိုသော်လည်း ရှေ့၌ ဆိုအပ်ပြီးသော “ကတံ ကရဏီယံ”ကို ထောက်၍ “ကတ္တဗ္ဗံ မဂ္ဂဘာဝနာကိစ္စ”ဟု ဖွင့်နိုင်သည်။ ကုတ္တတ္ထာယကို “ကုတ္တဘာဝါယ”ဟု ဖွင့်၏။ ဤသို့ဖွင့်သဖြင့် “ကုတ္တံ+ဘာဝေါ ကုတ္တတ္ထံ”ဟု တွဲပစ္စည်း၏ ဘာဝအနက်ကိုသာ သိရသေး၏။

ဧဝံ သောဠသကိစ္စဘာဝါယ။ ။ကုတ္တံ၌ ကုမသဒ္ဓါဖြင့် ကတံ ကရဏီယံတုန်းက ပြအပ်ခဲ့သော သောဠသကိစ္စကို ပြန်ညွှန်းသည်ဟု သိစေလို၍ “ဧဝံ သောဠသကိစ္စ”ဟု ကုတ္တံ အတွက်ဖွင့်သည်။ “ကုမ+ပကာရာ ကုတ္တံ-ဤသို့ တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးပြားသော ကိစ္စတို့”ဟုလို့ ဘာဝအနက်ကိုကား အထူးမဖွင့်။

ဘာဝအနက်။ ။“ကုတ္တံ-ဤတစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးပြားသော မင်္ဂကိစ္စတို့၏+(ကုတ္တံ နောင် ဆဋ္ဌိဗဟုဝုဇ်ချေ)+ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ”ဟူသည် အရဟတ္တမင်္ဂ၏ကိစ္စ ၄ ပါး တည်း၊ မှန်၏-မင်္ဂတစ်ပါးရလျှင် ကိစ္စ ၄ ချက်ပြီး၏။ အရဟတ္တမင်္ဂရသောအခါ မင်္ဂကိစ္စ တစ်ဆယ့်ခြောက်ချက် ပြည့်စုံ၏။ တစ်ဆယ့်ခြောက်ချက်ထက် ပို၍ မင်္ဂကိစ္စမရှိ၊ ထို့ကြောင့် “နာပရံ ကုတ္တတ္ထာယ”ဖြင့် မင်္ဂကိစ္စ တစ်ဆယ့်ခြောက်ချက်ပြည့်စုံဖို့ရာ နောက်ထပ်မင်္ဂကို ဖြစ်စေ ဖွယ် ကိစ္စမရှိတော့၊ “အရဟတ္တမင်္ဂရသောကြောင့် ၁၆ ချက်ပြည့်စုံပြီ”ဟုလို့။

ဋီကာသစ်။ ။“ဧဝံ သာမာရဏတော စတုသု မဂ္ဂေသု ပစ္စေကံ စတုကိစ္စဝသေန သောဠသကိစ္စဘာဝံ ပကာသေတွာ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ကုတ္တတ္ထ ကုတ္တဘာဝတို့၌ တွဲပစ္စည်း နှင့် ဘာဝပုဒ်တို့အရ မင်္ဂကိစ္စ ၁၆ ပါးလုံးကို ယူစေလိုဟန်တူ၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် “၁၆ ပါး ဤသို့ပြားသော မင်္ဂကိစ္စတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ၁၆ ပါးသော မင်္ဂကိစ္စ”ဟု အနက်ထွက်နေ သောကြောင့် ကောင်းမည်မထင်၊ မိမိကား “ပဉ္စမော-၅ ခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်း”ဟူရာ၌ “၅ ခု တို့၏ ဖြစ်ကြောင်း”နှင့် အဓိပ္ပာယ်တူ၏။ ထို့ကြောင့် ၁၆ ပါးသော မင်္ဂကိစ္စတို့၏ ပြည့်ကြောင်း ဖြစ်သော အရဟတ္တမင်္ဂ၏ကိစ္စ ၄ ပါးကိုသာ တွဲပစ္စည်းနှင့် ဘာဝပုဒ်တို့အရ ယူလိုပါသည်။

ဋီကာ။ ။တေ ပန ပကာရာ (ကုတ္တံအရ ထိုပကာရတို့ဟူသည်) အရိယမဂ္ဂ ဗျာပါရဉာတာ (အရိယမင်္ဂ၏ ပိုင်းခြားသိခြင်း ပယ်ခြင်းစသော ဗျာပါရဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော) ပရိညာဒယော ကုမ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ-ဧဝံ သောဠသကိစ္စ ဘာဝါယာတိ၊ တေ ဟိ (မှန်၏- ထို ၁၆ ပါးသော ကိစ္စတို့သည်) မဂ္ဂံ ပစ္စဝေက္ခတော မဂ္ဂါနုဘာဝေန (ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏ်ဖြင့် မင်္ဂကို ဆင်ခြင်သောပုဂ္ဂိုလ်မှာ မင်္ဂ၏ အာနုဘော်ကြောင့်) ပါကဋ္ဌာ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ၊ [ဤ ဋီကာအဖွင့်သည် တွဲအနက် ဘာဝအနက်ကို ဖွင့်ခြင်းမဟုတ်၊ ကုတ္တံအတွက် ပကာရအနက် ကိုသာ ဖွင့်ခြင်းတည်း။]

ကိလေသာတို့ကို ကုန်စေတတ်သော ပဟာနကိစ္စအလို့ငှာ၊ မေ-ငါ၏၊ ဝါ-သည်၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သော၊ မဂ္ဂဘာဝနကိစ္စံ-မဂ်ကို ဖြစ်စေဖွယ် ကိစ္စသည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊ ကုတိ ပဇာနာတိ။

အထဝါ-ထို့ပြင် တစ်နည်းကား၊ ကုတ္တတ္တာယာတိ-ကား၊ ကုတ္တဘာဝတော- ဤသို့ပြားသော လူ့ဘဝ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာမှ၊ ဧဝံ ပကာရာ-ဤသို့ပြားသော၊ ကုဒါနိ - ယခုအခါ၌၊ ကုမသ္မာ ဝတ္တမာနခန္ဓသန္တာနာ - ဤဖြစ်ဆဲခန္ဓာအစဉ်မှ၊

ကိလေသက္ခယယဝါ။

။ကိလေသာနံ-တို့၏+ခယော-ကုန်ကြောင်းတည်း၊

ကိလေသက္ခယော-ကြောင်း၊ “ကိလေသာတို့၏ ကုန်ကြောင်း”ဟူသည် နောက်ဆုံးဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်၏ ပဟာနကိစ္စတည်း။ [ရှေ့နည်း၌ “ကုတ္တတ္တ”အရ အရဟတ္တမဂ်၏ ပရိညာစသော ၄ ပါးလုံးကို ယူခဲ့၏၊ ဤနည်း၌ကား အရဟတ္တမဂ်၏ ပဟာနကိစ္စကိုသာ ယူသည်။] [ဋီကာသစ်အလိုသော် မဂ် ၄ ပါးလုံး၏ ပဟာနကိစ္စကို ယူရလိမ့်မည်။] “ဘုကြောင့် ပဟာနကိစ္စကိုသာ ယူရသနည်း”ဟူအံ့၊ ပရိညာစသော ကိစ္စ ၃ ပါးတို့က ပဟာနကိစ္စ၏ အသိုင်းအဝိုင်းတို့သာဖြစ်၍၊ ပဟာနကိစ္စသည်သာ ပဓာနဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

ဋီကာ။

။ပရိညာဒီသု ပဟာနမေဝ ပဓာနံ၊ (ဘုကြောင့်နည်း) တဒတ္ထာယ

ကုတရေသံ (ပရိညာစသော အခြားကိစ္စတို့က ထို ပဟာနကိစ္စအကျိုးငှာ ဖြစ်ကြရသောကြောင့်တည်း၊) ကုတိ အာဟ ကိလေသက္ခယယဝါတိ။ [ဤအဋ္ဌကထာ ဋီကာစာအုပ်တို့၌ “ကိလေသက္ခယဘာဝါယ”ဟု ဘာဝသဒ္ဓါပါနေ၏၊ ပါရာဇိကဋ္ဌကထာစာအုပ်၌ ဘာဝသဒ္ဓါမပါ၊ ကိလေသက္ခယပုဒ်က ကိလေသာတို့၏ ကုန်ကြောင်း ပဟာနကိစ္စကို ဟောနိုင်ရကား ဘာဝ သဒ္ဓါ မပါသောစာက ကောင်းမည်ထင်သည်။]

အထဝါ။

။ကုတ္တတ္တာယဝယ် အာယပြုထားသော သ ဝိဘတ်၏ တဒတ္ထသမ္ပဒါနံ

ကိုပြုပြီး၍ ယခုအခါ ထို သ ဝိဘတ်၏ အပါဒါန်အနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် “အထဝါ”ဟု မိန့်သည်။ [ရှေ့နည်း၌ “သောဠသကိစ္စဘာဝါယ၊ ကိလေသက္ခယယဝါ”ဟု အရကောက် ၂ မျိုးပြသော်လည်း သ ဝိဘတ်၏အနက်မှာ သမ္ပဒါန်အနက်တစ်မျိုးသာဖြစ်သောကြောင့် တစ်ဝိကပ်သာ ရှိသေးရကား ဤအထဝါတက်သောနည်းကို ဒုတိယဝိကပ်ဟု ဋီကာဆိုသည်။ . . . ဒုတိယဝိကပေ ကုတ္တတ္တာယာတိ နိသတ္တေ သမ္ပဒါနဝစနံ-ဋီကာ။]

ကုတ္တဘာဝတော။

။ဤအဖွင့်ကိုကြည့်၍ ကုတ္တတ္တံ၌ တ္တပစ္စည်းသည် ဘာဝအနက်

ဟောဟုပင် သိရ၏၊ ကုတ္တံ-ဤသို့ပြားသော လူ့ဘဝ၏+(နတ် ဗြဟ္မာ ရဟန္တာအတွက် နတ်ဘဝ ဗြဟ္မာဘဝလည်း ရနိုင်၏) ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဤသို့ပြားသော ခန္ဓာအစဉ်တည်း၊ ကုတ္တတ္တံ-စဉ်၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ “လူ့ဘဝ” ဟူသည်လည်း ဤသို့ပြားသောခန္ဓာ ၅ ပါးအစဉ်ပင်တည်း၊ ဤသို့ ကုတ္တံအရနှင့် ဘာဝအရ မပြားသော်လည်း အဘေဒဘေဒပစ္စာရအားဖြင့် ပြားသကဲ့သို့ ဆိုထားသည်၊ ထို့ကြောင့် ကုတ္တံဘာဝတောကို “ဧဝံ ပကာရာ”ဟု ဖွင့်၍ “ပကာရ”အရ “ကုဒါနိ ဝတ္တမာနခန္ဓသန္တာနာ”ဟု သရုပ်ဖော်သည်။

အပရံ-တစ်ပါးသော၊ ခန္ဓသန္တာနံ-ခန္ဓာအစဉ်သည်၊ မယံ-ငါ၏အတွက်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့ပြီ။ . . . ပန-စင်စစ်ကား၊ စရိမကတ္တဘာဝသင်္ခါတာ-နောက်ဆုံးအတ္တဘောဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ-ဤခန္ဓာ ၅ ပါးတို့သည်၊ ပရိညာတာ-ပိုင်းခြား၍ သိအပ်ပြီးကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဆိန္နမူလကာ-ပြတ်ပြီးသော အမြစ်ရှိကုန်သော၊ ရုက္ခာ ဝိယ-သစ်ပင်တို့ကဲ့သို့၊ တိဋ္ဌန္တိ-တည်ကုန်၏၊ တေ-ထိုခန္ဓာ ၅ ပါးတို့သည်၊ စရိမကစိတ္တနိရောဓေန - နောက်ဆုံးစိတ်၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊

ဋီကာသစ်။ ။ဣမသွာ ဧဝံ ပကာရာတိ ပန ဝဒန္တော (မိန့်သော အဋ္ဌကထာဆရာသည်) ပကာရောနာမ ပကာရဝန္တတော (ပကာရရှိသောဘဝမှ၊ ဝါ-အတ္တဘောမှ) ဘေဒေါ နတ္ထိ၊ ယဒိ ဟိ သော (ထိုပကာရဝန္တဘဝသည်) ဘေဒေါ အဿ (ပကာရမှ ကွဲပြားသည်ဖြစ်အံ့) တဿေဝ (ထိုဘဝ၏ပင်) သော ပကာရော န သိယာ၊ တသွာ ဣတ္ထံသဒ္ဓေါ ပကာရဝန္တဝိစကော၊ အတ္တတော ပန အဘေဒေပိ သတိ (ပကာရဝန္တနှင့် ပကာရတို့ အနက်အရကောက်မပြားသော်လည်း) အဝယဝါဝယဝိတာဒိနာ (အစိတ်+အပေါင်း၏အဖြစ် အစရှိသောအားဖြင့်-ပကာရဝန္တဘဝသည် အပေါင်း၊ ပကာရခန္ဓာအစဉ်သည် အစိတ်အားဖြင့်) ဘေဒပရိကပ္ပနာ ဝသေန (အထူးအပြားကို ကြံဆခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) သိယာ ကိစ္ဆိ ဘေဒမတ္ထံ (အနည်းငယ် အထူးအပြားရှိရာ၏) တသွာ ဣတ္ထတ္ထသဒ္ဓေါ ပကာရဝိစကောတိ ဒဿေတိ။

နာပရံ။ ။အပရံကို “အပရံ ခန္ဓသန္တာနံ” ဟု ဖွင့်၍ နကို “မယံ နတ္ထိ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုခန္ဓာအစဉ်ကိုပင် “ဘဝ” ဟုလည်းကောင်း၊ “အတ္တဘော” ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ရသည်။ [ဣတ္ထံ ဘာဝေါနာမ အယံ အတ္တဘာဝေါ၊ အညထာဘာဝေါနာမ အနာဂတတ္တဘာဝေါ-စတုတ္ထအင်္ဂုတ္တရ၊ ပဌမပံ၊ ၉-သုတ် ဣတ္ထံဘာဝညထာဘာဝ အဖွင့်။]

ပရိညာတာ တိဋ္ဌန္တိ။ ။ဋီကာ၌ “ဣမေ ပန စရိမကတ္တဘာဝသင်္ခါတာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ပရိညာတာ တိဋ္ဌန္တိတိ ဧတေန” ဟု ရှိ၏၊ ယခုစာအုပ်တို့၌ “စရိမကတ္တဘာဝသင်္ခါတာ” ဟူသော ဝိသေသန မပါ၊ ဝိသေသနပါလျှင် သာ၍သေချာ၏၊ “ပရိညာတာ-ပိုင်းခြား၍သိအပ်ကုန်ပြီ” ဟူသည် ဇာတိကို “ဇာတိဒုက္ခ” ဟုလည်းကောင်း၊ ဇရာကို “ဇရာဒုက္ခ” ဟုလည်းကောင်း ဤသို့စသည်ဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာ ခန္ဓာ ၅ ပါးကို ပိုင်းခြား၍သိခြင်းတည်း၊ ထိုဒုက္ခအဖြစ်ကို ပိုင်းခြား၍ သိလျှင် တဏှာသမုဒယ အမြစ်ပြတ်တော့၏၊ ထို့ကြောင့် “ဆိန္နမူလကာရုက္ခာဝိယ” ဟု ဆိုသည်၊ ခန္ဓာ ၅ ပါးသည် သစ်ပင်နှင့်တူ၏၊ တဏှာသည် သစ်ပင်၏ အမြစ်နှင့် တူသည်၊ အမြစ်မရှိသော သစ်ပင်သည် မစည်ပင်နိုင်သကဲ့သို့၊ ဤပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာလည်း (တဏှာအမြစ် မရှိတော့ရကား) နောက်ဘဝ၌ မစည်ပင်နိုင်တော့၊-ဟူလို။

ပါဠိတော်။ ။ကဗဠိကာရေ စေ ဘိက္ခဝေ အာဟာရေ အတ္ထိ ရာဂေါ အတ္ထိ နန္ဒိ အတ္ထိ တဏှာ၊ ပတိဋ္ဌံ တတ္ထ ဝိညာဏံ-နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ မဟာဝဂ်-၄ သုတ်၊ ကဗဠိကာရ အာဟာရဟူသော ရူပက္ခန္ဓာ၌ ရာဂ နန္ဒိ တဏှာဖြစ်လျှင် အကုသိုလ်ဇောစော၍ ကံအဖြစ်သို့ ရောက်သောကြောင့် ထိုကဗဠိကာရ အရင်းခံ၍ နောက်ဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်သည် စည်ပင် ပေါက်ရောက်၏၊ ထိုဝိညာဉ်ကြောင့် နာမ်ရုပ်ဆက်ကာ ခန္ဓာအစဉ်ဖြစ်ပြန်လေသည်။

အနုပါဒါနော-လောင်စာ မရှိသော၊ ဇာတဝေဒေါဝိယ-မီးသည်ကဲ့သို့ နိဗ္ဗာယိဿန္တိ-
ငြိမ်းကုန်လတ်၊ အပဏ္ဏတ္တိကဘာဝံစ-နာမည်ပညတ်မျှ မရှိတော့ကုန်သည်၏
အဖြစ်သို့လည်း၊ ဂမိဿန္တိ-ရောက်ကြရကုန်လတ်၊ ဣတိ ပဇာနာတိ။

၂၄၉။ ပဗ္ဗတသင်္ခေပတိ-ကား၊ ပဗ္ဗတမတ္ထကေ-တောင်ထိပ်၌၊ အနာ
ဝိလောတိ-ကား၊ နိက္ကဒ္ဒမော-ညွှန်မရှိသော။ [မနောက်ကျူးခြင်း၏ အကြောင်းကို
ဖွင့်သည်။ “ရွှံ့ညွှန် မရှိသောကြောင့် မနောက်ကျူး”ဟူလို။] သိပ္ပိယောစ-ကနုကမာ
တို့လည်း၊ သမ္ပကာစ-ယောက်သွားတို့လည်း၊ သိပ္ပိသမ္ပကံ-ကနုကမာယောက်သွား၊
သက္ခရာစ-ကျောက်စရစ်တို့လည်း၊ ကထလာနိစ-အိုးခြမ်းတို့လည်း၊ သက္ခရာ
ကထလံ-ကျောက်စရစ် အိုးခြမ်း၊ မစ္ဆာနံ-ငါးတို့၏၊ ဂုမ္မော-အပေါင်းတည်း၊ ဃဋ္ဌာ-
အပေါင်းတည်း၊ ဣတိ၊ မစ္ဆဂုမ္မော-မည်၏။

အပဏ္ဏတ္တိက ဘာဝဉ္စ။ ။နာမည်ပညတ်ကို “ပဏ္ဏတ္တိ” ဟု ခေါ်၏။ နတ္ထိ+ပဏ္ဏတ္တိ
ယေသံတိ အပဏ္ဏတ္တိကာ (နာမည်ပညတ်ပင် မရှိကြတော့သော ပဉ္စကုန္ဒာတို့) ထိုခန္ဓာ ၅
ပါးတို့သည် နောက်ဆုံးစုတိစိတ်ချုပ်သောအခါ ရူပကုန္ဒာ ဝေဒနာကုန္ဒာ စသည် ဖဿ၊ ဝေဒနာ
စသည်ဖြင့်ခေါ်ဖို့ရာ နာမည်မျှပင်မကျန်တော့-ဟူလို။ [ဋီကာသစ်၌ “ပဏ္ဏတ္တိ” အရ
လူတို့ကြံကြံ ဖန်ဖန် မှည့်ခေါ်အပ်သော နာမည်ကိုယူ၍ “ယေသု ခန္ဓေသု ဝိဇ္ဇမာနေသု
တထာတထာ ပရိကပ္ပနာ သိဒ္ဓါ ပညတ္တိ” ဟု ဖွင့်သည်။]

ပဗ္ဗတသင်္ခေပ။ ။သံခိပ္ပတိ-ကြုံတတ်၏၊ ဝါ-ကျဉ်းတတ်၏၊ ဣတိ သင်္ခေပေါ၊
(ဒိဝါဒိ ခိပဓာတ်ဟုကြံသည်) များသောအားဖြင့် တောင်တို့သည် အထက်ထက်၌ ကြုံ၍ကြုံ၍
(ကျဉ်း၍ကျဉ်း၍) နေတတ်၏၊ အထက်ဆုံးသည် အကြီးဆုံး အကျဉ်းဆုံးတည်း၊ ထို့ကြောင့်
“ပဗ္ဗတမတ္ထကေ” ဟု ဖွင့်သည်။ [ဤသို့ တောင်ထိပ်၌ ရေအိုင်ကို ပြခြင်းမှလည်း
ရွှံ့ညွှန်ကင်း၍ သန့်ရှင်းသောအိုင်ကို ပြလိုသောကြောင့်တည်း။]

တစ်နည်း။ ။“ပဗ္ဗတပရိယာပန္နော ဝါ ပဒေသော ပဗ္ဗတသင်္ခေပေါ-တောင်၌
ပါဝင်သော၊ တောင်၌ ထည့်သွင်းအပ်သော အရပ်” ဟု အဋ္ဌကထာမှ တစ်နည်း ဋီကာဖွင့်
သေး၏၊ ဤအလို “သံခိပ္ပယတိ ဂဏီယတိတိ သင်္ခေပေါ-တောင်၌ ထည့်သွင်းရေတွက်
အပ်သောအရပ်၊ တောင်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအရပ်” ဟူလို၊ ထိုသို့ တောင်အတွင်းပါဝင်သော
အရပ်၌ရှိသော ရေအိုင်လည်း မြူမှုန်းကင်း၍ သန့်ရှင်းကြည်လင်သည်။

သိပ္ပိသမ္ပကံ။ ။ဆရာတော်၏ အဘိဓာန်နိဿယ (၆၇၆) ၌ “သိပ္ပိ-ကနုကမာ”
ဟု ဣတ္ထိလိန်ရှိ၏၊ ရှေးစာအုပ်တို့၌ “သိပ္ပိက” ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊ သမာဟာရဒွန်ဖြစ်၍
“သိပ္ပိသမ္ပကံ” ဟု နပုလ္လိန်ချသည်။ [သက္ခရာကထလံ၌လည်း နည်းတူ။]

မစ္ဆဂုမ္မံ။ ။အဘိဓာန် (၆၃၀, ၁) ၌ ဃဋ္ဌာသည် ဣတ္ထိလိန်၊ ဂုမ္မောသည် ပုလ္လိန်
ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “မစ္ဆာနံ+ဂုမ္မော ဃဋ္ဌာတိ မစ္ဆဂုမ္မော” ဟု ရှိသင့်၏၊ ဃဋ္ဌာသည် ဂုမ္မော၏
အနက်ဖွင့်တည်း၊ စာအုပ်တို့၌ “မစ္ဆဂုမ္မံ” ဟု ရှိသည်မှာ “သိပ္ပိသမ္ပကံ၊ သက္ခရာကထလံ”
ဟူသော သမာဟာရဒွန်ကို နောက်ယောင်ခံမိဟန်တူသည်၊ ဋီကာသစ်၌လည်း
ပါဌ်ပျက်များသည်။

တိဌန္တပိ ဓရန္တပိတိဇတ္ထ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) သက္ခရာကထလံ-
 ကျောက်စရစ်အိုးခြမ်းသည်။ တိဌတိယေဝ-ရပ်ရုံသာ ရပ်၏။ ဣတရာနိ-ကျောက်
 စရစ်အိုးခြမ်းမှ အခြားသော သိပ္ပိသမ္ပက မစ္ဆဂုမ္မတို့သည်။ [သာမညဖြစ်၍
 “ဣတရာနိ” ဟု နပုလ္လိန်ထားဟန်တူသည်။] စရန္တပိ-လှည့်လည်လည်း လှည့်လည်
 ကြကုန်၏။ တိဌန္တပိ-ရပ်လည်း ရပ်ကြကုန်၏။ ပန-ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊
 အန္တရန္တရာ-နွားမတို့၏ အကြားအကြား၌၊ ဌိတာသု-ရပ်နေသော နွားမတို့သည်၊
 ဝိဇ္ဇမာနာသုပိ-ရှိပါကုန်သော်လည်းကောင်း၊ နိသိန္နာသု-နားနေသော နွားမတို့
 သည်၊ ဝိဇ္ဇမာနာသုပိ-သော်လည်းကောင်း၊ ဧတာ ဂါဝေါ-ဤနွားမတို့သည်၊ စရန္တိ-
 လှည့်လည်ကြကုန်၏။ ဣတိ-သို့၊ စရန္တိယော-လှည့်လည်နေသော နွားမတို့ကို၊
 ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့် ကပ်ယူ၍၊ ဝါ-အကြောင်းပြု၍၊ ဣတရာပိ-အခြားနွားမတို့ကို
 လည်း၊ (ရပ်နေ နားနေကြသော နွားမတို့ကိုလည်း)၊ စရန္တိတိ-စရန္တိဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ

တိဌန္တပိ စရန္တပိ။ ။ [ပါဠိတော်စာအုပ်များ၌ “စရန္တပိ တိဌန္တပိ” ဟု ရှိ၏။]
 ပါဠိတော် ၌ “စက္ခုမာ ပုရိသော တိရေ ဌိတော ပဿေယျ သိပ္ပိသမ္ပကံပိ သက္ခရာကထလံပိ
 မစ္ဆဂုမ္မံပိ စရန္တပိ တိဌန္တပိ” ၌ သက္ခရာကထလသည် တိဌန္တသာ ဖြစ်နိုင်၏၊ စရန္တ မဖြစ်နိုင်၊
 သိပ္ပိသမ္ပကနှင့် မစ္ဆဂုမ္မကား (ထိုယောက်ျား ကြည့်ခိုက်၌) တချို့က တိဌန္တ၊ တချို့က
 စရန္တဖြစ်နိုင်၏။ တစ်ကောင် တည်းက တိဌန္တ စရန္တ ၂ ပါးလုံး မဖြစ်နိုင်၊ သို့သော်
 သဟစရဏနည်းအားဖြင့် ထိုအားလုံး ကိုပင် “တိဌန္တပိ စရန္တပိ” ဟု ဟောတော်မူသည်။
 [ရေအိုင်တစ်ခုတည်း၌ အတူဖြစ်ဖက်ကို “သဟစရဏ=သဟ-တကွ+စရဏ-ဖြစ်ခြင်း” ဟု
 ဆိုသည်။]

ယထာ ပန။ ။ သဟစရဏနည်းအားဖြင့် အတူတကွဖြစ်ဖက်ဟူသမျှ တပေါင်း
 တည်း ဆိုရပုံကို ဥဒါဟရဏ် ဥပမာပြလို၍ “ယထာ ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။ [ပနသည်
 တိဌန္တ စရန္တ ၂ မျိုးလုံး၌ စပ်၍ မဖြစ်ခြင်း၏ နှစ်သက်ဖွယ် မဟုတ်ခြင်းကိုပြသော အရစ်
 သံသူစန (အရုဗျတ္ထ) နိပါတ်တည်း။ “ပန (တထာပိ)-ထိုသို့သက္ခရာကထလသည် တိဌန္တသာ
 ဖြစ်၍ သိပ္ပိသမ္ပက မစ္ဆဂုမ္မတို့က တိဌန္တလည်းဖြစ် စရန္တလည်း ဖြစ်ကြပါသော်လည်း” ဟု
 အကျယ် မှတ်ပါ။ . . . ပနသဒ္ဓေါ အရစ်သံသူစနော၊ တထာ ပိတိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်။]

အန္တရန္တရာ ပေ၊ ဝိဇ္ဇမာနာသု။ ။ အန္တရန္တရာတိ ဗဟူနံ ဂါဝိနမန္တရန္တရာ ဌိတာသု
 ဂါဝိသု ဝိဇ္ဇမာနာသုပိ၊ ဂါဝေါတိ ဂါဝိယော၊ ဣတရာပိတိ ဌိတာ ပိ နိသိန္နာ ပိ စရန္တိတိ
 ဝုစ္စန္တိ သဟစရဏနယေန-ဋီကာသစ်၊ ဤဋီကာသစ်၌ “ဌိတာသု ဂါဝိသု ဝိဇ္ဇမာနာသုပိ” ဟု
 ဌိတာသု ဝိဇ္ဇမာနာသုအတွက် ပိသဒ္ဓါတစ်ပုဒ်သာပြ၏။ နိသိန္နာသုပိ၌လည်း နည်းတူ၊ ထို့ကြောင့်
 “ဌိတာသုပိ နိသိန္နာသုပိ ဂါဝိသု ဝိဇ္ဇမာနာသု” ဟုသာ ရှိသင့်၏။ စာအုပ်တို့၌ “ဝိဇ္ဇမာနာသုပိ”
 ဟု ပိသဒ္ဓါပါနေသည်မှာ ပိုဟန်တူသည်။ ဋီကာဟောင်း၌လည်း “ဝိဇ္ဇမာနာသုတိ လဗ္ဘမာနာသု”
 ဟုသာ ဖွင့်၏။ ပိသဒ္ဓါအတွက် မဖွင့်ပါ၊ ထို မဖွင့်ပုံကိုထောက်၍ ပိသဒ္ဓါ မရှိဟု သိနိုင်ပါသည်။

ယထာ-ဆိုအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ တိဋ္ဌန္တမေဝ-အမြဲရပ်နေသည်သာ ဖြစ်သော၊ သက္ခရကထလံ-ကို၊ ဥပါဒါယ-၍၊ ဝါ-၍၊ ဣတရံ-အခြားသော၊ ဒွယံပိ-သိပ္ပိသမ္ပက မစ္ဆဂုမ္ဘ ၂ ပါး အပေါင်းကိုလည်း၊ တိဋ္ဌန္တတိ-တိဋ္ဌန္တဟူ၍လည်း၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူ အပ်ပြီ၊ [ဒွယံ၌ ပုဒ်အားဖြင့် ၂ ပုဒ်အပေါင်းကို ဆိုသည်၊ အကောင်အားဖြင့်ကား ၃ မျိုးရှိ၏။] ဣတရံ-အခြားသော၊ ဒွယံပိ-သိပ္ပိသမ္ပက မစ္ဆဂုမ္ဘ ၂ ပါးအပေါင်းကို လည်း၊ စရန္တံ-လှည့်လည်နေသည်ကို၊ ဥပါဒါယ၊ သက္ခရကထလံပိ-ကိုလည်း၊ စရန္တံ တိ-ဟူ၍လည်း၊ ဝုတ္တံ။

တတ္ထ-ထိုဥပမာစကားရပ်၌၊ စက္ခုမတော-ကောင်းသော မျက်စိရှိသော၊ ပုရိယဿ-အား၊ (ဝါ-၏စိတ်၌) ဝါ-သည်၊ တီရေ-ကမ်းနား၌၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ ပဿတော-ကြည့်လတ်သော်၊ သိပ္ပိသမ္ပကကဒိနံ-ကနုကမာယောက်သွား အစရှိ သည်တို့၏၊ ဝိဘူတကာလော ဝိယ-ထင်ရှားရာအခါကိုကဲ့သို့၊ အာသဝါနံ-တို့၏၊ ခယာယ-ကုန်ကြောင်း အရဟတ္တမဂ်အကျိုးငှာ၊ [“ကုန်စေတတ်”ဟုလည်း ရှေး၌

ဧဝံ တိဋ္ဌန္တမေဝစသည်။ ။ဤဥမေယျဝါကျ၌ အဓိပ္ပာယ်ထင်ရှားပြီ၊ “တိဋ္ဌန္တံ” ၌ ပိသဒ္ဒါ အကျေကြ်၍ စရန္တံကို ဆည်းပါ၊ “ဣတရဒ္ဒယကိုလည်း တိဋ္ဌန္တဟုလည်းကောင်း၊ စရန္တံဟုလည်းကောင်း၊ ဟောတော်မူအပ်သည်”ဟူလို၊ [ထိုယောက်ျားကြည့်ရှုခိုက်၌ ဣတရဒ္ဒယ သည် တချို့က စရန္တသာဖြစ်၏၊ သို့သော် သက္ခရကထလ၏ တိဋ္ဌန္တကို အကြောင်းပြု၍ တိဋ္ဌန္တ ဟုလည်း ဟောတော်မူရသည်၊ စရန္တမှာ သူ့သဘာဝတိုင်းသာတည်း၊ “စရန္တံ ဝုတ္တံ”၌လည်း ဤနည်းကို မှီး၍ ပိသဒ္ဒါအကျေကြ်ပါ။]

ဋီကာသစ်။ ။ဧကန္တတော တိဋ္ဌန္တမေဝ (န ကဒိစိ စရန္တံ-ဘယ်တော့မှ မလှည့် လည်သော) သက္ခရကထလံ ဥပါဒါယ သိပ္ပိသမ္ပကံပိ မစ္ဆဂုမ္ဘံ တိဋ္ဌန္တံ ဝုတ္တံ။ [သိပ္ပိသမ္ပက မစ္ဆဂုမ္ဘ၌ နဂိုသဘာဝအတိုင်းပင် တိဋ္ဌန္တတွေ ရှိနေသည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် သက္ခရကထလတို့၏ တိဋ္ဌန္တကို အကြောင်းပြု၍ တိဋ္ဌန္တဟု ဆိုရသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိရကား ထိုအမေးကို ဖြေလိုသောကြောင့် “န တု တေသံ ဌာနကြိယံ ဥပါဒါယ”ဟု ဋီကာသစ် ဆင့် သည်၊ သူတို့၏ ဌာနကြိယာကို အကြောင်းမပြု၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ သူတို့၏ ဌာနကြိယာက အမြဲမဟုတ်သည့်အတွက် မသေချာသောကြောင့်တည်း၊-ဟူလို။]

ယထာလာဘ ယောဇနာနည်း။ ။ဋီကာ၌ အဋ္ဌကထာ၏ သဟစရဏနည်းကို မကြိုက်သောကြောင့် ယထာလာဘ ယောဇနာနည်းကိုလည်း ပြသေး၏။ [ကိဝိ ဣမာယ သဟစရိယာယ (အဋ္ဌကထာ၌ ပြအပ်သော ဤသဟစရိယနည်းဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း)၊ ယထာလာဘဂ္ဂဟဏံ ပနေတ္ထ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ (စင်စစ်အားဖြင့် ဤပါဠိတော်၌ ရသင့်သော အနက်ကို ယှဉ်စေခြင်း-ယှဉ်ခြင်းကို မှတ်ထိုက်၏) သက္ခရကထလဿ ဟိ ဝသေန တိဋ္ဌန္တံ (သက္ခရ ကထလနှင့်စပ်၍ တိဋ္ဌန္တဟုလည်းကောင်း) သိပ္ပိသမ္ပကဿ မစ္ဆဂုမ္ဘဿစ ဝသေန တိဋ္ဌန္တံပိ စရန္တံပိ ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ (သိပ္ပိသမ္ပက မစ္ဆဂုမ္ဘနှင့် စပ်၍ “တိဋ္ဌန္တံပိ စရန္တံပိ”ဟုလည်း ကောင်း အနက်ယှဉ်စေခြင်းကို ပြုထိုက်ပါသည်။) ဤသို့ ရထိုက်သော အနက်ကို ယှဉ်စေခြင်း ကို “ယထာလာဘ ယောဇနာနည်း”ဟု ဆိုသည်။

ဖွင့်ခဲ့ပြီ။] စိတ္တံ-ကို၊ အဘိနီဟရိတွာ-၍၊ နိသိန္နဿ-သော၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ (ဝါ-၏ စိတ်၌) စတုန္နံ-၄ ပါးကုန်သော၊ သစ္စာနံ-သစ္စာတို့၏၊ ဝိဘူတကာလော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ဣတိ-အာသဝက္ခယဉာဏ် အပြီးတည်း။

တ္ထောဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ပါဠိတော်အစဉ်ဖြင့်၊ [“ပုနစပရံ၊ ပေ၊ ဉာဏဒဿနာယ စိတ္တံ အဘိနီဟရတိ”မှ စ၍ “နာပရံ ဣတ္ထတ္တယ၊ ပေ၊ ပဏီတ တရဉ္စ” တိုင်အောင်သော တရားတော်အစဉ်ဖြင့်. . . နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ၌ စပ်။] ဝိပဿနာညာဏ်-ဝိပဿနာဉာဏ်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသညာဏ်-လည်း ကောင်း၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဝသေန-ဒိဗ္ဗစက္ခု၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-ဒိဗ္ဗစက္ခုနှင့် စပ်သဖြင့်၊ နိပ္ပန္နံ - ပြီးစီးသော၊ အနာဂတံ သညာဏယထာကမ္မူပဂညာဏဒွယံ - အနာဂတံသညာဏ်၊ ယထာကမ္မူပဂညာဏ် ၂ ပါးအပေါင်းလည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုညာဏ်-လည်း ကောင်း၊ အာသဝက္ခယညာဏ်-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒသ-န်သော၊ ဉာဏာနိ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနိ - အကျယ်ပြအပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ။

တေသံ-ထိုဉာဏ်တို့၏၊ အာရမဏဝိဘာဂေါ-အာရုံအထူးအပြားကို၊ (အာရုံတို့၏ ဝေဖန်အပ်သော အထူးအပြားကို)၊ ဇာနိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏၊ တတ္ထ-ထိုအကျယ်ဝေဖန်ရာ၌၊ ဝါ-ထိုဉာဏ်ဆယ်မျိုးတို့တွင်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်-သည်၊ ပရိတ္တ၊ ပေ၊ ဗဟိဒ္ဓါဝသေန-ပရိတ္တအာရုံ၊ မဟဂ္ဂတအာရုံ၊ အတိတ်အာရုံ၊ အနာဂတံအာရုံ၊ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံ၊ အဇ္ဈတ္တအာရုံ၊ ဗဟိဒ္ဓအာရုံတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ သတ္တဝိဓာရမဏ်-ခုနစ်ပါးအပြားရှိသော အာရုံရှိ၏၊ မနောမယညာဏ်-သည်၊ နိမ္မိတဗ္ဗူပါယတနမတ္ထမေဝ-ဖန်ဆင်းထိုက်သော ရူပါရုံမျှကိုသာ၊ အာရမဏ်-ကို၊ ကရောတိ-၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပရိတ္တပစ္စုပ္ပန်ဗဟိဒ္ဓါရမဏ်-ပရိတ္တ၊ ပစ္စုပ္ပန်တရားဟူသော ဗဟိဒ္ဓ

သတ္တဝိဓာရမဏံ။

။ပရိတ္တ-မဟဂ္ဂတသည် ဘူမိဘေဒ၊ အတိတစသည်သည် ကာလဘေဒ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓကား သန္တာနဘေဒတည်း၊ ဤသို့အားဖြင့် ၇ ပါးပြားသည်၊ တရားကိုယ်အားဖြင့်ကား ပရိတ္တ မဟဂ္ဂတချည်းသာတည်း၊ ပစ္စုပ္ပန်စသည်တို့ဟူသည်လည်း ပရိတ္တ မဟဂ္ဂတဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်စသော တရားတို့ပင် ဖြစ်ကြသည်-ဟူလို။

နိမ္မိတဗ္ဗူပါယတန မတ္တမေဝ။

။ရူပါယတနမတ္တမေဝါတိ ဣဒံ (ဤစကားကို) တဿ ဉာဏဿ (ထို မနောမယဉာဏ်၏) အဘိနိမ္မိယမာနေ (ဖန်ဆင်းအပ်သော) မနေမယေ ကာယေ (မနောမယကိုယ်တွင်) ရူပါယတနမတ္တမေဝ အာရဉ္စ ပဝတ္တနတော ဝုတ္တံ၊ န တတ္ထ (ထိုမနောမယကိုယ်၌) ဂန္ဓာယတနာဒိနံ အဘာဝတော (ဂန္ဓာယတနစသည် မရှိသောကြောင့် ဆိုအပ်သည် မဟုတ်)၊ န ဟိ ရူပကလာပေါ ဂန္ဓာယတနာဒိရဟိတော အတ္ထိ (ဂန္ဓာယတန စသည်မှ ကင်းသော ရုပ်ကလာပ် မရှိ)၊ ပရိနိပ္ပန္နမေဝ နိမ္မိတရူပံ (နိမ္မိတရုပ်ဆိုတာ တန်ခိုးကြောင့်ပြီးသော နိပ္ပန္နရုပ်သာတည်း၊ တန်ခိုးရှင်၏ စိတ္တပစ္စယဉာဏ်ရုပ်ဖြစ်သည်-ဟူလို) တေနာဟ-ပရိတ္တပစ္စုပ္ပန်ဗဟိဒ္ဓါရမဏ်တိ-ဋီကာ။

အာရုံရှိ၏။ အာသဝက္ခယညာဏ်-သည်။ အပ္ပမာဏဗဟိဒ္ဓါ န ဝတ္တဗ္ဗာရမဏ်-
အပ္ပမာဏ၊ ဗဟိဒ္ဓါ၊ န ဝတ္တဗ္ဗဖြစ်သော အာရုံရှိ၏။ အဝသေသာနံ-ကြွင်းသော
ဉာဏ်တို့၏။ အာရမဏဘေဒေါ - အာရုံအထူးအပြားကို၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ (မယာ)
ဝုတ္တော။

ဥတ္တရိတရံဝါ ပဏိတတရံဝါတိ-ကား၊ ယေန ကေနစိ-အမှတ်မထား တစ်ပါး
ပါးသော၊ ပရိယာယေန-ပရိယာယ်ဖြင့်၊ ဝါ-အကြောင်းဖြင့်၊ ဣတော-ဤ
အာသဝက္ခယဉာဏ်ထက်၊ သေဋ္ဌတရံ-အထူးသဖြင့် မြတ်သော၊ သာမညဖလံ
နာမ-ရဟန်းအဖြစ်၏ အကျိုးမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဘဂဝါ-
သည်။ အရဟတ္တနိက္ခဋေန-အရဟတ္တဖိုလ်တည်းဟူသော အထွတ်ဖြင့်၊ ဒေသနံ-
သာမညဖလဒေသနာတော်ကို၊ နိဋ္ဌာပေသိ-ပြီးဆုံးစေတော်မူပြီ။

အရဟတ္တနိက္ခဋေန။ ။ကုဋ္ဌာဂါရအိမ်၏ အထွတ်ကဲ့သို့ ဒေသနာတော်၏
အထွတ် (အဆုံး)ဖြစ်သောကြောင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို “နိက္ခဋ”ဟု ဥပစာတင်စား၍ မိန့်သည်။
နိက္ခဋ နှင့် ကုဋ္ဌသည် အထွတ် အနက်ဟောချင်း တူ၏။

နိဋ္ဌာပေသိ။ ။တိတ္ထိတို့၏အယူကို ပယ်ရှားကြောင်းအကျင့်ကို ထင်စွာပြတတ်
သည်လည်းဖြစ်သော၊ အထူးထူးသော အပြားရှိသော ကုဟန လပနအစရှိသော မိစ္ဆာဒီဝကို
ဖျက်ဆီးတတ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ တိဝိဓေါလတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ပရမသလ္လေခ
အကျင့်ကို ပြတတ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ ဈာန်အဘိညာဉ် အစရှိသော ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မတို့ဖြင့်
တန်ဆာဆင်အပ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ တစ်ဆယ့်လေးပါး အပြားရှိသော မဟာသာမညဖလ
တို့ဖြင့် မွမ်းမံအပ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ အခြား သာဝကတို့နှင့် ဆက်ဆံခြင်းမရှိသော (အခြား
သာဝကတို့ မဟောနိုင်သော) ဒေသနာတော်ကို ပြီးဆုံးစေတော်မူပြီ။ [ဋီကာပါဌ်ကို မြန်မာ
ပြန်ထားသည်။]

အာသဝက္ခယညာဏကထာအဖွင့် ပြီး၏။

D

အဇာတသတ္တု ဥပါသကတ္တပဋိဝေဒနာကထာ အဖွင့်

၂၅၀။ ရာဇာ-မင်းသည်၊ တတ္ထတတ္ထ-ထိုထိုသာမညဖလအဆုံး၌၊ ဝါ-ထိုထို
သာမညဖလသုတ်၏ အစိတ်အပိုင်း၌၊ သာဓုကာရံ-သာဓုဟု ပြုခြင်းကို၊ ဝါ-သာဓု
ခေါ်ခြင်းကို၊ ပဝတ္ထေန္တော-ဖြစ်စေလျက်၊ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနံ-အစ အလယ်
အဆုံးဖြစ်သော တရားတော်ကို၊ သက္ကစ္စံ-ကောင်းစွာပြု၍၊ ဝါ-ရိုရိုသေသေ၊ သုတ္တာ-

ရာဇာ တတ္ထတတ္ထ။ ။ဘုရားရှင်ဟောတော်မူအပ်သော သာမညဖလသုတ်ရင်း၏
အတ္ထဝဏ္ဏနာကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ သံဂါယနာတင်ထေရ်တို့ ထည့်စွက်၍ သံဂါယနာတင်
အပ်သော သုတ်အစွန်း၏ အတ္ထဝဏ္ဏနာကို ပြလိုသောကြောင့် “ရာဇာ”စသည်ကို မိန့်သည်။
[တတ္ထ တတ္တာတိ တသ္မိတသ္မိ သာမညဖလေ၊ သုတ္တပဒေသေ ဝါ (တစ်နည်း) သုတ်တွင်ပါဝင်
သော ထိုထို သာမညဖလသုတ်၏ အစိတ်အပိုင်း၌-ဋီကာသစ်။]

နာ၍၊ [စိန္တေတွာ၌ ပုဗ္ဗကာလကြိယာဝိသေသနစပ်။] ဣမေ ပဥေ-ဤပြဿနာ တို့ကို၊ ပုထူ-များစွာကုန်သော၊ သမဏဗြာဟ္မဏေ-သမဏဗြာဟ္မဏအမည်ရသူ တို့ကို၊ ပုစ္ဆန္တော-မေးသည်၊ (ဟုတွာ)၊ စိရံ-ကြာမြင့်စွာ၊ အမှီဝတ-ဖြစ်ရလေစွတကား၊ (အချိန်ဖြုန်းမိလေစွတကား၊) (ပုစ္ဆန္တောပိ-မေးပါသော်လည်း၊) ထုသေ-ဖွဲ့တို့ကို၊ ကောဋေန္တော ဝိယ-ထောင်းသူကဲ့သို့၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ သာရံ-အနှစ်အဆံ ကို၊ န အလတ္တံ-မရခဲ့၊ ယော (ဘဂဝါ)-အကြင်မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မေ-ငါအား၊ ဝါ-ငါ၏၊ ဒီပသဟဿံ-ဆီမီးတစ်ထောင်ကို၊ ဇာလေန္တော ဝိယ-ထွန်းတော်မူ သကဲ့သို့၊ မဟန္တံ-ကြီးစွာသော၊ အာလောကံ-အရောင်အလင်းကို၊ ကတွာ၊ ဣမေ ပဥေ-ဤပြဿနာတို့ကို၊ ဝိသဇ္ဇေသိ-ဖြေတော်မူပြီ၊ (တဿ)ဘဂဝတော-၏၊ ဂုဏ သမ္ပဒါ-ဂုဏ်တော်၏ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ အဟောဝတ-ဪ... အံ့ဩဖွယ်ကောင်း ပါပေစွ၊ ဒသဗလဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဂုဏာနုဘာဝံ-ဂုဏ်တော်၏အာနုဘော် ကို၊ အဇာနန္တော-မသိသည်၊ ဝါ-မသိခြင်းကြောင့်၊ ဝဉ္စိတော-မောဟသည် လှည့် ပတ်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သုစိရံ-အလွန်ကြာမြင့်စွာ၊ အမှီဝတ-တကား၊ [“မောဟ၏ အလှည့်အပတ်ခံခဲ့ရသည်မှာ ကြာမြင့်လှပြီ”-ဟူလို။] ဣတိ စိန္တေတွာ-တွေ့၍၊ ဗုဒ္ဓဂုဏာနုဿရဏသမ္ဘူတာယ-မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်တော်တို့ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်းကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သော၊ ပဉ္စဝိဓာယ-ငါးပါးအပြားရှိသော၊ ပီတိယာ-သည်၊ (ခုဒ္ဓိကာ၊ ခဏိကာ စသော ၅ ပါးကို ဆိုသည်။) ဖုဋ္ဌသရီရော-

သာဓုကာရံ။ ။ကရဏံ ကာရော၊ သာဓု ဣတိ+ကာရော သာဓုကာရော၊ “သာဓု ဘဂဝါ၊ သာဓုသုဂတ” စသည်ဖြင့် သာဓုဟု အသံပြုခြင်းကို “သာဓုကာရ”ဟု ခေါ်၏။- ဋီကာသစ်။ [“ကရိယတိ ဥစ္စာရိယတိတိ ကာရော-မြှက်ဆိုအပ်သော အသံ၊ သာဓု ဣတိ+ကာရော သာဓု ကာရော-သာဓု သာဓုဟု ကောင်းချီးပြုလျက်၊ မြှက်ဆိုအပ်သော အသံ” ဤသို့လည်း တစ်နည်း ပြုသင့်၏။ သာဓုဟိ-သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ ကာရော-ပြုအပ်သော အမှုအရာတည်း၊ သာဓု ကာရော-ရာ၊ ဤသို့လည်း ပြုကြသေး၏။]

စိရံ ဝတမှီ ၊ပေ၊ နာလတ္တံ။ ။ဣမေ ပဥေ ပုထူ သမဏဗြာဟ္မဏေ ပုစ္ဆန္တော အဟံ စိရံ ဝတ အမှီ၊ ဧဝံ ပုစ္ဆန္တောပိ အဟံ ထုသေ ကောဋေန္တောဝိယ ကဉ္စိသာရံ နာလတ္တံ-ဋီကာသစ်။

သုစိရံ ဝတမှီ ၊ပေ၊ ဝဉ္စိတော။ ။ဒသဗလဿ ဂုဏာနုဘာဝံ အဇာနန္တော အဟံ ဝဉ္စိတော သုစိရံဝတ အမှီတိ၊ ဝဉ္စိတောတိစ အညာဏေန ဝဉ္စိတော အာဝဉ္စိတော၊ (လှည့်ပတ် အပ်) မောဟေန ပဋိစ္ဆာဒိတော အမှီတိ ဂုတ္တံ ဟောတိ-ဋီကာသစ်။

ပဉ္စဝိဓာယ ပီတိယာ။ ။“ဥဗ္ဗေဂါပီတိသည် ပျံတက်စေနိုင်၏”ဟု ဆိုသော်လည်း အထက်သို့ မတက်ဘဲလည်း တက်တက်ကြွကြွဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “ငြိမ်သက်စွာ တရားနာနေ သောမင်းမှာလည်း ဥဗ္ဗေဂါပီတိနှင့်တကွ ပီတိ ၅ မျိုးဖြစ်သည်”ဟု ဆိုသည်။

ဖြန့်အပ်သော ကိုယ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အတ္တနော-၏၊ ပသာဒံ-ကြည်ညိုခြင်းကို၊ အာဝိကရောက္ခော-ထင်စွာပြုလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဥပါသကတ္တံ-ဥပါသကာ၏အဖြစ်ကို၊ ပဋိဝေဒေသိ-သိစေပြီ၊ ဝါ-လျှောက်ပြီ၊ တံ-ထိုဥပါသကာ၏ အဖြစ်ကိုလျှောက်ပုံကို၊ ဒဿေတံ - ပြခြင်းငှာ၊ ဧဝံ ဝုတ္တေရာဇာတိအာဒိ - အစရှိသော စကားကို၊ (သံဂီတိကာရေဟိ)၊ အာရဒ္ဓံ-အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ။

တတ္ထ-ထိုစေ ဝုတ္တေအစရှိသော စကားရပ်၌၊ အဘိက္ကန္တံ ဘန္တေတိ (ဧတ္ထ)-၌၊ (နိဝိဋ္ဌော-သော)၊ အယံ အဘိက္ကန္တသဒ္ဓေါ-ဤ အဘိက္ကန္တသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ ခယသုန္နရာဘိရူပ အပ္ပနမောဒနေသု-ခယအနက်၊ သုန္နရအနက်၊ အဘိရူပအနက်၊ အပ္ပနမောဒနအနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊ ဝါ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ ရတ္တိ-ညဉ့်သည်၊ အဘိက္ကန္တာ-ကုန်လွန်ပါပြီ၊ ပဌမော ယာမော-ပဌမယာမ်သည်၊ နိက္ခန္တော-ထွက်သွားပါပြီ၊ ဘိက္ခုသံဃော-သည်၊ စိရ နိသိန္နော-ထိုင်နေသော ရဟန်းသံဃာ၏ ကြာမြင့်သောကာလရှိပါပြီ၊ ဝါ-ထိုင်နေ ရသည်မှာ ကြာမြင့်ပါပြီ။ [ဧဠဝဂ္ဂပါတိမောက္ခထပနက္ခန္ဓကပါဠိတော်။] ဣတိ အာဒိသု-ဤသို့အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ခယေ-ကုန်ခြင်းအနက်၌၊ ဒိဿတိ၊ အယံ ပုဂ္ဂလော-ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မေ-ငါအား၊ ခမတိ-နှစ်သက်ပါ၏၊ စတုန္တံ-၄ ယောက်ကုန်သော၊ ဣမေသံ ပုဂ္ဂလာနံ-တို့ထက်၊ အဘိက္ကန္တတရောစ-အလွန်နှစ်သက်အပ်သည်လည်းကောင်း၊ (သဒ္ဓတ္ထ)၊ ဝါ-အလွန်ကောင်းသည်လည်းကောင်း၊ (အဓိပ္ပာယတ္ထ)၊ ပဏီတတရောစ-သာလွန်မွန်မြတ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)။ [ရှေးစာအုပ်တို့၌ “အယံ မေ ပုဂ္ဂလော ခမတိ”မပါ၊ စတုတ္ထ-အင်္ဂုတ္တိရ်၊ ပဉ္စမဝဂ်၊ ပေါတလိယသုတ်၌ ပါ၏။] ဣတိ အာဒိသု၊ သုန္နရေ-အကောင်းဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)။

ဣဒ္ဓိယာ-နတ်တို့၏တန်ခိုးဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယသသာ-နတ်တို့၏ အခြွေအရံဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဇလံ-တောက်ပလျက်၊ အဘိက္ကန္တေန-အလွန်နှစ်သက်အပ်သော ပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏေန-ကိုယ်အဆင့်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗာ-နံသော၊ ဒိဿာ-အရပ်မျက်နှာတို့ကို၊

ဖဋ္ဌသရီရော။

။ဋီကာသစ်၌ “ဖုသိတသရီရော-တွေ့ထိအပ်သောကိုယ်ရှိသည်” ဟု ဖွင့်၍ “န ဗျာပိတသရီရော-ပြန့်နှံ့အပ်သောကိုယ် ရှိသည်မဟုတ်” ဟု ပယ်ထား၏၊ သို့သော် ပြန့်နှံ့ဟူရာ၌ ပီတိကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ပြန့်နှံ့ခြင်းကို ဆိုလိုရကား “ဗျာပိတ သရီရော” အနက်သာ အနက်မှန်ဖြစ်သင့်၏၊ ဖုဋ္ဌ၌ ဖရဓာတ်ဖြစ်ကြောင်းကို စတုတ္ထဈာန်ခန်း အဖုဋ္ဌောပုဒ်၌ ပြခဲ့ပြီ။

အမှာ။

။“အဘိက္ကန္တံ ဘန္တေ” စသော ပုဒ်တို့၏အဖွင့်သည် ပါရာဇိကဏ် အဌကထာ (ဝေရဉ္စကဏ္ဍ) နှင့် တူ၏၊ ထို့ကြောင့် အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ထို၏ ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။

ဩဘာသယံ-ထွန်းလင်းစေလျက်၊ မေ-ငါ၏၊ ပါဒါနိ-တို့ကို၊ ဝန္တတိ-ရှိခိုးလာသူကား၊ ကော-အဘယ်သူနည်း၊ [ပုရိသဝိမာနဝတ္ထု။] ဣတိ အာဒိသု၊ အဘိရူပေ-အလွန် လှပသော ရုပ်ပုံသဏ္ဌာန်ဟူသော အနက်၌၊ (ဒိဿတိ)။

ဘော ဂေါတမ-အရှင်ဂေါတမ၊ အဘိက္ကန္တံ-အလွန်နှစ်သက်အပ်ပါပေစွ၊ ဝါ- အလွန်ကောင်းပါပေစွ၊ [ပါရာဇိက-ဝေရဉ္စကဏ္ဍပါဠိတော်။] ဣတိ အာဒိသု၊ အပ္ပနု မောဒနေ-အလွန်ဝမ်းမြောက်ခြင်းအနက်၌၊ (ဒိဿတိ)၊ ဣဓာပိ-ဤ အဘိက္ကန္တံ ဘန္တေဟူသော ပါဠိ၌လည်း၊ အပ္ပနုမောဒနေယေဝ-၌ပင်၊ (ဟောတိ)၊ စ-ဆက်၊ ယသ္မာ၊ အပ္ပနုမောဒနေ-၌၊ (ဟောတိ)၊ တသ္မာ၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ သာဓု သာဓု-သာဓု... သာဓု...၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ [အဘိက္ကန္တံ သဒ္ဓေါကိုဌ်၍ “ဝေဒိတဗ္ဗော” ဟု ထားဟန်တူသည်။ ပါရာဇိကဋကထာ၌ “ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟု ရှိ၏။]

စ-ဆက်၊ ဘယေ-ကြောက်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြောက်ရာအခါ၌ လည်းကောင်း၊ ကောဓေ-အမျက်ထွက်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-အခါ၌လည်း ကောင်း၊ ပသံသာယံ-ချီးမွမ်းခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-အခါ၌လည်းကောင်း၊ တုရိတေ-အဆောတလျင်၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-အဆောတလျင်ပြုရာအခါ၌လည်း ကောင်း၊ ကောတုဟလေ-အသစ်အဆန်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-အသစ်အဆန်းကို မြင်ရာအခါ၌လည်းကောင်း၊ အစ္စရေ-အံ့ဩခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-အံ့ဩရာအခါ ၌လည်းကောင်း၊ ဟာသေ-ရွှင်လန်းခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရွှင်လန်းရာအခါ၌ လည်းကောင်း၊ သောကေ-ဝမ်းနည်းခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဝမ်းနည်းရာအခါ၌ လည်းကောင်း၊ ပသာဒေစ-ကြည်ညိုခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြည်ညိုရာအခါ၌ လည်းကောင်း၊ ဗုဓော-ပညာရှိသည်၊ အာမေဍိတံ-အာမေဍိတံကို၊ ကရေ-ပြုရာ၏၊ ဣတိ ဣမိနာလက္ခဏေန-ဤ သဒ္ဓါလက္ခဏာအားဖြင့်၊ ဣဓ-ဤအဘိက္ကန္တံဘန္တေ ဟူသောပါဠိ၌၊ ပသာဒဝေသေန-ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပသံသာဝေသေန-ဖြင့်လည်း ကောင်း၊ အယံ-ဤအဘိက္ကန္တသဒ္ဓါကို၊ ဒွိက္ခတ္တံ-၂ ကြိမ်၊ ဝုတ္တော-လျှောက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အထဝါ-ထို့ပြင်တစ်နည်းကား၊ အဘိက္ကန္တံ-ကား၊ အဘိက္ကန္တံ-အလွန်နှစ် သက်အပ်ပါပေစွ၊ အတိက္ကဋ္ဌံ-အလွန် အလိုရှိအပ်ပါပေစွ၊ အတိမနာပံ-အလွန် မြတ်နိုးအပ်ပါပေစွ၊ အတိသုန္ဓရံ-အလွန်ကောင်းပါပေစွ၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဧတ္ထ-ဤအဘိက္ကန္တသဒ္ဓါ ၂ ပါးတို့တွင်၊ [ပါရာဇိကဋကထာ၌ “တတ္ထ” ဟု ရှိ၏။] ဧကေန-တစ်ပါးသော၊ အဘိက္ကန္တသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ ဒေသနံ-ဒေသနာတော်ကို၊ ထောမေတိ-ချီးမွမ်း၏၊ ဧကေန-သော၊ (အဘိက္ကန္တသဒ္ဓေန)၊ အတ္တနော-၏၊ ပသာ ဒံ-ကြည်ညိုခြင်းကို၊ (ထောမေတိ)၊ ဟိ-ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤအဘိက္ကန္တံ ဘန္တေ ဟူသောပါဠိ၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ်ကား၊ အဓိပ္ပာယော-အဇာတသတ် မင်း၏အလိုတည်း၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ယဒိဒံ

(ယာ+အယံ) ဓမ္မဒေသနာ-သည်။ (အတ္ထိ၊ ဓမ္မဒေသနာသင်္ခါတံ-တရားဒေသနာ တော်ဟု ဆိုအပ်သော၊ တံ ဝစနံ-ကို) အဘိက္ကန္တ-အလွန်နှစ်သက်အပ်ပါပေစွာ၊ ဝါ-အလွန်ကောင်းပါပေစွာ၊ ဘဂဝတော-၏။ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ အာဂမ္မ-ရှေးရှု ရောက်၍၊ ဝါ-စွဲ၍၊ မမ-၏။ ယဒိဒံ (ယော+အယံ) ပသာဒေါ-သည်။ (အတ္ထိ၊ တံ ပသာဒနံ-ကို) အဘိက္ကန္တ-စွာ၊ ဝါ-စွာ၊ ဣတိ-ဤကားအဇာတသတ်မင်း၏ အလို တည်း။ [(တစ်နည်း) ဘန္တေ ဘဂဝတော၊ ယဒိဒံ (ယာ+အယံ) ဓမ္မဒေသနာ- သည်။ (အတ္ထိ၊ အယံ ဓမ္မဒေသနာ-ကို) အဘိက္ကန္တ (အဘိက္ကန္တာ)-စွာ၊ ဝါ-စွာ၊ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနံ အာဂမ္မ မမ၊ ယဒိဒံ (ယော+အယံ) ပသာဒေါ-သည်။ (အတ္ထိ၊ အယံ ပသာဒေါ-ကို) အဘိက္ကန္တ (အဘိက္ကန္တာ)-စွာ၊ ဝါ-စွာ၊ ဣတိ- ဤကား အဇာတသတ်မင်း၏ အလိုတည်း။]

ဝါ-တစ်နည်းကား၊ ဘဂဝတောယေဝ-၏ပင်၊ ဝစနံ-တရားစကားတော်ကို၊ ဒွေဒွေအတ္ထေ-၂ ပါး ၂ ပါးသော အနက်တို့ကို၊ သန္ဓာယ ထောမေတိ၊ ဘဂဝတော- ၏။ ဝစနံ-တရားစကားတော်ကို၊ ဒေါသနာသနတော-ရာဂအစရှိသော အပြစ်တို့ကို ဖျက်ဆီးတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘိက္ကန္တ၊ ဂုဏာဓိဂမနတော-သီလစသော ဂုဏ်တို့ကို ရကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘိက္ကန္တ၊ တထာ-ထိုအတိုင်းပင်၊ သဒ္ဓါ ဇနနတော-ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် (အဘိက္ကန္တ)၊ ပညာဇနနတော-အသိအလိမ္မာ ဉာဏ်ပညာကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)။ [ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပေါင်း၍ ပေးခဲ့သော်လည်း ဤသို့ ခွဲ၍ပေးပါ၊ ဤသို့ ခွဲ၍ပေးမှ အဘိက္ကန္တ ၂ ချက်လုံး အနက်ပေါ်မည်။] သာတ္ထတော-အနက်နှင့် တကွဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ သဗျဉ္ဇနတော-သဒ္ဓါနှင့် တကွဖြစ် သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ ဥတ္တာနပဒတော-ပေါ်လွင်သောပုဒ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ ဂမ္ဘီရတ္ထ တော-နက်နဲသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)။

ဥတ္တာနပဒတော။ ။ဗုဒ္ဓမြစ်စွာ၏ တရားတော်သည် ပုဒ်အနေအားဖြင့် ပေါ်လွင် ထင်ရှား၏။ ပါဠိဘာသာမှ အခြားဘာသာသို့ ပြန်လိုလျှင် လွယ်လွယ်ကူကူ ပြန်နိုင်စရာရှိ၏။ ဥပမာ-“အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ” ဟူသော ပါဠိတော်ကို “အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရတို့ ဖြစ်ကြ သည်” ဟု မြန်မာပြန်ဖို့ရန် လွယ်ကူသကဲ့သို့တည်း။

ဂမ္ဘီရတ္ထတော။ ။အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်ကား အလွန်နက်၏၊ အလွန်ခက်၏။ အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာ၌ အဝိဇ္ဇာ၏ အနက်သဘောကို သိဖို့သည် အလွန်ခက်၏။ သင်္ခါရ၏ အနက်သဘောလည်း အလွန်ခက်၏။ ယခုအခါ မြန်မာဘုန်းတော်ကြီးများသည် ငယ်စဉ်ကစ၍ အဘိဓမ္မာကို နေ့ဝါ ညဝါ အမျိုးမျိုးဖြင့် လေ့လာခဲ့ကြသောကြောင့် သရုပ်အရကောက်မှုကိုကား

ကဏ္ဍသုခတော-နား၌ ချမ်းသာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-နားဝင်ချိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ ဟဒယင်္ဂမနတော-စိတ်နှလုံးသို့ သက်ရောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-နှလုံးအသဲ၊ စွဲလောက်ခြင်းကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ အနတ္တုက္ကံသနတော-မိမိကို မမြှောက်ပင့်ခြင်းကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ အပရဝဗ္ဗနတော-သူတစ်ပါးကို မရှုတ်ချခြင်းကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ ကရုဏာသီတလတော-ကရုဏာတော်ဖြင့် အေးမြသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ ပညာဝဒါတတော-ပညာတော်ဖြင့် ဖြူစင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ အာပါတရမဏီယတော-သောတဒွါရသို့ ရှေးရှုရောက်လသော် မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ ဝိမဒ္ဒကမတော-နှိပ်နယ်ခြင်းကို ခံနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ သုယုမာနသုခတော-ကြားနာအပ်သည်ရှိသော် နားကို ချမ်းသာစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ ဝိမံသိယမာနဟိတတော-စူးစမ်းအပ်သည်ရှိသော် စီးပွားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ ဣတိ ဧဝမာဒီဟိ-ဤသို့အစရှိသော အနက်တို့ဖြင့်၊ ယောဇေတဗ္ဗံ။

သိနိုင်ကြပါ၏။ သို့သော် အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်ပုံကိုသိဖို့မှာ အလွန်တာဝန်ကြီးပါသေးသည်။ ဤသို့ နက်နဲခက်ခဲခြင်းသည် ဗုဒ္ဓတရားတော်၏ နှစ်သက်စရာ အဘိက္ကန္တ တစ်မျိုးဖြစ်ပါပေသည်။

သတိပြုဖွယ်။

။ယခုခေတ်၌ ပိဋကတ်တော်ကို မိမိတို့ဆိုင်ရာ ဘာသာပြန်တတ်ရုံမျှဖြင့် ဗုဒ္ဓတရားတော်ကို သိပြီဟု ထင်နေကြသူတို့သည် ဤဂစ္ဆိရဖြစ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်တိုင်အောင် မလေ့လာနိုင်ကြပါ။ ထိုသို့ မလေ့လာနိုင်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓ ဓမ္မ သံဃာ့အကြောင်းကို ကောင်းကောင်း မသိကြ၊ ထို့ကြောင့်ပင် ဗုဒ္ဓဘာသာ အယူရှိသူဟု ဝန်မခံနိုင်ကြပါ။ တရားတော် နက်နဲသလောက် ကောင်းကောင်းသိလျှင်ကား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဖြစ်ရေးသည် အနည်းငယ်မျှ မဝေးတော့ပါ။

ဧဝမာဒီဟိ။

။အာဒိသဒ္ဓေန ပန၊ သံသာရစက္ကနိဝတ္တနတော-သံသရာစက်ကို နှစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ သဒ္ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနတော-သဒ္ဓမ္မစက်ကို လည်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ မိစ္ဆာဝါဒ ဝိဒ္ဓိသနတော-မိစ္ဆာဝါဒကို ဖျက်ဆီးတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ သမ္မာဝါဒ ပတိဋ္ဌာပနတော-သမ္မာဝါဒကို တည်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ အကုသလမူလသမုဒ္ဓရဏတော-အကုသိုလ်အမြစ်ကို ပယ်နှုတ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ အပါယဒွါရပိဓာနတော-အပါယ်တံခါးကို ပိတ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ ကုသလမူလသံရောပနတော-ကုသိုလ်အမြစ်ကို ကောင်းစွာပေါက်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ သဂ္ဂမဂ္ဂဒွါရ ဝိဝရဏတော-နတ်ပြည်တံခါး၊ မင်္ဂတံခါးကို ဖွင့်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ ပရိယုဋ္ဌာနဂုပသမနတော-ပရိယုဋ္ဌာန ကိလေသာကို ငြိမ်းစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ အနုသယသမုတ္တာဋ္ဌနတော-အနုသယကိလေသာကို အကြွင်းမဲ့ခွာကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဘိက္ကန္တ)၊ ဣတိ ဧဝမာဒီနံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော-ဋီကာ။

တတော-ထိုအဘိက္ကန္တဘန္တေဟူသော စကားရပ်မှ၊ ပရံပိ-နောက်၌လည်း၊ စတူဟိ-၄ ပါးကုန်သော၊ ဥပမာဟိ-ဥပမာတို့ဖြင့်၊ ဒေသနံယေဝ-ဒေသနာတော်ကိုပင်၊ ထောမေတိ-၏၊ တတ္ထ-ထိုဥပမာစကားရပ်၌၊ (တစ်နည်း) တတ္ထ (တိဿံ ဒေသနာယံ)-ထိုဒေသနာတော်၌၊ နိကုဇ္ဇိတံတိ-ကား၊ အဓောမုခထပိတံ-အောက်၌ မျက်နှာဝရှိအောင်ထားအပ်သော အိုးခွက်ကို၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဟေဌာမုခဇာတံ-အောက်၌ မျက်နှာဝ ရှိသည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော အိုးခွက်ကို၊ (အလိုအလျောက်မှောက်နေသော အိုးခွက်ကို-ဟူလို၊) ဥက္ကုဇ္ဇေယျာတိ-ကား၊ ဥပရိမုခံ-အထက်၌ မျက်နှာဝ ရှိသည်ကို၊ ကရေယျ (သေယျထာပိ)-ပြုရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပဋိစ္ဆိန္နံတိ-ကား၊ တိဏပဏ္ဏာဒိဆာဒိတံ-မြက် သစ်ရွက်အစရှိသည်တို့ဖြင့် ဖုံးထားအပ်သော အရာဝတ္ထုကို၊ ဝိဝရေယျာတိ-ကား၊ ဥက္ကုဇ္ဇေယျ (သေယျထာပိ)-ဖွင့်ပြရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မူဠဿဝါတိ-ကား၊ ဒိဿမူဠဿ-အရပ်မျက်နှာတို့၌ တွေဝေနေသူအား၊ (“မျက်စိလည် လမ်းမှားနေသူအား” ဟူလို၊) မဂ္ဂံ အာစိက္ခေယျာတိ-ကား၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဝါ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဧသ-ဤလမ်းကား၊ မဂ္ဂေါ-လမ်းမှန်တည်း၊ ဣတိ၊ ဝဒေယျ (သေယျထာပိ)-ပြောပြရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အန္ဓကာရေတိ-ကား၊ ကာဠပက္ခစာတုဒ္ဒသီအမူရတ္တယနဝနသဏ္ဌမေယပဋ္ဌလေဟိ-လဆုတ်ပက္ခ တစ်ဆယ့်လေးရက်၊ ညဉ့်ထက်ဝက်သန်ခေါင် တစ်ခဲနက်သောတောအုပ်၊ မိုးတိမ်လွှာတို့ဖြင့်၊ စတုရင်္ဂေ-၄ ပါးသော အင်္ဂါရှိသော၊ တမေ-အမိုက်မှောင်၌၊ (ဓာရေယျ၌စပ်)၊ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ တာဝ-အဓိပ္ပာယ်ယောဇနာမှ ရှေးဦးစွာ၊ အနုတ္တာနုပဒတ္ထော-မပေါ်လွင်သော ပုဒ်တို့၏ အနက်တည်း။

ပန-ကား၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတုံကား၊ အဓိပ္ပာယ်ယောဇနာ-အဓိပ္ပာယ်ကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ (ဥက္ကုဇ္ဇေယျသေယျထာပိ-၌စပ်)၊ နိကုဇ္ဇိတံ-မှောက်ထားအပ်သော အိုးခွက်ကို၊ ဝါ-အလိုအလျောက် မှောက်နေသော အိုးခွက်ကို၊ ဥက္ကုဇ္ဇေယျ ယထာ-လှန်ပြရာသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ သဒ္ဓမ္မဝိမုခံ-သူတော်ကောင်းတရား၏ မျက်နှာလွှဲဖြစ်သော၊ အသဒ္ဓမ္မေ-မသူတော်တို့၏ တရား၌၊ ပတိတံ-ကျရောက်နေသော။ [ပါရာဇိကဏ်၌ “ပတိဋ္ဌိတံ” ဟု ရှိ၏။] မံ-တပည့် တော်ကို၊ အသဒ္ဓမ္မာ-မသူတော်တို့၏ တရားမှ၊ ဝုဌာပေန္တေန-ထစေတော်မူသည် လည်းဖြစ်သော၊ ပဋိစ္ဆိန္နံ-မြက်သစ်ရွက် အစရှိသည်တို့ဖြင့် ဖုံးထားအပ်သော အရာ ဝတ္ထုကို၊ ဝိဝရေယျ ယထာ-ဖွင့်ပြရာသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ကဿပဿ-ကဿမည် တော်မူသော၊ ဘဂဝတော-၏၊ သာသနန္တရဓာနာ-သာသနာတော်ကွယ်ရာ အခါမှ၊ ပဘုတိ-စ၍၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဂဟနပုဋိစ္ဆန္တံ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော တောရွာသည် ဖုံးကွယ် အပ်သော၊ သာသနာ-သာသနာတော်ကို၊ ဝိဝရန္တေန-ဖွင့်ပြတော်မူသည်လည်း ဖြစ်သော။

မူဠဿ-အား၊ မဂ္ဂ-လမ်းမှန်ကို၊ အာစိက္ခေယျ ယထာ၊ ဧဝံ၊ ကုမ္မဂ္ဂမိစ္ဆာမဂ္ဂပ္ပဋိ ပန္နဿ-စက်ဆုပ်အပ်သောလမ်းခရီး၊ မှားယွင်းသောလမ်းခရီး၌ သွားနေသော၊ မေ-အား၊ သဂ္ဂမောက္ခ မဂ္ဂ-နတ်ပြည်လမ်း နိဗ္ဗာန်လမ်းကို၊ အာဝိကရောဇ္ဇေန-ထင်စွာပြုတော်မူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ အန္တကာရေ-၌၊ တေလပဇ္ဇောတံ-ဆီမီး တန်ဆောင်ကို၊ ဓာရေယျယထာ-ညှိထွန်း ဆောက်ပြရာသကဲ့သို့၊ ဧဝံ၊ မောဟန္တ ကာရနိမူဂ္ဂဿ-မောဟတည်းဟူသော အမှိုက်မှောင်၌ နစ်မြုပ်နေသော၊ ဝါ-သည်ဖြစ်၍၊ (အပဿတော၌စပ်)၊ ဗုဒ္ဓါဒိရတနရူပါနိ-ဘုရားအစရှိသော ရတနာ တည်းဟူသော အဆင်းတို့ကို၊ အပဿတော-မမြင်ရသော၊ မေ-၏၊ (မောဟ၌စပ်)၊ တပွဋိစ္ဆာဒကမောဟန္တကာရဝိဒ္ဓံသကဒေသနာပဇ္ဇောတံ-ထိုအဆင်းတို့ကို ဖုံးလွှမ်း ထားသော မောဟတည်းဟူသော အမှိုက်မှောင်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေသနာ တော်အရောင်ကို၊ ဓာရေဇ္ဇေန-ဆောင်ပြတော်မူသည်လည်းဖြစ်သော။ [“တပွဋိစ္ဆာ ဒက မောဟန္တကာရဝိဒ္ဓံသကဒေသနာပဇ္ဇောတဓာရကေန” ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏၊ ဝုဋ္ဌာပေဇ္ဇေစသော ရှေ့ ၃ ပုဒ်နှင့်အလားတူ “ဓာရေဇ္ဇေန” ဟု ရှိသောပါဌ်သာ ကောင်း၏။] ဘဂဝတာ-သည်၊ မယှံ-အား၊ ဧတေဟိ ပရိယာယေဟိ-ဤပရိယာယ် တို့ဖြင့်၊ ပကာသိတတ္တာ-ကြောင့်၊ အနေကပရိယာယေန-တစ်ပါးမက များစွာသော အကြောင်းဖြင့်၊ ဝါ-ပရိယာယ်အမျိုးမျိုးဖြင့်၊ ဓမ္မော-ကို၊ ပကာသိတော-ထင်ရှား ပြတော်မူအပ်ပါပေပြီ၊ ဣတိ-ကား၊ (အဓိပ္ပာယ်ယောဇနာ-တည်း)။

ဧဝံ-သို့၊ ဒေသနံ၊ ထောမေတွာ-ပြီး၍၊ ဣမာယ ဒေသနာယ-ကြောင့်၊ ရတနတ္ထယေ-ရတနာ ၃ ပါးအပေါင်း၌၊ ပသန္နစိတ္တော-ကြည်ညိုသောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပသန္နကာရံ-ကြည်ညိုသူတို့ပြုထိုက်သော ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်မှုကို၊ ကရောဇ္ဇော-ပြုလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဒေသဟံတိအာဒိ-အစရှိသောစကားကို၊ အာဟ-လျှောက်ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုဒေသဟံအစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဒေသဟံတိ-ကား၊ ဒေသောအဟံ-သည်၊ ဘဂဝန္တံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိတိ-ကား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ မေ-ငါ၏၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာတည်း၊ ပရာယဏံ-လည်းလျောင်းရာတည်း၊ အဃဿ-မကောင်းမှုမှ၊ တာတာ-စောင့်ရှောက်တော်မူတတ်၏၊ ဟိတဿစ-စီးပွားကိုလည်း၊ ဝိဓာတာ-စီမံတော်မူတတ်၏၊ ဣတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပာယေန-ဤအလိုဖြင့်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဂစ္ဆာမိ-ဆည်းကပ်ပါ၏၊ ဝါ-သိပါ၏၊ ဘဇာမိ-ဆည်းကပ်ပါ၏၊ သေဝါမိ-မှီဝဲပါ၏၊ ပယိရပါသာမိ-ချဉ်းကပ်ပါ၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဧဝံ-ဤသို့ မြတ်စွာဘုရားသည် ငါ၏ ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဇာနာမိ ဗုဇ္ဈာမိ-သိပါ၏၊ ဣတိ-ဤကားအနက်၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ယေသံ ဓာတူနံ-အကြင်ဓာတ်တို့၏၊ ဂတိအတ္ထော-ဂတိအနက်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တေသံ-ထိုဂတိအနက်ရှိသော ဓာတ်တို့၏၊ ဗုဒ္ဓိပိ အတ္ထော-သိခြင်းအနက်သည်လည်း၊ (အတ္ထိ)၊ တသ္မာ-ထိုသို့ ဂတိအနက်ရှိသော

ဓာတ်တို့၏ ဗုဒ္ဓိအနက်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂစ္ဆာမိတိ ဣမဿ-ဂစ္ဆာမိ ဟူသော ဤပုဒ်၏၊ ဇာနာမိ ဗုဇ္ဈာမိတိ အယမ္ပိ အတ္ထော-ကိုလည်း၊ (မယာ) ဝုတ္တော။

ပန-ကား၊ ဓမ္မဉ္စ ဘိက္ခုသံဃာဉ္စာတိ ဧတ္ထ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)၊ အဓိဂတမဂ္ဂေ-သိအပ်ရအပ်ပြီးသော မဂ္ဂသစ္စာရှိကုန်သော၊ သစ္စိကတနိရောဓေ-မျက်မှောက်ပြုအပ်ပြီးသော နိရောဓသစ္စာရှိကုန်သော ဖလဌပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း ကောင်း၊ ယထာနုသိဋ္ဌံ-အကြင်အကြင် ဆုံးမတော်မူအပ်သည့်အတိုင်း၊ ပဋိပဇ္ဇမာ နေစ-ကျင့်ဆဲ မဂ္ဂဌပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတူသု-န်သော၊ အပါယေသု-တို့၌၊ အပတမာနေ-မကျသည်တို့ကို၊ (ကတွာ)၊ ဓာရေတိ-ဆောင်ထားတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဓမ္မော-ဓမ္မမည်၏၊ သော-ထိုဓမ္မဟူသည်၊ အတ္ထတော-အနက် သဘောအားဖြင့်၊ အရိယမဂ္ဂေါစေဝ-အရိယမဂ်လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာနဉ္စ-နိဗ္ဗာန် လည်းကောင်းတည်း၊ ဟိ-သာဓကကား၊ ယာဝတာ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ အဂ္ဂမက္ခာယ တိတိ-ဟူသော၊ ဧတံ (သုတ္တံ) (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ ဣတိ-ဤသို့ အစရှိသော၊ ဝိတ္တာ ရော-ကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော)။ . . [ဘိက္ခဝေ၊ ယာဝတာ-အကြင်မျှလောက်ကုန်သော၊ သင်္ခတာ-သင်္ခတဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ (သန္တိ)၊ တေသံ-ထိုသင်္ခတတရား တို့တွင်၊ အရိယော-မြတ်သော၊ အဋ္ဌကိကော-ရှစ်ပါးသောအင်္ဂါရှိသော၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်ကို၊ အဂ္ဂံ-အမြတ်ဆုံးဟူ၍၊ အက္ခာယတိ-ဟောတော်မူအပ်၏၊-စတုတ္ထအင်္ဂုတ္တရ၊ စက္ကဝဂ်-ပသာဒသုတ်ပါဠိတော်။] စ-ဆက်၊ ကေဝလံ-ဖိုလ်၊ ပရိယတိမဖက် သက်သက်၊ အရိယမဂ္ဂေါစေဝ-သည်လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာနဉ္စ-သည်လည်းကောင်း၊ (ဓမ္မော-မည်သည်၊) န-မဟုတ်သေး၊ အပိစ-စင်စစ်ကား၊ အရိယဖလေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ပရိယတ္တိဓမ္မောပိ-သည်လည်း၊ (ဓမ္မော-ဓမ္မမည်သေး၏၊) ဟိ-သာဓက ကား၊ ဆတ္တမာဏဝကဝိမာနေ-ဆတ္တမာဏဝကဝိမာနဝတ္ထု၌၊ [ဤဂါထာကား ဝိမာန (ဗိမာန်) တွင်း၌ ပါသည်မဟုတ်၊ ဝိမာနဝတ္ထု၌ပါသော ဂါထာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝတ္ထုပုဒ် အကြေကြိပါ။] ရာဂဝိရာဂ၊ ပေ၊ မုပေဟိတိ-ဟူသော၊ ဧတံ- ဤဂါထာဗန္ဓကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

ဂါထာအနက်။ ။ ရာဂဝိရာဂ-ရာဂ၏ မတပ်မက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါ- ရာဂကိုပယ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ဓမ္မံ-အရိယမဂ်တရားကိုလည်းကောင်း၊ အနေဇံ- တုန်လှုပ်တတ်သောတဏှာ မရှိသော၊ အသောကံ-ဝမ်းနည်းခြင်းမရှိသော၊ ဓမ္မံ- အရိယဖိုလ်တရားကိုလည်းကောင်း၊ အသင်္ခတံ-၄ ပါးသော အကြောင်းတို့သည် မပြုပြင်အပ်သော၊ ဓမ္မံ-နိဗ္ဗာန်တရားကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပဋိကူလံ-တစ်စုံတစ်ခု

အပ္ပဋိကူလံ။ ။ ဤပုဒ်ကိုလည်း ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ဖွင့်ခဲ့ပြီ။ အနက်ပေး ရာ၌ကား ပါရာဇိကဏ်နိဿယ၌ နိဗ္ဗာန်၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ပေးခဲ့၏၊ ထို့သို့ ပေးခဲ့ခြင်း မှာ”အပ္ပဋိကူလံ သဒ္ဓေနစ တတ္ထ (ထိုဆတ္တမာဏဝက ဝိမာနဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ၌) နိဗ္ဗာနမေဝ

နှင့်မျှ ဆန့်ကျင်ဖက်မရှိတော့သော၊ ဝါ-အလိုရှိအပ် ကောင်းမြတ်တသော၊ မစုရံ-ချိုဆိမ့်သောအရသာနှင့် တူတသော၊ ပဂုဏ်-အဝါးဝစွာ လေ့လာအပ်ပြီးတသော၊ ဝါ-မြတ်သောဂုဏ်ရှိတသော၊ သုဝိဘတ္တံ-ကောင်းစွာ ဝေဘန်အပ်တသော၊ ကုမံ ဓမ္မံ-ဤပရိယတ်တရားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ကုမံ ဓမ္မံ-ဤမဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် ဓမ္မကွန် ဟု ဆယ်တန်သော တရားတော်မြတ်ကို၊ သရဏတ္ထံ-ကိုးကွယ်ရာ အကျိုးငှာ၊ ဥပေဟိ - ဆည်းကပ်ပေတော့၊ [သရဏတ္ထံတိ သရဏာယ ပရာယဏာယ-သရဏတ္ထံ၌ သကို ထွံပြ၊ သရဏာယ ပရာယဏာယတို့၌ သကို အာယပြု-မူကာသစ်။]

ဟိ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤဂါထာ၌၊ ရာဂဝိရာဂတိ-ဟူသောပါဌ်ဖြင့်၊ မဂ္ဂေါ-ကို၊ ကထိတော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ အနေဇမသောကံတိ-ဟူသောပါဌ်ဖြင့်၊ ဖလံ-ကို၊ (ကထိတံ)၊ ဓမ္မမသင်္ခတံ-ဖြင့်၊ နိဗ္ဗာန်-ကို၊ ကထိတံ၊ အပ္ပဋိကူလံ၊ ပေ၊ သုဝိဘတ္တံ-ဖြင့်၊ ပိဋကတ္ထယေန-ပိဋကသုံးပုံဖြင့်၊ ဝိဘတ္တာ-ခွဲခြားဝေဘန်အပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မကွန္တာ-ဓမ္မကွန္တာတို့ကို၊ [ပါရာဇိကဏ်၌ သဗ္ဗသဒ္ဓါပါ၏။] ကထိတာ-နိပြီ၊ ကုတိ-ဤသို့ မှတ်ထိုက်၏။

ဒိဋ္ဌိသီလသင်္ခာတေန-အယူသီလ၏ ပေါင်းစပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ (အယူသီလ တူမျှသည်၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဟူလို)၊ သံဟတော-ပေါင်းအပ်သည်တည်း၊ ကုတိ-ကြောင့်၊ သံယော-မည်၏၊ သော-ထိုသံယဟူသည်၊ အတ္ထတော-အနက်အရအားဖြင့်၊ အဋ္ဌအရိယပုဂ္ဂလသမူဟော-ရှစ်ပါးသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အပေါင်းတည်း၊ ဟိ-သာကေကာ၊ တသို့ယေဝ ဝိမာနေ-ထိုဆတ္တမာဏဝက ဝိမာနဝတ္ထု၌ပင်၊ ယတ္ထစ၊ ပေ၊ မုပေဟိတိ-ဟူသော၊ ဧတံ-ဤဂါထာဗန္ဓကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

ဂဟိတံ၊ နတ္ထိ ဧတ္ထ (ဤနိဗ္ဗာန်၌) ကိစ္ဆိ ပဋိကူလံ (ဆန့်ကျင်ဘက်) ကုတိ ကတော” ဟူသော မူကာသစ်အတိုင်း ပေးခဲ့ခြင်းတည်း၊ ဤ၌ကား လာမည့်အဋ္ဌကထာ၌ “အပ္ပဋိကူလံ၊ ပေ၊ ဓမ္မကွန္တာ” ကို ကြည့်၍ ဓမ္မကွန္တာ၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ပေးထားသည်။

ကုမံ ၂ ပုဒ်။ ။“ဤ ဓမ္မသရဏဂုံဂါထာ၌ “မစုရမိမံ၊ ဓမ္မမိမံ” ဟု ကုမံ ၂ ပုဒ်ရှိ၏၊ ပဌမကုမံဖြင့် ဓမ္မကွန္တာကို စွဲရ၏၊ ဓမ္မကွန္တာတရားတော်သည် ရှေးရှုကျရောက်ရာ (ကြားနာရာ) အခါ၌ မျက်မှောက်ဖြစ်သကဲ့သို့ သုံးသပ်ဆင်ခြင်ရာ အခါ၌လည်း မျက်မှောက်ဖြစ်၏၊ ဟောသောပုဂ္ဂိုလ်မှာ မျက်မှောက်ဖြစ်သကဲ့သို့ နာသောပုဂ္ဂိုလ်မှာလည်း မျက်မှောက်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အနီးမျက်မှောက်ကိုပြသော ကုမံသဒ္ဓါဖြင့်ဆိုသည်၊ ဂါထာ၌ ညွှန်ပြအပ်ပြီးသော တရားအားလုံးသည် နီးကပ်သောအနက်ဖြစ်သောကြောင့် ဒုတိယကုမံဖြင့် “ကုမံဓမ္မံ” ဟု ညွှန်ပြ သည်၊ ထို့ကြောင့် တစ်ဂါထာထည်း၌ ကုမံ ၂ ပုဒ်ကို ဟောတော်မူသည်။

ဋီကာသစ်။ ။အာပါတကာလေဝိယ မဇ္ဇနကာလေဝိ (သုံးသပ်ရာအခါ၌လည်း) ကထေန္တဿ ဝိယ သုဏန္တဿပိ သမ္မုဒိဘာဝတော ဥဘတော (၂ မျိုးစုံအားဖြင့်) ပစ္စက္ခတာ ဒဿနတ္ထံ ကုဓေဝ (ဤဓမ္မကွန္တာ၌သာ) ကုမံတိ အာသန္နပစ္စက္ခဝစန မာဟ။

ဂါထာနက်။ ။စတုသု-လေးစုံကုန်သော၊ သုစီသု-စင်ကြယ်ကုန်သော၊ ယတ္ထ ပုရိသယုဂေသုစ-အကြင်ယောက်ျားအစုံတို့၌လည်း၊ (မောဂ္ဂလ္လာန်အလို အာဓာရ) ဝါ-တို့အားလည်း၊ (ကစွည်းအလို သမ္ပဒါနိ)၊ ဒိန္နံ-ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ ဝါ-ပေးလှူကြောင်း ဒါနစေတနာကို၊ မဟပွလံ-များသောအကျိုး ရှိ၏ဟူ၍၊ အာဟု-ဟောတော်မူကြကုန်ပြီ၊ ဓမ္မဒဿာ-သစ္စာ ၄ ပါးတရားတို့ကို သိမြင်ကြကုန်သော၊ တေ ပုဂ္ဂလာ-တို့သည်၊ အဋ္ဌစ-အသီးအခြား ခွဲသောအားဖြင့် ရှစ်ပါးတို့သည်လည်း၊ ဟောန္တိ၊ က္ကမံ သံဃံ-အစုံလေးပါး သီးခြားရှစ်ဖော်၊ ဤသံဃာ တော်ကို၊ သရဏတ္ထံ-ငှာ၊ ဥပေဟိ-လော၊ . . . ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ သံဃော-အပေါင်း တည်း၊ ဘိက္ခုသံဃော-ပေါင်း၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ တီဏိ-ကုန်သော၊ သရဏဂမနာနိ-သရဏဂုံတို့ကို၊ [(တစ်နည်း) တိသရဏဂမနာနိ-သုံးပါးသော သရဏဂုံတို့ကို၊ ဝါ-၃ ကြိမ်ကိုးကွယ်ဆည်းကပ် ကြောင်း စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့ကို၊] ပဋိဝေဒေသိ-သိစေပြီ၊ ဝါ-လျှောက်ပြီ၊ [ဗုဒ္ဓသရဏဂုံ အတွက်တစ်ကြိမ်၊ ဓမ္မသရဏဂုံအတွက် တစ်ကြိမ်၊ သံဃသရဏဂုံအတွက် တစ်ကြိမ်အားဖြင့် ၃ ကြိမ်ဖြစ်သည်။]

တိသရဏာနိ ပဋိဝေဒေသိ။ ။စာအုပ်တို့၌ “တီဏိ သရဏာနိ” ဟု ရှိ၏၊ ဋီကာ သစ်၌ကား “တီဏိ ဝတ္ထုနိ (တို့ကို) သရဏန္တိ ဂမနာနိ၊ တိက္ခတ္ထံပါ သရဏန္တိ ဂမနာနိ တိသရဏ ဂမနာနိ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “တိသရဏဂမနာနိ” သာ ရှေးပါဌ်ဖြစ်ဟန်တူသည်၊ “တိသရဏ” ဟူသော အသုံးလည်း “တိသရဏသရဏာ” ဟု ပရိတ်ကြီး၌ ရှိ၏၊ ဋီကာသစ် ယခုစာအုပ်တို့၌ကား “ဂမနာနိတိ သရဏဂမနာနိ” ဟု စာပျက်လျက်ရှိ၏၊ ပဋိဝေဒေသိတိ အတ္တနော ဟဒယင်္ဂတံ (စိတ်၌ဖြစ်သောအခြင်းအရာကို) ဝါစာယပဝေဒေသိ-နှုတ်ဖြင့်သိစေပြီ၊ ဝါ-လျှောက်ပြီ။

ဥပါသကတ္ထ ပဋိဝေဒနာကထာအဖွင့် ပြီး၏။

D

သရဏဂမနကထာ အဖွင့်

ဣဒါနိ-သရဏဂမနလျှောက်ပုံကို ဖွင့်ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တေသု သရဏ ဂမနေသု-ထို သရဏဂုံတို့၌၊ ကောသလ္လတ္ထံ-ကျွမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ သရဏံ-သရဏလည်းကောင်း၊ သရဏဂမနံ-သရဏဂုံလည်း ကောင်း၊ ယော - အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သရဏံ - ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆတိ -

ကောသလ္လတ္ထံ။ ။သရဏဂမနဿ ဝိသယပ္ပဘောဒ ဖလ သံကိလေသဘောဒါနိဝိယ ကတ္ထုစ ဝိဘာဝနာ တတ္ထ ကောသလ္လာယ ဟောတီတိ သရဏဂမနေသု ကောသလ္လတ္ထံ သရဏံ ၊ဗေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗောတိ ဝုတ္တံ၊ တေန ဝိနာ သရဏဂမနဿဝ အသမ္ဘဝတော၊-ဋီကာ။

ဆည်းကပ်၏။ (သော) စ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်လည်းကောင်း၊ သရဏဂမနပ္ပဘေဒေါ-သရဏဂုံအပြားလည်းကောင်း၊ သရဏဂမနဖလံ-သရဏဂုံ၏အကျိုးလည်းကောင်း၊ သံကိလေသော-သရဏဂုံ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်းလည်းကောင်း၊ ဘေဒေါ-သရဏဂုံ၏ ပျက်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ အယံ ဝိမိ-ဤအစီအရင်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော။ [“ယောစ” ဟု ကတ္တားပုဒ်၌သာ စသဒ္ဒါကို ထည့်ခြင်းမှာ ကတ္တားက ဝိသယစသည်တို့ထက် ထူးသောကြောင့် ဖြစ်ဟန်တူသည်။]

သေယျထိဒံ-ဤအစီအရင်ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ တာဝ-သရဏဂမနစသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ သရဏတ္ထတော-သရဏသဒ္ဒါ၏ အနက်အားဖြင့်၊ ဟိသတိ-ပယ်ဖျောက်ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သရဏံ-သရဏမည်၏၊ သရဏဂတာနံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်သူတို့၏၊ တေနေဝ သရဏဂမနေန-ထို

[ဝိသယ (ကိုးကွယ်ရာ) စသော အပြားတို့ကို ထင်စွာပြခြင်းကဲ့သို့၊ ကိုးကွယ်တတ်သူ ကတ္တားကို ထင်စွာပြခြင်းသည်လည်း ထိုသရဏဂုံတို့၌ ကျွမ်းကျင် နားလည်ခြင်းအကျိုးငှာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် (ကတ္တားပါထည့်၍) “သရဏံ၊ ဝေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော” ဟု မိန့်သည်။ (ဘာကြောင့် ကတ္တားကိုပါထည့်၍ ဆိုရသနည်း၊) ကိုးကွယ်တတ်သူ ကတ္တားမရှိလျှင် သရဏဂုံဆိုတာပင် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။]

သရဏံ၊ ဝေ၊ ဘေဒေါ။ ။သရဏဂုံဖြင့် ရတနာ ၃ ပါးဟူသော ကိုးကွယ်ရာ ဝိသယ (အာရုံ) ကိုပြ၏။ သရဏဂမနံဖြင့်ကိုးကွယ်ကြောင်း စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုပြ၏။ ယောစသရဏံ ဂစ္ဆတိဖြင့် ကိုးကွယ်တတ်သော ကတ္တားကို ပြ၏။ သရဏဂမနပ္ပဘေဒေါဖြင့် လောကီလောကုတ္တရာစသော သရဏဂုံအပြားကိုပြ၏။ သရဏဂမနဖလံဖြင့် သရဏဂုံ၏ အကျိုးကိုပြ၏။ သံကိလေသောဖြင့် သရဏဂုံ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်းကို ပြ၏။ ဘေဒေါဖြင့် သရဏဂုံ၏ ပျက်ပုံကို ပြသည်။

ဝေါဒါန မပါ။ ။“ဤခေါင်းစဉ်၌ သံကိလေသကို ယူသကဲ့သို့၊ ဝေါဒါနကို အဘယ်ကြောင့် မယူအပ်သနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-သံကိလေသကို ယူလိုက်လျှင် ဝေါဒါနကိုလည်း ယူအပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် သီးခြားမယူတော့၊ မှန်၏-အညာဏစသော အကြင်အကြောင်းတို့သည် သံကိလေသ၏ အကြောင်းများဖြစ်ကြ၏။ ထိုအကြောင်းတို့ကို အချင်းခပ်သိမ်း မဖြစ်စေခြင်း၊ ဖြစ်ပြန်လျှင်လည်း ပယ်ခြင်းအားဖြင့် သရဏဂုံ၏စင်ကြယ်မှု ဝေါဒါနဖြစ်သည်။

ဟိသတိတိ သရဏံ။ ။သရဇတ်သည် ဟိသန အနက်ကို ဟောသောကြောင့် ဓာတ်နက်ဖြင့် ပြုအပ်သော ဓာတ္တတ္ထဝိဂ္ဂဟတည်း၊ နဂိုဓာတ်ရင်းအတိုင်း “သရဏီတိတိ သရဏံ” ဟုလည်း ပြုနိုင်၏။ သရဇာတ်၊ ယုကို အန၊ ရနောက်ဖြစ်၍ နကို ဏပြန်စေသည်။ [“သရဏတ္ထတော” နေရာ၌ “အတ္ထတော” ဟုလည်း ပါ၍ရှိ၏၊ အနက်တူပင်။]

သရဏဂတာနံ၊ ဝေ၊ ဝိနာသေတိ။ ။ဟိသတိကိုထပ်ဖွင့်သော အနုသံဝဏ္ဏနာ တည်း၊ “ဟိသ-ပယ်ဖျောက်” ဟု ရာ၌ အဘယ်သူတို့၏+အဘယ်အရာကို+အဘယ်ဖြင့် ပယ်ဖျောက်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သရဏဂတာနံ+ဘယံ၊ ဝေ၊ ကိလေသံ+တေန

သရဏဂုံဖြင့်ပင်၊ ဘယ်-ဝဋ်ဘေးကိုလည်းကောင်း၊ သန္တာသံ-စိတ်၌ပြင်းစွာ ထိတ်လန့်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခ-ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဒုဂ္ဂတိ ပရိကိလေသံ-ဒုဂ္ဂတိဘဝ၌ ထက်ဝန်းကျင် အနှိပ်စက်ခံရခြင်း ပူလောင်ရခြင်း ကိုလည်းကောင်း၊ ဟနတိ ဝိနာသေတိ-ပယ်ဖျောက် ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဧတံ-ဤသရဏသဒ္ဒါသည်၊ ရတနတ္ထယဿေဝ-ရတနာ ၃ ပါး အပေါင်း ကိုပင်၊ အဓိဝစနံ-ဟောသောသဒ္ဒါတည်း။ [အနက်အကျယ်ကို အဓိပ္ပာယ်၌ ရှုပါ။]

သရဏဂမနေန ဟနတိ ဝိနာသေတိ” ဟု မိန့်သည်။ ဝိနာသေတိကား “ဟနတိ” အတွက် သတ်ခြင်းအနက်ကို တားမြစ်သောပုဒ်တည်း။ “ဟနတိ-ဖျက်ဆီးတတ်၏” ဟု ပေးပါ-ဟူလို၊ ထိုဟနတိလည်း ဟိသတိ၏ အနက်ဖွင့်တည်း။

ဘယ်၊ ပေ၊ ကိလေသံ။ ။ဘယ်တိ ဝဋ်ဘယ်၊ သန္တာသံတိ စိတ္တကြာသံ၊ ဒုက္ခတိ ကာယိကဒုက္ခံ၊ [စေတသိကဒုက္ခကို သန္တာသံဖြင့် ယူခဲ့ပြီ။] ဒုဂ္ဂတိပရိကိလေသံတိ ဒုဂ္ဂတိပရိ ယာပန္နံ (ဒုဂ္ဂတိဘဝ၌ အကျုံးဝင်သော) သဗ္ဗဒုက္ခံ (ကိုယ်ဆင်းရဲ စိတ်ဆင်းရဲအားလုံး)၊ [ပရိကိ လိဿနံ-ထက်ဝန်းကျင် အနှိပ်စက်ခံရခြင်း၊ ဝါ-ထက်ဝန်းကျင် ပူလောင် ရခြင်း၊ ပရိကိလေသော-ခြင်း၊ (ကိလေသဓာတ်၏ ဗာဓေ၊ ဥပတာပ အနက်ကို ဖွင့်ခြင်းတည်း၊ “တိရစ္ဆာန် စသည်ဖြစ်၍ အနှိပ်စက်ခံရခြင်း၊ အနှိပ်စက်မခံရသော်လည်းအမြဲပူလောင်၍နေရခြင်း” ဟူလို၊) ဒုဂ္ဂတိယံ+ပရိ ကိလေသော ဒုဂ္ဂတိပရိကိလေသော၊ ဤ ဋီကာအဖွင့်အတိုင်း “ဒုဂ္ဂတိပရိကိလေသံ” ဟု တစ်ပုဒ် တည်းရှိပါစေ၊ ရှေးစာအုပ်များ၌ “ဒုဂ္ဂတိ ပရိကိလေသံ” ဟု ၂ ပုဒ်ရှိသည်ကား ပါ၌ပျက်။]

အဓိဝစနံ။ ။အဓိဝစနံတိ နာမံ၊ [အဓိဝစနသဒ္ဒါသည် “အဓိ (ဥပရိ)-ရတနာ ၃ ပါး၏ အထက်၌+ဝစနံ-ဖြစ်သော သဒ္ဒါတည်း၊ ထိုသဒ္ဒါသည်ပင် ရတနာ ၃ ပါး၏ “သရဏ” ဟူသော အမည်ဖြစ်သောကြောင့် “နာမံ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဖွင့်သည်၊ ဤအလို “ရတနတ္ထယ ယေဝ-၏ပင်၊ အဓိဝစနံ-အထက်၌ ဖြစ်သော သဒ္ဒါတည်း၊ ဝါ-အမည်တည်း” ဟု ပေးပါ။]

တစ်နည်း။ ။ပသိဒ္ဓဝစနံ ဝါ-ရတနာ ၃ ပါး၏ အထက်၌ ထင်ရှားသော အထင် ရဋ္ဌိသဒ္ဒါတည်း၊ သရဏသဒ္ဒါသည် “သရတိ ဟိသတိ” ဟူသော ဝိပြုဟ်အရ ညှဉ်းဆဲတတ်သော အခြားအနက်များနှင့် ဆိုင်သော်လည်း အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် ရတနာ ၃ ပါးကိုသာ ဟောရသည်- ဟူလို၊ [အဓိဝစနံ၊ နာမံရှိက၊ များလှနက်တွင်၊ လိုအင်နက်မှီ-ထင်ရဋ္ဌိ-ရှေးနိယာမံ။] ဤအလို “ရတနတ္ထယဿေဝ-၏ပင်၊ အဓိဝစနံ-အထက်၌ထင်ရှားသော ရဋ္ဌိသဒ္ဒါတည်း” ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။ယထာတုစ္စံ ဂုဏ် အဓိကိစ္စ ပဝတ္ထဝစနံ-ဟုတ်မှန်သော ဂုဏ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော သဒ္ဒါတည်း၊ တိဿ ဒတ္တ စသည်ကဲ့သို့ သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း (ပဝတ္ထိနိမိတ်) မရှိသော၊ ဝိပြုဟ်ပြု၍ မရသော သက်သက်ရဋ္ဌိသဒ္ဒါ မဟုတ်ပါ-ဟူလို၊ “အဓိကိစ္စ+ပဝတ္ထံ+ဝစနံ အဓိဝစနံ” ဟု ပြု၊ ဤအလို “ရတနတ္ထယဿေဝ-၏ပင်၊ အဓိဝစနံ-ဟုတ်မှန်သောဂုဏ်ကို စွဲ၍ဖြစ်သော သဒ္ဒါတည်း” ဟု ပေးပါ၊ ဤသို့ ဋီကာသစ်၌ ၃ နည်း ဖွင့်ထားသည်။

အထဝါ-အကျယ်တစ်နည်းကား၊ ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဟိတေ-အကြောင်းဖြစ်သော စီးပွား၌၊ ပဝတ္ထနေန-သတ္တဝါတို့ကို ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (ဟိသတိ၏ ကြိယာဝိသေသန) အဟိတာ-အစီးအပွားမဲ့မှ၊ ဝါ-စီးပွား၏ ဆန့်ကျင်ဘက်မှ၊ နိဝတ္ထနေနစ-သတ္တဝါတို့ကို ဆုတ်နှစ်စေခြင်း အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သတ္တာနံ-တို့၏၊ ဘယံ-ဝဋ်ဘေးကို၊ ဟိသတိ-ပယ်ဖျောက် ဖျက်ဆီးတော်မူတတ်၏၊ ဓမ္မော-သည်၊ ဘဝကန္တာရာ-ဘဝတည်းဟူသော ခရီးခဲမှ၊ ဥတ္တာရဏေန-ကယ်တင်ခြင်း အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဿာသဒါနေနစ-သက်သာရာ သက်သာကြောင်းကို ပေးခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (သတ္တာနံ ဘယံ ဟိသတိ) သံဃော-သည်၊ အပ္ပကာနံပိ-အနည်းငယ်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကာရာနံ-ပြုအပ်သော ကောင်းမှု တို့၏၊ ဝိပုလပ္ပလပဋိလာဘကရဏေန-ပြန်ပြောသောအကျိုးကို ရခြင်းကို ပြုခြင်း အားဖြင့်၊ (သတ္တာနံ ဘယံ ဟိသတိ) တသ္မာ၊ ဣမိနာပိ ပရိယာယေန-ဤခွဲခြား၍ ဖွင့်ဆိုအပ်သော အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ရတနတ္ထယံ-သည်၊ သရဏံ-မည်၏၊ [ဣမိနာပိ ပရိယာယေနာတိ ဣမိနာပိ ဝိဘဇိတွာ ဝုတ္တေန ကာရဏေန၊-ဋီကာ။]

အထဝါ။ **။**အထဝါဟု တက်သော်လည်း ဟိသနတ္ထအနက်ကား မပြောင်းပါ။ ဗုဒ္ဓ ဓမ္မ သံဃတို့၏ အသီးအသီး ဟိသနဖြစ်ပုံအကျယ်ပြခြင်းသာ ရှေ့နည်းမှ ထူးပါသည်။ [ဧဝံ အဝိသေသတော သရဏသဒ္ဓဿ အတ္ထံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဝိသေသတော ဒဿေတုံ အထဝါတိ အာဒိ ဝုတ္တံ၊-ဋီကာ။]

ဟိတေ ၊ပေ၊ ဘယံ။ **။**“သမ္ပန္နသီလာ ဘိက္ခုဝေ ဝိဟရထ-ပြည့်စုံသော သီလရှိ ကြသည် ဖြစ်၍ နေကြလော” စသည်ဖြင့် သတ္တဝါတို့ကို ဟိတ၌ တိုက်တွန်းတော်မူခြင်း၊ “ပါဏာတိပါတ၏အကျိုးသည် တစ်မလွန်ဘဝ၌ ဆိုးဝါးလှ၏” ဤသို့ စသည်ဖြင့် သတ္တဝါတို့ကို အဟိတမှ ဆုတ်နှစ်စေတော်မူခြင်းအားဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ ဝဋ်ဘယကို ဖျက်တော်မူရာရောက်၏။ “ကောင်းသော အကြောင်းကိုဖြစ်စေ၍ မကောင်းသော အကြောင်းကိုမဖြစ်စေလျှင်၊ ဝဋ်ဘေးကို မဖြစ်စေရာရောက်သည်” ဟူလို။

ဘဝ ၊ပေ၊ ဒါနေနစ။ **။**မဂ်တရားသည် ခုနစ်ဘဝအထက်၌မဖြစ်စေခြင်း စသည် ဖြင့် ဘဝကန္တာရမှ ထုတ်ဆောင်နိုင်၏။ ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တရားသည် ဗလသမာပတ်ဝင်စား၍ နိဗ္ဗာန် ကို အာရုံပြုသောအခါ သံသရာဒုက္ခ၏ အလွန်သက်သာမှုကို ပေးနိုင်၏။ ပရိယတ်တရားလည်း ကြားနာ၍ နေရလျှင်ပင် စိတ်ကြည်လင်ချမ်းသာ၏။ တရားအတိုင်း ကျင့်လျှင်လည်း ချမ်းသာ၏။ ဤနည်းအားဖြင့် အဿာသကို ပေးနိုင်သည်။

အပ္ပကာနံပိ ကာရာနံ။ **။**အရိယာသံဃာတော်သည် အနုတ္တရပုညဓမ္မတော် ဖြစ်ရ ကား (သံဃာတော် အပေါ်၌) အနည်းငယ်သော ဒါနမှု ရှိသေမှုစသော ကောင်းမှုကိုပြုလျှင် ကြီးကျယ်သောအကျိုးကိုပေးနိုင်၏။ ဤသို့အားဖြင့် ရတနာ ၃ ပါးလုံးပင် သတ္တဝါတို့၏ ဝဋ်ဘယ ကိုပယ်ဖျောက်တော်မူနိုင်ကြသည်။ [ကာရသဒ္ဓါသည် ကုသိုလ်ကောင်းမှုအနက်ကို ဟော၏။ “ကရိယတေတိ ကာရေ” ဟု ပြုပါ။ ကာရာနံတိ ဒါနဝသေန ပူဇာဝသေနစ ဥပနိတာနံ သတ္တာရာနံ၊-ဋီကာ။]

တပွသာဒတဂ္ဂရုတာဟိ-ထိုရတနာ ၃ ပါး၌ ကြည်ညိုခြင်း၊ ထိုရတနာ ၃ ပါးသာလျှင် အလေးပြုစရာရှိသူ၏ အဖြစ်တို့ဖြင့်၊ ဝိဟတကိလေသော-ပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးသော ကိလေသာရှိသော၊ ဝါ-ကိလေသာကို ပယ်ဖျောက်ပြီးသော၊ တပွရယဏတာကာရပွဝတ္ထော-ထိုရတနာ ၃ ပါးဟူသော လည်းလျောင်းရာရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော၊ စိတ္တုပ္ပါဒေါ-စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊ ဝါ-စိတ်၊ စေတသိက်သည်၊ သရဏဂမနံ-သရဏဂုံမည်၏။

တပွသာဒ ၊ပေ၊ ဂမနံ။ ။ပြအပ်ခဲ့သော မာတိကာပုဒ်တို့တွင် သရဏ်ပုဒ်ကို ဖွင့်ပြပြီး၍ ယခုအခါ သရဏဂမနံပုဒ်ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “တပွသာဒ” စသည်ကို မိန့်သည်။ တသ္မိ-ထိုရတနာ ၃ ပါး၌+ပသာဒေါ-ကြည်ညိုခြင်းတည်း၊ တပွသာဒေါ-ခြင်း၊ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါဘဂဝါ” ဟု လည်းကောင်း၊ “သွာက္ခာတော ဓမ္မော” ဟု လည်းကောင်း၊ “သုပ္ပဋိပန္နော သံဃော” ဟု လည်းကောင်း ယုံကြည်ခြင်း-အာရုံပြု၍စိတ်ကြည်နေခြင်းကို “ပသာဒ” ဟု ခေါ်သည်။

တဂ္ဂရုတာ။ ။တံဇဝ+ဂရုယဿာတိ တဂ္ဂရု၊ တဂ္ဂရုနော+ဘာဝေါ တဂ္ဂရုတာ-ထိုရတနာ ၃ ပါးသာလျှင် အလေးပြုစရာ ရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ထိုရတနာ ၃ ပါးကို အလေးပြုခြင်း အမှုအရာ) တည်း။

ဝိဟတ ကိလေသော။ ။ရတနာ ၃ ပါး၌ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမဟုတ်၊ သွာက္ခာတမဟုတ်၊ သုပ္ပဋိပန္နမဟုတ် စသည်ဖြင့် အယူမှားခြင်း ဒိဋ္ဌိ၊ ယုံမှားသံသယ ဖြစ်ခြင်းဝိစိကိစ္ဆာ၊ လုံးလုံးနားမလည်ဘဲ တွေဝေနေခြင်း သမ္မောဟ၊ မယုံခြင်း အသဒ္ဓိယ စသည်ကို “ကိလေသ” ဟု ဆိုသည်။ တပွသာဒတဂ္ဂရုတာတို့ဖြင့် ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော ကိလေသာရှိသူ (ကိလေသာတို့ကို ဖျက်ဆီးပြီးသူ) ကို “ဝိဟတကိလေသော” ဟု ဆိုသည်။ “ဝိဟတာ+ကိလေသာ ယေနာတိ ဝိဟတကိလေသော။

တပွရယဏတာကာရပွဝတ္ထော။ ။တဒေဝ (ထိုရတနာ ၃ ပါးသာလျှင်ဖြစ်သော) ပရာယဏံ (အလွန်ရောက်အပ်သော အရာသည်၊ ဝါ-လည်းလျောင်းရာသည်) ဧတဿာတိ တပွရယဏော၊ တပွရယဏဿ+ဘာဝေါ တပွရယဏတာ၊ တပွရယဏတာယေဝ+အာကာရော တပွရယဏတာကာရော၊ တေန+ပဝတ္ထော တပွရယဏတာကာရပွဝတ္ထော၊ [ပရာယဏံ၌ “ပရံ+အယနံ-အလွန်ရောက်အပ်” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်သောကြောင့် “ပရာ+ဂတိ” ဟု သဒ္ဓတ္ထလည်းကောင်း၊ “တာဏံ-စောင့်ရှောက်တတ်၊ လေဏံ-ပုန်းအောင်းရာ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်လည်းကောင်း နှိုက်၌ ဖွင့်သည်။]

စိတ္တုပ္ပါဒေါ သရဏဂမနံ။ ။ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ ဂမနံ၊ သရဏံ ဣတိ+ဂမနံ သရဏဂမနံ၊ ဤဝိဂ္ဂဟအရ ကိုးကွယ်ရာဟု ဆည်းကပ်ကြောင်း (သိကြောင်း) စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို “သရဏဂမနံ”ဟု ကောက်ပါ။ စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူရာ၌ ပုထုဇဉ်သေက္ခအတွက် မဟာကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ရဟန္တာအတွက် ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ကောက်ပါ။ [ဉာဏ်မရှိဘဲ ကြည်ညိုရုံသာ ဖြစ်သော ပုထုဇဉ် အတွက် ဉာဏဝိပွယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟု မှတ်ပါ။]

မှက်ချက်။ ။“ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ” စသည်ဖြင့် နှုတ်မြွက်ကြောင်း စိတ်သည် ကိုးကွယ်ရာဟု ဆည်းကပ်ကြောင်း (သိကြောင်း) စိတ်တည်း၊ ထိုစိတ် (စေတသိက်)ကို “သရဏဂမနံ” ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် သီလပေးရာ၌ “တတိယမ္ပိ သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ”

တံ သမဏီ-ထိုသရဏဂုံနှင့် ပြည်စုံသော၊ သတ္ထော-သည်၊ သရဏ-ကိုးကွယ် ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆတိ-ဆည်းကပ်၏။ ဝုတ္တပ္ပကာရေန-ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော၊ (“တပ္ပသာဒ၊ ပေ၊ ကာရပ္ပဝတ္ထော” ဟု ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော၊)စိတ္တုပ္ပါဒေန- စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့်၊ (“ဥပေတိ” ဌာဝပ်၊) တီဏိ-န်သော၊ ဧတာနိ ရတနာနိ-တို့သည်၊ မေ-၏။ သရဏ-ကိုးကွယ်ရာတည်း၊ ဧတာနိ-တို့သည်၊ (မေ-၏၊) ပရာယဏ- အလွန် ရောက်အပ်သောအရာတည်း၊ ဝါ-လည်းလျောင်းရာတည်း၊ ဣတိ ဧဝံ- သို့၊ ဥပေတိ-

အဆုံးဝယ် သီလပေးသောပုဂ္ဂိုလ်က “သရဏ ဂမနံ ပရိပုဏ္ဏံ-အသင့်မှာ သရဏဂုံပြည့်စုံပြီ၊ (ဗုဒ္ဓ ဓမ္မ သံဃ ၃ ပါးလုံးအတွက် ကိုးကွယ်ရာဟု ဆည်းကပ်ကြောင်းစိတ် ၃ မျိုး ပြည့်စုံပြီ)” ဟု ဆိုလေ့ရှိကြ၏။ ထိုသို့ဆိုရာ၌ ဤ “သရဏဂမနံ”ကို ထောက်၍ ဆိုသည်ဟု မှတ်ပါ။

လောကီ လောကုတ္တရာ။

။တပ္ပသာဒဖြင့် လောကီသရဏဂုံကို ပြ၏။ မှန်၏- လောကီသရဏဂုံ၌ ယုံကြည်မှုသည် ပဓာနဖြစ်၏။ [တချို့မှာ ဉာဏ်ပါသော်လည်း ဉာဏ်သည် သဒ္ဓါ၏ နောက်လိုက်တည်း။] တဂ္ဂရတာဖြင့် လောကုတ္တရာသရဏဂုံကိုပြ၏။ မှန်၏-အရိယာ တို့သည် ရတနာ ၃ ပါး၏ ဂုဏ်တော်ကို အထူးသိခြင်းကြောင့် ရတနာ ၃ ပါးကို “အလွန် အလေးပြုစရာ”ဟု သိမြင်နေကြပေသည်။

မှတ်ချက်။

။“ရတနာ ၃ ပါးကို အရိယာဖြစ်သူတို့သာ အလွန်လေးစားကြ၏” ဟု ဆိုသည့်အားလျော်စွာ ယခုအခါ အချို့ဘုန်းတော်ကြီးများနှင့်တကွ ပုထုဇဉ်မြန်မာတို့သည် “ရတနာ ၃ ပါးကို ကိုးကွယ်ပါသည်”ဟု ဆိုကြသော်လည်း လေးစားသင့်သလောက် အလေး ဂရု မပြုကြ၊ ထို့ကြောင့်ပင် သက်တော်ထင်ရှား မြတ်ဘုရား၏ ကိုယ်စားတော်ဖြစ်သော ဆင်းတု တော် ရုပ်ပွားတော် စေတီတော်မြတ်တို့၏ အနီးအပါးဝယ် မရိုမသေ မလေးမစား ကျောပေး ၍ပင် ထိုင်ကာ စားကြ သောက်ကြ ဟေးလားဝါးလား စကားပြောရုံ မက၊ ဘုရားဝိုင်းအတွင်း၌ ပွဲသဘင်ကိုပင် ကျင်းပဝံ့ကြလေ၏။

ဋီကာ။

။ဧတ္ထဝ ပသာဒဂ္ဂဟဏေန လောကီယသရဏဂမနမာဟ၊ ပေ၊ ဂရုတာဂ္ဂ ဟဏေန လောကုတ္တရံ၊ ပေ၊ တသ္မာ တပ္ပသာဒေန ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန ဝိဟတကိလေသော [ဝိက္ခမ္ဘနဆိုသော်လည်း မဟဂ္ဂုတ်ဈာန်၏ ဝိက္ခမ္ဘန မဟုတ်၊ ရတနာ ၃ ပါးကို တစ်သက်လုံး ယုံကြည်နေသောကြောင့် တဒင်္ဂမဟုတ်ဘဲ ဝိက္ခမ္ဘနဟု ဆိုသည်။] တဂ္ဂရတာယ သမုစ္ဆေဒ ဝသေနာတိ ယောဇေတဗ္ဗံ၊ အဂါရဝကရဏဟေတူနံ (အဂါရဝပြုခြင်း၏အကြောင်း မကောင်း သော ကိလေသာတို့ကို) သမုစ္ဆိန္နနတော။

တံ သမဏီ။

။မာတိကာပုဒ်တို့တွင် သရဏဂမနံကို ဖွင့်ပြပြီး၍ “ယောစ သရဏံ ဂစ္ဆတိ”ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “တံ သမဏီ”စသည်ကို မိန့်၊ သမံ+ဂမနံ ပဝတ္ထနံ သမဂေါ၊ သမဂေါ ယဿ အတ္တိတိ သမဏီ၊ တေန-ထို စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်+သမဏီ-အညီအမျှ တကွဖြစ်ခြင်း ရှိသူတည်း၊ ဝါ-ပြည့်စုံသူတည်း၊ တံ သမဏီ-သူ၊ “ဝုတ္တပ္ပကာရေန၊ ပေ၊ ဥပေတီတိ အတ္ထော” ကား သရဏံ ဂစ္ဆတိ၏ အနက်ဖွင့်တည်း၊ ဥပေတိ (ဥပ+ဣတိ)ဖြင့် ဘဇေတိစသော အနက်ကို သာ ဖွင့်သော်လည်း ဋီကာ၌ “ဧဝံ ဝါ ဇာနာတိ ဗုဇ္ဈတိ” ဟူသော နောက်နည်းအနက်ကိုလည်း ဖွင့်သေး၏။

ဆည်းကပ်၏။ ကူတိ အတ္ထော၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တာဝ-သရဏဂမနပ္ပဘေဒစသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ သရဏံ-သရဏကိုလည်းကောင်း၊ သရဏဂမနံ-သရဏဂုံကိုလည်းကောင်း၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆတိ၊ (သော) စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကုဒံ တယံ-ဤ ၃ ပါးအပေါင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပန-ကား၊ သရဏဂမနပ္ပဘေဒ-သရဏဂုံအပြား၌၊ (လဗ္ဘမာနံ-သော) သရဏဂမနံ-သည်၊ လောကုတ္တရံ-လောကုတ္တရာ သရဏဂုံလည်းကောင်း၊ လောကီယဉ္စ-လောကီသရဏဂုံလည်းကောင်း၊ (ကူတိ-သို့) ဒုဝိဓံ-ရှိ၏။ တတ္ထ-ထို ၂ ပါးတို့တွင်၊ လောကုတ္တရံ-သည်၊ ဒိဋ္ဌသစ္စာနံ-မြင်အပ်ပြီးသော သစ္စာ ၄ ပါးရှိသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ မဂ္ဂက္ခဏေ-မဂ်ခဏ၌၊ သရဏဂမနပုတ္တိလေသသမုစ္ဆေဒေန-သရဏဂုံ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်းကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ဖြတ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ အာရမဏတော-အာရုံအားဖြင့်၊ နိဗ္ဗာနာရမဏံ-နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရုံရှိသည်၊ ဟုတွာ၊ ကိစ္စတော-ကိစ္စအားဖြင့်၊ သကလေပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ရတနတ္ထယေ-၌၊ ကုဇ္ဈတိ-ပြီးစီး၏။

လောကုတ္တရံ။ ။ဤပုဒ်နှင့် မဂ္ဂက္ခဏေပုဒ်ကို ကုဇ္ဈတိ ၌စပ်၊ “လောကုတ္တရာ သရဏဂုံသည် မဂ်ခဏ၌ ပြီးစီး၏”ဟူလို၊ မဂ်ခဏ၌ပြီးစီးသော သရဏဂုံသည် မပျက်နိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း မဂ်နှင့် ဖိုလ်တို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါးတည်း၏ တစ်သန္တာန်တည်း၌ ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဖိုလ်ခဏနှင့် မဂ်ခဏ ဖိုလ်ခဏမှ တစ်ပါးသော အခြားစိတ်ဖြစ်ရာ ခဏတို့၌ ပြီးစီးမြဲ ပြီးစီး (တည်မြဲ တည်)သည်သာ။

သရဏံ၊ ပေ၊ သမုစ္ဆေဒေန။ ။“အဘယ်နည်းဖြင့် ပြီးစီးပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သရဏံ၊ ပေ၊ သမုစ္ဆေဒေန၊ အာရမဏတော၊ ကိစ္စတော”ဟု မိန့်သည်။ သရဏဂုံ စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ညစ်နွမ်းစေတတ်သော ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ဖြတ်သောအားဖြင့်လည်း ကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ မဂ်ကိစ္စအားဖြင့်အားလည်းကောင်း၊ လောကုတ္တရာသရဏဂုံသည် မဂ်ခဏ၌ ပြီးစီးပါသည်-ဟူလို။

နိဗ္ဗာနာရမဏံ ဟုတွာ။ ။အာရမဏတောကို “နိဗ္ဗာနာရမဏံ ဟုတွာ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ ဤပါ၌ဖြင့် “လောကုတ္တရာ သရဏဂုံသည် (လောကီသရဏဂုံကဲ့သို့ ရတနာ ၃ ပါး၏ဂုဏ်တော်ကို အာရုံပြုနေဖွယ်မလို) သစ္စာ ၄ ပါးကို သိခြင်းသည်ပင် လောကုတ္တရာ သရဏဂုံဖြစ်တော့၏”ဟု ပြ၏။ [နိဗ္ဗာနာရမဏံ ဟုတွာတိ ဧတေန အတ္ထတော (လိုရင်းအနက် အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်) စတုသစ္စာဓိဂမော ဧဝံ လောကုတ္တရသရဏဂမနံတိ ဒေသေတိ-ဋီကာ။]

ကိစ္စတော။ ။“သရဏံ၊ ပေ၊ သမုစ္ဆေဒေန”ဖြင့် ပဟာနကိစ္စကို ပြ၏။ နိဗ္ဗာနာရမဏံ ဟုတွာဖြင့် သစ္စိကိရိယကိစ္စကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် ကိစ္စတောအရ ပရိညာကိစ္စ ဘာဝနာကိစ္စ ၂ ပါးကို ယူပါ။ ကိစ္စတောတိ တဒဝသေသံ ဘာဝနာဘိသမယံ၊ ထိုတွင် မဂ္ဂက္ခဏေဖြင့် မဂ်ကိုဖြစ်စေခြင်းဟူသော ဘာဝနာကိစ္စကိုလည်း ပြပြီးဖြစ်၏။ ပရိညာဘိသမယဉ္စ သန္ဓာယဝုတ္တံ-ဋီကာသစ်၊ သာဝကတို့ သိထိုက်သော ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်များကိုလည်းကောင်း၊ အရိယာသံဃာ

လောကီယံ-လောကီသရဏဂုံသည်။ (ဟုတွာ၊ ဣဇ္ဈတိ ဌိစပ်၊) ပုထုဇနာနံ-ပုထုဇဉ်တို့၏။ သရဏဂမနပတ္တိလေသ ဝိက္ခမ္ဘနေန-သရဏဂုံ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်း ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခွာနိုင်ခြင်းကြောင့်၊ အာရမဏတော-အာရုံအားဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓါဒိ ဂုဏာရမဏံ-ဘုရားအစရှိသော ရတနာ ၃ ပါး၏ ဂုဏ်တော်ဟူသော အာရုံရှိသည်။ ဟုတွာ၊ ဣဇ္ဈတိ-ပြီးစီး၏။ တံ-ထိုလောကီသရဏဂုံသည်၊ အတ္တတော-လိုရင်းအနက်အားဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓါဒိသု-ဘုရားအစရှိကုန်သော၊ ဝတ္ထုသု-ဝတ္ထုတို့၌၊ (ကြည်ညိုသောစိတ်၏ တည်ရာအာရုံတို့၌၊ သဒ္ဓါပဋိလာဘော-သဒ္ဓါကိုရခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါမူလိကာ - သဒ္ဓါဟူသော အရင်းခံရှိသော၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ စ - သမ္မာဒိဋ္ဌိသည်လည်းကောင်းတည်း၊ သဒ္ဓါပဋိလာဘော-သဒ္ဓါကိုရခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါမူလိကာ-သော၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိစ-ကိုလည်းကောင်း၊) ဒသသု-ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ပုညကြိယဝတ္ထုသု-ပုညကြိယာဝတ္ထုတို့တွင်၊ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပတိ-ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

တော်၏ ဂုဏ်တော်များကိုလည်းကောင်း ပိုင်းခြား၍ သိပြီးဖြစ်သောကြောင့် ပရိညာကိစ္စသည် ပြီးစီး၏။ မိမိကိုယ်တိုင် နိဗ္ဗာန်ကိုမြင်၍ မဂ်ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို သတ်နိုင်ရကား ဓမ္မဂုဏ်တော်ကိုလည်း ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းကိစ္စ ပြီးတော့သည်သာ။

သဒ္ဓါပဋိလာဘော။ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည် အလုံးစုံကို မှန်ကန်စွာ ကိုယ်တော်တိုင် သိတော်မူ၏” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါ ရခြင်း(သဒ္ဓါ ဖြစ်ခြင်း)ကို “သဒ္ဓါပဋိလာဘ”ဟု ခေါ်၏။ ဤစကားဖြင့် ဉာဏဝိပလ္လင်သရဏဂုံကို ပြ၏။ [သဒ္ဓါပဋိလာဘောတိ ဣမိနာ မာတာဒိဟိ ဥဿာဟိတဒါရဏာနံ ဝိယ ဉာဏဝိပလ္လင်သရဏဂမနံ ဒဿေတိ၊-ဋီကာ။]

သဒ္ဓါမူလိကာ စ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ “သဒ္ဓါမူလိကာ”ဟု ဆိုသောကြောင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိ (ဉာဏ်)ဖြစ်ရာ၌ ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါသည် အရင်းခံလျက်ရှိ၏ ဟု သိစေ၏။ မှန်၏-ဘုရားစသည်ကို ဖူးမြင်ရသောအခါ ရှေးဦးစွာ ကြည်ညိုမှုသဒ္ဓါဖြစ်၏။ ထိုသဒ္ဓါကို အရင်းခံမှ ဂုဏ်တော်များ၌ အသိဉာဏ်ပေါ်လာနိုင်သည်။ ဤသမ္မာဒိဋ္ဌိပါဌ်ဖြင့် ဉာဏသမ္ပယုတ်သရဏဂုံကို ပြသည်။ [သမ္မာဒိဋ္ဌိတိ ဣမိနာ ဉာဏသမ္ပယုတ္တသရဏဂမနံ (ဒဿေတိ)။]

ဒသသု၊ ပေ၊ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပ။ “ထို သဒ္ဓါပဋိလာဘ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ၂ မျိုးလုံးကိုပင် ပုညကြိယဝတ္ထု ဆယ်ပါးတွင် “ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပပုညကြိယဝတ္ထု”ဟု ခေါ်ရသည်။ [အတ္တနောပစ္စယေဟိ (မိမိ၏ သပ္ပရိသုပနိဿယ၊ သဒ္ဓမ္ပဿဝန၊ ယောနိသော မနသိကာရစသော အကြောင်းတို့သည်) ဥဇု-ဖြောင့်မတ်သည်ကို + ကရိယတိတိ ဥဇုကမ္ပ၊ ဒိဋ္ဌိဇေဝ - ဉာဏ်အမြင်သည်ပင် + ဥဇုကမ္ပ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပ၊ ဤသို့ပြုလျှင် သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသော ဉာဏ်ကို ရ၏၊ ဥဇု + ကရိယတိ ဧတေနာတိ ဥဇုကမ္ပ၊ ဒိဋ္ဌိယာ - ဉာဏ်အမြင်၏၊ ဝါ-ကို + ဥဇုကမ္ပ - ဖြောင့်မတ်အောင် ပြုကြောင်းသဒ္ဓါတည်း၊ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပ-ဒွါ၊ ဤသို့ပြုလျှင် သဒ္ဓါကိုလည်း “ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပ”ဟု ခေါ်နိုင်သည်။ “ရှေးဦးစွာ သဒ္ဓါဖြစ်ပြီးမှ ထိုသဒ္ဓါက ဉာဏ်ကို ဖြောင့်မတ်အောင် ပြသည်”ဟူလို။]

တယံဒိ-(တံ+ကုဒ်)-ထိုလောကီသရဏဂုံသည်။ အတ္တသန္နိယျာတနေန-မိမိကို အပ်နှင်းခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (မိမိကို အပ်နှင်းကြောင်းဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မအားဖြင့်လည်းကောင်း)၊ တပ္ပရာယဏတာယ-ထိုရတနာ ၃ပါးဟူသောလည်းလျောင်းရာရှိသူ၏ အဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (ထိုရတနာ ၃ ပါးဟူသောလည်းလျောင်းရာရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မအားဖြင့်လည်းကောင်း)၊ သိဿဘာဂူပဂမနေန-တပည့်၏အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (တပည့်၏အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကြောင်း ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မအားဖြင့်လည်းကောင်း)၊ ပဏိပါတေန-မွန်မွန်မြတ်မြတ် ပျပ်ဝပ်ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (မွန်မွန်မြတ်မြတ် ပျပ်ဝပ်ကြောင်း ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မအားဖြင့်လည်းကောင်း)၊ ဣတိ-သို့၊ စတုဓာ-၄ ပါး အပြားအားဖြင့်၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။

တတ္ထ-ထို ၄ ပါးတို့တွင်၊ အတ္တသန္နိယျာတနံနာမ-မည်သည်၊ အဇ္ဇ-ယနေ့ကို၊ အာဒိကတွာ-အစပြု၍၊ အဟံ-တပည့်တော်သည်၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ဗုဒ္ဓဿ (ဇေ)-မြတ်စွာဘုရားအားသာ၊ နိယျာတေမိ-အပ်နှင်းပါ၏၊ ဓမ္မဿ (ဇေ)-သာ၊ (နိယျာတေမိ)၊ သံဃဿ (ဇေ)-သာ၊ (နိယျာတေမိ)၊ ဣတိ ဇေ-ဤသို့၊ ဗုဒ္ဓါဒိနံ-ဘုရားအစရှိသော ရတနာတို့အား၊ အတ္တပရိစ္စဇနံ-မိမိကို စွန့်ခြင်းတည်း၊ တပ္ပရာယဏတာနာမ-မည်သည်၊ အဇ္ဇ-ကို၊ အာဒိ ကတွာ-၍၊ အယံ-ဤသူသည်၊ [စာရှိအတိုင်းဆိုလျှင် “အဟံ-သည်”ဟု ပေးပါ။] ဗုဒ္ဓပရာယဏော-ဘုရားသာ လည်းလျောင်း

အတ္တသန္နိယျာတနံ။ ။အတ္တာ-မိမိကို+သန္နိယျာတိယတိ-ကောင်းစွာအပ်နှင်းအပ်၏၊ အပ္ပိယတိ-အပ်နှင်းအပ်၏၊ ပရိစ္စဇိယတိ-စွန့်အပ်၏၊ ဧတေနာတိ အတ္တသန္နိယျာတနံ၊ ဆိုအပ်ပြီသော ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မကို အရကောက်ပါ၊ [အပ္ပိယတိ ပရိစ္စဇိယတိတို့သည် သန္နိယျာတိယတိ၏ အဖွင့်တည်း၊ သံ+နိ+ယတဓာတ်၊ စုရာဒိ ဣ၊ ယု။]

အတ္တပရိစ္စဇနံ။ ။သန္နိယျာတနံနှင့် ပရိစ္စဇနသည် သဘောတူတည်း၊ မိမိကို ရတနာ ၃ ပါးအား စွန့်ခြင်းဟူသည်လည်း သံသရာမှ လွတ်မြောက်ခြင်းအကျိုးငှာ စွန့်ခြင်းတည်း။ [သံသာရဒုက္ခ နိဿရဏတ္ထံ အတ္တနော အတ္တဘာဝဿ ပရိစ္စဇနံ-ဋီကာ။]

တပ္ပရာယဏတာ။ ။တံ+ပရာယဏံ ဧတဿာတိ တပ္ပရာယဏော-ထိုရတနာ ၃ ပါးဟူသော လည်းလျောင်းရာရှိသူ၊ ဝါ-ရှိသောစိတ္တုပ္ပါဒ်၊ တပ္ပရာယဏဿ+ဘာဝေါ တပ္ပရာယဏတာ၊ ပြအပ်ပြီးသော ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မပင်တည်း။

အဟံ ဗုဒ္ဓပရာယဏော။ ။စာအုပ်တို့၌ “အဟံ” ဟု ရှိ၏၊ “မံ ဓာရေယ”ကို ထောက်လျှင် “အယံ ဗုဒ္ဓပရာယဏော ၊ပေ၊ တိ မံ ဓာရေယ-ဤသူသည် ဗုဒ္ဓပရာယဏရှိသူတည်း၊ ပေ၊ သံဃပရာယဏရှိသူတည်း၊ ဤသို့ အကျွန်ုပ်ကို မှတ်ကြပါ” ဟု ဆိုမှ ရှေ့နောက်ညီ၏၊ မူလပဏ္ဏာသ-ဘယဘေရပသုတ် အဋ္ဌကထာ၌လည်း “အယံ” ဟုပင်ရှိ၏၊ အဟံကို အမှန်ဟုဆိုလျှင် “ပရိသုဒ္ဓေါ အဟံဘန္တေ၊ ပရိသုဒ္ဓေါတိ မံ ဓာရေယ” ကဲ့သို့ “အဟံ ဗုဒ္ဓ ၊ပေ၊ ဓမ္မ ၊ပေ၊ သံဃပရာယဏော၊ ဗုဒ္ဓ ၊ပေ၊ ဓမ္မ ၊ပေ၊ သံဃပရာယဏောတိ မံ ဓာရေယ” ဟု ၂ ထပ်ရှိမှ အဓိပ္ပာယ်မှန်မည်။

ရာရှိသူတည်း၊ ဓမ္မပရာယဏော-တရားတော်သာ လည်းလျောင်းရာရှိသူတည်း၊ သံဃပရာယဏော-သံဃာတော်သာ လည်းလျောင်းရာရှိသူတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ မံ-တပည့်တော်ကို၊ ဓာရေထ-မှတ်တော်မူပါကုန်၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ တပုရာယဏဘာဝေါ-ထိုရတနာ ၃ ပါးဟူသော လည်းလျောင်းရာရှိသူ၏ အဖြစ်တည်း။

သိဿာဘာဝပဂမနံနာမ-မည်သည်၊ အဇ္ဇ-ကို၊ အာဒိကတွာ-၍၊ အယံ-ဤသူသည်၊ [စာရှိအတိုင်းဆိုလျှင် “အဟံ-သည်” ဟု ပေးပါ။] ဗုဒ္ဓဿ (ဧဝံ)-၏သာ၊ အန္တေဝါသိကော-အနီးနေတပည့်တည်း၊ ဓမ္မဿ (ဧဝံ)-၏သာ၊ (အန္တေဝါသိကော)၊ သံဃဿ (ဧဝံ)-၏သာ၊ အန္တေဝါသိကော၊ ဣတိ မံဓာရေထ၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ သိဿဘာဝပဂမော-တပည့်၏အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခြင်းတည်း၊ ပဏိပါတောနာမ-မည်သည်၊ အဇ္ဇ အာဒိကတွာ၊ အဟံ-သည်၊ အဘိဝါဒနံ၊ ပေ၊ သာမိစိကမ္မံ-ရှိခိုခြင်း၊ ခရီးဦးကြိုဆိုခြင်း၊ လက်အုပ်ချီမှုကိုပြုခြင်း၊ အရိအသေပြုခြင်းကို၊ ဗုဒ္ဓါဒိနံ-ကုန်သော၊ တိဏ္ဏံ-ကုန်သော၊ ဝတ္ထုနံဧဝံ-ဝတ္ထုတို့၏အတွက်သာ၊ ကရောမိ-၏၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဗုဒ္ဓါဒိသု-ဘုရားအစရှိသောဝတ္ထုတို့၌၊ ပရမနိပစ္စကာရော-မွန်မွန်မြတ်မြတ် ပျပ်ဝပ်မှုကို ပြုခြင်းတည်း။

သိဿဘာဝပဂမနံ။ ။ဥပဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ ဥပဂမနံ၊ သိဿဘာဝဿ+ဥပဂမနံ သိဿဘာဝပဂမနံ။ [ဤ၌လည်း “ဓာရေထ” ကိုထောက်၍ “အဟံ” နေရာဝယ် “အယံ” ဟု ရှိသင့်သည်။]

ပဏိပါတော။ ။ဤပဏိပါတ ဟူသည် အဘိဝါဒနံ ပစ္စုပ္ပန် အဉ္စလိကမ္မသာမိစိကမ္မပတည်း၊ ပ + နိ + ပတဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ သရဏဂမနာဓိပ္ပာယေန-ကိုးကွယ်ရာဟု ဆည်းကပ်ခြင်း၌ဖြစ်သော အလိုဆန္ဒဖြင့်၊ ပ+ဏိပတတိ-မွန်မွန်မြတ်မြတ်ပျပ်ဝပ် ရှိသေတတ်၏၊ ဧတေနာတိ ပဏိပါတော၊ ပ (ပြ) ဥပသာရကြောင့် နိဉ္စ နကို ဣပြနံစေရသည်။ [“မုကန္တံ-ဗိဿဏိုးနတ်မင်းကို၊ ပြဏိပတျ-အလွန်ရှိသေစွာ ရှိခိုးဝပ်ချပြီး၍၊ ပြဏိယတေ-လွန်စွာ ဆောင်ပြအပ်၏၊-မုဒ္ဓဗောဓဂန္ထာရမ္မ၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ပြ (ပ) ရှေးရှိရာ၌ နိကို ဏိ ပြုလေ့ရှိသည်၊ ပြအပ်ခဲ့သော “ပြဏိပတျ” ကိုထောက်၍ “ပါဏိပါတော” ဟု ရှိသည်ကို ပါဌ်ပျက်ဟု မှတ်ပါ။]

ဗုဒ္ဓါဒိနံယေဝ။ ။ဤဧဝံကို အတ္တသန္တိယျာတနစသည်တို့၌လည်း “ဗုဒ္ဓဿေဝ” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ “ဗုဒ္ဓေါ ဧဝံ+ပရာယဏော ယဿာတိ ဗုဒ္ဓပရာယဏော” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ဆိုထိုက်၏-ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ ဋီကာသစ်၌ သီဟဂတိကအဓိကာရနည်းဖြင့် ပြန်၍လိုက်စေရမည်ဟု ဆို၏၊ ထိုသို့လိုက်စေမှလည်း အခြားအနက်များကို တားမြစ်နိုင်သည်။

ပရမနိပစ္စကာရော။ ။ပရမသည် ပဇာ အဖွင့်၊ နိပစ္စကာရော (နိပတျကာရော) သည် နိပါတ၏အဖွင့်တည်း၊ ဤအဖွင့်ကိုထောက်၍လည်း “ပါဏိပါတော” ၏ ပါဌ်မှန် ဖြစ်ကြောင်း “ပါဏိပါတော” ဟု မရှိသင့်ကြောင်း သာ၍သိသာသည်၊ [နိပတနံ နိပစ္စံ၊ ပရမံ+ နိပစ္စံ ပရမနိပစ္စံ-မွန်မွန်မြတ်မြတ် ပျပ်ဝပ် (ရှိသေ) ခြင်း၊ ပရမနိပစ္စဿ+ကာရော ပရမ နိပစ္စကာရော၊ ဤဝါကျ၌ “ကရောမိတိ မံ ဓာရေထာတိ ဧဝံ” ဟု ဣတိ ၂ ပုဒ် (အာကာရ ၂ဝါကျ)

ဟိ-မှန်၊ စတုန္ဒ-န်သော၊ ဣမေသံ အာကာရာနံ-ဤအခြင်းအရာတို့တွင်၊ အညတရမ္ပိ-တစ်ပါးသော အခြင်းအရာကိုလည်း၊ ကရောန္တေန-ပြုသောပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ သရဏံ-သည်၊ ဝါ-ကိုးကွယ်ရာဖြစ်သော ရတနာ ၃ ပါးသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဂဟိတံယေဝ-ယူအပ်သည်သာ၊ ဟောတိ။ [ဤ “သရဏံ ဂဟိတံ” ကိုထောက်၍ သီလပေးရာ၌ “သရဏဂဟဏံ ပရိပုဏ္ဏံ” ဟုလည်း အချို့က သုံးစွဲကြ၏၊ သို့သော် သီလပေးရာ၌ “သရဏံ ဂစ္ဆာမိ” ဟု ပါပြီးဖြစ်၍ “သရဏဂမနံ” ဟု သုံးစွဲမှ ရှေ့နောက်ညီပါသည်။]

အပိစ-သည်သာ မကသေး၊ ဘဂဝတော-အား၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ပရိစ္စဇာမိ-စွန့်ပါ၏၊ ဓမ္မဿ-(အတ္တာနံ ပရိစ္စဇာမိ) သံဃဿ အတ္တာနံ ပရိစ္စဇာမိ၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ ပရိစ္စဇာမိ၊ (“ရတနာ ၃ ပါးအတွက် အသက်ကို စွန့်ပါ၏” ဟူလို၊) မေ-တပည့်တော်သည်၊ အတ္တာ-မိမိကို၊ ပရိစ္စတ္တောယေဝ-စွန့်အပ်ပြီးပါသည်သာ၊ ဇီဝိတံ-ကို၊ ပရိစ္စတ္တံယေဝ-သည်သာ၊ ဇီဝိတပရိယန္တိကံ-အသက်အဆုံးပိုင်းအခြား

ကို တွေ့ရ၏၊ နောက်ကုတိဇဝံဖြင့် “တပည့်တော်ကို မှတ်ကြပါ” ဟု ပြန်၍မညွှန်းသင့်၊ “အဟံ ဩ၊ ကရောမိ” ကိုသာ ပြန်၍ညွှန်းသင့်၏၊ “ယနေမ္ပစ၍ အကျွန်ုပ်သည် ဩ၊ ဗုဒ္ဓစသော ၃ ပါးကုန်သော ဝတ္ထုတို့၏အတွက်သာ ပြုပါ၏၊ ဤသို့ဗုဒ္ဓအစရှိသောဝတ္ထုတို့၌ မွန်မြတ်သော ရှိသေယျဝပ်မှုကိုပြုခြင်းသည် ပဏိပါတမည်၏” ဟုသာ အဓိပ္ပာယ် ဖြစ်သင့်သောကြောင့် “ဣတိ မံ ဓာရေထ” သည် ပိုနေ၏၊ ရှေ့ ၂ ဝါကျ၌ “ဣတိ မံ ဓာရေထ” ပါသောကြောင့် နောက်ဆရာတို့ ထည့်ကြဟန်တူသည်။

ဣမေသံ ဟိ ဩ၊ သရဏံ။ ။လောကီသရဏဂုံ ၄ မျိုးပြားခြင်းကို ခိုင်မြဲစေလို (ပြီးစေလို) ၍ “ဣမေသံ ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ဤ ၄ မျိုးထည်းတွင် တစ်မျိုးတစ်မျိုးဖြင့် သရဏကို ယူနိုင်သောကြောင့် လောကီသရဏဂုံ ၄ မျိုးပြားခြင်းသည် သင့်မြတ်၏-ဟူလို၊ တစ်နည်း-၄ မျိုးပြားခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသော ဝါကျဟုလည်း ဆိုနိုင်၏၊ ဤအလို “ကသ္မာ တယိဒံ စတုဓာ ဝတ္ထတိ” ဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍ ဟိ ယသ္မာ ဩ၊ ဂဟိတံ ဟောတိ၊ တသ္မာ တယိဒံ စတုဓာ ဝတ္ထတိ” ဟု ပေးပါ။-ဋီကာသစ်။

အပိစ။ ။အတ္တသန္နိယျာတနံ စသော သရဏဂုံ ၄ ပါးကိုပင် အခြားနည်းတို့ဖြင့် ပြလို၍ “အပိစ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [ဧဝံ အတ္တသန္နိယျာတနာဒိနိ ဧကေန ပကာရေန ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အပရေဟိပိ ပကာရေဟိ ဒဿေတုံ အပိစာတိ အာဒိ အာရဒ္ဓံ၊-ဋီကာ၊ ဤဋီကာအရ ယခုပြမည့် စကားရပ်တို့သည် နည်းတစ်မျိုးအားဖြင့် အတ္တသန္နိယျာတနစသည် ပြုပုံကို ပြကြောင်းစကားသာဖြစ်၏၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ မထူးဟု မှတ်ပါ။]

ဇီဝိတပရိယန္တိကံ။ ။ဇီဝိတဿ+ပရိယန္တော ဇီဝိတပရိယန္တော၊ ဇီဝိတပရိယန္တော ယဿာတိ ဇီဝိတပရိယန္တိကံ-အသက် အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော ဆည်းကပ်ခြင်း၊ အသက် ထက်ဆုံး ဆည်းကပ်ခြင်း၊ ဤပုဒ်ကို “ဂစ္ဆာမိ” ၌ ကြိယာဝိသေသနစပ်။ [ဇီဝိတပရိယန္တိကန္တိ ဘာဝနပုံသကဝစနံ (ကြိယာ၌စပ်ထိုက်သော နပုလ္လိန်ရှိသော သဒ္ဒါ) ယာဇီဝံ ဂစ္ဆာမိတိ အတ္ထော၊-ဋီကာသစ်။]

ရှိအောင်၊ ဝါ-အသက်ထက်ဆုံး၊ ဗုဒ္ဓ-ကို၊ သရဏ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ-ဆည်းကပ်ပါ၏။ ဝါ-သိပါ၏။ ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ မေ-တပည့်တော်၏။ သရဏ-ကိုးကွယ်ရာပါတည်း၊ လေဏ-ပုန်းအောင်းရာပါတည်း၊ တာဏ-စောင့်ရှောက်တတ်သောရတနာပါတည်း၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့လည်း၊ အတ္တသန္နိယျာတနံ-မိမိကိုယ်ကိုအပ်နှင်းကြောင်း သရဏဂုံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [သရဏံ စသောပုဒ်တို့သည် နပုလ္လိန်မြဲသောကြောင့် ဗုဒ္ဓေါနှင့် အရတူသော်လည်း နပုလ္လိန်ပင် ရှိရသည်၊ ဧဝံ၌ ပိဖြင့် ပဌမနည်း၌ ပြအပ်ခဲ့သော အတ္တသန္နိယျာတနကို ပေါင်းပါ။]

အဟံ-တပည့်တော်သည်၊ ဝတ-စင်စစ်၊ သတ္တာရုံ-ဆရာဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားကို၊ စ ပဿေယျံ-အကယ်၍ ဖူးတွေ့ရငြားအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဘဂဝန္တမေဝ-ဤရှင်တော်မြတ် ဘုရားကိုသာ၊ ပဿေယျံ-ဖူးတွေ့ရရာ၏။ အဟံ ဝတ၊ သုဂတ-ကောင်းသော ပဋိပတ္တိဂမနရုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို၊ စ ပဿေယျံ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဘဂဝန္တမေဝ ပဿေယျံ၊ အဟံ ဝတ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ-မဖေါက်မပြန်ကိုယ်တော်တိုင် သစ္စာ ၄ ပါးတရားကို သိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို၊ စ ပဿေယျံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဘဂဝန္တမေဝ ပဿေယျံ၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့လည်း၊ မဟာကဿပဿ - ၏။ သရဏဂမနံဝိယ - သရဏဂုံကိုကဲ့သို့၊ သိဿဘာဝုပဂမနံ-တပည့်၏ အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကြောင်း သရဏဂုံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သော အဟံ-ထိုငါသည်၊ သမ္ဗုဒ္ဓံ-ကိုယ်တိုင်သိမြင် ဘုရားရှင်ကို၊ နမဿမာနော-ရှိခိုးလျက်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မဿ-တရားတော်၏။ သုဓမ္မတံစ-ကောင်းသောတရား၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ (သံဃဿ-သံဃာတော်၏။ သုပုဋိပန္နတံစ-

သတ္တာရဉ္စ ဝတာဟံ။

။နိဒါနဝဂ္ဂ-ကဿပသံယုတ် ပါဠိတော်တည်း၊ ထိုအဌ

ကထာ၌ “သစေ အဟံ သတ္တာရုံ ပဿေယျံ၊ ဣမံ ဘဂဝန္တယေဝ ပဿေယျံ၊ န ဟိ မေ ဣတော အညေန သတ္တာရာ ဘဝိတံ သတ္တာ” စသည်ဖြင့် ဖွင့်၏။ ဤ၌ စကို “သစေ” ဟု ဖွင့်ဟန်တူ၏။ သို့မဟုတ်၊ “သတ္တာရဉ္စ” ဟု သော်လည်း မူလပါဠိဖြစ်စရာရှိ၏။ ဝတကိုကား အထူးမဖွင့်၊ ဧကံသတ္တအနက်ပင် ဖြစ်သင့်၏။ နောက်ဝါကျတို့၌လည်း “သမ္မာပဋိပတ္တိယာ သုဌဂတတ္တာ သုဂတံနာမ ပဿေယျံ၊ ပေ၊ သမ္မာ သာမဉ္စ သစ္စာနံ ဗုဒ္ဓတ္တာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံနာမ ပဿေယျံ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဆိုလိုရင်းမှာ-“တပည့်တော်သည် ဆရာအစစ်ကို ဖူးတွေ့ရမည် ဖြစ်လျှင်၊ ဤအရှင်တော်မြတ် ဘုရားကိုသာ ဖူးတွေ့ရာပါ၏။ ဤရှင်တော်မြတ်ဘုရားမှ တစ်ပါး သောပုဂ္ဂိုလ်သည် တပည့်တော်၏ ဆရာမဖြစ်နိုင်ပါ” စသည်တည်း။ [အရှင်မဟာကဿပ၏ ဗုဒ္ဓနှင့်စ၍ တွေ့ပုံကို ဋီကာသစ်၌ အကျဉ်းမျှ ပါ၏။ အကျယ်ကို ထိုပါဠိတော် အဌကထာ၌ ရှုပါ။]

သော အဟံ ဝိစရိဿာမိ။

။သုတ္တနိပါတ် အာဠဝကသုတ်နှင့် သဂါထာဝဂ္ဂ-

ယက္ခသံယုတ် အာဠဝကသုတ် ဂါထာတည်း၊ “ဓမ္မဿစ သုဓမ္မတံ” ၌ စသဒ္ဓါကို အဝုတ္တသမုစ္စယတ္ထကြံ၍ “သံဃဿ သုပုဋိပန္နတံစ” ဟု ဆည်းပါ။ “အဘိဝတ္ထဝိတွာ” ဟုလည်းထည့်ပါ။

ကောင်းစွာကျင့်တော်မူသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဘိတ္ထဝိတွာ-ချီးမွမ်း၍ လည်းကောင်း၊) ဂါမာ-နတ်ရွာတစ်ရွာမှ၊ ဂါမံ-နတ်ရွာတစ်ရွာသို့လည်းကောင်း၊ ပုရာ-နတ်မြို့တစ်မြို့မှ၊ ပုရံ-သို့လည်းကောင်း၊ ဝိစရိဿာမိ-လှည့်လည်ပါတော့အံ့၊ ဣတိ ဧဝမိ-သို့လည်း၊ အာဠဝကာဒိနံ-အာဠဝကအစရှိသောနတ်တို့၏၊ သရဏဂမနံဝိယ-ကဲ့သို့၊ တပုရာယဏတာ-ထိုရတနာ ၃ ပါးဟူသော လည်းလျောင်းရာ ရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော သရဏဂုံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အထ-ပြဿနာကို ဖြေပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဗြဟ္မာယု-မည်သော၊ ဗြဟ္မဏော-သည်၊ အာသနာ-နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ-ထ၍၊ ဧကံသံ-လက်ဝဲတစ်ဖက်ပန်းထက်၌၊ ဥတ္တရာသင်္ဂီ-အပေါ်ခြံကို၊ ကရိတွာ-ပြု၍၊ (တစ်နည်း) ဧကံသံ ဥတ္တရာသင်္ဂီ ကရိတွာ-လက်ကတော့တင်၍၊ ဘဂဝတော-၏၊ ပါဒေသု-ခြေတော်တို့၌၊ သိရသာ-ဦးခေါင်းဖြင့်၊ နိပတိတွာ-ပျပ်ဝပ်၍၊ ဘဂဝတော-၏၊ ပါဒါနိ-တို့ကို၊ မုခေနစ-နှုတ်ခမ်းဖြင့်လည်း၊ ပရိစ္စမ္ပတိ-ထက်ဝန်းကျင်စုတ်၏၊ ပါဏိဟိစ-လက်တို့ဖြင့်လည်း၊ ပရိသမ္မာဟတိ-ထက်ဝန်းကျင် ဆုတ်နယ်၏၊ ဘောဂေါတမ-အရှင်ဂေါတမ၊ အဟံ-သည်၊ ဗြဟ္မာယု-မည်သော၊ ဗြဟ္မဏော-ပုဏ္ဏားပါတည်း၊ ဗြဟ္မာယု၊ ပေ၊ ဗြဟ္မဏော၊ ဣတိ-သို့၊ နာမဉ္စ-အမည်ကိုလည်း၊ သာဝေတိ-ကြားစေ၏၊ ဣတိ ဧဝမိ၊ ပဏိပါတော-မွန်မွန်မြတ်မြတ်ပျပ်ဝပ်ကြောင်း သရဏဂုံကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ [ဧဝမိနောက်၌ “ဗြဟ္မာယု ဗြဟ္မဏဿ သရဏဂမနံ ဝိယ” ဟု ရှိလျှင် ရှေ့နောက်ညီ၏၊ ကျနေဟန်တူသည်။]

အာဠဝကာဒိနံ၌ အာဒိဖြင့် သုတ္တနိပါတ်၌လာသော သာတာဂိရ-ဟေမဝတနတ်တို့ကို ယူပါ၊ ထိုနတ်တို့လည်း “တေ မယံ ဝိစရိဿာမ၊ ဂါမာ ဂါမံ နဂါ နဂံ၊ ပေ၊ သုဓမ္မတံ” ဟု ရွတ်ဆိုကြသည်။

မေးဖွယ်။

။ထိုအာဠဝက သာတာဂိရ ဟေမဝတနတ်တို့သည် သောတာပန် ဖြစ်ပြီးမှ ဤဂါထာတို့ကို ရွတ်ဆို လျှောက်ကြသည် မဟုတ်လော၊ အဘယ်ကြောင့် လောကီ သရဏဂုံကိုပြရာ၌ ထည့်ထားပါသနည်း။ . . . အဖြေကား-သောတာပန်ဖြစ်ပြီးမှ ရွတ်ဆိုကြသော်လည်း “နမဿမာနော ဝိစရိဿာမိ-ရှိခိုးလျက် လှည့်လည်အံ့” ဟု ဆိုသဖြင့် ဘုရားသာလျှင် အမြဲလည်းလျောင်းရာရှိကြောင်းကို ပြရာရောက်သောကြောင့် လောကီ လောကုတ္တဟု မခွဲခြားဘဲ သာမညအားဖြင့် တပုရာယဏတာ သရဏဂုံ၏ သာဓကအဖြစ်ဖြင့် ထည့်သွင်းပြထားသည်။

အထခေါ ဗြဟ္မာယု။

။မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ-ဗြဟ္မာယုသုတ်၌ လာသော ပါဠိတော်တည်း၊ ထိုဗြဟ္မဏသည် ထိုတိုင်းပြည်၌ အသက်တစ်ရာနှစ်ဆယ် ရှိပြီဖြစ်၍ အသက်အကြီးဆုံး၊ ပစ္စည်းလည်း အပေါဆုံး၊ ပညာလည်း အတတ်ဆုံး ပါမောက္ခကြီးဖြစ်၏၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် သူ၏နေရာ မိထိလာပြည်သို့ ကြွရောက်တော်မူလာသောအခါ ပြဿနာကို မေး၍ အဖြေ၏ အဆုံး၌ အဋ္ဌကထာလာသည့်အတိုင်း ပရမနိပစ္စကာရကို ပြသည်၊ ထို့နောက် အနာဂါမ်ဖြစ်၍ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ ရောက်သည်။

ပန-ဆက်၊ သော-ထုံပဏိပါတသည်၊ ဉာတိ၊ ပေ၊ ဝသေန-ဆွေမျိုးအဖြစ်၏ အစွမ်း၊ ကြောက်သည်၏အဖြစ်၏ အစွမ်း၊ ဆရာအဖြစ်၏ အစွမ်း၊ ဒက္ခိဏေယျ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ စတုဗ္ဗိဓော-ရှိသည်၊ ဟောတိ၊ တတ္ထ-ထို ၄ ပါးတို့တွင်၊ ဒက္ခိဏေယျပဏိပါတေန-ဒက္ခိဏေယျပဏိပါတအားဖြင့်၊ (အလှူခံထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု မွန်မွန်မြတ်မြတ် ပျပ်ဝပ်ခြင်းအားဖြင့်)၊ သရဏဂမနံ-သရဏဂုံသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတရေဟိ-ဒက္ခိဏေယျပဏိပါတမှတစ်ပါးသော ဉာတိပဏိပါတအစရှိ သည်တို့ဖြင့်၊ (သရဏဂမနံ)၊ န (ဟောတိ)၊ (ကသွာ ဒက္ခိဏေယျပဏိပါတေန သရဏဂမနံ၊ ဟောတိ-နည်း၊ န ဣတရေဟိ)၊ ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊ သေဌ ဝသေနဝ-အမြတ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်၊ သရဏ-ကိုးကွယ်ရာကို၊ ဂဏှာတိ- ယူ၏၊ သေဌဝသေနစ-သာလျှင်၊ (သရဏ-သည်)၊ ဘိဇ္ဇတိ-ပျက်၏၊ (တသွာ- ကြောင့်၊ ဒက္ခိဏေယျပဏိပါတေန သရဏဂမနံ ဟောတိ၊ န ဣတရေဟိ)၊ တသွာ- ကြောင့်၊ (ထိုသို့ဒက္ခိဏေယျပဏိပါတအားဖြင့် သရဏဂုံဖြစ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်)၊ သာကိယောဝါ-သာကီဝင် မင်းမျိုးမူလည်းဖြစ်သော၊ ကောလိယောဝါ- ကောလိယမင်းမျိုးမူလည်းဖြစ်သော၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ (ဝန္တတိ၌စပ်)၊ ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ အမှောက်-တို့၏၊ ဉာတကော-ဆွေတော်မျိုးတော်တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့

ဉာတိ ပေ၊ ဝသေန။ ။ဝသသဒ္ဓါ၏ရှေ့၌ ဘာဝပ္ပဓာန-ဘာဝလောပကြ၍ လည်းကောင်း ဉာတိစသော ပုဒ်တိုင်းသို့ လိုက်စေ၍လည်းကောင်း “ဉာတိဘာဝဝသေန၊ ဘယ ဘာဝဝသေန၊ အာစရိယဘာဝဝသေန၊ ဒက္ခိဏေယျဘာဝဝသေန”ဟု ဋီကာတို့ဖွင့်ကြ၏၊ [ဝသေနာတိ ဧတ္ထ ဉာတိဝသေန၊ ပေ၊ ဒက္ခိဏေယျဝသေနာတိ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗံ၊ ဉာတိ ဘယစသည်ကို ဒွန်တွဲ၍ “ဒွန်၏နောက်၌၊ ရှိသောပုဒ်၊ ယှဉ်လိုက်ပုဒ်တိုင်းသာ”အတိုင်း ဖွင့် သည်၊ တတ္ထ ဉာတိဝသေနာတိ ဉာတိဘာဝဝသေန၊ ဧဝံ သေသေသုဝါ-ဋီကာ။] ဤ၌ “ဉာတိ ဘာဝ” ဟူသည် ဉာတိ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သွေးသားတော်စပ်ခြင်းတည်း။

သေဌဝသေန ဟိ။ ။နောက်ဝါကျ၌ “တသွာ”ဟု ရှိသောကြောင့် “တသွာရှေ့၊ ဟိတိကိုတွေ့၊ ပြား၍ရှိမှန်”နှင့်အညီ ထို့နောက် “တသွာ”၌ မစပ်ဘဲ ရှေ့သို့ လှည့်စပ်ဖို့ရန် “တသွာ”ဟု ပစ္စာဝါကျထည့်သည်၊ ဤသို့ အနက်ပေးသောအခါ “သေဌဝသေန ဟိ” စသော ဝါကျသည် ကာရဏဝါကျ၊ “ဒက္ခိဏေယျ ပဏိပါတေန” စသော ဝါကျသည် ဗလဝါကျဖြစ်၏၊ နောက် တသွာကား ဤဗလဝါကျကို စွဲရသည်၊ “တသွာ ထို၊ ဟိတိ၏ဖိုလ်၊ စွဲဆို မြီထုံးစံ” နှင့် အညီတည်း၊ ဤသို့ မစွဲဘဲ “သေဌဝသေနဟိ” စသောဝါကျကို “ဝိတ္ထာရဝါကျ” ဟု ယူလျှင်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊ ဟိသည် ဒဠိကရဏဇောတက၊ နောက် တသွာကိုထောက်၍ ကာရဏဇောတက လည်း ဖြစ်နိုင်စရာရှိ၏။

ဝန္တတိ။ ။ပဏိပါတ သရဏဂုံသည် အဘိဝါဒန၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အဓိကမ္မ၊ သာမိဓိ ကမ္မ” ဟု အမျိုးမျိုးရှိသော်လည်း အဘိဝါဒနဖြစ်သော ဝန္တတိတစ်မျိုးကိုသာ ဥပလက္ခဏ အားဖြင့် ပြသည်။ [ဝန္တတိတိ ပဏိပါတဿ လက္ခဏဝစနံ-ဋီကာ။]

နှလုံးသွင်း၍၊ ဝန္တတိ-ရှိခိုး၏။ (တေန-သည်)၊ သရဏံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ အဂ္ဂဟိတမေဝ-မယူအပ်သည်သာ၊ ဟောတိ၊ (“ဉာတိပဏိပါတကြောင့် သရဏဂုံ မဖြစ်” ဟူလို)၊ ယောဝါ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်မူလည်း၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ရာဇပူဇိတော-မင်းတို့သည် ပူဇော်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ မဟာနုဘာဝေါ-ကြီးသော အာနုဘော်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ အဝန္တိယမာနော-ရှိမခိုးအပ်သော်၊ (ငါ၏ရှိခိုးခြင်းကို မခံရလျှင်)၊ အနတ္တမ္ပိ-စီးပွားမဲ့ကိုလည်း၊ ကရေယျ-ရာ၏၊ ဣတိ-ဤသို့တွေး၍၊ ဘယေန-ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဝန္တတိ-ရှိခိုး၏၊ (တေန)၊ အဂ္ဂဟိတမေဝ ဟောတိ သရဏံ။ [ဤစကားဖြင့် ဘယပဏိပါတကြောင့် ရှိခိုးရာ၌ သရဏဂုံ မဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။]

ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဗောဓိသတ္တကာလေ-ဘုရားအလောင်းဖြစ်ရာ အခါ၌၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ (ဘုရားဖြစ်မည့် ဘုရားအလောင်း၏)၊ သန္တိကေ-အထံ၌၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဥဂ္ဂဟိတံ-သင်ယူအပ်ပြီးသောအတတ်ကို၊ သရမာနော-အမှတ်ရသည်၊ (ဟုတွာ)ဝါ-ဖြစ်၍သော်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓကာလေ-ဘုရားဖြစ်ရာအခါ၌၊ စတုဓာ၊ ပေ၊ ဘဝိဿတီတိ-ဟူသော၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ အနုသာသနီ-အဆုံးအမတော်ကို၊ ဥဂ္ဂဟေတွာဝါ-နာယူပြီး၍သော်လည်းကောင်း၊ မေ-ငါ၏၊ အာစရိယော-ဆရာတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ ဝန္တတိ-၏၊ (တေန-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်)၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာသည်၊ ဝါ-ကို၊ အဂ္ဂဟိတမေဝ-မယူအပ်သည်သာ၊ ဟောတိ။

ရာဇပူဇိတော။ ။ရာဇဟိ ရာဇနံ (တို့သည်) ဝါ ပူဇိတော၊ ယထာ ဂါမပူဇိတောတိ၊ ပူဇာဝစနပယောဂေ ဟိ ကတ္တရိ သာမိဝစနံ ဣစ္ဆန္တိ သဒ္ဓဝိဒ္ဓါ-ဋီကာသစ်။ [ဂါမပူဇိတောဝယ် “ဂါမဿ-သည်+ပူဇိတံ ဂါမပူဇိတံ” ပြုရသကဲ့သို့တည်း၊ အကျယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၊ သံဃာဒိသေသံ ဝိဟာရသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်၌ ကြည့်ပါ။]

ဧဝရူပံ အနုသာသနီ။ ။ဧဝရူပံဖြင့် “စတုဓာ ဝိဘဇေ ဘောဂေ” နှင့် အလားတူဖြစ်သော ဤဘဝကြီးပွားရေး အနုသာသနီများကို ရည်ရွယ်သည်၊ တစ်မလွန်ရေး သို့မဟုတ် ဝဋ်မှထွက်ရေးဖြစ်သော အနုသာသနီကို တောင့်တ၍ ပဏိပါတပြုသူကား ဒက္ခိဏေယျ ပဏိပါတကိုသာ ပြုရာရောက်၏၊ “အာစရိယအဖြစ်ဖြင့် ပဏိပါတပြုရာမရောက်” ဟူလို။ [ဧဝရူပန္တိ ဒိဌဓမ္မိကံ သန္ဓာယ ဝဒတိ၊ သမ္ပရာယိကံ ဟိ နိယျာနိကံဝါ အနုသာသနီပစ္စာသိသန္တော ဒက္ခိဏေယျပဏိပါတမေဝ ကရောတီတိ အဓိပ္ပာယော။-ဋီကာ။]

အာစရိယော၊ ပေ၊ အဂ္ဂဟိတမေဝ။ ။“အတတ်ကိုသင်ပေးသော ဆရာဟု သဘောထား၍ ကိုးကွယ်လျှင် သရဏဂုံယူရာမရောက်” ဟု ဆိုသောကြောင့် ယခုအခါများစွာသောလူတို့သည် မိမိဆရာဘုန်းတော်ကြီးကို ကိုးကွယ်ပါသည်ဟု ဆိုသော်လည်း ဆရာအဖြစ်ဖြင့်သာ ကိုးကွယ်ကြသောကြောင့် ဤသရဏဂုံနှင့် မဆိုင်၊ သံဃ သရဏဂုံအစစ်အမှန်မှာ ဂုဏ်ကိုရည်မှန်း၍ အရိယာသံဃာကို ကိုးကွယ်ခြင်းသာဖြစ်သည်။

ဂါထာနက်။ ။ ယရံ-အိမ်၌၊ အာဝသံ-နေသော၊ ပဏ္ဍိတော-ကြောင်းကျိုး မြင်သိ၊ ပညာရှိသည်။ ဘောဂေ-စည်းစိမ်တို့ကို၊ စတုဓာ-၄ ငှ ၄ ပုံအားဖြင့်၊ ဝိဘဇေ-ခွဲခြားဝေဘန်ရာ၏။ ဧကေန-တစ်ပုံဖြင့်၊ ဘောဂေ-စည်းစိမ်တို့ကို၊ ဘုဇ္ဇေယျ-သုံးဆောင်ခံစားရာ၏။ ဒွိဟိ-၂ ပုံတို့ဖြင့်၊ ကမ္မံ-လယ်ယာလုပ်ငန်း၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုကို၊ ပယောဇယေ-ယှဉ်စေရာ၏။ ဝါ-သုံးစွဲရာ၏။ [ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒိကမ္မံ ပယောဇယေ-ဋီကာသစ်။] အာပဒါသု-ဘေးရန်တို့သည်၊ (မင်း၊ မီး၊ ရေ၊ ခိုးသူ၊ အပွိယဒါယာဒ အစရှိသော ဘေးရန်တို့သည်။) (ဥပ္ပန္နာသု-ဖြစ်ကုန်လတ်သော်၊) ဘဝိဿတိ-သုံးစွဲဖို့ရန်ဖြစ်လတ်၊ ဣတိ-ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ စတုတ္ထံ-၄ ခုမြောက် တစ်ပုံကိုကား၊ နိဓာပေယျ-သို့မှီး သိမ်းဆည်းရာ၏။ (ဘဏ်အပ်ထားခြင်းလည်း ပါဝင်၏။)

ပန-ကား၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ လောကေ-၌၊ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျော-အလှူခံထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးပုဂ္ဂိုလ်မြတ်ပေတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ ဝန္တတိ-ရှိခိုးဝပ်ချ၏။ တေနေဝ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်သာ၊ သရဏ-ကိုးကွယ်ရာသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဂဟိတံ-ယူအပ်သည်၊ ဟောတိ။ [ဤတွင် သရဏဂမန ပဘောဒ ပြီးပြီ၊ ထိုသရဏဂမနပဘောဒနှင့်စပ်၍ သရဏဂုံမပျက်ပုံကိုလည်း ပြလိုသောကြောင့် ဧဝံစသည်မိန့်။] ဧဝံ-သို့၊ ဂဟိတသရဏဿ-ယူအပ်ပြီးသော သရဏ ရှိသော၊ (သရဏဂုံယူပြီးသော၊) ဥပါသကဿဝါ - ဥပါသကာ၏သော်လည်း ကောင်း၊ ဝါ-သည်သော်လည်းကောင်း၊ (ဂဟိတသရဏာယ-သော၊) ဥပါသိ ကာယဝါ-ဥပါသိကာမ၏သော်လည်းကောင်း၊ (သရဏဂမနံ၌စပ်၊) ဝါ-သည်သော် လည်းကောင်း၊ (ဝန္တတော၌စပ်၊) အညတိတ္ထိယေသု - သာသနာတော်အယူမှ

ဃရမာဝသံ။ ။ [ဤဂါထာသည် သုတ်ပါထေယျ၊ သီဂီလောဝါဒသုတ်လာ ဂါထာတည်း။] ဋီကာသစ်၌ “ဃရမာဝသံတိ ဃရေ ဝသန္တော၊ ကမ္မပ္ပဝစနီယယောဂတော စေတ္တ ဘုဗ္ဗတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ” ဟု ဆို၏။ သို့သော် သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ အာ ဥပသာရကို “ကမ္မပ္ပဝစနီယ” ဟု မတွေ့ရ၊ မိမိကား အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်၊ ဥက္ကဋ္ဌ အဇ္ဈာဝသတိအဖွင့်၌ “ဥပ၊ အနု၊ အမိ၊ အာ ဣတိဧဝံ ပဗ္ဗကေ ဝသနကြိယာဌာနေ ဥပယောဂဝစနမေဝ ပါပုဏ္ဏာတိတိ သဒ္ဓဝိဒ္ဓ ဣစ္ဆန္တိ” ဟူသော ဋီကာအတိုင်း အာဥပသာရနှင့်ယှဉ်သော ဝသနကြိယာကြောင့် သတ္တမိအနက် ၌ ဒုတိယာသက်ထားသည်ဟု ထင်သည်။

ဘောဂေ ဘုဇ္ဇေယျ။ ။ [ပါဠိတော်၌ “ဘောဂေ” ဟု ရှိသည်။] စား၊ ဝတ်၊ နေရာအိမ်တို့ကို “ဘောဂ” ဟု ဆိုသည်။ မိမိ၌ရှိသောပစ္စည်းကို ၄ ပုံ ပုံ၍ တစ်ပုံဖြင့် စားဝတ် နေရေးကို သုံးစွဲရမည်၊ ဤ“ဘောဂေ ဘုဇ္ဇေယျ” ဟူသော အဗ္ဗိမ္မပင် စားဦးစားဖျားကို လှူခြင်း၊ တောင်းရမ်းသူတို့အား ပေးခြင်းဟူသော ဒါနမှု၊ ရက်ကန်းလက်ခံ စသည်ပေးခြင်းတို့ကိုလည်း ပြုရမည်ဟု သုတ်ပါထေယျ အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။

အခြားသောအယူရှိသော တိတ္ထိတို့၌၊ ပဗ္ဗဇိတမ္ဗိ-ရသေ့၏အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သည်လည်းဖြစ်သော၊ ဉာတိ-ဆွေမျိုးကို၊ (ဝန္တတော၌စပ်၊) အယံ-ဤရသေ့သည်၊ မေ-၏၊ ဉာတကော-ဆွေမျိုးတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ ဝန္တတော-ရှိခိုးလတ်သော်၊ သရဏဂမနံ-သရဏဂုံသည်၊ န ဘိဇ္ဇတိ-မပျက်၊ အပဗ္ဗဇိတံ-ရသေ့အဖြစ်သို့ မကပ်ရောက်သော၊ (ဉာတိ-ကို၊ ဝန္တတော-သော်၊ သရဏဂမနံ-သည်၊) ပဂေဝ-ရှေးဦးမဆွ အစကပင်၊ (န ဘိဇ္ဇတိ-မပျက်၊) (တစ်နည်း) ပဂေဝ (ဘိဇ္ဇတိ)-အဘယ်မှာ ပျက်ပါတော့အံ့နည်း၊ (န ဘိဇ္ဇတိ ဧဝ-မပျက်သည်သာ။)

ရာဇာနံ-မင်းကို၊ ဘယဝသေန-ဘယအဖြစ်၏ အစွမ်းကြောင့်၊ ဝန္တတော-သော်၊ တထာ-တူ၊ (သရဏဂမနံ န ဘိဇ္ဇတိ) ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း၊ကသွာ-ကြောင့်၊ သရဏဂမနံ၊ န ဘိဇ္ဇတိ-နည်း၊) ဟိ ယသွာ-ကြောင့်၊ သော-ထိုမင်းသည်၊ ရဋ္ဌပူဇိတတ္တာ-တိုင်းပြည်သည် ပူဇော်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-တိုင်းသူပြည်သားလူအများသည် ပူဇော်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဝန္တိယမာနော-ရှိမခိုးအပ်သော်၊ (ရှိခိုးမခံရလျှင်၊) အနတ္ထမ္ဗိ-စီးပွားမဲ့ကိုလည်း၊ ကရေယျ-ပြုရာ၏၊ ဣတိ-

ပဂေဝ အပဗ္ဗဇိတံ။

။တိတ္ထိဘောင်၌ ရသေ့လုပ်နေသောဉာတိကို ဉာတိအနေအားဖြင့် ရှိခိုးမှုကြောင့် ပဏိပါတသရဏဂုံမဖြစ်၊ ပဗ္ဗဇိတမ္ဗိ၌ အပ်သည် သမ္မာဝနာဇောတက၊ ထိုပုံဖြင့် “ရသေ့ ရဟန်းဆိုတာ ကိုးကွယ်စရာဖြစ်၍ မြင့်မြတ်သူတည်း၊ ထိုရသေ့ ရဟန်းကို သော်မှ ရှိခိုးသည့်အတွက် သရဏဂုံ မပျက်တုံသေး၏၊ ရသေ့ ရဟန်းမဟုတ်သော ဉာတိကို ရှိခိုးလျှင် အဘယ်မှာ ပျက်နိုင်ပါအံ့နည်း” ဟု ဂရဟာဆည်းသည်။

မှတ်ချက်။

။ဤစကားအရ ဉာတိဖြစ်သော ရသေ့ကို ရှိခိုးမှုကြောင့် သရဏဂုံမပျက်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ တစ်စုံတစ်ခုလာဘ်ကိုမြှော်၍လည်းကောင်း၊ ဘေးရန်ကို ကာကွယ်လိမ့်မည်ဟု ထင်၍လည်းကောင်း၊ နတ်ကို ရှိခိုးပူဇော်မှုကြောင့် မူလရှိပြီးသောသရဏဂုံမပျက်ဟု မှတ်ပါ။

ရဋ္ဌပူဇိတတ္တာ။

။ရဋ္ဌေန-သည်၊ (တစ်နည်း) ရဋ္ဌဿ-သည်၊ ပူဇိတော ရဋ္ဌပူဇိတော၊ ရဋ္ဌဖြင့် ရဋ္ဌဝါသီကို အဘေဒေါပစာရအားဖြင့် ယူပါ။ “ပူဇာသဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်ရာဝယ် ကတ္တားအနက်၌ သာမိဝိဘတ်ကို အလိုရှိကြ၏” ဟု ရှေးရာဇပူဇိတော အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဋီကာသစ်၌ “ရဋ္ဌေ-၌+ပူဇိတော” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်မှာ “ဂါမေန ပူဇိတံ၊ ဂါမဿ ဝါ ပူဇိတံတိ ဂါမပူဇိတံ” ဟူသော ဝိဟာရကာရသိက္ခာပဒ ဌကထာနှင့် မညီ။

မှတ်ချက်။

။ဤရဋ္ဌပူဇိတတ္တာသည် ကြောက်ခြင်းကြောင့် ရှိခိုးရသည်၏အဖြစ်ကို ပြီးစေသောဟိတ်တည်း၊ သရဏဂုံ မပျက်ခြင်း၏ အကြောင်းပြဟိတ် မဟုတ်၊ သရဏဂုံမပျက်ခြင်း၏အကြောင်းမှာ “သေဌဝသေန အဝန္တိတတ္တာ” ဟု ထည့်ရမည်၊ ဘာကြောင့်နည်း-“သေဌဝသေနစ ဘိဇ္ဇတိ” ဟု ရှေ့၌ ဆိုအပ်ခဲ့သောကြောင့်တည်း၊-ဋီကာသစ်၊ ဤစကားအရ နတ်ကို ကိုးကွယ်ရာ၌ ရတနာ ၃ ပါးထက်ပင် မြတ်သည်ဟု သဘောထား၍ ကိုးကွယ်လျှင် သရဏဂုံပျက်၏ဟုလည်း မှတ်ပါ။

ကြောင့်၊ (ရာဇာနံ ဘယဝသေန ဝန္တတော သရဏဂမနံ၊ န ဘိဇ္ဇတိ) ယံ ကိစ္ဆိ-
အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော၊ သိပ္ပံ-အတတ်ကို၊ သိက္ခာပကံ-သင်စေတတ်သော၊
ဝါ-သင်ပေးတတ်သော၊ တိတ္ထိယမ္ပိ-တိတ္ထိကိုသော်မှလည်း၊ အယံ-ဤသူသည်၊ မေ-
၏၊ အာစရိယော-ဆရာတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့လုံးသွင်း၍၊ ဝန္တတောပိ-ရှိခိုးပါသော်
လည်း၊ (သရဏဂမနံ) န ဘိဇ္ဇတိ၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ သရဏဂမနပ္ပဘောဒေါ-ကို၊
ဝေဒိတဗျော။

[သရဏဂမနပ္ပဘောဒကို ပြပြီး၍၊ ပြအပ်ပြီးသော ခေါင်းစဉ်အတိုင်း သရဏ
ဂမနဖလကို ပြလိုသောကြောင့် “ဧတ္ထ” စသည် မိန့်။] စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသရဏဂုံ
တို့တွင်၊ လောကုတ္တရဿ-လောကုတ္တရာဖြစ်သော၊ သရဏဂမနဿ-သရဏဂုံ၏၊
စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ သာမညဖလာနိ-သာမညဖိုလ်တို့သည်၊ (သမဏ၏ဖြစ်ကြောင်း
ဖြစ်ရာမဂ်၏ အကျိုးဖြစ်သောဖိုလ်တို့သည်) ဝိပါကဖလံ-ဝိပါက်ဖြစ်သော အကျိုး
တည်း၊ ဝါ-အကျိုးရင်းတည်း၊ သဗ္ဗဒုက္ခက္ခယော-အလုံးစုံသောဒုက္ခတို့၏ ကုန်ရာ
ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည်၊ အာနိသံသဖလံ-အာနိသင်ဖြစ်သော အကျိုး
တည်း၊ ဝါ-အကျိုးဆက်တည်း၊ ဟိ-သာဓကကား၊ ယောစ ပေ၊ ပမုစ္စတိတိ-ဟူသော၊
ဧတံ-ဤဂါထာဗန္ဓကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

သရဏဂမနပ္ပဘောဒေါ။

။ပဘောဒကို ဝိဘာဂ (ဝေဒနံအပ်သော အပြား) ဟု
ဖွင့်၏။ ထိုသရဏဂုံသည် လောကီလောကုတ္တရာအပြား၊ လောကီသရဏဂုံလည်း အတ္တသန္တိယျာ
တနစသော ၄ ပါးအပြားအားဖြင့် ပြား၏။ ထိုသို့ ပြားပုံကိုပြလျှင် “သရဏဂမနပ္ပဘောဒေါ”
ဟူသော မာတိကာအတွက် အကျယ်ပြခြင်းကိစ္စ ပြီးပေပြီ၊ သို့သော် ထိုအပြားနှင့်စပ်၍ သရဏဂုံ
မပျက်ပုံကိုလည်း ပြဖို့ရန် လွယ်ကူသောကြောင့် သရဏဂုံအပြားကို ပြရာဝယ် သရဏဂုံ
မပျက်ပုံကိုလည်း ထည့်၍ပြခဲ့ရသည်။ [တဗ္ဗိဘာဂသမ္ပန္နတော စေတ္တ သက္ကာ အဘောဒေါပိ
သုခေန ဒဿေတုန္တိ အဘောဒဒဿနတ္ထံ ကတံ၊-ဋီကာသစ်။]

ဝိပါက ပေ၊ အာနိသံသဖလံ။ ။ဝိပါကဓမ္မာဟူသော မာတိကာပုဒ်၌လာသည့်
အတိုင်း ကံကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးတို့သာ ဝိပါကဟူသောအမည်ကို ရနိုင်သည်။ လောကုတ္တရာ
သရဏဂုံသည် မဂ်ခဏ၌ပြီးစီး၏ဟု ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် မဂ်တည်းဟူသော ကံ၏အကျိုးဖြစ်
သောဖိုလ်ကို လောကုတ္တရာသရဏဂုံ၏ ဝိပါကဖလ ဟု ခေါ်၍၊ အလုံးစုံသောဒုက္ခ၏ ကုန်ရာ
နိဗ္ဗာန်ကို အာနိသံသဖလ (မဂ်၏အကျိုးဆက်) ဟု ဆိုသည်။

ယောစ ဗုဒ္ဓဉ္စ။

။ဓမ္မပဒဗြာဟ္မဏဝတ္ထု၌လာသော ဂါထာတည်း၊ ဤဂါထာ၏
ရှေ့၌ “ဗဟူဝေ သရဏံ ယန္တိ၊ ပဗ္ဗတာနိ ဝနာနိစ” စသော ဂါထာများရှိသေး၏။ ထိုဂါထာများ
အရ ပဗ္ဗတစသည်ကို ကိုးကွယ်၍ အကျိုးမရနိုင်၊ ဒုက္ခမှ မလွတ်နိုင်ပါလျှင် အဘယ်ကို
ကိုးကွယ်မှ လွတ်နိုင်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယောစ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။
ယောစ၌ စသဒ္ဒါကို “ဗျတိရေက” ဟု ဆို၏။

ဂါထာနက်။ ။ယောစ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား၊ ဗုဒ္ဓဉ္စ-မြတ်စွာဘုရားကို လည်းကောင်း၊ ဓမ္မဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဃဉ္စ-အရိယာသံဃာကိုလည်းကောင်း၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂတော-ဆည်းကပ်၏၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ အရိယ သစ္စာနိ-အရိယာအဖြစ်ကို ပြုတတ်သော သစ္စာတို့ကို၊ သမ္မ (သမ္မာ)-မဖေါက်မပြန် ဟုတ်မှန်စွာ၊ ပညာယ-မဂ်ပညာဖြင့်၊ ပဿတိ-မြင်၏၊ ဒုက္ခံ-ဒုက္ခသစ္စာကိုလည်း ကောင်း၊ ဒုက္ခသမုပ္ပါဒ်-ကြွင်းသောအကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် ဒုက္ခ၏ ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာကိုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဿ-ဒုက္ခသစ္စာကို၊ အတိတ္တမံစ- လွန်မြတ်ကြောင်း နိရောဓသစ္စာကိုလည်းကောင်း၊ အရိယံ-မြတ်သော၊ အဋ္ဌဂိုက်- ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိသော၊ ဒုက္ခုပဿမဂါမိနံ-ဒုက္ခ၏ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက် ကြောင်းဖြစ်သော၊ မဂ္ဂစ-မဂ္ဂသစ္စာကိုလည်းကောင်း၊ (ပဿတိ)၊ ဧတံ-ဤသစ္စာ ၄ ပါးကို သိမြင်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ဤသစ္စာ ၄ ပါးကို သိမြင်ကြောင်း အရိယာမဂ်သည်၊ ခေမံ-ဘေးတို့၏ ကုန်ရာဖြစ်သော၊ သရဏံ-သရဏဂုံတည်း။ [“သရဏဂမနံ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဂမနပုဒ်ချေထားသည်ဟု ကြံပါ။] ဧတံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဥတ္တမံ- မြတ် သော၊ သရဏံ-တည်း၊ ဧတံ သရဏံ-ဤသစ္စာ ၄ ပါးကို သိမြင်ခြင်းဟူသော သရဏဂုံကို၊ အာဂမ္မ-ရောက်၍၊ သဗ္ဗဒုက္ခာ-အလုံးစုံသောဒုက္ခမှ၊ ပမုစ္စတိ-လွတ်၏။ [ဧတံတိ စတ္တာရိ၊ ပေ၊ ပဿတိတိ ဧဝံ ဝုတ္တံ သရဏဂမနသင်္ဂါတံ အရိယသစ္စ ဒဿနံ၊ ဋီကာသစ်။] ဓမ္မပဒ-ဗုဒ္ဓဝဂ် အဂ္ဂိဒတ္တဗြာဟ္မဏဝတ္ထု။

အပိစ-သည်သာမကသေး၊ နိစ္စာဒိတော-နိစ္စအစရှိသောအားဖြင့်၊ အနုပဂမ နာဒိဝသေနပိ-မကပ်ရောက်ခြင်းအစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း၊ ဧတဿ- ဤလောကုတ္တရာသရဏဂုံ၏၊ အာနိသံသဖလံ-အာနိသင်ဖြစ်သော အကျိုးကို၊ ဝါ-အကျိုးဆက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဟိ-သာကေကား၊ အဋ္ဌာနမေတံ၊ ပေ၊ နေတံဌာနံ ဝိဇ္ဇတိတိ-ဟူသော၊ ဧတံ (သုတ္တံ)-ဤပါဠိတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ)၊ ဝုတ္တံ။ [ဘိက္ခဝေ- တို့၊ ယံ-အကြင်ဇနကအကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ-အကြင်ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်း ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နော-မဂ်ဒိဋ္ဌိနှင့်ပြည့်စုံသော၊ ပုဂ္ဂလော-သည်၊ ကိစ္ဆိ-တစ်စုံတစ်ခု သော၊ သင်္ခါရံ-သင်္ခါရကို၊ နိစ္စတော-နိစ္စအားဖြင့်၊ ဝါ-နိစ္စဟူ၍၊ ဥပဂစ္ဆေယျ-

ဗျတိရေက။ ။ဝိ+အတိ+ရိစ ဓာတ်သည် ဘိန္န (ကွဲပြားခြင်း) အနက်ဟောဟု ထောမနိမိ၌ ဆို၏၊ ဤ၌လည်း ပဗ္ဗတဝနစသည်ကို ကိုးကွယ်ပုံ အကျိုးရပုံမှ ခွဲခြား၍ပြသော “ဗျတိရေက” ဟု ယူပါ၊ အနွယ၏ ပြောင်းပြန် ဗျတိရေကမျိုး မဟုတ်၊ ဋီကာသစ်၌ “ယောပန” ဟု ဖွင့်၏၊ “အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား” ဟု ပေးပါ။

နိစ္စာဒိတော အနုပဂမနာဒိ။ ။“နိစ္စန္တိ အဂ္ဂဟဏာဒိဝသေန” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ “နိစ္စံတိ”ဟု ကုတိသဒ္ဒါဖြင့် ညွှန်ပြထိုက် ဖွင့်ပြထိုက်သော ပုဒ်များဝယ် တောပစ္စည်းကို သဒ္ဓ ဝိဒူတို့ အသုံးပြုလေ့ရှိကြ၏၊ မှန်၏၊-“နိစ္စအားဖြင့်”ဟု ဆိုခြင်းနှင့် “နိစ္စဟူ၍”ဟု ဆိုခြင်းသည် အဓိပ္ပာယ်တူပင် ဖြစ်၏၊ [ကုတိနာ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗေ ဟိ တောသဒ္ဓ မိစ္ဆန္တိ သဒ္ဓဝိဒူ၊-ဋီကာသစ်။

ကပ်ရောက်ရာ၏။ ဧတံ-ဤအကြောင်းသည်။ အဌာနံ-သင့်သောအကြောင်း မဟုတ်။ ဒေသော-ဤအခွင့်သည်။ အနဝကာသော-သင့်သောအခွင့် မဟုတ်။ ဧတံ ဌာနံ-ဤအကြောင်းသည်။ န ဝိဇ္ဇတိ-မရှိ။ ယံ-အကြင်အကြောင်းကြောင့်။ ဝါ-အကြင်အခွင့်ကြောင့်။ (အခွင့်ဟူသည်လည်းအကြောင်းပင်တည်း။) ဒိဌိသမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော ကဗ္ဗိသင်္ခါရံ၊ သုခတော-သုခအားဖြင့် ၊ပေ။ ကဗ္ဗိ-သော၊ ဓမ္မံ-တရားကို။

“အနုပဂမနေ-မကပ်ရောက်” ဟူသည် နိစ္စဟု မယူခြင်းပင်တည်း။ နိစ္စာဒိတော၌ အာဒိဖြင့် သာဓက၌ ပြအပ်လတ်သော သုခ-အတ္တကို ယူ၊ အနုပဂမနာဒိ၌ အာဒိဖြင့် “မာတရံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေယျ ၊ပေ။ အညသတ္တာရံ ဥဒ္ဓိသေယျ” အရ မာတုဇီဝိတာဝေါရောပန စသည်တို့ကို ယူပါ။ [သီဟိုဠ်မှ၌ အာဒိမပါဘဲ “နိစ္စတော” ဟုသာ ရှိသတတ်။ ထိုအလို အနုပဂမနာဒိဖြင့် ကျန်သမျှကို ယူပါ။]

အဌာနံ အနဝကာသော။ ။ဌာန-ဩကာသ ၂ ပုဒ်လုံးပင် အကြောင်းဟူသော အနက်ကို ဟောနိုင်သော်လည်း ဤနေရာ၌ ဇနကသတ္တိရှိသော အကြောင်းကို ဌာန၊ ဥပတ္တက သတ္တိရှိသော အကြောင်းကို ဩကာသဟု ခွဲ၍၊ ထိုအကြောင်းကို ပယ်ခြင်းကို “အဌာန-အနဝ ကာသ” ဟု ဆိုသည်။ [အဌာနန္တိ ဇနကဟေတု ပဋိက္ခေပေါ၊ အနဝကာသောတိ ပစ္စယဟေတု ပဋိက္ခေပေါ၊ ဥဘယေနာပိကာရဏမေဝ ပဋိက္ခိပတိ၊ ယံတိယေန ကာရဏေန-ဋီကာသစ်။]

ဒိဌိသမ္ပန္နော ၊ပေ။ သင်္ခါရံ။ ။ဒိဌိဟု သာမညဆိုသော်လည်း အတ္ထပ္ပကရဏ လိုက်၍ အရာဌာနအားလျော်စွာ “မဂ္ဂသမ္မာဒိဌိ” ကို ယူပါ။ သင်္ခါရ အရကိုလည်း အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ လောကုတ္တရာတရားကိုလည်း အာရုံပြုနိုင်သောကြောင့် စတုဘူမက သင်္ခါရကို ယူရသည်။ [ဒိဌိသမ္ပန္နောတိ မဂ္ဂဒိဌိယာ သမ္ပန္နော၊ သင်္ခါရန္တိ စတုဘူမကေသု သင်္ခတသင်္ခါရေသု ဧကသင်္ခါရံပိ-ဋီကာ။]

သုခတော။ ။သုခဟု ယူရာ၌ ရှေးဦးစွာ သင်္ခါရတစ်ခုခုကို အတ္တဟု စွဲလမ်းပြီးမှ ထိုအတ္တသည် “ဧကန္တသုခိ-ဧကန်သုခရှိ၏။ အရောဂေါ ပရံ မရဏာ-သေပြီးမှနောက်၌လည်း ပျက်စီးခြင်းမရှိ” ဤသို့ အတ္တဒိဌိအရင်းခံ၍ ထိုအတ္တကိုပင် သုခရှိ၏ဟု ယူခြင်းတည်း။ ထိုအယူကို အရိယာသည် မယူပါ-ဟူလို။

ဒိဌိဝိပ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့် သုခယူပုံ။ ။စောက္ခသဒ္ဓါသည် “စင်ကြယ်” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ အလွန်စင်ကြယ်လိုသော စောက္ခပုဏ္ဏားသည် အမှန်ယစ်သောဆင်က လိုက်သောအခါ မစင်ကျင်ကြီးတွေ ပြည့်နေသော မြေအရပ်ကိုပင် “သုခဌာန” ဟု ထင်မှတ် သကဲ့သို့၊ ဒိဌိကင်းသော အရိယာသာဝကလည်း ကိလေသာ အပူငြိမ်းစေခြင်း အကျိုးငှာ ကာမချမ်းသာကို ခံစား၏။ ထိုခံစားမှုသည် ဒိဌိမယှဉ်သော ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့် ကာမ အရသာဖြစ်သော သင်္ခါရကို သုခဟု ယူခြင်းပင်တည်း။

ဋီကာ။ ။ဒိဌိဝိပ္ပယုတ္တ စိတ္တေန ပန အရိယသာဝကော (သောတာပန် သကဒါ ဂါမ်ကို ရည်ရွယ်သည်။) ပရိဋ္ဌာဟ ဝူပသမနတ္ထံ မတ္တဟတ္ထိပရိတ္တာသိတော (အမှန်ယစ်သော ဆင်သည် ထက်ဝန်းကျင် ထိတ်လန့်စေအပ်-လိုက်အပ်သည်ဖြစ်၍) ဝိယ စောက္ခဗြာဟ္မဏော ဥက္ကာရဘူမိ ကဗ္ဗိသင်္ခါရံ သုခတော ဥပဂစ္ဆတိ။

အတ္တကော-အတ္တအားဖြင့်၊ ဥပဂစ္ဆေယျ၊ ၊ပေ၊ မာတရံ-အမိရင်းကို၊ ဇီဝိတာ-
 ဇီဝိတိန္ဒြေမှ၊ ဝေါရောပေယျ-ခွင်းရာ၏၊ ၊ပေ၊ ပိတရံ-အဖရင်းကို၊ ၊ပေ၊ အရ ဟန္တံ-
 ရဟန္တာကို၊ ၊ပေ၊ ပဒုဋ္ဌစိတ္တော-ပျက်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဝါ-ဒေါသသည် ဖျက်ဆီး
 အပ်သော စိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ [ဇီဝကကဲ့သို့ ပဒုဋ္ဌမဟုတ်သော စိတ်ဖြင့်
 သွေးကို ဖြစ်စေခြင်းကား အဋ္ဌာနမဟုတ်၊ ဒေဝဒတ်ကဲ့သို့ ဖြစ်စေခြင်းသာလျှင်
 အဋ္ဌာန တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပဒုဋ္ဌစိတ္တော” ဟု ဝိသေသနပြုသည်၊]
 တထာဂတဿ-သက်တော်ထင်ရှား မြတ်စွာဘုရား၏ (ကိုယ်တော်၌)၊ လောဟိတံ-
 သွေးကို၊ ဥပ္ပာ ဒေယျ-ဖြစ်စေရာ၏၊ ၊ပေ၊ သံဃံ-ကို၊ ဘိန္ဓေယျ-ခွဲရာ၏၊
 [သံဃာသင်းခွဲပုံကို ဝိနည်း စူဠဝဂ္ဂ၊ သံဃဘေဒကက္ခန္ဓကဋ္ဌိ ရှုပါ။] ၊ပေ၊ အည-
 အခြားသော သာသနာပ ဆရာကို၊ သတ္တာရံ-ဆရာဟူ၍၊ ဥဒ္ဓိသေယျ-ညွှန်ပြရာ၏၊
 ဧတံအဋ္ဌာနံ၊ (ဧသော) အနဝကာသော၊ ဧတံဌာနံ န ဝိဇ္ဇတိ၊-အင်္ဂုတ္တိရ်၊
 ဧကနိပါတ်၊ အဋ္ဌာနပါဠိ၊ ပဌမဝဂ်။]

ပန-ကား၊ လောကီယဿ-လောကီဖြစ်သော၊ သရဏဂမနဿ-၏၊ ဘဝ
 သမ္ပဒါပိ-ဘဝ၏ပြည့်စုံခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဘောဂသမ္ပဒါပိ-စည်းစိမ်၏
 ပြည့်စုံခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဖလမေဝ-အကျိုးပင်တည်း၊ ဟိ-သာဓကကား၊

ကဗ္ဗိဓမ္မံ။ ။အနတ္တဟု ယူရာ၌ “ကဗ္ဗိသင်္ခါရံ” ဟု ဟောတော်မမူဘဲ “ကဗ္ဗိ ဓမ္မံ”
 ဟု တော်မူရခြင်းကား ရုပ်နာမ်သင်္ခါရသာမက၊ ကသိုဏ်းစသော ပညတ်များကိုပါ အတ္တဟု
 (ဒိဋ္ဌိသမ္ပန္နပုဂ္ဂိုလ်၏) မစွဲလမ်းတော့ခြင်းကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့်တည်း၊ မှန်၏၊-ပညတ်နှင့်
 နိဗ္ဗာန်ကို အနတ္တဟု ပရိဝါပါဠိတော်၌ မိန့်သည်။

အနိစ္စာ သဗ္ဗသင်္ခါရာ၊ ဒုက္ခာ နတ္တာစ သင်္ခါတာ၊
နိဗ္ဗာနဉ္စေဝ ပညတ္တိ၊ အနတ္တာ ဣတိ နိစ္ဆယာ။

တေဘူမကသင်္ခါရကို ယူသောနည်း။ ။ပြအပ်ပြီးသော နည်း၌ သင်္ခါရံအရ
 စတုဘူမကသင်္ခါရကို အနိစ္စစသည်ဖြင့် မရှုပုံကို ပြ၏၊ (တစ်နည်း) သင်္ခါရံအရ တေဘူမက
 သင်္ခါရကိုသာ ယူသင့်၏၊ ဘာကြောင့်နည်း... ပုထုဇဉ်သည် တေဘူမကသင်္ခါရတို့တွင် အကြင်
 အကြင်သင်္ခါရကို နိစ္စစသည်ဖြင့် ယူ၏၊ ထိုထိုသင်္ခါရကို အရိယာက အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု
 ရှုလျက် ပုထုဇဉ်ဘဝတုန်းက နိစ္စစသော အယူကို ဖြေရှင်းသောကြောင့်တည်း။

ဋီကာ။ ။ဣမေသုပိ တီသု ဝါရေသု (နိစ္စ၊ သုခ၊ အတ္တဟု မယူကြောင်းကို
 ပြရာ ဝါရတို့၌) စတုဘူမကဝသေနေဝ ပရိစ္ဆေဒေါ (ရှုရာတရား၏ အပိုင်းအခြားကို)
 ဝေဒိတဗျော၊ တေဘူမကဝသေနေဝဝါ၊ ယံယံ ဟိ ပုထုဇ္ဇနော ဂါဟဝသေန ဂဏှာတိ၊ တတော
 တတော အရိယသာဝကော ဂါဟံ ဝိနိဗ္ဗေဋ္ဌေတိ (ဖြေရှင်း၏)။

ဘဝ-ဘောဂသမ္ပဒါ။ ။သုဂတိဘဝေန ဘဝသမ္ပဒါ၊ ဣဒံ ဝိပါကဖလံ (ဤသုဂတိ
 ဘဝသည် ဝိပါကအကျိုးတည်း၊) ဘောဂသမ္ပဒါတိ မနုဿဘောဂ ဒေဝဘောဂေဟိ သမ္ပဒါ၊
 ဣဒံ ပန အာနိသံသဖလံ၊ ဝုတ္တဉ္စေတံ စသော သာဓကဖြင့် ဘဝသမ္ပဒါကို ပြ၏။

ယေကေစိ ၊ပေ၊ ပရိပူရေဿန္တိတိ-ဟူသော၊ ဧတံ-ဤဂါထာဗန္ဓကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

[ဂါထာနက်။ ။ ယေကေစိ-အမှတ်မရှိ ကြွင်းမဲ့ဥသံ အလုံးစုံသော လူတို့သည်၊ ဗုဒ္ဓံ-ကို၊ သရဏံ-ဟူ၍၊ ဂတာသေ-ဆည်းကပ်ကြကုန်၏၊ တေ-ထိုလူတို့သည်၊ အပါယဘူမိ-အပါယ်ဘုံသို့၊ န ဂမိဿန္တိ-မရောက်ကြကုန်လတ်၊ မာနသံ (မာနသံ)-လူတို့၌ဖြစ်သော၊ ဒေဟံ-ကိုယ်ကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်ရ၍၊ ဝိ-ပယ်စွန့်ရသည်ရှိသော်၊ ဒေဝကာယံ-နတ်အပေါင်းကို၊ ပရိပူရေဿန္တိ-ပြည့်စေ ကုန်လတ်၊-သဂါထာဝဂ္ဂ-ဒေဝတာသံယုတ်၊ ၄-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။]

အပရမ္ပိ-အခြားအကျိုးကိုလည်း၊ (အာယသ္မာတာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနက္ခေ ရေန-သည်၊) ဝုတ္တံ၊ (ကိ)၊ အထခေါ-ထိုအခါ၌၊ ဒေဝါနံ-နတ်တို့၏၊ ဣန္ဒြော-အရှင် ဖြစ်သော၊ သက္ကော-သိကြားသည်၊ အသီတိယာ-ရှစ်ဆယ်သော၊ ဒေဝတာသဟ သေဟိ-နတ်အထောင်တို့နှင့်၊ (တစ်နည်း) အသီတိယာဒေဝတာသဟသေဟိ- ရှစ်သောင်းသောနတ်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ယေန-၌၊ အာယသ္မာမဟာမောဂ္ဂလ္လာ နော (အတ္ထိ)၊ တေန-သို့၊ ဥပသင်္ကမိ ၊ပေ၊ ဧကမန္တံ၊ ဌိတံ-သော၊ ဒေဝါနံ-တို့၏၊ ဣန္ဒြ-သော၊ သက္ကံ-ကို၊ အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော ဧတံ အဝေါစ (ကိ)၊ ဒေဝါနံ-တို့၏၊ ဣန္ဒြ-အရှင်ဖြစ်သောသကြား၊ ဗုဒ္ဓံ-ကို၊ သရဏဂမနံ-ကိုးကွယ်ရာ ဟူ၍ ဆည်းကပ်ခြင်းသည်၊ သာဓု-ကောင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဒေဝါနံဣန္ဒြ၊ ဗုဒ္ဓံ- ကို၊ သရဏဂမနဟေတု-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်ခြင်းဟူသောအကြောင်း ကြောင့်၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်လတ်သောနည်းအားဖြင့်၊ ဣဓ-ဤလောက၌၊ ဧကစ္စေ- အချို့ကုန်သော၊ သတ္တာ-တို့သည်၊ ကာယဿ-ဥပါဒိန္နကခန္ဓာကိုယ်၏၊ ဘေဒါ- ပျက်ခြင်းဟူသော၊ မရဏာ-သေခြင်းမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ သုဂတိ-သုခအပေါင်း၏ လည်းလျောင်းရာဖြစ်သော၊ သဂ္ဂံ လောကံ-နတ်ပြည်သို့၊ ဥပပဇ္ဇန္တိ-ကပ်ရောက်ကြရ ကုန်၏၊ ၊ပေ၊ တေ-ထိုသရဏဂုံတည်သော နတ်တို့သည်၊ အညေ-န်သော၊ ဒေဝေ- သရဏဂုံမတည်သော နတ်တို့ကို၊ ဒသဟိ-န်သော၊ ဌာနေဟိ-အရာဌာနတို့ဖြင့်၊ အဓိဂဏန္တိ - လွှမ်းမိုး၍ယူနိုင်ကုန်၏၊ ဒိဗ္ဗေန - နတ်၌ဖြစ်သော၊ အာယုနာ- အသက်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗေန၊ ဝဏ္ဏေန-အဆင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗေန၊

ဂတာသေ၌ သေသည် အနက်မရှိ၊ အပါယ်နေရာဝယ် “အပါယဘူမိ” ဟု သဂါထာဝဂ္ဂ ဒေဝတာ သံယုတ်၌လည်းကောင်း၊ မဟာသမယသုတ်၌လည်းကောင်း ရှိ၏၊ ဥပန္တဝဇီရဂါထာပါဒဖြစ်၍ “ဘူမိ” ပါမှ ကောင်းမည်၊ မာနသံကား ဆန်းကြောင့် သံ၌ သံယုတ်ကိုချေထားသည်၊ “မနုဿေ သု+ဇာတံ မာနသံ” တဒ္ဓိတိပုဒ်တည်း။

အပရမ္ပိ ဝုတ္တံ။ ။သဋ္ဌာယတနဝဂ္ဂ၊ မောဂ္ဂလ္လာနသံယုတ် ပါဠိတော်တည်း၊ ဤ ပါဠိတော်၌ “သဂ္ဂံ လောကံ ဥပပဇ္ဇန္တိ” ဖြင့် ဘဝသမ္ပဒါကို ပြ၍၊ ဒိဗ္ဗေန အာယုနာစသည်ဖြင့် ဘောဂသမ္ပဒါကိုပြသည်။ [ဝဏ္ဏအရ အဇ္ဈတ္တ ကိုယ်အဆင်းကိုယူ၍၊ ရူပအရ ရူပါရုံဟူသော ခံစားဖွယ် ဗဟိဒ္ဓအဆင်းကို ယူပါ။]

သုခေန-ချမ်းသာဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗေန၊ ယသေန-အခြံအရံဖြင့်လည်းကောင်း၊
 ဒိဗ္ဗေန၊ အာဓိပတေယျေန-အစိုးရသူ၏အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗဟိ-န်သော၊
 ရူပေဟိ-ရူပါရုံတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖေ၊ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗဟိ-တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ (အဓိ
 ဂဏန္တိ)၊ ဣတိ (အဝေါစ)၊ ဣတိ (ဝုတ္တံ)၊ ဓမ္မေစ-ဓမ္မ၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဓမ္မ
 သရဏဂုံ၌လည်းကောင်း၊ သံယေစ-သံဃာ၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-သံဃသရဏဂုံ၌
 လည်းကောင်း၊ ဧသ-ဤအစီအရင်သည်၊ နယော-သိကြောင်းအစီအရင်တည်း၊
 အပိစ-သေး၊ ဝေလာမသုတ္တာဒိ ဝသေနပိ-ဝေလာမသုတ် အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်း
 ဖြင့်လည်း၊ သရဏဂမနဿ-၏၊ ဖလဝိသေသော-အကျိုးအထူးကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊
 [ဝေလာမသုတ်ကို အင်္ဂုတ္တရ-နဝကနိပါတ်၌လည်းကောင်း၊ ဤဋီကာသစ်၌လည်း
 ကောင်း ရှုပါ၊ အာဒိဖြင့် အဂ္ဂပဿာဒသုတ်၊ ဆတ္တမာဏဝက ဝိမာနဝတ္ထု စသည်ကို
 ယူပါ။] ဧဝံ-လျှင်၊ သရဏဂမနဿ-၏၊ ဖလံ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

[သရဏဂမနဖလကို ပြပြီး၍၊ သံကိလေသနှင့် ဘေဒကို ပြလိုသောကြောင့်
 “တတ္ထ” စသည်ကိုမိန့်။] စ-ဆက်၊ တတ္ထ-ထိုလောကီသရဏဂုံ လောကုတ္တရာ
 သရဏဂုံတို့တွင်၊ လောကီယသရဏဂမနံ-လောကီသရဏဂုံသည်၊ တီသု-န်သော၊
 ဝတ္ထုသု ကုသိုလ်စိတ်၏တည်ရာရတနာ ၃ ပါးတို့၌၊ အညာဏသံသယမိစ္ဆာဉာဏာ
 ဒိဟိ-မသိခြင်း မောဟ၊ ယုံမှားခြင်း ဝိစိကိစ္ဆာ၊ အမှားသိခြင်း ဒိဋ္ဌိအစရှိသည်တို့
 ကြောင့်၊ သံကိလိဿတိ-ငြိမ်နွမ်း၏၊ မဟာဇုတိကံ-ကြီးစွာသောအရောင်အဝါရှိ
 သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ မဟာဝိပ္ပာရံ-ကြီးစွာပြန့်နှံ့ခြင်းဟူသော အာနုဘော်ရှိ
 သည်၊ န (ဟောတိ)၊ လောကုတ္တရဿ-လောကုတ္တရာသရဏဂုံ၏၊ သံကိ
 လေသော-ငြိမ်နွမ်းခြင်းသည်၊ နတ္ထိ။

အညာဏ ဖေ၊ ညာဏာဒိဟိ။ ။ရတနာ ၃ ပါး၏ဂုဏ်တော်ကို လုံးလုံး
 မသိခြင်း၊ ပြင်းစွာ တွေဝေနေခြင်းသည် “အညာဏ” မည်၏၊ ဗုဒ္ဓဟုတ်လေသလား၊ မဟုတ်လေ
 သလားဟု ယုံမှားခြင်းသည် “သံသယ” မည်၏၊ ရတနာ ၃ ပါး၏ အရဟံ စသော
 ဂုဏ်တော်ကိုပင် ဂုဏ်မဟုတ်ဟု ပြောင်းပြန်ယူခြင်းသည် “မိစ္ဆာညာဏ” မည်၏၊ အာဒိဖြင့်
 ရတနာ ၃ ပါးကို အနာဒရ (မရှိသေခြင်း)၊ အဂါရဝ (မလေးစားခြင်း) စသည်ကို ယူပါ။
 [ယခုခေတ်မှာလည်း ဗုဒ္ဓဓမ္မတို့၌ ရှိသေမှု နည်းပါးလာလေပြီ။]

မဟာဇုတိ ဖေ၊ ဝိပ္ပာရံ။ ။သံကိလိဿတိကိုပင် “န မဟာဇုတိကံ န
 မဟာဝိပ္ပာ ရံ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ ဇုတိ သဒ္ဒါသည် အရောင်အဝါကို ဟော၏၊
 မဟတိ+ဇုတိယဿာတိ မဟာဇုတိကံ၊ ဝိပ္ပာရသဒ္ဒါသည် ပြန့်နှံ့ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊
 သရဏဂုံ၏အကျိုး ပြန့်နှံ့ခြင်း ဟူသည် အာနုဘော်တည်း၊ ထို အာနုဘော်ဟူသည်
 မြင့်မြတ်ခြင်းတည်း၊ မဟန္တော+ဝိပ္ပာရော ယဿာတိ မဟာဝိပ္ပာရံ။ [န မဟာဇုတိကံတိ န
 မဟုဇုလံ (များစွာ မတောက်ပ)၊ န မဟာ ဝိပ္ပာရံတိ န မဟာနုဘာဝံ၊ အပ္ပဏီတံ အနုဋ္ဌာရံ
 (န+ဥဋ္ဌာရံ-မမြင့်မြတ်)-ဋီကာသစ်။]

စ-ဆက်၊ (တစ်နည်း) စ-သံကိလေသမှတစ်ပါး၊ ဘေဒကား၊ လောကီယဿ-
 လောကီဖြစ်သော၊ သရဏဂမနဿ-၏။ ဘေဒေါ-ပျက်ခြင်းသည်၊ သာဝဇ္ဇော-
 အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဝါ-အပြစ်ရှိသော၊ (ဘေဒေါ) စ-ပျက်ခြင်းလည်းကောင်း၊
 အနဝဇ္ဇော-အပြစ်မရှိသော၊ (ဘေဒေါ) စ-လည်းကောင်း၊ (ဣတိ-သို့) ဒုဝိဇ္ဇာ-
 ၏။ တတ္ထ-ထို ၂ ပါးတို့တွင်၊ သာဝဇ္ဇော-အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော ပျက်ခြင်းသည်၊
 အညသတ္တာရာဒိသု-သာသနာတွင်းဆရာမှ တစ်ပါးသောဆရာ အစရှိသည်တို့၌၊
 အတ္ထသန္နိယျာတနာဒိဟိ-မိမိကိုယ်အပ်နှင်းခြင်း အစရှိသည်တို့ကြောင့်၊ ဟောတိ၊
 သောစ-ထို သာဝဇ္ဇဘေဒသည်လည်း၊ အနိဋ္ဌဗလော-အလိုမရှိအပ်သောအကျိုးရှိ
 သည်၊ ဝါ-မကောင်းသောအကျိုးရှိသည်၊ ဟောတိ၊ အနဝဇ္ဇော-အပြစ်မရှိသော
 ပျက်ခြင်းသည်၊ ကာလံ ကိရိယာယ-သေချိန်ကိုပြခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-သေခြင်းကြောင့်၊
 ဟောတိ၊ သော-ထိုအနဝဇ္ဇဘေဒသည်၊ အဝိပါကတ္တာ-ဝိပါကဓမ္မ မဟုတ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်၊ အဗလော-အကျိုးမရှိ၊ ပန-ကား၊ လောကုတ္တရဿ-လောကုတ္တရာ
 သရဏဂုံ၏။ ဘေဒေါ-ပျက်ခြင်းသည်၊ နေဝအတ္ထိ-မရှိသည်သာ၊ (ကသွာ၊
 လောကုတ္တရဿ-၏။ ဘေဒေါ-သည်၊ နေဝတ္ထိ-မရှိသနည်း၊) ဟိ (ယသွာ)၊ ဘဝန္တ
 ရေပိ-ဘဝတစ်ပါး၌ သော်မှလည်း၊ [ပိဖြင့် “ဤဘဝကို မဆိုထားနှင့်” ဟု
 ဂရဟာပြု။] အရိယသာဝကော-သည်၊ အည-သာသနာတွင်းဆရာမှ အခြား
 သောဆရာကို၊ သတ္တာရံ-ဆရာဟူ၍၊ န ဥဒ္ဓိသတိ-မညွှန်ပြတော့၊ ဣတိ-ကြောင့်၊
 (လောကုတ္တရဿ ဘေဒေါ နေဝတ္ထိ) ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ သရဏဂမနဿ-၏။ သံကိ
 လေသောစ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဘေဒေါ-ပျက်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊
 ဣတိ-သရဏဂုံနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။

သာဝဇ္ဇော။

။တဏှာဒိဌာဒိဝသေန-အညသတ္ထုတို့ကို ချစ်ခင်ခြင်းတဏှာ၊
 အညသတ္ထုတို့၏ အယူကိုပင် အမှန်ထင်သော မိစ္ဆာဒိဌိ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သ
 ဒေါသော-အပြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်၏။

ကာလံ ကိရိယာယ။

။သရဏဂုံ ဆောက်တည်မှုသည် သီလ ဆောက်တည်မှုနှင့်
 တူ၏။ သီလသည် ကာလအပိုင်းအခြား ရှိ-မရှိ ၂ မျိုးဖြစ်၏။ သရဏဂုံ ဆောက်တည်မှုလည်း
 ထိုအတူပင်တည်း။ ကာလအပိုင်းအခြား မရှိဘဲ ဆောက်တည်လျှင် သေမှ သရဏဂုံပျက်သည်။

မှတ်ချက်။

။သေလျှင် သရဏဂုံ ပျက်သောကြောင့် ယခုအခါ လူသေလျှင်
 သရဏဂုံတင်ကြဟန် တူသည်။ သို့သော် အလောင်းကောင်သည် သရဏဂုံ မယူနိုင်ပါ။
 သေသူက အနားမှာဖြစ်နေလျှင်သာ ယူနိုင်စရာရှိပါသည်။

သရဏဂမနကထာအဖွင့် ပြီး၏။

D

ဥပါသကဝိဓိကထာအဖွင့်

ဥပါသကံ ၊ပေ၊ ဓာရေတူတိ-ကား၊ မံ-ဒကာတော်ကို၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အယံ-
ဤမင်းသည်၊ ဥပါသကော-ဥပါသကာတည်း၊ ဣတိဇဝံ-သို့၊ ဓာရေတု-စိတ်၌
ဆောင်တော်မူပါ၊ ဝါ-မှတ်တော်မူပါ၊ ဇာနာတု-သိတော်မူပါ၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ပန-
ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤဥပါသကံ မံ အစရှိသောပါဠိရပ်၌၊ ဥပါသကဝိဓိကောသလ္လတ္ထံ-
ဥပါသကာ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အစီအရင်၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော
ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ ကော-အဘယ်သူသည်၊ ဥပါသကော-ဥပါသကာမည်သနည်း၊
ကသွာ-ကြောင့်၊ ဥပါသကောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်သနည်း၊ အဿ-ထို
ဥပါသကာ၏၊ သီလံ-သီလသည်၊ ကိ-အဘယ်နည်း၊ အာဇီဝေါ-အသက်မွေး
ဝမ်းကြောင်းသည်၊ ကော-နည်း၊ ဝိပတ္တိ-ပျက်ခြင်းသည်၊ ကာ-နည်း၊ သမ္ပတ္တိ-ပြည့်စုံ
ခြင်းသည်၊ ကာ-နည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဣဒံ ပကိဏ္ဍကံ-ဤအပြားအားဖြင့် ရောပြွမ်း
သော အဆုံးအဖြတ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဥပါသကဝိဓိ။ ။“ဥပါသကဘာဝဝိဓာန” ဟု ဘာဝသဒ္ဓါထည့်၍ ဋီကာသစ်
ဖွင့်သောကြောင့် ဥပါသက၌ ဘာဝပွဓာန ဘာဝလောပကြပါ၊ ဥပါသက အစစ်၏ ဖြစ်ကြောင်း
ဖြစ်ရာဟူသည် ရတနာ ၃ ပါးကို ဆည်းကပ်ရုံသာ မက၊ သီလရှိခြင်း၊ အသက်မွေးမှု၏
သမ္မာအာဇီဝဖြစ်ခြင်း စသည်တို့တည်း၊ [နိဿယ၌ ဤအဖွင့်အတိုင်း အနက်ပေးထား၏၊
ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌လည်း ဤအတိုင်းပြင်ပါ။]

ကော ဥပါသကော၊ ကသွာ။ ။ကော ဥပါသကောဟူသော ပုစ္ဆာဖြင့် ဥပါသက
၏ သရုပ်သကောင်ကို မေး၏၊ အဘယ်သို့သော အမှတ်လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံသူကိုမှ “ဥပါသက-
ဥပါသိကာမ”ဟု ခေါ်နိုင်ပါသနည်း-ဟူလို၊ ကသွာဖြင့် ဥပါသကအမည်ရခြင်း၏ သဒ္ဒပဝတ္ထိ
နိမိတ်ဖြစ်သော အကြောင်းကိုမေးသည်၊ မှန်၏၊-ဥပါသကပုဒ်၌ ဥပ+အာသဓာတ် ဣပစ္စည်း
တည်း၊ ထိုသို့ ဓာတ်ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ပုဒ်ဟူသမျှ၌ သဒ္ဒပဝတ္ထိနိမိတ်ဟု ခေါ်အပ်သော
အကြောင်းတစ်မျိုးမျိုး ရှိရရှိတည်း။

ကိမဿသီလံ ၊ပေ၊ အာဇီဝေါ။။ကိမဿသီလံဖြင့် ဥပါသကအမည်ရသူ၏ အမြဲ
ဆောက်တည်အပ်သော သီလကို မေးသည်၊ အသက်မွေးဖို့ရန် အလုပ်အကိုင်ကို “အာဇီဝ”
ဟု ခေါ်၏၊ အာဇီဝန္တိ ဧတေနာတိ အာဇီဝေါ - အသက်၏ဖြစ်ကြောင်း၊ ဝါ-အသက်မွေး
ဝမ်းကြောင်း၊ ထိုအာဇီဝကိုပြရာ၌ မိစ္ဆာဇီဝမှရှောင်လျှင် ဥပါသကာ၏ သမ္မာအာဇီဝဖြစ်သော
ကြောင့် မိစ္ဆာဇီဝကို အကျယ်ဝေဖန်လိမ့်မည်။

ကာ ဝိပတ္တိ၊ သမ္ပတ္တိ။ ။“ဝိပတ္တိ”ဟု သာမည မေးသော်လည်း ရှေ့၌ သီလနှင့်
အာဇီဝကို ပြခဲ့ပြီဖြစ်သောကြောင့် သီလ၏ဝိပတ္တိ အာဇီဝ၏ဝိပတ္တိကို မေးရာရောက်၏၊ ထို့
ကြောင့် “သီလဿစ ဘီဝဿစ ဝိပတ္တိ”ဟု အကျယ်ပြလိမ့်မည်၊ သမ္ပတ္တိ၌လည်း နည်းတူ၊
မှန်၏-ဝိမိ (စိမ့်စရာ)ရှိရာ၌ အခြားမဲ့ လွန်ပြီးအနက်ကို ယူ၍ စိမ့်ရ၏၊ ပဋိသေဓ (တားမြစ်
ဖွယ်) ရှိရာ၌လည်း အခြားမဲ့ လွန်ပြီးအနက်ကိုပင်ယူ၍ တားမြစ်ရသည်။

တတ္ထ-ထိုပကိဏ္ဍက စကားရပ်၌၊ ကောဥပါသိကောတိ-ဟူသောပုစ္ဆာ၏၊ (ဝိသဇ္ဇနံ-အဖြေကား၊) ယောကောစိ-အမှတ်မရှိတစ်စုံတစ်ယောက်သော၊ သရဏဂတော-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်တတ်သော၊ [“တိသရဏဂတော-ရတနာ ၃ ပါး၌ ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်သော” ဟု အချို့စာ၌ တိသဒ္ဓါပါ၏။] ဂဟဋ္ဌော-အိမ်၌တည်သူ လူဝတ်ကြောင်သည်၊ (ဥပါသကော-မည်၏၊) ဟိ-သာကေး၊ ယတော၊ ပေ၊ ဟောတိတိ-ဟူသော၊ ဧတံ (သုတ္တံ)-ဤပါဠိကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ [မဟာနာမ-မဟာနာမ်၊ ယတော-အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ (အချို့စာ၌ “ဥပါသကော-သည်” ဟု ရှိ၏၊) ဗုဒ္ဓံ-ကို၊ သရဏံ-ဟူ၍၊ ဂတော-ဆည်းကပ်သည်၊ ဟောတိ၊ ဓမ္မံ သရဏံ ဂတော ဟောတိ၊ သံဃံ သရဏံ ဂတော ဟောတိ၊ မဟာနာမ၊ ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ရတနာ ၃ ပါးကို ဆည်းကပ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဥပါသကော ဟောတိ၊-မဟာဝဂ္ဂ-သောတာပတ္တိသံယုတ်၊ ၄ ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။]

ကသ္မာ ဥပါသကောတိ-ဟူသော ပုစ္ဆာ၏၊ (ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊) ရတနတ္ထယဿ-ကို၊ ဥပါသနတော-ဆည်းကပ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ဆည်းကပ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဥပါသကောတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊) ဟိ-မှန်၊ သော-ထိုဥပါသကာသည်၊ ဗုဒ္ဓံ-ကို၊ ဥပါသတိ-ကပ်ဝင်နေတတ်၏၊ ဝါ-ဆည်းကပ်တတ်၏၊ ဣတိ၊ ဥပါသကော-မည်၏၊ တထာ-တူ၊ ဓမ္မံ-ကိုလည်းကောင်း၊ သံဃံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပါသတိ ဣတိ ဥပါသကော၊ ကိမဿသီလန္တိ-ဟူသော ပုစ္ဆာ၏၊ (ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊) ပဉ္စနံ-သော၊ ဝေရမဏိယော-ဒုဿီလျရန်ကို သတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးတတ်သော ဝိရတိ

ပကိဏ္ဍကံ။ ။ပ+ကိရ၊ တပစ္စည်း၊ ပကာရေန-ဥပါသကာ၏ သရုပ်သကောင်၊ ဥပါသကသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထစသော အပြားအားဖြင့်+ကိရတိ-(တစ်မျိုးမက) ရောပြွမ်းနေတတ်၏၊ ဣတိ ပကိဏ္ဍံ၊ သုတ္တံ၌ ကပစ္စည်းသက်၍ “ပကိဏ္ဍံယေဝ ပကိဏ္ဍကံ” ဟု ပြုပါ၊ သရုပ် ဝစနတ္ထစသည်ကို ပြခြင်းဟူသော များစွာသော အပြားအားဖြင့်ဖြစ်သောအနက်အဓိပ္ပာယ် အဆုံးအဖြတ် စကားရပ်ကို “ပကိဏ္ဍက ဝိနိစ္ဆယ” ဟု ခေါ်သည်။ [အနေကာကာရေန ပဝတ္တံ အတ္ထဝိနိစ္ဆယံတိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်။]

ယောကောစိ။ ။တိသရဏဂတ ဖြစ်သူဟူသမျှကို “ဥပါသက (ဥပါသိကာ)” ဟု ခေါ်နိုင်ရကား ခတ္တိယဗြာဟ္မဏစသော အမျိုးဇာတ်အနွယ်တို့သည် ဥပါသကဖြစ်ဖို့ အရေးအခင်း၌ လိုရင်းမဟုတ် ဟု ယောကောစိပါဠိဖြင့် ပြသည်။

ဝေရမဏိယော။ ။“ဝေရံ-ပါဏာတိပါတ စသော ဒုဿီလျရန်ကို+မဏတိ (ဟိသတိ)-သတ်ဖြတ် ဖျက်ဆီးတတ်၏” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ပါဏာတိပါတစသော ၅ မျိုးမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော ဝိရတိတို့ကို “ဝေရမဏိ” ဟု ခေါ်၏၊ မဏဓာတ်သည် ဟိသာ အနက်ဟောတည်း၊ ဣပစ္စည်း၊ [အခြားတစ်နည်းနှင့် အကျယ်ကို ဝိနည်း-မဟာဝဂ္ဂ ဘာသာ ဋီကာ ပဗ္ဗဇ္ဇကထာ၌ ရှုပါ။]

စေတသိတ်တို့သည်၊ (အဿ-ထို ဥပါသကာ၏၊ သီလံ-တည်း၊) ယထာဟ-အဘယ်
ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ မဟာနာမ၊ ယတော-ကြောင့်၊ ဥပါသကော-သည်၊
ပါဏာတိပါတာ-ပါဏာတိပါတမှ၊ ပဋိဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်သည်၊ ဟောတိ၊ အဒိန္နာ
ဒါနာ-မှ၊ ပဋိဝိရတော ဟောတိ၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ-မှ၊ ပဋိဝိရတော ဟောတိ၊
မုသာဝါဒါ-မှ၊ ပဋိဝိရတော ဟောတိ၊ သုရာမေရယ မဇ္ဇပမာဒဌာနာ-မှ၊ ပဋိဝိရ
တော ဟောတိ၊ မဟာနာမ၊ စတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ၅ ပါးသီလကို
ဆောက်တည်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဥပါသကော-သည်၊ သီလဝါ-
သီလရှိသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ (အာဟ)-မဟာဝဂ္ဂ-သောတာပတ္တိသံယုတ်၊ ၄-
ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။

ကော အာဇီဝေါတိ-ကော အာဇီဝေါဟူသော ပုစ္ဆာ၏၊ (ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊) ပဉ္စ-
နံသော၊ မိစ္ဆာဝါဏိဇ္ဇာ-မှားယွင်းသော ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်းတို့ကို၊ ပဟာယ-
ပယ်စွန့်၍၊ ဓမ္မေန-တရားမှ မကင်းသော အသက်မွေးခြင်းဖြင့်၊ သမေန-မျှမျှတတ
အသက်မွေးခြင်းဖြင့်၊ ဇီဝိတကပ္ပနံ-အသက်မွေးမှုကို ပြုခြင်းတည်း၊ ဟိ-သာဓက
ကား၊ ပဉ္စိမာ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဥပါသကေန အကရဏီယာတိ-ဟူသော၊ ဧတံ

မိစ္ဆာဝါဏိဇ္ဇာ။ ။ဝါဏိဇ္ဇာနံ အယံတိ ဝါဏိဇ္ဇာ၊ ဣဒံ အနက်၌ ဣပစ္စည်း၊
အာပစ္စည်း၊ [“ဝါဏိဇ္ဇ-ကုန်သည်တို့၏ အလုပ်” ဟု ကမ္မအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ နပုလ္လိန်
လည်း အဘိဓာန်၌ရှိသည်။] မိစ္ဆာသဒ္ဓါသည် မုသာသဒ္ဓါနှင့် အနက်တူ၏၊ အလွဲအမှား၊
မသင့် မမှန် အနက်ကို ဟော၏။ [မိစ္ဆာဝါဏိဇ္ဇာတိ န သမ္မာဝါဏိဇ္ဇာ၊ အယုတ္တဝါဏိဇ္ဇာ၊
အသာရပု ဝါဏိဇ္ဇာ-ဋီကာ။] ထိုဝါဏိဇ္ဇာအမှုကို မပြုခြင်းကို “ပဟာယ” ဟု ဆိုသည်။

ဓမ္မေန။ ။“ဓမ္မေနာတိ ဓမ္မတော အနပေတေန-တရားမှ မကင်းသော အသက်
မွေးခြင်းဖြင့်” ဟု ဖွင့်၏၊ ဓမ္မဖြင့် ဓမ္မနှင့်ယှဉ်သော အသက်မွေးခြင်းတိုင်အောင် ကာရဏု
ပစာရအားဖြင့် ယူပါ-ဟူလို၊ တေန အညမ္ဘိ အဓိဓိကံ ဇီဝိကံ ပဋိက္ခိပတိ-ထို ဓမ္မေနပါ၌ဖြင့်
မိစ္ဆာဝါဏိဇ္ဇာမှ တစ်ပါးသော မတရားအသက်မွေးမှုဟူသမျှကို ပယ်သည်။

သမေန။ ။“သမေနာတိ အဝိသမေန (သူဖို့ ကိုယ်ဖို့ မမျှမတ မဟုတ်၊ မျှတ
သော အသက်မွေးခြင်းဖြင့်)” ဟု ဖွင့်၏၊ တေန-ထို သမေနပါ၌ဖြင့်၊ ကာယဝိသမာဒိဒုစရိတ်-
ကိုယ်ဖြင့် မမျှမတပြုခြင်း အစရှိသော ဒုစရိုက်ကို၊ ပဟာယ ကာယသမာဒိနာ (ကိုယ်ဖြင့်
မျှမျှတတပြုခြင်း အစရှိသော) သုစရိတေန ဇီဝိကံ ဒဿေတိ-ဋီကာ။ [ဤအဖွင့်များအရ
“ဓမ္မေန-တရားနှင့်၊ သမေန-ညီစွာ” ဟု မပေးရဟု မှတ်ပါ၊ ယခုအခါမတရားရောင်းဝယ်မှု
အမြတ်ကြီးစားမှု မတရားငွေတိုးယူမှုဟူသမျှသည် မညီမျှသော အသက်မွေးမှုများတည်း။]

ဝုတ္တဇ္ဇေတံ။ ။ပဉ္စိမာ ဘိက္ခဝေ-စသော ပါဠိတော်သည် ပဉ္စမိစ္ဆာဝါဏိဇ္ဇာ၏
သရုပ်ကိုလည်းကောင်း သာဓကကိုလည်းကောင်း ပြသော ပါဠိတော်တည်း၊ ပါဠိတော်တစ်ရပ်
တည်းဖြင့် သရုပ်ပြခြင်း သာဓကပြခြင်း အကျိုး ၂ ရပ်ကို ပြီးစေတတ်သောကြောင့် အဓမ္မသေစန

(သုတ္တံ)-ဤပါဠိတော်ကို (ဘဂဝတာ)၊ ဝုတ္တံ။ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ပဉ္စ-နံသော၊ ဣမာ ဝါဏိဇာ-ဤကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်းတို့ကို၊ ဥပါသကေန-ဥပါသကာသည်၊ အကရဏိယာ-မပြုထိုက်ကုန်၊ ကတမာ ပဉ္စ-အဘယ် ၅ ပါးတို့နည်း၊ သတ္တဝါဏိဇာ-လက်နက်ကို ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်းလည်းကောင်း၊ သတ္တဝါဏိဇာ-လူသတ္တဝါကို ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်းလည်းကောင်း၊ မံသဝါဏိဇာ-တိရစ္ဆာန်တို့ကိုမွေးမြူ၍ အသားကို ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်းလည်းကောင်း၊ မဇ္ဇဝါဏိဇာ-သေရည် အရက်ကို ကူးသန်းရောင်းဝယ် ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝိသဝါဏိဇာ-အဆိပ်ကို

ဂရုသိနာနည်းဟု ခေါ်သည်။ ဥပမာ-သရက်ပင်အရင်း၌ ရဟန်းတော် ချိုးဖို့ရန် ဥယျာဉ် စောင့်၏၊ ချိုးရေ အိုးကိုတည်ထားခြင်း ကိစ္စတစ်ခုသည် သရက်ပင်ကို ရေလောင်းခြင်း အကျိုး၊ ရဟန်းတော်၏ ရေချိုးရခြင်း အကျိုး၊ ဤ ၂ မျိုးကို ပြီးစေသကဲ့သို့တည်း၊ ယထာဟတုန်းက လည်း ဤနည်းရနိုင်၏။ နေရာတိုင်း နည်းယူပါ။ အောက်ပါဂါထာသည် အဓမ္မဝိမာနဂါထာ တည်း။

အဓမ္မော စ သိပ္ပိတော အာသိ၊ သမဏော စ နဟာပိတော၊

ဗဟုံစ ပုည ပသုတံ၊ အဟော သဖလံ ဇီဝိတံ။

သတ္တဝါဏိဇာ။ ။အာဝုဘေဏ္ဍံ ကတွာဝါ (လက်နက်ဟူသော ရောင်းဖွယ် ဘဏ္ဍာကို ကိုယ်တိုင်လုပ်၍ ဖြစ်စေ) ကာရေတွာဝါ (အလုပ်ခိုင်း၍ဖြစ်စေ) ယထာကတံ ပဋိလဘိတွာဝါ (လုပ်အပ်ပြီးကို ရ၍ဖြစ်စေ) တဿ ဝိက္ကယော။ [သူတစ်ပါးကို နှိပ်စက်ကြောင်း ဖြစ်၍ မပြုထိုက်ဟု တားမြစ်တော်မူသည်။]

သတ္တဝါဏိဇာ။ ။လူသတ္တဝါကို အရောင်းအဝယ် ကုန်သွယ်ခြင်း။ [သတ္တဝါဏိဇာတိ မနုဿဝိက္ကယော၊ ထိုသို့ ရောင်းအပ်သူသည် သူ့ကိုယ်သူ မပိုင်တော့သဖြင့် ကျွန်၊ ကျွန်မ၊ ကျွန်မယား (ဒါသီဘရိယာ) ဖြစ်သွားသောကြောင့် “ထို အရောင်းအဝယ်ကို မပြုထိုက်”ဟု တားမြစ်တော်မူသည်။]

မံသဝါဏိဇာ။ ။သူနကာရာဒယော ဝိယ (သားသတ်သမား အစရှိသူတို့ကဲ့သို့) မိဂသူကရာဒိကေ ပေါသေတွာ (သမင် ဝက် စသော တိရစ္ဆာန်တို့ကို မွေးမြူ၍) မံသသမ္မာ ဒေတွာ (အသားကို တိုးပွားစေ၊ ပြည့်စုံစေ၍) ဝိက္ကယော။ [ထို သားကောင်တို့ကို ရောင်းလိုက် သောအခါ သတ်ကြမည်ဖြစ်သောကြောင့် မပြုထိုက်ဟု တားမြစ်တော်မူသည်။]

မဇ္ဇဝါဏိဇာ။ ။သေရည်အရက်ကို ကိုယ်တိုင်လုပ်၍ဖြစ်စေ၊ အလုပ်ခိုင်း၍ဖြစ်စေ၊ လုပ်ပြီးကိုယူ၍ဖြစ်စေ ရောင်းခြင်း။ [ထိုသို့ ရောင်းလိုက်သောအခါ သောက်သူမှာ ပမာဒဟေတု (ကုသိုလ်ကောင်းမှု၌ မေ့လျော့ကြောင်း) ဖြစ်သောကြောင့် “မပြုထိုက်”ဟု တားမြစ်တော်မူ သည်။]

ဝိသဝါဏိဇာ။ ။ဝိသံ ယောဇေတွာ ဝါ (အဆိပ်ကို ဖော်စပ်၍သော်လည်းကောင်း) သင်္ဂဟေတွာ ဝါ (ဖော်စပ်သူတို့ကို ချီးမြှောက်၍သော်လည်းကောင်း) တဿ ဝိက္ကယော။ [သူတစ်ပါးကို သတ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် မပြုထိုက်ဟု တားမြစ်တော်မူသည်။]

ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်းလည်းကောင်းတည်း။ ဘိက္ခုဝေ-တို့၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ ဣမာ ဝါဏိဇာ-တို့ကို၊ ဥပါသကေန-သည်၊ အကရဏိယာ-ကုန်၊-အင်္ဂုတ္တိရ်၊ ပဉ္စကနိပါတ်၊ စတုတ္ထပံ၊ ဝဏိဇာသုတ်။]

ကာ ဝိပတ္တိတိ-ဟူသော ပုစ္ဆာ၏။ (ဝိသဇ္ဇန-ကား)၊ တဿေဝ သီလဿစ- ထို ၅ ပါးသီလ၏ပင်လျှင်လည်းကောင်း၊ တဿေဝ အာဇီဝဿစ-ထို မိစ္ဆာဇီဝမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၏ပင်လျှင်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထို သမ္မာအာဇီဝ၏ပင်လျှင်လည်း ကောင်း၊ ယာ ဝိပတ္တိ-အကြင် ပျက်ခြင်းသည်၊ (အတ္တိ)၊ အယံ-ဤပျက်ခြင်းသည်၊ အဿ-ထို ဥပါသကာ၏၊ ဝိပတ္တိ-ပျက်ခြင်းတည်း။

အဝိစ-သည်သာမကသေး၊ ယာယ (ဝိပုဋိပတ္တိယာ)-အကြင် ဖောက်ပြန်စွာ ကျင့်ခြင်းကြောင့်၊ ဧသ-ဤဥပါသကာသည်၊ စက္ကာလော စေဝ-ဒွန်စက္ကာသည် လည်းကောင်း၊ မလဉ္စ-အညစ်အကြေးသည်လည်းကောင်း၊ ပတိကိဋ္ဌာစ- အညှစ်စားသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ၊ အဿ-ထို ဥပါသကာ၏၊ သာဝိ (ဝိပုဋိ ပတ္တိ)-ထို ဖောက်ပြန်စွာ ကျင့်ခြင်းကိုလည်း၊ ဝိပတ္တိတိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ တေစ- ထို ဖောက်ပြန်စွာ ကျင့်ကြောင်းတရားတို့သည်လည်း၊ အတ္ထတော-တရား ကိုယ်အနက်အားဖြင့်၊ အဿဒ္ဓိယာဒယော-အဿဒ္ဓိယအစရှိကုန်သော၊ ပဉ္စ- န်သော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ယထာဟ-အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ ဘိက္ခုဝေ၊ ပဉ္စဟိ-န်သော၊ ဓမ္မေဟိ-တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံသော၊ ဥပါသ ကော-သည်၊ ဥပါသကစက္ကာလောစ-ဥပါသကာ ဒွန်စက္ကာသည်လည်းကောင်း၊

တဿေဝ။ ။သီလအတွက် ၅ ပါးသော ဝိရတိသီလအပြားကို ပြခဲ့၏။ အာဇီဝ အတွက် ၅ ပါးသော မိစ္ဆာဇီဝ ပယ်ခြင်းကို ပြခဲ့၏။ ထို ၂ မျိုးသော သီလနှင့် အာဇီဝကို တဿေဝ၌ တသဒ္ဓါဖြင့် ညွှန်ပြသည်။ [တဿေဝါတိ ယထာရုတ္တဿ ပဉ္စဝေရမဏိလက္ခဏဿ (ငါးပါးသော ရှောင်ကြဉ်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော) သီလဿစေဝ ပဉ္စမိစ္ဆာဇီဝပ္ပဟာနလက္ခဏဿ အာဇီဝဿစ ပဋိနိဒ္ဒေသော။]

အဝိစ။ ။ဧဝံ သီလ အာဇီဝိပတ္တိဝသေန (သီလဝိပတ္တိ အာဇီဝိပတ္တိနှင့် စပ် သဖြင့်) ဥပါသကဿ ဝိပတ္တိ ဒဿေတွာ (ဥပါသကာ၏ ပျက်စီးပုံကို ပြပြီး၍) အသဒ္ဓိယာဒိ ဝသေနပိ ဒဿေန္တော (အသဒ္ဓိယစသည်နှင့် စပ်သဖြင့်လည်း ပျက်စီးပုံကို ပြလိုသောကြောင့်) အဝိစာတိ အာဒိမာဟ။ [ယာယာတိ အသဒ္ဓိယာဒိ ဝိပုဋိပတ္တိယာ-ဋီကာသစ်။]

စက္ကာလောစသည်။ ။အမျိုးညွှသူကို “စက္ကာလ” ဟုခေါ်၏။ အသဒ္ဓိယစသည် ရှိသော ဥပါသကာလည်း ဥပါသကာအများတွင် နိမ့်ကျသူဖြစ်ရကား စက္ကာလနှင့်တူ၏။ မလ သဒ္ဓါသည် အညစ်အကြေးကို ဟော၏။ အသဒ္ဓိယစသည်ရှိသော ဥပါသကာလည်း အညစ် အကြေးပင်ဖြစ်၏။ ပတိကိဋ္ဌသဒ္ဓါသည် အယုတ်အညံ့ အနက်ကိုဟော၏။ ထိုဥပါသကာသည် အထက်တန်း ဥပါသကာအောက် ယုတ်ညံ့သူဖြစ်၏။

ဥပါသကမလဉ္စ-ဥပါသကာ အညစ်အကြေးသည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကပတိ ကိဌောစ-ဥပါသကာ အညံ့စားသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏၊ ပဉ္စဟိ-န်သော၊ ကတမေဟိ-အဘယ်တရားတို့နှင့်၊ (သမန္နာဂတော ဥပါသကော ဥပါသကစက္ကာ လောစ ဥပါသကမလဉ္စ ဥပါသကပတိကိဌောစ၊ ဟောတိ-နည်း၊) အသဒ္ဓေါ (စ)- သဒ္ဓါမရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ ဒုဿီလော (စ)-သီလမရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ ကောတူဟလမင်္ဂလိကော (စ)-ကောတူဟလမင်္ဂလာရှိသည်လည်း၊ ဝါ-အထူး အဆန်းဖြစ်သောဒိဋ္ဌသုတမုတကို မင်္ဂလာဟုအယူရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ မင်္ဂလံ (စ)-ဒိဋ္ဌသုတမုတမင်္ဂလာကိုလည်း၊ ပစ္စေတိ-ယုံကြည်၏၊ (အကျိုးရကြောင်းဟု ယုံကြည်၏၊) ကမ္မံ-ကံကို၊ နော (ပစ္စေတိ)-မယုံကြည်၊ (အကျိုးရကြောင်းဟု

အသဒ္ဓေါ။ ။ဗုဒ္ဓစသော ရတနာ ၃ ပါး၌လည်းကောင်း၊ ကံနှင့် ကံ၏ အကျိုး၌ လည်းကောင်း မယုံကြည်သူ (ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါ၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော မိစ္ဆာဓိမောက္ခရှိသူ) သည် အသဒ္ဓမည်၏၊ သဒ္ဓါ ယဿ အတ္ထိတိ သဒ္ဓေါ၊ န+သဒ္ဓေါ အသဒ္ဓေါ၊ “နတ္ထိ သဒ္ဓါ ယဿာတိ အသဒ္ဓေါ” ဟုလည်း ပြုပါ။ [အမှားကိုပင် အမှန်ဟု ဆုံးဖြတ်တတ်သော အဓိမောက္ခ ကို မိစ္ဆာဓိမောက္ခဟု ခေါ်၏။]

ဒုဿီလော။ ။ပြုအပ်ခဲ့သော သီလဝိပတ္တိ (ငါးပါးသီလ ပျက်သူ) အာဇီဝဝိပတ္တိ (မိစ္ဆာဇီဝ) ဖြစ်နေသူသည် ဒုဿီလမည်၏။ [နတ္ထိ+သီလံ ယဿာတိ ဒုဿီလော။]

ကောတူဟလ မင်္ဂလိကော။ ။ကူတူဟလ သဒ္ဓါသည် အထူးအဆန်းဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ တစ်စုံတစ်ခုကောင်းသောအရာကို ဒိဋ္ဌ-မြင်ရ၊ သုတ-ကြားရ၊ မုတ-နမ်းရ၊ စားသောက်ရ၊ တွေ့ထိရခြင်းကြောင့် မင်္ဂလာဖြစ်၏၊ ထိုဒိဋ္ဌမင်္ဂလာစသည်ကြောင့် ကောင်းကျိုး ရတော့မည်ဟု လူပြိန်း လူအတို့သည် ရှေးရှေးကပင် ကြံဆခဲ့ကြ၏၊ [“ကံကြောင့် အကျိုးရသည် ဟု မယူဆဘဲ ထိုဒိဋ္ဌမင်္ဂလာစသည်ကြောင့် အကျိုးရသည်” ဟု ယူဆကြသည်၊ အမင်္ဂလာကို တွေ့ရ ကြားရ တွေ့ထိရရာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ ထိုသူကို “ကောတူဟလ မင်္ဂလာရှိသူ” ဟု ခေါ်သည်၊ ဣမိနာ ဒိဋ္ဌာဒိနာ ဣဒံနာမ မင်္ဂလံ ဟောတိတိ ဧဝံ ဗာလဇနပရိကပ္ပိတေန ကောတူဟလသင်္ခါတေန ဒိဋ္ဌသုတမုတမင်္ဂလေန သမန္နာဂတော ကောတူဟလ မင်္ဂလိကော- ဋီကာ။]

မှက်ချက်။ ။ထိုဒိဋ္ဌမင်္ဂလာ စသည်ကြောင့် အကျိုးရသည်ဟု ယူမှ “ကောတူဟလ မင်္ဂလိက” ဟု ခေါ်ရသည်၊ ထိုဒိဋ္ဌမင်္ဂလာစသည်ကို မြင်ရ ကြားရ တွေ့ထိရခြင်းသည် ပုဗ္ဗနိမိတ် မျှသာတည်း၊ “အကျိုးရသည်မှာ ထိုမင်္ဂလာကြောင့် မဟုတ်၊ ရှေးကံကြောင့်သာ ဖြစ်သည်” ဟု ယူဆလျှင် ကံ-ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်သောကြောင့် “ကောတူဟလမင်္ဂလိကပုဂ္ဂိုလ်” ဟု မခေါ်ရ။

မင်္ဂလံပစ္စေတိ၊ နော ကမ္မံ။ ။ဒိဋ္ဌမင်္ဂလာဒိဘေဒံ မင်္ဂလမေဝ ပတိယယတိ (ယုံကြည်၏၊) ကမ္မဿကတံ (ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ကံကြောင့် ကောင်းကျိုး ဆိုးကျိုးရမှုကို) နော ပတိယယတိ (မယုံကြည်)။ [“ပတ္တိယာယတိ” ဟု ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသော်လည်း “ပတိယယတိ” သာ ဖြစ်သင့်ကြောင်းကို ဗြဟ္မဇာလသုတ်၊ နိဒါန်း၊ အပစ္စယောပုဒ်အဖွင့် ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

မယုံကြည်)။ ကုတိ-ဤသဗ္ဗညုသာသနာတော်မှ၊ ဗဟိဒ္ဓါစ-အပဉ္စလည်း၊ ဒက္ခိဏေယျ-အလှူခံထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပရိယေသတိ-ရှာမှီး၏၊ စ-ရှာမှီးရုံသာမကသေး၊ တတ္ထ-ထိုသာသနာပဉ္စ၊ ပုဗ္ဗကာရံ-ရှေးဦးစွာ ပြုအပ်သော ဒါန မာနန စသောအမှုကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ (ဘိက္ခဝေ၊ ပဉ္စဟိ-နံသော၊ ကုမေဟိ ဓမ္မေဟိ-တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော-သော၊ ဥပါသကော-သည်၊ ဥပါသကစက္ကာလောစ-သည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကမလဉ္စ-သည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကပတိကိဋ္ဌောစ-သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏၊ ဤသို့ နိဂုံးဝါကျထည့်ပေးပါ၊ ပါဠိတော်ရင်း၌ ပါ၏။) ကုတိ-သို့၊ (အာဟ-ပြု)-အင်္ဂုတ္တိရ်၊ ပဉ္စကနိပါတ်၊ စတုတ္ထပံ-ဥပါသကဝဂ်၊ စက္ကာလသုတ် ပါဠိတော်။

ကာ သမ္ပတ္တိတိ-ဟူသောပုစ္ဆာ၏၊ (ဝိသဇ္ဇနံ-ကား၊) အဿ-ထိုဥပါသကာ၏၊ ယာ သီလသမ္ပဒါစေဝ-အကြင်သီလ၏ ပြည့်စုံခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ယာ အာဇီဝသမ္ပဒါစ-အကြင်အာဇီဝ၏ ပြည့်စုံခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (အတ္တိ) သာ-ထိုသီလ၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ အာဇီဝ၏ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ သမ္ပတ္တိ-သမ္ပတ္တိတည်း၊ [“အပိစ” ဟု တက်ခဲ့သောရှေ့ပါကျကဲ့သို့ တစ်နည်းဖွင့်ပြလို၍ “ယေစ” စသည်မိန့်။] စ-သည်သာမကသေး၊ အဿ-ထိုဥပါသကာ၏၊ ရတနဘာဝါဒိကရာ-ရတနာ၏ အဖြစ်အစရှိသည်ကို ပြုတတ်ကုန်သော၊ သဒ္ဓါဒယော-သဒ္ဓါအစရှိကုန်သော၊ ပဉ္စ-နံသော၊ ယေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ (သန္တိ-နံ၏၊ တေ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ သမ္ပတ္တိ-တည်း၊) ယထာဟ-အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ ဘိက္ခဝေ ပဉ္စဟိ ဓမ္မေဟိ

ကုတော ၊ပေ၊ ပရိယေသတိ။ ။ကုတော သဗ္ဗညုသာသနတော ဗဟိဒ္ဓါ ဗာဟိရသမယေ (သာသနာပတိတ္ထိတို့၏အယှဉ်) ဒုပ္ပဋိပန္နံ (မကောင်းသဖြင့် ကျင့်သူကို) ဒက္ခိဏာ ရဟသညိ ဂဝေသတိ (အလှူခံထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ် ဟု အမှတ်ရှိသည် ဖြစ်၍ရှာ၏)။ [ကုတောစ၌ စ သဒ္ဓါကို အဋ္ဌာနပယုတ္တ (အရာဌာနမဟုတ်ရာ၌ ယှဉ်စပ်သုံးစွဲအပ်သောသဒ္ဓါ) တည်း၊ ထို့ကြောင့် “အသဒ္ဓေါစ” စသည်တို့၌လည်း ယှဉ်ပါစေဟု ဋီကာသစ် ဆိုသည်။]

တတ္ထစ ပုဗ္ဗကာရံ။ ။တတ္ထာတိ ဗဟိဒ္ဓါ၊ ဗာဟိရသမယေ၊ ပုဗ္ဗကာရံ ကရောတိတိ ပဌမတရံ ဒါနမာနနာဒိကံ ကုသလကိရိယံ ကရောတိ၊ [ပုဗ္ဗ-ရှေးဦးစွာ+ကာရော-ပြုအပ်သော ဒါန-ပေးလှူခြင်း၊ မာနန-မြတ်နိုးခြင်းစသော ကောင်းမှုတည်း၊ ပုဗ္ဗကာရော-မူ။] ဗာဟိရသမယေ ပဌမတရံ ကုသလကိရိယံ ကတ္တာ ပစ္စာ သာသနေ (ကုသလကိရိယံ) ကရောတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ [အသဒ္ဓေါ စသည်ကို ပြရာ၌ ၆ ပါးဖြစ်နေသော်လည်း “ဒက္ခိဏေယျံ ပရိယေသတိ” နှင့် “ပုဗ္ဗကာရံ ကရောတိ” ကို တစ်ပါးတည်းယူ၍ ငါးပါးဖြစ်သည် ဟု ဋီကာ မိန့်သည်။]

ကာ သမ္ပတ္တိ။ ။ဝိပတ္တိတုန်းက သီလဝိပတ္တိ အာဇီဝဝိပတ္တိအပြင်၊ အသဒ္ဓစသည်ကို ဝိပတ္တိဟု တစ်နည်းပြသကဲ့သို့၊ ဤသမ္ပတ္တိ၌လည်း သီလ-အာဇီဝသမ္ပတ္တိကိုလည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါစသော ၅ ပါးကိုလည်းကောင်း ၂ နည်းပြသည်။

သမန္နာဂတော၊ ဥပါသကော-သည်။ ဥပါသကရတနဉ္စ-ဥပါသကာရတနာသည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကပဒုမဉ္စ-ဥပါသကာ ပဒုမ္မာကြာသည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကပုဏ္ဏရိကဉ္စ-ဥပါသကာ ပုဏ္ဏရိက်ကြာသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ၊ ပဉ္စဟိ-န်သော၊ ကတမေဟိ-အဘယ်တရားတို့နှင့်၊ (သမန္နာဂတော ဥပါသကော ဥပါသကရတနဉ္စ ဥပါသက ပဒုမဉ္စ ဥပါသက ပုဏ္ဏရိကဉ္စ၊ ဟောတိ-နည်း၊) သဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါရှိသည်။ ဟောတိ၊ သီလဝိ-သီလရှိသည်။ ဟောတိ၊ ကောတူဟလမင်္ဂလိကော-ကောတူဟလမင်္ဂလာရှိသည်။ ဝါ-အထူးအဆန်းဖြစ်သော ဒိဋ္ဌ သုတ မုတကို မင်္ဂလာဟု အယူရှိသည်။ န ဟောတိ၊ ကမ္မံ-ကို၊ ပစ္စေတိ-၏၊ မင်္ဂလံ-ကို၊ နော (ပစ္စေတိ)၊ ဣတော-မှ၊ ဗဟိဒ္ဓါ-၌၊ ဒက္ခိဏေယျံ-ကို၊ န ဂဝေသတိ-မရွာမှီးတော့၊ စ-မရွာမှီးရုံသာမကသေး၊ ဣဓ-၌၊ ပုဗ္ဗကာရံ-ကို၊ ကရောတိ-၏၊ (ဘိက္ခဝေ ပဉ္စဟိ ဣမေဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ဥပါသကော ဥပါသကရတနဉ္စ ဥပါသကပဒုမဉ္စ ဥပါသက ပုဏ္ဏရိကဉ္စ ဟောတိ)၊ ဣတိ-သို့၊ (အာဟ-ပြီ)-အင်္ဂုတ္တိရံ၊ ပဉ္စကနိပါတ်၊ စတုတ္ထပိ၊ ဥပါသကဝဂ်၊ စဏ္ဍာလသုတ် ပါဠိတော်။

အဇ္ဇတဂ္ဂေတိတ္ထေ-၌၊ အယံ အဂ္ဂသဒ္ဓေါ-ဤအဂ္ဂသဒ္ဓါသည်။ အာဒိကောဋိကောဌာသသေဋ္ဌေသု-အစဟူသောအနက်၊ အစွန်အဖျားဟူသောအနက်၊ အဖို့အစုဟူသောအနက်၊ အမြတ်ဟူသောအနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ သမ္ပဒေါဝါရိက-အချင်း တံခါးစောင့်၊ အဇ္ဇတံ-ယနေ့ကို၊ အဂ္ဂေ-အစပြု၍၊ နိဂဏ္ဌာနံ-နိဂဏ္ဌယောက်ျားတို့၏လည်းကောင်း၊ ဝါ-တို့ဖို့လည်းကောင်း၊ နိဂဏ္ဌီနံ-နိဂဏ္ဌမိန်းမတို့၏လည်းကောင်း၊ ဝါ-တို့ဖို့လည်းကောင်း၊ ဒွါရံ-တံခါးကို၊ အာဝရာမိ-ပိတ်လိုက်၏၊ ဣတိအာဒိသု-ရပ်တို့၌၊ အာဒိမိ-အစဟူသောအနက်၌၊ ဒိဿတိ-၏၊ [မဇ္ဈိမ

ရတန၊ ပဒုမ၊ ပုဏ္ဏရိက။ ။စတုန္ဒပိ ပရိသာနံ ရတိဇနနဋ္ဌေန (ဓမ္မေလျော်နှစ်သက်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့်) ဥပါသကော+ရတနံ ဥပါသကရတနံ၊ ထိုဥပါသကာရောက်ရှိရာပရိသတ်သည် အလွန်နှစ်သက် ဓမ္မေလျော် ပျော်ရွှင်ကြ၏၊ ဂုဏသောဘာ (သီလစသော ဂုဏ်အားဖြင့် တင့်တယ်ခြင်း) ကိတ္တိသဒ္ဓ သုဂန္ဓတာယ (ကျော်စောသတင်းအားဖြင့် မွှေးကြိုင်ခြင်းကြောင့်) ဥပါသကော+ပဒုမံ ဥပါသကပဒုမံ၊ တထာ ဥပါသကပုဏ္ဏရိကံ-ဋီကာ။

မှတ်ချက်။ ။ဤသို့ သီလပျက်၊ သီလရှိကို ထောက်၍ “ဥပါသက စဏ္ဍာလ၊ ဥပါသက ရတနံ” ဟု ခွဲသကဲ့သို့ ရဟန်း သာမဏေများလည်း သီလပျက်မှု၊ သီလရှိမှုကို ထောက်၍ “စဏ္ဍာလ ရဟန်းသာမဏေ၊ မလ ရဟန်းသာမဏေ၊ ပတိကိဋ္ဌ ရဟန်းသာမဏေ” ဟုလည်းကောင်း၊ “ရဟန်းသာမဏေ ရတနာ၊ ရဟန်းသာမဏေ၊ ပဒုမ္မာ၊ ရဟန်းသာမဏေ ပုဏ္ဏရိကံ” ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သင့်၏ ဟု မှတ်ပါ။ [အဇ္ဇတဂ္ဂေ ပါဏပေတံစသော ပါဠိတော်၏အဖွင့်သည် ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာနှင့် တူ၏၊ ထို့ကြောင့် အဓိပ္ပာယ်ကို ထိုဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ၊ ဤ၌ နိဿယကိုသာ ရေးထားပါသည်။]

နိကာယ်၊ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသက၊ ဥပါလိသုတ်။] တေနော အင်္ဂုလဂ္ဂေ-ထိုလက်ချောင်း
 ဖျားဖြင့်သာလျှင်၊ တံ အင်္ဂုလဂ္ဂ-ကို၊ ပရာမသေယျ-သုံးသပ်ရာ၏။ ဥစ္ဆိဂ္ဂံ (ဥစ္ဆ+
 အဂ္ဂံ)-ကြံအဖျားကို၊ ဝေဠုဂ္ဂံ (ဝေဠု+အဂ္ဂံ)-ဝါးအဖျားကို၊ ဣတိ အာဒိသု-ရပ်တို့၌၊
 ကောဋိယံ-အစွန်အဖျားဟူသော အနက်၌၊ ဒိဿတိ-၏။ [ကောဋိယံတိ ပရိယန္တ
 ကောဋိယံ။] ဘက္ခဝေ-တို့၊ အဗ္ဗိလဂ္ဂံဝါ-ချဉ်သော သစ်သီးအဖို့အစုကိုလည်း
 ကောင်း၊ မဓရဂ္ဂံဝါ-ချိုသောသစ်သီးအဖို့အစုကိုလည်းကောင်း၊ တိတ္ထဂ္ဂံဝါ-ခါးသော
 သစ်သီး အဖို့အစုကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဟာရဂ္ဂေဂ္ဂဝါ-ကျောင်းအခန်း အဖို့အစု
 အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပရိဝေဏဂ္ဂေဂ္ဂ-ပရိဝဏ် အဖို့အစုအားဖြင့်သော်
 လည်းကောင်း၊ ဘာဇေတုံ-ဝေဘန်ခြင်းငှာ၊ အနုဇာနာမိ-ခွင့်ပြုတော်မူ၏၊ ဣတိ
 အာဒိသု၊ ကောဋာသေ-အဖို့အစုဟူသောအနက်၌၊ (ဒိဿတိ-၏)၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊
 ယာဝတာ-အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ အပဒါဝါ-အခြေမရှိသည်မူလည်း
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒွိပဒါဝါ-အခြေ ၂ ချောင်းရှိသည်မူလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပေ၊
 သတ္တာ-တို့သည်၊ (သန္တိ)၊ တေသံ-ထိုသတ္တာတို့တွင်၊ တထာဂတော-ကို၊ အဂ္ဂံ-
 အမြတ်ဆုံးဟူ၍၊ အက္ခာယတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ အာဒိသု၊ သေဌေ-အမြတ်
 ဟူသောအနက်၌၊ (ဒိဿတိ-၏၊ အင်္ဂုတ္တရ၊ စတုတ္ထ၊ စက္ကဝဂ်)၊ ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရ၊
 သာမညမှတစ်ပါး၊ ပေ၊ အံ၊ ဣဓ-ဤအဇ္ဇတဂ္ဂေ ပါဏုပေတံဟူသော ပါဌ်၌၊ အယံ-
 ဤအဂ္ဂသဒ္ဓါကို၊ အာဒိမ္ပိ-အစဟူသောအနက်၌၊ ဒဌဗ္ဗော-၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊
 အဇ္ဇတဂ္ဂေတိ ဧတ္ထ-၌၊ အဇ္ဇတံ-ယနေကို၊ အာဒိ-အစကို၊ ကတွာ-၍၊ ဣတိ ဧဝံ
 အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ အဇ္ဇတံတိ-ကား၊ အဇ္ဇဘဝံ-ယနေ၌ဖြစ်သော ဆည်းကပ်မှု
 ကို၊ (အာဒိ ကတွာ) ဝါ-တစ်နည်း၊ အဇ္ဇဒဂ္ဂေတိ-အဇ္ဇဒဂ္ဂေဟူ၍၊ ပါဌော-ပါဌ်သည်၊
 (အတ္ထိ)၊ ဒကာရော-သည်၊ ပဒသန္နိကရော-ပုဒ်တို့၏ စေ့စပ်မှုကိုပြုတတ်၏၊ အဇ္ဇ-
 ယနေကို၊ အဂ္ဂံ-အစကို၊ ကတွာ-၍၊ ဣတိ အတ္ထော။

အဇ္ဇတဂ္ဂေ။

။ဘာဝတ္ထေ တာသဒ္ဓေါတိ ဒဿတိ အဇ္ဇဘာဝံတိ ဣမိနာ၊ အဇ္ဇ
 ဘာဝေါစ နာမ တသ္မိ ဓမ္မဿဝနသမယေ ဓရမာနကတာပါပုဏကဘာဝေါ (ထင်ရှားရှိသည်၏
 အဖြစ်သို့ ရောက်သည်၏အဖြစ်တည်း။) တဒါ ဟိ တန္တိဿယဝသေန ဓရမာနတံ နိမိတ္တံ
 ကတွာ (သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ်ပြု၍) တံ ဒိဝသနိဿိတ အရုဏဂ္ဂမနတော ပဌာယ ယာဝ ပုန
 အရုဏဂ္ဂမနာ ဧတ္ထန္တရေ အဇ္ဇသဒ္ဓေါ ပဝတ္တတိ၊ တသ္မာ-တသ္မိသမယေ ဓရမာနကတာ သင်္ခါတံ
 အဇ္ဇဘာဝံ အာဒိ ကတွာတိ အတ္ထော ဒဌဗ္ဗော-ဋီကာသစ်၊ [ဤဋီကာအလို “အဇ္ဇတံ-ယနေ၏
 ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ထင်ရှားရှိသော ယခုအချိန်အခါကို၊ ဟု ပေးရလိမ့်မည်၊ သို့သော်
 အဌကထာ ၏အလို မဟုတ်ပါ။] အဇ္ဇတံတိဝါ အဇ္ဇက္ကစ္စေဝ အတ္ထော၊ တာသဒ္ဓဿ
 သကတ္ထဝုတ္တိတော ယထာ ဒေဝတာတိ၊ အယံ အာစရိယာနံ မတိ၊ [ဤစကားကား
 ဋီကာဟောင်းနှင့်တကွ သာရတ္ထ ဝိမတိတို့၏ အယူကို ဖွင့်ပြသောစကားတည်း၊ ဤအလို
 “အဇ္ဇဘာဝံ” ဟု မရှိရ၊ “အဇ္ဇဘာဝံ” ဟုသာ ရှိရလိမ့်မည်။]

ပါဏပေတံတိ-ကား၊ ပါဏေဟိ-အသက်တို့ဖြင့်၊ ဥပေတံ-ဆည်းကပ်တတ်သော၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ မေ-ဒကာတော်၏၊ ဇီဝိတံ-အသက်သည်၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်တည်၏၊ တာဝ-ထိုအသက်ရှည်သမျှကာလပတ်လုံး၊ ဥပေတံ-သော၊ (“ဥပါသကံ” ဌိစပ်၊) အနညသတ္တုကံ-အခြားဆရာမရှိသော၊ တိဟိ-န်သော၊ သရဏဂမနေဟိ-တို့ဖြင့်၊ သရဏ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂတံ-ဆည်းကပ်တတ်သော၊ ဥပါသကံ-ဥပါသကာဟူ၍၊ ကပ္ပိယကာရကံ-ကပ္ပိယကာရကဟူ၍၊ မံ-ဒကာတော်ကို၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဓာရေတု-စိတ်၌ ဆောင်တော်မူပါ၊ ဇာနာတု-သိတော်မူပါ၊ ဟိ-မှန်၊ (တစ်နည်း၊) ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဓာရေတု-စိတ်၌ဆောင်တော်မူရာပါသနည်း၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ အဟံ-ဒကာတော်သည်၊ (“နေဝ ဝဒေယျံ” ဌိစပ်၊) မေ-ဒကာတော်၏၊ တိခိဏေန-ထက်လှစွာသော၊ အသိနာ-သန်လျက်ဖြင့်၊ သိသံ-ကို၊ သစေပိ ဆိန္ဓေယျ-အကယ်မူလည်း ဖြတ်စေဦးတော့၊ (ဧဝံသတိပိ-ဤသို့ ဖြတ်ပါသော်လည်း၊) ဗုဒ္ဓံ-ဘုရားကို၊ န ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားမဟုတ်၊ ဣတိဝါ-ဤသို့လည်းကောင်း၊ ပေ၊ နေဝဝဒေယျ-မပြောရာတော့ပါ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ဓာရေတု-ပါ)။

ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ အတ္တသန္နိယျာတနေန-မိမိကို အပ်နှင်းခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-မိမိကို အပ်နှင်းကြောင်း၊ သရဏဂုံဖြင့်၊ သရဏ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂန္တာ-ဆည်းကပ်ပြီး၍၊ အတ္တနာ-မိမိသည်၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီးသော၊ အပရာမံ-အပြစ်ကို၊ ပကာသေန္တော-ထင်ရှားပြလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အစ္စယော မံ ဘန္တေတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ၊ တတ္ထ-ထို အစ္စယော မံ ဘန္တေ အစရှိသောစကားရပ်၌၊ အစ္စယော

အစ္စယော။

။အတိ+အယ၊ အတိသည် အတိတ္တမနအနက်ဟော၊ အယသည် ဖြစ်ခြင်းဟူသော ပဝတ္တိဂတိအနက်ဟောတည်း၊ သာဓုမရိယာဒံ-လူကောင်းသူကောင်းတို့၏ စည်းကမ်းကို၊ မဒ္ဒိတွာ-နင်းချေဖျက်ဆီး၍၊ ဝီတိက္ကမနံ-ကျူးလွန်ခြင်းတည်း၊ အစ္စယော-ခြင်း၊ [“အတိတ္တမ္မ+အယနံ ပဝတ္တနံ အစ္စယော” ဟု ပြုစေလိုရင်းတည်း။]

အပရာမံ။

။လူကောင်းသူကောင်းတို့အတွက် မိဘနှင့် သာသွီး၊ ဆရာနှင့်တပည့် စသူတို့၏ ပြုကျင့်ရသော စည်းကမ်းထုံးစံရှိ၏၊ ထိုစည်းကမ်းကို နင်းချေ ဖျက်ဆီးခြင်းသည် အပြစ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “အပရာမော” ဟု ဖွင့်သည်၊ အဇာတသတ်မင်းလည်း မိဘအပေါ်၌ သားသွီးတို့က ပြုကျင့်ရသော ထိုစည်းကမ်းကို နင်းချေ၍ ခမည်းတော်ကို သတ်စေသောကြောင့် ကြီးစွာသော အစ္စယ (အပရာမ) ကို ပြုမိလေသည်၊ အပရဇ္ဈနံ-ပြစ်မှားခြင်း၊ အပရာမော-ခြင်း၊ အပ+ရာမဓာတ်သည် ပဒုဋ္ဌ (ပြစ်မှားခြင်း) အနက်ကို ဟော၏၊ မှားယွင်းသောအပြစ်ကို “ပြစ်+မှား” ဟု ခေါ်သည်။

တစ်နည်း။

။အစ္စတေ အတိတ္တမတိ ဧတေနာတိ အစ္စယော-ကျူးလွန် ကျော်နင်းကြောင်းဖြစ်သော အကုသိုလ်တရား၊ ထို အကုသိုလ်တရားသည် “အပရဇ္ဈတိ ဧတေန” ဟူသော ကရဏသာဓနကြောင့် “အပရာမ” လည်း မည်၏၊ ဧတေန-ဤအကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကြောင့်၊

တိ-ကား၊ အပရာဓော-အပြစ်သည်၊ (အစ္စဂမာ၌စပ်၊) မံ အစ္စဂမာတိ-ကား၊ မံ-ဒကာတော်ကို၊ အတိက္ကမ္မ အဘိဘဝိတွာ-လွှမ်းမိုး၍၊ ပဝတ္ထော-ဖြစ်ပါပြီ၊ ဓမ္မိကံ ဓမ္မရာရာဇနံတိ ဧတ္ထ-၌၊ (ဝစနတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗျော) (ယောပိတာ-အကြင် ခမည်းတော်သည်၊) ဓမ္မ-မင်းကျင့်တရား၊ မြတ်ဆယ်ပါးကို၊ စရတိ-ကျင့်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော ပိတာ၊) ဓမ္မိကော-မည်၏၊ (ယော ပိတာ၊) ဓမ္မေနဝ-တရားရှိသော ပယောဂဖြင့်သာလျှင်၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ ဇာတော-ဖြစ်ပြီ၊ ပိတု ယာတာဒိနာ-အဖကိုသတ်ခြင်းအစရှိသော၊ အဓမ္မေန-တရားမရှိသော ပယောဂဖြင့်၊ (ရာဇာ-သည်၊) န (ဇာတော)-ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော ပိတာ၊) ဓမ္မရာဇာ-မည်၏။ . . ဇိဝိတာဝေါရောပေသိတိ-ကား၊ ဇိဝိတာ-ဇိဝိတိန္ဒြေ မှ၊ ဝိယောဇေသိ-ကင်းစေမိပါပြီ၊ ဝါ-ခွင်းမိပါပြီ။

အပရဇ္ဈတိ-မိဘစသည်ကို ပြစ်မှားတတ်၏၊ ဣတိ အပရာဓော၊ ဤအဖွင့်အရ “အစ္စယော-ကျူးလွန်ကျော်နင်း၍ ဖြစ်ခြင်းဟူသော အပြစ်သည်၊ ဝါ-ကျူးလွန်ကျော်နင်း၍ဖြစ်ကြောင်း အပြစ်သည်” ဟု ပါဠိတော်၌ သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။

အစ္စဂမာ။ ။အတိပုဗ္ဗ+ဂမုဓာတ်၊ အာဝိဘတ်ဖြင့် အအက္ခရာလာ၍ “အဂမာ” ဟု ဖြစ်၏၊ အတိကို “အတိက္ကမ္မ” ဟု ဖွင့်၍၊ ထိုအတိက္ကမ္မကို “ကျော်လွန်၍” ဟု အနက်ပေး မည်စိုးသောကြောင့် “အဘိဘဝိတွာ-လွှမ်းမိုး၍၊” ဟု ဖွင့်သည်၊ မှန်၏၊-အပြစ်ကိုကျူးလွန်သူ သည် ထိုအပြစ်ကို မဖြစ်အောင် မသိမ်းဆည်းနိုင်ရကား အပြစ်က ထိုသူ့ကို လွှမ်းမိုးရာ ရောက်သည်။

ဓမ္မံ စရတိ။ ။စရတိအနက်၌ ဣကပစ္စည်းသက်ထားသည်ဟု သိစေလို၍ ဓမ္မိကံ ကို “ဓမ္မံ စရတိ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဓမ္မံအရ “ဒါနံ သီလံ ပရိစ္စာဂံ” စသည်ဖြင့် မဟာဟံသဇာတ် တော်၌ ဟောတော်မူအပ်သော မင်းကျင့်တရားဆယ်ပါးကို ယူပါ။ “စရတိ-ကျင့်” ဟူသည် ပြုခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အာစရတိ ကရေတိ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

ဓမ္မရာဇာ။ ။ဓမ္မေန+ရာဇာ ဓမ္မရာဇာ၊ ဓမ္မေနကို “ဓမ္မတော အနပေတေန ပယောဂေန-တရားမှ မကင်းသော ကိုယ်မှု နှုတ်မှုပယောဂဖြင့်” ဟု ဖွင့်၏၊ “ကိုယ်နှုတ်ဖြင့် ပြုလုပ်ပြောဆိုသမျှ၌ မင်းကျင့်တရား (ကုသိုလ်စိတ်) မှ မကင်းသော ပယောဂဖြင့်ချည်း ပြုလုပ် ပြောဆိုသည်၊-ဟူလို၊ အလုံးစုံသောပုဒ်တို့၌ “သဗ္ဗပဒံ သာဝဓာရဏံ” နှင့်အညီ ဧဝံထည့်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဓမ္မေနဝ” ဟု ဖွင့်၍ ထိုဧဝံ၊ နိဝတ္တတဗ္ဗတ္ထကို ဖွင့်ရာ၌ အဇာတသတ်မင်းကို စောင်းသောအားဖြင့် “န ပိတုယာတာဒိနာ အဓမ္မေန” ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ ဖွင့်သည်။

ဝေါရောပေသိ။ ။ဝိ+အဝ+ရူဟဓာတ် ကာပေပစ္စည်းဖြင့် ရ၏၊ ဥကို ဩ၊ ဟကို လည်းကောင်း၊ အာကိုလည်းကောင်း ချေ၍ ဣဝိဘတ်ဖြင့် “ဝေါရောပေသိ” ဟု ဖြစ်၏၊ “အထူး အားဖြင့်+အောက်သို့+သက်ရောက်စေ” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်သော်လည်း “ဝိယောဇေသိ-ခမည်း တော်၏ ကိုယ်ကို အသက်မှ ကင်းစေမိပါပြီ၊ ဝါ-ခွင်းမိပါပြီ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်၏၊ “ခမည်း တော်ကို အသက်တစ်ခြား ကိုယ်တစ်ခြားဖြစ်အောင် ပြုလုပ်မိပါပြီ” ဟူလို။

ပဋိဂ္ဂဏှာတူတိ-ကား၊ ခမတု-သည်းခံတော်မူပါ။ အာယတိ သံဝရာယာတိ-ကား၊ အနာဂတေ-နောက်နောင်အခါ၌၊ သံဝရတ္ထာယ-စောင့်စည်းခြင်းအကျိုးငှာ၊ ပုန-တဖန်၊ ဧဝရူပဿ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ အပရာဓဿ-အပြစ်ကို၊ ဒေါသဿ-အပြစ်ကို၊ ခလိတဿ-ချွတ်ယွင်းချက်ကို၊ အကရဏတ္ထာယ-ငှာ၊ (ပဋိဂ္ဂဏှာတု-လက်ခံတော်မူပါ။)

၂၅၁။ တတ္ထိတိ-တတ္ထဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဧကံသေ (ဧက+အံသေ)-တစ်ခုသော အဖို့ဟူသော အနက်၌၊ ဝါ-စင်စစ် ဧကန်ဟူသောအနက်၌၊ (ပဝတ္ထော-သော) နိပါတော-နိပါတ်တည်း၊ ယထာဓမ္မံ ပဋိကရောသီတိ-ကား၊ ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဓမ္မော-သူတော်ကောင်းတို့၏ အလေ့အကျက် တရားသည်၊ ဌိတော-တည်၏၊ တထေဝ-ထိုဓမ္မ၏တည်မြဲတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သာလျှင်၊ ကရောသိ-ပြု၏၊ ခမာပေသိ-သည်းခံစေ၏၊ ဝါ-တောင်းပန်၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ တံ၊ ပေ၊ ပဋိဂ္ဂဏှာမာတိ-ကား၊ တဝ-သင်၏၊ တံ အပရာဓံ-ထိုအပြစ်ကို၊ မယံ-တို့သည်၊ ခမာမ-သည်းခံကုန်၏။

ဝုဒ္ဓိဟေသ၊ ပေ၊ ဝိနယေတိ-ကား၊ မဟာရာဇ-မဟာရာဇာ၊ ဧသ-ဤသို့ ကုစားပြီး၍၊ စောင့်စည်းခြင်းသည်၊ အရိယဿ-အရိယာ ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာ ဘုရား၏၊ ဝိနယေ-ဆုံးမရာ ဆုံးမကြောင်းသာသနာတော်၌၊ ဗုဒ္ဓဿ-အလုံးစုံသော

ပဋိဂ္ဂဏှာတု။ ။“ပဋိဂ္ဂဏှ-လက်မခံ” ဟူသည် သည်းခံသောအားဖြင့် လက်ခံခြင်း တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ခမတု” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဖွင့်သည်။ [ပဋိဂ္ဂဏှာတူတိ အဓိဝါသနဝသေန သမ္ပုဋ္ဌိတူတိ အတ္ထောတိ အာဟ-ခမတူတိ-ဋီကာ။]

သံဝရာယ။ ။သဝိဘတ်ကို အာယပြုထားသော တဒတ္ထသမ္ပဒါန်ပုဒ်ဟု သိစေ လို၍၊ “သံဝရတ္ထာယ” ဟု အတ္ထထည့်၍ ဖွင့်သည်၊ ထို “စောင့်စည်းခြင်း” ဟူသည် “နောက် နောင်အခါ ထိုအပြစ်မျိုးကို မပြုခြင်းတည်း” ဟု သိစေလို၍ “အကရဏတ္ထာယ” ဟု အဓိပ္ပာ ယတ္ထ ဖွင့်သည်။

ယထာ၊ ပေ၊ ကရောသိ။ ။ယထာဓမ္မံ၌ ယထာသဒ္ဒါသည် “အနုရူပအနက်ဟော” ဟု သိစေလို၍ “ယထာ ဓမ္မော ဌိတော၊ တထေဝ” ဟုလည်းကောင်း၊ ပတိဥပသာရသည် အနက်ထူး မရှိဟု သိစေလို၍ “ကရောသိ” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်၊ ထိုသို့ ပြုခြင်းဟူသည် “တောင်းပန်ခြင်းပင်တည်း” ဟု သိစေလို၍ “ခမာပေသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ” ဟု ဥဇုကတ္ထဖွင့် သည်၊ ဤ၌ ဓမ္မဟူသည် သူတော်ကောင်းတို့၏ အလေ့အကျက်ဖြစ်သော ကုသိုလ်တည်း၊ ထိုသို့ ဓမ္မအားလျော်စွာ ပြုခြင်းကို “ကုစားခြင်း” ဟုလည်း ဆိုကြ၏၊ ဤအလို ပတိအတွက် ကရဓာတ် သည် “ပတိကာရ-ကုစားခြင်း” အနက်ကို ဟောသည်ဟု တစ်နည်းကြပါ။

အရိယဿ ဝိနယေ။ ။“အရ-ဂတိမှီ” ဟူသော ဓာတ်နောင် ကျပစ္စည်းဖြင့် ဝုဒ္ဓိ မရောက်ဘဲ “အရိယ” ဟု ပြီး၏၊ သဒေဝကေန လောကေန သရဏန္တိ အရိယတေ (ဂမီယတေ) တိ အရိယော-နတ်နှင့်တကွဖြစ်သော လောကသည် ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်အပ်သော

တရားတို့ကို သိတော်မူသော၊ ဘဂဝတော-၏၊ သာသနေး-၌၊ ဝုဗ္ဗိနာမ-တိုးပွားကြောင်းမည်၏။ ကတမာ-အဘယ်သည်၊ (ဝုဗ္ဗိနာမ-မည်သနည်း၊) အစွယ်-အပြစ်ကို၊ အစွယ်ော-အပြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ-ဟူ၍၊ ဒိသွာ-၍၊ ယထာဓမ္မ-သူတော်သူမြတ်တို့၏ တရားအားလျော်စွာ၊ ပဋိကရိတွာ-ကုစားပြီး၍၊ အာယတိ-နောက်နောင်အခါ၌၊ ယာယံ (ယာ+အယ်) သံဝရာပဇ္ဇနာ-အကြင်စောင့်စည်းခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ၊ ဧသာ-ဤသို့ ကုစားပြီး၍ စောင့်စည်းခြင်းသည်၊ ဝုဗ္ဗိနာမ-မည်၏။) (ဝုဗ္ဗိဟေသာတိ အာဒိနာ-အစရှိသော ပါဠိတော်ပါဌ်ဖြင့်၊ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနဒေသနာ-ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန်ဒေသနာကို၊ ကိဉ္ဇာပိ အာရဒ္ဓါ-အကယ်၍မူလည်း အားထုတ်တော်မူပါပေပြီ၊) ပန-ထိုသို့ပင်အားထုတ်တော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ ဒေသနံ-ကို၊ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနံ-ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသောတည်ရာရှိသည်ကို၊ ကရောန္တော-ပြုတော်မူလိုသည်။

ကြောင့် ဘုရားရှင်သည် “အရိယ” မည်တော်မူ၏။ ဝိနေတိ ဧတ္ထဧတေနာတိ ဝိနယော-ဆုံးမရာဆုံးမကြောင်း သာသနာတော်သည် ဝိနယမည်၏။ ထို့ကြောင့် “ဗုဒ္ဓဿ၊ ဝေ၊ သာသနေ” ဟု ဖွင့်သည်။

ဝုဒ္ဓိဟေသာ။ ။ဧသာ၏ စွဲနက်ကို “ယာစာယံ၊ ဝေ၊ သံဝရာပဇ္ဇနာ” ဟု ထည့်၏။

ဝုဒ္ဓိဟူသည် သဂ္ဂသမ္ပတ္တိ မောက္ခသမ္ပတ္တိဟူသော တိုးပွားကြောင်းတည်း၊ ဝုဒ္ဓတိ သဂ္ဂမောက္ခသမ္ပတ္တိ ဧတာယာတိ ဝုဒ္ဓိ၊ ဟေသာ၌ ဟသည်၊ တစ်နည်း ဟိနိပါတ်သည် အနက်သီးခြားမရှိ။

မှက်ချက်။ ။အနိယမဝါကျ၌ ကုစားမှု (တောင်းပန်မှု) ကို “ပဋိကရိတွာ” ဟု

အပဓာနကြိယာဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့် ဆို၍ “အာယတိ သံဝရာပဇ္ဇနာ” ကို ဝိသေသပဓာနအဖြစ်ဖြင့် ဆိုပါသော်လည်း အနက်မှန်အားဖြင့်မူ ပဋိကာရဟူသော ကုစားတောင်းပန်မှုကပဓာနဖြစ်၏။ ဘာကြောင့်နည်း... အရိယူပဝါဒကံ အရာဝယ် တောင်းပန်မှုရှိမှ ထိုက်၏ကင်းနိုင် (ပပျောက်နိုင်) ခြင်းကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝုဒ္ဓိဟေသာ၌ ဧသာကို “ပဋိကရိတွာ+သံဝရာပဇ္ဇနာ” ဟု ကြိယာ ၂ မျိုးလုံးကို စွဲပါ။

ဒေသနံ ပန။ ။အဘယ်ကြောင့် ပါဠိတော်၌ “ဝုဒ္ဓိဟေသာ” ဟု ပဋိကာရကြိယာ

ဟု စောင့်စည်းခြင်းကြိယာကို အရကောက်ရသော ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန် ဒေသနာကို ပဌမဟောတော်မူပြီးလျှင် “ယော အစွယ် အစွယ်တော ဒိသွာ၊ ဝေ၊ သံဝရံ အာပဇ္ဇတိ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အပြစ်ကို အပြစ်ဟုမြင်၍၊ ဝေ၊ စောင့်စည်းခြင်းသို့ ရောက်၏” ဟု ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန် ဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မူပြန်ပါသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဒေသနံ ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။ ပနသည် ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန် အစွဲကို ရှုတ်ချသော ဂရဟာဇောတကတည်း၊ အနက်ပေးသောအခါ “ကိဉ္ဇာပိ” စသော ဝါကျကို ထည့်ရသည်။

ဋီကာသစ်။ ။ကိဉ္ဇာပိ ဝုဗ္ဗိဟေသာတိအာဒိနာ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန ဒေသနာ အာရဒ္ဓါ။

(စ၍ အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ၊) တထာပိ (ပနအဖွင့်) ပန ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနံ ကရောန္တော ယော အစွယ်တိ အာဒိနာ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဒေသနာ အာရဒ္ဓါ ဒေသနာဝိလာသဝသေန ဝေနယဇ္ဈာသယဝသေန စာတိ။

(ဟုတ္တာ)၊ ယော၊ ပေ၊ အာပဇ္ဇတိတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။ [ယော-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အစွယ်-ကို၊ အစွယ်တော-အားဖြင့်၊ ဝါ-ဟူ၍၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ယထာဓမ္မ-စွာ၊ ပဋိကရောတိ-၏၊ အာယတိ-၌၊ သံဝရံ-စောင့်စည်းခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ-၏၊ (တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဧဿ-ဤသို့ ကုစားပြီး၍ စောင့်စည်းခြင်းသည်၊ အရိယဿ-အရိယာဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝိနယေ-ဆုံးမရာ ဆုံးမကြောင်း သာသနာတော်၌၊ ဝုဗ္ဗိ-တိုးပွားကြောင်းတည်း။]

၂၅၂။ ဧဝံ ဝုတ္တေတိ-ကား၊ ဧဝံ-သို့၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တေ-မိန့်တော်မူ အပ်သော်၊ (အဝေါစ ဌ်စပ်)၊ ဟန္တု၊ ပေ၊ ဘန္တေတိ ဧတ္ထ-၌၊ ဟန္တာတိ-ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဝစသာယတ္ထေ-စကား၏ ပြီးဆုံးခြင်းဟူသော အနက်၌၊ ဝါ-စကား လက်စသတ်ခြင်းဟူသော အနက်၌၊ (ပဝတ္ထော)၊ နိပါတော-နိပါတ်တည်း၊ ဟိ-မှန်၊ သော-ထိုအဇာတသတ်မင်းသည်၊ ဂမနဝစသာယံ-သွားခြင်းအလို့ငှာ ပြုအပ်သောစကား၏ ပြီးဆုံးခြင်းကို၊ ကတွာ၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ-ပြီ။

ဝစသာယတ္ထေ။ ။သာဓာတ်သည် ပြီးဆုံးခြင်း အနက်ဟောတည်း၊ ဒါယော ပုဒ်ကဲ့သို့ ဣပစ္စည်းဖြင့် သာ၏ အာကို အာယပြု၍ “သာယော” ဟု ဖြစ်သည်ဟု ဋီကာသစ်၌ ဆို၏၊ သာနံ-ပြီးဆုံးခြင်း၊ သာယော-ပြီးဆုံးခြင်း၊ ဝစသော-စကား၏+သာယော-ပြီးဆုံးခြင်း တည်း၊ ဝစသာယော-ခြင်း၊ ဤသို့ ကြံခြင်းသည် “သော ဟိ” စသောနောက်စကားနှင့် လျော်၏- ဟု ဋီကာသစ်ဆိုသည်၊ မှန်၏၊- “သော ဟိ” စသည်၌ “ဂမနဝစသာယတ္ထံ” ဟု မဆိုဘဲ “ဂမန ဝစသာယံ” ဟု ဆိုသည်။ [ဂမနာယ-ပြန်သွားခြင်းငှာ (ပြန်ဖို့ရာ) +ကတော-ပြုအပ်သော+ဝစ သာယော-စကား၏ဆုံးခြင်း။]

ဝဒန္တိဝါဒ။ ။ထိုဝဒန္တိဆရာတို့ကား “ဝစသာယတ္ထေ” ဟု ဆို၍ “ဝစ+အာယတ္ထံ” ဟု ပုဒ်ခွဲပြီးလျှင် “ဝစ-ရှေ့စကားနှင့်+အာယတ္ထ-နောက်စကားကို ဆက်သွယ်ပေးသော စကား” ဟု ကြံကြ၏၊ ထိုအကြံသည် နောက်ဝါကျ၌ “ဂမန ဝစသာယတ္ထံ” ဟု မဆိုဘဲ “ဂမနဝစသာယံ” ဟု ဆိုအပ်သော စကားနှင့် ဆန့်ကျင်၏-ဟု ဋီကာသစ်ပယ်သည်။

ဟန္တု၏အနက်များ။ ။ဟန္တုသဒ္ဒါသည် စောဒန (တိုက်တွန်းခြင်း) အနက်၊ ဝဝသဂ္ဂ-ဝေါသဂ္ဂ (စကားကို စွန့်လွှတ်ခြင်း) အနက်အားဖြင့် အနက် ၂ မျိုးရှိ၏၊ “ဟန္တု ဒါနိ ဘိက္ခဝေ အာမန္တယာမိ” ၌ ဟန္တုသည် စောဒနအနက်ဟောတည်း၊ “ဟန္တု ဒါနိ အပယာမိ၊ ဟန္တု-တိုင်း (ပြောနေကြရာ)၊ ဒါနိ အပယာမိ-ယခု ဖဲသွားတော့မည်” ဟူရာ၌ ဝဝသဂ္ဂ (စကားကိုစွန့်လွှတ်ခြင်း-စကားလက်စသတ်ခြင်း) အနက်ဟောတည်း၊ ထိုဝဝသဂ္ဂအနက်နှင့် ဤဝစသာယအနက်သည် သဘောတူပင်တည်း၊ ဤ၌ကား-“ဟန္တု-စကားလက်စသတ်၍” ဟု ပေးသင့်ပါသည်။ [စာအုပ်တို့၌ “ဝစသဂ္ဂ” ဟု ပါရှိပျက်၏၊ အခြားနေရာ၌ “ဝစ ဝဝသဂ္ဂ၊ ဝစဝေါသဂ္ဂ” ဟု ရှိ၏၊ ဝဝသဂ္ဂ၌ ဝိ+အဝ+သလ္လဇာတ်၊ ဣ ပစ္စည်းဖြစ်၍ ဝေါသဂ္ဂနှင့် သဘောတူ ပင်တည်း။]

ဗဟုကိစ္စာတိ-ကား၊ ဗလဝကိစ္စာ-များသောကိစ္စရှိပါကုန်၏။ ဗဟုကရဏီယာတိ-ဗဟုကရဏီယာဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ တဿေဝ-ထိုဗဟုကိစ္စာသဒ္ဓါ၏ပင်၊ ဝေဝစနံ-ဝေဝစံပရိယာယ် စကားလှယ်သဒ္ဓါတည်း၊ ယဿ ဒါနိ တွနန္တိ-ကား၊ မဟာရာဇ-မဟာရာဇ၊ ဣဒါနိ-၌၊ တွံ-သည်၊ ယဿ ဂမနဿ-အကြင်သွားခြင်း၏၊ ကာလံ-အချိန်ကို၊ မညသိ ဇာနာသိ-သိ၏၊ တဿ (ဂမနဿ)-ထိုသွားခြင်း၏၊ ကာလံ-ကို၊ တွမေဝ-သင်သည်ပင်၊ ဇာနာသိ-သိပေတော့၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ ပက္ခမိတိ-ကား၊ တိက္ခတ္တု-၃ ကြိမ်၊ ပဒက္ခိဏံ-အပြားအားဖြင့် ကြီးပွားကြောင်းဖြစ်သော အရိုအသေကို၊ ကတွာ-၍၊ ဒသနဓသမောဓာနသမုဇ္ဈလံ-ဆယ်ချောင်းသော လက်သည်းအပေါင်းတို့ဖြင့် တောက်ပသော၊ အဉ္စလိ-

ဗဟုကိစ္စာ ဗဟုကရဏီယာ။ ။ဗဟုနိ+ကိစ္စာနိ ယဿ မယန္တိ ဗဟုကိစ္စာ၊ ဗဟုကရဏီယာ၌လည်း နည်းတူ၊ ကိစ္စ၌ ကရဓာတ် ရိစ္စပစ္စည်း၊ ကရဏီယ၌ ကရဓာတ် အနိယပစ္စည်းဖြစ်၍ ပစ္စည်း ၂ မျိုးလုံးပင် ကိစ္စပစ္စည်းချည်းဖြစ်သောကြောင့် အနက်တူရကား “တဿေဝ ဝေဝစနံ” ဟု ဆိုသည်။

ဋီကာသစ်။ ။“အဝဿံ ကတ္တဗ္ဗံ ကိစ္စံ၊ ဣတရံ ကရဏီယံ-မပြုမနေရ၊ ဧကန်ပြုရမည့် အလုပ်သည် ကိစ္စမည်၏၊ ပြုသင့်လျှင် ပြုရမည့်အလုပ်သည် ကရဏီယာမည်၏” ဟု ကိစ္စနှင့် ကရဏီယအထူးကို ဆို၏။ ဤအဆိုသည် ပါတိမောက်၌မပြုဘဲ မနေရသော “သမ္မုဇ္ဈနီ ပဒီပေါစ” စသည်ကို ကိစ္စဟု ခေါ်ပုံနှင့်လည်းကောင်း၊ ဆန္ဒစသည် ပေးသူရှိမှ ပြုရမည့် ဆန္ဒ ပါရှိသဒ္ဓါ စသည်ကို ကရဏီယ၏ ပရိယာယ် “ကရဏ” ဟု ခေါ်ပုံနှင့်လည်းကောင်း၊ သဘော တူသည်၊ “ပထမံဝါ ကတ္တဗ္ဗံ ကိစ္စံ၊ ပစ္ဆာ ကတ္တဗ္ဗံ ကရဏီယံ၊ ခုဒ္ဒကံဝါ ကိစ္စံ၊ မဟန္တံဝါ ကရဏီယ” ဥဒါနဌကထာဒီသု ဝုတ္တံ။

ယဿ ၊ပေ၊ မညသိ။ ။“ယဿ ဒါနိ တွံ ကာလံ မညသိ” ဟူသော စကားသည် ပြန်ခွင့်ပြုရာ၌ အကျဉ်းချုပ် မိန့်တော်မူအပ်သော ပါဠိသုံးတစ်မျိုးတည်း၊ “ယဿ” ဟု ရှိလျှင် တ သဒ္ဓါရှိရမည်ဖြစ်သောကြောင့် “ယဿ ဒါနိ ၊ပေ၊ ဇာနာသိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ” ဟု ပါဌသေသ ထည့်၍ အဌကထာဖွင့်သည့်အတိုင်း အနက်ကျယ်ကို သိပါ၊ အချုပ်မှာ “ပြန်တော့” ဟု တိုက်ရိုက်မိန့်တော်မူလျှင် စကားအသုံး မယဉ်ကျေးသလိုဖြစ်သောကြောင့် စကားအသုံး ယဉ်ကျေးအောင် “ယဿ ဒါနိ ကာလံ မညသိ-အသင်မဟာရာဇာကိုယ်တိုင် ပြန်သွားဖို့ အချိန် ကို သိပေတော့” ဟု မိန့်တော်မူသည်။

အမှာ။ ။ဤဝါကျမျိုးကို ဤသာမညဖလသုတ် ကောမာရဘစ္စ ဇီဝကကထာ၌ လည်း ဖွင့်ခဲ့ပြီ၊ ဤဘာသာဋီကာ၌လည်း အဓိပ္ပာယ်ရေးခဲ့ပြီ၊ ထိုဖွင့်ပုံက သာ၍ကောင်းသကဲ့သို့ ထင်၏၊ “တဿ ကာလံ တွမေဝ ဇာနာသိ” နေရာဝယ် “ဇာနာဟိ” ဟု ရှိလျှင်ကောင်း၏၊ ထို၌ “ကရောဟိ” ဟု ရှိခဲ့သည်။

တိက္ခတ္တု ပဒက္ခိဏံ။ ။ပဒက္ခိဓာတ်သည် ဝနိအနက်ကို ဟော၏၊ ပကာရေန+ဒက္ခန္တိ ဝနန္တိ ဧတေနာတိ ပဒက္ခိဏံ-အပြားအားဖြင့် ကြီးပွားကြောင်းဖြစ်သော အရိုအသေပြုမှု၊ ဒသနဓသမောဓာန သမုဇ္ဈလံမှစ၍ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္တိတွာတိုင်အောင်သောစကားသည် “တိက္ခတ္တု ပဒက္ခိဏံ ကတွာ” ကို သရုပ်ဖော်သောစကားတည်း။

လက်အုပ်ကို၊ သိရသိ-ဦးခေါင်း၌၊ ပတိဌာပေတွာ-တည်စေ၍၊ ယာဝ ဒဿန ဝိသယ-မြင်ခြင်း၏ အရာဖြစ်သောအရပ်တိုင်အောင်၊ ဝါ-မြင်လောက်ရာအရပ် တိုင်အောင်၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏ဘက်သို့၊ အဘိမုခေါဝ-ရှေးရှုသည်သာ၊ (ဟုတွာ)၊ ပဋိက္ခမိတွာ-နောက်ဆုတ်နောက်ဆုတ်သွား၍၊ [ပါရာဇိက ဝေရုဉ္ဇကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာ၌ကား “အပက္ခမိတွာ - (အပသက္ကိတွာ-နောက်ဆုတ်သွား၍)” ဟု ရှိ၏။] ဒဿနဝိဇယနဌာနဘူမိယံ-မြင်ခြင်းကို စွန့်လွှတ်ရာအရပ်ဖြစ်သောမြေ၌၊ ပဉ္စပုတိဌိတေန-၅ ပါးသောအင်္ဂါတို့ဖြင့် ရှေးရှုတည်ခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-၅ ပါးသောအင်္ဂါ တို့၏တည်ခြင်းဖြင့်၊ ဝနိတွာ-ဝပ်ချ၍၊ ပက္ခမိ-ဖဲသွားပြီ။

၂၇၃။ ခတယံ ၊ပေ၊ ရာဇာတိ-ကား၊ ဘက္ခဝေ၊ အယံ ရာဇာ-ဤမင်းသည်၊ ခတော-မိမိ၏ ကုသိုလ်အဖြစ်ကို တူးဖြတ်ခဲ့ပြီ၊ ဥပဟတယန္တိ-ကား၊ အယံ-ဤမင်းသည်၊ ဥပဟတော-ဖျက်ဆီးခဲ့ပြီ၊ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ (ကံ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊) ဘိက္ခဝေ၊ အယံ ရာဇာ-သည်၊ ခတော-ပြီ၊ ဥပဟတော-ပြီ၊ ဘိန္နပတိဌော-ဖျက်ဆီး

[ပဒက္ခိဏံ ကာယကမ္မံတိ တံ ဒီဝသံ တေန ကတံ ကာယကမ္မံ (သုစရိတ်အမှုသည်) ဝဇိတ ကာယ ကမ္မနာမ ကြီးပွားကြောင်း ကာယကံမည်သည်) ဟောတိ-တိကင်္ဂုတ္တရ-တတိယပံ၊ မင်္ဂလဝဂ်၊ ပုဗ္ဗဏှသုတ် အဋ္ဌကထာ၊ ဤ၌ ပဒက္ခိဏံကို “ကာယကမ္မံ” ဟု ဖွင့်သည်။]

ခတော အယံ။ ။“အယံ ရာဇာ” ဟူသော ဝုတ္တကတ္တားပုဒ်ကြောင့် “ခတော ဥပဟတော” တို့၌ တပစ္စည်းကို ကတ္တားဟောဟု ယူပါ၊ အခနီတိ ခတော၊ ဥပဟညီတိ ဥပဟတော။ [ဣမသ္မိယေဝ အတ္တဘာဝေ ဝိပစ္စနကာနံ အတ္တနော ပုဗ္ဗေကတ ကုသလမူလာနံ ခဏေနန ခတော၊ (ယခုဘဝ၌ အကျိုးပေးမည့် ရှေးဘဝက ပြုအပ်ခဲ့သောကုသိုလ်ကံတို့၏အဖြစ်ကို တူးပစ်ခြင်းအားဖြင့် တူးခဲ့ပြီ၊) တေသမေဝ ဥပဟနေန ဥပဟတော၊ ပဒဒ္ဒယေနပိ တဿ ကမ္မာပရာမေဝ (အန္တရယ် ၅ ပါးတို့တွင် ကမ္မန္တရယ်ကိုသာလျှင်) ဒဿေတိ၊ ပရိယာယ ဝစနတ္တာ ပဒဒ္ဒယဿ၊-ဋီကာသစ်။]

ဆက်ဦးအံ့။ ။သတ္တဝါတိုင်း၌ ရှေးရှေးဘဝကပြုခဲ့၍ ဤဘဝဝယ် အကျိုးပေးလတ်သော ကုသိုလ်အဖြစ်သည် ပါရှိတတ်၏၊ ကောင်းသောဉာဏ် ဝီရိယ ပယောဂဖြင့် ထိုအဖြစ်ကို သန်စွမ်းအောင်ပြုပြင်ပေးသူလည်းရှိ၏၊ မကောင်းသောပယောဂဖြင့် ထိုအဖြစ်ကို ညှိုးနွမ်း၍ မသန်စွမ်းအောင်ဖျက်ဆီးသူလည်းရှိ၏၊ အဇာတသတ်မင်းကား သောတာပတ္တိမဂ်ကို ရလောက်အောင် အလွန်ကောင်းသော ကုသိုလ်အဖြစ် ပါရှိခဲ့သော်လည်း အရှင်ဒေဝဒတ်ဟူသော ပါပမိတ္တနှင့် အပေါင်းမှားမှုပယောဂကို အရင်းခံ၍ ပိတုယာတကကံတိုင်အောင် ပြုမိရကား ထိုအဖြစ်ပြတ်အောင် တူးဖျက် ဖြတ်တောက်မိရှာလေသည်။

ဘိန္နပတိဌော။ ။ပတိဌဟတိ ဧတယာတိ ပတိဌာ၊ ဘိန္နာ (ဝိနာသိတာ)+ ပတိဌာ ယေနာတိ ဘိန္နပုတိဌော၊ ရေသောက်မြစ်သည် သစ်ပင်၏တည်ကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ရှေးကပါလာသော ကုသိုလ်အဖြစ်သည် ဤဘဝ၌ အဇာတသတ်မင်း၏ သမ္မတ္တနိယာမ (သောတာပတ္တိမဂ်သို့) ရောက်ဖို့ရန် အခြေခံအဖြစ်ဖြစ်၏၊ ထိုတည်ကြောင်းအဖြစ်ကို ဖျက်ဆီး

အပ်ပြီးသော တည်ကြောင်းအမြစ်ရှိသည်။ ဇာတော-ဖြစ်ပြီ၊ ယထာ-အကြင် အခြင်း အရာအားဖြင့် တူးဖြတ်အပ်သော၊ အတ္တနော-၏။ ပတိဌာ-တည်ကြောင်းအမြစ် သည်။ န ဇာတာ-မဖြစ်တော့၊ တထာ-ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အနေန-ဤမင်း သည်၊ အတ္တနာဝ-ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ အတ္တာ-မိမိကိုယ်ကို၊ ခတော-တူးဖြတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ (ဝုတ္တံ ဟောတိ)။

ဝိရဇန္တိ-ကား၊ ရာဂရဇာဒိ ဝိရဟိတံ-ရာဂမြူ အစရှိသောမြူတို့မှကင်းသော၊ ရာဂမလာဒိနံယေဝ-ရာဂအညစ်ကြေးအစရှိသော အညစ်အကြေးတို့၏ပင်၊ ဝိဂ တတ္တာ-ကင်းကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝီတမလံ-ဝီတမလမည်သော၊ ဝါ- ကင်းသော အညစ်အကြေးရှိသော၊ (ဓမ္မစက္ခု၌စပ်)၊ ဓမ္မစက္ခုတိ-ကား၊ ဓမ္မေသု-

မိသည်ကို “ဘိန္နပ္ပတဌော” ဟု ဆိုသည်။ [ပတိဌာ မူလံတိစ အတ္တတော ဧကံ၊ ပတိဌဟတိ သမ္ပတ္တနိယာမောက္ခမနံ ဧတာယာတိ ပတိဌာ (သောတာပတ္တိမဂ်ဟူသော သမ္ပတ္တနိယာမသို့ ရောက်ခြင်း၏တည်ကြောင်းအခြေခံ)၊ တဿ (ထိုသမ္ပတ္တနိယာမောက္ခမန၏) ကုသလူပ နိဿယသမ္ပဒါ (အားကြီးသောမှီရာဖြစ်သောကုသိုလ်၏ပြည့်စုံခဲ့ခြင်းသည် ပတိဌာမည်၏)၊ သာ (ထိုပတိဌာကို) ကြိယာပရာဓေန (ခမည်းတော်ကို သတ်ခြင်းဟူသော အမူအရာ ကြိယာ အပြစ်ဖြင့်) ဘိန္နာ (ဝိနာသိတာ) ဧတေနာတိ ဘိန္န ပတိဌော။ [ဘိန္နာကို “ပျက်” ဟု အနက်ယူ မည်စိုး၍ “ဝိနာသိတာ (ဖျက်)” ဟု ဖွင့်သည်။-ဋီကာသစ်။]

တထာ ၊ပေ၊ ဇာတာ။ ။ဘိန္နပတိဌော၏ အကျယ်စကားတည်း၊ ဤဝါကျ၌ ခတောသည် အနေနဟူသော အဝုတ္တကတ္တားနှင့် အတ္တာဟူသော ဝုတ္တကံကို ထောက်၍ ကံဟောဟု မှတ်ပါ။ ဤ၌ ကံဟောဖွင့်သော်လည်း “ခတောယံ” စသော ပါဠိတော်၌မူ ကတ္တား ဟောသာတည်း၊ ဥပဟတောသည် ပါဠိတော်၌ပါသော်လည်း ခတော၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော ကြောင့် ဤ၌ ထပ်၍မပြတော့။

ဝိရဇံ ဝီတမလံ။ ။“ရာဂေါ ရဇော၊ န စ ပန ရေဏု ဝုစ္စတိ” စသည်ဖြင့် ဓမ္မပဒ အပ္ပမာဒဝဂ် စူဠပန္နကတ္ထေရဝတ္ထု၌ ဟောတော်မူသောကြောင့် “ရာဂရဇာဒိ” ဟု မိန့်သည်၊ အာဒိဖြင့် ဒေါသ မောဟကို ယူပါ၊ ဝိရဟိတံဖြင့် “ဝိဂတံ+ရဇော ယဿာတိ ဝိရဇံ (ဓမ္မစက္ခု)” ဟု ဝစနတ္ထကိုပြ၏၊ ဝီတမလံ၌ ဝီတသည် “ဝိ+ဣတ” မှ ဖြစ်သောကြောင့် ဝိဂတနှင့် အနက် တူတည်း၊ “မလ” အရလည်း ရာဂစသော အညစ်အကြေးကိုပင် ယူစေလိုသောကြောင့် “ရာဂ မလာဒိနံယေဝ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝီတ+မလံ ယဿာတိ ဝီတမလံ။ [“ဝိ+အယတိ-မဖြစ်တတ်၊ ဝါ-ကင်းတတ်၏၊ ဣတိ ဝီတံ” ဟု ပြု၊ ဝိ+ဣဓာတ် တပစ္စည်း။]

မှက်ချက်။ ။ဤအဋ္ဌကထာ၌ ရဇ-မလတို့ကို အရတူဖွင့်သော်လည်း အခြားနေရာ ၌ “ဝိရဇန္တိ အပါယဂမနိယ ရာဂရဇာဒိနံ ဝိဂမေန ဝိရဇံ၊ ဝီတမလန္တိ အဝသေသ ဒိဌိဝိစိကိစ္ဆာ မလာပဂမေန ဝီတမလံ၊ ပဌမမဂ္ဂကိလေသရဇာဘာဝေန ဝါ ဝိရဇံ၊ ပဉ္စဝိဒေသီလုမလာပ ဂမေန ဝီတမလံ” ဟု ဖွင့်သည်။-မဟာဝဂ္ဂ၊ မဟာခန္ဓက တေရသကဏ်။

သစ္စာ ၄ ပါးတရားတို့၌၊ (ပဝတ္ထံ-ဖြစ်သော) စက္ခု-သိမြင်တတ်သော သောတာပတ္တိဉာဏ်စက္ခုသည်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဓမ္မမယံ-သမထဝိပဿနာတရားကြောင့် ဖြစ်သော၊ ဝါ-သီလ သမာဓိ ပညာအတိပြီးသော၊ စက္ခု-သိမြင်တတ်သော သောတာပတ္တိဉာဏ်စက္ခုသည်၊ (“ဥပ္ပဇ္ဇိဿထ-ဖြစ်လောက်ရာ၏” ၌စပ်) အညေ သု-ဤပါဠိရပ်မှ အခြားကုန်သော၊ ဌာနေသု-ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဧတံ-ဤဓမ္မစက္ခုသဒ္ဓါ သည်၊ တိဏ္ဍံ-ကုန်သော၊ မဂ္ဂါနံ-အောက်မင်တို့ကို၊ အဓိဝစနံ-ဟောသောသဒ္ဓါ တည်း၊ ဣပေန-ဤပါဠိရပ်၌ကား၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿေဝ-သောတာပတ္တိမဂ် ကိုသာ၊ (အဓိဝစနံ-တည်း)။

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ (ကိ ဝုတ္တံ ဟောတိ) ဣမိနာ-ဤမင်းသည်၊ ပိတာ- ခမည်းတော်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ယာတိတော-သတ်အပ်ပြီးသည်၊ သစေ န အဘဝိဿ- အကယ်၍ မဖြစ်ခဲ့အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဣဒါနိ-၌၊ ဣဓေဝါသနေ-ဤနေရာ၌ပင်၊ နိသိန္နော-နေလျက်၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂ-သောတာပတ္တိမဂ်သို့၊ ပတ္တော-ရောက်သည်၊ အဘဝိဿ-ဖြစ်လောက်ရာပြီ၊ ပန-ထိုသို့ပင်သောတာပတ္တိမဂ်ကိုရလောက်ရာပါ သော်လည်း၊ ပါပမိတ္တသံသဂ္ဂေန-ယုတ်မာသော မိတ်ဆွေနှင့်ရောနှောပေါင်းသင်း

ဓမ္မေသု စက္ခု။ ။ဓမ္မေသုကို “စတုသစ္စဓမ္မေသု” ဟုလည်းကောင်း၊ စက္ခုကို “တေသံ ဒဿနဌေန စက္ခု” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏။ “ဓမ္မေသု+ပဝတ္ထံ+စက္ခု ဓမ္မစက္ခု” ဟု ပြုပါ။ (တစ်နည်း) “ဟေဌိမေသု ဝါ တီသုမဂ္ဂဓမ္မေသု+သောတာပတ္တိမဂ္ဂသင်္ခါတံ ဧကံ စက္ခု” ဟု ဋီကာ တစ်နည်းဖွင့်၏။ “အောက်မင် ၃ ပါးတရားတို့၌ တစ်ပါးအပါဝင်ဖြစ်သော သောတာ ပတ္တိမဂ်ဟူသော စက္ခု” ဟု ပေးပါ။

ဓမ္မမယံ ဝါ စက္ခု။ ။ဓမ္မမယံကို “သမထဝိပဿနာဓမ္မေန နိဗ္ဗတ္တံ” ဟု ဖွင့်၏။ “နိဗ္ဗတ္တအနက်၌သက်သော မယပစ္စည်း” ဟုလို၊ ဓမ္မစက္ခုကို ဝိဂြိုဟ်ပြုသောအခါ နိဗ္ဗတ္တပုဒ် အကြွေကြိ၍ “ဓမ္မေန+နိဗ္ဗတ္တံ+စက္ခု” ဟု ပြုစေလိုသည်။ (တစ်နည်း) ဓမ္မအရသောတာပတ္တိ မဂ်တွင် ပါဝင်သော “သီလက္ခန္ဓ သမာဓိက္ခန္ဓ ပညာဓန္ဓ” ဟူသော ၃ ပါးကိုယူ၍ “ဓမ္မစက္ခု- သီလ သမာဓိ ပညာအတိပြီးသော သောတာပတ္တိမဂ်ဟူသော စက္ခုသည်” ဟု ပေးပါ။ ဤနောက် နည်း၌ ဓမ္မမယံဝယ် မယကို သုတ္တဟု ဋီကာသစ်ဆို၏။ မိမိကား အထည်ကိုယ် ပကတိအနက်၌ သက်သော မယပစ္စည်းဟု ထင်သည်။

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ။“ခတာယံ ဘိက္ခဝေ ရာဇာ” မှစ၍ “ဓမ္မစက္ခု ဥပ္ပဇ္ဇိ ဿထ” တိုင်အောင်သော ပါဠိရပ်၏ ပိဏ္ဏတ္ထကို ပြလို၍ “ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ” ဟု စချီသည်။ ဤ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ၏နယ်မှာ “အန္တရာယော ဇာတော” တိုင်ရုံသာတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဇာတောတိ” ဟု ဣတိပါလျှင် ကောင်း၏။ မပါလျှင် ထည့်ပါ။ [နာဘဝိဿ၊ အဘဝိဿတို့သည် အတိတ်ဟော ကာလာတိပတ္တိ ဝိဘတ်တို့တည်း၊ ပါဠိတော်၌ ဝေါရောပေဿထ၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿထ တို့လည်း ကာလာတိပတ္တိ အတ္တနောပုဒ် သထဝိဘတ်တို့ပင်တည်း။]

မိခြင်းကြောင့်၊ အဿ-ထိုသောတာပတ္တိမဂ်၏၊ အန္တရာယော-အန္တရာယ်သည်၊ (ကမ္မန္တရာယ်သည်)၊ ဇာတော-ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ (ဝုတ္တံ ဟောတိ)။

ဧဝံ သန္တေပိ-ဤသို့ ပါပမိတ္တသံသဂ္ဂကြောင့် သောတာပတ္တိမဂ်၏ အန္တရာယ် ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ အယံ-ဤမင်းသည်၊ တထာဂတံ-သို့၊ ဥပသင်္ဂ မိတ္တာ-ချဉ်းကပ်၍၊ ရတနတ္ထယံ-ကို၊ သရဏံ-ဟူ၍၊ ဂတော-ဆည်းကပ်ပြီ၊ တသ္မာ- ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ထိုသို့ ဤမင်း၏ မြတ်စွာဘုရားသို့ ချဉ်းကပ်၍ ရတနာ ၃ ပါးကို ကိုးကွယ်ရာဟု ဆည်းကပ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊) မမ-ငါဘုရား၏၊ သာသနမဟန္တတာယစ-သာသနာတော်၏ မြင့်မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း ကောင်း၊ ယထာနာမ-ဥပမာမည်သည်ကား၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ ပုရိသဿ-ယောက်ျားတစ်ယောက်ကို၊ ဝဓံ-သတ်ခြင်းကို၊ ကတ္တာ-ပြုပြီး၍၊ ပုပ္ဖမုဋ္ဌိ မတ္တေန-ပန်းတစ်ဆုတ်မျှသော၊ ဒဏ္ဍေန-ဥစ္စာဒဏ်ဖြင့်၊ မုစ္စေယျ-သေစားသေရမည့် ဒဏ်မှ လွတ်ရာသကဲ့သို့ (တစ်နည်း) ပုပ္ဖမုဋ္ဌိမတ္တေန-ပန်းတစ်ဆုတ်မျှဖြင့်၊ ဒဏ္ဍေန- ဥစ္စာဒဏ်၊ သေစားသေရမည့်ဒဏ်မှ၊ မုစ္စေယျ ယထာ-ကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-ပင်၊ လောဟ ကုမ္ဘိယံ-လောဟကုမ္ဘိ ငရဲ၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ-၍၊ တိသဝဿသဟဿာနိ-အနှစ် ၃ သောင်းတို့ပတ်လုံး၊ အဓော-အောက်သို့၊ ပတန္တော-ကျလသော်၊ ဟေဋ္ဌိမတလံ- အောက်အပြင်သို့၊ ပတွာ-ရောက်ပြီး၍၊ တိသဝဿသဟဿာနိ-တို့ပတ်လုံး၊ ဥဒ္ဓံ- အထက်သို့၊ ဂစ္ဆန္တော-တက်လသော်၊ ပုနပိ-တစ်ဖန်လည်း၊ ဥပရိမတလံ-အထက် အပြင်သို့၊ ပါပဏိတွာ-ရောက်ပြီး၍၊ မုစ္စဿတိ-လွတ်လတ်၊ ဣတိ ဣဒမ္ပိ-ဤ စကားတော်ကိုလည်း၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တမေဝ ကိရ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီးသာ

ဧဝံ သန္တေပိ။

။ဧဝံသန္တေပိတိအာဒိနာ ပါဌာနာရဋ္ဌံ (ပါဠိတော်၌ သံဂါယနာ မတင်အပ်သော) ဝစနာဝသေသံ (စကားအကြွင်းကို) ဒဿေတိ-ဋီကာသစ်၊ ဤ ဧဝံသန္တေကို မုစ္စိဿတိ၌ စပ်ပါ၊ “ဤသို့ ပါပမိတ္တသံသဂ္ဂကြောင့် သောတာပတ္တိမဂ်၏ အန္တရာယ်ဖြစ်ပါသော် လည်း အနှစ် ၆ သောင်းမျှဖြင့် လောဟကုမ္ဘိငရဲမှ လွတ်ပါလိမ့်မည်” ဟူလို၊ [ဒု သ န သော-ဟု အော်ကြသော သဌေးသားတို့မှာ အနှစ် ၆ သောင်းပြည့်ပြီးသောအခါ အောက်သို့ တစ်ဖန်ကျရပြန်သည်။]

ပုပ္ဖမုဋ္ဌိမတ္တေန ဒဏ္ဍေန။

။ပုပ္ဖမုဋ္ဌိမတ္တေန ဓနဒဏ္ဍေန၊ မုစ္စေယျာတိ ဝဂေမ္မ ဒဏ္ဍတော မုစ္စေယျ၊ ဤနည်း၌ မုစ္စေယျ၏ အပါဒါန်ကို အပိုထည့်နေရသောကြောင့် “ဒဏ္ဍေနာ တိဝါ နိသတ္တတ္ထေ ကရဏဝစနံ” ဟု တစ်နည်းဖွင့်၏၊ ဥပမာ-“သုမုတ္တာ မယံ တေန မဟာ သမဏေန” ၌ နာဝိဘတ်သည် အပါဒါန်အနက်၌ သက်သကဲ့သို့တည်း။

လောဟကုမ္ဘိယံ။

။သံအတိပြီးသော ငရဲအိုးကို “လောဟမယာ+ကုမ္ဘိ” အရ လောဟကုမ္ဘိဟု ခေါ်၏၊ “အဓော ပတန္တော ဥဒ္ဓံ ဂစ္ဆန္တော” ဟု ဆိုသောကြောင့် သံပူရည်တွေ ပြည့်နေဟန်တူ၏၊ ထမင်းအိုး၌ ဆန်လုံးတွေကဲ့သို့ ကျက်ရဟန်တူသည်။

ဖြစ်သတတ်၊ ပန-ထိုသို့ပင် မိန့်တော်မူအပ်ပြီးပါသော်လည်း၊ (ဣဒံ-ဤစကားတော်ကို) ပါဠိယံ-ပါဠိတော်၌၊ န အာရုဋ်-သင်္ဂါယနာ မတင်အပ်။

ပန-ဆက်၊ (တစ်နည်း) ပန-ထိုသို့ လောဟကုမ္ဘီဇရဲ၌ ကျက်ရဦးမည်ဖြစ်လျှင်၊ ဣဒံ သုတ္တံ-ဤသာမညဖလသုတ်တော်ကို၊ သုတ္တာ-နာရ၍၊ ရညာ-သည်၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ အာနိသံသော-အာနိသင်ကို၊ လဒ္ဓေါ-ရအပ်ပါသလော၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ မဟာအာနိသံသော-ကြီးစွာသောအာနိသင်ကို၊ လဒ္ဓေါ-ရအပ်ပြီ၊ ဟိ-ချဲ့၊ အယံ-ဤမင်းသည်၊ ပိတု-ခမည်းတော်၏၊ ဝါ-ကို၊ မာရိတကာလတော-သတ်အပ်ပြီးရာ အခါမှ၊ ပဌာယ-စ၍၊ ရတ္တိ-ညဉ့်အခါ၌၊ (နိဒ္ဒံ-အိပ်ပျော်ခြင်းကို၊ နေဝ လဘတိ-မရ) ဒိဝါ-နေ့အခါ၌၊ နိဒ္ဒံ-ကို၊ န လဘတိ၊ ပန-အနွယ်၊ သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ-၍၊ မဓုရာယ-ချိုမြိန်သော အရသာနှင့်တူသော၊ ဩဇဝန္တိယာ-အဆီ အနှစ် ဩဇာရှိသော၊ ဣမာယ ဓမ္မဒေသနာယ-ဤတရားဒေသနာတော်၏၊ ဝါ-ကို၊ သုတကာလတော-ကြားနာအပ်ပြီးရာ အခါမှ၊ ပဌာယ-၍၊ နိဒ္ဒံ-ကို၊ လဘိ-ပြီ၊ တိဏ္ဍိ-န်သော၊ ရတနာနံ-တို့ကို၊ မဟာသတ္တာရံ-ကြီးစွာသော ပူဇော်ခြင်းကို၊ အကာသိ-ပြုပြီ၊ ပေါထုဇနိကာယ-ပုထုဇဉ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ သဒ္ဓါယ-သဒ္ဓါနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံသူသည်၊ ဣမိနာ ရညာ-ဤမင်းနှင့်၊ သဒိသော နာမ-တန်းတူသူမည်သည်၊ န အဟောသိ-မရှိတော့ပြီ၊ ပန-ကား၊ အနာဂတေ-နောင်အခါ၌၊ ဝိဇိတာဝိနာမ-ဝိဇိတာဝိမည်သော၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ-ပစ္စေကဗုဒ္ဓါသည်။

ဣဒံ ပိ၊ ပေ၊ န အာရုဋ်။ “ယသ္မာ အယံ၊ ပေ၊ တသ္မာ၊ ပေ၊ မုစ္ဆဿတိ” ဟူသော ဤအနက်ဓိပ္ပာယ်ကို အဘယ်မှ ရအပ်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဣဒံ ပိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤအနက်ဓိပ္ပာယ်ကို အခြားပါဠိမှ ရအပ်သည်မဟုတ်၊ ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင် မိန့်တော်မူအပ်သည်ဟု အဆင့်ဆင့် မှတ်သားခဲ့ရသည်။ သို့သော် ပါဠိတော် ၌ကား သံဂါယနာ မတင်အပ်ပါ။

ဣဒံ ပန သုတ္တံ။ ။ ရှေ့၌ “လောဟကုမ္ဘီဇရဲဝယ် ဖြစ်ရဦးမည်” ဟု ဆိုခဲ့သောကြောင့် ဤသုတ်တော်ကို ကြားနာရပါလျက် အကျိုးမရဟု ယူဆရမည် စိုးရကာ၊ “ဣဒံ ပန” စသည်ဖြင့် ပုစ္ဆာထုတ်၍ “မဟာအာနိသံသော လဒ္ဓေါ” ဟု အဖြေကို ပြသည်။ အယံဟိ စသည် ကား ထိုမဟာအာနိသံသ အကျယ်တည်း၊ အချုပ်မှာ-“နိဒ္ဒံ လဘိ” အရ အိပ်ပျော်မှုကို ရခြင်း၊ “မဟာသတ္တာရံ အကာသိ” အရ ရတနာ ၃ ပါးကို ကြီးစွာပူဇော်သတ္တာရပြုခြင်း၊ “သဒ္ဓါယ သမန္နာဂတော၊ ပေ၊ နာဟောသိ” အရ ပုထုဇဉ်ဘဝ၌ အသာဆုံးသဒ္ဓါကို ရခြင်း၊ ဤ ၃ မျိုး ကား ဒိဌဓမ္မိက အာနိသံသတည်း၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံရခြင်းကား အလွန်ဆုံးဖြစ် သော သမ္မရာယိကအာနိသံသတည်း၊ ထိုမျှလောက် မကြီးကျယ်သော အာနိသံသတွေမှာ မရေမတွက်နိုင်အောင်ပင် များပါသည်။

ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံရလတုံ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (မဟာအာနိသံသော-ကို၊ လဒ္ဓေါ-ပြီ) ဘဂဝါ-သည်၊ ဣဒံ-ဤသာမညဖလသုတ်တော်ကို၊ အဝေါစ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တေ ဘိက္ခု-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အတ္တမနာ-မိမိစိတ်ရှိကုန်သည်၊ ဝါ-နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်သောစိတ်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဝါ-သည်၊ ဘာသိတံ-ဟောတော်မူအပ်သော သုတ်တော်ကို၊ အဘိနန္ဒ-ဝမ်းမြောက်နှစ်သက် လက်ခံကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း...ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယာ-သုမင်္ဂလဝိလာသိနီမည်သော၊ ဒီယနိကာယဌကထာယံ-ဒီယနိကာယ် အဌကထာ၌၊ သာမညဖလသုတ္တဝဏ္ဏနာ-သည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီးပြီ။

ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ။

။ပစ္စေကံ-အသီးအခြား၊ တစ်ပါးတည်းသာ၊ ဗုဒ္ဓေါ-သစ္စာ ၄ ပါးကို သိသောဘုရားတည်း၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ-ရား၊ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားကဲ့သို့ သူတစ်ပါးကို သိစေတော်မမူနိုင်” ဟူလို၊ [အနာစရိယကော ဟုတွာ သာမဃေဝ သမ္မောဓိ (အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်တော်ကို) အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ အတ္ထော။]

တထာ ဟိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ သယမေဝ ဗုဒ္ဓန္တိ၊ န စ ပရေ ဗောဓေန္တိ၊ အတ္ထရသမေဝ ပဋိဝိဇ္ဇန္တိ (အနက်အရသာကိုသာ ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူကြကုန်၏။) ဓမ္မရသံ (သူတစ်ပါးကို ဟောပြောဖို့ရန် နာမည်ပညတ် စကားလုံးဖြစ်သော ဓမ္မအရသာကို ထိုးထွင်း၍ သိတော်မမူနိုင်ကြကုန်)၊ မူဂေန ဒိဋ္ဌသုပိနော ဝိယ (လူအသည် သူမြင်အပ်သော အိပ်မက်ကို သူတစ်ပါးအား ပြန်၍ မပြောနိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း)၊ ဝနစရဏေန နဂရေ သာယိတဗျဉ္ဇနရသော ဝိယစ (မုဆိုးသည် မြို့၌ သာယာအပ်သော ဟင်း၏အရသာကို ပြန်၍ မပြောနိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း ဖြစ်သည်)။-ဋီကာသစ်။

မှတ်ချက်။

။အဇာတသတ်မင်းသည် နဂိုကပင် ပစ္စေကဗောဓိကို ရည်ရွယ်ထားသူတည်း၊ လောဟကုမ္ဘီလုမှ လွတ်ပြီးသောအခါ ပါရမီပြည့်အောင် ထပ်၍ ဖြည့်ရလိမ့်မည်၊ ထိုပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အလောင်းများသည် နိယတအဖြစ်သို့ မရောက်သေးလျှင် အကြား၌ ဘုရားရှင်နှင့် တွေ့သောအခါ ပကတိသာဝကလည်း ဖြစ်နိုင်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် “သစာယံ ဘိက္ခုဝေ ရာဇာ၊ ပေ၊ ဓမ္မစက္ခု ဥပ္ပဇ္ဇိဿထ” ဟု ဘုရားရှင် မိန့်တော်မူသည်။

ဣဒမဝေါစ။

။ပိဋိတော်၌ ပါပြီးသော နိဂုံးကိုပင် အဌကထာဆရာက ယူ၍ နိဂုံးအဖြစ်ဖြင့် ပြပြန်၏၊ (တစ်နည်း) ဣဒမဝေါစဟူသော စကားသည် ပါဠိတော်၌ မပါသောကြောင့် အဌကထာဆရာက နိဂုံးအဖြစ်ဖြင့် ထည့်ထားသည်၊ ဤနောက်နည်းအလို ပါဠိတော်၌ “ဣဒမဝေါစ” စသော စကား မရှိချေ၊ [ယထာ ဝုတ္တံ ပါဠိမေဝ (ပါဠိကိုပင်) သံဝဏ္ဏနာယ နိဂမဝသေန ဒသေန္တော ဣဒမဝေါစာတိ အာဒိမာဟ၊ တဿတ္ထော ဟိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောတိ၊ အပိစ ပါဠိယမနာနုရုဋ္ဌံပိ အတ္ထံ သင်္ဂဟေတုံ ဣဒမဝေါစာတိ အာဒိနာ နိဂမနံ ကရောတိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။] -ဋီကာသစ်။

သာမညဖလသုတ် အဌကထာအဖွင့် ပြီး၏။

၃-အဗ္ဗဋ္ဌသုတ် ဘာသာဋီကာ

အဒ္ဓါနဂမန အဖွင့်

၂၅၄။ ဧဝံ မေ သုတံ ।ပေ၊ ကောသလေသုတံ-ဟူသော ဤသုတ်သည်၊
 (တစ်နည်း) ဧဝံ မေ သုတံ ।ပေ၊ ကောသလေသုတံဟူသော အစအပိုင်းအခြားရှိသော
 ဤသုတ်သည်၊ အဗ္ဗဋ္ဌသုတ္တံ-အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်တည်း။ [ဣတိသဒ္ဓါအတွက် အနက် ၂
 မျိုးပေးရပုံကို သာမညဗလသုတ်အစ၌ ပြခဲ့ပြီ။] တဩ-ထိုအဗ္ဗဋ္ဌသုတ်၌၊ အယံ-
 ဤဆိုအပ်လတုံကား၊ အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ-ရှေးမဟုတ်သောပုဒ်တို့၏ အဖွင့်တည်း၊
 ဝါ-အသစ်ဖြစ်သောပုဒ်တို့၏ အဖွင့်တည်း။ [အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာပုဒ်နှင့်တကွ
 ဤပုဒ်ကိုလည်း သာမညဗလသုတ် အစ၌ ဖွင့်ခဲ့ပြီ။] ကောသလေသုတံ (ဧတ္ထ)-
 ၌၊ ကောသလာနာမ-ကောသလတို့မည်သည်။ ဇနပဒိနော-ဇနပုဒ်ရှိကုန်သော၊
 ဝါ-ဇနပုဒ်ကို အစိုးရကုန်သော၊ ရာဇကုမာရာ-မင်းသားတို့တည်း၊ တေသံ-ထို
 ကောသလမင်းသားတို့၏၊ နိဝါသော-နေရာဖြစ်သော၊ ဧကောပိ ဇနပဒေါ-ဇနပုဒ်

အဗ္ဗဋ္ဌ သုတ္တံ။ ။ရှေ့၌ “သာမညဗလ သုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဌိတာ” ဟု ဆိုပြီးလျှင်
 ထို စကား၏ အခြားမဲ့၌ “ဧဝံ မေ သုတံ ।ပေ၊ ကောသလေသုတံ အဗ္ဗဋ္ဌသုတ္တံ” ဟု
 ဆိုသောကြောင့် “သာမညဗလသုတ်ကို ဖွင့်ပြီးသည်၏အခြားမဲ့၌ အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်ကိုဖွင့်ဖို့ရန်
 အခွင့်ရောက်လာပြီ ဟူသော အနက်ဓိပ္ပာယ်ကို ဝိဘာဝနတ္ထအဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
 သံဂါယနာတင်တုန်းက သာမညဗလသုတ်၏ အခြားမဲ့၌ အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်ကို သံဂါယနာ
 တင်ကြောင်းကို ပကာသနတ္ထ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း ပြ၏” ဟု သိစေသည်။ [ဋီကာသစ်
 ကျမ်းတက်ပုံကို မှီးသည်။ ဝိဘာဝနတ္ထ၊ ပကာသနတ္ထ၏ဓိပ္ပာယ်ကို ရှေ့ဧဝံ မေ
 သုတ်အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ဇနပဒိနော။ ။“ဇနပဒေါ ဧတေသံ အတ္ထိ” ဟု ပြု၍ ကိပ်စွည်းသက်လျှင် ဣ
 အနုပဏ်ကြောင့် “ဇနပဒိနော” ဟု ဖြစ်နိုင်ပါ၏။ သို့သော် အဿတ္ထိအနက်၌ ကိပ်စွည်း
 တိုက်ရိုက်မရှိ၊ ဋီကာ၌ကား (ဤ) ပစ္စည်းဖြင့် ဝုဒ္ဓိမရောက်ဘဲ “ဇနပဒိနော” ဟု ရှိ၏။ “ဇနပုဒ်ရှိ”
 ဟူရာ၌ ဇနပုဒ်ကို အပိုင်စားရသောမင်းသားများတည်း။ (တစ်နည်း) “ဇနပဒဿ ဣဿရာ”
 ဟု ပြု၍ ဣဿရအနက်၌ ထိုပစ္စည်းများ သက်ပါ။ [ဇနပဒိနောတိ ဇနပဒဝဏ္ဏော၊ ဇနပဒဿဝါ
 ဣဿရာ-ဋီကာ။]

ဧကောပိ။ ။ပိ (အပိ)သည် ဂရဟာဇောတက သမ္ဘာဝနာသမ္ပစည်းတည်း။
 [ဋီကာသစ်၌ ပိ (အပိ) ကို “အနုဂ္ဂဟ (သမ္ဘာဝနာ) ဇောတက” ဟု ဆို၏။] မိမိအယူသည်
 “အပ္ပ-ဟိန၊ ဝါစကနောက်၊ ရောက်သည့်ဂရဟာ၊ ပိ သဒ္ဓါကား၊ သမ္ဘာဝနာကို ပေါင်းဆည်း
 ထွန်းမြ်” ဟူသော နိယံနှင့်ညီ၏။ ဋီကာသစ်ဖွင့်ပုံကား “အနည်းအယုတ်၊ ပုဒ်နောင်ထုတ်၍၊
 ပိယုတ်ဂရဟာ၊ ဖြစ်တုံပါလည်း၊ စပ်ရာပုဒ်မှာ၊ များမြတ်ပါမူ၊ သမ္ဘာဝနာပင်ယူ” ဟူသော
 နိယာမ် နှင့်ညီ၏။ ဧကောဟူသော အနည်းနောက်ထိုင်၍ ဂရဟာဖြစ်သော်လည်း စပ်ရာပုဒ်က
 “ကောသလာတိ ဝုစ္စတိ” ဟု ဗဟုဝစ်ခေါ်နိုင်ပုံကို ပြသောကြောင့် သမ္ဘာဝနာဟုပင် ယူပါ-
 ဟူလို၊ နှစ်သက်ရာယူပါ။

တစ်ခုတည်းကိုလည်း၊ [(တစ်နည်း) ကော-တစ်ခုတည်းသည်၊ (သမာနော)ပိ-
ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဝါ-ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဇနပဒေါ-ကို၊] ရုဠိသဒ္ဓေန-
ရုဠိသဒ္ဓါအားဖြင့်၊ ဝါ-ရုဠိသဒ္ဓါ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကောသလာတိ-ကောသလာ
တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ကောသလေသု-ကောသလာဟု ဗဟုဝဏ် အမည်ရသော၊
တသ္မိ ဇနပဒေ-ထိုဇနပုဒ်၌၊ [“စရမာနော အဝသရီ” တို့၌စပ်။]

ရုဠိသဒ္ဓေန။ ။“တစ်ခုတည်းဖြစ်ပါလျက် အဘယ်နည်းအားဖြင့် ဗဟုဝဏ်ဆိုနိုင်ပါ
သနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ရုဠိသဒ္ဓေန” ဟု မိန့်သည်၊ ဇနပုဒ်တစ်ခုတည်းဖြစ်သော်
လည်း ရုဠိသဒ္ဓါအားဖြင့် (ရုဠိသဒ္ဓါဖြစ်သောကြောင့်) ကောသလာဟု ဗဟုဝဏ်ဆိုနိုင်ပါသည်-
ဟူလို၊ ရဟတိ-မူလအနက်မှ တစ်ပါးသောအနက်၌ တက်ရောက်တတ်၏၊ ကုတိ ရုဠိ။
[ရဟဓာတ်၊ တ ပစ္စည်း၊ [ကုတ္တိဇောတက ဤပစ္စည်း။] ရုဠိစ+သာ+သဒ္ဓေါဓာတိ ရုဠိသဒ္ဓါ၊
(တစ်နည်း) ရုဠိယာ+ပဝတ္ထော+သဒ္ဓေါ ရုဠိသဒ္ဓါ (ရုဠိအားဖြင့် ဖြစ်သောသဒ္ဓါ)။

အတင်ရုဠိ။ ။ထိုရုဠိသည် အတင်၊ အတွင်၊ အထင်အားဖြင့် ၃ မျိုးရှိ၏၊ ဤနေရာ
၌ကား မင်းသားတို့၏ “ကောသလာ” ဟူသော ဗဟုဝဏ်နာမည်ကို ဇနပုဒ်တစ်ခု၌တင်စားသော
ကြောင့် “အတင်ရုဠိ” တည်း၊ ဥပစာအားဖြင့်ကား ဌာနီမင်းသားတို့၏ ဗဟုဝဏ်အမည်ကို ဌာန
ဇနပုဒ်၌ တင်စားသောကြောင့် ဌာနပူဇာတည်း၊ ဤသို့ တင်စားရာ၌ မူလအနက်၏ လိန်ဝဏ်
အတိုင်း ရှိရသောကြောင့် ဇနပုဒ်တစ်ခုတည်းကိုပင် ကောသလာ (ကောသလေသု) ဟု ဗဟုဝဏ်
ဆိုနိုင်ပါသည်။-ဟူလို။

ဋီကာ။ ။ယဒိ ကော ဇနပဒေါ၊ ကထံ (အဘယ်နည်းဖြင့်) ဗဟုဝဏ်တို့
အာဟ-ရုဠိသဒ္ဓေနာတိ၊ အက္ခရစိန္တကာ ဟိ ဤဒိသေသု ဌာနေသု ယုတ္တေဝိယ ဤဒိသလိင်္ဂ
ဝစနာနိ ကုစ္ဆန္တိ၊ အယမေတ္ထ ရုဠိ၊ ပေ၊ တဗ္ဗိသေသနေ ပန ဇနပဒသဒ္ဓေ ဇာတိသဒ္ဓေ ဧကဝစန
မေဝ၊ . . . ဆိုလိုရင်းကား-အက္ခရာပုဒ်ပါ၌ကို သိတတ်ကုန်သော သဒ္ဓါကျမ်းပြုဆရာတို့သည်
ဤကဲ့သို့သော အရာဌာနတို့၌ (ယုတ္တေဝိယ-မူလအနက်၌ကဲ့သို့) ဤကဲ့သို့လိန်ဝဏ်တို့ကို အလိုရှိ
ကြကုန်၏၊ ဤသို့ မူလအနက်မှ အခြားအနက်၌ တင်စားခြင်းသည် ဤအရာ၌ ရုဠိတည်း၊
ဇနပဒသဒ္ဓါသည် “ကောသလေသု” ဟူသော ဗဟုဝဏ်ဝိသေသနရှိပါသော်လည်း (ဇနပုဒ်
သာမညကိုဟောသော ဇာတိသဒ္ဓါ-သာမညသဒ္ဓါဖြစ်သောကြောင့်) ဧကဝဏ်သာ ဖြစ်ရသည်။

မှက်ချက်။ ။“ပစ္စယတ္ထေန-ပစ္စည်း၏အနက်နှင့်၊ သဟ၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ယုဇ္ဇတိ-
ယှဉ်စပ်တတ်၏၊ ကုတိ ယုတ္တံ” ဟု ပြု၍ ပကတိဖြစ်သောပုဒ် ဓာတ်၏အနက်ကိုသာ “ယုတ္တံ”
ဟု ခေါ်ရသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား ဥပစာမတင်မီက မူလပုဒ်ကိုလည်း “ယုတ္တံ” ဟု ယူပါ၊
ဤဥပစာတင်ပုံများကို ဗြဟ္မဇာလသုတ် အဓမ္မလဋ္ဌိကာယံပုဒ်အဖွင့်၌လည်း ပြခဲ့ပြီ၊ [ကျေးဇူးရှင်
အဘယာရာမဆရာတော်၏ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ ကာဒိကဏ္ဍ (၁၉) သုတ်၌ကား ဤဋီကာတို့
ဖွင့်ပုံသည် မူလသဒ္ဓါကျမ်းတို့၏ အဆိုနှင့်မညီ” ဟု အကျယ် ဆုံးဖြတ်တော်မူသည်၊ ထိုသို့
မူလသဒ္ဓါကျမ်းတို့အဆိုနှင့် မညီသော်လည်း မူလပုဒ်၏ လိန်ဝဏ်သို့ကား လိုက်ရမည်သာ။]

ပန-ဝါဒန္တရ ဝိသေသကား၊ ပေါရာဏာ-ရှေး၌ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်၊ အာဟု-မိန့်တော်မူကြကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ ယသ္မာ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ မဟာပနာဒ-မဟာပနာဒမည်သော၊ ရာဇကုမာရ်-ကို၊ နာနာ နာဋကဒီနိ-ကချေသည်တို့၏ အမျိုးမျိုးသောကပုံကနည်းတို့ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ သိတမတ္တံပိ-ပြီးရုံမျှကိုလည်း၊ အကရောန္တံ-မပြုသည်ကို၊ သုတ္တာ-ကြားရ၍၊ ရာဇာ-ခမည်းတော် သုရုစိမင်းသည်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မမ-၏၊ ပုတ္တံ-ကို၊ ဟသာပေတိ-ပြီးရယ်စေနိုင်၏၊ နံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သဗ္ဗာလင်္ကာရေန-အလုံးစုံသောတန်ဆာဖြင့်၊ အလင်္ကာရောမိ-တန်ဆာဆင်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ တတော-ထိုသို့ပြောခြင်းကြောင့်၊ နင်္ဂလာနိပိ-ထွန်တုံးတို့ကိုသော်မှလည်း၊ [ပိသည် သမ္ဘာဝနာဇောတက၊ “အသက်မွေးကြောင်းဖြစ်၍ တိုင်းပြည်၌ အရေးကြီးသော ထွန်တုံးတို့ကိုသော်မှလည်း” ဟူလို၊] ဆဋ္ဌေတွာ-စွန့်ပစ်၍၊ မဟာဇနကာယေ-များစွာသော လူအပေါင်းသည်၊ သန္တိပတိတေ- စုဝေးမိလသော်၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ သာတိရေကာနိ-

ပေါရာဏာ ပန။ ။ပန သဒ္ဓါသည် ရှေးနည်းမှထူးသော တစ်နည်းကို ပြသောကြောင့် ဝိသေသတ္ထဇောတကတည်း၊ ရှေးနည်း၌ ရဇ္ဈိသဒ္ဓါဖြစ်သောကြောင့် ဗဟုဝုဇ်ဆိုရသည်ဟု ယူ၍ ဤနည်း၌ကား ကောသလမည်သော အရပ်၏ များပြားခြင်းကြောင့် ရဇ္ဈိမဟုတ်ဘဲ မုချအားဖြင့် ဗဟုဝုဇ်ဆိုရသည်ဟု ယူသည်။

ဋီကာ။ ။ပေါရာဏာပနာတိ ပနသဒ္ဓေါ ဝိသေသတ္ထဇောတနော၊ တေန (ထိုပနသဒ္ဓါဖြင့်) ပုထုအတ္ထ ဝိသယတာယ ဧဝစေတံ ပုထုဝစနံတိ ဝက္ခမာနဝိသေသံ ဇောတေတိ-များသောအနက်ဟူသော ဟောရာဝိသယရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်သာ ဤဗဟုဝုဇ်သဒ္ဓါဖြစ်သည်ဟု ဆိုအပ်လတုံသောအထူးကို ထွန်းပြသည်၊ ဗဟုပ္ပဘေဒေါ ဟိ သောပဒေသော၊ ယောဇနသတ ပရိမာဏတာယ (မှန်၏-ထိုအရပ်သည် ယူဇနာတရာအတိုင်းအရှည်ရှိသောကြောင့် များသောအပြား ရှိ၏)။

မဟာပနာဒ။ ။“မဟာပနာဒဇာတ်၊ သုရုစိဇာတ်တို့၌လာသော “မဟာပနာဒ” မည်သောမင်းသားကို” ဟူလို၊ ထိုမင်းသားသည် သုရုစိမည်သော ဝိဒေဟမင်း၏ သားတော်တည်း၊ နတ်ပြည်မှ စုတေဒဲသုဖြစ်၍ နတ်ကချေသည်များ၌ အလေ့အကျက် (ကြည့်ရှုခဲ့ရမှု) များသောကြောင့် လူ့ကချေသည်တို့၏ ကပုံ သီဆိုပုံ ပျက်လုံးထုတ်ပုံအားလုံးကိုပင် သဘောမကျနိုင်ချေ၊ ထို့ကြောင့် ပြီးရုံမျှပင် မပြီးဘဲ နေလေသည်။

နင်္ဂလာနိ ဆဋ္ဌေတွာ။ ။အလုပ်ကိုမလုပ်ကြတော့ဘဲ ထွန်တို့ကိုစွန့်ပစ်၍ လူအများ စုဝေးမိကြသည်-ဟူလို၊ ထို မဟာဇနကာယ၌ လယ်သမားတွေသာမက၊ အခြားအခြားသော အလုပ်သမားတို့လည်း မိမိဆိုင်ရာအလုပ်ကိုစွန့်၍ စုဝေးမိကြ၏၊ ထို့ကြောင့် “နင်္ဂလာနိ ဆဋ္ဌေတွာ” သည် အလုပ်စွန့်ပုံ ဥဒါဟရုဏ်ကိုပြသော နိဒဿနနည်းသာတည်း။ [“နင်္ဂလာနိ” နေရာဝယ် “နင်္ဂလာဒီနိ” ဟု ရှိသည်ကား “နင်္ဂလာနိ ဆဋ္ဌေတွာတိ၊ ပေ၊ နိဒဿနဝစနမေတံ” ဟူသော ဋီကာနှင့်မညီ၊ အာဒိသဒ္ဓါပါလျှင် အားလုံးအလုပ်တွေကို ယူနိုင်သောကြောင့် နိဒဿနနည်းဟု ဆိုဖွယ်မလို၊]

အပိုအလွန်နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တဝေသာနိ-ခုနစ်နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ နာနာ ကိဉ္ဇာယော-အမျိုးမျိုးသော ပျော်မြူးဖွယ်တို့ကို၊ ဒေသေတွာပိ-ပြ၍လည်း၊ တံ- ထိုမဟာပနာဒမင်းသားကို၊ ဟသာပေတံ-ပြီးရယ်စေခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိသု-မစွမ်းနိုင် ကြကုန်။

တတော-ထိုမှနောက်၌၊ ဝါ-ထိုသို့ပြီးရယ်စေခြင်းငှာ၊ မစွမ်းနိုင်ခြင်းကြောင့်၊ ဒေဝရာဇာ-နတ်တို့၏မင်းဖြစ်သော၊ သက္ကော-သိကြားသည်၊ နဋက-နတ်ကချေ သည်ကို၊ ပေသေသိ-စေလွှတ်ပြီ၊ သော-ထိုနတ်ကချေသည်သည်၊ ဒိဗ္ဗနာဋက- နတ်၌ဖြစ်သော ကပုံ ကနည်းကို၊ ဒေသေတွာ-ပြ၍၊ ဟသာပေသိ-ပြီးရယ်စေပြီ၊ [ဒိဗ္ဗနဋက၏ ကပြပုံကို မှီကာသစ်၌ ရှုပါ။] အထ-ပြီးရယ်ရာ ထိုအခါ၌၊ တေ မနုဿာ-တို့သည်၊ အတ္တနော အတ္တနော-မိမိ မိမိ၏၊ ဝသနောကာသာဘိမုခါ- နေရာအရပ်သို့ ရှေးရှုကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပက္ကမိသု-ဖဲသွားကြကုန်ပြီ၊ တေ-ထို လူတို့သည်၊ ပဋိပထေ-ရှေးရှုဖြစ်သောခရီး၌၊ ဝါ-ခရီးရင်ဆိုင်၊ မိတ္တသုဟဇ္ဇာဒယော- မိတ်ဆွေ၊ ချစ်ကျွမ်းဝင်သူ အစရှိသည်တို့ကို၊ (ပွဲပြီးမှန်းမသိ၍ ရှေးရှုလာသူတို့ကို) [သုန္နရံ+ဟဒယံ ယဿာတိ သုဟဒေါ၊ ယကို ချေ၊ သုဟဒေါယေဝ သုဟဇ္ဇံ သုတ္တံ၌ အပ္ပပစ္စည်း။] ဒိသွာ-တွေ့၍၊ ပဋိသန္တာရံ-ပဋိသန္တာရကို၊ ကရောန္တာ- ပြုကုန် လတ်သော်၊ ဘော-အမောင်၊ ကစ္စိ-အဘယ်သို့နည်း၊ ဝါ-ဘယ်နှယ့်လဲ၊ ကုသလံ-ကျမ်းမာပါ၏လော၊ ဘော ကစ္စိ ကုသလံ၊ ဣတိ၊ အာဟံသု၊ တသွာ- ကြောင့်၊ ကုသလန္တိ-ကုသလံဟူသော၊ တံ ဝစနံ-ထိုစကားကို၊ ဥပါဒါယ-ကပ်ယူ၍၊ ဝါ-စွဲ၍၊ သော ပဒေသော-ထိုအရပ်ကို၊ ကောသလာတိ-ကောသလာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အာဟု-ကုန်ပြီ)။

နဋကံ ပေသေသိ။ ။ကချေသည် အနက်ကိုဟောရာ၌ “နတ္ထက၊ နဋက၊ နဋ” ဟု အဘိဓာန် (၁၀၁) ၌ ၃ ပုဒ်သာရှိ၏။ နဋတိတိ နဋော၊ နဋောယေဝ နဋကော၊ ထိုနဋက၏ ကပြမှုစသည်ကိုသာ “နဋကဿ+ကမ္မံ” အရ “နာဋကံ” ဟု ခေါ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် “သော ဒိဗ္ဗနာဋကံ ဒေသေတွာ-ထို နတ်ကချေသည်သည် နတ်၌ဖြစ်သောကချေသည်၏ ကပြသိဆိုမှု ကိုပြ၍” ဟု နာဋကသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုသည်။

သော ပဒေသော။ ။ပဒေသသာမညတော ဝုတ္တံ-ဇာတျာပေက္ခနည်းအားဖြင့် ပဒေသ အများကိုပင် ပဒေသသာမည အဖြစ်ဖြင့်ယူ၍ “သော ပဒေသော” ဟု ဧကဝုစ်ဆိုသည်။ ဝစနဝိပလ္လာသေနဝါ တေပဒေသာတိ အတ္ထော၊ (တစ်နည်း) ဝစနဝိပလ္လာသနည်းအားဖြင့် “သော ပဒေသော” ဟု ဆိုသည်။ “တေ ပဒေသာ” ဟု အနက်မှတ်ပါ။ ဤသို့ယူမှ “ကောသလာ” ဟူသော ဗဟုဝုစ်နှင့် လိုက်လျောမည်-ဟူလို့။

ကောသလာတိ။ ။“တံ ကုသလန္တိ ဝစနံ ဥပါဒါယ သော ပဒေသော ကောသ လာတိ ဝုစ္စတိ” ဟူသော အဋ္ဌကထာဖွင့်အတိုင်း စဉ်းစားလျှင် ထိုလူတို့၏ “ကုသလံ-ကုသလံ” ဟူသော အမေး အဖြေစကားကို အကြောင်းပြု၍ ထိုအရပ်ကို (အရပ်အများကို) အတင်ရူဇီ

စာရိကံ စရမာနောတိ-ကား၊ အဒ္ဓါနဂမနံ-အခွန်ရှည်သောခရီးကိုကြွတော်မူခြင်းကို၊ ဂစ္ဆန္တော-ကြွတော်မူလသော်၊ (အဝသရိ ဌ်စပ်)။ [ထိုစာရိကကို တုရိတ အတုရိတအားဖြင့် ခွဲခြား၍ပြလိုသောကြောင့် “စာရိကာစ နာမေသာ” စသည်မိန့်၊ (တုရိတာ-လျင်မြန်သော+စာရိကာ တုရိတစာရိကာ)။] စ-ဆက်၊ ဘဂဝတော-၏။

အားဖြင့် “ကုသလာ” ဟု ပဌမနာမည် မှည့်ပြီးဖြစ်၏။ ထို့နောက်မှ သွတ္တံ၌ အပစ္စည်းသက်၍ “ကုသလာယေဝ ကောသလာ” ဟု ဖြစ်ရသည်။ ဤသို့သာ အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ဤသို့ကားလည်း “ကောသလာတိ ဝုစ္ဆတိ ကုသလာဇေ ကောသလာတိ ကတ္တာ” ဟု ဤအဓိပ္ပာယ်ကိုပင် ဖွင့်၏။ သို့သော် ဤသို့ကားဆရာသည်ပင် မူလပဏ္ဏာသ၌ တစ်မျိုးဖွင့်ထားပြန်၏။ ဖွင့်ပုံကား...။

သာလေယျကသုတ်ဋီကာ။ ။ “ကုသလံ ကုသလန္တိ ဝစနံ ဥပါဒါယာတိ “ကစ္စိ ကုသလံ-ဘယံနယ်လံ ကျမ်းမာရဲ့နော်၊ အာမ၊ ကုသလန္တိ” ဝစနပုဋိဝစနဝသေန ပဝတ္တကုသလ ဝါဒိတာယ တေ မနုဿာ အာဒိတော ကုသလာတိ သမညံ လဘိသု၊ တေသံ ကုသလာနံ (ထိုကုသလမည်သော လူတို့၏)+ဣဿရာ ဣတိ ရာဇကုမာရာ ကောသလာနာမ ဇာတာ၊ တေသံ နိဝါသောတိ သဗ္ဗံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယမေဝ။

စာရိကံ စရမာနော။ ။ စရဏံ-လှည့်လည်ခြင်း (သွားခြင်း)၊ စာရိကာ-ခြင်း၊ စရဓာတ်၊ ကျပစ္စည်း၊ ဣလာ၊ ယကို ကပြ၊ (တစ်နည်း) စရဏံ စာရော-လှည့်လည်ခြင်း (သွားခြင်း)၊ စာရော ဇေ စာရိကာ၊ သွတ္တံ၌ ဣကပစ္စည်း။ [ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ ဝေရဉ္စကဏ္ဍ “ဇနပဒစာရိကံ” ၌ ကိကပစ္စည်းဟု ဆိုမှား၏။] ဤသို့ “စာရိကာ” အရ သွားခြင်းကြိယာ ရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုစာရိကာအရ ခရီးရှည် ကြွသွားခြင်းကို ယူစေလိုသောကြောင့် လည်းကောင်း “အဒ္ဓါနဂမနံ” ဟု ဖွင့်သည်။ ရှေးစာအုပ်များ၌ “အဒ္ဓါနမဂ္ဂံ” ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ ဘာကြောင့်နည်း-“စာရိကာသဒ္ဓါ၏ မဂ္ဂအနက်ကို မဟောသောကြောင့်တည်း” ဟု ဋီကာသစ်ဆိုသည်။

ကြိယာဝိသေသန။ ။ စာရိကံပုဒ်သည် စရမာနော၌ ကြိယာဝိသေသနစပ်ရသော ဘာဝနပုံသကပုဒ်တည်း၊ ဤအလို “စာရိကံ-ခရီးရှည် လှည့်လည်ခြင်းအားဖြင့်၊ စရမာနော-လှည့်လည်တော်မူလသော်” ဟု ပေးရလိမ့် မည်။ [ဘာဝနပုံသကံ စေတံ၊ အဒ္ဓါနဂမနသင်္ခါတာယ စာရိကာယ စရမာနောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ-ဋီကာသစ်။]

အဘေဒဘေဒူပစာ။ ။ တစ်နည်း-“စာရိကံ-လှည့်လည်ခြင်းကို၊ စရမာနော-သော်” ဟု ပေးပါ၊ ဤသို့ပေးရာ၌ “စာရိကံ” အရ လှည့်လည်ခြင်းရ၍ “စရမာနော” ၌ စရအရလည်း လှည့်လည်ခြင်းကြိယာပင် ရသောကြောင့် အဘေဒဘေဒူပစာရ (ကံနှင့်ကြိယာ မပြားဘဲလျက် ပြားသကဲ့သို့၊ ကံ+ကြိယာအဖြစ်ဖြင့် ခွဲ၍ဆိုအပ်သော) စကားဟု ကြံပါ၊ ဥပမာ-“ဒိဝါဝိဟာရံ-နေအခါ၌ နေခြင်းကို+နိသီဒိ-နေပြီ” ဟူရာ၌ကဲ့သို့တည်း။ [အဘေဒေဝိ ဝါ ဘေဒဝေါဟာရေန ဝုတ္တံ၊ ယထာ-ဒိဝါဝိဟာရံ နိသီဒိတိ-ဋီကာသစ်။] “စရိယတေတိ စာရိကာ” ဟု ကံဟောကျ ပစ္စည်းကြံလျှင် “စာရိကာ” အရ လှည့်လည်အပ်သော ခရီးခြပ်ရသောကြောင့် စရမာနောနှင့် အရမတူရကား အဘေဒဘေဒူပစာရ ကြံဖွယ်မလိုတော့။

သော စာရိကာနာမ-ဤစာရိကာမည်သည်၊ ဝါ-ဤဒေသစာရိ၊ ကြွချိတော်မူခြင်း မည်သည်၊ တုရိတစာရိကာစ-လျင်မြန်သော ကြွတော်မူခြင်းလည်းကောင်း၊ အတုရိတစာရိကာစ-မလျင်မြန်သော ကြွတော်မူခြင်းလည်းကောင်း၊ (ဣတိ-သို့) ဒုဝိဇာ-ရှိသည်၊ ဟောတိ။

တတ္ထ-ထိုစာရိကာ ၂ ပါးတို့တွင်၊ ဒူရေပိ-အဝေး၌လည်း၊ ဗောဓေနယျ ပုဂ္ဂလံ-သစ္စာ ၄ ပါးကို သိစေထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်တော်မူ၍၊ တဿ- ထိုဗောဓေနယျပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဗောဓနတ္ထာယ-သိစေတော်မူခြင်းအကျိုးငှာ၊ သဟဿာ- လျင်စွာ၊ ဂမနံ-ကြွတော်မူခြင်းသည်၊ တုရိတစာရိကာနာမ-တုရိတစာရိကာမည်၏၊ ဝါ-လျင်မြန်သော ကြွတော်မူခြင်းမည်၏၊ [အချန်ကြာအောင် မဆိုင်းငံ့ခြင်းကို “သဟဿာ” ဟု ဆိုသည်။] သာ-ထိုတုရိတစာရိကာကို၊ မဟာကဿပဿ-မဟာ ကဿပကို၊ ပစ္စုပ္ပန်နာဒိသု-ခရီးဦး ကြိုတော်မူခြင်း အစရှိသည်တို့၌၊ ဒဌဗ္ဗာ- မှတ်ထိုက်၏။

ဟိ-ချုံ၊ ဘဂဝါ-သည်၊ မဟာကဿပံ-မဟာကဿပကို၊ [စာအုပ်တို့၌ “မဟာကဿပတ္ထေရံ” ဟု ရှိ၏၊ သို့သော် “မဟာကဿပဿ” ဟူသော ရှေ့စကား နှင့်မညီသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထေရ်မဖြစ်သေးသောကြောင့်လည်းကောင်း မကောင်း။] ပစ္စုပ္ပန်နာဒိသု-ခရီးဦးကြိုတော်မူလသော်၊ မဟုတ္တေန-တမဟုတ်မျှဖြင့်၊ (တုရိတဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်) တိဂါဝုတံ-၃ ဂါဝုတ်ရှိသော၊ မဂ္ဂ-လမ်းကို၊ အဂမာ သိ-ကြွတော်မူပြီ၊ (နိဒါနဝဂ္ဂ၊ ကဿပသံယုတ် ကြည့်ပါ။) အာဠာဝကဿ-အာဠာ ဝက၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ တိသယောဇနံ-၃၀ ယူဇနာရှိသော၊ (မဂ္ဂ အဂမာ သိ)- [သဂါထာဝဂ္ဂ၊ ယက္ခသံယုတ်၊ အာဠာဝကသုတ်ကြည့်ပါ။] အင်္ဂုလိမာလဿ- အင်္ဂုလိ မာလ၏၊ (အတ္ထာယ-ငှာ) တထာ-ထို့အတူ ၃၀ ယူဇနာရှိသော၊ (မဂ္ဂ အဂမာသိ)- [မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ၊ ရာဇဝဂ်၊ အင်္ဂုလိမာလသုတ် ကြည့်ပါ။] ပန-ကား၊ ပတ္တုသာတိဿ-ပတ္တုသာတိမင်း၏၊ (အတ္ထာယ)၊ ပစ္စုပ္ပန်နာဒိသု-၄၅ ယူဇနာရှိသော၊ (မဂ္ဂ အဂမာသိ)- [ဥပရိပဏ္ဏာသ-၄-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်ကြည့်ပါ။] မဟာကပ္ပိနဿ-မဟာကပ္ပိနမင်း၏၊ (အတ္ထာယ)၊ ဝိသယောဇနသတံ-ယူဇနာ တစ်ရာနှစ်ဆယ်ရှိသော၊ (မဂ္ဂ အဂမာသိ)၊ [ဓမ္မပဒ-ပဏ္ဍိတဝဂ်-မဟာကပ္ပိနတ္ထေရ ဝတ္ထု ကြည့်၊] ဓနိယဿ-ဓနိယ၏၊ (အတ္ထာယ)၊ သတ္တယောဇနသတာနိ-ယူဇနာ ခုနစ်ရာတို့တိုင်တိုင်၊ အဂမာသိ၊ [သုတ္တနိပါတ်-ဥရဂဝဂ် ဓနိယသုတ် ကြည့်ပါ။]

ဒူရေပိ ဗောဓေနယျ။ ။ပိ (အပိ) ဖြင့် နာတိဒူရေကို ဆည်းပါ၊ အဝတ္ထသမုစ္ဆည်း တည်း၊ ဋီကာသစ်၌ သမ္ပိတ္တနဟု ဆို၏၊ ဗောဓီယတေ-သစ္စာ ၄ ပါးကို သိစေခြင်း၊ ဗောဓန- ခြင်း၊ ဗောဓနံ+အရဟတိတိ ဗောဓေနယျော၊ အရဟတိအနက်၌ ဧကယုပစ္စည်းသက်၊ ပုဂ္ဂလ နှင့်သမာသ်တွဲ။ [စတုသစ္စပဋိဝေဓနဝသေန ဗောဓနာရဟပုဂ္ဂလံ-ဋီကာသစ်။]

ဓမ္မသေနာပတိနော-တရားစစ်သူကြီး ဖြစ်တော်မူသော အရှင်သာရိပုတြာဏိ၊ သဒ္ဓိဝိဟာရိကဿ-အတူနေတပည့်ဖြစ်သော၊ ဝနဝါသီ တိဿသာမဏေရဿ-တော၌ နေလေ့ရှိသော တိဿသာမဏေဏိ၊ (အတ္ထာယ)၊ တိဂါဝုတာဓိကံ-၃ ဂါဝုတ် အပိုအလွန်ရှိသော၊ ဝိသယောဇနသတံ-ယူဇနာ တရာနှစ်ဆယ်ရှိသော ခရီးကို၊ (အဂမာသိ)။ [ဓမ္မပဒ-ဗာလဝဂ် ဝနဝါသီတိဿသာမဏေရဝတ္ထု၌ ကြည့်ပါ။]

[ထို တိဿသာမဏေအတွက် ဒေသစာရီ အကျယ်ကိုပြလို၍ “ဧကဒိဝသံ ကိရ” စသည်မိန့်။] ကိရ-ချဲ့၊ ဧကဒိဝသံ-တစ်နေ့သ၌၊ ထေရော-အရှင်သာရိပုတြာဏိသည်၊ ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ တိဿသာမဏေရဿ-ဏိ၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊ ဂစ္ဆာမိ-သွားပါရစေ၊ ဣတိ၊ အာဟ-လျှောက်ပြီ၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အဟမ္ဘိ-သည်လည်း၊ ဂမိဿာမိ-လိုက်ဦးအံ့၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-မိန့်တော်မူပြီး၍၊ အာယသန္တ အာနန္တံ - ကို၊ အာမန္တေသိ - အမိန့်ရှိတော် မူပြီ၊ (ကိ)၊ အာနန္တံ . . . ဝိသတိသဟဿာနံ- ၂ သောင်းကုန်သော၊ ဆဠဘိညာနံ-၆ ပါးသောအဘိညာဉ်ရှိသော ရဟန်းတို့အား၊ အာရောစေဟိ-ပြောလိုက်လော၊ (ကိ)၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဝနဝါသီဿ-တော၌ နေလေ့ရှိသော၊ တိဿသာမဏေရဿ-ဏိ၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂမိဿတိ ကိရ-ကြွတော် မူလိမ့်မည်တဲ့၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောလိုက်လော၊ ဣတိ-ဤသို့ အမိန့်ရှိတော်မူပြီ။ [အာကာသ၌ ကြွနိုင်သောသာဝကတို့ဖြင့်ချည်း ကြွတော်မူလိုသောကြောင့် “ဆဠ ဘိညာနံ အာရောစေဟိ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။] တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ ဒုတိယ ဒိဝသေ-ဒုတိယနေ့၌၊ ဝိသတိသဟဿာဓိကာသဝ ပရိဝါရော-၂ သောင်းသော ရဟန္တာအခြံအရံ ရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အာကာသေ-၌၊ ဥပ္ပတိတွာ-တက်တော် မူ၍၊ ဝိသတိယောဇနသတမတ္ထကေ-ယူဇနာတရာနှစ်ဆယ်၏ အထက်၌၊ တဿ-ထိုတိဿသာမဏေဏိ၊ ဂေါစရ ဂါမဒ္ဒါရေ-ဆွမ်းခံရွာ၏ တံခါးပေါက်၌၊ ဩတရိတွာ-သက်ဆင်းတော်မူ၍၊ စီဝရံ-သင်္ကန်းကို၊ ပါရပိ-ရံတော်မူပြီ။

တံ-ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ ကမ္မန္တံ-အလုပ်သို့၊ ဝါ-အလုပ်လုပ်ရာ အရပ်သို့၊ ဂစ္ဆမာနာ-သွားကုန်သော၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ နော-ငါတို့၏၊ သတ္တာ-ဆရာဘုရားသည်၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူပြီ၊ ကမ္မန္တံ-သို့၊ မာ အဂမိတ္ထ-မသွားကြကုန်လင့်၊ ဣတိ၊ ဝတ္တာ-ပြော၍၊ အာသနာနိ-နေရာတို့ကို၊ ပညပေတွာ-ခင်း၍၊ ယာဂုံ-ယာဂုကို၊ ဒတွာ-လှူပြီး၍၊ ပါတရာသဘတ္တံ-နံနက်စာ ဆွမ်းကို၊ ကရောန္တာ-ပြုကုန်စဉ်၊ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရားတို့၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ကုဟိ-အဘယ်အရပ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ကြွတော်မူမည်လို့ပါနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒဟရတိက္ခု-ရဟန်းငယ်တို့ကို၊ ပုစ္ဆိသု-မေးလျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ ဥပါသကာ-တို့၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အညတ္ထ-အခြားအရပ်သို့၊ နဂစ္ဆတိ-ကြွတော်မူမည်လို့ မဟုတ်၊ ဣဓေဝ-ဤအရပ်သို့သာ၊ တိဿသာမဏေ

ရဿ-ကို၊ ဒဿနတ္ထာယ-ကြည့်ရှုတော်မူခြင်းအကျိုးငှာ၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောကြကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုဥပါသကာတို့သည်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ကုလူပကဿ-အမျိုးသို့ ချဉ်းကပ်တတ်သော၊ ထေရဿ-ထေရ်ကို၊ [လေးစားလောက်၍ထေရ်ဟု ခေါ်သည်။] ဒဿနတ္ထာယ-ငှာ၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဂတော-ကိရ-ကြွလာတော်မူသတတ်၊ နော-ငါတို့၏၊ ထေရော-သည်၊ ဩရမတ္တကော-ဂုဏ်အားဖြင့် ယုတ်လျော့သော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်၊ နော ဝတ-မဖြစ်လေစွာ တကား၊ ဣတိ-သို့၊ သောမနဿ ဇာတာ-ဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းရှိကုန်သည်၊ အဟေသု-ဖြစ်ကုန်ပြီ။

အထခေါ-နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ကြရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဘတ္တကိစ္စ ပရိယောသာနေ-ဆွမ်းကိစ္စ၏ အဆုံး၌၊ သာမဏေရော-သည်၊ ဂါမေ-၌၊ ပိဏ္ဍာယ-ဆွမ်းအလို့ငှာ၊ စရိတွာ-လှည့်လည်ပြီး၍၊ ဥပါသကာ-ဥပါသကာတို့၊ ဘိက္ခုသံဃော-သည်၊ မဟာ-များလှချည်တကား၊ ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ၊ အထ-မေးရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုသာမဏေအား၊ တေ-ထိုဥပါသကာတို့သည်၊ ဘန္တေ. . . သတ္တာ-သည်၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူပြီ၊ ဣတိ၊ အာရောစေသု-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ သော-ထိုသာမဏေသည်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ပိဏ္ဍာပါတေန-ဖြင့်၊ အာပုစ္ဆိ-ပန်လျှောက်ပြီ၊ သတ္တာ၊ တဿ-ထိုသာမဏေ၏၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဟတ္ထေန-လက်တော်ဖြင့်၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်တော်မူ၍၊ တိဿ-တိဿ၊ အလံ-တော်ပြီ၊ ဘတ္တကိစ္စ-သည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးပြီ၊ ဣတိ၊ အာဟ-မူပြီ၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ ဥပဇ္ဈာယံ-ကို၊ အာပုစ္ဆိတွာ-ပြီး၍၊ အတ္တနော-၏၊ ပတ္တာသနေ-ရောက်အပ်သောနေရာ၌၊ [“ရဟန်းတော်တို့၏ အစွန်ဆုံးနေရာ၌” ဟူလို။] နိသီဒိတွာ-ထိုင်၍၊ ဘတ္တကိစ္စ-ကို၊ အကာသိ။

အထ-ဆွမ်းကိစ္စပြုပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုသာမဏေ၏၊ ဘတ္တကိစ္စ ပရိယောသာနေ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ မင်္ဂလံ-ဆွမ်းအနုမောဒနာ မင်္ဂလာကို၊ ဝတွာ-ဟောတော် မူပြီး၍။ [ထို ဆွမ်းဒါနနှင့် စပ်သော မင်္ဂလာတရားကို ဟောတော်မူပြီး၍။] နိက္ခမိတွာ-ထွက်တော်မူပြီး၍၊ ဂါမဒ္ဓါရေ-ရွာတံခါးပေါက်၌၊ ဌတွာ-ရပ်တော်မူ၍၊ တိဿ. . . , တေ-သင်၏၊ ဝသနဌာနံ-နေရာအရပ်သို့၊ ဂတမဂ္ဂေါ (ဂမနမဂ္ဂေါ)- သွားကြောင်းလမ်းသည်၊ ကတရော-အဘယ်နည်း၊ ဣတိ၊ အာဟ၊ [“ဂတမဂ္ဂေါ ဂမနမဂ္ဂေါ” ဟု ပါဠိ ၂ ထွေရှိ၏၊ ဂမန မဂ္ဂေါကသာ၍ ရှင်းသည်။] ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရား၊ အယံ-ဤလမ်းသည်၊ (မေ-၏၊ ဝသနဌာနံ-သို့၊ ဂတမဂ္ဂေါ (ဂမန မဂ္ဂေါ-ပါတည်း။) ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ၊ တိဿ. . . , မဂ္ဂံ-လမ်းကို၊ ဒေသယ မာနော-ညွှန်ပြလျက်၊ ပုရတော-ရှေ့၌၊ ဝါ-ရှေ့က၊ ယာဟိ-သွားလော၊ ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ၊ ဘဂဝါ-သည်၊ သဒေဝကဿ-နတ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊

လောကဿ-သတ္တာအပေါင်း၏။ မဂ္ဂဒေသကော-သုဂတိလမ်း နိဗ္ဗာန်လမ်းကို ညွှန်ပြသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သမာနောပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း။ သကလေ-အလုံးစုံသော၊ တိဂါဝုတေ-၃ ဂါဝုတ်ရှိသော၊ မဂ္ဂေ-လမ်းခရီး၌၊ (သာမဏေ၏ ဝသနဌာနသို့သွား ကြောင်းခရီး၌) သာမဏေရံ-ကို၊ ဒဌ-ကြည့်ရှုခြင်းငှာ၊ လစ္ဆာမိ-ရတော်မူလိမ့်မည်၊ ဣတိ-ဤသို့ နှလုံးသွင်းတော်မူ၍၊ ဝါ-ဤသို့နှလုံးသွင်းတော်မူခြင်းကြောင့်၊ တံ-ထိုသာမဏေကို၊ မဂ္ဂဒေသကံ-လမ်းညွှန်ပြသူကို၊ အကာသိ ကိရ-ပြုတော်မူသတတ်။

သော-ထိုသာမဏေသည်၊ အတ္တနော-၏၊ ဝသနဌာနံ-သို့၊ ဂန္တာ-ရောက်၍၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဝတ္တံ-ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို၊ အကာသိ၊ အထ-ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် ပြုပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ နံ-ထိုသာမဏေကို၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တိဿ...၊ တေ-၏၊ စင်္ကမော-စင်္ကြံသည်၊ ကတရော-နည်း၊ ဣတိ၊ ပုစ္ဆိတွာ-မူ၍၊ တတ္ထ-ထိုစင်္ကြံသို့၊ ဂန္တာ-ကြွတော်မူ၍၊ သာမဏေရဿ-၏၊ နိသီဒနပါသာဏေ-ထိုင်ရာ ကျောက်ဖျာ၌၊ နိသီဒိတွာ-ထိုင်တော်မူပြီး၍၊ တိဿ...၊ ဣမသ္မိံ ဌာနေ-ဤအရပ်၌၊ သုခံ-စွာ၊ ဝသသိ-နေရ၏လော၊ ဣတိ၊ ပုစ္ဆိ-မူပြီ။ [ဝသသိနေရာ၌ အဇ္ဇတနီ ဩကို ကုပြု၍ “ဝသိ” ဟုလည်း ရှိ၏။] သော-ထိုသာမဏေသည်၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ ဘန္တေ၊ အာမ-မှန်ပါ၊ ဣမသ္မိံ ဌာနေ-၌၊ ဝသန္တဿ-နေစဉ်၊ (သုဏတော၌စပ်) သီဟ၊ ပေ၊ မောရာဒိနံ-ခြင်္သေ့၊ ကျား၊ ဆင်၊ သားကောင်၊ ဥဒေါင်း အစရှိသောသတ္တဝါတို့၏၊ သဒ္ဓံ-အသံကို၊ သုဏတော-ကြားရလသော်၊ အရညသညာ-တော၌ ဖြစ်သော သညာသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်ပါ၏၊ တာယ-ထိုတော၌ဖြစ်သော သညာဖြင့်၊ သုခံ-စွာ၊ ဝသာမိ-နေရပါ၏၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ၊ [ဤ၌ “ဝသာမိ” ကို ထောက်၍ ရှေ့၌ “ဝသသိ” ဟု ရှိသောပါဌ်က ကောင်းသည်။] အထ-လျှောက်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ နံ-ထိုသာမဏေကို၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တိဿ၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ သန္နိပါတေဟိ-စည်းဝေးစေလော၊ ဗုဒ္ဓဒါယဇ္ဇံ-ဘုရား၏အမွေတော်ကို၊ တေ-အား၊ ဒဿာမိ-ပေးတော်မူအံ့။

မဂ္ဂဒေသကောပိ။

။ [မဂ္ဂဒေသကောတိ နိဗ္ဗာနမဂ္ဂဿ သုဂတိမဂ္ဂဿဝါ ဒေသကော၊ ဋီကာသစ်။] ဝိ(အပိ) သည် သမ္ဘာဝနာဇောတက၊ “ကိစ္ဆာပိ သဒေဝကဿ၊ ပေ၊ မဂ္ဂဒေသကော၊ ပန တထာပိ၊ ပေ၊ မဂ္ဂဒေသကံ အကာသိ” ဟု ဆိုလိုသည်။

ဗုဒ္ဓဒါယဇ္ဇံ။

။ဗုဒ္ဓဿ+ဒါယဇ္ဇံ ဗုဒ္ဓဒါယဇ္ဇံ။ [ဥပသမ္ပဒါ (ရဟန်းခံမှု) ကိစ္စသည် သံဃကံ၏ အစွမ်းဖြင့် ပြီးပါသော်လည်း ထိုကံသည် ဗုဒ္ဓ၏ အာဏာတော်ဖြစ်သောကြောင့် “ဥပသမ္ပဒံ တေ ဒဿာမိ” ဟု မိန့်တော်မူသည်၊ တစ်ချို့က သာမဏေအတွက် အသက်မပြည့်သေးဘဲ ခွင့်ပြုတော်မူလိုသောကြောင့် “ဗုဒ္ဓဒါယဇ္ဇံ တေ ဒဿာမိ” ဟု မိန့်တော်မူကြောင်းကို ဆိုကြသတတ်၊ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ရဟန်းပြုသောအခါ၌မူ ဓမ္မသေနာပတိထေရ်ကို ဥပဇ္ဈာယ်

ဣတိ၊ ဝတ္ထု-မူပြီး၍၊ ဘိက္ခုသံဃေ-သည်၊ သန္နိပတိတေ-စည်းဝေးပြီးလသော်၊ ဥပသမ္မာဒေတွာ-မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေတော်မူပြီး၍၊ အတ္တ နော-ကိုယ်တော်၏၊ ဝသနဌာနမေဝ-သို့သာ၊ အဂမာသိ-ကြွတော်မူပြီ၊ ဣတိ- ဤကားဝနဝါသီတိဿသာမဏေ၏အထံသို့ ဒေသစာရိတ္တုချီတော်မူပုံတည်း၊ အယံ-ဤအရှင်မဟာကဿပ စသည်တို့၏အထံသို့ ဒေသစာရိတ္တုချီတော်မူခြင်း သည်၊ တုရိတစာရိကာနာမ-လျင်မြန်သော လှည့်လည်တော်မူခြင်းမည်၏။

ပန-ကား၊ ဂါမနိဂမပဋိပါဠိယာ-ရွာ၊ နိဂုံးအစဉ်အားဖြင့်၊ ဒေဝသိကံ-နေ့တိုင်း၊ ယောဇနဒ္ဒိယောဇနဝသေန-၁ ယူဇနာ ၂ ယူဇနာ၏အစွမ်းဖြင့်၊ (ဂမနံ ဌိစပ်)၊ ပိဏ္ဍပါတစရိယာဒိတိ-ဆွမ်းခံလှည့်လည်တော်မူခြင်း အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ လောကံ- သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ အနုဂ္ဂဏန္တဿ-ချီးမြှောက်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏၊ ယံ ဂမနံ-အကြင်ကြွတော်မူခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ)၊ အယံ-ဤကြွတော်မူခြင်းသည်၊ အတုရိတစာရိကာနာမ-မလျင်မြန်သော လှည့်လည်တော်မူခြင်းမည်၏။ ပန-ဆက်၊ ဣမံ စာရိကံ-ဤအတုရိတစာရိကာကို၊ စရန္တော-လှည့်လည်တော်မူသော၊ ဘဂဝါ- သည်၊ မဟာမဏ္ဍလံ-မဟာမဏ္ဍလလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကျယ်သောအဝန်းလည်း ကောင်း၊ မဇ္ဈိမမဏ္ဍလံ-မဇ္ဈိမမဏ္ဍလလည်းကောင်း၊ ဝါ-မဟာမဏ္ဍလ၊ အန္တော မဏ္ဍလတို့၏ အလယ်၌ဖြစ်သောအဝန်းလည်းကောင်း၊ အန္တောမဏ္ဍလံ-အန္တော မဏ္ဍလလည်းကောင်း၊ ဝါ- မဟာမဏ္ဍလ မဇ္ဈိမမဏ္ဍလတို့၏ အတွင်းဖြစ်သော

ပြု၍ ရဟန်းဖြစ်သည် ဟု မှတ်ပါ။ ထို့ပြင်-ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ၌ “ဓမ္မသေနာပတိစသော ထေရ် တို့၏ မိမိတို့အခြံအရံနှင့်တကွ ကြွတော်မူကြ၍၊ ဗုဒ္ဓရှင်တော်ကား တစ်သီးတစ်ခြား တစ်ပါး တည်းသာ ကြွတော်မူကြောင်းကို ဆိုသည်။ ထိုအဆိုသည် ခုဒ္ဒကဘာဏကဆောင် ထေရ်တို့၏ အလိုတည်း၊ ဤ၌ကား ဒီဃဘာဏကထေရ်တို့၏ အလိုအတိုင်းဆိုသည်” ဟု မှတ်ပါ။]

မဟာ၊ မဇ္ဈိမမဏ္ဍလံ။ ။“မဏ္ဍလံ ဂါမသန္တောဟေ၊ ပိဓေ ပရိမိရာသီသု” ဟူသော အဘိဓာန် (၉၉၃) လာ အနက်တို့တွင် ပိဓ (အဝန်း) ဟူသောအနက်၌ဖြစ်၏။ “ပြည်အဝန်း၊ တိုင်းပြည်အများ” ဟူလို၊ မဟန္တံ+မဏ္ဍလံ မဟာမဏ္ဍလံ၊ ယူဇနာ ၉ ရာရှိ၍ မဇ္ဈိမဒေသဝယ် တိုင်းအပြည်အားလုံး ငုံမိသောကြောင့် ကျယ်ဝန်းရကား “မဟာမဏ္ဍလ” ဟု ဆိုသည်။ ယူဇနာ ၆ ရာရှိ၍ မဟာမဏ္ဍလ အန္တောမဏ္ဍလတို့၏ အလယ်အလတ်ဖြစ်သောကြောင့် “မဇ္ဈိမမဏ္ဍလ” ဟု ဆိုသည်။

အန္တောမဏ္ဍလံ။ ။အန္တောသဒ္ဒါသည် အဆုံး (အငယ်) အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ အတွင်းအနက်ကိုလည်းကောင်း ဟော၏။ ယူဇနာ ၃ ရာသာရှိ၍ ကျဉ်းငယ်သောကြောင့်လည်း ကောင်း ရှေ့မဏ္ဍလ ၂ မျိုး၏အတွင်း၌ ပါဝင်သောကြောင့်လည်းကောင်း “အန္တော-အဆုံး၌၊ ဝါ-အတွင်း၌+ပဝတ္ထံ+မဏ္ဍလံ” အရ “အန္တောမဏ္ဍလ” ဟု ဆိုသည်။ [အန္တောမဏ္ဍလံတိ ဣတရေဟိ ခုဒ္ဒကံ မဏ္ဍလံ၊ ဣတရေသံဝါ အန္တောဂဓတ္တာ အန္တိမံ (အတွင်း၌ဖြစ်သော) မဏ္ဍလံ၊ အဗ္ဘန္တရိမံ မဏ္ဍလံတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ-ဋီကာသစ်။]

အဝန်းလည်းကောင်း၊ ကုတိ-သို့၊ တိဏ္ဍိ-နံသော၊ ကုမေသံ မဏ္ဍလာနံ-ဤအဝန်းတို့တွင်၊ အညတရသို့-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသောအဝန်း၌၊ စရတိ-လှည့်လည်တော်မူ၏။ တတ္ထ-ထို ၃ ပါးသောမဏ္ဍလတို့တွင်၊ မဟာမဏ္ဍလံ-သည်၊ နဝယောဇနသတိကံ-ယူဇနာကိုးရာရှိ၏။ မဇ္ဈိမမဏ္ဍလံ-သည်၊ ဆယောဇနသတိကံ-ယူဇနာခြောက်ရာရှိ၏။ အန္တောမဏ္ဍလံ-သည်၊ တိယောဇနသတိကံ-ယူဇနာသုံးရာရှိ၏။

ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ မဟာမဏ္ဍလေ-၌၊ စာရိကံ-ဒေသစာရိကို၊ စရိတုကာမော-လှည့်လည်ခြင်းငှာ အလိုရှိတော်မူသည်၊ ဟောတိ-၏။ (တဒါ၊) မဟာပဝါရဏာယ-သီတင်းကျွတ်လပြည့်၊ မဟာပဝါရဏာနေ့၌၊ ပဝါရေတွာ-ပဝါရဏာပြုစေတော်မူပြီး၍၊ [မြတ်စွာဘုရား ကိုယ်တော်တိုင် ပဝါရဏာပြုတော်မူသည်မဟုတ်၊ သံဃာများကို ပဝါရဏာပြုစေတော်မူသည်။] ပါဠိပဒဒိဝသေ-အထွက်တစ်ရက်နေ့၌၊ မဟာဘိက္ခုသံဃ ပရိဝါရော-များစွာသောရဟန်းအပေါင်း အခြံအရံရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ) နိက္ခမတိ-ထွက်တော်မူ၏။ သမန္တာ-ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ (ရောက်ရာအရပ်၏ ပတ်ဝန်းကျင်အရပ် ၄ မျက်နှာတို့၌) ယောဇနသတိကံ-ယူဇနာတစ်ရာသည်၊ ဧကကောလာဟလံ-တစ်ပြိုင်နက် အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်သည်၊ ဟောတိ၊ ပုရိမံ ပုရိမံ-ရှေးဦးစွာ ရှေးဦးစွာ၊ အာဂတာ-ပင့်ဖိတ်ဖို့ရန်လာသူတို့သည်၊ နိမန္တေတုံ-ပင့်ဖိတ်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-ပင့်ဖိတ်ခွင့်ကို၊ လဘန္တိ-ရကြကုန်၏။ [လူအများတို့ မစုဝေးခင် အရင်အရင်လာသူတို့သာ ပင့်ဖိတ်ခွင့်ရကြသည်။] ကုတရေသု-မဟာ မဏ္ဍလမှတစ်ပါးကုန်သော၊ ဒွိသု-ကုန်သော၊ မဏ္ဍလေသု-မဇ္ဈိမမဏ္ဍလအန္တော မဏ္ဍလတို့၌၊ သက္ကာရော-ကောင်းစွာပြုအပ်သော ပူဇော်ဖွယ်သည်၊ မဟာမဏ္ဍ လေ-၌၊ ဩသရတိ-သက်ရောက်၏။ တတ္ထ-ထိုမဟာမဏ္ဍလ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တေသု တေသု ဂါမနိဂမေသု-ထိုထိုရွာ၊ နိဂုံးတို့၌၊ ဧကာဟံ-တစ်ရက်ပတ်လုံးသော် လည်းကောင်း၊ ဒွိဟံ-၂ ရက်ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း၊ ဝသန္တော-သီတင်းသုံး တော်မူလျက်၊ မဟာဇနံ-ကို၊ အာမိသပ္ပဋိဂ္ဂဟဏေန-အာမိသကံ ခံယူတော်မူခြင်း ဖြင့်၊ အနုဂ္ဂဏှန္တော-ချီးမြှောက်တော်မူလျက်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မဒါနေန-တရား အလှူတော်ကို ပေးတော်မူခြင်းဖြင့်၊ အဿ-ထိုလူအပေါင်း၏၊ ဝိဝဇ္ဇနိဿိတံ-ဝဋ်မှ ကင်းသော နိဗ္ဗာန်ကို မှီသော၊ ကုသလံ-ကို၊ ဝဗ္ဗေန္တောစ-တိုးပွားစေတော်မူလျက် လည်းကောင်း၊ နဝဟိ မာသေဟိ-၉ လတို့ဖြင့်၊ စာရိကံ-ကို၊ ပရိယောသာပေတိ-ပြီးဆုံးစေတော်မူ၏။

နဝယောဇနသတိကံ။

။ယူဇနာ ၉ ရာဟူသည် မဇ္ဈိမဒေသ၏ ပမာဏတည်း။

ဤမဇ္ဈိမဒေသအတွင်း၌သာ ဘုရားရှင်သည် အတုရိတစာရိကာဖြင့် လှည့်လည်တော်မူ၏။ ပစ္စန္တအရပ်၌ကား အကြောင်းကိစ္စရှိ၍ ကြွတော်မူရလျှင် အတုရိတစာရိကာဖြင့်သာ ကြွတော်မူသည်။ ထိုပစ္စန္တ၌ အရုဏ်လည်း တက်စေတော်မမူ။

ပန-ကား၊ (မဟာမဏ္ဍလ၌ လှည့်လည်တော်မူပုံမှတစ်ပါး မဇ္ဈိမမဏ္ဍလ၌ လှည့်လည်တော်မူပုံကား၊) အန္တောဝဿေ-ဝါတွင်း၌၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ သမထ ဝိပဿနာ-တို့သည်၊ တရုဏာ-နုကုန်သည်၊ သမေ ဟောန္တိ-န်၏၊ (ဧဝံဟောန္တေသု၊) မဟာပဝါရဏာယ-၌၊ အပဝါရေတွာ-ပဝါရဏာပြုစေတော်မမူသေးဘဲ၊ ပဝါရဏာ သင်္ဂဟံ-ပဝါရဏာဖြင့် ချီးမြှောက်တော်မူခြင်းကို၊ ဒတွာ-မူ၍၊ ကတ္တိကပုဏ္ဏမာယံ- တန်ဆောက်မုန်းလပြည့်နေ့၌၊ ပဝါရေတွာ-၍၊ မိဂသိရဿ-နတ်တော်လ၏၊ ပဌမ ပါဠိပဒေဒိဝဿ-ပဌမ အထွက်တစ်ရက်နေ့၌၊ [မဇ္ဈိမဒေသ အခေါ်အားဖြင့် “မိဂသိ ရဿ ပဌမပါဠိပဒေဒိဝဿ” ဟု ဆိုသည်၊ မြန်မာအခေါ်အားဖြင့်ကား တန်ဆောင် မုန်းလပြည့်ကျော် တစ်ရက်တည်း။] မဟာဘိက္ခု သံဃပရိဝါရော နိက္ခမိတွာ မဇ္ဈိမ မဏ္ဍလေ ဩသရတိ၊ [ရှေ့မဟာမဏ္ဍလ၌လည်းကောင်း၊ နောက် အန္တောမဏ္ဍလ၌ လည်းကောင်း “မဟာဘိက္ခုသံဃပရိဝါရော နိက္ခမတိ” ဟုချည်း ရှိ၏၊ ဤ၌ရှိပုံမှာ စာသွားမကောင်းလှ။] အညေန-အခြားသော၊ (သမထဝိပဿနာ တရုဏအဖြစ်မှ အခြားသော၊) ကာရဏေနပိ-အကြောင့်ကြောင့်လည်း၊ မဇ္ဈိမမဏ္ဍလေစာရိတ် စရိတုကာမော (ဟုတွာ)، စတုမာသံ-ပတ်လုံး၊ ဝသိတွာဝ- သီတင်းသုံးတော် မူပြီး၍ သာလျှင်၊ နိက္ခမတိ၊ ဝုတ္တနယေနေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် သာလျှင်၊ (မဟာ မဏ္ဍလ၌ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်သာလျှင်) ဣတရေသု၊ ပေ၊ ဩသရတိ၊ ဘဂဝါ- သည်၊ ပုရိမနယေနေဝ-ရှေးနည်းဖြင့်သာ၊ (မဟာမဏ္ဍလ၌ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်း ဖြင့်သာ) လောကံ-ကို၊ အနုဂ္ဂဏန္တော၊ အဌဟိ မာသေဟိ စာရိတ် ပရိယောသာ ပေတိ၊ ပန-ကား၊ (မဇ္ဈိမမဏ္ဍလ၌ လှည့်လည်တော်မူပုံမှတစ်ပါး၊ အန္တောမဏ္ဍလ၌ လှည့်လည်တော်မူပုံကား၊) စတုမာသံ-ပတ်လုံး၊ ဝုတ္တဝဿဿာပိ-သီတင်းသုံးတော် မူပြီးသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဘဂဝတော-၏၊ (ဝိနေယသတ္တာ ဌှပ်ပ်) ဝါ-သည်၊

သမထဝိပဿနာ တရုဏာ။ ။သမထဿ တရုဏဘာဝေါ ဥပစာရ သမာဓိ ဝသေန (အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်သေးမီ ဥပစာရအခိုက်ကို “သမထနုသေးသည်” ဟု ဆို၏၊) ဝိပဿနာယ ပန (တရုဏဘာဝေါ) သင်္ခါရပရိစ္ဆေဒညာဏံ (နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒညာဏံကို ဆိုသည်) ကင်္ခါဝိတရဏညာဏံ၊ သမ္မသနညာဏံ မဂ္ဂါမဂ္ဂညာဏံတိ စတုန္တံ ဉာဏာနံ ဝသေန ဝေဒိတဗျော-ဋီကာ။

ပဝါရဏာသင်္ဂဟံ။ ။မဟာပဝါရဏာနေ၌ ပဝါရဏာမပြုသေးဘဲ နေဖို့ရန် ခွင့်ပြုတော်မူခြင်းကို “ပဝါရဏာဖြင့် ချီးမြှောက်တော်မူခြင်း” ဟု ဆိုသည်၊ ပဝါရဏာသင်္ဂဟံ ဒတွာတိ အနုမတိဒါနဝသေန (ပဝါရဏာ မပြုသေးဖို့ရန် ခွင့်ပြုမှုကို ပေးတော်မူခြင်း၏အစွမ်း ဖြင့်) ဒတွာ-ဋီကာ၊ ထိုသို့ ပေးတော်မူခြင်းအားဖြင့် သမထ၊ သို့မဟုတ် ဝိပဿနာ ရင့်လာအောင် ရဟန်းများကို ချီးမြှောက်တော်မူခြင်းကို “ပဝါရဏာယ+သင်္ဂဟော” အရ “ပဝါရဏာသင်္ဂဟ” ဟု ဆိုသည်။

(ဝိနေယ-၌ စပ်) ဝိနေယသတ္တာ-ဆုံးမထိုက်သော သတ္တဝါတို့သည်၊ အပရိပက္ခိန္ဒြိယာ-မရင့်ကျက်သေးသော ကုန္ဒေရှိကုန်သည်၊ သစေ ဟောန္တိ-အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံ ဟောန္တေသု) တေသံ-ထိုဝိနေယသတ္တဝါတို့၏၊ ကုန္ဒိယပရိပါက-သဒ္ဓါစသော ကုန္ဒေတို့၏ ရင့်ကျက်ခြင်းကို၊ (ရင့်ချိန်ကို) အာဂမယမာနော-ဆိုင်းငံ့ တော်မူလျက်၊ အပရမ္ပိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ ဧကမာသံဝါ-တစ်လပတ်လုံးသော် လည်းကောင်း၊ ဒွိမာသံဝါ-လုံးသော်လည်းကောင်း၊ တိမာသံဝါ-သော်လည်း ကောင်း၊ စတုမာသံဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ [မာသံကို ပေယျာလမြှုပ်ထားသည်။] တတ္ထေဝ-ထိုဝါကပ်တော်မူရာ အရပ်၌ပင်၊ ဝသိတွာ၊ ပေ၊ နိက္ခမတိ၊ ဝုတ္တနယေ နေဝ-ဖြင့်သာ၊ (မဟာမဏ္ဍလ၌ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်သာ)၊ ပေ၊ ဩသရတိ၊ ဘဂဝါ၊ ပေ၊ အနုဂ္ဂဏ္ဍော-မူလျက်၊ သတ္တဟိ မာသေဟိဝါ-တို့ဖြင့်သော်လည်း ကောင်း၊ (ရှေ့၌ ဧကမာသံ ဝသိတွာကို ရည်ရွယ်သည်)၊ ဆဟိ မာသေဟိဝါ-တို့ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ (ဒွိမာသံ ဝသိတွာကို ရည်ရွယ်သည်)၊ ပဉ္စဟိ မာသေဟိ ဝါ-တို့ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ (တိမာသံ ဝသိတွာကို ရည်ရွယ်သည်)၊ စတုဟိ မာသေဟိဝါ-တို့ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ (စတုမာသံ ဝသိတွာကို ရည်ရွယ်သည်)၊ စာရိကံ ပရိယောသာပေတိ။

[အဘယ်ကျိုးငှာ ဒေသစာရီ လှည့်လည်တော်မူပါသနည်း၊ သင်္ကန်းစသော လာဘ်အကျိုးငှာပါလော-ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဣတိ” စသည်ကို မိန့်။] ဣတိ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ တီသု-န်သော၊ ကုမေသု မဏ္ဍလေသု-ဤအဝန်းတို့တွင်၊ ယတ္ထကတ္ထစိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသောအဝန်း ၌၊ စာရိကံ-ကို၊ စရန္တော-လသော်၊ စိဝရာဒိဟေတု-သင်္ကန်းအစရှိသောအကြောင်း ကြောင့်၊ (သင်္ကန်းအစရှိသောလာဘ်ကို ရတော်မူခြင်းကြောင့်)၊ န စရတိ-လှည့် လည်တော်မူသည် မဟုတ်၊ အထခေါ-အဟုတ်ကား၊ ယေ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။

ဝုတ္တဝဿဿ။

။ဝဿ-မိုမ်းလပတ်လုံး+ဝုတ္တော-နေပြီး (သီတင်းသုံးတော် မူပြီး) တည်း၊ ဝုတ္တဝဿော-ပြီးသူ၊ ဤသို့ ဖြစ်နိုင်ပါလျက် ဋီကာသစ်၌ “ဝဿနံ ဝဿံ၊ ဝဿန ကြိယာ၊ ဝုတ္တံ (ဝသိတံ)+ဝဿံ အဿာတိ ဝုတ္တဝဿော-နေအပ်ပြီးသောနေခြင်းရှိသူ” ဟု ဖွင့်လေသည်။ [မောဂ္ဂလ္လာန်အလို “ဝုဋ္ဌ” ရူပသိဒ္ဓိအလို “ဝုတ္တ” ဟု ရှိ၏။]

ဝိနေယသတ္တာ။

။စရိတာနုရူပံ (စရိတ်အားလျော်စွာ) ဝိနေတဗ္ဗသတ္တာ- ဋီကာသစ်-ဤအလို “ဝိနေတဗ္ဗာတိ ဝိနေယျာ” ဟု ပြု၊ ဝိ+နိဓာတိ ဧာ ပစ္စည်း၊ ဝိနေယျာစ+ တေ+သတ္တာစာတိ ဝိနေယျသတ္တာ၊ ယခုစာအုပ်များ၌ “ဝေနေယျ” ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း လှ၊ သတ္တတ၌ ယပစ္စည်းဖြင့် “ဝိနေယ” ဟု ရှိ၏၊ “သိက္ခနီယ-သင်ပြထိုက်သူ” ဟု အနက်ဆို၏၊ ထိုအလို ယ သံယုတ်လည်း မရှိရ၊ “ဝိနေယ” ဟုသာ ရှိရလိမ့်မည်။

ဒုဂ္ဂတဗျာဓိဇ္ဈာန်ဗျာဓိတာ-ဆင်းရဲကုန်၊ ပြင်းစွာအိုမင်းကုန်၊ လွန်စွာဖြစ်သော အနာရောဂါရှိကုန်သည်။ (ဟောန္တိ)။ တေ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ကဒါ-အဘယ်အခါ၌၊ တထာဂတံ-ကို၊ အာဂန္တာ-လာ၍၊ ပဿိဿန္တိ-ဖူးမြင်နိုင်ကုန်လတံနည်း၊ (န ပဿိဿန္တိ ဧဝ-မဖူးမြင်နိုင်ကုန်တော့သည်သာ၊) ပန-ဆက်၊ မယိ-ငါဘုရားသည်၊ [“တထာဂတေ” ဟု ရှိလျှင်ကောင်း၏။] စာရိကံ-ကို၊ စရန္တေ-မူလသော်၊ မဟာဇနော-သည်၊ တထာဂတဿ-ကို၊ ဒဿနံ-ဖူးမြင်ခြင်းကို၊ ဝါ-ဖူးခွင့်ကို၊ လဘိဿတိ-ရလတံ၊ တတ္ထ-ထိုများစွာသော လူအပေါင်းတွင်၊ ကေစိ-အချို့လူတို့သည်၊ စိတ္တာနိ-တို့ကို၊ ပဿာဒေဿန္တိ-ကြည်ညိုစေနိုင်ကုန်လတံ၊ ကေစိ၊ မာလာဒီဟိ-ပန်းအစရှိသော ပူဇော်ဖွယ်တို့ဖြင့်၊ ပူဇေဿန္တိ-ပူဇော်နိုင်ကုန်လတံ၊ ကေစိ၊ ကဋ္ဌဗ္ဗဘိက္ခု-တစ်ယောက်ချီလောက်သော ဆွမ်းကို၊ ဝါ-တစ်ဖွန်းလောက်သော ဆွမ်းကို၊ ဒဿန္တိ-လျှာနိုင်ကုန်လတံ၊ ကေစိ၊ မိစ္ဆာဒဿနံ-မှားသော အယူကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကာ-မှန်သော အယူရှိသူတို့သည်၊ ဘဝိဿန္တိ၊ နေသံ-ထိုလူတို့၏၊ တံ-ထိုပဿာဒစသော ကောင်းမှုသည်၊ ဒီဃရတ္တံ-ရှည်စွာသော ညဉ့်ပတ်လုံး၊ ဟိတာယ-စီးပွားအလို့ငှာ၊ သုခါယ-ချမ်းသာအလို့ငှာ၊ ဘဝိဿတိ၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ လောကာနုကမ္မကာယ (ဧဝ)-သတ္တလောကကို သနားစောင့်ရှောက်တော်မူခြင်း အကျိုးငှာသာ၊ စာရိကံ စရတိ။ . . အဝိစ-သည်သာမကသေး၊ ဇယံဝိဟာရဝသေန - သလုံးမြင်းခေါင်းတို့ဖြင့် လှည့်လည်နေတော်မူခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊

ဒုဂ္ဂတ ခေ၊ ဗျာဓိတော။ ။ဒုက္ခံ+ဂတာ ဒုဂ္ဂတာ-ဒုက္ခသို့ရောက်သူတို့ ဝါ-ဆင်းရဲသူတို့၊ ဗျာဓိ-ပြင်းစွာ၊ ဝါ-အလွန်+ဇိဏ္ဏာ-အိုမင်းသူတို့တည်း၊ ဗျာဓိဇ္ဈာ-တို့၊ သစ္စာတော+ဗျာဓိ ဧတေသံတိ ဗျာဓိတာ-လွန်စွာဖြစ်သော အနာရောဂါရှိသူတို့။

လောကာနုကမ္မကာယ။ ။အနုရူပံ-လျော်စွာ+ကမ္မာ-တုန်လှုပ်တတ်သော ကရုဏာတည်း၊ “အနု (ပုန့်ပျန်) ကမ္မာ အနုကမ္မာ” ဟုလည်း ပြု၏။ [ကပိ+အ၊ ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်း၊ သုတ္တံ၌ ကပစ္စည်းသက်၍ “အနုကမ္မကာ” ဟုတွေ့ရ၏၊ ပါဠိတော်များ၌ “လောကာနုကမ္မာယ” ဟုသာ အရှိများသည်၊ ဤသဒ္ဒါနည်းအရ ကရုဏာကိုရသော်လည်း ထိုကရုဏာတော်ဖြင့် စောင့်ရှောက်တော်မူခြင်းတိုင်အောင် ယူပါ၊ ထိုသို့ယူမှ သဝိဘတ်၏ကာရိယဖြစ်သော အာယ၏ တဒတ္တအနက်ဖြစ်နိုင်သည်။] “လောကာနုကမ္မကာယ ဧဝ” ဟု နိကာသစ်၌ ဧဝထည့်၍ ဖွင့်၏၊ “န စိဝရာဒိဟေတု” ဟူသော ဗျတိရေက စကားကိုကြည့်၍ ဧဝကို ထည့်ခြင်းတည်း။

ဇယံဝိဟာရ။ ။ဇယံဟိ-သလုံးမြင်းခေါင်း (ခြေ ၂ ချောင်း) တို့ဖြင့်+ဝိဟာရော-လှည့်လည်သောအားဖြင့် နေတော်မူခြင်းတည်း၊ ဇယံဝိဟာရော-ခြင်း၊ သွား၍ ချဉ်းအမြဲနေခြင်းမဟုတ်၊ သွား၍ ထိုထိုအရပ်၌ ကုရိယာပုထံ ၄ ပါးဖြင့် နေတော်မူခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဇယံဟိ ဝိစရိတွာ တတ္ထတတ္ထ ကတိပါဟံ နိဝသနဝသေနဝါ” ဟု နိကာသစ်၌ တစ်နည်းဖွင့်၏၊ ဤအလို “ဇယံဟိ+ဝိစရိတွာ+ဝိဟာရော ဇယံဝိဟာရော” ဟု ပြု။

သရီရဗာသုကတ္ထာယ-ကိုယ်တော်၏ ကျန်းမာသည်၏အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိကာလာဘိကဇံနတ္ထာယ-အဋ္ဌပ္ပတ္တိကာလကို အလိုရှိတော် မူခြင်းဟူသော အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ သိက္ခာပဒပညာပနတ္ထာ ယ-သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ [သုရာပါနသိက္ခာ ပုဒ်ကို ဒေသစာရီလှည့်လည်တော်မူရင်း အရှင်သာဂတ၏ ဝတ္ထုကြောင်းပေါ် လာ၍ ပညတ်တော်မူရသည်။] တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုမြို့ရွာတို့၌၊ ပရိပါကဂတိန္ဒြိယေ- ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ရောက်သော ဣန္ဒြေရှိကုန်သော၊ ဗောဓနေယျသတ္တေ-သစ္စာ ၄ ပါးကို သိစေထိုက်သောသတ္တဝါတို့ကို၊ ဗောဓနတ္ထာယ-သစ္စာ ၄ ပါးကို သိစေခြင်း အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ [အင်္ဂုလိမာလကို ချွတ်တော်မူရာအခါ၌ အင်္ဂုလိမာလရှိရာ တောတွင်းသို့ ဒေသစာရီကြွတော်မူရသည်။] ဣတိ-သို့၊ စတူဟိ၊ ကာရဏေဟိ - တို့ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါ-အလုံးစုံသောတရားကို သိတော်မူကုန်သော၊ ဘဂဝန္တော-ဘုရားရှင် တို့သည်၊ စာရိကံ စရန္တိ၊ [“ကာရဏေဟိ” ဟု ဆိုသော်လည်း သရုပ်ပြသောအခါ အကျိုးကိုပြတော်မူ၏၊ ထိုအကျိုးသည်ပင် “ဒေသစာရီ လှည့်လည်တော်မူခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်” ဟူလို။]

ဗုဒ္ဓံ-ကို၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆိဿန္တိ-ဆည်းကပ်ကြကုန်လိမ့်မည်၊ ဣတိဝါ-ဤအကြောင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆိဿန္တိ ဣတိ ဝါ၊ သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆိဿန္တိ ဣတိဝါ၊ မဟတာ-ကြီးစွာသော၊ [မဟတိယာ ဟု ဆိုလိုလျက် လိင်္ဂဝိပလ္လာသတည်း။] ဓမ္မဒေသနာယ-တရားဒေသနာတော်ဖြင့်၊ [အချို့စာအုပ်၌ “မဟတာဓမ္မဝဿေန” ဟု ရှိ၏၊ ဤအလို မဟတာ၌ လိင်္ဂဝိပလ္လာ သမဟုတ်၊ မှီကာသစ်၌ “မဟတာတိ မဟတိယာ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် မဟတာ

သရီရဗာသုကတ္ထာယ။

။အရပ်တစ်နေရာတည်း၌ ကြာရှည်စွာနေလျှင် ဥဿန္တ ဓာတုက-သလိပ်၊ သည်းခြေ လေစသော ဓာတ်တို့သည် များလာသောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်သည် လေးလံထိုင်းမှိုင်းကာ မကျန်းမမာ ဖြစ်တတ်၏၊ လှည့်လည်သွားလာသောအခါ ထိုဓာတ်တို့ လျော့သွားသောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်ပေါ့ပါး၍ ကျန်းမာ၏၊ [ဧကသ္မိံ ယေဝဌာနေ နိဗဒ္ဓဝါသဝ သေန ဥဿန္တဓာတုကဿ သရီရဿ ဝိစရဏဝသေန ဗာသုကတ္ထာယ၊-ဋီကာ။] တစ်နေရာ၌ ကြာရှည်နေသော်လည်း လမ်းများများလျှောက်လျှင် ဥဿန္တဓာတုက မဖြစ်ပါ။

အဋ္ဌပ္ပတ္တိံ ဗေ၊ ဣဿ။

။အဂ္ဂိခန္ဓောပမသုတ်ကို ဟောတော်မူရာ၌ မီးလောင် နေသော သစ်ပင်ကြီးကို ဒေသစာရီ လှည့်လည်တော်မူစဉ် တွေ့မြင်တော်မူရ၏၊ ထိုသစ်ပင် ကြီးကို တွေ့မြင်ရာအခါသည် ဒေသစာရီလှည့်လည်တော်မူလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်မည်မဟုတ်၊ ဤကဲ့သို့သော အတ္ထပ္ပတ္တိကာလကို အလိုရှိတော်မူခြင်းကို “အတ္ထပ္ပတ္တိကာလာဘိကဇံနံ” ဟု ဆိုသည်၊ အဋ္ဌပ္ပတ္တိပုဒ်အဖွင့်ကို ဗြဟ္မဇာလသုတ် ပရိဗုဇကထာ အစ၌ ပြခဲ့ပြီ၊ [မယဒေဝဇာတ် တော်ဖြစ်ပေါ်လာပုံကိုလည်း ထိုဇာတ်အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။]

ဓမ္မဒေသနာယသည် ရှေးပါဌ်တည်း။] စတဿော-န်သော၊ ပရိသာ-
ပရိသတ်တို့ကို၊ သန္တပေဿာမိ-နှစ်သိမ့်ရောင့်ရဲစေအံ့၊ ကုတိဝိ-
သော်လည်းကောင်း၊ အပရေဟိပိ၊ ပေ၊ စာရိကံ စရန္တိ၊ ပါဏာတိပါတာ-မှ၊
ဝိရမိဿန္တိ၊ ရောင်ကြဉ်ကြကုန်လိမ့်မည်၊ ကုတိဝိ-
ဤအကြောင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ အဒိန္နာဒါနာဝိရမိဿန္တိ၊ ကုတိဝိ၊
ကာမေသုမိစ္ဆာရာ ဝိရမိဿန္တိ မုသာဝါဒါ ဝိရမိဿန္တိ၊ ကုတိဝိ၊ သုရာမေ
ရယမဇ္ဇပမာဒဌာနာ ဝိရမိဿန္တိ၊ ကုတိဝိ၊ အပရေဟိပိ၊ ပေ၊ စရန္တိ၊ ပဌမံ ဈာနံ-
ကို၊ ပဋိလဘိဿန္တိ-ရကုန်လိမ့်မည်၊ ကုတိဝိ-ကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပေ၊
နေဝသညာနာသညာတနသမာပတ္တိ-ကို၊ ပဋိလဘိဿန္တိ၊ ကုတိဝိ-သော်လည်း
ကောင်း၊ အပရေဟိပိ၊ ပေ၊ စရန္တိ၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ-ကို၊ အဓိဂမဿန္တိ-ရကုန်လိမ့်
မည်၊ ကုတိဝိ-သော်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ အရဟတ္တဖလံ-ကို၊ သစ္စိကရိဿန္တိ-
မျက်မှောက်ပြုနိုင်ကုန်လိမ့်မည်၊ ကုတိဝိ-သော်လည်းကောင်း၊ အပရေဟိပိ၊ ပေ၊
စရန္တိ၊ အယံ-ဤဒေသစာရိသည်၊ အတုရိတစာရိကာ-မလျင်မြန်သောလှည့်လည်
တော်မူခြင်းမည်၏၊ ကုဓ-ဤစာရိကံ စရမာနောဟူသော ပါဌ်၌၊ အတုရိတစာ
ရိကာ-ကို၊ အဓိပ္ပေတာ-အလိုရှိအပ်၏၊ [အချို့စာအုပ်၌ “စာရိကာတိ” ဟု ရှိ၏၊
စာသွားမကောင်း။]

ပန-ဆက်၊ သာဿော-ထိုအတုရိတစာရိကာသည်၊ အနိဗ္ဗာစာရိကာစ-တစ်စုံ
တစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်မစပ်ဖွဲ့သော လှည့်လည်တော်မူခြင်းလည်းကောင်း၊
နိဗ္ဗာစာရိကာစ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်စပ်ဖွဲ့သော လှည့်လည်တော်
မူခြင်းလည်းကောင်း၊ (ကုတိ-သို့) ဒုဝိဓာ ဟောတိ၊ တတ္ထ-ထို၂ မျိုးတို့တွင်၊ ဂါမ
နိဂမနဂရပဋိပါဋိဝသေန-ရွာ၊ နိဂုံး၊ မြို့အစဉ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ (“မကျော်ဘဲ”
ဟူလို) ယံစရတိ-အကြင်လှည့်လည်တော်မူ၏၊ အယံ-ဤရွာ၊ နိဂုံး၊ မြို့အစဉ်၏
အစွမ်းအားဖြင့် လှည့်လည်တော်မူခြင်းသည်၊ အနိဗ္ဗာစာရိကာနာမ-မည်၏၊ ပန-
ကား၊ ဧကဿေဝ-တစ်ယောက်တည်းသာလျှင် ဖြစ်သော၊ ဗောဓနေယျသတ္တဿ-
သစ္စာ ၄ ပါးကို သိစေထိုက်သောသတ္တဝါ၏၊ အတ္တာယ-အကျိုးငှာ၊ ယံ ဂစ္ဆတိ-
အကြင်ကြွတော်၏၊ အယံ-ဤတစ်ယောက်အတွက် ကြွတော်မူခြင်းသည်၊ နိဗ္ဗာ
စာရိကာနာမ-မည်၏၊ ဿ-ဤနိဗ္ဗာစာရိကာကို၊ ကုဓ-ဤစာရိကံ စရမာနော
ဟူသော ပါဌ်၌၊ အဓိပ္ပေတာ-အလိုရှိအပ်၏။

နိဗ္ဗာစာရိကာ။ ။တစ်စုံတစ်ယောက်နှင့် (သို့မဟုတ် ၂ ယောက် ၃ ယောက်နှင့်)
စပ်ဆိုင်သော ဒေသစာရိသည် နိဗ္ဗာစာရိကာမည်၏၊ နိဗ္ဗာတိ-တစ်စုံတစ်ယောက် (၂ ယောက်
၃ ယောက်) နှင့် ဆက်စပ်တတ်၏၊ ကုတိ နိဗ္ဗာ၊ နိဗ္ဗာဟုလည်း ရှိ၏၊ အနက်တူပင်၊ နိဗ္ဗာစ+
သာ+စာရိကာစာတိ နိဗ္ဗာစာရိကာ၊ [ကပ္ပိ၊ ကတိပယေဝါ ပုဂ္ဂလေ ဥဒ္ဓိဿစာရိကာ နိဗ္ဗာ
စာရိကာ၊ တဒညာ သမ္ပဟုလေ ဥဒ္ဓိဿ ဂါမနိဂမ နဂရပဋိပါဋိယာ စာရိကာ အနိဗ္ဗာစာရိကာ-
ဋီကာသစ်။]

ကိရ-ချဲ့၊ တဒါ-ဒေသစာရီ ကြွချီတော်မူခါနီးရာ ထိုအခါ၌၊ (“ဒေသစာရီ ကြွချီတော်မူတုန်းမဟုတ်၊ ကြွတော်မူခါနီးရာ နံနက်စောစောအခါ၌” ဟုလို၊) ဘဂဝတော-၏၊ (“ကိစ္စ၊ ဉာဏဇာလ၊ ဗောဓနေယျဗန္ဓဝ” တို့၌စပ်၊) ဝါ-သည်၊ (ဩလောကေန္တဿ” ၌စပ်၊) ပစ္ဆိမယာမကိစ္စပရိယောသာနေ-ပစ္ဆိမယာမကိစ္စ၏ အဆုံး၌၊ ဒသသဟဿိလောကဓာတုယာ-တစ်သောင်းအတိုင်းအရှည်ရှိသော လောကဓာတ်၌၊ ဉာဏဇာလံ-ဉာဏ်တော်တည်းဟူသော ကွန်ယက်ကို၊ ပတ္ထရိတွာ-ဖြန့်တော်မူ၍၊ ဗောဓနေယျဗန္ဓဝေ-သစ္စာ ၄ ပါးကိုသိစေထိုက်သော ဆွေတော် မျိုးတော်တို့ကို၊ ဩလောကေန္တဿ-ကြည့်တော်မူလသော်၊ ပေါက္ခရသာတိဗြာဟ္မ ဣ-ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏားသည်၊ သဗ္ဗညုတညာဏဇာလဿ-သဗ္ဗညုတဉာဏ် တော်တည်းဟူသော ကွန်ယက်၏၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ ပဝိဋ္ဌော-ဝင်လာပြီ၊ အထ- ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အယံ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ မယံ-၏၊ ဉာဏဇာလေ-၌၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏၊ အဿ-ထိုပုဏ္ဏား၏၊ ဥပနိဿယော-အားကြီးသော မှီရာ အကြောင်းသည်၊ အတ္ထိနုခေါ-ရှိလေသလော၊ ဣတိ၊ ဝိမံသန္တော-စူးစမ်းတော်မူ လတ်သော်၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ-သောတာပတ္တိမဂ်၏၊ ဥပနိဿယံ-ကို၊ ဒိသ္မာ- မြင်တော်မူ၍။

ဒသသဟဿိလောကဓာတု။

။ဒသသဟဿံ (ပရိမာဏံ) ယတ္ထာတိ ဒသသဟ

ဿိ၊ ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်း၊ လောကဓာတုနှင့် ကမ္မဓာရဲတွဲ၊ [ဇာတိခေတ္တဘူတေဒသသ ဟဿ စက္ကဝါဠေ] မှန်၏-ထိုစက္ကဝဠာတစ်သောင်း၌သာ ကျွတ်ထိုက်သောနတ်ဗြဟ္မာများ ရှိကြ၏၊ လူကား ကျွန်းငယ်အပါးတွင်ဖြစ်သော ဇမ္ဗူဒိပ်၌သာ ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုစက္ကဝဠာ အတွင်း၌ ကျွတ်ထိုက်သောသတ္တဝါတို့ကို ကြည့်တော်မူခြင်းငှာ ဉာဏ်တော်ကွန်ယက်ကို ဖြန့်တော်မူသည်။

ဗောဓနေယျဗန္ဓဝေ။

။[ဗန္ဓဝေါ ဗန္ဓု၊ ပေ၊ ဉာတကော၊-အဘိဓာန် (၂၄၃)။]

ဗောဓနေယျာစ+တေ+ဗန္ဓဝါစာတိ ဗောဓနေယျဗန္ဓဝါ၊ အမျိုးအနွယ် စပ်သူသည် “ဗန္ဓဝ” မည်သကဲ့သို့၊ သစ္စာ ၄ ပါးကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းအားဖြင့် ဆက်စပ်နေကြသော သတ္တဝါတို့ လည်း ဘုရားရှင်၏ ဆွေတော်မျိုးတော်များပင် မည်၏။

အန္တောပဝိဋ္ဌော။

။ဉာဏ်တော်၏ အာရုံအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကို “သဗ္ဗညုတညာဏ ဇာလဿ အန္တော ပဝိဋ္ဌော” ဟု ဆိုသည်၊ ချဲ့ဦးအံ့-ဘုရားရှင်သည် မဟာကရုဏာ သမာပတ် တော်ကို ရှေးဦးစွာ ဝင်စားတော်မူ၍၊ သမာပတ်မှ ထတော်မူပြီးသောအခါ “ကျွတ်ထိုက်သော သတ္တဝါတို့သည် ငါဘုရား၏ဉာဏ်တော်၌ ထင်လာစေကုန်သတည်း” ဟု ဓိဌာန်တော်မူ၏၊ ထိုအခါ ကျွတ်ထိုက်သောသတ္တဝါတို့သည် ဉာဏ်တော်၌ ထင်လာကြ၏၊ ဤကား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အာနုဘော်အစွမ်းတည်း။

အထ ဘဂဝါ။

။ထိုသို့ထင်လာသောအခါ ထိုသူ၏ သရဏဂုံတည်ခြင်းမှစ၍ ရမည့်အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ ထိုအကျိုး၏ ဥပနိဿယကိုလည်းကောင်း၊ ယခုဘဝ၌ ဖြစ်ဆဲ အကျင့်ကိုလည်းကောင်း ကြည့်တော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် “အထခေါ ဘဂဝါ” စသည်ကို မိန့်တော် မူသည်။

သော-ဤပုဏ္ဏားသည်၊ မယိ-ငါသည်၊ ဧတံ ဇနပဒံ-ဤကောသလတိုင်း ဇနပဒံသို့၊ ဂတေ - ကြွတော်မူလတ်သော်၊ လက္ခဏာပရိယေသနတ္ထံ - လက္ခဏာ တော်ကို ရှာခြင်းအကျိုးငှာ၊ အမ္မဋ္ဌံ-အမ္မဋ္ဌမည်သော၊ အန္တေဝါသိ-အနီးနေ တပည့်ကို၊ ပဟိ ဣဿတိ-စေလွှတ်လတ်၊ သော-ထိုအမ္မဋ္ဌသည်၊ မယာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဝါဒပုဋိဝါဒ-ရှေးဦးစွာ ပြောဆိုအပ်သောစကား၏ အတုန့်ဖြစ်သောစကားကို၊ ကတ္တာ-၍၊ နာနပ္ပကာရံ-အထူးထူးသော အပြားရှိသော၊ အသမ္ဘိဝါကျ-မသူတော် တို့၏ စကားကို၊ (တစ်နည်း) အသမ္ဘိဝါကျ-အစည်းအဝေးသဘင်၌ မကောင်းသော ဖရုသဝါစာ စကားကို၊ ဝက္ခတိ-ပြောဆိုလတ်၊ တံ-ထိုအမ္မဋ္ဌကို၊ အဟံ-သည်၊ ဒမေတ္တာ-ဆုံးမတော်မူ၍၊ နိဗ္ဗိသေဝနံ-ထိုးဆွရခြင်းမရှိအောင်၊ ဝါ-ယဉ်ကျေး အောင်၊ ကရိဿာမိ-ပြုတော်မူအံ့။

ဝါဒပုဋိဝါဒ။ ။ပါဠိတော်၌ လာလတ်အတိုင်း “ဧဝံ နု တေ အမ္မဋ္ဌ” စသည်ဖြင့် ငါဘုရားသည် မိန့်တော်မူအပ်သောဝါဒ၏ “ယေစ ခေါ တေ ဘော ဂေါတမ မုဏ္ဍကာ သမဏ ကာ” စသော ပဋိဝါဒ (တုန့်ပြန်စကား) ကို “ဝါဒပုဋိဝါဒ” ဟု ဆိုသည်၊ ဝဇ္ဇတေ-ပြောဆိုအပ်၏၊ ဣတိ ဝါဒေါ၊ ဝါဒဿ+ပဋိဝါဒေါ ဝါဒပုဋိဝါဒေါ။

အသမ္ဘိဝါကျ။ ။သဒ္ဓနီတိ၌ သန္တသဒ္ဓါကို သမ္ဘိပြု၍ “သမ္ဘိ-သူတော်ကောင်း” ဟု ဖြစ်၏၊ ထိုနည်းကိုလိုက်၍ ဋီကာသစ်၌ “အသမ္ဘိဝါကျတိ အသပ္ပရိသဝါစံ” ဟု ဖွင့်လေသည်၊ မောဂ္ဂဇ္ဈာန် ၄-ကဏ္ဍ၊ “ဧျော တတ္ထ သာဓု” ဟူသော (၇၂) သုတ်၌ကား “သဘာယံ- အစည်း အဝေးသဘင်၌+သာဓု-ကောင်းသူတည်း၊ သဗ္ဗော၊ [သာဓု-ကောင်းသောစကားတည်း၊ သမ္ဘိ၊ ဤသို့ပြု၍ “သမ္ဘိဝါကျ-အစည်းအဝေးသဘင်၌ ကောင်းသောဝါကျ၊ သဗ္ဗာဝါစာ” ဟု ဖြစ်၏၊ ဤအလို “န+သမ္ဘိ အသမ္ဘိ၊ အသမ္ဘိစ+တံ+ဝါကျစာတိ အသမ္ဘိဝါကျ” ဟု ရှိသင့်သည်။

ပါဠိတော်။ ။ဝါစံ အဘာသိ ဖရုသံ အသမ္ဘိ (ကုမာရပေတဝတ္ထု)၊ ဝေပစိတ္တိ အသု ရိန္ဒော၊ ပေ၊ အသမ္ဘာဟိ (အစည်းအဝေးသဘင်၌ ပြောစရာမကောင်းသောကုန်သော) ဖရု သာဟိ ဝါစာဟိ အက္ခောသတိ၊-သ ဂါထာဝဂ္ဂ၊ သဂ္ဂသံယုတ်၊ ၄ သုတ်၊ ဤပါဠိတော်များ၌ စကားကို အရကောက်ရာဝယ် “အသဗ္ဗော” ဟု သုံးစွဲလေ့ရှိ၏။

ဋီကာ။ ။ဋီကာဟောင်း ရှေးစာအုပ်များ၌ ပါဠိပျက်နေသော်လည်း “တိက္ခတ္တံ၊ ဣဗ္ဗဝါဒနိပါတနဝသေန (၃ ကြိမ်တိုင်တိုင် ဣဗ္ဗဟူသောဝါဒကို ကျရောက်စေခြင်း၏ အစွမ်း ဖြင့်) နာနပ္ပကာရကံ အသမ္ဘိဝါကျ သဘာယံ သာဓုဘာဝါယ ဝတ္ထု၊ အယုတ္တဝစနံ (အစည်း အဝေးသဘင်၌ ကောင်းသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ဆိုခြင်းငှာ မသင့်သောစကားကို) ဝက္ခတိ” ဟု ရှိသင့် ၏၊ ဤဋီကာ၌ “သဘာယံ သာဓုဘာဝါယ ဝတ္ထု၊ အယုတ္တဝစနံ” သည် အသမ္ဘိဝါကျနှင့်သာ လျောသော အနက်ဖွင့်တည်း။

နိဗ္ဗိသေဝနံ။ ။ဝိပုဗ္ဗ သေဝဓာတ်သည် တုဒန-ထိုးဆွခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ မယဉ် ကျေးသောမြင်းကို ရထားတပ်၍ မောင်းနှင်သောအခါ ရထားထိန်းက ထိုးဆွ-ရိုက်နှက်ပေး ရ၏၊ ယဉ်ကျေးသောမြင်းကိုကား ထိုသို့ ရိုက်နှက်ရခြင်းမရှိ၊ ထိုသို့ မရှိသည်ကို “နိဗ္ဗိသေဝနံ”

သော-ထိုအမ္မဋ္ဌသည်။ အာစရိယဿ-ဆရာအား၊ ကထေဿတိ-ပြန်၍ ပြောလတံ၊ အထ-ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုအမ္မဋ္ဌ၏၊ အာစရိယော-သည်၊ တံကထ- ထိုစကားကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ အာဂမ္မ-လာ၍၊ မမ-၏၊ လက္ခဏာနိ-လက္ခဏာ တော်တို့ကို၊ ပရိယေသိဿတိ-ရှာလတံ၊ တဿ-ထိုဆရာပုဂ္ဂိုလ်အား၊ အဟံ- ငါသည်၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေဿာမိ-ဟောအံ့၊ သော-ထိုဆရာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒေသနာ ပရိယောသာနေ-ဒေသနာတော်၏အဆုံး၌၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိဿ တိ-တည်လတံ၊ ဒေသနာ-သည်၊ မဟာဇနဿ-များစွာသောလူအပေါင်း၏၊ သဖလာ-အကျိုးနှင့်တကွဖြစ်သည်၊ ဝါ-အကျိုးရှိသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတံ၊ ကုတိ-ဤသို့၊ မြင်တော်မူ၍၊ ပဉ္စဘိက္ခုသတ ပရိဝါရော-ငါးရာသော ရဟန်းအဖြစ် အရံ ရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ တံ ဇနပဒံ-ထိုကောသလတိုင်း ဇနပဒံသို့၊ ပဋိ ပန္နော-ကြွတော်မူပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ ကောသလေသု၊ ပေ၊ ဘိက္ခုသတေဟိတိ- ဟူ၍၊ (အာယသုတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန-သည်၊ တစ်နည်း၊ သင်္ဂီတိကာရေဟိ- တို့သည်)၊ ဝုတ္တံ။ . . ယေန ကုစ္ဆာနင်္ဂလန္တိ-ကား၊ ယေန ဒိသာဘာဂေန-အကြင် အရပ်အဘို့ဖြင့်၊ ကုစ္ဆာနင်္ဂလံ-ကုစ္ဆာနင်္ဂလရွာသို့၊ အဝသရိတဗ္ဗံ-ရောက်ထိုက်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ယသ္မိံ ပဒေသေ-အကြင်အရပ်၌၊ ကုစ္ဆာနင်္ဂလံ-ကုစ္ဆာနင်္ဂလရွာသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏)၊ ကုစ္ဆာနင်္ဂလန္တိပိ-ကုစ္ဆာနင်္ဂလဟူ၍လည်း၊ ပါဠိ-ပါဠိတော်ပါဠိသည်။

ဟုဆိုသည်၊ အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် “ဆုံးမအပ်ပြီး ယဉ်ကျေးပြီးဖြစ်သည်” ဟု ဆိုလို၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာဟောင်း၌ “နိဗ္ဗိသေဝနံတိ ဝိဂတတုဒနံ” ဟု ဖွင့်၍၊ ထိုကဲ့သို့ ထိုးဆွဲရခြင်းမရှိသူသည် မာနဒဗ္ဗ၏အစွမ်းဖြင့် လှုပ်ရှားမှုမရှိသော၊ ငြိမ်သက်ယဉ်ကျေးသူသာဖြစ်သောကြောင့် “မာန ဒဗ္ဗနဝသေန အပဂတပရိပုန္နနံတိ အတ္ထော” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ [နိဗ္ဗိသေဝနတ္ထာယာတိ ဝိသေဝနဿ ဝိပုန္နိတဿ နိရောဓနာယ၊ သဠာယတနသံယုတံ၊ အသီဝိသဝဂ္ဂ၊ ၂-သုတ်၊ ဋီကာ၊ ဝိသေဝနစာရန္တိ အဒန္တကိရိယံ၊ ဝိသေဝနကို “အဒန္တ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သော မဇ္ဈိမပံ၊ ဘဒ္ဒါ လိသုတ်၊ ဋီကာ။]

ယေန၊ ပေ၊ အဝသရိတဗ္ဗံ။ ။ပါဠိတော်၌ “ယေန ကုစ္ဆာနင်္ဂလံနာမ ကောသလာနံ ပြာဟုဏဂါမော၊ တဒဝသရိ” ဟု ရှိ၏၊ ထို၌ ကုစ္ဆာနင်္ဂလံနာမသည် ဝိသေသန အပ္ပဓာန၊ ပြာဟုဏဂါမောသည် ဝိသေသုပဓာနတည်း၊ ထိုပြာဟုဏဂါမော၏ စပ်ပုဒ်မရှိသောကြောင့် တဒဝသရိကိုကြည့်၍ “အဝသရိတဗ္ဗော” ဟု ပါဠိတော်၌ထည့်၍ အနက်ပေးရမည်၊ အဋ္ဌကထာ ၌ကား ကုစ္ဆာနင်္ဂလံကိုး၍ “အဝသရိတဗ္ဗံ” ဟု ထည့်ထားသည်၊ ထိုသို့ထည့်သောအခါ ယေန၏ စွဲနက်ကိုလည်း “ဒိသာဘာဂေန” ဟု စွဲရသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား- “အကြင်အရှေ့အရပ်ဖြင့် သွားလျှင် ကုစ္ဆာနင်္ဂလသို့ ရောက်နိုင်၏၊ ထိုအရှေ့အရပ်ဖြင့်ပင် ကုစ္ဆာနင်္ဂလသို့ ရောက်သည်” ဟူလို။

ယသ္မိံ။ ။ဤနည်း၌ကား ယေန၌ နာဝိဘတ်သည် အဓိကရဏ အနက်ဟော တည်း၊ ဤနည်း၌လည်း စပ်ပုဒ်တိုက်ရိုက် မရှိ၊ ထို့ကြောင့် “ယေန ဘဂဝါ တေနုပဿင်္ကမိ” ၌ကဲ့သို့ “အတ္ထိ” ဟု ကြိယာထည့်၍ အနက်ပေးရိုးရှိသည်။

အတ္ထိ-ရှိသေး၏။ [နာမည်မျှသာဖြစ်သောကြောင့် အနက်အထူးရှာဖွယ် မလိုရကား “ဣန္ဒြာနင်္ဂလံ” ပါဠိလည်း အသင့်ပင်-ဟူလို။] တဒဝသရိတိ-ကား၊ တေန-ထိုအရပ် အဖို့ဖြင့်၊ အဝသရိ-ရောက်တော်မူပြီ၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ တံ-ဣန္ဒြာနင်္ဂလံလရွာရှိရာ ထိုအရပ်သို့၊ အဝသရိ-ပြီ၊ တေန ဒိသာဘာဂေန-ဖြင့်၊ ဂတော-ရောက်တော်မူပြီ၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ တံ ပဒေသံ-ဣန္ဒြာနင်္ဂလံလရွာရှိရာ ထိုအရပ်သို့၊ ဂတော-ပြီ၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။

ဣန္ဒြာ ၁၆၀၊ ဝနသဏ္ဍေတိ-ကား၊ ဣန္ဒြာနင်္ဂလံ-ကို ဥပနိဿာယ-မှီ၍၊ (ဂေါစရ ဂါမ်အဖြစ်ဖြင့် မှီ၍) ဣန္ဒြာနင်္ဂလဝနသဏ္ဍေ-ဣန္ဒြာနင်္ဂလတောအုပ်၌၊ သီလခန္ဓာ ဝါရံ-သီလတည်းဟူသော ခံတပ်ကို၊ (သစ်တုံးစသည်ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ကာရံ

တဒဝသရိ။ ။ယေနကို အနက် ၂ မျိုးဖွင့်ခဲ့သည် အားလျော်စွာ ပဌမအနက်၏ နိယမအတွက် တံကို “တေန+အဝသရိ... တေန ဒိသာဘာဂေန ဂတော” ဟုလည်းကောင်း၊ ဒုတိယအနက်၏ နိယမအတွက် တံကို “တံ+ဝါ အဝသရိ... တံ ပဒေသံ ဂတော” ဟုလည်းကောင်း၊ ၂ နည်းစီ (သဒ္ဒါ၊ အနက်ခွဲ၍) ဖွင့်သည်။

အဝသရိ။ ။အဝသရိ၌ သရဓာတ်၏ ဂတိအနက် ဟု ယူစေလိုသောကြောင့် “ဂတော” ဟု ဖွင့်၏။ အဝ အနက်မရှိ၊ ဋီကာ၌ “အဝသရိတဗ္ဗတိ ဥပဂန္တဗ္ဗ-ကပ်ရောက်ထိုက်၏” ဟု ဥပသဒ္ဒါထည့်၍ ဖွင့်ခြင်းမှာ သွားခြင်းကြိယာကိုမယူဘဲ “ရောက်ခြင်း” ကြိယာကို ယူစေ လိုသောကြောင့်တည်း။ [ဋီကာသစ်၌ကား-“ယေန ဒိသာဘာဂေန ဂတော”ကို “အဂမာသိ- သွားပြီ”ဟု ဖွင့်၍ “တံဝါ ပဒေသံဂတော”ကို “သမ္ပာပုဏိ-ရောက်ပြီ”ဟု ၂ နည်းခွဲ၍ ဖွင့်၏။ နီးကပ်၍နေသော ဂတော ၂ ပုဒ်မှာ ထိုသို့ အနက်ကွဲထိုက်မည်မထင်ပါ။]

ဣန္ဒြာနင်္ဂလေ ၁၆၀၊ ဝနသဏ္ဍေ။ ။အာဓာရ ၂ ပုဒ်ရှိသော်လည်း ဣန္ဒြာနင်္ဂလေ၌ သတ္တမိသည် သမိပတ္တတည်း၊ ဣန္ဒြာနင်္ဂလဝနသဏ္ဍေကား နိဝါသဌာနဖြစ်သော အဓိကရဏတ္ထ တည်း။ ဤသို့ အနက်ကွဲပုံကို သိစေလိုသောကြောင့် “ဣန္ဒြာနင်္ဂလံ ဥပနိဿာယ ဣန္ဒြာနင်္ဂလ ဝနသဏ္ဍေ ၁၆၀၊ ဝိဟာရတိ”ဟု မိန့်သည်။ [ဣန္ဒြာနင်္ဂလေတိ ဣဒံ တဒါ ဘဂဝတော ဂေါစရ ဂါမ်နိဒဿနံ သမိပတ္တေ ဘုမ္မန္တိ ကတွာ၊ ဣန္ဒြာနင်္ဂလဝနသဏ္ဍေတိ နိဝါသနဌာနဒဿနံ အဓိကရဏေ ဘုမ္မန္တိ-ဋီကာ။]

သီလခန္ဓာဝါရံ။ ။“သီလခန္ဓာဝါရံ ၁၆၀၊ ဝိဟာရေန”တိုင်အောင်သော စကား တို့ကား ပါဠိတော်ကို တိုက်ရိုက်ဖွင့်သော စကားမဟုတ်။ ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြခြင်း၌ ကျွမ်းကျင် သော ဆရာ၏ အစွမ်းပြအားဖြင့် ရူပကအလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ ဖွင့်ပြအပ်သော စကား တို့သာတည်း။ ရာဇကပ္ပိကာ ဒါရုက္ခန္ဓာဒီဟိ အာ (သမန္တတော)ဝရန္တိပရိက္ခိပန္တိ ဧတ္ထာတိ ခန္ဓာ ဝါရော၊ [ခန္ဓ+အာ+ဝါရ ဝရဓာတ်သည် အာ ရှေးရှိသောကြောင့် ပရိက္ခိပနအနက်ကို ဟော ၏။] သစ်တုံး ထန်းတုံး ကျောက်အုတ်စသော အတုံးအခဲတို့ကို ပတ်ဝန်းကျင် ကာရံရာဖြစ်သော

အပ်သောခံတပ်နှင့်တူသော သီလတော်ကို၊ ဗန္ဓိတွာ-ပတ်ဝန်းကျင်ဖွဲ့တော်မူ၍၊ သမာဓိကောန္တိ-သမာဓိတည်းဟူသော လှံမကို၊ ဥဿာပေတွာ-ထောင်မတ်စေတော်မူ၍၊ ဝါ-စိုက်ထောင်တော်မူ၍၊ သဗ္ဗညုတညာဏသရ်-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တည်းဟူသော ဝဇီရစိန်အဖျားရှိသောမြားကို၊ ပရိဝတ္တယမာနော-ထက်ဝန်းကျင် လည်စေတော်မူလျက်၊ (တစ်နည်း)၊ သဗ္ဗညုတညာဏပဒံ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တည်းဟူသော မန္တန်ပုဒ်ကို၊ ပရိဝတ္တယမာနော-အဖန်ဖန် မန်းမှုတ်တော်မူလျက်၊ ဓမ္မရာဇာ-တရားမင်းဘုရားသည်၊ ယထာဘိရုစိတေန-အကြင်အကြင်အလိုရှိတော်မူအပ်သော၊ ဝိဟာရေန-သီတင်းသုံးတော်မူခြင်းဖြင့်၊ ဝိဟရတိ-သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ [ယထာဘိရုစိတေန ဝိဟာရေနာတိ သဗ္ဗဝိဟာရသာဓာရဏဒဿနံ၊ ဒိဗ္ဗဝိဟာရာဒိသု ယေန ယေန အတ္တနာ အဘိရုစိတေန ဝိဟာရေန ဝိဟရတိတိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်။]

တပ်မြို့ကို “ခန္ဓာဝါရ”ဟု ခေါ်၏။ [ထိယံ ဟု ရာဇဓာနီစ၊ ခန္ဓာဝါရော ဘဝေ ထစ၊-အဘိဓာန် (၁၉၈)]။ ဤနေရာ၌ကား ဓမ္မရာဇာ၏ သီတင်းသုံးတော်မူရာဖြစ်၍ ထို တပ်မြို့ကဲ့သို့ လုံခြုံသော သီလတော်ကို “ခန္ဓာဝါရ”ဟု သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် ခေါ်ရသည်။ [သီလသင်္ခါတော+ခန္ဓာဝါရော သီလခန္ဓာဝါရော။]

သမာဓိကောန္တိ။ ။ “သမ္မာသမာဓိသင်္ခါတံ မင်္ဂလသတ္တိ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။ သတ္တိအနက်ကို ကုန္တသဒ္ဓါသည်သာ ဟော၏။ ကုန္တ၏အနက်ဖြစ်သော လှံသည်လည်း လှံမ (လှံရှည်)တည်း။ [အဘိဓာန်နိဿယသစ်၌ကား ကုန္တ၏ပရိယာယ် (ကောဏှ)ဟု တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ကောန္တသည် မူရင်းဟုတ်ကောင်းမှ ဟုတ်မည်။]

သဗ္ဗညုတညာဏပဒံ။ ။ “သဗ္ဗညုတညာဏသင်္ခါတံ ယေမန္တပဒံ (အောင်မြင်ကြောင်း မန္တန်ပုဒ်ကို)၊ ပရိဝတ္တယမာနောတိ ဇပ္ပယမာနော (အဖန်ဖန်မန်းမှုတ် စုတ်တော်မူလျက်)”ဟုလည်းကောင်း၊ “သဗ္ဗညုတညာဏသရန္တိပိ ပါဌော၊ သဗ္ဗညုတညာဏဝဇီရဂ္ဂသရ် အပရာပရံ ပရိဝတ္တယမာနော (တပြောင်းပြန်ပြန် လှည့်တော်မူလျက်)ဟုလည်းကောင်း” ဟု ဋီကာသစ်၌ ပါ၌ ၂ မျိုးဖွင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။တရားမင်းဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏ အကျင့်ပဋိပတ်တော်ဟူသမျှသည် အဓမ္မကို အကုန်အစင် နှိမ်နင်းခြင်းသာ အရေးအကြီးဆုံးရှိ၏။ ထိုအကျင့် ပဋိပတ်ဟူသည်လည်း အချုပ်အားဖြင့် သီလသမာဓိပညာတော်သာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုတရား သုံးပါးကိုသာ ဓမ္မရာဇာ၏ အဆောင်အယောင်လုပ်၍ “သီလခန္ဓာဝါရံ၊ သမာဓိကောန္တိ၊ သဗ္ဗညုတညာဏသရ်”ဟု ရူပကအလင်္ကာဖြင့် ပြသည်။ [ဓမ္မရာဇဿ ဘဂဝတော သဗ္ဗသော အဓမ္မနိဂ္ဂဟဏှန ပရာဇေ ပဋိဝတ္တိ၊ သာ စ သီလသမာဓိပညာဝသေနာတိ သီလာဒိတ္တယဿေဝ ဂဟဏံ-ဋီကာသစ်။]

အဒ္ဓါနဂမနအဖွင့် ပြီး၏။

D

ပေါက္ခရသုတ္တံအဖွင့်

၂၅၅။ တေန ခေါ ပန သမယေနာတိ-ကား၊ ယေန သမယေန-အကြင် အခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တတ္ထ-ထိုက္ခန္ဓာနိလတောအုပ်၌၊ ဝိဟရတိ-၏၊ [“တေန” ဟူသော နိယမ၏ အနိယမကို ထည့်သည်။] တေန သမယေန-က္ခန္ဓာနိလ တောအုပ်ဝယ် သီတင်းသုံးတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ တသ္မိံ သမယေ-က္ခန္ဓာနိလ တောအုပ်ဝယ် သီတင်းသုံးတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဣတိ အယံ-ကား၊ အတ္ထော-တည်း၊ [“တေန သမယေန”၌ “နာဝိဘတ်၏ သတ္တမိအနက်-ဟူလို။] (ယော-အကြင်ပုဏ္ဏားသည်၊) ပြာဟု-မန္တန်ကို၊ ဝါ-ဝေဒကျမ်းစာကို၊ အဏတိ-ရွတ်အံ တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော-သည်၊) ပြာဟုဏော-မည်၏၊ မန္တေ-မန္တန်တို့ကို၊ သဇ္ဈယတိ-သရဇ္ဈာယ်တတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဟိ-မှန်၊ ဣဒမေဝ-ဤပြာဟု အဏတိဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျသည်သာ၊ ဇာတိပြာဟုဏာနံ-ဇာတ်အားဖြင့် ပြာဟုဏဖြစ်သူတို့၏၊ နိရုတ္တိဝစနံ-ထုတ်ဖော်ပြောဆိုအပ်သော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျတည်း၊ ပန-ကား၊ အရိယာ-အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ (အရိယာနံ-တို့၏) ဗဟိတပါပတ္တာ-မျှောအပ် ပြီးသော မကောင်းမှု ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ [“အပပြုအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်”ဟု ရှေးကပေးကြ၏။] ပြာဟုဏာတိ-တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ-န်၏၊ [“ပြာဟု အဏတိ”စသည်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ် ဝေရဉ္စကဏ္ဍဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ပေါက္ခရသုတ္တံတိ ဣဒံ-ပေါက္ခရသုတ္တံဟူသော ဤအမည်သည်၊ တဿ-ထို ပုဏ္ဏား၏၊ နာမံ-အမည်တည်း၊ ပေါက္ခရသုတ္တံတိဝိ-တိ ဟူ၍လည်း၊ ဝုစ္စတိ-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်၏၊ (သီဟိုဠ်မူအတိုင်း)၊ [မြန်မာမူအတိုင်းကား-ပေါက္ခရ သုတ္တံတိ ဣဒံ-ပေါက္ခရသုတ္တံဟူသောဤအမည်သည်၊ တဿ-၏၊ နာမံ-တည်း၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ (သော-ထိုပုဏ္ဏားကို) ပေါက္ခရသုတ္တံတိ-တိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်သနည်း၊ ဤသို့ပေးပါ။] ကိရ-ချဲ့၊ [ကသ္မာကို အမှန်ယူလျှင် “ကိရ (ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်”ဟု ပေးပါ။] တဿ-ထိုပုဏ္ဏား၏၊ ကာယော-သည်၊ သေတပေါက္ခရသုတ္တံသော-ဖြူသော ပဒုမ္မာကြာနှင့်တူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဒေဝနဂရေ-အလကမန္တာစသော နတ်မြို့၌၊ ဥဿာပိတရဇတတောရဏံဝိယ-

ပေါက္ခရသုတ္တံ (သုတ္တံ)။ ။သီဟိုဠ်မူ၌ “ပေါက္ခရသုတ္တံ” ဟုလည်းကောင်း၊ “ပေါက္ခရသုတ္တံ” ဟုလည်းကောင်း ပါ၌ ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထို ၂ မျိုးလုံးလည်း သဒ္ဒပဝတ္ထိနိမိတ် အသီးအသီးရှိ၏၊ မှန်၏-နောက်အကျယ်ဝါကျ၌ “ဣတိ နံ ပေါက္ခရသုတ္တံ” သည် ပေါက္ခရ သုတ္တံ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းပြ နာမလာဘတိတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပါ၌ ၂ မျိုးလုံးပင် သူနည်းနှင့်သူ မှန်ရကား “ပေါက္ခရသုတ္တံတိ ဣဒံ တဿ နာမံ၊ ပေါက္ခရသုတ္တံတိဝိ ဝုစ္စတိ” ဟု ရှိသော သီဟိုဠ်မူအတိုင်းသာ ကောင်းသည်။

စိုက်ထူအပ်သော ငွေတူရိုက်တိုင်ကဲ့သို့၊ သောဘတိ-တင့်တယ်၏။ ပန-ဆက်၊ အဿ-ထိုပုဏ္ဏား၏။ သီသံ-ဦးခေါင်းသည်၊ ကာဠဝဏ္ဏံ-မည်းနက်သောအဆင်းရှိသည်။ (ဟုတွာ)၊ ကုန္ဒနီလမဏိမယံဝိယ-ကုန္ဒနီလာ ပတ္တမြားညိုအတိပြီးသကဲ့သို့၊ (သောဘတိ)၊ မဿုပိ-မုတ်ဆိတ်ကျင်သည်လည်း၊ စန္ဒမဏ္ဍလေ-လဝန်း၌၊ ကာဠမေယရာဇိဝိယ-(တစ်ရံတစ်ခါ ပေါ်ထွက်လာသော) မည်းနက်သော မိုးတိမ်အရေးကဲ့သို့၊ ခါယတိ-ထင်ရ၏။ အက္ခိနိ-မျက်လုံးတို့သည်၊ နီလုပ္ပလသဒိသာနိ-ကြာညိုပန်းနှင့် တူကုန်၏။ နာသာ-နာတံသည်၊ ရဇတပနာဠိကာဝိယ-ငွေကျည်တောက်ကဲ့သို့၊ သုဝဋ္ဋိတာ-လုံးသင့်ရာအရပ်၌ ကောင်းစွာလုံး၏။ သုပရိသုဒ္ဓါ-ကောင်းစွာထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်၏။

ဟတ္ထပါဒတလာနိစေဝ- လက်ဖဝါး ခြေဖဝါးအပြင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ မုခဒ္ဓါရဇ္ဈ-ခံတွင်းပေါက်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-နှုတ်ခမ်းသည်လည်းကောင်း၊ ကတလာခါရသပရိကမ္မံဝိယ-ပြုအပ်ပြီးသော ချိတ်ရည်ဖြင့် ပရိကမ်ရှိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (ချိတ်ရည်ဖြင့် ပရိကမ်ပြုထားသကဲ့သို့) သောဘတိ-၏။ [ဟတ္ထပါဒတလာနိကဲ့သို့ “သောဘန္တိ” ဟု ရှိလျှင်လည်း ကောင်း၏။] ပြာဟ္မဏဿ-၏။ အတ္တဘာဝေါ-အတ္တဘောသည်၊ အတိဝိယ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊ သောဘဂ္ဂပ္ပတ္တော-တင့်တယ်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်၏။ အရာဇကေ-မင်းမရှိသော၊ ဌာနေ-အရပ်၌၊ ကုမံ ပြာဟ္မဏံ-ကို၊ ရာဇာနံ-ကို၊ ကာတံ-ငှာ၊ ယုတ္တံ-သင့်၏။ ဧဝံ-ဤသို့၊ (သို့ကလောက်)၊ ဧသ (ဧသော)-ဤပုဏ္ဏားသည်၊ သဿိရိကော-အသရေရှိ၏။ နံ-ထိုပုဏ္ဏားကို၊ ကုတိ (တသ္မာ) ပေါက္ခရသဒိသတ္တာ-ထိုသို့ ပဒုမ္မာကြာဖြူနှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပေါက္ခရသဒိတိ-ပေါက္ခရသဒိဟူ၍၊ သဗ္ဗာနန္တိ-ကောင်းစွာသိကြကုန်၏။ “မှည့်ခေါ်ကြသည်” ဟူလို။

သုဝဋ္ဋိတာ သုပရိသုဒ္ဓါ။ ။ဝဋ္ဋဘာဝဿ ယုတ္တဌာနေ သုဌုဝဋ္ဋလာ-လုံးသင့်ရာ ဌာန၌ ကောင်းစွာလုံး၏။ ကာဠဝဏ္ဏံတိလကာဒီနံ-မည်းနက်သော အဆင်းရှိသောတင်းတိပ်၊ ဖောက်ပြန်သော ကိုယ်အင်္ဂါ၊ နှမ်းစေ့ပမာဏရှိသော မှဲ့၊ အစရှိသည်တို့၏။ အဘာဝေန သုပရိသုဒ္ဓါ-ဋီကာ။ [ကာဠဝဏ္ဏံတိလက ပုဒ်တို့၏အဖွင့်ကို သာမညဖလသုတ် ကုဒ္ဓိဝိညောဏာဒိကထာ ဝယ် သကဏိကံ ပုဒ်အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

လာခါရသပရိကမ္မံ။ ။ပရိ+ကရိယတေ-အဖန်ဖန်+ပြုအပ်၏။ ကုတိ ပရိကမ္မံ၊ လာခါရသေန+ပရိကမ္မံ လာခါရသပရိကမ္မံ၊ ကတံ+လာခါရသပရိကမ္မံ ယဿာတိ ကတလာခါရသ ပရိကမ္မံ၊ လက်ဖဝါး ခြေဖဝါး နှုတ်ခမ်းတို့သည် ချိတ်ရည်ဖြင့် ဆိုးထားသကဲ့သို့ နီနီနန်းကြသည်-ဟူလို။

ပေါက္ခရသဒိသတ္တာ။ ။ဤဟိတ်ဖြင့် “ပေါက္ခရသဒိ” အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြ၏။ သာဒိသည် ကူယတမတိ-စသော ဥဏာဒ်သုတ်၌လာသော “သမာန+ဒိသ” မှ သမာနကို သပြ၊ ဒိသပြ၊ ဒိသမှ သကို ဤပြု၍ပြီးသော ပုဒ်တည်း။ “ပေါက္ခရေန-ပဒုမ္မာကြာဖြူနှင့်+

ပန-ကား၊ (ပေါက္ခရသဒ္ဓိ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းမှတစ်ပါး၊ ပေါက္ခရသတိ အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကား၊) [“ဣတိ နံ ပေါက္ခရေ သယံတတ္ထာ၊ ပေ၊ သဗ္ဗာနန္တိ” တိုင်အောင် မြော်သည်။] အယံ-ဤပုဏ္ဏားသည်၊ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ-ကဿပမြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်အခါ၌၊ တိဏ္ဏံ-နံသော၊ ဝေဒါနံ-ဝေဒကျမ်းစာတို့၏၊ ပါရဂူ-တစ်ဖက်ကမ်းရောက်၊ တတ်မြောက်သူသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဒသဗလဿ-မြတ်စွာဘုရားအား၊ ဒါနံ-အလှူကို ဒတွာ-လှူပြီး၍၊ ဓမ္မဒေသနံ-တရားဒေသနာတော်ကို၊ ဝါ-ဟောအပ်သောတရားတော်ကို၊ သုတွာ-၍၊ ဒေဝလောကေ-နတ်ပြည်၌၊ နိဗ္ဗတိ-ဖြစ်ပြီ၊ သော-ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ တတော-ထိုနတ်ပြည်မှ၊ မနုဿလောကံ-သို့၊ အာဂစ္ဆန္တော-လာလသော်၊ မာတုကုစ္ဆိဝါသံ-အမိဝမ်း၌ နေရခြင်းကို၊ ဇိဂ္ဂစ္ဆိတွာ-စက်ဆုပ်၍၊ ဝါ-စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်၊ ဟိမဝန္တပဒေသေ-ဟိန္ဒဝန္တာအရပ်၌၊ မဟာသရေ-အိုင်ကြီး၌၊ ပဒုဂဗ္ဘေ-ပဒုမ္မာကြာတိုက်၌၊ နိဗ္ဗတိ။

စ-ဆက်၊ တဿသရဿ-ထိုအိုင်ကြီး၏၊ အဝိဒူရေ-အနီး၌၊ တာပသော-ရသေ့သည်၊ ပဏ္ဏာသာလာယ-သစ်ရွက်ကျောင်း၌၊ ဝသတိ-နေ၏၊ သော-ထိုရသေ့သည်၊ တီရေ-ကမ်းနား၌၊ ဌိတော-ရပ်တည်သည်၊ (သမာနော-စဉ်၊) တံပဒုမံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဣဒံ ပဒုမံ-သည်၊ အဝသေသပဒုမေဟိ-ကြွင်းသောပဒုမ္မာကြာတို့ထက်၊ မဟန္တတရံ-အထူးသဖြင့် ကြီး၏၊ ပုပ္ဖိတကာလေ-ကောင်းစွာဖြစ်သော ပွင့်ခြင်းရှိရာအခါ၌၊ နံ-ထိုပဒုမ္မာကြာကို၊ ဂဟေဿာမိ-ယူအံ့၊ ဣတိ စိန္တေသိ၊ တံ - ထိုပဒုမ္မာကြာသည်၊ သတ္တာဟေနာပိ-ခုနစ်ရက်ဖြင့် လည်း၊ (ခုနစ်ရက်ကြာတောင် မှလည်း၊) န ပုပ္ဖတိ-မပွင့်၊ တာပသော-သည်၊ ကသွာ-ကြောင့်၊ ဣဒံ-ဤပဒုမ္မာကြာ သည်၊ သတ္တာဟေနာပိ-ဖြင့်လည်း၊ န ပုပ္ဖတိ နုခေါ-မပွင့်ပါလိမ့်မည်နည်း၊ ဟန္တ- ယခု၊ နံ-ထိုပဒုမ္မာကြာကို၊ ဂဟေဿာမိ-အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဩတရိတွာ- သက်ဆင်း၍၊ ဂဏှိ-ယူပြီ၊ တံ-ထိုပဒုမ္မာကြာသည်၊ တေန-ထိုရသေ့သည်၊ နာဠ တော-အရိုးမှ၊ ဆိန္နမတ္တံ-ဖြတ်အပ်ပြီးကာမျှသည်၊ (သမာနံ) ယေဝ-သော်သာ၊ ပုပ္ဖိတံ-ကောင်းစွာဖြစ်သော ပွင့်ခြင်းရှိ၏၊ [သဗ္ဗာတ အဿတ္ထိအနက်၌ ဣတပစ္စည်း မောဂ္ဂလ္လာန်-ဏာဒိ ၄၅ သုတ်။] အထ-ပွင့်လာရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုပဒုမ္မာ ကြာ၏၊ အဗ္ဘန္တရေ-အတွင်း၌၊ သုဝဏ္ဏစုဏ္ဏပိဇ္ဇရံ-ရွှေမှုန့်တို့ဖြင့် ရွှေအဆင်းရှိသော၊

သဒ္ဓိ-တူသူတည်း၊ ပေါက္ခရသဒ္ဓိ-သူ” ဟု ပြပါ။ ပဒုမ္မာကြာဖြူနှင့် ကိုယ်အားဖြင့် တူသူ-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ရှေ့၌ “တဿ ကာယော သေတပေါက္ခရသဒ္ဓိသော” ဟု ဆိုခဲ့သည်။ “သဒ္ဓိ” ဟူသောပုဒ်ကို မတွေ့ရဘဲ “သတိ” ပုဒ်ကိုသာ တွေ့ရသောကြောင့် “ပေါက္ခရေန သဒ္ဓိသော ကာယော ယဿာတိ ဟိ ပေါက္ခရသတိ၊ နိရုတ္တိနယေန၊ သာတသဒ္ဓေါ ဝါ သဒ္ဓိသတ္ထော” စသည်ဖြင့် ဋီကာသစ်ကြံလေသည်။ သဒ္ဓိပုဒ်ကို တွေ့ရလျှင် ဤသို့ ဋီကာသစ်ကြံမည် မဟုတ်ပါ။

ရဇတဗိမ္ဗကံဝိယ-ငွေရုပ်ကလေးကိုကဲ့သို့၊ (တထာ-ထို့အတူ၊) ပဒုမရေဏုပိဇ္ဇရံ-ပဒုမ္မကြာဝတ်မှုတို့ဖြင့် ရွှေအဆင်းရှိသော၊ သေတဝဏ္ဏံ-ဖြူသော အဆင်းရှိသော၊ ဒါရကံ-ကလေးကို၊ အဒ္ဓသ-တွေ့ရပြီ။

သော-ထိုရသေ့သည်။ ဧသ (ဧသော)-ဤကလေးသည်။ မဟာပုညော-ကြီးသော ဘုန်းရှိသည်။ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ်၊ ဟန္တ-ယခု၊ နံ-ထိုကလေးကို၊ ပဋိဇ္ဇေမိ-မွေးမြူအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ပဏ္ဏသာလံ-သို့၊ နေတွာ-ဆောင်၍၊ ပဋိဇ္ဇေတွာ-၍၊ သတ္တဝဿကာလတော-၇ နှစ်ရှိရာအခါမှ၊ ပဌာယ-၍၊ တယော-သုံးပုံကုန်သော၊ ဝေဒေ-ဗေဒကျမ်းတို့ကို၊ ဥဂ္ဂဏှာပေသိ-သင်ယူစေပြီ၊ ဒါရကော-သည်၊ တိဏ္ဏံ-ကုန်သော၊ ဝေဒါနံ-တို့၏၊ ပါရံ-တစ်ဖက်ကမ်းရောက်တတ်မြောက်ခြင်းသို့၊ (အပြီးအဆုံးသို့)၊ ဂန္တာ-ရောက်၍၊ ပဏ္ဍိတော-ကြောင်းကျိုးမြင်သိ၊ ပင်ကိုပညာရှိသော၊ ဗျတ္တော-ထိုထိုကိစ္စအတွက်၊ ထက်မြက်သော၊ ဝါ-ဝေဒကျမ်းအတွက်၊ ထက်မြက်သော၊ ဇမ္ဗုဒီပေ-ဇမ္ဗုဒီပို၌၊ အဂ္ဂဗြာဟ္မဏော-အမြတ်ဆုံး ပုဏ္ဏားသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သော-ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ အပရေန-တစ်ပါးသော၊ သမယေန-၌၊ ကောသလဿ-ကောသလမည်သော၊ ဝါ-ကောသလတိုင်း၏ အစိုးရသော၊ ရညော-မင်းအား၊ သိပ္ပံ-ဝေဒကျမ်းအတတ်ကို၊ ဒဿေသိ-ပြုပြီ၊ [အရာဌာနအားလျော်စွာ ဝေဒကျမ်းကို “သိပ္ပံ” ဟု ယူပါ။] အထ-ဝေဒကျမ်း အတတ်ကို ပြပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုပုဏ္ဏားအား၊ သိပ္ပေ-၌၊ ပသန္နော-ကြည်ညိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ရာဇာ-သည်၊ ဥက္ကဋ္ဌနာမ-ဥက္ကဋ္ဌာမည်သော၊ မဟာနဂရံ-မြို့ကြီးကို၊ ဗြဟ္မဒေယျံ-မြတ်သောပေးအပ်သည် မည်လောက်အောင်၊ အဒါသိ-ပြီ၊ [ဗြဟ္မဒေယျံ

သုဝဏ္ဏစုဏ္ဏပိဇ္ဇရံ။ ။သုဝဏ္ဏစုဏ္ဏဟိ+ပိဇ္ဇရံ (ရွှေအဆင်း) ယဿာတိ သုဝဏ္ဏစုဏ္ဏပိဇ္ဇရံ (ရဇတဗိမ္ဗကံ ရူပံ)၊ ပိဇ္ဇရသဒ္ဓါသည် ဟေမဝဏ္ဏသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ရွှေမှုန့်တို့ဖြင့် ရောပြွမ်းနေသော ငွေရုပ်ကလေးကဲ့သို့ ပဒုမ္မာကြာဝတ်မှုန့်တို့ဖြင့် ရောပြွမ်းနေသော ဖြူဖွေးသော ကလေးငယ်။

ပါရံ။ ။မြစ်၏ ဟိုဖက်ကမ်းသည် မြစ်၏အဆုံးဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဝေဒတို့၏ အဆုံးကို “ပါရံ” ဟု ခေါ်သည်။ (တစ်နည်း) ပါရဓာတ်သည် “ကမ္မသမာပန-အမှုကိစ္စ၏ ပြီးဆုံးခြင်း” အနက်ဟောတည်း၊ “ဝေဒကို သင်ယူခြင်းကိစ္စ၏ ပြီးဆုံးခြင်း” ဟူလို၊ ပါရယတိ-ပြီးဆုံတတ်၏၊ ဣတိ ပါရံ၊ [ပါရန္တိ ပရိယောသာနံ၊ နိပ္ပတ္တိဝါ (ပြီးစီးခြင်း) ဝုစ္စတိ၊ နဒိသမုဒ္ဒါဒိနံ ပရိယောသာနဘူတံ ပါရံ ဝိယာတိ ကတွာ-ဋီကာသစ်။]

ပဏ္ဍိတော၊ ဗျတ္တော။ ။ဤ ၂ ပုဒ်၏ပြီးပုံကို ပါစိတ်-ဘိက္ခုနီ-ပဌမပါရာဇိက အဖွင့် ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။ ပဋိသန္တိပညာသင်္ခါတေန သဘာဝညာဏေန (အားဖြင့်) ပဏ္ဍိတော၊ ဣတိ ကတ္တဗ္ဗေသု (ပြုထိုက်သော ထိုထိုကိစ္စတို့၌) ဝေဒေသုဝါ ဝိသဒပညာသင်္ခါတေန ဝေယျတ္တိယေန ဗျတ္တော-ဋီကာသစ်။

ပုဒ်ကို နောက်၌ ဖွင့်လတံ။] နံ-ထိုပုဏ္ဏားကို၊ ပေါက္ခရေ-ပဒုမ္မာကြာ၌၊ ဣတိ (တသ္မာ) သယံတတ္တာ-ဤသို့ကိန်းရသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပေါက္ခရသုဘာတိတိဝိ-ပေါက္ခရသုဘာတိဟူ၍လည်း၊ သဉ္ဇနန္တိ-ကောင်းစွာသိကြကုန်၏၊ (ခေါ်ဝေါ်ကြကုန်၏။)

ဥက္ကဋ္ဌံ အဇ္ဈာဝသတိတိ-ကား၊ ဥက္ကဋ္ဌာနာမကေ-ဥက္ကဋ္ဌာ အမည်ရှိသော၊ နဂရေ-၌၊ ဝသတိ-နေ၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ (ဥက္ကဋ္ဌာ နာမကေ-သော၊ နဂရေ-၌) အဘိဘဝိတွာ-လွှမ်းမိုး၍၊ အာဝသတိ-အပိုင်းအခြားအားဖြင့် နေ၏၊ တဿနဂရဿ-၏၊ သာမိကော-အရှင်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ယာယ မရိယာဒါယ-အကြင် သူတစ်ပါးတို့နှင့် မဆက်ဆံသော အပိုင်းအခြားအားဖြင့်၊ တတ္ထ-ထိုမြို့၌၊ ဝသိတဗ္ဗ-

ပေါက္ခရေ သယံတတ္တာ။ ။ဤဟိတ်ကိုကြည့်၍ “သာတိ” ၌ သီဓာတ်မှ ဤကို အာပြု၊ တ ပစ္စည်းဖြင့် သယနံ-ကိန်းခြင်း (နေခြင်း)၊ သာတော-ခြင်း၊ သာတော+ယဿ+အတ္တိတိ သာတိ-နေခြင်းရှိသူ၊ ပေါက္ခရေ+သာတိ ပေါက္ခရသုဘာတိ၊ ဤသို့ကြံသင့်၏၊ ဤပြခဲ့သော နည်းအရ “ပေါက္ခရသုဘာတိ (သာဒိ)” ဟု ဤကာရန္တသာရှိရမည်၊ စာအုပ်တို့၌ကား ဣကာရန္တ ချည်းရှိ၏၊ [ဋီကာ၌ နောက်တစ်နည်းပြသေး၏၊ ပါဠိပျက်နေဟန်တူသည်။]

အဇ္ဈာဝသတိ။ ။ [အဓိ+အာ+ဝသတိ၊] ဤပုဒ်ကို ၂ နည်းဖွင့်ရာ၌ ပဌမနည်းဝယ် အဓိသဒ္ဓါ+အာသဒ္ဓါတို့သည် အနက်မရှိသော ဥပသာရပုဒ်မျှသာတည်း၊ ထိုအဓိ+အာ ရှေးရှိသော ဝသဓာတ်၏ ယှဉ်ရာ၌ သတ္တမိအနက်ဝယ် ဒုတိယာသက်ရိုး ရှိသောကြောင့် “ဥက္ကဋ္ဌံ+အဇ္ဈာဝသတိ” ဟု ပါဠိတော်၌ရှိရသည်၊ ထို့ကြောင့် “ဥက္ကဋ္ဌနာမကေ နဂရေ ဝသတိ” ဟု ဖွင့်သည်၊ [ရူပသိဒ္ဓိ-ကာရက-တတိယာ သတ္တမိနဉ္စသုတ်နှင့် မောဂ္ဂလ္လာန်-၂ ကဏ္ဍ၊ ၂ သုတ် အဘယာရာမဆရာတော်၏ နိဿယ၌ကြည့်ပါ။]

အဓိ+အာ အနက်ရှိ။ ။ဒုတိယနည်း၌ကား အဓိသည် အဘိဝန (ဣဿရိယ) အနက်ဟော၊ အာ သဒ္ဓါသည် မရိယာဒါအနက်ဟောတည်း၊ ဤသို့ အနက်ရှိကြသော အခါ၌ လည်း ဝိဘတ်ကို တတိယာ သတ္တမိနဉ္စသုတ်ဖြင့်ပင် သက်ရသည်၊ [ဋီကာသစ်၌ကား “ကမ္မပ္ပဝစနီယယုတ္တေသုတ်ဖြင့် ဘုမ္မတ္တ၌ ဒုတိယာသက်” ဟု ဆို၏၊ သို့သော် သတ္တတသဒ္ဓါကျမ်းတို့အလို အဓိသည် ကမ္မပ္ပဝစနီယမဟုတ်သောကြောင့် စဉ်းစားပါ။]

တဿ နဂရဿ ၊ပေ၊ ဝသတိ။ ။အဓိ+အာ အနက်ရှိသော ဒုတိယနည်းကို ချဲ့လို၍ “တဿ နဂရဿ” စသည်ကိုမိန့်သည်၊ “တဿ နဂရဿ သာမိကော ဟုတွာ” သည် “အဘိဘဝိတွာ” ၏ အကျယ်တည်း၊ “အဘိဘဝိတွာ-ပိုင်ရှင်အဖြစ်ဖြင့် လွှမ်းမိုးအုပ်စိုး၍” ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ၊ “ယာယ မရိယာဒါယ ၊ပေ၊ တာယ မရိယာဒါယ” သည် အာ ဥပါသာရ၏ အဖွင့်တည်း၊ အာ ဥပသာရသည် မရိယာဒါအနက်ဟော-ဟူလို၊

ယာယ မရိယာဒါယ။ ။မရိယာဒါကို “ပရိ+အာ+ဒါ” ဟု ခွဲ၊ ပကို မ ပြု၊ “ပိုင်းခြား၍ ယူကြောင်း-အပိုင်းအခြား” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏၊ ထို “မရိယာဒါ” ဟူသည်လည်း သူတစ်ပါးနှင့် မစပ်ဆိုင်သော (ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော) အပိုင်းအခြားတည်း၊ [ယာယ မရိယာဒါယာတိ ဟိ ယာယ

နေထိုက်၏။ တာယ မရိယာဒါယ-ထိုသူတစ်ပါးတို့နှင့် မဆက်ဆံသော အပိုင်း အခြားအားဖြင့်၊ ဝသတိ-၏။ [စာအုပ်တို့၌ “ဝသိ” ဟု ရှိ၏။ အဇ္ဈာဝသတိ၏ အဖွင့်ဖြစ်သောကြောင့် “ဝသတိ” ဟု ရှိရမည်။]

ကိရ-တဆင့်စကား၊ ကြားရဖူးသည်ကား၊ (တစ်နည်း)၊ ကိရ- (ယသွာ)- ကြောင့်၊ တဿ နဂရဿ-၏။ ဝတ္ထု-တည်ရာမြေကို၊ ဥက္ကာ-မီးရှူးတိုင်တို့ကို၊ ထပေ တွာ-၍၊ ဥက္ကာသု-တို့သည်၊ ဇလမာနာသု-တောက်ပကုန်စဉ်၊ အဂ္ဂဟေသု-ယူကြ ကုန်ပြီ၊ တသွာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မီးရှူးတိုင်တို့ တောက်ပကုန်စဉ် မြို့တည်ရသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ တံ-ထိုမြို့ကို၊ ဥက္ကဋ္ဌာတိ-ဥက္ကဋ္ဌာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ ဩက္က ဌန္တိဝိ-ဟူ၍လည်း၊ ပါဌော-ပါဌိတော်ပါရှိသည်၊ (အတ္ထိ)၊ သောယေဝတ္ထော-ထို “ဥက္ကာ ထပေတွာ” စသော အနက်ပင်တည်း၊ [ဥကို ဩပြုခြင်းသာ ထူး၏။ အနက်မထူးပါ-ဟူလို။] ပန-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤဥက္ကဋ္ဌဟူသောပုဒ်၌၊ ဥပသဂ္ဂဝသေန- အဓိ+အာဟူသော ဥပသာရတို့၏ အစွမ်းကြောင့်၊ ဘုမ္မတ္ထေ-သတ္တမိဝိဘတ်၏ အနက်၌၊ ဥပယောဂဝစနံ-ဒုတိယာဝိဘတ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-ထိုက်၏။ စ-ဆက်၊

အပရာဓိနတာ သင်္ခါတာယ (သူတစ်ပါးတို့၌ မစပ်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော) အနည သာဓာရဏာဝတ္ထာယ (သူတစ်ပါးတို့နှင့် မဆက်ဆံသော အပိုင်းအခြားအားဖြင့်) ဝသတိ ဣတိ အတ္ထော၊-ဋီကာသစ်။]

တဿ ကိရ။ ။အဇ္ဈာဝသတိကိုဖွင့်ပြီး၍ ထို အဇ္ဈာဝသတိနှင့်စပ်လျက် ဒုတိယာ သက်ရသော ဥက္ကဋ္ဌပုဒ်ကို ဖွင့်လိုသောကြောင့် “တဿ ကိရ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ထိုပါဌ်၌ “ဥက္ကာ ဌပေတွာ” သည် ဥက္ကဋ္ဌအမည်ရခြင်း၏အကြောင်းပြတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဥက္ကာသု+ဒ္ဓိတာ ဥက္ကဋ္ဌာ” ဟု ဋီကာ၌ နိစ္စသမာသ်ဖြစ်သောကြောင့် “ဒ္ဓိတာ” ဟု ပရိယာယ်ပုဒ်ဖြင့် ကိတန္တ တပျရိသ် ဝစနတ္ထပြုသည်။ ထိုမြို့ကို စ၍တည်သော အခါ၌ ညဉ့်ကာလဝယ် ကောင်းသော နက္ခတ် အချိန်အခါသည် ဖြစ်၏။ ထိုခဏကောင်းကို လွန်မသွားစေလိုသောကြောင့် မီးရှူးမီးတိုင် တို့ကို ထွန်းလျက် မြို့နေရာကို ယူကြရသည်။ [ဥက္ကာသု-တို့သည်၊ ဇလမာနာသု- ကုန်စဉ်+ဒ္ဓိတာ- တည်သောမြို့တည်း၊ ဥက္ကဋ္ဌာ-မြို့၊ ဤသို့ ဣတ္ထိလိန်ဖြစ်ရကား စာအုပ်တို့၌ “ဥက္ကဋ္ဌာနာမကေ” ဟုလည်းကောင်း၊ ဥက္ကဋ္ဌာတိ ဝုစ္စတိ” ဟုလည်းကောင်း ပါရှိမှန်ရှိပါစေ။]

ဥပသဂ္ဂ ဝေ၊ ဥပယောဂဝစနံ။ ။ပြုအပ်ခဲ့သော သဒ္ဓါနည်းနှင့် အညီ “ဥက္ကဋ္ဌာ နာမကေ နဂရေ” ဟု ဘုမ္မတ္ထဖြစ်သော်လည်း အဓိ+အာ ဥပသာရတို့၏ အစွမ်းကြောင့် (သတ္တမိ မသက်ဘဲ) ဒုတိယာဝိဘတ်သာ သက်၍ “ဥက္ကဋ္ဌ အဇ္ဈာဝသတိဟု သံဂါယနာတင် ထေရ်တို့ (တစ်နည်း-အရှင်အာနန္ဒာသည်) မိန့်တော်မူအပ်သည်” ဟု သိပါ။

ဥပသဂ္ဂ ဝေ၊ ဘုမ္မတ္ထေ။ ။ဥက္ကဋ္ဌ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သည် ဘုမ္မတ္ထ၌သက်၏။ အဓိ+အာ ဥပသာရတို့ အနက်ရှိသည်ဖြစ်စေ မရှိသည်ဖြစ်စေ ဥက္ကဋ္ဌ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်မှာ ဘုမ္မတ္ထချည်းသာတည်း။ ဘာကြောင့်နည်း... ဥက္ကဋ္ဌကို ဝသဓာတ်၌သာ စပ်၍ “ဥက္ကဋ္ဌ၌+နေ” ဟုသာ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။ [ယခုအခါ၌ အဓိကို အနက်ရှိကြသောအခါ “ဥက္ကဋ္ဌ-

တဿ-ထိုဥက္ကဋ္ဌပုဒ်၏။ (သေသပဒေဟိ-သတ္တုဿဒံစသော ကြွင်းသောပုဒ် တို့သည်။) အနုပယောဂတ္တာ-လျော်စွာ ယှဉ်စပ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သေသ ပဒေသု-သတ္တုဿဒံစသော ကြွင်းသောပုဒ်တို့၌၊ (ဥပယောဂဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။)

ဥက္ကဋ္ဌာမြို့ကို+အဓိ-လွှမ်းမိုး၍-အုပ်စိုး၍” ဟု စပ်၍ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို ကံအနက်ဟော ဟု ယူကြ၏။ ထိုအယူကို “ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ” ထောက်၍ စဉ်းစားပါ။ အဂါရံ အဇ္ဈာဝသတာ ဌ်လည်း နည်းတူ။]

မှတ်ချက်။ ။ဝိနည်း-ပါစိတ်-ဘူတဂါမဝဂ်, ဝေဟာသကုဋိသိက္ခာပုဒ်၌ အဘိ အနက်မရှိ ကြသောအခါ “မဇ္ဇ-၌၊ အဘိနိသီဒေယျဝါ-ထိုင်မှုလည်း ထိုင်အံ့” ဟုလည်းကောင်း, အဘိအနက်ရှိ ကြသောအခါ “မဇ္ဇ-ကို၊ အဘိနိသီဒေယျဝါ-မိ၍မှုလည်း ထိုင်အံ့” ဟု လည်း ကောင်း အနက်ပေးနိုင်သကဲ့သို့, ဤ၌လည်း အဓိအနက်ရှိ ကြသောအခါ “ဥက္ကဋ္ဌ-ကို၊ အဇ္ဈာ ဝသတိ-စိုးအုပ်၍ အပိုင်းအခြားအားဖြင့် နေ၏” ဟု အနက်ပေးရမည်ကဲ့သို့ ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ သို့သော် ထိုပါဠိတော်၌ကား ဝသဓာတ်မဟုတ်, သဒဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့် အဘိ ရှေးရှိသော အခါ မဇ္ဇ၌ ကံအနက် ပေးနိုင်ပါ၏။ ဤ၌ကား “ဥပနန္တဇ္ဈာဝသဿ” ဟု ဝသဓာတ်ဖြစ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း, “တတိယာ သတ္တမိနဉ္စ” ဟု သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ဆိုသောကြောင့်လည်း ကောင်း, အဓိအနက်ရှိ ကြသော်လည်း “ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ” နှင့်အညီ “၌” ဟု သတ္တမိ အနက်သာ ပေးနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဥက္ကဋ္ဌာရုပ်ပြီးပုံ။ ။မူလဝိဘူဇာဒိပက္ခေပေန (မူလဝိဘူဇာဒိဂိုဏ်း၌ သွင်းခြင်း အားဖြင့်) သဒ္ဓသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ဋီကာ။ ဤ၌ မူလဝိဘူဇာဒိဂိုဏ်းဟူသည် (ဣပစ္စည်းမသက်ဘဲ) က ပစ္စည်းသက်၍ပြီးခြင်းအားဖြင့် မူလဝိဘူဇာသဒ္ဓါနှင့်တူသောသဒ္ဓါအပေါင်းတည်း။ [ကပက ရဏေ (ကံအနုပဇနိရှိသော ပစ္စည်းအရာ၌) မူလဝိဘူဇာဒိနံ (မူလဝိဘူဇာအစရှိသောသဒ္ဓါတို့၏ အကျိုးငှာ) ဥပသချံာနံ (ဖွင့် ဆိုခြင်းသည်) ဘဝတိ။] ချဲ့ဦးအံ့-“မူလာနိ - သစ်မြစ်တို့ကို+ဝိဘူဇတိ- ကောက်ကွေးအောင် ပြုတတ်၏။ ဣတိ မူလဝိဘူဇေ” ဟု ပြု၍ ရထားကို “မူလဝိဘူဇ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုပုဒ်၌ မူလ+ဝိသဒ္ဓါပပဒ, ဘူဇဓာတ်နောင် “အာတော နုပသဂ္ဂေ ကော” သုတ်ဖြင့် ကပစ္စည်းသက်၍ ဘု၌ ဝုဒ္ဓိမပြုဘဲ ပြီး၏။ ဤ ဥက္ကဋ္ဌာ၌လည်း ဥက္ကဋ္ဌာသဒ္ဓါပပဒ ဌာဓာတ်နောင် ကပစ္စည်းသက်လျှင် “ဥက္ကဋ္ဌာ” ဟု ဖြစ်၏။ ဤ တိုင်ရုံသာ မူလဝိဘူဇဒိဂိုဏ်း အစီအရင်ဖြစ်၏။ ၎် ဒွေဘော်လာခြင်း, က္ကာ၌ ရဿပြုခြင်း, အာပစ္စည်း သက်ခြင်းတို့မှာ ရိုးရာသဒ္ဓထုံးစံသာတည်း။ ကပစ္စည်းကိုလည်း ကပစ္စည်းကျမ်းအလိုအားဖြင့် ယဒနုပပန္နာ နိပါတနာသိဇ္ဈန္တိသုတ်ဖြင့် သက်နိုင်ပါ၏။

တဿ အနုပယောဂတ္တာ။ ။ဥက္ကဋ္ဌ၌ အဓိ+အာ+ဝသဓာတ်၏ယှဉ်ရာဖြစ်သော ကြောင့် ဒုတိယာဝိဘတ်သက်ရလျှင် ရှိပါစေတော့၊ သတ္တုဿဒံစသော ပုဒ်တို့၌ အဘယ်နည်း အားဖြင့် ဒုတိယာဝိဘတ်သက်နိုင်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တဿ အနုပယော ဂတ္တာ” ဟု မိန့်သည်။ [တဿာတိ ဥက္ကဋ္ဌံတိ ဥပယောဂဝသေန ဝုတ္တပဒဿ၊ အနုပယောဂတ္တာ တိ ဝိသေသနဘာဝေန အနုပယုတ္တတ္တာ၊ သေသပဒေသုတိ သတ္တုဿဒံတိ အာဒိပဒေသု (ဥပ ယောဂဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ)။] ဆိုလိုရင်းကား-တဿကို ဥက္ကဋ္ဌစွဲ၍ အနုပယောဂတ္တာကို

တတ္ထ-ထိုဥပသဂ္ဂဝသေန ပနေတ္ထစသော အစီအရင်၌၊ လက္ခဏာ-မှတ်ကြောင်း သုတ်ကို၊ သဒ္ဓသတ္တတော-သဒ္ဓါကျမ်းမှ၊ ပရိယေသိတဗ္ဗ-ရှာထိုက်၏။ (ရှာပါလေ)။

သတ္တုဿဒန္တိ-ကား၊ သတ္တေဟိ-သတ္တဝါတို့ဖြင့်၊ ဥဿဒံ ဥဿန္တံ-များသော၊ ဗဟုဇနံ-များစွာသော သတ္တဝါရှိသော၊ အာကိဏ္ဏမနုဿ-ရောပြွမ်းသော လူရှိသည် လည်းဖြစ်သော၊ ပေါသာဝိနိယံ၊ ပေါ၊ သမာကိဏ္ဏဉ္စ-မွေးမြူစေအပ်သော ဆင်၊ မြင်း၊ ဥဒေါင်း၊ သမင်အစရှိသော တစ်ပါးမက များစွာသောသတ္တဝါတို့ဖြင့် ရောပြွမ်း

“အနုပယုတ္တံ” ဟု ကံဟောကြသောအခါ ထိုကံ၏ ကတ္တားကို “သေတပဒေဟိ” ဟု ထည့်၍ “သတ္တုဿဒံ” စသော ပုဒ်တို့က ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ဥက္ကဋ္ဌဟူသောပုဒ်၌ စပ်ရသောကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌံနှင့်တူစွာ သတ္တုဿဒံ စသော ဝိသေသနပုဒ်တို့၌လည်း ဒုတိယာဝိဘတ် သက်နိုင်ပါသည်- ဟူလို။ [“ပဓာနမပဓာနေသု၊ ပဓာနေ ဂဟိတေ သတိ၊ ဂဟိတံ အပဓာနံပိ၊ နင်္ဂလာနဒကံ ယထာ” ဟု ရှေးဆရာတို့ ပြောရိုးစကားနှင့် သဘောတူပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် မှီကာ၌ “ယထာ ဝိမိ ဟိ အနုပယောဂေါ ပရိမသ္မိ-ရှေ့ပုဒ်၌ အစီအရင်အားလျော်စွာ ယှဉ်စပ်ရခြင်းဖြစ်၏” ဟု ဆိုသည်၊ ရှေ့ပုဒ်၌ ဒုတိယာရှိသောကြောင့် သတ္တုဿဒံစသော ဝိသေသန နောက်ပုဒ်တို့၌ လည်း ဒုတိယာဝိဘတ် သက်ရသည်-ဟူလို။]

တတ္ထ လက္ခဏံ။ ။တတ္ထာတိ ဥပသဂ္ဂဝသေနာတိ အာဒိနာ ဝုတ္တဝိဓာနေ (ဥပ သဂ္ဂဝသေန ပနေတ္ထ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ-ဟု ဆိုအပ်ပြီးသော အစီ အရင်၌)။ . . . သဒ္ဓသတ္တတော ပရိယေသိတဗ္ဗံတိ ဧတေန (သုတ်ကို သဒ္ဓါကျမ်းမှ ရှာပါ- ဟူသော ဤစကားဖြင့်) သဒ္ဓလက္ခဏာနဂတောဝါယံ သဒ္ဓပ္ပယောဂါတိ ဒဿေတိ-“ဥပန္တုဇ္ဈာ ဝသဿ” ဟူသော ပါဏိနီ ၁-၂-၄၇ သုတ်သို့ အစဉ်လိုက်သော သဒ္ဓါပြယုဂ်ပင် ဖြစ်သည်၊ (ကစ္စည်း ကာရက၊ တတိယသတ္တမိနဉ္စ သုတ်နှင့်လည်း သဘောတူပင်၊) ဤစကားဖြင့် “အဓိ+ အာရှေးရှိသော ဝသဓာတ်၏ယှဉ်ရာ၌ ဥက္ကဋ္ဌဝယ် ဘုမ္မတ္ထ၌ ဒုတိယာသက်ရပုံကို ဖွင့်ပြခြင်း သည် သဒ္ဓါကျမ်းအစီအရင်မှ အလွတ်ဖြစ်သော အတ္တနောမတိ မဟုတ်ပါ၊ သဒ္ဓါကျမ်းနှင့် အညီသာ ဖြစ်ပါသည်” ဟု သိစေသည်။

သတ္တုဿဒံ။ ။ဥပဗ္ဗုဓသဒဓာတ်+အပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ဥဿဒသဒ္ဓါသည် ဥဿန္တံ (အပေါ၊ အများ) အနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဥဿန္တံ” ဟု ဖွင့်သည်၊ (ဥဿန္တံ၌ တပစ္စည်း၊) ဥဿဒတိ-ပေါများ၏၊ ဣတိ ဥဿဒါ၊ သတ္တေဟိ+ဥဿဒါ သတ္တုဿဒါ (ဥက္ကဋ္ဌာ)၊ ဤစကားအရ ပေါများသော သတ္တဝါတို့ကို ရသော်လည်း ဌာနုပစာရအားဖြင့် ဥက္ကဋ္ဌာမြို့တိုင် အောင် ယူပါ၊ ထို့ကြောင့် “ဗဟုဇနံ” ဟု ဥက္ကဋ္ဌာမြို့ကို တိုက်ရိုက်ရအောင် ဖွင့်သည်၊ [ဗဟု+ဇနာ ယတ္ထာတိ ဗဟုဇနာ။]

ဗဟုဇနံ၊ ပေါ၊ သမာကိဏ္ဏဉ္စ။ ။“သတ္တုဿဒံ” ၌ ဥဿဒတာ (ဥဿဒ၏ ဖြစ်ကြောင်း) သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတိ ဟူသည် ဗဟုလတာ (များသည်၏ အဖြစ်တည်း၊) ထို့ကြောင့် ဗဟုဇနံဟု ဥဿဒအတွက် “ဗဟု” ဟု ဖွင့်သည်၊ “ဗဟုဇနံ” အရ များပုံကိုလည်း “အာကိဏ္ဏ မနုဿံ၊ ပေါ၊ အနေကသတ္တသမာကိဏ္ဏဉ္စ” ဟု အာကိဏ္ဏသဒ္ဓါဖြင့် သရုပ်ဖော်သည်၊ ဤအဖွင့်ကို

သည်လည်းဖြစ်သော၊ (“ဥက္ကဋ္ဌ” ဌှပ်) ကုတိ အတ္ထော-နက်၊ ပန-ကား၊ ယသ္မာ-
ကြောင့်၊ ဧတံ နဂရံ-သည်၊ ဗဟိ-ပြင်ပ၌၊ အာဝိဇ္ဇိတာ (အာဝိဇ္ဇိတာ)-ပတ်ပတ်
လည်၍၊ ဇာတေန-ပေါက်သော၊ ဟတ္ထိအဿာဒိနံ-ဆင်၊ မြင်းအစရှိသော သတ္တဝါ
တို့၏၊ ယာသတိဏေနစေတ-အစာဖြစ်သောမြက်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဂေဟတ္ထာဒန
တိဏေနစ-အိမ်ကို မိုးကြောင်းဖြစ်သော မြက်နှင့်လည်းကောင်း၊ သမ္ပန္နံ-ပြည့်စုံ၏။

တထာ-ထို့အတူ၊ ဒါရုကဋ္ဌေဟိ စေတ-ထင်းဖြစ်သော သစ်သားတို့နှင့်လည်း
ကောင်း၊ ဂေဟသမ္မာရကဋ္ဌေဟိစ-အိမ်၏ အဆောက်အဦးဖြစ်သော သစ်သား
တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ (သမ္ပန္နံ)၊ စ-သည်သာမကသေး၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ အဿ-
ထိုမြို့၏၊ အပ္ပန္နရေ-အတွင်း၌၊ ဝဋ္ဋတုရဿာဒိသဏ္ဌာနာ-အဝိုင်းသဏ္ဌာန်
လေးထောင့်သဏ္ဌာန်အစရှိသော ပုံသဏ္ဌာန်ရှိကုန်သော၊ ဗဟူ-ကုန်သော၊ ပေါက္ခရ
ဏိယော-ရေကန်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဇလဇကုသုမ ဝိစိတ္တာနိ-ရေ၌ဖြစ်သော
ပန်းတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်ကုန်သော၊ ဗဟူနိ-ကုန်သော၊ အနေကာနိ-တစ်ကန်မက
ကုန်သော၊ တဠာကာနိစ-တစ်ဖက်ဆည်ကန်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥဒကဿ-
ဖြင့်၊ နိစ္စဘရိတာနေဝ-အမြဲပြည့်ကုန်သည်သာလျှင်၊ ဟောန္တိ-န်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊
သတိဏကဋ္ဌောဒကန္တိ-ဟူ၍၊ (သံဂီတိကာရေဟိ၊ တစ်နည်း-အာယသ္မာတာ
အာနန္ဒေန) ဝုတ္တံ-ပြီ။

ကြည့်၍ ဗဟုဇန၌ ဇနအရ လူနှင့်တကွ တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါအားလုံးကိုယူပါ-ဟု သိစေသည်။
ပေါသာဝနီယံ ပုသ+ဏာပေ+အနီယ ဟု ခွဲ၊ တောထည်း၌ ဖမ်းယူ၍ ဓနရှင်တို့သည် မွေးမြူ
စေအပ်သည်ကို “ပေါသာဝီယန္တေတိ ပေါသာပနီယာ” ဟု ခေါ်၏။ [ဓနရှင်တို့က
မွေးမြူစေရာ၌ ဆင်ထိမ်းစသူတို့က မွေးမြူအပ်သောကြောင့် နိကာ၌ “ပေါသေတဗ္ဗာ” ဟု
ဆိုသည်။] ပကို ဝပြ၍ “ပေါသာဝနီယာ” ဟု ဖြစ်၏။ [အရညာဒိသု ဂဟေတွာ ပေါသေတဗ္ဗာ
ပေါသာဝနီယာ-နိကာသစ်။] ပေါသာဝနီယာစ+တေ+ဟတ္ထိ ၊ပေ၊ မိဂါဒယောစာတိ
ပေါသာဝနီယ ၊ပေ၊ မိဂါ ဒယော၊ အနေကသတ္တနှင့် ကမ္မဓာရဲ ထပ်တွဲပါ။

ယသ္မာ ပနေတံ။ ။သတ္တုဿဒံကို ဖွင့်ပြီး၍ “သတိဏကဋ္ဌောဒကံ” ကို ဖွင့်လို
သောကြောင့် “ယသ္မာ ပနေတံ” စသည်မိန့်၊ အာဝိဇ္ဇိတာနေရာ၌ အာ + ဝိ + အဉ္ဇေတိဖြင့်
“အာဝိဇ္ဇိတာ” ဟု ရှိစေလိုကြ၏။ အာဝိဇ္ဇိတာ (အာဝိဇ္ဇိတာ)တိ ပရိကိစ္ဆိတွာ-နိကာ၊
[သတိဏ၌ သသည် ဒွန်၏ရှေ့၌ တည်သောကြောင့် သတိဏ၊ သကဋ္ဌ၊ သဥဒကဟု
ပုဒ်တိုင်းလိုက်နိုင်၏။ ထိုတွင် “တိဏေနစ သမ္ပန္နံ” ဖြင့် “သတိဏ” ကိုလည်းကောင်း၊ တထာ
၊ပေ၊ ကဋ္ဌေဟိစ” ဖြင့် “သကဋ္ဌ” ကိုလည်းကောင်း၊ “ယသ္မာ စဿ ၊ပေ၊ နိစ္စဘရိတာနေဝ
ဟောန္တိ” ဖြင့် “သဥဒက” ကိုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။ “ဗဟူကာနိ၊ အနေကာနိ” ဟူရာ၌
ဗဟူကာနိကိုပင် “အနေကာနိ” ဟု ထပ်ဖွင့်ဟန်တူသည်။ သို့မဟုတ် အနေကာနိပုဒ် ပိုသည်။
တူးအပ်သော ကန်သည် ပေါက္ခရဏီ၊ အထက်မှလာသောရေကို ကန်သင်းဆည်၍ ပြုအပ်သော
ကန်သည် တဠာက (တစ်ဖက်ဆည်ကန်) မည်၏။]

ဓညေန-ကောက်၊ ပဲစသော အစာနှင့်၊ သဟ-တကွဖြစ်သော၊ သဓည-
ကောက်၊ ပဲစသော အစာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပုဗ္ဗဏ္ဏာရဏ္ဏာဒိဘေဒ ဗဟုဓည
သန္နိစယံ-ကောက်၊ ပဲ အစရှိသော အပြားရှိသော များသောအစာတို့ကို သိုမှီးသိမ်း
ဆည်းရာဖြစ်သော၊ (“ဥက္ကဋ္ဌ” ဌှပ်) ကူတိ အထွေ၊ [စာအုပ်တို့၌ “ပုဗ္ဗဏ္ဏာ
ပရဏ္ဏာဒိ ဘေဒံ+ဗဟုဓည သန္နိစယံ” ဟု ၂ ပုဒ်ခွဲထားသော်လည်း ပုဗ္ဗ၊ ပေ၊
ဘေဒသည် ဗဟုဓည၏ သရုပ်ဖော်ဖြစ်သောကြောင့် တစ်ပုဒ်တည်းရှိပါစေ၊]
တ္ထောဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော (သတ္တုဿဒံ၊ သတိဏကဋ္ဌောဒကံ၊
သဓညဟူသော) ပုဒ် ၃ ပါးအပေါင်းဖြင့်၊ (“ဒီပိတာ” ဌှပ်) ယသ္မိ နဂရေ-၌၊
ဗြာဟ္မဏော-ပုဏ္ဏားသည်၊ သေတစ္ဆတ္ထံ-ထီးဖြူကို၊ ဥဿာပေတွာ-ထောင်မတ်စေ
၍၊ ဝါ-စိုက်ထူ၍၊ ရာဇလိဋ္ဌာယ-မင်း၏ တင့်တယ်စမှယ်ခြင်းဖြင့်၊ ဝသတိ-၏၊
တဿ-ထိုမြို့၏၊ သမိဒ္ဓိသမ္ပတ္တိ-ပေါများကြွယ်ဝခြင်းအားဖြင့် သမ္ပတ္တိဖြစ်ပုံသည်၊
ဝါ-ကို၊ ဒီပိတာ-ပြအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ။ . . ရာဇတော-မင်းမှ၊ လဒ္ဓံ-ရအပ်သော၊
ဘောဂုံ-စည်းစိမ်ဖြစ်သော၊ ရာဇဘောဂုံ-မင်းမှ ရအပ်သောစည်းစိမ်ဖြစ်သော၊

သဓည။ ။ထောမနိဓိ၌ ဓာဓာတိ၏ ပေါသနအနက်ကို ယူ၍ “ဓာနေ ပေါသနေ-
ကိုယ်ကို မွေးမြူခြင်း၌+သာဓု-ကောင်းသော အစာတည်း” ဟု ပြု၍ ယပ်ပစ္စည်းဖြင့် “ဓာနံ”
ဟု ပြီးစေ၏၊ ပါဠိ၌ကား နှုတ် ၂ ပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ ဓာ၌ ရဿပြု၍ “ဓည” ဟု ဖြစ်၏၊ ထို
ဓညသဒ္ဓါသည် အချို့နေရာ၌ စပါးမျိုးကိုသာ ဟော၏၊ အချို့အရာ၌ကား ကိုယ်ကိုမွေးမြူရာ၌
အသုံးကျသော “သာလိ တိလ ယဝ စသည်ကိုဟော၏” ဟု ထောမနိဓိ ဆို၏၊ ဤနေရာ၌
နောက်အနက်ကို ယူ၍ “ပုဗ္ဗဏ္ဏာပရဏ္ဏာဒိဘေဒဗဟုဓည” ဟု သရုပ်ဖော်သည်၊ အာဒိဖြင့်
ပုဗ္ဗဏ္ဏ အပရဏ္ဏမှတစ်ပါးသော အခြား ဗူး၊ ဖရုံစသောစားဖွယ်ကို ယူပါ၊ ထိုအားလုံးပင် ဓည
သဒ္ဓါ၏အနက် ဖြစ်နိုင်သည်။

မှတ်ချက်။ ။“သဟ ဓညေနာတိ သဓည” သည် နဂရ်ကို ဝံ့၍ နပုလိန်ပဌမန္တ
တည်း၊ တစ်နည်း-“ဥက္ကဋ္ဌ အဇ္ဈာဝသတိ” စသော ဝါကျအတိုင်းပင် ဒုတိယန္တဖြင့်ထားသည်၊
ဤသို့ နိကာ၌ ၂ နည်းဖွင့်သောကြောင့် ကူတိသဒ္ဓါ ပါဖွယ်မလို၊ “သဟ+ဒေဝေဟိ သဒေဝကံ”
ကဲ့သို့ “သဟ+ဓညေန သဓည” ဟုသာ ရှိသင့်သည်။

တ္ထောဝတာ၊ ပေ၊ သမိဒ္ဓိသမ္ပတ္တိ။ ။သတ္တုဿဒံ သတိဏကဋ္ဌောဒကံ၊
သဓည ၃ ပုဒ်ဖြင့် ထိုဥက္ကဋ္ဌာမြို့၏ သမိဒ္ဓိသမ္ပတ္တိကို ပြ၏၊ “သမိဒ္ဓိ” ဟူသည် ဥပဘောဂ
ပရိဘောဂ ဟူသော အတွင်းအပ အသုံးအဆောင်၏ ပေါများကြွယ်ဝခြင်းတည်း၊
ထိုသမိဒ္ဓိအားဖြင့် ထိုမြို့၏ သမ္ပတ္တိဖြစ်မှုသည် “သမိဒ္ဓိယာ+သမ္ပတ္တိ” အရ “သမိဒ္ဓိသမ္ပတ္တိ”
မည်၏။

ရာဇဘောဂုံ။ ။ဘုဉ္စိတဗွတိ ဘောဂုံ - သုံးဆောင်ခံစားထိုက်သော စည်းစိမ်၊
[ဘုဇ+ဏျ၊] ရာဇတော+လဒ္ဓံ+ဘောဂုံ ရာဇဘောဂုံ၊ လဒ္ဓံဟူသော အလယ်ပုဒ်ကြော့ [နိကာ၌
“ရညာဝိယ+ဘုဉ္စိတဗွတိ ရာဇဘောဂုံ” ဟု အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းကြံသေး၏၊] “မင်း
အထံမှ ရအပ်” ဟု ဆိုလျှင် “ပေးသော မင်း” ကို မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ရညာ ပဿေနဒိနာ
ကောသလေန ဒိန္နံ” ဟု ပါဠိတော်၌ ပြသည်။

(ဥက္ကဋ္ဌ”၌ စပ်) ကေန-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒိန္နံ-ပေးအပ်သနည်း၊ ကူတိ စေ-
 ဤသို့မေးငြားအံ့၊ ပသေနဒိနာ-ပသေနဒိမည်သော၊ ကောသလေန-ကောသလ
 တိုင်း၏ အရှင်ဖြစ်သော၊ ရညာ-သည်၊ ဒိန္နံ-၏၊ (ကူတိ-ဤသို့ ဖြေရာ၏၊)
 ရာဇဒါယန္တိ-ကား၊ ရညာ-၏၊ ဒါယဘူတံ-ပေးအပ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဒါယန္တံ-
 အမွေဖြစ်သော၊ (“ဥက္ကဋ္ဌ”၌စပ်) ကူတိ အတ္ထော၊ ဗြဟ္မဒေယန္တိ-ကား၊ သေဌဒေယျံ-
 မြတ်သည်ဖြစ်၍ ပေးအပ်သော၊ ဆတ္တံ-ထီးဖြူကို၊ ဥဿာပေတွာ-ထောင်မတ်စေ၍၊
 ဝါ-စိုက်ထူ၍၊ ရာဇသင်္ခေပေန-ရာဇ၌ ထည့်သွင်းအပ်သော အသွင်ဖြင့်၊ ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗံ-
 သုံးဆောင်ခံစားထိုက်သော၊ (“ဥက္ကဋ္ဌ” ၌စပ်) ကူတိ အတ္ထော၊ [ဆရာတို့ကား
 “သေဌဒေယျံ-မြတ်သောပေးခြင်းဖြင့် ပေးအပ်သည်မည်လောက်အောင်” ဟု
 ပေးတော်မူကြ၏။]

ပသေနဒိနာ။ ။“ပသေနဒိ” ၌ ပ+သေနာ+ဒိ” ဟု ခွဲ၍ “ပ” သည် ပစ္စုပ္ပန်အနက်
 ဟောတည်း၊ ကိပ္ပပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော ဇီဝာတ်မှ ဇေတု ဒါဖြစ်၍ “ပစ္စုပ္ပန်-ရှေ့ရှုကတ်လာသော၊
 သေနံ-တစ်ဖက်စစ်တပ်ကို၊ ဇိနာတိ-အောင်နိုင်၏၊ ကူတိ ပသေနဒိ” ဟု ပြု၊ တစ်နည်း-
 ပွဲတော်တည်သောအခါ စားဖွယ်တွေများသောကြောင့် ရှေ့တည်တည်၌ ထား၍မဖြစ်ဘဲ ဘေး
 ၂ ဖက်၌လည်း ထား၍ ပေးအပ်ရာဖြစ်သောကြောင့် “ပသေနပိ+ဩဒနသုပဗ္ဗနာဒိ ဒိယတိ
 ယဿာတိ ပသေနဒိ” ဟု ကြံသေး၏၊ [ဒါဓာတ်+ကူပစ္စည်း၊ ပသေန၌ နာဝိဘတ်
 မကြေသော အလုတ္တသမာတ်၊ ဤနည်း၌ သေဝယ် ဒွေဘော်ရှိရလိမ့်မည်။]

ရာဇဒါယံ။ ။“ဒါတဗ္ဗောတိ ဒါယော” အရ ပေးထိုက်သော အမွေကို “ဒါယ”
 ဟု ခေါ်၏၊ ထိုအမွေသည် “မင်း၏ အမွေ-မင်းမှ ရအပ်သော အမွေ” ဖြစ်သောကြောင့်
 “ရညာ+ဒါယော ရာဇဒါယော” ဟု ဆိုသည်၊ ဒါယံ+အာဒါတိတိ ဒါယာဒေါ” ဟု ပြုသော
 အခါ အမွေကိုယူတတ်သူ (အမွေခံသူ) ရ၏၊ “ဒါယာဒဿ+ဘာဝေါ ဒါယန္တံ” ဟု
 ဘာဝအနက်၌ ကျပစ္စည်း သက်သောအခါ ဒါယနှင့် အနက်တူသော အမွေကိုပင်ရသည်၊
 ထို့ကြောင့် “ဒါယ ဘူတံ၊ ဒါယန္တိ အတ္ထော” ဟု ဒါယနှင့် ဒါယန္တံကို အရတူဖွင့်သည်၊ ဤသို့
 “ဒါယန္တံ” ဟု ဖွင့်သဖြင့် မင်းက ပေးရာ၌ မိမိတစ်သက်တာမျှ ပေးသည်မဟုတ်၊
 အမျိုးအဆက်ဆက် အမွေခံနိုင်လောက်အောင်ပေးသည်-ဟု ပြသည်၊ [ရညာ ဒါယဘူတန္တိ
 ကုလပရမ္မရာယ ယောဂျဘာဝေန (လျှောက်ပတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် -
 အမွေခံနိုင်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်) ရာဇတော လဒ္ဒဒါယဘူတံ၊ တေနာဟ ဒါယန္တိ အတ္ထောတိ-
 ဋီကာ။]

ဗြဟ္မဒေယျံ။ ။ဒါဓာတ်+ကျပစ္စည်းဖြင့် “ဒိယတေတိ ဒေယျံ” ဟု ဖြစ်၏၊ ဗြဟ္မ
 သဒ္ဓါသည် သေဌအနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် “သေဌဒေယျံ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဗြဟ္မံ+ဟုတွာ+
 ဒေယျံ ဗြဟ္မဒေယျံ-မြတ်သည်ဖြစ်၍ (မြတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်) ပေးအပ်သော၊ “မြတ်သည်၏
 အဖြစ်ဖြင့် ပေးအပ်” ဟူရာ၌ ရှင်ဘုရင်၏ အဆောင်အယောင်ဖြင့် နေရလောက်အောင်
 ပေးအပ်သောစည်းစိမ်ထက် မြတ်သောစည်းစိမ်ဟူ၍ မရှိတော့ရကား “ဆတ္တံ၊ ဝေ၊ ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗန္တိ
 အတ္ထော” ဟု ဗြဟ္မဒေယျံဖြစ်ပုံကို အဓိပ္ပာယ်သရုပ်ဖော်သည်။

အထဝါ-ထို့အပြင် တစ်နည်းကား၊ ရာဇဘောဂ္ဂန္တိ-ကား၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံသော၊ ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇ-ဖြတ်ခြင်း ခွဲခြင်းကို၊ အနုသာသန္တေန-သွန်သင်လျက်လည်းကောင်း၊ [ဆေဇ္ဇဖြင့် သရီရဒဏ္ဍာ၊ ဘေဇ္ဇဖြင့် ဓနဒဏ္ဍာကိုပြသည်။] နဒီတိတ္ထပဗ္ဗတာဒီသု-မြစ်ဆိပ်၊ တောင်ခြေ အစရှိသောအရပ်တို့၌၊ သုက္ကိ-ကင်းခွန်ကို၊ ဂဏ္ဍန္တေန-ယူလျက်လည်းကောင်း၊ သေတစ္ဆတ္တံ-ထီးဖြူကို၊ ဥဿာပေတွာ-၍၊ ရညာ-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ (တစ်နည်း)၊ ရညာဟုတွာ-မင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗ-သုံးဆောင်ခံစား ထိုက်သော၊ (“ဥက္ကဋ္ဌ” ၌စပ်)။

အထဝါ ရာဇဘောဂ္ဂံ။

။ဤနည်း၌ “ရညာ ဟုတွာ ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗ” ကို ကြည့်၍ “ဘုဒ္ဓိ တဗ္ဗာတိ ဘောဂ္ဂံ၊ ရညာ+ဟုတွာ+ဘောဂ္ဂံ ရာဇဘောဂ္ဂံ” ဟု ပြပါ။ “မင်းအဖြစ်ဖြင့် သုံးဆောင် ခံစားထိုက်သော ဥက္ကဋ္ဌာမြို့” ဟူလို၊ [“ဥက္ကဋ္ဌာ” ဟူသော ပါဠိတော်အတိုင်း ရာဇဘောဂ္ဂံဟု ပြသည်၊ နဂရံကိုလျှင် “ရာဇဘောဂ္ဂံ” ဟုလည်း ပြနိုင်၏။]

ဟုတွာ ထည့်ရကျိုး။

။“ရညာ ဟုတွာ-မင်းဖြစ်၍၊ ဝါ-မင်းအဖြစ်ဖြင့်” ဟု ဟုတွာ ထည့်ရခြင်းသည် အဘယ် အကျိုးရှိသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ဟုတွာ မထည့်လျှင် “ရညာ+ဘောဂ္ဂံ-မင်းသည် သုံးဆောင်ခံစားထိုက်” ဟု အနက်ထွက်သောကြောင့် ပေါက္ခရသာတီသည် မင်းမျိုးအစဉ်အဆက် မဟုတ်ရကား ထိုပေါက္ခရသာတီသည် သုံးဆောင် ထိုက်ရာမရောက်၊ “မင်းအဖြစ်ဖြင့် (မင်းလုပ်၍) သုံးဆောင်ထိုက်” ဟု ဆိုလျှင်ကား “ထိုပေါက္ခရ သာတီသည်ပင် မင်းသားမဟုတ်သော်လည်း မင်းလုပ်၍ သုံးဆောင်ထိုက်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ သောကြောင့် ဤနေရာ၌ အလိုရှိအပ်သော အဓိပ္ပာယ်ပြည့်စုံ၏။ ထို့ကြောင့် “ဟုတွာ” ထည့်၍ ဝိပြိုဟ်ပြုရသည်။

ဋီကာသစ်။

။ရညာ ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗန္တေဝ ဝုတ္တေ ဣဓာမိပ္ပေတတ္ထော န ပါကဋေတိ ဟုတွာသဒ္ဓဂ္ဂဟဏံ ကတံ၊ တံ ဟိ (ထိုမြို့ကို) သော ရာဇကုလတော အသမုဒါဂတောပိ (မင်းမျိုးမှ ဆင်းသက်လာသူ မင်းသားမဟုတ်ပါသော်လည်း) ရာဇာ ဟုတွာ-(မင်းဖြစ်၍၊ ဝါ-မင်းအဖြစ်ဖြင့်) ဘုဒ္ဓိတု လဘတိတိ အယမိဓာမိပ္ပေတော အတ္ထော၊ [ဤကဲ့သို့ နေရာတိုင်း၌ ဟုတွာထည့်ရကျိုးရှိသည်ကို သတိပြုပါ။]

သဗ္ဗံ ပေ၊ ဥဿာပေတွာ။

။ဤပုဒ်တို့ကား မင်းအဖြစ်ထင်ရှားအောင် သရုပ်ဖော် သော ဝိသေသနတည်း။ ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇ အနုသာသန္တေနဖြင့် သရီရဒဏ္ဍာ (ကြိမ်ဒဏ်စသည်) ဓန ဒဏ္ဍာဒီ (ဥစ္စာဒဏ်စသည်) တပ်နိုင်ပုံကို ပြ၏။ နဒီ ပေ၊ ဂဏ္ဍန္တေနဖြင့် အခွန်အတုပ်ကောက်ယူ နိုင်ပုံကိုပြ၏။ [ပဗ္ဗတဖြင့် ပဗ္ဗတပါဒ-တောင်ခြေကိုဖွင့်သော်လည်း ယခုခေတ်၌ တောင်လယ် တောင်ထိပ်တို့၌လည်း အခွန်ကောက်သည်။] အာဒိဖြင့် ဂါမဒ္ဒါရ အဋ္ဌဝိမုခ (တောအုပ်အဝင်ဝ) စသည်ကို ယူပါ။

သေတစ္ဆတ္တံ ဥဿာပေတွာ။

။ထီးဖြူကို ပဓာနနည်းအားဖြင့် ဆိုသည်။ ကြွင်း သော မင်းမြှောက်တန်ဆာတို့ကိုလည်း ယူပါဟု ဋီကာသစ်ဆို၏။ သို့သော် ကြွင်းသော မင်းမြှောက်တန်ဆာတို့သည် ဥဿာပေတွာကြိယာနှင့် မဆိုင်ရကား ထိုဋီကာသစ်အဖွင့်သည်” လဒ္ဓါတပတ္တော ရာဇကုမာရေ” ပုဒ်မျိုး၌သာ သင့်သည်။

ရညာ၊ ပေ၊ ရာဇဒါယန္တိဇ္ဇတ္တံ-၌၊ တံ နဂရံ-သည်၊ ရညာ-သည်၊ ဒိန္နတ္တာ-ပေးအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ရာဇဒါယံ-ယမည်၏၊ ပန-ဆက်၊ အဿ-ထိုမြို့ကို၊ ဒါယကရာဇဒီပနတ္ထံ-ပေးတတ်သောမင်းကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ရညာ၊ ပေ၊ ဒိန္နန္တိဏ္ဍိ-ဟူသော ဤစကားကို၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ ပြဟုဒေယန္တိ-ကား၊ သေဌဒေယျံ-မြတ်သည်ဖြစ်၍ ပေးအပ်သော၊ (“ဥက္ကဋ္ဌ”၌စပ်)၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဒိန္နံ-ပေးအပ်သည်၊ (သမာနံ)၊ (တစ်နည်း၊ ယထာ-အားဖြင့်၊ ဒီယမာနံ-ပေးအပ်သော်)၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ (ဝါ-ပြန်၍)၊ န ဂဟေတဗ္ဗံ-မယူထိုက်သည်၊ နိသဌပရိစ္ဆတ္တံ-လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ်စွန့်အပ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဧဝံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ပြန်၍ မယူနိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာ၊ လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ်စွန့်အပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်)၊ ဒိန္နံ-သော၊ (“ဥက္ကဋ္ဌ” ၌စပ်) ဣတိ အတ္ထော။

[ယခုပြအပ်လတ်သော အဌကထာစကားရပ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်၊ ဝေရုဇ္ဈကဏ္ဍဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီဖြစ်၍ နိဿယကိုသာ ရေးပါမည်။] အသောတိတိ-ကား၊ သုဏီ-ကြားပြီ၊ ဥပလဘိ-ရပြီ၊ သောတဒ္ဒါရသမ္ပတ္တဝစန

ရညာ၊ ပေ၊ ရာဇဒါယံ။ ။ရညာ+ဒိန္နတ္တာဖြင့် “ဒီယိတ္တာတိ ဒါယော၊ ရညာ+ဒါယော ရာဇဒါယော” ဟု ပြ၏၊ ဒါယကဖြစ်သောမင်းကို ပြလို၍ “ရညာ ပသေနဒိနာ ကောသလေနဒိန္နံ” ဟု ဝိသေသနဝါကျကို ပါဠိတော်၌ပြသည်၊ [ရှေ့နည်း၌ “ရညာ၊ ပေ၊ ဒိန္နံ” သည် ရာဇဘောဂုံကို ဝိသေသနပြုသောစကား ဟု ဖွင့်ခဲ့၏၊ ဤနည်း၌ကား ရာဇဒါယံကို ဝိသေသနပြုသောစကားဟု ဆိုလိုသည်၊ ဒါယံကိုလည်း “အဓမ္မ (ဒါယဇ္ဇ)” ဟု အနက်မပေးရ “ဒိန္နံ” အနက်သာ ပေးရသည်။]

ဗြဟ္မဒေယျံ။ ။“သေဌဒေယျံ” ဟု ရှေ့နည်းနှင့် အဖွင့်ချင်းတူသော်လည်း ရှေ့နည်း၌ ရာဇာအနေမျိုးဖြင့် သုံးဆောင်နိုင်လောက်အောင် ပေးခြင်းကို “သေဌဒေယျံ” ဟု ဖွင့်ခဲ့၏၊ ဤနည်း၌ကား “ပြန်၍မယူဖို့ရာ လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် စွန့်လွှတ်အပ်သောအပေးမျိုးကို သေဌဒေယျခေါ်သည်” ဟု ပြလို၍ “ယထာဒိန္နံ၊ ပေ၊ ဧဝံဒိန္နံတိ အတ္ထော” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်၊ သဒ္ဓါနက်မှာ ရှေ့နည်းအတိုင်းသာတည်း။

နိသဌပရိစ္ဆတ္တံ။ ။နိသဌံ-လွတ်အပ်သည်၊ ဝါ-လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ် (ဟုတွာ) ပရိစ္ဆတ္တံ-စွန့်အပ်သည်တည်း၊ နိသဌပရိစ္ဆတ္တံ၊ “ပရိစ္ဆတ္တံ” အရ ခေတ္တစွန့်ခြင်းကို ယူမည်စိုး၍ “နိသဌ” ဟု ဝိသေသနပြုသည်၊ “နိသဌဘာဝေန ပရိစ္ဆတ္တံ-လွတ်အပ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် စွန့်အပ်” ဟုလို၊ [“ဟုတွာ” ထည့်၍ ဝိဂ္ဂဟပြုသမျှ၌ ဟုတွာကို “ဘာဝေန” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်လေ့ရှိသည်၊ ပဌာန်းအဌကထာ “ဟေတုပစ္စယော” အဖွင့်ကြည့်ပါ။]

မှတ်ချက်။ ။စာအုပ်တို့၌ “ယထာဒိန္နံ” ဟု တွေ့ရ၏၊ ထိုပုဒ်သည် ဤသို့ နေရိုးမရှိပါ၊ “ယထာ တထာ” ဟု ရှိရာ၌လည်းကောင်း၊ “ယထာ ဧဝံ” ဟု ရှိရာ၌လည်းကောင်း၊ တထာ+ဧဝံတို့၏စပ်ရာကြိယာကို ဒီယမာနံစသော လက္ခဏာပုဒ်မျိုးထည့်၍ စပ်ရရိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဒိန္နံမပါလျှင် ကောင်း၏၊ “ယထာ တထာ၊ ဥပမာမဟုတ်” စသော နိယံကို သတိပြုပါ။

နိဗ္ဗေါသာနသုသာရေန-သောတဒ္ဓါရသို့ ရောက်လာသော စကားသံကို အစဉ်လိုက်သော မနောဒ္ဓါရဝိတိဖြင့်၊ အညာသိ-သိရပြီ၊ ခေါတိ-ခေါဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ အဝဓာရဏတ္ထေ-အဝဓာရဏအနက်၌၊ (ပဝတ္ထော-ဖြစ်သော၊) နိပါတော-တည်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ပဒပူရဏမတ္ထေ-ပုဒ်၏ ပြည်စုံကြောင်းမျှ၌၊ (ပဝတ္ထော၊) နိပါတော-တည်း၊ တတ္ထ-ထို၂ မျိုးတို့တွင်၊ အဝဓာရဏတ္ထေန-အဝဓာရဏအနက်ရှိသော ခေါသဒ္ဓါဖြင့်၊ အသောသိ ဧဝ-ကြားသိရသည်သာ၊ အဿ-ထိုပုဏ္ဏား၏၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ သဝနန္တရာယော-ကြားသိရခြင်း၏ အန္တရာယ်သည်၊ န အဟောသိ-မဖြစ်၊ ဣတိ အယံ အတ္ထော-ဤအနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏၊ ပဒပူရဏေန ပန-ပဒပူရဏ ခေါသဒ္ဓါဖြင့်ကား၊ ဗျဉ္ဇနနသိလိဋ္ဌတာမတ္ထမေဝ-ရှေ့နောက်သဒ္ဓါတို့၏ ပြေပြစ် ညက်ညောကုန်သည်၏ အဖြစ်မျှကိုသာ၊ (ဝေဒိတဗ္ဗ-၏။) [ပါရာဇိကဏ်၌ “ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာမတ္ထမေဝ” ဟု ရှိ၏။]

ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ယမတ္ထံ-အကြင်အနက်ကို၊ ဝါ-အကြင်အကြောင်းကို၊ ပေါက္ခရသာတိ-တိမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ အသောသိ-ပြီ၊ တံ-ထိုအနက်ကို၊ ဝါ-ကို၊ ပကာသေန္တော-ထင်ရှားပြလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမဏော ခလုဘော ဂေါတမောတိ အာဒိ-မော အစရှိသော စကားကို၊ (အာယသ္မာ အာနန္ဒော၊ တစ်နည်း သံဂီတိကာရော၊) အာဟ-ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုစကားရပ်၌၊ သမိတပါပတ္တာ-ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သမဏောတိ-သမဏဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ဟိ-သာဓကကား၊ သမိတာဿ ဟောန္တိ၊ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာတိအာဒိ-ဓမ္မာအစရှိသော၊ ဧတံ (သုတ္တံ)-ဤပါဠိတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [အဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ-သည်၊ ပါပကာ-မိမိကိန်းရာသတ္တဝါကို အပါယ် ၄ ရွာတို့၌ ကျရောက်စေတတ်ကုန်သော၊ ဝါ-ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာ-အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ သမိတာ-ငြိမ်းစေအပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-န်၏၊ . . . မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မူလပံ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်၊] စ-ဆက်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အနုတ္တရေန-အတူမရှိ မြတ်သော၊ အရိယမဂ္ဂေန-အရိယာမဂ်ဖြင့်၊ သမိတပါပေါ-ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိတော်မူ၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ သမဏောတိ-ဏဟူသော၊ ယဒိဒံနာမံ-အကြင်အမည်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဧတံနာမံ-သည်၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ယထာဘူစွဂုဏာဓိဂတံ-အကြင်အကြင် ဟုတ်မှန်သော ဂုဏ်တော်ကြောင့် ရအပ်သောအမည်တော်တည်း။

ခလူတိ-ခလုဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ အနုဿဝနတ္ထေ-အဆင့်ဆင့် ကြားခြင်း အနက်၌၊ (ပဝတ္ထော၊) နိပါတော-တည်း၊ ဘောတိ-ဘောဟူသောသဒ္ဓါသည်၊ ဗြာဟ္မဏဇာတိ သမုဒါဂတံ-ဗြာဟ္မဏဇာတ်အားဖြင့် ကောင်းစွာအထက်အထက်၌ လာသော၊ အာလပနမတ္ထံ-ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း စကားမျှသာတည်း။

စ-သာကေကား၊ ဘောဝါဒိနာမ ၊ပေ၊ သင်္ကပ္ပနောတိ-နောဟူသော၊ ဧတံ (သုတ္တံ)-ကို (ဘဂဝတော) ပိ-သည်လည်း၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [ပုဂ္ဂလော-သည်၊ သင်္ကပ္ပနော-ဖိစီးနှိပ်စက်တတ်သော ရာဂအစရှိသော အနောက်အရှက်တို့နှင့်တကွဖြစ်သည်။ သစေ ဟောတိ-အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဘောဝါဒိနာမ-ဘောဘောဟု ပြောဆိုလေ့ရှိသူမည်သည်၊ ဟောတိ-၏။ . . ဓမ္မပဒ၊ ဗြာဟ္မဏဝဂ်၊ ဧကဗြာဟ္မဏဝတ္ထု။] ဂေါတမောတိ-မောဟူသောသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဂေါတ္ထဝသေန-အနွယ်တော်၏အစွမ်းဖြင့်၊ ပရိကိတ္တေတိ-ပြောဆို၏၊ တဿ-ကြောင့်၊ သမဏော ခလု ဘော ဂေါတမောတိ ဧတ္ထ-ဤပါရှိ၍၊ ဘော-အရှင်၊ ဂေါတမဂေါတ္ထော-ဂေါတမအနွယ်ရှိသော၊ သမဏော-ရဟန်းသည်၊ (ဝိဟရတိ) ကိရ-နေသတတ်၊ ဣတိဧဝံ-သို့၊ အတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ပန-ကား၊ သကျပုတ္တောတိ ဣဒံ-ဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဥစ္စာကုလပရိဒီပနံ-မြင့်မြတ်သောအမျိုးကိုပြကြောင်းသဒ္ဒါတည်း၊ သကျကုလာ ပဗ္ဗဇိတောတိ (ဣဒံ)-သည်၊ (ဘဂဝတော)၊ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဘာဝပရိဒီပနံ-သဒ္ဓါဖြင့် ရဟန်းပြုခဲ့သည်၏အဖြစ်ကို ပြကြောင်းသဒ္ဓါတည်း၊ ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ပါရိဇုညေန-ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးခြင်းသည်၊ အနဘိဘူတော-မလွမ်းမိုးအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ အပရိက္ခိဏံယေဝ-မကုန်ခန်းသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ တံ ကုလံ-ထိုအမျိုးကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ ပဗ္ဗဇိတော-ရဟန်းပြုသော၊ (“သမဏော” ဟု ပါဠိတော်၌စပ်) ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ၊ တတော-ထိုသကျကုလာ ပဗ္ဗဇိတောပုဒ်မှ၊ ပရံ-နောက်ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဝုတ္တတ္ထမေဝ-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသောအနက်ရှိသည်သာ၊ တံ ခေါ ပနာတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ သမညဖလေ-သာမညဖလသုတ်၌၊ ဝုတ္တမေဝ-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ။

သာဓု ခေါ ပနာတိ-ကား၊ သုန္နရံ ခေါ ပန-ကောင်းမြတ်သည်သာ၊ အတ္တာဝဟံ-စီးပွားကိုဆောင်နိုင်၏၊ သုခါဝဟံ-ချမ်းသာကိုဆောင်နိုင်၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ တထာရူပါနံ အရဟတန္တိ-ကား၊ သော ဘဝံ ဂေါတမော-ထိုအရှင် ဂေါတမသည်၊ ယထာရူပေါ-အကြင်သို့သော သဘောရှိ၏၊ ဧဝရူပါနံ-ဤသို့ သဘောရှိကုန်သော၊ ယထာဘူစူဂုဏာဓိဂမနေန-ဟုတ်မှန်သောဂုဏ်တော်ကို ရခြင်းကြောင့်၊ လောကေ-၌၊ အရဟန္တာတိ-ရဟန္တာဟူ၍၊ လဒ္ဓသဒ္ဓါနံ-ရအပ်သော ယုံကြည်ခြင်းရှိကုန်သော၊ အရဟတံ-ရဟန္တာတို့ကို၊ (“ဒဿနံ” ၌စပ်) [“လဒ္ဓသဒ္ဓါနံ-ရအပ်သော ကျော်စောသံရှိကုန်သော” ဟုလည်း ပါဠိတစ်မျိုးရှိ၏၊ ဋီကာသစ်၌ ပါ၍ ၂ မျိုးလုံးကိုပင် ဖွင့်၏၊ ပါရာဇိကဏံ၌ ရှေ့ပါဌ်သာရှိ၏။] ဒဿနံ ဟောတိတိ-ကား၊ ပသာဒသောမ္မာနိ-ကြည်လင်အေးမြကုန်သော၊ အက္ခိနိ-မျက်လုံးတို့ကို၊ ဥမ္ပိလေတွာ-ဖွင့်၍၊ ဒဿနမတ္တမ္ပိ-ဖူးမြင်ရခြင်းမျှသည်လည်း၊ (ဖူးမြင်ရရုံမျှသည်လည်း)

သာဓု-ကောင်းသည်။ ဟောတိ-၏။ (ဣတိဇေ-သို့၊ အဇ္ဈာသယံ-အလိုဆန္ဒကို၊ ကတ္တာ-၍၊ “အာမန္တေသိ” ဟု ပါဠိတော်၌စပ်။)

မှတ်ချက်။ ။ “ဇေ အဇ္ဈာသယံ ကတ္တာ” ဟူသော ဤပုဒ်များသည် ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာမှ ယူထားသော ပုဒ်များဖြစ်ဟန် တူ၏။ ထိုအဋ္ဌကထာ၌ “ဇေ အဇ္ဈာသယံ ကတ္တာ” နောင် “ယေန ဘဂဝါ၊ တေနပသင်္ကမိ” ဟု စပ်ပုဒ်ရှိသော်လည်း ဤပါဠိတော်၌ ထိုကဲ့သို့ စပ်ပုဒ် မရှိ။ “ဒဿနံ ဟောတီတိ” ၌ “ဣတိ” ကို “အသောသိ၊ အဗျူဂ္ဂတော”တို့၌သာ လှည့်၍ စပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုဣတိနှင့် ဆက်၍လည်း အနက် မပေးနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ထိုပုဒ်များသည် ဤအဋ္ဌကထာ၌ ပါဖွယ် မလိုပါ။ ဋီကာသစ်၌ကား-“ဣတိ ဇေ-သို့၊ အဇ္ဈာသယံ ကတ္တာ-၍၊ အာမန္တေသိ-သိစေပြီ” ဟု နောက် အလွန်ဝေးသော (ပါဠိတော်) အာမန္တေသိကို လှမ်း၍ စပ်၏၊ စဉ်းစားပါ။

ပေါက္ခရသုတ်ဝတ္ထု အဖွင့် ပြီး၏။

D

အဗ္ဗယကောဝကထာ အဖွင့်

၂၅၆။ အဇ္ဈာယကောတိ ဣဒံ-အဇ္ဈာယကောဟူသော ဤစကားသည်၊ (“ဂရဟာ ဝစနံ” ၌ စပ်၊) ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဣမေ-ဤသူတို့သည်၊ န ဈာယန္တိ-ဈာန်မဝင်စားနိုင်ကြကုန်၊ ဒါနိ-၌၊ ဣမေ-တို့သည်၊ န ဈာယန္တိ-ကုန်၊ ဝါသေဌ-ဝါသေဌ၊ ဣတိ ခေါ-ဤအကြောင်းကြောင့်၊ အဇ္ဈာယကာ အဇ္ဈာယကာတွေဝ-အဇ္ဈာယကာ အဇ္ဈာယကာတို့ဟူ၍သာလျှင်၊ တတိယ-သုံးခုမြောက်ဖြစ်သော၊ အက္ခရံ-အမည်သည်၊ အက္ခရာသည်၊ ဥပနိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ ဇေ-သို့၊ ပဌမ

အဇ္ဈာယကော။ ။ “န ဒါနိ မေ ဈာယန္တိ-ဤသူတို့သည် ယခုအခါ ဈာန်မဝင် စားကြတော့” ဟူသော စကားကိုထောက်၍ “ဈာယန္တိတိ ဈာယကာ၊ န+ဈာယကာ အဇ္ဈာယကာ” ဟု ပြုရ၏။ [ဈေ+ဣ၊] “န ဒါနိ မေ” စသော ပါဠိတော်သည် သုတ်ပါထေယျ အဂ္ဂညသုတ်တည်း၊ ထိုသုတ်၌ ဗြာဟ္မဏဟု ပဌမအက္ခရာဖြစ်ပုံ၊ ဈာယကဟု ဒုတိယအက္ခရာ ဖြစ်ပုံကိုပြပြီးမှ အစဉ်အတိုင်းပြောင်းလွှဲ၍ ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ရာ “အဇ္ဈာယက” ဟု တတိယအက္ခရာ ဖြစ်ပုံကို ပြသည်၊ အကျယ်ကို ထိုသုတ်၌ ရှုပါ။

အက္ခရံ။ ။ ဤနေရာ၌ “အက္ခရံ” သဒ္ဒါသည် “အမည်သည်” ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ အက္ခရံ၌ ခရဓာတ်သည် သဗ္ဗလန (လှုပ်ရှား-ပြောင်းလွှဲခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ အမည်သည်သည် ထိုအမည်၏ တည်ရာအနက်မှ ပြောင်းလွှဲ၍ အခြားအနက်ကို မဟောနိုင်၊ ထို့ကြောင့် “န+ခရတိ-အခြားအနက်သို့ မလှုပ်ရှား မပြောင်းလွှဲတတ်၊ ဣတိ အက္ခရံ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ အမည်သည်ကို “အက္ခရံ” ဟု ခေါ်သည်၊ [အက္ခရံ ဥပနိဗ္ဗတ္တံတိ သဒ္ဓါ သမညာ ပညတ္တိ ဝေါဟာရော ဥပ္ပန္နော-အဂ္ဂညသုတ္တဋ္ဌကထာ။

ကပ္ပိကကာလေ-ပဌမကမ္ဘာဝယ် ဖြစ်သူတို့၏အခါ၌၊ (ကမ္ဘာဦးသူ၊ လူတို့၏အခါ၌)၊
 ဈာန်ဝိရဟိတာနံ-ဈာန်မှ ကင်းကုန်သော၊ (ဈာန်မဝင်စားနိုင်ကုန်သော)၊ ပြာဟူ
 ကာနံ-ပုဏ္ဏားတို့ကို၊ ဂရဟာဝစနံ-ကဲ့ရဲ့ကြောင်းစကားတည်း၊ ဣဒါနိပန-ဤ
 အခါ၌ကား၊ (ယခု လက်ထက်၌ကား၊) တံ-ထိုအဇ္ဈာယကဟူသော စကားကို၊
 (“ပသံသာဝစနံ ကတွာ” ၌စပ်၊) အဇ္ဈာယတိ-ဝေဒကျမ်းစာတို့ကို သရဇ္ဈာယ်နိုင်၏၊
 ဣတိ-ကြောင့်၊ အဇ္ဈာယကော-ကမည်၏၊ မန္တေ-မန္တာန်တို့ကို၊ (ဝေဒကျမ်းတို့ကို၊)
 ပရိဝတ္ထေတိ-အဖန်ဖန် ဖြစ်စေနိုင်၏၊ (ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်နိုင်၏၊) ဣတိ ဣမိနာ
 အတ္ထေန-ဤအနက်ဖြင့်၊ ပသံသာဝစနံ-ချီးမွမ်းကြောင်းစကားကို၊ ကတွာ-၍၊
 ဝေါဟရန္တိ-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြကုန်၏။ . . (ယော-အကြင်အဗ္ဗဌလုလင်သည်၊)
 မန္တေ-တို့ကို၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဓာရေတိ-အာဂုံနှုတ်တက်၊ ဆောင်ရွက်တတ်၏၊ ဣတိ-
 ကြောင့်၊ (သော-သည်၊) မန္တဓရော-မန္တဓရမည်၏။

ဂရဟာ၊ ပသံသာဝစနံ။ ။ကမ္ဘာဦးကာလတုန်းက ဈာန်မဝင်စားနိုင်သောရသေ့
 တို့ကို “အဇ္ဈာယက” ဟု ကဲ့ရဲ့ကြောင်း ဂရဟာစကား ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း (ဘုရားလက်ထက်တော်
 အခါဟူသော) ယခုခေတ်၌ကား “အဇ္ဈာယတ-ဝေဒကျမ်းစာတို့ကို သင်အံရွတ်ဆိုတတ်သူ”
 ဟု ချီးမွမ်းကြောင်း ပသံသာစကား အဖြစ်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ [ချီးမွမ်းကြောင်းစကား၌
 အဓိ+ဣဓာတ်၊ ဣပစ္စည်းဖြင့် ဣကို အာယပြု “အဇ္ဈာယက” ဟု ဖြစ်၏၊ ဋီကာသစ်၌
 “အဓိ+အာပုဗ္ဗ” ဟု (အာပါသည်ကား ပါဌ်ပျက်သာ၊ ထောမနိမိ၌ အာ ဥပသာရ ရှေးရှိမဟုတ်၊
 ကျ၌ ဣအနုဗန်ကြောင့် ဣကို ဧ၊ ဧကို အာယပြု၍ “အဇ္ဈာယက” ဟု ဒီယရှိရသည်၊
 ဣအနု ဗန် မနှောင်းလျှင် “အဇ္ဈာယတိ” ဟုသာ ရှိနိုင်သည်။]

မန္တေ ပရိဝတ္ထေတိ။ ။ပရိ+ဝတ္ထု (ဝတု) ဓာတ်သည် ကာရိတ် ဧကပစ္စည်းဖြင့်
 “အဖန်ဖန်+ဖြစ်စေ” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏၊ ထိုသို့ “ဖြစ်စေခြင်း” ဟူသည် သရဇ္ဈာယ်ခြင်း-ရွတ်အံ
 ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝေဒေ သဇ္ဈာယတိ၊ ပရိယာပုဏ္ဏာတိတိ အတ္ထော” ဟု ဋီကာ၌ အဓိပ္ပာယ်
 ဖွင့်သည်။

မန္တဓရော။ ။ယထာအဓိတေ မန္တေ အသမ္ပုဋ္ဌေ ကတွာ ဟဒယေ ထပေတိ-
 သင်ယူအပ်ပြီးသော မန္တာန် (ဝေဒ) တို့ကို မပျောက်ပျက်အောင် (မေ့မသွားအောင်) စာပြန်
 သလို ပြန်သောအားဖြင့် နှုတ်တက်စေပြီးလျှင် စိတ်နှလုံး၌ ဆောင်ထားနိုင်သူကို “မန္တဓရ”
 ဟု ခေါ်သည်၊ “အသမ္ပုဋ္ဌေ” နေရာဝယ် ဋီကာသစ်၌ “အသမ္ပုဋ္ဌေ” ဟု ပါဌ်ပျက်၏၊ [သုဂတိ
 ယောပိ (ဤဘဝသာ မက၊ နောက်သုဂတိဘဝတို့ကိုသော်မှလည်း) မုနန္တိ သုယုန္တိ စတေတိတိ
 မန္တာ-သိကြောင်း ကြားကြောင်း အတတ်တို့၊ ပိဋက၌ ကျွမ်းကျင်သူများသည် ပရလောကကို
 မျက်စိဖြင့် မြင်ရသကဲ့သို့ မြင်နေကြ၏၊ မန္တာန်ကလည်း ထိုကဲ့သို့ အသိအမြင်ကို ပေးနိုင်သည်-
 ဟူလို၊ မုနဓာတ်+တပစ္စည်းဖြင့် ဥကို (အ) ပြု၍ “မန္တ” ဟု ပုံလိန်ဖြစ်၏၊ ဝေဒကျမ်းတို့ကိုပင်
 “မန္တ” ဟု ခေါ်သည်။ . . ဝေဒေါ မန္တော သုတိတ္ထိယံ၊-အဘိဓာန် (၁၀၈)။]

တိဏ္ဏံ ဝေဒါနန္တိ-ကား၊ (ယော-အကြင် အဗ္ဗဋ္ဌလုလင်သည်၊) ဣရု၊ ပေ၊ ဝေဒါနံ-
 ဣရုဝေဒကျမ်း၊ ယဇ္ဇဝေဒကျမ်း၊ သာမဝေဒကျမ်းတို့၏၊ (“ပါရံ” ၌စပ်၊) ဩဌပဟတ
 ကရဏဝသေန-နှုတ်ခမ်းတို့ကို ပုတ်ခတ်မှုကို ပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ပါရံ-အပြီးအဆုံး
 သို့၊ (တဖက်ကမ်းရောက်၊ တတ်မြောက်ခြင်းသို့၊) ဂတော-ရောက်၏၊ ဣတိ-ထို
 ကြောင့်၊ (သော-ထိုအဗ္ဗဋ္ဌလုလင်သည်၊) ပါရုဂ္ဂ-ပါရုဂ္ဂမည်၏။

တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ။ ။ဝိဒန္တိ ဓမ္မံ ကမ္မံဝါ ဧတေတိတိ ဝေဒါ-ဓမ္မကို၊ သို့မဟုတ်
 ရှေးကံကို သိကြောင်း အတတ်ပညာ ဖြစ်သောကြောင့် ဣရုစသော အတတ်ပညာကို “ဝေဒ”
 ဟု ခေါ်၏။ [ဝကို ဗပြု၍ “ဗေဒ” ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏၊ ထိုဗေဒတို့၏ အစိတ်အပိုဖြစ်သော
 ကပ္ပ၊ ဗျာကရဏစသော ကျမ်းကို “ဝေဒင်္ဂ” (ဗေဒင်) ဟု ခေါ်သည်။] ထိုဝေဒတို့သည်
 အာထဗ္ဗဏနှင့်တကွ လေးပုံ (လေးမျိုး) ရှိသော်လည်း အာထဗ္ဗဏအတတ်သည် သူတစ်ပါးကို
 နှိပ်စက်ကြောင်း မန္တာန်ဖြစ်သောကြောင့် သူတော်ကောင်းတို့၏ အသုံးမဟုတ်ရကား ဣရု
 စသော သုံးပုံကိုသာ ယူ၍ “တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ” ဟု ဆိုသတတ်။

ဣရု၊ ယဇ္ဇ၊ သာမ။ ။ဣစ္စန္တေ ထောမိယန္တေ ဒေဝါ ဧတာယာတိ ဣရု၊ နတ်တို့
 ကို ချီးမွမ်းကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဤဝေဒကို “ဣရု” ဟု ခေါ်၏။ ဣစ (ထောမနိဓိ၌ ရိစ)
 ဓာတ်+ကွပ်ပစ္စည်း၊ စကို ရပြုဟု ဋီကာသစ်ဆို၏။ ယဇ္ဇန္တေ ယုဇ္ဇန္တေ ဒေဝါ အနေနာတိ ယဇ္ဇ၊
 နတ်တို့ကို ပူဇော်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် “ယဇ္ဇ” ဟု ခေါ်၏။ [ယဇ္ဇဓာတ်+ဥသ်ပစ္စည်းဟု
 ဆို၏။] သောယန္တိ သာယန္တိဝါ တနံ ကရောန္တိ ပါပံ အနေနာတိ သာမံ၊ မကောင်းမှုကို အဆုံး
 ပြုကြောင်း (တစ်နည်း) နည်းပါးအောင်ပြုကြောင်းအတတ်၊ [သောဓာတ်၊ တစ်နည်း-
 သာဓာတ်+ မနံပစ္စည်းဟု ဆို၏၊ သောဓာတ်၌ ဩကို အာပြု။]

ဩဌပဟတကရဏ။ ။ပဟရဏံ-ပုတ်ခတ်ခြင်း၊ ပဟတံ-ခြင်း၊ ဩဌာနံ-နှုတ်ခမ်း
 တို့ကို၊ (နှုတ်ခမ်းကို မှတ်၍ ဆိုထားသည်၊ “ဌာနံ ကရိုဏ်းတို့ကို” ဟု ဆိုလို၏။) ပဟတံ-
 ပုတ်ခတ်ခြင်းတည်း၊ ဩဌပဟတံ၊ ဩဌပဟတဿ+ကရဏံ ဩဌပဟတကရဏံ၊ ဌာနံကရိုဏ်း
 တို့ကို ပုတ်ခတ်၍၊ ပါ-ဌာနံကရိုဏ်းတို့ကို လှုပ်စေ၍ စာတက်သော အားဖြင့် အပြီးအဆုံးသို့
 ရောက်သောကြောင့် ပါရုဂ္ဂဖြစ်သည်၊ “ဝေဒကျမ်းပေါက်သူ-ဝေဒကျမ်းစာကုန်သူ” ဟု ဆိုလို
 သည်၊ အနက်ဓိပ္ပာယ်ကို နိုင်နင်းသောအားဖြင့် ပါရုဂ္ဂဖြစ်သည်ဟု မဆိုနိုင်သေးပါ-ဟူလို၊ ယခု
 ခေတ် ပိဋကတ်တို့ကို စာပေါက်ရုံတတ်သူများကဲ့သို့တည်း၊ [ဩဌာနိ စာလေတွာ ပဂုဏဘာဝ
 ကရဏဝသေန ပါရံ ဂတော၊ န အတ္ထဝိဘာဝနဝသေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ-ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။“ပါရံ ဂစ္ဆတိတိ ပါရံဂတော” ဝယ် ပါရံ၌ ဝိဘတ်မကြေသော
 အလုတ္တသမာတ်ဟုမှတ်၍၊ ပါရုဂ္ဂ၌ကား နိစ္စသမာသ်ဟု မှတ်ပါ၊ ဘာကြောင့်နည်း၊
 ပါရံနှင့် မတွဲဘဲ “ဂ္ဂ” ဟုချည်း မနေနိုင်သောကြောင့်တည်း၊ ပါရံဂတော၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရှေ့
 “ပါရံ ဂန္တော” ၌ ပြခဲ့ပြီ။

နိယန္တုနာမ-နိယန္တုမည်သော အဘိဓာန်ကျမ်းနှင့်လည်းကောင်း၊ ကေဠဘေဒစ-
ကေဠဘမည်သော ကာဗျအလင်္ကာရကျမ်းနှင့်လည်းကောင်း၊ သဟ-တက္ခ (ဝတ္ထ
မာနာနံ-နိသော)၊ သနိယန္တုကေဠဘာနံ-နိယန္တုမည်သော အဘိဓာန်ကျမ်း၊
ကေဠဘမည်သော ကာဗျအလင်္ကာရကျမ်းနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ (“တိဏ္ဍံ
ဝေဒါနံ” ဌ်စပ်)၊ နိယန္တုတိ-ကား၊ ရုက္ခာဒိနံ-သစ်ပင် အစရှိသည်တို့၏၊ (တစ်နည်း၊
နိယန္တုရုက္ခာဒိနံ-နိယန္တုသစ်ပင် အစရှိသည်တို့၏) ဝေဝေနပကာသကံ-ဝေဝုစ်
ပရိယာယ်ကို ပြတတ်သော၊ သတ္တ-ကျမ်းတည်း။

နိယန္တု။ ။ “နိ ပုဗ္ဗ+ယဋိဓာတ်၊ ဥပစ္စည်း” ဟု ထောမနိဓိ၌ ပုဒ်ခွဲ၍ “ကောသ
အဘိဓာန်ကျမ်းစသည်” ဟု သရုပ်ဖော်၏။ “တတ္ထ တတ္ထ အာဂတာနိ နာမာနိ နိဿေသတော
(နိ၏ အနက်) + ယဋ္ဌေန္တိ ရာသီ ကရောန္တိ ဧတ္ထာတိ နိယန္တု-ထိုထိုနေရာ၌လာသော နာမည်
တို့ကို ပေါင်းစုရာကျမ်း” ဟု ဋီကာသစ်၌ ဝိဂ္ဂဟပြု၏။ ဤဝိဂ္ဂဟသည် “အဘိဓာန (နာမည်တို့ကို
ပြရာ) ကျမ်း” ဟူသော အမည်နှင့်လည်း လိုက်လျော၏။ ဤအလို “နိယန္တု” ဟု ပဌမက္ခရာ
၄ ဖြင့် ရှိရပေလိမ့်မည်။

ဋီကာ။ ။ ဝေဒနီယ ဝါစကဘာဝေန (ဟောအပ်သော အနက်၊ ဟောတတ်သော
သဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ဖြင့်) အတ္ထံစ သဒ္ဒံစ ခဋတိ ဘိန္ဒတိ (ခွဲခြားတတ်၏) ဝိဘဇ္ဇ ဒဿေတိ (ခွဲခြား၍
ပြတတ်၏) ဣတိ နိခဏ္ဍ။ သော ဧဝ (ထို နိခဏ္ဍကိုပင်) ခကာရဿ ယကာရံ ကတွာ
နိယန္တု တိ ပုတ္တော။ ဤ ဋီကာ ဝေဒနီယကို အဋ္ဌကထာ၌ လာသော နိယန္တုပါဌ်အတွက်
တစ်မျိုး ကြံအပ်သော ဝေဒနီယဟု မှတ်ပါ။ ဤအလို “နိယန္တု” ဟု တတိယက္ခရာ ၃ ဖြင့်
ပါဌ်ရှိရပေ လိမ့်မည်။

ရုက္ခာဒိနံ ၊ ပေ၊ သတ္တံ။ ။ ဤအဋ္ဌကထာ အဖွင့်ကို ယူ၍ အဘိဓာန် (၁၁၁)၌
“နာမပ္ပကာသကံ သတ္တံ၊ ရုက္ခာဒိနံ နိယန္တု သော” ဟု ဆိုသည်။ ရုက္ခာဒိနံ၌ အာဒိဖြင့်
သစ်ပင်မှ တစ်ပါးသော အနက်တို့ကို ဟောသော ဝေဝုစ်ပရိယာယ် စကားလှယ်သဒ္ဒါတို့ကို
ယူပါ။ ထို့ကြောင့် ယခုအဘိဓာန်ကျမ်း၌ ဘုရားဟူသော အနက်၏ ဝေဝုစ်ပရိယာယ်ဖြစ်သော
“ဗုဒ္ဓေါ ဒသဗလော သတ္တာ” စသည်ကိုလည်း ပြထား၏။ “သမယော သမဝါယေစ” စသည်ဖြင့်
သဒ္ဒါ တစ်ခု၏ ဟောနက်အများကိုလည်း ပြထားသည်။

ဋီကာ။ ။ နိဒဿနမတ္ထဉ္စေတံ (ရုက္ခစသော အနက်တို့ကို ဟောသော သဒ္ဒါတို့၏
“ဝေဝုစ်ပရိယာယ်ကို ပြသောကျမ်း-ဟူသော ဤစကားသည် နိဒဿနနည်းမျှသာတည်း။) အနေ
ကေသံပိ အတ္တာနံ ကေသဒ္ဒဝေဒနီယတာဝိဘာဝေနဝေသေနပိ တဿ ဂန္ထဿ ပဝတ္ထတ္တာ။

မှတ်ချက်။ ။ စာအုပ်တို့၌ “နိယန္တု ရုက္ခာဒိနံ” ဟု တွေ့ရ၏။ နိယန္တုနာမ ရုက္ခ
ဝိသေသော၊ တဒါမိကာနံ အတ္တာနန္တိ အတ္ထော” ဟု ဋီကာသစ်လည်း ဖွင့်၏။ “နိယန္တုကျမ်း”
ဟူသော နာမည်လည်း “ပါရာဇိကကဏ္ဍ” ဟူသော နာမည်ကဲ့သို့ နိယန္တုမည်သော သစ်ပင်ကို
အစပြု၍ ဆိုအပ်သော အာဒိလက္ခနာမဟုလည်း ဆို၏။ သို့သော် နိယန္တုကို သစ်ပင်တစ်ပင်၏
နာမည်ဟု ဋီကာ၌ မဖွင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဘိဓာန်၌ “ရုက္ခာဒိနံ နိယန္တု သော”
ဟုသာ ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း ထိုပါဌ်ကို စဉ်းစားပါ။

ကေဋ္ဌဘန္တိ-ကား၊ ကိရိယာကပ္ပဝိကပ္ပေါ-နှုတ်မြွက်ခြင်းစသော အမူအရာ ကိရိယာကို ပြုစီရင်ကြောင်း၊ အထူးထူးအပြားပြား များစွာပြုစီရင်ကြောင်းဖြစ်သော၊ [“ဂန္ထော” ကို ငဲ့၍ ပုံလိန်ထားသည်။] ကဝိနံ-ကဗျာဖွဲ့သိ၊ ပညာရှိတို့အား၊ ဥပကာရာ ဝဟံ-လျော်သောကျေးဇူးကို ဆောင်နိုင်သော၊ သတ္တံ-တည်း၊ အက္ခရပုဒေဒေန- အက္ခရာတို့ကို ဌာနံ-ကရိုဏ်း-ပယတ်၊ ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်စသောအားဖြင့် ခွဲခြား ကြောင်းဖြစ်သောကျမ်းနှင့်၊ သဟ-ကွ၊ (ဝတ္ထမာနာနံ) သာကွရပုဒေဒေန-အက္ခရာ

ကေဋ္ဌဘံ။ ။နှုတ်မြွက်ပြောဆိုရာ၌ အပြစ်ရှိသောအမူအရာ၊ အပြစ်ကင်းသော အမူအရာ၊ ဂုဏ်ရှိသောအမူအရာစသော အမူအရာ အထူးအပြားကို သိစေတတ်သောကြောင့် ကာဗျအလင်္ကာရကျမ်းသည် “ကေဋ္ဌဘ” မည်၏။ ကိရိယာဒိဝိဘာဂံ ကိဋ္ဌတိ ဂမေတိ (သိစေ တတ်၏) ဣတိ ကေဋ္ဌဘံ။ ကိဋ္ဌဓာတ်+ကာရိတ်ကြေ၊ အဘပစ္စည်း၊ အကို ဥပြု၊ (တစ်နည်း) ကိရိယာဒိဝိဘာဂံ အနဝသေသပရိယာဒါနတော (အကြွင်းမဲ့ကုန်အောင်ယူခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) ဂမေန္တော (သိစေလျက်) ဥဘေတိ ပူရေတိတိ ကေဋ္ဌဘံ။ ကြိယာအထူးအပြားကို အကုန်ယူ၍ သိစေပုံ အပြည့်ပါသောကြောင့် ကာဗျအလင်္ကာရကျမ်းသည် ကေဋ္ဌဘမည်၏။ ဤအလို ကိဋ္ဌ သဒ္ဓူပပဒ+ဥဘဓာတ်ဟု ကြိုပါ။ ဋီကာသစ်၌ အခြားတစ်နည်းကိုလည်း ပြသေး၏။

ကိရိယာ ၊ပေ၊ ဥပကာရာဝဟံ။ ။ဝစီဘေဒါဒိလက္ခဏာ (နှုတ်မြွက်ခြင်းအစရှိ သော အမှတ်လက္ခဏာရှိသော၊ အာဒိဖြင့် စာရေးခြင်းနှင့် ကိုယ်အမူအရာစသည်ကို ယူပါ။) ကိရိယာ ကပ္ပိယတိ ဧတေနာတိ ကိရိယာကပ္ပေါ-အမူအရာကို ပြုစီရင်ကြောင်းဖြစ်သော ကျမ်း၊ (“ဂန္ထော” ကိုငဲ့၍ ပုံလိန်ချသည်။) ထို ကိရိယာကပ္ပသည် “ပဒေဝါကျေ တဒတ္ထေစ၊ ဒေါသာ ယေ ဝိဝိဓာ မတာ” ဟူသော အလင်္ကာရကျမ်းနှင့်အညီပဒဆိုင်ရာ၊ ဝါကျဆိုင်ရာ၊ ပဒတ္ထ-ဝါကျဆိုင်ရာအားဖြင့် အများအပြားရှိသောကြောင့် “ဝိကပ္ပေါ-အထူးထူးအပြားပြား ပြုစီရင်ကြောင်းကျမ်း” ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ [သော ပန ဝဏ္ဏံ (အက္ခရာ) ပဒ (ပုဒ်) ဗန္ဓု (အဖွဲ့တစ်ခုလုံး-ဝါကျ) ပဒတ္တာဒိ ဝိဘာဂတော (ပဒ၏အနက် အစရှိသည်ကို ခွဲခြားခြင်း အားဖြင့်) ဗဟုဝိကပ္ပောတိ အာဟ-ကိရိယာကပ္ပ ဝိကပ္ပောတိ-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ဤစကားသည် မူလဖြစ်သော ကိရိယာကပ္ပကျမ်းကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သောစကားတည်း။ မှန်၏-ထိုကျမ်းသည် အလွန်ကျယ်သောအရာရှိ၏။ ဂါထာတစ်သိန်း ပမာဏရှိ၏။ ယင်းကျမ်းကို “နယ စရိယာဒိပကရဏ” ကျမ်းဟုလည်း ပြောဆိုကြသတတ်- ဋီကာ။ ဤ ကိရိယာကပ္ပ ဝိကပ္ပောစသော စကားကိုကြည့်၍ အဘိဓာန် (၁၁၂) ၌ “ကေဋ္ဌဘံတု ကိရိယာကပ္ပ-ဝိကပ္ပော ကဝိနံ ဟိတော” ဟု ဆိုသည်။ [ကဝိနံနှင့်စပ်၍ ကဝိ ၄ မျိုးကို ပြဟ္မဇာလ သုတ် မဟာသီလအခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။]

အက္ခရပုဒေဒေါ။ ။ဌာနကရဏာဒိဝိဘာဂတောစ (ဌာနံ၊ ကရိုဏ်း အစရှိ သည်ကို ခွဲခြား ဝေဘန်ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊) နိဗ္ဗစန ဝိဘာဂတောစ (ဝိဂြိုဟ်-ဝစနတ်ကို ခွဲခြားဝေဘန်ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊) အက္ခရာ ပဘေဒိယန္တိ ဧတေနာတိ အက္ခရပုဒေဒေါ- အက္ခရာတို့ကို ခွဲခြား၍ ပြကြောင်းကျမ်း၊ ထိုကျမ်းဟူသည်-

တို့ကို ဌာန် ကရိုဏ်း ပယတ်၊ ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်စသောအားဖြင့် ခွဲခြားကြောင်း ကျမ်းနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ (“တိဏ္ဏဝေဒါနံ” ဌာနပါ) အက္ခရပူဇာဒေါတိ-ကား၊ သိက္ခာစ-သိက္ခာကျမ်းလည်းကောင်း၊ နိရုတ္တိစ-နိရုတ္တိကျမ်းလည်းကောင်းတည်း၊ [ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ “သက္ခရပူဇာဒါနံ-အက္ခရာတို့ကို ခွဲခြားကြောင်း သိက္ခာ ကျမ်း နိရုတ္တိကျမ်းတို့နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော” ဟု ပေးပါ။]

ဣတိဟာသပဉ္စမာနန္တိ - ကား၊ အာထဗ္ဗဏဝေဒံ-အာထဗ္ဗဏဝေဒကျမ်းကို၊ စတုတ္ထံ-၄ ကျမ်းမြောက်ကို၊ ကတွာ-၍၊ (“ပဉ္စမော” ဌာနပါ) ဧတေသံ-ဤဝေဒသုံးပုံ တို့၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣဟ - ဤလောက၌၊ အာသ - ဖြစ်ခဲ့ဘူးပြီ၊ ဣတိ-သို့၊

“ကပ္ပော ဗျာကရဏံ ဇောတိ-သတ္တံ သိက္ခာ နိရုတ္တိစ၊
ဆန္ဒောဝိစိတိ စေတာနိ၊ ဝေဒဂီနိ ဝဒန္တိ ဆ”

ဟူသော အဘိဓာန် (၁၁၀) လာ ဝေဒဂံ ၆ ပါးတွင် ပါဝင်သော သိက္ခာကျမ်းနှင့် နိရုတ္တိကျမ်း တည်း၊ ထို့ကြောင့် “သိက္ခာစ နိရုတ္တိစ” ဟု ဖွင့်သည်။

သိက္ခာ။ ။အက္ခရသမယံ-အက္ခရာတို့၏ အကြောင်းအရာကို၊ သိက္ခန္တိ ဧတယာ တိ သိက္ခာ-သင်ပြကြောင်းဖြစ်သောကျမ်း၊ အကာရာဒိဝဏ္ဏာနံ ဌာန ကရဏ ပယတန ပဋိ ပါဒကသတ္တံ-အ အက္ခရာ အစရှိသော ဝဏ္ဏတို့၏ ဌာန်ကိုလည်းကောင်း၊ ကရိုဏ်းကိုလည်း ကောင်း၊ ပယတ် (ရွတ်ဆိုရာ၌ အားထုတ်မှု) ကိုလည်းကောင်း သိစေတတ်သော အထက်သဒ္ဒါ ကျမ်း၏ အခြေပြုကျမ်းတစ်မျိုးတည်း၊ [အဘိဓာန် နိဿယသစ်၌ “ပါဏိနီသိက္ခာကျမ်း (ပါဏိနီ ကျမ်းကို မလေ့လာမီ ရှေးဦးစွာသင်ရသော ကျမ်း) နာရဒသိက္ခာကျမ်းစသော ကျမ်း” ဟု သရုပ်ထုတ်ပြသည်။]

နိရုတ္တိ။ ။နိစ္ဆယေန နိဿေသတောဝါ+ဥတ္တိ နိရုတ္တိ - ဆုံးဖြတ်သောအားဖြင့် (တစ်နည်း) အကြွင်းမရှိသောအားဖြင့် သဒ္ဒါတို့ကို ဆိုကြောင်းကျမ်း၊ တိုနိရုတ္တိကျမ်းသည် ဝေဒဂံ ၆ ပါးတွင် ပါဝင်သော ကျမ်းတစ်မျိုးတည်း၊ ဗျာကရဏဟု ခေါ်အပ်သော သဒ္ဒါကျမ်း မဟုတ် သေး၊ အဗ္ဗဋ္ဌလုလင်၏ ဗျာကရဏကျမ်း တတ်ကျွမ်းကြောင်းကိုကား “ဝေယျာကရဏော” ဟု သီးခြား ပြလိမ့်မည်၊ [ဝဏ္ဏာဂမ-ဝဏ္ဏဝိပရိယယစသော နိရုတ္တိနည်း ငါးမျိုးကို ထိုထို သဒ္ဒါကျမ်း တို့၌လည်းကောင်း၊ ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ-တဒ္ဒိတ်-တေသုဝုဒ္ဓိ (၄၀၄) သုတ်၌ ပြထားပြီ။]

အာထဗ္ဗဏဝေဒံ စတုတ္ထံ။ ။ဣတိဟာသကျမ်းကို ၅ ကျမ်းမြောက် ဖြစ်အောင် ရေတွက်ရာ၌ အာထဗ္ဗဏဝေဒကို ၄ ကျမ်းမြောက်အနေ၌ ထား၍ ရေတွက်ကြောင်းကို သိစေ လိုသောကြောင့် “အာထဗ္ဗဏဝေဒံ စတုတ္ထံ” ဟု မိန့်သည်၊ [အထရ်ဝန် (အထဗ္ဗန်) မည်သော ရသေ့သည် စီရင်အပ်သော ၄ ခုမြောက် ဝေဒကျမ်းသည် “အထဗ္ဗနေန+ဒိဌော” အရ “အာထဗ္ဗဏ” မည်၏၊ အဏံ (ဏ) ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော တဒ္ဒိတ်ပုဒ် ဖြစ်သောကြောင့် “အာထဗ္ဗဏ” ဟု ဒီယရှိစေ၊ “အထရ်ပန်” ဟု ရသေ့နာမည်ဖြစ်သောကြောင့် ရှေ့၌ (ရ်) ပါသည့်အတွက် နကို ဏ ပြန်ရသည်။]

ဣဟ-၌၊ အာသ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤဒိသဝစန ပဋိသံယုတ္တော-ဤသို့ ရှုအပ်သော စကားနှင့် စပ်ယှဉ်သော၊ ပုရာဏကထာသင်္ခါတော-ပုရာဏကျမ်းဟု ဆိုအပ်သော၊ (ရှေးဟောင်းနှောင်းဖြစ်ကို ပြောဆိုကြောင်းသမိုင်း၊ ရာဇဝင်စကားဟုဆိုအပ်သော) ဣတိဟာသော-ဣတိဟာသကျမ်းဟူသော၊ ပဉ္စမော-ငါးကျမ်းမြောက်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ-ထိုဝေဒသုံးပုံတို့သည်)၊ ဣတိဟာသ ပဉ္စမာ-မတို့ မည်၏၊ ဣတိဟာသပဉ္စမာနံ-ဣတိဟာသကျမ်းဟူသော ငါးကျမ်းမြောက်ရှိကုန် သော၊ တေသံ ဝေဒါနံ-ထိုဝေဒသုံးပုံတို့၏၊ (“ပါရဂူ” ၌စပ်)။

(ယော-အကြင်အဗ္ဗဗ္ဗလုလင်သည်)၊ ပဒံ-ပဒကျမ်းကိုလည်းကောင်း၊ တဒဝ သေသံ-ထိုပဒကျမ်းမှကြွင်းသော၊ ဗျာကရဏံ-ဗျာကရဏကျမ်းကိုလည်းကောင်း၊ အဓိတေ(စ)-သင်လည်းသင်ယူတတ်၏၊ ဝိဒတိစ-သိလည်းသိတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော-သည်)၊ ပဒကော-ပဒကလည်းမည်၏၊ ဝေယျာကရဏော-ဝေယျာ ကရဏလည်းမည်၏။

ပုရာဏကထာ သင်္ခါတော။

။ဤစကားဖြင့် ဣတိဟာသကျမ်းကို သရုပ်ပြသည်။ ဘာရတပုရာဏ ရာမပုရာဏ၊ နရသီဟပုရာဏ အစရှိသော ပုရာဏကျမ်းတို့ကို ဣတိဟာသ ကျမ်းခေါ်သည်-ဟူလို၊ [ဘာရတညီနောင်တို့၏ စစ်တိုက်ပွဲကိုပြသောကထာသည် ဘာရတ ပုရာဏကျမ်းမည်၏၊ ရာမမင်း၏ သီတာဒေဝီ ဆောင်ယူပုံကို ပြသောကထာသည် ရာမပုရာဏ ကျမ်းမည်၏၊ နရသီဟမင်း၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကိုပြသောကျမ်းသည် နရသီဟပုရာဏကျမ်း မည်၏။] ဤအဖွင့်ကိုယူ၍ အဘိဓာန် (၁၁၁) ၌ “ဣတိဟာသော ပုရာဇုတ္ထ-ပဗန္ဓဘာရတာဒိကော” ဟု ဆိုသည်။

ဣတိဟာသ။

။“ဣတိ+ဣဟ+အာသ” ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ “ဤလောက၌ (ရှေးရှေးက) သည်ပုံသည်နည်း ဖြစ်ခဲ့ဘူးပြီ” ဟု ရှေးဟောင်းနှောင်းဖြစ်ကို ပြသောကျမ်းသည် ဣတိဟာသ ကျမ်းမည်၏၊ “ဣတိဟာသ ပဋိသံယုတ္တ” ဟု ဆိုလိုလျက် ပဋိသံယုတ္တပုဒ်ကိုချေ၍၊ တစ်နည်း- ပဋိသံယုတ္တတဒ္ဒိတ် ပြု၍ “ဣတိဟာသ” ဟု ဆိုထားသည်၊ [အဋ္ဌကထာ၌ “ဣတိဟ အာသ ဣတိဟ အာသ” ဟု ဝိစ္ဆာစကားကိုဆိုခြင်းမှာ ထို ဣတိဟာသကျမ်းဆိုင်ရာ အကြောင်းတို့၏ များပြား ကျယ်ဝန်းသည်၏အဖြစ်ကို ပြရခြင်းအကျိုးငှာတည်း၊ ဋီကာသစ်၌ အခြားနည်းများကို လည်း ပြသေး၏၊ ရှုပါလေ။]

ပဒကော၊ ဝေယျာကရဏော။

။“အဓိတေ၊ ဝိဒတိစာတိ” ဟု ပါဠိရှိသင့်၏၊ စာအုပ်တို့၌ “အဓိယတိ၊ ဝေဒေတိ” ဟု တွေ့ရ၏၊ ရွတ်ဆိုခြင်းအနက်ဟော အဓိပုဗ္ဗ+ဣဓာတိ သည် ဘူဝါဒိသာတည်း၊ ရှေ့ဣကို ခြေ၊ နောက်ဣကို ဒိယပြု၍ “အဓိတေ” ဟု သုံးစွဲရိုးရှိ၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရကောက်သောကြောင့် ကမ္မဗူလည်းမဟုတ်၊ ကတ္တုရုပ်သာ၊ သိခြင်း အနက်ကို ဟောသော ဝိဒဓာတိသည်လည်း ဘူဝါဒိပင်တည်း၊ ဤနေရာ၌ ဝိဒဓာတိ၏ သိခြင်းအနက် ဟောဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း မောဂ္ဂုလ္လာန်-ဏာဒိကဏ္ဍ၊ “တမိဓိတေ တံ ဇာနာတိ က-ဏိကာစ” ဟူသော (၁၄) သုတ်ကိုထောက်၍ သိနိုင်၏၊ ထောမနိဓိ၌လည်း ဝေယျာကရဏောကို “ဝေတ္ထု ဓိတေဝါ” ဟု ၂ နက်ပင်ဖွင့်၏၊ ထို၌ “ဝေတ္ထိ” သည် ပါဠိ၌ “ဝိဒတိ” ပင်တည်း။

ပဒံ၊ ပေ၊ ဗျာကရဏံ။ ။ “ပဒံ + အဓိတေ ဝိဒတိစာတိ ပဒကော” ဟုလည်းကောင်း၊ “ဗျာကရဏံ + အဓိတေ ဝိဒတိစာတိ ဝေယျာကရဏော” ဟုလည်းကောင်း ပြုပါ။ [ဗျာကရဏမှ ဝေယျာကရဏဖြစ်ပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ-တဒ္ဒိတ်-မာယူနမာဂမော ဌာနေ (၄၀၀) သုတ်၌ ရှုပါ။] ဝစနတ္ထကိုကား ဋီကာ၌ တံတံ သဒ္ဓံ တဒတ္ထံစ ဗျာကရောတိ အာစိက္ခတိ ဧတေနာတိ ဗျာကရဏံ-ထိုထိုသဒ္ဓါကိုလည်းကောင်း၊ ထိုသဒ္ဓါ၏ အနက်ကိုလည်းကောင်း ဆိုကြောင်းကျမ်း” ဟု ပြု၏။ ထောမနိဓိ၌ “ဗျာကရိယန္တေ ဗျုပ္ပာဒိယန္တေ ပဋိပါဒိယန္တေ သဒ္ဓါယေနာတိ ဗျာကရဏံ-သဒ္ဓါတို့ကို မှန်ကန်အောင် ပြီးစေကြောင်း သိစေကြောင်းကျမ်း” ဟု ပြု၏။

ပဒ၊ ဗျာကရဏကျမ်းများ။ ။ “ပဒံ တဒဝသေသဉ္စ ဗျာကရဏံ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ပဒလည်း ဗျာကရဏ်း အမျိုးအစား၌ ပါဝင်သောကျမ်းတစ်မျိုး-ဟု သိရ၏။ မှန်၏- “ကြွင်းသော ဗျာကရဏ်း” ဟု ဆိုသဖြင့် ပဒလည်း ဗျာကရဏ်းတွင်ပါဝင်နေသည်-ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယသစ်-ဏာဒိ (၁၄) သုတ်၌လည်း “ပဒနှင့်ကမတို့သည် ဝေဒကျမ်းတို့၌ အကျုံးဝင်သော ကျမ်းအထူးတို့တည်း” ဟု မိန့်သည်။ ဗျာကရဏ်းကျမ်းတို့ကား ဗုဒ္ဓဗောဓ၊ သာရသွတိ၊ ပါဏိနီ၊ စန္ဒြ၊ ကလာပ (ကာတန္တ) ဟု ယခုတိုင် ထင်ရှားရှိနေသော သဒ္ဓါကျမ်းတို့ ပင်တည်း။

အဓိတေနှင့် ဝိဒတိအထူး။ ။ “အဓိတေ” ဖြင့် သင်ယူသူ ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်သူကို ပြု၏။ ဝိဒတိဖြင့် သင်ယူရွတ်အံပြီး၍ တတ်သိသူကိုပြု၏။ ထို့ကြောင့် တစ်နက်တည်းဖြင့် အဓိပ္ပာယ်မပြည့်စုံရကား “အဓိတေ၊ ဝိဒတိ” ဟု ၂ နက်ပြထားသည်။ [မောဂ္ဂလ္လာန်စသော ကျမ်းတို့၌ “တံ + အဓိတေ၊ တံ + ဇာနာတိ (ဝိဒတိ)” ဟု တသဒ္ဓါ ၂ ပုဒ်ကိုပြု၏။ ထိုသို့ပြသဖြင့် သင်သူကိုလည်းကောင်း၊ သိသူကိုလည်းကောင်း ၂ ယောက်လုံးကို အသီးသီး “ပဒကော” စသော ပုဒ်တို့က ဟောနိုင်ကြောင်းကို သိစေသည်။ . . ဒွိတဂ္ဂဟဏံ အဓိယမာနဝိဒူနံ ပုထုဝိဓာနတ္ထံ-တ ၂ လုံးကိုယူခြင်းသည် သင်သူ သိသူတို့ကို အသီးအခြားစီရင်ရ (ပြုရ) ခြင်းအကျိုးရှိ၏။-မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၌ပြအပ်သော ကာသိကာဝုတ္တိ။]

ဋီကာသစ်။ ။ “ပဇ္ဇတိ အတ္ထော ဧတေနာတိ ပဒံ-အနက်ကိုသိကြောင်းပုဒ်” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ “နာမချာတော ပသဂ္ဂနိပါတာဒိဝသေန အနေကဝိဘာဝံ (များသောအပြားရှိသော) ဝိဘတ္တိယန္တပဒံ” ဟု ပဒအရ ဝိဘတ္တိယန္တပုဒ်ကို အရကောက်လေ၏။ “ပဒကျမ်း” ဟု ကျမ်းတစ်ကျမ်းအဖြစ်ဖြင့် ယူဆဟန် မတူ။ ဗျာကရဏ်းအရတို့ကား ပဒမှကြွင်းသော ပကတိ၊ ပစ္စယ စသောအစီအရင်ကိုပြသောကျမ်း-ဟု ယူလေ၏။ “ဝိဒတိ” အရာ၌လည်း “ဝဒေတိ-ဆိုစေ၏” ဟူသော ပါဠိပျက်ကိုတွေ့၍ “ပရေသံ ဝါစေတိ-သူတစ်ပါးတို့ကို ပို့ချ၏” ဟု အနက်ဖွင့်လေသည်။

ဋီကာ။ ။ “တေ ဧဝ ဝေဒေ ပဒသော ကာယတီတိ ပဒကော” ဟု ဋီကာ၌ ဝစနတ္ထ ပြု၏။ ထိုနည်းသည် “အဋ္ဌကထာ၌လာသော “အဓိတေ၊ ဝိဒတိ” နည်းမှ တစ်နည်း-ဟု မှတ်ပါ။ ဤနည်း၌ ပဒသဒ္ဓါပဒဒ+ကာ (သဒ္ဓေ) ဟူသော ဓာတ်+အပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ကိတ်ပုဒ်တည်း။ “ထိုဝေဒတို့ကို ပဒအားဖြင့် ရွတ်ဆိုတတ်သောကြောင့် ပဒကမည်၏” ဟူရာ၌ ပဒသော အရ “ဂဇ္ဇဗန္ဓ ပဇ္ဇဗန္ဓပဒေန-စုဏ္ဏိယအဖွဲ့၊ ဂါထာအဖွဲ့ဟူသော အဖွဲ့အစုအားဖြင့်” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်လေသည်။ ထိုဋီကာအဖွင့်များသည် ပြအပ်ခဲ့သော သဒ္ဓါကျမ်းတို့အဖွင့်နှင့် လုံးလုံး မတူပါ။

ဝိတဏှဝါဒသတ္ထံ-ဝိတဏှဝါဒကို ပြသောကျမ်းကို၊ ဝါ-ဝိတဏှဝါဒရှိသူတို့၏ ကျမ်းကို၊ လောကာယတ်-လောကာယတကျမ်းဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ [ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ဝိတဏှသတ္ထံ ဝိညေယျံ၊ ယံ တံ လောကာယတ် ဣတိ” ဟု အဘိဓာန် (၁၁၂) ၌ ဆိုသည်။]

လောကာယတ်။ ။“အာယတိံ ဟိတံ ဗာလဇနသင်္ခါတော လောကော နယတတိ န ဤဟတိ အနေနာတိ လောကာသတ်-ဗာလဇန လူအပေါင်း၏ နောင်သံသရာ စီးပွားကို အားမထုတ်ကြောင်းဖြစ်သော ကျမ်းသည် လောကာယတကျမ်းမည်၏။ မှန်၏။-ထိုကျမ်းအဆိုကို ယုံကြည်သူတို့သည် သံသရာစီးပွားဖြစ်သော ပုညကိရိယဝတ္ထုကိုပြုဖို့ရန် စိတ်မျှပင် မကူးကြ တော့၊ ကိုယ်-နှုတ်ဖြင့် ပြုဖို့ရန်ကား အဘယ်မှာ ဆိုဖွယ်ရာ ရှိတော့အံ့နည်း၊ ထိုသူတို့သည် ပရလောကကို မယုံကြည်တော့ရကား ဤဘဝအတွက် အကျိုးရှိမည်ဟု ထင်လျှင် မိခင်ကိုပင် သတ်ရဲကြတော့သည်။

တစ်နည်း။ ။လောကာဝါ ဗာလဇနာ အာယတန္တိ ဥဿဟန္တိ ဝါဒဿာဒေန ဧတ္ထာတိ လောကာယတ်-ထိုဝါဒကို သာယာသောကြောင့် ဗာလဇနတို့၏ သဲသဲမဲမဲအားထုတ် ရာဖြစ်သောကျမ်းသည် လောကာယတကျမ်းမည်၏။ မှန်၏။-ထိုကျမ်းကို သင်၍ သဘောကျ သူတို့သည် ထိုကျမ်းလာဝါဒကို အလွန်နှစ်သက် သာယာသောကြောင့် ထိုအယူဝါဒအတိုင်း သေသည်တိုင်အောင် အရိုးစွဲ၍ သဲသဲမဲမဲ အားထုတ်ကြလေတော့သည်။

ဝိတဏှဝါဒသတ္ထံ။ ။အညမညဝိရုဒ္ဓံ၊ သဂ္ဂမောက္ခဝိရုဒ္ဓံဝါ တနောန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝိတဏှော၊ ၃ ပစ္စယဝသေန၊ န ကာရဿစ ဣ ကာရံကတွာ-ရှေ့စကားနှင့် နောက်စကား အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက်ကိုလည်းကောင်း၊ သဂ္ဂမောက္ခလမ်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကိုလည်း ကောင်း ချဲ့ထွင်ကြောင်းဖြစ်သော အယူဝါဒသည် ဝိတဏှမည်၏။ ဝိပုဗ္ဗ+တနုဓာတ်၊ ၃ ပစ္စည်း၊ နကို ဣပြ၍ “ဝိတဏှော” ဟု ပြီးသည်။

တစ်နည်း။ ။ဝိရုဒ္ဓေန ဝါဒဒဏှေန တာဠေန္တိ ဝါဒီနော ဧတ္ထာတိ ဝိတဏှော၊ တဉ္စာတုဝသေန၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမဉ္စ ကတွာ - ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဝါဒဒုတ်ဖြင့် (ဝါဒ သေနတ်ဖြင့်) ထိုဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပုတ်ခတ်ကြရာဖြစ်သောကြောင့် ဝိတဏှမည်၏။ ဝိပုဗ္ဗ + တနုဓာတ်၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ အပစ္စည်းဖြင့် “ဝိတဏှော” ဟု ပြီးသည်။ [ဝါဒသည် ပုတ်ခတ်ရာဒေသ မဟုတ်သော်လည်း ဒေသဌာနအဖြစ်ဖြင့် တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ်ထားသည်၊ ဥပမာ စက္ခုပသာဒ သည် တဏှာ၏ တည်ရာ မဟုတ်သော်လည်း “ဧတ္ထေသာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသည်ဖြင့် တည်ရာဒေသကဲ့သို့ ဟောတော်မူခြင်းမျိုးတည်း။]

တစ်နည်း။ ။ဝိသေသေနဝါ ပဏှိတာနံ မနံ တဉ္စေန္တိ စာလေန္တိ ဧတေနာတိ ဝိတဏှော-ပညာရှိ သူတော်ကောင်းတို့၏ စိတ်နှလုံးကို အထူးအားဖြင့် တုန်လှုပ်စေကြောင်း ဖြစ်သော ဝါဒသည် ဝိတဏှမည်၏။ ဝဒန္တိ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ-ပြောဆိုကြောင်း အယူ၊ ဝိတဏှောစ + သော + ဝါဒေါဓာတ် ဝိတဏှဝါဒေါ၊ ဝိတဏှဝါဒဿ ဒီပကံ သတ္ထံ ဝိတဏှဝါဒ သတ္ထံ၊ (တစ်နည်း) ဝိတဏှော + ဝါဒေါ ယေသံတိ ဝိတဏှဝါဒေါ၊ ဝိတဏှဝါဒါနံ သတ္ထံ ဝိတဏှ ဝါဒသတ္ထံ။

မဟာပုရိသလက္ခဏန္တိ-ကား၊ မဟာပုရိသာနံ-မြတ်သောယောက်ျား ဖြစ်ကုန်သော၊ (ယောက်ျားမြတ် ဖြစ်ကုန်သော၊) ဗုဒ္ဓါဒိနံ-ဘုရားအစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ လက္ခဏဒီပကံ-လက္ခဏာတို့ကို ပြတတ်သော၊ ဒွါဒသသဟဿဂန္ထပမာဏံ-တစ်သောင်းနှစ်ထောင်သော အဖွဲ့ဂါထာ ပမာဏရှိသော၊ သတ္ထံ-ကျမ်းတည်း၊ [“ဂါထာဧကော မတော ဂန္ဓော” နှင့်အညီ တစ်ဂါထာသည် ဂန္ထတစ်ရပ်တည်း၊] ယတ္ထ-ယင်းမဟာပုရိသလက္ခဏကျမ်း၌၊ သောဠသသဟဿဂါထာပရိမာဏာ-၁၆ အလွန်ရှိသော တစ်ထောင်သောဂါထာ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ (တစ်ထောင်တစ်ဆယ့်ခြောက်ဂါထာ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊) ဗုဒ္ဓမန္တာနာမ-ဗုဒ္ဓမန္တာန်တို့မည်သည်၊ အဟေသု-ရှိကုန်ပြီ၊ [ပဓာနအားဖြင့် “ဗုဒ္ဓမန္တာ” ဟု ဆို၏၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓစသည်တို့၏ မန္တာန်တို့လည်း ပါသည်၊ သောဠသ+သဟဿသည် ဂုဏိတသင်္ချာမဟုတ်၊ မိဿကသင်္ချာသာတည်း၊] ယေသံ-ယင်းဗုဒ္ဓမန္တာန်တို့၏၊ ဝသေန-အစွမ်းကြောင့်၊ (“ပညာယတိ” ၌စပ်၊) ဣမိနာလက္ခဏေန-ဤလက္ခဏာနှင့်၊ သမန္နာဂတာ-ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓါနာမ-ဗုဒ္ဓတို့မည်သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣမိနာ (လက္ခဏေန၊ သမန္နာဂတာ၊) ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနာမ ဟောန္တိ၊ ဣမိနာ (လက္ခဏေန သမန္နာဂတာ) ဒွေ-၂ ပါးကုန်သော၊ အဂ္ဂသာဝကာ (နာမ၊ ဟောန္တိ၊) (ဣမိနာ လက္ခဏေန သမန္နာဂတာ၊) အသီတိ-ရှစ်ကျိပ်သော၊ မဟာသာဝကာ

မဟာပုရိသလက္ခဏံ။ ။သုတ်ပါဠိယျ-လက္ခဏသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ “မဟာပုရိသလက္ခဏာနီတိ၊ ဝေ၊ အယံ မဟာပုရိသောတိ သဉ္ဇာနနကာရဏာနိ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအလို “ဤသူကား မဟာပုရိသတည်း” ဟု သိကြောင်းအမှတ်အသားကို “မဟာပုရိသလက္ခဏ” ခေါ်သည်-ဟု မှတ်ပါ၊ လက္ခိယတိ အနေနာတိ လက္ခဏံ-နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလတာ (ပင်ညောင်ပင်ကဲ့သို့ ကိုယ်အလံနှင့် အရပ်၏ ညီမျှခြင်း) စသော အမှတ်အသားတည်း၊ မဟာပုရိသောတိ+လက္ခဏံ မဟာပုရိသလက္ခဏံ၊ [ထိုလက္ခဏာတို့ကို ပြသောကျမ်းလည်း အကြောင်းအရာအနက်၏အမည်ကို အကျိုးသဒ္ဓါ၌တင်စားသော ကာရဏူပစာရအားဖြင့် မဟာပုရိသလက္ခဏမည်၏၊ ဋီကာသစ်၌ကား ဒီပကနောက်ပုဒ်ကြေသော ဥတ္တရလောပသမာသ်ဟုလည်းကောင်း၊ ဒီပကတဒ္ဓိတ်ဟုလည်းကောင်း ကြံလေ၏။]

ယတ္ထ၊ ယေသံ။ ။အနိယမဝါကျတို့ကို နောက်ထား၍ ဆိုသည်၊ ရှေ့ရှေ့ဝါကျကို နိယမဝါကျ-ဟု ခွဲပါ၊ အနိယမ-နိယမတွဲ၍ အနက်ပေးလိုလျှင် နောက်ဆုံး ယေသံကို အလျင်ပေး၍၊ “ယေသံ-အကြင် ဗုဒ္ဓမန္တာန်တို့၏၊ ဝေ၊ ဟောန္တိ၊ ဝေ၊ ပညာယတိ၊ ယတ္ထ-အကြင်ကျမ်း၌၊ ဝေ၊ (တေ) ဗုဒ္ဓမန္တာနာမ အဟေသု၊ မဟာပုရိသာနံ၊ ဝေ၊ (တံ) သတ္ထံ-သည်၊ မဟာပုရိသလက္ခဏန္တိ-ဏာကျမ်းမည်၏” ဟု ရှေ့ရှေ့ဝါကျသို့ ပြန်၍ လှည့်ပါ၊ နိယမနှင့် အနိယမတို့ ထပ်ကာထပ်ကာ ဆက်နေသော သံကွင်းဆက် ဝါကျတို့တည်း၊ နိဿယ၌ကား “ယေ သန္ဓာယဝုတ္တံ” ကဲ့သို့ နိယမကို မငဲ့သော ယသဒ္ဓါဟု သဘောထား၍ ဝါကျအစဉ်အတိုင်း အနက်ပေးထားသည်။

(နာမ၊ ဟောန္တိ) ကုမိနာ လက္ခဏေန၊ သမန္နာဂတာ-ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။) ဗုဒ္ဓမာတာ (နာမ)-ဘုရားမယ်တော်မည်သည်။ (ဟောတိ)။ (ကုမိနာ လက္ခဏေန၊ သမန္နာဂတော) ဗုဒ္ဓပိတာ (နာမ၊ ဟောတိ)။ (ကုမိနာ လက္ခဏေန၊ သမန္နာဂတော) အဂ္ဂုပဋ္ဌာကော(နာမ)-မြတ်သောအလုပ်အကျွေး ရဟန်းမည်သည်။ (ဟောတိ)။ (ကုမိနာ လက္ခဏေန၊ သမန္နာဂတာ) အဂ္ဂုပဋ္ဌာယိကာ (နာမ)-မြတ်သော အလုပ် အကျွေးရဟန်းမမည်သည်။ (ဟောတိ)။ (ကုမိနာ လက္ခဏေန၊ သမန္နာဂတော) စက္ကဝတ္ထိ-စကြာရတနာကို လည်စေနိုင်သော၊ ရာဇာ (နာမ၊ ဟောတိ)။ ကုတိ-သို့၊ အယံ ဝိသေသော-ဤအထူးသည်၊ ပညာယတိ။

အနဝယောတိ-ကား၊ ကုမေသု လောကာယတမဟာပုရိသလက္ခဏသု-ဤလောကာယတကျမ်း၊ မဟာပုရိသလက္ခဏကျမ်းတို့၌၊ အနုနော-မယုတ်လျော့သည်။ ပရိပူရကာရီ-ပြည့်စုံလုံလောက်စွာ ပြုလေ့ရှိသည်။ (ဟောတိ)။ အဝယော-ယုတ်လျော့သူသည်။ န ဟောတိ-မဟုတ်၊ ကုတိ ပုတ္တိ ဟောတိ၊ ယော-အကြင်သူသည်။ တာနိ-ထိုလောကာယတကျမ်း၊ မဟာပုရိသလက္ခဏကျမ်းတို့ကို၊ အတ္ထတောစ-အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဂန္ထတောစ-ကျမ်းစာအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သန္တာရေတု-ကောင်းစွာ ဆောင်ထားခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်း နိုင်၊ (သော-သည်) အဝယောနာမ-မည်၏။

အနဝယော။ ။ပြည့်ပြည့်စုံစုံဆောင်နိုင်သူကို “အနဝယ” ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် အနုနောသည် ဗျတိရေကအားဖြင့် အနက်ပြု၊ ပရိပူရကာရီသည် အနွယ်အားဖြင့် အနက်ပြုတည်း။ “ယုတ်လျော့နေသူမဟုတ်၊ အပြည့်အစုံ ပြုလေ့ရှိသူ” ဟူလို၊ “အဝယော န ဟောတိတိ ပုတ္တိဟောတိ” ကား သဒ္ဓါနည်းအားဖြင့် ထင်ရှားရုံပြသော တပွာကဋီကရဏဝါကျတည်း။ ထိုဝါကျဖြင့် “န + အဝယော အနဝယော” ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဖြစ်ကြောင်းကိုသာ သိနိုင်သေး သည်။ “န + အဝယော” ဟု ပုဒ်ခွဲသောအခါ အဘယ်အရာကို “အဝယ” ခေါ်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အဝယောနာမ၊ ၁၆၊ န သက္ကောတိ” ဟု ဖွင့်သည်။

အဝယော။ ။ဝယဓာတ်သည် ဂတိအနက်ကို ဟော၏။ လောကာယတကျမ်း မဟာပုရိသလက္ခဏ ကျမ်းတို့၌ ဉာဏဂတိဖြင့် အစ-အလယ်-အဆုံး ကုန်အောင်သွားနိုင်ဆောင်နိုင်သူသည် “ဝယတီတိ ဝယော” အရ ဝယမည်၏။ ထိုသို့ မဆောင်နိုင်သူသည် “အဝယ” မည်၏။ န + အဝယော အနဝယော၊ [ဝယတီတိ ဝယော၊ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနေသု ယတ္ထ ကတ္တစိ (တစ်စုံတခုသော ဌာန၌) အကိလမန္တော (ပင်လည်း မပင်ပန်းဘဲ) အဝိတ္ထာယန္တော (တွန့်ဆုတ်တွန့်ဆုတ်လည်း မဖြစ်ဘဲ) တေဂန္တေ သန္တာရေတိ ပူရေတီတိ အတ္ထော၊-ဋီကာ၊] ထိုသို့ အဝယမဟုတ်သူသည် “ဝယ-ဆောင်နိုင်စွမ်းသူ” ဖြစ်၏။ ပဋိသေဓ ၂ ချက်အတွက် ပကတိဝယပုဒ်၏ အနက်ပင်ဖြစ်၏” ဟူလို၊ [ဒွေ ပဋိသေဓာ ပကတိယတ္ထဂမကာ-ဋီကာသစ်၊ ဤဋီကာသစ်၌ ဒုတိယပါရာဇိက ဓနိယဝတ္ထုအဖွင့်ကိုယူ၍ တစ်နည်းဖွင့်ထားသေး၏။]

အနုညာတပဋိညာတောတိ - ကား၊ အနုညာတောစေတ - ဆရာကလည်း ခွင့်ပြုအပ်သည်လည်းကောင်း၊ ပဋိညာတောစေတ-မိမိကလည်း ဝန်ခံအပ်သည် လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ) အာစရိယေန-သည်၊ အဿ-ထိုအဗ္ဗဋ္ဌလုလင်အား၊ (“အနုညာတော” ၌ စပ်) ယံ-အကြင်အတတ်ကို၊ အဟံ-သည်၊ ဇာနာမိ-တတ် သိ၏၊ တံ-ထိုအတတ်ကို၊ တွံ-သည်၊ ဇာနာသိ-၏၊ ဣတိ အာဒိနာ-ဤသို့အစရှိ သော စကားဖြင့်၊ အနုညာတော-ခွင့်ပြုအပ်၏၊ အာစရိယ-ဆရာ၊ အာမ-မှန်ပါ၊ ဣတိ-သို့၊ အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်၊ တဿ-ထိုဆရာအား၊ ပဋိဝစနဒါနပဋိညာယ- စကားအတုန့် ပေးခြင်းဟူသော ဝန်ခံအားခြင်းဖြင့်၊ ပဋိညာတော-ဝန်ခံတတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ကတရသို့ အဓိကာရေ - အဘယ်အရာ၌၊ (အနုညာတ ပဋိညာတော-ဆရာကလည်း ခွင့်ပြုအပ်၊ မိမိကလည်း ဝန်ခံတတ်သည်၊ ဟောတိ- နည်း) သကေ-မိမိဥစ္စာဖြစ်သော၊ အာစရိယကေ-ဆရာအဆက်ဆက်အားဖြင့် ဆောင်ရွက်အပ်သော၊ တေဝိဇ္ဇကေ - ဝေဒသုံးပုံ အပေါင်းဟူသော၊ ပါဝစနေ- ပြဋ္ဌာန်းသော စကားအရာ၌၊ ဝါ-မြတ်သော ဆရာတို့၏စကားအရာ၌၊ (အနုညာတ

အနုညာတပဋိညာတော။ ။“အာစရိယေန” ဟူသော အဝုတ္တကတ္တားကို ထောက်၍ အနုညာတောသည် ကံဟောပုဒ်တည်း-ဟု သိသာ၏၊ “ယမဟံ ဇာနာမိ တံ တွံ ဇာနာသိ-ငါသိသည့်အတိုင်း သင်သိ၏” ဟူသော ပါဠိတော်ကား အနုညာတပြုပုံကို ပြသော အာကာရ ဝါကျတည်း၊ “ပဋိညာတော” အရ ဝန်ခံတတ်သူ အဗ္ဗဋ္ဌလုလင်ကို ရသောကြောင့် ပဋိညာတောသည် ကတ္တားဟောသာ ဖြစ်နိုင်၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် အတ္တနာသည် ပဌမာအနက် ရှိသော နိပါတ်ပုဒ်ဟု ကြံပါ။ [“အတ္တနာဝ အတ္တာနံ သမ္ပနိ” ၌ အတ္တနာပုဒ်ကဲ့သို့တည်း၊] “အတ္တနာ” နေရာဝယ် “အာဒိနာ” ဟု ရှိလျှင်လည်း ရှေးဝါကျ စာသွားနှင့် တူသောကြောင့် ကောင်း၏၊ “ယံ တွံ ဇာနာသိ၊ သောဟံ ဇာနာမိ” သည် ပဋိညာတပြုပုံကို ပြသော အာကာရ ဝါကျတည်း၊ ထိုပါဠိကို အကျဉ်းချုံး၍ “အာမ အာစရိယ” ဟု အာကာရဝါကျကို ပြသည်။

သကေ ပေ၊ ပါဝစနေ။ ။ဤအဖြေဝါကျသည် ပါဠိတော်အတိုင်းပင်တည်း၊ “သဿ + ဣဒံ သကံ၊ အာစရိယေန + အာဘတံ အာစရိယကံ” ဟု ပြုသင့်၏၊ ဋီကာ၌ “အာစရိယပရမ္မရာဘတံ” သည် ထိုဝိဂ္ဂဟအတွက် အနက်ပြုတည်း၊ ဋီကာသစ်၌ကား “အာစရိယာနံ + ပရမ္မရတော + အာဘတံ၊ ပရမ္မရဘူတေဟိဝါ အာစရိယေဟိ + အာဘတံ အာစရိယကံ” ဟု ပြု၏၊ တိဿော + ဝိဇ္ဇာ တိဝိဇ္ဇံ၊ တိဝိဇ္ဇဿ + သမူဟော တေဝိဇ္ဇကံ (ဝေဒ ၃ ပုံ အပေါင်း)၊ ပဓာနံ + ဝစနံ ပါဝစနံ၊ ပကဋ္ဌာနံ (မြတ်ကုန်သော အဋ္ဌကစသော ရသေ့ တို့၏) + ဝစနံ ပါဝစနံ။

မှတ်ချက်။ ။အခြားနေရာ၌ “အာစရိယကံ”ကို “အာစရိယာနံ + ဣဒံ အာစရိယ ကံ”ဟု ဣဒံတဒ္ဒိတ်ပြုသကဲ့သို့ ဤနေရာ၌ မပြုသင့်၊ ဘာကြောင့်နည်း- ထိုအာစရိယတို့ကိုယ်တိုင် ပြုအပ်သော ဥစ္စာ မဟုတ်၊ အဆက်ဆက် ဆောင်အပ်သော ကျမ်းစာသာ ဖြစ်သောကြောင့် တည်း၊ ဝိနည်း၊ ပရိဝါရပါဠိတော်၊ ကတ္ထပညတ္တိဝါရ၌ “ကေနာဘတံ” ဟု မေးရာဝယ် “ပရမ္မရာ ဘတံ” ဟု ဖြေသကဲ့သို့ အာဘတတဒ္ဒိတ်သာ ပြုသင့်သည်။

ပဋိညာတော-သည်၊ ဟောတိ၊) ကိရ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဧသ (ဧသော) ပြာဟ္မဏော-ဤပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏားသည်၊ စိန္တေသိ-ကြံပြီ၊ (ကိ)၊ ဣမသ္မိ လောကေ-၌၊ အဟံ-သည်၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားတည်း၊ အဟံ၊ ဗုဒ္ဓေါ-တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဥဂ္ဂတဿ-ကျော်ကြားသော ရှေးပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ နာမံ-အမည်ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ဗဟူ-များစွာကုန်သော၊ ဇနာ-လူတို့သည်၊ ဝိစရန္တိ-လှည့်လည်ကြကုန်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ မေ-အား၊ ဝါ-၏၊ အနုဿဝမတ္ထေနေဝ-တစ်ဆင့်စကား၊ ကြားရုံမျှဖြင့် သာလျှင်၊ ဥပသင်္ကမိတုံ-ချဉ်းကပ်ခြင်းငှာ၊ န ယုတ္တံ-မသင့်၊ ဟိ-မှန်၊ ဧကစ္စံ-အချို့သော ဇာတ်စသောအားဖြင့် မြင့်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သို့၊ (အချို့သော လူအများ၏ အထင်ကြီးခံရသူသို့) ဥပသင်္ကမန္တဿ-ချဉ်းကပ်မိသူ၏၊ အပက္ကမနမ္ပိ-ဖဲသွားရခြင်းသည်လည်း၊ [“အပဂမနမ္ပိ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏၊ အနက်တူပင်။] ဂရု-ဝန်လေးသည်၊ ဟောတိ၊ အနတ္ထောပိ-စီးပွားမဲ့သည်လည်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်တတ် ၏၊ အဟံ-သည်၊ မမ-၏၊ အန္တေဝါသိကံ-အနီးနေတပည့်ကို၊ ပေသေတွာ-ရှေးဦးစွာ စေလွှတ်ပြီး၍၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားအစစ်တည်း၊ ဣတိ ဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊ နော (ဗုဒ္ဓေါ)-ဘုရားအစစ် မဟုတ်၊ ဣတိ ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ဇာနိတွာဝ-သိပြီး၍ သာလျှင်၊ (သိပြီးမှသာလျှင်) ဥပသင်္ကမေယျံ-ချဉ်းကပ်ရပါမူကား၊ ယန္တုန-ကောင်းလေစွ၊ ဣတိ-သို့၊ (စိန္တေသိ) တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အကြံဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) မာဏာဝံ-အဓမ္မလှလင်ကို၊ အာမန္တေတွာ-ခေါ်၍၊ အယံ တာတာတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-ပြောပြီ။

တံ ဘဝန္တိတိ-ကား၊ တဿ ဘောတော ဂေါတမဿ-ထိုအရှင်ဂေါတမ၏၊ (ကိတ္တိသဒ္ဓေါ”ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်) တထာ သန္တယေဝါတိ-ကား၊ တထာ-ထိုအရဟတာ အစရှိသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သတောယေဝ-ထင်ရှားရှိသည်

ဂရု။ ။ [ဂရုတိ ဘာရိယံ-ဋီကာ၊ “ဂရု တိသ္မ ဝေ၊ လဟုကေသုစ” ဟု အဘိဓာန် (၈၄၀) လာ ဂရုသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် “အလဟုက” အနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “ဘာရိယံ” ဟု ဖွင့်သည်။] ဝန်လေးပုံကို ပြလို၍ “အတ္တနံ တတော မောစေတွာ အပဂမနမတ္ထမ္ပိ ဒုက္ကရံ ဟောတိ၊ ပဂေဝ တတုတ္တရံ ကရဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ-ထိုဆည်းကပ်မိရာ ဆရာအထံမှ မိမိကို လွှတ်စေ၍ ခွာသွားဖို့မျှသည်ပင် ခဲယဉ်းလှ၏၊ ထိုထက်အလွန် သူ့ကို တစ်စုံတစ်ခု ပြုနိုင်ဖို့ အရေးမှာ သာ၍ ဝေးတော့၏” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်၊ မှန်၏-ယခုခေတ်၌လည်း နာမည် ကျော်၍ မတော်မတဲ့ ပြုနေသော ပုဂ္ဂိုလ်အထံသို့ ချဉ်းကပ်မိသူတို့၏ အခွာခက်ပုံမှာ လက်တွေ့ပင် ဖြစ်သည်။

အနတ္ထောပိ။ ။ အခွာခက်ရုံသာမက၊ နိန္ဒာ (အခြားသူတို့၏ အကဲ့ရဲ့ ခံရခြင်း)၊ ဗျာရောသ (ကိုယ်၊ နှုတ်တို့ဖြင့် အချုပ်အချယ်ခံရခြင်း)၊ ဥပါရမ္ပ (ကပ်၍ အနှိပ်စက် အစောကား ခံရခြင်း) စသော စီးပွားမဲ့များလည်း ဖြစ်တတ်ချေ၏၊ မှန်၏-ယခုခေတ်၌လည်း ထိုသူတို့အထံ ချဉ်းကပ်မိသူအများပင် ထိုကဲ့သို့ ခံနေကြရသည်။

သာလျှင်ဖြစ်သော၊ (တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်)၊ ဟိ-မှန်၊ (သန္တံကို သတောဟု ဖွင့်ခြင်းသည် မှန်၏-ဟူလို)၊ ဣဓာပိ-ဤသန္တံယေဝဟူသော ပုဒ်၌ လည်း၊ ဣတ္ထမ္မုတာဗျာနတ္ထဝသေန-ဣတ္ထမ္မုတာဗျာနအနက်၏ အစွမ်းဖြင့်ပင်လျှင်၊ ဥပယောဂဝစနံ-ဒုတိယာဝိဘတ်သည်၊ (ဟောတိ)။

ယထာ ၊ပေ၊ တန္တိ ဧတ္ထ-၌၊ ဘော-အရှင်ဆရာ၊ ကထံ-အဘယ်သို့၊ အဟံ-ကျွန်ုပ်သည်၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-ထိုအရှင်ဂေါတမကို၊ ဇာနိဿာမိ-သိရပါမည် နည်း၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ပြောဆိုအပ်သော်)၊ သော-ထို ရှင်ဂေါတမသည်၊ (“သက္ကာ” ၌ ပဓာနစပ်)၊ ဝါ-ကို၊ (ဉာတုံ” ၌ အပဓာန စပ်)၊ ဉာတုံ-သိခြင်းငှာ၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်း၏၊ တထာ-ထိုသိနိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ မေ-အကျွန်ုပ်အား၊ အာစိက္ခာဟိ-ပြောပြပါလော၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ယထာတိ ဧတံ-ယထာဟူသော ဤပုဒ်သည်၊ နိပါတမတ္ထ မေဝ-အနက်မရ၊ နိပါတ်မျှသာတည်း၊ ကထန္တိ-ဟူသော၊ အယံ-ဤပုစ္ဆာသည်၊ အာကာရပုစ္ဆာ-အခြင်းအရာကို မေးကြောင်း ပုစ္ဆာတည်း၊ ကေန အာကာရေန-ဖြင့်၊ အဟံ-သည်၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဇာနိဿာမိ-နည်း၊ ဣတိ အတ္ထော။

ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-ပြောဆိုအပ်သော်၊ နံ-ထိုအဗ္ဗုဒ္ဓလုလင်ကို၊ ဥပဇ္ဈာယော- ဥပဇ္ဈာယ်သည်၊ (ဒဿေန္တော၊ အာဟ၌ စပ်)၊ [ပုဏ္ဏားတို့၌ သိက္ခာတင်ပေးသော ဆရာကို “ဥပဇ္ဈာယ” ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဆရာကိုပင် “ဥပဇ္ဈာယ ” ဟု

ဣဓာပိ ဟိ။ ။တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ၌ ဒုတိယသက်ကြောင်းမှာ ထင်ရှားပြီး ဖြစ်၍ အထူးမဖွင့်တော့ဘဲ “တဿ ဘောတော ဂေါတမဿ”ဟု အနက်ကိုသာ ဖွင့်ပြီးလျှင်၊ တထာ သန္တံကိုသာ ဣတ္ထမ္မုတာဗျာနအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုသို့ဖွင့်ရာ၌ “တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ” ကို ပေါင်းလိုသောကြောင့် “ဣဓာပိ”ဟု ပိ (အပိ) သဒ္ဒါ ထည့်၍ ပြသည်။

ယထာ ကထံ ပန။ ။ပါဠိတော်၌ ယထာ ကထံဝယ် ယထာ၏ စပ်ဖို့ရာ မရှိသောကြောင့် “ယထာ သက္ကာ သော ဉာတုံ၊ တထာ မေ အာစိက္ခာဟိ” ဟု စပ်ပုဒ်များကို ထည့်၍ဖွင့်သည်၊ ဤအဋ္ဌကထာအတိုင်း အပိုစပ်ပုဒ်ထည့်၍ “ယထာ” ကို အနက်ပေးပါ၊ ဤနည်း၌ ယထာသဒ္ဒါသည် အာကာရအနက်ကို ဟောပြီးဖြစ်သောကြောင့် ကထံသည် ပုစ္ဆာသက်သက်ကိုသာ ဟောရ၏၊ “ကထံ-အဘယ်သို့” ဟု ပါဠိတော်၌ ပေးပါ။

ယထာတိ ဝါ။ ။ယထာသည် အနက်ထူး မရှိ၊ ဝါစာသိလိဌသာဟု သိစေလို၍ “ယထာတိ ဝါ” စသော တစ်နည်းကို ဖွင့်သည်၊ ဤဒုတိယည်း၌ကား ယထာသဒ္ဒါ၏ အနက် မရှိသောကြောင့် ကထံသည်သာ အာကာရကို မေးသော အာကာရပုစ္ဆာဝါစက ဖြစ်ရသည်၊ “ကထံ-အဘယ်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-အဘယ်နည်းအားဖြင့်” ဟု ပါဠိတော်၌ ပေးပါ။

ဆိုသည်။] တာတ-အမောင်၊ တံ-သည်၊ (သင့်နှယ်၊) ကိ-အဘယ့်ကြောင့်၊ ပထဝီယံ- မြေပေါ်၌၊ ဌိတော-တည်နေသည်၊ (သမာနော-လျက်၊) ပထဝီ-ကို၊ န ပဿာမိ-မမြင်ပါ၊ ဣတိ-သို့၊ (ဝဒတိ) ဝိယ-ပြောသူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ စန္ဒိမသုရိယာနံ-တို့၏၊ ဩဘာသေ-အရောင်၌၊ ဌိတော (သမာနော)၊ စန္ဒိမသုရိယေ-တို့ကို၊ န ပဿာမိ-ပါ၊ ဣတိ-သို့၊ (ဝဒတိ) ဝိယ-ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝဒသိ-ပြောဘိသနည်း၊ ဣတိ အာဒိနိ-ဤသို့အစရှိသော စကားတို့ကို၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဇာနနာကာရံ-သိနိုင် ကြောင်း အခြင်းအရာကို၊ ဒဿေန္တော-ပြလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ) အာဂတာနိ ခေါ် တာတာတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ ကိရ-မိန့်ဆိုသတတ်။

တတ္ထ-ထိုအာဂတာနိ ခေါ် တာတ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ မန္တေသုတိ-ကား၊ တီသု-၃ ပုံကုန်သော၊ ဝေဒေသု-ဝေဒကျမ်းတို့၌၊ (အချို့စာအုပ်၌ “တီသု” မပါ) ကိရ-ချဲ့၊ တထာဂတော-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ-ပွင့်တော်မူလိမ့်မည်၊ ဣတိ-ဤသို့ ဆိုသင့်ရာ အခါ၌၊ ပဋိကစ္ဆေဝ-မပွင့်မီ စောစောကပင်၊ သုဒ္ဓါဝါသာ-သုဒ္ဓါဝါသတုံ၌ နေကုန်သော၊ ဒေဝါ-ဗြဟ္မာတို့သည်၊ ဝေဒေသု-ဝေဒကျမ်းတို့၌၊ လက္ခဏာနိ-လက္ခဏမန္တန်ပုဒ်တို့ကို၊ ပက္ခိပိတ္တာ-ထည့်၍၊ ဧတေ-ဤမန္တန်တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓမန္တာနာမ-ဗုဒ္ဓမန္တန်တို့မည်၏၊ (“ဗုဒ္ဓ” ကို သိကြောင်း အတတ်တို့မည်၏) ဣတိ-သို့၊ ဗြာဟ္မဏဝေသေနေဝ-ဗြာဟ္မဏအသွင်ဖြင့်သာလျှင်၊ ဝေဒေ-ဝေဒကျမ်းတို့ကို၊ ဝါစေန္တိ-ပို့ချကြကုန်၏၊ (ကိ-အဘယ်သို့ နှလုံးသွင်း၍ ပို့ချကုန်သနည်း) တဒနု သာရေန-ထိုမန္တန်ကို အစဉ်လိုက်သဖြင့်၊ မဟေသက္ခာ-ကြီးသော အစိုးရခြင်း ရှိသူတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-တန်ခိုးကြီးကုန်သော၊ [မဟေသက္ခာပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ ဝေရဉ္စကဏ္ဍ အရဟံဂုဏ်တော်ဖွင့်၌ ရှုပါ။] သတ္တာ-တို့သည်၊ တထာဂတံ-ကို၊ ဇာနိဿန္တိ-သိနိုင်ကုန်လတံ၊ ဣတိ-ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ (ဝါစေန္တိ-ကုန်၏) တေန-ထိုသို့ပို့ချခဲ့ခြင်းကြောင့်၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ [မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မမူမီ အခါမှစ၍ သက်တော်ထင်ရှား ရှိသည်တိုင်အောင် သော အခါ၌။] ဝေဒေသု-ဝေဒကျမ်းတို့၌၊ မဟာပုရိသလက္ခဏာနိ-မဟာပုရိသ

မန္တေသု။

။ဝေဒသည် မန္တ၊ ဗြဟ္မ၊ ကပ္ပအားဖြင့် ၃ မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် အဋ္ဌက စသော ရသေ့တို့သည် စီရင်အပ်သော မူလဝေဒကျမ်းသည် မန္တမည်၏။ သာသနာတော်၌ ပိဋကပါဠိတော်မျိုးတည်း၊ ထိုမန္တ၏ အနက်အဖွင့်ကျမ်းသည် ဗြဟ္မမည်၏။ သာသနာတော်၌ အဋ္ဌကထာမျိုးတည်း၊ ထိုမန္တ ဗြဟ္မတို့၌ ဆိုအပ်သည်အတိုင်း ယဇ်ပူဇော်ပုံအလုပ်ကို ပြသော ကျမ်းသည် ကပ္ပမည်၏။ ထို ၃ မျိုးတွင် မန္တသည် အရင်းမူလ အစဖြစ်၍ “မန္တေသု” ဟု ဆိုသည်။ ထိုမန္တကို ယူလိုက်လျှင် ဗြဟ္မဝေဒ-ကပ္ပဝေဒတို့ကိုလည်း ယူပြီးဖြစ်တော့၏။ တီသု ဝေဒေသုအရကား ဣရု-သာမ-ယဇ်တို့တည်း။ ထို ၃ ပုံကိုပင် “မန္တ” ဟု ဆိုထား၏။ ထို့ကြောင့် မန္တေသုကို “တီသု ဝေဒေသု” ဟု ဖွင့်သည်။

လက္ခဏာတို့သည်၊ (ယောက်ျားမြတ်ဟု သိမှတ်ကြောင်း လက္ခဏာတို့သည်၊) အာဂစ္ဆန္တိ-လာကုန်၏၊ ဝါ-ပါကုန်၏၊ တထာဂတေ-သည်၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ ပန-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော်ကား၊ အနုက္ကမေန-အစဉ်အားဖြင့်၊ (တရွေ့တရွေ့-တစတစအားဖြင့်) အန္တရဓာယန္တိ-ကွယ်ပျောက်ကုန်၏၊ တေန-ထိုသို့ကွယ်ပျောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဧတရဟိ-ယခုလက်ထက်၌၊ (တေ-ထိုဗုဒ္ဓမန္တန်တို့သည်၊) နတ္ထိ-မရှိတော့ကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏။ . . မဟာပုရိသဿာတိ-ကား၊ ပဏိမိ၊ ပေ၊ မဟတော - တောင့်တခြင်း၊ ဆောက်တည်ခြင်း၊ ဉာဏ်၊ ကရုဏာ အစရှိသော

အန္တရဓာယန္တိ။ ။အလိုလို တန်ခိုးအားဖြင့် ကွယ်ပျောက်သွားကြသည် မဟုတ်၊ ပုဏ္ဏားတွေက ဆောင်နိုင်သောဉာဏ် မရှိသောကြောင့် ကွယ်ပျောက် သွားကြသည်၊ [အန္တရဓာယန္တိတံ န ကေဝလံ လက္ခဏမန္တာနိယေဝ၊ အထခေါ အညာနိပိ ပြာဟုဏာနံ ဉာဏဗလာဘာဝေန အနုက္ကမေန အန္တရဓာယန္တိ-ဋီကာ။] ဤအဖွင့်ကို ထောက်လျှင် စာအုပ်တွေသာ မရှိပါမူ ရဟန်းတော်တို့၏ ဉာဏဗလ မရှိမှုကြောင့် “ပိဋကတော်များလည်း အတော်ကြာကာလကပင် ကွယ်ပျောက်ခဲ့လေရာ၏” ဟု စဉ်းစားဖွယ်ရှိသည်။

ပဏိမိ၊ ပေ၊ မဟတော။ ။“မဟန္တော + ပုရိသော မဟာပုရိသော” ဟု ဝစနတ္ထပြသောအခါ “အဘယ်အားဖြင့် မဟန္တမည်ပါသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပဏိမိ၊ ပေ၊ ဂုဏမဟတော” ဟု မိန့်သည်၊ ပဏိမိအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ကရုဏာ စသော ဂုဏ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မြင့်မြတ်သောကြောင့် မဟန္တမည်ပါသည်-ဟူလို၊ ပဏိမိ၊ ပေ၊ ကရုဏာဒိဂုဏာစာတိ ပိဏိမိ၊ ပေ၊ ဂုဏာ-ဟု ဒွန်တွဲ၍ “ပဏိမိ၊ ပေ၊ ဂုဏေဟိ + မဟန္တော ပဏိမိ၊ ပေ၊ ဂုဏမဟန္တော” ဟု တပျူရိသ်တွဲပါ၊ ဒွန်၏နောက်၌ ရှိသော မဟန္တပုဒ်ကို ပဏိမိမဟန္တ သမာဒါနမဟန္တ စသည်ဖြင့် အသီးသီး ယှဉ်ပါစေ။ [ဋီကာသစ်၌ကား အခြားတစ်နည်းလည်း ပြသေး၏။]

ပဏိမိမဟန္တ။ ။ပ + နိ ရှေးရှိသော + ဓာဓာတ်သည် “ပ-အပြားအားဖြင့်+ နိ-စွဲမြဲစွာ + ဓာ-ထားခြင်း” ဟူသော သဒ္ဒတ္ထကို ဟော၏၊ “ပတ္တနာ (တောင့်တခြင်း)” ဟု ဝေါဟာရတ္ထ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဗုဒ္ဓဘာဝပတ္တနာ” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏၊ ထိုပတ္တနာဟူသည် ယာစနာကဲ့သို့ လက်ခံ၍ တောင်းခြင်း မဟုတ်၊ စိတ်ဖြင့် အလိုရှိခြင်း-တောင့်တခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ၌ “ပတ္တိတာတိ ဣစ္ဆိတာ အဘိကဗီတာ” ဟု ရတနစက်မနကဏ္ဍ၌ ဖွင့်သည်၊ ထိုပဏိမိအားဖြင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓ-အဂ္ဂသာဝက စသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ထက်ပင် လွန်ကဲမြင့်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို “ပဏိမိမဟန္တ” ဟု ဆိုသည်။

သမာဒါနမဟန္တ။ ။ပါရမီသမ္ပရက္ကံ သမာဒါနံ၊-ဋီကာသစ်၊ အဋ္ဌသာလိနိဗုဒ္ဓဝံသအခန်း၌ လာသည့်အတိုင်း ဒါနသီလ စသော ပါရမီတော်တို့ကို ဆောက်တည်ခြင်း၊ (ဖြည့်ကျင့်ခြင်း) ကို “သမာဒါန” ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသမာဒါန၏ ပရမတ္ထပါရမီတိုင်အောင် အသက်စွန့်၍လည်းကောင်း၊ သူ့အသက်ကို ကယ်နိုင်သည်တိုင်အောင် ပညာအမြော်အမြင်၏ ကြီးမားစွာလည်းကောင်း ဆောက်တည်နိုင်သည်ကို “သမာဒါနမဟန္တ” ဟု ဆိုသည်။

ဂုဏ်တို့ဖြင့် ကြီးမြတ်သော၊ ပုရိသဿ-၏။ ဒွေယေဝ ဂတိယောတိ-ကား၊ ဒွေ
 ၈၀-၂ ပါးသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ နိဌာ-ပြီးစီးခြင်းတို့သည်၊ (“ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏”
 ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) စ-ဆက်၊ အယံ ဂတိသဒ္ဓေါ-ဤဂတိသဒ္ဓါသည်၊ ပဉ္စ ခေါ
 ၊ပေ၊ ဂတိယောတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဘဝဘေဒေ-ဘဝအထူး
 အပြားဟူသော အနက်၌၊ ကာမံ ဝတ္ထတိ-အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါပေ၏၊
 [သာရိပုတ္တ - ကြာ၊ ဂတိယော-ဂတိတို့သည်၊ ဣမာ ပဉ္စ -
 ဤငါးပါးတို့တည်း။ . . မဇ္ဈိမနိကာယ-မူလပံ၊ ၂-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။] ဂတိ မိဂါနံ
 ပဝနန္တိ အာဒိသု-တို့၌၊ နိဝါသနဌာနေ-နေရာအရပ်ဟူသော အနက်၌၊ (ကာမံ
 ဝတ္ထတိ၊) [ပဝနံ -တောကြီးသည်၊ မိဂါနံ-သားကောင်တို့၏၊ ဂတိ-
 နေရာအရပ်တည်း။ . . ပရိဝါရပါဠိ -ဂါထာသင်္ဂဏီက။] ဧဝံ
 အဓိမတ္တဂတိမန္တောတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ပညာယံ-ပညာဟူသော အနက်၌၊ (ကာမံ
 ဝတ္ထတိ၊) [(မေ-ငါဘုရား၏၊ သာဝကာ-တို့သည်၊) ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-သို့ကလောက်၊
 အဓိမတ္တဂတိမန္တော-လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော ပညာရှိကုန်၏။] ...မဇ္ဈိမ

ဉာဏမဟန္တ။ ။ကမ္မဿကတာဒိပညာ ဉာဏံ-ဋီကာသစ်၊ “ကံသာလျှင်
 ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိ၏” ဟု ရှင်းလင်းစွာ သိသောဉာဏ်မှ စ၍ ဝိပဿနာ စသော ပညာများကို
 “ဉာဏ” ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုဉာဏ်များ၏ သူတစ်ပါးတို့ထက် ကြီးမားတော်မူခြင်းကို “ဉာဏ
 မဟန္တ” ဟု ဆိုသည်။

ကရုဏာဒိဂုဏမဟန္တ။ ။မဟာပုရိသဖြစ်သူတို့၏ ကရုဏာသည် ဗျာဒိတ်
 ရတော်စဉ်ကပင် မဟန္တဖြစ်၍ “မဟာကရုဏာ” ဟု ခေါ်နိုင်ပေပြီ၊ အာဒိဖြင့် သဒ္ဓါ-သီလ-
 ခန္တီ-မေတ္တာ-သစ္စာ-အဓိဌာနဟူသော ပါရမီဂုဏ်တော်တို့ကို ယူပါ၊ ထိုအားလုံးသော ဂုဏ်
 တော်တို့ဖြင့် ကြီးမားမြင့်မြတ်တော်မူသည်ကို “ကရုဏာဒိဂုဏမဟန္တ” ဟု ဆိုသည်။

[ဆောင်] ပဏိဓိဓေါ၊ ဆုပန်တော်ဖြင့်၊ ပါရမီကျင့်လည်း၊ အမြင့်ချည်းသာ၊
 ဉာဏံ ပညာနှင့်၊ ကရုဏာ စသည်၊ မြင့်မြတ်ပြီမို့၊ ဇာနိမှန်လှ၊ ပုရိသ၊ ဘွဲ့ရ
 မဟာမည်။

ဂတိယော။ ။ဂမနံ နိပ္ပတ္တနံ-ပြီးစီးခြင်း၊ ဂတိ-ခြင်း၊ ဤသို့ ဝစနတ္ထပြုသောအခါ
 ပြီးစီးခြင်း (အပြီးအဆုံး အထွဋ်အထိပ်) ကို “ဂတိ” ဟု ခေါ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “နိဌာ” ဟု
 ဖွင့်သည်၊ နိဌိတောပုဒ်၌ နိဌာသဒ္ဓါကဲ့သို့ နိပုဗ္ဗ + ဌာဓာတ်သည် ပြီးစီးခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊
 ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း (သို့မဟုတ်) စကြာမင်းအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း၏ ပြီးစီးခြင်း (အပြီး
 အဆုံးသို့ ရောက်ခြင်း) ဟု ဆိုလိုသည်။ [နိဌာတိ နိပ္ပတ္တိယော၊-ဋီကာ။]

ကာမဇ္ဈာယံ ၊ပေ၊ ဘဝဘေဒေ။ ။“ဂတိသဒ္ဓါသည် များသော အနက်ရှိသည်
 မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်ကြောင့် နိဌာအနက်၌သာ ဖြစ်၏” ဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်
 ရှိသောကြောင့် “ကာမဇ္ဈ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ “ဂန္တဗ္ဗာ-ရောက်ထိုက်၏၊ ဣတိ ဂတိ” ဟု
 ဝစနတ္ထပြုသောအခါ ဂတိသဒ္ဓါသည် “ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာ၊ မနုဿ၊ ဒေဝ” ဟူသော ဂတိ
 အပြား (၅ ပါး) ကို ဟော၏။

နိကာယ-မူလပံ, ၂-ဝဂ်, ၂-သုတ်။] ဂတိဂတန္တိ အာဒိသု-တို့၌၊ ဝိသဋ္ဌဘာဝေ-
ပြန့်န့်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်၌၊ (ကာမံ ဝတ္တတိ-၏) [ဂတိဂတံ (စ)-
ပြန့်န့်ခြင်းသို့ ရောက်သည်လည်း၊ န ဟောတိ-မဖြစ်။ . . . စူဠဝဂ္ဂပါဠိ၊ သမထ
က္ခန္ဓက၊ ယေဘုယျသိကာ သမထအခန်း။] ပန-ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း၊
ဣဓ-ဤ “ဒွေယေဝ ဂတိယော” ဟူသော ပါဠိ၌၊ နိဌာယံ-ပြီးစီးခြင်း အနက်၌၊
ဝတ္တတိ-၏။ ဣတိ ဝေဒိတဗျော။

တတ္ထ-ထိုမဟာပုရိသဿ ဒွေယေဝ ဂတိယော အစရှိသော ပါဠိ၌၊ (စောဒနာ
သောဓနာနယော-စောဒနာ သောဓနာနည်းကို၊ ဧဝံ, ဝေဒိတဗျော) ယေဟိ
လက္ခဏေဟိ-အကြင်လက္ခဏာတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံသော ယောက်ျား
သည်၊ စက္ကဝတ္တိ-စကြာရတနာကို လည်စေနိုင်သော၊ ရာဇာ-သည်၊ ဟောတိ၊
တေဟေဝ (လက္ခဏေဟိ)-တို့နှင့်ပင်၊ (သမန္နာဂတော-သည်) ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ကိဗ္ဗာပိ
န ဟောတိ-အကယ်၍ကား မဖြစ်နိုင်ပါပေ၊ ပန-ထိုသို့ပင် မဖြစ်နိုင်ပါသော်လည်း။

နိဝါသ, ပညာ, ဝိသဋ္ဌဘာဝ။ ။ “ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္ထာတိ ဂတိ” ဟု ပြုလျှင်
သားကောင်တို့၏ ဖြစ်ရာနေရာဖြစ်သော နိဝါသဌာနကို ဟော၏။ “ယေ ဂဗျတ္တာ တေ
ဗုဒ္ဓတ္တာ” နှင့်အညီ “ဂမတိ ယထာသဘာဝံ ဇာနာတိတိ ဂတိ” ဟု ပြုလျှင် ဉာဏ်ပညာအနက်ကို
ဟော၏။ “ဓာတူနံ အနေကတ္တတ္တာ” နှင့်အညီ “ဂမနံ ဗျာပနံ ဂတိ” ဟု ပြုလျှင် ပြန့်နှံခြင်း
အနက်ကို ဟော၏။ ဝိသဋ္ဌဿ-ပြန့်နှံသော အဓိကရုဏ်း၏ + ဘာဝေါ ဝိသဋ္ဌဘာဝေါ။

အဇ္ဈာသယ, ပဋိဿရဏ။ ။ “ဣမေသံ ခေါ အဟံ ဘိက္ခုနံ သီလဝန္တာနံ
ကလျာဏဓမ္မာနံ နေဝ ဂတိဝါ (အလိုအဇ္ဈာသယကို) ဇာနာမိ” စသည်၌ ဂတိသဒ္ဓါသည်
အဇ္ဈာသယအနက်ကို ဟော၏။ ဂစ္ဆတိ ယထာရူပိ ပဝတ္တတိတိ ဂတိ-အလိုအတိုင်း ဖြစ်တတ်
သော အဇ္ဈာသယသည် ဂတိမည်၏။ “နိဗ္ဗာနံ အရဟတော ဂတိ-နိဗ္ဗာန်သည် ရဟန္တာ၏
ဂတိတည်း” ဟူရာ၌ “ဂစ္ဆတိ အဝစရတိ (သက်ဝင်၍ ဖြစ်တတ်၏) ဧတ္ထာတိ ဂတိ” ဟု ပြု၍
ရဟန္တာ၏ အာရုံပြသောအားဖြင့် သက်ဝင်၍ဖြစ်ရာ နိဗ္ဗာန်သည် ဂတိမည်၏။ ဤဂတိသည်
ပဋိဿရဏ (စိတ်အားဖြင့် လည်းလျောင်းရာ) ဂတိတည်း၊ ဤအနက်များကိုလည်း နိဒဿန
နည်းအားဖြင့် ယူပါ-ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။ ဤပြအပ်ပြီးသော အနက်တို့တွင် နိဌာအနက်မှ
တစ်ပါးသော အနက်တို့၏ ဤနေရာ၌ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “ဣဓ ပန နိဌာယံ” ဟု မိန့်သည်။

ကိဗ္ဗာပိ။ ။ စကြာမင်းဖြစ်ကြောင်း လက္ခဏာတို့သည် ဘုရားဖြစ်ကြောင်း
လက္ခဏာ မဟုတ်နိုင်သကဲ့သို့ ဘုရားဖြစ်ကြောင်း လက္ခဏာတော်များလည်း စကြာမင်းဖြစ်
ကြောင်း လက္ခဏာ မဟုတ်နိုင်သည် မဟုတ်ပါလော၊ သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် “ယေဟိ
သမန္နာဂတဿ” စသည်ဖြင့် တန်းတူထား၍ ဆိုအပ်ပါသနည်းဟူသော စောဒနာအမြွက်ကို
“ကိဗ္ဗာပိ” ဟု ပြု၍ “ဇာတိသာမညတော ပန” ဟု အဖြေကို ပြလိုသောကြောင့် “ယေဟိ
သမန္နာဂတဿ” စသည်ဖြင့် (ပေါက္ခရသာတိဆရာ) ဆိုသည်ဟု မိန့်သည်။

ဇာတိသာမညတော-ဇာတ်အားဖြင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တာနိယေဝ-ထို စကြာမင်းဖြစ်ကြောင်း လက္ခဏာတို့ကိုပင်၊ တာနိတိ-ထိုဘုရားဖြစ်ကြောင်း လက္ခဏာတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-ဆိုအပ်ကုန်၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ယေဟိ သမန္နာ ဂတဿာတိ-ဟူ၍၊ (ပေါက္ခရသုတိနာ-ပေါက္ခရသုတိမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏေန-သည်၊) ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ (သာမညနိဒ္ဒေသနည်း၊ သဒိဿပစာ-ဟူလို၊ “တာနေဝ ဩသဓာနိ-ထိုဆေးတို့” ဟူသကဲ့သို့တည်း။)

သစေ အဂါရံ အဇ္ဈာဝသတိတိ-ကား၊ အဂါရေ-အိမ်၌၊ ယဒိ ဝသတိ-အကယ်၍ နေအံ့၊ [အဓိ + အာ + ဝသဓာတ်၏ ယှဉ်ရာ၌ ဘုမ္မတ္ထဝယ် ဒုတိယာ သက်ရိုး ထုံးစံဟုလည်းကောင်း၊ အဓိ၊ အာတို့အနက်မရှိဟုလည်းကောင်း ပြလို၍ “အဂါရေ ဝသတိ” ဟု ဖွင့်သည်။] ရာဇာ ဟောတိ စက္ကဝတ္တိတိ-ကား၊ စတူဟိ-ကုန်သော၊ အစ္ဆရိယဓမ္မေဟိ-အံ့ဩဖွယ် သဘောတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ (စတူဟိ)

ဇာတိသာမညတော။

ဇာတိသာမညတောတိ လက္ခဏဇာတိယာ လက္ခဏ ဘာဝမတ္ထေန သမာနဘာဝတော၊ ယထာ ဟိ ဗုဒ္ဓါနံ လက္ခဏာနိ သုဝိသဒါနိ၊ သုပရိဗျတ္တာနိ၊ ပရိပုဏ္ဏာနိစ ဟောန္တိ၊ န ဧဝံ စက္ကဝတ္တိနံ၊-ဋီကာ။ ဤဋီကာကို ကြည့်၍ “ဇာတိယာ-နိဂြောဓ ပရိမုဏ္ဏာလ စသော အမျိုးဇာတ်အားဖြင့်၊ သာမည-တူသည်၏ အဖြစ်တည်း၊ ဇာတိသာမည-ဖြစ်” ဟု ပြပါ၊ ဘုရားဖြစ်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်၌လည်းကောင်း၊ စကြာမင်းဖြစ်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်၌လည်းကောင်း၊ နိဂြောဓပရိမုဏ္ဏာလ လက္ခဏာ ပါ၏၊ ဤသို့အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် တူသည်ကို “ဇာတိ သာမည”ဟု ဆိုသည်၊ ယခုလူတို့၌လည်း လက္ခဏာချင်း သာမညအားဖြင့်ကား တူကြပါ၏၊ သို့သော် ထိုလက္ခဏာတို့၌ ထင်ရှားခြင်း၊ မထင်ရှားခြင်းအားဖြင့် ကွဲပြားကြသကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓ၏ လက္ခဏာများနှင့် စက္ကဝတ္တိမင်း၏ လက္ခဏာများလည်း ကွဲပြားကြသည်-ဟူလို။

စတူဟိ အစ္ဆရိယဓမ္မေဟိ။

အဘိ ရူပတာ (အလွန်လှသည်၏ အဖြစ်) ဒီယာယုကတာ (အသက်ရှည်၏ အဖြစ်) အပ္ပါဗာဓတာ (အနာရောဂါ မရှိသည်၏ အဖြစ်) ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာနံ ပိယမနာပတာ (ဗြာဟ္မဏ ဂဟပတိတို့ ချစ်မြတ်နိုးအပ်သည်၏ အဖြစ်) ဣတိ ဣမေဟိ စတူဟိ အစ္ဆရိယသဘာဝေဟိ (လူအများထက် သာလွန်သည့်အတွက် အံ့ဩဖွယ်သဘောတို့ဖြင့်လည်းကောင်း)-ဋီကာ။ [ဋီကာသစ်၌ အခြားနည်းများကိုလည်း ပြသေး၏။]

သင်္ဂဟဝတ္ထုဟိ။

မိမိဘက်သို့ ပါအောင် သိမ်းယူခြင်း သိမ်းသွင်းခြင်းကို သင်္ဂဟဟု ခေါ်၏၊ ချီးမြှောက်ခြင်းဟု ပေးရိုးဝေါဟာရတ္ထလည်း ရှိ၏၊ သင်္ဂဟဏံ-သိမ်းယူခြင်း၊ သိမ်းသွင်းခြင်း၊ သင်္ဂဟော-ခြင်း၊ သင်္ဂဟဿ + ဝတ္ထုနိ သင်္ဂဟဝတ္ထုနိ၊ ဒါနံ (ပေးကမ်း သင့်သူအား ပေးကမ်းခြင်း) ပိယဝစနံ (ချစ်ဖွယ်စကားကို ပြောဆိုခြင်း) အတ္တစရိယာ (တိုင်းသူပြည်သား၏ စီးပွားကို ပြုကျင့်ခြင်း) သမာနတ္ထတာ (သုခဒုက္ခတို့၌ တူမျှသော သဘောရှိသည်၏အဖြစ်၊ တိုင်းသူပြည်သားတို့နှင့် အေးအတူ ပူအမျှဖြစ်ခြင်း) ဣတိ ဣမေဟိ စတူဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထုဟိ-ဋီကာ။

သင်္ဂဟဝတ္ထုဟိစ-သင်္ဂဟဝတ္ထုတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ လောကံ-လူအပေါင်းကို၊ ရုဉ္ဇနတော-နှစ်သက်စေနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ရာဇာ-ရာဇာမည်၏၊ (ယော ရာဇာ) စက္ကရတနံ-စကြာရတနာကို၊ ဝတ္ထေတိ-လည်စေနိုင်၏၊ (ဣတိ သော ရာဇာ၊ စက္ကဝတ္ထိ-မည်၏) (ယော ရာဇာ) စတူဟိ၊ သမ္ပတ္တိစက္ကေဟိသမ္ပတ္တိစက် တို့ဖြင့်၊ ဝတ္ထတိ-ကိုယ်တိုင်လည်း ဖြစ်တတ်၏၊ တေဟိ-ထို ၄ ပါးသော သမ္ပတ္တိစက် တို့ဖြင့်၊ ပရံစ-သူတစ်ပါးကိုလည်း၊ ဝတ္ထေတိ-ဖြစ်စေနိုင်၏၊ (ဣတိ၊ သော ရာဇာ၊

လောကံ ရုဉ္ဇနတော။

။ရုဉ္ဇနာတ်သည် ရာဂ (တပ်မက် စွဲလမ်းခြင်း) အနက်ကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ တိုင်းသူပြည်သား လူအများ၏ ရာဂအားဖြင့် နှစ်သက်ခြင်းကို မယူရ၊ ထိုတိုင်းပြည်၌ နေရသည့်အတွက် အေးချမ်းသာယာသောကြောင့် တိုင်းသူပြည်သား တို့မှာ ပီတိသောမနဿဖြစ်၍ နှစ်သက်စေနိုင်ခြင်းကို “ရုဉ္ဇန” ဟု ယူပါ။ [ရုဉ္ဇနတောတိ ပီတိ သောမနဿဝသေန၊ န ရာဂဝသေန၊-ဋီကာသစ်။] . . . လောကံ-လူအပေါင်းကို၊ ရဇ္ဇေတိ-နှစ်သက်စေတတ်၏၊ ဣတိ ရာဇာ၊ ရုဉ္ဇနာတ် ကာရိတ် ဣပစ္စည်းကျေ၊ ဣပစ္စည်း။ [ထိုသို့ နှစ်သက်စေတတ်သော တရားမင်း၌ မုချအားဖြင့် ရာဇအမည် ဖြစ်၏၊ မတရားမင်း၌ကား သဒိသူပစာ၊ ရဇ္ဇိအမည်သာတည်း။]

စက္ကရတနံ ဝတ္ထေတိ။

။စက္ကဝတ္ထိသဒ္ဒါ၏ (ဟောနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိ အားဖြင့်) အနက်အမျိုးမျိုး ရနိုင်ပါသော်လည်း စက္ကဝတ္ထိအမည်ရခြင်း၏ ပဓာနဖြစ်သော အနက်ကို ရှေးဦးစွာ ပြလိုသောကြောင့် “စက္ကရတနံ ဝတ္ထေတိ”ဟု မိန့်သည်။ မှန်၏-ထိုမင်း သည် စကြာရတနာကို လည်စေနိုင်သောကြောင့်သာ စက္ကဝတ္ထိ အမည်ရ၏၊ အကျယ်ကို ဋီကာသစ်၌လည်းကောင်း၊ သုတ်မဟာဝဂ္ဂ မဟာသုဒဿနသုတ်၌လည်းကောင်း ရှုပါ။ “စက္ကံ-စကြာရတနာကို + ဝတ္ထေတိ-၏၊ ဣတိ စက္ကဝတ္ထိ၊ “ဝတု (ဝတ္ထု) ဓာတ် ကာရိတ်ကျေ၊ တသိလတ္ထ မဟုတ်သော ဣပစ္စည်းဖြင့် ဤကာရုဏတည်း။ [သက္ကတ၌ “စကြဝရိတိန်” ဟု န် ကာရုဏ သည် ပါဠိ၌ ဤကာရုဏဖြစ်၏၊ ဥပမာ-သက္ကတ၌ “ဒဏ္ဍိန်” သည် ပါဠိ၌ ဒဏ္ဍိဖြစ်သကဲ့သို့ တည်း။ အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသုတ်၌ ဣပစ္စည်းဖြင့် “စက္ကဝတ္ထိ” ဟုလည်း ဣကာရုဏ ရှိ၏။]

စတူဟိ သမ္ပတ္တိစက္ကေဟိ။

။စက္ကသဒ္ဒါသည် စကြာရတနာအနက်၌သာ ဖြစ်သည် မဟုတ်သေး၊ သမ္ပတ္တိစက် စသော အနက်တို့၌လည်း ဖြစ်သေး၏၊ [ထိုအနက်များကို အဘိဓာန် (၇၈၂) ၌ ရှုပါ။] ထိုအနက်အချို့ဖြင့် ရထိုက်သော ဝစနတ္ထကို ပြလို၍ “စတူဟိ သမ္ပတ္တိ စက္ကေဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ မင်္ဂလသုတ်၌လာသော ပဋိရူပဒေသဝါသ စသော ၃ ပါး၌ သပ္ပရိသုပနိဿကို ထည့်၍ သမ္ပတ္တိစက် ၄ ပါးကို သိပါ။ စက္ကေဟိ + ဝတ္ထတိ-ကိုယ်တိုင်လည်း ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ စက္ကဝတ္ထိ၊ ဤနည်း၌ ကာရိတ် မလို။

တေဟိ စ ပရံ။

။“မိမိက သမ္ပတ္တိစက် ၄ ပါးတို့ဖြင့် ဖြစ်သကဲ့သို့ သူတစ်ပါးကို လည်း ထိုသမ္ပတ္တိစက် ၄ ပါးတို့ဖြင့် ဖြစ်စေ” ဟူရာ၌ သူတစ်ပါးတို့ကို သမ္ပတ္တိစက် ၄ ပါးနှင့် ပြည့်စုံအောင် ဟောပြော ညွှန်ပြ ဆုံးမသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် “ပါဏော န ဟန္တဗ္ဗော-သူအသက်ကို မသတ်ကြနှင့်” စသည်ဖြင့် ဩဝါဒပေးလေ့ ရှိကြသည်။ [ဤနည်း၌ ဝတ္ထိဝ် ကာရိတ်ကျေ။]

စက္ကဝတ္ထိ) စ-သည်သာ မကသေး၊ တသို့-ဤမင်း၌၊ ပရဟိတာယ-သူတစ်ပါးတို့၏ စီးပွားအလို့ငှာ၊ ဣရိယာပထစက္ကနံ-ဣရိယာပုထ်တည်းဟူသော စက်တို့၏၊ ဝတ္ထော-လည်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော ရာဇာ) စက္ကဝတ္ထိ-မည်၏၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤ ရာဇသဒ္ဓါ၊ စက္ကဝတ္ထိသဒ္ဓါ ၂ ပါးတို့တွင်၊ ရာဇာတိ-ရာဇာဟူသောသဒ္ဓါသည်၊ သာမည-သာမညသဒ္ဓါတည်း၊ [မင်းအများနှင့် ဆက်ဆံသောကြောင့် သာမညသဒ္ဓါဖြစ်သည်။] စက္ကဝတ္ထိတိ-ဟူသောသဒ္ဓါသည်၊ ဝိသေသံ-ဝိသေသသဒ္ဓါတည်း။ [စကြာမင်းနှင့်သာ ဆက်ဆံသောကြောင့် ဝိသေသသဒ္ဓါ ဖြစ်သည်။]

(ယော ရာဇာ) ဓမ္မေန-တရားနည်းလမ်းအားဖြင့်၊ စရတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (သော ရာဇာ) ဓမ္မိကော-မည်၏၊ ဉာယေန-အသင့်အားဖြင့်၊ သမေန-ညီညီမျှမျှဖြင့်၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကားအနက်၊ (ယော ရာဇာ) ဓမ္မေန-တရားသဖြင့်၊ ဝါ-တရားနည်းလမ်းအားဖြင့်၊ ရဇံ-မင်းအဖြစ်ကို၊ လဘိတွာ-ရ၍၊ ရာဇာ-သည်၊ ဇာတော-ဖြစ်သူတည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (သော

ပရဟိတာယ ၊ပေ၊ အတ္ထိ။ ။ဤနည်း၌ ဣရိယာပုထ် ၄ ပါးကို စက္ကဟု ယူ၍ “စက္ကနံ +ဝတ္ထော စက္ကဝတ္ထော၊ စက္ကဝတ္ထော ဧတသ္မိတိ စက္ကဝတ္ထိ” ဟု အဿတ္ထိအနက်၌ ဤပစ္စည်းသက်၊ ထိုထိုတိုင်းပြည်သို့ လှည့်လည်သောအားဖြင့် ဣရိယာပုထ်စက်တို့၏ လည်ခြင်း ရှိသော မင်း၊ ထိုသို့လှည့်လည်ခြင်းလည်း မိမိ၏ ဂုဏ်ကို ထင်ရှားပြဖို့ရန် မဟုတ်၊ ပရဟိတ ဖြစ်ဖို့ရန်သာ လှည့်လည်ခြင်းတည်းဟု သိစေလို၍ “ပရဟိတာယ” ဟု ထည့်သည်၊ ဤနည်း၌ အဿတ္ထိဝိဂ္ဂဟအပြင် “ဣရိယာပထစက္ကံ ဝတ္ထေတိတိ စက္ကဝတ္ထိ” ဟုလည်း ဝိပြိဟ်ပြုနိုင်၏ဟု ဋီကာသစ် ဆို၏၊ ထိုဋီကာသစ်၌ အဋ္ဌကထာနည်းမှ အခြားနည်းတို့ကို များစွာပြလေသည်။

ဓမ္မေန စရတိ။ ။“စရတိ (ဝတ္တတိ)-ဖြစ်၏” ဟု ပေးလျှင် အကမ္မကဖြစ်၍ ကံမလိုတော့၊ “စရတိ-ကျင့်၏” ဟု ပေးလျှင် ကံလို၏၊ ထိုကံကို တိုက်ရိုက် မပြရာ၌ အကြွင်း မရှိ အားလုံးကို ယူနိုင်သောကြောင့် “သဒတ္ထ ပရတ္ထေ-မိမိစီးပွား သူတစ်ပါး၏ စီးပွားတို့ကို” ဟု ဋီကာသစ်၌ ကံပုဒ်ထည့်သည်။ [ပဒေသဿ အဂ္ဂဟဇာတ သတိ ဂဟေတဗ္ဗဿ နိပ္ပဒေသတာ ဝိညာယတိ၊ ယထာ-ဒိက္ခိတော န ဒဒါတိတိ၊ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါအဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ဉာယေန၊ သမေန။ ။“ဓမ္မေန စရတိတိ ဓမ္မိကော-ဓမ္မဖြင့် ဖြစ်တတ်သူ” ဟူရာ၌ ဓမ္မေနကို “ဉာယေန” ဟု ဖွင့်၏၊ “ဓမ္မော သဘာဝေ ပရိယတ္တိ ပညာ ဉာယေသု” စသော အဘိဓာန် (၇၈၄) လာ အနက်တို့တွင် “ဉာယ” အနက်ဟော-ဟူလို၊ ဉာယ၏ ပုဒ်ရင်းသည် “ဈာယ” တည်း၊ ထိုဈာယ၌ “နိပုဗ္ဗ + ဤဓာတ်၊ ယဉ်ပစ္စည်း” ဟု ထောမနိမိ ဆို၏၊ ပါဠိ၌ ဣပစ္စည်းကြီး၍ ဤကို ဧ၊ ဧကို အာယပြုလျှင် “နိ + အာယ” ဟု ဖြစ်၏၊ နိ၏ ဣကို ယပြုလျှင် “ဈာယ” ဟု ဖြစ်၏၊ ဈာယကို ဥပြုသောအခါ “ဉာယ” ဟု ဖြစ်၏၊ ဥစိတ-အသင့်၊ နိတိ-ဥပဒေသ၊ နယောပါယ-သင့်သော နည်းလမ်း၊ ယုတ္တိ-အသင့်ယုတ္တိ စသောအနက်များကို ထောမနိမိ၌

ရာဇာ) ဓမ္မရာဇာ-မည်၏။ [ရှေ့၌ အဓိပ္ပာယ် ပြခဲ့ပြီ။] ဝါ-တစ်နည်း၊ ပရဟိတ ဓမ္မကရဏေန - သူတစ်ပါးတို့၏ စီးပွားဖြစ်သော တရားကို ပြုခြင်းကြောင့်၊ ဓမ္မိကော-မည်၏။ အတ္တဟိတဓမ္မကရဏေန-မိမိ၏ စီးပွားဖြစ်သော တရားကို ပြုခြင်းကြောင့်၊ ဓမ္မရာဇာ-မည်၏။

(ယော ရာဇာ) စတုရန္တာယ-သမုဒ္ဒရာ ၄ စင်း အဆုံးရှိသော မြေ၏၊ ဣဿရော-အစိုးရသူတည်း။ ဣတိ (သော ရာဇာ) စာတုရန္တော-မည်၏။ [“စတုရန္တာယ-ကို” ဟု ကံအနက် ပေးရိုးရှိ၏။ ထိုသို့ပေးသင့် မပေးသင့်ကို “သာမိဿရာဇိပတိဒါယာဒ” စသော သုတ်ကို ကြည့်ပါ။] စတုသမုဒ္ဒအန္တာယ-၄ စင်းသော သမုဒ္ဒရာ အဆုံးရှိသော၊ စတုဗ္ဗိဒီပဝိညဘူသိတာယ-လေးပါးသော

မြေ၏။ ထို့ကြောင့် “ဓမ္မေန” ကို “ဉာဃေန” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်သည်။ အရာရာ၌ မျှမျှတတ ဖြစ်သည်ကို “ဉာဃေန-အသင့်အားဖြင့် + ဖြစ်သည်” ဟု ခေါ်သည်ဟု ပြလို၍ ဉာဃေနကို “သမေန” ဟု ထပ်၍ ဖွင့်သည်။

ဝစနတ္ထ။ “နယတိတိ နျာယော-အသင့်အားဖြင့် ဖြစ်သော နည်းလမ်း၊ စည်းကမ်း၊ ဥပဒေ၊ အသင့်ယူတ္တိ” ဟု ပြုသင့်၏။ အဘိဓာနပ္ပဒီပိကာသူစိ၌ “ဉာ-အဝဗောဓနေ” ဟု ကြံ၍ “ဉာယန္တိ အနေနာတိ ဉာယော-သိကြောင်းနည်းလမ်း” ဟုလည်းကောင်း၊ “နိ-နယေ” ဟု ကြံ၍ “နိယန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ဉာယော-သတ္တဝါတို့ကို (ကောင်းသော အရာသို့) ဆောင်အပ်ကြောင်း နည်းလမ်း” ဟုလည်းကောင်း ပြုလေသည်။

ပရဟိတ |ပေ၊ ဓမ္မရာဇာ။ “ပရဟိတဓမ္မ” ဖြင့် ဓမ္မိကော၌ ဓမ္မအရ ပရဟိတဓမ္မကို ယူ၍ “ကရဏေန” ဖြင့် ကရောတိ (စရတိ) အနက်၌ ဣကပစ္စည်းဟု ပြ၏။ “ဓမ္မ (ပရေသံ ဟိတောပါယဘူတံ ဓမ္မံ)-သူတစ်ပါးတို့၏ စီးပွားရကြောင်း တရားကို + ကရောတိ စရတိ-ပြုကျင့်တတ်၏။ ဣတိ ဓမ္မိကော” ဟု ပြုပါ။ နောင်ပုဒ်၌ ဓမ္မအရ အတ္တဟိတဓမ္မကို ယူ၍ “ဓမ္မဿ-အတ္တဟိတ၏ အကြောင်းဖြစ်သော တရားကို + ကာရကော (စရကော)-ပြုကျင့် တတ်သော + ရာဇာ ဓမ္မရာဇာ” ဟု ပြုပါ။

စာတုရန္တော။ “စတုရန္တာယ + ဣဿရော စာတုရန္တော” ဟူရာ၌ “၄ ပါးသော အဆုံး + အစိုးရ” ဟု အနက်ထွက်သောကြောင့် “ဘာကို ဆိုလိုသည်” ဟု မထင်ရှားချေ။ သို့သော် ရှေ့၌ “ရာဇာ စက္ကဝတ္ထိ-စကြာမင်း” ဟု ဆိုပြီးဖြစ်သောကြောင့် ထိုသဒ္ဒန္တရိုက် (ထိုအနီးဖြစ်သော သဒ္ဒါတစ်ပါး) ကို ထောက်၍ “စတုရန္တာ” အရ “သမုဒ္ဒရာ ၄ စင်း အဆုံး ရှိသော မြေကြီး” ဟု အဓိပ္ပာယ် သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် “စတုသမုဒ္ဒ |ပေ၊ ဣဿရောတိ အတ္ထော”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်သည်။ စတုရော (သမုဒ္ဒါ) အန္တာ (ပရိယောသာနာ) ဧတိဿာတိ စတုရန္တာ (ပထဝီ)၊ စတုရန္တာယ + ဣဿရော စာတုရန္တော၊ ဣဿရအနက်၌ ဣပစ္စည်း။

စတုဗ္ဗိဒီပ။ “စတုဒီပ” ဟု မဆိုဘဲ “စတုဗ္ဗိဒီပ” ဟု ဝိသေဒ္ဒါကို ထည့်၍ ဆိုခြင်းဖြင့် အသီးအသီး ငါးရာစီသော ကျွန်းငယ်တို့ကိုပါ စတုဒီပအရ၌ သွင်းယူရခြင်း အကျိုး ရှိ၏။ မှန်၏-ဝိသေဒ္ဒါသည် ကောဋ္ဌာသ (အဖို့အစု) အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် တူသော

အဖို့အစရှိသော ကျွန်းငယ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ ပထဝိယာ-မြေ၏၊ ကုဿရော-အစိုးရသူတည်း၊ ကုတိ အတ္ထော-နက်၊ (ယော ရာဇာ) အဇ္ဈတ္တ-အတွင်းသန္တာန်၌၊ ကောပါဒိပစ္စတ္တိကေ-ဒေါသ အစရှိသော ရန်သူတို့ကိုလည်း ကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓါ-အပသန္တာန်၌၊ သဗ္ဗရာဇာနောစ-အလုံးစုံသော မင်းတို့ကိုလည်း ကောင်း၊ ဝိဇေသိ-အောင်ပြီ၊ ကုတိ၊ (သော ရာဇာ) ဝိဇိတာဝိ-မည်၏။

ဇနပဒတ္တာဝရိယပုတ္တောတိ-ကား၊ (ယော ရာဇာ) ဇနပဒေ-ဇနပုဒ်၌၊ ဓုဝဘာဝံ-ခိုင်မြဲသည်၏ အဖြစ်သို့၊ ထာဝရဘာဝံ-တည်တန့်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ပတ္တော-ရောက်ပြီ၊ ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ စာလေတုံ-လှုပ်ရှားစေခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ ကုတိ-ထိုသို့ဇနပုဒ်၌ ခိုင်မြဲသည်၏အဖြစ်သို့

အဖို့ရှိသော ကျွန်းမြေတစ်စုလျှင် တစ်ကျွန်းဟု သတ်မှတ်သောအခါ ကျွန်းငယ်မြေများလည်း ကျွန်းကြီး တစ်စုတစ်စုတွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျွန်းငယ်တို့ကို ယူခြင်းငှာ ဝိဇေသိကို ထည့်၍ ဆိုသည်-ဟူလို။

ကောပါဒိ ပေ၊ ရာဇာနော။ ။ကံပုဒ် တိုက်ရိုက် မရှိသောကြောင့် “အတွင်းရန် အပြင်ရန် ၂ မျိုးလုံးကို အောင်သည်” ဟု ရန်အားလုံးကို ယူရသည်။ ကောပါဒိ၌ အာဒိဖြင့် ကာမ (တဏှာ)، မောဟ၊ မာန၊ မဒ (ယစ်ခြင်း) စသည်တို့ကို ယူဖို့ရန် ဋီကာသစ် ပြ၏။ အတွင်းရန်မှန်လျှင် ကိလေသာအကြမ်း အားလုံးကိုပင် ယူနိုင်စရာရှိ၏။ အပြင်ရန်ကား နဂိုကပင် ယှဉ်ပြိုင်သူ မရှိ၍ အောင်စရာ မလိုပါ။ သို့သော် စစ်တိုက်၍ အောင်ရမည့် ကိစ္စအားလုံး ပြီးပြီးအဖြစ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “သဗ္ဗရာဇာနော” ဟု အပြင်ရန်တို့ကို ထည့်၍ ဆိုသည်။

ဝိဇိတာဝိ။ ။ဋီကာ၌ “ဝိဇိတာဝိတိ ဝိဇိတဝါ” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ဖွင့်သဖြင့် “အတိတေ တ တဝန္တ တာဝိ” သုတ်ဖြင့် (ဝိ + ဇိဓာတ်နောင်) တာဝိပစ္စည်း သက်ထားသော အတိတ်ဟောပုဒ်ဟု သိစေ၏။ ဤဋီကာအဖွင့်ကို ထောက်၍ “ဝိဇေသိတိ” ဟု အတိတ် အာချာတ်ကြိယာဖြင့် ဝိဂ္ဂဟပြုထားသည်ဟုလည်း သိနိုင်၏။ [ဋီကာသစ်၌ တိဝိဘတ်ဖြင့် “ဝိဇေတိ” ဟု တွေ့ရ၍ “တံ ကာလာပေက္ခ ဝတ္တမာန်” ဟု ဆိုလေသည်။ စကြာမင်းဟူသမျှ၌ အောင်နိုင်ဆဲဟု ဆိုဖို့ရာ တံကာလာပေက္ခပင် မရှိပါ။]

ဇနပဒတ္တာဝရိယပုတ္တော။ ။ထာဝရနှင့် ဓုဝသည် ပရိယာယ်တည်း၊ ဘာဝ အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ ထာဝရိယဖြစ်သည်ဟု ပြလိုသောကြောင့် “ဓုဝဘာဝံ၊ ထာဝရ ဘာဝံ” ဟု ဖွင့်သည်။ ခိုင်မြဲပုံကို ပြလို၍ “န သက္ကာ ကေနစိ စာလေတုံ” ဟု မိန့်သည်။ “ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်” ဟု ဆိုသဖြင့် “ဇနပဒ” အရ ဇနပုဒ်နေသူ လူအများကို အဘေဒေါပစာရအားဖြင့် ယူရကြောင်း သိစေ၏။ ထာဝရဿ+ဘာဝေါ ထာဝရိယံ၊ ထာဝရိယံ+ပတ္တော ထာဝရိယပုတ္တော၊ ဇနပဒေ + ထာဝရိယပုတ္တော ဇနပဒတ္တာဝရိယပုတ္တော။ [သက္ကတ၌ ည္ဗာဓာတ် ဝရစ်ပစ္စည်းဖြင့် “ည္ဗာဝရ” ဟု ရှိသောကြောင့် ပါဠိ၌ ရှေ့ပုဒ်နှင့် တွဲသောအခါ ပျောက်သော (သ်) အစား ဒွေဘော်လာရသည်။ ပတ္တော၌ကား ပ (ပြ) ရှေးရှိသော ပဒ (အပ) ဓာတ်ဖြစ်၍ ပ၌ ဒွေဘော်လာရသည်။]

ရောက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော ရာဇာ) ဇနပဒတ္တာဝရိယပုတ္တော-မည်၏၊
ဝါ-တစ်နည်း၊ တမို-ထိုစကြာမင်း၌၊ ထာယဝရိယပုတ္တော-ခိုင်မြဲသည်၏ အဖြစ်သို့
ရောက်သော၊ အနုယုတ္တော-မိမိကိစ္စ၌ အမြဲအားထုတ်သော၊ သကမ္မနိယတော-
မိမိအလုပ်၌ စွဲမြဲသော၊ အစလော-လှုပ်ရှားခြင်း မရှိသော၊ အသမ္ပဝေဓိ-ပြင်းစွာ
တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသော၊ ဇနပဒေါ-သည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ-ထိုသို့ခိုင်မြဲသည်၏
အဖြစ်သို့ ရောက်သော ဇနပုဒ်ရှိရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော ရာဇာ) ဇနပဒတ္တာ
ဝရိယပုတ္တော-မည်၏။

ဇနပဒေါဝါ။

။ဤဒုတိယနည်း၌ (ရှေ့နည်း၌ကဲ့သို့ သတ္တမိတပျရိသ် မပြုဘဲ)
သတ္တမိ ဗဟုဗ္ဗိဟိပြုရခြင်း၊ ထာဝရိယပုတ္တဖြစ်ပုံကို အဓိပ္ပာယ် တစ်မျိုးဖွင့်ခြင်းသာ ထူး၏၊
မှန်၏-ဤနည်း၌ “ဇနပဒေါ + ထာဝရိယပုတ္တော ဧတ္ထာတိ ဇနပဒတ္တာဝရိယပုတ္တော” ဟု
ဋီကာပြုသည်၊ တမိုကို ဧတ္တဟု ပြောင်းလွှဲ၍ ပြုခြင်းသာတည်း။

မှတ်ချက်။

။စကြာမင်းသည် ဇနပုဒ်ပိုင်ရှင် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဥစ္စာရှင်ရအောင်
ဆဋ္ဌိဗဟုဗ္ဗိဟိ ပြုသင့်သကဲ့သို့ ထင်ရ၏၊ သို့သော် ထာဝရိယပုဒ်၌ ထာဓာတ်သည် တည်ခြင်း
အနက်ကို ဟောရကား ထိုပုဒ်ကို ထောက်၍ စကြာမင်းသည် ဇနပုဒ်၏ ခိုင်မြဲစွာ တည်ရာ
ဖြစ်သောကြောင့် သတ္တမိဗဟုဗ္ဗိဟိ ပြုထားသည်ဟု မှတ်ပါ။

အနုယုတ္တော ၊ပေ၊ အသမ္ပဝေဓိ။

။ဤပုဒ်တို့ကား ခိုင်မြဲစွာ တည်ခြင်းသို့
ရောက်ပုံကို ထင်ရှားပြသော စကားတည်း၊ အနုယုတ္တောတိ နိစ္စပုယုတ္တော (ဋီကာသစ်)၊ ဇနပုဒ်
နယ်သူနယ်သား လူအများသည် ခိုးဝှက်တိုက်ခိုက် ပုန်ကန်ဖို့ရန် မကြံစည်ဘဲ မင်းမှုကိစ္စ၌
အမြဲအားထုတ်ကြ၏၊ သကမ္မနိယတော-ကိုယ့်အလုပ်ဟု ဆိုအပ်သော မင်း၏ အလုပ်၌ စွဲမြဲကြ
သည်။ [သကမ္မနိယတောတိ စက္ကဝတ္တိနော ရဇကမ္မေ သဒါ ပဝတ္ထော-ဋီကာသစ်။]

အစလော အသမ္ပဝေဓိ။

။ [သံ-ပြင်းစွာ + ပ-အပြားအားဖြင့် + ဝေဓိ-လှုပ်ရှား
ခြင်းရှိ။] ထို ၂ ပုဒ်သည် ပရိယာယ်သာတည်း၊ (တစ်နည်း) အစလောဖြင့် ခိုးသူ ဓားပြတို့၏
လုယက်ခြင်းမျှ မရှိပုံကို ပြ၏၊ အသမ္ပဝေဓိ-ဖြင့် သူပုန်ထမှုဟူသော ပြင်းစွာ လှုပ်ရှားမှု မရှိပုံကို
ပြ၏၊ (တစ်နည်း) ခိုးသူ ဓားပြ သူပုန်ထခြင်း မရှိမှုကို အစလောဖြင့် ပြ၏၊ ရန်သူမင်းတို့၏
တိုက်ခိုက်ခြင်း မရှိမှုကို အသမ္ပဝေဓိဖြင့် ပြ၏။

(တစ်နည်း) အလွန်နုည့်၍ ပျော့စိမိ အုပ်ချုပ်သောမင်းကို ခိုးသူ ဓားပြ သူပုန်တို့က
အရေးမစိုက်ကြ၊ နှောက်ရှက်ကြ၏၊ အလွန်ကြမ်းသော အခွန်အတုပ် များစွာ ကောက်ယူသော
မင်းကိုလည်း တိုင်းသူပြည်သားတို့က ကြောက်ကြသောကြောင့် တိုင်းစွန့်ပြည်ဖျားသို့ ပြောင်း
သွားတတ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် အလွန် မပျော့ကြောင်းကို အစလောဖြင့် ပြ၏၊ အလွန် မကြမ်း
ကြောင်းကို အသမ္ပဝေဓိဖြင့် ပြသည်။ [“မပျော့လွန်း မထက်လွန်းဘဲ အလယ်အလတ် အနေ
အားဖြင့် ကျင့်ရမည်” ဟူလို။]

အဘိဘူတော မုဒ္ဒ ဟောတိ၊ အတိတိက္ခောစ ဝေရဝါ၊

ဧတေ ဥဘယံ ဥတွာ၊ အနုမဇ္ဈံ သမာစရေ။-တေသကုဏဇာတ်။

သေယျထိဒန္တိ-သေယျထိဒဟူသော သဒ္ဒါသည်။ နိပါတော-နိပါတ်တည်း။ တဿ-ထိုသေယျထိဒပုဒ်၏။ (အတ္ထော၌ စပ်။) ဧတာနိ-ဤရတနာ ၇ ပါးတို့ ဟူသည်။ ကတမာနိ-အဘယ်တို့နည်း။ ဣတိ အတ္ထော-နက်။ စက္ကရတနန္တိ အာဒိသု-စက္ကရတနံ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) စက္ကဉ္စ-စကြာလည်း ဟုတ်၏။ တံ-ဟူသည်။ ရတိဇနနဋ္ဌေန-မွေ့လျော်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ရတနဉ္စ-ရတနာလည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ-ဤနှစ်ပါးသော သတ္တိကြောင့်။ စက္ကရတနံ-မည်၏။ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဟတ္ထိရတနံ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌။ ဧသ-ဤအစီအရင်သည်။ [ကမ္မဓာရည်းသမာသ် အစီအရင်၊ ရတိဇနန အနက်ဟူသော အစီအရင်သည်။] နယော-တည်း။

သေယျထိဒံ။ ။သေယျထိဒံတိ ဧကောဝ နိပါတော။ “သော ကတမော၊ တံ ကတမံ၊ သာ ကတမာတိ အာဒိနာ ယထာရဟံ လိင်္ဂဝိဘတ္တိဝစနဝသေန ပယောဇိယမာနောဝ ဟောတိ။ ဣဓေ တာနိ ကတမာနိတိ ပယုတ္တောတိ အာဟ တဿ စေတာနိတိ အာဒိ-ဋီကာသစ်။ “ယဒိဒံ သာ၊ ပုဒ်ရှိရာ၊ ၃ ဖြာ လိန်နှင့်ရွေး၊ ၂ ဖြာဝုန်နှင့် တွေး” ဟူသည်နှင့် သဘောတူပင် တည်း။ [“ပယောဇိယမာနောဝ” နေရာ၌ “ပယုဇ္ဇိတဗ္ဗောဝ-ယုဉ်စေအပ် ယုဉ်စေနိုင်သည်သာ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။]

စက္ကရတနံ။ ။ကြိယတေ အနေနာတိ စက္ကံ။ ထိုထိုကိစ္စကို ပြုကြောင်း ပြီးစေကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် စက္ကမည်၏။ ကရဓာတ် ကပစ္စည်း၊ (သုတ်ကြီးဖြင့် ကကို စ၊ ရကို ကပြု) ဟု ထောမနိမိ ဆို၏။ “စရတိ စက္ကဝတ္တိနော ယထာရူပိ အာကာသာဒိဂမနာယ) ပရိဗ္ဗဓတိတိ စက္ကံ-စကြာမင်း၏ အလိုရှိတိုင်း ကောင်းကင်စသော အရပ်၌ သွားလာဖို့ရာ လည်တတ်သောကြောင့် စက္ကမည်၏” ဟု ဋီကာသစ် ပြု၏။ [စရဓာတ် ကပစ္စည်းဟုပင် ကြိပါ။] စာအုပ်တို့၌ “စစတိ” ဟု တွေ့ရ၏။ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနံအဖွင့်တုန်းက “စရတိ” ဟု ပါရာဇိကဏ် ဋီကာ၌ ပြုခဲ့သည်။

ဆက်ဦးအံ့။- စကြာမင်းလောင်းက “အရှင်စကြာရတနာ လည်ပါလော” ဟု ပြောဆိုအပ်သော စကား၏ အခြားမဲ့၌ စကြာရတနာသည် စကြာမင်း၏ ကံလျှင် အရင်းခံရှိသော ကမ္မပစ္စယဥတုဇဝါယောဓာတ်၏ အစွမ်းကြောင့် လည်၏။ လဝိမာန် နေဗိမာန် စသည်တို့ကဲ့သို့ အပြင်ဝါယောဓာတ်ကြောင့် လည်သည် မဟုတ်-ဟု ဝိမာန်အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုသည်။

ရတိဇနနဋ္ဌေန။ ။ပိတိသောမနဿုပ္ပါဒနဋ္ဌေန။ ကာမဖြင့် မွေ့လျော်ခြင်း မဟုတ်၊ ပိတိသောမနဿဖြင့် မွေ့လျော်ခြင်းကို “ရတိ” ဟု ယူပါ-ဟူလို။ တံ ဟိ ပဿန္တဿ သုဏန္တဿ (စကြာရတနာ၏ လည်၍နေသော အသံကို ကြားရသူ၏လည်းကောင်း) အနုပ္ပကံ ပိတိ သောမနဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (ကသွား) အစ္ဆရိယဓမ္မတ္တာ-အံ့ဖွယ်သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် တည်း။-ဋီကာသစ်။ [ရတိ + ဇနတိတိ ရတနံ-မွေ့လျော်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ရတနမည်၏။ “ရတိဇနန” မှ တိ၏ ဣကို အ၊ ဇ + နတို့ကို ချေ၍ နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် “ရတန” ဟု ဖြစ်၏။ “စိတ္တိကတံ မဟဉ္ဇဉ္စ” စသော အနက်များကို ဋီကာသစ်၌ ရှုပါ။]

ပန-ဆက်၊ ဣမေသု ရတနေသု-ဤရတနာ ၇ ပါးတို့တွင်၊ အယံ စက္ကဝတ္တိ ရာဇာ-ဤစက္ကဝတ်မင်းသည်၊ စက္ကရတနေန-စကြာရတနာဖြင့်၊ အဇိတံ-မအောင် အပ်သေးသော ရန်သူကို၊ ဇိနာတိ-အောင်နိုင်၏၊ ဟတ္ထိအဿရတနေဟိ- ဆင်ပျံတော်ရတနာ၊ မြင်းပျံတော်ရတနာတို့ဖြင့်၊ ဝိဇိတေ-အောင်အပ်ပြီးသော တိုင်းနိုင်ငံ၌၊ ယထာသုခံ-ချမ်းသာသည်အားလျော်စွာ၊ အနုစရတိ-အစဉ်လှည့် လည်နိုင်၏၊ ပရိဏာယကရတနေန-သားကြီးရတနာဖြင့်၊ ဝိဇိတံ-အောင်အပ် ပြီးသော တိုင်းနိုင်ငံကို၊ အနုရက္ခတိ-အစဉ်စောင့်ရှောက်နိုင်၏၊ အဝသေသေဟိ- ကြွင်းသော ပတ္တမြားရတနာ၊ မိဖုရားရတနာ၊ သူကြွယ်ရတနာတို့ဖြင့်၊ ဥပဘောဂ သုခံ-အနီး၌ ခံစားအပ်သော ချမ်းသားကို၊ အနုဘဝတိ-ခံစားရ၏၊ စ-သည်သာ မကသေး၊ ပဌမေန-ရှေးဦးစွာသော စကြာရတနာကြောင့်၊ အဿ-ထိုစက္ကဝတ် မင်း၏၊ ဥဿာဟသတ္ထိယောဂေါ - ဥဿာဟသတ္တိနှင့် ယှဉ်ခြင်းသည်၊ (သုပရိ

ဣမေသု ပန။ ။စကြာမင်းသည် ရတနာ ၇ ပါးတို့ဖြင့် အကြင်အကြင် အကျိုးကို ရ၏၊ ထိုထိုအကျိုးကို ပြခြင်းငှာ “ဣမေသု ပန” စသည်ကို မိန့်သည်၊ မဟေသက္ခတာ သံဝတ္တနိယကမ္မနိဿန္နဘာဝတော-စကြာရတနာသည် တန်ခိုးကြီးမားသူ၏ အဖြစ်ကို ဖြစ်စေ တတ်သော ကံ၏ အကျိုးဆက်ဖြစ်ရကား ထိုစကြာရတနာဖြင့် မအောင်အပ်သေးသော ရန်ကို အောင်နိုင်၏၊ ဆင် မြင်းရတနာတို့၏ အစွမ်းကြောင့် နံနက်ပိုင်းအတွင်းမှာပင် လေးကျွန်းလုံးကို လှည့်လည်ကာ နေပြည်တော်သို့ ပြန်လာနိုင်၏၊ သားတော်ကြီးရတနာဖြင့် တိုင်းပြည်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းကိစ္စ ပြီးစီး၏၊ ကြွင်းသော မဏိ ကုတ္တိ ဂဟပတိရတနာတို့ဖြင့် စည်းစိမ် ခံစားရ၏။

ဆက်ဦးအံ့-မဏိရတနာသည် မှောင်သောအခါဝယ် တစ်ယူဇနာအတွင်း၌ အလင်းကို ပြနိုင်ရကား ထိုမဏိရတနာဖြင့် ချမ်းသာကို ခံစားနိုင်၏၊ ကုတ္တိရတနာသည် လူ၌ဖြစ်သော အဆင်းကို လွန်အောင် လှပရကား ထိုကုတ္တိရတနာကို ကြည့်ရှုနေရခြင်းသည်ပင် စိတ်ကြည်နူး လှလေပြီ၊ ပြောသံ ဆိုသံ အနံ့ အတွေ့ အာရုံတို့မှာဆိုဖွယ်ရာ မရှိတော့ချေ၊ ဂဟပတိရတနာ ကြောင့် အလိုရှိတိုင်းသော ရွှေငွေပတ္တမြား စသောပစ္စည်းများကို လိုတိုင်းရနိုင်၏။

ပဌမေန စဿ။ ။“စက္ကရတနေန အဇိတံ ဇိနာတိ” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုပင် သတ္တိဖြင့်လည်းကောင်း၊ သတ္တိ၏ အကျိုးဖြင့်လည်းကောင်း ထင်ရှား အောင် ပြခြင်းငှာ “ပဌမေန စဿ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ “သက္ကောန္တိ သမထေန္တန္တိ ရာဇာနော ဧတာယာတိ”နှင့်အညီ မင်းတို့၏ ထိုထိုကိစ္စ၌ စွမ်းနိုင်ကြောင်းဖြစ်သော အစွမ်းကို “သတ္တိ” ဟု ခေါ်၏၊ [“သက-သတ္တိယံ”ဟူသော ဓာတ်၊ တိပစ္စည်း။] ထိုသတ္တိသည် “ပဘာဝုဿာဟ မန္တာနံ၊ ဝဿာ တိဿော ဟိ သတ္တိယော” ဟု အဘိဓာန် (၃၅၁) အတိုင်း ၃ မျိုးရှိသည်၊ ထိုတွင် ပဌမဟူသည် စကြာရတနာတည်း၊ ဥဿာဟသတ္တိဟူသည် ဝိရိယ၏ အစွမ်းတည်း၊ မိမိလက်အောက်ခံ မင်းတို့၌ ဩဇာ အာဏာပြန့်နှံ့ဖို့ကိစ္စကို သာမန်မင်းတို့သည် အလွန်

ပုဏ္ဏော-ကောင်းစွာ ပြည့်စုံလုံလောက်သည်။ ဟောတိ။) ပစ္ဆိမေန-နောက်ဆုံး၌ ဖြစ်သော သားကြီးရတနာကြောင့်၊ မန္တသတ္တိယောဂေါ-မန္တသတ္တိနှင့် ယှဉ်ခြင်း သည်။ (သုပရိပုဏ္ဏော ဟောတိ။) ဟတ္ထိ ၊ပေ၊ ရတနေဟိ-ဆင်ပျံတော်ရတနာ၊ မြင်းပျံတော်ရတနာ၊ သူကြွယ်ရတနာတို့ကြောင့်၊ ပဘုသတ္တိယောဂေါ-ပဘု သတ္တိနှင့် ယှဉ်ခြင်းသည်။ သုပရိပုဏ္ဏော ဟောတိ။ ဣတ္ထိမဏိရတနေဟိ-မိဖုရား ရတနာ၊ ပတ္တမြားရတနာတို့ကြောင့်၊ တိဝိသေတ္တိယောဂဖလံ-၃ အပြားရှိသော သတ္တိနှင့် ယှဉ်ခြင်း၏ အကျိုးသည်။ (သုပရိပုဏ္ဏော ဟောတိ။) သော-ထိုစက္ကဝတ် မင်းသည်။ ဣတ္ထိမဏိရတနေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဘောဂသုခံ-သုံးဆောင် ခံစားအပ်သော ချမ်းသာကို၊ အနုဘဝတိ-ခံစားရ၏။ သေသေဟိ-ဣတ္ထိရတနာ၊ မဏိရတနာတို့မှ ကြွင်းသော ရတနာ ၅ ပါးတို့ဖြင့်၊ ဣဿရိယသုခံ-အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ဟူသော ချမ်းသာကို၊ ဝါ-အစိုးရခြင်း ချမ်းသာကို၊ (အနုဘဝတိ-ခံစားရ၏။)

ကြီးမားသော လုံ့လဝီရိယဖြင့် ပြီးစီးစေရ၏။ စကြာမင်း၌ကား ထိုကိစ္စကို စကြာရတနာ လည်စေရုံမျှဖြင့် အလိုလို ရှုံ့ကြောက်၍ လက်အောက်ခံမင်းများ ဖြစ်ကြရသည်။ ထို့ကြောင့် “ပဌမရတနာဖြင့် ဥဿာဟသတ္တိနှင့် ယှဉ်ခြင်း (ဥဿာဟသတ္တိ ရှိခြင်း) သည် ပြည့်စုံ၏” ဟု ဆိုသည်။

ပစ္ဆိမေန မန္တသတ္တိ။ ။ပစ္ဆိမဟူသည် သားကြီးရတနာတည်း။ မန္တသတ္တိဟူသည် တိုင်ပင်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သော ဉာဏ်စွမ်းတည်း။ သားကြီးရတနာသည် သူ့ကိုယ်တိုင် မင်းမှု ကိစ္စတို့၌ ကျွမ်းကျင်ပြီးဖြစ်ရကား (ခမည်းတော် မင်းကြီးက အခြားပညာရှိတို့နှင့် တိုင်ပင်၍ ပြုသကဲ့သို့ပင်) အရာရာ ကိစ္စတို့ကို ပြီးစီးစေနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “သားကြီးရတနာဖြင့် စကြာမင်း၏ မန္တသတ္တိနှင့် ယှဉ်ခြင်း (ရှိခြင်း) သည် ပြည့်စုံ၏” ဟု ဆိုသည်။

ဟတ္ထိ ၊ပေ၊ ပဘုသတ္တိ။ ။ပဘုသတ္တိဟူသည် “ပကာရေန + ဘဝတိ အဘိ ဘဝတိ” နှင့် အညီ တိုင်းသူပြည်သား မင်းအများကို လွှမ်းမိုး အုပ်စိုးနိုင်သူ၏ သတ္တိတည်း။ ထိုအစွမ်းသည် “ပဘာဝေါ ဒဏ္ဍဇောတေဇော၊ ပတာပေါပိစ ကောသဇော” နှင့်အညီ ဖိစီး နှိပ်ကွပ် ဒဏ်တပ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော (ဖိစီးနှိပ်ကွပ် ဒဏ်တပ်ခြင်းအားဖြင့် ငြိမ်ဝပ်ပိပြား စေနိုင်သော) တန်ခိုးနှင့် ဥစ္စာအင်အားကြောင့် ဖြစ်သော (ပေးကမ်း ချီးမြှောက်ခြင်းအားဖြင့် ကိုယ့်လက်အောက်သို့ ရောက်စေနိုင်သော) တန်ခိုးတည်း။ ဟတ္ထိ အဿ ဂဟပတိရတနာ တို့သည် ထိုတန်ခိုးကို ပြည့်စုံစေနိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် “ဟတ္ထိ စသော ရတနာတို့ဖြင့် ပဘုသတ္တိနှင့် ယှဉ်ခြင်းသည် ပြည့်စုံ၏” ဟု ဆိုသည်။

ဣတ္ထိ ၊ပေ၊ ဖလံ။ ။သတ္တိရှိသူသည် သတ္တိ၏အကျိုးကို ခံစားရမြဲ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဣတ္ထိ ၊ပေ၊ တိဝိသေတ္တိယောဂဖလံ” ဟု ဆိုသည်။ ထိုရတနာတို့ကြောင့် ခံစား အပ်သော သုခ ၂ မျိုးကို ပြလို၍ “သော ဣတ္ထိမဏိရတနေဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ဘောဂသုခဟူသည် အနီး၌ တိုက်ရိုက် ခံစားအပ်သော ချမ်းသာတည်း။ “ဣဿရိယသုခ” ဟူသည်ကား အနှောက်အရှက် ရန်သူမရှိဘဲ အေးချမ်းသာယာစွာ အုပ်စိုးနိုင်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သော စိတ်ချမ်းသာမှုတည်း။

စ-သည်သာ မကသေး၊ ဝိသေသတော-အထူးအားဖြင့်၊ အဿ-ထိုစက္ကဝတ် မင်း၏၊ ပုရိမာနိ-ရှေး၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ တိဏိ-၃ ပါးကုန်သော စကြာရတနာ၊ ဆင်ယုံတော်ရတနာ၊ မြင်းယုံတော်ရတနာတို့သည်၊ အဒေါသကုသလမူလဇနိတ ကမ္မာနုဘာဝေန-အဒေါသဟူသော ကုသိုလ်မူလသည် ဖြစ်စေအပ်သော ကံ၏ အာနုဘော်ကြောင့်၊ သမ္ပဇ္ဇန္တိ-ကောင်းစွာ ဖြစ်ကုန်၏၊ ဝါ-ပြီးစီးကုန်၏၊ မဇ္ဈိမာနိ-အလယ်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ (တိဏိ-၃ ပါးကုန်သော ပတ္တမြားရတနာ၊ မိဖုရားရတနာ၊ သူကြွယ်ရတနာတို့သည်၊) အလောဘ ၊ပေ၊ ဘာဝေန-အလောဘဟူသော ကုသိုလ်မူလသည် ဖြစ်စေအပ်သော ကံ၏ အာနုဘော်ကြောင့်၊ (သမ္ပဇ္ဇန္တိ) ပစ္ဆိမ-နောက်ဆုံး၌ ဖြစ်သော၊ ဧကံ-တစ်ပါးသော သားကြီးရတနာသည်၊ အမောဟ ၊ပေ၊ ဘာဝေန-အမောဟဟူသော ကုသိုလ်မူလသည် ဖြစ်စေအပ်သော ကံ၏ အာနုဘော်ကြောင့်၊ (သမ္ပဇ္ဇတိ) ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ-ဤသုမင်္ဂလဝိလာသိနီမည်သော ဒီဃနိကာယ်အဋ္ဌကထာ၌၊ သင်္ခေပေါ-အကျဉ်းတည်း၊ ဝိတ္တာရော ပန-အကျယ်ကိုကား၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂသံယုတ္တေ-၌၊ (ဗောဇ္ဈင်္ဂ သံယုတ်ထည်းက၊) ရတနသုတ္တဿ-၏၊ ဥပဒေသတော-ညွှန်ပြအပ်သော စကား ရပ်မှ၊ ဂဟေတဗ္ဗော-ယူထိုက်၏။

ဝိသေသတော စဿ။ ။ထိုရတနာ ၇ ပါးနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၏ ရှေးကောင်းမှု အကြောင်းကို ပြလို၍ “ဝိသေသတော” စသည် မိန့်၊ အဒေါသဟူသော ကုသိုလ်မူလသည် သဟဇာတ စသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော ရှေးကံကို “အဒေါသ ၊ပေ၊ ကမ္မ” ဟု ဆို၏၊ ထိုအဒေါသသည် အေးမြခြင်းသဘောရှိရကား ထိုကံကြောင့် တိုင်းပြည်၌ အေးချမ်း သာယာစေနိုင်သော စကြာရတနာ၊ ဆင်ရတနာ၊ မြင်းရတနာတို့ကို ရသည်။

မဇ္ဈိမာနိ အလောဘ။ ။လောဘနည်း၍ စွန့်ကြဲပေးကမ်းလေ့ ရှိသည့်သာ အလောဘ ကုသလမူလကံသည် ဖြစ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုကံအတွက် မဏိ ဣတ္ထိ ဂဟပတိ ဟူသော ရတနာတို့သည် မလိုချင်အောင် ပေါပေါများများ ပြည့်စုံရပေသည်၊ မှန်၏-ကာမာ ဝစရ ကုသိုလ်ကံတို့သည်လည်း များသောအားဖြင့် တူသောအကျိုးကို ပေးတတ်ကြပေသည်။

ပစ္ဆိမေကံ အမောဟ။ ။အမောဟ (ဉာဏ်နှင့် ယဉ်သော) ကုသလမူလကံ ကြောင့် အရာရာ၌ စီမံခန့်ခွဲနိုင်သော ဉာဏ်ကြီးရှင် သားတော်ရတနာကို ရခြင်းမှလည်း ကံနှင့်တူစွာ အကျိုးရခြင်းပင်တည်း။

ဥပဒေသတော။ ။“ဥပဒေသောနာမ သဝိသေသံ သတ္တန္တံ ရတနာနံ ဝိစာရဏ ဝသေန ပဝတ္ထော ကထာပဇ္ဇော” ဟု ဋီကာ ဖွင့်၏၊ ထိုကထာပဇ္ဇဟူရာ၌ သုတ်မဟာဝဂ္ဂ-မဟာသုဒဿနသုတ် အကျယ်ကို ဆိုလိုဟန်တူ၏၊ ထိုရတနသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ မဟာ သုဒဿန စက္ကဝတ္ထိသုတ်ကို ပြန်၍ ညွှန်းထားသည်။ [ရတနသုတ်ဟူရာ၌ ယခုအခါ “စက္က ဝတ္ထိသုတ်” ဟု ခေါင်းစဉ် ရှိ၏။]

ပရောသဟဿန္တိ-ကား၊ အတိရေကသဟဿံ-တစ်ထောင်ထက် ပိုလွန်သော၊ ဝါ-တစ်ထောင်ကျော် ဖြစ်သော၊ သူရာတိ-ကား၊ အဘိရုကဇာတိကာ-မကြောက်တတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိကုန်သော၊ ဝီရင်္ဂရူပါတိ-ကား၊ ဒေဝပုတ္တသဒိသကာယာ-နတ်သားတို့နှင့် တူသော ကိုယ်ရှိကုန်သော၊ (ပုတ္တာ၌ စပ်)၊ ဧဝံ-သို့၊ တာဝ-သကဝါဒမှ ရှေးဦးစွာ၊ ဧကေ-အချို့ကုန်သော သာရသမာသကျမ်းဆရာတို့သည်၊ ဝဏ္ဏယန္တိ-ဖွင့်ကြကုန်၏၊ ပန-ထိုသို့ပင် ဖွင့်ကြပါသော်လည်း၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ်ကား၊ ဧတ္ထ-ဤဝီရင်္ဂရူပါဟူသော ပါဠိ၌၊ သဗ္ဘာဝေါ (သဘာဝေါ)-ထင်ရှားရှိသော အနက်တည်း။

ပရောသဟဿံ။ “အတိရေကသဟဿံ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ပရသဒ္ဒါသည် အလွန်အနက်ဟောဟု သိရ၏။ သဟဿတော-တစ်ထောင်ထက် + ပရာ-ပိုလွန်သော သားတို့တည်း။ ပရောသဟဿံ-တစ်ထောင်ထက် အပို၊ ပရောဟု ဖြစ်ပုံကို ကစွည်း သန္တိ-ကွပ်ပြုနေသုတ် ကြည့်ပါ။ သဟဿပုဒ်က ဧကဝုဗ္ဗိဖြစ်၍ ဧကဝုဗ္ဗိ ထားသည်။ ဗဟုဗ္ဗိဟိ မဟုတ်၊ တပျရိသမာသိဖြစ်၍ “တစ်ထောင် အလွန်ရှိကုန်သော” ဟု မပေးရ။

သူရာ။ “သူရာဒိ သူရဇာတ်သည် ဝိက္ခမ (ရှေ့သို့ တိုးတက်ဝံ့ခြင်း၊ မကြောက်မရွံ့ နောက်မတွန့်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ အပစ္စည်း သူရယတိ-မကြောက်မရွံ့ နောက်မတွန့်ဘဲ ရဲရင့်၏။ ဣတိ၊ သူရာ၊ “အဘိရုကဇာတိကာ” ကား သူရာ၏ အဓိပ္ပာယ်ထွက်တည်း။ အဘိရုကာ-မကြောက်သူတို့၏ အဖြစ်ဟူသော + ဇာတိ + ယေသံတိ အဘိရုကဇာတိကာ၊ ဇာတိနှင့် အရတူအောင် အဘိရုက၌ ဘာဝပဓာန ကြံပါ။ ဘီဇာတ် ကြပစ္စည်းဖြင့် “ဘီရု” ဟု ဖြစ်ပြီးမှ သုတ္တ၌ ကပစ္စည်းသက်၊ ဘီရုကော-ကြောက်လေ့ရှိသူ၊ ဋီကာ၌ “သရဏတော-မိမိဘက်သားတို့ကို စောင့်ရှောက်တတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပဋိပက္ခ ဝိမေဓတော-ဆန့်ကျင်ဘက် ရန်သူတို့ကို မှတ်လွှင့်တတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သူရာ” ဟု သူရဲကောင်းတို့၏ သဘောလက္ခဏာ ဖွင့်သည်။

ဝီရင်္ဂရူပါ။ “အသုရေ ဇိနိတွာ ဌိတတ္တာ ဝီရော သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော-အသုရာတို့ကို အောင်နိုင်၍ တည်သောကြောင့် သိကြားမင်းသည် “ဝီရ-ရဲရင့်သူ” မည်၏။ “ဝီရဿ-ရဲရင့်သော သိကြား၏ + အဂီ-အဂီတည်း” အရ သိကြားမင်း၏ ရဲရင့်ဖို့ရာ အကြောင်းအဂီဟူသည် နတ်စစ်သည်အပေါင်းတည်း။ ရူပသဒ္ဒါသည် (ကိုယ်) အနက်ဟောတည်း။ နတ်စစ်သည်အပေါင်း၏ ကိုယ်ကဲ့သို့ တောင့်တင်းသောကိုယ် ရှိကြသောကြောင့် စကြာမင်း၏ သားတော်များကို “ဝီရဂီနံ + ရူပံ ဝိယ ရူပံ ယေသံ” ဟု ပြု၍ “ဝီရင်္ဂရူပါ” ဟု ခေါ်သည်။ ဤကား သာရသမာသကျမ်းဆရာတို့၏ အဆိုတည်း။

သဗ္ဘာဝေါ။ “ထိုအဆိုကို လက်မခံလိုသောကြောင့် “အယံ ပနေတ္ထ သဗ္ဘာဝေါ” ဟု စချီ၍ ဤအဋ္ဌကထာဆရာက တစ်မျိုးဖွင့်ပြန်သည်။ သက္ကော-ထင်ရှားရှိသော (မှန်ကန်သော) + ဘာဝေါ-အနက်တည်း။ သဗ္ဘာဝေါ-နက်။ [သဗ္ဘာဝေါတိ သဘာဝဘူတော အတ္ထော-ဋီကာ၊ ဘာဝသဒ္ဒါသည် အဘိဓာန်လာအနက်တို့တွင် ပဒတ္တ (ပုဒ်အနက်) ဟောတည်း။] သဗ္ဘာဝ- “သန္တ + ဘာဝ” ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ သန္တကို “ထင်ရှားရှိသော သဘော” ဟုလည်းကောင်း၊ ဘာဝကို “အတ္ထော” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။

ဥတ္တမသူရာ-မြတ်သော ရဲရင့်သူတို့ကို၊ ဝါ-သူရဲကောင်းတို့ကို၊ ဝီရာတိ-ဝီရတို့ဟူ၍၊ ပုစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊ ဝီရာနံ-ရဲရင့်သူတို့၏၊ ဝါ-သူရဲကောင်းတို့၏၊ အင်္ဂီ-အကြောင်းဖြစ်သော တရားတည်း၊ ဝီရင်္ဂီ-ရဲရင့်သူတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော တရား၊ ဝီရကာရဏံ-ရဲရင့်သူတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝီရိယံ-ဝီရိယတည်း၊ ဣတိ၊ ဝုတ္တံဟောတိ၊ ဧတေသံ-ဤသားတော်တို့၏၊ ဝီရင်္ဂီ-ရဲရင့်သူတို့၏ အကြောင်းကောင်းသော ဝီရိယဟူသော၊ ရူပံ-အထည်ကိုယ်သည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့၊ ရဲရင့်သူတို့၏ အကြောင်း ကောင်းသော ဝီရိယဟူသော အထည်ကိုယ်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တေ) ဝီရင်္ဂရူပါ-တို့မည်၏၊ ဝီရိယမယသရီရာ ဝိယ-ဝီရိယသည် ဖြစ်စေအပ်သော ကိုယ်ရှိကုန်သကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-ဝီရိယအတိပြီးသော ကိုယ်ရှိကုန်သကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်သော၊ (“ပုတ္တာဘဝန္တိ” ဌ ၈၀) ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ပရသေနပ္ပမဒ္ဒနာတိ-ကား၊ ပဋိမုခံ-ရှေးရှု၊ ပရသေနာ-တစ်ဖက် စစ်တပ်သည်၊ (ရန်သူစစ်တပ်သည်) သစေ တိဋ္ဌေယျ-အကယ်၍ တည်ရှိအံ့၊ (ဧဝံသတိ) တံ-ထိုတစ်ဖက် စစ်တပ်ကို၊ ပရိမဒ္ဒိတု-နှိပ်နင်းခြင်းငှာ၊ သမတ္တာ-စွမ်းနိုင်ကုန်သော၊ (“ပုတ္တာ” ဌ ၈၀) ဣတိ-ဤကား၊ အဓိပ္ပာယော-ပရသေနပ္ပမဒ္ဒနာဟု မိန့်သော

ဝီရာ ဥတ္တမသူရာ။ “သူရ ဝီရာတု ဝိတ္တန္တော” အဘိဓာန် (၃၈၀)၊ ဝီရသည် သူရ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဥတ္တမသူရ” ဟု ဖွင့်သည်၊ စုရာဒိ ဝီရဓာတ်သည် သူရတ္ထ (လုံ့လကြီးမြင့်၊ ရဲရင့်သူ၏ အဖြစ်-ရဲရင့်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏၊ အပစ္စည်း၊ ဝီရယတိ-လုံ့လကြီးမြင့်၊ ရဲရင့်တတ်၏၊ ဣတိ ဝီရော။

ဝီရင်္ဂရူပါ။ “ဝီရာနံ + အင်္ဂီ (အကြောင်းအင်္ဂါတည်း)” ဟု ပြုသောအခါ “ဝီရိယ” ရ၏၊ [ဝီရိယံပုဒ်ကိုလည်း “ဝီရာနံ + ဣဒံ-ရဲရင့်သူတို့၏ ဥစ္စာ” ဟု ပြုရ၏။] စကြာမင်း၏ တစ်ထောင်ကျော် သားတော်များသည် ထက်ထက်မြက်မြက် သွက်သွက်လက်လက် တက်တက်ကြွကြွ ရှိရကား တစ်ကိုယ်လုံး ဝီရိယသည် ဖြစ်စေအပ်သော (ဝီရိယအတိပြီးသော) ကိုယ်လက်အင်္ဂါ ရှိကြသကဲ့သို့ ထင်ရပေသည်၊ “ပျော့စိစိ ရော့ရဲရဲ အေးစက်စက် နံတုံတုံ တစ်ယောက်မျှ မပါ” ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ဝီရိယမယသရီရာ ဝိယ” ဟု ဥဇကတ္ထ ဖွင့်သည်၊ “ဝီရင်္ဂီ + ရူပံ ယေသံတိ ဝီရင်္ဂရူပါ” ဟု ပြုရသော်လည်း အမှန်အားဖြင့် “ဝီရိယတည်းဟူသော ကိုယ်” မရှိနိုင်၊ အလွန်အကျွံ ပြောအပ်သော ဥပရိက္ခာစကားဟု သိစေလို၍ “သရီရာ ဝိယ” ဟု ဥပရိက္ခာဇောတက ဝိယသဒ္ဒါကို ထည့်သည်။ [မဏ္ဍပ်ဆောက်ခန်း၌ “ဒေဝဝိမာနသိရိ အဝဟသန္တမိဝ” ကဲ့သို့တည်း။]

ပရသေနပ္ပမဒ္ဒနာ။ “သားတော်တို့၏ နှိပ်နင်းဖို့ရာဖြစ်သော ရန်သူစစ်တပ်သည်ပင် စကြာမင်းမှာ မရှိသည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် “ပရသေနပ္ပမဒ္ဒနာ” ဟု ဆိုရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သစေ ပဋိမုခံ တိဋ္ဌေယျ” စသည်ဖြင့် ပရိကပ္ပဝါကျကို ထည့်၍ မိန့်ရသည်။ ပရသေနာ မရှိသော်လည်း အကယ်၍ ရှိလျှင် နှိပ်နင်းစွမ်းနိုင်သည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ပမဒ္ဒနာ” အရ တကယ် နှိပ်နင်းခြင်းကို မယူရ “နှိပ်နင်းစွမ်းနိုင်” ဟူသော

ဆရာ၏ အလိုတည်း။ ဓမ္မနာတိ - ကား၊ ပါဏော န ဟန္တဗ္ဗောတိ အာဒိနာ-
အစရှိသော၊ ပဉ္စသီလဓမ္မန-ငါးပါးသီလတရားဖြင့်၊ (“အဘိဝိဇယ အဇ္ဈာဝသတိ”
၌ စပ်။)

အရဟံ ၊ပေ၊ ဝိဝဋ္ဌစဒေါတိ ဧတ္ထ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) ရာဂ
၊ပေ၊ ဆဒနေဟိ-ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ၊ အဝိဇ္ဇာ၊ ဒုစရိုက် အမိုးအကာ
ဟူကုန်သော၊ သတ္တဟိ-၇ ပါးသော အမိုးအကာတို့ဖြင့်၊ ပဋိစ္စန္ဓေ-ဖုံးအုပ်အပ်သော၊
ဝါ-ဖုံးအုပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဟေတုမန္တဝိသေသန၊) ကိလေသန္တကာရေ-
ကိလေသာတည်းဟူသော အမှိုက်အမှောင်ရှိသော၊ လောကေ-သတ္တလောက၌၊
တံ ဆဒနံ-ထိုအမိုးအကာကို၊ ဝိဝဋ္ဌေတွာ (ဝိဝဋ္ဌေတွာ)-ကင်းစေတော်မူ၍၊ သမန္တ
တော-ပတ်ဝင်းကျင့်၍၊ သဉ္စာတာလောကော-လွန်စွာဖြစ်သောအရောင်အလင်း
ရှိသည်၊ ဟုတွာ၊ ဌိတော-တည်တော်မူနိုင်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ဖွင့်လှစ်
အပ်ပြီးသော အမိုးအကာ ရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဝိဝဋ္ဌစဒေါ-မည်
တော်မူ၏။

သမတ္တအနက်ကို ယူရ၏။ ထို့ကြောင့်ပင် “ပရိမဒ္ဒိတံ သမတ္တာ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်သည်။
[ပမဒ္ဒန္တိ-နှိပ်နင်းစွမ်းနိုင်ကုန်၏၊ ဣတိ ပမဒ္ဒနာ၊ ပရသေနံ + ပမဒ္ဒနာ ပရသေနပ္ပမဒ္ဒနာ။]

ဓမ္မန။ ။အဋ္ဌကထာ၌ “ပဉ္စသီလဓမ္မန” ဟု ဖွင့်၏။ “အဘိဝိဇယ အဇ္ဈာ
ဝသတိ”၌ စပ်ရသောကြောင့် ဤအဖွင့်သည် “အဒဏ္ဍေန အသတ္တေန” ဟူသော ရှေ့
ဝိသေသနနှင့် အလွန်လိုက်လျော၏။ “ဥစ္စာဒဏ် စသော ဒဏ်လည်း မရှိသော၊ လက်နက်လည်း
မရှိသော ပဉ္စသီလဓမ္မဖြင့် အောင်နိုင် အုပ်စိုးနိုင်သည်” ဟူလို။

ဋီကာ။ ။“ဓမ္မနာတိ ကတုပစိတေန အတ္တနော ပုညဓမ္မေန-ပြုအပ် ဆည်းပူး
အပ်ပြီးသော မိမိ၏ ကုသိုလ်ဓမ္မဖြင့်” ဟု ဖွင့်၍ “အဘိဝိဇယ-အောင်နိုင်၍” ၌ စပ်စေလို
သည်။ ဤနည်းအရ အလုံးစုံသော မင်းတို့ကို အောင်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းသည် ရှေးကုသိုလ်
ကံတရားပင် ဖြစ်၏။ ထိုရှေးကုသိုလ်ကံတရား၏ ကြာမြင့်စွာ အကျိုးပေးနိုင်ဖို့ရန် အထောက်
အပံ့သည် ယခုဘဝ၌ ပယောဂသမ္ပတ္တိတည်း။ ထိုပယောဂသမ္ပတ္တိဖြစ်သော ဓမ္မကို ပြုခြင်းငှာ
အဋ္ဌကထာ၌ “ပါဏော န ဟန္တဗ္ဗော” စသော ပဉ္စသီလဓမ္မကို ဖွင့်သည်-ဟု ဋီကာ ဆို၏။
ထိုပဉ္စသီလကို စကြာမင်းကိုယ်တိုင်လည်း စောင့်သုံးသည်-ဟူလို။

ဝိဝဋ္ဌစဒေါ။ ။ဝိဝဋ္ဌ၌ ဝရဓာတ်၊ တပစ္စည်းဖြင့် တကို မူပြု၍ ဝဋ္ဌဟု ဖြစ်၏။
“ပိတ်ဖုံးအပ်” ဟု အနက် ဖြစ်၏။ ဝိဉာဿာရကြောင့် “မပိတ်ဖုံးအပ်-ဖွင့်လှစ်အပ်” ဟု ဖြစ်၏။
ဝိဝရိယိတ္ထ-ဖွင့်လှစ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဝိဝဋ္ဌော၊ ဝဋ္ဌဓာတ်သည် ရစ်ပတ် ပိတ်ဖုံးခြင်း အနက်ကို
ဟော၏။ ဆဒိယတေ အနေနာတိ ဆဒေါ-ဖုံးကာကြောင်း အမိုးအကာ၊ ဝိဝဋ္ဌော + ဆဒေါ
ယေနာတိ ဝိဝဋ္ဌစဒေါ - ဖွင့်အပ်ပြီးသော အမိုးအကာ ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။
[အဋ္ဌကထာ၌ကား “ဆဒ” အရ ရာဂ ဒေါသ စသော ၇ ပါးနှင့်တကွ အဓိပ္ပာယ်ထွက်ကိုသာ
ဖွင့်ပြသည်။ ဒုစရိတအရ၌ မနောဒုစရိုက်နှင့်တကွ ဒုစရိုက်အားလုံး ပါဝင်သော်လည်း ဒိဋ္ဌိသည်

တတ္ထ-ထို ၃ ပါးသော ပုဒ်တို့တွင်၊ ပဌမေန-ပဌမဖြစ်သော၊ ပဒေန-အရဟံ ဟူသော ပုဒ်ဖြင့်၊ ပူဇာရဟတာ-ပူဇော်ခြင်းကို ခံတော်မူထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ကို၊ (ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီ၊) [ဝေဒကို စီရင်သော ရှေးဆရာတို့ ဆိုအပ်ပြီ။] ဒုတိယေန-ဒုတိယဖြစ်သော၊ (ပဒေန-သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါဟူသော ပုဒ်ဖြင့်၊) တဿာ (ပူဇာရဟတာယ)-ထိုပူဇော်ခြင်းကို ခံတော်မူထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်၏၊ ဟေတု-အကြောင်းကို၊ (ဝုတ္တာ-ပြီ၊) (ကိ-နည်း၊) ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-မဖောက်မပြန် ကိုယ်တော်တိုင် အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူ၏၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ ပူဇာရဟတာ-သည်၊ ဟောတိ၊) ဣတိ-သို့၊ (ဝုတ္တာ-ပြီ၊) တတိယေန-တတိယဖြစ်သော၊ (ပဒေန-ဝိဝဋ္ဌတ္ထဒေါဟူသော ပုဒ်ဖြင့်၊) ဗုဒ္ဓတ္ထဟေတုဘူတာ-

အပြစ်ကြီးသောကြောင့် သီးခြားပြထား၏။ မောဟနှင့် အဝိဇ္ဇာသည် တရားကိုယ်တူသော်လည်း “မောဟက ဖုံးလွှမ်းခြင်း၊ အဝိဇ္ဇာက မသိအောင် ပြုခြင်း” ဟု အခြင်းအရာ ကွဲပြားသောကြောင့် ၂ မျိုး ခွဲ၍ ပြသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ဋီကာ၌ “ဝိဝဋ္ဌတ္တောတိ ဝိဂမေတ္တာ” ကို ဖွင့်၏။ ဋီကာသစ်၌ “ဝိဝဋ္ဌတ္တာ” ကို “ဝိဝဋ္ဌ ကတ္တာ” ဟု နာမဓာတ်ကြ၏။ ဝိဝဋ္ဌနောင် ကရဓာတ်၏ အနက် ဣပစ္စည်းသက်၊ ဣကို ဧ ပြု၊ စာအုပ်တို့၌ကား “ဝိဝဋ္ဌ” ဟု ဋ္ဌဒွေဘော် တွေ့ရ၏။ ဝဋ္ဌဓာတ်သည် အာဝတ္တန (လည်ခြင်း) အနက်ကိုသာ ဟောရကား “ဝိဝဋ္ဌ-မလည်သော + ဆဒ-အမှီး” ဟု အဓိပ္ပာယ် ရသောကြောင့် ထိုပါဌ်သည် ကောင်းမည် မထင်ပါ။ ဋီကာသစ်၌ ဝဋ္ဌဓာတ်ကိုပင် ယူ၍ “ဝိဝဋ္ဌယိတဗ္ဗော ဝိဂမေတဗ္ဗော-ကင်းစေထိုက်၏၊ ဣတိ ဝိဝဋ္ဌော၊ ဆဒေတိ ပဋိတ္တာဒေတိတိ ဆဒေါ၊ ဝိဝဋ္ဌော + ဆဒေါ အနေနာတိ ဝိဝဋ္ဌတ္ထဒေါ”ဟု ပြ၏။

တတ္ထ ပဌမေန။ ။အရဟံ ဟူသော ပဌမပုဒ်ဖြင့် ပူဇော်ခံထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ကို ဆိုအပ်၏။ ဘာကြောင့်နည်း. . . “အရဟတိတိ အရဟံ” ဟု ဝစနတ္ထ ပြသောအခါ အရဟံပုဒ်က “ပူဇော်အထူးကို ခံတော်မူထိုက်သည်၏ အဖြစ်” ဟူသော အနက်ကို ပြနိုင်သောကြောင့်တည်း။

ဒုတိယေန။ ။သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါဟူသော ဒုတိယပုဒ်ဖြင့် အရဟံဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြ၏။ ထိုသို့ပြပုံကို “ယသ္မာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ” ဟု မိန့်သည်။ “အလုံးစုံသော တရားတို့ကို အကုန်အစင် ကိုယ်တော်တိုင် သိတော်မူသောကြောင့် ပူဇာဝိသေသကို ခံတော်မူထိုက်သော အရဟံဖြစ်ပါသည်” ဟူလို။ [ရှေးစာအုပ်တို့၌ “ယသ္မာ သမ္ဗုဒ္ဓေါတိ” ဟု တွေ့ရ၏။ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ” ဟု ရှိမှ ကောင်းသည်။]

တတိယေန ၊ ပေ၊ ဝုတ္တာ။ ။ဗုဒ္ဓဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဟူသည် ဝါသနာနှင့် တကွ ကိလေသာကို ပယ်နိုင်ခြင်းတည်း။ ထိုသို့ပယ်နိုင်ခြင်းအနက်ကို ဝိဝဋ္ဌတ္ထဒုပုဒ်က ပြ၏။ မှန်၏-“ရာဂ ဒေါသ စသော ကိလေသာ အမှီးအကာကို ဖွင့်နိုင်သည်” ဟု ဆိုသဖြင့် “ထိုကိလေသာတို့ကို ဝါသနာနှင့်တကွ ပယ်ခွာပြီးပြီ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ထိုသို့ပယ်ခွာနိုင်ခြင်းကြောင့် ဗုဒ္ဓအဖြစ်သို့ ရောက်သည်-ဟူလို။ [ဗုဒ္ဓတ္ထဟေတုဘူတာ ဝိဝဋ္ဌတ္ထဒတော ဝုတ္တာ၊ သဝါသနသဗ္ဗကိလေသပ္ပဟာနပုဗ္ဗကတ္တာ ဗုဒ္ဓဘာဝဿ၊-ဋီကာ။]

ဗုဒ္ဓအဖြစ်၏ အကြောင်းဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဝိဝဋ္ဌဒ္ဓတာ-ဖွင့်လှစ်အပ်ပြီးသော အမိုးအကာ ရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝုတ္တာ-ပြီ၊ ဣတိ ဝေဒတဗော။

အထဝါ-ထို့ပြင်တစ်နည်းကား၊ (ယော ဘဂဝါ) ဝိဝဋ္ဌောစ-ပိတ်ဆို့ကြောင်း ကိလေသာတို့မှ ကင်းတော်မူသည်လည်း ဟုတ်၏၊ ဝိစ္ဆဒေါစ-ရာဂ ဒေါသ စသော အမိုးအကာတို့မှ ကင်းတော်မူသည်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ထို ၂ ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ (ယော ဘဂဝါ) ဝိဝဋ္ဌဒ္ဓေါ-မည်တော်မူ၏၊ ဝဋ္ဌရဟိတောစ-ပိတ်ဆို့ကြောင်း ကိလေသာတို့မှ ကင်းတော်မူသည်လည်းကောင်း၊ ဆဒနရဟိတောစ-ဖုံးကာကြောင်း ရာဂ ဒေါသ စသော ၇ ပါးသော ကိလေသာတို့မှ ကင်းတော်မူသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ) ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ တေန-ထိုဝိဝဋ္ဌဒ္ဓေါ

အထဝါ။ ။ဤနည်း၌ ဝိဝဋ္ဌတစ်ပုဒ် ဝိစ္ဆတစ်ပုဒ်ဟု ခွဲ၍ ထို ၂ ပုဒ်လုံးပင် ဘုရားရှင်ကို ဟောသောကြောင့် ဝိသေသနောဘယပဒကမ္မဓာရသမာသ်ဟု ကြံပါ။ “ဝိဝဋ္ဌောစ + ဝိစ္ဆဒေါစ” ဟု ဆိုသော်လည်း အရ မကွဲသောကြောင့် ဒွန္ဒသမာသ်ကို ပြသည် မဟုတ်၊ [ဝဋ္ဌတော + ဝိဂတော ဝိဝဋ္ဌော၊ ဆဒတော + ဝိဂတော ဝိစ္ဆဒေါ၊ ဝိဝဋ္ဌောစ+သော+ဝိစ္ဆဒေါ စာတိ ဝိဝဋ္ဌဒ္ဓေါ၊ ဝိဝဋ္ဌဝိစ္ဆဒေါ” ဟု ဖြစ်သင့်လျက် နောက်ပုဒ်၌ ဝိကိုချေ၊ (တစ်နည်း) “ဝဋ္ဌောစ+ ဆဒေါစ ဝဋ္ဌဒ္ဓေါ၊ ဝဋ္ဌဒ္ဓဒေဟိ + ဝိဂတော ဝိဝဋ္ဌဒ္ဓေါ” ဟု ပြုပါ၊ ဋီကာသစ်၌ ဗဟုဗ္ဗိဟိလည်း တစ်နည်း ပြုသေး၏။]

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ဋီကာသစ်၌ “ကမ္မာဒိဝေသန တိဝိခံ ဝဋ္ဌဉ္စ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအလို “ဝိဝဋ္ဌ” မဟုတ်၊ “ဝိဝဋ္ဌ” ပုဒ်ဟု ယူ၍ “ဝိဝဋ္ဌဒ္ဓေါ” ဟု ပါဠိရှိစေလိုသည်၊ သို့သော် မဟာပဒါနသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ “ဝိဝဋ္ဌံ ဝိဒ္ဓိသိတံ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်သည် ဝိဝဋ္ဌနှင့် မလျော်ပါ၊ ထို့ပြင်-ဘုရားရှင်သည် ဝဋ္ဌ ၃ ပါးတွင် ကိလေသာဝဋ္ဌသာ ကင်းတော်မူသေး၏၊ ရှေးကံလည်း ပါရှိသေး၏၊ ရှေးကံ ပါရှိသောကြောင့် ခြောက်နှစ်ပတ်လုံး ဒုက္ကရစရိယာ ကျင့်တော်မူရခြင်း၊ ခါးတော်နာရခြင်း၊ အစွပ်စွဲခံရခြင်း၊ ရှင်ဒေဝဒတ်၏ လုပ်ကြံခံရခြင်း၊ ဝမ်းတော် လားရခြင်း စသော ဝိပါကဝဋ္ဌများကိုလည်း ခံတော်မူရပါသည်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်ဖွင့်ကို စဉ်းစားပါ။

သုံးစွဲလေ့။ ။“ဝိဝဋ္ဌ”ဟူသော အသုံးကို မြတ်စွာဘုရားအတွက် သုံးလေ့ မရှိ၊ “ဝိဝဋ္ဌံ ခေမ ကေဝလံ” ဟု နိဗ္ဗာန်အတွက်သာ သုံးလေ့ရှိပါသည်၊ “ဝိဝဋ္ဌ” အသုံးတို့ကား အမိုးအကာ အဖုံးအလွှမ်းနှင့် တွဲ၍ သုံးစွဲလေ့ ရှိပါသည်၊ ဥပမာ-သံဝုတပယတ် ဝိဝဋ္ဌပယတ်၊ ဝိဝဋ္ဌင်္ဂဏ-အကွယ်အကာ မရှိသော ဟင်းလင်းအပြင်၊ “မာတုဂါမော ဘိက္ခုဝေ ပဋိစ္ဆန္နော အာဝဟတိ နော ဝိဝဋ္ဌော-တိကုတ္တရ၊ တတိယပံ၊ ကုသိနာရဝဂ္ဂ၊ ပဋိစ္ဆန္နသုတံ” စသည်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။“ဝိဝဋ္ဌဒ္ဓေါ၊ ဝိဝဋ္ဌဒ္ဓေါ” ဟု ပါဠိ ၂ မျိုးလုံးပင် မဟာပဒါနသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ ဆို၏၊ ထိုဋီကာ၌ “ဩကို အာပြု” ဟု ဖွင့်၏၊ သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ကား “ဇေမာ စ” သုတ်ဖြင့် အာပစ္စည်း သက်၍ ပြီးစေလိုသည်။

ဟူသောပုဒ်ဖြင့်၊ (“ဟေတုဒွယံ ဝုတ္တံ” ၌ စပ်၊) ဝဋ္ဋဘာဝေန-ပိတ်ဆိုကြောင်း ကိလေသာတို့၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ အရဟံ-ပူဇော်အထူးကို ခံတော်မူထိုက်၏၊ ဆဒနာဘာဝေန-အမိုးအကာဖြစ်သောကိလေသာတို့၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ သမ္မာ သမ္ဗုဒ္ဓေါ-မဖောက်မပြန် ကိုယ်တော်တိုင် အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူ၏၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ပုရိမပဒွယသေဝ-ရှေ့ပုဒ် ၂ ပါးအပေါင်း၏ပင်၊ ဟေတုဒွယံ- အကြောင်း၂ ပါး အပေါင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

စ-သည်သာ မကသေး၊ ဒုတိယေန-သော၊ ဝေသာရဇ္ဇေန-အာသဝက္ခယ ဟူသော ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်ဖြင့်၊ ဧတ္ထ-ဤအရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဝိဝဋ္ဋဒတို့တွင်၊ ပုရိမသိဒ္ဓိ-ရှေ့ဖြစ်သော အရဟံအဖြစ်၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) ပဌမေန-

အရဟံ ဝဋ္ဋဘာဝေန။ ။ဝိဝဋ္ဋကိုပင် “ဝဋ္ဋဘာဝေန” ဟု အရဟံ၏ အကြောင်း အဖြစ်ဖြင့် ပြ၏၊ ဤစကားကို “ဖလေန ဟေတုအနုမာနဒဿနံ-အကျိုးဖြင့် အကြောင်းကို မှန်းဆ၍ သိရပုံကို ပြသောစကား” ဟု ဋီကာဆို၏၊ မီးခိုးတည်းဟူသော အကျိုးကို မြင်ရလျှင် “မီးရှိ၏” ဟူသောအကြောင်းကို မှန်းဆ၍ သိနိုင်သကဲ့သို့၊ ပူဇော်အထူးကို ခံတော်မူရသော အရဟံအကျိုးကို မြင်ရသဖြင့် ဝဋ္ဋမည်သော ကိလေသာ၏ မရှိခြင်းဟူသော အကြောင်းကို မှန်းဆ၍ သိနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

သမ္မာ၊ ဖေ၊ ဆဒနာဘာဝေန။ ။ဝိစ္ဆဒကိုပင် “ဆဒနာဘာဝေန” ဟု ဆိုသည်၊ ဤစကားကို “ဟေတုနာ ဖလနုမာနဒဿနံ-အကြောင်းဖြင့် အကျိုးကို မှန်းဆ၍ သိရပုံကို ပြသောစကား” ဟု ဋီကာဆို၏၊ သိဖွယ်ဟူသမျှကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သော အဝိဇ္ဇာ ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာ အမိုးအကာ မရှိခြင်းဟူသော အကြောင်းကို မြင်ရသဖြင့် အလုံးစုံကို အကုန်သိ နိုင်သော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓအဖြစ်ကိုလည်း မှန်းဆ၍ သိနိုင်သည်-ဟူလို။

ဧဝံ၊ ဖေ၊ ဟေတုဒွယံ။ ။“အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဝိဝဋ္ဋဒေါ” ဟု ၃ ပုဒ်ရှိရာ ဝယ် “ဝိဝဋ္ဋ + ဝိစ္ဆဒ” ဟု ခွဲသော နည်းအရ နောက်ဆုံး ၂ ပုဒ်သည် ရှေ့အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ၂ ပုဒ်၏ အကြောင်းပြဖြစ်သော ပုဒ် ၂ ပါးဟု ဆိုလိုသည်။

ဒုတိယေန ဝေသာရဇ္ဇေန။ ။ဧဝံ ပဒတ္တယဝစနေ ဟေတာလင်္ကာရနယေန ပယောဇနံ ဒဿေတွာ (ပါဌ ၃ ပါး အပေါင်းကို ဆိုခြင်း၌ ဟေတာလင်္ကာရနည်းအားဖြင့် အနက်ယှဉ်စေပုံကို ပြပြီး၍) ဣဒါနိ စတုဝေသာရဇ္ဇဝေသေနာပိ ဒဿေန္တော ဒုတိယေနာတိ အာဒိမာဟ။-ဋီကာသစ်၊ ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ် ၄ ပါးသည် (၁) ဗုဒ္ဓအဖြစ်၊ (၂) အာသဝက္ခယ၊ (၃) အန္တရာယိကဓမ္မကို သိတော်မူခြင်း၊ (၄) နိယျာနိကဓမ္မကို သိတော်မူခြင်း ဤအစဉ်အတိုင်း အာသဝက္ခယဖြစ်သော ဒုတိယဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်ဖြင့် ဤ၌ ပဌမဖြစ်သော အရဟံအဖြစ် သည် ပြီးစီးပြီး ဖြစ်တော့၏။

ပဌမေန၊ ဖေ၊ သိဒ္ဓိ။ ။အလုံးစုံကို သိတော်မူသော ဗုဒ္ဓအဖြစ်ဟူသော ပဌမ ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်ဖြင့် ဤ၌ ဒုတိယဖြစ်သော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓအဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ တတိယ စတုတ္ထဖြစ်သော ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်တို့ဖြင့် ဤ၌ တတိယဖြစ်သော ဝိဝဋ္ဋဒ၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း ပြီးစီးပြီး ဖြစ်တော့၏။

သော၊ (ဝေသာရဇ္ဇေန - ဗုဒ္ဓတ္ထဟူသော ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်ဖြင့်၊) ဒုတိယသိဒ္ဓိ-
ဒုတိယဖြစ်သော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓအဖြစ်၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) တတိယ
စတုတ္ထဟိ-တတိယ စတုတ္ထဖြစ်ကုန်သော၊ (ဝေသာရဇ္ဇေဟိ-အန္တရာယိကဓမ္မ၊
နိယျာနိကဓမ္မတို့ကို သိခြင်းဟူသော ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တို့ဖြင့်၊) တတိယသိဒ္ဓိ-
တတိယဖြစ်သော ဝိဝဋ္ဌတ္ထဒေအဖြစ်၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ ဟောတိ၊ စ-သည်သာ
မကသေး၊ ပုရိမံ-ရှေ့ဖြစ်သော အရဟံဟူသော ပုဒ်သည်၊ ဓမ္မစက္ခု-ဓမ္မစက္ခုကို၊
(သာဓေတိ-ပြီးစေ၏၊) ဒုတိယ-ဒုတိယဖြစ်သော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဟူသော ပုဒ်သည်၊
ဗုဒ္ဓစက္ခု-ဗုဒ္ဓစက္ခုကို၊ (သာဓေတိ၊) တတိယ-တတိယဖြစ်သော ဝိဝဋ္ဌတ္ထဒေဟူသော
ပုဒ်သည်၊ သမန္တစက္ခု-ကို၊ သာဓေတိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တွဲ မန္တနံ ပဋိဂ္ဂဟေတာတိ ဣမိနာ-ပါဌ်ဖြင့်၊ အဿ-ထိုအဗ္ဗဋ္ဌလုလင်၏၊
မန္တေသု-ဝေဒမန္တန် ကျမ်းဂန်တို့၌၊ သူရဘာဝံ-ရဲရင့်သူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဇနေတိ-
ဖြစ်စေ၏၊ သောပိ-ထိုအဗ္ဗဋ္ဌလုလင်သည်လည်း၊ တာယ-ထိုရဲရင့်သူ၏ အဖြစ်ကို
ဖြစ်စေတတ်သော၊ အာစရိယကထာယ-ဆရာ၏ စကားကြောင့်၊ လက္ခဏေသု-

ပုရိမဉ္စ ၊ပေ၊ သာဓေတိ။ ။ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ် ၄ ပါးဖြင့် အနက်ယှဉ်စေပုံကို
ပြပြီး၍ ယခုအခါ စက္ခုတော် ၃ ပါးဖြင့် ယှဉ်စေပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ပုရိမဉ္စ” စသည်ကို
မိန့်၊ အရဟံဟူသော ရှေ့ပုဒ်က “ကိလေသာရန်တို့ကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်ဖျက်တော်မူပြီ”
ဟု ပြသဖြင့် အောက်မဂ် အောက်ဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သော ဓမ္မစက္ခုကို ရတော်မူပြီး ဖြစ်ကြောင်းကို
ပြီးစေ၏။ [“ဓမ္မစက္ခု” ဟူသည် အောက်မဂ် အောက်ဖိုလ်၌ ရှိသော ဉာဏ်တည်း။] “သမ္မာ
သမ္ဗုဒ္ဓ-အလုံးစုံကို သိတော်မူပြီ” ဟု ပြသဖြင့် ဗုဒ္ဓစက္ခုကို ပြီးစီးစေရာ ရောက်၏။ [ဣန္ဒြိယ
ပရောပရိယတ္တိဉာဏ်၊ အာသယာနုသယဉာဏ်ကို “ဗုဒ္ဓစက္ခု” ဟု ခေါ်သည်။] “ဝိဝဋ္ဌတ္ထဒ-
ကိလေသာတည်းဟူသော အမှီးအကာကို ပယ်ခွာပြီ” ဟု ပြသဖြင့် အဝိဇ္ဇာကင်းပြီး ဖြစ်ရကား
သမန္တစက္ခု (သဗ္ဗညုတာဉာဏ်) တော်ကို ပြီးစီးစေရာရောက်သည်။ [“အလုံးစုံ အကုန် သိမြင်
တတ်သော သဗ္ဗညုတာဉာဏ်တော်ကို “သမန္တစက္ခု” ဟု ခေါ်သည်။]

သူရဘာဝံ။ ။“မန္တေသု သူရဘာဝံ” ဟု ဆိုသောကြောင့် “သူရဿ-မန္တန်တို့
အပေါ်၌ ရဲရင့်သူ၏ + ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်တည်း” ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ မန္တန်တို့၌
ပါသော လက္ခဏာတော်တို့ကို ထင်စွာသိဖို့ အရေးဝယ် အသိဉာဏ်၏ ရဲရင့်ခြင်း (ရှင်းလင်းစွာ
သိမြင်ခြင်း) ကို “သူရဘာဝံ” ဟု အရကောက်ပါ။ [လက္ခဏာဝိဘာဝနေ ဝိသဒညာဏတာ
သင်္ခါတံ သူရဘာဝံ ဇနေတိတိ အတ္ထော။-ဋီကာသစ်။]

တာယ။ ။တာယ၌ တသဒ္ဓါဖြင့် သူရဘာဝံ ဇနေတိကို ပြန်ညွှန်း၏၊ ထို့ကြောင့်
ဋီကာ၌ “တာယ ယထာဂုတ္တယ သမုတ္တေဇနာယ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ယခုစာအုပ်တို့၌ “တာယ
အာစရိယကထာယ” ဟု ရှိ၏၊ ထိုအာစရိယကထာယသည် နောက်မှ ထည့်အပ်သော ပါဌ်ဖြစ်
ဟန်တူ၏၊ သို့သော် ထိုထက်သန်ကြောင်း စကားဟူသည် အာစရိယ၏ ကထာပင် ဖြစ်သော
ကြောင့် အဓိပ္ပာယ် မပျက်ပါ။

လက္ခဏာတို့၌၊ ဝိဂတသမ္မောဟော-ကင်းသော တွေဝေခြင်းရှိသည်။ (ပြင်းစွာ တွေဝေခြင်းမှ ကင်းသည်။ ဟုတွာ။) ဧကောဘာသဇာတော ဝိယ-ဖြစ်သော တစ်ခုတည်းသော အရောင်းအလင်း ရှိသကဲ့သို့၊ ဗုဒ္ဓမဇ္ဈေ-ဗုဒ္ဓကို သိကြောင်း မန္တန်တို့ကို၊ သမ္ပဿမာနော-ကောင်းစွာမြင်သည်။ (ဟုတွာ။) ဧဝံ ဘောတိ-ဧဝံ ဘောဟူ၍၊ အာဟ-ပြောပြီ၊ တဿ-ထိုဧဝံ ဘော အစရှိသော စကားရပ်၏၊ အတ္ထော-အနက်ကား၊ ဘော-အရှင်ဆရာ၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ တွံ-အရှင်ဆရာသည်၊ ဝဒသိ-ပြောဆို၏၊ ဧဝံ-ဤပြောဆိုတိုင်းသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်၊ ကရိဿာမိ-ပြုခဲ့ပါမည်၊ (စူးစမ်းခဲ့ပါမည်)၊ ဣတိ (အယံ)-ဤဆိုအပ် ပြီးကား၊ (အတ္ထော-တည်း)။

ဝဠဝါရထမာရုယျာတိ-ကား၊ ဝဠဝါယုတ္တံ-မြင်းမတို့သည် ကပ်ယှဉ်အပ်သော၊ ရထံ-ရထားကို၊ အဘိရဟိတွာ-စီး၍၊ (“ပါယာသိ-သွားပြီ” ၌ စပ်၊) [ဝဠဝါဿာ-မြင်းမ၊ အဘိဓာန် (၃၇၁)။] ပြာဟ္မဇာတော-ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏားသည်၊ ယေန ရထေန-အကြင်မြင်းမကပ်ယှဉ်အပ်သော ရထားဖြင့်၊ သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ ဝိစရတိ-လှည့်လည်၏၊ တမေဝ ရထံ-ထိုမြင်းမကပ်ယှဉ်အပ်သော ရထားကိုပင်၊ ဒတွာ-ပေး၍၊ မာဏဝံ-အမ္မဋ္ဌလုလင်ကို၊ ပေသေသိ ကိရ-စေလွှတ်သတတ်၊ မာဏဝါပိ-လုလင်တို့သည်လည်း၊ ပေါက္ခရသာတိဿေဝ-ပေါက္ခရသာတိ ဆရာကြီး၏ပင်၊ အန္တေဝါသိကာ-အနီးနေ တပည့်တို့တည်း။ [ပါဠိတော်၌ “မာဏဝကေဟိ” ဟု

ဧကောဘာသဇာတော ဝိယ။

။ဝိဂတသမ္မောဟောကိုပင် ထပ်၍ ဖွင့်သော

ကြောင့် “ဧကောဘာသဇာတော ဝိယ” ဟု ပဌမန္တပါဌ်သာ ကောင်းသည်၊ “ဩဘာသ-ဉာဏ် ရောင်” ဟူသည် ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်ရောင်သာ ဖြစ်ရကား ပုဂ္ဂိုလ်သည် အရောင်၏ အရှင် ဖြစ်သင့်၏၊ ရှေ့၌လည်း “သဗ္ဗာတာလောကော” ဟု ပုဂ္ဂိုလ်ရအောင် ပဌမန္တပင် ရှိခဲ့၏၊ တချို့စာအုပ်များ၌ ဗုဒ္ဓမဇ္ဈေနှင့် အရတူအောင် “ဧကောဘာသဇာတော ဝိယ” ဟု ဒုတိယန္တ ရှိသည်ကို တွေ့ရ၏၊ စဉ်းစားပါ။ [ဝိယသည် ဥပရိက္ခာဇာတကတည်း။]

ယထာ၊ ပေ၊ ကရိဿာမိ။

။ယထာ ဘော တွံ ဝဒသိ-ပါဌ်ဖြင့်

“ဥပသင်္ကမိတွာ သမဏံ ဂေါတမံ ဇာနာဟိ” မှ စ၍ ဝေဒိဿာမိတိုင်အောင်သော စကားကို ညွှန်ပြသည်၊ ဧဝံ ကရိဿာမိ-ဖြင့် “ထိုစူးစမ်းခိုင်းသည့်အတိုင်း စူးစမ်းခဲ့ပါမည်” ဟု ဝန်ခံသည်။

မေးဖွယ်။

။“ဧဝံ ဘောကို ဘုကြောင့် ဤမျှလောက် အကျယ်ဖွင့်ရသနည်း”

ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ ဤသို့အကျယ် မဖွင့်လျှင် ပါဠိတော်၌ “အဟံ ခေါပန တာတ အမ္မဋ္ဌ မန္တာနံ ဒါတာ၊ တွံ မန္တာနံ ပဋိဂ္ဂဟေတာ” ဟု ဆရာကြီးက ပြောပြီးနောက် “ဧဝံ ဘော” ဟု အမ္မဋ္ဌက လက်ခံရ၍ “မန္တာနံ ဒါတာ၊ မန္တာနံ ပဋိဂ္ဂဟေတာ” ဟူသော စကားကို လက်ခံသည်ဟု ထင်မှားဖွယ်ရှိသောကြောင့် ဤမျှလောက် အကျယ်ဖွင့်ရပါသည်။ ဤသို့အကျယ်ဖွင့်သော်လည်း အဓိပ္ပာယ်နက်သာ၊ ပါဠိတော်၌ကား “ဘော-အရှင်ဆရာ၊ ဧဝံ-ဤအမိန့်အတိုင်းပါ” ဟုသာ ပေးနိုင်ပါသည်။

ရှိသောကြောင့် “မာဏဝကေဟိတိ ပေါက္ခရသာတိဿေဝ အန္တေဝါသိကေဟိ” ဟု ပါဠိရှိစေလိုကြ၏။ ထိုသို့ရှိလျှင် သာ၍ ရှင်း၏။] သော-ထိုပေါက္ခရသာတိ ဆရာကြီးသည်၊ တေသံ-ထိုအနီးနေ တပည့်တို့အား၊ အဗ္ဗုဒ္ဓေန-အဗ္ဗုဒ္ဓနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ဂစ္ဆထ-လိုက်သွားကြကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သညံ-အမှတ်အသားကို၊ အဒါသိ ကိရ-ပေးသတတ်။

ယာဝတိကာ ယာနဿ ဘူမိတိ-ကား၊ ယတ္တကံ-အကြင်မျှအတိုင်းအရှည် ရှိသော၊ (ဘူမိ-မြေကို) ယာနေန-ယာဉ်ဖြင့်၊ ဂန္တိ-သွားခြင်းငှာ၊ သက္ကာ-တတ် ကောင်းသည်၊ ဟောတိ၊ (တတ္တကံ-ထိုမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဘူမိ-ကို၊ ဂန္တာ-၍) ယာနာ ပစ္စောရောဟိတွာတိ-ကား၊ အယာနဘူမိ-ယာဉ်၏မြေ မဟုတ်သော၊ ဒွါရကောဌကသမိပံ-တံခါးမုခ်၏ အနီးအရပ်သို့၊ ဂန္တာ-ရောက်၍၊ ယာနတော-မှ၊ ပဋိဩရောဟိတွာ-သက်ဆင်း၍၊ (“ပါဝိသိ” ၌ စပ်။)

တေန ခေါပန သမယေနာတိ-ကား၊ ယသ္မိ သမယေ-၌၊ အဗ္ဗုဒ္ဓော-သည်၊ အာရာမံ-အာရာမံသို့၊ ဝါ-ကျောင်းတိုက်သို့၊ ပါဝိသိ-ဝင်ပြီ၊ ဌိတမဇ္ဈနိကသမယေ- ထိုမွန်းတည့်ရာ အခါဖြစ်သော၊ တသ္မိ သမယေ-၌၊ (“စင်္ဂမန္တိ” ၌ စပ်။) ပန- ပရိယာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ တသ္မိ သမယေ- ထိုမွန်းတည့်ရာ အခါ၌၊ စင်္ဂမန္တိ-စင်္ကြံသွားကြကုန်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေး တည်း၊ . . . ပဏီတဘောဇနပစ္စယဿ-ပဏီတဘောဇနကို စားရခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ထိနမိဒ္ဓဿ-ထိနမိဒ္ဓကို၊ ဝိနောဒနတ္ထံ-ပယ်ဖျောက်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ (စင်္ဂမန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊) ဝါ-တစ်နည်း၊ တေ- စင်္ကြံကြွသော ရဟန်းတော်တို့သည်၊ ဒိဝါပဓာနိကာ-နေ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်

ယာဝတိကာ ယာနဿ ဘူမိ။ ။သာမညဖလသုတ်တုန်းက “ယာဝတိကာ နာဂဿဘူမိ” ကို “ယတ္ထ သက္ကာ ဟတ္ထိ အဘိရုဇ္ဇေန ဂန္တံ၊ အယံ နာဂဿ ဘူမိနာမ” ဟု ဖွင့်ခဲ့၏။ ထိုအဖွင့်၌ “ယတ္ထ” ဟုလည်းကောင်း၊ “အယံ” ဟုလည်းကောင်း ရှိသောကြောင့် ရှေ့နောက် ညီ၏။ ဤနေရာ၌ “ယတ္တကံ” ဟု စသောကြောင့် “အယံ ယာနဿ ဘူမိ” ဟု နိယမဝါကျ ရှိခြင်းသည် မကောင်း၊ ရှေးစာအုပ်များ၌လည်း မရှိကြ၊ ထိုသို့နိယမဝါကျ မရှိသော ကြောင့် ဆရာတို့သည် “တတ္တကံ ဘူမိ ဂန္တာ” ဟု နိယမဝါကျထည့်၍ အနက်ပေးတော်မူကြ သည်။ ထိုအတိုင်းပင် ဤနိဿယ၌လည်း အနက်ပေးထားသည်။

အယာနဘူမိ။ ။“ယာနဿ +အဘူမိ-ယာဉ်ဖြင့်သွား၍ မတတ်နိုင်ရာ ဌာန ဖြစ်သော” ဟု ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြ၏။ [သာမညဖလသုတ်အဖွင့်၌ ဤပုဒ်မပါခဲ့၊ သီဟိုဠ်မှ၌ “အဘူမိ” ဟု ရှိ၏၊ မကောင်းလှ။]

ဒိဝါပဓာနိကာ ဝါ။ ။ရဟန်းအများနှင့် ဆက်ဆံသော အဖြေကို “ပဏီတ ဘောဇနပစ္စယဿ ထိနမိဒ္ဓဿ ဝိနောဒနတ္ထံ” ဟု ပြပြီး၍ ဒိဝါပဓာနိကပုဂ္ဂိုလ်များ၏ သီးခြား အလေ့အကျင့်ကို တစ်နည်းပြလိုသောကြောင့် “ဒိဝါပဓာနိကာ ဝါ” ဟု မိန့်သည်။

ကုန်သော ရဟန်းတို့တည်း။ ဟိ-မှန်၊ တာဒိသာနံ-ထိုကဲ့သို့ရှုအပ်ကုန်သော ဒိဝါ
ပဓာနိကရဟန်းတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ ပစ္ဆာဘတ္တံ-ဆွမ်း၏ နောက်အဖို့၌၊ စင်္ကမိတ္တာ-
ပြီး၍၊ နှာယိတ္တာ-ရေချိုးပြီး၍၊ သရီရံ-ကိုယ်ကို၊ ဥတု-အငွေ့ကို၊ ဂါဟာပေတွာ-
ယူစေပြီး၍၊ နိသဇ္ဇ-ထိုင်၍၊ သမဏဓမ္မံ-ရဟန်းတရားကို၊ ကရောန္တာနံ-ပြုကုန်
လတ်သော်၊ (ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ကုန်သည်ရှိသော်) စိတ္တံ-သည်၊ ဧကဂ္ဂံ-တစ်ခု
တည်းသော အာရုံရှိသည်၊ ဝါ-တည်ကြည်သည်၊ ဟောတိ-၏။

ယေန တေ ဘိက္ခုတိ - ကား၊ သော - ထိုအမ္မဋ္ဌလုလင်သည်၊ သမဏော
ဂေါတမော-သည်၊ ကုတိ-အဘယ်၌ပါနည်း၊ ဝါ-အဘယ်မှာပါနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊
ပရိဝေဏတော-ပရိဝုဏ်တစ်ခုမှ၊ ပရိဝေဏံ-ပရိဝုဏ်တစ်ခုသို့၊ အနာဂန္တာ-
မသွားမူ၍၊ ပုစ္ဆိတွာဝ-မေးပြီး၍သာ၊ ပဝိသိဿာမိ-ဝင်ရတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့
နှလုံးသွင်း၍၊ ဝိလောကေန္တော-ထိုထိုဤဤ ကြည့်ရှုလတ်သော်၊ အရညဟတ္ထိ
ဝိယ-တောဆင်ပြောင်ကြီးတို့ကဲ့သို့၊ (တောဆင်ပြောင်ကြီးများ တရွေ့ရွေ့ သွားနေ
ကြသကဲ့သို့) မဟာစင်္ကမေ-ကျယ်ဝန်းသော စင်္ကြံ၌၊ စင်္ကမမာနေ-စင်္ကြံကြွနေ
ကုန်သော၊ ပံသုကူလိကေ-ပံသုကူဓုတင် ဆောင်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဒိသွာ-
မြင်ရ၍၊ တေသံ - ထိုပံသုကူဓုတင်ဆောင် ရဟန်းတို့၏၊ သန္တိကံ - အထံသို့၊
အဂမာသိ-သွားပြီ၊ တံ-ထိုသွားခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ယေန တေ ဘိက္ခုတိ
အာဒိ-ကို၊ (အာယသ္မတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဒဿနာယတိ-ကား၊ ဒဌံ-
မြင်ခြင်းငှာ၊ ပဿိတုကာမာ-မြင်ခြင်းငှာ အလိုရှိကုန်သည်၊ ဝါ-တွေ့လိုကုန်သည်၊
ဟုတွာ, (“ဥပသင်္ကန္တာ-ချဉ်းကပ်ခဲ့ပါကုန်ပြီ” ၌ စပ်) ဣတိ အတ္ထော။

အဘိညာတကောလညောတိ - ကား၊ ပါကဋကုလဇော - ထင်ရှားသော
အမျိုး၌ ဖြစ်သူတည်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ ဇမ္ဗုဒီပေ-ဇမ္ဗုဒိပ်၌၊ အမ္မဋ္ဌကုလံ
နာမ-အမ္မဋ္ဌအမျိုးမည်သည်၊ ပါကဋကုလံ-ထင်ရှားသော အမျိုးသည်၊ အဟောသိ-
ပြီ၊ [တဒါဟု ဆိုသောကြောင့် “အမ္မဋ္ဌ၏ အမျိုးသည် ရှေးရှေးက ထင်ရှားသော

အဘိညာတကောလညော။ ။ “ပါကဋ ကုလဇော” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် အဘိ
ညာယတေတိ အဘိညာတံ-အလွန်သိအပ်သော အမျိုး၊ “အလွန်သိအပ်” ဟူသည် ထင်ရှား
သော အမျိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပါကဋကုလ” ဟု ဖွင့်သည်၊ အဘိညာတံစ + တံ + ကုလံစာတိ
အဘိညာတကုလံ၊ “ဇ” ဟု ဆိုသောကြောင့် “အဘိညာတကုလေ + ဇာတော” ဟု ဋီကာသစ်
ပြု၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန် ကာဒိ (၆) သုတ် နိဿယသစ်၌ကား “အဘိညာတကုလဿ + အပစ္စံ”
ဟု ပြု၍ အပစ္စအနက်၌ ညပစ္စည်းသက်၏၊ ကုဉ်းကား မဇ္ဈေဝုနိပြု။

အမျိုး မဟုတ်ခဲ့သော်လည်း ထိုအချိန်၌ကား ထင်ရှားသည်” ဟု ပြသည်။] အဘိညာတဿာတိ-ကား၊ ရူပဇာတိမန္တကုလာပဒေသေစိ-ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော ရုပ်အဆင်း၊ ဇာတ်၊ မန္တန်၊ အမျိုးတို့ဖြင့်၊ ပါကဋဿ-ထင်ရှားသော၊ (ပေါက္ခရသဘာတိဿ ပြာဟ္မဏဿ၌ စပ်)၊ အဂရူတိ-ကား၊ အဘာရိယော-ဝန်မလေးသည်၊ (ဟောတိ) ဟိ-မှန်၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အမ္မဋ္ဌ-ကို၊ ဉာပေတုံ-သိစေခြင်းငှာ၊ န သက္ကဏေယျ-မစွမ်းနိုင်ရာ၊ တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တေန-ထိုအမ္မဋ္ဌနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ကထာသလ္လာပေါ-စကားပြောဆိုခြင်းသည်၊ ဂရု-ဝန်လေးသည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ ပန-ကား၊ ဘဂဝတော-၏၊ တာဒိသာနံ-ကုန်သော၊ မာဏဂါနံ-လုလင်တို့၏၊ သတေနာပိ-တစ်ရာသည်လည်းကောင်း၊ သဟဿေနာပိ-တစ်ထောင်သည်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စ-ပြဿာနာကို၊ ပုဋ္ဌဿ-မေးအပ်သည်ဖြစ်၍၊ (သမာနဿ-သော်)၊ (တစ်နည်း)၊ ပုဋ္ဌဿ-မေးအပ်သော၊ (ဘဂဝတော-၏)၊ ဝိသဇ္ဇနေ-ဖြေဆို ရခြင်း၌၊ ဒန္ဓာယိတတ္ထံ-လေးလံသည်၏ အဖြစ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-သို့၊ မည မာနာ-သိကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ အဂရု ခေါ် ပနာတိ-ဟူ၍၊ စိန္တယီသု-စဉ်းစား ကြကုန်ပြီ၊ ဝိဟာရောတိ-ဝိဟာရောဟူသော စကားကို၊ ဂန္ဓကုဋိ-ဂန္ဓကုဋိကျောင်း တော်ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ။

အဘိညာတဿ။ ။“ပါကဋဿ” ဟု ဖွင့်လိုရင်းတည်း၊ ထိုပါကဋ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း ဝိသေသနကို ပြလို၍ “ရူပ၊ ဇော၊ ကုလာပဒေသေတိ” ဟု ထည့်သည်၊ ရူပစသည်တို့သည် ပေါက္ခရသဘာတိဆရာကို ညွှန်ပြကြောင်းတို့တည်း၊ “ပေါက္ခရသဘာတိပုဏ္ဏားသည် ရုပ်အဆင်းက ဤမျှလောက် ချော၏၊ ဇာတ်ကလည်း ဤမျှလောက် မြတ်၏၊ မန္တန်ကိုလည်း ဤမျှလောက် တတ်၏၊ အမျိုးကလည်း ဤမျှလောက် ကောင်း၏” ဟု ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သည်-ဟူလို၊ အပဒိဿတေ ဧတေဟိတိ အပဒေသာနိ၊ ရူပဇာတိမန္တကုလာနိစ + တာနိ + အပဒေသာနိစာတိ ရူပ၊ ဇော၊ ပဒေသာနိ။

အဂရူ။ ။“ဘရိတဗ္ဗတိ ဘာရိယံ-ထမ်းဆောင်ထိုက်သော တာဝန်၊ ဝါ-လေးသောဝန်” ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ကထာသလ္လာပေါနှင့်လည်း အရတူအောင် “အဘာရိယော” ဟု ရှိရ၏၊ ရှေ့ သာမညဗလသုတ် သာမညဗလပုစ္ဆာ အဖွင့်၌ “သစေ တေ အဂရူတိ သစေ၊ ဇော၊ ဘာရိယံ န ဟောတိ (ဂရုကို ဘာရိယံ)” ဟု ဖွင့်ခဲ့ပြီ။ [“အဘာရိကော” ဟု တချို့စာအုပ်၌ ရှိ၏၊ ကောင်းမည် မထင်။]

ဝိဟာရောတိ ဂန္ဓကုဋိ။ ။“ဝိဟာရော” ဟု သာမညဆိုသော်လည်း “သာမည ဝစနိယဿ ဝိသေသော အဝဋ္ဌာနတော ဝိသေသတ္ထိနာစ ဝိသေသော ပယောဇီယတေ” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ပကရဏ (အရာ) အားလျော်စွာ “ဂန္ဓကုဋိ” ဟူသော ဝိသေသအနက်ကို ယူနိုင်၏၊ ဤစကားမျိုးကို “သန္ဓာယ ဘာသိတစကား” ဟု ဆိုသည်၊ “ပစ္စက္ခ ဘာသိတ-တိုက်ရိုက်ဆိုအပ်သော စကား မဟုတ်” ဟု ဟူလို၊ နည်းအားဖြင့်ကား နေယျတ္ထနည်းတည်း နေရာတိုင်းမှာ သတိပြုပါ။

အတရမာနောတိ-ကား၊ အတုရိတော-ဖြစ်သော အဆောင်အလျင် မရှိ သည်။ (ဟုတွာ, “ပဝိသိတွာ” ၌ စပ်။) [အတုရိတဖြစ်ပုံကို အဓိပ္ပာယ် ပြလို၍ “သဏိကံ” စသည်မိန့်။] သဏိကံ-ဖြည်းဖြည်း၊ ပဒပ္ပမာဏဌာနေ-ရှေ့ခြေ နောက် ခြေတို့၏ အတွင်းဝယ် တောင်ဆုပ်ပမာဏရှိသော အရပ်၌၊ ပဒံ-ခြေကို၊ နိက္ခိ ပန္နော-ချလျက်၊ (“ပဝိသိတွာ” ၌ စပ်။) [ထိုသို့ချသဖြင့် အကျိုးရပုံကို ပြလို၍ “ဝတ္ထံ ကတွာ” စသည် မိန့်။] ဝတ္ထံ-ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ (ရဟန်း ထုံးစံအတိုင်း ပြု၍) သုသမ္ပန္ဒ-ကောင်းစွာ တံမြက်လှည်းအပ်သော၊ မုတ္တာတလ သိန္နုဝါရသန္တရသဒိသံ-ပုလဲအပြင်နှင့်လည်း တူ၊ ရေအုနွဲ့ပန်းအခင်းနှင့်လည်း တူသော၊ ဝါလိကံ-သဲအပြင်ကို၊ အဝိနာသေန္တော-မပျက်စေဘဲ၊ (“ပဝိသိတွာ” ၌ စပ်။) ဣတိ (အယ်)-ကား၊ အတ္ထော-အတရမာနောပုဒ်၏ အဓိပ္ပာယ်အနက်တည်း၊ အာဠိန္ဒတိ-ကား၊ ပမုမံ-ဂန္ဓကုဋ် အဦးအစမုခ်သို့၊ (“ပဝိသိတွာ” ၌ စပ်။) ဥက္ကာ သိတွာတိ-ကား၊ ဥက္ကာသိတသဒ္ဓံ-ချောင်းဟန်သံကို၊ ကတွာ-၍။

အဂ္ဂဠိန္ဒ - ကား၊ ဒွါရကဝါဋ် - တံခါးရွက်ကို၊ အာကောဋေဟိတိ - ကား၊ အဂ္ဂနခေဟိ-လက်သည်းဖျားတို့ဖြင့်၊ သဏိကံ-ဖြည်းဖြည်း၊ ကုဉ္ဇိကစ္ဆိဒ္ဒသမိပေ- သံကောက်ပေါက်၏ အနီး၌၊ အာကောဋေဟိ-ခေါက်လိုက်လော၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ [“သံကောက်ပေါက်နား၌ ခေါက်လိုက်” ဟူသောစကားကို ထင်ရှား စေလို၍ “ဒွါရံ ကိရ”စသည်ကို မိန့်သည်။] ကိရ-ချဲ့၊ ဒွါရံ-ကို၊ အတိဥပရိ- အလွန် အထက်ကျသော အရပ်၌၊ အမနုဿာ-နတ်ဘိလူးတို့သည်၊ (ကောဋေန္တိ- ခေါက် ကြကုန်၏) အတိဟေဌာ-အလွန်အောက်ကျသော အရပ်၌၊ ဒီယဇာတိကာ- ကျောက်ရှည်မျိုးတို့သည်၊ (ကျောက်နုန်းရှည်သော အမျိုးဇာတ်ရှိသော မြွေနဂါးတို့ သည်) ကောဋေန္တိ၊ တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (အလွန်အထက်လည်း ကျ၊ အလွန်အောက်လည်းကျအောင်)၊ အနာကောဋေတွာ - မခေါက်မူ၍၊ မဇ္ဈေ-

အတရမာနော။ ။တရဓာတ်သည် သမ္ဘမ (မရပ်မတည်ခြင်း-မတည်ငြိမ်ခြင်း၊ ပျာယိပျာယာဖြစ်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏၊ တုရဓာတ်လည်း ဝေဂဇ (လျင်စွာဖြစ်ခြင်း) အနက် ကို ဟော၏၊ သဉ္ဇာတအဿအနက်၌ ဣတပစ္စည်း သက်၍ “အတုရိတော” ဟု ပရိယာယ် အနက်ကို ဖွင့်သည်၊ “အတုရန္တော” ဟု မူကွဲရှိရာ၌ကား အန္တပစ္စည်းဖြစ်၍ “အတရမာနော” နှင့်သာ၍ လိုက်လျောသည်။

ပဒပ္ပမာဏဌာနေ။ ။အတရမာနောကိုပင် “သဏိကံ ၊ပေ၊ ပဒံ နိက္ခိပန္နော” ဟု ဖွင့်သည်၊ “ပျာယိပျာယာဖြင့် ခြေလှမ်းကျဲကျဲ လှမ်းမသွားဘဲ ဖြည်းဖြည်း မှန်မှန် လှမ်းသွားပါ” ဟူလို ပဒါနံ-ရှေ့ခြေ နောက်ခြေတို့၏ အကြား၌ + ပမာဏံ-တောင်ဆုပ်အတိုင်းအရှည် ရှိသော အရပ်တည်း၊ ပဒပ္ပမာဏံ၊ ပဒပ္ပမာဏံစ + တံ + ဌာနံစာတိ ပဒပ္ပမာနဌာနံ။ [ဒွိန္ဒံ ပဒါနံ အန္တရေ မုဋ္ဌိရတနပ္ပမာဏဌာနေ။-ဋီကာသစ်။]

အလယ်၌၊ ဆိဒ္ဓသမိပေ-အပေါက်၏ အနီး၌၊ ကောဋေတဗ္ဗ-ခေါက်ရာ၏၊ ဣတိ ဣဒံ-ဤသံကောက်ပေါက်အနီး၌ ခေါက်ရခြင်းသည်၊ ဒွါရကောဋေနဝတ္တံ-တံခါး ခေါက်ခြင်း၏ ကျင့်ဝတ်တည်း၊ ဣတိ-ဤအဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒီပေန္တာ-ပြုကြကုန်လျက်၊ ဝဒန္တိ-အာကောဋေဟိဟု ပြောဆိုကြကုန်၏။

ဝိဝရိ ဘဂဝါ ဒွါရံတိ-ကား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဥဌာယ-ထတော်မူ၍၊ ဒွါရံ-ကို၊ န ဝိဝရိ-ဖွင့်တော်မူသည်မဟုတ်၊ ပန-အနွယ်ကား၊ ဝိဝရိယတု-ဖွင့်အပ်စေ သတည်း၊ ဝါ-ဖွင့်စေသတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့နှလုံးသွင်းတော်မူ၍၊ ဟတ္ထံ-လက် တော်ကို၊ ပဿာရေသိ-ဆန့်တော်မူပြီ၊ တတော-ထိုသို့ဆန့်တော်မူခြင်းကြောင့်၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရား၊ တုမေဟိ-ရှင်တော်ဘုရားတို့သည်၊ အနေကာသု-များစွာ ကုန်သော၊ ကပ္ပကောဋီသု-ကမ္ဘာကုဋေတို့၌၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ ဒေမာနေဟိ-ပေး တော်မူကုန်လတ်သော်၊ သဟတ္ထာ-မိမိလက်ဖြင့်၊ ဒွါရဝိဝရဏကမ္ဘံ-တံခါးဖွင့် ကြောင်းကံကို၊ န ကတံ-မပြုအပ်ခဲ့ပါ၊ ဣတိ-ဤသို့မလျှောက်သော်လည်း လျှောက် သကဲ့သို့၊ သယမေဝ-အလိုလိုသာ၊ ဒွါရံ-သည်၊ ဝိဝဋ်-ပွင့်ပြီ၊ ပန-ထိုသို့ပင် အလိုလိုပွင့်ပါသော်လည်း၊ ယသွာ-ကြောင့်၊ တံ-ထိုတံခါးသည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ မနေန-စိတ်တော်ကြောင့်၊ ဝိဝဋ်-ပွင့်ရပြီ၊ တသွာ-ကြောင့်၊ ဝိဝရိ ဘဂဝါ ဒွါရံတိ- ဟူ၍၊ ဝတ္ထု-ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-သင့်၏၊ [ဘုရားကိုယ်တော်တိုင် မဖွင့် သော်လည်း ဘုရားရှင်၏ စိတ်တော်ကြောင့် ပွင့်ရကား “ဝိဝရိ ဘဂဝါ ဒွါရံ- ဘုရားရှင်သည် တံခါးကို ဖွင့်တော်မူပြီ” ဟု ဆိုထိုက်ပါသည်-ဟူလို၊ ဝိဝရိယတုကို ကမ္မကတ္တားဟောကြံ၍ နောက်တစ်နည်း ပေးပါသည်၊ ဤနည်း၌ “ဒွါရံ-တံခါး သည်” ဟု ပေးပါ။]

ဘဂဝတာ သဒ္ဓိ သမ္မောဒိသုတိ-ကား၊ ခမနီယာဒိနိ-ခမနီယ အစရှိသော အကြောင်းအရာတို့ကို၊ ပုစ္ဆန္တော-မေးတော်မူလျက်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တေဟိ- ထိုလူလင်တို့နှင့်၊ (သဒ္ဓိ - တကွ၊ သမပ္ပဝတ္ထမောဒေါ - အညီအမျှဖြစ်သော ရောနှောခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိ ယထာ-သို့၊) ဧဝံ-တူ၊ တေပိ-ထိုလူလင်တို့သည် လည်း၊ ဘဂဝတာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ သမပ္ပဝတ္ထမောဒေါ-ကုန်သည်၊ အဟေသံ - ကုန်ပြီ၊

ယထာ |ပေ၊ အဂမံသု။ ။ “ယထာ |ပေ၊ တေဟိ” သည် ဥပမာနဝါကျ၊ “ဧဝံ |ပေ၊ အဟေသံ” သည် ဥပမေယျဝါကျ၊ “သီတောဒကံ |ပေ၊ အဂမံသု” ဝါကျသည် “သမပ္ပဝတ္ထ မောဒေါ” ဟူသော ရှေ့စကား၏ အနက်ကို ဥပမာဖြင့် ထင်ရှားပြသော တပ္ပိကဋီကရဏ ဝါကျတည်း။ [ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ “သီတောဒကံ |ပေ၊ အဂမံသု” ဝါကျသည် ဥပမာနဝါကျ၊ ရှေ့ ၂ ဝါကျသည် ဥပမေယျဝါကျ-ဟု ခွဲခဲ့သည်မှာ အမှားတည်း၊ ထိုပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၌ ဤစာရှိအတိုင်း ပြင်ပါ။] ကြွင်းသော အဓိပ္ပာယ်များကို ပါရာဇိကဏ် ဝေရဉ္စ ကဏ္ဍ ဘာသာဋီကာကို နည်းမှီ၍ “ဧကမန္တံ နိသီဒိသု” တိုင်အောင် သိပါ။

သီတောဒကံ-ရေအေးသည်။ ဥဏှောဒကေန-ရေနွေးနှင့်၊ (သမ္မောဒိတံ-အညီအမျှ ရောနှောခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဧကိဘာဝံ-တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ ဝိယ-ရောက်သကဲ့သို့) [နိစ္စပ္ပဝတ္တိဝတ္တမာန်ဖြစ်၍ ပစ္စုပ္ပန်ထားသည်။] တထာ သမ္မောဒိတံ ဧကိဘာဝံ၊ အဂမံသု-ကုန်ပြီ။

စ-သည်သာ မကသေး၊ ဘော ဂေါတမ-အရှင်ဂေါတမ၊ ကစ္စိ-အသို့ပါနည်း၊ (စတုစ္စက္ကံ-၄ ပါးသော ကုရိယာပုထ်တည်းဟူသော စက်ရှိသော၊ နဝဒ္ဒါရံ-၉ ပေါက်သော ဒွါရရှိသော၊ ကုဒံ သရီရယန္တံ-ဤကိုယ်တည်းဟူသော ယန္တြားကို၊ ခမနီယံ-သည်းခံအပ် သည်းခံနိုင်ပါ၏လော၊ ဝါ - ခန့်ကျန်းပါ၏လော၊ ကစ္စိ - ပါနည်း၊ ယာပနီယံ-ရှည်သော ကာလသို့ ရောက်စေအပ်၊ ရောက်စေနိုင်ပါ၏လော၊ ဝါ-မျှတပါ၏လော၊ ကစ္စိ၊ ဘောတော ဂေါတမဿစ-၏လည်းကောင်း၊ သာဝကာနဉ္စ-တို့၏လည်း ကောင်း၊ အပ္ပါဗာမံ-နှိပ်စက်ပြင်းစွာ၊ မခံသာသော၊ ရောဂါကြီး၏ မရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏လော၊) (ကစ္စိ၊) အပ္ပါတကီ-ဆင်းရဲငြိငြင်၊ အသက်ရှင်ဖွယ်၊ ရောဂါငယ်၏ မရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ - လော၊) (ကစ္စိ၊) လဟုဋ္ဌာနံ-လျင်မြန်ပေါ့ပါး၊ ထသွားနိုင်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊ ကစ္စိ၊) ဗလံ-ကိုယ်အားသည်၊ (ဟောတိ၊ ကစ္စိ၊) ဖာသုဝိဟာရော-ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) ကုတိ အာဒိကာယ-ဤသို့အစရှိသော၊ ယာယ ကထာယ-အကြင် စကားဖြင့်၊ သမ္မောဒိသု-ရောနှောမိကုန်ပြီ။

[“တံ” ကို နောက်မှ ကထာနှင့် တွဲ၍ ပေးပါ။] ပီတိပါမောဇ္ဇသင်္ခါတသမောဒ ဇနနတော-ပီတိပါမောဇ္ဇဟု ဆိုအပ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ဘာဝပ္ပဓာနကြိ၊) သမ္မောဒိတုံ-နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းငှာ၊ ယုတ္တဘာဝတောစ-သင့်လျော်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သမ္မောဒနီယံ-သမ္မောဒနီယမည်သော၊ အတ္ထဗျူနမဓုရတာယ-အနက် သဒ္ဓါတို့၏ ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သုစိရံပိကာလံ-အလွန် ကြာမြင့်သော ကာလပတ်လုံးလည်း၊ သာရေတုံ (နိရန္တရံ ပဝတ္တေတုံ)-အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ အရဟဘာဝတော-ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သရိတဗ္ဗဘာဝတောစ-အမှတ်ရထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သာရဏီယံ-သာရဏီယမည်သော၊ စ-တစ်နည်းကား၊ သုယျမာနသုခတော-ကြာနာအပ်သည်ရှိသော် ချမ်းသာစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မောဒနီယံ-မည်သော၊ အနုဿရိယမာနသုခတော-အောက်မေ့အပ်သည်ရှိသော် ချမ်းသာစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာရဏီယံ-မည်သော၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဗျူနပရိသုဒ္ဓတာယ-သဒ္ဓါ၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မောဒနီယံ-မည်သော၊ အတ္ထပရိသုဒ္ဓတာယ-အနက် အဓိပ္ပာယ်၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာရဏီယံ-မည်သော၊ ဧဝံ-

ဤသို့ အနေကေဟိ-များစွာကုန်သော၊ ပရိယာယေဟိ-အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ သမ္မောဒနိယံ-နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ (တစ်နည်း) သမ္မောဒနိယံ-ဝမ်းမြောက်သင့် ဝမ်းမြောက်ထိုက်သော၊ သာရဏီယံ-အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေထိုက်သော၊ ဝါ-အဆက်မပြတ် အမှတ်ရထိုက်သော၊ တံ ကထံ-ထိုစကားကို၊ ဝီတိ သာရေတွာ (ပရိယောသာပေတွာ နိဋ္ဌာပေတွာ)-ပြီးဆုံးစေပြီး၍၊ ဧကမန္တံ-သင့်တင့်လျောက်ပတ် တစ်ခုသော အရပ်၌၊ နိဿိဒိသု-ထိုင်ကြကုန်ပြီ။

အဗ္ဗဋ္ဌော ပန မာဏဂေါတိ (ဧတ္ထ-၌၊ ဂုဠတ္ထံ-လျှို့ဝှက်တိမ်မြုပ်နေသော အနက်ကို၊) ကိရ (ဥဒ္ဓရိတွာ ဒေသေမိ)-ထုတ်ပြဦးအံ့၊ [“ကိရ (ယသ္မာ)” ဟုလည်း ပေးကြ၏။] သော-ထိုအဗ္ဗဋ္ဌသည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ရူပသမ္ပတ္တိယံ-ရုပ်အဆင်းတော်၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဝါ-ရုပ်ပုံသဏ္ဌာန်တော်၏ ပြည့်စုံခြင်း၌၊ စိတ္တပ္ပဿဒမတ္တမ္ဘိ-စိတ်ဖြင့် ကြည်ညိုခြင်းမျှကိုလည်း၊ အကတွာ-မပြုမူ၍၊ ဒသဗလံ-ကို၊ အပသာဒေသာမိ-မျက်နှာ မသာယာစေအံ့၊ ဝါ-စော်ကားအံ့၊ ဣတိ-သို့ကြ၍၊ ဥဒရေ-ရင်၌၊ ဗဒ္ဓဿာဋကံ-ဖွဲ့အပ်သော ပုဆိုးကို၊ မုဗ္ဗိတွာ-ဖြည်၍၊ ကဏ္ဏေ-လည်ပင်း၌၊ ဩလမ္ပေတွာ-တွဲရခွဲဆွဲ၍၊ ဧကေန-တစ်ဖက်သော၊ ဟတ္ထေန-လက်ဖြင့်၊ ဒုဿကဏ္ဍံ-ပုဆိုးအစွန်ကို၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ စင်္ကမံ-စင်္ကြံသို့၊ အဘိရုဟိတွာ-တက်၍၊ [လမ်းလျှောက်သောအားဖြင့် စင်္ကြံသွားခြင်းငှာ စင်္ကြံလမ်းသို့ တက်၍၊] ကာလေန-တရံတခါ၌၊ ဗာဟု-လက်ရံကို၊ (ဒေသေန္တော-ပြုလျက်လည်းကောင်း၊ ကာလေန-၌၊ ဥဒရံ-ရင်ကို၊ (ဒေသေန္တော) ကာလေန-၌၊ ပိဋ္ဌိ-ကျောက်ကုန်းကို၊ ဒေသေန္တော-လျက်လည်းကောင်း၊ ကာလေန-၌၊ ဟတ္ထဝိကာရံ-လက်၏ထူးခြားသောအမူအရာကို၊ (ကရောန္တော-ပြုလျက်လည်းကောင်း၊) ကာလေန-၌၊ ဘမုဝိကာရံ-မျက်ခွန်း၏ ထူးခြားသော အမူအရာကို၊ ကရောန္တော-လျက်လည်းကောင်း။

အပသာဒေသာမိ။ ။ရုရာဒိ သဒဓာတ်၊ တစ်နည်း-သာဒဓာတ်သည် သာယာခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ “အပ ဥပသာရကြောင့် သာယာခြင်းမှ ကင်းသော မျက်နှာ မသာယာခြင်း အနက်ဟော” ဟု သိစေလို၍ “မင်္ဂီ ကရိသာမိ” ဟု ဖွင့်သည်။ [“ပဏာမေ တဗ္ဗောတိ အပသာဒေတဗ္ဗော” ဟု (ဝိနည်း မဟာဝါဝဂ္ဂ-န သမ္မာဝတ္ထနကထာ၌) ဖွင့်အပ်သော ပဏာမန အနက်ကား ဤနေရာ၌ မဖြစ်သင့်။]

ကဏ္ဏေ ဩလမ္ပေတွာ။ ။ခန္ဓေ အာသဇ္ဇေတွာ ဥဘော ခန္ဓေ ဩလမ္ပေတွာ-ပခုန်း ပေါ်၌ ကပ်ငြိစေ-တင်ထားပြီးလျှင် ပခုန်း ၂ ဖက်၌ တွဲရရားကျစေလျက်၊-ဋီကာ။ [“ဥဘောသု ခန္ဓေသု သာဋကံ အာသဇ္ဇေတွာ ကဏ္ဏေ ဩလမ္ပေတွာ” ဟုလည်း ဋီကာမူကွဲ ရှိ၏။]

ဒုဿကဏ္ဍံ ဂဟေတွာ။ ။ပုဆိုးတောင်ရှည်၏ အောက်အဖျားတစ်ဖက်ကို လက်ဖြင့် ဆွဲကိုင်ခြင်းကို “ဒုဿကဏ္ဍံ ဂဟေတွာ” ဟု ဆိုသည်။ မြန်မာတို့က “စွန်တောင် ဆွဲခြင်း” ဟု ခေါ်ကြ၏။

ဘော ဂေါတမ-အရှင်ဂေါတမ၊ ကစ္စိ-အသို့နည်း၊ တေ-အရှင်၏၊ ဓာတု သမတာ-ရသ အစရှိသော ဓာတ်တို့၏ ညီမျှကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏လော၊) ကစ္စိ-နည်း၊ ဘိက္ခဟာရေန-ဆွမ်းဟူသော အာဟာရဖြင့်၊ န ကိလမသိ-မပင်ပန်းပါ၏လော၊ ပန-ထိုသို့ပင် မေးရပါသော်လည်း၊ တေ-အရှင်၏၊ အကိလမထာကာရောဝ-မပင်ပန်းပုံ အခြင်အရာသည်သာ၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား ပါ၏၊ ဟိ-ထင်ရှားခြင်းသည် မှန်၏၊ တေ-အရှင်၏၊ အင်္ဂပစ္စင်္ဂီနိ-အင်္ဂါကြီးငယ် တို့သည်၊ ထူလာနိ-ဆူဖြိုးကုန်၏၊ ပါသာဒိကတ္ထံ-ကြည်ညိုခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ၊ ဂတဂတဌာနေ-သွားအပ် သွားအပ်သော အရပ်၌၊ (အကြည်ညိုခံဖို့ရန် သွားရာအရပ်တိုင်း၌) (တစ်နည်း) ပါသာဒိကတ္တာ-ကြည်ညို ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဥပ္ပန္နဗဟုမာနာ စသည်၌ စပ်) ဂတဂတဌာနေ-ရောက်အပ် ရောက်အပ်သော အရပ်၌၊ တေ-အရှင်အား၊ ဗဟု ဇနာ-များစွာသော လူတို့သည်၊ (အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) ရာဇပဗ္ဗဇိတော-မင်းအဖြစ်မှ ထွက်၍ ရဟန်းပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ဣတိစ-ဤသို့ကြံ၍လည်း ကောင်း၊ (အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားတည်း၊ ဣတိစ-ဤသို့ကြံ၍လည်း ကောင်း၊ ဥပ္ပန္နဗဟုမာနာ-ဖြစ်သော များစွာ မြတ်နိုးခြင်းရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ပဏိတံ-မွန်မြတ်သော၊ ဩဇေန္တံ-ဩဇာရှိသော၊ အာဟာရံ-အာဟာရကို၊ ဒေန္တိ-ပေးလှူကြကုန်၏။

ဘော-အမောင်တို့၊ (သူ၏ မာဏဂတေကို ခေါ်သည်၊) ပဿထ-ကြည့် ကြကုန်လော၊ ဂေဟံ-ကျောင်းတော်သည်၊ စိတ္တသာလာ ဝိယ-ဆန်းကျယ်သော ဇရပ်နှင့် တူ၏၊ ဒိဗ္ဗပါသာဒေါ ဝိယ-နတ်၌ဖြစ်သော ပြဿဒ်နှင့် တူ၏၊ ဣမံ မဇ္ဇံ-ဤညောင်စောင်းကို၊ ပဿထ-ကြည့်ကြကုန်ဦးလော၊ ဗိမ္မောဟနံ-ခေါင်းအုံးကို၊ ပဿထ၊ ဧဝမ္မပေ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဌာနေ-အရပ်၌၊ ဝသန္တဿ-နေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သမဏဓမ္မံ-ရဟန်းတရားကို၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ ကိံ ဒုက္ကရံ-အဘယ်မှာ

ဓာတုသမတာ။ ။ရသာဒိဓာတုနံ သမာဝတ္ထတာ၊ အရောဂတာတိ အတ္ထော-ဋီကာ၊ “ခန္ဓာကိုယ်၌ ရသဓာတ်၊ သွေးဓာတ်၊ အသားဓာတ်၊ သလိပ်၊ သီးခြေ၊ လေ၊ သုက်” ဟူသော ဓာတ်တို့၏ ညီမျှသော အခိုက်အတန့်ရှိသည်၏ အဖြစ်တည်း၊ ထိုသို့ဖြစ်သောအခါ ကျန်းမာသောကြောင့် “အရောဂတာတိ အတ္ထော” ဖွင့်သည်။

ပါသာဒိကတ္ထံ။ ။“ပဿဒံ ဇနေတိတိ ပါသာဒိကော၊ (ပါသာဒိကဘာဝ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပ္ပဓာနကြံ) လူအများ၏ ကြည်ညိုခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်း” ဟူသည် အကြည်ညို ခံလိုခြင်းတည်း၊ ထိုသို့အကြည်ညိုခံခြင်း အကျိုးငှာ၊ “ဂတဂတဌာနေ-သွားအပ် သွားအပ်သော အရပ်တိုင်း၌” ဟု စပ်ပါ၊ “ပါသာဒိကတ္တာ-ကြည်ညိုခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်” ဟု မူကွဲပြု၍ “ဥပ္ပန္နဗဟုမာနာ၌ စပ်” ဟု ဋီကာသစ် ဆိုသေး၏။

ခဲယဉ်းတော့အံ့နည်း၊ ဣတိ ဧဝရူပံ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ အနာစာရဘာဝ သာရဏီယံ-မလျောက်ပတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် အမှတ်ရထိုက်သော၊ ဥပ္ပက္ခာန ကထံ-ပျက်ရယ် ပြောင်လှောင်ကြောင်း စကားကို၊ ကထေတိ-ပြောဆို၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ အဗ္ဗဋ္ဌော ပန၊ ပေ၊ ဝီတိသာရေတိတိ-ဟူ၍၊ (အာယသ္မတာ အာနန္ဒ ဣရေန) ဝုတ္တံ။

အထခေါ ဘဂဝါတိ-ကား၊ အထ-ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အယံ မာဏဝေါ-ဤလူလင်သည်၊ ဟတ္ထံ-လက်ကို၊ ပသာရေတွာ-ဆန့်၍၊ ဘဝဂ္ဂံ- ဘဝဂ်ကို၊ ဂဟေတုကာမော ဝိယ-ကိုင်လိုသူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပါဒံ-ခြေကို၊ ပသာရေတွာ-ဆန့်၍၊ အဝီစိ-အဝီစိသို့၊ ဝိစရိတုကာမော ဝိယ-လှည့်လည်လိုသူ ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မဟာသမုဒ္ဒံ-မဟာသမုဒ္ဒရာကို၊ တရိတုကာမော ဝိယ- လက်ပစ် ကူးလိုသူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သိနေရုံ-မြင့်မိုရ်တောင်သို့၊ အာရောဟိတု ကာမော ဝိယ-တက်လိုသူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ (ဟုတွာ) အဋ္ဌာနေ-မဖြစ်နိုင်သော အရာ၌၊ ဝါယမတိ-အားထုတ်ဘိ၏၊ ဟန္တု-ယခု၊ တေန-ထိုအမ္ပဋ္ဌနှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တကွ၊ မန္တေမိ-တိုင်ပင်နီးနှော ပြောဆိုရတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့လုံးသွင်တော်မူ၍၊ အဗ္ဗဋ္ဌံ၊ မာဏဝံ-ကို၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ-ပြီ၊ အာစရိယပါစရိယေဟိတိ-ကား၊ အာစရိယေဟိစ-သင့်ဆရာတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ တေသံ-ထိုသင့်ဆရာတို့၏၊ အာစရိယေဟိစ-ဆရာတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ (သဒ္ဓိံ-တကွ၊ ကထာသလ္လာပေါ- စကားပြောဆိုခြင်းသည်၊ ဟောတိ န-ဖြစ်သလော” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်။)

အနာစာရဘာဝသာရဏီယံ။ ။အခြားနေရာ၌ “သာရဏီယကထာ” ဟူသည် “ကောင်းသော အမှတ်ရထိုက်သော စကား” တည်း၊ ဤ၌ကား “ဒီအဗ္ဗဋ္ဌလူလင်ဟာ မကောင်း သောအကျင့် ရှိသူပါတကား” ဟု အနာစာရအဖြစ်ဖြင့် အမှတ်ရထိုက်သော စကားဖြစ်သည်။ [အနာစာရဘာဝေန + သာရဏီယံ၊ အနာစာရောဝတာယံတိ သရိတဗ္ဗကံ-ဋီကာ။]

ဘဝဂ္ဂံ ဂဟေတုကာမော။ ။မြတ်စွာဘုရားကို မျက်နှာ မသာမယာဖြစ်အောင် ပြုမှုကို တစ်လောကလုံးရှိ သတ္တဝါတွေ မပြုနိုင်ပါဘဲလျက် အဗ္ဗဋ္ဌလူလင်က ပြုခြင်းမှာ ဘဝဂ်ကို လှမ်း၍ ကိုင်ယူခြင်းငှာ အားထုတ်သူစသည်တို့ကဲ့သို့ ဖြစ်နေရကား “အားမထုတ်သင့်သော အရာ၌ အားထုတ်ရာရောက်နေသည်” ဟူလို။

ပါစရိယ။ ။ရူပသိဒ္ဓိ (နာမ်အဆုံး) ၌ ပကို တပုရအနက်ဟောဟု ဆို၏၊ တပုရ-ထိုဆရာ၏ ပဓာနဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-ထိုဆရာထက် မြတ်ကုန်သော + အာစရိယာ- ဆရာတို့တည်း၊ ပါစရိယာ-တို့၊ အာစရိယာစ + ပါစရိယာစာတိ အာစရိယပါစရိယ၊ “ပါစရိယ” ဟူသည် ဆရာဆရာတည်း။

အဗ္ဗဋ္ဌမာဏဝကထာအဖွင့် ပြီး၏။

D

ပဌမဣတ္ထဝါဒ အဖွင့်

ဂစ္ဆန္တောဝါတိ ဧတ္ထ-၌၊ (စောဒနာ သောနောနယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) တီသု-သွား၊ ရပ်၊ ထိုင်အားဖြင့် ၃ ပါးကုန်သော။ က္လရိယာပထေသု- က္လရိယာပုထ်တို့၌၊ ပြာဟ္မဏော-တပည့်ပုဏ္ဏားသည်၊ အာစရိယပြာဟ္မဏေန- ဆရာပုဏ္ဏားနှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ သလ္လပိတုံ-ကောင်းစွာ ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ ကာမံ အရဟတိ-အကယ်၍ကား ထိုက်ပါပေ၏၊ ပန-သို့ပါလျက်၊ (ထိုသို့က္လရိယာပုထ် ၃ ပါးတို့၌သာ ဆရာ တပည့် အချင်းချင်း စကားပြောထိုက်ပါလျက်၊) အယံ မာဏဝေါ-ဤအဓမ္မလူလင်သည်၊ မာနထဒ္ဓတာယ-မာနဖြင့် ခက်ထန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (မာနကြီးသည့် အတွက်၊) ကထာပလာပံ-စကားအဖြစ်ဖြင့် အတူပြုခြင်းကို၊ (စကားအဖြစ်ဖြင့် အဖျင်းမူ အင်တူပြုခြင်းကို၊) ကရောန္တော-ပြုလိုသည်၊ (ဟုတွာ) စတ္တာရောပိ-

ကာမံ ၊ပေ၊ အာဟ။ ။ကိဉ္စာပိ၊ ကာမံဟု လာသမျှ၌ စောဒနာလေသ (အနည်းငယ်သော စောဒနာဖွယ်) ကို ပြသည်ချည်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ က္လရိယာပုထ် ၄ ပါးဝယ် ဆရာနှင့် တပည့်တို့ စကားပြောပုံကို ပြထား၏၊ ထိုသို့ပြရာ၌ က္လရိယာပုထ် ၃ ပါး၌သာ ဆရာ တပည့် အတူစကားပြောသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ သို့ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် အိပ်သော ဆရာတပည့် အချင်းချင်း စကားပြောပုံကို ထည့်၍ အဓမ္မဋ္ဌက ပြောရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကာမံ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ မာနဖြင့် ခက်ထန်သည့်အတွက် က္လရိယာပုထ် ၄ ပါးတို့၌ စကားအဖြစ်ဖြင့် အတူပြုလိုသောကြောင့် “သယာနော ဝါ ဟိ” စသည်ဖြင့် အိပ်ခြင်း က္လရိယာပုထ်၌ ဆရာတပည့် အတူစကားပြောပုံကိုပါ ထည့်၍ ပြောသည်-ဟူလို၊ [အစစ်အမှန်အားဖြင့် အတူပြု၍ မရသောကြောင့် “စကားအဖြစ်ဖြင့်” ဟု ဆိုသည်။]

တီသု က္လရိယာပထေသု။ ။ဌာနဂမနနိသဇ္ဇာသု၊ တေသ္မေဝ ဟိ အာစရိယေန သဒ္ဓိ သလ္လပိတုံ အရဟတိ၊ န တု သယေန၊ ဂရုကရဏီယာနံ သယာနာနံပိ သမ္ပုခါ (အိပ်နေစေကာမူအလေးပြုလောက်သော ဆရာတို့၏ မျက်မှောက်၌) ဂရုကာရေဟိ (အလေးပြုတတ်သော တပည့်တို့သည်) သယနဿ အကတ္တဗ္ဗဘာဝတော-(စကားပြောဖို့ကို မဆိုထားဘိ) အိပ်နေသော ဆရာ၏အနီး၌ တပည့်က အိပ်မှုကိုပင် မပြုထိုက်သောကြောင့်တည်း၊-ဋီကာသစ်။

ကထာပလာပံ။ ။ပလာပသဒ္ဓါသည် အတူ-အပြိုင်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ဥပမာ-“တတော ပလာပေ ဝါဟေထ၊ အသမဏေ သမဏမာနိနေ” ဟူသော အင်္ဂုတ္တိုရ် ပါဠိတော် အဋ္ဌကနိပါတ် ကာရုဏ္ဏဝသုတ်၌ ရဟန်းအတုတို့ကို “ပလာပ” ဟု သုံးနှုန်းသကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ကထာပလာပံကို “ကထာဝသေန ယုဂဂ္ဂါဟံ” ဟု ဖွင့်သည်၊ က္လရိယာပုထ် ၃ ပါး၌ ဆရာတပည့် အတူစကားပြောနိုင်သကဲ့သို့ အိပ်ခြင်း က္လရိယာပုထ်၌လည်း စကားအတူ ပြောနိုင်သည်ဟု အတူပြုခြင်းကို ပြုလိုသည်ဖြစ်၍ “သယာနောဝါ ဟိ” စသည်ကို ထည့်၍ ဆိုသည်-ဟူလို၊ ကထာဝသေန-စကား၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ပလာပေါ-အတူပြုခြင်းတည်း၊ ကထာပလာပေါ-ခြင်း။

ကုန်သော၊ ကုရိယာပထေ-တို့ကို၊ ယောဇေဿာမိ-ယှဉ်စေအံ့၊ ဝါ-သုံးစွဲအံ့၊ ကုတိ-
ဤသို့ကြံခြင်းကြောင့်၊ သယာနော ဝါ၊ ပေ၊ သယာနေနာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ပြော
ဆိုပြီ။

တတော-ထိုသို့ပြောခြင်းကြောင့်၊ တံ-ထိုအမ္မဋ္ဌကို၊ ဘဂဝါ-သည်၊ (“အာဟ
ကိရ” ၌ စပ်၊) အမ္မဋ္ဌ-အမ္မဋ္ဌ၊ ဂစ္ဆန္တဿဝါ-သွားသော တပည့်၏မူလည်း၊ ဂစ္ဆန္တေန-
သွားသော၊ (အာစရိယေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူလည်ကောင်း၊) ဌိတဿဝါ-ရပ်သော
တပည့်၏မူလည်း၊ ဌိတေန-ရပ်သော၊ (အာစရိယေန၊ သဒ္ဓိ-လည်းကောင်း၊)
နိသိန္နဿဝါ-ထိုင်သောတပည့်၏မူလည်း၊ နိသိန္နေန-ထိုင်သော၊ အာစရိယေန၊ သဒ္ဓိ-
လည်းကောင်း၊ ကထာနာမ-စကားပြောခြင်းမည်သည်ကို၊ သဗ္ဗာစရိယေသု-
အလုံးစုံသော ဆရာတို့၌၊ (သာသနာတွင်း သာသနာပဆရာဟူသမျှတို့၌) လဗ္ဘတိ-

မူကွဲ။ ။ “ကထာသလ္လာပံ” ဟုလည်းကောင်း၊ “ကထာပလာသံ” ဟုလည်း
ကောင်း၊ ဋီကာတို့၌ ပါဠိအမျိုးမျိုး တွေ့ရ၏။ “ကထာသလ္လာပ-စကားကို ကောင်းစွာပြောခြင်း”
ဟု သလ္လာပသဒ္ဓါက ဟောသောကြောင့် ဤ၌ ကောင်းစွာပြောခြင်း မဟုတ်ရကား သလ္လာပသဒ္ဓါ
သည် မသင့်ပါ။ “ပလာသ” ဟု ရှိရာ၌လည်း ထိုသဒ္ဓါက “ပလာသော ဟရိတော ဟရိ”
အဘိဓာန် (၉၇) ၌ “သစ်ရွက်စိမ်း” ဟူသောအနက်ကို ဟောသောကြောင့် ဤနေရာနှင့်
မဆိုင်ပါ။ ပလာပသဒ္ဓါကား “ဖွဲ့-အဖျင်း” ဟူသောအနက်၊ အဓိပ္ပာယ် မရှိသောစကားဟူသော
အနက်ကိုတို့ ဟော၏။ ဖွဲ့သည် အတွင်း၌ အဆံ မရှိသော်လည်း အပြင်ကမူ စပါးနှင့် တူသကဲ့သို့
လည်းကောင်း၊ ရဟန်းတူသည် သီလအနှစ်အဆံ မရှိသော်လည်း အသွင်အားဖြင့် ရဟန်း
အစစ်နှင့် တူသကဲ့သို့လည်းကောင်း ဤ၌လည်း ကုရိယာပုထံ ၃ ပါး၌ ဆရာတပည့် စကား
ပြောနိုင်သကဲ့သို့ သယနက္ကရိယာပုထံ၌လည်း အတူ စကားပြောနိုင်သည်ဟု ဆိုခြင်းကို “ကထာ
ပလာပ-ကထာယုဂ္ဂေါဟ - (စကားအဖြစ်ဖြင့် အဖျင်းမူ အင်တူပြုခြင်း)” ဟု ဆိုလိုသည်။
ထို့ကြောင့် “ကထာပလာပံ” ဟူသော မူရင်းမှ ဋီကာစာအုပ်၌ “ကထာပလာသံ” ဟု
ပါဠိဖျက်ဟန် တူပါသည်။

တတော ကိရ။ ။ ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်မပါသော်လည်း အမ္မဋ္ဌက ပြန်၍ ပြော
အပ်သော နောက်ပါဠိနှင့် စကားဆက်မိအောင် ဘုရားရှင်၏ “ဂစ္ဆန္တဿ ဝါ ဂစ္ဆန္တေန”
စသည်ဖြင့် မိန့်တော်မူပုံကို ဆရာအဆက်ဆက်တို့ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြ၏။ ထိုသို့အဆင့်ဆင့်
ကြားနာမှတ်သားခဲ့ပုံကို ပြလို၍ ကိရသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည်။ ဘုရားရှင် မိန့်တော်မူအပ်သော
စကားတော်ကလည်း အမ္မဋ္ဌ၏ အနာစာရဘာဝ ဝိဘာဝန (အကျင့်စာရိတ္တ လမ်းမကျပုံကို
ထင်ရှားပြသော) စကားတော်ဖြစ်၏။ ဘာကြောင်နည်း... “တံ ပန သယာနေနာစရိယေန
သဒ္ဓိံ ကထေသိ၊ ကိံ တေ အာစရိယော ဂေါရူပံ၊ ဥဒါဟု တံ” ဟု မိန့်တော်မူသောကြောင့်တည်း။

ဋီကာ။ ။ တဿ ပန ယံ အနာစာရဘာဝဝိဘာဝနံ သတ္တာရာ အမ္မဋ္ဌေန သဒ္ဓိံ
ကထေန္တေန ကတံ-အမ္မဋ္ဌနှင့်အတူ ပြောတော်မူသော ဘုရားရှင်သည် ထိုအမ္မဋ္ဌ၏ အကြင်
အနာစာရအဖြစ်ကို ထင်စွာပြတော်မူအပ်ပြီ။ တံ သင်္ဂီတိ အနာရူဠံ ပရမ္ပရာဘတံတိ ဥပရိ
ပါဠိဿ သမ္ပန္နဘာဝေန ဒဿေန္တော တတော ကိရာတိ အာဒိမာဟ။

ရအပ်၏။ တံ ပန-သင်သည်ကား၊ သယာနော-လျောင်းလျက်၊ သယာနေန-လျောင်းနေသော၊ အာစရိယေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ကထေသိ-ပြောဆိုဘိ၏။ ကိ-အသို့နည်း၊ တေ-သင်၏။ အာစရိယော-သည်၊ ဂေါရူပ-နွား၏ ပုံသဏ္ဌာန်လော၊ ဝါ-နွားလိုလှလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ တံ-သင်သည်၊ (ဂေါရူပ-လော၊ ဝါ-လော) ကူတိ-ဤသို့၊ အာဟ ကိရ-မိန့်တော်မူသတတ်။

သော-ထိုအဗ္ဗဋ္ဌသည်၊ ကုဇ္ဈိတွာ-စိတ်ဆိုး၍၊ (ဘုရားရှင်က အာစရိယော တေ ဂေါရူပ၊ ဥဒါဟု တံဟု မိန့်တော်မူသည်ကို စိတ်ဆိုး၍) ယေစ ပေ၊ မုဏ္ဍကာတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-ပြောဆိုပြီ၊ တတ္ထ-ထိုယေစ ခေါ် အစရှိသော စကား၌၊ မုဏ္ဍော-ဦးပြည်းကတုံးတို့ကို၊ မုဏ္ဍာတိ-ဦးပြည်းကတုံးတို့ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ သမဏောစ-ရဟန်းတို့ကိုလည်း၊ သမဏာတိ-တို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထု-ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋေယျ-သင့်ရာပါ၏။ အယံ ပန-ဤ အဗ္ဗဋ္ဌသည်ကား၊ ဟိဋ္ဌေန္တော-ရှုံ့ချလိုသည်၊ (ဟုတွာ) မုဏ္ဍကာသမဏကာတိ-တို့ဟူ၍၊ အာဟ၊ ကုဗ္ဗာတိ-ကား၊ ဂဟပတိကာ-အိမ်ရှင်ကလေးများ ဖြစ်ကုန်သော။

ဂေါရူပ။ ။ဂဝဿ-နွား၏ + ရူပ-ပုံသဏ္ဌာန်တည်း၊ ဂေါရူပ-နွား၏ပုံသဏ္ဌာန်၊ “နွားကဲ့သို့ အဖျင်း အအလော” ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဋီကာသစ်၌ကား ရူပအတွက် အနက် သီးခြား မရှိ၊ တတ္ထာဝရတ္ထိကမ္မဓာရဲဟု ယူဆ၍ “ဂေါနုန-နွားလော” ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုအလို “ဂေါ” သဒ္ဓါသည် ရူပကအလင်္ကာနည်းအားဖြင့် ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါတည်း၊ “လူကိုပင် နွားပုံသဏ္ဌာန် ပြု၍ ဆိုသည်” ဟူလို။

ဟိဋ္ဌေန္တော။ ။ဦးပြည်း (ကတုံး) ကို ဦးပြည်း (ကတုံး) ဟု ခေါ်လျှင် ရှုံ့ချရာ မရောက်ပါ၊ “ကတုံးစုတ်-ကတုံးယုတ်” ဟု ခေါ်လျှင် ရှုံ့ချရာ ရောက်၏။ ထို့ကြောင့် ရှုံ့ချ လိုသည့်အတွက် “မုဏ္ဍက” ဟု ကသဒ္ဓါထည့်၍ ခေါ်သည်၊ [မုဏ္ဍကာ သမဏကာတိစ ဂရဟာယံ ကသဒ္ဓေါ-ဋီကာ။] သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ဤဂရဟာအနက်ကိုပင် ကုဇ္ဈိတ (စက်ဆုပ် ကဲ့ရဲ့အပ်) အနက်ဟု ဆို၏။ ကုဇ္ဈိတာ-စက်ဆုပ်အပ်ကုန်သော၊ မုဏ္ဍာ-တို့တည်း၊ မုဏ္ဍကာ-တို့၊ သမဏကာ၌လည်း နည်းတူ။

ကုဗ္ဗာ။ ။နာဂေါ ဒွိပေါ ကူဘော ဒန္တိ-အဘိဓာန် (၃၆၀)၊ ကူဘသဒ္ဓါသည် “ဆင်” ဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ [ကူ-ဂတိမှ၊ ဘော-ဘပစ္စည်း၊ ဧတိ ဂစ္ဆတိတိ ကူဘော-တင့်တယ်စွာ သွားတတ်သောကြောင့် ဆင်သည် ကူဘမည်၏။] ကူဘဿ-ဆင်၏၊ ပယောဂေါ-ကာယပယောဂတည်း၊ ကူဘော၊ “ကူဘပယောဂ” ဟု ဆိုလိုလျက် ပယောဂပုဒ်ကို ချေ၊ ကူဘံ-ဆင်၏ ပယောဂကို + အရဟန္တိတိ ကုဗ္ဗာ၊ [အရဟအနက်၌ ဣသက်၊ ဘျကို ဘပြု ဒွေဘော် လာ။] ကုဗ္ဗာ-ဆင်၏ ပယောဂကို ထိုက်သူတို့၊ ဆင်သည် စေခိုင်းသောလူ၏ အလိုအားဖြင့် သစ်ဆွဲမှုစသော ကာယပယောဂကို ပြုရ၏၊ ဤအတူ ဤသမဏကတို့လည်း ပြာဟူဏတို့၏ စကားကို ရိုသေစွာ လိုက်နာရသော သုဒ္ဓါအမျိုးမျိုးဖြစ်သောကြောင့် သူတစ်ပါး၏ အလို အားဖြင့်သာ အရာရာကိစ္စ၌ ဖြစ်ကြရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဆင်၏ပယောဂနှင့် တူစွာ ပင်ပင်ပန်းပန်း ပြုလုပ်ရခြင်းဟူသော ပယောဂရှိကြရကား သမဏတို့သည် ကုဗ္ဗအမည်ရကြ၏ဟု ဆိုလို၏၊ ဤကား ဋီကာ အဓိပ္ပာယ်တည်း။

ကိဏ္ဍာတိ- ကား၊ ကဏ္ဍာ-မည်းညစ်ကုန်သော၊ ကာဠကာ-မည်းညစ်ကုန်သော၊
(“ယေ တေ သမဏကာ” ဌိ စပ်၊) ကူတိ အတ္ထော။ [မူအများ၌ “ကဏ္ဍာတိ” ဟု
ရှိသော်လည်း “ကိဏ္ဍာတိ” ဟု ရှိသော သီဟိုဠ်မူသာ ကောင်းပါသည်။]

ဂဟပတိကာ။ ။ဆင်၏ ပယောဂကဲ့သို့ ပင်ပန်းပန်း အားစိုက်ခွန်စိုက် လုံ့လ
စိုက်နိုင်မှ စားဝတ်နေရေး ပြည့်စုံကြသော လူတို့ကား ခတ္တိယဗြာဟ္မဏတို့ မဟုတ်၊ ဂဟပတိက
တို့သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ကုဗ္ဗာကို “ဂဟပတိကာ” ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်သည်။ ဂဟပတိဟု
မဆိုဘဲ ခုဒ္ဒကအနက်ဟော ကသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသောကြောင့် ဂဟပတိတို့တွင်လည်း သာ၍
အောက်တန်းကျသော တစ်အိမ်မျှသာ ပိုင်သော “အိမ်ပိုင်ရှင်ကလေး” ဟု ဆိုလိုသည်။
[“ဂေဟဿ ပတိ၊ ဧကဂေဟမတ္ထေ ဇေဋ္ဌကောတိ ဂဟပတိကော” သာမညဖလသုတ်၊
ဒုတိယသာမညဖလအဋ္ဌကထာ။] ဤသို့ ကုဗ္ဗာကို “ဂဟပတိကာ” ဟု ဖွင့်ခြင်းသည် သဒ္ဓတ္ထ
အဖွင့် မဟုတ်၊ အဓိပ္ပာယ်ထွက်သော ဖွင့်ခြင်းတည်း။-အတ္ထမတ္တံ ဒေသေတိ ဂဟပတိကာတိ
ကူမိနာ။-ဋီကာသစ်။

နှိမ့်ချသော စကား။ ။ဤကုဗ္ဗာဟူသော စကားအသုံးအနှုန်းသည် နှိမ့်ချသော
စကားလုံး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အဓမ္မသည် “မုဏ္ဍကာ သမဏကာ ကုဗ္ဗာ” ဟု ဤနေရာ၌
ရဟန်းတော်များကို နှိမ့်ချသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နောက်၌ သာကီဝင်မင်းများကို နှိမ့်ချ
သောအားဖြင့်လည်းကောင်း ကုဗ္ဗဟူသော စကားလုံးကို များစွာသုံးစွဲထားလေသည်။ ထို့ကြောင့်
“ကုဗ္ဗ” ဟူသော စကား “ဂဟပတိက” ဟူသော စကားတို့ကို နှိမ့်ကျသော စကားအသုံးများဟု
မှတ်ပါ။

မှန်၏။ - သာမညဖလသုတ်ဝယ် ဒုတိယသာမညဖလကို ပြရာ၌ လယ်သမားကိုပင်
ဂဟပတိကဟု သုံးစွဲ၏။ [“ကဿကော ဂဟပတိကော ကမ္မကာရော”-သာမညဖလသုတ်။
] ပဏိတတရသာမညဖလကို ဖွင့်ပြရာ၌လည်း အဋ္ဌကထာဝယ် ဂဟပတိတို့၏ ပင်ပန်းကြီးစွာ
အလုပ်-လုပ်ရပုံကို “ကစ္ဆေဟိ သေဒံ မုဉ္ဇန္တေဟိ-လက်ကတီးအကြား (ချိုင်းကြား) မှ ချွေးထွက်
လောက်အောင်” ဟုလည်းကောင်း၊ “ပိဋိယာလောနံ ပုပ္ဖမာနာယ-ကျောက်ကုန်း (ကျောအပြင်)
ဝယ် ဆားပေါက်လာအောင်လည်းကောင်း” ဟု ဖွင့်ပြလေသည်။

အဓမ္မတို့၏ ဗြာဟ္မဏမျိုးတို့ကား ဝေဒကျမ်းဂန် ပညာဉာဏ်ရှိသူများ ဖြစ်၍ ထိုကဲ့သို့
ပင်ပန်းကြီးစွာ အလုပ်-မလုပ်ရဘဲ အသက်မွေးနိုင်သော အထက်တန်းများ ဖြစ်ကြ၏။
ဤသို့လျှင် လယ်သမား ဂဟပတိတို့ကို ကာယအလုပ်သမားဟုလည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏတို့ကို
ဉာဏအလုပ်သမားများဟုလည်းကောင်း၊ ခွဲခြားပြီးလျှင် အဓမ္မဌက နှိမ့်ချသော စကားအသုံး
အနှုန်းဖြင့် ဂဟပတိအများပါဝင်သော သမဏတို့ကို “ကုဗ္ဗာ” ဟု သုံးစွဲလေသည်။

ကိဏ္ဍာတိ ကဏ္ဍာ။ ။သက္ကတ၌ “ကြိရဏ” ဟု ရှိ၏။ ကြိသည် ပါဠိ၌ ကိဖြစ်၍
ရှုဏသည် ကျဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သက္ကတမှ ဆင်းသက်လာသော “ကိဏ္ဍာ” သည် မူရင်းတည်း။
ကူကို အပြု၍ “ကဏ္ဍာ” ကား ပရိယာယ်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ကိဏ္ဍာတိ ကဏ္ဍာ” ဟု ပရိယာယ်
သံဝဏ္ဏနာ ပြုသည်။ ၂ ပုဒ်လုံးပင် ကာဠကအနက်ဟောတည်း။ ထို့ကြောင့် “ကာဠကာတိ
အတ္ထော” ဟု အနက်ဖွင့်သည်။

ဗန္ဓုပါဒါပစ္စာတိ ဧတ္ထ-၌၊ ပြဟ္မာ-ပြဟ္မာကို၊ ဗန္ဓုတိ-ဆွေတော် မျိုးတော်ဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတော-အလိုရှိအပ်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ တံ-ထိုပြဟ္မာကို၊ ပြာဟ္မဏာ-ပုဏ္ဏားတို့သည်၊ ပိတာမဟောတိ-ဘိုးတော်ဟူ၍၊ ဝေါဟရန္တိ-ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုကြကုန်၏၊ ပါဒါနံ-ခြေတို့၏၊ အပစ္စာ-သားတို့တည်း၊ ပါဒါပစ္စာ-တို့၊ ပြဟ္မာနော-ဘိုးတော်ပြဟ္မာ၏၊ ပိဋ္ဌိပါဒတော-ခြေဖမိုးမှ၊ ဇာတာ-ဖြစ်သူတို့တည်း၊ ဣတိ-ဤကား၊ အဓိပ္ပာယော-အမ္မဌ၏ အလိုတည်း၊ တဿ-ထိုအမ္မဌလုလင်၏၊ အယံ လဒ္ဓိ-ဤအယူသည်၊ (ဟောတိ) ကိရ-ဖြစ်သတတ်၊ (ကိ-အဘယ်အယူသည်၊ ဟောတိ-နည်း၊) ပြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ ပြဟ္မာနော-ပြဟ္မာ၏၊ မုခတော-ခံတွင်းမှ၊ နိက္ခန္ဓာ-ထွက်လာကြကုန်၏၊ ခတ္တိယာ-မင်းမျိုးတို့သည်၊ (ပြဟ္မာနော) ဥရတော-ရင်မှ၊ (နိက္ခန္ဓာ) ဝေဿာ-ဝေဿလူမျိုးတို့သည်၊ (ပြဟ္မာနော) နာဘိတော-ချက်မှ၊ (နိက္ခန္ဓာ) သုဒ္ဓါ-သုဒ္ဓလူမျိုးတို့သည်၊ (ပြဟ္မာနော) ဇာဏုတော-ပုဆစ်ဒူးဝန်းမှ၊ (နိက္ခန္ဓာ) သမဏာ-တို့သည်၊ (ပြဟ္မာနော) ပိဋ္ဌိပါဒတော-ခြေဖမိုးမှ၊ (နိက္ခန္ဓာ-) ဣတိ-ဤအယူသည်၊ (ဟောတိ ကိရ)။

စ ပန-ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ကထေန္တော-ပြောဆိုသော၊ ဧသ (ဧသော)-ဤအမ္မဌသည်၊ အနိယမေတွာ-မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်ဟု မသတ်မှတ်မှု၍၊ ကိဉ္စာပိ ကထေတိ - အကယ်၍ကား ပြောဆိုပါပေ၏၊ အထခေါ - ထိုသို့ပင် မသတ်မှတ်ဘဲ ပြောဆိုပါသော်လည်း၊ ဘဂဝန္တမေဝ-ကိုသာ၊ ဝဒါမိ-ပြောဆိုအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့လုံးသွင်း၍၊ ကထေတိ-၏၊ အထခေါ-ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အယံ အမ္မဌော - သည်၊ အာဂတကာလတော - လာရာအခါမှ၊ ပဌာယ-၍၊

မုခတော နိက္ခန္ဓာ။ ။“ပြာဟ္မဏတို့၏ ကမ္ဘာဦးက ပဌမလူတို့သည် ပြဟ္မာ၏ ခံတွင်းမှ ထွက်လာကြ၏” ဟု အယူရှိသည်၊ “ဥရတော နိက္ခန္ဓာ” စသော အယူတို့၌လည်း ထိုကမ္ဘာဦးလူတို့ကိုပင် ရည်ရွယ်သည်၊ သို့သော် အားလုံးလူတို့သည်ပင် ခတ္တိယစသည် အားဖြင့် မကွဲမပြားမီသာ ဥပပတ် ပဋိသန္ဓေ နေကြရသော်လည်း ခတ္တိယ ပြာဟ္မဏ စသည်ဖြင့်ကွဲပြားလာသောအခါ ထိုပုဗ္ဗပုရိသ (ကမ္ဘာဦးလူ) တို့သည် အမိ၏ ပဿာဝမင်မှ ထွက်လာကြရကား သူတို့ကို အထင်ကြီးအောင် “ပြဟ္မာမင်းခံတွင်းမှ ပုဏ္ဏားမျိုးများ ထွက်ခဲ့ကြရသည်” ဟု ဆိုရာ၌ ပုဏ္ဏေးမတို့၏ ပဿာဝမင်ကို ပြာဟ္မာ၏ ခံတွင်းဖြစ်အောင် ဆိုမိရာ ရောက်နေတော့သည်။

သမဏာ ပိဋ္ဌိပါဒတော။ ။ကမ္ဘာဦးကပင် သမဏဟူ၍ သီးခြားအမျိုး မရှိပါ၊ ခတ္တိယ-ပြာဟ္မဏ စသော အမျိုး ၄ ပါးမှ ထွက်၍ ကျင့်သူတို့ကိုသာ သမဏဟူ၍ ခေါ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် “သမဏာ ပိဋ္ဌိပါဒတော” ဟူသော စကားသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ သမဏအဖြစ်ကို နှိပ်ချလို၍ ပြောအပ်သော စကားဖြစ်သော်လည်း “မုခတော ဥရတော” စသော ရှေ့စကားတို့နှင့် ဆန့်ကျင်နေရကား “အတိဝိယ အသမဝေက္ခိတဝစနံ-အလွန်ပင် မဆင်ခြင်မစဉ်းစားဘဲ ပြောအပ်သော စကား” ဖြစ်လေသည်။

မယာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ကထယမာနော-ပြောဆိုလတ်သော်၊ မာနမေဝ-မာနကိုသာ၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ကထေသိ-ပြောဆိုပြီ၊ [“မာနဿယဝသေန-ထောင်လွှား ကက်ကြသော မာန၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ကထေသိ-ပြီ”] အာသီဝိသံ-လျင်စွာတက်သော အဆိပ်ရှိသော မြွေကို၊ ဂီဝါယံ-လည်ပင်း၌၊ ဂဏ္ဍန္တော ဝိယ-ကိုင်သူသည် ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ-မီးအစုကို၊ အာလိင်္ဂန္တော ဝိယ-ပွေ့ဖက်သူသည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မတ္တဝါရဏံ-အမုန့်ယစ်သော ဆင်ကို၊ သောဏ္ဍာယ-နှာမောင်း၌၊ ပရာမသန္တော ဝိယ-သုံးသပ်သူသည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အတ္တနော-၏၊ ပမာဏံ-အနွယ်၏ ပမာဏကို၊ န ဇာနာတိ-မသိ၊ ဟန္တ-ယခု၊ နံ-ထိုအမ္ပဌကို၊ (အတ္တနော ပမာဏံ) ဇာနာပေဿာမိ-သိစေရတော့အံ့၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံတော်မူပြီး၍၊ အတ္ထိကဝတော ခေါ် ပန တေ အမ္ပဌာတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

တတ္ထ-ထိုအတ္ထိကဝတော ၊ပေ၊ အမ္ပဌ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ (ဝစနတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗျော) ဧတဿ-ဤစိတ်၏၊ အာဂန္ဓာ-လာပြီး၍၊ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စသင်္ခါတော-ပြုထိုက်သော ကိစ္စဟု ဆိုအပ်သော၊ အတ္ထော-ကိစ္စသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ-ဤသို့ကိစ္စရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ-ထိုစိတ်သည်) အတ္ထိကံ-အတ္ထိကမည်၏၊ တဿ မာဏဝဿ-ထိုအမ္ပဌလုလင်၏၊ စိတ္တံ-တည်း၊ အဿ-ထိုအမ္ပဌလုလင်၏၊ အတ္ထိကံ-ကိစ္စရှိသော စိတ်သည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ-ထိုသို့ကိစ္စရှိသော စိတ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော၊) အတ္ထိကဝါ-အတ္ထိကဝါမည်၏၊ အတ္ထိကဝတော-ကိစ္စရှိသော စိတ်ရှိသော၊ တဿ တဝ-ထိုသင်၏၊ ဣဓ-ဤအရပ်သို့၊ (ငါ၏အထံသို့) အာဂမနံ-လာခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ အတ္ထော။

မာနမေဝ နိဿာယ။

။မုဏ္ဍကာ သမဏကာ စသည်ဖြင့် ပြောဆိုခြင်းသည် (မိမိက ဒီလိုအမျိုးအစား မဟုတ်-ဟု) မိမိကို ချီးမြှောက်ရာရောက်၍ ရဟန်းတော်များကို နှိပ်ချရာ ရောက်၏၊ ထိုသို့ရောက်အောင် ပြောဆိုခြင်းသည် မာနကို အခြေခံ၍ ပြောဆိုခြင်းတည်း။ [ဋီကာ၌ “မာနဿယဝသေန ကထေသိ” ဟု ပါဠိတစ်မျိုးကို တွေ့ရ၏၊ “မာနဿယံ အဝဿာယ-ထောင်လွှားသော မာနကို မှီ၍” ဟုလည်း ဖွင့်သည်။]

ဇာနာပေဿာမိ။

။အတ္တနော ဂေါတ္တပ္ပမာဏံ ယာထာဝတော ဇာနာပေဿာမိ-(ဤကဲ့သို့ မာနဖြင့် ပြောဆိုနေခြင်းသည် မိမိအနွယ်၏ ပမာဏကို မသိခြင်းကြောင့် ဖြစ်၏၊ ယခုအခါ) သူ့အနွယ်၏ ပမာဏကို ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း သိစေရတော့အံ့။

အတ္ထိကဝတော။

။အဘိဓာန် (၇၈၅) ၌ အတ္တသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် ကိစ္စအနက် မပါ၊ ဟိတအနက်သာ ပါ၏၊ ဟိတဟူသည် အကြောင်းတည်း၊ ထိုအကြောင်းကိုပင် ပြုစရာ အလုပ်ကိစ္စဖြစ်သောကြောင့် “ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စသင်္ခါတော အတ္ထော ” ဟု ဖွင့်သည်၊ မြန်မာတို့၌လည်း “ အကြောင်းကိစ္စ ” ဟု ပရိယာယ် သုံးလေ့ရှိသည်၊ (တစ်နည်း) “အတ္ထိယတေ ဣစ္ဆိယတေတိ အတ္ထော” အရ အလိုရှိအပ်သော အကြောင်းဝတ္ထုကိုပင် “ကိစ္စ” ဟု

ခေါ ပနာတိ-ခေါ ပနာဟူသော ပုဒ် ၂ ပါး အပေါင်းသည်။ နိပါတမတ္ထံ- အနက်မရ နိပါတ်မျှသာတည်း။ ယာယေဝ ခေါ ပနတ္ထာယာတိ-ကား၊ ယေနေဝ ခေါ ပနတ္ထေန-အကြင်ကိစ္စကြောင့်သာ၊ (“အာဂစ္ဆေယျာယ” ၌ စပ်) အာဂစ္ဆေယျာ ထာတိ-ကား၊ မမဝါ-ငါဘုရား၏သော်လည်းကောင်း၊ အညေသံဝါ-အခြားသော အလေးပြုထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏သော်လည်းကောင်း၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊ ယဒါ ကဒါစိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အခါ၌၊ အာဂစ္ဆေယျာယ-လာကုန်ရာ၏၊ တမေဝ အတ္ထံတိ ကုဒံ-ဟူသော ဤပုဒ်ကို၊ ပုရိသလိင်္ဂဝသေနေဝ-ပုလ္လိန်၏ အစွမ်း ဖြင့်သာလျှင်၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ မနသိကရေယျာထာတိ-ကား၊ စိတ္တေ-၌၊

ဋီကာသစ်၌ တစ်နည်း ဖွင့်သေး၏။ [အတ္ထောတိ ဟိတံ၊ ကုဒ္ဒိတဝတ္ထု ဝါ၊ တံ ပန ကတ္တဗ္ဗ ကိစ္စမေဝါတိ ဝုတ္တံ- အာဂန္တာ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စသင်္ခါတော အတ္ထောတိ-ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤအတ္ထိကဝတော၌ “အတ္ထိကံ” အရ ရည်ရွယ်ချက်ကိစ္စရှိသောစိတ် ရ၍ “အတ္ထိကဝါ” အရ ကိစ္စရှိသော စိတ်ရှိသော အဗ္ဗုဒ္ဓလုလင် ရ၏၊ ဤသို့ အဿတ္ထိအနက် ၂ ချက်ရှိရာ၌ ဇာတ်တူဖြစ်သော အဿတ္ထိပစ္စည်းသာ ၂ ထပ် မသက်ရ “ဣကပစ္စည်းချည်း ၂ ထပ် မသက်ရ” ဟူလို၊ ဣကနှင့် ဝန္တကဲ့သို့ ဇာမတူသော အဿတ္ထိပစ္စည်းကိုကား သဒ္ဓါကျမ်း တို့၌ ၂ ထပ် သက်ခွင့်ပြုသည်။

မုဒ္ဒဗောဇီကာ။ ။သမာနဇာတိယ မန္တုတ္တိယပစ္စယန္တာ (တူသော ဇာတ်ရှိသော မန္တု (အဿတ္ထိ) အနက်ရှိသော ပစ္စယန္တပုဒ်မှ နောက်၌) န သမာနဇာတိယော မန္တုန္တုတ္တိယ ပစ္စယော၊ ပေ၊ ကိ တု၊ ဝိရူပေါ (ဇာတ်မတူသော ပစ္စည်းသည်) ဘဝတွေဝ၊ ဒဏ္ဍိကဝါ-ဒုတ်ရှိသူ ရှိသော အရပ်။ [မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယ၊ တဒ္ဓိတ်မှ ယူသည်။]

ယာယေဝ ခေါ ပနတ္ထာယ။ ။အတ္ထသဒ္ဓါသည် ပုလ္လိန်ရှိသော်လည်း လိင်္ဂ ဝိပလ္လာသနည်းအားဖြင့် ကုတ္တိလိန်ပြန်ထားသည်ဟု သိစေလို၍ “ယာယ အတ္ထာယ” ကို “ယေနေဝ အတ္ထေန” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤ၌ လိင်္ဂဝိပလ္လာသဖြစ်သောကြောင့်ပင် “တမေဝ အတ္ထံ” ၌ ပုရိသလိင်္ဂဝသေနေဝဟု ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည်၊ “မူလလိန်အတိုင်းပင်” ဟူလို။

တစ်နည်း။ ။“ယာယ အတ္ထာယာတိ ဝါ ပုလ္လိင်္ဂဝသေနေဝ (ပုလ္လိန်အတိုင်းပင်) တဒတ္ထံ သမ္ပဒါနဝစနံ-အကြင်ကိစ္စအကျိုးငှာ” ဟု အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်ပါး ဋီကာ၌ တစ်နည်း ဖွင့်သေး၏၊ သို့သော် ဋီကာဖွင့်အပ်သော အနက်မျိုးကို ဆိုလိုရာ၌ “ယဿတ္ထာယ ကုလပုတ္တာ၊ ပေ၊ ပဗ္ဗဇန္တိ” စသည်ဖြင့် (ယဿ + အတ္ထာယဟု) သုံးစွဲလေ့ရှိသည်။

အာဂစ္ဆေယျာယ။ ။“မမဝါ အညေသံဝါ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “ယာယေဝ၊ ပေ၊ အာဂစ္ဆေယျာယ” စသော စကားသည် သူတစ်ပါးအထံသို့ လာရာအခါ၌ ကျင့်ဝတ်ထုံးစံကို ပြသော စကားဖြစ်၏ဟု သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့် နောက်၌ “ဧဝမဿ အညေသံ သန္တိကံ အာဂတာနံ ဝတ္ထံ ဒဿေတွာ” ဟု အနုသန္ဓေတက်သည်။ [အညေသံ သန္တိကံ အာဂတာနန္တိ ဂရုဌာနိယာနံ သန္တိကံ ဥပဂတာနံ သာဓုရူပါနံ၊ ဝတ္ထန္တိ တေသံ (သာဓုရူပါနံ) သာမာစိက္ကံ-ဋီကာသစ်။]

ကရေယျာထ-ပြုကုန်ရာ၏။ (ပြုရိုး ထုံးစံတည်း။) ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ (ကိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။) တွံ-သည်။ (“မနသိ ကရောဟိ” ဌိ စပ်။) ဝါ-ကို။ (“ပေသိတော” ဌိ အပဓာနစပ်။) အာစရိယေန-သည်။ အတ္တနော-၏။ ကရဏီယေန-ပြုဖွယ်ကိစ္စကြောင့်၊ ပေသိတော-စေလွှတ်အပ်ပြီ၊ အမှာကံ-ငါတို့ကို၊ ပရိဘဝနတ္ထာယ-လွှမ်းမိုးခြင်းအကျိုးငှာ၊ န (ပေသိတော)-စေလွှတ်အပ်သည် မဟုတ်၊ တသ္မာ၊ တမေဝ ကိစ္စံ-ထိုကိစ္စကိုသာ၊ မနသိ-စိတ်၌၊ ကရောဟိ-လော၊ (တစ်နည်း) မနသိ ကရောဟိ-နှလုံးသွင်းလော၊ ဣတိ (ဝုတ္တံ ဟောတိ။)

ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ အဿ-ထိုအဗ္ဗဋ္ဌလုလင်အား၊ အညေသံ-အခြားသော အလေးပြုထိုက်သူတို့၏၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊ အာဂတာနံ-လာကုန်သော လူကောင်းသူကောင်းတို့၏၊ ဝတ္တံ-ကျင့်ဝတ်ကို၊ ဒဿေတွာ-ပြတော်မူပြီး၍၊ မာနနိဂ္ဂဏှနတ္ထံ-မာနကို နှိပ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ အဝုသိတဝါယေဝ ခေါ ပနာတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-ပြီ၊ တဿ-အဝုသိတဝါ အစရှိသော စကား၏၊ အတ္ထော-အနက်ကား၊ ဘော-အို လုလင်တို့၊ (လိုက်လာသော လုလင်ငယ်တို့ကို ခေါ်တော်မူသည်။) ပဿထ-ကြည့်ကြကုန်လော၊ အဗ္ဗဋ္ဌော-သော၊ အယံ မာဏဝေါ-သည်၊ အာစရိယကုလေ-ဆရာ၏အိမ်၌၊ ဝါ-ဆရာကျောင်း၌၊ အဝုသိတဝါ-ကျင့်သုံးပြီးသူ မဟုတ်သည်၊ အသိက္ခိတော-အာစာရကို သင်ပြီးသူ မဟုတ်သည်၊ (အသိက္ခိတတ္တာ-အာစာရကို သင်ပြီးသူမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်...ဟေတုမန္တ ဝိသေသန။)

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

။ပါဠိတော်၌ သူတစ်ပါးအထံသို့ လာသော လူကောင်းသူကောင်းတို့၏ ကျင့်ဝတ်ထုံးစံကိုသာ ပြပါသော်လည်း ဘုရားရှင် မိန့်တော်မူလိုရင်းမှာ အဗ္ဗဋ္ဌအတွက်သာ မိန့်တော်မူလိုရင်း ဖြစ်သောကြောင့် “ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ” ဟု ဥဇုကတ္ထကို ပြသည်၊ ဆရာက စေခိုင်းအပ်သော ရည်ရွယ်ချက်ကိစ္စကိုသာ နှလုံးသွင်းပါ-ဟူလို။

အဝုသိတဝါ။

။အတတ်ကို သင်သူသည် ဆရာ၏ အိမ် (ကျောင်း) ၌သာ သင်ရသောကြောင့် ပကရဏအားလျော်စွာ “အာစရိယကုလေ” ဟု ထည့်၏၊ ဆရာကျောင်း၌ “ဝုသိတ-ကျင့်သုံးပြီ” ဟူသည် သင်အပ်သော အတတ်ရှိပြီးသူတည်း၊ ထိုအတတ်ဟူသည် ဝတ်နည်း စားနည်း သွားလာနည်း ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံနည်းနှင့်တကွ စာအတတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အဝုသိတဝါကို “အသိက္ခိတော” ဟု ဖွင့်သည်၊ အကျင့်ကို သင်ပြီး မဟုတ်သူကို “အပ္ပဿုတ” ဟု ပြောရိုးရှိသောကြောင့် “အသိက္ခိတော” ကို “အပ္ပဿုတော” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဖွင့်သည်။

ဝေနတ္ထ။

။“အသိက္ခိတောတိ အာစာရံ အသိက္ခိတော” ဟု ဋီကာ၌ အဝုတ္တကံ (အာစာရံ) ကို ထည့်၍ ဖွင့်သောကြောင့် “သိက္ခိတ္ထ-သင်ယူပြီးပြီ၊ ဣတိ သိက္ခိတော” ဟု ကတ္ထုသုခံ ပြုသင့်၏၊ “န + သိက္ခိတော အသိက္ခိတော” ဟု ဆက်ပါ၊ သိက္ခိတောပုဒ်က ကတ္တားဟောဖြစ်လျှင် ဝုသိတဝါ၌လည်း အတိတ်ဟော ဝန္တုပစ္စည်းဟု ကြံမှသင့်မည်၊ ဝုသိတ္တတိ

အပ္ပဿုတော-နည်းသော သုတရှိသူသည်။ သမာနောဝ-ဖြစ်ပါလျက်သာ၊ (ဝုသိတမာနိ၌ စပ်)၊ ဝုသိတမာနိတိ-ကား၊ အဟံ-သည်။ ဝုသိတဝါ-ကျင့်သုံးပြီးပြီ၊ သိက္ခိတော-အာစာရကို သင်ပြီးပြီ၊ ဗဟုဿုတော-များသော သုတရှိ၏၊ ဣတိ-သို့၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ မညတိ-မှတ်ထင်၏။ [“ဝုသိတော ဣတိ မညတိတိ ဝုသိတမာနိ” ဟု ပြု၍ တဿီလာဒီသု ကိတ္တာဝိစ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် အတ္တမာနအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်။]

(ကသ္မာ-ကြောင့်၊ အဝုသိတဝါ-သည်။ သမာနောဝ-ပါလျက်သာ၊ အဟံ ဝုသိတဝါ-ပြီးပြီ၊ ဣတိ အတ္တာနံ၊ မညတိ-၏၊ ဣတိ၊ ဝိညာယတိ-နည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဧတဿ-ဤအဗ္ဗုဒ္ဓလုလင်၏၊ ဧဝံ-သို့၊ ဖရုသဝစနသမုဒါစာရေ-

ဝုသိတဝါ၊ န + ဝုသိတဝါ အဝုသိတဝါ။ [ဤသို့မကြဘဲ “ဝုသိတံ-ကျင့်သုံးအပ်သင်အပ်ပြီးသော အတတ်သည် + ယဿ အတ္ထိတိ ဝုသိတဝါ” ဟုလည်းကောင်း၊ “သိက္ခိယတေတိ သိက္ခာ-သင်အပ် ကျင့်အပ်သော အတတ်၊ သဉ္စာတော + သိက္ခာ ယဿာတိ သိက္ခိတော”ဟုလည်း ကောင်း ပြု၍၊ ထို့နောက် “န + ဝုသိတဝါ အဝုသိတဝါ၊ န + သိက္ခိတော အသိက္ခိတော” ဟု ကမ္မဓာရဲကြံလျှင်လည်း သင့်မည်ထင်သည်။]

သမာနောဝ။ ။“အဝုသိတဝါ. . . ဝုသိတမာနိ” ဟု ပါဠိတော်၌ အဆက်ရှိ၏။ အဝုသိတဝါသည် အဆုံးသတ် (အပြီးသတ်) စကား မဟုတ်သေး၊ ဝုသိတမာနိကို ငဲ့၍ နေသော စကားတည်း။ ထိုသို့ငဲ့ရာဝယ် ဝိသေသနသာမန်အဖြစ်ဖြင့် ငဲ့သည် မဟုတ်၊ အဝုသိတဝါအဖြစ်၏ မနှစ်သက်ဖွယ် အရုစိအဖြစ်ဖြင့် ငဲ့သောကြောင့် “သမာနော” ဟု လက္ခဏာပုဒ်ကို ထည့်၍ ဆက်သွယ်ရသည်။ [ဝုသိတမာနိတိစ ပဒါပေက္ခာယ အပရိယောသိတဝစနတ္တာ သမာနောတိ ပါဌသေသောတိ ဒေသေတိ အပ္ပဿုတောဝ သမာနောတိ ဣမိနာ။-ဋီကာသစ်။]

ဧတဿ ဟိ။ ။ပါဠိတော်၌ “ဝုသိတမာနိ၊ ကိမညတြ အဝုသိတတ္တာ” ဟု ရှိ၏။ ထို “ကိမညတြ အဝုသိတတ္တာ” ဟူသော ဟိတ်သည် မုက္ခကာ သမဏကာ စသည်ဖြင့် ဖရုသ ဝစနကို ပြောဆိုခြင်း၌ အကြောင်းတည်း၊ ထိုသို့ပြောဆိုခြင်း၏ အကြောင်းမှာ အာစရိယကုလ၌ မသင်ခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ မှန်၏-အာစရိယကုလ၌ ကျကျနန သင်ခဲ့သော ဆရာ ကောင်း တပည့်သည် အပြောအဆို အနေအထိုင် ဆက်ဆံမှုတို့၌ ပြေပြစ်၏၊ ငြိမ်သက်၏၊ စာတတ်မှုမှစ၍ အကြားအမြင် ဗာဟုဿစွဟူသည်လည်း ငြိမ်သက်ဖို့ အကျိုးသာလျှင် ပဓာန ဖြစ်၏၊ ပညာတတ်လေ ငြိမ်သက်ယဉ်ကျေးလေ-ဟူလို၊ အဗ္ဗုဒ္ဓမှာ ထိုငြိမ်သက်မှု ယဉ်ကျေးမှု မရှိသောကြောင့် “အာစရိယကုလ၌ မသင်ရသေးသူ” ဟု မှန်းဆ၍ သိနိုင်သည်-ဟူလို။

ဋီကာ။ ။ဗာဟုဿစွံ ဟိ နာမ ယာဝဒေဝ ဥပသမတ္ထံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ-ဗာဟုဿစွံမည် သည်ကို ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့၏ ငြိမ်သက်ခြင်းတိုင်အောင်သော အကျိုးငှာသာ အလိုရှိထိုက်၏၊ တဒဘာဝတော အဗ္ဗုဒ္ဓဿ (အဗ္ဗုဒ္ဓမှာ ထိုငြိမ်သက်မှု မရှိ-ကြွစောင်းစောင်းဖြစ်နေသောကြောင့်) အပ္ပဿုတော အသိက္ခိတော အဝုသိတောတိ ဝိညာယတိ၊ တေနာဟ ဧတဿဟိတိ။

ကြမ်းတန်းသော စကားကို ပြောဆိုခြင်း၌၊ [“ဖရသဝစနသမုဒါစာရေန”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။ ကောင်းမည် မထင်။] အဝုသိတတ္တာ-ကျင့်သုံးပြီးသူ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ အညတြ-ကြဉ်၍၊ ကာရဏံ-အကြောင်းသည်၊ ကိ-အဘယ်မှာ ရှိပါတော့နည်း၊ (နတ္ထိ ဇေ-မရှိတော့သည်သာ၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ (အဝုသိတဝါ သမာနောဝအဟံ၊ ဝုသိတဝါ-ပြီ၊ ဣတိ အတ္တာနံ မညတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ၊) [ဋီကာသစ် အဖွင့်ကို မလိုက်ဘဲ ဋီကာဟောင်းကို နည်းမှီ၍ အနက်ပေးပါသည်။] ဟိ-မှန်၊ အာစရိယကုလေ-၌၊ အသံဝုဒ္ဓါ (ဇေ)-မကြီးပွားရသူတို့သည်သာလျှင်၊ အသိက္ခိတာ (ဇေ)-အာစာရကို မသင်ခဲ့ရသူတို့သည်သာလျှင်၊ အပ္ပဿုတာယေဝ-နည်းသော သုတရှိသူတို့သည်သာလျှင်၊ ဇဝံ-ဤသို့ကြမ်းတန်းသော စကားကို၊ ဝဒန္တိ-ပြောဆိုတတ်ကြကုန်၏၊ ဣတိ-ဤကား အနက်တည်း။ [တဿတ္ထောကို ပြန်အုပ်သည်။]

ကုပိတောတိ-ကား၊ ကုဒ္ဓေါ-စိတ်ဆိုးသည်၊ အနတ္တမနောတိ-ကား၊ အသကမနော-မိမိစိတ် မရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ၊ ဧတဒဝေါစဉ် စပ်၊) ပန-ပရိဟာရပက္ခမှ တစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တဿ-ထိုအဗ္ဗဋ္ဌလုလင်၏၊ ကုဇ္ဈနဘာဝံ (ကုဇ္ဈမာနဘာဝံ)-စိတ်ဆိုးလတ်၏ အဖြစ်ကို၊ (ကုဇ္ဈမာနဘာဝံ ရှိလျှင် ကောင်း၏၊) ဥ တွာ-သိတော်မူ၍၊ ဝါ-သိတော်မူပါလျက်၊ ဇဝံ-သို့၊ အာဟ ကိ-မိန့်တော်မူသလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ အဥ တွာ-သိတော်မမူ၍၊ (အာဟ ကိ-လော၊) ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ (ဘဂဝါ၊ တဿ၊ ကုဇ္ဈနဘာဝံ-ကုဇ္ဈမာနဘာဝံ၊) ဥ တွာ-၍၊ အာဟ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊ ကသွာ-ကြောင့်၊ ဥ တွာ-၍၊ ဝါ-သိတော်မူပါလျက်၊ အာဟ-နည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊

အဝုသိတတ္တာတိ။ ။ဤ၌ ဣတိသဒ္ဓါ ပါသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဋီကာ၌ “အဝုသိတောတိ ဝိညာယတိ” ဟု ဝိညာယတိကြိယာကို ထည့်ထားသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “ဧတဿ ဟိ ပေ၊ အဝုသိတတ္တာ” ဟူသော ဟိတိကို ဉာပကဟိတိဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် “ကသွာ ဝိညာယတိ” ထည့်၍ အနက်ပေးထားသည်။ အာစရိယကုလေ စသော နောက်ဝါကျကား ကိမညတြ အဝုသိတတ္တာ၏ ဒဠိကရဏဝါကျတည်း။ ဟိတိနောက်ဖြစ်သော်လည်း ဝိတ္ထာရမဟုတ်။

အနတ္တမနော။ ။အတ္တကို “သက” ဟု ဖွင့်၏။ သက္ခန္ဓံ သ သဒ္ဓါသည် အတ္တ (မိမိ) အနက်ဟောတည်း။ အတ္တနော + မနော အတ္တမနော၊ သဿ + အယံ သကော-မိမိ၏ ဥစ္စာ၊ သကော + မနော သကမနော၊ ဒေါသ၏အလိုသို့ လိုက်နေရသော စိတ်သည် မိမိ၏ အလိုကျ စိတ်မဟုတ်၊ မိမိစိတ်ကို မတိန်းနိုင်သောကြောင့် ဒေါသ ထွက်ရကား ရန်သူတို့၏ သဘောကျစိတ်သာ ဖြစ်သည်။ နတ္ထိ + အတ္တမနော ယဿာတိ အနတ္တမနော၊ နတ္ထိ + သကမနော ယဿာတိ အသကမနော။ [ကောဝေသစိတ္တတာယ-ကောဓေါ အလို၌ဖြစ်သော-ကောဓေါအလိုသို့ လိုက်ရသော စိတ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အသကမနော-မိမိ၏ ဥစ္စာ ဖြစ်သော စိတ်ရှိသူ မဟုတ်။-ဋီကာ။]

တဿ-ထိုအဗ္ဗလုလင်၏။ မာနနိမ္မဒနတ္ထံ-မာန်၏ မယစ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ (အာဟ-
ပြီ) (ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း။) [“ကသ္မာ” ဟု အကြောင်းဖြင့် မေးသော်
လည်း ဖြေသောအခါ “အတ္ထံ” ဟု အကျိုးဖြင့် ဖြေနိုင်သည်။]

ဟိ-ခဲ၊ ဘဝဝါ-သည်၊ အညာသိ-ကြိုက်၍ သိတော်မူပြီ၊ (ကိ-နည်း) အယံ-
ဤအဗ္ဗလုလင်သည်၊ ဝါ-ကို၊ မယာ-ငါသည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တော-ပြောဆိုအပ်သည်၊
(သမာနော-သော်) ကုဇ္ဈိတွာ-စိတ်ဆိုး၍၊ မမ-ငါ၏၊ ဉာတကေ-ဆွေတော် မျိုး
တော်တို့ကို၊ အက္ခောသိဿတိ-ဆဲရေးလတ်၊ အထ-ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုအဗ္ဗ
လုလင်၏၊ (မာနဒ္ဓန္တံ စပ်) အဟံ-သည်၊ ယထာနာမ-ဥပမာမည်သည်ကား၊
ကုသလော-ကျွမ်းကျင်သော၊ ဘိသက္ခော-သမားတော်သည်၊ ဒေါသံ-သလိပ်
သည်းခြေ လေဟူသော အပြစ်ကို၊ ဥဂ္ဂိလေတွာ - ထွေးအန်စေ၍၊ နိဟရတိ
ယထာ-ထုတ်ဆောင်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဂေါတ္တေန-အပြစ် ရှိသော
ရှေးအနွယ်ဖြင့်၊ ဂေါတ္တံ - အပြစ်ကင်း၏ဟု သမုတ်အပ်သော ယခုအနွယ်ကို။

မာနနိမ္မဒနတ္ထံ။

။မာနဿ-မာန်၏ + နိမ္မဒနံ-မယစ်ခြင်းတည်း၊ မာနနိမ္မဒနံ-ခြင်း။

[မဒဓာတ်သည် မူးယစ်ခြင်း မာန်ယစ်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “နိမ္မဒန-
မယစ်ခြင်း” ဟု သဒ္ဓတ္ထ မှတ်ပါ၊ ထိုသဒ္ဓတ္ထကိုပင် ဋီကာသစ်၌ “အမဒနတ္ထံ ဝါ မာနမဒ
ဝိရဟတ္ထံတိ အက္ခော” ဟု ဖွင့်သည်။] မာန်မာနဖြင့် ယစ်မူးနေသူ မာန်တက်နေသူဖြစ်ရကား
ထိုမာန်ယစ်မှု၏ ကင်းခြင်းအကျိုးငှာ “စိတ်ဆိုးမည်ကို သိတော်မူပါလျက် မိန့်တော်မူသည်”
ဟူလို။

မှတ်ချက်။

။ဋီကာသစ်၌ “အဘိမဒ္ဓနတ္ထံ” ဟု ပဌမဖွင့်သော အနက်သည်

“နိမ္မဒနတ္ထံ” ဟု မဒ္ဓဓာတ်ဖြင့် ရှိမှ လျော်၏၊ မဒ္ဓဓာတ်ကား နှစ်နင်းခြင်းအနက်ဟောတည်း၊
ဤ၌ “နိမ္မဒန” ဟု ရှိသောကြောင့် အဘိမဒ္ဓနအနက် မဖြစ်နိုင်၊ သို့သော် အဓိပ္ပာယ်ကား
သင့်ပါ၏။

ဧဝံ ဝုတ္တော။

။နောက်စာအုပ်များ၌ “အယံ မယာ ဧဝံ ဝုတ္တော” တွေ့ရ၏၊

ဝုတ္တော၌ ဝစဓာတ်သည် “ဒုဟယာစရမိပုစ္ဆ၊ ဘိက္ခသာသ ဝစာဒယော” နှင့်အညီ ပုစ္ဆဓာတ်
ကဲ့သို့ ဒွိကမ္မကတည်း၊ “အာယသ္မာ အာနန္ဒော ပုဋ္ဌော ဝိသဇ္ဇေသိ” ကဲ့သို့ ဤ၌လည်း “ဝုတ္တော”
ဟု ရှိမှ အယံနှင့် လိုက်လျောမည်၊ ဝုတ္တောနှင့် အယံကား မလိုက်လျောပါ။

ဒေါသံ ဥဂ္ဂိလေတွာ။

။သလိပ် သည်းခြေ လေဟူသော အပြစ်ကို “ဒေါသ”ဟု

ခေါ်၏၊ ဝိလဓာတ်သည် မျှီခြင်းအနက်ဟောတည်း၊ ဥ ဥပသာရကြောင့် အန်ထုတ်ခြင်း
အနက်ကို ဟောသည်၊ သလိပ်စသော အပြစ်တို့သည် နဂိုခြောက်ကပ်နေသောကြောင့်
အန်ထွက်အောင် မတတ်နိုင်၊ ဆီကို သောက်စေသောအခါ ပျော့လာ၏၊ ထိုပျော့နေသော
အပြစ်တို့ကို အန်ထွက်အောင်ပြု၍-ဟူလို။ [ဒေါသံ ဥဂ္ဂိလေတွာတိ သေဟပါနေန ကိလိန္နံ
ဝါတဝိတ္တသေမှဒေါသံ ဥဗ္ဗမနံ (အထက်သို့ အန်ထွက်သည်ကို) ကတွာ-ဋီကာသစ်။]

ကုလာပဒေသေန-ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော ရှေးအမျိုးဖြင့်၊ ကုလာပဒေသံ-ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော ယခုအမျိုးကို၊ ဥဌာပေတွာ-သာဝဇ္ဇ အဖြစ်ဖြင့် ပေါ်တက်စေ၍၊ (သာဝဇ္ဇအဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားစေ၍) ဘဝဂ္ဂပ္ပမာဏေန-ဘဝဂ္ဂပမာဏအားဖြင့်၊ ဥဌိတံ ဝိယ-အထက်၌ တည်သကဲ့သို့ ဖြစ်သော၊ ဝါ-ထောင်လွှားသကဲ့သို့ ဖြစ်သော၊ မာနဒ္ဓန္ဒ-မာနတည်းဟူသော အလံကို၊ မူလေ-အရင်းအမြစ်၌၊ ဝါ-အရင်းအမြစ်က၊ ဆေတွာ-ဖြတ်၍၊ နိပါတေဿာမိ-ကျစေအံ့၊ ကုတိ-သို့၊ (အညာသိ-ပြီ။)

ခုံသေန္တောတိ-ကား၊ ယဇ္ဇေန္တော-ထိခိုက်လိုသည်၊ [ခုံသဓာတ်သည် ဆဲရေးခြင်းအနက်ဟောတည်း၊ အနွယ်ကို ထိခိုက်၍ ဆဲသောကြောင့် “ယဇ္ဇေန္တော” ဟု ဖွင့်သည်။] ဝဗ္ဘေန္တောတိ-ကား၊ ဟိဋ္ဌေန္တော-ရှုံ့ချလိုသည်၊ (ဟုတွာ၊ ဧတဒေဝေါစ၌ စပ်)၊ [ဝဘိဓာတ်သည် ရှုံ့ချခြင်းအနက်ဟောတည်း။] ပါပိတော ဘဝိဿာမိတိ-ကား၊ စက္ကဘာဝါဒီဒေါသံ-ကြမ်းတမ်းသူ၏အဖြစ် အစရှိသော အဖြစ်သို့၊ [အာဒိဖြင့် “ဖရုသာလဟုသာ” စသည်ကို ယူ။] ပါပိတော-ရောက်စေအပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ်။

ဂေါတ္တေန ဂေါတ္တံ။ ။ဘုရားရှင် မေးတော်မူအပ်သည်ဖြစ်၍ အဗ္ဗဒ္ဓကိုယ်တိုင် ဖြေဆိုအပ်သော အပြစ်ရှိသော ရှေးအနွယ်ကို “ဂေါတ္တေန” ဟု ဆို၍၊ ယခုအခါ၌ အပြစ်မရှိဟု အသိအမှတ် ပြုအပ်သော အနွယ်ကို “ဂေါတ္တံ” ဟုဆိုသည်၊ အပြစ်ရှိသော ရှေးအနွယ်ဖြင့် အပြစ်မရှိဟု သမုတ်အပ်သော ယခုအနွယ်ကို။

ဥဌာပေတွာ။ ။“သာဝဇ္ဇတော ဥဌာပေတွာ-သာဝဇ္ဇအဖြစ်အားဖြင့် အထက်၌ တက်စေ၍၊ အပြစ်ရှိသော အနွယ်ဟု ထုတ်ဖော်၍” ဟူလို၊ သာဝဇ္ဇတော ဥဌာပေတွာ ဥဋ္ဌရိတွာ-ငိုကာ။

ဂေါတ္တနှင့် ကုလာပဒေသ။ ။ဂေါတ္တဟူသည် ထိုအနွယ်အဆက်၌ အစအဆုံး ယောက်ျားကို စွဲ၍ ရအပ်သော အနွယ်တည်း၊ ကုလာပဒေသဟူသည်ကား ထိုအနွယ်၌ ထင်ရှားသော ယောက်ျားကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော အမျိုးတည်း၊ ဥပမာ-အဒိတိနတ်သမီး၏ သားဖြစ်သော ပဌမယောက်ျားကို စွဲ၍ ဘုရားရှင်၏ အနွယ်ကို “အာဒိစ္စဂေါတ္တ” ဟု ဆိုရ သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သိကြားမင်း၏ မယလုလင်ဘဝ၌ ထင်ရှားသောကြောင့် ထိုမယ လုလင်ကို အစွဲပြု၍ ထိုအမျိုးကို “မယဝကုလ” ဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့လည်းကောင်းတည်း။ [အပဒေသ-ထိုအမျိုး၌ ဖြစ်သူကို (မည်သည့်အမျိုးသား) ဟု ညွှန်ပြကြောင်း။]

မူလေ ဆေတွာ။ ။အဗ္ဗဒ္ဓ၏ ရှေးအနွယ်မှာ ကဲ့ရဲ့စရာဖြစ်သောကြောင့် မာန၏ တည်ရာ မဟုတ်၊ ထိုသို့ မဟုတ်ပုံကို ထင်ရှားပြသောအားဖြင့် မာနတံခွန်ကို အရင်းအစ၌ ဖြတ်၍ ကျစေတော်မူအံ့-ဟု ကြံတော်မူသည်။

ပါပိတော ဘဝိဿတိ။ ။အဗ္ဗဒ္ဓ၏ စကားသည် “စက္ကော သကျဇာတိ” စသည် ဖြင့် သာကီဝင်တို့ကို တိုက်ရိုက်ဆဲအပ်သော စကားဖြစ်၏၊ သို့သော် သာကီဝင်မင်းမျိုးတို့ကို စက္ကော၊ ဖရုသာ၊ လဟုသာ စသည်ဖြင့် အပြစ် ပြောလိုက်လျှင် ထိုသာကီဝင်အမျိုးတွင်

စက္ကာတိ-ကား၊ မာနနိဿိတကောဓယုတ္တာ-မာနကို မှီသော ဒေါသနှင့် ယှဉ်၏။ ဖရုသာတိ-ကား၊ ခရာ-စိတ်အား နှုတ်အားဖြင့် ကြမ်းတန်း၏။ လဟုသာ တိ-ကား၊ လဟုကာ-ပေါ့ဆ၏။ အပ္ပကေနော-အနည်းငယ်သော အကြောင်း ကြောင့်ပင်၊ တုဿန္တိဝါ-နှစ်သက်မှုလည်း နှစ်သက်တတ်ကုန်၏။ [ဤနေရာ၌ ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရကောက်ရသောကြောင့် ဗဟုဝုဏ်ထားသည်။] ဒုဿန္တိဝါ-စိတ်ပျက်

ပါဝင်သော ဘုရားရှင်ကိုလည်း စက္ကာဘာဝ စသောအဖြစ်သို့ ရောက်စေသည်မည်၏။ [သင်္ကာ ယေသု စက္ကာဘာဝါဒီဒေါသံ ပါပိတေသု သမဏောပိ ဂေါတမော ပါပိတော ဘဝိဿတိတိ အဓိပ္ပာယော။]

မှတ်ချက်။ ။ပါဠိတော်၌ “သမဏောစ မေ (ဘော) ဂေါတမော”ဟု ဘောသဒ္ဓါကို တွေ့ရ၏။ အဗ္ဗဋ္ဌ၏ တိုက်ရိုက်ထုတ်ဖော်၍ ပြောအပ်သော စကား မဟုတ်၊ စိတ်ဖြင့် ရည်ရွယ် အပ်သော အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်သောကြောင့် ပါဠိတော်၌ ဘောသဒ္ဓါ မပါသင့်ဟု ထင်သည်။

စက္ကာ။ ။စု-ဘူ စက္ကာ (စဉ်) ဓာတ်သည် ကြမ်းတန်းခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ အပစ္စည်း၊ စက္ကာတိတိ စက္ကာ၊ သက္ခဏာတိကို ငဲ့၍ ဣတ္ထိလိန်ဧကဝုဏ်ချည်း မှတ်ပါ။ ကြမ်းတန်း ခြင်း၏ အကြောင်းသည် ကောဓ (ဒေါသ) တည်း။ မာနသည် ထိုဒေါသအား ပကတူပနိဿယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ မာနကို အရင်းခံ၍ ပြင်းထန်သော ဒေါသဖြစ်တတ်သည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “မာနနိဿိတကောဓယုတ္တာ” ဟု သဘာဝတ္ထကို ဖွင့်သည်။ [ဖရုသာ၌ စိတ်ကြမ်း နှုတ်ကြမ်းကို ဖွင့်လတ်ဖြစ်သောကြောင့် စက္ကာအရ ကိုယ်ကြမ်းကို ယူပါ။ ယခုခေတ်၌လည်း ဒေါသဖြစ်သောအခါ မာနကို အရင်းခံ၍ ထိုထိုအမှုကို ပြုလုပ်ရာဝယ် ဆောင့်အောင့်၍ ပြုလုပ်တတ်ကြသည်။ ယုတ္တဟူရာ၌ သံယုတ္တ (ယှဉ်စပ်ခြင်း) တည်း။ စေတသိက်ယှဉ်ခြင်းမျိုး မဟုတ်ပါ။]

ဖရုသာ-ခရာ။ ။ပါလန၊ ပူရဏအနက်ဟော ပြီဓာတ် ဥသန်ပစ္စည်းဖြင့် သက္ကတ၌ “ပရုသံ” ဟု ရှိ၏။ အကြမ်းကိုလည်းကောင်း၊ ကြမ်းတန်းသော စကားကိုလည်း ကောင်း ဟော၏။ ပါဠိ၌ ပကို ဖပြု၍ “ဖရုသံ” ဟု ဖြစ်၏။ ပရတိ ပူရတိ-စိတ်ကြမ်း နှုတ်ကြမ်း ၂ မျိုး ပြွမ်းလျက် အကြမ်းဖြင့် ပြည့်နေ၏။ ဣတိ ဖရုသာ (သက္ခဏာတိ)။ [အဘိဓာနပုဒ်ပိကာ သူစိ၌ တစ်မျိုးကြုံလေသည်။] ခရဓာတ်လည်း ကြမ်းတန်းခြင်း အနက်ကိုပင် ဟော၏။ ခရတိတိ ခရာ (ကြမ်းတန်း၏)။ ဤသို့အနက်တူသောကြောင့် ဖရုသာကို “ခရာ” ဟု ပရိယာယသံဝဏ္ဏနာ ဖွင့်သည်။ [ခရာတိ စိတ္တေန ဝါစာယစ ကက္ခဋ္ဌာ။]

လဟုသာ-လဟုကာ။ ။လယိဓာတ် ဥပစ္စည်းဖြင့် သက္ကတ၌ လယုသည် ပါဠိ၌ ဃကို ဟပြု၍ “လဟု” ဟု ဖြစ်၏။ [ပါဠိဝယ် ဘုန်းတော် ၆ ပါးကို ပြရာ၌ “လယုနော + ဘာဝေါ လယိမာ” ဟု အနည်းငယ်တွေ့ရ၏။] “လယိတိ လဟုဘာဝေန ပဝတ္ထတိတိ လဟု” ဟု ပြု၍ သွတ္တံ၌ သပစ္စည်း၊ ကပစ္စည်းသက်လျှင် “လဟုသာ၊ လဟုကာ”ဟု ဖြစ်၏။ နိဿာရ-အနှစ်မရှိသော အရာ၊ အဂရု-မလေးသော (ပေါ့သော) အရာတို့ကို ဟော၏။ ဤ၌ အနှစ် မရှိသော နုသောအရာနှင့်တူသောကြောင့် “လဟုကာတိ တရုဏာ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

မူလည်း စိတ်ပျက်တတ်ကုန်၏။ ဥဒကပိဋေ-ရေအပြင်၌၊ အလာဗုကဋ္ဌာဟံ ဝိယ-
ဗူးတောင်း ဗူးခွက်သည်ကဲ့သို့၊ အပ္ပကေနေဝ-ပင်၊ ဥပ္ပ ဝန္တိ-ပေါ်လွင် ထင်ရှားတတ်
ကုန်၏။

ဘဿာတိ-ဘဿာဟူသော ဤစကားကို၊ (ဝဒတိ၌ စပ်) ဗဟုဘာဏိနိ-
များစွာ ပြောဆိုတတ်၏။ သကျာနံ-သင်္ကာဝင်တို့၏၊ မုခေ-ပါးစပ်ကို၊ ဝိဝဋ္ဌေ-
ဖွင့်အပ်ပြီးသော်၊ အညဿ-အခြားသူ၏၊ ဝစနောကာသော-ပြောဆိုခွင့်သည်၊
နတ္ထိ-မရှိတော့၊ ဣတိ အဓိပ္ပာယ်နေဝ-ဤသို့သော အလိုဖြင့်သာ၊ ဝဒတိ-
ပြောဆို၏။ သမာနာတိ ဣဒံ-သမာနာဟူသော ဤပုဒ်သည်၊ သန္တာတိ-သန္တာဟူ
သော၊ ပုရိမပဒဿ-ရှေ့ပုဒ်၏၊ [အချို့စာအုပ်၌ ဧဝသဒ္ဓါ ပါ၏။] ဝေဝစနံ-
ဝေဝစံ ပရိယာယ် စကားလှယ်တည်း။ . . . န သက္ကရောန္တိတိ-ကား၊ ပြာဟ္မဏာနံ-
ပုဏ္ဏားတို့အား၊ သုန္ဒရေန-ကောင်းသော၊ အာကာရေန-အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ န
ကရောန္တိ-မပြုကြကုန်၊ န ဂရံ ကရောန္တိ တိ-ကား၊ ပြာဟ္မဏေသု-တို့၌၊ ဂါရဝံ-

အပ္ပကေနေဝ ပေ၊ ဥပ္ပဝန္တိ။ ။ သင်္ကာယဇာတ်တွင် ပါဝင်သူတို့၏နုပုံ စိတ်
သဘော သေးငယ်ပုံကို ပြလို၍ “အပ္ပကေနေဝ” စသည်ကို မိန့်သည်။ အနည်းငယ်သော
ဣဋ္ဌာရုံကြောင့် ပျော်ရွှင်၊ အနိဋ္ဌာရုံကြောင့် စိတ်ပျက်တတ်ရကား စိတ်နေ အလွန်နုကြ၊ ကလေး
ဆန်ကြသည်။ ဗူးတောင်း ဗူးခွက်သည် ရေအနည်းငယ်၌ ပေါ်တက်နေသကဲ့သို့ ပေါ့ပေါ့ဆဆနှင့်
အလွန်ပေါ်လွင်ကြသည်-ဟူလို။ [ယခုခေတ် ကလေးသူငယ်တို့နှင့်တကွ စိတ်နေ စိတ်ထား
နုသူများလည်း ဤသဘောအတိုင်းပင် ဖြစ်တတ်ကြသည်။]

ဘဿာ။ ။ ဘာသဓာတ် ကတ္တာဟော ဣပစ္စည်းကြံ၍ ဘာသတိ-အလွန်စကား
ပြော၏။ စကားများ၏။ ဣတိ၊ ဘဿာ၊ ပါဠိတော်၌ “ဘဿာ ပေ၊ သကျဇာတိ” ဟု ဣတ္ထိလိန်
ဧကဝုစံရှိသောကြောင့် “ဗဟုဘာဏိနော” နေရာဝယ် “ဗဟုဘာဏိနိ” ဟု ရှိလျှင်ကောင်းမည်
ထင်သည်။

ဋီကာတစ်မျိုး။ ။ ဘဿာကို “သာဟသိက-အနိုင်အထက် နှိပ်စက် ပြောဆို
တတ်၏” ဟု ကေစိဝါဒကိုလည်းကောင်း၊ “သာရမ္မကာ-ချုပ်ချယ် စော်ကားတတ်၏” ဟု အပရေ
ဝါဒကိုလည်းကောင်း ဋီကာ၌ အဋ္ဌကထာဝါဒမှ တစ်နည်းပြသေး၏။ ထိုအနက်များကို
ဟောရာ၌ ဘာသဓာတ် မဟုတ်၊ စုရာဒိ ဘာသဓာတ်ဟု မှတ်ပါ။ ထိုဘာသဓာတ်ကား
ဆဲရေးခြင်း အနက်ကို ဟောသောကြောင့် ထိုအဖွင့်များနှင့် လိုက်လျောသည်။

သမာနာ။ ။ ပါဠိတော်၌ “ဣဋ္ဌာသန္တာ ဣဋ္ဌာသမာနာ” ဟု ရှိ၏။ သမာနာသည်
သန္တာဟူသော ရှေ့ပုဒ်၏ ဝေဝစံပရိယာယ်တည်းဟု ဖွင့်သဖြင့် “သန္တာ” ၌ သူတော်ကောင်း
ဟု မပေးရ၊ အသဓာတ် အန္တပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့် “သန္တာ-ဖြစ်ပါကုန်လျက်” ဟု ပေးရ
ကြောင်းကို သိစေသည်။

န သက္ကရောန္တိ။ ။ သံပုဗ္ဗ ကရဇာတ်တည်း။ “သံ” ကို “သုန္ဒရေနာကာရေန”
ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်သည်။ သဒ္ဓတ္ထမှာ “သံ-ကောင်းစွာ” ဟု ဖြစ်၏။ “န သက္ကရောန္တိ-ကောင်းစွာ
မပြုကြကုန်” ဟုသာ ပါဠိတော်၌ ပေးပါ။ [န သက္ကရောန္တိတိ သက္ကာရံ န ကရောန္တိတိ

ရိုသေလေးစားခြင်းကို၊ န ကရောန္တိ၊ [“ဂရံ” ကို ဂါရဝံဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဂရုအရ ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရမကောက်ဘဲ အလေးပြုခြင်းကြံယာကို အရကောက်ပါ-ဟု သိစေ၏။ “ဂရံ-အလေးအမြတ်ကို၊ န ကရောန္တိ-မပြုကြကုန်” ဟု ပါဠိတော်၌ ပေးပါ။]

န မာနေန္တိတိ-ကား၊ မနေန-စိတ်ဖြင့်၊ န ပိယာယန္တိ-ချစ်ခြင်းကို မပြုကြကုန်၊ [“ပိယံ” ဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် ကရဓာတ်၏ အနက်၌ အာယပစ္စည်းသက်၍ “ပိယာယ” ဟု ဖြစ်၏။] န ပူဇေန္တိတိ-ကား၊ မာလာဒိဟိ-ပန်းအစရှိသော ပူဇော်ဖွယ် တို့ဖြင့်၊ နေသံ-ထိုပုဏ္ဏားတို့အား၊ ပူဇံ-ပူဇော်မှုကို၊ န ကရောန္တိ၊ န အပစာယန္တိတိ-ကား၊ အဘိဝါဒနာဒိဟိ-ရှိခိုးခြင်း အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ နေသံ-ထိုပုဏ္ဏားတို့အား၊ အပစိတိကမ္ပံ-အရိုအသေပြုမှုကို၊ နိစုတတ္ထိ-နှိမ့်ချသောဖြစ်ခြင်းကို၊ န ဒသေန္တိ-မပြုကြကုန်။

တယိဒံတိ-တယိဒံဟူသော ပုဒ်၏၊ တံ က္ကဒံ (က္ကတိ ပဒစ္ဆေဒေါ)-တံ က္ကဒံဟု ပုဒ်ဖြတ်ခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗော) [တံ က္ကဒံ-ထိုသက္ကာရ စသည်ကို မပြုခြင်းသည်၊ (“နစ္ဆန္တံ၊ နပုတိရူပံ” တို့၌ စပ်)] က္ကမေ သက္ကာ-ဤသင်္ကတိဝင်တို့သည်၊ ပြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊ န သက္ကရောန္တိ-ကောင်းစွာ မပြုကြကုန်၊ ပေ၊ န အပစာယန္တိ-မရိုသေကြကုန်၊ တေသံ-ထိုသင်္ကတိဝင်တို့၏၊ အသက္ကာရကရဏာဒိ-သက္ကာရကို မပြုခြင်းအစရှိသော၊ တံ သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသော အမှုသည်၊ န ယုတ္တံ-မိမိအမျိုးဇာတ်အား မသင့်၊ နာနု လောမံ-မိမိအမျိုးဇာတ်အား မလျော်၊ က္ကတိ အတ္ထော။ [အတ္တနော ဇာတိယာ န အနုစ္စဝိကံတိ အတ္ထော-ဋီကာ၊ ပြာဟ္မဏတို့ကို ထောက်လျှင် အောက်တန်း ဖြစ်သော မိမိ၏ ခတ္တိယဇာတ်အား မလျော်၊ “အောက်တန်းလူသည် မိမိထက် အထက်တန်းကျသောလူကို ရိုသေမှ လျော်သည်” ဟု ဆိုလိုသည်။]

အတ္တမေဝ ဝိညာပေတိ န ပြာဟ္မဏာနံတိ အာဒိနာ-န ပြာဟ္မဏာနံ စသော အဖွင့်ဖြင့် န သက္ကရောန္တိအတွက် “သက္ကာရံ (ကောင်းစွာပြုမှုကို) န ကရောန္တိ” ဟူသော အနက်ကိုပင် သိစေ၏။]

အပစာယန္တိ။ ။အပ + စာယဓာတ်သည် ပူဇာအနက်ကိုပင် ဟော၏။ သို့သော် ပူဇေန္တိနှင့် အဓိပ္ပာယ်ကွဲအောင် အပစိတိကမ္ပံဟု ဖွင့်၍၊ အပစိတိကမ္ပံကိုပင် “နိစုတတ္ထိ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ [အပစိတိ၌ အပ + စိဓာတ် တိပစ္စည်း၊ နိစု-နှိမ့်ချအပ်သော + တတ္ထိ-ဖြစ်ခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို နှိမ့်ချသော ဖြစ်ခြင်းဟူသည် ပြာဟ္မဏတို့ကို ရိုသေခြင်း၊ အထက်၌ ထားခြင်းတည်း၊ ဋီကာ၌ “အပစိတိ ကမ္ပံတိ ပဏိပါတကမ္ပံ” ဟု ဖွင့်၏၊ ပဏိပါတ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သာမညဖလသုတ် သရဏဂုံအခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ပဌမဣတ္ထဝါဒအဖွင့် ပြီး၏။

D

ဒုတိယက္ခန္ဓဝါဒ အဖွင့်

၂၆၅။ အပရုဇ္ဈန္တိ-(တစ်နည်း) အပရာဇုန္တိ-ကား၊ အပရုဇ္ဈိသု-ပြစ်မှားဖူးကုန်သနည်း၊ ကေမိဒါဟန္တိ ဧတ္ထ-၌၊ ဣဒန္တိ-ကုန်ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ နိပါတမတ္ထံ-မျှသာတည်း၊ အဟံ-အကျွန်ုပ်သည်၊ ဧကံ-တစ်ပါးသော၊ (“သမယံ-အခါ၌” စပ်၊) ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ သန္တာဂါရန္တိ-ကား၊ ရဇ္ဇအနုသာသနသာလာ-တိုင်းရေးပြည်ရေးကို သွန်သင်ရာရုံတည်း၊ [သန္တာဂါရုံပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ပဌမသံဂါယနာတင်ခန်းအစ၌ ပြခဲ့ပြီ။] သကျာတိ-ကား၊ အဘိသိတ္တရာဇာနော-အဘိသိက်သွန်းအပ်ပြီးသော မင်းတို့တည်း၊ သကျကုမာရာတိ-ကား၊ အနဘိသိတ္တာ-အဘိသိက်မသွန်းအပ်သေးသော မင်းသားတို့တည်း။

ဥစ္စေသုတိ-ကား၊ ယထာနုရူပေသု-မိမိအား အကြင်အကြင် လျောက်ပတ်ကုန်သော၊ ပလ္လင်္ကံ ပေ၊ ဘေဒေသု-ခြင်္သေ့ သစ် ကျားစသော သားရဲရုပ်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ပလ္လင်၊ အင်းပျဉ်ငယ်၊ ကြိမ်ခက်အပ်သော ညောင်းစောင်း၊ နေထိုင်ရာ ပျဉ်ချပ်၊ ဆန်းကြယ်သော အခင်းအစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ (“အာသနေသု” ၌ စပ်၊) [ဤအလို ပါဠိတော်၌ “ဥစ္စေသု-မြင့်ကုန်သော”ဟု မပေးဘဲ၊ “မြင့်မြတ်ကုန်သော”ဟု ပေးပါ။ အချို့ ထိုင်စရာတို့ကား မမြင့်သော်လည်း

အပရုဇ္ဈန္တိ။ ။စာအုပ်တို့၌ “အပရုဇ္ဈန္တိ” ဟု တွေ့ရ၏။ အပ + ရာဇောတိသည် ပြစ်မှားခြင်း (ပဒုဋ္ဌ) အနက်ကို ဟောရာ၌ ဒိဝါဒိတည်း၊ ဒိဝါဒိဖြစ်လျှင် “အပရုဇ္ဈန္တိ” ဟုသာ ပြီးသင့်၏။ “ပအရုဇ္ဈန္တိ အပရုဇ္ဈိသု” ဟုလည်း ဖွင့်နိုင်၏။ “အပရုဇ္ဈန္တိ” ဟုကား ရုပ် မဖြစ်နိုင်၊ ယပစ္စည်းကို ချေ၍ “အပရာဇံ” ဟုသော်လည်း မူလပါဠိဖြစ်လေရောသလားဟု တွေးမိပါသည်။

အဘိသိတ္တရာဇာနော။ ။အဘိသိက်သွန်းအပ်သော မင်းသည် အဗ္ဗဋ္ဌ၏ ရောက်လာချိန်ဝယ် တစ်ယောက်သာ ရှိထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယံကြောင့် “ရာဇာနော” ဟု ဗဟုဝစ်ဖြင့် ဖွင့်ရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-သာကီဝင်မင်းမျိုးတွင် အကြီးဆုံးလည်းဖြစ်၊ စွမ်းရည်သတ္တိလည်းရှိသော တစ်ယောက်သည် အဘိသိက်ခံပြီးနောက် “မင်းအဖြစ်မည်သည် ကိစ္စလည်းများ၏၊ ကြောင့်ကြဗျာပါဒလည်း များ၏” ဟု နှလုံးသွင်းကာ ပြီးငွေ့လာ၏။ ထိုအခါ မိမိအောက် အခြားတစ်ယောက်အား အပ်လွှဲတတ်၏။ ထိုသို့ လွှဲအပ်သဖြင့် ထိုသူသည် အဘိသိက်ခံရပြန်၏။ ဤနည်းအားဖြင့် အသက်မသေသေးဘဲ အထက်မင်းက ထီးနန်း အလွဲခံရသော အဘိသိတ္တမင်းတွေ တစ်ချိန်တည်း၌ အများရှိနိုင်သောကြောင့် “အဘိသိတ္တရာဇာနော” ဟု ဆိုကြောင်းကို ဋီကာဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ဝိနည်း-မဟာဝဂ္ဂပဗ္ဗဇ္ဇ ခန္ဓက၌ သုဒ္ဓေါဓနမဟာရာဇာ ရှိနေသေးပါလျက် ဘဒ္ဒိယမင်းသား၏ မင်းအဖြစ်သို့ ရောက်နေ ပုံကို တွေ့ရသည်။ [ဋီကာသစ်၌ မိမိဆိုင်ရာ ရာထူးဝယ် အဘိသိက်သွန်းအပ်သော မင်းတွေ များနေသောကြောင့် “အဘိသိတ္တရာဇာနော” ဟု ဆိုကြောင်းကို တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။

ကောင်းမြတ်သည်။] သဗ္ဗညုန္နာတိ-ကား၊ ဥပ္ပက္ခာနဝသေန-ပြောင်လှောင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ မဟာဟသိတံ-ကျယ်စွာ ရယ်ခြင်းကို၊ ဟသန္တာ-ရယ်၍ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ၊ နိသိန္နာ၌ စပ်၊) [သံပုဗ္ဗ ဇေတ္တဓာတ်သည် မဟာဟသနအနက်ကို ဟော၏။] သံကိဋ္ဌန္နာတိ-ကား၊ ဟသိတံ၊ ပေ၊ ဒါနာဒီနိ-ပြုံးရုံမျှကို ပြုခြင်း၊ လက်ဖျစ်တီးခြင်း၊ လက်ခုတ်တီးခြင်းကို ပေးခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ကရောန္တာ-ပြုကုန်သည်၊ (ဟုတွာ၊ နိသိန္နာ၌ စပ်၊) မမညေဝမညေတိ-ကား၊ မမညေဝ-အကျွန်ုပ်ကိုသာ၊ အနုဟသန္တိ-ရည်စူး၍ ရယ်ကြကုန်၏၊ အညံ-အခြားသူကို၊ န (အနုဟသန္တိ)-ရည်စူး၍ ရယ်ကြ ကုန်သည် မဟုတ်၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ အဟံ-အကျွန်ုပ်သည်၊ မညာမိ-မှတ်ထင်၏။ [“မညာမိ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် မညေ၌ မိဝိဘတ်ကို ဧပြုထားသော အာချာတ် ပုဒ်ဟု သိစေ၏၊ အချို့အရာ၌ကား ဣဝံနှင့် အနက်တူသော မညေနိပါတ်လည်း ရှိသည်။]

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ကသွာ-ကြောင့်၊ တေ-ထိုသင်္ကေတတို့သည်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အကံသု-ပြုကြကုန်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ တေ-ထိုသင်္ကေတတို့သည်၊ အမ္မဋ္ဌဿ-၏၊ ကုလဝံသံ-အမျိုး၏ အနွယ်ကို၊ ဇာနန္တိ ကိရ-သိကြကုန်သတတ်၊ အယဉ္ဇ-ဤအမ္မဋ္ဌသည်လည်း၊ တသ္မိ သမယေ-၌၊ (ကပိလဝတ္ထမြို့သို့ လာရာ ထိုအခါ၌) ယာဝ ပါဒန္တာ-ခြေအဆုံး တိုင်အောင်၊ ဩလမ္မေတွာ - တွဲရစွဲချ၍၊ နိဝတ္ထသာဋကဿ - ဝတ်အပ်သော အဝတ်၏၊ ဧကေန-တစ်ဖက်သော၊ ဟတ္ထေန-လက်ဖြင့်၊ ဒုဿကဏ္ဍံ-ပုဆိုးအနား ကို၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ ခန္ဓဋ္ဌိကံ-ပန်းရိုးကို၊ ဥန္နာမေတွာ-အထက်သို့ ညွှတ်စေ၍၊ ဝါ-မော့၍၊ မနာမဒေန-မာန်ယစ်ခြင်းဖြင့်၊ မတ္တော ဝိယ-ယစ်မှူးသကဲ့သို့၊ အာဂစ္ဆတိ ကိရ-လာသတတ်၊ တတော-ထိုသို့ကုလဝံသကို သိခြင်း၊ ထိုကဲ့သို့လာခြင်းကြောင့်၊ [“ကုလဝံသံ ဇာနန္တိ၊ အာဂစ္ဆတိ” ကို ပြန်၍ ညွှန်းသည်။] ဘော-အမောင်တို့၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဒါသဿ-ကျွန်တော်မျိုးဖြစ်သော၊ ကဏှာယနဂေါတ္ထဿ-ကဏှာယန၏ အနွယ်ဖြစ်သော၊ အမ္မဋ္ဌဿ-၏၊ အာမဂမနကာရဏံ-လာခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ (တစ်နည်း) အာဂမနာကာရံ-လာပုံ အခြင်အရာကို၊ ပဿထ-ကြည့်ကြကုန်လော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝဒန္တာ-ပြောဆိုကြကုန်လျက်၊ ဧဝံ-သို့၊ (ပြင်းစွာ ရယ်မောခြင်း၊ လွန်စွာမြူးတူးခြင်းကို) အကံသု-ကုန်ပြီ။

ဟသိတံ၊ ပေ၊ ဒါနာဒီနိ။ ။လက်ဖျောက်တီးမှု စသည်ကို မပြုဘဲ တချို့က ပြုံးရုံမျှကို ပြုကြ၏၊ ထိုသို့ပြုခြင်းကို “ဟသိတမတ္တကရဏ” ဟု ဆို၏၊ “အင်္ဂုလိသဗ္ဗန္ဓန-လက်ချောင်းတို့ကို ပြင်းစွာထိခိုက်ခြင်း”ဟူသည် လက်ဖျစ်တီးခြင်းပင်တည်း၊ “ပါဏိပ္ပဟာရ-လက်ဝါးတို့ကို ပုတ်ခတ်ခြင်း” ဟူသည် လက်ခုတ်တီးခြင်းတည်း၊ သူ၏အတွက် ထိုသို့ပြုခြင်းကို “ဒါန-သူ့အား ပေးခြင်း” ဟု ဆိုသည်။

သောပိ-ထိုအမ္မဌသည်လည်း၊ အတ္တနော-၏၊ ကုလဝံသံ-ကို၊ ဇာနာတိ-၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ မမညေဝ မညေတိ-ဟူ၍၊ တက္ကယိတ္ထ-ကြံစည်လေပြီ၊ အာသနေနာတိ-ကား၊ ဣဒံ-ဤနေရာသည်၊ အာသနံ-ထိုင်နေရာပါတည်း၊ ဧတ္ထ-ဤနေရာ၌၊ နိသီဒါဟိ-ထိုင်ပါလော၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့ပြောဆိုခြင်းသည်၊ အာသနေန-ဖြင့်၊ နိမန္တနံနာမ-ဖိတ်မန်ခြင်းမည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ တထာ-ထိုဖိတ်မန်မှုကို၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ န အကာသိ-မပြု။

သောပိ ၊ပေ၊ ဇာနာတိ။ ။ကုလမာနိနောဟိ (အမျိုးနှင့် စပ်၍ မာန်ရှိသူတို့သည်) ယေဘုယျေန ပရေသံ ဥစ္စာဝစံ ကုလံ တထာ တထာ ဥဒါဟရန္တိ၊ အတ္တနောစ ကုလဝံသံ ဇာနန္တိ၊ တထာ အမ္မဌောပိ (အမ္မဌလည်း ထိုအတူပင်ဖြစ်သည်)။

ဒုတိယဣတ္ထဝါဒအဖွင့် ပြီး၏။

D

တတိယဣတ္ထဝါဒအဖွင့်

၂၆၆။ လဇ္ဈကိကာတိ-ကား၊ ခေတ္တလေဉ္စနံ-လယ်၌ ထွန်းချေးခဲ့တို့၏၊ အန္တရေ-အကြား၌၊ နိဝါသိနီ-နေလေ့ရှိသော၊ ခုဒ္ဒကသကုဏီ-ငယ်သော ငှက်မသည်၊ [ခုဒ္ဒကသဒ္ဓါ ပါပြီးဖြစ်သောကြောင့် “သကုဏီ” ဟုသာ ရှိ၏၊ ကာသဒ္ဓါ ပါဖွယ် မလိုဟု ထင်သည်။] ကုလာဝကေတိ - ကား၊ နိဝါသနဌာနေ - နေရာအရပ်၌၊ [အသိုက်လည်းဖြစ်နိုင်၊ ထွန်းချေးခဲ့လည်းဖြစ်နိုင်သောကြောင့် အားလုံးရအောင် “နိဝါသနဌာနေ” ဟု ဖွင့်သည်။] ကာမလာပိနီတိ-ကား၊ ယဒိစ္ဆကဘာဏီနီ-အလိုရှိတိုင်း ပြောလေ့ရှိသည်၊ (ဟောတိ၊) ယံ ယံ-အကြင်အကြင်စကားကို၊ (လပိတုံ-ပြောဆိုခြင်းငှာ) ဣစ္ဆတိ-အလိုရှိ၏၊ တံ တံ-ထိုထိုအလိုရှိအပ်သော စကားကို၊ လပတိ-ပြောဆိုနိုင်၏၊ တံ-ထိုဗီလုံးငှက်မကို၊ ကောစိ - တစ်ကောင် တစ်လေသော၊ ဟံသောဝါ - ဟင်္သာသည်သော်လည်းကောင်း၊ ကောဇ္ဇောဝါ-ကြိုးကြာသည်သော်လည်းကောင်း၊ မောရောဝါ-ဥဒေါင်းသည်သော်လည်းကောင်း၊ အာဂန္တု-လာ၍၊ တွံ-သင်သည်၊ ကိ-အဘယ်စကားကို၊ လပသိ-ပြောဆိုနေ သနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ န နိသေဓေတိ-မတားမြစ်ပါ၊ [မြတ်စွာဘုရား အမိန့်တော်

လဇ္ဈကိကာ။ ။အဘိဓာန် (၆၃၉) ၌ “လာပ၊ လဇ္ဈကိကာ (ဗီလုံး)” ဟု တွေ့ရ၏၊ ဋီကာသစ်၌ “လေဉ္စကာနံ အန္တရေ နိဝသိတတ္တာ လေဉ္စကိကာ ဣစ္စေဝ သညာတာ ခုဒ္ဒကသကုဏီကာ”ဟု ဖွင့်၏၊ ဤအလို “လေဉ္စကိကာ”ဟု ရှိရပေလိမ့်မည်၊ ထိုပါဌ်ကိုပင် မဇ္ဈိမပံ၊ လဇ္ဈကိကာပမသုတ္တဌကထာ၌ “စာတကသကုဏီကာ (အိမ်စာမကလေး)” ဟု ဖွင့်၍၊ နိယဏ္ဍ၊ အဘိဓာန်ကျမ်းတို့၌ “လာပသကုဏီကာ (စကားများသော ငှက်မကလေး)”ဟု ဆိုကြသတတ်။

ရှိတုန်းက ကာမလာပိနီနှင့် စပ်၍ ဤအဖွင့်ကိုလည်း မိန့်တော်မူဟန် တူ၏။ ထို့ကြောင့် “အတ္တနော ဉာတကေ လဍုကိကသဒိသေ ကတွာ အမေ ဟံသကောဉ္စ မောရသဒိသေ ကရောတိ” ဟု အဗ္ဗုဒ္ဓကြသည်။] အဘိသင်္ခတုံတိ-ကား၊ ကောဓဝသေန-ဒေါသ၏အစွမ်းဖြင့်၊ လဂ္ဂိတု-ငြိတပ်ခြင်းငှာ၊ (“ရန်ညှိုးဖွဲ့ခြင်းငှာ” ဟူလို၊ “န အရဟတိ-မထိုက်ပါ” ဌှိ စပ်။)

ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-မိန့်တော်မူအပ်သော်၊ မာဏဝေါ-အဗ္ဗုဒ္ဓလုလင်သည်၊ အယံ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဉာတကေ-ဆွေမျိုးတို့ကို၊ လဍု ကိကာသဒိသေ-ဗီလုံးငှက်မနှင့် တူသည်တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ အမေ-ငါတို့ကို၊ ဟံသ ကောဉ္စမောရသဒိသေ-ဟင်္သာ၊ ကြိုးကြာ၊ ဥဒေါင်းနှင့် တူသည်တို့ကို၊ ကရောတိ- ပြု၏၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ နိမ္မာနော-မာန်မရှိသည်၊ ဇာတော-ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မညမာနော-မှတ်ထင်သည်၊ (ဟုတွာ) ဥတ္တရိ-အလွန်၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ဝဏ္ဏေ-အမျိုးတို့ကို၊ ဒဿေတိ-ပြု၏။

နိမ္မာနော။ ။ ရှေ့၌ “ဧဝံ နုတေ အဗ္ဗုဒ္ဓံ ၊ ပေ၊ ဝီတိသာရေသိ” ဟူသော စကားကို လည်းကောင်း “အဝုသိတဝါယေဝ ခေါ ပန ၊ ပေ၊ အဝုသိတတ္တာ” ဟူသော စကားကိုလည်း ကောင်း၊ ဘုရားရှင် မိန့်တော်မူခဲ့ရာ၌ “မာနဖြင့် မိန့်တော်မူအပ်ပြီ” ဟု အဗ္ဗုဒ္ဓက မှတ်ထင်ခဲ့၏။ ယခုအခါ ဆွေတော်မျိုးတော်တို့ကို လဍုကိကနှင့် အတူထား၍ အဗ္ဗုဒ္ဓကို ဟံသကောဉ္စမောရ တို့နှင့် အတူထားလျက် မိန့်တော်မူသောကြောင့် မာန်ကျသွားပြီဟု ယူဆလေသည်။

တတိယဣတ္ထဝါဒအဖွင့် ပြီး၏။

D

ဒါသိပုတ္တဝါဒ အဖွင့်

၂၆၇။ နိမ္မာဒေတိတိ-ကား၊ နိမ္မဒေတိ-မာန်မရှိသည်တို့ကို ပြု၏၊ နိမ္မာနော- မာန်မရှိသည်တို့ကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ ယန္တုနာဟန္တိ-ကား၊ အဟံ-ငါသည်၊ ယဒိ (ပုစ္ဆေယျံ)-အကယ်၍ မေးရမူကား ကောင်းလေစွ၊ ကဏှာယနော၊ ပေ၊ ဣဒံ ဝစနံ- ဤစကားကို၊ အဗ္ဗုဒ္ဓော-သည်၊ တိက္ခတ္ထံ- ၃ ကြိမ်၊ မဟာသဒ္ဓေန-ကျယ်စွာသော

နိမ္မာဒေတိ။ ။ ဘူဝါဒိ မဒဓာတ်သည် ဂစ္ဆ (မာန်မူခြင်း) အနက်ကိုဟော၏။ “မဒတိ-မာန်မူတတ်၏၊ ဣတိ မဒေါ” နတ္ထိ မဒေါ ယေသံတိ နိမ္မဒါ၊ ဤသို့ သမာသ်နာမ်ပုဒ် ဖြစ်ပြီးနောက် ကရဓာတ်၏အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက် ဧဝံဒ္ဓိပြု၍ “နိမ္မဒေတိ” ဟု နာမဓာတ် ဖြစ်၏၊ အဓိပ္ပာယ်မှာ “နိမိ၏” ဟုဆိုလိုသည်။ “နိမ္မာ” ဟု ရှိသည်မှာ ဝါစာသိလိဌဖြစ်အောင် အကို အာပြုထားခြင်းသာတည်း-ဟု သိစေလို၍ “နိမ္မဒေတိ” ဟု ဖွင့်သည်၊ နိမ္မာနော ကရောတိ ဖြင့်လည်း ကရဓာတ်၏အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်ထားသော နာမဓာတ်ဟု ပြသည်။

အသံဖြင့်၊ အဝေါစ ကိရ-သတတ်၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ အဝေါစ-နည်း၊ အသုဒ္ဓဘာဝ-
မိမိအမျိုး၏ မစင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဇာနာတိ ကိ-သိသည်မဟုတ်လော၊
ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း၊ (အချို့စာအုပ်များ၌ “န ဇာနာတိ ကိ-မသိသလော”
ဟု ရှိ၏၊) အာမ-အိမ်း၊ (အသုဒ္ဓဘာယဝ-ကို)၊ ဇာနာတိ-သိပါ၏၊ ဇာနန္တောပိ-
သိပါသော်လည်း၊ ဧတံ ကာရဏံ-ဤအသုဒ္ဓဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ ဘဝပဋိစ္ဆန္တံ-
ဘဝများစွာဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်ပြီ၊ တံ-ထိုအကြောင်းကို၊ အနေန-ဤရဟန်းဂေါတမ
သည်၊ န ဒိဋ္ဌံ-မမြင်အပ်၊ ဝါ-မမြင်နိုင်၊ အပဿန္တော-မမြင်နိုင်လတ်သော်၊ ဝါ-
မမြင်နိုင်သော၊ မဟာသမဏော-ရဟန်းကြီးသည်၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ ဝက္ခတိ-ပြောဆို
နိုင်လတ်နည်း၊ ဣတိ-သို့၊ မညမာနော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ မာနထဒ္ဓတာယ-မာနဖြင့်
ခက်ထန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဝေါစ-ကဏှာယနောဟမသို့ဟု ပြောပြီ။

မာတာပေတ္တိကန္တိ-ကား၊ မာတာပိတူနံ-တို့၏၊ သန္တကံ-ဥစ္စာဖြစ်သော၊ (“နာမ
ဂေါတ္တံ”၌ စပ်)၊ နာမဂေါတ္တံတိ-ကား၊ ပဏ္ဏတ္တိဝသေန-နာမည်ပညတ်၏ အစွမ်းဖြင့်၊
နာမံ-အမည်ကို၊ ပဝေဏီဝသေန-အစဉ်အဆက်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဂေါတ္တံ-အနွယ်ကို၊

မှတ်ချက်။ ။ ပါဠိတော်၌ “သကျေသု ဣတ္ထဝါဒေန နိမ္မာဒေတိ” နေရာဝယ်
“သကျေ ဣတ္ထဝါဒေန” ဟု ရှိမှ “နိမ္မာဒေန” အရ သကျတို့ကို ရသဖြင့် အရတူ ဝိဘတ်တူ
ဖြစ်မည်၊ ရှေ့ဝါကျတို့၌ နိပါတေသိအတွက် “သကျေသု”ဟု အာဓာရထားသည်။

န ဇာနာတိတိ အာမ ဇာနာတိ။ ။ ဤပုစ္ဆာဝါကျနှင့် ဝိသဇ္ဇနဝါကျသည် ရှေ့
နောက် မလိုက်လျော၊ အာမသဒ္ဓါသည် ရှေ့အမေးကို ဝန်ခံရာ၌ သုံးစွဲအပ်သော သဒ္ဓါတည်း၊
ထို့ကြောင့် ဤအဖြေကို ကြည့်လျှင် “ကိ အသုဒ္ဓဘာဝ ဇာနာတိ” ဟူသော ရှေ့ဝါကျ ရှိသင့်၏၊
ဤသို့ရှိမှ “ဇာနာတိ ကိ-သိသည် မဟုတ်လော၊ အာမ-အိမ်း၊ ဇာနာတိ-သိ၏” ဤသို့ ရှေ့
နောက် လိုက်လျောသည်။

တံ အနေန န ဒိဋ္ဌံ။ ။ အဗ္ဗုဒ္ဓသည် သူ့အနွယ်၏ မစင်ကြယ်ကြောင်းကို မြင်
သည်သာ၊ ထို့ကြောင့် နောက်၌ “ဧဝမေဝ” မေ ဘော ဂေါတမ သုတံ” စသည်ဖြင့် ဘုရားရှင်
မိန့်တော်မူသည့်အတိုင်း သူ့အနွယ်၏ မစင်ကြယ်ကြောင်းကို ဝန်ခံလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့်
“အနေန” အရ ဘုရားရှင်ကို စွဲရသည်၊ “ရဟန်းဂေါတမသည် ဘဝများစွာဖြင့် ဖုံးထားအပ်
ပြီးဖြစ်၍ မိမိ (အဗ္ဗုဒ္ဓ) အနွယ်၏ မစင်ကြယ်ကြောင်း မမြင်နိုင်” ဟု တွေးသည်။

မာတာပေတ္တိကံ။ ။ [မာတာပေတ္တိကပုဒ်ပြီးပုံကို ဗြဟ္မဇာလသုတ် ဥစ္ဆေဒဝါဒ
အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။] ဤပုဒ်သည် နာမဂေါတ္တံ၏ ဝိသေသနတည်း၊ နာမဂေါတ္တံပုဒ်ကား “ဂေါတ္တ
နာမံ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဝိသေသန နောက်ကျသော ကမ္မဓာရဲသမာသ်တည်း၊ အဗ္ဗုဒ္ဓသည်
“ကဏှာယနောဟမသို့ ဘော ဂေါတမ” ဟု ပြန်၍ ပြောရာ၌ “ကဏှာယနဟူသော အမည်
သည် အနွယ်ကို အကြောင်းပြု၍ ရအပ်သော အနွယ်နာမည်ဖြစ်သည်-ဟူလို။

အနုဿရတောတိ-ကား၊ အနုဿရန္တဿ-အစဉ်လိုက်လတ်သော်၊ ကုလကောဋီ-အမျိုး၏ အစွန်းအစကို၊ သောဓေန္တဿ-သုခသင်္ဃာတိလတ်သော်၊ အယျပုတ္တာတိ-ကား၊ သာမိနော-အရှင်သခင်၏၊ ပုတ္တာ-တို့သည်၊ (“ဘဝန္တိ” ဌ ၈၀၊) [အယျသဒ္ဓါသည် အယျရက (အရှင်သခင်) အနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “သာမိနော + ပုတ္တာ” ဟု ဖွင့်သည်။] ဒါသိပုတ္တာတိ-ကား၊ ယရဒါသိယာဝ-အိမ်ကျွန်မ၏ပင်၊ ပုတ္တာ-သည်၊ (“အသိ” ဌ ၈၀၊) ဣမိနာ-ဤ “အယျပုတ္တာ သကျာ ဘဝန္တိ၊ ဒါသိပုတ္တာ တွမသိ သကျာနံ” ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ (ဒေသတိ၏ ကရိုဏ်းထည့်သည်) တသ္မာ-ကြောင့်၊ (သကျတို့က အယျပုတ္တဖြစ်၍၊ သင်က ဒါသိပုတ္တ၏ အဖြစ်ကြောင့်) ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဒါသေန-ကျွန်သည်၊ သာမိနော-အရှင်သခင်တို့သို့၊ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗာ-ချဉ်းကပ်ထိုက်ကုန်၏၊ ဧဝံ-ဤအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အနုပသင်္ကမန္တံ-မချဉ်းကပ်သော၊ တံ-သင့်ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ သကျာ-တို့သည်၊ အနုဇ္ဈိသု-ရည်စူး၍ ရယ်ကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒေသတိ-၏။

ဣတော-ဤ “ဒါသိပုတ္တာ တွမသိ သကျာနံ” ဟူသော ပါဠိရပ်မှ၊ ပရု-နောက်၌၊ တဿ-ထိုအဗ္ဗဋ္ဌ၏၊ ဒါသဘာဝံ-ကျွန်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သကျာနံ - သာကီဝင်တို့၏၊ သာမိဘာဝံစ - အရှင်သခင်တို့၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပကာသေတွာ-ထင်ရှားပြ၍၊ အတ္တနောစ-ကိုယ်တော်၏လည်းကောင်း၊ အဗ္ဗဋ္ဌဿ-၏လည်းကောင်း၊ ကုလဝသံ-အမျိုး၏ အနွယ်ကို၊ အာဟရန္တော-ဆောင်တော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ) သကျာ ခေါ်ပနာတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊

အနုဿရတော။ ။အစဉ်လိုက်၍ အမှတ်ရရုံ (အောက်မေ့ရုံ) မျှကို ဆိုလိုသည် မဟုတ်၊ အမျိုး၏ စင်ကြယ်-မစင်ကြယ်ကို စုံစမ်းသောအားဖြင့် အရင်းအစတိုင်အောင် လိုက်၍ စစ်ဆေးခြင်းကို “အနုဿရတော” အရ ယူစေလိုသောကြောင့် “ကုလကောဋီ သောဓေန္တဿ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်သည်၊ ဤသဝိဘတ်ကိုလည်း တစ်ဝါကျတည်း၌ ရှိသော တေသဒ္ဓါနှင့် အရ မတူသောကြောင့် လက္ခဏာအနက်၌ သက်ပါစေ။

ယရဒါသိယာဝ ပုတ္တာ။ ။နောက်၌ “ဒိသ” မည်သော ကျွန်မကို ပြလိမ့်မည်၊ ထိုကျွန်မသည် အိမ်၌ မွေးဖွားသော ယရဒါသိတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဒါသိပုတ္တာကို “ယရဒါသိယာ” ဟု ဖွင့်သည်။

မေးဖွယ်။ ။“အဗ္ဗဋ္ဌကို ဒါသိပုတ္တာဟု နှိမ့်ချ၍ မိန့်တော်မူအပ်သော စကားသည် ဖရုသဝါစာ မဖြစ်ပါလော” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-အဗ္ဗဋ္ဌသည် မာနဖြင့် ခက်ထန်နေသူတည်း၊ သူ၏ မျိုးရိုးဇာတိကို ထင်ရှားအောင် မပြလျှင် မာနလျော့မည် မဟုတ်၊ မာနမလျော့လျှင် ရတနာ ၃ ပါးကို အထင်သေးလိမ့်မည်၊ မာနလျော့လျှင်ကား ရတနာ ၃ ပါးကို အထင်မသေးဘဲ ဆည်းကပ်လိမ့်မည်၊ ဤသို့သူ၏အကျိုးကို မျှော်၍ “ဒါသိပုတ္တာ” ဟု မိန့်တော်မူရကား “ဖရုသဝါစာ” မဖြစ်ပါ။

အာဟ - မိန့်တော်မူပြီ၊ တတ္ထ - ထိုသကျာ ခေါ် ပန အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဒဟန္တိတိ-ကား၊ ထပေန္တိ-ထားကြကုန်၏၊ (ပညတ်ကြကုန်၏)၊ ဩက္ကာကော-ဩက္ကာကမင်းသည်၊ နော-ငါတို့၏၊ ပုဗ္ဗပုရိသော-ရှေး၌ဖြစ်သော ယောက်ျားတည်း၊ ဝါ-ရှေးဦးစွာဖြစ်သော ယောက်ျားတည်း၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ကရောန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကား အဓိပ္ပာယ်နက်၊ တဿ ရညော-ထိုဩက္ကာကမင်း၏၊ ကထန ကာလေ-စကားပြောရာ အခါ၌၊ ဥက္ကာ ဝိယ-မီးရှူးရောင်ကဲ့သို့၊ မုခတော-ခံတွင်းမှ၊ ပဘာ-အရောင်သည်၊ နိစ္ဆရတိ ကိရ-ထွက်သတတ်၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ တံ-ထိုမင်းကို၊ ဩက္ကာကော-ဩက္ကာကဟူ၍၊ သဉ္ဇာနိသု-သိမှတ်ကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏၊ ပဗ္ဗာဇေသီတိ-ကား၊ နိဟရိ-နှင့်ထုတ်ပြီ၊ [နှင့်ထုတ်သည် မဟုတ်၊ ချော့ချော့မော့မော့ ပြော၍ ထွက်သွားစေရခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပပုဗ္ဗ ဝဇ ဓာတ်နှင့်အညီ “နိက္ခာမေသိ-ထွက်သွားစေပြီ” ဟု ဖွင့်သင့်၏၊ ချော့မော့၍ ထွက်သွားစေရပုံကို ဝတ္ထုကြောင်း၌ ကြည့်ပါ။]

ဣဒါနိ-၌၊ တေ-ထိုမင်းသားတို့ကို၊ နာမဝသေန-နာမည်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဒဿေန္တော-မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဩက္ကာမုခန္တိ အာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တတြ-ထိုဩက္ကာမုခံ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ်ကား၊ အနုပုဗ္ဗိ - အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်သော၊ ကထာ-စကားတည်း၊

ဒဟန္တိ။ ။သဒ္ဓနိတိ၊ ဓာတွတ္တသင်္ဂဟ၊ ဋီကာသစ်တို့၌ ဓာရဏအနက်ဟော ဒဟဓာတ်ဟု ဆိုကြ၏၊ မိမိကား “ထပေန္တိ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဓာဓာတ်ဟု ယူလို၏၊ ဒွေဘော်ပြု၍ “ဒဟ” ဟု ပြီးနိုင်ပုံကို ဧဝံ မေ သုတံအဖွင့် “အတ္တနော ဒဟန္တော” ပုဒ်၌ ပြခဲ့ပြီ။ [သမ္မာပဏိဟိတံ၌ ပ + နိ ဓာဓာတ်၊ ဓာ၏ အာကို ဣ၊ ခေကို ဟပြု၍ ပြီး၏၊ သမ္မာပဏိဟိတံ-သမ္မာ ထပိတံ၊ ဓမ္မပဒ-သောရေယျဝတ္ထု ဂါထာအဖွင့်၊ သမ္မာ အာဓိယတိ ထပေတိတိ သမာဓိ-အဋ္ဌသာလိနိ၊ ဓမ္မုဒ္ဓေသအဖွင့်၊ ဤကား ဓာဓာတ်၏ ထပနအနက် ဖွင့်ပုံတည်း။] ဤထပေန္တိကို ဋီကာ၌ “ပညပေန္တိ-ပညတ်ထားကြကုန်၏” ဟု ဖွင့်၍၊ ထိုပညတ်ထားပုံကိုပင် ထင်ရှားစေလို သောကြောင့် “ဩက္ကာကော နော ပုဗ္ဗပုရိသောတိ ဧဝံ ကရောန္တိ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။

ဩက္ကာကော။ ။ဥက္ကာ ဝိယာတိ ဩက္ကာ (ပဘာ)၊ ဥပမာအနက်၌ ဣပစ္စည်း၊ ဩက္ကာ ကမတိ နိက္ခမတိ ယတောတိ ဩက္ကာကော၊ ဤသို့ကြစေလို၍ “ဥက္ကာ ဝိယ မုခတော ပဘာ နိက္ခမတိ” ဟု ဖွင့်ဟန်တူသည်၊ ပြခဲ့သော ဝိဂြိုဟ်အရ မုခကိုသာ ရသင့်သော်လည်း ဧကဒေသုပစာရအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို ယူပါ၊ သွားတို့က အရောင်တောက်သောကြောင့် ခံတွင်းမှ အရောင်ထွက်သော မင်း-ဟူလို။

သဉ္ဇာနိတိ။ ။ဤ၌ ဣတိသဒ္ဓါပါသည်မှာ ပိုဟန်တူ၏၊ ဆရာတို့ကား “ကသ္မာတံ ဩက္ကာကောတိ သဉ္ဇာနိသု၊ ဣတိ ပုစ္ဆာ” ဟု အပိုထည့်ပြီးလျှင် “ကိရ (ယသ္မာ) ၊ပေ၊ သဉ္ဇာနိသု၊ ဣတိ (ဝိသဇ္ဇနံ)” ဟု အနက်ပေးတော်မူကြသည်။

ကိရ-တစ်ဆင့်စကား ကြားဖူးသည်ကား၊ ပဌမကပ္ပိကာနံ-ပဌမကမ္ဘာ၌ ဖြစ်သူတို့၏၊ ဝါ-ကမ္ဘာဦး၌ ဖြစ်သူတို့၏၊ မဟာသမ္မတဿ-မဟာသမ္မတဖြစ်သော၊ ရညော-၏၊ ရောဇောနာမ-ရောဇေည်သော၊ ပုတ္တော-သားတော်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ရောဇဿ-၏၊ ဝရရောဇောနာမ-သော၊ (ပုတ္တော၊ အဟောသိ၊) ဝရရောဇဿ ကလျာဏော (ပုတ္တော အဟောသိ၊) ကလျာဏဿ ဝရကလျာဏော (ပုတ္တော အဟောသိ၊) ဝရကလျာဏဿ မန္ဓာတာ-မန္ဓာတုမည်သော၊ (ပုတ္တော အဟောသိ၊) မန္ဓာတုဿ ဝရမန္ဓာတာ (ပုတ္တော အဟောသိ၊) ဝရမန္ဓာတုဿ ဥပေါသထော (ပုတ္တော အဟောသိ၊) ဥပေါသထဿ ဝရော (ပုတ္တော အဟောသိ၊) ဝရဿ ဥပ ဝရော (ပုတ္တော အဟောသိ၊) ဥပဝရဿ မဃဒေဝေါ (ပုတ္တော အဟောသိ)။

မဃဒေဝဿ-မဃဒေဝမင်း၏၊ ပရမ္ပရာယ-နောက်နောက်အားဖြင့်၊ ဝါ-အဆက်အဆက်အားဖြင့်၊ [အချို့စာအုပ်၌ “ပရမ္ပရာ-နောက်နောက် ဖြစ်ကုန်သော” ဟု ရှိ၏။] စတုရာသီတိခတ္တိယသဟဿာနိ-ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော မင်းတို့သည်၊ အဟေသုံ - ကုန်ပြီ၊ တေသံ - ထိုမင်းတို့၏၊ ပစ္ဆတော - နောက်၌၊ တယော-၃ ဆက်ကုန်သော၊ ဩက္ကာကဝံသာ-ဩက္ကာကမင်း၏ အနွယ်တို့သည်၊ အဟေသုံ၊ တေသုံ-ထို ၃ ဆက်သော ဩက္ကာကမင်း၏ အနွယ်တို့တွင်၊ တတိယ ဩက္ကာကဿ - တတိယမြောက် ဩက္ကာကမင်း၏၊ ဟတ္တာ-ဟတ္တာမည်သော မိဖုရားလည်းကောင်း၊ ပေါဝိသာခါ-မည်သော မိဖုရားလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ မဟေသိယော-မိဖုရားတို့သည်၊ အဟေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ဧကေကိဿာ-

ပဌမကပ္ပိကာနံ ကိရ။ ။ကိရသဒ္ဓါသည် အနုဿဝနတ္ထ (တစ်ဆင့်ကြားခြင်း) အနက်ဟော နိပါတ်တည်း၊ တစ်ဆင့်ကြားဖြစ်သောကြောင့် နောက်၌ ဆိုအပ်လတံသော မင်းအဆက်ဆက်၌ အခြားကျမ်းစာများ အဆိုနှင့် အယူကွဲပြားနိုင်ခြင်းကိုလည်း ဤကိရ သဒ္ဓါဖြင့် ဥလ္လိင်္ဂ-သိစေသည်၊ (ထင်ရှားပြသည်၊) အဆင့်ဆင့် ကြားခဲ့ရသောကြောင့် မည်သူ့၊ အယူသာ အမှန်ဟု မဆိုနိုင်ပါ-ဟူလို။

မဟာသမ္မတဿ။ ။သမ္ပနိယိတ္တ-ရာဇာဟု သမုတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ သမ္ပတော၊ မဟန္တေဟိ-များစွာသော လူတို့သည်+သမ္ပတော မဟာသမ္ပတော။ [အယံနော ရာဇာတိ မဟာ ဇေန (လူအများသည်) သမ္ပနိတွာ ထပိတတ္တာ “မဟာသမ္ပတော”တိ ဧဝံ သမ္ပတဿ။]

တတိယဩက္ကာကဿ။ ။မဃဒေဝမင်းဆက်၌ ထောင်ပေါင်းများစွာသော မင်းတို့၏ နောက်အဖို့ဝယ် ပဌမ ဩက္ကာကမင်း ဖြစ်၏၊ ထိုမင်း၏ နောက်၌ ထောင်ပေါင်း များစွာသော မင်းတို့ ခြားပြီးနောက် ဒုတိယ ဩက္ကာကမင်း ဖြစ်၏၊ ထိုမင်း၏ နောက်၌လည်း ထောင်ပေါင်းများစွာသော မင်းတို့ ခြားနားပြီးနောက် တတိယ ဩက္ကာကမင်းဖြစ်၏၊ ထိုမင်းကို ရည်ရွယ်၍ “တတိယ ဩက္ကာကဿ” ဟု ဆိုသည်။

တစ်ယောက်သော မိဖုရား၏။ ပဉ္စပဉ္စက္ကတ္ထိသတပရိဝါရာ-၅ ရာစီ ၅ ရာစီသော မောင်းမ အခြံအရံတို့သည်၊ (အဟေသုံ၊) သဗ္ဗဇေဋ္ဌာယ-အလုံးစုံတို့၏ အကြီးအကဲ ဖြစ်သော မိဖုရားခေါင်၏။ ဩက္ကာမုခေါ-ဩက္ကာမုခမည်သော သားတော် လည်း ကောင်း ၊ပေ၊ သိနိဿူရော-သိနိဿူရမည်သော သားတော်လည်းကောင်း၊ က္ကတိ-သို့၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ပုတ္တာ-သားတော်တို့သည်၊ (အဟေသုံ၊) ပိယာ-ပိယာ မည်သော သမီးတော်လည်းကောင်း ၊ပေ၊ ဝိဇိတသေနာ-မည်သော သမီးတော် လည်းကောင်း၊ က္ကတိ-သို့၊ ပဉ္စ-၅ ယောက်ကုန်သော၊ ဓိတရော-သမီးတော် တို့သည်၊ (အဟေသုံ၊) က္ကတိ-ဤသို့လျှင်၊ သာ-ထိုမိဖုရားခေါင်ကြီးသည်၊ နဝ- ကိုးယောက်ကုန်သော၊ ပုတ္တေ-သားတော်၊ သမီးတော်တို့ကို၊ ဝိဇယိတွာ-ဖွားမြင် ပြီး၍၊ ကာလံ-သေချိန်ကို၊ အကာသိ-ပြုပြီ။

အထ-ထိုအခါ၌၊ (မိဖုရားခေါင်ကြီး ကွယ်လွန်ရာ ထိုအခါ၌) ရာဇာ-သည်၊ အညံ-အခြားသော၊ ဒဟရိ-ငယ်သော၊ အဘိရူပံ-လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသော၊ (အလွန်လှသော) ရာဇဓိတရံ-မင်းသမီးကို၊ အာနေတွာ-ဆောင်ယူ၍၊ အဂ္ဂ မဟေသိဋ္ဌာနေ-အဂ္ဂမဟေသိအရာ၌၊ ထပေသိ-ထားပြီး၊ သာ-ထိုထိုမိဖုရားသည်၊ ဇန္တုနာမ-ဇန္တုမည်သော၊ ပုတ္တံ-ကို၊ ဝိဇယိ-ဖွားမြင်ပြီး၊ အထ-ထိုအခါ၌၊ (သားတော် ဖွားမြင်ရာ ထိုအခါ၌) နံ-ထိုဇန္တုမင်းသားကို၊ ပဉ္စမဒိဝသေ-ငါးရက်မြောက်နေ့၌၊ အလင်္ကရိတွာ-၍၊ ရညော-အား၊ ဒသေသိ-ပြုပြီး၊ ရာဇာ-သည်၊ တုဋ္ဌော-နှစ်သက် သည်၊ (ဟုတွာ) တဿာ-ထိုမိဖုရားအား၊ ဝရံ-ဆုကို၊ အဒါသိ-ပေးပြီး၊ သာ-ထို မိဖုရားသည်၊ ဉတကေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ မန္တေတွာ-တိုင်ပင်၍၊ ပုတ္တဿ- ၏၊ ဝါ-ဖို့၊ ရဇ္ဇံ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ယာစိ-တောင်းပြီး၊ ရာဇာ-သည်၊ ဝသလိ-အယုတ်မ၊ နဿ-ပျက်စီးလော၊ မမ-ငါ၏၊ ပုတ္တာနံ-သားတော်ကြီးတို့၏၊ အန္တရာယံ-အန္တရာယ် ကို၊ ကုစ္ဆသိ-အလိုရှိဘိ၏၊ က္ကတိ-ဤသို့ပြော၍၊ တဇ္ဇေသိ-ကြိမ်းမောင်းပြီး၊ သာ- ထိုမိဖုရားသည်၊ ပုနပျုနံ-အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်၊ ရဟော-ဆိတ်ကွယ်ရာ အရပ်၌၊ ရာဇာနံ-ကို၊ ပရိတောသေတွာ-နှစ်သက်စေ၍၊ မဟာရာဇ-မဟာရာဇာ၊ မုသာ ဝါဒေါနာမ-မုသားပြောခြင်းမည်သည်၊ န ဝဋ္ဋတိ-မသင့်ပါ၊ က္ကတိ အာဒိနိ-ဤသို့ အစရှိသော စကားတို့ကို၊ ဝတွာ-၍၊ ယာစတိယေဝ-တောင်းမြဲ တောင်းသည်သာ။

အထ-ထိုအခါ၌၊ ရာဇာ-သည်၊ ပုတ္တေ-သားတော်ကြီးတို့ကို၊ အာမန္တေသိ- ခေါ်၍ပြောဆိုပြီး၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြောဆိုသနည်း၊) တာတာ-သားတော်တို့၊ အဟံ- ခမည်းတော်သည်၊ တုမှာကံ-အသင်တို့၏၊ ကနိဋ္ဌ-ညီတော် အငယ်ဖြစ်သော၊

ပဉ္စမဒိဝသေ။

။ဇာတိယာ ပဉ္စမဒိဝသေ-ဖွားသည်မှ စ၍ ငါးရက်မြောက် နေ့၌၊

နာမကမ္မာဒိမင်္ဂလံ လောကာစိက္ကံ-နာမည်မှည့်ခြင်း အစရှိသော မင်္ဂလာသည် လူတို့၏ အလေ့အကျင့် ဖြစ်၏၊ က္ကတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပုတ္တံ ပဉ္စမဒိဝသေ အလင်္ကရိတွာတိ-ငိုကာသစ်။

ဇန္တုကုမာရ်-ဇန္တုမင်းသာကို၊ ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ တဿ-ထိုဇန္တုမင်းသား၏၊ မာတုယာ-မယ်တော်အား၊ သဟသာ-အဆောတလျင်၊ ဝရ်-ဆုကို၊ အဒါသိ-ပေးမိပြီ၊ သာ-ထိုမိဖုရားသည်၊ ပုတ္တဿ-၏၊ ရဇ်-ကို၊ ပရိဏာမေတုံ-ညွတ်စေခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆတိ-၏၊ တုမေ-တို့သည်၊ မင်္ဂလဟတ္ထိ-မင်္ဂလာဆင်တော်ကိုလည်းကောင်း၊ မင်္ဂလအသံ-မင်္ဂလာမြင်းတော်ကိုလည်းကောင်း၊ မင်္ဂလရထဉ္စ-မင်္ဂလာရထားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ထပေတွာ-ချန်ထား၍၊ ယတ္တကေ-အကြင်မျှလောက် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ (ဟတ္ထိအဿရထေ-ဆင်၊ မြင်း၊ ရထားတို့ကို၊ ဂဟေတုံ-ယူခြင်းငှာ) ဣစ္ဆထ-ကုန်၏၊ တတ္တကေ-ကုန်သော၊ ဟတ္ထိအဿရထေ-တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဂစ္ဆထ-သွားကြကုန်၊ မမ-ခမည်းတော်၏၊ အစွယေန-ကွယ်လွန်တော်မူရာ အခါ၌၊ အာဂန္ဓာ-လာ၍၊ ရဇ်-ကို၊ ကရေယျာထ-ပြုလုပ်ကြကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ (အာမန္တေသိ-ခေါ်၍ ပြောဆိုပြီ) ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီး၍၊ အဌဟိ-ရှစ်ယောက်ကုန်သော၊ အမစ္စေဟိ-အမတ်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ ဥယျောဇေသိ-လွှတ်လိုက်ပြီ။

တေ-ထိုမင်းသားတို့သည်၊ နာနပ္ပကာရ်-အထူးထူးသော အပြားရှိအောင်၊ (ကြိယာဝိသေသန) ရောဒိတွာ-ငိုကြွေး၍၊ ကန္နိတွာ-မြည်တမ်း၍၊ တာတ-ခမည်းတော်၊ အမှာကံ-သားတော်တို့၏၊ ဒေါသံ-အပြစ်ကို၊ ခမထ-သည်းခံတော်မူပါကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ ရာဇာနဉ္စေဝ-ခမည်းတော်မင်းကိုလည်းကောင်း၊ ရာဇောရောဓေစ-မင်း၏ မောင်းမတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ခမာပေတွာ-သည်းခံစေပြီး၍၊ မယံပိ-ငါတို့သည်လည်း၊ ဘာတူဟိ-မောင်တော်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ ဂစ္ဆာမ-လိုက်သွားကြကုန်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ရာဇာနံ-ကို၊ အာပုစ္ဆိတွာ-ခွင့်ပန်ပြီး၍၊ နဂရာ-မှ၊ နိက္ခန္ဓာ (နိက္ခန္ဓိယော) - ထွက်လာကုန်သော၊ ဘဂိနိယော-နှမတော်တို့ကို၊ အာဒါယ-ခေါ်ယူ၍၊ စတုရင်္ဂနိယာ-၄ ပါးသော အင်္ဂါရှိသော၊ သေနာယ-စစ်တပ်သည်၊ ပရိဝုတာ-ခြံရံအပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ နဂရာ-မှ၊ နိက္ခမိသု-ထွက်ကြကုန်ပြီ။

သဟသာ ဝရ် အဒါသိ။

။ပုတ္တဒဿနေန သောမနဿပုတ္တော-သားတော်ကို မြင်ရသည့်အတွက် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်လှသည်ဖြစ်၍၊ သဟသာ အဝိမံသိတွာ-အဆောတလျင် မဆင်ခြင် မစဉ်းစားမိဘဲ (သားတော်ကြီးများ၏ အရေးကို မတွေးမိဘဲ) တုဋ္ဌိယာ ဝသေန ဝရ် အဒါသိ “ယံ ဣစ္ဆသိ တံ ဂဏှာဟိ-နှစ်သက်ခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့် “လိုတာယူစေ” ဟု ဆုပေးမိပြီ။

ရဇ် ပရိဏာမေတုံ ဣစ္ဆတိ။

။သာ ဇန္တုကုမာရဿ မာတာ မမ တံ ဝရဒါနံ အန္တရံ ကတွာ ဣပံ ရဇ် ပရိဏာမေတုံ ဣစ္ဆတိ-ဇန္တုမင်းသား၏ ထိုမယ်တော်ကလေးသည် ထိုဆုတော်ပေးမှုကို အကြောင်းပြု၍ သူ၏ သားတော်ကို ဤတိုင်းပြည်ကို ညွတ်စေလို (လွှဲစေလို) သည်။

ကုမာရာ-မင်းသားတို့သည်၊ ပိတု-ခမည်းတော်၏၊ အစွယေန-ကွယ်လွန်ရာ အခါ၌၊ အာဂန္တု၊ ရန္တု-မင်းအဖြစ်ကို၊ ကာရေန္တဿန္တိ-တိုင်းသူပြည်သား လူအများကို ပြုစေကြကုန်လတံ့တဲ၊ ဂစ္ဆာမ - လိုက်သွားကြကုန်စို့၊ နေ - ထိုမင်းသားတို့ကို၊ ဥပဌဟာမ-လုပ်ကျွေးကြကုန်စို့၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံ၍၊ ဗဟု-များစွာကုန်သော၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ အနုဗန္ဓိသု-အစဉ်လိုက်ကြကုန်ပြီ၊ ပဌမဒိဝသေ-ပဌမနေ့၌၊ ယောဇနမတ္တာ-တစ်ယူဇနာအတိုင်းအရှည် ရှိသော၊ သေနာ-စစ်တပ်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဒုတိယေ-ဒုတိယနေ့၌၊ ဒွိယောဇနမတ္တာ-၂ ယူဇနာအတိုင်းအရှည် ရှိသော၊ (သေနာ အဟောသိ၊) တတိယေ-တတိယနေ့၌၊ တိယောဇနာ-၃ ယူဇနာအတိုင်းအရှည် ရှိသော၊ (သေနာ အဟောသိ၊) ကုမာရာ-တို့သည်၊ မန္တယိသု-တိုင်ပင်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိံ) ဗလကာယော-စစ်သည်ဗိုလ်ပါ အပေါင်းသည်၊ မဟာ-များ၏၊ မယံ-ငါတို့သည်၊ ကပ္ပိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော၊ သာမန္တရာဇာနံ-အနီးဖြစ်သော မင်းကို၊ မဒ္ဒိတွာ-နှိပ်နင်း၍၊ ဇနပဒံ-ဇနပဒံ နယ်မြေကို၊ သစေ ဂဏေယျာမ-အကယ်၍ ယူကြကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) သောပိ-ထိုမင်းသည်လည်း၊ နော-ငါတို့ကို၊ နပ္ပသဟေယျ-ပြန်၍ မလွှမ်းမိုးနိုင်ရာ၊ ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့၏ (အပေါ်၌) ကတာယ-ပြုအပ်သော၊ ပိဋ္ဌာယ-နှိပ်စက်ခြင်းဖြင့်၊ ကိံ-အဘယ် အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ အယံ ဇေယျဒိပေါ-ဤဇေယျဒိပ်သည်၊ မဟာ-ကျယ်ဝန်းပါ၏၊ အရညေ-တော၌၊ နဂရံ-မြို့ကို၊ မာပေဿာမ-ဖန်ဆင်းကြကုန်စို့၊ ဣတိ-သို့၊ (မန္တယိသု၊) ဣတိ-ဤသို့တိုင်ပင်ပြီး၍၊ ဟိမဝန္တာဘိမုခါ-ဟိမဝန္တာသို့ ရှေးရှု ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ဂန္တု-သွား၍၊ နဂရဝတ္ထံ-မြို့ရာကို၊ ပရိယေသိသု-ရှာမှီးကြ ကုန်ပြီ။

စ-ဆက်၊ တသ္မိံ သမယေ-ထိုအခါ၌၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဗောဓိသတ္တော-ဘုရားလောင်းသည်၊ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလကုလေ-များသော ဥစ္စာအနှစ်ရှိသော ပုဏ္ဏားမျိုး၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ - ဖြစ်၍၊ ကပိလဗြာဟ္မဏောနာမ - ကပိလပုဏ္ဏားမည် သည်၊ [ကပိလသဒ္ဓါသည် အညို အဝါ အရောင် ၂ မျိုးရောသော ကြောင်သော အဆင်းကို ဟော၏၊ ထိုအဆင်းရှိသောကြောင့် “ကပိလ” ဟု ခေါ်သည်။]

နပ္ပသဟေယျ။ ။သဟဓာတ်သည် ခန္တိ-အဘိဘဝန ၂ နက်ကို ဟော၏၊ ဋီကာ၌ “န ပရိယတ္တော ဘဝေယျ-မစွမ်းနိုင်ရာ” ဟု ဖွင့်၏၊ “ပြန်၍ မလွှမ်းမိုးနိုင်ရာ” ဟု ဆိုလို၏၊ ငါတို့က အနီးဖြစ်သော မင်းတို့၏ တိုင်းပြည် ဇနပဒံကို လုယူလျှင် “သောပိ နော နပ္ပသဟေယျ-ထိုအလုခံရသော မင်းသည်လည်း ငါတို့ကို တုန်ပြန်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ရာ” ဤသို့ အဓိပ္ပာယ် ရ၏၊ ထို့ကြောင့် “ကိံ ပရေသံ ပိဋ္ဌာယ ကတာယ-သူတစ်ပါးတို့ကို နှိပ်စက်ခြင်းဖြင့် ဘာအကျိုးရှိအံ့နည်း” ဟု ဆက်၍ ကြံကြသည်။ [ဋီကာသစ်၌ကား “နိဝါသတ္တာယ ပရိယတ္တော န ဘဝေယျ-ထိုဇနပဒံသည်လည်း နေခြင်းအကျိုးငှာ မစွမ်းနိုင်သည် ဖြစ်ရာ၏၊ ဝါ-မနေ လောက်ရာ” ဟု ဖွင့်လေသည်၊ စဉ်းစားပါ။]

ဟုတွာ၊ နိက္ခမ္မ-အိမ်မှ ထွက်၍၊ ဝါ-ကာမဂုဏ်တို့မှ ထွက်၍၊ ဣသိပဗ္ဗန္တ-ရသေ့ ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-ကပ်ရောက်၍၊ ဟိမဝန္တပသေ-ဟိမဝန္တာဘေး၌၊ ပေါက္ခရဏိယာ-ရေကန်၏၊ တိရေ - ကမ်းနား၌၊ သာကဝနသဏ္ဌေ - ဟင်းသီး ဟင်းရွက် တောအုပ်၌၊ ပဏ္ဏသာလံ-သစ်ရွက်ကျောင်းကို၊ မာပေတွာ-ဖန်ဆင်း၍၊ ဝသတိ-နေ၏။

သော-ထိုကပ်လရသေ့သည်၊ ဘုမ္မဇာလံနာမ-ဘုမ္မဇာလာမည်သော၊ ဝိဇ္ဇ-အတတ်ကို၊ ဇာနာတိ-သိ၏၊ ယာယ-ယင်းအတတ်ဖြင့်၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်၌၊ အသီတိ ဟတ္ထေ-အတောင်ရှစ်ဆယ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ အာကာသေ-ကောင်းကင်၌ လည်းကောင်း၊ ဟေဋ္ဌာ-မြေအောက်၌၊ (အသီတိဟတ္ထေ) စ-အတောင်ရှစ်ဆယ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော အရပ်၌လည်းကောင်း၊ ဘူမိယမ္ပိ-မြေပေါ်၌လည်းကောင်း၊ ဂုဏဒေါသံ-ဂုဏ်အပြစ်ကို၊ ပဿတိ ကိရ-မြင်နိုင်သတတ်၊ [“ဟေဋ္ဌာ အသီတိ ဟတ္ထာယ ဘူမိယမ္ပိစ”ဟု ဆရာတို့ ပေးတော်မူကြ၏၊ မိမိကား “ဟေဋ္ဌာစ”ဖြင့် အသီတိဟတ္ထေကို ဆည်း၍ “ဘူမိယမ္ပိ”ဖြင့် “ဥဒ္ဓံ ဟေဋ္ဌာ” ၂ မျိုးလုံးကို ပေါင်း၍ ယူသည်ဟု ကြံသည်။]

ဧတသ္မိ ပဒေသေ-ကပ်လရသေ့နေရာ ဤအရပ်၌၊ တိဏဂုမ္မလတာ-မြက်၊ ချုံ၊ နွယ်တို့သည်၊ ဒက္ခိဏာဝဋ္ဋာ-လက်ျာရစ်လည်ကုန်သည်၊ ပါစီနာဘိမုခါ-အရှေ့ အရပ်သို့ ရှေ့ရှုဖြစ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ဇာယန္တိ-ပေါက်ကုန်၏၊ သီဟဗျူဒယော-ခြင်္သေ့၊ ကျား အစရှိသော သားရဲတို့သည်၊ မိဂသူကရေ-သမင်ဝက်တို့ကို၊ အနုဗန္ဓ မာနာ-အစဉ်လိုက်လာကုန်သော်လည်းကောင်း၊ သပ္ပဗိဇ္ဇာရာ-မြွေကြောင်တို့သည်၊ မဏ္ဍုကမူသိကေ - ဖား ကြွက်တို့ကို၊ အနုဗန္ဓမာနာစ - သော်လည်းကောင်း၊ တံ ပဒေသံ-ထိုအရပ်သို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ အနုဗန္ဓိတုံ - ဆက်၍ လိုက်ခြင်းငှာ၊

သာကဝနသဏ္ဌေ။ ။အဘိဓာန် (၄၅၉) ၌ “သာကော သုကော-ဟင်းရွက်”ဟု ရှိ၏၊ (၅၉၃) ၌ “မူလံ ပတ္တံ ကဋိရဂ္ဂံ၊ ပေ၊ သာကံ ဒသဝိမံ မတံ” ဟု သာက (ဟင်းသီး ဟင်းရွက်) အမျိုးအစား ၁၀ ပါးကို ပြ၏၊ ဤအဋ္ဌကထာ၌လည်း “ဣမသ္မိ ပဒေသေ တိဏဂုမ္မ လတာ”ဟု ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက် တောအုပ်သာ ဖြစ်သင့်သည်။ [ဋီကာသစ်၌ ကား “သာကောနာမ သဗ္ဗသာရမယော ရုက္ခဝိသေသော”စသည်ဖြင့် ဖွင့်လေသည်၊ “သာလဝန သဏ္ဌော”ဟု အင်ကြင်းပင်ဟော သာလသဒ္ဓါကို တွေ့သောကြောင့် ထိုသို့ဖွင့်မိဟန်တူသည်။]

ဘုမ္မဇာလံနာမ။ ။ဘူမိယာ + ပဝတ္တံ ဘုမ္မ-မြေ၌ဖြစ်သော ဂုဏ်နှင့် အပြစ်၊ ဘုမ္မ + ဇာလေတိ ဇာတေတီတိ ဘုမ္မဇာလာ-မြေ၌ဖြစ်သော ဂုဏ်အပြစ်ကို ထင်ရှားပြ တတ်သော အတတ်၊ (တစ်နည်း) ဇလတိ (ဇေတေတိ ပါကဋံ ဘဝတိ) ဧတာယာတိ ဇာလာ၊ ဘုမ္မဿ + ဇာလာ ဘုမ္မဇာလာ-မြေ၌ဖြစ်သော ဂုဏ်အပြစ်ကို ထွန်းပြကြောင်းအတတ်။

န သက္ကောန္တိ-မစွမ်းနိုင်ကြကုန်၊ [န သက္ကောန္တိ နောက်၌ “တေ”ဟု ပါသည်ကား ပို၏။] တေဟိ-ထိုသမင် ဝက် ဖား ကြွက်တို့သည်၊ တေ-ထိုခြင်္သေ့ ကျား မြွေ ကြောင်တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ အညဒတ္ထ-စင်စစ်အားဖြင့်၊ သန္တဒ္ဓိတာ-ခြိမ်းချောက် အပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) နိဝတ္တန္တိယေဝ-ပြန်နစ်ကြရကုန်သည်သာ၊ သော-ထို ကပိလရသေသည်၊ အယံ-ဤအရပ်သည်၊ ပထဝိယာ-မြေ၏၊ အဂ္ဂပဒေသော- အမြတ်ဆုံး အရပ်တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဥ တွာ-သိ၍၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်၌၊ အတ္တနော- ၏၊ ပဏ္ဏသာလံ-သစ်ရွက်ကျောင်းကို၊ မာပေသိ-ပြီ။

အထ-၌၊ (ဘုရားအလောင်းရသေ၏ ပဏ္ဏသာလာကို ဖန်ဆင်း၍ နေရာ ထိုအခါ၌) တေ ကုမာရေ-ထိုမင်းသားတို့ကို၊ နဂရဝတ္ထု-မြို့ရာကို၊ ပရိယေသ မာနေ-ရှာကုန်သည်ဖြစ်၍၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဝသနောကာသံ-နေရာအရပ်သို့၊ အာဂတေ-ရောက်လာသည်တို့ကို၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ ပုစ္ဆိတွာ-မေး၍၊ တံ ပဝတ္တိ-ထို ဖြစ်ပုံ အကြောင်းကို၊ ဥ တွာ-သိ၍၊ တေသု-ထိုမင်းသားတို့၌၊ အနုကမ္ပ-လျော်စွာ တုန်လှုပ်တတ်သော ကရုဏာကို၊ ဝါ-သနားစောင့်ရှောက်တတ်သော ကရုဏာကို၊ ဇနေတွာ-ဖြစ်စေပြီး၍၊ အဝေါစ-ပြောဆိုပြီ၊ (ကိ-နည်း)၊ ဣမသ္မိ ပဏ္ဏသာလဌာနေ- ဤသစ်ရွက်ကျောင်း၏ တည်ရာအရပ်၌၊ မာပိတံ-ဖန်ဆင်းအပ်ပြီးသော၊ နဂရံ- သည်၊ ဇမ္ဗုဒီပေ-ဇမ္ဗူဒိပ်၌၊ အဂ္ဂနဂဂရံ-အမြတ်ဆုံး မြို့သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ်၊ ဧတ္ထ-ဤမြို့၌၊ ဇာတပုရိသေသု-ဖွားမြင်သော ယောက်ျားတို့တွင်၊ ဧကေကံ- တစ်ယောက် တစ်ယောက်သော ယောက်ျားကို၊ ပုရသသတမ္ပိ-ယောက်ျားအရာ သည်သော်လည်းကောင်း၊ ပုရိသသဟဿမ္ပိ-ယောက်ျားအထောင်သည်သော် လည်းကောင်း၊ အဘိဘဝိတုံ-လွှမ်းမိုးခြင်းငှာ၊ န သက္ကိဿတိ-စွမ်းနိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်၊ ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ နဂရံ-ကို၊ မာပေထ-ဖန်ဆင်းကြကုန်လော၊ ပဏ္ဏသာလ ဌာနေ-၌၊ ရညော-၏၊ ဃရံ-အိမ်တော်ကို၊ ကရောထ-ပြုကြကုန်လော၊ ဟိ-

ဧကေကံ ပေ၊ န အဘိဘဝိတုံ။ ။တုမှာကံ ပုရိသေသု ပရိယာပန္နံ ဧကေကမ္ပိ ပုရိသံ ပစ္စတ္ထိကဘူတံ အညံ ပုရိသသတမ္ပိ ပုရိသသဟဿမ္ပိ အဘိဘဝိတုံ န သက္ကိဿတိတိ ယောဇနာ၊ ဋီကာသစ်၊ ဤသို့ ဋီကာသစ် ဖွင့်သောကြောင့် “ဧကေကံ ပေ၊ န အဘိဘဝိတုံ” သည် မူရင်းပါ၌တည်း၊ ဤမြို့ဝယ် ဖွားသော ယောက်ျားတစ်ယောက်ကို အခြားရန်သူပေါင်း တစ်ရာ (သို့မဟုတ်) တစ်ထောင်သော်မှလည်း မလွှမ်းမိုးနိုင်-ဟူလို၊ ဥပမာ-လိုက်လာသော ခြင်္သေ့စသည်တို့က သမင်စသည်ကို မလွှမ်းမိုးနိုင်သကဲ့သို့တည်း။

မူကွဲ။ ။“ဧကေကော ပေ၊ အဘိဘဝိတုံ သက္ကိဿတိ” ဟု (န) မပါဘဲ မူကွဲ ရှိ၏၊ ဤမြို့တွင် ဖွားမြင်ရသော ယောက်ျားတစ်ယောက်က အခြားသော ရန်သူယောက်ျား တစ်ရာ တစ်ထောင်ကိုသော်မှလည်း လွှမ်းမိုးနိုင်လိမ့်မည်-ဟူလို၊ ဥပမာ-လိုက်လာသော ခြင်္သေ့ စသည်တို့ကို ဤနေရာသို့ ရောက်သောအခါ သမင်စသည်တို့က ပြန်၍ ခြိမ်းချောက်နိုင်ကြ သကဲ့သို့တည်း။

တိုက်တွန်းသင့်၏။ ဣမသို့ ဩကာသေ-၌၊ ဌတွာ-တည်၍၊ စက္ကာလပုတ္တောပိ-
ဒွန်စက္ကာ၏ သားသည်သော်မှလည်း၊ [ပိသဒ္ဓါ ဂရဟာဇောတက။] စက္ကဝတ္တိ
ဗလေန-စကြာမင်း၏ အားအစွမ်းအဖြစ်ဖြင့်၊ အတိသေယျော-အလွန်မြတ်၏။
ဣတိ-သို့၊ (အဝေါစ၊) ဘန္တေ-ရား၊ အယျဿ-အရှင်ဘုရား၏၊ ဝသနောကာသော
နန - နေရာအရပ် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ - ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ မမ - ၏။
ဝသနောကာသောတိ-ဟူ၍၊ မာ စိန္တယိတ္ထ-မစဉ်းစားကြကုန်လင့်၊ မယံ-ဖို့၊ ဧက
ပဿေ-တစ်ခုသော နံပါး၌၊ ပဏ္ဏသာလံ-သစ်ရွက်ကျောင်းကို၊ ကတွာ-၍၊ နဂရံ-
ကို၊ မာပေတွာ-ဖန်ဆင်းပြီး၍၊ ကပိလဝတ္ထုတိနာမံ-ကပိလဝတ္ထုဟူသော အမည်ကို၊
ကရောထ-ပြုကြကုန်လော၊ ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ၊ တေ-ထိုမင်းသားတို့သည်၊
တထာ-ထိုကပိလရသေ့ မိန့်တော်မူအပ်သည့်အတိုင်း၊ ကတွာ-၍၊ တတ္ထ-ထို
ကပိလရသေ့၏ နေရာအရပ်၌၊ နိဝါသံ-အမြဲနေခြင်းကို၊ ကပ္ပေသု-ပြုကြကုန်ပြီ။

အထ-၌၊ (ကပိလဝတ္ထု နေပြည်တော်ကို တည်ပြီးရာ ထိုအခါ၌) အမစ္စာ-
အမတ်တို့သည်၊ (“မန္တယီသု” ၌ စပ်၊) ဣမေ ဒါရကာ-ဤကလေးတို့သည်၊
(မင်းသားတို့ကို ဆိုသည်၊) ဝယပ္ပတ္တာ-အရွယ်သို့ ရောက်ကုန်ပြီ၊ နေသံ-ထိုမင်းသား
တို့၏၊ ပိတာ-ခမည်းတော်သည်၊ သန္တိကေ-အနီး၌၊ သစေ ဘဝေယျ-အကယ်၍
ရှိတော်မူအံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) သော-ထိုခမည်းတော်သည်၊ အာဝါဟဝိဝါဟံ-
သွီးဆောင်ခြင်း၊ သမီးပေးခြင်း မင်္ဂလာကို၊ (လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းကို) ကရေယျ-
ပြုတော်မူရာ၏၊ ဣဒါနိ ပန-ယခုအခါ၌ကား၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဘာရော-တာဝန်
တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံပြီး၍၊ ကုမာရေဟိ-မင်းသားတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊
မန္တယီသု-တိုင်ပင်ကြကုန်ပြီ။

ကုမာရာ-တို့သည်၊ (“ကပ္ပေသု”၌ စပ်၊) အမှာကံ-တို့၏၊ ဝါ-ငါတို့နှင့်၊ သဒိသာ-
ဇာတ်အားဖြင့် တူကုန်သော၊ ခတ္တိယဓိတရောနာမ-မင်းသမီးမည် သည်တို့ကို၊ န
ပဿာမ-မတွေ့ကြရကုန်၊ ဘဂိနီနံပိ-နှမတော်တို့၏လည်း၊ ဝါ-တို့နှင့်လည်း၊
သဒိသေ-ကုန်သော၊ ခတ္တိယကုမာရေ-မင်းသားတို့ကို၊ န (ပဿာမ)။

စက္ကဝတ္တိဗလေန။

။စက္ကဝတ္တိဗလဘာဝေန၊-ဋီကာသစ်၊ ဗလေန၌ ဘာဝပ္ပဓာန
ကြပါ၊ ဤကဲ့သို့သော ဘူမိနက်သန်၌ ရပ်တည်နေသူသည် စကြာမင်း၏ အစွမ်းအဖြစ်အားဖြင့်
(စကြာမင်း၏ အားအစွမ်းနှင့် တူသော အားအစွမ်းရှိသူ၏ အဖြစ်ဖြင့်) အလွန်သာလွန်သူ
ဖြစ်စရာရှိသည်-ဟူလို။

ကပိလဝတ္ထု။

။ကပိလဿ-၏ + ဝတ္ထု-နေရာတည်း၊ ကပိလဝတ္ထု-ရာ၊ ကပိလ
ရသေ့၏ နေရာဖြစ်ဖူးသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်းအားဖြင့် “ကပိလဝတ္ထု”
ဟု မြို့နာမည်ကို မှည့်ကြသည်-ဟူလို၊ စာအုပ်တို့၌ “ကပိလဝတ္ထုန္တိ” ဟု ရှိ၏၊ ဣတိသဒ္ဓါနှင့်
တွဲသောကြောင့် “ကပိလဝတ္ထုတိ (ကပိလဝတ္ထု + ဣတိ)”ဟုသာ ရှိရမည်။

စ-ဆက်၊ အသဒိသသံယောဂေ-ဇာတ်အားဖြင့် မတူသူတို့၏ ပေါင်းသင်းခြင်းကြောင့်၊ နော-ငါတို့၏၊ ဥပ္ပန္နာ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုတ္တာ-သားတော် သမီးတော်တို့သည်၊ မာတိတော ဝါ-မယ်တော်ဘက်မှသော်လည်းကောင်း၊ ပိတိတောဝါ-ခမည်းတော်ဘက်မှသော်လည်းကောင်း၊ အပရိသဒ္ဓါ - မစင်ကြယ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ၊) ဇာတိသမ္ဘေဒံ-ဇာတ်အားဖြင့် ရောစပ်ခြင်းသို့၊ ဝါ-ဇာတ်ပျက်ခြင်းသို့၊ ပါပုဏိသန္တိ-ရောက်ကုန်လတ်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုဇာတ်ပျက်မည့် ဘေးကြောင့်၊) မယံ-တို့သည်၊ ဘဂိနီဟိယေဝ-နှမတော်တို့နှင့်သာလျှင်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ သံဝါသံ-ပေါင်းသင်းခြင်းကို၊ ရောစေမ-နှစ်သက်ပါကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ တေ-ထိုမင်းသားတို့သည်၊ ဇာတိသမ္ဘေဒဘယေန-ဇာတ်အားဖြင့် ရောစပ်ခြင်းမှ ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ (ဇာတ်ပျက်မည့် အရေးကြောင့်၊) ဇေဌဘဂိနီ-အကြီးဆုံး အမတော်ကို၊ [စာအုပ်တို့၌ “ဇေဌကဘဂိနီ” ဟု ရှိ၏၊ အနက်တူပင်တည်း၊ “ဇေဌကဘဂိနီ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။] မာတုဌာနေ-မယ်တော်အရာ၌၊ ထပေတွာ-၍၊ အဝသေသာဟိ-ကြွင်းသော နှမတော်တို့နှင့်၊ [မိမိတို့အောက် အစဉ်အတိုင်း ငယ်ကုန်သော နှမတော်တို့နှင့်။] သံဝါသံ-ပေါင်းသင်းခြင်းကို၊ ကပ္ပေသု-ပြုကြကုန်ပြီ။

တေသံ-ထိုမင်းသားတို့သည်၊ ပုတ္တေဟိစ-သားတော်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မိတာဟိစ-သမီးတော်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝဗုမာနာနံ-တိုးပွားကုန်စဉ်၊ အပရေနသမယေန - နောက်အခါ၌၊ ဇေဌိကဘဂိနိယာ - အကြီးဆုံး အမတော်၏၊ ကုဌရောဂေါ-နူနာရောဂါသည်၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှားဖြစ်ပြီ၊ ကောဝိဌာရပုပ္ဖသဒိသာနိ-ပင်လယ်ကသစ်ပန်းနှင့် တူကုန်သော၊ (သွေးအရောင်ကြောင့် နီမြန်းနေသည့် အတွက် ပင်လယ်ကသစ်ပန်းနှင့် တူကုန်သော၊) ဂတ္တာနိ-ကိုယ်တို့သည်၊ အဟေသု-ကုန်ပြီ။

ရာဇကုမာရာ-တို့သည်၊ ဣမာယ-ဤအမတော်ကြီးနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဧကတော-တပေါင်းတည်း၊ နိသဇ္ဈာနဘောဇနာဒီနိ-ထိုင်ခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ စားခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ ကရောန္တာနမ္ပိ-ပြုကုန်သော သူတို့၏လည်း၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ အယံ ရောဂေါ - ဤကုဌရောဂါသည်၊ သင်္ကမတိ - ပြောင်းရွှေ့တတ်၏၊ ဝါ - ကူးစက်တတ်၏၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဥယျာနကီဠံ-ဥယျာဉ်ကစားခြင်းသို့၊ ဝါ-ဥယျာဉ်ကစားရာ အရပ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တာ ဝိယ - သွားကုန်သကဲ့သို့၊ တံ-

အသဒိသသံယောဂေ။

။“ဇာတိယာ အသဒိသာနံ ယရာဝါသပယောဂေ ဟေတု ဘူတေ-ဇာတ်အားဖြင့် မတူသူတို့၏ ယရာဝါသကို အသုံးပြုခြင်းကြောင့်” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ ယခုစာအုပ်တို့၌ “အသဒိသသံယောဂေ-ဇာတ်မတူသူတို့၏ ပေါင်းခြင်းကြောင့်” ဟု ရှိ၏၊ သာ၍ အဓိပ္ပာယ်ရှင်းသည်။

ထိုအမတော်ကြီးကို၊ ယာနေ-၌၊ အာရောပေတွာ-တင်၍၊ အရည်-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ဘူမိယံ-၌၊ [ဤနေရာဝယ် “ယရသဇေပေန” ဟု ရှေးစာအုပ်တို့၌ ရှိ၏၊ နောက်၌ ရှိခြင်းက ပိုကောင်း၏။] ပေါက္ခရဏီ-ရေကန်ကို၊ ခဏာပေတွာ-တူးစေ၍၊ တတ္ထ-ထိုရေကန်၌၊ ခါဒနီယဘောဇနီယေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ တံ-ထိုအမတော်ကြီးကို၊ ပက္ခိပိတွာ-တည့်သွင်း၍၊ ယရသဇေပေန-အိမ်၏အသွင်ဖြင့်၊ ဥပရိ-အပေါ်၌၊ ပဒရံ-ပျဉ်ချပ်ကို၊ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ-ဖုံးအုပ်၍၊ ပံသု-မြေကို၊ ဒတွာ-ပေး၍၊ ဝါ-ဖုံး၍၊ ပတ္တမိသု-ကုန်ပြီ။

စ-ဆက်၊ တေန သမယေန-ထိုအခါ၌၊ [ရှေးစာအုပ်များ၌ “စ” သဒ္ဓါ မပါ၊ “သမယေနပိ” ဟု ပိသဒ္ဓါ ပါ၏၊ စာသွား မကောင်း။] ရာမောနာမ-ရာမမည်သော၊ ဗာရာဏသီရာဇာ-ဗာရာဏသီမင်းသည်၊ [ဗာရာဏသီမြို့၏ နာမည်ဟောသဒ္ဓါ ဖြစ်၍ “သီ”၌ ရဿ မရှိရ။] ကုဋ္ဌရောဂေါ-နန္ဒာရောဂါ ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) [“ကုဋ္ဌရောဂီ” ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။] နဋကိတ္တိဟိစ-ကချေသည်မောင်းမတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဩရောဓေဟိစ-မိဖုရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဇိဂုစ္ဆိယမာနော-စက်ဆုပ်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ) တေန သံဝေဂေန-ထိုငြီးငွေ့ခြင်းကြောင့်၊ ဇေဋ္ဌ ပုတ္တဿ-သားတော်ကြီးအား၊ ရန္တ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ဒတွာ-ပေး၍၊ အရည်-တောတွင်းသို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ တတ္ထ-ထိုတော၌၊ ပဏ္ဏသာလံ-သစ်ရွက်တို့ဖြင့် မိုးကာ အပ်သော အိမ်ကို၊ မာပေတွာ-ဖန်ဆင်းပြီး၍၊ မူလဖလာနိ-သစ်မြစ် သစ်သီးတို့ကို၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တော-သုံးဆောင် လတ်သော်၊ န စိရဿေဝ-မကြာမြင့်မီပင်၊ အရောဂေါ-ရောဂါမရှိသည်၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော-ရွှေအဆင်းနှင့် တူသော အဆင်းရှိ သည်၊ ဟုတွာ၊ ဣတောစိတောစ-ဤမှဤမှလည်း၊ ဝိစရန္တော-လှည့်လည်လတ်သော်၊ မဟန္တ-ကြီးစွာသော၊ သုသိရ ရုက္ခံ-အခေါင်းရှိသော သစ်ပင်ကို၊ ဒိသွာ-တွေ့ရ၍၊ တဿ-ထိုသစ်ခေါင်း၏၊ [တဿာတိ သုသိရဿ၊-ဋီကာသစ်၊ သုသိရ ရုက္ခံပုဒ်မှ အပဓာန ဖြစ်သော သုသိရကိုသာ စွဲသည်။] အပ္ပန္နရေ-အတွင်း၌၊ သောဠသဟတ္ထပ္ပမာဏ-

နဋကိတ္တိ ဩရောဓ။ ။နဋန္တိတိ နဋိကာ၊ နဋိကာစ + တာ + ဣတ္ထိယောစာတိ နဋကိတ္တိယော-ဘုရင်၏ရှေ့၌ ကပြသော မိန်းမများ။ [စာအုပ်တို့၌ “နာဋကိတ္တိယော” ဟု မှီ၌ ဣသရ မပါဘဲ နာ၌လည်း ဒီဃဖြင့် ရှိ၏၊ အဘိဓာန် (၁၁၁) ၌ နဋက (ပုလ္လိန်) ရှိ၏၊ ဣတ္ထိလိန်၌ “နဋိကာ” ဟု ရှိသင့်၏။] ယထာကာမစာရံ စရိတံ အပ္ပဒါနေန (အလိုရှိတိုင်း လှည့်လည်ခြင်းကို အခွင့် မပေးဘဲ) အဝရုဋ္ဌိယတိ ရာဇိတ္ထိယော အနေနာတိ ဩရောဓော-မင်း၏ မိဖုရားတို့ကို တားဆီးရာဖြစ်သော နန်းဆောင်ကို “ဩရောဓ”ဟု ခေါ်၏၊ ထိုနန်းဆောင်၌ နေရသော မိဖုရားတို့ကိုကား ဌာန၏ အမည်ကို ဌာနီ၌ တင်စားသော ဌာနပစာရ အားဖြင့် “ဩရောဓ” ဟု ခေါ်ရသည်၊ အဝ + ရုဓိ၊ ကာ။ . . [နဋကိတ္တိယောနာမ နစ္စန္တိယော၊ ရာဇာရိယာယော ဩရောဓောနာမ၊-ဋီကာသစ်။]

၁၆ တောင် ပမာဏရှိသော (အမြင့်ကို ရည်ရွယ်သည်။) ဩကာသံ-အရပ်ကို၊ သောဓေတွာ-သုမ်သင်၍၊ ဒွါရဉ္စ-တံခါးမကိုလည်းကောင်း၊ ဝါတပါနဉ္စ-လေသာ ပြုတင်းပေါက်ကိုလည်းကောင်း၊ ယောဇေတွာ-ယှဉ်စေ၍၊ ဝါ-တပ်၍၊ နိဿေဏီ-လှေခါးကို၊ [ထန်းတက်သောအခါ ထောင်၍ တက်ရသော လှေခါးနှင့် တူသောကြောင့် “ထန်းကျင့်လှေခါး” ဟု ရှေးက ပေးသည်။] ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့၍၊ တတ္ထ-ထိုသစ်ခေါင်း၌၊ ဝါသံ-နေခြင်းကို၊ ကပ္ပေသိ-ပြုပြီ။

သော-ထိုမင်းသည်၊ အင်္ဂါရကဋ္ဌာဟေ-မီးအိုးကင်း၌၊ အဂ္ဂိ-မီးကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ရတ္တိ-ညဉ့်၌၊ မိဂဿကရာဒိနံ-သမင် ဝက် အစရှိသည်တို့၏၊ သဒ္ဓေ-အသံတို့ကို၊ သုဏန္တော-နားထောင်လျက်၊ သယတိ-အိပ်၏၊ [သုကရာဒိနံ၌ အာဒိဖြင့် “သားကောင်တို့ကို သတ်ဖြတ်တတ်သော မုဆိုး၊ ခြင်္သေ့” စသည်ကို ယူ။] သော-ထိုမင်းသည်၊ အသုကသ္မိ ပဒေသေ-ထိုမည်သော အရပ်၌၊ သီဟော-ခြင်္သေ့သည်၊ သဒ္ဓံ-အသံကို၊ အကာသိ-ပြုပြီ၊ အသုကသ္မိ (ပဒေသေ)၊ ဗျတ္တေ-ကျားသည်၊ (သဒ္ဓံ အကာသိ)၊ ဣတိ-သို့၊ သလ္လက္ခေတွာ-မှတ်သား၍၊ ပဘာတေ-လင်းလတ်သော်၊ တတ္ထ-ထိုအသံကြားရာ အရပ်၌၊ ဂန္ဓာ-သွား၍၊ ဝိယာသမံသံ-စားကြွင်း အသားကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ ပစိတွာ-ချက်ပြုတ်၍၊ ခါဒတိ-စား၏၊ အထ-ထိုအခါ၌၊ ဧကဒိဝသံ-တစ်နေ့သ၌၊ တသ္မိ-ထိုရာမင်းသည်၊ (နိသိန္ဓေ၌ စပ်)၊ ပစ္စုသသမယေ-မိုးသောက်အခါ၌၊ အဂ္ဂိ-မီးကို၊ ဇာလေတွာ-တောက်စေ၍၊ နိသိန္ဓေ-နေလတ်သော်၊ ရာဇမိတာယ-မင်းသမီး၏၊ သရီရဂန္ဓေန-ကိုယ်၏ အနံ့ကြောင့်၊ အာဂန္ဓာ-လာ၍၊ ဗျတ္တေ-ကျားသည်၊ တသ္မိ ပဒေသေ-ထိုအရပ်၌၊ (မင်းသမီးကို လှောင်ထားရာ ထိုအရပ်၌) ပံသု-မြေကို၊ ဝိယူဟန္တော-ယက်လတ်သော်၊ ပဒရေ-ပျဉ်ချပ်၌၊ ဝိဝရံ-အပေါက်အကြားကို၊ အကာသိ။

စ-ဆက်၊ တေန ဝိဝရေန-ထိုအပေါက်အကြားဖြင့်၊ သာ-ထိုမင်းသမီးသည်၊ ဗျတ္တံ-ကို၊ ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ ဘိတာ-ကြောက်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဿရံ-ဖောက်ပြန်သော အသံကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ သော-ထိုရာမင်းသည်၊ တံ သဒ္ဓံ-ထိုအသံကို၊ သုတွာ-ကြား၍လည်းကောင်း၊ ဧသော-ဤအသံသည်၊ ဣတ္ထိသဒ္ဓေါ-မိန်းမ၏ အသံတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သလ္လက္ခေတွာ-မှတ်သား၍လည်းကောင်း၊ ပါတောဝ-စောစော၌ပင်၊ တတ္ထ-ထိုအသံရှိရာ အရပ်သို့၊ ဂန္ဓာ-သွား၍၊ ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ ကော-အဘယ်သူနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-မေးပြီ၊ သာမိ-အရှင်၊ မာတုဂါမော-မာတုဂါမပါတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ ကိ ဇာတိကာ-အဘယ်ဇာတ်ရှိသည်၊ အသိ-ဖြစ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ သာမိ-အရှင်၊ ဩက္ကာကမဟာရာဇဿ-ဩက္ကာကမဟာရာဇ၏၊ ဓိတာ-သမီးတော်သည်၊ (အမှီ-ဖြစ်ပါ၏)၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ နိက္ခမ-ထွက်ခဲ့ပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ သာမိ-အရှင်၊ နသက္ကာ-

မတတ်ကောင်းပါ။ ကူတိ-ဤသို့ပြောပြီ။ ကံ ကာရဏာ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊
(နသက္ကာ-မတတ်ကောင်းသနည်း) ကူတိ-ဤသို့မေးပြီ။ မေ-အကျွန်ုပ်၏၊ ဆဝိ
ရောဂေါ-ကိုယ်ရေရောဂါသည်။ အတ္ထိ-ရှိပါ၏။ ကူတိ-ဤသို့ပြောပြီ။

သော-ထိုမင်းသည်။ သဗ္ဗ-သော၊ တံ ပဝတ္တိ-ထိုဖြစ်ပုံအကြောင်းကို၊ ပုစ္ဆိတွာ-
၍၊ ခတ္တိယမာနေန-ခတ္တိယဇာတ်၏ မာန်ကြောင့်၊ အနိက္ခမန္တိ-မထွက်လိုသော
မင်းသမီးကို၊ အဟမ္ပိ-ကျွန်ုပ်သည်လည်း၊ ခတ္တိယော-ခတ္တိယပါတည်း၊ ကူတိ-သို့၊
အတ္တနော-၏၊ ခတ္တိယဘာဝ-ခတ္တိယ၏ အဖြစ်ကို၊ ဇာနာပေတွာ-သိစေပြီး၍၊
[မင်းတို့၌ သူတစ်ပါးကို လှည့်ကြောင်း မာယာတစ်မျိုး ရှိ၏၊ ထိုခတ္တိယမာယာဖြင့်
မိမိကို ခတ္တိယဖြစ်ကြောင်း သိစေပြီး၍။] နိဿေဏိ-ကို၊ ဒတွာ-ပေး၍၊ ဥဒ္ဓရိတွာ-
ထုတ်ဆောင်၍၊ အတ္တနော-၏၊ ဝသနောကာသံ-နေရာအရပ်သို့၊ နေတွာ-
ဆောင်၍၊ သယံ-တိုင်၊ ပရိဘုတ္တဘေသဇ္ဇာနိယေဝ-သုံးဆောင်အပ်ဖူးသော ဆေး
တို့ကိုပင်၊ ဒတွာ-ပေး၍၊ နစိရဿေဝ-မကြာမီပင်၊ အရောဂံ-ရောဂါမရှိသည်ကို၊
သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ-ရွှေအဆင်းနှင့် တူသောအဆင်းရှိသည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ တာယ-
ထိုမင်းသမီးနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ သံဝါသံ-ပေါင်းသင်းခြင်ကို၊ ကပ္ပေသိ-ပြုပြီ၊ သာ-ထိုမင်း
သမီးသည်၊ ပဌမသံဝါသေနေဝ-ပဌမပေါင်းသင်းခြင်းကြောင့်ပင်၊ ဂမ္ဘ-ကိုယ်ဝန်ကို၊
ဂက္ခိတွာ-ယူပြီး၍၊ ဒေ-၂ ယောက်ကုန်သော၊ ပုတ္တေ-သားတော်တို့ကို၊ ဝိဇာယိ-
ဖွားမြင်ပြီ၊ [အမ္ဘာပူး ဖွားမြင်ပြီ။] ပုနပိ-တစ်ဖန်လည်း၊ ဒေ (ပုတ္တေ ဝိဇာယိ)
ကူတိ ဧဝံ-သို့၊ သောဠသက္ခတ္တုမ္ပိ-၁၆ ကြိမ်လည်း၊ ဝိဇာယိ-ပြီ၊ ဧဝံ-လျှင်၊ ဝါ-
ဤနည်းအားဖြင့်၊ ဒုတ္တိသ-၃ ကျိပ် ၂ ယောက်သော၊ ဘာတရော-ညီနောင်တို့သည်၊
အဟေသု - ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ တေ - ထိုညီနောင်တို့ကို၊ အနုပုဗ္ဗေန - အစဉ်အားဖြင့်၊
ဝုဗ္ဗိပုတ္တေ - ကြီးရင့်ခြင်းသို့ ရောက်သည်တို့ကို၊ ပိတာ-ခမည်းတော်သည်၊ သဗ္ဗ
သိပ္ပာနိ-အလုံးစုံသော အတတ်တို့ကို၊ သိက္ခာပေသိ-သင်ပေးပြီ။ [(တစ်နည်း)
အနု ပုဗ္ဗေန-အားဖြင့်၊ ဝုဗ္ဗိပုတ္တေ-ကြီးရင့်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်သော၊ တေ-
ထိုညီနောင် တို့ကို၊ ပိတာ၊ သဗ္ဗသိပ္ပာနိ-တို့ကို၊ သိက္ခာပေသိ-ပြီ။]

အထ-ထိုအခါ၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဧကော-တစ်ယောက်သော၊ ရာမရညော-
ရာမမင်း၏၊ နဂရဝါသိ-မြို့၌ နေလေ့ရှိသော၊ ဝနစရကော-တောလည်မုဆိုးသည်၊
ပဗ္ဗတေ-တောင်၌၊ ရတနာနိ-ရတနာတို့ကို၊ ဂဝေသန္တော-ရှာမှီးစဉ်၊ ရာဇာနံ-ကို၊
ဒိသွာ-တွေ့၍၊ သဇ္ဇာနိတွာ-ကောင်းစွာသိ၍၊ (မှတ်မိ၍) အာဟ-သံတော်ဦး
တင်ပြီ၊ (ကံ) ဒေဝ-မင်းမြတ်၊ တုမေ-အရှင်မင်းမြတ်တို့ကို၊ အဟံ-အကျွန်တော်
သည်၊ ဇာနာမိ-သိပါ၏၊ ကူတိ (အာဟ) တတော-ထိုမှနောက်၌၊ နံ-ထိုမှဆိုးကို၊
ရာဇာ-သည်၊ သဗ္ဗ၊ ပဝတ္တိ၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ စ-ဆက်၊ တသ္မိ ခဏေ-ထိုခဏ၌၊ တေ ဒါရကာ-
ထိုမင်းသားကလေးတို့သည်၊ အာဂမိသု-ရောက်လာကုန်ပြီ၊ သော-ထိုမှဆိုးသည်။

တေ-ထိုမင်းသားကလေးတို့ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ကုမေ-ဤသူတို့သည်၊ ကေ-အဘယ်သူတို့ပါနည်း၊ ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ မေ-၏၊ ပုတ္တာ-သားတော်တို့တည်း၊ ကုတိစ-ဤသို့လည်း၊ ဝုတ္တေ-မိန့်တော်မူအပ်သော်၊ တေသံ-ထိုမင်းသားတို့၏၊ မာတိကဝံသံ-အမိမှလာသော အနွယ်ကို၊ ပုစ္ဆိတွာ-မေးပြီး၍၊ ဒါနိ-၌၊ မေ-သည်၊ ပါဘတံ-စကားလက်ဆောင်ကို၊ လဒ္ဓံ-ရအပ်ပြီ၊ ကုတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ နဂရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ရညော-မင်းအား၊ (ရာမမင်း၏ သားကြီးဖြစ်သော မင်းအား၊) အာရောစေသိ-သံတော်ဦးတင်ပြီ။

သော-ထိုမင်းသည်၊ (ရာမမင်း၏ သားတော်ဖြစ်သော မင်းသည်၊) ပိတရံ-ခမည်းတော်ကို၊ အာနယိဿာမိ-ဆောင်အံ့၊ ကုတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ စတုရဂီနိယာ-၄ ပါးသော အင်္ဂါရှိသော၊ သေနာယ-စစ်တပ်ဖြင့်၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်သို့၊ ဂန္ဓာ-သွား၍၊ ပိတရံ-ခမည်းတော်ကို၊ ဝန္နိတွာ-ဝပ်ချ၍၊ ဒေဝ-မင်းမြတ်၊ ရဇ္ဇံ-မင်းအဖြစ်ကို၊ သမ္ပဋ္ဌိ-လက်ခံတော်မူပါ၊ ကုတိ-ဤသို့၊ ယာစိ-တောင်းပန်ပြီ၊ သော-ထိုရာမမင်းသည်၊ တာတ-သားတော်၊ အလံ-တော်ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုဗာရာဏသီမြို့သို့၊ န ဂစ္ဆာမိ-မလိုက်လို၊ ကုဓေဝ-ဤအရပ်၌ပင်၊ မေ-ငါဖို့၊ ကုမံ ရုက္ခံ-ဤကလောပင်ကို၊ အပနေတွာ-ဖယ်၍၊ နဂရံ-ကို၊ မာပေဟိ-ဖန်ဆင်းပါလော၊ ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ သော-ထိုသားတော်မင်းသည်၊ တထာ-ထိုခမည်းတော် ပြောဆိုအပ်သည့်အတိုင်း၊ ကတွာ-ပြု၍၊ တဿ နဂရဿ-ထိုမြို့၏၊ (ဒွေနာမာနိ၌ စပ်၊) ကောလရုက္ခံ-ကလောပင်ကို၊ အပနေတွာ-ဖယ်၍၊ ကတတ္တာ-ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကောလနဂရန္တိစ-ကောလမြို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဗျုပ္ပပထေ-ကျားတို့၏လမ်း၌၊ ကတတ္တာ-ကြောင့်၊ ဗျုပ္ပပထန္တိစ-ဗျုပ္ပပထမြို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ကုတိ-သို့၊ ဒွေ-၂ မျိုးကုန်သော၊ နာမာနိ-တို့သို့၊ အာရောပေတွာ-တင်၍၊ ပိတရံ-ကို၊ ဝန္နိတွာ-၍၊ အတ္တနော-၏၊ နဂရံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြန်သွားပြီ။

တတော-ထိုမှနောက်၌၊ ဝယပ္ပတ္တေ-အရွယ်သို့ ရောက်ကုန်သော၊ ကုမာရေ-သားတော်တို့ကို၊ မာတာ-မယ်တော်သည်၊ အာဟ-ပြောပြီ၊ (ကိံ) တာတာ-သားတော်တို့၊ တုမှာကံ-သင်တို့၏၊ ကပိလဝတ္ထုဝါသိနော-ကပိလဝတ်မြို့၌ နေလေ့ရှိကုန်သော၊ သကျာ-သင်္ကဏိဝင်ဖြစ်ကုန်သော၊ မာတုလာ-ဦးလေးတော်တို့သည်၊ သန္တိ-ရှိကုန်၏၊ [“ သန္တိ ” နေရာ၌ “ ဟောန္တိ ” ဟု သိဟိုင့်မှု၌ ရှိ၏၊ “ သကျာ-

ကောလရုက္ခံ။

။ကောလရုက္ခောနာမ ကုဋ္ဌဘေသဇ္ဈပဂေါ (နန္ဒာအတွက် ဆေးအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သော) ဧကော ရုက္ခဝိသေသော၊-ဋီကာသစ်၊ ယခုအခါ၌လည်း နန္ဒာအတွက် ထိုကလောပင်ကို အသုံးပြုကြ၏၊ ကောလမည်သော သစ်ပင်ရှိရာ အရပ်၌ ဖန်ဆင်းအပ်သောကြောင့် “ ကောလံ ဧတ္ထ အတ္တိတိ ကောလံ၊ ကောလံစ + တံ + နဂရံစာတိ ကောလနဂရံ ” ဟု ဖြစ်၏၊ ထိုကောလမြို့၌ ပေါက်ဖွားသော မင်းတို့ကို “ ကောလိယမင်း ” ဟု ခေါ်၏၊ ထိုမင်းတို့၏ အနွယ်ကိုလည်း “ ကောလိယအနွယ် ” ဟု ခေါ်သည်။

သာကီဝင်တို့သည်၊ မာတုလာ-ဦးလေးတော်တို့သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏” ဟု အနက်ထွက်သောကြောင့် သာ၍ ကောင်းသည်။] ပန-ဆက်၊ ဝေါ-သင်တို့၏၊ မာတုလဓိတာနံ-ဦးလေးတော်များ၏ သမီးတော်တို့၏၊ ဧဝရူပံနာမ-ဤသို့သဘော ရှိသည်မည်သော၊ ကေသဂ္ဂဟဏံ-ဆံပင်ကို ယူပုံသည်၊ ဝါ-ဆံထုံးပုံသည်၊ [ကေသ ဝေဏီဗန္ဓနံ။] ဟောတိ-၏၊ ဧဝရူပံ (နာမ)-ဤသို့သဘောရှိသည် မည်သော၊ ဒုဿဂ္ဂဟဏံ-အဝတ်ကို ကိုင်ယူပုံသည်၊ ဝါ-အဝတ် ဝတ်ပုံသည်၊ (ဟောတိ) ယဒါ- အကြင်အခါ၌၊ တာ-ထိုမင်းသမီးတို့သည်၊ နှာနတိတ္ထံ-ရေချိုးဆိပ်သို့၊ အာဂစ္ဆန္တိ- လာကြကုန်၏၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ ဂန္ဓာ-သွား၍၊ ယဿ-အကြင်သားတော်အား၊ ယာ-အကြင်မင်းသမီးသည်၊ ရုစ္စတိ-နှစ်သက်၏၊ သော-ထိုသားတော်သည်၊ တံ- ထိုမင်းသမီးကို၊ ဂဏှတု-ယူခဲ့လော၊ ဣတိ-သို့၊ (အာဟ-ပြောပြ၊) တေ-ထိုသား တော်တို့သည်၊ တထေဝ-ထိုမယ်တော် ပြောအပ်သည့်အတိုင်းပင်၊ ဂန္ဓာ-သွား၍၊ တာသု-ထိုမင်းသမီးတို့သည်၊ နှတွာ-ရေချိုးပြီး၍၊ သီသံ-ဦးခေါင်းကို၊ သုက္ခာပယ မာနာသု-ခြောက်စေကုန်စဉ်၊ (ခြောက်ဖို့ရန် နေလှန်းကုန်စဉ်၊) ယံ ယံ-အကြင် အကြင်မင်းသမီးကို၊ (ဂဟေတု-ယူခြင်းငှာ) ဣစ္ဆိသု-အရှိကြကုန်ပြီ၊ တံ တံ- ထိုထိုမင်းသမီးကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ နာမံ-မိမိတို့၏ နာမည်ကို၊ သာဝေတွာ- ကြားစေ၍၊ အာဂမိသု-ပြန်လာကုန်ပြီ၊ သကျရာဇာနော-သာကီဝင်မင်းတို့သည်၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ ဘဏေ-မောင်မင်းတို့၊ ဟောတု-ရှိပါစေဘု၊ တေ-ထိုမင်းသား တို့သည်၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဉာတကာ ဧဝ-ဆွေတော် မျိုးတော်တို့ပင်တည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ပြော၍၊ တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊ အဟေသု-ကုန်ပြီ၊ အယံ-ဤသည်ကား၊ သကျ ကောလိယာနံ-သာကျမင်း ကောလိယမင်းတို့၊ ဥပ္ပတ္တိ-ဖြစ်ပုံတည်း။

ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းအားဖြင့်၊ တေသံ သကျကောလိယာနံ-ထို သာကီဝင်မင်း ကောလိယမင်းတို့သည်၊ အညမည-အချင်းချင်း၊ အာဝါဟဝိဝါဟံ- သမီးဆောင်ခြင်း သမီးပို့ခြင်းမင်္ဂလာကို၊ ကရောန္တာနံ-ပြုကုန်စဉ်၊ ယာဝ ဗုဒ္ဓ ကာလာ-ဘုရားပွင့်တော်မူရာ အခါတိုင်အောင်၊ အနုပ္ပစ္ဆိန္နောဝ-မပြတ်မစဲသည် သာလျှင်၊ (ဟုတွာ) ဝံသော-အနွယ်သည်၊ အာဂတော-လာပြီ၊ တတ္ထ-ထိုသကျဝံသ

အာဝါဟ၊ ဝိဝါဟံ။

။အာဝဟနံ-သတို့သမီးကို မိမိအိမ်သို့ ဆောင်ယူခြင်း

(သမီးဆောင်ခြင်း) အာဝါဟော-ခြင်း၊ [ပရိဂ္ဂဟဘာဝေန-(ခေတ္တခဏ ခေါ်ဆောင်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ) အပိုင်သိမ်းယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဒါရိကာယ-ကို၊ ဂဟဏံ-တည်း၊ ဝိဓိနာ- မင်္ဂလာအစီအရင်ဖြင့်၊ ပရကုလေ-၌၊ ဝါ-သို့၊ ဝဟနံ-ဆောင်ခြင်း၊ ပေသနံ-ပို့ခြင်းတည်း၊ ဝိဝါဟော-သတို့သမီး ပို့ခြင်း၊ ဝိကို “ဝိဓိနာ” ဟု ဖွင့်သည်၊-သဗ္ဗရိတ္တသိက္ခာပုဒ်အဖွင့် ဝိမတိ ဋီကာ။]

ကောလိယဝံသတို့တွင်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ သကျဝံသံ-သင်္ကေတကို၊ ဝါ-သကျမင်းတို့၏ အနွယ်ကို၊ ဒဿေတုံ-ငှာ၊ တေ ရဋ္ဌသွာ၊ ဝေ၊ တိရေတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တတ္ထ-ထိုတေ ရဋ္ဌသွာ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ သမ္ပန္နိတိ-ကား၊ ဝသန္တိ-နေကုန်၏၊ [“ဓာတူနံ အနေကတ္ထတ္တာ”နှင့်အညီ သမုဓာတ်သည် ဝသနအနက်ဟော။] သကျာ ဝတ ဘောတိ-ကား၊ ရဋ္ဌသွာ-တိုင်းပြည်မှ၊ ပဗ္ဗာဇိတာ-ထွက်သွားစေအပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) အရညေ-၌၊ ဝသန္တာပိ-နေရပါကုန်သော်လည်း၊ ဇာတိသမ္ပေဒံ-ဇာတ်အားဖြင့် ရောစပ်ခြင်းကို၊ အကတွာ-၍၊ ကုလဝံသံ-အမျိုး၏ အနွယ်ကို၊ အနုရက္ခိတုံ-အစဉ်စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ၊ သကျာ သမတ္တာ (ဝတ)-စွမ်းနိုင်ပါပေကုန်စွ၊ ပဋိဗလာ (ဝတ)-စွမ်းနိုင်ပါပေကုန်စွ၊ ဣတိ အတ္ထော၊ တဒဂ္ဂေတိ-ကား၊ တံ-ထိုသကျာ ဝတ ဘော အစရှိသော ဥဒါန်းစကားကို၊ အဂ္ဂံ-အစကို၊ ကတွာ-၍၊ တတော-ထိုသကျာ ဝတ ဘော အစရှိသော ဥဒါန်းစကားမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ (“သကျာ-သကျတို့သည်၊ ဝါ-သင်္ကေတတို့သည်၊ ပညာယန္တိ-ထင်ရှားကြကုန်၏” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်) ဣတိ အတ္ထော၊ သော၊ ဝေ၊ ပုဗ္ဗပုရိသောတိ-ကား၊ ဩတ္တာကော-ဩတ္တာကမည်သော၊ သော ရာဇာ-သည်၊ ဧတေသံ-ဤသကျမင်းတို့၏၊ (သင်္ကေတမင်းတို့၏)၊ ပုဗ္ဗပုရိသော-ရှေး၌ ဖြစ်သော ယောက်ျားတည်း၊ (ရှေးဦးစွာသော ယောက်ျားတည်း)၊ ဧတေသံ-ဤသကျမင်းတို့၏၊ ဂဟပတိဝံသေန-ဂဟပတိတို့၏ အနွယ်နှင့်၊ သမ္ပေဒမတ္ထမ္ပိ-ရောစပ်ခြင်းမျှ

သာကျာ။ ။သကဓာတ် + ဣပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့် “ဘာဂျံ” ပုဒ်ကဲ့သို့ “သကျာ ဝတ ဘော” ဟု ရှိသင့်၏။ အာကို ရသပြု၍ “သကျာ”ဟု ဖြစ်သည်-ဟု ကြံပါ။ “သက္ကောန္တိ-(တိုင်းပြည်မှ ထွက်သွားစေအပ်ပါကုန်သော်လည်း အမျိုးဇာတ် မပျက်အောင် စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ) စွမ်းနိုင်ကုန်ကြ၏။ ဣတိ သကျာ” ဟု ပြုပါ။ ထိုသကျတို့သည်ပင် ဣပစ္စည်း၊ ဣအာဂုံဖြင့် “သင်္ကေတ” ဟု ဖြစ်သည်။ [“သက္ကောန္တိ” ဟူသော ဝိဂ္ဂဟသည် အစစ်အမှန် သဘာဝအတိုင်း ပြုအပ်သောကြောင့် “သဘာဝိကနိဗ္ဗစနံ”ဟု ဋီကာသစ်၌ သုံးစွဲ၍ “သကေ + ဝသန္တိတိ သကျာ - ဟင်းသီး ဟင်းရွက်တော၌ နေကြသောကြောင့် “သကျာ”ဟူသော ဝစနတ္ထကို အသဘာဝိက (သဘာဝ မကျသော) ဝစနတ္ထဟု ဆိုသည်။ သို့သော် ကောလမြို့၌ ဖြစ်သူတို့ကို “ကောလိယ” ဟု ခေါ်လျှင်၊ သကအရပ်၌ ဖြစ်သူတို့ကို “သင်္ကေတ” ဟု ခေါ်နိုင်စရာရှိပါသည်။]

တဒဂ္ဂေ။ ။“တံ + အဂ္ဂေ”ဟု ခွဲ၊ အဂ္ဂေကို “အဂ္ဂံ ကတွာ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် အဂ္ဂေ၌ အံကို သုတ်ကြီးဖြင့် ဧပြု၊ တစ်နည်း - ဒုတိယမှ သတ္တမိပြန်နေသော ဝိဘတ္တိ ဝိပလ္လာသဟု ကြံ၍ “ကတွာ” ဟု ကြိယာ အပိုထည့်ပါ။ ရှေ့ အဇ္ဇတဂ္ဂေအဖွင့်ကို ပြန်ကြည့်ပါ။ “ရာဇာ၊ ဝေ၊ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ၊ သကျာ ဝတ၊ ဝေ၊ ကုမာရာတိ၊ တဒဂ္ဂေ”ဟု ပါဠိတော်ရှိသောကြောင့် “တံ-ထိုသကျာ ဝတ ဘော စသော ဥဒါန်းစကားကို” ဟု စွဲသည်။ ဆရာတို့ကား “တံ ဒီဝသံ-ထိုဥဒါန်းကျူးရင့်ရာနေကို”ဟု စွဲတော်မူသည်။

သည်လည်း၊ ကူတိ (အယ်)-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ (အနုပုဗ္ဗိ-အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော၊ ကထာ-စကားတည်း၊ ဤသို့ပြန်လှည့်ပါ။) [ဆရာတို့ကား “ကူတိ အတ္ထော-ဤကား အနက်” ဟု ပေးတော်မူကြ၏။]

ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ သကျဝံသံ-သာကီဝင်ကို၊ ဝါ-သကျတို့၏ အနွယ်ကို၊ ပကာသေတွာ - ထင်ရှားပြတော်မူပြီး၍၊ ကုဒါနိ - ဌ၊ အဗ္ဗဋ္ဌဝံသံ-အဗ္ဗဋ္ဌ၏ အနွယ်ကို၊ ပကာသေန္တော-ထင်ရှားပြတော်မူလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဘာဝပုဓနာ၊ အန္တပစ္စည်း ဟိတိအနက်ဟော-ဟု ကြံပါ။] ရညော ခေါ် ပနာ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ ကဏ္ဍ (နာမ) ဇနေသီတိ-ကား၊ ကာဠဝဏ္ဏံ-မည်းနက်သော အဆင်းရှိသော၊ အန္တောကုစ္ဆိယံယေဝ-ဝမ်းတွင်း၌ပင်၊ (ဝမ်းတွင်းတုန်းကပင်) သဉ္ဇာတဒန္တ-ကောင်းစွာ ပေါက်သော သွားရှိသော၊ ပရုဠမဿုဒါဌိကံ - အပြားအားဖြင့် ပေါက်သော မုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ်ရှိသော၊ (မုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ် အတော်ရှည်နေသော) ပုတ္တံ-ကို၊ ဝဇာယံ-ပြီ၊ ပဗျာဟာသီတိ-ကား၊ ယရမာနုသကေသု-အိမ်၌ နေသူလူတို့သည်၊ [ကဏ္ဍမွေးဖွားရာ အိမ်နေသူတို့သည်။] ယက္ခော-ဘီလူးကလေးသည်၊ ဇာတော-မွေးပြီ၊ ပိသာစော-မြေဘုတ်ကလေးသည်၊ ဇာတော-ပြီ၊ ကူတိ-ဤသို့ပြော၍၊ ဘယေန-ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ ပလာယိတွာ-ထွက်ပြေး၍၊ ဒွါရံ-တံခါးကို၊ ပိဓာယ-ပိတ်၍၊ ဌိတေသု-တည်ပြီးကုန်လတ်သော်၊ ကူတော စိတောစ-ဤအရပ် ဤအရပ်သို့လည်း၊ ဝိစရန္တော-လှည့်လည်လျက်၊ မံ-ငါ့ကို၊ ဓောဝထ-ရေဆေးပေးကြပါကုန်၊ ကူတိ အာဒိနိ-ဤသို့အစရှိသော စကားတို့ကို၊ ဝဒန္တော-ပြောဆိုလျက်၊ ဥစ္စာသဒ္ဓံ-ကျယ်စွာသော အသံကို၊ အကာသိ-ပြုပြီ။

ကဏ္ဍ (နာမ)။ ။ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာဒိကံ-ရွှေ၏ အဆင်းနှင့် တူသောအဆင်း အစရှိသည်ကို၊ ဥပနိဓာယ-ထောက်စာ၍၊ ကုစ္ဆိတဗ္ဗော (နိန္ဒိတဗ္ဗော)-ကဲ့ရဲ့ထိုက်သော အဆင်းတည်း၊ ကူတိ ကဏ္ဍော၊ ကုဓာတ် + ကပ္ပပစ္စည်း၊ ဥကို (အ) ပြု၊ ဤဝိဂ္ဂဟနှင့်အညီ မည်းနက်သော အဆင်းသည် ကဏ္ဍမည်၏၊ ထိုအဆင်းရှိသောကြောင့် “ကဏ္ဍ + အဿ + အတ္ထိတိ ကဏ္ဍော” ဟု ပြု၍ဖြစ်စေ၊ ဂုဏူပစာရအားဖြင့် ဖြစ်စေ ထိုသူငယ်ကို “ကဏ္ဍ” ဟု ခေါ်သည်။ [အချို့စာမူ၌ “ကဏ္ဍ” ဟုသာ ရှိ၏၊ နာမသဒ္ဓါ မပါ၊ ယခုမှ ဖွားပြီးစ ဖြစ်၍ နာမည် မမှည့်နိုင်သေးသော ကြောင့် နာမသဒ္ဓါ မပါသော စာမူသည်သာ ကောင်း၏၊ “ကဏ္ဍ-လူနက်ကလေးကို၊ ဇနေသိ” ဟု ပါဠိတော်၌ ပေးပါ။]

ပဗျာဟာသိ။ ။ ဝိ + အာပုဗ္ဗ၊ ဟရဓာတ်သည် “န သကဗဠေန မုခေန ဗျာဟရိဿာမိ” ကဲ့သို့ အသံပြုခြင်း (စကားပြောခြင်း) အနက်ကို ဟော၏၊ ဘုသအနက်ဟော ပဥပသာရသည် “ကျယ်စွာ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ဥစ္စာသဒ္ဓံ အကာသိ” ဟု ဖွင့်သည်။ [ဟာသိ၌ မောဂ္ဂလ္လာန်-၆ ကဏ္ဍ ၂၈ သုတ်ဖြင့် ဟရဓာတ်၏ ရကို အာပြု။]

၂၆၈။ တေ မာဏဝကာ၊ ပေ၊ အဝေါစန္ဒိ-ကား၊ အတ္တနော-မိမိ မိမိ၏၊ ဥပါရမ္မ မောစနတ္ထာယ-အပြစ်တင်ခြင်းမှ လွတ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဧတံ မာ ဘဝန္တိ အာဒိဝစန- ဤမာ ဘဝံ အစရှိသော စကားကို၊ အဝေါစုံ-ပြောဆိုကြကုန်ပြီ၊ တေသံ-တိုလုလင် ငယ်တို့၏၊ ဧတံ-ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ ကိရ-ဖြစ်သတတ်၊ (ကိ) အဗ္ဗဋ္ဌော- သည်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ အာစရိယဿ-ဆရာကြီး၏၊ ဇေဋ္ဌန္တေဝါသီ-အကြီးဆုံး တပည့်တည်း၊ မယံ-တို့သည်၊ ဧဝရူပေ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဌာနေ-အရာ၌၊ (ကျွန်မသားဟု ပြောဆိုရာ၌) ဧကဒ္ဒိဝစနမတ္တမ္ပိ-တစ်ခွန်း ၂ ခွန်းမျှသော စကားကို လည်း၊ သစေ န ဝက္ခာမ-အကယ်၍ မပြောကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-ကုန်လတ်သော်) အယံ-ဤအဗ္ဗဋ္ဌသည်၊ နော-တို့၏၊ အာစရိယဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ အမေ-တို့ကို၊ ပရိဘိန္တိသတိ-ခွဲလတ်၊ (ကုန်းတိုက်လတ်)၊ [“နော အမေ”ဟု တစ်ယောက်တည်း အတွက် တစ်ဝါကျတည်း၌ နှစ်ပုဒ်ပါနေခြင်းကား မကောင်း၊ “နောက်” တစ်ပုဒ် တည်းဖြင့် “ငါတို့၏၊ ငါတို့ကို”ဟု ၂ ချက် စပ်နိုင်သည်။] ဣတိ (ဧတံ)-သည်၊ အဟောသိ ကိရ-သတတ်၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံပြီး၍၊ ဥပါရမ္မမောစနတ္ထံ-အပြစ်တင် ခြင်းမှ လွတ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဧဝံ-သို့၊ အဝေါစုံ-ကုန်ပြီ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ပြောဆိုကြ ပါကုန်သော်လည်း၊ စိတ္တေန-စိတ်အားဖြင့်၊ အဿ-ထိုအဗ္ဗဋ္ဌ၏၊ နိမ္မဒဘာဝံ-မာန် မရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ (အနိမိခံခြင်းကို) အာကခန္တိ-အလိုရှိကြကုန်၏၊ အယံ-ဤ အဗ္ဗဋ္ဌသည်၊ မာနနိဿိတတ္တာ-မာနကို မှီသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (မာနကြီးသူ၏ အဖြစ်ကြောင့်) တေသမ္ပိ-ထိုလုလင်ငယ်တို့၏လည်း၊ ဝါ-တို့သည်လည်း၊ အပ္ပိ ယောဝ - မချစ်အပ်သည်သာ၊ (အမုန်းခံရသည်သာ) ဟောတိ ကိရ - သတတ်၊ ကလျာဏဝက္ကရဏောတိ-ကား၊ မဓုရဝစနော-ချိုသာသော စကားသံရှိပါ၏။

ဥပါရမ္မမောစန။ **။အာစရိယေန အဗ္ဗဋ္ဌေနစ အတ္တနော အတ္တနော ဥပရိ ပါပေ**
တဗ္ဗော ပဝါဒဿ (ရောက်စေထိုက်သော စွပ်စွဲကဲ့ရဲ့ခြင်းကို) အပနယနတ္ထံ-ငြိကာ၊ “ဥပါရမ္မ- ကပ်၍နှိပ်စက်ကြောင်း အပြစ်”ဟု သဒ္ဒတ္ထ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “အပဝါဒဿ”ဟု ဖွင့်သည်၊ မိမိတို့က ဘာမျှ မကန့်ကွက်ဘဲ ဆိတ်ဆိတ်နေလိုက်လျှင် ဘုရားရှင်၏ ဒါသိပုတ္တဝါဒကို ထောက်ခံကြရာရောက်၏၊ ထိုသို့ထောက်ခံရာရောက်လျှင် အဗ္ဗဋ္ဌသည်လည်းကောင်း၊ ပြန်သွား သောအခါ ဆရာကြီးသည်လည်းကောင်း “မကန့်ကွက်ဘဲ ဆိတ်ဆိတ်နေကြရသလား”ဟု မိမိတို့ အပေါ်၌ အပြစ်တင်လိမ့်မည်၊ ထိုသို့အပြစ်တင်ခြင်းမှ လွတ်အောင် “မာ ဘဝံ ဂေါတမော” စသည်ဖြင့် ဝတ်ကြေ တန်းကြေ ကန့်ကွက်စကားကို ပြောကြရလေသည်။

ကလျာဏဝါတ္တရဏော။ **။ကရိယတိ ဥစ္စာရိယတိ ကရဏံ၊ ဝါစာ ဧဝ+ကရဏံ**
ဝါတ္တရဏံ-မြွတ်ဆိုအပ်သော စကား။ [စာ၌ အာကို ချေ၊ စကို (က်) ပြု။] ကလျာဏံ + ဝါတ္တရဏံ ယဿာတိ ကလျာဏဝါတ္တရဏော-ကောင်းသော စကားသံရှိသူ။

အသို့ ဝစနေတိ-ကား၊ အတ္တနာ-မိမိသည်၊ ဥဂ္ဂဟိတေ-သင်ယူအပ်ပြီးသော၊ ဝေဒတ္တယဝစနေ-ဗေဒင် ၃ ပုံဟူသော စကား၌၊ ပဋိမန္တေတုံတိ-ကား၊ ပုစ္ဆိတံ-မေးအပ်သော၊ ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ ပဋိကထေတုံ-ပြန်၍ ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ ဝိသဇ္ဇေတုံ-ဖြေဆိုခြင်းငှာ၊ (ပဟောတိ၌ စပ်၊) ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဧတသို့ ဒါသိပုတ္တဝစနေ-ဤကျွန်မသားဟု ပြောဆိုကြောင်း စကား၌၊ ပဋိမန္တေတုံတိ-ကား၊ ဥတ္တရံ-လွန်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော အဖြေစကားကို၊ ကထေတုံ-ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ (ပဟောတိ၌ စပ်။)

၂၆၉။ အထခေါ ဘဂဝါတိ-ကား၊ အထခေါ-ပြောဆိုကြရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဣမေ မာဏဝကာ-ဤလူလင်ငယ်တို့သည်၊ ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ နိသိန္နာ-ထိုင်နေကုန်လျက်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဥစ္စာသဒ္ဓံ-ကျယ်စွာသော အသံကို၊ သစေကရိဿန္တိ-နံအံ၊ [ဆက်၍ ပြုလတ်ကို ရည်ရွယ်၍ အနာဂတ်ကြိယာကို သုံး၏။] (ဧဝံသတိ) အယံ ကထာ-သည်၊ ပရိယောသာနံ-အပြီးအဆုံးသို့၊ န ဂမိဿတိ-မရောက်တော့လတ်၊ ဟန္တု-ယခု၊ နေ-ထိုလူလင်ငယ်တို့ကို၊ နိဿဒ္ဓေ-အသံမရှိ

အသို့ ဝစနေ။ ။အသို့၌ တသဒ္ဓါဖြင့် “စတ္တာရာ မေ ဘောဂေါတမ ဝဏ္ဏာ” စသည်ဖြင့် အဗ္ဗုပ္ပပြောဆိုအပ်သော ဇာတိဝါဒကို စွဲထိုက်၏။ သို့သော် ထိုဇာတိဝါဒနှင့် စပ်၍ အမေးအဖြေ လုပ်သောအခါ ဝေဒကျမ်း၌လာသော အစီအစဉ်ဖြင့် အမေးအဖြေ ပြုလုပ်ရ လိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် “အမေးအဖြေ လုပ်ရာ၌ လိုရင်းဖြစ်သော ဝေဒ ၃ ပုံကိုသာ စွဲထိုက်၏” ဟု ယူဆ၍ “တသို့ ဝစနေ” ၏ စွဲနက်ကို “အတ္တနာ ဥဂ္ဂဟိတေ ဝေဒတ္တယဝစနေ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဤအဖွင့်ဝယ် ပဋိမန္တေတုံ၌ ပဋိမန္တနာအရ ပြဿနာ ဖြေခြင်းကို ယူရမည်ဖြစ်သောကြောင့် “ပုစ္ဆိတပဉ္စ ကထေတုံ၊ ဝိသဇ္ဇေတုံတိ အတ္ထော” ဟု ဖွင့်သည်။

ဧတသို့ဝါ ဒါသိပုတ္တဝစနေ။ ။အသို့၌ တသဒ္ဓါဖြင့် “ပေါရာဏံ ခေါ တေ အဗ္ဗုပ္ပ မာတာပေတ္တိကံ” စသော ဘုရားစကားတော်၌ “ဒါသိပုတ္တော တွမသိ” ဟူသော စကားကို ပြန်၍ညွှန်ပြသည်ဟု တစ်နည်းယူဆ၍ “ဧတသို့ဝါ ဒါသိပုတ္တဝစနေ” ဟု တစ်နည်း ဖွင့်ပြန်သည်။ ဤအဖွင့်၌ ပဋိမန္တေတုံအရ “တစ်ဖန်ပြန်၍ ပြောဆိုကြောင်း စကား” ဟူသည် ဒါသိပုတ္တ အဖြစ်ကို လွန်မြောက်ကြောင်း အဖြေစကား (ဒါသိပုတ္တ မဟုတ်ဟု ပြောဆိုကြောင်း အဖြေ စကား) တည်း။ ထို့ကြောင့် “ပဋိမန္တေတုံတိ ဥတ္တရံ (အဖြေ) ကထေတုံ” ဟု ဖွင့်သည်။ [ဥတ္တရံ နေရာဝယ် “ဥတ္တရံ၊ ဥတ္တရံ” ဟု ပါ၌ပျက်၏။]

ဥတ္တရံ။ ။ဥတ္တရသဒ္ဓါသည် အဘိဓာန် (၈၃၀) ၌ ပဋိဝါကျ စသော အနက်ကို ဟော၏။ ပဋိဝါကျကို “အဖြေ” ဟု အနက်ပေးကြ၏။ သို့သော် ဤဥတ္တရအဖြေသည် အမေးကို ဖြေသော အဖြေ မဟုတ်၊ ဒါသိပုတ္တဟု ပြောရာ၌ ဒါသိပုတ္တ မဟုတ်ကြောင်းကို ဖြေသော အဖြေတည်း။ ဥတ္တရိယတေ အတိက္ကမ္ပတေ အနေနာတိ ဥတ္တရံ-ဒါသိပုတ္တဟု ပြောအပ်သော စကားကို ကျော်လွန်ကြောင်း၊ (ဒါသိပုတ္တ မဟုတ်ဟု ပြန်၍ ဖြေရှင်းကြောင်း) စကား။ [ပဋိ မန္တေတုံတိ ဧတ္ထ ပဋိမန္တနာနာမ ပဉ္စာဝိသဇ္ဇနာ၊ ဥတ္တရကထနာဝါ-ဋီကာသစ်။] ဤ၌ ပဉ္စာ ဝိသဇ္ဇနနှင့် ဥတ္တရကထန မတူအောင် ဖွင့်ပုံကို သတိပြုပါ။

သည်တို့ကို၊ (အသံတိတ်သည်တို့ကို) ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ အဗ္ဗုဒ္ဓေနေဝ-နှင့်သာ၊ သဒ္ဓိ၊ ကထေမိ-ပြောဆိုအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံတော်မူ၍၊ တေ မာဏဝကေ-တို့ကို၊ ဧတံ-ကို၊ အဝေါစ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တတ္ထ-ထိုအထခေါ် ဘဂဝါ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ မန္တပေါတိ-ကား၊ မန္တယထ-နီးနှော ပြောဆိုကြကုန်လော၊ [“ပဉ္စမိ ပေါဝိဘတ်” ဟု သိစေလို၍ “ထ” ဟု ဖွင့်သည်။] မယာ သဒ္ဓိ ပဋိမန္တေတူတိ-ကား၊ မယာ-ဝါနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ကထေတု-ပြောဆိုစေလော။

ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-မိန့်တော်မူအပ်သော်၊ မာဏဝကာ-လုလင်ငယ်တို့သည်၊ စိန္တယိသု-ကြံကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) အဗ္ဗုဒ္ဓေ-သည်၊ တာဝ-မဆွေးနွေးမီ ရှေးဦးစွာ၊ ဒါသိပုတ္တော-ကျွန်မ၏ သားသည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ ပုန-ဖန်၊ သီသံ-ဦးခေါင်းကို၊ ဥက္ခိပိတုံ-မော်ခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-မစွမ်းနိုင်တော့၊ အယံ-ခေါ် ဇာတိနာမ-ဤဇာတ်မည်သည်ကို၊ ဒုဇ္ဇာနာ-ခဲယဦးသဖြင့် သိအပ်၏၊ ဝါ-သိနိုင်ခဲ၏၊ အညဉ္စိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ ကဗ္ဗိ-တစ်စုံတစ်ယောက်ကို၊ သမဏော-ဂေါတမော - သည်၊ တွံ - သည်၊ ဒါသော - တည်း၊ ဣတိ - သို့၊ သစေ ဝက္ခတိ-အကယ်၍ ပြောဆိုအံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ကော-အဘယ်သူသည်၊ တေန-ထိုရဟန်း၊ ဂေါတမနှင့်၊ အဉ္စ-တရားတွေ့မှုကို၊ ကရိဿတိ-ပြုလုပ်တုံနည်း၊ အဗ္ဗုဒ္ဓေ-သည်၊ အတ္တနာ-မိမိသည်၊ ဗဒ္ဓံ-ဖွဲ့ချည်အပ်သော၊ ပုဋက-အထုပ်ကို၊ [ဗဒ္ဓပုဋက-ဖွဲ့ချည် အပ်သော အထုပ်ကို၊ ဤသို့လည်း သမာသိရှိ၏။] အတ္တနာဝ-ကိုယ်တိုင်သာ၊ [တတိယာဝိဘတ်ကို ပဌမာအနက်၌ သက်။] မောစေတု-ဖြေပါစေ၊ ဣတိ-သို့၊ (စိန္တယိသု၊) ဣတိ-ဤသို့ကြံပြီး၍၊ အတ္တာနံ-မိမိ၊ မိမိကို၊ ပရိမောစေတွာ-လွတ် စေ၍၊ တဿေဝ-ထိုအဗ္ဗုဒ္ဓလုလင်၏သာ၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ခိပန္တာ-ပစ်ချလိုကုန် သည်၊ (ဟုတွာ၊) သုဇာတော စ ဘော ဂေါတမာတိ အာဒိ-မ အစရှိသော စကားကို၊ အာဟံသု-ပြောဆိုကြကုန်ပြီ။

တာဝ။ ။“ပဌမတ္ထေ ကမတ္ထေစ၊ ဝတ္ထဗုဒ္ဓရပေက္ခနေ၊ အနုညာတေ တေသု အတ္ထေသု၊ တာဝသဒ္ဓေါ ပဒိဿတိ” ဟူသော အနက်တို့တွင် ပဌမတ္ထတည်း။ [တာဝါတိ မန္တနာယ ပဌမမေဝ-နီးနှော ပြောဆိုခြင်း၏ ရှေးဦးစွာပင်၊ “အကတာယ ဧဝ မန္တနာယာတိ ဟောတိ-နီးနှော ပြောဆိုမှုကို မပြုအပ်မီကပင်” ဟူလို။]

အတ္တနာ ဗဒ္ဓပုဋက။ ။ဘူဝါဒိ စုရာဒိ ပုဋကဓာတ်သည် သံသဂ္ဂ (ရောနှောခြင်း) အနက်ကို ဟော၏၊ ပုဋိယတိ ဧတ္တာတိ ပုဋေ-ရောနှောအပ်ရာဖြစ်သော အထုပ်၊ ပုဋေ ယေဝ + ပုဋကော၊ ဗဒ္ဓိတ္တာတိ ဗဒ္ဓေါ၊ ဗဒ္ဓေါစ + သော + ပုဋကောစာတိ ဗဒ္ဓပုဋကော၊ “သကျတို့၌ ဣတ္ထဝါဒကို ကျစေခြင်းကြောင့် မိမိအပေါ်၌ ဒါသိပုတ္တဝါဒ ကျရောက်လာရကား ထိုဒါသိပုတ္တဝါဒဟူသော အထုပ်ကို မိမိကိုယ်တိုင် ဒါသိပုတ္တ မဟုတ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြ၍ ဖြေပါစေတော့” ဟူလို။

၂၇၀။ သဟဓမ္မိကောတိ-ကား၊ သဟေတုကော-ဇနကအကြောင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သော၊ သကာရဏော-ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ (“အယံ ပဉ္စော အာဂစ္ဆတိ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) အကာမာ ဗျာကာတဗ္ဗောတိ-ကား၊ အတ္တနာ- မိမိသည်၊ အနိစ္ဆန္တေနပိ-မပြေဆိုလိုပါသော်လည်း၊ ဗျာကရိတဗ္ဗော-ပြေဆိုထိုက်၏၊ အဝဿံ-မချွတ်၊ ဝိသဇ္ဇေတဗ္ဗော-ပြေဆိုထိုက်၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ အညေန၊ ပေ၊ ပဋိစရိဿသီတိ-ကား၊ အညေန-တစ်ပါးသော၊ ဝစနေန-စကားဖြင့်၊ (မပြေဆို ထိုက်သော စကားဖြင့်၊) အညံ-သော၊ ဝစနံ-ကို၊ (ပြေဆိုထိုက်သော စကားကို၊) (သစေ) ပဋိစရိဿသိ အဇ္ဈောတ္တရိဿသိ-အကယ်၍ လွှမ်းမိုးအံ့၊ (သစေ) ပဋိစ္ဆာဒေဿသိ-အကယ်၍ ဖုံးအုပ်အံ့၊ ဣတိ အတ္ထော။ [ပါဠိတော်မှ သစေကို ယူ၍ ပေးသည်။] ဟိ-မှန်၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (“ပဋိစရတိ”၌ စပ်၊) တံ-သည်၊ ကိ ဂေါတ္ထော-အဘယ် အနွယ်ရှိသနည်း၊ ဣတိ (ဧဝံ)-သို့၊ ပုဋ္ဌော- မေးအပ်သည်၊ (သမာနော) အဟံ-သည်၊ တယော-သုံးပုံကုန်သော၊ ဝေဒေ- ဝေဒကျမ်းတို့ကို၊ ဇာနာမိ-တတ်သိပါ၏၊ ဣတိ အာဒိနိ-ဤသို့အစရှိသော စကား တို့ကို၊ ဝဒသိ-၏၊ အယံ-သည်၊ အညေန-တစ်ပါးသော စကားဖြင့်၊ အညံ-ကို၊ ပဋိစရတိနာမ-ဖုံးအုပ်သည်မည်၏၊ ပက္ကမိဿသီဝါတိ-ကား၊ ပုစ္ဆိတံ-မေးအပ်သော၊ ပဉ္စ-ပြဿနာ ကို၊ ဇာနန္တောဝ-သိလျက်ပင်၊ အကထေတုကာမတာယ-ပြေဆိုခြင်းငှာ အလိုမရှိ သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာသနာ-နေရာမှ၊ ဥဌာယ-ထ၍၊ (သစေ) ပက္ကမိဿသိ ဝါ-အကယ်မူလည်း ဖဲသွားအံ့။

တုဏှိ အဟောသီတိ-ကား၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ မံ-ငါ့ကို၊ သာမံ ယေဝ-ကိုယ်တိုင်သာ၊ ဒါသိပုတ္တဘာဝံ-ကျွန်မသား၏ အဖြစ်ကို၊ ကထာပေတု ကာမော-ပြေဆိုစေခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (ဟောတိ၊) သာမံ-ကိုယ်တိုင်၊ ဒါသိပုတ္တ

သဟဓမ္မိကော။ ။အဘိဓာန် (၇၈၄) ၌ လာသော ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် ကာရဏ အနက်ဟောတည်း။ [အတ္တနော ဖလံ ဓာရေတီတိ ဓမ္မော-မိမိ၏ အကျိုးကို ဆောင် တတ်သော အကြောင်း။] ဓမ္မေန + သဟ + ဝတ္တတီတိ သဟဓမ္မော၊ သဟဓမ္မောယေဝ + (သုတ္တံ၌ ဣကသင်္ကဋ္ဌံ) သဟဓမ္မိကော (ပဉ္စော)၊ သဟေတုကော သကာရဏောတို့ကား အဘိဓေယျတ္တတည်း၊ ထို ၂ ပုဒ်လည်း အချင်းချင်း ပရိယာယ်တည်း၊ တစ်နည်း - ဇနက အကြောင်းကို ဟေတု၊ ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းကို ကာရဏဟု ခွဲပါ။

ပဋိစရိဿသိ။ ။ပဋိပုဗ္ဗ+စရဓာတ်သည် အဇ္ဈောတ္တရဏ (အဝတိကို အပေါ်က လွှမ်းခြင်းကဲ့သို့) လွှမ်းခြင်း-မိုးခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ထိုသို့လွှမ်းမိုးခြင်းကိုပင် “ဖုံးအုပ်ခြင်း” ဟု လောက၌ ပြောရိုးရှိသောကြောင့် “ပဋိစ္ဆာဒေဿသိ”ဟု ဝေါဟာရတ္ထ ဖွင့်သည်။ [ပါစိတ်၊ မုသာဝါဒသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၌ကား “ပဋိစ္ဆာဒေတိ၊ အဇ္ဈောတ္တရတိ” ဟု ဆို၏၊ အဓိပ္ပာယ် အတူပင်တည်း။] ထိုပဋိစရဏပြုပုံကို ပြလို၍ “ယော ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။

ဘာဝေ-ကျွန်မသား၏ အဖြစ်ကို) ကထိတေ-ဖြေဆိုအပ်သော်၊ ဒါသောနာမ-ကျွန်မည်သည်၊ ဇာတောယေဝ-ဖြစ်တော့သည်သာ၊ ဝါ-စစ်တော့သည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ ပန-ထိုသို့ပင် ကိုယ်တိုင်ဖြေဆိုစေခြင်းငှာ အလိုရှိပါသော်လည်း၊ အယံ-ဤရဟန်းဂေါတမသည်၊ ဒိက္ခတ္ထံ-၂ ကြိမ်၊ စောဒေတွာ-စောဒနာပြီး၍၊ ဝါ-တိုက်တွန်းပြီး၍၊ တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊ ဘဝိဿတိ-လတ်၊ တတော-ထိုဆိတ်ဆိတ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ အဟံ-ငါသည်၊ ပရိဝတ္တိတွာ-ပြန်လည်၍၊ ပက္ကမိဿာမိ-ဖဲသွားအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံ၍၊ တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊ အဟောသိ-ပြီ။

၂၇၁။ အဿ-ထိုနတ်၏၊ ပါဏိမိ-လက်၌၊ ဝဇိရံ-ဝဇိရစိန်လက်နက်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ထိုသို့လက်၌ ဝဇိရစိန်လက်နက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော-ထိုနတ်သည်)၊ ဝဇိရပါဏိ-မည်၏၊ ယက္ခောတိ-ကား၊ ယောဝါ သောဝါ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော၊ ဝါ-ဟုတ်ဟုတ် ငြားငြားသော၊ ယက္ခော-နတ်သည်၊ န-မဟုတ်၊ ဒေဝရာဇာ-နတ်တို့၏ မင်းဖြစ်သော၊ သက္ကော-သိကြားတည်း၊ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗျော-ထိုက်၏၊ အာဒိတ္တံတိ-ကား၊ အဂ္ဂိဝဏ္ဏံ-မီးအဆင်းရှိသော၊ သမ္ပဇ္ဇလိတံတိ-ကား၊ သုဠု-လွန်စွာ၊ ပဇ္ဇလိတံ-အလျှံတောက်သော၊ သဇောတိဘူတံတိ-ကား၊ သမန္တတော-ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ သဇောတိဘူတံ-မီးတောက် မီးလျှံနှင့် တကွဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဧကဂ္ဂိဇာလဘူတံ-တစ်ခဲနက်သော မီးတောက်မီးလျှံ ရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ (“အယောကုဋ်”၌ စပ်)၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။

အာဒိတ္တံ။

။အာပုဗ္ဗ + တောက်ပခြင်းအနက်ဟော ဒိဝါဒိ ဒိပဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ “အာဒိပ္ပတိတိ အာဒိတ္တံ-လွန်စွာတောက်ပသော” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏၊ “တောက်ပ” ဟူသည် မီးတောက် မီးလျှံထွက်သော တောက်ခြင်း မဟုတ်သေး၊ မီးရောင်ရှိသော တောက်ခြင်းတည်း၊ ထိုအယောကုဋ်သည် မီးကဲ့သို့ ရဲရဲနီနေသည်ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် “အဂ္ဂိဝဏ္ဏံ” ဟု သရုပ် ဖော်သည်။ [သစ္စကသုတ် ဋီကာ၌လည်း အာဒိတ္တံကို “ဒိပ္ပမာနံ - တောက်သော” ဟု ဖွင့် သည်။]

သမ္ပဇ္ဇလိတံ၊ သဇောတိဘူတံ။

။သမ္ပဇ္ဇလိတံဖြင့် မီးတောက် မီးလျှံ ထွက်နေသည်ကို ပြ၏၊ သဇောတိဘူတံဖြင့် ထိုမီးတောက်မီးလျှံ၏ ပတ်ဝန်းကျင်၌ မပြတ် ထွက်နေသည်ကို ပြ၏။ [သုဠု ပဇ္ဇလိတိ သမ္ပဇ္ဇလိတံ၊ သဟ + ဇောတိနာ ယော ဝတ္တတိတိ သဇောတိ၊ သဇောတိ + ဟုတွာ + ဘူတော သဇောတိဘူတော (အယောကုဋော)။]

မှတ်ချက်။

။စူဠသစ္စကသုတ် အဋ္ဌကထာနှင့် ပြင်ထားအပ်သော ဤအဋ္ဌကထာ စာအုပ်တို့၌ “သမန္တတော ဇောတိဘူတံ” ဟု ရှိ၏၊ “ဇောတိဘူတံ-မီးတောက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော” ဟု အနက်ပေးရသဖြင့် အယောကုဋ်ကို မရဘဲ မီးတောက်သာ ရ၏၊ “သမန္တတော-၌၊ “သဇောတိဘူတံ-မီးတောက်နှင့်တကွ ဖြစ်၍ဖြစ်သော” ဟု ရှိမှ အယောကုဋ်ကို ရနိုင်သည်၊ သမန္တတောကား သ၏ အနက်ဖွင့် မဟုတ်၊ ထိုမီးတောက် မီးလျှံ၏ ပတ်ဝန်းကျင် ထွက်နေပုံကို

ဌိတော ဟောတီတိ-ကား၊ မဟန္တ-ကြီးစွာသော၊ သီသံ-ဦးခေါင်းကိုလည်း ကောင်းကန္တလမကုဋ္ဌသဒိသာ-ပဒိုင်း ခတ္တာငဲ့နှင့် တူကုန်သော၊ ဒါဌာ-အစွယ် တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဘယာနကာနိ-ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းကုန်သော၊ အက္ခိ နာသာဒီနိ-မျက်လုံး နှာခေါင်း အစရှိသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ [အာဒိဖြင့် ဆိတ် ဦးခေါင်း၌ကဲ့သို့ ပေါက်နေသော ဖရိဖရဲ ဆံပင်တို့ကို ယူပါ။] ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝိရူပရူပ-ဖောက်ပြန်သော အဆင်းသဏ္ဌာန်ရှိအောင်၊ (တစ်နည်း) ဝိရူပ-ဖောက်ပြန်သော အဆင်းရှိအောင်၊ ရူပံ-ရုပ်ပုံကို၊ မာပေတွာ-ဖန်ဆင်း၍၊ ဌိတော-တည်သည်၊ (ဟောတီ။)

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧသ (ဧသော)-ဤသိကြားမင်းသည်၊ အာဂတော-လာသနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေး တည်း၊ ဒိဌိဝိသဇ္ဇာပနတ္ထံ-မိစ္ဆာအယူကို စွန့်စေခြင်းအကျိုးငှာ၊ (အာဂတော၊ ဣတိ- ဤကား အဖြေတည်း။) [“ကသ္မာ” ဟု အကြောင်းနှင့် မေးသော်လည်း အကျိုးနှင့် ဖြေသည်။] (တစ်နည်း) ဒိဌိဝိသဇ္ဇာပနတ္ထံ-မိစ္ဆာအယူကို စွန့်စေခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (အာဂတော၊) ဣတိ-တည်း၊ [အတ္ထသဒ္ဓါ ကာရဏအနက် ဟော ကြပါ။] အပိစ-သည်သာမကသေး၊ အဟဉ္ဇေဝ-ငါသည်လည်း၊ ဓမ္မ-တရား တော်ကို၊ ဒေသေယျံ-အကယ်၍ ဟောတော်မူအံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ပရေစ-အခြားသော သတ္တဝါတို့သည်လည်း၊ မေ-၏၊ (တရားတော်ကို၊) န အာဇာနေယျံ-မသိကုန်ရာ၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဘဂဝတိ-သည်၊ ဓမ္မဒေသနာယ-တရားဟောတော်မူခြင်း၌၊ အပ္ပေါ သုက္ကဘာဝံ - ကြောင့်ကြ မရှိသူ၏ အဖြစ်သို့၊ (ကြောင့်ကြမဲ့သူ၏ အဖြစ်သို့) အာပန္နေ-ရောက်တော်မူလတ်သော်၊ [ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီး၍ အဌမသတ္တာဟ၌ အဇပါလညောင်ပင်အောက်ဝယ် ထိုင်နေတော်မူစဉ် အပ္ပေါသုက္ကအဖြစ်သို့ ရောက် တော်မူလတ်သော်။] သက္ကော-သည်၊ မဟာဗြဟ္မနာ-သဟမ္ပတိ မဟာဗြဟ္မာနှင့်၊

ဖွင့်ခြင်းသာတည်း၊ ဤသို့ “သဇောတိဘူတံ” ဟု ရှိမှလည်း “ဧကဂ္ဂိဇာလဘူတံ” ဟူသော အနက်ဖွင့်နှင့် လျော်မည်၊ “ဧကာ + အဂ္ဂိဇာလာ ယဿာတိ ဧကဂ္ဂိဇာလော၊ ဧကဂ္ဂိဇာလော+ ဟုတွာ + ဘူတော ဧကဂ္ဂိဇာလဘူတော” ဟု ပြပါ။

ဝိရူပံ ရူပံ။

။စာအုပ်တို့၌ “ဝိရူပရူပံ”ဟု ရှိ၍၊ ဋီကာသစ်၌ “ဝိပရိတ ရူပ သဏ္ဌာန်” ဟု ဖွင့်၏၊ ရှေ့ရူပသဒ္ဓါသည် အဆင်းအနက်ဟော၊ နောက်ရူပသဒ္ဓါကား ပုံသဏ္ဌာန်အနက်ဟောဟု ဆိုလို၏၊ ထိုအတိုင်း ပဌမပေးထားသည်၊ ရူပံစ-အဆင်းလည်း၊ ရူပံစ-သဏ္ဌာန်လည်း၊ ရူပရူပံ၊ ဝိပရိတံ + ရူပရူပံ ယဿာတိ ဝိရူပရူပေါ၊ (ယက္ခော၊) [ယက္ခဓာတ် သည် ပူဇာအနက်ဟောတည်း၊ “ယက္ခိယတေတိ ယက္ခော”အရ လူနတ်တို့ ပူဇော်အပ်သော သိကြားကို ဤနေရာ၌ “ယက္ခ” ဟု ဆိုလိုသည်။] စူဠသစ္စကသုတ် (မူလပံ) အဌကထာ၌ကား “ဝိရူပံ-ဖောက်ပြန်သော အဆင်းရှိသော + ရူပံ-ရုပ်ပုံကို” ဟု ၂ ပုဒ်ခွဲလျက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုနည်းအတိုင်း ဒုတိယပေးသည်။

သဒ္ဓိ၊ အာဂန္တု - လာ၍၊ ဘဂဝါ - မြတ်စွာဘုရား၊ ဓမ္မံ - တရားကို၊ ဒေသေထ-ဟောတော်မူပါကုန်၊ တုမ္မာကံ - ရှင်တော်ဘုရားတို့၏၊ အာဏာယ - အာဏာ၌၊ အဝတ္တမာနေ-မဖြစ်သူတို့ကို၊ မယံ-တပည့်တော်တို့သည်၊ ဝတ္တာပေဿာမ-ဖြစ်စေပါကုန်အံ့၊ တုမ္မာကံ-ရှင်တော်ဘုရားတို့၏၊ ဓမ္မစက္ကံ-ဓမ္မစက်သည်၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ၊ အမ္မာကံ-တပည့်တော်တို့၏၊ အာဏာစက္ကံ-အာဏာစက်သည်၊ ဟောတု-စေ၊ ဣတိ-သို့၊ ပဋိည-ဝန်ခံမှုကို၊ အကာသိ-ပြုပြီ၊ တသ္မာ-ထိုသို့ပဋိညာဉ် ပြုခဲ့သည်၏၊ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ အမ္မဋ္ဌံ-ကို၊ တာသေတွာ-ထိတ်လန့်စေ၍၊ ပဉ္စ-ပြဿနာ ကို၊ ဝိသဇ္ဇာပေဿာမိ-ဖြေဆိုစေအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ အာဂတော-ပြီ။

ဘဂဝါ စေဝ ၊ပေ၊ အဗ္ဗန္တော စာတိ (ဧတ္ထ)-ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ (ဂုဠတ္ထံ) ဟိ (ဥဒ္ဓရိတော ဒေသေမိ) (တစ်နည်း) ဘဂဝါ စေဝ ၊ပေ၊ အဗ္ဗန္တော စာတိ-ဟူသည် ကား၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ တံ-ထိုဘီလူးကို၊ အညေပိ-အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် လည်း၊ ယဒိ ပသေယျ-အကယ်၍ မြင်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ) တံ ကာရဏံ-ထို ဒါသိပုတ္တဟု ဝန်ခံရခြင်း၏ အကြောင်းသည်၊ အဂရု-အလေး မပြုထိုက်သော အကြောင်းသည်၊ အဿ - ဖြစ်ရာ၏၊ အယံ သမဏော ဂေါတမော-သည်။

ယဒိ ဟိ။ ။ကာရဏံ ဒေသေတုံ ယဒိဟိတိ အာဒိ ဂုဠံ၊-ဋီကာဟောင်း၊ ဤသို့ အကြောင်းတစ်ပါးကို ပြလို၍ “ယဒိ ဟိ” ဟု မိန့်ကြောင်းကို ဖွင့်၏၊ ထိုအကြောင်းတစ်ပါး ကား အဗ္ဗန္တက ဖြေဆိုသောအခါ “ကြောက်လို့ ဖြေရသည်” ဟု ပြောဆိုဖွယ်ရှိခြင်းတည်း။

ဋီကာသစ်။ ။“ဣတရေသံ အဒဿနေ ဒုဝိဓေဓိ ကာရဏံ ဒေသေန္တော ယဒိ ဟိတိ အာဒိမာဟ၊ ဟိသဒ္ဓေါ ကာရဏတ္ထေ နိပါတော၊ ယသ္မာ စ အဂရု၊ ယသ္မာစ ဝဒေယျ၊ တသ္မာတိ သမ္ပန္နော” ဟု ဋီကာသစ်၌ အကြောင်း ၂ ပါးဟု ဖွင့်၏၊ သို့သော် အဋ္ဌကထာ၌ စသဒ္ဓါ မပါသောကြောင့် အကြောင်း ၂ ပါး မဖြစ်နိုင်ပါ။

တံ ကာရဏံ အဂရု။ ။စုဠသစ္စကသုတ်ဋီကာ၌ “တံ သစ္စကဿ ပဋိညာယ ပရိဝတ္တနကာရဏံ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုနေရာနှင့် သင့်လျော်အောင် ဖွင့်ခြင်းတည်း၊ ဤ၌ကား “တံ ကာရဏံ-ထိုအဗ္ဗန္တ၏ ဒါသိပုတ္တကဏ္ဍ အနွယ်ဖြစ်ပါသည်-ဟု ဖြေဆိုခြင်း၏ အကြောင်း သည်” ဟု ဖွင့်သင့်သည်၊ ထိုကဲ့သို့ ဖြေဆိုရခြင်း၏ အကြောင်းသည် ဘီလူးကို ကြောက်ခြင်း ကြောင့်ဖြစ်ရကား “အဂရု-အများက လေးစားလောက်သော အကြောင်း မဟုတ်တော့” ဟု ဆိုလိုသည်။ [အဂရုနောက်၌ “အဿ” ဟု မူကွဲရှိ၏၊ ကောင်းပါ၏။]

ဋီကာသစ်။ ။ဋီကာသစ်၌ကား “အညေသံပိ သာဓာရဏတော ဘီလူးက (အများမြင်ရသည့်အတွက်) အများနှင့်လည်း ဆက်ဆံခြင်းကြောင့် (မိမိတစ်ယောက်အတွက် မဟုတ်ရကား) အဂရု အဘာရိယံ-ဝန်လေးဖွယ် မရှိတော့-ကြောက်စရာ မဟုတ်တော့” ဟု ဖွင့်၏၊ ဆရာတို့လည်း “တံ ကာရဏံ-ထိုမြင်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်” ဟု ပေးတော်မူကြ၏၊ စဉ်းစားပါ။

အမွဉ်-ကို၊ အတ္တနော-၏၊ ဝါဒေ-ဝါဒ၌၊ အနောတရန္တ-မသက်ရောက်သည်ကို၊ ဥတ္တာ-၍၊ ယက္ခ-ဘီလူးကို၊ အာဝဟေတွာ-မန္တာန်ဖြင့် ခေါ်ဆောင်၍၊ ဒဿေသိ-ပြု၊ တတော-ထိုသို့ပြုခြင်းကြောင့်၊ အမ္မဌော-သည်၊ ဘယေန-ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ ကထေသိ-ဖြေဆိုရပြီ၊ (ဒါသိပုတ္တ အနွယ်ဖြစ်ကြောင်းကို ဖြေဆိုရပြီ) ဣတိ-သို့၊ ဝဒေယျ-စွပ်စွဲပြောဆိုကုန်ရာ၏၊ တသ္မာ၊ ဘဂဝါ စေတ-သည်လည်းကောင်း၊ အမ္မဌောစ-သည်လည်းကောင်း၊ ပဿတိ-မြင်ရ၏။

တဿ-ထိုအမ္မဌ၏၊ တံ-ထိုဘီလူးကို၊ ဒိသ္မာဝ-မြင်၍သာလျှင်၊ ဝါ-မြင်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ သကလသရီရတော-အလုံးစုံသော ကိုယ်မှ၊ (တစ်ကိုယ်လုံးမှ) သေဒါ-ချွေးတို့သည်၊ မုစ္ဆိသု-ထွက်ကုန်ပြီ၊ (ယိုထွက်ကုန်ပြီ) အန္တောကုစ္ဆိ-ဝမ်းတွင်းသည်၊ ဝိပရိဝတ္တမာနာ-ပြောင်းပြန်လှန်သကဲ့သို့ ဖြစ်၍၊ မဟာရဝံ-ကျယ်စွာသော အသံကို၊ ဝိရဝိ-မြည်ပြီ၊ သော-ထိုအမ္မဌသည်၊ အညေပိ-ငါမှတစ်ပါး အခြားသူတို့သည်လည်း၊ ပဿန္တိ နုခေါ်-မြင်ကုန်လေသလော၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဩလောကေန္တော-ကြည့်လတ်သော်၊ ကဿစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်၏၊ လောမဟံသမတ္တမ္ပိ-အမွေးတို့၏ ရွှင်ခြင်းမျှကိုလည်း၊ ဝါ-ကြက်သီးမွေးညှင်း ထခြင်းမျှကိုလည်း၊ န အဒ္ဓသ-မမြင်ရ၊ တတော-ထိုသို့မမြင်ရခြင်းကြောင့်၊ ဣဒံ ဘယံ-ဤဘေးသည်၊ မမေဝ-ငါ၏ အတွက်သာ၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်ပြီ၊ အဟံ-သည်၊ ယက္ခောတိ-ဘီလူးဟူ၍၊ သစေ ဝက္ခာမိ-အံ့၊ (စေသတိ) တုယုမေဝ-သင်၏သာလျှင်၊ (သင်မှာသာလျှင်) အက္ခိနိ-မျက်လုံးတို့သည်၊ အတ္တိ ကိ-ရှိကုန်သလော၊ တုမေဝ-သင်သည်သာ၊ ယက္ခ-ဘီလူးကို၊ ပဿသိ (ကိ)-မြင်သလော၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာ၊ (အစတုန်းကပင်) ယက္ခ-ကို၊ အဒိသ္မာ-မမြင်မူ၍၊ သမဏေန ဂေါတမေန-သည်၊ ဝါဒသံဃဋ္ဌေ-စကားတည်းဟူသောအချုပ်၌၊ ပက္ခိတ္တော-ထည့်သွင်းအပ်သည်၊ (သမာနောဝ-ဖြစ်သော်သာ၊

အာဝဟေတွာ။ ။ဝဟဓာတ်သည် ဆောင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “မန္တဗလေန အာနေတွာ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဘူဝါဒိဝိဇ္ဇာဖြစ်၍ “ဝါ” ဟု ဝုဒ္ဓိ မရောက်စေသင့်၊ အခြားနေရာ၌ ကာရိတ်ဝင်သောကြောင့် “အာဝါဟေတွာ-ပူးဝင်စေ၍” ဟု အနက်ပေးရသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား ပူးဝင်စေခြင်း မဟုတ်ပါ။

ဝါဒသဃိဋ္ဌေ။ ။ဋီကာ၌ “ဝါစာသဃိဋ္ဌေ” ဟု ဖွင့်၏၊ နောက်၌ “ပက္ခိတ္တောဝ” ဟု စပ်ပုဒ်ရှိသောကြောင့် “သဃိဋ္ဌ” ဟူသည် ထည့်သွင်းစရာ ဌာနတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း သိသာ၏၊ ယဋ္ဌဓာတ်သည် တာဠန (ရိုက်နက်ပုတ်ခတ်) အနက်ကို ဟော၏၊ “ဝါစာ” ဟု ဋီကာ ဖွင့်သောကြောင့် “အယူဝါဒ” မဟုတ်၊ “ဒါသိပုတ္တ” ဟူသော စကားကို ဆိုလိုမည် ထင်သည်၊ ထို့ကြောင့် အခခက်အောင် ထိခိုက်ပြောဆိုကြောင်း စကားကိုပင် ချုပ်နှောင်ရာဌာနကဲ့သို့ တင်စား၍ “ဝါစာသဃိဋ္ဌ” ဟု ယူသင့်၏၊ ဆရာတို့ကား “ဝါဒတည်းဟူသော ပေါင်းချုပ် (ပေါင်းချောင်း) ၌” ဟု ပေးတော်မူကြသည်။

ဝါ-ဖြစ်မှသာ) ယကွံ-ကို၊ ပဿသိ-မြင်ရသလော၊ ကုတိ-သို့၊ ဝဒေယျံ-စွပ်စွဲ
ပြောဆိုကုန်ရာ၏၊ ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ ဒါနိ-၌၊ မေ-ငါ၏၊ ကုဓ-ဤအရပ်၌၊
သမဏာ ဂေါတမာ-ကို၊ အညတြ-၍၊ အည-ရဟန်းဂေါတမမှ တစ်ပါးသော၊
ပဋိသရဏ-လည်းလျောင်းရာသည်၊ န အတ္ထိ-မရှိတော့၊ ကုတိ-ဤသို့၊ မညမာနော-
သိသည်၊ (ဟုတွာ) အထခေါ-ဘီလူးကို မြင်ရာ ထိုအခါ၌၊ အဗ္ဗဋ္ဌော မာဏဝေါ-
သည်၊ ပေ၊ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ။

၂၇၂။ တာဏံ ဂဝေသီတိ - ကား၊ တာဏံ - စောင့်ရှောက်တတ်သူဟူ၍၊
ဂဝေသမာနော-ရှာမှီးသည်၊ ဝါ-ဆည်းကပ်သည်၊ [တိုက်ရိုက် တွေ့နေရကား
ဟိုဟိုဒီဒီ ရှာဖွယ်မလိုသောကြောင့် “ဂဝေသမာနော” ကို “ဥပဂစ္ဆန္တော” ဟု ခိုကာ၌
ဖွင့်သည်၊ ဂဝေသ၌ ဂဝေသဓာတ်၊ အဿတ္ထိ ဤပစ္စည်းဟု ကြံပါ။] လေနံ
ဂဝေသီတိ-ကား၊ လေနံ-ပုန်းအောင်းရာဟူ၍၊ ဂဝေသမာနော-သည်၊ ဝါ-သည်၊
သရဏံ ဂဝေသီတိ-ကား၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂဝေသမာနော-သည်၊
(ဟုတွာ၊ ဥပနိသီဒိတွာ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ၌ စပ်)၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤတာဏံ
ဂဝေသီအစရှိသော ပုဒ်တို့၌၊ (ဝစနတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗျော) (ယော-အကြင်
မြတ်စွာ ဘုရားသည်) တာယတိ ရက္ခတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ကုတိ-ကြောင့်၊
(သော-သည်) တာဏံ-တာဏမည်တော်မူ၏၊ [မြတ်စွာဘုရားကို အရကောက်ရ
သော်လည်း နိယတနုပုလ္လိန်ဖြစ်၍ “တာဏံ” ဟု နုပုလ္လိန်ထားသည်။] ဧတ္ထ-ဤ
မြတ်စွာဘုရား၌၊ နိလိယန္တိ-ပုန်းအောင်းကြရကုန်၏၊ ကုတိ-ဤသို့ပုန်းအောင်း ရာ၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော-သည်) လေနံ-၏၊ [လိဓာတ်၊ ယုပစ္စည်းဖြစ်၍ ဒန္တဇနဖြင့်
“လေနံ” ဟု ရှိသင့်၏၊ အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသုစိ၌ကား ဣပစ္စည်းဖြင့် “လေဏ”
ဟု ရှိ၏။] (ယော-အကြင်မြတ်စွာဘုရားသည်) သရတိ-ဖျက်ဆီး တတ်၏၊ ကုတိ-
ကြောင့်၊ (သော) သရဏံ၊ ဘယံ-ဘေးကို၊ ဟိံသတိ ဝိဒ္ဓံသေတိ-ဖျက်ဆီးတတ်၏၊
ကုတိ အတ္ထော-ဤကား (သရတိပုဒ်၏) အနက်၊ ဥပနိသီဒိတွာ တိ-ကား၊ ဥပဂမ္မ-
အနီးသို့ သွား၍၊ ဝါ-ချဉ်းကပ်၍၊ ဟေဋ္ဌာသနေ-အောက်ကျသော နေရာ၌၊
နိသီဒိတွာ-ထိုင်၍၊ (ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ၌ စပ်) [နဂိုက မတ်မတ်ရပ်၍ စကား
ပြောနေ၏၊ ယကွံကို မြင်မှ ဘုရားအနားသို့ ကပ်၍ ထိုင်သည်။] ဗြဝိတူတိ-
ကား၊ ဝဒတု-မိန့်တော်မူပါဦးလော။

တာဏံ ဂဝေသမာနော။ ။ဤရဟန်း ဂေါတမသာလျှင် ဤဘေးမှ ငါ့ကို
စောင့်ရှောက်နိုင်၏-ဟု မြတ်စွာဘုရားကိုသာ စောင့်ရှောက်တတ်သူ-ဟု ဆည်းကပ်လျက်။
[သက္ကတ၌ “တြာ” ဟု ရှိသောကြောင့် ရနောက်ဖြစ်၍ နကို ဣပြုသည်၊ တာဓာတ်၊ ယုကို
အနပြု။]

ဒါသိပုတ္တဝါဒအဖွင့် ပြီး၏

D

အဓမ္မဋ္ဌာန်သကထာ အဖွင့်

၂၇၃-၂၇၄။ ဒက္ခိဏဇနပဒံတိ-ကား၊ ဒက္ခိဏာပထောတိ-ဒက္ခိဏာပထတိုင်းဟူ၍၊ ပါကဋ်-ထင်ရှားသော၊ ဂင်္ဂါယ-ဂင်္ဂါမြစ်၏၊ ဒက္ခိဏတော-တောင်အရပ်က၊ ဇနပဒံ-ဇနပုဒ်သို့၊ (ဂန္ထာ၌ စပ်၊) ကိရ-ချဲ့၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ ဒက္ခိဏာပထ-ဒက္ခိဏာပထတိုင်း၌၊ ဗဟူ-ကုန်သော၊ ပြာဟ္မဏတာပသာ-ပုဏ္ဏား ရသေ့တို့သည်၊ ဟောန္တိ-ရှိကုန်၏၊ သော-ထိုကဏှသည်၊ တတ္ထ-ထိုဒက္ခိဏာပထတိုင်းသို့၊ ဂန္ထာ-သွား၍၊ ဧကံ-သော၊ တာပသံ-ကို၊ ဝတ္ထပဋိပတ္တိယာ-ဝတ်အကျင့်ဖြင့်၊ အာရာဓေသိ-နှစ်သက်စေပြီ၊ သော-ထိုရသေ့သည်၊ တဿ-ထိုကဏှ၏၊ ဥပကာရံ-လျော်စွာ ပြုတတ်သော ကျေးဇူးကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ အာဟ-ပြောပြ၊ (ကိံ) အမွှောပုရိသ-အမောင် ယောက်ျား၊ တေ-သင်အား၊ မန္တံ-မန္တန်ကို၊ ဒေမိ-ပေးအံ့၊ ယံ-အကြင် မန္တန်ကို၊ (ဂက္ခိတု-သင်ယူခြင်းငှာ) ဣစ္ဆသိ-အလိုရှိ၏၊ တံ မန္တံ-ထိုမန္တန်ကို၊ ဂဏှာဟိ-သင်ယူလော၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြ။

သော-ထိုကဏှသည်၊ အာဟ-လျှောက်ပြီ၊ (ကိံ) အာစရိယ-ဆရာ၊ မေ-တပည့်တော်အား၊ အညေန-အခြားသော၊ မန္တေန-မန္တန်ဖြင့်၊ ကိစ္စံ-ပြုဖွယ်ကိစ္စသည်၊ န အတ္ထိ-မရှိပါ၊ ယဿ-အကြင်မန္တန်၏၊ အာနုဘာဝေန-အာနုဘော်ကြောင့်၊ အာဝုဓံ-လက်နက်သည်၊ န ပရိဝတ္တတိ-မလည်နိုင်၊ မေ-တပည့်တော်အား၊ တံ မန္တံ-ကို၊ ဒေဟိ-ပေးတော်မူပါ၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ၊ သော-ထိုရသေ့သည်၊ ဘော-အမောင်၊ ဘဒြိ-ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ [“ဘဒြိ ဘော” ကား သာဓုနှင့် အနက်တူသော စကား၊ သင်ပေးဖို့ရန် ဝန်ခံသော စကားတည်း။]

ဒက္ခိဏဇနပဒံ။

။ဒက္ခိဏတော + ဇနပဒံ ဒက္ခိဏဇနပဒံ-ဂင်္ဂါမြစ်၏ တောင်ဘက်အရပ်၌ ဇနပုဒ်၊ ထိုဇနပုဒ်၏ နာမည်မှာ (“ဒက္ခိဏာပထ” ဟု ထင်ရှားသောကြောင့် “ဒက္ခိဏာပထောတိ ပါကဋ်” ဟု ဝိသေသန ပြုသည်၊ ပါကဋ်ကို ဇနပဒံ၌ စပ်ရသောကြောင့် ပါကဋ်၏ နောက်၌ ပိုဒ်မလို၊ ဒက္ခိဏတော နောက်၌လည်း “ပါကဋ်” ဟု ထပ်၍ရှိဖွယ် မလို။ [“ဒက္ခိဏာ” ဟု အာကာရန္တ အဗျယပုဒ်လည်း ရှိ၏၊ ထိုကြောင့် “ဒက္ခိဏာပထော” ဟု ဏာ၌ ဒီယရှိရသည်။]

အာဝုဓံ န ပရိဝတ္တတိ။

။မြားကိုဖြစ်စေ၊ လှံစသည်ကို ဖြစ်စေ သူတစ်ပါး၏ အပေါ်၌ ပစ်ချလိုလတ်သော် မန္တန်၏ အာနုဘော်ကြောင့် ထိုသူ၏လက်သည် ထက်ဝန်းကျင်သို့ လှည့်၍ မဖြစ်၊ လက်ကို လှည့်၍ မရတော့၊ လက်ကို လှည့်၍ မရလျှင် လက်ဖြင့် ကိုင်ထား အပ်သောလက်နက် လှည့်ဖို့အရေးမှာ သာ၍ မဖြစ်နိုင်တော့၊ ထို့ကြောင့် “အာဝုဓံ န ပရိဝတ္တတိ-လက်နက်သည် အဖန်ဖန် မလည်တော့၊ (လက်နက်ကို ပစ်ခတ်၍ မရတော့)” ဟု ဆိုလိုသည်။

တဿ-ထိုကဏှအား၊ ဓနုအဂမနီယံ-လေး၏ မလာနိုင်ကြောင်းဖြစ်သော၊ အမ္မဌံ နာမ-မည်သော၊ ဝိဇ္ဇ-အတတ်ကို၊ ဝါ-မန္တန်ကို၊ အဒါသိ-သင်ပေးပြီ၊ သော-ထိုကဏှ သည်၊ တံ ဝိဇ္ဇ-ထိုအတတ်ကို၊ ဝါ-ထိုမန္တန်ကို၊ ဂဟေတွာ-သင်ယူပြီး၍၊ တတ္ထေဝ- ထိုအရပ်၌ပင်၊ ဝိမံသိတွာ-စူးစမ်း၍၊ (မြား လာနိုင် မလာနိုင်ကို စူးစမ်း၍)၊ ဣဒါနိ- ယခုအခါ၌၊ မေ-ငါ၏၊ မနောရထံ-စိတ်အလိုကို၊ ပူရေဿာမိ-ပြည့်စေနိုင်တော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဣသိဝေသံ-ရသေ့အသွင်ကို၊ [ရှေးစာအုပ်များ၌ “အညံ ဣသိဝေသံ” ဟု အညံ ပိုနေ၏။] ဂဟေတွာ-ယူပြီး၍၊ ဩက္ကာကဿ-ဩက္ကာက မင်း၏၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊ ဂတော-သွားပြီ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဒက္ခိဏာဇနပဒံ ပေ၊ ဥပသင်္ကမိတွာတိ-ဟူ၍၊ (သံဂီတိကာရေဟိ) ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

ဧတ္ထ-ဤဒက္ခိဏာဇနပဒံ ဂန္တာ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဗြဟ္မမန္တေတိ-ကား၊ အာနုဘာဝသမ္ပန္နတာယ-တန်ခိုးအာနုဘော်နှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (“သေဌ”၌ စပ်) သေဌမန္တေ-မြတ်သော မန္တန်တို့ကို၊ (“အဓိယံတွာ”ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်) [ဗြဟ္မစရိယ အကျင့်ကဲ့သို့ ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့် မြတ်သည် မဟုတ်၊

ဓနုအဂမနီယံ။

။ဓနုနော-လေး၏ + အဂနီယာ-မလာကြောင်း ဖြစ်သော အတတ်တည်း၊ ဓနုအဂမနီယာ (ဝိဇ္ဇာ)၊ လေးမြင့် ပစ်လွှင့်အပ်သော မြား၏ မလာနိုင်ကြောင်း ဖြစ်သော အတတ်ကိုပင် ဌာနလေး၏အမည်ကို ဌာနိမြား၌ တင်စားသော ဌာနူပစာရအားဖြင့် “ဓနု အဂနီယာ” ဟု ဆိုသည်၊ သဿတ္တာရကထာ (မြား၏ အဆောက်အဦးဖြစ်သော လေးနှင့် တကွ ဆိုအပ်သော စကား) တည်း။

အမ္မဌံနာမ။

။“သတ္တာနံ သရိရေ အမ္မဂီ (အတ္တဂီ) ဌပေတိတိ အမ္မဌော” ဟု ဋီကာဝိဂ္ဂဟ ပြု၏၊ “အမ္မဂီဌပါ” ဟု ဆိုလိုလျက် နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် “ဂံ + ပ” တို့ကို ချေ၍ “အမ္မဌာ” ဟု ဖြစ်၏၊ [“အမ္မဂီ-သရက်ပင်ကဲ့သို့ မတုန်မလှုပ် ခိုင်မာသော ကိုယ်အင်္ဂါကို” ဟုလည်းကောင်း၊ “အတ္တဂီ-နယ်ဆီ သုတ်လိမ်းထားသကဲ့သို့ မတုန်မလှုပ်သော ကိုယ်အင်္ဂါကို” ဟုလည်းကောင်း ဆရာတော်၏ နိဿယ၌ ပေး၏၊ သို့သော် “အမ္မဌာ ဝိဇ္ဇာ” ဟု ရှေးက ထင်ရှားသော ဝိဇ္ဇာတစ်မျိုးကို ဘာသန္တရ တတ်ကျွမ်းသူတို့အား မေးမြန်းလေ့လာ သင့်ပါ၏၊] ထိုဝိဇ္ဇာမန္တန်ရှိသောကြောင့် “အမ္မဌာ ယဿာတိ အမ္မဌော” ဟု ဝစနတ္ထ ပြု၍ ကဏှရသေ့၏ မူလအမည် ဖြစ်၏၊ အမ္မဌလုလင်ကား ထိုအနွယ်၌ ဖြစ်သောကြောင့် အပစ္စအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ “အမ္မဌဿ + အပစ္စ” အရ အမ္မဌအမည်ရသည်။

မနောရထံ ပူရေဿာမိ။

။ကဏှသည် ကျွန်မမှ မွေးဖွားရသော သူ၏ဇာတိကို စက်ဆုပ်သောကြောင့် “ထိုဇာတိကို တစ်နည်းနည်းဖြင့် စင်ကြယ်စေရမည်” ဟု ရည်ရွယ်၍ ဒက္ခိဏာဇနပုဒ်သို့ ထွက်လာခဲ့၏၊ ယခုအခါ မန္တန်အစွမ်းဖြင့် ရှင်ဘုရင်ကို ထိတ်လန့်စေကာ ဘုရင်၏ သမီးတော်ကို ရသည်မှ စ၍ ငါ၏ဇာတိကို စင်ကြယ်စေပြီး ဖြစ်တော့မည်-ဟု မျှော်လင့်ကာ “မနောရထံ ပူရေဿာမိ-စိတ်အလိုကို ပြည့်စေရတော့မည်” ဟု ကြံစည်လေ သည်။ [မနောရထပုဒ် အဖွင့်ကို သာမညဗလသုတ်၊ ရာဇာမစ္စကထာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

တန်ခိုးအာနုဘော်နှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့် ကောင်းသော အမြတ်ဟု သိစေလို၍ ဤသို့ဖွင့်သည်။] ကော၊ ပေ၊ ဒါသိပုတ္တောတိ-ကား၊ အရေ-အချင်းတို့၊ ကောနု-အဘယ့်ကြောင့်၊ [ကိ ကာရဏာ-ဋီကာသစ်။] ဧဝံ-သို့၊ (“ယာစတိ” ၌ စပ်) အယံ-ဤအကောင်သည်၊ မမ-၏၊ ဒါသိပုတ္တော-ကျွန်မ၏ သားသည်၊ (သမာနော-လျက်) (“မဒ္ဒရူပိ ဓိတရံ ယာစတိ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်) သော တံ ခုရပုန္နိ-ကား၊ သော ရာဇာ-သည်၊ တံ-ထိုကဏ္ဍကို၊ မာရေတုကာမတာယ-သတ်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သန္တယိတံ-ဖွဲ့အပ်သော၊ [သံ+နဟဓာတ်၊ ဒိဝါဒိ (ယ) ပစ္စည်း သက်၍ “သန္တယိတံ” ဟု ရှိစေ။] သရံ-မြားကို၊ တဿ-ထိုကဏ္ဍ၏၊ မန္တာနုဘာဝေန-မန္တန်၏ အစွမ်းကြောင့်၊ ခိပိတုံ-ပစ်ခတ်ခြင်းငှာ၊ နေဝ (သက္ခိ)-မစွမ်းနိုင်၊ အပနေတုံ-ဖယ်ရှားခြင်းငှာ၊ န သက္ခိ၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ သကလ သရီရေ-အလုံးစုံသော ကိုယ်၌၊ သဗ္ဗာတသေဒေါ-လွန်စွာဖြစ်သော ချွေးရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ဘယေန-ကြောင့်ခြင်းကြောင့်၊ ဝေဓမာနော-တုန်လှုပ်လျက်၊ အဋ္ဌာသိ-တည်ပြီ။

အမစ္စာတိ-ကား၊ မဟာမစ္စာ-အမတ်ကြီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပါရိသဇ္ဇာတိ-ကား၊ ဣတရေ-အမတ်ကြီးတို့မှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ပရိသာဝစရာ-ပရိသတ်၌ ကျင်လည်း (ပါဝင်) ကုန်သော သူတို့သည်လည်းကောင်း၊ (“ဧတဒေဝါစုံ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်) ဧတဒေဝါစန္ဒိ-ကား၊ ကိသဝစ္ဆတာပသေ-ကိသဝစ္ဆရသေ၌၊ အပရဒ္ဒဿ-ချွတ်ယွင်းသော၊ ဝါ-ပြစ်မှားသော၊ ဒဏ္ဍကီရညော-ဒဏ္ဍကီမင်း၏၊ အာဝုဓဋ္ဌိယာ-လက်နက်မိုးကြောင့်၊ သကလရဋ္ဌ-တစ်နိုင်ငံလုံးသည်၊ ဝိနဋ္ဌံ-ပျက်စီးဖူးပြီ၊ နာဠိကေရော-နာဠိကေရမင်းသည်၊ ပဉ္စသု တာပသသတေသု-ငါးရာသော ရသေ့တို့၌၊ (အပရဒ္ဒေါ-သည်၊ ဟုတွာ-၍လည်းကောင်း၊) အဇ္ဈနော-နမင်းသည်၊ အဂ္ဂီရသေ-အဂ္ဂီရသရသေ၌၊ အပရဒ္ဒေါ (ဟုတွာ) စ-လည်းကောင်း၊ ပထဝီ-မြေကို၊ ဘိန္နိတွာ-ခွဲ၍၊ နိရယံ-ငရဲသို့၊ ပဝိဋ္ဌော-ဝင်ဘူးပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တယန္တာ-ကြံကြံကုန်လျက်၊ ဘယေန-ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဧတံ သောတ္ထိ ဘဒ္ဒန္တေတိ အာဒိဝစနံ-သောတ္ထိ ဘဒ္ဒန္တေ အစရှိသော ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ-လျှောက်ကြကုန်ပြီ။

ခုရပွဲ။ ။ခုရဓာတ်သည် ဆိန္ဒနအနက်ကို ဟော၏၊ ခုရတိ ဆိန္ဒတီတိ ခုရပေါ့၊ အပ္ပပစ္စည်း၊ တစ်နည်း-ခုရမဿ အဂ္ဂေ (ထိုမြား၏ အဖျား၌ သင်ဓုန်းကဲ့သို့ ဖြတ်တောက်တတ်သော အသွားကို) အပ္ပိယတိ ထဝိယတိ-တပ်ထားအပ်၏၊ ဣတိ ခုရပေါ့။

ဘယေန။ ။မန္တန်၏တန်ခိုးသည် လက်ရုံးကို မလှည့်နိုင်ရုံ (လက်ရုံးကပ်နေရုံ) သာ စွမ်းနိုင်၏၊ သို့သော် ဘာဖြစ်လိမ့်ဦးမည်ကို မသိသောကြောင့် အလွန်ကြောက်လျက် ရှင်ဘုရင်သည် တုန်လှုပ်နေ၏၊ အမတ်များလည်း ဒဏ္ဍကီမင်း စသူတို့၏ ဖြစ်ပုံကို အဆင့်ဆင့် ကြားဖူးကြရကား အလွန်ကြောက်ရွံ့ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် “သောတ္ထိ ဘဒ္ဒန္တေ” စသော စကားကို ပြောဆိုကာ တောင်းပန်ကြရလေသည်။

သောတ္ထိ ဘဝိဿတိ ရညောတိ ဣဒံ ဝစနံ-ညော အစရှိသော စကားကို၊ (“အဘာသိ”၌ စပ်) ကဏှော-ကဏှရသေ့သည်၊ စိရံ-အတော်ကြာအောင်၊ တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊ ဟုတ္တာ-ဖြစ်ပြီး၍လည်းကောင်း၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ အနေက ပွကာရံ-တစ်ပါးမက များသော အပြားရှိအောင်၊ (ကြိမ်ဖန်များစွာ) ယာစိယ မာနော-တောင်းပန်အပ်သော်၊ တုမ္မာကံ-အသင်တို့၏၊ ရညာ-သည်၊ မာဒိသဿ-ငါကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ (တန်ခိုးကြီးသော) ဣသိနော-ရသေ့၏၊ (အပေါ်၌) ခုရပွံ-မြားကို၊ သန္ဓယုန္တေန-ဖွဲ့မိသည်၊ (ဟုတ္တာ) ဘာရိယံ-လေးလံလှစွာသော၊ ကမ္မံ-အမှုကို၊ ကတံ-ပြုအပ်မိပြီ၊ ဣတိ အာဒိနိ-ဤသို့ အစရှိသော စကားတို့ကို၊ ဝတ္တာစ-ပြောဆိုပြီး၍လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆာ-နောက်မှ၊ အဘာသိ-ပြောဆိုပြီ။

ဥဒ္ဓရိယိဿတိတိ-ကား၊ ဘိဒ္ဓိဿတိ--ခွဲလတ်၊ ထုသမုဋ္ဌိ ဝိယ-ဖွဲ့ဆုပ်သည် ကဲ့သို့၊ ဝိပွကိရိယိဿတိ-ဖရိဖရဲ ဖြန့်ချဲလတ်၊ ဣတိ-ဤကား အနက်၊ ဣဒံ-ဤ စကားကို၊ သော-ထိုကဏှရသေ့သည်၊ ဇနံ-လူအပေါင်းကို၊ တာသေဿာမိ-ထိတ်လန့်စေအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ မုသာ-မုသားကို၊ ဘဏတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ သရသန္တမ္မနတ္ထေယေဝ-မြား၏ တောင့်တင်းခိုင်မာကြောင်းမျှ၌သာ၊ (မြားကို ကိုင်သော လက်၏ တောင့်တင်းခိုင်မာကြောင်းမျှ၌သာ) အဿ-ထိုကဏှရသေ့၏၊ ဝိဇ္ဇာယ-အတတ်၏၊ (မန္တန်၏) အာနုဘာဝေါ-အာနုဘော်သည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ သရသန္တမ္မနမတ္တာ-ကို) အညတြ-ကြဉ်၍၊ (အာနုဘာဝေါ) န (ဟောတိ) ဣတော-ဤဥဒ္ဓရိယိဿတိဟူသော စကားမှ၊ ပရေသု-နောက်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝစနေသုပိ-(သတ္တဝဿာနိ ဒေဝေါ န ဝသိဿတိ စသော) စကားတို့၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-တည်း။ [“မုသာ ဘဏတိ”ကို ညွှန်သည်။]

ဥဒ္ဓရိယိဿတိ။ ။ဥ + ဒရဓာတ်သည် ဘေဒနအနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ဘိဒ္ဓိဿတိ” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖွင့်သည်။ ဘိဇ္ဇ-ကွဲ (ခွဲ) ဟူရာ၌ ၂ ခြမ်းကွဲသော အကွဲ (အခွဲ) မဟုတ်၊ အစိတ်စိတ် အမွှာမွှာ ကွဲသော အကွဲဟု သိစေလို၍ “ထုသမုဋ္ဌိ ဝိယ ဝိပွကိရိယိဿတိ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်သည်။ [ဥဒ္ဓရိယိဿတိဟု စာအုပ်တို့၌ ရှိ၏၊ စဉ်းစားပါ။]

ကမ္မကတ္တာ။ ။ဤပုဒ်များကို ကမ္မကတ္တုရုပ်များဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ကံဖြစ်ပါလျက် ပြုလွယ် ပျက်လွယ်သည်ကို စွဲ၍ ကတ္တာအဖြစ်ဖြင့် တင်စားအပ်သော အနက်ကို “ကမ္မကတ္တာ” ဟု ခေါ်၏။ အကျယ်ကို သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ရှုပါ။ ဤနေရာ၌ မြေကြီးသည် ခွဲတတ်သော ကတ္တု သတ္တိ မရှိ၊ ခွဲအပ်သော ကမ္မသတ္တိသာ ရှိ၏။ သို့သော် သူ့ဘာသာ ခွဲလိုက်သကဲ့သို့ ထင်ရ လောက်အောင် အလွန် အကွဲမြန်ရကား ကတ္တုသတ္တိ ရှိသကဲ့သို့ တင်စားထား၏။ အနက်ပေး သောအခါ ကတ္တုသတ္တိသံပါအောင် “ခွဲလတ်” ဟု ပေးရသည်။

သုဒ္ဓကတ္တာဟော ကြိလျှင်။ ။ကမ္မကတ္တာ မကြိဘဲ ကတ္တုရုပ် ရိုးရိုးသာဟု (စုရာဒိ ဣယပစ္စည်းဖြင့်) “ဥဒ္ဓရိယိဿတိ-ကွဲလတ်၊ (ကတ္တာဟော) (ဒိဝါဒိရုပ်ဖြင့်) ဘိဒ္ဓိဿတိ-ကွဲလတ်၊ ဝိပွကိရိယိဿတိ-ဖရိဖရဲ ကြိလတ်” ဟုလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ပလ္လောမောတိ-ကား၊ ပန္နလောမော-ကျသော အမွေးရှိသည်။ (“ဘဝိဿတိ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) အဿ-ထိုသားတော်ကြီး၏။ လောမဟံသနမတ္တမ္ပိ-အမွေးတို့၏ ရွှင်ခြင်းမျှသည်လည်း၊ (ကြက်သီးမွေးညင်း ထခြင်းမျှသည်လည်း၊) န ဘဝိဿတိ၊ ဣဒံ-ဤပလ္လောမောဟူသော နောက်ဆုံးစကားကို၊ သော-ထိုကဏှ ရသေ့သည်၊ မေ-အား၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ ဒါရိကံ-ထိုမဒ္ဒရူပိမင်းသမီးကို၊ သစေ ဒဿတိ - အကယ်၍ ပေးလတံ၊ ဣတိ - ဤသို့သော၊ ပဋိညံ - ပဋိညာဉ်ကို၊ ကာရေတွာ-ပြုစေပြီး၍၊ အဝစ ကိရ-ပြောဆိုသတတ်၊ ကုမာရေ ခုရပုံ ပတိဌ ပေသီတိ-ကား၊ တေန-ထိုကဏှရသေ့သည်၊ သရော-မြားသည်၊ ဩတရတု-သက် စေ၊ ဣတိ-သို့၊ မန္တေ-မန္တန်ကို၊ ပရိဝတ္တိတေ-အဖန်ဖန် မန်းမှုတ်အပ်ပြီးသော်၊ ဝါ-စုပ်အပ်ပြီးသော်၊ ကုမာရဿ-၏၊ နာဘိယံ-ချက်၌၊ ပတိဌပေသိ-တည်စေပြီ။

ဓိတရံ အဒါသီတိ-ကား၊ (ကဏှဿ-ကဏှအား၊ ဝါ-ကဏှ၏၊) သီသံ-ဦးခေါင်းကို၊ ဓောဝိတွာ-ရေဆေးပြီး၍၊ (တစ်နည်း) သီသံဓောဝိတွာ-ခေါင်းလျှော် ပြီး၍၊ အဒါသံ-ကျွန် မဟုတ်သည်ကို၊ ဘုဇိဿံ-ကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်သည်ကို၊ ဝါ-တော်လှန်သည်ကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ ဝါ-ပြုပြီးမှ၊ ဓိတရံ-သမီးတော်ကို၊ အဒါသိ-ပေးပြီ၊ စ-သမီးတော် ပေးရုံသာ မကသေး၊ နံ-ထိုကဏှကို၊ ဥဠာရေ-မြင့်မြတ်သော၊ ဌာနေ-ရာထူး၌၊ ထပေသိ-ထားပြီ၊ ပန-ဆက်၊ (ပြတ်ပြီးဆက်၊) မာ ခေါ တုမေ မာဏဝကာတိ ဣဒံ-မာ ခေါ၊ ပေ၊ ဝကာ အစရှိသော ဤစကားကို၊ ဘဂဝါ၊ ဧကေန ပက္ခေန-တစ်ခုသော အဓိအဖို့အားဖြင့်၊ ဝါ - တစ်ခုသော အဓိဘက်

ပလ္လောမော။ “ပန္နလောမော” ဟု ဆိုလိုလျက် နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် နွဲ့ကို လပြ၊ နောက် လသို့ ကပ်၍ “ပလ္လောမော” ဟု ဖြစ်၏။ ပန္နပုဒ်ကား ပတဓာတ် + တကို အနုပြု၍ ပြီး၏။ ပတိသူတိ ပန္နာနိ၊ ပန္နာနိ + လောမာနိ ယဿာတိ ပလ္လောမော၊ အမွေးတွေ ထောင်လျှင် ကြက်သီး ထ၏၊ ကြောက်ရွံ့မှလည်း ကြက်သီးထသည်၊ ယခုသော် မဒ္ဒရူပိသမီးတော်ကို ပေးရကား ကြက်သီး မထ၊ မွေးညင်း မကြွဘဲ ပန္နလောမ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ “အမွေးတွေ အောက်သို့ ကျမြီကျနေပါလိမ့်မည်” ဟူလို။

မန္တေ ပရိဝတ္တိတေ။ “ဤမန္တန်ကား လက်ရုံးတောင့်တင်းနေအောင် ပြုကြောင်း ဖြစ်သော မူလမန္တန်၏ သတ္တိကို ဖြေကြောင်း မန္တန်တည်း၊ မှန်၏-သူတစ်ပါးကို နှိပ်စက်ကြောင်း မန္တန်ဟူသမျှ၌ အဖြေမန္တန်လည်း ရှိမြဲတည်း။ [မန္တေတိ ဗာဟုက္ခမ္ဘကမန္တဿ ပဋိပ္ပဿမ္ဘက ဝိဇ္ဇာသင်္ခါတေ မန္တေ၊ သရော ဩသရတူတိ (မြားသည် အောက်သို့ သက်စေသတည်းဟု) ပရိဝတ္တိတေ၊-ဋီကာ။]

ဘုဇိဿံ ကတွာ။ “သမီးတောကို သူတစ်ပါးက ကျွန်၏ မယားဟု မစွပ်စွဲနိုင် ဖို့ရန် ကဏှကို တော်လှန်ရ (ကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်စေရ) ၏၊ ထိုသို့ လွတ်စေပြီး သမီးတော်နှင့် လက်ထက်ပြီးသောအခါ ထိုက်တန်သော ရာထူး၌ ထားရသည်။

အားဖြင့်၊ အမ္မဋ္ဌော-သည်၊ သကျာနံ-သင်္ကဏီဝင်တို့၏၊ ဉာတိ-ဆွေမျိုးသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ဤအနက် အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ပကာသေန္တော-ထင်ရှားပြတော်မူလျက်၊ တဿ-ထိုအမ္မဋ္ဌကို၊ သမဿာသနတ္ထံ-သက်သာရာ ရစေခြင်းအကျိုးငှာ၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တတော-ထိုသို့မိန့်တော်မူခြင်းကြောင့်၊ အမ္မဋ္ဌော-သည်၊ ယဋ္ဌသတေန-အိုးတစ်ရာဖြင့်၊ အဘိသိတ္တော ဝိယ-သွန်းလောင်းအပ်သူကဲ့သို့၊ ပဿဒ္ဓဒရထော-ငြိမ်းပြီးသော ပူလောင်ခြင်းရှိသည်၊ ဟုတ္တာ၊ သမဿာသိတ္တာ-သက်သာရာရ၍၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ မံ-ငါ့ကို၊ တောသေဿာမိ-နှစ်သက်စေအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံတော်မူ၍၊ ဧကေန ပက္ခေန-တစ်ခုသော အဓိအပ္ပိ အားဖြင့်၊ ဝါ-တစ်ခုသော အဓိဘက်အားဖြင့်၊ ဉာတိ-ကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ အဟံ-ငါသည်၊ ခတ္တိယော-မင်းမျိုးသည်၊ အသို့ ကိရ-ဖြစ်သတတ်၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေသိ-ကြပြီ။ [“ကျွန်မ၏ သားဖြစ်သော ကဏ္ဍ၏ အဆက်အနွယ်” ဟု မိန့်တော်မူတုန်းက စိတ်ပူနေသော အမ္မဋ္ဌသည် ယခုအခါ သင်္ကဏီဝင်မင်းသမီး၏ အဆက်အနွယ် ဖြစ်ကြောင်းကို ကြားရ၍ အေးငြိမ်းသွားသည်ဖြစ်၍ မိမိကိုယ်ကို ခတ္တိယအနွယ် ပါတကားဟု စဉ်းစားမိလေသည်။]

အမ္မဋ္ဌဝံသကထာ အဖွင့် ပြီး၏

D

ခတ္တိယသေဋ္ဌဘာဝ အဖွင့်

၂၇၅။ အထခေါ၊ ဘဂဝါ၊ အယံ အမ္မဋ္ဌော-သည်၊ ခတ္တိယော-မင်းမျိုးသည်၊ အသို့-ဖြစ်၏၊ ဣတိသည်-ဤသို့သောအမှတ်ကို၊ ကရောတိ-၏၊ အတ္တနော-၏၊ အခတ္တိယဘာဝံ-မင်းမျိုး မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ န ဇာနာတိ-မသိ၊ ဟန္တု-ယခု၊ နံ-ထိုအမ္မဋ္ဌကို၊ ဇာနာပေဿာမိ-သိစေတော်မူအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံတော်မူ၍၊ ခတ္တိယဝံသံ-ခတ္တိယအနွယ်ကို၊ ဒဿေတုံ-ငှာ၊ ဥတ္တရိ-အလွန်ဖြစ်သော၊ ဒေသနံ-ဒေသနာတော်ကို၊ ဝဗ္ဗေန္တော-တိုးပွားစေတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ) တံ ကိ မညသိ အမ္မဋ္ဌာတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-တော်မူပြီ။

အခတ္တိယဘာဝံ န ဇာနာတိ။

။ကဏ္ဍ၏ မဒ္ဒရူပီမင်းသမီးကို ရခြင်းကြောင့် မဒ္ဒရူပီမှ ဖွားမြင်သော သားသည် ခတ္တိယဝံသဖြစ်၏-ဟု အယူရှိ၍၊ သူ့ကိုယ်တိုင်လည်း ထိုအနွယ်မှ ဆင်းသက်လာသောကြောင့် ခတ္တိယဟု အယူရှိနေ၏၊ သူ၏ ခတ္တိယ မဟုတ်ကြောင်းကို မသိ၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာလည်း ကရုဏာတော်ကြောင့် သက်သာရာရစေတော်မူလိုသည့် အတွက် အမ္မဋ္ဌကို မဒ္ဒရူပီမင်းသမီး၏ အဆက်အနွယ်ဟု မိန့်တော်မူ၏၊ သူ၏ ခတ္တိယအဖြစ်ကို ပြလိုသောကြောင့် မိန့်တော်မူသည် မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ခတ္တိယဝံသကို ထင်ရှားပြတော်မူဖို့ရာ “တံ ကိ မညသိ အမ္မဋ္ဌ” စသော အထက်ဒေသနာတော်ကို အားထုတ်တော်မူသည်။

တတ္ထ-ထိုက် ကံ မည်သိ အဗ္ဗုဒ္ဓ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဣဓာတိ-ကား၊ ဣမသ္မိ လောကေ-ဤလောက၌၊ ဗြာဟ္မဏေသုတိ-ကား၊ ဗြာဟ္မဏာနံ-ပုဏ္ဏားတို့၏၊ အန္တရေ-အလယ်၌၊ ဝါ-အနီး၌၊ အာသနံဝါ ဥဒကံဝါတိ-ကား၊ အဂ္ဂါသနံဝါ-မြတ်သော နေရာကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂေါဒကံဝါ-မြတ်သော ရေကိုသော်လည်းကောင်း၊ (“လဘေထ အပိနု-ရရာသလော” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) သဒ္ဓေတိ-ကား၊ မတကေ-သေလွန်ပြီးသော ဆွေမျိုးတို့ကို၊ ဥဒ္ဓိဿ-ရည်စူး၍၊ ကတဘတ္တေ-ပြုအပ်သော ကုဗ္ဗိးထမင်း၌လည်းကောင်း၊ ထာလိပါကေတိ-ကား၊ မင်္ဂလာဒိဘတ္တေ-မင်္ဂလာအစရှိသည်ဝယ်စီရင်အပ်သော ထမင်း၌လည်းကောင်း၊ ယညေတိ-

ဗြာဟ္မဏေသု။ ။ “ပုဏ္ဏားတို့၌” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်သော်လည်း “ပုဏ္ဏားတို့၏ အတွင်း၌ ရထိုက်သော အဂ္ဂါသန စသည်ကို ရနိုင်ပါသလော” ဟု မေးတော်မူလိုရင်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဗြာဟ္မဏာနံ အန္တရေ” ဟု အဓိပ္ပာယ်တူ ဖွင့်သည်။ “အန္တရေ-အလယ်” ဟူရာ၌လည်း အလယ်ခေါင်ဌာနကို မယူရ၊ “ပုဏ္ဏားတို့၏ အနီး၌-ပုဏ္ဏားတို့၏ အထဲ၌” ဟု အဓိပ္ပာယ်ကို သိစေလိုသောကြောင့် “ဗြာဟ္မဏာနံ သမိပေ” ဟု ဥဇကတ္ထကို ချီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။ [အခြား နေရာ၌ သတ္တမိဝိဘတ်ကို “အန္တရေ” ထည့်၍ ဖွင့်လျှင် နိဒ္ဒါရဏအနက်ကို ပြ၏၊ ဤနေရာ၌ ကား ထိုသို့ မပြပါ။]

သဒ္ဓေ။ ။ “ပိတုဒါနံတု နိဝါပေါ၊ သဒ္ဓတု တံဝ သတ္တတော”-အဘိဓာန် (၄၂၃)၊ ဇောတိသတ္တ၊ ရာဇမတ္တဏ် စသော ကျမ်း၌လာသော အစီအရင်အတိုင်း သေလွန်ပြီးသော ဆွေမျိုးမိဘကို ရည်စူး၍ လှူအပ်သော (ရက်လယ်ဆွမ်း စသော) အလှူသည် “သဒ္ဓ” မည်၏။ “ကုဗ္ဗိးထမင်း” ဟု ခေါ်ကြ၏။

ဋီကာ။ ။ ကေဝလံ (အခြားအကျိုး မဖက်၊ သက်သက်) သဒ္ဓါယ (သေလွန်သော ဆွေမျိုးမိဘတို့အား အကျိုးရလိမ့်မည်ဟူသော ယုံကြည်ချက်ဖြင့်) ကာတဗ္ဗံ (ပြုထိုက်သော အလှူသည်) သဒ္ဓံ-သဒ္ဓမည်၏။ ပရလောကဂတေ သန္ဓာယ (န တတော ကိဉ္စိ အပတ္တယန္တေန) ကာတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော၊ ဤအလို “သဒ္ဓါယ + ကာတဗ္ဗံ + သဒ္ဓံ” ဟု တဒ္ဓိတံ ဝစနတ္ထပြု၊ ဏပစ္စည်း။ [အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာသုစိ၌ကား “သဒ္ဓါ + အဿ ဒါနဿ + အတ္ထိတိ သဒ္ဓံ” ဟု အဿတ္ထိ ဝစနတ္ထပြုသည်။]

ထာလိပါကေ။ ။ ထာလိသု-ထမင်းအိုးတို့၌ (အိုးကြီး အိုးငယ်တို့၌) + ပါကော-ချက်အပ်သော ထမင်းတည်း၊ ထာလိပါကော၊ မင်္ဂလာကိစ္စ စသည်တို့၌ အိုးကြီး အိုးငယ်ဖြင့် ချက်အပ်သော ထမင်းကို အရကောက်စေလို၍ “မင်္ဂလာဒိဘတ္တေ” ဟု ဖွင့်သည်။ အာဒိဖြင့် ဥဿဝဘတ္တ (နက္ခတ်ပွဲ၊ ဘုရားပွဲ စသည်ကို ပြုလုပ်ရာ၌ ပေးအပ်သော ထမင်း)၊ ဒေဝတာ ရာဇနဘတ္တ (နတ်တို့ကို နှစ်သက်စေလို၍ နတ်ပူဇော်-နတ်တင်ကြောင်း ထမင်း) စသည်ကို ယူပါ။

ယညေ။ ။ မိမိပြုမိသော မကောင်းမှုကို စောင့်ရှောက်ခြင်း (ကုစားခြင်း) စသော အကျိုးရှိလိမ့်မည်-ဟု ရည်ရွယ်၍ မီးနတ်ကို ပူဇော်မှုစသည်ကို “ယည-ယဉ်ပူဇော်ခြင်း” ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ ယဉ်ပူဇော်ကြောင်း ဖြစ်သော ယဉ်စာ ထမင်းကို “ယည” ဟု ခေါ်သည်။

ယညဘတ္တေ-ယဇ်ပူဇော်ကြောင်း ထမင်း၌လည်းကောင်း၊ ပါဟုနေတိ-ကား၊ ပါဟုနကာနံ-ဧည့်သည်တို့ကို၊ ကတဘတ္တေ-ပြုအပ်သော ထမင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ပဏ္ဏာကာရဘတ္တေ-လက်ဆောင်ဖို့ ထမင်း၌လည်းကောင်း၊ (“ဘော ဇေယျံ၊ အပိနု-ကျွေးကုန်ရာသလော” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်)။

အပိနုဿာတိ-ကား၊ အဿ ခတ္တိယပုတ္တဿ-ထိုခတ္တိယ၏ သားကို၊ (“အာ ဝဋ်ဝါ အနာဝဋ်ဝါ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်)၊ အာဝဋ်ဝါ အဿ အနာဝဋ်ဝါတိ-ကား၊ ပြာဟွဏကညာသု-ပုဏ္ဏားသတို့သမီးတို့၌၊ နိဝါရဏံ-တားမြစ်ခြင်းသည်၊ ဘဝေယျ ဝါ (အပိနု)-ဖြစ်ရာအုံလော၊ နော (ဘဝေယျ) ဝါ (အပိနု)-မဖြစ်ရာအုံလော၊ ပြာဟွဏဒါရိကံ-ပုဏ္ဏားသတို့သမီးကို၊ လဘေယျ ဝါ (အပိနု)-ရနိုင်ရာသလော၊ န လဘေယျဝါ (အပိနု)-မရနိုင်ရာသလော၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ အနုပပန္နောတိ-ကား၊ ခတ္တိယဘာဝံ-ခတ္တိယ၏အဖြစ်သို့၊ အပတ္ထော-မရောက်ပါ၊ အပရိသုဒ္ဓေါ- (အမိဘက်အာဖြင့်) မစင်ကြယ်ပါ၊ ဣတိ အတ္ထော။

“ယဇ္ဇန္တိ အနေနာတိ ယညံ” ဟု ပြု၊ [ပါပသညမာဒိအတ္ထော ဘဝိဿတိတိ အာဒိနာ ဟိ အဂ္ဂိဟောမော (မီးနတ် ပူဇော်ခြင်းသည်) ဣဓ ယညံ၊-ဋီကာ၊ စာအုပ်တို့၌ “ပါပသည မာဒိဘတ္တော” ဟု ရှိ၏၊ ဘတ္တသဒ္ဓါသည် နပုလ္လိန်ဖြစ်၍ “ဘတ္တော” ဟု မရှိနိုင်ပါ၊ “အတ္ထော” ဟုသာ ရှိသင့်ပါသည်။]

ပါဟုနေ။ ။ပ (ပဌမံ) - အိမ်သူ အိမ်သားတို့၏ ရှေးဦးစွာ (အိမ်သားများ မစားမီ) + အာ (အာနေတွာ)-ဆောင်ယူ၍ + ဟူယတေ-ပူဇော်အပ် ပေးလှူအပ်၏၊ ဣတိ ပါဟုနံ၊ ပ + အာ + ဟုဓာတ် + ယုပစ္စည်း၊ အာဂန္တုကတိအား ပေးလှူကြောင်း=ဧည့်ဝတ်ပြု ကြောင်း ထမင်းတည်း၊ အာဂန္တုကဒါနံ မဟုတ်သော်လည်း ပြုအပ်ပြီးသော “သဒ္ဓါနည်းအရ လက်ဆောင် ပေးအပ်သော ထမင်းကိုလည်း ရသောကြောင့် “ပဏ္ဏာကာရဘတ္တေ ဝါ” ဟု တစ်နည်းဖွင့်သည်။ [“ပဏ္ဏောန-အကြောင်းအရာကို ရေးသားရာ စာနှင့်တကွ + အာကရိယတေ အာနီယတေ-ပို့ဆောင်အပ် ၏၊ ဣတိ ပဏ္ဏာကာရော” ဟု အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသူစိ၌ ပြု၏၊ မိမိအလိုကို ပဌမသံဃာဒိသေသ်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

အာဝဋ်။ ။အာ + ဝရဓာတ်သည် တားမြစ်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏၊ ဘောဟော တပစ္စည်းကို “ဋ” ပြု၊ အာဝရိယတေ အာဝဋ်၊ န + အာဝဋ် အနာဝဋ်၊ ထို့ကြောင့် “နိဝါရဏံ ဘဝေယျဝါ နောဝါ” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖွင့်၍ “ပြာဟွဏဒါရိကံ” စသည်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဖွင့်သည်။

အနုပပန္နော။ ။ဥပပဇ္ဇတိ-ခတ္တိယအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်တတ်၏၊ ဣတိ ဥပပန္နော၊ [ဥပ + ပဒ၊ တကို အနုပြု။] န + ဥပပန္နော အနုပပန္နော၊ ဤသို့ သဒ္ဓတ္ထဖြစ်သောကြောင့် “ခတ္တိယဘာဝံ အပတ္ထော” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖွင့်၍ “အပရိသုဒ္ဓေါ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်သည်၊ ဥဘတော သုဇာတ မဟုတ်ဘဲ တစ်ဖက်က ပြာဟွဏဇာတ် ပါနေသောကြောင့် “ဇာတ်အားဖြင့် မစင်ကြယ်” ဟူလို။

၂၆၇။ ကုတ္တိယာဝါ ကုတ္တိ ကရိတွာတိ-ကား၊ ကုတ္တိ-ဗြာဟ္မဏမယားကို၊ ပရိယေ သိတွာ-ရှားမိုး၍၊ ကုတ္တိယာဝါ-မိန်းမအားဖြင့်မူလည်း၊ (ခတ္တိယာဝ-ခတ္တိယ တို့သည်သာ၊ သေဌာ-မြတ်ကုန်၏၊) ကိသ္ဓိဉ္စိဒေဝ ပကရဏေတိ-ကား၊ ကိသ္ဓိဉ္စိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင် ဖြစ်သော၊ ဒေါသေ-အပြစ်ကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏာနံ-ပုဏ္ဏား တို့အား၊ အယုတ္တေ-မသင့်သော၊ အကတ္တဗ္ဗကရဏေ-မပြုထိုက်သော အမှုကို ပြုခြင်းကြောင့်၊ (“ပဗ္ဗာဇေယျ”၌ စပ်၊) ဘဿပုဋေနာတိ-ကား၊ ဘဿပုဋေန-ပြာထုပ်ဖြင့်၊ သိသေ-ဦးခေါင်း၌၊ ဆာရိကံ-ပြာကို၊ ဩကိရိတွာ-ကြံဖြန့်၍၊ (“ပဗ္ဗာဇေယျ”၌ စပ်၊) ကုတိ အတ္ထော-နက်။

၂၇၇။ ဇနေတသ္မိတိ-ကား၊ ဇနိတသ္မိ-လူအပေါင်း၌၊ ဝါ-တွင်၊ ပဇာယ-လူအပေါင်း၌၊ ဝါ-တွင်၊ (ခတ္တိယော သေဌာ၌ စပ်၊) ယေ ဂေါတ္ထပဋိသာရိနောတိ-ကား၊ ဇနေတသ္မိ-လူအပေါင်း၌၊ ဝါ-တွင်၊ ကုတိ အတ္ထော-နက်၊ ယေ-အကြင် လူတို့သည်၊ အဟံ-သည်၊ ဂေါတမော-ဂေါတမတည်း၊ အဟံ၊ ကဿပေါ-ကဿပတည်း၊ ကုတိ-သို့၊ ဂေါတ္ထံ-အနွယ်ကို၊ ပဋိဿရန္တိ-ကိုးကွယ်ရာဟု ပြုကြကုန်၏၊ ဝါ-အားကိုး အားထား ပြုကြကုန်၏၊ [ပဋိဿရန္တိတိ ဂေါတ္ထံ ပဋိစ္စ

ကုတ္တိ ကရိတွာ။ ။ “ဘူကရာ သဗ္ဗဓာတွတ္တ ဗျာပကာ” နှင့်အညီ ကရဓာတ် သည် ပရိယေသန အနက်၌လည်း ပြန့်နှံ့နိုင်သောကြောင့် “ပရိယေသိတွာ” ဟု ဖွင့်သည်။ “ကုတ္တိယာ ကုတ္တိ ကရိတွာ၊ ပေ၊ ခတ္တိယာဝ သေဌာ” ဟူသော ပါဠိတော်နှင့် အညီ ဗြာဟ္မဏ မိန်းမကို မယားအဖြစ်ဖြင့် ရှာလျှင်လည်း “မိန်းမအားဖြင့် ခတ္တိယတို့ကသာ မြတ်ကြသည်” ဟူလို၊ “ပုရိသေနဝါ ပုရိသံ ကတွာ” ၌လည်း နည်းတူ။

ပကရဏေ။ ။ “ဧတသ္မိ နိဒါနေ ဧတနသ္မိ ပကရဏေ” ဟူသော ဝိနည်းပါဠိ တော်၌ကဲ့သို့ ပကရဏသဒ္ဒါသည် အကြောင်း အနက်ဟောတည်း။ [ပကရေတိ-မိမိအကျိုးကို အပြားအားဖြင့် ပြုတတ်၏၊ ကုတိ ပကရဏံ။] ထိုအကြောင်းဟူသည် နှင်ထုတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အပြစ်တစ်စုံတစ်ရာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ကိသ္ဓိဉ္စိဒေဝ ဒေါသေ” ဟု အရကောက် အဘိဓမ္မေယျတ္ထကို ဖွင့်၍ “ဗြာဟ္မဏာနံ၊ ပေ၊ အကတ္တဗ္ဗကရဏေ” ဟု သရုပ် ဖော်သည်။

ဘဿပုဋေန။ ။ ဘဿနှင့် ဘဿသည် ပရိယာယ်တည်း၊ ဘဿဓာတ်၊ ဘသီ ယတိ (နိရတ္တကဘာဝေန ခိပိယတိ) တိ ဘဿံ (ဣပစ္စည်း၊) ဘသ္မံ (မပစ္စည်း၊) အသုံးမကျ သောကြောင့် ပစ်လွှင့်အပ်သော ပြာ၊ ပုဋသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ရှေ့ဒါသိပုတ္တဝါဒဝဏ္ဏနာ၊ အတ္တနာ ဗဒ္ဒပုဋကံပုဒ်အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။

ဇနေတသ္မိ။ ။ “ဇနိတသ္မိ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ကုတိ ဧပြု၍ “ဇနေတ” ဖြစ် ကြောင်းကို ပြ၏၊ ကမ္မကိလေသေတိ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကြောင့်၊ (ဇနေတဗ္ဗော)-ဖြစ်စေထိုက်၏၊ ကုတိ ဇနိတော၊ ဇာယတီတိ ဝါ ဇနိတော၊ ယေ ဂေါတ္ထပဋိသာရိနောကို ထောက်၍ ဗဟုဝစ် အနက်ဖြစ်သော်လည်း ဇာတျာပေက္ခနည်းအားဖြင့် ဧကဝုစိထားသည်။ [ဇနေတသ္မိကို “ဧတသ္မိ ဇနေ” ဟုလည်း ဋီကာတစ်နည်း ဖွင့်သေး၏။]

အဟံ ဂေါတမော အဟံ ကဿပေါတိအာဒိနာ သရဏံ ကရောန္တိ ဝိစိနန္တိ-
ဋီကာသစ်။ “အနွယ်ကို အားကိုး အားထား ပြုကြသည်” ဟူလို။] လောကေ-
လောက၌၊ ဂေါတ္ထပဋိသာရီသု-အနွယ်ကို ကိုးကွယ်ရာဟု ပြုကြကုန်သော၊ တေသု-
ထိုလူတို့တွင်၊ ခတ္တိယော-မင်းသည်၊ သေဋ္ဌော-အမြတ်ဆုံးတည်း၊ အနုမတာ
မယာတိ-ကား၊ မမ-ငါဘုရား၏၊ သဗ္ဗညုတာဉာဏေန-သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်နှင့်၊
သဒ္ဓိ၊ သံသန္တိတွာ-နီးနှော၍၊ ဒေသိတာ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ မယာ-ငါဘုရားသည်၊
အနုညာတာ-ခွင့်ပြုတော်မူအပ်ပြီ...ပဌမဘာဏဝါရဝဏ္ဏနာ-သည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီးပြီ။

D

ဝိဇ္ဇာစရဏကထာ အဖွင့်

၂၇၈။ ပန-ဆက်၊ ဣမာယ ဂါထာယ-၌၊) “ခတ္တိယော သေဋ္ဌော ဇနေတသ္မိ”
စသော ဂါထာ၌၊) ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နောတိ ဣဒံ ပဒံ-နှောဟူသော ဤပုဒ်ကို၊
သုတွာ-ကြားရ၍၊ အဗ္ဗုဒ္ဓော-သည်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကံ၊) ဝိဇ္ဇာနာမ-ဝိဇ္ဇာမည်သည်၊
တယော-၃ ပုံကုန်သော၊ ဝေဒါ-ဝေဒတို့တည်း၊ စရဏံ (နာမ)-မည်သည်၊ ပဉ္စ-
ကုန်သော၊ သီလာနိ-တို့တည်း၊ တယိဒံ - ထိုဝိဇ္ဇာစရဏသည်၊ အမှာကံယေဝ -
ငါတို့၏ အယူ၌သာ၊ အတ္ထိ၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော-ဝိဇ္ဇာစရဏနှင့် ပြည့်စုံသူသည်၊
သေဋ္ဌော-အမြတ်ဆုံးသည်၊ စေ (ဟောတိ)-အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) မယမေဝ-တို့သည်သာ၊
သေဋ္ဌာ-မြတ်သူတို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (စိန္တေသိ၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံပြီး၍၊) နိဋ္ဌ-ဆုံးဖြတ်
ခြင်းသို့၊ ဂန္ထာ-ရောက်ပြီး၍၊ ဝိဇ္ဇာစရဏံ-ကို၊ ပုစ္ဆန္တော-မေးလိုသည်၊ (ဟုတွာ၊)
ကတမံ၊ ပေ၊ သာ ဝိဇ္ဇာတိ-ဇာဟူသောစကားကို၊ အာဟ-လျှောက်ပြီ။... အထ-
လျှောက်ရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုအမ္ပဌ၏၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဗြာဟ္မဏသမယေ-
ပုဏ္ဏားတို့၏ အယူ၌၊ သိဒ္ဓံ-ထင်ရှားသော၊ ဇာတိဝါဒါဒိပဋိသံယုတ္တံ-ဇာတိဝါဒ

ဣမာယ ပန ဂါထာယ။ ။ဗြဟ္မာ ရွတ်ဆိုအပ်သော ဤဂါထာကို ဆောင်ပြ
လိုက်လျှင် ဗြာဟ္မာကို အလေးပြုသူတို့သည် ယုံကြည်ကြလိမ့်မည်၊ အဗ္ဗုဒ္ဓလည်း ဂါထာ၌
ပါသော ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နောပုဒ်ကို ကြားရ၍ ဝိဇ္ဇာစရဏကို မေးလိမ့်မည်၊ ဤနည်းအားဖြင့်
ဝိဇ္ဇာ စရဏကိုပြသော ဤဂါထာဒေသနာတော်သည် များစွာသော လူအပေါင်းအား အကျိုး
များလိမ့်မည်ဟု မျှော်မြင်တော်မူသောကြောင့် ဗြဟ္မာ ရွတ်ဆိုအပ်သော ဤဂါထာကို ဆောင်ပြ
တော်မူသည်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ထင်ရှားပြလိုရကား “ဣမာယ ပန ဂါထာယ” စသည်ကို
အဋ္ဌကထာဆရာ မိန့်သည်။

ဗြာဟ္မဏသမယေ သိဒ္ဓံ။ ။သမယသဒ္ဓါသည် “သမယော သမဝါယေ စ ပေ၊
ဟေတု ဒိဋ္ဌိသု” ဟူသော အနက်တို့တွင် အယူအနက်ဟောတည်း၊ ဗြာဟ္မဏတို့၏ အယူ၌
ထင်ရှားသော ဝိဇ္ဇာစရဏ-ဟူလို။ [ဗြာဟ္မဏလဒ္ဓိယာ ပါကဋ်-ဋီကာသစ်။]

အစရှိသည်တို့နှင့် စပ်ယှဉ်သော၊ တံ ဝိဇ္ဇာစရဏံ-ထိုဝိဇ္ဇာစရဏကို၊ ပဋိက္ခိပိတ္တာ-ပယ်တော်မူ၍၊ (ဋီကာ တို့အလို “သံသန္နိတွာ-နီးနှော၍”) အနတ္တရုံ-မိမိထက် မြတ်သောတရား မရှိသော၊ ဝိဇ္ဇာစရဏံ-ကို၊ ဒဿေတုကာမော-သည်၊ (ဟုတွာ) န ခေါ် အဗ္ဗဋ္ဌာတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

တတ္ထ-ထို “န ခေါ် အဗ္ဗဋ္ဌ” အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဇာတိဝါဒေါတိ-ကား၊ ဇာတိ-ဇာတ်ကို၊ အာရဗ္ဗ-အကြောင်းပြု၍၊ ဝါဒေါ-ပြောဆိုကြောင်း စကားတည်း၊ ဝါ-ပြောဆိုကြောင်း အယူတည်း၊ ဣဒံ-ဤကိုယ်တိုင် သရဇ္ဈာယ်ခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို သရဇ္ဈာယ်စေခြင်း ကိုယ်တိုင်ယဇ်ပူဇော်ခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို ယဇ်ပူဇော်စေခြင်း၊ စသော အမှုသည်၊ ဗြာဟ္မဏဿေဝ-ပုဏ္ဏားဇာတ်ရှိသော သူအားသာ၊ ဝဇ္ဇတိ-အပ်၏၊ သုဒ္ဓဿ-သုဒ္ဓဇာတ်ရှိသူအား၊ န (ဝဇ္ဇတိ)-မအပ်၊ ဣတိ အာဒိဝစနံ-

ပဋိက္ခိပိတ္တာ။ ။ယခုစာအုပ်တို့၌ “ဝိဇ္ဇာစရဏံ ပဋိက္ခိပိတ္တာ” ဟု ရှိ၏။ ထိုသို့ရှိခြင်း သည် မသင့်၊ ဘာကြောင့်နည်း ပါဠိတော်၌ ဗြာဟ္မဏတို့၏ ဝိဇ္ဇာစရဏကို ပယ်တော်မမူဘဲ ထိုအဗ္ဗဋ္ဌသည် ကြံစည်အပ်ပြီးသော ဗေဒင် ၃ ပုံ ၅ ပါးသော သီလဟူသော ဝိဇ္ဇာစရဏကို ဆက်စပ်၍ (ထိုဝိဇ္ဇာစရဏနှင့် မဆန့်ကျင်အောင် ပြု၍) အနတ္တရုံဝိဇ္ဇာစရဏကို ဟောတော်မူ ခြင်းကြောင့်တည်း” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ ဋီကာဟောင်းအတိုင်း ချဲ့၍ ဖွင့်ခြင်းသာတည်း၊ ဋီကာသစ်ဆရာသည် “သံသန္နိတွာ” ကို မူရင်းပါ၌ဟု ယူလို၏။

သို့သော်-ပါဠိတော်ကိုကြည့်လျှင် “န ခေါ် အဗ္ဗဋ္ဌ ၊ပေ၊ အာရကာ တေ အနတ္တရာယ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ၊ ပဟာယ ခေါ် အဗ္ဗဋ္ဌ”ဟု ဗြာဟ္မဏသမယ သိဒ္ဓိဖြစ်သော ဝိဇ္ဇာစရဏကို ပယ်ပုံကိုသာ တွေ့ရ၏။ အဋ္ဌကထာဝယ် နောက်၌လည်း “ယတ္ထ ဒါနိ မယံ လဂ္ဂိယာမာတိ စိန္တယိမ္မာ၊ တတော ၊ပေ၊ အဝက္ခိပိ” ဟု ပယ်ပုံကိုပင် တွေ့ရ၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာရှိသည့် အတိုင်း “ပဋိက္ခိပိတ္တာ” ပါ၌သာလျှင် ကောင်းမည်ဟု ထင်သည်။ သံသန္နိတွာပုဒ်သည် သဟာဒိ ယောဂနှင့်သာ တွဲရိုးတည်း၊ ဤ၌ “ဝိဇ္ဇာစရဏံ” ဟု ရှိသောကြောင့် သံသန္နိတွာနှင့် အစပ်မတဲ၊ ထို့ကြောင့်လည်း ပဋိက္ခိပိတ္တာပါ၌ပင် ကောင်းသည်။

ဇာတိဝါဒေါ။ ။ဝါဒေါတိ လဒ္ဓိ (အယူ) ဝစီဘေဒေါ ဝါ (တစ်နည်း-စကား)- ဋီကာသစ်၊ နောက်နည်းသည် “ဗြာဟ္မဏဿေဝ ၊ပေ၊ အာဒိဝစနံ” နှင့် လျော်၏။ သို့သော် ထိုစကားသည် စိတ်၌ ယူထားအပ်သော အယူအတိုင်း ထွက်လာသော စကားဖြစ်ရကား “လဒ္ဓိ” ဟူသော အဖွင့်လည်း ဖြစ်သင့်ပါ၏။ “ဝါဒေါ-ပြောဆိုကြောင်း အယူ” ဟု ပေးပါ၊ ဇာတိ + အာရဗ္ဗ + ဝါဒေါ ဇာတိဝါဒေါ။

ဣဒံ ဝဇ္ဇတိ။ ။ဣဒန္တိ အဇ္ဈေနဇ္ဈာပန ယဇနယာဇနာဒိကမ္ပံ-ဝေဒကို သရဇ္ဈာယ် ခြင်း၊ သရဇ္ဈာယ်စေခြင်းခြင်းအမှု၊ ယဇ်ကို ပူဇော်ခြင်း၊ ပူဇော်စေခြင်းအမှုသည် ဗြာဟ္မဏ အားသာ သင့်၏၊ (အပ်၏)၊ န သုဒ္ဓဿ၊ ဣတိ အာဒိဝစနံ၌ အာဒိဖြင့် “န ဝေဿဿ န ခတ္တိယဿ န တဒညေသံ” ဟူသော အနက်ကို သိမ်းယူသည်။

ဤသို့အစရှိသော စကားတည်း။ ဝါ-ဤသို့အစရှိသော ပြောဆိုကြောင်း အယူတည်း။ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့၌၊ (ဂေါတ္ထဝါဒေါ၊ မာနဝါဒေါဟူသော ပုဒ်တို့၌) ဧသ (ဧသော)-ဤအစီအရင်သည်၊ နယော-သိကြောင်းအစီအရင်တည်း။ ဇာတိဝါဒဝိနိဗ္ဗာတိ-ကား၊ ဇာတိဝါဒ-ဇာတ်ကို စွဲ၍ ပြောဆိုကြောင်းစကား၌၊ ဝါ-ဇာတ်ကို စွဲ၍ ပြောဆိုကြောင်း အယူ၌၊ ဝိနိဗ္ဗာတိ-စပ်ဖွဲ့ကြကုန်၏။ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့၌၊ (ဂေါတ္ထဝါဒဝိနိဗ္ဗာတိ၊ မာနဝါဒဝိနိဗ္ဗာတိ၊ အာဝါဟဝိဝါဟဝိနိဗ္ဗာတိဟူသော ပုဒ်တို့၌) ဧသနယော-တည်း။

တတော-ထိုသို့မိန့်တော်မူခြင်းကြောင့်၊ (“စိန္တေတွာ ပုစ္ဆိ” ၌ စပ်) အဗ္ဗုဋ္ဌာ-သည်၊ ဒါနိ-ယခုခေတ်၌၊ ယတ္ထ - အကြင်ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပတ္တိ၌၊ (ဗြာဟ္မဏတို့ အယူဝယ် ထင်ရှားသော ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပတ္တိ၌) မယံ-တို့သည်၊ လဂ္ဂိဿာမ-ချိတ်မိကြကုန်၏။ (ပါဝင်ကြကုန်၏။) ဣတိ-သို့၊ စိန္တယိမု-ကြစည်မိကုန်ပြီ၊ တတော-ထိုဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပတ္တိမှ၊ နော-ငါတို့ကို၊ (“အဝက္ခိပိ” ၌ စပ်) သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ မဟာဝါတေ-ကြီးစွာသော လေ၌၊ (လေမုန်တိုင်း၌) ထုသံ-ဖွဲ့ကို၊ ဓုနန္တော ဝိယ-ခါချသကဲ့သို့၊ [“ဩဗုဏန္တော ဝိယ - လွင့်သကဲ့သို့” ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။]

ဧသနယော သဗ္ဗတ္ထ။

။သဗ္ဗတ္ထာတိ ဂေါတ္ထဝါဒမာနဝါဒေသု၊ တတ္ထာပိ ဟိ ဂေါတ္ထဝါဒေါတိ ဂေါတ္ထံ အာရဗ္ဗ ဝါဒေါ၊ ကဿပဿေဝိဒံ ဝဇ္ဇတိ၊ န ကောသိ ယဿာတိ အာဒိဝစနန္တိ အတ္ထော၊ [ကဿပအန္တယ်အားသာ ဤအဇ္ဈေန အဇ္ဈာပန၊ ယဇန ယာဇာပန အမှုသည် အပ်၏၊ ကောသိယအန္တယ်အား မအပ်၊ ဤသို့စသော စကား (အယူ) ဟု အနက် မှတ်ပါ။] [မာနဝါဒေါတိ မာနံ အာရဗ္ဗ အတ္ထုတ္တံသန ပရဝဗ္ဗနဝသေန ဝါဒေါ၊ ဗြာဟ္မဏဿေဝိဒံ ဝဇ္ဇတိ၊ န သုဒ္ဓဿာတိ အာဒိဝစနန္တိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်။]

ဇာတိဝါဒဝိနိဗ္ဗာတိ။

။ဇာတိသန္နိသိတဝါဒေ-ဇာတ်ကို မှီ၍ ပြောဆိုကြောင်း အယူ (စကား) ၌ + ပဋိဗ္ဗာတိ - စပ်ကုန်၏။ (ဆက်သွယ်ကုန်၏။) သဗ္ဗတ္ထာတိ ဂေါတ္ထဝါဒ ဝိနိဗ္ဗာတိဒိသု၊ [“ဂေါတ္ထဝါဒေ + ဝိနိဗ္ဗာတိ၊ မာနဝါဒေ + ဝိနိဗ္ဗာတိ၊ အာဝါဟဝိဝါဟေသု + ဝိနိဗ္ဗာတိ” ဟု ပြုစေလို၍ “ဧသနယော” ဟု ဆိုသည်။]

မှတ်ချက်။

။ပါဠိတော်၌ ရှေ့နားဝယ် “အရဟသိ ဝါ မံ တွံ၊ န ဝါ တွံ အရဟသိ” ဟု ဟောတော်မူ၍ နောက်၌ ထိုစကားအစား “အာဝါဟဝိဝါဟဝိနိဗ္ဗာတိ” ဟု ဟောတော်မူသည်၊ ထို “အရဟသိဝါ မံ တွံ၊ န ဝါ မံ တွံ အရဟသိ” ဟူသောစကားသည် ရှေ့ဇာတိဝါဒ စသော ၃ ပုဒ်တို့နှင့် တွဲ၍ အနက်ပေးရသော အာကာရဝါကျတည်း။ [ယေ ပန အာဝါဟဝိဝါဟ ဝိနိဗ္ဗာတိ၊ တေ ဧဝ သမ္ပန္နတ္ထယဝသေန အရဟသိ ဝါ မံ တွံ၊ န ဝါ မံ တွံ အရဟသိတိ ဧဝ ပဝတ္တနကာ (ဖြစ်သူတို့တည်း)-ဋီကာ။] ဤအဖွင့်ကို ထောက်၍ ဇာတိဝါဒဝိနိဗ္ဗာတိဟူသည် လည်း အာဝါဟဝိဝါဟကိစ္စ၌ “ဇာတ်ချင်း တူ မတူ” စသည်ဖြင့် စိစစ်ခြင်းဟု မှတ်ပါ။

ဒူရမေဝ-ဝေးစွာသာ၊ အဝက္ခိပိ-အောက်သို့ ပစ်ချလိုက်ပြီ၊ ပန-ဗျုတ်ရိုက်၊ ယတ္ထ-အကြင်ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပတ္တိ၌၊ (အနုတ္တရ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပတ္တိ၌) မယံ-တို့သည်၊ နလဂ္ဂါမ-မချိတ်မိကြကုန်၊ တတ္ထ-၌၊ နော-တို့ကို၊ နိယောဇေသိ-တိုက်တွန်းပြီ၊ နော-ငါတို့အား၊ ဝါ-တို့၏၊ အယံ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ-၌ဝိဇ္ဇာစရဏ၏ ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဉာတုံ-သိခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-သင့်၏၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-ပြီး၍၊ ပုန-ဖန်၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ အထ-ထိုအခါ၌၊ (ဝိဇ္ဇာစရဏကို မေးရာ၊ ထိုအခါ၌) အဿ-ထိုအမ္ပဋ္ဌအား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ သမုဒါဂတော-ကောင်းစွာအထက်၌ လာခဲ့ရာ အစမှ၊ ပဘုတိ-စ၍၊ ဝိဇ္ဇာစရဏံ-ကို၊ ဒဿေတုံ-ငှာ၊ ဣမ အမ္ပဋ္ဌ တထာဂတောတိ အာဒိ-တော အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

၂၇၉။ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤဣမ အမ္ပဋ္ဌ တထာဂတော အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ စရဏပရိယာပန္နံ-စရဏ၌ အကျုံးဝင်သည်၊ (သမာနဓိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဝါ-ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်သော) တိဝိဓံ-သုံးပါးအပြားရှိသော၊ သီလံ-ကို၊ ဝိဘဇန္တော-အကျယ်ဝေဘန်တော်မူလတ်သော်၊ ဣဒမဿ ဟောတိ စရဏသိန္တိ-ဟူ၍၊ အနိယျာတေတွာ-နိဂုံးအုပ်တော်မမူဘဲ၊ ဣဒမိဿ ဟောတိ သီလသိန္တိ-ဟူ၍၊ သီလဝသေနော-သီလ၏ အဖြစ်ဖြင့်သာ၊ နိယျာတေသိ-နိဂုံးအုပ်တော်မူပြီ။

ဒူရမေဝ အဝက္ခိပိ။ ။ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇာစရဏနိယေဝ ဝိဇ္ဇာစရဏာနီတိ ဂဟေတွာ ဌိတော (အစစ်အမှန်အားဖြင့် ဝိဇ္ဇာစရဏ မဟုတ်သော ဝေဒငါးပါးသီလတို့ကို ဝိဇ္ဇာစရဏတို့ဟု ယူ၍ တည်နေသော) ပရမတ္ထတော ဝိဇ္ဇာစရဏေသု ဝိဘဇီယမာနေသု သော (ထိုသူသည်) ဝါ-ကို၊ ဒူရတော အပနီတောနာမ (ဖယ်ရှားအပ်သည် မည်တော့သည်) ဟောတိတိ အာဟ-ဒူရမေဝ အဝက္ခိပိတိ-ဋီကာ။ [ဋီကာသစ်၌ “အဝက္ခသိတိ အဝစာသိ” ဟု တွေ့ရ၏။ “ဝစဓာတ်လည်း မဟုတ်၊ အနုတ္တနီဖြင့် ဝက္ခသီလည်း မရှိနိုင်ပါ။]

သမုဒါဂမတော။ ။“သံ-ကောင်းစွာ +ဥ (ဥဒ္ဓံ)-အထက်၌+အာဂမ-လာခဲ့ရာ” ဟူသည် ရှေးဦးအစတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အာဒိသမုဋ္ဌာနတော-အစ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းမှ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ ထိုအာဒိသမုဋ္ဌာနဟူသည် အနုတ္တရဝိဇ္ဇာစရဏကို ဟောပြတော်မူနိုင်သော ဘုရားရှင်၏ ပွင့်တော်မူလာခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဣမ အမ္ပဋ္ဌ တထာဂတော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု စချီတော်မူသည်။

စရဏပရိယာပန္နဓိ။ ။စရဏ ၁၅ ပါးတွင် သီလလည်း ပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် “စရဏပရိယာပန္နဓိ တိဝိဓံ သီလံ” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုတိဝိဓသီလဟူသည် ဗြဟ္မဇာလသုတ်၌ ပြအပ်ခဲ့သော စူဠ မဇ္ဈိမ မဟာသီလတည်း၊ ထိုသို့စရဏ၌ ပါဝင်သော်လည်း စရဏအဖြစ်ဖြင့် ပါဠိ တော်ဝယ် နိဂုံးအုပ်တော်မမူဘဲ “ဣဒံပဿ ဟောတိ သီလသ္မိ” ဟု သီလအဖြစ်ဖြင့်သာ နိဂုံးအုပ် အုပ်တော်မူသည်။ [စာအုပ်တို့၌ ထိုနိဂုံးသည် ပေယျာလတွင် ပါဝင်နေ၏။]

ကသွာ-ကြောင့်၊ (သီလဝသေနေဝ၊ နိယျာတေသိ-နည်း၊) ဟိ (ယသွာ)-
 ကြောင့်၊ တဿပိ-ထိုအဗ္ဗဋ္ဌ၏လည်း၊ ကိဉ္စိ ကိဉ္စိ-စိုးစဉ်း စိုးစဉ်းသော၊ (ပါဏာ
 တိပါတသီလမှ တစ်ချို့၊ အဒိန္နာဒါနသီလ စသည်မှလည်း တစ်ချို့တစ်ချို့သော၊)
 သီလံ-သည်၊ အတ္တိ-၏၊ တသွာ-ကြောင့်၊ (အဗ္ဗဋ္ဌမှာ အချို့သော သီလရှိသည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်၊) [“လဝေယျ”၌ စပ်။] စရဏဝသေန-စရဏ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ (စရဏ
 နာမည်ဖြင့်၊) နိယျာတိယမာနေ-နိဂုံးအုပ်တော်မူအပ်သော်၊ မယံပိ-တို့သည်လည်း၊
 စရဏသမ္ပန္နာ-စရဏနှင့် ပြည့်စုံကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ တတ္ထ တတ္ထေဝ-
 ထိုထိုသီလ၌ပင်၊ လဝေယျ-ကပ်ငြိရာ၏၊ (တွယ်ကပ်နေရာ၏၊) တသွာ-ထိုထို
 သီလ၌ပင် စရဏဟု ငြိကပ်ရာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သီလဝသေနေဝ-သာ၊
 နိယျာတေသိ-ပြီ၊ [ကသွာ အမေးကို ပြန်၍ဖြေသော ဝါကျ အပိုထည့်သည်။]
 ပန-ကား၊ ယံ-အကြင်ဈာန်ဟူသော စရဏကို၊ တေန-ထိုအဗ္ဗဋ္ဌသည်၊ သုပိနေပိ-
 အိပ်မက်၌သော်မှလည်း၊ [ပိဖြင့် “လက်တွေ့ကို မဆိုထားနှင့်” ဟုဆည်း။] န
 ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ-ရှေး၌ မမြင်အပ်၊ (မမြင်အပ်ဖူး၊) တဿေဝ-ထိုဈာန်ဟူသော စရဏ၏သာ၊
 ဝသေန-စပ်သဖြင့်၊ နိယျာတေန္တော-နိဂုံးအုပ်တော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ၊) ပဌမံ ဈာန်
 ဥပသမ္ပန္တ ဝိဟရတိ၊ ပေ၊ ဣဒံ ပိဿ ဟောတိ စရဏသိန္နိ အာဒိ-ကို၊ အာဟ-ပြီ။

ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ပါဠိတော်အစဉ်ဖြင့်၊ အဋ္ဌပိ-ရှစ်ပါး
 လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ သမာပတ္တိယော-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ စရဏန္တိ-စရဏဟူ၍၊
 နိယျာတိတာ-နိဂုံးအုပ်တော်မူအပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ပန-ကား၊ ဝိပဿနာ
 ဉာဏတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ အဋ္ဌဝိဓာပိ-လည်းဖြစ်သော၊ ပညာ-ပညာကို၊ ဝိဇ္ဇာတိ-
 ဝိဇ္ဇာဟူ၍၊ နိယျာတိတာ-နိဂုံးအုပ်တော်မူအပ်ပြီ။

ကသွာ၊ ပေ၊ တသွာ။ ။အဘယ့်ကြောင့် ထိုသို့သီလအဖြစ်ဖြင့် နိဂုံးအုပ်ရပါ
 သနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-ထိုသို့သီလအဖြစ်ဖြင့် နိဂုံးမအုပ်ဘဲ စရဏအဖြစ်ဖြင့်သာ
 နိဂုံးအုပ်တော်မူလျှင် အဗ္ဗဋ္ဌသည် “ငါတို့လည်း အဟိသာ (ပါဏာတိပါတဝိရတိ) စသော
 စရဏနှင့် ပြည့်စုံကြ၏” ဟု သီလ၌ပင် စရဏအဖြစ်ဖြင့် ငြိကပ်နေလိမ့်မည် (အထင်ကြီးနေ
 လိမ့်မည်)၊ ထိုသို့ငြိကပ်မည်စိုးသောကြောင့် စရဏအဖြစ်ဖြင့် နိဂုံးမအုပ်ဘဲ သီလအဖြစ်ဖြင့်သာ
 နိဂုံးအုပ်တော်မူသည်။

ယံ ပန တေန၊ ပေ၊ အာဒိမာဟ။ ။ပဌမဈာန်စသော သမာပတ်ရှစ်ပါးကို
 ကား သူတို့သည် အိပ်မက်၌မျှ မရရှိဘူးချေ၊ ထို့ကြောင့် ဈာန်သမာပတ်အခန်းကျမှ စရဏ
 အဖြစ်ဖြင့် နိဂုံးအုပ်တော်မူသည်။ [ပါဠိတော်၌ စတုတ္ထဈာန်အထိသာ ပါသော်လည်း စတုတ္ထ
 ဈာန်ဖြင့် အင်္ဂါချင်းတူသော အရူပဈာန်တို့ကိုလည်း ယူပြီးဟု မှတ်ပါ။]

ဝိဇ္ဇာစရဏကထာ အဖွင့် ပြီး၏။

D

စတုအပါယမုခကထာ အဖွင့်

၂၈၀။ အပါယမုခါနီတိ-ကား၊ ဝိနာသမုခါနီ-ပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်းတို့သည်၊ (“ဘဝန္တိ”၌ စပ်၊) အနဘိသမ္ဘုဏမာနောတိ-ကား၊ အသမ္မာပုဏန္တော-ကောင်းစွာ မရောက်နိုင်သည်၊ ဝါ-မရနိုင်သည်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အဝိသဟမာနော-အားထုတ်ခြင်းငှာပင် မစွမ်းနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ၊) (“အဇ္ဈောဂါဟတိ”၌ စပ်၊) ခါရိဝိမောဒါယာတိ ဧတ္ထ-၌၊ ခါရိတိ-ခါရိဟူသည်ကား၊ အရဏီကမဏ္ဍလုသုဇာစာမရာဒယော-ပွတ်ခုံ ပွတ်ကျည်၊ ရေကရား၊ ယဇ်မွေယောက်မ၊ စာမရီ သားမြီးယပ် အစရှိကုန်သော၊ တာပသပရိက္ခရာ-ရသေ့တို့၏ ပရိက္ခရာတို့တည်း၊ ဝိဇောတိ-ကား၊ ကာဇော-ထမ်းပိုးတည်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ခါရိဘရိတံ-ရသေ့ ပရိက္ခရာတို့ဖြင့် ပြည့်သော၊ ကာဇံ-ထမ်းပိုးကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ပန-ဝါဒန္တရကား၊ ယေ-အကြင် ဆရာတို့သည်၊ ခါရိဝိဝိဇ္ဇန္တိ-ဟူ၍၊ ပဌန္တိ-ရွတ်ဖတ်ကြကုန်၏၊ တေ-ထို ဆရာတို့သည်၊ ခါရိတိ-ခါရိဟူသော အမည်သည်၊

အပါယမုခါနီ။

။ [အပ + ကု-ဏ၊] အပေတိ အပဝစ္ဆတိ-ကင်းကွာတတ်၏၊

ဣတိ အပါယာ (ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ) အပါယာယ-ကင်းကွာသော ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ၏ + မုခါနီ-ဝင်ရောက်ကြောင်း အပေါက်ဝတို့တည်း၊ အပါယမုခါနီ-တို့၊ (တစ်နည်း) အပေတိ ဧတေတိတိ အပါယာ-ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ၏ ကင်းကွာကြောင်းတို့၊ အပါယာ ဧဝ + မုခါနီ အပါယမုခါနီ၊ ဤသဒ္ဒါနည်းအရ “ကင်းကွာ” ဟူသည် ပျက်စီးခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝိနာသမုခါနီဟု ဖွင့် သည်။ [သိင်္ဂီလောဝါဒသုတ်၊ ပါထေယျ ဋီကာ၊ ဘောဂါနံ အပါယမုခါနီ အဖွင့်ကို မှီသည်၊ ထို၌ “ဘောဂါနံ” ဟု ဗဟုဝုစံရှိ၍၊ ဤ၌ “ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ ” ဟု ဧကဝုစံရှိခြင်းသာ ထူးသည်။]

အနဘိသမ္ဘုဏမာနော။

။ အဘိ + သံ + ဘူဓာတ်-သွာဒိဂိုဏ်း၊ ဥဏာပစ္စည်းဖြင့်

“အဘိသမ္ဘုဏာ” ဟု ဖြစ်၏၊ ဣာကို ရဿပြု၍ “အနဘိသမ္ဘုဏမာနော” ဟု ဖြစ်သည်၊ ထိုဘူဓာတ်သည် ပါပုဏန အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “အသမ္မာပုဏန္တော” ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုဘူဓာတ်သည်ပင် သတ္တိအနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “အဝိသဟမာနော ဝါ” ဟု တစ်နည်း ဖွင့်သည်၊ [အသမ္မာပုဏန္တောတိ အာရဗ္ဗိတွာပိ သမ္ပဇ္ဇိကံ အသက္ကန္တော-အားထုတ် ပါသော်လည်း ထိုဝိဇ္ဇာစရဏသို့ မရောက်နိုင်သည်ဖြစ်၍၊ အဝိသဟမာနောတိ အာရဗ္ဗိတုမေဝ အသက္ကန္တော-အားထုတ်ဖို့ရန်ပင် မစွမ်းနိုင်သည်ဖြစ်၍၊-ဋီကာသစ်။] ဥပမာ-အထက်တန်း စာမေးပွဲဝင်၍ မအောင်သူသည် အသမ္မာပုဏန္တဖြစ်၍၊ ဝင်ကိုယ်မဝင်နိုင်သူကား အဝိသဟန္တ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။

ခါရိဝိဓံ။

။ ခါရိသဒ္ဒါသည် ရသေ့တို့၏ ပရိက္ခရာ အနက်ကို ဟော၏၊

ထိုပရိက္ခရာ သည် များသောကြောင့် အရဏီ စသည်ဖြင့် သရုပ်ဖော်သည်၊ ဝိဇောဒ္ဓါသည် ကာဇံ (ထမ်းပိုး) အနက်ကို ဟော၏၊ ခါရိဟိ + ဘရိတော + ဝိဇော ခါရိဝိဇော။ [“ခါရိဝိဓံ” ဟု ရွတ်ဆိုသော ဆရာတို့၏ အလိုအားဖြင့် “ခါရိသဒ္ဓါသည် ထမ်းပိုး အနက်ဟောတည်း၊ ဤနည်း၌ “သမုစ္စယ

ကာဇဿ-ထမ်းပိုး၏၊ နာမံ-အမည်တည်း၊ ဝိဝိဇ္ဇိ-ကား၊ ဗဟုကမဏ္ဍလုအာဒိ ပရိက္ခာရံ-များစွာသော ရေကရားအစရှိသော ပရိက္ခရာကို၊ (“အာဒါယ”၌စပ်၊) ကုတိ-သို့၊ ဝဏ္ဏယန္တိ-ဖွင့်ဆိုကြကုန်၏၊ ပဝတ္ထဖလဘောဇနောတိ-ကား၊ ပတိတဖလ ဘောဇနော-ကြွေကျသော သစ်သီးဟူသော အစာရှိသည်၊ (“ဘဝိဿာမိ”၌ စပ်။)

ပရိစာရကောတိ-ကား၊ ကပ္ပိယ ၊ပေ၊ ဝတ္ထကရဏဝသေန-အပ်စပ်အောင် ပြုရခြင်း၊ သပိတ်ကို လှမ်းယူရခြင်း၊ ခြေကို ဆေးပေးရခြင်း အစရှိသော ဝတ်ကို ပြုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပရိစာရကော-အလုပ်အကျွေးသည်၊ (“သမ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏”ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) စ-ဆက်၊ ဂုဏာမိကော-ဂုဏ်အားဖြင့် လွန်ကဲသော၊ ဒီဏာသဝ သာမဏေရောပိ-ရဟန္တာသာမဏေသော်မှလည်း၊ ပုထုဇ္ဇနဘိက္ခုနော-ပုထုဇဉ် ရဟန်း၏၊ ဝုတ္တနယေန-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ [ကပ္ပိယကရဏ ၊ပေ၊ ဝတ္ထ ကရဏဝသေနကို ညွှန်းသည်။] ပရိစာရကော-သည်၊ ကာမံ ဟောတိ-အကယ်၍ ကား ဖြစ်ပါပေ၏၊ ပန - ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အယံ - ဤရသေ့သည်၊

သမာသဝသေန-ဒွန်သမာသ်၏ အဖြစ်ဖြင့်” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏၊ မိမိကား “ခါရိနာ + ဝဟိ တော-ထမ်းဆောင်အပ်သော + ဝိဝိဇော-အထူးထူးများသော ပရိက္ခရာတည်း၊ ခါရိဝိဝိဇော” ဟု တပျရိသ်ပြုသင့်မည် ထင်သည်။]

ပဝတ္ထဖလဘောဇနော။ ။ပဝတ္ထံ (မိမိ မရောက်မီ ဖြစ်နှင့်သော) + ဖလံ ပဝတ္ထ ဖလံ၊ “မိမိ မရောက်မီ ဖြစ်” ဟူသည် ကြွေကျပြီးသော အသီးတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပတိတဖလ” ဟု အဓိပ္ပာယ်တူ ဖွင့်သည် ပဝတ္ထဖလံ + ဘောဇနံ ယဿာတိ ပဝတ္ထဖလဘောဇနော။

ကာမဉ္စ။ ။ဒီဏာသဝသာမဏေပင် ဖြစ်စေကာမူ ပုထုဇဉ်ရဟန်း၏ ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်ကို ပြုစုရသောကြောင့် ပရိစာရက အမည်ရသည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် ရသေ့ကိုမှ “ပရိစာရက” ဟု အထူးမိန့်တော်မူရပါသနည်း၊ ဤသို့မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကာမဉ္စ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [ကာမဉ္စနေရာ၌ နနုထည့်၍ “ပရိစာရကော ဟောတိ နနု၊ အထကထံ (အဘိယနည်းဖြင့်) တာပသော လာမကော” ဟု စောဒနာ ဝါကျ ထုတ်ပါ၊ ပရိစာရကနှင့် လာမကသည် အဓိပ္ပာယ်တူ၏၊ သဒ္ဒတ္ထမျှသာ ကွဲသည်။]

ဒီဏာသဝသာမဏေရော။ ။“ ဥပရိဘူတာ + သမ္ပဒါ ” အရ မြင့်မြတ်သူ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော + ပြည့်စုံခြင်းကို “ဥပသမ္ပဒါ” ဟု ခေါ်၏၊ ထိုဥပရိဘူတာသို့ ရောက်ပြီး သူကို “ဥပရိဘူတာံ + သမ္ပဒန္တာ” အရ “ဥပသမ္ပန္န” ဟု ခေါ်၏၊ ထိုဥပရိဘူတာသို့ ရောက်သူသည် (ဥပစင်း-ရဟန်းသည်) ကုဋေကိုးထောင်ကျော် သိက္ခာတို့ကို ဥပသမ္ပဒကမ္မဝါစာ ဆုံးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဆောက်တည်ပြီး ဖြစ်ရကား ဒီဏာသဝသာမဏေထက် ထူးခြား၏၊ ထို့ကြောင့် ဒီဏာသဝသာမဏေသည် ပုထုဇဉ်ရဟန်း၏ အလုပ်အကျွေး (ပရိစာရက) သာ ဖြစ်ရသည်။

တာဒိသော-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော ပရိစာရကသည်။ န-မဟုတ်၊ ဂုဏဝသေနပိ-
ဂုဏ်၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝေယျာဝစ္စကရဏဝသေနပိ-ဝေယျာဝစ္စကို
ပြုရခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ လာမကောယေဝ-ညံ့သည်သာ၊ (အောက်ကျ
သည်သာ။)

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး၊ စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊
တာပသပဗ္ဗဇာ-ရသေ့၏ ပဗ္ဗဇာကို၊ သာသနဿ-သာသတော်၏၊ ဝိနာသမုခံတိ-
ပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်းဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ၊) ဝုတ္တာ-မိန့်တော်မူအပ်ပါသနည်း၊
ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဂစ္ဆန္တိ ဂစ္ဆန္တိ-ရှည်သောကာလသို့
ရောက်သွားသော ရောက်သွားသော၊ သာသနံ-သာသနာတော်သည်၊ တာပသ
ပဗ္ဗဇာဝသေန-ရသေ့၏ ပဗ္ဗဇာ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဩသက္ကိဿတိ-ဆုတ်ယုတ်လတ်၊
(တသ္မာ တာပသပဗ္ဗဇာ သာသနဿ ဝိနာသမုခန္တိ ဝုတ္တာ-ပြီ၊) ဟိ-ချဲ့၊ ဣမသ္မိ
သာသနေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-ရဟန်းအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ပြီး၍၊ (ရဟန်းပြုပြီး၍၊)
တိဿော-န်သော၊ သိက္ခာ-သိက္ခာတို့ကို၊ ပူရေတု-ဖြည့်ကျင့်ခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တံ-
မစွမ်းနိုင်သော အလဇ္ဇိရဟန်းကို၊ (“ဇိဂုစ္ဆိတွာ ပရိဝုဇ္ဇန္တိ”၌ စပ်) လဇ္ဇိနော-မကောင်း
မှုမှ ရှက်ခြင်းရှိကုန်သော၊ သိက္ခာကာမာ-သိက္ခာကို လိုလားသော ရဟန်းတို့သည်၊
တယာ-သင်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ဥပေါသထော ဝါ-ဥပုသ်ပြုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊
ပဝါရဏာဝါ-ပဝါရဏာ ပြုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သံဃကမ္ပဝါ-ကြွင်းသော
သံဃကံသည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ ဇိဂုစ္ဆိတွာ-စက်ဆုပ်၍၊
ပရိဝုဇ္ဇန္တိ-ရှောင်ကြဉ်ကြကုန်၏။

ဂုဏ ဟေ၊ လာမကောယေဝ။ ။ခီဏာသဝသာမဏေသည် ပုထုဇဉ်ရဟန်း၏
ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို ပြုရခြင်းကြောင့် ပရိစာရက (အလုပ်အကျွေး) ဖြစ်ရသော်လည်း ဂုဏ်
အားဖြင့်ကား ရဟန္တာဖြစ်သောကြောင့် အောက်တန်း မကျပါ၊ ဤတာပသဆိုသူကား သီလဂုဏ်
အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝေယျာဝစ္စကို ပြုရခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း အောက်တန်းကျသော
ကြောင့် လာမကဖြစ်ရသည်။

တာပသပဗ္ဗဇာ။ ။ဋီကာသစ်၌ တာပသပုဒ်ဝယ် သပစ္စည်းဟု ဆို၏၊ တာ၌ ဝုဒ္ဓိ
ရောက်ပုံကို ကြည့်၍ မာနသံပုဒ်၌ကဲ့သို့ ဣပစ္စည်းသာ သင့်၏၊ သ်ကား မနောဂိုဏ်းဖြစ်သော
ကြောင့် အပိုလာထားသော အက္ခရာသာ ဖြစ်သင့်ပါသည်၊ တပေါ + ယဿ အတ္ထိတိ
တာပသော၊ တာပသဿ + ပဗ္ဗဇာ တာပသပဗ္ဗဇာ။

ယသ္မာ ဟေ၊ ဩသက္ကိဿတိ။ ။ယသ္မာဟု ရှိသောကြောင့် တသ္မာထည့်၍ ပစ္ဆာ
ဝါကျကို ပြန်လှည့်ကာ ဝိသဇ္ဇနာဝါကျ လုပ်ရသည်၊ ဂစ္ဆန္တိ ဂစ္ဆန္တိသည် ဝိစ္ဆာပုဒ် မဟုတ်
အာဘိက္ခညပုဒ်တည်း၊ အာဘိက္ခညအဓိပ္ပာယ်ကို မောဂ္ဂဇ္ဈာန် (၁) ကဏ္ဍအဆုံးမှာ ကြည့်ပါ၊
သာသနာတော်သည် ကြာရှည်သော ကာလသို့ ရောက်လေ ရောက်လေသော် ရသေ့ပဗ္ဗဇာ
အဖြစ်ဖြင့် ဆုတ်ယုတ်လိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် တာပသပဗ္ဗဇာကို သာသနာတော် အစစ်၏ ပျက်စီး
ကြောင်းဟု ဟောတော်မူရသည်။

သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ဒုက္ကရ်-ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်သော၊ ခုရဓာရူပမံ-သင်ဓုန်းသွား၌ နင်းသွားရခြင်း ဥပမာရှိသော၊ သာသနေ-၌၊ ပဋိပတ္တိပူရဏံ-သီလအကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်ရခြင်းသည်၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲ၏၊ ပန-ကား၊ တာပသပဗ္ဗဇာ-ကို၊ သုကရာစေတီ-လွယ်ကူစွာလည်း ပြုအပ်၏၊ ဗဟုဇနသမ္ပတာ-များစွာသော လူအပေါင်းသည် အမြတ်ဟူ၍လည်း သမုတ်အပ်၏၊ [မဟာဇနေန + သေဌသမ္ပတာ-ဋီကာသစ်။] ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဝိဗ္ဗမိတွာ-လူထွက်၍၊ တာပသော-ရသေ့သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ အညေ-အခြားရဟန်းတို့သည်၊ တံ-ထိုရဟန်းလူထွက်ရသေ့ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ တယာ-သည်၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်သနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆန္တိ-မေးကြကုန်၏၊ သော-ထိုရဟန်းလူထွက် ရသေ့သည်၊ တုမှာကံ-အရှင်တို့၏၊ သာသနေ-၌၊ ကမ္ပံ-အလုပ်ကို၊ ဝါ-သည်၊ ဘာရိယံ-ထမ်းဆောင်အပ်၏၊ ဝါ-ဝန်လေး၏၊ ဣမ ပန-ဤရသေ့ဘဝ၌ကား၊ မယံ-တို့သည်၊ သစ္စန္ဒစာရိနော-မိမိအလိုဆန္ဒအတိုင်း လှည့်လည်နိုင်ကြကုန်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝဒတိ-ပြော၏၊ သောပိ-ထိုရဟန်းသည်လည်း၊ ယဒိ ဧဝံ-ယင်းသို့ဖြစ်လျှင်၊ [“သစ္စန္ဒစာရိနော-ကုန်သည်၊ (ယဒိ) ဟောန္တိ-ကုန်အံ့၊ ဧဝံ (သတိ)-သော်” ဟု အနပ်ကျယ် မှတ်ပါ။] အဟံပိ-တပည့်တော်သည်လည်း၊ ဧတ္ထေဝ-ဤရသေ့ဘဝ၌ပင်၊ ပဗ္ဗဇာမိ-ကျင့်တော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ တဿ-ထိုရဟန်းလူထွက် ရသေ့၏၊ အနုသိက္ခန္တော-အတုလိုက်၍ ကျင့်သော၊ တာပသော-သည်၊ ဟောတိ-၏။ [အနုသိက္ခန္တောတိ ဒိဌာနု ဂတိယာ သိက္ခန္တော-ဋီကာသစ်၊ အဓိပ္ပာယ်ထွက်သော။]

ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ အညေပိ-အခြားရဟန်းတို့သည်လည်း၊ (တာပသာ-တို့သည်၊ ဟောန္တိ) အညေပိ-တို့သည်လည်း၊ (တာပသာ ဟောန္တိ) ဣတိ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ ကမေန-အစဉ်အားဖြင့်၊ တာပသာဝ-ရသေ့တို့သည်သာ၊ ဗဟုကာ-များကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ တေသံ-ထိုရသေ့တို့၏၊ ဥပ္ပန္နကာလေ-ဖြစ်ရာအခါ၌၊ သာသနံ-သည်၊ ဩသက္ကိတံနာမ-ဆုတ်ယုတ်သည်မည်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ်၊ လောကေ-၌၊ ဧဝုပေါ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဗုဒ္ဓေါနာမ-ဘုရား

ခုရဓာရူပမံ။ ။ခုရဓာရာ + ဥပမာ ယဿာတိ ခုရဓာရူပမံ (ပဋိပတ္တိပူရဏံ)၊ သင်ဓုန်းသွားတို့၏ အပေါ်ဖြင့် နင်း၍သွားရခြင်းကဲ့သို့ သီလပဋိပတ္တိကို ဖြည့်ကျင့်ရခြင်းမှာ ခဲယဉ်းလှသည်-ဟူလို။ [ခုရဓာရူပမန္တိ ခုရဓာရာနံ မတ္တကေနေဝ (“မတ္တကေယေဝ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏၊) အတ္တမိတွာ ဂမနူပမံ-ဋီကာ၊ ခုရဓာရာဖြင့် ခုရဓာရတို့ နင်းသွားခြင်းတိုင်အောင် ဌာနူပစာရအားဖြင့် ယူပါ။]

သစ္စန္ဒစာရိနော။ ။သဿ + ဆန္ဒော သစ္စန္ဒော၊ စရန္တိတိ စာရိနော၊ သစ္စန္ဒေန-မိမိဆန္ဒအားဖြင့် (မိမိအလိုဆန္ဒအတိုင်း) + စာရိနော သစ္စန္ဒစာရိနော၊ ဤသို့ပြုသင့်၏၊ ဋီကာသစ်၌ကား “ဆန္ဒေန + သဟ +စရန္တိတိ သစ္စန္ဒစာရိနော” ဟု ပြုလေသည်။

မည်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ-ပွင့်ခဲ့ဖူးပြီ၊ တဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဤဒိသံနာမ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်မည်သော၊ သာသနံ-သာသနာသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ သုတမတ္ထမေဝ-ကြားအပ်ကာမျှသည်သာ၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်တော့လတ်၊ ဣဒံ-ဤသာသနာတော်၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇိ-ကို၊ သာသနဿ-၏၊ ဝိနာသမုခန္တိ-ပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်း ဟူ၍၊ အာဟ-ပြီ။

ကုဒါလပိဋကန္တိ-ကား၊ ကန္ဓမူလဖလဂ္ဂဟဏတ္ထံ-သစ်ဥ၊ သစ်မြစ်၊ သစ်သီး တို့ကို ယူခြင်းအကျိုးငှာ၊ ကုဒါလဥေဝ-ပေါက်တူးကိုလည်းကောင်း၊ ပိဋကဥ-တောင်းကိုလည်းကောင်း၊ (“အာဒါယ-ယူ၍”ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) ဂါမသာမန္တ ဝါတိ-ကား၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါဒိနိ-ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ အစရှိသည်တို့ကို၊ [အာဒိဖြင့် ပါဠိတော်၌ လာသော ပဝတ္ထဖလဘောဇနတံ၊ ကန္ဓမူလဖလဘောဇနတံကို ယူပါ။] အဘိနသမျှဏန္တော-ကောင်းစွာ မရောက်နိုင်သည်၊ ဝါ-အားထုတ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သည်၊ (ဟုတွာစ)-၍လည်းကောင်း၊ ကသိကမ္ပာဒိဟိ-လယ်ထွန်မှု အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ဇီဝိတံ-အသက်မွေးမှုကို၊ နိပ္ပာဒေတုံ-ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ ဒုက္ခံ-ခဲယဉ်း၏၊ ဣတိ-သို့၊ မညမာနော-မှတ်ထင်သည်၊ (ဟုတွာ)စ-၍လည်းကောင်း၊ [လူထုံးစံအတိုင်း အသက်မွေးရန်လည်း ခဲယဉ်း၏ဟု တွေးမိ၍လည်းကောင်း၊] ဗဟုဇနကုဟာပနတ္ထံ-များစွာသော လူအပေါင်းကို အံ့ဩစေခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဂါမ သာမန္တေဝါ-ရွာ၏အနီး၌သော်လည်းကောင်း၊ နိဂမသာမန္တေဝါ-နိဂုံး၏ အနီး၌ သော်လည်းကောင်း၊ [“သာမန္တေ”ဟု ဖွင့်သဖြင့် သာမန္တံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို သတ္တမိအနက်၌ သက်သည်ဟု ပြသည်။] အဂ္ဂိသာလံ-မီးတင်းကုန်ကို၊ (မီးပူဇော်ရာ တဲကို) ကတွာ-၍၊ သပ္ပိ၊ ပေ၊ တက္ကုလာဒိဟိစေဝ-ထောပတ်၊ ဆီ၊ နို့ဓမ်း၊ ပျားရည်၊ တင်လဲ၊ နှမ်း၊ ဆန် အစရှိသည်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ နာနာဒါရူဟိစ-အမျိုးမျိုးသော ထင်း အစရှိသည်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဟောမကရဏဝသေန-မီးပူဇော်မှုကို ပြခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ [ထောပတ်စသည်ကို မီး၌ထည့်၍ ပူဇော်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်-ဟုလို။] အဂ္ဂိ-ကို၊ ပရိစရန္တော-ပြုစုလုပ်ကျွေးလျက်၊ အတ္တတိ-နေ၏။ [နာနာဒါရူဟိတိ ပလာသရုက္ခဒဏ္ဍာဒိဟိ နာနာဝိသေမိဓာဒါရူဟိ-ပေါက်ပင် ထင်ချောင်း အစရှိ သော အမျိုးမျိုးသော မီးစာထင်းတို့ဖြင့်-ဋီကာ။]

ဗဟုဇနကုဟာပနတ္ထံ။ ။စုရာဒိ ကုဟဓာတ်သည် ဝိမှယ (အံ့ဩဖွယ်ဖြစ်ခြင်း) အနက်ဟောတည်း၊ ဣပေပစ္စည်းကြောင့် “အံ့ဩစေခြင်း”ဟု အနက် မှတ်ပါ၊ ကုဟာပိယတေ-အံ့ဩစေခြင်း၊ ကုဟာပနံ-ခြင်း၊ ဗဟုဇနဿ + ကုဟာပနံ ဗဟုဇနကုဟာပနံ၊ မီးပူဇော်နေ သည်ကို မြင်ရသောလူတို့က “တကဲ့ သူတော်သူမြတ်ကြီးပါတကား” ဟု တအံ့တဩ ခိုးမွမ်းစေ လိုခြင်း၊ [ဗဟုဇနကုဟာပနတ္ထန္တိ ဗဟုဇနော ဇနဿ ဝိမှာပနတ္ထံ-ဋီကာသစ်၊ ဝိ + မှိဓာတ် + ဣပေပစ္စည်း + ယုပစ္စည်းဖြင့် “ဝိမှာပနံ” ဟု ဖြစ်၏။]

စတုဒ္ဒါရုံ အဂါရုံကရိတွာတိ ကား၊ စတုမုခံ-လေးခုသော ဝင်ရာအပေါက်ရှိသော၊ (မုခံ ၄ ခုရှိသော)၊ ပါနာဂါရုံ-သောက်ရေထားရာတဲကို၊ (ဇရပ်ကို)၊ (ပိဝန္တိ ဧတ္ထာ ပါနံ၊ ပါနံစ + တံ + အဂါရုံစာတိ ပါနာဂါရုံ။) ကတွာ-၍၊ [ထိုတဲအတွင်း၌ သောက်ရေတွေ အများကြီး ထားသည်။] တဿ-ထိုတဲ၏၊ ဒွါရေ-တံခါးပေါက်၌၊ မဏ္ဍပ်-မဏ္ဍပ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ တတ္ထ-ထိုမဏ္ဍပ်၌၊ ပါနီယံ-သောက်ရေကို၊ ဥပဌပေတွာ-တည်စေ၍၊ [တဲအတွင်း၌ ရှိသောရေကို ရေအိုးစင်ပေါ်၌ ရှိသော အိုးအတွင်းသို့ ပြောင်း၍ ထည့်ခြင်းကို ဆိုသည်။] အာဂတာဂတေ-လာကုန် လာကုန်သော ခရီးသွားတို့ကို၊ ပါနီယေန-သောက်ရေဖြင့်၊ အာပုစ္ဆတိ-ပန်ပြော၏၊ [“ရေသောက်ကြပါဦး” စသည်ဖြင့် ပြောဆိုသည်-ဟူလို၊] အဿ-ထိုရသေ့အား၊ ဝါ-၏၊ အဒ္ဓိကာ-ခရီးသွားတို့သည်၊ ကိလန္တာ-ပင်ပန်းကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပါနီယံ-ကို၊ ပိဝိတွာ-သောက်ပြီး၍၊ တုဌာ-နှစ်သက်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ [“ပရိတုဌာ-အဖန်ဖန် နှစ်သက်ကုန်သည်” ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။] ယံ ဘတ္ထပုဋ်ဝါ-အကြင် ထမင်းထုပ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ (ယာနိ) တဏှုလာဒီနိဝါ-အကြင်ဆန် အစရှိသည်တို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဒေန္တိ-ပေးလှူကြကုန်၏၊ တံ သဗ္ဗပိ-ထိုအလုံးစုံသော လှူဖွယ်ကိုလည်း၊ ဂဟေတွာ-ခံယူပြီး၍၊ အမ္ဗိလယာဂုအာဒီနိ-ရက်တက်ချင်ရည်ဖြင့် ပြုအပ်သော ယာဂု အစရှိသည်တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ [အမ္ဗိလယာဂုနာမတက္ကာဒိ အမ္ဗိလသံယုတ္တာ ယာဂု၊-ဋီကာ၊ ရှေးက “ဟင်းစပ်ယာဂု၊ ဗြီးစပ်ယာဂု” ဟု ခေါ်၏။] ဗဟုတရံ-သာ၍များစွာ၊ အာမိသဂ္ဂဟဏတ္ထံ-အာမိသကို ခံယူခြင်းငှာ၊ ကေသဉ္စိ-အချို့သော ခရီးသွားတို့အား၊ အန္တံ-အစာကို၊ ဒေတိ၊ ကေသဉ္စိ-တို့အား၊ ဘတ္ထပစနဘာဇနာဒီနိ-ထမင်းချက်အိုး အစရှိတို့ကို၊ (ဒေတိ)၊ [ပါဠိတော်၌ “သမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏောဝါ” ဟု သမဏဗြာဟ္မဏတို့ကိုသာ ပြသော်လည်း အတ္ထန္တရဝိကပ္ပနဝါသဒ္ဓါဖြင့် ခရီးသွားသူ လူအပေါင်းကို ယူစေလိုသောကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “အဒ္ဓိကာ” ဟု သာမညဆိုထားသည်။]

တေဟိပိ-ထိုခရီးသွားတို့သည်လည်း၊ [ပိဖြင့် ရှေ့ဝါကျလာ အဒ္ဓိကကို ပေါင်း။] ဒိန္တံ-ပေးလှူအပ်သော၊ အာမိသံဝါ-သင်္ကန်းစသော အာမိသကို သော်လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗဏ္ဍာဒီနိဝါ-ကောက်အစရှိတို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဂဏှာတိ-ခံယူ၏၊ တာနိ-ထိုအာမိသ ပုဗ္ဗဏ္ဍာအစရှိသည်တို့ကို၊ ဝဇီယာ-၂ ဆ ၃ ဆ တိုးပွားခြင်းငှာ၊ ပယောဇေတိ - ယှဉ်စေ၏၊ ဝါ-အားထုတ်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (ဤနည်းအားဖြင့်)

အာမိသံဝါ၊ပေ၊သဏ္ဌပေတိ။ ။တဏှာဒီဟိ အာမသိတဗ္ဗတော (ဇု၊ဟာငါ၊ဟာဟု သုံးသပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) စိဝရာဒိအာမိသံနာမ (ရသေ့၏ သင်္ကန်း အစရှိသော ပစ္စည်းသည် အာမိသမည်၏)၊ ဝဇီယာတိ ဒီဂုဏတိဂုဏာဒိဝဇီယာ-၂ ဆ ၃ ဆ အရှိသော အတိုးအပွားဖြင့်၊ ကုဋုမ္ဘံ သဏ္ဌပေတိတိ ခနံ ပတိဌာပေသိ။

ဝဗုဒ္ဓဓာနဝိဘဝေါ-တိုးပွားသော စည်းစိမ်ရှိသည်။ (ဟုတွာ) ဂေါမဟိသဒါသိဒါသ ပရိဂ္ဂဟံ-နွား၊ ကျွဲ၊ ကျွန်မိန်းမ၊ ကျွန်ယောက်ျားကို သိမ်းဆည်းခြင်းကို၊ ကရောတိ-၏။ မဟန္တ-များစွာသော၊ ကုဋုမ္ပ-ဥစ္စာကို၊ သဏ္ဌပေတိ-ကောင်းစွာ တည်စေ၏။ ကုမံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော အကျင့်ကို၊ [အောက်၌ ပြလတ်သော “ဧဝံ ပဋိပဇ္ဇတိ” ကို ကြည့်၍ “အကျင့်” ဟု စွဲသည်။] သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ စတုဒ္ဒါရံ၊ ပေ၊ အစ္ဆတိတိ-တိဟူသော၊ ဧတံ (သုတ္တံ)-ဤပါဠိကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီ။

ပန-ဆက်၊ တမဟံ၊ ပေ၊ ပဋိပုဇ္ဇေဿာမိတိ ကုဒံ-ဟူသော ဤစကားသည်၊ အဿ-ထိုစတုတ္ထရသေ၏၊ ပဋိပတ္တိမုခံ-ကောဟညအကျင့်၏ အမြွက်မျှသာတည်း၊ (ကသွာ-ကြောင့်၊ ကုဒံ-ဤစကားသည်၊ အဿ-ထိုစတုတ္ထရသေ၏၊ ပဋိပတ္တိမုခံ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ကုတိ ဝိညာယတိ-နည်း၊) ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊ ကုမိနာ မုခေန-ဤယထာသတ္တိ ယထာဗလံ ပဋိပုဇ္ဇနကို အဦးပဓာန ပြုသဖြင့်၊ သော-ထိုစတုတ္ထရသေသည်၊ ဧဝံ-ဤဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ (အဋ္ဌကထာ၌ “တတ္ထ ပါနီယံ ဥပဋ္ဌပေတွာ” စသည်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊) ပဋိပဇ္ဇတိ-ကျင့်၏၊ ကုတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ကုဒံ-သည်၊ အဿ-၏၊ ပဋိပတ္တိမုခံ-သည်၊ ဟောန္တိ၊ ကုတိ ဝိညာယတိ။)

စ-ဆက်၊ ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ပါဠိတော်အစဉ်ဖြင့်၊ ဘဂဝတာ၊ သဗ္ဗာပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တာပသပဗ္ဗဇာ-ရသေတို့၏ ပဗ္ဗဇာတို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ-ညွှန်ပြအပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောတိ၊ ကထံ။

ပဋိပတ္တိမုခံ။ ။ပါဠိတော်၌ စတုတ္ထပုဂ္ဂိုလ်၏ အကျင့်ကိုပြရာဝယ် “တမဟံ ယထာ သတ္တိ ယထာဗလံ ပဋိပုဇ္ဇေဿာမိ” ဟု ဤမျှလောက်သာ ပြထားပါလျက် “အဘယံကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ သောက်ရေဖြင့် ဖိတ်မန်ပုံ၊ အနုစသည် ပေးပုံမှစ၍ ကုဋုမ္ပသဏ္ဌာပနတိုင်အောင် ဖွင့်နိုင်ပါသည်” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကုဒံ ပနဿ ပဋိပတ္တိမုခံ” ဟု မိန့်သည်။ ပါဠိ တော်၌ “တမဟံ၊ ပေ၊ ပဋိပုဇ္ဇေဿာမိ” ဟူသော စကားသည် စတုတ္ထပုဂ္ဂိုလ်၏အကျင့်တို့တွင် အနည်းငယ် အကျင့်မျှကိုသာ နိဒ္ဒိဋ္ဌာနည်းအားဖြင့် ပြသော စကားဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ ကျင့်ပုံအမျိုးမျိုးကို ဖွင့်ဆိုနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

ဋီကာ။ ။အဿာတိ စတုတ္ထပုဂ္ဂလဿ၊ ပဋိပတ္တိ မုခံတိ ကောဟညပဋိပတ္တိယာ (အံဩဖွယ်ကို ဖြစ်စေတတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကျင့်၏) မုခမတ္တံ (အမြွက်မျှတည်း)၊ သော ဟိ နာနာဝိခေန ကောဟညေန လောကံ ဝိမ္မာပေန္တော တတ္ထ အစ္ဆတိ၊ တေနာဟ - ကုမိနာ ဟိ မုခေန သော ဧဝံ ပဋိပဇ္ဇတိတိ၊ [ဤ၌ “ကောဟည” ဟူသည် အံဩဖွယ်ဖြစ် လောက်သော တန်ခိုးပြခြင်း မဟုတ်၊ သောက်ရေဖြင့် ဖိတ်မန်မှု၊ ပူဇော်မှု စသည်ကိုပင် ကျေးဇူးတင်စရာ (တော်ပါပေသည်ဟု ချီးမွမ်းစရာ) ဖြစ်သောကြောင့် “ကောဟည ” ဟု ဆိုသည်။]

(သဗ္ဗာပိ တာပသပဗ္ဗဇာ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ နိဒ္ဒိဌာ-ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-နည်း၊) ဟိ-ချဲ့၊ တာပသာ - ရသေ့တို့သည်၊ သပုတ္တဘရိယာ - သပုတ္တဘရိယတို့လည်းကောင်း၊ ဥဉ္ဇာစရိယာ - တို့လည်းကောင်း၊ အနုဂ္ဂိပတ္တိကာ - တို့လည်းကောင်း၊ အသာမပါကာ-တို့လည်းကောင်း၊ အသုမုဋ္ဌိကာ-တို့လည်းကောင်း၊ (အယမုဋ္ဌိကာ-ဟုလည်း ရှိ၏၊) ဒန္တဝတ္ထလိကာ-တို့လည်းကောင်း၊ ပဝတ္ထဖလဘောဇနာ-တို့လည်းကောင်း၊ ပဏ္ဍုပလာသိကာ-ပဏ္ဍုပလာသိကတို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အဌဝိဓာ-ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ)။

တတ္ထ-ထိုရှစ်မျိုးသော ရသေ့တို့တွင်၊ ယေ-အကြင်ရသေ့တို့သည်၊ ကေဏိယဇဇိလော ဝိယ-ကေဏိယမည်သော ရသေ့သည်ကဲ့သို့၊ ကုဋ္ဌမ္ပ-ဥစ္စာကို၊ သဏ္ဌာပေတွာ-ကောင်းစွာ တည်တံ့စေ၍၊ ဝသန္တိ-နေကြကုန်၏၊ တေ-တို့သည်၊ သပုတ္တဘရိယာနာမ-သပုတ္တဘရိယာရသေ့တို့မည်၏၊ ဝါ-သားမယားနှင့်တကွဖြစ်သော ရသေ့တို့မည်၏၊ ပန-ကား၊ ယေ-တို့သည်၊ သပုတ္တဒါရဘာဝေါနာမ-သားမယားနှင့်တကွဖြစ်သည်၏ အဖြစ်မည်သည်၊ (သားမယားရှိသူ၏ အဖြစ်မည်သည်၊) ပဗ္ဗဇိတဿ-ရသေ့ရဟန်းအား၊ အယုတ္ထော-မသင့်၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ လာယနမဒ္ဒန-ဌာနေသု-ရိတ်ရာဌာန၊ နယ်ရာဌာနတို့၌၊ ဝီဟိမဂ္ဂမာသတိလာဒီနိ-ကောက်၊ ပဲနောက်၊ ပဲကြီး၊ နှမ်း အစရှိသည်တို့ကို၊ သင်္ကမိတွာ-စုရုံး၍၊ (အလှူခံသော အားဖြင့်စုရုံး၍)၊ ပစိတွာ-ချက်၍၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ-သုံးဆောင်ကြကုန်၏၊ တေ-တို့သည်၊ ဥဉ္ဇာ စရိယာ နာမ-တို့မည်၏၊ ဝါ-ကောက်ပဲတို့ကို ရှာမှီးခြင်းဟူသော အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း အကျင့်ရှိသော ရသေ့တို့မည်၏။

ယေ-တို့သည်၊ ခလေန-ကောက်ပဲနယ်ရာ တလင်းတစ်ခုဖြင့်၊ ခလံ-ကောက်ပဲနယ်ရာ တလင်းတစ်ခုသို့၊ ဝိစရိတွာ-လှည့်လည်၍၊ ဝီဟိ-ကောက်ကို၊ (ကောက်ပဲကို) အာဟရိတွာ-၍၊ ကောဇ္ဇေတွာ-ထောင်းထု၍၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တိနာမ-သုံးဆောင်ရခြင်းမည်သည်၊ အယုတ္တံ-ရသေ့ရဟန်းအား မသင့်၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဂါမနိဂမေသု-ရွာ၊ နိဂုံးတို့၌၊ တဏှာလဘိက္ခံ-ဆန်ဆွမ်းကို၊ ဂဟေတွာ-ခံယူ၍၊ ပစိတွာ

ကေဏိယဇဇိလော။

။ကေဏိယရသေ့၏ အကြောင်းအရာကို ဝိနည်းမဟာဝဂ္ဂ-ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓကဋ္ဌိလည်းကောင်း၊ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ-သေလသုတ် ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာ၌လည်းကောင်း ရှုပါ၊ ထိုရသေ့သည် မူလကပင် ဓနရှင်ဖြစ်၍ ရသေ့လုပ်သောအခါလည်း ဥစ္စာ တိုးပွားအောင် ကြိုးစား၏၊ နေ့အခါ ရသေ့အဝတ်ဖြင့် နေ၏၊ ညဉ့်အခါ ကာမစည်းစိမ်ကို ခံစား၏၊ ထို့ကြောင့် “သပုတ္တဘရိယရသေ့” ဟု ဆိုသည်။ [သဟ + ပုတ္တဘရိယာဟိ ယေ ဝတ္တန္တိတိ သပုတ္တဘရိယာ။]

ဥဉ္ဇာစရိယာ။

။ဥဉ္ဇာဓိဓာတ်သည် ကောက်၊ ပဲတို့ကို ရှာမှီးခြင်းအနက် ဟော၏၊ ဥဉ္ဇာနံ-ကောက်၊ ပဲစသည်ကို ရှာမှီးခြင်း၊ ဥဉ္ဇာ-ခြင်း၊ ဥဉ္ဇာ + စရိယာ (အသက်မွေးကြောင်း အကျင့်) ယေသံတိ ဥဉ္ဇာစရိယာ-ကောက်၊ ပဲတို့ကို ရှာမှီးခြင်းဟူသော + အသက်မွေးကြောင်း အကျင့်ရှိသော ရသေ့တို့။

ပရိဘုရန္တိ၊ တေ-တို့သည်၊ အနဂ္ဂိပတ္တိကာနာမ-တို့မည်၏။ ဝါ-မီးဖြင့် ချက်အပ်သော ဆွမ်းဖြင့် အသက်မွေးသူများ မဟုတ်သူတို့မည်၏။ ပန-ကား၊ ယေ-တို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိတဿ-အား၊ ဝါ-၏။ သာမံပါကေန-ကိုယ်တိုင် ချက်ခြင်းဖြင့်၊ ကိ-အဘယ်မှာ သင့်တော်အံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဂါမံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ ပက္ကဘိက္ခမေဝ-ချက်အပ်ပြီးသော ထမင်းကိုသာ၊ ဂဏန္တိ-ခံယူကုန်၏။ တေ-တို့သည်၊ အသာမံ ပါကာနာမ-တို့မည်၏။ ဝါ-ကိုယ်တိုင်ချက်ခြင်း မရှိသော ရသေ့တို့မည်၏။

ယေ-ထိုသည်၊ ဒိဝသေ ဒိဝသေ-နေတိုင်း နေတိုင်း၌၊ ဘိက္ခာပရိယေဋ္ဌိနာမ-ဆွမ်းကို ရှာမှီးရခြင်းမည်သည်၊ ပဗ္ဗဇိတဿ-အား၊ ဝါ-၏အတွက်၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ မုဋ္ဌိပါသာဏေန-လက်ဆုပ်ပမာဏရှိသော ကျောက်ဖြင့်၊ အဗ္ဗာဓုကာဒိနံ-ဝေး (ဝေး) ပင် အစရှိကုန်သော၊ ရုက္ခာနံ-သစ်ပင်တို့၏၊ တစံ-အခွံအခေါက်ကို၊ ကောဋေတွာ-ထုရိုက်၍၊ ခါဒန္တိ-ခဲစားကြကုန်၏။ တေ-တို့သည်၊ အယမုဋ္ဌိကာနာမ-တို့မည်၏။ (လက်ဆုပ်ပမာဏရှိသော သံကဲ့သို့ မာသော ကျောက်ဖြင့် အသက်မွေးသော ရသေ့တို့မည်၏။) [“အသ္မမုဋ္ဌိကာနာမ-လက်ဆုပ် ပမာဏရှိသော ကျောက်ဖြင့် အသက်မွေးကြသော ရသေ့တို့မည်၏” ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။] ပန-ကား၊ ယေ-တို့သည်၊ ပါသာဏေန-ကျောက်ဖြင့်၊ တစံ-ကို၊ ကောဋေတွာ-၍၊ ဝိစရဏံနာမ-လှည့်လည်ရခြင်းမည်သည်၊ ဒုက္ခံ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့

အနဂ္ဂိပတ္တိကာ။

။အဂ္ဂိနာ + ပက္ကံ အဂ္ဂိပက္ကံ-မီးဖြင့်ချက်အပ်သော ထမင်း၊ အဂ္ဂိပက္ကေန-ဖြင့် + ဇိဝန္တိတိ အဂ္ဂိပတ္တိကာ၊ န + အဂ္ဂိပတ္တိကာ အနဂ္ဂိပတ္တိကာ-မီးဖြင့်ချက်အပ်သော ထမင်းဖြင့် အသက်မွေးသူတို့ မဟုတ်၊ “ဆန်ဖြင့် အသက်မွေးသူတို့” ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “တဏှာလဘိက္ခံ ဂဟေတွာ” ဟု ဆိုသည်။ [ဥာစရိယတို့ကဲ့သို့ ကောက်ပဲကိုလည်း အလှူမခံ၊ ဆန်ကိုသာ အလှူခံခြင်းသည် ဥာစရိယတို့မှ ကွဲပြား၏။ ယခုအခါ ဆွမ်းဆန်ခံ၍ ကျောင်း၌ ချက်စားကြသော ဘုန်းကြီးများကဲ့သို့တည်း။]

အသာမံပါကာ။

။အနဂ္ဂိပတ္တိကတို့သည် ကိုယ်တိုင်ချက်၍ စားကြ၏။ ဤရသေ့တို့ကား ကိုယ်တိုင်မချက်ဘဲ (ယခုအခါ သံဃာတော်များ ဆွမ်းခံကြသကဲ့သို့) ကျက်ပြီး ဆွမ်းကိုသာ အလှူခံကြသည်။ [သာမံ + ပါကော ယေသံတိ သာမံပါကာ၊ န + သာမံပါကာ၊ အသာမံပါကာ၊ သာမံသည် နိဂ္ဂဟိတန္တ နိပါတ်တည်း။]

အယမုဋ္ဌိကာ။

။အယော ဝိယာတိ အယော-သံကဲ့သို့ မာသောကျောက်၊ ထိုကျောက်သည် လက်သီးဆုပ်ပမာဏရှိသောကြောင့် “မုဋ္ဌိ” ဟု ဆိုသည်။ မုဋ္ဌိပမာဏော + အယော အယမုဋ္ဌိ၊ အယမုဋ္ဌိနာ + ဝတ္တန္တိ-အသက်မွေးကြကုန်၏။ [ဣတိ အယမုဋ္ဌိကာ၊ ဋီကာသစ်၌ “အယမုဋ္ဌိကာ” ပုဒ်ကို ဖွင့်သည်၊ အသ္မသဒ္ဓါ ကျောက်ခဲအနက်ကို ဟောသောကြောင့် “အသ္မမုဋ္ဌိကာ” လည်း သင့်ပါ၏။]

ကြံ၍၊ ဒန္တေဟေဝ-သွားတို့ဖြင့်သာ၊ ဥပ္ပါဒေတွာ-ထုတ်နှုတ်၍၊ ခါဒန္တိ-ကုန်၏။ တေ-တို့သည်၊ ဒန္တဝတ္ထလိကာနာမ-တို့မည်၏။ ဝါ-သွားတို့ဖြင့် ထုတ်နှုတ်အပ်သော အခွံအခေါက်ဖြင့် အသက်မွေးကြသော ရသေ့တို့မည်၏။

ယေ-တို့သည်၊ ဒန္တေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဥပ္ပါဒေတွာ-၍၊ ခါဒနံနာမ-မခဲစားရခြင်း မည်သည်၊ ပဗ္ဗဇိတဿ-၏။ ဝါ-အတွက်၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲ၏။ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ လေဇ္ဈဒဏ္ဍာဒိဟိ-ခဲ၊ ဒုတ် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ပဟရိတွာ-ပုတ်ခတ်၍၊ ပါတိတာနိ-ကျစေအပ်ကုန်သော၊ ဖလာနိ-သစ်သီးတို့ကို၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ-ကုန်၏။ တေ၊ ပဝတ္ထဖလဘောဇနာနာမ-တို့မည်၏။ ဝါ-ဖြစ်စေအပ်သော သစ်သီးဟူသော အစာရှိသော ရသေ့တို့မည်၏။ ပန-ကား၊ ယေ-တို့သည်၊ လေဇ္ဈဒဏ္ဍာဒိဟိ-တို့ဖြင့်၊ ပါတေတွာ-ကျစေ၍၊ ပရိဘောဂေါနာမ-သုံးဆောင်ရခြင်းမည်သည်။ ပဗ္ဗဇိတဿ-အား၊ အသာရပွေါ-မလျောက်ပတ်၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ သယံပတိတာနေဝ-အလိုလို ကြွေကျသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုပ္ဖဖလပဏ္ဍာပလာသဒိနိ-အပွင့်၊ အသီး၊ ဖျော့တော့ ဝင်းဝါသော သစ်ရွက် အစရှိသည်တို့သည်၊ ခါဒန္တာ-ခဲစားကြကုန်လျက်၊ ယာပေန္တိ-မျှတကြကုန်၏။ တေ-ထိုရသေ့တို့သည်၊ ပဏ္ဍာပလာသိကာနာမ-တို့ မည်၏။ ဝါ-ဖျော့တော့ ဝင်းဝါသော သစ်ရွက်တို့ဖြင့် အသက်မွေးကြသော ရသေ့တို့ မည်၏။

ဒန္တဝတ္ထလိကာ။

။ဒန္တေန-ဖြင့် + ဥပ္ပါဋိတံ-နှုတ်အပ်သော + ဝတ္ထလံ-သစ်ခွံ သစ်ခေါက်တည်း၊ ဒန္တဝတ္ထလေန + ဝတ္ထန္တိ-အသက်မွေးကြကုန်၏။ ဣတိ ဒန္တဝတ္ထလိကာ၊ သွားဖြင့် နှုတ်ယူအပ်သော သစ်ခွံ သစ်ခေါက်ကို စားနေကြသော ရသေ့များ။ [ပဋေဓာတ်သည် ဂတိအနက်ကို ဟော၏။ “ဥ-အထက်သို့ + ပါဋ-တက်စေခြင်း” ဟူသည် နှုတ်၍ ထုတ်၍ ယူခြင်းတည်း။ “ဥဗ္ဗာဋေတွာ” ဟု စာအုပ်တို့၌ ရှိသည်။]

ပဝတ္ထဖလဘောဇနာ။

။နောက်၌ “ပါတေတွာ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤ၌ “ပဟရိတွာ ပါတိတာနိ ဖလာနိ” ဟု ပါ၌ ဝုဒ္ဓိရှိသင့်၏။ ပဝတ္ထ၌လည်း ကာရိတ်ကျေဟု ကြံသင့်၏။ ဤသို့ကြံမှ နောက်၌ “သယံ ပတိတာနေဝ” ဟု ဧဝဖြင့် ပါဟိတကို ကန့်ရာရောက် မည်။ [ပဝတ္ထိယတေ-ဖြစ်စေအပ်၏။ ဣတိ ပဝတ္ထံ၊ ပဝတ္ထံစ + တံ + ဖလံစာတိ ပဝတ္ထဖလံ၊ ပဝတ္ထဖလံ + ဘောဇနံ ယေသံတိ ပဝတ္ထဖလဘောဇနာ၊ ဋီကာသစ်၌ “တံ ဘုဉ္ဇန္တိ သီလေနာတိ ပဝတ္ထဖလဘောဇနော” ဟု ပြု၏။ တစ်ချို့နေရာ၌ကား ပဝတ္ထ၌ ကာရိတ်မဝင်စေရ၊ မိမိ မရောက်မီ ဖြစ်နှင့် ကြွေနှင့်သော သစ်သီးကို ယူရသည်။]

ပဏ္ဍာပလာသိကာ။

။ပလာသသဒ္ဓါသည် သစ်ရွက်အနက်ကို ဟော၏။ ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် ပဏ္ဍာပလာသ (ဖျော့တော့ဝင်းဝါသော သစ်ရွက်) ကို ပြထား၏။ အလိုလို ကြွေသော အပွင့်အသီးတို့ကိုလည်း ယူပါ။ ထို့ကြောင့် “ပုပ္ဖဖလပဏ္ဍာပလာသဒိနိ” ဟု ဆိုသည်။ [ဋီကာသစ်၌ ပဏ္ဍာပလာသဥေဝ ပုပ္ဖဖလာဒိစ ပလာသံ” ဟု ဧကသေသံ ပြု၍ “ပဏ္ဍာဘူတံ + ပလာသံ ပဏ္ဍာပလာသံ” ဟု ပြုလေ၏။ ထို့နောက် “ပဏ္ဍာပလာသေန + ဝတ္ထန္တိတိ ပဏ္ဍာပလာသိကာ” ဟု ပြု။]

တေ-ထိုပဏ္ဍာပလာသိရသေ့တို့သည်၊ ဥက္ကဋ္ဌမဇ္ဈိမမုဒုကဝသေန-ဥက္ကဋ္ဌရသေ့၊ မဇ္ဈိမရသေ့၊ မုဒုကရသေ့တို့၏ အပြားဖြင့်၊ တိဝိဓာ-၃ ပါး အပြားရှိကုန်၏။ တတ္ထ-ထို ၃ မျိုးသော ရသေ့တို့တွင်၊ ယေ-အကြင်ရသေ့တို့သည်၊ နိသိန္နဌာနတော-ထိုင်ရာအရပ်မှ၊ အနုဌာယ-မထမူ၍၊ ဟတ္ထေန-လက်ဖြင့်၊ ပါပုဏနဌာနေဝ-ရောက်အပ်သော အရပ်၌သာ၊ (မှီလောက်ရာ အရပ်၌သာ)၊ ပတိတံ-ကြွေကျသော အပွင့် အသီး အရွက်ကို၊ ဂဟေတွာ-ကောက်ယူ၍၊ ခါဒန္တိ-ကုန်၏။ တေ-ထိုရသေ့တို့သည်၊ ဥက္ကဋ္ဌာ-ဥက္ကဋ္ဌရသေ့တို့တည်း၊ ယေ-အကြင်ရသေ့တို့သည်၊ ဧကရုက္ခတော-တစ်ပင်သော သစ်ပင်မှ၊ အညံ-အခြားသော၊ ရုက္ခံ-သစ်ပင်သို့၊ န ဂစ္ဆန္တိ-မသွားကြကုန်၊ တေ-တို့သည်၊ မဇ္ဈိမာ-မဇ္ဈိမရသေ့တို့တည်း၊ ယေ-အကြင်ရသေ့တို့သည်၊ တံ တံ ရုက္ခမူလံ-ထိုထိုသစ်ပင်၏ အနီးအောက်သို့၊ ဂန္တာ-သွား၍၊ ပရိယေသိတွာ-ရှာမှီး၍၊ ခါဒန္တိ တေ-တို့သည်၊ မုဒုကာ-မုဒုကရသေ့တို့တည်း။

ပန-ဆက်၊ အဌပိ-ရှစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမာ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇာ-ဤရသေ့တို့၏ ပဗ္ဗဇ္ဇာတို့သည်၊ စတူဟိယေဝ-၄ ပါးသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမာဟိ-ဤပါဠိတော်လာ ပဗ္ဗဇ္ဇာတို့ဖြင့်၊ သင်္ဂဟံ-သိမ်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်ကုန်၏။ ကထံ-အဘယ်သို့ ရောက်ကုန်သနည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ ဧတာသု-ဤရှစ်ပါးသော ပဗ္ဗဇ္ဇာတို့တွင်၊ သပုတ္တဘရိယာစ-သပုတ္တဘရိယာ ပဗ္ဗဇ္ဇာသည်လည်းကောင်း၊ ဥဇ္ဈာစရိယာစ-ဥဇ္ဈာစရိယာပဗ္ဗဇ္ဇာသည်လည်းကောင်း၊ အဂါရံ-အဂါရပဗ္ဗဇ္ဇာသို့၊ ဘဇ္ဇန္တိ-ကပ်ဝင်ကုန်၏။ [စတုဒ္ဒါရံ အဂါရံ ကရိတွာ အစ္ဆတိ” ကို ရည်ရွယ်သည်။ နောက်၌ ပါဠိတော်ဝယ် ဆိုအပ်ပြီးသော အမျိုး၌ သက်ဝင်ပုံကို သိပါ။ ပဋိလောမအားဖြင့် နောက်ပြန်စဉ်၍ သွင်းထားသည်။] အနဂ္ဂိပက္ကိကာစ-အနဂ္ဂိပက္ကိကာပဗ္ဗဇ္ဇာသည်လည်းကောင်း၊ အသာမံပါကာစ-အသာမံပါကာပဗ္ဗဇ္ဇာသည်လည်းကောင်း၊ အဂျာဂါရံ-အဂျာဂါရပဗ္ဗဇ္ဇာသို့၊ ဘဇ္ဇန္တိ-ကုန်၏။ အယမုဋ္ဌိကာစ-အယမုဋ္ဌိကာပဗ္ဗဇ္ဇာသည်လည်းကောင်း၊ ဒန္တဝက္ကလိကာစ-ဒန္တဝက္ကလိကာပဗ္ဗဇ္ဇာ

တေ တိဝိဓာ။ ။“ပဏ္ဍာပလာသိကတို့အတွက် ၃ မျိုးပြားပုံကို ပြခြင်းသည် နိဒဿနနည်းအားဖြင့် ပြခြင်းတည်း၊ အခြားရသေ့တို့လည်း ဤကဲ့သို့ ဥက္ကဋ္ဌ၊ မဇ္ဈိမ၊ မုဒုကဟု ၃ မျိုးပြားနိုင်ကြ၏” ဟု ဋီကာသစ် ဆိုသည်။

ဣမာဟိ စတူဟိယေဝ။ ။ပါဠိတော်၌ ပြအပ်သော “ခါရိဝိမောဒါယ အရည် အဇ္ဈောဂါဟတိ” စသော အပါယမုဒု ၄ မျိုးကိုပင် တာပသပဗ္ဗဇ္ဇာ ၄ မျိုးဟု ယူ၍ “ဣမာဟိ စတူဟိယေဝ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ” ဟု ဆိုသည်။ [ဣမာဟိ စတူဟိ ဧဝိတိ ခါရိဝိမောဒါယာတိ အာဒိနာ ဝုတ္တာဟိ စတူဟိယေဝ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇာဟိတိ-ဋီကာ။] ပဗ္ဗဇ္ဇာကို ပြနေရာဌာန ဖြစ်သောကြောင့် “သပုတ္တဘရိယာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ” စသည်ဖြင့် အနက်ပေးလိုက်ပါသည်။

သည်လည်းကောင်း၊ ကန္တမူလဘောဇန-ကန္တမူလဖလဘောဇနပဗ္ဗဇာသို့၊ ဘဇ္ဇိ-
ကုန်၏။ ပဝတ္တဖလဘောဇနာစ-ပဝတ္တဖလဘောဇနာပဗ္ဗဇာသည်လည်းကောင်း၊
ပဏ္ဍုပလာသိကစ - ပဏ္ဍုပလာသိကာပဗ္ဗဇာသည်လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တဖလ
ဘောဇန-ပဝတ္တဖလဘောဇနပဗ္ဗဇာသို့၊ ဘဇ္ဇိ-ကပ်ဝင်ကုန်၏။ တေန-ထိုကြောင့်၊
တ္ထောဝတာ၊ ပေ၊ ဟောန္တိတိ-ဟူ၍၊ (မယာ၊) ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ (ဆိုခဲ့ပြီ)။

၂၈၁-၂၈၂။ ကုဒါနိ-၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ သာစရိယကဿ-ဆရာနှင့်
တကွဖြစ်သော၊ အဗ္ဗဋ္ဌဿ-၏၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ-ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ၏၊
အပါယမုခမ္ပိ-ပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်းသို့သော်လည်း၊ အပ္ပတ္တဘာဝံ-မရောက်
သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုံ-ငှာ၊ တံ ကိ မညသိ အဗ္ဗဋ္ဌာတိ အာဒိ-အစရှိသော
စကားကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တံ-ထိုတံ ကိ မညသိ အစရှိသော စကားသည်၊
ဥတ္တာနတ္ထမေဝ-ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော အနက်ရှိသည်သာ၊ အတ္တနာ အာပါယိ

အပါယမုခမ္ပိ။ ။ပိ (အပိ) သဒ္ဓါသည် ဂရဟာဇောတက၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ၏
အပါယမုခသို့သော်မှ မရောက်တုံသေး၏၊ ထိုထက်ခဲယဉ်းသော ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နဖြစ်ဘို့မှာ
ဆိုဖွယ်ရာမရှိတော့ဟု သမ္ဘဝနာကိုဆည်းပါ၊ [ဋီကာသစ်၌ကား “ပဂေဝ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ
သန္နိဿနေ” ဟု သမ္ဘဝနာ ဝါကျကို ပြ၏၊ ထိုသို့ ပြခြင်းကား ပါဠိတော်၌ “သန္နိဿသိ
သာစရိယကော”ဟူသောစကားကို တိုက်ရိုက်ယူ၍ ပြခြင်းတည်း၊ သဘောသွားမှာ အတူပင်
ဖြစ်သည်။]

ပါဠိတော်။ ။ပါဠိတော်၌ “ကော စာဟံ ဘော ဂေါတမ သာစရိယကော၊ ကာစ
အနုတ္တရာ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ” ဟု ရှိ၏၊ ထိုပါဠိတော်၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ “သာစရိယကဖြစ်သော
အကျွန်ုပ်နှင့် အနုတ္တရာဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါသည် ဘာမျှ မဆက်သွယ်နိုင်ပါ” ဟု ဆိုလို၏၊
ထို့ကြောင့် ဤပါဠိတော်၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုပင် “အာရကာဟံ၊ ပေ၊ သာစရိယကော” ဟု ပြသည်၊
“သာစရိယကော-သော၊ အဟံ-အကျွန်ုပ်သည်၊ ကောစ-အဘယ်သူနည်း၊ အနုတ္တရာ-သော၊
ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ-သည်၊ ကာစ-အဘယ်တရားနည်း” ဤသို့ အနက်ပေးပါ။

ဋီကာသစ်။ ။“သာစရိယကော အဟံ၊ ကောစ-အဘယ်သူသည်လည်း၊ ဟုတ္တာ-
၍၊ အနုတ္တရာယ၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ-၌၊ သန္နိဿာမိ-ထင်နိုင်ပါအံ့နည်း၊ အနုတ္တရာ-သော၊
ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ-သည်၊ ကာစ-အဘယ်သို့သော တရားသည်လည်း၊ ဟုတ္တာ-၍၊ သာစရိယ
ကော-သော၊ မယိ-၌၊ သန္နိဿတိ-နည်း” ဟု ပါဌသေသနှင့်တကွ အနက်ပေးဖို့ရန် ဖွင့်ပြသည်။

အာပါယိကောပိ အပရိပူရမာနော။ ။ပါဠိတော်၌ “ဘာသိတာ ခေါ ပန တေ ဧသ အဗ္ဗဋ္ဌ
အာစရိယေန” စသည်ဖြင့် ကံဟောဝါကျ ရှိ၏၊ “အာပါယိကော အပရိပူရမာနော” တို့သည်
အာစရိယေနနှင့် အရတူမည်ဖြစ်သောကြောင့် တတိယာဝိဘတ်၏ အနက်၌ ပဌမာ သက်ထား
သည်ဟု ပြလိုရကား “အာပါယိကေနပိ အပရိပူရမာနေန” ဟု ဖွင့်သည်။

ကောပိ အပရိပူရမာနောတိ-ကား၊ အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ-
၏။ အာပါယိကေန-ပျက်စီးကြောင်း၌ ယှဉ်သူသည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍) အပရိပူရ
မာနေနပိ-အာပါယိကအဖြစ်ကိုမျှ မပြည့်စေနိုင်ပါဘဲလျက်လည်း၊ (“သော ဝါစာ-
ဤစကားကို၊ ဘာသိတာ-ပြောဆိုအပ်ပြီ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်)။

မိန့်တော်မူလိုရင်း။

။အမ္ပဋ္ဌ . . . သင်၏ ဆရာသည် မိမိကိုယ်တိုင်က ဝိဇ္ဇာ
စရဏသမ္ပဒါ၏ ပျက်စီးကြောင်း၌ ယှဉ်နေသူဖြစ်ရုံသာမက ထိုအာပါယိက (ပျက်စီးကြောင်း၌
ယှဉ်နေသူ) အဖြစ်မျှကိုပင် ပြည့်စုံအောင် မပြည့်နိုင်သူဖြစ်ပါလျက် သမဏတို့ကို စွပ်စွဲကြောင်း
ဖြစ်သော “မုဏ္ဍကာ သမဏကာ” စသော ဤစကားကို ဆိုအပ်လေသည်။ “ကိုယ်က မပြည့်စုံဘဲ
သူတစ်ပါးကို စွပ်စွဲသည်” ဟူလို။ [အပါယေ-ပျက်စီးကြောင်း၌ + နိယုတ္တော အာပါယိကော၊
တဗ္ဗာဝံ-ထိုအာပါယိက၏ အဖြစ်ကို၊ န ပရိပူရေတိ ပရိပူရေတု န သက္ကောတိတိ အပရိပူရ
မာနော-ဋီကာသစ်၊ ပရိပူရမာနံ၌ ကာရိတ်ကျေ။]

စတုအပါယမုခကထာအဖွင့် ပြီး၏။

D

ပုဗ္ဗကဏ္ဍသိဘာဝါနုယောဂ အဖွင့်

၂၃၈။ ဒတ္ထိကန္တိ-ကား၊ ဒိန္နကံ-ပေးအပ်သော ထမင်းကို၊ (“ဘုဇ္ဇတိ”ဟု ပါဠိ
တော်၌ စပ်)၊ သမ္မုဒိဘာဝမ္ပိ န ဒဒါတိတိ-ကား၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ (သမ္မုဒိဘာဝမ္ပိ-
မျက် မှောက်၏ အဖြစ်ကိုမျှလည်း) န ဒဒါတိ-မပေးသနည်း၊ ကိရ (ယသ္မာ)-
ကြောင့်၊ သော-ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ သမ္မုခါဝဋ္ဋနီနာမ-သမ္မုခါဝဋ္ဋနီမည်သော၊
(မျက်မှောက်၌ လှည့်ပတ်ကြောင်းမည်သော) ဝိဇ္ဇ-အတတ်ကို၊ ဝါ-မန္တန်ကို၊
ဇာနာတိ-သိ၏၊ ယဒါ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ မဟာရဟေန-မြတ်သူတို့အား ထိုက်သော၊
အလင်္ကာရေန-တန်ဆာဖြင့်၊ အလင်္ကာတော-တန်ဆာ ဆင်အပ်သည်၊ ဟောတိ။

ဒတ္ထိကံ။

။ဒီယတေတိ ဒတ္ထိ၊ ဒါဓာတ် + တိပစ္စည်း၊ ဒတ္ထိယေဝ ဒတ္ထိကာ
(ဘိက္ခာ)၊ သုတ္တံ၌ ကပစ္စည်း၊ ဒိန္နကံကား ပရိယာယသံဝဏ္ဏနာတည်း၊ ဒီယတေတိ ဒိန္နာ၊ ဒိန္နာ
ယေဝ ဒိန္နကာ၊ ဘိက္ခာကို၌ ကုတ္တိလိန်ထားသည်၊ ပါဠိတော်၌ ဒုတိယန္တတည်း။

သံမုခါဝဋ္ဋနီ။

။အာဝဇ္ဇေတိ ဧတယာတိ အာဝဋ္ဋနီ၊ စိတ်ကို လည်စေကြောင်း
(စိတ်ပြောင်းသွားအောင် လှည့်ပတ်ကြောင်း) ဖြစ်သော ဝိဇ္ဇာ၊ သမ္မုခါ-၌+အာဝဋ္ဋနီ သမ္မုခါဝဋ္ဋနီ၊
ဤသို့သမာသ်ရှိမှ ကောင်းသည်၊ ဘာကြောင့်နည်း-“ထိုဝိဇ္ဇာက မျက်မှောက်ဖြစ်မှ လှည့်ပတ်
နိုင်သည့် သံမုခါဝဋ္ဋနီမာယာဖြစ်သည့်အတွက် ကန့်လန့်ကာအတွင်းမှ နေ၍ တိုင်ပင်ရသည်”
ဟူသော နောက်စကားနှင့် လျော်သောကြောင့်တည်း၊ ဋီကာသစ်၌လည်း “အဒါတုကာမံပိ
ဒါတုကာမံ ကတွာ သမ္မုခါ ပရံ အာဝဇ္ဇေတိ (သမ္မုဠိ ကရောတိ) ဧတယာတိ သမ္မုခါဝဋ္ဋနီ”
ဟု သမာသ်အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်သည်၊ “ရှေးစာအုပ်တို့၌ “သမ္မုခါ + အာဝဋ္ဋနီ” ဟု ဝါကျရှိသည်မှာ
မကောင်း။

တဒါ-၌၊ ရညော-၏။ သမိပေ-အနီး၌၊ ဌတွာ-တည်၍၊ တဿ အလင်္ကာရဿ-
၏။ နာမံ-အမည်ကို၊ ဂဏှာတိ-ယူ၏။ တဿ-ထိုပုဏ္ဏားအား၊ ရာဇာ-သည်၊ နာမေ-
(တန်ဆာ ၏) နာမည်ကို၊ ဂဟိတေ-ယူအပ်ပြီးသော်၊ န ဒေမိ-မပေးနိုင်၊ ဣတိ-
သို့၊ ဝတ္ထု-ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်တော့။

ဒတွာ-ပေးပြီး၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဆဏဒိဝသေ-ပွဲသဘင်နေ့၌၊ အလင်္ကာရ-
တန်ဆာကို၊ အာဟရထ-ဆောင်ခဲ့ကြကုန်လော၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-ပြောဆို၍၊ ဝါ-
သော်၊ ဒေဝ-အရှင်မင်းမြတ်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့ပါ၊ တုမေဟိ-အရှင်မင်းမြတ်တို့သည်၊
ဗြာဟ္မဏဿ-အား၊ ဒိန္နော-ပေးအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တော-သံတော်ဦး တင်အပ်
သည်၊ (သမာနော-သော်) ကသွာ-ကြောင့်၊ မေ-သည်၊ ဒိန္နော-ပေးအပ်သနည်း၊
ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ တေ အမစ္စာ-ထိုအမတ်တို့သည်၊ (“အာဟံသု”၌ စပ်) သော ဗြာဟ္မ
ဏော-သည်၊ သမ္ပါ-၌၊ အာဝဋ္ဋနိမာယံ-လှည့်ပတ်ကြောင်းဖြစ်သော မာယာကို၊
ဇာနာတိ-သိပါ၏။ တာယ-ထိုအာဝဋ္ဋနိမာယာဖြင့်၊ တုမေ-တို့ကို၊ အာဝဋ္ဋေတွာ-
လှည့်ပတ်၍၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဂစ္ဆတိ-သွားပါ၏။ ဣတိ-သို့၊ အာဟံသု-သံတော်ဦး
တင်ကြကုန်ပြီ။ [ဤအကြောင်းအရာလည်း မျက်နှာချင်း မဆိုင်ခြင်း၏ အကြောင်း
တစ်ပါးတည်း။]

အပရေ-အခြားသော အမတ်တို့သည်၊ ရညာ-နှင့်၊ သဟ-ကွ၊ တဿ-ထို
ပုဏ္ဏား၏၊ အတိသဟာယဘာဝံ-အလွန် သဟာယ်ချင်း၏အဖြစ်ကို၊ (အလွန်
ချစ်ကျွမ်းဝင်သည်၏ အဖြစ်ကို)၊ အသဟန္တာ-သည်းမခံနိုင်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-
၍) အာဟံသု၊ (ကိ) ဒေဝ၊ ဧတဿ ဗြာဟ္မဏဿ-၏၊ သရိရေ-ကိုယ်၌၊ သင်္ခ
ပလိတကုဋ်နာမ-ခရုသင်းကဲ့သို့ ဖြူဖွေးသော နူနာမည်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိပါ၏။
[ပဒုမ္မာကြာဖြူကဲ့သို့ ဖြူဖွေးသော ကိုယ်ရှိသောကြောင့် “သင်္ခပလိတကုဋ်နာ
ရှိသည်” ဟု ကုန်းတိုက်ကြသည်။] တုမေ-တို့သည်၊ ဧတံ-ဤပုဏ္ဏားကို၊ ဒိသ္မာဝ-
မြင်၍သာလျှင်၊ ဝါ-မြင်လျှင်မြင်ချင်းပင်၊ အာလိင်္ဂထ-လည်ဖက်ကုန်၏။ ပရာ
မသထ-သုံးသပ်ကြကုန်၏။ ဣဒ္ဓ ကုဋ်နာမ-ဤနူနာမည်သည်လည်း၊ ကာယ
သံသဂ္ဂဝသေန-ကိုယ်အားဖြင့် ရောနှောခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့်၊ အနုဂစ္ဆတိ-အစဉ်
လိုက်တတ်ပါ၏။ (ကူးစက်တတ်ပါ၏) ဧဝံ-သို့၊ မာ ကရောထ-မပြုပါကုန်လင့်၊
ဣတိ-ဤသို့သံတော်ဦး တင်ကြကုန်ပြီ။ [ဤအကြောင်းအရာလည်း မျက်နှာချင်း
မဆိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းတစ်ပါးတည်း။] တတော-ထိုအခါမှ၊ ပဌာယ-၍၊ တဿ-
ထိုပုဏ္ဏားအား၊ ရာဇာ-သည်၊ သမ္ပုခိဘာဝံ-ကို၊ န ဒေတိ-မပေးတော့။ . . . ပန-
ဆက်၊ (တစ်နည်း) ပန-ထိုသို့ပင်မျက်မှောက်အဖြစ်ကို မပေးပါသော်လည်း၊ ယသ္မာ၊
သော ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ ပဏ္ဍိတော - ပညာရှိ၏။ ခတ္တဝိဇ္ဇာယ - ခတ္တဝိဇ္ဇာ၌၊

ကုသလော-ကျွမ်းကျင်၏။ တေန-ထိုပုဏ္ဏားနှင့်၊ သဟ-ကွ၊ မန္တေတွာ-တိုင်ပင်၍၊ ကတကမ္ပနာမ-ပြုအပ်သော အလုပ်မည်သည်၊ န ဝိရုဇ္ဈတိ-မလွဲမချော်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သာဏိပါကာရဿ-အဝတ် ကန့်လန့်ကာ၏၊ [သာဏိသဒ္ဓါသည် အဝတ် အနက်ဟောတည်း၊ ရှေးက “တင်းတိမ်” ဟု ခေါ်အပ်သော စောင်ကြီးကို ကာလေ့ ရှိသောကြောင့် “သာဏိပါကာရ-တင်းတိမ်ကန့်လန့်ကာ၏” ဟု ပေးကြသည်။] အန္တော-အတွင်း၌၊ ဌတွာ-တည်၍၊ ဗဟိ-ကန့်လန့်ကာ၏ ပြင်ဘက်၌၊ ဌိတေန-တည်သော၊ တေန-ထိုပုဏ္ဏားနှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ မန္တေတိ-တိုင်ပင်၏၊ တံ-ထိုတိုင်ပင်ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ တိရောဒုဿန္တေန မန္တေတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

တတ္ထ-ထို “တိရောဒုဿန္တေန မန္တေတိ” ဟူသော စကားရပ်၌၊ တိရောဒုဿန္တေနာတိ-ကား၊ တိရောဒုဿေန-အဝတ်၏ တစ်ဖက်ဖြင့်၊ [“ဒုဿန္တံ အန္တသဒ္ဓါ အနက်ထူး မရှိ” ဟု ပြသည်။] ဝါ-ကား၊ အယမေဝ-ဤတိရောဒုဿေန ပါ၌သည်ပင်၊ ပါဌော-ပါဌ်တော်ပါ၌တည်း၊ မေဓိကံတိ-ကား၊ အနဝဇ္ဇံ-အပြစ်မရှိသော၊ ပယတံတိ-ကား၊ အဘိဟရိတွာ-ရှေ့ရှုဆောင်၍၊ ဒိန္နံ-ပေးအပ်သော၊ (ဘိက္ခံ၌ စပ်) ကထံ တဿ ရာဇာတိ-ကား၊ တဿ ရညော-၏၊ ဗြာဟ္မဇဏော-

ယသ္မာပန၊ ပေ၊ န ဝိရုဇ္ဈတိ။ ။ “ပြခဲ့သော အကြောင်း ၂ ပါးကြောင့် ပုဏ္ဏားအား မျက်နှာချင်း မဆိုင်လိုလျှင် အဘယ့်ကြောင့် သူနှင့် တိုင်ပင်ရသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယသ္မာ ပန၊ ပေ၊ န ဝိရုဇ္ဈတိ” ဟု အကြောင်းပြသည်။ သူက ခတ္တဝိဇ္ဇာ၌ ကျွမ်းကျင်၍ သူနှင့် တိုင်ပင်ပြီးမှ လုပ်အပ်သမျှကိုစွဲတွေ မလွဲနိုင်သောကြောင့် သူနှင့် တိုင်ပင်ရသည်-ဟူလို၊ [ခတ္တဝိဇ္ဇာကို “အဗ္ဘေယျကျမ်း၊ မာသုရက္ခကျမ်း၊ ရာဇသတ်စသော ကျမ်းအတတ်” ဟု ရှေ့ ဗြဟ္မဇာလသုတ်၊ မဟာသီလခန်း၌ ဖွင့်ခဲ့ပြီ။]

ပယတံ။ ။ ပယတံ၌ ပပုဗ္ဗ ယတဓာတ်၊ “အပြားအားဖြင့် အားထုတ်အပ်ပြီး-စီမံအပ်ပြီး” ဟု သဒ္ဓတ္ထ ဖြစ်၏။ ပယတိယိတ္တာတိ ပယတာ (ဘိက္ခာ)၊ “အဘိဟရိတွာ ဒိန္နံ” ကား အဓိပ္ပာယ်ထွက်တည်း၊ ထိုသို့မတောင်း မရမ်းဘဲ (အာဝဇ္ဇနိဝိဇ္ဇာဖြင့် မလှည့်ပတ်ဘဲ) ရအပ်သော ဘိက္ခာသည် စင်ကြယ်ရကား “ပယတံတိ သုဒ္ဓံ” ဟု ဋီကာ ဖွင့်သည်။ ဤအလို ပယတသဒ္ဓါသည် “ဖြူစင်” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ယခုကာလ၌လည်း မတောင်း မရမ်းဘဲ ရအပ်သော ဆွမ်းကို “စင်စင်ကြယ်ကြယ် ရတာပါ” ဟု ပြောလေ့ရှိကြ၏။ [ပဝိတ္တော ပယတော ပူတော-အဘိဓာန် (၄၄၂)။] တစ်နည်း-ပပုဗ္ဗ ယမုဓာတ် တပစ္စည်းဖြင့် (နိယမ-နိယတပုဒ်တို့ ကဲ့သို့) ပယတပုဒ်လည်း အမြဲအနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “သဿတိကံ” ဟု တစ်နည်း ဖွင့်သည်။

ဋီကာသစ်။ ။ ပယတံတိ သဒ္ဓံ (ကုဗ္ဗိထမင်း)၊ သဿတိကံဝါ၊ ပေ၊ တသ္မာ မတကဘတ္တသင်္ခေပေနဝါ နိစ္စဘတ္တသင်္ခေပေနဝါ အဘိဟရိတွာ ဒိန္နံ ဘိက္ခံတိ အတ္ထော၊ ဤသို့ ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ ဋီကာဟောင်း၌ သုဒ္ဓံကို “သဒ္ဓံ” ဟု တွေ့ရ၍ ဤသို့ဖွင့်ဟန်တူသည်။ ပယာတံ လည်း ပါဌ်ပျက်ဟုပင် ထင်သည်။ ပြအပ်ခဲ့သော သဒ္ဓါနည်းအရ “ပယတံ” ဟုသာ ရှိသင့်ပါ သည်။

ဤဒိသံ-ဤကဲ့သို့ရှုအပ်သော၊ ဘိက္ခံ-ထမင်းကို၊ (ဓမ္မိကပယတဖြစ်သော ထမင်းကို)၊ ပဋိဂ္ဂဏေယျ-ခံယူအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ခံယူလတ်သော်)၊ ကထံ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တဿ ဗြာဟ္မဏဿ-အား၊ သော ရာဇာ-သည်၊ သမ္ပဒိတာဝံ-မျက်မှောက်၏ အဖြစ်ကိုမျှလည်း၊ န ဒဒေယျ-မပေးရာအံ့နည်း၊ (မပေးဘဲ နေအံ့နည်း)၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ အယံ-ဤပုဏ္ဏားသည်၊ အဒိန္နကံ-မပေးအပ်သော ထမင်းကို၊ မာယာယ-မျက်လှည့်ဖြင့်၊ ဂဏ္ဍတိ-ယူ၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ အဿ-ထိုပုဏ္ဏားအား၊ သမ္ပဒိတာဝံ-မျက်မှောက်၏ အဖြစ်ကို၊ ရာဇာ-သည်၊ န ဒေတိ၊ ကုတိ-သို့၊ ဧတ္ထ-ဤမျက်မှောက်အဖြစ်ကို မပေးရာ၌၊ နိဋ္ဌ-ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့၊ ဂန္ထဗ္ဗ-ရောက်ထိုက်၏၊ ကုတိ အယံ-ကား၊ ဧတ္ထ-ဤကထံ တဿ ရာဇာ အစရှိသော ပါဠိ၌၊ အဓိပ္ပာယ်ော-ဘုရားရှင်၏ အလိုတော်တည်း။

ပန-ဆက်၊ ဣဒံ ကာရဏံ-ဤအကြောင်းကို၊ (မျက်မှောက်အဖြစ်ကို မပေးခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းကို)၊ ရာဇာနဓမ္မေ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏဓမ္မေ-ကိုလည်းကောင်း၊ ထပေတွာ-၍၊ အညော-သော၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ န ဇာနာတိ-မသိ၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (သို့ကလောက်)၊ ရဟဿမ္ပိ-ဆိတ်ကွယ်ရာ အရပ်၌ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ ပဋိစ္စန္ဒပိ-ဖုံးထားအပ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ တဒေတံ - ထိုအကြောင်းကို၊ (“ပကာသေသိ” ၌ စပ်)၊ အဒ္ဓါ - မချွတ်ဧကန်၊ သမဏော ဂေါတမော - ရဟန်းဂေါတမသည်၊ (လျှို့ဝှက် ဖုံးထားအပ်သော အကြောင်းအရာကို သိသော ရဟန်းဂေါတမသည်)၊ သဗ္ဗညု-အလုံးစုံကို အကုန်အစဉ် သိမြင်နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ကုတိ-သို့၊ နိဋ္ဌ-ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့၊ ဂမိဿတိ-ရောက် လတ်၊ ကုတိ-ဤသို့နှလုံးသွင်းတော်မူ၍၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ပကာသေသိ-ထင်ရှားပြ တော်မူပြီ။

အဒိန္နကံ ပေ၊ ဂဏ္ဍတိ။ ။ “အဒိန္နကံ မာယာယ ဂဏ္ဍတိ”ဟူသော စကားသည် “ကထံ တဿ ရာဇာ သမ္ပဒိတာဝံ န ဒဒေယျ” ဟု တိုက်ရိုက် မိန့်တော်မူအပ်သော စကားအတွက် ကျရောက်သော အတ္ထာပတ္တိနည်းအရ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြသော စကားတည်း။ [အယံ ပနာတိ အာဒိ အတ္ထာပတ္တိဝစနံ။]

ဣဒံ ပန ကာရဏံ။ ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ပုဏ္ဏားအတွက် မဗ္ဗ (မခံသာအောင် နာကျည်းဖွယ်ကောင်းသော) ဤစကားကို အဘယ့်ကြောင့် မိန့်တော်မူပါသနည်းဟူသော စောဒနာဖွယ်ကို ဖြေရှင်းသောအားဖြင့် “ဣဒံ ပန” စသည်ကို မိန့်သည်။ မင်းနှင့် ပုဏ္ဏားမှ တစ်ပါး အခြားသူတို့ မသိနိုင်အောင် ဖုံးထားအပ်သော အကြောင်းအရာကို ဘုရားရှင် သိတော်မူသည့်အတွက် “အရှင်ဂေါတမသည် ဧကန်မချ အလုံးစုံကို သိနိုင်သော သဗ္ဗညု ဖြစ်၏” ဟု ဆုံးဖြတ်နိုင်ဖို့ရာ မိန့်တော်မူသည်။ “ပုဏ္ဏားကို နစ်နာအောင် နာကျည်းဖွယ် မဗ္ဗ စကားကို မိန့်တော်မူသည် မဟုတ်ပါ” ဟုလို။

၂၈၄။ ကုဒါနိ-၌၊ အယဉ္ဇ အဗ္ဗဋ္ဌာ-ဤအဗ္ဗဋ္ဌသည်လည်းကောင်း၊ အဿ-
ထိုအဗ္ဗဋ္ဌ၏၊ အာစရိယောစ-သည်လည်းကောင်း၊ မန္တေ-မန္တန်တို့ကို၊ နိဿာယ-
မှီ၍၊ အတိမာနိနော-လွန်ကဲသော မာန်မာနရှိကုန်၏၊ တေန-ကြောင့်၊ (ထိုသို့
အလွန်မာနကြီးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တေသံ-ထိုဆရာတပည့်တို့၏၊ မန္တ
နိဿိတမာနနိမ္မဒနတ္ထံ-မန္တန်ကို မှီသောမာန၏ မယစ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ (မာနကို
နှိမ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊) ဥတ္တရိ-အထက်၌၊ ဒေသနံ-ဒေသနာတော်ကို၊ ဝဗ္ဗေန္တော-
တိုးပွားစေတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ၊) တံ ကိ မညသိ အဗ္ဗဋ္ဌ ဣဝ ရာဇာတိ အာဒိ-
အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ ဝါ-၏၊ တတ္ထ-ထိုကိ မညသိ အစ
ရှိသော စကားရပ်၌၊ ရထူပတ္ထရေတိ-ကား၊ ရထမှီ-ရထားပေါ်၌၊ ရညော-၏၊
ဌာနတ္ထံ-တည်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ အတ္ထရိတွာ-ခင်း၍၊ သဇ္ဇိတပဒေသေ-စီရင်အပ်သော
အရပ်၌၊ (“ဌိတော” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) ဥဂ္ဂေဟိဝါတိ-ကား၊ ဥဂ္ဂတုဂ္ဂတေဟိ-
ကျော်စောသူတို့ထက် ကျော်စောကုန်သော၊ (အလွန်ကျော်စောကုန်သော၊)
အမစ္စေဟိဝါ-အမတ်တို့နှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ရာဇညေဟိတိ-ကား၊ အနဘိသိတ္တ
ကုမာရေဟိ (ဝါ)-အဘိသိက် မသွန်းအပ်သေးသော မင်းသားတို့နှင့်သော်လည်း
ကောင်း၊ (“မန္တေယျ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) [ရညော + အပစ္စံ ရာဇညော။]

ကိစ္စိဒေဝ မန္တနန္တိ-ကား၊ အသုကသ္မိ-ထိုမည်သော၊ ပဒေသေ-အရပ်၌၊
[အချို့ စာအုပ်၌ “ဒေသေ” ဟု ရှိ၏။] တဠာကံ-တစ်ဖက်ဆည်ကန်ကို၊ ကာတုံ၊
ဝဋ္ဋတိ-သင့်၏၊ (ဣတိ) ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ (အသုကသ္မိ ပဒေသေ၊) မာတိကံ-
မြောင်း ကို၊ ကာတုံ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏၊ (ဣတိ) ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ (အသုကသ္မိ
ပဒေသေ၊) ဂါမံ၊ နိဂမံ (နိဝေသေတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ ဣတိဝါ-သော်လည်းကောင်း၊)
(အသုကသ္မိ ပဒေသေ) နဂရံ-ကို၊ နိဝေသေတုံ ဝဋ္ဋတိ-၏၊ ဣတိဝါ-
သော်လည်းကောင်း၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ ပါကဋမန္တနံ-ထင်ရှားသော
အတိုင်အပင်ကို၊ (“မန္တေယျ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) [အများ နားထောင်နိုင်သော
(လျှို့ဝှက်စရာ မလိုသော) အတိုင် အပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် နောက်၌
ထိုတိုင်ပင်သံကို ကြားရသော သုဒ္ဓ၊ သုဒ္ဓဒါသကို ပြလိမ့်မည်။]

ရထူပတ္ထရေ။ ။ [ရထ + ဥပ + အတ္ထရ။] အတ္ထရိယတေ-ခင်းအပ်၏၊ ဣတိ
အတ္ထရော၊ ဥပရိ-အထက်၌ (အပေါ်၌) + အတ္ထရော ဥပတ္ထရော၊ ရထဿ + ဥပတ္ထရော
ရထူပတ္ထရော။ [ပါဠိတော်ဝယ် “ဟတ္ထိဂီဝါယ ဝါ နိသိန္နော”ဟု ရှိ၏၊ ထို“ဟတ္ထိဂီဝါ”ဟူသည်
ဆင်၏ ပခုံးအရပ်တည်း၊ ပခုံး၏ အထက်အောက် အားလုံးကို မယူရ၊ ဟတ္ထိက္ခန္ဓပဒေသံ
သန္ဓာယ ဟတ္ထိဂီဝါယ ဝါ နိသိန္နောတိ ပါဠိယံ ဝုတ္တံ-မီကာသစ်။]

ဥဂ္ဂတုဂ္ဂတေဟိ။ ။ ဥဂ္ဂတာနံ-ကျော်စောကုန်သော အမတ်တို့ထက် + ဥဂ္ဂတာ-
ကျော်စောကုန်သော အမတ်တို့တည်း၊ ဥဂ္ဂတုဂ္ဂတာ-တို့၊ ဤသို့သဋ္ဌိတပျရိသံ တွဲပါ၊ “ဥဂ္ဂတေဟိ
ဥဂ္ဂတေဟိ” ဟု ဝိစ္ဆာအနက် မမှတ်ပါနှင့်။

တဒေဝ မန္တနန္တိ-ကား၊ ယံ-အကြင်အတိုင်အပင်ကို၊ ရညာ-သည်၊ မန္တိတံ-တိုင်ပင်အပ်ပြီ၊ တဒေဝ-ထိုအတိုင်အပင်ကို၊ တာဒိသေဟိယေဝ-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ (မင်း၏ ခေါင်းညိတ်ပုံ၊ မျက်စပစ်ပုံ စသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊) သီသုက္ခေပဘမုက္ခေပါဒီဟိ-ဦးခေါင်းမြှောက်ခြင်း၊ မျက်ခုံးမြှောက်ခြင်း အစရှိကုန်သော၊ (ဦးခေါင်းညိတ်ခြင်း၊ မျက်စပစ်ခြင်း အစရှိကုန်သော၊) အာကာရေဟိ-အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊ မန္တေယျ-တိုင်ပင်ရာ၏၊ ရာဇဘဏိတန္တိ-ကား၊ ရညာ-သည်၊ ယဿ အတ္တဿ-အကြင်အစီးအပွားကို၊ (အကြင်ကိစ္စကို၊) သာဓနသမတ္ထံ-ပြီးစေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊ ဘဏိတံ-ပြောဆိုအပ်သော စကားကို၊ (ဘဏတိ) ယထာ-ပြောဆိုသကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊) သောပိ-ထို သုဒ္ဓ၊ သုဒ္ဓ၏ ကျွန်သည်လည်း၊ တဿ အတ္တဿ-ကို၊ သာဓနသမတ္ထမေဝ-ပြီးစေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဘဏိတံ-ပြောဆိုအပ်သော စကားကို၊ ဘဏတိ (အပိနု)-ပြောဆိုသည် မဟုတ်လော၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။

၂၈၅။ ပဝတ္ထာရောတိ-ကား၊ ပဝတ္ထယိတာရော-ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊ (ဣသယော၌ စပ်၊) ယေသံတိ-ကား၊ ယေသံ - အကြင်မန္တန်ကို ပြုကြသော

ရာဇဘဏိတံ။ ။ပါဠိတော်၌ “အပိနု သော ရာဇဘဏိတံ ဝါ ဘဏတိ” ဝယ် “ရာဇဘဏိတံ” ၏ အဖွင့်တည်း၊ “ရညာ + ဘဏိတံ ရာဇဘဏိတံ” ဟု ပြု၍ “ရာဇဘဏိတံ ဝိယ ရာဇဘဏိတံ” ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတံ ဆင့်စေလိုသောကြောင့် (တစ်နည်း) သဒ္ဓိသုပစာဟု ကြံစေလိုသောကြောင့် “ယထာ ရညာ ဘဏိတံ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ထို့နောက် “တဿတ္တဿ” ဟု ရှိ၏၊ “ယဿ အတ္တဿ” ဟု အနိယမရှိမှ ကောင်းမည် ထင်သည်၊ အတ္တသဒ္ဓါသည်လည်း ဟိတအနက်ဟော၊ ဟိတဟူသည်လည်း အကျိုးကို ပြီးစေတတ်သော လုပ်ငန်း (ကိစ္စ) ပင်တည်း။

လိုရင်းကား။ ။“အကြင်ကိစ္စကို ပြီးစေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော စကားကို မင်းသည် ပြောဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ ထိုသုဒ္ဓ (သို့မဟုတ်) သုဒ္ဓဒါသသည်လည်း ထိုကိစ္စကို ပြီးစေခြင်း၌ စွမ်းနိုင် သည်သာလျှင်ဖြစ်သော စကားကို ပြောဆိုသည် မဟုတ်လော” ဟု မေးတော်မူလိုရင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်မှ အပိနုကို ယူ၍ အနက်ပေးရသည်။

ပဝတ္ထာရော။ ။ပ + ဝစဓာတ် (ဋီကာသစ်၌ ဝဒဓာတ်) တုပစ္စည်းဖြင့် “ပဝတ္ထု” ဟု ဖြစ်၏၊ “ဘုဇာဒိနမန္တော ဒ္ဓိစ” သုတ်ဖြင့် စီရင်၊ “ပ (ပါဝစဘာဝေန)-မြတ်သော စကား၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-ဣသိတို့ ပါဠိတော်၏ အဖြစ်ဖြင့် + ဝတ္ထာရော-ပြောဆိုတတ်ကြကုန်သော” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏၊ ထိုသို့ပြောဆိုတတ်သူတို့သည် ဣသိတို့၏ ပါဠိတော်မန္တန်ကို ဖြစ်စေတတ်သူတို့ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပ + ဝတု (ဝတ္ထု) ဓာတ် + ကာယပစ္စည်း၊ တုပစ္စည်းဖြင့် “ပဝတ္ထယိတာရော” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်သည်။

ဋီကာသစ်။ ။ပဝတ္ထာရောတိ ဧတဿ ပါဝစနဘာဝေန ဝတ္ထာရောတိ သဒ္ဓတော အတ္ထော၊ ယသ္မာ ပန တေ တထာဘူတာ (ထိုသို့ ပါဝစနအဖြစ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုတတ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကြသော ရသေ့တို့သည်၊) မန္တနံ ပဝတ္ထကာနာမ (မန္တန်တို့ကို ဖြစ်စေတတ်သူတို့မည်၏) တသ္မာ အဓိပ္ပာယ်တော အတ္ထံ ဒဿေတုံ ပဝတ္ထယိတာရောတိ ဝုတ္တံ။

ရှေးရသေ့တို့၏။ သန္တကံ-ဥစ္စာဖြစ်သော၊ မန္တပဒံတိ-ကား၊ ဝေဒသင်္ခါတံ-ဝေဒဟု ဆိုအပ်သော၊ မန္တမေဝ-မန္တန်ကိုပင်တည်း။ [“ဝေဒတ္တယသင်္ခါတံ-ဝေဒ ၃ ပုံဟု ဆိုအပ်သော မန္တမေဝ”ဟု မူကွဲရှိ၏။] ဂီတံတိ-ကား၊ အဋ္ဌကားဒီဟိ-အဋ္ဌက အစရှိကုန်သော၊ ဒသဟိ-တစ်ကျိပ်ကုန်သော၊ ပေါရာဏကဗြာဟ္မဏေဟိ-ရှေး၌ ဖြစ်သော ပုဏ္ဏားရသေ့တို့သည်၊ သရသမ္ပတ္တိဝသေန-အသံ၏ အနိမ့်အမြင့်စသော ပြည့်စုံခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သဇ္ဈယိတံ-သရဇ္ဈာယ်အပ်သော၊ (တံ၌ စပ်၊) ပဝုတ္တံ- ကား၊ အညေသံ-အခြားသူတို့အား၊ ဝုတ္တံ-ရွတ်ပြအပ်သော၊ ဝါစိတံ-ပို့ချအပ်သော၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ သမိဟိတံတိ-ကား၊ သမုပဗျူဠံ-ကောင်းစွာ ကပ်၍ အထူး အားထုတ်အပ်သော၊ ဝါ-ပေါင်းစုအပ်သော၊ ရာသိကတံ-အစုပြုအပ်သော၊ ပိဏ္ဏံ- အပေါင်းကို၊ ကတွာ-၍၊ ထဝိတံ-ထားအပ်သော၊ (တံ၌ စပ်၊) ဣတိ အတ္ထော။

မန္တပဒံ။ ။မန္တနှင့် ပဒသဒ္ဒါတို့၏ အရတူကြောင်းကို ပြလို၍ “မန္တမေဝ” ဟု ဖွင့်သည်။ [သမာသံ ၂ ပုဒ်တွင် ၁ ပုဒ်ချန်၍ ဖွင့်ရာ၌ ရံခါ ထို ၂ ပုဒ်၏ အရတူကြောင်းကို ပြ၏။ ရံခါ ၁ ပုဒ် အနက် မရှိကြောင်းကို ပြ၏။ အကျယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ “ဝေရဉ္စကဏ္ဍ ကိတ္တိသဒ္ဒေါ” အဖွင့်၌ ရှုပါ။] “မန္တ-ဝုတ္တဘာသနေ” ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိသောကြောင့် သုဒ္ဓလူမျိုးတို့ကို မပါစေဘဲ လုံခြုံစွာ ဆိတ်ကွယ်ရာ၌ ရွတ်ဆိုအပ်ရကား “မန္တိယတေ-လုံးခြံစွာ ရွတ်ဆိုအပ်၏။ ဣတိ-ဤဝစနတ္ထကြောင့်၊ မန္တော-မည်၏။ ထိုမန္တသည်ပင် ထိုထိုစီးပွားကို ရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် “ပဇ္ဇတိ ပါပုဏာတိ ဧတေနာတိ” ဟူသော ဝစနတ္ထအရ ပဒလည်းမည်၏။ မန္တောယေဝ + ပဒံ မန္တပဒံ။ [ပါဠိတော်၌ “ဣဒံ မန္တပဒံ” ပုဒ်ကို ဒုတိယန္တ အနက်ပေး၍၊ အနုဂါယန္တိ၌ သာမညကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ပါ။ တံကား ဝိသေသကံတည်း။]

ဂီတံ။ ။“ဂေ-သဒ္ဒေ” ဟူသော ဓာတ်ကျမ်းနှင့်အညီ အသံထုတ်၍ ရွတ်ဆိုအပ် သည်ကို “ဂီတ” ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် “သဇ္ဈယိတံ” ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုသို့သရဇ္ဈာယ်ရာ၌ ဥဒတ္တ-အသံကို မြှင့်၍ ကျယ်ကျယ်ရွတ်ခြင်း၊ အနုဒတ္တ-အသံကို နိမ့်၍ တိုးတိုးရွတ်ခြင်းစသော သရသမ္ပတ္တိဖြင့် (အသံနေ အသံထား မှန်အောင်) ရွတ်ဆိုရသောကြောင့် “သရသမ္ပတ္တိဝသေန” ဟု ဆိုသည်။ ယခုအခါ ဂီတရွတ်ခြင်းမျိုးပင်တည်း။ [သံ + အဓိ + ဣဓာတ်၊ တပစ္စည်းဖြစ် သောကြောင့် ဝုဒ္ဓိမရောက်ဘဲ “သဇ္ဈယိတံ” ဟု ရှိပါစေ။]

ပဝုတ္တံ။ ။“ပ (ပရေသံ) + ဝုတ္တံ-ဆိုပြအပ်” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အညေသံ + ဝုတ္တံ” ဟု ဖွင့်သည်။ “သူတစ်ပါးတို့အား ဆိုပြအပ်” ဟူသည် အတုလိုက်၍ ဆို အောင် ပို့ချခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝါစိတံ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်၏။

သမိဟိတံ။ ။“သံ-ပေါင်း၍ + ဤဟိတ-အားထုတ်အပ်” ဟုသဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏။ သံ+ ဥပ + ဝိ + ဥိဟဓာတ် တပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော သမုပဗျူဠလည်း “ပေါင်း၍ + ကပ်၍ + အထူး + အားထုတ်အပ်”ဟုပင် သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏။ “ရာသိကတံ-အစုပြုအပ်” ကား ဝေါဟာရတ္ထ တည်း။ “ပိဏ္ဏံ ကတွာ ထဝိတံ” ကား အဓိပ္ပာယ်ထွက်။

တဒနဂါယန္တိတိ-ကား၊ ဧတရဟိ-ယခုလက်ထက်၌၊ ဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊
 တေဟိ-ထိုရှေးရသေ့တို့သည်၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ဂိတံ-သိဆိုအပ်ပြီးသော၊ တံ-ထိုမန္တန်ပုဒ်ကို၊
 အနုဂါယန္တိ - အတုလိုက်၍ သိဆိုကြကုန်၏၊ အနုသဇ္ဈယန္တိ - အတုလိုက်၍
 သရဇ္ဈာယ်ကြကုန်၏၊ တဒနဘာသန္တိတိ-ကား၊ တံ-ထိုမန္တန်ပုဒ်ကို၊ အနုဘာသန္တိ-
 အတုလိုက်၍ ရွတ်ဆိုကြကုန်၏၊ ဣဒံ - ဤတဒနဘာသန္တိဟူသော ပုဒ်သည်၊
 ပုရိမဿေဝ-ရှေးတဒနဂါယန္တိဟူသော ပုဒ်၏ပင်၊ ဝေဝစနံ-ဝေဝစံပရိယာယ်
 စကား လွယ်တည်း၊ ဘာသိတမနုဘာသန္တိတိ - ကား၊ တေဟိ -
 ထိုရှေးရသေ့တို့သည်၊ ဘာသိတံ-ရွတ်ဆိုအပ်သော၊ သဇ္ဈယိတံ -
 သရဇ္ဈာယ်အပ်သော၊ (တံ-ထိုမန္တန်ပုဒ်ကို)၊ အနုသဇ္ဈယန္တိ-အတုလိုက်၍
 သရဇ္ဈာယ်ကြကုန်၏၊ ဝါစိတမနုဝါစေန္တိတိ-ကား၊ တေဟိ-တို့သည်၊ အညေသံ-
 အခြားသူတို့အား၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဝါစိတံ-ရွတ်ဆိုစေအပ် သော၊ ဝါ-ပို့ချအပ်သော၊
 (တံ-ထိုမန္တန်ပုဒ်ကို)၊ အနုဝါစေန္တိ-အတုလိုက်၍ ဆိုစေကြ ကုန်၏၊ ဝါ-
 ပို့ချကြကုန်၏။

သေယုထိဒံတိ (ပဒဿ)-သေယုထိဒံဟူသော ပုဒ်၏၊ တေ-ထိုရသေ့တို့ဟူ
 သည်၊ ကတမေ-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့နည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-သည်၊ (ဟောတိ)၊
 အဋ္ဌကောတိ အာဒိနိ-အဋ္ဌကောအစရှိသော အမည်တို့သည်၊ တေသံ-ထိုရှေး
 ရသေ့တို့၏၊ နာမာနိ-တို့တည်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ တေ-ထိုမန္တန်ကို ပြုလုပ်တတ်သော
 ရှေးရသေ့တို့သည်၊ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ-ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့်၊ ဩလောကေတွာ-

ဒိဗ္ဗေန၊ ပေ၊ ဩလောကေတွာ။ ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်သည် ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံကိုသာ
 အာရုံပြုနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ” အရ ဒိဗ္ဗစက္ခုသာမက၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဟူသော
 ပရိကမိရှိသော ယထာကမ္မူပဂဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုနှင့် မြင်တတ်ချင်းတူသော
 ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း ယူပါ၊ မှန်၏-ထိုမန္တန်ကို ပြုကြသော
 ရှေးရသေ့တို့သည် ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် သတ္တဝါတို့ကို မြင်ပြီးသောအခါ “မည်သည့်ကံကြောင့် ဤသို့
 ဖြစ်ရပါလိမ့်မည်နည်း” ဟု စဉ်းစား ကြ၏၊ ထိုအခါ ယထာကမ္မူပဂဉာဏ်ဖြင့် ထိုသတ္တဝါတို့၏
 ရှေးကပြုအပ်ခဲ့သောကံကို သိကြရ၏၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်ဖြင့် ရှေးရှေးကမ္မာတို့၌
 ရသေ့ဗြာဟ္မဏတို့၏ ဒေဝမန္တန် စီရင်ခဲ့ပုံကို လည်း မြင်ကြရသည်။

ဋီကာ။ ။ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ဩလောကေတွာတိ ဒိဗ္ဗစက္ခုပရိဘဂ္ဂေနေ ယထာကမ္မူပဂ
 ဉာဏေန သတ္တာနံ ကမ္မဿကတာဒိ (ဩလောကေတွာ၌ စပ်) ပစ္စက္ခတော ဒဿနဋ္ဌေန
 (မျက်မှောက်မြင်တတ်သည့်အတွက်) ဒိဗ္ဗစက္ခုသဒိသေန ပုဗ္ဗေနိဝါသညာဏေန အတိတကပေ
 ဗြာဟ္မဏာနံ မန္တဇ္ဈေန ဝိမိစ္ဆ ဩလောကေတွာ။

မှတ်ချက်။ ။ ယခုအခါ၌ “ထိုထိုရုပ် အသံ လက်ခြေအင်္ဂါ လက္ခဏာရှိသူသည်
 ရှေးက မိမိပြုအပ်ခဲ့သောကံကြောင့် ထိုလက္ခဏာကို ရရှိကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤဘဝ၌
 မည်ကဲ့သို့ ကောင်းကျိုး ဆိုးကျိုးကို ရနိုင်၏၊ မည်သည့်အရွယ် မည်သည့်အချိန်၌ ရနိုင်၏”
 စသည်ဖြင့် မှန်အောင် ဟောပြောနိုင်ကြခြင်းမှာ ထိုဝေဒမန္တန်ဟူသော ဗေဒကို မှန်ကန်စွာ
 တတ်သိသူတို့၏ အစွမ်းပင်ဖြစ်သည်။

ကြည့်ရှု၍၊ ပရူပယာတံ-သူတစ်ပါးကို နှိပ်စက်မှုကို၊ အကတွာ-မပြုမူ၍၊ ကဿပ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ-ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာ ဘုရား၏၊ ပါဝစနေန-ဝဋ္ဋနိဿိတစကားတော်နှင့်၊ [ဝိဝဋ္ဋနိဿိတစကားကို ထိုရသေ့ တို့ နားမလည်နိုင်ကြ၊ ဝဋ္ဋနိဿိတဖြစ်သော လောကီကြီးပွားရေးကိုသာ ထိုရသေ့တို့ အတုယူကြသည်။] သဟ-တကွ၊ သံသန္နိတွာ-နှီးနှောတိုက်ဆိုင်၍၊ မန္တေ-မန္တန်တို့ကို၊ ဝါ-ဝေဒကျမ်းတို့ကို၊ ဂန္ထိသု-သီကုံးကြကုန်ပြီ၊ ပန-ကား၊ အပရာပရေ-နောက် နောက်ဖြစ်ကုန်သော၊ ပြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ [ဩက္ကာကမင်း၏ လက်ထက် ပုဏ္ဏား တို့ကို ဆိုသည်။] ပါဏာတိပါတာဒိနိ- ပါဏာတိပါတ အစရှိသော အမှုတို့ကို၊ ပက္ခိပိတွာ - ထည့်သွင်း၍၊ တယော - ၃ ပုံကုန်သော၊ ဝေဒေ - ဝေဒကျမ်းတို့ကို၊ ဘိန္နိတွာ-ဖျက်ဆီး၍၊ ဗုဒ္ဓဝစနေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဝိရုဒ္ဓေ-ဆန့်ကျင်ဘက်တို့ကို၊ အကံသု-ပြုကြကုန်ပြီ၊ [သုတ္တနိပါတ်- ပြာဟ္မဏဓမ္မိကသုတ်ကို ကြည့်ပါ။]

နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတီတိ-ကား၊ ယေန-အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ တွံ-သည်၊ ဣသိ-ရသေ့သည်၊ ဘဝေယျာသိ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဧတံ ကာရဏံ-ဤရသေ့ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ၊ ဣဓ-ဤစကားရပ်၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ (“ပဋိက္ခိပိ”၌ စပ်) ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧသ-ဤအမ္ဗဌသည်၊ ပုစ္ဆိယမာနောပိ-မေးအပ်ပါသော်

ဣသိ ၊ပေ၊ ဘဝေယျာသိ။ ။ဣသိတိ နိဒဿနမတ္ထံ-ဣသိဟူသော စကား သည် နိဒဿနနည်းသာတည်း၊ ပါဠိတော်အတိုင်း “ဣသိဝါ ဣသိတ္ထာယဝါ ပဋိပန္နော ဘဝေ ယျာသိ” ဟု ဆိုထိုက်သည်။ [“ဣသိတ္ထာယဝါ ပဋိပန္နော” မပါဘဲ ဆိုထားသောကြောင့် နိဒဿန နည်းဟု ဋီကာသစ် ဆိုသည်။]

ပါဠိတော်။ ။“ဣသိတိ တျာဟံ မန္တေ အဓိယာမိ သာစရိယကောတိ တွံ မညသိ”ဟု ရှိပါစေ၊ စာအုပ်တို့၌ “တွံ မညသိ” မပါသောကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ပျက်နေ၏၊ ဋီကာသစ်၌ “တွံ မညသိ” ဟု ပါသည်။

ဣဓ ၊ပေ၊ ပဋိက္ခိပိ။ ။ရှေးရှေး အမေးအစဉ်၌ ဗုဒ္ဓရှင်တော်က မေးတော်မူပြီး သောအခါ အမ္ဗဌ၏ “နော ဟိဒံ ဘော ဂေါတမ” ဟု ပဋိညာဉ်ပေးသည်ကို ခံယူပြီးမှ ရှေ့သို့ ဆက်၍ မေးတော်မူ၏၊ ဤနေရာ၌ကား အဘယ့်ကြောင့် အမ္ဗဌ၏ ပဋိညာဉ်ကို ယူတော်မမူဘဲ “နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ-ဣသိဖြစ်ဖို့ အကြောင်း မရှိ” ဟု ပယ်တော်မူပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသော ကြောင့် “ယသ္မာ ဧသ ပုစ္ဆိယမာနောပိ ၊ပေ၊ ဇာနာတိ၊ တသ္မာ ၊ပေ၊ ပဋိက္ခိပိ” ဟု မိန့်သည်။ [ဤ၌လည်း “ဣသိဘာဝံ စေဝ ဣသိတ္ထာယ ပဋိပန္နဘာဝံစ ပဋိက္ခိပိ” ဟုဆိုလိုလျက် နိဒဿန နည်းအားဖြင့် “ဣသိဘာဝံ” ဟု ဆိုသည်။]

ဣဓအစွဲ။ ။“ဣဓာတိ တျာဟံ မန္တေ အဓိယာမိ သစာစရိယကောတိ တွံ မညသိတိ ဝုတ္တဌာနေ” ဟု ဋီကာသစ် စွဲ၏၊ “မညသိ အစရှိသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ရာဌာန၌” ဟု အာဒိအနက်ယူလျှင် အဓိပ္ပာယ်ရပါ၏၊ သို့သော် ပါဠိတော်၌ကား “နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ” ၏

လည်း၊ (ဣသိဖြစ်လတံလော၊ သို့မဟုတ် ဣသိဖြစ်ဖို့ရန် ကျင့်သူဖြစ်လတံလောဟု မေးအပ်ပါသော်လည်း၊) အတ္တနော-မိမိ၏၊ အဝတ္ထရဏဘာဝံ-လွှမ်းမီအပ်လတံ၏ အဖြစ်ကို၊ ဥတွာ-သိ၍၊ ပဋိဝစနံ-စကားတုံကို၊ (“နောဟိဒံ ဘော ဂေါတမ” ဟူသော စကားအတုံကို၊) န ဒဿတိ-ပေးလိမ့်မည် မဟုတ်၊ ဣတိ-သို့၊ ဇာနာတိ-သိတော်မူ၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ပဋိညံ-ပဋိညာဉ်ကို၊ အဂဟေတွာဝ-ယူတော်မမူဘဲသာ၊ တံ ဣသိဘာဝံ-ထိုရသေ့အဖြစ်ကို၊ ပဋိက္ခိပိ-ပယ်မြစ်တော်မူပြီ။

၂၈၆။ ဣဒါနိ-၌၊ (“အာဒိ မာဟ”၌ စပ်၊) ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ပေါရာဏာ-ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒသ-တစ်ကျိပ်ကုန်သော၊ တေ ပြာဟ္မဏာ-ထိုရသေ့ ပုဏ္ဏားတို့သည်၊ နိရာမဂန္ဓာ-ကိလေသာတည်းဟူသော ညှိစို့စို့အနံ့ မရှိကြကုန်သည်၊ အနိတ္ထိဂန္ဓာ-မိန်းမအနံ့ မရှိကြကုန်သည်၊ ရဇောဇလ္လဓရာ-မြူကြမ်း မြူနုကို ဆောင်ကြကုန်သည်၊ [တန်ဆာ မဆင်ကြ-ဟူလို။] ပြဟ္မစာရိနော-မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်ကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ၊) အရညာယတနေ-တောကျောင်း၌၊ ပဗ္ဗတပါဒေသု-တောင်ခြေတို့၌၊ ဝနမူလဖလာဟာရာ-တောသစ်မြစ်၊ သစ်သီးဟူသော အာဟာရရှိကြကုန် သည်၊ (ဟုတွာ၊) ဝသီသု-နေကြကုန်ပြီ။

ယဒါ-၌၊ ကတ္ထစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော အရပ်သို့၊ ဂန္ဓုကာမာ-သွားလိုကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ (တဒါ၊) ဣဒ္ဓိယာ-တန်ခိုးဖြင့်၊ အာကာသေနော-ကောင်းကင်ဖြင့်သာ၊ ဂစ္ဆန္တိ၊ တေသံ-ထိုရသေ့တို့၏၊ ယာနေန-ယာဉ်ဖြင့်၊ ကိစ္စံ-ကိစ္စသည်၊ နတ္ထိ၊ စ-သည်သာမကသေး၊ သဗ္ဗဒိသာသု-အလုံးစုံသော အရပ်မျက်နှာတို့၌၊ နေသံ-တို့၏၊ မေတ္တာဒိပြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာဝ-မေတ္တာ အစရှိသော ပြဟ္မဝိဟာရ ဘာဝနာသည်သာ၊ အာရက္ခာ-အစောင့်အရှောက်သည်၊ ဟောတိ၊ တေသံ-ထိုရသေ့တို့၏၊ ပါကာရပုရိသဂုတ္တိဟိ-တံတိုင်းအစောင့်အရှောက်၊ လက်နက်ကိုင်ယောက်ျား အစောင့်အရှောက်တို့ဖြင့်၊ အတ္ထော-ကိစ္စသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ စ-ဆက်၊ ဣမိနာ အဓမ္မဋ္ဌေန-သည်၊ တေသံ-ထိုရသေ့ ပုဏ္ဏားတို့၏၊ ပဋိပတ္တိ-အကျင့်ကို၊ သုတပုဗ္ဗာ-ကြားအပ်ဖူးပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သာစရိယကဿ-ဆရာနှင့် တကွဖြစ်သော၊

ရှေ့၌ “တာဝတာ တံ ဘဝိဿသိ ဣသိဝါ၊ ဣသိတ္ထာယဝါ ပဋိပန္နော” ဟု ရှိသောကြောင့် ထို“တာဝတာ၊ ပေါ၊ ပဋိပန္နော” ဟူသော အမေး၌သာ “နောဟိဒံ ဘော ဂေါတမ” ဟု ပဋိညာဉ်လိုပါသည်။ ထို့ကြောင့် “ဣဓ-ဤတာဝတာ၊ ပေါ၊ ပဋိပန္နောဟူသော စကားရပ်၌” ဟု စွဲသင့်ပါသည်။

နိရာမဂန္ဓာ။

။ [နိ+အာမဂန္ဓာ။] ထဝိဿံ အာမဂန္ဓိယံ၊-အဘိဓာန် (၈၄၆)

စိမ်းစိုစို ညှိစို့စို့အနံ့ကို အာမဂန္ဓဟုလည်းကောင်း၊ ဝိဿဂန္ဓဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏။ ဤနေရာ၌ ကိလေသာ၏ မစင်ကြယ်ခြင်းကိုပင် အနံ့ဟု တင်စား၍ “အာမဂန္ဓ” ဟု ခေါ်သည်။ နတ္ထိ + အာမဂန္ဓော ယေသံတိ နိရာမဂန္ဓာ။

ဣမဿ-ဤအဗ္ဗဋ္ဌ၏။ တေသံ-ထိုရွေးရသေ့တို့၏။ ပဋိပတ္တိတော-မှ၊ အာရက
ဘာဝံ-အဝေးကြီး၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုံ-ငှာ၊ တံ ကိ မညသိ အဗ္ဗဋ္ဌာဒိ အာဒိ-
အစရှိသော စကားရပ်ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ ဝါ-၏။

တတ္ထ-ထိုက် ကိ မညသိ အဗ္ဗဋ္ဌ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဝိစိတကာဠကံတိ-
ကား၊ ဝိစိနိတွာ-ရွေးချယ်၍၊ အပနိတကာဠကံ-ပယ်အပ်ပြီးသော အမည်းအညစ်
ရှိသော၊ (“ဩဒနံ ဘုဇ္ဇန္တိ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) ဝေဌကနုတပဿာဟိတိ-ကား၊
ဒုဿ၊ ပေ၊ အာဒိဟိ-အဝတ်ပြား၊ အဝတ်စည်း အစရှိကုန်သော၊ ဝေဌကေဟိ-
ရစ်ပတ်ကြောင်း အဝတ်တို့ဖြင့်၊ နာမိတဖာသုကာဟိ-ညွတ်စေအပ်ပြီးသော နံရိုး
ရှိကုန်သော၊ (“နာရီဟိ” ၌ စပ်၊) ကုတ္တဝါလေဟိတိ-ကား၊ သောဘာကရဏတ္ထံ-

တံ ကိ မညသိ အဗ္ဗဋ္ဌ။ ။ထိုပါဠိတော်အတွက် ဝိဘာဝနတ္ထကား “ဧတ္ထစ
နိရာမဂန္ဓာတိ ဧတေန တေသံ ပေရာဏာနံ ဗြဟ္မဏာနံ ဝိက္ခမ္ဘိတကိလေသတံ (ပယ်ခွာအပ်
ပြီးသော ကိလေသာရှိကြသော ဈာန်အဘိညာဉ်ရသူများ ဖြစ်ကြောင်းကို) ဒဿေတိ၊ ပေ၊
သဗ္ဗဒိသာသုတိ အာဒိနာ ရက္ခာဝရဏပဋိက္ခေပံ (စောင့်ရှောက်မှု လုံခြုံစေမှု မလိုဟု ပယ်ရှား
မှုကို ပြ၏) ဤသို့ပြသဖြင့် သာစရိယကဖြစ်သော အဗ္ဗဋ္ဌ၏ မိစ္ဆာအကျင့်ကို ထောက်လျှင်
ထိုရွေးရသေ့တို့၏ အကျင့်ကို သမ္မာအကျင့်ဟု ဆိုထိုက်၏။ သို့သော် ထိုမျှလောက် ကြီးကျယ်
သော လောကီသမ္မာအကျင့်သည် အရိယာဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏ အနုတ္တရ
ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါအကျင့်ကို ထောက်လျှင် မိစ္ဆာအကျင့်ပင် ဖြစ်သေး၏ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ထင်ရှား
ပြတော်မူကာ ဆရာနှင့်တကွသော အသင့်မှာမူ ထိုရွေးရသေ့တို့၏ အကျင့်မျှပင် မရှိရကား
“အဘယ်မှာလျှင် ခေါင်းပါးသော ခြိုးခြံသောအကျင့် ရှိနိုင်ပါအံ့နည်း” ဟု အဗ္ဗဋ္ဌကို နှိပ်တော်
မူလိုသောကြောင့် “တံ ကိ မညသိ အဗ္ဗဋ္ဌ. . ဧဝံ သုတေ” အစရှိသော စကားကို ပါဠိတော်၌
မိန့်တော်မူသည်။

ဝိစိတကာဠကံ။ ။ဝိစိတ၌ တပစ္စည်းသည် အတိတ်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့်
“ဝိစိနိတွာ အပနိတ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဝိစိနိယိတ္ထ-ရွေးချယ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဝိစိတော၊ ဝိစိတော-
ရွေးချယ်အပ်ပြီးသော + ကာဠော-မည်းနက်သော အညစ်အကြေးသည်၊ အတ္တိ ဣတိ
ဝိစိတကာဠကော (ဩဒနော)၊ မည်းညစ်သော အညစ်အကြေးများကို ရွေးချယ်၍ ဖယ်ရှားပြီး
သော သန့်ရှင်းသော ထမင်း၊ စပါးလုံး၊ ကျောက်ခဲ၊ ဆန်မည်း စသည်ကို “ကာဠ”ဟု ဆိုသည်။

ဝေဌကနုတပဿာဟိ။ ။“ဝေဌက” အရ ရစ်ပတ်ကြောင်းဖြစ်သော ဒုဿပဉ္စ
(အဝတ်ပြား) ဒုဿဝေဏိ (အဝတ်အပေါင်း အဝတ်အစည်း) တို့ကို ယူစေလို၍ “ဒုဿ၊ ပေ၊
ဝေဌကေဟိ” ဟု သရုပ်ဖော်သည်။ နာမိယိတ္ထ-ညွတ်စေအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ နတာ၊ ကာရိတ်ကျေ၊
ဘေးသို့ ကား၍ ထွက်နေသော နံရိုးတို့ကို ငါးရဲ့ကိုယ်ကလေးလိုဖြစ်အောင် ညွတ်စေရသော
ကြောင့် “ပဿ” အရ နံပါးကိုသာ ရသော်လည်း နံရိုးတို့ကို ဆိုလိုကြောင်း သိစေလို၍
“ဖာသုကာဟိ” ဟု ဖွင့်သည်။ [ဝေဌကေဟိ + နတာ ဝေဌကနုတ၊ ဝေဌကနုတ +
ဖာသုကာ ယာသန္တိ ဝေဌကနုတဖာသုကာ။]

တင့်တယ်မှုကို ပြုခြင်းအကျိုးငှာ၊ ကပ္ပေတုံ-ဖြတ်စေခြင်းငှာ၊ ယုတ္တဌာနေသု-
သင့်လျော်သော အရပ်တို့၌၊ ကပ္ပိတဝါလေဟိ-ဖြတ်အပ်သော အမွေးရှိကုန်သော၊
“ဝဠဝါရထေဟိ” စပ်၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤကုတ္တဝါလေဟိ ဝဠဝါရထေဟိဟူသော
ပါဠိ၌၊ ဝဠဝါနယေဝ-မြင်းမတို့၏သာလျှင်၊ ဝါလာ-အမွေးတို့ကို ကပ္ပိတာ-ဖြတ်အပ်
ကုန်ပြီ၊ ရထားနံ-ရထားတို့၏၊ (ဝါလာ-တို့ကို) န (ကပ္ပိတာ)-ဖြတ်အပ်ကုန်သည်
မဟုတ်၊ ပန-ထိုသို့ပင်ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဝဠဝါယုတ္တတ္တာ-မြင်းမတို့ဖြင့် ကပ်ယှဉ်
အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဝဠဝါပယုတ္တတ္တာဟုလည်း ရှိ၏၊ ယုတ္တ
အလယ်ပုဒ် ကျေပုံကို ပြသောကြောင့် မကောင်းပါ။] ရထားပိ-တို့ကိုလည်း၊ ကုတ္တ
ဝါလာတိ-တို့ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ-မိန့်တော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

ဥက္ကိဏ္ဍပရိခါသုတိ-ကား၊ ခတပရိခါသု-တူးအပ်ပြီးသော ကျုံးရှိကုန်သော၊
ဩက္ခိတ္တပလိယာသုတိ-ကား၊ ထပိတပလိယာသု-ချထားအပ်ပြီးသော တံခါးကျည်
မင်းတုတ် ရှိကုန်သော၊ နဂရဇ္ဈပကာရိကာသုတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ပရေသ-

ကုတ္တဝါလေဟိ။

။ကရိယိသု-ပြုပြင်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ ကုတ္တာ (ဝါလာ)၊
[ဝါလာတိ တေသု တေသု ဌာနေသု ဇာယမာနာ လောမာ-ဋီကာသစ်။] ထိုအမွေးများသည်
လည်ပင်း၊ ဦးခေါင်း၊ အမြီး စသည်တို့၌ ရှည်နေလျှင် ဖြတ်သင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “ကပ္ပေတုံ
ယုတ္တဌာနေသု” ဟု ဖွင့်သည်၊ ကပ္ပဓာတ်သည် ပြုပြင်ခြင်း၊ ဖြတ်ခြင်းအနက်တို့ကို ဟော၏၊
ဤနေရာ၌ “ကပ္ပေတုံ ယုတ္တဌာနေသု” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဖြတ်ခြင်းအနက်ကို ယူပါ၊ ကုတ္တ၌
ကရဓာတ်ကို ကပြုထားသောကြောင့် “ကပ္ပိတ” ဟု ဖွင့်ခြင်းကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဟုလည်း မှတ်ပါ၊
ကုတ္တာ + ဝါလာ ယာသန္တိ ကုတ္တဝါလာ (ဝဠဝါ)။

ဧတ္ထစ ပေ၊ ဝုတ္တာ။

။ပိဋိတော်၌ “ကုတ္တဝါလေဟိ ဝဠဝါရထေဟိ” ဟု ရှိသော
ကြောင့် ကုတ္တဝါလအရ ရထားကို ရသည့်အတွက် “ရထားတို့၏ အမွေးတို့ကို ဖြတ်ထားသည်”
ဟု အနက်ထွက်နေရကား အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧတ္ထစ”
စသည်ကို မိန့်သည်၊ မြင်းမတို့၏ အမွေးတို့ကိုသာ ဖြတ်အပ်ကုန်၏၊ ရထားတို့မှာ ဖြတ်စရာ
အမွေးပင် မရှိ၊ သို့သော် အမွေးဖြတ်ထားပြီးသော မြင်းမတို့ဖြင့် ထိုရထားတို့ကို ကပ်အပ်ကုန်
သောကြောင့် သဟစရဏနည်း (ဌာနျူပစာရ) အားဖြင့် ရထားတို့ကိုလည်း “ကုတ္တဝါလာ”
ဟု ဆိုထားသည်ဟူလို၊ [သဟစရဏနဝသေန ဌာနီနာမေနဝါ ကုတ္တဝါလာတိ ဝုတ္တာ-
ဋီကာသစ်။]

ဥက္ကိဏ္ဍပရိခါသု။

။“ဥ-အထက်၌ + ကိဏ္ဍ-ကျဲဖြန့်” ဟူသည် တူးပြီးနောက်
မြေတို့ကို အထက်သို့ ကော်၍ ပစ်တင်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ခတ-တူးအပ်ပြီ” ဟု ဖွင့်သည်၊
ဥက္ကိဏ္ဍာ + ပရိခါ ယာသန္တိ ဥက္ကိဏ္ဍပရိခါယော၊ (နဂရဇ္ဈပကာရိကာယော)။

ဩက္ခိတ္တပလိယာသု။

။“တံခါးကျည်-တံခါးချဉ်” ဟု ရှေးက ခေါ်အပ်သော
မင်းတုတ်ကို “ပလိယ” ဟု ခေါ်၏၊ ဩက္ခိတ္တော + ပလိယော ယာသုတိ ဩက္ခိတ္တပလိယာ၊
“တံခါးပိတ်၍ မင်းတုတ်ချထားအပ်ရာ မြို့” ဟူလို။

တစ်ပါးသော ရန်သူတို့၏၊ အာရောဟနိဝါရဏတ္ထံ-တက်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ သမန္တာနဂရံ-မြို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ ပါကာရဿ-မြို့ရိုး၏၊ အစော ဘာဂေ-အောက်အဖို့၌၊ (အောက်ခြေ၌) ကတသုဓာကမ္ပံ-ပြုအပ်သော အင်္ကတေ အမှုရှိသော အရပ်ကို၊ ဥပကာရိကာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ [ကတသုဓာကမ္ပံ ဌာနံ- ဋီကာသစ်။] ပန-ဆက်၊ ဣမ-ဤဥက္ကိဏ္ဏပရိခါသု အစရှိသော ပါဠိ၌၊ တာဟိ ဥပကာရိကာဟိ-ထိုမြို့၏ အနီးဝယ် ပြုအပ်သော အင်္ကတေအမှုရှိသော အရပ် တို့နှင့်၊ ယုတ္တာနိ-ယှဉ်ကုန်သော၊ နဂရာနေဝ-မြို့တို့ကိုပင်၊ နဂရူပကာရိကာယော တိ-တို့ဟူ၍၊ အဓိပေတနိ-အလို ရှိ အပ် ကုန် ၏၊ [အချို့ စာတို့၌ “ဥပကာရိကာယော” ကို ငဲ့၍ “အဓိပေတာ” ဟု ရှိသည်။] ရက္ခာပေန္တိတိ-ကား၊ တာဒိသေသု-ထိုကဲ့သို့၊ ရှုအပ်ကုန်သော၊ နဂရေသု-တို့၌၊ ဝသန္တာပိ- နေရပါကုန်သော်လည်း၊ (ဒီဃာသိ ဝုဓေဟိ-ရှည်သော သန်လျက် လက်နက်ရှိကုန်သော၊ ပုရိသေဟိ-တို့ကို)၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ရက္ခာပေန္တိ- စောင့်ရှောက်စေရကုန်သေး၏။

ကင်္ခါတိ-ကား၊ သဗ္ဗညု-သဗ္ဗညုလေလော၊ (အလုံးစုံကို အကုန်သိသော ဘုရားလေလော)၊ န သဗ္ဗညု-သဗ္ဗညု မဟုတ်လေသလော၊ (အလုံးစုံကို အကုန် သိသော ဘုရား မဟုတ်လေသလော)၊ ဧဝံ-သို့၊ သံသယော-ယုံမှားခြင်းသည်၊

နဂရူပကာရိကာသု။ ။ဥဒ္ဓါပေါ ဥပကာရိကာ- အဘိဓာန် (၂၀၃)၊ မြို့ရိုး၏ အခြေ၌ ရန်သူတို့ မတတ်နိုင်အောင် ခပ်စောက်စောက် ခပ်လျှောလျှော ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသော အင်္ကတေဖြင့် ကိုင်ထားအပ်ရာ အရပ်ကို “ဥပကာရိကာ” ဟု ခေါ်၏၊ ဤနေရာ၌ ထိုကဲ့သို့ ဥပကာရိကာရှိသော မြို့တို့ကို “နဂရူပကာရိကာ” ဟု ခေါ်သည်။ [ကတ္တဗ္ဗာတိ ကာရိကာ၊ သမိပေ-မြို့၏အနီး၌ + ကာရိကာ ဥပကာရိကာ၊ (တစ်နည်း)-ဥပကာရံ + ကရောတိတိ ဥပကာရိကာ-ကျေးဇူးကို ပြုတတ်သော မြို့ရိုးအခြေ၊ ထိုဥပကာရိကာနှင့် ယှဉ်သော (ဥပ ကာရိကာ ပါရှိသော) မြို့ကိုလည်း သဟစရဏနည်းအားဖြင့် “ဥပကာရိကာ” ဟု ယူ၍ “နဂရာနိစ + တာနိ + ဥပကာရိကာယောစာတိ နဂရူပကာရိကာယော” ဟု ပြုစေလိုသော ကြောင့် “ဣမ ပန၊ ပေ၊ အဓိပေတာနိ” ဟု မိန့်သည်။] [ဋီကာသစ်၌ကား “နဂရဿ ဥပ ကာရိကာ ဧတာသံတိ နဂရူပကာရိကာယော” ဟု ပြု၍ “ရာဇဓာနီ အပေက္ခာယ ဣတ္ထိလိင်္ဂ နိဒ္ဒေသော” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုအဆိုကို “နဂရာနေဝ၊ ပေ၊ အဓိပေတာနိ” ဟူသော အဋ္ဌကထာဖြင့် စဉ်းစားပါ။]

ရက္ခာပေန္တိ။ ။“ရှေးရသေ့တို့သည် (သင်တို့ဆရာ တပည့်ကဲ့သို့) တူးအပ်သော ကျုံးရှိကုန်သော ကျုံး၏ အတွင်းက မြို့တံခါးတွေကို ပိတ်ထားရုံတွင် မက မင်းတုတ် ချ၍ ထားအပ်ကုန်သော၊ မြို့ရိုးမှာလည်း အောက်ခြေက ရန်သူ မတတ်နိုင်အောင် ဥပကာရိကာဟု ခေါ်အပ်သော မြို့ရိုးအခြေရှိကုန်သော၊ ထိုမျှလောက် လုံခြုံနေသော မြို့အတွင်း၌ သန်လျက် ရှည် (ဒါးလွယ်) လက်စွဲသော ယောက်ျား အစောင့်အရှောက်ထားကာ နေကြသည်” ဟု ကြားဖူးသလား-ဟု မေးတော်မူသည်။

(ဟောတိ) ဝိမတီတိ-တိဟူသော ပုဒ်သည်။ တဿေဝ-ထိုကင်္ခါဟူသော ပုဒ်၏ပင်။ ဝေဝစနံ-ဝေဝုဇ်ပရိယာယ် စကားလွယ်တည်း။ ဝိရူပါ-အထူးထူးသော သဘောရှိသော။ ဝါ-ဖောက်ပြန်သော။ မတိ-သိခြင်းသည်။ ဝိနိစ္ဆိနိတုံ-ဆုံးဖြတ်ခြင်းငှာ။ အသမတ္တာ-မစွမ်းနိုင်သော သဘောသည်။ (ဟောတိ) ကုတိ အတ္ထော။ ကုဒ်-ဤစကားကို။ (အာဟ-၌ စပ်) ဘဂဝါ-သည်။ အဗ္ဗဋ္ဌဿ-၏။ ကုမိနာ အတ္တဘာဝေန-ဤအတ္တဘောဖြင့်။ မဂ္ဂပါတုဘာဝေါ-မဂ်၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းသည်။ နတ္ထိ။ ကေဝလံ-မဂ်၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းနှင့် မဖက်၊ သက်သက်။ ဒီဝသော-နေသည်။ ဝိတိဝတ္တတိ-လွန်၏။ ခေါ ပန-စင်စစ်။ အယံ-ဤအဗ္ဗဋ္ဌသည်။ လက္ခဏာပရိယေသနတ္ထံ-လက္ခဏာတို့ကို ရှာမှီးခြင်းအကျိုးငှာ။ အာဂတော-လာခဲ့၏။ တမ္ပိ ကိစ္စံ-ထိုလက္ခဏာပရိယေသနာကိုစွဲကိုလည်း။ နဿရတိ-အမှတ်မရ။ ဟန္တု-ယခု။ အဿ-ထိုအဗ္ဗဋ္ဌအား။ ဝါ-၏။ သတိဇနနတ္ထံ-သတိကို ဖြစ်စေခြင်းအကျိုးငှာ။ နယံ-နည်းကို။ ဒေမိ-ပေးတော်မူအံ့။ ကုတိ-ဤသို့ကြံတော်မူ၍။ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

ကင်္ခါ။ ။ကခိဓာတ် (သို့မဟုတ်) ကင်္ခဓာတ်သည် ကုစ္ဆာအနက်၊ သံသယအနက်ကို ဟော၏။ ထိုတွင် ဤ၌ သံသယအနက်ကို ယူစေလို၍ “သံသယော” ဟု ဖွင့်သည်။ “သံ (သမန္တတော)-ပတ်ဝန်းကျင်၌ + သယော-ဖြစ်ခြင်း” ဟူသည် အာရုံတစ်ခု၌ မဆုံးဖြတ်နိုင်ဘဲ အမျိုးမျိုးဖြစ်နေခြင်းတည်း။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းကို “ယုံမှား” ဟု ခေါ်ကြသည်။

ဝိမတိ။ ။ကင်္ခါ၏ ဝေဝုဇ်ပရိယာယ် ဖြစ်သော်လည်း သဒ္ဓါ၏ အနက်အားဖြင့် ကွဲပြားသောကြောင့် “ဝိရူပါ + မတိ” ဟု ဖွင့်ပြန်သည်။ “ဝိရူပါ-ဖောက်ပြန်သော + မတိ-အလို-အယူ” ဟု ပေးကြ၏။ “မတိတိ ဝိစိကိစ္ဆာဝသေန အနေကံသိကဇာနနာ-ဝိစိကိစ္ဆာအတွက် ကြောင့် ဧကန်မဖြစ်သော သိခြင်း” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သောကြောင့် နိဿယ၌ တစ်မျိုးပေး ထားသည်။ [ဝိဝိဓံ + ရူပံ ယဿာတိ ဝိရူပါ-အထူးထူးသော သဘောရှိသော (ဖောက်ပြန် သော) မတိ-သိခြင်း။ “တစ်မျိုးတည်း၌ ဆုံးဖြတ်နိုင်သော သိခြင်း မဟုတ်၊ ပြောင်းလွဲနိုင်သော သိခြင်း” ဟူလို။]

ကုဒ် ဘဂဝါ။ ။ [ကုဒ်ကို အာဟ၌ စပ်။] ကုဒ်၏ အစွဲကို ပါဠိတော်၌ “ယဿ ခေါ ပန အဗ္ဗဋ္ဌ... မယိ ကင်္ခါဝါ ဝိမတိဝါ။ သော မံ ပဉ္စေန၊ အဟံ ဝေယျာကရဏေန သောဓေဿာမိ” ကို ယူပါ။ ထိုပါဠိတော်၌ “သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ မံ-ကို။ ပဉ္စေန-ပြဿနာ မေးခြင်းဖြင့်။ (သောဓေယျ-စင်ကြယ်စေရာ၏။ ဝါ-သုခ်သင်ရာ၏။) အဟံ-ငါဘုရားသည်။ ဝေယျာကရဏေန-ဖြေဆိုခြင်းဖြင့်။ သောဓေဿာမိ-အံ့။ ဤသို့ အနက်ပေးပါ။ [သုဓာတ်သည် စင်ကြယ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ကာရိတ် ဧကယုပစ္စည်းကြောင့် “စင်ကြယ်စေ-သုခ်သင်” ဟု ပေးရသည်။]

ပုဗ္ဗကဏ္ဍသိဘာဝါနုယောဂအဖွင့် ပြီး၏။

D

ဒွိလက္ခဏဒဿနကထာ အဖွင့်

၂၈၇။ ပန-ဆက်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝတ္ထု-မိန့်တော်မူပြီး၍၊ (“ဝုတ္တံ” ၌ စပ်၊) ယသ္မာ-
 ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ နိဿိန္နာနံဝါ-ထိုင်နေတော်မူကုန်စဉ်
 သော်လည်းကောင်း၊ နိပန္နာနံဝါ-လျောင်းတော်မူကုန်စဉ်သော်လည်းကောင်း၊
 ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ လက္ခဏံ-လက္ခဏာတော်ကို၊ ပရိယေသိတုံ-
 ရှာမှီးခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ [နိဿိန္နာနံဝါ-ထိုင်တော်မူသည်လည်း
 ဖြစ်ကုန်သော၊ နိပန္နာနံဝါ-လျောင်းတော်မူသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊
 ကောစိ၊ ပေ၊ န သက္ကောတိ၊ ဤသို့လည်း ပေးပါ။] ပန-အန္တယ၊ ဌိတာနံ (ဝါ) -
 ရပ်တော်မူကုန်စဉ်သော်လည်းကောင်း၊ စင်္ဂမန္တာနံဝါ-စင်္ကြံကြွတော်မူကုန်စဉ်
 သော်လည်းကောင်း၊ (လက္ခဏံ ပရိယေသိတုံ၊) သက္ကောတိ-၏၊ [ဌိတာနံ (ဝါ)-
 ရပ်တော်မူသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ စင်္ဂမန္တာနံဝါ-ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ လက္ခဏံ
 ပရိယေသိတုံ သက္ကောတိ၊ ဤသို့လည်း ပေးပါ။] စ-ဆက်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ လက္ခဏ
 ပရိယေသနတ္ထံ-အကျိုးငှာ၊ အာဂတဘာဝံ-ရောက်လာသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဥတ္တာ-
 သိတော်မူ၍၊ အာသနာ-မှ၊ ဥဌာယ-ထတော်မူ၍၊ (ယံ) စင်္ဂမဓိဌာနံနာမ-
 အကြင်စင်္ကြံကို ဆောက်တည်တော်မူခြင်းမည်သည်၊ (စင်္ကြံကြွတော်မူခြင်းမည်
 သည်၊ အတ္ထိ၊) ဧတံ-ဤစင်္ကြံ ကြွတော်မူခြင်းသည်၊ (ဗုဒ္ဓါနံ၊) အာစိန္တံ-အလေ့
 အကျက်တော်တည်း၊ ဝါ-လေ့ကျက်အပ်သော သဘောတံထွာ၊ ဓမ္မတာတော်
 တည်း၊ တေန-ကြောင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အာသနာ-မှ၊ ဥဌာယ-၍၊ ဗဟိ-ပြင်ဘက်သို့၊
 နိက္ခန္ဓော-ထွက်တော်မူပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ အထခေါ ဘဂဝါတိ အာဒိ-ဝါ
 အစရှိသော စကားကို၊ (အာယသ္မတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန၊) ဝုတ္တံ-ပြီ။

သမန္နေသီတိ-ကား၊ ဂဝေသိ-ဉာဏ်ဖြင့် ရှာမှီးပြီ၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဧကံ-
 တစ်ပါးသော လက္ခဏာ၊ ဒွေ-၂ ပါးသော လက္ခဏာတော်တို့၊ ဣတိ-သို့၊
 ဂဏယန္တော-ဉာဏ်ဖြင့် ရေတွက်လျက်၊ သမာနယံ-ကောင်းစွာဆောင်ပြီ၊ ယေဘု

နိဿိန္နာနံ ဝါ နိပန္နာနံ ဝါ။ ။ဤ ၂ ပုဒ်ကို အနာဒရအနက်၊ တစ်နည်း
 ဝိသေသနအနက်ဟောဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ ဤဣရိယာပုထံတံ ၂ ပါး၌ ကိုယ်အင်္ဂါတို့သည်
 တွန့်နေ (ကွေးနေ) ရကား တချို့လက္ခဏာတော်များ အထင်အရှား မမြင်ရသောကြောင့်
 ရှာခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်။

သမန္နေသီ။ ။သံ + အနု + ဒေသဓာတ်ဟု ကြံစေလို၍ “ဂဝေသိ” ဟု ဖွင့်၏။
 ဒေသဓာတ်၊ ဂဝေသဓာတ် ၂ မျိုးလုံးပင် ရှာခြင်း အနက်ဟောတည်း။ ဤနည်း၌ နတစ်လုံး
 အပိုလာရ၏။ သံ + အနုပုဒ်တို့ အနက်ထူး မရှိ၊ သံ + အနု-နိဓာတ်ဟု တစ်နည်းကြံစေလို၍
 “သမာနယံ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဤနည်း၌ နှစ် ၂ ကို ချေ၍ နောက်နေသို့ ကပ်၊ သံအာဝုတည်း။
 [သမာနယံ၌ သံ + အာ + နိဓာတ်။]

ယျေနာတိ-ကား၊ ပါယေန-များသောအားဖြင့်၊ (“အဒ္ဓသ” ၌ စပ်၊) ဗဟုကာနိ-များသော လက္ခဏာတော်တို့ကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်ရပြီ၊ အပ္ပာနိ-အနည်းငယ်သော လက္ခဏာတော်တို့ကို၊ န အဒ္ဓသ-မမြင်ရ၊ ကုတိ အတ္ထော၊ တတော-ထိုသို့မမြင်ရခြင်းကြောင့်၊ ယာနိ-အကြင်လက္ခဏာတော်တို့ကို၊ န အဒ္ဓသ-မမြင်ရသေး၊ တေသံ-ထိုလက္ခဏာတော်တို့ကို၊ ဒီပနတ္ထံ-ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ထပေတွာ ဒွေတိ-ဟူ၍၊ (အာယသ္မတာ အာနန္တတ္ထေရေန၊) ဝုတ္တံ။

ကင်္ခတိတိ-ကား၊ ပဿေယျ-မြင်ရပါမူကား၊ အဟော ဝတ-ဪ... ကောင်းလေစွ၊ ကုတိ-သို့၊ ပတ္ထနံ-တောင်းတခြင်းကို၊ ဥပ္ပါဒေတိ-ဖြစ်စေ၏၊ [ဤ၌ ကင်္ခဓာတ်သည် ဣစ္ဆာအနက်ဟောတည်း။] ဝိစိကိစ္ဆတိတိ - ကား၊ တတော တတော-ထိုထိုကိုယ်အင်္ဂါအရပ်မှ၊ တာနိ-ထို ၂ ပါးသော လက္ခဏာတော်တို့ကို၊ ဝိစိနန္တော-စူးစမ်း ရှာဖွေရသည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) ကိစ္ဆတိ-ပင်ပန်းရ၏၊ ဒဠ်-မြင်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ နာမိမုစ္စတိတိ-ကား၊ တာယ ဝိစိကိစ္ဆာယ-ထိုဝိစိကိစ္ဆာကြောင့်၊ သန္နိဋ္ဌာနံ-ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့၊ န ဂစ္ဆတိ-မရောက်နိုင်၊ [အဓိမုစဓာတ်သည် အဓိမောက္ခပုဒ်၌ကဲ့သို့ ဆုံးဖြတ်ခြင်းအနက်ဟောတည်း။] န သမ္ပသီဒတိတိ-ကား၊ တတော-ထိုသို့ မဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ အယံ-ဤ အရှင်ဂေါတမသည်၊ ပရိပုဏ္ဏလက္ခဏော-ပြည့်စုံသော လက္ခဏာရှိ၏၊ ကုတိ-သို့၊ ဘဂဝတိ-၌၊ ပသာဒံ-ကြည်ညိုခြင်းသို့၊ နာပဇ္ဇတိ-မရောက်နိုင်၊ [မဆုံးဖြတ်နိုင် သည့်အတွက် ဘုရားရှင်အပေါ်၌ ကြည်ညိုခြင်းသို့ မရောက်နိုင်သေး-ဟူလို။]

ဝါ-တစ်နည်း၊ ကင်္ခါယ-ကင်္ခတိအရ ကင်္ခါဖြင့်၊ ဒုဗ္ဗလာ-အားမရှိသော၊ ဝါ-အားနည်းသော၊ ဝိမတိ-တွေးတောခြင်းကို၊ ဝုတ္တာ၊ ဝိစိကိစ္ဆာယ-ဝိစိကိစ္ဆတိအရ ဝိစိကိစ္ဆာဖြင့်၊ မဇ္ဈိမာ-အလယ်အလတ်ဖြစ်သော၊ (ဝိမတိ ဝုတ္တာ၊) အနဓိမုစ္စန တာယ-နာမိမုစ္စတိအရ အနဓိမုစ္စနတာဖြင့်၊ ဗလဝတိ-အားရှိသော၊ (ဝိမတိ ဝုတ္တာ၊)

ဝိစိကိစ္ဆတိ။ ။ဝိစိကို “ဝိစိနန္တော” ဟု ဖွင့်၏၊ ကိစ္ဆတိ၌ သက္ကတဝယ် ကြိတ ဓာတ်ဟု ဆို၏၊ တကို ချုပ်၍ “ကြိစ္ဆ” ဟု ဖြစ်၏၊ ပါဠိ၌ ကိတဓာတ်ဟု ကြိုသင့်၏၊ ဆင်းရဲ ပင်ပန်းခြင်း အနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ကိစ္ဆတိတိ ကိလမတိ” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်၊ ထိုထိုကိုယ်အရပ်မှ ထိုလက္ခဏာ ၂ ပါးတို့ကို စူးစမ်းသောအခါ မြင်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သော ကြောင့် စိတ်ပင်ပန်းနေသည်-ဟူလို။

ကင်္ခါယဝါ။ ။ရှေ့၌ ကင်္ခတိအတွက် အလိုရှိခြင်း အာသိသန (ဣစ္ဆာ) အနက်ကို ပြခဲ့၏၊ ယခုအခါ၌ ကင်္ခတိအတွက် ယုံမှားခြင်း သံသယအနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ကင်္ခါယ ဝါ” ဟု တစ်နည်းဖွင့်ပြန်သည်၊ ဤသို့ ယုံမှားခြင်းအနက်ကို ယူသောအခါ ဝိစိကိစ္ဆတိ စသည်တို့ကလည်း ယုံမှားခြင်းဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကိုပင် ပြသောကြောင့် ထိုတရားတို့၏ အထူးကို ပြခြင်းငှာ “ကင်္ခါယဝါ” စသည်ကို မိန့်သည်။

အသမ္ပသာဒနေန-န သမ္ပသီဒတိအရ အသမ္ပသာဒန ဖြင့်၊ တိဟိ-၃ ပါးကုန်သော၊
တေဟိ ဓမ္မေဟိ-ထိုကဒါ ဝိစိကိစ္ဆာ အနဓိမုစ္စနတာ တရားတို့ဖြင့်၊ [အခိုက်အတန့်
အားဖြင့် ၃ မျိုးပြားသော ထိုသံသယဓမ္မတို့ဖြင့်-ဟူလို။] စိတ္တဿ-၏၊
ကာလုသိယဘာဝေါ-နောက်ကျခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ (ဝုတ္တော)။

ကောသောဟိတေတိ-ကား၊ ဝတ္ထိကောသေန-ဆီးပုံးအရပ်၌ ဖြစ်သော
အိမ်သည်၊ ပဋိစ္စန္ဓ-ဖုံးလွှမ်းအပ်သော၊ ဝတ္ထုဂုယေတိ-ကား၊ အင်္ဂဇာတေ-အင်္ဂါ
ဇာတ်တော်၌၊ (ကင်္ခတိ စသည်၌ စပ်၊) ဟိ-ချဲ့၊ ဝရဝါရဏဿ-မြတ်သော
ဆင်မင်း၏၊ (ဂန္ဓဟတ္ထိဆင်မင်း၏) ကောသောဟိတံ-အအိမ်သည် အတွင်း၌
ထားအပ်သော၊ (အအိမ်သည် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော) ဝတ္ထုဂုယံ-အင်္ဂါဇာတ်သည်၊
(ဟောတိ) ဣဝ-သို့၊ (တထာ) ဘဂဝတော-၏၊ ကောသောဟိတံ-အအိမ်သည်
အတွင်း၌ ထားအပ်သော၊ ဝါ-အအိမ်သည် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော၊ ဝတ္ထုဂုယံ-အင်္ဂါ
ဇာတ်တော်သည်၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ-ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိ၏၊ ပဒုမဂဗ္ဗ

ဝတ္ထိကောသေန။

။ဝတ္ထိကောသေနာတိ နာဘိယာ အဓောဘာဂသင်္ခါတေ
ဝတ္ထိမ္ပိ ဇာတေန လိင်္ဂပသိဗ္ဗကေန-ဋီကာသစ်၊ နွားလားဥသဘ ဂန္ဓဆင်မင်းတို့၌ ချက်၏
အောက်နားဝယ် အင်္ဂါဇာတ်ကို ဖုံးထားသော အိတ်တစ်မျိုး ရှိ၏၊ ထိုအိတ်ကိုပင် “ဝတ္ထိကောသ”
ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုအိတ်သည် ဖုံးထားအပ်သော ဘုရားရှင်၏ အင်္ဂါဇာတ်တော်ကို “ကောသော
ဟိတံ” ဟု ခေါ်သည်၊ မှန်၏-ထိုအင်္ဂါဇာတ်သည် ဖွားမြင်သည်မှ စ၍ အိတ်နှင့်တကွ ပါလာ၏၊
သာမန်လူတို့ကဲ့သို့ တိုးလို့တန်းလန်း မဟုတ်၊ ကိစ္စရှိမှ အပြင်ဘက်သို့ ထွက်ပေါ်လာသည်။
[အဝဓိယတေ-အတွင်း၌ ထားအပ်၏၊ ဣတိ ဩဟိတံ၊ (အဝ + ဓာ, တ) ကောသေန +
ဩဟိတံ ကောသောဟိတံ။]

ဘဂဝတော ဟိ။

။ယသ္မာ ဘဂဝတော ကောသောဟိတံ ဝတ္ထုဂုယံ ဗုဒ္ဓါဝေနိကံ
(ဘုရားရှင်တို့၏ သီးခြားဖြစ်သော) အညေဟိ အာသာဓရဏံ၊ သုဝိသုဒ္ဓကဉ္စနမဏ္ဍာလသန္နိတံ
(အလွန်စင်ကြယ်သော ရွှေအဝန်းနှင့် တူသည်ဖြစ်၍) အတ္တနော သဏ္ဌာနသန္နိဝေသသုန္ဓရ
တာယ (မိမိပုံသဏ္ဌာန် စုဝေးပုံ၏ ကောင်းသည့်အတွက်) . . .

- ၁။ အာဇာနေယျဂန္ဓဟတ္ထိနော (ဂန္ဓဆင်မျိုးဖြစ်သော အာဇာနီဆင်၏) ဝရင်္ဂပရမစာရ
ဘာဝံ (အင်္ဂါဇာတ်၏ အလွန်မြတ်သော တင့်တယ်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း)
- ၂။ ဝိကသမာနတပနီယာရဝိန္ဒသမုဇ္ဇလကေသရာဝတ္ထဝိလာသံ (ပွင့်သော ရွှေရောင်ရှိ
သော ပဒမ္မာကြာ၏ တောက်ပသော ပတ်ပတ်လည် ဝတ်မှု ဝတ်ဆံတို့ဖြင့် တင့်တယ်
ခြင်းကိုလည်းကောင်း)
- ၃။ သဗ္ဗာပဘာနုရဉ္စိတလေဝနန္တရာဘိလက္ခိတသမ္ပုဏ္ဏစန္ဒမဏ္ဍာလသောဘဉ္စ (ဆည်းဈာ
ရောင်တို့ဖြင့် တပ်စွဲဖွယ်ကောင်းသော ရေတွင်း တောအကြားတို့ဖြင့် မှတ်သားအပ်
သော လပြည့်ဝန်း၏ တင့်တယ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း)

သမာနံ-ပဒုမ္မာကြာတိုက်နှင့် တူ၏။ တံ-ထိုအင်္ဂါဇာတ်တော်ကို၊ သော-ထိုအဗ္ဗဋ္ဌသည်။ ဝတ္ထုပဋိစ္ဆန္တတ္တာ-အဝတ်ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အပဿန္တော-မမြင်နိုင်သည်။ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊) အန္တောမုခဂတာယ-ခံတွင်းတော်၏ အတွင်း၌ ရောက်နေသော၊ ဇိဝှာယ-လျှာတော်၏။ ပဟူတဘာဝံ-ပြန့်ကျယ်ကြီးမားသည်၏ အဖြစ်ကို၊ အသလ္လက္ခေန္တော-မမှတ်သားနိုင်သည်။ (ဟုတွာ) စလည်းကောင်း၊ ဒွိသု - ၂ ပါးကုန်သော၊ တေသု လက္ခဏေသု - ထိုလက္ခဏာတော်တို့၌၊ ကဒီ-ယုံမှားခြင်းရှိသည်၊ ဝိစိကိစ္ဆိ-တွေးတောခြင်းရှိသည်၊ အဟောသိ-ပြီ။

၂၈၈။ တထာရူပန္တိ-ကား၊ တံ ရူပံ-ထိုသို့ သဘောရှိသော၊ (“ဣဒ္ဓါဘိသင်္ခါရံ-တန်ခိုး ဖန်ဆင်းခြင်းကို၊ ဝါ-ဖန်ဆင်းအပ်သော တန်ခိုးကို”ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) ဧတ္ထ-ဤအရာ၌၊ (အဗ္ဗဋ္ဌ၏ ကောသောဟိတ ဝတ္ထုဂုဿကို မြင်နိုင်လောက်အောင် ဖန်ဆင်းမှုကို ပြုရာ၌) အညေန-အခြားသူသည်၊ ကီ-အဘယ်ကို၊ ဝတ္ထုဗွံ-ဖွင့်ဆို

၃။ အတ္တနော သိရိယာ အဘိဘုဗျ ဝိရောစတိ (မိမိဟူသော အင်္ဂါဇာတ်တော်၏ အသရေဖြင့် လွှမ်းမိုး၍ တင့်တယ်တော်မူ၏။) “ထိုအားလုံး၏ အသရေထက်ပင် သာလွန်၏”ဟူလို။

၅။ ယံ ဟာဗိရအပ္ပန္တရမလေဟိ အနုပက္ကိလိဋ္ဌတာယ (ယင်းအင်္ဂါဇာတ်တော်သည် အပအတွင်း အညစ်အကြေးတို့ဖြင့် မညစ်ပေသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) စိရကာလပရိစိတဗြဟ္မစရိယာဓိကာရတာယ (ကြာမြင့်စွာသော ကာလ၌ ဆည်းပူးအပ်ခဲ့သော ဗြဟ္မစရိယဟူသော ကောင်းမှုထူးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊) သဏ္ဌိတသဏ္ဌာနသမ္ပတ္တိယာစ (ကောင်းစွာတည်သော ပုံသဏ္ဌာန်၏ လှပပြည့်စုံခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊) ကောပိနံပိ သမာနံ အကောပိနမေဝ ဇာတံ (အရှက်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သည့်အတွက် လျှို့ဝှက်စရာ ဖြစ်စေကာမူ အရှက်ကို မဖျက်ဆီးတတ်သောကြောင့် မဟုတ်သော အင်္ဂါဖြစ်ရပေသည်။)-ဋီကာ။

ပဟူတဘာဝံ။ ။ပုထုလဘာဝံ-ပြန့်ကျယ် ရှည်လျားသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဧတ္ထေဟိ တဿ သံသယော (ဤပြန့်ကျယ် ရှည်လျားရှိသည်၏ အဖြစ်၌သာ ထိုအဗ္ဗဋ္ဌ၏ သံသယဖြစ်သည်။) တနု (သေးငယ်) မုဒု (နည်း) သုကုမာရတာဒီသု ပနဿာ ဂုဏေသု (အလွန် သိမ်မွေ့သည်၏အဖြစ် အစရှိကုန်သော ထိုလျှာ၏ ဂုဏ်တို့၌ကား) ဝိစာရဏာ ဧဝနာဟောသိ (စိစစ် ရှာဖွေခြင်းသည်ပင် ဖြစ်စရာ မလိုတော့ပြီ)-ဋီကာ။

တထာရူပံ။ ။“တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ရူပံ-ရုပ်ကို” ဟု အနက်ပေးမည်စိုး၍ တထာနှင့် ရူပံသည် သမာသ်ပုဒ် တစ်ပုဒ်တည်းသာဟု သိစေလိုသောကြောင့် “တံရူပံ” ဟု ဖွင့်သည်၊ တထာ + ရူပံ ယဿာတိ တထာရူပေါ (ဣဒ္ဓါဘိသင်္ခါရော)။

ကိမေတ္တ အညေန။ ။ဧတ္ထဖြင့် ပါဠိတော်၌ လာသော ဣဒ္ဓါဘိသင်္ခါရ ပြုစီရင်ခြင်းကို ညွှန်သည်၊ “အကြင်နည်းဖြင့် တန်ခိုးကို ပြုစီရင်လတ်သော် အဗ္ဗဋ္ဌသည် ကောသောဟိတဝတ္ထုဂုဿကို မြင်နိုင်လောက်၏၊ ထိုသို့မြင်နိုင်လောက်သောနည်းဖြင့် တန်ခိုးကို ပြုစီရင်

ထိုက်ပါတော့အံ့နည်း၊ ဧတံ-ဤအကြောင်းအရာကို၊ မိလိန္ဒရညာ-မိလိန္ဒမင်းသည်၊ ပုဋ္ဌေန-မေးအပ်သော၊ နာဂသေနတ္ထေရေနေဝ-အရှင်နာဂသိန်ထေရ်သည်ပင်၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်အပ်ပြီ။ [“ကိ-အဘယ်သို့ မိန့်တော်မူအပ်သနည်း” ဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍ မဖြစ်၊ ဘာကြောင့်နည်း-“ဒုက္ကရံ ဘန္တေ” စသော စကားက အရှင်နာဂသိန်ထေရ်၏ စကား မဟုတ်သောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “အာဟစ” ဟု ရှေးစာအုပ်များ၌ အပိုပါသည်မှာ ကောင်းပေ၏။]

စ-ဆက်၊ အာဟ-လျှောက်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ လျှောက်သနည်း၊) ဘန္တေ နာဂသေန-အရှင်ဘုရား နာဂသေန၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဒုက္ကရံ-ခဲယဉ်းသော အမှုကို၊ ကတံ-ပြုတော်မူအပ်ပါပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ (အာဟ၊) မဟာရာဇ-ဇာ၊ ကိ-အဘယ်ခဲယဉ်းသော အမှုကို၊ (ကတံ-နည်း၊) ဣတိ-ဤသို့မေးပြီ၊ မဟာဇနေန-များစွာသော လူအပေါင်းသည်၊ ဟိရိကရဏောကာသံ-အရှက်ကို ပြုရာအရပ်ကို၊ (အင်္ဂါဇာတ်ကို၊) [ဟိရိ + ကရိယတိ ဧတ္တာတိ ဟိရိကရဏံ၊ တဒေဝ + ဩကာသော ဟိရိကရဏောကာသော။] ပြဟွယုဗြာဟ္မဏဿစ-ပြဟွယုပုဏ္ဏားအားလည်း ကောင်း၊ အန္တေဝါသိဥတ္တရဿစ-ပြဟွယုပုဏ္ဏား၏ အနီးနေတပည့်ဖြစ်သော ဥတ္တရလုလင်အားလည်းကောင်း၊ [မဇ္ဈိမပံ၊ ပြဟွယုသုတ်၌ အကျယ်ရှုပါ။] ဗာဝရိဿ-ဗာဝရိဆရာကြီးအားလည်းကောင်း၊ အန္တေဝါသိနံ-ဗာဝရိဆရာကြီး၏ အနီးနေတပည့် ဖြစ်ကုန်သော၊ သောဠသဗြာဟ္မဏာနဉ္စ-တစ်ကျိပ်ခြောက်ယောက် ကုန်သော ပုဏ္ဏားတို့အားလည်းကောင်း၊ သေလဿ-သေလမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏဿစ-အားလည်းကောင်း၊ အန္တေဝါသိနံ-ကုန်သော၊ တိသတမာဏဝါနဉ္စ-သုံးရာသော လုလင်တို့အားလည်းကောင်း၊ [သုတ္တနိပါတ်။] ဒေသေသိ ဘန္တေ-ပြတော်မူပြီဘုရား၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ။

မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဂုယု-လျှို့ဝှက်အပ်သော အင်္ဂါဇာတ်တော်ကို၊ န ဒေသေသိ-ပြတော်မူသည် မဟုတ်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဆာယံ-အတုကို၊ ဒေသေသိ-ပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဣဒ္ဓိယာ-တန်ခိုးဖြင့်၊ အဘိသင်္ခရိတာ-ပြုစီမံတော်မူ၍၊ နိဝါသန နိဝတ္တံ-ဝတ်အပ်သော အဝတ်လည်းရှိသော၊ ကာယဗန္ဓနဗဒ္ဓံ-ဖွဲ့အပ်သော ခါးပန်းကြိုးလည်း ရှိသော၊ စီဝရပါရုတံ-ခြုံအပ်သော သင်္ကန်းလည်းရှိသော၊ ဆာယာ

ရာ၌” ဟု အကျယ်စွဲပါ၊ ထိုသို့ ပြုစီရင်ရာ၌ အခြားပုဂ္ဂိုလ်သည် အဘယ်စကားကို ဖွင့်ဆိုဖွယ် လိုတော့အံ့နည်း၊ ပဋိသန္တိဒါပတ္တ ဆဋ္ဌာဘိညဖြစ်ရုံသာမက ဝါဒီဝရ (စကားပြော အလွန်ကောင်းသော) အရှင်နာဂသေနထေရ်သည်ပင် ဤစကားကို ဖွင့်ဆိုထားအပ်ပြီးဖြစ်၍ “ထိုအတိုင်းပင် လက်ခံထိုက်ပါသည်” ဟူလို။

ဆာယာရူပကမတ္တံ။ ။အင်္ဂါဇာတ်တော် အစစ်ကို ပြတော်မူသည် မဟုတ်၊ အတု ဖြစ်သော ပုံသဏ္ဌာန် အနည်းငယ်မျှကိုသာ ပြတော်မူသည်။ [ဆာယာသဒ္ဓါသည် “ဆာယာတု အာတပါဘာဝေ၊ ပဋိဗိဓ္ဓေ၊ ပဘာယစ” ဟူသော အဘိဓာန် (၉၅၄) ၌ လာသောအနက်တို့တွင်

ရူပကမတ္တံ-အတုဖြစ်သော ရုပ်ပုံကလေးမျှကို၊ ဒဿေသိ-ပြတော်မူပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့
 ဖြေတော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ ဆာယံ-အတုကို၊ ဒိဋ္ဌေ-မြင်ခြင်းသည်၊ သတိ-သော်၊
 [ဆာယံ (ဆာယာယ)-အတုကို၊ ဒိဋ္ဌေ (ဒိဋ္ဌာယ)-မြင်အပ်သည်၊ သတိ-သော်၊-
 ဋီကာသစ်။] ဒိဋ္ဌယေဝ နနု-မြင်အပ်ပြီးပင် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-
 ဤသို့လျှောက်ပြီ။

မဟာရာဇ-မဟာရာဇာ၊ ဧတံ-ဤအတုကို ပြတော်မူခြင်းသည်၊ တိဋ္ဌတု-
 တည်ပါစေဦး၊ ဝါ-ထားလိုက်ပါဦး၊ ဟဒယရူပ-နှလုံးပုံသဏ္ဌာန်ကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊
 (မြင်ရမှ) ဗုဒ္ဓနကသတ္တော-သစ္စာ ၄ ပါးကို သိလတုံသော သတ္တဝါသည်၊ ဘဝေယျ-
 ရှိအံ့၊ (ဧဝံသတိ) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဟဒယမံသံ-နှလုံးသားကို၊ နိဟရိတွာ-
 ထုတ်ဆောင်၍၊ [အချို့စာအုပ်၌ “နိဇ္ဇေတွာ-ထုတ်ဆောင်၍”ဟု ရှိ၏။]
 ဒဿေယျ-ပြတော်မူရာ၏၊ ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ၊ ဘန္တေ နာဂသေန-အရှင်
 ဘုရား နာဂသေန၊ ကလ္လော-ပြဿနာဖြေမှု၌ ကျွမ်းကျင်သည်၊ အသိ-ဖြစ်ပါပေစွ၊
 ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ။

ပဋိဗိမ္ဗ (အတု) အနက်ဟောတည်း၊ အာတပါဘာဝ (အရိပ်) ပဘာ (အရောင်) အနက်ဟော
 မဟုတ်၊ ရူပသဒ္ဓါကား ရုပ်ပုံအနက်ဟော၊ ကသဒ္ဓါသည် အပ္ပကအနက်ဟော၊ မတ္တကား
 သာမညအနက်ဟောတည်း။] ထိုသို့ပြတော်မူရာ၌လည်း ကိုယ်တော်တစ်ကိုယ်လုံးကို မမြင်
 စေဘဲ ဝတ္ထုဗျာသက်သက်ကိုသာ ပြတော်မူ၏-ဟု ဆိုကြသည်။

ဋီကာ။ ။တဉ္စ ခေါ် (ထိုပုံသဏ္ဌာန်အတု အရုပ်ကလေးမျှကိုလည်း) ဗုဒ္ဓသန္တာန
 တော ဝိနိမုတ္တတ္ထာ ရူပကမတ္တံ ဘဂဝတော သရီရဝဏ္ဏသဏ္ဌာနာဝယဝံ ဣဒ္ဓိမယံ ဗိမ္ဗကမတ္တံ၊
 တံ ပန ရူပကမတ္တံ ဒဿေန္တော ဘဂဝါ ယထာ အတ္တနော ဗုဒ္ဓရူပံ န ဒိဿတိ (အကြင်နည်းဖြင့်
 ပြလတ်သော် ကိုယ်တော်၏ ရုပ်ပုံတော်တစ်ကိုယ်လုံးကို မမြင်အပ်၊) တထာ ကတွာ ဒဿေသိ။
 [ယခုအခါ၌ ဥစ္စာရှင်၏ ရုပ်ပုံမပါဘဲ လိုရာအင်္ဂါကိုသာ ဓာတ်ရိုက်၍ ပြသကဲ့သို့တည်း။]

ဆက်ဦးအံ့-ထိုအချိန်၌ ဘုရားရှင်သည် စင်္ကြံကြွတော်မူနေ၏၊ သင်းပိုင်ကိုလည်း ဝတ်
 ထားတော်မူ၏၊ ဧကသီကိုလည်း ခြုံထားတော်မူ၏၊ ထိုသင်းပိုင် ဧကသီအတွင်း၌ အင်္ဂါဇာတ်
 အတုရုပ်ကိုသာ ခန္ဓာကိုယ်မှ အလွတ်ဖန်ဆင်း၍ ပြတော်မူသည်၊ အမ္မဋ္ဌသည်လည်း ဓာတ်ပူကို
 မြင်ရသကဲ့သို့ ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ မြင်ရလေသည်။

ဆာယံ ဒိဋ္ဌေ။ ။ဒိဋ္ဌေ၌ တပစ္စည်းကို ဘောဟောကြံလျှင် “ဆာယံ” ဟု အဝုတ္တ
 ကံသည် သင့်၏၊ ဋီကာသစ်၌ကား “ဆာယံ ဒိဋ္ဌေတိ ဆာယာယ ဒိဋ္ဌာယ” ဟု ဝိဘတ္တိလိင်္ဂ
 ဝိပ္ပလ္လာသကြံ၍ ဖွင့်လေသည်။

ကလ္လောသိ။ ။“ဝိသဇ္ဇနေ တံ ကုသလော ဆေကော အသိ၊ ယထာ ဝုတ္တော
 ဝါ ဝိသဇ္ဇမဂ္ဂေါ (ဖြေပုံလမ်းစဉ်သည်) ဥပပန္နော ယုတ္တော အသီတိ အတ္တော” ဟု ဋီကာသစ်
 ဖွင့်၏။ [နောက်အဖွင့်သည် “အသိ”ဟူသော တုမှယောဂနှင့် လျော်မည် မထင်၊ ဋီကာဟောင်း
 လည်း မဖွင့်၊ “အာသိ”ဟုသော်လည်း ပုဒ်ဖြတ်ပါ။]

နိန္ဒာမေတ္တာတိ-ကား၊ နိဟရိတ္တာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ (အနုမသိ ပဋိမသိ-၌ စပ်၊) အနုမသိတိ-ကား၊ ကထိနသုစိ ဝိယ-ခက်မာသော အပ်ကိုကဲ့သို့၊ ကတ္တာ-ပြု၍၊ အနုမဇ္ဇိ-သုံးသပ်တော်မူပြီ၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤပြန့်ကျယ် ရှည်လျားသော လျှာတော်၌၊ တထာကရဏေန-ထိုခက်မာသော အပ်ကဲ့သို့ ပြုခြင်းအားဖြင့်၊ မုဒုဘာဝေါ-လျှာတော်၏ နူးညံ့သည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကဏ္ဍသောတာနုမသနေန-နားတွင်းတော်ကို သုံးသပ်တော်မူခြင်းအားဖြင့်၊ ဒီဃဘာဝေါ-လျှာတော်၏ ရှည်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ နာသိကသောတာနုမသနေန-နာခေါင်း ပေါက်တော်ကို သုံးသပ်တော်မူခြင်းအားဖြင့်၊ တနုဘာဝေါ-လျှာတော်၏ သေးသွယ်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ နလာဋ္ဌတ္ထဒနေန-နဖူးတော်ကို ဖုံးအုပ်တော်မူခြင်းအားဖြင့်၊ ပုထုလဘာဝေါ-လျှာတော်၏ ပြန့်ကျယ်သည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပကာသိတော-ထင်ရှားပြတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဝေဒတဗ္ဗော။

နိန္ဒာမေတ္တာ။ ။“နိ (နိဟရိတ္တာ) - ခံတွင်းတော်မှ ထုတ်ဖော်၍ + နာမေ-ညွတ်စေ”ဟု သဒ္ဒတ္ထ ဖြစ်၏။ “နိဟရိတ္တာ-ကား အဓိပ္ပာယ်ထွက်သည်။ [နိန္ဒာမေတ္တာတိ မုဒုဘော နိဟရဏဝသေန ကဏ္ဍသောတာဒိအဘိမုခံ ပဏာမေတ္တာ၊ အဓိပ္ပာယ်မဝ ဖဿေတုံ နိဟရိတ္တာတိ ဝုတ္တံ၊-ဋီကာသစ်။]

ကထိနသုစိ ဝိယ။ ။ယနသုခမဘာဝါပါဒနေန (တခဲနက်၏ အဖြစ်၊ သိမ်မွေ့သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းအားဖြင့်) ကက္ခဋသုစိမိဝ (ခက်မာသော အပ်ကိုကဲ့သို့) ကတ္တာ-ဋီကာသစ်။

D

အဗ္ဗုပ္ပပစ္စာဂမနကထာ အဖွင့်

၂၈၉။ ပဋိမာနေန္တောတိ-ကား၊ အာဂမေန္တော-မျှော်လင့်လျက်၊ အဿ-ထိုအဗ္ဗုပ္ပ၏၊ အာဂမနံ-လာခြင်းကို၊ ပတ္တေန္တော-တောင့်တသည်၊ (ဟုတွာ) ဥဒိက္ခန္တော-မျှော်လျက်၊ ဣတိ အတ္ထော၊ (“နိသိန္နော ဟောတိ” ၌ စပ်၊) [“ဥ-အထက်သို့ မော်၍ + ဣက္ခန္တော-ရှုလျက်” ဟု သဒ္ဒတ္ထ၊ “မျှော်လျက်” ကား အဓိပ္ပာယ်ထွက်။]

၂၉၀။ ကထာသလ္လာပေါတိ-ကား၊ ကထာစ-ရှေးဦးစွာ ပြောဆိုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သလ္လာပေါစ-ပြန်၍ ပြောဆိုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ကထနံ-ရှေးဦးစွာ ပြောဆိုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပဋိကထနံ-ပြန်၍ ပြောဆိုခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (“အဟု ပန-ဖြစ်ခဲ့သလော”၌ စပ်၊) ဣတိ အတ္ထော။

၂၉၁။ အဟော ဝတတိ-ဟူသော၊ စတံ-ဤစကားသည်၊ ဂရဟာဝစနံ-ဂရဟာ စကားတည်း၊ (ကဲ့ရဲ့ကြောင်းစကားတည်း၊) ရေတိ ဣဒံ-ရေဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်၊ ဟိဋ္ဌနဝသေန-ရှုတ်ချခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ အာမန္တနံ-ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း သဒ္ဒါတည်း၊ တမေဝထိုပညာရှိ၏ အဖြစ်ကိုပင်၊ ဝါ-ထိုအဗ္ဗုပ္ပကိုပင်၊ ဇိဂုစ္ဆန္တော-စက်ဆုပ်သည်၊ (ဟုတွာ) ပဏ္ဍိတကတိ-ပဏ္ဍိတကဟူ၍၊ အာဟ-

ပြောဆိုပြီ။ [ကသဒ္ဒါသည် ဇိဂုစ္ဆနအနက်ဟော-ဟူလို၊ “ကုစ္ဆိတော + ပဏ္ဍိတော ပဏ္ဍိတကော”ဟု ပြု။] သေသပဒဒ္ဒယေပိ-ကြွင်းသောပုဒ် ၂ ပါးအပေါင်း၌လည်း၊ ဧသေဝနယော-တည်း။ [ဗဟုသုတက၊ တေဝိဇ္ဇက ၂ ပုဒ်၌ ကသဒ္ဒါလည်း ဇိဂုစ္ဆနတ္ထပင်-ဟူလို။] ဧဝရူပေန၊ ပေ၊ အတ္ထစရကေနာတိ ဣဒံ-ဟူသော ဤစကား ကို၊ (“ဝဒသိ” ၌ စပ်၊) တွံ-သင့်ကို၊ ယာဒိသော-အကြင်သူကဲ့သို့ ရှုအပ်၏။ ဧဒိသေ-ဤသင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ (သင်ကဲ့သို့ သဘောရှိသော၊) အတ္ထစရကေ-စီးပွားကို ပြုကျင့်တတ်သော တပည့်သည်၊ ဟိတကာရကေ-စီးပွားကို ပြုတတ်သော တပည့် သည်၊ သတိ-ရှိလတ်သော်၊ ပုရိသော-ဆရာဖြစ်သော ယောက်ျားသည်၊ နိရယံ ယေဝ-ငရဲသို့သာ၊ ဂစ္ဆေယျ-ရောက်ရာ၏။ အညတြ-အခြားသော သုဂတိသို့၊ န (ဂစ္ဆေယျ)-ရာ၊ ဣတိ ဣမေတ္ထံ-ဤအနက်ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ဝဒတိ-ပြောဆို၏။

အာသဇ္ဇ အာသဇ္ဇာတိ-ကား၊ ဃဇ္ဇေတွာ ဃဇ္ဇေတွာ-ထိခိုက်၍ ထိခိုက်၍၊ (“အဝစာသိ-ပြောဆိုပြီ”ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) အမေပိ၊ ပေ၊ ဥပနေယျာတိ-ကား၊ ပြာဟွဏော ခေါ် ပန အမ္မဋ္ဌ ပေါက္ခရသာတိတိ အာဒိနိ-အစရှိသော စကားတို့ကို၊ ဝတွာ-ပြောဆို၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (သင်ပြောသည့်အတိုင်း၊) ဥပနေတွာ ဥပနေတွာ-ကပ်ဆောင်၍ ကပ်ဆောင်၍၊ ပဋိစ္စန္ဒံ-ဖုံးထားအပ်သော၊ ကာရဏံ-အကြောင်း အရာကို၊ အာဝိကရိတွာ-ထင်စွာပြု၍၊ သုဒ္ဒဒါသာဒိဘာဝံ-သုဒ္ဒဒါသ အစရှိသည် တို့၏ အဖြစ်သို့၊ [“သုဋ္ဌဒါသာဒိဘာဝံ”ဟုလည်း မူကွဲ ရှိ၏။] အာရောပေတွာ-

အတ္ထစရကေန။ ။အတ္ထစရကေနကို အဋ္ဌကထာ၌ “အတ္ထစရကေ၊ ပေ၊ သတိ”ဟု လက္ခဏာအနက် ဖွင့်၏။ ထိုသို့ဖွင့်သဖြင့် “ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏာအနက်၌ တတိယာဝိဘတ် သက်ထားသည်”ဟု ပြကြောင်းကို မှီကာသစ် ဖွင့်၏။ မိမိကား “လက္ခဏပုဒ်၊ ထုတ်၍ အရာ၊ ရှိသည်မှာ၊ များစွာဟိတ်လည်း ဝင်သတည်း”ဟူသော နိယာမနှင့်အညီ လက္ခဏပုဒ် ရှိရာ၌ ဟိတ်အနက် ပေးနိုင်သကဲ့သို့ ဟိတ်အနက် ရှိရာ၌လည်း လက္ခဏအနက် ရနိုင်ကြောင်းကို ပြသည်-ဟု ထင်၏။ ထို့ကြောင့် အတ္ထစရကေန၌ နာဝိဘတ်ကို ဟိတ်အနက်၌သာ သက်စေလိုသည်။ [အတ္ထအရ ဟိတအနက်ပိုလည်းကောင်း၊ စရအရ ကရဓာတ်၏ အနက်ကိုလည်းကောင်း ယူစေလို၍ “ဟိတကာရကေ”ဟု ဖွင့်သည်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤကဲ့သို့သော အတ္ထစရကတပည့် ရှိနေလျှင် (ထိုတပည့်၏ စီးပွားဆောင်မှုက အလွဲအမှားဖြစ်နေသောကြောင့်) ဆရာယောက်ျားသည် ငရဲရောက်ဖို့ သေချာနေ၏”ဟု ဆိုသဖြင့် ထိုတပည့်၏ အတ္ထစရကသည် အစစ်အမှန်အားဖြင့် အနတ္ထစရကဖြစ်နေကြောင်းကို ထင်ရှားပြရာရောက်သည်-ဟု မှတ်ပါ။ [ဧတ္ထ ပန အတ္ထစရကေနာတိ ဣမိနာ ဗျတိရေကမုခေန အနတ္ထစရကတံ ယေဝ ဝိဘာဝေတိ-ဋီကာ။]

ဥပနေယျ ဥပနေယျ။ ။ဥပ + နိဓာတ်-တွာပစ္စည်းကို ယပြု၊ ဒွေဘော်လာ၍ “ဥပနေယျ”ဟု ဖြစ်သောကြောင့် “ဥပနေတွာ ဥပနေတွာ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ပဋိစ္စန္ဒံ၊ ပေ၊ သုဒ္ဒဒါသာဒိဘာဝံ အာရောပေတွာ”ကား ကပ်ဆောင်ပုံကို အဓိပ္ပာယ်ပြသော အဓိပ္ပာယ်တ္ထတည်း။

တင်၍၊ အဝစ-ပြောဆိုပြီး၊ တယာ-သင်သည်။ အမှေ-ငါတို့ကို၊ အက္ခောသာပိတာ-ဆဲစေအပ်သည် မည်ကုန်ပြီ၊ ကူတိ (အယံ)-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ အဓိပ္ပာယော-ပုဏ္ဏား၏ အလိုတည်း။ [သင်က “မုဏ္ဍကာ၊ သမဏကာ” စသည်ဖြင့် ဆဲသောကြောင့် ငါတို့ကိုလည်း သုဒ္ဓဒါသ စသည်အဖြစ်သို့ တင်၍ အပြောခံရသည်။ ထိုသို့ အပြောခံရခြင်းသည် သင့်ကြောင့် ဖြစ်ရကား သင်က ပြောစေရာ (ဆဲစေရာ) ရောက်သည်-ဟူလို။]

ပဒသာယေဝ ပဝတ္တေသီတိ-ကား၊ ပါဒေန-ခြေဖြင့်၊ ပဟရိတွာ-ကန်ကျောက်၍၊ ဘူမိယံ-၌၊ ပါတေသိ-ကျစေပြီး၊ (လဲစေပြီး) စ-သည်သာ မကသေး၊ သော-ထိုအမ္ပဌသည်၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ အာစရိယေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ ရထံ-သို့၊ အဘိ ရဟိတွာ-တက်စီး၍၊ သာရထိ-ရထားထိန်းသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ယံ အဂမာသိ-အကြင်သွားရပြီ၊ အဿ-ထိုအမ္ပဌ၏၊ တမ္ပိဌာနံ-ထိုအတူစီးသွားရသော ရာထူးကိုလည်း၊ အစ္ဆိန္နိတွာ-ဖြတ်၍၊ ရထဿ-၏၊ ပုရတော-၌၊ (ရှေ့က) ပဒသာယေဝ-ခြေဖြင့်သာ၊ (ခြေလျှင်သာ) [“ပဒသာယေဝဿ” ဟု အဿပါသည်ကား ပို၏။] ဂမနံ-သွားခြင်းကို၊ အကာသိ-ပြုပြီ။

စာအုပ်တို့၌ “သုဌ၊ ဒါသာဒိဘာဝံ” ဟု ရှိသော်လည်း ပါဠိတော်၌ “သုဒ္ဓေါ ဝါ သုဒ္ဓဒါသော ဝါ” ဟူသော စကားကို ရည်ရွယ်သောကြောင့် “သုဒ္ဓဒါသာဒိဘာဝံ” ဟု ရှိသော သီတိုဋ်မူသာကောင်း၏။ “ပဋိစ္ဆန္တကာရဏကို ထင်စွာပြုခြင်း” ဟူသည် ကောသလမင်းက မျက်နှာချင်း မဆိုင်ဘဲ ကန့်လန့်ကာအတွင်းမှ တိုင်ပင်ခြင်းတည်း။ [“ဥပနေယျ ဥပနေယျာတိ ကုဒ် တွာဒ္ဓန္တ ဝိစ္ဆာဝစနံ” ဟု ဋီကာသစ်၌ ဝိစ္ဆာဟု ဆိုသည်ကား မကောင်းပါ။ ဤပုဒ်မျိုးကို အဘိက္ခသဟု မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ဆိုပါသည်။]

D

ပေါက္ခရသာတိဗုဒ္ဓပုဿကံမန အဖွင့်

၂၉၂-၂၉၆။ အတိဝိကာလောတိ-ကား၊ သုဌ-လွန်စွာ၊ ဝိကာလော-အချိန်မဲ့ပါပြီ၊ သမ္မောဒနီယကထာယပိ-ဝမ်းမြောက်သင့် ဝမ်းမြောက်ထိုက်သော စကား၏လည်း၊ ကာလော-အချိန်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့ပါ၊ အာဂမနန္တိမ ဘောတိ-ကား၊

သမ္မောဒနီယ ၊ပေ၊ နတ္ထိ။ ။“အလွန် မိုးချုပ်ပြီ” ဟူရာ၌ ဘယ်လောက် မိုးချုပ်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သမ္မောဒနီယ ၊ပေ၊ နတ္ထိ” ဟု မိန့်သည်။ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ နှုတ်ဆက်စကားပြောဆိုရန်ပင် အချိန်မရှိလောက်အောင် မိုးချုပ်ပါပြီ-ဟူလို။

အမှာ။ ။“အဓိဝါသေတု-အဓိဝါသေသိ” အဖွင့်များကို ပါရာဇိကဏ်-ဝေရဉ္စကဏ္ဍ၊ ပုဏ္ဏား၏ ဝါဆိုဖို့ရန် လျှောက်ထားခန်း၌ ဖွင့်ခဲ့ပြီ။ “ပဏီတေန သဟတ္တာ သန္တပေသိ သမ္ပဝါရေသိ ဘုတ္တာဝိ” ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကိုလည်း ဝေရဉ္စကဏ္ဍ အဆုံးနား၌ ဖွင့်ခဲ့ပြီ။

ဘော-အရှင်၊ ဣဓ-ဤအရပ်သို့၊ အာဂမာနု ခေါ-လာပါ၏လော၊ အဓိဝါသေတူတိ-
 ကား၊ သမ္ပဋိစ္ဆတု-လက်ခံတော်မူပါ၊ အဇ္ဇတနာယာတိ-ကား၊ မေ-တပည့်တော်၏၊
 ဝါ-သည်၊ တုမေသု-အရှင်ဘုရားတို့၌၊ ကာရံ-ပြုအပ်သော ကောင်းမှုကို၊ ကရော
 တေ-ပြုလတ်သော်၊ ဝါ-ပြုသော၊ မေ-၏၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ယံ ပုညဗ္ဗ-အကြင်
 ကောင်းမှုသည်လည်းကောင်း၊ ယံ ပီတိပါမောဇ္ဇဗ္ဗ-အကြင်နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်
 ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ပါလတုံ၊ [“အဇ္ဇ + ဘဝံ-ဖြစ်လတုံသော
 ကောင်းမှု ပီတိပါမောဇ္ဇတည်း၊ အဇ္ဇတနံ” ဟု ပြု၊ ဘဝအနက်၌ “တန” ပစ္စည်း
 သက်။] တဒတ္ထာယ-ယနေ ဖြစ်လတုံသော ထိုကောင်းမှု ပီတိပါမောဇ္ဇအကျိုးငှာ၊
 (အဓိဝါသေတု-၌ စပ်။)

အဓိဝါသေသိ၊ ပေ၊ တုဏှိဘာဝေနာတိ-ကား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ကာယဂီဝါ-
 ကိုယ်အင်္ဂါကိုလည်းကောင်း၊ ဝါစင်္ဂီဝါ-နှုတ်အင်္ဂါကိုလည်းကောင်း၊ အစောပေတွာ-
 မလ္လပစ္စေမူ၍၊ အဗ္ဘန္တရေယေဝ-ကိုယ်တွင်း၌သာ၊ ခန္တိ-နှစ်သက်ခြင်းကို၊ ဓာရေန္တော-
 ဆောင်တော်မူလျက်၊ တုဏှိဘာဝေန-ဆိတ်ဆိတ်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ အဓိဝါသေသိ-
 ကိုယ်တော်အထက်၌ သက်ဝင်၍ နေစေပြီ၊ ဝါ-လက်ခံတော်မူပြီ၊ ဗြာဟ္မဏဿ-
 ပုဏ္ဏားကို၊ အနုဂ္ဂဟတ္ထံ-ချီးမြှောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ မနဿာဝ-စိတ်တော်ဖြင့်သာ၊
 သမ္ပဋိစ္ဆိ-လက်ခံတော်မူပြီ၊ ဣတိ၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၂၉၇။ ပဏီတေနာတိ-ကား၊ ဥတ္တမေန-ကောင်းမြတ်သော၊ (“ခါဒနီယေန
 ဘောဇ နီယေန” ဟူသော ပါဠိတော်၌ စပ်။) သဟတ္တာတိ-ကား၊ သဟတ္ထေန-
 မိမိလက်ဖြင့်၊ [“နာကို အာပြု” ဟု သိစေသည်။] သန္တပေသီတိ-ကား၊ သုဠ-
 ကောင်းစွာ၊ တပေသိ-နှစ်သက်စေပြီ၊ (တင်းတိမ် ရောင်ရဲစေပြီ)၊ ပရိပုဏ္ဏံ-ပြည့်စုံ
 လုံလောက်သည်ကို၊ သုဟိတံ-ကောင်းစွာ ဆောင်နိုင်သည်ကို၊ (ဝသည်ကို)၊
 ယာဝဒတ္ထံ-အလိုရှိတိုင်းကို၊ အကာသိ-ပြုပြီ၊ သမ္ပဝါရေသီတိ-ကား၊ သုဠ-စွာ၊
 ပဝါရေသိ-ပယ်မြစ်စေပြီ၊ အလံ အလံတိ-အလံအလံဟူ၍၊ (တော်ပြီ တော်ပြီဟူ၍)၊
 ဟတ္ထသညာယ-လက်အမှတ် အသားဖြင့်၊ ပဋိက္ခိပါပေသိ-ပယ်မြစ်စေပြီ။

ဘုတ္တာဝိန္တိ - ကား၊ ဘုတ္တဝန္တိ - ဆွမ်းဘုဉ်းပေးတော်မူပြီးသည်ကို၊ [တာဝိ
 ပစ္စည်းကို တဝန္တပစ္စည်းဖြင့် လဲ၍ ဖွင့်သည်။]၊ ဩနိတပတ္တပါဏိန္တိ-ကား၊
 ပတ္တတော-သပိတ်တော်မှ၊ ဩနိတပါဏိ-ဖယ်အပ်ပြီးသော လက်တော်ရှိသည်ကို၊
 အပနိတ ဟတ္ထံ-ပယ်ရှားအပ်ပြီးသော လက်တော်ရှိသည်ကို၊ (“ဥ တွာ”ဟူသော
 ထည့်ပါဌ်၌ စပ်)၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ [ဤပဌမနည်းအတွက် ဝေရဉ္စကဏ္ဍအဆုံး
 ဘာသာ ဋီကာ၌ အဓိပ္ပာယ် ပြခဲ့ပြီ၊ ဤနည်း၌ ဩနိတဝယ်
 အဝ+နိဓာတ်+တပစ္စည်း။]

ဩဏိတပတ္တပါဏိန္ဒိပိ-ဟူ၍လည်း၊ ပါဠိ-ပါဠိတော်ပါဠိသည်၊ (အတ္ထိ၊) တဿ - ထိုဩဏိတပတ္တပါဏိဟူသော ပါဠိ၏၊ အတ္ထော (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ပါဏိတော-လက်တော်မှ၊ ဩဏိတံ-ကင်းကွာစေအပ်ပြီးသော၊ နာနာဘူတံ-အသီးအခြားဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဝိနာဘူတံ-ကင်းသည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ပတ္တံ-သပိတ်တော်သည်၊ (အတ္ထိ၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ လက်တော်မှ ကင်းကွာစေအပ်ပြီးသော သပိတ်တော်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဩဏိတပတ္တပါဏိ-မည်တော်မူ၏၊ တံ-ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ ပါဏိ-လက်တော်မှ ကင်းကွာစေအပ်ပြီးသော သပိတ်တော်ရှိသည်ကို၊ (“ဥတွာ” ၌ စပ်)။

ဟတ္ထေစ-လက်တော်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပတ္တဝ-သပိတ်တော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဓောဝိတွာ-ဆေးတော်မူပြီး၍၊ ဧကမန္တေ-သင့်လျော်သော တစ်ခုသော အရပ်အဖို့၌၊ ပတ္တံ-ကို၊ နိက္ခိပိတွာ-ချထားတော်မူ၍၊ နိသိန္နံ-ထိုင်နေတော်မူသည်ကို၊

ဩဏိတပတ္တပါဏိ။ ။ဤနည်း၌ “ဩဏ-အပဿာရဏေ-ကင်း၍ ဖြစ်စေခြင်း” ဟူသော ဓာတ်နောင် တပစ္စည်းဖြင့် “ဩဏိတ” ဟု ပါဠိမှန် ရှိပါစေ၊ ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ ဩဏ ဓာတ်ခန်း၌ ဤပါဠိကိုပင် ပုံစံပြသည်၊ “ဩဏိတ-ကင်းကွာစေအပ်” ဟူသော သဒ္ဒတ္ထကိုပင် “နာနာဘူတံ-လက်တော်မှ အသီးအသီးဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဝိနာဘူတံ-လက်တော်မှ ကင်းသည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်သည်၊ ဝိဂြိုဟ်မှာ အဋ္ဌကထာအတိုင်း “ဩဏိတံ + ပတ္တံ + ပါဏိတော + အဿာတိ ဩဏိတပတ္တပါဏိ” ဟု ပြုပါ။

ဋီကာသစ်။ ။“မုဒ္ဒဇဏကာရေန ပန သညောဂတကာရေနစ (ဏကြီး၊ တသံယုဂ်ဖြင့်) ဩဏိတ္တသဒ္ဓေါ ဝိနာဘူတေတိ ဒဿေတိ ဩဏိတ္တပတ္တပါဏိန္ဒိပိ ပါဠောတိ အာဒိနာ” ဟု ဖွင့်၏၊ ဤအလို တသံယုဂ်ဖြင့် ဩဏိတ္တကို ပါဠိမှန်ဟု ဆိုလို၏၊ သို့သော် “မည်သည့်ဓာတ်” ဟု မပြသောကြောင့် စဉ်းစားသင့်သည်။

ဟတ္ထေစ ပေ၊ နိသိန္နံ။ ။ဤဝါကျသည် နောက်နည်းအတွက် အဓိပ္ပာယ်ကို ပြသော ဝါကျတည်း၊ လက်တော်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သပိတ်တော်ကိုလည်းကောင်း ဆေးတော်မူပြီး၍ သင့်တော်သောအရပ်၌ သပိတ်တော်ကို ချထားတော်မူပြီးလျှင် ထိုင်နေတော်မူသည်ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်သည်၊ မှန်၏-“ဩဏိတပတ္တပါဏိ-လက်တော်မှ သပိတ်တော်ကို ကင်းကွာစေအပ်” ဟု ဆိုသဖြင့် “လက်တော်ကိုလည်း ဆေးပြီးပြီ၊ သပိတ်တော်ကိုလည်း ဆေးပြီးပြီ” ဟု သိသာ၏၊ “ဧကမန္တေ ပတ္တံ နိက္ခိပိတွာ” ကား ဩဏိတသဒ္ဓါ၏ ကင်းကွာစေခြင်း အနက်ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ခြင်းတည်း။

ဋီကာသစ်။ ။ဋီကာသစ်၌ကား “ဟတ္ထေစ ပတ္တံစ ဓောဝိတွာ” ကို ကောက်ချက်ချ၍ “သုစကရဏတ္ထေ ဝါ ဩဏိတသဒ္ဓေါ၊ ဩဏိတ္တံ အာမိသာပနယနေန သုစိကတံ ပတ္တံ ပါဏိစ အဿာတိ ဩဏိတ္တပတ္တပါဏိ” ဟု တစ်နည်း ကြံသေး၏၊ ထိုနည်းသည် ဋီကာဟောင်း၌ “ဩဏိတန္တိ အာမိသာပနယနေန (အာမိသကို ပယ်ခြင်း - ဆေးခြင်းအားဖြင့်) သုစိကတံ” ဟူသော အဖွင့်ကိုမှီသော နည်းပင်တည်း၊ သာရတ္ထ၌ ဤနည်းကို ပြ၏၊ သို့သော်

(“ဥတ္တ” ၌ စပ်) ကူတိ အတ္ထော-နက်၊ ဧကမန္တံ နိသီဒိတိ-ကား၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဧဝံ ဘူတံ-ဤသို့ဖြစ်၍ ဖြစ်တော်မူသည်ကို၊ (ဘုတ္တာဝိ၊ ဩဏိတပတ္တပါဏိဖြစ်၍ ဖြစ်တော်မူသည်ကို) ဥတ္တ-သိ၍၊ ဧကသ္မိ-သော၊ ဩကာသေ-၌၊ နိသီဒိ-ထိုင်ပြီး ကူတိ အတ္ထော။

၂၉၈။ အာနုပုဗ္ဗိကထံတိ-ကား၊ အနုပဋိပါဋိကထံ-အစဉ်အတိုင်း ဟောထိုက်သော တရားစကားတော်ကို၊ (ကထေသိ-၌ စပ်) အာနုပုဗ္ဗိကထာနာမ-မည်သည်၊ (ဒီပနကထာ-၌ စပ်) ဒါနာနန္တရ-ဒါန၏ အခြားမဲ့၌၊ သီလံ-သီလလည်းကောင်း၊

“ပါဏယော” ဟူသော ဗဟုဝုဗ်ပါဌ်၌ “ပါဏိတော” ဟု ပါဌ်ပျက်သောကြောင့် ဋီကာသစ်က သာရတ္ထနောက်နည်းကို “ဝိစာရေတဗ္ဗ-စိစစ်ထိုက်၏” ဟု ဆိုမိလေသည်။ “ပတ္တံ-သည်လည်းကောင်း၊ (“သုစိကတာ-ကုန်သော” ဟု လိုက်စေ၍) ပါဏယော-လက်တော်တို့သည်လည်းကောင်း၊ အတ္ထိ” ဟု သာရတ္ထ၌ အနက်ပေးပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဋီကာဟောင်းနှင့် သာရတ္ထတို့၌ “အာမိသာပနယနေန” သည် ဩဏဓာတ်၏ အနက်ကို ဖွင့်ခြင်းတည်း။ [သဒ္ဓနီတိဓာတုမာလာ၌ “ဩဏ-အပနယနေ” ဟု ဆိုသည်။ “အပသာရဏေ” ကား ထောမနိမိဓာတ်နက်တည်း၊ အဓိပ္ပာယ်မှာ အတူပင်။] ထို့ကြောင့် ဩဏိတပါဌ်သည်ပင် ပါဌ်မှန်ဟု မှတ်ချက်ရပြန်၏။ “ဩဏိတံ-အာမိသကို ပယ်အပ် ပြီးဖြစ်၍ စင်ကြယ်သော + ပတ္တံ + (ဩဏိတာ) ပါဏယော ယဿာတိ ဩဏိတပါဏိ” ဟု ပြုပါ။ “ဤ၌ စင်ကြယ်ခြင်းအနက်မှာ ဩဏိတသဒ္ဓါ၏ အတ္ထာတိသယအနက်သာတည်း” ဟု မှတ်ပါ။ “ပါဏယော” ဟု ဗဟုဝုဗ်ထားခြင်းလည်း “ဟတ္ထေစ”ဟု ရှိသော အဋ္ဌကထာပါဌ်နှင့် ဗဟုဝုဗ်ချင်း ညီမျှ၏။ ဋီကာသစ်၌ “ပါဏိ” ဟု ဧကဝုဗ်ထားသည်ကား အဋ္ဌကထာနှင့်မညီ၊ ထို့ပြင် ဤပြုခဲ့သောနည်းအရ “ဩဏိတပတ္တပါဏိ” ၌ အဋ္ဌကထာဝယ် ပါဌ် ၂ မျိုးအတွက် ၂ နည်းသာ ဖွင့်၏။ ဋီကာတို့က ကောက်ချက်ချ၍ တတိယ တစ်နည်းဖွင့်သောကြောင့် ၃ နည်းဖြစ်ရသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဧဝံ ဘူတံ ဥတ္တ။ ။ဧဝံဖြင့် ပါဠိတော်၌ ပါသော “ဘုတ္တာဝိ ဩဏိတ (ဩဏိတ) ပတ္တပါဏိ” ကို ညွှန်းသည်။ ဧဝံဘူတံ-ဤသို့ဘုတ္တာဝိ ဩဏိတပတ္တပါဏိဖြစ်၍ ဖြစ်သည်ကို” ဟု ပေးပါ-ဟူလို၊ ပါဠိတော်၌ ထို “ဘုတ္တာဝိ ၊ပေ၊ နိသိန္နံ” တို့၏ စပ်ပုဒ်မပါသောကြောင့် “ဥတ္တ” ဟု ထည့်၍ ဖွင့်သည်။ “ဧကသ္မိ ဩကာသေ” ကား ဧကမန္တံ၏ အဖွင့်တည်း။

အာနုပုဗ္ဗိကထာ။ ။ဋီကာတို့၌ “အနုပုဗ္ဗံ + ကထေတဗ္ဗကထံ” ဟု ဖွင့်ကြ၏။ ထိုအဖွင့်၌ “ကထေတဗ္ဗ” ဟု ထည့်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ “အနုပုဗ္ဗကထံ” ဟု မဆိုဘဲ “ပုဗ္ဗိ”ဟု ဆိုပုံကိုလည်းကောင်း ထောက်၍ “အနုပုဗ္ဗံ-အစဉ်အတိုင်း + ကထေတဗ္ဗာ-ဟောထိုက်သော ကထာတည်း၊ အာနုပုဗ္ဗိ-ထာ၊ ဤသို့ ကထေတဗ္ဗအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ ကုတ္တိဇောတက (ဤ) ပစ္စည်းဖြင့် (အ) ကိုလည်း ဝုဒ္ဓိပြု၍ “အာနုပုဗ္ဗိ” ဟု ရှိသည်၏။ ထို့နောက်မှ “အာနုပုဗ္ဗိစ+ သာ+ ကထာစာတိ အာနုပုဗ္ဗိကထာ” ဟု တွဲပါ။ ဤအလို “အာနုပုဗ္ဗိကထံ” ဟု သမာသ်ပုဒ် အဖြစ်ဖြင့် ရှိပါစေ၊ အချို့စာအုပ်၌ “အာနုပုဗ္ဗိ ကထံ” ဟု ဝါကျရှိ၏။

သီလာနန္တရံ-သီလ၏ အခြားမဲ့၌၊ သဂေါ-နတ်ပြည်လည်းကောင်း၊ သဂ္ဂါနန္တရံ-၌၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့အစရှိကုန်သော၊ [အာဒျတ္တ ဣတိဖြင့် “ကာမာနံ အာဒိနဝံ” စသော ပါဠိတော်လာ အနက်များကို ယူပါ။] ဧတေသံ အတ္တာနံ-ဤအနက်တို့ကို၊ ဒီပနကထာ-ပြကြောင်း တရားစကားတည်း၊ တေနေဝ-ထို့ကြောင့်ပင်၊ သေယျထိဒံ ဒါနကထာတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ ဩကာရံတိ-ကား၊ အဝကာရံ-ယုတ်ညံ့သော အခြင်းအရာကိုလည်းကောင်း၊ လာမကဘာဝံ-ယုတ်ညံ့သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ [“ဟိနော ဂါမ္မော ပေါထုဇ္ဇနိကော” စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။]

သာမုက္ကံသိကာတိ-ကား၊ သာမံ-ကိုယ်တော်တိုင်၊ ဥက္ကံသိကာ-ထုတ်ယူခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော၊ အတ္တနာယေဝ-ကိုယ်တော်တိုင်သာလျှင်၊ ဥဒ္ဓရိတွာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ ဂဟိတာ-ဉာဏ်ဖြင့် ယူအပ်သော၊ သယမ္ဘညာဏေန-သယမ္ဘဉာဏ်ဖြင့်၊ ဒိဌာ-မြင်တော်မူအပ်ပြီးသော၊ အညေသံ-ဘုရားမှ တစ်ပါး အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်၊ အသာဓာရဏာ-မဆက်ဆံသော၊ (ယာ ဓမ္မဒေသနာ၌ စပ်၊) ဣတိ အတ္ထော၊ ပန-ပရိဟာရပက္ခမှ တစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ သာ-ထိုသာမုက္ကံသိက ဓမ္မဒေသနာဟူသည်၊ ကာ-အဘယ်နည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ (သာ-ထိုသာမုက္ကံသိက ဓမ္မဒေသနာဟူသည်၊) အရိယသစ္စဒေသနာ - အရိယသစ္စ ဒေသနာတော်တည်း၊ (အရိယသစ္စာတို့ကို ဟောကြောင်း ဒေသနာတော်တည်း၊) တေနေဝ-ထို့ကြောင့်ပင်၊ ဒုက္ခံ၊ ပေ၊ မဂ္ဂတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

ဓမ္မစက္ခုတိ ဧတ္ထ-၌၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ-ကို၊ အဓိပ္ပေတော-၏၊ [ဓမ္မစက္ခု၏ ဝစနတ္ထကို သာမညဖလသုတ် ဣန္ဒြိယေသုဂုတ္တဒ္ဓါရကထာ ဘာသာဋီကာ၌လည်းကောင်း၊ သရဏဂမနကထာ ဘာသာဋီကာ၌လည်းကောင်း ပြခဲ့ပြီ။] တဿ-ထို သောတာပတ္တိမဂ်ဟူသော ဓမ္မစက္ခု၏၊ ဥပ္ပတ္တိအာကာရဒနဿတ္ထံ-ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ ယံကိဉ္စိံ၊ ပေ၊ နိရောဓဓမ္မတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

သာမုက္ကံသိကာ။ ။သာမံကို “အတ္တနာ” ဟုလည်းကောင်း၊ ဥက္ကံ “ဥဒ္ဓရိတွာ” ဟုလည်းကောင်း “ကံသ” ၌ကသိဓာတ်ကို “ဂဟ” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏။ သာမံ+ဥက္ကံသော သာမုက္ကံသော၊ သာမုက္ကံသေန-ကိုယ်တော်တိုင် ထုတ်ယူခြင်းဖြင့် + နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်စေအပ်သည်တည်း၊ သာမုက္ကံသိကာ-သည်၊ “ဂဟိတာ” ကား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း၊ “ကိုယ်တော်တိုင် ထုတ်ယူအပ်သော ဓမ္မဒေသနာ” ဟူလို။

ဋီကာသစ်။ ။ကသိသဒ္ဓေါ ဉာဏေန ဂဟဏေတိ အာဟ ဂဟိတာတိ အာဒိ၊ သာမံသဒ္ဓေန နိဝတ္တေတဗ္ဗမတ္ထံ ဒေသေတိ အသာဓာရဏာ အညေသံတိ ဣမိနာ၊ လောကုတ္တရဓမ္မာဓိဂမေ ပရူပဒေသဝိဂတတ္တာ ဧကေနေဝ လောကေ ပဌမံ အနုတ္တရာယ သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတ္တာစ အညေသမသာဓာရဏာတိ ဂုတ္တံ ဟောတိ။

ဟိ-မှန်၊ တံ-ထိုသောတာပတ္တိမဂ်ဟူသော ဓမ္မစက္ခုသည်၊ နိရောဓံ-နိရောဓသစ္စာကို၊ အာရမဏံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ကိစ္စဝသေန-အသမ္မောဟပဋိဝေဓကိစ္စ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဧဝံ-ဤသို့ ယံကိစ္စိ သမုဒယဓမ္မံ၊ သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မံဟူ၍၊ သဗ္ဗသင်္ခတံ-အလုံးစုံသော သင်္ခတတရားကို၊ ပဋိဝိဇ္ဇန္တံ-ထိုးထွင်း၍ သိလျက်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။

၂၉၉။ ဧတေန-ဤပုဏ္ဏားသည်၊ ဒိဋ္ဌော-မြင်အပ်ပြီးသော၊ အရိယသစ္စ ဓမ္မော-အရိယသစ္စာတရားသည်၊ (အတ္ထိ-၏) ဣတိ-ဤသို့မြင်အပ်ပြီးသော အရိယသစ္စာတရားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-အရိယသစ္စာတရားကို မြင်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော-ထိုပုဏ္ဏားသည်)၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မော-မည်၏၊ သေသပဒေသုပ္ပိ-ကြွင်းသောပုဒ်တို့၌လည်း၊ (ပတ္တဓမ္မော၊ ဝိဒိတဓမ္မော၊ ပရိယောဂါဠဓမ္မောပုဒ်တို့၌လည်း)၊ ဧသ-ဤ အစီအရင်သည်၊ နယော-သိကြောင်းအစီအရင်တည်း၊ [ဓမ္မအရ အရိယသစ္စာကို ယူပါဟုလည်းကောင်း၊ တတိယာဗဟုဗ္ဗိတိသမာသံပြုပါဟုလည်းကောင်း ညွှန်သည်။] အနေန-ဤပုဏ္ဏားသည်၊ တိဏ္ဏာ-လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော၊ ဝိကိစ္ဆာ-သည်၊ (အတ္ထိ-၏) ဣတိ-ဤသို့လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာရှိ

တံ ဟိ ၊ပေ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ။သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်သည် နိဗ္ဗာန်ဟူသော နိရောဓသစ္စာကို အာရုံပြုသည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် “ယံကိစ္စိ သမုဒယဓမ္မံ ၊ပေ၊ နိရောဓဓမ္မံ” ဟု သင်္ခတတရားများကို သိပုံကိုပြပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တံ ဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ မဂ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုပါသော်လည်း ထိုသင်္ခတရားတို့ကိုလည်း အသမ္မောဟပဋိဝေဓ (မတွေ့မဝေသော ရှင်းပြီးလင်းပြီးသော) အသိအားဖြင့် သိသောကြောင့် ထိုသင်္ခတတရားများကို ထိုးထွင်း၍ သိပုံကို ပြရသည်-ဟူလို။

ဒိဋ္ဌဓမ္မော စသည်။ ။“ဒိဋ္ဌ-မြင်အပ်ပြီ” ဟူရာ၌ ဉာဏ်အမြင်မှ တစ်ပါး အခြားသော မျက်စိအမြင်လည်း ရှိသောကြောင့် ထိုအခြားအမြင်ကို တားမြစ်ခြင်းငှာ “ပတ္တဓမ္မော” ဟု ထပ်၍ မိန့်တော်မူ၏။ “ပတ္တ-ရောက်အပ်ပြီး” ဟူရာ၌လည်း ဉာဏ်ဖြင့် ရောက်ခြင်းမှတစ်ပါး အခြားသော ကိုယ်စိတ်တို့ဖြင့် ရောက်ခြင်းလည်း ရှိသေးသောကြောင့် ထိုအခြားရောက်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းငှာ “ဝိဒိတဓမ္မော” ဟု ထပ်၍ မိန့်တော်မူရပြန်သည်။ “ဝိဒိတ-သိအပ်ပြီး” ဟူရာ၌ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ သိခြင်းနှင့်လည်း ဆိုင်သောကြောင့် ထိုတစ်စိတ်တစ်ဒေသ သိခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းငှာ “ပရိယောဂါဠဓမ္မော” ဟု ထပ်ဆင့်၍ မိန့်တော်မူရပြန်သည်။ “ပရိ-ထက်ဝန်းကျင် + ဩ (အဝ)-အတွင်းသို့ + ဂါဠ-သက်ဝင်မွေ့နှောက်သောအားဖြင့် သိ” ဟု ဆိုသောကြောင့် “တစ်စိတ်တစ်ဒေသ သိခြင်း မဟုတ်၊ သစ္စာ ၄ ပါးကို သိထိုက်သမျှ အစွမ်းကုန် သိပြီးဖြစ်သည်” ဟု ဆိုလိုသည်။

တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆော။ ။ဘေးရန်အန္တရာယ်များသော ခရီးခဲနှင့် တူသော ၁၆ ပါးသော ဝတ္ထု၊ ၈ ပါးသော ဝတ္ထုတို့ကို အာရုံပြုသော ဝိစိကိစ္ဆာကို လွန်မြောက်ပြီး ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ၁၆ ပါးသရုပ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ၈ ပါးကား “ဗုဒ္ဓေ ကင်္ခတိ၊ ဓမ္မေ၊ သံဃေ၊ သိက္ခာယ၊ ပုပ္ဖန္တေ၊ အပရန္တေ၊ ပုပ္ဖန္တာပရန္တေ၊ ဣဒပ္ပတ္တယတာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေသု ကင်္ခတိ” တည်း။

အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ဝိစိကိစ္ဆာကို လွန်မြောက်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော-ထိုပုဏ္ဏားသည်) တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆာ-မည်၏။ အဿ-ထိုပုဏ္ဏား၏။ ဝိဂတာ-ကင်းသော၊ ကထံကထာ-အဘယ်သို့ပါလိမ့်ဟု ပြောဆိုကြောင်း ဝိစိကိစ္ဆာသည်၊ (အတ္ထိ-၏) ကုတိ-ဤသို့ကင်းသော ကထံကထာရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ကထံကထာမှ ကင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော-ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ ဝိဂတကထံကထော-မည်၏။

ဝေသာရဇ္ဇပုတ္တောတိ-ကား၊ ဝိသာရဒဘာဝံ-ကင်းသော ရွံ့ရှားခြင်း ရှိသူ၏ အဖြစ်သို့၊ ပတ္တော-ရောက်ပြီ၊ ကတ္ထ-အဘယ်၌၊ (ဝေသာရဇ္ဇပုတ္တော-ကင်းသော ရွံ့ရှားခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သနည်း၊) သတ္တုသာသနေ-မြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာတော်၌၊ (ဝေသာရဇ္ဇပုတ္တော-ပြီ) အဿ-ထိုပုဏ္ဏား၏၊ ပရော-သူတစ်ပါးဟူသော၊ ပစ္စယော-စွဲ၍ ဖြစ်ရာသည်၊ ဝါ-ယုံကြည်ထိုက်သူသည်၊ န-မရှိ၊ ပရဿ-သူတစ်ပါး၏၊ သဒ္ဓါယ-သဒ္ဓါကြောင့်၊ (တစ်နည်း၊) ပရဿ-သူတစ်ပါးကို၊ သဒ္ဓါယ-

ဝိဂတကထံကထော။ ။ပဝတ္တိ-ဝဋ်ဒုက္ခ၏ ဖြစ်ရာသံသရာ၊ နိဝတ္တိ-ဒုက္ခ၏ ဆုတ်နစ်ရာ (နိဗ္ဗာန်) တို့၌ “ဘယ်လို ဖြစ်ပါလိမ့်၊ ဒီလို ဖြစ်တာလေလား” စသည်ဖြင့် ပြောဆိုကြောင်း ဝိစိကိစ္ဆာကိုပင် “ကထံကထာ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုပုဒ်၏ ပြီးပုံကို ရှေ့ နိဝရဏပဟာနကထာ အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။

ဝေသာရဇ္ဇပုတ္တော။ ။သာရဒသဒ္ဓါသည် ကြောက်ရွံ့ခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ ထိုသို့ကြောက်ရွံ့ခြင်း မရှိသူကို “ဝိသာရဒ” ဟု ခေါ်၏။ ဝိဂတော + သာရဒေါ ယသ္မာတိ ဝိသာရဒေါ၊ ဝိသာရဒဿ + ဘာဝေါ ဝေသာရဇ္ဇံ တံ + ပတ္တော (အဓိဂတော-ရပြီ) ကုတိ ဝေသာရဇ္ဇပုတ္တော။ [သာရဇ္ဇကရာနံ-ကြောက်ရွံ့သူ၏ အဖြစ် (ကြောက်ရွံ့ခြင်းကို ပြုတတ်ကုန်သော) ပါပဓမ္မာနံ သုပ္ပဟိနတ္တာ တပ္ပဋိပက္ခေသုစ (ထိုပါပဓမ္မ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကုန်သော) သီလာဒိဂုဏေသု သုပ္ပတိဋ္ဌိတတ္တာ ဝေသာရဇ္ဇံ ဝိသာရဒဘာဝံ ဝေယျတ္တိယံ (ထက်မြက်သူ၏ အဖြစ်သို့) ပတ္တော အဓိဂတော။] ဤဝေသာရဇ္ဇပုတ္တေသည် အဘယ်အရာ၌ ဖြစ်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ သောကြောင့် “သတ္တုသာသနေ” ဟု ပါဠိတော်၌ မိန့်သည်။ သတ္တုသာသနာတော်၌ ယုံမှားခြင်း မရှိဘဲ ခိုင်မြဲစွာ တည်ခြင်းကိုပင် “ဝေသာရဇ္ဇပုတ္တော” ဟု ဆိုလိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ယခုခေတ်၌လည်း မိမိက မရိုးသားဘဲ ခိုးကြောင် ခိုးဝှက် သူတော်ကောင်းယောင် ဆောင်နေသူသည် (သာသနာတော်ကို ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်နေသူသည်) သူတစ်ပါး၏ စွပ်စွဲမည်အရေးကိုလည်းကောင်း၊ နောင်တမလွန်အရေးကိုလည်းကောင်း တွေး၍ ကြောက်ရွံ့နေတတ်၏။ ထိုသို့ မဟုတ်သူကား သာသနာတော်ကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ရာ၌ လည်းကောင်း၊ ဤဘဝ နောက်ဘဝအတွက်လည်းကောင်း၊ ကြောက်ရွံ့စိတ် မရှိဘဲ ရဲရင့်လေသည်။

အပရပ္ပစ္စယော။ ။မိမိကိုယ်တိုင် ဒိဌဓမ္မ၊ ပတ္တဓမ္မ၊ ဝိဒိတဓမ္မ၊ ပရိယောဂါဠဓမ္မ၊ ဖြစ်ပြီးရကား အပြောကောင်း အဟောကောင်းသော သူတစ်ပါးကြောင့် ယုံကြည်ခြင်း မဟုတ်-ဟု ပြလို၍ “အပရပ္ပစ္စယော သတ္တုသာသနေ ” ဟု မိန့်သည်။ [သတ္တုသာသနေကို

ယုံကြည်ခြင်းကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤသာသနာတော်၌၊ န ဝတ္တတိ-ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ ဝါ-ကျင့်သည် မဟုတ်၊ [န ဝတ္တတိတိ န ပဝတ္တတိ၊ န ပဋိပဇ္ဇတိ ဝါ-ဋီကာသစ်။] ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော-ထိုပုဏ္ဏားသည်၊) အပရပ္ပစ္စယော-မည်၏၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံ သော ဝါကျတို့၌၊ သေသံ-ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဝုတ္တနယတ္တာ-ဖွင့်ဆိုအပ် ပြီးသော နည်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥတ္တာနတ္ထတ္တာစ-ပေါ်လွင် သော အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပါကဋမေဝ-ထင်ရှားသည် သာ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း။

ဣတိ-ဤအဖွင့် အစဉ်ဖြင့်၊ သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယာ-သုမင်္ဂလဝိလာသိနိ မည်သော၊ ဒီယနိကာဌကထာယံ-ဒီယနိကာယ် အဌကထာ၌၊ အဗ္ဗုဒ္ဓသုတ္တဝဏ္ဏနာ-အဗ္ဗုဒ္ဓသုတ်၏ အဖွင့်သည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီးပြီ။

ဝေသာရဇ္ဇပုတ္တော အပရပ္ပစ္စယော ၂ ပုဒ်၏ အာဓာရဟု မှတ်ပါ။] ပစ္စယ၌ “ပတိ + အယ” ဟု ခွဲပါ၊ စွဲ၍ဖြစ်ရာ (အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ရာ) ဟု သဒ္ဒတ္ထ၊ ယုံကြည်အပ်သူ” ဟု ဝေါဟာရတ္ထ ဟု ဖြစ်၏၊ ပရော + ပစ္စယော ပရပ္ပစ္စယော-ယုံကြည်အပ်သော သူတစ်ပါး၊ နတ္ထိ + ပရပ္ပစ္စယော ယဿာတိ အပရပ္ပစ္စယော-သာသနာတော်နှင့် မိမိ၏ အကြား၌ ယုံကြည်အပ်သော အခြားလူ တစ်ယောက် ရှိသူမဟုတ်၊ သာသနာကို မိမိကိုယ်တိုင် သိ၍ ယုံကြည်သူဖြစ်သည်၊ “န ပရဿ သဒ္ဓါယ ဝတ္တတိ-မိမိနှင့် ရင်းနှီးသူတစ်ယောက်က ယုံကြည်သောကြောင့် မိမိလည်း လိုက်၍ ယုံကြည်ရသည် မဟုတ်” ဟူလို။

ဋီကာ။ ။အတ္တနာ ပစ္စက္ခတော ဒိဋ္ဌတ္တာ အဓိဂတတ္တာ န ပရံ ပစ္စေတိ၊ န တဿ ပရော ပစ္စေတဗ္ဗော အတ္တိတိ အပရပ္ပစ္စယော-သတ္တုသာသနာဟူသည် အဓိသီလ အဓိစိတ္တ အဓိပညာတည်း၊ ထိုသာသနာကို ကိုယ်တိုင် မြင်အပ် သိအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့် (ထိုသာသနာ အတွက်) သူတစ်ပါးကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်စရာ မလိုတော့၊ ထိုပုဏ္ဏားမှာ သာသနာတော်ကို ယုံကြည်မှု အရေး၌ စွဲမှီ၍ ဖြစ်ထိုက် ယုံကြည်ထိုက်သူ အခြားသူ (ကြားလူ) မရှိတော့၊ ထို့ကြောင့် အပရပ္ပစ္စယဖြစ်သည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်။ ။နဝဝိဓောပိ လောကုတ္တရဓမ္မော ယေန ယေန အဓိဂတော ဟောတိ၊ တေန တေန (ထိုထိုလောကုတ္တရာတရားကို ရသောပုဂ္ဂိုလ်သည်) ပရသဒ္ဓါယ ဂန္ထဗ္ဗတံ ဟိတ္တာ (သူတစ်ပါးကို ယုံကြည်ခြင်း-ကိုယ့်မိတ်ဆွေက ဆည်းကပ်လို့ မိမိလည်း လိုက်၍ ဆည်းကပ်ခြင်း အားဖြင့် ဆည်းကပ်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကို စွန့်၍) ပစ္စဝေက္ခဏညာဏေန သယံ ဒဋ္ဌဗ္ဗော (မဂ်ဖိုလ်ရပြီးသောအခါ ပစ္စဝေက္ခဏညာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်ပင် သိမြင်ထိုက်၏) ဣတိ သဒ္ဓိဋ္ဌိကော၊ ဓမ္မာနုဿတိအဖွင့်၊ ထို၌ ပရသဒ္ဓါယသည် ဤ၌ ပရဿ သဒ္ဓါယနှင့် သဘောတူ ပင်တည်း။

အဗ္ဗုဒ္ဓသုတ်ဘာသာဋီကာ ပြီး၏။

၄-သောဏဒဏ္ဍသုတ် ဘာသာဋီကာ

၃၀၀။ ဧဝံ မေ သုတ်၊ ဝေ၊ အင်္ဂေသုတိ-ဧဝံ မေ သုတ်၊ ဝေ၊ အင်္ဂေသုဟူသော ဤသုတ်သည်၊ ဝါ-ဧဝံ မေ သုတ်၊ ဝေ၊ အင်္ဂေသု အစအပိုင်းအခြားရှိသော ဤသုတ် သည်၊ သောဏဒဏ္ဍသုတ္တံ-သောဏဒဏ္ဍသုတ်တည်း။ [အင်္ဂေသုတိ သောဏဒဏ္ဍ သုတ္တံ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို “ကောသလေသုတိ အဗ္ဗဋ္ဌသုတ္တံ” တုန်းကအတိုင်း သိပါ။] တတြ-ထိုသောဏဒဏ္ဍသုတ်၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတုံကား၊ အပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ- ရှေး မဟုတ်သော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်တည်း၊ ဝါ-အသစ်ဖြစ်သော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့် တည်း၊ အင်္ဂေသုတိ (ဧတ္ထ)-ပါဌ်၌၊ အင်္ဂါနာမ-အင်္ဂါတို့မည်သည်၊ အင်္ဂါပါသဒိက တာယ-လက်၊ ခြေစသော အင်္ဂါတို့၏ ကြည်လင်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဝံ-ဤသို့ အင်္ဂါတို့ဟူ၍၊ လဒ္ဓဝေါဟာရာ-ရအပ်သော အခေါ် အဝေါ် ရှိကုန်သော၊ ဇနပဒိနော-ဇနပုဒ်ရှိကုန်သော၊ ဝါ-ဇနပုဒ်၏ အစိုးရဖြစ်ကုန် သော၊ ရာဇကုမာရာ-မင်းသားတို့တည်း၊ တေသံ-ထိုမင်းသားတို့၏၊ နိဝါသော- နေရာဖြစ်သော၊ ဧကောပိ ဇနပဒေါ-ဇနပုဒ်တစ်ခုတည်းကိုလည်း၊ [တစ်နည်း- ဧကော-သည်၊ (သမာနော)ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဇနပဒေါ-ကို] ရုဠိသဒ္ဓေန- အတင်ရုဠိသဒ္ဓါအားဖြင့်၊ ဝါ-အတင်ရုဠိသဒ္ဓါ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အင်္ဂါတိ-အင်္ဂါဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ အင်္ဂေသု-အင်္ဂါဟု ဗဟုဝုဇ်အမည်ရသော၊ တသ္မိံ ဇနပဒေ-ထို ဇနပုဒ်၌၊ (“စာရိကံ စရမာနော” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်)။

အင်္ဂါနာမ ဝေ၊ ရာဇကုမာရာ။ ။အင်္ဂါယတေ ဉာယတေ သမုဒါယော ဧတေ နာတိ အင်္ဂိ-အပေါင်း (တစ်ကိုယ်လုံး) ကို သိကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်သည် အင်္ဂမည်၏၊ [အင်္ဂ-ဂမနေဓာတ်၊ အပစ္စည်း။] ထိုထိုကိုယ်အင်္ဂါတို့က ထူးထူးခြားခြား လှပသော ကြောင့် “အင်္ဂါနိ (လှပသော အင်္ဂါတို့သည်) + ဧတေသံ + အတ္ထိ” အရ မင်းသားတို့ကို “အင်္ဂါ” ဟု ခေါ်ရသည်၊ အဿတ္ထိအနက်၌ ဣပစ္စည်း။

မှန်၏ - အဿတ္ထိဟူသည် ရှိကာမတ္တ (ရှိရုံမျှ) မဟုတ်၊ “ပဟူတေ စ ပသံသာယံ” စသည်နှင့် အညီ ပဟူတအနက် ဖြစ်စေ၊ ပသံသာအနက်စသော အနက်ဖြစ်စေ အနက်အပို ပါဝင်ရသေး၏၊ ဤ၌ အတိသယ (သူများထက် သာလွန်သော) အနက်အပိုဝင်သော အဿတ္ထိ အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်ထားသည်။ [သုန္နရတာဝေန သာတိသယာနိ အင်္ဂါနိ ဧတေသံ အတ္ထိတိ အင်္ဂါ-ဋီကာ။]

တေသံ နိဝါသော။ ။ထိုမင်းသားတို့၏ နေရာဇနပုဒ်ကိုလည်း (တစ်ခုတည်း) ဖြစ်စေကာမူ၊ မင်းသားတို့၏ အင်္ဂါဟူသော ဗဟုဝုဇ်နာမည်ကို တင်စားသော အတင်ရုဠိ အားဖြင့် “အင်္ဂါ” ဟု ဗဟုဝုဇ်နာမည်ဖြင့် ခေါ်ရသည်၊ ဥပစာရအားဖြင့်ကား ဌာနီမင်းသားတို့၏ အမည်ကို ဌာနဇနပုဒ်၌ တင်စားအပ်သော ဌာနုပစာရတည်း၊ [အကျယ်အဓိပ္ပာယ်ကို အဗ္ဗဋ္ဌ သုတ်အစ ကောသလေသု ဇနပဒေ အဖွင့်၌ ရှုပါ။]

စာရိကန္တိ-ကား၊ ဣဓာပိ-ဤသောဏဒဏ္ဍသုတ်၌လည်း၊ အတုရိတစာရိကာ စေဝ-အလျင်အမြန် မဟုတ်သော ကြွချီတော်မူခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အနိဗဒ္ဓ စာရိကာစ-တစ်စုံတစ်ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်နှင့် မစပ်ဖွဲ့သော ကြွတော်မူခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဓိပ္ပေတာ-အလိုရှိအပ်၏။ [အပိဖြင့် အဗ္ဗဋ္ဌသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ ပြခဲ့သော အတုရိတစာရိကာ၊ အနိဗဒ္ဓစာရိကာကို ပေါင်း၊ ဣဓာပိ အဓိပ္ပေတာ၊ န အဗ္ဗဋ္ဌသုတ္တေ ဧဝါ-ဋီကာသစ်။] ကိရ-ချဲ့၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဝါ-သည်၊ ဒသသဟဿိလောကဓာတု-တစ်သောင်း အတိုင်းအရှည်ရှိသော လောကဓာတ်ကို၊ ဩလောကေန္တဿ-ကြည့်တော်မူလတ်သော်၊ သောဏဒဏ္ဍာ-သောဏဒဏ္ဍမည်သော၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ ဉာဏဇာလဿ-သဗ္ဗညုတာဉာဏ် တည်းဟူသော ကွန်ယက်၏၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ ပညာယိတ္တ-ထင်ရှားပြီ၊ အထ-ထင်ရှားရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အယံ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ မယုံ-ငါ၏၊ ဉာဏဇာလေ-၌၊ ပညာယတိ-၏၊ အဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဥပနိဿယော-အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းသည်၊ အတ္တိ နုခေါ-ရှိလေသလော၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိမိသန္တော-စူးစမ်း တော်မူလတ်သော်၊ အဒ္ဓသ-မြင်တော်မူပြီ။

(ကိ-အဘယ်သို့ မြင်တော်မူသနည်း၊) မယံ-ငါဘုရားသည်၊ တတ္ထ-ထိုနေပုဒ် သို့၊ ဂတေ-ကြွတော်မူလတ်သော်၊ ဧတဿ-ဤပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အန္တေဝါသိနော-အနီးနေ တပည့်တို့သည်၊ ဒွါဒသဟိ-၁၂ ပါးကုန်သော၊ အာကာရေဟိ-အကြောင်းအရာ တို့ဖြင့်၊ ပြာဟ္မဏဿ-၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဘာသိတွာ-ပြော၍၊ မမ-ငါဘုရား၏၊ သန္တိကေ-အထံသို့၊ အာဂန္တု-လာခြင်းငှာ၊ ဝါ-လာခွင့်ကို၊ န ဒဿန္တိ-မပေးကြ ကုန်လတ်၊ [လာခြင်း၌ အပြစ်ကို ပြ၍ တားမြစ်သောအားဖြင့် လာခွင့်ပေးကြ လိမ့်မည် မဟုတ်။] ပန-ထိုသို့ပင် မပေးကြပါသော်လည်း၊ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ တေသံ-ထိုအနီးနေတပည့်တို့၏၊ ဝါဒံ-ဝါဒကို၊ (ရှင်ဂေါတမထံ မသွားထိုက်ဟူသော ဝါဒကို) ဘိန္ဒိတွာ-ဖျက်၍၊ ဧကူနတိသာယ-တစ်ခုယုတ် သုံးဆယ်သော၊ အာကာရေဟိ-အကြောင်းအရာတို့ဖြင့်၊ မမ-ငါ၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဘာသိတွာ-၍၊ မံ-ငါ ဘုရားကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-ချဉ်းကပ်၍၊ ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆိဿတိ-မေးလတ်၊ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဉ္စဝိသဇ္ဇနပရိယောသာနေ-ပြဿနာ ဖြေဆို ခြင်း၏ အဆုံး၌၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂမိဿတိ-ဆည်းကပ်လတ်၊ ဣတိ-ဤသို့မြင်တော်မူပြီ၊ ဒိသွာ-၍၊ [စာအုပ်တို့၌ “ဒိသွာ” တိုက်ရိုက် ပါ၏၊ မပါသော်လည်း အပိုထည့်နိုင်သည်။] ပဗ္ဗသတဘိက္ခုပရိဝါရော-ငါးရာသော ရဟန်း အခြံအရံ ရှိတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ) တံ ဇနပဒံ-ထိုအင်္ဂါဇနပုဒ်သို့၊ ပဋိပန္နော-ကြွတော်မူပြီ၊ တေန-ထိုကြောင့်၊ အင်္ဂေသု-ပေ၊ တဒဝသရိတိ-ဟူ၍၊ (အာယသ္မတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန) ဝုတ္တံ-လျှောက်အပ်ပြီ။

ဂဂ္ဂရာယ ၊ပေ၊ တီရေတိ-ကား၊ တဿ စမ္မာနဂရဿ-ထိုစမ္မာမြို့၏၊ အဝိဒူရေ-အနီး၌၊ ဂဂ္ဂရာယနာမ-ဂဂ္ဂရာမည်သော၊ ရာဇဂ္ဂမဟေသိယာ-မင်း၏ မြတ်သော မိဖုရားသည်၊ ဝါ-မင်း၏ မိဖုရားခေါင်သည်၊ ခဏိတတ္တာ-တူးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂဂ္ဂရာတိ-ဂဂ္ဂရာဟူ၍၊ လဒ္ဓဝေါဟာရာ-ရအပ်သော အခေါ်အဝေါ်ရှိသော၊ ပေါက္ခရဏီ-ရေကန်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ [အကြောင်း မိဖုရား၏ အမည်ကို အကျိုးရေကန်၌ တင်စားသော ကာရဏူပစာအမည်တည်း၊] တဿာ-ထိုရေကန်၏၊ တီရေ-ကမ်းနား၌၊ သမန္တတော-ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ နီလာဒိ ပဉ္စဝဏ္ဏကုသုမပဋိမဏ္ဍိတံ - အညိအစရှိသော ၅ မျိုးသော အဆင်းရှိသော ပန်းတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ မဟန္တ-ကြီးသော၊ စမ္မကဝနံ-စကားတောသည်၊ (အတ္ထိ၊) ဘဂဝါ-သည်၊ ကုသုမဂန္ဓသုဂန္ဓေ-ပန်းရနံတို့ဖြင့် ကောင်းသောနံရှိသော၊ တသ္မိ စမ္မပကဝနေ-ထိုစကားတော၌၊ ဝိဟရတိ-သီတင်းသုံးတော်မူ၏၊ တံ-ထို စကားတောကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ဂဂ္ဂရာယ ၊ပေ၊ တီရေတိ-ဟူ၍၊ (အာယ သ္မတာ အာနန္တတ္ထေရေန၊) ဝုတ္တံ။

မာဂဓေန ၊ပေ၊ သာရေနာတိ ဧတ္ထ-ပါဌ်၌၊ (အဝယဝတ္ထော-အစိတ်ဖြစ်သော အနက်ကို၊ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) သော ရာဇာ-သည်၊ မဂဓာနံ-မဂဓာဟု ဗဟုဝစ် အမည်ရသော ဇနပုဒ်၏၊ ဣဿရတ္တာ-အိစူးရသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မာဂဓော-

နီလာဒိပဉ္စဝဏ္ဏကုသုမ။ ။အမရကောသ၌ “စမ္မကော ဟေမပုပ္ဖကော-ရွှေ အဆင်းရှိသော ပန်း၊ ဝါ-စကားဝါပန်း” ဟု ရှိ၏၊ ထိုမြို့ကို တည်စဉ်က စမ္မကပန်းပင်တွေ များစွာရှိသောကြောင့် “စမ္မာမြို့” ဟု မှည့်ခဲ့ကြ၏၊ [ဌာနီစမ္မကတို့၏ အမည်ကို ဌာနမြို့၌ တင်စား၍ ဌာနုပစာရအားဖြင့် မှည့်ခဲ့ကြသည်-ဟူလို။] ဤနေရာ၌ အဝါသာ မကဘဲ အဘယ့်ကြောင့် “ပဉ္စဝဏ္ဏကုသုမ” ဟု ဆိုရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ဋီကာ၌ “နီလာသောက (အသောက-အညိ) ကဏိကာရ (မဟာလေကား) ကောဝိဋ္ဌာရ (ပင်လယ် ကသစ်ပန်း) ကုန္တ (သင်းခွေပန်း) ရာဇရက္ခေဟိ (ငှက်တို့ဖြင့်) သမ္ပိဿတာယ တံ စမ္မကဝနံ နီလာဒိပဉ္စဝဏ္ဏကုသုမပဋိမဏ္ဍိတံ ဒဌဗ္ဗံ”ဟု အကြောင်းပြသည်၊ ဋီကာသစ်၌ကား ထိုနည်း အပြင် စကားပန်းသည် စကားပွင့်ညို၊ စကားစိမ်း၊ စကားနီ၊ စကားဖြူ၊ စကားဝါဟု ၅ မျိုးရှိ သောကြောင့် “နီလာဒိ ပဉ္စဝဏ္ဏကုသုမ” ဆိုသည်ဟု တစ်နည်းဖွင့်သေး၏၊ သို့သော် “နီလာဒိ ပဉ္စဝဏ္ဏစမ္မက” ဟု မဆိုဘဲ “ကုသုမ”ဟု ပန်းသာမည ဆိုသောကြောင့် ထိုနည်းကို စဉ်းစားပါ။

ဘဂဝါ ၊ပေ၊ ဝိဟရတိ။ ။မြို့တည်တုန်းက များစွာ ပေါက်လျက်ရှိသော စမ္မကပန်းပင်တို့သည် နောက်အခါလည်း (ဘုရားရှင် ကြွလာတော်မူချိန်တိုင်အောင်) မျိုး အဆက်ဆက် ဆက်၍ ပေါက်လျက် ရှိနေကြသေးသောကြောင့် “ဘဂဝါ ကုသုမဂန္ဓသုဂန္ဓေ” စသည်ကို အဋ္ဌကထာ မိန့်သည်။ [ဘဂဝါ ကုသုမဂန္ဓ သုဂန္ဓေ စမ္မကဝနေ ဝိဟရတိတိ ဣမိနာ န မာပနကာလေဧဝ တသ္မိ နဂရေ စမ္မကရုက္ခာ ဥဿန္န၊ (မြို့တည်စဉ်ကသာ များသည် မဟုတ်သေး၊) အထခေါ အပရဘာဂေပီတိ ဒဿေတိ၊-ဋီကာ။]

မာဂဓမ္မည်၏။ [“မာဂဓေန-မဂဓဟု ဗဟုဂုဏ်အမည်ရသော ဇနပုဒ်၏အစိုးအရ ဖြစ်သော” ဟု ပါဠိတော်၌ ပေးပါ။] မဟတိယာစ-များစွာသော၊ သေနာယ-စစ်တပ် နှင့်၊ သမန္နာဂတ္တာ-ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သေနိယော-မည်၏။ [“သေနိ ယေန-များသောစစ်တပ်ရှိသော” ဟု ပေးပါ။] သုဝဏ္ဏံ-ရွှေသည်၊ ဗိမ္ဗိတိ-ဗိမ္ဗိမည်၏။ တသ္မာ သာရသုဝဏ္ဏံ သဒိသဝဏ္ဏတာယ-ထိုသို့ကောင်းမြတ်သော ရွှေအဆင်းနှင့် တူသော အဆင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗိမ္ဗိသာရောတိ - ဗိမ္ဗိသာရဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

မာဂဓော။ ။ဤပုဒ်နှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို သာမညဗလသုတ် ရာဇာမစ္စကတာ အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ရှေးဆရာတို့ကား “မဂဓာနံ-မဂဓတိုင်းသူ၊ တိုင်းသားတို့ကို၊ ကုဿရော-အစိုးရ သူတည်း” ဟု ပေးကြ၏။ မဂဓာနံကို ပုဂ္ဂိုလ်ရအောင်ပေးခြင်းသည် သဗ္ဗော ဂါမော အာဂတော ကဲ့သို့ အဘေဒေါပစာကြ၍ ပေးခြင်းတည်း။ ကုဿရ၏ ယှဉ်ရာ၌ ဆဋ္ဌိကရှိရမည်ဟု မဆိုသော ကြောင့် ထိုအနက်ပေးနည်းကို စဉ်းစားပါ။ စူဠဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား “မဂဓရဋ္ဌဿ ကုဿရော” ဟုလည်း ဖွင့်၏။ ရဋ္ဌနှင့် တွဲသောအခါ ရဋ္ဌသဒ္ဒါက ဧကဝုဏ်ဖြစ်သောကြောင့် သင့်ပါ၏။

သေနိယော။ ။“သေနာ (စစ်တပ်) + ယဿ+အတ္ထိတိ သေနိကော” ဟု ကုက ပစ္စည်းဖြင့် မူရင်းတည်း။ ကကို ယပြု၍ “သေနိယော” ဟု ဖြစ်ရသည်။ “စစ်တပ်ရှိ” ဟူရာ၌ အနည်းငယ်မျှရှိခြင်းကို မဆိုလို၊ “များစွာရှိသော အရှိ” ကို ဆိုလိုသည်ဟု ပြလို၍ “မဟတိယာ” ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ “ပဟူတေစ ပသံသာယံ” စသောဂါထာနှင့်အညီ ပဟူတအနက် အထူး ရှိသော အဿတ္ထိအနက်၌ ကုကပစ္စည်းဟု ဆိုလိုသည်။ [အတ္ထိတာ စေတ္တ ဗဟုဘာဝ ဝိသိဋ္ဌာတိ ဝုတ္တံ မဟတိယာ သေနာယ သမန္နာဂတတ္တာတိ-ဋီကာ။]

ဗိမ္ဗိ။ ။ဝိဓာတ်သည် ကန္တိ (နှစ်သက်ခြင်း) အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ဝိယတေ-နှစ်သက်အပ်၏။ ကုတိ ဗိမ္ဗံ၊ ဝိဓာတ်နောင် ဝန်ပစ္စည်း၊ မုမ်အက္ခရာလာ၊ မန်+ဥ+မ် အနုဗန်တို့ကို ချေ။ “ဝိမ်ဝ ဟု ဖြစ်၏။ ဝတို့ကို ဗပြု (ဤ) ကို ရဿပြု၍ “ဗိမ္ဗံ-နှစ်သက်ဖွယ်” ဟု ဖြစ်၏။ “ဗိမ္ဗံ+ယဿာတိ ဗိမ္ဗာ၊ ဗိမ္ဗိ” (ကုတ္တိဇောတက အာပစ္စည်း၊ ဤပစ္စည်း) ဟု ထောမနိမိဆို၏။ ဤနည်းအရ နှစ်သက်ဖွယ်ရှိသောရွှေကို “ဗိမ္ဗိ” ဟု ခေါ်သောကြောင့် “ဗိမ္ဗိတိ သုဝဏ္ဏံ” ဟု ဖွင့်သည်။

ဗိမ္ဗိသာရော။ ။သာရော ဗလေ ထိရံသေစ၊ ဥတ္တမေ သော တိလိဂီကော-အဘိဓာန် (၉၃၃) နှင့်အညီ ဤ၌ သာရသဒ္ဒါသည် ဥတ္တမ အနက်ဟောတည်း။ ဗိမ္ဗိစ+သာ+သာရောစာတိ ဗိမ္ဗိသာရော-ကောင်းမြတ်သောရွှေ၊ ဝိသေသနပရပဒကမ္မဓာရည်း၊ မဇ္ဈေရဿ၊ ထိုရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသောကြောင့် “ဗိမ္ဗိသာရော ဝိယာတိ ဗိမ္ဗိသာရော” ဟု ပြု၍ ထိုမင်းကို ဗိမ္ဗိသာရံ ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် “သာရသုဝဏ္ဏံသဒိသဝဏ္ဏတာယ ၊ပေ၊ ဝုစ္စတိ” ဟု ဖွင့်သည်။ [မူလပံ၊ စူဠဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ အတ္တဘောကို “ဗိမ္ဗိ” ဟု ဖွင့်၍ ကောင်းမြတ်သောအတ္တဘော ရှိသောကြောင့် “ဗိမ္ဗိသာရံ” ခေါ်ကြောင်းကို တစ်နည်း ဖွင့်သေး၏။]

၃၀၁-၃၀၂။ (ယေ-အကြင်ဗြာဟ္မဏ၊ ဂဟပတိကတို့ကို) ဗဟူ-များကုန်သည်။ [အချို့ စာအုပ်၌ “ဗဟူဗဟူ-များကုန် များကုန်သည်” ဟု ရှိ၏။] ဟုတွာ-၍၊ သံဟတာ-ပေါင်းစုအပ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ-တို့သည်) သံဃာ-သံဃာတို့မည်၏။ ဧတေသံ-ဤဗြာဟ္မဏ ဂဟပတိကတို့၏။ ဧကေကိဿာယ-တစ်ခုတစ်ခုသော၊ ဒိဿာယ-အရပ်၌၊ သံဃာ-အစုအဝေးတို့သည်။ [“သံဃော” ဟု ဧကဝုဇ်လည်း ရှိ၏။] အတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ သဃီ-သဃီတို့မည်၏။ [“သဃီသဃီ-လူစု လူဝေးဟူသော အစုအပေါင်းရှိကုန်သည်” ဟု ပါဠိတော်၌ ပေးပါ။] (ယေ-အကြင် ဗြာဟ္မဏ၊ ဂဟပတိကတို့သည်) ပုဗ္ဗေ-မြို့မှထွက်မိရှေ့၌၊ နဂရဿ-၏။ အန္တော-အတွင်း၌၊ (အတွင်းတုန်းက)၊ အဂဏာ-အပေါင်းအစု မဟုတ်ကုန်သည်။ (ဟုတွာ)၊ ဗဟိ-မြို့ပြင်ဘက်သို့၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်ပြီး၍၊ ဂဏတံ-အပေါင်းအစု၏အဖြစ်သို့၊ ပတ္တာ-ရောက်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (တေ-တို့သည်) ဂဏီဘူတာ-ဂဏီဘူတတို့မည်၏။ [“ဂဏီဘူတာ-ရှေ့၌ အပေါင်းအစု မဟုတ်

ဗဟူ ၊ပေ၊ သံဃာ။ ။သံဟတာဖြင့် သံပုဗ္ဗ ဟနဓာတ်၊ ရပစ္စည်း၊ ဟနကို ယပြု၍ ပြီးသော သံဃသဒ္ဓါဖြစ်ကြောင်းကို သိစေ၏။ [“သံဟနညာယဝါရောယော” ဟူသော ကစ္စည်း သုတ်အတိုင်းပင်တည်း။] သံဟညန္တေ-ပေါင်းစုအပ်ကုန်၏။ ဣတိ သံဃာ၊ ထိုအပေါင်းဟူသည် အနည်းငယ်သော လူအပေါင်း မဟုတ်၊ များစွာသော လူတို့၏အပေါင်းဟု သိစေလို၍ “ဗဟူ ဟုတွာ-အများတို့ဖြစ်၍၊ အများအဖြစ်ဖြင့်” ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ “အပေါင်း” ဟူသည်လည်း အမြဲရှိနေသော သံဃာအပေါင်းမျိုးမဟုတ်၊ “ယခုမှ စုဝေးမိသော လူစုလူဝေး” ဟု သိစေလို၍ “သံဟတာတိ သန္နိပတနဝသေန သံဃဋီတာ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်။

ဧကေကိဿာယ ဒိဿာယ။ ။ဤစကားအရ “အရပ် ၄ မျက်နှာ၌ လူစုလူဝေး ရှိကြသည်” ဟု ထင်ဖွယ်ရှိ၏။ သို့သော် ထိုလူစုလူဝေးသည် မြို့မှထွက်၍ ဘုရားရှင်သီတင်း သုံးရာဘက်သို့ ရှေးရှုသွားနေကြသောကြောင့် အရပ် ၄ မျက်နှာ၌ စုမိသည်မဟုတ်။ သွားနေ ကြသော လူစုလူဝေးသည် အားလုံးတစ်ပေါင်းတည်း မဟုတ်ဘဲ “ရှေ့တစ်စု၊ နောက်တစ်စု၊ အလယ်တစ်စု” စသည်ဖြင့် အစုအစုဖြစ်သောကြောင့် “ဧကေကိဿာယဒိဿာယ” ကို “ဧကေ ကာယ ပဒေသဘူတာယ (အစိတ်အပိုင်းဖြစ်၍ဖြစ်သော) ဒိဿာယ” ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်။

သံဃီ။ ။ထိုလူစုလူဝေးဟူသော အပေါင်းရှိသောကြောင့် ထိုလူတို့ကို “သံဃီ” ဟု ခေါ်၏။ သံဃိ၌ (ဒဏ္ဍိနော-ဒဏ္ဍိကဲ့သို့) ဗဟုဝစနန္တ ဟု မှတ်ပါ။ ဋီကာ၌ သံဃိဝယ် “ပုထုတ္တေ ဧကဝစနံ-ဗဟုဝဇ်အနက်၌ ဧကဝုဇ်ဝိဘတ်သက်ထား၏” ဟူသောစကားကို ဋီကာသစ်က မနှစ်သက်ပါ။

ဂဏီဘူတာ။ ။“အဘူတတဗ္ဘာဝေ ကရာသဘူယောဂေ ဝိကာရာ စိ” ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်၊ ၄ ကဏ္ဍ (၁၁၉) သုတ်ဖြင့် အဘူတ (ရှေးကမဖြစ်ဘဲ) တဗ္ဘာဝ (ယခုမှထိုအဖြစ် မျိုးဖြင့်ဖြစ်ခြင်း) ဟူသော အနက်၌ စိ (စံအနုဗန်ရှိသော ဤ) ပစ္စည်းသက်ထားသောကြောင့်

ကုန်သော်လည်း အပေါင်းအစု ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သည်” ဟု ပေးပါ။] . . . ခတ္တံ အာမန္တေသီတိ (ဧတ္ထ)-ပါဌ်၌၊ ပုစ္ဆိတပဉ္စေ-မေးအပ်သော ပြဿနာတို့ကို၊ ဗျာကရဏ သမတ္ထော-ဖြေဆိုခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊ (ဖြေဆိုခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော) မဟာ မတ္ထော-အမတ်ကြီးကို၊ ခတ္တာ-ခတ္တာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ တံ-ထိုအမတ်ကြီးကို၊ အာမန္တေသီ-ခေါ်၍ မေးပြီ၊ အာဂမေန္တူတိ-ကား၊ မုဟုတ္ထံ-တမုဟုတ်မျှ၊ ပဋိမာနေန္တု-ဆိုင်းငံ့ကြပါကုန်ဦးလော့၊ မာဂစ္ဆန္တု-မသွားနှင့် ကြပါကုန်လင့်၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

“ဂဏီ” ဟု ဖြစ်၏၊ မှန်၏-“ပုဗ္ဗေ နဂရဿ အန္တော အဂဏာ” ဖြင့် အဘူတ (ရှေးကမဖြစ်ခြင်း) အနက်ကို ပြ၏၊ “ဗဟိ နိက္ခမိတွာ ဂဏတံ ပတ္တာ” ဖြင့် တဗ္ဘာဝ (ထိုအပေါင်းအနက်၏အဖြစ်) အနက်ကိုပြသည် ဟု မှတ်ပါ၊ မြို့တွင်းတုန်းက ကိုယ့်အိမ်၌ ကိုယ်နေကြသောကြောင့် အပေါင်းအစု (ဂဏ) မဟုတ်ကြသော်လည်း မြို့ပြင်ရောက်သောအခါ အပေါင်းအစု (ဂဏ) ဖြစ်ကြသည်-ဟူလို။

ဝိဂ္ဂဟ။ “အဂဏာပိ+ဂဏာ ဟုတွာ ဘူတာ ဂဏီဘူတာ” ဟု ပြုပါ၊ ဋီကာသစ်၌ “အဂဏာပိ ဂဏ ဘူတာ ပတ္တာတိ ဂဏီဘူတာ” ဟု ပြု၏၊ အဋ္ဌကထာနှင့်ညီသကဲ့သို့ ထင်ရသော်လည်း အဘူတနှင့် တဗ္ဘာဝပုဒ်တို့သည် ဝိဘတ်တူရိုး ဖြစ်သောကြောင့် သဒ္ဓါကျမ်းတို့နှင့် မညီပါ၊ အဋ္ဌကထာဖွင့်ကိုလည်း အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဟူသာ ယူသင့်ပါသည်။

ခတ္တံ။ “ရာဇ ရာဇညာဒီနံ ဘဏ္ဍာဓရာ ပုရိသာ ခတာ (မင်း-မင်းမျိုး စသူတို့၏ ဘဏ္ဍာတို့ကို ဖျက်ဆီးဆောင်ယူတတ်သော ယောက်ျားတို့သည် ခတတို့မည်၏၊) ခဏုဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ နေသံ တာယနတော ခတ္တာ (ထိုမင်းဘဏ္ဍာကို ဖျက်ဆီးတတ်သောယောက်ျားတို့ကို စောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့် ခတ္တာမည်၏၊) ဋီကာ၊ ခတ သဒ္ဓူပပဒ တာဓာတ်၊ ကပစ္စည်း (က်အနုဗန်ရှိသော အပစ္စည်း) ဟု ထောမနိမိဆို၏၊ “ခတ္တော” ဟု ဖြစ်သင့်လျက် “ခတ္တာ” ဟု အာကာရန္တပုံလိန် ဖြစ်ရသည်မှာ နိရုတ္တိနည်းတည်း၊ [အာလုပ်အရာ၌ ဂ သိကို ဧပြု၍ “ဘော ဗြဟေ” ကဲ့သို့ “ဘော ခတ္တေ” ဟုလည်း ရှိနိုင်၏၊ ဧ မပြုဘဲ “ဘော ခတ္တာ” ဟုလည်း ရှိ၏။]

မဟာမတ္ထော။ “ထိုခတ္တမည်သူသည် အခြားသောမင်းတို့က (စုံစမ်းထောက်လှမ်းသော အားဖြင့်) မေးအပ်သော ပြဿနာကို မိမိရှင်ဘုရင်မှာ အပြစ်မရှိအောင် ဖြေစွမ်းနိုင်သော ပညာရှိ အမတ်ကြီးတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပုစ္ဆိ တပဉ္စေ ဗျာကရဏသမတ္ထော မဟာမတ္ထော” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၍၊ ဋီကာ၌လည်း “သော ဟိ ယတ္ထ ပေသိတော (အကြင်သူထံသို့ စေလွှတ်အပ်၏) တတ္ထ ဒေါသံ ပရိဟရန္တော-(အပြစ်ကိုရှောင်လျက်)၊ ယုတ္တပတ္တဝသေန (သင့်လျော်လျောက်ပတ်သည့် အနေအားဖြင့်) ပုစ္ဆိတမတ္ထံ (မေးအပ်သမျှအကြောင်းအရာကို)၊ ဗျာကရဏသမတ္ထော” ဟု ဖွင့်သည်၊ [ကုလပဒေသာဒိဝသေန (ညွှန်ပြကြောင်း အမျိုးစသည်တို့၏ အစွမ်း ဖြင့်၊ အာဒိဖြင့် အနွယ်စီးစိမ် ဥစ္စာ ရာထူးဌာနန္တရတို့ကို ယူပါ) မဟတိ+မတ္တာ ဧတဿာတိ မဟာမတ္ထော (ကြီးကျယ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိသော အမတ်ကြီး)။]

သောဏဒဏ္ဍဂုဏကထာ

၃၀၃။ နာနာဝေရဇ္ဇကာနန္တိ-ကာ။ နာနာဝိဓေသု-အထူးထူးသော အပြားရှိ ကုန်သော၊ ဝိရဇ္ဇေသု-စမ္မာပြည်မှ အတူထူးခြားသော တိုင်းပြည်တို့၌၊ [စာအုပ်တို့၌ “ရဇ္ဇေသု” ဟု ရှိ၏၊ ဝိသဒ္ဓါ မပါသောကြောင့် မကောင်း၊] အညေသု-စမ္မာပြည်မှ အခြားကုန်သော၊ [အချို့စာအုပ်တို့၌ “အညေသု အညေသု” ဟု ဝိစ္ဆာရှိ၏၊ ဗဟု ဝုစ်ဖြင့် “အညေသု” ဆိုလျှင် ပြီးနိုင်သောကြောင့် ဝိစ္ဆာမလိုပါ။] ကာသိကောသလာ ဒီသု-ကာသိတိုင်း၊ ကောသလတိုင်း အစရှိကုန်သော၊ ရဇ္ဇေသု-တိုင်းပြည်တို့၌၊ ဇာတာ-မွေးဖွားသော ပုဏ္ဏားတို့တည်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ တေသံ-ထိုပုဏ္ဏားတို့၏၊ တာနိ-ထို အထူးထူးအပြားပြား၊ မတူထူးခြားသော တိုင်းပြည်ဟူကုန်သော၊ နိဝါသာ-နေရာတို့သည်၊ (သန္တိ-ကုန်၏) ဝါ-တစ်နည်း၊ တတော-ထိုအထူးထူး အပြားပြား များသော မတူထူးခြားသော တိုင်းပြည်တို့မှ၊ အာဂတာ-လာသော ပုဏ္ဏားတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နာနာဝေရဇ္ဇကာ-နာနာဝေရဇ္ဇကတို့ မည်၏၊ နာနာဝေရဇ္ဇကာနံ-အထူးထူး အပြားပြားများသော မတူထူးခြားသော တိုင်းပြည် တို့၌ မွေးဖွားကုန်သော၊ ဝါ-တိုင်းပြည်ဟူသော နေရာရှိကုန်သော၊ ဝါ-တိုင်းပြည် တို့မှ လာကုန်သော၊ တေသံ (ဗြာဟ္မဏာနံ)-တို့၏ (“ပဉ္စမတ္တာနိ ဗြာဟ္မဏသတာနိ” ဟူသော ပါဠိတော်၌စပ်။)

ကေနစိ ဒေဝ ကရဏီယေနာတိ (ဧတ္ထ)-ဤပါဌ၌၊ (ဝုဇ္ဇတ္ထံ) ကိရ (ဥဒ္ဓရိတွာ ဒဿေမိ) တသ္မိ နဂရေ-၌၊ ယညာနုဘဝနတ္ထံဝါ-ယဇ်ကို ခံစားခြင်းအကျိုးငှာ သော်လည်းကောင်း၊ မန္တသဇ္ဈယနတ္ထံဝါ-မန္တန်ကို သရဇ္ဈာယ်ခြင်း အကျိုးငှာသော် လည်းကောင်း၊ ဒွိဟိ-၂ ပါးကုန်သော၊ ကရဏီယေဟိ-ပြုဖွယ်ကိစ္စတို့ကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ သန္တိပတန္တိ-စည်းဝေးတတ်ကြကုန်၏၊ [“ယညာနုဘဝန” ဟူရာ၌

နာနာဝေရဇ္ဇကာ။

။နာနာကို “နာနာဝိဓေသု” ဟု ဖွင့်၏၊ တစ်ပြည်နှင့် တစ်ပြည် ကွဲပြားသည်ကို “နာနာ” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုပြည်အားလုံးသည်ပင် ဝိသိဋ္ဌာနိ-ဤစမ္မာပြည်မှ မတူထူးခြား ကွဲပြားကုန်သော+ရဇ္ဇာနိ” တို့ မည်၏၊ ဝိရဇ္ဇာနိ ဧဝ (သုတ္တံ၌ ဣပစ္စည်းသက်၍) ဝေရဇ္ဇာနိ [ရှင်ဘုရင် တစ်ယောက်၏ အာဏာပြန့်နှံ့ရာ တိုင်းပြည်တစ်ခုကို ရဇ္ဇဟု ခေါ်၏၊ “ရညော+ဣဒံ ရဇ္ဇံ” ဟုပြု။] ဝေရဇ္ဇအရ “အညေသု ကာသိကောသလာဒီသု” ဟု သရုပ်ဖော် သည်၊ အညေသုဖြင့် ဝိ၏ အနက်ကို ပြ၏၊ သဒ္ဓတ္ထအားဖြင့် “ဤစမ္မာပြည်မှ မတူထူးခြား ကွဲပြားသော” ဟု ဖြစ်၏။

ဇာတ၊ နိဝါသ၊ အာဂတာ။

။ထိုနောက် မွေးဖွားသူဟူသော ဇာတအနက်၊ ဇာတိ မဟုတ်သော်လည်း နောက်မှ ပြောင်းရွှေ့၍ အမြဲနေသူဟူသော နိဝါသအနက်၊ ထိုထိုတိုင်းပြည် တို့မှ ဤစမ္မာပြည်သို့ လာကြသူဟူသော အာဂတာအနက်၊ ဤ ၃ နက်တို့၌ ကပစ္စည်းသက်၍ “နာနာဝေရဇ္ဇကာ” ဖြစ်သည်-ဟု ပြလိုသောကြောင့် “နာနာဝိဓေသု၊ ဝေ၊ နာနာဝေရဇ္ဇကာ” ဟု မိန့်သည်၊ အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဝိဂြိုဟ်သုံးနည်း ပြပါ။

ယဇ်ပူဇော်ရာဝယ် တစ်စုံတစ်ခုသောလာဘ်၊ သို့မဟုတ် စားသောက်ခြင်းကို ဆိုဟန်တူသည်။] စ-ဆက်၊ တဒါ-၌၊ တသ္မိံ နဂရေ-ထိုစဉ်၊ ယညော-ယဇ် သည်၊ နတ္ထိ၊ ပန-အနွယ်၊ သောဏဒဏ္ဍဿ-သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏား၏၊ သန္တိကေ- အထံ၌၊ မန္တသဇ္ဈာယနတ္ထံ-ငှာ၊ ဧတေ-ဤပုဏ္ဏားတို့သည်၊ သန္တိပတိတာ-စည်းဝေး ကြကုန်ပြီ၊ တံ-ထိုမန္တသဇ္ဈာယန ကိစ္စကို၊ သန္တာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ကေနစိဒေဝကရဏိ ယေနာတိ-ဟူ၍၊ (သံဂီတိ ကာရေဟိ) ဝုတ္တံ။

တေ-ထိုပုဏ္ဏားတို့သည်၊ တဿ-ထိုသောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏား၏၊ ဂမနံ-သွားခြင်း ကို၊ (သွားမည့်အကြောင်းကို)၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ စိန္တေသု-ကြံကြကုန်ပြီ၊ (ကိ- နည်း)၊ အယံ သောဏဒဏ္ဍော-သည်၊ ဥတ္တမဗြာဟ္မဏော-သာ၍ကျော်ဇော ထင်ရှားသော ပုဏ္ဏားတည်း၊ ဝါ-မြတ်သော ပုဏ္ဏားတည်း၊ စ-သည်သာမကသေး၊ ယေဘုယျေန-များသောအားဖြင့်၊ အညေ-သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားမှ အခြားကုန် သော၊ ဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ရဟန်းဂေါတမကို၊ သရဏံ- ကိုးကွယ် ရာဟူ၍၊ ဂတာ-ဆည်းကပ်ကြကုန်ပြီ၊ အယမေဝ-ဤသောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏား သည်သာ၊ (သရဏံ)၊ န ဂတော-မဆည်းကပ်သေး၊ သွာယံ-ထိုသောဏဒဏ္ဍ ပုဏ္ဏားသည်၊ တတ္ထ-ထို ရဟန်းဂေါတမ အထံသို့၊ သစေ ဂမိဿတိ-အကယ်၍ သွားအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ သမဏဿဂေါတမဿ-၏၊ အာဝဇ္ဇ နိယာ-လှည့်ပတ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ မာယာယ-မာယာဖြင့်၊ အာဝဇ္ဇိတော-လှည့် ပတ်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သရဏံ-ဟူ၍၊ ဂမိဿတိ-ဆည်းကပ်လတ်၊ တတော- ထိုသို့ဆည်းကပ်ခြင်းကြောင့်၊ ဧတဿာပိ-ဤသောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏား၏လည်း၊ ဂေဟ ဒ္ဓါရေ-အိမ်တံခါးပေါက် အနီး၌၊ ဗြာဟ္မဏာနံ-တို့၏၊ အသန္နိပါတော-မစည်းဝေး

ဥတ္တမ ဗြာဟ္မဏော။ ။အဘိဇန သမ္ပတ္တိယာ-မြတ်သောအမျိုး၌ မွေးဖွားခြင်း ဟူသော အဘိဇန၏ ပြည်စုံခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိတ္တသမ္ပတ္တိယာ-စည်းစိမ် ဥစ္စာ၏ ပြည်စုံခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိဇ္ဇာသမ္ပတ္တိယာ-ဝေဒကျမ်းတတ်ခြင်း၏ ပြည်စုံခြင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဥဂ္ဂတတရော-သာ၍ ထင်ရှားသော၊ [ဥတ္တမော၌ ဥကို ဥဂ္ဂတ၊ တမောကို တရဟု ဖွင့်သည်၊ ဤနည်း၌ “ဥဂ္ဂတတမ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဂတချေထားသည်၊] ဥဋ္ဌာရောဝါ- (တစ်နည်း) မြတ်သော၊ [ဥတ္တမသဒ္ဓါ ဥဋ္ဌာရ အနက်ဟော၊] ဗြာဟ္မဏော။

အသန္နိပါတော။ ။လာဘမစ္ဆေရေန-ဘုရားရှင်အား လှူဒါန်း၍ သူတို့အား မပေးကမ်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော လာဘ်၌ ဝန်တိုမှုသည်၊ နိပ္ပိဋ္ဌိတတာယ-ပြင်းစွာနှိပ်စက်အပ် ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အသန္နိပါတော ဘဝိဿတိ-အစည်းအဝေးမဖြစ်ဘဲ (မစုမိဘဲ) ဖြစ်လိမ့်မည်၊-ဟူလို၊ ဋီကာ၊ ယခုအခါ မိမိတို့ကို ကိုးကွယ်နေကျ ဒါယကာက အခြားပုဂ္ဂိုလ်ကို ကိုးကွယ်သွားသောအခါ ထိုဒါယကာအိမ်သို့ မဝင်မထွက်ဘဲ ရှောင်လွှဲကြသကဲ့သို့တည်း။

ခြင်းသည်။ ဘဝိဿတိ-လတံ၊ [သန္နိပါတော-စည်းဝေးခြင်းသည်။ န ဘဝိဿတိ-မဖြစ်လတံ၊ ဤသို့လည်း မူကွဲရှိ၏။] ဣတိ-သို့၊ (စိန္တေသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီး၍) ဟန္တ-ယခု၊ အဿ-ထိုပုဏ္ဏား၏၊ ဂမနန္တရယံ-သွားခြင်း၏အန္တရယ်ကို၊ ကရောမ-ပြုကြကုန်စို့၊ ဣတိ-သို့၊ သမ္ပန္တယိတွာ-သဘောတူတိုင်ပင်ပြီး၍၊ တတ္ထ-ထိုသောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏား အထံသို့၊ အဂမံသု-သွားကြကုန်ပြီ၊ တံ-ထိုသွားခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ အထ ခေါ် တေ ပြာဟွဏာတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

တတ္ထ-ထိုအထခေါ် တေ ပြာဟွဏာ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဣမိနာ ပဓိနာတိ-ကား၊ ဣမိနာပိ ကာရဏေန-ဤအကြောင်းလည်း၊ (န အရဟတိ-၌စပ်၊) ဧဝံ-သို့၊ ဧတံကာရဏံ-ဤအကြောင်းကို၊ ဝတွာ-ပြောဆိုပြီး၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ အတ္တနော-၏၊ ဝဏ္ဏေ-ဂုဏ်ကို၊ ဘညမာနေ-ပြောဆိုအပ်သော်၊ အတုဿနကသတ္တောနာမ-မနစ်သက်သေ သတွာမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ယန္တ-ယခု၊ အဿ-ထိုသောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏား၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဘဏမာနာ-ပြောဆိုကုန်လျက်၊ [“ဘဏနေန” ဟု မူကွဲရှိ၏ မကောင်း၊] ဂမနံ-သွားခြင်းကို၊ နိဝါရေဿာမ-တားမြစ်ကုန်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ ဘဝံ ဟိ၊ ပေ၊ သုဇာတောတိ အာဒိနိ-အစရှိကုန်သော၊ ကာရဏာနိ-အကြောင်းတို့ကို၊ အာဟံသု-ပြောကြကုန်ပြီ။

ဥဘတောတိ-ကား၊ ဒွိဟိ-၂ ဖို့ကုန်သော၊ ပက္ခေဟိ-အဖို့တို့မှ၊ (သုဇာတော-၌စပ်၊) မာတိတောစ ပိတိတော စာတိ-ကား၊ ဘောတော-အရှင်၏၊ မာတာ-အမိသည်၊ ပြာဟွဏီ-ပုဏ္ဏားမ အစစ်ပါတည်း၊ မာတု-အမိ၏၊ မာတာ-အမိသည်၊ ဝါ-အဖွားသည်၊ ပြာဟွဏီ-တည်း၊ တဿာပိ-ထိုအဖွား၏လည်း၊ မာတာ-အမိသည်၊ ဝါ-ဘေးမသည်၊ ပြာဟွဏီ-တည်း၊ ပိတာ-အဘသည်၊ ပြာဟွဏော-

ဣမိနာပဓိနာ။

။အဂိဓာတ် (အင်္ဂိဓာတ်) သည် ဂမန (ဉာဏဂမန-ဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ “အင်္ဂေတိ ဂမေတိ ဉာပေတိ-သိစေတတ်၏၊ ဣတိ အင်္ဂီ” ဟု ပြု၍ အကျိုးကို သိစေတတ်သော အကြောင်းကို အင်္ဂီဟု ခေါ်ရကာ “ဣမိနာပိ ကာရဏေန” ဟု ဖွင့်သည်။ “အင်္ဂေါ ဒေသေ ဝပုမ္ပဏီ၊ တထာဝယဝေဟေတုသု” ဟူသော အဘိဓာန် (၉၅၆) လာ အနက်တို့တွင် ဟေတုအနက်ဟောတည်း။

ဥဘတော၊ ပေ၊ ပိတိတောစ။

။“ဥဘတော သုဇာတော” ဟုသာ ဆိုလျှင် မည့်သည့် ၂ ဖို့မှန်း မသိနိုင်၊ သုဇာတသဒ္ဒါကလည်း “သုဇာတော စာရဒဿနော” စသော ပါဠိရပ်တို့၌ အရပ်အမောင်း၏ ကောင်းခြင်းကိုလည်း ဟော၏။ ထို့ကြောင့် မိဘက် ဖဘက် ၂ ဘက်ကို “ဥဘတော” ဟု သိစေလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် သုဇာတ ဖြစ်ကြောင်းကို ထင်ရှားစေလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း “မာတိတောစ ပိတိတောစ” ဟု ဆက်၍ပြောကြသည်။

ပုဏ္ဏား အစစ်ပါတည်း၊ ပိတု-အဘ၏၊ ပိတာ-အဘသည်၊ ဝါ-အဘိုးသည်၊ ဗြာဟ္မဏော-တည်း၊ တဿာပိ-ထိုအဘိုး၏လည်း၊ ပိတာ-အဘသည်၊ ဝါ-ဘေးသည်၊ ဗြာဟ္မဏော-တည်း၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ မာတိတောစ-အမိဘက်မှလည်းကောင်း၊ ပိတိတောစ-အဘဘက်မှလည်းကောင်း၊ ဥဘတော-၂ ဘက်တို့မှ၊ သုဇာတော-ကောင်းစွာဖြစ်သူပါတည်း၊ သံသုဒ္ဓဂဟဏိတောတိ-ကား၊ တေ-အရှင်၏၊ မာတု-အမိ၏၊ ဂဟဏီ-ဝမ်းတိုက်သည်၊ သံသုဒ္ဓါ-စင်ကြယ်ပါ၏၊ ကုစ္ဆိ-ဝမ်းတိုက်သည်၊ (သံသုဒ္ဓါ-၏) ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ပန-အမှာစကားချပ်၊ ညှပ်လိုက်ဦးအံ့၊ သမဝေပါကိနိယာ ဂဟဏိယာတိ ဧတ္ထ-ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ (မဟာသုဒဿနသုတ် ပါဠိတော်၌) ကမ္မဇတေဇောဓာတု-ကံကြောင့်ဖြစ်သော တေဇောဓာတ်ကို၊ ဝါ-ဝမ်းမီးကို၊ ဂဟဏီတိ-ဂဟဏီဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ [“သမဝေပါကိနိယာ-အညီအမျှ ကျက်စေ နိုင်သော သတ္တိရှိသော၊ ဂဟဏိယာ-ဝမ်းမီးနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံ၏” ဟု ပေးပါ။]

ယာဝ သတ္တမာ ပိတာမဟယုဂါတိ ဧတ္ထ-၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ပိတု-အဘ၏၊ ပိတာ-အဘသည်၊ ပိတာမဟော-ဟ မည်၏၊ (အဘိုးမည်၏) ပိတာမဟဿ-အဘိုး၏၊ ယုဂံ-အသက် အပိုင်းအခြားတည်း၊ ပိတာမဟယုဂံ-အဘိုး၏ အသက်ပိုင်းအခြား၊ အာယုပ္ပမာဏံ-အသက် အတိုင်းအရှည် (အပိုင်းအခြား) ကို၊ ယုဂန္တိ-ယုဂဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ စ-ဆက်၊ ဧတံ-ဤပိတာမဟယုဂ သဒ္ဓါသည်၊ အဘိလာပ

သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော။ ။ဂဗ္ဘံ ဂဏှာတိ ဓာရေတီတိ ဂဟဏီ-ကိုယ်ဝန်ကိုယူတတ်သော အမိဝမ်းတိုက် (သားအိမ်)၊ သံသုဒ္ဓါ+ဂဟဏီ ယဿာတိ သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော-စင်ကြယ်သော အမိဝမ်းတိုက်ရှိသူ “စင်ကြယ်” ဟူသည် အခြားယောက်ျားတို့ သွားလာမှု၏ မရှိခြင်းတည်း၊ [သံသုဒ္ဓါတိ အနုညပုရိသသာဓာရဏာတိ အတ္ထော-ဋီကာ၊] “သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော” ဟူသောပါဠိဖြင့် “မာတိတော ပိတိတော” အရ မွေးစားသော မိဘမဟုတ်၊ အမိရင်း အဘရင်း ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။

သမဝေပါကိနိယာ ဂဟဏိယာ။ ။ဝိပါစနံ-အထူးသဖြင့် ကျက်စေခြင်း၊ ဝါ-အထူးသဖြင့် ချက်ခြင်း၊ ဝိပါကော-ခြင်း၊ ဝိပါကောယေဝ ဝေပါကော၊ သမံ+ဝေပါကော သမဝေပါကော၊ သမဝေပါကော ယဿာ ဂဟဏိယာတိ သမဝေပါကိနိ (ဂဟဏီ)-အညီအမျှ အထူးကျက်စေခြင်းသတ္တိရှိသော ဝမ်းမီး၊ ယထာဘူတံ အာဟာရံ ဂဏှာတိ-စားအပ်တိုင်းသော အာဟာရကို ယူတတ်၏၊ (မချက်နိုင်၍ စွန့်ပစ်မှုကို မပြုတတ်)၊ ဣတိ ဂဟဏီ၊ ကံကြောင့် ဖြစ်သော ဝမ်းမီးတည်း၊ [ဤပါဠိတော်ကား ဂဟဏီသဒ္ဓါနှင့်စပ်၍ ဗဟုသုတအလို့ငှာ အတ္ထုဒ္ဓါရ အဖြစ်ဖြင့် ပြအပ်သော ပါဠိသာတည်း။]

ပိတာမဟယုဂါ။ ။ပိတု သဒ္ဓါနောင် ပိတု အနက်၌ အာမဟပစ္စည်းသက်၍ “ပိတာမဟ” ဟု ဖြစ်၏၊ “ပိတု+ပိတာ ပိတာမဟော” ဟု ပြုစေလိုသည်၊ “တံတဒတ္ထေ-ထိုထို အနက်၌၊ ယုဇ္ဇိတဗ္ဗံ-ယှဉ်အပ် ယှဉ်နိုင်၏၊ ဣတိ ယုဂံ” အရ လူ၏ အသက်ရှည်ရာကာလ၊ ဘုရားပွင့်တော်မူရာကာလ စသည်ဖြင့် ထိုထိုအနက်၌ ယှဉ်စပ်၍ သုံးစွဲနိုင်သောကြောင့်

မတ္တမေဝ-ပြောဆိုအပ်ရိုးဖြစ်သော သဒ္ဓါမျှသာတည်း။ အတ္ထတော ပန-အနက် အရကောက်အားဖြင့်ကား၊ ပိတာမဟောယေဝ-အဘိုးသည်ပင်၊ ပိတာမဟယုဂ်-ဂမည်၏။ တတော-ထိုအဘိုးမှ၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်၌၊ သဗ္ဗေပိ-န်သော၊ ပုဗ္ဗပုရိသာ-ရှေး၌ဖြစ်သော ယောက်ျားတို့ကို၊ ပိတာမဟဂ္ဂဏေနေဝ-ပိတာမဟ သဒ္ဓါဖြင့်ပင်၊ ဂဟိတာ-ယူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ (ဤနည်းအားဖြင့်) (“သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော” ၌စပ်)

ကာလအထူး ဟူသောအနက်ကို ယုဂ်သဒ္ဓါ ဟော၏။ ထိုကာလအထူးဟူသည်လည်း ဤနေရာ၌ အသက်ရှည်ရာကာလ ဟူသော အာယုပ္ပမာဏတည်း။ ထို့ကြောင့် “ယုဂန္တိ အာယုပ္ပမာဏံ ဝုစ္စတိ” ဟု ဖွင့်သည်။

အဘိလာပမတ္တမေဝ စေတံ။ ။ပိတာမဟယုဂ်ဟူသော သဒ္ဓါသည် ထိုခေတ်က သုံးစွဲရိုး (ပြောရိုး-ဆိုရိုး) အတိုင်း ပြောအပ်သောသဒ္ဓါမျှသာ ဖြစ်၏။ ယခုခေတ်၌ကား ယုဂ်သဒ္ဓါ ထည့်၍ သုံးစွဲလေ့မရှိကြ။ ဘာကြောင့်နည်း-အနက်အရကောက်မှာ ယုဂ်အနက်မပါဘဲ “အဖိုး” ဟူသော ပိတာမဟအနက်ကိုသာ ဆိုလိုသောကြောင့်တည်း။ “ယာဝသတ္တမာ ပိတာမဟယုဂ်-အဖိုး ၇ ဆက်တိုင်အောင်” ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “အတ္ထတော ပန ပိတာမဟောယေဝ ပိတာမဟ ယုဂ်” ဟု မိန့်သည်။ [အဘိလပုတ္တိ-အနက်သို့ ရှေးရှုပြောဆိုအပ်၏။ ဣတိ အဘိလာပေါ၊ အဘိလာပေါ-ပြောဆိုအပ်ရိုးသဒ္ဓါ ဟူသော+မတ္တံ-မျှတည်း၊ အဘိလာပမတ္တံ၊ မတ္တသဒ္ဓါသည် သာမညအနက်ကိုဟော၏။ ထို့ကြောင့် “မျှ” ဟု ပေးရသည်။ ဧကား သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏ တည်း။]

ဋီကာသစ်။ ။ဧတံ ယုဂ်သဒ္ဓေန အာယုပ္ပမာဏဝစနံ (ယုဂ်သဒ္ဓါဖြင့် ဤ အာယု ပ္ပမာဏကိုဟောခြင်းသည်) ဟု စွဲ၏။ ထိုသို့ စွဲရိုးမရှိပါ။ ယုဂ် သဒ္ဓါက အာယုပ္ပမာဏဟောခြင်းကို ပြောရိုး အဘိလာပမတ္တဟု ဆိုလိုသည်မဟုတ်၊ ပိတာမဟယုဂ်ဟု ယုဂ်သဒ္ဓါထည့်၍ ဆိုခြင်း ကိုသာ ပြောရိုးဆိုစဉ်စကား ဟု ဆိုလိုပါသည်။ [“အဘိလာပမတ္တဘေဒေါ စေသ” ဟူသော ပါရာဇိကဋ္ဌကထာ “တေန သမယေန” အဖွင့်၌ ဧသဖြင့် “ဧကံ သမယံ ယသ္မိသမယေ၊ တေန သမယေန” တို့ကို စွဲရပ်ကို သတိပြုပါ။ ထို၌ ဧဝမပါသောကြောင့် မတ္တသဒ္ဓါသည်ပင် ဧဝအနက် ကို ဟောရသည်။]

တတော ဥဒ္ဓံ ၊ပေ၊ ဂဟိတာ။ ။“သတ္တမာ ပိတာမဟယုဂ်” ဟု ဆိုသောကြောင့် ပိတာသည် ပဌမအဆက်၊ ပိတာမဟသည် ဒုတိယအဆက်၊ ဤသို့ ၂ ဆက်သာရသေး၏။ လွန်ပြီးသော အထက်ငါးဆက်ကို အဘယ်သဒ္ဓါဖြင့် ယူရမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တတော ဥဒ္ဓံ” စသည်ကို မိန့်သည်။ လွန်ပြီးသော အထက် ၅ ဆက်ကိုလည်း ပိတာမဟသဒ္ဓါ ဖြင့်ပင် ယူပါ-ဟူလို၊ [အဖိုး၏ အဘဖြစ်သော ဘေးကို ဖလူပစာရအားဖြင့် ပိတာမဟသဒ္ဓါသည် ဟော၏။ ထိုဘေး၏ အဘဖြစ်သော ဘီကို ပရမ္မရူပစာရအားဖြင့် ပိတာမဟသဒ္ဓါသည် ဟော၏။ ထိုမှအထက် ဘင်-ဘောင်-ဘောတို့ကိုလည်း ပရမ္မရူပစာရအားဖြင့်ချည်း ပိတာမဟသဒ္ဓါက ဟောနိုင်၏ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။ ဋီကာသစ်ဝယ် “တဒဝသေသာ ပုဗ္ဗကာ ဆ ပုရိသာ” ဟု တွေ့ရ၏။ အဘ အဘိုးဟု ၂ ဆက်ရပြီးဖြစ်သောကြောင့် အထက်၌ ၆ ဆက်မလို၊ ၅ ဆက်သာ လိုသည်။]

ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ သတ္တမော-၇ ဆက်တို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပုရိသော-သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တာဝ-ထို ၇ ဆက်မြောက် ယောက်ျားတိုင်အောင်၊ သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော-ကောင်းစွာ စင်ကြယ်သောအမိဝမ်းတို့ကို ရှိပါ၏။

အထဝါ-ထို့ပြင်တစ်နည်းကား၊ (ယာဝ-လောက်၊ သတ္တမော-၇ ယောက်မြောက်ဖြစ်သော၊ ပုရိသော-သည်၊ အတ္ထိ၊ တာဝ-ထို ၇ ယောက်မြောက်ယောက်ျားတိုင်အောင်၊) ဇာတိဝါဒေန-ဇာတ်ကိုစွဲ၍ ပြောဆိုကြောင်းစကားကြောင့်၊ အက္ခိတ္တော-မပယ်မြစ်အပ်ပါ၊ ဝါ-အပယ်မခံခဲ့ရပါ၊ အနုပကုဋ္ဌော-မဆဲရေးအပ်ပါ၊ ဝါ-အဆဲမခံခဲ့ရပါ၊ ဣတိ-ဤ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ (ဒဿေန္တိ-နိ၏)၊ [ရှေးစာအုပ်တို့၌ “ဒဿေတိ” ဟု ရှိ၏၊ “ဗြာဟ္မဏာ” ဟု ကတ္တားထည့်ရမည် ဖြစ်သောကြောင့်

သတ္တမော ပုရိသော။

။ပိတာမဟအရ ယောက်ျားဖြစ်သော အဖိုးကိုသာ ယူသောကြောင့် “ယာဝ သတ္တမော ပုရိသော” ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ဆိုရာ၌ ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသ (မြတ်သောယောက်ျားကို ညွှန်ပြသော) နည်းဟု မှတ်၍ အမိ-အဖွား-ဘေးမ-ဘီမ-ဘင်မ-ဘောင်မ-ဘောမဟူသော ၇ ဆက်ကိုလည်း ယူပါ၊ ဤသို့ အမိဘက်ပါယူမှလည်း “ဥဘတော သုဇာတော မာတိတောစ ပိတိတောစ” ဟူသော ပါဠိတော်ကိုလည်း ပြီးစေရာ (ထောက်ခံရာ) ရောက်သည်၊ [ပုရိသဂ္ဂဟဏံ စေတ္ထ (ပိတာမဟယုဂါ၌ ပိတာမဟသဒ္ဓါကို) ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသေန ကတံတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဧဝံ ဟိ မာတိတောတိ ပါဠိဝစနံ သမတ္ထိတံ ဟောတိ-ဋီကာသစ်။]

အဋ္ဌကထာမှ အလွတ်နည်း။

။အဋ္ဌကထာ၌ ပုရိသကိုသာ ဖွင့်ထားသောကြောင့် မိန်းမဘက်ကိုယူနိုင်အောင် ဥက္ကဋ္ဌနည်းဟု ဆိုရသည်။ “မာတာစ+ပိတာစ ပိတရော” ဟု ဝိရူ ပေကသေသိပြုလျှင်ကား ပိတုအရ အမိပါရ၍၊ ပိတာမဟတို့အရ ပိတာမဟိ (အဖွား) စသူ တို့ကိုပါရသောကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌနည်း ကြိယွယ်မလိုတော့၊ ဤနည်း၌ ယုဂသဒ္ဓါလည်း “အစုံ” အနက်ဟောတည်း၊ တစ်စုံမက၊ ၇ စုံလုံးရအောင် “ယုဂစ+ယုဂစ ယုဂ” ဟု ဧကသေသပြု၊ [အဘိဓာန် (၈၈၂) ၌ “ကပ္ပန္တယုဂလေ ယုဂ” ဟု နပုလ္လိန်ရှိ၏၊ အဋ္ဌကထာ၌လည်း “ယုဂံတိ၊ ပေ၊ ပိတာမဟယုဂံ” ဟု နပုလ္လိန်ရှိ၏၊ ဋီကာတို့၌ “ယုဂေါ” ဟု ပုလ္လိန်တွေ့ရ၏၊ ဤနည်းအလို အားဖြင့် “သတ္တမော-၇ ဆက်မြောက်ဖြစ်သော၊ ယာဝပိတာမဟယုဂါ-ဘိုး၊ ဘွား အစုံတိုင်အောင်” ဟု အနက်ပေးပါ။]

ဧဝံ၊ ပေ၊ ဇာတိဝါဒေန။

။“ယာဝ သတ္တမော ပုရိသော၊ တာဝ” ဖြင့် သတ္တမာ၌ သွာဝိဘတ်၏ အဘိဝိမိ အဝဓိအနက်ကို ပြ၏၊ ပိတာမဟယုဂါ၌လည်း ယုဂါအတွက် အနက်မှာ လိုရင်းမဟုတ်၊ ပိတာမဟ (ယောက်ျား) အနက်သာ ပဓာနဟု ပြသည်၊ ယောက်ျား ၇ ဆက် တိုင်အောင်၊ “ယောက်ျား ၇ ဆက်ကိုအတွင်းပြု၍” ဟူလို၊ ဤပုဒ်ကို သံသုဒ္ဓဂဟဏိကောနှင့် စပ်ပုံကို ပဌမပြု၍၊ အထဝါဖြင့် “အက္ခိတ္တော အနုပကုဋ္ဌော” ၌ စပ်ပုံကို ဒုတိယပြ၏၊ ထိုသို့ပြ သဖြင့် “ယာဝ သတ္တမော ပိတာမဟယုဂါ” သည် ရှေ့ကိုလည်းကောင်း၊ နောက်ကိုလည်းကောင်း ၂ ဖက်ငဲ့သော “ကာကောလောကနနည်း” ဟု ပြသည်၊ [ဣဒံ ကာကာပေက္ခနမိဝ ဥဘယတ္ထ သမ္ပန္တံ ဂတန္တိ အာဟ ဧဝံတိ အာဒိ-ဋီကာသစ်။]

ဗဟုဝုဏ်ရှိမှ ကောင်းမည်။] အက္ခိတ္တောတိ-ကား၊ ဧတံ-ဤသူ့ကို၊ အပနေထ-ပယ်ကြ ကုန်၊ ဣမိနာ-ဤသူဖြင့်၊ ကိ-အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ဣတိဧဝံ-သို့၊ အက္ခိတ္တော- မပယ်မြစ်အပ်ပါ၊ အနဝက္ခိတ္တော-အောက်၌ မချအပ်ပါ၊ အနုပကုဋ္ဌောတိ-ကား၊ န ဥပကုဋ္ဌော-မဆဲရေးအပ်ပါ၊ အက္ခောသံဝါ-ဆဲရေးခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ နိန္ဒဝါ- ကဲ့ရဲ့ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ န လဒ္ဓပုဗ္ဗော-ရှေ့၌မရအပ်ပါ၊ ဝါ-မရအပ်ဘူးပါ၊ ကေန ကာရဏေန-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ (အက္ခိတ္တော-နည်း၊ အနုပကုဋ္ဌော-နည်း) ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ဇာတိဝါဒေန-ဇာတ်ကို ပြောဆိုကြောင်းစကား ကြောင့်၊ (အက္ခိတ္တော-အပ်ပါ၊ အနုပကုဋ္ဌော-အပ်ပါ၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း။)

အက္ခိတ္တော။ ။ခိပဓာတ်သည် ပစ်ပယ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ခိပိယိတ္တာတိ ခိတ္တော၊ န+ခိတ္တော အက္ခိတ္တော၊ “အပနေထ ဧတံ၊ ကိ ဣမိနာ” ကား ပစ်ပယ်ပုံအခြင်းအရာကို ပြသော အာကာရ ဝါကျတည်း။ [သဒ္ဓထာလိပါကာဒီသု-ကုဗ္ဗိယမင်းပွဲ၊ အိုးကြီးအိုးငယ်တို့ဖြင့် ချက်၍ ကျွေးရာ မင်္ဂလာထမင်းစားပွဲ စသည်တို့၌၊ န အဝက္ခိတ္တော-အောက်၌ ချမထားအပ်၊ န ဆဋ္ဌိတော-မစွန့်ပယ်အပ်-ဋီကာ။ . . သဒ္ဓထာလိပါကတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အဓမ္မသုတ် ခတ္ထိယသေဋ္ဌ ဘာဝ အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

အနုပက္ကုဋ္ဌော။ ။ဥပ+ကုသဓာတ်သည် ဆဲရေးခြင်းအနက်ကိုဟော၏။ ဥပက္ခော သီယိတ္တာတိ ဥပက္ကုဋ္ဌော န+ဥပက္ကုဋ္ဌော အနုပက္ကုဋ္ဌော၊ “ န အက္ခောသံဝါ နိန္ဒဝါ လဒ္ဓပုဗ္ဗော” ကား အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်တည်း။

ဇာတိဝါဒန။ ။နာဝိဘတ်သည် ဟိတ်အနက်၌သက်၏ ထို့ကြောင့် “ကေန ကာရဏေန-ဘုကြောင့် အက္ခိတ္တ အနုပက္ကုဋ္ဌဖြစ်သနည်း” ဟု ပုစ္ဆာထုတ်သည်။ ဤသူသည် ဟိနဇာတ်ရှိသူတည်း။ ဤထမင်းစားပွဲ၌ ထိုသူကို မပါစေနှင့်၊ ထိုသူပါလျှင် ငါတို့မလိုက်နိုင်၊ ဤသို့ဇာတ်နှင့်စပ်သောဝါဒကြောင့် အပယ်မခံရ၊ ရန်ဖြစ်သောအခါလည်း အဆဲမခံရ-ဟူလို၊ [ဇာတိ ဝါဒနာတိ ဟေတုမ္ပိ ကရဏဝစနန္တိ ဒသေတုံ ကေနကာရဏေနာတိအာဒိ ဝုတ္တံ-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ဧတ္ထ စ ဥဘတော၊ ပေ၊ ပိတာမဟယုဂါတိ ဧတေန ပြာဟုဏသယောနိဒေါသာဘာဝေါ (အမိယောနိ၏ အပြစ်မရှိကြောင်းကို) ဒသိတော၊ (ဘုကြောင့်နည်း) သံသုဒ္ဓဂဟဏိကဘာဝဒဿနတော (စင်ကြယ်သော အမိဝမ်း (သားအိမ်) ရှိကြောင်းကို ပြခြင်းကြောင့်တည်း။) [ထိုသားအိမ်၌ အဘ၏ သုက်သွေးမှတစ်ပါး အခြားလင်ငယ်၏ သုက်သွေးနှင့် မရောစပ်သည်ကို “စင်ကြယ်သော သားအိမ်” ဟု ဆိုသည်။] အက္ခိတ္တောတိ ဣမိနာ ကြိယာ ပရာဓာဘာဝေါ (ကိုယ်မှု နှုတ်မှု အပြစ်မရှိကြောင်းကို) ဒသိတော၊ (ဘုကြောင့်နည်း) ကြိယာ ပရာဓေန ဟိ သတ္တာ ခေပ (ပစ်ပယ်ခံရခြင်းသို့) ပါပုဏန္တိ၊ (ထို့ကြောင့်တည်း။) အနုပက္ကုဋ္ဌောတိ ဣမိနာ အယုတ္တသံသဂ္ဂါဘာဝေါ (မသင့်တော်သူတို့နှင့် အပေါင်းအသင်း မရှိကြောင်းကို) ဒသိတော၊ အယုတ္တသံသဂ္ဂံ ဟိ ပဋိစ္စ သတ္တာ အက္ခောသံ လဘန္တိ-ဋီကာ။

ဣတိပိ-ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဒေသော-ဤသူသည်၊ ဟိနဇာတိကော-ယုတ်ညံ့သောဇာတ်ရှိ၏။ ဣတိ ဧဝံရူပေန-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ ဝစနေန-စကားကြောင့်၊ (အက္ခိတ္တော၊ အနုပကုဋ္ဌော) ဣတိ အတ္ထော။

အဗျောတိ-ကား၊ ဣဿရော-သူတစ်ပါးကို လွှမ်းမိုးအုပ်စိုးနိုင်ပါ၏။ မဟဒ္ဒနောတိ-ကား၊ မဟတာ-များစွာသော၊ ဓနေန-ဥစ္စာနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံပါ၏။ (ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ကို ပြသည်။) ဟိ-မှန်၊ ဘဝတော-အရှင်၏၊ ဂေဟေ-အိမ်၌၊ ပထဝိယံ-မြေ၌၊ ပံသုဝါလိကာဝိယ-မြေမှုန့် သဲတို့ကဲ့သို့၊ ဓနံ-သည်၊ ဗဟု-များပါ၏။ ပန-ဗျတ်ရိက်ကား၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ အဓနော-ဥစ္စာမရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဘိက္ခာယ-ထမင်းတောင်းခြင်းအားဖြင့်၊ ဥဒရံ-ဝမ်းကို၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ ယာပေတိ-မျှတရရှာ၏။ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒဿေန္တိ-ပြုကြကုန်၏။ မဟာဘောဂေါတိ-ကား၊ ပဉ္စကာမဂုဏဝသေန-၅ ပါးသော ကာမဂုဏ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ မဟာဥပဘောဂေါ-များစွာသောအသုံးအဆောင်ရှိပါ၏။ ဧဝံ-သို့၊ ယံယံဂုဏ်-အကြင်အကြင် ဂုဏ်ကို၊ ဝဒန္တိ-န်၏။ တဿတဿ-ထိုထိုဂုဏ်၏၊ ပဋိပက္ခဝသေန-ဆန့်ကျင်ဘက် ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဘဂဝတော-၏၊ အဂုဏံယေဝ-ဂုဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက် ကိုသာ၊ ဒဿေမ-ပြုကြကုန်၏။ ဝါ-ပြရာရောက်ကုန်၏။ ဣတိ-သို့၊ မညမာနာ-မှတ်ထင်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ဝဒန္တိ-န်၏။

အဘိရူပေါတိ-ကား၊ အညေဟိ-ကုန်သော၊ မနုဿေဟိ-လူတို့ထက်၊ အဘိရူပေါ အဓိကရူပေါ-လွန်ကဲသော အဆင်းရှိပါ၏။ ဒဿနိယောတိ-ကား၊ ဒိဝသမ္ဗိတစ်နေ့ပတ်လုံးလည်း၊ ပဿန္တာနံ-ကြည့်ရှုသူတို့၏၊ (တိတ္ထိ - ၌စပ်) အတိတ္ထိ

အဗျော ဣဿရော။ ။လောက၌ ဣဿရ (အစိုးရ) ဖြစ်သူသည် အမူ-ပစ္စည်းဥစ္စာလည်း ပေါများ၏။ ထိုသို့ပေါများမှလည်း သူတစ်ပါးအပေါ်၌ လွှမ်းမိုးအုပ်စိုးနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အမူကို “ဣဿရ” ဟု ပရိယာယ်အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်သည်။ [ဣဿရောတိ အာဓိပတေယျ သံဝတ္ထနိယ ကမ္မဗလေန (အစိုးရသူ၏အဖြစ်ကိုဖြစ်စေတတ်သောကံ၏အစွမ်းကြောင့်) ဤသနသိလော-လွှမ်းမိုးအုပ်စိုးခြင်း အလေ့ရှိသူတည်း၊ ထိုထိုကံအစိုးရအောင် ဖြစ်စေ နိုင်လျှင် ပစ္စည်းဥစ္စာပေါ်အောင်လည်း ဖြစ်စေနိုင်မည်သာတည်း၊ သာပနဿ ဣဿရတာ ဝိဘဝသမ္ပတ္တိပစ္စယာ (ကြောင့်) ပါကဋှာ ဇာတာတိ အမူတာပရိယာယဘာဝေနော ဝဒန္တော အဗျောတိ ဣဿရောတိ အာဟ-ဋီကာ။]

အဘိရူပေါ ၊ပေ၊ ပါသာဒိကော။ ။အဘိကို “အဓိက” ဟု ဖွင့်သည်။ “အဓိက+ရူပံ ယဿာတိ အဘိရူပေါ” ဟု ပြု၊ ဒဿနိယော၌ ဒိသဓာတ်၊ အနိယပစ္စည်းတည်း၊ အနိယပစ္စည်းသည် အရဟအနက် ယောဂ္ဂအနက်ကို ဟော၏-ဟု ပြလို၍ “ဒဿနယောဂေါ” ဟု ဖွင့်သည်။ “ပဿိတဗ္ဗောတိ ဒဿနိယော” ဟု ပြု၊ ဋီကာ၌ “ဒဿနံ အရဟတိ” ကား အနိယပစ္စည်း၏ အနက်ပြတည်း၊ (တစ်နည်း) အရဟတိအနက်၌ ဣယပစ္စည်းသက်၍ တဒ္ဓိတ်ပုဒ်

ကရုဏာတော-တင်းတိမ်ခြင်းကို မပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-မတင်းတိမ်ခြင်းကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒဿနယောဂေါ-ကြည့်ရှုခြင်းကို ထိုက်၏။ ဒဿနေနေဝ-မြင်ရခြင်းဖြင့်ပင်၊ စိတ္တပသာဒဇနတော-စိတ်၏ ကြည်လင်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါသာဒိကော-စိတ်၏ ကြည်လင်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်ပါ၏။

သုန္နရဘာဝေါ-ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ပေါက္ခရတာ-ပေါက္ခရတာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ ဝဏ္ဏဿ-အဆင်း၏၊ ပေါက္ခရတာ-ကောင်းသည်၏အဖြစ်တည်း၊ ဝါ-လှခြင်းတည်း၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ-အဆင်း၏ ကောင်းသည်၏အဖြစ်၊ (အဆင်းလှခြင်း၊) တာယ ဝဏ္ဏသမ္ပတ္တိယာ-ထိုအဆင်း၏ သမ္ပတ္တိနှင့်၊ ယုတ္တော-ယှဉ်ပါ၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ ပန-ဝါဒန္တရဝိသေသကား၊ ပေါရာဏာ-ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်၊ အာဟု-ဆိုကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-ကုန်သနည်း၊) သရီရံ-ကိုယ်ကို၊ ပေါက္ခရန္တိ-ပေါက္ခရဟူ၍၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏၊ ဝဏ္ဏမေဝ-အဆင်းကိုပင်၊ ဝဏ္ဏံ (တိ)-ဟူ၍၊ (ဝဒန္တိ)၊ ဣတိ (အာဟု-န်ပြီ) တေသံ-ထိုရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့၏၊ မတေန-အလိုအားဖြင့်၊ ဝဏ္ဏောစ-အဆင်းလည်း၊ ပေါက္ခရန္တု-ကိုယ်လည်း၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရာနိ-အဆင်း၊ ကိုယ်တို့၊ တေသံ-ထိုအဆင်း၊ ကိုယ်တို့၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသန့်ရှင်းခြင်း၊ သဏ္ဌာနသမ္ပတ္တိဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ-အဆင်း၊ ကိုယ်တို့၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သန့်ရှင်းခြင်း၊ သဏ္ဌာန သမ္ပတ္တိဖြစ်ခြင်း၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်

ဖြစ်သည်-ဟု တစ်နည်းပြသည်။ ထိုအလို “ဒဿနံ အရဟတိတိ ဒဿနိယော” ဟု ပြုပါ။ နိဋ္ဌံ လည်း ရဿရူပါစေ၊ ပသာဒဇနတောကိုကြည့်၍ “ပသာဒဇနတိတိ ပါသာဒိကော” ဟု ဇနတိတိဓိတိ ကိတပစ္စည်း-ဟု ကြိုသင့်သော်လည်း ဋီကာ၌ “ပသာဒံ အာဝဟတိတိ ပါသာ ဒိကော” ဟု ပြု၏။ “သူတစ်ပါး၏ကြည်ညိုခြင်းကို မိမိအပေါ်သို့ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်လာအောင် ဆွဲဆောင်နိုင်သည်” ဟူလို။

ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာ။ ။ပေါက္ခရံ ပဒုမေ ဒေဟေ” စသော အဘိဓာန် (၈၂၇) လာအနက်တို့တွင် ပေါက္ခရသဒ္ဒါသည် သုန္နရတ္ထ အနက်၌ ထင်ရှားသော အထင်ရဋ္ဌိသဒ္ဒါတည်း။ ထို့ကြောင့် “ပေါက္ခရတာ ဝုစ္စတိ သုန္နရဘာဝေါ” ဟု ဝုစ္စတိသဒ္ဒါဖြင့်ဖွင့်သည်။ ထို့နောက် အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဝဏ္ဏနှင့်တွဲ၍ “အဆင်း၏ သမ္ပတ္တိ (လှပခြင်း)” ဟု အနက်မှတ်ပါ။ အဋ္ဌကထာ၌ ယုတ္တောကား သမန္နာဂတော၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း။

ပေါရာဏာ ပန။ ။ဤနည်း၌ကား ပေါက္ခရသဒ္ဒါသည် “ကိုယ်” ဟူသောအနက်၌ ထင်ရှားသော အထင်ရဋ္ဌိသဒ္ဒါတည်း။ [ပုသ-ပေါသနေဟူသော ဓာတ်၊ ခရပစ္စည်းဖြင့် သကိ ကပြု၊ ဥကိ ဩပြု၍ “ပေါက္ခရ” ဟု ပြီးစေကြ၏။ ပေါသီယတိတိ ပေါက္ခရံ-မွေးမြူအပ်သော ကိုယ်၊] ဝဏ္ဏံ၌ ပေါက္ခရသဒ္ဒါနှင့် ဆက်သွယ်သော သမ္ပန္နအနက်ကို တားမြစ်လို၍ “ဝဏ္ဏံ ဝဏ္ဏမေဝ” ဟု ဖွင့်ဟန်တူသည်။ [“ဝဏ္ဏံစ ပေါက္ခရန္တု” ဟု အချို့စာအုပ်၌ ရှိ၏။ ဝဏ္ဏသဒ္ဒါ အဘိဓာန်၌ ပုံလိန်ရှိသည်။]

ပရမာယ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယာတိ (ပဒဿ)-၏။ ဥတ္တမေန-မြတ်သော၊ ပရိသုဒ္ဓေန-ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော၊ ဝဏ္ဏေနစေတီနှင့်လည်းကောင်း၊ (ဥတ္တမာယ-သော) သရီရသဏ္ဌာန သမ္ပတ္တိယာစ-ကိုယ်သဏ္ဌာန်၏ သမ္ပတ္တိဖြစ်ခြင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ (“သမန္နာဂတော” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်) ကုတိ အတ္ထော။

ဗြဟ္မဝဏ္ဏီတိ-ကား၊ သေဌဝဏ္ဏီ-မြတ်သော အဆင်းရှိပါ၏။ ပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏသုပိ-ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော အဆင်းရှိသူတို့တွင်လည်း၊ သေဌေန-မြတ်သော၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏေန-ရွှေအဆင်းနှင့် တူသောအဆင်းနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံပါ၏။ ကုတိ အတ္ထော၊ ဗြဟ္မဝဏ္ဏသီတိ-ကား၊ မဟာဗြဟ္မာနော-မဟာဗြဟ္မာ၏၊ သရီရသဒိသေနော- ကိုယ်ရောင်နှင့် တူသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ သရီရေန-ကိုယ်ရောင်နှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပါ၏။

ပရိသုဒ္ဓေန ဝဏ္ဏေန။

။ဘာဝသဒ္ဓါသည် (သဒ္ဓထုံးစံအတိုင်း) သဒ္ဓပဝတ္ထိနိမိတ်အနက်ကို ဟော၏။ ဝဏ္ဏ-ပကာသနေ (ထင်ရှားပြခြင်း) အနက်၌ ဖြစ်၏။ မှန်၏။-အဆင်းသည် တည်ရာဗြဟ္မာကို ထင်ရှားပြစွမ်းနိုင်သောသတ္တိ (သဒ္ဓပဝတ္ထိနိမိတ်) ရှိ၏။ ထိုသတ္တိကား သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သောဂုဏ်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဝဏ္ဏတာအရ “ပရိသုဒ္ဓေနဝဏ္ဏေန” ဟု ဖွင့်သည်။ ဥတ္တ မေနကား ပရမာယ၏ အဖွင့်တည်း။ ဤအလို “ဝဏ္ဏတာ-အဆင်း၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သောဂုဏ်တည်း” ဟု အနက်မှတ်ပါ။

သရီရသဏ္ဌာနသမ္ပတ္တိယာ။

။ပေါက္ခရ (ကိုယ်) ဟူသည် မျက်စေ့-နား-နှာ အင်္ဂါလက်-ခြေတို့ကို ပေါင်းစပ်ထားအပ်သော အပေါင်းတည်း။ ထိုအပေါင်း တစ်ကိုယ်လုံး၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကိုယ်ဟု ဆိုအပ်လောက်အောင် ကောင်းသော ဂုဏ်အင်္ဂါကား ထိုလက်ခြေစသော ပုံသဏ္ဌာန်တို့၏ သမ္ပတ္တိဖြစ်ခြင်း (လှပခြင်း) တည်း။ ထို့ကြောင့် ပေါက္ခရတာကို “သရီရသဏ္ဌာနသမ္ပတ္တိ” ဟု တာပစ္စည်း၏ သဒ္ဓပဝတ္ထိနိမိတ်အနက်ကိုဖွင့်သည်။ ဤ၌လည်း “ဥတ္တမာယ” ဟု လိန်ပြင်၍ လိုက်ပါစေ၊ [သမ္ပတ္တိယာကို နောက်သမန္နာဂတော၌ စပ်ရမည် ဖြစ်၍ “သမ္ပတ္တိ-ပြည့်စုံခြင်း” ဟု မပေးရ၊ လှပခြင်းကို သမ္ပတ္တိဟု ဆိုလိုသည်။]

ဗြဟ္မဝဏ္ဏီ။

။ဗြဟ္မသဒ္ဓါသည် သေဌ အနက်ဟောတည်း။ အဆင်းတို့တွင်လည်း ရွှေအဆင်းသည် အသာဆုံးဖြစ်၏။ ဘုရားရှင်-စကြာမင်းတို့သည် ရွှေအဆင်း ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် သေဌေနကို “သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏေန” ဟု သရုပ်ဖော်သည်။ “ပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏသုပိ” ကား “ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ သမန္နာဂတော” တုန်းက “ဝဏ္ဏတာ” အရ ပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏနှင့် ပြည့်စုံကြောင်းကို ပြခဲ့ပြီဖြစ်၍ “ပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏသုပိ” ဟု ထို စကားကို ပြန်၍ ညွှန်းသည်။

ဗြဟ္မဝဏ္ဏသီ။

။ဝဏ္ဏသ သဒ္ဓါသည် ကိုယ်၏ အရောင်အနက်ဟောဟု ဖွင့်ကြ၏။ [ယသ္မာ ပန ဝဏ္ဏသသဒ္ဓေါ သရီရဘေ ပဝတ္ထတိ၊ တသ္မာ ဗြဟ္မဝဏ္ဏသီတိ ဥတ္တမသရီရဘေ-မြတ်သော ကိုယ်ရောင်ရှိ၏။ သုဝဏ္ဏာဘော ကုစ္စေဝ အတ္ထော၊ (ရွှေဗြဟ္မဝဏ္ဏီပုဒ်၏ အနက်

အခုဒွါဝကာသော ဒဿနာယာတိ-ပါဌ်ဖြင့်၊ (ဒီပေန္တိ-၌စပ်) ဘောတော-အရှင်၏၊ သရီရေ-ကိုယ်၌၊ ဒဿနာယ-ကြည့်ရှုခြင်းငှာ၊ ဝါ-ကြည့်ရှုဘို့ရာ၊ [“အချို့စာအုပ်၌ “ဒဿနဿ” ဟု ပြင်ထား၏၊ ပါဠိတော်အတိုင်း “ဒဿနာယ” က ရှင်းပါသည်။] ဩကာသော-အရပ်သည်၊ န ခုဒ္ဒကော-မသေးသိမ်ပါ၊ မဟာ-ကြီးကျယ်ပါ၏၊ တေ-အရှင်၏၊ သဗ္ဗာနေဝ-အလုံးစုံသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ အင်္ဂ ပစ္စင်္ဂါနိ-အင်္ဂါကြီးငယ်တို့သည်၊ ဒဿနီယာနေဝ-ရှုချင်စဖွယ် တင့်တယ်ကုန်သည်သာ၊ တာနိစာပိ-ထိုရှုချင်စဖွယ် အင်္ဂါကြီးငယ်တို့သည်လည်း၊ မဟန္တာနေဝ-ကြီးကျယ်ပါကုန်သည်သာ၊ ဣတိ-သို့၊ ဒီပေန္တိ-ပြကြကုန်၏။

အဿ-ထိုပုဏ္ဏား၏၊ သီလံ-သီလသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သီလဝါ-မည်၏၊ အဿ-ထိုပုဏ္ဏား၏၊ ဝုဒ္ဓံ၊ ဝဒ္ဓိတံ-ကြီးပွားပြီးသော၊ သီလံ-သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ၊ ဝုဒ္ဓသီလံ-မည်၏၊ ဝုဒ္ဓသီလေနာတိ-ကား၊ ဝုဒ္ဓေန ဝဒ္ဓိတေန-ကြီးပွား ပြီးသော၊ သီလေန-နှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံပါ၏၊ ဣတိ-ဤဝဒ္ဓိတေန သီလေန သမန္နာဂတော ဟူသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဝုဒ္ဓသီလံပဒဿေဝ-ဝုဒ္ဓသီလံပုဒ်၏ပင်၊ ဝေဝစနံ- ဝေဝဇ် ပရိယာယ် စကားလှယ်တည်း၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံသော၊ ဧတံ-

အတိုင်းပင်) ရွှေရောင်ရှိ၏ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤအဖွင့်အတိုင်း “ဗြဟ္မဝစ္ဆသီ-မြတ်သော ကိုယ်ရောင်ရှိသူ” ဟု ပေးရလိမ့်မည်။ ဗြဟ္မဝဏ္ဏီတုန်းက မြတ်သော အဆင်းရှိပုံကိုသာ ပြခဲ့၏။ အရောင်ထွက်ပုံကို မပြသေး။ ဤဗြဟ္မဝစ္ဆသီဖြင့် မြတ်သော ရွှေရောင်ထွက်နေပုံကို ပြသည်။ အဋ္ဌကထာ၌ “မဟာဗြဟ္မနော၊ ပေ၊ သမန္နာဂတော” သည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း။ “ဗြဟ္မာ၏ ကိုယ်သည် ရွှေရောင်ရှိသကဲ့သို့ ရွှေရောင်ရှိ၏” ဟု ဆိုလို၏။ “ဗြဟ္မာ၏ကိုယ်သည် ဖြောင့်မတ်စွာ အထက်သို့ တက်သကဲ့သို့ ဖြောင့်မတ်စွာတက်သော ကိုယ်ရှိသည်” ဟု ဆိုလိုသည် မဟုတ်။

အခုဒွါဝကာသော။ ။ခုဒ္ဓေါ-သေးငယ်သော+အဝကာသော-ကြည့်စရာအရပ်သည်၊ ယဿ အတ္ထိတိ ခုဒ္ဓါဝကာသော၊ န+ခုဒ္ဓါဝကာသော အခုဒ္ဓါဝကာသော၊ တစ်ချို့သည် မျက်လုံးသာ လှ၏၊ ထို့ကြောင့် ကြည့်စရာ အရပ်သည် မျက်လုံးဟူသော အနည်းငယ်သာရှိ၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကိုယ်၏ အင်္ဂါတစ်ချို့သာလှသူသည် ခုဒ္ဓါဝကာသမည်၏၊ အရှင်ပုဏ္ဏားကား တစ်ကိုယ်လုံး အင်္ဂါကြီးငယ်တွေ ကြည့်စရာချည်း ဖြစ်လောက်အောင် လှပနေသောကြောင့် “အခုဒ္ဓါဝကာသ” ဖြစ်ပါသည်-ဟူလို၊ [“မဟန္တာနေဝ” ဟူရာ၌ အရာဝတ္ထု ကြီးကျယ်သည်ကို မဆိုလို၊ “ထယ်ထယ်ဝါဝါရှိသည်-ကြီးကျယ်ခမ်းနားသည်” ဟု ဆိုလိုသည်။]

ဝုဒ္ဓသီလံ။ ။“သီလဝါ-သီလရှိ” ဟု ဆိုရာ၌ မကြာမီသော ကာလကမှ စ၍ ဆောက်တည်အပ်သော သီလဖြစ်လျှင် ထိုသီလသည် နုသေး၏၊ ငယ်သေး၏၊ နုသောကြောင့် မခိုင်မြဲ၊ ပျက်လွယ်၏၊ ကြီးရင့်သော သီလကား ရင့်ပြီးသော သစ်သီးကဲ့သို့ မပျက်လွယ်၊ ထို့ကြောင့် “ဝုဒ္ဓသီလံ” ဟု ထပ်ဆင့်၍ ဂုဏ်တင်ပြန်သည်။ “ငါးပါးသီလစောင့်ခဲ့သည်မှာ ကာလ ကြာပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ကြီးပွားပြီး (ရင့်ပြီး) သော သီလရှိသည်” ဟူလို၊ [ဝုဒ္ဓံကို “ဝဒ္ဓိတံ”ဟု

ဤသီလဝါအစရှိသော ၃ ပုဒ် အပေါင်းကို၊ ပဉ္စသီလမတ္ထမေဝ-၅ ပါးသီလမျှကိုသာ၊ သန္ဓာယ-၍၊ ဝဒန္တိ-ပြောဆိုကြကုန်၏။ [ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ ပဉ္စသီလထက် လွန်သော သီလ မရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အခြားသီလများကို မသိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ၅ ပါးသီလကို ရည်ရွယ်၍ပြောကြသည်။]

ကလျာဏဝါစောတိ အာဒိသု-စော အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) အဿ-ထိုအရှင်၏၊ ကလျာဏာ သုန္ဓရာ-ကောင်းသော၊ ပရိ မဏ္ဍလပဒဗျဉ္ဇနာ-ထက်ဝန်းကျင်ဝန်းဝိုင်းသော ပုဒ်၊ ဗျည်း အကွရာဟူသော၊ ဝါ- ထက်ဝန်းကျင် ဝန်းဝိုင်းသော ဝိဘတျန္တပုဒ်၊ ဝါကျဟူသော၊ ဝါစာ-စကားသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ကူတိ-ကြောင့်၊ (သော-ထိုအရှင်သည်)၊ ကလျာဏဝါစော-ကလျာဏဝါစ

ဖွင့်၏။ [၂ ပုဒ်လုံးပင် တိုးပွားခြင်း ကြီးပွားခြင်းအနက်ကို ဟောသော ဝဒ္ဓ ဓာတ်၊ တပစ္စည်းတည်း၊ ဝုဒ္ဓ၌ တပစ္စည်း မထင်ရှားသောကြောင့် ထင်ရှားအောင် ဝဒ္ဓိတံဟု ဖွင့်သည်။

]

ဋီကာသစ်။ ။သီလန္တိ ယမနိယမလက္ခဏံ-အမြဲ စောင့်သုံးအပ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော ယမ၊ အာဂန္တုက စောင့်သုံးအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော နိယမလက္ခဏာရှိသော၊ သီလံ-သီလတည်း၊ တံ ပနဿ ရတ္တညုတယ (ကြာမြင့်စွာသောစောင့်သုံးရာညွှဲကို သိသူ၏ အဖြစ်အားဖြင့်) ဝုဒ္ဓ ဝဒ္ဓိတံ ဝိသေသတော ဝုဒ္ဓသီလီတိ ဝုတ္တံ၊ ဝုဒ္ဓသီလေနာတိ သဗ္ဗဒါ သမ္မာ ယောဂတော (ကောင်းစွာအားထုတ်ခြင်းကြောင့်) ဝုဒ္ဓေန ဝုဒ္ဓသီလေန၊ [ယမ နိယမ အဓိပ္ပာယ် ကို အဘိဓာန် (၄၄၄) ၌ ရှုပါ။]

ကလျာဏဝါစော။ ။ကလျာဏာကို “သုန္ဓရာ” ဟု ဖွင့်၍ သုန္ဓရာကို “ပရိမဏ္ဍလ ပဒဗျဉ္ဇနာ” ဟု ဖွင့်သည်။ ပရိမဏ္ဍလပဒဗျဉ္ဇနဖြစ်ခြင်းကိုပင် “အကောင်း” ဟု ဆိုလိုသည်။ ဌနကရဏသမ္ပတ္တိယာ-ဌာန်၊ ကရိုဏ်းတို့၏ပြည့်စုံခြင်း (ပြည့်စုံအောင်ဌာန်၊ ကရိုဏ်းကျကျ ရွတ်ဆိုခြင်း) ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သိက္ခာသမ္ပတ္တိယာစ-သိက္ခာကျမ်းအရ သင်ပြအပ်သော ရွတ်ဆိုနည်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ (“အနုန” ၌စပ်) ကတ္တစိပိ-တစ်စုံတစ်ခုသော အရာဌာန၌လည်း၊ အနုနတာယ-မယုတ်လျော့သည့်အတွက်၊ (“ပရိမဏ္ဍလ”၌စပ်) ပရိမဏ္ဍ လာနိ-ထက်ဝန်းကျင် ဝန်းဝိုင်းကုန်သော၊ ပဒါနိ-ပဒလည်းမည်ကုန်သော၊ ဗျဉ္ဇနာနိ-ဗျဉ္ဇနလည်း မည်ကုန်သော၊ အကွရာနိ-တို့သည်၊ ဧတိဿာတိ ပရိမဏ္ဍလ ပဒဗျဉ္ဇနာ (ဝါစာ)-ဋီကာ။

မှတ်ချက်။ ။ဤနည်း၌ အကွရာတို့ကိုပင် အနက်ကိုသိကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် “ပဒ” ဟုလည်းကောင်း၊ အနက်ကို ထင်ရှားပြတတ်သောကြောင့် “ဗျဉ္ဇန” ဟုလည်းကောင်း ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် စ သဒ္ဓါမပါဘဲ “ပဒါနိ ဗျဉ္ဇနာနိ အကွရာနိ” ဟု ဆိုသည်။ ထို့နောက် အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဗဟုဗ္ဗိဟိတွဲ၍ “ကလျာဏဝါစော” ဟု ဖြစ်သည်။

အထဝါ။ ။ပဇ္ဇတိ အတ္ထော ဧတေနာတိ ပဒံ-အနက်ကိုသိအပ်ကြောင်းဖြစ်သော ကြောင့် ပုဒ်မည်၏။ နာမာဒိ-နာမ်၊ အာချာတ်၊ ဥပသာရ၊ နိပါတ်ဟူသော ပုဒ် ၄ မျိုးတည်း၊ ယထာဓိပေတံ အတ္ထံ ဗျဉ္ဇေတိတိ ဗျဉ္ဇနံ-ဆိုလိုအပ်သော အနက်ကို ထင်ရှားပြတတ်သောကြောင့်

မည်၏။ အဿ-ထိုအရှင်၏။ ကလျာဏ-ကောင်းသော၊ မဓုရံ-ချိုမြိန်သောအရသာနှင့်တူသော၊ ဝါက္ခရဏ-စကားသံသည်။ (အတ္ထိ)၊ က္ကတိ-ကြောင့်၊ (သော)၊ ကလျာဏဝါက္ခရဏော-မည်၏။ ဝါက္ခရဏန္တိ-ကား၊ ဥဒါဟာရဃောသော-မြွက်ဆိုအပ်သောအသံတည်း။

(ယာ ဝါစာ-သည်။) ဂုဏပရိပုဏ္ဏဘာဝေန-ဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပူရေ-ဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြည့်ဖြိုးသည်၏အဖြစ်၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်၏။ က္ကတိ-ကြောင့်၊ (ယာ ဝါစာ-သည်။) ပေါရီ - ပေါရီမည်၏။ ဝါ-နည်း၊ ပူရေ-မြို့ကြီးပြည်ကြီး၌၊ ဘဝတ္ထာ-ဖြစ်ရသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပေါရီ-မည်၏။ (မြို့သူတည်း။) (ယာဝါစာ-

ဗျူနမည်၏။ ဝါကျ-ဝါကျတည်း၊ တေသံ-ထိုပုဒ် (ပုဒ်အပေါင်းဖြစ်သော) ဝါကျတို့၏။ ပရိပုဏ္ဏတာယ-အပြည့်အစုံ ပါရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိပုဏ္ဏလ ပဒဗျူနာ-ထက်ဝန်းကျင် ဝန်းဝိုင်းသော ပုဒ်-ဗျည်းရှိသောစကား မည်၏။

ကလျာဏ ဝါက္ခရဏော။ ။ကလျာဏကို (အသံ သဒ္ဒနှင့် ဆိုင်အောင်) “မဓုရံ” ဟု ဖွင့်၏။ ဝါက္ခရဏ၌ “ဝါစာ+ကရဏ” ဟု ဆိုလိုလျက် စကို ကပြ၊ နောက်ကသို့ ကပ်၍ “ဝါက္ခရဏ” ဟု ဖြစ်၏။ ကရိယတေ-ရွတ်ဆိုအပ်၏။ က္ကတိ ကရဏံ၊ ဝါစာဇေ-စကားသည်ပင်+ ကရဏံ-ရွတ်ဆိုအပ်သော အသံတည်း၊ ဝါက္ခရဏံ-သံ၊ ထို့ကြောင့် “ဝါက္ခရဏန္တိ ဥဒါဟာရ ဃောသော” ဟု ဖွင့်သည်။ ထို့နောက် အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဗဟုဗ္ဗဟိတွံပါ။ [ဥဒါဟရိယတေ-မြွက်ဆိုအပ်၏။ က္ကတိ ဥဒါဟာရော၊ ဥဒါဟာရောစ+သော+ယောသောစာတိ ဥဒါဟာရ ဃောသော။]

ပေါရီ။ ။“ပူရေ+ဘဝါ ပေါရီ” ဟု ပြုစေလို၏။ “ပူရေ” အရ “ဂုဏ်အားဖြင့်+ပြည့်” ဟု အနက်မှတ်စေလို၍ “ဂုဏပရိပုဏ္ဏတာယ” ဟု ဟိတ်ထည့်သည်။ အလင်္ကာကျမ်း၌ လာသော ပဒဒေါသ၊ ဝါကျဒေါသ၊ ဝါကျတ္ထဒေါသတို့မှ ကင်း၍ သဒ္ဒါလင်္ကာရဂုဏ်၊ အတ္ထာလင်္ကာရဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို “ဂုဏပရိပုဏ္ဏ” ဟု ဆိုသည်။ ဤနည်းအလို ပြည့်စုံခြင်းအနက် ကိုဟောသော “ပူရ” ဇာတ်ဖြင့် “ပူရေ” ဟု ရှိရသည်။ “ဂုဏပရိပုဏ္ဏတာယ” ဟု တာ ပစ္စည်းဖြင့် ဆိုသောကြောင့် ပူရေ၌လည်း ဘာဝပ္ပဓာန (တစ်နည်း) ဘာဝလောပကြံစေလိုသည်။ [ပူရေ ဂုဏေဟိ ပရိပုဏ္ဏဘာဝေါ-ဋီကာသစ်၊ ဋီကာဟောင်း၌ ပါဠိပျက်နေဟန်တူသည်။]

ပူရေဝါ ဘဝတ္ထာ။ ။ဤ ဒုတိယနည်း၌ကား “ပူရေ” ဟု ပု၌ ရဿရိုစေ၍ “မြို့” ဟု အနက်ယူစေလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “ပေါရီ” အရမြို့၌ဖြစ်သူ (မြို့သူ) အနက်ကို ယူစေလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဒိသူပစာ (တစ်နည်း) “ပေါရီဝိယာတိ ပေါရီ” ဟု ဥပမာတဒ္ဒိတ်ဆင့်စေလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “နာဂရိကိတ္ထိယာ သဒ္ဒိသတိ ပေါရီ” ဟု ဖွင့်သည်။ ထို့နောက် စကား၏ မြို့ကြီးပြည်ကြီးသူနှင့်တူပုံကို ပြလို၍ “သုခုမာလတ္တနေန” ဟု ဝိသေသနထည့်သည်။ “သိမ်မွေ့ချင်းတူသည်” ဟူလို၊ မြို့ကြီး ပြည်ကြီးသူသည် နည်းသကဲ့သို့ သောဏဒဏ္ဍာပုဏ္ဏား၏ ပြောဆိုအပ်သောစကားလည်း သိမ်သိမ်မွေ့မွေ့ နုနည့်ညှိသည်-ဟူလို၊ [ရှေ့ စူဠသီလခန်း၌ “ပူရဿ ဇော” ဟုလည်း အခြားတစ်နည်း ဖွင့်ခဲ့သေး၏။]

သည်။) ပေါရိယာ-မြို့ကြီး ပြည်ကြီးသူနှင့်၊ နာဂရိကိတ္တိယာ-မြို့ကြီး ပြည်ကြီး၌ ဖြစ်သော၊ မိန်းမနှင့်၊ [ပေါရိယာပင် ထပ်ဖွင့်သည်။] သုခုမာလတ္တနေန- သိမ်မွေ့သည် ၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ သဒိသာ-တူ၏၊ ကွတိပိ-ကြောင့်လည်း၊ (သာဝါစာ)၊ ပေါရိ-ပေါရိမည်၏၊ ပေါရိယာ-ဂုဏ်တို့ဖြင့်ပြည့်ဖြိုးသည်၏ အဖြစ်၌ဖြစ်သော၊ ဝါ-မြို့ကြီး သူပြည်ကြီးသူသဖွယ်၊ နုနယ်သော၊ တာယ (ဝါစာယ)-နှင့်၊ (“သမန္နာဂတော” ဟု ပါဠိတော်၌စပ်။)

ဝိသဋ္ဌာယာတိ-ကား၊ အပလိဗုဒ္ဓါယ-သလိပ်၊ သည်းခြေ စသည်တို့သည် မမြွေးယှက်အပ်သော၊ သန္နိဋ္ဌ ဝိလမ္ဘိတာဒိ ဒေါသရဟိတာယ-တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို ရွတ်ဆိုခြင်း၊ လေးတွဲ ဖင့်နှေးခြင်းအစရှိသောအပြစ်တို့မှကင်းသော၊ (တစ်နည်း) သန္နိဋ္ဌ၊ ပေ၊ ရဟိတာယ-ယုံမှားဖွယ်အပြစ်၊ လေးတွဲ ဖင့်နှေးခြင်း အစရှိသော အပြစ်တို့မှကင်းသော၊ (ဝါစာယ ၌စပ်။)

ဝိသဋ္ဌာယ။ ။ “သည်းခြေ သလိပ် အစရှိသောအပြစ်၊ သန္နိဋ္ဌစသော အပြစ်တို့ စွန့်လွှတ်အပ်” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏၊ ထိုသို့ အပြစ်တို့သည် စွန့်လွှတ်အပ်သောအသံသည် ထိုအပြစ် တို့သည် မမြွေးယှက်အပ်သော၊ သန္နိဋ္ဌစသော အပြစ်တို့မှ ကင်းသောအသံဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “အပလိဗုဒ္ဓါယ၊ ပေ၊ ရဟိတာယ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဖွင့်သည်။

ဋီကာသစ်။ ။ အပရိဗုဒ္ဓါယာတိ ဝိတ္တသေမှာဒိဟိ အပရိယောနဒ္ဓါယ၊ ဟေတုဂဗ္ဘ မေတံ (ဟိတအတွင်းငုတ်သောပုဒ်ဖြစ်၏) တတော ဧဝ ဟိ ယထာဂုတ္တ ဒေါသာဘာဝါ (ထိုသို့ သလိပ် သည်းခြေ စသည်တို့ မမြွေးယှက်အပ်သောကြောင့်ပင် အဋ္ဌကထာ၌ဆိုအပ်သော သန္နိဋ္ဌစသော အပြစ်၏မရှိခြင်းဖြစ်၏)၊ ထိုသို့ ဋီကာသစ်ဖွင့်သော်လည်း အပရိဗုဒ္ဓါယသည် သန္နိဋ္ဌစသော နောက်အပြစ်များ၏ ဟိတမဖြစ်နိုင်ပါ။

သန္နိဋ္ဌ။ ။ သန္နိဋ္ဌ သဗ္ဗ ဒဿေတွာဝိယ ဧကဒေသကထနံ-အားလုံးကို ပြောတော့ မလိုလိုနှင့် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကိုသာ ပြောခြင်းသည် သန္နိဋ္ဌမည်၏၊ ဤအလို “သံ+နိ+ဌာဓာတ်၊ အ ပစ္စည်း” ဟု ကြံပါ၊ [သံ-အကျဉ်းအားဖြင့်+နိဋ္ဌ-ပြီးဆုံးခြင်း။]

သန္နိန္ဒ။ ။ ဤသို့လည်း ပါဌ်တစ်မျိုးရှိ၏၊ ဤနည်း၌ “သံ+ဒိဟဓာတ်သည် ယုံမှားခြင်း အနက်ကိုဟော၏၊ တပစ္စည်းတည်း၊ သန္နိန္ဒ သံဇ္ဇေဟဇနကံ-ဋီကာ၊ ပြောဆိုအပ်သောစကား၌ အဓိပ္ပာယ် ၂ မျိုး ၃ မျိုးရနိုင်သောကြောင့် ယုံမှားစရာဖြစ်သော အပြစ်တည်း။

ဝိလမ္ဘိတ။ ။ နှေးခြင်းကို ဝိလမ္ဘိတ၊ လျင်မြန်ခြင်းကို “တြိတ” ဟု အမရကောသ အဘိဓာန်၌ဆို၏၊ [တြိသည် ပါဠိ၌ ဒိယဖြင့် “ဒူ” ဟု ဖြစ်၏၊] ထို့ကြောင့် စကားပြောရာ၌ အသံသည် တွဲရ၍ဆွဲနေသကဲ့သို့ နှေးလွန်းသောအပြစ်ကို “ဝိလမ္ဘိတ” ဟု ဆိုသည်၊ [ဝိလမ္ဘိတ သဏိကံ (ဖြေးဖြေး နှေးနှေး) စိရယ်တွာ ကထနံ-ဋီကာ။]

အာဒိဖြင့် ယူဖွယ်။ ။ အာဒိသဒ္ဓေန ဒူတ (မြန်လွန်းခြင်း) ခလိတ (ဟင်-ဟုတ်ပေါင် စသည်ဖြင့် ပြင်၍ပြောရလောက်အောင် ချွတ်ချော်မှားယွင်းခြင်း) အနုကမ္မိတာဒိ (အီး-အဲ စသည်ဖြင့် ဒရွတ်ဆွဲသကဲ့သို့ မမ်းစွဲသူတို့၏ ပြောဆိုခြင်းမျိုး စသည်ကို) သင်္ဂဏှာတိ-ဋီကာ၊ [“ဒူတခလိတ” နေရာ၌ “ဒုက္ခလိတ” ဟု ပါဠိဖျက်သည်။]

အနေလဂဠာယာတိ-ကား၊ ဧဠဂလေန-လျှောက်သော တံထွေးရည် တံထွေးပေါက်မှ၊ ဝိရဟိတာယ-ကင်းသော၊ (ဝါစာယ ဌိစပ်)၊ ဟိ-ချဲ့၊ ယဿကဿစိ-အမှတ်မရှိတစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ ကထေန္တဿ-စကားပြောဆိုလတ်သော်၊ ဧဠာ-တံထွေးရည် တံထွေးပေါက်တို့သည်၊ ဂလန္တိ-လျှောက်တတ်ကုန်၏၊ လာလာဝါ-တံထွေးရည် လျှာရည်တို့သည်သော်လည်း၊ ပဏ္ဍရန္တိ-ယိုစီးတတ်ကုန်၏၊ ခေဠဖုသိတာနိဝါ-တံထွေးပေါက်တို့သည်သော်လည်း၊ နိက္ခမန္တိ-ထွက်တတ်ကုန်၏၊ တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါစာ-စကားသည်၊ ဧဠဂလာနာမ-ဧဠဂလာမည်သည်၊ ဟောတိ၊ တဗ္ဗိပရိတာယ-ထိုဧဠဂလာ၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော၊ (ဝါစာယ ဌိစပ်)၊ ဣတိအတ္ထော။

အတ္ထဿ ဝိညာပနိယာတိ-ကား၊ အာဒိမဇ္ဈ ပရိယောသာနံ-အစ၊ အလယ်၊ အဆုံးကို၊ ပါကဋံ-ထင်ရှားသည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဘာသိတတ္ထဿ-ပြောဆိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဝိညာပနသမတ္ထာယ-သိစေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊ (“ဝါစာယ” ဌိစပ်။)

ဇိဏ္ဏောတိ-ကား၊ ဇရာဇိဏ္ဏတာယ-ဇရာကြောင့် အိုမင်းသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဇိဏ္ဏော - အိုမင်းပါပြီ၊ ဝုဒ္ဓေါတိ - ကား၊ အင်္ဂပစ္စင်္ဂီနံ - အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏၊ ဝုဒ္ဓိမရိယာဒပ္ပတ္တော - ကြီးရင့်ခြင်း၏ အဆုံးအပိုင်းအခြားသို့ ရောက်ပါပြီ။

အနေဠဂလာယ။

။အဘိဓာန် (၂၈၁) ၌ “လာလာ ခေဠော ဧဠာ ဘဝေ” ဟု လာလာ၊ ခေဠ၊ ဧဠာ ၃ ပုဒ်ကို အနက်တူဟု ဆိုထား၏။ ဤ၌ ဧဠာ ဂလန္တိကိုပင် “လာလာ၊ ခေဠ၊ နိက္ခမန္တိ” ဟု ထပ်၍ဖွင့်သောကြောင့် “လာလာ” အရ တံထွေးအရည် (လျှာရည်) ကိုယူ၍၊ “ခေဠ” အရ တံထွေးပေါက် ယူပါ၊ ဂလန္တိ-လျှောက်၊ ထွက်လာတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ဂလာ၊ ဧဠာစ + တာ + ဂလာစာတိ ဧဠဂလာ၊ နတ္ထိ+ဧဠာဂလာယဿာတိ အနေဠဂလာ၊ (ဝါစာ)၊ [ဋီကာသစ်၌ အဋ္ဌကထာမှ တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။]

အတ္ထဿ ဝိညာပနိယာ။

။“အတ္ထ” အရ အကျိုးကို ယူမည်စိုးသောကြောင့် “ဘာသိတတ္ထ-ပြောဆိုအပ်သောသဒ္ဓါ၏+အနက်အဓိပ္ပာယ်” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝိညာပေတိ-သိစေတတ် (သိစေနိုင်)၏၊ ဣတိ ဝိညာပနိ၊ [ဝိ+ဉာ+ဏာပေပစ္စည်း+ယု၊ ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်း၊] ဝိညာပနသမတ္ထာယဖြင့် ယုပစ္စည်း၏ ကတ္တုသတ္တိကို ပြသည်၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို သိစေနိုင် ခြင်း၏အကြောင်းကို ပြလို၍ “အာဒိ၊ ခေဠ၊ ကတွာ” ဟု မိန့်သည်၊ အစ အလယ် အဆုံး ၃ ပါးလုံးကိုပင် ပေါ်လွင်ထင်ရှားအောင် ပြောသောကြောင့် အနက်ဓိပ္ပာယ်ကို သိစေနိုင်သည်-ဟူလို။

ဇိဏ္ဏော စသည်။

။ရောဂါကြောင့်လည်း အိုတတ်၏၊ ထိုသို့ ရောဂါဇိဏ္ဏအနက်ကိုယူမည်စိုး၍ “ဇရာဇိဏ္ဏတာယ” ဟု ဝိသေသနထည့်သည်၊ “ဇရာကြောင့် အိုမင်းပါပြီ” ဟူလို၊ [ဇရာဓာတ်+အတိတ်ဟော တပစ္စည်း၊ အဇီရိတိ ဇိဏ္ဏော၊] ဤဇိဏ္ဏောပုဒ်၏အဖွင့်မှ တစ်ပါး နောက်ပုဒ်များ၏အဖွင့် သည် ပါရာဇိကဏ်ဝေရဉ္စကဏ္ဍအဋ္ဌကထာနှင့်တူ၏၊ ထို၌ ဗဟုဝစနန္တ ဖြစ်ခြင်း၊ ဤ၌ ဧကဝစနန္တဖြစ်ခြင်းသာ ထူးပါသည်။

မဟလ္လကောတိ-ကား၊ ဇာတိမဟလ္လကတာယ-မွေးဖွားခြင်းအားဖြင့် ကြီးသည်၏ အဖြစ်နှင့်၊ [မဟတ္ထံ+လာတိ ဂဏှာတိတိ မဟလ္လကော-“ကြီးသည်အဖြစ်ကို ယူတတ်သည်၏အဖြစ်နှင့်” ဟုလည်း သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။] သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံပါပြီ၊ စိရကာလပ္ပသုတော-မွေးဖွားပြီးသော အရှင်၏ ကြာမြင့်သောကာလရှိပါပြီ၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ အဒ္ဓဂတောတိ-ကား၊ အဒ္ဓါနံ-ရှည်သောအခွန်သို့၊ ဂတော-ရောက်ပါပြီ၊ ဒုတ္တယော-၂ ဆက် ၃ ဆက်ကုန်သော၊ ရာဇပရိဝဋ္ဋေ-မင်းတို့၏ပြောင်းလွှဲခြင်းတို့ကို (မင်းအဆက်ဆက်တို့ကို) အတိတော-လွန်ပါပြီ၊ ဣတိ-ကား၊ အဓိပ္ပာယော-ပုဏ္ဏားတို့၏ အလိုတည်း၊ ဝယောအနုပ္ပတ္တောတိ-ကား၊ ပစ္ဆိမဝယံ-နောက်ဆုံးအရွယ်သို့၊ သမ္ပတ္တော-ရောက်ပါပြီ၊ ပစ္ဆိမဝယောနာမ-မည်သည်၊ ဝဿသတဿ-အနှစ်တစ်ရာ၏၊ ပစ္ဆိမော-သော၊ တတိယဘာဂေါ-သုံးခုမြောက်အဖို့တည်း၊ [၆၇ နှစ်လွန်ပါပြီ-ဟူလို။]

အပိစ-တစ်နည်းကား၊ ဇိဏ္ဏောတိ-ကား၊ ပေါရာဏော-ရှေး၌ဖြစ်ပါ၏၊ စိရကာလပ္ပဝတ္ထကုလန္တယော-ကြာမြင့်စွာသော ကာလ၌ဖြစ်ခဲ့သော အမျိုးအနွယ်ရှိပါ၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ [ကုလန္တယောနေရာဝယ် ကုလ+အနွယ် ၂ ပုဒ်စပ်ထား သောကြောင့် “ကုလန္တယော” ဟု ရှိလျှင်ကောင်း၏။] ဝုဒ္ဓေါတိ-ကား၊ သီလာစာရာ ဒိဂုဏဂုဏဂုဋ္ဌိယာ-သီလ၊ အာစာရအစရှိသော ဂုဏ်တို့၏ကြီးမြတ်ခြင်းနှင့်၊ ယုတ္တော-ယှဉ်ပါ၏၊ မဟလ္လကောတိ-ကား၊ ဝိဘဝမန္တတာယ-စည်းစိမ်၏ များသည် ၏အဖြစ်နှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပါ၏၊ အဒ္ဓဂတောတိ-ကား၊ မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော-ပုဏ္ဏား တို့၏ ကျင့်စဉ်လမ်းကို သွားတတ်ပါ၏၊ ဗြာဟ္မဏာနံ-တို့၏၊ ဝတစရိယာဒိ မရိ ယာဒံ-အကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းစသော အပိုင်းအခြားကို၊ အဝီတိက္ကမ္မ-မလွန်ကြူးမူ၍၊ စရဏသီလော-ကျင့်ခြင်းအလေ့ရှိပါ၏၊ ဝယော အနုပ္ပတ္တောတိ-ကား၊ ဇာတိဝုဒ္ဓ ဘာဝံ-မွေးဖွားခြင်းအားဖြင့် ကြီးရင့်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော၊ အန္တိမဝယံပိ-နောက်ဆုံး အရွယ်သို့လည်း၊ အနုပ္ပတ္တော-ရောက်ပါပြီ။

အပိစ။ ။ရှေးနည်း၌ “မွေးဖွားခြင်းအားဖြင့် ကြီးရင့်ခြင်း” ဟူသော ဇာတိဝုဒ္ဓကိုသာပြခဲ့၏၊ အမျိုး၏ကြီးကျယ်ခြင်းစသောဂုဏ်များ မပါသေး၊ ထို့ကြောင့် အမျိုးဂုဏ်စသည်နှင့်တကွ ဇာတိဝုဒ္ဓအဖြစ်ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “အပိစ” စသည် မိန့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ပါဠိတော်၌ “ပုဏ္ဏားအတွက် အသက်အရွယ်ကြီးရင့်ခြင်း၊ ဘုရားရှင်အတွက် ထို၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော အသက်အရွယ် နုနယ်ခြင်း၊ ငယ်သည်ဖြစ်၍ ရဟန်းပြုခြင်း” ဟူသော အပြစ်များကို ပြောဆိုနိုင်ကြ၏၊ စိရကာလပ္ပဝတ္ထကုလန္တယစသည်၏ ပြောင်းပြန်အပြစ်ကို မပြောနိုင်ကြ၊ ထို့ကြောင့် “အပိစ” စသောအဖွင့်သည် ဤသုတ်နှင့် မဆိုင် ပါ၊ ပါရာဇိကဌကထာစသည်မှ ယူထားကြဟန်တူပါသည်။

ဗုဒ္ဓဂုဏကထာအဖွင့်

၃၀၄။ ဧဝံ ဝုတ္တေတိ-ကား၊ ဧဝံ-သို့၊ (မာ ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော စသည်ဖြင့် ပါဠိတော်၌ ညွှန်ပြအပ်သည့်အတိုင်း၊) တေဟိ ဗြာဟ္မဏေဟိ-တို့သည်၊ ဝုတ္တေ-ပြောဆိုအပ်သော်၊ (“သောဏဒဏ္ဍော ဗြာဟ္မဏော အဝေါစ” ဟု ပါဠိတော်၌စပ်၊) [ဝုတ္တေ နေရာဝယ် “ဧဝံ ဝုတ္တော၊ ပေ၊ ဝုတ္တော” ဟု ရှိလျှင်ကောင်း၏၊] သောဏဒဏ္ဍော-သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားသည်၊ (“စိန္တေတွာ အာဟ” ၌စပ်၊) ဣမေ ဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ ဇာတိအာဒိဟိ-ဇာတိ အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ မေ-ငါ၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဝဒန္တိ-ပြောကြကုန်၏၊ ပန-ထိုသို့ပင်ပြောကြပါသော်လည်း၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဝဏ္ဏေ-၌၊ (ယံ) ရဇိတုံ-အကြင်တပ်မက်ခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ)၊ [ရဇိတုံနောင် ပဌမာသိကျေ၊] ဧတံ-ဤမိမိဂုဏ်၌ တပ်မက်ခြင်းသည်၊ မေ-အား၊ န ယုတ္တံ-မသင့်၊ ဟန္တု-ယခု၊ အဟံ-သည်၊ ဧတေသံ-ဤပုဏ္ဏားတို့၏၊ ဝါဒံ-ဝါဒကို၊ ဘိန္နိတွာ-ဖျက်၍၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ မဟန္တဘာဝံ-မြင့်မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဉပေတွာ-သိစေပြီး၍၊ (ဧတေသံ-ဤပုဏ္ဏားတို့၏) တတ္ထံ-ထိုရဟန်းဂေါတမအထံသို့၊ ဂမနံ-သွားခြင်းကို၊ ကရောမိ-ပြုအံ့၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံပြီး၍၊ တေနဟိ ပေ၊ သုဏာထာတိအာဒိ-အစရှိသောစကားကို၊ အာဟ-ပြောဆိုပြီ၊ [ဉပေတွာ၏နောက်၌ “ဧတေသံ” ဟု တွေ့ရ၏၊ တစ်ဝါကျတည်း၌ ဧတေသံပုဒ် ၂ ထပ် မပါသင့်သောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ ထိုပုဏ္ဏားတို့၏ ဘုရားအထံသွားခြင်းမှာ လိုရင်းမဟုတ်၊ မိမိ၏ သွားခြင်းသာ လိုရင်းဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုဧတေသံ မပါခြင်းသာ ကောင်းမည် ထင်သည်။]

တတ္ထံ-ထို “တေနဟိ ပေ၊ သုဏာထ” ဟူသော စကားရပ်၌၊ ဥဘတော သုဇာတောတိ အာဒယော၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဂုဏေဟိ-ဂုဏ်တို့နှင့်၊ သဒိသာ-တူကုန်သော၊ ယေဝိ ဂုဏာ-အကြင်ဂုဏ်တို့သည်လည်း၊ (သန္တိ)၊ တေဝိ-ထိုဂုဏ်တို့ကိုသော်မှလည်း၊ (“ဥတ္တရိတရံယေဝ မညမာနောပကာသေတိ”၌စပ်၊) အဟံ-ကျွန်ုပ်သည်၊ ကော-အဘယ်သူသည်၊ (ဘယ်လိုလူသည်၊) (ဟုတွာ)စ-ဖြစ်၍လည်း၊ (သဒိသော - ရဟန်းဂေါတမနှင့် တူသူသည်၊ ဘဝိဿာမိ - ဖြစ်နိုင်အံ့နည်း၊) သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ ဇာတိသမ္ပတ္တိအာဒယော-ဇာတိ၏ ပြည့်စုံခြင်းအစရှိ

ယေဝိ ပေ၊ တေဝိ။ ။“ဥဘတော သုဇာတော” စသော အချို့ဂုဏ်တို့သည် မိမိ (သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏား)၏ ဂုဏ်တို့နှင့် တူကြ၏၊ (“တူ” ဟူရာ၌ သာမညအားဖြင့်သာ တူခြင်းတည်း၊ ဘုရားရှင်သည် ဥဘတော သုဇာတ ဖြစ်သလောက် ပုဏ္ဏားလည်း ဥဘတော သုဇာတ ဖြစ်သည်-ဟုကား ထပ်တူထပ်မျှ မတူနိုင်၊) ထိုသို့ “တူသည်” ဟု ဆိုရသောဂုဏ်တို့ကိုသော်မှလည်း မိမိ၏ ဂုဏ်တို့ထက် သာလွန်၏-ဟု သိသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားပြသည်-ဟူလို၊

ကုန်သော၊ ဂုဏာ-ဂုဏ်တို့သည်၊ ကေ-အဘယ်တို့သည်၊ (ဟုတွာ)စ-ဖြစ်၍လည်း၊
 (မမ-အကျွန်ုပ်၏၊ ဂုဏေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒိသာ-တူကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-ဖြစ်နိုင်ကုန်
 လတုံနည်း၊) ကုတိ-သို့၊ အတ္တနော-၏၊ ဂုဏေဟိ-တို့ထက်၊ ဥတ္တရိတရံယေဝ-
 သာလွန်၏ဟူ၍သာ၊ မညမာနော-မှတ်ထင်သည်၊ (ဟုတွာ၊ ပကာသေတိ-ထင်ရှား
 ပြ၏၊) ကုတရေ ပန-အခြားဂုဏ်တို့ကိုကား၊ ဧကန္တေနဝ-စင်စစ်အားဖြင့်သာ၊
 ဘဂဝတော-၏၊ မဟန္တဘာဝဒီပနတ္ထံ-မြင့်မြတ်တော်မူသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း
 အကျိုးငှာ၊ ပကာသေတိ-၏။

မယမေဝ အရဟာမာတိဇတ္ထ-၌၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ မယမေဝဟူ၍၊ နိယမေန္တောဝ-
 ဧဝဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ရင်းပင်၊ ဝါ-ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်သည်
 သာလျှင် ဖြစ်သော၊ (ဗြာဟ္မဏော-သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားသည်၊) ကုဒံ-ဤအနက်
 အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏၊ (ကိ၊ ဒီပေတိ)၊ ဂုဏမဟန္တတာယ-ဂုဏ်အားဖြင့်
 မြင့်မြတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗောနာမ-ချဉ်းကပ်ထိုက်သူမည်
 သည်၊ ယဒိ ဟောတိ-အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊ မယမေဝ အရဟာမ-
 ဌ်စပ်)၊ ဟိ-ထင်ရှားအောင်ပြဦးအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ-ကြောင့်၊ (နောက်၌
 “တသ္မာ” ရှိသည်၊) သိနေရုံ-မြင့်မိုရ်တောင်ကို၊ ဥပနိဓာယ-ထောက်စာ၍၊
 သာသပေါ-မုန့်ညှင်းစေသည်၊ (ပရိတ္တော) ယထာ-သေးငယ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊

ကောစာဟံ၊ ကေစ။ ။ဤစကားသည် “မန္တိင်းယှဉ်အပ်၊ မန္တိင်းယှဉ်ထိုက်၊ မန္တိင်း
 ယှဉ်နိုင်”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ပြသော ထိုခေတ်၌ ပြောဆိုရိုးစကားတည်း၊ ကျွန်ုပ်က ဘာမို့လို့
 အရှင်ဂေါတမနှင့် တူနိုင်မှာလဲ၊ အရှင်ဂေါတမ၏ ဂုဏ်တော်များကကော ဘာမို့လို့ ကျွန်ုပ်ဂုဏ်
 တို့နှင့် တူနိုင်မှာလဲ-ဟူလို။ [ကောစာဟံတိ အာဒိ ဥတ္တရိတရာ ဟုတွာ သဒိသာ ဘဝိဿာမိ၊
 သမဏဿ၊ ပေ၊ ဂုဏာစ ကိဒိသာ ဟုတွာ သဒိသာ ဘဝိဿန္တိတိ သာဓိပ္ပာယယောဇနာ-
 ဋီကာသစ်။]

ဥတ္တရိတရံ (တရေ)။ ။ပါဌ် ၂ မျိုးရှိ၏၊ ဥတ္တရိတရေကို အမှန်-ဟု ယူသော
 ဆရာတို့သည် တေပိနှင့် အရတူသောကြောင့် “ဥတ္တရိတရေ” ရှိရမည်-ဟု ယူဆကြ၏၊ သို့သော်
 “တေပိ-ထိုဂုဏ်တို့ကိုလည်း၊ ဥတ္တရိတရေယေဝ-သာလွန်သော ဂုဏ်တို့ကိုသာ” ဟု အနက်
 မဖြစ်နိုင်၊ “ဥတ္တရိတရံယေဝါတိ” ဟု ကုတိအကြေကြ၍ နိဿယအတိုင်းသာ ပေးနိုင်၏၊
 ကုတိ အကြေကြ၍လျှင် ဥတ္တရိတရံကို -ကုတိ၌သာ စပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊
 သာလွန် ခြင်းဂုဏ်၏ သာမညဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း “ဥတ္တရိတရံယေဝ” ဟူသော
 ဧကဝစနန္တ ပါဌ်ကိုသာ ပါဌ်မှန်-ဟု ယူလိုပါသည်။

ကုတရေ ပန ဧကန္တေနဝ။ ။မိမိဂုဏ်နှင့် လုံးလုံးမတူသော ဂုဏ်တော်များကို
 “ကုတရေ” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုဂုဏ်တို့မှာ မိမိဂုဏ်နှင့် တူလေသလား-ဟု ယုံမှားဖွယ်ပင် မရှိသော
 ကြောင့် “ဧကန္တေနဝ” ဟု ဆိုသည်၊ မဟန္တဘာဝ၌စပ်၊ “အခြားဂုဏ်တို့ကတော့ ဧကန်ပင်
 မိမိဂုဏ်ထက် သာလွန်မြင့်မြတ်ပုံကို ပြခြင်းငှာ” ဟူလို။

(လာမကော) ယထာ-ယုတ်ညံ့သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မဟာသမုဒ္ဒန္တ-မဟာသမုဒ္ဒြာ ကို၊ ဥပနိဓာယ-၍၊ ဂေါပဒကံ-နွားခြေရာခွက်၌တည်သော ရေသည်။ [ဂါဝိယာ+ပဒံ ဂေါပဒံ၊ ဂေါပဒေ+ဌိတံ ဂေါပဒကံ၊ ဂါဝိယာ ခုရဌာနေ ဌိတဥဒကံ-ဋီကာသစ်။] (ပရိတ္တံ ယထာ-လည်းကောင်း၊ လာမကံယထာ-လည်းကောင်း) သတ္တသုမဟာ သရေသု-အိုင်ကြီး ၇ အိုင်တို့၌၊ ဥဒကံ-ကို၊ ဥပနိဓာယ-၍၊ ဥဿာဝဗိန္နု-ဆီးနှင်းပေါက်သည်။ ပရိတ္တော ယထာ-သို့လည်းကောင်း၊ လာမကောယထာ-သို့လည်းကောင်း၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ ဇာတိံ သမ္ပတ္တိအာဒယော-ဇာတိသမ္ပတ္တိ အစရှိကုန်သော၊ ဂုဏေပိ-ဂုဏ်တို့ကိုလည်း၊ ဥပနိဓာယ-၍၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဂုဏာ-တို့သည်၊ ပရိတ္တာ-သေးငယ်ကုန်၏၊ လာမကာ-ယုတ်ညံ့ကုန်၏၊ တသွာ-ထို့ကြောင့်၊ မယမေဝ-ငါတို့သည်သာ၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဒဿနာယ-ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ-ငှာ၊ အရဟာမ-ထိုက်ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ (ဒီပေတိ)။

မဟန္တံ ဉာတိ သံဃံ ဩဟာယာတိ-ကား၊ မာတိပက္ခေ-မယ်တော်၏ဘက်၌၊ အသီတိ ကုလသဟဿာနိ-ရှစ်သောင်းသော ဆွေတော်တို့လည်းကောင်း၊ ပိတိ ပက္ခေ-ခမည်းတော်ဘက်၌၊ အသီတိကုလသဟဿာနိ-ရှစ်သောင်းသော မျိုးတော် တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ သဌိကုလသတသဟဿံ-တစ်သိန်း ခြောက် သောင်းသော ဆွေတော်မျိုးတော်အပေါင်းကို၊ ဩဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ ပဗ္ဗဇိတော-ရှင်ရဟန်းအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခဲ့၏၊ ဘူမိဂတဉ္စ ဝေဟာသဌဉ္စာတိ ဧတ္ထ-၌၊ ရာဇင်္ဂံ ဇောစေဝ-မင်းယင်ပြင်၌လည်းကောင်း၊ ဥယျာနေစ- ဥယျာဉ်၌လည်းကောင်း၊ သုဓာမဌပေါက္ခဏိယော-အင်္ဂုတေတို့ဖြင့် အပြေပြစ်ပြုအပ်သောကံတို့ကို၊ သတ္တ ရတနာနံ-ရတနာ ၇ ပါးတို့ဖြင့်၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ ဘူမိယံ-မြေ၌၊ ထပိတံ-ထားအပ်သော၊ ဓနံ-ဥစ္စာတွေသည်၊ ဘူမိဂတံနာမ-ဘူမိဂတမည်၏၊ ပါသာဒ နိယူဟာဒယော-အထက်ပြဿဒ်၏ ထုပ်လျောက်စွန်း အစရှိသည်တို့ကို၊ (သတ္တ ရတနာနံ-တို့ဖြင့်) ပရိပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ ထပိတံ-သော၊ (ဓနံ-သည်) ဝေဟာ သဌ်နာမ-ဝေဟာသဌမည်၏၊ တာဝ-ဇာတဒိဝသဌ် ဖြစ်သော ဥစ္စာမှ ရှေးဦးစွာ၊ နိဒ္ဒိဌံ-ညွှန်ပြအပ်သော၊ ဧတံ-ဤဥစ္စာသည်၊ ကုလပရိယာယေန-အမျိုးအစဉ် အဆက်အားဖြင့်၊ [သုဒ္ဓေါဒန မဟာရာဇဿ အသမ္ဘန္တခတ္တိယကုလနုက္ကမေန-ဋီကာသစ်။] အာဂတံ-လာသော ဥစ္စာတည်း။

ပန-ကား၊ တထာဂတဿ-၏၊ ဇာတဒိဝသေယေဝ-ဖွားမြင်တော်မူရာ နေ၌ ပင်၊ သဒ္ဓေါ-သင်္ခမည်သော ရွှေအိုးလည်းကောင်း၊ ဧလော-ဧလမည်သော ရွှေအိုး လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပလော-ဥပ္ပလမည်သော ရွှေအိုးလည်းကောင်း၊ ပုဏ္ဏရိကော-ပုဏ္ဏရိကမည်သော ရွှေအိုးလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ စတ္တာရော-၄ လုံးကုန်သော၊ နိဓယော-ရွှေအိုးတို့သည်၊ ဥဂ္ဂတာ-မြေမှ ပေါ်ထွက်ကုန်ပြီ၊ တေသု-ထိုရွှေအိုး ၄

လုံးတို့တွင်၊ သင်္ခေါ-သင်္ခမည်သော ရွှေအိုးသည်၊ ဂါဝုတိကော-တစ်ဂါဝုစံရှိ၏၊ ဇလော-သည်၊ အမုယောဇနိကော-ယူဇနာဝက်ရှိ၏၊ ဥပ္ပလော-သည်၊ တိဂါဝုတိကော-၃ ဂါဝုစံရှိ၏၊ ပုဏ္ဏရိကော-သည်၊ ယောဇနိကော-တစ်ယူဇနာရှိ၏၊ တေသုပိ-ထိုရွှေအိုးတို့၌လည်း၊ ဂဟိတံ ဂဟိတံ-ယူအပ် ယူအပ်သော ရတနာသည်၊ ပူရတိယေဝ-ပြည့်မြဲ ပြည့်သည်သာ၊ ဣတိ-သို့လျှင်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ပဟူတံ-များစွာသော၊ ဟိရညသုဝဏ္ဏံ-ငွေရွှေကို၊ ဩဟာယ-၍၊ ပဗ္ဗဇိတော-ပြီ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗော။

ဒဟရောဝ သမာနောတိ-ကား၊ တရုဏောဝ-ငယ်သည်သာလျှင်၊ သမာနော-ဖြစ်ပါလျက်၊ သုကာဠကေသောတိ-ကား၊ သုဠ-လွန်စွာ၊ ကာဠကေသော-မည်းနက်သော ဆံပင်ရှိသည်၊ အဉ္စနဝဏ္ဏသဒိသကေသော-မျက်စဉ်းအဆင်းနှင့်တူသော ဆံပင်ရှိသည်၊ ဟုတွာဝ-သာလျှင်၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ [ရှေးစာအုပ်တို့၌ “သုကာဠကေသော” ဟု သုတစ်လုံးသာရှိ၏၊ ထိုသုကို “သုဠ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် သု ၂ လုံး လိုမည်မထင်။] ဘဒြေနာတိ-ကား၊ ဘဒ္ဒကေန-ကောင်းသော၊ ပဌမေန ဝယသာတိ-ကား၊ တိဏ္ဍံ-၃ ပါးကုန်သော၊ ဝယာနံ-အရွယ်တို့တွင်၊ ပဌမ ဝယနေ-ပဌမအရွယ်နှင့်၊ (“သမန္တာဂတော”ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) အကာမကာနံ တိ-ကား၊ အနိစ္စမာနာနံ-အလိုမရှိကုန်သည်ဖြစ်၍၊ (“ရဒန္တာနံ-ငိုနေကုန်စဉ်” ၌စပ်၊) (ဧတံ-ဤအကာမကာနံ အစရှိသောသဒ္ဒါသည်၊) အနာဒရတ္ထေ-အနာဒရအနက်၌၊ (အနာဒရနှင့် ယှဉ်သောအနက်၌၊) သာမိဝစနံ-သာမိဝိဘတ်ရှိသောသဒ္ဒါတည်း၊ ဧတေသံ-ဤမယ်တော်ခမည်းတော်တို့၏၊ မုခေ-မျက်နှာ၌၊ အဿူနိ-မျက်ရည်တို့သည်၊ (သန္တိ၊) ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့မျက်နှာ၌ မျက်ရည်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ-တို့သည်၊) အဿုမုခါ-အဿုမုခတို့မည်၏၊ တေသံ-ထိုမယ်တော် ခမည်းတော်တို့သည်၊ အဿုမုခါနံ-မျက်နှာ၌ မျက်ရည်ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍၊ အဿူဟိ-မျက်ရည်တို့ဖြင့်၊ ကိလိန္ဒမုခါနံ-စိုစွပ်သော မျက်နှာရှိကုန်သည် ဖြစ်၍၊ (“ရဒန္တာနံ” ၌စပ်၊) ဣတိအတ္ထော၊ ရဒန္တာနန္တိ-ကား၊ ကန္တိတွာ-မြည်တမ်း၍၊ ရောဒမာနာနံ-ငိုနေကုန်စဉ်၊ (“ပဗ္ဗဇိတော” ဟု ပါဠိတော်၌စပ်၊) [ကန္တိတွာတိ ကဟံ ဧကပုတ္တကာတိ အာဒိနာ ပရိဒေဝိတွာ၊-ဋီကာ။]

အနာဒရတ္ထေ သာမိဝစနံ။ ။မယ်တော် ခမည်းတော်တို့၏ ရဟန်းပြုဖို့ရန် အလိုမတူဘဲ ရဟန်းပြုခြင်းသည် ထိုအလိုဆန္ဒကို မလေးစားရာ-ဂရုမစိုက်ရာ ရောက်သောကြောင့် ပဗ္ဗဇိတောသည် အနာဒရတည်း၊ ထို အနာဒရနှင့်ယှဉ်သောအနက်ကို “အနာဒရတ္ထေ” ဟု ဆိုသည်၊ [မာတာပိတုနံ အနိစ္စာယ ပဗ္ဗဇာဝ အနာဒရော၊ တေန ယုတ္တေ အတ္ထေ သာမိဝစနံတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊-ဋီကာသစ်၊] သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ “အနာဒရေ ဂမုမာနေ အနာဒရိယလိင်္ဂတော ဆဋ္ဌိ သတ္တမိစ ဟောန္တိ” ဟု ဝုတ္တိဖွင့်ခြင်းနှင့် သဘောတူပင်တည်း။

အခုဒွါဝကာသောတိ ဧတ္ထ-ပါဌ်၌၊ ဘဂဝတော - ဇာ၊ ဝါ-ကို၊ ဒဿနာယ-
ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ ဩကာသော-အရပ်သည်၊ အပရိမာဏောယေဝ-အတိုင်းအရှည်
မရှိသည်သာ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-ထိုက်၏၊ [မသေးငယ်ရုံသာမက အတိုင်း
အရှည်ပင်မရှိ-ဟူလို၊] တတြ-ထိုအတိုင်းအရှည်မရှိသည်၏အဖြစ်၌၊ ဣဒံ-ဤ
ဆိုအပ်လတ်ကား၊ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုတည်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ ရာဇဂဟေ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌၊ အည
တရော-အမျိုးအမည်အားဖြင့် မထင်ရှားသော၊ ဝါ-အမှတ်မရှိ တစ်ယောက်သော၊
ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ ပမာဏံ-အတိုင်းအရှည်ကို၊
ဂဟေတုံ-ယူခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ ဣတိ-သို့၊ သုတွာ-ကြား၍၊ ဘဂဝ
တော-၏၊ ပိဏ္ဍာယ-ဆွမ်းအလိုငှာ၊ ပဝိသနကာလေ-ဝင်တော်မူရာအခါ၌၊ သဌိ
ဟတ္ထံ-အတောင်ခြောက်ဆယ်ရှိသော၊ ဝေဠု-ဝါးကို၊ ဂဟေတွာ-ယူပြီး၍၊ နဂရဒွါ
ရဿ-မြို့တံခါး၏၊ ဗဟိ-ပြင်ဘက်၌၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ ဘဂဝတိ-သည်၊ သမ္ပတ္တေ-
ရောက်တော်မူလတ်သော်၊ ဝေဠု-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ သမိပေ-အနီး၌၊ အဌာသိ-
တည်ပြီ၊ ဝေဠု-သည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဇာဏုကမတ္ထံ-ပုဆစ်ဒူးတော်မျှသို့၊ ပါပုဏိ-
ရောက်ပြီ၊ ပုနဒိဝသေ-နောက်တစ်နေ့၌၊ ဒွေ-၂ လုံးကုန်သော၊ ဝေဠု-ဝါးတို့ကို၊
ဃဇေတွာ-ဆက်စပ်ပြီး၍၊ သမိပေ-၌၊ အဌာသိ-တည်ပြန်ပြီ၊ ဘဂဝါပိ-သည်လည်း၊
ဒွန္တံ-နံသော၊ ဝေဠုနံ-တို့၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ကဋိမတ္တမေဝ-ခါးလောက်မျှကိုသာ၊
ပညာပယမာနော-ထင်ရှားစေတော်မူလျက်၊ ဗြာဟ္မဏ-ဏ္ဍား၊ ကိ-အဘယ်ကို၊
ကရောသိ-ပြုသနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-မေးတော်မူပြီ၊ တုမှာကံ-အရှင်တို့၏၊
ပမာဏံ-အတိုင်းအရှည်ကို၊ ဂဏှာမိ-ယူပါ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ။

ဗြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊ တွံ-သည်၊ သကလစက္ကဝါဠေဂဗ္ဘံ-အလုံးစုံသော စကြ
ဝဌာတိုက်ကို၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ ဌိတေ-တည်ကုန်သော၊ ဝေဠု-ဝါးတို့ကို၊ ဃဇေ
တွာ-ဆက်စပ်၍၊ သစေပိ အာဂမိဿသိ-အကယ်၍မူလည်း လာလတ်ခုတော့၊
[နောက်နောက်ရက်များ၌ လာစေကာမူ-ဟူလို၊] (ဧဝံသတိ-သော်၊) မေ-ငါ၏၊
ပမာဏံ-အတိုင်းအရှည်ကို၊ ဂဟေတုံ-ငှာ၊ နေဝ သက္ခိဿသိ-စွမ်းနိုင်လိမ့်မည်
မဟုတ်၊ ဟိ-မှန်၏၊ မယာ-ငါဘုရားသည်၊ စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနံ-လေးအသင်္ချေ
တို့ပတ်လုံးလည်းကောင်း၊ ကပ္ပသတ သဟဿဉ္စ-ကမ္ဘာတစ်သိန်းပတ်လုံးလည်း
ကောင်း၊ ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့် ပါရမီဖြည့်လသော်၊ ပရော-တပါး
သောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မေ-ငါ၏၊ ပမာဏံ-ကို၊ ဂဏှေယျ-ယူနိုင်ရာ၏၊ တထာ-ထို
ပမာဏကိုယူနိုင်လောက်အောင်သောအခြင်အရာအားဖြင့်၊ ပါရမီယော-ပါရမီ
တော်တို့ကို၊ န ပူရိတာ-ဖြည့်အပ်ကုန်သည်မဟုတ်၊ ဗြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊ တထာ
ဂတော-သည်၊ အတုလော-အတူမရှိ၊ (တထာဂတော-ကို၊) အပ္ပမေယျော-မနှိုင်း
ယှဉ်အပ် အနှိုင်းမယှဉ်နိုင်၊ [ပမိတဗ္ဗောတိ ပမေယျော၊ ပပုဗ္ဗ၊ မာဓာတ် ကျပစ္စည်း၊

န+ပမေယျော-အပ္ပမေယျော၊ “ဝါးလုံးစသည်ဖြင့် နှိုင်းယှဉ်တိုင်းတာ၍မရနိုင်” ဟူလို၊] ကူတိ-သို့၊ ဝတ္ထု-မိန့်တော်မူပြီး၍၊ ဓမ္မပဒေ-ဓမ္မပဒ၌၊ (ဓမ္မပဒထည်းက) တေ တာဒိသေ၊ ပေ၊ ကူမေတ္တမပိ ကေနစိတိ-ကေနစိဟူသော၊ ဂါထံ-ဂါထာကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

ဂါထာနက်။ ။တာဒိသေ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကဲ့သို့ ရှုအပ်ကုန်သော၊ နိဗ္ဗုတေ-ရာဂစသော ကိလေသာတို့မှ ငြိမ်းအေးပြီးကုန်သော၊ အကုတောဘယေ-တစ်စုံတစ်ခုသောဘဝ၊ တစ်စုံတစ်ခုသောအာရုံမှ ကြောက်ရခြင်း ရှိတော်မမူကြကုန်သော၊ တေ-ထိုဘုရား၊ ပစ္စေကာ၊ အရိယာသာဝကတို့ကို၊ ပူဇယတော-ပူဇော်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ပုည-ကောင်းမှု၏အကျိုးကို၊ ကုမံ-ဤကောင်းမှု၏အကျိုးသည်၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊ ကူတိ-သို့၊ ကေနစိ အပိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သောဗြဟ္မာစသုသော်မှလည်း၊ ဝါ-တစ်စုံတစ်ခုသော ချင့်နည်းဖြင့်သော်မှလည်း၊ သင်္ခါတု-ရေတွက်ခြင်ငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်နိုင်၊ ဂါထာ ပရိယောသာနေ-ဂါထာ၏အဆုံး၌၊ စတုရာသီတိပါဏသဟဿာနိ-ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော သတ္တဝါတို့သည်၊ အမတံ-အမြိုက်ရေစင်ကို၊ ပိဝိသု-သောက်ကြရကုန်ပြီ။

ဓမ္မပဒေ။ ။“ဓမ္မပဒထည်းက ဂါထာ” ဟု ဆိုသော်လည်း ဤဂါထာသည် ဓမ္မပဒ၌ မပါဟု ငိုကာသစ်၌ ဆိုထား၏၊ သို့သော် မြန်မာမူ၌မပါသော်လည်း သီဟိုဠ်မူ၌ကား ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ-ဗုဒ္ဓဝဂ် ၉ ခုမြောက်ဝတ္ထုဝယ် ဤဂါထာပါရှိ၏၊ ယခု ဆဌသံဂါယနာတင်စာအုပ်များ၌လည်း ထိုမှ ယူထားသောကြောင့် ပါရှိပြီ။

ဓမ္မပဒဋ္ဌကထာ။ ။ [လိုရာကိုယူအပ်သောအဖွင့်၊] တေတိ ဗုဒ္ဓါဒယော၊ တာဒိသေတိ ဝုတ္တဂဟဏေဝသေန (၂ ဂါထာဆက်၍ ဟောတော်မူအပ်ရာဝယ် ပဌမဂါထာ၌ ဗုဒ္ဓ-ပစ္စေကဗုဒ္ဓ-ဗုဒ္ဓသာဝကတို့ကို ယူခဲ့၏၊ ထိုသို့ ဆိုအပ်ပြီးသော ယူခြင်း၏အစွမ်းကို “တာဒိသ” ဟု ဆိုလိုသည်၊) နိဗ္ဗုတေတိ ရာဂါဒိ နိဗ္ဗုတိယာ၊ (ရာဂ အစရှိသောကိလေသာအပူတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းအားဖြင့် နိဗ္ဗုတဖြစ်ကြကုန်သော-ဟူလို။)

အကုတောဘယေ။ ။နတ္ထိ ကုတောစိ ဘဝတောဝါ အာရမဏတောဝါ ဧတေသံဘယန္တိ အကုတောဘယာ၊ [ကုတော-တစ်စုံတစ်ခုသော အပါယ်ဘဝဘေး၊ ကြောက်ဖွယ်အာရုံဘေးမှ+ဘယ်-ကြောက်ရခြင်းတည်း၊ ကုတောဘယ်-ခြင်း၊ နတ္ထိ+ကုတောဘယ် ဧတေသံတိ အကုတောဘယာ။]

န သက္ကာ ။ပေ၊ ကေနစိ။ ။ကုမံ ဧတ္တကံ ကုမံ ဧတ္တကံတိ (ဤကောင်းမှု၏အကျိုးသည် ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊ ဤကောင်းမှု၏အကျိုးကား ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊) [“ကူမေတ္တကမပိ” ဟု ဆိုလိုလျက် (က) ကြေသည်ဟု ကြံပါ၊] ကေနစိ ပုဂ္ဂလေန မာနေနဝါ (တစ်စုံတစ်ယောက်သော ဗြဟ္မာစသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ တစ်နည်း-တစ်စုံတစ်ခုသောချင့်နည်းအားဖြင့်၊) [ချင့်နည်း ၃ မျိုးရှိ၏၊ ဉာဏ်ဖြင့်မှန်းဆသော တိရဏချင့်နည်း၊ ချိန်ခွင့်ဖြင့် ချိန်ဆရသော ဓာရဏချင့်နည်း၊ စလယ်တောင်းစသော ချင့်ခွက်ဖြင့် ချင့်ရသော မာနချင့်နည်းတည်း။]

(ဣဒံ-ဤဆိုအပ်လတံကား၊) အပရမ္ပိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ [ရှေးစာအုပ်များ၌ ပိသဒ္ဓါ မပါ။] ဝတ္ထု-ဝတ္ထုတည်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ ရာဟု-ရာဟုမည်သော၊ အသုရိန္ဒော-အသုရိန်သည်၊ စတ္တာရိယောဇနသဟဿာနိ-ယူဇနာ လေးထောင်တို့တိုင်တိုင်လည်းကောင်း၊ အဌစ ယောဇနသတာနိ-ယူဇနာရှစ်ရာတို့တိုင်တိုင်လည်းကောင်း၊ ဥစ္စော-မြင့်၏၊ အဿ-ထိုရာဟုအသုရိန်၏၊ ဗဟန္တရံ-လက်မောင်း ၂ ခုတို့၏ အကြားသည်၊ ဒွါဒသယောဇနသတာနိ-တစ်ဆယ့်နှစ်ယူဇနာ အလွန်ရှိသော ယူဇနာတစ်ရာတို့သည်၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏၊) [ဗဟန္တရံတိ ဒွိန္ဒ ဗဟူနံ အန္တရံ၊ ဒွါဒသယောဇနသတာနိတိ ဒွါဒသာဓိကာနိ ယောဇနသတာနိ၊-ဋီကာသစ်။] ဗဟလန္တရေန-ကိုယ်လုံး၏ အလယ်အတိုင်းအရှည်အားဖြင့်၊ ဆယောဇနသတာနိ-ယူဇနာ ခြောက်ရာတို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) ဟတ္ထတလပါဒတလာနံ-လက်ဖဝါးအပြင်၊ ခြေဖဝါးအပြင်တို့၏၊ ပုထုလတော-အပြန်အကျယ်အားဖြင့်၊ တိဏိယောဇန သတာနိ-ယူဇနာသုံးရာတို့သည်၊ (ဟောန္တိ) အင်္ဂုလိပဗ္ဗာနိ-လက်ဆစ်၊ ခြေဆစ် တို့သည်၊ ပဏ္ဏာသယောဇနာနိ-ယူဇနာငါးဆယ်ရှိကုန်၏။ [အင်္ဂုလိပဗ္ဗာနိတိ ဧကေကာနိ (တစ်ဆစ်တစ်ဆစ်ကုန်သော၊) အင်္ဂုလိပဗ္ဗာနိ၊-ဋီကာသစ်၊ အင်္ဂုလိ ပဗ္ဗာနံ-တို့၏၊ ပဏ္ဏာသယောဇနာနိ-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) ဤသို့လည်း ရှိ၏။]

ဘမုကန္တရံ-မျက်ခုံး ၂ ဖက်တို့၏ အကြားသည်၊ ပဏ္ဏာသယောဇနံ-ယူဇနာ ငါးဆယ်ရှိ၏၊ မုခံ-ခံတွင်းသည်၊ (ပါးစပ်သည်၊) ဒွိယောဇနသတံ-အကျယ်အားဖြင့် ယူဇနာ နှစ်ရာရှိ၏၊ [မုခံ ဝိတ္ထာရတော (ပါးစပ်အဝ အကျယ်အားဖြင့်) ဒွိယောဇနသတံ။] တိယောဇနသတဂမ္ဘီရံ - ယူဇနာသုံးရာ အစောက်ရှိ၏၊ တိယောဇနသတပရိမဏ္ဍလံ - ယူဇနာသုံးရာ အဝန်းအဝိုင်းရှိ၏၊ ဂီဝါ - လည်ပင်းသည်၊ တိယောဇနသတာ - ယူဇနာသုံးရာရှိ၏၊ နလာဋ္ဌံ - နဖူးပြင်သည်၊ တိယောဇနသတံ-ယူဇနာ သုံးရာရှိ၏၊ သီသံ-ဦးခေါင်းသည်၊ နဝယောဇနသတံ-ယူဇနာကိုးရာရှိ၏၊ သော - ထိုရာဟုအသုရိန်သည်၊ (“ နာဂစ္ဆိ ” ၌ စပ်၊) အဟံ - ငါသည်၊ ဥစ္စော-မြင့်သည်၊ အသွိ-ဖြစ်၏၊ သတ္တာရံ-နိမ့်သော ဘုရားကို၊ ဩနမိတွာ-အောက်သို့ ညွတ်၍၊ (ငဲ့၍၊) ဩလောကေတု-ကြည့်ခြင်းငှာ၊ န သက္ခိဿာမိ-မစွမ်းနိုင်လတံ၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ နာဂစ္ဆိ-မလာခဲ့၊ သော-ထိုရာဟုအသုရိန်သည်၊ ဧကဒိဝသံ-တစ်နေ့သ၌၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်တော်ကို၊ သုတွာ-

ဗဟလန္တရေန။

။သမန္တာ သရိရပရိကာဟပ္ပမာဏေန-ပတ်ဝန်းကျင်ကိုယ်၏

လုံးပတ် မဟာဏအားဖြင့်-ဋီကာသစ်၊ “ဗဟလ-အထု-အထူ” ဟု အခြားနေရာ၌ သုံးစွဲ၏၊ ဤ၌ ကိုယ်၏ လုံးပတ်ကိုပင် “ဗဟလ” ဟု ဆိုသည်။ [ရှေးရိုက်စာအုပ်များ၌ “ထနန္တရေန-သားမြတ် ၂ ခုတို့၏ အကြား၌” ဟု ရှိ၏။]

ကြားရ၍၊ ယထာကထဉ္စိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော နည်းဖြင့်၊ ဩလောကေဿာမိ-ဖူးမြင်ရတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ အာဂတော-လာပြီ၊ အထ-ရာဟု အသုရိန်လာရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တဿ-ထိုရာဟုအသုရိန်၏၊ အဇ္ဈာသယံ-အလိုကို၊ ဝိဒိတွာ-သိတော်မူ၍၊ စတုသု-၄ ပါးကုန်သော၊ ဣရိယာ ပထေသု-ဣရိယာပုထ်တို့တွင်၊ ကတရေန-အဘယ်မည်သော ဣရိယာပုထ်ဖြင့်၊ ဒဿေဿာမိ-ပြရပါအံ့နည်း၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံတော်မူပြီး၍၊ ဌိတကောနာမ-ရပ်သူမည်သည်၊ နီစော-နိမ့်သည်၊ (သမာနော) ဝိ-သော်လည်း၊ ဥစ္စော ဝိယ-မြင့်သူကဲ့သို့၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏၊ နိပန္နောဝ-လျောင်းတော်မူလျက်သာ၊ အဿ-ထိုရာဟုအသုရိန်အား၊ အတ္တာနံ-ကိုယ်တော်ကို၊ ဒဿေဿာမိ-ပြရတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံတော်မူ၍၊ အာနန္ဒ-နန္ဒ၊ ဂန္ဓကုဋိပရိဝေဏေ-ဂန္ဓကုဋိပရိဝုဏ်၌၊ [ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်၏ အပြင်ပတ်ဝန်းကျင် ကာရံအပ်သော ဝင်း၏အတွင်း အရပ်ကို ဆိုသည်။] မဇ္ဇကံ-ညောင်စောင်းငယ်ကို၊ ပညပေဟိ-ခင်းလိုက်လော့၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-မန့်တော်မူပြီး၍၊ တတ္ထ-ထိုညောင်စောင်းငယ်၌၊ သီဟသေယျ-မြတ်သော လျောင်းတော်မူခြင်းကို၊ ကပ္ပေသိ-ပြုတော်မူပြီ၊ [ခြင်္သေ့အိပ်သလို မှောက်၍ အိပ်သည် မဟုတ်၊ စောင်း၍ လျောင်းတော်မူသည်၊ ထို့ကြောင့် သီဟသဒ္ဒါ အမြတ်အနက် ဟော။]

ရာဟု-ရာဟုအသုရိန်သည်၊ အာဂန္တာ-လာ၍၊ နိပန္နံ-လျောင်းတော်မူသော၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဂီဝံ-လည်ပင်းကို၊ ဥန္နာမေတွာ-အထက်သို့ ညွှတ်စေ၍၊ ဝါ-မော်၍၊ နာမဇ္ဈေ-ကောင်းကင်အလယ်၌၊ ပုဏ္ဏစန္ဒံ ဝိယ-လပြည့်ဝန်းကိုကဲ့သို့၊ ဥလ္လောကေသိ-မော်၍ ဖူးမျှော်ရပြီ၊ အသုရိန္ဒ-အသုရိန်၊ ဣဒံ-ဤမော်၍ နေခြင်းသည်၊

ယထာကထဉ္စိ။ ။ဤပုဒ်ကို “ယေန ကေနစိ” ဟု ဖွင့်လေ့ရှိသောကြောင့် “အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော နည်းဖြင့် (သင့်တော်သလိုနည်းဖြင့်) ဩလောကေဿာမိ-ကြည့်ရတော့အံ့” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ “ယထာကထဉ္စိ” ဟုရှိသော သီဟိဋ္ဌိမူသာ ကောင်း၏။ ဋီကာသစ်၌ ကား “ယထာကထ-သူတစ်ပါးတို့ ပြောအပ်သော စကားအားလျော်စွာ” ဟု ဖွင့်၍ “အာဂတော” ၌ စပ်၏။ “ယထာကထံတိ ဝါ ကိဒိသံ-အဘယ်သို့၊ (ဘယ်ပုံဘယ်နည်း)၊ ဩလောကေဿာမိ-ကြည့်ရပါအံ့နည်း” ဟု တစ်နည်းလည်း ဖွင့်သေး၏။ ထိုအဖွင့်များအလို ကထဉ္စိ၌ စသဒ္ဒါအနက် မရှိတော့၊ သဘာဝလည်း မကျပါ။

သီဟသေယျ ကပ္ပေသိ။ ။“ရာဟုအသုရိန်သည် အလျား အနံ အမြင့်အားဖြင့် ဘုရားရှင်၏ ပမာဏကို မယူနိုင်လောက်အောင် တန်ခိုးဖြင့် ဖန်ဆင်း၍ လျောင်းတော်မူခြင်းကို ပြုပြီ” ဟုလည်းကောင်း၊ “တမင်လာ တန်ခိုးဖန်ဆင်းဖွယ် မလိုပါ၊ ပါရမီတော်၏ တန်ခိုးကြောင့် ဘုရားရှင်၏ ပမာဏတော်ကို မယူနိုင်ခြင်းဖြစ်ပါသည်၊ (ဥပမာ-အဗ္ဗဋ္ဌလုလင် လာရာအခါ၌ ဂန္ဓကုဋိတံခါးတော်သည် အလိုလို ပွင့်ရသကဲ့သို့တည်း)” ဟုလည်းကောင်း ၂ ဝါဒရှိ၏။

ကိ - အဘယ်နည်း။ ကုတိစ - ဤသို့လည်း။ ဝုတ္တေ - မိန့်တော်အပ်သော်၊ ဘဂဝါ-
မြတ်စွာဘုရား၊ ဩနမိတွာ - အောက်သို့ ညွှတ်၍၊ ဝါ - ငုံ့၍၊ ဩလောကေတု-
ကြည့်ခြင်းငှာ၊ န သက္ခိယာမိ-စွမ်းနိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်၊ ကုတိ-ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊
နာဂစ္ဆိ-မလာမိခဲ့ပါ။ ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ အသုရိန္ဒ-အသုရိန်၊ မယာ-ငါသည်၊
အစောမုခေန-အောက်၌ မျက်နှာရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ပါရမိယော-ပါရမီတော်တို့ကို၊
ပူရိတာ-ဖြည့်တော်မူအပ်ကုန်သည်၊ န-မဟုတ်၊ ဥဒ္ဓမေဝ-အထက်၌ အဖျားရှိသည်
ကိုသာလျှင်၊ ကတွာ-၍၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒိန္နံ-ပေးလှူအပ်ခဲ့ပြီ၊ ကုတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊
တံ ဒီဝသံ-ထိုနေ့၌၊ ရာဟု-ရာဟု အသုရိန်သည်၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ အဂ
မာသိ-ဆည်းကပ်ပြီ၊ (ကုဒံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ အပရံပိ-သော၊ ဝတ္ထု-တည်း၊) ဧဝံ-
သို့လျှင်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဒဿနာယ-ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-ဖူးမြင်ဖို့ရာ၊ အခုဒ္ဓါဝ
ကာသော-မငယ်သောအရာ ရှိတော်မူ၏၊ [ပါရမီ ဖြည့်တော်မူရာအခါ၌ ဝီရိယ
လျော့ခြင်းကို “အစောမုခေန” ဟုလည်းကောင်း၊ ဝီရိယမလျော့ခြင်းကို “ဥဒ္ဓဝံ”
ဟုလည်းကောင်း တင်စား၍ဆိုသည်။]

စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလေန-လေးပါးသော ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သောသီလ
အားဖြင့်၊ သီလဝါ-သီလရှိတော်မူ၏၊ ပန-ဆက်ဥးအံ့၊ တံသီလံ-ထိုစတုပါရိသုဒ္ဓိ
သီလသည်၊ အရိယံ-ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာ၏၊ ဥတ္တမံ-မြတ်၏၊ ပရိသုဒ္ဓိ-
ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ အရိယသီလီတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-
ပြောပြီ၊ တဒေတံ-ထိုစတုပါရိသုဒ္ဓိသီလသည်၊ အနဝဇ္ဇဌေန-အပြစ်မရှိသည်၏
အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ကုသလံ-ကုသလမည်၏၊ တေန-ကြောင့်၊ ကုသလ
သီလီတိ-ဟူ၍၊ အာဟ၊ ကုသလသီလေနာတိ - ဟူသော၊ ကုဒံ-ဤပုဒ်သည်၊
အဿ-ထိုကုသလသီလီဟူသော ပုဒ်၏၊ ဝေဝစနံ-ဝေဝစပ်ပရိယာယ်စကားလှယ်
တည်း၊ [“ကုသလသီလေန သမန္နာဂတော” ဟု သမန္နာဂတောပါမှ ကုသလ
သီလီနှင့် အဓိပ္ပာယ်တူသည်။]

အရိယသီလီ။ ။ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာသည်ကို “အာရကာ” ဟု ခေါ်၏၊ ထို
အာရကာပုဒ်သည်ပင် နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် “အရိယ” ဟု ဖြစ်၏၊ [အာကို ရဿ၊ ရ၏
အကို ကု၊ ကကို ယပြု၍ ကာ၌ အာကို ရဿပြုပါ-ဟူလို၊] ထိုသို့ ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာသော
သီလသည် မြတ်လည်း မြတ်၏၊ စင်လည်း စင်ကြယ်၏၊ ထို့ကြောင့် အရိယံကို “ဥတ္တမံ ပရိသုဒ္ဓိ”
ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဖွင့်သည်၊ အရိယံ+သီလံ အရိယသီလံ၊ အရိယသီလံ+ယဿ အတ္ထိတိ အရိယ
သီလီ။

ကုသလသီလီ။ ။ဘုရားများ၌ရှိသောသီလသည် ကုသိုလ်မဟုတ်၊ အပြစ်မရှိသော
(ကြိယာ စိတ္တုပ္ပါဒ်) သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကုသလသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် အနဝဇ္ဇအနက်ကို
ယူစေလို၍ “အနဝဇ္ဇဌေန ကုသလံ” ဟု ဖွင့်သည်။

ဗဟူနံ အာစရိယ ပါစရိယောတိ-ကား၊ ဘဂဝတော-၏။ ဧကေကာယ-တစ်ကြိမ် တစ်ကြိမ်သော၊ မဓဒေသနာယ-တရားဒေသနာတော်၌၊ စတုရာသီတိ ပါဏသဟဿာနိ-ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း၊ အပရိမာဏာ-အတိုင်းအရှည် မရှိကုန်သော၊ ဒေဝမနုဿာပိ-နတ်လူတို့သည်လည်းကောင်း၊ မဂ္ဂဗလာမတံ-မဂ်ဖိုလ်တည်းဟူသော အမြိုက်ရေစင်ကို၊ ပိဝိသု-သောက်ကြရကုန်ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဗဟူနံ-များစွာသော သတ္တဝါတို့၏၊ အာစရိယော-ဆရာဖြစ်တော်မူ၏၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ သာဝကဝေနေယျာနံ-သာဝကတို့ဆုံးမထိုက်သော သတ္တဝါတို့၏၊ ပါစရိယော-ပဓာနဆရာ ဖြစ်တော်မူ၏၊ ဝါ-ဆရာကြီးဖြစ်တော်မူ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်အပ်၏၊ [တသ္မာ ဘဂဝါံ တေသံ ပဓာနော အာစရိယောတိ၊ ပါစရိယံ “ပ” ကို “ပဓာန” ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်သည်။]

ခိဏကာမရာဂေါတိ ဧတ္ထ-ဟူသောဤပါဌ်၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) ဘဂဝတော-၏၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကိလေသာ-ကိလေသာတို့သည်၊ ကာမံ ခိဏာ-အကယ်၍ကား ကုန်ပါပေကုန်ပြီ၊ ပန-ထိုသို့ပင်ကိလေသာအားလုံး ကုန်ပြီးပါကုန်သော်လည်း၊ (ယသ္မာ)၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ တေ-ထိုကာမရာဂမှ တစ်ပါးသော ကိလေသာတို့ကို၊ န ဇာနာတိ-မသိ၊ (တသ္မာ)၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဇာနနဌာနေယေဝ-သိရာဌာန၌သာ၊ (ကာမရာဂကုန်သည်၏အဖြစ်၌သာ)၊ ဂုဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ကထေတိ - ပြော၏၊ ဝိဂတစာပလ္လောတိ - ကား၊ ပတ္တမဏ္ဍနာ-

ခိဏကာမရာဂေါ။ ။ဘုရားရှင်၏ သန္တာန်တော်၌ ကာမရာဂသာ မက၊ ဘဝရာဂနှင့်တကွ ဒေါသ မောဟ မာနစသော ကိလေသာအားလုံးပင် ကုန်ပြီးမဟုတ်ပါလော့၊ အဘယ်ကြောင့် “ခိဏကာမရာဂေါ” ဟု ဆိုရပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကာမံ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ကိလေသာအားလုံး ကုန်ပြီးသည်ကား မှန်၏၊ သို့သော် ကာမရာဂမှ တစ်ပါးသော ထိုကိလေသာတို့ကို မသိသောကြောင့် မိမိသိသမျှ ပုဏ္ဏားက ပြောရသည်-ဟူလို၊ [“ပြာဟ္မဏော ပန တေန ဇာနာတိ” သည် ကာရဏဝါကျတည်း၊ ထို့ကြောင့် ယသ္မာ၊ တသ္မာ ထည့်၍ အနက်ပေးရသည်၊ တေဖြင့် ကာမရာဂမှ တစ်ပါးသော ကိလေသာတို့ကို ညွှန်ပြသည်။]

ဝိဂတစာပလ္လော။ ။စပဓာတ်သည် သာန္တန (ကောဓ ငြိမ်းအောင်ပြုခြင်း၊ ချစ်ဖွယ်ပြုခြင်း) အတက်ကို ဟော၏၊ သပိတ်သင်္ကန်း ကျောင်း အိပ်ရာနေရာတို့နှင့် ခန္ဓာကိုယ်ကို အလှပြင်ကာ ချစ်စရာကောင်းအောင် ပြုမှုကို “စပ” ဟု ဆို၏၊ စပံ-ချစ်ဖွယ်ကို + လာတိ-ယူတတ်၏၊ ဣတိ စပလော-တန်ဆာဆင်မှု-အလှပြင်မှုဖြင့် ချစ်စရာကောင်းအောင် ပြုမှုကို ယူတတ်-ပြုပြင်တတ်သူ၊ စပလဿ + ဘာဝေါ စာပလ္လံ-အလှပြင်ခြင်း အမှုအရာတည်း၊ ဝိဂတံ+ စာပလ္လံ ယသ္မာတိ ဝိဂတစာပလ္လော။ [ပတ္တမဏ္ဍနာ စသည်တို့ကား စာပလ္လ၏သရုပ်ပြ တည်း။]

သပိတ်ကို တန်ဆာဆင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ စီဝရမဏ္ဍနာ - သည်လည်းကောင်း၊ သေနာသတမဏ္ဍနာ-ကျောင်း၊ အိပ်ရာနေရာကို တန်ဆာဆင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဣမဿ ပူတိကာယဿဝါ-ဤပုပ်သော ကိုယ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဗာဟိရာနံ-အပဖြစ်ကုန်သော၊ ပရိက္ခရာနံဝါ-ပရိက္ခရာတို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ မဏ္ဍနာ-နိမ့်ရာအရပ်ကို ပြည့်စေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝိဘူသနာ-တန်ဆာဆင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ကေဠနာ-မြူးပျော်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပဋိကေဠနာ-အဖန်ဖန် မြူးပျော်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ) ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တစာပလ္လာ-ဟောတော်မူအပ်သော လျှပ်ပေါ်လော်လီသူ၏ အဖြစ်မှ၊ ဝိရဟိတော-ကင်း၏။

အပါပပုရေက္ခာရောတိ-ကား၊ အပါပေ-ပါပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-ပါပမှ ကင်းကုန်သော၊ နဝ-ကုန်သော၊ လောကုတ္တရဓမ္မေ-လောကုတ္တရာတရားတို့ကို၊ ပုရတော-ရှေ့၌၊ ကတွာ-၍၊ ဝိစရတိ-လှည့်လည်တတ်၏၊ ဗြာဟ္မညာယ ပဇာယာတိ-ကား၊ သာရိပုတ္တံ ၊ပေ၊ ကဿပါဒိဘေဒါယ-အရှင်သာရိပုတြာ၊ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်၊ အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသော အပြားရှိသော၊ ဗြာဟ္မဏ

ပတ္တမဏ္ဍနာ ၊ပေ၊ ပဋိကေဠနာ။ ။ဗုဒ္ဓကဝတ္ထု ဝိဘင်းပါဠိတော်တည်း။ ဣမဿ ဝါ ပူတိကာယဿ၏ နောက်၌ “ဗာဟိရာနံ ဝါ ပရိက္ခရာနံ မဏ္ဍနာ ဝိဘူသနာ” ဟု ရှိ၏။ ထိုဗာဟိရာနံ ဝါ စသော ပါဠိများကို ပေယျာလမြှုပ်ထားသည်ဟု မှတ်ပါ။ [ရွှေအဆင်း ရှိစေကာမူ ခန္ဓာကိုယ်ကို ပူတိကာယဟု ဆိုရ၏။ ဥပမာ-ပေါင်လုံးလောက် တုတ်၍ မပုပ် မဆွေးဘဲ ခိုင်မာစေကာမူ ဂဠောစိလတာ (ဆင်သမန္ဓယ်) ကို “ပူတိလတာ” ဟု ဆိုရသကဲ့သို့ တည်း။ “ကေဠနာတိ ကိဠနာ၊ ပဋိကေဠနာတိ ပဋိကိဠနာ” ဟု ထိုအဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည်။]

အပါပပုရေက္ခာရော။ ။န + ပါပါ အပါပါ၊ ပုရေ + ကရောတိတိ ပုရေက္ခာရော၊ အပါပေ + ပုရေက္ခာရော အပါပပုရေက္ခာရော၊ ဤသို့ပြုလျှင် ယုတ္တတ္ထသမာသ်တည်း။ နကို ပုရေက္ခာရောနှင့် စပ်၍ “န + ပါပေ + ပုရေက္ခာရော အပါပပုရေက္ခာရော” ဟု ပြုလျှင် အယုတ္တတ္ထသမာသ် ဖြစ်၏။ အပါပ၌ နသည် ပဋိပက္ခအနက်ဟော၊ တစ်နည်း-ဝိရဟအနက်ဟောဟု ဋီကာသစ် ဆိုသည်။ နဝလောကုတ္တရဓမ္မေကား အပါပ၏ အဘိဓေယျတည်း။

ဗြာဟ္မညာယ။ ။ဗြာဟ္မဏဿ + အပစ္စံ ဗြာဟ္မညာ၊ အပစ္စအနက်၌ ယပစ္စည်းသက်၍ ဣကို ဥပြု ဋ္ဌေဘော်လာ၊ အရှင်သာရိပုတြာ၊ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်၊ အရှင်မဟာကဿပ စသော ဗြာဟ္မဏအမျိုးသားတို့ကို သရုပ်ပြသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားသည် အရိယာဗြာဟ္မဏတို့ကို သိဦးမည် မဟုတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဤနည်းသာလျှင် အဋ္ဌကထာ၏ အဘော်ဟု ထင်သည်။ ဤနည်း၌ “ဗြာ” ဟု ဝုဒ္ဓိ ရှိပါစေ။

ဋီကာ။ ။သို့သော် ဋီကာတို့၌ကား အာဝုဒ္ဓိ မပါသော ဗြဟ္မသဒ္ဓါကို သေဋ္ဌအနက်ဟောဟု ယူ၍ “ဗြဟ္မနိ-မြတ်သောဘုရားရှင်၌+ဘဝါ၊ ဗြဟ္မညာ” ဟု ပြု၏။ “ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာတော်ကြောင့် အရိယာဇာတ်အားဖြင့် ဖြစ်သော ပဇာ” ဟူလို၊ (တစ်နည်း) ဗြဟ္မာနော-

ပဇာယ-ဗြာဟ္မဏဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းသည်၊ စ-ဆက်၊ ဧတိဿာယ ပဇာယ-
ဤဗြာဟ္မဏဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းသည်၊ ပုရေက္ခာရော-ရှေ့၌ ပြုအပ်၏၊
(ရှေ့သွားပြုအပ်၏)၊ ဟိ-မှန်၊ အယံ ပဇာ-၀ ဗြာဟ္မဏဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်း
သည်၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ပုရေက္ခတ္တာ-ရှေ့၌ ပြု၍၊ (ရှေ့သွားပြု၍)၊ စရတိ-
လှည့်လည်၏၊ ဣတိ အတ္ထော။

အဝိစ-သည်သာမကသေး၊ အပါပပုရေက္ခာရောတိတိ-ကား၊ ပါပံ-မကောင်း
မှုကို၊ ဝါ-မကောင်းသော အဟိတဒုက္ခကို၊ န ပုရေက္ခာရော-ရှေ့၌ မပြုတတ်၊ ဝါ-
ရှေ့သွား မပြုတတ်၊ ပါပံ-ကို၊ ပုရတော-ရှေ့၌၊ ကတွာ-၍၊ န စရတိ-မလှည့်
လည်တတ်၊ ပါပံ-ကို၊ န ဣစ္ဆတိ-အလိုမရှိတတ်၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ကဿ-အဘယ်
၏၊ အပါပပုရေက္ခာရော-မကောင်းမှုကို ရှေ့၌ မထားသနည်း၊ ဝါ-မကောင်းမှုကို
ရှေ့သွား မပြုသနည်း၊ (ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း၊) [ပုစ္ဆာတစ်ဝါကျဖြစ်၍
“ကဿ” ၏ နောက်၌ ပိုဒ်ရှိပါစေ။] ဗြာဟ္မညာယ-ဗြာဟ္မဏ၏ သားဖြစ်သော၊
ပဇာယ-သတ္တဝါအပေါင်း၏၊ (အပါပပုရေက္ခာရော-မကောင်းမှုကို ရှေ့သွား မပြုပါ၊
ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊) [ဤ၌လည်း ဝိသဇ္ဇန တစ်ဝါကျဖြစ်၍ ပဇာယ
နောက်၌ ပိုဒ်ရှိပါစေ။] အတ္တနာ-မိမိနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ပဋိဝိရဒ္ဓါယ-ဆန့်ကျင်ဘက်
ဖြစ်သော၊ ဗြာဟ္မဏပဇာယပိ-ပုဏ္ဏားမျိုးဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်း၏သော်မှလည်း၊

မြတ်သော ဘုရားရှင်၏ + အပစ္စံ ဗြဟ္မညာ-ဘုရားရှင်၏ စီးပွားကို ပြုခြင်း၊ ဘုရားရှင်ကို
အလေးဂရုပြုခြင်း၊ အဆုံးအမတော်အတိုင်း ကျင့်ခြင်းကြောင့် “ဘုရားရှင်၏ သားတော်ဖြစ်
သော ပဇာ” ဟူလို၊ (တစ်နည်း) ဗြဟ္မံ-မြတ်သော လောကုတ္တရာတရားကို + ဇာနာတိတိ
ဗြဟ္မညာ၊ (ဗြဟ္မသဒ္ဓါပပဒ၊ ဉာဓာတ်-အပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်း၊) ဤသို့ ဝိဂြိုဟ်
၃ မျိုးပြု၍ အရိယာသာဝကဖြစ်သော ပဇာကို အရကောက်သည်။

ပဇာယ ပုရေက္ခာရော။ ။“ပဇာယ၏ စပ်ဖို့ရာ အပါပပုရေက္ခာရောပုဒ်မှ
ပုရေက္ခာရောပုဒ်တစ်စိတ်ကို လိုက်စေရသည်” ဟု သိစေလို၍ “ပဇာယ ပုရေက္ခာရော” ဟု
မိန့်သည်၊ ပဇာယဟူသော အဝုတ္တကတ္တားကြောင့် ပုရေက္ခာရောကိုလည်း “ပုရေ + ကရိယ
တိတိ ပုရေက္ခာရော” ဟု ကမ္မသာဓ်ပြုပါ၊ “အယံ ဟိ ပေ၊ စရတိတိ အတ္ထော” ဟု
ကတ္ထုဝါကျဖြင့် ပြသည်မှာ အဓိပ္ပာယ်ထွ ပြသာတည်း။ [အပါပပုရေက္ခာရောတိ ဧတ္ထ
ပုရေက္ခာရောတိ ပဒံ အဓိကတံ (အထက်၌ ပြုအပ်၏၊ ဝါ-လိုက်စေအပ်၏)၊ ဣတိ ဒေသေတိ
ဧတိဿာယစ ပဇာယ ပုရေက္ခာရောတိ ဣမိနာ-ဋီကာသစ်။]

အဝိစ။ ။ဤနည်း၌ကား အပါပပုရေက္ခာရောသည် ဗြာဟ္မညာယ ပဇာယ၏
သမ္ပန္နိဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ “ဗြဟ္မည” အရလည်း ဗြာဟ္မဏအမျိုးသားတို့ကို ယူရ
ကြောင်းကိုလည်းကောင်း ပြသည်။ “ဗြာဟ္မဏပဇာယ၏ ပါပကို ရှေ့သွား မပြု” ဟူရာ၌
“မကောင်းကျိုးကို မလိုလား” ဟု ဆိုလို၏၊ ထို့ကြောင့် “န ပါပံ ဣစ္ဆတိ” ဟု အဖြောင့်
ဖွင့်သည်။ [ပါပန္တိ ပါပကမ္မံ၊ အဟိတံ ဒုက္ခန္တိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်။]

ဝါ-နှင့်သော်မှလည်း၊ အဝိရုဒ္ဓေါ-မဆန့်ကျင်ပါ။ ဟိတသုခတ္ထိကောယေဝ-စီးပွား ချမ်းသားကို အလိုရှိသည်သာတည်း၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ [“အတ္တနာ သဒ္ဓိ” စသည်ကား “အပါပပုရေက္ခာရော ဗြာဟ္မညာယ ပဇာယ” ၃ ပုဒ်လုံး၏ ပိဏ္ဏတ္ထ တည်း။]

တိရောရဌာတိ-ကား၊ ပရရဌတော-တစ်ပါးသော တိုင်းမှလည်းကောင်း၊ တိရောဇနပဒါတိ-ကား၊ ပရဇနပဒတော-တစ်ပါးသော ဇနပုဒ်မှလည်းကောင်း၊ (အာဂစ္ဆန္တိ ဝပ်) ပဉ္စ ပုစ္ဆိတုံ အာဂစ္ဆန္တိတိ-ကား၊ ခတ္တိယပဏ္ဍိတာဒယောစေဝ- ခတ္တိယပညာရှိ အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒေဝဗြဟ္မဂန္ဓဗ္ဗာဒယော စ-နတ် ဗြဟ္မာ နဂါး ဂန္ဓဗ္ဗနတ် အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စေ- ပြဿနာတို့ကို၊ အဘိသင်္ခရိတွာ-ပြုစီရင်ပြီး၍၊ (အာဂစ္ဆန္တိ ဝပ်) ပုစ္ဆိဿာမ- မေးကုန်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့နည်းသွင်း၍၊ အာဂစ္ဆန္တိ-လာကြကုန်၏၊ တတ္ထ-ထိုလာကြ သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ကေစိ-အချို့ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ပုစ္ဆာယ-မိမိ၏ ပုစ္ဆာ၌၊ ဒေါသံ- အပြစ်ကို၊ (သလ္လက္ခေတွာ) ဝါ-မှတ်ထင်ကုန်၍သော်လည်းကောင်း၊ ဝိသဇန သမ္ပဋိစ္ဆနေ-ဘုရားရှင်၏ အဖြေကို လက်ခံခြင်း၌၊ အသမတ္ထတံ-မစွမ်းနိုင်ကုန် သည်၏ အဖြစ်ကို၊ သလ္လက္ခေတွာဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ အပုစ္ဆိတွာဝ-မမေးမူ၍ သာ၊ တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊ နိသီဒန္တိ-ထိုင်နေကြကုန်၏၊ ကေစိ-တို့သည်၊ ပုစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊ ကေသစိ-အချို့ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ [“ဘဂဝါ-မြတ်စွာ ဘုရား ကိုယ်တော်တိုင်ပင်”ဟု ရှိလျှင် ဋီကာသစ်နှင့် ညီ၏။] ပုစ္ဆာယ-မေးခြင်း၌၊ ဥဿာဟံ-အားတက်သရောကို၊ ဇနေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ ဝိသဇေတိ-ဖြေတော်မူ၏၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ သဗ္ဗေသံပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေသံ- ထိုခတ္တိယပဏ္ဍိတ အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝိမတိယော-တွေးတောခြင်းတို့သည်၊ ဝါ-ယုံမှားသံသယတို့သည်၊ တီရံ-ကမ်းသို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ မဟာသမုဒ္ဒဿ- မဟာသမုဒ္ဒရာ၏၊ ဥမိယော-လှိုင်းတို့သည်၊ ဘိဇ္ဇန္တိ ဝိယ-ကွဲကုန်သကဲ့သို့၊ (တထာ- တူ) ဘဂဝန္တံ-သို့၊ ပတွာ-၍၊ ဘိဇ္ဇန္တိ-ပျက်ကွဲကုန်၏၊ (ဝိမတိတွေ ပြေပျောက်ကုန်၏- ဟူလို့။)

ရဋ္ဌံ, ဇနပဒါ။ ။ ရာဇန္တိ ရာဇာနော ဧတေနာတိ ရဋ္ဌံ-မင်းတို့၏ တင့်တယ် ကြောင်းဖြစ်သော တိုင်းပြည်၊ ရာဇ-ဒိတ္တိယံဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ဇနာ + ပဇန္တိ ဧတ္ထ သုခဇီဝိတံ (ချမ်းသာစွာ အသက်မွေးရခြင်း ရှိသူတို့၏ အဖြစ်သို့) ပါပဏန္တိတိ ဇနပဒါ-ဘေးရန်အန္တရာယ် ကင်းသောကြောင့် လူအများတို့ ချမ်းသာစွာ အသက်မွေးရာ ပြည်နယ်၊ ကာသိတိုင်း ကောသလ တိုင်းကဲ့သို့ “ဇနပုဒ်အများ စုပေါင်းထားသော ဌာနကို “ရဋ္ဌ” ဟု ခေါ်၍၊ ပြည်နယ် ခရိုင် တစ်ခုကို “ဇနပဒ” ဟု ခေါ်သည်။ [ဧကဿ ရဋ္ဌော ရဇ္ဇဘူတာ ကာသိကောသလာဒိ မဟာဇနပဒါ (ရဋ္ဌ)၊ ဧကဿ ရဋ္ဌော ရဇ္ဇေ ဧကေက ကောဌာသဘူတာ ဥတ္တရာပထ ဒက္ခိဏာပထာဒိ ခုဒ္ဒကဇနပဒါ (ဇနပဒေါ)-ငြိသစ်။]

ဧဟိသွာဂတဝါဒီတိ-ကား၊ ဒေဝမနုဿပဗ္ဗဇိတဂဟဋ္ဌေသု-နတ်၊ လူ၊ ရသေ့၊ ရဟန်း၊ လူဝတ်ကြောင်တို့တွင်၊ အတ္တနော-ကိုယ်တော်၏၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊ အာဂတံ-လာသော၊ တံတံ-ထိုထို ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဧဟိ-လာလော၊ သွာဂတံ-ကောင်းသော လာခြင်းတည်း၊ ဣတိဧဝံ-သို့၊ ဝဒတိ-မိန့်တော်မူတတ်၏၊ ဣတိအတ္ထော၊ သခိလောတိ-ကား၊ တတ္ထ၊ ပေ၊ ကဏ္ဍသုခါတိ အာဒိနာ-တတ္ထ၊ ပေ၊ ကဏ္ဍသုခါ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ဝုတ္တသာခလေျေန-ဟောတော်မူအပ်သော ပြေပြစ်သူ၏အဖြစ်နှင့်၊ [ဓမ္မသင်္ဂဏီ နိက္ခေပကဏ္ဍ၌ ဟောတော်မူအပ်သော သာခလျနှင့်၊] သမန္နာဂတော-၏၊ မုဒုဝစနော-နူးညံ့သောစကားရှိတော်မူ၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ [တတ္ထ-ထိုတရားတို့တွင်၊ သာခလျ-သာခလျဟူသည်၊ ကတမံ-အဘယ်နည်း၊ ယာသာဝါစာ-အကြင်စကားသည်၊ နေလာ-အပြစ်မရှိ၊ ကဏ္ဍသုခါ-နားတို့၏ ချမ်းသာကြောင်းတည်း၊ (သာ ဝါစာ-သည်၊ သာခလျ-မည်၏)။]

သမ္မောဒကောတိ-ကား၊ ပဋိသန္တာရကုသလော-ပဋိသန္တာရ၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူ၏၊ အာဂတာဂတာနံ-ရောက်လာကုန် ရောက်လာကုန်သော၊ စတုန္တံ-နံသော၊ ပရိသာနံ-ပရိသတ်တို့အား၊ (“ကထံ ကတ္တာ” ၌စပ်၊) ဝါ-တို့၏၊ (“အဒ္ဓါနဒရထံ” ၌စပ်၊) ကစ္စိ၊ ပေ၊ ယာပနိယန္တိ အာဒိနာ-အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ သဗ္ဗံ-သော၊ အဒ္ဓါနဒရထံ-ရှည်သောခရီးကို လာခဲ့ရခြင်းကြောင့်ပင်ပန်းခြင်းကို၊ [ဒီဃမဂ္ဂါ ဂမန ပရိဿမံ-ရှည်စွာသောခရီးကို လာခဲ့ရခြင်းကြောင့် ပင်ပန်းခြင်းကို-ဋီကာ သစ်။] ဝူပသမေန္တောဝိယ-ငြိမ်းအေးစေသကဲ့သို့၊ ပဌမတရံ-ရှေးဦးစွာ၊ သမ္မော ဒနိယံ-ဝမ်းမြောက်သင့် ဝမ်းမြောက်ထိုက်သော၊ ကထံ-စကားကို၊ ကတ္တာ-ပြုတော် မူတတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ အဘာကုဋိကောတိ-ကား၊ ဧကစ္စေ-အချို့ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သည်၊ ပရိသံ-သို့၊ ပတ္တာ-၍၊ (ရောက်လတ်သော်၊) ထဒ္ဓမုခါ-ခက်ထန်သောမျက်နှာ

ဧဟိသွာဂတဝါဒီ။

။ဧဟိ သွာဂတံ ဣတိ+ဝါဒီ ဧဟိသွာဂတဝါဒီ၊ “ဧဟိ သွာဂတံ ဣတိ+ဝါဒီ” ဟု ဆိုလိုလျက် ကြေနေသော ဣတိနိပါတ်နှင့် သမာသ်စပ်၍ “ဧဟိ သွာဂတဝါဒီ” ဟု ဖြစ်ကြောင်းသိစေလိုသောကြောင့် “သွာဂတံတိ ဧဝံ ဝဒတိ” ဟု ဣတိဧဝံ ထည့်၍ဖွင့်သည်၊ [အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယံ၌ ဣတိနှင့် ဣန္ဒြိယံ စပ်သကဲ့သို့တည်း၊ ထို၌ ဣတိမကြေဘဲ ဤ၌ ဣတိ ကြေခြင်းသာထူး၏။]

အဘာကုဋိကော။

။ဘူသဒ္ဓါသည် “မျက်မှောင်-မျက်ခုံး” အနက်ကို ဟော၏၊ ဘူယာ-မျက်ခုံး၏+ကုဋိ-ကောက်ကွေးခြင်း+ယဿာတိ ဘူကုဋိကော၊ “မျက်ခုံး၏ ကောက်ခြင်း” ဟူသည် မျက်နှာကျုံ့ခြင်း-မျက်နှာရှုံ့ခြင်းတည်း၊ ထိုသို့ မျက်နှာရှုံ့ခြင်းရှိသူကို “ဘူကုဋိက” ဟု ခေါ်၏၊ ဘူ၏ ဥုကို အာပြု၍ “ဘာကုဋိက” ဟု ဖြစ်သည်၊ န+ဘာကုဋိကော အဘာကုဋိကော၊ [န ဗဒ္ဓါ ဘူကုဋိ-သုဗောဓာလင်္ကာရ (၂၀၃) ဝါထာ။]

ရှိကုန်သည်။ သင်္ကေတမုခါ-ရှုံ့တွသောမျက်နှာရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိယထာ-န်သကဲ့သို့၊ ဧဒိသော-ဤကဲ့သို့ရှုအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ န-မဟုတ်၊ ပန-အဟုတ်ကား၊ ပရိသဒဿနေန-ပရိသတ်ကို မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ အဿ-ထိုရဟန်းဂေါတမ၏၊ ဗာလာတပသမ္ပဿေန-တက်သစ်စနေ၏ အတွေ့ကြောင့်၊ (နေအရုဏ်၏ အတွေ့ကြောင့်) ပဒုမံ-ပဒုမ္မာကြာပန်းသည်၊ ဝိကသတိဝိယ-ပွင့်သကဲ့သို့၊ မုခပဒုမံ-မျက်နှာတော်တည်းဟူသော ပဒုမ္မာကြာပန်းသည်၊ ဝိကသတိ-ပွင့်လန်း၏၊ [“ဝိကသတိ” နေရာ၌ “ဝိကသိတံ” ဟုလည်း အချို့စာအုပ်၌ ရှိ၏၊] ပုဏ္ဏစန္ဒသဿိရိကံ-လပြည့်ဝန်း၏ အသရေနှင့်တူသော အသရေရှိသည်၊ ဟောတိ၊ [ပုဏ္ဏစန္ဒသ သိရိယာသမာနာ သိရိ ဧတဿာတိ ပုဏ္ဏစန္ဒသဿိရိကံ၊ သကို “သမာနာ” ဟု ဖွင့်သည်၊ အချို့စာအုပ်၌ “သဿိရိကံ ဝိယ” ဟု ဝိယပါသည်ကား ပိုသည်၊ သဿိရိကံ၌ သသဒ္ဒါက သမာနအနက်ကို ဟောပြီးဖြစ်သောကြောင့်တည်း။]

ဥတ္တာနမုခေါတိ-ကား၊ ဧကစ္စေ-အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ နိကုဇ္ဈိတမုခါ ဝိယ-မှောက်အပ်သော မျက်နှာရှိကုန်သကဲ့သို့၊ သမ္ပတ္တာယ-ရောက်လာသော၊ ပရိသာယ-ပရိသတ်အား၊ ကိပ္ပိ-ဘာစကားကိုမျှ၊ န ကထေန္တိယထာ-မပြောဆိုကုန်သကဲ့သို့၊ အတိဒုလ္လဘကထာ-အလွန်ခဲယဉ်းသဖြင့်ရအပ်သောစကားရှိကုန်သည်၊ (အလွန်ရခဲသော စကားရှိကုန်သည်) ဟောန္တိ ယထာ-ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝရူပေါ-ဤသို့သဘောရှိသည်၊ န-မဟုတ်၊ ပန-အဟုတ်ကား၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ သုလဘကထော - လွယ်ကူစွာရအပ်သော စကားရှိသည်၊ (ဟောတိ) တဿ-ထိုရဟန်းဂေါတမ၏၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊ အာဂတာဂတာနံ-ရောက်လာ

သင်္ကေတမုခါ။

။ဘာကုဋ်ကို “သင်္ကေတ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ကုဋ်ဓာတ်သည်၊ ကောက်ခြင်း၊ ကွေးခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ကုဋ်တိတိ ကုဋ်တံ၊ သုဠှ+ကုဋ်တံ သင်္ကေတံ၊ သင်္ကေတံ (လွန်စွာကောက်သော၊ ဝါ-ရှုံ့တွသော)+မုခံ ယေသံတိ သင်္ကေတမုခါ။

နိကုဇ္ဈိတမုခါဝိယ။

။ဥတ္တာနမုခေါပြောင်းပြန်ဖြစ်သောကြောင့် မုခကို “မျက်နှာ” ဟု ပေးသည်၊ မျက်နှာကို အောက်၌မှောက်ထားသကဲ့သို့ ဘာစကားကိုမျှ မပြောတော့၊ ယခုခေတ်၌လည်း စကားမပြောလိုသောအခါ မျက်နှာကို အောက်စိုက်ထားတတ်ကြသည်၊ [နိကုဇ္ဈိတံ+မုခံ ယေသံတိ နိကုဇ္ဈိတမုခါ၊ ကုဋ် ဒွေဘော်မလို့။]

ဋီကာသစ်။

။ဧတ္ထ ပန ဧဟိသွာဂတဝါဒီတိ ဣမိနာ သုခသမ္ဘာသပုဗ္ဗကံ ဝိယ ဝါဒီတံ ဒဿေတိ၊ သခိလောတိ ဣမိနာ သဏှဝါစတံ၊ သမ္မောဒကောတိ ဣမိနာ ပဋိသန္ဓာရကုသလတံ၊ အဘာကုဋ်ကောတိ ဣမိနာ သဗ္ဗတ္ထေဝ ဝိပုသန္ဓမုခတံ၊ ဥတ္တာန မုခေါတိ ဣမိနာ သုခသလ္လာပတံ၊ ပုဗ္ဗဘာသီတိ ဣမိနာ မ္မောနုဂ္ဂဟဿ ဩကာသကရဏေန တိတဇ္ဈာသယတံ ဒဿေတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ရောက်လာကုန်သော သူတို့၏၊ (ဝိပဋ္ဌိသာရော-၌စပ်၊) ကသွာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ မယံ-ငါတို့သည်၊ ဣဓ-ဤရဟန်းဂေါတမ၏အထံသို့၊ (စကားမပြောသော ရဟန်းဂေါတမအထံသို့) အာဂတာ-လာမိကုန်သနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိပဋ္ဌိသာရော-နှလုံးမသာမယာခြင်းသည်၊ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ-မဖြစ်၊ ပန-အန္တယကား၊ ဓမ္မံ-တရားကို၊ သုတ္တာ-နာရ၍၊ အတ္တမနာဝ-မိမိစိတ်ရှိကုန်သည်သာ၊ ဝါ-နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ကုန်သည်သာ၊ ဟောန္တိ-န်၏၊ ဣတိ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ဒဿေတိ-ပြ၏။

ပုဗ္ဗဘာသီတိ-ကား၊ ဘာသန္တောစ-စကားပြောပြန်သော်လည်း၊ ပဌမတရံ-ရှေးဦးစွာ၊ ဘာသတိ-ပြောဆိုတတ်၏၊ တံစ-ထိုစကားကိုလည်း၊ ကာလယုတ္တံ-အချိန်ကာလနှင့်သင့်လျော်သော၊ မမာဏယုတ္တံ-အတိုင်းအရှည်နှင့်ယှဉ်သော၊ အတ္တနိဿိတမေဝ-အစီးအပွားကိုမှီသော စကားကိုသာ၊ ဘာသတိ-၏။

နတသ္မိ ဂါမေဝါတိ (ဧတ္ထ)-၌၊ (ဂုဠတ္ထံ-လျှို့ဝှက်တိမ်မြုပ်သောအနက်ကို) ကိရ (ဥဒ္ဓရိတွာ ဒဿေမိ)-ထုတ်၍ပြဦးအံ့၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ပဋိဝသတိ-သီတင်းသုံးတော်မူ၏၊ တတ္ထ-၌၊ မဟေသက္ခာ-ကြီးသောအစိုးရခြင်းရှိသူတို့ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-တန်ခိုးကြီးကုန်သော၊ ဒေဝတာ-နတ်တို့သည်၊ အာရက္ခံ-အစောင့်အရှောက်ကို၊ ဂဏန္တိ-ယူကြကုန်၏၊ [မဟေသက္ခာ-ပုဒ်ပြီးပုံကို “ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ ဝေရုဇ္ဈကဏ္ဍ အရဟံဂုဏ်တော်အဖွင့်၌” ရှုပါ။] တာ-ထိုမဟေသက္ခာနတ်တို့ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ မနုဿာနံ-လူတို့၏၊ ဥပဒ္ဒဝေါ- (ကပ်၍ နှိပ်စက်တတ်သော) ဘေးရန်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဟိ-မှန်၊ ပံသုပိသာစကာ ဒယောဇေ-မြေမှုန်ကိုမှီသော ဘီလူးအစရှိသော သတ္တဝါတို့သည်သာ၊ ဝါ-မြေမှုန်ဘီလူး အစရှိသော သတ္တဝါတို့သည်သာ၊ မနုဿေ-လူတို့ကို၊ ဝိဟေဌေန္တိ-ညှဉ်းဆဲကြကုန်၏၊ တေ-ထိုမြေမှုန်ဘီလူး အစရှိသည်တို့သည်၊ တာသံ-ထိုမဟေသက္ခာနတ်တို့၏၊ အာနုဘာဝေန-အာနုဘော်ကြောင့်၊ ဒုရံ-အဝေးသို့၊ အပတ္တမန္တိ-ဖဲသွားကြရကုန်၏၊ အပိစ-သည်သာမကသေး၊ ဘဂဝတော-၏၊ မေတ္တာဗလေနပိ-မေတ္တာတော်၏ အစွမ်းကြောင့်လည်း၊ အမနုဿာ-လူနှင့်တူသော နတ်၊ ဘီလူး၊ ပြိတ္တာတို့သည်၊ မနုဿေ-တို့ကို၊ န ဝိဟေဌေန္တိ-မညှဉ်းဆဲနိုင်ကြကုန်။

ပံသုပိသာစကာဒယော။

။ပံသုနိဿိတ ပိသာစကာဒယောဇေ-မြေကိုမှီနေကြ

သော မြေဘုတ်ဘီလူးအစရှိသည်တို့သာ၊ အာဒိသဒ္ဓေန ဘူတ-(ဘုတ် ပြိတ္တာ တစ္ဆေ) ရက္ခသာဒိနံ- (ရက္ခိသ်ဘီလူး) အစရှိသည်တို့ကို၊ ဂဟဏံ-ဋီကာသစ်၊ ပံသုပိသာစကာကိုကြည့်၍ “မြေမှုန် ဘီလူး” ဟု ပေးလိုက်သည်၊ “မြေဘုတ်ဘီလူး” ဟု ပြောရိုးရှိ၏၊ ထိုသူတို့ကို “ကုမ္ဘဏ္ဍောစ ပိသာစာဒိ၊ နိဒ္ဒိဌာ ဒေဝယောနိယော” ဟူသော အဘိဓာန် (၁၃) ၌ “နတ်အမျိုးအစား” ဟု ဆိုသည်။

သဃီတိအာဒိသု-အစရှိသော ပုဒ်တို့၌ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော) အဿ-
ထိုရဟန်းဂေါတမ၏။ အနုသာသိတဗ္ဗော-သွန်သင်ထိုက်သော၊ သံယော-ဝေနေယျ
သတ္တဝါအပေါင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ-ထိုသို့သွန်သင်ထိုက်သော ဝေနေယျသတ္တဝါ
အပေါင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော၊) သဃီ-မည်၏။ ဝါ-နည်း၊ အဿ-
၏။ သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ ဥပ္ပါဒိတော-ဖြစ်စေအပ်ပြီးသော၊ သံယော-အရိယာသံဃာ
တော်သည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ - ထိုသို့ကိုယ်တိုင် ဖြစ်အပ်ပြီးသော အရိယာသံဃာ
ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော၊) သဃီ-မည်၏။

အဿ-ထိုရဟန်းဂေါတမ၏။ တာဒိသောဝ-ထိုကဲ့သို့ရှုအပ်သည်သာလျှင်
ဖြစ်သော၊ ဂဏော-သယံ ဥပ္ပါဒိတဂိုဏ်းသည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ-ထိုသို့သယံ ဥပ္ပါဒိတ
ဂိုဏ်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော၊) ဂဏီ-မည်၏။ ဝါ-နည်း၊ ဧတံ-ဤဂဏီ
ဟူသော ပုဒ်သည်။ ပုရိမပဒဿဝ-ရှေ့သဃီဟူသော ပုဒ်၏ပင်၊ ဝေဝစနံ-ဝေဝုဏ်
ပရိယာယ်၊ စကားလွယ်တည်း။

အနုသာသိတဗ္ဗော။ ။အနုသာသိတဗ္ဗောကို သံယော၌ စပ်၍ “ဆုံးမထိုက်သော
(ဆုံးမစရာဖြစ်သော) အပေါင်း” ဟု အနက်မှတ်ပါ။ “ဆုံးမထိုက်သော အပေါင်း” ဟူသည်
ရဟန်းဖြစ်စေ၊ လူ-နတ်ဖြစ်စေ ဆုံးမထိုက်သော ဝိနေယျသတ္တဝါ အပေါင်းတည်း။ ဤနည်း၌
အနုသာသိတဗ္ဗောဟု တဗ္ဗပစ္စည်းဖြင့် ဆိုသောကြောင့် ဆုံးမထိုက်သော ဝိနေယျအားလုံးကို
ယူရသည်။

သယံ ဝါ ဥပ္ပါဒိတော။ ။ဤနည်း၌ အတိတ်ဟော တပစ္စည်းဖြင့် ဆိုသော
ကြောင့် ကိုယ်တော်တိုင် ဖြစ်စေအပ်ပြီးသော အရိယသံဃာကို ယူစေလိုကြောင်း ထင်ရှား၏။
[သယံ ဥပ္ပါဒိတ သံယောနာမ နိဗ္ဗတ္တိတ (ပုထုဇဉ်တို့မှ နစ်စေအပ်ပြီးသော-အဆီအနှစ်
ထုတ်သကဲ့သို့ ထုတ်ယူအပ်ပြီးသော) အရိယပုဂ္ဂလသမူဟော၊-ဋီကာသစ်။]

တာဒိသော ဝါဿ။ ။ [အချို့စာအုပ်၌ “တာဒိသော စဿ” ဟု ရှိ၏။ ဋီကာ
တို့၌ “တာဒိသော ဝါဿ” ဟု ရှိသည်။] တာဒိသောဖြင့် သယံ ဥပ္ပါဒိတောဟူသော အခြားမဲ့
အနက်ကို ညွှန်ပြသည်။ ဧဝံဖြင့်ကား အနုသာသိတဗ္ဗောကို ကန့်သည်။ [တာဒိသောတိ ဣမိနာ
သယံဝါ ဥပ္ပါဒိတောတိ ဝုတ္တဝိကပ္ပောဧဝ ပစ္စာမဋ္ဌော၊ (ကသ္မာ၊) အနန္တရဿ ဝိမိ ပဋိသေဓော
ဝါတိ ကတ္တာ-အခြားမဲ့အနက်ကို စီရင်ခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ တားမြစ်ခြင်းသော်လည်း
ကောင်း ဖြစ်ရ၏ဟု ပရိဘာသာရှိသောကြောင့်တည်း၊-ဋီကာသစ်။]

ပုရိမပဒဿဝ ဝါ။ ။ဤနည်း၌ကား သဃီနှင့် ဂဏီသည် ပရိယာယ်သဒ္ဒါမျှ
သာ ဖြစ်သောကြောင့် ဂဏအရ၌ အနုသာသိတဗ္ဗဂဏကိုလည်းကောင်း၊ သယံ ဥပ္ပါဒိတအရိယ
သံဃဂဏကိုလည်းကောင်း ယူရသည်။ ဤသို့လျှင် ရှေ့နည်း၌ တာဒိသောဖြင့် အရိယသံဃ
ဂဏကိုသာ ယူရခြင်း၊ ဤနည်း၌ အနုသာသိတဗ္ဗဂဏ၊ သယံ ဥပ္ပါဒိတအရိယဂဏကို ယူရခြင်း
သည် နည်း ၂ ပါး၏ အထူးတည်း။ [တာဒိသောဝါတိ ဣမိနာ သယံဝါတိ အာဒိနာ ဝုတ္တ
ဝိကပ္ပေါ ဧဝ ပစ္စာမဋ္ဌောတိ၊ (ထို့ကြောင့် ပုရိမပဒဿဝါတိ ဝိကပ္ပန္တရဂ္ဂဏံ-၂ မျိုးလုံးကို ယူဖို့ရာ
ဝိကပ်တစ်မျိုး ယူခြင်းဖြစ်၏)-ဋီကာ။]

အာစာရသိက္ခာပနဝသေန-အကျင့်ကို သင်စေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဂဏဿ-ဂိုဏ်း၏၊ အာစရိယော-ဆရာတည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဂဏာစရိယော-ယမည်၏၊ ပုထုတိတ္ထကရာနန္တိ-ကား၊ ဗဟူနံ-ကုန်သော၊ တိတ္ထကရာနံ-အယူကို ပြုတတ်ကုန်သော ဆရာတို့တွင်၊ (“အဂ္ဂံ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်။)

ယထာဝါ တထာဝါတိ-ကား၊ ယေနဝါ တေနဝါ-အမှတ်မထား၊ တစ်ပါးပါးသော (ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော၊) အစေလကောဒိမတ္တကေနပိ-အဝတ် မရှိသူ၏ အဖြစ် အစရှိသည်မျှလည်းဖြစ်သော၊ ကာရဏေန-အကြောင်းကြောင့်၊ (“သမုဒါဂစ္ဆတိ”၌ စပ်၊) သမုဒါဂစ္ဆတိတိ-ကား၊ သမန္တတော-ပတ်ဝန်းကျင်မှ၊ ဥပဂစ္ဆတိ-ကပ်ရောက်၏၊ အဘိဓမ္မတိ-တိုးပွား၏။

အတိထိ နော တေ ဟောန္တိတိ-ကား၊ တေ-ထိုသမဏတို့သည်၊ ဝါ-ထိုဗြာဟ္မဏတို့သည်၊ [ပါဠိတော်၌ “သမဏ၊ ဗြာဟ္မဏ” ဟု ၂ မျိုး ရှိသည်။] အမှာကံ-ငါတို့၏၊ အာဂန္တုကာ-ဧည့်သည်တို့သည်၊ နဝကာ-အသစ်တို့သည်၊ ပါဟုနကာ-ဧည့်သည်အလိုငှာ စီမံအပ်သော အလှူကို ခံယူထိုက်သူတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။

ဂဏာစရိယော။ ။အာစာရသိက္ခာပနဝသေနဖြင့် အာစရိယောပုဒ်၏ သဒ္ဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ် (သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း) ကို ပြသည်။ “အာစာရံ + သိက္ခာပေတိတိ အာစရိယော-ကောင်းသောအကျင့်ကို + သင်စေတတ်သောကြောင့် အာစရိယမည်၏” ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ သိက္ခာပေတိအနက်၌ ဣယပစ္စည်း၊ စာ၌လည်း ရသပြု။

ယထာဝါ၊ ပေ၊ သမုဒါဂစ္ဆတိ။ ။ယထာဝါ တထာဝါကို “ယေနဝါ တေနဝါ” ဟု ဖွင့်၍၊ “အစေလကောဒိမတ္တကေနပိ ကာရဏေန” ဟု သရုပ်ဖော်သည်။ ပူရဏကဿပစသော တိတ္ထိဆရာကြီးတို့မှာ သင့်သလို တော်သလိုဖြစ်သောအကြောင်းကြောင့် (အဝတ် မဝတ်ခြင်း စသော ဂုဏ်ကြောင့်လည်း) “ယသော သမုဒါဂစ္ဆတိ ယထာ-အကျော်အစောသည် ပတ်ဝန်းကျင်မှ ကပ်ရောက်လာသကဲ့သို့၊ ရဟန်းဂေါတမမှာ ထိုသို့ ကပ်ရောက်လာသည် မဟုတ်ပါ” ဟု ဆိုလိုသည်။

အတိထိ။ ။အတန္တိ ဂစ္ဆန္တိ (အမြဲ မနေတတ်ဘဲ တသွားတည်း သွားနေတတ်ကုန်၏) ဣတိ အတိထိ၊ အတ-ဂတိမှိဟူသော ဓာတ်နောင် ဣထိနံပစ္စည်းဟု ထောမနိမိ၌ ဆို၏။ “အာဂစ္ဆတိတိ အာဂန္တုကော” နှင့် သဘောတူသောကြောင့် “အာဂန္တုကာ” ဟု ဖွင့်၍ “နဝကာ-ပါဟုနကာ” ဟု သရုပ်ဖော်သည်။

နဝကာ ပါဟုနကာ။ ။နဝကာတိ အဘိနဝါ (ယခုမှ ရောက်လာသည်ဖြစ်၍ အသစ်ဖြစ်ကုန်သော)-ဋီကာသစ်၊ အာဂန္တုကတ္ထာယ ပကာရေန ဟူယတေတိ ပါဟုနံ၊ ပ + ဟု + ယု၊ ပ၏ အကို အာပြု၊ အာဂန္တုကတို့အတွက် အပြားအားဖြင့် ပေးထိုက်သော စားသောက်ဖွယ်၊ ပါဟုနံ ဂုစ္စတိ ဒိသာ ဝိဒိသတော အာဂတာနံ ပိယမနာပါနံ ဉာတိမိတ္တာန မတ္တာယ သတ္တာရေန ပဋိယတ္တိ အာဂန္တုကဒါနံ၊-ဝိသုဒ္ဓိမဂ် သံဃာနုဿတိ၊ ပါဟုနံအရဟန္တိတိ ပါဟုနကာ၊ အရဟတိအနက်၌ ကပစ္စည်း၊ ဋီကာသစ်၌ ပါဟုနံကို ပဟေဏကံ (လက်ဆောင်) ဟု ဖွင့်သည်ကိုကား စဉ်းစားပါ။

ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ပရိယာပုဏာမိတိ-ကား၊ ဇာနာမိ-သိပါ၏။ အပရိမာဏ
ဝဏ္ဏောတိ-ကား၊ တထာဇ္ဈပေနဝ-ထိုသို့သဘောရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော။
[ထို့မျှ လောက် ဂုဏ်ပေါင်းစုံသည်သာလျှင်ဖြစ်သော။] သဗ္ဗညုနာပိ-
သဗ္ဗညုဘုရားရှင် သည်သော်မှလည်း၊ အပ္ပမေယျဝဏ္ဏော-မနှိုင်းယှဉ်အပ်
မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော ဂုဏ်ရှိ တော်မူ၏။ မာဒိသေန - ငါကဲ့ သို့ ရှု အပ် သော
ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပဂေဝ - ရှေးဦးမစွ အစကပင်၊ (အပ္ပမေယျဝဏ္ဏော-မနှိုင်းယှဉ်အပ်
မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော ဂုဏ်ရှိတော်မူ ၏။) (တစ်နည်း) မာဒိသေန-သည်၊
အပ္ပမေယျဝဏ္ဏဘာဝေ-မနှိုင်းယှဉ်အပ် မနှိုင်း ယှဉ်နိုင်သော ဂုဏ်ရှိတော်မူသည်၏
အဖြစ်၌၊ ပဂေဝ-အဘယ်မှာ ဆိုဖွယ်ရာရှိပါ တော့အံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊
ဒဿေတိ-ပြ၏။

စ-သာဓကကား၊ ဗုဒ္ဓေါပိ၊ ပေ၊ တထာဂတဿာတိ-ဟူသော၊ ဧတံ-ဤဂါထာ
စကားကို၊ (အဋ္ဌကထာစရိယေဟိ) ပိ-ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်လည်း၊ ဝုတ္တံ-
မိန့်ဆိုအပ်ပြီ၊ [ဂါထာနက်။ ။ ဗုဒ္ဓေါပိ-ဘုရားတစ်ဆူသည်သော်မှလည်း၊
ဗုဒ္ဓဿ-ဘုရားတစ်ဆူ၏၊ ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်တော်ကို၊ ကပ္ပံပိ-အာယုကပ်ပတ်လုံးလည်း၊
(အသက်တမ်းကုန်အောင်လည်း) အညံ-အခြားသော တရားစကားကို၊ အဘာသ
မာနော-ပြောဟောတော်မမူဘဲ၊ စေ ဘဏေယျ-အကယ်၍ မိန့်တော်မူအံ့၊ (ဧဝံ
သတိပိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပါသော်လည်း၊ (န ဒီယေထ၌ စပ်)၊ စိရံ-ကြာမြင့်စွာသော
ကာလ၌၊ ကပ္ပော-အာယုကပ်သည်၊ ဒီယေထ-ကုန်ခန်းရာ၏၊ ဒီယမန္တရေ-ရှည်စွာ
သော ကာလအတွင်း၌၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝဏ္ဏော-ဂုဏ်တော်
သည်၊ န ဒီယေထ-မကုန် ခန်းနိုင် ရာ။] (ဋီကာနောက်နည်းအလို
“စိရဒီယမန္တရေ-

ပရိယာပုဏာမိ။

။အခြားနေရာ၌ ပရိ + အာပဓာတ် ဥဏာပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော
“ပရိယာပုဏ” သဒ္ဒါသည် သင်ယူခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ဤ၌ကား ထိုသင်ယူခြင်းအနက်၏
မသင့်သောကြောင့် အာပဓာတ်၏အတွက် ဇာနန အနက်ကိုသာ ပြလို၍ “ဇာနာမိ” ဟု
ဖွင့်သည်။ [ပရိစ္ဆိန္နိတု-ပိုင်းခြားခြင်းငှာ၊ ဇာနာမိ၊ ဓာတွတ္ထမတ္တံ ပန ဒဿေတံ (ပရိဥပသာရ
အနက်မပါသော အာပဓာတ်၏ အနက်မျှကိုသာ ပြခြင်းငှာ) ဇာနာမိတိ ဝုတ္တံ၊ ပရိအတွက်
ပရိစ္ဆိန္နနအနက်နှင့် တကွပေးလျှင် “ပရိယာပုဏာမိ-ပိုင်းခြားခြင်းငှာ+သိပါ၏” ဟု ပေးပါ။
“ပိုင်းပိုင်းခြားခြား၊ ကွဲကွဲပြားပြား ပြောဆိုဖို့ရာ ဤမျှလောက်သာ သိပါ၏” ဟူလို။]

ဂါထာ။

။“ဘုရားတစ်ဆူက ဘုရားတစ်ဆူ၏ဂုဏ်တော်ကို အကယ်၍ မိန့်တော်မူ
လျှင်” ဟု ကြံဆ၍ အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုအပ်သော ပရိကပ္ပ စကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဧဝံ
ဘဏေယျ” ဟု ပရိကပ္ပဇောတက စေသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုသည်။ ကပ္ပန္တိ အာယုကပ္ပံ (ထိုခေတ်လူတို့၏
အသက်တမ်းကို အာယုကပ်ဟု ခေါ်၏)။ . . စိရံတိ စိရကာလေ၊ ဒီယမန္တရေ ဒီယကာလန္တရေပိ
တထာဂတဿ ဝဏ္ဏော န ဒီယေထာတိ ယောဇနာ၊-ဋီကာသစ်၊ “စိရံ” ၌ ဆန်းကြောင့် နိဂ္ဂဟိတံ
ကျေ၊ (တစ်နည်း) စိရဒီယဖြင့် အတိစိရကာလကိုပြ၏။ ဤနည်း၌ ဤပုဒ်ကို “ဒီယေထ၌လည်း
ကောင်း၊ န ဒီယေထ၌လည်းကောင်း” ။ ချက်စပ်ပါ။

အလွန်ကြာမြင့်စွာသောကာလအတွင်း၌၊ ကပေါဒီယေထ၊ တထာဂတဿ ဝဏ္ဏော န ဒီယေထ” ဟုလည်း တစ်နည်းပေးပါ။)]

ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ သတ္တု-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဣမံ ဂုဏကထံ-ဤဂုဏ်တော် စကားကို၊ သုတ္တာ-ကြားရ၍၊ တေ ပြာဟ္မဏာ-ထိုပုဏ္ဏားတို့သည်၊ စိန္တယိသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သောဏာဒဏ္ဍော-သော၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ သမဏဿ၊ ဂေါတမဿ-၏၊ ဝဏ္ဏေ-ဂုဏ်တို့ကို၊ ဘဏတိ-ပြောဆို ၏၊ တထာ-ထိုပြောဆိုအပ်တိုင်းသောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သောဘဝံ ဂေါတမော သည်၊ အနောမဂုဏော-မယုတ်လျော့သောဂုဏ်ရှိ၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-သို့က လောက်၊ တဿ - ထိုအရှင်ဂေါတမ၏၊ ဂုဏေ-တို့ကို၊ ဇာနဗာဓနန-သိသော၊ အာစရိယေန-ဆရာသည်၊ အတိစိရံ-အလွန်ကြာမြင့်စွာ၊ အဓိဝါသိတံ-အောင် အည်း သည်းခံအပ်ပြီ၊ (မသွားဘဲ အောင်နေရရာပြီ) ယန္တ-ယခု၊ နံ-ထိုဆရာကို၊ အနုဝတ္ထာမ-အစဉ်လိုက်ကြကုန်စို့၊ ဣတိ-သို့၊ (စိန္တယိသု-ကြကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့ ကြပြီး၍၊ ဤနေရာမျိုး၌ ဣတိတစ်လုံးအကြေကြသည်၊) အနုဝတ္ထိသု-အစဉ် လိုက်ကြကုန်ပြီ၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဧဝံ ဂုတ္တေ တေ ပြာဟ္မဏာတိ အာဒိ-အစ ရှိသော စကားကို၊ (အာယသ္မာတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန၊) ဂုတ္တံ-လျှောက်အပ်ပြီ။

ဋီကာသစ်။

။စိရန္တိ စေတ္တ ဝတ္တဗ္ဗေပိ ဆန္ဒဟာနိဘယာ ရဿတ္တံ နိဂ္ဂဟိတ လောပေါ-ဣန္ဒ ဝဇီရာဂါထာပါဒဖြစ်၍ ဆန်းပျက်မည် စိုးသောကြောင့် ရံ၌ ရဿဖြစ်အောင် နိဂ္ဂဟိတကို ချေထားသည်၊ အတိဒီယကာလံ ဝါ သန္ဓာယ စိရဒီယမန္တရေတိ ဂုတ္တံ ဥဘယတ္ထ သမ္ပန္နိတဗ္ဗမေတံ-ဤနည်း၌ကား “စိရဒီယ” ဟု တစ်ပုဒ်ထည်းဖြစ်ရမည်၊ ဒီယေထ၊ န ဒီယေထ တို့၌ စပ်ပါ၊ ဒီယမန္တရေ၌ ဂရ ၂ လုံး ရှိရမည်ဖြစ်သောကြောင့် အက္ခရာတစ်လုံးပိုနေသည်၊ ကိရိယာရဟာဒီယောဂေဝိယစ အန္တရယောဂေ အဓိကက္ခရာပါဒေါ အနုပဝဇ္ဇော-ထိုသို့ပိုရာ၌ ကိရိယာပုဒ်ဝယ် အက္ခရာတစ်လုံး ပိုသော်လည်း အပြစ်မရှိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အရဟ ပုဒ်ဝယ် အက္ခရာတစ်လုံးပိုသော်လည်း အပြစ်မရှိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မန္တရေ၌ ရ တစ်လုံး ပိုသော်လည်း အပြစ်မရှိ ဟု ဋီကာသစ်ဆိုလိုသည်၊ သို့သော်-တတိယပါဒသည် ဣန္ဒဝသပါဒဟု ယူလျှင် အက္ခရာတစ်လုံးမျှ မပိုပါ။

မှတ်ချက်။

။ကိရိယသည် သက္ကတ၌ ရံနှင့် ယတွဲ၍ “ကရိယ” ဟု ရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ အရဟလည်း ရံနှင့်ဟ တွဲ၍ “အရဟ” ဟု ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း သက္ကတ၌ မပိုပါ၊ ထိုမှယူထားသောကြောင့် ပါဠိ၌သာ အက္ခရာတစ်လုံးပိုပါသည်၊ ထိုသို့ပိုသော် လည်း သက္ကတပုဒ်ရင်းအတိုင်း ရံနှင့် ယကိုလည်းကောင်း၊ ရံနှင့် ဟကိုလည်းကောင်း စာလုံး ချင်းပေါင်း၍ ယူနိုင်သောကြောင့် အပြစ်မရှိပါ၊ အန္တရေပုဒ်၌ကား ထိုကဲ့သို့ပေါင်း၍ မရသော ကြောင့် အပြစ်မရှိသည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ထိုတတိယပါဒကို ဣန္ဒဝသပါဒဟု ဆိုမှ သင့်မည်၊ ထိုဂါထာကိုလည်း ဥပဇာတိဂါထာဟု မှတ်ပါ။

တတ္ထ-ထိုတေ ပြာဟ္မဏာ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ အလမေဝါတိ-ကား၊ ယုတ္တမေဝ-သင့်လျော်သည်သာ၊ [အလံသဒ္ဓါ၏ အရဟအနက်၊ ပဋိက္ခေပအနက်၊ ဘူသနအနက်တို့တွင် အရဟအနက်ဟု သိစေသည်။] အပိပုဋ္ဌောသေနာတိ (ဧတ္ထ)-ပါဌ်၌၊ ပါထေယျ-လမ်းစာရိက္ခာကို၊ ပုဋ္ဌောသံ-သဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ [လမ်းခရီး၏ စီးပွားဖြစ်သောကြောင့် လမ်း၌ စားစရာရိက္ခာကို ပါထေယျဟု ခေါ်၏၊ ပထဿ+ဟိတံ ပါထေယျ။] တံ-ထိုလမ်းစာရိက္ခာကို၊ ဂဟေတွာပိ-ယူ၍လည်း၊ ဥပသင်္ကမိတုံ-ချဉ်းကပ်ခြင်းငှာ၊ ယုတ္တမေဝ-သင့်လျော်သည်သာ၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ပုဋ္ဌသေနာတိပိ-နဟူ၍လည်း၊ ပါဌော-ပါဠိတော်ပါဌ်သည်၊ (အတ္ထိ) တဿ-ထိုပုဋ္ဌသေနပါဌ်၏၊ အတ္ထော-အနက်ကား၊ အဿ-ထိုအမျိုးကောင်းသား၏၊ အံသေ-ပခုံး၌၊ ပုဋ္ဌော-ရိက္ခာထုပ်သည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ-ထိုသို့ပခုံး၌ ရိက္ခာထုပ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော) ပုဋ္ဌသော-သမည်၏၊ တေန-ထိုအမျိုးကောင်းသားသည်၊ ပုဋ္ဌသေန-ပခုံး၌ ရိက္ခာထုပ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာပိ-၍လည်း၊ “ဥပသင်္ကမိတုံ အလမေဝ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်)၊ ဟိ-ထင်ရှားအောင် ပြဦးအံ့၊ အံသေန-ဖြင့်၊ ပါထေယျပုဋ္ဌ-လမ်းစာရိက္ခာထုပ်ကို၊ ဝဟန္တေနာပိ-ဆောင်ယူလျက်လည်း၊ (“ဥပသင်္ကမိတုံ အလမေဝ”၌ စပ်) ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ပုဋ္ဌောသေန။ ။ပုဋ္ဌသဒ္ဓါသည် အထုပ်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ အသိတဗ္ဗဘက္ခိတဗ္ဗ-စားထိုက်၏၊ ဣတိ အာသံ၊ ပုဋ္ဌေန-အထုပ်ဖြင့် + နေတွာ-ဆောင်ယူ၍ + အာသံ-စားထိုက်သော ရိက္ခာတည်း၊ ပုဋ္ဌောသံ-ကွာ၊ ဤသို့အနက်ဖြစ်သောကြောင့် “ပုဋ္ဌောသံ ဝုစ္စတိ ပါထေယျ” ဟု ဖွင့်သည်။ [ပုဋ္ဌာသဟု ဆိုလိုလျက် အာကို ဩပြုဟု ကြိပါ၊ နေတွာပုဒ်လည်း အကျေကြိပါ။]

တံ ဂဟေတွာပိ။ ။ဤပါဌ်ဖြင့် ပုဋ္ဌောသေန၌ နာဝိဘတ်သည် ဣတ္ထမ္မတလက္ခဏအနက်ဟောဟု ပြ၏၊ မှန်၏-ဣတ္ထမ္မတလက္ခဏသည် ကြိယာဝိသေသန သဘောရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဂဟေတွာ” ဟု ကြိယာဝိသေသနဖြင့် ဖွင့်သည်၊ အပိပုဋ္ဌောသေန၏ အဖွင့်ဖြစ်သောကြောင့် “ဂဟေတွာပိ” ဟု ဂရဟဇာတက အပိသဒ္ဓါ ရှိရသည်၊ အချို့စာအုပ်၌ ပိသဒ္ဓါ ကျနေ၏။

ပုဋ္ဌသေန။ ။အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဝိဂ္ဂဟပြု၍ “ပခုံး၌ + အထုပ်ရှိသူ (ရိက္ခာအထုပ်ကို လွယ်ထားသူ)” ဟု သဒ္ဓတ္ထ ဖြစ်၏၊ ဤနည်း၌ ပါဠိတော်ဝယ် သဒ္ဓေန ကုလပုတ္တေနနှင့် ပုဋ္ဌသေနသည် အရတူဟု မှတ်ပါ၊ အံသေန ဟိ စသည်ကား အဓိပ္ပာယ်ကို ထင်ရှားပြသော တပ္ပာကဋီကရဏဝါကျတည်း၊ ဤ၌ ဝဟန္တေနလည်း ကုလပုတ္တေနနှင့် အရတူပင်တည်း။ [အပိပုဋ္ဌသေန၏ အဖွင့်ဖြစ်သောကြောင့် “ဝဟန္တေနာပိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု ပါဌ်မှန် ရှိပါစေ။]

သောဏဒဏ္ဍပရိဝိတက္က အဖွင့်

၃၀၆-၃၀၇။ တိရောဓနသဏ္ဌဂတဿာတိ - ကား၊ အန္တောဓနသဏ္ဌေ-
တောအုပ်၏ အတွင်း၌၊ ဂတဿ-ရောက်သည်၊ (သမာနဿ-ဖြစ်လတ်သော်၊)
ဝိဟာရဗုဒ္ဓန္တရုံ-ကျောင်းတိုက်၏ အတွင်းသို့၊ ပဝိဋ္ဌဿ-ဝင်ပြီးသည်၊ (သမာနဿ-
သော်၊) [“စေတသော ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်။] ဣတိ
အတ္ထော၊ အဗ္ဗလီ ပဏာမေတွာတိ-ကား၊ စေတ-ဤလက်အုပ်ကို ညွှတ်စေ၍
ထိုင်နေသော ပြာဟုဏ ဂဟပတိကတို့သည်၊ ဥဘတောပက္ခိကာ-နှစ်ဘက်သော
အဖို့၌ ပါဝင် သူတို့တည်း၊ တေ-ထိုဥဘတောပက္ခိကာ ပြာဟုဏ
ဂဟပတိကတို့သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ စိန္တယိသု-ကြံကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-ကုန်သနည်း၊) နော-
ငါတို့ကို၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာ-မိစ္ဆာအယူ ရှိသူတို့သည်၊ သစေ စောဒေဿန္တိ-အကယ်၍
စောဒနာကုန်အံ့၊ (အပြစ်တင် ကုန်အံ့၊ ကိ-အဘယ်သို့ စောဒနာကုန်ရာသနည်း၊)
ကသ္မာ တုမေ၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဝန္တိတ္ထ-ရှိခိုးကုန်ဘိသနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (သစေ
စောဒေဿန္တိ၊) [ပြန်သွားမှ အပြစ်တင်စရာဖြစ်သောကြောင့် “ဝန္တိတ္ထ” ဟု
အတိတ်ဝိဘတ်ဖြင့် သုံးစွဲသည်၊ အချို့စာအုပ်၌ “သစေပိ” ဟု ပိပါသည်ကား
မကောင်း။] (ဧဝံ သတိ-ဤသို့ စောဒနာကုန် လတ်သော်၊) တေသံ -
ထိုမိစ္ဆာအယူရှိသူတို့အား၊ (“ဝက္ခာမ”၌ စပ်၊) အဗ္ဗလီမတ္တကရဏေနပိ-
လကပ်အုပ်ချို့မှုကို ပြုခြင်းဖြင့်လည်း၊ ဝန္တနံနာမ-ရှိခိုးခြင်းမည်သည်၊ ဟောတိ ကိ-
ဖြစ်သလော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝက္ခာမ-ကုန်အံ့။ [“ငါတို့က လက်အုပ်ချို့ရုံ
ချီကြတာဖြစ်လို့ ရှင်ဂေါတမကို ရှိခိုးရာ မရောက်ပါ” ဟု ဆိုလိုကြသည်။]

တိရောဓနသဏ္ဌေ ဂတဿ။ ။ထောမနိမိဋ္ဌံ “တိရသံ” နိပါတ်သည် “ခြားကွယ်
ခြင်း (ဟိုဘက်) အနက်၊ အတွင်း (အလယ်) အနက်၊ ဖီလာအနက်တို့ကို ဟော၏” ဟု
ဆို၏၊ ဤနေရာ၌ အတွင်းအနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အန္တောဓနသဏ္ဌေ” ဟု ဖွင့်သည်၊
ဂတနှင့် သတ္တမိတပျရိသံ တွဲစေလိုသောကြောင့် “သဏ္ဌေ+ဂတဿ” ဟု ဆိုသည်၊ ထို
“တောအုပ်၏ အတွင်း” ဟူသည်လည်း ဘုရားရှင် သီတင်းသုံးတော်မူရာ ကျောင်းတိုက်တော်၏
အတွင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝိဟာရဗုဒ္ဓန္တရုံ ပဝိဋ္ဌဿ” ဟု ဥဇုကတ္ထဖွင့်သည်။

ဥဘတော ပက္ခိကာ။ ။ဥဘတော၌ တောပစ္စည်းသည် ပဌမာအနက်၌သက်၍
ထိုပစ္စည်းမကြေသော အလုတ္တသမာသ်တည်း၊ ဥဘတော+ပက္ခာ ဥဘတော ပက္ခာ၊ ဥဘတော
ပက္ခေသု+ဘဝိတိ ဥဘတောပက္ခိကာ၊ [ဧတေ အဗ္ဗလီ ပဏာပေတွာ နိသိန္နာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသမ္မာဒိဋ္ဌိ
ဝသေန ဥဘတောပက္ခိကာ-ဋီကာသစ်၊ ဤစကားကိုထောက်၍ “ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ
ဧကမန္တံ နိသိဒ္ဓိသု” ဟူသော တစ်စု၊ “ဘဂဝတာ သဒ္ဓိ သမ္မောဒိသု” ဟူသော တစ်စု၊ ဤ
၂ စုသော ပုဏ္ဏားတို့သည် သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏အစွမ်းဖြင့် “ဧကတောပက္ခိကာ ဖြစ်ကုန်၏” ဟု ဆိုရာ
ရောက်သည်။]

နော-ငါတို့ကို၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကာ-သမ္မာအယူရှိသူတို့သည်၊ သစေ စောဒေသန္တိ-အကယ်၍ အပြစ်တင်ကုန်အံ့၊ (ကိ-အဘယ်သို့ အပြစ်တင်ကုန်ရာသနည်း) တုမေ-သင်တို့သည်၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဘဂဝန္တ-ကို၊ နဝန္တိတ္ထ-ရှိမခိုးကြကုန်ဘိ သနည်း၊ ဣတိ သစေ စောဒေသန္တိ-န်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ သီသေန-ဦးခေါင်းဖြင့်၊ ဘူမိယံ - မြေ၌၊ ပဟရန္တေနေဝ - ပုတ်ခတ်သူသည်သာ၊ ဝန္တနံနာမ - ရှိခိုးသည် မည်သည်၊ ဟောတိ ကိ-ဖြစ်သလော၊ အဉ္စလိကမ္မမ္ဘိ-လက်အုပ်ချီမှုသည်လည်း၊ ဝန္တနံဧဝ-ရှိခိုးခြင်းသည်သာ၊ ဟောတိနန-ဖြစ်သည်မဟုတ်လော၊ ဣတိ-သို့၊ ဝက္ခာ မ-ပြောဆိုကုန်အံ့၊ ဣတိ စိန္တယိသု။

နာမဂေါတ္ထတိ-သည်ကား၊ ဘော ဂေါတမ-အရှင်ဂေါတမ၊ အသုကဿ-ထိုမည်သူ၏၊ ပုတ္တော-သားဖြစ်သော၊ အဟံဒတ္တောနာမ-အကျွန်ုပ် ဒတ္တမည်သူသည်၊ ဣမ-ဤအရပ်သို့၊ အာဂတော-ရောက်လာပါပြီ၊ (အဟံ) မိတ္တောနာမ-အကျွန်ုပ် မိတ္တမည်သူသည်၊ ဣမ-ဤအရပ်သို့၊ အာဂတော-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝဒန္တာ-လျှောက်သူတို့သည်၊ နာမံ-အမည်ကို၊ သာဝေန္တိနာမ-ကြားသိစေသူတို့မည်၏၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ အဟံ ဝါသေဌောနာမ-အကျွန်ုပ် ဝါသေဌမည်သူသည်၊ ဣမ-ဤအရပ်သို့၊ အာဂတော-ရောက်လာပါပြီ၊ (အဟံ) ကစ္စာနောနာမ-အကျွန်ုပ် ကစ္စာနမည်သူသည်၊ ဣမ အာဂတော-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တာ-လျှောက်သူတို့သည်၊ ဂေါတ္ထံ-အနွယ်ကို၊ သာဝေန္တိနာမ-ကြားသိစေသူတို့မည်၏၊ ဧတေ-ဤအမည်အနွယ်ကို ကြားသိစေသူတို့သည်၊ ဒလိဒ္ဒါ-ယခုအခါ၌ ဆင်းရဲကုန်သော၊ ဇိဏ္ဏာ-ပျက်စီးယိုယွင်းကုန်သော၊ ကုလပုတ္တော-အမျိုးကောင်းသားတို့သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပရိသမဇ္ဈေ - ပရိသတ်၏ အလယ်၌၊ နာမဂေါတ္ထဝသေန - အမည်အနွယ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပါကဋ္ဌာ-ထင်ရှားသူတို့သည်၊ ဘဝိဿာမ-ဖြစ်ကုန်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (ဤအနွယ်အမည်ကို ကြားသိစေခြင်းကို) အကံသုကိရ-ပြုကြကုန်သတတ်။

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ယေ-အကြင် ပြာဟွဏ ဂဟပတိကတို့သည်၊ တုဏှိ ဘူတာ-ဆိတ်ဆိတ်ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ နိသီဒိသု-ထိုင်နေကြကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုပြာဟွဏ ဂဟပတိကတို့သည်၊ ကေရာဋ္ဌိကာစေဝ-စဉ်းလဲသူတို့သည်လည်းကောင်း၊ [ကေရာဋ္ဌိကာတိ သဌာ၊] အန္တဗာလာစ-ပညာမျက်စိကန်း မိုက်သူတို့

ဧဝ မကံသု။ ။ဒလိဒ္ဒ (ဆင်းရဲသောကြောင့်လည်းကောင်း)၊ ဇိဏ္ဏ (ဉာတိဗျသန အစရှိသည်ဖြင့် ဆွေမြေ့ဟောင်းနွမ်းသောကြောင့်လည်းကောင်း)၊ ယခုအချိန်မှာ မထင်မရှား ဖြစ်နေကြသော ရှေးအမျိုးကောင်းသားတို့သည် နာမည်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရှေးအနွယ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပရိသတ်၌ ထင်ရှားလိုကုန်သောကြောင့် ဤသို့ နာမည်အနွယ်တစ်ခုခု ကိုထုတ်ဖော်၍ မိမိတို့လည်း လာရောက်ကြောင်းကို လျှောက်ထားကြသည်။

သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏) တတ္ထ-ထို ၂ မျိုးတို့တွင်၊ ကေရာဋ္ဌကာ-
 ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသူတို့သည်၊ ဧကံ ကထာသလ္လာပံ-တစ်ခွန်းသော စကားကို
 သော်လည်းကောင်း၊ ဒွေ ကထာသလ္လာပေ-နှစ်ခွန်းကုန်သော စကားတို့ကိုသော်
 လည်းကောင်း၊ ကရောန္တောပိ-ပြုမိသူသည်လည်း၊ ဝိဿာသိကော-အကျွမ်းဝင်ခြင်း
 ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ အထ-ထိုသို့ အကျွမ်းဝင်လသော်၊ [“အထ” နောက်၌
 “ဝိဿာသေသတိ” သည် အထ၏အနက်နှင့် တူသောကြောင့် နောက်မှ ထည့်ပါ၌
 ဖြစ်ဟန်တူသည်၊ ဝိဿာသေ-အကျွမ်းဝင်ခြင်းသည်၊ သတိ-ရှိလသော်” ဟု
 ပေးပါ၊] ဧကံ ဘိက္ခု-ဆွမ်းတစ်ဇွန်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဒွေဘိက္ခာ-
 ဆွမ်းနှစ်ဇွန်းတို့ကို သော်လည်းကောင်း၊ အဒါတု-မပေးခြင်းငှာ၊ န ယုတ္တံ-
 မသင့်တော့၊ ဣတိ-ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ တတော-ထိုအကျွမ်းဝင်ခြင်းမှ၊ ဝါ-
 ထိုပေးလှူခြင်းမှ၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ မောစေတွာ-လွတ်စေ၍၊ တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊
 နိဿိဒန္တိ-ထိုင်နေကြကုန်၏၊ အန္တ ဗာလာ-ပညာမျက်စိကန်းမိုက်သူတို့သည်၊
 အညာဏတာယေဝ-မသိတတ် သည်၏ အဖြစ် ကြောင့် ပင်၊
 အဝက္ခိတ္တမတ္ထိကာပိဏ္ဍော ဝိယ-အောက်သို့ပစ်ချ အပ်သော
 မြေညက်စိုင်းသည်ကဲ့သို့၊ [မြေညက်စိုင်းတုံးကို အောက်ပစ်ချလိုက်သကဲ့သို့ ဘာမျှ
 စကားမပြောတတ်ကြ-ဟူလို၊] ယတ္ထကတ္ထစိ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော
 အရပ်၌၊ တုဏှိဘူတာ-ဆိတ်ဆိတ်ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) နိဿိဒန္တိ-ထိုင်နေ
 ကြကုန်၏။

D

ဗြာဟ္မဏပညတ္တိ အဖွင့်

၃၀၉။ စေတသာ စေတောပရိဝိတက္ကန္တိ-ကား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ (“အညာသိ”၌
 စပ်၊) အယံ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ အာဂတကာလတော-ရောက်လာရာအခါမှ၊
 ပဌာယ-၍၊ အဓောမုခေါ-အောက်၌ မျက်နှာရှိသည်၊ ထဒ္ဒဂတ္ထော-ခက်ထန်သော
 ကိုယ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) [အနောနတကာယဝသေန-(မညွတ်ကိုင်းသော ကိုယ်ရှိ
 သူ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊) ထဒ္ဒဂတ္ထော၊ န မာနဝသေန-မာန၏ အစွမ်းဖြင့် ထဒ္ဒဂတ္ထဖြစ်
 သည်မဟုတ်။] ကိ-အဘယ်ကို၊ စိန္တယမာနော-ကြံစည်လျက်၊ နိဿိန္ဒော-ထိုင်နေ
 ပါလိမ့်မည်နည်း၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ စိန္တေတိ နုခေါ-ကြံပါလိမ့်မည်နည်း၊ ဣတိ-သို့၊
 အာဝဇ္ဇန္တော-ဆင်ခြင်တော်မူလတ်သော်၊ အတ္တနော-ကိုယ်တော်၏၊ စေတသာ-
 စိတ်တော်ဖြင့်၊ တဿ-ထိုပုဏ္ဏား၏၊ စိတ္တံ-ကို၊ အညာသိ-သိတော်မူပြီ၊ တေန-
 ကြောင့်၊ စေတသာ စေတောပရိဝိတက္က မညာယာတိ-ဟူ၍၊ (အာယသ္မတာ
 အာနန္ဒတ္ထေန) ဝုတ္တံ-လျှောက်အပ်ပြီ၊ ဝိဟညတီတိ-ကား၊ ဝိယာတံ-စိတ်ပင်ပန်း
 ခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ-ရောက်၏။ [ဝိယာတန္တိ စိတ္တဒုက္ခံ၊-ဋီကာ။]

၃၁။ အနုဝိလောကေတွာ ပရိသန္တိ-ကား၊ ဘဂဝတော-၏၊ (ပုစ္ဆနေန၌ စပ်) သကသမယေ-မိမိ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ပုဏ္ဏားတို့၏ အယူ၌၊ ပဉ္စပုစ္ဆနေန-ပြဿနာကို မေးတော်မူခြင်းကြောင့်၊ ဥဒကေ-ရေ၌၊ မီယမာနော-သေလတ်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ (သေတော့မည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို) ဥက္ခိပိတွာ-မြှောက်၍၊ (ဆယ်၍) ထလေ-ကုန်း၌၊ ထပိတော ဝိယ-ထားအပ်သကဲ့သို့၊ သမပဿဒ္ဓကာယစိတ္တော-အညီအမျှ ငြိမ်း အေးပြီးသော ကိုယ်စိတ်ရှိသည်၊ ဟုတွာ၊ ပရိသသဂဏှတ္ထံ-ပရိသတ်ကို သိမ်းသွင်း ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဒိဋ္ဌိသဉ္ဇာနနေနေဝ - မိမိအယူကို ကောင်းစွာ သိခြင်းကြောင့် သာလျှင်၊ ဘောန္တော-အရှင်တို့သည်၊ မေ-အကျွန်ုပ်၏၊ ဝစနံ-ကို၊ ဥပဓာရေန္တု-ဆောင်ရွက် မှတ်သားကြပါကုန်လော၊ က္ကတိ-သို့၊ ဝဒန္တော ဝိယ-မပြောသော်လည်း ပြောသကဲ့သို့၊ ပရိသံ-ကို၊ အနုဝိလောကေတွာ-မျက်စိလှည့်ကာ ကြည့်ရှုပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဧတ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ-လျှောက်ပြီ၊ သုဇံ ပဂ္ဂဏုန္တာနံတိ-ကား၊ ယညယဇနတ္ထာယ-ယဇ်ကို ပူဇော်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ သုဇံ-ယဇ်မေ့ ယောင်းမကို၊ ဂဏုန္တေသု-ကိုင်ယူကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏေသု-တို့တွင်၊ ပဌမောဝါ-ပဌမဖြစ်သော

သကသမယေ ၊ပေ၊ ဟုတွာ။ ။သောဏဒဏ္ဍာသည် ဘုရားရှင် မေးတော်မမူမီကပင် “မိမိ၏ ပုဏ္ဏားအယူ၌ မေးလျှင် ကောင်းမှား” ဟု တောင့်တ၍ နေ၏။ သူတောင့်တသည့်အတိုင်း မိမိတို့၏ ပုဏ္ဏားအယူဆိုင်ရာ ပြဿနာကို မေးတော်မူသောအခါ “ရေထဲ၌ သေတော့မည့် ဖြစ်နေသူကို ဆယ်ယူ၍ ကုန်းပေါ်၌ တင်ထားလိုက်သကဲ့သို့ နဂိုက စိတ်ပင်ပန်းခြင်းမှ အလွန်သက်သာရာရလေသည်။ [အခြားပြဿနာ မေးမည်ကို စိုးရိမ်နေခြင်းသည် ရေထဲ၌ သေတော့မည့် သူနှင့် တူ၏။ ယခုအခါ မိမိတို့၏ ပုဏ္ဏားအယူနှင့် ဆိုင်သော ပြဿနာကို မေးတော်မူခြင်းသည် ရေမှ ဆယ်၍ ကုန်းပေါ်၌ တင်ထားအပ်သူနှင့် တူ၏။]

ပရိသံ ၊ပေ၊ အဝေါစ။ ။ပရိသတ်က (မိမိကို အထင်ကြီးအောင်) သိမ်းသွင်းခြင်းအကျိုးငှာ မျက်လုံးဖြင့် လှည့်လည်၍ ကြည့်လိုက်၏။ ထိုသို့ကြည့်ခြင်းသည် မိမိအယူကို ကောင်းစွာသိသည့်အတွက် ရဲရဲဝံ့ဝံ့ ဖြေမည်ဖြစ်ရကား “အရှင်တို့သည် ကျွန်ုပ်၏ ယခု ဖြေဆိုမည့်စကားကို မှတ်သားထားလိုက်ကြပါ” ဟု မပြောသော်လည်း ပြောသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ယခုခေတ်၌ မိမိပိုင်သော ပြဿနာကို ဖြေခါနီးဝယ် ပရိသတ်ကို (ကြွားကြည့်) ကြည့်သကဲ့သို့တည်း။ [ဒိဋ္ဌိသဉ္ဇာနနေနေဝါတိ အတ္တနော လဒ္ဓိသဉ္ဇာနနေနေဝါ-မူကာသစ်။]

သုဇံ ပဂ္ဂဏုန္တာနံ။ ။ဤပုဒ်ကို ပဌမော ဒုတိယောတို့၌ စပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် နိဒ္ဒါရဏတ္ထ ဆဋ္ဌိဟုလည်းကောင်း၊ ပဉ္စပဿာရသည် အနက်ထူး မရှိဟုလည်းကောင်း သိစေလို၍ “သုဇံ ဂဏုန္တေသု” ဟု သတ္တမိဖြင့် ဖွင့်သည်။ “သုဇာ” ဟူသည် ယဇ်စာ ထမင်းချက်ရာ ခူးရာ၌ အသုံးပြုအပ်သော ယောင်းမတည်း။ “ဟဗ္ဗန္ဓာဒိနံ-ယဇ်ပူဇော်ကြောင်း ထမင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံ-လွယ်ကူစွာ ယူခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဇာယတီတိ သုဇာ” ဟု ပြု၊ သုပုဗ္ဗ + ဇနဓာတ် + ကိပစ္စည်း။ [သုဇန္တိ ဟောမဒဗ္ဗိ၊ ပဂ္ဂဏုန္တေသုတိ ဇုဟနတ္ထံ (ယဇ်ပူဇော်ခြင်း အကျိုးငှာ) ဂဏုနကေသု၊ ကုရုဝိဇ္ဇေသုတိ အတ္ထော၊ ကုရုဝေဒနည်းအရ ယဇ်ပူဇော်ရသော ကြောင့် ထိုယဇ်ယောင်းမကို ကုရုဝိဇ္ဇာတတ်သူတို့သာ ကိုင်ခွင့်ရှိသည်။]

ပဓာနပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဒုတိယောဝါ-ဒုတိယပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ၊) ဣတိ အတ္ထော၊ [ရှေးဆရာတို့၏ အဖွင့်ကို ပြလို၍ “သုဇာယ ဒိယျမာနံ” စသည် မိန့်။] သုဇာယ-ဖြင့်၊ ဒိယျမာနံ-ပေးအပ်သော၊ အဟာယာဂံ-ကြီးစွာသော ယဇ်ကို၊ ပဋိဂ္ဂဏန္တာနံ-ခံယူသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ (“ပဌမောဝါ ဒုတိယောဝါ”၌ စပ်၊) ဣတိ-သို့၊ ပေါရာဏာ-ရှေးအဌကထာဆရာတို့သည်၊ (အာဟု-ကုန်ပြီ)။

ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ပြာဟွဏော-သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားသည်၊ သကသမယဝသေန-မိမိတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ပုဏ္ဏားအယူ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သမ္ပဒေဝ-ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ ဝိသဇ္ဇေသိ-ဖြေဆိုပြီ၊ ပန-ကား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဝိသေသတော-ထူးခြားသော ဝိဇ္ဇာစရဏအားဖြင့်၊ ဥတ္တမပြာဟွဏဿ-မြတ်သော အရိယာပြာဟွဏကို၊ ဒဿနတ္ထံ-ပြတော်မူခြင်း အကျိုးငှာ၊ ဣမေသံ ပနာတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-မူပြီ။

ပဌမောဝါ ဒုတိယောဝါ။ ။တတ္ထ သန္နိပတိတေသု (ထိုယဇ်ပူဇော်ရာ အရပ်၌ စည်းဝေးသူတို့တွင်) ယဇနကြိယာယံ (ယဇ်ပူဇော်မှုကို ပြုရာ၌) သဗ္ဗပဓာနောဝါ (အားလုံးထက် ပဓာနဖြစ်သော ပဌမ ယဇ်ဆရာသော်လည်းဖြစ်ရမည်၊ ပဌမသဒ္ဓါသည် ဤနေရာ၌ ပဓာနအနက်ဟောတည်း၊) ဒုတိယောဝါတိ တဒန္တရောဝါ၊) ထိုပဌမဆရာ၏ အခြားမဲ့ ဒုတိယ ဆရာသော်လည်း ဖြစ်ရမည်။)

သုဇာယ ၊ပေ၊ ပေါရာဏာ။ ။ရှေးအဌကထာဆရာတို့ကို “ပေါရာဏာ” ဟု ဆိုသည်၊ ပြအပ်ပြီးသော အဖွင့်သည် မိမိ၏ အယူဖြစ်၏၊ ရှေးအဌကထာ ဆရာတို့ကား သုဇ်ကို “သုဇာယ” ဟု ကရိုဏ်းအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ဟုလည်းကောင်း၊ ပဂ္ဂဏန္တာနံ အရ အလျှံခံယူသူကိုလည်းကောင်း၊ သုဇ် (သုဇာယ) ၏ စပ်ပုဒ်ကို “ဒိယျမာနံ မဟာယာဂံ” ဟု ထည့်၍လည်းကောင်း ဖွင့်ကြသည်၊ ဤနည်း၌ ပသည် ပတိနှင့် အနက်တူတည်း၊ (တစ်နည်း) “သုဇာယ+ဒိယျမာနံ သုဇ်” ဟု ဒိယျမာနံ အနက်၌ အပစ္စည်းသက်စေလို၍ “သုဇာယ ဒိယျမာနံ” ဟု တဒ္ဓိတ် ဝိဂြိုဟ်ပြသည်ဟု ဋီကာသစ်၌ တစ်နည်းဖွင့်သေး၏၊ မဟာယာဂံကား အဘိဓေယျ ပြတည်း၊ [“အဂ္ဂိဟုတ္တမုခါ ယညာ-ယဇ်တို့သည် မီးပူဇော်ခြင်းသာလျှင် အဦးအစရှိကုန်၏” နှင့်အညီ ယဇ်ပူဇော်သောအခါ ရှေးဦးစွာ မီးထဲသို့ ယောင်းမအဖျားဖြင့် ထောပတ်စသည်ကို ထည့်ပေးရ၏၊ ထို့ကြောင့် “သုဇာယ ဒိယျမာနံ” ဟု ဆိုသည်။]

နည်း ၂ ပါး အထူး။ ။ပဌနည်း၌ ယဇ်စာဝေဖို့ရန် ယောင်းမကို ကိုင်ရသူတို့တွင် ပဌမဆရာ၊ သို့မဟုတ် ဒုတိယဆရာကို “ပဌမောဝါ ဒုတိယောဝါ” ဟု ဆိုသည်၊ ဒုတိယ နည်း၌ ထိုသို့ ဝေသောအခါ ပဌမ ဒုတိယ အလျှံခံရသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို “ပဌမောဝါ ဒုတိယောဝါ” ဟု ဆိုသည်။

ဣတိ ၊ပေ၊ အာဒိမာဟ။ ။ဤသို့ ပုဏ္ဏားဖြေအပ်သော အဖြေသည် မိမိတို့၏ ပုဏ္ဏားအယူအားဖြင့် မှန်ကန်သော အဖြေပင်ဖြစ်၏၊ သို့သော် ဘရားရှင်သည် ပုဏ္ဏားတို့ ပညတ်အပ်သော ဝိဇ္ဇာစရဏမှ ထူးသော ဝိဇ္ဇာစရဏအားဖြင့် ဖြစ်သော မြတ်သောအရိယ

၃၁၃။ ဧတဒဝေါစတိ-ကား၊ ဇာတိဝဏ္ဏ မန္တသမ္ပန္နော-ဇာတ်နှင့် ပြည့်စုံသူ၊ အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံသူ၊ မန္တာန်နှင့် ပြည့်စုံသူသည်၊ ဗြာဟ္မဏော-ပုဏ္ဏားသည်၊ သစေ န ဟောတိ-အကယ်၍ မဖြစ်အံ့၊ အထ-ထိုသို့ ဖြစ်လျှင်၊ ကောစရဟိ-အဘယ် အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသူသည်၊ လောကေ-၌၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ ဘဝိဿတိ-လတံနည်း၊ နော-ငါတို့ကို၊ အယံ သောဏဒဏ္ဍော-သည်၊ နာသေတိ-ဖျက်ဆီး၏၊ ဟန္တ-ယခု၊ အဿ-ထိုသောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏား၏၊ ဝါဒ-ဝါဒကို၊ ပဋိက္ခိပိဿာမ-ပယ်ကုန်အံ့၊ ဣတိ- သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ ဧတ-ဤမာဘဝံ သောဏဒဏ္ဍောအစရှိသော စကားကို၊ အဝေါစံ-ပြောဆိုကြကုန်ပြီ။

အပဝဒတိတိ-ကား၊ ပဋိပက္ခိပတိ-ပယ်မြစ်၏၊ [“အပဝဒတိ” ၌ အပနေတွာ (ပယ်ရှား၍) ဝဒတိ” ဟု သဒ္ဒတ္ထ မှတ်ပါ၊ ပဋိပက္ခိပတိ-ကား အဓိပ္ပာယ်ထွက်တည်း၊] အနုပက္ခန္ဓတိတိ-ကား၊ အနုပဝိသတိ-အစဉ်အတိုင်း ပြေးဝင်၏၊ ဣဒံ-ဤစကားကို၊ (“အာဟံသု” ၌ စပ်) တွံ-အရှင်သည်၊ ပဿာဒဝသေန-ကြည်ညိုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂန္တကာမော-ဆည်းကပ်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ သစေ (အသိ)-အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံ သတိ-သော်) ဂစ္ဆ-ဆည်းကပ် ပါလော၊ ဗြာဟ္မဏဿ-၏၊ သမယံ-အယူကို၊ မာဘိန္ဒိ-မဖျက်ဆီးပါလင့်၊ ဣတိ အဓိပ္ပာယ်န-ဤသို့သော အလိုဖြင့်၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ။

၃၁၄။ ဧတဒဝေါစာတိ-ကား၊ ဣမေသု ဗြာဟ္မဏေသု-တို့သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ (ပါဠိတော်၌လာသည့်အတိုင်း) ဧကပ္ပဟာရေနော-တပြိုင်နက်ထည်းအားဖြင့် သာလျှင်၊ ဝိရဝန္တေသု-မြည်တွန်ကြကုန်လသော်၊ အယံ ကထာ-ဤစကားသည်၊ ပရိယောသာနံ-အဆုံးသို့၊ န ဂမိဿတိ-ရောက်လိမ့်မည် မဟုတ်၊ ဟန္တ-ယခု၊ နေ- ထိုပုဏ္ဏားတို့ကို၊ နိဿဒ္ဓေ-အသံ မရှိသည်တို့ကို၊ ကတွာ၊ သောဏဒဏ္ဍေနော- နှင့်သာလျှင်၊ သဒ္ဓိ၊ ကထေမိ-ပြောဆိုရတော့အံ့၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံတော်မူ၍၊ သစေ ခေါ် တုမှာ ကန္တိ အာဒိကံ-အစရှိသော၊ ဧတံ ဝစနံ-ကို၊ အဝေါစ-မိန့်တော် မူပြီ။

ဗြာဟ္မဏကို နောက်ဆုံး၌ ပြတော်မူခြင်းငှာ “ဣမေသံပန” စသော ဒုတိယပြဿနာကို မေးတော်မူပြန်သည်၊ ပါဠိတော်အစဉ် ကြည့်ပါ၊ [ဝိသေသတောတိ ဝိဇ္ဇာစရဏ ဝိသေသတော၊ န ဗြာဟ္မဏေဟိ ဣဒ္ဓိတဝိဇ္ဇာစရဏမတ္တတော၊ ဥတ္တမ ဗြာဟ္မဏဿာတိ အနုတ္တရ ဒက္ခိဏေယျ တာယ ဥက္ကဋ္ဌ ဗြာဟ္မဏဿ၊-ဋီကာ။]

ဇာတိဝဏ္ဏမန္တ သမ္ပန္နော။ ။ဒုတိယပြဿနာ၌ ဝဏ္ဏကို ပယ်လိုက်၏၊ တတိယ ပြဿနာ၌ မန္တန်ကို ပယ်လိုက်၏၊ စတုတ္ထပြဿနာ၌ ဥဘတော သုဇာတော စသောဇာတိကို ပယ်လိုက်ပြန်၏၊ ထိုသို့ ၃ မျိုးလုံး ပယ်လိုက်သောအခါ ပုဏ္ဏားတို့က မခံနိုင်ကြသောကြောင့် “မာ ဘဝံ” စသည်ဖြင့် ကန့်ကွက်ကြလေသည်။

၃၁၅-၃၁၆။ သဟဓမ္မနာတိ-ကား၊ သကာရဏေန-အကြောင်းနှင့်တကွ၊
 [“ကာရဏေန-နှင့်၊ သဟ-ကွ” ဟုလည်း ရှိ၏၊ “ပဋိဝစနံ ကရိဿာမိ” ဟု
 ပါဠိတော်၌စပ်၊] သမသမောတိ-ကား၊ ဧကဒေသမတ္တံ-တစ်စိတ်တဒေသမျှကို၊
 ထပေတွာ-ထား၍၊ သမဘာဝေန-တူသည်၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ သမော-တူသူသည်၊
 သဗ္ဗကာ ရေန-အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သမော-သည်၊ (“န အတ္ထိ”
 ဟု ပါဠိ တော်၌စပ်၊) ကူတိအတ္ထော၊ အဟမဿ၊ ပေ၊ ဇာနာမိတိ-ကား၊ ဘဂိနိယာ-
 နှမ၏၊ ပုတ္တဿ-၏၊ မာတာပိတရော-မိဘတို့ကို၊ ကိ နဇာနိဿတိ-
 အဘယ်မှာမသိဘဲ ရှိလတုံနည်း၊ ကုလကောဋိပရိဒီပနံ-အမျိုးတို့၏အစကို
 ထင်ရှားပြခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ဧဝံ-သို့၊ (အဟမဿ မာတာပိတရော
 ဇာနာမိဟူ၍) ဝဒတိ-ပြောဆို၏၊ [ကုလ ကောဋိပရိဒီပနံတိ ကုလအာဒိ ပရိဒီပနံ-
 ဋီကာသစ်၊ စာအုပ်တို့၌ “သန္ဓာယေဝ” ဟု ရှိသော်လည်း “သန္ဓာယေဝံ” ဟု ရှိမှ
 စာသွားကောင်းမည်။]

မုသာဝါဒမ္ပိ ဘဏေယျာတိ-ကား၊ [“မုသာဝိ ဘဏေယျ” ဟု ရှေးစာအုပ်တို့၌
 ရှိ၏၊] အတ္ထဘဉ္ဇနကံ-စီးပွားကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ မုသာဝါဒ-မုသာဝါဒကို၊
 ကထေယျ-ပြောရာ၏၊ [ကမ္မပထမြောက်သော မုသာဝါဒဟု သိစေလို၍ “အတ္ထ
 ဘဉ္ဇနကံ” ဟု ဝိသေသနပြုသည်၊] ကိ ဝဏ္ဏော ကရိဿတိတိ-ကား၊ အဗ္ဘန္တရေ-
 ကိုယ်တွင်း၌၊ ဂုဏေ-ငါးပါးသီလဟူသော ဂုဏ်သည်၊ အသတိ-မရှိလတ်သော်၊
 [ယထာဂုတ္တေ ပဉ္စသီလေ-ဋီကာ၊] (ဝဏ္ဏော-အဆင်းသည်၊) ကိ-အဘယ်ကို၊
 ကရိ သတိ-ပြုနိုင်လတုံနည်း၊ (တစ်နည်း၊ ကိ ကရိဿတိ-
 ဘာတတ်နိုင်လတုံနည်း၊)

သမသမော။ ။သမောယေဝ-တူသည်သာလျှင်+ဟုတွာ-၍+သမော-တူသူတည်း၊
 သမသမော၊ ဟုတွာ အလယ်ပုဒ်ကြော့ “သမသမ” ဟု အနက်တူသဒ္ဒါ ၂ ချက်ဆင့်သောကြောင့်
 “ထပ်တူထပ်မျှ တူသူ-အလွန်တူသူ” ဟု အနက်ယူစေလိုရကား “သမဘာဝေန၊ ပေ၊ အတ္ထော”
 ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်သည်၊ ထိုတွင် သမဘာဝေနသည် သမောဟုတွာ၏ အနက်ဖွင့်တည်း၊
 ဥပမာ-ဟေတု+ဟုတွာ+ပစ္စယောကို “ဟေတုဘာဝေန+ပစ္စယော” ဟု ဖွင့်သကဲ့သို့တည်း၊
 သဗ္ဗာ ကာရေနသည် သမဘာဝေန၏ အဓိပ္ပာယ်ထွက်။

ဧကဒေသမတ္တံ။ ။လောက၌ အမွှာမွေး ညီနောင် ၂ ယောက်သည် “အဆင်း
 အားဖြင့် ထပ်တူထပ်မျှ တူကြ၏” ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း တစ်ချို့နေရာ၌ မသိမသာကွဲပြား
 တတ်သေး၏၊ ထိုသို့ ကွဲပြားတတ်သည်မှာ “မတူဘူး” ဟု ဆိုရလောက်အောင် မဟုတ်ချေ၊
 ထို့ကြောင့် “ထပေတွာ ဧကဒေသမတ္တံ” ဟု ဝိသေသနပြုသည်၊ [ဤထပေတွာ ဧကဒေသမတ္တံ
 သမဘာဝေန သမောဟူသောပါဠိဖြင့် အဆင်းအားဖြင့် အနည်းငယ်ယုတ်လျော့နေသော ဟိန
 ဥပမာကို တားမြစ်၍ သဒ္ဒါသုပမပုဂ္ဂိုလ်ကို ပြသည်၊ ဟိနောပမဝသေနာပိ သမတာ ဝုစ္စတိတိ
 တံ နိဝတ္တေန္တော ထပေတွာ ဧကဒေသမတ္တံတိ အာဒိမာဟ-ဋီကာ။]

အဿ-ထိုအင်္ဂကလုလင်၏။ ပြာဟ္မဏဘာဝံ - ပြာဟ္မဏ၏အဖြစ်ကို၊ ရက္ခိတံ-
စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ၊ ကိံ သက္ခိဿတိ - အဘယ်မှာစွမ်းနိုင်လတံနည်း၊ ဣတိ
အတ္ထော။

(တုမ္မာကံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ ဧဝံ-သို့၊ ပရိဝိတက္ကော-အကြံသည်၊) အထာပိ
သိယာ-အကယ်၍မူလည်း ဖြစ်ငြားအံ့၊ (ကိံ-အဘယ်သို့ဖြစ်ရာသနည်း၊) ပုန-ဖန်၊
[သီလယုက်ပြီးနောက် တစ်ဖန်ထပ်၍-ဟူလို၊] ပကတိသီလေ-ပင်ကိုယ်သီလ၌၊
ဌိတဿ-တည်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ပြာဟ္မဏဘာဝံ-ပြာဟ္မဏ၏အဖြစ်ကို၊ (ဝဏ္ဏာ
ဒယော-အဆင်းအစရှိသည်တို့သည်၊) သာဓေန္တိ-ပြီးစေနိုင်ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့
သောအကြံသည်၊ (အထာပိ သိယာ-အံ့) ဧဝမ္ပိ-ဤသို့ဖြစ်ပြန်သော်လည်း၊ သီလ
မေဝ-သည်သာ၊ (ပြာဟ္မဏဘာဝံ-ကို၊) သာဓေဿတိ-ပြီးစေနိုင်လတံ။

ကသ္မာ-ကြောင့်၊ သီလမေဝ-သီလသည်သာ၊ (ပြာဟ္မဏဘာဝံ-ပြာဟ္မဏ၏
အဖြစ်ကို၊) သာဓေဿတိ-ပြီးစေနိုင်လတံနည်း၊ ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ အဿ-
ထိုအင်္ဂကလုလင်၏၊ တသ္မိ-ထိုသီလသည်၊ အသတိ-သော်၊ ပြာဟ္မဏဘာဝေါ-
ပြာဟ္မဏ၏အဖြစ်သည်၊ နာဟောသိ-မရှိတော့ပြီ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝဏ္ဏာ
ဒယော-အဆင်း အစရှိသည်တို့သည်၊ ပြာဟ္မဏဘာဝဿ-ပြာဟ္မဏအဖြစ်၏၊
အဂီ-အကြောင်းတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်ထင်ခြင်းသည်၊ သမ္မောဟမတ္တံ-ပြင်းစွာ

အထာပိ သိယာ ၊ပေ၊ သာဓေန္တိတိ။ ။ယဒိပိ တုမ္မာကံ ဧဝံ ပရိဝိတက္ကော
သိယာ၊ ဘိန္နသီလဿပိ ပုန ပကတိသီလေ ဌိတဿ ပြာဟ္မဏဘာဝံ ဝဏ္ဏာဒယော သာဓေန္တိတိ
ဧဝံ သိယာတိ အတ္ထော၊-ဋီကာသစ်၊ ဋီကာဟောင်း၌ကား “သာဓေတိ” ဟု ဧကဝုဇ်ကို တွေ့ရ၍
“ဝဏ္ဏော” ဟု ကတ္တားထည့်သည်၊ ဤသို့ ဝဏ္ဏောဟု ကတ္တားထည့်ခြင်းမှာ နိဒဿနနည်း
မျှသာဟု ပြလို၍ “မန္တဇာတိသုပိ ဧသေဝနယော” ဟု ညွှန်သည်။

တသ္မိံ ဟိဿ။ ။ကသ္မာတိ စေ အာဟ တသ္မိံ ဟိဿာတိ အာဒိ၊-ဋီကာ၊ ဤသို့
ဋီကာကျမ်းတက်ပုံကို ထောက်၍ တသ္မိံစသော ဝါကျကို ဟေတုဝါကျဟု ယူပြီးလျှင် ရှေ့ဝါကျ
သို့ ဖလဝါကျအဖြစ်ဖြင့် ပြန်လှည့်ရသည်။ [သမ္မောဟမတ္တံ ဝဏ္ဏာဒယောတိ
ဝဏ္ဏ မန္တဇာတိယော ဟိ ပြာဟ္မဏဘာဝဿ အင်္ဂန္တိ သမ္မောဟမတ္တမေတံ
အသမဝေက္ခိတာဘိမာနဘာဝံ တော-မစူးစမ်း မဆင်ခြင်ဘဲ မှတ်ထင်ခြင်း၏
အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ပြာဟ္မဏဖြစ်ကြောင်း အင်္ဂါကို ရွေးချယ်ရာ၌ ဝဏ္ဏ မန္တ ဇာတိ
တို့သည် တကယ်အစစ် အကြောင်း မဟုတ်ကြ၊ သမ္မောဟမတ္တတို့သာ ဖြစ်၏။ “သီလနှင့်
တကယ် စဉ်းစားတတ်သော ပညာသည်သာ ပြာဟ္မဏအစစ်ဖြစ်ကြောင်း” ဟူသော အယူသည်
သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားနှင့် ဗုဒ္ဓအလိုတော် ဖြစ်၏။ ဤသို့ဖြစ်ပုံကို ထောက်၍ ယခုအခါ သမဏ
ဘာဝ ရဟန်းအဖြစ်ကို ရွေးချယ်ရာ၌လည်း အဆင်းလှခြင်း၊ စားမေးပွဲအောင်ခြင်း၊ အမျိုး
ကောင်းခြင်းဟူသော အင်္ဂါတို့သည် ပဓာနမဟုတ်ကြ၊ သီလရှိခြင်း ဝိပဿနာပညာရှိခြင်းတို့သာ
ပဓာနဖြစ်သည်ဟု မှတ်ချက်ရသည်။

တွေဝေခြင်းမျှသာတည်း၊ (တသွာ-ထို့ကြောင့်၊) သီလမေဝ-သည်သာ၊ ပြာဟ္မဏာဘာဝ-ကို၊ သာဓေသတိ-လတ်၊ ပန-ဆက်၊ ဣဒံ-ဤစကားကို၊ သုတွာ-၍၊ တေပြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ အာစရိယော-ဆရာသည်၊ သဘာဝ-ထင်ရှားရှိသောသဘောကို၊ (အစစ်အမှန်ကို) အာဟ-ပြောဆိုပြီး၊ အကာရဏာဝ-အကြောင်းမရှိကုန်ဘဲသာ၊ မယံ-တို့သည်၊ ဥဇ္ဈာယိမှာ-ကဲ့ရဲ့မိကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊ အဟေသံ-ဖြစ်ကုန်ပြီ။

သီလပညာကထာအဖွင့်

၃၁၇။ တတော-ထိုသို့ဆိတ်ဆိတ်နေရာ အခါမှ၊ (ပရံ-နောက်၌) ဘဂဝါ-သည်၊ (အာဟ၌ စပ်)၊ ပြာဟ္မဏေန-ပုဏ္ဏားသည်၊ ပညော-ပြဿနာကို၊ ကထိတော-ဖြေဆို အပ်ပြီ၊ [ရှေးစာအုပ်တို့၌ “ကထိတေ ပြာဟ္မဏေန ပညေ” ဟု ရှိ၏။] ပန-ထိုသို့ပင် ဖြေဆိုအပ်ပြီးပါသော်လည်း၊ ဧတ္ထ-ဤဖြေဆိုအပ်ပြီးသော အနက်၌၊ (ဤအင်္ဂါ ၂ ပါး၌) ပတိဋ္ဌာတုံ-တည်စေခြင်းငှာ၊ သက္ခိဿတိ ကိ-စွမ်းနိုင်လတ်လော၊ န သက္ခိဿတိ ကိ-မစွမ်းနိုင်လတ်လော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ တဿ-ထိုပုဏ္ဏားကို၊ ဝိမံသနတ္ထံ-စုံစမ်းတော်မူခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဣမေသံ ပန ပြာဟ္မဏာတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

သီလပရိဓာတာတိ-ကား၊ သီလပရိသုဒ္ဓါ-သီလကြောင့် ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ပါ၏၊ ယတ္ထ သီလံ တတ္ထ ပညာတိ-ကား၊ ယသို့ ပုဂ္ဂလေ-၌၊ သီလံ-သည်၊ (အတ္ထိ) တတ္ထေဝ-သီလရှိရာ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌သာ၊ ပညာ-ဝိပဿနာစသော

ကထိတေ ပညေ။

။ပုဏ္ဏားသည် သီလဝါ စ ဟောတိ အစရှိသည်ဖြင့် အင်္ဂါ ၂ ပါးကိုသာ အတည်ထား၍ ပြဿနာကို ဖြေဆိုအပ်ပြီးသော်... ဤမိမိဖြေဆိုအပ်ပြီးသော ပြဿနာ၌ (အင်္ဂါ ၂ ပါး၌) တည်နိုင် မတည်နိုင် (အပြောင်းအလွဲ လုပ် မလုပ်) ကို စုံစမ်းတော်မူခြင်းငှာ “ဣမေသံ ပန” စသည်ကို မိန့်တော်မူသည်။ [အင်္ဂါ ၂ ပါးတွင် တစ်ပါးပါးကို ဖယ်ထား၍ အခြားတစ်ပါးကိုသာ ယူလျှင် ထိုအင်္ဂါ ၂ ပါး၌ မတည်နိုင်၊ ၂ ပါးလုံးကို ယူမှသာ ထိုအင်္ဂါ ၂ ပါး၌ တည်နိုင်ရာရောက်သည်။]

မှတ်ချက်။

။ဤကျမ်းတက်ပုံ၌ “ဝိမံသနတ္ထံ” ဟု ဆိုပုံကို မကြိုက်ပါ။ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်က ပုဏ္ဏားကို ထိုအင်္ဂါ ၂ ပါး၌ တည်နိုင်-မတည်နိုင် စုံစမ်းနေဖွယ် မလိုပါ။ သို့ရာတွင် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ၌ကား စုံစမ်းဖွယ်၊ စဉ်းစားဖွယ် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အခြားသူတို့ စဉ်းစားဖွယ်ကိုပင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ စဉ်းစားဖွယ်အနေအားဖြင့် ဆိုထားဟန်တူသည်ဟု ကြံပါ။

သီလပရိဓာတာ။

။ဓာတာ၌ ဓာဝဇာတ်သည် မဇ္ဇန-ပွတ်တိုက် ဆေးကြောခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ တပစ္စည်းသည် ကံအနက်ဟောတည်း။ ဓာဝဓု အာဝကို သုတ်ကြီးဖြင့် ဩပြု၊ ပရိသဒ္ဓါသည် ထက်ဝန်းကျင် (အကုန်အစင်) အနက်ကို ဟော၏။ ထိုသို့ ဆေးကြောအပ်ပြီးသော ပညာသည် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သောကြောင့် “ပရိသုဒ္ဓါ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဖွင့်သည်။ ပရိသုဒ္ဓါ၌ သုဓဇာတ်ကား ဒိဝါဒိ အကမ္မကဖြစ်၍ ကတ္တားဟောသာတည်း။

ပညာသည်၊ (အတ္ထိ) ဒုဿီလေ-သီလမရူဓိသာ ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ပညာ-သည်၊ ကုတော-
အဘယ်မှာ ရှိအံ့နည်း၊ (ဣတိ-ဤကား ပုဏ္ဏား၏ အလိုတည်း၊) ဝါ-နည်း၊ ပညာ
ရဟိတေ-ဝိပဿနာပညာမှ ကင်းသော၊ ဇေဋ္ဌ-ထိုင်းမှိုင်းသော၊ ဇေဋ္ဌမူဂေ-အရိ
ယိုသော ခံတွင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ (တစ်နည်း-ဇေဋ္ဌမူဂေ-အဖျင်းအအဉ္စ၊) သီလံ-
ပြည့်စုံသော သီလသည်၊ ကုတော-နည်း၊ ဣတိ-ဤကား ပုဏ္ဏား၏အလိုတည်း။

သီလပညာဏန္တိ-ကား၊ သီလဉ္စ-သီလလည်း၊ ပညာဏဉ္စ-အပြားအားဖြင့်
သိတတ်သော ဝိပဿနာစသော ပညာလည်း၊ သီလပညာဏံ-သီလ၊ အပြား
အားဖြင့် သိတတ်သော ဝိပဿနာစသော ပညာ၊ ပညာဏန္တိ-ကား၊ ပညာယေဝ-

[ဓာဝိတတ္ထာဝ ပရိသုဇ္ဈန်-ဆေးကြောအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်သာ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်
ခြင်း ဖြစ်၏၊ ဣတိ အာဟ သီလပရိသုဒ္ဓါတိ၊ သီလသမ္ပတ္တိယာ သဗ္ဗတော သုဒ္ဓါ၊ အနုပတ္တိ
လိဋ္ဌာတိ အတ္ထော-ဋီကာသစ်။]

ကုတော ဒုဿီလေ ပညာ။ ။သမာဟိတော ယထာဘူတံ ဇာနာတိ-သမာဓိ
ရှိသူသည် ဟုတ်မှန်စွာ သိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်သည် သမာဓိ မရှိရကား ဝိပဿနာဟု
ခေါ်အပ်သော ပညာသည် ထိုသူသန္တာန်၌ အဘယ်မှာ ရှိပါတော့အံ့နည်း။ [ကုတော ဒုဿီလေ
ပညာ၊ အသမာဟိတတ္တာ တဿ-ဋီကာ၊ ဤစကားဖြင့် ပညာအရ ကျက်ဉာဏ်ဟု ခေါ်နေအပ်
သော သညာအမှတ် မဟုတ်ဟု သိပါ။]

ဇေလေ၊ ဇေဋ္ဌမူဂေ။ ။ဇေတိ ဂဏီဘဝတိ-တစ်ခဲနက်ဖြစ်၏၊ ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍
မသိတတ်၊ ဣတိ ဇေလော၊ လက္ခိ ခုပြု၍ “ဇေ” ဟု သက္ကတ ရှိ၏၊ ပါဠိ၌ “ဇေ” ဟုလည်းရှိ၏၊
ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ မသိတတ်သော ထိုင်းမှိုင်းသူတည်း။

ဇေဋ္ဌမူဂေ။ ။တခါ၊ တိုင်းမှိုင်းသူသည် ခံတွင်းမှ အရိအရဲ့ တံထွေးရည် ယိုကျ
သောကြောင့် “ဇေဋ္ဌမူဂ” လည်း မည်၏၊ ဇေဋ္ဌ + မူဂေ ယဿာတိ ဇေဋ္ဌမူဂေါ၊ ခကို ဂပြု၍
“ဇေဋ္ဌမူဂ” ဟု ဖြစ်၏၊ ဤနည်း၌ ဇေဋ္ဌသဒ္ဓါသည် “လာလာ ခေဋ္ဌော ဇေဋ္ဌာ ဘဝေ” အဘိဓာန်
(၂၈၁) ၌ တံထွေးအနက်ဟောတည်း။

ဇေဋ္ဌမူဂေါ။ ။“ဇေဋ္ဌမူဂေါ တု ဝတ္တံစ၊ သောတုဉ္စာ ကုသလော ဘဝေ” အဘိဓာန်
(၂၈၂) နှင့်အညီ စကားပီအောင်လည်း မပြောနိုင် နားလည်း မကြားသော အအ-နားထိုင်းသူ
သည် ဇေဋ္ဌမူဂမည်၏၊ “ဇေဋ္ဌောစ-စကား မပြောတတ်သူလည်း ဟုတ်၏၊ သော-သည်၊ မူဂေါစ-
နားပင်းသူလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ ဇေဋ္ဌမူဂေါ” ဟု ကမ္မဓာရဲ ပြုပါ။ [ထောမနိမိ၌ “ဇေဋ္ဌမူဂ”
ဟု ရှိ၏၊ “ဗဓိရ (နားပင်းသူ) သည် ဇေဋ္ဌမည်၏၊ စကား မဝိသူသည် မူကမည်၏”ဟု ပြောင်းပြန်
အနက်ဖွင့်၏။]

ကုတော သီလံ။ ။ထိုသို့ ဇေဋ္ဌ (ဇေဋ္ဌမူဂ) ဖြစ်နေသူသည် သီလဝိဘာဂ (သီလ
အပြားကိုလည်း) မသိ၊ သီလပရိသောဓနပါယ (သီလစင်ကြယ်ခြင်း၏ နည်းလမ်းကိုလည်း)
မသိ၊ ထိုကဲ့သို့သောပုဂ္ဂိုလ်၌ အဘယ်မှာလျှင် ပြည့်စုံသောသီလ ရှိနိုင်ပါအံ့နည်း၊ [ကုတော
သီလ၊ သီလဝိဘာဂဿ သီလပရိသောဓနပါယဿစ အဇာနနတော-ဋီကာ။]

ဝိပဿနာစသောပညာပင်တည်း။ ဧဝမေတံ ဗြာဟ္မဏာတိ-ဏာဟူသောစကားကို၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဗြာဟ္မဏဿ-၏။ ဝစနံ-ကို၊ အနုဇာနန္တော-ခွင့်ပြုတော်မူလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တတ္ထ-ထိုဧဝမေတံဗြာဟ္မဏအစရှိသော စကားရပ်၌၊ သီလပရိဓောတာ ပညာတိ-ကား၊ စတုပါရီသုဒ္ဓိသီလေန-ဖြင့်၊ ဓောတာ-ဆေးကြောအပ်ပြီ၊ ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး၊ စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့၊ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ သီလေန-ဖြင့်၊ ပညံ-ကို၊ ဓောဝတိ-ဆေးကြောနိုင်သနည်း၊ ယဿ ပုထုဇ္ဇနဿ-၏၊ သီလံ-သည်၊ သဌိအသီတိဝဿာနိ-အနှစ်ခြောက်ဆယ်၊ အနှစ်ရှစ်ဆယ်တို့ပတ်လုံး၊ အခဏှံ-မကျိုးမပြတ်သည်၊ ဟောတိ၊ သော-ထိုပုထုဇ္ဇင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မရဏကာလေပိ-သေခါနီး၊ အခါ၌လည်း၊ သဗ္ဗကိလေသေ-တို့ကို၊ ယာတေတွာ-သတ်ဖြတ်၍၊ [“ဈာပေတွာ-လောင်မြှိုက်၍” ဟုလည်း ရှေးစာအုပ်တို့၌ ရှိ၏။] သီလေန-ဖြင့်၊ ပညံ-ကို၊ ဓောဝိတွာ-ဆေးပြီး၍၊ အရဟတ္တံ-အရဟတ္တဖိုလ် ကို၊ ဂဏှာတိ-ယူနိုင်၏။ (ကော ဝိယ-အဘယ်ထေရ်ကဲ့သို့နည်း) ကန္တရသာလ ပရိဝေဏေ-ကန္တရသာလပရိဝုဇ်၌၊ မဟာသဌိဝဿတ္ထေရော ဝိယ-ဝါခြောက် ဆယ်ရပြီးသော မဟာထေရ်ကဲ့သို့တည်း။

ကိရ-ချဲ့ဦးအံ့၊ ထေရေ-ထေရ်သည်၊ မရဏမဉ္ဇေ-သေရာ ညောင်စောင်း၌၊ နိပဇ္ဇိတွာ-လျောင်း၍၊ ဗလဝေဒနာယ-အားကြီးသော ဝေဒနာကြောင့်၊ နိတ္ထုနန္တေ-ငြီးတွားနေစဉ်၊ တိဿမဟာရာဇာ-တိဿမည်သော မဟာရာဇာသည်၊ ထေရ်-ထေရ်ကို၊ ပဿိဿာမိ-ဖူးမြင်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဂန္ဓာ-သွား၍၊ ပရိဝေဏဒ္ဓါရေ-ပရိဝုဇ် တံခါး၌၊ ဌိတော-ရပ်သည်၊ (ဟုတွာ) တံ သဒ္ဓံ-ထိုညည်းသံကို၊

ပညာဏံ။ ။ပကဋ္ဌံ ဥက္ကဋ္ဌံ (မြတ်သော) ဉာဏံ ပညာဏန္တိ (ထို့ကြောင့်) ပါကတိကံ ဉာဏံ နိဝတ္တေတုံ (ပကတိဉာဏ်ကို တားမြစ်ခြင်းငှာ) ပညာဏန္တိ ဝုတ္တံ (ပဿဒ္ဓါ ထည့်၍ ဆိုအပ်ပြီ)၊ တယိဒံ (ထိုပညာဏဟူသည်) ပကာရေဟိ ဇာနနတော (အနိစ္စ စသော အပြားတို့ဖြင့် သိတတ်သောကြောင့်) ပညာဝါတိ အာဟ ပညာဏန္တိ ပညာယေဝါတိ-ဋီကာ။ ဤစကားအရ ဝိပဿနာစသော အထက်တန်း ပညာကိုသာ ပညာဏ်အရ ယူရသည်-ဟု သိပါ။

သီလေန ဓောတာ။ ။သမာဓိပဒဋ္ဌာနေန (သမာဓိရဖို့ရန် နီးစွာသောအကြောင်း ဖြစ်သော) သီလေန သကလသံကိလေသမလဝိသုဒ္ဓိယာ ဓောတာ (ဆေးကြောအပ်ပြီးသည် ဖြစ်၍) ဝိသုဒ္ဓါ၊ တေနာဟ ကထံ ပနာတိ အာဒိ-ဋီကာ။

ပညံ ဓောဝတိ။ ။ဓောဝတိကို ဋီကာတို့၌ “သုဇ္ဈတိ-စင်ကြယ်၏”ဟု အကမ္မက ကြိယာဖြင့် ဖွင့်ကြ၏၊ ထိုသို့ဖွင့်ရာ၌ ပညာဟု ပဌမန္တပုဒ်ကို တွေ့သောကြောင့် ဖွင့်ကြဟန် တူသည်၊ ပညံဟူသော ဒုတိယန္တအတွက်ကား ဆေးကြောခြင်းအနက်သာ ဖြစ်သင့်ပါသည်။

သုတ္တာ-ကြားရ၍၊ ပုစ္ဆိ-မေးပြီ၊ (ကိံ) အယံ-ဤအသံသည်၊ ကဿ-အဘယ်သူ၏၊ သဒ္ဓေါ-အသံပါနည်း၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ ထေရဿ-ထေရ်၏၊ နိတ္ထုနနသဒ္ဓေါ-ညည်းသံပါတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပြောကြကုန်ပြီ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ-ရဟန်းအဖြစ်အားဖြင့်၊ သဌိဝဿေန-ဝါ ၆၀ ရှိသည်၊ (သမာနေန-ပါလျက်) ဝေဒနာပရိဂ္ဂဟမတ္တံပိ-ဝေဒနာကို သိမ်းဆည်းကြောင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းမျှကိုလည်း၊ န ကတံ-မပြုအပ်သေး၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ နံ-ထိုထေရ်ကို၊ န ဝန္တိဿာမိ-ရှိမခိုးတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောဆို၍၊ နိဝတ္တိတွာ-ပြန်နစ်၍၊ မဟာဗောဓိ-မဟာဗောဓိကို၊ ဝန္တိတုံ-ငှာ၊ ဂတော-ပြီ။

တတော-ထိုမှနောက်၌၊ ဥပဋ္ဌာကဒဟဇော-အလုပ်အကျွေး ရဟန်းငယ်သည်၊ ထေရ်-ကို၊ အာဟ-လျှောက်ပြီ၊ (ကိံ) ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ နော-တပည့်တော်တို့ကို၊ ကိံ-အဘယ်ကြောင့်၊ လဇ္ဇာပေထ-ရှက်စေပါကုန်သနည်း၊ သဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါရှိသော၊ ဝါ-သဒ္ဓါတရား ကောင်းသော၊ ရာဇာပိ-မင်းသော်မှလည်း၊ တုမ္မာကံ-အရှင်တို့၏၊ နိတ္ထုနနသဒ္ဓိ-ညည်းသံကို၊ သုတ္တာ-ကြား၍၊ ဝါ-ကြားခြင်းကြောင့်၊ ဂတော-ပြန်သွားပါပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ၊ တေနဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ မေ-ငါ့အား၊ ဩကာသံ-တရားနှလုံးသွင်းခွင့်ကို၊ ကရောထ-ပြုကြကုန်လော၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဝေဒနံ-ကို၊ ဝိက္ခမ္ဘိတွာ-ခွာပြီး၍၊ အရဟတ္တံ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပတ္တာ-၍၊ ဒဟရဿ-အား၊ သညံ-အမှတ်အသားကို၊ အဒါသိ-ပေးပြီ၊ အာဝုသော-ငါ့ရှင်၊ ဂစ္ဆ-လိုက်သွားလော၊ ဣဒါနိ-၌၊ ရာဇာနံ-ကို၊ အမှေ-တို့ကို၊ ဝန္တာပေဟိ-ရှိခိုးစေလော၊ ဣတိ သညံ၊ အဒါသိ-ပေးပြီ။ [ဤသို့ပြောခြင်းသည် ပင်ရဟန္တာဖြစ်ကြောင်း အမှတ်အသားကို ပေးသည်မည်၏။]

ဝေဒနာပရိဂ္ဂဟမတ္တံပိ။

။ဝေဒနာပရိဂ္ဂဟမတ္တံပိတိ ဧတ္ထ ဝေဒနာပရိဂ္ဂဟောနာမ ယထာဥပ္ပန္နံ (ဖြစ်မြဲတိုင်းသော) ဝေဒနံ သဘာဝသရသတော ဥပဓာရေတွာ ပုန ပဒဋ္ဌာနတော “အယံ ဝေဒနာ ဖဿံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သော စ ဖဿော အနိစ္စော ဒုက္ခော ဝိပရိကာမဓမ္မော ဟိ လက္ခဏတ္ထယံ အာရောပေတွာ ပဝတ္တိတဝိပဿနာ၊ ဧဝံ ပဿန္တေန ဟိ သုခေန သက္ကာ သာ ဝေဒနာ အဓိဝါသေတုံ “ဝေဒနာ ဧဝံ ဝေဒယတီ” တိ၊-ဋီကာ၊ “ဝေဒနာသည်သာ သူ့သဘောအတိုင်း ခံစားနေ၏၊ ငါခံစားသည် မဟုတ်” ဟု နှလုံးသွင်း၍ ထိုဝေဒနာကို လွယ်ကူစွာ သည်းခံခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည်၊-ဟူလို။ [မတ္တံပိ၌ ဝိသဒ္ဓါသည် ဂရဟာ ဇောတကတည်း။]

ဝေဒနံ ဝိက္ခမ္ဘိတွာ။

။ဝေဒနံ ဝိက္ခမ္ဘိတွာတိ ယထာဥပ္ပန္နံ ဒုက္ခဝေဒနံ အနုဝတ္တိတွာ ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ (ဖြစ်မြဲတိုင်းသော ဝေဒနာကို သတိဖြင့် အစဉ်လိုက်၍) ဝိတိပဋိပန္နာယ ဝိပဿနာယ တံ ဝိနောဒေတွာ (ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းသို့ သွားနေသော ဝိပဿနာဖြင့် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု သုံးသပ်သော ဝိပဿနာဖြင့် ထိုဝေဒနာကို ခွာပြီး၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်သည်။)

ဒဟရော-ရဟန်းငယ်သည်၊ ဂန္ဓာ-လိုက်သွား၍၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ထေရ်-ကို၊ ဝန္တထကီရ-ရှိခိုးကုန်တော့တဲ့၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြောပြ၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ သံသုမာရပတိတေန-မိကျောင်း၏ ဝပ်ခြင်းနှင့်တူသော ယှပ်ဝပ်ခြင်းဖြင့်၊ (ကုမ္ဘိလေန ဝိယ ဘူမိယံ ဥရေန နိပဇ္ဇနေန-ဝမ်းလျားမှောက်ခြင်းဖြင့်-ဟူလို၊) ထေရ်-ကို၊ ဝန္တန္တော-ရှိခိုးလတ်သော်၊ အဟံ-ဒကာတော်သည်၊ အယျဿ-အရှင်၏၊ အရဟတ္တံ-ရဟန္တာ၏ အဖြစ်ကို၊ န ဝန္ဓာမိ-ရှိခိုးသည် မဟုတ်ပါ၊ ပန-အဟုတ်ကား၊ ပုထုဇ္ဇနဘူမိယံ-ပုထုဇဉ်ဖြစ်ရာ အခိုက်အတန့်၌၊ ဌတွာ-တည်၍၊ ရက္ခိတသီလမေဝ-စောင့်ရှောက်အပ်သော သီလကိုသာ၊ ဝန္ဓာမိ-ရှိခိုးပါ၏၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-လျှောက်ပြီ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ သီလေန-ဖြင့်၊ ပညံ-ဝိပဿနာစသော ပညာကို၊ ဓောဝတိနာမ-ဆေးကြောသည်မည်၏၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အပ္ပန္တရေ-ကိုယ်တွင်း၌၊ သီလသံဝရော-စောင့်စည်းကြောင်း သီလသည်၊ နတ္ထိ၊ ပန-ထိုသို့ပင် သီလသံဝရ မရှိပါသော်လည်း၊ ဥတ္တဋ္ဌိတညူကာယ-ဥတ္တဋ္ဌိတညူပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဖွင့်လှစ်အပ်ကာမျှဖြစ်သော အကျဉ်းဥဒ္ဓေသကို အကျယ်သိနိုင်သူ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) စာတုပ္ပဒိကဂါထာပရိယောသာနေ-၄ ပါဒရှိသော ဂါထာ၏အဆုံး၌၊ ပညာယ-ဝိပဿနာပညာဖြင့်၊ သီလံ-ကို၊ ဓောဝိတွာ-ဆေးကြော၍၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ-တို့နှင့်၊ သဟ-ကွ၊ အရဟတ္တံ-သို့ ပါပုဏာတိ-ရောက်နိုင်၏၊ အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပညာယ-ဖြင့်၊ သီလံ-ကို၊ ဓောဝတိနာမ-ဆေးသည် မည်၏၊ (ကော ဝိယ-အဘယ်သူကဲ့သို့နည်း၊) သန္တတိမဟာမတ္တော သေယျထာဝိ-သန္တတိအမတ်ကြီးကဲ့သို့တည်း။ [ဓမ္မပဒ၊ သန္တတိမဟာမတ္တဝတ္ထံ၌ ရှုပါ။]

၃၁၈။ ကတမံ ပန တံ ပြဟ္မဏာတိ-ဏဟူသော စကားကို၊ ကသွာ-ကြောင့်၊ အာဟ-မိန့်တော်မူသနည်း၊ ကိရ-ချဲ့၊ ဘဂဝါ-သည်၊ စိန္တေသိ-ကြံတော်မူပြီ၊ (ကိ) ပြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ ပြာဟ္မဏသမယေ-ပုဏ္ဏားတို့၏ အယူ၌၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ သီလာနိ-တို့ကို၊ သီလန္တိ-သီလဟူ၍၊ ပညပေန္တိ-ပညတ်ကြကုန်၏၊ ဝေဒတ္တယပညံ-ဝေဒသုံးပုံကို သိသော ပညာကို၊ ပညာတိ-ဟူ၍၊ (ပညပေန္တိ) [ဝေဒတ္တယ ပညံ နေရာ၌ “ဝေဒတ္တယဥဂ္ဂဟဏပညံ” ဟု ရှိ၏၊ ဝေဒသုံးပုံကို သင်ယူကြောင်းသည် ပညာ မဟုတ်၊ ကောင်းသော သညာနှင့် သတိသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဥဂ္ဂဟဏ” ပါသော ပါဠိသည် မကောင်းပါ။] ဥပရိ-အထက်၌၊ ဝိသေသံ-တရားအထူးကို၊

ရက္ခိတသီလမေဝ ဝန္ဓာမိ။ ။နာဟံတိ အာဒိ တထာ သီလရက္ခဏမေဝ (ထိုသို့ ကြာရှည်စွာ သီလစောင့်ခြင်းသည်သာ) ဒုတ္တရံတိ ကတွာ ဝဒတိ၊-ဋီကာ၊ နှစ်ပေါင်း ၆၀ ကြာ အောင် သီလကို စောရှောက်ခဲ့ခြင်းက ရဟန္တာဖြစ်ဖို့ထက် ခဲယဉ်း၍ ထိုမျှလောက် သီလ ကောင်းနေသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ရဟန္တာဖြစ်ဖို့ မခဲယဉ်းသောကြောင့် သီလကို ရှိခိုးပါသည်-ဟူလို။

န ဇာနန္တိ-မသိကြကုန်၊ အဟံ-သည်၊ ဗြာဟ္မဏဿ-အား၊ ဥတ္တရိ-အထက်ဖြစ်သော၊
ဝိသေသဘူတံ-အထူးဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ မဂ္ဂသီလံ-မဂ်သီလကိုလည်းကောင်း၊ ဖလ
သီလံ-ကိုလည်းကောင်း၊ မဂ္ဂပညံ-မဂ်ပညာကိုလည်းကောင်း၊ ဖလပညာ-ကိုလည်း
ကောင်း၊ ဒဿေတွာ-ပြတော်မူပြီး၍၊ အရဟတ္တနိက္ခုဋေ-အရဟတ္တဖိုလ် အထွဋ်
ဖြင့်၊ ဒေသနံ-ဒေသနာတော်ကို၊ ယန္တု-န နိဌာပေယျံ-အကယ်၍ ပြီးဆုံးစေရမူကား
ကောင်းလေစွ၊ ဣတိ-သို့၊ (စိန္တေသိ၊) အထ-ကြံတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ နံ-ထိုပုဏ္ဏား
ကို၊ ကထေတုကမ္ပတယ-ကထေတုကမ္ပတာ ပုစ္ဆာဖြင့်၊ ဝါ-ဖြေဆိုခြင်းငှာ အလိုရှိ
သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ပုစ္ဆာဖြင့်၊ ပုစ္ဆန္တော-မေးတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ၊) ကတမံ
ပန၊ ပေ၊ ပညာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

အထ-မေးတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ (“အာဟ”၌ စပ်၊)
မယာ-သည်၊ သကသမယဝသေန-မိမိတို့ ပုဏ္ဏားအယူ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပဉ္စော-
ကို၊ ဝိသဇ္ဇိတော-ဖြေဆိုအပ်ပြီ၊ သမဏော ပန ဂေါတမော-ရဟန်းဂေါတမသည်
ကား၊ မံ-ကို၊ ပုန-ဖန်၊ နိဝတ္တိတွာ-ပြန်နစ်၍၊ (အရင်းအစကို ပြန်၍) ပုစ္ဆတိ-
မေးပြန်၏၊ ဣဒါနိ-၌၊ အဟံ-သည်၊ အဿ-ထိုရဟန်းဂေါတမ၏၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပရိ
တောသေတွာ-ထက်ဝန်းကျင် နှစ်သက်စေ၍၊ ဝိသဇ္ဇိတုံ-ငှာ၊ သက္ကုဏေယျဝါ-
စွမ်းနိုင်မှုလည်း စွမ်းနိုင်ရာ၏၊ န (သက္ကုဏေယျ) ဝါ-မစွမ်းနိုင်မှုလည်း မစွမ်းနိုင်ရာ၊
သစေ န သက္ခိဿံ-အကယ်၍ မစွမ်းနိုင်အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ပဌမံ-စွာ၊ ဥပ္ပန္နာပိ-
ဖြစ်ပြီးလည်း ဖြစ်သော၊ မေ-၏၊ လဇ္ဇာ-အရှက်သည်၊ ဘိဇ္ဇိဿတိ-ကွဲတော့လတုံ၊

ပဌမံ၊ ပေ၊ လဇ္ဇာ ဘိဇ္ဇိဿတိ။ ။လဇ္ဇိဓာတ်သည် ရှက်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊
လဇ္ဇိတဗ္ဗာတိ လဇ္ဇာ-ရှက်ထိုက်သော (ရှက်စရာကောင်းသော) အကြောင်းအရာ၊ ထိုအကြောင်း
အရာဟူသည် ဗြာဟ္မဏ၏ ဖြစ်ကြောင်းတို့ကို မေးတော်မူစဉ်က သီလ၏ ဂုဏ်ကိုလည်းကောင်း၊
ဇာတိ၏ အပြစ်ကိုလည်းကောင်း ဘုရားရှင်၏ အလိုအာဘောဂ မကျစေကာမူ “ဖြေနိုင်၏”ဟု
ပရိသတ်က မှတ်ထင်ခြင်း (အထင်ကြီးခံရခြင်း) သည် ပဌမတုန်းက လဇ္ဇာ (ရှက်စရာ) တည်း၊
သို့သော် ထိုလဇ္ဇာသည် ပရိသတ်က “ဖြေနိုင်၏” ဟု ထင်သောကြောင့် အရှက်မကွဲခဲ့သေး၊
ယခု အမေး၌ မဖြေနိုင်လျှင် အရှက်ကွဲတော့မည်။

ဋီကာသစ်။ ။လဇ္ဇာနာမ သီလဿစ ဇာတိယာစ ဂုဏဒေါသပကာသနေ
[ဗြာဟ္မဏအဖြစ်၌ သီလကို မဖယ်နိုင်ခြင်းသည် ဂုဏ်တည်း၊ ဇာတိကို ဖယ်နိုင်ခြင်းကား
ဇာတိ၏ အပြစ်တည်း။] သမဏေန ဂေါတမေန ပုစ္ဆိတံ ပဉ္စ ဝိသဇ္ဇေသီတိ
(ဖြေနိုင်ပါပေသည်ဟူ၍) ပရိသာယ ပညာတတာ (ပရိသတ်၏ အထင်ခံအပ်ပြီး၏
အဖြစ်တည်း၊) သာ (ထိုလဇ္ဇာသည်) တထာ ဝိသဇ္ဇိတုံ အသမတ္ထတယ
(ထိုပဌမအကြိမ်တုန်းကကဲ့သို့ မဖြေနိုင်သည့်အတွက်) ဘိဇ္ဇိဿတိတိ အတ္ထော၊ ပဌမံ
အလဇ္ဇမာနောပိ ဣဒါနိ လဇ္ဇိဿာမိတိ ဂုတ္တံ ဟောတိ။

ပန-ဆက်၊ (ဝိသဇ္ဇိတုံ) အသက္ကောန္တဿ-မစွမ်းနိုင်သူ၏၊ န သက္ကောမိ-မစွမ်းနိုင်ပါ။ က္ကတိ-သို့၊ ဝစနေ-ပြောဆိုခြင်း၌၊ ဒေါသော-အပြစ်သည်၊ နတ္ထိ၊ က္ကတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ပန-တစ်ဖန်၊ နိဝတ္တိတွာ-ပြန်နစ်၍၊ ဘဂဝတောယေဝ-၏သာ၊ ဘာရံ-တာဝန်ကို၊ ကရောန္တော-ပြုလိုသည်၊ (ဟုတွာ) ဧတ္တကပရမာဝ မယံတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-ပြီ။

တတ္ထ-ထိုဧတ္တကပရမာဝ မယံ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ဧတ္တကပရမာတိ-ကား၊ အမှာကံ-အကျွန်ုပ်တို့၏၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ သီလ ပညာဏန္တိ-သီလပညာဏ်ဟူသော၊ ဝစနေမေဝ-စကားသာလျှင်၊ ပရမံ-အလွန်ဆုံး အပိုင်းအခြားသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိပါ၏၊) တေ မယံ-ထိုအကျွန်ုပ်တို့သည်၊ ဧတ္တက ပရမာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော သီလပညာဏ်ဟူသော စကားသာလျှင် အလွန်ဆုံး အပိုင်းအခြားရှိပါကုန်၏၊ က္ကတော-ဤသီလပညာဏ်ဟူသော စကား ထက်၊ ပရံ-အလွန်၊ ဧတဿ ဘာသိတဿ-ဤပြောဆိုအပ်သော သီလပညာဏ် ဟူသော သဒ္ဓါ၏၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ န ဇနာမ-မသိပါကုန်၊ က္ကတိ အတ္ထော။

အထ-ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုပုဏ္ဏားအား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ သီလပညာယ-၏၊ မူလဘူတဿ-မူလဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဥပ္ပာဒ တော-ပွင့်တော်မူရာ အခါမှ၊ ပဘုတိ-စ၍၊ သီလပညာဏံ-သီလပညာကို၊ ဒဿေတုံ-ပြတော်မူခြင်းငှာ၊ ကုဓ ပြာဟ္မဏ တထာဂတောတိ အာဒိ-အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ - မိန့်တော်မူပြီ၊ တဿ - ထိုကုဓ ပြာဟ္မဏ တထာဂတော

ဧတ္တကပရမာ။

။အဘိဓာန် (၆၉၅) ၌ ပရမသဒ္ဓါသည် အဂ္ဂသဒ္ဓါကဲ့သို့ အလွန်ဆုံး အမြတ်ဆုံး အနက်ကို ဟော၏။ “ဤမျှအတိုင်းအရှည်” ဟူသည် သီလဟူသော စကား ပညာဏဟူသော စကားတည်း။ အကျွန်ုပ်တို့မှာ ထိုစကားသာ အလွန်ဆုံး အတိုင်း အရှည် ရှိကြပါသည်။ ထိုစကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုကား ငါးပါးသီလ၊ ဝေဒ ၃ ပုံကို သိသော ပညာထက် ပို၍ အကျယ်တဝင့် မသိကြပါ-ဟူလို၊ ဧတ္တကံ + ပရမံ + ယေသံ အမှာကန္တိ ဧတ္တကပရမာ။ [ဧတ္တကပရမာတိ ဧတ္တကဥက္ကံသကောဋိကာ၊ ပဉ္စ + သီလာနိ ဝေဒတ္ထယ ဝိဘာဝနံ + ပညဉ္စ လက္ခဏာဒိတော နိဗ္ဗါရေတွာ (အကျယ်ထုတ်ဆောင်၍) ဇနနံ နတ္ထိ၊ ကေဝလံ တတ္ထ ဝစီပရမာ မယံ-သီလပညာဟူသော စကားလုံးကို သာ သုံးစွဲတတ်ကြပါသည်။ သီလအကျယ် ပညာအကျယ်ကိုတော့ မသိကြပါ။ က္ကတိ ဒဿေတိ-ဋီကာ]

ဥပမာ-ယခုခေတ်၌ “စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ” ဟု စကားကြီး စကားကျယ် ပြောနေကြပါ သော်လည်း ထိုသီလ၏ အကြောင်းအရာကို မသိကြသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပညာဟူသော စကားလုံးကို အကြီးအကျယ် သုံးနေကြသော်လည်း ဝိပဿနာစသော ပညာကို နားမလည် ကြဘဲ ကျက်မှတ်၍ရသော သတိနှင့် သညာကိုသာ ပညာဟု ထင်နေကြသကဲ့သို့လည်းကောင်း တည်း။

အစရှိသော စကား၏။ အတ္ထော-အနက်ကို၊ သာမညဖလေ-သာမညဖလသုတ်၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။ ပန-အထူးကား၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ်ကား၊ ဝိသေသော-အထူးတည်း၊ ဣမ-ဤသောဏဒဏ္ဍသုတ်၌၊ တိဝိဓမ္မိ-၃ ပါး အပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ သီလံ-ကို၊ ဣဒံ ခေါ် တံ ပြာဟ္မဏ သီလန္တိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ သီလမိစ္ဆေဝ-သီလဟူ၍သာ၊ နိယျာတိတံ-နိဂုံးအုပ်တော်မူအပ်ပြီ၊ [သီလမိစ္ဆေဝ၌ ဧဝံဖြင့် “သာမညဖလသုတ်၌ ကဲ့သို့ နိဂုံး၏နောက်ဝယ် သီလ၏အကျိုးပြစကား မပါတော့” ဟု ကန့်သတ်၊] ပဌမဇ္ဈာနာဒိနိ-ပဌမဈာန် အစရှိကုန်သော၊ စတ္တာရိ-၄ ပါးကုန်သော၊ ဈာနာနိ-တို့သည်၊ အတ္ထတော-အနက်အားဖြင့်၊ ဝါ-တရားကိုယ်အားဖြင့်၊ ပညာသမ္ပဒါ-ပညာ၏ ပြည့်စုံခြင်းတည်း၊ ပန-ထိုသို့ပင် ပညာသမ္ပဒါဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ ပညာဝသေန-ပညာ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အနိယျာတေတွာ-နိဂုံးအုပ်တော်မူမူဘဲ၊ (တစ်နည်း) ဧဝံ-ဤသို့ ပညာသမ္ပဒါဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ပညာဝသေန-ဖြင့်၊ အနိယျာတေတွာ-ဘဲ၊ ဝိပဿနာပညာယ-ဝိပဿနာပညာ၏၊ ပဒဋ္ဌာနဘာဝမတ္တေန-ပဒဋ္ဌာန်၏ အဖြစ်မျှဖြင့်၊ ဒဿေတွာ-ပြတော်မူပြီး၍၊ ဝိပဿနာပညာတော-မှ၊ ပဌာယ-စ၍၊ ပညာ-ကို၊ နိယျာတိတံ-နိဂုံးအုပ်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ (ဝိသေသော-အထူးတည်း။)

အယံ ပန ဝိသေသော။ ။သာမညဖလသုတ်နှင့် ပါဠိသွားမတူပုံကို “ဝိသေသ” ဟု ဆိုလိုသည်။ စာအုပ်တို့၌၊ “ဣဒမိဿ ဟောတိ သီလသ္မိတိ ဧဝံ” ဟု တွေ့ရ၏။ ပါဠိတော်၌ကား “ဣဒံ ခေါ် တံ ပြာဟ္မဏ သီလံ” ဟု နိဂုံးဝါကျကို တွေ့ရသည်။

ပညာသမ္ပဒါ။ ။ဈာန် ၄ ပါးသည် ဉာဏသမ္ပယုတ်များဖြစ်သောကြောင့် ပညာသမ္ပဒါတွင် ပါဝင်၏။ သို့သော် ထိုဈာန် ၄ ပါး၏အဆုံး၌ ပညာအဖြစ်ဖြင့် နိဂုံးမအုပ်ဘဲ ဝိပဿ နာဉာဏ်၏ ပဒဋ္ဌာန်အဖြစ်ဖြင့်သာ ပါဠိတော်၌ ပြတော်မူသည်။

မှတ်ချက်။ ။ပညာသမ္ပဒါ၏နောက်၌ “ဧဝံ ပညာဝသေန ပန” ဟု နောက်စာအုပ် တို့၌ ပနသဒ္ဓါ ပါခြင်းသည် ကောင်း၏။ “ပန-ထိုသို့ပင် ပညာသမ္ပဒါ ဖြစ်ပါသော်လည်း” ဟု စွဲပါ၊ ရှေးစာအုပ်တို့၌ ပနသဒ္ဓါ မပါ၊ ထိုသို့မပါလျှင် “ဧဝမ္မိ” ဟု သမ္ဘဝနာဇောတက ပိသဒ္ဓါ ပါမှ စာသွားကောင်းပါသည်။

သောဏဒဏ္ဍပါသကတ္တပဋိဝေဒနာ အဖွင့်

၃၁၉-၃၂၂။ သွာတနာယာတိ ပဒဿ - ဟူသောပုဒ်၏။ အတ္ထော - ကို၊ အဇ္ဇတနာယာတိ ဧတ္ထ-အဇ္ဇတနာယဟူသော ဤပုဒ်၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဖွင့်ဆိုအပ်သော နည်းဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။ [အဇ္ဇတနာယအဖွင့်ကို အမ္ပဋ္ဌသုတ်-

ပေါက္ခရသတိ ဗုဒ္ဓပသင်္ကမနအဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။ သွေ + ဘဝံ သွာတနံဟု ပြ။ သွေ၌
 ဧကို အာပြု။] တေန၊ ပေ၊ ပရိဘဝေယျာတိ-ကား၊ တုမေ-ရှင်တော်ဘုရားတို့ကို၊
 ဒူရတောဝ-အဝေး၌ပင်၊ (အဝေးမှပင်၊) ဒိသွာ-၍၊ အာသနာ-နေရာမှ၊ တေန
 ဝုဋ္ဌိကာရဏေန-ထိုထခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ မံ-ဒကာတော်ကို၊ သာ
 ပရိသာ-ထိုပရိသတ်သည်၊ (ပရိဘဝေယျ၌ စပ်၊) အယံ သောဏဒဏ္ဍော-သည်၊
 ပစ္ဆိမဝယေ-ပစ္ဆိမအရွယ်၌၊ ဌိတော-တည်၏၊ မဟလ္လကော-ကြီးသည်၏ အဖြစ်ကို
 ယူတတ်၏၊ ဝါ-ကြီးရင့်၏၊ ဂေါတမော ပန-သည်ကား၊ [မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ ခေါ်ပုံကို
 ပြသောစကား ဖြစ်၍ “ဂေါတမော” ဟု သုံးစွဲသည်။] ဒဟရော-ငယ်သေး၏၊
 ယုဝါ-နုပျို၏၊ အဿ-ဤသောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏား၏၊ နတ္တာပိ-မြေးသည်လည်း၊ နပ္ပ
 ဟောတိ-မဖြစ်လောက်၊ (မြေးလောက်မျှ မရှိသေး-ဟူလို၊) [ရှေးစာအုပ်များ၌
 “ပုတ္တနတ္တာပိ”ဟု ရှိ၏၊ မကောင်း။] သော-ထိုသောဏဒဏ္ဍသည်၊ အတ္တနော-
 ၏၊ နတ္ထုမတ္တဘာဝမ္ပိ-မြေးမျှ၏ အဖြစ်သို့သော်မှလည်း၊ အပ္ပတ္တဿ-မရောက် သော
 ဂေါတမအား၊ အာသနာ-မှ၊ ဝုဋ္ဌာတိနာမ-ထရသည် မည်တုံသေး၏၊ (ထတယ်လို့
 ရှိရသေး၏၊) ဣတိ-သို့၊ ပရိဘဝေယျ-လွမ်းမိုးရာ၏၊ (အထင်သေး ရာ၏။)

အာသနာ၊ ပေ၊ ပစ္စုပ္ပန်နန္တိ-ကား၊ မမ-ဒကာတော်၏၊ အဂါရဝေန-မရှိသေ
 ခြင်းကြောင့်၊ [“ရိသေသု၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရိသေသု၏ မဟုတ်ခြင်းကြောင့်”
 ဟု သဒ္ဓတ္ထ ဖြစ်၏။] အဝုဋ္ဌာနံနာမ - နေရာမှ မထခြင်းမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိပါ။

ဒူရတောဝ။ ။ဤပုဒ်ကို “အဝေးမှ” ဟု အပါဒါန်အနက် ပေးလေ့ရှိကြ၏၊
 အပါဒါန်ဟူသည် ခွဲခြားခြင်း အပဂမနသတ္တိ ရှိရ၏၊ ဤ၌ ထိုသတ္တိ မရှိပါ၊ အဝေး၌ လာနေ
 သည်ကို လှမ်း၍ မြင်ရခြင်းသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “မှ” ဟု ပေးသည်ကို စဉ်းစားပါ။

ဒဟရော ယုဝါ။ ။ဒဟရော ယုဝါတိ ဧတ္ထ ဒဟရဝစနေန ပဌမယောဗ္ဗန
 ဘာဝံ ဒသေတိ-ပဌမအရွယ်သာ ရှိသေးသည်၏ အဖြစ်ကို ပြ၏၊ ဤသို့ ဋီကာသစ်ဖွင့်သော်
 လည်း အနှစ်တစ်ရာဟူသော အာယုကပ်အသက်ကို သုံးစုဝက်က ၃၃ နှစ်သာသာသည် ပဌမ
 အရွယ်တည်း၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ၃၇ နှစ်မှ ဘုရားဖြစ်တော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒဟရအရ ပဌမ
 အရွယ်ကို ယူခြင်းကို စဉ်းစားပါ၊ အမှန်အားဖြင့်ကား သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားကြီးကို ထောက်၍
 ငယ်သေးသည်ကိုသာ “ဒဟရ” ဟု ဆိုလိုဟန်တူပါသည်။

နတ္တာပိဿ နပ္ပဟောတိ။ ။ဘုရားရှင်၏ ငယ်ပုံကို “နတ္တာပိ နပ္ပဟောတိ”ဟု
 ပြသည်၊ ဘုရားရှင်သည် သောဏဒဏ္ဍ၏ မြေးလောက်မျှ မရှိသေး-ဟူလို၊ ပဟောတိ၌ ပပုဗ္ဗ+
 ဟူဓာတ်ကြံပါ၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ “နပ္ပဟောတိတိ န သမ္ပဇ္ဇတိ-မဖြစ်” ဟု ဖွင့်၍ “ပုတ္တ
 နတ္ထုပမာဏောပိ-သားပမာဏ မြေးပမာဏ ရှိသည်လည်း၊ န ဟောတိ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်
 ဖွင့်သည်။ [ဤ၌ ပုတ္တသဒ္ဓါပါခြင်းသည် မကောင်းပါ။]

ပန-အန္တယ၊ ဘောဂနာသနဘယေန-စီးစိမ်ပျက်စီးခြင်းမှ ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ န ဝုဋ္ဌဟိဿာမိ-ထနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ တံ-ထိုနေရာမှ မထခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ တုမေဟိစေဝ-ရှင်တော်ဘုရားတို့သည်လည်းကောင်း၊ မယာစ-အကျွန်ုပ်သည်လည်းကောင်း၊ ဉတုံ-သိခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-သင့်ပါ၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ မေ-၏၊ ဧတံ-ဤလက်အုပ်ချို့မှုကို၊ ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ အာသနာ-မှ၊ ပစ္စုဋ္ဌာနံ-ရှေးရှုထခြင်း ဟူ၍၊ ဓာရေတု-စိတ်၌ ဆောင်တော်မူပါ၊ (မှတ်တော်မူပါ) ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ၊ [ဧတန္တိ အဉ္စလိပဂ္ဂဟဏံ၊-ဋီကာသစ်။] ဣမိနာ-ဤသောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားနှင့်၊ သဒိသော-တူသော၊ ကုဟကော-အံ့ဖွယ်ကို ဖြစ်စေတတ်သူကို၊ ဒုလ္လဘော ကိရ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်သတဲ့၊ (ရနိုင်ခဲသတတ်) ပန-ဆက်၊ အဿ-ထိုသောဏဒဏ္ဍ ပုဏ္ဏား၏၊ ဘဂဝတိ-၌၊ အဂါရဝနာမ-မရှိသေခြင်းမည်သည်၊ နတ္ထိ၊ တသ္မာ ဘောဂ နာသနဘယာ-ထိုသို့စီးစိမ်ပျက်စီးခြင်းမှ ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ ကုဟနဝသေန-အံ့ဖွယ်ကို ဖြစ်စေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ (ကြွားဝါခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) ဧဝံ-သို့၊ ဝဒတိ-လျှောက်၏၊ [“အဟဉ္စေဝ” စသော စကားကို လျှောက်သည်-ဟူလို။] ပရပဒေသုပိ-နောက်ပုဒ်တို့၌လည်း၊ ဧသေဝ-ဤဆို အပ်ပြီးသော အစီအရင်သည်ပင်၊ နယော-သိကြောင်းအစီအရင်တည်း။ [“ဝေဌနံ ဩမုဉ္ဇေယျံ၊ ပတောဒလဋ္ဌိ အဗျန္နာမေယျံ၊ ဆတ္တံ အပနာမေယျံ” ဟူသော နောက်ပုဒ်တို့၌လည်း ကုဟန၏ အစွမ်းဖြင့် လျှောက်ခြင်းဟု သိပါ-ဟူလို။]

ဓမ္မိယာ ကထာယာတိ အာဒိသု-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ တဇ်ဏာနုဇ္ဈပါယ-ထိုခဏ၌ (အဇ္ဈာသယဖြစ်ပုံအား) လျှောက်ပတ်သော၊ ဓမ္မိယာ-တရားရှိသော၊ ကထာယ-စကားဖြင့်၊ ဒိဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကံ-မျက်မှောက်ဘဝ၌လည်းဖြစ်၊ တမလွန်ဘဝ၌လည်းဖြစ်သော၊ အတ္ထံ-စီးပွားကို၊ [အတ္ထံကို အကျိုးဟု မပေးလင့်။] သန္တဿေတွာ-ကောင်းစွာ ပြတော်မူပြီး၍၊ ကုသလေ-ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ-တို့ကို၊ သမာဒါပေတွာ-ကောင်းစွာ ယူစေတော်မူပြီး၍၊ ဂဏှာပေတွာ-ယူစေ တော်မူပြီး၍၊ [သမာဒါပေတွာ၌ သံ + အာ + ဒါ + ဏာပေဖြစ်၍ ဂဏှာပေတွာဟု သဒ္ဒတ္ထဖွင့်။] တတ္ထ-ထိုကုသိုလ်တရားတို့၌၊ နံ-ထိုသောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားကို၊ သမုတ္တေ

ဣမိနာ ကိရ။

။သောဏဒဏ္ဍသည် (မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်စေ)

လူအများ၏ သမ္ဘာဘာဝနံ (အထင်ကြီးမှုကို) ဖြစ်စေပြီးလျှင် ကြွားဝါသောအားဖြင့် သူတစ်ပါးကို အံ့ဩစေလို၏။ ထိုသို့တအံ့တဩဖြစ်မှ လာဘ်ရမည်ဟု မြှော်လင့်နေသူတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဣမိနာ ကိရ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [ယခုခေတ်၌ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း မိမိကို အထင်သေးမည်စိုး၍ မိမိထက် အသက်သိက္ခာ ဂုဏ်ကြီးသူများကို လေးလေးစားစား မပြုနိုင်-ဝပ်မချနိုင် ကြသော သောဏဒဏ္ဍကလေးများကို တွေ့နိုင်ပါသည်။]

ဇေတဝ-ကောင်းစွာ ထက်သန်စေတော်မူပြီး၍၊ သဥဿာဟံ-အားထုတ်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သည်ကို၊ ကတွာ-ပြုတော်မူပြီး၍၊ တာယ သဥဿာဟတာယစ-ထို အားထုတ်ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အညေဟိ-အခြား ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇမာနဂုဏေဟိစ-ထင်ရှားရှိသော ဂုဏ်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမ္ပဟံ သေတွာ-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းစေတော်မူပြီး၍၊ ဓမ္မရတနဝဿံ- တရားရတနာမိုးကို၊ ဝဿေတွာ-ရွာစေတော်မူပြီး၍၊ [ပါရာဇိကဏ်၌ “ဝဿေတွာ” ဟု ကာရိတ်နှင့်တကွ ရှိ၏။] အာသနာ-မှ၊ ဥဌာယ-၍၊ ပက္ကမိ- ဖဲကြွတော်မူပြီ။ [သန္တဿေတွာ စသော ပုဒ်တို့၏အဖွင့်သည် ဝေရုဇ္ဇကဏ္ဍ အဆုံးနှင့် တူ၏။]

ပန-ဆက်၊ ပြာဟ္မဏော-သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားသည်၊ အတ္တနော-၏၊ ကုဟက တာယ-အံဩဗ္ဗယ်ကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝါကြွားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဇေမ္ဗိ-ဤသို့လည်း၊ ဘဂဝတိ-သည်၊ ဓမ္မဝဿံ-ကို၊ ဝဿိတေ- ရွာစေတော်မူလတ်သော်၊ (တစ်နည်း) ဝဿိတေ-သွန်ဖျန်းတော်မူလတ်သော်၊ [ဝဿုဓာတ်သည် သေက (သွန်းလောင်းခြင်း) အနက်ကို ဟောသောကြောင့် ကာရိတ် မပါသော်လည်း အဓိပ္ပာယ် ရနိုင်သည်၊ “ဝဿိတေပိ”ဟု သမ္ဘာဝနာ ဇောတက ပိသဒ္ဓါပါလျှင် ကောင်း၏။] ဝိသေသံ-တရားထူးကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတုံ-ဖြစ်စေ ခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-မစွမ်းနိုင်၊ ကေဝလံ-တရားထူးမဖက် သက်သက်၊ အဿ- ထိုသောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏား၏၊ သဗ္ဗာ-အလုံးစုံသော၊ ပုရိမပစ္ဆိမကထာ-ရှေ့၌ ဖြစ်သော စကား နောက်၌ဖြစ်သော စကားသည်၊ [သရဏဂုံ မတည်မီ ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ်သော တရားစကား၊ သရဏဂုံတည်ပြီးနောက်မှ ဟောအပ်သော တရားစကားသည်။] အာယတိ-နောင်အခါ၌၊ နိဗ္ဗာနတ္ထာယ-နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ဝါသနာ ဘာဂိယာယစ-ဝါသနာအဖို့ ရှိသည်၏အဖြစ်အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ အဟောသိ- ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ-သောဏဒဏ္ဍသုတ် အပြီးတည်း။ [ဝါသနာဘာဂေါ + ယဿာတိ ဝါသနာဘာဂိယာ (ကထာ)၊ ဘာဝပုဓာန ဘာဝလောပကြံပါ။]

ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယာ-သုမင်္ဂလ ဝိလာသိနိမည်သော ဒီဃနိကာယဌကထာယံ-ဒီဃနိကာယ် အဌကထာ၌၊ သောဏဒဏ္ဍသုတ္တဝဏ္ဏနာ-သောဏဒဏ္ဍသုတ်၏ အဖွင့်သည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီးပြီ။

သောဏဒဏ္ဍသုတ်

ဘာသာဋီကာ ပြီးပြီ။

D

ကထာအဖွင့်

ဘာသာဗိမ္ဗိကာ

၅၂၁

(သတိ)သမ္ပညေကထာ

၂၁၄။ [“ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒ္ဓါရေ” ဟူသော အကျဉ်းမာတိကာပုဒ်၏ အကျယ်ကို ဟောပြတော်မူပြီး၍ “သတိသမ္ပဇညေန သမန္နာဂတော” ဟူသော အကျဉ်း မာတိကာပုဒ်၏ အကျယ်ကို ဟောပြတော်မူလိုသောကြောင့် “ကထဉ္စ ဟေ သတိသမ္ပဇညေန” အစရှိသော ပါဠိတော်ကို မိန့်တော်မူသည်။] မဟာရာဇ-ဇာ၊ ကထဉ္စ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဝါ-အဘယ်နည်းဖြင့်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သတိသမ္ပဇညေန-သတိသမ္ပဇညနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံသည်၊ ဟောတိ-နည်း၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဣဓ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ အဘိက္ကန္တေ-ရှေ့သို့ သွားခြင်း၌ လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရှေ့တိုးခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ပဋိက္ကန္တေ-နောက်ဆုတ်ခြင်း၌ လည်းကောင်း၊ သမ္ပဇနကာရီ-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိတတ်သောဉာဏ်ဖြင့် ရှေ့သွားမှု နောက်ဆုတ်မှုကို ပြုလေ့ရှိသည်၊ ဝါ-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သော ဉာဏ်ကို အသုံးပြုလေ့ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ အာလောကိတေ-ချေးရှုကြည့် ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရှေ့ကို ကြည့် ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝိလော ကိတေ-ချေးရှုမဟုတ်သော ဘေးစောင်းအရပ် ကို ကြည့် ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-စောင်း၍ကြည့်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ သမ္ပဇနကာရီ-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သောဉာဏ်ဖြင့် ချေးရှုကြည့်မှု စောင်း၍ကြည့်မှုကို ပြုလေ့ရှိသည်၊ ဝါ-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိတတ်သောဉာဏ်ကို အသုံးပြုလေ့ရှိသည်၊ ဟောတိ။

သမဉ္စိတေ (သမိဉ္စိတေ)-အဆစ်ရှိသော လက်ခြေတို့ကို ကွေးခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ပသာရိတေ-အဆစ်ရှိသော လက်ခြေတို့ကို ဆန့်တန်းခြင်း၌လည်းကောင်း၊ သမ္ပဇနကာရီ-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိတတ်သောဉာဏ်ဖြင့် ကွေးမှုဆန့်မှုကို ပြုလေ့ရှိသည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ၊ သံဃာဋီပတ္တစီဝရရာရဏေ-သင်္ကန်းကြီး၊ ဧကသီ၊ သင်းပိုင်၊ သပိတ်တို့ကို ဝတ်ရုံသုံးစွဲခြင်းဟူသော ဆောင်ခြင်း၌၊ သမ္ပဇနကာရီ-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိတတ်သောဉာဏ်ဖြင့် ဝတ်ရုံသုံးစွဲမှုကို ပြုလေ့ရှိသည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ အသိတေ-စားဖွယ်ဟူသမျှကို စားခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ပီတေ-သောက်ဖွယ်ဟူသမျှကို သောက်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ခါယိတေ-ခဲဖွယ်ဟူသမျှကို ခဲခြင်း၌လည်းကောင်း၊ သာယိတေ-သာယာဖွယ် ဟူသမျှကို သာယာခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-လျှက်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ သမ္ပဇနကာရီ-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သောဉာဏ်ဖြင့် စားမှု သောက်မှု ခဲမှု သာယာမှုကို ပြုလေ့ရှိသည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ၊ ဥစ္စာရပဿာဝကမ္မေ-ကျင်ကြီးစွန့်မှု ကျင်ငယ်စွန့်မှု၌၊ သမ္ပဇနကာရီ-ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိတတ်သော ဉာဏ်ဖြင့် ကျင်ကြီးစွန့်မှု၊ ကျင်ငယ်စွန့်မှုကို ပြုလေ့ရှိသည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ၊ ဂတေ-သွားခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဌိတေ-ရပ်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ နိသိန္ဓေ-ထိုင်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ သုတ္တေ-အိပ်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ (အိပ်ခါနီး၌လည်းကောင်း၊) ဇာဂရိတေ-နိုးခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ဘာသိတေ-ပြောဆိုခြင်း၌လည်းကောင်း၊

ကောင်း၊ တုဏှိဘာဝေ-ဆိတ်ဆိတ်ဖြစ်ခြင်း၌လည်းကောင်း၊ သမ္ပဇာနကာရိ-
ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိတတ်သော ဉာဏ်ဖြင့် သွားမှု ရပ်မှု ထိုင်မှု အိပ်မှု
နိုးမှု ပြောဆိုမှု ဆိတ်ဆိတ်ဖြစ်မှုကို ပြုလေ့ရှိ သည်။ ဝါ-သည်။ ဟောတိ၊ မဟာရာဇ-
ဇာ၊ ဧဝံ ခေါ-လျှင်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဘိက္ခု သတိသမ္ပဇညေန သမန္နာဂတော ဟောတိ။

သန္တောသကထာ

၂၁၅။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ကထဗ္ဗ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဝါ-အဘယ်နည်းဖြင့်၊ ဘိက္ခု-
သည်။ သန္တုဋ္ဌော-တင်းတိမ်ရောင့်ရဲသည်။ ဟောတိ-နည်း၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဣဓ-
၌၊ ဘိက္ခု-သည်။ ကာယပရိဟာရိကေန-ကိုယ်ကို ဆောင်နိုင် မွေးမြူနိုင်သော၊
[ဣပစ္စည်း ကတ္တားဟောကြ။] ဝါ-ကိုယ်ကို ဆောင်နိုင်၊ မွေးမြူနိုင်ရုံ
အကျိုးရှိသော၊ စီဝရေန-သင်္ကန်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကုစ္ဆိပရိဟာရိကေန-
ဝမ်းကိုဆောင်နိုင် မွေးမြူနိုင်သော၊ ဝါ-ဝမ်းကိုဆောင်နိုင် မွေးမြူနိုင်ရုံ အကျိုးရှိသော၊
ပိဏ္ဍပါတေန-ဆွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သန္တုဋ္ဌော-တင်းတိမ်ရောင့်ရဲသည်။ ဟောတိ-
၏။ သော-ထိုတင်းတိမ် ရောင့်ရဲသော ရဟန်းသည်။ ယေန ယေနေဝ-
အကြင်အကြင်အရပ်သို့ သာလျှင်၊ ပက္ကမတိ-ဖဲသွားလို၏။ (တေနတေနေဝ-
ထိုထိုအရပ်သို့သာလျှင်၊) သမာ ဒါယေဝ-ပရိက္ခရာရှစ်ဖုံ၊ အလုံးစုံကို ယူ၍ သာလျှင်၊
ပက္ကမတိ-ချမ်းချမ်းသာသာ ဖဲသွားနိုင်၏။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ-ကား၊ ပက္ခိ-
ပျံသန်းနိုင်အောင် အတောင်ရှိသော၊ သကုဏော-ငှက်သည်။ ယေနယေနေဝ-
အကြင်အကြင် အရပ် သို့သာလျှင်၊ ခေတိ-ပျံသွားလို၏။ တေနတေနေဝ-
ထိုထိုအရပ် သို့သာလျှင်၊ သပတ္တ ဘာရောဝ-မိမိ အတောင် ဟူသော
ဝန်ရှိသည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ) ခေတိ (သေယျ ထာပိ)-ပျံသွား နိုင်သကဲ့သို့၊
မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်။ ကာယပရိဟာရိကေန-
သော၊ ဝါ-သော၊ စီဝရေန-ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကုစ္ဆိပရိဟာရိကေန-သော၊ ဝါ-
သော၊ ပိဏ္ဍပါတေန-ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သန္တုဋ္ဌော-သည်။ ဟောတိ၊ သော-သည်။
ယေနယေနေဝ-သာလျှင်၊ ပက္ကမတိ-၏။ (တေန တေနေဝ-သာလျှင်၊)
သမာဒါယေဝ-သာလျှင်၊ ပက္ကမတိ-၏။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဧဝံ ခေါ-ဤသို့လျှင်၊ ဝါ-
ဤနည်းဖြင့်၊ ဘိက္ခု-သည်။ သန္တုဋ္ဌော-သည်။ ဟောတိ။

နိဝရဏပ္ပဟာနကထာ

၂၁၅။ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ အရိယေန-မြတ်သော၊ ဝါ-ဖြူစင်သော၊ ဣမိနာ
သီလက္ခန္ဓေန-ဤသီလအစုနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံသည်။ (ဟုတွာ-
ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊) အရိယေန-သော၊ ဣမိနာ ဣန္ဒြိယသံဝရေန-ဤဣန္ဒြိ
ခြောက်ပါး မပေါက် ကြားအောင် စောင့်စည်းကြောင်း အကျင့်နှင့်၊ သမန္နာဂတော-
သည်။ (ဟုတွာစ-လည်းကောင်း၊) အရိယေန-သော၊ ဣမိနာ သတိသမ္ပဇညေန-

ဤသတိသမ္ပဇညနှင့်၊ သမန္နာဂတော-သည်၊ (ဟုတွာစ-လည်းကောင်း၊) အရိယာယ-သော၊ ဣမာယ သန္တုဋ္ဌိယာ-ဤတင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းနှင့်၊ သမန္နာဂတော-သည်၊ (ဟုတွာစ-လည်းကောင်း၊) ဝိဝိတ္တံ-ရဟန်းရှင်လူ ခပ်သိမ်းသူတို့မှ ကင်းဆိတ်သော၊ သေနာသနံ-ကျောင်းအိပ်ရာ နေရာသို့၊ [ဘဇတိ၏ သာမညကံတည်း၊ အရည် စသည်ဖြင့် ထိုသေနာသနံကို သရုပ်ဖော်တော်မူသည်။] အရည်-ကုပ်လုပ်လေးတာ အပြန်ငါးရာရှိသော တောသို့လည်းကောင်း၊ ရုက္ခမူလံ-ရဟန်းတရား၊ အားထုတ်ဖို့ရာ၊ ရိပ်သာလုံလောက်၊ သစ်ပင်၏ အနီးအောက်သို့လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗတံ-စိတ်နေတည်အောင်၊ လေညှင်းဆောင်သည့်၊ တောင်ပေါ်အရပ်သို့လည်းကောင်း၊ ကန္တရံ-သစ်ပင်ပိတ်ပေါင်း၊ အထက်ဆောင်း၍၊ တောင်စောင်းမြေပြင်၊ ရေယဉ်စားသဖြင့်၊ ချောက်ကြားဖြစ်နေသော အရပ်သို့လည်းကောင်း၊ ဂိရိဂူဟံ-ဂူ၏အလား တောင်နှစ်လုံးတို့၏ အပေါက်အကြားသို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-တောင်တစ်လုံးတွင်၊ ဥမင်အတူ၊ ဖောက်ထွင်းအပ်သော ဂူသို့လည်းကောင်း၊ သုသာနံ-သူသေတန်တန်၊ အိပ်ရာမှန်သည့်၊ သုသာန်သင်းချိုင်း၊ မြေလုပ်တိုင်းသို့လည်းကောင်း၊ ဝနပုတ္တံ-ဝိဝေကလိုလား၊ ယောဂီများ၏၊ အပြားအားဖြင့် တည်နေရာ၊ ရိပ်သာမြိုင်ဗွေ၊ သစ်ပင်တွေဖြင့်၊ ရှုပ်နေသော အရပ်သို့လည်းကောင်း၊ အဗ္ဘောကာသံ-အမိုးမမှီး၊ လွင်တီးခေါင် အရပ်သို့လည်းကောင်း၊ ပလာလပုဇ္ဇံ-အပုံအလယ်၊ ကောက်ရိုးဖယ်၍၊ လိုဏ်ငယ်တစ်မျိုး၊ ကောက်ရိုးပုံသို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ချုံပိတ်ပေါင်းတွင်၊ ကောက်ရိုးတင်၍၊ နေချင်ဖွယ်တစ်မျိုး၊ ကောက်ရိုးအုံသို့လည်းကောင်း၊ ဘဇတိ-ကပ်ဝင်၏။

သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ပစ္ဆာဘတ္တံ-ဆွမ်း၏ နောက်အဖို့၌၊ ဝါ-ဆွမ်းစားရာကာလ၏ နောက်အဖို့၌၊ ပိဏ္ဍပါတပုဋိတ္တန္တော-ဆွမ်းခံရာမှ ဖဲခဲ့သည်၊ (ဟုတွာ) ပလ္လက္ခိ-ထက်ဝယ်တင်ပလ္လင်ကို၊ အာဘုဇိတွာ-ဖွဲ့ခွေ၍၊ (တစ်နည်း) ပလ္လက္ခိ အာဘုဇိတွာ-တင်ပလ္လင်ခွေ၍၊ ကာယံ-အထက်ပိုင်း ကိုယ်ကို၊ ဥဇံ-ဖြောင့်ဖြောင့်၊

ကုပ်လုပ်လေးတာ။

။လေးဆရာတို့ ကိုင်အပ်သော လေးသည် ညှို့မတင်ဘဲ ထားလျှင် လေးတောင်ထွာ ရှိ၏၊ ညှို့တင်လိုက်လျှင် လေးတောင်သာရှိ၏၊ ထိုညှို့တင်အပ်သော လေးကို ကုပ်နေအောင် လုပ်အပ်သောကြောင့် “ကုပ်လုပ်” ဟု ရှေးကခေါ်ကြဟန်တူသည်၊ ထို ကုပ်ကုပ်လေးဖြင့် တိုင်းတာသောအခါ အပြန်ငါးရာရှိသောအရပ်ကို “ကုပ်ကုပ် လေးတာ၊ အပြန်ငါးရာ” ဟု ဆိုသည်၊ [အချို့က “ကုလလေးတာ” ဟုလည်း ဆိုကြ၏။]

ပစ္ဆာဘတ္တံ ပိဏ္ဍပါတပုဋိတ္တန္တော။

။ရှေးခေတ်က တောကျောင်းရဟန်းတော်များသည် ဆွမ်းခံပြီးနောက် ရွာတွင်း၌ပင် ဆွမ်း ဘုဉ်းပေးတော်ကြ၏၊ ထို့နောက်မှ ဆွမ်းမပါသောသပိတ်ကို ပေါ့ပေါ့ပါးပါးယူ၍ ပြန်ကြွတော်မူကြသည်၊ ရွာတွင်း၌ ဆွမ်းမဘုဉ်းပေးလျှင်လည်း ရွာအနီးဝယ် ရေလွယ်ကူရာအရပ်၌ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးတော်မူကြ၏၊ ထိုရှေးခေတ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ပစ္ဆာဘတ္တံ ပိဏ္ဍပါတပုဋိတ္တန္တော” ဟု မိန့်တော်မူသည်။

(စန့်စန့်) ပဏီဓာယ-တစ်ဆယ့်ရှစ်မျိုး၊ ကျောက်ဆူးရိုးတို့ကို အစွန်ချင်းထိအောင် ထား၍၊ ပရိမုခံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ ရှေ့ရှု၊ သတိ-သတိကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ ဝါ-ထား၍၊ (တစ်နည်း) ပရိမုခံ-သိမ်းဆည်းအပ်သော အသမ္မာသမ္ဘိသည်ဖြစ်၍ သမ္မာသမ္ဘိ ထွက်မြောက်တတ်သော၊ သတိ-သတိကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတွာ-၍၊ ဝါ-၍၊ နိဿိတိ-ထိုင်၏။ [“သမ္မာသမ္ဘိ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော” ဟု ပခုက္ကူ ဆရာတော်၏ နိဿယ၌ ကရုဏာသင်္ခ ပေး၏၊ ဤ၌ကား သတိသည် သူ ကိုယ်တိုင် ထွက်မြောက်တတ်သောကြောင့် ကတ္တုသင်္ခ ပေးပါသည်။]

၂၁၅။ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ လောကေ-ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော လောက၌၊ [နိဝရဏတို့၏ အာရုံကို ပြရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် လောကေအရ နိဝရဏတို့ ဖြစ်ရာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာကို ယူသည်။] အဘိဇ္ဈ-အဘိဇ္ဈာကို၊ ဝါ-လွန်စွာ နှစ်သက် တပ်မက်တတ်သော ရာဂကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ ဝိဂတာဘိဇ္ဈေန-ကင်းသော အဘိဇ္ဈာရှိသော၊ စေတသာ-ဖြင့်၊ ဝိဟရတိ-၏၊ အဘိဇ္ဈာယ-အဘိဇ္ဈာမှ၊ စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ ပရိသောဓေတိ-ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်စေ၏၊ ဝါ-သုတ်သင်၏။

ဗျာပါဒပဒေါသံ-ဗျာပါဒပဒေါသကို၊ ဝါ-စိတ်၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက် ကြောင်းလည်းဖြစ် စိတ်ကိုလည်း ဖျက်ဆီးတတ်သော ဒေါသကို၊ ဝါ-စိတ်၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်းလည်းဖြစ်၊ သူတစ်ပါးကိုလည်း ဖျက်ဆီးတတ် သော ဒေါသကို၊ ပဟာယ-၍၊ အဗျာပန္နစိတ္တော-ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သော စိတ် မရှိသည်၊ သဗ္ဗပါဏဘူတဟိတာနုကမ္မိ-ဖြစ်သော အသက်ရှိသော သတ္တဝါ အားလုံးတို့ကို စီးပွားဖြင့် စောင့်ရှောက်တတ်သည်၊ ဝါ-ကံကြောင့်ဖြစ်သော သတ္တဝါ အားလုံးတို့ကို စီးပွားဖြင့် စောင့်ရှောက်တတ်သည်၊ (ဟုတွာ) ဝိဟရတိ-နေ၏၊ ဗျာပါဒပဒေါသာ-မှ၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပရိသောဓေတိ-၏၊ ဝါ-၏။

ထိနမိဒ္ဓံ-ထိနမိဒ္ဓကို၊ ဝါ-စိတ်၏ ထိုင်းခြင်း၊ စေတသိက်၏ မှိုင်းခြင်းသဘော ကို၊ ပဟာယ-၍၊ ဝိဂတထိနမိဒ္ဓေါ-ကင်းသော ထိနမိဒ္ဓရှိသည်၊ အာလောကသညိ-အရောင်အလင်း၌ ဖြစ်သော သညာရှိသည်၊ သတော-မပြတ်မလတ် အမှတ်ရ တတ်သည်၊ သမ္မဇာနော-ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သည်၊ (ဟုတွာ) ဝိဟရတိ-၏၊ ထိနမိဒ္ဓါ-မှ၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပရိသောဓေတိ-၏၊ ဝါ-၏။

ပရိမုခံ။

။“မုခသမိပေ ဝါကတွာတိ အတ္ထော” ဟူသော အဋ္ဌကထာအဖွင့် သည် အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့်သာ ဆိုင်၏၊ ဤ၌ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောတော်မမူ သောကြောင့် ထိုအဖွင့်သည် ဤနေရာနှင့် မဆိုင်ပါ၊ အတ္ထုဒ္ဓါရအနေအားဖြင့် ရသင့်သော အနက်များကို ဖွင့်ထားဟန်တူပါသည်၊ ဋီကာသစ်၌ကား မုခသမိပေကို “မုခသမိပနှင့်တူသော စိတ်၌” ဟု ဤနေရာနှင့်လျော်အောင် ဖွင့်သွားလေ၏၊ ထိုဋီကာသစ်အလို “ပရိမုခံ-ခံတွင်း၏ အနီးဖြစ်သော နှာသီးဖျား၊ အထက် နှုတ်ခမ်းဖျား အရပ်နှင့် တူသောစိတ်၌၊ သတိ-သတိကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတွာ-၍၊ ဝါ-၍” ဟု ပေးရပေလိမ့်မည်။

ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ-ကို၊ ပဟာယ-၍၊ အနုဒ္ဓတော-မငြိမ်မသက် အထက်သို့ လွင့်တက်သောစိတ် မရှိသည်၊ ဝါ-မပြန့်လွင့်သည်၊ အဇ္ဈတ္တံ-မိမိသန္တာန်၌၊ ဝူပသန္တစိတ္တော-ငြိမ်သက်သောစိတ် ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရတိ-၏၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စာ-မှ၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပရိသောဓေတိ-၏၊ ဝါ-၏။

ဝိစိကိစ္ဆံ-ဝိစိကိစ္ဆာကို၊ ဝါ-အပြစ်မဲ့ငြား ကောင်းသောတရား၌ ယုံမှားခြင်း သဘောကို၊ ပဟာယ-၍၊ တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆော-လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာ ရှိသည်၊ ဝါ-ဝိစိကိစ္ဆာကို လွန်မြောက်ပြီးသည်၊ ကုသလေသု-အပြစ်မရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-တရားတို့၌၊ အကထံကထိ-အဘယ်သို့ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်းဟု ပြောဆိုကြောင်း ဝိစိကိစ္ဆာမရှိသည်၊ ဝါ-သို့လော သို့လောဟု တွေးတောကြောင်းဝိစိကိစ္ဆာ မရှိသည်၊ [နောက်နည်းဋီကာသစ်အလို] (ဟုတွာ)၊ ဝိဟရတိ-၏၊ ဝိစိကိစ္ဆာယ-မှ၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပရိသောဓေတိ-၏၊ ဝါ-၏။

၂၁၅။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ-ဥပမာမည်သည်ကား၊ ပုရိသော-ယောက်ျားသည်၊ ဣဏံ-ကြွေးမြီကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ ကမ္မန္တေ-အလုပ်တို့ကို၊ ပယောဇေယျ-ယှဉ်စေရာ၏၊ တဿ-ထိုယောက်ျား၏၊ တေ ကမ္မန္တာ-ထိုအလုပ်တို့သည်၊ သမိဇ္ဈေယျ-ပြီးစီးကုန်ရာ၏၊ ဝါ-ပြည့်စုံကုန်ရာ၏၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ ပေါရာဏာနိ-ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ယာနိစ ကုဏမူလာနိ-အကြင်ကြွေးမြီ၏ အရင်းတို့သည်လည်း၊ ဝါ-အရင်းဖြစ်သော ကြွေးမြီတို့သည်လည်း၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏)၊ တာနိစ-ထိုကြွေးမြီ၏ အရင်းတို့ကိုလည်း၊ ဝါ-လည်း၊ ဗျန္တိ-ကင်းသော အကြွင်းအကျန်ရှိအောင်၊ ဝါ-အကြွင်းအကျန် မရှိအောင်၊ ကရေယျ-ပြုရာ၏၊ အဿ-ထိုယောက်ျား၏၊ ဒါရဘရဏာယ-မယားကို မွေးမြူခြင်းငှာ၊ ဥတ္တရိ-အလွန်ဖြစ်သော၊ အဝသိဋ္ဌစ-ကြွင်းကျန်သော ဥစ္စာသည်လည်း၊ သိယာ-ရှိသေးရာ၏၊ တဿ-ထိုယောက်ျား၏၊ ဧဝံ-ဤသို့ စဉ်းစားခြင်းလည်း၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိ-နည်း)၊ အဟံ-ငါသည်၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ ဣဏံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ကမ္မန္တေ-တို့ကို၊ ပယောဇေသိ-ယှဉ်စေခဲ့ပြီ၊ တဿ မေ-ထိုငါ၏၊ တေ ကမ္မန္တာ-ထိုအလုပ်တို့သည်၊ သမိဇ္ဈိသု-ပြီးစီးကုန်ပြီ၊ ဝါ-ပြည့်စုံကုန်ပြီ၊ သောဟံ (သော+အဟံ)-ထိုငါသည်၊ ပေါရာဏာနိ-ကုန်သော၊ ယာနိစ ကုဏမူလာနိ-တို့သည်လည်း၊ ဝါ-လည်း၊ (သန္တိ)၊ တာနိစ-တို့ကိုလည်း၊ ဝါ-လည်း၊ ဗျန္တိ-အောင်၊ ဝါ-အောင်၊ အကာသိ-ပြုခဲ့ပြီ၊ မေ-ငါ၏။

သေယျထာပိ။ ။ဤ၌ ပြအပ်သော ဥပမာတို့သည် တကယ်ရှိနေသော ဥပမာများ မဟုတ်ကြ၊ ကြိဆ၍ပြအပ်သော ဥပမာများသာ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “သေယျထာပိ-ဤသို့ဖြစ်ကုန်ခြင်းချိန်ဆ၍၊ သိကြဖို့ရာဥပမာမည်သည်ကား” ဟုလည်း အနက်ပေးနိုင်ပါသည်။

ဒါရဘရဏာယ-ငှာ၊ ဥတ္တရိ-သော၊ အဝသိဌ်စ-သည်လည်း၊ အတ္ထိ-ရှိသေး၏။ က္ကတိ-ဤသို့ စဉ်းစားခြင်းသည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏။ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ တတောနိဒါနံ-ထိုကြွေးမြီမရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ-ထိုကြွေးမြီမရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသောအကြောင်းရှိသော၊ ပါမောဇ္ဇ-ဝမ်းမြောက်ခြင်းဟူသော တရုဏပီတိကို၊ လဘေထ သေယျထာပိ-ရရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သောမနဿံ-ကောင်းသောစိတ်ရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သုခဝေဒနာကို၊ ဝါ-စိတ်ချမ်းသာမှုကို၊ အဓိဂစ္ဆေယျ သေယျထာပိ-ရရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [ဗုဒ္ဓိပုဒ်ကို အနက်ပေးရာ၌ အဋ္ဌကထာနိဿယ ကြည့်ပါ။]

၂၁၅။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ-ကား၊ ပုရိသော-သည်၊ အာဗာဓိကော-လွန်စွာ ခံခက်၊ နှိပ်စက်တတ်စွာ၊ ဝိသဘာဂဝေဒနာဟူသော အနာရှိသည်၊ ဒုက္ခိတော-ထိုရောဂါဒဏ်၊ အရင်းခံ၍၊ ထပ်မံမကင်း၊ လွန်စွာဖြစ်သောဆင်းရဲခြင်းရှိသည်။ ဗာဠဂိလာနော-ပြင်းပြင်းထန်ထန်မကျန်းမာသည်။ အဿ-ဖြစ်ရာ၏။ အဿ-ထိုယောက်ျားအား၊ ဘတ္တဉ္စ-ထမင်းသည်လည်း၊ နစ္ဆာဒေယျ-မနှစ်သက်ရာ၊ ဝါ-မဆာရာ၊ အဿ-ထိုယောက်ျား၏၊ ကာယေ-ကိုယ်၌၊ ဗလမတ္တာစ-ခွန်အား ဗလသည်လည်း၊ န (ဘဝေယျ)-မရှိတော့ရာ၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ အပရေနသမယေန-နောက်အခါ၌၊ တမ္မာ အာဗာဓာ-ထိုအနာမှ၊ မုစ္ဆေယျ-လွတ်ရာ၏။ အဿ-အား၊ ဘတ္တဉ္စ-သည်လည်း၊ ဆာဒေယျ-နှစ်သက်ရာ၏။ ဝါ-ဆာရာ၏။ အဿ-၏၊ ကာယေ-၌၊ ဗလမတ္တာစ-သည်လည်း၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ တဿ-၏၊ ဧဝံ-သည်၊ အဿ-၏၊ (ကိံ)၊ အဟံ-သည်၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ အာဗာဓိကော-သည်၊ ဒုက္ခိတော-သည်၊ ဗာဠဂိလာနော-သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ မေ-ငါ့အား၊ ဘတ္တဉ္စ-သည်လည်း၊ နစ္ဆာဒေတိ-မနှစ်သက်ခဲ့၊ ဝါ-မဆာခဲ့၊ မေ-၏၊ ကာယေ-၌၊ ဗလမတ္တာစ-သည်လည်း၊ န အာသိ-မရှိခဲ့၊ သော (အဟံ)-သည်၊ ဧတရဟိ-ယခုအခါ၌၊ တမ္မာ အာဗာဓာ-မှ၊ မုတ္တော-လွတ်ပြီးသည်၊ အမှိ-ဖြစ်၏၊ မေ-ငါ့အား၊ ဘတ္တဉ္စ-သည်လည်း၊ ဆာဒေတိ-၏၊ ဝါ-၏၊ ကာယေ-၌၊ ဗလမတ္တာစ-သည်လည်း၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ က္ကတိ-သည်၊ အဿ-ရှိရာ၏၊ သော-ထို ယောက်ျားသည်၊ တတော နိဒါနံ-ထိုအနာရောဂါ မရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ-ထိုအနာရောဂါ မရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော ကြောင်းရှိသော၊ ပါမောဇ္ဇ-ကို၊ လဘေထ သေယျ ထာပိ-လည်းကောင်း၊ သောမနဿံ-ကို၊ အဓိဂစ္ဆေယျ သေယျထာပိ-လည်းကောင်း။

ပါမောဇ္ဇ။

“ဝမ်းမြောက်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ” ဟု အနက်ပေးရိုးရှိ၏ သို့သော် “ပမောဒနံ-ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ ပမောဒေါ-ခြင်း၊ ပမောဒေါယေဝ ပါမောဇ္ဇ” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်သောကြောင့် ထို ပေးရိုးအနက်ကို စဉ်းစားသင့်ပါသည်။

၂၂၀။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ-ကား၊ ပုရိသော-သည်၊ ဗန္ဓနာဂါရေ-
 နောင်အိမ်၌၊ ဝါ-အချုပ်ထောင်၌၊ ဗဒ္ဒေါ-ချုပ်နောင်အပ်သည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊
 သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ အပရေန သမယေန-နောက်အခါ၌၊ တမှာ ဗန္ဓနာ
 ဂါရာ-မှ၊ ဝါ-မှ၊ သောတ္တိနာ-ချမ်းသာသဖြင့်၊ အဘယေန-ဘေးမရှိသဖြင့်၊ မုစ္စေယျ-
 လွတ်ရာ၏၊ အဿ-ထိုယောက်ျား၏၊ ကိဉ္စိ-စိုးစဉ်း အနည်းငယ်မျှ၊ ဘောဂိနံ-
 စည်းစိမ်တို့၏၊ ဝယောစ-ကုန်ခမ်းခြင်းသည်လည်း၊ န (အဿ)-မဖြစ်ရာ၊ တဿ-
 ၏၊ ဧဝံ-သည်၊ အဿ-၏၊ (ကိ)၊ အဟံ-သည်၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ဗန္ဓနာဂါရေ-၌၊ ဝါ-၌၊
 ဗဒ္ဒေါ-သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ သော (အဟံ)-သည်၊ ဧတရဟိ-၌၊ တမှာ
 ဗန္ဓနာဂါရာ-မှ၊ ဝါ-မှ၊ သောတ္တိနာ-သဖြင့်၊ အဘယေန-သဖြင့်၊ မုတ္တော-သည်၊
 အမှီ-ဖြစ်၏၊ ကိဉ္စိ-မျှ၊ ဘောဂိနံ-တို့၏၊ ဝယောစ-သည်လည်း၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-
 သည်၊ အဿ-ရာ၏၊ သော-သည်၊ တတောနိဒါနံ-ထိုနောင်အိမ်မှ လွတ်ခြင်း
 ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ-ထိုနောင်အိမ်မှ လွတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်း
 ရှိသော၊ ပါမောဇ္ဇ-ကို၊ လဘေထသေယျထာပိ-လည်းကောင်း၊ သောမနဿံ-ကို၊
 ဝါ-ကို၊ အဓိဂစ္ဆေယျ သေယျထာပိ-လည်းကောင်း။

၂၂၁။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ-ကား၊ ပုရိသော-သည်၊ ဒါသော-ကျွန်
 သည်၊ အနတ္တာဓိနော-မိမိ၌ မစပ်သည်၊ ဝါ-မိမိနှင့် မစပ်သည်၊ ပရာဓိနော-တစ်ပါး
 သော အရှင်သခင်တို့၌ စပ်သည်၊ ဝါ-တစ်ပါးသော အရှင်သခင်တို့နှင့် စပ်သည်၊
 အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ ယေနကာမံ-အလိုရှိတိုင်း၊ ဂမော-သွားနိုင်သည်၊ န (အဿ)-
 မဖြစ်ရာ၊ သော-သည်၊ အပရေန သမယေန-၌၊ တမှာ ဒါသဗျာ-ထိုကျွန်၏
 အဖြစ်မှ၊ မုစ္စေယျ-လွတ်ရာ၏၊ အတ္တာဓိနော-မိမိ၌စပ်သည်၊ ဝါ-သည်၊ အပရာ
 ဓိနော-တစ်ပါးသော အရှင်သခင်တို့၌ မစပ်သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဘုဒ္ဓိဿော-
 ကိုယ့်လက်အသွင်၊ သခင်မရှိ၊ မိမိကိုယ်ပိုင်၊ စေခိုင်းအပ် စေခိုင်းနိုင် သည်၊ ဝါ-
 ကျွန်မဟုတ်သည်၊ ယေနကာမံ-တိုင်း၊ ဂမော-သည်၊ (အဿ-ရာ၏)၊ တဿ-၏၊
 ဧဝံ-သည်၊ အဿ-ရာ၏၊ (ကိ)၊ အဟံ-သည်၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ဒါသော-သည်၊
 အနတ္တာဓိနော-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ပရာဓိနော-သည်၊ ဝါ-သည်၊ အဟောသိ- ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊
 ယေနကာမံ-တိုင်း၊ ဂမော-သည်၊ န (အဟောသိ)-မဖြစ်ခဲ့၊ သော (အဟံ)-သည်၊

န ယေနကာမံ ဂမော။ ။ “ယေနကာမံ” သည် ယထာကာမံနှင့်တူသော အဗျယိ
 ဘောသမာသိတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ယေနကာမံ-အလိုရှိတိုင်း” ဟု အနက်ပေးရသည်၊ ဋီကာသစ်
 ၌ကား အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကိုယူ၍ ပါဌသေသထည့်လျက် အနက်ပေးရမည်ဟု ဖွင့်ထား၏၊
 ထိုအလို “ယေန-အကြင်အရပ်သို့၊ ဂန္တု-သွားခြင်းငှာ၊ ကာမော-အလိုသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊
 တေန-ထိုအလိုရှိအပ်သောအရပ်သို့၊ ကာမံ-အလိုအတိုင်း၊ ဂမော-သွားနိုင်သည်၊ (တစ်နည်း)
 ကာမံ ဂမော-အလိုရှိတိုင်း သွားနိုင်သည်၊ န အဿ-မဖြစ်ရာ” ဟု ပေးပါ။

ဧတရဟိ-၌၊ တမ္မာဒါသဗျာ-မှ၊ မုတ္တော-လွတ်သည်၊ အတ္တာဓိနော-သည်၊ ဝါ-သည်၊ အပရာဓိနော-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဘုဇိဿော-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ယေန ကာမံ-တိုင်း၊ ဂမော-သည်၊ အမှိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-သည်၊ (အဿ-ရာ၏၊) သော-သည်၊ တတောနိဒါနံ-ထိုကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ-ထိုကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ပါမောဇ္ဇ-ကို၊ လဘေထ (သေယျထာပိ)-သို့လည်းကောင်း၊ သောမနဿံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ အဓိဂစ္ဆေယျ (သေယျထာပိ)-ရရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း။

၂၂၂။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ-ကား၊ ပုရိသော-သည်၊ သဓနော-ဥစ္စာနှင့်တကွ ဖြစ်သည်၊ သဘောဂေါ-စည်းစိမ်နှင့်တကွဖြစ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဒုဗ္ဗိက္ခံ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်သော ထမင်းရှိသော၊ သပ္ပဋိဘယံ-ဘေးရန်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ ကန္တာရဒ္ဓါနမဂ္ဂံ-အခွန်ရှည်သော ခရီးခဲကို၊ [ရေကိုလွန်မြောက်စေရာဖြစ်သော အခွန်ရှည်သော ခရီးခဲကို၊ ဝါ-ရေဖြင့် လွန်မြောက်အပ်သော အခွန်ရှည်သော ခရီးခဲကို” ဟု သဒ္ဒတ္ထ ပေးပါ။] ပဋိပဇ္ဇေယျ-သွားရာ၏၊ သော-သည်၊ အပရေနသမယေန-၌၊ တံကန္တာရံ- ထိုခရီးခဲကို၊ နိတ္ထရေယျ-လွန်မြောက်ရာ၏၊ သောတ္တိနာ-ချမ်းသာသဖြင့်၊ ခေမံ-ဘေးတို့၏ ကုန်ခန်းရာဖြစ်သော၊ အပ္ပဋိဘယံ-ဘေးဘယမ်းမရှိသော၊ ဂါမန္တံ-ရွာအနီးသို့၊ အနုပါပုဏေယျ-အစဉ်ရောက်ရာ၏၊ တဿ-၏၊ ဧဝံ-သည်၊ အဿ-ရာ၏၊ (ကိ)၊ အဟံ-သည်၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးအခါ၌၊ သဓနော-သည်၊ သဘောဂေါ-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဒုဗ္ဗိက္ခံ-သော၊ သပ္ပဋိဘယံ-သော၊ ကန္တာရဒ္ဓါနမဂ္ဂံ-ကို၊ ပဋိပဇ္ဇိ-သွားခဲ့ပြီ၊ သော (အဟံ)-သည်၊ ဧတရဟိ-၌၊ တံကန္တာရံ-ကို၊ နိတ္ထိန္ဒော-လွန်မြောက်ပြီးသည်၊ သောတ္တိနာ-သဖြင့်၊ ခေမံ-သော၊ အပ္ပဋိဘယံ-သော၊ ဂါမန္တံ-သို့၊ အနုပ္ပတ္တော-အစဉ်ရောက်သည်၊ အမှိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-သည်၊ (အဿ-ရာ၏၊) သော-သည်၊ တတောနိဒါနံ-ထိုခရီးခဲကို လွန်မြောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ-ထိုခရီးခဲကို လွန်မြောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ပါမောဇ္ဇ-ကို၊ လဘေထ-(သေယျထာပိ)-သို့လည်းကောင်း၊ သောမနဿံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ အဓိဂစ္ဆေယျ (သေယျထာပိ)-သို့လည်းကောင်း။

၂၂၃။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဣဏံ-ကြွေးမြီကို၊ သမနုပဿတိ ယထာ-ကောင်းစွာ အဖန်ဖန် ရှုသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရောက်-အနာရောဂါကို၊ သမနုပဿတိယထာ-သို့လည်းကောင်း၊ ဗန္ဓနာဂါရံ-နှောင်အိမ်ကို၊ ဝါ-အချုပ်ထောင်ကို၊ သမနုပဿတိယထာ-သို့လည်းကောင်း၊ ဒါသဗျံ-ကျွန်၏အဖြစ်ကို၊ သမနုပဿတိယထာ-လည်းကောင်း၊ ကန္တာရဒ္ဓါနမဂ္ဂံ-အခွန်ရှည်သော ခရီးကို၊ သမနုပဿတိယထာ-လည်းကောင်း၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ အပ္ပဟိန္ဒေ-မဝယ် အပ်သေး ကုန်သော၊ ပဉ္စ-ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေနိဝရဏေ-ဤနိဝရဏတို့ကို၊ အတ္တနိ-မိမိ၌၊ သမနုပဿတိ-ကောင်းစွာ အဖန်ဖန်ရှု၏။

၂၂၄။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ-ကား၊ အဏဏျ-ကြွေးမြီမရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ သမနုပဿတိ ယထာ-ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အာရောဂျ-အနာရောဂါ မရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ သမနုပဿတိယထာ-လည်းကောင်း၊ ဗန္ဓနာ-အနှောင်အဖွဲ့မှ၊ (အချုပ်ထောင်မှ) မောက္ခ-လွတ်မြောက်ခြင်းကို၊ သမနုပဿတိ ယထာ-သို့လည်းကောင်း၊ ဘုဒ္ဓိသံ-ကိုယ့်လက်အသွင်၊ သခင်မရှိ၊ မိမိကိုယ်တိုင်၊ စေအပ်စေနိုင်သူကို၊ ဝါ-ကျွန်မဟုတ်သူကို၊ သမနုပဿတိ ယထာ-လည်းကောင်း၊ ခေမန္တဘူမိ-ဘေးတို့၏ကုန်ရာ မြေအရပ်သို့ ရောက်ခြင်းကို၊ သမနုပဿတိ ယထာ-လည်းကောင်း။

၂၂၅။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ အတ္တနိ-မိမိ၌၊ ပဟိနေ-ပယ်အပ်ပြီးကုန်သော၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ ဣမေ နီဝရဏေ-တို့ကို၊ သမနုပဿတိ-၏၊ တဿ-ထိုရဟန်းသည်၊ ပဟိနေ-ကုန်သော၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ ဣမေ နီဝရဏေ-တို့ကို၊ အတ္တနိ-၌၊ သမနုပဿတော-လတ်သော်၊ (တစ်နည်း) သမနုပဿတော-ကောင်းစွာ အဖန်ဖန်ရှုသော၊ တဿ-ထိုရဟန်း၏၊ ပါမောဇ္ဇ-ဝမ်းမြောက်ခြင်းဟူသော နှုသောပီတိသည်၊ ဇာယတိ-ဖြစ်၏၊ ပမုဒိတဿ-လွန်စွာ ဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းရှိသော၊ (တဿ-ထိုရဟန်း၏ သန္တာန်၌) ပီတိ-အားကြီးသော ပီတိသည်၊ ဇာယတိ-၏၊ ပီတိမနဿ-ပီတိနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ရှိသော၊ (တဿ-၏) ကာယော-နာမကာယသည်၊ ပဿမ္မတိ-ကိလေသာအပူမှ ငြိမ်းအေး၏၊ ပဿဒ္ဓကာယော-ကိလေသာအပူမှ ငြိမ်းအေးသော နာမကာယရှိသော၊ (သော-ထိုရဟန်းသည်) သုခံ-ကာယိကသုခ စေတသိကသုခကို၊ ဝေဒေတိ-ခံစားရ၏၊ သုခိနော-ကာယိကသုခ စေတသိကသုခရှိသော၊ (တဿ-၏) စိတ္တံ-သည်၊ သမာဓိယတိ-ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိ၏ အစွမ်းဖြင့် တည်ကြည်၏။

D

ပဌမဇ္ဈာနကထာ

၂၂၆။ [ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ စသော ဈာန်ခန်းပါဠိတော်များကို ပြာဟုဇာလ သုတ် ဒိဌမဇ္ဈနိဗ္ဗာနဝါဒ၌ အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ အနက်ရေးခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ ထူးရာကိုသာ ရေးပါမည်။] သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ကာမေဟိ-ဝတ္ထုကိလေသာ၊ ၂ ဖြာသော ကာမတို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ-ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်၊ ပေ၊ ဝိဟရတိ-နေ၏၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ဣမေဝ ကာယံ-ကရဇကာယ၊ နာမခေါ်ဆို၊ ဤခန္ဓာကိုယ်ကိုပင်၊ ဝိဝေကဇေန-နီဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော၊ ပီတိသုခေန-ပီတိသုခဖြင့်၊ အဘိသဒ္ဓေတိ-စိုစေ၏၊ ဝါ-စိမ့်စေ၏၊ ပရိသဒ္ဓေတိ-ထက်ဝန်းကျင် စိုစေ၏၊ ဝါ-ထက်ဝန်းကျင် စိမ့်စေ၏၊ [“အဘိသဒ္ဓေတိ၊ ပရိသဒ္ဓေတိ” ဟု မရှိသင့်ကြောင်းကို အဋ္ဌကထာ ဤပုဒ်အဖွင့်၌ ပြထားပြီ။] ပရိပူရေတိ-ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စေ၏၊ ပရိပူရတိ-ထက်ဝန်းကျင် ဖြန့်၏၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊

သဗ္ဗာဏတော-အလုံးစုံသော အဖို့အစုရှိသော၊ ကာယဿ-၏၊ ဝိဝေကဇေန-သော၊ ပီတိသုခေန-သည်၊ အပ္ပုဋ်-မပြန့်အပ်သော၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော အရပ်သည်၊ န ဟောတိ-မရှိတော့။

၂၂၇။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ-ကား၊ ဒက္ခော-ကျွမ်းကျင်သော၊ နှာပကောဝါ-ရေချိုးပေးတတ်သော ဆရာသည်သော်လည်းကောင်း၊ နှာပကန္တေ ဝါသီဝါ-ရေချိုးပေးတတ်သော ဆရာ၏ တပည့်သည်သော်လည်းကောင်း၊ [နိုင်ငံခြား၌ အဖိုးအခယူ၍ ရေချိုးပေးတတ်သူများလည်း ရှိသတတ်။] ကံသထာလေ-ကြေးခွက်၌၊ ဝါ-ကြေးလင်ပန်း၌၊ နှာနီယစုက္ကာနိ-ရေချိုးဖို့ရာ ဆပ်ပြာမှုန့်တို့ကို၊ အာကိရိတွာ-လောင်းထည့်၍၊ ဥဒကေန-ရေဖြင့်၊ ပရိပ္ပောသကံ ပရိပ္ပောသကံ-သင့်တော်ရုံ ဖျန်း၍ ဖျန်း၍၊ သန္ဓေယျ-တစ်ပေါင်းတည်း ဆောင်ရာ၏၊ ဝါ-အခဲလုပ်ရာ၏၊ သာယံ (သာ+အယံ) နှာနီယပိဏ္ဍိ-ထိုကဲ့သို့သော ဤရေချိုး ဆပ်ပြာခဲသည်၊ သေဟာနုဂတာ-ရေတည်းဟူသော အစေးသည် အစဉ်လိုက်အပ်သည်၊ သေဟပရေတာ-ရေတည်းဟူသော အစေးဖြင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်သည်၊ သန္တရဗာဟိရာ-အတွင်းအပြင်နှင့် တကွဖြစ်သည်၊ (ဟုတွာ) သေဟေန-ရေတည်းဟူသော အစေးသည်၊ ဗုဋ္ဌာ-ဖြန့်အပ်သည်၊ (ဟောတိ) စ-ထိုသို့ပင်အတွင်း အပြင်နှင့်တကွ ရေတည်းဟူသော အစေးသည် ဖြန့်အပ်ပါသော်လည်း၊ န ပဌရဏီ-တစ်စက် တစ်စက် ယိုထွက်ခြင်း မရှိသည်၊ (ဟောတိ သေယျထာပိ-သကဲ့သို့) မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဧဝမေဝ-လျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဣမမေဝ ကာယံ-ကရဇကာယ၊ နာမခေါ်ဆို၊ ဤခန္ဓာကိုယ်ကိုပင်၊ ဝိဝေကဇေန-သော၊ ပီတိသုခေန-ဖြင့်၊ အဘိသဒ္ဓေတိ-၏၊ ပေ၊ န ဟောတိ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သန္တိဋ္ဌိကံ-ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကြပ်၊ တွေ့မြင်အပ်သော၊ ဣဒမ္ပိ သာမညဖလံ-(ပဌမဈာန်တည်းဟူသော) ဤရဟန်းအဖြစ်၏ အကျိုးသည်လည်း၊ ပုရိမေဟိ-ရှေး၌ ဖြစ်ကုန်သော။ သာမညဖလေဟိ-ရဟန်းအဖြစ်၏ အကျိုးတို့ထက်၊ အဘိက္ကန္တတရဉ္စ-သာ၍ နှစ်သက်အပ်သည်လည်းကောင်း၊ ပဏီတတရဉ္စ-သာ၍ မှန်မြတ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ။)

D

ဒုတိယဈာနကထာ

၂၂၈။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ပုနစ-တစ်ဖန်လည်း၊ အပရံ-တစ်မျိုးသော သာမညဖလကား၊ (တစ်နည်း) ပုန-တစ်ဖန်၊ အပရံစ-တစ်မျိုးသော သာမညဖလကိုလည်း၊ (ဘာသိဿာမိ-ဟောတော်မူအံ့) ဝိတက္ကဝိစာရာနံ-ဝိတက် ဝိစာရတို့၏၊ ဝူပသမာ-ပယ်ခွာလွန်မြောက် ငြိမ်းပျောက်ခြင်းကြောင့်၊ ပေ၊ ဒုတိယံ ဈာန် ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ဣမမေဝကာယံ-ကိုပင်၊ သမာဓိဇေန-ပဌမဈာန် သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဝါ-သမ္ပယုတ္တသမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော၊ ပီတိသုခေန-ပီတိသုခဖြင့်၊ အဘိသဒ္ဓေတိ-၏၊ ဝါ-၏၊ ပေ၊ န ဟောတိ-တော့။

၂၂၉။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ-ကား၊ ဂမ္ဘီရော-နက်သော၊ ဥဒ္ဓိဒေါဒ ကော-ရေကြောတို့မှ ဖောက်ထွက်သော ရေရှိသော၊ ဥဒကရဟဒေါ-ရေအိုင်သည်၊ (အဿ-ရှိရာ၏။) တဿ-ထိုရေအိုင်၏၊ ပုရတ္ထိမာယ-အရှေ့ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ-အရပ်၌၊ ဥဒကဿ-ရေ၏၊ အာယမုခံ-ဝင်လာကြောင်းအဝသည်၊ ဝါ-ဝင်ပေါက်သည်၊ နေဝ အဿ-မရှိရာ၊ ဒက္ခိဏာယ-တောင်ဖြစ်သော၊ ဒိသာယ-၌၊ ဥဒကဿ-၏၊ အာယမုခံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ န (အဿ)-မရှိရာ၊ ပစ္ဆိမာယ-သော၊ ဒိသာယ-၌၊ ဥဒကဿ အာယမုခံ န (အဿ)၊ ဥတ္တရာယ-သော၊ ဒိသာယ-၌၊ ဥဒကဿ အာယမုခံ န (အဿ)၊ ဒေဝေါစ-မိုးသည်လည်း၊ ကာလေနကာလံ-အခါတိုင်း အခါတိုင်း၌၊ ဝါ-မပြတ်မလပ်၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဓာရံ-ရေအယဉ်ကို၊ န အနုပ္ပဝေစ္ဆေယျ-မပေးရာ၊ ဝါ-မရွာရာ။

အထခေါ-စင်စစ်ကား၊ တမ္မာဝ ဥဒကရဟဒါ-ထိုရေအိုင်မှပင်၊ သီတာ-အေးမြသော၊ ဝါရိဓာရာ-ရေအယဉ်သည်၊ ဥဒ္ဓိဒိတွာ-ရေကြောတို့မှ ဖောက်ထွက်၍၊ တမေဝ ဥဒကရဟဒံ-ထိုရေအိုင်ကိုပင်၊ သီတေန-အေးမြသော၊ ဝါရိနာ-ရေဖြင့်၊ အဘိသဒ္ဓေယျ-ထက်ဝန်းကျင် စိုစေရာ၏၊ ဝါ-ထက်ဝန်းကျင် စိမ့်စေရာ၏၊ ပရိပူရေယျ-ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စေရာ၏၊ ပရိပ္ပူရေယျ-ထက်ဝန်းကျင် ဖြန့်ရာ၏၊ သဗ္ဗာဝတော-အလုံးစုံအဖို့အစရှိသော၊ အဿ ဥဒကရဟဒဿ-ထိုရေအိုင်၏၊ သီတေန-သော၊ ဝါရိနာ-သည်၊ အပ္ပုဋ်-မဖြန့်အပ်သော၊ ကိပ္ပိ-တစ်စုံတစ်ခုသော အရပ်သည်၊ န အဿ (သေယျထာပိ)-မရှိတော့ရာသကဲ့သို့၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဣမမေဝကာယံ-ကိုပင်၊ သမာဓိဇေန-သော၊ ပီတိသုခေန-ဖြင့်၊ အဘိသဒ္ဓေတိ-၏၊ ဩ၊ န ဟောတိ-တော့၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သန္နိဋ္ဌိကံ-သော၊ ဣဒမ္ပိသာမညဖလံ-(ဒုတိယဈာန်တည်းဟူသော) ဤရဟန်းအဖြစ်၏ အကျိုးသည် လည်း၊ ပုရိမေဟိ သာမညဖလေဟိ-တို့ထက်၊ အဘိက္ကန္တတရဉ္စ ပဏီတတရဉ္စ (ဟောတိ။)

D

တတိယဇ္ဈာနကထာ

၂၃၀။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ပုနစ-တစ်ဖန်လည်း၊ အပရံ-ကား၊ (တစ်နည်း) ပုန-တစ်ဖန်၊ အပရံစ-ကိုလည်း၊ (ဘာသိဿာမိ-အံ့) ဘိက္ခု-သည်၊ ပီတိယာ-ပီတိကို၊ ဝိရာဂါစ-စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဩ၊ တတိယံ ဈာနံ ဥပသမ္ပန္န ဝိဟရတိ၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ဣမမေဝကာယံ-ကိုပင်၊ နိပ္ပိတိကေန-ပီတိမရှိသော၊ သုခေန-တတိယဈာန်ချမ်းသာဖြင့်၊ အဘိသဒ္ဓေတိ၊ ပရိသဒ္ဓေတိ၊ ပရိပူရေတိ၊ ပရိပ္ပူရေတိ၊ အဿ-၏၊ သဗ္ဗာဝတော-သော၊ ကာယဿ-၏၊ နိပ္ပိတိကေန-သော၊ သုခေန-သည်၊ အပ္ပုဋ်-သော၊ ကိပ္ပိ-သည်၊ န ဟောတိ။

၂၃၁။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထပိ-ကား၊ ဥပ္ပလိနိယံဝါ-ကြာဖြူ ကြာနီ ကြာညိုရုံတို့ရှိရာ ကြာကန်၌သော်လည်းကောင်း၊ ပဒုမိနိယံဝါ-ပဒုမ္မာကြာရုံတို့ရှိရာ ကြာကန်၌သော်လည်းကောင်း၊ ပုဏ္ဏရိကိနိယံဝါ-ပုဏ္ဏရိတ်ကြာရုံတို့ရှိရာ ကြာကန်၌ သော်လည်းကောင်း၊ ဥဒကေ-ရေ၌၊ ဇာတာနိ-ပေါက်ကုန်သော၊ ဥဒကေ-၌၊ သံဓမ္မာနိ-ကြီးပွားကုန်သော၊ ဥဒကာနုဂ္ဂတာနိ-ရေမှ မပေါ်တက်ကုန်သေးသော၊ အန္တောနိမုဂ္ဂပေါသီနိ-ရေ၏အတွင်း၌ နစ်မြုပ်လျက် ကြီးပွားခြင်းရှိကုန်သော၊ အပ္ပေကစ္စာနိ-အချို့ကုန်သော၊ ဥပ္ပလာနိဝါ-ကြာဖြူ၊ ကြာနီ၊ ကြာညိုတို့သည်သော် လည်းကောင်း၊ ပဒုမာနိဝါ-ပဒုမ္မာကြာတို့သည်သော်လည်းကောင်း၊ ပုဏ္ဏရိကာနိဝါ- ပုဏ္ဏရိတ်ကြာတို့သည်သော်လည်းကောင်း၊ (အဿု-ရှိကုန်ရာ၏)။

တာနိ-ထိုကြာရုံတို့ကို၊ (“ပရိပ္ပုဋ္ဌာနိ”၌စပ်၊) ဝါ-တို့သည်၊ (“အဘိသန္ဓာနိ” စသည်၌စပ်၊) ယာဝစ အဂ္ဂါ-အဖျားတိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ ယာဝစမူလာ- အရင်းတိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ သီတေန-သော၊ ဝါရိနာ-သည်၊ (“ပရိပ္ပုဋ္ဌာနိ” ၌စပ်၊) ဝါ-ဖြင့်၊ အဘိသန္ဓာနိ-စိုစွတ်ကုန်သည်၊ ပရိသန္ဓာနိ-ထက်ဝန်းကျင်စိုစွတ်ကုန် သည်၊ ပရိပ္ပရာနိ-ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်ကုန်သည်၊ ပရိပ္ပုဋ္ဌာနိ-ထက်ဝန်းကျင် ဖြန့်အပ် ကုန်သည်၊ (အဿု-ကုန်ရာ၏၊) အဿု-ထိုကြာတော၏၊ (တစ်နည်း) အဿာ- ထိုကြာကန်၏၊ သဗ္ဗာဝတံ-အလုံးစုံ အဖို့အစုရှိကုန်သော၊ ဥပ္ပလာနိဝါ-ကြာဖြူ၊ ကြာနီ၊ ကြာညိုတို့၏သော်လည်းကောင်း၊ ပဒုမာနိဝါ-ပဒုမ္မာကြာတို့၏သော်လည်း ကောင်း၊ ပုဏ္ဏရိကာနိဝါ-ပုဏ္ဏရိတ်ကြာတို့၏သော်လည်းကောင်း၊ သီတေန-သော၊ ဝါရိနာ-သည်၊ အပ္ပုဋ္ဌ-အပ်သော၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသောအရပ်သည်၊ န အဿ (သေယျထာပိ)-သို့၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဣမမေဝ ကာယံ-ကိုပင်၊ နိပ္ပိတိကေန - သော၊ သုခေန-ဖြင့်၊ အဘိသဒ္ဓေတိ-၏၊ ပေ၊ နဟောတိ-တော့၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သန္နိဋ္ဌိကံ-သော၊ ဣဒမ္ပိ သာမညဖလံ-(တတိယ ဈာန်တည်းဟူသော) ဤရဟန်းအဖြစ်၏ အကျိုးသည်လည်း၊ ပရိမေဟိ သာမည ဖလေဟိ အဘိက္ကန္တတရစ္ဆ ပဏိတတရစ္ဆ (ဟောတိ)။

D

စတုတ္ထဈာနကထာ

၂၃၂။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ပုနစ-တစ်ဖန်လည်း၊ အပရံ-ကား၊ (တစ်နည်း) ပုန- တစ်ဖန်၊ အပရံစ-ကိုလည်း၊ (ဘာသိဿာမိ) ဘိက္ခု-သည်၊ သုခဿ-ကာယံက သုခကို၊ ပဟာနာစ-ပယ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ စတုတ္ထံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ၊ သော-သည်၊ ဣမမေဝကာယံ-ကိုပင်၊ ပရိသုဒ္ဓေန-ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော၊ ပရိယောဒါတေန-ထက်ဝန်းကျင် ဖြူစင်သော၊ စေတသာ-စိတ်ဖြင့်၊ ဖရိတွာ-ဖြန့်၍၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေသည်၊ ဟောတိ-၏၊ အဿု-ထိုရဟန်း၏၊ ပေ၊ စေတသာ-သည်၊ အပ္ပုဋ္ဌ-အပ်သော၊ ကိဉ္စိ-သည်၊ န ဟောတိ-တော့။

၂၃၃။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ-ကား၊ ပုရိသော-သည်၊ ဩဒါတေန-
 ဖြူစင်သော၊ ဝတ္ထေန-အဝတ်ဖြင့်၊ သသိသံ-ဦးခေါင်းနှင့်တကွဖြစ်သော ကိုယ်ကို၊
 ပါရပိတွာ-ခြံ၍၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေသည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ အဿ-ထိုယောက်ျား
 ၏၊ သဗ္ဗာဝတော-သော၊ ကာယဿ-၏၊ ဩဒါတေန-သော၊ ဝတ္ထေန-သည်၊
 အပ္ပုဋ်-အပ်သော၊ ကိဉ္စိ-သည်၊ န အဿ (သေယျထာပိ)-သို့၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊
 ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဣမမေဝကာယံ-ကိုပင်၊ ပရိသုဒ္ဓေန-သော၊
 ပရိယောဒါတေန-သော၊ စေတသာ-ဖြင့်၊ ဖရိတွာ-၍၊ နိသိန္နော-သည်၊ ဟောတိ-
 ၏၊ အဿ-၏၊ သဗ္ဗာဝတော-သော၊ ကာယဿ-၏၊ ပရိသုဒ္ဓေန ပရိယောဒါတေန
 စေတသာ အပ္ပုဋ် ကိဉ္စိ န ဟောတိ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သန္နိဋ္ဌိကံ-သော၊ ဣဒမ္ပိ
 သာမညဖလံ-(စတုတ္ထဈာန်တည်းဟူသော) ဤရဟန်းအဖြစ်၏ အကျိုးသည် လည်း၊
 ပုရိမေဟိ သန္နိဋ္ဌိကေဟိ သာမညဖလေဟိ အဘိက္ကန္တတရဉ္စ ပဏီတတရဉ္စ
 (ဟောတိ)။

D

ဝိပဿနာဉာဏကထာ (၁)

၂၃၄။ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-ဤ ပဌမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယဈာန်
 အစဉ်အားဖြင့် စတုတ္ထဈာန်ကို ရပြီး၍၊ စိတ္တေ-စတုတ္ထဈာန်စိတ်သည်၊ ဝါ-ကို၊
 သမာဟိတေ-စတုတ္ထဈာန်သမာဓိဖြင့် ကောင်းစွာအာရုံ၌ ထားအပ်ပြီးသော်၊ ဝါ-
 တည်ကြည်လတ်သော်၊ ပရိသုဒ္ဓေ-ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိဖြစ်၍ ထက်ဝန်းကျင်
 စင်ကြယ်လတ်သော်၊ (ပရိသုဒ္ဓတ္တာ - ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်

သော ဧဝံ။ ။ဧဝံသည် နိဒဿနတ္ထ နိပါတ်တည်း၊ ထိုဧဝံဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော
 နိဒဿေတဗ္ဗကား စတုတ္ထဈာန်နှင့် စတုတ္ထဈာန်ရဖို့ရန် အစဉ်ဖြစ်သော ပဌမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ
 ဈာန်တည်း၊ [နောက်၌ပြမည့် သာဓကများကို ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ ဝေရဉ္စကဏ္ဍမှ ယူထား
 သည်ဟု မှတ်ပါ။]

သမာဟိတေ။ ။သမာဟိတေတိ ဣမိနာ စတုတ္ထဈာနသမာဓိနာ သမာဟိတေ၊
 အောက်ဈာန် သမာဓိများသည် စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ၏ အခြေခံသာ ဖြစ်၏၊ ဝိပဿနာဉာဏ်၏
 အခြေခံကား (အဘိညာဉ်ကိုပြရာ၌ အဘိညာဉ်၏ အခြေခံကား) စတုတ္ထဈာန်သမာဓိတည်း၊
 [သံ+အာပုဗ္ဗ+ဓာဓာတ်သည် ထပနအနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် “သမာဟိတေ-ကောင်းစွာ
 အာရုံ၌ ထားအပ်ပြီးသော်” ဟု သဒ္ဓတ္ထ၊ “တည်ကြည်လတ်သော်” ဟု ဝေါဟာရတ္ထ ပေးပါ။]

ပရိသုဒ္ဓေ။ ။ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိဘာဝေန ပရိသုဒ္ဓေ၊ သတိကို ခေါင်းတပ်၍
 ဆိုအပ်သော စတုတ္ထဈာနသမ္ပယုတ်အားလုံး၏ စင်ကြယ်မှုကို ဥပေက္ခာသည် ပြုအပ်၏၊
 ထို့ကြောင့် ဤစတုတ္ထဈာန်စိတ်၏ ပရိသုဒ္ဓိဖြစ်ခြင်းသည် အခြားမဟုတ်၊ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ
 ဖြစ်ခြင်းပင်တည်း ဟု မှတ်ပါ။

ကြောင့်၊) ပရိယောဒါတေ-ထက်ဝန်းကျင် ဖြူစင်လတ်သော်၊ အနင်္ဂဏေ-ရာဂဒေါသ စသော ကိလေသာအင်္ဂဏ မရှိလတ်သော်၊ ဝါ-သုခစသည့်၊ ကြောင်းမရှိ၍၊ မိမိတိုင်းရာ၊ သတ္တဝါ၏၊ ယုတ်မာညစ်ညမ်း၊ အောက်တန်းကျကြောင်း၊ မကောင်းသောအင်္ဂဏ မရှိလတ်သော်၊ (အနင်္ဂဏတ္တာ-ရာဂဒေါသ စသော ကိလေသာအင်္ဂဏ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဝိဂတုပက္ခိလေသေ-ကင်းသော ဥပက္ခိလေသ ရှိလတ်သော်၊ ဝါ-ကပ်၍ နှပ်စက်တတ်သော ကိလေသာတို့မှ ကင်းလတ်သော်၊ မုဒုဘူတေ - အဖန်ဖန်ဝင်စားမှုကြောင့် နည်းသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်လတ်သော်၊ (မုဒု

ပရိယောဒါတေ။ ။ပရိသုဒ္ဓတ္တာ ဧဝ ပရိယောဒါတေ၊ ပဘဿရေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ အခြေခံ စင်ကြယ်မှု ဖြူဖြူစင်စင် အရောင်တင်၍ ရ၏၊ လှော်ပြီးဦးပြီးဖြစ်၍ စင်ကြယ်သောရွှေသည် ပွတ်တိုက်လိုက်ရုံမျှဖြင့် အရောင်ထွက်လာသကဲ့သို့တည်း၊ ဤသို့ပရိယောဒါတ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းသည် အခြားမဟုတ်၊ ရှေး၌ ဆိုအပ်ပြီးသော ပရိသုဒ္ဓပင်ဖြစ်သည်။

အနင်္ဂဏေ။ ။သုခါဒိနံ ပစ္စယာနံ ယာတေန ဝိဂတရာဂါဒိအင်္ဂဏတ္တာ အနင်္ဂဏေ၊ သုခသည် သောမနဿ၏ အကြောင်း၊ သောမနဿသည် ရာဂ၏ အကြောင်းဖြစ်၏၊ ဒုက္ခသည် ဒေါမနဿ၏ အကြောင်း၊ ဒေါမနဿသည် ဒေါသ၏ အကြောင်းဖြစ်၏၊ ဤစတုတ္ထဈာန်၌ “သုခဿစ ပဟာနာ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသည့်အတိုင်း ရာဂဒေါသ စသော ကိလေသာအားလုံးတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော သုခ ဒုက္ခ၊ သောမနဿ ဒေါမနဿကို ပယ်ထားပြီးဖြစ်ရကား အနင်္ဂဏဖြစ်သည်။

ဝိဂ္ဂဟ။ ။အင်္ဂန္တိ ဧတေဟိ တံသမဂီပုဂ္ဂလာ နိဟိနဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိတိ အင်္ဂဏာနိ၊ (ရာဂါဒယော)-ထိုတရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသူတို့၏ ယုတ်ညံ့သူတို့အဖြစ်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ရာဂစသည်တို့၊ (မူလပဏ္ဏာသ၊ အနင်္ဂဏသုတ်ဋီကာ ဝိဂ္ဂဟ)၊ အဝိဇာတ် +ယုပစ္စည်း၊ ယုကို အနုပြု၊ ပိသောဒရာဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ နကို ကပြ။

ဝိဂတုပက္ခိလေသေ။ ။အနင်္ဂဏတ္တာ ဧဝ ဝိဂတုပက္ခိလေသေ၊ စိတ်မှာ ဥပက္ခိလေသ ကင်းခြင်း၏ အကြောင်းသည် ခြားမဟုတ်၊ အင်္ဂဏ မရှိခြင်းပင် ဖြစ်သည်၊ ဥပဂန္ဓာ-ကပ်၍ + စိတ္တံ-ကို၊ ကိလေသေန္တိ-နှိပ်စက်တတ် ပူပန်စေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ဥပက္ခိလေသာ၊ ပြခဲ့သော ရာဂစသည်ပင် ရ၏၊ ဝိဂတာ + ဥပက္ခိလေသာ + ယဿာတိ ဝိဂတုပက္ခိလေသံ၊ (စိတ္တံ)။ [ယထာ ရာဂါဒယော စေတသော မလာသုစိဘာဝေန အင်္ဂဏာနိတိ ဝုစ္စန္တိ၊ ဧဝ ဥပဂန္ဓာ ကိလိသနဌေန ဥပက္ခိလေသာတိ၊-သာရတ္ထ။]

မုဒုဘူတေ။ ။သုဘာဝိတတ္တာ မုဒုဘူတေ၊ ဝသိဘာဝပ္ပတ္တေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ကောင်းစွာ ပွားစေအပ်သောကြောင့် မုဒုဘူတဖြစ်သည်-ဟူလို၊ “ကောင်းစွာ ပွားစေအပ်” ဟူသည် “အထပ်ထပ် ဝင်စားအပ်” တည်း၊ အထပ်ထပ် နယ်အပ်သော သားရေသည် နုလာသကဲ့သို့ ဤစတုတ္ထဈာန်စိတ်လည်း အထပ်ထပ် ဝင်းစာမှု သုဘာဝိတကြောင့် နည်းလာသည်၊ ထိုသို့ နည်းလာသည်ကိုပင် “ဝသိဘာဝပ္ပတ္တ-ဝသိဘောသို့ ရောက်ပြီ” ဟု ဆိုလိုသည်။

ဘူတတ္တာ- နည့်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ကမ္မနိယေ-ဝိပဿနာ ဉာဏ်အမှု၌ ခန့်ငြားလတ်သော်၊ [အဘိညာဉ် တက်ခန်းဖြစ်လျှင် “အဘိညာဉ်အမှု၌ ခန့်ငြားလတ်သော်”ဟု ပေးရသည်။] ဌိတေ-ပရိသုဒ္ဓ၊ ဘာဝစသော၊ ဂုဏ်သဘော ၌၊ မြဲမြံခိုင်ခံ့၊ တည်တံ့လတ်သော်၊ (ဌိတတ္တာ-မြဲမြံခိုင်ခံ့၊ တည်တံ့သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊) အာနေဉ္စပ္ပတ္တေ-တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်လတ်သော်၊ ဉာဏဒဿနာယ-သိမြင် တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ် အကျိုးငှာ၊ ဝါ-တေဘူမက၊ သင်္ခါရကို၊ အနိစ္စတာ စသောအားဖြင့် သိလည်းသိတတ် မျက်မှောက်လည်း မြင် တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ် အကျိုးငှာ၊ စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ အဘိနိဟရတိ-ဝိပဿနာသို့ ရွေးရှုဆောင်၏၊ အဘိနိန္နာမေတိ-ဝိပဿနာဉာဏ်သို့ ရွေးရှုညွတ်စေ၏။

ကမ္မနိယေ။ ။မုဒုတ္တာ ဧဝ ကမ္မနိယေ ကမ္မက္ခမေ၊ ကမ္မယောဂေတိ ဂုတ္တံ ဟောတိ။ ကမ္မနိယဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကား အခြားမဟုတ်၊ မုဒုတ္တပင်ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ကမ္မနိ-ဝိပဿနာဉာဏ်အမှု၌ (အဘိညာဉ်အမှု၌) + ခမံ-ခန့်ငြားသော စိတ်တည်း၊ ကမ္မနိယံ-စိတ်၊ (ခမအနက်၌ ဣယပစ္စည်း၊ (နံ) လာ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်တဒ္ဓိတ် ၇၃ သုတ်၌ နိယပစ္စည်းဟု ဆို၏) “အမှု၌ ခံ” ဟူသည် ထိုဝိပဿနာဉာဏ်အမှုအား သင့်လျော်သော အရည်အခြင်း ရှိနေခြင်းတည်း။

ဌိတေ။ ။ရှေ့၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ပရိသုဒ္ဓစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဂုဏ်ကို “ပရိသုဒ္ဓဘာဝ”ဟု ခေါ်၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ပရိသုဒ္ဓ ပရိယောဒါတ စသော စိတ်၏ဖြစ်ကြောင်း ဂုဏ်၌ မပျက်အောင် တည်နိုင်ခြင်းကို “ဌိတစိတ်” ဟု ခေါ်သည်။

အာနေဉ္စပ္ပတ္တေ။ ။ဌိတတ္တာယေဝ အာနေဉ္စပ္ပတ္တေ၊ အစလေ နိရိစ္ဆေနေတိ ဂုတ္တံ ဟောတိ။ ထိုသို့ တည်တံ့နေသည့်အတွက် (ပျက်ဖို့ကို မဆိုထားဘိ) လှုပ်လှုပ် ရှားရှားပင် မရှိအောင် ငြိမ်သက်နေသော စိတ်ကို “အာနေဉ္စပ္ပတ္တေ” ဟု ဆိုသည်။ [ကုဉ္ဇနံ-တုန်လှုပ်ခြင်း၊ ကုဉ္ဇော-ခြင်း၊ ကုဉ္ဇ + အပစ္စည်း၊ နတ္ထိ + ကုဉ္ဇော ယဿာတိ အနိစ္စံ + တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသော စိတ်၊ “အနိစ္စဿ + ဘာဝေါ အာနိစ္စံ” ဟု ဖြစ်သင့်လျက် (ကုကို ဖြေ၍) “အာနေဉ္စံ” ဟု ဖြစ်၏၊ အာနေဉ္စ + ပတ္တံ အာနေဉ္စပ္ပတ္တံ။]

စတုတ္ထဈာန်စိတ်၏ အင်္ဂါရှစ်ပါး။ ။သမာဟိတတာ၊ ပရိသုဒ္ဓတာ၊ ပရိယောဒါတတာ၊ အနင်္ဂဏတာ၊ ဝိဂတုပတ္တိလေသတာ၊ မုဒုဘာဝေါ၊ ကမ္မနိယတာ၊ အာနေဉ္စပ္ပတ္တိယာ ဌိတတာ (အာနေဉ္စသို့ ရောက်သောအားဖြင့် တည်တံ့သည်၏ အဖြစ်၊) ဤရှစ်ပါးတည်း၊ ဤအလို “စိတ္တေ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ သမာဟိတေ-အပ်သော်၊ ဝါ-တည်ကြည်လတ်သော်” ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။ပရိသုဒ္ဓတာ စသော ဤရှစ်ပါးသည် သမာဟိတ (စတုတ္ထဈာန်) စိတ်၏ ဂုဏ်အင်္ဂါများဖြစ်သောကြောင့် သမာဟိတကို စိတ္တေ၏ ဝိသေသနထား၍ ဌိတေ၊ အာနေဉ္စပ္ပတ္တေကို အင်္ဂါ ၂ ပါး ယူပါ၊ ဤအလို “သမာဟိတေ-အပ်သော၊ ဝါ-တည်ကြည်သော၊ စိတ္တေ-သည်၊ ပရိသုဒ္ဓေ-လတ်သော်” စသည်ဖြင့် ပေးပါ။

သော-ဝိပဿနာဉာဏ်သို့ စိတ်ကို ရှေးရှုဆောင်ပြီးသော ထိုရဟန်းသည်၊
 (အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံအောင် စတုတ္ထဈာန်ကို အဝါးဝစွာ လေ့လာပြီးသော
 ထိုရဟန်းသည်။) ဧဝံ-သို့၊ ပဇာနာတိ-ခွဲခွဲခြားခြား၊ အပြားအားဖြင့် သိ၏။ (ကိ-
 နည်း။) မေ-ငါ၏။ အယံ ကာယော-ကရဇကာယ၊ နာမခေါ်ဆို၊ ဤခန္ဓာကိုယ်ကို။
 [“ဩဒနကုမ္မာသူပစယော” ဌံ စပ်။] ဝါ-သည်။ ရူပိ-ရုပ်ရှိ၏။ စာတုမဟာဘူတိ
 ကော-၄ ပါးသော မဟာဘူတ အထည်ကိုယ်ရှိ၏။ ဝါ-၄ ပါးသော မဟာဘူတ
 အတိပြီး၏။ မာတာပေတ္တိကသမ္ဘဝေါ-မိဘတို့၏ သုက်သွေးကြောင့် ကောင်းစွာ
 ဖြစ်ရ၏။ ဩဒနကုမ္မာသူပစယော-ထမင်း မုယောမုံတို့သည် စီအပ် တိုးပွားစေအပ်
 ၏။ အနိစ္စိစ္ဆာဒနပရိမဒ္ဒနဘောဒနဝိဒ္ဓံသနဓမ္မော-မမြဲသည်၏ အဖြစ်ဟူသော
 သဘော၊ နံ့သာရေကျတို့ဖြင့် အထက်၌ ဖုံးလွှမ်းလိမ်းကျရခြင်းသဘော၊ သာသာ
 ယာယာ ဆုတ်နယ်ရခြင်း နှပ်နယ်ရခြင်းသဘော၊ (ဤသို့ဆောင်ရွက်အပ်ပါသော်
 လည်း) ပျက်စီးခြင်းသဘော၊ ဖရိဖရံ ပြန်ကျခြင်းသဘောရှိ၏။ မေ-ငါ၏။ ဣဒ္ဓစ္စ
 ပန ဝိညာဏံ-ဤစိတ်ဝိညာဉ်သည်လည်း။ ဧတ္ထ-မဟာဘူတ ၄ ဖြာ၊ အထည်ကိုယ်
 ပါသော ဤခန္ဓာကိုယ်၌၊ သိတံ-မှီနေ၏။ ဧတ္ထ-၌၊ ပဋိပဒ္ဓံ-ဆက်စပ်နေ၏။ ဣတိ-
 သို့၊ (ပဇာနာတိ-၏)။ [“မမြဲသောကာယ၌ မှီရသော ဝိညာဉ်၏ မမြဲကြောင်းမှာ
 ဆိုဖွယ်ရာပင် မလိုတော့” ဟူလို။]

၂၃၅။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ-ကာ၊ သုဘော-အရောင်အဝါ၊ လွန်စွာ
 တောက်ပသော၊ ဝါ-တင့်တယ်ကောင်းမြတ်သော၊ ဇာတိမာ-ထွက်ရာကျောက်
 တွင်း၊ ကောင်းမြတ်ခြင်းကြောင့်၊ သန့်ရှင်းကောင်းမြတ်သော အမျိုးဇာတ်ရှိသော၊
 ဝါ-အမျိုးကောင်းသော၊ အဋ္ဌံသော-ရှစ်ထောင့် ရှစ်မြှောင့်ရှိသော၊ သုပရိကမ္မ
 ကတော-ကပ်၍နေငြား၊ ကျောက်ပြုတ်များကို၊ ဖယ်ရှားဖို့ရန် ကောင်းစွာပြုအပ်ပြီး
 သော သွေးမှု တိုက်မှု ပရိကမ်ရှိသော၊ ဝါ-သွေးမှု တိုက်မှု ပရိကမ်စုကို ကောင်းစွာ
 ပြုအပ်ပြီးသော၊ အစ္ဆော-အမြဲမပြတ်၊ ကြည့်ရှုအပ်ဖို့၊ ပါးလှပသော အရေရှိသော၊
 ဝါ-ကြည်လင်သော၊ ဝိပ္ပသန္နော-အထူးသဖြင့် ကြည်လင်သော၊ အနာဝိလော-
 အနောက်အကျူ မရှိသော၊ သဗ္ဗာကာရသမ္ပန္နော-ဆေးကြော ဖောက်ထွင်းခြင်း
 စသော အလုံးစုံသော အခြင်းအရာတို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဝေဠုရိယော-ကြောင်
 မျက်ရွဲဖြစ်သော၊ မဏိ-ပတ္တမြားသည်၊ (အဿ-ရှိရာ၏။) တတြ-ထိုပတ္တမြား၌၊
 နီလံ-ညိုသော၊ သုတ္တံဝါ-ချည်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊
 ပီတံ - ရွှေသော၊ သုတ္တံဝါ - သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ - သော်လည်းကောင်း၊
 လောဟိတံ-နီသော၊ သုတ္တံဝါ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-လည်းကောင်း၊ ဩဒါတံ-ဖြူဖွေး
 သော၊ သုတ္တံဝါ-လည်းကောင်း၊ ဝါ-လည်းကောင်း၊ ပဏ္ဍုသုတ္တံဝါ-အဖြူ အဝါ
 ရောသဖြင့် ဖြော့တော့ဝင်းဝါသော ချည်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုသော်
 လည်းကောင်း၊ အာဝုတံ-ထိုးသီအပ်သည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏။

တမေနံ (တံ + ဧနံ)-ထိုပတ္တမြား ကြောင်မျက်ရွဲကို၊ စက္ခုမာ-ကောင်းသော မျက်စိရှိသော၊ ပုရိသော-သည်၊ ဟတ္ထေ-လက်ဝါးပြင်၌၊ ကရိတွာ-ပြု၍၊ ဝါ-ထား၍၊ (တစ်နည်း) ဟတ္ထေ ကရိတွာ-လက်ဝါးအပြင်၊ ကောင်းစွာတင်၍၊ ပစ္စဝေက္ခေယျ-ကြည့်ရှုဆင်ခြင်ရာ၏၊ (ကိံ) အယံ ခေါ် မဏိ-ဤပတ္တမြားသည်၊ ဝေဠုရိယော-ကြောင်မျက်ရွဲတည်း၊ သုဘော-အရောင်အဝါ လွန်စွာတောက်ပ၏၊ ဇာတိမာ-ကောင်းမြတ်သော အမျိုးဇာတ်ရှိ၏၊ ဝါ-အမျိုးကောင်း၏၊ အဋ္ဌသော-ရှစ်ထောင့် ရှစ်မြှောင့်ရှိ၏၊ သုပရိကမ္မကတော-ကောင်းစွာပြုအပ်ပြီးသော သွေးမှု တိုက်မှု ပရိကမ်ရှိ၏၊ အစ္ဆော-အမြဲမပြတ်၊ ကြည့်ရှုအပ်ဖို့၊ ပါးလုပ်သော အရေရှိ၏၊ ဝိပဿန္နော-အထူးသဖြင့် ကြည်လင်၏၊ အနာဝိလော-အနောက်အကြ၊ မရှိ၊ သဗ္ဗာ ကာရသမ္ပန္နော-ဆေးကြော ဖောက်ထွင်းခြင်းစသော အလုံးစုံသော အခြင်းအရာ တို့နှင့် ပြည့်စုံ၏၊ အတြ-ဤပတ္တမြား၌၊ [“တတြ-ထိုပတ္တမြား၌”ဟု စာအုပ်တို့၌ ရှိ၏၊ မိမိရှေ့မှောက် ရောက်နေသောကြောင့် “အတြ” ဟု ရှိမှ ကောင်း၏။] နီလံ-ညိုသော၊ သုတ္တံ-ချည်ကို၊ အာဝုတံ-ထိုးသီအပ်ပြီ၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်း ကောင်း၊ ပီတံ-ရွှေသော၊ သုတ္တံ-ကို၊ အာဝုတံ-ပြီ၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ လောဟိတံ-နီသော၊ သုတ္တံ-ကို၊ အာဝုတံ-ပြီ၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ ဩဒါတံ-ဖြူဖွေးသော၊ သုတ္တံ-ကို၊ အာဝုတံ-ပြီ၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ ပဏ္ဍုသုတ္တံ-ဖြော့ တော့ဝင်းဝါသော ချည်ကို၊ အာဝုတံ-ပြီ၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း၊ [(တစ်နည်း) “အတြ-၌၊ အာဝုတံ-ထိုးသီအပ်သော၊ ဣဒံ သုတ္တံ-ဤချည်သည်၊ နီလံ-ညို၏၊ ဣတိဝါ-လည်းကောင်း စသည်ဖြင့်လည်း ပေးနိုင်သည်။] ပစ္စဝေက္ခေယျ-၏၊ မဟာ ရာဇ-ဇာ၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-ဤပဌမ ဒုတိယ တတိယ ဈာန် အစဉ်အားဖြင့် စတုတ္ထဈာန်ကို ရပြီး၍၊ ပေ၊ ပဋိဗဒ္ဓံ-ဆက်စပ်၍ နေ၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ပဇာနာတိ-၏)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သန္နိဋ္ဌိကံ-သော၊ ဣဒမ္ပိ သာမညဖလံ-(စတုတ္ထဈာန်ကို အဝါးဝစွာ လေ့လာနိုင်ခြင်း၊ ဝိပဿနာဉာဏ်သို့ စိတ်ကို ရှေးရှု ဆောင်နိုင်ခြင်းဟူသော) ဤရဟန်းအဖြစ်၏ အကျိုးသည်လည်း၊ ပုရိမေဟိ သန္နိဋ္ဌိကေဟိ သာမညဖလေဟိ အဘိက္ကန္တတရဉ္စ ပဏီတတရဉ္စ (ဟောတိ။)

D

မနောမယိဒ္ဓိညဏကထာ (၂)

၂၃၆။ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-ဤပဌမ ဒုတိယ တတိယဈာန် အစဉ်အားဖြင့် စတုတ္ထဈာန်ကို ရပြီး၍၊ ပေ၊ ကမ္မနိယေ-အဘိညာဉ်အမှည့် ခန့်ညား လတ်သော်၊ ပေ၊ အာနေဉ္စပုတ္တေ-တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသည်၏ ရောက်လတ်သော်၊ မနော မယံ-အဘိညာဉ်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော၊ ဝါ-အဓိဋ္ဌာန်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော၊ ကာယံ-ကိုယ်ကို၊ အဘိနိမ္မာနာယ-ဖန်ဆင်းခြင်းအကျိုးငှာ၊ စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ အဘိ နိဟရတိ-ရှေးရှုဆောင်၏၊ အဘိနိန္နာမေတိ-ရှေးရှုညွတ်စေ၏၊ (နိမ္မိတကာယသို့

ရှေးရှုဆောင်၍ နမ္မိတကာယသို့ စိတ်ကို ညွှတ်စေသည်။) သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ကုမမှာ ကာယာ-ဤကိုယ်မှ၊ အည-အခြားသော၊ ရှုဝိ-ရုပ်ရှိသော၊ မနောမယံ-သော၊ ဝါ-သော၊ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂီ-အလုံးစုံသော အင်္ဂါကြီး အင်္ဂါငယ်ရှိသော၊ ဝါ-အလုံးစုံသော အင်္ဂါကြီးအင်္ဂါငယ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ အဘိနိဗ္ဗိယံ-မယုတ်လျော့သော ကုန္တေရှိသော၊ ကာယံ၊ အဘိနိဗ္ဗိနာတိ-ဖန်ဆင်း၏။

၂၃၇။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ-ကား၊ ပုရိသော-သည်၊ မုဉ္ဇမာ-ဖြူဆံ မြက်မှ၊ ကုသိကံ (ဤသိကံ)-အတွင်းအဆံကို၊ [ဤပုဒ်၏ အဆုံးအဖြတ်ကို မြဟ္မ ဇာလသုတ် အဋ္ဌကထာ ပုဗ္ဗန္တကပိက သဿတဝါဒအဖွင့်၌ ရှုပါ။] ပဝါဟေယျ-ဆွေနှုတ်ရာ၏၊ တဿ-ထိုယောက်ျား၏၊ ဧဝံ-ဤသို့စဉ်းစားခြင်းသည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိံ) အယံ-ဤသည်ကား၊ မုဉ္ဇော-ဖြူဆံမြက်တည်း၊ အယံ-ကား၊ ကုသိကာ (ဤသိကာ)-အတွင်းအဆံတည်း၊ မုဉ္ဇော-ဖြူဆံမြက်သည်၊ အညော-အတွင်းအဆံမှ တစ်မျိုးတစ်ခြားတည်း၊ ကုသိကာ-အတွင်းအဆံသည်၊ အညာ-ဖြူဆံမြက်မှ တစ်မျိုး တစ်ခြားတည်း၊ မုဉ္ဇမာတွေဝ-ဖြူဆံမြက်မှသာလျှင်၊ ကုသိကာ-ကို၊ ပဝါဠာ-ဆွေနှုတ်အပ်ပြီ၊ ကုတိ ဧဝံ-သည်၊ (အဿ-၏။)

မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာ ဝါပန-ဥပမာတစ်နည်းကား၊ ပုရိသော-သည်၊ အသိ-သံလျက်ကို၊ ကောသိယာ-သန်လျက်အိမ်မှ၊ ပဝါဟေယျ-ဆွေထုတ်ရာ၏၊ တဿ-၏၊ ဧဝံ-သည်၊ အဿ-၏၊ (ကိ-နည်း၊) အယံ-ကား၊ အသိ-သန်လျက် တည်း၊ အယံ-ကား၊ ကောသိ-သန်လျက်အိမ်တည်း၊ အသိ-သည်၊ အညော-သန်လျက်အိမ်မှ တစ်မျိုးတစ်ခြားတည်း၊ ကောသိ-သည်၊ အညာ-သန်လျက်မှ တစ်မျိုးတစ်ခြားတည်း၊ ကောသိယာတွေဝ-သန်လျက်အိမ်မှသာလျှင်၊ အသိ-ကို၊ ပဝါဠာ-ဆွေထုတ်အပ်ပြီ၊ ကုတိ (ဧဝံ၊ အဿ။)

မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာ ဝါပန-ဥပမာတစ်နည်းကား၊ ပုရိသော-သည်၊ အဟိ-မြွေကို၊ ကရုဏ္ဏာ-အရေမှ၊ ဥဒ္ဓရေယျ-(စိတ်ဖြင့်) ထုတ်ဆောင်ရာ၏၊ တဿ-၏၊ ဧဝံ-သည်၊ အဿ-၏၊ (ကိ-နည်း၊) အယံ-ကား၊ အဟိ-မြွေတည်း၊ အယံ-ကရုဏ္ဏာ-အရေတည်း၊ အဟိ-မြွေသည်၊ အညော-အရေမှ တစ်မျိုးတစ်ခြား တည်း၊ ကရုဏ္ဏာ-သည်၊ အညော-မြွေမှ တစ်မျိုးတစ်ခြားတည်း၊ ကရုဏ္ဏာတွေဝ-အရေမှသာလျှင်၊ အဟိ-ကို၊ ဥဗ္ဘတော-ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီ၊ ကုတိ (ဧဝံ-သည်၊ အဿ-၏၊) မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-၍၊ ပေ၊ ကာယံ-ကို၊ အဘိနိဗ္ဗိနာတိ-၏၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သန္နိဋ္ဌိကံ-သော၊ ကုမ္ပိ သာမည ဖလံ-(မနောမယိန္ဒြိယဏှဟူသော) ဤရဟန်းအဖြစ်၏ အကျိုးသည်လည်း၊ ပုရိမေဟိ သန္နိဋ္ဌိကေဟိ သာမညဖလေဟိ အဘိက္ကန္တတရဉ္စ ပဏီတတရဉ္စ (ဟောတိ။)

ဣဒ္ဓိဝိညေဏကထာ (၃)

၂၃၈။ သော-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-၍၊ ပေ၊ အာနေဥပ္ပတ္တေ-သော်၊ ဣဒ္ဓိဝိဓာယ-
 တန်ခိုးအဖို့အစုအကျိုးငှာ၊ ဝါ-တန်ခိုးအမျိုးမျိုးကို စီရင်ခြင်းငှာ၊ စိတ္တံ-ကို၊ အဘိ
 နိဟရတိ-၏။ အဘိနိန္နာမေတိ-စေ၏။ သော-သည်၊ အနေကဝိဟိတံ-တစ်ပါး မက
 များသောအပြားရှိသော၊ ဝါ-တစ်ပါးမက များသောအပြားတို့ဖြင့် စီရင်အပ်သော၊
 ဣဒ္ဓိဝိဓံ-တန်ခိုးအဖို့အစုကို၊ (တန်ခိုးအမျိုးမျိုး စီရင်ခြင်းကို) ပစ္စနဘောတိ-
 ခံစားနိုင်၏။ ဧကော-တစ်ပါးတည်းသည်၊ ဟုတွာပိ-ဖြစ်၍လည်း၊ ဝါ-ဖြစ်ပါလျက်
 လည်း၊ ဗဟုဓာ-များသောအပြားသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်၏။ [“ဗဟုဓာပိ ဟုတွာ
 ဧကော ဟောတိ” ကို ထောက်၍ “ဗဟုဓာ” ကိုလည်း “ဧကော” ကဲ့သို့ ပဌမန္တ
 ကြံလိုက်ပါသည်။] ဗဟုဓာ-များသောအပြားသည်၊ ဟုတွာပိ-ဖြစ်၍လည်း၊ ဝါ-
 ဖြစ်ပါလျက်လည်း၊ ဧကော-သည်၊ ဟောတိ-၏။ အာဝိဘာဝံ-မျက်မှောက်၏
 အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ တိရောဘာဝံ-မျက်ကွယ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊
 (ကရောတိ-ပြုနိုင်၏။) အာကာသေ-ကောင်းကင်၌၊ (အသဇ္ဇမာနော-မငြိကပ်ဘဲ၊
 ဂစ္ဆတိ) သေယျထာပိ-သွားနိုင်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ) တိရောကုဋ်-နံရံ၏ ဟိုဘက်
 သို့လည်းကောင်း၊ တိရောပါကာရံ-တံတိုင်း၏ ဟိုဘက်သို့လည်းကောင်း၊
 တိရောပဗ္ဗတံ - တောင်၏ ဟိုဘက်သို့လည်းကောင်း၊ အသဇ္ဇမာနော - သည်။

ဣဒ္ဓိဝိဓာယ။

။ဣဒ္ဓိဝိဓာယာတိ ဣဒ္ဓိကောဌာသာယ၊ ဣဒ္ဓိဝိကပ္ပာယဝါ-ဝိသုဒ္ဓိ
 မဂ်၊ ဧကဝိဓေန ဉာဏဝတ္ထန္တိ အာဒိသု ကောဌာသတ္ထော ဝိသေဒ္ဓေါ၊ ဝိဝိဓေ သေနာဗျဟံ
 ဒသေတိတိ အာဒိသု ဝိကပ္ပတ္ထော၊ တဒုဘယမ္ပိ ဧတ္ထ ယုဇ္ဇတိတိ ဒသေန္တော အာဟ-“ဣဒ္ဓိ
 ဝိဓာယာတိ ဣဒ္ဓိကောဌာသာယ၊ ဣဒ္ဓိဝိကပ္ပာယဝါ” တိ-ဋီကာ။

အနေကဝိဟိတံ။

။အနေကဝိဟိတန္တိ အနေကဝိဓံ၊ နာနပ္ပကာရံ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊
 “ဝိပုဗ္ဗ + ဓာဓာတ် + တပစ္စည်းဖြစ်သော ဝိဟိတသဒ္ဓါသည် ဝိပုဗ္ဗ + ဓာဓာတ် + အပစ္စည်း
 (ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်း) ဖြစ်သော ဝိဓာသဒ္ဓါနှင့် အနက်တူပရိယာယ်တည်း” ဟု သိစေ
 လို၍ “အနေကဝိဟိတံ” ကို “အနေကဝိဓံ” ဟု ဖွင့်သည်။

အာဝိဘာဝံ တိရောဘာဝံ။

။အာဝိဘာဝံ တိရောဘာဝန္တိ အာဝိဘာဝံ ကရော
 တိ၊ တိရောဘာဝံ ကရောတိတိ အယမတ္ထော-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ အာဝိဘာဝန္တိ ပဒဿ ဟေဌာ ဝုတ္တေန
 ဟောတိသဒ္ဓေန (“ဧကောပိ ဟုတွာ ဗဟုဓာ ဟောတိ၊ ဗဟုဓာပိ ဟုတွာ ဧကော ဟောတိ”၌
 ဆိုအပ်သော ဟောတိသဒ္ဓါနှင့်) သမ္ပန္နော န ယုဇ္ဇတိ၊ ဥပယောဂဝစနေန ဝုတ္တတ္တာ၊ တထာ
 ဝက္ခမာနေစ ဂစ္ဆတိသဒ္ဓေန (“တိရောကုဋ်၊ ပေ၊ အသဇ္ဇမာနော ဂစ္ဆတိ” ၌ ဆိုအပ်လတ်သော
 ဂစ္ဆတိသဒ္ဓါနှင့်လည်း မစပ်နိုင်) အတ္တနော ပရေသဉ္စ အာဝိဘာဝဿ ဣစ္ဆိတတ္တာ၊ နာမပဒဉ္စ
 ကြိယာပဒါပေက္ခန္တိ ကြိယာသာမည ဝါစိနာ ကရောတိသဒ္ဓေန ယောဇေတွာ အာဟ-“အာဝိ
 ဘာဝံ ကရောတိ” တိ၊ တိရောဘာဝန္တိ ဧတ္ထာပိ ဒေသဝနယော-ဋီကာ။

(ဟုတ္တာ-၍)၊ ဂစ္ဆတိ-သွားနိုင်၏။ ဥဒကေ-၌၊ (ဥမုဇ္ဇနိမုဇ္ဇ-ဖော်ခြင်း ငုပ်ခြင်းကို၊ ကရောတိ) သေယျထာပိ-ပြုနိုင်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ)၊ ပထဝိယာပိ-မြေ၌လည်း၊ ဥမုဇ္ဇနိမုဇ္ဇ-ကို၊ ကရောတိ-၏။ ပထဝိယာ-မြေ၌၊ (ဂစ္ဆတိ) သေယျထာပိ-သို့၊ (တထာ-တူ)၊ အဘိဇ္ဇမာနေ-မကွဲသော၊ ဥဒကေပိ-၌လည်း၊ ဂစ္ဆတိ-၏။ [အဘိဇ္ဇမာနေ နေရာဝယ် “အဘိဇ္ဇမနော” ဟု မူကွဲ ရှိ၏။] ပက္ခိ-ပျံနိုင်လောက်အောင် အတောင်ရှိသော၊ သကုဏော-ငှက်သည်၊ (ကမတိ) သေယျထာပိ-ပျံသွားနိုင်သကဲ့သို့၊ (တထာ) အာကာသေပိ-ကောင်းကင်၌လည်း၊ ပလ္လင်္ကန-ထက်ဝယ် တင်လွှင့်ဖြင့်၊ ကမတိ-သွားနိုင်၏။ ဧဝံ မဟိဒ္ဓိကေ-ဤသို့ကြီးမားသော တန်ခိုးရှိကုန်သော၊ ဝါ-သို့ကလောက် ကြီးမားသော တန်ခိုးရှိကုန်သော၊ ဧဝံ မဟာနုဘာဝေ-ဤသို့ကြီးမားသော အာနုဘော်ရှိကုန်သော၊ ဝါ-သို့ကလောက် ကြီးမားသော အာနုဘော်ရှိကုန်သော၊ ဣမေပိ စန္ဒိမသုရိယေ-ဤလနေတို့ကိုသော်မှလည်း၊ ပါဏိနာ-လက်ဖြင့်၊ ပရာမသတိ-သုံးသပ်နိုင်၏။ ပရိမဇ္ဇတိ-ဆုပ်ကိုင်နိုင်၏။ ယာဝ ဗြဟ္မလောကာပိ-ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင်လည်း၊ ကာယေန-ကိုယ်ဖြင့်၊ ဝသံ-အလိုသို့၊ ဝတ္တေတိ-၏။ ဝါ-၏။

၂၃၉။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ-ကား၊ ဒက္ခော-ကျွမ်းကျင်သော၊ ကုမ္ဘကာရော ဝါ-အိုးထိန်းသည်ဆရာသည်သော်လည်းကောင်း၊ ကုမ္ဘကာရန္တေဝါသီဝါ-အိုးထိန်းသည်ဆရာ၏ တပည့်သည်သော်လည်းကောင်း၊ သုပရိကမ္မကတာယ-ကောင်းစွာ ပြုအပ်ပြီးသော ပရိကမ်ရှိသော၊ ဝါ-ကြိတ်မှု နယ်မှု ပရိကမ်စုကို ကောင်းစွာ ပြုအပ်ပြီးသော၊ မတ္တိကာယ-မြေညက်၌၊ ယံ ယဒေဝ ဘာဇနဝိကတိ-အကြင်အကြင်အထူးထူးအထွေထွေ ပြုအပ်သော အိုးခွက်ကိုပင်၊ (ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ) အာကဓေယျ-အလိုရှိရာ၏။ တံ တဒေဝ (ဘာဇနဝိကတိ)-ထိုထိုအထူးထူးအထွေထွေ ပြုအပ်သော အိုးခွက်ကိုပင်၊ ကရေယျ (သေယျထာပိ)-ရာသကဲ့သို့၊ အဘိနိပ္ပာဒေယျ (သေယျထာပိ)-ပြီးစီးစေနိုင်ရာသကဲ့သို့။

မဟာရာဇ၊ သေယျထာ ဝါပန-ကား၊ ဒက္ခော-သော၊ ဒန္တကာရောဝါ-ဆင်စွယ်တို့ကို ပြုလုပ်တတ်သော ဆရာသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆင်စွယ်ပွတ်ဆရာသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဒန္တကာရန္တေဝါသီဝါ-ဆင်စွယ်ကို ပြုလုပ်တတ်သော ဆရာ၏ တပည့်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆင်စွယ်ပွတ်ဆရာ၏ တပည့်သည်သော်လည်းကောင်း၊ သုပရိကမ္မကတသ္မိ-သော၊ ဝါ-ပွတ်မှု တိုက်မှု ပရိကမ်စုကို ကောင်းစွာပြုအပ်ပြီးသော၊ ဒန္တသ္မိ-ဆင်စွယ်၌၊ ယံ ယဒေဝ ဒန္တဝိကတိ-အကြင်အကြင်အထူးထူး အထွေထွေ ပြုအပ်သော ဆင်စွယ်ရုပ်ကိုပင်၊ (ကာတုံ-ငှာ) အာကဓေယျ-ရာ၏။ တံ တဒေဝ (ဒန္တဝိကတိ)-ထိုထိုအထူးထူး အထွေထွေ ပြုအပ်သော ဆင်စွယ်ရုပ်ကိုပင်၊ ကရေယျ (သေယျထာပိ)-သို့၊ အဘိနိပ္ပာဒေယျ (သေယျထာပိ)-သို့။

၂၃၉။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာ ဝါပန ၊ ဒက္ခော၊ သုဝဏ္ဏကာရောဝါ-
ရွှေပန်းထိမ်သည် ဆရာသည်သော်လည်းကောင်း၊ သုဝဏ္ဏကာရန္တေဝါသီဝါ-
ရွှေပန်းထိမ်ဆရာ၏ တပည့်သည်သော်လည်းကောင်း၊ သုပရိကမ္မကတသ္မိ-သော၊
ဝါ-လျော်မှု ဦးမှု ပရိကံစုကို ကောင်းစွာပြုအပ်ပြီးသော၊ သုဝဏ္ဏသ္မိ-ရွှေ၌၊ ယံ
ယဒေဝ သုဝဏ္ဏဝိကတိ-အကြင်အကြင် အထူးထူးအထွေထွေ ပြုအပ်သော
ရွှေတန်ဆာကိုပင်၊ (ကာတုံ-ငှာ၊) အာကဇေယျ-ရာ၏၊ တံ တဒေဝ (သုဝဏ္ဏ
ဝိကတိ)-ထိုထိုအထူးထူး အထွေထွေ ပြုအပ်သော ရွှေတန်ဆာကိုပင်၊ ကရေယျ
(သေယျထာဝိ)-သို့၊ အဘိနိပ္ပာဒေယျ (သေယျထာဝိ)-သို့၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဧဝမေဝ-
သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-၍၊ ပေ၊ ကာယေန-ဖြင့်၊ ဝသံ-သို့၊ ဝတ္ထေတိ-
ဖြစ်စေနိုင်၏၊ ဝါ-လိုက်စေနိုင်၏၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သန္နိဋ္ဌိကံ-သော၊ ဣဒမ္ပိ သာမည
ဖလံ-(ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏ်တည်းဟူသော) ဤရဟန်းအဖြစ်၏ အကျိုးသည်လည်း၊
ပုရိမေဟိ-ကုန်သော၊ သန္နိဋ္ဌိကေဟိ-ကုန်သော၊ သာမညဖလေဟိ-တို့ထက်၊
အဘိက္ကန္တတရဉ္စ ပဏီတတရဉ္စ (ဟောတိ။)

D

ဒိဗ္ဗသောတဉာဏကထာ (၄)

၂၄၀။ သော-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-၍၊ ပေ၊ အာနေဉ္စပုပ္ဖတ္ထေ-သော်၊ ဒိဗ္ဗာယ-
နတ်၌ဖြစ်သော ပဿာဒသောတနှင့် တူသော၊ သောတဓာတုယာ-သောတဓာတ်
အကျိုးငှာ၊ (တစ်နည်း) ဒိဗ္ဗာယသောတဓာတုယာ - ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်
အကျိုးငှာ၊ စိတ္တံ - ကို၊ အဘိနိဟရတိ - ဒိဗ္ဗသောတအာရုံသို့ ရှေ့ရှုဆောင်၏။

ဒိဗ္ဗာယ။ ။ဒိဝိ-နတ်ပြည်၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သော သောတဓာတ်တည်း + ဒိဗ္ဗာ-
နတ်ပြည်၌ ဖြစ်သော သောတဓာတ်၊ ကောင်းစွာပြုကျင့်အပ်သော ကံကြောင့် သည်းခြေ
သလိပ် သွေးအစရှိသောအနှောက်အရှက်တို့သည် မနှောက်ရှက်အပ်သော (ကံပြုစဉ်က
လောဘ ဒေါသ စသော အပြစ်တို့မှ ကင်းသော) နတ်တို့၏ သောတပဿာဒသည် ဝေးသော
သဒ္ဓါရုံကို သော်မှလည်း ကြားနိုင်၏၊ သိမ်မွေ့သော အသံတို့ကိုသော်မှလည်း ကြားနိုင်၏၊
ဝီရိယပြဋ္ဌာန်း သော ဘာဝနာအစွမ်းကြောင့်ဖြစ်သော ဤဉာဏသောတသည်လည်း
ထိုဒိဗ္ဗသောတကဲ့သို့၊ ဝေးသောအသံ သေးငယ်သော သိမ်မွေ့သောအသံကို
ကြားနိုင်သောကြောင့် “ဒိဗ္ဗာ ဝိယာတိ ဒိဗ္ဗာ” ဟု ပြု၍ ဒိဗ္ဗာအမည်ရသည်။

သောတဓာတုယာ။ ။သဝနဋ္ဌေန နိဇ္ဈိဝဋ္ဌေန စ သောတဓာတု၊-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊
ဤအလို “သုဏာတိတိ သောတံ၊ သောတံ စ + တံ ဓာတုဇာတိ သောတဓာတု” ဟု ပြု၊
တစ်နည်း-သောတဓာတုကိစ္စကရဏေနစ သောတဓာတု ဝိယာတိဝိ သောတဓာတု၊-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊
ဤအလို “သောတဓာတု ဝိယာတိ သောတဓာတု” ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတံ ပြုပါ၊ ပကတိသောတ
ဓာတ်သည် ကြားခြင်းကိစ္စကို ပြုနိုင်သကဲ့သို့ ဤအဘိညာဉ်သောတဓာတ်လည်း ကြားခြင်း
ကိစ္စကို ပြုနိုင်သည်-ဟူလို။

အဘိနိန္ဒာမေတိ - ဤ။ သော - သည်။ ဝိသုဒ္ဓါယ - အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော၊ အတိက္ကန္တမာနုသိကာယ-လူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ပသာဒသောတကို လွန်သော၊ ဝါ-လူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ပသာဒသောတကို လွန်၍ကြားနိုင်သော၊ ဒိဗ္ဗာယ-သော၊ သောတဓာတုယာ-သောတဓာတ်ဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ-ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်ဖြင့်၊ ဒိဗ္ဗေစ-နတ်၌လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ မာနုသေစ-လူ၌လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဥဘော-၂ မျိုးကုန်သော၊ သဒ္ဓေ-အသံတို့ကို၊ သုဏှာတိ-ကြားနိုင်၏။ ယေ (သဒ္ဓါ)-အကြင်အသံတို့သည်၊ ဒုရေ-အဝေး၌ ဖြစ်ကုန်၏။ ယေ (သဒ္ဓါ)-တို့သည်၊ သန္တိကေ-အနီး၌ ဖြစ်ကုန်၏။ (ဥဘော-ကုန်သော၊ တေ သဒ္ဓေစ-ထိုအသံတို့ကိုလည်း၊ သုဏှာတိ-၏။)

၂၄၀။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ - ကား၊ ပုရိသော - သည်။ အဒ္ဓါန မဂ္ဂပ္ပဋိပန္နော-အခွန်ရှည်သော ခရီးကိုသွားသည်။ (အဿ-ဖြစ်ရာ၏။) သော-ထို ယောက်ျားသည်။ ဘေရိသဒ္ဓမ္မိ-စည်ကြီးသံကိုလည်းကောင်း၊ မုဒိင်သဒ္ဓမ္မိ-မရိုးစည် သံကိုလည်းကောင်း၊ သင်္ခပဏဝဒိန္နိမသဒ္ဓမ္မိ-ခရုသင်းသံ၊ ထက်စည်သံ၊ စည်တိုသံ ကိုလည်းကောင်း၊ သုဏှေယျ-ကြားရာ၏။ တဿ-ထိုယောက်ျား၏။ ဧဝံ-ဤသို့ ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း သည်။ အဿ-ဖြစ်ရာ၏။ (ကိ-နည်း၊ အယံ-ဤအသံသည်။) ဘေရိသဒ္ဓမ္မိ-စည်ကြီးသံတည်း။ ဣတိပိ-ဤသို့လည်းကောင်း။ (အယံ-သည်။)

ဝိသုဒ္ဓါယ။ ။ဝိသုဒ္ဓါယာတိ ပရိသုဒ္ဓါယ နိရုပတ္တိလေသာယာ-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်။ “ဉာဏ်၏ စင်ကြယ်ခြင်း” ဟူသည် ဥပတ္တိလေသမှ စင်ကြယ်ခြင်းပင်တည်းဟု သိစေလို၍ “နိရုပတ္တိလေသာယ” ဟု ဖွင့်သည်။ [ဉာဏဿ ပရိသုဒ္ဓိ ဥပတ္တိလေသဝိဂမေနေဝါတိ အာဟ-နိရုပတ္တိလေသာယာတိ-ဋီကာ။]

အတိက္ကန္တမာနုသိကာယ။ ။မာနုသာနံ + ဧသာ မာနုသိကာ-လူတို့၏ ဥစ္စာ ဖြစ်သော ပသာဒသောတဓာတ်၊ မာနုသိကံ + အတိက္ကန္တ အတိက္ကန္တမာနုသိကာ-လူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ပသာဒသောတဓာတ်ကို လွန်သော အဘိညာဉ်သောတဓာတ်၊ “လွန်” ဟူသည် လူတို့ ကြားရိုးကြားစဉ် သဒ္ဓါရုံကို လွန်၍ ဒိဗ္ဗမာနုသ သဒ္ဓါရုံများကို ကြားနိုင်ခြင်းတည်း။

ဥဘော သဒ္ဓေ သုဏှာတိ။ ။ဥဘော သဒ္ဓေ သုဏှာတိတိ ဒွေသဒ္ဓေ သုဏှာတိ၊ ကတမေ ဒွေ၊ ဒိဗ္ဗေ စ မာနုသေစ၊ ဒေဝါနဉ္စ မနုဿာနဉ္စ သဒ္ဓေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဧတေန ပဒေသပရိယာဒါနံ (လူနတ်တို့၏ သဒ္ဓါရုံမှတစ်ပါး အခြားသဒ္ဓါရုံများ မပါသော တစ်စိတ် တစ်ပိုင်း သဒ္ဓါရုံကိုသာ ယူခြင်းကို) ဝေဒိတဗျံ။

ယေ ဒုရေ သန္တိကေ။ ။ယေ ဒုရေ သန္တိကေစာတိ ယေ သဒ္ဓါ ဒုရေ ပရစက္က ဝါဠေပိ၊ ယေ စ သန္တိကေ အန္တမသော သဒေဟသန္တိသိတပါဏကသဒ္ဓါပိ၊ တေ သုဏှာတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဧတေန နိပ္ပဒေသပရိယာဒါနံ (အဝေးအနီးရှိသမျှ သဒ္ဓါရုံအားလုံးကို ယူခြင်းကို) ဝေဒိတဗျံ။

မဒိင်သဒ္ဓေါ-မရိုးစည်သံတည်း၊ ကူတိပိ-လည်းကောင်း၊ (အယံ-သည်၊) သင်္ခမဏဝ
 ဒိန္နိမသဒ္ဓေါ-ခရသင်းသံ၊ ထက်စည်သံ၊ စည်တိုသံတည်း၊ ကူတိပိ-လည်းကောင်း၊
 (ဧဝံ-သည်၊ အဿ သေယျထာပိ-ကဲ့သို့၊) မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊
 ဘိက္ခု-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ပေ၊ (ဥဘော-ကုန်သော၊ တေ သဒ္ဓေစ-တို့ကိုလည်း၊
 သုဏာတိ-၏၊) မဟာရာဇ-ဇာ၊ သန္နိဋ္ဌိကံ-သော၊ ကုဒ္ဓမ္ပိ သာမညဖလံ-(ဒိဗ္ဗသောတ
 အဘိညာဉ်ဟူသော) ဤရဟန်းအဖြစ်၏ အကျိုးသည်လည်း၊ ပုရိမေဟိ သန္နိဋ္ဌိ
 ကေဟိ သာမညဖလေဟိ အဘိက္ကန္တတရဉ္စ ပဏိတတရဉ္စ (ဟောတိ။)

D

စေတောပရိယဉာဏကထာ (၅)

၂၄၂။ သော-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ပေ၊ အာနေဉ္စပုတ္တေ-သော်၊ စေတောပရိယ
 ဉာဏာယ-သူတစ်ပါးစိတ်ကို ပိုင်းခြား၍ သိတတ်သော ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ ဝါ-
 စေတောပရိယအဘိညာဉ် အကျိုးငှာ၊ စိတ္တံ-ကို၊ အဘိနိဟရတိ-စေတောပရိယ
 ဉာဏ်၏ အာရုံသို့ ရှေ့ရှုဆောင်၏၊ အဘိနိန္ဒာမေတိ-၏၊ သော-သည်၊ ပရ
 သတ္တာနံ-တစ်ပါးသော သတ္တဝါတို့၏၊ ပရပုဂ္ဂလာနံ-တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊
 စေတော - ကိ၊ စေတသာ-မိမိစိတ်ဖြင့်၊ ပရိစ္စ-ပိုင်းခြား၍၊ ပဇာနာတိ-
 အပြားအားဖြင့် သိ၏။

သရာဂ်-ရာဂနှင့်တကွဖြစ်သော၊ စိတ္တဝါ-စိတ်ကိုမူလည်း၊ သရာဂ် စိတ္တန္တိ-
 သရာဂ် စိတ္တဟူ၍၊ ပဇာနာတိ-၏၊ [လောဘမူစိတ်ကို ဆိုသည်။] ဝီတရာဂ်-
 ကင်းသော ရာဂရှိသော၊ စိတ္တဝါ-ကိုမူလည်း၊ ဝီတရာဂ် စိတ္တန္တိ-ဝီတရာဂ် စိတ္တဟူ၍၊
 ပဇာနာတိ-၏၊ [ကုသိုလ် အဗျာကတစိတ်ကို ဆိုသည်၊ ဒေါသမူ မောဟမူတို့ကား
 “သရာဂလေလား”ဟု ယုံမှားစရာ မရှိသောကြောင့် “ဝီတရာဂ”ဟု အထူးဟော
 တော်မမူလို၊ ထို့ကြောင့် ထိုစိတ် ၂ မျိုးသည် ဤဒုက္ခမှ လွတ်သော ဒုက္ခဝိမုတ်
 တည်း-ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ ဖွင့်သည်၊ သဒေါသ သမောဟ စသော စိတ်များ
 ကိုလည်း ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာနှင့် ဋီကာကို ကြည့်၍ ရေးထားပါသည်။]
 သဒေါသ်-ဒေါသနှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ စိတ္တဝါ-ကိုမူလည်း၊ သဒေါသ် စိတ္တန္တိ-ဟူ၍၊
 ပဇာနာတိ၊ [ဒေါသမူဒွေးကို ဆိုသည်။] ဝီတဒေါသ်-ကင်းသော ဒေါသရှိသော၊
 စိတ္တဝါ-ကို မူလည်း၊ ဝီတဒေါသ် စိတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ ပဇာနာတိ-၏၊ [ကုသိုလ်
 အဗျာကတစိတ်ကို

စေတောပရိယဉာဏာယ။ ။ပရိယာတိ-ပိုင်းခြား၍ သိတတ်၏၊ ကူတိ ပရိယ၊
 [ပရိ + ယာဓာတ် + အပစ္စည်း။] ယေ ဂတုတ္တာ၊ တေ ဗုရုတ္တာနှင့်အညီ ဂတိအနက်ကို
 ဟော သော ယာဓာတ်သည် သိခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ စေတသော-သူတစ်ပါး၏ စိတ်ကို
 + ပရိယံ-ပိုင်းခြား၍ သိတတ်သော ဉာဏ်တည်း၊ စေတောပရိယံ-ဉာဏ်၊ စေတောပရိယံ စ +
 တံ + ဉာဏံ စာတိ စေတောပရိယဉာဏံ။ [ပရိယာတိတိ သရာဂါဒိ ဝိဘာဂေန ပရိစ္ဆိဇ္ဇ
 ဇာနာတိ-ဋီကာ။]

ဆိုသည်။ ကြွင်းအဓိပ္ပာယ်ကို ဝိတရာဂအတိုင်း မှတ်ပါ။] သမောဟံ-မောဟနှင့် တကွဖြစ်သော၊ စိတ္တဝါ-ကိုမူလည်း၊ သမောဟံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ [မောဟမူဒွေး ကိုသာ ဆိုသည်။ သိခြားခွဲလျှင် မောဟမူဒွေးသာ ရ၏။ သို့သော် မောဟက အကု သိုလ်စိတ် ၁၂ ပါးလုံး၌ ယှဉ်သောကြောင့် အကုသိုလ် ၁၂ ပါးလုံးကိုလည်း ယူနိုင်ပါ သည်။] သံခိတ္တံ-ထိနမိဒ္ဓကြောင့် ကြုံနေသော၊ စိတ္တဝါ-ကိုမူလည်း၊ သံခိတ္တံ စိတ္တန္တိ- ဟူ၍၊ ပဇာနာတိ-၏။ [သသင်္ခါရိက အကုသိုလ်စိတ် ၅ ခုကို ဆိုသည်။] ဝိက္ခိတ္တံ- ဥဒ္ဓစ္စသည် အထူးထူးအပြားပြား ပစ်လွှင့်အပ်သော၊ ဝါ-ပြန်လွှင့်သော၊ စိတ္တဝါ- ကိုမူလည်း၊ ဝိက္ခိတ္တံ စိတ္တန္တိ - ဟူ၍၊ ပဇာနာတိ-၏။ [ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်ကို ဆိုသည်။]

မဟဂ္ဂတံ-ကာမာဝစရထက် မြတ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ စိတ္တဝါ- ကိုမူလည်း၊ မဟဂ္ဂတံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ [မဟဂ္ဂုတ်စိတ် သတ္တဝီသကို ဆိုသည်။] အမဟဂ္ဂတံ-မဟဂ္ဂုတ် မဟုတ်သော၊ ဝါ-မဟဂ္ဂုတ်မှ တစ်ပါးသော၊ စိတ္တဝါ-ကိုမူ လည်း၊ အမဟဂ္ဂတံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ [ကာမာဝစရစိတ်နှင့် လောကုတ္တရာစိတ်ကို ဆိုသည်။] သဥတ္တရံ-မိမိထက် လွန်မြတ်သော တရားရှိသော၊ စိတ္တဝါ-ကိုမူလည်း၊ သဥတ္တရံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ [လောကီစိတ် ဧကသီတိကို ဆိုသည်။] အနုတ္တရံ- မိမိထက် လွန်မြတ်သော တရားမရှိသော၊ စိတ္တဝါ-ကိုမူလည်း၊ အနုတ္တရံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ [လောကုတ္တရာစိတ်ကို ဆိုသည်။] သမာဟိတံ-ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာ သမာဓိတို့ဖြင့် ကောင်းစွာအာရုံ၌ ထားအပ်သော၊ ဝါ-တည်ကြည်သော၊ စိတ္တဝါ- ကိုမူလည်း၊ သမာဟိတံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ [ဥပစာရသမာဓိဖြစ်သော ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ကြိယာနှင့် အပ္ပနာသမာဓိဖြစ်သော မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာတို့ကို ဆိုသည်။] အသမာဟိတံ-ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိတို့ဖြင့် ကောင်းစွာအာရုံ၌ မထားအပ်သော၊ ဝါ-မတည်ကြည်သော၊ စိတ္တဝါ-ကိုမူလည်း၊ အသမာဟိတံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ [ကြွင်းစိတ်များကို ဆိုသည်။] ဝိမုတ္တံ-၅ ပါးသော ဝိမုတ္တိတို့ဖြင့် ကိလေ သာတို့မှ လွတ်ပြီးသော၊ စိတ္တဝါ-ကိုမူလည်း၊ ဝိမုတ္တံ စိတ္တန္တိ ပဇာနာတိ၊ အဝိမုတ္တံ- ကိလေသာတို့မှ မလွတ်သော၊ စိတ္တဝါ-ကိုမူလည်း၊ အဝိမုတ္တံ စိတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ ပဇာ နာတိ။

ဝိမုတ္တ၊ အဝိမုတ္တ။ ။တဒင်္ဂံ၊ ဝိက္ခမ္ဘန၊ သမုဇ္ဈေဒ၊ ပဋိပဿဒ္ဓိ၊ နိဿရဏဟူသော ဝိမုတ္တိ ၅ ပါးဖြင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ်သော စိတ်သည် ဝိမုတ္တစိတ်၊ ထို ဝိမုတ္တိ ၅ ပါးဖြင့် ကိလေသာတို့မှ မလွတ်သော စိတ်သည် အဝိမုတ္တစိတ်တည်း။ ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်သည် တဒင်္ဂံဝိမုတ္တ၊ မဟဂ္ဂုတ်စိတ်သည် ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တ၊ မဂ်စိတ်သည် သမုဇ္ဈေဒဝိမုတ္တ၊ ဖိုလ်စိတ်သည် ပဋိပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တ မည်၏။ “နိဿရဏဝိမုတ္တ” အရ နိဗ္ဗာန်ကို ကောက်ရှိုးရှိသော်လည်း ဤနေရာ ၌ စိတ်ကို အရကောက်ရသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော မဂ်ဖိုလ်များကိုပင် ယူဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

၂၄၃။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ-ကား၊ (ဒဟရာ-ငယ်သော၊ ယုဝတီ-အပျိုဖြစ်သော၊ မဏ္ဍနဇာတိကာ-တန်ဆာဆင့်လေ့ရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသော) ကုတ္တိဝါ-မိန်းမသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဒဟရာ-ငယ်သော၊ ယုဝါ-လူပျိုဖြစ်သော၊ မဏ္ဍနဇာတိကော-ရှိသော၊ ပုရိသောဝါ-သည်သော်လည်းကောင်း၊ ပရိသုဒ္ဓေ-ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော၊ ပရိယောဒါတေ-ထက်ဝန်းကျင် ဖြူစင်သော၊ အာဒါသေဝါ-ကြေးမုံ၌သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-မှန်၌သော်လည်းကောင်း၊ အစ္ဆေ-ကြည်လင်သော၊ ဥဒကပတ္တေဝါ-ရေခွက်၌သော်လည်းကောင်း၊ သက်-မိမိဥစ္စာဖြစ်သော၊ မုခနိမိတ္တံ-မျက်နှာရိပ်ကို၊ ပစ္စဝေက္ခမာနော-ဆင်ခြင်လတ်သော်၊ သကဏိကံ-မှည့်မည်း ဝက်ခြံအစရှိသော အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ (မုခနိမိတ္တံ) ဝါ-မျက်နှာရိပ်ကိုမူလည်း၊ သကဏိကန္တိ-မှည့်မည်း ဝက်ခြံအစရှိသော အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်၏ဟူ၍၊ ဇာနေယျ (သေယျထာပိ)-သိရာသကဲ့သို့၊ အကဏိကံ-မှည့်မည်း ဝက်ခြံအစရှိသော အပြစ်မရှိသော၊ (မုခနိမိတ္တံ) ဝါ-ကိုမူလည်း၊ အကဏိကန္တိ၊ ပေ၊ မရှိဟူ၍၊ ဇာနေယျ (သေယျထာပိ)-သို့၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ပေ၊ အဝိမုတ္တံ စိတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ ပဇာနာတိ-၏၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သန္နိဋ္ဌိကံ-သော၊ ကုဒမ္ပိ သာမညဖလံ-(စေတောပရိယဉာဏ်ဟူသော) ဤရဟန်းအဖြစ်၏ အကျိုးသည်လည်း၊ ပုရိမေဟိ၊ ပေ၊ ပဏိတတရဉ္စ (ဟောတိ။)

D

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏကထာ (၆)

အမှာ။ ။ဤပုဗ္ဗေနိဝါသအခန်း၌ ကြွင်းနိဿယများကို ဗြဟ္မဇာလသုတ်၊ ပုဗ္ဗန္တကပ္ပိကသဿတဝါဒကထာ စာမျက်နှာ (၄၆) ၌ ရေးခဲ့ပါပြီ။ ထို၌ သာကာရံ သဥဒ္ဓေသံ ၂ ပုဒ်၏ အနက်ကို ကျန်ရစ်ပါသည်။ ထို ၂ ပုဒ်ကို ဤ၌ ပေးပါမည်။

၂၄၄။ သော-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ပေ၊ အာနေဉ္စပုတ္တေ-သော်၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ဉာဏာယ-ရှေး၌ ဖြစ်ဖူးသော ခန္ဓာနှင့်စပ်သော အမျိုးအမည် အနွယ် ပညတ်အရပ်ရပ်ကို အမှတ်ရတတ်သော သတိနှင့်ယှဉ်သော ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ စိတ္တံ-ကို။

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏာယ။ ။ [နောက်၌ ပြမည် အဖွင့်များကို ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာမှ ယူထားပါသည်။] နိဝသီယိတ္ထ-နေအပ်ဖူးပြီ၊ ကုတိ နိဝါသော၊ ပုဗ္ဗေ + နိဝါသော ပုဗ္ဗေနိဝါသော၊ (အလုတ္တသမာသိ၊) ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရတိကို ထောက်၍ ဧကပုဏ် ဝစနတ် ပြုသည်။ [နိဝါသသဒ္ဓေါ ကမ္မသာဓနော၊ ခန္ဓဝိနိမုတ္တောစ နိဝသိတဓမ္မော နုတ္တိတိ အာဟ-နိဝုတ္တကုန္ဓာတိ၊-သာရတ္ထ။] ပုဗ္ဗေနိဝါသဿ-ရှေး၌နေအပ်ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်၊ ခန္ဓာနှင့် စပ်သော အမျိုးအမည် အနွယ်ပညတ် အရပ်ရပ်ကို + အနုဿတိ-အောက်မေ့နိုင်ကြောင်း သတိတည်း၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ-သတိ၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိယာ + သမ္ပယုတ္တံ + ဉာဏံ ပုဗ္ဗေနိဝါသာ နုဿတိဉာဏံ။

အဘိနိဟရတိ-ပုဗ္ဗေနိဝါသ အာရုံသို့ ရှေ့ရှုဆောင်၏။ အဘိနိန္ဒာမေတိ-၏။ သော-
ထိုရဟန်းသည်။ အနေကဝိဟိတံ-တစ်မက များသော အပြားရှိသော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသ-
ရှေး၌ နေအပ်ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်၊ ခန္ဓာနှင့်စပ်သော အမျိုးအမည် အနွယ်ပညတ်
အရပ်ရပ်ကို၊ အနုဿရတိ-အစဉ်လျှောက်၍ အမှတ်ရနိုင်၏။ ဝါ-အခြားမဲ့၌
အမှတ်ရနိုင်၏။ သေယျထိဒံ-အဘယ်ပုဗ္ဗေနိဝါသကို၊ (အနုဿရတိ-သနည်း)၊ ပေ၊
ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ သာကာရံ-မြင်ရုံမျှဖြင့် သိရကြောင်းဖြစ်သော ဝဏ္ဏ အာဟာရ
သုခဒုက္ခပွဋိသံဝေဒန အာယုပရိယန္တတို့နှင့် တကွဖြစ်သော၊ သဥဒ္ဓေသံ-ပြောဆို
ညွှန်ပြအပ်ကြောင်းဖြစ်သော နာမဂေါတ္တနှင့် တကွဖြစ်သော၊ အနေကဝိဟိတံ-
သော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသ-ကို၊ အနုဿရတိ-၏။ ဝါ-၏။

အဘိနိန္ဒာမေတိ။

။အဘိ + နိ + ပုဗ္ဗနမု + ကာရိတ်ဇောပစ္စည်း၊ “ရှေးရှုညွတ်
စေ၏” ဟု သဒ္ဒတ္ထ ဖြစ်၏။ “ညွတ်စေ” ဟူသည် စတုတ္ထဈာန်၏ အာနာပါန စသော အာရုံမှ
စိတ်ကို ဖယ်ရှား၍ ပုဗ္ဗေနိဝါသအာရုံသို့ ရှေးရှုစေလွှတ်ခြင်းတည်း။ [အဘိနိဟရိန္တိ စိတ္တံ
ဈာနာ ရမဏတော အပနေတွာ ပုဗ္ဗေနိဝါသာဘိမုပ ပေသေသိ-သာရတ္ထ။]

အနုဿရတိ။

။အနုဿရတိ၌ အနုသည် အနုဂတအနက်ဟော၊ တစ်ဘဝ
သိပြီးလျှင် နောက်တစ်ဘဝသိ၊ ထို့နောက် တစ်ဘဝ သိပြီးလျှင် ထိုမှတစ်ဆက် နောက်တစ်ဘဝ
ဆက်သိ၊ ဤသို့ ဉာဏဂတိအားဖြင့် ဘဝအစဉ်ကို လျှောက်၍ အမှတ်ရနိုင်၊ သိနိုင်သည်-
ဟူလို၊ ဤနည်းသည် ဘုရားရှင်မှ တစ်ပါး အားလုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက်တည်း။

တစ်နည်း။

။အနုသဒ္ဓါသည် အနန္တရအနက်ဟော၊ စိတ်ကို ပုဗ္ဗေနိဝါသသို့
ညွတ်စေသော ဝိထိ၏ အခြားမဲ့၌ပင် ပုဗ္ဗေနိဝါသအာရုံ ထင်ပေါ်လာသည်၊ ထိုသို့ပေါ်လာ
အောင် ပါဒကဈာန်ဝင်စားသော ဝိထိ၊ “ပုဗ္ဗေနိဝိတုတ္ထံ ဇာနာမိ” ဟု ပရိကမ်ပြုသော ဝိထိများ
မလိုတော့-ဟူလို၊ ဤနည်းသည် ဘုရားရှင်အတွက်တည်း။

သာကာရံ။

။ဝဏ္ဏ၊ စားအပ်သော အာဟာရ၊ သုခ ဒုက္ခ၊ အာယုပရိယန္တ တို့သည်
မေး၍ မနေရ၊ မြင်ရုံဖြင့် သိရသောကြောင့် “အာကရိယတိ (ဒိသ္မာဝ သတ္တော ဝိညာယတိ)
ဧတေဟိတိ အာကာရာ” နှင့်အညီ အာကာရမည်၏။ ဧတေဟိ-ဤဝဏ္ဏစသည်တို့ဖြင့်၊
သတ္တော-ကို၊ အာကရိယတိ-မြင်ရုံမျှဖြင့် (ဖြူတဲ့သူ၊ သလေးဆန် စားတဲ့သူ၊ ချမ်းသာသူ၊
ဆင်းရဲသူ၊ အသက်ရှည်သူဟု) ခွဲခြား၍ သိအပ် သိနိုင်၏။ ဣတိ အာကာရာ၊ သဟ
အာကာရေဟိ ယောတိ သာကာရာ၊ (ပုဗ္ဗေနိဝါသော)။

သဥဒ္ဓေသံ။

။ဧတေန-ဤအမည်အနွယ်ဖြင့်၊ သတ္တော-သတ္တဝါကို၊ ဥဒ္ဓိသိယတိ-
ညွှန်ပြအပ်၏။ ဣတိ ဥဒ္ဓေသော၊ မြင်ရုံမျှဖြင့် “မည်သူ၊ မည်သည့်အနွယ်ရှိသူ” ဟု မသိရဘဲ
မေး၍ ကြည့်မှ “တိဿတဲ့” ဟု အမည်ကိုလည်းကောင်း၊ “ဂေါတမတဲ့” ဟု အနွယ်ကိုလည်း
ကောင်း၊ ညွှန်ပြပြောဆိုအပ်၏။ ဤသို့ညွှန်ပြမှ သိရသောကြောင့် နာမည်နှင့် အနွယ်ကို
“ဥဒ္ဓေသံ” ဟု ခေါ်သည်။ သဟ + ဥဒ္ဓေသေန ယောတိ သဥဒ္ဓေသော - ညွှန်ပြ ပြောဆို
အပ်ကြောင်း နာမဂေါတ္တနှင့်တကွဖြစ်သော ပုဗ္ဗေနိဝါသ။

၂၄၅။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ-ကား၊ ပုရိသော-သည်၊ သကမ္မာ-မိမိဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဂါမာ-ရွာမှ၊ (တစ်နည်း) သကမ္မာ ဂါမာ-မိမိရွာမှ၊ အည-အခြားသော၊ ဂါမ-ရွာသို့၊ ဂစ္ဆေယျ-သွားရာ၏၊ တမှာပိ ဂါမာ-ထိုဒုတိယရွာမှလည်း၊ အည-သော၊ ဂါမ-တတိယရွာသို့၊ ဂစ္ဆေယျ-၏၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ တမှာ ဂါမာ-ထိုတတိယရွာမှ၊ သကယေဝ ဂါမ-မိမိရွာသို့သော၊ ပစ္စာဂစ္ဆေယျ-ပြန်လာရာ၏၊ တဿ-ထိုယောက်ျား၏၊ ဧဝံ-ဤသို့ စဉ်းစားခြင်းသည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိ)၊ အဟံ-ငါသည်၊ သကမ္မာ-သော၊ ဂါမာ-မှ၊ (တစ်နည်း) သကမ္မာဂါမာ-မှ၊ အမုံဂါမ-ထိုမည်သောရွာသို့၊ အဂစ္ဆိ-သွားခဲ့ပြီ၊ တတြ-ထိုရွာ၌၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-သည်ပုံသည်နည်း၊ အဌာသိ-ရပ်တည်ခဲ့ပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-နည်း၊ နိသီဒိ-ထိုင်နေခဲ့ပြီ၊ ဧဝံ၊ အဘာသိ-ပြောဆိုခဲ့ပြီ၊ ဧဝံ၊ တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ တမှာပိ ဂါမာ-မှလည်း၊ အမုံဂါမ-သို့၊ အဂစ္ဆိ-ပြီ၊ တတြာပိ-ထိုရွာ၌လည်း၊ ဧဝံ၊ အဌာသိ-ပြီ၊ ဧဝံ၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ ဧဝံ၊ အဘာသိ-ပြီ၊ ဧဝံ တုဏှိအဟောသိ၊ သော (အဟံ)-ထိုငါသည်၊ တမှာ ဂါမာ-မှ၊ သကယေဝ ဂါမ-သော၊ ပစ္စာဂတော-ပြန်လာခဲ့သည်၊ အမှိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့စဉ်းစားခြင်းသည်၊ (အဿ သေယျထာပိ-သို့) မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ပေ၊ အနေကဝိဟိတံ-သော၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ-ကို၊ အနုဿရတိ-၏၊ ဝါ-၏၊ မဟာရာဇာ-ဇာ၊ သန္နိဋ္ဌိကံ-သော၊ ဣဒမ္ပိ သာမညဖလံ-(ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်တည်းဟူသော) ဤရဟန်းအဖြစ်၏အကျိုးသည်လည်း၊ ပုရိမေဟိ သန္နိဋ္ဌိကေဟိ သာမညဖလေဟိ အဘိက္ကန္တတရဗ္ဗပဏီတတရဗ္ဗ (ဟောတိ)။

D

ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏကထာ (၇)

၂၄၆။ သော-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ပေ၊ အာနေဉ္စပုပ္ဖတ္တေ-သော်၊ သတ္တာနံ-သတ္တဝါတို့၏၊ စုတူပပါတညာဏာယ-စုတေခါနီး ပဋိသန္ဓေနေပြီးခါစကို သိကြောင်းဉာဏ်အကျိုး ၄၊ စိတ္တံ-ကို၊ အဘိနီဟရတိ-စုတူပပါတဉာဏ်၏အာရုံသို့ ရှေ့ရှုဆောင်၏၊ အဘိနိန္ဒာမေတိ-၏၊ သော-သည်၊ ဝိသုဒ္ဓေန - ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ နဝသတ္တပါတုဘာဝ

ဝိသုဒ္ဓေန။

။ [နောက်ပြမည့်အဖွင့်များကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာမှ ယူထားပါသည်။] ဝိသုဇ္ဈတိ ဧတေနာတိ ဝိသုဒ္ဓံ၊ (စက္ခု)၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့် နဝသတ္တ ပါတုဘာဝဒိဋ္ဌိတို့၏ စင်ကြယ်ကြောင်း အဘိညဉ်စက္ခု၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် စုတိမျှကိုသာ မြင်နိုင်၏၊ ပဋိသန္ဓေကို မမြင်နိုင်၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ (သတ္တဝါသည် သေလျှင်ပြတ်၏ဟူသော အယူ) ကို ယူ၏၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပဋိသန္ဓေမျှကိုသာ မြင်၏၊ စုတိကိုမမြင်နိုင်၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် နဝသတ္တ ပါတုဘာဝဒိဋ္ဌိ (ရှေးရှေးဘဝက မဖြစ်ဘဲ ယခုမှ ဗြာဟ္မမင်းစသူတို့ ဖန်ဆင်းမှုကြောင့် အသစ်

ဒိဋ္ဌိတို့၏ စင်ကြယ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါ-၁၁ ပါးသော ဥပက္ကိလေသတို့မှ အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော၊ အတိက္ကန္တမာနုဿကေန-လူတို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော မြင်ရိုးမြင်စဉ် ရူပါရုံကိုလွန်သော၊ ဝါ-လူတို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော မြင်ရိုးမြင်စဉ် ရူပါရုံကို လွန်၍ မြင်နိုင်သော၊ (တစ်နည်း) အတိက္ကန္တမာနုဿကေန-လူတို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော ပဿာဒစက္ခုကို လွန်သော၊ ဝါ-လူတို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော ပဿာဒစက္ခုကို လွန်၍မြင်နိုင်သော၊ ဒိဗ္ဗေန-နတ်ပြည်၌ဖြစ်သော ပဿာဒစက္ခုနှင့်တူသော၊ ဝါ-ဒိဗ္ဗဝိဟာရမည်သော ဈာန် ၄ ပါးကြောင့်ရအပ်သော၊ စက္ခုနာ - အဘိညာဉ်စက္ခုဖြင့်၊

သတ္တဝါတစ်ယောက်၏+ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာမှုဟူသောအယူ) ကို ယူတော့၏၊ ဤဒိဗ္ဗစက္ခုညာဏာလာဘီပုဂ္ဂိုလ်ကား ပဋိသန္ဓေနှင့် စုတိ ၂ မျိုးလုံးကို မြင်သောကြောင့် သူ၏ ဒိဗ္ဗစက္ခုသည် ထိုဒိဋ္ဌိ ၂ မျိုး၏ စင်ကြယ်ကြောင်းဖြစ်သည်-ဟူလို။

တစ်နည်း။

။ဝိသုဒ္ဓိတိတိ ဝိသုဒ္ဓိ-၁၁ ပါးသော ဥပက္ကိလေသတို့မှ အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော ဒိဗ္ဗစက္ခု၊ ၁၁ ပါးကား-ဝိစိကိစ္ဆာ၊ အမနသိကာရ၊ ထိနမိဒ္ဓိ၊ ဆမ္ဘိတတ္ထ၊ ဥပ္ပိလဝ၊ ဒုဋ္ဌုလ္လ၊ အစွာရဒ္ဓ၊ အတိလိနဝိရိယ၊ အဘိဇ္ဈေ၊ နာနတ္ထသညာ၊ အတိနိဇ္ဈာယိတတ္ထတို့တည်း၊ [အကျယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၊ ဒုတိယအုပ်၊ ဝေရုဇ္ဈကဏ္ဍ၌ ပြထားပြီ။]

အတိက္ကန္တ မာနုဿကေန။

။မနုဿာနံ-တို့၏+ကုဒ်-ဥစ္စာတည်း၊ မာနုဿကံ-ဥစ္စာ၊ “ထိုလူဥစ္စာ” ဟူသည် မြင်ရိုးမြင်စဉ် ရူပါရုံ (တစ်နည်း) စက္ခုပဿာဒတည်း၊ မာနုဿကံ+အတိက္ကန္တ အတိက္ကန္တမာနုဿကံ-လူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော မြင်ရိုးမြင်စဉ် ရူပါရုံ (တစ်နည်း) စက္ခုပဿာဒကို+လွန်သော အဘိညာဉ်စက္ခု၊ “လွန်” ဟူသည် လူတို့မြင်ရိုးမြင်စဉ် ရူပါရုံ (စက္ခု ပဿာဒ) ကို လွန်၍ တိရောကုဋ္ဌစသည်၌ ရှိသော ရူပါရုံကို မြင်နိုင်ခြင်းတည်း။

ဒိဗ္ဗေန။

။ဒိဝိ+ဘဝံ ဒိဗ္ဗ-နတ်ပြည်၌ဖြစ်သော ပဿာဒစက္ခု၊ [ဘဝအနက်၌ ကျပစ္စည်း၊] ဒိဗ္ဗဝိယာတိ ဒိဗ္ဗ-အဘိညာဉ်စက္ခု၊ ဤဥပမာလည်း ဟိနုပမာသာ၊ အဘိညာဉ်စက္ခုကား နတ်မျက်စိထက် မယှဉ်သာအောင် သာလွန်ပေသည်၊ [ဒိဗ္ဗသဒိသတ္တာတိစဟိနုပမာဒဿနံ-ဥပမေယျအောက် ယုတ်သောဥပမာကိုပြကြောင်းစကားတည်း၊ ဒေဝတာနံ စက္ခုတောပိ ကုမဿ (ဤ အဘိညာဉ်စက္ခု၏) မဟာနုဘာဝတ္ထာ၊-သာရတ္ထ။]

တစ်နည်း။

။ဒိဗ္ဗဝိဟာရဝသေန ပဋိလဒ္ဓတ္တာ (ဒိဗ္ဗ)-အဋ္ဌကထာ၊ ဒိဗ္ဗအရဝိဟာရမည်သော ဈာန် ၄ ပါးတည်း၊ ဘာကြောင့်နည်း-ဗြာဟ္မာ့ပြည်၌ ထိုဈာန်တရားတို့အဖြစ် များ၍ ထိုဈာန်တရားဖြင့် နေရခြင်းကြောင့်တည်း၊ [ဒိဝိ-ဗြဟ္မာ့ပြည်၌+ဘဝေါ-ဖြစ်သော ဝိဟာရ တည်း၊ ဒိဗ္ဗော-ရ၊] ထိုဒိဗ္ဗဝိဟာရမည်သော ဈာန် ၄ ပါးကြောင့် ရအပ်သောအဘိညာဉ်ကား ကာရကူပစာရအားဖြင့် ဒိဗ္ဗအမည် ရသည်၊ [ဤပုဒ်၏ ကြွင်းသောအနက်များကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၊ ဒုတိယအုပ်၊ ဝေရုဇ္ဈကဏ္ဍ၌ ပြထားပြီ။]

(တစ်နည်း) ဒိဗ္ဗေနစက္ခုနာ-ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့်၊ စဝမာနေ-စုတေခါနီးဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တေ-သတ္တဝါတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပပဇ္ဇမာနေ-ပဋိသန္ဓေနေပြီးခါစဖြစ်ကုန်သော (သတ္တေ-လည်းကောင်း၊) ဟိနေ-ဇာတိကုလဘောင်စသည်တို့ဖြင့် ယုတ်နိမ့်ကုန်သော၊ ဝါ-မောဟအကျိုး၊ သူ့တန်ခိုးကြောင့်၊ မျိုးရိုးစည်းစိမ်၊ ဂုဏ်သိရ်ဘက်က၊ အောက်တန်းကျကုန်သော၊ (သတ္တေ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊) ပဏီတေ-ဇာတိ ကုလ ဘောင် စသည်တို့ဖြင့် မြင့်မြတ်ကုန်သော၊ ဝါ-အမောဟအကျိုး၊ သူ့တန်ခိုးကြောင့်၊ မျိုးရိုးစည်းစိမ်၊ ဂုဏ်သိရ်မြင့်မောက်၊ အထက်တန်းရောက်ကုန်သော၊ (သတ္တေ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊) သုဝဏ္ဏေ-ကောင်းသောအဆင်းရှိကုန်သော၊ ဝါ-အဒေါသအကျိုး၊ သူ့တန်ခိုးကြောင့်၊ ပြည့်ပြီးပဝင်း၊ လှပသောအဆင်းရှိကုန်သော၊ ဝါ-လှပသောပုံသဏ္ဌာန် ရှိကုန်သော၊ (သတ္တေ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊) ဒုဗ္ဗဏ္ဏေ -မကောင်းသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ဝါ - ဒေါသအကျိုး၊

စက္ခုနာ။ ။ဒဿနဌေန စက္ခု။ စက္ခုကြိစ္စကရဏေန စက္ခုမိဝါတိပိ စက္ခု-အဋ္ဌကထာ၊ ဒဿနဌေနာတိ ရူပဒဿနဘာဝေန၊ ဣမိနာ စက္ခုတိ ရူပံ ဝိဘာဝယတီတိ နိဗ္ဗစနတော (ဝိဂ္ဂဟအားဖြင့်) စက္ခုတ္ထံ (စက္ခုမည်သည်၏ အဖြစ်ကို) ဒဿေတိ-ဝိမတိ၊ စက္ခုကြိစ္စကရဏေနဖြင့် ပကတိမျက်စိသည် မြင်ခြင်းကိုစွဲကို ပြုတတ်သလို ဤအဘိညာဉ်လည်း ရူပါရုံကို မြင်ခြင်းကိုစွဲကို ပြုတတ်သည်ဟု ဥပမာ၏ ဥပမေယျနှင့် တူပုံကို ပြသည်။

စဝမာနေ၊ ဥပပဇ္ဇမာနေ။ ။“စုတိခဏ၊ ပဋိသန္ဓေခဏ” ဟူသည် စိတ္တက္ခဏတစ်ချက်မျှဖြစ်၍ အလွန်မြန်သောကြောင့် ထိုအခိုက်ရှိ ရူပါရုံကို ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့်သော်မှလည်း မမြင်နိုင်၊ မှန်၏-ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ် မဖြစ်မီ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ပရိကမ်၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘူတို့ ဖြစ်ရသေး၏၊ စုတိခဏ ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ထိုစိတ် ၅ မျိုးနှင့် အဘိညာဉ်ဖြစ်ချိန် မရ၊ ထို့ကြောင့် စဝမာနေဖြင့် စုတေခါနီးသတ္တဝါကို၊ ဥပပဇ္ဇမာနေဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေပြီးခါစသတ္တဝါကို သမိယူပစာရအားဖြင့် ယူပါ။

ဟိနေ။ ။မောဟနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဟိနေ (မောဟ၏ အကျိုးဆက်နှင့် ယှဉ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဟိနာနံ ဇာတိဘောင်ကုလာဒီနံ ဝသေန ဟိဋ္ဌိတေ (ရုံ့ချအပ်ကုန်သော)၊ ဟာယန္တိ-ဇာတိဘောင်ကုလ စသည်တို့ဖြင့် ယုတ်နိမ့်ကုန်၏၊ ဣတိ၊ ဟိနာ၊ [ဟာဓာတ် + တပစ္စည်း၊ တကို န၊ အာကို ဤပြု။]

ပဏီတေ။ ။ [ပပုဗ္ဗ + နီဓာတ် + တ။] သတ္တတ၌ “ပြ” ဟု ရှိသော “ရိ” နောက် ဖြစ်၍ နကို ကပြ။ “ပကဋ္ဌ-မြင့်မြတ်သူ၏ အဖြစ်သို့၊ နီတာ-ဆောင်အပ်သူတို့တည်း၊ ပဏီတာ-တို့” ဟု သဒ္ဓတ္ထ ဖြစ်၏၊ ကုသိုလ်ကံပြုစဉ်က အမောဟ (ဉာဏ်) ပါလာ၍ ထိုအကျိုးဆက် ကြောင့် ဇာတိကုလဘောင် စသည်တို့ဖြင့် အထက်တန်းရောက်သူများတည်း။

ဒုဗ္ဗဏ္ဏေ။ ။အဒေါသနိဿန္ဒယုတ္တတ္တာ ဣဋ္ဌကန္တမနာပဝဏ္ဏယုတ္တေ၊ သုန္ဒရော + ဝဏ္ဏော + ယေသန္တိ သုဝဏ္ဏာ-ကောင်းသော အဆင်းရှိသူတို့၊ ထိုသို့အဆင်းလှခြင်းသည် ဒေါသကင်းသော ကုသိုလ်၏ အကျိုးဆက်တည်း၊ ဒုဋ္ဌ + ဝဏ္ဏော + ယေသန္တိ ဒုဗ္ဗဏ္ဏာ၊ ထိုသို့ အဆင်းမလှခြင်းသည် ဒေါသအကုသိုလ်၏ အကျိုးဆက်တည်း။

သူ့တန်ခိုးကြောင့်၊ ဆိုးဝါးညံ့ဖျင်း၊ မလှသောအဆင်းရှိကုန်သော၊ ဝါ-မလှသော ပုံသဏ္ဌာန်ရှိကုန်သော၊ (သတ္တေ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊) သုဂတေ-ကောင်းသော ဂတိသို့ ရောက်ကုန်သော၊ ဝါ-အလောဘအကျိုး၊ သူတန်ခိုးကြောင့်၊ ဖြိုးမောက် ကြွယ်ဝ၊ ချမ်းသာကြကုန်သော၊ (သတ္တေ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊) ဒုဂ္ဂတေ-မကောင်း သောဂတိသို့ ရောက်ကုန်သော၊ ဝါ-လောဘအကျိုး၊ သူတန်ခိုးကြောင့်၊ မဖြိုးမဝ၊ ဆင်းရဲကြကုန်သော၊ (သတ္တေ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊) ပဿတိ-မြင်ရ၏၊ ယထာ ကမ္မူပဂေ-အကြင်အကြင်ဆည်းပူးအပ်သော ကံကြောင့် ထိုထိုဘဝသို့ ကပ်ရောက် ကြကုန်သော၊ သတ္တေ-တို့ကို၊ ပဇာနာတိ-အပြားအားဖြင့် သိ၏၊ (ကိ-နည်း၊) ဘောဇ္ဇော-အရှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမေ သတ္တာ-တို့သည်၊ ဝတ-စင်စစ်၊ ကာယ

တစ်နည်း။ ။ပြခဲ့သောနည်းသည် သုဝဏ္ဏ ဒုဗ္ဗဏ္ဌိ ဝဏ္ဏသဒ္ဓါ၏ အဆင်း အနက်ဟောတည်း၊ ဤနည်း၌ ဝဏ္ဏသဒ္ဓါသည် သဏ္ဌာနအနက်ဟော။ [ဣဒံ သဏ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တံ၊ သဏ္ဌာနဝစနောပိ ဟိ ဝဏ္ဏသဒ္ဓေါ ဟောတိ၊-သာရဏ္ဏ။]

သုဂတေ။ ။သုဂတေတိ သုဂတိဂတေ၊ အလောဘနိဿန္နယုတ္တတ္တာ ဝါ အဗျေ (ကြွယ်ဝကုန်သော) မဟဒ္ဓန္ဓေ၊ သုန္ဓရံ-ကောင်းသောဂတိသို့ + ဂတာ-ရောက်သူတို့တည်း၊ သုဂတာ-တို့၊ (တစ်နည်း) သုခံ-ချမ်းသာသို့ + ဂတာ သုဂတာ-ထိုသို့ချမ်းသာကြွယ်ဝသူ ဖြစ်ရခြင်းသည် အလောဘ၏ အကျိုးဆက်တည်း၊ မှန်၏-အလောဘဓာတ်ခံရှိသူတို့သည် “ဝဒညု-တောင်းရမ်းသော စကားကို အလိုက်သိတတ်ကြကုန်၏၊ ဝိတမစ္ဆရာ-ကင်းသော ဝန်တိုခြင်း ရှိကြကုန်၏”၊ ထို့ကြောင့် ရောက်ရာဘဝ၌ ကြွယ်ဝချမ်းသာကြသည်။

ဒုဂ္ဂတေ။ ။ဒုဂ္ဂတေတိ ဒုဂ္ဂတိဂတေ၊ လောဘနိဿန္နယုတ္တတ္တာ ဝါ ဒလိဒ္ဓေ- (ဆင်းရဲကုန်သော)၊ အပ္ပန္နပါနေ-နည်းသော အစားအသောက် ရှိကုန်သော၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲသော ဂတိသို့၊ ဝါ-ဆင်းရဲသို့၊ ဂတာ ဒုဂ္ဂတာ၊ လောဘဓာတ်ခံရှိသူတို့သည် “လုဒ္ဓါ-လောဘကြီးကုန်၏၊ မစ္ဆရိနော-ဝန်တိုခြင်းရှိကုန်၏”၊ ထို့ကြောင့် ဥစ္စာမဲ့မွဲ ဆင်းရဲကြလေသည်။

ယထာကမ္မူပဂေ။ ။ယံယံ + ကမ္မံ ယထာကမ္မံ-အကြင်အကြင် (ဆည်းပူးအပ် သော) ကံ၊ ဥပဂစ္ဆန္တိတိ ဥပဂါ၊ [ဥပ + ဂမု + ကိ။] ယထာကမ္မံ-အကြင်အကြင် (ဆည်းပူးအပ် သော) ကံကြောင့် + ဥပဂါ-ထိုထိုဘဝသို့ ကပ်ရောက်ရသော သတ္တဝါတို့တည်း၊ ယထာကမ္မူ ပဂါ-တို့။

ကာယဒုစ္စရိတေန။ ။ဒုဋ္ဌ-မကောင်းသဖြင့် + စရိတ်-ကျင့်အပ်သော အကျင့် တည်း၊ ဒုစ္စရိတ်-ကျင့်၊ ကာယေန-ကာယဒွါရဖြင့် + ဒုစ္စရိတ်-မကောင်းသဖြင့် ကျင့်အပ်သော အကျင့်တည်း၊ ကာယဒုစ္စရိတ်-ကျင့်၊ (တစ်နည်း) ဒုဋ္ဌံ-ပျက်သော + စရိတ်-အကျင့်တည်း၊ ဒုစ္စရိတ်-ကျင့်၊ ကာယတော-ကာယဒွါရကြောင့် + ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်သော၊ ဒုစ္စရိတ်-တည်း၊ ကာယ ဒုစ္စရိတ်-ကျင့်၊ ဤဝိဂ္ဂဟကို ကြည့်၍ “ကာယဒုစ္စတေန-ကာယဒွါရဖြင့် မကောင်းသဖြင့်

ဒုစွရိတေန-ကာယဒုစရိုက်နှင့်၊ သမန္နာဂတာ-ပြည်စုံကုန်၏။ ဝစီဒုစွရိတေန-နှင့်၊ သမန္နာဂတာ-ကုန်၏။ မနောဒုစွရိတေန-နှင့်၊ သမန္နာဂတာ-ကုန်၏။ အရိယာနံ-ဘုရား ပစ္စေကာ အရိယာ သာဝကတို့ကို၊ ဥပဝါဒကာ-စွပ်စွဲတတ်ကြကုန်၏။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာ-မှားသော အယူရှိ ကြကုန်၏။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကြောင့် ဆောက်တည်အပ်သော အမျိုးမျိုးသော ကံရှိကြကုန်၏။ ဝါ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအရင်းခံ ရှိသော ကံတို့၌ သူတစ်ပါးတို့ကို ဆောက်တည်စေတတ်ကြကုန်၏...တေ-ထို သတ္တဝါတို့သည်၊ ကာယဿ-ဥပါဒိန္နကခန္ဓာကိုယ်၏၊ ဘေဒါ-ပျက်စီးခြင်းဟူသော၊

ကျင့်အပ်သော အကျင့်နှင့်၊ ဝါ-ကာယဒွါရကြောင့် ဖြစ်သော ပျက်သောအကျင့်နှင့်၊ သမန္နာဂတာ-ကုန်၏” ဟု ပေးပါ။ [ဝစီဒုစွရိတေန မနောဒုစွရိတေနတို့၌ နည်းမှီ၍ သိပါ။]

သမန္နာဂတာ။ ။သံ + အနု + အာပုဗ္ဗ + ဂမု + တပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော သမန္နာဂတာပုဒ်သည် “ပြည့်စုံ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာဟူသော အကြောင်းရင်း အမြစ်ကို မဖြတ်နိုင်သေးသမျှ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ အကျိုးပေးနိုင်သော ကမ္မ သတ္တိ မကင်းသေးသည်ကို “ထိုဒုစရိုက်နှင့် ပြည့်စုံနေသည်” ဟု ဆိုသည်။

အရိယာနံ ဥပဝါဒကာ။ ။အရိယာအရ ဗုဒ္ဓ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ ဗုဒ္ဓသာဝကတို့ကို ယူ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အရိယာမှန်း သိသည်ဖြစ်စေ၊ မသိသည်ဖြစ်စေ “ဤသူတို့ သန္တာန်၌ ရဟန်းတရား မရှိ၊ ဤသူတို့သည် ရဟန်းအစစ် မဟုတ်ကြ” ဟု ပါရာဇိကဝတ္ထုဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ “ဤသူတို့ သန္တာန်၌ ဈာန် မဂ်ဖိုလ် မရှိ” ဟု ဈာန်စသော ဂုဏ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ စွပ်စွဲကဲ့ရဲ့လျှင် အရိယာကို စွပ်စွဲသည် မည်တော့၏။ [မိမိအပြစ်ကို တောင်းပန်လျှင်ကား ဤအရိယူပဝါဒကကံမှ လွတ်ပါသည်။]

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ။ ။မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝသေန သမာဒိန္နနာနာဝိကေမ္မာ၊ သမာဒိယန္တေတိ သမာဒါနာနိ၊ ကမ္မာနိ + သမာဒါနာနိ ယေသန္တိ ကမ္မသမာဒါနာ-ဆောက်တည်အပ်သော အမျိုးမျိုးသော ကံရှိသူတို့၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ-ကြောင့်၊ ကမ္မသမာဒါနာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ။

တစ်နည်း။ ။ယေစ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမူလကေသု ကာယကမ္မာဒိသု အညေပိ သမာဒါပေန္တိ၊ (တေ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ) ဤနည်း၌ “သမာဒါပေန္တိတိ သမာဒါနာ” ဟု ဟေတုကတ္တုသင် ပြု၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနိစ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အရင်းခံရှိကုန်သည်လည်း ဟုတ်၏။ တာနိ ၊ ကမ္မာနိစာတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မာနိ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မေသု + သမာဒါနာ (သူတစ်ပါးတို့ကို) ဆောက်တည်စေတတ်သူတို့တည်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနာ-တို့။

ကာယဿ ဘေဒါ။ ။ကာယဿ ဘေဒါတိ ဥပါဒိန္နခန္ဓပရိစ္စာဂါ၊ ကာယသဒ္ဓါသည် ဤနေရာ၌ ဥပါဒိန္နခန္ဓာကိုယ်ကိုဟော၏။ ဥပါဒိန္နခန္ဓာကိုယ်ဟူသည် ကမ္မဇရုပ်နှင့် ဝိပါက်စိတ္တပျဉ်းတည်း၊ ဘေဒါကို “ပရိစ္စာဂါ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွေဖွင့်၏။ စုတိခဏ၌ ကမ္မဇရုပ်နှင့် ဝိပါက် စိတ္တပျဉ်းတို့၏ ချုပ်ခြင်းကို “ဥပါဒိန္နကခန္ဓာကိုယ်၏ ပျက်ခြင်း” ဟု ဆိုသည်။ [ဤပုဒ်သည် မရဏ၏ ဝိသေသနတည်း။]

မရဏာ-သေခြင်းမှ၊ ဝါ-သေရာအခါမှ၊ ပရံ-နောက်ဖြစ်သော အသစ်ခန္ဓာကို ယူခြင်း၌၊ ဝါ-နောက်ဖြစ်သော အသစ်ခန္ဓာကို ယူရာအခါ၌၊ (တစ်နည်း) ကာယဿ-၏၊ ဘေဒါ-ပျက်စီးကြောင်း ဖြစ်သော ဇီဝိတိန္ဒြိယ၏ ပျက်စီးခြင်းကြောင့်၊ မရဏာ-သေခြင်းဟူသောစုတိစိတ်မှ၊ ပရံ-နောက်ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ္တက္ခဏ၌၊ အပါယံ-သုခ၏ဖြစ်ကြောင်း ကောင်းမှုမှကင်းသော၊ ဝါ-ရှေးကောင်းမှုတို့၏ သုခသာဓနသတ္တိမှကင်းသော၊ ဒုဂ္ဂတိ-ဒုက္ခအပေါင်း၏ လည်းလျောင်းရာ ဖြစ်သော၊

ပရံ မရဏာ။ ။ပရံ မရဏာတိ တဒနန္တရံ (ထိုသေခြင်း၏အခြားမဲ့၌) အဘိနိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓဂ္ဂဟဏေ (အသစ်ဖြစ်သော ခန္ဓာကို ယူခြင်း၌) “သေခြင်းမှ နောက်” ဟူသည် ရဟန္တာမဖြစ်သေးသမျှ အသစ်ခန္ဓာကို ယူရခြင်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ပရံကို “အဘိနိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓဂ္ဂဟဏေ” ဟု သရုပ်ဖော်သည်။

တစ်နည်း။ ။ကာယဿ ဘေဒါတိ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ ဥပစ္ဆေဒါ (ပြတ်စဲကြောင်း ဖြစ်သော) ကာယဿကို “ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ” ဟု ဖွင့်သည် မဟုတ်၊ ဘိဇ္ဇတိဇေတနာတိဘေဒေါ၊ ဇေတန-ဤဇီဝိတိန္ဒြိယ အဆက်ပြတ်ခြင်းကြောင့်၊ ဘိဇ္ဇတိ-ခန္ဓာကိုယ် တစ်ခုလုံးသေဆုံးပျက်စီးရ၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ ကာယ၏ ပျက်စီးကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော-ထိုဇီဝိတိန္ဒြိယပြတ်ခြင်းသည်၊ ဘေဒေါ-မည်၏၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယပျက်ခြင်းသည် ခန္ဓာကိုယ်၏ ပျက်စီးကြောင်းဖြစ်ရကား ဘေဒါကို “ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ ဥပစ္ဆေဒါ” ဟု ဖွင့်သည်။

ပရံ မရဏာ။ ။ဤနည်း၌ “ပရံ မရဏာတိ စုတိစိတ္တတော ဥဒ္ဓံ” ဟု ဖွင့်၏၊ ရှေ့၌ “ဘေဒ” အရ ဇီဝိတိန္ဒြိယဥပစ္ဆေဒဟူသော ပရမတ္ထဘေဒကိုယူခဲ့သောကြောင့် မရဏာ အရ ဝေါဟာရတ္ထဖြစ်သော သေခြင်းအနက်ကို မယူဘဲ ပရမတ္ထဖြစ်သော စုတိစိတ်ကိုယူရသည်။ ပရံ အရ အထက် (လာလတ်နောက်) ကို ယူပါ၊ စုတိစိတ်မှ နောက်ဟူသည်လည်း ပဋိသန္ဓေစိတ္တက္ခဏပင်တည်း။

အပါယံ။ ။ [အပ+အယ၊] ဧတိ ဣမသ္မာ သုခန္တိ အယော-လူနတ် နိဗ္ဗာန် ၃ တန်သော ချမ်းသာ၏ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ကောင်းမှု၊ အယာ+အပေတောတိ အပါယော-သုခ၏ဖြစ်ကြောင်း ကောင်းမှုမှကင်းသော ငရဲ၊ “ငရဲရောက်လျှင် ကောင်းမှုပြုခွင့်များစွာ မရတော့သဖြင့် ကောင်းမှုမှ ကင်းရာဌာနဖြစ်သည်” ဟု ဆိုလိုသည်။

တစ်နည်း။ ။ [အပ+အာယဟု ခွဲ၊] အာယန္တိ ဧတသ္မာ သုခါနီတိ အာယော၊ ဧတသ္မာ-ဤသုခသာဓနသတ္တိမှ၊ သုခါနီ-တို့သည်၊ အာယန္တိ-ဖြစ်လာရကုန်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အာယော၊ ကောင်းမှုစသည်၏ သုခသာဓန (ချမ်းသာကို ပြီးစေနိုင်သော) သတ္တိရ၏၊ အာယာ-သုခသာဓနသတ္တိမှ+အပေတော-ကင်းသော အရပ်တည်း၊ အပါယော-ရပ်၊ ဂတိဝိပတ္တိ ဖြစ်နေသော ငရဲရောက်လျှင် ရှေးရှေးဘဝက ပါလာသောကောင်းမှုများသည်လည်းကောင်း၊ ဉာဏ်ဝီရိယစသော ပယောဂသမ္ပတ္တိသည်လည်းကောင်း သုခအကျိုးကို ပြီးစေနိုင်သော သတ္တိမရှိတော့ချေ။

ဒုဂ္ဂတိ။ ။ဒုက္ခဿ+ဂတိ ပတိဿရဏံ-ရှေးရှုရောက်အပ်ရာတည်း၊ ဣတိ ဒုဂ္ဂတိ၊ ဂစ္ဆတိ ဧတ္တာတိ ဂတိ၊ ဒုက္ခဿ-ဒုက္ခအပေါင်း၏+ဂတိ-ရောက်ရာ (လည်းလျောင်းရာ) တည်း၊ ဒုဂ္ဂတိ-ရာ။

ဝါ-ဒေါသအတွက် ပျက်စီးသောကြောင့် ရောက်ထိုက်သော ဂတိဟူသော၊
ဝိနိပါတ်-ကင်းသောအလို ရှိသည်ဖြစ်၍ ကျရောက်ရာဖြစ်သော၊ ဝါ-ကိုယ်လက်
အင်္ဂါအားဖြင့် ပျက်စီးကုန်သည်ဖြစ်၍ ကျရောက်ရာဖြစ်သော၊ နိရယံ-သာယာ
အပ်သော သုခသောမနဿ ကုဋ္ဌာရုံတို့၏မရှိရာ ငရဲသို့၊ ဥပပန္နာ-ကပ်ရောက်
ကြရကုန်ပြီ၊ (တစ်နည်း) နိရယံ-၌၊ ဥပပန္နာ-ဖြစ်ကြရကုန်ပြီ။

တစ်နည်း။ ။ဒေါသဗဟုလတာယဝါ (များသောဒေါသရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)
ဒုဋ္ဌေန (ပျက်စီးသော) ကမ္မနာ နိဗ္ဗတ္တာ ဂတိတိ ဒုဂ္ဂတိ၊ ဂန္ထဗ္ဗာတိ ဂတိ၊ ဒုဋ္ဌေန-ဒေါသအတွက်
ပျက်စီးသော ကံကြောင့် + ဂတိ-ရောက်ထိုက်သော ဂတိတည်း၊ ဒုဂ္ဂတိ-တိ၊ [“နိဗ္ဗတ္တာ”
အလယ်ပုဒ်ကျေဟု ကြိုသင့်သော်လည်း မကျေဘဲ တိုက်ရိုက်အနက်မှန်ရလျှင် မဇ္ဈေလောပ
လုပ်ဖွယ် မလိုပါ။]

ဝိနိပါတ်။ ။တတ္ထ ဒုဂ္ဂတကာရိနော ဝိဝသာ နိပတန္တိတိ ဝိနိပါတော၊ နိပတန္တိ
ဇ္ဇောတိ နိပါတော၊ ဝိဝသာနံ (ကင်းသော အလိုရှိသူတို့၏) + နိပါတော ဝိနိပါတော၊ မကောင်းမှု
ပြုသူများ၏ ကျရောက်လိုသော ဆန္ဒ မရှိဘဲ ကျရောက်ရာဖြစ်သည်-ဟူလို။

တစ်နည်း။ ။ဝိနိဿန္တာ သမ္ဘိဇ္ဇမာနဂ်ပစ္စင်္ဂါ (ပျက်စီးသော အင်္ဂါကြီးငယ် ရှိကုန်
သည်) ဟုတွာ နိပတန္တိ ဇ္ဇောတိ ဝိနိပါတော၊ ဝိနိဿန္တိ-လက်ခြေအင်္ဂါအားဖြင့် ပျက်စီးကုန်၏၊
ဣတိ ဝိနိဿန္တာ၊ [အန္တပစ္စယန္တဖြင့် ဖွင့်ရာ၌ အဿတ္တိ မကြိုသင့်ပါ။] ဝိနိဿန္တာနံ-လက်ခြေ
အင်္ဂါအားဖြင့် ပျက်စီးကုန်သူတို့၏၊ ဝါ-ပျက်စီးကုန်လျက်၊ နိပါတော-ကျရောက်ရာဌာနတည်း၊
ဝိနိပါတော-န။

နိရယံ။ ။ [နိ + အယ၊ သက္ကတ၌ “နိရံ” ဟု ရှိ၍ ကပ်ဖို့ရာ သရ မရှိသော
ကြောင့် (ရံ) လာသည်။] ဣယတိ အဿာဒီယတိ-သာယာအပ်၏၊ ဣတိ အယော၊ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်
မဟာဋီကာဝိဂ္ဂဟ)၊ ဣဓာတိ + ကံဟော အပစ္စည်း၊ “ဓာတုနံ အနေကတ္ထတ္တာ”အရ အဿာဒ
အနက်ဟော၊ “အယ-သာယာအပ်” ဟူသည် သုခသောမနဿဝေဒနာနှင့် ကုဋ္ဌာရုံများတည်း။

အပါယံစသည်၌ တစ်နည်းအနက်ပေးပုံ။ ။ပြခွဲသောနည်း၌ အပါယံစသော
၃ ပုဒ်လုံးသည် နိရယ၏ ပရိယာယ်ချည်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် အပါယံစသည်ကို နိရယ၏
ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ပေးရသည်၊ တစ်နည်း-အပါယံဖြင့် တိရစ္ဆာနယောနိကိုလည်းကောင်း၊
ဒုဂ္ဂတိဖြင့် ပေတ္တိဝိသယကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနိပါတ်ဖြင့် အသုရကာယကိုလည်းကောင်း၊ နိရယံ
ဖြင့် အဝိစိစသော ငရဲကိုလည်းကောင်း ယူပါ။ [အကျယ်ကို ဝါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၊
ဒုတိယအုပ်၊ ဝေရုဇ္ဇကဏ္ဍ၌ ပြထားပြီ။]

ဤနည်းအရ အနက်ပေးပုံ။ ။အပါယံ-သုခ၏ ဖြစ်ခွင့်ရရာ သုဂတိမှ ကင်း
သော တိရစ္ဆာန်မျိုးသို့လည်းကောင်း၊ ဒုဂ္ဂတိ-ဒုက္ခအပေါင်း၏ လည်းလျောင်းရာဖြစ်သော ပြိတ္တာ
နယ်မြေသို့လည်းကောင်း၊ ဝိနိပါတ်-အလုံးစုံသော သမ္ပတ္တိတို့မှ ဖောက်ပြန်၍ ကျရောက်ရာ
ဖြစ်သော အသုရကာယသို့လည်းကောင်း၊ နိရယံ-သာယာအပ်သော သုခ သောမနဿ ကုဋ္ဌာရုံ
မရှိရာ ငရဲသို့လည်းကောင်း၊ ဥပပန္နာ-ကပ်ရောက်ကြရကုန်ပြီ။

ဘောန္တော-ကုန်သော၊ ဣမေ ဝါ ပန သတ္တာ-တို့သည်ကား၊ ကာယသုစရိ
 တေန-ကာယသုစရိတ်နှင့်၊ သမန္နာဂတာ-ကုန်၏၊ ပေ၊ အရိယာနံ-တို့ကို၊ အနုပ
 ဝါဒကာ-မစွပ်စွဲတတ်ကုန်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကာ-မှန်သောအယူ ရှိကုန်၏၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကမ္မ
 သမာဒါနာ-သမ္မာဒိဋ္ဌိကြောင့် ဆောက်တည်အပ်သော အမျိုးမျိုးသော ကံရှိကုန်၏၊
 ဝါ-သမ္မာဒိဋ္ဌိအရင်းခံရှိသော ကံတို့၌ သူတစ်ပါးတို့ကို ဆောက်တည်စေတတ်ကြ
 ကုန်၏၊ တေ-ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊ ကာယဿ ဘေဒါ မရဏာ၊ ပရံ-၌၊ သုဂတိ-
 သုခအပေါင်း၏ လည်းလျောင်းရာဖြစ်သော၊ ဝါ-ကောင်းသောဂတိဟူသော၊ သဂ္ဂ-
 ရူပါရုံ စသည်တို့ဖြင့် လွန်စွာကောင်းမြတ်သော၊ လောကံ-လူ့ပြည် နတ်ပြည်သို့၊
 ဥပပန္နာ-ကပ်ရောက်ကြကုန်ပြီ၊ (တစ်နည်း) လောကံ-၌၊ ဥပပန္နာ-ဖြစ်ရကုန်ပြီ၊
 ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဒိဗ္ဗေန ပေ၊ ပဇာနာတိ။

၂၄၇။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ-ကား၊ မဇ္ဈေ-မြို့၏အလယ်ဖြစ်သော၊
 သိဃာဋကေ-လမ်းဆုံ လမ်းမ၌၊ [လမ်း ၄ ခွဖြစ်စေ၊ လမ်း ၃ ခွဖြစ်စေ သိဃာ
 ဋကပင်တည်း။] ပါသာဒေါ-အထွဋ်လည်းတပ်၊ မြင့်စောက်မတ်သော ပြာသာဒ်
 သည်၊ (အဿ-ရှိရာ၏) တတ္ထ-ထိုပြာသာဒ်၌၊ စက္ခုမာ-ကောင်းသော မျက်စိ
 ရှိသော၊ ပုရိသော-သည်၊ ဌိတော-တည်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-လျက်) ဂေဟံ-
 အိမ်သို့၊ ပဝိသန္တေ-ဝင်သွားကုန်သော၊ မနုဿေပိ-လူတို့ကိုလည်းကောင်း၊ (ဂေဟာ-
 မှ) နိက္ခမန္တေ-ထွက်လာကုန်သော၊ (မနုဿေ) ပိ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊
 ရထိကာယ-ရထားလမ်းတစ်ခုမှ၊ ဝီထိ-လမ်းတစ်ခုသို့၊ [“ရထျ-
 ရထားလမ်းတစ်ခုသို့” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။] သဉ္စရန္တေ -
 လှည့်လည်နေကုန်သော၊ (မနုဿေ) ပိ - တို့ကိုလည်း ကောင်း၊ မဇ္ဈေ-သော၊
 သိဃာဋကေ-၌၊ နိသိန္တေ-ထိုင်နေကုန်သော၊ (မနုဿေ)ပိ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊
 ပဿေယျ သေယျထာပိ - မြင်ရာသကဲ့သို့၊ တဿ - ထို ယောက်ျား၏၊ ဧဝံ-
 ဤသို့အသိဉာဏ်သည်၊ အဿ သေယျထာပိ-ဖြစ်ရာသကဲ့သို့၊ (ကိ-နည်း၊) ဧတေ
 မနုဿာ-အဲ ဟိုလူတို့သည်၊ ဂေဟံ-သို့၊ ပဝိသန္တိ-ဝင်သွားကုန် ၏၊ ဧတေ (မနုဿာ
 ဂေဟတော-မှ) နိက္ခမန္တိ-ထွက်လာကုန်၏၊ ဧတေ (မနုဿာ၊ ရထိကာယ-မှ၊ ဝီထိ-
 သို့၊ [ရထျ-သို့၊] သဉ္စရန္တိ-ကုန်၏၊ ဧတေ (မနုဿာ) မဇ္ဈေ၊ သိဃာဋကေ-၌၊
 နိသိန္တာ-ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့သော အသိဉာဏ်သည်၊ အဿ သေယျထာပိ-ကဲ့သို့၊
 ဧဝမေဝ မဟာရာဇ ဘိက္ခု၊ ပေ၊ ယထာကမ္မူပဂေ သတ္ထေ ပဇာနာတိ၊ မဟာရာဇ-
 ဇာ၊ သန္တိဌိကံ-သော၊ ဣဒမ္ပိ သာမညဗလံ(စုတူပပါတဉာဏ် ဟူသော)
 ဤရဟန်းအဖြစ်၏ အကျိုးသည်လည်း၊ ပုရိမေဟိ ပေ၊ ပဏီတတရဉ္စ။

သဂ္ဂ။ ။ [သု + အဂ္ဂ၊] ရူပါဒိ ဝိသယေဟိ (ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံတို့ဖြင့်)
 သုဠ-လွန်စွာ + အဂ္ဂေါ-မြတ်သော လောကတည်း၊ သဂ္ဂေါ-က။ [ရူပါရုံစသော ဣဋ္ဌာရုံတို့ကို
 တွေ့ကြုံနိုင်ရာဖြစ်သော သုဂတိ လူလောကကိုလည်း သဂ္ဂအရ၌ ယူရ၏။]

အာသဝက္ခယဉာဏကထာ (၈)

၂၄၈။ သော ဧဝံ စိတ္တေ-ဝိပဿနာပါဒက စတုတ္ထဈာန်စိတ်သည်။ ဝါ-ကို၊ သမာဟိတေ-အပ်သော်၊ ပေ၊ အာသဝါနံ-အာသဝေါတရားတို့၏၊ ခယဉာဏာယ-ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ စိတ္တံ-ဝိပဿနာစိတ်ကို၊ အဘိနီဟရတိ-အာသဝက္ခယသို့ ရှေ့ရှုဆောင်၏၊ အဘိနိန္ဒာမေတိ-၏၊ သော-သည်၊ ဣဒံ-ဤတဏှာကြည်ထား၊ တေဘူမကတရားသည်၊ ဒုက္ခံ-ဒုက္ခသစ္စာတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (သရသလက္ခဏပဋိဝေဓေန-မိမိ၏ သဘောလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းအားဖြင့်၊) ယထာဘူတံ-မဖောက်မပြန်၊ ဟုတ်မှန်စွာ၊ ပဇာနာတိ-ခွဲခွဲခြားခြား၊ အပြားအားဖြင့် သိ၏၊ အယံ-ဤတဏှာသည်၊ ဒုက္ခသမုဒယော-ကြွင်းသော အကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် ဒုက္ခ၏ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပေ၊ ပဇာနာတိ၊ အယံ-ဤအသင်္ခတဓာတ်၊ မြတ်သောနိဗ္ဗာန်သည်၊ ဒုက္ခနိရောဓော-ဒုက္ခ၏ချုပ်ကြောင်းချုပ်ရာ နိရောဓသစ္စာတည်း၊ ဣတိ ပေ၊ ပဇာနာတိ၊ အယံ-ဤမဂ္ဂင်ရှစ်ပါး မြတ်တရားသည်၊ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနီ-ဒုက္ခ၏ ချုပ်ကြောင်းချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ-အကျင့်ဖြစ်သော မဂ္ဂသစ္စာတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (သရသလက္ခဏပဋိဝေဓေန-ဖြင့်၊) ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။

ဣမေ-ဤလောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟတို့သည်၊ အာသဝါ-အာသဝေါတို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (သရသလက္ခဏပဋိဝေဓေန-ဖြင့်၊) ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ အယံ-ဤတဏှာသည်၊ အာသဝသမုဒယော-ကြွင်းသော အကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် အာသဝေါတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာတည်း၊ ဣတိ ပေ၊ ပဇာနာတိ-၏၊ အယံ-ဤအသင်္ခတဓာတ်၊ မြတ်သောနိဗ္ဗာန်သည်၊ အာသဝနိရောဓော-အာသဝေါတို့၏ ချုပ်ကြောင်းချုပ်ရာ နိရောဓသစ္စာတည်း၊ ဣတိ ပေ၊ ပဇာနာတိ။

အာသဝါနံ ခယဉာဏာယ။

။ဦးယန္တိ အာသဝါ ဧတေနာတိ ခယော-အာသဝေါတို့၏ ကုန်ကြောင်း အရဟတ္တမဂ်၊ “ခယ”အရ အာသဝေါတို့ကို တစ်ကန့်စီ တစ်ကန့်စီ ကုန်စေတတ်သော အောက်မဂ်တို့ကိုပါ ရသော်လည်း ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသနည်းအားဖြင့် အရဟတ္တမဂ်ကိုသာ ယူပါ။ “မဂ်” ဟူရာ၌ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးလုံးရသောကြောင့် ထိုမဂ္ဂင်၌ ပါဝင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိကို “ခယေ-အာသဝေါတို့၏ ကုန်ကြောင်း အရဟတ္တမဂ်၌ + ဉာဏံ-(ပါဝင်သော) ဉာဏ်တည်း၊ ခယဉာဏံ” ဟု ပြုပါ။

တစ်နည်း။

။ဦးယန္တိ အာသဝါ ဧတ္တာတိ ခယော-အာသဝေါတို့၏ ကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်၊ “ခယံ-ကို၊ ဉာဏံ-သိတတ်သော ဉာဏ်တည်း၊ ခယဉာဏံ” ဟု ပြု။ [ဤအဋ္ဌကထာ၌ “ခယအရ အရဟတ္တမဂ်နှင့် နိဗ္ဗာန်ကို” ဖွင့်၏၊ ပါရာဒိကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ကား အရဟတ္တမဂ်ကိုသာ ဖွင့်သည်။]

အယံ-ဤမဂ္ဂင်္ဂရူပပါး၊ မြတ်တရားသည်။ အာသဝနိရောဂေါမိနီ-အာသဝေါတို့၏ ချုပ်ကြောင်းချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ-အကျင့်ဖြစ်သော မဂ္ဂသစ္စာတည်း။ ဣတိ-သို့၊ (သရသလက္ခဏပဋိဝေဓေန-ဖြင့်၊) ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ တဿ-ထိုရဟန်း၏၊ (“စိတ္တံ” ၌ စပ်၊) ဝါ-သည်၊ (“ဇာနတော ပဿတော”တို့၌ စပ်၊) ဧဝံ-ဤသို့၊ ဇာနတော-သိလတ်သော်၊ ဧဝံ-သို့၊ ပဿတော-မြင်လတ်သော်၊ ကာမာသဝါပိ-ကာမာသဝမှလည်း၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဝိမုစ္စတိ-လွတ်၏၊ ဘဝါသဝါပိ-ဘဝါသဝမှလည်း၊ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ၊ အဝိဇ္ဇာသဝါပိ-အဝိဇ္ဇာသဝမှလည်း၊ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ၊ (စိတ္တေ-သည်၊) ဝိမုတ္တသ္မိ-အာသဝေါတို့မှ လွတ်ပြီးလတ်သော်၊ မေ-ငါ၏၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဝိမုတ္တံ-အာသဝေါတို့မှ လွတ်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဉာဏံ-ပစ္စဝေက္ခဏ ဉာဏ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဇာတိ-ပဋိသန္ဓေ တည်နေရခြင်းသည်၊ ဒီဏာ-ကုန်ပြီ၊ ဗြဟ္မစရိယံ-မြတ်သောအကျင့်ဟူသော မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို၊ ဝုသိတံ-ကျင့်သုံးအပ်ပြီ၊ (ကျင့်သုံးပြီးပြီ-ဟူလို၊) ကရဏီယံ-ပြုသင့်ပြုထိုက်သော တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးသော မဂ်ကိစ္စကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊ (ပြုပြီးပြီ-ဟူလို၊) ဣတ္ထတ္ထာယ-တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါး ဤသို့ပြားသော မဂ်ကိစ္စအပေါင်း၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ နောက်ထပ် မဂ်ကိစ္စ အလို့ငှာ ဝါ-ကိလေသက္ခယ ပဟာနကိစ္စအကျိုးငှာ၊ အပရံ-တစ်ပါးသောမဂ်ကို ဖြစ်စေဖွယ်ကိစ္စသည်၊ န-မရှိတော့၊ (တစ်နည်း) ဣတ္ထတ္ထာယ-ဤသို့ပြားသော

ဧဝံ ဇာနတော ဧဝံ ပဿတော။

“တဿ ဘိက္ခုနော ဧဝံ ဇာနန္တဿ ဧဝံ ပဿန္တဿ” ဟူသော အဋ္ဌကထာအလို “ဇာနတော ပဿတော”တို့သည် တဿနှင့် အရတူသော ဆဋ္ဌိကေဝစနန္တတို့တည်း။ အန္တပစ္စည်းလည်း ပစ္စုပ္ပန် (လက္ခဏ) အနက်ဟောဟု မှတ်ပါ။ တစ်နည်း-“ဇာနတော ပဿတောတိ ဝါ ဟေတုနိဒ္ဒေသောယံ” ဟူသော ဋီကာအလို “ဇာန၊ ပဿ”တို့၌ ဘောဟော အပစ္စည်း၊ ဟိတ်အနက်၌ တောပစ္စည်းဟု မှတ်ပါ။ [အကျယ်ကို ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဝိမုတ္တမိတိ။

“ဝိမုတ္တသ္မိတိ၊ နောက်၌ “ဝိမုတ္တမိတိ၊ ဝိမုတ္တမိတိ” ဟု ပါ၌ ၂ ထွေရှိ၏။ အာသဝေါတို့မှလွတ်သော အရဟတ္တဖိုလ် စိတ်ကိုသာ အာရုံပြု၍ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြစ်နိုင်၏။ “ဝိမုတ္တမိ-ဝိမုတ္တော+အမှီ-ငါသည် အာသဝေါတို့မှ လွတ်ပြီ” ဟု မိမိကိုယ်ကိုအာရုံပြု၍ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်မဖြစ်နိုင်၊ [“မဂ္ဂံ ဖလဉ္စ နိဗ္ဗာနံ၊ ပစ္စဝေက္ခဏံ ပဏ္ဍိတော” ကို သတိပြုပါ။] ထို့ကြောင့် “ဝိမုတ္တမိတိ” သာ ပါ၌မှန်တည်း။ [ပါဠိတော်၌ ဒိဋ္ဌာသဝကို မပြခြင်း၏အကြောင်းကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၊ ဒုတိယအုပ်၊ ဝေရုဇ္ဈကဏ္ဍ၌ ပြထားပြီ။]

ဣတ္ထတ္ထာယ။

“ဣမေပကာရာ ဣတ္ထံ-ဤသို့ ပြားသော ၁၆ ပါးသော မဂ်ကိစ္စတို့၊ ဣတ္ထံ-၁၆ ပါးသော မဂ်ကိစ္စတို့၏+ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ နောက်ထပ် မဂ်ကိစ္စတည်း။ တစ်နည်း-မဂ်ကိစ္စတွင် ပဓာနဖြစ်သော ကိလေသက္ခယ ပဟာနကိစ္စတည်း။ ဣတ္ထတ္ထံ-စွ၊ ထို့နောက် တဒတ္ထသမ္ပဒါနိအနက်၌ သ သက်၊ အာယပြု။

လူ့ဘဝ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာအစဉ်မှ၊ အပရံ-တစ်ပါးသော အနာဂတ် ခန္ဓာအစဉ်သည်၊ န-မရှိတော့၊ ဣတိ-သို့၊ ပဇာနာတိ-ခွဲခွဲခြားခြား၊ အပြားအားဖြင့် သိ၏။

၂၄၉။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သေယျထာပိ-ကား၊ ပဗ္ဗတသင်္ခေပေ-တောင်ထိပ်၌၊ ဝါ-တောင်အတွင်းဝယ် ပါဝင်သော အရပ်၌၊ အစ္ဆော-ကြည်လင်သော၊ ဝိပ္ပသန္ဓော-အထူးသဖြင့် ကြည်လင်သော၊ အနာဝိလော-မနောက်ကျသော၊ ဥဒကရဟဒေါ-ရေအိုင်သည်၊ (အဿ-ရှိရာ၏။) တတ္ထ-ထိုရေအိုင်၌၊ စက္ခုမာ-ကောင်းသော မျက်စိ ရှိသော၊ ပုရိသော-သည်၊ တီရေ-ကမ်း၌၊ ဌိတော-ရပ်လျက်၊ သိပ္ပိသမ္ပကမ္ပိ-ကနုကမာ၊ ယောက်သွားကိုလည်းကောင်း၊ [ရှေးက “ခရ၊ ယောက်သွားကိုလည်းကောင်း” ဟု ပေးကြ၏၊ အချို့စာအုပ်၌ “သမ္ပကမ္ပိ” နေရာဝယ် “ကသမ္ပကမ္ပိ” ဟုလည်း ရှိ၏။] သက္ခရကထလမ္ပိ-ကျောက်စရစ်၊ အိုးခြမ်းကိုလည်းကောင်း၊ မစ္ဆဂုမ္ပမ္ပိ-ငါးအပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ စရန္တမ္ပိ-လှည့်လည်သွားလာနေသည်ကိုလည်းကောင်း၊ တိဋ္ဌန္တမ္ပိ-ရပ်နေသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပဿေယျ-မြင်ရာ၏ တဿ-၏၊ ဧဝံ-ဤသို့စဉ်းစားခြင်းသည်၊ အဿ သေယျထာပိ-ဖြစ်ရာသကဲ့သို့၊ (ကိ-နည်း၊) အယံ ဥဒကရဟဒေါ-ဤရေအိုင်သည်၊ အစ္ဆော-ကြည်လင်၏၊ ဝိပ္ပသန္ဓော-အထူး သဖြင့် ကြည်လင်၏၊ အနာဝိလော-မနောက်ကျ၊ တတြ-ထိုရေအိုင်၌၊ [“အတြ-ဤရေအိုင်၌” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။] ဣမေ သိပ္ပိသမ္ပကကပိ-ဤကနုကမာ၊ ယောက်သွားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဣမေ သက္ခရကထလာပိ-ဤကျောက်စရစ် အိုးခြမ်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဣမေ မစ္ဆဂုမ္ပာပိ-ဤငါးအပေါင်းတို့သည်လည်း ကောင်း၊ စရန္တပိ-လှည့်လည်လည်း လှည့်လည်ကြကုန်၏၊ တိဋ္ဌန္တပိ-ရပ်လည်း ရပ်ကြကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ စဉ်းစားခြင်းသည်၊ (အဿ သေယျထာပိ-သို့) မဟာ ရာဇ-ဇာ၊ ဧဝမေဝ ဘိက္ခု၊ ပေ၊ ပဇာနာတိ။

တစ်နည်း။ ။အယံ+ပကာရော ဣတ္ထိ-ဤသို့ ပြားသော လူ့ဘဝ၏၊ (အခြား ရဟန္တာများအတွက် အခြားဘဝလည်း ရနိုင်၏။) ဘာဝေါ ဣတ္ထတ္ထိ-ဤသို့ ပြားသောလူ့ဘဝ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ပစ္စုပ္ပန် ခန္ဓာအစဉ်၊ ထို့နောက် အပါဒါန် အနက်၌ သဝိဘတ်သက်ပါ။

ပဗ္ဗတသင်္ခေပေ။ ။သံခိပ္ပတိ-ကြုံတတ် ကျဉ်းတတ်၏၊ ဣတိ သင်္ခေပေါ၊ [ဒိဝါဒိ ဒိပမာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊] ပဗ္ဗတဿ+သင်္ခေပေါ ပဗ္ဗတသင်္ခေပေါ၊ “ပဗ္ဗတသင်္ခေပေ-တောင်၏ ကြုံသော ကျဉ်းသောအရပ်၌” ဟု သဒ္ဒတ္ထ၊ “တောင်ထိပ်၌” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ပေးပါ၊ [အဋ္ဌကထာ နည်း၊] တစ်နည်း-သံခိပ္ပိယတိ ဂဏီယတိတိ သင်္ခေပေါ-ရေတွက်ထည့်သွင်းအပ်သော အရပ်၊ ပဗ္ဗတေ+သင်္ခေပေါ ပဗ္ဗတသင်္ခေပေါ၊ “ပဗ္ဗတသင်္ခေပေ-တောင်အပြင်ဝယ် ထည့်သွင်းရေတွက် အပ်သော အရပ်၌” ဟု သဒ္ဒတ္ထ၊ “တောင်အပြင်ဝယ် ပါဝင်သောအရပ်၌” ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ပေးပါ၊ [ဋီကာနည်း။]

မဟာရာဇ-ဇာ၊ သန္တိဌိကံ-သော၊ ဣဒမ္ပိ သာမညဗလံ-(အာသဝက္ခယဉာဏ် ဟူသော) ဤရဟန်းအဖြစ်၏အကျိုးသည်လည်း၊ ပုရိမေဟိ၊ ပေ၊ ပဏီတတရဉ္စ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သန္တိဌိကာ-သော၊ ဣမသ္မာ စ ပန သာမညဗလာ-ဤရဟန်းအဖြစ် ၏ အကျိုးထက်လည်း၊ ဝါ-မှလည်း၊ (“အည” ဌ္ဗစပ်) ဥတ္တရိတရံဝါ-သာ၍ လွန်ကဲ သည်မူလည်းဖြစ်သော၊ ပဏီတတရံဝါ-သာ၍ မွန်မြတ်သည်မူလည်းဖြစ်သော၊ အည-အခြားသော၊ သန္တိဌိကံ-သော၊ သာမညဗလံ-သည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊ ဣတိ- သို့၊ (အဝေါစ-မိန့်တော်မူပြီ) [ပဏီတတရသာမညဗလကထာဝယ် “ဘဂဝါ ဧတ ဝေါစ” ဌ္ဗ “အဝေါစ” ကို ပြန်လှည့်သည်။]

D

အဇာတသတ္တု ဥပါသကတ္တပဋိဝေဒနာ ကထာ

၂၅၀။ ဧဝံ-သို့၊ (ဘဂဝတာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သာမညဗလေ-ရဟန်း အဖြစ်၏ အကျိုးကို၊ ဝါ-သာမညဗလသုတ်တော်ကို၊) ဝုတ္တေ-ဟောတော်မူအပ် ပြီးသော်၊ မာဂဓော-မဂဓတိုင်း၏ အစိုးရဖြစ်သော၊ အဇာတသတ္တု-အဇာတသတ် မည်သော၊ ဝေဒေဟိပုတ္တော-ဝေဒေဟိမိဖုရား၏ သားတော်ဖြစ်သော၊ ရာဇာ- မင်းသည်၊ ဘဂဝန္တံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ-လျှောက်ပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ အဘိက္ကန္တံ-အလွန်ကောင်းပါပေစွ၊ ဘန္တေ- မြတ်စွာဘုရား၊ အဘိက္ကန္တံ-အလွန်ကောင်းပါပေစွ။

အဘိက္ကန္တံ ဘန္တေ။ ။အဘိက္ကန္တသဒ္ဓါသည် ပသာဒ (ကြည်ညိုခြင်း၊) ပသံသာ (ချီးမွမ်းခြင်း) ၏အစွမ်းဖြင့် ၂ ကြိမ်ဆိုအပ်သော အာမေဓိတံ သဒ္ဓါတည်း။ ထို့ကြောင့် “အဘိက္ကန္တံ-အလွန် ကောင်းပါပေစွ” ဟု ပေးသည်။ ခယ သုန္ဒရစသော အဘိက္ကန္တသဒ္ဓါ၏အနက်တို့တွင် အဗ္ဗနုမောဒန (လွန်စွာဝမ်းမြောက်ခြင်း) အနက်ဟော ဟု မှတ်ပါ။

တစ်နည်း။ ။ပဌမ အဘိက္ကန္တံဖြင့် ဒေသနာတော်ကို၊ ဒုတိယ အဘိက္ကန္တံဖြင့် မိမိ၏ ကြည်ညိုပုံကို ချီးမွမ်းသည်။ နိဿယအနက် ပေးရာ၌ “အဘိက္ကန္တံ (အဘိက္ကန္တဟူသောပုဒ်ကို) ၀စနံ အပေက္ခိတွာ (၀စနံပုဒ်ကိုငဲ့၍) နပုံသကလိင်္ဂဝသေန ဝုတ္တံ၊ တံ ပန ဘဂဝတော ၀စနံ ဓမ္မဒေသနာယေဝ၊ ဣတိ ကတွာ ဝုတ္တံ၊ ပေ၊ ဒေသနာတိ” ဟုလည်းကောင်း၊ “ဒုတိယပဒေပိ အဘိက္ကန္တံ ပသာဒနံ အပေက္ခိတွာ နပုံသကလိင်္ဂဝသေန ဝုတ္တံ” ဟုလည်းကောင်း ဋီကာများ ဖွင့်ပုံကိုကြည့်၍ ပေးထားပါသည်။

တစ်နည်း။ ။အတ္ထမတ္တဒဿနံ ဝါ ဧတံ-ဤအဘိက္ကန္တသဒ္ဓါသည် အနက်သာမည ကို ပြသော သဒ္ဓါဖြစ်၏၊ တသ္မာ၊ အတ္ထဝသေန လိင်္ဂဝိဘတ္တိဝိပရိကာမော (လိင်္ဂဝိဘတ်ပြောင်း ယူပုံကို) ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဤသို့လည်း ဋီကာများ တစ်နည်းဖွင့်ကြသေး၏၊ ဤနည်းအလို အနက် ပေးပုံကား-ဘန္တေ-ရား၊ (ဘဂဝတော-၏၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ ဝါ-ကို၊) အဘိက္ကန္တံ (အဘိက္ကန္တ)- စွ၊ ဝါ-စွ၊ ဘန္တေ-ရား၊ (ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနံ အာဂမ္မ မမ ပသာဒေါ-သည်၊ ဝါ-ကို၊) အဘိက္ကန္တံ (အဘိက္ကန္တော)-စွ၊ ဝါ-စွ။

တစ်နည်း။ ။ ဘန္တေ-ရား၊ (ဘဂဝတော-၏၊ ဓမ္မဒေသနာသင်္ခါတံ-တရား
ဒေသနာတော်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝစနံ-စကားတော်သည်၊ ဝါ-ကို၊) အဘိက္ကန္တ-
အလွန်နှစ်သက်အပ်ပါပေစွ၊ ဝါ-အလွန်ကောင်းပါပေစွ၊ ဘန္တေ-ရား၊ (ဘဂဝတော-
၏၊ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ အာဂမ္မ-ရှေးရှုရောက်၍၊ ဝါ-စွဲ၍၊ မမ-ဒကာတော်၏၊ ပသာ
ဒနံ-ကြည်ညိုခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊) အဘိက္ကန္တ-စွ၊ ဝါ-စွ။

တစ်နည်း။ ။ ဘန္တေ-ရား၊ (ဘဂဝတော-၏၊ ဝစနံ-တရားစကားတော်သည်၊
ဝါ-ကို၊ ဒေါသနာသနတော-ရာဂစသော ကိလေသာအပြစ်တို့ကို ဖျက်ဆီးတတ်
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) အဘိက္ကန္တ-စွ၊ ဝါ-စွ၊ ဘန္တေ-ရား၊ (ဘဂဝတော ဝစနံ၊
ဂုဏာဓိဂမနတော-သီလစသော ဂုဏ်တို့ကို ရကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊)
အဘိက္ကန္တ။ [ဤသို့စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာဖွင့်သမျှ ဟိတ်ပါဌ်တို့ကို ထည့်၍လည်း
ဆရာတို့ အနက်ပေးတော်မူကြသည်။]

ဘန္တေ-ရား၊ သေယျထာပိ-ကား၊ နိက္ခန္တိတံ-တစ်စုံတစ်ယောက် မှောက်ထား
အပ်သော အိုးခွက်ကို၊ ဝါ-အလိုအလျောက် မှောက်နေသော အိုးခွက်ကို၊ ဥက္ကု
ဇ္ဇေယျ သေယျထာပိ ဝါ-လှန်ပြရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပဋိစ္စန္ဒ-မြက်သစ်ရွက်
စသည်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော အရာဝတ္ထုကို၊ ဝိဝရေယျ သေယျထာပိ-ဖွင့်ပြ
ရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မူဠဿ-လမ်းခရီး၌ တွေဝေနေသူအား၊ ဝါ-မျက်စိလည်
လမ်းမှားနေသူအား၊ မဂ္ဂံ-လမ်းဖြောင့် လမ်းမှန်ကို၊ အာစိက္ခေယျ သေယျထာပိ-ဝါ-
ပြောပြရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [လက်ကိုကိုင်ဆွဲ၊ ဤလမ်းဘဲဟု၊ မလွဲမှန်စွာ၊
ပြောပြရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊] စက္ခုမန္တော-ကောင်းသော မျက်စိရှိသူတို့သည်၊
ရူပါနိ-ရူပါရုံတို့ကို၊ ဒက္ခိန္တိ-မြင်နိုင်ကုန်လတ်၊ ကုတိ-ဤသို့လုံးသွင်း၍၊ အန္တကာရေ-
အမှိုက်မှောင်၍၊ [ဆဲလေးလဆုတ်၊ မိုးတိမ်အုပ်သည့်၊ တောရှုပ်သန်းခေါင်၊ အမှိုက်
မှောင်၍၊] တေလပဇ္ဇောတံ-ဆီမီးတန်ဆောင်ကို၊ ဓာရေယျ သေယျထာပိ-ဝါ-
ဆောင်ပြရာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဘန္တေ-ရား၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊
ဘဂဝတာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အနေကပရိယာယေန-တစ်ပါးမက များစွာသော
အကြောင်းဖြင့်၊ ဝါ-ပရိယာယ် အမျိုးမျိုးဖြင့်၊ ဓမ္မော-တရားတော်ကို၊ ပကာသိတော-
ထင်ရှားပြတော်မူအပ်ပါပေပြီ။

ဘန္တေ-ရား၊ ဧသာဟံ (ဧသော + အဟံ)-ထိုဒကာတော်သည်၊ ဘဂဝန္တံ-
မြတ်စွာဘုရားကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မဉ္စ-တရားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခု
သံဃဉ္စ-ရဟန်းသံဃာတော်ကိုလည်းကောင်း၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ-
ဆည်းကပ်ပါ၏၊ ဝါ-သိမှတ်ပါ၏၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မံ-ဒကာတော်ကို၊
အဇ္ဇတဂ္ဂေ-ယနေကို အစပြု၍၊ ပါဏုပေတံ-အသက်တို့ဖြင့် ဆည်းကပ်တတ်သော၊
သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂတံ-ဆည်းကပ်တတ်သော၊ ဥပါသကံ-ဥပါသကာ
ဟူ၍၊ ဓာရေတု-စိတ်၌ ဆောင်တော်မူပါ၊ ဝါ-မှတ်တော်မူပါ။

အစွယဓမ္မာပနကထာ

ဘန္တေ-ရား၊ ယောဟံ-အကြင် ဒကာတော်သည်၊ ဓမ္မိကံ-မင်းကျင့်တရား၊ မြတ်ဆယ်ပါးကို ကျင့်တတ်ပေသော၊ ဓမ္မရာဇာနံ-တရားမင်းဖြစ်သော၊ ဝါ-တရားသော ပယောဂဖြင့် မင်းဖြစ်သော၊ ပိတရံ-ခမည်းတော်ကို၊ ဣဿရိယကာရဏာ-အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရာထူးဌာနန္တရဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဇီဝိတာ-ဇီဝိတိန္ဒြေမှ၊ ဝေါရောပေသီ-ခွင့်ခွဲမိပါပြီ၊ (တံ) မံ-ထိုဒကာတော်ကို၊ ယထာဗလံ-အကြင်အကြင် မိုက်မဲသည့်အတိုင်း၊ ဝါ-မိုက်မဲသည့် အလျောက်၊ ယထာမူဠံ-အကြင်အကြင် တွေဝေသည့်အတိုင်း၊ ဝါ-တွေဝေသည့်အလျောက်၊ ယထာ အကုသလံ-အကြင်အကြင် မလိမ္မာသည့်အတိုင်း၊ ဝါ-မလိမ္မာသည့် အလျောက်၊ အစွယော-အပြစ်သည်၊ (လူကောင်းသူကောင်းတို့၏ စည်းကမ်းကို လွန်၍ဖြစ်သော အပြစ်သည်) အစွဂမာ-လွှမ်းမိုး၍ ဖြစ်ပါပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တဿမေ-ထိုဒကာတော်၏၊ အစွယံ-အပြစ်ကို၊ အာယတိ-နောင်အခါ၌၊ သံဝရာယ-စောင်းစည်းခြင်းအကျိုးငှာ၊ အစွယတော-အပြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ-အပြစ်ဟူ၍၊ ပဋိဂ္ဂဏှာတု-လက်ခံတော်မူပါ၊ ဝါ-သည်းခံတော်မူပါ၊ ဣတိ-သို့၊ (အဝေါစ-ပြီ။)

၂၅၁။ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ယံ တွံ-အကြင်သင်ဒကာတော်သည်၊ ဓမ္မိကံ-မင်းကျင့်တရား၊ မြတ် ၁၀ ပါးကို၊ ကျင့်တတ်ပေသော၊ ဓမ္မရာဇာနံ-တရားမင်းဖြစ်သော၊ ဝါ-တရားသော ပယောဂဖြင့် မင်းဖြစ်သော၊ ပိတရံ-ခမည်းတော်ကို၊ ဇီဝိတာ-ဇီဝိတိန္ဒြေမှ၊ ဝေါရောပေသီ-ခွင့်ခွဲမိပြီ၊ (တံ) တွံ-ထိုသင်ဒကာတော်ကို၊ ယထာဗလံ ယထာမူဠံ ယထာအကုသလံ၊ အစွယော-သည်၊ တဿ-စင်စစ်၊ အစွဂမာ-လွှမ်းမိုး၍ ဖြစ်ပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ စ ခေါ-ထိုသို့ပင်အပြစ်သည် သင်ဒကာတော်ကို လွှမ်းမိုး၍ ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ယတော-အကြင်ကြောင့်၊ တွံ-သင်ဒကာတော်သည်၊ အစွယံ-ကို၊ အစွယတော-အပြစ်အားဖြင့်၊ ဝါ-အပြစ်ဟူ၍၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ ယထာဓမ္မံ-တရား အားလျော်စွာ၊ ပဋိကရောသိ-ကုစား၏၊ (တတော-ထို့ကြောင့်၊) တေ-သင်ဒကာ တော်၏၊ တံ-ထိုအပြစ်ကို၊ မယံ-ငါတို့သည်၊ ပဋိဂ္ဂဏှာမ-လက်ခံကုန်၏၊ ဝါ-သည်းခံ ကုန်၏။...မဟာရာဇ-ဇာ၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အစွယံ-ကို၊ အစွယတော- အားဖြင့်၊ ဝါ-ဟူ၍၊ ဒိသွာ-၍၊ ယထာဓမ္မံ-တရားအားလျော်စွာ၊ ပဋိကရောတိ-

ယံ တွံ။ ။ ရှေ့၌ “ယောဟံ ပိတရံ” ဟု ရှိခဲ့သောကြောင့် “ယံ” ကို လိင်္ဂဝိပလ္လာသကြံ၍ “ယံ တွံ-အကြင်ဒကာတော်သည်” ဟု ဆရာတို့ အနက်ပေးတော်မူကြ၏။ ယံ (ယေန ကာရဏေန)-ကြောင့်၊ တွံ-သည်၊ ပေ၊ ဝေါရောပေသီ-ပြီ၊ (တေန ကာရဏေန-ကြောင့်) တွံ-ကို၊ ပေ၊ အစွဂမာ-ပြီ၊ ယံကို ဟိတ်အနက်ကြံ၍ ဤသို့လည်း တစ်နည်း ပေးတော်မူကြသေးသည်။

ကုစား၏။ အာယတီ - နောင်အခါ၌၊ သံဝရံ - စောင့်စည်းခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇတိ-
ရောက်၏။ (တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။) ဧသာ-ဤအပြစ်ကို အပြစ်ဟု မြင်၍ ကုစားခြင်း၊
စောင့်စည်းခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းသည်။ အရိယဿ-အရိယာဖြစ်တော်မူသော
မြတ်စွာဘုရား၏။ ဝိနယေ-ဆုံးမရာ ဆုံးမကြောင်းဖြစ်သော သာသနာတော်၌၊
ဝုဒ္ဓိ-ဘဝသမ္ပတ္တိ ဘောဂသမ္ပတ္တိဟူသော ကြီးပွားကြောင်းတည်း။ ဣတိ-ဤသို့
မိန့်တော်မူပြီ။

၂၅၂။ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-မိန့်တော်မူအပ်သော်၊ မာဂဓော-သော၊ အဇာတ
သတ္တု-သော၊ ဝေဒေဟိပုတ္တော-သော၊ ရာဇာ-သည်။ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဧတံ-ကို၊
အဝေါစ-ပြီ (ကိ-နည်း။) ဘန္တေ-ရား၊ ဟန္တ-စကားကိုဖြတ်၊ လက်စသတ်၍၊ ဣဒါနိ-
ယခုအခါ၌၊ မယံ-ဒကာတော်တို့သည်၊ ဂစ္ဆာမ-ပြန်သွားလိုပါကုန်၏။ မယံ-တို့သည်၊
ဗဟုကိစ္စာ-များသော မချွတ်ဧကန်၊ အမှန်ပြုရမည့်၊ ကိစ္စရှိပါကုန်၏။ ဗဟုကရဏီ
ယာ-များသော ပြုသင့်ပြုဖွယ်၊ အသွယ်သွယ်သော၊ အလုပ်ရှိပါကုန်၏။ ဣတိ-
ဤသို့လျှောက်ပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ တွံ-သည်။ ဣဒါနိ-၌၊ ယဿ-အကြင်ပြန်သွား
ခြင်း၏။ ကာလံ-အချိန်အခါကို၊ မညသိ-သိ၏။ (တဿ-ထိုပြန်သွားခြင်း၏။ ကာလံ-
အချိန်အခါကို၊) တုမေဝ-သင်ဒကာတော်ကိုယ်တိုင်သာ၊ ဇာနာဟိ-သိပေတော့၊)
ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ၊ အထခေါ-မိန့်တော်မူရာ၊ ထိုအခါ၌၊ ရာဇာ မာဂဓော
အဇာတသတ္တု၊ ဝေဒေဟိပုတ္တော၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏။ ဝါ-သည်။
ဘာသိတံ-ဟောတော်မူအပ်သော သာမညဗလသုတ်တော်ကို၊ အဘိနန္ဒိတွာ-
အလွန်နှစ်သက်၍၊ အနုမောဒိတွာ-အလွန်ဝမ်းမြောက်၍၊ အာသနာ-နေရာမှ၊
ဥဌာယ-ထ၍၊ ဘဂဝန္တံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊ အဘိဝါဒေတွာ-အလွန်ရိုသေစွာ
ရှိခိုးပြီး၍၊ ပဒက္ခိဏံ-အရိုအသေကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ပက္ကမိ-ပြန်သွားပြီ။

၂၅၃။ အထခေါ-ထိုပြန်သွားရာ၊ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်။ မာဂဓဿ-သော၊
အဇာတသတ္တုဿ-သော၊ ဝေဒေဟိပုတ္တဿ-သော၊ ရညော-မင်းသည်။ အစိရ
ပက္ကန္တဿ - ပြန်သွားပြီးသော အဇာတသတ်မင်း၏ ကြာမြင့်သောကာလ မရှိ
သေးမီ၊ ဝါ-ပြန်သွားပြီး၍ မကြာမြင့်သေးမီ၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းတို့ကို၊ အာမန္တေသိ-
သိစေတော်မူပြီ၊ ဝါ-မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိ-နည်း။) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အယံ ရာဇာ-ဤ
မင်းသည်၊ ခတော - မိမိ၏ ကုသိုလ်အမြစ်ကို မိမိကိုယ်တိုင်ပင် တူး၍ပစ်ခဲ့ပြီ၊
ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အယံ ရာဇာ-သည်၊ ဓမ္မိကံ-သော၊ ဓမ္မရာဇာနံ-သော၊ ပိတရံ-ကို၊
ဇီဝိတာ-မှ၊ သစေ န ဝေါရောပေဿထ-အကယ်၍ မခွင်းခဲ့အံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့

မခွင်းခဲ့လတ်သော်)၊ ဣမသ္မိယေဝ အာသနေ-ဤနေရာ၌ပင်၊ ဝိရဇ်-ကင်းသော ရာဂအစရှိသော မြူရှိသော၊ ဝါ-ရာဂအစရှိသော မြူမှကင်းသော၊ ဝိတမလံ-ကင်းသော ရာဂအစရှိသော အညစ်အကြေးရှိသော၊ ဝါ-ရာဂအစရှိသော အညစ်အကြေးမှ ကင်းသော၊ ဓမ္မစက္ခု-သစ္စာ ၄ ပါးတရားတို့၌ ဖြစ်သော သောတာပတ္တိ ဉာဏ်စက္ခုသည်၊ ဝါ-အောက်မဂ် ၃ ပါးတရားတို့တွင် တစ်ပါးပါဝင်သော သောတာပတ္တိဉာဏ်စက္ခုသည်၊ (တစ်နည်း) ဓမ္မစက္ခု - သမထဝိပဿနာတရားကြောင့် ဖြစ်သော သောတာပတ္တိဉာဏ်စက္ခုသည်၊ ဝါ-သီလသမာဓိပညာအတိပြီးသော သောတာပတ္တိဉာဏ်စက္ခုသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿထ-ဖြစ်လောက်ရာ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ။) . . . ဘဂဝါ-သည်၊ ဣဒံ-ဤသာမညဗလသုတ်တော်ကို၊ အဝေါစ-ဟောတော်မူပြီ၊ တေ ဘိက္ခု-ထိုတစ်ထောင့်နှစ်ရာငါးဆယ်သော ရဟန်းတို့သည်၊ အတ္တမနာ-မိမိစတ်ရှိကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဘာသိတံ - ဟောတော်မူအပ်သော သာမညဗလသုတ်တော်ကို၊ အဘိနန္ဒု-ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်၊ ရွှင်အားတက်လျက်၊ လက်ခံကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (သုတံ-နာယူမှတ်သား၊ ဆောင်ထားအပ်ပါပြီ)၊ ဣတိ - သာမညဗလသုတ်တော် အပြီးတည်း။

ဝိရဇ် ဝိတမလံ။

။ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်းသာ နိဿယ၌ အနက်ပေးထား၏။ ဝိနည်း-မဟာဝဂ္ဂ၊ ဓမ္မစက္ခုပဝတ္ထနကထာအဖွင့် သာရဏ္ဍ၌ကား “ဝိရဇန္တိ အပါယဂမနိယရာဂရဇာဒိနံ ဝိဂမေန ဝိရဇံ၊ ဝိတိမလန္တိ အနဝေသသဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာမလာပဂမေန ဝိတမလံ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ပဌမမဂ္ဂဝဇ္ဈကိလေသရဇာဘာဝေန ဝါ ဝိရဇံ၊ ပဉ္စဝိဓဒုဿီလုမလာပဂမေန ဝိတမလံ”ဟုလည်းကောင်း ၂ နည်း ဖွင့်၏။

အနက်ပေး။

။ထိုအလို “ဝိရဇ်-ကင်းသော အပါယဂမနိယ ရာဂအစရှိသော မြူရှိသော၊ ဝါ-အပါယဂမနိယ ရာဂအစရှိသော မြူမှကင်းသော၊ ဝိတမလံ-ကင်းသော ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာဟူသော အညစ်အကြေးရှိသော၊ ဝါ-ဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာဟူသော အညစ်အကြေးမှ ကင်းသော”ဟုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဝိရဇ်-ကင်းသော သောတာပတ္တိမဂ်သည် သတ်ထိုက်သော ကိလေသာ မြူရှိသော၊ ဝါ-သောတာပတ္တိမဂ်သည် သတ်ထိုက်သော ကိလေသာမြူမှ ကင်းသော၊ ဝိတမလံ-ကင်းသော ငါးပါးသီလ ပျက်ခြင်းဟူသော အညစ်အကြေးရှိသော၊ ဝါ-ငါးပါးသီလ ပျက်ခြင်းဟူသော အညစ်အကြေးမှ ကင်းသော” ဟုလည်းကောင်း ပေးပါ။

သာမညဗလသုတ်ပါဠိတော်

နိဿယ ပြီးပြီ။

D

၃-အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်နိဿယ

၂၅၄။ ဧဝံ မေ သုတံ၊ [ဗြဟ္မဇာလသုတ်နိဿယ အစတုန်းကအတိုင်း ဧဝံ၏ အာကာရ၊ နိဒဿန၊ အဝဓာရဏအနက်၊ မေ၏ ကတ္တား-သမ္ပန်အနက် စုံအောင် ဆိုပါစေ၊ “ဗြဟ္မဇာလံ” နေရာ၌ “အဗ္ဗဋ္ဌသုတ္တံ”ဟု ထည့်ရုံသာ ထူးပါသည်။] ဧကံ-သော၊ သမယံ-၌၊ ဝါ-လုံး၊ [ဗြဟ္မဇာလသုတ်အတိုင်း အကျယ်ပေးပါ။] ဘဂဝါ-သည်၊ ကောသလေသု-ကောသလာဟု ဗဟုဝဏ်အမည်ရသော ဇနပုဒ်၌၊ မဟတာ-အပ္ပိစ္ဆတာ အစရှိသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် မြတ်သော၊ ဝါ-အရေအတွက် အားဖြင့် များသော၊ ဘိက္ခုသံဃေန-ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ ပဉ္စမတ္တေဟိ-သင်္ချာ ၅ လီ၊ အတိုင်း အရှည်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုသတေဟိ-ရဟန်းအရာတို့နှင့်၊ (တစ်နည်း) ပဉ္စမတ္တေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ-ရဟန်း ၅ ရာတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ စာရိကံ-လှည့်လည်ခြင်းကို၊ ဝါ-ဒေသ စာရိကို၊ စရမာနော-လှည့်လည်တော်မူလတ်သော်၊ (တစ်နည်း) စာရိကံ-လှည့် လည်အပ်သော အရပ်ကို၊ စရမာနော-လှည့်လည်တော်မူလတ်သော်၊ [ဤသို့ အနက်ပေးရပုံကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ကြည့်ပါ။] ယေန-အကြင်အရပ်၌၊ ဣစ္ဆာနင်္ဂလံနာမ-ဣစ္ဆာနင်္ဂလမည်သော၊ ကောသလာနံ-ကောသလာဟု ဗဟုဝဏ် အမည်ရသော ဇနပုဒ်၏ ဗြာဟ္မဏဂါမော-ပုဏ္ဏားရွာသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) တံ- ထိုဣစ္ဆာနင်္ဂလမည်သော ပုဏ္ဏားရွာရှိရာ ထိုအရပ်သို့၊ အဝသရိ-ရောက်တော် မူပြီ၊ (တစ်နည်း) ယေန (ဒိသာဘာဂေန)-အကြင်အရပ်အဖို့ဖြင့်၊ ဣစ္ဆာနင်္ဂလံနာမ- ဣစ္ဆာနင်္ဂလမည်သော၊ ကောသလာနံ-ကောသလာဟု ဗဟုဝဏ်အမည်ရသော ဇနပုဒ်၏၊ ဗြာဟ္မဏဂါမော-သို့၊ (အဝသရိတဗ္ဗော-ရောက်ထိုင်၏၊) တံ တေန ဒိသာဘာဂေန)-ထိုအရပ်အဖို့ဖြင့်၊ ဣစ္ဆာနင်္ဂလံနာမ-သော၊ ကောသလာနံ-၏၊ ဗြာဟ္မဏ ဂါမံ-သို့၊) အဝသရိ-ရောက်တော်မူပြီ။ [အဋ္ဌကထာ၌ ၂ နည်း ဖွင့်ရာဝယ် လွယ်ကူသော နောက်နည်းကို အလျင်ပေးထား၏။] ဘဂဝါ-သည်၊ တတြ ဣစ္ဆာ နင်္ဂလေ-ထိုဣစ္ဆာနင်္ဂလပုဏ္ဏားရွာ၌၊ ဝါ-ထိုဣစ္ဆာနင်္ဂလပုဏ္ဏားရွာ၏ အနီးဖြစ်သော၊ ဣစ္ဆာနင်္ဂလဝနသဏ္ဏေ-ဣစ္ဆာနင်္ဂလတောအုပ်၌၊ ဝိဟရတိ- တော်မူ၏။

D

ပေါက္ခရသာတိဝတ္ထု

၂၅၅။ တေန ခေါ ပန သမယေန-ထိုအခါ၌၊ (မြတ်စွာဘုရား၏ ဣစ္ဆာနင်္ဂလ ပုဏ္ဏားရွာ၏ အနီးဖြစ်သော ဣစ္ဆာနင်္ဂလတောအုပ်ဝယ် သီတင်းသုံးတော်မူရာ ထိုအခါ၌) ပေါက္ခရသာတိ-ပေါက္ခရသာတိမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ သတ္တုဿဒံ-တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါ၊ လူသတ္တဝါတို့ဖြင့် ပေါများသော၊ သတိဏကဋ္ဌော

ဒကံ-မြက်၊ ထင်း၊ သစ်သား၊ ရေတို့နှင့် တကွဖြစ်သော၊ သဗျေ-စားသုံးဖို့ရန်၊ ကောက်ပဲ သီးနှံနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ရာဇဘောဂ္ဂံ-မင်းအထံမှ ရအပ်သော စည်းစိမ် ဖြစ်သော၊ ပသေနဒိနာ-ပသေနဒိမည်သော၊ (တစ်နည်း) ပသေနဒိနာ-ပသေနဒိ မည်သော၊ ကောသလေန-ကောသလတိုင်း၏ အရှင်ဖြစ်သော၊ ရညာ-မင်းသည်၊ ဒိန္နံ-ပေးအပ်သော၊ ရာဇဒါယံ-မင်း၏ အမွေဖြစ်သော၊ ဗြဟ္မဒေယျံ-မြတ်သည် ဖြစ်၍ ပေးအပ်သော၊ (မြတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ပေးအပ်သော၊) ဥက္ကဋ္ဌံ-ဥက္ကဋ္ဌာမြို့၌၊ အဇ္ဈာဝသတိ-နေ၏၊ (တစ်နည်း) ဥက္ကဋ္ဌံ-ဥက္ကဋ္ဌာမြို့၌၊ အဇ္ဈာဝသတိ- လွမ်းမိုး အုပ်စိုး၍ သူတစ်ပါးနှင့် မဆက်ဆံသော အပိုင်းအခြားအားဖြင့် နေ၏။

(တစ်နည်း) ရာဇဘောဂ္ဂံ-မင်းအဖြစ်ဖြင့် သုံးဆောင်ခံစားနိုင်သော၊ ပသေန ဒိနာ-သော၊ ကောသလေန-သော၊ ရညာ-သည်၊ ဒိန္နံ-သော၊ ရာဇဒါယံ-မင်းသည် ပေးအပ်သော၊ ဗြဟ္မဒေယျံ-မြတ်သည်ဖြစ်၍ ပေးအပ်သော၊ ဝါ-အပိုင်ပေးအပ် သော၊ ဥက္ကဋ္ဌံ-၌၊ အဇ္ဈာဝသတိ-၏၊ (တစ်နည်း) ဥက္ကဋ္ဌံ-၌၊ အဇ္ဈာဝသတိ-၏။

ပေါက္ခရသာတိ-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ အသောသိ-ကြားသိရပြီ၊ [ခေါ အနက်မရှိ။] တစ်နည်း-အသောသိ ခေါ-ကြားသိရသည်သာ၊ [ခေါသဒ္ဒါ အဝ ဓာရဏတ္ထ။] (ကိ-အဘယ်သို့ ကြားသိရသနည်း၊) ဘော-အရှင်၊ သကျပုတ္တော-

သတ္တုဿဒံ စသည်။ ။“သတ္တုဿဒံ”ဖြင့် ထိုမြို့၌ မွေးမြူထားအပ်သော ဆင် မြင်း ဥဒေါင်း စသော တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါ၊ လူသတ္တဝါတို့ဖြင့် ပေါများ (စည်ကား) ပုံကို ပြသည်။ “သတိဏကဌောဒကံ” ဖြင့် ဆင်မြင်း စသော သတ္တဝါတို့၏ အစာဖြစ်သော မြက်၊ အိမ်မိုးဖို့ရာ မြက်၊ ထင်း၊ သစ်သား၊ ရေဟူသော အသုံးအဆောင်၏ ပြည့်စုံပုံကို ပြ၏။ “သဗျေ” ဖြင့် လူတို့၏ စားသောက်ဖွယ်ရာဖြစ်သော ကောက်ပဲသီးနှံ ပြည့်စုံပုံကို ပြသည်။

ရာဇဘောဂ္ဂံ စသည်။ ။“ရာဇဘောဂ္ဂံ” ဖြင့် မင်း၏အထံမှ ရအပ်သော စည်းစိမ် ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။ “ရညာ ပသေနဒိနာ ကောသလေန ဒိန္နံ” ဖြင့် ထိုစည်းစိမ်ကို ပေးသော မင်းကို သရုပ်ဖော်သည်။ “ရာဇဒါယံ” ဖြင့် သားစဉ်မြေးဆက် ဆက်လက်၍ သုံးစွဲနိုင်အောင် အမွေစားအမွေခံအဖြစ်ဖြင့် ပေးအပ်ကြောင်းကို ပြ၏။ “ဗြဟ္မဒေယျံ” ဖြင့် ရှင်ဘုရင်လုပ်၍ နေနိုင်လောက်အောင် ပေးအပ်ကြောင်းကို ပြသည်။

ဥက္ကဋ္ဌံ အဇ္ဈာဝသတိ။ ။အဇ္ဈာဝသတိ၌ အဓိ + အာ အနက်ရှိသောအခါ၌ လည်းကောင်း၊ မရှိသောအခါ၌လည်းကောင်း ဥက္ကဋ္ဌံဝယ် ဘုမ္မတ္ထ၌ချည်းသာ ဒုတိယသက်ရ သည်။ ဘာကြောင့်နည်း-“ဥက္ကဋ္ဌာမြို့၌ + နေ” ဟု ဝသဓာတ်၌ စပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “ဥပသဂ္ဂဝသေန ပနေတ္ထ ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟု လည်းကောင်း၊ ရူပသိဒ္ဓိ၌ “သတ္တမိယတ္ထေ ဥပနန္တဇ္ဈာဝသဿ (ဥပ + အနု + အဓိ + အာဝသဿ- ဥပ + အနု + အဓိ + အာရွေးရှိသော ဝသဓာတ်၏) ပယောဂေ ဒုတိယာ”ဟုလည်းကောင်း မိန့်သည်။

သာကီဝင်မင်းတို့၏ သားဖြစ်သော၊ သကျကုလား-သာကီဝင်မင်းမျိုးမှ (နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍) ပဗ္ဗဒိတော - ရဟန်းအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သော၊ ဝါ - ရဟန်းပြုသော၊ ဂေါတမော-အနွယ်အားဖြင့် ဂေါတမမည်သော၊ သမဏော-ရဟန်းတော်သည်၊ မဟတာ ဘိက္ခုသံဃေနေ ပဉ္စမတ္ထေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ သဒ္ဓိံ ကောသလေသု စာရိကံ စရမာနော၊ ကုဏ္ဍနင်္ဂိလံ-ကုဏ္ဍနင်္ဂိလ ပုဏ္ဏားရွာသို့၊ အနုပုတ္တော-အစဉ် ရောက်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ-၍) ကုဏ္ဍနင်္ဂိလေ-၌၊ ဝါ-ကုဏ္ဍနင်္ဂိလ ပုဏ္ဏားရွာ၏ အနီး ဖြစ်သော၊ ကုဏ္ဍနင်္ဂိလဝနသဏ္ဍေ-၌၊ ဝိဟရတိ ခလု-နေတော်မူပါသတဲ။

တံ ခေါ ပန ဘဂဝန္တံ ဂေါတမံ--ထိုအရှင်ဂေါတမ၏။ ဧဝံ-သို့၊ ကလျာဏော-ကောင်းသော၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ-ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သော ဂုဏ်သတင်းသည်၊ ဝါ-ချီးမွမ်းခြင်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ကျော်စောသံသည်၊ အဗ္ဗဂ္ဂတော-သဒေဝက၊ လောကဥသျှံ၊ အလုံးစုံကို၊ လွှမ်းခြုံ၍တက်ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ တက်သနည်း) သော ဘဂဝါ-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ-ဝါသနာနှင့်တကွ တစ်ထောင့်ငါးရာ ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အရဟံ-အရဟံမည်တော်မူ၏။ သော ဘဂဝါ၊ ဣတိပိ-မဖောက်မပြန်၊ ကိုယ်တော်တိုင် အလုံးစုံသောတရားတို့ကို သိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-၏။ သော ဘဂဝါ၊ ဣတိပိ-ဝိဇ္ဇာ စရဏနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော-၏။ သော ဘဂဝါ၊ ဣတိပိ-တင့်တယ်သော သွားခြင်းရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သုဂတော-၏။ သော ဘဂဝါ၊ ဣတိပိ-သတ္တောကာသ၊ သင်္ခါရဟု၊ လောက ၃ ဘုံ၊ အလုံးစုံကို၊ အကုန်အစင်၊ သိမြင်တော်မူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ လောကဝိဒ္ဓ-၏။ သော ဘဂဝါ၊ ဣတိပိ-အတူမရှိ၊ မြတ်သည်ဖြစ်၍၊ ဆုံးမထိုက်သော လူယောက်ျား နတ်ယောက်ျား တိရစ္ဆာန်ယောက်ျားတို့ကို ဆုံးမတော်မူနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အနုတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိ-အနုတ္တရောပုရိသဒမ္မ သာရထိမည်တော်မူ၏။ သော ဘဂဝါ၊ ဣတိပိ-ဗြဟ္မာနတ်လူ၊ ၃ ဘုံသူတို့၏ ဆရာဖြစ်တော်မူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သတ္တာဒေဝမနုဿာနံ-သတ္တာဒေဝမနုဿာနံမည်တော်မူ၏။ သော ဘဂဝါ၊ ဣတိပိ-သစ္စာ ၄ ပါးကို ကိုယ်တော်တိုင်လည်း သိ၊ ဝိနေယျတို့ကိုလည်း သိစေတော်မူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဗုဒ္ဓေါ-၏။ သော ဘဂဝါ၊ ဣတိပိ-ဣဿရိယ၊ စသည့်အပြား၊ ဘုန်း ၆ ပါးရှိတော်မူသည်၏အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဘဂဝါ-၏။

သော-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်။ သဒေဝကံ-အောက်နတ်ပြည် ၅ ထပ်ရှိ နတ်တို့နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ သမာရကံ-မာရ်နတ်၏ တည်နေရာ ဝသဝတ္တိ နတ်ပြည်ရှိ နတ်အပေါင်းနှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ သဗြဟ္မကံ-ဗြဟ္မာ ၂၀ နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ ဣမံ လောကံ-ဤဩကာသလောက သတ္တလောကကိုလည်း ကောင်း၊ သဿမဏဗြဟ္မဏီ-သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ရသေ့ ပုဏ္ဏား၊ မကောင်းမှုတို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသော သမဏ၊ မကောင်းမှုတို့ကို မျှောပြီးသော ဗြာဟ္မဏတို့နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ သဒေဝမနုဿံ-သမ္မုတိနတ်ဟူသော မင်း၊ ကြွင်းသော လူတို့နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ ပဇံ-သတ္တဝါအပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ သယံ-ကိုယ်တော်တိုင်၊ အဘိညာ-ထူးကဲ လွန်မြတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့် သိတော်မူပြီး၍၊ သစ္စိကတွာ-မျက်မှောက်ပြုတော်မူပြီး၍၊ ပဝေဒေတိ-အပြား အားဖြင့် သိစေတော်မူ၏။

သော-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်။ အာဒိကလျာဏံ-အစဉ်လည်း ကောင်းသော၊ မဇ္ဈေကလျာဏံ-အလယ်ဉ်လည်း ကောင်းသော၊ ပရိယောသာနကလျာဏံ- အဆုံးဉ်လည်း ကောင်းသော၊ သာတ္ထံ-သတိပဋ္ဌာန်စသော အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့် လည်း တကွဖြစ်သော၊ ဝါ-သတိပဋ္ဌာန်စသော အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့်လည်း ပြည့်စုံ သော၊ သဗျဇ္ဇနံ-သိထိလ ဓနိတအစရှိသော သဒ္ဓါနှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ ဝါ- သိထိလ ဓနိတအစရှိသော သဒ္ဓါနှင့်လည်း ပြည့်စုံသော၊ ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ-အပို အလို မရှိသည့်အတွက် အလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံသော၊ ပရိသုဒ္ဓံ-လာဘ သက္ကာ၊ မငဲ့ပါဘဲ၊ မေတ္တာနှင့်ယှဉ်၊ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော၊ ဓမ္မံ-တရား တော်ကို၊ ဒေသေတိ-ဟောတော်မူ၏၊ (ဧဝံ-သို့၊ ဒေသေန္တော-ဟောတော်မူလတ် သော်၊ ဝါ-ဟောတော်မူရင်းပင်၊) ဗြဟ္မစရိယံ-သိက္ခာ ၃ ရပ်၊ သိမ်းကျုံးအပ်သည့်၊ မြတ်သောအကျင့်ဟူသော သာသနာတော်ကို၊ ဝါ-သိက္ခာ ၃ ရပ်၊ သိမ်းကျုံးအပ် သည့်၊ သူမြတ်တို့၏ အကျင့်ဖြစ်သော သာသနာတော်ကို၊ ပကာသေတိ-ထင်ရှား ပြတော်မူ၏၊ တထာရူပါနံ-ထိုသို့သဘောရှိကုန်သော၊ အရဟတံ-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် တို့ကို၊ ဒဿနံ-ဖူးမြင်ရခြင်းသည်၊ ဝါ-ဖူးမြင်ရရုံမျှသည်လည်း၊ သာဓု ခေါ် ပန- စီးပွားချမ်းသာကို ပြီးစေတတ်သဖြင့် ကောင်းမြတ်သည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ- သို့၊ (အဗ္ဗုဂ္ဂတော-သဒေဝက၊ လောကဥဿုံ၊ အလုံးစုံကို၊ လွှမ်းခြုံ၍ တက်ပါပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ အသောသိ-ပြီ၊ တစ်နည်း-အသောသိ ခေါ်-သာ။)

[သဒေဝကံ စသည်တို့၏ အနက်အမျိုးမျိုး ပေးပုံကို သာမညဗလသုတ် ဘာသာဋီကာ၊ ဒုတိယအုပ်၊ ပဏီတတရသာမညဗလ ပါဠိတော်နိဿယ (၅၇၀)၌ ပြခဲ့ပြီ။]

အဗ္ဗုဒ္ဓမာဏဝကထာ

၂၅၆။ [ယေန သမယေန-အကြင်အခါ၌၊ ဘဝဂါ-သည်၊ ကုစ္ဆာနင်္ဂလေ-
 ၌၊ ဝါ-သော၊ ကုစ္ဆာနင်္ဂလဝနသက္ကေ-၌၊ ဝိဟရတိ-၏။] တေန ခေါ ပန
 သမယေန-ထိုအခါ၌၊ (မြတ်စွာဘုရား၏ ကုစ္ဆာနင်္ဂလရွာအနီး
 ကုစ္ဆာနင်္ဂလတောအုပ်ဝယ် သီတင်းသုံးရာ ထိုအခါ၌) ပေါက္ခရသာတိဿ-သော၊
 ပြာဟုဏဿ-ပုဏ္ဏား၏၊ (“အန္တေဝါသီ ဟောတိ” ၌ စပ်၊) အဇ္ဈာယကော-
 ဝေဒကျမ်းဂန်ကို ရွတ်အံ သရဇ္ဈာယ်တတ်သော၊ မန္တဓရော - ဝေဒကျမ်းဂန်
 မန္တန်တို့ကို အာဂုံနှုတ်တက် ဆောင်ရွက်နိုင်သော၊ သနိယဏ္ဍကေဋ္ဌဘာနံ-
 နိယဏ္ဍမည်သော အဘိဓာန်ကျမ်း၊ ကေဋ္ဌဘမည်သော
 ကာဗျအလင်္ကာရကျမ်းတို့နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ သာရက္ခပူ ဘေဒါနံ-အက္ခရာ
 ပုဒ်ပါ၌တို့ကို ဌာန်ကရိုဏ်း ပယတ်၊ ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ် စသော အားဖြင့်
 ခွဲခြားဝေဘန်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာကျမ်း၊ နိရုတ္တိကျမ်းတို့နှင့် တကွဖြစ်
 ကုန်သော၊ ဣတိ ဟာသပဉ္စမာနံ-ဣတိဟာသကျမ်းဟူသော ၅ ကျမ်းမြောက်
 ရှိကုန်သော၊ ဝါ-ရှေးရှေးကာလ၊ ဤလောကဝယ်၊ သည့်နယ်သည်နည်း၊ ဖြစ်ခဲ့
 ပြီးဟု၊ ရှေးက ဖြစ်တိုင်း၊ သမိုင်းအစဉ်၊ ရာဇဝင်အဆက်ဆက်ကို ပြသော ပုရာဏ်
 ကျမ်းနှင့်လည်း တကွဖြစ်ကုန်သော၊ တိဏ္ဍံ-သာမ ကုရု ယဇ္ဇအားဖြင့်၊ ၃ ပါးကုန်
 သော၊ ဝေဒါနံ-ဝေဒတို့၏၊ ပါရဂူ-အပြီးတိုင်ရောက်၊ တတ်မြောက်သော၊ ဝါ-
 တစ်ဖက်ကမ်းရောက်၊ တတ်မြောက်သော၊ ပဒကော-ပဒကျမ်းကို သင်ယူရုံမက၊
 တတ်လည်း တတ်သိသော၊ ဝေယျာကရဏော-ပဒကျမ်းမှကြွင်းသော ဗျာကရဏ်း
 ကျမ်းကို သင်ယူရုံမက၊ တတ်လည်းတတ်သိသော၊ လောကာယတမဟာပုရိသ
 လက္ခဏေသု-လောကာယတကျမ်း၊ မဟာပုရိသလက္ခဏကျမ်းတို့၌၊ အနဝယော-
 မယုတ်လျော့သော။

သကေ-မိမိဥစ္စာဖြစ်သော၊ အာစရိယကေ-ဆရာအဆက်ဆက် ဆောင်ရွက်
 အပ်သော၊ တေဝိဇ္ဇကေ-ဒေဝ ၃ ပုံ အပေါင်းဖြစ်သော၊ (ဗေဒင် ၃ ပုံဟူသော၊)
 ပါဝစနေ-မြတ်သော စကားအရာ၌၊ “ယံ-အကြင်အတတ်ကို၊ အဟံ-ငါသည်၊
 ဇာနာမိ-တတ်သိ၏၊ တံ-ထိုငါတတ်အပ်သော အတတ်ကို၊ တွံ-သင်သည်၊ ဇာနာ
 သိ-တတ်သိ၏၊ ယံ-အကြင်အတတ်ကို၊ တွံ-အရှင်ဆရာသည်၊ ဇာနာသိ-၏၊ တံ-
 ထိုအတတ်ကို၊ အဟံ-အကျွန်ုပ်သည်၊ ဇာနာမိ-တတ်သိပါ၏” ဣတိ-ဤသို့၊
 အနုညာတပဋိညာဓာတ-ဆရာကလည်း ခွင့်ပြုအပ်၊ တပည့်ကလည်း ဝန်ခံနိုင်
 သော၊ အဗ္ဗုဒ္ဓောနာမ မာဏဝေါ-အဗ္ဗုဒ္ဓလုလင်မည်သော၊ အန္တေဝါသီ-အနီးနေ
 တပည့်သည်၊ ဟောတိ-ရှိ၏။

၂၅၇။ အထခေါ-ကြားသိရာ ထိုအထိ၌၊ ပေါက္ခရသာတိ-သော၊ ပြဟုဏော-
 သည်၊ အဗ္ဗုဒ္ဓံ-အဗ္ဗုဒ္ဓမည်သော၊ မာဏဝံ-လုလင်ကို၊ အာမန္တေသိ-ခေါ်၍ ပြောဆိုပြီ၊
 (ကိ-နည်း၊) တာတ-အမောင် အဗ္ဗုဒ္ဓ၊ သကျပုတ္တော-သော၊ သကျကုလာ-မှ၊

(နိက္ခမိတွာ-၍) ပဗ္ဗဇိတော-သော၊ ဂေါတမော-သော၊ အယံ သမဏော-ဤ ရဟန်းတော်သည်။ ပေ၊ ဝိဟရတိ-နေတော်မူ၏။ တံ ခေါ ပန ဘဝန္တံ ဂေါတမံ ဧဝံ ကလျာဏော ကိတ္တိသဒ္ဓေါ အဗ္ဗဂ္ဂတော-ပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ပေ၊ သာဓု ခေါ ပန-သာ၊ ဟောတိ-၏။ ဣတိ-သို့၊ အဗ္ဗဂ္ဂတော-ပြီ၊ တာတ အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ တွံ-သင်သည်။ ဧဟိ-သွားချေ၊ ယေန-အကြင်အရပ်၌၊ သမဏော ဂေါတမော-ရဟန်းဂေါတမ သည်၊ (အတ္ထိ-၏။) တေန-ရဟန်းဂေါတမရှိရာ ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမ-ချဉ်းကပ် ချေလော၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-ချဉ်းကပ်ပြီး၍၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဇာနာဟိ-သိချေ လော၊ (ကိ-အဘယ်သို့ သရမည်နည်း၊) တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-ထိုအရှင်ဂေါတမ၏၊ တထာ-ထိုကျော်စောတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သန္တယေဝ-ထင်ရှားရှိသည် ဖြစ်၍သာလျှင်၊ သဒ္ဓေါ-ကျော်စောသံသည်၊ ယဒိဝါ အဗ္ဗဂ္ဂတော-အကယ်၍ မူလည်း ပျံ့နှံ့၍ တက်လေသလော၊ တထာ-ဖြင့်၊ နော သန္တယေဝ-ထင်ရှား မရှိဘဲ သာလျှင်၊ သဒ္ဓေါ-သည်၊ ယဒိဝါ အဗ္ဗဂ္ဂတော-သလော၊ သော ဘဝံ ဂေါတမော- ထိုအရှင်ဂေါတမသည်၊ တာဒိသော-ထိုကျော်စောသည့်အတိုင်း ရှုအပ်သူသည်၊ ယဒိဝါ (ဟောတိ)-အကယ်မူလည်း ဖြစ်လေသလော၊ (သော ဘဝံ ဂေါတမော- သည်၊) တာဒိသော-သည်၊ ယဒိဝါ န (ဟောတိ)-အကယ်၍မူလည်း မဖြစ်လေ သလော၊ (ဣတိ-သို့၊ ဇာနာဟိ-လော၊) တထာ-ထိုသင်သိအပ်ခဲ့တိုင်းသော အခြင်း အရာအားဖြင့်၊ မယံ-ငါတို့သည်၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဝေဒိဿာမ-သိရကုန် လိမ့်အံ့၊ ဣတိ-သို့၊ (အာမန္တေသိ-ပြီ။)

၂၅၈။ ဘော-အရှင်ဆရာ၊ အဟံ-အကျွန်ုပ်သည်၊ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဝါ-အဘယ်နည်းဖြင့်၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-ထိုအရှင်ဂေါတမကို၊ ဇာနိဿာမိ-သိရပါ မည်နည်း၊ (ကိ-အဘယ်သို့ သိရမည်နည်း၊) တံဘဝန္တံ ဂေါတမံ-၏၊ တထာ- အားဖြင့်၊ သန္တယေဝ-သာလျှင်၊ သဒ္ဓေါ-သည်၊ ယဒိဝါ အဗ္ဗဂ္ဂတော-သလော၊ တထာ-အားဖြင့်၊ နော သန္တယေဝ-သာလျှင်၊ သဒ္ဓေါ-သည်၊ ယဒိဝါ အဗ္ဗဂ္ဂတော- လော၊ သော ဘဝံ ဂေါတမော တာဒိသော ယဒိဝါ (ဟောတိ)၊ (သော ဘဝံ ဂေါတမော) တာဒိသော ယဒိဝါ န ဟောတိ-လော၊ (ဣတိ-သို့၊ ဇာနိဿာမိ-

တထာ သန္တယေဝ။ ။ တံ ဘဝန္တံ တဿ ဘောတော ဂေါတမဿ၊ တထာ သန္တယေဝါတိ တထာ သဘောယေဝ၊ သန္တယေဝသည် တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ၏ ဝိသေသနဖြစ်၍ “တထာ-ထိုကျော်စောတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သန္တယေဝ-ထင်ရှားရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-၏၊ သဒ္ဓေါ-သည်၊ ယဒိဝါ အဗ္ဗဂ္ဂတော-လော၊ တထာ-အားဖြင့်၊ နော သန္တယေဝ-ထင်ရှားမရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-၏၊ သဒ္ဓေါ-သည်၊ ယဒိဝါ အဗ္ဗဂ္ဂတော-လော”၊ . . . ဤသို့လည်း တစ်နည်းပေးနိုင်ပါသည်။

နည်း၊) ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြောပြအပ်သော်၊ သော-ထိုအရှင်
ဂေါတမသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဉာတုံ-သိခြင်းငှာ၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်း၏၊ တထာ-ထို
သိနိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ မေ-အား၊ အာစိက္ခဟိ-ပြောပြ
ပါလော၊ (တစ်နည်း) ဘော-အရှင်ဆရာ၊ အဟံ-သည်၊ ယထာကထံ-အဘယ်
သို့လျှင်၊ ဝါ-အဘယ်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဇာနိဿာမိ-
နည်း၊ (ကိ-နည်း) တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-၏၊ တထာ-အားဖြင့်၊ ပေ၊ ယဒိဝါ န
ဟောတိ-လော၊ ဣတိ-သို့၊ (ဇာနိဿာမိ-နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့မေးပြီ။)

တာတ အဗ္ဗုဒ္ဓ-အမောင် အဗ္ဗုဒ္ဓ၊ အမှာကံ-တို့၏၊ မန္တေသု-ဝေဒကျမ်းဂန်၊
မန္တနံတို့၌၊ ဒွတ္တိသ-၃၂ ပါးသော၊ မဟာပုရိသလက္ခဏာနိ-မြင့်မြတ်သော
ယောက်ျား၏ လက္ခဏာတို့သည်၊ အာဂတာနိ ခေါ-လာကုန်သည်သာ၊ ယေဟိ-
ယင်းမဟာပုရိသလက္ခဏာတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတဿ-ပြည့်စုံသော၊ မဟာပုရိသဿ-
၏၊ ဒွေယေဝ-၂ မျိုးသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဂတိယော-အထွဋ်အထိပ်ရောက်၊
ပြီးမြောက်ခြင်းတို့သည်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ အညာ-ထို ၂ မျိုးမှ အခြားသော
ဂတိတို့သည်၊ န (ဘဝန္တိ)-ကုန်၊ အဂါရံ-အိမ်၌၊ သစေ အဇ္ဈာဝသတိ-အကယ်၍
နေအံ့၊ (တစ်နည်း) အဂါရံ-၌၊ သစေ အဇ္ဈာဝသတိ-အကယ်၍ လွမ်းမိုးစိုးအုပ်၍
အပိုင်းအခြားအတိုင်း နေအံ့၊ (ဧဝံသတိ-လတ်သော်)၊ စက္ကဝတ္တိ-စကြာရတနာကို
လည်စေနိုင်သော၊ ဓမ္မိကော-တရားနည်းလမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော၊ ဝါ-တရားသဖြင့်

ယထာ ကထံ...တံ။

။ယထာ ကထံ ပနာဟံ ဘော တန္တိ ဧတ္ထ ကထံ ပနာဟံ
ဘော တံဘဝန္တံ ဂေါတမံ ဇာနိဿာမိ၊ ယထာ သက္ကာ သော ဉာတုံ၊ တထာ မေ အာစိက္ခဟိတိ
အတ္ထော၊ ယထာတိ ဝါ နိပါတမတ္ထမေဝေတံ၊ ကထန္တိ အယံ အာကာရပုစ္ဆာ၊ ကေနာကာ
ရေနာဟံ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ ဇာနိဿာမိတိ အတ္ထော။

စက္ကဝတ္တိ။

။စက္ကံ စက္ကရတနံ ဝတ္ထေတိ ပဝတ္ထေတိတိ စက္ကဝတ္တိ၊ သမ္ပတ္တိစက္ကေဟိ
သယံ ဝတ္ထတိ တေဟိစ ပရံ သတ္တနိကာယံ ဝတ္ထေတိ ပဝတ္ထေတိတိ စက္ကဝတ္တိ-၄ ပါးသော
သမ္ပတ္တိစက်တို့ဖြင့် ကိုယ်တိုင်လည်း ဖြစ်တတ်၊ သူတစ်ပါးတို့ကိုလည်း ဖြစ်စေတတ်သော၊
ပရဟိတာဝဟော ဣရိယာပထစက္ကာနံ ဝတ္ထော ဝတ္တနံ ဧတဿာတိ ဝါ စက္ကဝတ္တိ-ပရဟိတကို
ဆောင်နိုင်သော ဣရိယာပုထ်စက်တို့၏ ထိုထိုတိုင်းပြည်သို့ လည်ခြင်းရှိသော မင်း-ဋီကာ။
ဤ၌ ပဌမအဖွင့်အတိုင်း ပေးထားပါသည်။

ဓမ္မိကော။

။ဓမ္မေန စရတိတိ ဓမ္မိကော၊ ဉာယေန သမေန ဝတ္တတိတိ အတ္ထော-
အဌကထာ၊ စရတိ၏ ကံကို “သဒတ္ထပရတ္ထေ” ဟု ဋီကာသစ် ထည့်သည်၊ စက္ကဝတ္တိဝတ္ထသင်္ခါတံ
(စကြာဝတေးမင်း၏ ကျင့်ဝတ်ဟု ဆိုအပ်သော) ဓမ္မံ စရတိ၊ စက္ကဝတ္တိဝတ္ထသင်္ခါတော ဓမ္မော
ဧတသ္မိ အတ္တိတိ ဝါ ဓမ္မိကော-ဋီကာ၊ ဤဋီကာအဖွင့်အတိုင်းလည်း အနက်ပေးပါ။

မိမိစီးပွား သူတစ်ပါးစီးပွားကို ကျင့်သော၊ ဓမ္မရာဇာ-တရားနည်းလမ်းအားဖြင့် မင်းဖြစ်သော၊ ဝါ-တရားရှိသော မင်းဖြစ်သော၊ စာတုရန္တော-သမုဒ္ဒရာ ၄ စင်း အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော မြေ၏ အရှင်ဖြစ်သော၊ ဝါ-၄ ကျွန်းလုံးကို အစိုးရသော၊ ဝိဇိတာဝိ-ကိလေသာရန်၊ အပြင်ရန်ဟု၊ ၂ တန်တွင်းပ၊ ရန်ဟူသမျှကို အောင်နိုင် ပြီးသော၊ ဇနပဒတ္တာဝရိယပ္ပတ္တော-ဇနပုဒ်နယ်ပယ်၊ အသွယ်သွယ်၌၊ ခိုင်မြဲသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ ဝါ-ခိုင်မြဲသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော ဇနပုဒ်နယ်ပယ် ရှိသော၊ သတ္တရတနသမန္တာဂတော-၇ ပါးသော ရတနာနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်၏။

တဿ-ထိုစကြာမင်း၏၊ သတ္တ-ကုန်သော၊ ဣမာနိ ရတနာနိ-ဤရတနာတို့ သည်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ သေယျထိဒံ-ထိုရတနာ ၇ ပါတို့ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ စတ္တရတနံ-စကြာယာဉ်ပျံတော် ရတနာလည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိရတနံ-ဆင်ပျံတော် ရတနာလည်းကောင်း၊ အဿရတနံ-မြင်းပျံတော် ရတနာလည်းကောင်း၊ မဏိ ရတနံ-ပတ္တမြားရတနာလည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိရတနံ-မိဖုရားရတနာလည်းကောင်း၊ ဂဟပတိရတနံ-သူကြွယ်ရတနာလည်းကောင်း၊ သတ္တမံ-၇ ယောက်မြောက်သော၊ ပရိကာယကရတနမေဝ-ရှေ့ဆောင်ဦးစီး၊ သားတော်ကြီးရတနာသာလျှင်လည်း ကောင်းတည်း၊ အဿ-ထိုစကြာမင်း၏၊ ပရောသဟဿံ-တစ်ထောင်ထက် ကျော် လွန်သော၊ သူရာ-ရဲရင့်ကုန်သော၊ ဝီရင်္ဂုပါ-ရဲရင့်သူတို့၏အကြောင်း ကောင်း သော ဝီရိယဟူသော အထည်ကိုယ်ရှိကုန်သော၊ ဝါ-ဝီရိယအတိပြီးလျက်၊ တက်တက်ကြွကြွရှိကုန်သော၊ ပရသေနပ္ပမဒ္ဒနာ-တစ်ဖက်စစ်တပ်ကို နှိပ်နင်းနိုင် ကုန်သော၊ ဝါ-တစ်ဖက်စစ်သား၊ ရန်သူများကို၊ ထွားထွားညက်ညက်၊ တိုက်ဖျက် ချေမှုန်းနိုင်ကုန်သော၊ ပုတ္တာ-သားတော်တို့သည်၊ ဘဝန္တိ-ရှိကုန်၏။

သော-ထိုစကြာမင်းသည်၊ သာဂရပရိယန္တံ-သမုဒ္ဒရာ ၄ စင်း အဆုံးအပိုင်း အခြားရှိသော၊ ဣမံ ပထဝီ-ဤ ၄ ကျွန်းမြေကို၊ (“အဘိဝိဇယ” ၌ စပ်၊) ဝါ-၌၊ (“အဇ္ဈာဝသတိ” ဝယ် ဝသဓာတ်၌ စပ်၊) အဒဏ္ဍေန-ဥစ္စာဒဏ်၊ လက်နက်ဒဏ်

ဓမ္မရာဇာ။ ။ဓမ္မေန ရန္တံ လဘိတွာ ရာဇာ ဇာတောတိ ဓမ္မရာဇာ-အဋ္ဌကထာ၊ ဓမ္မတော အနပေတတ္တာ ဓမ္မော (တရားရှိသော) + ၊ပေ၊ ဓမ္မရာဇာ-ဋီကာ။

ဇနပဒတ္တာဝရိယပ္ပတ္တော။ ။ကေနစိ အကမ္ပိယဌေန ဇနပဒေ+ထာဝရိယပ္ပတ္တော၊ ဒဋ္ဌဘတ္တိဘာဝတောဝါ ဇနပဒေါ + ထာဝရိယံ ပတ္တော ဧတ္တာတိ ဇနပဒတ္တာဝရိယပ္ပတ္တော။-ဋီကာ။

အဒဏ္ဍေန။ ။ယေ (အကြင်မင်းတို့သည်) ကတာပရာဓေ (ပြုအပ်ပြီးသော အပြစ် ရှိကုန်သော) သတ္တေ သတမ္ပိ သဟဿမ္ပိ ဂဏန္တိ၊ တေ ခနဒဏ္ဍေန ရန္တံ ကာရေန္တိနာမ၊ ယေ ဆဇ္ဇဘေဇ္ဇံ (လက်ခြေစသည်ကို ဖြတ်ခွဲ၍) အနုသာသန္တိ၊ တေ သတ္တဒဏ္ဍေန (ရန္တံ ကာရေန္တိ နာမ) အယံပန ဒုဝိဓမ္ပိ ပဟာယ အဒဏ္ဍေန အဇ္ဈာဝသတိ။

လည်း မပါဘဲ၊ အသတ္တေန-ဓားစသော လက်နက်လည်း မပါဘဲ၊ ဓမ္မေန-၅ ပါး သီလတရားဖြင့်၊ အဘိဝိဇယ-အောင်နိုင်၍၊ အဇ္ဈာဝသတိ-လွှမ်းမိုးအုပ်စိုး၍ အပိုင်း အခြားအတိုင်း နေနိုင်၏။

ပန-သို့မဟုတ်၊ အဂါရသွာ-အိမ်မှ၊ ဝါ-အိမ်ရာတည်ထောင်၊ လူ့ဘောင်မှ၊ (နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍)၊ အနဂါရိယံ-အိမ်၌ နေခြင်း၏ စီးပွားဖြစ်သော လယ်ထွန် ကုန်ပေး၊ နွားမွေးမှု မရှိရာ ရဟန်းဘောင်သို့၊ သစေ ပဗ္ဗဇတိ-အကယ်၍ ကပ် ရောက်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်)၊ လောကေ-သတ္တလောက ဩကာသလောက၌၊ ဝိဝဋ္ဌစ္ဆဒေါ-ဖွင့်ခွာအပ်ပြီးသော ရာဂ ဒေါသ မောဟစသော ကိလေသာ အမိုး အကာရှိသော၊ ဝါ-ရာဂ ဒေါသ မောဟစသောကိလေသာ အမိုးအကာကို ဖွင့်ခွာ ပြီးသော၊ အရဟံ-ဝါသနာနှင့်တကွ တစ်ထောင့်ငါးရာ ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာ သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-မဖောက်မပြန်၊ အမှန်ကိုယ်တိုင် အလုံးစုံသောတရားကို သိနိုင်သောဘုရားသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်၏၊ တာတ အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ အဟံ-ငါသည်၊ မန္တာနံ-တို့ကို၊ ဒါတာ-ပေးတတ်သူတည်း၊ တွံ-သင်သည်၊ မန္တာနံ-တို့ကို၊ ပဋိဂ္ဂဟေ တာ-ခံယူတတ်သူတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ။

၂၅၉။ ဘော-အရှင်ဆရာ၊ ဧဝံ-ဤအတိုင်းမှန်ပါ၏၊ ဣတိ ခေါ-ဤသို့လျှင်၊ အဗ္ဗဋ္ဌော-သော၊ မာဏဝေါ-သည်၊ ပေါက္ခရသာတိဿ-သော၊ ဗြာဟ္မဏဿ-၏၊ (ဝစနံ-စကားကို)၊ ပဋိဿုတွာ-ရှေးရှု နားထောင်ပြီး၍၊ (ဝနံခံပြီး၍)၊ အာသနာ- နေရာမှ၊ ဥဌာယ-ထ၍၊ ပေါက္ခရသာတိ-သော၊ ဗြာဟ္မဏံ-ကို၊ အဘိဝါဒေတွာ- အလွန်ရိသေစွာ ရှိခိုးပြီး၍၊ ပဒက္ခိဏံ-အရိုအသေကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ ဝဠဝါရထံ- မြင်းမတို့သည် ကပ်ယှဉ်အပ်သော ရထားကို၊ အာရယု-စီး၍၊ သမ္ပဟုလေဟိ- များစွာကုန်သော၊ မာဏဝကေဟိ-လူလင်ငယ်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ယေန-အကြင်

အသတ္တေန။ ။ယေ (အကြင် မင်းတို့သည်) ဧကတော ဓာရာဒိနာ (တစ်ဖက်၌ အသွားရှိသော လက်နက် အစရှိသော) သတ္တေန ပရံ ဝိဟေသန္တိ၊ တေ သတ္တေန ရဇံ ကာရေန္တိ နာမ၊ အယံ ပန သတ္တေန ခုဒ္ဒကမက္ခိကာယပိ (ယင်ငယ်သည်သော်မှလည်း)၊ ဝိဝနမတ္တံ (သောက်လောက်ရုံမျှသော) လောဟိတံ ကဿစိ အနုပ္ပာဒေတွာ ဓမ္မေနေဝ၊ ပေ၊ အဇ္ဈာဝသတိ၊ [မဟာပဒါနသုတ် အဋ္ဌကထာကို ယူထားသော ဋီကာသစ်၊]

ဝိဝဋ္ဌစ္ဆဒေါ။ ။ရာဂ ဒေါသ မောဟ မာန ဒိဋ္ဌိ အဝိဇ္ဇာ ဒုစ္စရိတ ဆဒနေဟိ သတ္တ ဟိ ပဋိစ္ဆန္နေ ကိလေသန္တကာရေ လောကေ တံ ဆဒနံ ဝိဝဋ္ဌေတွာ (ဖွင့်ခွာ၍)၊ ပေ၊ ဌိတောတိ ဝိဝဋ္ဌစ္ဆဒေါ၊ ဤအလို “ဝိဝဋ္ဌစ္ဆဒေါ” ဟု ပါရှိရှိရမည်။

အထဝိ။ ။ဝိဝဋ္ဌောစ ဝိစ္ဆဒေါစာတိ ဝိဝဋ္ဌစ္ဆဒေါ၊ ဝဋ္ဌရဟိတော ဆဒနရဟိတော စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊-အဋ္ဌကထာ၊ ဤနောက်နည်းအလို “ဝိဝဋ္ဌစ္ဆဒေါ-ပိတိဆို့ကြောင်း ကိလေ သာ၊ မိုးကာကြောင်း ကိလေသာတို့မှ ကင်းတော်မူသော” ဟု ပေးပါ။

အရပ်၌၊ ကုဏ္ဍနင်္ဂလဝနသက္ကော-ကုဏ္ဍနင်္ဂလတောအုပ်သည်။ (အတ္ထိ-ရှိ၏။) တေန-ထိုကုဏ္ဍနင်္ဂတောအုပ်ရှိရာ ထိုအရပ်သို့၊ ပါယာသိ-သွားပြီ၊ ယာဝတိကာ-အကြင်မျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော မြေအရပ်သည်၊ ယာနဿ-ယာဉ်၏၊ ဘူမိ-သွား၍ ဖြစ်လောက်ရာ မြေအရပ်တည်း၊ (တာဝတိကံ-ထိုမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဘူမိ-မြေအရပ်ကို၊ ဝါ-မြေအရပ်တိုင်အောင်၊) ယာနေန-ယာဉ်ဖြင့်၊ ဂန္ဓာ-သွားပြီး၍၊ ယာနာ-ယာဉ်မှ၊ ပစ္စောရောဟိတွာ-သက်ဆင်း၍၊ ပတ္တိကောဝ-ခြေဖြင့် သွားသည် သာလျှင်၊ ဝါ-ခြေကျင်သွားသည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ-၍၊) အာရာမံ-အာရာမံသို့၊ ပါဝိသိ-ဝင်ပြီ။

တေန ခေါပန သမယေန-အဗ္ဗဋ္ဌလုလင်၏ ကျောင်းတိုက်သို့ ဝင်လာရာ ထိုအခါ၌၊ သမ္ပဟုလာ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အဗ္ဗောကာသေ-လွင်တီး ခေါင်၌၊ စင်္ဂမန္တိ-စင်္ဂသွားနေကြကုန်၏၊ အထခေါ-ကျောင်းတိုက်သို့ ရောက်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ အဗ္ဗဋ္ဌာ-သော၊ မာဏဝေါ-သည်၊ ယေန-အကြင်အရပ်၌၊ တေ ဘိက္ခု-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏၊) တေန-ရဟန်းတို့ရှိရာ ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ-သွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-သွားပြီး၍၊ တေ ဘိက္ခု-ထိုရဟန်းတို့ကို၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ-ပြောဆိုပြီ၊ ဝါ-မေးပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ဘော-အရှင်တို့၊ ဧတရဟိ-ယခုအခါ၌၊ သော ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ ကဟံ-အဘယ်အရပ်၌၊ ဝိဟရတိ နုခေါ-နေပါ သနည်း၊ မယံ-အကျွန်ုပ်တို့သည်၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဒဿနာယ-ကြည့်ရှု ခြင်းငှာ၊ ဝါ-တွေ့ခြင်းငှာ၊ ဣဓ-ဤကျောင်းတိုက်သို့၊ ဥပသင်္ကန္တာ-ခဲ့ပါကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ (အဝေါစ-ပြီ။)

၂၆၀။ အထခေါ-မေးမြန်းရာ ထိုအခါ၌၊ တေသံ ဘိက္ခုနံ-ထိုရဟန်းတို့၏၊ ဧတံ-ဤသို့စဉ်းစားခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ (ကိ၊) အဗ္ဗဋ္ဌာ-သော၊ အယံ မာဏဝေါ-သည်၊ အဘိညာတကောလညော စေဝ-ထင်ရှားသော အမျိုး၌ ဖြစ်သူ သည်လည်းကောင်း၊ အဘိညာတဿ-ထင်ရှားသော၊ ပေါက္ခရသာတိဿ-မည် သော၊ ဗြာဟ္မဏဿ-၏၊ အန္တေဝါသီစ-အနီးနေတပည့်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ၊) ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဧဝဇ္ဈပေဟိ-ဤသို့သဘောရှိကုန်သော၊ ကုလပုတ္တေဟိ-အမျိုးကောင်းသားတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ကထာသလ္လာပေါ-စကားစမြည် ပြန်လည်ပြောဆိုရခြင်းသည်၊ အဂရ-ဝန်မလေးသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့ စဉ်းစားခြင်းသည်၊ (အဟောသိ-ပြီ၊) [ရှေးဦးစွာ စ၍ ပြောအပ်သော စကားကို “ကထာ - စကားစမြည်” ဟုလည်းကောင်း၊ ပြန်၍ ပြောအပ်သော စကားကို “သလ္လာပ-ပြန်လည်ပြောခြင်း” ဟုလည်းကောင်း ခွဲခြားပါ။] (ဣတိ-ဤသို့ စဉ်းစား ပြီး၍၊) တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အဗ္ဗဋ္ဌံ မာဏံ ဧတံ၊ အဝေါစံ-ပြောကြကုန်ပြီ၊ (ကိ၊) အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ ဒေသော ဝိဟာရော-အဲ ဟိုကျောင်းတော်သည်၊ သံဝုတဒ္ဓါရော- ပိတ်အပ်သော တံခါးရှိ၏၊ တေန-ကျောင်းတော်ရှိရာ ထိုအရပ်သို့၊ အပ္ပသဒ္ဓေါ-

တိုးသောအသံရှိသည်။ (ဟုတွာ-၍) (ခြေသံ မကြားအောင်-ဟူလို) ဥပသင်္ကမိတွာ-ချဉ်းကပ်ပြီး၍၊ အတရမာနော-ဆောဆောလျင်လျင် မဟုတ်ဘဲ၊ အာဠိန္ဒ-အဦးစမှန်သို့၊ (ကျောင်းဦးဆင်ဝင်သို့) ပဝိသိတွာ-ဝင်ပြီး၍၊ ဥက္ကာသိတွာ-ချောင်းဟန်၍၊ အဂ္ဂဠ-တံခါးရွက်ကို၊ အာကောဋေဟိ-ခေါက်လိုက်လော၊ တေ-သင်ဖို့၊ (သင်ဝင်ဖို့) ဘဂဝါ-သည်၊ ဒွါရံ-တံခါးကို၊ ဝိဝရိဿတိ-ဖွင့်တော်မူလိမ့်မည်၊ ဣတိ-သို့၊ (အဝေါစုံ)။

၂၆၁။ အထခေါ-ရဟန်းများ၏ နည်းပေးလိုက်ရာ ထိုအခါ၌၊ အဗ္ဗဋ္ဌောမာဏဝေါ၊ ယေန-၌၊ သံဝုတဒွါရော-ပိတ်အပ်သော တံခါးရှိသော၊ သော ဝိဟာရော-ထိုကျောင်းတော်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တေန-ကျောင်းတော်ရှိရာ ထိုအရပ်သို့၊ အပ္ပ သဒ္ဓေါ-သည်၊ (ဟုတွာ-၍) ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ အတရမာနော-ဘဲ၊ အာဠိန္ဒ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ဥက္ကာသိတွာ-၍၊ အဂ္ဂဠ-ကို၊ အာကောဋေဟိ-ခေါက်လိုက်ပြီ၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဒွါရံ-ကို၊ ဝိဝရိ-ဖွင့်တော်မူပြီ၊ အဗ္ဗဋ္ဌော မာဏဝေါ၊ ပဝိသိ-ဝင်ပြီ၊ မာဏဝကာပိ-လုလင်ငယ်တို့သည်လည်း၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ဘဂဝတာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ သမ္မောဒိသု-ခမနီယ၊ စသည်သဘော၊ မေးမြန်းပြောလျက်၊ ရောနှောမိကြကုန်ပြီ၊ သမ္မောဒနိယံ-ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ (တစ်နည်း) သမ္မောဒနိယံ-ဝမ်းမြောက်သင့် ဝမ်းမြောက်ထိုက်သော၊ သာရဏီယံ-အဆက်မပြတ်၊ ဖြစ်စေထိုက်သော၊ ဝါ-မပြတ်မလပ်၊ အမှတ်ရထိုက်သော၊ ကထံ-စကားကို၊ ဝီတိသာရေတွာ-ပြီးဆုံးစေပြီး၍၊ ဧကမန္တံ-သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ၊ ဝါ-သင့်တင့်လျောက်ပတ် တစ်ခုသော အရပ်အဖို့၌၊ နိသိဒ္ဓိသု-ထိုင်ကြကုန်ပြီ။ [“သမ္မောဒိသု” စသည်တို့၏အနက်ကို ဝေရုဇ္ဈကဏ္ဍ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

အဗ္ဗဋ္ဌော-သော၊ မာဏဝေါ ပန-သည်ကား၊ စင်္ကမိန္ဒောပိ-စင်္ကြံသွားလျက်လည်း၊ နိသိန္ဒေန-ထိုင်နေတော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-မြတ်စွာဘုရားနှင့် (တကွ)၊ ကဗ္ဗိကဗ္ဗိ-စိုးစဉ်းအနည်းငယ် စိုးစဉ်းအနည်းငယ်သော၊ သာရဏီယံ-မပြတ်မလပ်အမှတ်ရထိုက်သော၊ ကထံ-ပြောလျှောင့်ကြောင်း စကားကို၊ ဝီတိသာရေတိ-ပြီးဆုံးစေ၏၊ ဌိတောပိ-ရပ်လျက်လည်း၊ နိသိန္ဒေန-သော၊ ဘဂဝတာ-တကွ၊ ကဗ္ဗိကဗ္ဗိ-သော၊ သာရဏီယံ-သော၊ ကထံ-ကို၊ ဝီတိသာရေတိ-၏၊ [မြတ်စွာဘုရားက ပြန်၍မိန့်တော်မူသောကြောင့် “ဘဂဝတာ သဒ္ဓိ” ဟု သဒ္ဓိ မပါဘဲ ဆိုသည်။]

၂၆၂။ အထခေါ-ပြောလျှောင့်ကြောင်းစကားကိုပြောဆိုရာထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အဗ္ဗဋ္ဌ-သော၊ မာဏဝံ-ကို၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ-မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိ)၊ အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ စရံ (စရန္တော)-သွားလျက်လည်းကောင်း၊ တိဌံ (တိဌန္တော)-ရပ်လျက်လည်းကောင်း၊ နိသိန္ဒေန-ထိုင်နေတော်မူသော၊ မယာ-ငါးဘုရားနှင့်

(တကွ)၊ ကမ္ဘိကမ္ဘိ-သော၊ သာရဏီယံ-သော၊ ဣဒံ ကထံ-ဤစကားကို၊ ဝီတိ သာရေတိ ယထာ-ပြီးဆုံးစေသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ တေ-သင်၏၊ ဝုဒ္ဓေဟိ-တစ်ဘဝအတွက် ခြေလက်အင်္ဂါအားဖြင့် ကြီးရင့်ကုန်ပြီးသော၊ မဟလ္လကေဟိ-မွေးဖွားခဲ့ရာ ချိန်ခါ မိုး၍ ကြီးသည်၏အဖြစ်ကို ယူတတ်ကုန်သော၊ [ဤ ၂ ပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ ဝေရဉ္စကဏ္ဍ၌ ပြထားပြီ၊] အာစရိယ ပါစရိယေဟိ-ဆရာ၊ ဆရာ၏ ဆရာဖြစ်ကုန်သော၊ ပြာဟ္မဏေဟိ-ပုဏ္ဏားတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ ကထာသလ္လာပေါ-သည်၊ ဟောတိ န-ဖြစ်သလော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အဝေါစ)၊ ဘော ဂေါတမ-အရှင် ဂေါတမ၊ ဣဒံ-ဤသို့ပြောဆိုခြင်းသည်၊ (ဤသို့ မိမိက သွားရင်း ရပ်ရင်း ထိုင်နေသော ဆရာဆရာပုဏ္ဏားတို့နှင့် စကားပြောဆို ခြင်းသည်၊) နောဟိ-မဖြစ်ပါ။

D

ပဌမဣတ္ထဝါဒဖြင့် နိမိတ်ချခြင်း

၂၆၃။ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဟိ-ဖြစ်နိုင်သည်ကား၊ ဂစ္ဆန္တော-သွားနေသော၊ ပြာဟ္မဏောဝိ-တပည့်ပုဏ္ဏားသည်မူလည်း၊ ဂစ္ဆန္တေန-သွားနေသော၊ ပြာဟ္မဏေန-ဆရာပုဏ္ဏားနှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ သလ္လပိတုံ-စကားပြောဆိုခြင်းငှာ၊ အရဟတိ-ထိုက်ပါ၏၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဟိ-ကား၊ ဌိတော-ရပ်နေသော၊ ပြာဟ္မဏောဝိ-တပည့်ပုဏ္ဏား သည်မူလည်း၊ ဌိတေန-သော၊ ပြာဟ္မဏေန-ဆရာပုဏ္ဏားနှင့်၊ သဒ္ဓိ သလ္လပိတုံ အရဟတိ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဟိ-ကား၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေသော၊ ပြာဟ္မဏောဝိ နိသိန္နေန ပြာဟ္မဏေန သဒ္ဓိ သလ္လပိတုံ အရဟတိ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဟိ-ကား၊ သယာနော-လည်းလျောင်းနေသော၊ ပြာဟ္မဏောဝိ သယာနေန ပြာဟ္မဏေန သဒ္ဓိ သလ္လပိတုံ အရဟတိ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ မုဏ္ဍကာ-စက်ဆုပ်အပ်စွာ စုတ်ချာသော ဦးပြည်းကတုံးဖြစ်ကုန်သော၊ ဣဗ္ဘာ-ဆင်၏လုံ့လပယောဂနှင့် တူသော လုံ့လပယောဂကို ထိုက်ကုန်သော၊ ဝါ-ကာယဗလကို အားကိုး၍ အလုပ်လုပ်ရသည့် အိမ်ပိုင်ရှင်ကလေးမျှသာ ဖြစ်ကုန်သော၊ ကိဏှာ-အမျိုးအားဖြင့် မည်းညစ်ကုန်သော၊ [“ကိဏှာ” ဟု ရှိသင့်ကြောင်းကို ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ၊] ဗန္ဓုပါဒါပစ္စာ-ဆွေတော် မျိုးတော် ဘိုးတော်ဗြဟ္မာမင်း၏ ခြေဖမိုးမှ ပေါက်ဖွား ကြကုန်သော၊ ယေ တေ သမဏကာ-အကြင်စက်ဆုပ်အပ်စွာ စုတ်ချာသော ရဟန်းတို့သည်၊ (သန္တိ)၊ ဘောတာ ဂေါတမေန-အရှင်ဂေါတမနှင့်၊ (သဒ္ဓိ-ကွ၊ ကထာသလ္လာပေါ- စကားစမြည် ပြန်လည်ပြောဆိုခြင်းသည်၊ ဟောတိ) ယထာရိဝ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ တေဟိပိ-စက်ဆုပ်အပ်စွာ စုတ်ချာသော ရဟန်းတို့နှင့်လည်း၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ မေ-အကျွန်ုပ်၏၊ ကထာသလ္လာပေါ-စကားစမြည်၊ ပြန်လည်ပြောဆိုခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်ပါ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ။

အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ အတ္ထိကဝတော-အကြောင်းကိစ္စရှိသော စိတ်ရှိသော၊ တေ-သင်၏၊ က္ကဓ-ဤအရပ်သို့၊ အာဂမနံ-လာခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ယာယဇဝ အတ္ထာယ-အကြင်ကိစ္စကြောင့်သာလျှင်၊ အာဂစ္ဆေယျာယ-လာခဲ့ကုန်၏၊ တမေဝ အတ္ထိ-ထိုလာရင်းကိစ္စကိုသာ၊ သာဓုကံ-ကောင်းမွန်စွာ၊ မနသိ-စိတ်၌၊ ကရေ ယျာယ-ပြုကုန်လော၊ ဘော-အမောင်တို့၊ အမ္မဋ္ဌော-မည်သော၊ အယံ မာဏဝေါ-ဤလူလင်သည်၊ အဝုသိတဝါ-ဆရာအမျိုး၌ အတတ်ပညာ၊ အကျင့်သိက္ခာကို သင်ယူပြီး ကျင့်သုံးပြီးသူ မဟုတ်သည်၊ (သမာနော ဇဝ-ဖြစ်ပါလျက်ပင်) ဝုသိတ မာနိ-ငါသည် ဆရာအမျိုး၌ အတတ်ပညာ၊ အကျင့်သိက္ခာကို သင်ယူပြီး ကျင့်သုံး ပြီးသူဟု မှတ်ထင်နေ၏၊ (ဧတဿ-ဤအမ္မဋ္ဌ၏၊ ဇဝ-ဤသို့၊ ဖရသဝစနသမုဒါ စာရေ-ကြမ်းတမ်းသော စကားကို ပြောဆိုခြင်း၌၊ (မုဏ္ဍကာ သမဏကာစသည်ဖြင့် ဆဲဆိုခြင်း၌) အဝုသိတတ္တာ-ဆရာအမျိုး၌ အတတ်ပညာ၊ အကျင့်သိက္ခာကို သင်ယူပြီး ကျင့်သုံးပြီးသူ မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ အညတြ-ကြင်ထား၍၊ ကာရ ကံ-အကြောင်းသည်၊ ကိ-အဘယ်မှာ ရှိတော့အံ့နည်း၊ က္ကတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ။

၂၆၄။ အထခေါ-မိန့်တော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ အမ္မဋ္ဌော-သော၊ မာဏဝေါ- သည်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ အဝုသိတဝါဒေန-အဝုသိတဟု ပြောဆိုကြောင်းစကား ဖြင့်၊ ဝုစ္စမာနော-မိန့်တော်မူအပ်သော်၊ ကုပိတော-စိတ်ဆိုးသည်၊ အနတ္တမနော- မိမိစိတ် မရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ဘဂဝန္တယေဝ-မြတ်စွာဘုရားကိုသာ၊ ခံသေန္တော- ဆဲရေးလိုသည်၊ ဘဂဝန္တယေဝ-ကိုသာ၊ ဝမ္မေန္တော-ရှုတ်ချလိုသည်၊ ဘဂဝန္တယေဝ- ကိုသာ၊ ဥပဝဒမာနော-စွပ်စွဲလိုသည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ မေ-ငါသည်၊ သမဏော ဂေါတမောစ-ရဟန်းဂေါတမသည်လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ ပါပိတော-စက္ကာဘာဝ အစရှိသော အပြစ်သို့ရောက်စေအပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ်၊ [စာအုပ်တို့၌ “သမဏောစ မေ ဘော ဂေါတမော” ဟု ဘောသဒ္ဓါကိုတွေ့ရ၏၊ အမ္မဋ္ဌ၏ တိုက်ရိုက်ထုတ်ဖော်၍ ပြောအပ်သော စကားမဟုတ်၊ စိတ်ဖြင့်သာ ရည်ရွယ် အပ်သော အဓိပ္ပာယ်ဖြစ် သောကြောင့် “ဘော” သဒ္ဓါမပါသင့်ဟု ထင်သည်၊] က္ကတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဘဂဝန္တ-ကို၊ ဧတံ-ကို၊ အဝေါစ-ပြောပြီ၊ (ကိ-နည်း)၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ သကျဇာတိ-သာကီဝင်မျိုးသည်၊ စက္ကာ-ကြမ်းတမ်း၏၊ ဘော ဂေါတမ- မ၊ သကျဇာတိ-သည်၊ ဖရုဿ-ခက်ထန်၏၊ ဘော ဂေါတမ သကျဇာတိ၊ လဟုသာ- ပေါ့ဆ၏၊ [ပေါ့ပေါ့ ဆဆရှိ၏၊ ကလေးကလားနိုင်၏-ဟူလို၊] ဘော

ဘဂဝန္တယေဝ ၊ပေ၊ ဘဝိဿတိ။

။“စက္ကာ ဘောဂေါတမ သကျဇာတိ”

စသည် ဖြင့် သာကီမင်းမျိုးကိုနာမည်တပ်၍ ပြောဆိုဆဲရေးသော်လည်း (အမျိုးထိအောင် ဆဲခြင်းဖြစ် ရကား) ဘုရားကို ဆရာရောက်အောင် ရည်ရွယ်သည်-ဟုဆိုလိုသည်။

ဂေါတမ သကျဇာတိ၊ ဘဿာ-စကားများ၏၊ ဣတ္ထာ-ဆင်၏လုံ့လပယောဂနှင့် တူသော လုံ့လပယောဂကိုထိုက်ကုန်သည်။ ဝါ-ကာယဗလကို အားကိုး၍ အလုပ်လုပ်ရသည့် အိမ်ပိုင်ရှင်ကလေးမျှသာ ဖြစ်ကုန်သည်။ သန္တာ-ဖြစ်ပါကုန်လျက်၊ ဣတ္ထာ-ကုန်သည်။ ဝါ-ကုန်သည်။ သမာနာ-ဖြစ်ပါကုန်လျက်၊ ပြာဟ္မဏေ-ဝေဒကျမ်းတတ် ပုဏ္ဏားမြတ်တို့ကို၊ န သက္ကေရောန္တိ-ကောင်းစွာမပြုကြကုန်၊ ပြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊ ဂရုံ-အလေးအမြတ်ကို၊ န ကရောန္တိ-မပြုကြကုန်၊ ပြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊ န မာနေန္တိ-မမြတ်နိုးကြကုန်၊ ပြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊ န ပူဇေန္တိ-မပူဇော်ကြကုန်၊ ပြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊ န အပစာယန္တိ-အရိုအသေ မပြုကြကုန်။

ဘော ဂေါတမ-မ၊ [ယဒိမေ-ယံ+ဣမေ၊] ဣမေ သကျာ-ဤသာကီဝင်မင်းတို့သည်၊ ဣတ္ထာ-ဣတ္ထတို့သည်၊ သန္တာ-န်လျက်၊ ဣတ္ထာ-တို့သည်၊ သမာနာ-န်လျက်၊ ပြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊ ယံ နသက္ကရောန္တိ-အကြင်ကောင်းစွာ မပြုကြကုန်၊ ပြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊ ဂရုံ-အလေးအမြတ်ကို၊ ယံ နကရောန္တိ-န်၊ ပြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊ ယံ န မာနေန္တိ-အကြင်မမြတ်နိုးကြကုန်၊ ပြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊ ယံ န ပူဇေန္တိ-အကြင်မပူဇော်ကြကုန်၊ ပြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊ ယံ န အပစာယန္တိ-အကြင်အရိုအသေ မပြုကြကုန်၊ တယိဒံ (တံ+ဣဒံ)-ထိုသက္ကာရစသော အမှုကို မပြုခြင်းသည်၊ နစ္ဆန္တံ-မလျော်သည်သာ၊ တယိဒံ (တံ+ဣဒံ)-သည်၊ နပုတိရူပံ-မလျောက်ပတ်သည်သာ၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ အဗ္ဗဋ္ဌာ-သော၊ မာဏဝေါ-သည်၊ သကျေသု-သာကီ ဝင်မင်းတို့၌၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာသော၊ ဣမံ ဣပ္ပဝါဒံ-ဤဣပ္ပဟု ပြောဆို ကြောင်း အပြစ်ကို၊ နိပါတေသိ-ကျရောက်စေပြီ၊ “ဣပ္ပဟူသောအသုံးအနှုန်းဖြင့် သာကီဝင် မင်းတို့ကို ပဌမအကြိမ်နှိမ်ချပြီ”ဟူလို၊ [ဣပ္ပဟူသော စကားအသုံး၏ အောက်တန်း လူတို့အတွက် ဖြစ်ပုံအဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။]

D

ဒုတိယဣပ္ပဝါဒဖြင့် နှိမ်ချခြင်း

၂၆၅။ အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ တေ-သင့်အား၊ ဝါ-သင်၏ အပေါ်၌၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ သကျာ-သာကီဝင်မင်းတို့သည်၊ အပရန္တံ (အပရာဇံ)-ပြစ်မှားဘူးကြကုန်သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ အဟံ-အကျွန်ုပ်သည်၊ ဧကံ-တစ်ပါးသော၊ သမယံ-အခါ၌၊ အာစရိယဿ-ဆရာဖြစ်သော၊ ပေါက္ခရသာတိဿ-မည်သော၊ ပြာဟ္မဏဿ-၏၊ ကေနစိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင် ဖြစ်သော၊ ကရဏိယေန- ပြုဖွယ်ကိစ္စကြောင့်၊ ကပိလဝတ္ထု-ကပိလဝတ်မြို့သို့၊ အဂမာသိ-သွားခဲ့ပြီ၊ (ဂန္တာ- သွားပြီး၍၊ ယေန-အကြင်အရပ်၌၊ သကျာနံ-သာကီဝင်မင်းတို့၏၊ သန္တာဂါရံ-လွှတ်ရုံးသည်၊ ဝါ-စည်းဝေးရာ မြို့တော်ခန်းမသည်၊ (အတ္ထိ-၏) တေန-

ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ-သွားခဲ့ပါပြီ။ တေန ခေါ် ပန သမယေန-အကျွန်ုပ်သွားရာ ထိုအခါ၌၊ သမ္ပဟုလာ-များစွာကုန်သော၊ သကျာစေဝ-သာကီဝင် မင်းတို့သည် လည်းကောင်း၊ သကျကုမာရာစ-သာကီဝင်မင်းသားတို့သည်လည်းကောင်း၊ သန္တာဂါရေ-လွတ်ရုံး၌၊ ဝါ-မြို့တော်ခန်းမ၌၊ ဥစ္စေသု-မြင့်မြတ်ကုန်သော၊ အာသနေ သု-နေရာတို့၌၊ အညမည-အချင်းချင်း၊ အင်္ဂုလိပတောဒကေဟိ-ထိုးဆွကြောင်း လက်ချောင်းတို့ဖြင့်၊ ဝါ-လက်ချောင်းထိုးခြင်းတို့ဖြင့်၊ သဗ္ဗဉ္ဇန္တာ-ကျယ်စွာ ရယ်မော ကြကုန်လျက်၊ သင်္ကီဉ္ဇန္တာ-ကစားမြူးတူးကြကုန်လျက်၊ နိသိန္ဒာ-တိုင်နေကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ အညဒတ္ထု-စင်စစ်အားဖြင့်၊ မမညေဝ-အကျွန်ုပ်ကိုသာ၊ အနု ဇ္ဈန္တာ မညေ-ရည်စူး၍ ရယ်မောကြကုန်၏ဟု ထင်၏၊ မ-အကျွန်ုပ်ကို၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ အာသနေနပိ-နေရာဖြင့်လည်း၊ န နိမန္တေသိ-မဖိတ်မန်ပါ။ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဣမေ သကျာ-တို့သည်၊ ဣဗ္ဘာ-ဣဗ္ဘာအမျိုးအစားတို့သည်၊ သန္တာ-ဖြစ်ပါကုန်လျက်၊ ဣဗ္ဘာ-တို့သည်၊ သမာနာ-ကုန်လျက်၊ ပြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊ ယံ န သက္ကဓောန္တိ-ကုန် ပေ၊ နပွတိရူပ-မလျောက်ပတ်သည်သာ၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြ၊ ဣတိ-လျှင်၊ အဗ္ဗေဋ္ဌာ မာဏဝေါ၊ သကျေသု-တို့၌၊ ဒုတိယ-၂ ကြိမ်မြောက် ဖြစ်သော၊ ဣမံ ဣဗ္ဘဝါဒံ နိပါတေသိ။

D

တတိယဣဗ္ဘဝါဒဖြင့် နိမိတ်ချခြင်း

၂၆၆။ အဗ္ဗေဋ္ဌ-ဌ၊ လဍုင်ကိကာ-ဗီလုံးငှက်မကလေးဖြစ်သော၊ သကုဏိကာပိ-ငှက်ငယ်မသည်သော်မှလည်း၊ သကေ-မိမိဥစ္စာဖြစ်သော၊ ကုလာဝကေ-အသိုက်၌၊ ကာမလာပိနီ-အလိုရှိတိုင်း ပြောဆိုနိုင်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ပါသေး၏၊ အဗ္ဗေဋ္ဌ-ဌ၊ ယဒိဒံ (ယံ + ဣဒံ) ကပိလဝတ္ထု-အကြင်ကပိလဝတ်နေပြည်သည်၊ (အတ္ထိ) ဧတ-ဤကပိလဝတ်နေပြည်သည်၊ သကျာနံ-တို့၏၊ သကံ-ဥစ္စာပေတည်း၊ အာယသ္မာ အဗ္ဗေဋ္ဌာ-အရှင်အဗ္ဗေဋ္ဌသည်၊ ဣမာယ အပ္ပမတ္တာယ-ဤအနည်းငယ်သော အပြစ်ကြောင့်၊ အဘိသန္ဓိတု-ကောဓေအစွမ်းဖြင့် လွန်စွာကပ်ငြိခြင်းငှာ၊ န အရဟတိ-မထိုက်ပါ၊ ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ။

[ဤသို့မိန့်တော်မူသောအခါ “ရှင်ဂေါတမသည် မိမိ၏ ဆွေမျိုးတို့ကို ဗီလုံးငှက်ငယ်မနှင့် နှိုင်း၍ ပြော၏၊ ငါတို့ကား “ဟင်္သာ ကြိုးကြာ ဥဒေါင်းတို့နှင့် တူရာ ရောက်၏၊ ယခုအခါ ရှင်ဂေါတမသည် မာန်မာန ကင်းသွားပြီ” ဟု ယူဆ၍ မိမိတို့က အမြတ်ဆုံးဟု သိစေလိုသောကြောင့် အမျိုး ၄ ပါးကို ပြုပြန်သည်။] ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဝဏ္ဏာ-အမျိုးတို့သည်၊ ခတ္တိယာ-မင်းမျိုးတို့လည်းကောင်း၊ ပြာဟ္မဏာ-ပုဏ္ဏားမျိုးတို့လည်းကောင်း၊ ဝေဿာ-လယ်ထွန်ကုန်ပေး၊ နွားမွေးမှု စသော အသီးအသီး အလုပ်ရှိသော ဝေဿလူမျိုးတို့လည်းကောင်း၊ သုဒ္ဓါ-

ကြမ်းတမ်းသော သုဒ္ဓလူမျိုးတို့လည်းကောင်း၊ ကုတိ-ဤသို့၊ ကုမေ စတ္တာရော-ဤ ၄ မျိုးတို့တည်း၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ စတုန္ဒ-၄ မျိုးကုန်သော၊ ကုမေသံ ဝဏ္ဏာနံ-ဤအမျိုးတို့တွင်၊ ခတ္တိယာစ-ခတ္တိယတို့လည်းကောင်း၊ ဝေဿာစ-ဝေဿလူမျိုးတို့လည်းကောင်း၊ သုဒ္ဓါစ-သုဒ္ဓလူမျိုးတို့လည်းကောင်း၊ ကုတိ-ဤသို့၊ တယော-၃ မျိုးကုန်သော၊ ဝဏ္ဏာ-အမျိုးတို့သည်၊ အညဒတ္ထု-အားဖြင့်၊ ပြာဟ္မဏသေဝ-ပြာဟ္မဏအမျိုး၏သာလျှင်၊ ပရိစာရကာ - အလုပ်အကျွေးတို့သည်၊ သမ္ပဇ္ဇန္တိ-ကောင်းစွာ ဖြစ်ကြရကုန်၏၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ကုမေ သကျာ ကုဗ္ဘာ သန္တာ၊ ပေ၊ နပုတိရူပံ၊ ကုတိ အဓမ္မဌော မာဏဝေါ သကျေသု တတိယံ ကုမံ ကုဗ္ဘဝါဒံ နိပါတေသိ။

D

ဒါသိပုတ္တဝါဒကထာ

၂၆၇။ အထခေါ-ထိုအခါ၌၊ (သာကီဝင်မင်းမျိုးတို့ဝယ် ၃ ကြိမ်တိုင်အောင် ကုဗ္ဘဝါဒကို ကျရောက်စေရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဧတံ-ဤအကြံတော်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) အဓမ္မဌော-သော၊ အယံ မာဏဝေါ-သည်၊ အတိဗာဠ-အလွန်ပြင်းထန်စွာ၊ သကျေသု-တို့၌၊ ကုဗ္ဘဝါဒန-ကုဗ္ဘဝါဒဖြင့်၊ နိမ္မာဒေတိ-မာန်မရှိသည်ကို ပြု၏၊ ဝါ-နှိမ်၏၊ အဟံ-ငါည်၊ ဂေါတ္ထံ-အဓမ္မ၏ အနွယ်ကို၊ ယံနူန ပုစ္ဆေယျံ-အကယ်၍ မေးရပါမူကား ကောင်းလေစွ၊ ကုတိ-ဤသို့အကြံဖြစ်တော်မူပြီ၊ အထခေါ-အကြံဖြစ်တော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ အဓမ္မံ မာဏံ ဧတံ အဝေါစ၊ (ကိ) အဓမ္မ-ဌ၊ (တံ-သည်၊) ကထံ ဂေါတ္ထော-အဘယ်အနွယ်ရှိသည်၊ အသိ-ဖြစ်သနည်း၊ ကုတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ အဟံ-အကျွန်ုပ်သည်၊ ကဏ္ဍာယနော-ကဏ္ဍအနွယ်သည်၊ (ကဏ္ဍရသေ့၏ သားစဉ်မြေးဆက်သည်၊) အသွံ-ဖြစ်၏၊ ကုတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ အဓမ္မ-ဌ၊ တေ-သင်၏၊ ပေါရာဏံ-ရှေး၌ ဖြစ်သော၊ မာတာပေတ္တိကံ-အမိအဘတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ နာမဂေါတ္ထံ-အနွယ်ဖြစ်သော နာမည်ကို၊ အနုဿရတော-အစဉ်လိုက်လတ်သော်၊ ဝါ-အစဉ်လိုက်၍ ရှင်းလင်းလတ်သော်၊ သကျာ-သာကီဝင်မင်းတို့သည်၊ အယုပုတ္တာ-အရှင်သခင်၏ သားတို့သည်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ တံ-သည်၊ သကျာနံ-တို့၏၊ ဒါသိပုတ္တော-အိမ်ကျွန်မ၏ သားသည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ အဓမ္မ-ဌ၊ သကျာ-တို့သည်၊ ဩက္ကာကံ-ဩက္ကာကမည်သော၊ ရာဇာနံ-မင်းကို၊ ပိတာမဟံ-ဘိုးတော်ဟူ၍၊ ဝါ-ဘိုးတော်အရာ၌၊ ဒဟန္တိ-ထားကြကုန်၏။

အဓမ္မ-ဌ၊ ဘူတပုဗ္ဗံ-ရှေး၌ဖြစ်ဖူးသော အကြောင်းကား၊ ဩက္ကာကော-ဩက္ကာကမည်သော၊ ရာဇာ-သည်၊ (“ပဗ္ဗာဇေသိ” ၌ စပ်၊) ပိယာ-ချစ်အပ်သော၊ မနာပါ-မြတ်နိုးအပ်သော၊ ယာ သာ မဟေသိ-အကြင်မိဖုရားသည်၊ (အတ္ထိ-၏။)

တဿာ-ထိုမိဖုရား၏၊ ပုတ္တဿ-သား၏ (အပေါ်၌) ရနံ့-မင်းအဖြစ်ကို၊ ပရိဏာမေတုကာမော-ညွတ်စေခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍) ဇေဋ္ဌကုမာရေ-သားတော်ကြီးတို့ကို၊ ဩက္ကာမုခံ-ဩက္ကာမုခသားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ကရကဏ္ဍ-ကရကဏ္ဍသားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဟတ္ထိနိကံ-ဟတ္ထိနိကသားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ သိနီသုရံ-သိနီသုရသားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ရဋ္ဌသွာ-တိုင်းပြည်မှ၊ ပဗ္ဗဇေသိ-ထွက်သွားစေရပြီ၊ တေ-ထိုမင်းသားတို့သည်၊ ရဋ္ဌသွာ-မှ၊ ပဗ္ဗဇိတာ-ထွက်သွားစေအပ်ပြီးကုန်သည်၊ (သမာနာ-ဖြစ်ကုန်လတ်သော်)၊ ဟိမဝန္တပဿေ-ဟိမဝန္တာတောင်နံပါး၌၊ ပေါက္ခရဏိယာ-ရေကန်၏၊ တီရေ-ကမ်းနား၌၊ မဟာသာကသဏ္ဍော-ကြီးစွာသော ဟင်းရွက်တောအုပ်သည်၊ (အတ္ထိ-၏)၊ တတ္ထထိုတောအုပ်၌၊ ဝါသံ-နေခြင်းကို၊ ကပ္ပေသု-ပြုကြကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုမင်းသားတို့သည်၊ ဇာတိသမ္ဘေဒဘယာ-အမျိုးဇာတ်၏ ရောစပ်ခြင်းမှ ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ (ဇာတ်ပျက်မည့်ဘေးမှ ကြောက်ခြင်းကြောင့်)၊ သကာဟိ - မိမိဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ဘဂိနိဟိ-နှမတော်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ သံဝါသံ-အတူနေခြင်းကို၊ ဝါ-ပေါင်းဖော်ခြင်းကို၊ ကပ္ပေသု-ပြုကြကုန်ပြီ။

အထခေါ-ထိုအခါ၌၊ (ကပိလဝတ္ထု နေပြည်တော်တည်၍ နှမတော်များနှင့် လက်ထပ်လျက် နေထိုင်ရာ ထိုအခါ၌) ဩက္ကာကော - သော၊ ရာဇာ-သည်၊ အမစွေ-အမတ်ကြီးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပါရိသဇ္ဇေ-ပရိသတ်တွင် ပါဝင်ကုန်သော အခြွေအရံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အာမန္တေသိ-ခေါ်၍ မေးပြီ၊ (ကိ-နည်း)၊ ဘော-အမောင်တို့၊ ဧတရဟိ-ယခုအခါ၌၊ ကုမာရာ-မင်းသားတို့သည်၊ ကဟံ-အဘယ်အရပ်၌၊ သမ္မန္တိ နုခေါ-နေကြကုန်သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ ဒေဝ-မင်းမြတ်၊ ဟိမဝန္တပဿေ-၌၊ ပေါက္ခရဏိယာ-၏၊ တီရေ-ကမ်းနား၌၊ မဟာသာကသဏ္ဍော-သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိပါ၏)၊ တတ္ထ-ထိုဟင်းရွက်တောအုပ်ကြီး၌၊ ဧတရဟိ-ယခုအခါ၌၊ ကုမာရာ-တို့သည်၊ သမ္မန္တိ-နေကြပါကုန်၏၊ တေ-ထိုမင်းသားတို့သည်၊ ဇာတိသမ္ဘေဒဘယာ-ကြောင့်၊ သကာဟိ-ကုန်သော၊ ဘဂိနိဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ သံဝါသံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ကပ္ပေန္တိ-ပြုကြပါကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့သံတော်ဦးတင်ကြကုန်ပြီ။

အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ အထခေါ-သံတော်ဦးတင်ကြရာ ထိုအခါ၌၊ ဩက္ကာကော-သော၊ ရာဇာ-သည်၊ ဥဒါနံ-ဥဒါန်းကို၊ ဥဒါနေသိ-ကျူးရင့်ပြီ၊ (ကိ-နည်း)၊ ဘော-အချင်းတို့၊ ကုမာရာ-မင်းသားတို့သည်၊ သကျာ ဝတ-စွမ်းနိုင်ကြပါပေကုန်စွ၊ ဘော-တို့၊ ကုမာရာ-မင်းသားတို့သည်၊ ပရမသကျာ ဝတ-အလွန်စွမ်းနိုင်ကြပါပေကုန်စွ၊ ဣတိ-သို့၊ ဥဒါနေသိ-ပြီ၊ တဒဂ္ဂေ-ထိုဥဒါန်းစကားကို အစပြု၍၊ သကျာ-သကျမင်းတို့သည်၊ ဝါ-သာကဝိဝင်တို့သည်၊ ပညာယန္တိ-ထင်ရှားကုန်၏၊ သောစ-ထိုဩက္ကာကမင်းသည်လည်း၊ နေသံ-ထိုသကျမင်းတို့၏၊ ပုဗ္ဗပုရိသော-ရှေးဦးစွာဖြစ်သော ယောက်ျားတည်း။

အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ ဩက္ကာကဿ-သော၊ ရညော-၏၊ ဒိသာနာမ-ဒိသာမည်သော၊ ဒါသိ-ကျွန်မသည်၊ အဟောသိ-ရှိပြီ၊ သာ-ထိုကျွန်မသည်၊ ကဏှ-ကဏှကို၊ (လူနက်ကလေးကို) ဇနေသိ-ဖြစ်စေပြီ၊ ဝါ-ဖွားမြင်ပြီ၊ [အချို့စာအုပ်၌ “ကဏှ ဇနေသိ” ဟုသာ ရှိ၏၊ နာမသဒ္ဓါ မပါ။] ဇာတော-ဖွားမြင်ပြီးသော၊ ကဏှော-ကဏှသည်၊ (လူနက်ကလေးသည်) ပဗျာဟာသိ-ကျယ်လောင်စွာ စကားပြောဆိုပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ကျယ်လောင်စွာ စကားပြောဆိုသနည်း၊) အမ္မာ-အမိတို့၊ မံ-ငါ့ကို၊ ဓောဝထ-ဆေးကြောပေးကြပါကုန်၊ အမ္မာ-တို့၊ မံ-ကို၊ နဟာပေထ-ရေချိုးပေးကြပါကုန်၊ မံ-ကို၊ ဣမသ္မာ အသုစိသ္မာ-ဤမစင်မကြယ်မှ၊ ပရိမောစေထ-လွတ်စေကြပါကုန်၊ ဝေါ-သင်တို့၏၊ အတ္ထာယ-စီးပွားအလို့ငှာ၊ ဘဝိဿာမိ-ဖြစ်ပါအံ့၊ ဣတိ-သို့၊ ပဗျာဟာသိ-ပြီ၊ အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ ဧတရဟိ-ယခုအခါ၌၊ မနုဿာ-လူတို့သည်၊ ပိသာစေ-မြေဘုတ်ဘီလူးတို့ကို၊ (တဆေတို့ကို) ဒိသ္မာ-မြင်ရ၍၊ ဝါ-မြင်ရသည်ရှိသော်၊ ပိသာစာတိ-ပိသာစတို့ဟူ၍၊ သဇ္ဇာနန္တိ ယထာ-အသိအမှတ် ပြုကြကုန်သကဲ့သို့၊ အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ တေန ခေါ ပန သမယေန-ထိုအခါ၌၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ ပိသာစေ-တို့ကို၊ ကဏှာတိ-ကဏှတို့ဟူ၍၊ သဇ္ဇာနန္တိ-အသိအမှတ်ပြုကြကုန်၏၊ တေ-ထိုလူတို့သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟံသု-ပြောဆိုကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) အယံ-ဤအကောင်ကလေးသည်၊ ဇာတော-မွေးဖွားပြီးသည်၊ (ဟုတွာ-၍) ပဗျာဟာသိ-ကျယ်လောင်စွာ စကားပြောပြီ၊ ကဏှော-လူနက်ကလေးသည်၊ ဇာတော-မွေးဖွားပြီ၊ ပိသာစော-မြေဘုတ်ဘီလူးသည်၊ ဇာတော-မွေးဖွားပြီ၊ ဣတိ အာဟံသု၊ တဒဂ္ဂေ-ထိုစကားကို အစပြု၍၊ ကဏှာယနာ-ကဏှ၏သားစဉ်မြေးဆက်တို့သည်၊ ပညာယန္တိ-ထင်ရှားကုန်၏၊ သောစ-ထိုကဏှသည်လည်း၊ ကဏှာယနာနံ-ကဏှာယန အမျိုးအနွယ်တို့၏၊ ပုဗ္ဗပုရိသော-ရှေးဦးစွာဖြစ်သော ယောက်ျားတည်း၊ အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ ဣတိခေါ-ဤသို့လျှင်၊ တေ-သင်၏၊ ပေါရာဏံ-ရှေး၌ဖြစ်သော၊ မာတာပေတ္တိကံ-အမိအဘတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ နာမဂေါတ္တံ-အနွယ်ဖြစ်သော နာမည်ကို၊ အနုဿရတော-အစဉ်လိုက်လတ်သော်၊ ဝါ-အစဉ်လိုက်၍ ရှင်းလင်းလတ်သော်၊ သကျာ-တို့သည်၊ အယုပုတ္တာ-အရှင်သခင်၏ သားတို့သည်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ တွံ-သည်၊ သကျာနံ-တို့၏၊ ဒါသိပုတ္တော-သည်၊ အသိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ။

ဓောဝထ မံ အမ္မ။

။စာအုပ်တို့၌ “အမ္မ” ဟု ရှိ၏၊ “ဓောဝထ”ဟူသော ဗဟုဝုစံနှင့် “အတ္ထာယ ဝေါ ဘဝိဿမိ” ၌ “ဝေါ” ဟူသော ဗဟုဝုစံကိုလည်းကောင်း၊ “ဣတော စိတောစ ဝိစရန္တော”ဟူသော အဋ္ဌကထာကိုလည်းကောင်း ထောက်၍ သူ၏ အမေတစ်ယောက်ကိုသာ ပြောခြင်း မဟုတ်၊ အားလုံးကို ပြောခြင်းဖြစ်ကြောင်း သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့် “အမ္မာ-အမိတို့” ဟု ဗဟုဝုစံ ရှိသင့်ပါသည်။

၂၆၈။ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-မိန့်တော်မူအပ်သော်၊ တေ မာဏဝကာ ဘဂဝန္တံ ဧတံ အဝေါစုံ၊ (ကိံ) ဘဝံ ဂေါတမော-အရှင်ဂေါတမသည်၊ အဗ္ဗုဒ္ဓံ-အဗ္ဗုဒ္ဓကို၊ အတိဗာဠံ-အလွန်ပြင်းထန်စွာ၊ ဒါသိပုတ္တဝါဒေန-ကျွန်မသားဟု ပြောဆိုကြောင်း စကားဖြင့်၊ မာ နိမ္မာဒေသိ-မာန်မရှိသည်ကို မပြုလင့်၊ ဝါ-မနှိမ်ပါလင့်၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ အဗ္ဗုဒ္ဓော-သော၊ မာဏဝေါ-သည်၊ သုဇာတောစ-မိဘက်ဖဘက် ၂ ပါးစုံမှ ကောင်းစွာ မွေးဖွားသူလည်း ဟုတ်ပါ၏၊ အဗ္ဗုဒ္ဓော မာဏဝေါ ကုလပုတ္တော စ-အမျိုးကောင်းသားလည်း ဟုတ်ပါ၏၊ အဗ္ဗုဒ္ဓော မာဏဝေါ၊ ဗဟုသုတောစ- များသောသုတရှိသူလည်း ဟုတ်ပါ၏၊ အဗ္ဗုဒ္ဓော မာဏဝေါ၊ ကလျာဏ ဝါက္ကရ ဧကောစ-ကောင်းသောစကားသံ ရှိသူလည်းဟုတ်ပါ၏၊ အဗ္ဗုဒ္ဓော မာဏဝေါ၊ ပဏ္ဍိတောစ-ကြောင်းကျိုးမြင်သိ ပင်ကိုယ်ပညာရှိသူလည်း ဟုတ်ပါ၏၊ အဗ္ဗုဒ္ဓော မာဏဝေါ၊ ဘောတာ ဂေါတမေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ အသ္မိ ဝစနေ-ဤမိမိသင်ယူအပ်ပြီး သော ဗေဒင် ၃ ပုံဟူသောစကား၌၊ ပဋိမန္တေတုံ-နီးနှော ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ (တစ်နည်း) အသ္မိ ဝစနေ-ဤကျွန်မသားဟူသော စကား၌၊ ပဋိမန္တေတုံ-ပြန်၍ ဖြေရှင်းခြင်းငှာ၊ ပဟောတိစ-စွမ်းလည်း စွမ်းနိုင်ပါ၏၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ကြကုန်ပြီ။

၂၆၉။ အထခေါ-လုလင်ငယ်တို့က လျှောက်ကြရာ ထိုခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တေ မာဏဝကေ-တို့ကို၊ ဧတံ-ကို၊ အဝေါစ-ပြီ၊ (ကိံ-နည်း၊) မာဏဝကာနံ- လုလင်ငယ်ဖြစ်ကြကုန်သော၊ တုမှာကံ-သင်တို့၏၊ ဧဝံ-ဤအကြံသည်၊ သစေ ဟောတိ-အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ (ကိံ) အဗ္ဗုဒ္ဓော မာဏဝေါ၊ ဒုဇ္ဇာတောစ-မိဘက် ဖဘက် ၂ ပါးစုံမှ မကောင်းသဖြင့် မွေးဖွားသူလည်း ဟုတ်၏၊ အဗ္ဗုဒ္ဓော မာဏဝေါ၊ အကုလပုတ္တောစ-အမျိုးကောင်းသားလည်း မဟုတ်၊ အဗ္ဗုဒ္ဓော မာဏဝေါ၊ အပ္ပသုတောစ-နည်းသောသုတရှိသူလည်း ဟုတ်၏၊ ဝါ-သုတမရှိသူလည်း ဟုတ်၏၊ အဗ္ဗုဒ္ဓော မာဏဝေါ၊ အကလျာဏဝါက္ကရဧကောစ-ကောင်းသောစကားသံရှိသူလည်း မဟုတ်၊ အဗ္ဗုဒ္ဓော မာဏဝေါ၊ ဒုပ္ပညောစ-မညာမရှိသူလည်း ဟုတ်၏၊ အဗ္ဗုဒ္ဓော မာဏဝေါ၊ ဘောတာ ဂေါတမေန သဒ္ဓိ၊ အသ္မိဝစနေ-ဤမိမိသင်ယူ အပ်ပြီးသော ဗေဒင် ၃ ပုံဟူသော စကား၌၊ ပဋိမန္တေတုံ-နီးနှော ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ (တစ်နည်း) အသ္မိ ဝစနေ-ဤကျွန်မသားဟူသော စကား၌၊ ပဋိမန္တေတုံ-ပြန်၍ ဖြေရှင်းခြင်းငှာ၊ န စ ပဟော တိ-စွမ်းနိုင်သူလည်းမဟုတ်၊ ဣတိ-ဤအကြံသည်၊ သစေ ဟောတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) အဗ္ဗုဒ္ဓော-သော၊ မာဏဝေါ-သည်၊ တိဌတု-တည်ပါစေဦး၊ ဝါ-အသာနေပါစေဦး၊ တုမေ-သင်တို့သည်၊ မယာ-ငါနှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ အသ္မိဝစနေ-၌၊ မန္တော-နီးနှောပြောဆိုကြကုန်လော၊ (တစ်နည်း) အသ္မိ ဝစနေ-၌၊ မန္တော-ပြန်၍ ဖြေရှင်းကြကုန်လော။

ပန-သို့မဟုတ်၊ မာဏဝကာနံ-နံသော၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ ဧဝံ-ဤအကြံသည်၊ သစေ ဟောတိ-အံ့၊ (ကိ-နည်း၊) အဗ္ဗဋ္ဌာ-သော၊ မာဏဝေါ-သည်၊ သုဇာတောစ-မိဘကံ ဖဘကံ ၂ ပါးစုံမှ ကောင်းစွာမွေးဖွားသူလည်း ဟုတ်၏၊ ပေ၊ ပဟောတိစ-စွမ်းနိုင် သူလည်းဟုတ်၏၊ ဣတိ ဧဝံ-သည်၊ သစေ ဟောတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) တုမှေ- တို့သည်၊ တိဋ္ဌထ-တည်ကြကုန်လော၊ ဝါ-အသာနေကြကုန်လော၊ အဗ္ဗဋ္ဌာ မာဏဝေါ မယာ သဒ္ဓိ၊ ပဋိမန္တေတု-နီးနှောပြောဆိုပါစေ၊ ဝါ-ဖြေရှင်းပါစေ၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ အဗ္ဗဋ္ဌာ-သော၊ မာဏဝေါ-သည်၊ သုဇာတောစ ပေ၊ ပဟောတိစ-၏၊ မယံ-အကျွန်ုပ်တို့သည်၊ တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊ ဘဝိဿာမ- ဖြစ်ပါကုန်အံ့၊ အဗ္ဗဋ္ဌာ မာဏဝေါ ပေ၊ ပဋိမန္တေတု-နီးနှောပြောဆိုပါစေ၊ ဝါ-ဖြေရှင်းပါစေ၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ။

၂၇၀။ အထခေါ-လျှောက်ကြရာထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ အဗ္ဗဋ္ဌ မာဏဝံ ဧတံ အဝေါစ၊ (ကိ) အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ တေ-သင်၏အပေါ်၌၊ သဟဓမ္မိကော-အကြောင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ အယံ ပဉ္စော-ဤပြဿနာသည်၊ အာဂစ္ဆတိ-ရောက်လာ၏၊ အကာမာ (အကာမေနဝိ)-မဖြေလိုဘဲလည်း၊ ဗျာကာတဗ္ဗော-ဖြေဆိုထိုက်ပါ၏၊ ဝါ-ဖြေဆိုရမည်၊ တံ-သည်၊ သစေ န ဗျာကရိဿသိ-အကယ်၍ မဖြေဆိုအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ မဖြေဆိုလတ်သော၊) [မဖြေဆိုခြင်း၌ နည်း ၃ နည်းရှိသောကြောင့် “အညေန ဝါ အညံ ပဋိစရိဿသိ” စသည်ကို မိန့်တော်မူသည်၊] အညေန-တစ်ပါးသော စကားဖြင့်၊ အညံ-တစ်ပါးသော စကားကို၊ (သစေ) ပဋိစရိဿသိ-အကယ်၍ ဖုံးလွှမ်းအံ့၊ (ဧဝံသတိ) ဝါ-ဤသို့ ဖုံးလွှမ်းသော်လည်းကောင်း၊ တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊ (သစေ) ဘဝိဿသိ-အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ) ဝါ-ဤသို့ ဆိတ်ဆိတ်နေသော်လည်းကောင်း၊ (သစေ) ပက္ကမိဿသိ-အကယ်၍ ဖဲသွားအံ့၊ (ဧဝံသတိ) ဝါ-ဤသို့ ဖဲသွားသော်လည်းကောင်း၊ ဧတ္ထေဝ-ဤနေရာ၌ပင်၊ တေ-သင်၏၊ မုဒ္ဒါ-ဦးထိပ်သည်၊ သတ္တဓာ-ခုနစ်စိတ်၊ ဖလိဿတိ-ကွဲလိမ့်မည်။

အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ တံ-ထိုမိန့်တော်မူအပ်လတုံသော စကားကို၊ ကိ မညသိ-အဘယ် သို့မှတ်ထင်သနည်း၊ တေ-သင်သည်၊ ဝုဒ္ဓါနံ-အသက်အားဖြင့် ကြီးရင့်ကုန်သော၊ မဟလ္လကာနံ-အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် မြတ်သည်၏အဖြစ်ကို ယူတတ်ကုန်သော၊ အာစရိယပါစရိယာနံ-ဆရာ၊ ဆရာတို့၏ဆရာ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘာသမာနာနံ-ရှေးဟောင်းနှောင်းဖြစ်ကို ပြောဆိုနိုင်ကုန်သော၊ ဝါ-သမိုင်းအစဉ် ရာဇဝင်အဆက် ကို ပြောဆိုနိုင်ကုန်သော၊ ပြာဟ္မဏာနံ-ပုဏ္ဏားတို့၏၊ (သန္တိကာ-အထံမှ) ကိန္တိ-အဘယ်သို့လျှင်၊ သုတံ-ကြားအပ်ဘူးသနည်း၊ ကဏှာယနာ-ကဏှာယနအမျိုး အနွယ်တို့သည်၊ ကုတောပဘုတိကာ-အဘယ်သူမှစ၍ ဖြစ်ကုန်သနည်း၊ ကောစ-အဘယ်သူသည်လည်း၊ ကဏှာယနာနံ - ကဏှာယန အမျိုးအနွယ်တို့၏၊

ပုဗ္ဗပုရိသော-ရှေးဦးစွာဖြစ်သော ယောက်ျားနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ဧဝံ ဝုတ္တေ အဗ္ဗဋ္ဌော မာဏဝေါ တုဏှိအဟောသိ၊ ဒုတိယမ္ပိ ဘဂဝါ အဗ္ဗဋ္ဌ မာဏဝံ ဧတံ အဝေါစ၊ (ကိံ)၊ အဗ္ဗဋ္ဌ-အဗ္ဗဋ္ဌ၊ တံ-ထိုမိန့်တော်မူအပ်လတ်သော စကားကို၊ ကိံ မညသိ-နည်း၊ တေ-သင်သည်၊ ပေ၊ ကောစ ကဏ္ဍာယနာနံ ပုဗ္ဗပုရိသော-နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့မေးတော်မူပြီ၊ ဒုတိယမ္ပိ ခေါ် အဗ္ဗဋ္ဌော မာဏဝေါ တုဏှိ အဟောသိ၊ အထခေါ-၂ ကြိမ်တိုင်တိုင် မဖြေဘဲနေရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ အဗ္ဗဋ္ဌ မာဏဝံ ဧတံ အဝေါစ၊ (ကိံ)၊ အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဗျာကရောဟိ-ဖြေဆိုတော့၊ ဒါနိ-၌၊ တေ-သင်၏၊ တုဏှိဘာဝဿ-ဆိတ်ဆိတ် ဖြစ်ခြင်း၏၊ န ကာလော-အခါမဟုတ်တော့၊ အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ ယော-အကြင်သူသည်၊ တထာဂတေန-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ယာဝ တတိယကံ-သုံးကြိမ်တိုင်အောင်၊ သဟဓမ္မိကံ-အကြောင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ ပုဋ္ဌော-မေးအပ်သည်၊ (သမာနော-ဖြစ်ပါလျက်) န ဗျာကရောဟိ-မဖြေဆို၊ အဿ-ထိုမဖြေဆိုသူ၏၊ ဧတ္ထေဝ-ဤနေရာ၌ပင်၊ မုဒ္ဒါ-ဦးထိပ်သည်၊ သတ္တဓာ-ခုနစ်စိတ်၊ ဖလတိ-ကွဲတတ်၏၊ ဝါ-ကွဲရိုးတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ၊ [“ဖလတိ” ရှိသင့်ကြောင်းကို အဋ္ဌကထာနိဿယ၌ ကြည့်ပါ၊ မူလပံ-စူဠသစ္စကသုတ်၌လည်း “ဖလတိ” ဟုပင် ရှိပါသည်။]

၂၇၁။ တေန ခေါပန သမယေန-၌၊ (မြတ်စွာဘုရား၏ ဖြေဖို့ရန် တိုက်တွန်းတော်မူရာ ထိုအခါ၌) ဝဇီရပါဏိ-လက်၌ ဝဇီရစိန်ရှိသော၊ ဝါ-ဝဇီရစိန် လက်စွဲသော၊ ယက္ခော-ဘီလူးသည်၊ [ဘီလူးဆိုသော်လည်း သိကြားမင်းပင်တည်း။] မဟန္တံ-ကြီးစွာ သော၊ အာဒိတ္တံ-လွန်စွာတောက်ပသော၊ သမ္ပဇ္ဇလိတံ-ဝန်းကျင်ပတ်၍၊ အလျှံတစ်ပြောင်ပြောင်တောက်သော၊ သဇောတိဘူတံ-မီးတောက်မီးလျှံနှင့် တကွဖြစ်သော၊ အယောက္ကဋ်-သံတူကို၊ အာဒါယ - ယူ၍၊ အဗ္ဗဋ္ဌဿ - သော၊ မာဏဝဿ-၏၊ ဥပရိဝေဟာသံ-အထက်ကောင်းကင်၌၊ ဌိတော-တည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ (ကိံ-အဘယ်သို့ ကြံ၍ တည်သနည်း)၊ အဗ္ဗဋ္ဌော-သော၊ အယံ မာဏဝေါ-သည်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ယာဝ တတိယကံ-အောင်၊ သဟဓမ္မိကံ-သော၊ ပဉ္စ-ကို၊ ပုဋ္ဌော-သည်၊ (သမာနော-ဖြစ်ပါလျက်) သစေ န ဗျာကရိဿတိ-အကယ်၍ မဖြေဆိုအံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်)၊ ဧတ္ထေဝ-၌ပင်၊ အဿ-ထိုအဗ္ဗဋ္ဌ၏၊ မုဒ္ဒါ-ဦးထိပ်ကို၊ သတ္တဓာ-ခုနစ်စိတ်၊ ဖာလေဿာမိ-ကွဲစေအံ့၊ ဝါ-ထုခွဲ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဌိတော-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဝဇီရပါဏိ-လက်၌ ဝဇီရစိန်ရှိသော၊ ဝါ-ဝဇီရစိန် လက်စွဲသော၊ တံ ယက္ခံ-ထိုဘီလူးကို၊ ဘဂဝါစေဝ-မြတ်စွာဘုရားသည်လည်းကောင်း၊ အဗ္ဗဋ္ဌော-သော၊ မာဏဝေါစ-သည်လည်းကောင်း၊ ပဿတိ-မြင်ရ၏။

၂၇၂။ အထခေါ-ဘီလူးမြင်ရာ ထိုအခါ၌၊ အမ္မဌော မာဏဝေါ၊ ဘီတော-
ကြောက်သည်။ သံဝိဂ္ဂေါ-ထိတ်လန့်သည်။ လောမဟဌဇာတော-ဖြစ်သောအမွေး
တို့၏ ရွှင်ခြင်းရှိသည်။ (ကြက်သီးမွေးညင်းထသည်။ ဟုတွာ-၍၊ ဘဂဝန္တံယေဝ-
မြတ်စွာ ဘုရားကိုသာ၊ တာဏံ-စောင့်ရှောက်တတ်သူဟူ၍၊ ဂဝေသီ-ရှာမှီးလျက်၊
ဝါ-ဆည်းကပ်လျက်၊ ဘဂဝန္တံယေဝ-ကိုသာ၊ လေဏံ-ပုန်းအောင်းရာဟူ၍၊ ဂဝေသီ-
လျက်၊ ဝါ-လျက်၊ ဘဂဝန္တံယေဝ-ကိုသာ၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂဝေသီ-
လျက်၊ ဝါ-လျက်၊ ဥပနိသီဒိတွာ-ကပ်၍ထိုင်ပြီးလျှင်၊ ဘဂဝန္တံ ဧတံ အဝေါစ၊ (ကိံ)၊
ဘဝံ ဂေါတမော-သည်။ ကိံ-အဘယ်သို့သော၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အာဟ-မိန့်တော်
မူလိုက်ပါသနည်း၊ ဘဝံ ဂေါတမော-သည်။ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဗြဝီတု-မိန့်တော်မူပါ၊
ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ။

အမ္မဌ-ဌ၊ တံ-ထိုမိန့်တော်မူအပ်လတ်သော စကားကို၊ ကိံမညသိ-အဘယ်သို့
မှတ်ထင်သနည်း၊ တေ-သင်သည်။ ဝုဒ္ဓါနံ-နံသော၊ ပေ၊ ကောစ-အဘယ်သူနည်း၊
ဣတိ-ဤသို့မေးတော်မူပြီ၊ ဘော ဂေါတမ၊ ဘဝံ ဂေါတမော-သည်။ အာဟ
ယထေဝ-မိန့်တော်မူသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ မေ-အကျွန်ုပ်သည်။
သုတံ - ကြားအပ်ဘူးပါပြီ၊ ကဏ္ဍာယနာ - ကဏ္ဍာယန အမျိုးအနွယ်တို့သည်။
တတောပဘုတိကာ-ထိုကဏ္ဍမှစ၍ ဖြစ်ပါကုန်၏၊ သောစ-ထိုကဏ္ဍသည်လည်း၊
ကဏ္ဍာယနာနံ-တို့၏၊ ပုဗ္ဗပုရိသော-ရှေးဦးစွာဖြစ်သော ယောက်ျားပါတည်း၊ ဣတိ-
ဤသို့ လျှောက်ပြီ။

D

အမ္မဌဝံသကထာ

၂၇၃။ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-လျှောက်အပ်သော၊ တေ မာဏဝကာ-တို့သည်။
ဥန္နာဒိနော-ပဲ့တင်ထပ်သော အသံရှိကြကုန်သည်။ ဥစ္စာသဒ္ဓမဟာသဒ္ဓါ-မြင့်သော
အသံ၊ ကျယ်သော အသံရှိကြကုန်သည်။ အဟေသု-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ (ကိံ-နည်း၊) ဘော-
အမောင်တို့၊ အမ္မဌော-သော၊ မာဏဝေါ-သည်။ ဒုဇ္ဇာတော ကိရ-မကောင်းသဖြင့်
မွေးဖွားသူဆိုပါတကား၊ ဘော-တို့၊ အမ္မဌော မာဏဝေါ၊ အကုလပုတ္တော ကိရ-
အမျိုးကောင်းသား မဟုတ်သူ ဆိုပါတကား၊ ဘော အမ္မဌော မာဏဝေါ၊ သကျာနံ-
သာကီဝင်မင်းတို့၏၊ ဒါသိပုတ္တော ကိရ-ကျွန်မသား ဆိုပါတကား၊ ဘော-တို့၊
သကျာ-သာကီဝင်မင်းတို့သည်။ အမ္မဌဿ-သော၊ မာဏဝဿ-၏၊ အယုပုတ္တော-
အရှင်သခင်၏သားတို့သည်။ ဘဂန္တိ ကိရ-ဖြစ်ကြ၊ ဆိုပါတကား၊ မယံ-ငါတို့သည်။
ဓမ္မဝါဒီယေဝ-တရားသဖြင့် ပြောလေ့ရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ သမဏံ ဂေါတမံ-
ရဟန်းဂေါတမကို၊ အပသာဒေတဗ္ဗံ-ခြိမ်းခြောက်မောင်းမဲထိုက်၏ဟူ၍၊ အမညိမှာ
ကိရ - မှတ်ထင်မိကြကုန်ပြီတဲ့၊ ဣတိ - သို့၊ (ဥန္နာဒိနော ဥစ္စာသဒ္ဓမဟာသဒ္ဓါ
အဟေသု။)

၂၇၄။ အထခေါ-လုလင်ငယ်တို့က ဆူဆူညံညံ ပြောဆိုကြရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝတော-၏။ ဧတံ-ဤအကြံတော်သည်။ အဟောသိ-ပြီ၊ (ကိ-နည်း) ကုမေ မာဏဝကာ-တို့သည်။ အတိဗာဠ-အလွန်ပြင်းထန်စွာ၊ အမ္မဋ္ဌ-သော၊ မာဏဝ-ကို၊ ဒါသိပုတ္တဝါဒေန-ကျွန်မသားဟု ပြောဆိုကြောင်းစကားဖြင့်၊ နိမ္မာဒေန္တိ-မာန် မရှိသည်ကို ပြုကြကုန်၏၊ ဝါ-နှိမ်ကြကုန်၏၊ အဟံ-သည်၊ ယံနူန ပရိမောစေယျ-အကယ်၍ ဒါသိပုတ္တအဖြစ်မှ လွတ်စေရမူကား ကောင်းလေစွ၊ ကုတိ (ဧတံ အဟောသိ) အထခေါ - အကြံဖြစ်တော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ - သည်၊ တေ မာဏဝကေ-တို့ကို၊ ဧတံ-ကို၊ အဝေါစ-ပြီ၊ (ကိ-နည်း) မာဏဝကာ-တို့၊ တုမေ-တို့သည်၊ အမ္မဋ္ဌ၊ မာဏဝ-ကို၊ အတိဗာဠ-စွာ၊ ဒါသိပုတ္တဝါဒေန-ဖြင့်၊ မာ နိမ္မာ ဒေထ-မာန်မရှိသည်ကို မပြုကြကုန်လင့်၊ ဝါ-မနှိမ်ကြကုန်လင့်၊ သော ကဏှော-ထိုကဏှသည်၊ ဥဠာရာ-မွန်မြတ်သော၊ ကုသိ-ရသေ့သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သော-ထိုကဏှရသေ့သည်၊ ဒက္ခိဏဇနပဒံ-ဒက္ခိဏဇနပုဒ်သို့၊ ဝါ-ဒက္ခိဏာပထ တိုင်းသို့၊ ဂန္ဓာ-သွားပြီး၍၊ ဗြဟ္မမန္တေ-မြတ်သော မန္တန်တို့ကို၊ အဓိယိတွာ-သင်ယူ ပြီး၍၊ ဩက္ကာကံ-သော၊ ရာဇာနံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-ချဉ်းကပ်၍၊ မဒ္ဒရူပိ-မဒ္ဒရူပိ မည်သော၊ ဓိတရံ-သမီးကိုတော်ကို၊ ယာစိ-တောင်းပြီ၊ တဿ-ထိုကဏှအား၊ ဝါ-ထိုကဏှ၏ အပေါ်၌၊ (“ကုပိတော” ၌ စပ်) ဩက္ကာကော-သော၊ ရာဇာ-သည်၊ ရေ-အချင်းတို့၊ ကော န-အဘယ်ကြောင့်၊ ဧတံ-ဤသို့၊ အယံ-ဤအကောင်သည်၊ မယံ-ငါ၏၊ ဒါသိပုတ္တော-ကျွန်မ၏သားသည်၊ သမာနော-ဖြစ်ပါလျက်၊ မဒ္ဒရူပိ-သော၊ ဓိတရံ-ကို၊ ယာစတိ-တောင်းရဘိသနည်း၊ ကုတိ-သို့၊ ကုပိတော-စိတ်ဆိုး သည်၊ အနတ္တမနော-မိမိစိတ် မရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍) ခုရပွဲ-မြားကို၊ သန္တယံ-ဖွဲ့ပြီ၊ သော-ထိုဩက္ကာကမင်းသည်၊ တံ ခုရပွဲ-ထိုမြားကို၊ မုဗ္ဗိတု-လွှတ်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-ပစ်ခြင်းငှာ၊ နေဝ အသက္ခိ-မစွမ်းနိုင်၊ ပဋိသံဟရိ တုံ-တစ်ဖန် ရုပ်သိမ်းခြင်းငှာ၊ နော အသက္ခိ-မစွမ်းနိုင်။

မာဏဝကာ-တို့၊ အထခေါ-၌၊ (မြားကို မပစ်နိုင် မချနိုင်ရာ ထိုအခါ၌) အမစ္စာ-အမတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပါရိသဇ္ဇာ-ပရိသတ်တွင် ပါဝင်ကုန်သော အခြွေအရံတို့သည်လည်းကောင်း၊ ကဏှ - ကဏှမည်သော၊ ကုသိ - ရသေ့ကို၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ဧတံ-ကို၊ အဝေါစံ-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-နည်း) ဘဒ္ဒန္တေ-အရှင်ရသေ့၊ ရညော-မင်းအား၊ သောတ္ထိ-ချမ်းသာခြင်းသည်၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ၊ ဘဒ္ဒန္တေ-ရသေ့၊ ရညော-အား၊ သောတ္ထိ-သည်၊ ဟောတု-စေ၊ ကုတိ-ဤသို့လျှောက် ကြကုန်ပြီ၊ ရညော-အား၊ သောတ္ထိ-သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်တော့ဖြစ်ပါလိမ့်မည်၊ အဝိစ-ထိုသို့ပင် ရှင်ဘုရင်အား ချမ်းသာခြင်းဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ရာဇာ-သည်၊ (ငါကဲ့သို့သော သူတော်သူမြတ်ကို ပြစ်မှားသော မင်းသည်)၊ အဓော-အောက်

အရပ်သို့၊ ခုရပွဲ-မြားကို၊ ယဒိ မုဉ္ဇိဿတိ-အကယ်၍ ပစ်လွှတ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-
သော်၊) ယာဝတာ-အကြင်မျှလောက်သော အရပ်၌၊ ရညော-၏၊ ဝိဇိတံ-နိုင်ငံ
သည်၊ (အတ္ထိ-၏၊) ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှလောက်သော အရပ်၌၊ ပထဝီ-မြေသည်၊
ဥဒ္ဓရိယိဿတိ-အစိတ်စိတ် အမွှာမွှာ ခွဲလိမ့်မည်၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ။ [ဥဒ္ဓရိ
ယိဿတိ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာနိဿယ၌ ကြည့်ပါ။]

ဘဒ္ဒန္တေ-သေ၊ ရညော-အား၊ သောတ္ထိ-သည်၊ ဟောတု-စေ၊ ဇနပဒဿ-
ဇနပဒ်အား၊ ဝါ-ထိုင်းခရိုင်နိုင်ငံအား၊ သောတ္ထိ-သည်၊ (ဟောတု-စေ) ဣတိ-
ဤသို့လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ ရညော-အား၊ သောတ္ထိ-သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်တော့
ဖြစ်ပါလိမ့်မည်၊ ဇနပဒဿ-အား၊ ဝါ-အား၊ သောတ္ထိ-သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊
အဝိစ-သို့သော်လည်း၊ ရာဇာ-သည်၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်အရပ်သို့၊ ခုရပွဲ-မြားကို၊ ယဒိ
မုဉ္ဇိဿတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) ယာဝတာ-၌၊ ရညော ဝိဇိတံ (အတ္ထိ) ဧတ္တာ
ဝတာ-၌၊ သတ္တဝဿာနိ-ခုနစ်နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ ဒေါဝေါ-မိုးသည်၊ န ဝဿိဿတိ-
ရွာလိမ့်မည် မဟုတ်၊ ဣတိ-ပြီ၊ သောတ္ထိ ဘဒ္ဒန္တ ဟောတု ရညော၊ သောတ္ထိ
ဇနပဒဿ၊ ဒေဝေါစ-မိုးသည်လည်း၊ ဝဿတု-ရွာပါစေ။ ဣတိ-နိပြီ၊ သောတ္ထိ
ဘဝိဿတိ ရညော၊ ဇနပဒဿ၊ ဒေဝေါစ-လည်း၊ ဝဿိဿတိ-ရွာပါလိမ့်မည်၊
အဝိစ-လည်း၊ ရာဇာ-သည်၊ ဇေဋ္ဌကုမာရေ-သားတော်ကြီး၌၊ ခုရပွဲ-မြားကို၊ ပတိဌာ
ပေတု-တည်ပါစေလော၊ သောတ္ထိ-အရာရာ ချမ်းသာ ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊
ကုမာရေ-သားတော်မင်းသားသည်၊ ပလ္လောမော-ကြက်သီးမွေးညှင်းမထဘဲ
ကျသော အမွေးရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ်၊ ဣတိ-ပြီ။

မာဏဝကာ-တို့၊ အထခေါ-ကဏ္ဍရသေ့က ပြေဆိုရာထိုအခါ၌၊ အမစ္စာ-
တို့သည်၊ ဩက္ကာကဿ-အား၊ အာရောစေသုံ-သံတော်ဦးတင်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-
နည်း၊) ဩက္ကာကော-ဩက္ကာကမင်းသည်၊ ဇေဋ္ဌကုမာရေ-၌၊ ခုရပွဲ-ကို၊ ပတိဌာ
ပေတု-တည်ပါစေလော၊ သောတ္ထိ-အရာရာ ချမ်းသာခြင်းသည်လည်းကောင်း၊
ကုမာရော-သည်၊ ပလ္လောမော-ကြက်သီးမွေးညှင်းမထဘဲ ကျသောအမွေးရှိသည်
လည်းကောင်း၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ပါလိမ့်မည်၊ ဣတိ-ဤသို့သံတော်ဦးတင်ကြကုန်ပြီ၊
အထခေါ-သံတော်ဦးတင်ကြရာ ထိုအခါ၌၊ ဩက္ကာကော-သော၊ ရာဇာ-သည်၊
ဇေဋ္ဌကုမာရေ-၌၊ ခုရပွဲ-ကို၊ ပတိဌာပေသိ-တည်စေပြီ၊ သောတ္ထိ-သည်လည်း
ကောင်း၊ ကုမာရော-သည်၊ ပလ္လောမော-သည်လည်းကောင်း၊ သမဘဝိ-
ကောင်းစွာ ဖြစ်ပြီ၊ အထခေါ-မြားကိုချပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ တဿ-ထိုကဏ္ဍအား၊
(အဒါသိ၌ လှမ်းစပါ)၊ ဩက္ကာကော-သော၊ ရာဇာ-သည်၊ ဘီတော-ကြောက်သည်၊
သံ ဝိ ဂေါ- ထိတ်လန့်သည်၊ လောမဟဋ္ဌဇာတော-
ဖြစ်သောအမွေးတို့၏ရွှင်ခြင်းရှိသည်၊ ဝါ-ကြက်သီးမွေးညှင်းထသည်၊ ဗြဟ္မဒဏ္ဍေန
- မြတ်သောဒဏ်သည်၊ [ဥစ္စာဒဏ်

ကြိမ်ဒဏ်မျိုး မဟုတ်သောကြောင့် “မြတ်သည်” ဟု ဆိုသည်။] တဇ္ဇိတော-
ခြိမ်းခြောက်အပ်သည်။ (ဟုတွာ-၍) မဒ္ဒရူပိ-သော၊ ဓိတရုံ-ကို၊ အဒါသိ-ပေးရပြီ၊
မာဏဝကာ-တို့၊ တုမေ-တို့သည်၊ အမ္မဋ္ဌ-သော၊ မာဏဝံ-ကို၊ အတိဗဋ္ဌ-စွာ၊ ဒါသိ
ပုတ္တဝါဒေန-ဖြင့်၊ မာ နိမ္မာဒေထ-န်လင့်၊ ဝါ-န်လင့်၊ သော ကဏော-သည်၊ ဥဠာ
ရော-မြင့်မြတ်သော၊ ဣသိ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ။

D

ခတ္တိယသေဋ္ဌဘာဝ ကထာ

၂၇၅။ အထခေါ-၌၊ (လုလင်ငယ်တို့ကို နားလည်စေပြီးရာ ထိုအခါ၌) ဘဂဝါ၊
အမ္မဋ္ဌ-သော၊ မာဏဝံ-ကို၊ အာမန္တေသိ-မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ တံ-
ထိုမေးတော်မူအပ်လတုံသော စကားကို၊ ကိ မညသိ-အဘယ်သို့မှတ်ထင်သနည်း၊
ဣမ-ဤလောက၌၊ ခတ္တိယကုမာရော-ခတ္တိယဇာတ်ရှိသော သတို့သားသည်၊
ဗြာဟ္မဏကညာယ-ပုဏ္ဏေးမ သတို့သွီးနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ သဝါသံ-အတူနေခြင်းကို၊
ဝါ-ပေါင်းဖော်ခြင်းကို၊ ကပ္ပေယျ-ပြုရာ၏၊ တေသံ-ထိုခတ္တိယသတို့သား၊ ဗြာဟ္မဏ
သတို့သွီးတို့၏၊ သံဝါသံ-ပေါင်းဖော်ခြင်းကို၊ အန္ဓာယ-စွဲ၍၊ ပုတ္တော-သည်၊ ဇာယေ
ထ-ပေါက်ဖွားရာ၏၊ ခတ္တိယကုမာရေန-ခတ္တိယသတို့သားကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏ
ကညာယ-ဗြာဟ္မဏသတို့သွီး၏၊ ယော သော ပုတ္တော-အကြင်သားသည်၊ ဥပ္ပန္နော-
ဖြစ်ပြီ၊ သော -ထိုသတို့သားသည်၊ ဗြာဟ္မဏေသု - ပုဏ္ဏားတို့၌၊ အာသနံဝါ-
မြတ်သော နေရာကိုလည်းကောင်း၊ ဥဒကံဝါ-မြတ်သောရေကိုလည်းကောင်း၊
လဘေထ အပိနု-ရနိုင်ရာသလော၊ ဣတိ-ဤသို့မေးတော်မူပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-
အရှင်ဂေါတမ၊ (သော-သည်၊ ဗြာဟ္မဏေသု-တို့၌၊ အာသနံဝါ-မြတ်သောနေရာ
ကိုလည်းကောင်း၊ ဥဒကံဝါ-မြတ်သောရေကိုလည်းကောင်း၊) လဘေထ-ရနိုင်ရာ
ပါ၏၊ (ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ၊) [အကြွင်းအကျန် အစွန်အဖျား မဟုတ်သည်ကို
“မြတ်” ဟု ဆိုသည်။]

နံ-ထိုသတို့သားကို၊ ဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ သဒ္ဓေဝါ-ကုဗ္ဗိတမင်းကျွေးပွဲ၌
လည်းကောင်း၊ ဝါ-မဿာထမင်းကျွေး၌လည်းကောင်း၊ [“ကုဗ္ဗိတမင်း၊ ကုတိဟိး
ထမင်း” ဟု အမျိုးမျိုး ရေးကြ၏၊ ထိုထမင်းကျွေးရသော ကောင်းမှုကြောင့် သုဂတိ
ဘဝစသည်ကို မတောင့်တဘဲ သေလွန်သူတို့ စားရသောက်ရစေလိုသော ယုံကြည်
ချက် သဒ္ဓါသက်သက်ဖြင့် ပြုအပ်သောကြောင့် “သဒ္ဓ” ဟု ခေါ်သည်။] ထာလိ
ပါကေဝါ-အိုးကြီး အိုးငယ်တို့ဝယ် ချက်အပ်သော မင်္ဂလာထမင်းကျွေးပွဲ စသည်၌
လည်းကောင်း၊ ယဉ္ဇေဝါ-ယဇ်ပူဇော်ကြောင်းဖြစ်သော ထမင်းကျွေးပွဲ၌လည်း
ကောင်း၊ ပါဟုနေဝါ-ဧည့်သည်ထမင်းကျွေးပွဲ၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-လက်ဆောင်
ထမင်းကျွေးပွဲ၌လည်းကောင်း၊ ဘောဇေယျ အပိနု-စားစေကုန်ရာသလော၊ ဝါ-
ကျွေးကုန်ရာသလော၊ ဣတိ-ဤသို့မေးတော်မူပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ (နံ ဗြာဟ္မဏာ

သဒ္ဓေါ ဘာလိပါကေဝါ ယညေဝါ ပါဟုနေဝါ) ဘောဇေယျ-စားစေကုန်ရာပါ၏။
ဝါ-ကျွေးကုန်ရာပါ၏။ (ဣတိ-ပြီ) နံ-ကို၊ ဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ မန္တေ-ဝေဒကျမ်းဂန်
မန္တန်တို့ကို၊ ဝါစေယျဝါ အပိနု-ပို့ချမှုလည်း ပို့ချကုန်ရာသလော၊ နော ဝါစေယျဝါ
အပိနု-မပို့ချမှုလည်း မပို့ချကုန်ရာသလော၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ (နံ
ဗြာဟ္မဏာ မန္တေ) ဝါစေယျ-ပို့ချကုန်ရာပါ၏။ (ဣတိ-ပြီ)။

အဿ-ခတ္တိယသတို့သားကြောင့် ဗြာဟ္မဏသတို့သွီး၌ ပေါက်ဖွားသော
ထိုသားကို၊ ဣတ္ထိသု-ဗြာဟ္မဏသတို့သွီးတို့၌၊ အာဝဋ္ဋဝါ-တားမြစ်ခြင်းသည်သော်
လည်း၊ အဿ အပိနု-ဖြစ်ရာသလော၊ အနာဝဋ္ဋဝါ-မတားမြစ်ခြင်းသည်သော်
လည်း၊ အဿ အပိနု -လော၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ (ဣတ္ထိသု -တို့၌)
အနာဝဋ္ဋ-မတားမြစ်ခြင်းသည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာပါ၏။ (ဣတိ-ပြီ) နံ-ကို၊ ခတ္တိယာ-
မင်းမျိုးတို့သည်၊ ဝါ-မင်းမျိုးတို့က၊ ခတ္တိယာဘိသေကေန-ခတ္တိယအဘိ သိက်ဖြင့်၊
အဘိသိဉ္ဇေယျ အပိနု-ဘိသိက်သွန်းကုန်ရာအံ့လော၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-
မ၊ ဣဒံ-ဤခတ္တိယဘိသိက် သွန်းခြင်းသည်၊ နောဟိ-မဖြစ်နိုင်ပါ၊ တံ-ထိုသို့မဖြစ်နိုင်
ခြင်းသည်၊ ကိဿဟေတု-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊
ဟိ-အကြောင့်ကြောင့်၊ (သော-ခတ္တိယသတို့သားကြောင့် ဗြာဟ္မဏသတို့ သွီး၌ပေါက်
ဖွားသော ထိုသားသည်၊) မာတိတော-အမိဘက်အားဖြင့်၊ အနုပပန္နော- ခတ္တိယ
အဖြစ်သို့ မကပ်ရောက်ပါ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်ပါတည်း၊ (ဣတိ-ဤသို့ဖြေပြီ)။

အဗ္ဗုဒ္ဓ-ဌ၊ တံ-ထိုမိန့်တော်မူအပ်လတုံသော စကားကို၊ ကိ မညသိ-အဘယ်
သို့မှတ်ထင်သနည်း၊ ဣမ-ဤလောက၌၊ ဗြာဟ္မဏကုမာရော-ဗြာဟ္မဏသတို့သား
သည်၊ ခတ္တိယကညာယ-ခတ္တိယသတို့သွီးနှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ သံဝါသံ-ကို၊ ကပေယျ-
ပြုရာ၏၊ တေသံ-ထိုဗြာဟ္မဏသတို့သား ခတ္တိယသတို့သွီးတို့၏၊ သံဝါသံ-ကို၊ အန္ဓာ
ယ-စွဲ၍၊ ပုတ္တော-သည်၊ ဇာယေထ-ရာ၏၊ ဗြာဟ္မဏကုမာရေန-ကြောင့်၊ ခတ္တိယ
ကညာယ-၌၊ ယောသော ပုတ္တော-သည်၊ ဥပုန္နော-ပြီ၊ သော-သည်၊ ဗြာဟ္မဏေသု-
တို့၌၊ အာသနံဝါ-မြတ်သောနေရာကိုလည်းကောင်း၊ ဥဒကံဝါ-မြတ်သောရေကို
လည်းကောင်း၊ လဘေထ အပိနု-ရနိုင်ရာသလော၊ ဣတိ-ဤသို့မေးတော်မူပြီ၊
ဘော ဂေါတမ-မ၊ (သော-သည်၊ ဗြာဟ္မဏေသု အာသနံဝါ ဥဒကံဝါ) လဘေထ-
ရနိုင်ရာပါ၏။ (ဣတိ-ဤသို့ဖြေပြီ) ပေ၊ နံ-ကို၊ ခတ္တိယာ-မင်းမျိုးတို့သည်၊ ခတ္တိယာ
ဘိသေကေန-ခတ္တိယ အဘိသိက်ဖြင့်၊ အဘိသိဉ္ဇေယျအပိနု-ဘိသိက်သွန်းကုန်ရာ
အံ့လော၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဣဒံ-ဤခတ္တိယဘိသိက် သွန်းခြင်းသည်၊
နော ဟိ - မဖြစ်နိုင်ပါ၊ တံ - ထိုသို့မဖြစ်နိုင်ခြင်းသည်၊ ကိဿဟေတု - အဘယ်
အကြောင်းကြောင့်နည်း၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဟိ-အကြောင့်ကြောင့်၊ (သော-ဗြာဟ္မဏ

သတို့သားကြောင့် ခတ္တိယသတို့သား၌ ပေါက်ဖွားသော ထိုသားသည်၊ ပိတိတော-အဖဘက်အားဖြင့်၊ အနုပပန္နော-ခတ္တိယအဖြစ်သို့ မကပ်ရောက်ပါ။ ကုတိ-ထို့ကြောင့်ပါတည်း။ (ကုတိ-ပြီး။)

၂၇၆။ အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ ကုတိခေါ-ဤသို့လျှင်၊ ကုတ္တိ-ဗြာဟ္မဏမယားဖြစ်သော မိန်းမကို၊ ကရိတွာ-ရှာမှီး၍၊ ကုတ္တိယာဝါ-မိန်းမအားဖြင့်မူလည်း၊ ခတ္တိယာဝ-ခတ္တိယတို့သည်သာ၊ သေဌာ-မြတ်ကုန်၏၊ ဗြာဟ္မဏာ-ဗြာဟ္မဏတို့သည်၊ ဟိနာ-ယုတ်နိမ့်ကုန်သည်၊ ပုရိသံ-လင်ဖြစ်သော ဗြာဟ္မဏယောက်ျားကို၊ ကရိတွာ-ရှာမှီး၍၊ ပုရိသေနဝါ-ယောက်ျားအားဖြင့်မူလည်း၊ ခတ္တိယာဝသေဌာ၊ ဗြာဟ္မဏာ ဟိနာ။

အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ တံ-ကို၊ ကိ မညသိ-နည်း၊ ကုဓ-ဤလောက၌၊ ဗြာဟ္မဏာ-ပုဏ္ဏားတို့သည်၊ ဗြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏားတစ်ယောက်ကို၊ ကိသ္မိဗ္ဗိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ပကရဏေ-အကြောင်းကြောင့်၊ (ပုဏ္ဏားတို့ မပြုထိုက်သောအမှုကို ပြုခြင်းကြောင့်၊) ခုရမုဏ္ဍံ-သင်ခုန်းဖြင့် ဦးခေါင်းတုံးမှုကို၊ ကရိတွာ-ပြု၍၊ ဘဿပုဋေန-ပြာထုပ်ဖြင့်၊ ဝဓိတွာ-ပုတ်ခတ်၍၊ [ဦးခေါင်းပေါ်၌ ပြာတွေ ထင်ပေါ်နေအောင် ပတ်ခတ်၍၊] ရဌာဝါ-တိုင်းပြည်မှသော်လည်းကောင်း၊ နဂရာဝါ-မြို့မှသော်လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗာဇေယျ-နှင့်ထုတ်ကုန်ရာ၏၊ သော-ထိုနှင့်ထုတ်ခံရသော ပုဏ္ဏားသည်၊ ဗြာဟ္မဏေသု-တို့၌၊ အာသနံဝါ-မြတ်သော နေရာကိုလည်းကောင်း၊ ဥဒကံဝါ-မြတ်သောရေကိုလည်းကောင်း၊ လဘေထ အပိနု-ရနိုင်ရာသလော၊ ကုတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ကုဒံ-ဤသို့ရနိုင်ခြင်းသည်၊ နောဟိ-မဖြစ်နိုင်ပါ။ (ကုတိ-ဤသို့ဖြေပြီ)၊ ပေ၊ အဿ-ထိုနှင့်ထုတ်ခံရသော ပုဏ္ဏားကို၊ ကုတ္တိသု-ဗြာဟ္မဏသတို့သမီးတို့၌၊ အာဝဋ္ဋဝါ-တားမြစ်ခြင်းသည်သော်လည်း၊ အဿ အပိနု-ဖြစ်ရာသလော၊ အနာဝဋ္ဋဝါ-မတားမြစ်ခြင်းသည်သော်လည်း၊ အဿ အပိနု-လော၊ ကုတိ-ပြီး၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ အာဝဋ္ဋ-တားမြစ်ခြင်းသည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ (ကုတိ-ပြီး။)

တံ ကိ မညသိ အဗ္ဗဋ္ဌ၊ ကုဓ-၌၊ ခတ္တိယာ-ခတ္တိယတို့သည်၊ ခတ္တိယံ-ခတ္တိယတစ်ယောက်ကို၊ ကိသ္မိဗ္ဗိဒေဝ-သော၊ ပကရဏေ-ကြောင့်၊ (ခတ္တိယတို့ မပြုထိုက်သော အမှုကို ပြုခြင်းကြောင့်၊) ခုရမုဏ္ဍံ-ကို၊ ကရိတွာ-၍၊ ဘဿပုဋေန-ဖြင့်၊ ဝဓိတွာ-၍၊ ရဌာဝါ-မှသော်လည်းကောင်း၊ နဂရာဝါ-မှသော်လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗာဇေယျ-ကုန်ရာ၏၊ သော-ထိုနှင့်ထုတ်ခံရသော ခတ္တိယသည်၊ ဗြာဟ္မဏေသု-တို့၌၊ အာသနံဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဥဒကံဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ လဘေထ အပိနု-သလော၊ ကုတိ-ပြီး၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ လဘေထ-ပါ၏၊ (ကုတိ-ပြီး)၊ ပေ၊ အဿ - ထိုနှင့်ထုတ်ခံရသော ခတ္တိယကို၊ ကုတ္တိသု - ဗြာဟ္မဏသတို့ သမီးတို့၌၊

အာဝဋ်ဝါ-သည်သော်လည်း၊ အဿ အပိနု-လော၊ အာနာဝဋ်ဝါ-သည်သော်လည်း၊ အဿ အပိနု-လော၊ ဣတိ-ပိ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ အာနာဝဋ်-မတားမြစ်ခြင်းသည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာပါ၏။ (ဣတိ-ပိ။)

၂၇၇။ အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ နံ-ထိုခတ္တိယကို၊ ခတ္တိယာ-တို့သည်၊ ခုရမုဏ္ဍံ ကရိတွာ ဘဿပုဋေန ဝဓိတွာ ရဋ္ဌာဝါ နဂရာဝါ၊ ယဒေဝ ပဗ္ဗာဇေန္တိ-အကြင်နှင့်ထုတ်ကုန် ရာ၏။ ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော နှင်ထုတ်ခံရခြင်းဖြင့်၊ ခတ္တိယော-ခတ္တိယသည်၊ ပရမဟိနတံ-(ခတ္တိယ) ထည်း၌ အလွန်အောက်တန်းကျသူ၏ အဖြစ်သို့၊ ပတ္တော-ရောက်သည်၊ ဟောတိ-၏။ အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ ဣတိ ခေါ-လျှင်၊ ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ ခတ္တိယော-သည်၊ ပရမဟိနတံ-သို့၊ ပတ္တော ဟောတိ၊ တဒါပိ-ထိုအခါ၌သော်မှလည်း၊ ခတ္တိယာဝ-မင်းမျိုးတို့သည်သာလျှင်၊ သေဌာ-မြတ်ကုန်၏။ ပြာဟ္မဏာ-ပုဏ္ဏားမျိုးတို့သည်၊ ဟိနာ-ယုတ်နိမ့်ကုန်၏။ အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ သနင်္ကမာရေန-သနင်္ကမာရမည်သော၊ ဗြဟ္မနာပိ-ဗြဟ္မာသည်လည်း၊ ဧသ ဂါထာ-ဤဂါထာကို၊ ဘာသိတာ-ရွတ်ဆိုအပ်ပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ခတ္တိယော သေဌော ဇနေတသ္မိံ၊ ပေ၊ ဒေဝ မာနုသေတိ-ခတ္တိယော၊ ပေ၊ ဒေဝမာနုသေဟူ၍၊ (ဘာသိတာ-ရွတ်ဆိုအပ်ပြီ။)

ဂါထာနက်။ ။ဇနေတသ္မိံ-လူအပေါင်း၌၊ ဝါ-တွင်၊ ယေ-အကြင်လူတို့ သည်၊ ဂေါတ္ထပဋိသာရိနော-အနွယ်ကို အားကိုးရာဟု ပြုကြကုန်၏။ (တေသု-အနွယ်ကို အားကိုးရာဟု ပြုကြကုန်သော ထိုလူတို့တွင်၊) ခတ္တိယော-ခတ္တိယဇာတ် ရှိသူသည်၊ သေဌော-အမြတ်ဆုံးတည်း၊ (ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) ဝိဇ္ဇာစရဏ သမ္ပန္နော-ဝိဇ္ဇာစရဏနှင့် ပြည့်စုံ၏။ သော-ထိုဝိဇ္ဇာစရဏနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ ဒေဝမာနုသေ-နတ်လူအပေါင်း၌၊ ဝါ-တွင်၊ သေဌော-တည်း။

အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ သာ ဧသ ဂါထာ-ထိုဂါထာကို၊ သနင်္ကမာရေန-သော၊ ဗြဟ္မနာ-သည်၊ သုဂီတာ-ကောင်းစွာ သိဆိုအပ်ပြီ၊ နော ဒုဂ္ဂီတာ-မကောင်းသဖြင့် သိဆိုအပ် သည် မဟုတ်၊ [သုသိဆိုတာ အမှန်တဲ-ဟူလို။] သုဘာသိတာ-ကောင်းစွာ ရွတ်ဆို အပ်ပြီ၊ နော ဒုဗ္ဘာဘာသိတာ-မကောင်းသဖြင့် ရွတ်ဆိုအပ်သည် မဟုတ်၊ အတ္ထ သဉ္ဇိတာ-စီးပွားနှင့် စပ်ယှဉ်၏။ နော အနတ္ထသဉ္ဇိတာ-စီးပွားမဲ့နှင့် မစပ်ယှဉ်၊ မယာ- ငါဘုရားသည်၊ အနုမတာ-ခွင့်ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ ဟိ-မှန်၏။ အဟမ္ပိ- ငါဘုရားသည်လည်း၊ ခတ္တိယော သေဌော ဇနေတသ္မိံ၊ ပေ၊ ဒေဝမာနုသေတိ- ဒေဝမာနုသေဟူ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝဒါမိ-ရွတ်ဆိုတော်မူ၏။

ပဌမော-ရှေးဦးစွာသော၊ ဘာဏဝါရော-ဘာဏဝါရတည်း။

D

ဝိဇ္ဇာစရဏကထာ

၂၇၈။ ဘော ဂေါတမ-မ၊ တံ စရဏံ-ထိုစရဏဟူသည်။ ကတမံ ပန-အဘယ်ပါနည်း။ သာစ ဝိဇ္ဇာ-ထိုဝိဇ္ဇာဟူသည်လည်း။ ကတမာ-အဘယ်ပါနည်း။ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ။ အဗ္ဗဋ္ဌ - ဌ၊ အနုတ္တရာယ - မိမိထက် လွန်မြတ်သော တရားမရှိသော၊ ဝါ-အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ-ဝိဇ္ဇာစရဏ၏ ပြည့်စုံခြင်း၌၊ [နောက်၌ “ယတ္ထ၊ ဧတ္ထတို့ကို ထောက်၍ “၌” ဟု ပေးသည်။] တွံ-သင်သည်။ မံ-ငါ့ကို၊ အရဟသိ-ထိုက်တန်၏၊ (သင်နဲ့ ငါ အဖက်တန်၏) ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊ တွံ-သည်။ မံ-ကို၊ န အရဟသိ-မထိုက်တန်၊ (သင်နဲ့ ငါအဖက် မတန်)၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်လည်းကောင်း၊ ဇာတိဝါဒေါဝါ-ဇာတ်ကို စွဲ၍ ပြောဆိုကြောင်း စကားကိုလည်း၊ န ဝုစ္စတိ-မပြောဆိုအပ်၊ ဂေါတ္ထဝါဒေါဝါ-အနွယ်ကို စွဲ၍ ပြောဆိုကြောင်း စကားကိုလည်း၊ န ဝုစ္စတိ-မပြောဆိုအပ်၊ မာန ဝါဒေါဝါ-မာနကို စွဲ၍ ပြောဆိုကြောင်း စကားကိုလည်း၊ န ဝုစ္စတိ-အပ်၊ အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ ယတ္ထ-အကြင်ဝိဇ္ဇာစရဏ၏ ပြည့်စုံခြင်း၌၊ အာဝါဟောဝါ-သတို့သမီးကို ဆောင်ယူခြင်းသည်သော်လည်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ထင်ရှား၏၊ ဝိဝါဟောဝါ-မင်္ဂလာအစီအရင်ဖြင့် သတို့သမီးကို ပေးပို့ခြင်းသည်သော်လည်း၊ ဟောတိ-၏၊ ဝါ-၏၊ အာဝါဟဝိဝါဟောဝါ-သတို့သမီးကို ဆောင်ယူခြင်း၊ မင်္ဂလာအစီအရင်ဖြင့် သတို့ သမီးကို ပေးပို့ခြင်းသည်သော်လည်း၊ ဟောတိ၊ ဧတ္ထ-ဤဝိဇ္ဇာစရဏ၏ ပြည့်စုံခြင်း၌၊ တွံ-သည်။ မံ-ကို၊ အရဟသိ-၏၊ ဣတိဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ တွံ-သည်။ မံ-ကို၊ န အရဟသိ-တန်၊ ဣတိဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ဧတံ-ဤသို့ပြောဆို ကြောင်း စကားကို၊ ဇာတိဝါဒေါ ဣတိပိဝါ-ဇာတ်ကို စွဲ၍ ပြောဆိုကြောင်း

ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ။

။ “သမ္ပန္နော” ဟု ရှိရာ၌ ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရကောက်ရသောကြောင့် “ဝိဇ္ဇာစရဏ (နှင့်) ပြည့်စုံသူ”ဟု ပေး၍၊ “သမ္ပဒါ” ဟု ရှိရာ၌ကား တရားကို အရကောက်ရသောကြောင့် “ဝိဇ္ဇာစရဏ (၏) ပြည့်စုံခြင်း” ဟု ပေးပါသည်။ “ပြည့်စုံသော ဝိဇ္ဇာစရဏ” ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ဇာတိဝါဒေါဝါ။

။ဇာတ်-အနွယ်-မာနကို စွဲ၍ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး အဖက် မတန်ဟု ယူဆမှုသည် ဓမ္မပဒ၊ ပုပ္ဖဝဂ်၊ ဝိဇ္ဇုဘဝတ္ထ၌ ထင်ရှား၏။ ယခုခေတ်၌လည်း လက်ထပ်မင်္ဂလာ ပြုလိုသောအခါ မည်သည့်သတို့သားသည် မည်သည့်သတို့သမီးနှင့် ထိုက်တန်၏၊ သို့မဟုတ် မထိုက်တန်၊ ဤသို့အမျိုးဇာတ်ကို စွဲ၍သော်လည်းကောင်း၊ အနွယ်ကို စွဲ၍သော်လည်းကောင်း၊ မာနကို စွဲ၍သော်လည်းကောင်း ပြောဆိုတတ်ကြ၏။ အမြတ်ဆုံး ဝိဇ္ဇာစရဏ၏ ပြည့်စုံခြင်း၌ ကား ထိုက်သို့ ပြောဆိုမှုမျိုး မရှိပါ။ မည်မျှလောက်ပင် ဇာတ်မြင့်စေကာမူ မည်မျှလောက်ပင် အနွယ်မြင့်စေကာမူ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး မထိုက်တန်ဟူ၍ မရှိပါ။ ဇာတ်မြင့်သော၊ သို့မဟုတ် အနွယ်မြင့်သော ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နပုဂ္ဂိုလ်သည် ဇာတ်နိမ့်သော၊ သို့မဟုတ် အနွယ်နိမ့်သော ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နပုဂ္ဂိုလ်နှင့် အတူတကွ ပေါင်းသင်းနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

စကားဟူ၍သော်လည်း၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ ဂေါတ္တဝါဒေါ ကုတိပိဝါ-စကားဟူ၍ သော်လည်း၊ ဝုစ္စတိ၊ မာနဝါဒေါ ကုတိပိဝါ-ဟူ၍သော်လည်း၊ ဝုစ္စတိ-၏။

အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ ယေကေစိ-အမှတ်မရှိ ကြွင်းမဲ့ဥသု အလုံးစုံကုန်သော အကြင် သူတို့သည်၊ [ဟိ အနက် မရှိ၊] ဇာတိဝါဒဝိနိဗ္ဗဒ္ဓါဝါ-ဇာတ်ကို စွဲ၍ ပြောဆိုကြောင်း စကား၌ စပ်ဖွဲ့ကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဂေါတ္တဝါဒဝိနိဗ္ဗဒ္ဓါဝါ-အနွယ်ကို စွဲ၍ ပြောဆိုကြောင်း စကား၌ စပ်ဖွဲ့ကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ မာနဝါဒဝိနိဗ္ဗဒ္ဓါဝါ-မာနကို စွဲ၍ ပြောဆိုကြောင်း စကား၌ စပ်ဖွဲ့ကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ အာဝါဟဝိဝါဟဝိနိဗ္ဗဒ္ဓါဝါ-အာဝါဟဝိဝါဟ၌ စပ်ဖွဲ့ကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။) တေ-ထိုသူတို့သည်၊ အနုတ္တရာယ-သော၊ ဝါ-သော၊ ဝိဇ္ဇာ စရဏသမ္ပဒါယ-ဝိဇ္ဇာစရဏ၏ ပြည့်စုံခြင်းမှ၊ အာရကာ-ဝေးကုန်၏၊ အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ ဇာတိဝါဒဝိနိဗ္ဗဒ္ဓါ-ဇာတ်ကို စွဲ၍ ပြောဆိုကြောင်း စကား၌ စပ်ဖွဲ့သည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း၊ (ဘာဝပ္ပဓာန ကြံ) ဂေါတ္တဝါဒဝိနိဗ္ဗဒ္ဓါ-အနွယ်ကို စွဲ၍ ပြောဆို ကြောင်းစကား၌ စပ်ဖွဲ့သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ မာနဝါဒဝိနိဗ္ဗဒ္ဓါ-မာနကို စွဲ၍ ပြောဆိုကြောင်း စကား၌ စပ်ဖွဲ့သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာဝါဟ ဝိဝါဟဝိနိဗ္ဗဒ္ဓါ - အာဝါဟ ဝိဝါဟ၌ စပ်ဖွဲ့သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ အနုတ္တရာယ-သော၊ ဝါ-သော၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ-ဝိဇ္ဇာ စရဏ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ သစ္စိကိရိယာ-မျက်မှောက်ပြုနိုင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ကုတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ။

၂၇။ ဘော ဂေါတမ-မ၊ တံ စရဏံ-ထိုအမြတ်ဆုံး စရဏဟူသည်၊ ကတမံ ပန-အဘယ်ပါနည်း၊ သာစ ဝိဇ္ဇာ-ထိုအမြတ်ဆုံး ဝိဇ္ဇာဟူသည်လည်း၊ ကတမာ-နည်း၊ ကုတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ၊ [ဤမှနောက်၌ “ဣဓ အမ္မဋ္ဌ တထာဂတော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသော စကားရပ်ကို သာမညဖလသုတ် - ပဏိတတရ သာမညဖလကထာ၌လည်းကောင်း၊ စူဠသီလ မဇ္ဈိမသီလ မဟာသီလတို့ကို ဗြဟ္မ ဇာလသုတ် သီလအခန်း၌လည်းကောင်း၊ ဈာန် ၄ ပါးကို ဗြဟ္မဇာလသုတ် ဒိဋ္ဌဓမ္မ နိဗ္ဗာနဝါဒ အခန်း၌လည်းကောင်း၊ ဈာန် ၄ ပါး၏ ဥပမာနှင့် နာပရံ ကုတ္တတ္ထာယ တိုင်အောင်သော စကားကို သာမညဖလသုတ်၌လည်းကောင်း အနက်ရေးခဲ့ပါပြီ၊ ပါဠိမျှကို ပေယျာလ ဖော်၍ ဖတ်ပါစေ။] အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ တံ စရဏံ-ထိုစရဏဟူသည်၊ ကုဒ်-ဤသီလမှစ၍ ဈာန် ၄ ပါးတိုင်အောင်သော အကျင့်တည်း၊ ပေ၊ အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ သာ ဝိဇ္ဇာ-ထိုဝိဇ္ဇာဟူသည်၊ အယံ-ဤ ဝိပဿနာဉာဏ်မှ စ၍ အာသဝက္ခယတိုင် အောင်သော ဉာဏ်တည်း၊ အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ အယံ ဘိက္ခု-ဤရဟန်းကို၊ ဝိဇ္ဇာသမ္ပန္နော ကုတိပိ-ဝိဇ္ဇာနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းဟူ၍လည်း၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ စရဏသမ္ပန္နော ကုတိပိ-စရဏနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းဟူ၍လည်း၊ (ဝုစ္စတိ) ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော

ဣတိပိ-ဝိဇ္ဇာစရဏနှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်းဟူ၍လည်း၊ (ဝုစ္စတိ) အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ ဣမာယ ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါယ-ဤဝိဇ္ဇာ၏ ပြည့်စုံခြင်းထက်လည်းကောင်း၊ ဝါ-မှလည်းကောင်း၊ ဣမာယ စရဏသမ္ပဒါယ-ဤစရဏ၏ ပြည့်စုံခြင်းထက်လည်းကောင်း၊ ဝါ-မှလည်းကောင်း၊ ဥတ္တရိတရာဝါ-သာ၍ လွန်ကဲသည်မူလည်းဖြစ်သော၊ ပဏီတတရာဝါ-သာ၍ မွန်မြတ်သည်မူလည်းဖြစ်သော၊ အညာ-အခြားသော၊ ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါစ-ဝိဇ္ဇာ၏ ပြည့်စုံခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ စရဏသမ္ပဒါစ-သည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ-မရှိတော့။

D

စတုအပါယမုခကထာ

၂၈၀။ အမ္မဋ္ဌ - ဌ၊ အနုတ္တရာယ - သော၊ ဝါ - သော၊ ဣမာယ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ-ဤဝိဇ္ဇာစရဏ၏ ပြည့်စုံခြင်း၏၊ စတ္တာရိ-၄ ပါးကုန်သော၊ အပါယမုခါနိ-ကင်းကွာခြင်း၏ အကြောင်းတို့သည်၊ ဝါ-ပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်းတို့သည်၊ ဘဝန္တိ-ရှိကုန်၏၊ ကတမာနိ စတ္တာရိ-အဘယ် ၄ ပါးတို့နည်း၊ အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ ဣမ-ဤလောက၌၊ ဧကစ္စော-အချို့သော၊ သမဏောဝါ-သမဏအမည်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏောဝါ-ဗြာဟ္မဏအမည်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ အနုတ္တရံ-သော၊ ဝါ-သော၊ ဣမညေဝ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒိ-ဤဝိဇ္ဇာစရဏ၏ ပြည့်စုံခြင်းကိုပင်၊ အနဘိသမ္ဘုဏမာနော-ကောင်းစွာ မရောက်နိုင်သည်၊ ဝါ-မမှီနိုင်သည်၊ (တစ်နည်း) အနသမ္ဘုဏမာနော-အားထုတ်ခြင်းငှာပင် မစွမ်းနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) ခါရိဝိဇ္ဇာ-ရသေ့ပရိက္ခရာဝန်တို့ဖြင့် ပြည့်သော ထမ်းပိုးကို၊ (တစ်နည်း) ခါရိဝိဇ္ဇာ-ထမ်းပိုးဖြင့် ထမ်းဆောင်အပ်သော အထူးထူးအပြားပြားများသော ရသေ့ပရိက္ခရာကို၊ အာဒါယ-ထမ်းယူ၍၊ အရညာယတနံ-တောအရပ်သို့၊ အဇ္ဈောဂါဟတိ-သက်ဝင်၏၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ကြံ၍ သက်ဝင်သနည်း၊ အဟံ-ငါသည်၊) ပဝတ္ထုဖလဘောဇနော-မိမိ မရောက်ခင် ဖြစ်နှင့်ပြီးသော သစ်သီးဟူသော အစာရှိသူသည်၊ ဝါ-အလိုလိုကြွေကျသော သစ်သီးဟူသော အစာရှိသူသည်၊ ဘဝိဿာမိ-ဖြစ်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ (အဇ္ဈောဂါဟတိ-သက်ဝင်၏။)

သော-ထိုသမဏအမည်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝါ-ထိုဗြာဟ္မဏအမည်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အညဒတ္ထ-စင်စစ်ဧကန် အမှန်အားဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နဿေဝ-ဝိဇ္ဇာစရဏနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သာလျှင်၊ ပရိစာရကော-အလုပ်အကျွေးသည်၊ သမ္ပဇ္ဇတိ-ကောင်းစွာ ဖြစ်၏၊ အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ ဣဒံ-ဤအလိုလို ကြွေကျသော သစ်သီးဟူသော အစာရှိသော ရသေ့၏ အဖြစ်သည်၊ အနုတ္တရာယ-သော၊ ဝါ-သော၊ ဣမာယ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ-၏၊ ပဌမံ-ရှေးဦးစွာသော၊ အပါယမုခ-ကင်းကွာခြင်း၏ အကြောင်းသည်၊ ဝါ-ပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်းသည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏။

အမွဋ္ဌ-ဌ၊ ပုနစ-တစ်ဖန်လည်း၊ အပရံ-တစ်မျိုးကား၊ က္ကဓ-ဌ၊ ဧကစ္စော-
သော၊ သမဏောဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏောဝါ-သော်လည်းကောင်း၊
အနတ္တရံ-သော၊ ဝါ-သော၊ က္ကမံ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒံ-ဤဝိဇ္ဇာစရဏ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊
အနဘိသမ္ဘုဏမာနော-ကောင်းစွာ မရောက်နိုင်သည်၊ ဝါ-မမှီနိုင်သည်၊ (တစ်နည်း)
အနဘိသမ္ဘုဏမာနော-အားထုတ်ခြင်းငှာပင် မစွမ်းနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ) စေတ-
ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ (က္ကမံ) ပဝတ္ထဖလဘောဇနတံ-ဤမိမိ မရောက်ခင်
ဖြစ်နှင့်ပြီးသော သစ်သီးဟူသော အစာရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ဤအလိုလို
ကြွေကျသော သစ်သီး ဟူသော အစာရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ အနဘိသမ္ဘုဏမာနော-
သည်၊ (တစ်နည်း) အနဘိသမ္ဘုဏမာနော-သည်၊ (ဟုတွာ)စ-လည်းကောင်း၊
ကုဒါလပိဋကံ-ပေါက် တူးနှင့် တောင်းကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ အရညဝနံ-
တောအုပ်သို့၊ အဇ္ဈောဂါဟတိ-၏၊ (ကိ-နည်း၊ အဟံ-သည်၊)
ကန္တမူလဖလဘောဇနော-သစ်ဥ သစ်မြစ် သစ်သီး ဟူသော အစာရှိသူသည်၊
ဘဝိဿာမိ-အံ၊ က္ကတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ (အဇ္ဈောဂါဟတိ-၏) သော-သည်၊ ဝါ-သည်၊
အညဒတ္ထ-အားဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နဿေဝ-၏ သာလျှင်၊ ပရိစာရကော-သည်၊
သမ္ပဇ္ဇတိ-၏၊ အမွဋ္ဌ-ဌ၊ ကုဒံ-ဤသစ်ဥ သစ်မြစ် သစ်သီးဟူသော အစာရှိသော
ရသေ့၏ အဖြစ်သည်၊ အနတ္တရာယ က္ကမာယ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ-၏၊ ဒုတိယံ-
သော၊ အပါယမုခံ-သည်၊ ဘဝတိ-၏။

အမွဋ္ဌ-ဌ၊ ပုနစ-လည်း၊ အပရံ-ကား၊ က္ကဓ-ဌ၊ ဧကစ္စော သမဏောဝါ
ဗြာဟ္မဏောဝါ-သည်သော်လည်းကောင်း၊ က္ကမံ အနတ္တရံ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒံ အနဘိ
သမ္ဘုဏမာနော (ဟုတွာစေတ) ပဝတ္ထဖလဘောဇနတံ အနဘိသမ္ဘုဏမာနော
(ဟုတွာစ)، ကန္တမူလဖလဘောဇနတံ-သစ်ဥ သစ်မြစ် သစ်သီးဟူသော အစာရှိ
သူ၏အဖြစ်ကို၊ အနဘိသမ္ဘုဏမာနော-သည်၊ (ဟုတွာ)စ-လည်းကောင်း၊ ဂါမ
သာမန္တံဝါ-ရွာ၏ အနီး၌သော်လည်းကောင်း၊ နိဂမသာမန္တံဝါ-နိဂုံး၏ အနီး၌သော်
လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂါရံ-မီးတင်းကုဋ်ကို၊ ဝါ-မီးပူဇော်ရာ တဲကို၊ ကရိတွာ-ပြု၍၊
အဂ္ဂိ-မီးကို၊ ပရိစရက္ခော-ပြုစုလုပ်ကျွေးလျက်၊ အတ္တတိ-နေ၏၊ သော အညဒတ္ထ
၊ပေ၊ သမ္ပဇ္ဇတိ၊ အမွဋ္ဌ-ဌ၊ ကုဒံ-ဤမီးကို ပြုစုလုပ်ကျွေးလျက် နေသော ရသေ့၏
အဖြစ်သည်၊ အနတ္တရာယ ၊ပေ၊ အပါယမုခံ ဘဝတိ။

အမွဋ္ဌ-ဌ၊ ပုနစ-လည်း၊ အပရံ-ကား၊ က္ကဓ-ဌ၊ ဧကစ္စော သမဏောဝါ-သည်
သော်လည်းကောင်း ၊ပေ၊ က္ကမံ အဂ္ဂိပါရိစရိယံ-ဤမီးကို ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းကို၊
အနဘိသမ္ဘုဏမာနော-သည်၊ (ဟုတွာ)စ-လည်းကောင်း၊ စတုမဟာပထေ-လမ်းဆုံ
လမ်းမ လမ်း ၄ ခု၏ အနီး၌၊ စတုဒ္ဓါရံ-၄ ခုသော တံခါးပေါက်ရှိသော၊ ဝါ-၄
ခုသော တံခါးမုခ်ရှိသော၊ အဂါရံ-အိမ်ကို၊ ဝါ-ဇရပ်ကို၊ ကရိတွာ-၍၊ အတ္တတိ-၏၊
(ကိ-အဘယ်သို့ ကြံ၍ နေသနည်း၊) သမဏောဝါ - သမဏအမည်ရသူမူလည်း

ဖြစ်သော၊ ဗြာဟ္မဏောဝိ-သော၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ စတုဟိ-၄ ဘက်ကုန်သော၊ ဣမာဟိ ဒိသာဟိ-ဤအရပ်တို့မှ၊ အာဂမိဿတိ-လာလတ်၊ အဟံ-သည်၊ တံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ယထာသတ္တိ-သတ္တိအားလျော်စွာ၊ ဝိ-သတ္တိရှိသလောက်၊ ယထာ ဗလံ-အားအစွမ်းအား လျော်စွာ၊ ဝိ-အားအစွမ်းရှိသလောက်၊ ပဋိပူဇေဿာမိ-အတုံပြန်၍ ပူဇော်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ (အစ္ဆတိ-၏။) သော အညဒတ္ထ၊ ပေ၊ သမ္ပဇ္ဇတိ၊ အမ္ပဌ-ဌ၊ ဣဒံ-ဤလမ်း ၄ ခွ၌ ဇရပ်ဆောက်၍ နေသော ရသေ့၏ အဖြစ်သည်၊ အနုတ္တရာယ၊ ပေ၊ အပါယမုခံ ဘဝတိ၊ အမ္ပဌ-ဌ၊ အနုတ္တရာယ-သော၊ ဝိ-သော၊ ဣမာယ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ-၏၊ စတ္တာရိ-၄ ပါးကုန်သော၊ ဣမာနိ အပါယမုခါနိ-တို့သည်၊ ဝိ-တို့သည်၊ ဘဝန္တိ-ကုန်၏။

၂၈၁။ တံ ကိ မညသိ အမ္ပဌ၊ သာစရိယကော-ဆရာနှင့် တကွဖြစ်သော၊ တံ-သည်၊ အနုတ္တရာယ-သော၊ ဝိ-သော၊ ဣမာယ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ-ဤဝိဇ္ဇာစရဏ၏ ပြည်စုံခြင်း၌၊ သန္နိဿသိ အပိနု-ထင်ရှားသလော၊ (အထင်အရှား ပါဝင်သလော)၊ ဣတိ-ဤသို့မေးတော်မူပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဣဒံ-ဤသို့ထင်ရှားခြင်းသည်၊ (ဆရာနှင့်တကွဖြစ်သော အကျွန်ုပ်၏ ဤအနုတ္တရဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ၌ ထင်ရှားခြင်းသည်)၊ နော ဟိ-မဖြစ်နိုင်ပါ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ သာစရိယကော-သော၊ အဟံ-အကျွန်ုပ်သည်၊ ကောစ-အဘယ်သူတဲနည်း၊ (အဘယ်သူမှီလို့ အနုတ္တရဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ၌ ထင်ရှားနိုင်ပါအံ့နည်း)၊ အနုတ္တရာ-သော၊ ဝိ-သော၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ-သည်၊ ကာစ-အဘယ်တရားတဲနည်း၊ (အဘယ်တရားမှီလို့ သာစရိယကဖြစ်သော အကျွန်ုပ်၌ ထင်ရှားနိုင်ပါအံ့နည်း)၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ သာစရိယကော-သော၊ အဟံ-သည်၊ အနုတ္တရာယ-သော၊ ဝိ-သော၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ-မှ၊ အာရတာ-ဝေးပါ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ဖြေပြီ။

တံ ကိ မညသိ အမ္ပဌ-ဌ၊ သာစရိယကော-သော၊ တံ-သည်၊ အနုတ္တရ-သော၊ ဝိ-သော၊ ဣမံ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒံ-ကို၊ [ဣမဉ္စေဝံ “စေဝ” ကား ပိုဟန်တူသည်၊ ရှေ့၌ “ဣမဉ္စေဝ” ဟု ရှိခဲ့သည်။] အနဘိသမ္ဘုဏမာနော-သည်၊ ဝိ-သည်၊ (တစ်နည်း) အနဘိသမ္ဘုဏမာနော-သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ အဟံ-သည်)၊ ပဝတ္ထ ဖလဘောဇနော-သည်၊ ဝိ-သည်၊ ဘဝိဿာမိ-အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ခါရိဝိဝံ-ကို၊ (တစ်နည်း) ခါရိဝိဝံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ အရညဝနံ-သို့ အဇ္ဈောဂါဟသိ အပိနု-သက်ဝင်နိုင်သလော၊ ဣတိ-ဤသို့မေးတော်မူပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဣဒံ-ဤသို့တောအုပ်သို့ သက်ဝင်နိုင်ခြင်းသည်၊ (အလိုလို ကြွေကျသော အသီးလျှင် အစာရှိသူဖြစ်အံ့ဟု ကြံ၍ ရသေ့ပရိက္ခရာဝန်တို့ဖြင့် ပြည့်သောထမ်းပိုးကို ယူပြီးလျှင် ဤတောအုပ်သို့ သက်ဝင်နိုင်ခြင်းသည်)၊ နော ဟိ-မဖြစ်နိုင်ပါ၊ (ဣတိ-

ဤသို့ဖြေပြီ။) [အမှာ။ ။ဤမှနောက်၌ ကန္တမူလဖလဘောဇနအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဂ္ဂိပရိစာရကအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ လမ်း ၄ ခွ၌ စရပ်ဆောက်၍ နေပုံကိုလည်းကောင်း မေးတော်မူသည်။ ထိုဝါကျများ၌ အနက်ထူး မရှိပါ။]

အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ ဣတိ ခေါ-ဤသို့လျှင်၊ သာစရိယကော-သော၊ တွံ-သည်၊ အနုတ္တရာယ-သော၊ ဣမာယ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ စေဝ-မှလည်း၊ ပရိဟိနော-ယုတ်လျော့ပြီ၊ အနုတ္တရာယ-သော၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ-၏၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ ယေ ဣမေ (ယာနိ ဣမာနိ) အပါယမုခါနိ-အကြင်ကင်းကွာခြင်း၏ အကြောင်းတို့သည်၊ ဘဝန္တိ-ရှိကုန်၏၊ သာစရိယကော တွံ၊ တတောစ-ထိုအပါယမုခတို့မှလည်း၊ ပရိဟိနော-ပြီ။ [“ဣတိ ခေါ အဗ္ဗဋ္ဌ၊ ပေ၊ ပရိဟိနော သာစရိယကော” ကား စတုအပါယမုခ၏ နိဂုံးဝါကျတည်း။]

D

အပရာဒေဿနကထာ

၂၈၂။ အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ တေ-သင်၏၊ အာစရိယေန-ဆရာဖြစ်သော၊ ပေါက္ခရသတိနာ-သော၊ ဗြာဟ္မဏေန-သည်၊ အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်၊ အာပါယိကော (အာပါယိကေန)-အနုတ္တရဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ၏ ကင်းကွာကြောင်း၊ ပျက်စီးကြောင်း၌ ယှဉ်သူသည်၊ (သမာနော-သမာနေန)ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အပရိပူရမာနော (အပရိပူရမာနေန)-အာပါယိကကိုမျှ ပြည့်အောင် မဖြည့်နိုင်ဘဲလျက်၊ ဧသာ ဝါစာ-ဤစကားကို၊ ဘာသိတာ-ပြောဆိုအပ်ပြီ၊ (ကတမာ ဝါစာ-အဘယ်စကားကို၊ ဘာသိတာ-နည်း၊) ဣတ္တာ-ဆင်၏၊ လုံ့လပယောဂနှင့် တူသော လုံ့လပယောဂကို ထိုက်ကုန်သော၊ ကဏှာ-အမျိုးအားဖြင့် မည်းညစ်ကုန်သော၊ ဗန္ဓုပါဒါပစ္စာ-ဆွေတော် မျိုးတော် ဘိုးတော်ဗြဟ္မာမင်း၏ ခြေဖမ်း၏၊ သားစဉ်မြေးဆက်ဖြစ်ကုန်သော၊ မုက္ခကာ-စက်ဆုပ်အပ်စွာ စုတ်ချာသော ဦးပြည့်ကတုံးဖြစ်ကြကုန်သော၊ သမဏကာ-စက်ဆုပ်အပ်စွာ စုတ်ချာသော ရဟန်းတို့သည်၊ ကေစ-အဘယ်သူတို့နည်း၊ (ဘယ်လိုဟာတွေမို့ ဗြာဟ္မဏတွေနှင့် ဆွေးနွေးနိုင်မည်နည်း၊) တေဝိဇ္ဇာနံ-ဝေဒ ၃ ပုံကို တတ်ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏာနံ-တို့၏၊ သာကတ္ထာ-အတူတကွ ပြောဆိုကြခြင်းသည်၊ (ဆွေးနွေးခြင်းသည်၊) ကာစ-အဘယ်နည်း၊ (ဘာလို့မို့ သမဏတို့က ဆွေးနွေးရာတွင် ပါဝင်နိုင်မှာနည်း၊) ဣတိ (ဧသာဝါစာ-ကို၊ ဘာသိတာ-ပြီ။) [“ကိုယ်က အပါယမုခကိုမျှ မဖြည့်နိုင်ဘဲလျက် သမဏတို့ကို နှိမ်ချကြောင်း စကားကို ပြောသည်ဟု ချွတ်ယွင်းချက်ကို ပြတော်မူသည်။]

အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ တေ-သင်၏၊ အာစရိယကဿ-သော၊ ပေါက္ခရသတိဿ-သော၊ ဗြာဟ္မဏဿ-၏၊ ယာဝ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဣဒံ အပရဒ္ဒဉ္စ-ဤချွတ်ယွင်းချက်ကိုလည်း၊ ဝါ-ဤအပြစ်ကိုလည်း၊ ပဿ-ကြည့်စမ်းဦးလော၊ [နောက် လာမည့်

ချွတ်ယွင်းချက်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဣဒံ အပရဒ္ဒဉ္စ” ဟု စသဒ္ဒါဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရှေ့ချွတ်ယွင်းချက်ထက် သာလွန်သောကြောင့် “ယာဝ-အလွန်အကဲ”ဟု လည်းကောင်း မိန့်တော်မူသည်။]

၂၈၃။ အမ္မဌ-ဌ၊ ပေါက္ခရသာတိ-သော၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ ပသေနဒိဿ-ပသေနဒိမည်သော၊ ကောသလဿ-ကောသလတိုင်း၏ အရှင်ဖြစ်သော၊ ရညော-မင်း၏၊ ဝါ-သည်၊ ဒတ္တိကံ-ပေးအပ်သော အစာကို၊ ဘုဇ္ဇတိ-စား၏၊ တဿ-ထိုသင့် ဆရာပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ပသေနဒိ-သော၊ ကောသလော-သော၊ ရာဇာ-သည်၊ သမ္ပဒိဘာဝမ္ဘိ-မျက်မှောက်၏ အဖြစ်ကိုသော်မှလည်း၊ န ဒဒါတိ-မပေး၊ [မျက်နှာချင်း မဆိုင်-ဟူလို၊] ယဒါပိ-အကြင်အခါ၌လည်း၊ တေန-ထိုသင့်ဆရာပုဂ္ဂိုလ်နှင့်၊ မန္တေတိ-တိုင်ပင်လို၏၊ (တဒါပိ-ထိုအခါ၌သော်မှလည်း၊) တိရောဓုဿန္တေန-တင်းတိမ် ကန့်လန့်ကာ၏ အတွင်းဖြင့်၊ မန္တေတိ-တိုင်ပင်၏၊ အမ္မဌ-ဌ၊ ယဿ-အကြင်မင်း၏၊ ဓမ္မိကံ-တရားနှင့် ယှဉ်သော၊ ပယာတံ-ရှေးဦးစွာ စီမံအပ်ပြီးသော ဝါ-ဖြူစင်သော၊ ဘိက္ခံ-ထမင်းကို၊ ပဋိဂ္ဂဏေယျ-ခံယူငြားအံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ကထံ-အဘယ်ကြောင့်၊ တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ပသေနဒိ ကောသလော၊ ရာဇာ-သည်၊ သမ္ပဒိဘာဝမ္ဘိ-လည်း၊ န ဒဒေယျ-မပေးရာအံ့နည်း၊ (မပေးဘဲ နေအံ့နည်း၊) အမ္မဌ-ဌ၊ တေ-သင်၏၊ အာစရိယဿ ပေါက္ခရသာတိဿ၊ ပြာဟ္မဏဿ-၏၊ ယာဝ-သာလျှင်၊ ဣဒံ အပရဒ္ဒဉ္စ-ကိုလည်း၊ ပဿ-ကြည့်စမ်းပါဦးလော။

D

ပုဗ္ဗဏ္ဍသိဘာဝါနုယောဂ ကထာ

[ရှေးရသေ့များလို ဖြစ်နိုင်ရဲ့လားဟု စစ်ဆေးမေးမြန်းကြောင်း စကား။]

၂၈၄။ တံ ကိ မညသိ အမ္မဌ၊ ဣဓ-ဤလောက၌၊ ပသေနဒိ-သော၊ ကောသလော-သော၊ ရာဇာ-သည်၊ ဟတ္ထိဂီဝါယ-ဆင်၏ ပခုံး၌၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေသည်၊ (ဟုတွာ) ဝါ-ဖြစ်၍သော်လည်းကောင်း၊ အဿပိဋ္ဌေ-မြင်းကျောက်ကုန်း၌၊ နိသိန္နော(ဟုတွာ) ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ရထူပတ္တရေ-ရထားပေါ်ဝယ် ခင်းအပ်သော နေရာ၌၊ ဌိတော-တည်နေသည်၊ (ဟုတွာ) ဝါ-သော်လည်းကောင်း၊ ဥဂ္ဂေဟိ ဝါ-ထင်ရှားသော အမတ်တို့နှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ရာဇညေဟိဝါ-အဘိသိက် မသွန်းအပ်သော မင်းသားတို့နှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကိဉ္စိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ မန္တနံ-ထင်ရှားသော အတိုင်အပင်ကို၊ (လျှို့ဝှက်စရာ မဟုတ်၊ အများကြားနိုင်သော အတိုင်အပင်ကို) မန္တေယျ-တိုင်ပင်ရာ၏၊ သော-ထိုပသေနဒိ ကောသလမင်းသည်၊ တမာ ပဒေသာ-ထိုအရပ်မှ၊ အပက္ကမ္မ-ဖဲ၍၊ ဧကမန္တံ-သင့်တင့်လျောက်ပတ် တစ်ခုသော အရပ်အဖို့၌၊ တိဋ္ဌေယျ-တည်ရာ၏၊ အထမင်း၏ ဖဲသွားရာ ထိုအခါ၌၊ သုဒ္ဓေါ ဝါ-သုဒ္ဓအမျိုးသားသည်သော်လည်းကောင်း၊

သုဒ္ဓဒါသောဝါ-သုဒ္ဓ၏ ကျွန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ အာဂစ္ဆေယျ-လာရာ၏၊ (အာဂန္တာ-လာပြီး၍) တသ္မိံ ပဒေသေ-ထိုအရပ်၌၊ ဌိတော-တည်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍) တဒေဝ မန္တန်-ထိုမင်းသည် တိုင်အပ်ပြီးသော အတိုင်အပင်ကိုပင်၊ မန္တေယျ-တိုင်ပင်ပြောဆိုရာ၏။

(ကိ-နည်း၊) ဧဝမိ-ဤသို့လည်း၊ ပသေနဒိ-သော၊ ကောသလော-သော၊ ရာဇာ-သည်၊ အာဟ-ပြောသွားပြီ၊ ဧဝမိ-လည်း၊ ပသေနဒိ၊ ကောသလော၊ ရာဇာ၊ အာဟ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့တိုင်ပင်ပြောဆိုရာ၏၊ သော-ထိုသုဒ္ဓအမျိုးသားသည်၊ ဝါ-ထိုသုဒ္ဓ၏ ကျွန်သည်၊ ရာဇဘဏိတံဝါ-မင်းသည် ပြောဆိုအပ်သော စကားကိုမူလည်း၊ ဘဏတိ အပိန-ပြောဆိုသည် မဟုတ်လော၊ ရာဇမန္တန်ဝါ-မင်း၏ အတိုင်အပင်ကိုမူလည်း၊ မန္တေတိ အပိန-တိုင်ပင်ပြောဆိုသည် မဟုတ်လော၊ ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော မင်း၏စကားကို ပြောကာမျှဖြင့်၊ ဝါ-မင်း၏ အတိုင်အပင်ကို တိုင်ပင်ကာမျှဖြင့်၊ သော-ထိုသုဒ္ဓ၊ သို့မဟုတ် သုဒ္ဓ၏ ကျွန်သည်၊ ရာဇဝါ-မင်းသည်သော်လည်းကောင်း၊ ရာဇမတ္တာဝါ - မင်းအမတ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ အဿ - ဖြစ်ရာသလော၊ ဣတိ - ဤသို့မေးတော်မူပြီ၊ (“ရှင်ဘုရင်၏ စကားကို အတုလိုက်၍ ပြောရုံမျှဖြင့် ရှင်ဘုရင်ဖြစ်သလား” ဟု မေးတော်မူသည်။) ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဣဒံ-ဤသို့ ရှင်ဘုရင်ဖြစ်ခြင်းသည်၊ နော ဟိ-မသင့်ပါ၊ (ဣတိ-ဤသို့ဖြေပြီ။)

၂၈၅။ အဗ္ဗုဒ္ဓ-ဌ၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊ တံ-သင်သည်၊ [ဤကတ္တာ အစပ်ကို နောက် “ဘဝိဿသိ” ကျမှ ရလိမ့်မည်။] ဗြာဟ္မဏာနံ-တို့၏၊ ပုပ္ဖကာ-ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ မန္တာနံ-ဝေဒကျမ်းဂန်၊ မန္တန်တို့ကို၊ ကတ္တာရော-ပြုစီရင်တတ်ကုန်သော၊ မန္တာနံ-တို့ကို၊ ပဝတ္တာရော-ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော၊ ယေ တေ ဣသယော-အကြင်ရသေ့တို့သည်၊ အဟေသံ-ဖြစ်ခဲ့ကုန်ပြီ၊ ယေသံ-ယင်းရှေးရသေ့တို့၏၊ သန္တကံ-ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ယေသံ-ယင်းရှေးရသေ့တို့သည်၊ [“ဂီတံ” စသည်၌ စပ်၊ ယေသံ သန္တကမိဒံ၊ ယေဟိဝါ ဣဒံ ဂီတန္တိ အတ္ထော၊-ဝိမတိ၊ ဘေသဇုက္ခန္ဓက၊ ကေကိယ ဇဓိလဝတ္ထု။] ပေါရာဏံ - ရှေး၌ဖြစ်သော၊ ဂီတံ-အသံနိမ့် အသံမြင့် ပြည့်စုံအောင် သီဆိုအပ်သော။ (ဂီတရွတ်သလို သီဆိုအပ်သော) ပဝုတ္တံ-အခြားသူတို့အား ရွတ်ပြအပ်သော၊ ဝါ-အခြားသူတို့အား ပို့ချအပ်သော၊ သမိဟိတံ-ပေါင်းစုအပ်သော၊ ဣဒံ မန္တပဒံ-ဤမန္တန်ပုဒ်ကို၊ [အဋ္ဌကထာ၌ ဒုတိယန္တ ဖွင့်သောကြောင့် “အနုဂါယန္တိ” စသည်၌ စပ်ရသည်။] ဧတရဟိ-ယခုအခါ၌ ဝါ-ယခုလက်ထက်၌၊ ဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ တံ-ထိုမန္တန်ပုဒ်ကို၊ အနုဂါယန္တိ-အတုလိုက်၍ သီဆိုကြကုန်၏၊ တံ-ကို၊ အနုဘာသန္တိ-အတုလိုက်၍ ရွတ်ဆိုကြကုန်၏၊ ဘာသိတံ-ရှေးရသေ့တို့ ရွတ်ဆိုအပ်သော မန္တန်ပုဒ်ကို၊ အနုဘာသန္တိ-ကုန်၏၊ ဝါစိတံ-ရှေးရသေ့တို့ ပို့ချအပ်သော မန္တာန်ပုဒ်ကို၊ အနုဝါစေန္တိ-အတုလိုက်၍ ပို့ချကြကုန်၏။

သေယျထိဒံ-ထိုရှေးရသေ့တို့ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ အဋ္ဌကော-အဋ္ဌက ရသေ့လည်းကောင်း၊ ဝါမကော-လည်းကောင်း၊ ဝါမဒေဝေါ-လည်းကောင်း၊ ဝေဿာမိတ္တော-လည်းကောင်း၊ ယမတဂ္ဂိ-လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂီရသော-လည်း ကောင်း၊ ဘာရဒ္ဒါဇော-လည်းကောင်း၊ ဝါသေဌော-လည်းကောင်း၊ ကဿပေါ- လည်းကောင်း၊ ဘဂု-ဘဂုရသေ့လည်းကောင်းတည်း၊ သာစရိယကော-သော၊ အဟံ-ငါသည်၊ တေ မန္တေ-ထိုဝေဒ ကျမ်းဂန်၊ မန္တန်တို့ကို၊ အဓိယာမိ-သင်ယူ၏၊ ဣတိ-ဤသို့မှတ်ထင်၏၊ တာဝတာ-ထိုမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ရှေးရသေ့တို့ကဲ့သို့ သီဆိုရွတ်ပြ ပို့ချရုံမျှဖြင့်၊ တွံ-သည်၊ ဣသိဝါ-ရသေ့သည်သော်လည်း၊ ဘဝိဿသိ- ဖြစ်လတ်၊ ဣသိတ္ထာယ-ရသေ့အကျိုးငှာ၊ ဝါ-ရသေ့ဖြစ်ဖို့ရာ၊ ပဋိပန္နောဝါ-ကျင့်နေ သူသည်သော်လည်း၊ ဘဝိဿသိ-ဖြစ်လတ်၊ ဣတိ ဧတံ ဌာနံ-ဤအကြောင်းသည်၊ (ဣသိ၊ ဣသိဘာဝပဋိပန္နဖြစ်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်) န ဝိဇ္ဇတိ-မရှိ။

၂၈၆။ တံ ကိ မညသိ အဗ္ဗဋ္ဌ၊ တေ-သင်သည်၊ ဝုဒ္ဓါနံ-အရွယ်အားဖြင့် ကြီးရင့် ကုန်သော၊ မဟလ္လကာနံ-အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ယူတတ်ကုန် သော၊ အာစရိယပါစရိယာနံ-ဆရာ၊ ဆရာဆရာဖြစ်ကုန်သော၊ ဘာသမာနာနံ- သမိုင်းအစဉ်၊ ရာဇဝင်ကို ပြောဆိုနိုင်ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏာနံ-ပုဏ္ဏားတို့၏၊ (သန္တိကာ-မှ) ကိန္တိ-လျှင်၊ သုတံ-ကြားအပ်ဖူးသနည်း၊ ဗြာဟ္မဏာနံ-တို့၏၊ ပုဗ္ဗကာ- ကုန်သော၊ မန္တာနံ-တို့ကို၊ ကတ္တာရော-ကုန်သော၊ မန္တာနံ-တို့ကို၊ ပဝတ္တာရော- ကုန်သော၊ ယေ တေ ဣသယော-တို့သည်၊ အဟေသု-ကုန်ပြီ၊ ယေသံ-တို့၏၊ (သန္တိကံ-သော) ယေသံ-တို့သည်၊ ပေါရာဏံ-သော၊ ဂီတံ-သော၊ ပဝုတ္တံ-သော၊ သမိဟိတံ-သော၊ ဣမံ မန္တပဒံ-ကို၊ ဧတရဟိ-၌၊ ဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ တံ-ကို၊ အနုဂါယန္တိ-ကုန်၏၊ တံ-ကို၊ အနုဘာသန္တိ-ကုန်၏၊ ဘာသိတံ-ကို၊ အနုဘာသန္တိ- ကုန်၏၊ ဝါစိတံ-ကို၊ အနုဝါစေန္တိ-ကုန်၏၊ သေယျထိဒံ-နည်း၊ အဋ္ဌကော-လည်း ကောင်း၊ ပေ၊ ဘဂု-လည်းကောင်းတည်း၊ ဧတရဟိ-၌၊ သာစရိယကော-သော၊ တွံ သေယျထာပိ-သင်ကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ တေ-ထိုရှေးရသေ့တို့သည်၊ သုနာတာ- ကောင်းစွာ ရေချိုးပြီးကုန်သည်၊ သုဝိလိတ္တာ-ကောင်းစွာ နုံသာလိမ်းကျံပြီးကုန်

တွံ ဧတရဟိ သာစရိယကော။

။ဧတရဟိ-၌၊ သာစရိယကော-သော၊ တွံ-

သည်၊ သုနာတာ-ကောင်းစွာ ရေချိုးပြီးသည်၊ သုဝိလိတ္တာ-သည်၊ ကပ္ပိတကေသမဿု-ရှိသည်၊ အာမုတ္တမဏိကုဏ္ဍလာဘရဏော-ရှိသည်၊ ဩဒါတဝတ္ထဝသနော-ဝတ်သည်၊ ပဇ္ဇဟိ-ကုန်သော၊ ကာမဂုဏေဟိ-တို့နှင့်၊ ဝါ-တို့သည်၊ သမပ္ပိတော-သည်၊ သမဓီဘူတော-သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍) ပရိစာရေသိ သေယျထာပိ-ဣန္ဒြေတို့ကို ထိုထို၍ လှည့်လည်စေသကဲ့သို့၊ ဝါ-ခံစားသကဲ့သို့၊ ဤသို့ ဥပမေယျ ပုဒ်များကို လိုက်စေ၍လည်း တစ်နည်း အနက်ပေးနိုင်ပါ သည်၊ နောက်နောက် ဝါကျများ၌လည်း ဤအတိုင်း သိပါ... နောက်၌ “တံ ကိ မညသိ” မှ စ၍ ဘဂုတိုင်အောင် ပေယျာလ မြှုပ်လိမ့်မည်။

သည်။ ကပ္ပိတကေသမဿူ-ပြုပြင်အပ်ပြီးသော ဆံမုတ်ဆိတ်ရှိကုန်သည်။ အာမုက္က မဏိကုက္ကလာဘရဏာ-စွပ်အပ်ပြီးသော ပတ္တမြားနားချောင်းဟူသော တန်ဆာရှိ ကုန်သည်။ ဩဒါတဝတ္ထဝသနာ-ဖြူစင်သန့်ရှင်းသော အဝတ်ကို ဝတ်ကုန်သည်။ (ဟုတွာ-၍) ပဉ္စဟိ-၅ ပါးကုန်သော၊ ကာမဂုဏေဟိ-ကာမဂုဏ်တို့နှင့်၊ ဝါ-တို့သည်။ သမပ္ပိတာ - ကောင်းစွာ သက်ရောက်အပ်ကုန်သည်။ သမင်္ဂီဘူတာ - ကောင်းစွာ ပြည်စုံခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သည်။ (ဟုတွာ-၍) ပရိစာရေန္တိ- ကုန္တေတို့ကို ထိုထိုဤဤ လှည့်လည်စေကုန်၏။ ဝါ-ခံစားကုန်၏။ ဣတိ-သို့၊ သုတ-ကြားအပ်ဖူးသလော၊ (ဣတိ-မူပြီ) ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဣဒံ-ဤသို့ကြားဖူးခြင်း သည်။ နောဟိ-မဖြစ်ပါ၊ (ဣတိ-ပြီ။)

၊ပေ၊ ဧတရဟိ သာစရိယကော-သော၊ တံ သေယျထာပိ-ကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ တေ-တို့သည်။ သုစိမံသုပသေစနံ-သွန်းလောင်းထည့်ခတ်အပ်သော သန့်ရှင်း စင်ကြယ်သော အသားရှိသော၊ [ဤပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ပါစိတ်ဘာသာဋီကာ သေခိယ၊ ပါဒကဝဂ် (၄၃၂) ၌ ပြထားပြီ။] ဝိစိတကာဠကံ-စိစစ်ရွေးချယ်အပ်ပြီး သော မည်းနက်သော အရာဝတ္ထုရှိသော၊ ဝါ-မည်းနက်သော အရာဝတ္ထုကို စိစစ် ရွေးချယ်ပြီးဖြစ်သော၊ အနေကသုပံ-များသော ဟင်းရည်ရှိသော၊ အနေကဗျဉ္စနံ- များသော ဟင်းလျာရှိသော၊ သာလီနံ-သလေးတို့၏၊ ဩဒနံ-ထမင်းကို၊ (တစ်နည်း) သာလီနံ ဩဒနံ-သလေးထမင်းကို၊ ပရိဘူဠိ-သုံးဆောင်ကြကုန်၏။ ဣတိ-သို့၊ သုတ-လော၊ ပေ၊ (ဣတိ-ပြီ။)

၊ပေ၊ ဧတရဟိ၊ ပေ၊ သေယျထာပိ-ကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ တေ-တို့သည်။ ဝေဠကနတ ပဿာဟိ-ရစ်ပတ်ကြောင်းဖြစ်သော အဝတ်ပြား အဝတ်စည်းတို့ဖြင့် ညွတ်စေအပ် ပြီးသော နံရိုးရှိကုန်သော၊ နာရိဟိ-မိန်းမတို့ဖြင့်၊ ပရိစာရေန္တိ-ကုန်၏။ ဝါ-ကုန်၏။ ဣတိ သုတ၊ ပေ၊ (ဣတိ-ပြီ။)

၊ပေ၊ ဧတရဟိ-၌၊ သာစရိယကော-သော၊ တံ သေယျထာပိ-ကဲ့သို့၊ ဧဝံ- တူ၊ တေ-တို့သည်။ ကုတ္တဝါဠေဟိ-ပြုပြင်အပ်ပြီးသော အမွေးရှိကုန်သော၊ (ဖြတ် သင့်ရာဌာန၌ ဖြတ်အပ်သော အမွေးရှိကုန်သော)၊ ဝဠဝါရထေဟိ-မြင်းမသည် ကပ်ယှဉ်အပ်သော ရထားတို့ဖြင့်၊ ဝါ-မြင်းရထားတို့ဖြင့်၊ ဒိဃာဟိ-ရှည်ကုန်သော၊ ပတောဒလဋ္ဌိဟိ-ထိုးဆွကြောင်း နှင်တံတို့ဖြင့်၊ ဝါဟနေ-မြင်းယာဉ်တို့ကို၊ ပိတု ဒေန္တာ-ထိုးဆွကြကုန်လျက်၊ ဝိပရိယယန္တိ-လှည့်လည်ကြကုန်၏။ ဣတိ သုတ- လော၊ ပေ၊ (ဣတိ-ပြီ။)

၊ပေ၊ ဧတရဟိ-၌၊ သာစရိယကော-သော၊ တံ သေယျထာပိ-ကဲ့သို့၊ ဧဝံ- တူ၊ တေ-တို့သည်။ ဥက္ကိဏ္ဍပရိခါသု-မြေတို့ကို တူးကော်၍ အထက်သို့ ကျဲအပ် သော ကျုံးရှိကုန်သော၊ ဩက္ခိတ္တပလိယာသု - အောက်သို့ ချထားအပ်သော

တံခါးကျည် မင်းတုတ်ရှိကုန်သော၊ နဂရူပကာရိကာသု-မြို့ရိုးအခြေဝယ် စင်းလျှာ
 ကိုင်အပ်သော အက်တေရှိကုန်သော မြို့တို့၌၊ ဒီဃာသိဝုဓေဟိ-ရှည်သော သံလျက်
 လက်နက်ရှိကုန်သော၊ ဝါ-ရှည်သော သံလျက် လက်နက် လက်စွဲကုန် သော၊
 ပုရိသေဟိ-ယောက်ျားတို့သည်၊ [ဓာတ်ကတ္တား၊] ဝါ-တို့ကို၊ [ကာရိတ်ကံ၊]
 ရက္ခာပေန္တိ-စောင့်ရှောက်စေကြကုန်၏၊ ဣတိ၊ သုတံ-လော၊ (ဣတိ-ပြီ။)

အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ ဣတိ ခေါ-လျှင်၊ သာစရိယကော-သော၊ တွံ-သည်၊ ဣသိ-ရသေ့
 သည်၊ နော (ဟောသိ)-မဟုတ်၊ ဣသိတ္ထာယ-ရသေ့အကျိုးငှာ၊ ဝါ-ရသေ့ဖြစ်ဖို့ရာ၊
 ပဋိပန္နော-ကျင့်နေသူသည်လည်း၊ န (ဟောသိ)-မဟုတ်၊ အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ ယဿ-အကြင်
 ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ မယိ-ငါဘုရား၌၊ ဝါ-ငါဘုရားအပေါ်၌၊ ကင်္ခါဝါ-သဗ္ဗညူ ဟုတ်လေ
 သလား၊ မဟုတ်လေသလားဟု ယုံမှားခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝိမတိဝါ-တွေ့
 တောခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ-၏၊) သော-ထိုယုံမှားသံသယဖြစ်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ မံ-ငါဘုရားကို၊ ပဉ္စေန-ပြဿနာမေးခြင်းဖြင့်၊ (သောဓေယျ-
 စင်ကြယ်စေရာ၏၊ ဝါ-သုခံသင်ရှင်းလင်းစေရာ၏၊) အဟံ-ငါဘုရားသည်၊ ဝေယျာ
 ကရဏေန-ပြဿနာကို ဖြေဆိုတော်မူခြင်းဖြင့်၊ သောဓေယျာမိ-စင်ကြယ်စေအံ့၊
 ဝါ-သုခံသင်ရှင်းလင်းစေအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ။ [စာအုပ်တို့၌ “သောမိ
 သာမိ” ဟု ရှိ၏၊ သုဓမ္မာတ်သည် ဒီဝါဒီဂိုဏ်းဖြစ်၍၊ ဤ၌ ကာရိတ်ဝင်မှ အဓိပ္ပာယ်
 ရသောကြောင့် “သောဓေယျာမိ” ဟု ရှိရမည်။]

D

ဒွိလက္ခဏဒဿနကထာ

၂၈၇။ အထခေါ-မိန့်တော်မူပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ - သည်၊ ဝိဟာရာ-
 ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်မှ၊ နိက္ခမ္မ-ထွက်တော်မူ၍၊ စင်္ကမံ-စင်္ကြံသို့၊ အဗျူဠာသိ-ရှေးရှု
 တက်တော်မူပြီ၊ အဗ္ဗဋ္ဌာ-သော၊ မာဏဝေါပိ-သည်လည်း၊ ဝိဟာရာ-မှ၊ နိက္ခမ္မ-
 ၍၊ စင်္ကမံ-သို့၊ အဗျူဠာသိ-ရှေးရှုတက်ပြီ၊ ဝါ-လိုက်သွားပြီ၊ အထခေါ-စင်္ကြံသို့
 သွားရာ ထိုအခါ၌၊ အဗ္ဗဋ္ဌာ-သော၊ မာဏဝေါ-သည်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ စင်္ကမန္တံ-
 စင်္ကြံကြွတော်မူသည်ကို၊ အနုစင်္ကမမာနော-အတုလိုက်၍ စင်္ကြံသွားလျက်၊ ဘဂဝ
 တော-၏၊ ကာယေ-ကိုယ်တော်၌၊ ဒွတ္တိသ-၃၂ ပါးသော၊ မဟာပုရိသလက္ခဏာနိ-
 ယောက်ျားမြတ်တို့၏ အမှတ်အသားဖြစ်သော လက္ခဏာတော်တို့ကို၊ သမန္နေသိ-
 ကောင်းစွာ ရှာပြီ၊ (တစ်နည်း) သမန္နေသိ-ကောင်းစွာ ဆောင်ပြီ၊ အဗ္ဗဋ္ဌာ-သော၊
 မာဏဝေါ-သည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ကာယေ-၌၊ ဒွေ-၂ ပါးသော မဟာပုရိသ
 လက္ခဏာတို့ကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ ယေဘုယျေန-များသောအားဖြင့်၊ ဝါ-များစွာ
 ကုန်သော၊ ဒွတ္တိသ-သော၊ မဟာပုရိသလက္ခဏာနိ-တို့ကို၊ အဒ္ဓဿာ-မြင်ရပြီ၊

ကောသောဟိတေ-အအိမ်၏ အတွင်း၌ ထားအပ်သော၊ ဝါ-အအိမ်ဖြင့် ဖုံးအပ်သော၊ ဝတ္ထုဂုယေ ၈ - အင်္ဂါဇာတ်တော်၌လည်းကောင်း၊ ပဟူတဇိဂ္ဂတာယ ၈ - ပြန့်ကျယ်သော လျှာတော် ရှိသည်၏အဖြစ်၌လည်းကောင်း၊ ဒွိသု-၂ ပါးကုန်သော၊ မဟာပုရိသလက္ခဏေသု-တို့၌၊ ကင်္ခတိ-မြင်ခြင်းကို အလိုရှိ၏၊ ဝိစိကိစ္ဆတိ-စူးစမ်းရှာဖွေရသည် ဖြစ်၍ ပင်ပန်း၏၊ နာဓိမုစ္စတိ-သဗ္ဗညူဟု မဆုံးဖြတ်နိုင်၊ န သမ္ပသီဒတိ-မကြည်ညိုနိုင်။

၂၈၈။ အထခေါ-၌၊ (အဗ္ဗဋ္ဌ၏ လက္ခဏာတော်တို့ကိုရှာရာ ထိုအခါ၌) ဘဂဝတော-၏၊ ဧတံ-ဤအကြံတော်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ (ကိ-နည်း) အဗ္ဗဋ္ဌော၊ အယံ မာဏဝေါ - သည်၊ ဒွေ - တို့ကို၊ ထပေတွာ - ၍၊ ယေဘုယျေန - အားဖြင့်၊ ဒွတ္တိသ-သော၊ မဟာပုရိသလက္ခဏာနိ-တို့ကို၊ ပဿတိ-မြင်၏၊ ကောသောဟိတေ-သော၊ ဝါ-သော၊ ဝတ္ထုဂုယေ-၌လည်းကောင်း၊ ပဟူတဇိဂ္ဂတာယ-၌လည်းကောင်း၊ ဒွိသု-နသော၊ မဟာပုရိသလက္ခဏေသု-တို့၌၊ ကင်္ခတိ-၏၊ ဝိစိကိစ္ဆတိ-၏၊ နာဓိမုစ္စတိ-နိုင်၊ န သမ္ပသီဒတိ-နိုင်၊ ဣတိ (ဧတံ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ) အထခေါ-အကြံဖြစ်တော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ယထာ-အကြင်အခြင်း အရာအားဖြင့် (ဖန်ဆင်းအပ်သော) အဗ္ဗဋ္ဌော-သော၊ မာဏဝေါ-သည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ကာယေ-၌၊ ကောသောဟိတံ-သော၊ ဝါ-သော၊ ဝတ္ထုဂုယံ-ကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်နိုင်၏၊ တထာရူပံ-ထိုသို့ မြင်နိုင်လောက်သော သဘောရှိသော၊ ဣဒ္ဓါဘိသင်္ခါရံ-တန်ခိုးကို ပြုစီမံခြင်းကို၊ ဝါ-ပြုစီမံအပ်သော တန်ခိုးကို၊ အဘိသင်္ခါသိ-ပြုစီမံတော်မူပြီ။

အထခေါ-ဝတ္ထုဂုယံကို ပြတော်မူပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဇိဝံ-လျှာတော်ကို၊ နိန္ဒာမေတွာ-ထုတ်ဖော်ညွှတ်စေတော်မူပြီးလျှင်၊ ဥဘောပိ-၂ ဖက်လုံးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကဏ္ဍသောတာနိ-နားတွင်းတော်တို့ကို၊ (နားကလောင်တို့ကို) အနုမသိ-အဖန်ဖန် သုံးသပ်တော်မူပြီ၊ ပဋိမသိ-ရှေးရှုသုံးသပ်တော်မူပြီ၊ ဥဘောပိ-နသော၊ နာသိကသောတာနိ-နားခေါင်းပေါက်တော်တို့ကို၊ အနုမသိ-ပြီ၊ ပဋိမသိ-ပြီ၊ ကေဝလမ္ပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ နလာဓုဏ္ဍလံ-နဖူး အဝန်းအဝိုင်းကို၊ ဝါ-နဖူးပြင်ကို၊ ဇိဝှာယ-ဖြင့်၊ ဆာဒေသိ-ဖုံးလွှမ်းတော်မူပြီ။

အထခေါ-ဝတ္ထုဂုယံနှင့် လျှာတော်ကိုမြင်ရာ ထိုအခါ၌၊ အဗ္ဗဋ္ဌဿ-သော၊ မာဏဝဿ-၏၊ ဧတံ-ဤအသိဉာဏ်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ (ကိ-နည်း) သမဏောဂေါတမော-သည်၊ ပရိပုဏ္ဏေဟိ-ပြည့်စုံကုန်သော၊ နော အပရိပုဏ္ဏေဟိ-မပြည့်မစုံမဟုတ်ကုန်သော၊ ဒွတ္တိသ မဟာပုရိသလက္ခဏေဟိ-၃၂ ပါးသော ယောက်ျားမြတ်တို့၏ အမှတ်အသားဖြစ်သော လက္ခဏာတော်တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံ၏၊ ဣတိ - ဤသို့ အသိဉာဏ်ဖြစ်ပြီ၊ (ဣတိ-ဤသို့သိပြီး၍) ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဧတံ-ကို၊

အဝေါစ-ပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဟန္တ-စကားကိုဖြတ်၊ လက်စသတ်၍၊ မယံ-အကျွန်ုပ်တို့သည်၊ ဂစ္ဆာမ-ပြန်ပါကုန်အံ့၊ မယံ-တို့သည်၊ ဗဟု ကိစ္စာ-များသော ပြုသင့်ပြုဖွယ် အသွယ်သွယ်သောကိစ္စရှိပါကုန်၏၊ ဗဟုကရ ဣယာ-များသော ဧကန်ပြုရမည့်အလုပ် ရှိပါကုန်၏၊ ဣတိ-သို့၊ (အဝေါစ)၊ အဗ္ဗဋ္ဌ-ဌ၊ တွံ-သည်၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ယဿ-အကြင် ပြန်သွားခြင်း၏၊ ကာလံ-အချိန်အခါကို၊ မညသိ-သိ၏၊ (တဿ-ထိုပြန်သွားခြင်း၏၊ ကာလံ-အချိန်အခါကို၊ တုမေဝ-သင်ကိုယ်တိုင်သာ၊ ဇာနာဟိ-သိပေတော့၊ တစ်နည်း၊ ကရောဟိ-ပြုပေတော့၊) ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ၊ အထခေါ-မိန့်တော်မူပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ အဗ္ဗဋ္ဌော-သော၊ မာဏဝေါ-သည်၊ ဝဠဝါရထံ-မြင်းမသည် ကပ်ယှဉ်အပ်သောရထားကို၊ အာရုယျ-တက်စီး၍၊ ပက္ကမိ-ဖဲသွားပြီ။

၂၈၉။ တေန ခေါ ပန သမယေန-အဗ္ဗဋ္ဌ၏ပြန်လာရာ ထိုအခါ၌၊ ပေါက္ခရသာတိ-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ ဥက္ကဋ္ဌာယ-ဥက္ကဋ္ဌာမြို့မှ၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ မဟတာ-များစွာသော၊ ဗြာဟ္မဏဂဏေန-ပုဏ္ဏားအပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ အဗ္ဗဋ္ဌ-သော၊ မာဏဝံယေဝ-လူလင်ကိုပင်၊ ပဋိမာနေန္တော-မြော်လင့်လျက်၊ သကေ-မိမိဥစ္စာဖြစ်သော၊ အာရာမေ-အာရာမ၌၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေသည်၊ ဟောတိ-၏၊ အထခေါ-ပြန်သွားရာ ထိုအခါ၌၊ အဗ္ဗဋ္ဌော-သော၊ မာဏဝေါ-သည်၊ ယေန-အကြင်အရပ်၌၊ သကော-မိမိဥစ္စာဖြစ်သော၊ အာရာမော-သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တေန-မိမိအာရာမရှိရာ ထိုအရပ်သို့၊ ပါယာသိ-သွားပြီ၊ ယာဝတိကာ-အကြင်မျှအတိုင်း အရှည်ရှိသော မြေအရပ်သည်၊ ယာနဿ-၏၊ ဘူမိ-သွား၍ဖြစ်လောက်ရာ အရပ်တည်း၊ (တာဝ တိကံ-ထိုမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော အရပ်တိုင်အောင်၊) ယာနေန-ဖြင့်၊ ဂန္ဓာ-သွားပြီး ၍၊ ယာနာ-မှ၊ ပစ္စောရောဟိတွာ-ဆင်း၍၊ ပတ္တိကောဝ-ခြေဖြင့် သွားသည်သာလျှင်၊ ဝါ-ခြေကျင်သွားသည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ-၍၊) ယေန-၌၊ ပေါက္ခရသာတိ-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တေန-ပေါက္ခရသာတိ ပုဏ္ဏားရှိရာ ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ-ပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-ပြီး၍၊ ပေါက္ခရသာတိ-သော၊ ဗြာဟ္မဏံ-ကို၊ အဘိဝါဒေတွာ-ရှိခိုး၍၊ ဧကမန္တံ-သင့်တင့်လျောက်ပတ် တစ်ခုသောအရပ်အဖို့၌၊ နိသိဒိ-ထိုင်နေပြီ။

ယာဝတိကာ ယာနဿ ဘူမိ။ ။“ဤပါဠိသည် ဘုရားကျောင်းတော်သို့သွားရာ အခါ၌သာ သုံးစွဲလေ့ရှိသော ပါဠိ” ဟု ထင်နေတတ်၏၊ ဤနေရာ၌ မိမိအာရာမသို့ဝင်ရာဝယ် သုံးစွဲထားသည်ကို သတိပြုပါ၊ ထို့ကြောင့် အရိုအသေပေးခြင်း မဟုတ်ဘဲ တံခါးပေါက် စသည် က ယဉ်ဖြင့်သွား၍ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ခြေကျင်သွားရခြင်းဖြစ်သည်” ဟု နေရာတိုင်း၌ မှတ်ပါ။

၂၇၀။ ကေမန္တံ-၌၊ နိသိန္တံ-သော၊ အမ္မဌံ-သော၊ မာဏဝံ-ကို၊ ပေါက္ခရသာတိ-သော၊ ပြာဟုဏော-သည်၊ ဧတံ-ကို၊ အဝေါစ-ပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) တာတ အမ္မဌ-အမောင် အမ္မဌ၊ ကစ္စိ-အသို့နည်း၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-ထိုအရှင်ဂေါတမကို၊ အဒ္ဓသ-တွေ့မြင်ခဲ့ရ၏လော၊ ဣတိ (ဧတံ အဝေါစ၊) ဘော-အရှင်ဆရာ၊ မယံ-အကျွန်ုပ်တို့သည်၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-ကို၊ အဒ္ဓသာမ-တွေ့မြင်ခဲ့ရပါကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ တာတ အမ္မဌ-ဌ၊ ကစ္စိ-နည်း၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-၏၊ တထာ-ထိုကျော်စောတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သန္တယေဝ-ထင်ရှားရှိသည်ဖြစ်၍သာလျှင်၊ သဒ္ဓေါ - ကျော်စောသံသည်၊ အဗ္ဗုဂ္ဂတော - ပျံ့နှံ့၍ တတ်သလော၊ အညထာ - ကျော်စောတိုင်းသောအခြင်းအရာမှ တစ်ပါးသောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နော (ဟောတိ)-မဟုတ်ဘဲရှိပါ၏လော၊ ကစ္စိ-နည်း၊ သော ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ တာဒိသော - ထိုကျော်စောတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ရှုအပ်သူသည်၊ (ဟောတိ - ဖြစ်သလော၊) အညာဒိသော - ကျောစောတိုင်းသော အခြင်းအရာမှ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ရှုအပ်သူသည်၊ နော (ဟောတိ)-မဖြစ်ဘဲရှိပါ၏လော၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီ။

ဘော-အရှင်ဆရာ၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-၏၊ တထာ-အားဖြင့်၊ သန္တယေဝ-သာလျှင်၊ သဒ္ဓေါ-သည်၊ အဗ္ဗုဂ္ဂတော-ပါပြီ၊ အညထာ-အားဖြင့်၊ နော (အဗ္ဗုဂ္ဂတော)-ပျံ့နှံ့၍တတ်သည် မဟုတ်ပါ၊ သော ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ တာဒိသောဝ-ထိုကျော်စောတိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ရှုအပ်သူသည်သာ၊ (ဟောတိ-မဟုတ်ပါ၏၊) အညာဒိသော-သည်၊ နော (ဟောတိ)-မဟုတ်ပါ၊ သော ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ ပရိပုဏ္ဏေဟိ-န်သော၊ နော အပရိပုဏ္ဏေဟိ-န်သော၊ ဒွတ္တိသ မဟာပုရိသလက္ခဏေဟိစ-တို့နှင့်လည်း၊ သမန္နာဂတော - ပြည့်စုံပါ၏၊ ဣတိ-ဤသို့

အဒ္ဓသမ္ပာ။ ။အမေးဝါကျ၌ “အဒ္ဓသ” ဝယ် “ဒိသဓာတ်+အဇ္ဇတနီ ဩဝိဘတ်၊ ကွစိဓာတုဖြင့် (ဩ) ကို (အ) ပြု စသည်ဖြင့် ရုပ်ပြီးပုံကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ၊ ဒိသဿ၊ ပေ၊ ဒက္ခာဝါသုတ်၌ ပြထားပြီ၊ ဤ “အဒ္ဓသ” ပုဒ်ကို နည်းမှီ၍ အဖြေဝါကျ၌လည်း အဇ္ဇတနီ (သို့မဟုတ်) ဟိယုတ္တနီ မှာဝိဘတ်၊ ရသယု၍ “အဒ္ဓသမ္ပာ-တွေ့မြင်ခဲ့ရပါကုန်ပြီ” ဟု ပါဠိတော်၌ ရှိသင့်ပါသည်။

အဒ္ဓသာမ။ ။ဒိသဓာတ်+ဝတ္ထမာန် (မ) ဝိဘတ်၊ သုတ်ကြီးဖြင့် ဒိသဓာတ်ကို “အဒ္ဓသ” ပြု၊ အကာရော ပေ၊ မိမေသုသုတ်ဖြင့် ဒိသယု၍ “အဒ္ဓသာမ” ဟု ရှိနိုင်ပုံကိုလည်း မောဂ္ဂုလ္လာန်၊ ၅-ကဏ္ဍ၊ ၁၂၄ သုတ် နိဿယ၌ ကျေးဇူးရှင် အဘယာရာမဆရာတော် ပြတော်မူ၏၊ ဤနေရာ၌ ဘုရားရှင်ကို ဖူးမြင်ခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဝတ္ထမာန် ၄ မျိုးတွင် တံကာလာပေက္ခဝတ္ထမာန် ဟု ကြံရပေလိမ့်မည်၊ [ယခုစာအုပ်များ၌ကား သ၌ ဒွေဘော်မပါဘဲ “အဒ္ဓသာမ” ဟု တွေ့ရ၏။]

ပြောပြီ။ တာတ အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ တေ-သင်၏။ သမဏေန ဂေါတမေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ကောစိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ကထာသလ္လာပေါ-ရှေးဦးစွာ ပြောဆို အပ်သောစကား၊ အတုံ့ပြန်၍ ပြောဆိုအပ်သော စကားသည်။ ဝါ-စကားစမြည်၊ ပြန်လည်ပြောဆိုခြင်းသည်။ အဟု-ဖြစ်ခဲ့သလော၊ ဣတိ-ဤသို့မေးပြီ၊ ဘော-ရာ၊ မေ-အကျွန်ုပ်၏။ သမဏေန ဂေါတမေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ကောစိဒေဝ-သော၊ ကထာသလ္လာပေါ-သည်။ ဝါ-သည်။ အဟု-ဖြစ်ခဲ့ပါပြီ။ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ။ [ကထာ-စ၍ပြောခြင်းကို “စကားစမြည်” ဟုလည်းကောင်း၊ သလ္လာပ-ပြန်၍ပြောခြင်းကို “ပြန်လည်ပြောခြင်း” ဟုလည်းကောင်း ဆိုလိုသည်။]

တာတ အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ ယထာ ကထံ ပန-အဘယ်သို့လျှင်၊ တေ-၏။ သမဏေန ဂေါတမေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ကောစိဒေဝ-သော၊ ကထာသလ္လာပေါ-သည်။ အဟု-ဖြစ်ခဲ့သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့မေးပြီ။ [ကထံ-လျှင်၊ သမဏေန၊ ပေ၊ အဟု-သနည်း၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် (ပြောပြအပ်သော်)၊ သော (ကထာ သလ္လာပေါ) ဉာတုံ သက္ကာ၊ တထာ မေ အာစိက္ခာဟိ” ဟုလည်း ပေးပါ။] အထခေါ-မေးရာထိုအခါ၌၊ အမ္မဋ္ဌော-သော၊ မာဏဝေါ-သည်။ ဘဂဝတာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ယာဝတကော-အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကထာသလ္လာပေါ-သည်။ အဟောသိ-ပြီ၊ တံ သဗ္ဗ-ထိုအလုံးစုံသောစကားကို၊ ပေါက္ခရသာတိဿ-သော၊ ဗြာဟ္မဏဿ-ကား၊ အာရောစေသိ-ပြောပြပြီ။

၂၉၁။ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-ပြောပြအပ်သော်၊ ပေါက္ခရသာတိ-သော၊ ဗြာဟ္မဏေ-သည်။ အမ္မဋ္ဌ မာဏဝံ ဧတံ အဝေါစ၊ (ကိ)၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ပဏ္ဍိတက-စက်ဆုပ်အပ်စွာ စုတ်ချာသော ပညာရှိဖြစ်သော၊ ရေ-ဟု အကောင်၊ အဟောဝတ-အံ့ဩလောက်ပါပေစွ၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဗဟုသုတက-စက်ဆုပ်အပ်စွာ စုတ်ချာသော ဗဟုသုတရှိသော၊ ရေ-ကောင်၊ အဟောဝတ-စွ၊ အမှာကံ-တို့၏၊ တေဝိဇ္ဇက-စက်ဆုပ်အပ်စွာ စုတ်ချာသော ဝေဒ ၃ ပုံကိုတတ်သော၊ ရေ-ကောင်၊ အဟောဝတ-စွ၊ ဘော - အမောင်တို့၊ ကိရ-စင်စစ်၊ ဧဝဇ္ဇပေန - ဤသို့သဘောရှိသော၊ အတ္ထစရကေန-ဆရာ၏ စီးပွားကို ပြုကျင့်တတ်သော တပည့်ကြောင့်၊ (တစ်နည်း) အတ္ထစရကေန-ဆရာ၏ စီးပွားကို ပြုကျင့်တတ်သော တပည့်သည်၊ (သန္တေန-ရှိလတ်သော်)၊ ပုရိသော-ဆရာဖြစ်သော ယောက်ျားသည်၊ ကာယဿ-ခန္ဓာကိုယ်၏၊ ဘေဒါ-ပျက်ခြင်း ဟူသော၊ မရဏာ-သေခြင်းမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ အပါယံ-သုခ၏ဖြစ်ကြောင်း ကောင်းမှုမှကင်းသော၊ ဒုဂ္ဂတိ-ဒုက္ခအပေါင်း၏ လည်းလျောင်းရာဖြစ်သော၊ ဝိနိ ပါတံ-ကင်းသောအလိုရှိသည်ဖြစ်၍ ကျရောက်ရာဖြစ်သော၊ နိရယံ-သို့၊ ဥပပဇ္ဇေယျ-ကပ်ရောက်ရာ၏။

အမ္မဋ္ဌ-ဌ၊ တုံ-သည်၊ ယဒေဝ (ယံ + ဒေဝ)-အကြင်စကားမျိုးကိုသာလျှင်၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အာသန္ဓေ အာသန္ဓေ-ထိခိုက်၍ ထိခိုက်၍၊ အဝစာသိ-ပြောခဲ့ပြီ၊ အထခေါ-ထိုသို့ပြောရာ အခါ၌၊ သော ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ (တဒေဝ-ထိုစကားမျိုးကိုပင်၊) အမှေပိ-ငါတို့ကိုလည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ ဥပနေယျ ဥပနေယျ-ကပ်ဆောင်၍ ကပ်ဆောင်၍၊ အဝစ-ပြောပြီ၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ပဏ္ဍိတက-သော၊ ရေ-ကောင်း၊ အဟော ဝတ-စွ၊ ပေ၊ နိရယံ-သို့၊ ဥပပဇ္ဇေယျ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ၊ (ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီး၍၊) ကုပိတော-စိတ်ဆိုးသည်၊ အနတ္တမနော-မိမိစိတ် မရှိသည်၊ (ဟုတွာ၊) အမ္မဋ္ဌံ-သော၊ မာဏဝံ-ကို၊ ပဒသာယေဝ-ခြေခြင့်သာလျှင်၊ ပဝတ္ထေသိ-လိမ့်စေပြီ၊ ဝါ-လိမ့်၍ လိမ့်၍သွားအောင် ကန်ပြီ၊ စ-ဆက်ဦးအံ့၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဒဿနာယ-ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ-သွားခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆတိ-အလိုရှိ၏။

D

ပေါက္ခရသာတိ ဗုဒ္ဓုပသင်္ကမနကထာ

၂၉၂။ အထခေါ-သွားလိုရာ ထိုအခါ၌၊ တေ ဗြာဟ္မဏာ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ပေါက္ခရသာတိ-သော၊ ဗြာဟ္မဏံ-ကို၊ ဧတံ-ကို၊ အဝေါစုံ-ပြောကြကုန်ပြီ၊ (ကိံ) ဘော-အရှင်၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဒဿနာယ-ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ-ငှာ၊ အတိဝိကာလော-အလွန် အချိန် မရှိတော့ပါ၊ ဝါ-အလွန် မိုးချုပ်ပါပြီ၊ သွေ-နက်ဖန်၌၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ (သွားလိုသော ဆန္ဒပြင်းပြနေရာ ယခုအခါ၌) ဘဝံ ပေါက္ခရသာတိ-အရှင်ပေါက္ခရသာတိသည်၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဒဿနာယ-ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိသတိ-သွားရပါလိမ့်မည်၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောကြကုန်ပြီ၊ အထခေါ-ပြောကြရာ၊ ထိုအခါ၌၊ ပေါက္ခရသာတိ-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ သကေ-မိမိ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ နိဝေသနေ-အိမ်၌၊ ပဏီတံ-မွန်မြတ်သော၊ ခါဒနီယံ-ခဲဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘောဇနီယံ-ဘောဇဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိယာဒါပေတွာ-စီရင်စေပြီး၍၊ ယာနေ-ယာဉ်၌၊ အာရောပေတွာ-တင်ပြီး၍၊ ဥက္ကာသု-မီးရှူးတိုင်တို့ကို၊ ဓာရိယမာနာသု-ညှိထွန်းဆောင်ပြအပ်ကုန်လတ်သော်၊ ဝါ-ညှိထွန်းဆောင်ပြအပ်ကုန်စဉ်၊ ဥက္ကဋ္ဌာယ-ဥက္ကဋ္ဌမြို့မှ၊ နိယျာသိ-ထွက်ပြီ၊ (နိယျာသိတွာ-ထွက်ပြီး၍) ယေန-၌၊ ဣစ္ဆာနင်္ဂလဝနသက္ခော-ဣစ္ဆာနင်္ဂလတောအုပ်သည်၊ (အတ္ထိံ) တေန-ထိုဣစ္ဆာနင်္ဂလတောအုပ်ရှိရာ ထိုအရပ်သို့၊ ပါယာသိ-သွားပြီ၊ ယာဝတိကာ-သည်၊ ယာနဿ-၏၊ ပေ၊ ပတ္တိကောဝ-သာ၊ ဝါ-သာ၊ (ဟုတွာ၊) ယေန-၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ (အတ္ထိံ) တေန-မြတ်စွာဘုရား ရှိတော်မူရာ ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ-ပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ဘဂဝတာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-ကွ၊ သမ္မောဒိ-ခမနီယ၊ စသည်သဘော၊ မေးမြန်းပြောလျက်၊ ရောနှောမိလေပြီ၊ သမ္မောဒနီယံ-ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေ

တတ်သော၊ (တစ်နည်း) သမ္မောဒနီယံ-ဝမ်းမြောက်သင့် ဝမ်းမြောက်ထိုက်သော၊ သာရဏီယံ-အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေထိုက်သော၊ ဝါ-မပြတ်မလပ် အမှတ်ရထိုက်သော၊ ကထံ-စကားကို၊ ဝီတိသာရေတွာ-ပြီးဆုံးစေပြီး၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊ နိသီဒိ-ပြီ။

၂၉၃။ ဧကမန္တံ-၌၊ နိသီဒန္တာ-သော၊ ပေါက္ခရသာတိ-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဧတံ-ကို၊ အဝေါစ-လျှောက်ပြီ၊ (ကိံ) ဘော ဂေါတမ-မ၊ အမှာကံ-အကျွန်ုပ်တို့၏၊ အန္တေဝါသီ-အနီးနေတပည့်ဖြစ်သော၊ အမ္မဋ္ဌော-သော၊ မာဏဝေါ-သည်၊ ဣဓ-ဤအရပ်သို့၊ အာဂမာ နုခေါ-လာပါ၏လော၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ၊ ဗြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊ တေ-သင်၏၊ အန္တေဝါသီ အမ္မဋ္ဌော မာဏဝေါ ဣဓ၊ အာဂမာ-လာပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ တေ-အရှင်၏၊ အမ္မဋ္ဌေန မာဏဝေန သဒ္ဓိံ ကောစိဒေဝ၊ ကထာသလ္လာပေါ-သည်၊ အဟု-ဖြစ်ပါသလော၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ၊ ဗြာဟ္မဏ-ဏ္ဏား၊ မေ-၏၊ အမ္မဋ္ဌေန မာဏဝေန သဒ္ဓိံ ကောစိဒေဝ၊ ကထာသလ္လာပေါ-သည်၊ အဟု-ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ယထာကထံ-လျှင်၊ တေ-အရှင်၏၊ အမ္မဋ္ဌေန မာဏဝေန သဒ္ဓိံ ကောစိဒေဝ၊ ကထာသလ္လာပေါ-သည်၊ အဟု-ဖြစ်ပါသည်၊ ဣတိ-ပြီ၊ အထခေါ-လျှောက်ရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ ယာဝတကော အဟောသိ အမ္မဋ္ဌေန မာဏဝေန သဒ္ဓိံ ကထာသလ္လာပေါ၊ တံ သဗ္ဗံ ဗြာဟ္မဏဿ ပေါက္ခရသာတိဿ အာရောစေသိ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-မိန့်တော်မူအပ်သော်၊ ပေါက္ခရသာတိ-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ (ကိံ) ဘော ဂေါတမ-မ၊ အမ္မဋ္ဌော-သော မာဏဝေါ-သည်၊ ဗာလော-မိုက်လှပါ၏၊ ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ အမ္မဋ္ဌဿ-သော၊ မာဏဝဿ-အား၊ ခမတု-သည်းခံတော်မူပါ၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဗြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊ အမ္မဋ္ဌော မာဏဝေါ၊ သုခိ-ချမ်းသာခြင်းရှိသည်၊ ဟောတု-ဖြစ်စေသတည်း၊ ဣတိ-ပြီ။

အမှာ။ ။ဤမှနောက်၌ ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏား၏ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်၌ ၃၂ ပါးသော မဟာပုရိသလက္ခဏာတော်တို့ကို ရှာပုံ၊ လက္ခဏာတော် ၂ ပါး၌ ယုံမှားသံသယဖြစ်ပုံ၊ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားက အင်္ဂါဇာတ်တော်ကို တန်ခိုးဖြင့် ဖန်ဆင်းပြတော်မူပုံ၊ လျှာတော်ကို ထုတ်၍ ပြတော်မူပုံ၊ ပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏားက ၃၂ ပါးသော မဟာပုရိသလက္ခဏာတော်နှင့် ကောင်းစွာ ပြည့်စုံကြောင်းကို ဆုံးဖြတ်ပုံကို သိပါ၊ ဤဝါကျများ၌ အနက်ပေးခဲ့ပြီ။

၂၉၆။ (ဣတိ-ဤသို့ အသိဉာဏ်ဖြစ်ပြီး၍) ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဧတံ-ကို၊ အဝေါစ-ပြီ၊ (ကိံ) ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ အဇ္ဇတနာယ-ယနေ၌ဖြစ်သော ကောင်းမှု၊ ပီတိပါမောဇ္ဇအကျိုးငှာ၊ ဝါ-ယနေ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခြင်းငှာ၊ ဘိက္ခုသံဃေန-ရဟန်း အပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိံ-ကွ၊ မေ-အကျွန်ုပ်၏၊ ဘတ္တံ-ဆွမ်းကို၊ အဓိဝါသေတု-ကိုယ့်တော်

အထက်၌ သက်ဝင်တည်နေစေတော်မူပါ။ ဝါ-လက်ခံတော်မူပါ။ ဣတိ-ပြီ။ ဘဂဝါ-သည်။ တုဏှိဘာဝေန-ဆိတ်ဆိတ်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ အဓိဝါသေသိ-ကိုယ်တောင့်အထက်၌ သက်ဝင်တည်နေစေတော်မူပြီ။ ဝါ-ပြီ။

၂၉၇။ အထခေါ-လျှောက်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ပေါက္ခရသာတိ-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်။ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏။ အဓိဝါသနံ-လက်ခံတော်မူခြင်းကို။ ဝိဒိတွာ-သိ၍။ ဘဂဝတော-အား။ ကာလံ-အချိန်ကို။ အာရောစေသိ-လျှောက်ပြီ။ (ကိံ) ဘော ဂေါတမ-မ၊ ကာလော-ဆွမ်းဘုဉ်းပေးချိန် တန်ပါပြီ။ ဘတ္တံ-ဆွမ်းသည်။ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးပါပြီ။ ဣတိ-ပြီ။ အထ-လျှောက်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်။ ပုဗ္ဗဏှသမယေ-နံနက်အခါ၌။ နိဝါသေတွာ-သင်းပိုင်ကို ပြင်ဆင်ကာ ဝတ်တော်မူပြီး၍။ ပတ္တစီဝရံ-သပိတ်သင်္ကန်းကို။ အာဒါယ-ယူတော်မူ၍။ ဘိက္ခုသံဃေန-နှင့်။ သဒ္ဓိ-ကွ။ ယေန-၌။ ပေါက္ခရသာတိဿ-သော၊ ဗြာဟ္မဏဿ-၏။ နိဝေသနံ-အိမ်သည်။ (အတ္ထိံ) တေန-ထိုပေါက္ခရသာတိပုဏ္ဏား၏ အိမ်ရှိရာ ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ-ကြွတော်မူပြီ။ ဥပသင်္ကမိတွာ-ကြွတော်မူပြီး၍။ ပညတ္တေ-ခင်းထားအပ်သော၊ အာသနေ-နေရာ၌။ နိသီဒိ-ထိုင်တော်မူပြီ။ အထခေါ-ထိုတော်မူပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ပေါက္ခရသာတိ-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်။ ဘဂဝန္တံ-ကို။ ပဏီတေန-မွန်မြတ်သော၊ ခါဒနီယေန-ခဲဖွယ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘောဇနီယေန-ဘောဇဉ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဟတ္ထာ-မိမိလက်ဖြင့်၊ သန္တပေသိ-ကောင်းစွာ တင်းတိမ် ရောင်ရဲစေပြီး၊ သမ္ပဝါရေသိ-ကောင်းစွာ တော်ပြီဟု ပယ်မြစ်စေပြီး၊ မာဏဝကာပိ-လုလင်ငယ်တို့သည်လည်း၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို။ (သဟတ္ထာ-ဖြင့်၊ သန္တပေသံ-ကုန်ပြီ၊ သမ္ပဝါရေသံ-ကုန်ပြီ) အထခေါ-ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးရာ၊ ထိုအခါ၌၊ ပေါက္ခရသာတိ-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်။ ဘဂဝန္တံ-ကို။ ဘုတ္တာဝိ-ဆွမ်းဘုဉ်းပေးတော်မူပြီးသည်ဖြစ်၍၊ ဩနိတပတ္တပါဏိ - သပိတ်တော်မှ ဖဲအပ်ပြီးသော လက်တော်ရှိသည်ကို။ (ဥ တွာ - သိ၍) အညတရံ-တစ်ခုသော၊ နိစံ-နိမ့်သော၊ အာသနံ-နေရာကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊ နိသီဒိ-ထိုင်ပြီ။

၂၉၈။ ဧကမန္တံ - ၌၊ နိသိန္နဿ - ထိုင်ပြီးသော၊ ပေါက္ခရသာတိဿ - သော၊ ဗြာဟ္မဏဿ-အား၊ ဘဂဝါ-သည်။ အာနုပုဗ္ဗိ-အစဉ်အတိုင်း ဟောပြောထိုက်သော၊ ကထံ-တရားစကားကို၊ ကထေသိ-ဟောတော်မူပြီ၊ သေယျထိဒံ-အဘယ်အာနုပုဗ္ဗိ

နိဝေသနံ။ ။ဘုရားအထံတော်သို့ လာစဉ်ကပင် ခါဒနီယ ဘောဇနီယတို့ကို စီစဉ်ပြီး၍ ယာဉ်၌ တင်ခဲ့သောကြောင့် “နိဋ္ဌိတံ ဘတ္တံ” ဟု ချက်ချင်း လျှောက်သည်။ ထို့ကြောင့် “နိဝေသနံ” အရ ပုဏ္ဏား၏ မြို့တွင်းက အိမ်ကို မယူဘဲ ခေတ္တတည်းခိုရာ နေရာကိုသာ ယူပါ။

ကထာကိုနည်း၊ ဒါနကထာ-ဒါနနှင့် စပ်သော တရားစကားကိုလည်းကောင်း၊ သီလကထာ-သီလနှင့် စပ်သော တရားစကားကိုလည်းကောင်း၊ သဂ္ဂကထာ-နတ်ပြည်နှင့် စပ်သော တရားစကားကိုလည်းကောင်း၊ ကာမာန-ကာမဂုဏ်တို့၏ အာဒိနဝ-အပြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဩကာရ-အယုတ်အညံ့ ပြုအပ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဝါယုတ်ညံ့ပုံကိုလည်းကောင်း၊ သံကိလေသ-ညစ်ညမ်းပုံကိုလည်းကောင်း၊ နေက္ခမ္မ-ကာမမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း ရဟန်းအဖြစ်၌၊ ဝါ-ဈာန်စသော တရား၌၊ အာနိသံသ-အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ ပကာသေသိ-ထင်ရှားပြတော်မူပြီ။ . . . ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ပေါက္ခရသာတိ-သော၊ ဗြာဟ္မဏ-ကို၊ ကလ္လစိတ္တ-အထက်ဒေသနာ၏ တည်ရာအဖြစ်သို့ ရောက်သဖြင့် ခံသောစိတ်ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-အသဒ္ဓိယ၊ စသည့်ရောဂါ၊ ကင်းစင်ကွာသဖြင့်၊ ကျန်းမာသော စိတ်ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ မုဒုစိတ္တ-ဒိဌိမာန၊ စသည်စုစု၊ ကင်းစင်မှုကြောင့်၊ နုညသော စိတ်ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနီဝရဏစိတ္တ - ကာမစ္ဆန္ဒ၊ စသည်ခပင်း၊ နီဝရဏမှ ကင်းသော စိတ်ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥဒဂ္ဂစိတ္တ-သမ္မာပဋိပတ္တိ၊ မွန်မြတ်သော ပီတိပါမောဇ္ဇနှင့် ယှဉ်သည့်အတွက်၊ တက်ကြွသော စိတ်ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပသန္နစိတ္တ-သဒ္ဓါစည်ပင်သဖြင့်၊ ကြည်လင်သော စိတ်ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အညာသိ-သိတော်မူပြီ။

နေက္ခမ္မ အာနိသံသ။ ။ [ယခုပြမည့်အဖွင့်များကို မဟာဝဂ္ဂ၊ ယသပဗ္ဗဇ္ဇကထာအဖွင့် သာရတ္ထဋီကာမှ ယူထားပါသည်။] ယတ္ထကာ စ ကာမေသု အာဒိနဝါ ပဋိပက္ခတော တတ္ထကာဝ နေက္ခမ္မ အာနိသံသာ၊ ပေ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇယ ဈာနာဒိသုစ ဂုဏော ဝိဘာဝေသိ ဝဏ္ဏေသိ။

ကလ္လစိတ္တ။ ။ကလ္လစိတ္တန္တိ ကမ္မနိယစိတ္တံ၊ (ကောင်းသော အမှု၌ ခံသော စိတ်ရှိသည်ကို)၊ ဟေဋ္ဌာ ပဝတ္ထိတဒေသနာယ (အောက်၌ ဖြစ်စေအပ်-ဟောအပ်ပြီးသော ဒေသနာတော်ကြောင့်) အဿဒ္ဓိယာဒိနံ စိတ္တဒေါသာနံ ဝိဂတတ္တာ (ကင်းသည့်အတွက်) ဥပရိဒေသနာယ ဘာဇနဘာဂူပဂမနေန (တည်ရာအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းအားဖြင့်) ကမ္မက္ခမ စိတ္တန္တိ အတ္ထော၊ အဿဒ္ဓိယာဒယောဝါ ယသ္မာ စိတ္တဿ ရောဂဘူတာ၊ တဒါ တဿ ဝိဂတာ၊ တသ္မာ ကလ္လစိတ္တံ၊ အရောဂစိတ္တန္တိ အတ္ထော။

မုဒုစိတ္တံ ဝိနီဝရဏစိတ္တံ။ ။ဒိဌိမာနာဒိ ကိလေသဝိဂမေန မုဒုစိတ္တံ၊ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိ ဝိဂမေန ဝိနီဝရဏစိတ္တံ။

ဥဒဂ္ဂစိတ္တံ။ ။သမ္မာပဋိပတ္တိယံ ဥဋ္ဌာရပီတိပါမောဇ္ဇယောဂေန (မွန်မြတ်သော နှစ်သက်ခြင်း၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်းနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်) ဥဒဂ္ဂစိတ္တံ။

ပသန္နစိတ္တံ။ ။တတ္ထ (ထိုသို့ ပီတိပါမောဇ္ဇနှင့် ယှဉ်၍ တက်ကြွသော စိတ်၏ ဖြစ်ရာ၌) သဒ္ဓါသမ္ပတ္တိယာ ပသန္နစိတ္တံ၊ [ပသီဒတိတိ ပသန္နံ၊ ပသန္နံ+စိတ္တံ ယဿာတိ ပသန္နစိတ္တော၊] . . . အထဝါ၊ . . . ကလ္လစိတ္တန္တိ ကာမစ္ဆန္ဒဝိဂမေန အရောဂစိတ္တံ၊ မုဒုစိတ္တန္တိ ဗျာပါဒဝိဂမေန မေတ္တာဝသေန အကပ္ပိနစိတ္တံ (မခက်ထန်သောစိတ်ရှိသည်ကို)၊ ဝိနီဝရဏစိတ္တန္တိ

အထ-သိတော်မူပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ သာမုက္ကံသိကာ-
ကိုယ်တော်တိုင် ထုတ်ပြတော်မူအပ်သော၊ ယာ ဓမ္မဒေသနာ-အကြင်တရား
ဒေသနာတော်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တံ-ထိုတရားဒေသနာတော်ကို၊ [ထိုသာမုက္ကံသိကာ
ဒေသနာတော်ကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် “ဒုက္ခံ” စသည်ကိုမိန့်တော်မူသည်၊]
ဒုက္ခံ-ဒုက္ခသစ္စာကိုလည်းကောင်း၊ သမုဒယံ-ကိုလည်းကောင်း၊ နိရောဓံ-ကိုလည်း
ကောင်း၊ မဂ္ဂံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပကာသေသိ-ပြီ၊ သေယျထာပိနာမ-ဥပမာမည်
သည်ကား၊ သုဒ္ဓံ-စင်ကြယ်သော၊ အပဂတကာဠကံ-ကင်းသော အမည်းအညစ်
ရှိသော၊ ဝတ္ထံ-အဝတ်သည်၊ သမ္ပဒေဝ-ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ရဇနံ-ဆိုးရည်ကို၊
ပဋိဂ္ဂဏေယျ သေယျထာပိ-ခံယူနိုင်ရာသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊
ပေါက္ခ ရသာတိဿ-သော၊ ပြာဟ္မဏဿ-၏၊ တသ္မိံ ယေဝ အာသနေ-
ထိုနေရာ၌ပင်၊ ဝိရဇံ-ကင်းသော အပါယဂမနီယ၊ ရာဂအစရှိသောမြူရှိသော၊ ဝါ-
အပါယဂမနီယ ရာဂအစရှိသော မြူမှကင်းသော၊ ဝီတမလံ-ကင်းသော
ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာဟူသော အညစ်အကြေးရှိသော၊ ဝါ-ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာဟူသော
အညစ်အကြေးမှကင်းသော၊ [အခြားအနက်များကို သာမညဗလသုတ်အဆုံးနား၌
ပြခဲ့ပြီ၊] ဓမ္မစက္ခု-သစ္စာ ၄ ပါးတရားတို့၌ သိမြင်တတ်သော
သောတာပတ္တိဉာဏ်စက္ခုသည်၊ ဝါ-အောက်မဂ် ၃ ပါးတရားတို့တွင်ပါဝင်သော
သောတာပတ္တိဉာဏ်စက္ခုသည် ဝါ-သမထ ဝိပဿနာတရားကြောင့်ဖြစ်သော
သောတာပတ္တိဉာဏ်စက္ခုသည်၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှား ဖြစ်ပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ယံ ကိပ္ပိ-
အမှတ်မရှိ ကြွင်းမဲ့ဥဿုံ အလုံးစုံသောအကြင်တရား သည်၊ သမုဒယဓမ္မ-
ဖြစ်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ တံ-ထိုဖြစ်ခြင်း သဘောရှိသော
တရားသည်၊ နိရောဓဓမ္မ-ချုပ်ပျက်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဣတိ-သို့၊ (ဥဒပါဒိ)။

ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဝိဂမေန ဝိက္ခေပဿ ဝိဂတတ္တာ တေန အပိဟိတ စိတ္တံ၊ ဥဒ္ဓစ္စစိတ္တန္တိ ထိနမိဒ္ဓဝိဂ
မေန သမ္ပဂ္ဂဟဝသေန (သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ချီးမြှောက်တတ်သောဝိရိယ၏အစွမ်းဖြင့်)
အလိနစိတ္တံ၊ ပသန္နစိတ္တန္တိ ဝိစိကိစ္ဆာဝိဂမနေ သမ္မာပဋိပတ္တိယံ အဓိမုတ္တစိတ္တံ၊ [အညာသိ-
၌စပ်၊] ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗော။

ဤအဖွင့် အလို။ ။ “ယဒါ-၌၊ ပေ၊ ပြာဟ္မဏံ-ကို၊ ကလ္လစိတ္တံ-ကာမစ္ဆန္တရောဂါ
ကင်းစင် ကွာသဖြင့် ကျန်းမာသော စိတ်ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ မုဒုစိတ္တံ-ဗျာပါဒဖျက်၊ မေတ္တာ
တွက်ကြောင့်၊ မခက်ထန်မှု၊ နညသော စိတ်ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိနိဝရဏစိတ္တံ-ဥဒ္ဓစ္စနှင့်၊
ကုက္ကုစ္စဟု၊ ပျံ့လွင့်မှုစိတ်၊ မပိတ်ဆို့အပ်သောစိတ်ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓစ္စစိတ္တံ-ထိန
မိဒ္ဓ၊ ကင်းစင်ပသဖြင့်၊ ဝိရိယအတွက်၊ တက်ကြွသော စိတ်ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပသန္နစိတ္တံ-
ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ကင်းစင်ကွာသဖြင့်၊ သမ္မာပဋိပတ်၊ အကျင့်မြတ်၌၊ မပြတ်သက်ဝင်၊ ကြည်လင်သော
စိတ်ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အညာသိ-သိတော်မူပြီ၊ ဤသို့လည်း တစ်နည်းပေးပါ။

ပေါက္ခရသာတိ ဥပါသကတ္ထ ပဋိဝေဒနာကထာ

၂၉၉။ အထခေါ-သောတာပန်ဖြစ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ပေါက္ခရသာတိ-သော၊
 ပြာဟွဏော-သည်၊ ဒိဌဓမ္မော-မြင်အပ်ပြီးသော သစ္စာ ၄ ပါးတရားရှိသည်၊ ပတ္တ
 ဓမ္မော-ရောက်အပ်ပြီးသော သစ္စာ ၄ ပါးတရားရှိသည်၊ ဝိဒိတဓမ္မော-သိအပ်
 ပြီးသော သစ္စာ ၄ ပါးတရားရှိသည်၊ ပရိယောဂါဠဓမ္မော-ထက်ဝန်းကျင် သက်ဝင်
 အပ်ပြီးသော သစ္စာ ၄ ပါးတရားရှိသည်၊ တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆော-လွန်မြောက်အပ်
 ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာရှိသည်၊ ဝါ-ဝိစိကိစ္ဆာကို လွန်မြောက်ပြီးသည်၊ ဝိဂတကထံ
 ကထော-ကင်းသော အဘယ်သို့ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်းဟု ပြောဆိုကြောင်း ဝိစိကိစ္ဆာ
 ရှိသည်၊ (အဘယ်သို့ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်းဟု ပြောဆိုကြောင်းဝိစိကိစ္ဆာမှ ကင်း
 သည်၊) [“ကင်းသော သို့လောသို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်းရှိသည်၊ ဝါ-သို့လော
 သို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်း ဝိစိကိစ္ဆာမှ ကင်းသည်”ဟုလည်း ပေးကြ၏။] သတ္ထု
 သာသနေ-မြတ်စွာဘုရား၏ ဆုံးမကြောင်းဖြစ်သောသာသနာတော်၌၊ ဝေသာ
 ရဇ္ဇပ္ပတ္တော-ကင်းသော ရွံ့ရှားခြင်းရှိသူ၏အဖြစ်သို့ရောက်သည်၊ ဝါ-ရွံ့ရှားခြင်းကင်း၊
 ရဲတင်းသူ၏အဖြစ်သို့ရောက်သည်၊ အပရပစ္စယော-မိမိမှတစ်ပါး အခြားသူဟူသော
 ယုံကြည်စရာမလိုသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) ဘဂဝန္တံ ဧတံ အဝေါစ၊ (ကို)။

ဘော ဂေါတမ-မ၊ အဘိက္ကန္တံ-အလွန်ကောင်းပါပေစွ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊
 အဘိက္ကန္တံ-စ၊ [ဤပုဒ်၌ အနက်မျိုးမျိုး ပေးပုံကို သာမညဖလသုတ်၊ အဇာတသတ္တု
 ဥပါသကတ္ထ ပဋိဝေဒနာကထာ၌ ပြခဲ့ပြီ၊] ဘော ဂေါတမ-မ၊ သေယျထာပိ-ကား၊
 နိကုဇ္ဇိတံ - တစ်စုံတစ်ယောက်၊ မှောက်ထားအပ်သော အိုးခွက်ကို၊ ဝါ - အလို
 အလျောက်၊ မှောက်နေသော အိုးခွက်ကို၊ ဥက္ကုဇ္ဇေယျ သေယျထာပိဝါ-လှန်ပြလိုက်
 သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပဋိစ္ဆန္တံ-မြက် သစ်ရွက် အစရှိသည်တို့ဖြင့်ဖုံးလွှမ်းအပ်သော
 အရာဝတ္ထုကို၊ ဝိဝရေယျ သေယျထာပိဝါ-ဖွင့်ပြလိုက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မူဠ
 သ-အရပ်မျက်နှာတို့၌ တွေဝေနေသူအား၊ ဝါ-မျက်စိလည် လမ်းမှားနေသူအား၊
 မဂ္ဂံ-လမ်းဖြောင့် လမ်းမှန်ကို၊ အာစိက္ခေယျ သေယျထာပိဝါ-ပြောပြလိုက်သကဲ့သို့
 လည်းကောင်း၊ စက္ခုမန္တော-ကောင်းသော မျက်စိရှိသူတို့သည်၊ ရူပါနိ-ရူပါရုံတို့ကို၊
 ဒက္ခိန္တိ-မြင်နိုင်ကုန်လတုံ၊ ဣတိ-ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍၊ အန္တကာရေ-အမှိုက်မှောင်၌၊
 (၁၄ လဆုတ်၊ မိုဗ်းတိမ်အုပ်သည့်၊ တောရှုပ်သန်းခေါင်၊ အမှိုက်မှောင်၌၊) တေလ
 ပဇ္ဇောတံ-ဆီမီးတန်ဆောင်ကို၊ ဓာရေယျ သေယျထာပိဝါ-ညှိထွန်းဆောင်ပြသကဲ့
 သို့လည်းကောင်း။

ဧဝမေဝံ-ဤအတူ၊ ဘောတာ ဂေါတမေန-အရှင်ဂေါတမသည်၊ အနေကပရိ
 ယာယေန-တစ်ပါးမက များစွာသောအကြောင်းဖြင့်၊ ဝါ-ပရိယာယ်အမျိုးမျိုးဖြင့်၊
 ဓမ္မော - တရားတော်ကို၊ ပကာသိတော-ထင်ရှားပြတော်မူအပ်ပါပေပြီ၊ ဘော

ဂေါတမ၊ သပုတ္တော-သားသွီးနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သဘရိယော-ဇနီးနှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ သပရိသော-ပရိသတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ သာမဇ္ဈော-အမတ်တို့နှင့် တကွ ဖြစ်သော၊ ဧသာဟံ [ဧသော+အဟံ] -ထိုဒကာတော်သည်၊ ဘဝန္တံ ဂေါတမ- အရှင် ဂေါတမကိုလည်းကောင်း၊ ဓမ္မဉ္စ-တရားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ-ရဟန်းသံဃာတော်ကိုလည်းကောင်း၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ-ဆည်းကပ်ပါ၏၊ ဝါ-ဉာဏ်ဖြင့် သိမှတ်ပါ၏၊ ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ မံ- ကို၊ အဇ္ဇတဂ္ဂေ-ယနေ့ကို အစပြု၍၊ ပါဏုပေတံ -အသက်တိုးဖြင့် ဆည်းကပ်တတ်သော၊ သရဏံ-ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂတံ-ဆည်းကပ်သော၊ ဥပါသကံ-ဥပါသကာဟူ၍၊ ဓာရေတု-စိတ်၌ ဆောင်တော်မူပါ၊ ဝါ-မှတ်တော်မူပါ။

ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ ဥက္ကဋ္ဌာယ-ဥက္ကဋ္ဌာမြို့၌၊ အညာနိ-အခြားကုန်သော၊ ဥပါသကကုလာနိ-ဥပါသကအမျိုးတို့သို့၊ ဝါ-ဥပါသကာအိမ်တို့သို့၊ ဥပသင်္ကမတိ ယထာ-ကြွတော်မူသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ ပေါက္ခရ သာတိကုလံ-ပေါက္ခရသာတိအမျိုးသို့၊ ဝါ-ပေါက္ခရသာတိအိမ်သို့၊ ဥပသင်္ကမတု- ကြွတော်မူပါ၊ တတ္ထ-ထိုသို့ကြွလာရာ၌၊ ယေ တေမာဏဝကာဝါ-အကြင်လုလင်ပျို တို့သည်လည်းကောင်း၊ (ယာတာ) မာဏဝိကာဝါ-အကြင် လုလင်ပျိုမတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-ကို၊ အဘိဝါဒေဿန္တိဝါ-ရှိခိုးမှုလည်း ရှိခိုးပါကုန် လတုံ၊ ပစ္စုဋ္ဌိဿန္တိဝါ-ခရီးဦးကြိုဆိုမှုလည်း ကြိုဆိုပါကုန်လတုံ၊ အာသနံဝါ-နေရာကို သော်လည်းကောင်း၊ ဥဒကံဝါ-ရေကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဒဿန္တိဝါ-လှူမှုလည်း လှူပါကုန်လတုံ၊ စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ ပသာဒေဿန္တိဝါ-ကြည်ညိုစေမှုလည်း ကြည်ညိုစေ ပါကုန်လတုံ၊ တေသံ-ထိုလုလင်ပျို လုလင်ပျိုမတို့၏၊ တံ-ထိုသို့ရှိခိုးခြင်း၊ ခရီးဦး ကြိုဆိုခြင်း၊ နေရာ ရေတို့ကို ပေးလှူခြင်း၊ ကြည်ညိုခြင်းသည်၊ ဒီဃရတ္တံ-ရှည်စွာ သော ညဉ့်ပတ်လုံး၊ ဟိတာယ - စီးပွားအလို့ငှာ၊ သုခါယ - ချမ်းသာခြင်းငှာ၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ပါလတုံ၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ၊ ဗြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊ ကလျာဏံ- ကောင်းသော စကားကို၊ ဝုစ္စတိ-လျှောက်ထားအပ်ပေ၏၊ ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ၊ (ဣတိ-ဤအဗ္ဗဋ္ဌသုတ်အပြီးတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ သုတံ-နားယူမှတ်သား၊ ဆောင်ထား အပ်ပါပြီ၊) [“ဧဝံ မေ သုတံ” ၌ သုတံကို ပြန်လှည့်သည်။] . . . တတိယံ-၃ သုတ် မြောက်သော၊ အဗ္ဗဋ္ဌသုတ္တံ-သည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီ။

အဗ္ဗဋ္ဌသုတ် ပါဠိတော်နိဿယ ပြီးပြီ။

D

၄-သောဏဒဏ္ဍသုတ်နိဿယ

စမ္မေယျကဗြာဟ္မဏဂဟပတိက ကထာ

၃၀၀။ ဧဝံ မေ သုတံ၊ ဧကံ သမယံ၊ [ဤပုဒ်များကို ဗြဟ္မဇာလသုတ်အတိုင်း ပေးပါ။ သုတ်၏ ကံကို “သောဏဒဏ္ဍသုတ္တံ (သောဏဒဏ္ဍသုတ္တံသ)” ဟု ထည့် ရံသာ ထူး၏။] ဘဂဝါ-သည်၊ အင်္ဂေသု-အင်္ဂါဟု ဗဟုဝဏ်အမည်ရသော ဇနပုဒ်၌၊ မဟတာ ဘိက္ခုသံဃေနေ ပဉ္စမတ္ထေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ သဒ္ဓိ စာရိကံ စရမာနော-သော်၊ [အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်အစ၌ အနက်ရေးခဲ့ပြီ။] ယေန-၌၊ စမ္မာ-စမ္မာမြို့သည်၊ (အတ္ထိ) တံ-စမ္မာမြို့ရှိ ထိုအရပ်သို့၊ အဝသရိ-ရောက်တော်မူပြီ၊ (တစ်နည်း) ယေန-အကြင် အရပ်အဖို့ဖြင့်၊ စမ္မာ-သို့၊ (အဝသရိတဗ္ဗာ-ရောက်ထိုက်၏) တံ-ဖြင့်၊ (စမ္မံ-သို့) အဝသရိ-ပြီ၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တတြ စမ္မာယံ-ထိုစမ္မာမြို့၌၊ ဝါ-၏ အနီးဖြစ်သော၊ ဂဂ္ဂရာယ-ဂဂ္ဂရာမည်သော၊ (ဂဂ္ဂရာမည်သော မိဖုရားသည် တူးအပ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့် ဂဂ္ဂရာမည်သော) ပေါက္ခရဏီယာ-ရေကန်၏၊ တိရေ-ကမ်းနား၌၊ ဝိဟရတိ-၏၊ တေန သမယေန-မြတ်စွာဘုရား၏ စမ္မာမြို့အနီး၊ ဂဂ္ဂရာရေကန်၏ ကမ်းနားဝယ် သီတင်းသုံးတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ သောဏဒဏ္ဍော-သောဏဒဏ္ဍ မည်သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ သတ္တုဿဒံ ပေ၊ စမ္မံ-၌၊ အဇ္ဈာဝသတိ-၏။ [အဗ္ဗဋ္ဌ သုတ်၊ ပေါက္ခရသုတ်ဝတ္ထု၌ အနက်ရေးခဲ့ပြီ။]

၃၀၁။ စမ္မေယျကာ-စမ္မာမြို့၌ နေကြကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ-ပုဏ္ဏား၊ အိမ့်ရှင်သူကြွယ်တို့သည်၊ အသောသု-ကြားသိရကုန်ပြီ၊ (တစ်နည်း) အသောသု ခေါ-ကုန်သည်သာ၊ (ကိ-နည်း၊) [“သမဏော ခလု ဘော” မှ စ၍ “ဒဿနံ ဟောတိ” တိုင်အောင် ပုဒ်များကို အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်၊ ပေါက္ခရသုတ်ဝတ္ထု၌ အနက် ရေးခဲ့ပြီ။] ဣတိ - ဤသို့ကြားသိကြကုန်ပြီ၊ အထခေါ - ကြားသိရရာ ထိုအခါ၌၊ စမ္မေယျကာ-စမ္မာမြို့၌ နေကြကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ-တို့သည်၊ စမ္မာယ-စမ္မာမြို့မှ၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ သဃံသဃီ-လူစုလူဝေးဟူသော အပေါင်းအစု ရှိကြကုန်သည်၊ ဂဏီဘူတာ-ရှေး၌ အပေါင်းအစု မဟုတ်ကုန်ဘဲ အပေါင်းအစု ဖြစ်၍ဖြစ်ကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ယေန-၌၊ ဂဂ္ဂရာ-သော၊ ပေါက္ခရဏီ-သည်၊ (အတ္ထိ) တေန-ဂဂ္ဂရာရေကန်ရှိရာ ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမန္တိ-သွားကြ ကုန်၏။

၃၀၂။ တေန ခေါ ပန သမယေန-ပုဏ္ဏား၊ သူကြွယ်တို့၏ ဂဂ္ဂရာရေကန်ရှိရာ အရပ်သို့ သွားနေရာ ထိုအခါ၌၊ သောဏဒဏ္ဍော-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ ဥပရိပါသာ ဒေ-ပြာသာဒ်၏ အထက်၌၊ ဒိဝါသေယျံ-နေအခါဝယ် အိပ်နေရာသို့၊

ဥပဂတော-ကပ်ရောက်သည်။ ဟောတိ-၏။ သောဏဒဏ္ဍော-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်။ စမ္မေယျကေ-ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကေ-တို့ကို၊ စမ္မာယ-မှ၊ နိက္ခမိတွာ သဃ်သဃီ-ကုန်သည်။ ဂဏီဘူတေ-ကုန်သည်ဖြစ်၍၊) ယေန ဂဂ္ဂရာ ပေါက္ခရဏီ (အတ္ထိ) တေန-သို့၊ ဥပသင်္ကမန္တေ-သွားနေသည်တို့ကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်ရပြီ၊ ဒိသ္မာ-မြင်ရ၍၊ ဝါ-ခြင်ရခြင်းကြောင့်၊ ခတ္တံ-အမတ်ကြီးကို၊ အာမန္တေသိ-ခေါ်၍ မေးပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ဘော ခတ္တေ-အို အမတ်ကြီး၊ ကိ န-အဘယ့်ကြောင့်၊ စမ္မေယျကာ-ကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ-တို့သည်၊ ပေ၊ ဥပသင်္ကမန္တိ-သွားနေကြကုန် သနည်း၊ ဣတိ (အာမန္တေသိ) ဘော-အရှင်၊ ဂေါတမော-အနွယ်အားဖြင့် ဂေါတမ မည်သော၊ သကျပုတ္တော-သော၊ သကျကုလာ (နိက္ခမိတွာ) ပဗ္ဗဇိတော၊ သမ နော-သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိပါ၏၊ သော-ထိုရဟန်းဂေါတမသည်၊) အင်္ဂေသု-၌၊ မဟ တာ-သော၊ ပေ၊ တိရေ-၌၊ ဝိဟရတိ-ပါ၏၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-၏၊ ဧဝံ-သို့၊ ကလျာဏော-သော၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ-သည်၊ အဗ္ဘဂ္ဂတော-ပါပြီ၊ (ကိ) ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟံ၊ ပေ၊ ဘဂဝါ-၏၊ ဣတိ (အဗ္ဘဂ္ဂတော) ဧတေ-ဤပုဏ္ဏား၊ အိမံရှင် သူကြွယ်တို့သည်၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဒဿနာယ-ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ ဥပသင်္ကမန္တိ-သွားနေကြပါကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ။

ဘော ခတ္တေ-ကြီး၊ တေန ဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ ယေန-၌၊ စမ္မေယျကာ-န်သော၊ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ-တို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏၊) တေန-သို့၊ ဥပသင်္ကမ-သွားချေ လော၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ စမ္မေယျကေ-န်သော၊ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကေ-တို့ကို၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝဒေဟိ-ပြောချေလော၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြောရမည်နည်း၊) ဘော-အချင်း တို့၊ သောဏဒဏ္ဍော-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ-ပြောပါပြီ၊ (ကိ) ဘဝန္တော - အရှင်တို့သည်၊ အာဂမေန္တူ ကိရ - ဆိုင်းငံ့ကြပါကုန်ဦးတဲ့၊ သောဏ ဒဏ္ဍော-သော၊ ဗြာဟ္မဏောပိ-သည်လည်း၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဒဿနာယ-ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိဿတိ ကိရ-ချဉ်းကပ်ပါလတဲ့တဲ့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အာဟ-ပါပြီ၊ ဣတိ- သို့၊ ဝဒေဟိ-လော၊) ဘော-အရှင်၊ ဧဝံ-ဤအမိန့်အတိုင်းပါ၊ ဣတိ-သို့၊ သော ခတ္တော-ထိုအမတ်ကြီးသည်၊ သောဏဒဏ္ဍဿ-သော၊ ဗြာဟ္မဏဿ-အား၊ ပဋိ သုတ္တာ-ရှေးရှုနားထောင်ပြီး၍၊ (တစ်နည်း) ဗြာဟ္မဏဿ-၏၊ (ဝစနံ-ကို) ပဋိသုတ္တာ-လက်ခံပြီး၍၊ ယေန စမ္မေယျကာ၊ ပေ၊ ဧတံ အဝေါစ၊ (ကိ) ဘော- တို့၊ သောဏဒဏ္ဍော-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အာဟ-ပြောပါပြီ၊ (ကိ) ဘောန္တော-အရှင်တို့သည်၊ အာဂမေန္တူ ကိရ-ဆိုင်းငံ့ကြပါကုန်ဦးတဲ့၊ ပေ၊ ဥပသင်္ကမိဿတိ ကိရ-တဲ့၊ ဣတိ (အာဟ၊ ဣတိ အဝေါစ)။

သောဏဒဏ္ဍဂုဏကထာ

၃၀၃။ တေန ခေါ ပန သမယေန-သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏား၏ မြတ်စွာဘုရားသို့ ချဉ်းကပ်လိုရာ ထိုအခါ၌၊ နာနာဝေရဇ္ဇကာနံ-အထူးထူးအပြားပြား များသော မတူထူးခြား ကွဲပြားသော တိုင်းပြည်၌ မွေးဖွားကုန်သော၊ ဝါ-အထူးထူး ၊ပေ၊ တိုင်းပြည်ဟူသော နေရာရှိကုန်သော၊ ဝါ-အထူးထူး ၊ပေ၊ တိုင်းပြည်မှ လာကုန်သော၊ ပြာဟ္မဏာနံ-တို့၏၊ ပဉ္စမတ္တာနိ-ကုန်သော၊ ပြာဟ္မဏသတာနိ-ပုဏ္ဏားအရာတို့သည်၊ (တစ်နည်း) ပဉ္စမတ္တာနိ ပြာဟ္မဏသတာနိ-၅ ရာသော ပုဏ္ဏားတို့သည်၊ ကေနစိဒေဝ-တစ်စုံစတ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ကရဏိယေန-ပြုဖွယ်ကိစ္စကြောင့်၊ စမ္ပာယံ-၌၊ ပဋိဝသန္တိ-နေကြကုန်၏၊ တေ ပြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ အသောသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိံ) သောဏဒဏ္ဍော-သော၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဒဿနာယ-ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိဿ ကိရ-ချဉ်းကပ်လတံတတံ၊ ဣတိ-သို့၊ (အသောသံ) အထခေါ-ကြားသိရာ ထိုအခါ၌၊ တေ ပြာဟ္မဏာ - တို့သည်၊ ယေန - ၌၊ သောဏဒဏ္ဍော-သော၊ ပြဟ္မဏော-သည်၊ (အတ္ထိံ) တေန-သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားရှိရာ ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိသု-သွားကြကုန်ပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ သောဏဒဏ္ဍံ ပြာဟ္မဏံ ဧတံ အဝေါစုံ၊ (ကိံ) ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော-အရှင်သောဏဒဏ္ဍသည်၊ သမဏံ ဂေါတမံ ဒဿနာယ၊ ဥပသင်္ကမိဿတိ ကိရ-ချဉ်းကပ်လတံတတံဟု ကြားရသည်ကား၊ သစ္စံ-မှန်ပါသလော၊ ဣတိ (အဝေါစုံ) ဘော-အမောင်တို့၊ မေ-၏၊ ဧဝံ-ဤသို့သောအကြံသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ (ကိံ) အဟမ္ပိ-ငါသည်လည်း၊ သမဏံ ဂေါတမံ ဒဿနာယ၊ ဥပသင်္ကမိဿာမိ-အံ၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့သော အကြံသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ။

(ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ နာနာဝေရဇ္ဇကာ-ကုန်သော၊ ပြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ သောဏဒဏ္ဍံ-သော၊ ပြာဟ္မဏံ-ကို၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ-ပြောကြကုန်ပြီ၊ (ကိံ) ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍောသည်၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဒဿနာယ-ငှာ၊ မာ ဥပသင်္ကမိ-မချဉ်းကပ်ပါလင့်၊ ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော သမဏံ ဂေါတမံ ဒဿနာယ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ-ငှာ၊ န အရဟတိ-မထိုက်ပါ၊ ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော ၊ပေ၊ သစေ ဥပသင်္ကမိဿတိ-အကယ်၍ ချဉ်းကပ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်) ဘောတော သောဏဒဏ္ဍဿ-၏၊ ယသော-အကျော်စောသည်၊ ဟာယိဿတိ-ယုတ်လျော့ပါလိမ့်မည်၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ ယသော-သည်၊ အဘိဝဓိဿတိ-တိုးပွားပါလိမ့်မည်၊ ယမ္ပိ-အကြင်အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဘောတော သောဏဒဏ္ဍဿ-၏၊ ယသော-သည်၊ ဟာယိဿတိ-မည်၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ ယသော-သည်၊ အဘိဝဓိဿတိ-မည်၊ ဣမိနာ ပဓေန (ဣမိနာပိ + အဓေန) - ဤအကြောင်း

ကြောင့်လည်း၊ (အရှင်သောဏဒဏ္ဍ၏ အကျော်စော ယုတ်လျော့၍ ရဟန်းဂေါတမ၏ အကျော်စော တိုးပွားလိမ့်မည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း) ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော သမဏံ ဂေါတမံ ဒဿနာယ ဥပသင်္ကမိတုံ န အရဟတိ၊ သမဏောတွေဝ ဂေါတမော-သည်သာ၊ ဘဝန္တံ သောဏဒဏ္ဍံ ဒဿနာယ ဥပသင်္ကမိတုံ အရဟတိ။

ဟိ-မသွားထိုက်ခြင်း၏ အကြောင်းတစ်မျိုးကား၊ ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော-သည်၊ မာတိတောစ-အမိဘက်မှလည်းကောင်း၊ ပိတိတောစ-အဖဘက်မှလည်းကောင်း၊ ဥဘတော-၂ ဘက်လုံးမှ၊ သုဇာတော-ကောင်းစွာ မွေးဖွားခဲ့သူပါတည်း၊ သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော-သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော အမိဝမ်းတိုက်ရှိပါ၏၊ သတ္တမာ-၇ ဆက် တို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ယာဝ ပိတာမဟယုဂါ-အဘိုးအဘွားတို့၏ အသက်အပိုင်းအခြားတိုင်အောင်၊ [ယုဂသဒ္ဓါ “အာယုပ္ပမာဏ” အနက်ဟော။] ဝါ-အဘိုးအဘွား အစုံတိုင်အောင်၊ [ယုဂသဒ္ဓါ “ယုဂဋ္ဌ” အနက်ဟော၊] ဇာတိဝါဒေန-ဇာတ်ကို စွဲ၍ ပြောဆိုကြောင်းစကားကြောင့်၊ အက္ခိတ္တော-မပယ်မြစ်အပ်ပါ၊ ယမ္ပိ-လည်း၊ ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော-သည်၊ မာတိတောစ-လည်းကောင်း၊ ပေ၊ အက္ခိတ္တော-မပယ်မြစ်အပ်၊ အနုပတ္တုဋ္ဌော-မဆဲရေးအပ်၊ ဣမိနာ ပဓိန-လည်း၊ ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော-သည်၊ ပေ၊ န အရဟတိ၊ သမဏောတွေဝ ဂေါတမော၊ ပေ၊ အရဟတိ။ [ဤမှနောက်၌ “ယမ္ပိ” စသော အကြောင်းပြဝါကျများကို ပေယျာလ မြှုပ်ထားလိမ့်မည်။]

ဟိ-ကား၊ ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော-သည်၊ အဗျော-ကြွယ်ဝပါ၏၊ ဝါ-ကြွယ်ဝသည့်အတွက် အစိုးရပါ၏၊ မဟဒ္ဓနော-များသော ဥစ္စာရှိပါ၏၊ မဟာဘောဂေါ-များသော အသုံးအဆောင်ရှိပါ၏၊ ပေ၊ ဟိ-ကား၊ ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော-သည်၊ အဇ္ဈာယကော-ဝေဒကျမ်းဂန်ကို ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်တတ်ပါ၏၊ မန္တဓရော-ဝေဒကျမ်းဂန် မန္တန်တို့ကို အာဂုံနှုတ်တက် ဆောင်ရွက်နိုင်ပါ၏၊ သနိယက္ခာကေဋ္ဌဘာနံ-နိယက္ခာမည်သော အဘိဓာန်ကျမ်း၊ ကေဋ္ဌဘမည်သော ကာဗျအလင်္ကာရကျမ်းနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ သာက္ခရပုဗ္ဗဘေဒါနံ - အက္ခရာပုဒ်ပါဌ်တို့ကို ဌာန်ကရိုဏ်းပယတ်၊ ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ် စသောအားဖြင့် ခွဲခြားဝေဘန်ကြောင်း ဖြစ်သော

ယာဝ သတ္တမာ ပိတာမဟယုဂါ။ ။အဋ္ဌကထာဝယ် ဤပုဒ်များကို “သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော” ၌ စပ်ရသောနည်း၊ “အက္ခိတ္တော အနုပတ္တုဋ္ဌော” ၌ စပ်ရသောနည်းဟု ၂ မျိုး ဖွင့်ထား၏၊ သတ္တမာ-သော၊ ယာဝ ပိတာမဟယုဂါ-တိုင်အောင်၊ ဝါ-တိုင်အောင်၊ သံသုဒ္ဓဂဟဏိကော-၏၊ (တစ်နည်း) သတ္တမာ-သော၊ ယာဝ ပိတာမဟယုဂါ-တိုင်အောင်၊ ဝါ-တိုင်အောင်၊ ဇာတိဝါဒေန-ကြောင့်၊ အက္ခိတ္တော အနုပတ္တုဋ္ဌော။ [“ပိတာမဟယုဂါ” ၏ အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၊ စတုတ္ထအုပ်၊ နိသဂ္ဂိယအခန်း၌ အကျယ်ပြောထားပြီ။]

သိက္ခာကျမ်း၊ နိရုတ္တိကျမ်းတို့နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။ ဣတိဟာသပဉ္စမာနံ-ဣတိဟာသကျမ်းလျှင် ၅ ကျမ်းမြောက်ရှိကုန်သော။ ဝါ-ရှေးရှေးကာလ၊ ဤလောကဝယ်၊ သည်နှယ်သည်နည်း၊ ဖြစ်ခဲ့ပြီးဟု၊ ရှေးကဖြစ်တိုင်း၊ သမိုင်းအစဉ်၊ ရာဇဝင်အဆက်ဆက်ကို ပြသော ပုရာဏ်ကျမ်းနှင့်လည်း တကွဖြစ်ကုန်သော။ တိဏ္ဍိသာမ ဣရု၊ ယဇုအားဖြင့် ၃ ပါးကုန်သော။ ဝေဒါနံ-ဝေဒကျမ်းတို့၏။ ပါရဂူအပြီးတိုင်ရောက်၊ တတ်မြောက်၏။ ဝါ-တစ်ဖက်ကမ်းရောက်၊ တတ်မြောက်၏။ ပဒကော-ပဒကျမ်းကို သင်ယူရုံမက၊ တတ်လည်း တတ်သိပါ၏။ ဝေယျာကရဏော-ပဒကျမ်းမှ ကြွင်းသော ဗျာကရုဏ်းကျမ်းကို သင်ယူရုံမက တတ်လည်း တတ်သိပါ၏။ လောကာယတမဟာပုရိသလက္ခဏေသု-လောကာယတကျမ်း၊ မဟာပုရိသလက္ခဏာကျမ်းတို့၌၊ အနဝယော-မယုတ်လျော့ပါ။ ပေ။

ဟိ-ကား၊ ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော-သည်၊ အဘိရူပေါ-လွန်ကဲသော အဆင်းရှိပါ၏။ ဝါ-အလွန်အဆင်းလှပါ၏။ ဒဿနိယော-ကြည့်ရှုသင့် ကြည့်ရှုထိုက်ပါ၏။ ဝါ-ရှုချင်စဖွယ်၊ တင့်တယ်ပါ၏။ ပါသာဒိကော-စိတ်၏ ကြည်လင်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်ပါ၏။ ပရမာယ-လွန်မြတ်သော၊ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ-အဆင်း၏ ကောင်းသည်၏ အဖြစ်နှင့်၊ (တစ်နည်း) ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယ-အဆင်း၊ ကိုယ်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သန့်ရှင်းခြင်း လက်ခြေစသော အင်္ဂါတို့၏ သမ္ပတ္တိဖြစ်ခြင်းနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပြည့်စုံပါ၏။ ဗြဟ္မဝဏ္ဏီ-မြတ်သော အဆင်းရှိပါ၏။ ဗြဟ္မဝစ္ဆသိ-မြတ်သော ကိုယ်ရောင်ရှိပါ၏။ ဒဿနာယ-ကြည့်ရှုခြင်းငှာ၊ ဝါ-ရာ၊ အခုဒွါဝကာသော-မသေးသိမ်သော အရာရှိပါ၏။ ပေ။

ဟိ-ကား၊ ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော-သည်၊ သီလဝါ-သီလရှိပါ၏။ ဝုဒ္ဓသီလီ-ကြီးပွားပြီးသော သီလရှိပါ၏။ ဝုဒ္ဓသီလေန-ကြီးပွားပြီးသော သီလနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပါ၏။ ပေ။ ဟိ-ကား၊ ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော-သည်၊ ကလျာဏဝါစော-ကောင်းသော စကားရှိပါ၏။ ကလျာဏဝါက္ကရဏော-ကောင်းသော စကားသံရှိပါ၏။ ပေါရိယာ-ဂုဏ်တို့ဖြင့် ပြည့်သည်၏ အဖြစ်၌ဖြစ်သော၊ (တစ်နည်း) ပေါရိယာ-မြို့ကြီး ပြည်ကြီး၌ဖြစ်သော၊ (တစ်နည်း) ပေါရိယာ-မြို့ကြီးသူသဖွယ်၊ နုနယ်သော။ ဝိသဋ္ဌာယ-သလိပ်သည်းခြေတို့သည် စွန့်လွှတ်အပ်သော၊ (သလိပ်မကပ်သော) အနေလဂလာယ-လျော့ကျသော တံထွေးရည် တံထွေးပေါက်မရှိသော၊ အတ္တဿ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဝိညာပနိယာ-သိစေနိုင်သော၊ ဝါစာယ-စကားနှင့်၊ သမန္နာဂတော-ပါ၏။ ပေ။

ဟိ-ကား၊ ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော-သည်၊ ဗဟူနံ-များစွာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ အာစရိယပါစရိယော-ဆရာ၊ ဆရာ၏ ဆရာပါတည်း။ တိဏိမာဏဝက သတာနိ-၃ ရာသော လူလင်တို့ကို၊ မန္တေ -တို့ကို၊ ဝါစေတိ-ဆိုစေပါ၏။ ဝါ-ပို့ချပါ၏။

ဗဟူ-ကုန်သော၊ နာနာဒိသာ-အမျိုးမျိုးသော အရပ်မှ၊ နာနာဇနပဒါ-အမျိုးမျိုးသော ဇနပုဒ်မှ (အာဂစ္ဆန္တိ၌ စပ်)၊ မာဏဝကာ-တို့သည်၊ ဘောတော သောဏဒက္ကဿ-၏၊ သန္တိကေ-အထံ၌၊ မန္တတ္ထိကာ-ဝေဒကျမ်းဂန် မန္တန်တို့ကို အလိုရှိကုန်သည်၊ မန္တေ - တို့ကို၊ အဓိယိတုကာမာ - သင်ယူခြင်းငှာ အလိုရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) အာဂစ္ဆန္တိ-လာကြရပါကုန်၏။ ပေ။

ဟိ-ကား၊ ဘဝံ သောဏဒက္ကော-သည်၊ ဇိက္ကော-အရွယ်လျှောသက်၊ ဇရာ တွက်ကြောင့်၊ ကိုယ်လက်ယိုယွင်း၊ အိုမင်းပါပြီ၊ ဝုဒ္ဓေါ-အင်္ဂါခြေလက်၊ အားကုန် တက်သဖြင့်၊ ကြီးရင့်ပါပြီ၊ မဟလ္လကော-မွေးဖွားခဲ့ရာ၊ ချိန်ခါမှီး၍၊ ကြီးသည်၏ အဖြစ်ကို ယူတတ်ပါ၏၊ အဒ္ဓဂတော-မင်း ၂ ဆက် ၃ ဆက်လည်သဖြင့် ရှည်သော အခွန်သို့ ရောက်ပါ၏၊ ဝယောအနုပ္ပတ္တော-ခြေက်ဆယ့်ခုနစ်နှစ်၊ လွန်ပြီးဖြစ်၍၊ ပစ္ဆိမအရွယ်သို့ ရောက်ပါ၏၊ [ဤပုဒ်များကို အနက်ပေးပုံနှင့်တကွ ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၊ ဝေရဉ္စကဏ္ဍ၌ ပြထားပြီ။] သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ တရု ဧကောစေဝ-ငယ်လည်း ငယ်ပါ၏၊ တရုဏပဗ္ဗဇိတောစ-ငယ်သည်ဖြစ်၍လည်း ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ပါ၏။ ပေ။

ဟိ-ကား၊ ဘဝံ သောဏဒက္ကော-ကို၊ မာဂဿေ-သော၊ သေနိယဿ-သော၊ ဗိမ္ဗိသာရဿ-သော၊ ရညော-သည်၊ သက္ကတော-ကောင်းစွာ ပြုအပ်ပါ၏၊ ဂရု ကတော-အလေးပြုအပ်ပါ၏၊ မာနိတော-မြတ်နိုးအပ်ပါ၏၊ ပူဇိတော-ပူဇော်အပ် ပါ၏၊ အပစိတော-အရိုအသေ ပြုအပ်ပါ၏။ ပေ၊ ဟိ-ကား၊ ဘဝံ သောဏဒက္ကော-ကို၊ ပေါက္ခရသာတိဿ-သော၊ ဗြာဟ္မဏဿ-သည်၊ သက္ကတော-ပါ၏၊ အပစိ တော-ပါ၏။ ပေ၊ ဟိ-ကား၊ ဘဝံ သောဏဒက္ကော-သည်၊ သတ္တုဿဒံ-သော၊ ပေ၊ စမ္ပံ-၌၊ အဇ္ဈာဝသတိ-ပါ၏၊ ယမ္ပိ-ကြောင့်လည်း၊ ဘဝံ သောဏဒက္ကော- သည်၊ သတ္တုဿဒံ-သော၊ စမ္ပံ-၌၊ အဇ္ဈာဝသတိ-၏၊ ဣမိနာ ပဓိန-လည်း၊ ဘဝံ သောဏဒက္ကော၊ ပေ၊ န အရဟတိ၊ သမဏောတွေဝ ဂေါတမော ဘဝန္တံ သောဏ ဒက္ကံ ဒဿနာယ ဥပသင်္ကမိတုံ၊ အရဟတိ-ပါ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောကြကုန်ပြီ။

D

ဗုဒ္ဓဂုဏကထာ

[သောဏဒက္ကဂုဏကထာ၌ ပါပြီးဖြစ်သောဂုဏများကို ထိုအတိုင်း အနက်ပေးပါ။]

၃၀၄။ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-ပြောဆိုအပ်သော်၊ သောဏဒက္ကော-သော၊ ဗြာဟ္မ ဧကော-သည်၊ တေ ဗြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊ ဧဝံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ-ပြောပြီ၊ (ကိ- နည်း၊) ဘော-အမောင်တို့၊ တေနဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ (ဂုဏ်ကြီးသူအထံသို့ ဂုဏ်ငယ်သူက သွားရမည်ဖြစ်လျှင်) ယထာ (ယေန ကာရဏေန) - အကြင်

အကြောင်းကြောင့်၊ မယမေဝ-ငါတို့သည်သာ၊ ဝါ-ငါတို့ကသာ၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဒဿနာယ-ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ-ငှာ၊ အရဟတ-ထိုက်ကုန်၏။ သော ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ အမှာကံ-တို့ကို၊ ဒဿနာယ-ကြည့်ရှုခြင်းငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ-ငှာ၊ န တွေဝ အရဟတိ-မထိုက်သည်သာ၊ မမပိ-ငါ၏လည်း၊ (တထာ တံ ကာရဏံ-ထို အကြောင်းကို၊) သုဏာထ-နားထောင်ကြကုန်ဦးလော။

ဘော-အမောင်တို့၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ခလု-စင်စစ်၊ မာတိတောစ ပိတိတောစ ၊ပေ၊ အနုပတ္တုဋ္ဌော-အပ်၊ ယမ္ဗိ-လည်း၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ မာတိတော စ ပိတိတော စ ၊ပေ၊ အနုပတ္တုဋ္ဌော-အပ်၊ ဣမိနာ ပဓိန-လည်း၊ သော ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ အမှာကံ-တို့ကို၊ ဒဿနာယ-ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ-ငှာ၊ န အရဟတိ-ထိုက်၊ အထခေါ-စင်စစ်ကား၊ မယမေဝ-သည်သာ၊ ဝါ-ကသာ၊ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဒဿနာယ-ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ-ငှာ၊ အရဟတ-ထိုက်ကုန်၏။ [“ယမ္ဗိ” စသော အကြောင်းပြ ဝါကျများကို ဂုဏ်တော်တိုင်း၌ ဖော်ပေးပါ။] ဘော-တို့၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ခလု-စင်စစ်၊ မဟန္တံ-များစွာသော၊ ဉာတိသံသံ-ဆွေမျိုးအပေါင်းကို၊ ဩဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ ပဗ္ဗဇိတော-ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီ၊ (ရဟန်းပြုပြီ) ၊ပေ။

ဘော-တို့၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ခလု-စင်စစ်၊ ပဟူတံ-များစွာသော၊ ဘူမိဂတဉ္စ-မြေ၌ ရောက်သည်လည်းဖြစ်သော၊ ဝေဟာသဋ္ဌဉ္စ-ကောင်းကင်၌ တည်သည်လည်းဖြစ်သော၊ ဟိရညသုဝဏ္ဏံ-ငွေ၊ ရွှေကို၊ ဩဟာယ-၍၊ ပဗ္ဗဇိတော-ပြီ ၊ပေ၊ ဘော-တို့၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ခလု-စစ်၊ ဒဟရော-ငယ်သည်၊ ယုဝါ-နုပျိုသည်၊ သုကာဠကေသော-အလွန်မည်းနက်သော ဆံပင်ရှိသည်၊ ဘဒြေန-ကောင်းသော၊ ယောဗ္ဗနေန-နုပျိုသည်၏ အဖြစ်နှင့်၊ ပဌမေန-ပဌမ ဖြစ်သော၊ ဝယသာ-အရွယ်နှင့်၊ သမန္တာဂတော-သည်၊ သမာနောဝ-ဖြစ်လျက် သာလျှင်၊ အဂါရသ္မာ-မှ၊ ဝါ-မှ၊ (နိက္ခမိတွာ-၍၊) အနဂါရိယံ-အိမ်၏ စီးပွား ဖြစ်သော လယ်ထွန်ကုန်ပေး၊ နွားမွေးမှု မရှိရာ၊ ရဟန်းဘောင်သို့၊ ပဗ္ဗဇိတော-ကပ်ရောက်ပြီ ၊ပေ။

ဘော-တို့၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ခလု-စင်စစ်၊ မာတာပိတုနံ-မယ်တော် မမည်းတော်တို့သည်၊ အကာမကာနံ-ရဟန်းပြုခြင်းကို အလိုမရှိကုန်သည်ဖြစ်၍၊ အဿုမုခါနံ-မျက်နှာ၌ မျက်ရည်ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍၊ ရုဒန္တာနံ-ငိုကြွေးကုန်စဉ်၊ ကေသမသု-ဆံမုတ်ဆိတ် ကျင်စွယ်ကို၊ ဩဟာရေတွာ-ပယ်ရှား၍၊ ကာသာယာနိ-ဖန်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်ကုန်သော၊ ဝတ္ထာနိ-အဝတ်တို့ကို အတ္ထာဒေတွာ-ဖုံးလွှမ်း၍၊ အဂါရသ္မာ (နိက္ခမိတွာ) အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇိတော ၊ပေ၊ ဘော-တို့၊

သမဏော ဂေါတမော-သည် ခလု-စစ်၊ အဘိရူပေါ-၏၊ ဝါ-၏၊ ပေ၊ ဒဿနာယ-
 ငှာ၊ အခုဒ္ဒါဝကာသော-၏၊ ပေ၊ ဘော-တို့၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ခလု-
 စစ်၊ သီလဝါ-သီလရှိ၏၊ အရိယသီလီ-မြတ်သော သီလရှိ၏၊ ကုသလသီလီ-အပြစ်
 မရှိသော သီလရှိ၏၊ ကုသလသီလေန-အပြစ်မရှိသော သီလနှင့်၊ သမန္နာဂတော-
 ၏၊ ပေ၊ ဘော-တို့၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ကလျာဏဝါစော-၏၊ ပေ၊
 ဝါစာယ သမန္နာဂတော-၏၊ ပေ။

ဘော-တို့၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ခလု-စစ်၊ ဗဟူနံ-များစွာကုန်သော
 လူနတ်ဗြဟ္မာသတ္တဝါတို့၏၊ အာစရိယပါစရိယော-ဆရာ၊ ပဓာနဆရာဖြစ်၏၊ ဝါ-
 ဆရာ၊ ဆရာဆရာဖြစ်၏၊ ပေ၊ ဘော-တို့၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ခလု-
 စစ်၊ ခိဏကာမရာဂေါ-ကုန်ပြီးသော ကာမရာဂရှိ၏၊ ဝိဂတစာပလ္လော-လျှပ်ပေါ်
 လော်လီသူ၏၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကင်းသော အလှပြင်မှု ရှိ၏၊ ပေ၊ ဘော-တို့၊
 သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ခလု-စစ်၊ ကမ္မဝါဒီ-ကံကို ပြောဆိုကြောင်း အယူ
 ရှိ၏၊ (ကံရှိ၏ဟု ပြောဆိုကြောင်းအယူရှိ၏၊) ကိရိယဝါဒီ-ပြုအပ်၏ဟု ပြောဆို
 ကြောင်း အယူရှိ၏၊ (ပြုလျှင် ပြုရာရောက်၏ဟု ပြောဆိုကြောင်းအယူရှိ၏၊)
 အပါပပုရေက္ခာရော-မကောင်းမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော လောကုတ္တရာတရား
 ၉ ပါးကို ရှေ့သွားပြု၏၊ ဝါ-ရှေ့သွားပြု၍ လှည့်လည်တတ်၏၊ ဗြဟ္မညာယ-
 ဗြာဟ္မဏတို့၏ သားဖြစ်သော၊ ပဇာယ-အရှင်သာရိပုတ္တရာ အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်
 အပေါင်းသည်၊ (ပုရေက္ခာရော-ရှေ့၌ ပြုအပ်၏၊ ဝါ-ရှေ့၌ ထားအပ်၏၊)
 (တစ်နည်း) ဗြဟ္မညာယ-ဗြာဟ္မဏတို့၏ သားဖြစ်သော၊ ပဇာယ-လူအပေါင်း၏၊
 အပါပပုရေက္ခာရော-မကောင်းမှုကို ရှေ့သွား မပြုတတ်၊ ဝါ-မကောင်းမှုဟူသော
 အဟိတဒုက္ခကို အလိုမရှိ၊ ပေ။

ဘော-တို့၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ခလု-စစ်၊ ဥစ္စာကုလာ-မြင့်မြတ်
 သော အမျိုးမှ၊ အသမ္ဘိန္ဒခတ္တိယကုလာ-အခြားအမျိုးတို့နှင့် ရောစပ်ခြင်း မရှိသော
 ခတ္တိယမျိုးမှ၊ (နိက္ခမိတွာ-၍)၊ ပဗ္ဗဇိတော-၏၊ ဘော-တို့၊ သမဏော ဂေါတမော-
 သည်၊ အဗျာ-ကြွယ်ဝသော၊ မဟဒ္ဒနာ-များသော ဥစ္စာရှိသော၊ မဟာဘောဂါ-
 များသော အသုံးအဆောင်ရှိသော၊ ကုလာ-အမျိုးမှ၊ (နိက္ခမိတွာ)၊ ပဗ္ဗဇိတော
 ပေ၊ ဘော-တို့၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ခလု-စစ်၊ တိရောရဋ္ဌာ-တိုင်းတစ်ပါးမှလည်း
 ကောင်း၊ တိရောဇနပဒါ-ဇနပုဒ်တစ်ပါးမှလည်းကောင်း၊ (ခတ္တိယပဏ္ဍိတာဒယော-
 ခတ္တိယပညာရှိ အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်)၊ ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆိတုံ-မေးခြင်းငှာ၊
 အာဂစ္ဆန္တိ-လာကြရကုန်၏၊ ပေ၊ ဘော-တို့၊ ခလု-စစ်၊ သမဏံဂေါတမံ-ကို၊ အနေ
 ကာနိ-များစွာကုန်သော၊ ဒေဝတာ သဟဿာနိ-နတ်ဗြဟ္မာအထောင်တို့သည်၊
 ပါဏေဟိ-အသက်တို့ဖြင့်၊ သရဏံ - ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂတာနိ-ဆည်းကပ်ကြ
 ကုန်ပြီပေ။

ဘော-တို့၊ ခလု-စစ်၊ သမဏေ ဂေါတမံ-၏။ ဧဝံ-သို့၊ ကလျာဏော-သော၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ-သည်၊ အဗ္ဘဂ္ဂတော-ပြီ၊ (ကိ)၊ သော ဘဂဝါ-သည်၊ ဣတိပိ-လည်း၊ အရဟံ-၏၊ ပေ၊ ဘဂဝါ-၏၊ ဣတိ (အဗ္ဘဂ္ဂတော)၊ ပေ၊ ဘော-တို့၊ ခလု-စစ်၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ဒွတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏေဟိ-တို့နှင့်၊ သမန္နာ ဂတော-၏၊ ပေ၊ ဘော-တို့၊ ခလု-စစ်၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ဧဟိသ္မာဂတ ဝါဒီ-လာလော၊ ကောင်းသောလာခြင်းဟု ပြောဆိုလေ့ရှိ၏။ သဒ္ဓိလော-ပြေပြစ် သော စကားရှိ၏။ သမ္မောဒကော-လွန်စွာ ဝမ်မြောက်စေတတ်၏။ အတ္တကုဋိ ကော-မျက်မှောင် မကြုတ်တတ်၊ ဝါ-မျက်မှောင် မကုပ်တတ်၊ ဝါ-မျက်နှာ မရွံ့တတ်၊ ဥတ္တာနမုခေါ-ပေါ်လွင်သောမျက်နှာရှိ၏။ ပုဗ္ဗဘာသီ-ရှေးဦးစွာ ပြောဆိုလေ့ရှိ၏၊ ပေ။

ဘော-တို့၊ ခလု-စစ်၊ သမဏော ဂေါတမော-ကို၊ စတုန္ဒ-၄ ပါးကုန်သော၊ ပရိသာနံ-ပရိသတ်တို့သည်၊ သက္ကတော-၏၊ ပေ၊ အပစိတော-၏၊ ပေ၊ ဘော-တို့၊ ခလု-စစ်၊ သမဏော ဂေါတမော-၌၊ ဗဟူ-များစွာကုန်သော၊ ဒေဝါစ-နတ်တို့ သည်လည်းကောင်း၊ မနုဿာစ-လူတို့သည်လည်းကောင်း၊ အဘိပ္ပသန္နာ-အလွန် ကြည်ညိုကြကုန်၏၊ ပေ၊ ဘော-တို့၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ခလု-စစ်၊ ယသ္မိ ဂါမေဝါ-အကြင်ရွာ၌သော်လည်းကောင်း၊ (ယသ္မိ) နိဂမေဝါ-အကြင်နိဂုံး၌သော် လည်းကောင်း၊ ပဋိဝသတိ-နေ၏၊ တသ္မိ ဂါမေဝါ-ထိုရွာ၌သော်လည်းကောင်း၊ (တသ္မိ) နိဂမေဝါ-ထိုနိဂုံး၌သော်လည်းကောင်း၊ အမနုဿာ-လူနှင့်တူသော နတ်ဘီလူးတို့သည်၊ မနုဿေ-လူတို့ကို၊ န ဝိဟေဌေန္တိ-မညှဉ်းဆဲကြကုန်၊ ပေ။

ဘော-တို့၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ခလု-စစ်၊ သဃီ-နောက်လိုက် နောက်ပါ သံဃာရှိ၏။ ဂဏီ-နောက်လိုက်နောက်ပါ ဂိုဏ်းရှိ၏။ ဂဏာစရိယော- ဂိုဏ်း၏ဆရာဖြစ်၏။ ပုထုတိတ္ထကရာနံ-များစွာသောအယူကို ပြုတတ်သောပုဂ္ဂိုလ် တို့တွင်၊ အဝံ (အဂ္ဂေါ) - အမြတ်ဆုံးဟူ၍၊ အက္ခာယတိ - ဆိုအပ်၏။ ဘော - တို့၊ ဧတေသံ သမဏဗြာဟ္မဏာနံ-ဤသမဏ ဗြာဟ္မဏအမည်ရသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ယထာဝါ တထာဝါ-ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ယသော- အကျော်အစောသည်၊ သမုဒါဂစ္ဆတိ ယထာ - ကောင်းစွာ အထက်အထက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ ယသော၊ န သမုဒါ ဂတော-ကောင်းစွာ အထက်ထက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည် မဟုတ်၊ အနုတ္တရာယ- မိမိထက် လွန်မြတ်သောတရား မရှိသော၊ ဝါ-သော၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ-ဝိဇ္ဇာ စရဏ၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ ယသော-သည်၊ သမုဒါ ဂတော-ကောင်းစွာ အထက်အထက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့၏၊ ပေ။

ဘော-တို့၊ ခလု သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ မာဂဓော-သော၊ သေနိယော-သော၊ ဗိမ္ဗိသာရော-သော၊ ရာဇာ-သည်၊ သပုတ္တော-သားတော် သမီးတော်တို့နှင့် တကွ ဖြစ်သည်၊ သဘရိယော-မိဖုရားတို့နှင့် တကွဖြစ်သည်၊ သပရိသော-ပရိသတ်နှင့် တကွဖြစ်သည်၊ သာမဓ္စော-အမတ်တို့နှင့် တကွဖြစ်သည်၊ (ဟုတွာ၊) ပါဏေဟိ-တို့ဖြင့်၊ သရဏံ-ဟူ၍၊ ဂတော-ဆည်းကပ်၏၊ ပေ၊ ဘော-တို့၊ ခလု၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ပသေနဒိ-ဒိမည်သော၊ ကောသလော-ကောသလတိုင်း၏ အစိုးရ ဖြစ်သော၊ ရာဇာ-သည်၊ သပုတ္တော၊ ပေ၊ သရဏံ ဂတော၊ ပေ။

ဘော-တို့၊ ခလု သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ပေါက္ခရသာတိ-တိမည်သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ သပုတ္တော၊ ပေ၊ ဂတော၊ [ပေါက္ခရသာတိ ဥပါသကာဖြစ်ခန်း၌ ပေးခဲ့ပြီ။]၊ ပေ၊ ဘော-တို့၊ ခလု သမဏော ဂေါတမော-ကို၊ မာဂဓဿ၊ ပေ၊ အပစိတော၊ ပေ၊ ဘော-တို့၊ ခလု သမဏော ဂေါတမော၊ ပသေနဒိဿ-သော၊ ကောသလဿ-သော၊ ရညော-သည်၊ သက္ကတော၊ ပေ၊ အပစိတော-ပြီ၊ ပေ၊ ဘော-တို့၊ ခလု သမဏော ဂေါတမော ပေါက္ခရသာတိဿ-သော၊ ဗြာဟ္မဏဿ-သည်၊ သက္ကတော-ပြီ၊ ပေ၊ အပစိတော၊ ပေ။

ဘော-တို့၊ ခလု သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ စမ္ပ-သို့၊ အနုပ္ပတ္တော-အစဉ်အားဖြင့် ရောက်လာသည်၊ (ဟုတွာ၊) စမ္ပာယံ-၌၊ ဝါ-သော၊ ဂဂ္ဂရာယ-သော၊ ပေါက္ခရဏိယာ-၏၊ တီရေ-၌၊ ဝိဟရတိ-၏၊ ဘော-တို့၊ ယေကေစိ-အကြင် အမှတ်မရှိ ကြွင်းမဲ့ဥဿုံ အလုံးစုံကုန်သော၊ သမဏာဝါ-သမဏအမည်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏာဝါ-ဗြာဟ္မဏအမည်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သည်လည်းကောင်း၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဂါမဓေတ္ထံ-ဂါမဓေတံသို့၊ အာဂစ္ဆန္တိ-ရောက် လာကုန်၏၊ တေ-ထိုသမဏဗြာဟ္မဏအမည်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ နော-ငါတို့၏၊ အတိထိ-ဧည့်သည်တို့သည်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ အမေဟိ-ငါတို့သည်၊ အတိထိ-တို့ကို၊ သက္ကာတဗ္ဗာ-ကောင်းစွာ ပြုထိုက်ကုန်၏၊ ဂရုကာတဗ္ဗာ-အလေးပြုထိုက် ကုန်၏၊ မာနေတဗ္ဗာ-မြတ်နိုးထိုက်ကုန်၏၊ ပူဇေတဗ္ဗာ-ပူဇော်ထိုက်ကုန်၏၊ အပစေ တဗ္ဗာ-အရိုအသေ ပြုထိုက်ကုန်၏။

ဘော-တို့၊ ယမ္ပိ-အကြင်အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သမဏော ဂေါတမော- သည်၊ စမ္ပ-သို့၊ ပေ၊ ဝိဟရတိ-၏၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ အတိထိ - ဧည့်သည်တည်း အမေဟိ - တို့သည်၊ အတိထိ -ကို၊ သက္ကာတဗ္ဗာ- ကောင်းစွာ ပြုထိုက်၏၊ ဂရုကာတဗ္ဗာ-ထိုက်၏၊ မာနေတဗ္ဗာ ပူဇေတဗ္ဗာ အပစေတဗ္ဗာ၊ ဣမိနာ ပဓိန-ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ သော ဘဝံ ဂေါတ မော-သည်၊ အမှာကံ ဒဿနာယ ဥပသင်္ကမိတုံ န အရဟတိ၊ အထခေါ မယမေဝ တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ ဒဿနာယ ဥပသင်္ကမိတုံ အရဟမ။

ဘော-တို့၊ အဟံ-သည်၊ တဿ ဘောတော ဂေါတမဿ-ထိုအရှင်ဂေါတမ၏။ ဧတ္တကေ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဝါ-ဤမျှလောက်ကုန်သော၊ ဝဏ္ဏေ-ဂုဏ်တို့ကို၊ ပရိယာပဏာမိ-ပိုင်ခြား၍ သိပါ၏။ စခေါ-ထိုမျှလောက်သော ဂုဏ်တော်တို့ကိုသာ ပိုင်ခြား၍ သိပါသော်လည်း၊ သော ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ ဧတ္တကဝဏ္ဏော - ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ဂုဏ်ရှိတော်မူသည်။ ဝါ - ဤမျှလောက်သာ ဂုဏ်ရှိတော်မူသည်။ နော - မဟုတ်ပါ။ ဟိ - မှန်၏။ သောဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ အပရိမာဏဝဏ္ဏော-အတိုင်းအရှည် မရှိသော ဂုဏ်ရှိတော်မူ၏။ ဣတိ-ဤသို့၊ (အဝေါစ-ပြီ။)

၃၀၅။ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-ပြောဆိုအပ်သော်၊ တေ ပြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ သောဏဒဏ္ဍံ-သော၊ ပြာဟ္မဏံ-ကို၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစံ-ပြောကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော-အရှင်သောဏဒဏ္ဍသည်၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ ဝဏ္ဏေ-ဂုဏ်တော်တို့ကို၊ ဘာသတိ-ပြောဆို၏၊ (တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဥပပရိက္ခန္ဓာနံ-စူးစမ်းဆင်ခြင်ကြကုန်သော၊ အမှာကံ-အကျွန်ုပ်တို့၏၊ ဧဝံ-ဤသို့သော အသိဉာဏ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏၊ ကိ-နည်း၊) သော ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ ဣတော-ဤအရပ်မှ၊ ယောဇနသတေ-ယူဇနာတစ်ရာရှိသော အရပ်၌၊ ဝါ-ယူဇနာတစ်ရာ ဝေးကွာသော အရပ်၌၊ စေပိ ဝိဟရတိ-အကယ်၍မူလည်း နေစေဦးတော့၊ (ဧဝံသတိပိ-ဤသို့ပင်နေပါသော်လည်း၊) သဒ္ဓေန - ဂုဏ်တော်တို့ကို ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါရှိသော၊ ကုလပုတ္တေန-အမျိုးကောင်းသားသည်၊ ပုဋ္ဌောသေန အပိ-အထုပ်ဖြင့် ဆောင်ယူ၍ စားထိုက်သော ရိက္ခာဖြင့်သော်မှလည်း၊ ဝါ - ရိက္ခာထုပ်ဖြင့်သော်မှလည်း၊ (တစ်နည်း) ပုဋ္ဌသေန အပိ-ပခုံး၌ ရိက္ခာထုပ် ရှိလျက်သော်မှလည်း၊ ဝါ-ပခုံး၌ ရိက္ခာထုပ်ကို လွယ်လျက်သော်မှလည်း၊ ဒဿနာယ-ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ-ချဉ်းကပ်ခြင်းငှာ၊ အလမေဝ-သင့်လျော်သည်သာ၊ ဣတိ-ဤသို့သော အသိဉာဏ်သည်၊ (ဟောတိ၊) ဘော-အရှင်၊ တေနဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ (ထိုသို့ဂုဏ်တော်များစွာရှိလျှင်၊) သဗ္ဗေဝ-အလုံးစုံသာလျှင်ဖြစ် ကုန်သော၊ မယံ-တို့သည်၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဒဿနာယ-ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိဿာမ-ချဉ်ကပ်ကြပါကုန်စို့၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောကြကုန်ပြီ။

ယထာ ခေါ ဘဝံ။ ။ဤ၌ အနိယမ “ယထာ”သဒ္ဓါ ပါသောကြောင့် “တထာ” ဟု နိယမ ထည့်ရ၏။ ထို “တထာ” ၏ စပ်ပုဒ်သည် ပါဠိတော်၌လည်း မပါပါ။ အဋ္ဌကထာ၌ လည်း မဖွင့်ပါ။ “ယထာ ယထာ ခေါ ဘဂဝတော ဓမ္မံ ဒေသိတံ အာဇာနာမိ၊ နယိဒံ သုကရံ၊ ပေ၊ စရိတုံ” ဟူသော ပါရာဇိကဏ်၊ သုဒ္ဓိန္နကဏ္ဍပါဠိတော်၌ “တထာ တထာ ဥပပရိက္ခန္တော မေ ဧဝံ ဟောတိ” ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံကို နည်းမှီ၍ “တထာ အမှာကံ ဥပပရိက္ခန္ဓာနံ ဧဝံ ဟောတိ” ဟု ထည့်ပေးပါသည်။

သောဏဒဏ္ဍပရိဝိတက္ကကထာ

၃၀၆။ အထခေါ-ပြောဆိုကြရာ ထိုအခါ၌၊ သောဏဒဏ္ဍော-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ မဟတာ-များစွာသော၊ ဗြာဟ္မဏဂဏေန-ပုဏ္ဏားအပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ယေန-၌၊ ဂဂ္ဂရာ-သော၊ ပေါက္ခရဏီ-သည်၊ (အတ္ထိ) တေန-ဂဂ္ဂရာရေကန်ရှိရာ ထိုအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ-သွားပြီ၊ အထခေါ-ဂဂ္ဂရာရေကန်ရှိရာ အရပ်သို့ သွားနေရာ ထိုအခါ၌၊ သောဏဒဏ္ဍဿ-သော၊ ဗြာဟ္မဏဿ-၏၊ ဝါ-သည်၊ တိရောဝနသဏ္ဍဂတဿ-တောအုပ်အတွင်း၌ ရောက်သည်ဖြစ်၍၊ (သမာနဿ-ဖြစ်လတ်သော်၊) ဧဝံ-သို့၊ စေတသော-စိတ်၏၊ ပရိဝိတက္ကော-အကြံသည်၊ ဥဒပါဒိ-ဖြစ်ပြီ၊ (ကိံ) အဟံ-ငါသည်၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ စေဝ ပုစ္ဆေယျ-အကယ်၍ မူလည်း စ၍မေးအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့စ၍ မေးလတ်သော်၊) တတြ-ထိုသို့ပြဿနာကို စ၍ မေးရာ၌၊ မံ-ငါ့ကို၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ စေ ဝဒေယျ-အကယ်၍ ပြောအံ့၊ (ကိံ-အဘယ်သို့ ပြောရာသနည်း၊) ဗြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊ ဧသ ပညော-ဤပြဿနာကို၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ န ပုစ္ဆိတဗ္ဗော-မမေးထိုက်၊ ဗြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊ ဧသ ပညော-ကို၊ ဧဝံနာမ-ဤသို့မည်အောင်၊ ဝါ-ဤသို့အစီအစဉ်တဲ့အောင်၊ ပုစ္ဆိတဗ္ဗော-မေးထိုက်၏၊ ဣတိ-သို့၊ (စေ ဝဒေယျ-အံ့၊ ဧဝံသတိ-သော်၊) [ဤသို့ပြဿနာ မေးနည်းကို သင်၍ ပေးလတ်သော်၊] တေန-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပြဿနာ မေးနည်းကို သင်ပေးရခြင်းကြောင့်၊) မံ-ကို၊ အယံ ပရိသာ-ဤပရိသတ်သည်၊ ပရိဘဝေယျ-လွှမ်းမိုးရာ၏၊ ဝါ-အထင်သေးရာ၏၊ (ကိံ) သောဏဒဏ္ဍော-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ ဗာလော-ညံ့ဖျင်း၏၊ အဗျတ္တော-မထက်မြက်၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ယောနိသော-သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်၊ ပဉ္စ-ကို၊ ပုစ္ဆိတု-မေးခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-မစွမ်းနိုင်၊ ဣတိ-ဤသို့လွှမ်းမိုးရာ၏၊ ယံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အယံ ပရိသာ-သည်၊ ပရိဘဝေယျ-၏၊ တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ယသောပိ-အကျော်စောသည်လည်း၊ ဟာယေထေ-ယုတ်လျော့ရာ၏၊ ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ယသော-သည်၊ ဟာယေထ-၏၊ တဿ-၏၊ ဘောဂိပိ-စည်းစိမ်တို့သည်လည်း၊ ဟာယေယျ-ယုတ်လျော့ကုန်ရာ၏၊ အမှာကံ ပန-ငါတို့၏ကား၊ ဘောဂိ-တို့ကို၊ ယသောလဒ္ဓါ-အကျော်စောကြောင့် ရအပ်ကုန်၏။

သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ မံ-ကို၊ ပဉ္စ-ကို၊ စေဝ ပုစ္ဆေယျ-အကယ်၍ စ၍ မေးအံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) အဟံ-သည်၊ တဿ-ထိုအရှင်ဂေါတမ၏၊ (စိတ္တံ၌ စပ်) ပဉ္စဿ-ကို၊ ဝေယျာကရဏေန-ဖြေဆိုခြင်းအားဖြင့်၊ စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ စေ န အာရာဓေယျ-အကယ်၍ မနှစ်သက်စေနိုင်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) တတြ-ထိုသို့ မနှစ်သက်ရာ၌၊ ဝါ-ထိုသို့ မနှစ်သက်စေနိုင်ခြင်းကြောင့်၊ သမဏော ဂေါတမော-

သည်။ မဲ-ကို၊ ဧဝံ-သို့၊ စေ ဝဒေယျ-အံ၊ (ကိံ) ပြာဟ္မဏ-ဏ္ဏာ၊ ဒေသ ပညော-ကို၊ ဧဝံ-သို့၊ န ဗျာကာတဗ္ဗော-မဖြေဆိုထိုက်၊ ပြာဟ္မဏ၊ ဒေသ ပညော-ကို၊ ဧဝံနာမ-ဤသို့မည်အောင်၊ ဗျာကာတဗ္ဗော-ဖြေထိုက်၏၊ ဣတိ-သို့၊ (စေ ဝဒေယျ-အံ၊ ဧဝံသတိ-သော်၊) [ဤသို့ပြဿနာ ဖြေနည်းကို သင်၍ ပေးလတ်သော်၊] တေန-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ပြဿနာ ဖြေနည်းကို သင်ပေးခြင်းကြောင့်၊) မဲ-ကို၊ အယံ ပရိသာ-သည်၊ ပရိဘဝေယျ-၏၊ (ကိံ) သောဏဒဏ္ဍော-သော၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ ဗာလော-၏၊ အဗျတ္တော-မြက်၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ ပဉ္စဿ-ကို၊ ဝေယျာ ကရဏေန-အားဖြင့်၊ စိတ္တံ-ကို၊ အာရာဓေတုံ-နှစ်သက်စေခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-နိုင်၊ ဣတိ-ဤသို့လွှမ်းမိုးရာ၏၊ ယံ-ကို၊ အယံ ပရိသာ-သည်၊ ပရိဘဝေယျ-၏၊ တဿ-၏၊ ယသောပိ-သည်လည်း၊ ဟာယေထ-ရာ၏၊ ယဿ-၏၊ ယသော-သည်၊ ဟာယေထ-ရာ၏၊ တဿ-၏၊ ဘောဂိပိ-တို့သည်လည်း၊ ဟာယေယျံ-ကုန်ရာ၏၊ အမှာကံ ပန-တို့၏ကား၊ ဘောဂိ-တို့ကို၊ ယသောလဒ္ဓါ-အပ်ကုန်၏။ [“နာမည် ကျော်သောကြောင့် ပေးလှူကြရကား အကျော်အစောကြောင့် စည်းစိမ်ရကြ သည်”ဟူလို။]

အဟံ-သည်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-သို့ကလောက်၊ သမိပဂတော-အနီး၌ ရောက် သည်၊ သမာနော-ဖြစ်ပါလျက်၊ (ရဟန်းဂေါတမ၏ အနီးအပါးရောက်နေပါလျက်၊) သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ အဒိသ္မာဝ - မဖူးမြင်မူ၍သာလျှင်၊ စေဝ နိဝတ္တေယျ- အကယ်၍မူလည်း ပြန်နစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) တေန-ထိုသို့ပြန်နစ်ခြင်းကြောင့်၊ မဲ-ကို၊ အယံ ပရိသာ-သည်၊ ပရိဘဝေယျ-ရာ၏၊ (ကိံ) သောဏဒဏ္ဍော၊ ပြာဟ္မဏော၊ ဗာလော၊ အဗျတ္တော၊ မာနထဒ္ဓေါ-မာနဖြင့် ခက်ထန်၏၊ (မာနကြီး၏၊) ဘိတောစ-ကြောက်လည်း ကြောက်၏၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဒဿနာယ-ငှာ၊ ဥပသင်္ကမိတုံ-ငှာ၊ နော ဝိသဟတိ-မရဲဝံ၊ ကထံဟိ-အဘယ့်ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-လောက်၊ သမိပဂတော-သည်၊ သမာနော-လျက်၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ အဒိသ္မာ-၍၊ နိဝတ္တိဿတိနာမ-ပြန်နစ်ရတုံဘိသနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ လွှမ်းမိုးရာ၏၊ ယံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အယံ ပရိသာ-သည်၊ ပေ၊ ဘောဂိ-တို့ကို၊ ယသောလဒ္ဓါ-ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤအကြံသည်၊ (ဥဒပါဒိ-ပြီ။)

၃၀၇။ အထခေါ-အကြံဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊ သောဏဒဏ္ဍော-သော၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ ယေန ဘဂဝါ၊ ပေ၊ ဧကမန္တံ နိသီဒိ၊ စမေယျကာ-စမ္မာမြို့၌ နေကုန် သော၊ ပြာဟ္မဏဂဟပတိကာပိ-ပုဏ္ဏား၊ အိမ်ရှင်သူကြွယ်တို့သည်လည်း၊ အပ္ပေ ကစ္စေ-အချို့သော အိမ်ရှင် သူကြွယ်တို့သည်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ အဘိဝါဒေတွာ-ရှိခိုး ပြီး၍၊ (ဝပ်ချပြီး၍) ဧကမန္တံ-သင့်တင့်လျောက်ပတ် တစ်ခုသော အရပ်အဖို့၌၊ နိသီဒိသု-ထိုင်ကြကုန်ပြီ၊ အပ္ပေကစ္စေ-အချို့သော ပုဏ္ဏား၊ အိမ်ရှင်သူကြွယ်

တို့သည်။ ဘဂဝတာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ သမ္မောဒိသု-ခမနီယ၊ စသည်သဘော၊ မေးမြန်း ပြောလျက်၊ ရောနှောမိကြကုန်ပြီ။ သမ္မောဒနိယံ ၊ပေ၊ ဧကမန္တံ နိသီဒိသု၊ အပ္ပေ ကစ္ဆေ - တို့သည်။ ယေန - အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ (အတ္ထိ)၊ တေန - ဘုရားရှိရာ ထိုအရပ်သို့ (ဘုရား ရှိရာဘက်သို့) အဉ္စလိ-ကို၊ ပဏာမေတွာ-ညွှတ်စေ၍၊ ဧကမန္တံ နိသီဒိသု - ကုန်ပြီ၊ အပ္ပေကစ္ဆေ - တို့သည်။ နာမဂေါတ္တံ - အနွယ်နာမည်ကို၊ သာဝေတွာ-ကြားသိစေပြီး၍၊ (လျှောက်ထားပြီး၍)၊ ဧကမန္တံ နိသီဒိသု-ကုန်ပြီ၊ အပ္ပေကစ္ဆေ - အချို့သော ပုဏ္ဏား၊ အိမ်ရှင် သူကြွယ်တို့သည်၊ တုဏှိဘူတာ- ဆိတ်ဆိတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သည်။ (ဟုတွာ) ဧကမန္တံ နိသီဒိသု။

၃၀၈။ တကြပိ-ဘုရားအထံတော်သို့ ရောက်ပြီးရာ ထိုအခါ၌လည်း၊ သောဏ ဒဏ္ဍော-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်။ ဧတဒေဝ-ဤအကြံကိုပင်၊ ဗဟုလံ-အကြိမ် များစွာ၊ အနုဝိတက္ကေန္တော-အဖန်ဖန် ကြံလျက်၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေသည်။ ဟောတိ-၏။ (ကိ-အဘယ်သို့ ကြံ၍ ထိုင်နေသနည်း) အဟံ-ငါသည်။ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ပဉ္စ-ကို၊ စေဝ ပုစ္ဆေယျံ ၊ပေ၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဘောဂါ-တို့ကို၊ ယသောလဒ္ဓါ-အပ်ကုန်၏။ သမဏော ဂေါတမော-ရဟန်းဂေါတမသည်။ မံ-ငါ့ကို၊ သကေ-မိမိ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ အာစရိယကေ-ဆရာအဆက်ဆက် ဆောင်ရွက်အပ်သော၊ တေ ဝိဇ္ဇကေ-ဝေဒသုံးပုံအပေါင်း၌၊ (ဗေဒင်သုံးပုံအပေါင်း၌) ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆေယျ-မေးပါမူကား၊ အဟော ဝတ-ဪ၊ . ကောင်းလေစွ၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်၊ အဟံ-သည်။ အဿ-ထိုရဟန်းဂေါတမ၏၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပဉ္စဿ-ကို၊ ဝေယျာ ကရဏေန-ဖြေဆိုခြင်းအားဖြင့်၊ အာရာဓေယျံ ဝတ-နှစ်သက်စေနိုင်ရာလေစွ တကား၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (ဧတဒေဝ ဗဟုလံ အနုဝိတက္ကေန္တော နိသိန္နော ဟောတိ။)

D

ဗြာဟ္မဏပညတ္တိကထာ

၃၀၉။ အထခေါ-အဖန်ဖန်ကြံလျက် ထိုင်နေရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏၊ (“ဧတံ” ၌ စပ်)၊ သောဏဒဏ္ဍဿ-သော၊ ဗြာဟ္မဏဿ-၏၊ စေတော ပရိဝိတက္ကံ-စိတ်အကြံကို၊ စေတသာ-ကိုယ်တော်၏၊ စိတ်ဖြင့်၊ အညာယ-သိတော်မူ၍၊ ဧတံ-ဤအကြံတော်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ (ကိ) သောဏ ဒဏ္ဍော-သော၊ အယံ ဗြာဟ္မဏော-သည်။ သကေန-မိမိဥစ္စာဖြစ်သော၊ စိတ္တေန-စိတ်ကြောင့်၊ ဝိဟညတိ - ပင်ပန်းနေ၏၊ အဟံ-သည်။ သောဏဒဏ္ဍံ - သော၊ ဗြာဟ္မဏံ-ကို၊ သကေ-သော၊ အာစရိယကေ-သော၊ တေဝိဇ္ဇကေ-၌၊ ပဉ္စ-ကို၊ ယန္တုန ပုစ္ဆေယျံ-အကယ်၍ မေးရပါမူကား ကောင်းလေစွ၊ ဣတိ-သို့၊ (ဧတံ-

သည်။ အဟောသိ-ပြီ) အထခေါ-အကြံတော်ဖြစ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်။ သောဏဒဏ္ဍံ ဗြာဟ္မဏံ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ-မိန့်တော်မူပြီ၊ (မေးတော်မူပြီ၊ ကိ-နည်း၊) ဗြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊ ကတိဟိ-အဘယ်မျှလောက်ကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ-အကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတံ-ပြည့်စုံသူကို၊ ဗြာဟ္မဏာ-ဗြာဟ္မဏတို့သည်။ ဗြာဟ္မဏံ-ဗြာဟ္မဏဟူ၍၊ ပညပေန္တိ-ပညတ်ကြကုန်သနည်း၊ (အဟံ-ငါသည်။) ဗြာဟ္မဏော-ဗြာဟ္မဏသည်။ အသ္မိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိစ-ဤသို့လည်း၊ ဝဒမာနော-ပြောဆိုလတ်သော်၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဝဒေယျ-ပြောဆိုသည် မည်ရာသနည်း၊ (ပြောဆိုရာ ရောက်သနည်း၊) မုသာဝါဒစ-မုသားပြောဆိုခြင်းသို့လည်း၊ န အာပဇ္ဇေယျ-မရောက်ရာသနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ၊ (မေးတော်မူပြီ။)

၃၁၀။ အထခေါ - မေးတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ သောဏဒဏ္ဍဿ - သော၊ ဗြာဟ္မဏဿ-၏၊ ဧတံ-ဤအကြံသည်။ အဟောသိ-ပြီ၊ (ကိ) ဝတ-စင်စစ်၊ နော-ငါတို့သည်။ ယံ-အကြင်တေဝိဇ္ဇက၌ ပြဿနာကို၊ ဣစ္ဆိတံ-အလိုရှိအပ်သည်။ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ယံ-ကို၊ အာကဒ္ဓိတံ-လိုလားအပ်သည်၊ (အဟောသိ၊) ယံ-ကို၊ အဓိပ္ပေတံ-အလိုရှိအပ်သည်၊ (အဟောသိ၊) ယံ-အကြင်တေဝိဇ္ဇက၌ ပြဿနာကို၊ အဘိပတ္တိတံ-အလွန်တောင့်တအပ်သည်၊ (အဟောသိ-ပြီ၊ ကိ-နည်း၊) မံ-ကို၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်။ သကေ၊ ပေ၊ ပုစ္ဆေယျ-မူကား၊ အဟောဝတ-စွ၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်၊ ပေ၊ အာရာဓေယျံ ဝတ-နှစ်သက်စေနိုင်ရာလေစွတကား၊ ဣတိ-ဤသို့ဖြစ်ပြီ၊ မံ-ငါ့ကို၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်။ သကေ-သော၊ အာစရိယကေ-သော၊ တတြ တေဝိဇ္ဇကေ-ထိုဝေဒသုံးပုံအပေါင်း၌၊ (တံ) ပဉ္စ-ကို၊ ပုစ္ဆတိ-မေးတော်မူ၏၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်၊ အဟံ-သည်။ အဿ-ထိုရဟန်းဂေါတမ၏၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပဉ္စဿ-ကို၊ ဝေယျာကရဏေန-ဖြေဆိုခြင်းအားဖြင့်၊ အာရာဓေယျာမိ ဝတ-နှစ်သက်စေနိုင်ပေတော့မည်တကား၊ ဣတိ-ဤသို့အကြံဖြစ်ပြီ။

၃၁၁။ အထခေါ-အကြံဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊ သောဏဒဏ္ဍော-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်။ ကာယံ-ကိုယ်ကို၊ အပ္ပန္နာမေတွာ-အထက်သို့ ညွှတ်စေ၍၊ (ဆန့်၍) ပရိသံ-ပရိသတ်ကို၊ အနုဝိလောကေတွာ-အစဉ်အတိုင်း ကြည့်ရှုပြီး၍၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ-လျှောက်ပြီ၊ (ဖြေဆိုပြီ၊ ကိ-နည်း၊) ဘော ဂေါတမ၊ ပဉ္စဟိ-ငါးပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ-အကြောင်းအင်္ဂါတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတံ-ပြည့်စုံသူကို၊ ဗြာဟ္မဏာ-ဗြာဟ္မဏတို့သည်၊ ဗြာဟ္မဏံ-ဗြာဟ္မဏဟူ၍၊ ပညပေန္တိ-ပညတ်ကြပါကုန်၏၊ (အဟံ)၊ ဗြာဟ္မဏော-ဗြာဟ္မဏသည်။ အသ္မိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိစ-ဤသို့လည်း၊ ဝဒမာနော-ပြောဆိုလတ်သော်၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဝဒေယျ-ပြောဆိုသည် မည်ရာပါ၏၊ မုသာဝါဒစ-မုသားပြောခြင်းသို့လည်း၊ န အာပဇ္ဇေယျ-မရောက်ရာပါ။

ကတမေဟိ ပဉ္စဟိ-အဘယ်ငါးပါးတို့နှင့်နည်း၊ [တစ်နည်း-ကတမေဟိ-ကုန်သော၊ ပဉ္စဟိ အင်္ဂေဟိ-တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတံ၊ ပေ၊ ပညာပေန္တိ-ကုန်သနည်း၊ ဤသို့လည်း တစ်နည်းပေးပါ။] ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဣဓ-ဤလောက၌၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ မာတိတော စ၊ ပေ၊ အနုပက္ကဋ္ဌော ဇာတိဝါဒေန၊ (အင်္ဂါတစ်ပါး၊) အဇ္ဈာယကော၊ ပေ၊ လောကယတမဟာပုရိသလက္ခဏေသု အနဝယော၊ (အင်္ဂါတစ်ပါး၊) အဘိ ရူပေါ၊ ပေ၊ အဓုဒ္ဓါဝကာသော ဒဿနာယ၊ (အင်္ဂါတစ်ပါး၊) သီလဝါ၊ ပေ၊ ဝုဒ္ဓ သီလေန သမန္နာဂတော၊ (အင်္ဂါတစ်ပါး၊) [ဤဝါကျများကို သောဏဒဏ္ဍဂုဏ ကထာ၌ အနက်ပေးခဲ့ပြီ။] ပဏ္ဍိတော-ကြောင်းကျိုးမြင်သိ၊ ပင်ကိုယ်ပညာရှိသည်၊ မေဓာဝီ-ထိုခဏ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ပညာရှိသည်၊ သုဇ်-ယဇ်မွေ့ ယောင်းမကို၊ ပဂ္ဂဏန္တာနံ-ကိုင်ယူသော ပုဏ္ဏားတို့တွင်၊ (တစ်နည်း) သုဇ်-ယောင်းမဖြင့် ပေးအပ် သော ယဇ်စာကို၊ (ယဇ်ထမင်းကို) ပဂ္ဂဏန္တာနံ-ခံယူသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ပဌမော ဝါ-ပဓာနဖြစ်သော ပဌမပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဒုတိယောဝါ-ဒုတိယ ပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ (အင်္ဂါတစ်ပါး၊) ဘော ဂေါတမ-မ၊ ပဉ္စဟိ-ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အင်္ဂေဟိ-တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတံ-ကို၊ ဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ ဗြာဟ္မဏံ-ဟူ၍၊ ပညပေန္တိ-ပါကုန်၏၊ ပေ၊ န အာပဇ္ဇေယျ-မရောက်ရာ ပါ၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ၊ (ဖြေပြီ။)

ဗြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊ ပဉ္စန္ဒ-၅ ပါးကုန်သော၊ ဣမေသံ အင်္ဂါနံ-တို့တွင်၊ ဧကံ-သော၊ အင်္ဂါ-ကို၊ ဌာပယိတွာ-ဖယ်ထား၍၊ စတူဟိ-ကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ-တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတံ-ကို၊ ဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ ဗြာဟ္မဏံ-ဟူ၍၊ ပညပေတုံ-ငှာ၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်းသလော၊ (အဟံ-သည်)၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ အသ္မိ-၏၊ ဣတိစ-သို့လည်း၊ ဝဒမာနော-သော်၊ သမ္မာ-စွာ၊ ဝါ-စွာ၊ ဝဒေယျ-သလော၊ မုသာဝါဒစ-သို့လည်း၊ န အာပဇ္ဇေယျ-မရောက်ရာသလော၊ ဣတိ-ဤသို့မေးတော်မူပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်းပါ၏၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဟိ-မှန်ပါ၏၊ ပဉ္စန္ဒ-ကုန်သော၊ ဣမေသံ အင်္ဂါနံ-တို့တွင်၊ ဝဏ္ဏံ-အဆင်းကို၊ ဌာပယာမ-ဖယ်ထားနိုင် ပါကုန်၏၊ ဟိ-ဖယ်ထားသင့်ပါ၏၊ ဝဏ္ဏော-သည်၊ ကိံ ကရိဿတိ-အဘယ်ကို ပြုနိုင်လဲတုံနည်း၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ယတော-အကြင့်ကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ မာတိတော စ-မှလည်းကောင်း၊ ပေ၊ အက္ခိတ္တော အနုပက္ကဋ္ဌော၊ အဇ္ဈာယကောစ-သည်လည်းကောင်း၊

ပေ၊ လောကာယတမဟာပုရိသလက္ခဏေသု အနဝယော၊ သီလဝါ-သည်၊ ဝုဒ္ဓသီလိ၊ ပေ၊ သမန္နာဂတော ဟောတိ၊ ပဏ္ဍိတောစ-သည်လည်း ကောင်း၊ ပေ၊ ဒုတိယောဝါ-သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ စတူဟိ-ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အင်္ဂေဟိ-တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတံ-ကို၊ ပေ၊ န အာပဇ္ဇေယျ-မရောက်ရာပါ၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ။

၃၁၂။ ပြာဟ္မဏ၊ စတုန္ဒ-ကုန်သော၊ ဣမေသံ အင်္ဂါနံ-တို့တွင်၊ ဧကံ-သော၊ အင်္ဂီ ဌာပယိတွာ-၍၊ တိဟိ၊ အင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတံ၊ ပေ၊ မုသာဝါဒစ-သို့လည်း၊ န အာပဇ္ဇေယျ-သလော၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ သက္ကာ-ပါ၏၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဟိ-မှန်ပါ၏၊ စတုန္ဒ-ကုန်သော၊ ဣမေသံ အင်္ဂါနံ-တို့တွင်၊ မန္တေ-တို့ကို၊ ဌာပယာမ-ဖယ်ထားနိုင်ပါကုန်၏၊ ဟိ-ပါ၏၊ မန္တာ-တို့သည်၊ ကိံ ကရိဿန္တိ-ကုန်လတံနည်း၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ယတော-ကြောင့်၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ မာတိ တောစ-မှလည်းကောင်း၊ ပေ၊ အက္ခိတ္တော အနုပက္ကုဋ္ဌော၊ သီလဝါ-သည်၊ ဝုဒ္ဓသီလိ၊ ပေ၊ သမန္နာဂတော ဟောတိ၊ ပဏ္ဍိတောစ-သည်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဒုတိယော ဝါ-သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ တိဟိ-ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အင်္ဂေဟိ-တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတံ-ကို၊ ပေ၊ န အာပဇ္ဇေယျ-ပါ၊ ဣတိ-ပြီ။

ပြာဟ္မဏ၊ တိဏ္ဍ-ကုန်သော၊ ဣမေသံ အင်္ဂါနံ၊ ဧကံ ဌာပယိတွာ-၍၊ ဒွိဟိ-၂ ပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ၊ သမန္နာဂတံ၊ ပေ၊ မုသာဝါဒစ-သို့လည်း၊ န အာပဇ္ဇေယျ-သလော၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ သက္ကာ-ပါ၏၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဟိ-ပါ၏၊ တိဏ္ဍ-ကုန်သော၊ ဣမေသံ အင်္ဂါနံ-တို့တွင်၊ ဇာတိ-အမျိုးဇာတ်ကို၊ ဌာပယာမ-ဖယ်ထား နိုင်ပါကုန်၏၊ ဟိ-ပါ၏၊ ဇာတိ-အမျိုးဇာတ်သည်၊ ကိံ ကရိဿတိ-နည်း၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ယတော-ကြောင့်၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ သီလဝါ ဝုဒ္ဓသီလိ၊ ပေ၊ ဟောတိ၊ ပဏ္ဍိတောစ၊ ပေ၊ ဒုတိယောဝါ ဟောတိ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဒွိဟိ-ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အင်္ဂေဟိ-တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတံ-ကို၊ ပေ၊ န အာပဇ္ဇေယျ-ပါ၊ ဣတိ-ပြီ။

၃၁၃။ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-လျှောက်ထားအပ်သော်၊ တေ ပြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ (အတူပါလာသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်) သောဏဒဏ္ဍံ၊ ပြာဟ္မဏံ၊ ဧတံ အဝေါစုံ၊ (ကိံ) ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော-အရှင်သောဏဒဏ္ဍသည်၊ ဧဝံ-သို့၊ မာ အဝစ-မပြော ပါလင့်၊ ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ မာ အဝစ-လင့်၊ ဘဝံ သောဏ ဒဏ္ဍော-သည်၊ ဝဏ္ဏံ-ကို၊ အပဝဒတေဝ-ပယ်ရှား၍ ပြောဆိုသည်သာ၊ မန္တေ-တို့ကို၊ အပဝဒတိ (ဧဝံ)-သာ၊ ဇာတိ-ကို၊ အပဝဒတိ (ဧဝံ)-သာ၊ ဘဝံ သောဏ ဒဏ္ဍော-သည်၊ ဧကံသေန-စင်စစ်အားဖြင့်၊ သမဏဿေဝ ဂေါတမဿ-၏ပင်၊ ဝါဒံ - အယူဝါဒသို့၊ အနုပက္ခန္တတိ - အစဉ်အတိုင်း ပြေးဝင်နေ၏၊ ဣတိ - ဤသို့ ပြောဆိုကြကုန်ပြီ။

၃၁၄။ အထခေါ-ပြောဆိုကြရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တေ ပြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊ ဧတံ-ကို၊ အဝေါစ-ပြီ၊ (ကိံ) ပြာဟ္မဏာနံ-ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကုန်သော၊ တုမှာကံ-သင်တို့၏၊ ဧဝံ-ဤအကြံသည်၊ သစေ ဟောတိ-အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ (ကိံ) သောဏ ဒဏ္ဍော-သော၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ အပ္ပဿုတောစ-နည်းသော သုတရှိသူလည်း

ဟုတ်၏။ ဝါ - သုတ မရှိသူလည်း ဟုတ်၏။ သောဏဒဏ္ဍော ဗြာဟ္မဏော၊ အကလျာဏဝါက္ကရဏောစ-ကောင်းသော စကားသံရှိသူလည်း မဟုတ်။ သောဏဒဏ္ဍော ဗြာဟ္မဏော၊ ဒုပ္ပညောစ-ပညာ မရှိသူလည်း ဟုတ်၏။ သောဏဒဏ္ဍော ဗြာဟ္မဏော၊ သမဏေန ဂေါတမေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ အသိ ဝစနေ-ဤဗြာဟ္မဏဟု ပညတ်ကြောင်း စကား၌၊ ပဋိမန္တေတံစ-နီးနှောပြောဆိုခြင်းငှာလည်း၊ န ပဟောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ ဣတိ (ဧဝံ)-သည်၊ သစေ ဟောတိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ-သော်) သောဏဒဏ္ဍော-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ တိဌတု-တည်ပါစေဦး၊ ဝါ-အသာ နေပါစေဦး၊ တုမေ-တို့သည်၊ မယာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ အသိ ဝစနေ-၌၊ မန္တဝော-နီးနှောပြောဆို ကြကုန်လော။

ပန-သို့မဟုတ်၊ ဗြာဟ္မဏာနံ-ကုန်သော၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ ဧဝံ-သည်၊ သစေ ဟောတိ-အံ၊ (ကိံ) သောဏဒဏ္ဍော-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ ဗဟုသုတောစ-များသော သုတရှိသူလည်း ဟုတ်၏။ သောဏဒဏ္ဍော၊ ဗြာဟ္မဏော၊ ကလျာဏဝါက္ကရဏောစ-ကောင်းသော စကားသံ ရှိသူလည်း ဟုတ်၏။ သောဏဒဏ္ဍော၊ ဗြာဟ္မဏော၊ ပဏ္ဍိတောစ-ကြောင်းကျိုးမြင်သိ၊ ပင်ကိုယ်ပညာ ရှိသူလည်း ဟုတ်၏။ သောဏဒဏ္ဍော၊ ဗြာဟ္မဏော၊ သမဏေန ဂေါတမေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ အသိ ဝစနေ-၌၊ ပဋိမန္တေတံစ-ငှာလည်း၊ ပဟောတိ-စွမ်းနိုင်၏၊ ဣတိ (ဧဝံ)-သည်၊ သစေ ဟောတိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ-သော်) တုမေ-တို့သည်၊ တိဌတု-တည်ကြကုန်လော၊ ဝါ-အသာနေကြကုန်လော၊ သောဏဒဏ္ဍော၊ ဗြာဟ္မဏော၊ မယာ၊ သဒ္ဓိ၊ အသိ ဝစနေ-၌၊ ပဋိမန္တေတံ-နီးနှော ပြောဆိုပါစေ၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ။

၃၁၅။ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-မိန့်တော်မူအပ်သော်၊ သောဏဒဏ္ဍော ဗြာဟ္မဏော ဘဂဝန္တံ ဧတံ အဝေါစ၊ (ကိံ) ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ တိဌတု-တည်တော်မူပါ၊ ဝါ-အသာနေတော်မူပါ၊ ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊ ဟောတု-ဖြစ်တော်မူပါ၊ အဟမေဝ-အကျွန်ုပ်သည်သာ၊ တေသံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ ပဋိဝစနံ-စကားတုံကို၊ ဝါ-ဖြေဆိုခြင်းကို၊ ကရိဿာမိ-ပြုပါအံ၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ၊ အထခေါ - လျှောက်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ သောဏဒဏ္ဍော၊ ဗြာဟ္မဏော၊ တေ ဗြာဟ္မဏေ၊ ဧတံ၊ အဝေါစ၊ (ကိံ) ဘဝန္တော-အမောင်တို့၊ (တုမေ-တို့သည်) ဧဝံ-သို့၊ မာ အဝစုတ္ထ-မပြောကြကုန်လင့်၊ ဘဝန္တော-တို့၊ (တုမေ-တို့သည်) ဧဝံ-သို့၊ မာ အဝစုတ္ထ-ကုန်လင့်၊ ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော-သည်၊ ဝဏ္ဏံ-ကို၊ အပဝဒတေဝ-သာ၊ မန္တေ-တို့ကို၊ အပဝဒတိ (ဧဝံ)-သာ၊ ဇာတိ-ကို၊ အပဝဒတိ (ဧဝံ)-သာ၊ ဘဝံ သောဏဒဏ္ဍော-သည်၊ ဧကံသေန-အားဖြင့်၊ သမဏဿေဝ ဂေါတမဿ-၏ပင်၊ ဝါဒံ-သို့၊ အနုပက္ခန္ဓတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ (မာ အဝစုတ္ထ-ကုန်လင့်) ဘော-အမောင်တို့၊

အဟံ-အကျွန်ုပ်သည်၊ ဝဏ္ဏဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ မန္တေဝါ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဇာတိဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ န အပဝဒါမိ-အကြောင်းမဲ့ မပယ်ရှားပါ၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။

၃၁၆။ တေနခေါ ပန သမယေန-ထိုအခါ၌၊ သောဏဒဏ္ဍဿ-သော၊ ပြာဟ္မဏဿ-၏၊ ဘာဂိနေယျော-တူဖြစ်သော၊ အင်္ဂိကောနာမ-အင်္ဂကမည်သော၊ မာဏဝကော-လူလင်ငယ်သည်၊ တဿံ ပရိသာယံ-ထိုပရိသတ်၌၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေသည်၊ ဟောတိ၊ အထခေါ-ထိုအခါ၌၊ သောဏဒဏ္ဍော၊ ပြာဟ္မဏော၊ တေ ပြာဟ္မဏေ၊ ဧတံ အဝေါစ၊ (ကိံ) ဘောန္တော-အမောင်တို့သည်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဘာဂိနေယျ-သော၊ အင်္ဂကံ-သော၊ ဣမံ မာဏဝကံ-ကို၊ ပဿန္တိန္နော-မြင်ကြကုန်သည် မဟုတ်လော၊ ဘော-အရှင်၊ ဧဝံ-ဤအတိုင်း၊ မှန်ပါ၏၊ (“မြင်ကြပါသည်” ဟူလို၊) ဘော-တို့၊ အင်္ဂိကော-သော၊ မာဏဝကော-သည်၊ အဘိရူပေါ-၏၊ ပေ၊ ဒဿနာယ-ငှာ၊ အခုဒ္ဒါဝကာသော-၏၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဌာပတွော-ဖယ်ထား၍၊ အဿ-ထိုအင်္ဂက၏၊ ဝါ-နှင့်၊ ဣမိဿံ ပရိသာယံ-၌၊ ဝဏ္ဏေန-အဆင်းအားဖြင့်၊ သမသမော-တူသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့် တူသူသည်၊ ဝါ-အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တူသူသည်၊ န အတ္ထိ-မရှိ၊ အင်္ဂိကော-သော၊ မာဏဝကော-သည်၊ အဇ္ဈာယကော၊ ပေ၊ အနဝယော၊ အဟံ-သည်၊ အဿ-ထိုအင်္ဂကလူလင်အား၊ မန္တေ-တို့ကို၊ ဝါစေတာ-ပို့ချခဲ့သူတည်း၊ အင်္ဂိကော-သော၊ မာဏဝကော-သည်၊ မာတိတောစ-မှလည်းကောင်း၊ ပေ၊ အက္ခိတ္တော အနုပတ္တုဋ္ဌော၊ အဟံ၊ အဿ-ထိုအင်္ဂက၏၊ မာတာပိတရော-တို့ကို၊ ဇာနာမိ-သိ၏။

ခေါ-ထိုသို့ပင် အင်္ဂါ ၃ ပါးနှင့် ပြည့်စုံပါသော်လည်း၊ အင်္ဂိကော၊ မာဏဝကော-သည်၊ ပါဏမ္မိ-သတ္တဝါကိုလည်း၊ ဟနေယျ-အကယ်၍ သတ်အံ့၊ အဒိန္နမ္မိ-မပေးအပ်သော ဥစ္စာကိုလည်း၊ အာဒိယေယျ - အကယ်၍ ယူအံ့၊ ပရဒါရမ္မိ-သူတစ်ပါး မယားကိုလည်း၊ ဂစ္ဆေယျ-အကယ်၍ သွားအံ့၊ မုသာဝါဒမ္မိ-မုသားစကားကိုလည်း၊ ဘဏေယျ-အကယ်၍ ပြောအံ့၊ မဇ္ဇမ္မိ-သေရည်အရက်ကိုလည်း၊ ပိဝေယျ-အကယ်၍ သောက်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့ဖြစ်လတ်သော်၊) ဘော-တို့၊ ဧတ္ထ-ဤသို့သီလပျက်ရာဖြစ်သော၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဝဏ္ဏော-သည်၊ ကိံ ကရိဿတိ-နည်း၊ မန္တာ-တို့သည်၊ ကိံ ကရိဿန္တိ-ကုန်အံ့နည်း၊ ဇာတိ-သည်၊ ကိံ ကရိဿတိ-နည်း၊ ဘော-တို့၊ ယတော-ကြောင့်၊ ပြာဟ္မဏော-သည်၊ သီလဝါ စ၊ ပေ၊ ဒုတိယောဝါ ဟောတိ၊ ဘော-တို့၊ ဒွိဟိ-ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အင်္ဂေဟိ-တို့နှင့် သမန္နာဂတံ-ကို၊ ပြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ ပြာဟ္မဏံ-ဟူ၍၊ ပညပေန္တိ-ကုန်၏၊ (အဟံ) ပြာဟ္မဏော-သည်၊ အသ္မိ-၏၊ ဣတိစ-လည်း၊ ဝဒမာနော၊ ပေ၊ န အာပဇ္ဇေယျ-ရာ၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ။

သီလပညာကထာ

၃၁၇။ ပြာဟ္မဏ-ဏ္ဍာ၊ ဒွိန္ဒ-ကုန်သော၊ ကုမေသံ အင်္ဂါနံ-တို့တွင်၊ ဧကံ-သော၊ အင်္ဂါ-ကို၊ ဌာပယိတွာ-၍၊ ဧကေန-၁ ပါးသော၊ အင်္ဂေန-နှင့်၊ သမန္နာဂတံ-ကို၊ ပြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ ပြာဟ္မဏံ-ဟူ၍၊ ပညပေတုံ-ငှာ၊ သက္ကာ-၏လော၊ ပေ၊ န အာပဇ္ဇေယျ-နည်း၊ ကုတိ-ဤသို့မေးတော်မူပြီ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ကုဒံ-ဤ ၃ မျိုးသည်၊ (အင်္ဂါ ၁ ပါးနှင့် ပြည့်စုံသူကို ပြာဟ္မဏဟု ပညတ်ခြင်း၊ ငါပြာဟ္မဏဟု ပြောဆိုသည် ရှိသော် ကောင်းစွာ ပြောဆိုရာ ရောက်ခြင်း၊ မုသားပြောခြင်းသို့ မရောက်ခြင်း သည်၊) နောဟိ-မဖြစ်နိုင်ပါ၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဟိ-မှန်ပါ၏၊ ပညာ-ကို၊ သီလပရိဇောတာ-သီလဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ဆေးကြောအပ်ပါ၏၊ သီလံ-ကို၊ ပညာပရိဇောတံ-ပညာဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ဆေးကြောအပ်ပါ၏၊ ယတ္ထ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ သီလံ-သီလသည်၊ (အတ္ထိ) တတ္ထ-ထိုသီလရှိရာ ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ပညာ-သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိပါ၏)၊ ယတ္ထ-၌၊ ပညာ-သည်၊ (အတ္ထိ) တတ္ထ-၌၊ သီလံ-သည်၊ (အတ္ထိ) သီလဝတော-သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ-မှာ၊ ပညာ-သည်၊ (အတ္ထိ) ပညဝတော-ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ-မှာ၊ သီလံ-သည်၊ (အတ္ထိ) လောကသို့-လောက၌၊ သီလပညာဏဉ္စ-သီလနှင့် ပညာကိုလည်း၊ အဂ္ဂံ-အမြတ်ဆုံးဟူ၍၊ အက္ခာယတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ သေယျထာပိ-ကား၊ ဟတ္ထေန-လက် တစ်ဖက်ဖြင့်၊ ဟတ္ထံ-လက်တစ်ဖက်ကို၊ ဓောဝေယျ သေယျထာပိဝါ-ဆေးရာ သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပါဒေန-ခြေတစ်ဖက်ဖြင့်၊ ပါဒံ-ခြေတစ်ဖက်ကို၊ ဓောဝေယျ သေယျထာပိဝါ-လည်းကောင်း၊ ဘော ဂေါတမ-မ၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ပညာ-ကို၊ သီလပရိဇောတာ-၏၊ သီလံ-ကို၊ ပညာပရိဇောတံ-၏၊ ပေ၊ အဂ္ဂံ-ဟူ၍၊ အက္ခာယတိ-၏၊ ကုတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ၊ ပြာဟ္မဏ၊ ဧတံ-ဤစကားသည်၊ ဧဝ-

ပဓာန အင်္ဂါ ၂ ပါး။ ။သောဏဒဏ္ဍပုဏ္ဏားသည် “ပြာဟ္မဏ” ဟု ပညတ်ဖို့ရာ ဂုဏ်အင်္ဂါ ၅ ပါးကို ရှေးဦးစွာ ပြထားသော်လည်း ထို ၅ ပါးတွင် ရုပ်အဆင်းလှမှု၊ ဝေဒကျမ်းဂန် မန္တန်တတ်မှု၊ အမျိုးဇာတိ ကောင်းမှုတို့ကို ဖယ်လိုက်သောအခါ သီလနှင့် ပညာ ၂ ပါးသာ ကျန်တော့၏။ ထို ၂ ပါးတွင်ကား သီလကို ဖယ်၍ မဖြစ်သကဲ့သို့ အသိအလိမ္မာပညာကို ဖယ်၍ မဖြစ်တော့။

သာသနာတော်။ ။ထို့အတူပင် ယခုအခါ သာသနာတော်ဝယ် ရဟန်းကောင်းကို ရွေးချယ်ရာ၌ ရုပ်အဆင်းကိုလည်းကောင်း၊ စာတတ်မှု၊ စာမေးပွဲအောင်မှုကိုလည်းကောင်း မရွေးချယ်ဘဲ ဝိနည်းသိက္ခာကို ရှိသေစွာ စောင့်ထိန်းမှုဟူသော သီလ၊ ဝိပဿနာ ဘာဝနာဟူသော ပညာ၊ ဤ ၂ မျိုးရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရွေးချယ်မှသာ ဤပါဠိတော်နှင့်ညီသော ရွေးချယ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ရဟန်းဘဝ ရောက်သောအခါ ဇာတိကုလပုတ္တထက် အာစာရကုလပုတ္တသည်သာ အဖိုးတန်သောကြောင့် လောကီမျိုးရိုးကို ရွေးချယ်ဖို့လည်း မလိုဟု မှတ်ပါ။

ဤသင်ပြောသည့်အတိုင်း မှန်ပေ၏။ ပြာဟွဏ၊ ဧတံ-သည်။ ဧဝံ-ပေ၏။ ပြာဟွဏ၊
ဟိ-မှန်၏။ ပညာ-ကို။ သီလပရိခေတာ-၏။ သီလံ-ကို။ ပညာပရိခေတံ-၏။
ယတ္ထ ၊ပေ၊ အက္ခာယတိ-၏။

၃၁၈။ ပြာဟွဏ၊ တံ သီလံ-ထိုသီလဟူသည်။ ကတမံ ပန-အဘယ်နည်း။
သာ ပညာ-ထိုပညာဟူသည်။ ကတမာ-နည်း။ ဣတိ-ဤသို့မေးတော်မူပြီ။ ဘော
ဂေါတမ-မ၊ မယံ-တို့သည်။ ဧတသ္မိ အတ္ထေ-ဤ “သီလပညာဏံ” ဟူသော
အနက်၌၊ ဧတ္ထကပရမာဝ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော “သီလပညာဏံ” ဟူသော
စကားသာလျှင် အလွန်ဆုံး အပိုင်းအခြား ရှိပါကုန်၏။ သာဓု-တောင်းပန်ပါ၏။
ဝတ-စင်စစ်။ ဘဝန္တံ ဂေါတမံယေဝ-အရှင်ဂေါတမ၏ (ဉာဏ်၌) သာ၊ ဧတဿ
ဘာသိတဿ-ဤပြောဆိုအပ်သော သီလပညာဏံဟူသော စကား၏၊ အတ္ထော-
အနက် အဓိပ္ပာယ်သည်။ ပဋိဘာတု-ထင်ပါစေ၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ။ ပြာဟွဏ၊
တေနဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ သုဏောဟိ-နာလော၊ သာဓုကံ-ကောင်းမွန်စွာ၊ မနသိ-
စိတ်၌၊ ကရောဟိ-ပြုလော၊ (တစ်နည်း) မနသိကရောဟိ-နှလုံးသွင်းလော၊
ဘာသိဿာမိ-ဟောတော်မူအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ။ ဘော-အရှင်၊ ဧဝံ-
ကောင်းပါပြီ။ ဣတိ-သို့၊ သောဏဒဏ္ဍော၊ ပြာဟွဏော-သည်။ ဘဂဝတော-
မြတ်စွာဘုရားအား၊ ပစ္စဿောသိ-ရှေးရှုနားထောင်ပြီ။ ဘဂဝါ-သည်။ ဧတံ-ကို၊
အဝေါစ-ပြီ၊ (ကိ-နည်း။)

[ဤမှနောက်၌ “ဣဓ ပြာဟွဏ တထာဂတော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသော
စကားရပ်ကို သာမညဖလသုတ်၊ ပဏီတတရသာမညဖလကထာ၌လည်းကောင်း၊
စူဠသီလ မဇ္ဈိမသီလ မဟာသီလတို့ကို ဗြဟ္မဇာလသုတ် သီလအခန်း၌လည်း
ကောင်း၊ ဈာန် ၄ ပါးကို ဗြဟ္မဇာလသုတ် ဒိဌဓမ္မနိဗ္ဗာနဝါဒ အခန်း၌လည်းကောင်း၊
ဈာန် ၄ ပါး ဥပမာနှင့် “နာပရံ ဣတ္ထတ္ထာယတိ ပဇာနာတိ” တိုင်အောင်သော
စကားကို သာမညဖလသုတ်၌လည်းကောင်း အနက်ရေးခဲ့ပါပြီ။ ပါဠိမျှကို ပေ
ယျာလ ဖော်၍ ဖတ်ပါစေ၊ ဤ၌ ထူးရာဝါကျကိုသာ အနက်ရေးပါမည်။] ပြာဟွဏ၊
တံ သီလံ-ထိုသီလဟူသည်။ ဣဒံ ခေါ-ဤစူဠသီလ မဇ္ဈိမသီလ မဟာသီလပင်
တည်း ၊ပေ၊ ပြာဟွဏ၊ သာ ပညာ-ထိုပညာဟူသည်။ အယံ ခေါ-ဤဈာန် ၄ ပါးမှ
စ၍ အာသဝက္ခယတိုင်အောင်သော ဉာဏ်တည်း။ ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ။

D

သောဏဒဏ္ဍဥပါသကတ္ထပဋိဝေဒနာကထာ

၃၁၉။ [ဧဝံ ဝုတ္တေ သောဏဒဏ္ဍော ပြာဟွဏော ၊ပေ၊ တုဏှိဘာဝေန
တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ အထခေါ သောဏဒဏ္ဍော ပြာဟွဏော ဘဂဝတော
အဓိဝါသနံ ၊ပေ၊ သန္တပေသိ သမ္ပဝါရေသိတိုင်အောင်လည်းကောင်း အဓမ္မသုတ်
ပေါက္ခရသာတိ ဗုဒ္ဓုပသင်္ဂမနကထာနှင့် ဥပါသကတ္ထပဋိဝေဒနာကထာ၌ အနက်
ရေးခဲ့ပြီ။]

၃၂၁။ အထခေါ-ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ သောဏဒဏ္ဍော၊ ဗြာဟ္မဏော၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဘုတ္တာဝိ-ဆွမ်းဘုဉ်းပေးတော်မူပြီးသည်ဖြစ်၍၊ ဩနိတပတ္တပါဏိ-သပိတ်တော်မှ ဖဲအပ်ပြီးသော လက်တော်ရှိသည်ကို၊ (ဥ တွာ-သိ၍)၊ အညတရံ-တစ်ခုသော၊ နိစံ-နိမ့်သော၊ အာသနံ-နေရာကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊ နိသီဒိ-ထိုင်ပြီ၊ ဧကမန္တံ-၌၊ နိသီန္နော-ထိုင်ပြီးသော၊ သောဏဒဏ္ဍော-သော၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဧတံ-ကို၊ အဝေါစ-ပြီ၊ (ကိံ) ဘော ဂေါတမ-မ၊ အဟံ-သည်၊ ပရိသဂတော-ပရိသတ်၌ ရောက်သည်၊ သမာနော-ဖြစ်လတ်သော်၊ ဝါ-ဖြစ်စဉ်၊ အာသနာ-မှ၊ ဝုဋ္ဌဟိတွာ-ထ၍၊ ဘဂဝန္တံ ဂေါတမံ-ကို၊ စေဝ အဘိဝါဒေယျံ-အကယ်၍မူလည်း ရှိခိုးအံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်)၊ တေန-ထိုသို့ရှိခိုးခြင်းကြောင့်၊ မံ-ကို၊ သာ ပရိသာ-သည်၊ ပရိဘဝေယျ-ရာ၏၊ ဝါ-ရာ၏၊ ယံ-ကို၊ သာ ပရိသာ-သည်၊ ပရိဘဝေယျ-ရာ၏၊ တဿ-၏၊ ယသောပိ-သည်လည်း၊ ဟာယေထ-ရာ၏၊ ယဿ-၏၊ ယသော-သည်၊ ဟာယေထ-ရာ၏၊ တဿ-၏၊ ဘောဂိပိ-တို့သည်လည်း၊ ဟာယေယျံ-ကုန်ရာ၏၊ အမှာကံ ခေါ ပန-တို့သည်ကား၊ ဘောဂိ-တို့ကို၊ ယသောလဒ္ဓါ-ကုန်၏။

ဘော ဂေါတမ-မ၊ အဟံ-သည်၊ ပရိသဂတော-သည်၊ သမာနော-သော်၊ ဝါ-စဉ်၊ အဉ္ဇလီ-လက်အုပ်ကို၊ စေဝ ပဂ္ဂဏေယျံ-အကယ်၍ ချီမြှောက်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်)၊ မေ-၏၊ တံ-ထိုသို့လက်အုပ်ချီခြင်းကို၊ ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ အာသနာ-မှ၊ ပစ္စုဋ္ဌာနံ-ရှေးရှုထခြင်းဟူ၍၊ ဝါ-ခရီးဦးကြိုဆိုခြင်းဟူ၍၊ ဓာရေတု-စိတ်၌ ဆောင်တော်မူပါ၊ ဝါ-မှတ်တော်မူပါ။

ဘော ဂေါတမ-မ၊ အဟံ-သည်၊ ပရိသဂတော-သည်၊ သမာနော-သော်၊ ဝါ-စဉ်၊ ဝေဋ္ဌနံ-ဦးရစ်ခေါင်းပေါင်းကို၊ စေဝ ဩမုဉ္ဇေယျံ-အကယ်၍မူလည်း ချွတ်ချထားအံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်)၊ မေ-၏၊ တံ-ထိုသို့ဦးရစ်ခေါင်းပေါင်း ချွတ်ချထားခြင်းကို၊ ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ သိရသာ-ဦးခေါင်းဖြင့်၊ အဘိဝါဒနံ-ရှိခိုးခြင်းဟူ၍၊ ဓာရေတု-ပါ၊ ဝါ-ပါ။

ဘော ဂေါတမ-မ၊ အဟံ-သည်၊ ယာနဂတော-ယာဉ်၌ ရောက်နေသည်၊ သမာနော-လတ်သော်၊ ဝါ-စဉ်၊ ယာနာ-မှ၊ ပစ္စောရောဟိတွာ-သက်ဆင်း၍၊ ဘဂဝန္တံ ဂေါတမံ-ကို၊ စေဝ အဘိဝါဒေယျံ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်)၊ တေန-ထိုသို့ယာဉ်မှ ဆင်း၍ ရှိခိုးခြင်းကြောင့်၊ မံ-ကို၊ သာ ပရိသာ-သည်၊ ပေ၊ ယသောလဒ္ဓါ-ကုန်၏။

ဘော ဂေါတမ-မ၊ အဟံ-သည်၊ ယာနဂတော-သည်၊ သမာနော-သော်၊ ဝါ - စဉ်၊ ပတောဒလဋ္ဌိ - နှင်တံကို၊ စေဝ အပ္ပန္နာမေယျံ - အကယ်၍မူလည်း အထက်ကို ညွှတ်စေအံ့၊ ဝါ-အကယ်၍မူလည်း မြှောက်လိုက်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်)

မေ-၏။ တံ-ထိုသို့ နှင်တံကို မြှောက်လိုက်ခြင်းကို၊ ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ ယာနာ-မှ၊ ပစ္စောရောဟနံ-သက်ဆင်းခြင်းဟူ၍၊ ဓာရေတု-ပါ၊ ဝါ-ပါ၊ (နှင်တံ မြှောက်၍ ပြခြင်းကို “ယာဉ်မှ ဆင်း၍ အရိအသေ ပေးခြင်းဟု မှတ်ပါ” ဟူလို။)

ဘော ဂေါတမ-မ၊ အဟံ-သည်၊ ယာနဂတော-သည်၊ သမာနော-သော်၊ ဝါ-စဉ်၊ ဆတ္တံ-ထီးကို၊ စေဝ အပနာမေယျံ-အကယ်၍မူလည်း ဖဲ၍ ညွတ်စေအံ့၊ ဝါ-အကယ်၍မူလည်း ဖယ်လိုက်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်) တံ-ထိုသို့ထီးကို ဖယ်လိုက်ခြင်းကို၊ (ဆောင်းထားအပ်သော ထီးကို ဘေးသို့ ဖယ်လိုက်ခြင်းကို)၊ ဘဝံ ဂေါတမော-သည်၊ သိရသာ-ဖြင့်၊ အဘိဝါဒနံ-ဟူ၍၊ ဓာရေတု-ပါ၊ ဝါ-ပါ၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီး။

၃၂၂။ အထခေါ-လျှောက်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ သောဏဒဏ္ဍံ၊ ပြာဟွဏံ-ကို၊ ဓမ္မိယာ-တရားရှိသော၊ ကထာယ-စကားဖြင့်၊ သန္ဓုသေတွာ-ပစ္စုပ္ပန် သံသရာ၊ စီးပွား ၂ ဖြာကို၊ ကောင်းစွာ ရှုမြင်စေတော်မူပြီး၍၊ ဝါ-ပြတော်မူပြီး၍၊ သမာဒါပေတွာ-ကုသိုလ်တရားတို့ကို ကောင်းစွာ ယူစေတော်မူပြီး၍၊ ဝါ-ဆောက်တည်စေတော်မူပြီး၍၊ သမုတ္တေဇေတွာ-ကုသိုလ်တရားတို့၌ ကောင်းစွာ ထက်သန်စေတော်မူပြီး၍၊ သမ္ပဟံသေတွာ-အားတက်သရောရှိပုံ၊ ထင်ရှားရှိသော အခြားဂုဏ်တို့ဖြင့် ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းစေတော်မူပြီး၍၊ အာသနာ-မှ၊ ဥဌာယ-ထတော်မူ၍၊ ပက္ကမိ-ဖဲကြွတော်မူပြီး။

ဣတိ-ဤသို့၊ (သုတံ-နာယူမှတ်သား၊ ဆောင်ထားအပ်ပါပြီ) (တစ်နည်း) ဣတိ-ဤသို့၊ သုတံ-နာယူမှတ်သား၊ ဆောင်ထားခြင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏၊ (ဣတိ-သောဏဒဏ္ဍသုတ် အပြီးတည်း။)

စတုတ္ထံ-၄ သုတ်မြောက်သော၊ သောဏဒဏ္ဍသုတ္တံ-သည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီ။

သန္ဓုသေတွာ စသည်။ ။ဓမ္မိယာ ကထာယာတိ အာဒိသု တင်္ခဏာနုရူပါယ ဓမ္မိယာ ကထာယ ဒိဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကံ အတ္ထံ သန္ဓုသေတွာ၊ ကုသလေ ဓမ္မေ သမာဒါပေတွာ ဂဏှာပေတွာ၊ တတ္ထ နံ သမုတ္တေဇေတွာ သဉ္ဇဿာဟံ ကတွာ၊ တာယ စ သဉ္ဇဿာဟတာယ အညေဟိစ ဝိဇ္ဇမာနဂုဏေဟိ သမ္ပဟံသေတွာ၊ ဓမ္မရတနဝဿံ ဝဿတွာ ဥဌာယာသနာ ပက္ကမိ-အဋ္ဌကထာ။

သောဏဒဏ္ဍသုတ်ပါဠိတော်

နိဿယ ပြီးပြီ။

D ၊